YAYINCIDAN

Tarih boyunca gönderilen peygamberlerle ayakta kalan Din, Allah'ın Hz. Muhammed'e (as) vahyettiği Kur'an'la yeniden hayat bulmuştur. Bu yüzden; O'nun vahyedilmesinden sonra, zamanın ve mekanın herhangi bir kesitinde, gerek sadece bilgi sahibi olmak, gerekse inanmak ve yaşamak için İslam'a yönelenlerin ilk müracaat edecekleri kaynak şüphesiz Kur'an'dır.

Kur'an, tertibi, üslubu, dili vs. özellikleriyle kendine has, ilahi bir kitaptır. Bu nedenle, onun doğru anlaşılması, özgün özelliklerinin hesaba katılmasıyla mümkündür. Kur'an'ın oluşturduğu inanç ve düşünce dünyasının kavranabilmesi için gerekli olan çalışmalardan biri de bünyesinde dağınık halde bulunan çeşitli konulardaki ayetlerin bir araya getirilerek konusal bütünlüğünün yakalanmasıdır.

Yayınlamakla kıvanç duyduğumuz bu eserin, sözünü ettiğimiz konusal bütünlüğe ulaşmada ve Kur'an'ın dünyasını kavramada önemli katkıları olacağı kanaatindeyiz.

İncelendiğinde de görüleceği gibi, bu çalışma, sadece aynı konudaki ayetlerin bir araya getirilmesinden ibaret değildir. Gerek konu başlıklarının belirlenmesi, gerek konularla ilgili kısa açıklamalarda bulunulması, gerekse ayetlerin farklı yorumlarıyla ilgili dipnotların verilmesi ve tercihler yapılması itibarıyla tam bir teliftir. Kısa sürede on sekiz baskıyı yapmış olması da onun ne denli başarılı bir emek ürünü olduğunu göstermeye yetmektedir.

Fecr Yayınevi, ilk yayınladığı Esbâb-ı Nüzûl adlı kitaptan bu yana, Kur'an'la ilgili eserler sunmakta ve bir 'Kur'an Kitaplığı' oluşturmaya çalışmaktadır. Bundan amacımız, bugün insanlığın elinde bozulmamış halde bulunan tek ilahî kitabın daha iyi anlaşılmasına ve Kur'an merkezli bir İslam düşüncesinin geliştirilmesine katkıda bulunmaktır.

"Konularına Göre Kur'an" isimli elinizdeki bu eserin Türkiye'de önemli bir boşluğu dolduracağı kanaatindeyiz. Faydalanacağınızı ümid ettiğimiz bu çalışmayı, her salih amel gibi, karşılığını Rabbimizin vereceğine inanarak sizlere sunuyoruz.

On dokuzuncu baskısını sunduğumuz "Konularına Göre Kur'an" isimli esere gösterdikleri ilgiden dolayı tüm okuyucularımıza teşekkür ederiz.

FECR YAYINEVİ

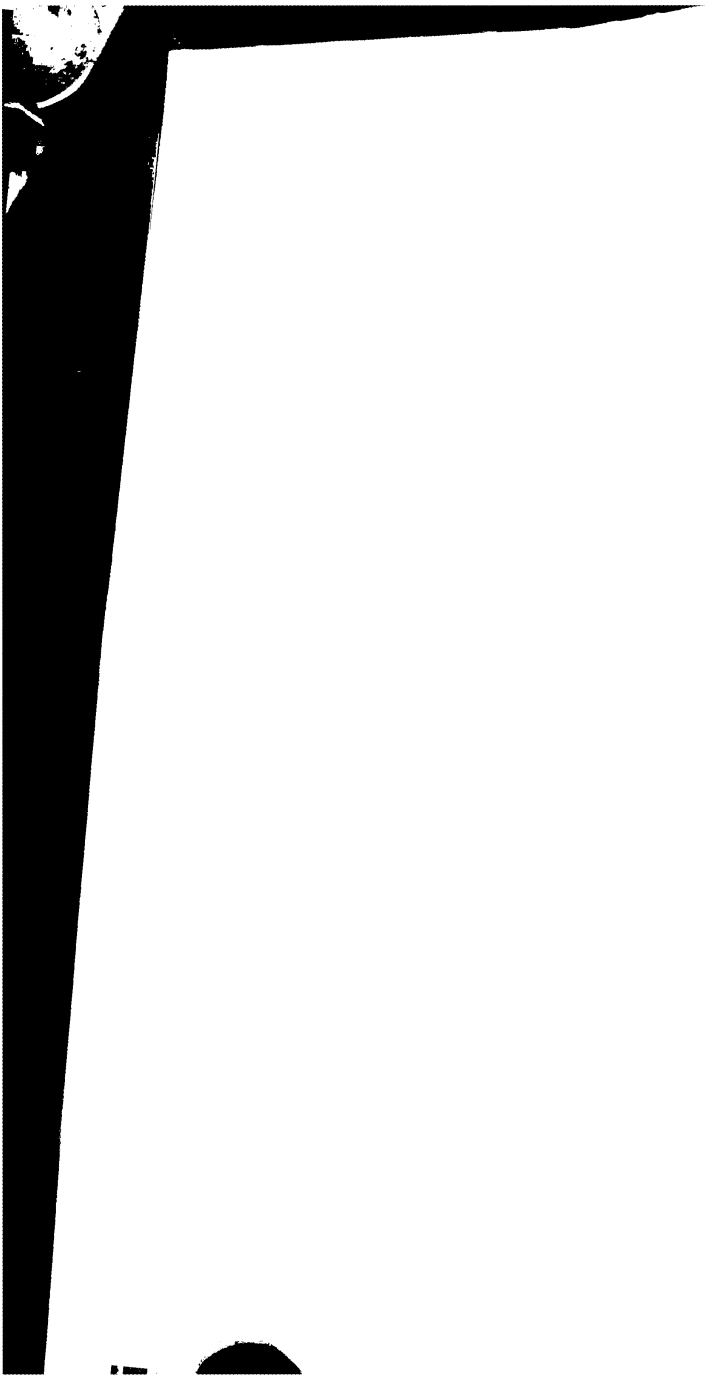

ALTINCI BASKININ ÖNSÖZÜ

Konularına Göre Kur'an (Sistematik Kur'an Fihristi), ilk basımının yapıldığı 1996 Kasımından bu yana, kısmi ilavelerin dışında, büyük ölçüde hiçbir değişiklik yapılmaksızın gerçekleştirilen beş baskı ile okura arz edildi. Bütün basımlarının beklentilerimizin üzerinde ilgi görmesi, çalışmamızın önemli bir boşluğu doldurduğunu göstermektedir. Gösterdikleri teveccühle, bize, insanımızın Kur'an'la daha kolay ve sağlıklı ilişki kurmasına haddimiz nispetinde hizmet etmiş olma hissini yaşatan değerli okurlarımıza müteşekkiriz.

Çalışmamızı, daha ilk basımında günün teknik imkânları ölçüsünde azami titizlikle hazırladığımız hâlde, zaman içerisinde, çalışmamızın ilk hâlinin bazı eksiklikler ve yanlışlar içerdiğini gördük. Her basımda bir yenilik yapmayı okura karşı saygısızlık olarak değerlendirdiğimiz için, ileriki bir baskıda topluca gidermek üzere not aldığımız bu eksiklik ve yanlışları, bu basımda gidermeye çalıştık. Bu çerçevede, öncelikle, daha önceki basımlarda yanlışlıkla yer vermediğimizi fark ettiğimiz az sayıda ayeti metin içinde ait olduğu yere koymuş -önceki basımlarda bu ayetlere notlarla işaret etmiştik-, kısmen de olsa harekeleme hataları içeren ve okuma zorluğuna yol açan Arapça metni tamamen hatasız ve daha okunaklı bir hâle getirmiş ve okurlardan aldığımız olumlu tepkileri göz önünde bulundurarak, yeni açıklama notları eklemiş bulunuyoruz. Ayrıca, Fihrist'in ilk basımının üzerinden geçen yedi yıl zarfında gerek akademisyen dostlarımızdan gerekse okurlardan gelen eleştiri ve önerileri de bu baskıda imkân ölçüsünde değerlendirmeye çalıştık. İsimlerini tek tek zikredemediğimiz dostlarımıza, gösterdikleri alâkadan ve bahşettikleri katkıdan dolayı en kalbî teşekkürlerimizi sunuyoruz. Bu çerçevede, Sayın Saim Yeprem'in ismini özellikle anmak isteriz. Kendileri, yaptıkları meal çalışması vesilesiyle, bilgisayar ortamına taşıdıkları Fihrist'te önemli sayıda ayetin çevirisinin farklı yerlerde farklı verildiğini tespit etmişler. Bu sayede, elinizdeki baskıda söz konusu farklılıkların tamamı giderilmiş bulunmaktadır. Durumdan bizi haberdar etme ve söz konusu farklılıkları içeren dosyayı kullanmamıza izin verme nezaketi gösteren Hocamıza ve meal çalışmasında kendilerine yardımcı olan Günay Haral ve Feyza Dağdeviren Hanımefendilere minnettarız.

Son olarak, çalışmamızın önceki basımlarındaki katkılarını unutamayacağımız, Giriş'te isimlerini andığımız dostlarımızın yanı sıra, bu son basımın hazırlık aşamalarında titizlikle emek sarf ederek Kur'an metninin dağıtımını ve kitabın mizanpajını gerçekleştiren genç meslektaşımız Hafız Mehmet Ali Kırca'ya; yalnızca teknik konularda değil, içerikle ilgili konularda da ilgilerini esirgemeyen Fecr Yayınevi yetkilileri sevgili arkadaşlarımız Hüseyin Nazlıaydın ve Tuncer Namlı'ya ve onların şahsında tüm yayınevi çalışanlarına şükranlarımızı arz ediyoruz.

6 Ağustos 2003

Ömer Özsoy - İlhami Güler

İÇİNDEKİLER

YAYINCIDAN VIII
ALTINCI BASKININ ÖNSÖZÜ VIII
İÇİNDEKİLER IX
GİRİŞ XVII

BİRİNCİ BÖLÜM
YARATILIŞ VE VARLIKLAR

A. YARATMA 3
B. VARLIĞIN YÖNETİMİ (MÜLK) 5
C. TABİAT (GÖKLER VE YER) 15
1. Tabiatın Yaratılışı 15
2. Tabiatın Düzeni 18
3. Tabiatın İnsanın Hizmetine Verilmesi 24
D. İNSAN 32
1. İnsanın Yaratılışı 32
2. İnsanın Donanımı 37
a) İnsanın Yetenekleri 37
b) İnsanın Zaafları 39
3. İnsanın Eceli ve Ölüm 42
E. MELEKLER 46
F. CİNLER 50
1. Genel Olarak Cinler 50
2. İblîs (eş-Şeytân) 53

İKİNCİ BÖLÜM
BİLGİ

A. İLAHÎ BİLGİ 59
B. HİKMET 61
C. GAYB BİLGİSİ 65
D. BÜYÜ (SİHİR) 69
E. ŞİİR 71
F. RÜYA YORUMU 72
G. BİLGİ EDİNME YOLLARI 74
1. Doğru Bilginin (İlm) Kaynakları 75
a) Bilgi Kaynağı Olarak Vahiy 75
b) Bilgi Vasıtalarını Etkin Kullanmak 76
2. Bilgisizliğin (Cehâlet) Kaynakları 78
a) Sorgulama Yetersizliği (Taklit) 78
aa) Çoğunluğa (Topluma) Uymak 78
ab) Atalara (Geleneğe) Uymak 78
b) Bilgi Vasıtalarını Etkin Kullanmamak 79

ba) Zanna Uymak 79
bb) Aklın, Arzuların Güdümüne Girmesi (Hevâya Uymak) 80
H. BİLGİNİN GETİRDİĞİ SORUMLULUKLAR 82

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
DİN

A. İNSANIN YARATILIŞ AMACI: DENENME (İMTİHAN) 87
B. İNSANIN İKİ TEMEL TERCİHİ: İMAN VE KÜFÜR 91
1. İmanı (Hidâyet) ve Küfrü (Dalâlet) Doğuran Etkenler 91
a) İnsanın Kendinden Kaynaklanan Etkenler 92
b) Allah'ın Yol Göstermesi ve Saptırması 99
c) Çevrenin Etkisi 104
2. İki Temel İnanç Grubu 108
a) İnananlar (Mü'minler) ve Nitelikleri 108
b) İnanmayanlar (Kafirler) ve Nitelikleri 118
C. MEVCUT DİNÎ GRUPLAR 131
1. Putatapanlar (Müşrikler) 132
2. Ehl-i Kitap 138
a) Yahudiler 139
b) Hıristiyanlar 149
3. Sâbiîler ve Mecûsîler 153
D. FITRAT DİNİ İSLAM (HANİFLİK) 154

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
İTİKAD

A. İMAN ESASLARI 161
B. ALLAH 162
1. Allah'ın Varlığı ve Varlığının Delilleri 163
2. Allah'ın Birliği (Tevhîd) 167
3. Allah'ın Sıfatları (Ne Olduğu, Neler Yaptığı) 171
4. Allah'ın İsimleri 182
C. PEYGAMBERLİK (NÜBÜVVET) 183
1. Genel Olarak Peygamberlik 183
2. Vahiy 193
3. Kitaplar 197
a) Aslî Kitap (el-Kitâb) 197
b) Kur'an'dan Önce Vahyedilen Kitaplar 199
c) Kur'an 202
ca) Genel Olarak Kur'an ve Hz. Peygamber'e İndirilişi 202
cb) Kur'an'ın Kendinden Önceki Kitaplarla Bağlantısı 208
cc) Kur'an'ın Nitelikleri 210
cd) Nesh 219
4. Tebliğ 220
a) Peygamberlerin Tebliğ Görevi 220
b) Tebliğde Yöntem 222
5. Peygamberlerin Mucizeleri ve Diğer Olağanüstülükleri 224
D. AHİRET 227
1. Genel Olarak Ahiret Hayatı 227
2. Kıyamet 230
3. Yeniden Dirilme ve Allah'ın Huzurunda Toplanma (Haşir) 239

4. Yargılanma (Hesap) 250
a) Genel Olarak Hesap 250
b) Amellerin Dünyada Tesbiti 269
c) Dünya Varlığının Ahirette İşe Yaramaması 271
d) Şefaat 272
e) Allah'ın Bağışlaması (Af) 274
5. Cezalandırma ve Ödüllendirme 276
a) Genel Olarak Cezalandırma ve Ödüllendirme 276
b) Cennet ve Cennetlikler 280
c) Cehennem ve Cehennemlikler 293
d) A'râf 305
E. BATIL İNANÇLAR 305
1. Allah'a Eş Koşma (Şirk) 306
2. Tâğût 319
3. Hurafeler 320

BEŞİNCİ BÖLÜM
İBADET

A. ALLAH'A KULLUK 325
B. DÜZENLİ İBADETLER (İBÂDÂT-I MERSÛME) 327
1. Namaz 327
a) Genel Olarak Namaz 327
b) Namazın Farziyeti ve Namaz Vakitleri 332
c) Gusül, Abdest ve Teyemmüm 334
d) Kıble 335
e) Cuma Namazı 337
f) Cenaze Namazı 337
g) Zorluk hâlinde Namaz 338
2. Oruç 338
3. Hac 340
a) Haccın Farziyeti ve Menasiki 340
b) Kâbe 343
c) Kurban Kesmek 344
C. KEFFARETLER 346
1. Yemin Keffareti 346
2. İhram Keffareti 346
3. Zıhar Keffareti 347
4. Yanlışlıkla Adam Öldürme Keffareti 348
D. MABEDLER 348
E. DİN ADAMLARI 350

ALTINCI BÖLÜM
AHLÂK

A. İNSAN DAVRANIŞLARININ OLUŞMASI 355
1. İnsan Davranışlarının Allah Tarafından Belirlenmesi 355
2. İnsanın Davranış Özgürlüğü ve Sorumluluğu 358
3. Ahlaki Davranışın Oluşmasında Çevrenin Rolü 365
B. İNSANIN ALLAH'A KARŞI AHLAKİ SORUMLULUKLARI 368
1. İyi ve Övülen Tutum ve Davranışlar 368
a) Allah'a Karşı Saygılı Olmak ve O'nun Azabından Sakınmak (Takvâ) 368

b) Allah'ı Sevmek ve O'nu Anmak (Zikr) ... 371
c) Allah'a Karşı Minnettarlık (Şükr) ... 373
d) Allah'a İçten Bağlılık (İhlâs) ... 376
e) Allah'tan Özür ve Bağışlanma Dilemek (Tevbe ve İstiğfâr) ... 378
f) Allah'ı Yardıma Çağırmak (Duâ) ... 380
g) Allah'a Güvenmek ve O'na Dayanmak (Tevekkül) ... 385
2. Kötü ve Yerilen Tutum ve Davranışlar ... 386
a) Allah'a Karşı Büyüklenmek ve Kendini Yeterli Görmek (Tekebbür ve İstiğnâ) ... 386
b) Allah'a Karşı Nankörlük ve O'na Düşmanlık (Küfr) ... 387
c) Allah'tan Ümit Kesmek ... 390
d) Allah'ı ve İsmini İstismar Etmek ... 391
e) Dinde Aşırı Gitmek ... 392
C. İNSANIN KENDİSİNE VE ÇEVRESİNE KARŞI AHLAKİ SORUMLULUKLARI ... 393
1. İyi ve Övülen Tutum ve Davranışlar ... 393
a) Genel Olarak İyilik ve Doğruluk ... 393
b) İyilerle Dost Olmak ... 398
c) İyilikte Yardımlaşmak ve Kötülüğe Karşı Koymak ... 399
d) Başkalarına Maddi Yardımda Bulunmak (İnfâk) ... 401
e) Namuslu Olmak (İffeti Korumak) ... 405
f) Arabuluculuk Yapmak ... 406
g) Emanete Riayet Etmek ... 407
h) Adil Olmak ... 408
ı) Kardeşlik ... 410
i) Hoşgörü ve Bağışlama ... 410
j) Olumsuzluklara Karşı Dayanıklı Olma ve Direnme (Sabr) ... 411
k) Alçak Gönüllülük (Tevâzu) ... 413
l) Sözünde Durmak ve Yeminini Yerine Getirmek ... 413
m) Köleyi Özgürleştirmek ... 415
n) Görgülü Olmak ... 416
o) Dünya-Ahiret Dengesini Korumak ... 417
ö) İnsanlara İyi Davranmak ve Güzel Söz Söylemek ... 418
2. Kötü ve Yerilen Tutum ve Davranışlar ... 419
a) Genel Olarak Kötülük ... 419
b) Cimrilik ... 421
c) İftira ... 422
d) Yapılan İyiliği Başa Kakmak ... 422
e) Başkalarını Çekiştirmek (Gıybet) ... 423
f) Kendini Beğenmişlik (Kibir) ... 423
g) Bozgunculuk (İfsâd) ... 424
h) Çekememezlik (Hased) ... 425
ı) Savurganlık (İsraf) ... 425
i) Adam Öldürmek ... 426
j) Yalan Söylemek ... 426
k) İnsanları Küçük Düşürmek ... 427
l) Gösteriş Yapmak (Riyâ) ... 427
m) Zina ve Fuhuş ... 428
n) Eşcinsellik ... 429
o) Önyargılı Olmak (Sû-i Zan) ... 429
ö) Sarhoşluk ve Kumar ... 430
p) Dünyaya Aşırı Düşkünlük (Sekülerlik) ... 430
r) Büyücülük ve Büyüye Başvurmak ... 437
s) Rüşvet Almak ve Vermek ... 438

YEDİNCİ BÖLÜM
TOPLUMSAL DÜZEN VE HUKUK

A. AİLE HAYATI 441
1. Ana-Baba 441
2. Karı-Koca 443
3. Çocuklar 446
4. Akrabalık ve Akrabalar 448
5. Sütanneliği ve Süt Kardeşliği 449
6. Evlat Edinme 450
7. Kardeşlik Akdi 451
8. Yetimler ve Vesayet 451
B. HUKUK 453
1. Yasama Yetkisi 453
2. Kamu Hukuku 456
a) Ceza Hukuku 456
aa) Cezaların Şahsîliği 456
ab) Cezalar (Hadler) 457
Adam Öldürme ve Müessir Fiiller 457
Zina 458
Eşcinsellik 459
Hırsızlık (Sirkat) 459
Zina İftirası (Kazif) 460
Terör (Hirabe) 460
b) Muhakeme Usûlü 460
ba) Yargıçlık 460
bb) Tanıklık 461
c) Köle Hukuku 464
3. Özel Hukuk 464
a) Evlenme-Boşanma (Nikah-Talak) 464
b) Miras ve Vasiyet 472
C. İKTİSAT 475
1. Rızık 475
a) Allah'ın Rızık Vermesi 475
b) İnsanın Rızkını Temin İçin Çalışması 478
c) Helaller ve Haramlar 479
d) Ruhsatlar 484
2. Ticaret 485
a) Alışverişler (Ticaret) 485
b) Anlaşmalar (Akitler) 485
c) Borçlaşma 486
d) Rehin 487
3. İktisadi Sorumluluklar 487
a) Zekat ve Sadaka 487
b) Vergiler 489
c) Miras Bırakma (Verâset) 490
4. Gayrı Meşru İktisadi Davranışlar 490
a) Aldatma 490
b) Gasb ve Hırsızlık 491
c) Tefecilik (Ribâ) 492
D. SİYASET 493
1. Siyasal Egemenlik 493
2. Yönetim İlkeleri 495

a) Danışma (Şûrâ) ... 495
b) Adaleti Sağlamak ... 495
c) Görevi Ehline Vermek ... 497
d) İyiliği Ayakta Tutmak ve Kötülüğü Engellemek (el-emru bil-ma'rûf ve'n-nehyu 'anil-munker) ... 497
3. Temel Hak ve Özgürlükler ... 498
a) İnanç ve Düşünce Özgürlüğü ... 498
b) Yaşama Hakkı ... 498
c) Aklın ve İnsan Onurunun Korunması ... 499
d) Neslin ve İffetin Korunması ... 500
e) Mülkiyet Hakkı ... 500
4. Başka Topluluklarla İlişkiler ... 501
a) Barışın Esas Oluşu ... 501
b) Savaşı Zorunlu Kılan Nedenler ... 503
c) Savaş (Cihad) ... 505
ca) Gerektiğinde Savaşmaya Teşvik ... 505
cb) Ordu Kurma ve Askeri Donanım ... 511
cc) Savaş Esirleri ... 511
cd) Fey' ve Ganimet ... 512
ce) Şehitlik ve Gazilik ... 513
cf) Savaşta İlahi Yardım ... 514
cg) Savaşa Katılmamasına İzin Verilenler ... 516
ch) Savaşmanın Yasak Olduğu Zamanlar ... 516
d) Antlaşma (Sulh) ... 517
f) Hicret Etmek ... 519
g) Sığınmacı Almak (Eman) ... 521
h) İnanmayanlarla Dostluk ... 521

SEKİZİNCİ BÖLÜM
HZ. MUHAMMED (SÎRET)

A. HZ. MUHAMMED'İN BEŞERÎ YÖNÜ ... 525
B. HZ. MUHAMMED'İN AYRICALIKLI YÖNÜ ... 527
C. HZ. MUHAMMED'İN PEYGAMBERLİĞİ, YETKİ VE SORUMLULUKLARI ... 529
1. Peygamberliği ... 529
2. Yalnızca Allah'tan Aldığı Talimata Uyma Yükümlülüğü ... 534
3. Allah'tan Aldığını İletme ve Hakikatı Duyurma (Tebliğ) Görevi ... 537
4. Uyarma (İnzar) ve Müjdeleme (Tebşir) Görevi ... 538
5. Müslümanlar'ın Hz. Peygamber'e İtaat Yükümlülükleri ... 541
D. HZ. PEYGAMBER VE MUCİZE ... 542
1. Hz. Peygamber'e Yöneltilen Mucize Talepleri ... 543
2. İsrâ Olayı ... 547
E. HZ. PEYGAMBER'İN AİLE HAYATI VE EŞLERİ ... 548
F. HZ. PEYGAMBER'E YÖNELİK UYARILAR ... 553
G. HZ. PEYGAMBER'E YÖNELİK TESELLİLER ... 558
H. HZ. PEYGAMBER'İN VE MÜSLÜMANLAR'IN MÜCADELELERİ ... 563
1. Hicret Öncesi Dönem ... 563
a) Hz. Peygamber'in Kavmiyle İhtilafı ... 563
b) Habeşistan'a Hicret ... 578
c) Mekke'de Kitap Ehli İle İlişkiler ... 579
2. Hicret ... 580
a) Hicret, Muhacirler ve Ensar ... 581

b) Hicret Etmeyenler ve Mekke Devri Münafıkları ... 583
3. Hicret Sonrası Dönem ... 584
a) Hz. Peygamber'in Müslümanlar'la İlişkileri ... 584
aa) Müslüman Cemaatın Medine'deki Genel Durumu ... 584
ab) Müslüman Cemaatin Hz. Peygamber'le İlişkileri ... 589
b) Münafıklar ve Bedeviler'le İlişkiler ... 593
c) Medine'de Kitap Ehli ile İlişkiler ... 607
d) Mekkeli Müşrikler'le İlişkiler ... 620
da) Bedir ... 620
db) Uhud ... 625
dc) Hendek ... 628
dd) Hudeybiye Barış Antlaşması ... 630
dg) Mekke'nin Fethi ... 632
e) Mekke'nin Fethinden Sonraki Savaşlar ... 634
ea) Huneyn ... 634
eb) Tebük ... 635
f) Dinden Çıkma (İrtidad) Olayları ... 639

DOKUZUNCU BÖLÜM

TARİH VE KISSALAR

A. TARİH ... 643
1. Kur'an'da Tarihin Anlatılış Amacı ... 643
2. Tarihin İşleyişinde Yasalılık (Sünnetullâh) ... 646
3. Toplumların Yok Oluşları (Helak) ... 650
4. Toplumların Yok Oluşlarını Doğuran Nedenler ... 655
5. Allah'ın Tarih İçinde İnananlara ve İyilere Yardımı ... 658
6. Hz. Muhammed'in Karşıtlarına Yönelik Helak ve Azap Tehditleri ... 660
B. PEYGAMBER KISSALARI ... 672
1. Hz. Âdem ve Ailesi ... 673
2. Hz. İdris ... 677
3. Hz. Nuh ... 677
4. Hz. Hud ve Ad Kavmi ... 684
5. Hz. Sâlih ve Semûd Kavmi ... 688
6. İbrâhim Ailesi ... 692
a) Hz. İbrahim, İsmail ve İshak ... 693
b) Hz. Yakub ve Yusuf ... 702
7. Hz. Lut ... 711
8. Hz. Eyyub ... 715
9. Hz. Şuayb ve Medyenliler ... 716
10. Hz. Musa, Harun ve İsrailoğulları ... 719
11. Hz. Davud ve Süleyman ... 753
12. Hz. İlyâs, Elyese'a ve Zülkifl ... 758
13. Hz. Yunus ... 759
14. İmrân Ailesi ... 760
a) Hz. Zekeriyyâ ve Yahyâ ... 760
b) Hz. İsâ ve Meryem ... 762
C. DİĞER TARİHÎ ŞAHSİYETLER, TOPLULUKLAR VE OLAYLAR ... 768
1. Lokman ... 768
2. Zülkarneyn ve Ye'cüc-Me'cüc ... 769
3. Ashâb-ı Kehf ... 770
4. Ashâb-ı Uhdûd ... 772
5. Ashâb-ı Karye ... 773
6. Tübba' Kavmi ... 774

7. Ress Halkı 774
8. Sebeliler 774
9. Romalılar 777
10. Fil Olayı 777

ONUNCU BÖLÜM
MESELLER

MESELLER 781
MESELLER 782
1. Allah 782
2. Allah'ın İlmi 782
3. Kur'an'ın Mesajının Ağırlığı 782
4. Hz. Peygamber ve Arkadaşlarının Durumu 782
5. Hakkın Kalıcılığı, Batıl'ın Geçiciliği 783
6. İyiliğin Bereketliliği, Kötülüğün Kısırlığı 783
7. İnsanın Çevresini Aşabilme Gücü 783
8. Ölümden Sonra Dirilme 784
9. Dünya Nimetlerinin Geçiciliği 784
10. Malını Allah Yolunda Harcayanların Durumu 785
11. Malını Gösteriş İçin Harcayanların Durumu 785
12. Mü'min-Kafir Karşılaştırması 786
13. Kalbin Katılaşması 787
14. İnkarcıların, İlahi Çağrı Karşısındaki Durumları 787
15. İnkarcıların Yapmış Oldukları İyiliklerin Boşa Çıkması 787
16. Putları Yardıma Çağıranların Durumu 788
17. Peygamberini Yalanlayan Toplumun Durumu 788
18. Allah'a Eş Koşanların Durumu 788
19. Münafıkların Durumu 789
20. Bilginin Gerektirdiği Sorumluluğu Yerine Getirmeyenlerin Durumu 790
21. Allah'ı Unutarak Kendini Yeterli Görenlerin Durumu 790
22. Allah'ı Unutarak Malından İnfak Etmeyenlerin Durumu 791

EKLER 793

TABLOLAR 793
Tablo 1: Mushaf Tertibine Göre Nüzul Sıraları 793
Tablo 2: Alfabetik Sıraya Göre Mushaf ve Nüzul Sıralamaları 794
Tablo 3: Mekkî Surelerdeki Medenî Ayetler 795
Tablo 4: Osmanlı Mushafına Göre Bilinen Nüzul Tarihleri 796
Tablo 5: Theodor Nöldeke'ye Göre Surelerin Kronolojik Sırası 796
Tablo 6: Bazergan'a Göre Kur'an Pasajlarının Nüzul Sıralaması 797
Tablo 7: Sure İsimlerinin Türkçe Karşılıkları 800
DİZİNLER 801
Alfabetik Konu Dizini 801
Ayetler Dizini 807

GİRİŞ

Kur'an-ı Kerim, Hz. Muhammed'in (as) 22 yıldan fazla süren (610-632) peygamberliği zarfında aldığı vahiyleri ihtiva etmektedir. Hz. Peygamber'in kendisi, çevresindeki mü'minler, müşrikler ve Ehl-i Kitap topluluklardan oluşan hitap çevresiyle canlı bir diyalog olarak vahyedilen ilahî sözler, Müslümanlar'ın ilk vahiyle başlayan mücadelelerine kimi zaman rehberlik, kimi zaman refakat etmiştir. Hz. Muhammed'in peygamberliğinin ilk dönemlerinden beri Kur'an, Müslümanlar tarafından, yalnızca ilahî kelamın yaşanan olgusal tarihe bir tür katılımı/müdahalesi olarak değil, aynı zamanda bir ibâdet/tilâvet kitabı olarak algılanmış olduğu için, inen vahiy parçaları büyük bir titizlikle kayda geçilerek geniş kitlelere intikal ettirilmiş ve sürekli okunmuştur. Hatta, ilk Müslümanlar arasında, gelen vahiyleri gücü nisbetinde ezberleyenlerin yanısıra, kendisi için özel mushaf yazanların da bulunduğunu biliyoruz. Gerek vahyin yaşanan hayatla bu sıkı bağı, gerek Hz. Peygamber'in ve vahye tanık olan neslin hayatta oluşu, gerekse Kur'an'ın tilavetine verilen önem Kur'an'ı sürekli aktüel tuttuğu için, Hz. Peygamber hayattayken Müslümanlar arasında Kur'an'ın bazı pasajlarının unutulması, değişmesi veya ona vahiy ürünü olmayan sözler karışması gibi endişeler gözlemlenmemektedir.

İlk kez I. Halife Ebû Bekr döneminde Yemâme savaşında Kur'an'ın nüzulüne tanık olmuş ve hafızasında Kur'an'dan çeşitli bölümler bulunan çok sayıda sahabînin şehid düşmesi üzerine, Hilâfet merkezinde muhafaza olunmak üzere resmî bir mushaf hazırlama ihtiyacı duyulmuştur. 633 yılında, Hz. Peygamber'in vahiy katiplerinden Zeyd b. Sâbit'in başkanlığında oluşturulan bir komisyon, Hz. Peygamber'in yazdırdığı fragmanlara ve Kur'an hafızlarının tanıklığına başvurmak suretiyle resmî bir mushaf hazırlamıştır (*cem'u'l-kur'ân*). Bu komisyon, çalışmalarını muhtemel itirazlara ve şüphelere mahal vermeyecek bir açıklıkta ve herkesin gözleri önünde sürdürmüştür.[1] Fütuhat faaliyetinin sınır tanımadığı III. Halife Osman zamanında, İslam coğrafyasının, farklı bölgelerde Kur'an'ın farklı şekillerde telaffuz edilmesinin –özellikle ilk Müslümanlar'la İslam'a yeni girenler arasında– yarattığı sıkıntılara sahne olduğunu görüyoruz. Kısmen, henüz sessiz harfleri birbirinden ayıran noktaların ve sesli harfleri gösteren harekelerin bulunmadığı Arap yazısının o günkü yetersizliğinden, kısmen de mahallî lehce farklılıklarından kaynaklanan bu kıraat ihtilafı, esasen Hz. Peygamber'in izin verdiği doğal bir durum olmasına rağmen, o günkü siyasî irade, muhtemel karışıklıkları gidermek amacıyla kıraat farklılıklarını en aza indirgeyecek bir redaksiyon faaliyeti öngörmüştür. Yine Zeyd b. Sâbit'in görev aldığı bir komisyon birkaç yıl süren

[1] İlgili rivayetler için bkz. el-Buhârî, *el-Câmi'u's-Sahîh*, Mısır 1345, VI. 225; İbn Ebî Dâvûd, *Kitâbu'l-Masâhif* (ed. Arthur Jeffry), Mısır 1936, s. 4 vd.

çalışmaları sonucunda biri Hilafet merkezinde kalmak, diğerleri devletin farklı bölgelerine gönderilmek üzere mushaflar hazırlamış ve yazımı veya tertibi resmî mushaftan farklı olan özel mushaflar imha edilmiştir.[2]

Sözkonusu redaksiyon heyeti, Kur'an'ı tertib ederken ayetlerin iniş sıralarını veya konu bütünlüğünü esas almamış, baştan beri bilinen ve Hz. Peygamber tarafından tesbit edildiğine –hatta Allah tarafından belirlendiğine (tevkîfî olduğuna)– inanılan tilavet sırasına riayet etmiştir. Bu nedenle, elimizdeki Kur'an metni, herhangi bir kitaptan farklı olarak, ne tematik, ne sistematik, ne de kronolojik bir tertibe sahiptir. Kur'an'da yanyana duran pekçok pasaj, esasen çok farklı dönemlerde inmiş vahiylerdir. Bu nedenle, Kur'an'ı okuyanlar birden bire bir konudan diğerine geçildiğine sık tanık olurlar. Nitekim, bir konunun Kur'an'da nasıl değerlendirildiğini öğrenmek isteyenler, aynı konunun farklı yönlerinin farklı surelerde ele alındığını görürler. Bütün bunlar, Kur'an'ı anlamak için, onun tertibini aşan araştırmalar yapmayı gerekli kılmaktadır. Bu yüzden Kur'an'ı pratik hayatın sorunlarına çözüm üretmek amacıyla okuyan Fukahâ, ancak onun farklı konulardaki ayetlerini biraraya getirip, bu ayetler arasındaki kronolojik sırayı tesbit ettikten sonra hüküm çıkarmaya çalışmışlardır. Bununla birlikte, Tefsir ilmi başlangıç itibarıyla Fıkıh ilminden bağımsız olarak geliştiği için, doğuş dönemi itibarıyla Tefsir disiplininde, Kur'an'ı konu bütünlüklerine veya nüzul sırasına göre tefsir etme şeklinde bir gelenek oluşmamıştır.

Tefsir ilminin kökeni haklı olarak Hadis literatüründe aranır.[3] Zira ilk hadis mecmualarında, –daha sonra Tefsir ilminin temel malzemesini teşkil edecek olan– tefsirle ilgili rivayetlere yer verildiği gibi,[4] ilk müstakil tefsir kitapları da Sahabe'den rivayet edilen açıklamalardan oluşmaktadır[5]. Bu derlemelerin rivayet yönünden sıhhatlerine yönelik eleştiriler gözönünde bulundurulduğunda, bunlarda yer alan açıklamaların Sahabe dönemine kadar ulaştığına kesin gözüyle bakmak mümkün olmasa da, H. II. Yüzyılda yaşamış –Alî b. Ebî Talha (ö. 143/ 760), Mukâtil b. Suleymân (ö. 150/767), Sufyân es-Sevrî (ö. 161/778), Yahyâ b. Sellâm (ö. 200/815) vb.– kişilerce telif edilen bu eserlerin bizi en azından H. II. asrın başlangıçlarına kadar götürdüklerinde şüphe yoktur. Rivayetleri haber kaynaklarının isimlerine göre sıralayan tefsirler de bulunmakla birlikte,[6] bu ilk dönem tefsirleri genellikle mushaf tertibini esas alarak, sırasıyla ayetler hakkındaki rivayetleri nakletmektedirler.

Hiç şüphe yok ki, Tefsir ilminin doğduğu ilk dönemlerde, bu etkinlikle hedeflenen, –dönemin ihtiyaçlarının belirlediği ilim anlayışı gereği– tevârüs olunan bilgilerin

---

[2] İlgili rivayetler için bkz. Buhârî, VI. 226; *Kitâbu'l-Masâhıf*, s. 18 vd.

[3] bkz. Emîn el-Hûlî, *Kur'an Tefsirinde Yeni Bir Metod* (çev. Mevlüt Güngör), İstanbul 1995, s. 17 vd. (Bu kitap, Hûlî'nin *Dâ'iratu'l-Ma'ârifi'l-İslâmiyye* için hazırladığı 'Tefsir' maddesinin çevirisidir.

[4] Örneğin bkz. el-Buhârî, *el-Câmi'u's-Sahîh, kitâbu't-tefsîr* ve *fadâ'ilu'l-kur'ân* bölümleri.

[5] Bunlar arasında *tercumânu'l-kur'ân* olarak şöhret bulan Abdullâh b. 'Abbâs'dan yapılan rivayetleri özellikle anmak gerekir. Alî b. Ebî Talha'nın *Sahîfe*'si onun İbn Abbas'tan yaptığı rivayetleri içermektedir; ayrıca Fîrûzâbâdî, *Tenvîru'l-Mikbâs* adlı tefsirinde İbn 'Abbâs'dan gelen rivayetleri toplamıştır.

[6] Örneğin Abdullâh b. Vehb'in *el-Câmi'* adlı eseri bu şekilde telif edilmiştir.

daha geniş kitlelere ve gelecek nesillere intikal ettirilmesidir. Tefsir ilminin Kur'an'ı açıklama görevini üstlenmesi ise daha geç bir gelişmedir. Bu çerçevede ilk tefsir çalışmaları dilcilere aittir (el-Ferrâ' (ö. 207/822) ve Ebû 'Ubeyde (ö. 210/825) gibi). Onlar kelimelerin ve terkiplerin anlamlarını açıklamayı amaçladıkları için, hemen her ayet hakkında söyleyecek şey bulmuşlar ve açıklamalarını mushaf tertibini esas almak suretiyle sunmuşlardır. Zamanla, bir ayet hakkında söylenen her şeyi toplayıp nakletme şeklini alan Tefsir ilmi, bugün minnetle başvurduğumuz değerli bilgiler içeren (İbn Cerîr et-Taberî (ö. 310/ 922)'nin *Câmi'u'l-Beyân*'ı gibi) dev eserler yazılmasına imkan vermiştir. Bu eserlerin 'rivayet tefsiri' olarak nitelenmeleri, bunlarda rivayetin ağırlıklı yer tutmasından kaynaklanmaktadır; zira bu eserler naklin yanısıra, uzun dilsel tahliller, isrâiliyyât ve kelamî-fıkhî meseleler üzerine derin tartışmalara da yer vermektedirler. Aynı şekilde, 'dirayet tefsiri' olarak nitelenen eserler de, re'y ağırlıklı olmakla birlikte, nakilden müstağni kalmamışlardır. Gerek rivayet tefsiri olarak değerlendirilen, gerekse dirayet tefsiri olarak değerlendirilen klasik tefsirlerde, müfessirin fikrî eğilimi, uzmanlık alanı ve siyasî tutumu ne olursa olsun, Kur'an'ı baştan sona tefsir etmeyi amaçlayan ve parçacı yaklaşımı esas alan bir yöntem izlenmiştir. Tefsir geleneği içerisinde, Ortaçağ boyunca da Kur'an'ı nüzul sırasına veya konularına göre tefsir etme şeklinde bir teamül ortaya çıkmamıştır.

Kur'an'ın tamamını tefsir etmesi itibarıyla bu geleneği sürdürmekle birlikte, Kur'an'ı nüzul sırasına göre tefsir etmesi bakımından Kur'an tefsirciliğine yeni bir boyut katan ilk eserin, Derveze'nin *et-Tefsîru'l-Hadîs*'i olduğu söylenebilir. Esbâb-ı Nuzûl, Mekkî-Medenî ve Nâsih-Mensûh konularıyla ilgili geleneksel bilgiler, Kur'an metnini oluşturan pasajların farklı tarihlere ait olduğunu gösterse de, Kur'an metninin tamamını tarihlendirme girişimi oldukça yenidir ve bu tarz çalışmalar daha çok batılı Kur'an ve Muhammed tedkikleri içerisinde gelişmiştir. Batılı anlamda Kur'an üzerine yapılan ilk kronolojik çalışma, Theodor Nöldeke'nin *Geschichte des Qorans*'daki denemesidir. Nöldeke Kur'an surelerini –büyük ölçüde– 'ayetlerin uzunluğu' ölçütünü esas alarak ve her sureyi bir bütün kabul ederek sıralamıştır. İzleyen dönemlerde R. Bell ve R. Blachère sureleri müstakil pasajlara bölüp, bu pasajların da kronolojisini tespit etmeye çalışmışlardır.[7] Kur'an'ın tarihlendirilmesi çalışmaları arasında, daha ayrıntılı belirlemelere girişmesi bakımından en iddialı çalışma, İranlı Mehdi Bâzergân'ın *Seyr-i Tahavvül-i Kur'ân* adlı kitabıdır.[8] Kuşkusuz, Kur'an pasajlarının nüzul tarihleriyle ilgili nakledilen bilgilerin yanısıra, modern dönemde ortaya konan bu çalışmalar da Kur'an araştırmaları alanına önemli katkılar getirmiştir. Tarihsel bakış açısının Müslüman ilim adamlarının yeni yeni dikkatini çekmeye başladığı gözönünde bulundurulacak olursa, Kur'an araştırmalarında gözlemlenen bu yeni dönemin, Kur'an pasajlarının tarihlendirilmesi yolunda pek çok girişimi ürün vereceğini tahmin etmek güç olmasa gerektir.

[7] Daha geniş bilgi için bkz. W. Montgomery Watt, *Hz. Muhammed'in Mekke'si* (çev. M. Akif Ersan), Ankara 1995, s. 14-16.

[8] Bu eser Fecr Yayınevi tarafından Ocak 1998'de yayınlanmıştır.

Kur'an'ın konularına göre incelenmesi tarzındaki çalışmalar ise, çok daha yeni bir gelişmedir ve bu tarz çalışmalara, büyük ölçüde edebî tefsir akımı öncülük etmiştir. Bu akımın önde gelen ismi Şeyh Emîn el-Hûlî, hazırlanacak bir Kur'an tefsirinin taşıması gereken nitelikleri gerekçeleriyle şöyle sıralamaktadır: "Kur'an'ın mushaftaki tertibi, ne konu bütünlüğüne riayet etmektedir, ne de ayetlerin ortaya çıkışlarının kronolojik sırasını gözetmektedir. Bir tek konuyla ilgili söylenenler, farklı ortamlarda ortaya çıkan farklı bölümler ve bağlamlarda ve dağınık olarak yer almaktadır. Bütün bunlar, açıkça, Kur'an'ın konularına göre tefsir edilmesini, aynı konuyla ilgili ayetlerin eleştirel ve istatistiksel olarak biraraya getirilmesini, bunların kronolojik sıralarının ve onları çevreleyen şartların bilinmesini ve ondan sonra incelenmesini gerektirmektedir. İşte bu tefsir, 'anlam'a ulaşmak için daha elverişli ve anlamın belirlenmesi bakımından daha güvenilir bir yoldur"[9].

Bugüne kadar, Kur'an'ın tamamını içermemekle birlikte, belli başlı konularla ilgili Kur'an pasajlarını biraraya toplayan çeşitli hacimlerde fihristler hazırlanmıştır. Bunlar arasında en kapsamlısı Jules La Beaume'un Le Coran Analyse adlı çalışmasıdır. Bu eser, M. Fu'âd 'Abdulbâkî tarafından 1924'de Arapça'ya çevrilmiş ve 1935'de yayınlanmıştır (Tafsîlu Âyâti'l-Kur'âni'l-Hakîm); bütün Arap dünyasında yaygın bir tarzda kullanılan Arapça fihristin ikinci baskısına (1954) Edouard Montet'nin Fransızca Kur'an çevirisi için hazırlamış olduğu Kur'an fihristi de eklenmiştir (Mustedrek). İslam dünyasında, mezkur çalışmadan sonra en kapsamlı Kur'an fihristi Dr. Ahmed İbrâhîm Muhannâ'nın hazırladığı Tebvîbu Âyi'l-Kur'âni'l-Kerîm mine'n-Nâhiyeti'l-Mevdû'iyye (Kahire, Dâru'ş-Şa'b) adlı çalışmadır. Sözkonusu çalışmanın başında (s. 7-62) La Beaume'un fihristinin geniş bir eleştiri ve değerlendirmesine de yer verilmektedir.

Türkiye açısından bakıldığında, dinî düşüncenin kaynağı olarak Kur'an'a başvurma eğiliminin tarihi daha gerilere gitse de, son onbeş yirmi yılda bu eğilimin daha yoğunlaştığı gözlemlenmektedir. Türkçe olarak yayınlanan gerek Meâl ve Tefsirlerin, gerekse Kur'an üzerine yapılmış çalışmaların sayılarının giderek artması, bunun bir sonucu ve göstergesidir. Kuşkusuz, yüzyıllardır Kur'an'ı Arapça olarak, anlamaksızın, ibadet veya dua amacıyla okuyan ve dinleyen ülkemiz insanı için bu hayırlı bir gelişmedir. Bu çerçevede Kur'an'ı konularına göre ele alan çalışmalar da yapılmıştır. Bunların en kapsamlıları olarak, La Beaume'un hazırladığı fihristin *Mevzularına Göre Ayet-i Kerimeler ve Mealleri* adıyla 2 cilt halinde yayınlanan Türkçe çevirisini ve Nevzat Yüksel tarafından hazırlanan *Kur'an Fihristi*'ni zikredebiliriz. Bu ikinci çalışmada, çok sayıda başlık altında, o konuyla ilgili görülen ayet veya ayet gruplarının numaraları verilmekte olup, metin verilmemektedir. Bunların dışında da farklı hacim ve biçimlerde, telif ve tercüme Kur'an fihristleri okuyucunun hizmetine sunulmuş bulunmaktadır.

Bizi yeni bir Kur'an fihristi hazırlama düşüncesine sevkeden, hem bu tür eserlerin azlığı, hem de mevcut örneklerin içerik açısından yetersizliğidir. Zira, herşeyden önce, yukarıda anılan çalışmaların hiçbiri Kur'an'ın tamamını tasnif etme-

[9] *Menâhicu't-Tecdîd fi'n-Nahv ve'l-Belâğa ve't-Tefsîr ve'l-Edeb*, Kahire 1961, s. 306.

mektedir. Ayrıca, adı geçen çalışmalar dikkatle incelendiğinde, bunların 'konularına göre' Kur'an fihristi olmaktan çok, Kur'an'da bahsi geçen bütün unsurları içerdikleri görülür. Bu ikisi birbirinden farklıdır. Örneğin; sözkonusu çalışmalarda karınca, arı, gemi, demir vb. başlıklar yer almaktadır (örneğin bkz. *Tafsîl*, s. 375, 643, 647). Bu yaklaşım, fihristi, Kur'an'da ele alınan ana konuları biraraya getiren fikrî bir bütünlük olmaktan çok, kelime dizinine yaklaştırmaktadır. Kuşkusuz, bu da okurun ihtiyaç duyduğu önemli bir hizmettir, ancak Kur'an'ın fikrî bakımdan ana konularına göre tasnifinin 'kelime dizini'nden farklı olduğu da açıktır.

Elinizdeki çalışma on ana başlıktan oluşmaktadır. Kur'an'ın bütün ayetleri, bu on bölüm altında dağıtılmış bulunmaktadır. Bölüm başlıklarını ve alt başlıkları oluştururken, Kur'an'ın dünyasını temel almaya çalıştık. Bizim çıkardığımız konu sistemi, sonuçta öznel olmak durumundadır. Kuşkusuz, aynı yaklaşıma sahip olsalar bile farklı şahıslar, daha farklı bir konu sistemi çıkarabileceklerdir. Bu itibarla, konu başlıklarını tesbit ederken, fazla ayrıntıya varan belirlemelerde bulunmaktan kaçındık. VIII. ve IX. Bölümler (Hz.Muhammed ve Tarih Bölümleri) büyük ölçüde, Kur'an'ın esasen konu edinmediği, ancak dolaylı olarak bilgi verdiği altbaşlıklardan oluşmaktadır. Esasen, Kur'an'ın ne Hz.Peygamber'in hayatını, ne de diğer peygamberlerin veya kavimlerin hayatını/tarihini anlatmak gibi bir gayesi vardır. Kur'an'da kıssalara yer verilmektedir kuşkusuz, ancak bunların hiçbirinde asıl gaye sözkonusu olayları eksiksiz anlatmak değildir. Bununla birlikte, Kur'an metninin önceki peygamberlerle ilgili verdiği, Hz.Peygamber'in sîreti ile ilgili yansıttığı bilgiler, tarihçilik açısından kaçınılmazdır. Hz. Peygamber'in mücadelesi ve kıssalar, Kur'an'da önemli bir yer kapladığı için –Kur'an'ın ana konuları arasında yer almadıklarını düşündüğümüz halde–, bunları birer bölüm olarak ele aldık.

Bu çalışmanın, teknoloji, sanayi, sibernetik, nükleer enerji, astronomi, tıp, embriyoloji vb. konular ve demokrasi, laiklik, sosyalizm, Nato içindeki konumumuz veya çevre kirlenmesi gibi çağdaş sorunlarla ilgili ayetleri arayan okuyucuya hizmet sunamayacağını daha baştan belirtmeliyiz. Zira bütün bu sayılanlar ve benzer hususlar ya Kur'an'ın doğrudan ilgilenmediği, ya da Kur'an'ın nüzul döneminde sözkonusu olmayan olay ve olgulardır. Kur'an'daki bugün astronomi ve tıp bilimlerinin araştırma alanına dahil edilebilecek kimi değiniler, bilimsel veya bilgisel katkı amaçlı atıflar değil, Allah'ın kudret ve azametini vurgulayan dinî amaçlı atıflardır. Kanımız o ki, Kur'an'ı onunla çağdaş olmayan konu ve olgularla ilgilenen bir kitap gibi göstermek, tarihi iki kez çarpıtmak anlamına gelecektir; ilkin, ilgili ayeti tarihsel bağlamından koparmakla ve ikinci olarak, herhangi bir ayeti, bugünün verili durumuna yamamakla... Bu mülahazayla, bu yönde çok yoğun bir talep olduğunu bildiğimiz halde, popülizmin cazibesine kapılarak Kur'an'ı konuşmadığı konularda konuşturmaktan özenle kaçınmaya çalıştık. Kur'an'ı sözümona evrenselleştirmek, onu ta'zim ve takdis etmek amacıyla, Kur'an ifadelerine dilin kaldıramayacağı anlamlar yükleyerek ayetleri istismar edenleri esefle karşılıyoruz. Kur'an, ilahî iradenin tarih boyunca peygamberler vasıtasıyla tekrar ettiği evrensel mesajın yedinci yüzyıl Arap yarımadasına yöneltilmiş bir formudur. Bu itibarla, onun içeriği itikat ve ahlak alanlarında önceki vahiylerde de bulunan evrensel ilkelerin yanısıra, indiği dönemin sosyal ve kültürel yapısını baz alan

hukuk, iktisat, siyaset vb. ile sınırlıdır. Büyük alim Şâtıbî'nin tesbit etmiş olduğu gibi, Kur'an'da, nüzul dönemi Arabı'na yabancı olan hiçbir şey yer almamaktadır.[10] Kur'an'ın hitabının bu anlamda indiği dönem ve toplumun gerçekliğiyle sınırlı olması, bu söylemin diriltmeye çalıştığı içeriğin (mesajın) başka zaman ve mekanlara taşınabilirliğini (evrenselliğini) engellememektedir. Örneğin, Kur'an'ın konu edindiği Bedir savaşı, tarihsel bir olgudur; ancak, Bedir'de savaşan tarafların ideolojik ve ahlakî saikleri, haklılıkları-haksızlıkları vb. insanî olgular olmaları itibarıyla, her tarih diliminde karşılaşılabilecek ögeler taşımaktadırlar. Aynı şekilde, Kur'an'da zikri geçen Ebû Leheb, tarihsel bir kişiliktir, yani yaşamış ve ölmüş bir bireydir; ancak, onun Kur'an'a ve Hz. Peygamber'e karşı ahlakî ve ideolojik tutumu ve Kur'an'ın onun bu tutumunu değerlendiriş biçimi, yorum (*te'vîl*) yoluyla evrensel ilkeler çıkarabilmemize elvermektedir.

Bu çalışmanın amacı, okuyucuya Kur'an'ın belli başlı konulara bakışını yansıtacak, takibi kolay bir kompozisyon sunmak değildir. Böyle bir amaca hizmet etmek için Kur'an metninin çok elverişli olduğu söylenemez. Nitekim, elinizdeki çalışmaya son şeklini vermeden önce, herbir başlık altında yer alan pasajları, kendi aralarında belli bir kompozisyon esasına göre sıralamayı denediğimizde, bu konuda başarılı bir sonuç alınamayacağını gördük (Şüphesiz, bunun bir nedeni de, çalışmaya başlarken ilke olarak, ayetlerden ilgili ifadeyi çekip almak yerine, ayet metinlerini bütün olarak vermeyi tercih etmiş olmamızdı). Bir başka ve en kolay seçenek de, ayetleri mushaf tertibine göre sıralamaktı. Ancak böyle bir tertip de, okura bu anlamda bir kolaylık sağlamamış olacaktı. Bu mülahazalarla ve herhangi bir konuyu ele alırken Kur'an'ın izlediği seyir hakkında okuyucuya bir fikir vermek amacıyla, herbir konu başlığı altındaki pasajları kendi aralarında kronolojik olarak sıralamanın, bizler için çok yorucu olsa da, daha yerinde ve anlamlı bir hizmet olacağını düşündük. Hiç kuşkusuz, bunun objektif ve mutlak doğru bir sıralama olduğu iddia edilemez. Bununla birlikte, böyle bir sıralamanın, Kur'an'a, sıradan bir okurun ötesinde bir ilgiyle yaklaşan okurlara önemli bir kolaylık sağlayacağı gibi, ayetlerden çıkarılacak fikrî bir kompozisyonun sakıncalarından uzak olacağı da açıktır. Zira pek çok örnekte gördüğümüz gibi, belli bir konudaki ayetleri, adeta o konuda ardarda söylenmiş 'sözler' veya bütünlüklü bir biçimde yazılmış bir 'metin' gibi, belli bir mantığa göre peşpeşe sıralama yöntemi, Kur'an'ın mahiyetine ilişkin yanlış tasavvurları beslemektedir. Oysa, herkesçe malum olduğu üzere, Kur'an bir çırpıda söylenmiş bir söz veya bir anda kaleme alınmış bir metin değildir. Onu teşkil eden ayetler ve ayet grupları (pasajlar), belli olaylar veya durumlarla ilgili olarak farklı zamanlarda inmiş, ancak Kur'an metninde bu iniş sırasına göre dizilmemiştir. Kitapta her bir pasajın hangi durumla ilgili olarak ve ne zaman indiğine dair ayrıntılı bilgi verilmemiş olmakla birlikte, en azından birbiriyle ilgili gördüğümüz ayetlerin kendi aralarındaki kronolojik sırayı görmeye imkan tanıyan bir sıralama yapmaya ve imkan ölçüsünde, ilgili pasajın iniş sebebine veya tarihsel bağlamına ilişkin kısa açıklamalar yapmaya çalıştık. Bu sıralama klasik kaynaklarımızda Osman mushafının nüzul sıralaması olarak bilinen tertibe göre yapıldı. Bu sıralamada, teknik

[10] el-Muvâfakât fî Usûli'l-Ahkâm, Darü'l-Fikr 1341, II, 52 vd.

zorunluluklar nedeniyle, yalnızca sureler-arası sırayı esas aldık. Oysa, -nüzûlü Mekke'de başladığı için– mekkî olarak nitelenen pek çok surenin, Medine döneminde nazil olan ayetler de içerdiği bilinmektedir. Okurun bu konudaki ihtiyacını giderebilmek amacıyla, Ekler bölümünde farklı nüzul sıralamalarının yanısıra, mekkî surelerde yer alan medenî ayetleri gösteren bir tablo ekledik.

Konularına Göre Kur'an'ın en özgün ve okuyucuya önemli katkıda bulunacağını düşündüğümüz bir özelliği de, gerekli gördüğümüz yerlerde kısa açıklamalar eklemiş olmamızdır. Konu başlıklarının pekçoğunun altında, o konuyla ilgili kısa açıklamalara yer vermekle yetinmeyip, ayetlerdeki kapalılıkları, muhtemel yanlış anlamaları giderebilmek için gerekli gördüğümüz yerlerde dipnotlara da yer verdik. Okuyucunun hangi ayetlerin dipnotla açıklandığını ve birden fazla yerde geçen ayetlerin dipnotlarının nerede bulunacağını görmesini temînen Ekler bölümünde bir dipnotlar dizinine yer verdik. Açıklamaları ve dipnotları hazırlarken, mevcut birikimimizin yanısıra, kaynak tefsirlerden ve diğer çalışmalardan imkan ölçüsünde yararlanmaya çalıştık. Bu çerçevede Taberî, Zemahşerî, Mevdudî, Hamdi Yazır ve Derveze'nin tefsirleri ve Fazlur Rahman'ın *Ana Konularıyla Kur'an*'ı (çev. A. Açıkgenç - M. H. Kırbaşoğlu, Ankara 1993), Derveze'nin *Kur'an'a Göre Hz.Muhammed'in Hayatı* (çev. M. Yolcu, İstanbul 1989) adlı eseri ve T. Izutsu'nun çalışmaları sık başvurduğumuz referanslar arasında sayılabilir.

Bu tür çalışmalarda önemli konulardan birisi de, kullanılan Kur'an çevirisi/meâli sorunudur. Biz kendimizi Kur'an'ın tamamını sağlıklı bir biçimde Türkçe'ye çevirme konusunda yeterli görmediğimiz için, çalışmalarımıza başlarken çevirenin izninî alarak, mevcut Kur'an çevirilerinden birisini kullanmanın yerinde olacağını düşündük. Nitekim saygıdeğer Hocalarımızdan Prof. Dr. Hüseyin Atay ve meâlinin naşiri Sayın Mustafa Çakır'dan böyle bir izin aldık; bu vesileyle kendilerine şükranlarımızı arzederiz. Ancak, çalışmamızın ilerleyen safhalarında, bazı pasajların, ifadelerin veya kelimelerin çevirisinde Sayın Hocamızla mutabık kalmadığımızı gördük. Durumu kendilerine arzederek, gerekli gördüğümüz değişiklikleri yapma konusunda izin talep ettik; kendileri birçok noktada bize katılmasalar da, bize bu yetkiyi verdiler. Sonuçta, kullanmış olduğumuz çevirî metninde özellikle sözdizimi bakımından kısmî değişiklikler yapılmış bulunmaktadır. Bu esnada müracaat ettiğimiz pek çok kaynak arasından Râğıb'ın *Müfredât*'ını, Taberî ve Mevdudî'nin tefsirlerini, Muhammed Esed'in İngilizce, Rudi Paret'in Almanca ve Sayın Süleyman Ateş Hocamız'ın Türkçe Kur'an çevirilerini ve Mısır'da yetkin bir komisyon tarafından hazırlanmış bulunan *Mu'cemu Elfâzi'l-Kur'âni'l-Kerîm* adlı Kur'an sözlüğünü özellikle anmak durumundayız. Bu esnada, Kur'an çevirilerine ilişkin yazılı ve sözlü eleştirileri de gözönünde bulundurmaya özen gösterdiğimizi belirtmeliyiz. Amacımız, emek verdiğimiz bu çalışmayı, asla uygunluk ve dil açısından mümkün olduğunca sağlıklı ve fihristimizin sistematiği ile bağdaşacak bir çeviriyle sunmaktı. Bu itibarla, değerli okurlardan alacağımız eleştirilerin, gerek kurduğumuz sistematiği, gerekse çevirimi daha da yetkinleştirmeye katkıda bulunacağını belirtmeliyiz. Bütün bu çabalarımıza rağmen, Kur'an pasajlarının orijinal metinlerini de vermenin, Arapça bilen okurlar açısından gerekli, başka meâllerle karşılaştırmak isteyen okurlar için de yararlı olacağını düşündük.

Müelliflerin hangisinin nerede ne kadar katkıda bulunduğunun gösterilmesinin neredeyse imkansız olduğu böyle bir çalışmada, zorunlu olarak, ancak her iki müellifin de uzlaştığı fikirler yansıtılabilirdi. Bu nedenle, gerek konu başlıklarının altındaki, gerekse dipnotlardaki açıklamalarda, yalnızca, her iki müellifin de üzerinde uzlaştıkları bilgi ve yorumlara yer verilmiştir. Dolayısıyla, bu çalışmanın sistematiğinin, konu başlıklarının, konu başlıkları altında yer alması gereken ayetlerin tesbitinden, açıklamaların içeriklerine varıncaya kadar, müellifler müştereken sorumluluk üstlenmektedirler. Kuşkusuz, uzun bir süreye yayılan böyle bir çalışmada müelliflerin dışında da pek çok kişinin doğrudan veya dolaylı katkıları olmuştur. Gerek eleştirileri, gerek teşvikleri, gerekse bilgisel katkılarını esirgemeyen bütün dostlarımızın yanısıra, çalışmamızın bilgisayarla ilgili aşamalarında gece gündüz demeden yardıma koşan değerli meslekdaşımız Dr. İbrahim Özdemir ve Osman Selvi'ye, Arapça metinlerin tashihini gerçekleştiren sevgili M.Akif Koç'a, kitabın mizanpajını titizlikle yürüten sevgili Kürşat Demirtaş ve bu çalışmanın basım ve yayımını üstlenen Fecr Yayınevi editörü Osman Kayaer dostumuza kalbî şükranlarımızı arzediyoruz.

Konularına Göre Kur'an, Şeyh el-Hûlî'nin gereğine haklılıkla işaret ettiği tefsir girişimi için mütevazı bir adım olmaya taliptir ve okuyucusuna Kur'an'ın dünyasını yakınlaştırabildiği ve Kur'an'ın anlaşılması yolunda hizmet sunabildiği ölçüde müellifleri kendilerini başarılı addedeceklerdir.

Eylül 1996

BİRİNCİ BÖLÜM

YARATILIŞ VE VARLIKLAR

Kur'an'a göre, kâinatın yaratıcısı, sonsuz ilim, kudret ve hikmet sahibi Allah'tır. Yaratma, O'na aittir. Allah'ın yaratması, Kur'an'da ayrıntılarıyla ele alınan bir konu değildir. Kur'an'ın bu konuda sık sık tekrarladığı tek nokta, Allah'ın bir şeyi yaratmayı dilediğinde ona "Ol!" demesinin yeterli olduğudur. Allah'ın mutlak yaratma gücünü ifade etmeyi amaçlayan Kur'an ifadeleri, İslam düşünce tarihinde, yaratma sürecini tasvire yönelik açıklamalar olarak değerlendirilmek suretiyle, anlaşılması güç metinler hâline getirilmiştir. Bu çerçevede bütün mahlukatın aslı olan ilk şeyin (heyule) 'yok'tan mı yaratıldığı, yoksa zât bakımından Allah'tan sonra, fakat zaman bakımından Allah ile birlikte ezelî mi olduğu sorunu da, tarih boyunca kelamcılarla felsefeciler arasında tartışma konusu olagelmiştir. Dikkat edildiğinde, bu pasajlarda genellikle, yeniden dirilmeye yönelik itirazlara cevap verilmekte olduğu görülür. Bununla birlikte, yaratma/yaratılış ile ilgili ayetlerin bütünü birlikte göz önünde bulundurulduğunda, yaratılışın bir anda yokluktan varlığa çıkma şeklinde değil de, bir süreç içinde tedrici olarak gerçekleştiği şeklindeki yorumun Kur'an'daki anlatıma daha uygun düştüğü görülür. "Görmüyorlar mı, Allah yaratmaya nasıl başlıyor ve onu tekrarlıyor? Şüphesiz bu Allah'a kolaydır" (29 Ankebut/19). Kur'an'da Allah'ın yaratma fiilinin nesnesi olarak anılan yeryüzü (*el-ard*) ve gökler (*es-semâvât*) bütün yaratılmış varlıkları içermektedir. Kur'an, yeryüzündeki bütün varlık kategorilerini / katlarını (insan, hayvan, cinn, tabiat vb.) Allah'ın kudretinin ve iradesinin bir ürünü olarak yarattığını belirtir. Uzay sistemleri içerisinde güneş sistemi teşekkül edip, yeryüzü yaşamaya elverişli bir hâle geldikten sonra yeryüzündeki türler ve en son insan yaratılmıştır.

A. YARATMA

﴿٣﴾ ٱلَّذِي خَلَقَ فَسَوَّى ﴿٢﴾ وَٱلَّذِي قَدَّرَ فَهَدَى
﴿٥﴾ وَٱلَّذِيٓ أَخْرَجَ ٱلْمَرْعَى ﴿٤﴾ فَجَعَلَهُ غُثَآءً أَحْوَى

87 A'la/2. O, yaratıp şekil vermiştir. 3. O, her şeyi ölçüyle yapıp, ona yolunu göstermiştir. 4. O, yeşillikleri bitirmiştir. 5. Sonra da onları siyah çerçöpe çevirmiştir.

أَفَعَيِينَا بِٱلْخَلْقِ ٱلْأَوَّلِ بَلْ هُمْ فِي لَبْسٍ مِنْ خَلْقٍ
جَدِيدٍ ﴿١٥﴾

50 Kaf/15. Biz ilk yaratışta yorgun mu düşmüşüz? Hayır, onlar yeniden yaratılmaktan şüphe etmektedirler.

إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ ﴿٤٩﴾ وَمَآ أَمْرُنَآ إِلَّا
وَٰحِدَةٌ كَلَمْحٍ بِٱلْبَصَرِ ﴿٥٠﴾

54 Kamer/49. Şüphesiz, Biz her şeyi bir ölçüye göre yaratmışızdır. 50. Bizim işimiz bir göz kırpması gibi anidir.

إِنَّمَآ أَمْرُهُۥٓ إِذَآ أَرَادَ شَيْـًٔا أَنْ يَقُولَ لَهُۥ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٨٢﴾

36 Yasin/82. Bir şeyi dilediği zaman O'nun buyruğu sadece, o şeye "Ol!" demektir; o hemen oluverir.

مَا كَانَ لِلَّهِ أَنْ يَتَّخِذَ مِنْ وَلَدٍ سُبْحَانَهُۥٓ إِذَا قَضَىٰٓ أَمْرًا
فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُۥ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٣٥﴾

19 Meryem/35. Çocuk edinmek Allah'a yaraşmaz. O (bundan) yücedir. Bir işe hükmederse, ona sadece "ol" der, o da oluverir.

وَلَقَدْ عَلِمْتُمُ ٱلنَّشْأَةَ ٱلْأُولَىٰ فَلَوْلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٦٢﴾
أَفَرَءَيْتُم مَّا تَحْرُثُونَ ﴿٦٣﴾ ءَأَنتُمْ تَزْرَعُونَهُۥٓ أَمْ نَحْنُ
ٱلزَّٰرِعُونَ ﴿٦٤﴾ لَوْ نَشَآءُ لَجَعَلْنَٰهُ حُطَٰمًا فَظَلْتُمْ
تَفَكَّهُونَ ﴿٦٥﴾ إِنَّا لَمُغْرَمُونَ ﴿٦٦﴾ بَلْ نَحْنُ
مَحْرُومُونَ ﴿٦٧﴾ أَفَرَءَيْتُمُ ٱلْمَآءَ ٱلَّذِي تَشْرَبُونَ
﴿٦٨﴾ ءَأَنتُمْ أَنزَلْتُمُوهُ مِنَ ٱلْمُزْنِ أَمْ نَحْنُ ٱلْمُنزِلُونَ
﴿٦٩﴾ لَوْ نَشَآءُ جَعَلْنَٰهُ أُجَاجًا فَلَوْلَا تَشْكُرُونَ
﴿٧٠﴾ أَفَرَءَيْتُمُ ٱلنَّارَ ٱلَّتِي تُورُونَ ﴿٧١﴾ ءَأَنتُمْ
أَنشَأْتُمْ شَجَرَتَهَآ أَمْ نَحْنُ ٱلْمُنشِـُٔونَ ﴿٧٢﴾ نَحْنُ
جَعَلْنَٰهَا تَذْكِرَةً وَمَتَٰعًا لِّلْمُقْوِينَ ﴿٧٣﴾ فَسَبِّحْ بِٱسْمِ
رَبِّكَ ٱلْعَظِيمِ ﴿٧٤﴾

56 Vakıa/62. Andolsun ki, siz ilk yaratmayı bilirsiniz. Düşünüp ders almanız gerekmez mi? 63-64. Söyleyin; ektiklerinizi yerden bitirenler sizler misiniz, yoksa Biz mi bitiriyoruz? 65-67. Dilesek Biz onu çerçöp yaparız; şaşar kalırsınız da, şöyle dersiniz: "Doğrusu, borç altına girdik, hatta yoksun kaldık". 68-69. Söyleyin; içtiğiniz suyu buluttan indirenler sizler misiniz, yoksa onu Biz mi indiriyoruz? 70. Dileseydik onu acılaştırırdık; hâla şükretmez misiniz? 71-72. Söyleyin; yaktığınız ateşin ağacını var eden sizler misiniz, yoksa onu Biz mi var ederiz? 73. Biz onu hem bir ibret, hem de çölde konaklayanlar için yararlı kıldık. 74. Ey Muhammed! Çok büyük Rabbinin adını tesbih et!

وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلاً وَلَئِنْ قُلْتَ إِنَّكُمْ مَبْعُوثُونَ مِنْ بَعْدِ الْمَوْتِ لَيَقُولَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ هَذَا إِلاَّ سِحْرٌ مُبِينٌ ﴿٧﴾

11 **Hud**/7. Arşı su üzerinde iken[11], hanginizin daha güzel iş işleyeceğini denemek için, gökleri ve yeri yaratan O'dur. Ey Muhammed! Andolsun ki, "Siz ölümden sonra dirileceksiniz" desen, inkar edenler "Bu apaçık büyüden başka bir şey değildir" derler.

فَاسْتَفْتِهِمْ أَهُمْ أَشَدُّ خَلْقًا أَمْ مَنْ خَلَقْنَا إِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِنْ طِينٍ لَازِبٍ ﴿١١﴾

37 **Saffat**/11. Onlara sor; kendilerini yaratmak mı daha zordur, yoksa Bizim yarattığımız (gökleri yaratmak) mı? Biz onları yapışkan çamurdan yaratmışızdır.

اَللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ ﴿٦٢﴾

39 **Zümer**/62. Allah her şeyin Yaratanı'dır. O her şeyin vekilidir.

لَخَلْقُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ أَكْبَرُ مِنْ خَلْقِ النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لاَ يَعْلَمُونَ ﴿٥٧﴾

40 **Mu'min**/57. Göklerin ve yerin yaratılması, insanların yaratılmasından daha büyük bir şeydir. Fakat insanların çoğu bilmezler.

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لاَعِبِينَ ﴿٣٨﴾ مَا خَلَقْنَاهُمَآ إِلاَّ بِالْحَقِّ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لاَ يَعْلَمُونَ ﴿٣٩﴾

44 **Duhan**/38. Biz gökleri, yeri ve ikisinin arasında bulunanları oyun olsun diye yaratmadık. 39. Biz onları, ancak ve ancak bir gayeyle yarattık, ama (insanların) çoğu bilmezler.

مَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَآ إِلاَّ بِالْحَقِّ وَأَجَلٍ مُسَمًّى وَالَّذِينَ كَفَرُوا عَمَّآ أُنْذِرُوا مُعْرِضُونَ ﴿٣﴾

46 **Ahkaf**/3. Biz, gökleri, yeri ve ikisinin arasında bulunanları ancak bir gayeyle ve belirli bir süre için yarattık; inkâr edenler uyarıldıkları şeylerden yüz çevirmektedirler.

خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ تَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٣﴾

16 **Nahl**/3. O, gökleri ve yeri gerektiği gibi yarattı. O, onların ortak koşmalarından yücedir.

أَوَلَمْ يَرَى الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ كَانَتَا رَتْقًا فَفَتَقْنَاهُمَا وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ أَفَلاَ يُؤْمِنُونَ ﴿٣٠﴾

21 **Enbiya**/30. İnkâr edenler, gökler ve yer bitişik iken onları ayırdığımızı ve her canlı şeyi sudan meydana getirdiğimizi görmezler mi? Hâla inanmıyorlar mı?

[11] 'arş, 'taht' demektir. Kur'an'da sık geçen "tahta oturdu" (*istevâ 'alâ'l-'arş*) ifadesi klasik tefsirlerin hemen hepsinde, Allah'ın yaratıkları üzerindeki mutlak hakimiyetini, kontrol ve yönetim gücünü ifade eden mecazi bir anlatım olarak ele alınmıştır. "Arşı su üzerinde iken..." ifadesi de, 21 Enbiya/30. ayeti ("İnkar edenler görmediler mi ki, göklerle yer bitişik idi, Biz onları ayırdık ve her canlı şeyi sudan yarattık") ile birarada düşünülürse, bu ayetin Allah'ın bütün varlığı sudan yaratmasıyla ilgili olduğu görülür.

وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ ﴿٣٣﴾

21 **Enbiya**/33. Geceyi ve gündüzü, güneşi ve ayı yaratan O'dur. Her biri bir yörüngede yüzer.

أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ ﴿٣٥﴾ أَمْ خَلَقُوا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بَلْ لَا يُوقِنُونَ ﴿٣٦﴾

52 **Tur**/35. Onlar, bir yaratan olmaksızın mı yaratıldılar, yoksa yaratanlar kendileri midir? 36. Yoksa gökleri ve yeri kendileri mi yarattılar? Hayır; onlar (Allah'a) kesin olarak inanmıyorlar.

B. VARLIĞIN YÖNETİMİ (MÜLK)

Kur'an'a göre, Allah'ın kendisine ortak kabul etmediği alanlardan birisi de, 'varlığın yönetimi'dir. Bütün varlık alemini yöneten, mutlak ilim, kudret ve hikmet sahibi Allah'tır. Kur'an'da genellikle *mulk/mâlik* ve *hukm/hâkim* kelimeleriyle ifade edilen Allah'ın kainat üzerindeki egemenliği, Kur'an'da bir 'kral' benzetmesiyle anlatılır: O kraldır (*melik*), tahtı vardır (*'arş, kursî*), yönetiminde (*mulk*) ortağı yoktur, kendisine mutlak itaat gösteren, emrine amade görevlileri vardır (*melâ'ike*) ve evreni bu görevlileri aracılığıyla ve buyruklarıyla (*emr*) yönetmektedir. Canlı, cansız bütün varlık üzerinde Allah'ın mutlak egemenliği fikrini –aşağıda görüleceği gibi– çok yoğun olarak işleyen Kur'an, biyolojik yönüyle Allah'ın egemenliği dışına çıkamayan insanoğlunu, iradî boyutuyla da Allah'a teslim olmaya çağırmaktadır. İnsanın bu çağrı karşısında direnmesi, onun kendi öz varlığına yabancılaşması ve beşeri bütünlüğünü parçalamasıyla sonuçlanmaktadır.

وَإِنَّ لَنَا لَلْآخِرَةَ وَالْأُولَى ﴿١٣﴾

92 **Leyl**/13. Şüphesiz, son da, başlangıç da Bize aittir.[12]

لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ ﴿٣﴾ تَنَزَّلُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ مِنْ كُلِّ أَمْرٍ ﴿٤﴾ سَلَامٌ هِيَ حَتَّى مَطْلَعِ الْفَجْرِ ﴿٥﴾

97 **Kadir**/3. Ölçüm gecesi bin aydan daha hayırlıdır. 4. Melekler ve Rûh (Cebrâil) o gecede Rablerinin izniyle her türlü iş için iner dururlar. 5. O gece, tanyerinin ağarmasına kadar süren bir esenliktir.

إِنَّا نَحْنُ نُحْيِي وَنُمِيتُ وَإِلَيْنَا الْمَصِيرُ ﴿٤٣﴾

50 **Kaf**/43. Biz can verir, Biz öldürürüz; dönüş Bizedir.

وَمَا أَمْرُنَا إِلَّا وَاحِدَةٌ كَلَمْحٍ بِالْبَصَرِ ﴿٥٠﴾

54 **Kamer**/50. Bizim işimiz bir göz kırpması gibi anidir.

رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الْعَزِيزُ الْغَفَّارُ ﴿٦٦﴾

38 **Sad**/66. Göklerin, yerin ve ikisi arasında bulunanların Rabbi güçlüdür, çok bağışlayandır.

[12] Başlangıç ve son, her işin başı ve sonu olabileceği gibi, özellikle dünya ve ahiret olarak da anlaşılabilir.

قُلْ يَاأَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ فَآمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ الَّذِي يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَكَلِمَاتِهِ وَاتَّبِعُوهُ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٥٨﴾

7 **A'raf**/158. (Ey Muhammed!) De ki: "Ey insanlar! Ben, göklerin ve yerin hükümranı, kendisinden başka tanrı bulunmayan, dirilten ve öldüren Allah'ın hepiniz için gönderdiği Elçisi'yim. Öyleyse Allah'a inanın, Allah'a ve O'nun sözlerine inanan, O'nun ümmî[13] Elçisi Peygamber'e de inanın ve doğru yolda olabilmeniz için ona uyun!"

إِنَّ رَبَّكُمُ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ يُغْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالنُّجُومَ مُسَخَّرَاتٍ بِأَمْرِهِ أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٥٤﴾

7 **A'raf**/54. Sizin Rabbiniz gökleri ve yeri altı günde yaratan;[14] sonra tahtına kurulup gündüzü, onu durmadan kovalayan gece ile örten; güneşi, ayı ve yıldızları buyruğuna baş eğdiren Allah'tır. İyi bilin, yaratma ve buyruk O'na aittir. Alemlerin Rabbi Allah yücedir.

وَأَنَّا ظَنَنَّا أَنْ لَنْ نُعْجِزَ اللَّهَ فِي الْأَرْضِ وَلَنْ نُعْجِزَهُ هَرَبًا ﴿١٢﴾

72 **Cin**/12. (Cinler şöyle dediler:) "Yeryüzünde (kalsak da) Allah'ı aciz bırakamayacağımızı, (başka yere) kaçsak da O'nu aciz kılamayacağımızı anladık".

فَسُبْحَانَ الَّذِي بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٨٣﴾

36 **Yasin**/83. Her şeyin hükümranlığı elinde olan ve sizin de kendisine döndürüleceğiniz Allah Yüce'dir.

تَبَارَكَ الَّذِي نَزَّلَ الْفُرْقَانَ عَلَى عَبْدِهِ لِيَكُونَ لِلْعَالَمِينَ نَذِيرًا ﴿١﴾ الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَقَدَّرَهُ تَقْدِيرًا ﴿٢﴾

25 **Furkan**/1-2. Göklerin ve yerin hükümranlığı kendisinin olan, çocuk edinmeyen, hükümranlıkta ortağı bulunmayan, her şeyi yaratıp bir ölçüye göre düzenleyen ve dünyaları uyarmak üzere kuluna (Muhammed'e) Furkân'ı[15] indiren Allah yücelerin yücesidir.

الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ الرَّحْمَٰنُ فَاسْأَلْ بِهِ خَبِيرًا ﴿٥٩﴾

25 **Furkan**/59. Gökleri, yeri ve ikisi arasındakileri altı günde yaratan, sonra da tahtına kurulan, Rahmân'dır. Bunu, bir bilene sor!

---

[13] *ummî*, 'anasından doğduğu gibi duran kişi' anlamında okur-yazar olmayanlar için kullanılan bir kelimedir; dilimize de bu anlamıyla geçmiştir. Ancak, Kur'an'ın nazil olduğu dönemde, Ehl-i Kitab (özellikle Yahudiler) herhangi bir 'kitab'a inanmayan müşrik Araplar'ı 'ümmî' olarak nitelemekteydiler. Kur'an da bu kelimeyi bu anlamda kullanmıştır. Dolayısıyla, Hz. Peygamber'in *ummî* olarak nitelenmesinin anlamı, onun herhangi bir kitabî din (Yahudilik ve Hıristiyanlık) geleneğine mensup olmadığını vurgulamaktır.

[14] 'Altı gün'ün bizim zaman ölçümüze göre altı gün mü, yoksa "...Rabbin katında bir gün, sizin saymakta olduğunuzdan bin yıl gibidir"(22 Hacc/47) ayetinde ifade edildiği gibi, Allah'ın ölçüsüne göre altı gün mü olduğu belli değildir. Her iki durumda da, bu ifade yaratmanın belli bir süreç içinde gerçekleştiğini ifade etmektedir. 'Altı gün'ün, kainatın yaratılmasında geçirilen altı ayrı aşama olduğu yorumu da yapılmıştır.

[15] *furkân*, 'ayıran, farkı ortaya koyan' demektir. Hakkı batıldan ayırma vasfından dolayı Kur'an böyle isimlendirilmiştir.

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ فَاطِرِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ جَاعِلِ الْمَلَائِكَةِ رُسُلاً أُولِي أَجْنِحَةٍ مَثْنَى وَثُلَاثَ وَرُبَاعَ يَزِيدُ فِي الْخَلْقِ مَا يَشَاءُ إِنَّ اللّٰهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١﴾ مَا يَفْتَحِ اللّٰهُ لِلنَّاسِ مِنْ رَحْمَةٍ فَلَا مُمْسِكَ لَهَا وَمَا يُمْسِكْ فَلَا مُرْسِلَ لَهُ مِنْ بَعْدِهِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢﴾

35 Fatır/1. Övgü, gökleri ve yeri yaratan, melekleri ikişer, üçer, dörder kanatlı elçiler kılan Allah'adır. O yaratmada dilediğini artırır. Allah'ın gücü her şeye yeter. 2. Allah'ın insanlara verdiği rahmeti önleyebilecek yoktur. O'nun önlediğini de ardından salıverecek yoktur. O Güçlü'dür, Bilge'dir.

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعِزَّةَ فَلِلّٰهِ الْعِزَّةُ جَمِيعًا إِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ يَرْفَعُهُ وَالَّذِينَ يَمْكُرُونَ السَّيِّئَاتِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَمَكْرُ أُولَئِكَ هُوَ يَبُورُ ﴿١٠﴾

35 Fatır/10. Kim güç (ve şeref) isterse (bilsin ki), güç (ve şeref) tümüyle Allah'ındır. Güzel sözler O'na yükselir; o sözleri yararlı iş yükseltir. Kötülük yapmakta düzen kuranlar için çetin azap vardır. Bunların kurdukları düzenler de boşa çıkar.

يَاأَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللّٰهِ وَاللّٰهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴿١٥﴾ إِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ وَيَأْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ ﴿١٦﴾ وَمَا ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ بِعَزِيزٍ ﴿١٧﴾

35 Fatır/15. Ey insanlar! Siz Allah'a muhtaçsınız; Allah ise müstağnidir, övülmeye lâyıktır. 16. Dilerse sizi yok eder, yeniden başkalarını yaratır. 17. Bu, Allah'a göre zor değildir.

إِنَّ اللّٰهَ يُمْسِكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ أَنْ تَزُولَا وَلَئِنْ زَالَتَا إِنْ أَمْسَكَهُمَا مِنْ أَحَدٍ مِنْ بَعْدِهِ إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا ﴿٤١﴾

35 Fatır/41. Yok olurlar diye gökleri ve yeri tutan Allah'tır. Eğer onlar bozulurlarsa, onları O'ndan başka kimse tutamaz. Şüphesiz, O halîmdir, bağışlayıcıdır.

إِنْ كُلُّ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ إِلَّا آتِي الرَّحْمٰنِ عَبْدًا ﴿٩٣﴾

19 Meryem/93. Göklerde ve yerde olan herkes, Rahmân'a ancak kul olarak gelecektir.

اَلرَّحْمٰنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَى ﴿٥﴾ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَمَا تَحْتَ الثَّرَى ﴿٦﴾

20 Taha/5. Rahman arşa kurulmuştur. 6. Göklerde, yerde, bu ikisinin arasında ve toprağın altında bulunanlar O'nundur.

تُسَبِّحُ لَهُ السَّمَاوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ وَلٰكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا ﴿٤٤﴾

17 İsra/44. Yedi gök, yer ve bunlarda bulunanlar O'nu yüceltirler. O'nu övgüyle yüceltmeyen hiçbir şey yoktur. Fakat siz onların yüceltmelerini anlamazsınız. O halîmdir, çok bağışlayıcıdır.

إِنَّ رَبَّكُمُ اللّٰهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ يُدَبِّرُ الْأَمْرَ مَا مِنْ شَفِيعٍ إِلَّا مِنْ بَعْدِ إِذْنِهِ ذٰلِكُمُ اللّٰهُ رَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٣﴾

10 Yunus/3. Sizin Rabbiniz, gökleri ve yeri altı günde yaratan, sonra tahtına kurulup işleri yöneten Allah'tır. O'nun izni olmadan kimse aracılık edemez. Rabbiniz Allah işte budur. O'na kulluk edin! Hâlâ düşünüp öğüt almayacak mısınız?

قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَآءِ وَالْأَرْضِ أَمَّنْ يَمْلِكُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَمَنْ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَمَنْ يُدَبِّرُ الْأَمْرَ فَسَيَقُولُونَ اللَّهُ فَقُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٣١﴾

10 **Yunus**/31. (Ey Muhammed!) De ki: "Gökten ve yerden size rızık veren kimdir? Kulak ve gözlere hükmeden kimdir? Diriyi ölüden çıkaran ve ölüyü diriden çıkaran kimdir? Her işi yöneten kimdir?" Onlar: "Allah'tır" diyecekler. "O hâlde, (O'na) saygılı olmaz mısınız?" de.

أَلَآ إِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ أَلَآ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٥﴾ هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٥٦﴾

10 **Yunus**/55. İyi bilin ki, göklerde ve yerde olanlar Allah'ındır ve iyi bilin ki, Allah'ın verdiği söz gerçektir. Fakat onların çoğu (bunu) bilmez. 56. Yaşatan da öldüren de O'dur. Sizler O'na götürüleceksiniz.

وَهُوَ اللَّهُ فِي السَّمَاوَاتِ وَفِي الْأَرْضِ يَعْلَمُ سِرَّكُمْ وَجَهْرَكُمْ وَيَعْلَمُ مَا تَكْسِبُونَ ﴿٣﴾

6 **En'am**/3. Göklerde ve yerde Allah O'dur; gizlinizi, açığınızı bilir; kazandıklarınızı da bilir.[16]

وَعِنْدَهُ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَا إِلَّا هُوَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَمَا تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَةٍ إِلَّا يَعْلَمُهَا وَلَا حَبَّةٍ فِي ظُلُمَاتِ الْأَرْضِ وَلَا رَطْبٍ وَلَا يَابِسٍ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ﴿٥٩﴾ وَهُوَ الَّذِي يَتَوَفَّاكُمْ بِاللَّيْلِ وَيَعْلَمُ مَا جَرَحْتُمْ بِالنَّهَارِ ثُمَّ يَبْعَثُكُمْ فِيهِ لِيُقْضَى أَجَلٌ مُسَمًّى ثُمَّ إِلَيْهِ مَرْجِعُكُمْ ثُمَّ يُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٦٠﴾ وَهُوَ الْقَاهِرُ فَوْقَ عِبَادِهِ وَيُرْسِلُ عَلَيْكُمْ حَفَظَةً حَتَّى إِذَا جَاءَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ تَوَفَّتْهُ رُسُلُنَا وَهُمْ لَا يُفَرِّطُونَ ﴿٦١﴾ ثُمَّ رُدُّوا إِلَى اللَّهِ مَوْلَاهُمُ الْحَقِّ أَلَا لَهُ الْحُكْمُ وَهُوَ أَسْرَعُ الْحَاسِبِينَ ﴿٦٢﴾ قُلْ مَنْ يُنَجِّيكُمْ مِنْ ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ تَدْعُونَهُ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً لَئِنْ أَنْجَانَا مِنْ هَذِهِ لَنَكُونَنَّ مِنَ الشَّاكِرِينَ ﴿٦٣﴾ قُلِ

6 **En'am**/59. Gaybın anahtarları Allah'ın katındadır. Onları O'ndan başkası asla bilemez. O, karada ve denizde olanı bilir. O'nun bilgisi dışında bir yaprak düşmez. Yerin karanlıklarında olan tane, yaş ve kuru hiçbir şey yoktur ki, bunlar apaçık bir kitapta olmasın. 60. O sizi geceleyin öldürür[17], gündüzün yaptıklarınızı bilir. Sonra belirli süre[18] bitsin diye, sizi gündüzün canlandırır. Sonra dönüşünüz O'na olur ve sonra da yapmış olduklarınızı size bildirir. 61. O kullarının üstünde yegâne güç sahibidir. Size koruyucular gönderir. Birinize ölüm geldiği zaman, elçilerimiz onun canını, bir eksiklik yapmadan alırlar. 62. Sonra onlar gerçek sahipleri olan Allah'a geri verilirler. Hüküm yalnız O'nundur ve O hesaba çekenlerin en hızlısıdır. 63. De ki: "Sizler gizlice ve açıkça: «Eğer bizi bundan kurtarırsa, andolsun, şükredenlerden oluruz» diye O'na yakarırken, sizi karanın ve

[16] Bu ayet, Allah'ın kainat ve yeryüzü ile olan ilişkisindeki içkinliği ifade etmektedir. Ne yazık ki, İslam uleması, geleneksel olarak Allah'ın aşkınlığını vurgulayarak *(tenzîh)* Kur'anda kurulmuş olan aşkınlık-içkinlik dengesini içkinlik aleyhine bozmuştur. "O, hem göklerde, hem yerde Allah'tır" ifadesi, Allah'ı yeryüzüne içkin kılmakta ve oradaki ahlaki muhtevalı her insan/toplum fiilinde O'nu bir taraf yapmaktadır.

[17] Uykuda insan şuursuz olduğu için uyku hali ölüme benzetilmiştir.

[18] Tabii ömrünüz.

اللَّهُ يُنَجِّيكُمْ مِنْهَا وَمِنْ كُلِّ كَرْبٍ ثُمَّ أَنْتُمْ تُشْرِكُونَ ﴿٦٤﴾ قُلْ هُوَ الْقَادِرُ عَلَىٰ أَنْ يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ عَذَابًا مِنْ فَوْقِكُمْ أَوْ مِنْ تَحْتِ أَرْجُلِكُمْ أَوْ يَلْبِسَكُمْ شِيَعًا وَيُذِيقَ بَعْضَكُمْ بَأْسَ بَعْضٍ انْظُرْ كَيْفَ نُصَرِّفُ الْآيَاتِ لَعَلَّهُمْ يَفْقَهُونَ ﴿٦٥﴾

denizin karanlıklarından kim kurtarır?" 64. De ki: "Sizi ondan ve her sıkıntıdan Allah kurtarır. Bir de tutup O'na ortak koşarsınız". 65. De ki: "O üstünüzden ve ayaklarınızın altından size azap göndermeye, sizi fırka fırka yapıp kiminize kiminizin hıncını tattırmaya güç yetirir". Anlasınlar diye hükümleri nasıl yerli yerince açıkladığımıza bak!

إِنَّ اللَّهَ فَالِقُ الْحَبِّ وَالنَّوَىٰ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَمُخْرِجُ الْمَيِّتِ مِنَ الْحَيِّ ذَٰلِكُمُ اللَّهُ فَأَنَّىٰ تُؤْفَكُونَ ﴿٩٥﴾ فَالِقُ الْإِصْبَاحِ وَجَعَلَ اللَّيْلَ سَكَنًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ حُسْبَانًا ذَٰلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿٩٦﴾

6 **En'am**/95. Taneyi ve çekirdeği yaran, Allah'tır. O, ölüden diriyi çıkarır ve diriden ölüyü çıkarır. İşte Allah budur; öyleyse nasıl ayartılıyorsunuz? 96. Tan yerini ağartan, geceyi dinlenme zamanı, güneşi ve ayı vakit ölçüsü yapan O'dur. İşte bu, Yüce ve Bilen Allah'ın düzenlemesidir.

رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَرَبُّ الْمَشَارِقِ ﴿٥﴾

37 **Saffat**/5. O göklerin, yerin ve ikisi arasında bulunanların Rabbi'dir; O doğuların Rabbidir.[19]

لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴿٢٦﴾

31 **Lokman**/26. Göklerde ve yerde olanlar Allah'ındır. Allah hiçbir şeye muhtaç değildir, övgüye lâyıktır.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي إِلَىٰ أَجَلٍ مُسَمًّى وَأَنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٢٩﴾ ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ الْبَاطِلُ وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ﴿٣٠﴾

31 **Lokman**/29. Allah'ın geceyi gündüze ve gündüzü geceye kattığını, her biri belirli bir süreye kadar hareket edecek olan güneşi ve ayı buyruk altında tuttuğunu ve Allah'ın yaptıklarınızdan haberdar olduğunu bilmiyor musun? 30. Bu böyledir; çünkü yalnızca Allah haktır, onların O'nun dışında taptıkları ise batıldır. Allah yüce ve uludur.

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَلَهُ الْحَمْدُ فِي الْآخِرَةِ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ ﴿١﴾

34 **Sebe'**/1. Övgü, göklerde ve yerde bulunanlar kendisinin olan Allah içindir. Övgü ahirette de O'nadır. O bilgedir, her şeyden haberdardır.

لَهُ مَقَالِيدُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٦٣﴾

39 **Zümer**/63. Göklerin ve yerin kilitleri O'nundur. Allah'ın âyetlerini inkâr edenler, işte onlar ziyandadırlar.

[19] 'Doğular', güneşin bir senelik 360 ayrı doğuş yeri olsa gerektir. Bilindiği gibi, her gün güneşin doğuş yeri değişmektedir. Bu olay çölde kolay farkedildiği ve bir olağanüstünlük şeklinde görüldüğü için, Allah'ın 'Rabb' sıfatıyla ilişkilendirilmiştir.

هُوَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ فَإِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُن فَيَكُونُ ﴿٦٨﴾

40 **Mu'min**/68. Dirilten ve öldüren O'dur. Bir şeye karar verirse "Ol!" der ve dediği hemen olur.

لَهُ مَقَالِيدُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١٢﴾

42 **Şura**/12. Göklerin ve yerin anahtarları O'nundur. Rızkı dilediğine yayar, dilediğine kısıp bir ölçüye göre verir. O her şeyi bilir.

لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ ﴿٤﴾

42 **Şura**/4. Göklerde olanlar da, yerde olanlar da O'nundur. O yücelerin yücesidir.

قُلِ اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا لَبِثُوا لَهُ غَيْبُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ أَبْصِرْ بِهِ وَأَسْمِعْ مَا لَهُم مِّن دُونِهِ مِن وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا ﴿٢٦﴾

18 **Kehf**/26. De ki: "Onların (Ashâb-ı Kehf'in mağarada) ne kadar kaldığını, göklerin ve yerin gaybı kendisinin olan Allah bilir. O ne kadar güzel görür ve ne kadar güzel işitir. İnsanların O'ndan başka himayecileri yoktur. O kendi hükmüne kimseyi ortak etmez".

وَلَهُ مَن فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ عِندَهُ لَا يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ وَلَا يَسْتَحْسِرُونَ ﴿١٩﴾ يُسَبِّحُونَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لَا يَفْتُرُونَ ﴿٢٠﴾

21 **Enbiya**/19. Göklerde ve yerde ne varsa O'nundur. O'nun katında olanlar O'na kulluk etmekten büyüklenmezler ve bıkmazlar. 20. Gece gündüz, hiç ara vermeksizin O'nu yüceltirler.

وَلَقَدْ خَلَقْنَا فَوْقَكُمْ سَبْعَ طَرَائِقَ وَمَا كُنَّا عَنِ الْخَلْقِ غَافِلِينَ ﴿١٧﴾

23 **Mu'minun**/17. Andolsun ki, üstünüzde yedi tabaka yarattık. Biz yarattığımızdan habersiz değiliz.

يُدَبِّرُ الْأَمْرَ مِنَ السَّمَاءِ إِلَى الْأَرْضِ ثُمَّ يَعْرُجُ إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ أَلْفَ سَنَةٍ مِّمَّا تَعُدُّونَ ﴿٥﴾ ذَٰلِكَ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿٦﴾

32 **Secde**/5. Gökten yere kadar, işleri Allah düzenleyip yönetir; sonra, saydığınızdan bin yıl kadar tutan bir gün içinde işler O'na yükselecektir. 6. O görülmeyeni de, görüleni de bilir; O üstündür, merhametlidir.

أَمْ عِندَهُمْ خَزَائِنُ رَبِّكَ أَمْ هُمُ الْمُصَيْطِرُونَ ﴿٣٧﴾

52 **Tur**/37. Yoksa Rabbinin hazineleri onların yanında mıdır? Yoksa onlar mı işe hakimdirler?

تَبَارَكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١﴾

67 **Mülk**/1. Hükümranlığı elinde bulunduran (Allah) yücedir ve O'nun gücü her şeye yeter.

أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَافَّاتٍ وَيَقْبِضْنَ مَا يُمْسِكُهُنَّ إِلَّا الرَّحْمَٰنُ إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ بَصِيرٌ ﴿١٩﴾

67 **Mülk**/19. Üzerlerinde kanat çırpan kuşları görmezler mi? Onları havada Rahmân'dan başkası tutmuyor; O her şeyi gör-

KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
KÜTÜPHANESİ

أَمَّنْ هَٰذَا الَّذِي هُوَ جُندٌ لَّكُمْ يَنصُرُكُم مِّن دُونِ الرَّحْمَٰنِ إِنِ الْكَافِرُونَ إِلَّا فِي غُرُورٍ ﴿٢٠﴾

mektedir. 20. Rahmân dışında size yardımda bulunabilecek ordularınız kimlerdir? İnkârcılar sadece bir aldanış içindedirler.

وَلَهُ مَن فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلٌّ لَّهُ قَانِتُونَ ﴿٢٦﴾ وَهُوَ الَّذِي يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَهُوَ أَهْوَنُ عَلَيْهِ وَلَهُ الْمَثَلُ الْأَعْلَىٰ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٧﴾

30 **Rum**/26. Göklerde ve yerde olanlar O'nundur, hepsi O'na boyun eğmiştir. 27. Yaratmaya başlayan ve sonra onu tekrar eden O'dur; bu O'nun için daha kolaydır. Göklerde ve yerde en üstün sıfatlar O'nundur. O Güçlü'dür, Bilge'dir.

وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ﴿١٠٩﴾

3 **Al-i İmran**/109. Göklerde olanlar ve yerde olanlar Allah'ındır. İşler Allah'a götürülür.

وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٨٩﴾

3 **Al-i İmran**/189. Göklerin ve yerin hükümranlığı Allah'a aittir. Allah'ın gücü her şeye yeter.

قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكَ الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ مَن تَشَاءُ وَتَنزِعُ الْمُلْكَ مِمَّن تَشَاءُ وَتُعِزُّ مَن تَشَاءُ وَتُذِلُّ مَن تَشَاءُ بِيَدِكَ الْخَيْرُ إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٦﴾ تُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَتُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَتُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَتُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَتَرْزُقُ مَن تَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٢٧﴾

3 **Al-i İmran**/26-27. De ki: "Mülkün[20] sahibi Allahım! Hükümranlığı dilediğine verirsin, hükümranlığı dilediğinden çekip alırsın. Dilediğini yükseltirsin, dilediğini alçaltırsın. İyilikler Senin elindedir, Senin her şeye gücün yeter. Geceyi gündüze sokarsın, gündüzü geceye sokarsın. Ölüden diri çıkarırsın, diriden ölü çıkarırsın; dilediğini de hesapsız rızıklandırırsın".[21]

أَفَغَيْرَ دِينِ اللَّهِ يَبْغُونَ وَلَهُ أَسْلَمَ مَن فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا وَإِلَيْهِ يُرْجَعُونَ ﴿٨٣﴾

3 **Al-i İmran**/83. Onlar Allah'ın dininden başkasını mı arzu ediyorlar? Oysa göklerde ve yerde kim varsa, ister istemez O'na teslim olmuştur. Zaten O'na döndürüleceklerdir.

وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ مُّحِيطًا ﴿١٢٦﴾

4 **Nisa**/126. Göklerde olanlar ve yerde olanlar Allah'ındır. Allah her şeyi kuşatmıştır.

D.Ş: 103915

[20] *mulk*, 'hükümranlık' demektir. Allah için sözkonusu edildiğinde, bütün evrenin yönetimi anlamına gelir.

[21] Bu pasajdan, hiçbir ahlaki kurala dikkat etmeden, sadece gücüyle hareket eden despot bir Tanrı imajı çıkarmak yanlıştır. Evet, bu pasaj Allah'ın mutlak gücünü ifade eder; fakat o, "hükümranlığı" birilerine verirken veya birilerinden alırken, bu kişilerde bulunan ahlaki niteliklere ve onların hakedişerine bakar. Burada, Allah'ın tasarrufunun ahlaki gerekçeleri anılmamıştır, çünkü Kur'an'ın hitap ettiği müşrik toplumda Allah'ın gücü gereği gibi değerlendirilmemektedir. Bu ve benzeri ayetler Allah'ın mutlak gücünü önplana çıkarmaya yöneliktir.

وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَلَقَدْ وَصَّيْنَا الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَإِيَّاكُمْ أَنِ اتَّقُوا اللَّهَ وَإِنْ تَكْفُرُوا فَإِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكَانَ اللَّهُ غَنِيًّا حَمِيدًا ﴿١٣١﴾ وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكَفَى بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴿١٣٢﴾ إِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ أَيُّهَا النَّاسُ وَيَأْتِ بِآخَرِينَ وَكَانَ اللَّهُ عَلَى ذَلِكَ قَدِيرًا ﴿١٣٣﴾

4 **Nisa**/131. Göklerde olanlar ve yerde olanlar Allah'ındır. Andolsun, sizden önce Kitap verilenlere ve size, Allah'a saygılı olun diye öğüt verdik. Eğer inkâr edersenız, (bilin ki) göklerde ve yerde olanlar Allah'a aittir. Allah muhtaç değildir, övülmeye lâyıktır. 132. Göklerde olanlar ve yerde olanlar Allah'ındır. Allah vekîl olarak yeter. 133. Ey insanlar! Allah dilerse, sizi yok eder ve başkalarını getirir. Allah'ın buna gücü yeter.

سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١﴾ لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢﴾

57 **Hadid**/1-2. Göklerde ve yerde olanlar Allah'ı yüceltirler. O Güçlü'dür, Bilge'dir. Göklerin ve yerin hükümranlığı O'nundur; diriltir ve öldürür. O'nun her şeye gücü yeter.

هُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ يَعْلَمُ مَا يَلِجُ فِي الْأَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ وَمَا يَعْرُجُ فِيهَا وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٤﴾ لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ﴿٥﴾ يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَهُوَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٦﴾

57 **Hadid**/4. Gökleri ve yeri altı günde yaratan, sonra arşa kurulan, yere gireni ve ondan çıkanı, gökten ineni ve oraya yükseleni bilen O'dur. Nerede olursanız olun, O sizinle beraberdir. Allah yaptıklarınızı görür. 5. Göklerin ve yerin hükümranlığı O'nundur. Bütün işler Allah'a döndürülür. 6. O geceyi gündüze katar, gündüzü geceye katar; O kalplerde olanı bilir.

هُوَ الَّذِي يُرِيكُمُ الْبَرْقَ خَوْفًا وَطَمَعًا وَيُنْشِئُ السَّحَابَ الثِّقَالَ ﴿١٢﴾ وَيُسَبِّحُ الرَّعْدُ بِحَمْدِهِ وَالْمَلَائِكَةُ مِنْ خِيفَتِهِ وَيُرْسِلُ الصَّوَاعِقَ فَيُصِيبُ بِهَا مَنْ يَشَاءُ وَهُمْ يُجَادِلُونَ فِي اللَّهِ وَهُوَ شَدِيدُ الْمِحَالِ ﴿١٣﴾

13 **Ra'd**/12. Korku ve ümide düşüren şimşeği size gösteren ve ağır bulutları yaratan O'dur. 13. Gökgürlemesi ve melekler, O'nun korkusuyla O'nu övgüyle yüceltirler. O yıldırımları gönderir de, onlarla dilediğini çarpar.[22] Yine de onlar Allah hakkında tartışmaktadırlar. Oysa ki, O'nun tuzağı çetindir.

[22] Bu ve bunu izleyen pasajda (13 Ra'd/15 ayrıca bkz. 17 İsra/44) iradesiz tabiat varlıklarının tümünün Allah'ı övdüğü, ona secde ettiği ifade ediliyor. 'Övmek' ve 'secde etmek' aslında iradî varlık olan insanın fiilleridir. Fakat bu fiiller mecaz yolu ile tabiata atfedilerek, tabiatın Allah'ın buyruklarına boyun eğdiği, onun emrinde olduğu belirtiliyor. Amaç ise, sembolik anlatımlarla dinsel bir şuur, manevi bir atmosfer yaratmaktır. Fakat hayvanların Allah'ı övmesi cansız maddenin O'na boyun eğmesinden farklı olabilir. Onların Allah idraklerinin olup olmadığını bilemiyoruz. "Sıra sıra uçan kuşların Allah'ı yücelttiğini görmez misiniz?" (24 Nur/41).

وَلِلَّهِ يَسْجُدُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا وَظِلَالُهُمْ بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ ﴿١٥﴾

13 **Ra'd**/15. Göklerde ve yerde bulunanlar ve onların gölgeleri, sabah akşam, ister istemez Allah'a secde ederler.

اللَّهُ الَّذِي رَفَعَ السَّمَاوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي لِأَجَلٍ مُسَمًّى يُدَبِّرُ الْأَمْرَ يُفَصِّلُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ بِلِقَاءِ رَبِّكُمْ تُوقِنُونَ ﴿٢﴾ وَهُوَ الَّذِي مَدَّ الْأَرْضَ وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَنْهَارًا وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ جَعَلَ فِيهَا زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ يُغْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٣﴾ وَفِي الْأَرْضِ قِطَعٌ مُتَجَاوِرَاتٌ وَجَنَّاتٌ مِنْ أَعْنَابٍ وَزَرْعٌ وَنَخِيلٌ صِنْوَانٌ وَغَيْرُ صِنْوَانٍ يُسْقَىٰ بِمَاءٍ وَاحِدٍ وَنُفَضِّلُ بَعْضَهَا عَلَىٰ بَعْضٍ فِي الْأُكُلِ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٤﴾

13 **Ra'd**/2. Gökleri, sizin göreceğiniz direkler olmaksızın yükselten, sonra tahtına kurulup, her biri belli bir süreye kadar hareket edecek olan güneşe ve aya boyun eğdiren, işleri yöneten Allah, Rabbinize kavuşacağınızı kesinkes bilebilmeniz için, (kendi varlığının delili olan) bu işaretleri açık açık anlatıyor. 3. Yeri yayan ve orada sabit dağlar, ırmaklar var eden, her türlü üründen çift çift yetiştiren ve gündüzü geceye çeviren O'dur. Bunlarda, düşünen toplum için belirtiler vardır. 4. Yeryüzünde, birbirine komşu toprak parçaları, üzüm bağları, ekinler, çatallı ve çatalsız hurma ağaçları vardır. Hepsi de aynı su ile sulanır, fakat onları lezzetçe birbirinden farklı kılarız. Bunlarda, aklını kullanan toplum için işaretler vardır.

رَبُّ الْمَشْرِقَيْنِ وَرَبُّ الْمَغْرِبَيْنِ ﴿١٧﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿١٨﴾

55 **Rahman**/17. O iki doğunun Rabbidir, iki batının Rabbidir.[23] 18. Öyleyken, Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlarsınız?

يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ ﴿٢٩﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٣٠﴾

55 **Rahman**/29. Göklerde ve yerde olanlar her şeyi O'ndan isterler; O her an bir iştedir. 30. Öyleyken, Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlarsınız?

يَامَعْشَرَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ إِنِ اسْتَطَعْتُمْ أَنْ تَنْفُذُوا مِنْ أَقْطَارِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ فَانْفُذُوا لَا تَنْفُذُونَ إِلَّا بِسُلْطَانٍ ﴿٣٣﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٣٤﴾

55 **Rahman**/33. Ey cin ve insan toplulukları! Göklerin ve yerin çevresini aşıp geçmeye gücünüz yetiyorsa geçin! Ama (Allah'ın verdiği) bir güç olmaksızın geçemezsiniz. 34. Öyleyken, Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlarsınız?

اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ وَمِنَ الْأَرْضِ مِثْلَهُنَّ يَتَنَزَّلُ الْأَمْرُ بَيْنَهُنَّ لِتَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَأَنَّ اللَّهَ قَدْ أَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا ﴿١٢﴾

65 **Talak**/12. Yedi göğü ve yerden de bir o kadarını yaratan Allah'tır. Allah'ın gücünün her şeye yettiğini ve Allah'ın ilminin her şeyi kuşattığını bilmeniz için, Allah'ın buyruğu bunlar arasında iner durur.

[23] 'İki doğu' ve 'iki batı', farklılaşmanın en belirgin olduğu yaz ve kış mevsimlerinde güneşin doğup battığı yerler olsa gerektir.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُسَبِّحُ لَهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالطَّيْرُ صَافَّاتٍ كُلٌّ قَدْ عَلِمَ صَلَاتَهُ وَتَسْبِيحَهُ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ ﴿٤١﴾ وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَإِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ ﴿٤٢﴾ أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُزْجِي سَحَابًا ثُمَّ يُؤَلِّفُ بَيْنَهُ ثُمَّ يَجْعَلُهُ رُكَامًا فَتَرَى الْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ خِلَالِهِ وَيُنَزِّلُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ جِبَالٍ فِيهَا مِنْ بَرَدٍ فَيُصِيبُ بِهِ مَنْ يَشَاءُ وَيَصْرِفُهُ عَنْ مَنْ يَشَاءُ يَكَادُ سَنَا بَرْقِهِ يَذْهَبُ بِالْأَبْصَارِ ﴿٤٣﴾ يُقَلِّبُ اللَّهُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَعِبْرَةً لِأُولِي الْأَبْصَارِ ﴿٤٤﴾

24 **Nur**/41. Göklerde ve yerde olanların ve kanatlarını açmış (süzülerek uçan) kuşların Allah'ı yücelttiğini görmez misin? Her biri kendi yakarışını ve yüceltmesini bilir. Allah da onların yaptıklarını bilmektedir. 42. Göklerin ve yerin hükümranlığı Allah'ındır. Dönüş Allah'adır. 43. Bilmez misiniz ki, Allah bulutları sürer, sonra onları biraraya getirir, sonra üstüste yığar; sen de onların arasından yağmurun çıktığını görürsün. Gökten, içinde dolu bulunan (bulut) dağları indirir, onu dilediğine uğratır, dilediğinden de uzak tutar; şimşeğinin parıltısı neredeyse gözleri alır! 44. Allah geceyi gündüze, gündüzü geceye çevirir. Görebilenler için bunlarda ibretler vardır.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يَسْجُدُ لَهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ وَالْجِبَالُ وَالشَّجَرُ وَالدَّوَابُّ وَكَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ وَكَثِيرٌ حَقَّ عَلَيْهِ الْعَذَابُ وَمَنْ يُهِنِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ مُكْرِمٍ إِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ ﴿١٨﴾

22 **Hac**/18. Göklerde olanlar ve yerde olanların; güneş, ay, yıldızlar, dağlar, ağaçlar, hayvanlar ve birçok insanın Allah'a boyun eğdiklerini görmüyor musun? İnsanlardan bir çoğu da azabı haketmiştir. Allah'ın alçalttığı kişiye kimse değer vermez. Allah dilediğini yapar.

ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَأَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴿٦١﴾

22 **Hac**/61. Bu böyledir. Çünkü Allah geceyi gündüze katar, gündüzü geceye katar. Allah işitir ve görür.

لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَإِنَّ اللَّهَ لَهُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴿٦٤﴾

22 **Hac**/64. Göklerde olanlar ve yerde olanlar O'nundur. Allah zengindir, övgüye layıktır.

يُسَبِّحُ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١﴾

64 **Teğabün**/1. Göklerde olanlar ve yerde bulunanlar Allah'ı yüceltirler. Hükümranlık O'nundur, övgü O'nadır. O'nun her şeye gücü yeter.

مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ يَهْدِ قَلْبَهُ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١١﴾

64 **Teğabün**/11. Başa gelen hiçbir olay Allah'ın izni olmadan gerçekleşmez. Kim Allah'a inanırsa, O onun gönlünü doğruya yöneltir. Allah her şeyi bilmektedir.

سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١﴾

61 **Saf**/1. Göklerde olanlar da, yerde olanlar da Allah'ı yüceltirler. O Güçlü'dür, Bilge'dir.

يُسَبِّحُ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ الْمَلِكِ الْقُدُّوسِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ﴿١﴾

62 **Cuma**/1. Göklerde olanlar ve yerde bulunanlar, hükümran, çok kutsal, güçlü ve bilge olan Allah'ı yüceltirler.

وَلِلَّهِ جُنُودُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿٧﴾

48 **Fetih**/7. Göklerdeki ve yerdeki ordular Allah'ındır. Allah güçlüdür, bilgedir.

لِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا فِيهِنَّ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٢٠﴾

5 **Maide**/120. Göklerin, yerin ve onlarda bulunanların hükümranlığı Allah'a aittir. O'nun her şeye gücü yeter.

لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ قُلْ فَمَنْ يَمْلِكُ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا إِنْ أَرَادَ أَنْ يُهْلِكَ الْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَأُمَّهُ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٧﴾

5 **Maide**/17. Andolsun "Allah ancak Meryem oğlu Mesîh'tir" diyenler kafir olmuşlardır. (Ey Muhammed!) De ki: "Allah, Meryem oğlu Mesîh'i, anasını ve yeryüzünde olanların hepsini yok etmek istese, kim Allah'a karşı koyabilir? Göklerin, yerin ve ikisi arasındakilerin hükümranlığı Allah'a attir. O dilediğini yaratır. Allah'ın gücü her şeye yeter".

أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ وَيَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٤٠﴾

5 **Maide**/40. Göklerin ve yerin hükümranlığının Allah'a ait olduğunu bilmiyor musun? O dilediğine azap eder, dilediğini bağışlar. Allah'ın gücü her şeye yeter.

C. TABİAT (GÖKLER VE YER)

Kur'an'ın tabiattan sözederken en çok üzerinde durduğu konular, tabiatın yaratılışı, insanın hizmetine verilmesi ve orada bir nizamın varlığıdır. Kur'an, tabiattaki nizamı, evreni yöneten gücün birliğine bağlamaktadır. Bu nizam, yaratışla birlikte her şeye hareket kanunlarının ve potansiyel güçlerinin verilmesiyle kurulmuştur (20 Taha/50). Evrendeki bu düzenlillik, onun insanlığın hizmetine sunulmuş olması itibarıyla bir nimettir. Diğer yönüyle de, insanın imtihanında iki zıt işlevi yerine getirebilen bir müşahede alanıdır. Zira evrendeki bu düzenlilik, insanı Allah'a ulaştırabileceği gibi, bu düzenin gerisindeki mutlak gücü gölgeleyebilmektedir de. İşte, Kur'an'da evrenden sözeden pasajların büyük bölümü, aşağıda da görüleceği gibi, muhataplarını bu konuda uyarmaktadır.

1. Tabiatın Yaratılışı

Tabiatçı filozofların ve materyalist felsefenin, tabiatın kadim olduğu, sonradan yaratılmadığı iddiasının aksine, Kur'an, tabiatın ve evrenin, Allah tarafından, yok iken, sonradan yaratıldığını söyler. Yalnız, yaratmanın bir defada âniden mi olduğu yoksa bir süreç (evrim) içinde mi gerçekleştiği, İslam filozofları ve kelamcıları arasında tartışılmaktadır. Evrimi kabul eden Müslüman alimlere göre, örneğin, "De ki: 'Yeryüzünde dolaşın ve Allah'ın yaratmaya nasıl başladığına bir bakın...'." (29 Ankebût/20) ve "Gökleri, yeri ve her ikisinin arasında bulunanları altı günde yarattık..." (50 Kâf/38) gibi ayetler, yaratmanın bir süreç içinde gerçekleştirdiğinin Kur'ani ipuçlarıdır.

وَلَقَدْ خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ وَمَا مَسَّنَا مِنْ لُغُوبٍ ﴿٣٨﴾

50 **Kaf**/38. Gökleri, yeri ve ikisinin arasında bulunanları altı günde yarattık ve bir yorgunluk da duymadık.

أَفَلَمْ يَنْظُرُوا إِلَى السَّمَاءِ فَوْقَهُمْ كَيْفَ بَنَيْنَاهَا وَزَيَّنَّاهَا وَمَا لَهَا مِنْ فُرُوجٍ ﴿٦﴾ وَالْأَرْضَ مَدَدْنَاهَا وَأَلْقَيْنَا فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ بَهِيجٍ ﴿٧﴾ تَبْصِرَةً وَذِكْرَى لِكُلِّ عَبْدٍ مُنِيبٍ ﴿٨﴾ وَنَزَّلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً مُبَارَكًا فَأَنْبَتْنَا بِهِ جَنَّاتٍ وَحَبَّ الْحَصِيدِ ﴿٩﴾ وَالنَّخْلَ بَاسِقَاتٍ لَهَا طَلْعٌ نَضِيدٌ ﴿١٠﴾ رِزْقًا لِلْعِبَادِ وَأَحْيَيْنَا بِهِ بَلْدَةً مَيْتًا كَذَلِكَ الْخُرُوجُ ﴿١١﴾

50 **Kaf**/6. Onlar, üstlerindeki göğü nasıl yapmışız ve süslemişiz, bakmazlar mı? Onda hiçbir çatlak yoktur. 7-8. Allah'a yönelen her kula bir öğüt ve bir belge olarak yeryüzünü yaydık, oraya sâbit dağlar yerleştirdik, orada gönül açıcı her güzel türden yetiştirdik. 9-11. Gökten bereketli bir su indirdik, kullara rızık olmak üzere onunla bahçeler, biçilecek taneli ekinler, küme küme tomurcukları olan boylu hurma ağaçları yetiştirdik. O suyla ölü yeri dirilttik. İşte (yeniden) diriliş de böyledir.

تَبَارَكَ الَّذِي جَعَلَ فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا وَجَعَلَ فِيهَا سِرَاجًا وَقَمَرًا مُنِيرًا ﴿٦١﴾

25 **Furkan**/61. Gökte burçlar vareden, orada bir kandil (güneş) ve (geceleri) aydınlatan bir ay vareden Allah yücedir.

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَإِنَّ السَّاعَةَ لَآتِيَةٌ فَاصْفَحِ الصَّفْحَ الْجَمِيلَ ﴿٨٥﴾

15 **Hicr**/85. Biz gökleri, yeri ve ikisinin arasındakileri bir gaye ile yarattık. Şüphesiz kıyamet saati gelecektir. Onun için, güzel ve yumuşak davran!

وَمَا مِنْ دَآبَّةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا طَائِرٍ يَطِيرُ بِجَنَاحَيْهِ إِلَّا أُمَمٌ أَمْثَالُكُمْ مَا فَرَّطْنَا فِي الْكِتَابِ مِنْ شَيْءٍ ثُمَّ إِلَى رَبِّهِمْ يُحْشَرُونَ ﴿٣٨﴾

6 **En'am**/38. Yerde yürüyen hayvanlar ve iki kanadıyla uçan kuşlar da, sizin gibi birer toplumdurlar. Kitap'ta Biz hiçbir şeyi eksik bırakmadık. Sonra onlar Rablerine toplanacaklardır.

وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ النُّجُومَ لِتَهْتَدُوا بِهَا فِي ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ قَدْ فَصَّلْنَا الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٩٧﴾

6 **En'am**/97. Karanın ve denizin karanlıklarında yolunuzu kendileriyle bulduğunuz yıldızları var eden O'dur. Anlayacak olan bir topluma belgeleri uzun uzun açıklıyoruz.

وَهُوَ الَّذِي أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ نَبَاتَ كُلِّ شَيْءٍ فَأَخْرَجْنَا مِنْهُ خَضِرًا نُخْرِجُ مِنْهُ حَبًّا مُتَرَاكِبًا وَمِنَ النَّخْلِ مِنْ طَلْعِهَا قِنْوَانٌ دَانِيَةٌ وَجَنَّاتٍ مِنْ أَعْنَابٍ وَالزَّيْتُونَ وَالرُّمَّانَ مُشْتَبِهًا وَغَيْرَ مُتَشَابِهٍ انْظُرُوا إِلَى ثَمَرِهِ إِذَا أَثْمَرَ وَيَنْعِهِ إِنَّ فِي ذَٰلِكُمْ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٩٩﴾

6 **En'am**/99. Gökten su indiren O'dur. Her çeşit bitkiyi onunla bitirdik. Ondan yetiştirdiğimiz yeşilden, benzeşen ve benzeşmeyen yığın yığın taneler, hurmanın tomurcuklarından sarkan salkımlar, üzüm bağları, zeytin ve nar çıkardık. Ürün verdikleri zaman onların ürünlerine ve olgunlaşmalarına bakın. İşte bunlarda, inanan toplum için belirtiler vardır.

خَلَقَ السَّمَاوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا وَأَلْقَى فِي الْأَرْضِ رَوَاسِيَ أَنْ تَمِيدَ بِكُمْ وَبَثَّ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ كَرِيمٍ ﴿١٠﴾ هَذَا خَلْقُ اللَّهِ فَأَرُونِي مَاذَا خَلَقَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ بَلِ الظَّالِمُونَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿١١﴾

31 **Lokman**/10. Allah gökleri sizin görebileceğiniz direkler olmaksızın yaratmış, sizi sallar diye yeryüzüne sabit dağlar koymuş ve orada her türlü canlıyı yaymıştır. Gökten su indirip orada her hoş çiftten yetiştirmişizdir. 11. İşte bu Allah'ın yarattığıdır. O'ndan başkasının ne yarattığını bana gösterin. Hayır; haksızlık edenler apaçık sapıklık içindedirler.

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لَاعِبِينَ ﴿١٦﴾ لَوْ أَرَدْنَا أَنْ نَتَّخِذَ لَهْوًا لَاتَّخَذْنَاهُ مِنْ لَدُنَّا إِنْ كُنَّا فَاعِلِينَ ﴿١٧﴾

21 **Enbiya**/16. Biz gökleri, yeri ve ikisinin arasındakileri oyun olsun diye yaratmadık. 17. Eğlence edinmek dileseydik, kendi katımızda bir eğlence edinirdik; şayet (böyle bir şey) yapacak olsaydık.

اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ مَا لَكُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا شَفِيعٍ أَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ ﴿٤﴾

32 **Secde**/4. Allah gökleri, yeri ve ikisinin arasında bulunanları altı günde yaratan, sonra tahta kurulandır. O'ndan başka bir dostunuz ve aracınız yoktur. Düşünüp öğüt almıyor musunuz?

مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ يَلْتَقِيَانِ ﴿١٩﴾ بَيْنَهُمَا بَرْزَخٌ لَا يَبْغِيَانِ ﴿٢٠﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٢١﴾ يَخْرُجُ مِنْهُمَا اللُّؤْلُؤُ وَالْمَرْجَانُ ﴿٢٢﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٢٣﴾ وَلَهُ الْجَوَارِ الْمُنْشَآتُ فِي الْبَحْرِ كَالْأَعْلَامِ ﴿٢٤﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٢٥﴾

55 **Rahman**/19. O, iki denizi birbirine kavuşmamak üzere salıvermiştir.[24] 20. Aralarında bir engel vardır, aşamazlar. 21. Öyleyken, Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlarsınız? 22. İkisinden de inci ve mercan çıkar. 23. Öyleyken, Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlarsınız? 24. Denizde yüzen, dağlar gibi kocaman gemiler O'nundur. 25. Öyleyken, Rabbinizin nimetlerinden hangi sini yalanlarsınız?

اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ وَمِنَ الْأَرْضِ مِثْلَهُنَّ يَتَنَزَّلُ الْأَمْرُ بَيْنَهُنَّ لِتَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَأَنَّ اللَّهَ قَدْ أَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا ﴿١٢﴾

65 **Talak**/12. Yedi göğü[25] ve yerden de bir o kadarını yaratan Allah'tır. Allah'ın gücünün her şeye yettiğini ve Allah'ın ilminin her şeyi kuşattığını bilmeniz için, Allah'ın buyruğu bunlar arasında iner durur.

---

[24] 'Deniz' olarak çevrilen *bahr* kelimesi arapçada deniz, su kütlesi, nehir ve göl anlamlarına da gelir. 25 Furkan/53 ayetinde bu iki su kütlesinin nitelikleri verilmiştir. "Birinin suyu tatlı ve susuzluğu giderici, diğerininki tuzlu ve acı". Bu ayet tuzlu okyanus sularından buharlaşma-yağmur yoluyla tatlı su kaynaklarının oluşumunu anlatmış olabileceği gibi, yeraltı sularının denizlere aktığı yerlerde bazzat iki su kütlesinin ayrı duruşlarını da ifade edebilir. Bazı sufi yorumcular, bu ayetin sembolik olarak iyi ve kötü insanın özelliklerini anlattığını belirtmişlerdir.

[25] Yedi Gök *(Seb'u Semâvât)* tabiri lafzi anlamında anlaşılarak birçok yorum yapılmıştır. Yedi ve yedili sayılar (70, 700) Arapça ve bağlı olduğu semitik dillerde kesretten kinayedir. Nitekim Kur'an'da da 7 ile ifade edilmiş başka kullanımlar vardır. (2 Bakara/261; 12 Yusuf/43; 23 Mu'minun/17; 15 Hicr/87)

وَاللَّهُ خَلَقَ كُلَّ دَابَّةٍ مِنْ مَاءٍ فَمِنْهُمْ مَنْ يَمْشِي عَلَى بَطْنِهِ وَمِنْهُمْ مَنْ يَمْشِي عَلَى رِجْلَيْنِ وَمِنْهُمْ مَنْ يَمْشِي عَلَى أَرْبَعٍ يَخْلُقُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٤٥﴾

24 **Nur**/45. Allah bütün canlıları sudan yaratmıştır. Bunların kimi karnı üzerinde sürünür, kimi iki ayakla yürür, kimi dört ayakla yürür. Allah dilediğini yaratır. Şüphesiz Allah her şeye güç yetirir.

2. Tabiatın Düzeni

Tabiatın düzenine ilişkin aşağıdaki ayetler, Allah'ın varlığına ilişkin kanıt sunma amacı taşımaz; zira nüzûl döneminde Allah'ın varlığına inanmayan hiçbir topluluk yoktur. Tabiatın düzenine atıfta bulunan ayetler, Allah'ın insana karşılıksız inayetini, rahmetini, lütfunu ortaya koymayı ve insanı hidayete, imana ve Allah'a şükran duymaya teşvik etmeyi hedeflemektedir.

الَّذِي خَلَقَ فَسَوَّى ﴿٢﴾ وَالَّذِي قَدَّرَ فَهَدَى ﴿٣﴾

87 **A'la**/2. O yaratıp şekil vermiştir. 3. O her şeyi ölçüyle yapıp, ona yolunu göstermiştir.

أَفَلَمْ يَنْظُرُوا إِلَى السَّمَاءِ فَوْقَهُمْ كَيْفَ بَنَيْنَاهَا وَزَيَّنَّاهَا وَمَا لَهَا مِنْ فُرُوجٍ ﴿٦﴾

50 **Kaf**/6. Onlar, üstlerindeki göğü nasıl yapmışız ve süslemişiz, bakmazlar mı? Onda hiçbir çatlak yoktur.

إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ ﴿٤٩﴾ وَمَا أَمْرُنَا إِلَّا وَاحِدَةٌ كَلَمْحٍ بِالْبَصَرِ ﴿٥٠﴾

54 **Kamer**/49. Şüphesiz, Biz her şeyi bir ölçüye göre yaratmışızdır. 50. Bizim işimiz bir göz kırpması gibi anidir.

تَبَارَكَ الَّذِي نَزَّلَ الْفُرْقَانَ عَلَى عَبْدِهِ لِيَكُونَ لِلْعَالَمِينَ نَذِيرًا ﴿١﴾ الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَقَدَّرَهُ تَقْدِيرًا ﴿٢﴾

25 **Furkan**/1-2. Göklerin ve yerin hükümranlığı kendisinin olan, çocuk edinmeyen, hükümranlıkta ortağı bulunmayan, her şeyi yaratıp bir ölçüye göre düzenleyen ve dünyaları uyarmak üzere kuluna (Muhammed'e) Furkân'ı indiren Allah yücelerin yücesidir.

أَلَمْ تَرَ إِلَى رَبِّكَ كَيْفَ مَدَّ الظِّلَّ وَلَوْ شَاءَ لَجَعَلَهُ سَاكِنًا ثُمَّ جَعَلْنَا الشَّمْسَ عَلَيْهِ دَلِيلًا ﴿٤٥﴾ ثُمَّ قَبَضْنَاهُ إِلَيْنَا قَبْضًا يَسِيرًا ﴿٤٦﴾

25 **Furkan**/45-46. Rabbinin gölgeyi nasıl uzattığını –isteseydi onu durdururdu–, sonra güneşi ona delil kılıp, onu yavaş yavaş kendimize çektiğimizi görmez misin?

وَهُوَ الَّذِي مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ هَذَا عَذْبٌ فُرَاتٌ وَهَذَا مِلْحٌ أُجَاجٌ وَجَعَلَ بَيْنَهُمَا بَرْزَخًا وَحِجْرًا مَحْجُورًا ﴿٥٣﴾

25 **Furkan**/53. Birinin suyu tatlı ve serinletici, diğerininki tuzlu ve acı olan iki denizi salıverip, aralarına, karışmalarını önleyen bir sınır koyan Allah'tır.

تَبَارَكَ الَّذِي جَعَلَ فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا وَجَعَلَ فِيهَا سِرَاجًا وَقَمَرًا مُنِيرًا ﴿٦١﴾

25 **Furkan**/61. Gökte burçlar vareden, orada bir kandil (güneş) ve (geceleri) aydınlatan bir ay vareden Allah yücedir.

يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي لِأَجَلٍ مُسَمًّى ذَلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ وَالَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ مَا يَمْلِكُونَ مِنْ قِطْمِيرٍ ﴿١٣﴾

35 **Fatır**/13. Allah, geceyi gündüze katar, gündüzü geceye katar; her biri belirli bir süre için hareket eden güneşi ve ayı buyruk altına almıştır. İşte bu Rabbiniz olan Allah'tır, hükümranlık O'nundur. O'nu bırakıp taptıklarınız ise, bir çekirdek kabuğuna bile sahip değillerdir.

قَالَ رَبُّنَا الَّذِي أَعْطَى كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ ثُمَّ هَدَى ﴿٥٠﴾

20 **Taha**/50. (Musa:) "Rabbimiz her şeye ayrı bir özellik veren, sonra ona yol gösterendir" dedi.

وَتَرَى الْجِبَالَ تَحْسَبُهَا جَامِدَةً وَهِيَ تَمُرُّ مَرَّ السَّحَابِ صُنْعَ اللَّهِ الَّذِي أَتْقَنَ كُلَّ شَيْءٍ إِنَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَفْعَلُونَ ﴿٨٨﴾

27 **Neml**/88. Dağları, görür de donmuş (gibi durur) sanırsın, oysa onlar bulutlar gibi geçerler. Bu, her şeyi sağlam yapan Allah'ın yapısıdır. Doğrusu, O yaptıklarınızdan haberdardır.

وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ آيَتَيْنِ فَمَحَوْنَا آيَةَ اللَّيْلِ وَجَعَلْنَا آيَةَ النَّهَارِ مُبْصِرَةً لِتَبْتَغُوا فَضْلًا مِنْ رَبِّكُمْ وَلِتَعْلَمُوا عَدَدَ السِّنِينَ وَالْحِسَابَ وَكُلَّ شَيْءٍ فَصَّلْنَاهُ تَفْصِيلًا ﴿١٢﴾

17 **İsra**/12. Gece ve gündüzü iki işaret yaptık. Gecenin belirtisini karartıp, gündüzün belirtisini aydınlık kıldık ki, Rabbinizin bolluğunu arayasınız ve yılların sayısını ve hesaplamayı bilesiniz. Her şeyi açık açık anlatıyoruz.

هُوَ الَّذِي جَعَلَ الشَّمْسَ ضِيَاءً وَالْقَمَرَ نُورًا وَقَدَّرَهُ مَنَازِلَ لِتَعْلَمُوا عَدَدَ السِّنِينَ وَالْحِسَابَ مَا خَلَقَ اللَّهُ ذَلِكَ إِلَّا بِالْحَقِّ يُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٥﴾

10 **Yunus**/5. O, güneşi ışık kaynağı ve ayı aydınlık yapan, yılların sayısını ve hesaplamayı bilmeniz için aya konak yerleri belirleyendir. Allah, bunları ancak hikmeti uyarınca yaratmıştır. O, bu belirtileri, bilecek olanlar için açık açık anlatmaktadır.

وَلَقَدْ جَعَلْنَا فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا وَزَيَّنَّاهَا لِلنَّاظِرِينَ ﴿١٦﴾ وَحَفِظْنَاهَا مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ رَجِيمٍ ﴿١٧﴾ إِلَّا مَنِ اسْتَرَقَ السَّمْعَ فَأَتْبَعَهُ شِهَابٌ مُبِينٌ ﴿١٨﴾

15 **Hicr**/16. Andolsun, gökte burçlar meydana getirdik[26] ve seyredenler için onları donattık. 17. Onları, kovulmuş her türlü şeytandan koruduk.[27] 18. Ancak, kulak hırsızlığı yapan olursa, parlak bir alev onu kovalar.

[26] Büyük takım yıldızları.

[27] Bu ayet, cinlerin de içinde bulunduğu şeytanların, dünyada bulunduklarını ve uzaya yükselmediklerini ifade etmektedir. Bu bilginin verilmesinin amacı ise, cinlerin ve şeytanlarının gayb bilgisine sahip olabilecekleri inancını yıkmaktır.

وَالْأَرْضَ مَدَدْنَاهَا وَأَلْقَيْنَا فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ مَوْزُونٍ ﴿١٩﴾ وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيهَا مَعَايِشَ وَمَنْ لَسْتُمْ لَهُ بِرَازِقِينَ ﴿٢٠﴾ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا عِنْدَنَا خَزَائِنُهُ وَمَا نُنَزِّلُهُ إِلَّا بِقَدَرٍ مَعْلُومٍ ﴿٢١﴾ وَأَرْسَلْنَا الرِّيَاحَ لَوَاقِحَ فَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَسْقَيْنَاكُمُوهُ وَمَا أَنْتُمْ لَهُ بِخَازِنِينَ ﴿٢٢﴾ وَإِنَّا لَنَحْنُ نُحْيِي وَنُمِيتُ وَنَحْنُ الْوَارِثُونَ ﴿٢٣﴾

19. Yeryüzünü yaydık, oraya sabit dağlar diktik ve orada her şeyi ölçülü bitirdik. 20. Orada sizin için ve rızık veremeyeceğiniz kimseler için geçimlikler varettik. 21. Hazineleri katımızda olmayan hiçbir şey yoktur. Biz onu ancak bilinen bir ölçüye göre indiririz. 22. Biz rüzgarları aşılayıcı olarak gönderdik ve böylece gökten su indirdik de, sizi onunla suladık; o suyu siz depolamadınız. 23. Doğrusu, Biz diriltiriz, öldürürüz ve (hepsinin gerisinde) varis olarak Biz kalırız.

فَالِقُ الْإِصْبَاحِ وَجَعَلَ اللَّيْلَ سَكَنًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ حُسْبَانًا ذَٰلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿٩٦﴾

6 **En'am**/96. Tan yerini ağartan, geceyi dinlenme zamanı, güneşi ve ayı vakit ölçüsü yapan O'dur. İşte bu, Yüce ve Bilen Allah'ın düzenlemesidir.

خَلَقَ السَّمَاوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا وَأَلْقَىٰ فِي الْأَرْضِ رَوَاسِيَ أَنْ تَمِيدَ بِكُمْ وَبَثَّ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ كَرِيمٍ ﴿١٠﴾

31 **Lokman**/10. Allah gökleri sizin görebileceğiniz direkler olmaksızın yaratmış, sizi sallar diye yeryüzüne sabit dağlar koymuş ve orada her türlü canlıyı yaymıştır. Gökten su indirip orada her hoş çiftten yetiştirmişizdir.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي إِلَىٰ أَجَلٍ مُسَمًّى وَأَنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٢٩﴾

31 **Lokman**/29. Allah'ın, geceyi gündüze ve gündüzü geceye kattığını, her biri belirli bir süreye kadar hareket edecek olan güneşi ve ayı buyruk altında tuttuğunu ve Allah'ın yaptıklarınızdan haberdar olduğunu bilmiyor musun?

خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ يُكَوِّرُ اللَّيْلَ عَلَى النَّهَارِ وَيُكَوِّرُ النَّهَارَ عَلَى اللَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي لِأَجَلٍ مُسَمًّى أَلَا هُوَ الْعَزِيزُ الْغَفَّارُ ﴿٥﴾

39 **Zümer**/5. (O) gökleri ve yeri gereğince yaratmıştır. Geceyi gündüze dolar gündüzü geceye dolar. Her biri belirli bir süreye kadar hareket edecek olan güneşi ve ayı buyruk altında tutar. Dikkat edin; güçlü olan, çok bağışlayan O'dur.

وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِيَ مِنْ فَوْقِهَا وَبَارَكَ فِيهَا وَقَدَّرَ فِيهَا أَقْوَاتَهَا فِي أَرْبَعَةِ أَيَّامٍ سَوَاءً لِلسَّائِلِينَ ﴿١٠﴾ ثُمَّ

41 **Fussilet**/10. O dört gün içinde yeryüzüne sabit dağlar yerleştirdi, orayı bereketli kıldı[28] ve (rızıklarını) arayanlar için yeryüzünün bitkilerini takdir etti.[29]

[28] Bereketle kastedilen,yeryüzünü insanın yaşaması için elverişli kılan hava, su, güneş, hayvanlar, bitkiler ve bütün yeraltı zenginlikleridir.

[29] Bu pasaja şöyle anlam verenler de olmuştur: "... yeryüzünün bitkilerinin dört mevsimde yetişmesini takdir etti". Ancak bu ayetle bütün teşkil eden sonraki ayetler de gözönünde bulundurulursa, dört günde yeryüzünün, izleyen iki günde de göklerin yaratıldığının, dolayısıyla evrenin yaratılmasının

اسْتَوَىٰٓ إِلَى السَّمَآءِ وَهِيَ دُخَانٌ فَقَالَ لَهَا وَلِلْأَرْضِ ائْتِيَا طَوْعًا أَوْ كَرْهًا قَالَتَآ أَتَيْنَا طَآئِعِينَ ﴿١١﴾ فَقَضَاهُنَّ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ فِي يَوْمَيْنِ وَأَوْحَى فِي كُلِّ سَمَآءٍ أَمْرَهَا وَزَيَّنَّا السَّمَآءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ وَحِفْظًا ذَٰلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿١٢﴾

11. Sonra, duman hâlinde bulunan göğe yöneldi, ona ve yeryüzüne: "İsteyerek veya istemeyerek gelin!" dedi. İkisi de: "İsteyerek geldik" dediler.[30] 12. (Allah bunu izleyen) iki gün içinde onları yedi gök olarak öngördü ve her göğün işini kendisine bildirdi. Yakın göğü süslemek ve korumak amacıyla ışıklarla donattık.[31] İşte bu, bilen ve güçlü olan Allah'ın kanunudur.

فَاطِرُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَمِنَ الْأَنْعَامِ أَزْوَاجًا يَذْرَؤُكُمْ فِيهِ لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿١١﴾

42 **Şura**/11. Göklerin ve yerin Yaratanı, size kendi cinsinizden eşler ve çift çift hayvanlar var etmiş –O'nun benzeri hiçbir şey yoktur ve O işitendir, görendir– ve bu suretle, çoğalmanızı sağlamıştır.

الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ مَهْدًا وَجَعَلَ لَكُمْ فِيهَا سُبُلًا لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٠﴾ وَالَّذِي نَزَّلَ مِنَ السَّمَآءِ مَآءً بِقَدَرٍ فَأَنْشَرْنَا بِهِ بَلْدَةً مَيْتًا كَذَٰلِكَ تُخْرَجُونَ ﴿١١﴾

43 **Zuhruf**/10. O, size yeri beşik kılmış ve orada, doğru gidesiniz diye yollar var etmiştir. 11. O, suyu gökten bir ölçüye kadar indirir. Biz onunla ölü memleketi diriltiriz. İşte siz de böyle diriltileceksiniz.

اللَّهُ الَّذِي سَخَّرَ لَكُمُ الْبَحْرَ لِتَجْرِيَ الْفُلْكُ فِيهِ بِأَمْرِهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٢﴾

45 **Casiye**/12. Buyruğu gereğince orada gemilerin yüzmesi, lutfedip verdiği rızkı aramanız ve (kendisine) şükretmeniz için denizi buyruğunuz altına veren Allah'tır.

مَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَآ إِلَّا بِالْحَقِّ وَأَجَلٍ مُسَمًّى وَالَّذِينَ كَفَرُوا عَمَّآ أُنْذِرُوا مُعْرِضُونَ ﴿٣﴾

46 **Ahkaf**/3. Biz, gökleri, yeri ve ikisinin arasında bulunanları ancak bir gayeyle ve belirli bir süre için yarattık; inkâr edenler uyarıldıkları şeylerden yüz çevirmektedirler.

وَفِي الْأَرْضِ آيَاتٌ لِلْمُوقِنِينَ ﴿٢٠﴾ وَفِيٓ أَنْفُسِكُمْ أَفَلَا تُبْصِرُونَ ﴿٢١﴾ وَفِي السَّمَآءِ رِزْقُكُمْ وَمَا تُوعَدُونَ ﴿٢٢﴾ فَوَرَبِّ السَّمَآءِ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ لَحَقٌّ مِثْلَ مَآ أَنَّكُمْ تَنْطِقُونَ ﴿٢٣﴾

51 **Zariyat**/20-21. Kesin olarak inananlara, yeryüzünde ve kendinizde Allah'ın varlığına nice deliller vardır; görmez misiniz? 22. Rızkınız da, size söz verilen azap da gökyüzündendir. 23. Göğün ve yerin Rabbine andolsun ki, bu, sizin konuşuyor olmanız kadar (kesin bir) gerçektir.

---

toplam altı günde tamamlandığının anlatılmakta olduğu görülecektir.

[30] Bu pasajın tamamı, sembolik olarak kainatın teşekkülünü anlatmaktadır.

[31] Yakın gök ile çıplak gözle görülebilen gökyüzü kasdedilmektedir. Arapça metindeki "koruma amacıyla" *(hıfzan)* ifadesi, yeryüzünün atmosferle korunması, yeryüzünde yaşamı mümkün kılan güneş sistemindeki çekim dengesinin korunması gibi anlamlara da yorumlanmıştır. Ancak, Kur'an'da yıldızların genellikle gayb haberlerini dinlemek isteyen şeytanlara karşı bir koruma unsuru olarak nitelendiğini biliyoruz (krş. 67 Mülk/5, 15 Hicr/17). Bununla birlikte Kur'an'daki bu anlatım tarzının gezegenlerin işlevlerini açıklamayı değil, müşriklerin, şeytanların gayb haberlerini dinledikleriyle dair batıl inançlarını ortadan kaldırmayı amaçladığını da unutmamak gerekir.

وَالسَّمَآءَ بَنَيْنَاهَا بِأَيْدٍ وَإِنَّا لَمُوسِعُونَ ﴿٤٧﴾ وَالْأَرْضَ فَرَشْنَاهَا فَنِعْمَ الْمَاهِدُونَ ﴿٤٨﴾ وَمِنْ كُلِّ شَيْءٍ خَلَقْنَا زَوْجَيْنِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٤٩﴾

51 **Zariyat**/47. Göğü gücümüzle Biz kurduk ve Biz onu genişletmekteyiz.[32] 48. Yeryüzünü biz yayıp döşedik; ne güzel döşeyiciyiz! 49. İbret alasınız diye her şeyi çift çift yaratmışızdır.

وَالسَّمَآءِ ذَاتِ الْحُبُكِ ﴿٧﴾ إِنَّكُمْ لَفِي قَوْلٍ مُخْتَلِفٍ ﴿٨﴾

51 **Zariyat**/7-8. İçinde yollar[33] bulunan göğe andolsun ki, (ey inkarcılar!) siz, şüphesiz farklı görüşlerdesiniz.[34]

اَللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَآءِ مَآءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ وَسَخَّرَ لَكُمُ الْفُلْكَ لِتَجْرِيَ فِي الْبَحْرِ بِأَمْرِهِ وَسَخَّرَ لَكُمُ الْأَنْهَارَ ﴿٣٢﴾ وَسَخَّرَ لَكُمُ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ دَآئِبَيْنِ وَسَخَّرَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ ﴿٣٣﴾

14 **İbrahim**/32-33. Gökleri ve yeri yaratan, gökten su indirip onunla size rızık olarak ürünler yetiştiren, emri gereğince denizde yüzsünler diye gemileri buyruğunuza veren, ırmaklara da sizin için boyun eğdiren, daimi yörüngelerinde yürüyen güneşi ve ayı sizin için boyunduruk altında tutan, gece ile gündüzü sizin hizmetinize koyan Allah'tır.

وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ ﴿٣٣﴾

21 **Enbiya**/33. Geceyi ve gündüzü, güneşi ve ayı yaratan O'dur. Her biri bir yörüngede yüzer.

وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَآءِ مَآءً بِقَدَرٍ فَأَسْكَنَّاهُ فِي الْأَرْضِ وَإِنَّا عَلَى ذَهَابٍ بِهِ لَقَادِرُونَ ﴿١٨﴾

23 **Mu'minun**/18. Gökten suyu ölçüyle indirdik de, onu yerde durdurduk. Şüphesiz onu gidermeye de gücümüz yeter.

يُدَبِّرُ الْأَمْرَ مِنَ السَّمَآءِ إِلَى الْأَرْضِ ثُمَّ يَعْرُجُ إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ أَلْفَ سَنَةٍ مِمَّا تَعُدُّونَ ﴿٥﴾ ذَٰلِكَ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿٦﴾

32 **Secde**/5. Gökten yere kadar, işleri Allah düzenleyip yönetir; sonra, saydığınızdan bin yıl kadar tutan bir gün içinde işler O'na yükselecektir. 6. O görülmeyeni de, görüleni de bilendir; O güçlüdür, merhametlidir.

اَلَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ طِبَاقًا مَا تَرَى فِي خَلْقِ الرَّحْمَٰنِ مِنْ تَفَاوُتٍ فَارْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرَى مِنْ فُطُورٍ ﴿٣﴾ ثُمَّ ارْجِعِ الْبَصَرَ كَرَّتَيْنِ يَنْقَلِبْ إِلَيْكَ الْبَصَرُ خَاسِئًا وَهُوَ حَسِيرٌ ﴿٤﴾ وَلَقَدْ زَيَّنَّا السَّمَآءَ

67 **Mülk**/3. Yedi göğü, kat kat yaratan O'dur. Rahman'ın yaratmasında bir düzensizlik göremezsin. Gözünü bir çevir bak, bir çatlaklık görebilir misin? 4. Gözünü tekrar tekrar çevir bak; göz umduğunu bulamamış ve bitkin bir hâlde sana dönecektir. 5. Andolsun ki, en yakın göğü ışıklarla donat-

[32] Aynı sistem içindeki gezegenlerin arasındaki mesafe değişmediği halde diğer sistem ve gök cisimleriyle aralarındaki mesafe artmakta yani kainat genişlemektedir.

[33] Gök cisimlerinin yörüngeleri kastedilmektedir.

[34] Hz. Muhammed'in peygamberliği ve onun okuduğu Kur'an'ın mahiyetine ilişkin çeşitli görüşler ileri sürüyorsunuz.

الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ وَجَعَلْنَاهَا رُجُومًا لِلشَّيَاطِينِ وَأَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابَ السَّعِيرِ ﴿٥﴾

tık, onlarla şeytanların taşlanmasını sağladık ve onlara çılgın alev azabını hazırladık.[35]

أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ مِهَادًا ﴿٦﴾ وَالْجِبَالَ أَوْتَادًا ﴿٧﴾

78 **Nebe'/6-7.** Yeryüzünü bir beşik, dağları da onun için birer direk kılmadık mı?

يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْأَهِلَّةِ قُلْ هِيَ مَوَاقِيتُ لِلنَّاسِ وَالْحَجِّ وَلَيْسَ الْبِرُّ بِأَنْ تَأْتُوا الْبُيُوتَ مِنْ ظُهُورِهَا وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنِ اتَّقَى وَأْتُوا الْبُيُوتَ مِنْ أَبْوَابِهَا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿١٨٩﴾

2 **Bakara/189.** Ey Muhammed! Sana hilal halindeki ayları sorarlar. De ki: "Onlar, insanlar için ve hac için belirlenmiş zamanların işaretidir"[36] İyilik, evlere arkalarından girmenizde değildir; iyi kimse, (Allah'a) saygılı olan kimsedir. Evlere kapılarından girin! Allah'a saygılı olun, ki başarıya ulaşasınız.

اللَّهُ الَّذِي رَفَعَ السَّمَاوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي لِأَجَلٍ مُسَمًّى يُدَبِّرُ الْأَمْرَ يُفَصِّلُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ بِلِقَاءِ رَبِّكُمْ تُوقِنُونَ ﴿٢﴾

13 **Ra'd/2.** Gökleri, sizin göreceğiniz direkler olmaksızın yükselten, sonra tahtına kurulup, her biri belli bir süreye kadar hareket edecek olan güneşe ve aya boyun eğdiren, işleri yöneten Allah, Rabbinize kavuşacağınızı kesinkes bilebilmeniz için, (kendi varlığının delili olan) bu işaretleri açık açık anlatıyor.

مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ يَلْتَقِيَانِ ﴿١٩﴾ بَيْنَهُمَا بَرْزَخٌ لَا يَبْغِيَانِ ﴿٢٠﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٢١﴾

55 **Rahman/19.** O, acı ve tatlı sulu iki denizi birbirine kavuşmamak üzere salıvermiştir. 20. Aralarında bir engel vardır, aşamazlar. 21. Öyleyken, Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlarsınız?

الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ بِحُسْبَانٍ ﴿٥﴾ وَالنَّجْمُ وَالشَّجَرُ يَسْجُدَانِ ﴿٦﴾ وَالسَّمَاءَ رَفَعَهَا وَوَضَعَ الْمِيزَانَ ﴿٧﴾

55 **Rahman/5.** Güneş ve ayın hareketleri bir hesaba göredir. 6. Yıldızlar ve ağaçlar O'na boyun eğerler. 7. O, göğü yükseltmiş ve dengeyi koymuştur.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُزْجِي سَحَابًا ثُمَّ يُؤَلِّفُ بَيْنَهُ ثُمَّ يَجْعَلُهُ رُكَامًا فَتَرَى الْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ خِلَالِهِ وَيُنَزِّلُ مِنَ

24 **Nur/43.** Bilmez misiniz ki, Allah bulutları sürer, sonra onları bir araya getirir, sonra üstüste yığar; sen de onların arasından yağ-

[35] Araplar şeytanların kahinlere hizmet ettiklerine, onlara semadan dinledikleri gayb haberlerini getirdiklerine ve kahinlerin de bu bilgiler sayesinde insanların geleceğini bildiklerine inanırlarda. Kur'an bunun mümkün olmadığını belirtmek için bu tip sembolik anlatımlara başvurmaktadır. Yoksa meteor taşlarının uzayda şeytan kovaladığı düşünülmemelidir.

[36] Araplar, ayın duraklarıyla ilgili bir çok batıl itikat üretmişlerdi. Kur'an bu durakların, insanın zamanı bölümleme ve ölçme ihtiyacı açısından işlevine dikkat çekmektedir. Bu ayet şimdilerde moda olan Bilimsel Tefsirin anlamsızlığını en güzel bir şekilde ortaya koymaktadır. Çünkü soru, ayın büyümesi ile ilgili bilgi amaçlı bir soru iken cevap 'işlevsel'dir.

السَّمَآءِ مِنْ جِبَالٍ فِيهَا مِنْ بَرَدٍ فَيُصِيبُ بِهِ مَنْ يَشَآءُ وَيَصْرِفُهُ عَنْ مَنْ يَشَآءُ يَكَادُ سَنَا بَرْقِهِ يَذْهَبُ بِالْأَبْصَارِ ﴿٤٣﴾ يُقَلِّبُ اللَّهُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَعِبْرَةً لِأُولِي الْأَبْصَارِ ﴿٤٤﴾ وَاللَّهُ خَلَقَ كُلَّ دَابَّةٍ مِنْ مَآءٍ فَمِنْهُمْ مَنْ يَمْشِي عَلَى بَطْنِهِ وَمِنْهُمْ مَنْ يَمْشِي عَلَى رِجْلَيْنِ وَمِنْهُمْ مَنْ يَمْشِي عَلَى أَرْبَعٍ يَخْلُقُ اللَّهُ مَا يَشَآءُ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٤٥﴾

murun çıktığını görürsün. Gökten, içinde dolu bulunan (bulut) dağları indirir, onu dilediğine uğratır, dilediğinden de uzak tutar; şimşeğinin parıltısı neredeyse gözleri alır! 44. Allah geceyi gündüze, gündüzü geceye çevirir. Doğrusu, görebilenler için bunlarda ibretler vardır. 45. Allah bütün canlıları sudan yaratmıştır. Bunların kimi karnı üzerinde sürünür, kimi iki ayakla yürür, kimi dört ayakla yürür. Allah dilediğini yaratır. Şüphesiz Allah her şeye güç yetirir.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَا فِي الْأَرْضِ وَالْفُلْكَ تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِأَمْرِهِ وَيُمْسِكُ السَّمَآءَ أَنْ تَقَعَ عَلَى الْأَرْضِ إِلَّا بِإِذْنِهِ إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرَءُوفٌ رَحِيمٌ ﴿٦٥﴾

22 **Hac**/65. Allah'ın yerde olanları ve emriyle denizlerde yüzen gemileri buyruğunuz altına vermiş olduğunu ve kendi izni olmadan yerin üzerine düşmesin diye göğü tuttuğunu görmüyor musun? Doğrusu, Allah insanlara karşı şefkatli ve merhametlidir.

3. Tabiatın İnsanın Hizmetine Verilmesi

Kur'an, evrenin insanın hizmetine sunulduğu fikrini çok yoğun bir biçimde işlemektedir. Henüz insanlığın ulaşmadığı ve belki hiç ulaşamayacağı parçalarıyla bütün bir evrenin insan içinliği ne israf, ne de insanın abartılmasıdır. Evrenin insan içinliğinin anlamı, insanın yaşamasına elverişli bir dünyanın varoluşunda, evrendeki her bir cüzün ihmal edilemez rolü bulunduğudur. O hâlde, bu durum, evrende insan dışında sorumlu yaratıklar bulunmasını ilke olarak engellemez. Öte yandan, kendisi de yaratılmış olması itibarıyla, insan da bu gâî sebebler zincirinin son halkası değildir. Evrenin niçinliğinin cevabı, insanın niçinliğinde aranmalıdır: "Ben insanları ve cinleri, ancak Bana kulluk etmeleri için yarattım".

ذَرْنِي وَمَنْ خَلَقْتُ وَحِيدًا ﴿١١﴾ وَجَعَلْتُ لَهُ مَالًا مَمْدُودًا ﴿١٢﴾ وَبَنِينَ شُهُودًا ﴿١٣﴾ وَمَهَّدْتُ لَهُ تَمْهِيدًا ﴿١٤﴾

74 **Müddessir**/11-14. (Ey Muhammed!) Tek olarak yaratıp, kendisine bol bol mal, çevresinde bulunan oğullar verdiğim ve nimetleri yaydıkça yaydığım kimseyi Bana bırak!

كَلَّا لَمَّا يَقْضِ مَا أَمَرَهُ ﴿٢٣﴾ فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ إِلَى طَعَامِهِ ﴿٢٤﴾ أَنَّا صَبَبْنَا الْمَآءَ صَبًّا ﴿٢٥﴾ ثُمَّ شَقَقْنَا الْأَرْضَ شَقًّا ﴿٢٦﴾ فَأَنْبَتْنَا فِيهَا حَبًّا ﴿٢٧﴾ وَعِنَبًا وَقَضْبًا ﴿٢٨﴾ وَزَيْتُونًا وَنَخْلًا ﴿٢٩﴾ وَحَدَآئِقَ غُلْبًا ﴿٣٠﴾ وَفَاكِهَةً وَأَبًّا ﴿٣١﴾ مَتَاعًا لَكُمْ وَلِأَنْعَامِكُمْ ﴿٣٢﴾

80 **Abese**/23. Hayır; (Allah'ın) kendisine buyurduğunu, (insan) hâla yerine getirmemiştir. 24. İnsan, yiyeceğine bir baksın; 25. Suyu bol bol indirmekteyiz. 26-32. Sonra yeryüzünü iyice yarıp sizin ve hayvanlarınızın istifadesi için orada tâneli ekinler, üzümler, sebzeler, zeytin ve hurma ağaçları, koca koca ağaçlı bahçeler, meyveler ve çayırlar bitirmekteyiz.

أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ كِفَاتًا ﴿٢٥﴾ أَحْيَاءً وَأَمْوَاتًا ﴿٢٦﴾ وَجَعَلْنَا فِيهَا رَوَاسِيَ شَامِخَاتٍ وَأَسْقَيْنَاكُمْ مَاءً فُرَاتًا ﴿٢٧﴾

77 **Mürselat**/25-26. Biz yeryüzünü, dirilerin ve ölülerin toplantı yeri yapmadık mı? 27. Orada yüksek yüksek sabit dağlar var edip sizi tatlı sularla sulamadık mı?

وَلَقَدْ مَكَّنَّاكُمْ فِي الْأَرْضِ وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيهَا مَعَايِشَ قَلِيلاً مَا تَشْكُرُونَ ﴿١٠﴾

7 **A'raf**/10. Biz sizi yeryüzünde yerleştirdik ve orada size geçimlikler verdik. Öyle iken pek az şükrediyorsunuz.

يَابَنِي آدَمَ قَدْ أَنْزَلْنَا عَلَيْكُمْ لِبَاسًا يُوَارِي سَوْآتِكُمْ وَرِيشًا وَلِبَاسُ التَّقْوَى ذَلِكَ خَيْرٌ ذَلِكَ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ ﴿٢٦﴾

7 **A'raf**/26. Ey Ademoğulları! Size, gizlenecek yerlerinizi örtecek ve sizi süsleyecek giysiler indirdik –takvâ giysisi bunlardan daha iyidir–; bunlar Allah'ın işaretlerindendir, düşünüp öğüt alasınız diye.

أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا خَلَقْنَا لَهُمْ مِمَّا عَمِلَتْ أَيْدِينَا أَنْعَامًا فَهُمْ لَهَا مَالِكُونَ ﴿٧١﴾ وَذَلَّلْنَاهَا لَهُمْ فَمِنْهَا رَكُوبُهُمْ وَمِنْهَا يَأْكُلُونَ ﴿٧٢﴾ وَلَهُمْ فِيهَا مَنَافِعُ وَمَشَارِبُ أَفَلاَ يَشْكُرُونَ ﴿٧٣﴾

36 **Yasin**/71. Onlar için kendi elimizle hayvanlar yarattığımızı görmezler mi? Onlara sahip de olmaktadırlar. 72. Onları kendilerinin buyruğuna verdik; kimine binerler, kiminin etini yerler. 73. Onlarda kendileri için (daha) nice faydalar ve içecekler vardır. Şükretmezler mi?

أَلَمْ تَرَ إِلَى رَبِّكَ كَيْفَ مَدَّ الظِّلَّ وَلَوْ شَاءَ لَجَعَلَهُ سَاكِنًا ثُمَّ جَعَلْنَا الشَّمْسَ عَلَيْهِ دَلِيلاً ﴿٤٥﴾ ثُمَّ قَبَضْنَاهُ إِلَيْنَا قَبْضًا يَسِيرًا ﴿٤٦﴾ وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ لِبَاسًا وَالنَّوْمَ سُبَاتًا وَجَعَلَ النَّهَارَ نُشُورًا ﴿٤٧﴾ وَهُوَ الَّذِي أَرْسَلَ الرِّيَاحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً طَهُورًا ﴿٤٨﴾ لِنُحْيِيَ بِهِ بَلْدَةً مَيْتًا وَنُسْقِيَهُ مِمَّا خَلَقْنَا أَنْعَامًا وَأَنَاسِيَّ كَثِيرًا ﴿٤٩﴾ وَلَقَدْ صَرَّفْنَاهُ بَيْنَهُمْ لِيَذَّكَّرُوا فَأَبَى أَكْثَرُ النَّاسِ إِلاَّ كُفُورًا ﴿٥٠﴾

25 **Furkan**/45-46. Rabbinin gölgeyi nasıl uzattığını –isteseydi onu durdururdu–, sonra güneşi ona delil kılıp, onu yavaş yavaş kendimize çektiğimizi görmez misin? 47. Size geceyi örtü, uykuyu dinlenme, gündüzü de dağılıp çalışma zamanı yapan O'dur. 48-49. Rüzgârları rahmetinin önünde müjdeci olarak gönderen de O'dur. Ölü bir yeri diriltmek ve yarattığımız nice hayvan ve insanları sulamak için gökten tertemiz su indirmişizdir. 50. Düşünüp öğüt almaları için, suyu aralarında dağıtmışızdır. Buna rağmen insanların çoğu inkârcılıkta direnmiştir.

وَمَا يَسْتَوِي الْبَحْرَانِ هَذَا عَذْبٌ فُرَاتٌ سَآئِغٌ شَرَابُهُ وَهَذَا مِلْحٌ أُجَاجٌ وَمِنْ كُلٍّ تَأْكُلُونَ لَحْمًا طَرِيًّا وَتَسْتَخْرِجُونَ حِلْيَةً تَلْبَسُونَهَا وَتَرَى الْفُلْكَ فِيهِ مَوَاخِرَ لِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٢﴾

35 **Fatır**/12. İki deniz bir değildir. Birinin suyu tatlı, serinletici ve içilmesi kolay; diğerininki tuzlu ve acıdır. Her birinden taze et yersiniz ve takındığınız süsler çıkarırsınız; Allah'ın bolluğunu aramanız ve (O'na) şükretmeniz için gemilerin onu yararak gittiğini görürsün.

قَالَ عِلْمُهَا عِنْدَ رَبِّي فِي كِتَابٍ لاَ يَضِلُّ رَبِّي وَلاَ يَنْسَى ﴿٥٢﴾ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ مَهْدًا وَسَلَكَ لَكُمْ فِيهَا

20 **Taha**/52-53. Mûsa: "Onların bilgisi Rabbimin katında bir kitabdadır. Rabbim şaşırmaz ve unutmaz. Sizin için yeryüzünü

سُبُلاً وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ أَزْوَاجًا مِنْ نَبَاتٍ شَتَّى ﴿٥٣﴾ كُلُوا وَارْعَوْا أَنْعَامَكُمْ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِأُولِي النُّهَىٰ ﴿٥٤﴾ مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرَىٰ ﴿٥٥﴾

döşeyen, onda yollar açan, gökten su indiren O'dur." dedi. Biz o su ile türlü türlü, çift çift bitkiler yetiştiririz. 54. İster yiyin, ister hayvanlarınızı otlatın, onlarda akıl sahipleri için dersler vardır. 55. Sizi yerden yarattık; oraya döndüreceğiz ve sizi tekrar oradan çıkaracağız.

أَلَمْ يَرَوْا أَنَّا جَعَلْنَا اللَّيْلَ لِيَسْكُنُوا فِيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٨٦﴾

27 **Neml**/86. Geceyi dinlenmelerine elverişli, gündüzü de aydınlık kıldığımızı görmediler mi? Doğrusu bunda, inanan millet için dersler vardır.

وَمِنْ رَحْمَتِهِ جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٧٣﴾

28 **Kasas**/73. (Allah) rahmeti gereği, dinlenmeniz ve lütfunu arayıp (kendisine) şükretmeniz için geceyi ve gündüzü var etmiştir.

وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ آيَتَيْنِ فَمَحَوْنَا آيَةَ اللَّيْلِ وَجَعَلْنَا آيَةَ النَّهَارِ مُبْصِرَةً لِتَبْتَغُوا فَضْلًا مِنْ رَبِّكُمْ وَلِتَعْلَمُوا عَدَدَ السِّنِينَ وَالْحِسَابَ وَكُلَّ شَيْءٍ فَصَّلْنَاهُ تَفْصِيلًا ﴿١٢﴾

17 **İsra**/12. Gece ve gündüzü iki işaret yaptık. Gecenin belirtisini karartıp, gündüzün belirtisini aydınlık kıldık ki, Rabbinizin bolluğunu arayasınız ve yılların sayısını ve hesaplamayı bilesiniz. Her şeyi açık açık anlatıyoruz.

رَبُّكُمُ الَّذِي يُزْجِي لَكُمُ الْفُلْكَ فِي الْبَحْرِ لِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ إِنَّهُ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا ﴿٦٦﴾

17 **İsra**/66. Bol nimetinden elde edesiniz diye, Rabbiniz sizin için denizde gemiler yüzdürür. Doğrusu, O size acır.

وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَىٰ كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلًا ﴿٧٠﴾

17 **İsra**/70. Andolsun, Biz Ademoğullarına değer verdik. Onları karada ve denizde taşıdık ve onları temiz şeylerle rızıklandırdık. Onlara yarattıklarımızın bir çoğundan daha çok iyilikte bulunduk.

هُوَ الَّذِي جَعَلَ الشَّمْسَ ضِيَاءً وَالْقَمَرَ نُورًا وَقَدَّرَهُ مَنَازِلَ لِتَعْلَمُوا عَدَدَ السِّنِينَ وَالْحِسَابَ مَا خَلَقَ اللَّهُ ذَٰلِكَ إِلَّا بِالْحَقِّ يُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٥﴾

10 **Yunus**/5. O, güneşi ışık kaynağı ve ayı aydınlık yapan, yılların sayısını ve hesaplamayı bilmeniz için aya konak yerleri belirleyendir. Allah, bunları ancak hikmeti uyarınca yaratmıştır. O, bu belirtileri, bilecek olanlar için açık açık anlatmaktadır.

هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَسْمَعُونَ ﴿٦٧﴾

10 **Yunus**/67. Sizin için, geceyi dinlenmenize elverişli, gündüzü de (göresiniz diye) aydınlık yaratan O'dur. Bunlarda (söz) dinleyenler için işaretler vardır.

وَلَقَدْ جَعَلْنَا فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا وَزَيَّنَّاهَا لِلنَّاظِرِينَ ﴿١٦﴾ وَحَفِظْنَاهَا مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ رَجِيمٍ ﴿١٧﴾ إِلاَّ مَنِ اسْتَرَقَ السَّمْعَ فَأَتْبَعَهُ شِهَابٌ مُبِينٌ ﴿١٨﴾ وَالأَرْضَ مَدَدْنَاهَا وَأَلْقَيْنَا فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ مَوْزُونٍ ﴿١٩﴾ وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيهَا مَعَايِشَ وَمَنْ لَسْتُمْ لَهُ بِرَازِقِينَ ﴿٢٠﴾ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلاَّ عِنْدَنَا خَزَائِنُهُ وَمَا نُنَزِّلُهُ إِلاَّ بِقَدَرٍ مَعْلُومٍ ﴿٢١﴾ وَأَرْسَلْنَا الرِّيَاحَ لَوَاقِحَ فَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَسْقَيْنَاكُمُوهُ وَمَا أَنْتُمْ لَهُ بِخَازِنِينَ ﴿٢٢﴾ وَإِنَّا لَنَحْنُ نُحْيِي وَنُمِيتُ وَنَحْنُ الْوَارِثُونَ ﴿٢٣﴾

15 **Hicr**/16. Andolsun, gökte burçlar meydana getirdik ve seyredenler için onları donattık. 17. Onları, kovulmuş her türlü şeytandan koruduk. 18. Ancak, kulak hırsızlığı yapan olursa, parlak bir alev onu kovalar. 19. Yeryüzünü yaydık, oraya sabit dağlar diktik ve orada her şeyi ölçülü bitirdik. 20. Orada sizin için ve rızık veremeyeceğiniz kimseler için geçimlikler varettik. 21. Hazineleri katımızda olmayan hiçbir şey yoktur. Biz onu ancak bilinen bir ölçüye göre indiririz. 22. Biz rüzgarları aşılayıcı olarak gönderdik ve böylece gökten su indirdik de, sizi onunla suladık; o suyu siz depolamadınız. 23. Doğrusu, Biz diriltiriz, öldürürüz ve (hepsinin gerisinde) varis olarak Biz kalırız.

وَهُوَ الَّذِي أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ نَبَاتَ كُلِّ شَيْءٍ فَأَخْرَجْنَا مِنْهُ خَضِرًا نُخْرِجُ مِنْهُ حَبًّا مُتَرَاكِبًا وَمِنَ النَّخْلِ مِنْ طَلْعِهَا قِنْوَانٌ دَانِيَةٌ وَجَنَّاتٍ مِنْ أَعْنَابٍ وَالزَّيْتُونَ وَالرُّمَّانَ مُشْتَبِهًا وَغَيْرَ مُتَشَابِهٍ انْظُرُوا إِلَى ثَمَرِهِ إِذَا أَثْمَرَ وَيَنْعِهِ إِنَّ فِي ذَلِكُمْ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٩٩﴾

6 **En'am**/99. Gökten su indiren O'dur. Her çeşit bitkiyi onunla bitirdik. Ondan yetiştirdiğimiz yeşilden, benzeşen ve benzeşmeyen yığın yığın taneler, hurmanın tomurcuklarından sarkan salkımlar, üzüm bağları, zeytin ve nar çıkardık. Ürün verdikleri zaman ürünlerine ve olgunlaşmalarına bakın. İşte bunlarda, inanan toplum için belirtiler vardır.

أَلَمْ تَرَوْا أَنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الأَرْضِ وَأَسْبَغَ عَلَيْكُمْ نِعَمَهُ ظَاهِرَةً وَبَاطِنَةً وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلاَ هُدًى وَلاَ كِتَابٍ مُنِيرٍ ﴿٢٠﴾

31 **Lokman**/20. Allah'ın göklerde olanları da, yerde olanları da buyruğunuz altına verdiğini ve nimetlerini açık ve gizli olarak size bolca ihsan ettiğini görmüyor musunuz? İnsanlar arasında, hiçbir bilgisi, rehberi ve aydınlatıcı bir kitabı bulunmadan Allah hakkında tartışanlar vardır.

اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لاَ يَشْكُرُونَ ﴿٦١﴾

40 **Mu'min**/61. Sizin için, geceyi dinlenmenize elverişli ve gündüzü aydınlık kılan Allah'tır. Doğrusu, Allah insanlara karşı lütufkârdır, ama insanların çoğu şükretmezler.

اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الأَرْضَ قَرَارًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَصَوَّرَكُمْ فَأَحْسَنَ صُوَرَكُمْ وَرَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ ذَلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ فَتَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٦٤﴾

40 **Mu'min**/64. Sizin için yeri durak, göğü bina yapan, size şekil veren –ki şeklinizi güzel yapmıştır– ve sizi temiz şeylerle rızıklandıran Allah'tır. İşte sizin Rabbiniz olan Allah budur. Âlemlerin Rabbi Allah yücedir.

اَللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَنْعَامَ لِتَرْكَبُوا مِنْهَا وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿٧٩﴾ وَلَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ وَلِتَبْلُغُوا عَلَيْهَا حَاجَةً فِي صُدُورِكُمْ وَعَلَيْهَا وَعَلَى الْفُلْكِ تُحْمَلُونَ ﴿٨٠﴾

40 **Mu'min**/79. Binek olarak kullanasınız diye hayvanları sizin için yaratan Allah'tır; onlardan bazısını da yersiniz. 80. Onlarda sizin için daha nice faydalar vardır; gönüllerinizdeki arzulara, onlara binerek ulaşırsınız. Onlarla ve gemilerle taşınırsınız.

اَلَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ مَهْدًا وَجَعَلَ لَكُمْ فِيهَا سُبُلًا لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٠﴾ وَالَّذِي نَزَّلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً بِقَدَرٍ فَأَنْشَرْنَا بِهِ بَلْدَةً مَيْتًا كَذَلِكَ تُخْرَجُونَ ﴿١١﴾ وَالَّذِي خَلَقَ الْأَزْوَاجَ كُلَّهَا وَجَعَلَ لَكُمْ مِنَ الْفُلْكِ وَالْأَنْعَامِ مَا تَرْكَبُونَ ﴿١٢﴾ لِتَسْتَوُوا عَلَى ظُهُورِهِ ثُمَّ تَذْكُرُوا نِعْمَةَ رَبِّكُمْ إِذَا اسْتَوَيْتُمْ عَلَيْهِ وَتَقُولُوا سُبْحَانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ ﴿١٣﴾ وَإِنَّا إِلَى رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ ﴿١٤﴾

43 **Zuhruf**/10. O, size yeri beşik kılmış ve orada, doğru gidesiniz diye yollar var etmiştir. 11. O, suyu gökten bir ölçüye kadar indirir. Biz onunla ölü memleketi diriltiriz. İşte siz de böyle diriltileceksiniz. 12-14. Her sınıf varlığı yaratan O'dur. O, gemiler ve hayvanlardan size binekler var etmiştir. Bütün bunlar, üzerlerine oturunca Rabbinizin nimetini anarak: "Bunları buyruğumuza veren ne yücedir; zaten bizim takatımız bunlara yetmezdi. Şüphesiz, biz Rabbimize döneceğiz" demeniz içindir.

اَللَّهُ الَّذِي سَخَّرَ لَكُمُ الْبَحْرَ لِتَجْرِيَ الْفُلْكُ فِيهِ بِأَمْرِهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٢﴾ وَسَخَّرَ لَكُمْ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مِنْهُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿١٣﴾

45 **Casiye**/12. Buyruğu gereğince orada gemilerin yüzmesi, lutfedip verdiği rızkı aramanız ve (kendisine) şükretmeniz için denizi buyruğunuz altına veren Allah'tır. 13. O, göklerde olanların ve yerde olanların hepsine sizin için boyun eğdirmiştir. Doğrusu, bunlarda, düşünen kimseler için dersler vardır.

وَالْأَنْعَامَ خَلَقَهَا لَكُمْ فِيهَا دِفْءٌ وَمَنَافِعُ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿٥﴾ وَلَكُمْ فِيهَا جَمَالٌ حِينَ تُرِيحُونَ وَحِينَ تَسْرَحُونَ ﴿٦﴾ وَتَحْمِلُ أَثْقَالَكُمْ إِلَى بَلَدٍ لَمْ تَكُونُوا بَالِغِيهِ إِلَّا بِشِقِّ الْأَنْفُسِ إِنَّ رَبَّكُمْ لَرَءُوفٌ رَحِيمٌ ﴿٧﴾ وَالْخَيْلَ وَالْبِغَالَ وَالْحَمِيرَ لِتَرْكَبُوهَا وَزِينَةً وَيَخْلُقُ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٨﴾ وَعَلَى اللَّهِ قَصْدُ السَّبِيلِ وَمِنْهَا جَائِرٌ وَلَوْ شَاءَ لَهَدَاكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٩﴾ هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً لَكُمْ مِنْهُ شَرَابٌ وَمِنْهُ شَجَرٌ فِيهِ تُسِيمُونَ ﴿١٠﴾ يُنْبِتُ لَكُمْ بِهِ الزَّرْعَ وَالزَّيْتُونَ وَالنَّخِيلَ وَالْأَعْنَابَ وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿١١﴾ وَسَخَّرَ لَكُمُ

16 **Nahl**/5. O, hayvanları da yaratmıştır. Onlarda sizi sıcak tutacak ve daha bir çok faydalı şeyler vardır. Onlardan kimini de yersiniz. 6. Onları (akşamleyin) getirirken ve (sabahleyin) salıverirken onlarda sizin için bir güzellik vardır. 7. Onlar, (kendi başınıza) ancak meşakkatle varacağınız kentlere sizin ağırlıklarınızı taşırlar. Rabbiniz şefkatli ve merhametlidir. 8. Atları, katırları ve eşekleri binmeniz ve süs için yarattı. O sizin bilmediğiniz nice şeyler yaratmaktadır. 9. Yolun doğrusu Allah'ındır. Yolun eğrisi de vardır. O dileseydi, hepinizi doğru yola iletirdi. 10. Gökten size su indiren O'dur; ondan içersiniz; hayvanları otlattığınız bitkiler de onunla biter. 11. Allah o suyla size ekinler, zeytin ve hurma ağaçları, bağlar ve her türlü ürünü yetişti-

اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالنُّجُومُ مُسَخَّرَاتٌ بِأَمْرِهِ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿١٢﴾ وَمَا ذَرَأَ لَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُخْتَلِفًا أَلْوَانُهُ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لِقَوْمٍ يَذَّكَّرُونَ ﴿١٣﴾ وَهُوَ الَّذِي سَخَّرَ الْبَحْرَ لِتَأْكُلُوا مِنْهُ لَحْمًا طَرِيًّا وَتَسْتَخْرِجُوا مِنْهُ حِلْيَةً تَلْبَسُونَهَا وَتَرَى الْفُلْكَ مَوَاخِرَ فِيهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٤﴾ وَأَلْقَى فِي الْأَرْضِ رَوَاسِيَ أَنْ تَمِيدَ بِكُمْ وَأَنْهَارًا وَسُبُلًا لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٥﴾ وَعَلَامَاتٍ وَبِالنَّجْمِ هُمْ يَهْتَدُونَ ﴿١٦﴾ أَفَمَنْ يَخْلُقُ كَمَنْ لَا يَخْلُقُ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿١٧﴾ وَإِنْ تَعُدُّوا نِعْمَةَ اللَّهِ لَا تُحْصُوهَا إِنَّ اللَّهَ لَغَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٨﴾

rir. Düşünen topluma bunda ders vardır. 12. O geceyi, gündüzü, güneşi ve ayı sizin için boyunduruk altına almıştır. Yıldızlar onun buyruğuna boyun eğmektedir. Aklını kullananlara bunlarda ibretler vardır. 13. Yeryüzünde sizin için bitirdiği rengârenk şeyleri de (boyunduruk altına almıştır). Öğüt alacak olanlar için bunlarda bir işaret vardır. 14. Oradan taze et yemeniz, takınacağınız süsler çıkarmanız, Allah'ın bol nimetini aramanız ve O'na şükretmeniz için, gemilerin yara yara gittiğini gördüğün denize boyun eğdiren de O'dur. 15-16. Sizi sallar diye yeryüzüne sabit dağlar, doğru yolda olasınız diye ırmaklar, yollar ve işaretler yerleştirdi. Onlar yıldızlarla da yol bulurlar. 17. Hiç yaratan, yaratamayan gibi olur mu? Düşünüp öğüt almaz mısınız? 18. Allah'ın nimetini sayacak olsanız onu numaralayamazsınız. Muhakkak ki Allah çok bağışlayan ve merhamet edendir.

وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ بُيُوتِكُمْ سَكَنًا وَجَعَلَ لَكُمْ مِنْ جُلُودِ الْأَنْعَامِ بُيُوتًا تَسْتَخِفُّونَهَا يَوْمَ ظَعْنِكُمْ وَيَوْمَ إِقَامَتِكُمْ وَمِنْ أَصْوَافِهَا وَأَوْبَارِهَا وَأَشْعَارِهَا أَثَاثًا وَمَتَاعًا إِلَى حِينٍ ﴿٨٠﴾ وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ مِمَّا خَلَقَ ظِلَالًا وَجَعَلَ لَكُمْ مِنَ الْجِبَالِ أَكْنَانًا وَجَعَلَ لَكُمْ سَرَابِيلَ تَقِيكُمُ الْحَرَّ وَسَرَابِيلَ تَقِيكُمْ بَأْسَكُمْ كَذَٰلِكَ يُتِمُّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تُسْلِمُونَ ﴿٨١﴾

16 **Nahl**/80. Allah, evlerinizi sizin için huzur yeri kılmıştır. Hayvanların derilerinden size yolculuk günlerinizde ve ikamet günlerinizde size yük olmayacak barınaklar; yünlerinden, tüylerinden ve kıllarından, bir süreye kadar kullanabileceğiniz giyimlikler ve geçimlikler varetmiştir. 81. Allah, yarattıklarından size gölgeler yapmış, dağlarda barınaklar var etmiş, sizi sıcaktan koruyacak giysiler ve sizi savaşta koruyacak giysiler var etmiştir. O, (kendisine) teslim olasınız diye, size olan nimetini böyle tamamlıyor.[37]

اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ وَسَخَّرَ لَكُمُ الْفُلْكَ لِتَجْرِيَ فِي الْبَحْرِ بِأَمْرِهِ وَسَخَّرَ لَكُمُ الْأَنْهَارَ ﴿٣٢﴾ وَسَخَّرَ لَكُمُ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ دَائِبَيْنِ

14 **İbrahim**/32-34. Gökleri ve yeri yaratan, gökten su indirip onunla size rızık olarak ürünler yetiştiren, emri gereğince denizde yüzsünler diye gemileri buyruğunuza veren, ırmaklara da sizin için boyun eğdiren, daimi yörüngelerinde yürüyen güneşi ve

[37] Bu pasajda da açıkça görüldüğü gibi, oluşumunda ve işleyişinde insanın hiçbir katkıda bulunmadığı evrenin parçaları ve tabiatın yanısıra, insanın kendi çabasıyla elde ettiği şeyler de Kur'an'da Allah'ın insana olan nimetleri arasında sayılmakta ve Allah'ın fiili olarak anılmaktadır. Bu Allah merkezli üslub Kur'an'ın insan fiilleriyle ilgili diğer konuları ele aldığı pasajlarda da hakim olan bir anlatım tarzıdır. Bunun Kur'an'a özgü bir ifade biçimi olduğu unutulduğunda, tanrının ve insan fiillerinin işleyişiyle ilgili yanlış yorumları Kur'an'a maletme tehlikesi ortaya çıkmaktadır.

وَسَخَّرَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ ﴿٣٣﴾ وَآتَاكُمْ مِنْ كُلِّ مَا سَأَلْتُمُوهُ وَإِنْ تَعُدُّوا نِعْمَةَ اللَّهِ لَا تُحْصُوهَا إِنَّ الْإِنْسَانَ لَظَلُومٌ كَفَّارٌ ﴿٣٤﴾

ayı sizin için boyunduruk altında tutan, gece ile gündüzü sizin hizmetinize koyan, size kendisinden istediğiniz her şeyden veren, Allah'tır. Allah'ın nimetini sayacak olsanız, onu numaralayamazsınız. Doğrusu, insan pek zalim ve çok nankördür.

وَجَعَلْنَا فِي الْأَرْضِ رَوَاسِيَ أَنْ تَمِيدَ بِهِمْ وَجَعَلْنَا فِيهَا فِجَاجًا سُبُلًا لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ ﴿٣١﴾

21 **Enbiya**/31. Yeryüzüne, *insanlar sarsılır diye dağlar yerleştirdik; doğru gitsinler diye geniş yollar var ettik.*

وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً بِقَدَرٍ فَأَسْكَنَّاهُ فِي الْأَرْضِ وَإِنَّا عَلَى ذَهَابٍ بِهِ لَقَادِرُونَ ﴿١٨﴾ فَأَنْشَأْنَا لَكُمْ بِهِ جَنَّاتٍ مِنْ نَخِيلٍ وَأَعْنَابٍ لَكُمْ فِيهَا فَوَاكِهُ كَثِيرَةٌ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿١٩﴾ وَشَجَرَةً تَخْرُجُ مِنْ طُورِ سَيْنَاءَ تَنْبُتُ بِالدُّهْنِ وَصِبْغٍ لِلْآكِلِينَ ﴿٢٠﴾ وَإِنَّ لَكُمْ فِي الْأَنْعَامِ لَعِبْرَةً نُسْقِيكُمْ مِمَّا فِي بُطُونِهَا وَلَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ كَثِيرَةٌ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿٢١﴾ وَعَلَيْهَا وَعَلَى الْفُلْكِ تُحْمَلُونَ ﴿٢٢﴾

23 **Mu'minun**/18. *Gökten suyu ölçüyle indirdik de, onu yerde durdurduk. Şüphesiz onu gidermeye de gücümüz yeter. 19-20. Onunla, yediğiniz birçok meyvanın bulunduğu hurma ve üzüm bağlarını ve Tûr-i Sinâ'da yetişen, yiyenlere yağ ve katık veren (zeytin) ağacı var ettik. 21. Hayvanlarda size ibret vardır; karınlarındakinden size içiririz; onlarda daha birçok menfaatiniz vardır; onlardan yersiniz. 22. Hem onların, hem de gemilerin üzerinde taşınırsınız.*

أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا نَسُوقُ الْمَاءَ إِلَى الْأَرْضِ الْجُرُزِ فَنُخْرِجُ بِهِ زَرْعًا تَأْكُلُ مِنْهُ أَنْعَامُهُمْ وَأَنْفُسُهُمْ أَفَلَا يُبْصِرُونَ ﴿٢٧﴾

32 **Secde**/27. *Kuru yerlere suyu gönderip onunla hayvanlarının ve kendilerinin yedikleri ekinleri çıkardığımızı görmediler mi? Bunlar hiç görmezler mi?*

هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ ذَلُولًا فَامْشُوا فِي مَنَاكِبِهَا وَكُلُوا مِنْ رِزْقِهِ وَإِلَيْهِ النُّشُورُ ﴿١٥﴾

67 **Mülk**/15. *Yeryüzünü size boyun eğdiren O'dur. Öyleyse, yerin sırtlarında dolaşın ve Allah'ın verdiği rızıktan yiyin; sonunda dönüş O'nadır.*

أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ مِهَادًا ﴿٦﴾ وَالْجِبَالَ أَوْتَادًا ﴿٧﴾ وَخَلَقْنَاكُمْ أَزْوَاجًا ﴿٨﴾ وَجَعَلْنَا نَوْمَكُمْ سُبَاتًا ﴿٩﴾ وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ لِبَاسًا ﴿١٠﴾ وَجَعَلْنَا النَّهَارَ مَعَاشًا ﴿١١﴾ وَبَنَيْنَا فَوْقَكُمْ سَبْعًا شِدَادًا ﴿١٢﴾ وَجَعَلْنَا سِرَاجًا وَهَّاجًا ﴿١٣﴾ وَأَنْزَلْنَا مِنَ الْمُعْصِرَاتِ مَاءً ثَجَّاجًا ﴿١٤﴾ لِنُخْرِجَ بِهِ حَبًّا وَنَبَاتًا ﴿١٥﴾ وَجَنَّاتٍ أَلْفَافًا ﴿١٦﴾

78 **Nebe'**/6-7. *Yeryüzünü bir beşik, dağları da onun için birer direk kılmadık mı? 8. Sizi çift çift yarattık. 9. Uykunuzu dinlenme vakti kıldık. 10. Geceyi bir örtü yaptık. 11. Gündüzü çalışma vakti kıldık. 12. Üstünüze yedi kat sağlam gök bina ettik. 13. Işık veren bir kandil (güneş) var ettik. 14-16. Taneler, bitkiler, ağaçları sarmaş dolaş bahçeler yetiştirmek için, yoğunlaşmış bulutlardan bolca su indirdik.*

أَأَنْتُمْ أَشَدُّ خَلْقًا أَمِ السَّمَاءُ بَنَاهَا ﴿٢٧﴾ رَفَعَ سَمْكَهَا فَسَوَّاهَا ﴿٢٨﴾ وَأَغْطَشَ لَيْلَهَا وَأَخْرَجَ ضُحَاهَا

79 **Naziat**/27. *Ey İnkarcılar! Sizi yaratmak mı daha zordur, yoksa Allah'ın diktiği göğü yaratmak mı? 28. Onun tavanını yükselt-*

﴿٢٩﴾ وَالْأَرْضَ بَعْدَ ذَٰلِكَ دَحَاهَا ﴿٣٠﴾ أَخْرَجَ مِنْهَا مَاءَهَا وَمَرْعَاهَا ﴿٣١﴾ وَالْجِبَالَ أَرْسَاهَا ﴿٣٢﴾ مَتَاعًا لَكُمْ وَلِأَنْعَامِكُمْ ﴿٣٣﴾

miş ve ona şekil vermiştir. 29. Gecesini karanlık yapmış, gündüzünü aydınlatmıştır. 30. Ardından yeri düzenlemiştir. 31. Ondan suyunu çıkarmış ve otlağını meydana getirmiştir. 32. Dağları yerleştirmiştir. 33. Sizin ve hayvanlarınızın istifadesi için.

اَللّٰهُ الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيَاحَ فَتُثِيرُ سَحَابًا فَيَبْسُطُهُ فِي السَّمَاءِ كَيْفَ يَشَاءُ وَيَجْعَلُهُ كِسَفًا فَتَرَى الْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ خِلَالِهِ فَإِذَا أَصَابَ بِهِ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ ﴿٤٨﴾ وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلِ أَنْ يُنَزَّلَ عَلَيْهِمْ مِنْ قَبْلِهِ لَمُبْلِسِينَ ﴿٤٩﴾

30 **Rum**/48. Allah, bulutları kaldırmaları için rüzgarları gönderip, onları gökte dilediği gibi yayan ve onları bölük bölük yapandır. Artık sen de, onların arasından yağmurun çıktığını görürsün. (Allah) onu kullarından dilediğine uğratınca hemen sevinirler. 49. Hâlbuki, daha önceden kendilerine yağmur indirilmesinden ümitlerini kesmişlerdi.

يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْأَهِلَّةِ قُلْ هِيَ مَوَاقِيتُ لِلنَّاسِ وَالْحَجِّ وَلَيْسَ الْبِرُّ بِأَنْ تَأْتُوا الْبُيُوتَ مِنْ ظُهُورِهَا وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنِ اتَّقَى وَأْتُوا الْبُيُوتَ مِنْ أَبْوَابِهَا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿١٨٩﴾

2 **Bakara**/189. Ey Muhammed! Sana hilal halindeki ayları sorarlar. De ki: "Onlar, insanlar için ve hac için belirlenmiş zamanların işaretidir"[38] İyilik, evlere arkalarından girmenizde değildir; iyi kimse, (Allah'a) saygılı olan kimsedir. Evlere kapılarından girin! Allah'a saygılı olun, ki başarıya ulaşasınız.

الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ فِرَاشًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ أَنْدَادًا وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٢٢﴾

2 **Bakara**/22. O, yeryüzünü size döşek ve göğü bina yapan, gökten su indirip onunla size rızık olarak ürünler yetiştirendir. Artık bile bile Allah'a ortaklar koşmayın.

هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا ثُمَّ اسْتَوَىٰ إِلَى السَّمَاءِ فَسَوَّاهُنَّ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٢٩﴾

2 **Bakara**/29. Yerde olanların hepsini sizin için yaratan, sonra göğe doğru yönelip onları yedi gök olarak düzenleyen O'dur. O her şeyi bilir.

وَالْأَرْضَ وَضَعَهَا لِلْأَنَامِ ﴿١٠﴾ فِيهَا فَاكِهَةٌ وَالنَّخْلُ ذَاتُ الْأَكْمَامِ ﴿١١﴾ وَالْحَبُّ ذُو الْعَصْفِ وَالرَّيْحَانُ ﴿١٢﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿١٣﴾

55 **Rahman**/10. (Allah) yeri de insanlar için meydana getirmiştir. 11-12. Orada meyveler, salkımlı hurma ağaçları, yapraklı taneler, güzel kokulu otlar vardır. 13. Ey insanlar ve cinler! Öyleyken, Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlarsınız?

[38] Araplar, ayın duraklarıyla ilgili bir çok batıl itikat üretmişlerdi. Kur'an bu durakların, insanın zamanı bölümleme ve ölçme ihtiyacı açısından işlevine dikkat çekmektedir (krş. 10 Yunus 5).

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَتُصْبِحُ الْأَرْضُ مُخْضَرَّةً إِنَّ اللَّهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ ﴿٦٣﴾

22 **Hac**/63. Allah'ın gökten su indirdiğini ve yerin yeşerdiğini görmez misin? Doğrusu Allah lutfeden, haberdâr olandır.

D. İNSAN

1. İnsanın Yaratılışı

Kur'an'da ilk insanın yaratılışı ve insan cinsinin yaratılışı ile ilgili ifadeler çoğu kez içiçe girmiş bulunmaktadır. Dolayısıyla, insanın yaratılışından bahseden bir pasajı okurken, söz konusu olanın, Hz. Âdem mi, yoksa insan türü mü olduğuna dikkat etmek gerekir.

اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ ﴿١﴾ خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ ﴿٢﴾

96 **Alak**/1-2. (Ey Muhammed!) Yaratan, insanı yapışkan bir nesneden yaratan Rabbinin adıyla oku!

وَأَنَّهُ خَلَقَ الزَّوْجَيْنِ الذَّكَرَ وَالْأُنْثَى ﴿٤٥﴾ مِنْ نُطْفَةٍ إِذَا تُمْنَى ﴿٤٦﴾

53 **Necm**/45-46. Akıtılan damladan iki çifti, erkek ve dişiyi yaratan O'dur.

مِنْ أَيِّ شَيْءٍ خَلَقَهُ ﴿١٨﴾ مِنْ نُطْفَةٍ خَلَقَهُ فَقَدَّرَهُ ﴿١٩﴾ ثُمَّ السَّبِيلَ يَسَّرَهُ ﴿٢٠﴾

80 **Abese**/18. (Allah) onu hangi şeyden yaratmış? 19-20. Onu bir damla sudan yaratıp ona şekil vermiş; sonra ona yolu kolaylaştırmıştır.

أَلَمْ يَكُ نُطْفَةً مِنْ مَنِيٍّ يُمْنَى ﴿٣٧﴾ ثُمَّ كَانَ عَلَقَةً فَخَلَقَ فَسَوَّى ﴿٣٨﴾ فَجَعَلَ مِنْهُ الزَّوْجَيْنِ الذَّكَرَ وَالْأُنْثَى ﴿٣٩﴾

75 **Kıyamet**/37. O, akıtılan bir meni damlası değil miydi? 38. Sonra yapışkan bir nesne oldu, (Allah) onu yaratıp, ona şekil verdi. 39. Ondan iki cinsi, erkeği ve dişiyi yarattı.

أَلَمْ نَخْلُقْكُمْ مِنْ مَاءٍ مَهِينٍ ﴿٢٠﴾ فَجَعَلْنَاهُ فِي قَرَارٍ مَكِينٍ ﴿٢١﴾ إِلَى قَدَرٍ مَعْلُومٍ ﴿٢٢﴾ فَقَدَرْنَا فَنِعْمَ الْقَادِرُونَ ﴿٢٣﴾

77 **Mürselat**/20-23. Sizi bayağı bir sudan yaratmadık mı? Sonra onu belli bir süreye kadar sağlam bir yere yerleştirdik, sonra biçim verdik, biz ne güzel biçim vereniz!

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ وَنَعْلَمُ مَا تُوَسْوِسُ بِهِ نَفْسُهُ وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ ﴿١٦﴾

50 **Kaf**/16. İnsanı Biz yarattık, kendi kendine ne fısıldadığını da biliriz; (çünkü) Biz ona şah damarından daha yakınız.

فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ مِمَّ خُلِقَ ﴿٥﴾ خُلِقَ مِنْ مَاءٍ دَافِقٍ ﴿٦﴾ يَخْرُجُ مِنْ بَيْنِ الصُّلْبِ وَالتَّرَائِبِ ﴿٧﴾

86 **Tarık**/5. Öyleyse insan hangi şeyden yaratıldığına bir baksın. 6-7. O, belkemikleri ile kaburga kemikleri arasından çıkan bir sudan yaratılmıştır.

إِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي خَالِقٌ بَشَرًا مِنْ طِينٍ ﴿٧١﴾ فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ ﴿٧٢﴾ فَسَجَدَ الْمَلَائِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ ﴿٧٣﴾ إِلَّا إِبْلِيسَ اسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿٧٤﴾

38 **Sad**/71-72. Rabbin meleklere şöyle demişti: "Ben çamurdan bir insan yaratacağım. Onu yapıp rûhumdan ona üflediğim zaman ona secdeye kapanın!" 73-74. İblis'ten başka bütün melekler secde etmişlerdi. O büyüklük taslamış ve inkârcılardan olmuştu.

وَلَقَدْ خَلَقْنَاكُمْ ثُمَّ صَوَّرْنَاكُمْ ثُمَّ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ لَمْ يَكُنْ مِنَ السَّاجِدِينَ ﴿١١﴾

7 **A'raf**/11. Andolsun, sizi yarattık, sonra size şekil verdik, sonra meleklere: "Adem'e secde edin!" dedik, hemen secde ettiler; ancak İblis secde edenlerden olmadı.

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَجَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا لِيَسْكُنَ إِلَيْهَا فَلَمَّا تَغَشَّاهَا حَمَلَتْ حَمْلًا خَفِيفًا فَمَرَّتْ بِهِ فَلَمَّا أَثْقَلَتْ دَعَوَا اللَّهَ رَبَّهُمَا لَئِنْ آتَيْتَنَا صَالِحًا لَنَكُونَنَّ مِنَ الشَّاكِرِينَ ﴿١٨٩﴾

7 **A'raf**/189. Sizi tek bir nefisten yaratan ve gönlünün huzura kavuşacağı eşini de ondan var eden Allah'tır. (Erkek,) eşine sarılınca, eşi hafif bir yük yüklendi ve onu taşıdı. Yükü ağırlaşınca, karı-koca birlikte Rableri Allah'a: "Bize kusursuz bir çocuk verirsen, andolsun, şükredenlerden olacağız" diye yalvardılar.

وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ مِنَ الْمَاءِ بَشَرًا فَجَعَلَهُ نَسَبًا وَصِهْرًا وَكَانَ رَبُّكَ قَدِيرًا ﴿٥٤﴾

25 **Furkan**/54. Sudan insan yaratarak ona soy sop veren O'dur. Rabbinin her şeye gücü yeter.

وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ جَعَلَكُمْ أَزْوَاجًا وَمَا تَحْمِلُ مِنْ أُنْثَى وَلَا تَضَعُ إِلَّا بِعِلْمِهِ وَمَا يُعَمَّرُ مِنْ مُعَمَّرٍ وَلَا يُنْقَصُ مِنْ عُمُرِهِ إِلَّا فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿١١﴾

35 **Fatır**/11. Allah sizi topraktan, sonra bir damla sudan yaratmış, sonra da sizi çiftler hâlinde var etmiştir. Dişinin gebe kalması ve doğurması, ancak O'nun bilgisine göredir. Ömrü uzun olanın çok yaşaması ve ömürlerinin kısalması şüphesiz bir kitaptadır. Doğrusu, bu Allah'a kolaydır.

نَحْنُ خَلَقْنَاكُمْ فَلَوْلَا تُصَدِّقُونَ ﴿٥٧﴾ أَفَرَأَيْتُمْ مَا تُمْنُونَ ﴿٥٨﴾ أَأَنْتُمْ تَخْلُقُونَهُ أَمْ نَحْنُ الْخَالِقُونَ ﴿٥٩﴾

56 **Vakıa**/57. Sizi yaratan Biziz; (bunu) tasdik etseniz olmaz mı? 58-59. Söyleyin; akıttığınız meniden insanı yaratan siz misiniz, yoksa Biz mi yaratmaktayız?

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَإٍ مَسْنُونٍ ﴿٢٦﴾ وَالْجَانَّ خَلَقْنَاهُ مِنْ قَبْلُ مِنْ نَارِ السَّمُومِ ﴿٢٧﴾ وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي خَالِقٌ بَشَرًا مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَإٍ مَسْنُونٍ ﴿٢٨﴾ فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ ﴿٢٩﴾

15 **Hicr**/26. Andolsun, biz insanı düzgün çamurun kuru balçığından yarattık. 27. Cinleri de daha önce kavurucu bir ateşten yaratmıştık. 28-29. Rabbin meleklere: "Kara düzgün çamurun tıkırdayan balçığından bir insan yaratacağım. Onu kılığına koyduğum ve ruhumdan ona üflediğim zaman ona secdeye kapanın!" demişti.

فَسَجَدَ الْمَلَائِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ ﴿٣٠﴾ إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَىٰ أَنْ يَكُونَ مَعَ السَّاجِدِينَ ﴿٣١﴾

30-31. Bunun üzerine bütün melekler topluca secde ettiler. Ancak İblis secde edenlerle beraber olmayı reddetti.

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ طِينٍ ثُمَّ قَضَىٰ أَجَلًا وَأَجَلٌ مُسَمًّى عِنْدَهُ ثُمَّ أَنْتُمْ تَمْتَرُونَ ﴿٢﴾

6 **En'am**/2. Sizi çamurdan yaratan, sonra bir süre koyan O'dur. Belirli bir süre de kendi katındadır. Bir de tutup şüphe edersiniz.

وَهُوَ الَّذِي أَنْشَأَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ فَمُسْتَقَرٌّ وَمُسْتَوْدَعٌ قَدْ فَصَّلْنَا الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَفْقَهُونَ ﴿٩٨﴾

6 **En'am**/98. Sizi, tek bir nefisten yaratan O'dur. Sizin, bir sürekli ve bir de süreli bulunacağınız yer vardır. Anlayacak olanlara bu belgeleri açık açık anlatıyoruz.

خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَأَنْزَلَ لَكُمْ مِنَ الْأَنْعَامِ ثَمَانِيَةَ أَزْوَاجٍ يَخْلُقُكُمْ فِي بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ خَلْقًا مِنْ بَعْدِ خَلْقٍ فِي ظُلُمَاتٍ ثَلَاثٍ ذَٰلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ فَأَنَّىٰ تُصْرَفُونَ ﴿٦﴾

39 **Zümer**/6. Sizi bir tek nefisten yaratmış, sonra ondan eşini var etmiştir; sizin için hayvanlardan sekiz çift indirmiştir; sizi de annelerinizin karınlarında üç karanlık içinde, yaratılıştan yaratılışa geçirerek yaratıyor. İşte bu, Rabbi'niz olan Allah'tır. Hükümranlık O'nundur, O'ndan başka tanrı yoktur. Öyleyken, nasıl olur da (O'nu bırakıp başkasına) döndürülürsünüz?

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ يُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوا أَشُدَّكُمْ ثُمَّ لِتَكُونُوا شُيُوخًا وَمِنْكُمْ مَنْ يُتَوَفَّىٰ مِنْ قَبْلُ وَلِتَبْلُغُوا أَجَلًا مُسَمًّى وَلَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٦٧﴾

40 **Mu'min**/67. Sizi topraktan, sonra bir damla sıvıdan, sonra yapışkan bir nesneden yaratıp, sonra ergenlik çağına ulaşmanız, sonra da yaşlanmanız için sizi bebek olarak dünyaya getiren O'dur. Kiminiz daha önce öldürülür, kiminiz de belirtilmiş bir süreye ulaşırsınız. Belki artık aklınızı kullanırsınız.

لِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ يَهَبُ لِمَنْ يَشَاءُ إِنَاثًا وَيَهَبُ لِمَنْ يَشَاءُ الذُّكُورَ ﴿٤٩﴾ أَوْ يُزَوِّجُهُمْ ذُكْرَانًا وَإِنَاثًا وَيَجْعَلُ مَنْ يَشَاءُ عَقِيمًا إِنَّهُ عَلِيمٌ قَدِيرٌ ﴿٥٠﴾

42 **Şura**/49-50. Göklerin ve yerin hükümranlığı Allah'ındır; dilediğini yaratır. O, dilediğine kız çocuk, dilediğine de erkek çocuk verir; yâhut hem kız, hem erkek çocuk verir; dilediğini de kısır bırakır. O bilendir, (her şeye) gücü yetendir.[39]

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ طِينٍ ﴿١٢﴾ ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُطْفَةً فِي قَرَارٍ مَكِينٍ ﴿١٣﴾ ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ

23 **Mu'minun**/12. Andolsun ki, insanı süzme çamurdan yarattık. 13. Sonra onu bir damla su olarak sağlam bir yere yerleştirdik. 14. Sonra bir damla suyu yapışkan

[39] Dikkat edilirse bu iki ayette çocuğun doğumu ve cinsiyetiyle ilgili kanunun bütün alternatifleri sayılmıştır (kız, erkek, hem kız hem erkek, kısırlık). Bu kanunu koyan ve işlemesini sağlayan Allah'tır.

عِظَامًا فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا ثُمَّ أَنْشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ ﴿١٤﴾ ثُمَّ إِنَّكُمْ بَعْدَ ذَٰلِكَ لَمَيِّتُونَ ﴿١٥﴾

bir nesneye çevirdik, yapışkan nesneden bir çiğnemlik et yarattık, bir çiğnemlik etten kemikler yarattık, kemiklere de et giydirdik. Sonra onu bambaşka bir yaratık olarak inşa ettik. Yaratanların en güzeli olan Allah ne uludur. 15. Sizler, bütün bunlardan sonra öleceksiniz.[40]

الَّذِي أَحْسَنَ كُلَّ شَيْءٍ خَلَقَهُ وَبَدَأَ خَلْقَ الْإِنْسَانِ مِنْ طِينٍ ﴿٧﴾ ثُمَّ جَعَلَ نَسْلَهُ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ مَاءٍ مَهِينٍ ﴿٨﴾ ثُمَّ سَوَّاهُ وَنَفَخَ فِيهِ مِنْ رُوحِهِ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَا تَشْكُرُونَ ﴿٩﴾

32 **Secde**/7-9. Allah yarattığı her şeyi güzel yapan, insanı başlangıçta çamurdan yaratan, sonra onun soyunu, bayağı bir suyun özünden yapan, sonra onu şekillendirip ruhundan ona üfleyen, size kulaklar, gözler ve gönüller verendir. Öyleyken, pek az şükrediyorsunuz.

أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ ﴿٣٥﴾

52 **Tur**/35. Onlar, bir yaratan olmaksızın mı yaratıldılar yoksa yaratanlar kendileri midir?

قُلْ هُوَ الَّذِي أَنْشَأَكُمْ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَا تَشْكُرُونَ ﴿٢٣﴾ قُلْ هُوَ الَّذِي ذَرَأَكُمْ فِي الْأَرْضِ وَإِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٢٤﴾

67 **Mülk**/23. (Ey Muhammed!) De ki: "Sizi yaratan, sizin için kulaklar, gözler ve kalpler var eden O'dur. Ne az şükrediyorsunuz!" 24. De ki: "Sizi yeryüzünde yayan O'dur ve sizler O'na toplanacaksınız".

اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ ضَعْفٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ ضَعْفٍ قُوَّةً ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ ضَعْفًا وَشَيْبَةً يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَهُوَ الْعَلِيمُ الْقَدِيرُ ﴿٥٤﴾

30 **Rum**/54. Sizi güçsüz olarak yaratan, güçsüzlükten sonra kuvvetli kılan, sonra da kuvvetliliğin ardından güçsüz ve ihtiyar yapan Allah'tır. O dilediğini yaratır. O bilendir, kudretli olandır.

وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً قَالُوا أَتَجْعَلُ فِيهَا مَنْ يُفْسِدُ فِيهَا وَيَسْفِكُ الدِّمَاءَ وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَ قَالَ إِنِّي أَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٣٠﴾

2 **Bakara**/30. Rabbin meleklere: "Ben yeryüzünde bir halife[41] yapacağım" demişti. Onlar: "Orada bozgunculuk yapacak, kanlar akıtacak birini mi yaratacaksın? Oysa, biz Seni överek yüceltiyor ve Seni ulu tutuyoruz" dediler. (Allah:) "Ben sizin bilmediklerinizi bilirim" dedi.

---

[40] 12. Ayet ilk insanın yaratılışını; 13-14. ayetler ise insanın ana rahmindeki gelişim sürecini anlatmaktadır.

[41] *halife*, otorite sahibi tarafından kendisine verilen yetkileri, onun yerine kullanan kişidir. O halde insan Allah'ın temsilcisidir ve kendisine gerçek Hâkim tarafından verilenler dışında hiçbir güce sahip değildir. Allah kendinde sınırsız bir düzeyde bulanan sıfatlarından sınırlı bir seviyede vererek insanı yaratmıştır.

يَاأَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالاً كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا ﴿١﴾

4 **Nisa**/1. Ey insanlar! Sizi tek bir nefisten yaratan, ondan eşini[42] yaratan ve ikisinden pek çok erkek ve kadın türeten Rabbinize saygılı olun. Adına birbirinizden dilekte bulunduğunuz Allah'a ve yakın hısımlara saygılı olun. Doğrusu sizi Allah gözetmektedir.

خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ صَلْصَالٍ كَالْفَخَّارِ ﴿١٤﴾

55 **Rahman**/14. O, insanı pişmiş çamur gibi kuru balçıktan yaratmıştır.

خَلَقَ الْإِنْسَانَ ﴿٣﴾ عَلَّمَهُ الْبَيَانَ ﴿٤﴾

55 **Rahman**/3-4. İnsanı yarattı, ona konuşmayı öğretti.

هَلْ أَتَى عَلَى الْإِنْسَانِ حِينٌ مِنَ الدَّهْرِ لَمْ يَكُنْ شَيْئًا مَذْكُورًا ﴿١﴾ إِنَّا خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ أَمْشَاجٍ نَبْتَلِيهِ فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعًا بَصِيرًا ﴿٢﴾ إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا ﴿٣﴾

76 **İnsan**/1. İnsanın üzerinden, onun henüz anılmaya değer bir şey olmadığı uzun bir zaman geçmemiş midir?[43] 2. Biz insanı katışık bir damladan yarattık; onu deneyeceğiz. Bu yüzden, onun işitmesini ve görmesini sağladık. 3. Ona (insana) doğru yolu da gösterdik; artık ister şükreder, ister nankörlük eder.

نَحْنُ خَلَقْنَاهُمْ وَشَدَدْنَا أَسْرَهُمْ وَإِذَا شِئْنَا بَدَّلْنَا أَمْثَالَهُمْ تَبْدِيلاً ﴿٢٨﴾

76 **İnsan**/28. Onları Biz yarattık ve mafsallarını pekiştirdik. Dilersek onları benzerleri ile değiştiririz.

يَاأَيُّهَا النَّاسُ إِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِنَ الْبَعْثِ فَإِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ مِنْ مُضْغَةٍ مُخَلَّقَةٍ وَغَيْرِ مُخَلَّقَةٍ لِنُبَيِّنَ لَكُمْ وَنُقِرُّ فِي

22 **Hac**/5. Ey insanlar! Tekrar dirilmekten şüphede iseniz, (bilin ki) Biz sizi topraktan[44], sonra bir damla sudan, sonra yapışkan bir nesneden, sonra da yaratılışı belli belirsiz bir çiğnemlik etten yarattık ki, size (kudretimizi) açıkça gösterelim.[45] Dile-

[42] Müfessirlerin çoğu, bu ayetteki *nefs* kelimesini Hz. Âdem, *zevc* (eş) kelimesini de Havva olarak yorumlamaktadırlar. Kitab-ı Mukaddes'teki, Havva'nın Âdem'in eğe kemiğinden yaratıldığı yolundaki ifade esas alınacak olursa, bu yorum doğru kabul edilebilir. Ancak, Ebu Muslim'den rivayet edildiği şekliyle *minhâ* (ondan) ifadesini *min cinsihâ* (aynı cinsten) olarak yorumlayacak olursak, kadın ve erkeğin, bir tek biyolojik varlıktan yaratıldığı sonucuna varabiliriz. Bu yoruma göre, önce Âdem sonra ondan eşi Havva yaratılmış değildir. Ancak, yaratılışla ilgili diğer Kur'an pasajları da gözönünde bulundurulacak olursa (bkz. 7 A'raf/189), klasik yorumun da bir çırpıda atılamayacağı görülür.

[43] Önce kainat, sonra yeryüzü ve içinde insanın yaşamasına imkan sağlayacak bütün canlı-cansız mahlukat yaratılıp hazırlandıktan sonra insan yaratılmıştır.

[44] Bazı İslam bilginlerine göre toprak, çamur, süzülmüş çamur, kuru balçık, su vs. gibi, insanın yaratıldığı ham maddeye ilişkin ifadeler, ilk insan Hz. Âdem'in Allah'ın iradesiyle kemale erişinceye kadar bir evrim geçirdiğini ifade etmektedir. Yoksa insanın yaratılışı, heykel çamurundan heykel yapma gibi olmamıştır. Bu görüşü, insanın maymundan evrildiği şeklindeki Darwinci evrim kuramı ile karıştırmamak gerekir.

[45] Herbir insanın yaratılışındaki aşamaları anlatan *nutfe, 'alaka, mudğa* gibi kelimelere çok çeşitli anlamlar verilir (*nutfe*: sperma, *'alaka*: embrio vb.). Bu anlamlar genellikle, bu kelimelerin neye delalet ettiği sorusuna çağdaş biyolojinin verileri ışığında verilen cevaplardır. Müslüman müfessirler öteden beri böyle bir tutumu

الْأَرْحَامِ مَا نَشَاءُ إِلَىٰ أَجَلٍ مُسَمًّى ثُمَّ نُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوا أَشُدَّكُمْ وَمِنْكُمْ مَنْ يُتَوَفَّىٰ وَمِنْكُمْ مَنْ يُرَدُّ إِلَىٰ أَرْذَلِ الْعُمُرِ لِكَيْلَا يَعْلَمَ مِنْ بَعْدِ عِلْمٍ شَيْئًا وَتَرَى الْأَرْضَ هَامِدَةً فَإِذَا أَنْزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَتْ وَأَنْبَتَتْ مِنْ كُلِّ زَوْجٍ بَهِيجٍ ﴿٥﴾

diğimizi belli bir süreye kadar rahimlerde tutarız; sonra sizi çocuk olarak çıkartırız, böylece yetişip ergenlik çağına varırsınız. Kiminiz öldürülür, kiminiz de ömrünün en fena zamanına ulaştırılır da, bilir hâldeyken, bir şey bilmez olur. Yeryüzünü kupkuru görürsün, fakat biz ona su indirdiğimiz zaman yeryüzü kıpırdanır, kabarır ve her güzel türden yetiştirir.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿١٣﴾

49 **Hucurat**/13. Ey insanlar! Biz sizleri bir erkekle bir dişiden yarattık ve birbirinizi tanıyasınız diye sizi milletler ve kabileler hâline koyduk. Allah katında en değerliniz O'na en çok saygılı olanınızdır. Allah bilendir, haberdardır.

خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ وَصَوَّرَكُمْ فَأَحْسَنَ صُوَرَكُمْ وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ ﴿٣﴾

64 **Teğabün**/3. O, gökleri ve yeri gerektiği gibi yaratmıştır. Size şekil vermiş ve şeklinizi de güzel yapmıştır. Dönüş O'nadır.

2. İnsanın Donanımı

Kur'an'a göre insanoğlu, Allah'ın yeryüzündeki halifesi/temsilcisidir. Yani, insanoğlu yeryüzünü imar ve ıslah etmek görevini üstlenmiştir. İnsanın yüklendiği bu emaneti anlamlı kılan hürriyeti, onun olumlu ve olumsuz birtakım güçlerle (yetenekler ve zaaflarla) donatılmış olmasının sonucudur. İnsanda bu iki zıt kutubun potansiyel olarak içiçe bulunması, onun yeryüzündeki sınavı açısından kaçınılmazdır. Şöyle ki, insanın bir şeyle sorumlu tutulması, o şeyi yapmaya kabiliyetli olması hâlinde anlamlıdır. Bir şeyi yapma kabiliyetine sahip olmak ise, o şeyi yapmama özgürlüğünü de beraberinde getirir. Şayet bu içiçelik söz konusu olmasaydı, bir sınavdan değil, zorunlu bir rolden sözetmek gerekirdi.

a) İnsanın Yetenekleri

Kur'an'da insan cinsi hakkındaki değerlendirmeler, Hz. Adem'den başlayarak tarihsel bir perspektiften bakarak, onun en genel ahlaki yapı özellikleri üzerinde durmaktadır. Bu yüzden "insanların çoğu..." veya "insan....dır" şeklindeki cümleler, aynı zamanda antropolojik tespitlerdir. Aşağıda görüleceği gibi, Kur'an'ın tasvir ettiği insan, ne pesimist filozofların ve Hıristiyanlığın iddia ettiği gibi bütünüyle günahkar ve olumsuz bir varlıktır ne de hümanistlerin güvendiği kadar pür olumlu ve yüceltilecek bir yerdedir; belki ikisinin arasında bir yerdedir.

---

benimsemişlerdir. Nitekim, insanın geçirdiği aşamalar arasında 'kan pıhtısı' evresinin de bulunduğuna inanıldığı dönemlerde, bugün 'embrio'ya tekabül ettiği düşünülen *'alaka* kelimesine 'kan pıhtısı' anlamı verilmekteydi. İnsanın ana karnında böyle bir safha geçirmediği ilmen ortaya konduktan sonra, bu anlam belirlemesinin yanlışlığı ortaya çıktı (bununla birlikte *'alaka* kelimesi hala çok yaygın bir biçimde 'kan pıhtısı' olarak çevrilebilmektedir). Sadece Kur'an çevirisiyle ilgili olarak değil, aynı zamanda Kur'an'a yaklaşımla ilgili çok temel bir sorun teşkil ettiğini düşündüğümüz bu konuda biz, Kur'an'ın ilk muhataplarının bu kelimelerden anlamış olabilecekleri şeyi, yani kelime karşılığını vermeyi tercih ettik (*nutfe*: bir damla su sıvı, *'alaka*: yapışkan bir nesne, *mudğa*: bir çiğnemlik et).

وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى ﴿١﴾ وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّى ﴿٢﴾ وَمَا خَلَقَ الذَّكَرَ وَالْأُنثَى ﴿٣﴾ إِنَّ سَعْيَكُمْ لَشَتَّى ﴿٤﴾

92 **Leyl**/1. Kararıp ortalığı bürüdüğü zaman geceye andolsun. 2. Açılıp aydınlattığı zaman gündüze andolsun. 3. Erkeği ve dişiyi yaratana andolsun. 4. Ey insanlar! Doğrusu, sizin çalışmalarınız çeşitlidir.

وَالشَّمْسِ وَضُحَاهَا ﴿١﴾ وَالْقَمَرِ إِذَا تَلَاهَا ﴿٢﴾ وَالنَّهَارِ إِذَا جَلَّاهَا ﴿٣﴾ وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَاهَا ﴿٤﴾ وَالسَّمَاءِ وَمَا بَنَاهَا ﴿٥﴾ وَالْأَرْضِ وَمَا طَحَاهَا ﴿٦﴾ وَنَفْسٍ وَمَا سَوَّاهَا ﴿٧﴾ فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا ﴿٨﴾ قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا ﴿٩﴾

91 **Şems**/1-9. Güneşe ve onun ışığına, onu izleyen aya, güneşi ortaya koyan gündüze, onu örten geceye, göğe ve onu bina edene, yere ve onu yayana, nefse ve onu şekillendirene, sonra da ona iyilik ve kötülük yapma kabiliyeti verene andolsun ki, kendini arıtan kurtuluşa ermiştir.

وَالتِّينِ وَالزَّيْتُونِ ﴿١﴾ وَطُورِ سِينِينَ ﴿٢﴾ وَهَذَا الْبَلَدِ الْأَمِينِ ﴿٣﴾ لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ ﴿٤﴾ ثُمَّ رَدَدْنَاهُ أَسْفَلَ سَافِلِينَ ﴿٥﴾ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ﴿٦﴾

95 **Tin**/1. Andolsun incire ve zeytine 2. Andolsun Sina dağına 3. Andolsun bu güvenli Mekke şehrine. 4. Biz insanı en güzel şekilde yarattık. 5. Sonra onu aşağıların en aşağısına yuvarladık.[46] 6. Yalnız, inanıp yararlı iş işleyenler bunun dışındadır. Onlara kesintisiz ecir vardır.

لَا أُقْسِمُ بِهَذَا الْبَلَدِ ﴿١﴾ وَأَنتَ حِلٌّ بِهَذَا الْبَلَدِ ﴿٢﴾ وَوَالِدٍ وَمَا وَلَدَ ﴿٣﴾ لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنسَانَ فِي كَبَدٍ ﴿٤﴾

90 **Beled**/1-4. Hayır hayır, senin oturduğun bu şehre, babaya ve oğluna yemin ederim ki, Biz insanı sıkıntı içinde[47] yarattık.

وَهُوَ الَّذِي أَنشَأَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَا تَشْكُرُونَ ﴿٧٨﴾

23 **Mu'minun**/78. Oysa sizin için kulaklar, gözler ve gönüller var eden O'dur. Ne az şükrediyorsunuz.

الَّذِي أَحْسَنَ كُلَّ شَيْءٍ خَلَقَهُ وَبَدَأَ خَلْقَ الْإِنسَانِ مِنْ طِينٍ ﴿٧﴾ ثُمَّ جَعَلَ نَسْلَهُ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ مَاءٍ مَهِينٍ ﴿٨﴾ ثُمَّ سَوَّاهُ وَنَفَخَ فِيهِ مِنْ رُوحِهِ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَا تَشْكُرُونَ ﴿٩﴾

32 **Secde**/7-9. (Allah) yarattığı her şeyi güzel yapan, insanı başlangıçta çamurdan yaratan, sonra onun soyunu bayağı bir suyun özünden yapan, sonra onu şekillendirip ona ruhundan üfleyen, size kulaklar, gözler ve gönüller verendir. Öyleyken pek az şükrediyorsunuz.

قُلْ هُوَ الَّذِي أَنشَأَكُمْ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَا تَشْكُرُونَ ﴿٢٣﴾

67 **Mülk**/23. (Ey Muhammed!) De ki: "Sizi yaratan, sizin için kulaklar, gözler ve kalpler var eden O'dur. Ne az şükrediyorsunuz!"

---

[46] "Aşağıların en aşağısına yuvarladık" ifadesinin tefsirlerdeki en muteber yorumu şöyledir: İnsan, kendisine verdiğimiz irade ile, isyanı, küfrü ve ahlaksızlığı seçerek en adi bir varlık konumuna düşebilir.

[47] Yani insanoğlu yaratılışı gereği, hayatta çeşitli sıkıntılarla içiçe yaşayacaktır.

وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا ثُمَّ عَرَضَهُمْ عَلَى الْمَلَائِكَةِ فَقَالَ أَنْبِئُونِي بِأَسْمَاءِ هَٰؤُلَاءِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٣١﴾

2 **Bakara**/31. Ve Âdem'e isimlerin tümünü öğretti, sonra onları meleklere gösterip: "Eğer doğru sözlü iseniz şunların isimlerini Bana söyleyin!" dedi.[48]

إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا ﴿٧٢﴾

33 **Ahzap**/72. Doğrusu, Biz sorumluluğu göklere, yere ve dağlara sunmuşuzdur da, onlar bunu yüklenmekten çekinmiş ve ondan korkup titremişlerdir. Onu insan yüklenmiştir. Gerçekten insan pek zalim ve çok cahildir.

إِنَّا خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ أَمْشَاجٍ نَبْتَلِيهِ فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعًا بَصِيرًا ﴿٢﴾ إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا ﴿٣﴾

76 **İnsan**/2. Biz insanı katışık bir damladan yarattık; onu deneyeceğiz. Bu yüzden, onun işitmesini ve görmesini sağladık. 3. Ona (insana) doğru yolu da gösterdik; artık ister şükreder, ister nankörlük eder.

b) İnsanın Zaafları

وَالْعَادِيَاتِ ضَبْحًا ﴿١﴾ فَالْمُورِيَاتِ قَدْحًا ﴿٢﴾ فَالْمُغِيرَاتِ صُبْحًا ﴿٣﴾ فَأَثَرْنَ بِهِ نَقْعًا ﴿٤﴾ فَوَسَطْنَ بِهِ جَمْعًا ﴿٥﴾ إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنُودٌ ﴿٦﴾ وَإِنَّهُ عَلَى ذَٰلِكَ لَشَهِيدٌ ﴿٧﴾ وَإِنَّهُ لِحُبِّ الْخَيْرِ لَشَدِيدٌ ﴿٨﴾

100 **Adiyat**/1-5. Nefes nefese koştukça koşanlara, kıvılcımlar saçanlara, sabah sabah akın edenlere, toz kaldıranlara ve topluluğun ortasına girenlere and olsun. 6. İnsan Rabbine karşı gerçekten pek nankördür. 7. Buna kendisi de tanıktır. 8. Ve insan mala çok düşkündür.

قُتِلَ الْإِنْسَانُ مَا أَكْفَرَهُ ﴿١٧﴾

80 **Abese**/17. Canı çıksın insanın, o ne nankördür!

وَنَفْسٍ وَمَا سَوَّاهَا ﴿٧﴾ فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا ﴿٨﴾ قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا ﴿٩﴾ وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا ﴿١٠﴾

91 **Şems**/7-10. Nefse ve onu şekillendirene, sonra da ona iyilik ve kötülük yapma kabiliyeti verene andolsun ki, kendini arıtan kurtuluşa ermiş; kendini kötülüğe düşüren de ziyana uğramıştır.

كَلَّا بَلْ تُحِبُّونَ الْعَاجِلَةَ ﴿٢٠﴾ وَتَذَرُونَ الْآخِرَةَ ﴿٢١﴾

75 **Kıyamet**/20. Hayır, hayır! Sizler çabuk olanı (bu dünyayı) seversiniz. 21. Daha sonrakini (Ahireti) ise bırakırsınız.

قُلْ لَوْ أَنْتُمْ تَمْلِكُونَ خَزَائِنَ رَحْمَةِ رَبِّي إِذًا لَأَمْسَكْتُمْ خَشْيَةَ الْإِنْفَاقِ وَكَانَ الْإِنْسَانُ قَتُورًا ﴿١٠٠﴾

17 **İsra**/100. De ki: "Rabbimin rahmet hazinelerine siz sahip olsaydınız, harcamaktan korkarak (elinizde) tutardınız. İnsan gerçekten pek cimridir.

[48] İnsanın en ayırdedici özelliği, şuuru (aklı) ile çevresindeki şeylere isim vermesidir. Allah insanın bu kabiliyetini meleklere göstererek, "insan" diye ayrı bir varlık yaratmasının hikmetini onlara ikna yoluyla kabul ettirmektedir.

وَيَدْعُ الْإِنسَانُ بِالشَّرِّ دُعَآءَهُ بِالْخَيْرِ وَكَانَ الْإِنسَانُ عَجُولاً ﴿١١﴾

17 **İsra**/11. İnsan iyiliği istercesine kötülüğü ister. İnsan gerçekten çok acelecidir.

وَإِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فِي الْبَحْرِ ضَلَّ مَنْ تَدْعُونَ إِلاَّ إِيَّاهُ فَلَمَّا نَجَّاكُمْ إِلَى الْبَرِّ أَعْرَضْتُمْ وَكَانَ الْإِنسَانُ كَفُورًا ﴿٦٧﴾

17 **İsra**/67. Denizde bir sıkıntıya düştüğünüz zaman O'ndan başka yalvardıklarınız ortadan kaybolur. Ama O sizi karaya çıkarıp kurtardığı zaman, yine yüz çevirirsiniz. Zaten insan pek nankördür.

وَإِذَآ أَنْعَمْنَا عَلَى الْإِنسَانِ أَعْرَضَ وَنَأَى بِجَانِبِهِ وَإِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ كَانَ يَئُوسًا ﴿٨٣﴾

17 **İsra**/83. İnsana iyilikte bulunduğumuz zaman yüz çevirir ve yan çizer. Ona bir kötülük dokununca da, umutsuz kesilir.

وَإِذَا مَسَّ الْإِنسَانَ الضُّرُّ دَعَانَا لِجَنْبِهِ أَوْ قَاعِدًا أَوْ قَآئِمًا فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُ ضُرَّهُ مَرَّ كَأَنْ لَمْ يَدْعُنَآ إِلَى ضُرٍّ مَسَّهُ كَذَلِكَ زُيِّنَ لِلْمُسْرِفِينَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٢﴾

10 **Yunus**/12. İnsana bir darlık değince, yan yatarken, otururken veya ayakta iken Bize yakarır durur. Ancak, Biz onun darlığını kaldırınca, sanki başına gelen darlıktan ötürü Bize hiç yakarmamış gibi olur.[49] İşlerinde aşırı gidenlere, yapmış oldukları böylece süslü gözükür.

وَإِذَآ أَذَقْنَا النَّاسَ رَحْمَةً مِنْ بَعْدِ ضَرَّآءَ مَسَّتْهُمْ إِذَا لَهُمْ مَكْرٌ فِي آيَاتِنَا قُلِ اللَّهُ أَسْرَعُ مَكْرًا إِنَّ رُسُلَنَا يَكْتُبُونَ مَا تَمْكُرُونَ ﴿٢١﴾ هُوَ الَّذِي يُسَيِّرُكُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ حَتَّىٰٓ إِذَا كُنتُمْ فِي الْفُلْكِ وَجَرَيْنَ بِهِمْ بِرِيحٍ طَيِّبَةٍ وَفَرِحُوا بِهَا جَآءَتْهَا رِيحٌ عَاصِفٌ وَجَآءَهُمُ الْمَوْجُ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ وَظَنُّوا أَنَّهُمْ أُحِيطَ بِهِمْ دَعَوُا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ لَئِنْ أَنْجَيْتَنَا مِنْ هَذِهِ لَنَكُونَنَّ مِنَ الشَّاكِرِينَ ﴿٢٢﴾ فَلَمَّآ أَنْجَاهُمْ إِذَا هُمْ يَبْغُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ يَآأَيُّهَا النَّاسُ إِنَّمَا بَغْيُكُمْ عَلَىٰٓ أَنْفُسِكُمْ مَتَاعَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ثُمَّ إِلَيْنَا مَرْجِعُكُمْ فَنُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٢٣﴾

10 **Yunus**/21. Kendilerine dokunan bir darlığın ardından insanlara bir bolluk tattırdığımızda, hemen âyetlerimize yönelik bir tuzak kurarlar. De ki: "Allah tuzak kurmakta daha çabuktur". Elçilerimiz kurduğunuz tuzakları yazıyorlar. 22. Sizi karada ve denizde yürüten O'dur. Bulunduğunuz gemi, içindekileri hoş bir rüzgarla götürürken, yolcular neşelenirler. Bir kasırga çıkıp da onları her yönden dalgaların sardığı ve çepeçevre kuşatıldıklarını sandıkları anda ise, dîni sırf Allah'a halis kılarak: "Bizi bu tehlikeden kurtarırsan, andolsun ki, şükredenlerden olacağız" diye O'na yalvarırlar. 23. Allah onları kurtarınca, hemen yeryüzünde haksız yere taşkınlıklara başlarlar. Ey insanlar! Bu hayatınızda menfaat (elde etmek) için yaptığınız taşkınlık kendi aleyhinizedir. Sonra dönüşünüz bizedir; yapmış olduklarınızı size bildireceğiz.

[49] İnsanın en büyük zaaflarından birisi de, başı darda kaldığında Allah'ı hatırlayıp, O'na sığınması; işler yoluna girince de, O'nu unutmakta gecikmeyişidir.

وَلَئِنْ أَذَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنَّا رَحْمَةً ثُمَّ نَزَعْنَاهَا مِنْهُ إِنَّهُ لَيَئُوسٌ كَفُورٌ ﴿٩﴾ وَلَئِنْ أَذَقْنَاهُ نَعْمَاءَ بَعْدَ ضَرَّاءَ مَسَّتْهُ لَيَقُولَنَّ ذَهَبَ السَّيِّئَاتُ عَنِّي إِنَّهُ لَفَرِحٌ فَخُورٌ ﴿١٠﴾

11 **Hud**/9. İnsana katımızdan bir rahmet tattırıp, sonra da onu ondan çekip alsak, umutsuz bir nankköre döner. 10. Başına gelen bir sıkıntıdan sonra, ona bir nimet tattırsak: "Kötülükler benden gitti" der. Gerçekten, o böbürlenen bir şımarıktır.

وَمَا أُبَرِّئُ نَفْسِي إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ إِلَّا مَا رَحِمَ رَبِّي إِنَّ رَبِّي غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٥٣﴾

12 **Yusuf**/53. (Yusuf:) "Ben kendimi temize çıkarmam, çünkü Rabbimin esirgemesi dışında, nefis kötülüğü emreder. Rabbim çok bağışlayıcı ve merhametlidir" dedi.[50]

وَجَعَلُوا لَهُ مِنْ عِبَادِهِ جُزْءًا إِنَّ الْإِنْسَانَ لَكَفُورٌ مُبِينٌ ﴿١٥﴾

43 **Zuhruf**/15. Tutup, kullarından bazılarını O'nun bir parçası saydılar.[51] İnsan gerçekten açıkça nankördür.

خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُبِينٌ ﴿٤﴾

16 **Nahl**/4. O, insanı bir damla sudan yarattı, ama o apaçık bir hasım olup çıktı.

خُلِقَ الْإِنْسَانُ مِنْ عَجَلٍ سَأُرِيكُمْ آيَاتِي فَلَا تَسْتَعْجِلُونِ ﴿٣٧﴾

21 **Enbiya**/37. İnsan aceleci olarak yaratılmıştır. Size âyetlerimi göstereceğim, bunu Benden acele istemeyin.

وَإِذَا مَسَّ النَّاسَ ضُرٌّ دَعَوْا رَبَّهُمْ مُنِيبِينَ إِلَيْهِ ثُمَّ إِذَا أَذَاقَهُمْ مِنْهُ رَحْمَةً إِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ بِرَبِّهِمْ يُشْرِكُونَ ﴿٣٣﴾ لِيَكْفُرُوا بِمَا آتَيْنَاهُمْ فَتَمَتَّعُوا فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٣٤﴾

30 **Rum**/33-34. İnsanlar bir darlığa uğrayınca Rablerine dönerek O'na yalvarırlar, sonra Allah, katından onlara bir rahmet tattırınca, içlerinden bir kısmı kendilerine verdiklerimizi inkâr ederek Rablerine eş koşarlar. Zevklenin bakalım; yakında bileceksiniz.

وَإِذَا أَذَقْنَا النَّاسَ رَحْمَةً فَرِحُوا بِهَا وَإِنْ تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ إِذَا هُمْ يَقْنَطُونَ ﴿٣٦﴾

30 **Rum**/36. İnsanlara bir rahmet tattırdığımız zaman ona sevinirler, ama kendi elleriyle yaptıklarından ötürü başlarına bir kötülük gelince, hemen umutsuzluğa düşerler.

وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً قَالُوا أَتَجْعَلُ فِيهَا مَنْ يُفْسِدُ فِيهَا وَيَسْفِكُ

2 **Bakara**/30. Rabbin, meleklere: "Ben yeryüzünde bir halife var edeceğim" demişti. Onlar: "Orada bozgunculuk yapacak, kanlar akıtacak birini mi yaratacaksın? Oysa,

---

[50] Hz. Yusuf kıssasında geçen bu cümlenin Hz. Yusuf'a mı yoksa Melik'in karısına mı ait olduğu noktasında yorumcular arasında ihtilaf vardır. Sözün içeriğini göz önünde bulunduranlar cümlenin Hz. Yusuf'a ait olduğunu, konuşmanın bağlamını göz önünde tutanlar ise Melik'in karısına ait olduğunu iddia etmişlerdir.

[51] Bilindiği gibi, Hıristiyanlar Hz. İsa'ya, Yahudiler'den bir grup Uzeyr'e 'Allah'ın oğlu', müşrikler de meleklere 'Allah'ın kızları' diyorlardı.

الدِّمَآءَ وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَ قَالَ إِنِّيٓ أَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٣٠﴾

biz Seni överek yüceltiyor ve Seni ulu tutuyoruz" dediler. (Allah:) "Ben sizin bilmediklerinizi bilirim" dedi.

زُيِّنَ لِلنَّاسِ حُبُّ الشَّهَوَاتِ مِنَ النِّسَآءِ وَالْبَنِينَ وَالْقَنَاطِيرِ الْمُقَنطَرَةِ مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَالْخَيْلِ الْمُسَوَّمَةِ وَالْأَنْعَامِ وَالْحَرْثِ ذَٰلِكَ مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَاللَّهُ عِندَهُ حُسْنُ الْمَآبِ ﴿١٤﴾

3 **Al-i İmran**/14. Kadınlara, oğullara, kantar kantar altın ve gümüşe, nişanlı atlara, hayvanlara ve ekinlere karşı düşkünlük insanlara süslü gösterilmiştir. Bunlar dünya hayatının nimetleridir.[52] Oysa dönüp gidilecek en güzel yer Allah katındadır.

يُرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُخَفِّفَ عَنكُمْ وَخُلِقَ الْإِنسَانُ ضَعِيفًا ﴿٢٨﴾

4 **Nisa**/28. Allah yükünüzü hafifletmek istiyor; çünkü insan zayıf yaratılmıştır.

إِنَّ هَٰؤُلَاءِ يُحِبُّونَ الْعَاجِلَةَ وَيَذَرُونَ وَرَآءَهُمْ يَوْمًا ثَقِيلًا ﴿٢٧﴾

76 **İnsan**/27. Doğrusu, insanlar çabuk olanı severler de, ağır(lığı çekilmez) bir günü arkalarına atarlar.

وَهُوَ الَّذِيٓ أَحْيَاكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ إِنَّ الْإِنسَانَ لَكَفُورٌ ﴿٦٦﴾

22 **Hac**/66. Size can veren, sonra öldürecek, sonra yine diriltecek olan O'dur. İnsan gerçekten pek inkarcıdır.

3. İnsanın Eceli ve Ölüm

ثُمَّ أَمَاتَهُ فَأَقْبَرَهُ ﴿٢١﴾ ثُمَّ إِذَا شَآءَ أَنشَرَهُ ﴿٢٢﴾

80 **Abese**/21. Sonra (Allah) onu öldürür[53] ve kabre koyar. 22. Sonra, dilediği zaman onu (tekrar) diriltir.

---

[52] Aslında dünya hayatının nimetleri cazibelerini, insanın fıtrî (yaratılışından gelen) ihtiyaçlarına cevap verici olmalarından almaktadırlar; bu itibarla, bizzat kötü ve kötülüğe itici değildirler. Bunların ahlaki değerini belirleyecek olan, insanın hürriyetini kullanma biçimidir. İnsandan beklenen, dünya nimetlerinin cazibesinin peşine takılıp, onları varoluş gayesi haline getirmesi değil, bunlara, görevini yerine getirmesi için emrine verilmiş araçlar olmanın ötesinde bir değer atfetmemesidir. Kur'an, insandan, dünya nimetlerine karşı olumsuz bir tavır takınmasını istememektedir; aksine, onun önerdiği hayat tarzı, bu nimetlerden yararlanmanın belli bir ölçüye göre olmasıdır. Aksini iddia etmek, Kur'an'ın insanı kendisiyle karşı karşıya getirdiğini söylemekten farksız olur. Oysa, Kur'an tam aksine, getirdiği ölçüler ve sınırlamalarla, insanın kendisiyle, toplumla ve tabiatla zıtlaşmasının önünü almayı hedeflemektedir.

[53] Arapça'da öldürme fiili üç türlü ifade edilir. Ölüm nedenlerini hazırlayarak canın çıkmasını sağlayacak bir fiili gerçekleştirmek anlamında öldürme, *katl* kelimesiyle ifade edilir. Organizmanın tabiî ölümünün Allah tarafından gerçekleştirilmesi ise, *mevt* (doğal ölüm) kelimesiyle aynı kökten gelen *imâte* kelimesiyle ifade edilir. Bir de *vefât* kökünden gelen *teveffâ* fiili vardır. Bu da "can almak" anlamına gelir ve Kur'an'da genellikle ölüm meleğinin yaptığı işi ifade etmek için kullanılır. Bu ayette *emâtehû* ifadesi kullanılmıştır; bütün insanların sonuç itibariyle Allah'ın kanununa uyarak ölmesi demektir.

كَلاَّ إِذَا بَلَغَتِ التَّرَاقِيَ ﴿٢٦﴾ وَقِيلَ مَنْ رَاقٍ ﴿٢٧﴾ وَظَنَّ أَنَّهُ الْفِرَاقُ ﴿٢٨﴾ وَالْتَفَّتِ السَّاقُ بِالسَّاقِ ﴿٢٩﴾ إِلَى رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمَسَاقُ ﴿٣٠﴾

75 **Kıyamet**/26-27. Dikkat edin; can (boğaza gelip) köprücük kemiklerine dayandığı zaman: "Çare bulan yok mudur?" denir. 28. Artık ayrılık vaktinin geldiğini anlar. 29. Bacaklar birbirine dolaşır. 30. O gün sevk Rabbinin huzurunadır.

وَجَاءَتْ سَكْرَةُ الْمَوْتِ بِالْحَقِّ ذَلِكَ مَا كُنْتَ مِنْهُ تَحِيدُ ﴿١٩﴾

50 **Kaf**/19. Ölüm sarhoşluğu gerçekten gelir.[54] (Ey insan!) İşte bu, senin öteden beri kaçtığın şeydir.

وَمَنْ نُعَمِّرْهُ نُنَكِّسْهُ فِي الْخَلْقِ أَفَلاَ يَعْقِلُونَ ﴿٦٨﴾

36 **Yasin**/68. Biz kimi uzun ömürlü kılarsak onun yaratılışını tersine çevririz.[55] Akıllarını kullanmazlar mı?

وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ جَعَلَكُمْ أَزْوَاجًا وَمَا تَحْمِلُ مِنْ أُنْثَى وَلاَ تَضَعُ إِلاَّ بِعِلْمِهِ وَمَا يُعَمَّرُ مِنْ مُعَمَّرٍ وَلاَ يُنْقَصُ مِنْ عُمُرِهِ إِلاَّ فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿١١﴾

35 **Fatır**/11. Allah sizi topraktan, sonra bir damla sudan yaratmış, sonra da sizi çiftler hâlinde var etmiştir. Dişinin gebe kalması ve doğurması, ancak O'nun bilgisine göredir. Ömrü uzun olanın çok yaşaması ve ömürlerinin kısalması şüphesiz bir kitaptadır. Doğrusu, bu Allah'a kolaydır.

نَحْنُ قَدَّرْنَا بَيْنَكُمُ الْمَوْتَ وَمَا نَحْنُ بِمَسْبُوقِينَ ﴿٦٠﴾ عَلَى أَنْ نُبَدِّلَ أَمْثَالَكُمْ وَنُنْشِئَكُمْ فِي مَا لاَ تَعْلَمُونَ ﴿٦١﴾

56 **Vakıa**/60-61. Ölümü aranızda Biz tayin ettik[56]; sizin yerinize benzerlerinizi getirme ve sizi de bilmediğiniz şekilde (yeniden) var etme konusunda kimse önümüze geçemez.

فَلَوْلاَ إِذَا بَلَغَتِ الْحُلْقُومَ ﴿٨٣﴾ وَأَنْتُمْ حِينَئِذٍ تَنْظُرُونَ ﴿٨٤﴾ وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْكُمْ وَلَكِنْ لاَ تُبْصِرُونَ ﴿٨٥﴾ فَلَوْلاَ إِنْ كُنْتُمْ غَيْرَ مَدِينِينَ ﴿٨٦﴾ تَرْجِعُونَهَا إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٨٧﴾

56 **Vakıa**/83-87. Can boğaza dayanınca –ki siz o zaman bakıp kalırken, Biz ona sizden daha yakınızdır, ama siz göremezsiniz–, siz de aynı ölüm kanununa tâbî değilseniz ve eğer bu sözünüzde samimî iseniz, o (çıkmak üzere olan) canı geri çevirsenize!

---

[54] Kur'an'da anlam verilmesi en zor ifadelerden birisi de *bi'l-hakk* kullanımıdır. Bu zorluk hem *hakk* kelimesinin, hem de başındaki *bâ* harf-i cerinin pek çok anlama gelebilmesinden kaynaklanmaktadır. Örneğin, bu pasajı "... gerçekten gelir" şeklinde çevirebileceğimiz gibi, "... bir ölçüye göre gelir (rasgele gelmez)" şeklinde çevirmek de mümkündür. Aynı şekilde, buradaki harf-i ceri *câ'e* fiiliyle bağlantılı düşünecek olursak, ayete şöyle bir anlam vermemiz de mümkün olur: "Ölüm sarhoşluğu şu hakikatı beraberinde getirir: İşte kaçıp durduğun şey budur"!

[55] Uzun yaşama hırsı taşıyanlara, uzun yaşayan insanın, yaşlandıkça çocuklaştığı gerçeği hatırlatmaktadır.

[56] Bu ifadeyi birçok çevirmen ve yorumcu, "ne zaman öleceğinizi tayin eden Biziz" şeklinde anlamaktadır. Oysa, ibarenin yalın anlamı şöyledir: "Ölme kanununu ve ölüm gerçeğini insanların arasına koyan Biziz". Yani, insanların belli sebepler ve hastalıklar sonucu veya metabolizmanın maksimum süresini doldurduktan sonra tabii olarak -mumun yanarak bitmesi gibi- ölmesi kanununu koyan, insan yaşamı için belli bir üst sınır belirleyen (takdîr eden) Allah'tır.

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ طِينٍ ثُمَّ قَضَىٰ أَجَلًا وَأَجَلٌ مُسَمًّى عِنْدَهُ ثُمَّ أَنْتُمْ تَمْتَرُونَ ﴿٢﴾

6 **En'am**/2. Sizi çamurdan yaratan, sonra bir süre koyan O'dur. Belirli bir süre de kendi katındadır.[57] Bir de tutup şüphe edersiniz.

وَهُوَ الْقَاهِرُ فَوْقَ عِبَادِهِ وَيُرْسِلُ عَلَيْكُمْ حَفَظَةً حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ تَوَفَّتْهُ رُسُلُنَا وَهُمْ لَا يُفَرِّطُونَ ﴿٦١﴾ ثُمَّ رُدُّوا إِلَى اللَّهِ مَوْلَاهُمُ الْحَقِّ أَلَا لَهُ الْحُكْمُ وَهُوَ أَسْرَعُ الْحَاسِبِينَ ﴿٦٢﴾

6 **En'am**/61. O, kullarının üstünde yegâne güç sahibidir. Size koruyucular gönderir. Birinize ölüm geldiği zaman, elçilerimiz onun canını bir eksiklik yapmadan alırlar.[58] 62. Sonra, onlar gerçek sahipleri olan Allah'a geri verilirler. Hüküm yalnız O'nundur ve O hesaba çekenlerin en hızlısıdır.

اللَّهُ يَتَوَفَّى الْأَنْفُسَ حِينَ مَوْتِهَا وَالَّتِي لَمْ تَمُتْ فِي مَنَامِهَا فَيُمْسِكُ الَّتِي قَضَىٰ عَلَيْهَا الْمَوْتَ وَيُرْسِلُ الْأُخْرَىٰ إِلَىٰ أَجَلٍ مُسَمًّى إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٤٢﴾

39 **Zümer**/42. Allah, insanların canlarını ölümleri anında, ölmeyenlerinkini de uykularında alır; sonra, ölmesine hükmettiklerinin (ölümünü gerçekleştirdiklerinin) ruhlarını tutar, diğerlerini ise bir süreye kadar salıverir. Doğrusu bunda düşünen kimseler için dersler vardır.

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ يُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوا أَشُدَّكُمْ ثُمَّ لِتَكُونُوا شُيُوخًا وَمِنْكُمْ مَنْ يُتَوَفَّىٰ مِنْ قَبْلُ وَلِتَبْلُغُوا أَجَلًا مُسَمًّى وَلَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٦٧﴾

40 **Mu'min**/67. Sizi topraktan, sonra bir damla sıvıdan, sonra yapışkan bir nesneden yaratıp, sonra ergenlik çağına ulaşmanız, sonra da yaşlanmanız için bebek olarak dünyaya getiren O'dur. Kiminiz daha önce öldürülür, kiminiz de belirtilmiş bir süreye[59] ulaşırsınız. Belki artık aklınızı kullanırsınız.

وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ ثُمَّ يَتَوَفَّاكُمْ وَمِنْكُمْ مَنْ يُرَدُّ إِلَىٰ أَرْذَلِ الْعُمُرِ لِكَيْ لَا يَعْلَمَ بَعْدَ عِلْمٍ شَيْئًا إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ قَدِيرٌ ﴿٧٠﴾

16 **Nahl**/70. Allah sizi yaratmıştır, sonra sizi öldürecektir. İçinizden kimileri, biraz bilginin ardından, hiçbir şey bilmez hale gelecekleri, ömrün en güçsüz çağına ulaştırılırlar. Doğrusu, Allah bilir ve her şeye güç yetirir.

وَمَا جَعَلْنَا لِبَشَرٍ مِنْ قَبْلِكَ الْخُلْدَ أَفَائِنْ مِتَّ فَهُمُ الْخَالِدُونَ ﴿٣٤﴾ كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَنَبْلُوكُمْ بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً وَإِلَيْنَا تُرْجَعُونَ ﴿٣٥﴾

21 **Enbiya**/34. (Ey Muhammed!) Senden önce de hiçbir insana ölümsüzlük vermedik. Sen öleceksin de, onlar temelli mi kalacaklar? 35. Ölümü herkes tadacak. Bir imtihan olarak sizi iyilik ve kötülükle deneriz. Sonunda Bize geri döndürüleceksiniz.

[57] Birinci süre insan cinsinin ömrü için tayin edilmiş maksimum sınırdır, tek tek bireylerin yaşama süreleri değil; ikinci süre ise, *(ecel musemmâ)* dünyanın ömrüdür.

[58] Ölüm meleği (Azrail), kişinin ölümünün nedenlerini hazırlayan fail değildir; o ancak kişinin kendinin, başka insanların veya doğal gelişmelerin hazırlamış olduğu nedenler sonucu (ölüm geldiği zaman) Allah'ın izniyle canı (ruh) almayı gerçekleştirmektedir.

[59] İnsan cinsi için tayin edilen tabii sınıra.

ثُمَّ إِنَّكُمْ بَعْدَ ذٰلِكَ لَمَيِّتُونَ ﴿١٥﴾

23 **Mu'minun**/15. Sizler, bütün bunlardan sonra öleceksiniz.

قُلْ يَتَوَفّاكُمْ مَلَكُ الْمَوْتِ الَّذِي وُكِّلَ بِكُمْ ثُمَّ إِلَى رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ ﴿١١﴾

32 **Secde**/11. De ki: "Sizden sorumlu olan ölüm meleği canınızı alacak, sonra Rabbinize döndürüleceksiniz".

كُلُّ نَفْسٍ ذَآئِقَةُ الْمَوْتِ ثُمَّ إِلَيْنَا تُرْجَعُونَ ﴿٥٧﴾

29 **Ankebut**/57. Herkes ölümü tadacaktır. Sonunda Bize döndürüleceksiniz.

وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ أَنْ تَمُوتَ إِلاَّ بِإِذْنِ اللّٰهِ كِتَابًا مُؤَجَّلاً وَمَنْ يُرِدْ ثَوَابَ الدُّنْيَا نُؤْتِهِ مِنْهَا وَمَنْ يُرِدْ ثَوَابَ الآخِرَةِ نُؤْتِهِ مِنْهَا وَسَنَجْزِي الشّاكِرِينَ ﴿١٤٥﴾

3 **Al-i İmran**/145. Hiçbir kimse, Allah'ın izni olmadan ölmez. O, belli bir süreye bağlanmıştır.[60] Kim dünya kazancını isterse, ona ondan veririz. Kim de ahiret kazancını isterse, ona da ondan veririz. Şükredenleri ödüllendireceğiz.

كُلُّ نَفْسٍ ذَآئِقَةُ الْمَوْتِ وَإِنَّمَا تُوَفَّوْنَ أُجُورَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَمَنْ زُحْزِحَ عَنِ النَّارِ وَأُدْخِلَ الْجَنَّةَ فَقَدْ فَازَ وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَآ إِلاَّ مَتَاعُ الْغُرُورِ ﴿١٨٥﴾

3 **Al-i İmran**/185. Herkes ölümü tadacaktır ve kıyamet günü (hakettiğiniz) karşılıklar kesinlikle ödenecektir. Kim ateşten uzaklaştırılırıp cennete sokulursa, artık o kurtulmuştur. Bu (yaşadığınız) hayat ise, aldatıcı bir eğlenmeden başka bir şey değildir.

قُلْ لَنْ يَنْفَعَكُمُ الْفِرَارُ إِنْ فَرَرْتُمْ مِنَ الْمَوْتِ أَوِ الْقَتْلِ وَإِذًا لاَ تُمَتَّعُونَ إِلاَّ قَلِيلاً ﴿١٦﴾ قُلْ مَنْ ذَا الَّذِي يَعْصِمُكُمْ مِنَ اللّٰهِ إِنْ أَرَادَ بِكُمْ سُوءًا أَوْ أَرَادَ بِكُمْ رَحْمَةً وَلاَ يَجِدُونَ لَهُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ وَلِيًّا وَلاَ نَصِيرًا ﴿١٧﴾

33 **Ahzap**/16. (Ey Muhammed!) De ki: "Eğer ölmekten veya öldürülmekten kaçıyorsanız, (bilin ki) kaçmak size fayda vermeyecektir; kaçsanız bile az bir zamandan fazla yaşatılmazsınız". 17. De ki: "Allah size bir kötülük dileyecek veya bir rahmet dileyecek olsa, sizi O'na karşı kim koruyabilir?" Kendilerine Allah'tan başka ne bir dost, ne de bir yardımcı bulabilirler.

أَيْنَمَا تَكُونُوا يُدْرِكْكُمُ الْمَوْتُ وَلَوْ كُنْتُمْ فِي بُرُوجٍ مُشَيَّدَةٍ وَإِنْ تُصِبْهُمْ حَسَنَةٌ يَقُولُوا هَذِهِ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ وَإِنْ تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ يَقُولُوا هَذِهِ مِنْ عِنْدِكَ قُلْ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ فَمَالِ هٰؤُلاَءِ الْقَوْمِ لاَ يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ حَدِيثًا ﴿٧٨﴾

4 **Nisa**/78. Nerede olursanız olun, sağlam kaleler içinde olsanız bile, ölüm size ulaşır. Onlara bir iyilik gelse: "Bu Allah katındandır" derler. Onlara bir kötülük gelse: "Bu senin yüzündendir" derler. De ki: "Hepsi Allah katındandır". Bunların nesi var; neredeyse hiçbir söyleneni anlamıyorlar?

---

[60] Yani hiçbir ölüm olayı Allah'ın bilgisi, iradesi ve izni dışında değildir. Ömrün süresi ve ölüm anının bilgisi Allah katında kesindir. Çok kere yapıldığı gibi, bu ayetten ömrün süresini ve dolayısıyla ölümün şeklini Allah'ın önceden 'belirlediği' sonucunu çıkarmak yanlıştır. Burada sadece ölüm olayının, Allah'ın onayı ile ve bilgisi dahilinde gerçekleştiği vurgulanmaktadır.

كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَانٍ ﴿٢٦﴾

55 **Rahman**/26. Onun (yeryüzünün) üzerinde bulunan her şey fanidir.

وَلَنْ يُؤَخِّرَ اللَّهُ نَفْسًا إِذَا جَاءَ أَجَلُهَا وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١١﴾

63 **Münafikun**/11. Bir kimsenin eceli gelip çatınca Allah onu asla geri bırakmaz[61]; Allah işlediklerinizden haberdardır.

E. MELEKLER

Melekler Kur'an'da, varlıklarına inanılması gereken gaybî varlıklar olarak yer aldıkları için, geleneksel Akâid kitaplarında bu konu bir iman ilkesi olarak işlenmiştir. Kur'an'da meleklerin aynı zamanda bir varlık kategorisi olarak karşımıza çıkması hasebiyle, biz bu bölümde ele aldık. Melekler Allah'ın varlığı yaratması ve kainattaki düzeni sürdürmesinde görev yapan memur varlıklardır. Onların mahiyetleri, bünyeleri (neden yaratıldıkları, nasıl oldukları) ve sayıları hakkında detaylı bilgilere sahip değiliz. Kur'an'da sadece bazı meleklerin isimleri geçmektedir. Araplar cahiliyye döneminde melekler ve onların Allah ile ilişkisi hakkında bir sürü batıl itikat ve hurafe üretmişlerdi. Kur'an bunları temizleyerek onlar hakkında sağlam bir inanç oluşturmuştur.

عَلَيْهَا تِسْعَةَ عَشَرَ ﴿٣٠﴾ وَمَا جَعَلْنَا أَصْحَابَ النَّارِ إِلَّا مَلَائِكَةً وَمَا جَعَلْنَا عِدَّتَهُمْ إِلَّا فِتْنَةً لِلَّذِينَ كَفَرُوا لِيَسْتَيْقِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَيَزْدَادَ الَّذِينَ آمَنُوا إِيمَانًا وَلَا يَرْتَابَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَالْمُؤْمِنُونَ وَلِيَقُولَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ وَالْكَافِرُونَ مَاذَا أَرَادَ اللَّهُ بِهَذَا مَثَلًا كَذَٰلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَمَا يَعْلَمُ جُنُودَ رَبِّكَ إِلَّا هُوَ وَمَا هِيَ إِلَّا ذِكْرَىٰ لِلْبَشَرِ ﴿٣١﴾

74 **Müddessir**/30. (Cehennemin) başında ondokuz (bekçi) vardır. 31. Cehennemin bekçilerini yalnız meleklerden yaptık. Onların sayılarıyla, ancak inkar edenlerin denenmesini, kendilerine Kitab verilenlerin kesin bilgi edinmesini ve inananların da imanlarının artmasını sağladık. Kendilerine Kitab verilenler ve inananlar şüpheye düşmesinler. Kalblerinde hastalık bulunanlar ve inkarcılar: "Allah bu misalle neyi murad etti?" desinler. İşte Allah, böylece, dilediğini saptırır, dilediğini de doğru yola eriştirir. Rabbinin ordularını kendisinden başkası bilmez. Bu, insanoğluna bir öğütten ibarettir.

وَكَمْ مِنْ مَلَكٍ فِي السَّمَاوَاتِ لَا تُغْنِي شَفَاعَتُهُمْ شَيْئًا إِلَّا مِنْ بَعْدِ أَنْ يَأْذَنَ اللَّهُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَرْضَىٰ ﴿٢٦﴾

53 **Necm**/26. Allah, dilediğine ve hoşnut olduğuna izin vermedikçe, göklerde bulunan nice meleklerin aracılık etmeleri bir şeye yaramaz.

عَلَّمَهُ شَدِيدُ الْقُوَىٰ ﴿٥﴾ ذُو مِرَّةٍ فَاسْتَوَىٰ ﴿٦﴾ وَهُوَ بِالْأُفُقِ الْأَعْلَىٰ ﴿٧﴾ ثُمَّ دَنَا فَتَدَلَّىٰ ﴿٨﴾ فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَىٰ ﴿٩﴾ فَأَوْحَىٰ إِلَىٰ عَبْدِهِ مَا

53 **Necm**/5-8. Onu (Kur'an'ı) çok güçlü ve sağlam kavrayışlı olan (Cebrâil) öğretmiştir; en yüksek ufukta iken doğruluvermiş, sonra yaklaşmış ve aşağı inmiştir. 9. (İkisi-

[61] Ölüm nedenleri insanın kendisi ve çevresi tarafından hazırlanmış ise Allah koyduğu kanunu bozmaz.

أَوْحَى ﴿١٠﴾ مَا كَذَبَ الْفُؤَادُ مَا رَأَى ﴿١١﴾ أَفَتُمَارُونَهُ عَلَى مَا يَرَى ﴿١٢﴾ وَلَقَدْ رَآهُ نَزْلَةً أُخْرَى ﴿١٣﴾ عِنْدَ سِدْرَةِ الْمُنْتَهَى ﴿١٤﴾

nin arası) iki yay aralığı kadar, belki daha da az kalmıştı. 10. (Allah) o anda kuluna vahyedeceğini vahyetti. 11. Onun gördüğü, gönlünün uydurması değildi. 12. Ey inkârcılar! Gördüğü şey hakkında ondan kuşkulanıyor musunuz? 13-14. Andolsun ki, (Muhammed) onu (Cebrail'i) en uzaktaki sedir ağacının yanında[62], başka bir inişinde (bir kere daha) görmüştü.

لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ ﴿٣﴾ تَنَزَّلُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ مِنْ كُلِّ أَمْرٍ ﴿٤﴾ سَلَامٌ هِيَ حَتَّى مَطْلَعِ الْفَجْرِ ﴿٥﴾

97 **Kadir**/3. Ölçüm gecesi bin aydan daha hayırlıdır. 4. Melekler ve Ruh (Cebrâil) o gecede Rablerinin izniyle her türlü iş için iner dururlar. 5. O gece, tan yerinin ağarmasına kadar bir esenliktir.

إِنَّ الَّذِينَ عِنْدَ رَبِّكَ لَا يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ وَيُسَبِّحُونَهُ وَلَهُ يَسْجُدُونَ ﴿٢٠٦﴾

7 **A'raf**/206. Rabbinin katında olanlar, ona kulluk etmekte kibirlenmezler. O'nu yüceltirler ve O'na secde ederler.

اَلْحَمْدُ لِلَّهِ فَاطِرِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ جَاعِلِ الْمَلَائِكَةِ رُسُلًا أُولِي أَجْنِحَةٍ مَثْنَى وَثُلَاثَ وَرُبَاعَ يَزِيدُ فِي الْخَلْقِ مَا يَشَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١﴾

35 **Fatır**/1. Övgü, gökleri ve yeri yaratan, melekleri ikişer, üçer, dörder kanatlı elçiler kılan Allah'adır. O yaratmada, dilediğini artırır. Allah'ın gücü her şeye yeter.

وَمَا نَتَنَزَّلُ إِلَّا بِأَمْرِ رَبِّكَ لَهُ مَا بَيْنَ أَيْدِينَا وَمَا خَلْفَنَا وَمَا بَيْنَ ذَلِكَ وَمَا كَانَ رَبُّكَ نَسِيًّا ﴿٦٤﴾

19 **Meryem**/64. Biz ancak Rabbinin buyruğuyla ineriz. Önümüzde, arkamızda ve bunların arasında ne varsa hepsi O'na aittir. Rabbin aslâ unutmaz.

وَمَا مِنَّا إِلَّا لَهُ مَقَامٌ مَعْلُومٌ ﴿١٦٤﴾ وَإِنَّا لَنَحْنُ الصَّافُّونَ ﴿١٦٥﴾ وَإِنَّا لَنَحْنُ الْمُسَبِّحُونَ ﴿١٦٦﴾

37 **Saffat**/164-166. (Melekler şöyle derler:) "Bizim her birimizin bilinen bir makamı vardır. Şüphesiz biz sıra sıra duranlarız, şüphesiz biz (Allah'ı) tesbih edenleriz".

وَتَرَى الْمَلَائِكَةَ حَافِّينَ مِنْ حَوْلِ الْعَرْشِ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَقُضِيَ بَيْنَهُمْ بِالْحَقِّ وَقِيلَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٧٥﴾

39 **Zümer**/75. Melekleri, arşın etrafını çevirmiş oldukları hâlde, Rablerini överek yüceltirken görürsün. Artık insanların aralarında adaletle hükmolunmuştur. "Övgü, dünyaların Rabbi olan Allah'adır" denir.

---

[62] *sidretu'l-muntehâ*nın mahiyetine ilişkin çok şey söylenmiştir (görme sınırı, beşerî bilginin sınırı vb.). "Sıra sıra dizili ağaçların en sonundaki ağaç" anlamındaki bu ifadenin, sembolik bir dille, insanın ulaşabileceği en son sınırı anlatmak için kullanıldığı anlaşılmaktadır.

ٱلَّذِينَ يَحْمِلُونَ الْعَرْشَ وَمَنْ حَوْلَهُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيُؤْمِنُونَ بِهِ وَيَسْتَغْفِرُونَ لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَيْءٍ رَحْمَةً وَعِلْمًا فَاغْفِرْ لِلَّذِينَ تَابُوا وَاتَّبَعُوا سَبِيلَكَ وَقِهِمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ ﴿٧﴾ رَبَّنَا وَأَدْخِلْهُمْ جَنَّاتِ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدْتَهُمْ وَمَنْ صَلَحَ مِنْ آبَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٨﴾ وَقِهِمُ السَّيِّئَاتِ وَمَنْ تَقِ السَّيِّئَاتِ يَوْمَئِذٍ فَقَدْ رَحِمْتَهُ وَ ذَٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٩﴾

40 **Mu'min**/7-9. Arşı yüklenenler ve çevresinde bulunanlar, Rablerini övgü ile yüceltirler, O'na inanırlar. Onlar, inananlar için (şöyle) bağışlanma dilerler: "Rabbimiz! İlmin ve rahmetin her şeyi kuşatmıştır. Tövbe edip Senin yoluna uyanları bağışla; onları cehennemin azabından koru. Rabbimiz! İnananları ve onların babalarından, eşlerinden, soylarından iyi olanları kendilerine söz verdiğin devamlı mutluluk cennetlerine koy; şüphesiz Güçlü olan, Bilge olan ancak Sensin. Onları kötülüklerden koru! O gün kötülüklerden kimi korursan ona şüphesiz rahmet etmiş olursun. Büyük kurtuluş budur".

فَإِنِ اسْتَكْبَرُوا فَالَّذِينَ عِنْدَ رَبِّكَ يُسَبِّحُونَ لَهُ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَهُمْ لاَ يَسْأَمُونَ ﴿٣٨﴾

41 **Fussilet**/38. Eğer büyüklük taslarlarsa (bilsinler ki), Rabbinin katında bulunanlar hiç usanmadan, O'nu gece gündüz yüceltirler.

تَكَادُ السَّمَاوَاتُ يَتَفَطَّرْنَ مِنْ فَوْقِهِنَّ وَالْمَلاَئِكَةُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيَسْتَغْفِرُونَ لِمَنْ فِي الأَرْضِ أَلاَ إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿٥﴾

42 **Şura**/5. Melekler Rablerini överek yüceltip, yeryüzünde bulunanlar için O'ndan bağışlanma dilerlerken, neredeyse gökler üstünden parçalanacak! İyi bilin ki, Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir.

أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّا لاَ نَسْمَعُ سِرَّهُمْ وَنَجْوَاهُمْ بَلَى وَرُسُلُنَا لَدَيْهِمْ يَكْتُبُونَ ﴿٨٠﴾

43 **Zuhruf**/80. Yoksa kendilerinin sırlarını ve gizli görüşmelerini duymadığımızı mı sanırlar? Hayır, öyle değil; yanlarındaki bekçilerimiz yazmaktadırlar.

وَلِلَّهِ يَسْجُدُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الأَرْضِ مِنْ دَآبَّةٍ وَالْمَلاَئِكَةُ وَهُمْ لاَ يَسْتَكْبِرُونَ ﴿٤٩﴾ يَخَافُونَ رَبَّهُمْ مِنْ فَوْقِهِمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ ﴿٥٠﴾

16 **Nahl**/49. Göklerde bulunanlar ve yerde bulunan bütün canlılar ve melekler büyüklük taslamadan Allah'a secde ederler. 50. Üstlerindeki Rablerinden korkarlar ve kendilerine emredileni yaparlar.

وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمَٰنُ وَلَدًا سُبْحَانَهُ بَلْ عِبَادٌ مُكْرَمُونَ ﴿٢٦﴾ لاَ يَسْبِقُونَهُ بِالْقَوْلِ وَهُمْ بِأَمْرِهِ يَعْمَلُونَ ﴿٢٧﴾ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلاَ يَشْفَعُونَ إِلاَّ لِمَنِ ارْتَضَى وَهُمْ مِنْ خَشْيَتِهِ مُشْفِقُونَ ﴿٢٨﴾

21 **Enbiya**/26. Onlar: "Rahmân çocuk edindi" dediler. Haşâ; melekler şerefli kılınmış kullardır. 27. Allah'tan önce söz söylemezler; O'nun emrini yerine getirirler. 28. (Allah) onların geçmişlerini ve geleceklerini bilir. Bunlar O'nun râzı olduğu kimseden başkası için aracılık edemezler, O'nun korkusundan titrerler.

وَانْشَقَّتِ السَّمَآءُ فَهِيَ يَوْمَئِذٍ وَاهِيَةٌ ﴿١٦﴾ وَالْمَلَكُ عَلَىٰ أَرْجَائِهَا وَيَحْمِلُ عَرْشَ رَبِّكَ فَوْقَهُمْ يَوْمَئِذٍ ثَمَانِيَةٌ ﴿١٧﴾

69 **Hakka**/16. O gün gök yarılır ve gevşer. 17. Melekler onun çevresindedirler. O gün Rabbinin tahtını onlardan sekizi başları üstünde taşır.

تَعْرُجُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ ﴿٤﴾

70 **Mearic**/4. Melekler ve Ruh (Cebrâil), miktarı ellibin yıl olan bir gün içinde O'na yükselirler.

وَإِنَّ عَلَيْكُمْ لَحَافِظِينَ ﴿١٠﴾ كِرَامًا كَاتِبِينَ ﴿١١﴾ يَعْلَمُونَ مَا تَفْعَلُونَ ﴿١٢﴾

82 **İnfitar**/10-12. Yaptıklarınızı bilen değerli yazıcılar sizi gözetlemektedirler.

وَاتَّبَعُوا مَا تَتْلُو الشَّيَاطِينُ عَلَى مُلْكِ سُلَيْمَانَ وَمَا كَفَرَ سُلَيْمَانُ وَلَكِنَّ الشَّيَاطِينَ كَفَرُوا يُعَلِّمُونَ النَّاسَ السِّحْرَ وَمَا أُنزِلَ عَلَى الْمَلَكَيْنِ بِبَابِلَ هَارُوتَ وَمَارُوتَ وَمَا يُعَلِّمَانِ مِنْ أَحَدٍ حَتَّى يَقُولَا إِنَّمَا نَحْنُ فِتْنَةٌ فَلَا تَكْفُرْ فَيَتَعَلَّمُونَ مِنْهُمَا مَا يُفَرِّقُونَ بِهِ بَيْنَ الْمَرْءِ وَزَوْجِهِ وَمَا هُم بِضَارِّينَ بِهِ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَيَتَعَلَّمُونَ مَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنفَعُهُمْ وَلَقَدْ عَلِمُوا لَمَنِ اشْتَرَاهُ مَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ خَلَاقٍ وَلَبِئْسَ مَا شَرَوْا بِهِ أَنفُسَهُمْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿١٠٢﴾

2 **Bakara**/102. Onlar Süleyman'ın hükümdarlığı aleyhine şeytanların söylediklerine – oysa Süleyman kâfir değildi, fakat insanlara büyücülüğü öğreten şeytanlar kafir olmuşlardı– ve Babil'deki iki meleğe, Hârut ve Mârut'a indirilene uydular. Bu ikisi: "Biz ancak denemek içiniz; sakın inkâr etme!" demedikçe kimseye bir şey öğretmezlerdi. Ama insanlar bu ikisinden karı kocayı ayıracak şeyler öğreniyorlardı. Ne var ki, Allah'ın izni olmadıkça onunla kimseye zarar veremezlerdi. İnsanlar kendilerine zararı dokunacak ve fayda vermeyecek şeyleri öğreniyorlardı. Onlar büyüyü satın alanların ahirette bir nasipleri olmadığını biliyorlardı. Keşke karşılığında kendilerini sattıkları şeyin ne kadar kötü olduğunu bilselerdi.

قَالُوا سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ﴿٣٢﴾

2 **Bakara**/32. Melekler: "Sen yücesin! Senin öğrettiğinden başka bir bilgimiz yoktur.[63] Bilen Sensin, bilge Sensin" dediler.

قُلْ مَن كَانَ عَدُوًّا لِّجِبْرِيلَ فَإِنَّهُ نَزَّلَهُ عَلَى قَلْبِكَ بِإِذْنِ اللَّهِ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَهُدًى وَبُشْرَى لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٩٧﴾ مَن كَانَ عَدُوًّا لِّلَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَرُسُلِهِ وَجِبْرِيلَ وَمِيكَالَ فَإِنَّ اللَّهَ عَدُوٌّ لِّلْكَافِرِينَ ﴿٩٨﴾

2 **Bakara**/97-98. De ki: "Kendinden öncekini doğrulayan, inananlara yol gösteren ve müjdeleyen Kur'an'ı senin kalbine Allah'ın izni ile indiren Cebrail'e kim düşman olursa; kim Allah'a, meleklerine, elçilerine, Cebrail'e ve Mikail'e düşman olursa, bilsin ki, Allah inkar edenlere düşmandır".

لَهُ مُعَقِّبَاتٌ مِّن بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ يَحْفَظُونَهُ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا

13 **Ra'd**/11. (İnsanın) ardında ve önünde onu izleyenler vardır. Allah'ın buyruğundan ötürü onu gözetirler.[64] Bir toplum kendini değiştir-

[63] Bu pasajın bağlamı gözönünde bulundurulduğunda, meleklerin "Senin öğrettiğinden başka bilgimiz yoktur" şeklindeki yakarışları, onların tabiatlarının ve yeteneklerinin, -kendisine verilen bilgiden hareketle- bilgi üretebilen insandan farklı olduğunu göstermektedir.

[64] Sayısı belli olmamakla beraber insanın ahlaki muhtevalı bütün fiillerini meleklerin yazarak kaydettikleri ve -şeytanın aksine- insanı korumaya çalıştıkları, inanılması gereken bir hususdur (ayrıca bkz. 82 İnfitar/ 10-12).

بِأَنفُسِهِمْ وَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِقَوْمٍ سُوءًا فَلَا مَرَدَّ لَهُ وَمَا لَهُم مِّن دُونِهِ مِن وَالٍ ﴿١١﴾

medikçe, Allah da onların durumunu değiştirmez. Allah bir topluma kötülük dilediği zaman, artık o geri çevrilemez. O'ndan başka bir koruyanları da yoktur.

اللَّهُ يَصْطَفِي مِنَ الْمَلَائِكَةِ رُسُلًا وَمِنَ النَّاسِ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴿٧٥﴾

22 **Hac**/75. Allah meleklerden ve insanlardan elçiler seçer.[65] Allah işitir ve görür.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غِلَاظٌ شِدَادٌ لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ ﴿٦﴾

66 **Tahrim**/6. Ey inananlar! Kendinizi ve ailenizi, yakıtı insanlar ve taşlar olan ateşten koruyun. Onun başında, oldukça sert, şiddetli, Allah'ın buyruğuna karşı gelmeyen ve kendilerine emredileni yapan melekler vardır.

F. CİNLER

Kur'an'da cinler, Allah'ın dumansız (yanıp karbondioksit çıkarmayan) bir ateşten (*nâr*) yarattığı, insanları gören, fakat onlara görünmeyen bir varlık kategorisi olarak anılmaktadır. Aşağıdaki ayetlerde de görüleceği gibi, cinler irade sahibi varlıklardır ve onlar da insanlar gibi denenmektedirler. Onların yer yer insanlarla ilgilendikleri, Kur'an'ın haberlerinden ve bu ilişki üzerine üretilen edebiyattan anlaşılmaktadır. Cahiliyye döneminde yaygın olan, cinlerin yüksek semalara çıkarak Allah'tan bilgi aldıkları veya çaldıkları, dolayısıyla gaybî bilgilere muttali oldukları yolundaki yanlış inancı Kur'an şiddetle reddetmiştir. Kur'an'da cinlerden bahseden pasajlarda, üzerinde en fazla titizlik gösterilen konu, onların gaybı bilemeyecekleridir.

1. Genel Olarak Cinler

قُلْ أُوحِيَ إِلَيَّ أَنَّهُ اسْتَمَعَ نَفَرٌ مِّنَ الْجِنِّ فَقَالُوا إِنَّا سَمِعْنَا قُرْآنًا عَجَبًا ﴿١﴾ يَهْدِي إِلَى الرُّشْدِ فَآمَنَّا بِهِ وَلَن نُّشْرِكَ بِرَبِّنَا أَحَدًا ﴿٢﴾ وَأَنَّهُ تَعَالَى جَدُّ رَبِّنَا مَا اتَّخَذَ صَاحِبَةً وَلَا وَلَدًا ﴿٣﴾ وَأَنَّهُ كَانَ يَقُولُ سَفِيهُنَا عَلَى اللَّهِ شَطَطًا ﴿٤﴾ وَأَنَّا ظَنَنَّا أَن لَّن تَقُولَ الْإِنسُ وَالْجِنُّ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا ﴿٥﴾ وَأَنَّهُ كَانَ رِجَالٌ مِّنَ الْإِنسِ يَعُوذُونَ بِرِجَالٍ مِّنَ الْجِنِّ فَزَادُوهُمْ رَهَقًا ﴿٦﴾ وَأَنَّهُمْ ظَنُّوا كَمَا ظَنَنتُمْ أَن لَّن يَبْعَثَ اللَّهُ أَحَدًا

72 **Cin**/1-15. (Ey Muhammed!) De ki: "Cinlerden bir topluluğun Kur'an'ı dinleyip şöyle dedikleri bana vahyolundu: «Biz, doğru yolu gösteren, harika bir Kur'an dinledik ve ona inandık; biz Rabbimize hiçbir şeyi ortak koşmayacağız. Rabbimizin şanı yücedir. O eş ve çocuk edinmemiştir. Meğer bizim beyinsiz, Allah hakkında saçmalayıp duruyormuş. Hâlbuki, biz insanların ve cinlerin Allah'a karşı yalan uyduramayacaklarını sanırdık. Gerçekten, birtakım insanlar, bazı cinlere sığınırlardı da, onların kötülüklerini artırırlardı. Onlar da sizin sandığınız gibi,

[65] Peygamberlere Allah'ın vahyini melekler getirmektedir. Hz. Muhammed'e vahiy getiren meleğin ismi *Cibrîl* (Cebrail)'dir.

KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
KÜTÜPHANESİ

﴿٧﴾ وَأَنَّا لَمَسْنَا السَّمَآءَ فَوَجَدْنَاهَا مُلِئَتْ حَرَسًا شَدِيدًا وَشُهُبًا ﴿٨﴾ وَأَنَّا كُنَّا نَقْعُدُ مِنْهَا مَقَاعِدَ لِلسَّمْعِ فَمَنْ يَسْتَمِعِ الْآنَ يَجِدْ لَهُ شِهَابًا رَصَدًا ﴿٩﴾ وَأَنَّا لَا نَدْرِيٓ أَشَرٌّ أُرِيدَ بِمَنْ فِي الْأَرْضِ أَمْ أَرَادَ بِهِمْ رَبُّهُمْ رَشَدًا ﴿١٠﴾ وَأَنَّا مِنَّا الصَّالِحُونَ وَمِنَّا دُونَ ذَٰلِكَ كُنَّا طَرَائِقَ قِدَدًا ﴿١١﴾ وَأَنَّا ظَنَنَّآ أَنْ لَنْ نُعْجِزَ اللَّهَ فِي الْأَرْضِ وَلَنْ نُعْجِزَهُ هَرَبًا ﴿١٢﴾ وَأَنَّا لَمَّا سَمِعْنَا الْهُدَىٰٓ آمَنَّا بِهِ فَمَنْ يُؤْمِنْ بِرَبِّهِ فَلَا يَخَافُ بَخْسًا وَلَا رَهَقًا ﴿١٣﴾ وَأَنَّا مِنَّا الْمُسْلِمُونَ وَمِنَّا الْقَاسِطُونَ فَمَنْ أَسْلَمَ فَأُولَٰئِكَ تَحَرَّوْا رَشَدًا ﴿١٤﴾ وَأَمَّا الْقَاسِطُونَ فَكَانُوا لِجَهَنَّمَ حَطَبًا ﴿١٥﴾

Allah'ın kimseyi yeniden diriltmeyeceğini sanırlardı. Biz göğü yokladık, onu sert bekçiler ve alevlerle doldurulmuş bulduk. Hâlbuki, biz göğün dinlenebileceği bir yerde oturuyorduk, ama şimdi kim dinlemeye yeltense, kendisini gözleyen bir ateş buluyor. Yeryüzünde olanlara kötülük mü istendi, yoksa Rableri onlara bir iyilik mi dilemiştir, biz bilmeyiz. Aramızda iyiler de vardır, başka türlü olanlar da. Biz çeşitli yollara ayrıldık. Yeryüzünde (kalsak da) Allah'ı aciz bırakamayacağımızı, (başka yere) kaçsak da O'nu aciz kılamayacağımızı anladık. Doğruluk rehberini (Kur'an'ı) dinlediğimizde ona inandık. Kim Rabbine inanırsa, ne hakkının yenmesinden, ne de (başka bir) kötü muamele görmekten korkar. İçimizde kendini Allah'a vermiş olanlar da var, yoldan çıkanlar da. Kendini Allah'a verenler, işte onlar doğru yolu aramaktadırlar; yoldan çıkanlar ise, cehenneme odun oldular".

قَالَ عِفْرِيتٌ مِنَ الْجِنِّ أَنَا آتِيكَ بِهِ قَبْلَ أَنْ تَقُومَ مِنْ مَقَامِكَ وَإِنِّي عَلَيْهِ لَقَوِيٌّ أَمِينٌ ﴿٣٩﴾

27 **Neml**/39. Cinlerden bir İfrit (Süleyman'a): "Sen yerinden kalkmadan önce, onu (Saba kraliçesinin tahtını) sana ben getiririm; ben buna gücü yetecek güvenilir biriyim" dedi.

وَالْجَآنَّ خَلَقْنَاهُ مِنْ قَبْلُ مِنْ نَارِ السَّمُومِ ﴿٢٧﴾

15 **Hicr**/27. Cinleri de daha önce kavurucu bir ateşten yaratmıştık.

وَجَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَآءَ الْجِنَّ وَخَلَقَهُمْ وَخَرَقُوا لَهُ بَنِينَ وَبَنَاتٍ بِغَيْرِ عِلْمٍ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿١٠٠﴾

6 **En'am**/100. Cinleri Allah yaratmışken, onları Allah'a ortak yaptılar. Ona, oğullar ve kızlar uydurdular. Hâşâ; O onların nitelemelerinden yücedir.

وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا يَامَعْشَرَ الْجِنِّ قَدِ اسْتَكْثَرْتُمْ مِنَ الْإِنْسِ وَقَالَ أَوْلِيَآؤُهُمْ مِنَ الْإِنْسِ رَبَّنَا اسْتَمْتَعَ بَعْضُنَا بِبَعْضٍ وَبَلَغْنَآ أَجَلَنَا الَّذِيٓ أَجَّلْتَ لَنَا قَالَ النَّارُ مَثْوَاكُمْ خَالِدِينَ فِيهَآ إِلَّا مَا شَآءَ اللَّهُ إِنَّ رَبَّكَ حَكِيمٌ عَلِيمٌ ﴿١٢٨﴾ وَكَذَٰلِكَ نُوَلِّي بَعْضَ الظَّالِمِينَ بَعْضًا بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١٢٩﴾ يَامَعْشَرَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ أَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِنْكُمْ يَقُصُّونَ عَلَيْكُمْ آيَاتِي

6 **En'am**/128. Allah hepsini toplayacağı gün: "Ey cin topluluğu! İnsanlardan çok kimseyi ayartıp kendi tarafınıza aldınız" der. İnsanlardan cinlerle dost olanlar: "Rabbimiz! Birbirimizden geçindik ve bize verdiğin sürenin sonuna ulaştık" derler. Allah: "Allah başka türlü dilemedikçe, temelli kalacağınız yer ateştir" der. Doğrusu Rabbin bilge ve bilendir. 129. Haksızlık yapanları kazanıp durduklarından dolayı birbirinin dostu yaparız. 130. "Ey cin ve insan topluluğu! Size ayetlerimi

وَيُنذِرُونَكُمْ لِقَآءَ يَوْمِكُمْ هَذَا قَالُوا شَهِدْنَا عَلَىٰ أَنفُسِنَا وَغَرَّتْهُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَشَهِدُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ أَنَّهُمْ كَانُوا كَافِرِينَ ﴿١٣٠﴾

anlatan ve bugünle karşılaşacağınızı bildiren, kendi içinizden elçiler gelmedi mi?" dendiğinde: "Kendi aleyhimize tanığız" derler. Dünya hayatı onları aldattı da, inkârcı olduklarına dair kendi aleyhlerine tanıklık ettiler.

إِنَّا زَيَّنَّا السَّمَآءَ الدُّنْيَا بِزِينَةٍ الْكَوَاكِبِ ﴿٦﴾ وَحِفْظًا مِّن كُلِّ شَيْطَانٍ مَّارِدٍ ﴿٧﴾ لَّا يَسَّمَّعُونَ إِلَى الْمَلَإِ الْأَعْلَىٰ وَيُقْذَفُونَ مِن كُلِّ جَانِبٍ ﴿٨﴾ دُحُورًا وَلَهُمْ عَذَابٌ وَاصِبٌ ﴿٩﴾ إِلَّا مَنْ خَطِفَ الْخَطْفَةَ فَأَتْبَعَهُ شِهَابٌ ثَاقِبٌ ﴿١٠﴾

37 **Saffat**/6. Biz, yakın göğü bir süsle, yıldızlarla süsledik. 7. Onu, her isyankar şeytandan koruduk. 8-9. Onlar en yüce topluluğu asla dinleyemezler. Her yönden kovularak atılırlar. Onlara sürekli bir azap vardır. 10. Hele bir tek söz kapan olsun; delici bir alev onun peşine düşüverir.

فَلَمَّا قَضَيْنَا عَلَيْهِ الْمَوْتَ مَا دَلَّهُمْ عَلَىٰ مَوْتِهِ إِلَّا دَآبَّةُ الْأَرْضِ تَأْكُلُ مِنسَأَتَهُ فَلَمَّا خَرَّ تَبَيَّنَتِ الْجِنُّ أَن لَّوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ الْغَيْبَ مَا لَبِثُوا فِي الْعَذَابِ الْمُهِينِ ﴿١٤﴾

34 **Sebe'**/14. (Süleyman'ın) ölümüne hükmettiğimiz zaman, onun ölümünü cinlere, onun deyneğini yiyen bir ağaç kurdu farkettirdi. O ölü olarak yere düşünce ortaya çıktı ki, şayet cinler gaybı bilmiş olsalardı, bu alçak düşüren azap içinde kalmazlardı.

وَإِذْ صَرَفْنَآ إِلَيْكَ نَفَرًا مِّنَ الْجِنِّ يَسْتَمِعُونَ الْقُرْآنَ فَلَمَّا حَضَرُوهُ قَالُوٓا أَنصِتُوا فَلَمَّا قُضِيَ وَلَّوْا إِلَىٰ قَوْمِهِم مُّنذِرِينَ ﴿٢٩﴾ قَالُوا يَاقَوْمَنَآ إِنَّا سَمِعْنَا كِتَابًا أُنزِلَ مِنۢ بَعْدِ مُوسَىٰ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ يَهْدِيٓ إِلَى الْحَقِّ وَإِلَىٰ طَرِيقٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٣٠﴾ يَاقَوْمَنَآ أَجِيبُوا دَاعِيَ اللَّهِ وَآمِنُوا بِهِ يَغْفِرْ لَكُم مِّن ذُنُوبِكُمْ وَيُجِرْكُم مِّنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٣١﴾

46 **Ahkaf**/29. (Ey Muhammed!) Bir zamanlar Kur'an'ı dinlemek üzere cinlerden bir grubu sana yöneltmiştik; ona geldiklerinde (birbirlerine): "Susun!" dediler; (Kur'an'ın okunması) bitince, birer uyarıcı olarak milletlerine döndüler. 30-31. Şöyle dediler: "Ey kavmimiz! Biz, Mûsa'dan sonra indirilen, kendinden öncekileri doğrulayan, gerçeği ve doğru yolu gösteren bir kitab dinledik. Ey kavmimiz! Allah'a çağıran Muhammed'e uyun ve ona inanın ki, (Allah da) sizin günahlarınızı bağışlasın ve sizi can yakıcı azabdan korusun".[66]

وَمِنَ الشَّيَاطِينِ مَن يَغُوصُونَ لَهُ وَيَعْمَلُونَ عَمَلًا دُونَ ذَٰلِكَ وَكُنَّا لَهُمْ حَافِظِينَ ﴿٨٢﴾

21 **Enbiya**/82. Onun (Süleyman) için dalgıçlık ve bundan başka işler de yapan bazı şeytanları da (onun emrine vermiştik). Onların hepsini gözetiyorduk.

[66] Rivayetlere göre bu olay Hz. Peygamber Taif'ten üzgün olarak Mekke'ye dönerken 'Batn-ı Nahle' denen yerde vuku bulmuştur. Cinlerin dinledikleri Kur'an'ı Hz. Peygamber namazda okumuş olabileceği gibi, tilavet amacıyla da okumuş olabilir. Ancak, onun cinleri karşısına alarak, onlara öğretmek veya tebliğ etmek amacıyla Kur'an takrir etmediği açıktır, çünkü o, okuduğu Kur'an'ın cinler tarafından dinlenildiğinin farkında değildir (72 Cin/1-2).

وَخَلَقَ الْجَانَّ مِنْ مَارِجٍ مِنْ نَارٍ ﴿١٥﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿١٦﴾

55 Rahman/15. Cini de yalın bir ateşten yaratmıştır. 16. Öyleyken, Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlarsınız.

2. İblîs (eş-Şeytân)

İblis, Hz. Âdem'in yeni bir iradeli varlık olarak yaratılmasından sonra, Allah'ın melekleri ve cinleri ona saygıya ve onun üstünlüğünü kabule çağırdığında, bunu reddederek Allah'a isyan eden ilk cinin ismidir. Kur'an'ın açık beyanına göre o cinlerdendir (18 Kehf/50). İblis, insanın yaratılmasından sonra, insanın denenme sürecinde saptırıcı, negatif bir rol istemiş; Allah da buna müsaade etmiştir. İlk denemesinde de başarılı olup, Hz. Âdem ve eşinin cennetten çıkmasına vesile olmuştur. Kur'an onun soyundan olsun, insan cinsinden olsun, onunla aynı rolü üslenenleri de "şeytan" olarak nitelemektedir.

إِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي خَالِقٌ بَشَرًا مِنْ طِينٍ ﴿٧١﴾ فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ ﴿٧٢﴾ فَسَجَدَ الْمَلَائِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ ﴿٧٣﴾ إِلَّا إِبْلِيسَ اسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿٧٤﴾ قَالَ يَا إِبْلِيسُ مَا مَنَعَكَ أَنْ تَسْجُدَ لِمَا خَلَقْتُ بِيَدَيَّ أَسْتَكْبَرْتَ أَمْ كُنْتَ مِنَ الْعَالِينَ ﴿٧٥﴾ قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِنْهُ خَلَقْتَنِي مِنْ نَارٍ وَخَلَقْتَهُ مِنْ طِينٍ ﴿٧٦﴾ قَالَ فَاخْرُجْ مِنْهَا فَإِنَّكَ رَجِيمٌ ﴿٧٧﴾ وَإِنَّ عَلَيْكَ لَعْنَتِي إِلَى يَوْمِ الدِّينِ ﴿٧٨﴾ قَالَ رَبِّ فَأَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿٧٩﴾ قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ ﴿٨٠﴾ إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ ﴿٨١﴾ قَالَ فَبِعِزَّتِكَ لَأُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٨٢﴾ إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ ﴿٨٣﴾ قَالَ فَالْحَقُّ وَالْحَقَّ أَقُولُ ﴿٨٤﴾ لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنْكَ وَمِمَّنْ تَبِعَكَ مِنْهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٨٥﴾

38 Sad/71-72. Hani Rabbin meleklere şöyle demişti: "Ben çamurdan bir insan yaratacağım. Onu yapıp rûhumdan ona üflediğim zaman ona secdeye kapanın!" 73-74. İblis'ten başka bütün melekler topluca secde etmişlerdi. O büyüklük taslamış ve nankörlerden olmuştu. 75. (Allah:) "Ey İblis! Benim kendi ellerimle yarattığıma secde etmekten seni alıkoyan nedir? Bu yaptığın büyüklük taslamak mı, yoksa sen zaten ululardan mısın?" dedi. 76. İblis: "Ben ondan daha üstünüm. Beni ateşten yarattın, onu ise çamurdan yarattın" dedi. 77-78. Allah: "Çık oradan! Sen artık kovulmuş birisin. Ceza gününe kadar lânetim senin üzerinedir" buyurdu. 79. (İblis:) "Rabbim! Dirilecekleri güne kadar beni beklet" dedi. 80-81. (Allah:) "Sen bilinen güne kadar bekletileceklerdensin" dedi. 82-83. (İblis:) "Senin kudretine andolsun ki, onlardan Sana içten bağlı olan kulların bir yana, onların hepsini azdıracağım" dedi. 84-85. (Allah:) "İşte bu doğru; Ben de gerçeği söylüyorum, seni ve sana uyanların hepsini cehenneme dolduracağım" dedi.

وَلَقَدْ خَلَقْنَاكُمْ ثُمَّ صَوَّرْنَاكُمْ ثُمَّ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ لَمْ يَكُنْ مِنَ السَّاجِدِينَ ﴿١١﴾ قَالَ مَا مَنَعَكَ أَلَّا تَسْجُدَ إِذْ أَمَرْتُكَ قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِنْهُ خَلَقْتَنِي مِنْ نَارٍ وَخَلَقْتَهُ مِنْ طِينٍ ﴿١٢﴾ قَالَ فَاهْبِطْ مِنْهَا فَمَا يَكُونُ لَكَ أَنْ

7 A'raf/11. Sizi yarattık, sonra size şekil verdik, sonra meleklere: "Adem'e secde edin" dedik. Hemen secde ettiler. Ancak, İblis secde edenlerden olmadı. 12. Allah İblis'e: "Sana emrettiğim hâlde seni secde etmekten alıkoyan nedir?" dedi. O: "Beni ateşten yarattın, onu ise çamurdan yarattın. Ben ondan üstünüm" dedi. 13. Allah ona: "İn oradan! Orada büyüklenmek sana

تَتَكَبَّرَ فِيهَا فَاخْرُجْ إِنَّكَ مِنَ الصَّاغِرِينَ ﴿١٣﴾ قَالَ أَنظِرْنِي إِلَىٰ يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿١٤﴾ قَالَ إِنَّكَ مِنَ الْمُنظَرِينَ ﴿١٥﴾ قَالَ فَبِمَا أَغْوَيْتَنِي لَأَقْعُدَنَّ لَهُمْ صِرَاطَكَ الْمُسْتَقِيمَ ﴿١٦﴾ ثُمَّ لَآتِيَنَّهُم مِّن بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ وَعَنْ أَيْمَانِهِمْ وَعَن شَمَآئِلِهِمْ وَلَا تَجِدُ أَكْثَرَهُمْ شَاكِرِينَ ﴿١٧﴾ قَالَ اخْرُجْ مِنْهَا مَذْءُومًا مَّدْحُورًا لَّمَن تَبِعَكَ مِنْهُمْ لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿١٨﴾ وَيَا آدَمُ اسْكُنْ أَنتَ وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ فَكُلَا مِنْ حَيْثُ شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا هَٰذِهِ الشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿١٩﴾ فَوَسْوَسَ لَهُمَا الشَّيْطَانُ لِيُبْدِيَ لَهُمَا مَا وُورِيَ عَنْهُمَا مِن سَوْآتِهِمَا وَقَالَ مَا نَهَاكُمَا رَبُّكُمَا عَنْ هَٰذِهِ الشَّجَرَةِ إِلَّا أَن تَكُونَا مَلَكَيْنِ أَوْ تَكُونَا مِنَ الْخَالِدِينَ ﴿٢٠﴾ وَقَاسَمَهُمَا إِنِّي لَكُمَا لَمِنَ النَّاصِحِينَ ﴿٢١﴾ فَدَلَّاهُمَا بِغُرُورٍ فَلَمَّا ذَاقَا الشَّجَرَةَ بَدَتْ لَهُمَا سَوْآتُهُمَا وَطَفِقَا يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِن وَرَقِ الْجَنَّةِ وَنَادَاهُمَا رَبُّهُمَا أَلَمْ أَنْهَكُمَا عَن تِلْكُمَا الشَّجَرَةِ وَأَقُل لَّكُمَا إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمَا عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿٢٢﴾ قَالَا رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنفُسَنَا وَإِن لَّمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٢٣﴾ قَالَ اهْبِطُوا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ وَلَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَمَتَاعٌ إِلَىٰ حِينٍ ﴿٢٤﴾ قَالَ فِيهَا تَحْيَوْنَ وَفِيهَا تَمُوتُونَ وَمِنْهَا تُخْرَجُونَ ﴿٢٥﴾

düşmez. Defol; sen alçaklardansın" dedi. 14. İblis: "İnsanların tekrar dirilecekleri güne kadar beni beklet" dedi. 15. Allah: "Artık sen bekletileceklerdensin" dedi. 16-17. İblis: "Öyleyse, beni azgınlığa ittiğin için[67], Senin doğru yolunda onlara karşı oturacağım. Sonra, önlerinden, ardlarından, sağlarından ve sollarından onlara sokulacağım ve çoğunu sana şükredenler olarak bulamayacaksın" dedi. 18. Allah: "Yerilmiş ve kovulmuş olarak oradan çık! Andolsun, onlardan sana kim uyarsa, hepinizi cehenneme dolduracağım" dedi. 19. Allah: "Ey Âdem! Sen ve eşin cennette kalın ve istediğiniz yerden yiyin, yalnız şu ağaca yaklaşmayın, yoksa, haksızlık edenlerden olursunuz" dedi. 20. Şeytan, gizlenecek yerlerini kendilerine göstermek için onlara fısıldadı ve: "Rabbinizin, bu ağacı size yasaklaması, melek olmanızı veya burada temelli kalmanızı önlemek içindir" dedi. 21. "Ben size öğüt verenlerdenim" diye onlara yemin etti. 22. Böylece onları aldattı. Ağaçtan tattıklarında, gizlenecek yerlerini kendilerine göründü ve cennet yapraklarıyla kendilerini örtmeye koyuldular. Rableri onlara: "Ben size o ağacı yasaklamamış mıydım? Şeytan'ın size apaçık bir düşman olduğunu söylememiş miydim?" diye seslendi. 23. "Rabbimiz! Kendimize yazık ettik. Bizi bağışlamaz ve bize acımazsan, şüphesiz kaybedenlerden oluruz" dediler. 24-25. "Birbirinize düşman olarak aşağı inin! Yeryüzünde yerleşecek ve bir süreye kadar geçineceksiniz; orada yaşayacak, orada ölecek ve oradan (diriltilip) çıkartılacaksınız" dedi.

يَا بَنِي آدَمَ لَا يَفْتِنَنَّكُمُ الشَّيْطَانُ كَمَا أَخْرَجَ أَبَوَيْكُم مِّنَ الْجَنَّةِ يَنزِعُ عَنْهُمَا لِبَاسَهُمَا لِيُرِيَهُمَا سَوْآتِهِمَا إِنَّهُ

7 **A'raf**/27. Ey Ademoğulları! Şeytan, gizlenecek yerlerini kendilerine göstermek için elbiselerini soyarak ana babanızı cennetten çıkardığı gibi, sakın sizi de şaşırtmasın.

[67] Bu, İblis'in kendi kanaatidir. Allah onu azgınlığa itmemiş, o kendi özgür iradesi ile Allah'ın bir buyruğuna yanlış bir kıyasla karşı gelmiştir. Bu yanlışından sonra şayet Hz. Âdem'in yaptığı gibi tövbe etseydi, affedilebilirdi; fakat o direndi, büyüklendi ve kâfirlerden (inkarcılardan/nankörlerden) oldu (2 Bakara/34).

يَرَاكُمْ هُوَ وَقَبِيلُهُ مِنْ حَيْثُ لاَ تَرَوْنَهُمْ إِنَّا جَعَلْنَا الشَّيَاطِينَ أَوْلِيَآءَ لِلَّذِينَ لاَ يُؤْمِنُونَ ﴿٢٧﴾

Zira o ve yandaşları, sizin onları göremeyeceğiniz yerden, sizi görürler. Biz şeytanları, inanmayanlara dost yaptık.

أَلَمْ تَرَ أَنَّآ أَرْسَلْنَا الشَّيَاطِينَ عَلَى الْكَافِرِينَ تَؤُزُّهُمْ أَزًّا ﴿٨٣﴾

19 **Meryem**/83. Kâfirlerin üzerine, kışkırttıkça kışkırtan şeytanlar gönderdiğimizi bilmiyor musun?

وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلاَئِكَةِ اسْجُدُوا لآدَمَ فَسَجَدُوٓا إِلاَّ إِبْلِيسَ قَالَ أَأَسْجُدُ لِمَنْ خَلَقْتَ طِينًا ﴿٦١﴾ قَالَ أَرَأَيْتَكَ هَذَا الَّذِي كَرَّمْتَ عَلَيَّ لَئِنْ أَخَّرْتَنِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لأَحْتَنِكَنَّ ذُرِّيَّتَهُ إِلاَّ قَلِيلاً ﴿٦٢﴾ قَالَ اذْهَبْ فَمَنْ تَبِعَكَ مِنْهُمْ فَإِنَّ جَهَنَّمَ جَزَآؤُكُمْ جَزَآءً مَوْفُورًا ﴿٦٣﴾ وَاسْتَفْزِزْ مَنِ اسْتَطَعْتَ مِنْهُمْ بِصَوْتِكَ وَأَجْلِبْ عَلَيْهِمْ بِخَيْلِكَ وَرَجِلِكَ وَشَارِكْهُمْ فِي الأَمْوَالِ وَالأَوْلاَدِ وَعِدْهُمْ وَمَا يَعِدُهُمُ الشَّيْطَانُ إِلاَّ غُرُورًا ﴿٦٤﴾ إِنَّ عِبَادِي لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ وَكَفَى بِرَبِّكَ وَكِيلاً ﴿٦٥﴾

17 **İsra**/61. Bir zamanlar meleklere: "Adem'e secde edin!" demiştik. İblis'ten başka hepsi secde etmişti. O ise: "Çamur olarak yarattığına mı secde edeceğim?" demişti. 62. Şeytan: "Şu benden çok değer verdiğin var ya, eğer kıyamet gününe kadar beni bekletirsen, andolsun, –azı bir yana– onun soyunu tırpanlayacağım" dedi. 63-64. (Allah:) "Çekil git! Onlardan kim sana uyarsa, yaptığınızın karşılığı, tam bir ceza olacak olan cehennemdir. Onlardan gücünün yettiğini sesinle yerinden oynat, yayalarınla ve atlılarınla onlara haykır, onların mallarına ve çocuklarına ortak ol, onlara vaadlerde bulun" dedi. Şeytan sadece onları aldatmak için vaadde bulunur. 65. "Doğrusu, Benim kullarıma senin bir etkin olmaz. Rabbin vekil olarak yeter".

وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلاَئِكَةِ إِنِّي خَالِقٌ بَشَرًا مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَإٍ مَسْنُونٍ ﴿٢٨﴾ فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ ﴿٢٩﴾ فَسَجَدَ الْمَلاَئِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ ﴿٣٠﴾ إِلاَّ إِبْلِيسَ أَبَى أَنْ يَكُونَ مَعَ السَّاجِدِينَ ﴿٣١﴾ قَالَ يَآإِبْلِيسُ مَا لَكَ أَلاَّ تَكُونَ مَعَ السَّاجِدِينَ ﴿٣٢﴾ قَالَ لَمْ أَكُنْ لأَسْجُدَ لِبَشَرٍ خَلَقْتَهُ مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَإٍ مَسْنُونٍ ﴿٣٣﴾ قَالَ فَاخْرُجْ مِنْهَا فَإِنَّكَ رَجِيمٌ ﴿٣٤﴾ وَإِنَّ عَلَيْكَ اللَّعْنَةَ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ ﴿٣٥﴾ قَالَ رَبِّ فَأَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿٣٦﴾ قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ ﴿٣٧﴾ إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ ﴿٣٨﴾ قَالَ رَبِّ بِمَآ أَغْوَيْتَنِي لأُزَيِّنَنَّ لَهُمْ فِي الأَرْضِ وَلأُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٣٩﴾ إِلاَّ عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ ﴿٤٠﴾ قَالَ هَذَا صِرَاطٌ

15 **Hicr**/28-29. Rabbin meleklere: "Düzgün çamurun kuru balçığından bir insan yaratacağım. Onu kılığına koyduğum ve ruhumdan ona üflediğim zaman ona secdeye kapanın!" demişti. 30-31. Bunun üzerine bütün melekler topluca secde ettiler. Ancak İblis secde edenlerle beraber olmayı reddetti. 32. Allah: "Ey İblis! Secde edenlerle beraber olmaktan seni alıkoyan nedir?" dedi. 33. İblis: "Düzgün çamurun kuru balçığından yarattığın insana secde edecek değilim" dedi. 34-35. Allah: "Öyleyse yıkıl oradan! Şüphesiz, sen kovulmuş bulunuyorsun. Ceza gününe kadar lânet sanadır" dedi. 36. İblis: "Rabbim! Beni, diriltilecekleri güne kadar beklet" dedi. 37-38. Allah: "Sen, bilinen gün gelene kadar bekletileceklerdensin" dedi. 39-40. (İblis:) "Rabbim! Beni azgınlığa ittiğin için, andolsun, yeryüzünde olan şeyleri onlara süslü göstereceğim ve onların hepsini azdıracağım. Ancak, Sana içten bağlanmış

عَلَيَّ مُسْتَقِيمٌ ﴿٤١﴾ إِنَّ عِبَادِي لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ إِلاَّ مَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْغَاوِينَ ﴿٤٢﴾ وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمَوْعِدُهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٤٣﴾

kulların bunların dışındadır" dedi. 41-43. (Allah şöyle) buyurdu: "Üzerime aldığım doğru yol şudur: Kullarımın üzerine senin bir gücün yoktur. Ancak sana uyacak azgınlar bunun dışındadır ve onların hepsinin toplanacağı yer cehennemdir".

وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلاَئِكَةِ اسْجُدُوا لآدَمَ فَسَجَدُوا إِلاَّ إِبْلِيسَ كَانَ مِنَ الْجِنِّ فَفَسَقَ عَنْ أَمْرِ رَبِّهِ أَفَتَتَّخِذُونَهُ وَذُرِّيَّتَهُ أَوْلِيَاءَ مِن دُونِي وَهُمْ لَكُمْ عَدُوٌّ بِئْسَ لِلظَّالِمِينَ بَدَلاً ﴿٥٠﴾ مَّا أَشْهَدتُّهُمْ خَلْقَ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ وَلاَ خَلْقَ أَنْفُسِهِمْ وَمَا كُنتُ مُتَّخِذَ الْمُضِلِّينَ عَضُدًا ﴿٥١﴾

18 **Kehf**/50. Bir zamanlar meleklere: "Adem'e secde edin!" demiştik. İblis'ten başka hepsi secde etmişti. O cinlerdendi ve Rabbinin buyruğu dışına çıkmıştı. Ey insanlar! Beni bırakıp size düşman olan İblis'i ve soyunu mu dost ediniyorsunuz? Kendilerine yazık edenler için bu ne kötü bir değiş tokuştur! 51. Ben onları, ne göklerin ve yerin yaratılmasında, ne de kendilerinin yaratılmasında hazır bulundurdum. Saptıranları (hiçbir işte) yardımcı tutmuş değilim.

تَاللَّهِ لَقَدْ أَرْسَلْنَآ إِلَىٰ أُمَمٍ مِّن قَبْلِكَ فَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَالَهُمْ فَهُوَ وَلِيُّهُمُ الْيَوْمَ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٦٣﴾

16 **Nahl**/63. (Ey Muhammed!) Allah'a yemin olsun ki, senden önce de milletlere elçiler gönderdik. Şeytan o milletlerin yaptıklarını kendilerine süsledi. Bugün de onların yakın dostudur. Ama onlara acıklı azap vardır.

وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلاَئِكَةِ اسْجُدُوا لآدَمَ فَسَجَدُوا إِلاَّ إِبْلِيسَ أَبَى وَاسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿٣٤﴾ وَقُلْنَا يَاآدَمُ اسْكُنْ أَنْتَ وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ وَكُلاَ مِنْهَا رَغَدًا حَيْثُ شِئْتُمَا وَلاَ تَقْرَبَا هَذِهِ الشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٣٥﴾ فَأَزَلَّهُمَا الشَّيْطَانُ عَنْهَا فَأَخْرَجَهُمَا مِمَّا كَانَا فِيهِ وَقُلْنَا اهْبِطُوا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ وَلَكُمْ فِي الأَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَمَتَاعٌ إِلَى حِينٍ ﴿٣٦﴾

2 **Bakara**/34. Bir zamanlar meleklere: "Âdem'e secde edin!" demiştik. İblis'in dışında hepsi secde ederken, o kaçındı, büyüklük tasladı ve inkârcılardan oldu. 35. "Ey Âdem! Eşin ve sen cennete yerleşin ve orada olanlardan istediğiniz yerde bol bol yiyin, fakat şu ağaca yaklaşmayın, yoksa haksızlık edenlerden olursunuz" dedik. 36. Şeytan ikisinin ayağını da oradan kaydırdı ve onları bulundukları yerden çıkardı. Biz de: "Birbirinize düşman olarak inin! Yeryüzünde yerleşip bir süreye kadar geçineceksiniz" dedik.

لَعَنَهُ اللَّهُ وَقَالَ لَأَتَّخِذَنَّ مِنْ عِبَادِكَ نَصِيبًا مَّفْرُوضًا ﴿١١٨﴾ وَلَأُضِلَّنَّهُمْ وَلَأُمَنِّيَنَّهُمْ وَلَآمُرَنَّهُمْ فَلَيُبَتِّكُنَّ آذَانَ الْأَنْعَامِ وَلَآمُرَنَّهُمْ فَلَيُغَيِّرُنَّ خَلْقَ اللَّهِ وَمَن يَتَّخِذِ الشَّيْطَانَ وَلِيًّا مِّن دُونِ اللَّهِ فَقَدْ خَسِرَ خُسْرَانًا مُّبِينًا ﴿١١٩﴾

4 **Nisa**/118-119. Allah onu (Şeytan'ı) lanetlemiş, o da: "Kulların arasından belli bir pay alacağım, onlara yollarını şaşırtacağım, onlara kuruntu vereceğim ve onlara develerin kulaklarını kesmelerini emredeceğim ve onlara Allah'ın yaratışını değiştirmelerini emredeceğim" demişti. Kim Allah'ı bırakıp da Şeytan'ı dost edinirse, apaçık bir kayba uğramış olur.

İKİNCİ BÖLÜM

BİLGİ

Kur'an başka bilgi türlerinden de söz etmekle birlikte, *'ilm* kelimesini Hz. Peygamber'e vahiy yoluyla verilen bilgi anlamında ve zannın zıddı olarak kullanmaktadır. Müşrikler bu anlamda zanna (kitabî bir dayanağı olmayan yanlış bilgiye) uydukları için kınanmakta ve ilme (Kur'an'ın getirdiği ve sağduyunun onayladığı bilgiye) uymaya çağırılmaktadırlar. Kur'an, insanların kendi çabalarıyla ve beşerî yetileriyle elde edebilecekleri bilgi türleri (bilimsel bilgi) ile ilgilenmemekte; bu alanı tamamen insanlara bırakmaktadır. Bu konuda Kur'an'ın ilgilendiği tek konu işin ahlaki yönü, yani bilginin nasıl bir amaç için kullanıldığıdır. Kur'an'ın amacı insanlara ahlak, hukuk, teknik vs. alanlarda bilgi vermek değil onları özellikle itikad, ahlak alanlarında akıllarını doğru kullanmaya teşvik ve doğru davranışa ikna faaliyetidir (*inzâr, tenzîr*); Kur'an'da aynı temaların çokça tekrarı bunun kanıtıdır. Fakat tarih boyunca ona genelikle hukuk ve ahlak alanında bir bilgi kaynağı olarak bakıldığı için ayetler, cümleler, ifadeler, kelimeler haddinden fazla istismar edilmiş, onlar birer anlam hazinesi olarak görülerek binlerce anlamlar yüklenmiş; böylece yalın, açık ve basit ifadeler içinden çıkılmaz bir hâle sokulmuştur. Bunun temelinde insanın küçümsenmesi yatmaktadır. Hâlbuki Kur'an'ın vurgusu insanın bilgi yeteneklerinin zayıflığına değil, ahlaki iradesinin zayıflığınadır. Kur'an insana adil olmayı tavsiye eder. Fakat her tekil ahlaki ilişkide adil olanın ne olduğunun tesbiti insana aittir. Son iki yüzyıldır Kur'an'ın bilimsel yorumu da yukardaki gibi onun lafızlarının bir tür istismarıdır. Aklını kullanarak teknik ve bilimsel bilgiyi geliştiremeyen, iktisab edemeyen Müslümanlar onu hazır olarak Kur'an'da aramaya kalkmışlardır. Dikkat edilirse Kur'an Allah'ın insana öğretmesinden (*'alleme*) ziyade, ona yol göstermesinden (*hedâ*) bahseder. Bu da Kur'an'ın bilgi kaynağı bir kitap olmaktan çok, aklı doğru kullanmak için bir tür usûl kaynağı olduğunu gösterir. Bu nedenle Kur'an her çağda insanların ihtiyaç duyacakları bilgileri şifreli olarak taşıyan bir kitap değil, her çağda insanların hakikati bulmalarına rehberlik eden bir kitaptır.

A. İLAHÎ BİLGİ

Kur'an'da ilahî bilgi, zaman zaman Allah'ın ezelî ve her şeyi kapsayan bilgisinin yazılı bulunduğu bir 'kitap' veya 'korunmuş levhalar' *(levh-i mahfûz)* benzetmesiyle anlatılır. Burada amaç, Allah'ın bilgisindeki kesinliğin ve O'nun bilgisinin değişmeyeceğinin vurgulanmasıdır. Bilgi bölümü altında yer verdiğimiz bu başlıkta bu tür pasajlar derlenmiştir. Allah'ın bilme *('ilm)* sıfatına ilişkin pasajlar ise, IV.İTİKAD Bölümü'nde "Allah'ın Sıfatları" başlığı altında yer almaktadır.

بَلْ هُوَ قُرْآنٌ مَجِيدٌ ﴿٢١﴾ فِي لَوْحٍ مَحْفُوظٍ ﴿٢٢﴾

85 **Buruc**/21-22. (Ey Muhammed!) Bu (Kur'an), korunmuş bir levhada bulunan şanlı bir okumadır.

قَدْ عَلِمْنَا مَا تَنْقُصُ الْأَرْضُ مِنْهُمْ وَعِنْدَنَا كِتَابٌ حَفِيظٌ ﴿٤﴾

50 **Kaf**/4. Onlardan kimlerin ölüp toprağa karıştığını biliyoruz. Katımızda her şeyi unutulmaktan koruyan bir kitap vardır.

وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ جَعَلَكُمْ أَزْوَاجًا وَمَا تَحْمِلُ مِنْ أُنْثَى وَلَا تَضَعُ إِلَّا بِعِلْمِهِ وَمَا يُعَمَّرُ مِنْ مُعَمَّرٍ وَلَا يُنْقَصُ مِنْ عُمُرِهِ إِلَّا فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿١١﴾

35 **Fatır**/11. Allah sizi topraktan, sonra bir damla sudan yaratmış, sonra da sizi çiftler hâlinde var etmiştir. Dişinin gebe kalması ve doğurması, ancak O'nun bilgisine göredir. Ömrü uzun olanın çok yaşaması ve ömürlerinin kısalması şüphesiz bir kitaptadır. Doğrusu, bu Allah'a kolaydır.

وَإِنْ تَجْهَرْ بِالْقَوْلِ فَإِنَّهُ يَعْلَمُ السِّرَّ وَأَخْفَى ﴿٧﴾

20 **Taha**/7. Sen sözü ister açığa vur (ister vurma); O, gizli tutulanı da, daha gizlisini de bilir.

قَالَ عِلْمُهَا عِنْدَ رَبِّي فِي كِتَابٍ لَا يَضِلُّ رَبِّي وَلَا يَنْسَى ﴿٥٢﴾ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ مَهْدًا وَسَلَكَ لَكُمْ فِيهَا سُبُلًا وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ أَزْوَاجًا مِنْ نَبَاتٍ شَتَّى ﴿٥٣﴾

20 **Taha**/52-53. Mûsa: "Onların bilgisi Rabbimin katında bir kitaptadır. Rabbim şaşırmaz ve unutmaz. Sizin için yeryüzünü döşeyen, onda yollar açan, gökten su indiren O'dur." dedi. Biz o su ile türlü türlü, çift çift bitkiler yetiştiririz.

إِنَّهُ لَقُرْآنٌ كَرِيمٌ ﴿٧٧﴾ فِي كِتَابٍ مَكْنُونٍ ﴿٧٨﴾ لَا يَمَسُّهُ إِلَّا الْمُطَهَّرُونَ ﴿٧٩﴾ تَنْزِيلٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٨٠﴾

56 **Vakıa**/77-80. Bu, sadece arındırılmış olanların dokunabileceği, saklı bir kitap'ta iken âlemlerin Rabbı tarafından indirilmiş olan değerli bir Kur'an'dır.

وَمَا مِنْ غَائِبَةٍ فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ﴿٧٥﴾

27 **Neml**/75. Gökte ve yerde, gizli olan her şey apaçık Kitap'tadır.

وَقَضَيْنَآ إِلَى بَنِي إِسْرَآئِيلَ فِي الْكِتَابِ لَتُفْسِدُنَّ فِي الْأَرْضِ مَرَّتَيْنِ وَلَتَعْلُنَّ عُلُوًّا كَبِيرًا ﴿٤﴾

17 **İsra**/4. Kitap'ta İsrailoğulları'na: "Andolsun, yeryüzünde iki defa bozgunculuk yapacaksınız ve kibirlendikçe kibirleneceksiniz" diye bildirmiştik.

وَإِنْ مِنْ قَرْيَةٍ إِلاَّ نَحْنُ مُهْلِكُوهَا قَبْلَ يَوْمِ الْقِيَامَةِ أَوْ مُعَذِّبُوهَا عَذَابًا شَدِيدًا كَانَ ذَلِكَ فِي الْكِتَابِ مَسْطُورًا ﴿٥٨﴾

17 **İsra**/58. Kıyamet gününden önce yok etmeyeceğimiz veya çetin bir azaba uğratmayacağımız hiçbir kasaba yoktur. Bu, Kitap'ta yazılıdır.[68]

وَمَا تَكُونُ فِي شَأْنٍ وَمَا تَتْلُوا مِنْهُ مِنْ قُرْآنٍ وَلاَ تَعْمَلُونَ مِنْ عَمَلٍ إِلاَّ كُنَّا عَلَيْكُمْ شُهُودًا إِذْ تُفِيضُونَ فِيهِ وَمَا يَعْزُبُ عَنْ رَبِّكَ مِنْ مِثْقَالِ ذَرَّةٍ فِي الْأَرْضِ وَلاَ فِي السَّمَآءِ وَلاَ أَصْغَرَ مِنْ ذَلِكَ وَلاَ أَكْبَرَ إِلاَّ فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ﴿٦١﴾

10 **Yunus**/61. (Ey Muhammed!) Hangi durumda olursan ol ve Kur'an'dan ne okursan oku, siz de ne iş yaparsanız yapın, yaptıklarınıza daldığınız an, şüphesiz Biz sizi görmekteyizdir. Yerde ve gökte hiçbir zerre Rabbine gizli değildir. Bundan daha küçüğü de, daha büyüğü de, apaçık bir kitaptadır.

وَمَا مِنْ دَآبَّةٍ فِي الْأَرْضِ إِلاَّ عَلَى اللَّهِ رِزْقُهَا وَيَعْلَمُ مُسْتَقَرَّهَا وَمُسْتَوْدَعَهَا كُلٌّ فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ﴿٦﴾

11 **Hud**/6. Yeryüzünde yaşayan bütün canlıların rızkı, şüphesiz Allah'a aittir. O, canlıların durup dinlenecek yerlerini ve saklanacak yerlerini bilir. Hepsi apaçık bir kitaptadır.

وَمَا مِنْ دَآبَّةٍ فِي الْأَرْضِ وَلاَ طَآئِرٍ يَطِيرُ بِجَنَاحَيْهِ إِلاَّ أُمَمٌ أَمْثَالُكُمْ مَا فَرَّطْنَا فِي الْكِتَابِ مِنْ شَيْءٍ ثُمَّ إِلَى رَبِّهِمْ يُحْشَرُونَ ﴿٣٨﴾

6 **En'am**/38. Yerde yürüyen hayvanlar ve iki kanadıyla uçan kuşlar da, sizin gibi birer toplumdurlar. Kitap'ta Biz hiçbir şeyi eksik bırakmadık. Sonra onlar Rablerine toplanacaklardır.

وَعِنْدَهُ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لاَ يَعْلَمُهَآ إِلاَّ هُوَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَمَا تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَةٍ إِلاَّ يَعْلَمُهَا وَلاَ حَبَّةٍ فِي ظُلُمَاتِ الْأَرْضِ وَلاَ رَطْبٍ وَلاَ يَابِسٍ إِلاَّ فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ﴿٥٩﴾

6 **En'am**/59. Görünmeyenin anahtarları[69] Allah'ın katındadır. Onları O'ndan başkası asla bilemez. O, karada ve denizde olanı bilir. O'nun bilgisi dışında bir yaprak düşmez. Yerin karanlıklarında olan tane, yaş ve kuru hiçbir şey yoktur ki, bunlar apaçık bir kitapta olmasın.

---

[68] Burada kıyametten önce yerleşim merkezlerinin insanlarıyla birlikte maruz kalacağı iki durumdan bahsedilmektedir. Birinci ihtimal günahlarından dolayı cezalandırılmaları, ikinci durum ise yeryüzündeki herşeyin geçici, sınırlı ve yokolmaya mahkum olması hasebiyle tabii olarak yok olması.

[69] Gayb alemi, kapağı veya kapısı kilitli bir mekana benzetilerek anahtarlarının Allah'ta olduğu, dolayısıyla ondan başka veya onun müsade verdiklerinden başka hiç kimsenin buna muttali olamadığı vurgulanmaktadır. Fakat gayb aleminin sınırlarının nerede başladığı her zaman sorunludur.

وَلَوْ أَنَّمَا فِي الْأَرْضِ مِنْ شَجَرَةٍ أَقْلَامٌ وَالْبَحْرُ يَمُدُّهُ مِنْ بَعْدِهِ سَبْعَةُ أَبْحُرٍ مَا نَفِدَتْ كَلِمَاتُ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٧﴾

31 **Lokman**/27. Eğer yeryüzündeki her bir ağaç kalem, yedi denizle desteklenen bir deniz de mürekkep olsaydı, yine de Allah'ın sözleri yazmakla bitmezdi. Doğrusu Allah güçlüdür, bilgedir.

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَأْتِينَا السَّاعَةُ قُلْ بَلَى وَرَبِّي لَتَأْتِيَنَّكُمْ عَالِمِ الْغَيْبِ لَا يَعْزُبُ عَنْهُ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَلَا أَصْغَرُ مِنْ ذَلِكَ وَلَا أَكْبَرُ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ﴿٣﴾

34 **Sebe'**/3. İnkâr edenler: "Kıyamet bize gelmeyecektir" dediler. (Ey Muhammed!) De ki: "Hayır; gaybı bilen Rabbime andolsun ki, kıyamet size muhakkak gelecektir. Göklerde ve yerde zerre kadar olanlar bile O'nun ilminin dışında değildir. Bundan daha küçüğü de, daha büyüğü de, apaçık bir kitaptadır".

وَالْكِتَابِ الْمُبِينِ ﴿٢﴾ إِنَّا جَعَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٣﴾ وَإِنَّهُ فِي أُمِّ الْكِتَابِ لَدَيْنَا لَعَلِيٌّ حَكِيمٌ ﴿٤﴾

43 **Zuhruf**/2-3. Apaçık Kitab'a andolsun ki, anlamanız için biz onu (Kur'an'ı) Arapça bir okuyuş kılmışızdır. 4. Şüphesiz o (Kur'an), Bizim katımızdaki Ana Kitap'tadır; yüce ve hikmetlidir.

وَقَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَالْإِيمَانَ لَقَدْ لَبِثْتُمْ فِي كِتَابِ اللَّهِ إِلَى يَوْمِ الْبَعْثِ فَهَذَا يَوْمُ الْبَعْثِ وَلَكِنَّكُمْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٥٦﴾

30 **Rum**/56. Kendilerine ilim verilenler "And olsun ki siz Allah'ın kitabında yazılan yeniden dirilme gününe kadar kaldınız. İşte bu, yeniden dirilme günüdür, fakat sizler anlamıyordunuz" derler.

مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي أَنْفُسِكُمْ إِلَّا فِي كِتَابٍ مِنْ قَبْلِ أَنْ نَبْرَأَهَا إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿٢٢﴾

57 **Hadid**/22. Ne yeryüzünde vuku bulan, ne de sizin başınıza gelen hiçbir musibet yoktur ki, onu yaratmamızdan önce, bir kitapta (yazılı) bulunmasın. Bu, Allah için kolaydır.

يَمْحُوا اللَّهُ مَا يَشَاءُ وَيُثْبِتُ وَعِنْدَهُ أُمُّ الْكِتَابِ ﴿٣٩﴾

13 **Ra'd**/39. Allah dilediğini siler, dilediğini bırakır. Ana Kitap onun katındadır.

أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّ ذَلِكَ فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿٧٠﴾

22 **Hac**/70. Gökte ve yerde olanı Allah'ın bildiğini bilmez misin? Bunlar hiç şüphesiz Kitap'tadır ve şüphesiz bunlar Allah'a kolaydır.

B. HİKMET

Kur'anda kullanılan 'hikmet' kavramını bütünlük içinde değerlendirecek olursak, onun doğru inanç, doğru pratik (amel) ve doğru düşünme kabiliyeti olduğunu söyleyebiliriz. Bu anlamda peygamberlerin bildirdiği vahyin içeriği aynı zamanda hikmettir (bkz. 17 İsra/23-39). Bu anlamda hikmet vahyedilmiş ve vahyedilmemiş bütün sahih inanç, iyi amel ve sağlıklı düşünceleri kapsar. Zira bazı ayetlerde 'hikmet'in 'Kitap'tan ayrı olarak anılması, onun ahlaken ve aklen cesaret gösterip Allah'a yönelen insanlara verilmiş bir doğru muhakeme, keskin görüş ve ince düşünme kabiliyeti olduğunu çağrıştırmaktadır.

اقْتَرَبَتِ السَّاعَةُ وَانْشَقَّ الْقَمَرُ ﴿١﴾ وَإِنْ يَرَوْا آيَةً يُعْرِضُوا وَيَقُولُوا سِحْرٌ مُسْتَمِرٌّ ﴿٢﴾ وَكَذَّبُوا وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ وَكُلُّ أَمْرٍ مُسْتَقِرٌّ ﴿٣﴾ وَلَقَدْ جَاءَهُمْ مِنَ الْأَنْبَاءِ مَا فِيهِ مُزْدَجَرٌ ﴿٤﴾ حِكْمَةٌ بَالِغَةٌ فَمَا تُغْنِ النُّذُرُ ﴿٥﴾

54 **Kamer**/1-2. Kıyamet vakti yaklaşır, ay yarılır. Onlar bir delil görünce hâlâ yüz çevirirler ve: "Süregelen bir büyü" derler. 3. Yalanlarda kendi heveslerine uyarlar. Ama her işin varacağı bir sonucu vardır. 4-5. Oysa onlara caydırıcı (olaylar ve) engin bir hikmet içeren haberler gelmiştir. Yine de (bütün) bu uyarmalar fayda vermiyor.

يَا يَحْيَى خُذِ الْكِتَابَ بِقُوَّةٍ وَآتَيْنَاهُ الْحُكْمَ صَبِيًّا ﴿١٢﴾ وَحَنَانًا مِنْ لَدُنَّا وَزَكَاةً وَكَانَ تَقِيًّا ﴿١٣﴾ وَبَرًّا بِوَالِدَيْهِ وَلَمْ يَكُنْ جَبَّارًا عَصِيًّا ﴿١٤﴾

19 **Meryem**/12-14. "Ey Yahya! Kitab'a kuvvetle sarıl!" deyip daha çocuk iken ona hikmet, katımızdan bir gönül inceliği ve temizlik verdik. O (Allah'a) saygılı ve ana-babasına iyilik eden biriydi; başkaldıran bir zorba değildi.

وَقَضَى رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا إِمَّا يَبْلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أُفٍّ وَلَا تَنْهَرْهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا ﴿٢٣﴾ وَاخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا ﴿٢٤﴾ رَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِمَا فِي نُفُوسِكُمْ إِنْ تَكُونُوا صَالِحِينَ فَإِنَّهُ كَانَ لِلْأَوَّابِينَ غَفُورًا ﴿٢٥﴾ وَآتِ ذَا الْقُرْبَى حَقَّهُ وَالْمِسْكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ وَلَا تُبَذِّرْ تَبْذِيرًا ﴿٢٦﴾ إِنَّ الْمُبَذِّرِينَ كَانُوا إِخْوَانَ الشَّيَاطِينِ وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِرَبِّهِ كَفُورًا ﴿٢٧﴾ وَإِمَّا تُعْرِضَنَّ عَنْهُمُ ابْتِغَاءَ رَحْمَةٍ مِنْ رَبِّكَ تَرْجُوهَا فَقُلْ لَهُمْ قَوْلًا مَيْسُورًا ﴿٢٨﴾ وَلَا تَجْعَلْ يَدَكَ مَغْلُولَةً إِلَى عُنُقِكَ وَلَا تَبْسُطْهَا كُلَّ الْبَسْطِ فَتَقْعُدَ مَلُومًا مَحْسُورًا ﴿٢٩﴾ إِنَّ رَبَّكَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّهُ كَانَ بِعِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا ﴿٣٠﴾ وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ خَشْيَةَ إِمْلَاقٍ نَحْنُ نَرْزُقُهُمْ وَإِيَّاكُمْ إِنَّ قَتْلَهُمْ كَانَ خِطْئًا كَبِيرًا ﴿٣١﴾ وَلَا تَقْرَبُوا الزِّنَى إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَسَاءَ سَبِيلًا ﴿٣٢﴾ وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَمَنْ قُتِلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لِوَلِيِّهِ سُلْطَانًا فَلَا يُسْرِفْ فِي الْقَتْلِ إِنَّهُ كَانَ مَنْصُورًا ﴿٣٣﴾ وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ حَتَّى يَبْلُغَ

17 **İsra**/23. Rabbin, yalnız kendisine tapmanıza ve ana-babaya iyi davranmanıza hükmetmiştir. Eğer ikisinden biri veya her ikisi senin yanında kocayacak olursa, onlara "Öf!" bile deme ve onları azarlama; onlara güzel söz söyle. 24. Onlara acıyarak alçak gönüllülük kanatlarını ger ve "Rabbim küçükken beni büyüttükleri gibi sen de onlara acı" de. 25. İçinizde olanı en iyi bilen Rabbinizdir. Eğer iyi kimselerseniz, (bilin ki) O kendisine başvuranları bağışlar. 26. Yakınlara, düşküne, yolcuya hakkını ver, ama saçıp savurma. 27. Doğrusu, saçıp savuranlar, şeytanların kardeşleridir. Şeytan ise, Rabbine karşı çok nankördür. 28. Rabbinden umduğun iyiliği elde etmek için bir şey veremiyeceğinden ötürü hak sahiplerinden yüz çevirecek olursan, hiç değilse onlara hoş söz söyle. 29. Elini boynuna bağlayıp cimri kesilme ve büsbütün de açıp tutumsuz olma, yoksa pişman olur, açıkta kalırsın. 30. Rabbin, dilediği kimsenin rızkını genişletir, dilediğine de yetecek kadar verir. O kullarını görmektedir, onlardan haberdardır. 31. Yoksulluk korkusuyla çocuklarınızı öldürmeyin. Sizi de onları da biz rızıklandırıyoruz. Doğrusu, onları öldürmek büyük günahtır. 32. Zinaya yaklaşmayın. Çünkü o, çirkin bir iştir ve kötü bir yoldur. 33. Allah'ın haram kıldığı cana haksız yere kıymayın. Haksız yere öldürülenin velîsine kesin bir belge vermişizdir. Artık o da öldürmekte aşırı gitmesin; ne de olsa yardım görmüştür.

أَشُدَّهُ وَأَوْفُوا بِالْعَهْدِ إِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسْئُولاً ﴿٣٤﴾ وَأَوْفُوا الْكَيْلَ إِذَا كِلْتُمْ وَزِنُوا بِالْقِسْطَاسِ الْمُسْتَقِيمِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلاً ﴿٣٥﴾ وَلاَ تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولاً ﴿٣٦﴾ وَلاَ تَمْشِ فِي الأَرْضِ مَرَحًا إِنَّكَ لَنْ تَخْرِقَ الأَرْضَ وَلَنْ تَبْلُغَ الْجِبَالَ طُولاً ﴿٣٧﴾ كُلُّ ذَلِكَ كَانَ سَيِّئُهُ عِنْدَ رَبِّكَ مَكْرُوهًا ﴿٣٨﴾ ذَلِكَ مِمَّا أَوْحَى إِلَيْكَ رَبُّكَ مِنَ الْحِكْمَةِ وَلاَ تَجْعَلْ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتُلْقَى فِي جَهَنَّمَ مَلُومًا مَدْحُورًا ﴿٣٩﴾

34. Yetim malına, (büyüyüp) olgunlaşıncaya kadar, ancak en güzel şekilde yaklaşın. Antlaşmayı yerine getirin. Çünkü verilen söz(den dolayı) hesap sorulacaktır. 35. Bir şeyi ölçtüğünüz zaman, tam ölçün ve doğru terazi ile tartın. Bu en iyisi ve sonuç bakımından en güzelidir. 36. Bilmediğin şeyin ardına düşme. Doğrusu, kulak, göz ve yürek, işte bunların hepsi ondan sorguya çekilir. 37. Yeryüzünde böbürlenerek yürüme; ne yeri delebilirsin, ne de boyca dağlara erişebilirsin. 38. Bunların hepsi, Rabbinin katında beğenilmeyen kötü şeylerdir. 39. Bunlar, Rabbinin sana bildirdiği hikmetlerdir. Sakın, Allah'tan başka tanrı edinme, yoksa yerilmiş ve kovulmuş olarak cehenneme atılırsın.

أُولَئِكَ الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ فَإِنْ يَكْفُرْ بِهَا هَؤُلاَءِ فَقَدْ وَكَّلْنَا بِهَا قَوْمًا لَيْسُوا بِهَا بِكَافِرِينَ ﴿٨٩﴾

6 **En'am**/89. İşte kendilerine Kitap, hüküm ve peygamberlik verdiklerimiz bunlardır. Şimdi şunlar (Ehl-i Kitap) bunu inkâr ederlerse, onun temsilciliğini, onu inkâr etmeyecek bir topluma veririz.

وَلَقَدْ آتَيْنَا لُقْمَانَ الْحِكْمَةَ أَنِ اشْكُرْ لِلَّهِ وَمَنْ يَشْكُرْ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ حَمِيدٌ ﴿١٢﴾

31 **Lokman**/12. "Allah'a şükret" diye Lokmân'a hikmeti verdik. Şükreden kimse ancak kendisi için şükretmiş olur. Kim inkar ederse (bilsin ki), Allah muhtaç değildir, övgüye lâyıktır.

وَلَمَّا جَاءَ عِيسَى بِالْبَيِّنَاتِ قَالَ قَدْ جِئْتُكُمْ بِالْحِكْمَةِ وَلأُبَيِّنَ لَكُمْ بَعْضَ الَّذِي تَخْتَلِفُونَ فِيهِ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُونِ ﴿٦٣﴾

43 **Zuhruf**/63. İsa açık belgeleri getirdiği zaman: "Size hikmeti getirdim ve ayrılığa düştüğünüz şeylerin bir kısmını açıklamak üzere geldim. Allah'a karşı saygılı olun ve bana itaat edin" demişti.[70]

وَلَقَدْ آتَيْنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿١٦﴾

45 **Casiye**/16. Biz İsrailoğulları'na Kitab'ı, hükümranlığı ve peygamberliği verdik; onları temiz şeylerle rızıklandırdık; onlara (bütün) insanlardan fazla iyilikte bulunduk.

ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿١٢٥﴾

16 **Nahl**/125. Rabbinin yoluna hikmet ve güzel öğütle çağır; onlarla en güzel biçimde tartış. Rabbin, kendi yolundan kimin saptığını en iyi bilendir. Doğru yolda olanları da en iyi bilen O'dur.

[70] Hz. İsa'ya hikmet verildiğine dair diğer pasajlar şunlardır: 3 Al-i İmran/48; 5 Maide/110

رَبَّنَا وَابْعَثْ فِيهِمْ رَسُولاً مِنْهُمْ يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِكَ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُزَكِّيهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١٢٩﴾

2 **Bakara**/129. "Rabbimiz! İçlerinden kendilerine, senin ayetlerini okuyacak, kitabı ve düşünmeyi öğretecek ve onları arıtacak bir elçi gönder. Çünkü Yüce ve Bilge olan ancak Sensin.

فَهَزَمُوهُمْ بِإِذْنِ اللَّهِ وَقَتَلَ دَاوُودُ جَالُوتَ وَآتَاهُ اللَّهُ الْمُلْكَ وَالْحِكْمَةَ وَعَلَّمَهُ مِمَّا يَشَاءُ وَلَوْلاَ دَفْعُ اللَّهِ النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لَفَسَدَتِ الأَرْضُ وَلَكِنَّ اللَّهَ ذُو فَضْلٍ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿٢٥١﴾

2 **Bakara**/251. Allah'ın izni ile onları bozguna uğrattılar. Dâvud da Calût'u öldürdü. Allah Dâvud'a hükümdarlık, bilgelik verdi ve ona dilediğinden öğretti. Allah, insanları birbirleriyle savmamış olsaydı, yeryüzü bozgunculukla dolardı. Fakat, Allah âlemlere karşı bol lûtuf sahibidir.

يُؤْتِي الْحِكْمَةَ مَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلاَّ أُولُوا الأَلْبَابِ ﴿٢٦٩﴾

2 **Bakara**/269. O hikmeti dilediğine verir. Kime de hikmet verilmişse, ona çok iyilik verilmiştir. Bunu ancak akıl sahipleri anlar.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنْ تَتَّقُوا اللَّهَ يَجْعَلْ لَكُمْ فُرْقَانًا وَيُكَفِّرْ عَنكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٢٩﴾

8 **Enfal**/29. Ey inananlar! Allah'a saygılı olursanız, O size (iyiyi kötüden) ayırdetme yeteneği verir, kötülüklerinizi örter ve sizi bağışlar. Allah büyük nimet sahibidir.

لَقَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ إِذْ بَعَثَ فِيهِمْ رَسُولاً مِنْ أَنْفُسِهِمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلاَلٍ مُبِينٍ ﴿١٦٤﴾

3 **Al-i İmran**/164. Allah inananlara, kendi aralarından, onlara âyetlerini okuyan, onları temize çıkaran, onlara Kitab'ı ve hikmeti öğreten bir elçi göndermekle iyilik yapmıştır. Oysa onlar, önceleri apaçık şaşkınlık içinde idiler.[71]

مَا كَانَ لِبَشَرٍ أَنْ يُؤْتِيَهُ اللَّهُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ ثُمَّ يَقُولَ لِلنَّاسِ كُونُوا عِبَادًا لِي مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَكِنْ كُونُوا رَبَّانِيِّينَ بِمَا كُنْتُمْ تُعَلِّمُونَ الْكِتَابَ وَبِمَا كُنْتُمْ تَدْرُسُونَ ﴿٧٩﴾

3 **Al-i İmran**/79. Allah'ın kendisine Kitap, hükümranlık ve peygamberlik verdiği kimsenin, insanlara : "Allah'ı bırakıp bana kul olun" demesi yakışmaz. Ancak Kitab'ı öğrettiğinize ve okumakta olduğunuza göre: "Rabbe kul olun" (demesi yaraşır).

وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ النَّبِيِّينَ لَمَآ آتَيْتُكُمْ مِنْ كِتَابٍ وَحِكْمَةٍ ثُمَّ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَكُمْ

3 **Al-i İmran**/81. Allah peygamberlerden "Ben size Kitab'ı ve hikmeti verdikten sonra size, sizde bulunanı doğrulayan bir peygamber geldiğinde, ona inanacaksınız

[71] Kur'an'da Hz. Peygamber'e Kitap'la birlikte hikmetin de verildiğine dair başka pasajlar da vardır. Ancak bunlara, gerek Peygamberlik, gerekse Hz. Muhammed'in Peygamberliği başlıkları altında yer verileceğinden, burada hepsi derlenmemiştir (bkz. 2 Bakara/151, 231; 4 Nisa/113; 62 Cuma/2).

لَتُؤْمِنُنَّ بِهِ وَلَتَنصُرُنَّهُ قَالَ أَأَقْرَرْتُمْ وَأَخَذْتُمْ عَلَىٰ ذَٰلِكُمْ إِصْرِي قَالُوا أَقْرَرْنَا قَالَ فَاشْهَدُوا وَأَنَا مَعَكُم مِّنَ الشَّاهِدِينَ ﴿٨١﴾

ve ona yardım edeceksiniz" diye ahit aldığında onlara: "Kabul ediyor ve buna dair Bana söz veriyor musunuz?" demiş, (onlar da:) "Kabul ettik" demişlerdi. (Allah:) "O hâlde, Benim de sizinle beraber şahitlerden olduğuma tanıklık edin" dedi.

وَاذْكُرْنَ مَا يُتْلَىٰ فِي بُيُوتِكُنَّ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ وَالْحِكْمَةِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ لَطِيفًا خَبِيرًا ﴿٣٤﴾

33 **Ahzap**/34. Evlerinizde okunan Allah'ın âyetlerini ve hikmetini hatırda tutun. Şüphesiz Allah her şeyin özüne nüfuz eder, haber alır..

أَمْ يَحْسُدُونَ النَّاسَ عَلَىٰ مَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِن فَضْلِهِ فَقَدْ آتَيْنَا آلَ إِبْرَاهِيمَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَآتَيْنَاهُم مُّلْكًا عَظِيمًا ﴿٥٤﴾

4 **Nisa**/54. Yoksa Allah lütfundan kendilerine bahşettiği için bu insanları mı çekemiyorlar? Biz, İbrahim ailesine de Kitab'ı ve hikmeti vermiştik, onlara büyük bir hükümranlık vermiştik.

C. GAYB BİLGİSİ

Kur'an'da varlık, bilgiye konu olması itibarıyla iki ana kategoriye ayrılır: *Şehâdet* (görünenler alemi) ve *ğayb* (görünmeyenler alemi). Bu bakımdan gayb kelimesi yer yer, 'görünmeyen' şeklinde çevrilmiştir. Kur'an, Allah'ın peygamberlere vahiy yoluyla verdiği bilgiler dışında, hiç kimsenin gaybı bilemeyeceği konusunu ısrarla vurgulamaktadır. Bu noktada gaybın tanımı önem arzetmektedir. Gayb kelimesi, müşahede alanı dışında kalan her şeyi ifade etmekle birlikte, Allah'tan başka kimsenin bilemeyeceği gayb, ahiret ahvali, melekût aleminin mahiyeti ve istikbalde vuku bulacak olaylar şeklinde belirmektedir.

أَمْ عِندَهُمُ الْغَيْبُ فَهُمْ يَكْتُبُونَ ﴿٤٧﴾

68 **Kalem**/47. Yoksa, gayb yanlarında da, onlar yazıyorlar mı?

مَا كَانَ لِيَ مِنْ عِلْمٍ بِالْمَلَإِ الْأَعْلَىٰ إِذْ يَخْتَصِمُونَ ﴿٦٩﴾ إِنْ يُوحَىٰ إِلَيَّ إِلَّا أَنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٧٠﴾

38 **Sad**/69. "En yüce toplulukta geçen tartışmalara dâir bir bilgim yoktur".[72] 70. "Bana sadece benim ancak apaçık bir uyarıcı olduğum vahyolunuyor".

يَسْأَلُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ أَيَّانَ مُرْسَاهَا قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِندَ رَبِّي لَا يُجَلِّيهَا لِوَقْتِهَا إِلَّا هُوَ ثَقُلَتْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ لَا تَأْتِيكُمْ إِلَّا بَغْتَةً يَسْأَلُونَكَ كَأَنَّكَ حَفِيٌّ عَنْهَا قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِندَ اللَّهِ وَلَٰكِنَّ

7 **A'raf**/187. (Ey Muhammed!) Sana kıyamet saatinin ne zaman gelip çatacağını soruyorlar. De ki: "Onun bilgisi ancak Rabbimin katındadır. Onu zamanında açığa ancak O çıkarır. Göklerin ve yerin ağırlığını çekemeyeceği o saat size ansızın gelecektir". Sanki sen onu biliyormuşsun gibi sana

[72] 'En yüce topluluk' (*el-mele'u'l-a'lâ*) melekler alemidir. Burada melekler kendi aralarında veya Allah ile çeşitli işleri görüşmektedirler. Örnek olarak, insan türünün atası olan Hz. Adem'in yaratılması hususundaki tartışmaya bakılabilir (2 Bakara/30-33). Bu pasajda ayrıca, Hz. Peygamber'in bu gibi gaybî bilgilerden doğrudan haberi olmadığı ve gayb konusunda kendisine ne vahyediliyorsa sadece onu bildirdiği hususu da vurgulanmaktadır.

أَكْثَرَ النَّاسِ لاَ يَعْلَمُونَ ﴿١٨٧﴾ قُلْ لاَ أَمْلِكُ لِنَفْسِي نَفْعًا وَلاَ ضَرًّا إِلاَّ مَا شَآءَ اللَّهُ وَلَوْ كُنتُ أَعْلَمُ الْغَيْبَ لاَسْتَكْثَرْتُ مِنَ الْخَيْرِ وَمَا مَسَّنِيَ السُّوءُ إِنْ أَنَا إِلاَّ نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿١٨٨﴾

soruyorlar. De ki: "Onun bilgisi Allah katındadır. Fakat insanların çoğu bunu bilmez". 188. De ki: "Allah dilemedikçe ben kendime bir fayda ve zarar verecek güce sahip değilim. Eğer gaybı bilseydim, daha çok iyilik yapardım ve bana kötülük de dokunmazdı. Ben ancak, inanan insanlar için bir uyarıcı ve müjdeciyim".

عَالِمُ الْغَيْبِ فَلاَ يُظْهِرُ عَلَى غَيْبِهِ أَحَدًا ﴿٢٦﴾ إِلاَّ مَنِ ارْتَضَى مِن رَّسُولٍ فَإِنَّهُ يَسْلُكُ مِن بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ رَصَدًا ﴿٢٧﴾ لِيَعْلَمَ أَن قَدْ أَبْلَغُوا رِسَالاَتِ رَبِّهِمْ وَأَحَاطَ بِمَا لَدَيْهِمْ وَأَحْصَى كُلَّ شَيْءٍ عَدَدًا ﴿٢٨﴾

72 **Cin**/26-28. O, gaybı bilendir ve gaybını, kendisinden razı olduğu elçileri dışında kimseye bildirmez. (Onların da) Rablerinin elçiliğini yerine getirip getirmediklerini bilmek için, (herbirinin) önünden ve ardından gözcüler salar; onların yaptıklarını çepeçevre kuşatır ve herşeyi bir bir sayar.

وَأَنَّا لَمَسْنَا السَّمَآءَ فَوَجَدْنَاهَا مُلِئَتْ حَرَسًا شَدِيدًا وَشُهُبًا ﴿٨﴾ وَأَنَّا كُنَّا نَقْعُدُ مِنْهَا مَقَاعِدَ لِلسَّمْعِ فَمَنْ يَسْتَمِعِ الآنَ يَجِدْ لَهُ شِهَابًا رَصَدًا ﴿٩﴾ وَأَنَّا لاَ نَدْرِيَ أَشَرٌّ أُرِيدَ بِمَنْ فِي الأَرْضِ أَمْ أَرَادَ بِهِمْ رَبُّهُمْ رَشَدًا ﴿١٠﴾

72 **Cin**/8-10. (Cinler şöyle dediler:) "Biz göğü yokladık, onu sert bekçiler ve alevlerle doldurulmuş bulduk. Hâlbuki, biz göğün dinlenebileceği bir yerde oturuyorduk, ama şimdi kim dinlemeye yeltense, kendisini gözleyen bir ateş buluyor. Yeryüzünde olanlara kötülük mü istendi, yoksa Rableri onlara bir iyilik mi dilemiştir, biz bilmeyiz."

إِنَّ اللَّهَ عَالِمُ غَيْبِ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٣٨﴾

35 **Fatır**/38. Allah, göklerin ve yerin gaybını bilir. O gönüllerde olanı bilendir.

قُلْ لاَ يَعْلَمُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ الْغَيْبَ إِلاَّ اللَّهُ وَمَا يَشْعُرُونَ أَيَّانَ يُبْعَثُونَ ﴿٦٥﴾

27 **Neml**/65. De ki: "Göklerde ve yerde, gaybı Allah'tan başka bilen yoktur". Ne zaman diriltileceklerini de bilemezler.

وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ الْغَرْبِيِّ إِذْ قَضَيْنَآ إِلَى مُوسَى الأَمْرَ وَمَا كُنْتَ مِنَ الشَّاهِدِينَ ﴿٤٤﴾ وَلَكِنَّآ أَنْشَأْنَا قُرُونًا فَتَطَاوَلَ عَلَيْهِمُ الْعُمُرُ وَمَا كُنْتَ ثَاوِيًا فِيَ أَهْلِ مَدْيَنَ تَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِنَا وَلَكِنَّا كُنَّا مُرْسِلِينَ ﴿٤٥﴾ وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ الطُّورِ إِذْ نَادَيْنَا وَلَكِنْ رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ

28 **Kasas**/44. (Ey Muhammed!) Mûsa'ya emrimizi bildirdiğimiz zaman sen batı yönünde (Mûsa'yı bekleyenler arasında) değildin, onu görenler arasında da yoktun. 45. Ama Biz (ondan sonra) nice nesiller var ettik. Üzerlerinden yıllar geçti. Medyen halkı arasında bulunup onlara âyetlerimizi okumuyordun, fakat (seni) Biz elçi olarak gönderdik.[73] 46. Sen (Mûsa'ya) seslendiğimiz

[73] Ayetin son cümlesine "fakat (sana bu haberleri) Biz göndermekteyiz" şeklinde anlam verenler de vardır. Biz 46. ayetin bitiş cümlesini gözönünde bulundurarak yukarıdaki anlamı tercih ettik

لِتُنذِرَ قَوْمًا مَّا أَتَاهُم مِّن نَّذِيرٍ مِّن قَبْلِكَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٤٦﴾

zaman Tûr'un yanında da değildin. Ama Rabbinden bir rahmet olarak senden önce kendilerine uyarıcı gelmemiş bir topluma, düşünüp ders alsınlar diye uyarman için (gönderildin)

بَلْ كَذَّبُوا بِمَا لَمْ يُحِيطُوا بِعِلْمِهِ وَلَمَّا يَأْتِهِمْ تَأْوِيلُهُ كَذَٰلِكَ كَذَّبَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ ﴿٣٩﴾

10 Yunus/39. Onlar, ilmini kavrayamadıkları şeyi yalanladılar. Çünkü o henüz başlarına gelmedi.[76] Onlardan önceki de böyle yalanlamışlardı. Haksızlık yapanların sonlarının nasıl olduğuna bir bak!

تِلْكَ مِنْ أَنبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهَا إِلَيْكَ مَا كُنتَ تَعْلَمُهَا أَنتَ وَلَا قَوْمُكَ مِن قَبْلِ هَٰذَا فَاصْبِرْ إِنَّ الْعَاقِبَةَ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٤٩﴾

11 Hud/49. (Ey Muhammed!) Bunlar sana bildirdiğimiz, gayb haberlerindendir.[77] Sen de kavmin de bundan önce bunları bilmezdiniz. Öyleyse sabret. Şüphesiz sonuç, (Allah'a) saygılı olanlarındır.

نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ أَحْسَنَ الْقَصَصِ بِمَا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ هَٰذَا الْقُرْآنَ وَإِن كُنتَ مِن قَبْلِهِ لَمِنَ الْغَافِلِينَ ﴿٣﴾

12 Yusuf/3. Ey Muhammed! Biz, bu Kur'an'ı sana vahyederek, sana anlatabileceğimiz en güzelini anlatıyoruz. Oysa, daha önce, sen bundan habersiz olanlardan idin.

وَعِندَهُ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَا إِلَّا هُوَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَمَا تَسْقُطُ مِن وَرَقَةٍ إِلَّا يَعْلَمُهَا وَلَا حَبَّةٍ فِي ظُلُمَاتِ الْأَرْضِ وَلَا رَطْبٍ وَلَا يَابِسٍ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُّبِينٍ ﴿٥٩﴾

6 En'am/59. Gaibin anahtarları[78] onlar (Allah) katındadır. Onları O'ndan başkası bilemez. O, karada ve denizde olanı bilir. O'nun bilgisi dışında bir yaprak düşmez. Yerin karanlıklarında olan hiçbir tane, taze ve kuru hiçbir şey yoktur ki, bunlar açık bir kitapta olmasın.

إِنَّا زَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِزِينَةٍ الْكَوَاكِبِ ﴿٦﴾ وَحِفْظًا مِّن كُلِّ شَيْطَانٍ مَّارِدٍ ﴿٧﴾ لَّا يَسَّمَّعُونَ إِلَى الْمَلَإِ الْأَعْلَىٰ وَيُقْذَفُونَ مِن كُلِّ جَانِبٍ ﴿٨﴾ دُحُورًا وَلَهُمْ عَذَابٌ وَاصِبٌ ﴿٩﴾ إِلَّا مَنْ خَطِفَ الْخَطْفَةَ فَأَتْبَعَهُ شِهَابٌ ثَاقِبٌ ﴿١٠﴾

37 Saffat/6-10. Biz, yakın göğü bir süsle, yıldızlarla süslemişiz. 7. Onu, her isyankar şeytandan korumuşuz. 8-9. Onlar en üstün topluluğu (melekleri) dinleyemezler. Her taraftan (onlara) atılırlar. 10. Onları sürüp uzaklaştırmak için. Onlara sürekli bir azap vardır. 10. Ancak bir anda bir şeyler çalmaya kalkışan başka bir şeytan vardır ki, parlak bir alev onun peşine düşer.

---

[76] Burada "henüz başlarına gelmedi" diye çevirdiğimiz ifade, aynı zamanda "henüz kendilerine gelmedi" şeklinde de anlaşılabilir. Yani ayetin burada işaret ettiği şey, yorumu onlara gelmedi şeklinde olabileceği gibi, müşriklerin peygamberin ve onların Müşriklere yönelik acaip sözleri, tehditleri ve iddialarının gerçek yüzünün ve bütün gelediği kapalı kalmasıdır. Bu ifadenin, onların anlamadıkları şeyleri, bir gün gerçekleşmesi, yani ahiret hayatında da görecekleri şeklinde de yorumlanabileceğine uygun düşmektedir.

[77] Bu ayetten önce, bu kıssa örneklerinin anlatılmış bir bütünün yer almadığı, burada da olduğu gibi geçmiş dönem olayları, Kur'an'ın ilgili sûrelerinde olarak nitelendirilmektedir.

[78] Bkz. 3 nolu dipnot.

[79] Araplar cinlerin, Allah'tan bilgi çalmak ve gaybı bilmek gibi Allah'a mahsus özelliklerine inanmışlardı. Onların bu

إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَيُنَزِّلُ الْغَيْثَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْأَرْحَامِ وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ مَاذَا تَكْسِبُ غَدًا وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿٣٤﴾

31 **Lokman**/34. Kıyamet saatini bilmek Allah'a mahsustur. Yağmuru O indirir, O rahimlerde bulunanı bilir. Kimse yarın ne kazanacağını bilmez, hiç kimse nerede öleceğini de bilmez.[78] Şüphesiz Allah, bilendir, (her şeyden) haberdardır.

فَلَمَّا قَضَيْنَا عَلَيْهِ الْمَوْتَ مَا دَلَّهُمْ عَلَى مَوْتِهِ إِلَّا دَابَّةُ الْأَرْضِ تَأْكُلُ مِنْسَأَتَهُ فَلَمَّا خَرَّ تَبَيَّنَتِ الْجِنُّ أَنْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ الْغَيْبَ مَا لَبِثُوا فِي الْعَذَابِ الْمُهِينِ ﴿١٤﴾

34 **Sebe'**/14. (Süleyman'ın) ölümüne hükmettiğimiz zaman, onun ölümünü cinlere, onun deyneğini yiyen bir ağaç kurdu farkettirdi. O ölü olarak yere düşünce ortaya çıktı ki, şayet cinler gaybı bilmiş olsalardı, bu alçak düşüren azap içinde kalmazlardı.

قُلِ اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا لَبِثُوا لَهُ غَيْبُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ أَبْصِرْ بِهِ وَأَسْمِعْ مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا ﴿٢٦﴾

18 **Kehf**/26. De ki: "Onların (Ashâb-ı Kehf'in mağarada) ne kadar kaldığını, göklerin ve yerin gaybı kendisinin olan Allah bilir. O ne kadar güzel görür ve ne kadar güzel işitir. İnsanların O'ndan başka himayecileri yoktur. O kendi hükmüne kimseyi ortak etmez".

وَلِلَّهِ غَيْبُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا أَمْرُ السَّاعَةِ إِلَّا كَلَمْحِ الْبَصَرِ أَوْ هُوَ أَقْرَبُ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٧٧﴾

16 **Nahl**/77. Göklerin ve yerin gaybı Allah'a aittir. Kıyametin kopuşu bir göz kırpması kadar veya daha kısa bir zaman içidir. Allah'ın gücü her şeye yeter.

أَمْ لَهُمْ سُلَّمٌ يَسْتَمِعُونَ فِيهِ فَلْيَأْتِ مُسْتَمِعُهُمْ بِسُلْطَانٍ مُبِينٍ ﴿٣٨﴾

52 **Tur**/38. Yoksa (müşriklerin) üzerine çıkıp (vahiy) dinledikleri bir merdivenleri mi var? Öyleyse, onların dinleyenleri açık bir delil getirsin.

أَمْ عِنْدَهُمُ الْغَيْبُ فَهُمْ يَكْتُبُونَ ﴿٤١﴾ أَمْ يُرِيدُونَ كَيْدًا فَالَّذِينَ كَفَرُوا هُمُ الْمَكِيدُونَ ﴿٤٢﴾

52 **Tur**/41. Gayb(ın bilgisi) kendilerinin katında da, onlar mı yazıyorlar? 42. Yoksa bir tuzak mı kurmak istiyorlar? Ama o tuzağa yakalanacak olanlar inkar edenlerdir.

وَلَقَدْ زَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ وَجَعَلْنَاهَا رُجُومًا لِلشَّيَاطِينِ وَأَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابَ السَّعِيرِ ﴿٥﴾

67 **Mülk**/5. And olsun ki, en yakın göğü ışıklarla donattık, onlarla şeytanların taşlanmasını sağladık ve onlara çılgın alev azabını hazırladık.

melekler alemine yaklaşsalar bile, Allah'ın meleklerine verdiği bilgiye erişemedikleri Kur'an'ın çok yerinde açıkça belirtilmektedir.

[78] Burada insanın şu üç hususu bilemeyeceği bildirilmektedir: 1. Kıyametin ne zaman kopacağı, 2. Yarın ne olacağı, 3. Kişinin nerede öleceği. Dikkat edilirse, yağmurun ne zaman yağacağını ve rahimlerde olan çocukların erkek mi, kız mı olacağını insanların 'bilmediği' söylenmemektedir. Burada söylenen, bugün bilinebilir -en azından tahmin edilebilir- olan bu hususları Allah'ın bildiğidir. O dönemin insanları bunları kuşkusuz bilmiyorlardı.

غُلِبَتِ الرُّومُ ﴿٢﴾ فِيٓ أَدۡنَى ٱلۡأَرۡضِ وَهُم مِّنۢ بَعۡدِ غَلَبِهِمۡ سَيَغۡلِبُونَ ﴿٣﴾

30 Rum/2-3. Rumlar en yakın bir yerde yenildiler; onlar, bu yenilgilerinden sonra birkaç yıl içinde yeneceklerdir.[79]

مَا كَانَ ٱللَّهُ لِيَذَرَ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ عَلَىٰ مَآ أَنتُمۡ عَلَيۡهِ حَتَّىٰ يَمِيزَ ٱلۡخَبِيثَ مِنَ ٱلطَّيِّبِ وَمَا كَانَ ٱللَّهُ لِيُطۡلِعَكُمۡ عَلَى ٱلۡغَيۡبِ وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ يَجۡتَبِي مِن رُّسُلِهِۦ مَن يَشَآءُ فَـَٔامِنُواْ بِٱللَّهِ وَرُسُلِهِۦ وَإِن تُؤۡمِنُواْ وَتَتَّقُواْ فَلَكُمۡ أَجۡرٌ عَظِيمٞ ﴿١٧٩﴾

3 Al-i İmran/179. Allah, inananları, şimdi şu bulunduğunuz durumda bırakacak değildir. Temizi pisten ayıracaktır. Allah gaybı size bildirecek değildir. Ama, elçilerinden istediğini seçer. Öyleyse, Allah'a ve elçilerine inanın. İnanırsanız ve (Allah'a karşı) saygılı olursanız, size büyük ödül vardır.

ذَٰلِكَ مِنۡ أَنۢبَآءِ ٱلۡغَيۡبِ نُوحِيهِ إِلَيۡكَ وَمَا كُنتَ لَدَيۡهِمۡ إِذۡ يُلۡقُونَ أَقۡلَٰمَهُمۡ أَيُّهُمۡ يَكۡفُلُ مَرۡيَمَ وَمَا كُنتَ لَدَيۡهِمۡ إِذۡ يَخۡتَصِمُونَ ﴿٤٤﴾

3 Al-i İmran/44. Ey Muhammed! Bu, sana bildirdiğimiz gayb haberlerindendir. Meryem'e hangisi bakacak diye oklarıyla kurra çekerlerken sen yanlarında değildin. Onlar çekişirlerken de yanlarında bulunmadın.[80]

يَسۡـَٔلُكَ ٱلنَّاسُ عَنِ ٱلسَّاعَةِ قُلۡ إِنَّمَا عِلۡمُهَا عِندَ ٱللَّهِ وَمَا يُدۡرِيكَ لَعَلَّ ٱلسَّاعَةَ تَكُونُ قَرِيبًا ﴿٦٣﴾

33 Ahzap/63. (Ey Muhammed!) İnsanlar sana kıyametin vaktini soruyorlar. De ki: "Onun bilgisi ancak Allah'ın katındadır. Kimbilir, belki de kıyamet vakti yaklaşmaktadır".

أَلَمۡ يَعۡلَمُوٓاْ أَنَّ ٱللَّهَ يَعۡلَمُ سِرَّهُمۡ وَنَجۡوَىٰهُمۡ وَأَنَّ ٱللَّهَ عَلَّٰمُ ٱلۡغُيُوبِ ﴿٧٨﴾

9 Tevbe/78. (İkiyüzlüler) Allah'ın, onların sırlarını ve gizli görüşmelerini bildiğini ve Allah'ın bütün gizlilikleri çok iyi bildiğini bilmiyorlar mı?

D. BÜYÜ (SİHİR)

Büyü, İslam'la ilgili en çok istismar edilen konulardan biri olagelmiştir. Adeta Kur'an'ın büyü yapmayı ve yaptırmayı onayladığı gibi temelsiz bir anlayış, çeşitli çevrelerce sürekli gündeme getirilir. Oysa, aşağıdaki pasajlarda açıkça görüleceği gibi, Kur'an büyü diye bir olgunun varlığını kabul etmekte, ancak onun kullanılmasını onaylamamaktadır.

[79] Bu haber Allah'ın Hz. Peygamber'e bildirdiği geleceğe ilişkin bir gayb haberidir. Ayet, Kur'an'la müşriklere karşı Kitap Ehli'ni -birçok noktada yanlış yolda olsalar da- ortak cephede bulduğunu gösteriyor ve bu yenilgi karşısında, kendilerı de Kitap Ehli olan Müslümanları teselli etmek için, yakında onların başka bir savaşta galip geleceklerini bildiriyor.

[80] Hz. Meryem, annesi tarafından Allah yolunda Mabed'e adanmış bir kız olduğu için, cinsiyeti nedeniyle onun koruyuculuğunu kimin yapacağı konusu Mabed'deki görevliler arasında bir problem olmuş, görevliler sorunu çözmek için kurra çekmişlerdi.

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ ﴿١﴾ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ ﴿٢﴾ وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ ﴿٣﴾ وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ ﴿٤﴾ وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ ﴿٥﴾

113 **Felak**/1-5. (Ey Muhammed!) De ki: "Yarattıklarının şerrinden[81], bastırdığı zaman karanlığın şerrinden, düğümlere üfüren[82] büyücülerin şerrinden, çekememezlik ettiği zaman kıskancın şerrinden, sabahın Rabbine sığınırım".

قَالُوا أَرْجِهْ وَأَخَاهُ وَأَرْسِلْ فِي الْمَدَائِنِ حَاشِرِينَ ﴿١١١﴾ يَأْتُوكَ بِكُلِّ سَاحِرٍ عَلِيمٍ ﴿١١٢﴾ وَجَاءَ السَّحَرَةُ فِرْعَوْنَ قَالُوا إِنَّ لَنَا لَأَجْرًا إِنْ كُنَّا نَحْنُ الْغَالِبِينَ ﴿١١٣﴾ قَالَ نَعَمْ وَإِنَّكُمْ لَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ ﴿١١٤﴾ قَالُوا يَامُوسَى إِمَّا أَنْ تُلْقِيَ وَإِمَّا أَنْ نَكُونَ نَحْنُ الْمُلْقِينَ ﴿١١٥﴾ قَالَ أَلْقُوا فَلَمَّا أَلْقَوْا سَحَرُوا أَعْيُنَ النَّاسِ وَاسْتَرْهَبُوهُمْ وَجَاءُوا بِسِحْرٍ عَظِيمٍ ﴿١١٦﴾ وَأَوْحَيْنَا إِلَى مُوسَى أَنْ أَلْقِ عَصَاكَ فَإِذَا هِيَ تَلْقَفُ مَا يَأْفِكُونَ ﴿١١٧﴾ فَوَقَعَ الْحَقُّ وَبَطَلَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١١٨﴾ فَغُلِبُوا هُنَالِكَ وَانْقَلَبُوا صَاغِرِينَ ﴿١١٩﴾ وَأُلْقِيَ السَّحَرَةُ سَاجِدِينَ ﴿١٢٠﴾

7 **A'raf**/111-112. Firavun'un adamları: "Onu ve kardeşini eğle, şehirlere bütün bilgin büyücüleri getirecek toplayıcılar gönder" dediler. 113. Büyücüler, Firavun'a gelip: "Yenen biz olursak, bize bir ödül var, değil mi?" dediler. 114. (Firavun:) "Evet, o zaman siz de gözdelerden olacaksınız" dedi. 115. (Büyücüler:) "Ey Mûsa! (Önce) sen mi atacaksın, yoksa biz mi atalım?" dediler. 116. (Mûsa:) "Siz atın!" dedi. (Büyücüler) atınca, insanların gözlerini büyülediler, onları ürküttüler ve büyük bir büyü ortaya koydular. 117. "Asânı atıver!" diye seslendik. Asâ, birden onların uydurduklarını yutmaya başladı. 118. Gerçek ortaya çıktı ve onların yapmış oldukları boşa gitti. 119. İşte orada yenildiler ve küçük düştüler. 120. Büyücüler secdeye kapandılar.

وَأَنَّهُ كَانَ رِجَالٌ مِنَ الْإِنْسِ يَعُوذُونَ بِرِجَالٍ مِنَ الْجِنِّ فَزَادُوهُمْ رَهَقًا ﴿٦﴾ وَأَنَّهُمْ ظَنُّوا كَمَا ظَنَنْتُمْ أَنْ لَنْ يَبْعَثَ اللَّهُ أَحَدًا ﴿٧﴾

72 **Cin**/6-7. "Gerçekten, birtakım insanlar, bazı cinlere sığınırlardı da, onların kötülüklerini artırırlardı. Onlar da sizin sandığınız gibi, Allah'ın kimseyi yeniden diriltmeyeceğini sanırlardı".

قَالُوا يَامُوسَى إِمَّا أَنْ تُلْقِيَ وَإِمَّا أَنْ نَكُونَ أَوَّلَ مَنْ أَلْقَى ﴿٦٥﴾ قَالَ بَلْ أَلْقُوا فَإِذَا حِبَالُهُمْ وَعِصِيُّهُمْ يُخَيَّلُ إِلَيْهِ مِنْ سِحْرِهِمْ أَنَّهَا تَسْعَى ﴿٦٦﴾ فَأَوْجَسَ فِي نَفْسِهِ خِيفَةً مُوسَى ﴿٦٧﴾ قُلْنَا لَا تَخَفْ إِنَّكَ أَنْتَ الْأَعْلَى ﴿٦٨﴾ وَأَلْقِ مَا فِي يَمِينِكَ تَلْقَفْ مَا صَنَعُوا إِنَّمَا صَنَعُوا كَيْدُ سَاحِرٍ وَلَا يُفْلِحُ السَّاحِرُ

20 **Taha**/65. (Büyücüler:) "Ey Musa! Sen mi atacaksın, yoksa önce biz mi atalım?" dediler. 66. Musa: "Siz atın" dedi. Birden, değnekleri ve ipleri, sihirleri yüzünden, Musa' ya sanki yürüyorlarmış gibi göründü. 67. Musa bu yüzden içinde bir korku hissetti. 68-69. "Korkma, sen muhakkak daha üstünsün. Sağ elindekini at da, onların yaptıklarını yutsun; onların yaptıkları sadece sihirbaz düzenidir. Sihir-

[81] Dikkat edilirse, burada *şerr* (zarar, eziyet, acı, elem, keder vb.) Allah'a değil, onun yaratıklarına izafe edilmiştir. Şerrin kaynakları, doğa olayları, hayvanlar ve insanların iradî fiilleridir. Allah ise bu kötülükler karşısında sığınılacak mutlak iyilik ve güvenlik kaynağıdır.

[82] 'Düğümlere üfürme' ifadesi 'sihir' olayını anlatır.

حَيْثُ أَتَى ﴿٦٩﴾ فَأُلْقِيَ السَّحَرَةُ سُجَّدًا قَالُوا آمَنَّا بِرَبِّ هَارُونَ وَمُوسَى ﴿٧٠﴾

baz nereye giderse gitsin başarı kazanamaz" dedik. 70. Sonunda sihirbazlar: "Biz Musa ve Harun'un Rabbine inandık" deyip secdeye kapandılar.

وَاتَّبَعُوا مَا تَتْلُو الشَّيَاطِينُ عَلَى مُلْكِ سُلَيْمَانَ وَمَا كَفَرَ سُلَيْمَانُ وَلَكِنَّ الشَّيَاطِينَ كَفَرُوا يُعَلِّمُونَ النَّاسَ السِّحْرَ وَمَا أُنزِلَ عَلَى الْمَلَكَيْنِ بِبَابِلَ هَارُوتَ وَمَارُوتَ وَمَا يُعَلِّمَانِ مِنْ أَحَدٍ حَتَّى يَقُولَا إِنَّمَا نَحْنُ فِتْنَةٌ فَلَا تَكْفُرْ فَيَتَعَلَّمُونَ مِنْهُمَا مَا يُفَرِّقُونَ بِهِ بَيْنَ الْمَرْءِ وَزَوْجِهِ وَمَا هُمْ بِضَارِّينَ بِهِ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَيَتَعَلَّمُونَ مَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنفَعُهُمْ وَلَقَدْ عَلِمُوا لَمَنِ اشْتَرَاهُ مَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ خَلَاقٍ وَلَبِئْسَ مَا شَرَوْا بِهِ أَنفُسَهُمْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿١٠٢﴾ وَلَوْ أَنَّهُمْ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَمَثُوبَةٌ مِنْ عِندِ اللَّهِ خَيْرٌ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿١٠٣﴾

2 **Bakara/102.** Onlar Süleyman'ın hükümdarlığı aleyhine şeytanların söylediklerine uydular oysa Süleyman kâfir değildi, fakat insanlara büyücülüğü öğreten şeytanlar kafir olmuşlardı ve Babil'deki iki meleğe, Hârut ve Mârut'a indirilene uydular. Bu ikisi: "Biz ancak denemek içiniz; sakın inkâr etme!" demedikçe kimseye bir şey öğretmezlerdi. Ama insanlar bu ikisinden karı kocayı ayıracak şeyler öğreniyorlardı. Ne var ki, Allah'ın izni olmadıkça onunla kimseye zarar veremezlerdi. İnsanlar kendilerine zararı dokunacak ve fayda vermeyecek şeyleri öğreniyorlardı. Onlar büyüyü satın alanların ahirette bir nasipleri olmadığını biliyorlardı. Keşke karşılığında kendilerini sattıkları şeyin ne kadar kötü olduğunu bilselerdi. 103. Eğer inansalar ve saygılı olsalardı, Allah katından alacakları ödül daha iyi olurdu. Keşke bunu bilselerdi![83]

E. ŞİİR

Cahiliye Arapları, şiiri bir bilgi türü olarak görmekteydiler. Onlar, şairlerin cinlerle ve şeytanlarla bir tür ilişki içinde bulunduklarına ve onlardan gaybe dair bilgiler aldıklarına inanıyorlardı. Kur'an'ın cinlerin gaybı bilmedikleri konusunu çok yoğun bir şekilde vurgulamasının önemli bir hedefi de, şairlerin halk üzerindeki bu otoritelerinin sarsılmasıdır. Kur'an'ın şiir ve şairler hakkındaki bu olumsuz tutumunu, o dönemin şiir ve şair olgusundan soyutlayıp bugüne taşımak, kuşkusuz önemli yanılgılara yol açar.

وَمَا عَلَّمْنَاهُ الشِّعْرَ وَمَا يَنبَغِي لَهُ إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ وَقُرْآنٌ مُبِينٌ ﴿٦٩﴾

36 **Yasin/69.** Biz ona (Muhammed'e) şiir öğretmedik, zaten bu ona yaraşmazdı. Bu bir öğüt ve apaçık bir Kur'an'dır.[84]

---

[83] Hz. Peygamber döneminde yaşayan Yahudiler Hz. Süleyman'ın krallığını ve bütün serveti sihirle elde ettiğine, onun cinlere ve hayvanlara büyü ile hükmettiğine inanıyorlardı. Bu iki ayet bu konu hakkında inmiştir. Ayetler bu inancı reddediyor. Fakat o dönemde Harut ve Marut adında iki meleğin sihrin mahiyetini insanlara açıkladıklarını, insanları bunu kötü amaçlara alet etmemeleri noktasında uyardıkları bildiriliyor.

[84] Müşriklerin Hz. Peygamber'i reddederken öne sürdükleri gerekçelerden birisi de, onun deli bir şair olduğu şeklindeydi. Kur'an bu iddiayı reddetmekte ve bu iddiada Hz. Peygamber'i tanıyan müşriklerin samimi olamayacaklarını belirtmektedir (krş. 21 Enbiya/5; 37 Saffat/36; 52 Tur/30; 69 Hakka/41).

هَلْ أُنَبِّئُكُمْ عَلَى مَنْ تَنَزَّلُ الشَّيَاطِينُ ﴿٢٢١﴾ تَنَزَّلُ عَلَى كُلِّ أَفَّاكٍ أَثِيمٍ ﴿٢٢٢﴾ يُلْقُونَ السَّمْعَ وَأَكْثَرُهُمْ كَاذِبُونَ ﴿٢٢٣﴾ وَالشُّعَرَاءُ يَتَّبِعُهُمُ الْغَاوُونَ ﴿٢٢٤﴾ أَلَمْ تَرَ أَنَّهُمْ فِي كُلِّ وَادٍ يَهِيمُونَ ﴿٢٢٥﴾ وَأَنَّهُمْ يَقُولُونَ مَا لَا يَفْعَلُونَ ﴿٢٢٦﴾ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَذَكَرُوا اللَّهَ كَثِيرًا وَانْتَصَرُوا مِنْ بَعْدِ مَا ظُلِمُوا وَسَيَعْلَمُ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَيَّ مُنْقَلَبٍ يَنْقَلِبُونَ ﴿٢٢٧﴾

26 **Şuara**/221. Şeytanların kime indiğini size haber vereyim mi? 222. Onlar, her günahkâr yalancıya iner. 223. Bunlar (şeytanlara) kulak verirler, çoğu da yalancıdır. 224. Şairlere ancak azgınlar uyar. 225-226. Baksana, onlar her vâdide şaşkın şaşkın dolaşırlar ve yapmayacakları şeyleri söylerler.[85] 227. Ancak, inanan ve yararlı iş işleyenler, Allah'ı çok çok ananlar ve haksızlığa uğratıldıklarında haklarını arayanlar bunun dışındadır. Haksızlık edenler nasıl bir dönüşle (Allah'a) döneceklerini göreceklerdir.[86]

F. RÜYA YORUMU

Bilindiği kadarıyla rüyayı ortaya çıkaran iki sebep vardır. Bunlardan biri 'şuuraltı'dır. Çağdaş psikoloji bu olayın nasıl meydana geldiğini araştırmaktadır. Diğeri de aşağıdaki ayetlerde görüleceği gibi, Allah'ın emri ile meleklerin gayba ait bazı bilgileri sembolik olarak insana bazı senaryolarla vermesidir. Çağdaş batılı araştırmacılar dini önemsemedikleri için, böyle bir ayırım yapmadan bütün rüyaları aynı kategoride görmektedirler. Hâlbuki, İslam kültüründe bu tip rüyaları yorumlamak için ayrı bir ilim oluşturulmuştur. Müslümanlar'a göre, Allah insanlara ahlaki gidişatlarıyla ilgili birçok uyarıyı rüya ile yapmaktadır. Bu tip ilahi kaynaklı rüyalar doğru yorumlandığı takdirde bir tür subjektif 'bilgi' kaynağıdırlar.

وَإِذْ قُلْنَا لَكَ إِنَّ رَبَّكَ أَحَاطَ بِالنَّاسِ وَمَا جَعَلْنَا الرُّؤْيَا الَّتِي أَرَيْنَاكَ إِلَّا فِتْنَةً لِلنَّاسِ وَالشَّجَرَةَ الْمَلْعُونَةَ فِي الْقُرْآنِ وَنُخَوِّفُهُمْ فَمَا يَزِيدُهُمْ إِلَّا طُغْيَانًا كَبِيرًا ﴿٦٠﴾

17 **İsra**/60. Sana: "Rabbin insanları kuşatmıştır" demiştik. Sana gösterdiğimiz rüyayı ve Kur'an'da lânetlenen ağacı sadece insanları sınamak için meydana getirdik. Biz onları korkutuyoruz, ama bu, ancak onların büyük azgınlığını artırıyor.

وَقَالَ الَّذِي اشْتَرَاهُ مِنْ مِصْرَ لِامْرَأَتِهِ أَكْرِمِي مَثْوَاهُ عَسَى أَنْ يَنْفَعَنَا أَوْ نَتَّخِذَهُ وَلَدًا وَكَذَلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي الْأَرْضِ وَلِنُعَلِّمَهُ مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ وَاللَّهُ غَالِبٌ عَلَى أَمْرِهِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢١﴾

12 **Yusuf**/21. Onu satın alan Mısırlı, karısına: "Ona iyi bak, belki bize yararı dokunur, belki de onu evlat ediniriz" dedi. Böylece Biz Yûsuf'u o yere yerleştirdik ve ona rüyaların yorumunu öğrettik. Allah, işine hakimdir. Fakat, insanların çoğu bilmez.

---

[85] Veya "yapmadıkları şeyleri (yaptıklarını) söylerler". Burada eleştirilen, sanat ve edebiyatın bir kolu olan 'şiir' değildir. Eleştirilen, onun insanı saptırıcı, insanın manevî-duygusal yanının gelişmesine katkıda bulunmayan ideolojik özüdür. Bu arada, şiirin Cahiliyye Arabı nezdindeki anlamını da gözden uzak tutmamak gerekir.

[86] Bu ayetin son cümlesi "Zalimler nasıl bir devrimle devrileceklerini göreceklerdir" şeklinde de çevrilmektedir. Böyle bir çeviri içerik bakımından ne kadar cazip gelse de, kanımızca *inkalebe* fiilinin Kur'an'da kullanılış biçimi ve 'devrim' olgusunun Kur'an'a bakarak çok geç bir zamanda ortaya çıkmış olması, bu çevirinin kabul edilebilirliğini ortadan kaldırmaktadır. Bununla birlikte, böyle bir çeviriyle verilmek istenen mesaj Kur'an'ın anlam dünyasına yabancı değildir.

وَدَخَلَ مَعَهُ السِّجْنَ فَتَيَانِ قَالَ أَحَدُهُمَآ إِنِّيٓ أَرَانِيٓ أَعْصِرُ خَمْرًا وَقَالَ الْآخَرُ إِنِّيٓ أَرَانِيٓ أَحْمِلُ فَوْقَ رَأْسِي خُبْزًا تَأْكُلُ الطَّيْرُ مِنْهُ نَبِّئْنَا بِتَأْوِيلِهِ إِنَّا نَرَاكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٣٦﴾

12 Yusuf/36. Onunla (Yusuf'la) beraber hapse iki genç daha girmişti. Biri: "Rüyamda şaraplık üzüm sıktığımı görüyorum" dedi. Öbürü de: "Başımın üzerinde, kuşların yediği bir ekmek taşıdığımı gördüm" dedi. "Bize bunu yorumla, senin güzel davrananlardan olduğunu görüyoruz" (dediler).

إِذْ قَالَ يُوسُفُ لِأَبِيهِ يَآأَبَتِ إِنِّي رَأَيْتُ أَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ رَأَيْتُهُمْ لِي سَاجِدِينَ ﴿٤﴾ قَالَ يَابُنَيَّ لَا تَقْصُصْ رُؤْيَاكَ عَلَىٰ إِخْوَتِكَ فَيَكِيدُوا لَكَ كَيْدًا إِنَّ الشَّيْطَانَ لِلْإِنْسَانِ عَدُوٌّ مُبِينٌ ﴿٥﴾ وَكَذَٰلِكَ يَجْتَبِيكَ رَبُّكَ وَيُعَلِّمُكَ مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ وَيُتِمُّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَعَلَىٰ آلِ يَعْقُوبَ كَمَآ أَتَمَّهَا عَلَىٰ أَبَوَيْكَ مِنْ قَبْلُ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ إِنَّ رَبَّكَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٦﴾

12 Yusuf/4. Yusuf babasına: "Babacığım! (Rüyamda) onbir yıldız, güneş ve ayın bana secde ettiklerini gördüm" demişti. 5-6. (Babası:) "Oğlum! Rüyanı kardeşlerine anlatma, sonra sana tuzak kurarlar. Şeytan insanın apaçık düşmanıdır. Böylece, Rabbin seni seçecek, sana rüyaları yorumlamayı öğretecek, daha önce ataların İbrâhim ve İshâk'a nimetlerini tamamladığı gibi sana ve Yâkub soyuna da tamamlayacaktır. Senin Rabbin bilendir ve bilgedir" dedi.

يَاصَاحِبَيِ السِّجْنِ أَمَّا أَحَدُكُمَا فَيَسْقِي رَبَّهُ خَمْرًا وَأَمَّا الْآخَرُ فَيُصْلَبُ فَتَأْكُلُ الطَّيْرُ مِنْ رَأْسِهِ قُضِيَ الْأَمْرُ الَّذِي فِيهِ تَسْتَفْتِيَانِ ﴿٤١﴾ وَقَالَ لِلَّذِي ظَنَّ أَنَّهُ نَاجٍ مِنْهُمَا اذْكُرْنِي عِنْدَ رَبِّكَ فَأَنْسَاهُ الشَّيْطَانُ ذِكْرَ رَبِّهِ فَلَبِثَ فِي السِّجْنِ بِضْعَ سِنِينَ ﴿٤٢﴾ وَقَالَ الْمَلِكُ إِنِّيٓ أَرَىٰ سَبْعَ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ يَأْكُلُهُنَّ سَبْعٌ عِجَافٌ وَسَبْعَ سُنْبُلَاتٍ خُضْرٍ وَأُخَرَ يَابِسَاتٍ يَاأَيُّهَا الْمَلَأُ أَفْتُونِي فِي رُؤْيَايَ إِنْ كُنْتُمْ لِلرُّؤْيَا تَعْبُرُونَ ﴿٤٣﴾ قَالُوا أَضْغَاثُ أَحْلَامٍ وَمَا نَحْنُ بِتَأْوِيلِ الْأَحْلَامِ بِعَالِمِينَ ﴿٤٤﴾ وَقَالَ الَّذِي نَجَا مِنْهُمَا وَادَّكَرَ بَعْدَ أُمَّةٍ أَنَا أُنَبِّئُكُمْ بِتَأْوِيلِهِ فَأَرْسِلُونِ ﴿٤٥﴾ يُوسُفُ أَيُّهَا الصِّدِّيقُ أَفْتِنَا فِي سَبْعِ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ يَأْكُلُهُنَّ سَبْعٌ عِجَافٌ وَسَبْعِ سُنْبُلَاتٍ خُضْرٍ وَأُخَرَ يَابِسَاتٍ لَعَلِّيٓ أَرْجِعُ إِلَى النَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٤٦﴾ قَالَ تَزْرَعُونَ سَبْعَ سِنِينَ دَأَبًا فَمَا حَصَدْتُمْ فَذَرُوهُ فِي سُنْبُلِهِ إِلَّا قَلِيلًا مِمَّا تَأْكُلُونَ ﴿٤٧﴾ ثُمَّ

12 Yusuf/41. (Yusuf): "Ey hapis arkadaşlarım! Biriniz efendisine şarap sunacak; diğeri ise asılacak ve kuşlar başından yiyecek. Sorduğunuz işin olacağı budur" dedi. 42. İkisinden, kurtulacağını sandığı kimseye: "Efendinin yanında beni an" dedi. Ama Şeytan, efendisine hatırlatmayı ona unutturdu ve Yûsuf, bir kaç yıl daha hapiste kaldı. 43. Hükümdar: "Ben yedi semiz ineği, yedi cılız ineğin yediğini, yedi yeşil başak ve bir o kadar da kuru başak görüyorum. Ey ileri gelenler! Eğer rüya yorumlamasını biliyorsanız, şu rüyam hakkında bana bilgi verin!" dedi. 44. "Birtakım karma karışık düşler, biz böyle düşleri yorumlamayı bilmeyiz" dediler. 45. İki kişiden kurtulmuş olanı, nice zaman sonra Yusuf'u hatırladı ve "Ben bunu size yorumlayacağım, ama beni gönderin!" dedi. 46. "Yûsuf! Ey doğru sözlü! Yedi cılız ineğin yediği, yedi semiz inek; yedi yeşil başak ve o kadar da kuru başak hakkında bize bilgi ver ki, insanlara döneyim ve onlar da öğrensinler" dedi. 47-49. (Yûsuf) dedi ki: "Yedi sene, adet olduğu üzere ekin ekersi-

يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ سَبْعٌ شِدَادٌ يَأْكُلْنَ مَا قَدَّمْتُمْ لَهُنَّ إِلاَّ قَلِيلاً مِمَّا تُحْصِنُونَ ﴿٤٨﴾ ثُمَّ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ عَامٌ فِيهِ يُغَاثُ النَّاسُ وَفِيهِ يَعْصِرُونَ ﴿٤٩﴾

niz. Biçtiğiniz ekinin yediğinizden arta kalanını başağında bırakın. Bunun ardından yedi kurak yıl gelecek ve saklayacağınız bir miktarı dışında, bu yıllar için önceden biriktirdiklerinizin tamamını yiyip bitirecektir. Sonra onun ardından insanların bol yağmura kavuşacağı bir yıl gelecek ve o zaman kurtulacaklar".

فَلَمَّا بَلَغَ مَعَهُ السَّعْيَ قَالَ يَابُنَيَّ إِنِّيٓ أَرَىٰ فِي الْمَنَامِ أَنِّيٓ أَذْبَحُكَ فَانظُرْ مَاذَا تَرَىٰ قَالَ يَآأَبَتِ افْعَلْ مَا تُؤْمَرُ سَتَجِدُنِيٓ إِنْ شَآءَ اللّٰهُ مِنَ الصَّابِرِينَ ﴿١٠٢﴾ فَلَمَّآ أَسْلَمَا وَتَلَّهُ لِلْجَبِينِ ﴿١٠٣﴾ وَنَادَيْنَاهُ أَنْ يَآإِبْرَاهِيمُ ﴿١٠٤﴾ قَدْ صَدَّقْتَ الرُّؤْيَآ إِنَّا كَذٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٠٥﴾ إِنَّ هَذَا لَهُوَ الْبَلَآءُ الْمُبِينُ ﴿١٠٦﴾

37 **Saffat**/102. (İsmail) onunla beraber yürümeye başlayınca (İbrahim): "Bak oğlum, ben uykumda seni boğazladığımı görüyorum; bir düşün, ne dersin?" dedi. (İsmail): "Babacığım, sana emredileni yap; inşâallah, sabredenlerden olduğumu göreceksin" dedi. 103-105. İkisi de (Allah'a) teslimiyet gösterip, (babası) onu alnı üzerine yatırınca, Biz: "Ey İbrahim! Rüyâyı doğruladın, işte Biz iyi davrananları böyle ödüllendiririz" diye seslendik. 106. Gerçekten, bu apaçık bir deneme idi.

إِذْ يُرِيكَهُمُ اللّٰهُ فِي مَنَامِكَ قَلِيلاً وَلَوْ أَرَاكَهُمْ كَثِيرًا لَّفَشِلْتُمْ وَلَتَنَازَعْتُمْ فِي الْأَمْرِ وَلٰكِنَّ اللّٰهَ سَلَّمَ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٤٣﴾

8 **Enfal**/43. Uykunda Allah onları (sayılarını) sana az gösteriyordu. Eğer sana onları çok göstermiş olsaydı, yılacak ve bu konuda (onlarla savaşma konusunda) çekişecektiniz. Ama Allah sizi (çekişmekten) kurtardı. Çünkü O, gönüllerde olanı bilir.

لَقَدْ صَدَقَ اللّٰهُ رَسُولَهُ الرُّؤْيَا بِالْحَقِّ لَتَدْخُلُنَّ الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ إِنْ شَآءَ اللّٰهُ آمِنِينَ مُحَلِّقِينَ رُءُوسَكُمْ وَمُقَصِّرِينَ لاَ تَخَافُونَ فَعَلِمَ مَا لَمْ تَعْلَمُوا فَجَعَلَ مِنْ دُونِ ذٰلِكَ فَتْحًا قَرِيبًا ﴿٢٧﴾

48 **Fetih**/27. Allah, Elçisi'nin rüyasının gerçek olduğunu doğruladı. İnşaallah, siz güven içinde, başlarınızı tıraş etmiş veya saçlarınızı kısaltmış olarak, korkmadan Mescidi Harâm'a gireceksiniz. O, sizin bilmediğinizi bilir. Size, bundan başka, yakın bir zafer verecektir.

G. BİLGİ EDİNME YOLLARI

Tabiat kanunları, tecrübe, sağduyu ve vicdana dayanma anlamında akıl, vahyin (Kur'an'ın) temelidir. Vahiy, Allah'ın insan aklını ve insan dilini kullanarak insana hitap etmesidir. Vahiyle insan aklı arasında bir mahiyet farkı yoktur; olsa olsa derece farkı olabilir. Bundan dolayı, dinî veya tabiî gerçeklik, açıklık sınırları içindedir; idrak edilebilir, kavranabilir, muhakeme edilebilir. Cehalet, şüphe, zan, hayal, vehim ve ilham, bilgi kaynağı olarak reddedilmiştir. Kur'an'da iman, aklın ve iradenin ortak bir aksiyonu olarak betimlenir; heva (arzular) akıldan ayrılmış; geleneğe, yerleşik kültüre ve dogmaya bağlılık reddedilmiş; eleştiri, sorgulama ve bilgi aktlarını etkin bir şekilde kullanma teşvik edilmiş ve vakıa (esbâb-ı nüzûl) alabildiğine dikkate alınmıştır. Vahiy, kendini ilim, kitap, furkan, hidayet ve okuma gibi isim-sıfatlarla nitelemektedir.

1. Doğru Bilginin (İlm) Kaynakları

a) Bilgi Kaynağı Olarak Vahiy[87]

﴿٤﴾ ٱلَّذِي عَلَّمَ بِٱلْقَلَمِ ﴿٣﴾ ٱلْأَكْرَمُ وَرَبُّكَ ٱقْرَأْ
﴿٥﴾ عَلَّمَ ٱلْإِنسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ

96 Alak/3-5. Oku! Kalemle öğreten, insana bilmediğini öğreten Rabbin en büyük kerem sâhibidir.

قُلْ يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ قَدْ جَآءَكُمُ ٱلْحَقُّ مِن رَّبِّكُمْ فَمَنِ
اهْتَدَىٰ فَإِنَّمَا يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ وَمَنْ ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ
﴿١٠٨﴾ عَلَيْهَا وَمَآ أَنَا۠ عَلَيْكُم بِوَكِيلٍ

10 Yunus/108. De ki: "Ey insanlar! Rabbinizden size gerçek gelmiştir. Doğru yola giren kendisi için doğru yola girmiş, sapan da, kendi zararına sapmış olur. Ben, sizin bekçiniz değilim".

فَإِنْ كُنتَ فِي شَكٍّ مِّمَّآ أَنزَلْنَآ إِلَيْكَ فَسْـَٔلِ ٱلَّذِينَ
يَقْرَءُونَ ٱلْكِتَٰبَ مِن قَبْلِكَ لَقَدْ جَآءَكَ ٱلْحَقُّ مِن
رَّبِّكَ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ ٱلْمُمْتَرِينَ ﴿٩٤﴾ وَلَا
تَكُونَنَّ مِنَ ٱلَّذِينَ كَذَّبُوا۟ بِـَٔايَٰتِ ٱللَّهِ فَتَكُونَ مِنَ
﴿٩٥﴾ ٱلْخَٰسِرِينَ

10 Yunus/94. (Ey Muhammed!) Sana indirdiğimizden şüphede isen, senden önce Kitab'ı okuyanlara sor. Andolsun, sana Rabbinden gerçek geldi. Sakın, şüphelenenlerden olma. 95. Asla Allah'ın âyetlerini de yalanlayanlardan olma. Yoksa kaybedenlerden olursun.

وَمَا قَدَرُوا۟ ٱللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِۦٓ إِذْ قَالُوا۟ مَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ
عَلَىٰ بَشَرٍ مِّن شَىْءٍ قُلْ مَنْ أَنزَلَ ٱلْكِتَٰبَ ٱلَّذِى
جَآءَ بِهِۦ مُوسَىٰ نُورًا وَهُدًى لِّلنَّاسِ تَجْعَلُونَهُۥ
قَرَاطِيسَ تُبْدُونَهَا وَتُخْفُونَ كَثِيرًا وَعُلِّمْتُم مَّا لَمْ
تَعْلَمُوٓا۟ أَنتُمْ وَلَآ ءَابَآؤُكُمْ قُلِ ٱللَّهُ ثُمَّ ذَرْهُمْ فِى
﴿٩١﴾ خَوْضِهِمْ يَلْعَبُونَ

6 En'am/91. "Allah hiçbir insana bir şey indirmedi" demekle Allah'ı gereği gibi değerlendiremediler. De ki: "Mûsa'nın insanlara aydınlık ve rehber olarak getirdiği –ki siz onu kağıtlara yazıp bir kısmını gösteriyor ve bir çoğunu gizliyorsunuz– ve atalarınızın ve sizin bilmediğiniz şeylerin size öğretildiği Kitab'ı indiren kimdir?" De ki: "Allah'tır". Sonra onları, daldıkları çıkmaz tartışmalarda bırak oyalansınlar.

ٱللَّهُ نَزَّلَ أَحْسَنَ ٱلْحَدِيثِ كِتَٰبًا مُّتَشَٰبِهًا مَّثَانِىَ تَقْشَعِرُّ
مِنْهُ جُلُودُ ٱلَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ ثُمَّ تَلِينُ جُلُودُهُمْ
وَقُلُوبُهُمْ إِلَىٰ ذِكْرِ ٱللَّهِ ذَٰلِكَ هُدَى ٱللَّهِ يَهْدِى بِهِۦ مَن
﴿٢٣﴾ يَشَآءُ وَمَن يُضْلِلِ ٱللَّهُ فَمَا لَهُۥ مِنْ هَادٍ

39 Zümer/23. Allah sözün en güzelini, (âyetleri) birbirine benzeyen ve yer yer tekrar eden Kitab'ı indirmiştir. Rablerinden korkanların, bu Kitap'tan derileri ürperir, sonra hem derileri ve hem de gönülleri Allah'ı anmaya yatışır. İşte bu (Kitab), Allah'ın doğruluk rehberidir, onunla dilediğini doğru yola kor. Allah kimi de saptırmışsa artık ona yol gösteren bulunmaz.

[87] krş. IV. bölüm, C. 2: Vahiy

تِلْكَ آيَاتُ اللَّهِ نَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ فَبِأَيِّ حَدِيثٍ بَعْدَ اللَّهِ وَآيَاتِهِ يُؤْمِنُونَ ﴿٦﴾

45 **Casiye**/6. Ey Muhammed! İşte sana gerçek olarak bu anlattıklarımız, Allah'ın (varlığının) delilleridir. Artık Allah'tan ve O'nun delillerinden sonra hangi söze inanırlar?

بَلْ نَقْذِفُ بِالْحَقِّ عَلَى الْبَاطِلِ فَيَدْمَغُهُ فَإِذَا هُوَ زَاهِقٌ وَلَكُمُ الْوَيْلُ مِمَّا تَصِفُونَ ﴿١٨﴾

21 **Enbiya**/18. Hakkı batılın başına çarparız, onun beynini parçalar; böylece batıl ortadan kalkar. (Allah'a) yakıştırmalarınızdan ötürü yazıklar olsun size!

اَلْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَلاَ تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ ﴿١٤٧﴾

2 **Bakara**/147. (Ey Muhammed! Bu Kur'an) Rabbin katından gelen gerçektir. Sakın şüphelenenlerden olmayasın.

اَلْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَلاَ تَكُنْ مِنَ الْمُمْتَرِينَ ﴿٦٠﴾

3 **Al-i İmran**/60. Ey Muhammed! Bu, Rabbin katından gelen gerçektir; şüphelenenlerden olma!

b) Bilgi Vasıtalarını Etkin Kullanmak

İnsanın bilgi vasıtaları beş duyusu ile sınırlı değildir. İnsanın doğru bilgiye ulaşabilmek için kullanabileceği her imkan, onun için bilgi vasıtasıdır. Olaylar üzerinde düşünmesi, okuduğu ve duyduğu fikirlerin doğruluğunu araştırması vs. hep bu cümledendir. Kur'an insanoğlundan, doğru bilgiye ulaşabilmesi için, bütün bu bilgi edinme yollarını etkin bir biçimde kullanmasını beklemektedir.

كَلاَّ إِنَّهُ تَذْكِرَةٌ ﴿٥٤﴾ فَمَنْ شَآءَ ذَكَرَهُ ﴿٥٥﴾

74 **Müddessir**/54. Hayır; şüphesiz bu Kur'an bir öğüttür. 55. Dileyen kimse öğüt alır.

وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ ﴿١٧﴾

54 **Kamer**/17, 22, 32, 40. And olsun ki Kur'an'ı, öğüt olsun diye kolaylaştırdık; öğüt alan yok mudur?

وَلاَ تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولاً ﴿٣٦﴾

17 **İsra**/36. Bilmediğin şeyin ardına düşme. Doğrusu, kulak, göz ve yürek, işte bunların hepsi ondan sorguya çekilir.[88]

إِنَّمَا يَسْتَجِيبُ الَّذِينَ يَسْمَعُونَ وَالْمَوْتَى يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ ثُمَّ إِلَيْهِ يُرْجَعُونَ ﴿٣٦﴾

6 **En'am**/36. Ancak işitenler çağrıya cevap verir. Ölüleri ise, Allah diriltir ve sonra O'na döndürülürler.

[88] Bu ayeti bazı Kur'an yorumcuları "bilmediğin şey hakkında soru sorma" şeklinde anlamaktadırlar. Bu yorum, "... şayet bilmiyorsanız Kitab'ı bilenlere sorun" diyen Kur'an'ın bilgi konusundaki temel tezine aykırıdır. Genel olarak, Kur'an'ın insanı öğrenmeye, bilmediğini bilenlere sormaya, düşünmeye ve soruşturmaya yönelttiği çok açıktır. Yukarıdaki ayet, hakkında bilgi vasıtalarını etkin olarak kullanıp sağlam bilgi edinmeden herhangi bir şeye uymayı, bir görüşü benimsemeyi veya bir şeye inanmayı eleştirmekte ve bilgi vasıtalarının bundan sorumlu tutulacağını bildirmektedir.

قُلْ لاَّ أَقُولُ لَكُمْ عِندِي خَزَآئِنُ اللّهِ وَلاَ أَعْلَمُ الْغَيْبَ وَلاَ أَقُولُ لَكُمْ إِنِّي مَلَكٌ إِنْ أَتَّبِعُ إِلاَّ مَا يُوحَىَ إِلَيَّ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الأَعْمَى وَالْبَصِيرُ أَفَلاَ تَتَفَكَّرُونَ ﴿٥٠﴾

6 En'am/50. (Ey Muhammed!) De ki: "Size "Allah'ın hazineleri elimdedir" demiyorum; gaybı da bilmiyorum; size: "Ben bir melegim" de demiyorum. Ben, ancak bana vahyolunana uyuyorum". De ki: "Kör ile gören bir midir? Hiç düşünmüyor musunuz?"

وَالَّذِينَ اجْتَنَبُوا الطَّاغُوتَ أَنْ يَعْبُدُوهَا وَأَنَابُوا إِلَى اللّهِ لَهُمُ الْبُشْرَى فَبَشِّرْ عِبَادِ ﴿١٧﴾ الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَاهُمُ اللّهُ وَأُولَئِكَ هُمْ أُولُوا الأَلْبَابِ ﴿١٨﴾

39 Zümer/17-18. Tağut'a kulluk etmekten kaçınıp, Allah'a yönelenlere müjdeler olsun. (Ey Muhammed!) Sözleri dinleyip de en güzeline uyan kullarımı müjdele! İşte onlar, Allah'ın doğru yola eriştirdiği kimselerdir ve aklı selim sahipleridir.

وَاللّهُ أَخْرَجَكُمْ مِنْ بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ لاَ تَعْلَمُونَ شَيْئًا وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالأَبْصَارَ وَالأَفْئِدَةَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٧٨﴾

16 Nahl/78. Allah sizi annelerinizin karnından bir şey bilmez hâlde çıkarmış ve şükredesiniz diye size kulak, gözler ve yürekler vermiştir.

وَعَلَّمَ آدَمَ الأَسْمَاءَ كُلَّهَا ثُمَّ عَرَضَهُمْ عَلَى الْمَلاَئِكَةِ فَقَالَ أَنبِئُونِي بِأَسْمَاءِ هَؤُلاَءِ إِنْ كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴿٣١﴾ قَالُوا سُبْحَانَكَ لاَ عِلْمَ لَنَا إِلاَّ مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ﴿٣٢﴾ قَالَ يَاآدَمُ أَنبِئْهُمْ بِأَسْمَآئِهِمْ فَلَمَّا أَنبَأَهُمْ بِأَسْمَآئِهِمْ قَالَ أَلَمْ أَقُلْ لَكُمْ إِنِّي أَعْلَمُ غَيْبَ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ وَأَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا كُنتُمْ تَكْتُمُونَ ﴿٣٣﴾

2 Bakara/31. Ve Âdem'e isimlerin tümünü öğretti,[89] sonra onları meleklere gösterip: "Eğer doğru sözlü iseniz şunların isimlerini Bana söyleyin!" dedi. 32. (Melekler:) "Sen yücesin! Senin öğrettiğinden başka bir bilgimiz yoktur. Bilen Sensin, Bilge Sensin" dediler. 33. (Allah:) "Ey Âdem! Onlara, şunların isimlerini söyle" dedi. (Âdem nesnelerin) isimlerini onlara bildirince, (Allah:) "Ben size: «Ben göklerin ve yerin gaybını bilirim, ayrıca sizin açıkladığınız ve gizlemekte olduğunuzu da bilirim.» dememiş miydim?" dedi.

وَإِذَا جَآءَهُمْ أَمْرٌ مِّنَ الأَمْنِ أَوِ الْخَوْفِ أَذَاعُوا بِهِ وَلَوْ رَدُّوهُ إِلَى الرَّسُولِ وَإِلَىَ أُولِي الأَمْرِ مِنْهُمْ لَعَلِمَهُ الَّذِينَ يَسْتَنبِطُونَهُ مِنْهُمْ وَلَوْلاَ فَضْلُ اللّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ لاَتَّبَعْتُمُ الشَّيْطَانَ إِلاَّ قَلِيلاً ﴿٨٣﴾

4 Nisa/83. Kendilerine güven veya korku ile ilgili bir haber gelince, hemen onu yayarlar. Eğer onu Peygamber'e ve kendilerinden yetki sahiplerine götürmüş olsalar, içlerinde ondan hüküm çıkarabilecek durumda olanlar onu bilirler.[90] Allah'ın size bol nimeti ve acıması olmasaydı, pek azınız dışında şeytana uyardınız.

[89] Burada sembolik bir dille anlatılan husus, insan türüne kavramsal düşünme yeteneğinin verildiğidir.

[90] Bu ayet, -yalnızca dini konularda değil, herhangi bir konuda doğru bilgi elde edilebilmesi için, bilginin ehline başvurulması gerektiği ortaya konmaktadır.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنْ جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَإٍ فَتَبَيَّنُوا أَنْ تُصِيبُوا قَوْمًا بِجَهَالَةٍ فَتُصْبِحُوا عَلَى مَا فَعَلْتُمْ نَادِمِينَ ﴿٦﴾

49 **Hucurat**/6. Ey inananlar! Eğer yoldan çıkmışın biri, size bir haber getirirse, onu araştırın; yoksa, bilmeden bir topluma çatarsınız da, yaptığınıza pişman olursunuz.

2. Bilgisizliğin (Cehâlet) Kaynakları

a) Sorgulama Yetersizliği (Taklit)

aa) Çoğunluğa *(Topluma) Uymak*

وَإِنْ تُطِعْ أَكْثَرَ مَنْ فِي الْأَرْضِ يُضِلُّوكَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ إِنْ يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَإِنْ هُمْ إِلَّا يَخْرُصُونَ ﴿١١٦﴾ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ مَنْ يَضِلُّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿١١٧﴾

6 **En'am**/116. Yeryüzündekilerin çoğuna uyarsan, seni Allah'ın yolundan saptırırlar. Onlar ancak zanna uymaktadırlar ve onlar sadece tahminde bulunuyorlar. 117. Rabbin, yolundan sapanları en iyi bilendir; yolunda olanları da en iyi bilen O'dur.

قُلْ لَا يَسْتَوِي الْخَبِيثُ وَالطَّيِّبُ وَلَوْ أَعْجَبَكَ كَثْرَةُ الْخَبِيثِ فَاتَّقُوا اللَّهَ يَاأُولِي الْأَلْبَابِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿١٠٠﴾

5 **Maide**/100. De ki: "Kötü şeylerin çokluğu seni cezbetse de, kötü ile iyi bir değildir". Ey akıl sahipleri! Allah'a saygılı olun ki, kurtulasınız.

ab) Atalara *(Geleneğe) Uymak*

وَإِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً قَالُوا وَجَدْنَا عَلَيْهَا آبَاءَنَا وَاللَّهُ أَمَرَنَا بِهَا قُلْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ أَتَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٢٨﴾

7 **A'raf**/28. Onlar, çirkin bir şey yaptıkları zaman, "Babalarımızı böyle yapar bulduk; Allah da bize bunu emretti" derler. De ki: "Allah çirkin şeyler emretmez. Allah'a karşı bilmediğiniz şeyleri mi söylüyorsunuz?"

قَالُوا أَجِئْتَنَا لِتَلْفِتَنَا عَمَّا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا وَتَكُونَ لَكُمَا الْكِبْرِيَاءُ فِي الْأَرْضِ وَمَا نَحْنُ لَكُمَا بِمُؤْمِنِينَ ﴿٧٨﴾

10 **Yunus**/78. Onlar (Musa'ya): "Siz bizi babalarımızı üzerinde bulduğumuz yoldan çeviresiniz de, bu ülkede[91] ululuk sizin olsun diye mi bize geldiniz? Biz size inanmıyoruz" dediler.

فَلَا تَكُنْ فِي مِرْيَةٍ مِمَّا يَعْبُدُ هَؤُلَاءِ مَا يَعْبُدُونَ إِلَّا كَمَا يَعْبُدُ آبَاؤُهُمْ مِنْ قَبْلُ وَإِنَّا لَمُوَفُّوهُمْ نَصِيبَهُمْ غَيْرَ مَنْقُوصٍ ﴿١٠٩﴾

11 **Hud**/109. Bunların taptıkları şeyler konusunda şüphen olmasın; onlar da daha önce babalarının tapmış oldukları gibi (putlara) tapmaktadırlar. Hiç şüphesiz, onlara paylarını eksiksiz olarak ödeyeceğiz.

[91] Arapça'da arz kelimesi yeryüzü anlamına geldiği gibi, herhangi bir yeryüzü parçası için de kullanılmaktadır. Kur'an'da her iki kullanımın da örnekleri vardır.

إِنَّهُمْ أَلْفَوْا آبَآءَهُمْ ضَالِّينَ ﴿٦٩﴾ فَهُمْ عَلَىٰ آثَارِهِمْ يُهْرَعُونَ ﴿٧٠﴾

37 **Saffat**/69. Onlar, babalarını sapık kimseler olarak bulmuşlardı. 70. Öyleyken yine de onların izlerinden kovalanırcasına koşturuyorlardı.

وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا مَآ أَنزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَآءَنَآ أَوَلَوْ كَانَ الشَّيْطَانُ يَدْعُوهُمْ إِلَىٰ عَذَابِ السَّعِيرِ ﴿٢١﴾

31 **Lokman**/21. Onlara: "Allah'ın indirdiğine uyun!" denince: "Hayır, biz atalarımızı üzerinde bulduğumuz yola uyarız" derler. Ya Şeytan, atalarını alevli ateşin azabına çağırmış idiyse!

أَمْ آتَيْنَاهُمْ كِتَابًا مِّن قَبْلِهِ فَهُم بِهِ مُسْتَمْسِكُونَ ﴿٢١﴾ بَلْ قَالُوا إِنَّا وَجَدْنَآ آبَاءَنَا عَلَىٰ أُمَّةٍ وَإِنَّا عَلَىٰ آثَارِهِم مُّهْتَدُونَ ﴿٢٢﴾

43 **Zuhruf**/21. Yoksa onlara daha önce bir kitap verdik de ona mı sarılıyorlar? 22. Hayır, sadece: "Biz babalarımızı bir din üzerinde bulduk, biz de onların izlerinden gitmekteyiz" diyorlar.

وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا مَآ أَنزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَآ أَلْفَيْنَا عَلَيْهِ آبَآءَنَآ أَوَلَوْ كَانَ آبَآؤُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ شَيْئًا وَلَا يَهْتَدُونَ ﴿١٧٠﴾

2 **Bakara**/170. Onlara: "Allah'ın indirdiğine uyun!" denildiği zaman: "Hayır, biz atalarımızı üzerinde bulduğumuz yola uyarız" derler. Ya ataları bir şey düşünemeyen ve doğru yolda olmayan kimseler idiyseler!

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا إِلَىٰ مَآ أَنزَلَ اللَّهُ وَإِلَى الرَّسُولِ قَالُوا حَسْبُنَا مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَآءَنَآ أَوَلَوْ كَانَ آبَآؤُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ شَيْئًا وَلَا يَهْتَدُونَ ﴿١٠٤﴾ يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا عَلَيْكُمْ أَنفُسَكُمْ لَا يَضُرُّكُم مَّن ضَلَّ إِذَا اهْتَدَيْتُمْ إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٠٥﴾

5 **Maide**/104. Onlara: "Allah'ın indirdiğine ve Allah'ın elçisine gelin!" dendiği zaman: "Atalarımızı üzerinde bulduğumuz yol bize yeter" derler. Ya ataları bir şey bilmeyen ve doğru yolda olmayan kimseler idiyseler! 105. Ey inananlar! Siz kendinize bakın. Siz doğru yolda olduktan sonra, (yoldan) sapanın size bir zararı dokunmaz. Hepinizin dönüşü Allah'adır, O yapmakta olduklarınızı size bildirecektir.

b) Bilgi Vasıtalarını Etkin Kullanmamak

ba) Zanna Uymak

مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ ﴿٣٦﴾ أَمْ لَكُمْ كِتَابٌ فِيهِ تَدْرُسُونَ ﴿٣٧﴾ إِنَّ لَكُمْ فِيهِ لَمَا تَخَيَّرُونَ ﴿٣٨﴾ أَمْ لَكُمْ أَيْمَانٌ عَلَيْنَا بَالِغَةٌ إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ إِنَّ لَكُمْ لَمَا تَحْكُمُونَ ﴿٣٩﴾ سَلْهُمْ أَيُّهُم بِذَٰلِكَ زَعِيمٌ ﴿٤٠﴾ أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ فَلْيَأْتُوا بِشُرَكَائِهِمْ إِن كَانُوا صَادِقِينَ ﴿٤١﴾

68 **Kalem**/36. Neyiniz var? Ne biçim hükmediyorsunuz? 37-38. Yoksa okuduğunuz ve her istediğiniz şeyi içinde bulduğunuz bir kitabınız mı var? 39. Yoksa size: "Dilediğiniz gibi hükmedin" diye, kıyamete kadar sürecek bir ahit mi verdik? 40. (Ey Muhammed!) Onlara sor, bunu hangisi üzerine alır? 41. Yoksa onların ortakları mı vardır? Doğru sözlü iseler ortaklarını getirsinler.

إِنْ هِيَ إِلاَّ أَسْمَآءٌ سَمَّيْتُمُوهَآ أَنتُمْ وَآبَآؤُكُم مَّآ أَنزَلَ اللَّهُ بِهَا مِن سُلْطَانٍ إِن يَتَّبِعُونَ إِلاَّ الظَّنَّ وَمَا تَهْوَى الأَنفُسُ وَلَقَدْ جَآءَهُم مِّن رَّبِّهِمُ الْهُدَى ﴿٢٣﴾

53 **Necm**/23. Bunlar (putlar) sizin ve atalarınızın taktığı birtakım isimlerden başka bir şey değildir. Allah buna dair bir delil indirmemiştir. Kendilerine Rablerinden doğruluk rehberi gelmiş olduğu hâlde, onlar sadece zanna ve canlarının istediğine uymaktadırlar.

إِنَّ الَّذِينَ لاَ يُؤْمِنُونَ بِالآخِرَةِ لَيُسَمُّونَ الْمَلآئِكَةَ تَسْمِيَةَ الأُنثَى ﴿٢٧﴾ وَمَا لَهُم بِهِ مِنْ عِلْمٍ إِن يَتَّبِعُونَ إِلاَّ الظَّنَّ وَإِنَّ الظَّنَّ لاَ يُغْنِي مِنَ الْحَقِّ شَيْئًا ﴿٢٨﴾

53 **Necm**/27. Ahirete inanmayanlar, meleklere dişi adları takarlar. 28. Oysa onların bu hususta bir bilgileri yoktur, sadece zanna uymaktadırlar, zan ise gerçek karşısında hiçbir yarar sağlamaz.

وَمَا يَتَّبِعُ أَكْثَرُهُمْ إِلاَّ ظَنًّا إِنَّ الظَّنَّ لاَ يُغْنِي مِنَ الْحَقِّ شَيْئًا إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ ﴿٣٦﴾

10 **Yunus**/36. Onların çoğu ancak zanna uyarlar. Zan ise, gerçek karşısında hiçbir yarar sağlamaz.[92] Doğrusu Allah onların yaptıklarını bilmektedir.

قَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا سُبْحَانَهُ هُوَ الْغَنِيُّ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الأَرْضِ إِنْ عِندَكُم مِّن سُلْطَانٍ بِهَذَا أَتَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ مَا لاَ تَعْلَمُونَ ﴿٦٨﴾

10 **Yunus**/68. "Allah çocuk edindi" dediler – Haşa, o muhtaç değildir, (çünkü) göklerde olanlar ve yerde olanlar O'nundur–; Buna dair elinizde bir belgeniz yoktur. Allah'a karşı bilmediğiniz şeyler mi söylüyorsunuz?

وَقَالُوا لَوْ شَآءَ الرَّحْمَنُ مَا عَبَدْنَاهُم مَا لَهُم بِذَلِكَ مِنْ عِلْمٍ إِنْ هُمْ إِلاَّ يَخْرُصُونَ ﴿٢٠﴾

43 **Zuhruf**/20. "Eğer Rahman dilemiş olsaydı, biz bunlara (putlara) kulluk etmezdik" derler. Buna dair bir bilgileri yoktur; onlar sadece tahmin yürütüyorlar.

bb) Aklın, Arzuların Güdümüne Girmesi (Hevâya Uymak)

فَمَا لَهُمْ عَنِ التَّذْكِرَةِ مُعْرِضِينَ ﴿٤٩﴾ كَأَنَّهُمْ حُمُرٌ مُّسْتَنفِرَةٌ ﴿٥٠﴾ فَرَّتْ مِن قَسْوَرَةٍ ﴿٥١﴾

74 **Müddessir**/49. Bunlara ne oluyor ki, öğütten yüz çeviriyorlar? 50-51. Arslandan ürkerek kaçan yabani merkeplere benzerler.

وَلَقَدْ ذَرَأْنَا لِجَهَنَّمَ كَثِيرًا مِّنَ الْجِنِّ وَالإِنسِ لَهُمْ قُلُوبٌ لاَ يَفْقَهُونَ بِهَا وَلَهُمْ أَعْيُنٌ لاَ يُبْصِرُونَ بِهَا وَلَهُمْ آذَانٌ لاَ يَسْمَعُونَ بِهَآ أُولَئِكَ كَالأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ أُولَئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ ﴿١٧٩﴾

7 **A'raf**/179. Andolsun, cehennem için, bir çok cin ve insan yarattık.[93] Onların kalpleri vardır, onlarla anlamazlar; gözleri vardır, onlarla görmezler; kulakları vardır, onlarla işitmezler. İşte bunlar hayvanlar gibidirler; hayır, hayır, bunlar daha da şaşkındır. İşte bunlar bön kimselerdir.

---

[92] Bu pasaj genellikle "... zan ise, gerçeklikten bir şey ifade etmez" şeklinde çevrilmektedir. Oysa, *ağnâ* fiili hiçbir zaman "bir şey ifade etmek" anlamına gelmez. Kur'an'da bu fiilin (*min* ve *'an* harf-i cerleriyle) kullanıldığı ifade kalıbının pekçok örneği vardır ve hepsinde de, "bir şeye karşı korumak, yarar sağlamak" veya "bir şeyden müstağni kılmak" gibi anlamlara gelmektedir.

[93] Bazı cinler ve insanların cehennemi hak etmelerinin nedenleri ayetin devamında belirtilmektedir.

فَإِنْ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَكَ فَاعْلَمْ أَنَّمَا يَتَّبِعُونَ أَهْوَآءَهُمْ وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنِ اتَّبَعَ هَوَاهُ بِغَيْرِ هُدًى مِنَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ لاَ يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٥٠﴾

28 **Kasas/50.** (Ey Muhammed!) Eğer senin bu talebine karşılık veremezlerse,[94] onların sadece heveslerine uyduklarını bil. Allah'tan bir yol gösterici olmadan hevesine uyandan daha sapık kim vardır? Şüphesiz Allah, haksızlık edenleri doğru yola eriştirmez.

وَمِنْهُمْ مَنْ يَسْتَمِعُونَ إِلَيْكَ أَفَأَنْتَ تُسْمِعُ الصُّمَّ وَلَوْ كَانُوا لاَ يَعْقِلُونَ ﴿٤٢﴾ وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْظُرُ إِلَيْكَ أَفَأَنْتَ تَهْدِي الْعُمْيَ وَلَوْ كَانُوا لاَ يُبْصِرُونَ ﴿٤٣﴾

10 **Yunus/42.** İçlerinden seni dinleyenler vardır. Onlar akıllarını kullanmıyorsa, sen hiç sağırlara işittirebilir misin? 43. İçlerinden sana bakanlar vardır. Onlar görmüyorlarsa, sen hiç körlere yol gösterebilir misin?[95]

وَمَا لَكُمْ أَلاَّ تَأْكُلُوا مِمَّا ذُكِرَ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَقَدْ فَصَّلَ لَكُمْ مَا حَرَّمَ عَلَيْكُمْ إِلاَّ مَا اضْطُرِرْتُمْ إِلَيْهِ وَإِنَّ كَثِيرًا لَيُضِلُّونَ بِأَهْوَآئِهِمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِالْمُعْتَدِينَ ﴿١١٩﴾

6 **En'am/119.** Allah'ın adının üzerine anıldığı şeylerden niye yemiyesiniz ki? Oysa, zorunlu kalmanız dışında, size haram kıldığı şeyleri (Allah) size açıklamıştır. Çoğu kimse bilmeden hevalarına uyarak insanları şaşırtıyorlar. Şüphesiz senin Rabbin aşırı gidenleri çok iyi bilir.

وَلَقَدْ مَكَّنَّاهُمْ فِيمَآ إِنْ مَكَّنَّاكُمْ فِيهِ وَجَعَلْنَا لَهُمْ سَمْعًا وَأَبْصَارًا وَأَفْئِدَةً فَمَآ أَغْنَى عَنْهُمْ سَمْعُهُمْ وَلاَ أَبْصَارُهُمْ وَلاَ أَفْئِدَتُهُمْ مِنْ شَيْءٍ إِذْ كَانُوا يَجْحَدُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٢٦﴾

46 **Ahkaf/26.** (Ey Mekkeli putperestler!) Biz onları (Ad kavmini), sizi yerleştirmediğimiz yerlere yerleştirmiş ve onlara kulaklar, gözler ve kalpler bahşetmiştik; ama Allah'ın ayetlerini bile bile inkar ettikleri için kulakları, gözleri ve kalpleri onlara bir fayda sağlamadı ve alaya aldıkları şeyler onları kuşatıp yokediverdi.

أَمْ تَأْمُرُهُمْ أَحْلاَمُهُمْ بِهَذَآ أَمْ هُمْ قَوْمٌ طَاغُونَ ﴿٣٢﴾

52 **Tur/32.** Bunu[96] onlara akılları mı buyuruyor? Yoksa onlar azgın bir millet midirler?

بَلِ اتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَهْوَآءَهُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ فَمَنْ يَهْدِي مَنْ أَضَلَّ اللَّهُ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ ﴿٢٩﴾

30 **Rum/29.** Hayır; haksızlık edenler, bilgisizce kendi heveslerine uymuşlardır. Allah'ın saptırdığını kim yola getirebilir? Onların yardımcıları da yoktur.

---

[94] Müşriklerden talep edilen şey, Hz. Musa'ya ve Hz. Muhammed'e verilenlerden daha doğru bir kitap getirmeleridir (bkz. 28 Kasas/48-49).

[95] Mekke müşrikleri Hz. Peygamber'i tanıyor, tebliğ ettiği Kur'an'ı dinliyorlardı. Ancak, onun vahiy ve mesajını kabul etmeme konusunda peşin hüküm vermiş olanlar, Kur'an'ın söylediklerini [illegible] ne kadar makul ve haklı gelse de, inançlarını ve yaşamlarını değiştirmiyorlardı.

[96] Burada sözkonusu olan, Hz. Peygamber'in şair olduğu yolundaki iddialar. Kur'an bu [illegible] bilgisel bir temeli olmadığını hatırlatmaktadır.

أَفَمَنْ كَانَ عَلَى بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّهِ كَمَنْ زُيِّنَ لَهُ سُوءُ عَمَلِهِ وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ ﴿١٤﴾

47 **Muhammed**/14. Rabbinin katından bir belgesi olan kimse, kötü işi kendisine güzel gösterilen kimseye benzer mi? Bunlar heveslerine uymuşlardır.

أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَتَكُونَ لَهُمْ قُلُوبٌ يَعْقِلُونَ بِهَا أَوْ آذَانٌ يَسْمَعُونَ بِهَا فَإِنَّهَا لَا تَعْمَى الْأَبْصَارُ وَلَكِنْ تَعْمَى الْقُلُوبُ الَّتِي فِي الصُّدُورِ ﴿٤٦﴾

22 **Hac**/46. Yeryüzünde dolaşmıyorlar mı ki, akledecekleri kalpleri, işitecekleri kulakları olsun. Görmeyen, gözler değil, fakat göğüslerde olan gönüller görmemektedir.

H. BİLGİNİN GETİRDİĞİ SORUMLULUKLAR

Kur'an, teori-pratik ayırımını aşan, bu ikisinin birlikteliğini (praksis) öngören takvâ ilkesini getirmiştir. Ne davranışa yansımayan sözde imanın, ne de insanın ahlaki gelişimine katkısı olmayan bilginin Kur'an açısından bir önemi vardır. İnsanın yeryüzündeki imtihanının konusunu, onun 'insan' olma potansiyelini gerçekleştirmesi olarak tanımlayacak olursak, bu sürecin yarısı doğru bilgiyi elde etme çabası, diğer yarısı da, bu doğru bilginin gerektirdiği pratiktir (sâlih amel). Bu açıdan bakıldığında, Ahlak bölümünde ele alınacak konular, baştan sona bilginin getirdiği sorumluluklar olarak görülebilir. Bu başlık altında ise, sadece Kur'an'ın bilgi sahiplerine kendi toplumlarına karşı ne gibi sorumluluklar yüklediğine işaret eden pasajlara yer verilmiştir.

وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ الَّذِي آتَيْنَاهُ آيَاتِنَا فَانْسَلَخَ مِنْهَا فَأَتْبَعَهُ الشَّيْطَانُ فَكَانَ مِنَ الْغَاوِينَ ﴿١٧٥﴾ وَلَوْ شِئْنَا لَرَفَعْنَاهُ بِهَا وَلَكِنَّهُ أَخْلَدَ إِلَى الْأَرْضِ وَاتَّبَعَ هَوَاهُ فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ الْكَلْبِ إِنْ تَحْمِلْ عَلَيْهِ يَلْهَثْ أَوْ تَتْرُكْهُ يَلْهَثْ ذَلِكَ مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَاقْصُصِ الْقَصَصَ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ﴿١٧٦﴾ سَاءَ مَثَلًا الْقَوْمُ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَأَنْفُسَهُمْ كَانُوا يَظْلِمُونَ ﴿١٧٧﴾ مَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِي وَمَنْ يُضْلِلْ فَأُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿١٧٨﴾

7 **A'raf**/175. (Ey Muhammed!) Onlara, kendisine ayetlerimizi verdiğimiz, sonra onlardan sıyrılan ve Şeytan'ın kendi peşine taktığı ve böylece azgınlardan olan kişinin haberini de oku. 176. Dileseydik onu âyetlerimizle üstün kılardık. Fakat o dünyaya meyletti ve hevasına uydu. Bunun durumu, köpeğin durumuna benzer; üstüne varsan da dilini sarkıtıp solur, bıraksan da dilini sarkıtıp solur. İşte, âyetlerimizi yalanlayanların durumu budur. Bu kıssaları anlat da düşünsünler.[97] 177. Âyetlerimizi yalanlayan ve kendilerine yazık eden topluluk ne kötü bir örnektir. 178. Allah'ın doğru yola koyduğu kimse, yolunda olur. Ama kimi saptırırsa, işte onlar kaybedenlerdir.

وَمِنَ النَّاسِ وَالدَّوَابِّ وَالْأَنْعَامِ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ كَذَلِكَ إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ غَفُورٌ ﴿٢٨﴾

35 **Fatır**/28. İnsanlar, yerde yürüyenler ve davarlar da böyle çeşit çeşit renktedirler. Kulları arasında, Allah'tan (gerçekten) korkanlar ancak bilginlerdir. Allah üstündür, çok bağışlayıcıdır.

[97] Tefsirlerde yer alan rivayetlerde, bu ayetlerde söz konusu edilen kişinin Umeyye b. Ebî's-Salt olduğu zikredilmektedir. Ancak, bu tiplemenin bunun kıyamete kadar karşılaşılabilecek bir tip ve tutum olduğu da bir gerçektir.

فَخَرَجَ عَلَى قَوْمِهِ فِي زِينَتِهِ قَالَ الَّذِينَ يُرِيدُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا يَالَيْتَ لَنَا مِثْلَ مَآ أُوتِيَ قَارُونُ إِنَّهُ لَذُو حَظٍّ عَظِيمٍ ﴿٧٩﴾ وَقَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَيْلَكُمْ ثَوَابُ اللَّهِ خَيْرٌ لِمَنْ آمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا وَلَا يُلَقَّاهَآ إِلَّا الصَّابِرُونَ ﴿٨٠﴾

28 **Kasas**/79. (Kârun) tüm debdebesiyle kavminin karşısına çıkınca, dünya hayatını isteyenler: "Keşke Kârun'a verildiği gibi bize de verilse; gerçekten o çok şanslı biri" demişlerdi. 80. Kendilerine ilim verilmiş olanlar ise: "Size yazıklar olsun; inanan ve yararlı iş işleyenler için Allah'ın ödülü daha iyidir. Ona da ancak sabredenler kavuşabilir" demişlerdi.

فَلَوْلَا كَانَ مِنَ الْقُرُونِ مِنْ قَبْلِكُمْ أُولُوا بَقِيَّةٍ يَنْهَوْنَ عَنِ الْفَسَادِ فِي الْأَرْضِ إِلَّا قَلِيلًا مِمَّنْ أَنْجَيْنَا مِنْهُمْ وَاتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا مَآ أُتْرِفُوا فِيهِ وَكَانُوا مُجْرِمِينَ ﴿١١٦﴾

11 **Hud**/116. Sizden önceki nesillerin içinde, kendilerini kurtardıklarımızdan bir kısmı dışında da yeryüzünde bozgunculuğa engel olacak erdem sahipleri[98] bulunmalı değil miydi? Ama zalimler, kendilerine verilen bolluğa kapılıp azdılar ve suçlu oldular.

أَتَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَتَنْسَوْنَ أَنْفُسَكُمْ وَأَنْتُمْ تَتْلُونَ الْكِتَابَ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٤٤﴾

2 **Bakara**/44. Siz, Kitab'ı okuyup dururken, kendinizi unutarak, insanlara mı iyilik yapmalarını emrediyorsunuz? Hiç düşünmez misiniz?

وَلِيَعْلَمَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَيُؤْمِنُوا بِهِ فَتُخْبِتَ لَهُ قُلُوبُهُمْ وَإِنَّ اللَّهَ لَهَادِ الَّذِينَ آمَنُوا إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٥٤﴾

22 **Hac**/54. Bu, kendilerine ilim verilenlerin, Kur'an'ın Rabbinden bir gerçek olduğunu bilip de, ona inanmaları ve gönüllerini bağlamaları içindir. Allah inananları şüphesiz doğru yola eriştirir.

مَثَلُ الَّذِينَ حُمِّلُوا التَّوْرَاةَ ثُمَّ لَمْ يَحْمِلُوهَا كَمَثَلِ الْحِمَارِ يَحْمِلُ أَسْفَارًا بِئْسَ مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٥﴾

62 **Cuma**/5. Kendilerine Tevrat yüklendiği hâlde, onu taşıyamayanların durumu, sırtına kitap yüklenmiş eşeğin durumu gibidir. Allah'ın âyetlerini yalanlayan topluluğun durumu ne kötü bir örnektir. Allah haksızlık eden toplumu doğru yola eriştirmez.

لَوْلَا يَنْهَاهُمُ الرَّبَّانِيُّونَ وَالْأَحْبَارُ عَنْ قَوْلِهِمُ الْإِثْمَ وَأَكْلِهِمُ السُّحْتَ لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَصْنَعُونَ ﴿٦٣﴾

5 **Maide**/63. Rabbanilerin ve Hahamların, onlara günah söz söylemeyi ve haram yemeyi yasak etmeleri gerekmez miydi? Yapmakta oldukları şey ne kötüdür.

[98] Burada 'erdem sahipleri' olarak çevirdiğimiz *ulû bakıyye* ifadesindeki *bakıyye* kelimesine, akıl, ahlaki güç, üstünlük gibi anlamlar da verilmiştir. Bu kelime her halükarda toplumun bütün bireylerinde bulunmayan, ancak kendisine sahip olanların da topluma rehberlik etmelerini gerektiren bilgisel/ahlaki bir donanımı ifade etmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DİN

Din, en geniş anlamıyla dünya görüşüdür. Ferdin hayatını anlamlandıran, ona meşruiyet kazandıran bir bilgi-inanç sistemidir. İlahî din (*ed-dîn*), Hz. Adem ile Hz. Muhammed arasında çok sayıda peygamberin Allah'tan vahiy yoluyla alıp, insanlara açıkladıkları öğretidir. Garaudy'nin ifade ettiği gibi, "Hepsi için ortak olan şey, sık sık tahrif olan, fakat çok sade bir öğreti olarak yeniden getirilen ilahî mesajdır. Bu mesaj şudur: Tevhid, O'nsuz dünyanın kaos olacağı Allah'ın birliği; takva dışında hiçbir insanın diğerinden üstün olmadığı insanların birliği; tabiat olaylarından ve tarihî olgulardan peygamberlerin sözlerine kadar ayetleriyle Allah'ın bize işaret ettiği hayatın anlamının birliği; Allah'ın iradesine uyarak insan toplumlarını ve dünyayı yeniden şekillendirmek için insanın sorumluluğu ve eylem yapma ödevi". Bu dinin evrensel ismi, Kur'ana göre 'İslam'dır. Bu bölümde, Kur'an'ın indiği dönemde o coğrafyadaki dinî grupların genel yapılarını ele alan pasajlara yer verilecektir. Hz. Muhammed'in bu ilahî dini son defa diriltici çağrısına müspet cevap veren Müslümanlar, daha önce bu dinin özünden uzaklaşmış iki fraksiyonuna müntesip olan Yahudiler, Hıristiyanlar ve asıl ana gövdeyi oluşturan müşriklerin aldıkları karşıt tutumlar. İslam dininin özünü oluşturan İtikat, İbadet, Ahlak ve Toplumsal Düzen ise, bundan sonraki bölümlerde müstakil olarak ele alınacaktır.

A. İNSANIN YARATILIŞ AMACI: DENENME (İMTİHAN)

İslamî dünya görüşünün temel tezi, insanın yeryüzünde denenmekte olduğudur. Denenme, Kur'an'a göre, insanoğlunun yeryüzündeki serüveninin adıdır. Bu ise, denenmekte olan 'insan' açısından zorunlu olarak birtakım donanımları gerektirmektedir. Bunların başında ahlaki özgürlük ve denemenin konusunu gerçekleştirebilme kabiliyeti gelir. Kur'an'ın, yeryüzünde denendiğini/sınandığını belirttiği insan bu iki donanıma da sahiptir. O, ahlaki anlamda iyi ve kötü davranışları tanıma, tasarlama, seçme ve yapma konusunda hem yetkin, hem de özgürdür. Kur'an'da insanoğlunun yeryüzünde nelerle denendiğine de temas edilir. Bunların hepsini 'darlık/sıkıntı' ve 'bolluk/rahatlık' şeklinde özetleyebiliriz. Denenmenin zorunlu sonucu ise, kazanma veya kaybetme, dolayısıyla da ödüllendirilme veya cezalandırılmadır. Ahiret hayatı, işte bu denenme dolayısıyla vardır.

وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ لِيَجْزِيَ الَّذِينَ أَسَاءُوا بِمَا عَمِلُوا وَيَجْزِيَ الَّذِينَ أَحْسَنُوا بِالْحُسْنَى ﴿٣١﴾ الَّذِينَ يَجْتَنِبُونَ كَبَائِرَ الْإِثْمِ وَالْفَوَاحِشَ إِلَّا اللَّمَمَ إِنَّ رَبَّكَ وَاسِعُ الْمَغْفِرَةِ هُوَ أَعْلَمُ بِكُمْ إِذْ أَنْشَأَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَإِذْ أَنْتُمْ أَجِنَّةٌ فِي بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ فَلَا تُزَكُّوا أَنْفُسَكُمْ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنِ اتَّقَى ﴿٣٢﴾

53 **Necm/31.** Göklerde olanlar ve yerde olanlar Allah'ındır. O, kötü davrananlara, işlediklerinin karşılığını verir; iyi davrananlara ise, daha iyisiyle karşılık verir. 32. Ufak tefek kabahatler bir yana, büyük günahlardan ve hayasızlıklardan sakınanlar(a gelince), Rabbinin bağışı boldur. Sizi yerden var ederken ve siz annelerinizin karınlarında cenin hâlinde iken sizleri en iyi bilen O'dur. Kendinizi temize çıkarmayın; O kimin sakındığını en iyi bilendir.

وَالسَّمَاءِ وَالطَّارِقِ ﴿١﴾ وَمَا أَدْرَاكَ مَا الطَّارِقُ ﴿٢﴾ النَّجْمُ الثَّاقِبُ ﴿٣﴾ إِنْ كُلُّ نَفْسٍ لَمَّا عَلَيْهَا حَافِظٌ ﴿٤﴾

86 **Tarık/1.** Göğe ve gece ortaya çıkana andolsun. 2. Gece ortaya çıkanın ne olduğunu sen bilir misin? 3. O, ışığıyla karanlığı delen yıldızdır. 4. Üzerinde gözeticisi bulunmayan kimse yoktur.

وَإِذْ أَخَذَ رَبُّكَ مِنْ بَنِي آدَمَ مِنْ ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَأَشْهَدَهُمْ عَلَى أَنْفُسِهِمْ أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ قَالُوا بَلَى شَهِدْنَا أَنْ تَقُولُوا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّا كُنَّا عَنْ هَذَا غَافِلِينَ ﴿١٧٢﴾ أَوْ تَقُولُوا إِنَّمَا أَشْرَكَ آبَاؤُنَا مِنْ قَبْلُ وَكُنَّا ذُرِّيَّةً مِنْ بَعْدِهِمْ أَفَتُهْلِكُنَا بِمَا فَعَلَ

7 **A'raf/172-173.** Kıyamet günü: "Bizim bundan haberimiz yoktu" veya "Daha önce babalarımız ortak koşmuşlardı, biz de onlardan sonra gelen bir nesildik. (haldu) batıl sayanların yaptıklarından ötürü bizi yok mu edeceksin?" demeyesiniz diye. Rabbin Ademoğullarının bellerinden soylarını alıp onları kendilerine tanık tutmuş ve

الْمُبْطِلُونَ ﴿١٧٣﴾ وَكَذٰلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ وَلَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿١٧٤﴾

"Ben sizin Rabbiniz değil miyim?" (demişti). Onlar da: "Evet, (biz buna) tanığız" demişlerdi.[99] 174. (Hakka) dönsünler diye âyetleri böyle açık açık anlatıyoruz.

هُوَ الَّذِي جَعَلَكُمْ خَلَائِفَ فِي الْأَرْضِ فَمَنْ كَفَرَ فَعَلَيْهِ كُفْرُهُ وَلَا يَزِيدُ الْكَافِرِينَ كُفْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ إِلَّا مَقْتًا وَلَا يَزِيدُ الْكَافِرِينَ كُفْرُهُمْ إِلَّا خَسَارًا ﴿٣٩﴾

35 **Fatır**/39. Sizleri yeryüzünde halifeler kılan O'dur. Kafirin küfrü kendi aleyhinedir. Kafirlerin küfürleri Rableri katında yalnız kendilerine olan öfkeyi artırır. Kafirlerin küfürleri ancak kayıplarını artırır.[100]

وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَجَعَلَ النَّاسَ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَا يَزَالُونَ مُخْتَلِفِينَ ﴿١١٨﴾ إِلَّا مَنْ رَحِمَ رَبُّكَ وَلِذٰلِكَ خَلَقَهُمْ وَتَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿١١٩﴾

11 **Hud**/118-119. Rabbin dileseydi, insanları tek bir millet yapardı. Ama Rabbinin esirgedikleri hariç esasen onları bunun için yaratmıştır, onlar hâla ayrılıktadırlar. Rabbinin: "Andolsun cehennemi hep insanlar ve cinlerle dolduracağım" sözü yerine gelmiştir.[101]

وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَلَئِنْ قُلْتَ إِنَّكُمْ مَبْعُوثُونَ مِنْ بَعْدِ الْمَوْتِ لَيَقُولَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ هٰذَا إِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ ﴿٧﴾

11 **Hud**/7. Hanginizin daha güzel iş işleyeceğini denemek için, arşı su üzerinde iken gökleri ve yeri yaratan O'dur. (Ey Muhammed!) "Siz ölümden sonra dirileceksiniz" desen, inkar edenler: "Bu apaçık büyüden başka bir şey değildir" derler.

---

[99] Bazı Kur'an yorumcuları bu olayın ayniyle gerçekleştiği kanaatindedir. Fakat bu yorum Platoncu felsefenin ruh-beden ayırımına dayanmaktadır. Oysa, Kur'an'a dayanarak ruh-beden ayırımı yapmak pek mümkün görünmemektedir. Ayrıca, ayete dikkatle bakıldığında, insanların ruhları alınıp da onlara hitap edilmediği, bellerinden soyları alınıp, onlara hitap edildiği görülür. Bu itibarla, burada, Kur'an'da sık sık başvurulan sembolik anlatımın sözkonusu olduğu söylenebilir. Her halükarda, ayetin işlediği fikir şudur: İnsanoğlu Allah'ın varlığını ve en temel ahlaki gerçekleri görebilme yeteneğine sahiptir; Allah ona bu yeteneği yaratışta vermiştir. Dolayısıyla, peygamberle karşılaşmasa da, her insan denenmenin konusu olan en temel gerçekleri aklıyla, vicdanıyla görebilecek donanımdadır ve bunlardan ahirette sorumlu tutulacaktır.

[100] *'kufr'* kelimesi, Kur'an'ın başka dillere çevrilmesi en zor kelimelerindendir. Bu kelime esasen bir şeyi örtmek anlamına gelir. Örneğin, tohumun üzerini toprakla örttüğü için 'çiftçi', yapılan iyiliği görmezden geldiği için 'nankör', başkalarının ayıbını örttüğü için 'bağışlayan' *kâfir* olarak nitelenir. Aynı şekilde Kur'an, ilahî hakikatları tanımadıkları ve Allah'ın kendilerine bahşettiği nimetlere karşı nankörlük ettikleri için inkarcıları da *kâfir* olarak nitelemektedir. Arapça kullanımda bu kelimenin farklı anlamlarından biri ön plana çıksa da, kelime diğer anlamları da bünyesinde barındırmaktadır; ancak çeviride yalnızca bir anlamı seçme ve kelimeyi 'inkarcı' veya 'nankör' şeklinde çevirme zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Yukarıdaki pasajın çevirisinde her iki anlam da uygun düştüğü için, kafir ve küfür kelimelerini çevirmedik.

[101] Allah insanları, özgür iradeleriyle O'na yönelsinler, O da yardım ederek onları cennetine koysun diye yaratmıştır. Fakat Allah isyanı seçenleri de cehenneme dolduracağını ta başından bildirmektedir. Son ifade, bu vaadin tarihsel olarak gerçekleştiğini, birçok insanın cehennemi hak ettiğini ifade etmektedir.

وَهُوَ الَّذِي جَعَلَكُمْ خَلاَئِفَ الأَرْضِ وَرَفَعَ بَعْضَكُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ لِيَبْلُوَكُمْ فِي مَا آتَيكُمْ إِنَّ رَبَّكَ سَرِيعُ الْعِقَابِ وَإِنَّهُ لَغَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٦٥﴾

6 **En'am**/165. Sizi yeryüzünün halifeleri kılan ve size verdikleri ile sizi denemek için, mertebe bakımından kiminizi kiminizden üstün kılan O'dur. Rabbin cezalandırmada çabuktur. O bağışlar ve merhamet eder.

فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهِ فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ أَبْوَابَ كُلِّ شَيْءٍ حَتَّى إِذَا فَرِحُوا بِمَا أُوتُوا أَخَذْنَاهُمْ بَغْتَةً فَإِذَا هُمْ مُبْلِسُونَ ﴿٤٤﴾

6 **En'am**/44. Kendilerine hatırlatılan şeyi unuttuklarında, her şeyin kapısını onlara açtık. Kendilerine verilenlerle sevindikleri sırada, ansızın onları yakalayıverdik; şaşkın kalakaldılar.

وَكَذَلِكَ فَتَنَّا بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لِيَقُولُوا أَهَؤُلاَءِ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنْ بَيْنِنَا أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَعْلَمَ بِالشَّاكِرِينَ ﴿٥٣﴾

6 **En'am**/53. "Allah, aramızdan bunlara mı iyilikte bulundu?" desinler diye, onları birbiriyle denedik. Şükredenleri en iyi bilen Allah'tır, değil mi?

وَخَلَقَ اللَّهُ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضَ بِالْحَقِّ وَلِتُجْزَى كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ وَهُمْ لاَ يُظْلَمُونَ ﴿٢٢﴾

45 **Casiye**/22. Allah gökleri ve yeri bir amaç için yaratmıştır; herkese, kazandığının karşılığı verilir, onlara haksızlık edilmez.

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالإِنْسَ إِلاَّ لِيَعْبُدُونِ ﴿٥٦﴾

51 **Zariyat**/56. Ben cinleri ve insanları bana kulluk etmelerinden başka bir şey için yaratmadım.

إِنَّا جَعَلْنَا مَا عَلَى الأَرْضِ زِينَةً لَهَا لِنَبْلُوَهُمْ أَيُّهُمْ أَحْسَنُ عَمَلاً ﴿٧﴾

18 **Kehf**/7. (İnsanların) hangisinin daha iyi iş işleyeceğini denemek için, yeryüzünde olan şeyleri onların süsü yaptık.

وَاللَّهُ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَآءِ مَآءً فَأَحْيَا بِهِ الأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَآ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِقَوْمٍ يَسْمَعُونَ ﴿٦٥﴾ وَإِنَّ لَكُمْ فِي الأَنْعَامِ لَعِبْرَةً نُسْقِيكُمْ مِمَّا فِي بُطُونِهِ مِنْ بَيْنِ فَرْثٍ وَدَمٍ لَبَنًا خَالِصًا سَآئِغًا لِلشَّارِبِينَ ﴿٦٦﴾ وَمِنْ ثَمَرَاتِ النَّخِيلِ وَالأَعْنَابِ تَتَّخِذُونَ مِنْهُ سَكَرًا وَرِزْقًا حَسَنًا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٦٧﴾ وَأَوْحَى رَبُّكَ إِلَى النَّحْلِ أَنِ اتَّخِذِي مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا وَمِنَ الشَّجَرِ وَمِمَّا يَعْرِشُونَ ﴿٦٨﴾ ثُمَّ كُلِي مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ فَاسْلُكِي سُبُلَ رَبِّكِ ذُلُلاً يَخْرُجُ مِنْ بُطُونِهَا شَرَابٌ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ فِيهِ شِفَآءٌ لِلنَّاسِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٦٩﴾

16 **Nahl**/65. Allah gökten su indirir ve onunla, yere ölümünden sonra (yeniden) hayat verir. İşitenler için bunda bir ibret vardır. 66. Hayvanlarda da sizin için bir ibret vardır. Size onların karınlarındaki fışkı ile kan arasından, içimi kolay, hâlis bir süt içiriyoruz. 67. Kendisinden içki ve güzel rızık elde ettiğiniz hurma ağacının ürünlerinden ve üzümlerden (de içiriyoruz). Aklını kullananlar için bunda bir işaret vardır. 68-69. Rabbin bal arısına: "Dağlarda, ağaçlarda ve (insanların) kurduklan kovanlarda yuvalar edin; sonra her türlü üründen ye ve Rabbinin işlek olan yollarından yürü!" diye seslendi. Onların karınlarından, insanlara şifa olan farklı renklerde bir içecek çıkar. Düşünenler için bunda bir ibret vardır.

وَلَوْ شَآءَ اللَّهُ لَجَعَلَكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَكِنْ يُضِلُّ مَنْ يَشَآءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَآءُ وَلَتُسْـَٔلُنَّ عَمَّا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٩٣﴾

16 **Nahl**/93. Allah dileseydi, sizi tek bir millet yapardı. Ama O, dilediğini saptırır ve dilediğini doğru yola kor. Andolsun ki, yapmakta olduklarınızdan sorgulanacaksınız.

قَالَ إِنْ لَبِثْتُمْ إِلاَّ قَلِيلاً لَوْ أَنَّكُمْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١١٤﴾ أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لاَ تُرْجَعُونَ ﴿١١٥﴾

23 **Mu'minun**/114-115. (Allah cehennemliklere): "Pek az kaldınız; keşke (bunu) bilseydiniz. Yoksa sizi boşuna yarattığımızı ve Bize döndürülmeyeceğinizi mi sanıyordunuz?" der.

ٱلَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلاً وَهُوَ الْعَزِيزُ الْغَفُورُ ﴿٢﴾

67 **Mülk**/2. Hanginizin daha iyi iş işleyeceğini denemek için, ölümü ve yaşamı yaratan O'dur. O güçlüdür, çok bağışlayıcıdır.

الٓمٓ ﴿١﴾ أَحَسِبَ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُوٓا أَنْ يَقُولُوٓا آمَنَّا وَهُمْ لاَ يُفْتَنُونَ ﴿٢﴾ وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ صَدَقُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْكَاذِبِينَ ﴿٣﴾ أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ أَنْ يَسْبِقُونَا سَآءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿٤﴾ مَنْ كَانَ يَرْجُو لِقَآءَ اللَّهِ فَإِنَّ أَجَلَ اللَّهِ لَآتٍ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٥﴾ وَمَنْ جَاهَدَ فَإِنَّمَا يُجَاهِدُ لِنَفْسِهِ إِنَّ اللَّهَ لَغَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ ﴿٦﴾

29 **Ankebut**/1. Elif, Lâm, Mîm. 2-3. Biz kendilerinden öncekileri denemişken, insanlar denenmeden, "İnandık" demekle bırakılacaklarını mı sanırlar? Elbette, Allah doğruları bilecek ve elbette, yalancıları da bilecektir. 4. Yoksa kötülükleri işleyenler Bizi geçeceklerini mi sanırlar? Ne kötü hüküm veriyorlar! 5. Kim Allah'a kavuşmayı umuyorsa (bilsin ki), Allah'ın (belirttiği) süresi mutlaka gelecektir. O işitendir, bilendir. 6. Kim çaba gösterirse, ancak kendisi için çaba göstermiş olur. Allah kimseye muhtaç değildir.

وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِنَ الأَمْوَالِ وَالأَنْفُسِ وَالثَّمَرَاتِ وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ ﴿١٥٥﴾ ٱلَّذِينَ إِذَآ أَصَابَتْهُمْ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّآ إِلَيْهِ رَاجِعُونَ ﴿١٥٦﴾

2 **Bakara**/155. Andolsun ki, sizi biraz korkuyla, biraz açlıkla, mal, can ve ürün eksilmesiyle deneyeceğiz.[102] Dayananları müjdele! 156. Onlar, başlarına bir musibet geldiği zaman: "Kuşkusuz biz Allah'a aitiz ve elbette O'na döneceğiz" derler.

وَاعْلَمُوٓا أَنَّمَآ أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلاَدُكُمْ فِتْنَةٌ وَأَنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿٢٨﴾

8 **Enfal**/28. Mallarınızın ve çocuklarınızın bir sınama (vesilesi) olduğunu ve büyük ödülün Allah katında bulunduğunu bilin.

[102] Burada sayılan imtihan konuları hayatın gerçekleridir ve bu anlamda insanlığın kaderidir. Ancak, bunlara düçar olmak, toplumsal, siyasal, ekonomik vb. birtakım insanî nedenlere dayanır. Ayetin ortaya koyduğu gerçek, bu sınavın, karşılaşılan bütün bu durumlarda doğruyu ve ahlaki olanı seçerek kazanılacağıdır.

لَتُبْلَوُنَّ فِيٓ أَمْوَٰلِكُمْ وَأَنفُسِكُمْ وَلَتَسْمَعُنَّ مِنَ ٱلَّذِينَ أُوتُوا۟ ٱلْكِتَٰبَ مِن قَبْلِكُمْ وَمِنَ ٱلَّذِينَ أَشْرَكُوٓا۟ أَذًى كَثِيرًا ۚ وَإِن تَصْبِرُوا۟ وَتَتَّقُوا۟ فَإِنَّ ذَٰلِكَ مِنْ عَزْمِ ٱلْأُمُورِ ﴿١٨٦﴾

3 **Al-i İmran/186.** Mallarınız ve canlarınız konusunda sınanacaksınız ve sizden önce kendilerine Kitap verilenlerden ve (Allah'a) ortak koşanlardan, incitici çok söz işiteceksiniz. Eğer buna dayanır ve Allah'a saygılı olursanız, (bilin ki) bunlar, üzerinde durulmaya değer işlerdir.

وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ حَتَّىٰ نَعْلَمَ ٱلْمُجَٰهِدِينَ مِنكُمْ وَٱلصَّٰبِرِينَ وَنَبْلُوَ۟ أَخْبَارَكُمْ ﴿٣١﴾

47 **Muhammed/31.** İçinizden cihad edenleri[103] ve dayananları öğrenmek ve durumunuzu ortaya koymak için sizi deneyeceğiz.

إِنَّمَآ أَمْوَٰلُكُمْ وَأَوْلَٰدُكُمْ فِتْنَةٌ ۚ وَٱللَّهُ عِندَهُۥٓ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿١٥﴾

64 **Teğabün/15.** Doğrusu, mallarınız ve çocuklarınız bir imtihandır. Büyük ödül ise Allah katındadır.

B. İNSANIN İKİ TEMEL TERCİHİ: İMAN VE KÜFÜR

V. AHLAK bölümünde ele alacağımız olumlu ve olumsuz ahlakî tutum ve davranışlar bundan daha öncelikli ve daha önemli, birbirine karşıt iki dinî-ahlakî değere dayanmaktadır. Bunlar iman ve küfürdür. İman ve küfür, Allah'ın vahdaniyetine, ahirete ve Hz. Muhammed'in peygamberliğine (nübüvvet) yöneliktir. Bu iki temel ayrım, Kur'an'ın baştan sona hemen her sayfasına, her satırına sinmiştir. Kur'an'ın kullandığı diğer tüm ahlakî terminoloji, bu iki kavram ve kategori etrafında dönmektedir. Bu iki inanış biçimi/tercih anlaşılabilir mahiyettedir; yani her ikisinin de kültürel, ahlakî, psikolojik, ekonomik ve ilahî nedenleri vardır. Aşağıda, önce bunları belirleyen pasajlara, daha sonra da, bu tercihleri yapanların (mü'min-kafir) ahlakî niteliklerinin serdedildiği pasajlara yer verilecek.

1. İmanı (Hidâyet) ve Küfrü (Dalâlet) Doğuran Etkenler[104]

Tarih ve ahlak felsefesi çerçevesinde süregelen tartışmalarda, insanın davranışlarını ve bu davranışlarının gerisinde yatan tercihlerini belirleyen-etkileyen faktörler konusunda çok farklı tezler ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda kimi düşünce okulları insan iradesinin hangi faktörler tarafından belirlendiğini öne sürerken, kimi ekoller insan iradesi için bir özgürlük alanı aralamaya çalışmışlardır. Aynı tartışma Müslüman kelamcılar arasında da yapılmış ve yapılagelmektedir. Kur'an'da bu soruna ışık tutacak nitelikte pek çok pasaj vardır. Ancak bu pasajları okurken, Kur'an'ın bu felsefi kelamî sorunu çözme gibi bir hedefi olmadığını unutmamak gerekir. Onun ifadelerini biçimlendiren temel amacı, dindar bir dünya görüşü telkin etmektir. Aşağıdaki pasajları, bu özellikleri gözönünde bulundurarak okuduğumuzda görüyoruz ki, insan inanma veya inanmama konusunda tamamen özgürdür ve bu yüzden, yaptığı tercihten dolayı hesap verecektir.

---

[103] Cihad, kısaca didinmek, çaba sarfetmek anlamına gelmektedir. Kur'an'da bu kelime, [illegible] ilk dönemlerinde, '(Allah uğrunda) didinmek ve çaba sarfetmek' anlamında kullanılmış olmakla birlikte, belli bir dönemden sonra ve Medine dönemi boyunca, Allah için didinmenin o zaman için en gerekli biçimi olan '(Allah uğrunda) savaş'ı ifade etmek için kullanılmıştır. Bu kelimeyi sürekli 'savaşmak' yerine 'didinmek' şeklinde çevirmek, kelimenin kullanımındaki bu farklılaşmaya gösterilmeden geçmek, [illegible] kelimesi Türkçe'de sadece '(Allah uğrunda) çarpışmak' anlamına geldiği için, gerek [illegible] gerekse diğer pekçok pasajın çevirisi esnasında 'savaşmak' yerine 'cihad etmek' [illegible]

[104] krş. VI. A. Ahlakî Davranışın Oluşması.

a) İnsanın Kendinden Kaynaklanan Etkenler

كَلاَّ إِنَّ الْإِنسَانَ لَيَطْغَى ﴿٦﴾ أَنْ رَآهُ اسْتَغْنَى ﴿٧﴾

96 **Alak**/6-7. İnsanoğlu (hiçbir şeye) muhtaç olmadığını düşünmekle azgınlık etmektedir.

إِنَّ هَذِهِ تَذْكِرَةٌ فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذَ إِلَى رَبِّهِ سَبِيلاً ﴿١٩﴾

73 **Müzzemmil**/19. Bu bir öğüttür. Dileyen, Rabbine varan bir yol tutar.

ذَرْنِي وَمَنْ خَلَقْتُ وَحِيدًا ﴿١١﴾ وَجَعَلْتُ لَهُ مَالاً مَمْدُودًا ﴿١٢﴾ وَبَنِينَ شُهُودًا ﴿١٣﴾ وَمَهَّدْتُ لَهُ تَمْهِيدًا ﴿١٤﴾ ثُمَّ يَطْمَعُ أَنْ أَزِيدَ ﴿١٥﴾ كَلاَّ إِنَّهُ كَانَ لِآيَاتِنَا عَنِيدًا ﴿١٦﴾ سَأُرْهِقُهُ صَعُودًا ﴿١٧﴾ إِنَّهُ فَكَّرَ وَقَدَّرَ ﴿١٨﴾ فَقُتِلَ كَيْفَ قَدَّرَ ﴿١٩﴾ ثُمَّ قُتِلَ كَيْفَ قَدَّرَ ﴿٢٠﴾ ثُمَّ نَظَرَ ﴿٢١﴾ ثُمَّ عَبَسَ وَبَسَرَ ﴿٢٢﴾ ثُمَّ أَدْبَرَ وَاسْتَكْبَرَ ﴿٢٣﴾ فَقَالَ إِنْ هَذَا إِلاَّ سِحْرٌ يُؤْثَرُ ﴿٢٤﴾ إِنْ هَذَا إِلاَّ قَوْلُ الْبَشَرِ ﴿٢٥﴾ سَأُصْلِيهِ سَقَرَ ﴿٢٦﴾

74 **Müddessir**/11-14. (Ey Muhammed!) Tek olarak yaratıp, kendisine bol bol mal, çevresinde bulunan oğullar verdiğim ve nimetleri yaydıkça yaydığım kimseyi Bana bırak! 15. Bir de (verdiğim nimetleri) artırmamı umar. 16. Hayır, hayır; o, Bizim âyetlerimize karşı son derece inatçıdır. 17. Ben onu sarıp bir yokuşa sardıracağım. 18. O düşündü, ölçtü biçti. 19. Canı çıkası; ne biçim ölçüp biçti! 20. Canı çıkası; sonra yine ne biçim ölçüp biçti! 21. Sonra baktı. 22. Sonra kaşlarını çattı, suratını astı. 23. Sonra da, sırt çevirip büyüklük tasladı. 24-25. "Bu sadece öğretilegelen bir sihirdir. Bu Kur'an yalnızca bir insan sözüdür" dedi. 26. İşte bu adamı yakıcı bir ateşe yaslayacağım.[105]

إِنَّ سَعْيَكُمْ لَشَتَّى ﴿٤﴾ فَأَمَّا مَنْ أَعْطَى وَاتَّقَى ﴿٥﴾ وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَى ﴿٦﴾ فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْيُسْرَى ﴿٧﴾ وَأَمَّا مَنْ بَخِلَ وَاسْتَغْنَى ﴿٨﴾ وَكَذَّبَ بِالْحُسْنَى ﴿٩﴾ فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْعُسْرَى ﴿١٠﴾

92 **Leyl**/4. Ey insanlar! doğrusu sizin çalışmalarınız çeşitlidir. 5-7. Elinde bulunandan verenin, Allah'a karşı saygılı olanın ve en güzel sözü doğrulayanın işlerini kolaylaştırırız. 8-10. Ama, cimrilik eden, kendini zengin sayan, en güzel sözü yalanlayan kimsenin de güçlüklere uğramasını kolaylaştırırız.

سَأَصْرِفُ عَنْ آيَاتِيَ الَّذِينَ يَتَكَبَّرُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَإِنْ يَرَوْا كُلَّ آيَةٍ لاَ يُؤْمِنُوا بِهَا وَإِنْ يَرَوْا سَبِيلَ الرُّشْدِ لاَ يَتَّخِذُوهُ سَبِيلاً وَإِنْ يَرَوْا سَبِيلَ الْغَيِّ يَتَّخِذُوهُ سَبِيلاً ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَكَانُوا عَنْهَا غَافِلِينَ ﴿١٤٦﴾

7 **A'raf**/146. Yeryüzünde haksız yere büyüklenenleri, belgelerimden yüz çevirteceğim. Her belgeyi görseler, yine ona inanmayacaklar. Doğru yolu görseler, onu yol olarak benimsemeyecekler. Azgınlık yolunu görseler, hemen onu yol edinecekler. Bu, onların âyetlerimizi yalanlamaları ve ondan habersiz olmalarından ileri gelir.

[105] Bu şahıs, Mekke'nin ileri gelenlerinden Velîd b. Muğire'dir.

وَإِذْ أَخَذَ رَبُّكَ مِنْ بَنِي آدَمَ مِنْ ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَأَشْهَدَهُمْ عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ قَالُوا بَلَىٰ شَهِدْنَا أَنْ تَقُولُوا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّا كُنَّا عَنْ هَٰذَا غَافِلِينَ ﴿١٧٢﴾ أَوْ تَقُولُوا إِنَّمَا أَشْرَكَ آبَاؤُنَا مِنْ قَبْلُ وَكُنَّا ذُرِّيَّةً مِنْ بَعْدِهِمْ أَفَتُهْلِكُنَا بِمَا فَعَلَ الْمُبْطِلُونَ ﴿١٧٣﴾ وَكَذَٰلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ وَلَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿١٧٤﴾

7 A'raf/172-173. Kıyamet günü: "Bizim bundan haberimiz yoktu" veya "Daha önce babalarımız ortak koşmuşlardı, biz de onlardan sonra gelen bir nesildik, boşa çalışanların yaptıklarından ötürü bizi yok mu edeceksin?" demeyesiniz diye, Rabbun Ademoğullarının bellerinden soylarını alıp onları kendilerine tanık tutmuş ve: "Ben sizin Rabbiniz değil miyim?" (demişti). Onlar da: "Evet, (biz buna) tanığız" demişlerdi 174. (Hakka) dönsünler diye âyetleri böyle açık açık anlatıyoruz.[106]

وَلَوْ شِئْنَا لَرَفَعْنَاهُ بِهَا وَلَٰكِنَّهُ أَخْلَدَ إِلَى الْأَرْضِ وَاتَّبَعَ هَوَاهُ فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ الْكَلْبِ إِنْ تَحْمِلْ عَلَيْهِ يَلْهَثْ أَوْ تَتْرُكْهُ يَلْهَثْ ذَٰلِكَ مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَاقْصُصِ الْقَصَصَ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ﴿١٧٦﴾

7 A'raf/176. Dileseydik onu[107] âyetlerimizle üstün kılardık. Fakat o dünyaya meyletti ve hevasına uydu. Bunun durumu, köpeğin durumuna benzer: üstüne varsan da dilini sarkıtıp solur, bıraksan da dilini sarkıtıp solur. İşte, âyetlerimizi yalanlayanların durumu budur Bu kıssaları anlat da düşünsünler.

وَلَقَدْ ذَرَأْنَا لِجَهَنَّمَ كَثِيرًا مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ لَهُمْ قُلُوبٌ لَا يَفْقَهُونَ بِهَا وَلَهُمْ أَعْيُنٌ لَا يُبْصِرُونَ بِهَا وَلَهُمْ آذَانٌ لَا يَسْمَعُونَ بِهَا أُولَٰئِكَ كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ أُولَٰئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ ﴿١٧٩﴾

7 A'raf/179. Andolsun, cehennem için, bir çok cin ve insan yarattık. Onların kalpleri vardır, onlarla anlamazlar; gözleri vardır, onlarla görmezler; kulakları vardır, onlarla işitmezler. İşte bunlar hayvanlar gibidirler; hayır, hayır, bunlar daha da şaşkındır. İşte bunlar bön kimselerdir.

أَمْ تَحْسَبُ أَنَّ أَكْثَرَهُمْ يَسْمَعُونَ أَوْ يَعْقِلُونَ إِنْ هُمْ إِلَّا كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ سَبِيلًا ﴿٤٤﴾

25 Furkan, 44. Yoksa sen onların çoğunun söz dinlediklerini veya akıllarının erdiğini mi sanırsın? Onlar davarlar gibidirler, hatta yolca daha da sapıktırlar.

وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ خِلْفَةً لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يَذَّكَّرَ أَوْ أَرَادَ شُكُورًا ﴿٦٢﴾

25 Furkan/62 Düşünüp öğüt almak isteyen veya şükretmek isteyenler için gece ile gündüzü birbiri ardınca getiren O'dur

وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ وَإِنْ تَدْعُ مُثْقَلَةٌ إِلَىٰ حِمْلِهَا لَا يُحْمَلْ مِنْهُ شَيْءٌ وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَىٰ إِنَّمَا تُنْذِرُ الَّذِينَ

35 Fatır/18. Hiçbir günahkar başkasının günahını çekmez. Günah yükü ağır olan kimse, onun taşınmasını istese, yükün bir

[106] Bu ayetlerde, insanın hangi kültür ve dinî kapalı ortamda olursa olsun, evrendeki olup bitenleri kavrayabilecek donanımda yaratıldığı ve bunlardan ahlaklı olmakla sorumlu bulunduğu, anlaşılır bir dille anlatılmaktadır

[107] Rivayetlere göre bu şahıs Hz. Musa'nın kavminden Bel'am isimli biridir. Önceden Allah'ın dinini daha sonra yoldan çıkmıştır

يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ بِالْغَيْبِ وَأَقَامُوا الصَّلَوٰةَ وَمَنْ تَزَكَّىٰ فَإِنَّمَا يَتَزَكَّىٰ لِنَفْسِهِ وَإِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ ﴿١٨﴾ وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ ﴿١٩﴾ وَلَا الظُّلُمَاتُ وَلَا النُّورُ ﴿٢٠﴾ وَلَا الظِّلُّ وَلَا الْحَرُورُ ﴿٢١﴾ وَمَا يَسْتَوِي الْأَحْيَاءُ وَلَا الْأَمْوَاتُ إِنَّ اللَّهَ يُسْمِعُ مَنْ يَشَاءُ وَمَا أَنْتَ بِمُسْمِعٍ مَنْ فِي الْقُبُورِ ﴿٢٢﴾

olsa yükünden bir şey taşınmaz. (Ey Muhammed!) Sen ancak, görülmediği hâlde, Rablerine yürekten saygı duyanları ve namazı kılanları uyarırsın. Kim arınırsa, ancak kendisi için arınmış olur, dönüş Allah'adır. 19-21. Kör ile gören, karanlıklarla aydınlık ve gölgelikle sıcaklık bir değildir. 22. Dirilerle ölüler de bir değildir. Doğrusu, Allah dilediğine işittirir. Sen kabirlerde olanlara işittiremezsin.

هُوَ الَّذِي جَعَلَكُمْ خَلَائِفَ فِي الْأَرْضِ فَمَنْ كَفَرَ فَعَلَيْهِ كُفْرُهُ وَلَا يَزِيدُ الْكَافِرِينَ كُفْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ إِلَّا مَقْتًا وَلَا يَزِيدُ الْكَافِرِينَ كُفْرُهُمْ إِلَّا خَسَارًا ﴿٣٩﴾

35 **Fatır**/39. Sizleri yeryüzünde halifeler kılan O'dur. Kafirin küfrü kendi aleyhinedir. Kafirlerin küfürleri Rableri katında yalnız kendilerine olan öfkeyi artırır. Kafirlerin küfürleri ancak kayıplarını artırır.

مَنِ اهْتَدَىٰ فَإِنَّمَا يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ وَمَنْ ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتَّىٰ نَبْعَثَ رَسُولًا ﴿١٥﴾

17 **İsra**/15. Kim doğru yola gelirse ancak kendisi için yola gelmiş olur; kim de saparsa, ancak kendi zararına sapmış olur. Kimse kimsenin yükünü taşımaz. Biz bir elçi göndermedikçe (kimseye) azap etmeyiz.

قُلِ انْظُرُوا مَاذَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا تُغْنِي الْآيَاتُ وَالنُّذُرُ عَنْ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٠١﴾

10 **Yunus**/101. De ki: "Göklerde ve yerde olanlara bakın!" İnanmayan bir topluma âyetler ve uyarmalar fayda vermez.

قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنِ اهْتَدَىٰ فَإِنَّمَا يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ وَمَنْ ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ بِوَكِيلٍ ﴿١٠٨﴾

10 **Yunus**/108. De ki: "Ey insanlar! Rabbinizden size gerçek gelmiştir. Doğru yola giren kendisi için doğru yola girmiş, sapan da, kendi zararına sapmış olur. Ben, sizin bekçiniz değilim".

قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَمَّنْ يَمْلِكُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَمَنْ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَمَنْ يُدَبِّرُ الْأَمْرَ فَسَيَقُولُونَ اللَّهُ فَقُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٣١﴾ فَذَٰلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمُ الْحَقُّ فَمَاذَا بَعْدَ الْحَقِّ إِلَّا الضَّلَالُ فَأَنَّىٰ تُصْرَفُونَ ﴿٣٢﴾

10 **Yunus**/31. (Ey Muhammed!) De ki: "Gökten ve yerden size rızık veren kimdir? Kulak ve gözlere hükmeden kimdir? Diriyi ölüden çıkaran ve ölüyü diriden çıkaran kimdir? Her işi yöneten kimdir?" Onlar: "Allah'tır" diyecekler. "O hâlde, (O'na) saygılı olmaz mısınız?" de. 32. İşte gerçek Rabbiniz Allah, budur. Haktan sonra sapıklık dışında ne var? Öyleyse, nasıl döndürülüyorsunuz.

وَمِنْهُمْ مَنْ يَسْتَمِعُونَ إِلَيْكَ أَفَأَنْتَ تُسْمِعُ الصُّمَّ وَلَوْ كَانُوا لَا يَعْقِلُونَ ﴿٤٢﴾ وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْظُرُ إِلَيْكَ أَفَأَنْتَ تَهْدِي الْعُمْيَ وَلَوْ كَانُوا لَا يُبْصِرُونَ ﴿٤٣﴾

10 **Yunus**/42. İçlerinden seni dinleyenler vardır. Onlar akıllarını kullanmıyorsa, sen hiç sağırlara işittirebilir misin? 43. İçlerinden sana bakanlar vardır. Onlar görmüyorlarsa, sen hiç körlere yol gösterebilir misin?

إِنَّ فِي اخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَمَا خَلَقَ اللَّهُ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَّقُونَ ﴿٦﴾

10 **Yunus**/6. Gece ile gündüzün gidiş gelişinde, Allah'ın göklerde ve yerde yarattıklarında, sakınanlar için ibretler vardır.

إِنَّ الَّذِينَ حَقَّتْ عَلَيْهِمْ كَلِمَةُ رَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٩٦﴾ وَلَوْ جَاءَتْهُمْ كُلُّ آيَةٍ حَتَّى يَرَوُا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ ﴿٩٧﴾

10 **Yunus**/96-97. Rabbinin söz verdiği azabı hakedenler, can yakıcı azabı görene kadar, her türlü belge kendilerine gelse bile inanmazlar.

أُولَئِكَ لَمْ يَكُونُوا مُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ أَوْلِيَاءَ يُضَاعَفُ لَهُمُ الْعَذَابُ مَا كَانُوا يَسْتَطِيعُونَ السَّمْعَ وَمَا كَانُوا يُبْصِرُونَ ﴿٢٠﴾ أُولَئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٢١﴾

11 **Hud**/20. İşte bunlar, yeryüzünde (Allah'ı) aciz bırakamazlar. Onların Allah'tan başka himayecileri de yoktur. Onlara azap kat kat olacaktır. Çünkü onlar işitemiyorlardı ve onlar görmüyorlardı. 21. İşte bunlar kendilerine yazık edenlerdir. Uydurup durdukları şeyler de yanlarından kaybolmuştur.

وَكَأَيِّنْ مِنْ آيَةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يَمُرُّونَ عَلَيْهَا وَهُمْ عَنْهَا مُعْرِضُونَ ﴿١٠٥﴾ وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلَّا وَهُمْ مُشْرِكُونَ ﴿١٠٦﴾

12 **Yusuf**/105. Göklerde ve yerde, yanlarından yüzlerini çevirerek geçtikleri nice işaretler vardır. 106. Onların çoğu, ortak koşmaksızın Allah'a inanmazlar.

قَدْ جَاءَكُمْ بَصَائِرُ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ أَبْصَرَ فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ عَمِيَ فَعَلَيْهَا وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ بِحَفِيظٍ ﴿١٠٤﴾

6 **En'am**/104. Rabbinizden size gözle görülecek belgeler gelmiştir. Kim görürse kendi yararına, kim görmemezlikten gelirse kendi zararına olur. Ben sizin bekçiniz değilim.

إِنَّمَا يَسْتَجِيبُ الَّذِينَ يَسْمَعُونَ وَالْمَوْتَى يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ ثُمَّ إِلَيْهِ يُرْجَعُونَ ﴿٣٦﴾

6 **En'am**/36. Ancak işitenler çağrıya cevap verir. Ölüleri ise, Allah diriltir ve sonra O'na döndürülürler.

وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا صُمٌّ وَبُكْمٌ فِي الظُّلُمَاتِ مَنْ يَشَإِ اللَّهُ يُضْلِلْهُ وَمَنْ يَشَأْ يَجْعَلْهُ عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٣٩﴾

6 **En'am**/39. Ayetlerimi yalanlayanlar, karanlıklarda kalmış sağır ve dilsizdirler. Allah, dilediğini şaşırtır ve dilediğini doğru yola kor.

أَلَمْ تَرَوْا أَنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَأَسْبَغَ عَلَيْكُمْ نِعَمَهُ ظَاهِرَةً وَبَاطِنَةً وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى وَلَا كِتَابٍ مُنِيرٍ ﴿٢٠﴾

31 **Lokman**/20. Allah'ın göklerde olanları da, yerde olanları da buyruğunuz altına verdiğini ve nimetlerini açık ve gizli olarak size bolca ihsan ettiğini görmüyor musunuz? İnsanlar arasında, hiçbir bilgisi, rehberi ve aydınlatıcı bir kitabı bulunmadan Allah hakkında tartışanlar vardır.

وَإِذَا تُتْلَى عَلَيْهِ آيَاتُنَا وَلَّى مُسْتَكْبِرًا كَأَنْ لَمْ يَسْمَعْهَا كَأَنَّ فِي أُذُنَيْهِ وَقْرًا فَبَشِّرْهُ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٧﴾

31 **Lokman**/7. Ayetlerimiz o (sapık) kimseye okunduğu zaman kulaklarında ağırlık varmış gibi ve işitmemişcesine büyüklenerek sırt çevirir. İşte onu can yakıcı azap ile müjdele.

بَلَى قَدْ جَاءَتْكَ آيَاتِي فَكَذَّبْتَ بِهَا وَاسْتَكْبَرْتَ وَكُنْتَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿٥٩﴾

39 **Zümer**/59. (Ey İnsan!) Hayır; âyetlerim sana gelmişti de, onları yalanlamış, büyüklük taslamış ve inkârcılardan olmuştun.

الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِ اللَّهِ بِغَيْرِ سُلْطَانٍ أَتَاهُمْ كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ وَعِنْدَ الَّذِينَ آمَنُوا كَذَلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَى كُلِّ قَلْبِ مُتَكَبِّرٍ جَبَّارٍ ﴿٣٥﴾

40 **Mu'min**/35. (Firavun ailesinden bir mü'min:) Bunlar, Allah'ın âyetleri üzerinde kendilerine gelmiş bir delil bulunmadan tartışıyorlar. Bu, Allah katında da, inananların yanında da öfkeyi artırır. Allah, büyüklük taslayan her zorba kalbi işte böyle mühürler" (dedi).

إِنَّ الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِ اللَّهِ بِغَيْرِ سُلْطَانٍ أَتَاهُمْ إِنْ فِي صُدُورِهِمْ إِلَّا كِبْرٌ مَا هُمْ بِبَالِغِيهِ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿٥٦﴾

40 **Mu'min**/56. Allah'ın âyetleri üzerinde kendilerine gelen bir delil olmadan tartışanların gönüllerinde, ulaşamayacakları bir büyüklenme vardır. Sen Allah'a sığın. Çünkü O İşiten'dir, Gören'dir.

كَذَلِكَ يُؤْفَكُ الَّذِينَ كَانُوا بِآيَاتِ اللَّهِ يَجْحَدُونَ ﴿٦٣﴾

40 **Mu'min**/63. Allah'ın âyetlerini bilerek inkâr edenler işte böyle döndürülüyorlar.

بَلْ قَالُوا إِنَّا وَجَدْنَا آبَاءَنَا عَلَى أُمَّةٍ وَإِنَّا عَلَى آثَارِهِمْ مُهْتَدُونَ ﴿٢٢﴾ وَكَذَلِكَ مَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فِي قَرْيَةٍ مِنْ نَذِيرٍ إِلَّا قَالَ مُتْرَفُوهَا إِنَّا وَجَدْنَا آبَاءَنَا عَلَى أُمَّةٍ وَإِنَّا عَلَى آثَارِهِمْ مُقْتَدُونَ ﴿٢٣﴾ قَالَ أَوَلَوْ جِئْتُكُمْ بِأَهْدَى مِمَّا وَجَدْتُمْ عَلَيْهِ آبَاءَكُمْ قَالُوا إِنَّا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ ﴿٢٤﴾ فَانْتَقَمْنَا مِنْهُمْ فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ ﴿٢٥﴾

43 **Zuhruf**/22. Hayır, sadece: "Biz babalarımızı bir din üzerinde bulduk, biz de onların izlerinden gitmekteyiz" diyorlar. 23. (Ey Muhammed!) Senden önce, herhangi bir kasabaya uyarıcı gönderdiğimizde, o kasabanın varlıklıları da sadece: "Doğrusu, babalarımızı bir din üzerinde bulduk, biz de onların izlerini izlemekteyiz" derlerdi. 24. (Gönderilen uyarıcı:) "Ben size, babalarınızı üzerinde bulduğunuz dinden daha doğrusunu getirmiş olsam da mı?" derdi. (Onlar:) "Biz size gönderilen şeyi inkâr ediyoruz" derlerdi. 25. Bunun üzerine Biz de onlardan öc aldık. Yalancıların sonunun nasıl olduğuna bir bak!

أَفَأَنْتَ تُسْمِعُ الصُّمَّ أَوْ تَهْدِي الْعُمْيَ وَمَنْ كَانَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٤٠﴾

43 **Zuhruf**/40. (Ey Muhammed!) Sağırlara sen mi duyuracaksın? Körleri ve apaçık sapıklıkta olanları doğru yola sen mi eriştireceksin?

أَفَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَٰهَهُ هَوَاهُ وَأَضَلَّهُ اللَّهُ عَلَىٰ عِلْمٍ وَخَتَمَ عَلَىٰ سَمْعِهِ وَقَلْبِهِ وَجَعَلَ عَلَىٰ بَصَرِهِ غِشَاوَةً فَمَنْ يَهْدِيهِ مِنْ بَعْدِ اللَّهِ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٢٣﴾

45 **Casiye**/23. Heva ve hevesini tanrı edinen, bilgili olmasına rağmen Allah'ın şaşırttığı, kulağını ve kalbini mühürlediği, gözünü perdelediği kimseyi görüyor musun? O'nu Allah'tan sonra kim doğru yola eriştirebilir? Hiç ders almaz mısınız?

وَمَا مَنَعَ النَّاسَ أَنْ يُؤْمِنُوا إِذْ جَاءَهُمُ الْهُدَىٰ وَيَسْتَغْفِرُوا رَبَّهُمْ إِلَّا أَنْ تَأْتِيَهُمْ سُنَّةُ الْأَوَّلِينَ أَوْ يَأْتِيَهُمُ الْعَذَابُ قُبُلًا ﴿٥٥﴾

18 **Kehf**/55. İnsanlara doğruluk rehberi gelmişken, onları inanmaktan ve Rablerinden bağışlanma dilemekten alıkoyan, öncekilere uygulananın kendilerine de gelmesini veya azabın karşılarına gelmesini beklemeleridir.

لَا جَرَمَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْتَكْبِرِينَ ﴿٢٣﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ مَاذَا أَنْزَلَ رَبُّكُمْ قَالُوا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿٢٤﴾ لِيَحْمِلُوا أَوْزَارَهُمْ كَامِلَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَمِنْ أَوْزَارِ الَّذِينَ يُضِلُّونَهُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ أَلَا سَاءَ مَا يَزِرُونَ ﴿٢٥﴾

16 **Nahl**/23. Şüphesiz, Allah onların gizlediklerini ve açığa vurduklarını bilir. Doğrusu, O büyüklük taslayanları sevmez. 24. Onlara: "Rabbiniz ne indirdi?" diye sorulsa: "Öncekilerin masalları" derler. 25. Kıyamet günü kendi yüklerinin tamamını, bilmeden saptırdıkları kimselerin yüklerinin de bir kısmını çekerler. Dikkat! Çektikleri yük ne kadar kötü!

أَوَلَمْ يَرَى الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ كَانَتَا رَتْقًا فَفَتَقْنَاهُمَا وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ أَفَلَا يُؤْمِنُونَ ﴿٣٠﴾

21 **Enbiya**/30. İnkâr edenler, gökler ve yer bitişik iken onları ayırdığımızı ve her canlı şeyi sudan meydana getirdiğimizi görmezler mi? Hâla inanmıyorlar mı?

وَجَعَلْنَا السَّمَاءَ سَقْفًا مَحْفُوظًا وَهُمْ عَنْ آيَاتِهَا مُعْرِضُونَ ﴿٣٢﴾

21 **Enbiya**/32. Göğü korunmuş bir tavan kıldık, oysa onlar bundaki delillerden yüz çeviriyorlar.

قَدْ كَانَتْ آيَاتِي تُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ فَكُنْتُمْ عَلَىٰ أَعْقَابِكُمْ تَنْكِصُونَ ﴿٦٦﴾ مُسْتَكْبِرِينَ بِهِ سَامِرًا تَهْجُرُونَ ﴿٦٧﴾ أَفَلَمْ يَدَّبَّرُوا الْقَوْلَ أَمْ جَاءَهُمْ مَا لَمْ يَأْتِ آبَاءَهُمُ الْأَوَّلِينَ ﴿٦٨﴾ أَمْ لَمْ يَعْرِفُوا رَسُولَهُمْ فَهُمْ لَهُ مُنْكِرُونَ ﴿٦٩﴾

23 **Mu'minun**/66-67. Size ayetlerim okunuyordu da, siz büyüklük taslayıp, gece ağzınıza geleni söyleyerek ardınıza dönüyordunuz. 68. Onlar söyleneni hiç düşünmezler mi? Yoksa, onlara önceki atalarına gelmeyen bir şey mi geldi? 69. Veya elçilerini tanımıyorlar da, bu yüzden mi onu inkâr ediyorlar?

فَإِنَّكَ لَا تُسْمِعُ الْمَوْتَىٰ وَلَا تُسْمِعُ الصُّمَّ الدُّعَاءَ إِذَا وَلَّوْا مُدْبِرِينَ ﴿٥٢﴾ وَمَا أَنْتَ بِهَادِي الْعُمْيِ عَنْ ضَلَالَتِهِمْ إِنْ تُسْمِعُ إِلَّا مَنْ يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا فَهُمْ مُسْلِمُونَ ﴿٥٣﴾

30 **Rum**/52. (Ey Muhammed!) Sen ölülere işittiremezsin; dönüp giden sağırlara da çağrıyı duyuramazsın. 53. Sen körleri sapıklıklarından doğru yola döndüremezsin; sen ancak ayetlerimize inananlara işittirebilirsin ve onlar da teslim olurlar.

وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٦٩﴾

29 **Ankebut**/69. Bizim uğrumuzda gayret edenleri elbette yollarımıza eriştireceğiz. Allah şüphesiz, iyi davrananlarla beraberdir.

كَلاَّ بَلْ رَانَ عَلَى قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١٤﴾

83 **Mutaffifin**/14. Hayır, hayır; onların kazanıp durdukları kalplerini paslandırmıştır.

إِنَّ شَرَّ الدَّوَآبِّ عِنْدَ اللَّهِ الصُّمُّ الْبُكْمُ الَّذِينَ لاَ يَعْقِلُونَ ﴿٢٢﴾ وَلَوْ عَلِمَ اللَّهُ فِيهِمْ خَيْرًا لأَسْمَعَهُمْ وَلَوْ أَسْمَعَهُمْ لَتَوَلَّوا وَهُمْ مُعْرِضُونَ ﴿٢٣﴾

8 **Enfal**/22. Allah katında, yeryüzündeki canlıların en kötüsü, düşünmeyen sağır ve dilsizlerdir. 23. Eğer Allah onlarda bir iyilik görseydi onlara işittirirdi. İşittirmiş olsaydı, onlar yine de yüz çevirip dönerlerdi.

الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَى جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلاً سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ﴿١٩١﴾

3 **Al-i İmran**/191. Onlar ayakta iken, otururken ve yan yatarken Allah'ı anarlar ve göklerin ve yerin yaratılmasını düşünürler. "Rabbimiz! Sen bunu boşuna yaratmadın, Sen eksiklikten uzaksın, bizi ateşin azabından koru" (derler).

فَبِمَا نَقْضِهِمْ مِيثَاقَهُمْ وَكُفْرِهِمْ بِآيَاتِ اللَّهِ وَقَتْلِهِمُ الأَنْبِيَآءَ بِغَيْرِ حَقٍّ وَقَوْلِهِمْ قُلُوبُنَا غُلْفٌ بَلْ طَبَعَ اللَّهُ عَلَيْهَا بِكُفْرِهِمْ فَلاَ يُؤْمِنُونَ إِلاَّ قَلِيلاً ﴿١٥٥﴾ وَبِكُفْرِهِمْ وَقَوْلِهِمْ عَلَى مَرْيَمَ بُهْتَانًا عَظِيمًا ﴿١٥٦﴾ وَقَوْلِهِمْ إِنَّا قَتَلْنَا الْمَسِيحَ عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ رَسُولَ اللَّهِ وَمَا قَتَلُوهُ وَمَا صَلَبُوهُ وَلَكِنْ شُبِّهَ لَهُمْ وَإِنَّ الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِ لَفِي شَكٍّ مِنْهُ مَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ إِلاَّ اتِّبَاعَ الظَّنِّ وَمَا قَتَلُوهُ يَقِينًا ﴿١٥٧﴾ بَلْ رَفَعَهُ اللَّهُ إِلَيْهِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿١٥٨﴾

4 **Nisa**/155-158. (Bu, İsrailoğulları'nın) sözleşmelerini bozmaları, Allah'ın âyetlerini inkâr etmeleri, haksız olarak peygamberleri öldürmeleri, "Kalplerimiz perdelidir" demeleri, –oysa ki, Allah onların kalplerini inkârlarından dolayı mühürlemiştir; bunun için pek az inanıyorlar– bir de inkârları, Meryem'e büyük iftiraları ve: "Biz Allah'ın Elçisi Meryem'in oğlu Îsa Mesîh'i öldürdük" demelerinden ötürüdür. Oysa, onu öldürmediler ve asmadılar, fakat kendileri öyle sandılar. Doğrusu, onlar anlaşmazlığa düştükleri şeyde şüphededirler. Bu hususta zanna uymaktan başka kesin bir bilgileri yoktur. Onu kesinkes öldürmüş değillerdi. Bilakis Allah onu kendisine yükseltti. Allah güçlüdür, bilgedir.

أَفَمَنْ يَعْلَمُ أَنَّمَآ أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ الْحَقُّ كَمَنْ هُوَ أَعْمَى إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُوا الأَلْبَابِ ﴿١٩﴾

13 **Ra'd**/19. (Ey Muhammed!) Rabbinden sana indirilenin gerçek olduğunu bilen kimse, kör kimse gibi midir? Ancak akıl sahipleri, öğüt alırlar.

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلاَ هُدًى وَلاَ كِتَابٍ مُنِيرٍ ﴿٨﴾ ثَانِيَ عِطْفِهِ لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ لَهُ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ وَنُذِيقُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَذَابَ الْحَرِيقِ ﴿٩﴾

22 **Hac**/8-9. İnsanlardan kimi de, Allah'ın yolundan saptırmak için, ne bir bilgisi, ne bir rehberi, ne de aydınlatıcı bir kitabı olduğu hâlde, yanını dönerek Allah hakkında tartışır. Dünyada rezillik onadır; ona kıyamet günü de yangın azabını tattıracağız.

ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلاً لِّلَّذِينَ كَفَرُوا امْرَأَةَ نُوحٍ وَامْرَأَةَ لُوطٍ كَانَتَا تَحْتَ عَبْدَيْنِ مِنْ عِبَادِنَا صَالِحَيْنِ فَخَانَتَاهُمَا فَلَمْ يُغْنِيَا عَنْهُمَا مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَقِيلَ ادْخُلاَ النَّارَ مَعَ الدَّاخِلِينَ ﴿١٠﴾ وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلاً لِّلَّذِينَ آمَنُوا امْرَأَةَ فِرْعَوْنَ إِذْ قَالَتْ رَبِّ ابْنِ لِي عِنْدَكَ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ وَنَجِّنِي مِنْ فِرْعَوْنَ وَعَمَلِهِ وَنَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿١١﴾ وَمَرْيَمَ ابْنَتَ عِمْرَانَ الَّتِي أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا فِيهِ مِنْ رُوحِنَا وَصَدَّقَتْ بِكَلِمَاتِ رَبِّهَا وَكُتُبِهِ وَكَانَتْ مِنَ الْقَانِتِينَ ﴿١٢﴾

66 Tahrim/10. Allah, inkar edenlere Nûh'un karısıyla Lût'un karısını misal gösterir. Bunlar, kullarımızdan iki iyi kulun nikâhında iken, onlara ihanet etmişlerdi de, onlar (iki peygamber) Allah'a karşı bunlar için hiçbir şey yapamamışlardı. Bunlara: "Cehenneme girenlerle beraber siz de girin" dendi. 11. Allah, inananlara da Firavun'un karısını misal gösterir. O: "Rabbim! Katında, cennette bana bir ev yap; beni Firavun'dan ve onun işlediklerinden kurtar; beni bu zâlim milletten kurtar" demişti. 12. Yasak yerini korumuş olan İmran kızı Meryem de bir misaldir. Ona ruhumuzdan üflemiştik; Rabbinin sözlerini ve kitaplarını tasdik etmişti; o Bize gönülden itaat edenlerdendi.[108]

وَإِذَا مَآ أُنزِلَتْ سُورَةٌ فَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ أَيُّكُمْ زَادَتْهُ هَذِهِ إِيمَانًا فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا فَزَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَهُمْ يَسْتَبْشِرُونَ ﴿١٢٤﴾ وَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ فَزَادَتْهُمْ رِجْسًا إِلَى رِجْسِهِمْ وَمَاتُوا وَهُمْ كَافِرُونَ ﴿١٢٥﴾ أَوَلاَ يَرَوْنَ أَنَّهُمْ يُفْتَنُونَ فِي كُلِّ عَامٍ مَرَّةً أَوْ مَرَّتَيْنِ ثُمَّ لاَ يَتُوبُونَ وَلاَ هُمْ يَذَّكَّرُونَ ﴿١٢٦﴾ وَإِذَا مَآ أُنزِلَتْ سُورَةٌ نَظَرَ بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ هَلْ يَرَاكُم مِّنْ أَحَدٍ ثُمَّ انصَرَفُوا صَرَفَ اللَّهُ قُلُوبَهُم بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لاَ يَفْقَهُونَ ﴿١٢٧﴾

9 Tevbe/124. Ne zaman bir sûre indirilse, onlardan kimi: "Bu hanginizin imanını artırdı?" der. İnananlara gelince, bu onların imanını artırır ve onlar (bununla) sevinirler. 125. Kalplerinde hastalık bulunanlara gelince, bu onların pisliklerine pislik katar ve onlar inkârcı olarak ölürler. 126. Onlar yılda bir iki defa (sıkıntıyla) denendiklerini görmüyorlar mı ki, ne tövbe ediyorlar, ne de öğüt alıyorlar? 127. Bir sûre indiği zaman: "Hiç kimse sizi görüyor mu?" diye birbirlerine bakarlar, sonra dönüp giderler. Anlamaz bir topluluk olduklarından, Allah onların kalplerini çevirmiştir.

b) Allah'ın Yol Göstermesi ve Saptırması

Yol gösterme ve saptırma fiillerinin Allah'a izafe edildiği ayetler okurken dikkat edilmesi gereken en önemli nokta şudur: Söz konusu yol gösterme veya saptırma, aşağıdaki pasajlarda da görüleceği gibi, mutlak surette, öncelikle insanın özgür iradesi ve seçimiyle başlayan bir yönelime bağlanmaktadır (Nitekim aşağıdaki pasajların bir kısmının bir önceki bölümde de zikredilmiş olduğu görülecektir). Dolayısıyla, Allah'ın yol göstermesi veya saptırması, insanla Allah arasında, temeli ilahî adalete dayanan evrensel ahlak kurallarını ihlal etmemektedir.

[108] Burada, imanı veya küfrü tercih etmede çevrenin olumlu ve olumsuz şartlarına rağmen fiilî iradenin önceliği, çok çarpıcı üç örnekle ortaya konmaktadır.

إِنَّ عَلَيْنَا لَلْهُدَى ﴿١٢﴾

92 **Leyl**/12. Bize düşen sadece doğru yolu göstermektir.

مَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِي وَمَنْ يُضْلِلْ فَأُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿١٧٨﴾

7 **A'raf**/178. Allah'ın doğru yola koyduğu kimse, yolunda olur. Ama kimi saptırırsa, işte onlar kaybedenlerdir.

مَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَلاَ هَادِيَ لَهُ وَيَذَرُهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿١٨٦﴾

7 **A'raf**/186. Allah'ın saptırdığına yol gösteren çıkmaz. Onları taşkınlıkları içinde bocalamaya bırakır.

فَرِيقًا هَدَى وَفَرِيقًا حَقَّ عَلَيْهِمُ الضَّلاَلَةُ إِنَّهُمُ اتَّخَذُوا الشَّيَاطِينَ أَوْلِيَآءَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ مُهْتَدُونَ ﴿٣٠﴾

7 **A'raf**/30. (Allah insanlardan) bir kısmını doğru yola koydu. Bir kısmı da şaşkınlığı haketti. Çünkü bunlar, Allah'ı bırakıp şeytanları dost kabul ettiler. Bir de kendilerinin doğru yolda olduklarını sanıyorlar.

وَنَزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِمْ مِنْ غِلٍّ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهِمُ الْأَنْهَارُ وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلاَ أَنْ هَدَانَا اللَّهُ لَقَدْ جَآءَتْ رُسُلُ رَبِّنَا بِالْحَقِّ وَنُودُوَا أَنْ تِلْكُمُ الْجَنَّةُ أُورِثْتُمُوهَا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٤٣﴾

7 **A'raf**/43. (Cennetliklerin) gönüllerinden kin adına ne varsa söküp çıkarırız; altlarından ırmaklar akar; "Bizi buraya gönderen Allah'a övgüler olsun. Eğer Allah bize yol göstermeseydi, biz (doğru) yolu bulamazdık. Andolsun, Rabbimizin elçileri gerçeği getirmiştir" derler. Onlara: "Yapmış olduklarınıza karşılık mirasçısı yapıldığınız cennet işte budur" diye seslenilir.

وَمَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِ وَمَنْ يُضْلِلْ فَلَنْ تَجِدَ لَهُمْ أَوْلِيَآءَ مِنْ دُونِهِ وَنَحْشُرُهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَى وُجُوهِهِمْ عُمْيًا وَبُكْمًا وَصُمًّا مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ كُلَّمَا خَبَتْ زِدْنَاهُمْ سَعِيرًا ﴿٩٧﴾

17 **İsra**/97. Allah kimi doğru yola koymuşsa, o yolundadır. Kimleri de şaşırtmışsa, onlara artık Allah'tan başka himayeciler bulamazsın. Onları kıyamet günü yüzleri üstüne, körler, dilsizler ve sağırlar olarak toplayacağız. Yurtları cehennemdir. (Onun ateşi) sönmeye yüz tuttukça biz onları tutuşturarak alevini arttırırız.

وَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ جَعَلْنَا بَيْنَكَ وَبَيْنَ الَّذِينَ لاَ يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ حِجَابًا مَسْتُورًا ﴿٤٥﴾ وَجَعَلْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَنْ يَفْقَهُوهُ وَفِي آذَانِهِمْ وَقْرًا وَإِذَا ذَكَرْتَ رَبَّكَ فِي الْقُرْآنِ وَحْدَهُ وَلَّوْا عَلَى أَدْبَارِهِمْ نُفُورًا ﴿٤٦﴾

17 **İsra**/45. Kur'an okuduğun zaman, seninle ahirete inanmayanlar arasına gizli bir perde koyarız. 46. Kur'an'ı anlarlar diye kalplerine örtüler ve kulaklarına da ağırlık koyarız.[109] Kur'an'da yalnız Rabbini andığın zaman, onlar artlarına dönüp kaçarlar.

[109] Kureyş kabilesinin bazı önderleri, Hz. Peygamber kendilerine Kur'an'ı tebliğ ederken ona: "Senin söylediklerine kulaklarımız tıkalı, kalplerimiz kapalı" vs. gibi laflar ediyorlardı. Ayetlerde bu

وَاللَّهُ يَدْعُو إِلَى دَارِ السَّلَامِ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٢٥﴾

10 Yunus/25. Allah esenlik yurduna çağırır ve dilediğini doğru yola eriştirir.

فَذَلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمُ الْحَقُّ فَمَاذَا بَعْدَ الْحَقِّ إِلاَّ الضَّلَالُ فَأَنَّا تُصْرَفُونَ ﴿٣٢﴾ كَذَلِكَ حَقَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ عَلَى الَّذِينَ فَسَقُوا أَنَّهُمْ لاَ يُؤْمِنُونَ ﴿٣٣﴾

10 Yunus/32. İşte gerçek Rabbiniz Allah, budur. Haktan sonra sapıklık dışında ne var? Öyleyse, nasıl döndürülüyorsunuz. 33. Böylece yoldan çıkanların inanmayacaklarına dair Rabbinin sözü gerçekleşti.

وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لآمَنَ مَنْ فِي الأَرْضِ كُلُّهُمْ جَمِيعًا أَفَأَنْتَ تُكْرِهُ النَّاسَ حَتَّى يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ ﴿٩٩﴾ وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ أَنْ تُؤْمِنَ إِلاَّ بِإِذْنِ اللَّهِ وَيَجْعَلُ الرِّجْسَ عَلَى الَّذِينَ لاَ يَعْقِلُونَ ﴿١٠٠﴾

10 Yunus/99. Rabbin dileseydi yeryüzünde bulunanların hepsi inanırdı. Öyle iken, sen insanları inanmaya mı zorlayacaksın? 100. Allah'ın izni olmadan hiç kimse inanamaz. O, düşünmeyenlere iğrenç bir azap verir.

فَمَنْ يُرِدِ اللَّهُ أَنْ يَهْدِيَهُ يَشْرَحْ صَدْرَهُ لِلإِسْلاَمِ وَمَنْ يُرِدْ أَنْ يُضِلَّهُ يَجْعَلْ صَدْرَهُ ضَيِّقًا حَرَجًا كَأَنَّمَا يَصَّعَّدُ فِي السَّمَاءِ كَذَلِكَ يَجْعَلُ اللَّهُ الرِّجْسَ عَلَى الَّذِينَ لاَ يُؤْمِنُونَ ﴿١٢٥﴾

6 En'am/125. Allah kimi doğru yola koymak isterse onun gönlünü İslam'a açar. Kimi de şaşırtmak isterse, göğe yükseliyormuş gibi onun gönlünü dar ve sıkıntılı yapar. İşte Allah inanmayanların üzerine pisliği böylece koyar.

وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا صُمٌّ وَبُكْمٌ فِي الظُّلُمَاتِ مَنْ يَشَأِ اللَّهُ يُضْلِلْهُ وَمَنْ يَشَأْ يَجْعَلْهُ عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٣٩﴾

6 En'am/39. Ayetlerimi yalanlayanlar, karanlıklarda kalmış sağır ve dilsizdirler. Allah, dilediğini şaşırtır ve dilediğini doğru yola kor.

أَفَمَنْ شَرَحَ اللَّهُ صَدْرَهُ لِلإِسْلاَمِ فَهُوَ عَلَى نُورٍ مِنْ رَبِّهِ فَوَيْلٌ لِلْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ مِنْ ذِكْرِ اللَّهِ أُولَئِكَ فِي ضَلاَلٍ مُبِينٍ ﴿٢٢﴾

39 Zümer/22. Allah kimin gönlünü İslâm'a açmışsa, o, Rabbi katından bir ışık üzere olmaz mı? Kalpleri Allah'ı anmak hususunda katılaşmış olanlara yazıklar olsun, işte bunlar apaçık sapıklık içindedirler.

أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ وَيُخَوِّفُونَكَ بِالَّذِينَ مِنْ دُونِهِ وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴿٣٦﴾ وَمَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ مُضِلٍّ أَلَيْسَ اللَّهُ بِعَزِيزٍ ذِي انْتِقَامٍ ﴿٣٧﴾

39 Zümer/36. Allah, kuluna yetmez mi? Ey Muhammed! Seni O'ndan başka şeylerle korkutuyorlar. Allah'ın saptırdığını doğru yola koyacak yoktur. 37. Allah'ın doğru yola eriştirdiğini de saptıracak yoktur. Allah, Güçlü ve öc alan değil midir?

konuşmalara telmih vardır. "Kulaklarına ağırlık koyduk" ifadesi, özgür [illegible] Allah'a inanmaya davet edilen kişinin bir hidayet çağrısı karşısındaki psikolojisini, ahlaki ve bilgisel tutumunu [illegible] bir kuraldır: Her ahlaki özgür karar, ona bağlı bilgisel bir şuur durumunu [illegible]

KIRIKKALE ÜNİ

وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ وَلِيٍّ مِنْ بَعْدِهِ وَتَرَى الظَّالِمِينَ لَمَّا رَأَوُا الْعَذَابَ يَقُولُونَ هَلْ إِلَى مَرَدٍّ مِنْ سَبِيلٍ ﴿٤٤﴾

42 **Şura**/44. Allah kimi saptırırsa, artık onun bundan sonra bir sahip çıkanı olmaz. Azabı gördüklerinde, zalimlerin: "Dönecek bir yol yok mudur?" dediklerini görürsün.

وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنْ أَوْلِيَاءَ يَنْصُرُونَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ سَبِيلٍ ﴿٤٦﴾

42 **Şura**/46. Onların, Allah'tan başka kendilerine yardım edecek himayecileri de yoktur. Allah'ın saptırdığı kimsenin çıkar yolu olmaz.

أَفَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ وَأَضَلَّهُ اللَّهُ عَلَى عِلْمٍ وَخَتَمَ عَلَى سَمْعِهِ وَقَلْبِهِ وَجَعَلَ عَلَى بَصَرِهِ غِشَاوَةً فَمَنْ يَهْدِيهِ مِنْ بَعْدِ اللَّهِ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٢٣﴾

45 **Casiye**/23. Heva ve hevesini tanrı edinen, bilgili olmasına rağmen Allah'ın şaşırttığı, kulağını ve kalbini mühürlediği, gözünü perdelediği kimseyi görüyor musun? O'nu Allah'tan sonra kim doğru yola eriştirebilir? Hiç ders almaz mısınız?

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ ذُكِّرَ بِآيَاتِ رَبِّهِ فَأَعْرَضَ عَنْهَا وَنَسِيَ مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُ إِنَّا جَعَلْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَنْ يَفْقَهُوهُ وَفِي آذَانِهِمْ وَقْرًا وَإِنْ تَدْعُهُمْ إِلَى الْهُدَى فَلَنْ يَهْتَدُوا إِذًا أَبَدًا ﴿٥٧﴾

18 **Kehf**/57. Rabbinin âyetleri kendisine hatırlatılmışken onlardan yüz çeviren ve önceden yaptıklarını unutan kimseden daha zalim kim vardır? (Kur'an'ı) anlarlar diye Biz onların yüreklerine örtüler ve kulaklarına ağırlık koyduk. Sen onları doğru yola çağırsan da, artık asla doğru yola girmezler.[110]

إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ لَا يَهْدِيهِمُ اللَّهُ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٠٤﴾

16 **Nahl**/104. Allah'ın âyetlerine inanmayanlara Allah yol göstermez. Onlara acı bir azap vardır.

إِنْ تَحْرِصْ عَلَى هُدَاهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ يُضِلُّ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ ﴿٣٧﴾

16 **Nahl**/37. (Ey Muhammed!) Sen onların doğru yola gelmelerini ne kadar arzulasan da, Allah saptırdığına yol göstermez ve onların yardımcıları da yoktur.

يُثَبِّتُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ وَيُضِلُّ اللَّهُ الظَّالِمِينَ وَيَفْعَلُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ ﴿٢٧﴾

14 **İbrahim**/27. Allah, inananları, dünya hayatında ve ahirette sarsılmaz bir sözle pekiştirir. Allah, zalimleri de saptırır. Allah dilediğini yapar.

[110] Allah burada hidayete erme ve dalalette kalma kanununa sahip çıkmaktadır. Ayette de ifade edildiği gibi önyargı, inat ve ahlaksızlığı nedeniyle Peygamber'den ve çağrısından yüz çevirmiş bir şahsı doğru yola çağırmak onun üzerinde hiçbir etki yaratmamaktadır.

وَلَوْ شِئْنَا لَآتَيْنَا كُلَّ نَفْسٍ هُدَاهَا وَلَكِنْ حَقَّ الْقَوْلُ مِنِّي لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿١٣﴾

32 Secde/13. Biz dileseydik herkese hidayetini verirdik, ancak Benden çıkan şu söz gerçekleşecektir: "Cehennemi insanlar ve cinlerden bir kısmıyla tamamen dolduracağım."[111]

كَذَٰلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٩﴾

30 Rum/59. Allah bilmeyenlerin kalblerine işte böylece mühür basar.

وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٦٩﴾

29 Ankebut/69. Bizim uğrumuzda gayret edenleri elbette yollarımıza eriştireceğiz. Allah şüphesiz, iyi davrananlarla beraberdir.

اَللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَوْلِيَاؤُهُمُ الطَّاغُوتُ يُخْرِجُونَهُمْ مِنَ النُّورِ إِلَى الظُّلُمَاتِ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٥٧﴾

2 Bakara/257. Allah inananların hâmisidir, onları karanlıklardan aydınlığa çıkarır. İnkârcıların hâmîleri ise Tağut'tur[112], onları aydınlıktan karanlıklara götürür. İşte bunlar ateşliklerdir, onlar orada kalıcıdırlar.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أَأَنْذَرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنْذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٦﴾ خَتَمَ اللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ وَعَلَىٰ سَمْعِهِمْ وَعَلَىٰ أَبْصَارِهِمْ غِشَاوَةٌ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٧﴾

2 Bakara/6. İnkar edenleri uyarsan da, uyarmasan da onlara göre eşittir; onlar inanmazlar. 7. Allah onların kalblerini ve kulaklarını mühürlemiştir. Gözlerinde de perde vardır. Artık büyük azap onlaradır.

وَلَوْ عَلِمَ اللَّهُ فِيهِمْ خَيْرًا لَأَسْمَعَهُمْ وَلَوْ أَسْمَعَهُمْ لَتَوَلَّوْا وَهُمْ مُعْرِضُونَ ﴿٢٣﴾

8 Enfal/23. Eğer Allah onlarda bir iyilik görseydi onlara işittirirdi. İşittirmiş olsaydı, onlar yine de yüz çevirip dönerlerdi.

وَاعْلَمُوا أَنَّ فِيكُمْ رَسُولَ اللَّهِ لَوْ يُطِيعُكُمْ فِي كَثِيرٍ مِنَ الْأَمْرِ لَعَنِتُّمْ وَلَٰكِنَّ اللَّهَ حَبَّبَ إِلَيْكُمُ الْإِيمَانَ وَزَيَّنَهُ فِي قُلُوبِكُمْ وَكَرَّهَ إِلَيْكُمُ الْكُفْرَ وَالْفُسُوقَ وَالْعِصْيَانَ أُولَٰئِكَ هُمُ الرَّاشِدُونَ ﴿٧﴾ فَضْلًا مِنَ اللَّهِ وَنِعْمَةً وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٨﴾

49 Hucurat/7-8. Bilin ki, içinizde Allah'ın Elçisi bulunmaktadır. Eğer o bir çok işlerde size uymuş olsaydı, şüphesiz kötü duruma düşerdiniz; ama Allah size imanı sevdirmiş, onu gönüllerinizde süslemiştir; inkârcılığı, yoldan çıkmayı ve baş kaldırmayı ise size iğrenç göstermiştir. İşte böyle olanlar, Allah katından bir lütuf ve nimet sayesinde doğru yolda bulunanlardır. Allah bilendir, bilgedir.

مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ يَهْدِ قَلْبَهُ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١١﴾

64 Teğabün/11. Başa gelen hiçbir olay Allah'ın izni olmadan gerçekleşmez. Kim Allah'a inanırsa, O onun gönlünü doğruya yöneltir. Allah her şeyi bilmektedir.

[111] Allah insanlara hidayete ulaşacak gücü vermiştir. Eğer herkese hidayet [illegible] özgürlüğü ortadan kalktığı gibi denenmesinin de bir anlamı kalmazdı. Cehennem [illegible] özgür iradesiyle hidayet yerine dalalet seçenlerle doldurulacaktır. krş. 7 A'raf [illegible]

[112] bkz. IV. bölüm, E. 2. Tağut

c) Çevrenin Etkisi

İnsan, irade özgürlüğüne sahip olmakla birlikte, çevresi tarafından da belirlenmektedir. Kur'an'a göre görünmeyen varlıklar da (şeytanlar, melekler) ona etki etmeye çalışmaktadırlar. Bu nedenle Kur'an, taklit yoluyla topluma uymayı şiddetle reddederken, kendi idealleri çerçevesinde manevi ve kültürel bir yapı oluşturmaya çalışmaktadır. Kur'an bir misalle bunu şöyle anlatır. "Güzel olan memleketin bitkisi Rabbin izniyle çıkar, kötü olandan ise yararsız olan bitkiden başka bir şey çıkmaz. İşte şükreden bir toplum için ayetlerimizi böyle açıklıyoruz". (7 A'raf/58)

وَإِمَّا يَنزَغَنَّكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْغٌ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ إِنَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٠٠﴾ إِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا إِذَا مَسَّهُمْ طَائِفٌ مِنَ الشَّيْطَانِ تَذَكَّرُوا فَإِذَا هُمْ مُبْصِرُونَ ﴿٢٠١﴾ وَإِخْوَانُهُمْ يَمُدُّونَهُمْ فِي الْغَيِّ ثُمَّ لَا يُقْصِرُونَ ﴿٢٠٢﴾

7 **A'raf**/200. Şeytan'dan sana bir dürtü gelirse, Allah'a sığın, çünkü O işitir ve bilir. 201. Allah'a saygılı olanlara Şeytan'dan bir vesvese dokunduğunda hatırlarlar ve hemen (gerçeği) görürler. 202. (Şeytanların) kardeşleri onları azgınlığa sürüklerler, onlar bundan hiç geri durmazlar.

فَرِيقًا هَدَى وَفَرِيقًا حَقَّ عَلَيْهِمُ الضَّلَالَةُ إِنَّهُمُ اتَّخَذُوا الشَّيَاطِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ مُهْتَدُونَ ﴿٣٠﴾

7 **A'raf**/30. (Allah insanlardan) bir kısmını doğru yola koydu. Bir kısmı da şaşkınlığı haketti. Çünkü bunlar, Allah'ı bırakıp şeytanları dost kabul ettiler. Bir de kendilerinin doğru yolda olduklarını sanıyorlar.

وَامْتَازُوا الْيَوْمَ أَيُّهَا الْمُجْرِمُونَ ﴿٥٩﴾ أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَابَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ ﴿٦٠﴾ وَأَنِ اعْبُدُونِي هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ﴿٦١﴾ وَلَقَدْ أَضَلَّ مِنْكُمْ جِبِلًّا كَثِيرًا أَفَلَمْ تَكُونُوا تَعْقِلُونَ ﴿٦٢﴾

36 **Yasin**/59-61. (Allah:) "Ey suçlular! Bugün ayrılın bakayım. Ey Âdemoğulları! Ben size: «Şeytan'a kul olmayın, o size apaçık bir düşmandır. Bana kulluk edin, bu doğru yoldur» diye bildirmedim mi? 62. O sizden nice nesilleri saptırmıştı. Siz bunu düşünememiş miydiniz?

أَلَمْ تَرَ أَنَّا أَرْسَلْنَا الشَّيَاطِينَ عَلَى الْكَافِرِينَ تَؤُزُّهُمْ أَزًّا ﴿٨٣﴾ فَلَا تَعْجَلْ عَلَيْهِمْ إِنَّمَا نَعُدُّ لَهُمْ عَدًّا ﴿٨٤﴾

19 **Meryem**/83. Kâfirlerin üzerine kışkırttıkça kışkırtan şeytanlar gönderdiğimizi bilmiyor musun? 84. Öyleyse, onlar için acele etme! Biz onların günlerini saydıkça sayıyoruz.

قَالَ هَلْ يَسْمَعُونَكُمْ إِذْ تَدْعُونَ ﴿٧٢﴾ أَوْ يَنْفَعُونَكُمْ أَوْ يَضُرُّونَ ﴿٧٣﴾ قَالُوا بَلْ وَجَدْنَا آبَاءَنَا كَذَلِكَ يَفْعَلُونَ ﴿٧٤﴾

26 **Şuara**/72-73. (İbrâhim: "Bu putlar), çağırdığınız zaman sizi duyarlar mı veya size bir fayda ve zarar verirler mi?" demişti. 74. Onlar: "Hayır, ama babalarımızı da böyle yaparken bulduk" demişlerdi.

وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا يَامَعْشَرَ الْجِنِّ قَدِ اسْتَكْثَرْتُمْ مِنَ الْإِنْسِ وَقَالَ أَوْلِيَآؤُهُمْ مِنَ الْإِنْسِ رَبَّنَا اسْتَمْتَعَ بَعْضُنَا بِبَعْضٍ وَبَلَغْنَآ أَجَلَنَا الَّذِيٓ أَجَّلْتَ لَنَا قَالَ النَّارُ مَثْوٰىكُمْ خَالِدِينَ فِيهَآ إِلَّا مَا شَآءَ اللّٰهُ إِنَّ رَبَّكَ حَكِيمٌ عَلِيمٌ ﴿١٢٨﴾ وَكَذٰلِكَ نُوَلِّي بَعْضَ الظَّالِمِينَ بَعْضًا بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١٢٩﴾

6 En'am/128. Allah hepsini toplayacağı gün: "Ey cin topluluğu! İnsanlardan çok kimseyi ayartıp kendi tarafınıza aldınız" der. İnsanlardan cinlerle dost olanlar: "Rabbimiz! Birbirimizden geçindik ve bize verdiğin sürenin sonuna ulaştık" derler. Allah: "Allah başka türlü dilemedikçe, temelli kalacağınız yer ateştir" der. Doğrusu Rabbin bilge ve bilendir. 129. Haksızlık yapanları kazanıp durduklarından dolayı birbirinin dostu yaparız.

فَلَوْلَآ إِذْ جَآءَهُمْ بَأْسُنَا تَضَرَّعُوا وَلٰكِنْ قَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٤٣﴾

6 En'am/43. Onlara baskınımız geldiğinde olsun yakarsalardı ya! Ama kalpleri katılaştı ve Şeytan da onların yaptıklarını kendilerine süslü gösterdi.

وَكَذَّبَ بِهِ قَوْمُكَ وَهُوَ الْحَقُّ قُلْ لَسْتُ عَلَيْكُمْ بِوَكِيلٍ ﴿٦٦﴾ لِكُلِّ نَبَإٍ مُسْتَقَرٌّ وَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٦٧﴾ وَإِذَا رَأَيْتَ الَّذِينَ يَخُوضُونَ فِي آيَاتِنَا فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ حَتّٰى يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ وَإِمَّا يُنْسِيَنَّكَ الشَّيْطَانُ فَلَا تَقْعُدْ بَعْدَ الذِّكْرٰى مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٦٨﴾ وَمَا عَلَى الَّذِينَ يَتَّقُونَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ شَيْءٍ وَلٰكِنْ ذِكْرٰى لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿٦٩﴾

6 En'am/66. (Ey Muhammed!) Senin kavmin, gerçek olduğu hâlde onu (Kur'an'ı) yalanladı. "Ben sizden sorumlu değilim" de. 67. Her haberin gerçekleşeceği bir zaman vardır, (yakında) bileceksiniz. 68. Ayetlerimize sataşanları gördüğün zaman, başka bir söze dalmalarına kadar onlardan yüz çevir. Ancak, Şeytan sana unutturacak olursa, hatırladıktan sonra, artık o zalimlerle oturma. 69. (Allah'a karşı gelmekten) sakınanlara, onları hesaba çekmek düşmez, onlara düşen, sakınmaları için öğüt vermektir.

قُلْ أَنَدْعُوا مِنْ دُونِ اللّٰهِ مَا لَا يَنْفَعُنَا وَلَا يَضُرُّنَا وَنُرَدُّ عَلٰى أَعْقَابِنَا بَعْدَ إِذْ هَدٰيَنَا اللّٰهُ كَالَّذِي اسْتَهْوَتْهُ الشَّيَاطِينُ فِي الْأَرْضِ حَيْرَانَ لَهُ أَصْحَابٌ يَدْعُونَهُ إِلَى الْهُدَى ائْتِنَا قُلْ إِنَّ هُدَى اللّٰهِ هُوَ الْهُدٰى وَأُمِرْنَا لِنُسْلِمَ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٧١﴾

6 En'am/71. De ki: "Arkadaşları kendisini «Bize gel!» diye doğru yola çağırırken, yeryüzünde şeytanların[113] ayartarak şaşkın bıraktıkları kimse gibi biz de, Allah bizi doğru yola koyduktan sonra geriye mi dönelim, Allah'tan başkasına, bize faydası olmayan ve zarar da veremeyenlere mi yalvaralım?" De ki: "Yol ancak Allah'ın yoludur. Bize alemlerin Rabbine teslim olmamız emredildi".

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَنْ نُؤْمِنَ بِهٰذَا الْقُرْآنِ وَلَا بِالَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَلَوْ تَرٰى إِذِ الظَّالِمُونَ مَوْقُوفُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ

34 Sebe'/31. İnkâr edenler: "Bu Kur'an'a da, ondan öncekilere de inanmayacağız" dediler. Sen bu zalimleri, Rablerinin huzu-

[113] Pek çok pasajda olduğu gibi, burada da 'şeytanlar' ibaresi, İblis ve onun soyundan gelenleri değil, onlarla aynı misyonu üstlenmiş bulunan kötülüğe çağıran insanları ifade etmektedir.

يَرْجِعُ بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ الْقَوْلَ يَقُولُ الَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا لَوْلَا أَنْتُمْ لَكُنَّا مُؤْمِنِينَ ﴿٣١﴾ قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا لِلَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا أَنَحْنُ صَدَدْنَاكُمْ عَنِ الْهُدَى بَعْدَ إِذْ جَاءَكُمْ بَلْ كُنْتُمْ مُجْرِمِينَ ﴿٣٢﴾ وَقَالَ الَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا بَلْ مَكْرُ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ إِذْ تَأْمُرُونَنَا أَنْ نَكْفُرَ بِاللَّهِ وَنَجْعَلَ لَهُ أَنْدَادًا وَأَسَرُّوا النَّدَامَةَ لَمَّا رَأَوُا الْعَذَابَ وَجَعَلْنَا الْأَغْلَالَ فِي أَعْنَاقِ الَّذِينَ كَفَرُوا هَلْ يُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٣٣﴾

runda tutulduklarında, birbirine laf atıp dururken bir görsen! Horlananlar büyüklenenlere: "Siz olmasaydınız biz inanmış olacaktık" derler. 32. Büyüklenenler horlananlara: "Size doğruluk rehberi geldikten sonra, ondan sizi biz mi alıkoyduk? Hayır, siz zaten suçlu kimselerdiniz" derler. 33. Horlananlar büyüklenenlere: "Hayır; gece gündüz hîle kuruyor ve bize Allah'ı inkâr etmemizi, O'na eşler koşmamızı emrediyordunuz" derler. Büyüklenenler ve horlananlar, azabı gördüklerinde, ettiklerine içleri yanar. İnkâr edenlerin boyunlarına demir halkalar vururuz. Yaptıklarından başka bir şeyin cezasını mı çekerler?

وَإِمَّا يَنْزَغَنَّكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْغٌ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٣٦﴾

41 **Fussilet**/36. Şeytandan sana bir dürtü gelirse, Allah'a sığın! Çünkü O İşiten'dir, Bilen'dir.

وَمَنْ يَعْشُ عَنْ ذِكْرِ الرَّحْمَٰنِ نُقَيِّضْ لَهُ شَيْطَانًا فَهُوَ لَهُ قَرِينٌ ﴿٣٦﴾ وَإِنَّهُمْ لَيَصُدُّونَهُمْ عَنِ السَّبِيلِ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ مُهْتَدُونَ ﴿٣٧﴾

43 **Zuhruf**/36. Kim Rahman'ı anma konusunda körlük ederse, yanından ayrılmayacak bir şeytanı ona sardırırız. 37. Artık onlar bunları yoldan alıkorlar, bunlar da doğru yolda olduklarını sanırlar.

وَلَا يَصُدَّنَّكُمُ الشَّيْطَانُ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ ﴿٦٢﴾

43 **Zuhruf**/62. Sakın Şeytan sizi alıkoymasın; şüphesiz o size apaçık bir düşmandır.

فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ ﴿٩٨﴾ إِنَّهُ لَيْسَ لَهُ سُلْطَانٌ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٩٩﴾ إِنَّمَا سُلْطَانُهُ عَلَى الَّذِينَ يَتَوَلَّوْنَهُ وَالَّذِينَ هُمْ بِهِ مُشْرِكُونَ ﴿١٠٠﴾

16 **Nahl**/98. Kur'an okuduğun zaman, taşlanmış Şeytan'dan Allah'a sığın. 99. Doğrusu, onun inananlar ve sadece Rablerine güvenenler üzerinde bir otoritesi yoktur. 100. Onun otoritesi ancak onu dost edinenler ve Allah'a ortak koşanlar üzerindedir.

وَقَالَ الشَّيْطَانُ لَمَّا قُضِيَ الْأَمْرُ إِنَّ اللَّهَ وَعَدَكُمْ وَعْدَ الْحَقِّ وَوَعَدْتُكُمْ فَأَخْلَفْتُكُمْ وَمَا كَانَ لِيَ عَلَيْكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ إِلَّا أَنْ دَعَوْتُكُمْ فَاسْتَجَبْتُمْ لِي فَلَا تَلُومُونِي وَلُومُوا أَنْفُسَكُمْ مَا أَنَا بِمُصْرِخِكُمْ وَمَا أَنْتُمْ بِمُصْرِخِيَّ إِنِّي كَفَرْتُ بِمَا أَشْرَكْتُمُونِ مِنْ قَبْلُ إِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٢٢﴾

14 **İbrahim**/22. İş bittikten sonra, Şeytan der ki: "Allah size gerçek sözü vermişti. Ben de size söz verdim, ama caydım. Aslında sizi zorlayacak bir gücüm yoktu. Ben sadece sizi çağırdım; siz de geldiniz. O hâlde beni yermeyin, kendinizi kınayın. Ben sizi kurtaramam siz de beni kurtaramazsınız. Daha önce de beni (Allah'a) ortak koşmanızı inkâr etmiştim. Doğrusu, haksızlık yapanlara can yakıcı azap vardır".

يَاأَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلَالاً طَيِّبًا وَلاَ تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ ﴿١٦٨﴾ إِنَّمَا يَأْمُرُكُمْ بِالسُّوءِ وَالْفَحْشَاءِ وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لاَ تَعْلَمُونَ ﴿١٦٩﴾

2 Bakara/168. Ey insanlar! Yeryüzündeki pâk ve temiz şeylerden yiyin. Şeytana ayak uydurmayın. O sizlere apaçık bir düşmandır. 169. O size ancak kötülüğü, hayasızlığı ve Allah'a karşı bilmediğiniz şeyleri söylemenizi tavsiye eder.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنْ تُطِيعُوا فَرِيقًا مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ يَرُدُّوكُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ كَافِرِينَ ﴿١٠٠﴾ وَكَيْفَ تَكْفُرُونَ وَأَنْتُمْ تُتْلَى عَلَيْكُمْ آيَاتُ اللَّهِ وَفِيكُمْ رَسُولُهُ وَمَنْ يَعْتَصِمْ بِاللَّهِ فَقَدْ هُدِيَ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿١٠١﴾

3 Al-i İmran/100. Ey inananlar! Kitap verilenlerin birtakımına itaat edersenız, inanmanızdan sonra sizi inkârcılığa döndürürler. 101. Size Allah'ın âyetleri okunurken ve Elçisi de aranızda bulunurken, nasıl inkâr edersiniz? Kim Allah'a sımsıkı tutunursa, doğru yola iletilmiş olur.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنْ تُطِيعُوا الَّذِينَ كَفَرُوا يَرُدُّوكُمْ عَلَى أَعْقَابِكُمْ فَتَنْقَلِبُوا خَاسِرِينَ ﴿١٤٩﴾ بَلِ اللَّهُ مَوْلاَكُمْ وَهُوَ خَيْرُ النَّاصِرِينَ ﴿١٥٠﴾

3 Al-i İmran/149. Ey inananlar! İnkâr edenlere itaat ederseniz, sizi gerisin geriye çevirirler de, kaybedenlere dönersiniz. 150. Oysa, sahibiniz Allah'tır ve yardımcıların en iyisi de O'dur.

يَعِدُهُمْ وَيُمَنِّيهِمْ وَمَا يَعِدُهُمُ الشَّيْطَانُ إِلاَّ غُرُورًا ﴿١٢٠﴾ أُولَئِكَ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَلاَ يَجِدُونَ عَنْهَا مَحِيصًا ﴿١٢١﴾

4 Nisa/120. (Şeytan) onlara söz verir, onları umutlandırır, (fakat) Şeytan onlara verdiği söz sadece aldatmacadır. 121. İşte onların varacağı yer cehennemdir. Oradan kaçacak yer bulamayacaklardır.

وَقَدْ نَزَّلَ عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ أَنْ إِذَا سَمِعْتُمْ آيَاتِ اللَّهِ يُكْفَرُ بِهَا وَيُسْتَهْزَأُ بِهَا فَلاَ تَقْعُدُوا مَعَهُمْ حَتَّى يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ إِنَّكُمْ إِذًا مِثْلُهُمْ إِنَّ اللَّهَ جَامِعُ الْمُنَافِقِينَ وَالْكَافِرِينَ فِي جَهَنَّمَ جَمِيعًا ﴿١٤٠﴾

4 Nisa/140. Allah Kitap'ta size şunu indirdi: "Allah'ın âyetlerinin inkâr edildiğini ve alaya alındığını işittiğiniz zaman, başka bir söze geçmedikçe onlarla oturmayın, yoksa siz de onlar gibi olursunuz". Allah ikiyüzlülerin ve inkârcıların hepsini cehennemde toplayacaktır.

وَدُّوا لَوْ تَكْفُرُونَ كَمَا كَفَرُوا فَتَكُونُونَ سَوَاءً فَلاَ تَتَّخِذُوا مِنْهُمْ أَوْلِيَاءَ حَتَّى يُهَاجِرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَخُذُوهُمْ وَاقْتُلُوهُمْ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ وَلاَ تَتَّخِذُوا مِنْهُمْ وَلِيًّا وَلاَ نَصِيرًا ﴿٨٩﴾

4 Nisa/89. (Münafıklar) keşke onların inkâr ettikleri gibi siz de inkâr etseniz de, kendileriyle aynı olsanız istediler. Öyleyse onlar Allah yolunda göç etmedikçe [illegible] dan dost tutmayın. Eğer yüz [illegible] onları yakalayın, bulduğunuz [illegible] rün. Onlardan dost ve [illegible]

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَالْمَسْجِدِ الْحَرَامِ الَّذِي جَعَلْنَاهُ لِلنَّاسِ سَوَاءً الْعَاكِفُ فِيهِ وَالْبَادِ وَمَنْ يُرِدْ فِيهِ بِإِلْحَادٍ بِظُلْمٍ نُذِقْهُ مِنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٢٥﴾

22 **Hac**/25. İnkâr edenlere, Allah'ın yolundan ve yerli-yolcu bütün insanlar için (ibadet yeri) kıldığımız Mescid-i Haram'dan alıkoyanlara ve orada zulm ile yanlış yola saptırmak isteyenlere, can yakıcı bir azap tattırırız.

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَيَتَّبِعُ كُلَّ شَيْطَانٍ مَرِيدٍ ﴿٣﴾ كُتِبَ عَلَيْهِ أَنَّهُ مَنْ تَوَلَّاهُ فَأَنَّهُ يُضِلُّهُ وَيَهْدِيهِ إِلَى عَذَابِ السَّعِيرِ ﴿٤﴾

22 **Hac**/3. Allah hakkında bilmeden tartışan ve her azılı şeytana uyan insanlar vardır. 4. Onun hakkında şöyle yazılmıştır: O kendisini dost edinen kimseyi saptıracak ve alevli azâba götürecektir.

اِسْتَحْوَذَ عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانُ فَأَنْسَاهُمْ ذِكْرَ اللَّهِ أُولَئِكَ حِزْبُ الشَّيْطَانِ أَلَا إِنَّ حِزْبَ الشَّيْطَانِ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿١٩﴾

58 **Mücadele**/19. Şeytan, onların başlarına dikilip Allah'ı anmayı unutturmuştur. İşte onlar Şeytan'ın yandaşlarıdır. İyi bilin ki, Şeytan'ın yandaşları ziyandadırlar.

إِنَّهُمْ أَلْفَوْا آبَاءَهُمْ ضَالِّينَ ﴿٦٩﴾ فَهُمْ عَلَى آثَارِهِمْ يُهْرَعُونَ ﴿٧٠﴾

37 **Saffat**/69. Onlar, babalarını sapık kimseler olarak bulmuşlardı. 70. Öyleyken yine de onların izlerinden kovalanırcasına koşturuyorlardı.

2. İki Temel İnanç Grubu

İslam geleneğinde, 'İman' ile 'İslam'ı birbirinden ayırma eğilimi vardır. Genel kabule göre, *islâm* (müslüman oluş) sosyal bir aidiyyetin ifadesi iken, *îmân* (mü'min oluş) aşağıdaki pasajlarda da rahatlıkla gözlemlenebileceği gibi, birinci derecede insanın Allah ile ilişkisini O'nunla arasındaki varoluşsal bağı ifade etmektedir. Aşağıda, mü'minler ve kafirlerin en genel anlamda inanç yapıları, buna bağlı olarak ortaya koydukları ahlaki davranışları ve bu davranışlarının uhrevi sonuçlarını konu edinen Kur'an pasajlarına yer verilmektedir.

a) İnananlar (Mü'minler) ve Nitelikleri

فَأَمَّا مَنْ أَعْطَى وَاتَّقَى ﴿٥﴾ وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَى ﴿٦﴾ فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْيُسْرَى ﴿٧﴾

92 **Leyl**/5-7. (Elinde bulunandan) verenin, (Allah'a karşı) saygılı olanın ve en güzel sözü doğrulayanın işlerini kolaylaştırırız.

وَالْعَصْرِ ﴿١﴾ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ ﴿٢﴾ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ ﴿٣﴾

103 **Asr**/1. Vaktin bitimine andolsun. 2. İnsan, hiç şüphesiz ziyan içindedir. 3. Ancak inananlar, yararlı iş işleyenler, birbirine hakkı tavsiye edenler ve sabırlı olmayı tavsiye edenler (bunun dışındadır).

الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيَّ الْأُمِّيَّ الَّذِي يَجِدُونَهُ مَكْتُوبًا عِنْدَهُمْ فِي التَّوْرَاةِ وَالْإِنْجِيلِ يَأْمُرُهُمْ

7 **A'raf**/157. Yanlarındaki Tevrat ve İncil'de yazılı bulduklarını, kendilerine uygun olanı emreden ve kötülüğü yasaklayan; onlara

بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَاهُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ وَيَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ وَالْأَغْلَالَ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ فَالَّذِينَ آمَنُوا بِهِ وَعَزَّرُوهُ وَنَصَرُوهُ وَاتَّبَعُوا النُّورَ الَّذِي أُنْزِلَ مَعَهُ أُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٥٧﴾

temiz şeyleri helal eden, murdar şeyleri haram eden; ağır yüklerini ve üzerlerindeki zincirleri kaldıran ümmî Peygamber Elçi'ye inanan, onu destekleyen, ona yardım eden ve ona indirilen ışığa uyan kimseler, işte bunlar kurtulacaklardır.

وَعِبَادُ الرَّحْمَٰنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا ﴿٦٣﴾ وَالَّذِينَ يَبِيتُونَ لِرَبِّهِمْ سُجَّدًا وَقِيَامًا ﴿٦٤﴾ وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا اصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَ إِنَّ عَذَابَهَا كَانَ غَرَامًا ﴿٦٥﴾ إِنَّهَا سَاءَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا ﴿٦٦﴾ وَالَّذِينَ إِذَا أَنْفَقُوا لَمْ يُسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا وَكَانَ بَيْنَ ذَٰلِكَ قَوَامًا ﴿٦٧﴾ وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَٰهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَٰلِكَ يَلْقَ أَثَامًا ﴿٦٨﴾ يُضَاعَفْ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيَخْلُدْ فِيهِ مُهَانًا ﴿٦٩﴾

25 Furkan/63. Rahmân'ın kulları yeryüzünde ağırbaşlı yürürler. Bilgisizler kendilerine takıldıkları zaman, onlara güzel sözler söylerler. 64. Onlar, gecelerini Rablerinin huzurunda secdeye vararak ve ayakta durarak geçirirler. 65-66. Onlar: "Rabbimiz! Bizden cehennem azabını uzaklaştır; doğrusu onun azabı sürekli, orası da kötü bir yer ve kötü bir duraktır" derler. 67. Onlar harcadıkları zaman, ne israf ederler ne de cimrilik, ikisi arasında orta bir yol (tutarlar). 68-69. Onlar Allah'ın yanısıra başka bir tanrıya yalvarmazlar, Allah'ın haram kıldığı cana haksız yere kıymazlar, zina etmezler, bunları yapan günaha girmiş olur; kıyamet günü azabı kat kat olur, orada temelli horlanarak kalır.

إِنَّ الَّذِينَ يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً يَرْجُونَ تِجَارَةً لَنْ تَبُورَ ﴿٢٩﴾ لِيُوَفِّيَهُمْ أُجُورَهُمْ وَيَزِيدَهُمْ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّهُ غَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٣٠﴾

35 Fatır/29-30. Allah'ın Kitabı'nı okuyanlar, namazı kılanlar, kendilerine verdiğimiz rızıktan gizli ve açık verenler, (Allah'ın) kendilerine kazançlarını ödeyeceği ve lütfundan onlara fazlasını da vereceği – çünkü Allah çok bağışlayıcı ve yapılan iyiliklerin karşılığını verendir– zarar etmeyecek bir alışveriş umabilirler.

هُدًى وَبُشْرَىٰ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٢﴾ الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ ﴿٣﴾

27 Neml/2-3. (Bunlar) namazı kılan, zekâtı veren ve âhiretten kesin olarak emin olan mü'minler için bir rehber ve müjdedir.

الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِهِ هُمْ بِهِ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٢﴾ وَإِذَا يُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ قَالُوا آمَنَّا بِهِ إِنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّنَا إِنَّا كُنَّا مِنْ قَبْلِهِ مُسْلِمِينَ ﴿٥٣﴾ أُولَٰئِكَ يُؤْتَوْنَ أَجْرَهُمْ مَرَّتَيْنِ بِمَا صَبَرُوا وَيَدْرَءُونَ بِالْحَسَنَةِ السَّيِّئَةَ

28 Kasas/52. Kendilerine bundan önce Kitap verdiklerimiz buna da inanırlar. 53. Kur'an onlara okunduğu zaman: "Ona inandık, doğrusu o Rabbimizden gelen gerçektir; biz şüphesiz daha önce de Müslüman idik" derler. 54. İşte onlara, sabırlarından dolayı, ecirleri iki defa verilir;

وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ ﴿٥٤﴾ وَإِذَا سَمِعُوا اللَّغْوَ أَعْرَضُوا عَنْهُ وَقَالُوا لَنَا أَعْمَالُنَا وَلَكُمْ أَعْمَالُكُمْ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ لَا نَبْتَغِي الْجَاهِلِينَ ﴿٥٥﴾

onlar kötülüğü iyilikle savarlar, kendilerine verdiğimiz rızıktan da sarfederler. 55. (Onlar,) boş söz işittikleri vakit ondan yüz çevirirler. "Bizim işlediğimiz bize, sizin işlediğiniz sizedir. Size selam olsun; cahillerle ilgilenmeyiz" derler.

قُلْ آمِنُوا بِهِ أَوْ لَا تُؤْمِنُوا إِنَّ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ مِنْ قَبْلِهِ إِذَا يُتْلَى عَلَيْهِمْ يَخِرُّونَ لِلْأَذْقَانِ سُجَّدًا ﴿١٠٧﴾ وَيَقُولُونَ سُبْحَانَ رَبِّنَا إِنْ كَانَ وَعْدُ رَبِّنَا لَمَفْعُولًا ﴿١٠٨﴾ وَيَخِرُّونَ لِلْأَذْقَانِ يَبْكُونَ وَيَزِيدُهُمْ خُشُوعًا ﴿١٠٩﴾

17 **İsra**/107-109. *De ki: "Kur'an'a ister inanın, ister inanmayın. O, kendinden önce bilgi verilenlere okunduğu zaman, çene üstü secdeye kapanırlar ve: «Rabbimiz uludur. Rabbimizin sözü yerine gelecektir» derler. Ağlayarak yüzleri üzerine kapanırlar ve bu onların Allah'a saygılarını artırır".*

أَفَمَنْ كَانَ عَلَى بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّهِ وَيَتْلُوهُ شَاهِدٌ مِنْهُ وَمِنْ قَبْلِهِ كِتَابُ مُوسَى إِمَامًا وَرَحْمَةً أُولَئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ وَمَنْ يَكْفُرْ بِهِ مِنَ الْأَحْزَابِ فَالنَّارُ مَوْعِدُهُ فَلَا تَكُنْ فِي مِرْيَةٍ مِنْهُ إِنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٧﴾

11 **Hud**/17. *Rabbinin katından bir belgesi ve onu okuyan, O'ndan gelen bir tanığı bulunanlar ve önlerinde önder ve rahmet olarak Mûsa'nın Kitabı bulunanlar (kafirlerle bir olur mu)? İşte onlar Kur'an'a inanırlar. Hangi grup onu inkâr ederse, ona söz verilen yer ateştir. Senin de bundan şüphen olmasın. O, Rabbinden bir gerçektir. Fakat insanların çoğu inanmaz.*

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَأَخْبَتُوا إِلَى رَبِّهِمْ أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٣﴾

11 **Hud**/23. İnanıp yararlı işler yapanlar ve Rablerine saygıyla boyun eğenler, işte onlar cennetliklerdir. Onlar orada kalıcıdırlar.

وَمَا نُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ فَمَنْ آمَنَ وَأَصْلَحَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٤٨﴾

6 **En'am**/48. Elçileri sadece müjdeci ve uyarıcı olarak gönderiyoruz. Kim inanır ve düzeltirse, onlara korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir.

الَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ أُولَئِكَ لَهُمُ الْأَمْنُ وَهُمْ مُهْتَدُونَ ﴿٨٢﴾

6 **En'am**/82. İnananlar ve inançlarına bir zulüm[114] karıştırmayanlar, işte onlara güven vardır ve onlar doğru yoldadırlar.

الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ ﴿٤﴾ أُولَئِكَ عَلَى هُدًى مِنْ رَبِّهِمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٥﴾

31 **Lokman**/4. O kimseler ki, namazı kılarlar, zekatı verirler. Ahireti de kesinkes bilirler. 5. Onlar Rablerinin yolunda olanlardır. İşte onlar murada erenlerdir.

[114] Rivayetlere göre, bu ayette geçen zulmün ne olduğu Hz. Peygamber'e sorulduğunda, bunun 'şirk' olduğunu belirtmiş ve şu ayeti okumuşlardır: "... gerçekten şirk büyük bir zulümdür" (31 Lokman/13).

وَالَّذِي جَاءَ بِالصِّدْقِ وَصَدَّقَ بِهِ أُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ ﴿٣٣﴾ لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ ذَلِكَ جَزَاءُ الْمُحْسِنِينَ ﴿٣٤﴾ لِيُكَفِّرَ اللَّهُ عَنْهُمْ أَسْوَأَ الَّذِي عَمِلُوا وَيَجْزِيَهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٣٥﴾

39 **Zümer**/33. Doğruyu getirene ve onu doğrulayana gelince, işte onlar, saygılı olanlardır. 34-35. Onlara, Rablerinin katında dilekleri şeyler vardır, iyi davrananların ödülü budur, ki (böylece) Allah, onların yaptıklarının en kötüsünü örtsün, onlara işledikleri şeylerin en güzeli ile karşılık versin.

وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلاً مِمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ إِنَّنِي مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿٣٣﴾

41 **Fussilet**/33. Allah'a çağıran, yararlı iş işleyen, ve "Ben ancak Müslümanlar'danım" diyen kimseden daha güzel sözlü kim vardır?

فَمَا أُوتِيتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَمَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَمَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ وَأَبْقَى لِلَّذِينَ آمَنُوا وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٣٦﴾ وَالَّذِينَ يَجْتَنِبُونَ كَبَائِرَ الْإِثْمِ وَالْفَوَاحِشَ وَإِذَا مَا غَضِبُوا هُمْ يَغْفِرُونَ ﴿٣٧﴾ وَالَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَمْرُهُمْ شُورَى بَيْنَهُمْ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ ﴿٣٨﴾ وَالَّذِينَ إِذَا أَصَابَهُمُ الْبَغْيُ هُمْ يَنْتَصِرُونَ ﴿٣٩﴾

42 **Şura**/36-39. Size verilmiş bulunan herhangi bir şey, sadece dünya hayatının menfaatidir; inanıp Rablerine güvenenler, büyük günahlardan ve hayasızlıklardan çekinenler, öfkelendiklerinde bile bağışlayanlar, Rablerinin çağrısına cevap verenler, namazı kılanlar işleri(ni) aralarında danışma ile (görenler), kendilerine verdiğimiz rızıktan sarfedenler ve bir saldırıya uğradıklarında kazanmaya çalışanlar için Allah'ın katında bulunan daha iyi ve daha kalıcıdır.

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿١٥﴾ آخِذِينَ مَا آتَاهُمْ رَبُّهُمْ إِنَّهُمْ كَانُوا قَبْلَ ذَلِكَ مُحْسِنِينَ ﴿١٦﴾ كَانُوا قَلِيلاً مِنَ اللَّيْلِ مَا يَهْجَعُونَ ﴿١٧﴾ وَبِالْأَسْحَارِ هُمْ يَسْتَغْفِرُونَ ﴿١٨﴾ وَفِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ لِلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ ﴿١٩﴾

51 **Zariyat**/15-16. (Allah'a karşı gelmekten) sakınanlar, Rablerinin kendilerine verdiğini almış olarak bahçelerde ve pınar başlarındadırlar. Çünkü onlar, bundan önce iyi davranırlardı. 17. Onlar, geceleri az uyurlardı. 18. Seher vakitlerinde bağışlanma dilerlerdi. 19. Onlar (dünyada iken) mallarında muhtaç ve yoksula bir hak ayırmışlardı.

وَقِيلَ لِلَّذِينَ اتَّقَوْا مَاذَا أَنْزَلَ رَبُّكُمْ قَالُوا خَيْرًا لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةٌ وَلَدَارُ الْآخِرَةِ خَيْرٌ وَلَنِعْمَ دَارُ الْمُتَّقِينَ ﴿٣٠﴾

16 **Nahl**/30. (Allah'a karşı gelmekten) sakınanlara: "Rabbiniz ne indirdi?" dendiğinde: "İyilik" derler. İyi davrananlara bu dünyada iyilik vardır. Ahiret yurdu ise daha iyidir. Saygılı olanların yurdu ne güzeldir!

قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١﴾ الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ ﴿٢﴾ وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ ﴿٣﴾

23 **Mu'minun**/1-11. Namazlarında saygılı olan, boş sözden yüz çeviren, zekatı veren, eşleri ve ellerinin altında bulundurduklan (cariyeleri) dışındakilere karşı ırzlarını ko-

وَالَّذِينَ هُمْ لِلزَّكٰوةِ فَاعِلُونَ ﴿٤﴾ وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ ﴿٥﴾ إِلَّا عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ ﴿٦﴾ فَمَنِ ابْتَغَىٰ وَرَآءَ ذٰلِكَ فَأُولٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ ﴿٧﴾ وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ ﴿٨﴾ وَالَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَوَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٩﴾ أُولٰئِكَ هُمُ الْوَارِثُونَ ﴿١٠﴾ الَّذِينَ يَرِثُونَ الْفِرْدَوْسَ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿١١﴾

ruyan, –(bundan dolayı) onlar zaten kınanamazlar; ancak kim bunun ötesini arzularsa, işte onlar haddi aşmış olurlar–, emanetlerini gözeten, sözlerini yerine getiren ve namazlarını koruyan mü'minler murada ermişlerdir. İşte onlar, temelli kalacakları Firdevs'e varis olan mirasçılardır.

إِنَّ الَّذِينَ هُمْ مِنْ خَشْيَةِ رَبِّهِمْ مُشْفِقُونَ ﴿٥٧﴾ وَالَّذِينَ هُمْ بِآيَاتِ رَبِّهِمْ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٨﴾ وَالَّذِينَ هُمْ بِرَبِّهِمْ لَا يُشْرِكُونَ ﴿٥٩﴾ وَالَّذِينَ يُؤْتُونَ مَا آتَوْا وَقُلُوبُهُمْ وَجِلَةٌ أَنَّهُمْ إِلَىٰ رَبِّهِمْ رَاجِعُونَ ﴿٦٠﴾ أُولٰئِكَ يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَهُمْ لَهَا سَابِقُونَ ﴿٦١﴾

23 **Mu'minun**/57-61. Rablerinin korkusundan titreyenler, Rablerinin âyetlerine inananlar, Rablerine ortak koşmayanlar, vereceklerini, –Rablerine dönecekleri için– kalpleri ürpererek verenler, işte onlar iyi işlerde yarış ederler ve o uğurda ileri geçerler.

إِلَّا الْمُصَلِّينَ ﴿٢٢﴾ الَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ دَآئِمُونَ ﴿٢٣﴾ وَالَّذِينَ فِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَعْلُومٌ ﴿٢٤﴾ لِلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ ﴿٢٥﴾ وَالَّذِينَ يُصَدِّقُونَ بِيَوْمِ الدِّينِ ﴿٢٦﴾ وَالَّذِينَ هُمْ مِنْ عَذَابِ رَبِّهِمْ مُشْفِقُونَ ﴿٢٧﴾ إِنَّ عَذَابَ رَبِّهِمْ غَيْرُ مَأْمُونٍ ﴿٢٨﴾ وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ ﴿٢٩﴾ إِلَّا عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ ﴿٣٠﴾ فَمَنِ ابْتَغَىٰ وَرَآءَ ذٰلِكَ فَأُولٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ ﴿٣١﴾ وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ ﴿٣٢﴾ وَالَّذِينَ هُمْ بِشَهَادَاتِهِمْ قَائِمُونَ ﴿٣٣﴾ وَالَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٣٤﴾ أُولٰئِكَ فِي جَنَّاتٍ مُكْرَمُونَ ﴿٣٥﴾

70 **Mearic**/22-35. Ancak, namazı kılanlar ve namazlarında devamlı olanlar, mallarında muhtaca ve yoksula belirli bir hak tanıyanlar, ceza gününü doğrulayanlar, yalnız Rablerinin azabından korkanlar – Rablerinin azabından kimse güvende değildir–, eşleri ve ellerinin altında bulundurdukları (cariyeleri) dışındakilere karşı ırzlarını koruyanlar –(bundan dolayı) onlar zaten kınanamazlar; ancak kim bunun ötesini özlerse, işte onlar haddi aşmış olurlar–, emanetlerini ve sözlerini yerine getirenler, tanıklığı gereği gibi yapanlar, namazlarına riayet edenler; işte onlar, cennetlerde kendilerine ikramda bulunulacak kimselerdir.

إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ﴿٢٥﴾

84 **İnşikak**/25. Yalnız, inanıp yararlı işler işleyenlere; onlara kesintisiz ecir vardır.

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُدْخِلَنَّهُمْ فِي الصَّالِحِينَ ﴿٩﴾

29 **Ankebut**/9. İnanan ve yararlı iş işleyenleri, kesinlikle iyilerin arasına katacağız.

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَئِكَ يَرْجُونَ رَحْمَةَ اللَّهِ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢١٨﴾

2 **Bakara**/218. İnananlar ve hicret edip Allah yolunda savaşanlar, işte bunlar Allah'ın rahmetini umarlar. Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir.

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٢٧٧﴾

2 **Bakara**/277. İnananlar, yararlı işler yapanlar, namazı kılanlar ve zekatı verenlerin ödülleri Rableri katındadır. Onlara korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir.

الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ ﴿٣﴾ وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ وَبِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ ﴿٤﴾ أُولَئِكَ عَلَى هُدًى مِنْ رَبِّهِمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٥﴾

2 **Bakara**/3. Onlar, gayba inanır, namazı kılar ve kendilerine verdiğimiz rızıktan harcarlar. 4. (Muhammed!) Onlar sana indirilene ve senden önce indirilenlere inanırlar. Ve bunlar ahireti kesinkes bilirler. 5. Rablerinin gösterdiği yolda olanlar bunlardır. Ve işte bunlar murada ermişlerdir.

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالنَّصَارَى وَالصَّابِئِينَ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٦٢﴾

2 **Bakara**/62. Mü'minler, Yahudiler, Hıristiyanlar ve Sabiiler'den Allah'a ve ahiret gününe inanıp yararlı iş yapanların ecirleri Rablerinin katındadır. Artık onlara korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir de.

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٨٢﴾

2 **Bakara**/82. İnanıp yararlı işler yapanlar, işte onlar cennetliklerdir. Onlar orada kalıcıdırlar.

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٢﴾ الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ ﴿٣﴾ أُولَئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا لَهُمْ دَرَجَاتٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَمَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٤﴾

8 **Enfal**/2. İnananlar öyle kimselerdir ki, Allah anıldığı zaman kalpleri titrer ve Allah'ın âyetleri kendilerine okunduğunda imanlarını artırır; onlar Rablerine güvenirler. 3. Onlar namazı kılarlar ve kendilerine verdiğimiz rızıktan verirler. 4. İşte gerçekten inanmış olanlar bunlardır. Rablerinin katında onlar için dereceler, bağışlanma ve bol bol rızık vardır.

وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٠٤﴾ وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ تَفَرَّقُوا وَاخْتَلَفُوا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَأُولَئِكَ لَهُمْ

3 **Al-i İmran**/104. Sizden, iyiye çağıran, uygun olanı emreden ve kötülüğü yasaklayan bir topluluk olsun. İşte onlar başarıya ulaşanlardır. 105-106. Kendilerine açık belgeler geldikten sonra, ayrılığa düşen ve anlaşamayanlar gibi olmayın. Birtakım yüzlerin ağaracağı ve birtakım yüzlerin ka-

KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ

عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٠٥﴾ يَوْمَ تَبْيَضُّ وُجُوهٌ وَتَسْوَدُّ وُجُوهٌ فَأَمَّا الَّذِينَ اسْوَدَّتْ وُجُوهُهُمْ أَكَفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿١٠٦﴾

raracağı günde büyük azap işte onlaradır. Yüzleri kararanlara: "İnanmanızdan sonra inkâr mı ettiniz? Öyleyse, inkâr etmiş olmanızdan dolayı azabı tadın" denecektir.

لَيْسُوا سَوَاءً مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ أُمَّةٌ قَائِمَةٌ يَتْلُونَ آيَاتِ اللَّهِ آنَاءَ اللَّيْلِ وَهُمْ يَسْجُدُونَ ﴿١١٣﴾ يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَأُولَئِكَ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿١١٤﴾ وَمَا يَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَلَنْ يُكْفَرُوهُ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالْمُتَّقِينَ ﴿١١٥﴾

3 **Al-i İmran**/113-114. Onların da hepsi bir değildir. Kitap Ehli'nin içinde secdeye kapanarak, geceleri Allah'ın âyetlerini okuyup duran bir topluluk vardır, çünkü bunlar Allah'a ve ahiret gününe inanır, uygun olanı emreder, kötü olanı yasaklar ve iyiliklere koşarlar. İşte bunlar iyilerdendir 115. Yaptıkları herhangi bir iyilikleri inkar edilmeyecektir. Allah saygılı olanları bilir.

الَّذِينَ يُنْفِقُونَ فِي السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ وَالْكَاظِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٣٤﴾ وَالَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً أَوْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ ذَكَرُوا اللَّهَ فَاسْتَغْفَرُوا لِذُنُوبِهِمْ وَمَنْ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا اللَّهُ وَلَمْ يُصِرُّوا عَلَى مَا فَعَلُوا وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿١٣٥﴾ أُولَئِكَ جَزَاؤُهُمْ مَغْفِرَةٌ مِنْ رَبِّهِمْ وَجَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَنِعْمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ ﴿١٣٦﴾

3 **Al-i İmran**/134. Bunlar, bollukta ve darlıkta verirler, öfkelerini yutkunurlar, insanların kusurlarını affederler. Allah iyi davrananları sever. 135. Onlar, kötü bir şey yaptıkları veya kendilerine haksızlık yaptıkları zaman, Allah'ı anarlar ve günahlarının bağışlanmasını dilerler. –Allah'tan başka günahları kim bağışlayabilir?– Onlar yaptıkları işlerde bile bile diretmezler. 136. İşte bunların ödülleri, Rablerinden bağışlanma ve temelli kalacakları, altlarından ırmaklar akan cennetlerdir. Çalışanların ne güzel ödülleri vardır!

الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا إِنَّنَا آمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ﴿١٦﴾ الصَّابِرِينَ وَالصَّادِقِينَ وَالْقَانِتِينَ وَالْمُنْفِقِينَ وَالْمُسْتَغْفِرِينَ بِالْأَسْحَارِ ﴿١٧﴾

3 **Al-i İmran**/16-17. Bunlar, (sıkıntılara karşı) dayananlar, doğru olanlar, gönülden kul olanlar, (iyilik için) harcayanlar ve seher vakitlerinde: "Rabbimiz! Şüphesiz biz inandık, günahlarımızı bize bağışla, bizi ateşin azabından koru!" diye bağışlanma dileğinde bulunanlardır.

فَاسْتَجَابَ لَهُمْ رَبُّهُمْ أَنِّي لَا أُضِيعُ عَمَلَ عَامِلٍ مِنْكُمْ مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَى بَعْضُكُمْ مِنْ بَعْضٍ فَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَأُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَأُوذُوا فِي سَبِيلِي وَقَاتَلُوا وَقُتِلُوا لَأُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلَأُدْخِلَنَّهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ثَوَابًا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَاللَّهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الثَّوَابِ ﴿١٩٥﴾

3 **Al-i İmran**/195. Rableri bunların dualarını kabul etti. Sizlerden erkek, kadın –zaten birbirinizden meydana gelmişsinizdir– hiçbirinizin işini boşa çıkarmam. Hicret edenlerin, yurtlarından çıkarılanların, Allah yolunda incitilenlerin ve savaşarak öldürülenlerin kötülüklerini elbette örteceğim. Allah katından bir karşılık olarak, onları altlarından ırmaklar akan cennetlere koyacağım. Karşılığın güzeli Allah katındadır.

لكِنِ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا نُزُلًا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَمَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ لِلْأَبْرَارِ ﴿١٩٨﴾

3 **Al-i İmran**/198. Rablerine saygılı olanlara, altlarından ırmaklar akan, içinde Allah katından nimetler bulunan ve temelli kalacakları cennetler vardır. Allah katında olanlar, iyi insanlar için daha iyidir.

إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْقَانِتِينَ وَالْقَانِتَاتِ وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ وَالصَّابِرِينَ وَالصَّابِرَاتِ وَالْخَاشِعِينَ وَالْخَاشِعَاتِ وَالْمُتَصَدِّقِينَ وَالْمُتَصَدِّقَاتِ وَالصَّائِمِينَ وَالصَّائِمَاتِ وَالْحَافِظِينَ فُرُوجَهُمْ وَالْحَافِظَاتِ وَالذَّاكِرِينَ اللَّهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتِ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا ﴿٣٥﴾

33 **Ahzap**/35. Müslüman erkekler ve Müslüman kadınlar, inanan erkekler ve inanan kadınlar, itaat eden erkekler ve itaat eden kadınlar; doğru sözlü erkekler ve doğru sözlü kadınlar, sabırlı erkekler ve sabırlı kadınlar, gönülden saygılı erkekler ve gönülden saygılı kadınlar, sadaka veren erkekler ve sadaka veren kadınlar, oruç tutan erkekler ve oruç tutan kadınlar, iffetlerini koruyan erkekler ve iffetlerini koruyan kadınlar, Allah'ı çok anan erkekler ve Allah'ı çok anan kadınlar; işte bunlara Allah bağış ve büyük bir ecir hazırlamıştır.

وَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَلَمْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ أُولَئِكَ سَوْفَ يُؤْتِيهِمْ أُجُورَهُمْ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿١٥٢﴾

4 **Nisa**/152. Ancak, Allah'a ve elçilerine inananlar ve onlardan hiçbirini diğerlerinden ayırmayanlar, işte onlara ödüllerini vereceğiz. Allah çok bağışlayıcı ve çok merhametlidir.

لَكِنِ الرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ مِنْهُمْ وَالْمُؤْمِنُونَ يُؤْمِنُونَ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ وَالْمُقِيمِينَ الصَّلَاةَ وَالْمُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَالْمُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أُولَئِكَ سَنُؤْتِيهِمْ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١٦٢﴾

4 **Nisa**/162. Fakat onlardan ilimde derinleşmiş olanlar ve sana indirilene ve senden önce indirilenlere inanıp, namazı kılan, zekatı veren, Allah'a ve ahiret gününe inanan mü'minler (var ya), işte bunlara büyük bir ödül vereceğiz.

فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَاعْتَصَمُوا بِهِ فَسَيُدْخِلُهُمْ فِي رَحْمَةٍ مِنْهُ وَفَضْلٍ وَيَهْدِيهِمْ إِلَيْهِ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا ﴿١٧٥﴾

4 **Nisa**/175. Allah'a inananları ve O'na bağlananları, (Allah) kendi rahmetine ve bolluğuna kavuşturacak ve onları kendisine varan doğru yola koyacaktır.

وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَئِكَ رَفِيقًا ﴿٦٩﴾ ذَلِكَ الْفَضْلُ مِنَ اللَّهِ وَكَفَى بِاللَّهِ عَلِيمًا ﴿٧٠﴾

4 **Nisa**/69. Allah'a ve Elçisi'ne kim itaat ederse, işte onlar, Allah'ın kendilerine nimet verdiği peygamberler, dosdoğru olanlar, şehitler ve iyi kimselerle beraber olurlar. Bunların yoldaşlığı ne kadar güzeldir. 70. Bu nimet Allah'tandır ve Allah'ın bilmesi yeter.

وَٱلَّذِينَ ٱهْتَدَوْا۟ زَادَهُمْ هُدًى وَءَاتَىٰهُمْ تَقْوَىٰهُمْ ﴿١٧﴾

47 **Muhammed**/17. Doğru yolu bulanların ise, (Allah) doğruluklarını artırır ve (karşı gelmekten) sakınmalarını sağlar.

أَفَمَن يَعْلَمُ أَنَّمَآ أُنزِلَ إِلَيْكَ مِن رَّبِّكَ ٱلْحَقُّ كَمَنْ هُوَ أَعْمَىٰٓ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُو۟لُوا۟ ٱلْأَلْبَٰبِ ﴿١٩﴾ ٱلَّذِينَ يُوفُونَ بِعَهْدِ ٱللَّهِ وَلَا يَنقُضُونَ ٱلْمِيثَٰقَ ﴿٢٠﴾ وَٱلَّذِينَ يَصِلُونَ مَآ أَمَرَ ٱللَّهُ بِهِۦٓ أَن يُوصَلَ وَيَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ وَيَخَافُونَ سُوٓءَ ٱلْحِسَابِ ﴿٢١﴾ وَٱلَّذِينَ صَبَرُا۟ ٱبْتِغَآءَ وَجْهِ رَبِّهِمْ وَأَقَامُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ وَأَنفَقُوا۟ مِمَّا رَزَقْنَٰهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً وَيَدْرَءُونَ بِٱلْحَسَنَةِ ٱلسَّيِّئَةَ أُو۟لَٰٓئِكَ لَهُمْ عُقْبَى ٱلدَّارِ ﴿٢٢﴾ جَنَّٰتُ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا وَمَن صَلَحَ مِنْ ءَابَآئِهِمْ وَأَزْوَٰجِهِمْ وَذُرِّيَّٰتِهِمْ وَٱلْمَلَٰٓئِكَةُ يَدْخُلُونَ عَلَيْهِم مِّن كُلِّ بَابٍ ﴿٢٣﴾ سَلَٰمٌ عَلَيْكُم بِمَا صَبَرْتُمْ فَنِعْمَ عُقْبَى ٱلدَّارِ ﴿٢٤﴾

13 **Ra'd**/19. (Ey Muhammed!) Rabbinden sana indirilenin gerçek olduğunu bilen kimse, kör kimse gibi midir? Ancak akıl sahipleri, öğüt alırlar. 20. Onlar Allah'la antlaşmalarını yerine getirir ve sözleşmeyi bozmazlar. 21. Onlar Allah'ın birleştirilmesini emrettiği bağları birleştirirler. Rablerinden korkarlar ve hesabın kötüsünden de ürkerler. 22-24. Onlar Rablerinin rızasını isteyerek zorluklara dayanırlar, namazı kılarlar, kendilerine verdiğimiz rızıktan gizlice ve açıktan verirler, kötülüğü iyilikle savarlar. İşte bunlara bu (dünya) evinin sonucu olarak, ana-babalarından, eşlerinden ve soylarından iyi olanlarla birlikte girecekleri Adn cennetleri vardır. Melekler her kapıdan yanlarına girip: "Sabretmenizden dolayı size selam olsun. Burası dünyanın ne güzel sonucudur" derler.

ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّٰلِحَٰتِ طُوبَىٰ لَهُمْ وَحُسْنُ مَـَٔابٍ ﴿٢٩﴾

13 **Ra'd**/29. İnanan ve yararlı işler işleyenlere ne mutlu; (onlara) güzel bir gidecek yer vardır.

إِنَّ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّٰلِحَٰتِ أُو۟لَٰٓئِكَ هُمْ خَيْرُ ٱلْبَرِيَّةِ ﴿٧﴾ جَزَآؤُهُمْ عِندَ رَبِّهِمْ جَنَّٰتُ عَدْنٍ تَجْرِى مِن تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَٰرُ خَٰلِدِينَ فِيهَآ أَبَدًا رَّضِىَ ٱللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا۟ عَنْهُ ذَٰلِكَ لِمَنْ خَشِىَ رَبَّهُۥ ﴿٨﴾

98 **Beyyine**/7. İnanıp yararlı iş işleyenler, işte onlar yaratıkların en iyileridirler. 8. Onların Rableri katındaki ödülleri, içinde temelli kalacakları, altlarından ırmaklar akan Adn cennetleridir. Allah onlardan râzıdır; onlar da Allah'tan râzıdırlar. Bu, Rabbinden korkanlar içindir.

وَٱلَّذِينَ تَبَوَّءُو ٱلدَّارَ وَٱلْإِيمَٰنَ مِن قَبْلِهِمْ يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فِى صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِّمَّآ أُوتُوا۟ وَيُؤْثِرُونَ عَلَىٰٓ أَنفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَمَن يُوقَ شُحَّ نَفْسِهِۦ فَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُفْلِحُونَ ﴿٩﴾ وَٱلَّذِينَ جَآءُو مِنۢ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا ٱغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَٰنِنَا ٱلَّذِينَ سَبَقُونَا بِٱلْإِيمَٰنِ وَلَا تَجْعَلْ فِى قُلُوبِنَا غِلًّا لِّلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ رَبَّنَآ إِنَّكَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿١٠﴾

59 **Haşr**/9. Onlardan önce oraya (Medine'ye) ve imana yerleşmiş olanlar, kendilerine göç edip gelenleri severler; onlara verilenlere içlerinde bir arzu duymazlar, kendileri zorluk içinde bulunsalar bile, onları kendilerinden önde tutarlar. Kim nefsinin cimriliğinden korunursa, işte onlar kurtuluşa ulaşanlardır. 10. Onlardan sonra gelenler: "Rabbimiz! Bizi ve bizden önce inanmış olan kardeşlerimizi bağışla; kalbimizde mü'minlere karşı kin bırakma. Rabbimiz! Şüphesiz Sen çok şefkatlisin, çok merhametlisin" derler.

إِنَّمَا كَانَ قَوْلَ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ أَنْ يَقُولُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٥١﴾ وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَخْشَ اللَّهَ وَيَتَّقْهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ ﴿٥٢﴾

24 **Nur/51.** İnananlar Allah'a ve aralarında hüküm vermesi için O'nun Elçisi'ne çağrıldıklarında, sözleri sadece: "İşittik ve itaat ettik" demekten ibarettir; işte saadete erenler onlardır. 52. Kim Allah'a ve Elçisi'ne itaat eder, Allah'ı sayar ve O'na karşı gelmekten sakınırsa, işte onlar kurtulmuşlardır.

الَّذِينَ إِنْ مَكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ وَلِلَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ ﴿٤١﴾

22 **Hac/41.** Onları orada iktidar sahibi kılsak, namazı kılarlar, zekatı verirler, uygun olanı emrederler ve fenalığı yasaklarlar. İşlerin sonucu Allah'a aittir.

لَا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَوْ كَانُوا آبَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ أُولَئِكَ كَتَبَ فِي قُلُوبِهِمُ الْإِيمَانَ وَأَيَّدَهُمْ بِرُوحٍ مِنْهُ وَيُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ أُولَئِكَ حِزْبُ اللَّهِ أَلَا إِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٢٢﴾

58 **Mücadele/22.** Allah'a ve ahiret gününe inanan bir topluluğun –babaları, oğulları, kardeşleri ya da akrabaları olsa bile– Allah'a ve Peygamberi'ne karşı gelenlere sevgi beslediklerini görmezsin. İşte Allah, imanı bunların kalblerine yazmış, katından bir nur ile onları desteklemiştir. Onları, içlerinden ırmaklar akan, içinde temelli kalacakları cennetlere koyacaktır. Allah onlardan hoşnut olmuştur, onlar da Allah'tan hoşnut olmuşlardır. İşte bunlar, Allah'ın taraftarlarıdır. İyi bilin ki, saadete erecek olanlar, Allah'ın taraftarlarıdır.

وَاذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَمِيثَاقَهُ الَّذِي وَاثَقَكُمْ بِهِ إِذْ قُلْتُمْ سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٧﴾

5 **Maide/7.** Allah'ın size olan nimetini ve "işittik, itaat ettik" dediğinizde size bağladığı anlaşmayı hatırlayın. Allah'tan sakının. Allah gönüllerde olanı bilmektedir.

إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنَّ لَهُمُ الْجَنَّةَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَيَقْتُلُونَ وَيُقْتَلُونَ وَعْدًا عَلَيْهِ حَقًّا فِي التَّوْرَاةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالْقُرْآنِ وَمَنْ أَوْفَى بِعَهْدِهِ مِنَ اللَّهِ فَاسْتَبْشِرُوا بِبَيْعِكُمُ الَّذِي بَايَعْتُمْ بِهِ وَذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١١١﴾ التَّائِبُونَ الْعَابِدُونَ الْحَامِدُونَ السَّائِحُونَ الرَّاكِعُونَ السَّاجِدُونَ الْآمِرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّاهُونَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَالْحَافِظُونَ لِحُدُودِ اللَّهِ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١١٢﴾

9 **Tevbe/111.** Allah, Tevrat, İncil ve Kur'an'da üzerine aldığı gerçek bir söz olarak, Allah yolunda çarpışıp öldürülen ve öldüren mü'minlerin canlarını ve mallarını cennete karşılık satın almıştır. Verdiği sözü, Allah'tan daha çok tutan kim vardır? Öyleyse, yaptığınız bu alışverişe sevinin. İşte bu, büyük kurtuluştur. 112. Bunlar, tövbe edenler, kullukta bulunanlar, Allah'ı övenler, gezenler, rükû edenler, secde edenler, uygun olanı emredenler, kötü olanı yasaklayanlar ve Allah'ın yasalarını koruyanlardır. Mü'minleri müjdele!

لَا يَسْتَأْذِنُكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أَنْ يُجَاهِدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالْمُتَّقِينَ ﴿٤٤﴾

9 **Tevbe**/44. Allah'a ve ahiret gününe inananlar, canları ve malları ile savaşmaktan geri kalmak için senden izin istemezler. Allah sakınanları bilir.

وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَيُطِيعُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٧١﴾ وَعَدَ اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَمَسَاكِنَ طَيِّبَةً فِي جَنَّاتِ عَدْنٍ وَرِضْوَانٌ مِنَ اللَّهِ أَكْبَرُ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٧٢﴾

9 **Tevbe**/71. İnanmış erkekler ve inanmış kadınlar birbirlerinin himayecisidirler. İyiliği emreder, kötülüğü yasaklarlar. Namazı kılar, zekâtı verir, Allah'a ve Elçisi'ne itaat ederler. İşte bunlara Allah rahmet edecektir. Doğrusu Allah üstündür, bilgedir. 72. Allah inanmış erkeklere ve inanmış kadınlara, altlarından ırmaklar akan, içinde temelli kalacakları cennetler ve Adn cennetlerinde hoş konutlar söz vermiştir. Allah'ın hoşnutluğu (bundan) daha yücedir. İşte büyük kurtuluş budur.

لَكِنِ الرَّسُولُ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ جَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ وَأُولَئِكَ لَهُمُ الْخَيْرَاتُ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٨٨﴾ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٨٩﴾

9 **Tevbe**/88. Elçi ve onunla beraber bulunan mü'minler, mallarıyla, canlarıyla cihad ederler. Bütün iyilikler bunlarındır ve işte bunlar mutluluğa erişeceklerdir. 89. Allah, onlara içinde temelli kalacakları, altlarından ırmaklar akan cennetler hazırlamıştır. Büyük kurtuluş işte budur.

b) İnanmayanlar (Kafirler) ve Nitelikleri

أَرَأَيْتَ الَّذِي يَنْهَى ﴿٩﴾ عَبْدًا إِذَا صَلَّى ﴿١٠﴾ أَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ عَلَى الْهُدَى ﴿١١﴾ أَوْ أَمَرَ بِالتَّقْوَى ﴿١٢﴾ أَرَأَيْتَ إِنْ كَذَّبَ وَتَوَلَّى ﴿١٣﴾ أَلَمْ يَعْلَمْ بِأَنَّ اللَّهَ يَرَى ﴿١٤﴾

96 **Alak**/9-13. Rabbine yakaran kulu bundan alıkoymak isteyene ne dersin? Ne dersin, ya o doğru yol üzere idi veya (Allah'tan) sakınmayı emrettiyse; ve ne dersin, (diğeri de) yalanlayıp yüz çevirdiyse?[115] 14. (Peki o) Allah'ın görmekte olduğunu bilmiyor muydu?

[115] Bu metin, anlaşılması en güç Kur'an pasajlarından birisidir. Bu güçlük, cümlelerdeki zamirlerin sözkonusu iki şahıstan hangisine ait olduğunun kapalılığından ve *in* edatı ile *e-ra'ayte* ifadesinin pek çok anlama gelebilmesinden kaynaklanmaktadır. Bütün bu ihtimaller hesaplanarak yukarıdaki pasaja çok sayıda anlam verilebilir. Ancak, ilgili pasajın tarihsel bağlamı gözönünde bulundurulduğunda, yukarıda tercih edilen anlamın yanısıra şöyle bir anlamın da uygun düştüğü görülür: "... Ne dersin, (şimdi) bu doğru yol üzere miydi, yoksa (Allah'tan) sakınmayı mı emrediyordu? Ne dersin, (yoksa) o yalanlayıp yüz mü çevirmişti?"

وَأَمَّا مَنْ بَخِلَ وَاسْتَغْنَى ﴿٨﴾ وَكَذَّبَ بِالْحُسْنَى ﴿٩﴾ فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْعُسْرَى ﴿١٠﴾

92 **Leyl**/8-10. Cimrilik eden, kendini yeterli gören ve en güzel sözü yalanlayan kimsenin de, güçlüklere uğramasını kolaylaştırırız.[116]

أَرَأَيْتَ الَّذِي يُكَذِّبُ بِالدِّينِ ﴿١﴾ فَذَلِكَ الَّذِي يَدُعُّ الْيَتِيمَ ﴿٢﴾ وَلَا يَحُضُّ عَلَى طَعَامِ الْمِسْكِينِ ﴿٣﴾

107 **Ma'un**/1. (Ey Muhammed!) Dini yalanlayana ne dersin? 2-3. Öksüzü kakıştıran, yoksulu doyurmaya özendirmeyen kimse işte odur.

وَمَا نَقَمُوا مِنْهُمْ إِلَّا أَنْ يُؤْمِنُوا بِاللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ ﴿٨﴾ الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿٩﴾ إِنَّ الَّذِينَ فَتَنُوا الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَتُوبُوا فَلَهُمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ وَلَهُمْ عَذَابُ الْحَرِيقِ ﴿١٠﴾

85 **Buruc**/8-9. Sadece göklerin ve yerin hükümranlığı kendisinin olan övgüye lâyık ve Üstün Allah'a inanmış olmalarından dolayı onlardan öc alıyorlardı. Allah her şeye tanıktır. 10. İnanmış erkek ve kadınları dinlerinden çevirmeye uğraşanlar, eğer tövbe etmezlerse onlara cehennem azabı vardır. Yakıcı azap da onlaradır.

فَلَا صَدَّقَ وَلَا صَلَّى ﴿٣١﴾ وَلَكِنْ كَذَّبَ وَتَوَلَّى ﴿٣٢﴾ ثُمَّ ذَهَبَ إِلَى أَهْلِهِ يَتَمَطَّى ﴿٣٣﴾ أَوْلَى لَكَ فَأَوْلَى ﴿٣٤﴾ ثُمَّ أَوْلَى لَكَ فَأَوْلَى ﴿٣٥﴾

75 **Kıyamet**/31-33. O, Peygamber'i doğrulamamış, namazı kılmamış, ama yalanlayıp yüz çevirmiş, sonra da salına salına ailesine gitmişti. 34. Sana yazıklar olsun, yazıklar! 35. Daha ne olsun, sana yazıklar olsun, yazıklar!

وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٨٢﴾ وَأُمْلِي لَهُمْ إِنَّ كَيْدِي مَتِينٌ ﴿١٨٣﴾

7 **A'raf**/182. Ayetlerimizi yalanlayanları, bilmedikleri yönden ağır ağır sonuca yaklaştıracağız. 183. Onlara süre veriyorum; Benim tuzağım çetindir.

إِلَّا رَحْمَةً مِنَّا وَمَتَاعًا إِلَى حِينٍ ﴿٤٤﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّقُوا مَا بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَمَا خَلْفَكُمْ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٤٥﴾ وَمَا تَأْتِيهِمْ مِنْ آيَةٍ مِنْ آيَاتِ رَبِّهِمْ إِلَّا كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ ﴿٤٦﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ أَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنُطْعِمُ مَنْ لَوْ يَشَاءُ اللَّهُ أَطْعَمَهُ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٤٧﴾

36 **Yasin**/44. Ama katımızdan bir rahmet ve bir süreye kadar geçinmeleri için (onları boğmuyoruz). 45. Onlara: "Önünüzdekinden de arkanızdakinden de sakının, belki size acınır" dendiği zaman (yüz çevirirler). 46. Zaten onlara ne zaman Rabbinin ayetlerinden bir ayet gelse, ondan hep yüz çeviregelmişlerdir. 47. Kendilerine: "Allah'ın size verdiği rızıktan sarfedin" denildiğinde, inkâr edenler inananlara: "İstese Allah'ın doyuracağı kimseyi, biz mi doyuralım? Doğrusu, siz apaçık bir sapıklıktasınız" derler.

[116] Bahsi geçen ahlaksızlıkları gerçekleştiren kişi, bu davranışları her yapışında onu tekrarlaması kolaylaşır, terketmesi güçleşir; çünkü anılan davranışlar insanın hevasına uygundur. Ancak, bu davranışların sonuçları insanın fıtratıyla çelişkili olduğu için, güçlükle karşılaşmak kaçınılmazdır. Örneğin, içki içen bir kişi giderek buna alışır (kolaylaşır), fakat bu davranışın sonucu felâkettir.

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعِزَّةَ فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِيعًا إِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ يَرْفَعُهُ وَالَّذِينَ يَمْكُرُونَ السَّيِّئَاتِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَمَكْرُ أُولَئِكَ هُوَ يَبُورُ ﴿١٠﴾

35 **Fatır**/10. Kim güç (ve şeref) isterse (bilsin ki), güç (ve şeref) tümüyle Allah'ındır. Güzel sözler O'na yükselir, o sözleri yararlı iş yükseltir. Kötülük yapmakta düzen kuranlar için çetin azap vardır. Bunların kurdukları düzenler de boşa çıkar.

أَلَمْ تَرَ أَنَّا أَرْسَلْنَا الشَّيَاطِينَ عَلَى الْكَافِرِينَ تَؤُزُّهُمْ أَزًّا ﴿٨٣﴾ فَلَا تَعْجَلْ عَلَيْهِمْ إِنَّمَا نَعُدُّ لَهُمْ عَدًّا ﴿٨٤﴾

19 **Meryem**/83. Kâfirlerin üzerine, kışkırtıkça kışkırtan şeytanlar gönderdiğimizi bilmiyor musun? 84. Öyleyse, onlar için acele etme, Biz onların günlerini saydıkça sayıyoruz.

وَلَوْ نَزَّلْنَاهُ عَلَى بَعْضِ الْأَعْجَمِينَ ﴿١٩٨﴾ فَقَرَأَهُ عَلَيْهِمْ مَا كَانُوا بِهِ مُؤْمِنِينَ ﴿١٩٩﴾ كَذَلِكَ سَلَكْنَاهُ فِي قُلُوبِ الْمُجْرِمِينَ ﴿٢٠٠﴾ لَا يُؤْمِنُونَ بِهِ حَتَّى يَرَوُا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ ﴿٢٠١﴾ فَيَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٠٢﴾

26 **Şuara**/198-199. Biz onu (Kur'an'ı) yabancı dil konuşan birine indirseydik de, onlara onu okusaydı, ona yine inanmazlardı. 200-202. Suçluların kalplerine onu böyle sokarız da, yine can yakıcı azabı görmedikçe ona inanmazlar. Bu azap onlara farkında değillerken ansızın geliverecektir.

وَمَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِ وَمَنْ يُضْلِلْ فَلَنْ تَجِدَ لَهُمْ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِهِ وَنَحْشُرُهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَى وُجُوهِهِمْ عُمْيًا وَبُكْمًا وَصُمًّا مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ كُلَّمَا خَبَتْ زِدْنَاهُمْ سَعِيرًا ﴿٩٧﴾

17 **İsra**/97. Allah kimi doğru yola koymuşsa, o yolundadır. Kimi de şaşırtmışsa, onlara artık Allah'tan başka himayeciler bulamazsın. Onları kıyamet günü körler, dilsizler ve sağırlar olarak yüzleri üstüne toplarız. Yurtları cehennemdir. (Onun ateşi) sönmeye yüz tuttukça onları alevi arttırırız.

إِنَّ الَّذِينَ حَقَّتْ عَلَيْهِمْ كَلِمَةُ رَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٩٦﴾ وَلَوْ جَاءَتْهُمْ كُلُّ آيَةٍ حَتَّى يَرَوُا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ ﴿٩٧﴾

10 **Yunus**/96-97. Rabbinin söz verdiği azabı hakedenler, can yakıcı azabı görene kadar, her türlü belge kendilerine gelse bile inanmazlar.

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أُولَئِكَ يُعْرَضُونَ عَلَى رَبِّهِمْ وَيَقُولُ الْأَشْهَادُ هَؤُلَاءِ الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَى رَبِّهِمْ أَلَا لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ ﴿١٨﴾ الَّذِينَ يَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ ﴿١٩﴾ أُولَئِكَ لَمْ يَكُونُوا مُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ أَوْلِيَاءَ يُضَاعَفُ

11 **Hud**/18. Allah'a karşı yalan uydurandan daha zalim kimdir? Bunlar, Rablerine sunulacaklar ve tanıklar: "Rablerine karşı yalan söyleyenler bunlardır" diyecekler. Bilin ki, Allah'ın lâneti bu zalimlerdedir. 19. Bunlar, Allah'ın yolundan alıkorlar ve onun eğriliğini arzularlar. Ve bunlar ahireti de inkar etmektedirler. 20. İşte bunlar, yeryüzünde (Allah'ı) âciz bırakamazlar. Onların Allah'tan başka himayecileri de yoktur.

لَهُمُ الْعَذَابُ مَا كَانُوا يَسْتَطِيعُونَ السَّمْعَ وَمَا كَانُوا يُبْصِرُونَ ﴿٢٠﴾ أُولَئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٢١﴾ لَا جَرَمَ أَنَّهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمُ الْأَخْسَرُونَ ﴿٢٢﴾

Onlara azap kat kat olacaktır. Çünkü onlar işitemiyorlardı ve görmüyorlardı. 21. İşte bunlar kendilerine yazık edenlerdir. Uydurup durdukları şeyler de yanlarından kaybolmuştur. 22. Kuşkusuz ahirette de en çok kaybedenler bunlar olacaktır.

أَلَا إِنَّهُمْ يَثْنُونَ صُدُورَهُمْ لِيَسْتَخْفُوا مِنْهُ أَلَا حِينَ يَسْتَغْشُونَ ثِيَابَهُمْ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٥﴾

11 **Hud**/5. Haberiniz olsun ki, onlar, Kur'an okunurken gizlenmek için iki büklüm olurlar. Bilin ki, elbiselerine büründüklerinde bile, Allah onların gizlediklerini ve açığa vurduklarını bilmektedir. O gönüllerde olanı bilir.

رُبَمَا يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ كَانُوا مُسْلِمِينَ ﴿٢﴾ ذَرْهُمْ يَأْكُلُوا وَيَتَمَتَّعُوا وَيُلْهِهِمُ الْأَمَلُ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٣﴾

15 **Hicr**/2. Belki de inkâr edenler: "Keşke Müslüman olsaydık" diye arzulayacaklardır. 3. Onları bırak; yesinler, menfaatlensinler ve emelleri onları avundursun; ilerde (böyle yaşamanın sonucunu) bileceklerdir.

وَكَذَلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا شَيَاطِينَ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ يُوحِي بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ زُخْرُفَ الْقَوْلِ غُرُورًا وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ مَا فَعَلُوهُ فَذَرْهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ ﴿١١٢﴾ وَلِتَصْغَى إِلَيْهِ أَفْئِدَةُ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ وَلِيَرْضَوْهُ وَلِيَقْتَرِفُوا مَا هُمْ مُقْتَرِفُونَ ﴿١١٣﴾

6 **En'am**/112-113. Böylece, aldatmak için birbirine yaldızlı sözler fısıldayan cinlerin ve insanların şeytanlarını, her peygambere düşman yaptık. Rabbin dilerse, bunu yapamazlar. Öyleyse, onları uydurdukları şeylerle başbaşa bırak ki, ahirete inanmayanların kalpleri bu fısıltılara kansın, onlardan hoşnut olsunlar ve işlemekte oldukları suçları işleyip dursunlar.

وَمَا تَأْتِيهِمْ مِنْ آيَةٍ مِنْ آيَاتِ رَبِّهِمْ إِلَّا كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ ﴿٤﴾ فَقَدْ كَذَّبُوا بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ فَسَوْفَ يَأْتِيهِمْ أَنْبَاءُ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٥﴾ أَلَمْ يَرَوْا كَمْ أَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ مِنْ قَرْنٍ مَكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ مَا لَمْ نُمَكِّنْ لَكُمْ وَأَرْسَلْنَا السَّمَاءَ عَلَيْهِمْ مِدْرَارًا وَجَعَلْنَا الْأَنْهَارَ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهِمْ فَأَهْلَكْنَاهُمْ بِذُنُوبِهِمْ وَأَنْشَأْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قَرْنًا آخَرِينَ ﴿٦﴾ وَلَوْ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ كِتَابًا فِي قِرْطَاسٍ فَلَمَسُوهُ بِأَيْدِيهِمْ لَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ ﴿٧﴾ وَقَالُوا لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ مَلَكٌ وَلَوْ أَنْزَلْنَا مَلَكًا لَقُضِيَ الْأَمْرُ ثُمَّ لَا يُنْظَرُونَ ﴿٨﴾ وَلَوْ جَعَلْنَاهُ مَلَكًا لَجَعَلْنَاهُ رَجُلًا

6 **En'am**/4. Onlara ne zaman Rablerinin âyetlerinden bir âyet gelse ondan yüz çevirirlerdi. 5. Gerçek kendilerine gelince onu yalanladılar. Alaya alıp durdukları şeyin haberleri kendilerine gelecektir. 6. Kendilerinden önce nice nesilleri yok ettiğimizi görmediler mi? Onlara yeryüzünde, size vermediğimiz imkanlar vermiş, gökten üzerlerine bol bol yağmur göndermiş ve altlarından ırmaklar akıtmıştık. Ama onları günahlarından ötürü yok ettik ve onlardan sonra başka bir nesil yarattık. 7. (Ey Muhammed!) Sana kağıtta yazılı bir kitap indirseydik de elleriyle ona dokunsalardı, inkâr edenler yine de "Bu apaçık bir büyüdür" derlerdi. 8. Ona bir melek indirilmeli değil miydi? dediler. Eğer bir melek indir-

وَلَلَبَسْنَا عَلَيْهِمْ مَا يَلْبِسُونَ ﴿٩﴾ وَلَقَدِ اسْتُهْزِئَ بِرُسُلٍ مِنْ قَبْلِكَ فَحَاقَ بِالَّذِينَ سَخِرُوا مِنْهُمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿١٠﴾ قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ ثُمَّ انْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ ﴿١١﴾

miş olsaydık, iş bitirilmiş olurdu ve artık hiç bekletilmezlerdi. 9. Ama şayet onu bir melek yapacak olsaydık, adam (suretinde) yapardık ve onları yine (şu anda) içinde bulundukları şüpheye düşürürdük. 10. Senden önce de bir çok elçi alaya alınmıştı, ama onlarla alay edenleri, alaya aldıkları şey çeviriverdi. 11. De ki: "Yeryüzünde dolaşın da yalanlayanların sonunun nasıl olduğuna bir bakın".

وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا يَمَسُّهُمُ الْعَذَابُ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿٤٩﴾

6 **En'am**/49. Ayetlerimizi yalanlayanlara, yoldan çıkmış olmalarından dolayı azap değecektir.

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَيَتَّخِذَهَا هُزُوًا أُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ ﴿٦﴾ وَإِذَا تُتْلَى عَلَيْهِ آيَاتُنَا وَلَّى مُسْتَكْبِرًا كَأَنْ لَمْ يَسْمَعْهَا كَأَنَّ فِي أُذُنَيْهِ وَقْرًا فَبَشِّرْهُ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٧﴾

31 **Lokman**/6. İnsanlar arasında, bir bilgisi olmadığı hâlde, insanları Allah'ın yolundan saptırmak için, gerçeği boş sözlerle değişenler ve Allah'ın yolunu alaya alanlar vardır. İşte alçaltıcı azap onlar içindir. 7. Âyetlerimiz o (sapık) kimseye okunduğu zaman kulaklarında ağırlık varmış gibi ve işitmemişcesine büyüklenerek sırt çevirir. İşte onu can yakıcı azap ile müjdele.

فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ كَذَبَ عَلَى اللَّهِ وَكَذَّبَ بِالصِّدْقِ إِذْ جَاءَهُ أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى لِلْكَافِرِينَ ﴿٣٢﴾

39 **Zümer**/32. Allah'a karşı yalan söyleyenden ve kendisine gelmiş olan doğruyu yalanlayandan daha zalim var mıdır? İnkârcılar için cehennemde bir durak olmaz olur mu?

مَا يُجَادِلُ فِي آيَاتِ اللَّهِ إِلَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَلَا يَغْرُرْكَ تَقَلُّبُهُمْ فِي الْبِلَادِ ﴿٤﴾

40 **Mu'min**/4. (Ey Muhammed!) Allah'ın âyetleri üzerinde, inkâr edenlerden başkası tartışmaya girişmez. İnkârcıların memlekette gezip dolaşması seni aldatmasın.

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِ اللَّهِ أَنَّى يُصْرَفُونَ ﴿٦٩﴾ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِالْكِتَابِ وَبِمَا أَرْسَلْنَا بِهِ رُسُلَنَا فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٧٠﴾

40 **Mu'min**/69. (Ey Muhammed!) Allah'ın âyetleri üzerinde tartışanları görmez misin? Nasıl da çevriliyorlar? 70. Kitab'ı ve elçilerimizle gönderdiklerimizi yalanlayanlar, elbette bileceklerdir.

وَقَالُوا قُلُوبُنَا فِي أَكِنَّةٍ مِمَّا تَدْعُونَا إِلَيْهِ وَفِي آذَانِنَا وَقْرٌ وَمِنْ بَيْنِنَا وَبَيْنِكَ حِجَابٌ فَاعْمَلْ إِنَّنَا عَامِلُونَ ﴿٥﴾

41 **Fussilet**/5. Onlar: "(Ey Muhammed!) Bizi çağırdığın şeye karşı kalplerimiz kapalıdır; kulaklarımızda ağırlık, bizimle senin aranda anlaşmamıza engel vardır; (istediğini) yap, biz de yapacağız" derler.

وَالَّذِينَ يُحَآجُّونَ فِي اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مَا اسْتُجِيبَ لَهُ حُجَّتُهُمْ دَاحِضَةٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ وَلَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ ﴿١٦﴾

42 **Şura**/16. Allah'ın çağrısına icabet edildikten sonra, hâla O'nun hakkında tartışmaya girişenlerin delilleri, Rableri katında hükümsüzdür. Onlara öfkelenilmiştir, onlara çetin bir azap vardır.

وَيَعْلَمَ الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِنَا مَا لَهُمْ مِنْ مَحِيصٍ ﴿٣٥﴾

42 **Şura**/35. Ayetlerimiz üzerinde tartışanlar, kaçacak yerleri olmadığını bilsinler.

وَيْلٌ لِكُلِّ أَفَّاكٍ أَثِيمٍ ﴿٧﴾ يَسْمَعُ آيَاتِ اللَّهِ تُتْلَى عَلَيْهِ ثُمَّ يُصِرُّ مُسْتَكْبِرًا كَأَنْ لَمْ يَسْمَعْهَا فَبَشِّرْهُ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٨﴾ وَإِذَا عَلِمَ مِنْ آيَاتِنَا شَيْئًا اتَّخَذَهَا هُزُوًا أُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ ﴿٩﴾ مِنْ وَرَائِهِمْ جَهَنَّمُ وَلَا يُغْنِي عَنْهُمْ مَا كَسَبُوا شَيْئًا وَلَا مَا اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ أَوْلِيَاءَ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٠﴾

45 **Casiye**/7-8. Kendine okunan Allah'ın âyetlerini dinleyip, sonra onları hiç duymamış gibi büyüklük taslamakta direnen, pek yalancı ve günahkâr kişinin vay hâline! Ona can yakıcı bir azabı müjdele. 9-10. Âyetlerimizden bir şey öğrendiğinde onu alaya alır. İşte bunlara alçaltıcı bir azap ve ardından da cehennem vardır. Kazandıkları şeyler de, Allah'ı bırakıp edindikleri dostlar da onlara bir fayda vermez. Büyük azâb onlaradır.

وَمَنْ لَا يُجِبْ دَاعِيَ اللَّهِ فَلَيْسَ بِمُعْجِزٍ فِي الْأَرْضِ وَلَيْسَ لَهُ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءُ أُولَئِكَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٣٢﴾

46 **Ahkaf**/32. Kim Allah'a çağırana (Muhammed'e) karşılık vermezse, ne (Allah'ı) yeryüzünde aciz bırakabilir, ne de O'ndan başka bir hâmisi vardır. İşte onlar apaçık sapıklıktadırlar.

إِلَّا مَنْ تَوَلَّى وَكَفَرَ ﴿٢٣﴾ فَيُعَذِّبُهُ اللَّهُ الْعَذَابَ الْأَكْبَرَ ﴿٢٤﴾ إِنَّ إِلَيْنَا إِيَابَهُمْ ﴿٢٥﴾ ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا حِسَابَهُمْ ﴿٢٦﴾

88 **Gaşiye**/23-24. Kim yüz çevirir, inkâr ederse, Allah onu en büyük azaba uğratır. 25. Doğrusu, onların dönüşü Bizedir. 26. Sonra onların hesabını görmek de Bize aittir.

وَعَرَضْنَا جَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ لِلْكَافِرِينَ عَرْضًا ﴿١٠٠﴾ الَّذِينَ كَانَتْ أَعْيُنُهُمْ فِي غِطَاءٍ عَنْ ذِكْرِي وَكَانُوا لَا يَسْتَطِيعُونَ سَمْعًا ﴿١٠١﴾ أَفَحَسِبَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ يَتَّخِذُوا عِبَادِي مِنْ دُونِي أَوْلِيَاءَ إِنَّا أَعْتَدْنَا جَهَنَّمَ لِلْكَافِرِينَ نُزُلًا ﴿١٠٢﴾

18 **Kehf**/100-101. Gözleri Benim öğüdüme karşı kapalı olan ve öfkelerinden onu dinlemeye tahammül edemeyen kafirlere o gün cehennemi öyle bir gösteririz ki! 102. İnkar edenler, Beni bırakıp da kullarımı hâmi edindiklerini mi sandılar? Biz cehennemi inkarcılara konak olarak hazırladık.

وَمَا نُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ وَيُجَادِلُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِالْبَاطِلِ لِيُدْحِضُوا بِهِ الْحَقَّ وَاتَّخَذُوا آيَاتِي وَمَا أُنْذِرُوا هُزُوًا ﴿٥٦﴾ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ ذُكِّرَ

18 **Kehf**/56. Biz elçileri sadece müjdeleyici ve uyarıcı olarak göndeririz; inkarcılar ise, onunla hakkı tepelemek için batıl uğruna mücadele verirler. Âyetlerimizi ve uyarıldıkları şeyleri alaya alırlar. 57. Rabbinin

بِآيَاتِ رَبِّهِ فَأَعْرَضَ عَنْهَا وَنَسِيَ مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُ إِنَّا جَعَلْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَنْ يَفْقَهُوهُ وَفِي آذَانِهِمْ وَقْرًا وَإِنْ تَدْعُهُمْ إِلَى الْهُدَى فَلَنْ يَهْتَدُوا إِذًا أَبَدًا ﴿٥٧﴾

âyetleri kendisine hatırlatılmışken onlardan yüz çeviren ve önceden yaptıklarını unutan kimseden daha zalim kim vardır? (Kur'an'ı) anlarlar diye Biz onların yüreklerine örtüler ve kulaklarına ağırlık koyduk. Seni onları doğru yola çağırsan da, artık asla doğru yola girmezler.

إِنَّمَا يَفْتَرِي الْكَذِبَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْكَاذِبُونَ ﴿١٠٥﴾

16 **Nahl**/105. Yalanı, ancak Allah'ın âyetlerine inanmayanlar uydururlar. İşte yalancılar onlardır.

يَعْرِفُونَ نِعْمَةَ اللَّهِ ثُمَّ يُنْكِرُونَهَا وَأَكْثَرُهُمُ الْكَافِرُونَ ﴿٨٣﴾

16 **Nahl**/83. Allah'ın nimetini bilirler, sonra da inkar ederler. Onların çoğu zaten nankördür.

الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ زِدْنَاهُمْ عَذَابًا فَوْقَ الْعَذَابِ بِمَا كَانُوا يُفْسِدُونَ ﴿٨٨﴾

16 **Nahl**/88. İnkâr edenler ve Allah yolundan alıkoyanlara, yaptıkları bozgunculuğa karşılık azap üstüne azap veririz.

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِرُسُلِهِمْ لَنُخْرِجَنَّكُمْ مِنْ أَرْضِنَا أَوْ لَتَعُودُنَّ فِي مِلَّتِنَا فَأَوْحَى إِلَيْهِمْ رَبُّهُمْ لَنُهْلِكَنَّ الظَّالِمِينَ ﴿١٣﴾ وَلَنُسْكِنَنَّكُمُ الْأَرْضَ مِنْ بَعْدِهِمْ ذَلِكَ لِمَنْ خَافَ مَقَامِي وَخَافَ وَعِيدِ ﴿١٤﴾ وَاسْتَفْتَحُوا وَخَابَ كُلُّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ ﴿١٥﴾

14 **İbrahim**/13-14. İnkâr edenler, elçilerine: "Ya bizim dinimize dönersiniz, ya da sizi yurdumuzdan çıkarırız" dediler. Rableri, peygamberlere: "Andolsun, Biz haksızlık edenleri yok edeceğiz ve sizi onlardan sonra yeryüzüne yerleştireceğiz. Bu, makamımdan korkan ve tehdidimden korkan içindir" diye vahyetti. 15. (Peygamberler) Rablerinden yardım istediler ve her inatçı zorba kaybetti.

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ بَدَّلُوا نِعْمَةَ اللَّهِ كُفْرًا وَأَحَلُّوا قَوْمَهُمْ دَارَ الْبَوَارِ ﴿٢٨﴾ جَهَنَّمَ يَصْلَوْنَهَا وَبِئْسَ الْقَرَارُ ﴿٢٩﴾

14 **İbrahim**/28. Allah'ın nimetini nankörlükle değiştirenleri ve toplumlarını helak olacakları yere götürenleri görmedin mi? 29. Bir cehennem ki, hepsi oraya atılacaklar. Orası ne kötü duraktır!

الَّذِينَ يَسْتَحِبُّونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا عَلَى الْآخِرَةِ وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا أُولَئِكَ فِي ضَلَالٍ بَعِيدٍ ﴿٣﴾

14 **İbrahim**/3. Onlar dünya hayatını ahirete tercih ederler, Allah'ın yolundan alıkorlar ve onun eğriliğini arzularlar; işte onlar derin bir şaşkınlık içindedirler.

لَوْ يَعْلَمُ الَّذِينَ كَفَرُوا حِينَ لَا يَكُفُّونَ عَنْ وُجُوهِهِمُ النَّارَ وَلَا عَنْ ظُهُورِهِمْ وَلَا هُمْ يُنْصَرُونَ ﴿٣٩﴾ بَلْ تَأْتِيهِمْ بَغْتَةً فَتَبْهَتُهُمْ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ رَدَّهَا وَلَا هُمْ يُنْظَرُونَ ﴿٤٠﴾

21 **Enbiya**/39. İnkâr edenler ateşi yüzlerinden ve sırtlarından savamayacakları ve yardım da göremeyecekleri zamanı keşke bilseler. 40. Ama o ansızın gelecek ve onları şaşırtacaktır. Artık ne onu geri çevirebilecekler, ne de kendilerine süre verilecektir.

حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِ ﴿٩٩﴾ لَعَلِّي أَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ كَلَّا إِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُهَا وَمِن وَرَائِهِم بَرْزَخٌ إِلَىٰ يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿١٠٠﴾

23 **Mu'minun**/99-100. Onlardan birine ölüm gelince: "Rabbim! Beni geri çevirin de, bıraktığım yerde iyilik edeyim" der. Hayır; bu sadece onun söylediği bir sözdür. Tekrar diriltilecekleri güne kadar arkalarında (geriye dönmekten alıkoyan) bir engel vardır.

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّن ذُكِّرَ بِآيَاتِ رَبِّهِ ثُمَّ أَعْرَضَ عَنْهَا إِنَّا مِنَ الْمُجْرِمِينَ مُنتَقِمُونَ ﴿٢٢﴾

32 **Secde**/22. Rabbinin âyetleri kendisine hatırlatılıp da, onlardan yüz çevirenden daha zalim var mıdır? Şüphesiz suçlulardan öc alacağız.

كَلَّا بَلْ تُكَذِّبُونَ بِالدِّينِ ﴿٩﴾ وَإِنَّ عَلَيْكُمْ لَحَافِظِينَ ﴿١٠﴾ كِرَامًا كَاتِبِينَ ﴿١١﴾ يَعْلَمُونَ مَا تَفْعَلُونَ ﴿١٢﴾

82 **İnfitar**/9. Hayır, hayır; doğrusu, siz dini yalanlıyorsunuz. 10-12. Oysa, yaptıklarınızı bilen, değerli yazıcılar sizi gözetlemektedirler.

فَمَا لَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٢٠﴾ وَإِذَا قُرِئَ عَلَيْهِمُ الْقُرْآنُ لَا يَسْجُدُونَ ﴿٢١﴾ بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا يُكَذِّبُونَ ﴿٢٢﴾ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يُوعُونَ ﴿٢٣﴾ فَبَشِّرْهُم بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٢٤﴾

84 **İnşikak**/20. Onlara ne oluyor da inanmıyorlar? 21. Onlara Kur'an okunduğu zaman neden secde etmiyorlar? 22. Aksine, inkarcılar yalanlıyorlar. 23. Oysa, Allah onların sakladıklarını çok iyi bilir. 24. Ey Muhammed! Onlara can yakıcı azabı müjde et.

وَلَئِنْ أَرْسَلْنَا رِيحًا فَرَأَوْهُ مُصْفَرًّا لَّظَلُّوا مِن بَعْدِهِ يَكْفُرُونَ ﴿٥١﴾ فَإِنَّكَ لَا تُسْمِعُ الْمَوْتَىٰ وَلَا تُسْمِعُ الصُّمَّ الدُّعَاءَ إِذَا وَلَّوْا مُدْبِرِينَ ﴿٥٢﴾ وَمَا أَنتَ بِهَادِي الْعُمْيِ عَن ضَلَالَتِهِمْ إِن تُسْمِعُ إِلَّا مَن يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا فَهُم مُّسْلِمُونَ ﴿٥٣﴾

30 **Rum**/51. Bir rüzgâr göndersek de (yeşillikleri) sararmış görseler, ardından hemen inkâr etmeye başlarlar. 52. (Ey Muhammed!) Sen ölülere işittiremezsin; dönüp giden sağırlara da çağrıyı duyuramazsın. 53. Sen körleri sapıklıklarından doğru yola döndüremezsin; sen ancak ayetlerimize inananlara duyurabilirsin ve onlar da teslim olurlar

يَعْلَمُونَ ظَاهِرًا مِّنَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ عَنِ الْآخِرَةِ هُمْ غَافِلُونَ ﴿٧﴾ أَوَلَمْ يَتَفَكَّرُوا فِي أَنفُسِهِم مَّا خَلَقَ اللَّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَأَجَلٍ مُّسَمًّى وَإِنَّ كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ بِلِقَاءِ رَبِّهِمْ لَكَافِرُونَ ﴿٨﴾ أَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ كَانُوا

30 **Rum**/7. Onlar dünya hayatının görünen kısmını bilirler. Ahiret hayatından ise habersizdirler. 8. Kendi kendilerine Allah'ın gökleri, yeri ve ikisinin arasında bulunanları ancak bir gaye ile ve belirli bir süre için yaratmış olduğunu düşünemiyorlar mı? İnsanların çoğu Rablerine kavuşacaklarını inkâr ederler. 9. Yeryüzünde dolaşıp, kendilerinden öncekilerin sonlarının nasıl olduğuna bakmıyorlar mı? (Kaldı ki,) onlar kendilerinden daha kuvvetli idiler ve yer-

KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ

أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَأَثَارُوا الْأَرْضَ وَعَمَرُوهَا أَكْثَرَ مِمَّا عَمَرُوهَا وَجَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا كَانَ اللَّهُ لِيَظْلِمَهُمْ وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٩﴾ ثُمَّ كَانَ عَاقِبَةَ الَّذِينَ أَسَاءُوا السُّوأَىٰ أَنْ كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَكَانُوا بِهَا يَسْتَهْزِئُونَ ﴿١٠﴾

yüzünü işleyip onlardan daha çok imar etmişlerdi. Onlara da açık belgelerle elçiler gelmişti. Allah onlara haksızlık edecek değildi; ama onlar kendilerine haksızlık ediyorlardı. 10. Sonra Allah'ın âyetlerini yalanlayıp, onları alaya almak suretiyle kötülük yapanların sonu pek kötü oldu.

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا اتَّبِعُوا سَبِيلَنَا وَلْنَحْمِلْ خَطَايَاكُمْ وَمَا هُمْ بِحَامِلِينَ مِنْ خَطَايَاهُمْ مِنْ شَيْءٍ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿١٢﴾ وَلَيَحْمِلُنَّ أَثْقَالَهُمْ وَأَثْقَالًا مَعَ أَثْقَالِهِمْ وَلَيُسْأَلُنَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَمَّا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿١٣﴾

29 **Ankebut**/12. İnkâr edenler inananlara: "Bizim yolumuza uyun da, sizin günahlarınızı biz çekelim" derler. Oysa onların günahlarından hiçbirini yüklenecek değiller. dir. Onlar yalancıdırlar. 13. Onlar, kendi yüklerini, kendi yüklerinin yanında daha nice yükleri yüklenecekler[117] ve uydurup durdukları şeylerden kıyamet günü sorguya çekileceklerdir.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَلِقَائِهِ أُولَٰئِكَ يَئِسُوا مِنْ رَحْمَتِي وَأُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٢٣﴾

29 **Ankebut/23.** Allah'ın âyetlerini ve O'na kavuşmayı inkâr edenler, işte onlar, benim rahmetimden ümitlerini kesmişlerdir. Onlar için can yakıcı azap vardır.

إِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِ آيَاتُنَا قَالَ أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿١٣﴾ كَلَّا بَلْ رَانَ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١٤﴾

83 **Mutaffifin**/13. Ayetlerimiz ona okunduğu zaman: "Öncekilerin masalları" der. 14. Hayır, hayır; onların kazanıp durdukları kalplerini paslandırmıştır.

إِنَّ الَّذِينَ أَجْرَمُوا كَانُوا مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا يَضْحَكُونَ ﴿٢٩﴾ وَإِذَا مَرُّوا بِهِمْ يَتَغَامَزُونَ ﴿٣٠﴾ وَإِذَا انْقَلَبُوا إِلَىٰ أَهْلِهِمُ انْقَلَبُوا فَكِهِينَ ﴿٣١﴾ وَإِذَا رَأَوْهُمْ قَالُوا إِنَّ هَٰؤُلَاءِ لَضَالُّونَ ﴿٣٢﴾ وَمَا أُرْسِلُوا عَلَيْهِمْ حَافِظِينَ ﴿٣٣﴾

83 **Mutaffifin/29.** Suçlular, inananlara gülerlerdi. 30. Yanlarından geçtikleri zaman da göz kırparlardı. 31. Taraftarlarına vardıklarında bununla eğlenirlerdi. 32. İnananları gördükleri zaman: "Doğrusu bunlar sapık olanlardır derlerdi. 33. Oysa kendileri, inananlara gözcü olarak gönderilmemişlerdi.

مَا يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَلَا الْمُشْرِكِينَ أَنْ يُنَزَّلَ عَلَيْكُمْ مِنْ خَيْرٍ مِنْ رَبِّكُمْ وَاللَّهُ يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿١٠٥﴾

2 **Bakara**/105. Ne Kitaplılar'dan olan inkârcılar, ne de Putatapanlar, Rabbinizden size bir iyilik inmesini isterler. Oysa Allah rahmetini dilediğine tahsis eder. Allah büyük nimet sahibidir.

[117] Ahlaki bakımdan iyi ve kötü davranışlar toplumda aynı cinsten davranışlar doğurur. Dolayısıyla, sorumlu bir insan, bunlardan hangisine sebebiyet verirse, o davranışın veya fiilin etkinliği ve yaygınlığı ölçüsünde sorumluluk yüklenir (mükafat veya ceza alır).

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ مَنَعَ مَسَاجِدَ اللَّهِ أَنْ يُذْكَرَ فِيهَا اسْمُهُ وَسَعَى فِي خَرَابِهَا أُولَئِكَ مَا كَانَ لَهُمْ أَنْ يَدْخُلُوهَا إِلَّا خَائِفِينَ لَهُمْ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١١٤﴾

2 Bakara/114. Allah'ın mescitlerinde O'nun adının anılmasını engelleyen ve oralarının yıkılmasına uğraşan kimseden daha zâlim kim vardır? Onların, oralara ancak korkarak girmeleri uygun düşer. Dünyada alçaklık onlaradır, onlara ahirette de büyük azap vardır.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَمَاتُوا وَهُمْ كُفَّارٌ أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿١٦١﴾ خَالِدِينَ فِيهَا لَا يُخَفَّفُ عَنْهُمُ الْعَذَابُ وَلَا هُمْ يُنْظَرُونَ ﴿١٦٢﴾

2 Bakara/161. İnkâr edenler ve inkârcı olarak ölenler, işte Allah'ın, meleklerin ve tüm insanların laneti onlaradır. 162. Onlar ebediyyen lânetlikdirler. Onlardan ne azap eksiltilir, ne de kendilerine süre verilir.

زُيِّنَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَيَسْخَرُونَ مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ اتَّقَوْا فَوْقَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَاللَّهُ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٢١٢﴾

2 Bakara/212. Dünya hayatı inkarcılara süslü görülür. Onlar da inananlarla alay ederler. Oysa (Allah'a) saygılı olanlar, kıyamet gününde onlardan üstün olacaklardır. Allah dilediğine hesapsız şekilde rızık verir.

اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَوْلِيَاؤُهُمُ الطَّاغُوتُ يُخْرِجُونَهُمْ مِنَ النُّورِ إِلَى الظُّلُمَاتِ أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٥٧﴾

2 Bakara/257. Allah inananların hâmisidir, onları karanlıklardan aydınlığa çıkarır. İnkârcıların hamileri ise Tağut'tur, onları aydınlıktan karanlıklara götürür. İşte bunlar ateşliklerdir, onlar orada kalıcıdırlar.

الَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَيُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ أُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٢٧﴾ كَيْفَ تَكْفُرُونَ بِاللَّهِ وَكُنْتُمْ أَمْوَاتًا فَأَحْيَاكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢٨﴾

2 Bakara/27. Onlar, akdedilmesinden sonra Allah'la olan antlaşmayı bozarlar, Allah'ın birleştirilmesini buyurduğu bağı koparırlar ve yeryüzünde bozgunculuk yaparlar. İşte onlar, kaybedenlerdir. 28. Cansız iken size can veren, sonra sizi öldürüp sonra tekrar diriltecek olan ve en sonunda Kendisine götürüleceğiniz Allah'ı nasıl inkâr edersiniz?

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أَأَنْذَرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنْذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٦﴾ خَتَمَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ وَعَلَى سَمْعِهِمْ وَعَلَى أَبْصَارِهِمْ غِشَاوَةٌ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٧﴾

2 Bakara/6. İnkar edenleri uyarsan da, uyarmasan da onlara göre eşittir, onlar inanmazlar. 7. Allah onların kalblerini ve kulaklarını mühürlemiştir. Gözlerinde de perde vardır. Artık büyük azap onlaradır.

بَلَى مَنْ كَسَبَ سَيِّئَةً وَأَحَاطَتْ بِهِ خَطِيئَتُهُ فَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٨١﴾

2 Bakara/81. Evet, her kim suçu kendisini kuşatacak kadar kötülük işlerse, işte bunlar cehennemliklerdir. Onlar orada temelli kalırlar.

KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ

وَلَقَدْ أَنزَلْنَا إِلَيْكَ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ وَمَا يَكْفُرُ بِهَا إِلاَّ الْفَاسِقُونَ ﴿٩٩﴾ أَوَكُلَّمَا عَاهَدُوا عَهْدًا نَّبَذَهُ فَرِيقٌ مِّنْهُم بَلْ أَكْثَرُهُمْ لاَ يُؤْمِنُونَ ﴿١٠٠﴾ وَلَمَّا جَاءَهُمْ رَسُولٌ مِّنْ عِندِ اللّهِ مُصَدِّقٌ لِّمَا مَعَهُمْ نَبَذَ فَرِيقٌ مِّنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ كِتَابَ اللّهِ وَرَاءَ ظُهُورِهِمْ كَأَنَّهُمْ لاَ يَعْلَمُونَ ﴿١٠١﴾

2 **Bakara**/99. (Ey Muhammed!) Sana apaçık âyetler indirdik. Onları ancak yoldan çıkmış olanlar inkâr eder. 100. Onlar her ne zaman bir antlaşma yapmışlarsa, içlerinden bir bölük onu bir kenara atmamış mıdır? Doğrusu, onların çoğu inanmaz. 101. Ellerinde olanı doğrulayan bir peygamber Allah katından onlara gelince, kitap verilenlerden bir bölük, bilmiyorlarmış gibi, Allah'ın Kitabı'nı arkalarına attılar.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يُنفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ لِيَصُدُّوا عَن سَبِيلِ اللّهِ فَسَيُنفِقُونَهَا ثُمَّ تَكُونُ عَلَيْهِمْ حَسْرَةً ثُمَّ يُغْلَبُونَ وَالَّذِينَ كَفَرُوا إِلَى جَهَنَّمَ يُحْشَرُونَ ﴿٣٦﴾ لِيَمِيزَ اللّهُ الْخَبِيثَ مِنَ الطَّيِّبِ وَيَجْعَلَ الْخَبِيثَ بَعْضَهُ عَلَى بَعْضٍ فَيَرْكُمَهُ جَمِيعًا فَيَجْعَلَهُ فِي جَهَنَّمَ أُوْلَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٣٧﴾ قُل لِّلَّذِينَ كَفَرُوا إِن يَنتَهُوا يُغْفَرْ لَهُم مَّا قَدْ سَلَفَ وَإِن يَعُودُوا فَقَدْ مَضَتْ سُنَّةُ الأَوَّلِينَ ﴿٣٨﴾

8 **Enfal**/36. İnkâr edenler, mallarını (insanları) Allah yolundan çevirmeye harcıyorlar; daha da harcayacaklar. Sonra bu onlara yürek acısı olacak, mağlup olacaklar. İnkar edenler cehennemde toplanacaklardır. 37. Bu, Allah'ın temizi pisten ayırması ve pis olanı üst üste koyup yığarak hepsini cehenneme koyması içindir. İşte bunlar kaybedeceklerdir. 38. İnkâr edenlere, eğer vazgeçerlerse, geçmişlerinin bağışlanacağını; yok yine devam ederlerse, öncekilerle ilgili uygulamamızın geçerli olduğunu söyle.

إِنَّ شَرَّ الدَّوَابِّ عِندَ اللّهِ الَّذِينَ كَفَرُوا فَهُمْ لاَ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٥﴾

8 **Enfal**/55. Allah katında yeryüzünde yaşayanların en kötüsü, inkâr edenlerdir. Onlar artık inanmazlar.

وَلاَ يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا سَبَقُوا إِنَّهُمْ لاَ يُعْجِزُونَ ﴿٥٩﴾

8 **Enfal**/59. İnkâr edenler, asla öne geçtiklerini sanmasınlar. Doğrusu, onlar aciz bırakamayacaklardır.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَن تُغْنِيَ عَنْهُمْ أَمْوَالُهُمْ وَلاَ أَوْلاَدُهُم مِّنَ اللّهِ شَيْئًا وَأُوْلَئِكَ هُمْ وَقُودُ النَّارِ ﴿١٠﴾ كَدَأْبِ آلِ فِرْعَوْنَ وَالَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَأَخَذَهُمُ اللّهُ بِذُنُوبِهِمْ وَاللّهُ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿١١﴾ قُل لِّلَّذِينَ كَفَرُوا سَتُغْلَبُونَ وَتُحْشَرُونَ إِلَى جَهَنَّمَ وَبِئْسَ الْمِهَادُ ﴿١٢﴾

3 **Al-i İmran**/10. İnkâr edenlerin ne malları ne de çocukları, Allah'a karşı kendilerine bir yarar sağlar. İşte onlar ateşin yakıtıdırlar. 11. Tıpkı Firavun'un adamları ve onlardan öncekilere yapılan gibi; onlar belgelerimizi yalanlamışlar, Allah da onları suçüstü yakalamıştı. Allah'ın cezalandırması çetindir. 12. (Ey Muhammed!) İnkâr edenlere şöyle söyle: "Yenileceksiniz ve cehennemde toplanacaksınız. Orası ne kötü döşektir!"

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَن تُغْنِيَ عَنْهُمْ أَمْوَالُهُمْ وَلاَ أَوْلاَدُهُم مِّنَ اللّهِ شَيْئًا وَأُوْلَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ

3 **Al-i İmran**/116. İnkâr edenlerin malları ve çocukları onları Allah'a muhtaç olmaktan asla kurtaramaz. İşte onlar ateşliklerdir ve orada temelli kalacaklardır.

فِيهَا كَمَثَلِ رِيحٍ فِيهَا صِرٌّ أَصَابَتْ حَرْثَ قَوْمٍ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ فَأَهْلَكَتْهُ وَمَا ظَلَمَهُمُ اللَّهُ وَلَكِنْ أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿١١٧﴾

117. Onların bu dünya hayatında sarf-ettikleri şeylerin durumu, kendilerine haksızlık eden topluluğun ekinlerine vurup yok eden soğuk rüzgarın durumu gibidir. Allah onlara zulmetmemiş, ama onlar kendilerine zulmetmişlerdir.

وَلَا يَحْزُنْكَ الَّذِينَ يُسَارِعُونَ فِي الْكُفْرِ إِنَّهُمْ لَنْ يَضُرُّوا اللَّهَ شَيْئًا يُرِيدُ اللَّهُ أَلَّا يَجْعَلَ لَهُمْ حَظًّا فِي الْآخِرَةِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٧٦﴾ إِنَّ الَّذِينَ اشْتَرَوُا الْكُفْرَ بِالْإِيمَانِ لَنْ يَضُرُّوا اللَّهَ شَيْئًا وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٧٧﴾ وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّمَا نُمْلِي لَهُمْ خَيْرٌ لِأَنْفُسِهِمْ إِنَّمَا نُمْلِي لَهُمْ لِيَزْدَادُوا إِثْمًا وَلَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ ﴿١٧٨﴾

3 **Al-i İmran**/176. (Ey Muhammed!) Küfürde koşuşanlar seni üzmesin. Şüphesiz, onlar Allah'a bir zarar veremezler. Allah onlara ahirette bir pay vermemek istiyor. Ayrıca, onlara büyük bir azap vardır. 177. İmana karşılık inkârı satın alanlar, şüphesiz Allah'a bir zarar veremezler. Onlara elem verici bir azap vardır. 178. İnkâr edenler, kendilerine süre vermemizin kesinlikle kendilerinin iyiliğine olduğunu sanmasınlar. Biz onlara yalnızca günahları çoğalsın diye süre veriyoruz. Onlara aşağılayıcı bir azap vardır.

لَا يَغُرَّنَّكَ تَقَلُّبُ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي الْبِلَادِ ﴿١٩٦﴾ مَتَاعٌ قَلِيلٌ ثُمَّ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمِهَادُ ﴿١٩٧﴾

3 **Al-i İmran**/196. İnkâr edenlerin memleketlerde dolaşmaları seni aldatmasın. 197. Az bir geçimliğin ardından gidecekleri yer cehennemdir; orası ne kötü bir döşektir.

إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيُرِيدُونَ أَنْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ اللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيَقُولُونَ نُؤْمِنُ بِبَعْضٍ وَنَكْفُرُ بِبَعْضٍ وَيُرِيدُونَ أَنْ يَتَّخِذُوا بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلًا ﴿١٥٠﴾ أُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ حَقًّا وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُهِينًا ﴿١٥١﴾

4 **Nisa**/150-151. Allah'ı ve elçilerini inkâr edenler, Allah ile elçilerinin arasını ayırmak isteyerek: "Kimine inanır ve kimini inkâr ederiz" diyenler ve ikisi arasında bir yol tutmak isteyenler; işte bunlar gerçekten inkârcılardır. Biz de inkârcılara aşağılık bir azap hazırladık.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ قَدْ ضَلُّوا ضَلَالًا بَعِيدًا ﴿١٦٧﴾ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَظَلَمُوا لَمْ يَكُنِ اللَّهُ لِيَغْفِرَ لَهُمْ وَلَا لِيَهْدِيَهُمْ طَرِيقًا ﴿١٦٨﴾ إِلَّا طَرِيقَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا ﴿١٦٩﴾

4 **Nisa**/167. İnkar edenler ve Allah yolundan alıkoyanlar derin bir şaşkınlığa saplanmışlardır. 168-169. İnkâr edenleri ve haksızlık yapanları Allah bağışlayacak değildir ve onları, içinde temelli kalacakları cehennem yolundan başka bir yola koyacak da değildir.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ مَاتُوا وَهُمْ كُفَّارٌ فَلَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ ﴿٣٤﴾

47 **Muhammed**/34. İnkâr edip Allah yolundan alıkoyanları, sonra da inkârcı olarak ölenleri Allah kesinlikle bağışlamayacaktır.

وَالَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَيُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ أُولَئِكَ لَهُمُ اللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ ﴿٢٥﴾

13 **Ra'd**/25. Akdedilmesinden sonra Allah'la olan antlaşmayı bozanlar, Allah'ın birleştirilmesini emrettiği bağı koparanlar, yeryüzünde bozgunculuk yapanlar; işte bunlar lanetlenmişlerdir ve kötü yurt da onlarındır.

لَهُمْ عَذَابٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَشَقُّ وَمَا لَهُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ وَاقٍ ﴿٣٤﴾

13 **Ra'd**/34. Onlara dünya hayatında azap vardır. Ama ahiret azabı daha ağırdır. Allah'a karşı onları bir koruyan da yoktur.

وَإِنْ تَعْجَبْ فَعَجَبٌ قَوْلُهُمْ أَإِذَا كُنَّا تُرَابًا أَإِنَّا لَفِي خَلْقٍ جَدِيدٍ أُولَئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ وَأُولَئِكَ الْأَغْلَالُ فِي أَعْنَاقِهِمْ وَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٥﴾

13 **Ra'd**/5. Eğer şaşacaksan, onların: "Biz toprak olduğumuz zaman mı? Biz mi yeniden yaratılacağız?" demelerine şaşmak gerekir. Bunlar, Rablerini inkâr edenlerdir ve işte bunların boyunlarında demir halkalar vardır. Bunlar ateşliklerdir, orada temelli kalacaklardır.

لَمْ يَكُنِ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ مُنْفَكِّينَ حَتَّى تَأْتِيَهُمُ الْبَيِّنَةُ ﴿١﴾ رَسُولٌ مِنَ اللَّهِ يَتْلُوا صُحُفًا مُطَهَّرَةً ﴿٢﴾ فِيهَا كُتُبٌ قَيِّمَةٌ ﴿٣﴾

98 **Beyyine**/1-3. Kitaplılar'dan ve ortak koşanlardan inkâr edenler, kendilerine açık bir belge, içinde değerli kitapların, bulunduğu arınmış sahifeleri okuyan, Allah katından bir elçi gelene kadar (inkârlarını) bırakacak değillerdi.[118]

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا أُولَئِكَ هُمْ شَرُّ الْبَرِيَّةِ ﴿٦﴾

98 **Beyyine**/6. Kitab Ehli'nden ve ortak koşanlardardan inkâr edenler, içinde temelli kalacakları cehennem ateşindedirler. İşte bunlar yaratıkların en kötüsüdürler.

لَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ وَمَأْوَاهُمُ النَّارُ وَلَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿٥٧﴾

24 **Nur**/57. İnkâr edenlerin Bizi yeryüzünde âciz bırakacaklarını sanmayasın. Varacakları yer ateştir. Ne kötü gidiş yeridir.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَالْمَسْجِدِ الْحَرَامِ الَّذِي جَعَلْنَاهُ لِلنَّاسِ سَوَاءً الْعَاكِفُ فِيهِ وَالْبَادِ وَمَنْ يُرِدْ فِيهِ بِإِلْحَادٍ بِظُلْمٍ نُذِقْهُ مِنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٢٥﴾

22 **Hac**/25. İnkâr edenlere, insanları Allah'ın yolundan ve yerli-yolcu bütün insanlar için (ibadet yeri) kıldığımız Mescid-i Haram'dan alıkoyanlara ve orada zulm ile yanlış yola saptırmak isteyene, can yakıcı bir azap tattırırız.

وَلَا يَزَالُ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي مِرْيَةٍ مِنْهُ حَتَّى تَأْتِيَهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً أَوْ يَأْتِيَهُمْ عَذَابُ يَوْمٍ عَقِيمٍ ﴿٥٥﴾

22 **Hac**/55. İnkâr edenler, kendilerine o saat ansızın gelene veya gecesi olmayan günün azabı çatana kadar, Kur'an'dan şüphe etmeye devam ederler.

وَإِذَا تُتْلَى عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ تَعْرِفُ فِي وُجُوهِ الَّذِينَ كَفَرُوا الْمُنْكَرَ يَكَادُونَ يَسْطُونَ بِالَّذِينَ يَتْلُونَ عَلَيْهِمْ

22 **Hac**/72. Onlara âyetlerimiz apaçık okunduğu zaman, inkâr edenlerin memnuniyetsizliklerini yüzlerinden anlarsın.

[118] 1. ayetteki *munfekkîn* ifadesinin ism-i fail veya ism-i mef'ul kalıbında kabul edilişine göre anlam değişmektedir. Dolayısıyla bu pasaja şöyle anlam vermek de mümkündür: "... kadar bırakılacak değillerdi".

آيَاتِنَا قُلْ أَفَأُنَبِّئُكُمْ بِشَرٍّ مِنْ ذَٰلِكُمُ النَّارُ وَعَدَهَا اللَّهُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿٧٢﴾

Neredeyse, kendilerine âyetlerimizi okuyanlara saldıracaklardır. De ki: "Size bundan daha kötüsünü haber vereyim mi? Allah'ın inkâr edenlere vâdettiği ateş! Gidilecek ne kötü yerdir!"

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ خَالِدِينَ فِيهَا وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿١٠﴾

64 **Teğabün**/10. İnkar edip, ayetlerimizi yalanlayanlar, işte onlar da ateşliklerdir, orada temellidirler. Ne kötü gidiş yeridir.

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَهُوَ يُدْعَىٰ إِلَى الْإِسْلَامِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٧﴾ يُرِيدُونَ لِيُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَاللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ ﴿٨﴾

61 **Saf**/7. İslam'a çağrılmışken, Allah'a karşı yalan uydurandan daha zalim kim vardır? Allah zalim toplumu doğru yola eriştirmez. 8. Ağızlarıyla Allah'ın ışığını söndürmek isterler. İnkârcılar istemeseler de, Allah ışığını tamamlayacaktır.

لِيُدْخِلَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَيُكَفِّرَ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَكَانَ ذَٰلِكَ عِنْدَ اللَّهِ فَوْزًا عَظِيمًا ﴿٥﴾ وَيُعَذِّبَ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ الظَّانِّينَ بِاللَّهِ ظَنَّ السَّوْءِ عَلَيْهِمْ دَائِرَةُ السَّوْءِ وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَلَعَنَهُمْ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا ﴿٦﴾

48 **Fetih**/5. O, inanan erkek ve kadınları, içinde temelli kalacakları, altlarından ırmaklar akan cennetlere koyar, onların kötülüklerini örter. Allah katında olan büyük kurtuluş işte budur. 6. Allah hakkında kötü zanda bulunan ikiyüzlü erkek ve kadınlara, ortak koşan erkek ve kadınlara Allah azap etsin; kötülükler kendi başlarına gelsin! Allah onlara öfkelenmiş, onları lânetlemiş ve onlara cehennemi hazırlamıştır. Ne kötü gidiş yeridir.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿٨٦﴾

5 **Maide**/86. İnkar edip âyetlerimizi yalanlayanlar, işte onlar cehennemlîklerdir.

يُرِيدُونَ أَنْ يُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَيَأْبَى اللَّهُ إِلَّا أَنْ يُتِمَّ نُورَهُ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ ﴿٣٢﴾

9 **Tevbe**/32. Allah'ın ışığını ağızlarıyla söndürmek isterler. Kafirler hoşlanmasalar da, Allah nurunu tamamlamaktan başka bir şey istememektedir.

C. MEVCUT DİNÎ GRUPLAR

Kur'an, indiği Arap yarımadasında (öncelikle Mekke ve çevresinde), o tarihte hangi dinî gruplar varsa onlarla polemiğe girmiş; bu polemik zaman zaman siyasî mücadeleye dönüşmüştür. Kur'an'ın nazil olduğu dönemde, o bölgede mevcut dinî gruplarla yürütülen siyasî mücadeleyi yansıtan pasajlar VIII. Hz. Muhammed bölümünde ele alınacaktır. Burada, yalnızca, söz konusu grupların inanış ve davranış biçimlerinden ve zamanla dinî hakikatleri nasıl çarpıttıklarından sözeden pasajlara yer verilmiştir.

1. Putatapanlar (Müşrikler)

Şirk, Allah'a inanmak ile birlikte Allah'ın bazı sıfatlarının kendilerine atfedildiği nesne ve sembolleri, Allah ile insan arasında aracı (şefaatçi) kılma halidir. Bu durum, ahlaki ve zihnî düzlemde bir insani zaaftır. Tevhid inancına ulaşabilmek de bu anlamda ahlaki ve zihnî düzeyde bir cesaret ve başarıdır. Şirk, bir anlamda, insanın kendi kendine yabancılaşmasıdır. İnsanın kendi kudretini ve yeteneğini dışındaki bir nesneye aktararak onu yüceltmesi, sonra da ona tapınmasıdır. Kur'an, sahte ilah yaratmanın, insanın 'arzu'sunun (heva) ürünü olduğunu söyler (25 Furkân/43). Dolayısıyla, bu, insanın sınırsız bir şekilde ilah üretme yeteneği (yeteneksizliği) olduğunu gösteriyor. Nitekim, devlet, lider, ırk, ülke, para, altın, kadın, star, makam, mevki vb. pek çok şey birer put hâline gelerek insanın yeteneklerini felç edebilmektedir. Aşağıdaki ayetlerde müşrik Arapların inançları ve Hz Muhammed'e itirazları aktarılmakta; onlara yönelik cevap ve eleştirilere yer verilmektedir

وَلَا تُطِعْ كُلَّ حَلَّافٍ مَّهِينٍ ﴿١٠﴾ هَمَّازٍ مَّشَّاءٍ بِنَمِيمٍ ﴿١١﴾ مَّنَّاعٍ لِّلْخَيْرِ مُعْتَدٍ أَثِيمٍ ﴿١٢﴾ عُتُلٍّ بَعْدَ ذَٰلِكَ زَنِيمٍ ﴿١٣﴾ أَن كَانَ ذَا مَالٍ وَبَنِينَ ﴿١٤﴾ إِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِ آيَاتُنَا قَالَ أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿١٥﴾ سَنَسِمُهُ عَلَى الْخُرْطُومِ ﴿١٦﴾

68 **Kalem**/10-14. (Ey Muhammed!) Diliyle üşüşeleyen, kovuculuk eden, iyiliği sürekli olarak önleyen, saldırgan, suç işleyen, çok yemin eden, aşağılık zorbaya, bütün bunlar dışında bir de soysuzlukla damgalanmış hiçbir kimseye, malı ve oğulları vardır diye uymayasın. 15. Ayetlerimiz ona okunduğu zaman: "Öncekilerin masalları" der. 16. Onun havada olan burnunu yakında yere sürteceğiz.[119]

فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِآيَاتِهِ أُولَٰئِكَ يَنَالُهُمْ نَصِيبُهُم مِّنَ الْكِتَابِ حَتَّىٰ إِذَا جَاءَتْهُمْ رُسُلُنَا يَتَوَفَّوْنَهُمْ قَالُوا أَيْنَ مَا كُنتُمْ تَدْعُونَ مِن دُونِ اللَّهِ قَالُوا ضَلُّوا عَنَّا وَشَهِدُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ أَنَّهُمْ كَانُوا كَافِرِينَ ﴿٣٧﴾

7 **A'raf**/37. Allah'a karşı yalan uyduran veya âyetlerini yalanlayandan daha zalim kim vardır? İşte bunlara kitaptan payları ulaşır. Elçilerimiz canlarını almak üzere onlara geldiği zaman: "Allah'tan başka taptıklarınız neredeler?" derler. Onlar da: "Bizden kayboldular" derler ve böylece inkârcı olduklarına kendi aleyhlerine tanıklık ederler.

وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنفَعُهُمْ وَلَا يَضُرُّهُمْ وَكَانَ الْكَافِرُ عَلَىٰ رَبِّهِ ظَهِيرًا ﴿٥٥﴾

25 **Furkan**/55. Allah'ı bırakıp, kendilerine fayda da zarar da veremeyen şeylere kulluk ederler. İnkâr eden, Rabbine karşı (durana) arka çıkar.

وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اسْجُدُوا لِلرَّحْمَٰنِ قَالُوا وَمَا الرَّحْمَٰنُ أَنَسْجُدُ لِمَا تَأْمُرُنَا وَزَادَهُمْ نُفُورًا ﴿٦٠﴾

25 **Furkan**/60. Onlara: "Rahmân'a secdeye varın" dendiği zaman "Rahmân da nedir? (Ey Muhammed!) Emrettiğine secde mi edeceğiz?" derler. Bu onların uzak durmalarını artırır.

بَلِ ادَّارَكَ عِلْمُهُمْ فِي الْآخِرَةِ بَلْ هُمْ فِي شَكٍّ مِّنْهَا بَلْ هُم مِّنْهَا عَمُونَ ﴿٦٦﴾ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَئِذَا

27 **Neml**/66. Hayır; âhirete dair bilgileri kendilerine erişmiştir; ama onlar ondan şüphe etmektedirler; hatta ona karşı kördürler.

[119] Bu şahıs Mekkenin ileri gelenlerinden Velîd bin. Muğîre'dir. Fakat bu kişilik aynı zamanda tarihin her döneminde karşılaşılacak bir tiptir.

كُنَّا تُرَابًا وَآبَاؤُنَا أَئِنَّا لَمُخْرَجُونَ ﴿٦٧﴾ لَقَدْ وُعِدْنَا هَذَا نَحْنُ وَآبَاؤُنَا مِنْ قَبْلُ إِنْ هَذَا إِلَّا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿٦٨﴾ قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُجْرِمِينَ ﴿٦٩﴾

67-68. İnkâr edenler: "Biz ve babalarımız toprak olmuşken tekrar mı çıkarılacağız? Andolsun ki, bununla biz de, önceki ataları-mız da tehdit edilmiştik. Bu, öncekilerin masallarından başka bir şey değildir" dediler. 69. De ki: "Yeryüzünde gezin, suçluların sonunun nasıl olduğuna bir bakın".

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِي هَذَا الْقُرْآنِ لِيَذَّكَّرُوا وَمَا يَزِيدُهُمْ إِلَّا نُفُورًا ﴿٤١﴾

17 **İsra**/41. Andolsun, bu Kur'an'da düşünüp öğüt almaları için, (bunları) türlü biçimlerde anlattık, fakat bu, onların sadece uzak durmalarını artırdı.

وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلَّا وَهُمْ مُشْرِكُونَ ﴿١٠٦﴾

12 **Yusuf**/106. Onların çoğu, ortak koşmaksızın Allah'a inanmazlar.

وَجَعَلُوا لِلَّهِ مِمَّا ذَرَأَ مِنَ الْحَرْثِ وَالْأَنْعَامِ نَصِيبًا فَقَالُوا هَذَا لِلَّهِ بِزَعْمِهِمْ وَهَذَا لِشُرَكَائِنَا فَمَا كَانَ لِشُرَكَائِهِمْ فَلَا يَصِلُ إِلَى اللَّهِ وَمَا كَانَ لِلَّهِ فَهُوَ يَصِلُ إِلَى شُرَكَائِهِمْ سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿١٣٦﴾ وَكَذَلِكَ زَيَّنَ لِكَثِيرٍ مِنَ الْمُشْرِكِينَ قَتْلَ أَوْلَادِهِمْ شُرَكَاؤُهُمْ لِيُرْدُوهُمْ وَلِيَلْبِسُوا عَلَيْهِمْ دِينَهُمْ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا فَعَلُوهُ فَذَرْهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ ﴿١٣٧﴾ وَقَالُوا هَذِهِ أَنْعَامٌ وَحَرْثٌ حِجْرٌ لَا يَطْعَمُهَا إِلَّا مَنْ نَشَاءُ بِزَعْمِهِمْ وَأَنْعَامٌ حُرِّمَتْ ظُهُورُهَا وَأَنْعَامٌ لَا يَذْكُرُونَ اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا افْتِرَاءً عَلَيْهِ سَيَجْزِيهِمْ بِمَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿١٣٨﴾ وَقَالُوا مَا فِي بُطُونِ هَذِهِ الْأَنْعَامِ خَالِصَةٌ لِذُكُورِنَا وَمُحَرَّمٌ عَلَى أَزْوَاجِنَا وَإِنْ يَكُنْ مَيْتَةً فَهُمْ فِيهِ شُرَكَاءُ سَيَجْزِيهِمْ وَصْفَهُمْ إِنَّهُ حَكِيمٌ عَلِيمٌ ﴿١٣٩﴾ قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ قَتَلُوا أَوْلَادَهُمْ سَفَهًا بِغَيْرِ عِلْمٍ

6 **En'am**/136. Allah'ın yarattığı ekinlerden ve hayvanlardan Allah'a pay çıkardılar. Zanlarınca: "Bu Allah'ın, bu da (Allah'a koştuğumuz) ortaklarımızın" dediler. Ortakları için olan Allah'a erişmez. Ama Allah için olan ortaklarına ulaşıyor. Ne kötü hüküm veriyorlar.[120] 137. Böylece ortak koşanların çoğuna (Allah'a koştukları) ortakları, onları mahvetmek ve dinlerini karma karışık etmek için, çocuklarını öldürmelerini iyi gösterdiler. Allah dileseydi, bunu yapamazlardı. Öyleyse, onları uydurdukları ile başbaşa bırak. 138. Onlar zanlarına göre: "Bunlar dilediğimizden başkasının yemesi yasak olan hayvanlar ve ekinlerdir" dediler. Birtakım hayvanların sırtlarına yük vurulmasının yasaklanmasını ve geri kalan hayvanlar üzerine de Allah'ın adının anılmamasını uydurdular. (Bunları) uydurmalarına karşılık (Allah) onları cezalandıracaktır. 139. Onlar: "Bu hayvanların karnında olan yavrular yalnız erkeklerimize özeldir, eşlerimize yasaktır, eğer ölü doğarsa hepsi ona ortak olur" dediler. (Allah) bu nitelemelerini cezalandıracaktır. Çünkü O, bilgedir, bilendir. 140. Beyinsizlikleri yüzün-

[120] Müşrikler tüm tabiat olayları gibi, ürünlerin de Allah tarafından bitirildiğine inandıklarından, O'na şükürlerini ifade etmek için bu ürünlerin bir kısmını hayır işlerine sarfetmek üzere ayırıyorlardı. Putları da Allah katında şefaatçiler olarak gördükleri için, bir kısmını da onlara ayırıyorlardı; bunları da putların huzurunda yaptıkları ayinlerde kendileri tüketiyorlardı. Gerektiğinde, Allah'a ayırılan paydan ayinlerde kullanıyorlar, ama putların payından öbür tarafa aktarmama konusunda titizlik gösteriyorlardı. Bu pasajlar, asılsız da olsa, kendi uydurdukları bu uygulamada gösterdikleri samimiyetsizlikten dolayı, onları kınamaktadır.

وَحَرَّمُوا مَا رَزَقَهُمُ اللَّهُ افْتِرَآءً عَلَى اللَّهِ قَدْ ضَلُّوا وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ ﴿١٤٠﴾

den, körü körüne çocuklarını öldürenler ve Allah'ın kendilerine verdiği rızıkları –Allah'a iftira ederek– haram sayanlar kaybetmişlerdir. Onlar (yollarını) şaşırmışlardır; doğru yolda değillerdir.

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِآيَاتِهِ إِنَّهُ لاَ يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ ﴿٢١﴾

6 **En'am**/21. Allah'a karşı yalan uyduran veya O'nun âyetlerini inkâr edenden daha zalim kim vardır? Zalimler kurtuluşa ulaşamazlar.

وَلَوْ شَآءَ اللَّهُ مَآ أَشْرَكُوا وَمَا جَعَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا وَمَآ أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ ﴿١٠٧﴾

6 **En'am**/107. Allah dileseydi, onlar ortak koşmazlardı. Biz seni onlara bekçi yapmadık; onların vekili de değilsin.

فَاسْتَفْتِهِمْ أَهُمْ أَشَدُّ خَلْقًا أَمْ مَنْ خَلَقْنَآ إِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِنْ طِينٍ لاَزِبٍ ﴿١١﴾ بَلْ عَجِبْتَ وَيَسْخَرُونَ ﴿١٢﴾ وَإِذَا ذُكِّرُوا لاَ يَذْكُرُونَ ﴿١٣﴾ وَإِذَا رَأَوْا آيَةً يَسْتَسْخِرُونَ ﴿١٤﴾ وَقَالُوا إِنْ هَذَآ إِلاَّ سِحْرٌ مُبِينٌ ﴿١٥﴾ أَإِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَامًا أَإِنَّا لَمَبْعُوثُونَ ﴿١٦﴾ أَوَآبَآؤُنَا الأَوَّلُونَ ﴿١٧﴾ قُلْ نَعَمْ وَأَنْتُمْ دَاخِرُونَ ﴿١٨﴾ فَإِنَّمَا هِيَ زَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ فَإِذَا هُمْ يَنْظُرُونَ ﴿١٩﴾ وَقَالُوا يَاوَيْلَنَا هَذَا يَوْمُ الدِّينِ ﴿٢٠﴾ هَذَا يَوْمُ الْفَصْلِ الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ ﴿٢١﴾

37 **Saffat**/11. Onlara sor; kendilerini yaratmak mı daha zordur, yoksa Bizim yarattığımız (gökleri yaratmak) mı? Biz onları yapışkan çamurdan yaratmışızdır. 12. Evet sen onlara şaşıyorsun, onlar da seni alaya alıyorlar. 13. Onlara öğüt verildiğinde, öğüdü dinlemezler. 14. Bir mûcize gördüklerinde onu eğlenceye alırlar. 15-17. "Bu apaçık bir büyüdür; biz öldüğümüz, toprak ve kemik olduğumuz zaman mı diriltileceğiz, önceki atalarımızda mı?" derler. 18. Ey Muhammed! De ki: "Evet; hem de horlanmış olarak (diriltileceksiniz)". 19. O iş tek bir çığlıktır; (o zaman) bakakalırlar. 20. (Müşrikler:) "Vay bize! İşte bu ceza günüdür" derler. 21. (Onlara:) "İşte bu, yalanladığınız hüküm günüdür" (denir).

إِنَّهُمْ أَلْفَوْا آبَآءَهُمْ ضَالِّينَ ﴿٦٩﴾ فَهُمْ عَلَى آثَارِهِمْ يُهْرَعُونَ ﴿٧٠﴾ وَلَقَدْ ضَلَّ قَبْلَهُمْ أَكْثَرُ الأَوَّلِينَ ﴿٧١﴾ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا فِيهِمْ مُنْذِرِينَ ﴿٧٢﴾ فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُنْذَرِينَ ﴿٧٣﴾ إِلاَّ عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿٧٤﴾

37 **Saffat**/69. Onlar, babalarını sapık kimseler olarak bulmuşlardı. 70. Öyleyken yine de onların izlerinden kovalanırcasına koşturuyorlardı. 71. Onlardan önce geçenlerin çoğu sapıtmıştı. 72. Kendi aralarından (onlara) uyarıcılar göndermiştik. 73. (Ey Muhammed!) Uyarılan fakat yola gelmeyenlerin sonunun nasıl olduğuna bir bak! 74. Allah'ın (O'na) içten bağlanan kulları bunun dışındadır.

فَاعْبُدُوا مَا شِئْتُمْ مِنْ دُونِهِ قُلْ إِنَّ الْخَاسِرِينَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَأَهْلِيهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَلاَ ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ ﴿١٥﴾

39 **Zümer**/15. (De ki:) "Siz de O'ndan başka dilediğinize kulluk edin". De ki: "Kıyamet günü kendilerini ve ailelerini ziyana uğratanlar, ziyandadırlar". Dikkat edin, işte apaçık ziyan budur.

وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ قُلْ أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ أَرَادَنِيَ اللَّهُ بِضُرٍّ هَلْ هُنَّ كَاشِفَاتُ ضُرِّهِ أَوْ أَرَادَنِي بِرَحْمَةٍ هَلْ هُنَّ مُمْسِكَاتُ رَحْمَتِهِ قُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ الْمُتَوَكِّلُونَ ﴿٣٨﴾

39 **Zümer**/38. (Ey Muhammed!) Andolsun ki, onlara: "Gökleri ve yeri yaratan kimdir?" diye sorsan, kesinlikle: "Allah'tır" derler. De ki: "Öyleyse bana bildirin, Allah bana bir zarar vermek isterse, Allah'ı bırakıp da taptıklarınız, O'nun verdiği zararı giderebilirler mi? Yahut O bana bir rahmet dilerse, O'nun rahmetini önleyebilirler mi?" De ki: "Allah bana yeter; güvenenler ancak O'na güvenir".

وَإِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَحْدَهُ اشْمَأَزَّتْ قُلُوبُ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ وَإِذَا ذُكِرَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ ﴿٤٥﴾

39 **Zümer**/45. Allah, tek olarak anıldığı zaman, âhirete inanmayanların yürekleri nefretle çarpar, ama Allah'tan başka putlar anıldığı zaman hemen yüzleri güler.

الَّذِينَ لَا يُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ ﴿٧﴾

41 **Fussilet**/7. Onlar zekâtı vermezler; âhireti inkâr edenler de onlardır.

وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ اللَّهُ حَفِيظٌ عَلَيْهِمْ وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ ﴿٦﴾

42 **Şura**/6. Allah'tan başka hâmiler edinenlerin işlediklerini Allah gözetlemektedir. (Ey Muhammed!) Sen, onları savunacak değilsin.

وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ خَلَقَهُنَّ الْعَزِيزُ الْعَلِيمُ ﴿٩﴾

43 **Zuhruf**/9. (Ey Muhammed!) Onlara: "Gökleri ve yeri kim yarattı?" diye sorsan, kesinlikle: "Onları Üstün ve Bilen (Allah) yaratmıştır" derler.

وَالَّذِي قَالَ لِوَالِدَيْهِ أُفٍّ لَكُمَا أَتَعِدَانِنِي أَنْ أُخْرَجَ وَقَدْ خَلَتِ الْقُرُونُ مِنْ قَبْلِي وَهُمَا يَسْتَغِيثَانِ اللَّهَ وَيْلَكَ آمِنْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَيَقُولُ مَا هَذَا إِلَّا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿١٧﴾ أُولَئِكَ الَّذِينَ حَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ فِي أُمَمٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِمْ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ إِنَّهُمْ كَانُوا خَاسِرِينَ ﴿١٨﴾

46 **Ahkaf**/17. Ana-babasına: "Öf size! Benden önce nice nesiller gelip geçmişken, beni tekrar diriltilmemle mi tehdit ediyorsunuz?" diyen kimse, (ana-babası) Allah'a sığınarak: "Sana yazıklar olsun! İnan; Allah'ın sözü gerçektir" dedikleri hâlde: "Bu, öncekilerin masallarından başka bir şey değildir" diye cevap verir. 18. İşte onlar kendilerinden önce cinlerden ve insanlardan gelip geçmiş ümmetler içinde, Allah'ın azab va'dinin aleyhlerinde gerçekleştiği kimselerdir. Doğrusu onlar hüsranda olanlardır.

KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ

وَلاَ تَقُولُوا لِمَا تَصِفُ أَلْسِنَتُكُمُ الْكَذِبَ هَذَا حَلاَلٌ وَهَذَا حَرَامٌ لِتَفْتَرُوا عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ إِنَّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ لاَ يُفْلِحُونَ ﴿١١٦﴾ مَتَاعٌ قَلِيلٌ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١١٧﴾

16 **Nahl**/116. Allah'a karşı yalan uydurmak için[121] dillerinizin yalan yere nitelemesiyle: "Şu helaldir, bu haramdır" demeyin! Allah'a karşı yalan uyduranlar kurtuluşa eremezler. 117. Az bir geçinme, (ardından) onlara can yakıcı bir azap vardır.

وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لاَ يَخْلُقُونَ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ ﴿٢٠﴾ أَمْوَاتٌ غَيْرُ أَحْيَاءٍ وَمَا يَشْعُرُونَ أَيَّانَ يُبْعَثُونَ ﴿٢١﴾

16 **Nahl**/20. Allah'ın dışında taptıkları şeyler hiçbir şey yaratamazlar. Aslında kendileri yaratılmaktadırlar. 21. Onlar ölüdürler, diri değillerdir. Ne zaman diriltileceklerini de bilmezler.

وَيَجْعَلُونَ لِمَا لاَ يَعْلَمُونَ نَصِيبًا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ تَاللَّهِ لَتُسْأَلُنَّ عَمَّا كُنْتُمْ تَفْتَرُونَ ﴿٥٦﴾ وَيَجْعَلُونَ لِلَّهِ الْبَنَاتِ سُبْحَانَهُ وَلَهُمْ مَا يَشْتَهُونَ ﴿٥٧﴾ وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُمْ بِالأُنْثَى ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ ﴿٥٨﴾ يَتَوَارَى مِنَ الْقَوْمِ مِنْ سُوءِ مَا بُشِّرَ بِهِ أَيُمْسِكُهُ عَلَى هُونٍ أَمْ يَدُسُّهُ فِي التُّرَابِ أَلاَ سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿٥٩﴾

16 **Nahl**/56. Kendilerine verdiğimiz rızıktan ne olduğunu bilmedikleri tanrılarına pay ayırırlar. Vallahi, uydurup durduğunuz şeylerden sorulacaksınız. 57. Allah'a, haşa kızları veriyor, kendilerine erkekleri ayırıyorlar.[122] 58. Onlardan birine kızı olduğu müjdelendiği zaman, yüzü kapkara kesilir ve yutkunur. 59. Kendisine verilen kötü müjde yüzünden, milletten gizlenmeye çalışır; şimdi onu utana utana tutsun mu, yoksa onu toprağa mı gömsün? Ne kötü hüküm veriyorlar!

وَيَجْعَلُونَ لِلَّهِ مَا يَكْرَهُونَ وَتَصِفُ أَلْسِنَتُهُمُ الْكَذِبَ أَنَّ لَهُمُ الْحُسْنَى لاَ جَرَمَ أَنَّ لَهُمُ النَّارَ وَأَنَّهُمْ مُفْرَطُونَ ﴿٦٢﴾

16 **Nahl**/62. Beğenmedikleri şeyleri Allah'a malederler. En güzel şeylerin kendilerinin olduğunu dilleri yakıştırır. Şüphesiz onlara ateş vardır ve onlar orada unutulacaklardır.

وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لاَ يَمْلِكُ لَهُمْ رِزْقًا مِنَ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ شَيْئًا وَلاَ يَسْتَطِيعُونَ ﴿٧٣﴾

16 **Nahl**/73. Allah'ı bırakıp, kendilerine göklerden ve yerden rızık veremeyen ve veremeyecek olan şeylere (mi) tapıyorlar?

وَجَعَلُوا لِلَّهِ أَنْدَادًا لِيُضِلُّوا عَنْ سَبِيلِهِ قُلْ تَمَتَّعُوا فَإِنَّ مَصِيرَكُمْ إِلَى النَّارِ ﴿٣٠﴾

14 **İbrahim**/30. Allah'ın yolundan saptırmak için ona eşler koşmuşlardı. De ki: "Geçinin bakalım. Ama varacağınız yer ateş olacaktır".

---

[121] Dillerin yalana alışmış olmasından dolayı "Şu helaldir, bu haramdır" demekle; bir şeye, mahiyetini araştırarak helaldir veya haramdır demek birbirinden farklı şeylerdir. Bu ayeti dar yorumlayanlar bir şeyi 'helal' veya 'haram' kılma yetkisini yalnız Allah'a has kılarlar -bazıları buna Hz. Peygamber'i de dahil ederler-. Halbuki, ister yenecek şeylerde olsun, isterse davranışlarda olsun, önemli olan Allah'ın haram ve helal kılma hikmetini kavramaktır. Bundan sonra, Kur'an'ın veya Sünnet'in bahsetmediği yeni sorunlar karşısında da rahatça hüküm verilebilir. İslam sadece Kur'an ve Sünnet'in helal ve haram kıldıkları değil, tüm tarih boyunca bu helal ve haram kılma faaliyetinin, yani hayatın tanımlanmasının ümmet tarafından dinamik olarak sürdürülmesidir.

[122] Burada da müşriklerin melekleri Allah'ın kızları olarak nitelemeleri, kendi değer yargıları açısından sorgulanmaktadır. Kendileri kız çocuk sahibi olmak istemezken, Allah'a kız çocuklar isnad etmeleri, Allah'a karşı tutumlarındaki samimiyetsizlik ve O'na karşı saygısızlık olarak değerlendirilmektedir.

وَلَئِن سَأَلْتَهُم مَّنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ فَأَنَّىٰ يُؤْفَكُونَ ﴿٦١﴾

29 **Ankebut**/61. Andolsun ki onlara: "Gökleri ve yeri yaratan, güneşi ve ayı buyruğu altında tutan kimdir?" diye sorsan, şüphesiz: "Allah'tır" derler. Öyleyse niçin döndürülüyorlar?[123]

وَلَئِن سَأَلْتَهُم مَّن نَّزَّلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ مِن بَعْدِ مَوْتِهَا لَيَقُولُنَّ اللَّهُ قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴿٦٣﴾

29 **Ankebut**/63. Andolsun ki, onlara: "Gökten su indirip onunla, ölümünden sonra yeri dirilten kimdir?" diye sorsan, şüphesiz: "Allah'tır" derler. De ki: "Övgü Allah'a aittir", fakat çoğu bunu düşünemezler.

فَإِذَا رَكِبُوا فِي الْفُلْكِ دَعَوُا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ فَلَمَّا نَجَّاهُمْ إِلَى الْبَرِّ إِذَا هُمْ يُشْرِكُونَ ﴿٦٥﴾ لِيَكْفُرُوا بِمَا آتَيْنَاهُمْ وَلِيَتَمَتَّعُوا فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٦٦﴾ أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا جَعَلْنَا حَرَمًا آمِنًا وَيُتَخَطَّفُ النَّاسُ مِنْ حَوْلِهِمْ أَفَبِالْبَاطِلِ يُؤْمِنُونَ وَبِنِعْمَةِ اللَّهِ يَكْفُرُونَ ﴿٦٧﴾ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُ أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى لِلْكَافِرِينَ ﴿٦٨﴾

29 **Ankebut**/65-66. Gemiye bindikleri zaman, dini yalnız Allah'a has kılarak O'na yalvarırlar; ama Allah onları karaya çıkararak kurtarınca, kendilerine verdiklerimizi inkâr edip, hemen O'na eş koşarlar. Menfaatlenedursunlar; yakında bileceklerdir. 67. Çevrelerinde insanlar kapılıp götürülürken Bizim, (Mekke'yi) güvenli ve kutsal bir yer kıldığımızı görmediler mi? Hâla bâtıla inanıyor ve Allah'ın nimetini inkâr mı ediyorlar? 68. Allah'a karşı yalan uydurandan veya gerçek kendisine gelmişken onu yalanlayandan daha zâlim kimdir? Cehennemde inkârcılar için bir durak yok mudur?

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَندَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ وَلَوْ يَرَى الَّذِينَ ظَلَمُوا إِذْ يَرَوْنَ الْعَذَابَ أَنَّ الْقُوَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا وَأَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعَذَابِ ﴿١٦٥﴾

2 **Bakara**/165. İnsanlar içinde Allah'tan başkasını (O'na) denk tutan ve onları Allah'ı sever gibi sevenler bulunmaktadır. Ama inananlar, en çok Allah'ı severler. Zâlimler, azabı gördüklerinde, bütün kuvvetin Allah'a ait olduğunu ve Allah'ın azabının çetin olduğunu keşke bilseler.

سَنُلْقِي فِي قُلُوبِ الَّذِينَ كَفَرُوا الرُّعْبَ بِمَا أَشْرَكُوا بِاللَّهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِ سُلْطَانًا وَمَأْوَاهُمُ النَّارُ وَبِئْسَ مَثْوَى الظَّالِمِينَ ﴿١٥١﴾

3 **Al-i İmran**/151. (Allah'ın,) hakkında hiçbir delil indirmediği şeyi[124] Allah'a ortak koşmalarından ötürü, inkâr edenlerin kalplerine korku salacağız. Onların varacağı yer ateştir. Haksızlık edenlerin yerleri ne kötüdür.

[123] Bilindiği gibi, müşrikler Allah'ı inkar etmiyorlardı. Hatta Kur'an'da kıssası anlatılan peygamberli toplumların hiçbirisi Allah'ı inkâr etmemektedir. Ancak, tevhid inancı, soyut düşünceyi ve aklı kullanmayı gerektirir. Bunu başaramayanlar, Allah'ın bazı sıfatlarını atfettikleri mücessem varlıkları (putları) aracı yapmışlardır.

[124] Burada 'delil' olarak çevirdiğimiz *sultân* kelimesi 'otorite' ve 'güç' anlamlarına da gelir. Dolayısıyla bu pasajın anlamı şöyle de olabilir: "(Allah'ın) kendilerine hiçbir otorite indirmediği şeyleri Allah'a ortak koşmalarından ötürü..."

إِنَّ اللَّهَ لاَ يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَآءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلاَلاً بَعِيدًا ﴿١١٦﴾ إِنْ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ إِلاَّ إِنَاثًا وَإِنْ يَدْعُونَ إِلاَّ شَيْطَانًا مَرِيدًا ﴿١١٧﴾

4 **Nisa**/116. *Allah, kendisine ortak koşulmasını bağışlamaz, ama bundan başkasını dilediğine bağışlar. Kim Allah'a ortak koşarsa, derin bir sapıklığa sapmış olur. 117. Onlar, Allah'ı bırakıp yalnızca dişilere*[125] *yalvarıyorlar ve yalnız dik kafalı şeytana yalvarıyorlar.*

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَعْبُدُ اللَّهَ عَلَى حَرْفٍ فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ اطْمَأَنَّ بِهِ وَإِنْ أَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ انْقَلَبَ عَلَى وَجْهِهِ خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ ﴿١١﴾ يَدْعُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لاَ يَضُرُّهُ وَمَا لاَ يَنْفَعُهُ ذَلِكَ هُوَ الضَّلاَلُ الْبَعِيدُ ﴿١٢﴾ يَدْعُوا لَمَنْ ضَرُّهُ أَقْرَبُ مِنْ نَفْعِهِ لَبِئْسَ الْمَوْلَى وَلَبِئْسَ الْعَشِيرُ ﴿١٣﴾

22 **Hac**/11. *İnsanların içinde Allah'a bir kenardan kulluk eden vardır. Başına bir iyilik gelirse gönlü yatışır, başına bir kötülük gelirse yüz üstü döner. Dünyayı da âhireti de kaybeder. İşte apaçık kayıp budur. 12. Allah'ı bırakıp, kendisine fayda da zarar da veremeyen şeylere yalvarır. İşte derin sapıklık budur. 13. Kendisine zarar faydasından daha yakın olana yalvarır. (Yalvardığı şey) ne kötü bir dost, ne kötü yoldaştır.*

مَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿٧٤﴾

22 **Hac**/74. *Allah'ı gereği gibi değerlendiremediler. Allah güçlüdür üstündür.*

وَيُعَذِّبَ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ الظَّآنِّينَ بِاللَّهِ ظَنَّ السَّوْءِ عَلَيْهِمْ دَآئِرَةُ السَّوْءِ وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَلَعَنَهُمْ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَهَنَّمَ وَسَآءَتْ مَصِيرًا ﴿٦﴾

48 **Fetih**/6. *Allah hakkında kötü zanda bulunan ikiyüzlü erkek ve kadınlara, ortak koşan erkek ve kadınlara Allah azap etsin; kötülükler kendi başlarına gelsin! Allah onlara öfkelenmiş, onları lânetlemiş ve onlara cehennemi hazırlamıştır. Ne kötü gidiş yeridir.*

2. Ehl-i Kitap

Kur'an'da İslam dışında hiçbir din ismiyle anılmaz. Dolayısıyla, Yahudilik ve Hıristiyanlık, Kur'an'ın konuları arasında yer almamaktadır. Kur'an yalnızca bu dinlerin müntesipleri ile ilgilenmekte ve onlarla polemiğe girmektedir. Kur'an'ın doğrudan dinlerin kendileriyle değil de, bağlılarıyla ilişkiye girmesi, onun bu din mensupları hakkında söyledikleri arasında farklılıklara yol açmıştır. Bu farklılığı doğuran, mensuplarının davranış ve düşünüş biçimlerinden başkası değildir. Dolayısıyla, Kur'an'ın bu dinlerin mensupları hakkında söylediklerinin genelgeçer bir yargı niteliği taşıdığı söylenemez. Kur'an'ın Kitap Ehli ile ilgili ifadelerini doğru anlayabilmek için, bunların her birinin tarihsel arka-planını tahlil etmek gerekir. Bununla birlikte, Kur'an'ın itikad noktasında Yahudiler'i, amel ve ahlaki davranış noktasında da Hıristiyanlar'ı İslam'a daha yakın gördüğünü rahatlıkla söyleyebiliriz. Aşağıda da görüleceği gibi, Kur'an Yahudiler'le daha çok davranışları konusunda, Hıristiyanlar'la ise, daha çok itikadî yapıları konusunda polemiğe girmektedir.

[125] Putlara.

a) Yahudiler

Mekki ayetlerde Yahudilere herhangi bir atfın bulunmayışına ve tarihî belgelerin şahitliğine dayanarak, nüzûl dönemi Mekkesinde bir Yahudi topluluk bulunmadığını söyleyebiliriz. O dönemde Yahudilerin yoğun olarak Medine'de oturdukları bilinmektedir. Müslümanlar Medine'ye gelince Hz. Peygamber, onlarla bir antlaşma imzaladı (Medine Sözleşmesi). Aradan bir zaman geçince Yahudiler Müslümanlarla yaptıkları anlaşmalarını ihlal edip Mekkeli müşriklerle aktif işbirliğine giriştiler. Aşağıdaki ayetler, Yahudilerin din konusunda Müslümanlara itirazları ve Kur'an'ın bu konuda onları eleştirilerini içermektedir. Kur'an'da Yahudiler yer yer 'Yahudiler' (*yehûd*) yer yer de Kitap Ehli (*ehlu'l-kitâb*) olarak anılırlar. Kur'an'da Yahudilere yapılan atıflar, çoğu zaman da, bölgede yaşayan bütün Yahudi toplulukları değil, belli bir topluluğu kastetmektedir. Bu nedenle, Kur'an'ın Yahudilerle ilgili pasajlarını doğru anlayabilmek için, nüzûl dönemi tarihi (*siyer*) bilgisi eşliğinde okumak bir gereklilik teşkil etmektedir.

ثُمَّ أَوْرَثْنَا الْكِتَابَ الَّذِينَ اصْطَفَيْنَا مِنْ عِبَادِنَا فَمِنْهُمْ ظَالِمٌ لِنَفْسِهِ وَمِنْهُمْ مُقْتَصِدٌ وَمِنْهُمْ سَابِقٌ بِالْخَيْرَاتِ بِإِذْنِ اللَّهِ ذَلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ ﴿٣٢﴾

35 **Fatır**/32. Sonra bu Kitab'ı kullarımızdan seçtiğimiz kimselere mîras bırakmışızdır – onlardan kimi kendine yazık eder, kimi orta davranır, kimi de Allah'ın izniyle iyiliklere koşar–. İşte bu büyük lütuftur.[126]

قَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا سُبْحَانَهُ هُوَ الْغَنِيُّ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ إِنْ عِنْدَكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ بِهَذَا أَتَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٦٨﴾ قُلْ إِنَّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ لَا يُفْلِحُونَ ﴿٦٩﴾ مَتَاعٌ فِي الدُّنْيَا ثُمَّ إِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ ثُمَّ نُذِيقُهُمُ الْعَذَابَ الشَّدِيدَ بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ ﴿٧٠﴾

10 **Yunus**/68. "Allah çocuk edindi" dediler –Haşa, o muhtaç değildir, (çünkü) göklerde olanlar ve yerde olanlar O'nundur–; Buna dair elinizde bir belgeniz yoktur. Allah'a karşı bilmediğiniz şeyler mi söylüyorsunuz? 69. De ki: "Allah'a karşı yalan uyduranlar, kurtuluşa erişemezler". 70. Dünyada (bir süre) geçindikten sonra dönüşleri Bizedir. İnkâr etmiş olmaları karşılığında, onlara çetin azabı tattıracağız.

وَمَا تَفَرَّقُوا إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَغْيًا بَيْنَهُمْ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ وَإِنَّ الَّذِينَ أُورِثُوا الْكِتَابَ مِنْ بَعْدِهِمْ لَفِي شَكٍّ مِنْهُ مُرِيبٍ ﴿١٤﴾

42 **Şura**/14. Onlar yalnızca kendilerine ilim geldikten sonra aralarında (doğan) çekememezlikten dolayı ayrılığa düştüler. Eğer Rabbinin belirli bir süre için verilmiş bir sözü olmasaydı, aralarında hemen hükmedilirdi. Onların ardından Kitab'a varis kılınanlar da, ondan kuşku verici bir şüphe içindedirler.

وَعَلَى الَّذِينَ هَادُوا حَرَّمْنَا مَا قَصَصْنَا عَلَيْكَ مِنْ قَبْلُ وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿١١٨﴾

16 **Nahl**/118. Yahudi olanlara, sana daha önce anlatmış olduklarımızı haram kılmıştık. Biz onlara haksızlık yapmadık, fakat onlar kendilerine yazık ettiler.

[126] Bu ayetin son cümlesindeki *zâlike* (bu) işaret zamiri, iyiliğe koşma fiilne atfedilecek olursa cümleye şöyle anlam vermek gerekir: "İşte bu büyük erdemdir".

إِنَّمَا جُعِلَ السَّبْتُ عَلَى الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِ وَإِنَّ رَبَّكَ لَيَحْكُمُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿١٢٤﴾

16 **Nahl**/124. Cumartesi (yasağı), yalnızca onun hakkında ayrılığa düşenlere koyulmuştu.[127] Rabbin, ayrılığa düştükleri hususta, kıyamet günü aralarında hükmedecektir.

وَقَالُوا لَنْ يَدْخُلَ الْجَنَّةَ إِلاَّ مَنْ كَانَ هُودًا أَوْ نَصَارَى تِلْكَ أَمَانِيُّهُمْ قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١١١﴾ بَلَى مَنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَلَهُ أَجْرُهُ عِنْدَ رَبِّهِ وَلاَ خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلاَ هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿١١٢﴾ وَقَالَتِ الْيَهُودُ لَيْسَتِ النَّصَارَى عَلَى شَيْءٍ وَقَالَتِ النَّصَارَى لَيْسَتِ الْيَهُودُ عَلَى شَيْءٍ وَهُمْ يَتْلُونَ الْكِتَابَ كَذَلِكَ قَالَ الَّذِينَ لاَ يَعْلَمُونَ مِثْلَ قَوْلِهِمْ فَاللَّهُ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿١١٣﴾

2 **Bakara**/111. "Yahudî veya Hıristiyan olmayan kimse elbette cennete girmeyecek" dediler. Bu, onların kuruntularıdır. De ki: "Doğru sözlü iseniz, delilinizi getirin". 112. Hayır, iyi davranarak kendini Allah'a verenin ücreti Rabbi'nin katındadır. Onlara korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir de. 113. Yahudîler: "Hıristiyanlar'ın bir temeli yoktur" dediler. Hıristiyanlar da: "Yahudîler'in bir temeli yoktur" dediler. Oysa hepsi de Kitab'ı okuyorlar. Bilmeyenler de tıpkı onların konuştuğu gibi konuşur. Ancak Allah, anlaşamayıp durdukları şeylerde kıyamet günü aralarında hüküm verecektir.

يَابَنِي إِسْرَائِيلَ اذْكُرُوا نِعْمَتِيَ الَّتِي أَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَأَنِّي فَضَّلْتُكُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿١٢٢﴾ وَاتَّقُوا يَوْمًا لاَ تَجْزِي نَفْسٌ عَنْ نَفْسٍ شَيْئًا وَلاَ يُقْبَلُ مِنْهَا عَدْلٌ وَلاَ تَنفَعُهَا شَفَاعَةٌ وَلاَ هُمْ يُنصَرُونَ ﴿١٢٣﴾

2 **Bakara**/122. Ey İsrailoğulları! Size verdiğim nimeti ve insanlardan fazla olarak size iyilikte bulunduğumu hatırlayın. 123. Kimsenin kimseye bir yararı dokunmayacağı, kimseden fidye alınmayacağı, kimseye şefaatin yarar sağlamayacağı ve kimsenin yardım görmeyeceği günden korunun.

إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنْزَلْنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَالْهُدَى مِنْ بَعْدِ مَا بَيَّنَّاهُ لِلنَّاسِ فِي الْكِتَابِ أُولَئِكَ يَلْعَنُهُمُ اللَّهُ وَيَلْعَنُهُمُ اللاَّعِنُونَ ﴿١٥٩﴾

2 **Bakara**/159. İndirdiğimiz açık belgeleri ve yol göstericiyi –onu Kitap'ta insanlara açıklamamızdan sonra– gizleyenlere hem Allah lânet eder, hem lânet edebilecekler lânet eder.

إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنَ الْكِتَابِ وَيَشْتَرُونَ بِهِ ثَمَنًا قَلِيلاً أُولَئِكَ مَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ إِلاَّ النَّارَ وَلاَ يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلاَ يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٧٤﴾ أُولَئِكَ الَّذِينَ اشْتَرَوُا الضَّلاَلَةَ بِالْهُدَى وَالْعَذَابَ بِالْمَغْفِرَةِ فَمَا أَصْبَرَهُمْ عَلَى النَّارِ

2 **Bakara**/174. Allah'ın Kitap'tan indirdiklerini gizleyen ve onu az bir bedel karşılığında satanlara gelince, işte onların yedikleri, karınlarında ancak ateş olur. Kıyamet günü Allah onlarla ne konuşur, ne de onları temize çıkarır. Can yakıcı azap onlaradır. 175. İşte bunlar, doğru yola karşılık sapıklığı ve bağışlanma yerine azabı satın

[127] Cumartesi gününü saygı ve ibadet günü yapmak Yahudiler'e farz kılınmıştır.

﴿١٧٥﴾ ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ نَزَّلَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ وَإِنَّ الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِي الْكِتَابِ لَفِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ ﴿١٧٦﴾

alanlardır. Ateşe ne kadar da dayanıklıymışlar! 176. Bu böyledir, çünkü Allah Kitab'ı gerçek olarak indirmiştir. Kitap hakkında anlaşmazlığa düşenler ise, kuşkusuz, derin bir ayrılık içindedirler.

سَلْ بَنِي إِسْرَائِيلَ كَمْ آتَيْنَاهُمْ مِنْ آيَةٍ بَيِّنَةٍ وَمَنْ يُبَدِّلْ نِعْمَةَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُ فَإِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٢١١﴾

2 Bakara/211. İsrailoğulları'na bir sor: Onlara apaçık nice belgeler verdik. Allah'ın nimetini, kendisine geldikten sonra kim değiştirirse, şüphesiz Allah'ın onu cezalandırması çetin olur.

يَابَنِي إِسْرَائِيلَ اذْكُرُوا نِعْمَتِيَ الَّتِي أَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَأَوْفُوا بِعَهْدِي أُوفِ بِعَهْدِكُمْ وَإِيَّايَ فَارْهَبُونِ ﴿٤٠﴾ وَآمِنُوا بِمَا أَنْزَلْتُ مُصَدِّقًا لِمَا مَعَكُمْ وَلَا تَكُونُوا أَوَّلَ كَافِرٍ بِهِ وَلَا تَشْتَرُوا بِآيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلًا وَإِيَّايَ فَاتَّقُونِ ﴿٤١﴾ وَلَا تَلْبِسُوا الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُوا الْحَقَّ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٤٢﴾ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَارْكَعُوا مَعَ الرَّاكِعِينَ ﴿٤٣﴾ أَتَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَتَنْسَوْنَ أَنْفُسَكُمْ وَأَنْتُمْ تَتْلُونَ الْكِتَابَ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٤٤﴾ وَاسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ وَإِنَّهَا لَكَبِيرَةٌ إِلَّا عَلَى الْخَاشِعِينَ ﴿٤٥﴾ الَّذِينَ يَظُنُّونَ أَنَّهُمْ مُلَاقُو رَبِّهِمْ وَأَنَّهُمْ إِلَيْهِ رَاجِعُونَ ﴿٤٦﴾ يَابَنِي إِسْرَائِيلَ اذْكُرُوا نِعْمَتِيَ الَّتِي أَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَأَنِّي فَضَّلْتُكُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿٤٧﴾ وَاتَّقُوا يَوْمًا لَا تَجْزِي نَفْسٌ عَنْ نَفْسٍ شَيْئًا وَلَا يُقْبَلُ مِنْهَا شَفَاعَةٌ وَلَا يُؤْخَذُ مِنْهَا عَدْلٌ وَلَا هُمْ يُنْصَرُونَ ﴿٤٨﴾

2 Bakara/40. Ey İsrailoğulları! Size verdiğim nimetimi anın, sözleşmemi yerine getirin, Ben de size verdiğim sözü yerine getireyim. Yalnız Benden korkun. 41. Sizde olanı onaylayarak indirdiğim Kur'an'a inanın, onu ilk inkâr eden siz olmayın! Ayetlerimi az bir bedel karşılığında satmayın. Benden sakının. 42. Hakkı batılla karıştırmayın ve bile bile gerçeği gizlemeyin. 43. Namazı kılın, zekatı verin ve Allah'a boyun eğenlerle beraber boyun eğin. 44. Siz, Kitab'ı okuyup dururken, kendinizi unutarak, insanlara mı iyilik yapmalarını emrediyorsunuz? Hiç düşünmez misiniz? 45-46. Sabrederek ve namazı kılarak Allah'tan yardım isteyin. Doğrusu, namaz, Rablerine kavuşacaklarını ve O'na döneceklerini uman alçak gönüllülerden başkasına ağır gelir. 47. Ey İsrailoğulları! Size verdiğim nimetimi ve sizi diğer toplumlara tercih ettiğimi hatırlayın.[128] 48. Kimsenin kimseye bir yararı dokunmayacağı, kimseden bir şefaat kabul edilmeyeceği, kimseden fidye alınmayacağı ve kimsenin yardım görmeyeceği günden korunun.

[128] Allah'ın diğer toplumlardan fazla olarak İsrailoğulları'na verdiği nimetlerin başında, onlardan peygamberler göndermesi gelir. Bu ayrıcalık onlara bir sorumluluk da yüklemiştir. Allah'ın vahyini ve dinini diğer insanlara tebliğ etmesi için neden Yahudiler'i seçtiği sorusuna gelince, bu seçim elbette sebepsiz yere bir imtiyaz tanıma değildir. Allah rahmetini, nimetini dilediğine verir, fakat O rahmetini kime vereceğini de bilir. Yani, bireyin veya toplumun kendi kazanımı olan bazı olumlu ve yüksek özellikler, Allah'ın tercihini belirler. Yoksa Allah hikmetsiz, rastgele hareket etmemektedir. Bu (görev için) seçilmişliği, Yahudiler bir ırka tahsis edip, mutlak seçkinlik olarak yorumladıkları için, görev Hz. Muhammed'le birlikte onlardan alınıp, Müslümanlar'a verilmiştir.

أَفَتَطْمَعُونَ أَنْ يُؤْمِنُوا لَكُمْ وَقَدْ كَانَ فَرِيقٌ مِنْهُمْ يَسْمَعُونَ كَلَامَ اللَّهِ ثُمَّ يُحَرِّفُونَهُ مِنْ بَعْدِ مَا عَقَلُوهُ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٧٥﴾ وَإِذَا لَقُوا الَّذِينَ آمَنُوا قَالُوا آمَنَّا وَإِذَا خَلَا بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ قَالُوا أَتُحَدِّثُونَهُمْ بِمَا فَتَحَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ لِيُحَاجُّوكُمْ بِهِ عِنْدَ رَبِّكُمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٧٦﴾ أَوَلَا يَعْلَمُونَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ ﴿٧٧﴾ وَمِنْهُمْ أُمِّيُّونَ لَا يَعْلَمُونَ الْكِتَابَ إِلَّا أَمَانِيَّ وَإِنْ هُمْ إِلَّا يَظُنُّونَ ﴿٧٨﴾ فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ يَكْتُبُونَ الْكِتَابَ بِأَيْدِيهِمْ ثُمَّ يَقُولُونَ هَذَا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ لِيَشْتَرُوا بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا فَوَيْلٌ لَهُمْ مِمَّا كَتَبَتْ أَيْدِيهِمْ وَوَيْلٌ لَهُمْ مِمَّا يَكْسِبُونَ ﴿٧٩﴾ وَقَالُوا لَنْ تَمَسَّنَا النَّارُ إِلَّا أَيَّامًا مَعْدُودَةً قُلْ أَاتَّخَذْتُمْ عِنْدَ اللَّهِ عَهْدًا فَلَنْ يُخْلِفَ اللَّهُ عَهْدَهُ أَمْ تَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٨٠﴾

2 Bakara/75. Bunların size inanacaklarını mı umuyorsunuz? Onlardan bir grup Allah'ın sözünü dinler, ona akılları yattıktan sonra da, onu bile bile tahrif ederlerdi. 76. İnananlarla karşılaştıkları zaman "İnandık" derler, birbirleri ile yalnız kaldıklarında ise: "Rabbinizin katında size karşı delil getirsinler diye mi Allah'ın size bildirdiğini onlara anlatıyorsunuz. Buna aklınız ermiyor mu?" derler. 77. Bunlar, gizlediklerini ve açığa vurduklarını Allah'ın bildiğini bilmiyorlar mı? 78. Onların bir kısmı, birtakım kuruntular dışında Kitap bilmeyen ümmi kimselerdir; onlar sadece zannedip durmaktadırlar. 79. Elleriyle Kitab'ı yazıp, sonra onu az bir bedel karşılığında satmak için: "Bu Allah katındandır" diyenlerin vay hâline! Ellerinin yazdıklarından dolayı onlara yazıklar olsun! Kazandıklarından dolayı onlara yazıklar olsun! 80. "Bir kaç sayılı günün dışında ateş bize değmeyecektir" derler. De ki: "Allah katından bir söz mü aldınız –(eğer öyleyse) Allah sözünden caymaz–, yoksa Allah'a karşı bilmediğiniz bir şey mi söylüyorsunuz?"[129]

قُلْ إِنْ كَانَتْ لَكُمُ الدَّارُ الْآخِرَةُ عِنْدَ اللَّهِ خَالِصَةً مِنْ دُونِ النَّاسِ فَتَمَنَّوُا الْمَوْتَ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٩٤﴾ وَلَنْ يَتَمَنَّوْهُ أَبَدًا بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ ﴿٩٥﴾ وَلَتَجِدَنَّهُمْ أَحْرَصَ النَّاسِ عَلَى حَيَاةٍ وَمِنَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا يَوَدُّ أَحَدُهُمْ لَوْ يُعَمَّرُ أَلْفَ سَنَةٍ وَمَا هُوَ بِمُزَحْزِحِهِ مِنَ الْعَذَابِ أَنْ يُعَمَّرَ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿٩٦﴾

2 Bakara/94. De ki: "Eğer ahiret yurdu başka insanlara değil de, yalnız size özel ise ve (bunda) samimî iseniz, o hâlde ölümü dilesenize!" 95. Önceden işlediklerinden ötürü, bunu dilemeyeceklerdir. Allah zâlimleri bilir. 96. Andolsun, onları yaşamaya en düşkün insanlar –(Allah'a) ortak koşanlardan bile düşkün– bulursun. Her biri ömrünün bin yıl olmasını ister. Oysa uzun ömürlü olması onu azaptan uzaklaştırmaz. Allah onların yaptıklarını görmektedir.

لَقَدْ سَمِعَ اللَّهُ قَوْلَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ فَقِيرٌ وَنَحْنُ أَغْنِيَاءُ سَنَكْتُبُ مَا قَالُوا وَقَتْلَهُمُ الْأَنْبِيَاءَ بِغَيْرِ حَقٍّ

3 Al-i İmran/181. Andolsun ki, "Allah fakir biz zenginiz" diyenlerin sözünü Allah işitmiştir.[130] Dediklerini ve haksız yere peygamber-

[129] Yahudiler'in vahiy mahsulü saydıkları Talmud'un Roş Ha-Şana bölümünde, günah işleyen bir Yahudi'nin cehennemde oniki ay kalacağı ve sonra cennete gireceği belirtilir. Burada bu inanca işaret edilmektedir.

[130] Bakara suresinin 215. ayeti: "İçinizde Allah'a güzel bir borç veren kimse..." diye başlamaktadır. Bu ayet inince, Yahudiler Müslümanlar'la alay etmeye başladılar. Şöyle diyorlardı: "Allah servetini kaybetti, şimdi de insanlardan borç istiyor". Ayet bu olay üzerine inmiştir.

وَنَقُولُ ذُوقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ ﴿١٨١﴾ ذَٰلِكَ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيكُمْ وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَّامٍ لِّلْعَبِيدِ ﴿١٨٢﴾ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ عَهِدَ إِلَيْنَا أَلَّا نُؤْمِنَ لِرَسُولٍ حَتَّىٰ يَأْتِيَنَا بِقُرْبَانٍ تَأْكُلُهُ النَّارُ قُلْ قَدْ جَاءَكُمْ رُسُلٌ مِّن قَبْلِي بِالْبَيِّنَاتِ وَبِالَّذِي قُلْتُمْ فَلِمَ قَتَلْتُمُوهُمْ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٨٣﴾ فَإِن كَذَّبُوكَ فَقَدْ كُذِّبَ رُسُلٌ مِّن قَبْلِكَ جَاءُوا بِالْبَيِّنَاتِ وَالزُّبُرِ وَالْكِتَابِ الْمُنِيرِ ﴿١٨٤﴾

leri öldürdüklerini yazacağız ve: "Yakıcı azabı tadın!" diyeceğiz. 182. Bu, ellerinizle sunduğunuzun karşılığıdır. Yoksa Allah kullara kesinlikle haksızlık etmez. 183. Onlar: "Ateşin yiyeceği bir kurbanı getirmediği sürece hiçbir elçiye inanmamamız konusunda Allah bize ahid verdi"[131] dediler. Sen de de ki: "Benden önce elçiler size açık belgeleri ve bu dediğiniz şeyi getirmişti. Doğru sözlü idiyseniz, onları niçin öldürdünüz?" 184. Ey Muhammed! Eğer seni yalancı sayıyorlarsa, senden önce açık belgeler, sayfalar ve aydınlatıcı Kitap getiren elçiler de yalanlanmışlardı.

وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ لَتُبَيِّنُنَّهُ لِلنَّاسِ وَلَا تَكْتُمُونَهُ فَنَبَذُوهُ وَرَاءَ ظُهُورِهِمْ وَاشْتَرَوْا بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا فَبِئْسَ مَا يَشْتَرُونَ ﴿١٨٧﴾ لَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَفْرَحُونَ بِمَا أَتَوْا وَيُحِبُّونَ أَن يُحْمَدُوا بِمَا لَمْ يَفْعَلُوا فَلَا تَحْسَبَنَّهُم بِمَفَازَةٍ مِّنَ الْعَذَابِ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٨٨﴾

3 **Al-i İmran**/187. Allah, Kitap verilenlerden, "Onu gizlemeden mutlaka insanlara anlatacaksınız" diye kesin söz almıştı, ama onlar o Kitab'ı arkalarına attılar ve az bir paraya sattılar; satın aldıkları şey ne kötüdür. 188. Sanmayasın ki, yaptıklarına sevinenler ve yapmadıkları şeylerle övülmeyi sevenler azaptan kurtulacaklardır. Onlar için can yakıcı bir azap vardır.

إِنَّ الدِّينَ عِندَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ وَمَا اخْتَلَفَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِن بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَغْيًا بَيْنَهُمْ وَمَن يَكْفُرْ بِآيَاتِ اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿١٩﴾

3 **Al-i İmran**/19. Allah katında din İslâm'dır. Ne var ki, Kitap verilenler, kendilerine bilgi geldikten sonra sırf aralarındaki çekememezlikten ötürü anlaşmazlığa düştüler. Allah'ın âyetlerini kim inkâr ederse, (bilsin ki) Allah'ın hesaba çekmesi çabuk olur.

وَإِنَّ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَمَن يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْكُمْ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْهِمْ خَاشِعِينَ لِلَّهِ لَا يَشْتَرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ ثَمَنًا قَلِيلًا أُولَٰئِكَ لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِندَ رَبِّهِمْ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿١٩٩﴾

3 **Al-i İmran**/199. Kitaplılar'dan, Allah'a, size indirilene ve kendilerine indirilene, – Allah'a saygıyla boyun bükerek– inanan ve Allah'ın ayetlerini az bir değere satmayanlar vardır. İşte onların ödülleri Rablerinin katındadır. Allah hesabı çabuk görür.

إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَيَقْتُلُونَ النَّبِيِّينَ بِغَيْرِ حَقٍّ وَيَقْتُلُونَ الَّذِينَ يَأْمُرُونَ بِالْقِسْطِ مِنَ النَّاسِ فَبَشِّرْهُم

3 **Al-i İmran**/21. Allah'ın ayetlerini inkâr edenlere, haksız yere peygamberleri öldürenlere ve insanlardan adaleti emredenleri

[131] Kitab-ı Mukaddes'te, sunulan kurbanların kendiliğinden sunakta yanması, kurbanın kabul edildiğinin işareti veya peygamberin bir mucizesi olarak anlatılmaktadır: "...Allah'ın nuru kurbanı yaktı ve bütün İsrail bunu seyretti, Yine de İlyas'a karşı çıktılar ve o hayatını kurtarmak için kaçmak zorunda kaldı" (I. Krallar, 18,19). Böyle bir mucizeye rağmen, İlyas Peygamber'i öldürmeye kalkışan İsrailoğulları, aynı mucizeyi samimiyetsizce Hz. Muhammed'den de isteme cüretini göstermişlerdir.

KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ

بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٢١﴾ أُولَئِكَ الَّذِينَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ ﴿٢٢﴾ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيبًا مِنَ الْكِتَابِ يُدْعَوْنَ إِلَى كِتَابِ اللَّهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ يَتَوَلَّى فَرِيقٌ مِنْهُمْ وَهُمْ مُعْرِضُونَ ﴿٢٣﴾ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا لَنْ تَمَسَّنَا النَّارُ إِلَّا أَيَّامًا مَعْدُودَاتٍ وَغَرَّهُمْ فِي دِينِهِمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٢٤﴾ فَكَيْفَ إِذَا جَمَعْنَاهُمْ لِيَوْمٍ لَا رَيْبَ فِيهِ وَوُفِّيَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٢٥﴾

öldürenlere can yakıcı bir azabı bildir. 22. İşte, dünya ve ahirette işleri boşa çıkacak olanlar bunlardır. Onların bir yardımcıları da olmayacaktır. 23. Kitap'tan kendilerine bir pay verilmiş olanlar, aralarında hüküm vermek için Allah'ın Kitabı'na çağrıldıklarında, onlardan bir kısmının yüz çevirerek dönüp gittiğini görmedin mi? 24. Bu, onların: "Ateş bize ancak sayılı birkaç gün değecektir" demelerindendir. Uydurup durdukları şeyler, onları dinlerinde yanıltmıştır. 25. Peki, şüphe götürmeyen günde kendilerini topladığımızda ve herkese kazandığı haksızlığa uğratılmaksızın ödendiğinde nasıl olacak?

وَمِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مَنْ إِنْ تَأْمَنْهُ بِقِنْطَارٍ يُؤَدِّهِ إِلَيْكَ وَمِنْهُمْ مَنْ إِنْ تَأْمَنْهُ بِدِينَارٍ لَا يُؤَدِّهِ إِلَيْكَ إِلَّا مَا دُمْتَ عَلَيْهِ قَائِمًا ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا لَيْسَ عَلَيْنَا فِي الْأُمِّيِّينَ سَبِيلٌ وَيَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٧٥﴾ بَلَى مَنْ أَوْفَى بِعَهْدِهِ وَاتَّقَى فَإِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ ﴿٧٦﴾ إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلًا أُولَئِكَ لَا خَلَاقَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ وَلَا يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٧٧﴾ وَإِنَّ مِنْهُمْ لَفَرِيقًا يَلْوُونَ أَلْسِنَتَهُمْ بِالْكِتَابِ لِتَحْسَبُوهُ مِنَ الْكِتَابِ وَمَا هُوَ مِنَ الْكِتَابِ وَيَقُولُونَ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَمَا هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَيَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٧٨﴾

3 **Al-i İmran**/75. Kitap Ehli arasında, bir yük altın emanet etsen onu sana ödeyecek olan da vardır; bir altın emanet bıraksan, tepesine dikilmedikçe onu sana ödemeyecek olan da vardır. Bu, onların "Kitapsızlar'a karşı üzerinize bir sorumluluk yoktur" demelerindendir. Onlar, bile bile Allah'a karşı yalan söylüyorlar. 76. Hayır, kim ahdini yerine getirir ve Allah'tan sakınırsa, Allah sakınanları sever. 77. Allah'ın antlaşmasını ve yaptıkları yeminleri az bir değere satanlar, işte onların ahirette bir payları olmayacaktır. Allah kıyamet günü onlarla konuşmayacak, onlara bakmayacak ve onları temize çıkarmayacaktır. Elem verici azap da onlaradır. 78. Kitaplılar'dan birtakımı, Kitap'ta olmadığı hâlde Kitap'tan olduğunu sanmanız için, dilleri ile Kitab'ı çarpıtırlar ve o Allah katından olmadığı hâlde "Bu Allah katındandır" derler ve bilerek Allah'a karşı yalan söylerler.[132]

يَسْأَلُكَ أَهْلُ الْكِتَابِ أَنْ تُنَزِّلَ عَلَيْهِمْ كِتَابًا مِنَ السَّمَاءِ فَقَدْ سَأَلُوا مُوسَى أَكْبَرَ مِنْ ذَلِكَ فَقَالُوا أَرِنَا اللَّهَ جَهْرَةً فَأَخَذَتْهُمُ الصَّاعِقَةُ بِظُلْمِهِمْ ثُمَّ اتَّخَذُوا الْعِجْلَ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمُ الْبَيِّنَاتُ فَعَفَوْنَا عَنْ ذَلِكَ وَآتَيْنَا مُوسَى سُلْطَانًا مُبِينًا ﴿١٥٣﴾ وَرَفَعْنَا فَوْقَهُمُ

4 **Nisa**/153. Kitaplılar, gökten kendilerine bir kitap indirtmeni isterler. Andolsun, Mûsa'dan, bundan daha büyüğünü istemişlerdi de: "Allah'ı bize apaçık göster" demişlerdi. Haksızlıklarından dolayı onları yıldırım çarpmıştı. Daha sonra, açık belgeler kendilerine geldikten sonra, buzağıyı (tanrı olarak) benimsediler. Ama bunu da affettik ve

[132] Yahudi din bilginleri olan Hahamlar (Rabbiler), kendi Tevrat yorumları olan Mişna ve Talmud'u Allah'a atfetmişler ve bu kitapların Hz. Musa'ya Allah tarafından sözlü olarak vahyedildiğini söylemişlerdir. Yahudi Hahamlar, kendi yorumlarını ihtiva eden bu kitapların Tevrat'tan daha üstün ve daha değerli olduğunu bile iddia etmişlerdir.

الطُّورَ بِمِيثَاقِهِمْ وَقُلْنَا لَهُمُ ادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا وَقُلْنَا لَهُمْ لَا تَعْدُوا فِي السَّبْتِ وَأَخَذْنَا مِنْهُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا ﴿١٥٤﴾ فَبِمَا نَقْضِهِمْ مِيثَاقَهُمْ وَكُفْرِهِمْ بِآيَاتِ اللَّهِ وَقَتْلِهِمُ الْأَنْبِيَاءَ بِغَيْرِ حَقٍّ وَقَوْلِهِمْ قُلُوبُنَا غُلْفٌ بَلْ طَبَعَ اللَّهُ عَلَيْهَا بِكُفْرِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُونَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٥٥﴾ وَبِكُفْرِهِمْ وَقَوْلِهِمْ عَلَى مَرْيَمَ بُهْتَانًا عَظِيمًا ﴿١٥٦﴾ وَقَوْلِهِمْ إِنَّا قَتَلْنَا الْمَسِيحَ عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ رَسُولَ اللَّهِ وَمَا قَتَلُوهُ وَمَا صَلَبُوهُ وَلَكِنْ شُبِّهَ لَهُمْ وَإِنَّ الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِ لَفِي شَكٍّ مِنْهُ مَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ إِلَّا اتِّبَاعَ الظَّنِّ وَمَا قَتَلُوهُ يَقِينًا ﴿١٥٧﴾ بَلْ رَفَعَهُ اللَّهُ إِلَيْهِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿١٥٨﴾ وَإِنْ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ إِلَّا لَيُؤْمِنَنَّ بِهِ قَبْلَ مَوْتِهِ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكُونُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا ﴿١٥٩﴾ فَبِظُلْمٍ مِنَ الَّذِينَ هَادُوا حَرَّمْنَا عَلَيْهِمْ طَيِّبَاتٍ أُحِلَّتْ لَهُمْ وَبِصَدِّهِمْ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ كَثِيرًا ﴿١٦٠﴾ وَأَخْذِهِمُ الرِّبَا وَقَدْ نُهُوا عَنْهُ وَأَكْلِهِمْ أَمْوَالَ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ مِنْهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٦١﴾ لَكِنِ الرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ مِنْهُمْ وَالْمُؤْمِنُونَ يُؤْمِنُونَ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ وَالْمُقِيمِينَ الصَّلَاةَ وَالْمُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَالْمُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أُولَئِكَ سَنُؤْتِيهِمْ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١٦٢﴾

Mûsa'ya apaçık bir belge verdik. 154. Kendilerinden kesin söz (almak) için Tûr'u üzerlerine yükselttik ve onlara: "Şu kapıdan secde ederek girin!" dedik, "Cumartesi yasağını çiğnemeyin!" dedik ve onlardan sağlam, kesin bir söz aldık. 155-158. (Bu, İsrail-oğulları'nın) sözleşmelerini bozmaları, Allah'ın âyetlerini inkâr etmeleri, haksız olarak peygamberleri öldürmeleri, "Kalplerimiz perdelidir" demeleri –oysa ki, Allah onların kalplerini inkârlarından dolayı mühürlemiştir; bunun için pek az inanıyorlar–, bir de inkârları, Meryem'e büyük iftiraları ve: "Biz Allah'ın Elçisi Meryem'in oğlu İsa Mesîh'i öldürdük" demelerinden ötürüdür. Oysa, onu öldürmediler ve asmadılar, fakat kendileri öyle sandılar. Doğrusu, onlar anlaşmazlığa düştükleri şeyde şüphededirler. Bu hususta zanna uymaktan başka kesin bir bilgileri yoktur. Onu kesinkes öldürmüş değillerdi. Bilakis Allah onu kendisine yükseltti. Allah güçlüdür, bilgedir. 159. Kitaplılar'dan, hiçbir kimse yoktur ki, ölümünden önce (İsa'ya) inanmasın. Kıyamet günü o da onların aleyhine tanıklık edecektir. 160-161. Yahudi olanların, haksızlık yapmalarından, çoklarını Allah yolundan alıkoymalarından, kendilerine yasaklanmış olan fâizi almalarından ve insanların mallarını haksız olarak yemelerinden ötürü, kendilerine helal kılınmış olan temiz şeyler onlara haram kılındı. Onlardan inkâr edenlere can yakıcı bir azap hazırladık. 162. Fakat onlardan ilimde derinleşmiş olanlar ve sana indirilene ve senden önce indirilenlere inanıp, namazı kılan, zekatı veren, Allah'a ve ahiret gününe inanan mü'minler (var ya), işte bunlara büyük bir ödül vereceğiz.

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيبًا مِنَ الْكِتَابِ يَشْتَرُونَ الضَّلَالَةَ وَيُرِيدُونَ أَنْ تَضِلُّوا السَّبِيلَ ﴿٤٤﴾ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِأَعْدَائِكُمْ وَكَفَى بِاللَّهِ وَلِيًّا وَكَفَى بِاللَّهِ نَصِيرًا ﴿٤٥﴾ مِنَ الَّذِينَ هَادُوا يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ عَنْ مَوَاضِعِهِ وَيَقُولُونَ سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا وَاسْمَعْ غَيْرَ مُسْمَعٍ وَرَاعِنَا لَيًّا بِأَلْسِنَتِهِمْ وَطَعْنًا فِي الدِّينِ وَلَوْ أَنَّهُمْ قَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَاسْمَعْ وَانْظُرْنَا لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ وَأَقْوَمَ وَلَكِنْ

4 Nisa/44. Kendilerine Kitap'tan bir pay verilenlerin, sapıklığı satın aldıklarını ve sizin de yoldan sapmanızı istediklerini görmüyor musun? 45. Allah düşmanlarınızı daha iyi bilir. Himayeci olarak da Allah yeter; yardımcı olarak da Allah yeter. 46. Birtakım Yahudiler, sözleri yerlerinden kaydırarak, dillerini eğip bükerek ve dini çekiştirerek: "İşittik, ama karşıyız. Dinle, dinlemez olası; bize de kulak ver!" derler. Oysa, onlar: "İşittik ve kabul ettik. Bizi dinler misin, bize de bakar mısın!"

KIRIKKALE Üniversitesi KÜTÜPHANESİ

لَعَنَّهُمْ اللَّهُ بِكُفْرِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُونَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٤٦﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ آمِنُوا بِمَا نَزَّلْنَا مُصَدِّقًا لِمَا مَعَكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ نَطْمِسَ وُجُوهًا فَنَرُدَّهَا عَلَى أَدْبَارِهَا أَوْ نَلْعَنَهُمْ كَمَا لَعَنَّا أَصْحَابَ السَّبْتِ وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ مَفْعُولًا ﴿٤٧﴾

deselerdi, onlar için daha iyi ve daha doğru olurdu. Fakat, inkârları yüzünden Allah onları lânetlemiştir; onlardan pek azı inanır. 47. Ey Kitap verilenler! Birtakım yüzleri enselere çevirerek dümdüz yapmadan ve Cumartesi sahiplerini lânetlediğimiz gibi sizi de lânetlemeden önce, sizde olan Kitab'ı doğrulayıcı olarak indirdiğimiz Kur'an'a inanın, Allah'ın buyruğu daima yapılagelmiştir.

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يُزَكُّونَ أَنْفُسَهُمْ بَلِ اللَّهُ يُزَكِّي مَنْ يَشَاءُ وَلَا يُظْلَمُونَ فَتِيلًا ﴿٤٩﴾ انْظُرْ كَيْفَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَكَفَى بِهِ إِثْمًا مُبِينًا ﴿٥٠﴾ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيبًا مِنَ الْكِتَابِ يُؤْمِنُونَ بِالْجِبْتِ وَالطَّاغُوتِ وَيَقُولُونَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا هَؤُلَاءِ أَهْدَى مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا سَبِيلًا ﴿٥١﴾ أُولَئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللَّهُ وَمَنْ يَلْعَنِ اللَّهُ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ نَصِيرًا ﴿٥٢﴾ أَمْ لَهُمْ نَصِيبٌ مِنَ الْمُلْكِ فَإِذًا لَا يُؤْتُونَ النَّاسَ نَقِيرًا ﴿٥٣﴾ أَمْ يَحْسُدُونَ النَّاسَ عَلَى مَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ فَقَدْ آتَيْنَا آلَ إِبْرَاهِيمَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَآتَيْنَاهُمْ مُلْكًا عَظِيمًا ﴿٥٤﴾ فَمِنْهُمْ مَنْ آمَنَ بِهِ وَمِنْهُمْ مَنْ صَدَّ عَنْهُ وَكَفَى بِجَهَنَّمَ سَعِيرًا ﴿٥٥﴾

4 **Nisa**/49. Kendilerini temize çıkaranları görmedin mi? Oysa Allah istediğini temize çıkarır ve onlara kıl kadar haksızlık yapılmaz. 50. Bir bak, nasıl Allah'a karşı yalan uyduruyorlar. Bu, apaçık bir günah olarak (onlara) yeter. 51. Kendilerine Kitap'tan bir pay verilmiş olanların, puta ve Tağut'a inanıp inkâr edenler için: "Bunlar inananlardan daha doğru yoldadırlar" demelerine ne dersin? 52. İşte bunlara Allah lanet eder. Allah kime lanet ederse, ona bir yardımcı bulamazsın. 53. Yoksa, onların hükümranlıktan bir payı mı vardır? Öyle olsa insanlara, çekirdeğin çukuru kadar bile vermezler. 54. Yoksa Allah lütfundan kendilerine bahşettiği için bu insanları mı çekemiyorlar? Biz, İbrahim ailesine de Kitab'ı ve hikmeti vermiştik, onlara büyük bir hükümranlık vermiştik. 55. Onlardan kimi ona inanmış, kimi de ondan yüz çevirmişti. Artık çılgın bir alev olarak cehennem yeter.

أَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْ تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ اللَّهِ وَمَا نَزَلَ مِنَ الْحَقِّ وَلَا يَكُونُوا كَالَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلُ فَطَالَ عَلَيْهِمُ الْأَمَدُ فَقَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ ﴿١٦﴾

57 **Hadid**/16. İnananların, Allah'ı anmaya ve inen gerçeğe gönülden saygı duymalarının zamanı daha gelmedi mi? Onlar, daha önce kendilerine Kitap verilenler gibi olmasınlar; onların üzerinden uzun zaman geçmiş ve yürekleri katılaşmıştı. Onların çoğu, yoldan çıkmış kimselerdi.

وَمَا تَفَرَّقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمُ الْبَيِّنَةُ ﴿٤﴾ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ الْقَيِّمَةِ ﴿٥﴾

98 **Beyyine**/4. Kitap verilenler, ancak apaçık belgenin kendilerine gelmesinden sonra ayrılığa düştüler. 5. Oysa, onlar doğruya yönelerek ve dini yalnız O'na has kılarak Allah'a kulluk etmek, namazı kılmak ve zekatı vermekle emrolunmuşlardı. Bu ise, dosdoğru olan dindir.

قُلْ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ هَادُوا إِنْ زَعَمْتُمْ أَنَّكُمْ أَوْلِيَاءُ لِلَّهِ مِنْ دُونِ النَّاسِ فَتَمَنَّوُا الْمَوْتَ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٦﴾ وَلَا يَتَمَنَّوْنَهُ أَبَدًا بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ ﴿٧﴾ قُلْ إِنَّ الْمَوْتَ الَّذِي تَفِرُّونَ مِنْهُ فَإِنَّهُ مُلَاقِيكُمْ ثُمَّ تُرَدُّونَ إِلَى عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٨﴾

62 **Cuma**/6. (Ey Muhammed!) De ki: "Ey Yahudî olanlar! Bütün insanlar bir yana, (yalnız) sizin Allah'ın dostları olduğunuzu iddia ediyorsanız ve bunda samimî iseniz, ölümü dilesenize!" 7. Yaptıklarından ötürü, ölümü asla dileyemezler. Allah haksızlık edenleri bilir. 8. De ki: "Kendisinden kaçtığınız ölüme mutlaka yakalanacaksınız; sonra görüleni de, görülmeyeni de bilen Allah'a döndürüleceksiniz. O size işlediklerinizi haber verecektir.

فَبِمَا نَقْضِهِمْ مِيثَاقَهُمْ لَعَنَّاهُمْ وَجَعَلْنَا قُلُوبَهُمْ قَاسِيَةً يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ عَنْ مَوَاضِعِهِ وَنَسُوا حَظًّا مِمَّا ذُكِّرُوا بِهِ وَلَا تَزَالُ تَطَّلِعُ عَلَى خَائِنَةٍ مِنْهُمْ إِلَّا قَلِيلًا مِنْهُمْ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاصْفَحْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٣﴾

5 **Maide**/13. Verdikleri sözde durmamalarından dolayı onları lanetledik ve kalplerini katılaştırdık. Onlar sözcükleri yerlerinden kaydırmakta ve kendilerine hatırlatılandan hisse almayı unutmuş bulunmaktadırlar. Pek azı dışında, onlardan hainlik görüp durursun. Onları geç ve aldırma. Allah iyi davrananları sever.

يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ لَا يَحْزُنْكَ الَّذِينَ يُسَارِعُونَ فِي الْكُفْرِ مِنَ الَّذِينَ قَالُوا آمَنَّا بِأَفْوَاهِهِمْ وَلَمْ تُؤْمِنْ قُلُوبُهُمْ وَمِنَ الَّذِينَ هَادُوا سَمَّاعُونَ لِلْكَذِبِ سَمَّاعُونَ لِقَوْمٍ آخَرِينَ لَمْ يَأْتُوكَ يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ مِنْ بَعْدِ مَوَاضِعِهِ يَقُولُونَ إِنْ أُوتِيتُمْ هَذَا فَخُذُوهُ وَإِنْ لَمْ تُؤْتَوْهُ فَاحْذَرُوا وَمَنْ يُرِدِ اللَّهُ فِتْنَتَهُ فَلَنْ تَمْلِكَ لَهُ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا أُولَئِكَ الَّذِينَ لَمْ يُرِدِ اللَّهُ أَنْ يُطَهِّرَ قُلُوبَهُمْ لَهُمْ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٤١﴾ سَمَّاعُونَ لِلْكَذِبِ أَكَّالُونَ لِلسُّحْتِ فَإِنْ جَاءُوكَ فَاحْكُمْ بَيْنَهُمْ أَوْ أَعْرِضْ عَنْهُمْ وَإِنْ تُعْرِضْ عَنْهُمْ فَلَنْ يَضُرُّوكَ شَيْئًا وَإِنْ حَكَمْتَ فَاحْكُمْ بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ ﴿٤٢﴾ وَكَيْفَ يُحَكِّمُونَكَ وَعِنْدَهُمُ التَّوْرَاةُ فِيهَا حُكْمُ اللَّهِ ثُمَّ يَتَوَلَّوْنَ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَمَا أُولَئِكَ بِالْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٣﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا التَّوْرَاةَ فِيهَا هُدًى وَنُورٌ يَحْكُمُ بِهَا النَّبِيُّونَ الَّذِينَ أَسْلَمُوا لِلَّذِينَ هَادُوا وَالرَّبَّانِيُّونَ وَالْأَحْبَارُ بِمَا اسْتُحْفِظُوا مِنْ كِتَابِ اللَّهِ وَكَانُوا عَلَيْهِ شُهَدَاءَ فَلَا تَخْشَوُا النَّاسَ وَاخْشَوْنِ وَلَا تَشْتَرُوا بِآيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلًا وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ ﴿٤٤﴾ وَكَتَبْنَا

5 **Maide**/41. Ey Elçi! Kalpleri inanmamışken ağızlarıyla inandık diyenlerden ve yalana çok kulak veren, sana gelmeyen topluluğa kulak kesilen, kelimeleri yerlerinden kaydıran Yahudîler'den inkâra koşanlar seni üzmesin. "Size verilirse alın; verilmezse kaçının" derler. Allah kimin şaşırmasını dilerse, Allah'a karşı onun için bir şeye gücün yetmez. İşte onlar, Allah'ın gönüllerini arıtmak istemediği kimselerdir. Dünyada aşağılık onlaradır. Ahirette de onlara büyük bir azap vardır. 42. Onlar yalana çok kulak verirler, hep haram yerler. Eğer sana gelirlerse, ister aralarında hükmet, ister onlardan yüz çevir. Onlardan yüz çevirirsen, sana bir zarar veremezler. Eğer hüküm verirsen aralarında adaletle hüküm ver. Allah, âdil olanları sever. 43. Allah'ın hükmünün bulunduğu Tevrat yanlarında iken nasıl seni hakem yapar, sonra da ondan vazgeçerler? Bunlar inanıyor değiller. 44. İçinde rehberlik ve ışık olan Tevrat'ı Biz indirdik. Kendini (Allah'a) teslim etmiş peygamberler, Hahamlar ve bilginler –Allah'ın Kitabı'nı korumakla görevlendirildikleri ve onun gözetleyicisi oldukları için– Yahudîler'e Tevrat'la hüküm verirlerdi. Artık insanlardan korkmayın, Benden korkun; âyetlerimi pek az bir değere satmayın! Kim Allah'ın indirdiği

KIRIKKALE İl Halk Kütüphanesi KÜTÜPHANESİ

عَلَيْهِمْ فِيهَا أَنَّ النَّفْسَ بِالنَّفْسِ وَالْعَيْنَ بِالْعَيْنِ وَالْأَنْفَ بِالْأَنْفِ وَالْأُذُنَ بِالْأُذُنِ وَالسِّنَّ بِالسِّنِّ وَالْجُرُوحَ قِصَاصٌ فَمَنْ تَصَدَّقَ بِهِ فَهُوَ كَفَّارَةٌ لَهُ وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٤٥﴾

ile hüküm vermezse, işte onlar inkârcılardır. 45. Tevrat'ta onlara, cana karşı can, göze karşı göz, buruna karşı burun, kulağa karşı kulak, dişe karşı diş ve yaralara karşılık ödeşme yazdık. Kim onu bağışlarsa, kendi günahına örtü olur. Kim Allah'ın indirdiği ile hüküm vermezse, işte onlar zalimlerdir.

وَقَالَتِ الْيَهُودُ يَدُ اللَّهِ مَغْلُولَةٌ غُلَّتْ أَيْدِيهِمْ وَلُعِنُوا بِمَا قَالُوا بَلْ يَدَاهُ مَبْسُوطَتَانِ يُنْفِقُ كَيْفَ يَشَاءُ وَلَيَزِيدَنَّ كَثِيرًا مِنْهُمْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ طُغْيَانًا وَكُفْرًا وَأَلْقَيْنَا بَيْنَهُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ كُلَّمَا أَوْقَدُوا نَارًا لِلْحَرْبِ أَطْفَأَهَا اللَّهُ وَيَسْعَوْنَ فِي الْأَرْضِ فَسَادًا وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ ﴿٦٤﴾ وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْكِتَابِ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَكَفَّرْنَا عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلَأَدْخَلْنَاهُمْ جَنَّاتِ النَّعِيمِ ﴿٦٥﴾ وَلَوْ أَنَّهُمْ أَقَامُوا التَّوْرَاةَ وَالْإِنْجِيلَ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِمْ مِنْ رَبِّهِمْ لَأَكَلُوا مِنْ فَوْقِهِمْ وَمِنْ تَحْتِ أَرْجُلِهِمْ مِنْهُمْ أُمَّةٌ مُقْتَصِدَةٌ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ سَاءَ مَا يَعْمَلُونَ ﴿٦٦﴾

5 Maide/64. Yahudîler: "Allah'ın eli sıkıdır" dediler. Dediklerinden ötürü elleri bağlansın ve lânetlendiler. Hayır, onun iki eli de açıktır, nasıl dilerse öyle verir. Andolsun, Rabbinden sana indirilen onların azgınlığını ve inkârını artıracaktır. Onların arasına, kıyamet gününe kadar sürecek düşmanlık ve kin saldık. Her ne zaman savaş ateşini körükleseler, Allah onu söndürür. Yeryüzünde bozgunculuğa çalışırlar. Oysa Allah bozguncuları sevmez. 65. Kitaplılar inansalar ve Allah'a saygılı olsalardı, onların kötülüklerini silerdik ve onları nimet cennetlerine korduk. 66. Eğer onlar Tevrat'ı, İncil'i ve Rablerinden kendilerine indirileni gereğince uygulasalardı üstlerinden ve ayaklarının altından yiyecek elde ederlerdi. İçlerinde orta yolu tutan bir ümmet vardı. Ama onların çoğunluğu öyle kötü işler yapıyorlardı ki!..

لُعِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَلَى لِسَانِ دَاوُودَ وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ ذَلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ ﴿٧٨﴾ كَانُوا لَا يَتَنَاهَوْنَ عَنْ مُنْكَرٍ فَعَلُوهُ لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٧٩﴾ تَرَى كَثِيرًا مِنْهُمْ يَتَوَلَّوْنَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَبِئْسَ مَا قَدَّمَتْ لَهُمْ أَنْفُسُهُمْ أَنْ سَخِطَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَفِي الْعَذَابِ هُمْ خَالِدُونَ ﴿٨٠﴾ وَلَوْ كَانُوا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالنَّبِيِّ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ مَا اتَّخَذُوهُمْ أَوْلِيَاءَ وَلَكِنَّ كَثِيرًا مِنْهُمْ فَاسِقُونَ ﴿٨١﴾ لَتَجِدَنَّ أَشَدَّ النَّاسِ عَدَاوَةً لِلَّذِينَ آمَنُوا الْيَهُودَ وَالَّذِينَ أَشْرَكُوا وَلَتَجِدَنَّ أَقْرَبَهُمْ مَوَدَّةً لِلَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ قَالُوا إِنَّا نَصَارَى ذَلِكَ بِأَنَّ مِنْهُمْ قِسِّيسِينَ وَرُهْبَانًا وَأَنَّهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ ﴿٨٢﴾

5 Maide/78. İsrailoğulları'ndan inkâr edenler, başkaldırmış ve (haddi) aşmış bulunmalarından dolayı Dâvud'un ve Meryem oğlu İsa'nın dilinde lânetlenmişlerdi. 79. Yaptıkları kötülükten geri durmuyorlardı. Ne kötü şey yapıyorlardı. 80. Onların çoğunun, inkâr edenleri gönülden dost edindiklerini görürsün. Nefislerinin onlara önerdiği şeyler ne kötüdür. Allah onlara öfkelenmiştir. Azapta da onlar temelli kalacaklardır. 81. Eğer onlar Allah'a, Peygamber'e ve ona indirilene inanmış olsalardı, onları candan dost edinmezlerdi. Fakat onların çoğu yoldan çıkmıştır. 82. İnananlara en acımasız düşmanlar olarak Yahudîler'i ve Allah'a ortak koşanları bulursun. İnsanların içinde inananlara en sevgili olanların da, "Biz Hristiyanız" diyenler olduğunu görürsün. Çünkü onların içinde keşişler ve papazlar vardır ve bunlar büyüklük taslamazlar.

b) Hıristiyanlar

Kur'an'ın nazil olduğu esnada Medine'de Yahudilerin yanı sıra, hatırı sayılır oranda bir Hıristiyan topluluk vardı. Nüzûl döneminde Müslümanlarla Hıristiyanlar arasındaki ilişkiler, Yahudilerle olduğu kadar sorunlu olmamıştır. Bu durumun Kur'an'daki yansımaları gözden kaçmayacak kadar açıktır. Kur'an Hıristiyanlardan bazen 'Kitap Ehli' (*ehlu'l-kitâb*) olarak, bazen de 'Hıristiyanlar' (*Nasârâ*) olarak söz eder. Teslis gibi yanlış bir itikada sahip olmaları –ki, Kur'an bu yüzden onları bazen müşrik olarak niteleyecek kadar sert bir şekilde eleştirir– dışında, genel olarak dindarlıkları nedeniyle takdir ifadeleriyle anılırlar. Kabaleyi bir toplumsal dokunun hakim olduğu nüzûl dönemi Arap Yarımadasında Hıristiyanlar da farklı gruplardan oluşmaktaydı. Bu nedenle, Kur'an'da Hıristiyanlarla ilgili pasajların her birinin nüzûl döneminde yaşayan bütün Hıristiyanlara atıfta bulunduğunu düşünmek yanıltıcı olur. Bu nedenle, diğer dinî topluluklarla ilgili pasajlar gibi, bu tür pasajları da nüzûl dönemi tarihi (*siyer*) bilgisi eşliğinde okumak bir gereklilik teşkil etmektedir.

ثُمَّ أَوْرَثْنَا الْكِتَابَ الَّذِينَ اصْطَفَيْنَا مِنْ عِبَادِنَا فَمِنْهُمْ ظَالِمٌ لِنَفْسِهِ وَمِنْهُمْ مُقْتَصِدٌ وَمِنْهُمْ سَابِقٌ بِالْخَيْرَاتِ بِإِذْنِ اللَّهِ ذَلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ ﴿٣٢﴾

35 **Fatır**/32. Sonra bu Kitab'ı kullarımızdan seçtiğimiz kimselere mîras bırakmışızdır – onlardan kimi kendine yazık eder, kimi orta davranır, kimi de Allah'ın izniyle iyiliklere koşar–; işte bu büyük lütuftur.

قَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا سُبْحَانَهُ هُوَ الْغَنِيُّ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ إِنْ عِنْدَكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ بِهَذَا أَتَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٦٨﴾ قُلْ إِنَّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ لَا يُفْلِحُونَ ﴿٦٩﴾ مَتَاعٌ فِي الدُّنْيَا ثُمَّ إِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ ثُمَّ نُذِيقُهُمُ الْعَذَابَ الشَّدِيدَ بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ ﴿٧٠﴾

10 **Yunus**/68. "Allah çocuk edindi" dediler –Haşa, o muhtaç değildir, (çünkü) göklerde olanlar ve yerde olanlar O'nundur–; Buna dair elinizde bir belgeniz yoktur. Allah'a karşı bilmediğiniz şeyler mi söylüyorsunuz? 69. De ki: "Allah'a karşı yalan uyduranlar, kurtuluşa erişemezler". 70. Dünyada (bir süre) geçindikten sonra dönüşleri Bizedir. İnkâr etmiş olmaları karşılığında onlara çetin azabı tattıracağız.

وَمَا تَفَرَّقُوا إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَغْيًا بَيْنَهُمْ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ وَإِنَّ الَّذِينَ أُورِثُوا الْكِتَابَ مِنْ بَعْدِهِمْ لَفِي شَكٍّ مِنْهُ مُرِيبٍ ﴿١٤﴾

42 **Şura**/14. Onlar yalnızca kendilerine ilim geldikten sonra aralarında (doğan) çekememezlikten dolayı ayrılığa düştüler. Eğer Rabbinin belirli bir süre için verilmiş bir sözü olmasaydı, aralarında hemen hükmedilirdi. Onların ardından Kitab'a varis kılınanlar da, ondan kuşku verici bir şüphe içindedirler.

وَقَالُوا لَنْ يَدْخُلَ الْجَنَّةَ إِلَّا مَنْ كَانَ هُودًا أَوْ نَصَارَى تِلْكَ أَمَانِيُّهُمْ قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١١١﴾ بَلَى مَنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَلَهُ أَجْرُهُ عِنْدَ رَبِّهِ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿١١٢﴾ وَقَالَتِ الْيَهُودُ لَيْسَتِ النَّصَارَى عَلَى شَيْءٍ وَقَالَتِ

2 **Bakara**/111. "Yahudî veya Hıristiyan olmayan kimse elbette cennete girmeyecek" dediler. Bu, onların kuruntularıdır. De ki: "Doğru sözlü iseniz, delilinizi getirin". 112. Hayır, iyi davranarak kendini Allah'a verenin ücreti Rabbi'nin katındadır. Onlara korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir de. 113. Yahudîler: "Hıristiyanlar'ın bir temeli yoktur"

النَّصَارَى لَيْسَتِ الْيَهُودُ عَلَى شَيْءٍ وَهُمْ يَتْلُونَ الْكِتَابَ كَذَلِكَ قَالَ الَّذِينَ لاَ يَعْلَمُونَ مِثْلَ قَوْلِهِمْ فَاللَّهُ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿١١٣﴾

dediler. Hıristiyanlar da: "Yahudîler'in bir temeli yoktur" dediler. Oysa, hepsi de Kitab'ı okuyor. Bilmeyenler de tıpkı onların konuştuğu gibi konuşur. Ancak, Allah anlaşamayıp durdukları şeylerde kıyamet günü aralarında hüküm verecektir.

وَقَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا سُبْحَانَهُ بَلْ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ كُلٌّ لَهُ قَانِتُونَ ﴿١١٦﴾

2 **Bakara**/116. Onlar: "Allah oğul edindi" dediler. Haşa; bilakis, göklerde ve yerde olanlar O'nundur; hepsi O'na boyun eğmiştir.

تِلْكَ الرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ مِنْهُمْ مَنْ كَلَّمَ اللَّهُ وَرَفَعَ بَعْضَهُمْ دَرَجَاتٍ وَآتَيْنَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ الْبَيِّنَاتِ وَأَيَّدْنَاهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا اقْتَتَلَ الَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَلَكِنِ اخْتَلَفُوا فَمِنْهُمْ مَنْ آمَنَ وَمِنْهُمْ مَنْ كَفَرَ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا اقْتَتَلُوا وَلَكِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ ﴿٢٥٣﴾

2 **Bakara**/253. Biz bu elçilerin kimine kiminden fazla iyilikte bulunduk. Allah, içlerinden kimine konuştu, kimini de mertebe bakımından yükseltti. Meryemoğlu İsa'ya açık belgeleri verdik ve onu Kutsal Ruh'la destekledik. Allah dileseydi, onlardan sonrakiler kendilerine açık belgeler geldikten sonra birbirlerini öldürmezlerdi. Fakat anlaşmazlığa düştüler ve onlardan kimi inandı, kimi de inkâr etti. Allah dileseydi, birbirlerini öldürmezlerdi, fakat Allah istediğini yapar.[133]

إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الإِسْلاَمُ وَمَا اخْتَلَفَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلاَّ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَغْيًا بَيْنَهُمْ وَمَنْ يَكْفُرْ بِآيَاتِ اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿١٩﴾

3 **Al-i İmran**/19. Allah katında din İslâm'dır. Ne var ki, Kitap verilenler, kendilerine bilgi geldikten sonra, sırf aralarındaki çekememezlikten ötürü anlaşmazlığa düştüler. Allah'ın âyetlerini kim inkâr ederse (bilsin ki), Allah'ın hesaba çekmesi çabuk olur.

وَإِنَّ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَمَنْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِمْ خَاشِعِينَ لِلَّهِ لاَ يَشْتَرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ ثَمَنًا قَلِيلاً أُولَئِكَ لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿١٩٩﴾

3 **Al-i İmran**/199. Kitaplılar'dan, Allah'a, size indirilene ve kendilerine indirilene, –Allah'a saygıyla boyun bükerek– inanan ve Allah'ın ayetlerini az bir değere satmayanlar vardır. İşte onların ödülleri Rablerinin katındadır. Allah hesabı çabuk görür.

يَاأَهْلَ الْكِتَابِ لاَ تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ وَلاَ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ إِلاَّ الْحَقَّ إِنَّمَا الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ رَسُولُ

4 **Nisa**/171. Ey Kitap Ehli! Dininizde taşkınlık etmeyin. Allah hakkında ancak gerçek olanı söyleyin. Meryem oğlu Îsa Mesîh,

[133] Ayette geçen *irâde* ve *meşî'et* fiilleri arasındaki ince fark dikkate alındığı zaman, Allah için –tabir caizse– canının istediğini veya aklına geleni yapmak gibi bir irade-kudret ilişkisi düşünülemeyeceği sonucuna ulaşılır. Kur'an bu pasajda olduğu gibi, sık sık "Allah dileseydi (*şâ'e*)..." ifadelerine yer verir; ancak burada açıkça belirtildiği gibi, O'nun ezelî 'irade'siyle koyduğu kanunlara aykırı hareket etmesi beklenemez: "Allah istediğini (*irâde*) yapar".

اللَّهِ وَكَلِمَتُهُ أَلْقَاهَا إِلَى مَرْيَمَ وَرُوحٌ مِنْهُ فَآمِنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَلَا تَقُولُوا ثَلَاثَةٌ انْتَهُوا خَيْرًا لَكُمْ إِنَّمَا اللَّهُ إِلَهٌ وَاحِدٌ سُبْحَانَهُ أَنْ يَكُونَ لَهُ وَلَدٌ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكَفَى بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴿١٧١﴾ لَنْ يَسْتَنْكِفَ الْمَسِيحُ أَنْ يَكُونَ عَبْدًا لِلَّهِ وَلَا الْمَلَائِكَةُ الْمُقَرَّبُونَ وَمَنْ يَسْتَنْكِفْ عَنْ عِبَادَتِهِ وَيَسْتَكْبِرْ فَسَيَحْشُرُهُمْ إِلَيْهِ جَمِيعًا ﴿١٧٢﴾

Allah'ın Elçisi, Meryem'e verdiği kelimesi ve kendinden bir rûhtur. Allah'a ve elçilerine inanın. "Üçtür" demeyin; iyiliğiniz için bundan vazgeçin. Allah, ancak tek bir Tanrı'dır, O çocuk sahibi olmaktan yücedir. Göklerde olanlar ve yerde olanlar O'nundur. Vekil olarak Allah yeter. 172. Mesîh de, gözde melekler de Allah'a kul olmaktan çekinmezler. Ona tapmaktan kim çekinir ve büyüklük taslarsa, (bilsin ki) O onların hepsini huzurunda toplayacaktır.

أَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْ تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ اللَّهِ وَمَا نَزَلَ مِنَ الْحَقِّ وَلَا يَكُونُوا كَالَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلُ فَطَالَ عَلَيْهِمُ الْأَمَدُ فَقَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ ﴿١٦﴾

57 **Hadid**/16. İnananların, Allah'ı anmaya ve inen gerçeğe gönülden saygı duymalarının zamanı daha gelmedi mi? Onlar, daha önce kendilerine Kitap verilenler gibi olmasınlar; onların üzerinden uzun zaman geçmiş ve yürekleri katılaşmıştı. Onların çoğu, yoldan çıkmış kimselerdi.

ثُمَّ قَفَّيْنَا عَلَى آثَارِهِمْ بِرُسُلِنَا وَقَفَّيْنَا بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ وَآتَيْنَاهُ الْإِنْجِيلَ وَجَعَلْنَا فِي قُلُوبِ الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ رَأْفَةً وَرَحْمَةً وَرَهْبَانِيَّةً ابْتَدَعُوهَا مَا كَتَبْنَاهَا عَلَيْهِمْ إِلَّا ابْتِغَاءَ رِضْوَانِ اللَّهِ فَمَا رَعَوْهَا حَقَّ رِعَايَتِهَا فَآتَيْنَا الَّذِينَ آمَنُوا مِنْهُمْ أَجْرَهُمْ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ ﴿٢٧﴾ يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَآمِنُوا بِرَسُولِهِ يُؤْتِكُمْ كِفْلَيْنِ مِنْ رَحْمَتِهِ وَيَجْعَلْ لَكُمْ نُورًا تَمْشُونَ بِهِ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢٨﴾ لِئَلَّا يَعْلَمَ أَهْلُ الْكِتَابِ أَلَّا يَقْدِرُونَ عَلَى شَيْءٍ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ وَأَنَّ الْفَضْلَ بِيَدِ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٢٩﴾

57 **Hadid**/27. Onların izleri üzerinden elçilerimizi ardarda gönderdik; Meryemoğlu İsa'yı da peşlerinden gönderdik ve ona İncil'i verdik; ona uyanların gönüllerine şefkat ve merhamet duyguları ve kendilerine Bizim yazmadığımız, fakat Allah'ın rızasını kazanmak için kendilerinin icat ettikleri Ruhbanlığı –ona da gereği gibi riayet etmediler– koyduk. İçlerinde inanmış olanlara karşılıklarını verdik; ama onların çoğu yoldan çıkmıştır. 28. Ey inananlar! Allah'a saygılı olun ve Elçisi'ne inanın ki, Allah size rahmetini iki kat versin; sizin için, kendisiyle yürüyeceğiniz bir ışık var etsin; sizi bağışlasın. Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir. 29. (Böylece) Kitap Ehli de bilmiş ola ki; onlar, Allah'ın lütfundan bir şeye güç yetiremezler ve lütuf Allah'ın elindedir; onu dilediğine verir. Allah büyük lütuf sahibidir.

وَمَا تَفَرَّقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمُ الْبَيِّنَةُ ﴿٤﴾ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ الْقَيِّمَةِ ﴿٥﴾

98 **Beyyine/4. Kitab verilenler, ancak apaçık belgenin kendilerine gelmesinden sonra ayrılığa düştüler. 5. Oysa, onlar doğruya yönelerek ve dini yalnız O'na has kılarak Allah'a kulluk etmek, namazı kılmak ve zekatı vermekle emrolunmuşlardı. Bu ise, dosdoğru olan dindir.**

KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ

KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ

وَمِنَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّا نَصَارَىٰ أَخَذْنَا مِيثَاقَهُمْ فَنَسُوا حَظًّا مِمَّا ذُكِّرُوا بِهِ فَأَغْرَيْنَا بَيْنَهُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَسَوْفَ يُنَبِّئُهُمُ اللَّهُ بِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ ﴿١٤﴾

5 **Maide**/14. "Biz Hıristiyanız" diyenlerden de sağlam söz almıştık. Onlar da kendilerine hatırlatılandan hisse almayı unuttular. Biz de kıyamete kadar aralarında düşmanlığı ve kini kışkırttık.[134] Allah, yapmakta olduklarını kendilerine bildirecektir.

لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ قُلْ فَمَنْ يَمْلِكُ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا إِنْ أَرَادَ أَنْ يُهْلِكَ الْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَأُمَّهُ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٧﴾

5 **Maide**/17. Andolsun "Allah ancak Meryem oğlu Mesîh'tir" diyenler kafir olmuşlardır. (Ey Muhammed!) De ki: "Allah, Meryem oğlu Mesîh'i, anasını ve yeryüzünde olanların hepsini yok etmek istese, kim Allah'a karşı koyabilir? Göklerin, yerin ve ikisi arasındakilerin hükümranlığı Allah'a aittir. O dilediğini yaratır. Allah'ın gücü her şeye yeter".

وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْكِتَابِ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَكَفَّرْنَا عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلَأَدْخَلْنَاهُمْ جَنَّاتِ النَّعِيمِ ﴿٦٥﴾ وَلَوْ أَنَّهُمْ أَقَامُوا التَّوْرَاةَ وَالْإِنْجِيلَ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِمْ مِنْ رَبِّهِمْ لَأَكَلُوا مِنْ فَوْقِهِمْ وَمِنْ تَحْتِ أَرْجُلِهِمْ مِنْهُمْ أُمَّةٌ مُقْتَصِدَةٌ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ سَاءَ مَا يَعْمَلُونَ ﴿٦٦﴾

5 **Maide**/65. Şayet Kitaplılar inansalar ve Allah'a saygılı olsalardı, onların kötülüklerini silerdik ve onları nimet cennetlerine korduk. 66. Eğer onlar Tevrat'ı, İncil'i ve Rablerinden kendilerine indirileni gereğince uygulasalardı üstlerinden ve ayaklarının altından yiyecek elde ederlerdi. İçlerinde orta yolu tutan bir ümmet vardı. Ama onların çoğunluğu öyle kötü işler yapıyorlardı ki!..

لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ وَقَالَ الْمَسِيحُ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ اعْبُدُوا اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ إِنَّهُ مَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَاهُ النَّارُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ ﴿٧٢﴾ لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ ثَالِثُ ثَلَاثَةٍ وَمَا مِنْ إِلَٰهٍ إِلَّا إِلَٰهٌ وَاحِدٌ وَإِنْ لَمْ يَنْتَهُوا عَمَّا يَقُولُونَ لَيَمَسَّنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٧٣﴾ أَفَلَا يَتُوبُونَ إِلَى اللَّهِ وَيَسْتَغْفِرُونَهُ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٧٤﴾ مَا الْمَسِيحُ

5 **Maide**/72. Andolsun "Allah, Meryem oğlu Mesîh'in kendisidir" diyenler kâfir olmuştur. Oysa Mesih: "Ey İsrailoğulları! Benim de Rabbim, sizin de Rabbiniz olan Allah'a tapın; kim Allah'a ortak koşarsa, Allah cenneti ona haram eder; onun varacağı yer ateştir; haksızlık edenlerin yardımcıları yoktur" demişti. 73. Andolsun, "Allah üç taneden biridir" diyenler kâfir olmuştur. Oysa tek Tanrı'dan başka tanrı yoktur. Onlar dediklerinden vazgeçmezlerse, onlardan inkar edenlere can yakıcı bir azap dokunacaktır. 74. Allah'a dönüp O'ndan bağışlanma dilemeyecekler mi? Allah bağışlayandır, esirgeyendir. 75. Mer-

[134] Bu, dalalette olmaktan doğan tabiî bir sonuçtur. Burada yine, Allah'ın kendi şanına ve adaletine bağlı olarak koyduğu bir ahlaki kuraldan söz edilmektedir. Bir başka ayette şöyle deniyor: "Kafirlerin aralarında çatışmaları şiddetlidir. Sen onları toplu sanırsın. Oysa onların kalpleri dağınıktır. Bu böyledir, çünkü onlar aklını kullanmayan bir topluluktur" (59 Haşr/14). Nitekim tarih boyunca Hıristiyanlığın üç büyük mezhebi ve Hıristiyan toplumlar, savaşmadan birarada yaşamanın yolunu bulamamışlardır. Sadece son iki dünya savaşında 20 milyon insan ölmüştür.

ابْنُ مَرْيَمَ إِلاَّ رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ وَأُمُّهُ صِدِّيقَةٌ كَانَا يَأْكُلاَنِ الطَّعَامَ انْظُرْ كَيْفَ نُبَيِّنُ لَهُمُ الآيَاتِ ثُمَّ انْظُرْ أَنَّى يُؤْفَكُونَ ﴿٧٥﴾ قُلْ أَتَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لاَ يَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلاَ نَفْعًا وَاللَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٧٦﴾

yem oğlu Mesîh sadece bir elçidir. Ondan önce de elçiler gelip geçmiştir. Onun annesi de dosdoğrudur. Her ikisi de yemek yerdi. Onlara âyetleri nasıl açıkladığımıza bir bak; sonra, nasıl (ayartılarak) döndürüldüklerine de bir bak. 76. (Ey Muhammed!) De ki: "Allah'tan başka size zarar da, fayda da veremeyecek birine mi tapacaksınız?" Allah işitmekte ve bilmektedir.

لَتَجِدَنَّ أَشَدَّ النَّاسِ عَدَاوَةً لِلَّذِينَ آمَنُوا الْيَهُودَ وَالَّذِينَ أَشْرَكُوا وَلَتَجِدَنَّ أَقْرَبَهُمْ مَوَدَّةً لِلَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ قَالُوا إِنَّا نَصَارَى ذَلِكَ بِأَنَّ مِنْهُمْ قِسِّيسِينَ وَرُهْبَانًا وَأَنَّهُمْ لاَ يَسْتَكْبِرُونَ ﴿٨٢﴾ وَإِذَا سَمِعُوا مَا أُنْزِلَ إِلَى الرَّسُولِ تَرَى أَعْيُنَهُمْ تَفِيضُ مِنَ الدَّمْعِ مِمَّا عَرَفُوا مِنَ الْحَقِّ يَقُولُونَ رَبَّنَا آمَنَّا فَاكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ ﴿٨٣﴾ وَمَا لَنَا لاَ نُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَمَا جَاءَنَا مِنَ الْحَقِّ وَنَطْمَعُ أَنْ يُدْخِلَنَا رَبُّنَا مَعَ الْقَوْمِ الصَّالِحِينَ ﴿٨٤﴾ فَأَثَابَهُمُ اللَّهُ بِمَا قَالُوا جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَلِكَ جَزَاءُ الْمُحْسِنِينَ ﴿٨٥﴾

5 **Maide**/82. İnananlara en acımasız düşmanlar olarak Yahudîler'i ve Allah'a ortak koşanları bulursun. İnsanların içinde inananlara en sevgili olanların da, "Biz Hıristiyanız" diyenler olduğunu görürsün. Çünkü onların içinde keşişler ve papazlar vardır ve bunlar büyüklük taslamazlar. 83-84. Allah'ın Elçisi'ne ineni dinledikleri zaman, tanıdıkları hakikatlardan dolayı, gözlerinin yaşla dolduğunu ve şöyle dediklerini görürsün: "Rabbimiz! İnandık; bizi hazır bulunanlarla beraber yaz. Rabbimizin, bizi iyi insanlar arasına koymasını umarken, niçin Allah'a ve bize gelen gerçeğe inanmayalım?" 85. Onların (böyle) söylediklerinden dolayı, Allah onlara içinde temelli kalacakları, altlarından ırmaklar akan cennetler verdi. İşte bu iyi davrananların ödülüdür.

3. Sâbiîler ve Mecûsîler

Kur'an'da Sâbiîler hakkında, sadece isim olarak yapılan üç atfın dışında, hiçbir bilgi verilmemektedir. Müfessirler bu dinî grubun kimliği ve tam olarak nerede yaşadıkları konularında farklı bilgilere yer verirler. Onların, Müslüman, Hıristiyan ve Yahudiler'in dışında olup, hiçbir dine bağlı olmadıkları (tabiî din); Kitap Ehli'nden bir fırka olup, Zebur'u okudukları; Hz. İbrahim'in soyundan gelip, zamanla yıldızlara tapan bir topluluk oldukları, gibi değişik iddialar vardır. Mecûsîler ise sadece bir ayette anılmaktadır.

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالنَّصَارَى وَالصَّابِئِينَ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلاَ خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلاَ هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٦٢﴾

2 **Bakara**/62. Mü'minler, Yahudiler, Hıristiyanlar ve Sabiiler'den Allah'a ve ahiret gününe inanıp yararlı iş yapanların ecirleri Rablerinin katındadır. Artık onlara korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir de.

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالصَّابِئِينَ وَالنَّصَارَى وَالْمَجُوسَ وَالَّذِينَ أَشْرَكُوا إِنَّ اللَّهَ يَفْصِلُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿١٧﴾

22 Hac/17. Mü'minler, Yahudiler, Sabiiler, Hıristiyanlar, Mecusiler ve Müşrikler arasında kıyamet günü Allah kesin hüküm verecektir; Allah her şeye tanıktır.

KIRIKKALE Üniversitesi KÜTÜPHANESİ

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالصَّابِئُونَ وَالنَّصَارَى مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٦٩﴾

5 **Maide**/69. Mü'minler, Yahudiler, Sabiiler ve Hıristiyanlar'dan Allah'a ve ahiret gününe inanan ve yararlı iş işleyen kimselere korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir.

D. FITRAT DİNİ İSLAM (HANİFLİK)

İslam, özel anlamda Hz. Muhammed'e vahyedilen dini gerçekliklerin ismi olduğu gibi, genel anlamda Hz. Adem'den beri vahiy yoluyla tekrar edilegelen dinin de ismidir. Kur'an, Yahudiler'i, Hıristiyanlar'ı ve Müslümanlar'ı Hz. İbrahim'in tebliğ ettiği evrensel islamî gerçekler (Hanifilik) ortak paydasında birleştirmeye çalışmıştır. Fakat o tarihteki mevcut Yahudi ve Hıristiyan inanışları o kadar doğmatik idi ki, Kur'an'ın tüm çabalarına rağmen, bu ideal gerçekleştirilemedi. Evrensel İslam, tarih ve toplum içinde, peygamberlerin somut şeriatlarında tebellür eden, her nebevi çağrıda tekrar edilen metafizik ve ahlaki özdür: Şirk ve küfürden uzak olarak Allah'a yönelme (Haniflik). Fakat bu özün formu (şeriat), her tarihsel ve toplumsal duruma göre farklılık arzetmiştir. "Sizden her biriniz için bir şeriat ve bir yol belirledik. Allah isteseydi, hepinizi bir tek ümmet yapardı. Fakat size verdikleriyle sizi sınamak istedi..." (5 Maide/48).

وَالْعَصْرِ ﴿١﴾ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ ﴿٢﴾ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ ﴿٣﴾

103 **Asr**/1. Vaktin bitimine[135] andolsun. 2. İnsan, hiç şüphesiz ziyan içindedir. 3. Ancak inananlar, yararlı iş işleyenler, birbirine hakkı tavsiye edenler ve sabırlı olmayı tavsiye edenler (bunun dışındadır).

وَهَٰذَا صِرَاطُ رَبِّكَ مُسْتَقِيمًا قَدْ فَصَّلْنَا الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَذَّكَّرُونَ ﴿١٢٦﴾ لَهُمْ دَارُ السَّلَامِ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَهُوَ وَلِيُّهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٢٧﴾

6 **En'am**/126. Rabbinin doğru yolu işte budur. Düşünen topluma ayetleri açık açık anlatmaktayız. 127. Rablerinin katında onlara barış yurdu vardır; O, yaptıklarından dolayı onların hâmîsidir.

قُلْ إِنَّنِي هَدَانِي رَبِّي إِلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ دِينًا قِيَمًا مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٦١﴾ قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦٢﴾ لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذَٰلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ ﴿١٦٣﴾

6 **En'am**/161. (Ey Muhammed!) De ki: "Rabbim beni doğru yola, gerçek dine, doğruya yönelen İbrahim'in dinine koymuştur". O ortak koşanlardan değildi. 162-163. De ki: "Yakarmam, ibadetlerim, hayatım ve ölümüm âlemlerin Rabbi Allah içindir. O'nun hiçbir ortağı yoktur. Böyle emrolundum ve ben Müslümanlar'ın ilkiyim".

قُلْ أَنَدْعُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُنَا وَلَا يَضُرُّنَا وَنُرَدُّ عَلَىٰ أَعْقَابِنَا بَعْدَ إِذْ هَدَانَا اللَّهُ كَالَّذِي اسْتَهْوَتْهُ

6 **En'am**/71-72. De ki: "Arkadaşları kendisini: «Bize gel» diye doğru yola çağırırken, yeryüzünde şeytanların ayartarak şaşkın bıraktıkları kimse gibi biz de, Allah bizi

[135] Burada 'vaktin bitimi' olarak çevrilen *'asr'* kelimesi, 'zaman', 'devir (çağ)' ve 'ikindi vakti' anlamlarına da gelir.

الشَّيَاطِينُ فِي الْأَرْضِ حَيْرَانَ لَهُ أَصْحَابٌ يَدْعُونَهُ إِلَى الْهُدَى ائْتِنَا قُلْ إِنَّ هُدَى اللَّهِ هُوَ الْهُدَى وَأُمِرْنَا لِنُسْلِمَ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٧١﴾ وَأَنْ أَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَاتَّقُوهُ وَهُوَ الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٧٢﴾

doğru yola koyduktan sonra, geriye mi dönelim? Allah'tan başkasına; bize faydası olmayan ve zarar da veremeyenlere mi yalvaralım?" De ki: "Yol ancak Allah'ın yoludur. Bize alemlerin Rabbine teslim olmamız emredildi ve (bize): «Namazı kılın ve Allah'a saygılı olun, çünkü O'nun huzurunda toplanacaksınız» (buyuruldu)".

وَمَنْ يُسْلِمْ وَجْهَهُ إِلَى اللَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى وَإِلَى اللَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ ﴿٢٢﴾

31 **Lokman**/22. İyi davranarak kendini Allah'a veren kimse, en sağlam kulpa tutunmuş olur. İşlerin sonucu Allah'a aittir.

شَرَعَ لَكُمْ مِنَ الدِّينِ مَا وَصَّى بِهِ نُوحًا وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى أَنْ أَقِيمُوا الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ كَبُرَ عَلَى الْمُشْرِكِينَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَيْهِ اللَّهُ يَجْتَبِي إِلَيْهِ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي إِلَيْهِ مَنْ يُنِيبُ ﴿١٣﴾

42 **Şura**/13. (Allah) Nuh'a buyurduğunu, sana indirdiğimizi, İbrahim'e, Musa'ya ve İsa'ya buyurduğumuzu size din kıldı[136]: "Dine bağlı kalın,[137] onda ayrılığa düşmeyin". Putperestleri çağırdığın şey onların gözünde büyümektedir. Allah ona dilediğini seçer, (kendisine) yöneleni ona eriştirir.

ثُمَّ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ أَنِ اتَّبِعْ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٢٣﴾

16 **Nahl**/123. (Ey Muhammed!) Sana: "Doğruya yönelen İbrahim'in dinine uy!" diye vahyediyoruz. O, ortak koşanlardan değildi.

إِنَّ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَأَنَا رَبُّكُمْ فَاعْبُدُونِ ﴿٩٢﴾ وَتَقَطَّعُوا أَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ كُلٌّ إِلَيْنَا رَاجِعُونَ ﴿٩٣﴾ فَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَا كُفْرَانَ لِسَعْيِهِ وَإِنَّا لَهُ كَاتِبُونَ ﴿٩٤﴾

21 **Enbiya**/92. İşte sizin bu dîniniz (İslâm), tek dindir ve Ben de Rabbinizim, öyleyse Bana kulluk edin. 93. Ne var ki, kendi aralarında parçalandılar; hepsi de bize dönecektir. 94. Mü'min olarak yararlı iş işleyenin çabası inkâr edilmeyecektir. Biz onu yazmaktayız.

يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ﴿٥١﴾ وَإِنَّ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَأَنَا رَبُّكُمْ فَاتَّقُونِ ﴿٥٢﴾ فَتَقَطَّعُوا أَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ زُبُرًا كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ ﴿٥٣﴾

23 **Mu'minun**/51. Ey elçiler! Temiz şeylerden yiyin, yararlı iş işleyin! Doğrusu, Ben yaptığınızı bilirim. 52. İşte sizin bu dininiz (İslam) tek dindir ve Ben de Rabbinizim, öyleyse Bana saygılı olun. 53. Ne var ki, kendi aralarında kitap kitap parçalandılar. Her bölük kendisininkiyle sevinmektedir.

[136] Bu pasaj şöyle de anlaşılabilir: " (Allah) din'den Nuh'a buyurduğunu, sana indirdiğimizi (...) size de yol olarak belirledi".

[137] veya "Dini doğru tutun".

KIRIKKALE Üniversitesi KÜTÜPHANESİ

فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا فِطْرَةَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ذَٰلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٠﴾ مُنِيبِينَ إِلَيْهِ وَاتَّقُوهُ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٣١﴾ مِنَ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيَعًا كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ ﴿٣٢﴾

30 **Rum**/30. (Ey Muhammed!) Hakka yönelerek kendini Allah'ın insanları yaratış biçimi olan dine ver. Allah'ın yaratışında değişme yoktur. İşte dosdoğru din budur, fakat insanların çoğu (bunu) bilmiyorlar. 31-32. Allah'a yönelerek O'na karşı saygılı olun, namazı kılın; dinlerini parçalayarak bölük bölük olan –her grup kendi elindekiyle sevinir– müşriklerden olmayın.

فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ الْقَيِّمِ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا مَرَدَّ لَهُ مِنَ اللَّهِ يَوْمَئِذٍ يَصَّدَّعُونَ ﴿٤٣﴾

30 **Rum**/43. Allah katından, kaçınılmaz günün gelmesinden önce, kendini dosdoğru dine yönelt. O gün (insanlar iki gruba) ayrılırlar.

وَمَنْ يَرْغَبُ عَنْ مِلَّةِ إِبْرَاهِيمَ إِلَّا مَنْ سَفِهَ نَفْسَهُ وَلَقَدِ اصْطَفَيْنَاهُ فِي الدُّنْيَا وَإِنَّهُ فِي الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ ﴿١٣٠﴾ إِذْ قَالَ لَهُ رَبُّهُ أَسْلِمْ قَالَ أَسْلَمْتُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٣١﴾ وَوَصَّىٰ بِهَا إِبْرَاهِيمُ بَنِيهِ وَيَعْقُوبُ يَا بَنِيَّ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَىٰ لَكُمُ الدِّينَ فَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿١٣٢﴾ أَمْ كُنْتُمْ شُهَدَاءَ إِذْ حَضَرَ يَعْقُوبَ الْمَوْتُ إِذْ قَالَ لِبَنِيهِ مَا تَعْبُدُونَ مِنْ بَعْدِي قَالُوا نَعْبُدُ إِلَٰهَكَ وَإِلَٰهَ آبَائِكَ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ إِلَٰهًا وَاحِدًا وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ ﴿١٣٣﴾

2 **Bakara**/130. Kendini bayağılaştırandan başka kim İbrahim'in dininden yüz çevirir? Biz dünyada onu seçtik, şüphesiz o ahirette de iyilerdendir. 131. Zira, Rabbi ona: "Teslim ol!" buyurduğunda, o da: "Alemlerin Rabbine teslim oldum" demişti. 132. İbrahim, bunu kendi oğullarına da vasiyet etti. Yâkup da: "Oğullarım! doğrusu size bu dîni Allah seçti. Siz de ancak Allah'a teslim olarak canverin!" dedi. 133. Yoksa Yâkub'a ölüm geldiğinde siz yanında mıydınız? Oğullarına: "Benden sonra neye tapacaksınız?" diye sormuştu. Onlar da: "Senin Tanrına, ataların İbrahim, İsmâil, İshâk'ın Tanrısı olan Tek Tanrı'ya tapacağız ve biz O'na teslim olmuşuzdur" demişlerdi.

وَقَالُوا كُونُوا هُودًا أَوْ نَصَارَىٰ تَهْتَدُوا قُلْ بَلْ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٣٥﴾ قُولُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْنَا وَمَا أُنْزِلَ إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَمَا أُوتِيَ مُوسَىٰ وَعِيسَىٰ وَمَا أُوتِيَ النَّبِيُّونَ مِنْ رَبِّهِمْ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ ﴿١٣٦﴾ فَإِنْ آمَنُوا بِمِثْلِ مَا آمَنْتُمْ بِهِ فَقَدِ اهْتَدَوْا وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا هُمْ فِي شِقَاقٍ فَسَيَكْفِيكَهُمُ اللَّهُ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿١٣٧﴾ صِبْغَةَ اللَّهِ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ صِبْغَةً وَنَحْنُ لَهُ عَابِدُونَ ﴿١٣٨﴾ قُلْ أَتُحَاجُّونَنَا فِي

2 **Bakara**/135. (Ey Muhammed!) "Yahudî veya Hıristiyan olursanız doğru yolda olursunuz" derler. "Hayır, doğruya yönelen İbrahim'in dininden oluruz; o müşriklerden değildi" de. 136. (Ey Müslümanlar!) "Allah'a, bize indirilene, İbrahim'e, İsmâil'e, İshâk'a, Yâkub'a ve (İsrailî) boylara indirilene, Musâ'ya ve İsâ'ya verilene, Rableri tarafından peygamberlere verilenlere inandık. Onları birbirinden ayırmayız. Biz Allah'a teslim olmuşuzdur" deyin. 137. Eğer sizin inanmış olduğunuza aynen inanırlarsa, şüphesiz, doğru yolda olurlar. (Yok eğer) yüz çevirirlerse, yalnızca anlaşmazlığa düşerler. Onlara karşı Allah sana yetecektir. O hem işitir, hem bilir. 138. Allah'ın boyası (ile boyanın) –bo-

وَهُوَ رَبُّنَا وَرَبُّكُمْ وَلَنَآ أَعْمَالُنَا وَلَكُمْ أَعْمَالُكُمْ وَنَحْنُ لَهُ مُخْلِصُونَ ﴿١٣٩﴾ أَمْ تَقُولُونَ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطَ كَانُوا هُودًا أَوْ نَصَارَىٰ قُلْ أَأَنتُمْ أَعْلَمُ أَمِ اللَّهُ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ كَتَمَ شَهَادَةً عِنْدَهُ مِنَ اللَّهِ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿١٤٠﴾

yası Allah'ınkinden daha güzel olan var mıdır?– ve "İşte biz O'na taparız" (deyin)! 139-140. (Deyin ki:) "Bizim de Rabbimiz, sizin de Rabbiniz olan Allah hakkında bizimle mi tartışıyorsunuz? Bizim işlerimiz bize, sizin işleriniz de size aittir. Biz O'na özden bağlıyız. Yoksa, İbrâhim, İsmâil, İshak, Yâkup ve (İsrailî) boyların, Yahudî veya Hıristiyan olduklarını mı söylüyorsunuz?" De ki: "Siz mi daha iyi biliyorsunuz, yoksa Allah mı?" Allah'ın kendisine verdiği tanıklığı gizleyenden daha zâlim var mıdır? Allah yaptıklarınızdan habersiz değildir.

إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ وَمَا اخْتَلَفَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَغْيًا بَيْنَهُمْ وَمَنْ يَكْفُرْ بِآيَاتِ اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿١٩﴾

3 Al-i İmran/19. Allah katında din İslâm'dır. Kitap verilenler, ilim kendilerine geldikten sonra aralarındaki çekememezlikten ötürü anlaşmazlığa düştüler. Allah'ın âyetlerini kim inkâr ederse, doğrusu Allah'ın hesaba çekmesi çabuk olur.

مَا كَانَ إِبْرَاهِيمُ يَهُودِيًّا وَلَا نَصْرَانِيًّا وَلَٰكِنْ كَانَ حَنِيفًا مُسْلِمًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٦٧﴾

3 Al-i İmran/67. İbrahim Yahudî de, Hıristiyan da değildi. O ancak, doğruya yönelmiş bir Müslümandı; o Putatapanlar'dan da değildi.

أَفَغَيْرَ دِينِ اللَّهِ يَبْغُونَ وَلَهُ أَسْلَمَ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا وَإِلَيْهِ يُرْجَعُونَ ﴿٨٣﴾ قُلْ آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنْزِلَ عَلَيْنَا وَمَا أُنْزِلَ عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَمَا أُوتِيَ مُوسَىٰ وَعِيسَىٰ وَالنَّبِيُّونَ مِنْ رَبِّهِمْ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ ﴿٨٤﴾ وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٨٥﴾

3 Al-i İmran/83. Onlar Allah'ın dininden başkasını mı arzu ediyorlar? Oysa göklerde ve yerde kim varsa, ister istemez O'na teslim olmuştur. Zaten O'na döndürüleceklerdir. 84. (Ey Muhammed!) "Biz Allah'a, bize indirilene, İbrahim'e, İsmâil'e, İshâk'a, Yâkub'a ve (İsrailî) boylara indirilenlere, Musa'ya, İsa'ya ve peygamberlere Rableri tarafından verilenlere inandık; onlardan hiçbirini diğerinden ayırmayız. Biz Allah'a teslim olmuşuzdur" de. 85. Kim İslâm'dan başka bir din arzu ederse, o din ondan kabul edilmeyecektir. O, ahirette kaybedenlerden olacaktır.

قُلْ صَدَقَ اللَّهُ فَاتَّبِعُوا مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٩٥﴾

3 Al-i İmran/95. De ki: "Allah doğru söyledi. Öyleyse, doğruya yönelik olan İbrahim'in dinine uyun! O, Putatapanlar'dan değildi".

وَمَنْ أَحْسَنُ دِينًا مِمَّنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ وَاتَّبَعَ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَاتَّخَذَ اللَّهُ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلًا ﴿١٢٥﴾

4 Nisa/125. İyi davranarak, kendisini Allah'a teslim eden ve doğruya yönelen İbrahim'in dinine uyandan, din bakımından daha güzel kim olabilir? Allah İbrahim'i dost edinmişti.

ذٰلِكَ وَمَنْ يُعَظِّمْ حُرُمَاتِ اللَّهِ فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ عِنْدَ رَبِّهِ وَأُحِلَّتْ لَكُمُ الْأَنْعَامُ إِلَّا مَا يُتْلَى عَلَيْكُمْ فَاجْتَنِبُوا الرِّجْسَ مِنَ الْأَوْثَانِ وَاجْتَنِبُوا قَوْلَ الزُّورِ ﴿٣٠﴾ حُنَفَاءَ لِلَّهِ غَيْرَ مُشْرِكِينَ بِهِ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَكَأَنَّمَا خَرَّ مِنَ السَّمَاءِ فَتَخْطَفُهُ الطَّيْرُ أَوْ تَهْوِي بِهِ الرِّيحُ فِي مَكَانٍ سَحِيقٍ ﴿٣١﴾

22 **Hac**/30-31. İşte böyle; Allah'ın yasaklarına kim saygı gösterirse, bu Rabbinin katında onun iyiliğinedir. Size, size bildirilenlerin dışındaki hayvanlar helal kılınmıştır. Allah'a yönelmiş olarak ve O'na ortak koşmaksızın putların pisliğinden kaçının, yamuk sözden de kaçının. Allah'a ortak koşan kimse, gökten düşüp de kuşların kapıştığı veya rüzgarın bir derin uçuruma attığı şeye benzer.

وَجَاهِدُوا فِي اللَّهِ حَقَّ جِهَادِهِ هُوَ اجْتَبَاكُمْ وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ مِلَّةَ أَبِيكُمْ إِبْرَاهِيمَ هُوَ سَمَّاكُمُ الْمُسْلِمِينَ مِنْ قَبْلُ وَفِي هَذَا لِيَكُونَ الرَّسُولُ شَهِيدًا عَلَيْكُمْ وَتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَاعْتَصِمُوا بِاللَّهِ هُوَ مَوْلَاكُمْ فَنِعْمَ الْمَوْلَى وَنِعْمَ النَّصِيرُ ﴿٧٨﴾

22 **Hac**/78. Allah uğrunda gereği gibi cihad edin. O sizi seçmiş, babanız İbrâhim'in yolu olan dinde sizin için hiçbir zorluk kılmamıştır. Daha önce ve bunda (Kur'an'da), Peygamber'in size örnek olması, sizin de insanlara örnek olmanız için, O size 'Müslüman' adını vermiştir. Artık namazı kılın, zekâtı verin, ve sahibiniz olan Allah'a tutunun. O ne güzel sahip, ne güzel yardımcıdır!

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ ﴿٩﴾

61 **Saf**/9. Ortak koşanlar istemeseler de, dînini bütün dinlerden üstün kılmak için, Elçisi'ni doğruluk rehberiyle (Kur'an'la) ve hak dinle gönderen O'dur.

حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ وَالدَّمُ وَلَحْمُ الْخِنْزِيرِ وَمَا أُهِلَّ لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ وَالْمُنْخَنِقَةُ وَالْمَوْقُوذَةُ وَالْمُتَرَدِّيَةُ وَالنَّطِيحَةُ وَمَا أَكَلَ السَّبُعُ إِلَّا مَا ذَكَّيْتُمْ وَمَا ذُبِحَ عَلَى النُّصُبِ وَأَنْ تَسْتَقْسِمُوا بِالْأَزْلَامِ ذَلِكُمْ فِسْقٌ الْيَوْمَ يَئِسَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ دِينِكُمْ فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنِ الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا فَمَنِ اضْطُرَّ فِي مَخْمَصَةٍ غَيْرَ مُتَجَانِفٍ لِإِثْمٍ فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٣﴾

5 **Maide**/3. Size leş, kan, domuz eti, Allah'tan başkası uğruna kesilenler, –canları çıkmadan kesmemişseniz– boğulmuş, vurularak öldürülmüş, düşüp ölmüş, süsülerek ölmüş, yırtıcı hayvan tarafından yenmiş hayvanların ve dikili taşlar üzerine boğazlanan hayvanların etlerini yemeniz ve fal oklarıyla kısmet aramanız haram kılındı. Bunları işlemek yoldan çıkmadır. Bugün, inkâr edenler dininizden umutlarını kesmişlerdir. Artık onlardan korkmayın, Benden korkun. Bugün size dininizi ikmâl ettim ve size olan nimetimi tamamladım. Size din olarak İslâmı beğendim. Açlıktan darda kalan, isteyerek günaha yönelmeden bunlardan yiyebilir. Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir.

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالصَّابِئُونَ وَالنَّصَارَى مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٦٩﴾

5 **Maide**/69. Mü'minler Yahudî olanlar, Sabiîler ve Hıristiyanlar'dan, Allah'a ve ahiret gününe inanan ve yararlı iş işleyen kimselere korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İTİKAD

İslam'da inanç esasları, örneğin Hıristiyanlık'ta olduğu gibi irrasyonel birtakım dogmalar değildir. İnsan, iman edilecek hususları aklı ile bedahetle görür ve onlara kalbiyle coşkulu bir biçimde yönelir ("Rahman'ın ayetleri onlara okunduğu zaman ağlayarak secdeye kapanırlar" 19 Meryem/58). Ebû Hanife bu alanı incelemeyi *Fıkh-ı Ekber* olarak isimlendirmektedir. Bu isimlendirme/niteleme işin anlama ve kavrama boyutuna verilen önemin bir göstergesidir. Kur'an dikkatle okunduğunda, onun iman ve ameli farklı ama birbirine etkileri kaçınılmaz iki unsur olarak gördüğü hemen farkedilir. İman, insanın yeryüzündeki serüveninin dinamosudur. İlk Müslümanlar da bunu böyle algılamışlardı. Ancak zaman içerisinde, olumsuz birtakım siyasi gelişmeler sonucunda ortaya çıkan Haricilik, bu iman-amel birlikteliğini, büyük günah işleyenin kafir olduğu ve dolayısıyla öldürülmesi gerektiği noktasına kadar götürmek suretiyle istismar etmişti. Buna karşı, iman ile amelin farklı şeyler olduğu tezini öne sürerek, bu terörün önünü almaya çalışanlar oldu (Mürciiler). Ne var ki, bunun uzun vadeli sonucu da, imanla amel arasındaki bağın yitirilmesi oldu. M. İkbal'in dediği gibi, "Tevhid, yeryüzünde hayat için bir kuvvet iken, Kelam ilminde üzerinde tartışılan teorik bir konu hâline geldi". Kur'an'da inanç esasları irrasyonel ve kör inancı şart koşan bir yapıdan uzaktır. Muharref Hıristiyanlık'ta olduğu şekliyle, sorgulamadan kabul anlamında kör inanç, tarihte bağnazlığı ve Ortaçağ boyunca görülen şiddeti üretmiştir. Kur'an'da insanın inanması beklenen şeyler, insanın mantığında ve vicdanında temelini bulan, bilgi temelli inanç ilkeleridir. Böyle bir itikad ise, özgüven, anlayış ve Ortaçağ İslam tarihinde görüldüğü gibi, hoşgörü üretir.

KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
KÜTÜPHANESİ

A. İMAN ESASLARI

Kur'an'da, genel anlamda iman edilmesi istenen hususlar beş tanedir: 1. Allah'ın Varlığı ve Birliği, 2. Peygamberlik ve Peygamberler, 3. Kitaplar, 4. Melekler ve 5. Ahiret Hayatı. Meleklere ve Kitaplara inanmanın, Peygamberlik kurumuna imanın zorunlu unsurları oldukları düşünülerek iman esaslarının üç ana unsura indirgendiği de olmuştur: Tevhid (Allah'ın Birliği), Nübüvvet (Peygamberlik) ve Me'âd (Yeniden Dirilme ve Hesap). Bunlardan Melekler'le ilgili pasajlara I.Bölüm'de yer verildi. Bu bölümde ise, önce genel olarak iman esaslarını belirleyen pasajlara yer verilecek, daha sonra her bir iman esası müstakil olarak ele alınacaktır.

آمَنَ الرَّسُولُ بِمَآ أُنزِلَ إِلَيْهِ مِن رَّبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ آمَنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِّن رُّسُلِهِ وَقَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ ﴿٢٨٥﴾

2 **Bakara**/285. Rabbinden kendisine indirilene, Allah'ın Elçisi de, inananlar da inandı. Hepsi Allah'a, meleklerine, kitaplarına, elçilerine inandı. "Biz elçilerinden hiçbirini diğerinden ayırmayız. İşittik, itaat ettik. Rabbimiz bizi bağışlamanı dileriz; dönüş ancak Sanadır" (dediler).

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالنَّصَارَىٰ وَالصَّابِئِينَ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِندَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٦٢﴾

2 **Bakara**/62. Mü'minler, Yahudiler, Hıristiyanlar ve Sabiiler'den Allah'a ve ahiret gününe inanıp yararlı iş yapanların ecirleri Rablerinin katındadır. Artık onlara korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir de.

قُلْ آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنزِلَ عَلَيْنَا وَمَا أُنزِلَ عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَمَا أُوتِيَ مُوسَىٰ وَعِيسَىٰ وَالنَّبِيُّونَ مِن رَّبِّهِمْ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِّنْهُمْ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ ﴿٨٤﴾

3 **Al-i İmran**/84. (Ey Muhammed!) "Biz, Allah'a, bize indirilene, İbrahim'e, İsmâil'e, İshâk'a, Yâkub'a ve (İsrailî) boylara indirilenlere, Musa'ya, İsa'ya ve peygamberlere Rableri tarafından verilenlere inandık, onlardan hiçbirini diğerlerinden ayırmayız. Biz Allah'a teslim olmuşuzdur" de.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا آمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي نَزَّلَ عَلَىٰ رَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي أَنزَلَ مِن قَبْلُ وَمَن يَكْفُرْ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا ﴿١٣٦﴾

4 **Nisa**/136. Ey inananlar! Allah'a, Elçisi'ne, Elçisi'ne indirilen Kitab'a ve daha önce indirilen Kitab'a inanın! Kim Allah'ı, meleklerini, kitaplarını, elçilerini ve ahiret gününü inkar ederse, derin bir sapıklığa sapmış olur.

إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيُرِيدُونَ أَن يُفَرِّقُوا بَيْنَ اللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيَقُولُونَ نُؤْمِنُ بِبَعْضٍ وَنَكْفُرُ بِبَعْضٍ

4 **Nisa**/150-151. Allah'ı ve elçilerini inkâr edenler ve Allah ile elçilerinin arasını ayırmak isteyerek: "Kimine inanır ve kimini

KIRIKKALE İl... KÜTÜPHANESİ

وَيُرِيدُونَ أَنْ يَتَّخِذُوا بَيْنَ ذَٰلِكَ سَبِيلًا ﴿١٥٠﴾ أُولَٰئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ حَقًّا وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُهِينًا ﴿١٥١﴾ وَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَلَمْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ أُولَٰئِكَ سَوْفَ يُؤْتِيهِمْ أُجُورَهُمْ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿١٥٢﴾

inkâr ederiz" diyenler, ikisi arasında bir yol tutmak isteyenler; işte bunlar gerçekten inkârcılardır. Biz de inkârcılara aşağılık bir azap hazırladık. 152. Ancak, Allah'a ve elçilerine inananlar ve onlardan hiçbirini diğerlerinden ayırmayanlar, işte onlara ödüllerini vereceğiz. Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمُ الرَّسُولُ بِالْحَقِّ مِنْ رَبِّكُمْ فَآمِنُوا خَيْرًا لَكُمْ وَإِنْ تَكْفُرُوا فَإِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١٧٠﴾

4 **Nisa**/170. Ey insanlar! Elçi, size Rabbinizden gerçeği getirdi. Kendi iyiliğiniz için inanın. Eğer inkâr ederseniz, (bilin ki) göklerde ve yerde olanlar Allah'a aittir. Allah bilgindir, bilgedir.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَآمِنُوا بِرَسُولِهِ يُؤْتِكُمْ كِفْلَيْنِ مِنْ رَحْمَتِهِ وَيَجْعَلْ لَكُمْ نُورًا تَمْشُونَ بِهِ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢٨﴾

57 **Hadid**/28. Ey inananlar! Allah'a saygılı olun ve Elçisi'ne inanın ki, Allah size rahmetini iki kat versin; sizin için, kendisiyle yürüyeceğiniz bir ışık var etsin; sizi bağışlasın. Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir.

وَمَا لَكُمْ لَا تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالرَّسُولُ يَدْعُوكُمْ لِتُؤْمِنُوا بِرَبِّكُمْ وَقَدْ أَخَذَ مِيثَاقَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٨﴾

57 **Hadid**/8. Peygamber, sizi Rabbinize inanmaya çağırdığı hâlde niçin Allah'a inanmazsınız? Hem O sizden inanacaksınız diye sağlam söz almıştı.

فَآمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالنُّورِ الَّذِي أَنْزَلْنَا وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٨﴾

64 **Teğabün**/8. Öyleyse Allah'a, Peygamberi'ne ve indirdiğimiz ışığa (Kur'an'a) inanın! Allah işlediklerinizden haberdardır.

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالصَّابِئُونَ وَالنَّصَارَىٰ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٦٩﴾

5 **Maide**/69. Mü'minler, Yahudî olanlar, Sabiiler ve Hıristiyanlar'dan, Allah'a ve ahiret gününe inanan ve yararlı iş işleyen kimselere korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir.

B. ALLAH

Allah ve insan iki temel odaktırlar. Cahiliyyenin dünya görüşü insan merkezli iken, Kur'an'ın dünya görüşü Allah merkezlidir. İnsan, Allah'ın karşısında sorumlu olan, ikincil bir varlıktır. Kainatta Allah'a denk ikinci bir varlık yoktur. Kur'an, Hz. Nuh ve Hz. İbrahim'le başlatılan monoteist devrimi sürdürür. Allah birdir, aşkındır ve kozmik yaratıcı olmanın yanında insana ahlaki ve siyasi buyruklar (şeriat) veren ahlaki bir öznedir. Allah, panteist teorilerde olduğu gibi, evrenin içinde erimiş değildir; ondan ayrıdır, onunla sürekli yaratma, tedbir ve takdir ilişkisi içindedir. Aynı şekilde, O insanı da yaratmıştır ve onunla haberleşmektedir (vahiy). O, insanın Efendisidir (*rabb*) ve insanla ilişkisi ahlaki bir temele dayanmaktadır (*sunnetullâh*): Yukarıdan aşağıya rahmet, şefkat, ihsan, gazap ve her hâlükârda adalet; aşağıdan yukarıya ise, minnettarlık ve takvâ veya nankörlük ve azgınlık.

1. Allah'ın Varlığı ve Varlığının Delilleri

İslam düşünürleri (özellikle kelamcılar) Allah'ın varlığı hakkında birtakım deliller geliştirmişlerdir. Bunların bir bölümü halkın anlayabileceği seviyede olmayıp birçok teknik bilgiyi öngörmektedir. Kur'an'da Allah'ın varlığının doğrudan bir sorun olarak ele alındığı söylenemez, çünkü Kur'an'ın doğrudan muhatapları olan müşrikler Allah'a inanıyorlardı. Fakat Kur'an, insanların Allah'ı doğru olarak takdir etmelerini ve onların içinde bulundukları negatif ahlaki konumlarından çözülerek Hz. Peygamber'e ve Kur'an'a inanmalarını sağlamak amacıyla, 'nedensellik/düzen delili' ile 'inayet delili'ni kullanmıştır. İnayet delili, tabiattaki (yeryüzündeki) bütün nimetlerin insanın emrine verilmesinin (insanın yaşamasına imkân sağlamasının) Allah'ın işi olduğudur.

وَآيَةٌ لَهُمُ الْأَرْضُ الْمَيْتَةُ أَحْيَيْنَاهَا وَأَخْرَجْنَا مِنْهَا حَبًّا فَمِنْهُ يَأْكُلُونَ ﴿٣٣﴾ وَجَعَلْنَا فِيهَا جَنَّاتٍ مِنْ نَخِيلٍ وَأَعْنَابٍ وَفَجَّرْنَا فِيهَا مِنَ الْعُيُونِ ﴿٣٤﴾ لِيَأْكُلُوا مِنْ ثَمَرِهِ وَمَا عَمِلَتْهُ أَيْدِيهِمْ أَفَلَا يَشْكُرُونَ ﴿٣٥﴾ سُبْحَانَ الَّذِي خَلَقَ الْأَزْوَاجَ كُلَّهَا مِمَّا تُنْبِتُ الْأَرْضُ وَمِنْ أَنْفُسِهِمْ وَمِمَّا لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٦﴾ وَآيَةٌ لَهُمُ اللَّيْلُ نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ فَإِذَا هُمْ مُظْلِمُونَ ﴿٣٧﴾ وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿٣٨﴾ وَالْقَمَرَ قَدَّرْنَاهُ مَنَازِلَ حَتَّى عَادَ كَالْعُرْجُونِ الْقَدِيمِ ﴿٣٩﴾ لَا الشَّمْسُ يَنْبَغِي لَهَا أَنْ تُدْرِكَ الْقَمَرَ وَلَا اللَّيْلُ سَابِقُ النَّهَارِ وَكُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ ﴿٤٠﴾ وَآيَةٌ لَهُمْ أَنَّا حَمَلْنَا ذُرِّيَّتَهُمْ فِي الْفُلْكِ الْمَشْحُونِ ﴿٤١﴾ وَخَلَقْنَا لَهُمْ مِنْ مِثْلِهِ مَا يَرْكَبُونَ ﴿٤٢﴾ وَإِنْ نَشَأْ نُغْرِقْهُمْ فَلَا صَرِيخَ لَهُمْ وَلَا هُمْ يُنْقَذُونَ ﴿٤٣﴾ إِلَّا رَحْمَةً مِنَّا وَمَتَاعًا إِلَى حِينٍ ﴿٤٤﴾

36 Yasin/33. İşte şu ölü yeryüzü onlara bir delilidir. Onu diriltir ve oradan taneler çıkartırız da ondan yerler. 34-35. Orada hurmalıklar ve üzüm bağları var ederiz, aralarından pınarlar fışkırtırız ki, onun ve elleriyle yaptıklarının ürünlerini yesinler; hiç şükretmezler mi? 36. Yerin yetiştirdiklerinden, kendi cinslerinden ve daha bilmediklerinden çift çift yaratan Allah Yüce'dir. 37. Onlara bir delil de gecedir: Gündüzü ondan sıyırırız da, karanlıkta kalıverirler. 38. Güneş de yörüngesinde yürüyüp gitmektedir. Bu, güçlü ve bilgin olan Allah'ın kânunudur. 39. Ay için de sonunda kuru bir hurma dalına döneceği konaklar tayin etmişizdir.[138] 40. Aya erişmek güneşe yaraşmaz. Gece de gündüzü geçemez. Her biri belli bir yörüngede yüzerler. 41-42. Onlara bir delil de, soylarını dolu gemiyle taşımamız ve kendileri için bunun gibi nice binekleri yaratmış olmamızdır. 43. Dilesek, onları suda boğarız; ne (kimseyi) çağırabilir, ne de kurtarılırlar. 44. Ama katımızdan bir rahmet ve bir süreye kadar geçinmeleri için (onları boğmuyoruz).

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ ثَمَرَاتٍ مُخْتَلِفًا أَلْوَانُهَا وَمِنَ الْجِبَالِ جُدَدٌ بِيضٌ وَحُمْرٌ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهَا وَغَرَابِيبُ سُودٌ ﴿٢٧﴾ وَمِنَ النَّاسِ وَالدَّوَابِّ وَالْأَنْعَامِ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ كَذَلِكَ إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ غَفُورٌ ﴿٢٨﴾

35 Fatır/27. Allah'ın gökten su indirdiğini gormez misin? Biz onunla renkleri çeşit çeşit ürünler yetiştiririz, dağlarda da beyaz, kırmızı ve simsiyah, değişik renklerde tabakalar yaratmışızdır. 28. İnsanlar, yerde yürüyenler ve davarlar da böyle çeşit çeşit renklidirler. Kulları arasında, Allah'tan (gerçekten) korkanlar ancak bilginlerdir. Allah üstündür, çok bağışlayıcıdır.

[138] *'urcûn*, 'hurma salkımının sapı' veya 'hurma dalı' demektir. Eski bir hurma dalının [illegible] aldığı hilal şeklini andırdığı için bu benzetme kullanılmıştır.

أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الْأَرْضِ كَمْ أَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ كَرِيمٍ ﴿٧﴾ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٨﴾

26 **Şuara**/7. Yeryüzüne bakmazlar mı? Orada, bitkilerden nice güzel çiftler yetiştirmişizdir. 8. Şüphesiz, bunlarda (Allah'ın kudretine) işaret vardır, ama onların çoğu inanmazlar.

وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ سَيُرِيكُمْ آيَاتِهِ فَتَعْرِفُونَهَا وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٩٣﴾

27 **Neml**/93. De ki: "Övgü Allah'adır. O âyetlerini size gösterecek, siz de onları tanıyacaksınız". Rabbin yaptıklarınızdan habersiz değildir.

إِنَّ فِي اخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَمَا خَلَقَ اللَّهُ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَّقُونَ ﴿٦﴾

10 **Yunus**/6. Gece ile gündüzün gidiş gelişinde, Allah'ın göklerde ve yerde yarattıklarında, sakınanlar için ibretler vardır.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ الْفُلْكَ تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِنِعْمَتِ اللَّهِ لِيُرِيَكُمْ مِنْ آيَاتِهِ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ﴿٣١﴾

31 **Lokman**/31. Gemilerin denizde Allah'ın lütfuyla yürüdüğünü görmez misin? Allah böylece size varlığının delillerini gösterir. Bunlarda, çok sabreden ve çok şükreden herkese dersler vardır.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَسَلَكَهُ يَنَابِيعَ فِي الْأَرْضِ ثُمَّ يُخْرِجُ بِهِ زَرْعًا مُخْتَلِفًا أَلْوَانُهُ ثُمَّ يَهِيجُ فَتَرَاهُ مُصْفَرًّا ثُمَّ يَجْعَلُهُ حُطَامًا إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَذِكْرَىٰ لِأُولِي الْأَلْبَابِ ﴿٢١﴾

39 **Zümer**/21. Allah'ın, gökten bir su indirip, onu yerdeki kaynaklara yerleştirdiğini, sonra onunla türlü türlü ekinler yetiştirdiğini görmez misin? Sonra onlar gürleşir, kurur ve sen de onları sapsarı görürsün, sonra da onları çer çöpe çevirir. Şüphesiz, bunlarda, akıl olanlar için bir öğüt vardır.

وَيُرِيكُمْ آيَاتِهِ فَأَيَّ آيَاتِ اللَّهِ تُنْكِرُونَ ﴿٨١﴾

40 **Mu'min**/81. Allah size delillerini gösteriyor. Allah'ın delillerinden hangisini inkar edersiniz?

وَمِنْ آيَاتِهِ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ لَا تَسْجُدُوا لِلشَّمْسِ وَلَا لِلْقَمَرِ وَاسْجُدُوا لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَهُنَّ إِنْ كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ﴿٣٧﴾

41 **Fussilet**/37. Gece ile gündüz, güneş ile ay Allah'ın belgelerindendir. Güneşe ve aya secde etmeyin; eğer O'na kulluk etmek istiyorsanız, bunları yaratan Allah'a secde edin.

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنَّكَ تَرَى الْأَرْضَ خَاشِعَةً فَإِذَا أَنْزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَتْ إِنَّ الَّذِي أَحْيَاهَا لَمُحْيِي الْمَوْتَىٰ إِنَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٣٩﴾

41 **Fussilet**/39. Yeryüzünü kupkuru görmen, Allah'ın belgelerindendir. Biz ona su indirdiğimiz zaman harekete geçip, kabarır. Ona can veren Allah, şüphesiz ölüleri de diriltir. O her şeye kadirdir.

سَنُرِيهِمْ آيَاتِنَا فِي الْآفَاقِ وَفِي أَنْفُسِهِمْ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ أَوَلَمْ يَكْفِ بِرَبِّكَ أَنَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿٥٣﴾

41 **Fussilet**/53. Onun hak olduğu meydana çıkıncaya kadar onlara hem uzaklardaki, hem de kendi içlerindeki delillerimizi göstereceğiz. Rabbinin her şeye şahid olması yetmez mi?

وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَثَّ فِيهِمَا مِنْ دَابَّةٍ وَهُوَ عَلَى جَمْعِهِمْ إِذَا يَشَاءُ قَدِيرٌ ﴿٢٩﴾

42 **Şura**/29. Gökleri, yeri ve ikisinde yaydığı canlıları yaratması, O'nun delillerindendir. O dileyince bunları bir araya toplamaya da güç yetirir.

وَمِنْ آيَاتِهِ الْجَوَارِ فِي الْبَحْرِ كَالْأَعْلَامِ ﴿٣٢﴾ إِنْ يَشَأْ يُسْكِنِ الرِّيحَ فَيَظْلَلْنَ رَوَاكِدَ عَلَى ظَهْرِهِ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ﴿٣٣﴾ أَوْ يُوبِقْهُنَّ بِمَا كَسَبُوا وَيَعْفُ عَنْ كَثِيرٍ ﴿٣٤﴾

42 **Şura**/32. Denizde yüce dağlar gibi yürüyen (gemi)ler O'nun delillerindendir. 33. O dilerse rüzgarı durdurur da yelkenliler denizin yüzünde durakalırlar. Bunlarda, çok sabırlı ve çok şükreden herkes için deliller vardır. 34. Yahut yaptıklarına karşılık onları ortadan kaldırır bir ve çoğunu da bağışlar.

إِنَّ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٣﴾ وَفِي خَلْقِكُمْ وَمَا يَبُثُّ مِنْ دَابَّةٍ آيَاتٌ لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ ﴿٤﴾ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ رِزْقٍ فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَتَصْرِيفِ الرِّيَاحِ آيَاتٌ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٥﴾ تِلْكَ آيَاتُ اللَّهِ نَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ فَبِأَيِّ حَدِيثٍ بَعْدَ اللَّهِ وَآيَاتِهِ يُؤْمِنُونَ ﴿٦﴾

45 **Casiye**/3. Göklerin ve yerin yaratılmasında, inananlara dersler vardır. 4. Sizin yaratılmanızda ve canlıların yeryüzünde yayılmasında, kesin olarak inanan kimseler için âyetler vardır. 5. Gece ile gündüzün birbiri ardından gelmesinde, gökten Allah'ın rızık vermek için yağmur indirip, ölümünden sonra yeri onunla diriltmesinde ve rüzgârları yönetmesinde, aklını kullanan kimseler için dersler vardır. 6. (Ey Muhammed!) İşte bu sana gerçek olarak anlattıklarımız, Allah'ın varlığının delilleridir. Artık Allah'tan ve O'nun delillerinden sonra hangi söze inanırlar?

أَفَلَا يَنْظُرُونَ إِلَى الْإِبِلِ كَيْفَ خُلِقَتْ ﴿١٧﴾ وَإِلَى السَّمَاءِ كَيْفَ رُفِعَتْ ﴿١٨﴾ وَإِلَى الْجِبَالِ كَيْفَ نُصِبَتْ ﴿١٩﴾ وَإِلَى الْأَرْضِ كَيْفَ سُطِحَتْ ﴿٢٠﴾

88 **Gaşiye**/17-20. Devenin nasıl yaratıldığına, göğün nasıl yükseltildiğine, dağların nasıl dikildiğine, yerin nasıl düzeltildiğine hiç bakmazlar mı?

أَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ مُسَخَّرَاتٍ فِي جَوِّ السَّمَاءِ مَا يُمْسِكُهُنَّ إِلَّا اللَّهُ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٧٩﴾

16 **Nahl**/79. Göğün boşluğunda buyruk altında (uçan) kuşları görmüyorlar mı? Onları Allah'tan başka kimse tutamaz. Bunlarda inanan topluma dersler vardır.

وَهُوَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ وَلَهُ اخْتِلَافُ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٨٠﴾

23 **Mu'minun**/80. Dirilten de, öldüren de O'dur. Gece ile gündüzün birbiri ardından gitmesi de O'nun eseridir. Düşünmez misiniz?

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ إِذَا أَنْتُمْ بَشَرٌ تَنْتَشِرُونَ ﴿٢٠﴾ وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ

30 **Rum**/20. Sizi topraktan yaratması, O'nun (varlığının) belgelerindendir. Sonra hemen birer insan olup yeryüzüne yayılırsınız. 21. İçinizden kendileriyle huzura ka-

KIRIKKALE Üniversitesi KÜTÜPHANESİ

أَنفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِّتَسْكُنُوٓا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُم مَّوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٢١﴾ وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافُ أَلْسِنَتِكُمْ وَأَلْوَانِكُمْ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّلْعَالِمِينَ ﴿٢٢﴾ وَمِنْ آيَاتِهِ مَنَامُكُم بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَابْتِغَاؤُكُم مِّن فَضْلِهِ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَسْمَعُونَ ﴿٢٣﴾ وَمِنْ آيَاتِهِ يُرِيكُمُ الْبَرْقَ خَوْفًا وَطَمَعًا وَيُنَزِّلُ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَيُحْيِي بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٢٤﴾ وَمِنْ آيَاتِهِ أَن تَقُومَ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ بِأَمْرِهِ ثُمَّ إِذَا دَعَاكُمْ دَعْوَةً مِّنَ الْأَرْضِ إِذَا أَنتُمْ تَخْرُجُونَ ﴿٢٥﴾

vuşacağınız eşler yaratıp, aranızda sevgi ve rahmet var etmesi, O'nun belgelerindendir. Bunlarda, düşünen toplum için dersler vardır. 22. Gökleri ve yeri yaratması, dillerinizin ve renklerinizin değişik olması, O'nun belgelerindendir. Bunlarda bilenler için dersler vardır. 23. Geceleyin uyumanız, gündüz de lütfundan (rızık) aramanız, O'nun (varlığının) belgelerindendir. Bunlarda, dinleyen toplum için dersler vardır. 24. Size korku ve ümit veren şimşeği göstermesi, gökten su indirip ölümünden sonra yeri onunla diriltmesi, O'nun (varlığının) belgelerindendir. Bunlarda, aklını kullanan toplum için dersler vardır. 25. O'nun buyruğu ile göğün ve yerin ayakta durması, O'nun belgelerindendir. Sonra O sizi kabirlerinizden bir çağırmayagörsün; hemen çıkıverirsiniz.

وَمِنْ آيَاتِهِ أَن يُرْسِلَ الرِّيَاحَ مُبَشِّرَاتٍ وَلِيُذِيقَكُم مِّن رَّحْمَتِهِ وَلِتَجْرِيَ الْفُلْكُ بِأَمْرِهِ وَلِتَبْتَغُوا مِن فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٤٦﴾

30 **Rum**/46. Size rahmetini tattırması, buyruğu ile gemileri yürütmesi, lütfundan rızık istemeniz ve (O'na) şükretmeniz için rüzgarları müjdeciler olarak göndermesi O'nun (varlığının) belgelerindendir.

أَوَلَمْ يَرَوْا كَيْفَ يُبْدِئُ اللَّهُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿١٩﴾ قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ بَدَأَ الْخَلْقَ ثُمَّ اللَّهُ يُنشِئُ النَّشْأَةَ الْآخِرَةَ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٠﴾ يُعَذِّبُ مَن يَشَاءُ وَيَرْحَمُ مَن يَشَاءُ وَإِلَيْهِ تُقْلَبُونَ ﴿٢١﴾

29 **Ankebut**/19. Allah'ın yaratmaya nasıl başlayıp, sonra onu nasıl tekrar ettiğini görmüyorlar mı? Şüphesiz, bu Allah'a kolaydır. 20-21. De ki: "Yeryüzünde dolaşın; Allah'ın yaratmaya nasıl başladığına bir bakın. İşte Allah son yaratmayı da yapacaktır. Allah'ın her şeye gücü yeter. O dilediğine azap eder, dilediğine merhamet eder. Sizler O'na çevrileceksiniz.

خَلَقَ اللَّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٤﴾

29 **Ankebut**/44. Allah gökleri ve yeri gerektiği gibi yaratmıştır. Doğrusu, bunda inananlara ders vardır.

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَالْفُلْكِ الَّتِي تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِمَا يَنفَعُ النَّاسَ وَمَا أَنزَلَ اللَّهُ مِنَ السَّمَاءِ مِن مَّاءٍ فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَبَثَّ فِيهَا مِن كُلِّ دَابَّةٍ وَتَصْرِيفِ الرِّيَاحِ وَالسَّحَابِ الْمُسَخَّرِ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿١٦٤﴾

2 **Bakara**/164. Göklerin ve yerin yaratılmasında, gece ile gündüzün gidip gelmesinde, insanlara yarar sağlayan şeyleri denizde taşıyan gemilerde, Allah'ın gökten su indirip, ölümünden sonra yeri onunla diriltmesinde ve orada her türlü canlıyı yaymasında, rüzgarları ve gökle yer arasında boyun eğdirilen bulutları yönetmesinde, aklını kullananlar için belgeler vardır.

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِأُولِي الْأَلْبَابِ ﴿١٩٠﴾

3 **Al-i İmran**/190. Göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün gidip gelişinde, akıllı olanlara dersler vardır.

اِعْلَمُوا أَنَّ اللهَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا قَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿١٧﴾

57 **Hadid**/17. Bilin ki, ölümünden sonra yere Allah can vermektedir; aklınızı kullanırsınız diye, size belgeleri açıkladık.

2. Allah'ın Birliği (Tevhîd)

Müşrik bir ortamda nazil olan Kur'an'ın en temel tezi, evrensel İslam öğretisinin ve vahiy geleneğinin temeli olan Allah'ın birliği (*tevhîd*) ilkesidir. Kur'an'ın da açıkça tanıklık ettiği gibi, putperest Araplar Allah'ın varlığına inanıyorlardı (23 Mü'minûn/84-89). Kur'an'ın onlara yönelik en temel eleştirilerinden birisi, Allah'ı gereği gibi takdir edemeyişleri idi (6 En'am/91). Onlar Allah'ı kabul etmekle birlikte, Allah'ın bazı sıfatlarını putlara vermekle Allah'ın ulûhiyyetini parçalamışlardı. Kur'an, Mekkî ayetler başta olmak üzere çok yoğun bir biçimde, başından sonuna kadar Tevhid'i kökleştirmeye çalışmıştır.

رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَاتَّخِذْهُ وَكِيلًا ﴿٩﴾

73 **Müzzemmil**/9. O, doğunun ve batının Rabbidir; O'ndan başka tanrı yoktur. Öyleyse O'nu vekîl tut!

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ﴿١﴾ اللَّهُ الصَّمَدُ ﴿٢﴾ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ ﴿٣﴾ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ ﴿٤﴾

112 **İhlas**/1. De ki: "O Allah biriciktir". 2-4. "Allah, doğurmamış, doğmamış olan, hiçbir dengi bulunmayan, hiçbir şeye muhtaç olmayan ve her şey kendisine muhtaç olandır".

قُلْ إِنَّمَا أَنَا مُنْذِرٌ وَمَا مِنْ إِلَهٍ إِلَّا اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ﴿٦٥﴾

38 **Sad**/65. (Ey Muhammed!) De ki: "Ben sadece bir uyarıcıyım. Gücü her şeye yeten tek Allah'tan başka tanrı yoktur".

يَاأَيُّهَا النَّاسُ اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ هَلْ مِنْ خَالِقٍ غَيْرُ اللَّهِ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَأَنَّى تُؤْفَكُونَ ﴿٣﴾

35 **Fatır**/3. Ey insanlar! Allah'ın size olan nimetini anın; size gökten ve yerden rızık veren Allah'tan başka bir yaratan mı var? O'ndan başka tanrı yoktur. Nasıl da ayartılıyorsunuz?

إِنَّمَا إِلَهُكُمُ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَسِعَ كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا ﴿٩٨﴾

20 **Taha**/98. Sizin Tanrınız, ancak, kendisinden başka tanrı olmayan Allah'tır. O bilgice her şeyi kuşatmıştır.

قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَسَلَامٌ عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَى آللَّهُ خَيْرٌ أَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٥٩﴾ أَمَّنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَأَنْزَلَ لَكُمْ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَنْبَتْنَا بِهِ حَدَائِقَ

27 **Neml**/59-60. **(Ey Muhammed!) De ki: "Övgü Allah'adır. Seçtiği kullarına selam olsun". Allah mı daha iyidir, yoksa O'na koştukları ortaklar mı? Yoksa gökleri ve yeri yaratan, gökten size su indirip,**

KIRIKKALE İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ KÜTÜPHANESİ

ذَاتَ بَهْجَةٍ مَا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُنْبِتُوا شَجَرَهَا أَإِلَٰهٌ مَعَ اللَّهِ بَلْ هُمْ قَوْمٌ يَعْدِلُونَ ﴿٦٠﴾ أَمَّنْ جَعَلَ الْأَرْضَ قَرَارًا وَجَعَلَ خِلَالَهَا أَنْهَارًا وَجَعَلَ لَهَا رَوَاسِيَ وَجَعَلَ بَيْنَ الْبَحْرَيْنِ حَاجِزًا أَإِلَٰهٌ مَعَ اللَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦١﴾ أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ أَإِلَٰهٌ مَعَ اللَّهِ قَلِيلًا مَا تَذَكَّرُونَ ﴿٦٢﴾ أَمَّنْ يَهْدِيكُمْ فِي ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَمَنْ يُرْسِلُ الرِّيَاحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ أَإِلَٰهٌ مَعَ اللَّهِ تَعَالَى اللَّهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٦٣﴾ أَمَّنْ يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَمَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَإِلَٰهٌ مَعَ اللَّهِ قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٦٤﴾

onunla, bir ağacını bile bitirmeye gücünüzün yetmediği ferahlatıcı bahçeler meydana getiren mi? Allah'ın yanında bir tanrı mı?" Hayır; onlar (haktan) sapan bir topluluktur. 61. Yeri, oturmaya elverişli kılan, arasında ırmaklar meydana getiren, oraya sabit dağlar yerleştiren ve iki deniz arasına engel koyan kimdir? Allah'ın yanında bir tanrı mı? Hayır; çoğu bilmezler. 62. Darda kalana, kendisine yakardığı zaman karşılık veren, başındaki sıkıntıyı gideren ve sizi yeryüzünün sahipleri yapan kimdir? Allah'ın yanında bir tanrı mı? Pek az düşünüyorsunuz. 63. Karanın ve denizin karanlıklarında size yol bulduran ve rüzgarları rahmetinin önünde müjdeci olarak gönderen kimdir? Allah'ın yanında başka bir tanrı mı? Allah onların koştukları eşlerden Yüce'dir. 64. Yaratmaya başlayan, sonra da onu tekrar edecek olan; size gökten ve yerden rızık veren kimdir? Allah'ın yanında bir tanrı mı?[139] De ki: "Eğer doğru sözlü iseniz, açık delilinizi getirin!"

وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ وَلِيٌّ مِنَ الذُّلِّ وَكَبِّرْهُ تَكْبِيرًا ﴿١١١﴾

17 **İsra**/111. De ki: "Övgü, çocuk edinmemiş olan, hükümranlığında ortağı bulunmayan, acizlikten ötürü bir himayeciye ihtiyacı olmayan Allah'adır". O'nu gereğince yücelt.

قُلْ لَوْ كَانَ مَعَهُ آلِهَةٌ كَمَا يَقُولُونَ إِذًا لَابْتَغَوْا إِلَىٰ ذِي الْعَرْشِ سَبِيلًا ﴿٤٢﴾ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يَقُولُونَ عُلُوًّا كَبِيرًا ﴿٤٣﴾

17 **İsra**/42. (Ey Muhammed!) De ki: "Eğer –onların dedikleri gibi– Allah'la beraber tanrılar bulunsaydı, o durumda hepsi arşın sahibi olmaya yol ararlardı". 43. Haşa; O, onların söylediklerinden çok çok yücedir.

قَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا سُبْحَانَهُ هُوَ الْغَنِيُّ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ إِنْ عِنْدَكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ بِهَٰذَا أَتَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٦٨﴾

10 **Yunus**/68. "Allah çocuk edindi" dediler – Haşa, o muhtaç değildir, (çünkü) göklerde olanlar ve yerde olanlar O'nundur–; Buna dair elinizde bir belgeniz yoktur. Allah'a karşı bilmediğiniz şeyler mi söylüyorsunuz?

[139] Bu pasajdaki *em-men* ifadelerini ism-i mevsul olarak kabul edecek olursak, "... eden kimdir?" şeklindeki bütün ifadeleri 59. ayetteki "Allah mı daha iyidir, yoksa onların koştukları ortaklar mı?" sorusunun devamı olarak çevirmek gerekir: "(onlar mı daha iyidir) yoksa ... eden mi?" Bu durumda *e-ilâhun ma'a'llâh* sorularını da, "Allah'ın yanında (başka) bir tanrı daha mı var?" şeklinde çevirmek mümkündür.

قُلْ أَغَيْرَ اللَّهِ أَبْغِي رَبًّا وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ وَلَا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ إِلَّا عَلَيْهَا وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى ثُمَّ إِلَى رَبِّكُمْ مَرْجِعُكُمْ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿١٦٤﴾

6 **En'am**/164. De ki: "Allah her şeyin Rabbi iken, O'ndan başka bir Rab mı arayayım?" Herkesin kazandığı sadece kendisinindir. Hiçbir günahkar başkasının günah yükünü yüklenmez. Sonra dönüşünüz Rabbinizedir. O, ayrılığa düştüğünüz şeyleri size bildirecektir.

وَالصَّافَّاتِ صَفًّا ﴿١﴾ فَالزَّاجِرَاتِ زَجْرًا ﴿٢﴾ فَالتَّالِيَاتِ ذِكْرًا ﴿٣﴾ إِنَّ إِلَهَكُمْ لَوَاحِدٌ ﴿٤﴾ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَرَبُّ الْمَشَارِقِ ﴿٥﴾

37 **Saffat**/1-5. Sıra sıra dizilenlere[140], bir haykırış koparanlara[141] ve uyarı okuyanlara[142] andolsun ki, sizin Tanrınız birdir; O göklerin, yerin ve ikisi arasında bulunanların Rabbi'dir. O doğuların Rabbidir.

سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿١٨٠﴾

37 **Saffat**/180. Senin izzet sahibi Rabbin, onların vasıflandırmalarından münezzehtir.

لَوْ أَرَادَ اللَّهُ أَنْ يَتَّخِذَ وَلَدًا لَاصْطَفَى مِمَّا يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ سُبْحَانَهُ هُوَ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ﴿٤﴾

39 **Zümer**/4. Allah çocuk edinmek isteseydi, yaratıklarından dilediğini seçerdi. O bundan yücedir. O, karşı konulmaz güce sahip tek Allah'tır.

ذَلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَأَنَّى تُؤْفَكُونَ ﴿٦٢﴾

40 **Mu'min**/62. İşte her şeyin yaratıcısı olan Rabbiniz Allah budur. O'ndan başka tanrı yoktur. Nasıl ayartılıyorsunuz?

هُوَ الْحَيُّ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦٥﴾

40 **Mu'min**/65. O diridir, O'ndan başka tanrı yoktur. Dîni yalnız O'na has kılarak O'na yalvarın. Övgü, Âlemlerin Rabbi Allah'adır.

وَاسْأَلْ مَنْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رُسُلِنَا أَجَعَلْنَا مِنْ دُونِ الرَّحْمَٰنِ آلِهَةً يُعْبَدُونَ ﴿٤٥﴾

43 **Zuhruf**/45. (Ey Muhammed!) Senden önce gönderdiğimiz peygamberlerimize sor; Biz, Rahman'dan başka, kulluk edecekleri tanrılar (meşru) kılmış mıyız?

قُلْ إِنْ كَانَ لِلرَّحْمَٰنِ وَلَدٌ فَأَنَا أَوَّلُ الْعَابِدِينَ ﴿٨١﴾ سُبْحَانَ رَبِّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿٨٢﴾

43 **Zuhruf**/81. (Ey Muhammed!) De ki: "Eğer Rahman'ın çocuğu olsaydı, (ona) kulluk edenlerin ilki ben olurdum". 82. Göklerin ve yerin Rabbi, arş'ın Rabbi, onların vasıflandırmalarından münezzehtir.

[140] Melekler kastediliyor olmalı; krş. 37 Saffat/165; 78 **Nebe**'/38.

[141] krş. 37 Saffat/19.

[142] krş. 77 Mürselat/5-6. Bu ifadeye şöyle de anlam verilebilir: "(Allah'ı) andıkça ananlara" (krş. 39 Zümer/ 75; 41 Fussilet/38 vb.).

KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANELİĞİ

وَهُوَ الَّذِي فِي السَّمَاءِ إِلَهٌ وَفِي الْأَرْضِ إِلَهٌ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْعَلِيمُ ﴿٨٤﴾

43 **Zuhruf**/84. Gökte de Tanrı, yerde de Tanrı O'dur. O Bilge'dir, Bilen'dir.

لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ رَبُّكُمْ وَرَبُّ آبَائِكُمُ الْأَوَّلِينَ ﴿٨﴾

44 **Duhan**/8. O'ndan başka tanrı yoktur; diriltir ve öldürür. O sizin de Rabbiniz, önceki babalarınızın da Rabbidir.

فَفِرُّوا إِلَى اللَّهِ إِنِّي لَكُمْ مِنْهُ نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٥٠﴾ وَلَا تَجْعَلُوا مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ إِنِّي لَكُمْ مِنْهُ نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٥١﴾

51 **Zariyat**/50-51. (Ey Muhammed! De ki:) "Öyleyse, Allah'a koşuşun; ben sizin için O'nun katından bir uyarıcıyım. Allah'ın yanında başkasını tanrı kılmayın; ben sizin için O'nun katından bir uyarıcıyım".

قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يُوحَى إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ فَمَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا ﴿١١٠﴾

18 **Kehf**/110. (Ey Muhammed!) De ki: "Ben de ancak sizin gibi bir insanım. Ancak, bana Tanrınız'ın tek bir Tanrı olduğu vahyolunuyor. Rabbine kavuşmayı uman kimse yararlı iş işlesin ve Rabbine kullukta (O'na) kimseyi ortak koşmasın".

إِلَهُكُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ فَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ قُلُوبُهُمْ مُنْكِرَةٌ وَهُمْ مُسْتَكْبِرُونَ ﴿٢٢﴾

16 **Nahl**/22. Tanrınız tek bir tanrıdır. Ama, ahirete inanmayanların kalpleri inkar içindedir ve kendileri de büyüklük taslamaktadırlar.

وَقَالَ اللَّهُ لَا تَتَّخِذُوا إِلَهَيْنِ اثْنَيْنِ إِنَّمَا هُوَ إِلَهٌ وَاحِدٌ فَإِيَّايَ فَارْهَبُونِ ﴿٥١﴾

16 **Nahl**/51. Allah: "İki tanrı edinmeyin. O, tek bir Tanrı'dır; yalnız Benden korkun" dedi.

قُلْ إِنَّمَا يُوحَى إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ فَهَلْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿١٠٨﴾

21 **Enbiya**/108. De ki: "Bana Tanrınız'ın tek bir Tanrı olduğu vahyolundu. Artık Müslüman olacak mısınız?"

لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا فَسُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿٢٢﴾

21 **Enbiya**/22. Eğer yerde ve gökte Allah'tan başka tanrılar olsaydı, ikisi de bozulurdu. Arşın Rabbi olan Allah, onların nitelendirmelerinden yücedir.

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ ﴿٢٥﴾ وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمَنُ وَلَدًا سُبْحَانَهُ بَلْ عِبَادٌ مُكْرَمُونَ ﴿٢٦﴾

21 **Enbiya**/25. (Ey Muhammed!) Senden önce gönderdiğimiz her elçiye: "Benden başka tanrı yoktur, Bana kulluk edin" diye vahyetmişizdir. 26. Onlar: "Rahmân çocuk edindi" dediler. Haşâ; melekler şerefli kılınmış kullardır.

وَإِلَهُكُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ ﴿١٦٣﴾

2 **Bakara**/163. Tanrınız tek bir Tanrı'dır. O esirgeyen ve merhamet edenden başka tanrı yoktur.

شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ وَالْمَلاَئِكَةُ وَأُولُوا الْعِلْمِ قَائِمًا بِالْقِسْطِ لاَ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١٨﴾

3 **Al-i İmran/18.** Allah, melekler ve adaleti yerine getiren ilim sahipleri, Allah'tan başka tanrı olmadığına tanıklık ederler. O Üstün ve Bilge olandan başka tanrı yoktur.

3. Allah'ın Sıfatları (Ne Olduğu, Neler Yaptığı)

Kur'an'ın anlatımına uygun bir Allah tasavvuruna sahip olmak, Müslüman bireyin ahlaki dinî yaşamı açısından çok önemlidir. Tenzih gayretiyle haddinden fazla aşkınlaştırılmış bir Allah tasavvuru ferdin duygusal ve düşünsel dünyasını zayıflatır. Halbuki, Kur'an'a göre O hem göklerde, hem de yeryüzünde ilahtır (43 Zuhruf/84) ve O insana şah damarından daha yakındır (50 Kaf/16). Yine 'tenzih' uğruna Allah'ı her türlü ahlaki kayıttan bağımsız olarak tasavvur etmek, mutlak anlamda ahlaki zatiyete sahip bir Allah tasavvurunu zayıflatır. İslam ümmeti, hiç tenzih kaygısı taşımamanın doğurduğu çarpıklıkları da yaşayarak görmüştür. Ancak Müslüman kitlenin en büyük kesiminin inanış biçimi olan Ehl-i Sünnet'in Allah tasavvurunun oluşmasında, Maturidî gelenekten çok, yukarıda anılan zaafları taşıyan Eş'arîlik belirleyici olmuştur. Kelam ekollerinin düşünce yapıları üzerinde tarihsel şartların ve siyasi gelişmelerin etkisi de gözönünde bulundurulacak olursa, Müslüman ferdin, kültürel mirasın kendisine sunmuş olduğu Allah tasavvurunu, sık sık Kur'an'ın vermek istediği Allah tasavvuruyla karşılaştırma zarureti kendisini gösterir. Allah'ın sıfatlarını kelamcılar genellikle zatî sıfatlar ve subutî sıfatlar olarak iki grupta tasnif etmişlerdir. Allah'ın sıfatları burada da tasnif edilerek verilebilirdi. Ne var ki, bir ayette genellikle birkaç sıfat birden ifade edildiğinden, böyle bir tasnif çok sayıda tekrara yol açardı. Bu yüzden, Allah'ın sıfatlarını konu edinen pasajların hepsini toplu hâlde vermek zorunda kaldık.

وَأَنَّهُ هُوَ أَضْحَكَ وَأَبْكَى ﴿٤٣﴾ وَأَنَّهُ هُوَ أَمَاتَ وَأَحْيَا ﴿٤٤﴾ وَأَنَّهُ خَلَقَ الزَّوْجَيْنِ الذَّكَرَ وَالأُنثَى ﴿٤٥﴾ مِن نُّطْفَةٍ إِذَا تُمْنَى ﴿٤٦﴾ وَأَنَّ عَلَيْهِ النَّشْأَةَ الأُخْرَى ﴿٤٧﴾ وَأَنَّهُ هُوَ أَغْنَى وَأَقْنَى ﴿٤٨﴾ وَأَنَّهُ هُوَ رَبُّ الشِّعْرَى ﴿٤٩﴾ وَأَنَّهُ أَهْلَكَ عَادًا الأُولَى ﴿٥٠﴾ وَثَمُودَ فَمَا أَبْقَى ﴿٥١﴾ وَقَوْمَ نُوحٍ مِّن قَبْلُ إِنَّهُمْ كَانُوا هُمْ أَظْلَمَ وَأَطْغَى ﴿٥٢﴾ وَالْمُؤْتَفِكَةَ أَهْوَى ﴿٥٣﴾ فَغَشَّاهَا مَا غَشَّى ﴿٥٤﴾

53 **Necm/43.** Güldüren de, ağlatan da O'dur. 44. Dirilten de, öldüren de O'dur. 45-46. Akıtılan damladan iki çifti, erkek ve dişiyi yaratan O'dur. 47. Son yaratma da O'nun işidir. 48. Doğrusu, zengin eden de, varlıklı kılan da O'dur. 49. Şi'râ yıldızının Rabbi O'dur. 50-54. İlk Âd'ı ve Semûd'u yok edip, geri bırakmayan, daha önce de Nûh toplumunu (yok eden) –onlar daha zalim ve daha azgındı– ve altüst olmuş kasabaları yere batıran, onları gömdükçe gömen O'dur.

إِنَّ بَطْشَ رَبِّكَ لَشَدِيدٌ ﴿١٢﴾ إِنَّهُ هُوَ يُبْدِئُ وَيُعِيدُ ﴿١٣﴾ وَهُوَ الْغَفُورُ الْوَدُودُ ﴿١٤﴾ ذُو الْعَرْشِ الْمَجِيدُ ﴿١٥﴾ فَعَّالٌ لِّمَا يُرِيدُ ﴿١٦﴾

85 **Buruc/12.** Rabbinin yakalaması şiddetlidir. 13. Önce yaratıp sonra tekrar eden O'dur. 14-16. Her dilediğini mutlaka yapan, Arşın Yüce sahibi, çok seven, bağışlayan O'dur.

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الإِنسَانَ وَنَعْلَمُ مَا تُوَسْوِسُ بِهِ نَفْسُهُ وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ ﴿١٦﴾ إِذْ يَتَلَقَّى

50 **Kaf/16.** İnsanı Biz yarattık, kendisinin nefsine ne fısıldadığını da biliriz, (çünkü) Biz ona şah damarından daha yakınız. 17-12. Çünkü onun sağında ve solunda oturan iki

الْمُتَلَقِّيَانِ عَنِ الْيَمِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ قَعِيدٌ ﴿١٧﴾ مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلاَّ لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ ﴿١٨﴾

alıcı (melek), kaydetmektedir. Her ne söz söylese, yanında hazır bulunan bir gözcü vardır.

وَاكْتُبْ لَنَا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الآخِرَةِ إِنَّا هُدْنَا إِلَيْكَ قَالَ عَذَابِي أُصِيبُ بِهِ مَنْ أَشَاءُ وَرَحْمَتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ فَسَأَكْتُبُهَا لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَوٰةَ وَالَّذِينَ هُمْ بِآيَاتِنَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٥٦﴾

7 **A'raf**/156. (Mûsa:) "Bu dünyada ve ahirette bize güzel olanı yaz. Biz sana yöneldik" dedi. (Allah şöyle buyurdu:) "Azabıma dilediğim kimseyi uğratırım. Ama rahmetim her şeyi kaplamıştır. Onu, sakınanlara, zekatı verenlere ve âyetlerimize inanmış olanlara yazacağım".

إِنَّا نَحْنُ نُحْيِ الْمَوْتَى وَنَكْتُبُ مَا قَدَّمُوا وَآثَارَهُمْ وَكُلَّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ فِي إِمَامٍ مُبِينٍ ﴿١٢﴾

36 **Yasin**/12. Şüphesiz ölüleri dirilten, işlediklerini ve bıraktıkları eserleri yazan Biziz. Biz her şeyi apaçık bir sicilde (bir bir) saydık.

إِنَّ اللَّهَ عَالِمُ غَيْبِ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٣٨﴾

35 **Fatır**/38. Allah, göklerin ve yerin gaybını bilir. O gönüllerde olanı bilendir.

مَا كَانَ لِلَّهِ أَنْ يَتَّخِذَ مِنْ وَلَدٍ سُبْحَانَهُ إِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٣٥﴾ وَإِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ﴿٣٦﴾

19 **Meryem**/35. Çocuk edinmek Allah'a yaraşmaz. O (bundan) yücedir. Bir işe hükmederse, ona sadece "ol" der, o da oluverir. 36. Doğrusu, Allah benim de Rabbim, sizin de Rabbinizdir. Bu yüzden O'na tapın. Bu, dosdoğru yoldur.

يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلاَ يُحِيطُونَ بِهِ عِلْمًا ﴿١١٠﴾

20 **Taha**/110. (Allah) onların geçmişlerini de, geleceklerini de bilir. Onların ilmi ise O'nu kuşatamaz.

وَإِنِّي لَغَفَّارٌ لِمَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا ثُمَّ اهْتَدَى ﴿٨٢﴾

20 **Taha**/82. Ben, tövbe edeni, inanıp yararlı iş işleyerek doğru yola gireni bağışlarım.

وَتَوَكَّلْ عَلَى الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ ﴿٢١٧﴾ الَّذِي يَرَاكَ حِينَ تَقُومُ ﴿٢١٨﴾ وَتَقَلُّبَكَ فِي السَّاجِدِينَ ﴿٢١٩﴾ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٢٢٠﴾

26 **Şuara**/217-220. (Ey Muhammed!) Senin (namazda) durduğunu ve secde edenler arasında dolandığını gören Üstün ve merhamet sahibi Allah'a güven. O İşiten'dir Bilen'dir.

قَالَ أَفَرَأَيْتُمْ مَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ ﴿٧٥﴾ أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمُ الأَقْدَمُونَ ﴿٧٦﴾ فَإِنَّهُمْ عَدُوٌّ لِي إِلاَّ رَبَّ الْعَالَمِينَ ﴿٧٧﴾ الَّذِي خَلَقَنِي فَهُوَ يَهْدِينِ ﴿٧٨﴾ وَالَّذِي هُوَ يُطْعِمُنِي وَيَسْقِينِ ﴿٧٩﴾ وَإِذَا مَرِضْتُ فَهُوَ يَشْفِينِ

26 **Şuara**/75-83. (İbrâhim şöyle demişti:) "Eski atalarınızın ve sizin nelere taptıklarınızı görüyor musunuz? Doğrusu, onlar benim düşmanımdır. Dostum ancak âlemlerin Rabbidir. Beni yaratan da, doğru yola eriştiren de O'dur. Beni yediren de, içiren

﴿٨٠﴾ وَالَّذِي يُمِيتُنِي ثُمَّ يُحْيِينِ ﴿٨١﴾ وَالَّذِي أَطْمَعُ أَنْ يَغْفِرَ لِي خَطِيئَتِي يَوْمَ الدِّينِ ﴿٨٢﴾ رَبِّ هَبْ لِي حُكْمًا وَأَلْحِقْنِي بِالصَّالِحِينَ ﴿٨٣﴾

de O'dur. Hasta olduğumda bana O şifâ verir. Beni öldürecek, sonra da diriltecek olan O'dur. Ceza gününde yanılgılarımı bana bağışlamasını umduğum O'dur. Rabbim! Bana hüküm (gücü) ver ve beni iyiler arasına kat".

وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿٩﴾

26 **Şuara**/9. Rabbin şüphesiz Üstün'dür, Merhametli'dir.

وَإِنَّ رَبَّكَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٧٣﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ لَيَعْلَمُ مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمْ وَمَا يُعْلِنُونَ ﴿٧٤﴾

27 **Neml**/73. Rabbin, insanlara karşı lütuf sahibidir. Fakat onların çoğu şükretmezler. 74. Şüphesiz, Rabbin onların gönüllerinin gizlediklerini de, açığa vurduklarını da bilmektedir.

وَرَبُّكَ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَيَخْتَارُ مَا كَانَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ سُبْحَانَ اللَّهِ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٦٨﴾ وَرَبُّكَ يَعْلَمُ مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمْ وَمَا يُعْلِنُونَ ﴿٦٩﴾ وَهُوَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لَهُ الْحَمْدُ فِي الْأُولَى وَالْآخِرَةِ وَلَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٧٠﴾

28 **Kasas**/68. Rabbin dilediğini yaratır ve seçer; onlar için seçim hakkı yoktur. Allah onların koştukları ortaklardan uzaktır ve Yüce'dir. 69. Rabbin, gönüllerinin gizlediklerini ve açığa vurduklarını bilir. 70. Allah O'dur, O'ndan başka tanrı yoktur. Övgü dünyada da, ahirette de O'nadır; hüküm O'nundur. Sizler O'na döndürüleceksiniz.

رَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِمَا فِي نُفُوسِكُمْ إِنْ تَكُونُوا صَالِحِينَ فَإِنَّهُ كَانَ لِلْأَوَّابِينَ غَفُورًا ﴿٢٥﴾

17 **İsra**/25. İçinizde olanı en iyi bilen Rabbinizdir. Eğer iyi kimselerseniz, (bilin ki) O kendisine başvuranları bağışlar.

رَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِكُمْ إِنْ يَشَأْ يَرْحَمْكُمْ أَوْ إِنْ يَشَأْ يُعَذِّبْكُمْ وَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ وَكِيلًا ﴿٥٤﴾ وَرَبُّكَ أَعْلَمُ بِمَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَقَدْ فَضَّلْنَا بَعْضَ النَّبِيِّينَ عَلَى بَعْضٍ وَآتَيْنَا دَاوُودَ زَبُورًا ﴿٥٥﴾

17 **İsra**/54. Sizi en iyi Rabbiniz bilir. Dilerse size acır, dilerse size azap eder. (Ey Muhammed!) Biz seni onlara koruyucu göndermedik. 55. Göklerde ve yerde olanları en iyi Rabbin bilir. Peygamberlerin kimine kiminden fazla iyilikte bulunduk ve Davud'a Zebur'u verdik.

وَإِذْ قُلْنَا لَكَ إِنَّ رَبَّكَ أَحَاطَ بِالنَّاسِ وَمَا جَعَلْنَا الرُّؤْيَا الَّتِي أَرَيْنَاكَ إِلَّا فِتْنَةً لِلنَّاسِ وَالشَّجَرَةَ الْمَلْعُونَةَ فِي الْقُرْآنِ وَنُخَوِّفُهُمْ فَمَا يَزِيدُهُمْ إِلَّا طُغْيَانًا كَبِيرًا ﴿٦٠﴾

17 **İsra**/60. Sana: "Rabbin insanları kuşatmıştır" demiştik. Sana gösterdiğimiz rüyayı ve Kur'an'da lânetlenen ağacı, sadece insanları sınamak için meydana getirdik.[143] Biz onları korkutuyoruz, ama bu, ancak onların büyük azgınlığını artırıyor.

[143] Bu ayet mekkî olduğundan dolayı, bahsı geçen 'Rüya Olayı' Mi'rac olmak Bilindiği gibi Miracın bedenen olmadığını ileri sürenler onun bir 'rüya' olduğunu kabul ederler Hz Muhammed bunu anlatınca müşriler inkar etmişlerdi. Ayette bahsi geçen 'lanetli ağaç' ise 'zakkum'dur. Cehennemde ağaç olduğunu bildiren bu ayet inince müşrikler Hz. Muhammed ile alay etmeye başladılar. Temsîl bu olayadır.

KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ

أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ قَادِرٌ عَلَىٰ أَنْ يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ وَجَعَلَ لَهُمْ أَجَلًا لَا رَيْبَ فِيهِ فَأَبَى الظَّالِمُونَ إِلَّا كُفُورًا ﴿٩٩﴾

17 **İsra**/99. Gökleri ve yeri yaratan Allah'ın, onların benzerlerini de (tekrar) yaratabileceğini görmüyorlar mı? Allah onlara şüphe götürmeyen bir süre belirledi. Böyleyken, bu zalimler inkarcılıktan başka bir şey istemezler.

وَإِنْ يَمْسَسْكَ اللَّهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ لَهُ إِلَّا هُوَ وَإِنْ يُرِدْكَ بِخَيْرٍ فَلَا رَادَّ لِفَضْلِهِ يُصِيبُ بِهِ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿١٠٧﴾

10 **Yunus**/107. Allah, sana bir sıkıntı verirse, onu O'ndan başkası gideremez. Sana bir iyilik dilerse, O'nun nimetini engelleyecek yoktur. Onu kullarından dilediğine verir. O çok bağışlayıcı ve merhametlidir.

إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ النَّاسَ شَيْئًا وَلَٰكِنَّ النَّاسَ أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٤٤﴾

10 **Yunus**/44. Allah insanlara hiç zulmetmez. Fakat insanlar kendilerine zulmetmektedirler.

وَمَا تَكُونُ فِي شَأْنٍ وَمَا تَتْلُوا مِنْهُ مِنْ قُرْآنٍ وَلَا تَعْمَلُونَ مِنْ عَمَلٍ إِلَّا كُنَّا عَلَيْكُمْ شُهُودًا إِذْ تُفِيضُونَ فِيهِ وَمَا يَعْزُبُ عَنْ رَبِّكَ مِنْ مِثْقَالِ ذَرَّةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ وَلَا أَصْغَرَ مِنْ ذَٰلِكَ وَلَا أَكْبَرَ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ﴿٦١﴾

10 **Yunus**/61. (Ey Muhammed!) Hangi durumda olursan ol ve Kur'an'dan ne okursan oku, siz de ne iş yaparsanız yapın, yaptıklarınıza daldığınız an, şüphesiz Biz sizi görmekteyizdir. Yerde ve gökte hiçbir zerre Rabbine gizli değildir. Bundan daha küçüğü de, daha büyüğü de, apaçık bir kitaptadır.

لَهُمُ الْبُشْرَىٰ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ لَا تَبْدِيلَ لِكَلِمَاتِ اللَّهِ ذَٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٦٤﴾ وَلَا يَحْزُنْكَ قَوْلُهُمْ إِنَّ الْعِزَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٦٥﴾

10 **Yunus**/64. Onlara dünya hayatında da, ahirette de müjde vardır. Allah'ın sözleri değiştirilmez. İşte büyük kurtuluş budur. 65. (Ey Muhammed!) Onların sözü seni üzmesin. Güç (ve şeref) bütünüyle Allah'a aittir. O İşiten'dir, Bilen'dir.

وَلَقَدْ عَلِمْنَا الْمُسْتَقْدِمِينَ مِنْكُمْ وَلَقَدْ عَلِمْنَا الْمُسْتَأْخِرِينَ ﴿٢٤﴾

15 **Hicr**/24. Andolsun, sizden önce geçenleri biliriz ve andolsun geri kalanları da biliriz.

إِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْخَلَّاقُ الْعَلِيمُ ﴿٨٦﴾

15 **Hicr**/86. Senin Rabbin çok bilgili Yaratıcı'dır.

بَدِيعُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ أَنَّىٰ يَكُونُ لَهُ وَلَدٌ وَلَمْ تَكُنْ لَهُ صَاحِبَةٌ وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١٠١﴾ ذَٰلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ فَاعْبُدُوهُ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ

6 **En'am**/101. Gökleri ve yeri yoktan vareden, O'dur. O'nun karısı olmadan nasıl çocuğu olabilir? Oysa her şeyi O yaratmıştır ve O her şeyi bilir. 102. Rabbiniz Allah, işte budur. O'ndan başka tanrı yoktur, O her şeyin yaratıcısıdır. Öyleyse O'na tapın.

لاَ تُدْرِكُهُ الأَبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ الأَبْصَارَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ ﴿١٠٣﴾

O her şeyin vekilidir. 103. Gözler onu algılayamaz, O ise gözleri kavrar, çünkü O (her şeye) nüfuz eder[144] ve haberdar olur.

وَتَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ صِدْقًا وَعَدْلاً لاَ مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِهِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿١١٥﴾

6 **En'am**/115. Rabbinin sözü doğruluk ve adalet bakımından tamamlanmıştır. O'nun sözlerini değiştirebilecek yoktur. O İşiten'dir, Bilen'dir.

قُلْ لِمَنْ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ قُلْ لِلَّهِ كَتَبَ عَلَى نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ لَيَجْمَعَنَّكُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لاَ رَيْبَ فِيهِ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ فَهُمْ لاَ يُؤْمِنُونَ ﴿١٢﴾ وَلَهُ مَا سَكَنَ فِي اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿١٣﴾ قُلْ أَغَيْرَ اللَّهِ أَتَّخِذُ وَلِيًّا فَاطِرِ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ وَهُوَ يُطْعِمُ وَلاَ يُطْعَمُ قُلْ إِنِّي أُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ أَوَّلَ مَنْ أَسْلَمَ وَلاَ تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٤﴾

6 **En'am**/12. De ki: "Göklerde ve yerde olanlar kimindir?" De ki: "Allah'ındır". O, merhameti kendi üzerine almıştır. O sizi, şüphe götürmeyen kıyamet gününde toplayacaktır. (O gün) kendilerini yitirenler ise inanmayanlardır. 13. Gece ve gündüz barınan her şey O'nundur. O İşiten'dir, Bilen'dir. 14. De ki: "Gökleri ve yeri yaratan, beslenmeyip besleyen Allah'tan başka himayeci mi edineyim?" De ki: "Bana Müslümanlar'ın ilki olmam emrolundu". Asla Allah'a ortak koşanlardan olma!

فَإِنْ كَذَّبُوكَ فَقُلْ رَبُّكُمْ ذُو رَحْمَةٍ وَاسِعَةٍ وَلاَ يُرَدُّ بَأْسُهُ عَنِ الْقَوْمِ الْمُجْرِمِينَ ﴿١٤٧﴾

6 **En'am**/147. Seni yalanlıyorlarsa, de ki: "Rabbiniz geniş rahmet sahibidir. Ama onun azabı da suçlu toplumdan geri çevrilemez".

وَهُوَ الْقَاهِرُ فَوْقَ عِبَادِهِ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ ﴿١٨﴾

6 **En'am**/18. O, kullarının üstünde karşı konulmaz güce sahiptir. O Bilge'dir, Haberdar'dır.

وَهُوَ اللَّهُ فِي السَّمَاوَاتِ وَفِي الأَرْضِ يَعْلَمُ سِرَّكُمْ وَجَهْرَكُمْ وَيَعْلَمُ مَا تَكْسِبُونَ ﴿٣﴾

6 **En'am**/3. Göklerde ve yerde Allah O'dur, gizlinizi, açığınızı bilir, kazandıklarınızı da bilir.

وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضَ بِالْحَقِّ وَيَوْمَ يَقُولُ كُنْ فَيَكُونُ قَوْلُهُ الْحَقُّ وَلَهُ الْمُلْكُ يَوْمَ يُنفَخُ فِي الصُّورِ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ ﴿٧٣﴾

6 **En'am**/73. Gökleri ve yeri bir gaye ile yaratan O'dur. Ve "ol" dediği gün, hemen olur. O'nun sözü gerçektir. Sûr'a üfleneceği gün hükümranlık O'nundur; görülmeyeni de, görüleni de bilir. O Bilge'dir, Haberdar'dır.

يَعْلَمُ مَا يَلِجُ فِي الأَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ وَمَا يَعْرُجُ فِيهَا وَهُوَ الرَّحِيمُ الْغَفُورُ ﴿٢﴾

34 **Sebe'**/2. (O) yere gireni ve oradan çıkanı, gökten ineni ve oraya yükseleni bilir. O merhametli ve çok bağışlayıcıdır.

[144] *latîf* kelimesi, letâfet anlamında kullanıldığında 'kavranması güç olan' veya 'nüfuz eden' anlamlarına gelir. Bu kelime genellikle 'lütuf sahibi' olarak çevrilmektedir; oysa, buradaki bağlam açısından düşünüldüğünde, yukarıda verilen anlamın daha doğru olduğu görülür.

قُلْ يَاعِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿٥٣﴾

39 **Zümer**/53. (Ey Muhammed! Benim adıma) de ki: "Ey kendilerine karşı tutumsuz davranan kullarım! Allah'ın rahmetinden umudunuzu kesmeyin. Doğrusu, Allah günahların hepsini bağışlar. Çünkü çok bağışlayıcı ve merhametlidir."

يَعْلَمُ خَائِنَةَ الْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِي الصُّدُورُ ﴿١٩﴾ وَاللَّهُ يَقْضِي بِالْحَقِّ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِن دُونِهِ لَا يَقْضُونَ بِشَيْءٍ إِنَّ اللَّهَ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿٢٠﴾

40 **Mu'min**/19. (Allah) hain gözleri ve gönüllerin gizlediğini bilmektedir. 20. Allah, hakka göre hükmeder. O'nu bırakıp da yalvardıkları putlar ise, hiçbir şeye göre hüküm vermezler. Şüphesiz, Allah İşiten'dir, Gören'dir.

تَنزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿٢﴾ غَافِرِ الذَّنبِ وَقَابِلِ التَّوْبِ شَدِيدِ الْعِقَابِ ذِي الطَّوْلِ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ إِلَيْهِ الْمَصِيرُ ﴿٣﴾

40 **Mu'min**/2. Kitab'ın indirilmesi, Güçlü ve Bilgin olan Allah katındandır. 3. O, günâhı bağışlayan, tövbeyi kabul eden, cezası şiddetli, lütfu bol olandır. O'ndan başka tanrı yoktur, dönüş O'nadır.

إِلَيْهِ يُرَدُّ عِلْمُ السَّاعَةِ وَمَا تَخْرُجُ مِن ثَمَرَاتٍ مِّنْ أَكْمَامِهَا وَمَا تَحْمِلُ مِنْ أُنثَىٰ وَلَا تَضَعُ إِلَّا بِعِلْمِهِ وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ أَيْنَ شُرَكَائِي قَالُوا آذَنَّاكَ مَا مِنَّا مِن شَهِيدٍ ﴿٤٧﴾

41 **Fussilet**/47. Kıyametin (ne zaman kopacağının) bilgisi O'na aittir. O'nun bilgisi dışında hiçbir ürün kabuğundan çıkmaz, hiçbir dişi gebe kalmaz ve doğurmaz. Onlara: "Bana ortak koştuklarınız nerede?" diye seslendiği gün: "Sana, (buna dair) bizden hiçbir şahid olmadığını arzederiz" derler.

فَاطِرُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ جَعَلَ لَكُم مِّنْ أَنفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَمِنَ الْأَنْعَامِ أَزْوَاجًا يَذْرَؤُكُمْ فِيهِ لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿١١﴾

42 **Şura**/11. Göklerin ve yerin Yaratanı, size kendi cinsinizden eşler ve çift çift hayvanlar var etmiş –O'nun benzeri hiçbir şey yoktur ve O işitendir, görendir– ve bu suretle, çoğalmanızı sağlamıştır.

اللَّهُ لَطِيفٌ بِعِبَادِهِ يَرْزُقُ مَن يَشَاءُ وَهُوَ الْقَوِيُّ الْعَزِيزُ ﴿١٩﴾

42 **Şura**/19. Allah, kullarına lütfu bol olandır; dilediğini rızıklandırır. O Güçlü'dür, Üstün'dür.

وَهُوَ الَّذِي يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَيَعْفُو عَنِ السَّيِّئَاتِ وَيَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ ﴿٢٥﴾ وَيَسْتَجِيبُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَيَزِيدُهُم مِّن فَضْلِهِ وَالْكَافِرُونَ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ ﴿٢٦﴾

42 **Şura**/25-26. Kullarının tövbesini kabul eden, kötülükleri affeden, yaptıklarınızı bilen, inanıp yararlı iş işleyenlere karşılık verecek, lütfuyla onlara fazlaca verecek olan O'dur. İnkârcılara gelince, onlar için çetin bir azap vardır.

وَمَا أَنتُم بِمُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ وَمَا لَكُم مِّن دُونِ اللَّهِ مِن وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿٣١﴾

42 **Şura**/31. Yeryüzünde (O'nu) âciz bırakamazsınız, Allah'tan başka bir sahip çıkanınız da, yardımcınız da yoktur.

لِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ يَهَبُ لِمَنْ يَشَاءُ إِنَاثًا وَيَهَبُ لِمَنْ يَشَاءُ الذُّكُورَ ﴿٤٩﴾

42 **Şura**/49. Göklerin ve yerin hükümranlığı Allah'ındır; dilediğini yaratır. O, dilediğine kız çocuk, dilediğine de erkek çocuk verir; yâhut hem kız, hem erkek çocuk verir; dilediğini de kısır bırakır. O bilendir, (her şeye) gücü yetendir.

أَمِ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ فَاللَّهُ هُوَ الْوَلِيُّ وَهُوَ يُحْيِ الْمَوْتَى وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٩﴾

42 **Şura**/9. Yoksa onlar, Allah'tan başka hâmîler mi edindiler? Oysa, himaye eden O'dur. O ölüleri diriltir. O'nun her şeye gücü yeter.

وَتَبَارَكَ الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَعِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٨٥﴾

43 **Zuhruf**/85. Göklerin, yerin ve ikisi arasında bulunanların hükümranlığı kendisinin olan Allah ne yücedir! Kıyamet saatini bilmek O'na aittir. O'na döndürüleceksiniz.

فَلِلَّهِ الْحَمْدُ رَبِّ السَّمَاوَاتِ وَرَبِّ الْأَرْضِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٣٦﴾ وَلَهُ الْكِبْرِيَاءُ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٣٧﴾

45 **Casiye**/36. Övgü, göklerin Rabbi, yerin Rabbi ve alemlerin Rabbi olan Allah içindir. 37. Göklerde ve yerde azamet O'nundur. O Güçlü'dür, Bilge'dir.

قُلْ لَوْ كَانَ الْبَحْرُ مِدَادًا لِكَلِمَاتِ رَبِّي لَنَفِدَ الْبَحْرُ قَبْلَ أَنْ تَنْفَدَ كَلِمَاتُ رَبِّي وَلَوْ جِئْنَا بِمِثْلِهِ مَدَدًا ﴿١٠٩﴾

18 **Kehf**/109. De ki: "Rabbimin sözlerini yazmak için denizler mürekkep olsa ve bir o kadarını da katsak, Rabbimin sözleri tükenmeden denizler tükenirdi".

وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تُسِرُّونَ وَمَا تُعْلِنُونَ ﴿١٩﴾

16 **Nahl**/19. Allah gizlediğinizi de, açığa vurduğunuzu da bilir.

رَبَّنَا إِنَّكَ تَعْلَمُ مَا نُخْفِي وَمَا نُعْلِنُ وَمَا يَخْفَى عَلَى اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ ﴿٣٨﴾

14 **İbrahim**/38. (İbrahim şöyle demişti:) "Rabbimiz! Sen gizlediğimizi ve açığa vurduğumuzu bilirsin. Yerde ve gökte hiçbir şey Allah'a gizli değildir".

إِنَّهُ يَعْلَمُ الْجَهْرَ مِنَ الْقَوْلِ وَيَعْلَمُ مَا تَكْتُمُونَ ﴿١١٠﴾

21 **Enbiya**/110. O, sözün açığa vurulanını da bilir, gizlediklerinizi de bilir.

لَا يُسْأَلُ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْأَلُونَ ﴿٢٣﴾

21 **Enbiya**/23. O yaptıklarından sorguya çekilmez, onlar ise sorguya çekileceklerdir.

فَتَعَالَى اللَّهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ ﴿١١٦﴾

23 **Mu'minun**/116. Gerçek hükümdar olan Allah yücedir. O'ndan başka Tanrı yoktur, O şanlı arşın Rabbidir.

عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٩٢﴾

23 **Mu'minun**/92. O görülmeyeni de, görüleni de bilir. Koştukları ortaklardan yücedir.

KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ

وَأَسِرُّوا قَوْلَكُمْ أَوِ اجْهَرُوا بِهِ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿١٣﴾ أَلاَ يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ ﴿١٤﴾

67 **Mülk**/13. Sözlerinizi ister gizleyin, ister açığa vurun; O gönüllerde olanı bilmektedir. 14. Yaratan bilmez olur mu?[145] Kaldı ki, O nüfuz eden ve bilgi alandır.

قُلْ سِيرُوا فِي الأَرْضِ فَانْظُرُوا كَيْفَ بَدَأَ الْخَلْقَ ثُمَّ اللَّهُ يُنْشِئُ النَّشْأَةَ الآخِرَةَ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٠﴾ يُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ وَيَرْحَمُ مَنْ يَشَاءُ وَإِلَيْهِ تُقْلَبُونَ ﴿٢١﴾ وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ فِي الأَرْضِ وَلاَ فِي السَّمَاءِ وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلاَ نَصِيرٍ ﴿٢٢﴾

29 **Ankebut**/20-21. De ki: "Yeryüzünde dolaşın; Allah'ın yaratmaya nasıl başladığına bir bakın. İşte Allah son yaratmayı da yapacaktır. Allah'ın her şeye gücü yeter. O dilediğine azap eder, dilediğine merhamet eder. Sizler O'na çevrileceksiniz. 22. Siz yeryüzünde de, gökte de (Allah'ı) âciz bırakamazsınız. Allah'tan başka ne bir himayeciniz, ne bir yardımcınız vardır".

إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٤٢﴾

29 **Ankebut**/42. Allah, onların Kendini bırakıp da yalvardıkları şeyleri bilir. O Güçlü'dür, Bilge'dir.

وَقَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا سُبْحَانَهُ بَلْ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ كُلٌّ لَهُ قَانِتُونَ ﴿١١٦﴾

2 **Bakara**/116. Onlar: "Allah oğul edindi" dediler. Haşa; bilakis, göklerde ve yerde olanlar O'nundur; hepsi O'na boyun eğerler.

بَدِيعُ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ وَإِذَا قَضَى أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿١١٧﴾

2 **Bakara**/117. Gökleri ve yeri (örneksiz) var eden O'dur. O, bir işin olmasını dileyince ona ancak "ol!" der; o da olur.

اَللَّهُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لاَ تَأْخُذُهُ سِنَةٌ وَلاَ نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلاَّ بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلاَ يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِهِ إِلاَّ بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضَ وَلاَ يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ ﴿٢٥٥﴾

2 **Bakara**/255. (O) kendisinden başka tanrı olmayan Allah'tır. O diridir, varlıkları ayakta tutarak gözetip durandır. O'nu ne uyuklama, ne de uyku tutar. Göklerde olanlar ve yerde olanlar O'nundur. O'nun izni olmadan katında aracılık edecek kimdir? Onların geçmişlerini ve geleceklerini bilir. O'nun dilemesinin dışında ilminden bir şey kavrayamazlar. O'nun tahtı gökleri ve yeri kuşatmıştır ve onların korunması Allah'a yük olmaz. O Yüce'dir, Ulu'dur.

الم ﴿١﴾ اَللَّهُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ ﴿٢﴾

3 **Al-i İmran**/1. Elîf, Lâm, Mîm. 2. Kendisinden başka tanrı olmayan Allah diridir, her an varlıkları gözetip durandır.[146]

[145] Bu ibare "O yarattığını bilmez mi?" şeklinde anlaşılmaya da elverişlidir.

[146] *kayyûm* kelimesi '(tek başına) ayakta duran' veya 'varlığını (tek başına) sürdürebilen' şeklinde de çevrilebilir.

وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ يَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٢٩﴾

3 **Al-i İmran**/129. Göklerde olan ve yerde olan Allah'a aittir. Dilediğini bağışlar ve dilediğine azap eder. Allah bağışlayıcı ve merhametlidir.

قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكَ الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ وَتَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ تَشَاءُ وَتُعِزُّ مَنْ تَشَاءُ وَتُذِلُّ مَنْ تَشَاءُ بِيَدِكَ الْخَيْرُ إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٦﴾ تُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَتُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَتُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَتُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَتَرْزُقُ مَنْ تَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٢٧﴾

3 **Al-i İmran**/26-27. (Ey Muhammed!) De ki: "Mülkün sahibi Allahım! Sen hükümranlığı dilediğine verirsin, hükümranlığı dilediğinden çekip alırsın. Dilediğini yükseltirsin, dilediğini alçaltırsın. iyilikler Senin elindedir. Senin her şeye gücün yeter. Geceyi gündüze sokarsın, gündüzü geceye sokarsın. Ölüden diri çıkarırsın ve diriden ölü çıkarırsın ve dilediğini de hesapsız rızıklandırırsın".

قُلْ إِنْ تُخْفُوا مَا فِي صُدُورِكُمْ أَوْ تُبْدُوهُ يَعْلَمْهُ اللَّهُ وَيَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٩﴾

3 **Al-i İmran**/29. De ki: "İçinizde olanı gizleseniz de, açıklasanız da, Allah onu bilir. O, göklerde ve yerde bulunanları da bilir ve Allah'ın gücü her şeye yeter".

إِنَّ اللَّهَ لَا يَخْفَى عَلَيْهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ ﴿٥﴾ هُوَ الَّذِي يُصَوِّرُكُمْ فِي الْأَرْحَامِ كَيْفَ يَشَاءُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٦﴾

3 **Al-i İmran**/5. Yerde ve gökte Allah'a hiçbir şey gizli değildir. 6. Rahimlerde sizi dilediği gibi biçimlendiren O'dur. O'ndan başka tanrı yoktur. O Üstün'dür, Bilge'dir.

هُوَ الَّذِي يُصَلِّي عَلَيْكُمْ وَمَلَائِكَتُهُ لِيُخْرِجَكُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَكَانَ بِالْمُؤْمِنِينَ رَحِيمًا ﴿٤٣﴾

33 **Ahzap**/43. O sizi karanlıklardan aydınlığa çıkarmak için size melekleriyle birlikte hayır dua okuyan ve inananlara merhamet edendir.

إِنْ تُبْدُوا شَيْئًا أَوْ تُخْفُوهُ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿٥٤﴾

33 **Ahzap**/54. Bir şeyi açıklasanız da gizleseniz de (bilin ki), Allah her şeyi bilmektedir.

اَللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لَيَجْمَعَنَّكُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ حَدِيثًا ﴿٨٧﴾

4 **Nisa**/87. (O), kendisinden başka tanrı olmayan Allah'tır. Andolsun ki, O (geleceğinden) şüphe olmayan kıyamet gününde sizi toplayacaktır. Kim Allah'tan daha doğru sözlüdür?

هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٣﴾

57 **Hadid**/3. O hem İlk'tir, hem Son'dur; hem Aşikar'dır, hem Gizli'dir; O her şeyi bilir.[147]

[147] Bu ayet daha açık bir biçimde şu şekilde tercüme edilmektedir: "O herşey kendisinden olan İlk'tir ve herşeyin kendisine varacağı Son'dur; varlığının delilleri âşikârdır; gerçek mahiyeti gizlidir. O herşeye bilir."

KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ

أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا نَأْتِي الْأَرْضَ نَنْقُصُهَا مِنْ أَطْرَافِهَا وَاللَّهُ يَحْكُمُ لَا مُعَقِّبَ لِحُكْمِهِ وَهُوَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٤١﴾ وَقَدْ مَكَرَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلِلَّهِ الْمَكْرُ جَمِيعًا يَعْلَمُ مَا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ وَسَيَعْلَمُ الْكُفَّارُ لِمَنْ عُقْبَى الدَّارِ ﴿٤٢﴾

13 **Ra'd**/41. Yeryüzünü yanlarından eksiltmeye aldığımızı görmüyorlar mı?[148] Allah hükmediyor. Onun hükmünü bozacak kimse bulunmaz. O hesaplaşmayı çabuk görür. 42. Onlardan önce geçenler de düzenbazlık yaptılar. Oysa düzenler bütünüyle Allah'a aittir, (çünkü) O herkesin ne elde ettiğini bilir. İnkarcılar da dünyanın sonunun kimin olduğunu bileceklerdir.

اَللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَحْمِلُ كُلُّ أُنْثَى وَمَا تَغِيضُ الْأَرْحَامُ وَمَا تَزْدَادُ وَكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ بِمِقْدَارٍ ﴿٨﴾ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْكَبِيرُ الْمُتَعَالِ ﴿٩﴾ سَوَاءٌ مِنْكُمْ مَنْ أَسَرَّ الْقَوْلَ وَمَنْ جَهَرَ بِهِ وَمَنْ هُوَ مُسْتَخْفٍ بِاللَّيْلِ وَسَارِبٌ بِالنَّهَارِ ﴿١٠﴾

13 **Ra'd**/8. Allah, her dişinin taşıdığını, döl yataklarının attığını ve alıkoyduğunu bilir. O'nun katında her şey bir ölçüye göredir. 9. O, görüleni de, görülmeyeni de bilen, yücelerin yücesidir. 10. Sözü gizleyen ile açığa vuran ve geceleyin gizlenen ile gündüzün açıkta yürüyeniniz arasında (O'nun açısından) fark yoktur.

كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَانٍ ﴿٢٦﴾ وَيَبْقَى وَجْهُ رَبِّكَ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ ﴿٢٧﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٢٨﴾

55 **Rahman**/26. Onun (yeryüzünün) üzerinde bulunan her şey fanidir. 27. Ancak, yüce ve cömert olan Rabbinin varlığı bakidir. 28. Öyleyken, Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlarsınız?

سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١﴾

59 **Haşr**/1. Göklerde olanlar da yerde olanlar da Allah'ı yüceltirler. O Güçlü'dür, Bilge'dir.

هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ ﴿٢٢﴾ هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيْمِنُ الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٢٣﴾

59 **Haşr**/22. O, görüleni de, görülmeyeni de bilen, kendisinden başka tanrı olmayan Allah'tır. O, esirgeyen ve merhamet edendir. 23. O, kendisinden başka tanrı olmayan, hükümran, çok kutsal, esenlik veren, güvenlik veren, görüp gözeten, güçlü, buyruğunu her şeye geçiren, ulu Allah'tır. Allah onların koştukları eşlerden yücedir.

اَللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ مَثَلُ نُورِهِ كَمِشْكَاةٍ فِيهَا مِصْبَاحٌ الْمِصْبَاحُ فِي زُجَاجَةٍ الزُّجَاجَةُ كَأَنَّهَا كَوْكَبٌ

24 **Nur**/35. Allah göklerin ve yerin ışığıdır. O'nun ışığı, içinde lamba bulunan bir oyuğa benzer. O lamba bir cam içindedir; cam ise,

[148] Müfessirlerin çoğu, bu ayetteki *etrâf* kelimesine 'yan, kenar' anlamı vererek, ayeti Medine'deki Müslümanlar'ın Allah'ın yardımıyla Mekkeli müşriklerin topraklarını kendi hakimiyetlerine almalarına yorumlamışlardır. Bazı müfessirler ise, *etrâf* kelimesinin 'eşraf' (ileri gelenler) anlamında kullanılmış olabileceği düşüncesinden hareketle, ayeti Allah'ın Müslümanlar eliyle müşriklerin önde gelenlerini ortadan kaldırmasına yorumlamışlardır. Ayetin nüzul dönemi ve içinde bulunduğu metinsel bağlam (siyak ve sibak) her iki anlama da elverişlidir.

دُرِّيٌّ يُوقَدُ مِنْ شَجَرَةٍ مُبَارَكَةٍ زَيْتُونَةٍ لَا شَرْقِيَّةٍ وَلَا غَرْبِيَّةٍ يَكَادُ زَيْتُهَا يُضِيءُ وَلَوْ لَمْ تَمْسَسْهُ نَارٌ نُورٌ عَلَى نُورٍ يَهْدِي اللَّهُ لِنُورِهِ مَنْ يَشَاءُ وَيَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٣٥﴾

sanki inciden bir yıldızdır; bu, doğuya da batıya da ait olmayan, kutlu bir zeytin ağacından yakılır. Ateş değmese bile, neredeyse yağının kendisi aydınlatır! Pırıl pırıldır. Allah dilediğini ışığına iletir; Allah insanlara örnekler verir. O her şeyi bilir.[149]

أَلَا إِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قَدْ يَعْلَمُ مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ وَيَوْمَ يُرْجَعُونَ إِلَيْهِ فَيُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُوا وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٦٤﴾

24 **Nur**/64. Dikkat edin! Göklerde ve yerde olanlar Allah'ındır. O, içinde bulunduğunuz durumu da, kendisine döndürüleceğiniz günü de bilir. O gün onlara işlediklerini haber verecektir. Allah her şeyi bilir.

ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّهُ يُحْيِي الْمَوْتَىٰ وَأَنَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٦﴾

22 **Hac**/6. Bunlar, yalnız Allah'ın hak olduğunu gösterir. O, ölüleri diriltir. O'nun her şeye gücü yeter.

أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّ ذَٰلِكَ فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿٧٠﴾

22 **Hac**/70. Gökte ve yerde olanı Allah'ın bildiğini bilmez misin? Bunlar, hiç şüphesiz bir kitaptadır ve bunlar Allah'a kolaydır.

يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ﴿٧٦﴾

22 **Hac**/76. O, geçmişlerini ve geleceklerini bilir. Bütün işler Allah'a götürülür.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَا يَكُونُ مِنْ نَجْوَىٰ ثَلَاثَةٍ إِلَّا هُوَ رَابِعُهُمْ وَلَا خَمْسَةٍ إِلَّا هُوَ سَادِسُهُمْ وَلَا أَدْنَىٰ مِنْ ذَٰلِكَ وَلَا أَكْثَرَ إِلَّا هُوَ مَعَهُمْ أَيْنَ مَا كَانُوا ثُمَّ يُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُوا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٧﴾

58 **Mücadele**/7. Allah'ın göklerde olanları da, yerde olanları da bildiğini görmüyor musun? Üç kişinin gizli görüştüğü yerde dördüncüleri mutlaka O'dur; beş kişinin gizli görüştüğü yerde altıncıları mutlaka O'dur; bundan az olsunlar, çok olsunlar ve nerede bulunurlarsa bulunsunlar, O mutlaka onlarla beraberdir. Sonra, kıyamet günü, işlediklerini onlara haber verecektir. Doğrusu Allah her şeyi bilendir.

إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ غَيْبَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٨﴾

49 **Hucurat**/18. Allah, göklerin ve yerin gaybını bilir. Allah yaptıklarınızı görmektedir.

عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١٨﴾

64 **Teğabün**/18. (Allah) görüleni ve görülmeyeni bilendir; Üstün'dür, Bilge'dir.

[149] Burada Allah'ın varlığı, filleri ve tezahürü güzel bir sembol ile mecazi olarak anlatılmaktadır. Benzetmede kullanılan unsurların (nur, lamba, cam, inci, yıldız ve zeytinyağı), Allah'ın mahiyeti ve fiilleri ile ilgili neye takabül ettiği noktasında, yüzlerce değişik edebi, tasavvufi, kelamî yorumlar yapılmıştır. En doğrusunu Allah bilir.

KIRIKKALE İL HALK KÜTÜPHANESİ

يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَعْلَمُ مَا تُسِرُّونَ وَمَا تُعْلِنُونَ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٤﴾

64 **Teğabün**/4. (O) göklerde ve yerde olanları bilir; gizlediklerinizi de açığa vurduklarınızı da bilir; Allah gönüllerde olanı da bilendir.

اِعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ وَأَنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٩٨﴾

5 **Maide**/98. Bilin ki, Allah hem cezalandırmada serttir, hem çok bağışlayıcı ve merhametlidir.

إِنَّ اللَّهَ لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿١١٦﴾

9 **Tevbe**/116. Göklerin ve yerin hükümranlığı Allah'ındır. Dirilten de öldüren de O'dur. Allah'tan başka ne bir hâmîniz, ne de bir yardımcınız vardır.

أَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ سِرَّهُمْ وَنَجْوَاهُمْ وَأَنَّ اللَّهَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ ﴿٧٨﴾

9 **Tevbe**/78. (İkiyüzlüler) Allah'ın, onların sırlarını ve gizli görüşmelerini bildiğini ve Allah'ın bütün gizlilikleri çok iyi bildiğini bilmiyorlar mı?

4. Allah'ın İsimleri

Allah'ın özel ismi 'Allâh'tır. Kur'an'da *el-esmâ'u'l-husnâ* (güzel isimler) olarak nitelenen isimler aslında fiil kökenli sıfatlardır. Yani bunların her biri O'nun mükemmel zatının bir yönünü anlatmaktadır. Halk arasında 99 isim olarak yaygınlık kazanmış bulunan isimlerin hepsi Kur'an'da yer almamakta olup, bir kısmı hadislerden derlenmiştir. Bu başlık altında bu isim/sıfatların tamamına yer vermemiz mümkün değildir. Burada sadece Allah'ın isminden ve isimlerinden sözeden pasajlar derlenmiş bulunmaktadır.

سَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى ﴿١﴾

87 **A'la**/1. Ey İnsan! Yüce Rabbinin adını tesbih et!

وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى فَادْعُوهُ بِهَا وَذَرُوا الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي أَسْمَائِهِ سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٨٠﴾

7 **A'raf**/180. En güzel isimler Allah'ındır. O'na o isimlerle seslenin. O'nun isimleri hususunda eğriliğe sapanları bırakın. Onlar yaptıklarının cezasını göreceklerdir.

اَللَّهُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى ﴿٨﴾

20 **Taha**/8. Allah'tan başka tanrı yoktur, en güzel isimler O'nundur.

فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ ﴿٩٦﴾

56 **Vakıa**/96. Yüce Rabbinin adını tesbih et!

قُلِ ادْعُوا اللَّهَ أَوِ ادْعُوا الرَّحْمَنَ أَيًّا مَا تَدْعُوا فَلَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى وَلاَ تَجْهَرْ بِصَلاَتِكَ وَلاَ تُخَافِتْ بِهَا وَابْتَغِ بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلاً ﴿١١٠﴾

17 **İsra**/110. De ki: "İster Allah diye seslenin, ister Rahman diye seslenin. Hangisiyle seslenirseniz seslenin, (bütün) güzel isimler O'nundur". (Ey Muhammed!) Namazında sesini ne yükselt, ne de kıs; bu ikisinin ortası bir yol ara.

تَبَارَكَ اسْمُ رَبِّكَ ذِي الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ ﴿٧٨﴾

55 **Rahman**/78. Azamet ve cömertlik sahibi Rabbinin adı ne yücedir!

هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ هُوَ الرَّحْمَٰنُ الرَّحِيمُ ﴿٢٢﴾ هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيْمِنُ الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٢٣﴾ هُوَ اللَّهُ الْخَالِقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ يُسَبِّحُ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٤﴾

59 **Haşr**/22. O, görüleni de, görülmeyeni de bilen, kendisinden başka tanrı olmayan Allah'tır. O, esirgeyen ve merhamet edendir. 23. O, kendisinden başka tanrı olmayan, hükümran, çok kutsal, esenlik veren, güvenlik veren, görüp gözeten, güçlü, buyruğunu her şeye geçiren, ulu Allah'tır. Allah onların koştukları eşlerden yücedir. 24. O, yaratan, vareden, biçim veren, en güzel adlar kendisinin olan Allah'tır. Göklerde ve yerde olanlar O'nu yüceltirler. O Güçlü'dür, Bilge'dir.

C. PEYGAMBERLİK (NÜBÜVVET)

Kur'an'dan anladığımız kadarıyla, tarih boyunca Allah peygamberler göndermek suretiyle insanlara sürekli yardımda bulunmuştur. Kur'an'ın peygamberler ve peygamberlikle ilgili pasajları okunduğunda, Allah'ın peygamber göndermesinin sebebinin insanoğlunun doğruyu bulma konusunda aklî yetersizliği değil, ahlaki yetersizliği ve irade zayıflığı olduğunu görürüz. İnsan kolayı ve hoşuna gideni tercih etmeye eğilimlidir. Doğruyu bulmak ve iyi olmak ise bazı yükler getirmektedir. Bunların başında, bireyin bilgi vasıtalarını etkin kullanması ve tercihini bu istikamette yapması gelmektedir. İşte peygamberler Allah'ın desteği (vahiy) ile insanın bu zorlukları aşmasına yardımcı olmuşlardır. Ne yazık ki, tarih boyunca eleştiri geleneğinin en büyük ustaları olan peygamberlerin mesajları, zamanla bağnazlığın ve şiddetin malzemesi hâline getirilebilmiştir. Kur'an'ın 'tahrif' olarak nitelediği bu sapmalar, geri dönüşü olmayan bir hâl alınca da, peygamberler zincirine yeni halkalar eklenmiştir. Ta ki, getirdiği mesaj bir belge olarak elimizde bulunan son Peygamber'e gelinceye kadar.

1. Genel Olarak Peygamberlik

Kur'an, Hz. Muhammed'in peygamberliğini temellendirirken, Arapların da dahil olduğu Sami kültürün peygamberlik kurumuna yoğun atıflar yapar. Bu çerçevede, Yahudilere ve Hıristiyanlara, Hz. Peygamber'in köksüz bir türedi, bir bidatçı olmadığı söylenir. Onda birtakım olağanüstü nitelikler arayıp, onun beşer olmasını garipseyen Araplar da, bu tutumlarından dolayı eleştirilirler. Ayrıca, geçmiş peygamberlerin verdiği mücadeleler, Hz. Muhammed'e, Müslümanlara ve diğer dinî topluluklara örnek ve ibret olsun diye anlatılır. Aşağıda, Allah'tan aldığı mesajı insanlara iletmek üzere Allah tarafından elçiler gönderilmesi anlamında 'peygamberlik' kurumu ile ilgili ayetler biraraya getirilmiş bulunmaktadır.

يَا بَنِي آدَمَ إِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ رُسُلٌ مِنْكُمْ يَقُصُّونَ عَلَيْكُمْ آيَاتِي فَمَنِ اتَّقَىٰ وَأَصْلَحَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٣٥﴾ وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَاسْتَكْبَرُوا عَنْهَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٣٦﴾

7 **A'raf**/35. Ey Ademoğulları! Aranızdan âyetlerimizi size okuyan elçiler geldiği zaman, kim sakınır ve (kendini) düzeltirse, onlara korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir. 36. Ayetlerimizi yalanlayıp onlara karşı büyüklük taslayanlar, işte onlar cehennemliklerdir, orada temelli kalacaklardır.

يَاحَسْرَةً عَلَى الْعِبَادِ مَا يَأْتِيهِمْ مِنْ رَسُولٍ إِلاَّ كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٣٠﴾

36 **Yasin**/30. Bu kullara yazıklar olsun! Kendilerine ne zaman bir elçi gelse onu alaya alıyorlardı.

وَمَآ أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِنَ الْمُرْسَلِينَ إِلاَّ إِنَّهُمْ لَيَأْكُلُونَ الطَّعَامَ وَيَمْشُونَ فِي الأَسْوَاقِ وَجَعَلْنَا بَعْضَكُمْ لِبَعْضٍ فِتْنَةً أَتَصْبِرُونَ وَكَانَ رَبُّكَ بَصِيرًا ﴿٢٠﴾

25 **Furkan**/20. (Ey Muhammed!) Senden önce gönderdiğimiz bütün elçiler de yemek yerler, sokaklarda yürürlerdi. Sabredecek misiniz diye sizi birbirinizle sınarız. Rabbin (her şeyi) görmektedir.

وَكَذَلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا مِنَ الْمُجْرِمِينَ وَكَفَى بِرَبِّكَ هَادِيًا وَنَصِيرًا ﴿٣١﴾

25 **Furkan**/31. (Ey Muhammed!) Her peygamber için, böylece suçlulardan bir düşman ortaya koyarız. Yolgösterici ve yardımcı olarak Rabbin yeter.

وَلَوْ شِئْنَا لَبَعَثْنَا فِي كُلِّ قَرْيَةٍ نَذِيرًا ﴿٥١﴾

25 **Furkan**/51. Dileseydik, her kasabaya bir uyarıcı gönderirdik.[150]

وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ مُوسَىٰ إِنَّهُ كَانَ مُخْلَصًا وَكَانَ رَسُولاً نَبِيًّا ﴿٥١﴾ وَنَادَيْنَاهُ مِنْ جَانِبِ الطُّورِ الأَيْمَنِ وَقَرَّبْنَاهُ نَجِيًّا ﴿٥٢﴾ وَوَهَبْنَا لَهُ مِنْ رَحْمَتِنَآ أَخَاهُ هَارُونَ نَبِيًّا ﴿٥٣﴾ وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ إِسْمَاعِيلَ إِنَّهُ كَانَ صَادِقَ الْوَعْدِ وَكَانَ رَسُولاً نَبِيًّا ﴿٥٤﴾ وَكَانَ يَأْمُرُ أَهْلَهُ بِالصَّلٰوةِ وَالزَّكٰوةِ وَكَانَ عِنْدَ رَبِّهِ مَرْضِيًّا ﴿٥٥﴾ وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ إِدْرِيسَ إِنَّهُ كَانَ صِدِّيقًا نَبِيًّا ﴿٥٦﴾ وَرَفَعْنَاهُ مَكَانًا عَلِيًّا ﴿٥٧﴾ أُولٰئِكَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ مِنْ ذُرِّيَّةِ آدَمَ وَمِمَّنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوحٍ وَمِنْ ذُرِّيَّةِ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْرَآئِيلَ وَمِمَّنْ هَدَيْنَا وَاجْتَبَيْنَآ إِذَا تُتْلَى عَلَيْهِمْ آيَاتُ الرَّحْمٰنِ خَرُّوا سُجَّدًا وَبُكِيًّا ﴿٥٨﴾ فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ أَضَاعُوا الصَّلٰوةَ وَاتَّبَعُوا الشَّهَوَاتِ فَسَوْفَ يَلْقَوْنَ غَيًّا ﴿٥٩﴾ إِلاَّ مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَأُولٰئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلاَ يُظْلَمُونَ شَيْئًا ﴿٦٠﴾ جَنَّاتِ

19 **Meryem**/51. (Ey Muhammed!) Kitap'ta Musa'yı da an! O seçkin kılınmış biri ve (tarafımızdan) gönderilmiş bir peygamberdi. 52. Ona Tur'un sağ yanından seslenmiş ve konuşmak için onu yaklaştırmıştık. 53. Rahmetimizden, kardeşi Harun'u bir peygamber olarak ona bağışlamıştık. 54. Kitap'ta İsmail'i de an! O sözünde doğru biri ve (tarafımızdan) gönderilmiş bir peygamberdi. 55. Kendi adamlarına namazı ve zekatı emrederdi. O Rabbinin katında kendisinden hoşnut olunmuş birisiydi. 56. Kitap'ta İdris'i de an! O dosdoğru bir insan ve bir peygamberdi. 57. Onu yüce bir yere yükseltmiştik. 58. İşte onlar Âdem'in ve Nuh'un beraberinde taşıdıklarımızın soyundan; İbrahim ve İsrail'in (Yakub'un) soyundan gelen, kendilerini seçip doğru yola eriştirdiğimiz, Allah'ın kendine nimet verdiği peygamberlerdendir. Rahman'ın ayetleri onlara okunduğu zaman, ağlayarak secdeye kapanırlardı. 59. Onların ardından, namazı bırakan, şehvetlerine uyan bir nesil geldi. İşte bunlar azgınlıklarının karşılığını göreceklerdir. 60-61. Ancak tövbe eden, inanıp yararlı iş yapanlar bunun dışındadır. Bunlar, hiçbir haksızlığa uğratılmadan,

[150] Bu ayet her kavme bir peygamber gönderilmediğini göstermektedir. Allah her topluma ayrı bir peygamber göndermek yerine, peygamber gönderdiği toplumlara, peygamberin mesajını diğer yerleşim bölgelerine ve diğer milletlere tebliğ etme sorumluluğu yüklemektedir. Son olarak Müslümanlar Hz. Muhammed'in mesajını bütün insanlığa duyurmakla yükümlü tutulmuşlardır.

عَدْنٍ الَّتِي وَعَدَ الرَّحْمَنُ عِبَادَهُ بِالْغَيْبِ إِنَّهُ كَانَ وَعْدُهُ مَأْتِيًّا ﴿٦١﴾

Rahman'ın kullarına gıyaben vadettiği cennete –O'nun sözü yerini bulur–, Adn cennetlerine gireceklerdir.

وَرَبُّكَ أَعْلَمُ بِمَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَقَدْ فَضَّلْنَا بَعْضَ النَّبِيِّينَ عَلَى بَعْضٍ وَآتَيْنَا دَاوُودَ زَبُورًا ﴿٥٥﴾

17 İsra/55. Göklerde ve yerde olanları en iyi Rabbin bilir. Peygamberlerin kimine kiminden fazla iyilikte bulunduk ve Davud'a Zebur'u verdik.

وَمَا مَنَعَ النَّاسَ أَنْ يُؤْمِنُوا إِذْ جَاءَهُمُ الْهُدَى إِلَّا أَنْ قَالُوا أَبَعَثَ اللَّهُ بَشَرًا رَسُولًا ﴿٩٤﴾ قُلْ لَوْ كَانَ فِي الْأَرْضِ مَلَائِكَةٌ يَمْشُونَ مُطْمَئِنِّينَ لَنَزَّلْنَا عَلَيْهِمْ مِنَ السَّمَاءِ مَلَكًا رَسُولًا ﴿٩٥﴾

17 İsra/94. İnsanlara doğruluk rehberi geldiği zaman, inanmalarına engel olan "Allah elçi olarak bir insan mı gönderdi?" demeleridir. 95. De ki: "Eğer yeryüzünde yerleşip dolaşanlar melek olsalardı, Biz de onlara gökten elçi olarak bir melek gönderirdik".

ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِ رُسُلًا إِلَى قَوْمِهِمْ فَجَاءُوهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا بِمَا كَذَّبُوا بِهِ مِنْ قَبْلُ كَذَلِكَ نَطْبَعُ عَلَى قُلُوبِ الْمُعْتَدِينَ ﴿٧٤﴾

10 Yunus/74. Onun (Nuh'un) ardından, bir çok elçiyi kendi kavmine gönderdik de, onlara açık belgeleri getirdiler. Önceden yalanlamış oldukları şeye inanacak değillerdi. Aşırı gidenlerin gönüllerini böyle mühürleriz.

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ إِلَّا رِجَالًا نُوحِي إِلَيْهِمْ مِنْ أَهْلِ الْقُرَى أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَدَارُ الْآخِرَةِ خَيْرٌ لِلَّذِينَ اتَّقَوْا أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٠٩﴾

12 Yusuf/109. Senden önce de yalnızca, kasabalar halkının içinden, kendilerine vahyettiğimiz birtakım adamlar göndermişizdir. Yeryüzünde dolaşıp kendilerinden öncekilerin sonlarının nasıl olduğuna bakmazlar mı? Ahiret yurdu, saygılı olanlar için daha iyidir. Düşünmez misiniz?

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فِي شِيَعِ الْأَوَّلِينَ ﴿١٠﴾ وَمَا يَأْتِيهِمْ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿١١﴾ كَذَلِكَ نَسْلُكُهُ فِي قُلُوبِ الْمُجْرِمِينَ ﴿١٢﴾ لَا يُؤْمِنُونَ بِهِ وَقَدْ خَلَتْ سُنَّةُ الْأَوَّلِينَ ﴿١٣﴾

15 Hicr/10. Senden önce de önceki bazı topluluklara (elçiler) gönderdik. 11. Onlar, gelen her elçiyi mutlaka alaya alırlardı. 12. Biz onu (Kur'an'ı) suçluların kalplerine böyle sokarız. 13. Öncekilerle ilgili uygulamamız ortada iken, yine de ona inanmazlar.

وَكَذَلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا شَيَاطِينَ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ يُوحِي بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ زُخْرُفَ الْقَوْلِ غُرُورًا وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ مَا فَعَلُوهُ فَذَرْهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ ﴿١١٢﴾

6 En'am/112. Böylece, aldatmak için birbirine yaldızlı sözler fısıldayan cinlerin ve insanların şeytanlarını, her peygambere düşman yaptık. Rabbin dilerse, bunu yapamazlar. Öyleyse, onları uydurdukları şeylerle başbaşa bırak.

KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ

يَامَعْشَرَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ أَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِنْكُمْ يَقُصُّونَ عَلَيْكُمْ آيَاتِي وَيُنْذِرُونَكُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَذَا قَالُوا شَهِدْنَا عَلَى أَنْفُسِنَا وَغَرَّتْهُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَشَهِدُوا عَلَى أَنْفُسِهِمْ أَنَّهُمْ كَانُوا كَافِرِينَ ﴿١٣٠﴾ ذَلِكَ أَنْ لَمْ يَكُنْ رَبُّكَ مُهْلِكَ الْقُرَى بِظُلْمٍ وَأَهْلُهَا غَافِلُونَ ﴿١٣١﴾

6 **En'am**/130. "Ey cin ve insan topluluğu! Size ayetlerimi anlatan ve bugünle karşılaşacağınızı bildiren, kendi içinizden elçiler gelmedi mi?" dendiğinde: "Kendi aleyhimize tanığız" derler. Dünya hayatı onları aldattı da, inkârcı olduklarına dair kendi aleyhlerine tanıklık ettiler. 131. Bu, Allah'ın, kasabaların halkını haberleri yokken haksız yere yok etmeyeceğinden dolayıdır.

وَمَا نُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ فَمَنْ آمَنَ وَأَصْلَحَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٤٨﴾

6 **En'am**/48. Elçileri sadece müjdeci ve uyarıcı olarak gönderiyoruz. Kim inanır ve iyi davranırsa, onlara korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir.

وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَقَ وَيَعْقُوبَ كُلًّا هَدَيْنَا وَنُوحًا هَدَيْنَا مِنْ قَبْلُ وَمِنْ ذُرِّيَّتِهِ دَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ وَأَيُّوبَ وَيُوسُفَ وَمُوسَى وَهَارُونَ وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿٨٤﴾ وَزَكَرِيَّا وَيَحْيَى وَعِيسَى وَإِلْيَاسَ كُلٌّ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٨٥﴾ وَإِسْمَاعِيلَ وَالْيَسَعَ وَيُونُسَ وَلُوطًا وَكُلًّا فَضَّلْنَا عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿٨٦﴾ وَمِنْ آبَائِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ وَإِخْوَانِهِمْ وَاجْتَبَيْنَاهُمْ وَهَدَيْنَاهُمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٨٧﴾ ذَلِكَ هُدَى اللَّهِ يَهْدِي بِهِ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَلَوْ أَشْرَكُوا لَحَبِطَ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٨٨﴾ أُولَئِكَ الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ فَإِنْ يَكْفُرْ بِهَا هَؤُلَاءِ فَقَدْ وَكَّلْنَا بِهَا قَوْمًا لَيْسُوا بِهَا بِكَافِرِينَ ﴿٨٩﴾ أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ فَبِهُدَاهُمُ اقْتَدِهْ قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرَى لِلْعَالَمِينَ ﴿٩٠﴾

6 **En'am**/84-86. Ona (İbrahim'e) İshâk'ı ve Yakub'u bağışladık; her birini doğru yola eriştirdik. Daha önce Nuh'u ve onun soyundan olan Dâvud'u, Süleyman'ı, Eyyûb'u, Yûsuf'u, Mûsa'yı ve Hârun'u –Biz iyileri böyle ödüllendiririz–; Zekeriya'yı, Yahyâ'yı, İsa'yı ve İlyâs'ı –hepsi de iyilerdendi–; İsmail'i, Elyesa'ı, Yunus'u ve Lût'u da doğru yola eriştirmiştik. Bunların hepsini bütün insanlardan üstün tuttuk. 87. Onların ataların-dan, soylarından ve kardeşlerinden bazılarını da... Onları seçtik ve doğru yola ilettik. 88. Bu, Allah'ın yol göstermesidir; kullarından dilediğine onunla yol gösterir. Eğer ortak koşsalardı, işleri boşa çıkardı. 89. İşte kendilerine Kitap, hüküm ve peygamberlik verdiklerimiz bunlardır. Şimdi şunlar (Ehl-i Kitap) bunu inkâr ederlerse, onun savunuculuğunu, onu inkâr etmeyecek bir topluma veririz. 90. (Ey Muhammed!) İşte bunlar (peygamberler), Allah'ın doğru yola koyduğu kimselerdir. Sen de onların yolundan git. De ki: "Sizden buna karşılık bir ücret istemem. O, sadece alemlere bir hatırlatmadır".

قُلْ مَا كُنْتُ بِدْعًا مِنَ الرُّسُلِ وَمَا أَدْرِي مَا يُفْعَلُ بِي وَلَا بِكُمْ إِنْ أَتَّبِعُ إِلَّا مَا يُوحَى إِلَيَّ وَمَا أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٩﴾

46 **Ahkaf**/9. (Ey Muhammed!) De ki: "Ben (diğer) elçilerden (farklı) türedi biri değilim; ne benim ne de sizin başınıza gelecekleri bilirim; ben ancak bana vahyolunana uymaktayım; ben sadece apaçık bir uyarıcıyım".

كَذَٰلِكَ مَآ أَتَى ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِهِم مِّن رَّسُولٍ إِلَّا قَالُوا۟ سَاحِرٌ أَوْ مَجْنُونٌ ﴿٥٢﴾ أَتَوَاصَوْا۟ بِهِۦ ۚ بَلْ هُمْ قَوْمٌ طَاغُونَ ﴿٥٣﴾

51 **Zariyat**/52. Aynı şekilde onlardan öncekilere de ne zaman bir elçi gelse, (onun için) 'büyücü' veya 'deli' derlerdi. 53. Bunu birbirlerine mi tavsiye ettiler? Hayır; bunlar azgın bir toplumdur.

وَمَا نُرْسِلُ ٱلْمُرْسَلِينَ إِلَّا مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ ۖ وَيُجَٰدِلُ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ بِٱلْبَٰطِلِ لِيُدْحِضُوا۟ بِهِ ٱلْحَقَّ ۖ وَٱتَّخَذُوٓا۟ ءَايَٰتِى وَمَآ أُنذِرُوا۟ هُزُوًا ﴿٥٦﴾

18 **Kehf**/56. Biz elçileri sadece müjdeleyici ve uyarıcı olarak göndeririz; inkarcılar ise, onunla hakkı tepelemek için batıl uğruna mücadele verirler. Ayetlerimizi ve uyarıldıkları şeyleri alaya alırlar.

يُنَزِّلُ ٱلْمَلَٰٓئِكَةَ بِٱلرُّوحِ مِنْ أَمْرِهِۦ عَلَىٰ مَن يَشَآءُ مِنْ عِبَادِهِۦٓ أَنْ أَنذِرُوٓا۟ أَنَّهُۥ لَآ إِلَٰهَ إِلَّآ أَنَا۠ فَٱتَّقُونِ ﴿٢﴾

16 **Nahl**/2. (Allah) melekleri kullarından dilediğine –O'nun işi olan– vahiyle indirir: "Benden başka tanrı olmadığı uyarısında bulunun ve Benden sakının!"

وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِى كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولًا أَنِ ٱعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ وَٱجْتَنِبُوا۟ ٱلطَّٰغُوتَ ۖ فَمِنْهُم مَّنْ هَدَى ٱللَّهُ وَمِنْهُم مَّنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ ٱلضَّلَٰلَةُ ۚ فَسِيرُوا۟ فِى ٱلْأَرْضِ فَٱنظُرُوا۟ كَيْفَ كَانَ عَٰقِبَةُ ٱلْمُكَذِّبِينَ ﴿٣٦﴾

16 **Nahl**/36. Her millete: "Allah'a tapın, azgınlardan kaçının" (diyen) bir elçi göndermişizdir. Allah onların kimini doğru yola eriştirdi, kimi de sapıklığı hak etti. Yeryüzünde gezin ve yalanlayanların sonlarının nasıl olduğuna bakın.

وَمَآ أَرْسَلْنَا مِن قَبْلِكَ إِلَّا رِجَالًا نُّوحِىٓ إِلَيْهِمْ ۚ فَسْـَٔلُوٓا۟ أَهْلَ ٱلذِّكْرِ إِن كُنتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٤٣﴾ بِٱلْبَيِّنَٰتِ وَٱلزُّبُرِ ۗ وَأَنزَلْنَآ إِلَيْكَ ٱلذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٤٤﴾

16 **Nahl**/43-44. (Ey Muhammed!) Senden önce de kendilerine vahyettiğimiz birtakım adamları kitaplar ve belgelerle göndermiştik –bilmiyorsanız Zikr'i (Kitab'ı) bilenlere sorun–. İnsanlara kendilerine gönderileni açıklayasın ve düşüneler diye, sana da Zikr'i indirdik.

تَٱللَّهِ لَقَدْ أَرْسَلْنَآ إِلَىٰٓ أُمَمٍ مِّن قَبْلِكَ فَزَيَّنَ لَهُمُ ٱلشَّيْطَٰنُ أَعْمَٰلَهُمْ فَهُوَ وَلِيُّهُمُ ٱلْيَوْمَ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٦٣﴾

16 **Nahl**/63. (Ey Muhammed!) Allah'a yemin olsun ki, senden önce de milletlere elçiler gönderdik. Şeytan o milletlerin yaptıklarını kendilerine süsledi. Bugün de onların yakın dostudur. Ama onlara acıklı azap vardır.

وَمَآ أَرْسَلْنَا مِن رَّسُولٍ إِلَّا بِلِسَانِ قَوْمِهِۦ لِيُبَيِّنَ لَهُمْ ۖ فَيُضِلُّ ٱللَّهُ مَن يَشَآءُ وَيَهْدِى مَن يَشَآءُ ۚ وَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ ﴿٤﴾

14 **İbrahim**/4. Kendilerine açıkça anlatabilmesi için, her peygamberi kendi kavminin dili ile gönderdik. Allah dilediğini şaşırtır, dilediğine yol gösterir. O üstündür, bilgedir.

أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَبَؤُا۟ ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ ۛ وَٱلَّذِينَ مِنۢ بَعْدِهِمْ ۛ لَا يَعْلَمُهُمْ إِلَّا ٱللَّهُ ۖ جَآءَتْهُمْ

14 **İbrahim**/9. Sizden önce geçenlerin, Nûh'un kavmi, Âd ve Semûd ve –Allah'tan başkasının bilmediği– onlardan sonrakile-

KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ

رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَرَدُّوا أَيْدِيَهُمْ فِي أَفْوَاهِهِمْ وَقَالُوا إِنَّا كَفَرْنَا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ وَإِنَّا لَفِي شَكٍّ مِمَّا تَدْعُونَنَا إِلَيْهِ مُرِيبٍ ﴿٩﴾ قَالَتْ رُسُلُهُمْ أَفِي اللَّهِ شَكٌّ فَاطِرِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يَدْعُوكُمْ لِيَغْفِرَ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُؤَخِّرَكُمْ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى قَالُوا إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا تُرِيدُونَ أَنْ تَصُدُّونَا عَمَّا كَانَ يَعْبُدُ آبَاؤُنَا فَأْتُونَا بِسُلْطَانٍ مُبِينٍ ﴿١٠﴾ قَالَتْ لَهُمْ رُسُلُهُمْ إِنْ نَحْنُ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَمُنُّ عَلَى مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَمَا كَانَ لَنَا أَنْ نَأْتِيَكُمْ بِسُلْطَانٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١١﴾

rin haberi size gelmedi mi? Onlara elçileri açık belgelerle geldiklerinde hemen ellerini ağızlarına götürerek: "Biz sizinle gönderilen şeyi inkâr ediyoruz ve biz bizi çağırdığınız şeye karşı kuşku verici bir şüphe içindeyiz" dediler. 10. Peygamberleri: "Gökleri ve yeri yaratan, sizi günahlarınızdan bağışlamaya ve belli bir süreye kadar size süre vermeye çağıran Allah hakkında mı şüphedesiniz?" dediler. Onlar: "Siz de sadece bizim gibi insansınız. Bizi babalarımızın taptığından alıkoymak istiyorsunuz. Bize kesin bir delil getirsenize" dediler. 11. Elçileri onlara: "Evet, biz de ancak sizin gibi insanız, ama Allah kullarından dilediğine iyilikte bulunur. Allah'ın izni olmadan biz size bir delil getiremeyiz. İnananlar Allah'a güvensinler" dediler.

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ ﴿٢٥﴾

21 **Enbiya**/25. (Ey Muhammed!) Senden önce gönderdiğimiz her elçiye "Benden başka tanrı yoktur, Bana kulluk edin" diye vahyetmişizdir.

وَلَقَدِ اسْتُهْزِئَ بِرُسُلٍ مِنْ قَبْلِكَ فَحَاقَ بِالَّذِينَ سَخِرُوا مِنْهُمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٤١﴾

21 **Enbiya**/41. (Ey Muhammed!) Senden önce bir çok elçi alaya alınmıştı da, onları alaya alanları, alay ettikleri şey çevreleyivermişti.

وَمَا أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ إِلَّا رِجَالًا نُوحِي إِلَيْهِمْ فَاسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٧﴾ وَمَا جَعَلْنَاهُمْ جَسَدًا لَا يَأْكُلُونَ الطَّعَامَ وَمَا كَانُوا خَالِدِينَ ﴿٨﴾ ثُمَّ صَدَقْنَاهُمُ الْوَعْدَ فَأَنْجَيْنَاهُمْ وَمَنْ نَشَاءُ وَأَهْلَكْنَا الْمُسْرِفِينَ ﴿٩﴾

21 **Enbiya**/7. (Ey Muhammed!) Senden önce de, ancak kendilerine vahyettiğimiz adamlar gönderdik –bilmiyorsanız, Zikr'i (Kitab'ı) bilenlere sorun–. 8. Biz onları yemek yemez birer ceset kılmadık, onlar ölümsüz de değillerdi. 9. Sonra Biz onlara verdiğimiz sözü yerine getirdik, kendilerini ve dilediklerimizi kurtardık; aşırı gidenleri ise yok ettik.

ثُمَّ أَنْشَأْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قَرْنًا آخَرِينَ ﴿٣١﴾ فَأَرْسَلْنَا فِيهِمْ رَسُولًا مِنْهُمْ أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٣٢﴾ وَقَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِهِ الَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِلِقَاءِ الْآخِرَةِ وَأَتْرَفْنَاهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا مَا هَذَا إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يَأْكُلُ مِمَّا تَأْكُلُونَ مِنْهُ وَيَشْرَبُ مِمَّا تَشْرَبُونَ ﴿٣٣﴾ وَلَئِنْ أَطَعْتُمْ بَشَرًا مِثْلَكُمْ إِنَّكُمْ إِذًا لَخَاسِرُونَ ﴿٣٤﴾ أَيَعِدُكُمْ أَنَّكُمْ إِذَا

23 **Mu'minun**/31. Bunların (Nuh kavminin) ardından başka nesiller varettik. 32. Onlara aralarından: "Allah'a kulluk edin, O'ndan başka tanrınız yoktur, O'na saygılı olmaz mısınız?" diyen bir elçi gönderdik. 33-38. Kavminin inkârcı ve ahirete kavuşmayı yalanlayan ileri gelenleri –ki Biz kendilerine dünya hayatında nimet vermiştik– şöyle dediler: "Bu, yediğinizden yiyen, içtiğinizden içen sizin gibi bir insandan başka bir şey değildir. Kendiniz gibi bir insana itaat ederseniz hüsrana

مِتُّمْ وَكُنتُمْ تُرَابًا وَعِظَامًا أَنَّكُمْ مُخْرَجُونَ ﴿٣٥﴾ هَيْهَاتَ هَيْهَاتَ لِمَا تُوعَدُونَ ﴿٣٦﴾ إِنْ هِيَ إِلاَّ حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا نَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ ﴿٣٧﴾ إِنْ هُوَ إِلاَّ رَجُلٌ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا وَمَا نَحْنُ لَهُ بِمُؤْمِنِينَ ﴿٣٨﴾ قَالَ رَبِّ انصُرْنِي بِمَا كَذَّبُونِ ﴿٣٩﴾ قَالَ عَمَّا قَلِيلٍ لَيُصْبِحُنَّ نَادِمِينَ ﴿٤٠﴾ فَأَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ بِالْحَقِّ فَجَعَلْنَاهُمْ غُثَاءً فَبُعْدًا لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٤١﴾ ثُمَّ أَنشَأْنَا مِن بَعْدِهِمْ قُرُونًا آخَرِينَ ﴿٤٢﴾ مَا تَسْبِقُ مِنْ أُمَّةٍ أَجَلَهَا وَمَا يَسْتَأْخِرُونَ ﴿٤٣﴾ ثُمَّ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا تَتْرَى كُلَّ مَا جَاءَ أُمَّةً رَسُولُهَا كَذَّبُوهُ فَأَتْبَعْنَا بَعْضَهُمْ بَعْضًا وَجَعَلْنَاهُمْ أَحَادِيثَ فَبُعْدًا لِقَوْمٍ لاَ يُؤْمِنُونَ ﴿٤٤﴾

uğrayacağınızda hiç şüphe yoktur. Sizi, öldüğünüz, toprak ve kemik yığını oduğunuz zaman tekrar dirilmenizle mi tehdit ediyor? Tehdit edildiğiniz şey ne kadar, hem de ne kadar uzak!" 37. "Hayat ancak bu dünyadakidir. Ölürüz ve yaşarız; tekrar diriltilecek değiliz. Bu sadece Allah'a karşı yalan uyduranın biridir. Biz ona inanmayız" dediler. 39. (O peygamber:) "Rabbim! Beni yalanlamalarına karşılık bana yardım et" dedi. 40. (Allah:) "Az sonra pişman olacaklar" buyurdu. 41. Gerçekten, onları bir çığlık yakaladı ve onları süpürüntü yığını hâline getirdik. Bu zalim kavim kahrolsun! 42. Ardlarından başka nesiller var ettik. 43. Hiçbir ümmet, kendi süresini ne öne alabilir, ne de geciktirebilir. 44. Sonra birbiri peşinden elçilerimizi gönderdik. Her ümmete elçisi geldikçe onu yalanladılar. Onları birbiri peşinden yok edip, hepsini birer efsane yaptık. İnanmayan kavim ırak olsun!

الْحَقُّ مِن رَّبِّكَ فَلاَ تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ ﴿١٤٧﴾

2 **Bakara**/147. (Ey Muhammed! Bu Kur'an) Rabbin katından gelen gerçektir. Sakın şüphelenenlerden olmayasın.

كَانَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً فَبَعَثَ اللَّهُ النَّبِيِّينَ مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ وَأَنزَلَ مَعَهُمُ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِيَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ فِيمَا اخْتَلَفُوا فِيهِ وَمَا اخْتَلَفَ فِيهِ إِلاَّ الَّذِينَ أُوتُوهُ مِن بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمُ الْبَيِّنَاتُ بَغْيًا بَيْنَهُمْ فَهَدَى اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا لِمَا اخْتَلَفُوا فِيهِ مِنَ الْحَقِّ بِإِذْنِهِ وَاللَّهُ يَهْدِي مَن يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٢١٣﴾

2 **Bakara**/213. İnsanlar tek bir ümmet idi. Allah müjdeciler ve uyarıcılar olarak peygamberleri gönderdi. Anlaşmazlığa düştükleri hususlarda insanların arasında hüküm vermek için, onlarla birlikte, gerçeği içeren Kitab'ı indirdi. Ancak, kendilerine belgeler gelmişken aralarındaki çekememezlikten dolayı onda anlaşmazlığa düşenler, yalnızca (Kitap) kendilerine verilenler oldu. İnananları ise, Allah kendi izniyle, onların hakkında anlaşmazlığa düştükleri gerçeğe iletti. Allah dilediğini doğru yola iletir.

تِلْكَ الرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ مِّنْهُم مَّن كَلَّمَ اللَّهُ وَرَفَعَ بَعْضَهُمْ دَرَجَاتٍ وَآتَيْنَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ الْبَيِّنَاتِ وَأَيَّدْنَاهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا اقْتَتَلَ الَّذِينَ مِن بَعْدِهِم مِّن بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَلَكِنِ اخْتَلَفُوا فَمِنْهُم مَّنْ آمَنَ وَمِنْهُم مَّن كَفَرَ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا اقْتَتَلُوا وَلَكِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ ﴿٢٥٣﴾

2 **Bakara**/253. Biz bu elçilerin kimine kiminden fazla iyilikte bulunduk. Allah, içlerinden kimine konuştu, kimini de mertebe bakımından yükseltti. Meryem oğlu İsa'ya açık belgeleri verdik ve onu Kutsal Ruh'la destekledik. Allah dileseydi, onlardan sonrakiler kendilerine açık belgeler geldikten sonra birbirlerini öldürmezlerdi. Fakat anlaşmazlığa düştüler ve onlardan kimi inandı, kimi de inkâr etti. Allah dileseydi, birbirlerini öldürmezlerdi; ama Allah istediğini yapar.

KURUKKALE KÜTÜPHANESİ

وَمَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَنْ يَغُلَّ وَمَنْ يَغْلُلْ يَأْتِ بِمَا غَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ثُمَّ تُوَفَّى كُلُّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿١٦١﴾

3 **Al-i İmran**/161. Hiçbir peygambere (ganimetten) aşırması yakışmaz. Kim aşırırsa, kıyamet günü aşırdığı ile gelir. Sonra herkese kazandığı ödenir. Onlara haksızlık da yapılmaz.[151]

فَإِنْ كَذَّبُوكَ فَقَدْ كُذِّبَ رُسُلٌ مِنْ قَبْلِكَ جَاءُوا بِالْبَيِّنَاتِ وَالزُّبُرِ وَالْكِتَابِ الْمُنِيرِ ﴿١٨٤﴾

3 **Al-i İmran**/184. (Ey Muhammed!) Eğer seni yalancı sayıyorlarsa, senden önce açık belgeler, sayfalar ve aydınlatıcı Kitab'ı getiren elçiler de yalanlanmışlardı.

إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَى آدَمَ وَنُوحًا وَآلَ إِبْرَاهِيمَ وَآلَ عِمْرَانَ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿٣٣﴾ ذُرِّيَّةً بَعْضُهَا مِنْ بَعْضٍ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٣٤﴾

3 **Al-i İmran**/33-34. Allah Âdem'i, Nûh'u, İbrahim ailesini ve İmran ailesini –birbirlerinden gelen bir soy olarak– bütün insanların başına seçti.[152] Allah işitir, bilir.

وَلَا تُؤْمِنُوا إِلَّا لِمَنْ تَبِعَ دِينَكُمْ قُلْ إِنَّ الْهُدَى هُدَى اللَّهِ أَنْ يُؤْتَى أَحَدٌ مِثْلَ مَا أُوتِيتُمْ أَوْ يُحَاجُّوكُمْ عِنْدَ رَبِّكُمْ قُلْ إِنَّ الْفَضْلَ بِيَدِ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٧٣﴾ يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٧٤﴾

3 **Al-i İmran**/73-74. Kitaplılar'dan bir grup: "İnananlara indirilmiş olana günün başında inanın ve günün sonunda inkâr edin! Belki dönerler. Dininize uyandan başkasına inanmayın" demişti. De ki: "Yol göstermek, ancak Allah'a mahsustur. (Sorun) size verilmiş olan şeyin bir benzerinin başkasına da verilmiş olması veya Rabbinizin katında size karşı deliller getirecek olmalarıdır".[153] De ki: "Lütuf Allah'ın elindedir. Ondan dilediğine verir. Allah her şeyi kuşatan ve bilendir. Rahmetini dilediğine özel kılar. Allah, büyük ve bol kerem sahibidir".

مَا كَانَ لِبَشَرٍ أَنْ يُؤْتِيَهُ اللَّهُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ ثُمَّ يَقُولَ لِلنَّاسِ كُونُوا عِبَادًا لِي مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَكِنْ كُونُوا رَبَّانِيِّينَ بِمَا كُنْتُمْ تُعَلِّمُونَ الْكِتَابَ وَبِمَا كُنْتُمْ تَدْرُسُونَ ﴿٧٩﴾ وَلَا يَأْمُرَكُمْ أَنْ تَتَّخِذُوا الْمَلَائِكَةَ

3 **Al-i İmran**/79. Allah'ın kendisine Kitap, hükümranlık ve peygamberlik verdiği kimsenin, insanlara : "Allah'ı bırakıp bana kul olun" demesi yakışmaz. Ancak, Kitab'ı öğrettiğinize ve okumakta olduğunuza göre: "Rabbe kul olun" (demesi yaraşır).[154] 80. O size, melekleri ve peygamberleri rab ola-

[151] Uhud savaşında stratejik bir tepeye yerleştirilen okçular İslam ordusunun savaşı kazanma belirtisi göstermesi üzerine peygamberin alınan ganimetleri adil olmayan bir tarzda dağıtacağı endişesiyle yerlerini terketmişlerdi. Bu ayet bu kişilerin peygamber hakkındaki kötü zanlarını reddetmektedir.

[152] Buradaki 'seçme' onların genetik özelliklerinden dolayı değil, aldıkları aile terbiyesi ve taşıdıkları asaletten dolayıdır. Unutulmamalı ki, babasının misyonuna ters düşen peygamber evladları da olmuştur.

[153] Bu cümlenin Kitaplılar'a ait bir ifade olduğu düşünülürse, şöyle çevrilmesi gerekir: "Size verilmiş olanın bir benzerinin başkasına da verildiğine veya Rabbinizin katında size karşı deliller getireceklerine (inanmayın dediler) ".

[154] Hz. İsa'nın gerçek mesajı da bu olmuştur.

وَالنَّبِيِّينَ أَرْبَابًا أَيَأْمُرُكُمْ بِالْكُفْرِ بَعْدَ إِذْ أَنتُم مُّسْلِمُونَ ﴿٨٠﴾ وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ النَّبِيِّينَ لَمَا آتَيْتُكُم مِّن كِتَابٍ وَحِكْمَةٍ ثُمَّ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مُّصَدِّقٌ لِّمَا مَعَكُمْ لَتُؤْمِنُنَّ بِهِ وَلَتَنصُرُنَّهُ قَالَ أَأَقْرَرْتُمْ وَأَخَذْتُمْ عَلَىٰ ذَٰلِكُمْ إِصْرِي قَالُوا أَقْرَرْنَا قَالَ فَاشْهَدُوا وَأَنَا مَعَكُم مِّنَ الشَّاهِدِينَ ﴿٨١﴾ فَمَن تَوَلَّىٰ بَعْدَ ذَٰلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٨٢﴾

rak benimsemenizi de emredemez. Siz Müslüman olduktan sonra size inkâr etmeyi mi emredecek? 81. Allah peygamberlerden "Ben size Kitab'ı ve hikmeti verdikten sonra size, sizde bulunanı doğrulayan bir peygamber geldiğinde, ona inanacaksınız ve ona yardım edeceksiniz" diye ahit aldığında onlara: "Kabul ediyor ve buna dair Bana söz veriyor musunuz?" demiş, (onlar da:) "Kabul ettik" demişlerdi. (Allah:) "O hâlde, Benim de sizinle beraber şahitlerden olduğuma tanıklık edin" dedi.[155] 82. Kim bundan sonra yüz çevirirse, işte onlar yoldan çıkanlardır.

مَا كَانَ عَلَى النَّبِيِّ مِنْ حَرَجٍ فِيمَا فَرَضَ اللَّهُ لَهُ سُنَّةَ اللَّهِ فِي الَّذِينَ خَلَوْا مِن قَبْلُ وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ قَدَرًا مَّقْدُورًا ﴿٣٨﴾ الَّذِينَ يُبَلِّغُونَ رِسَالَاتِ اللَّهِ وَيَخْشَوْنَهُ وَلَا يَخْشَوْنَ أَحَدًا إِلَّا اللَّهَ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ حَسِيبًا ﴿٣٩﴾

33 **Ahzap**/38. Allah'ın Peygamber için öngördüğü şeylerde ona bir güçlük yoktur. Bu, Allah'ın öncekilere ilişkin uygulamasıdır –Allah'ın emri şüphesiz gereği gibi yerine gelir–. 39. Onlar Allah'ın göndermiş olduklarını tebliğ ederler, Allah'tan korkarlar ve O'ndan başka kimseden korkmazlar. Allah hesab görücü olarak yeter.

وَإِذْ أَخَذْنَا مِنَ النَّبِيِّينَ مِيثَاقَهُمْ وَمِنكَ وَمِن نُّوحٍ وَإِبْرَاهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ وَأَخَذْنَا مِنْهُم مِّيثَاقًا غَلِيظًا ﴿٧﴾ لِّيَسْأَلَ الصَّادِقِينَ عَن صِدْقِهِمْ وَأَعَدَّ لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٨﴾

33 **Ahzap**/7. (Ey Muhammed!) Hani Biz peygamberlerden söz almıştık; senden, Nuh'dan, İbrahim'den, Musa'dan ve Meryem oğlu İsa'dan. Biz bunlardan sağlam bir söz almışızdır. 8. (Allah) doğrulardan doğruluklarını soracaktır. İnkarcılara ise can yakıcı bir azap hazırlamıştır.

إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَىٰ نُوحٍ وَالنَّبِيِّينَ مِن بَعْدِهِ وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ

4 **Nisa**/163. (Ey Muhammed!) Biz, Nûh'a ve ondan sonraki peygamberlere vahyettiğimiz gibi sana da vahyettik; İbrahim'e, İsmâil'e, İshâk'a, Yâkub'a, (İsrailî) boylara[156], Îsa'ya,

[155] Bu ayet üzerinde tefsirlerde çok değişik yorumlara yer verilir. Burada sorun şudur: Bir peygamber, kendinden sonra gelecek bir peygambere nasıl yardım edebilir? Bu ahit her peygamber için geçerli midir? (Bilindiği gibi, son yüzyıl da dahil olmak üzere tarih boyunca, bu ayete dayanarak peygamberlik iddiasında bulunanlar olmuştur). Bir diğer sorun da, 82. ayetin içeriğiyle ilgilidir. Eğer kendilerinden söz alınanlar peygamberler ise, "Kim bundan yüz çevirirse, işte onlar fasıklardır" ifadesi de peygamberlere yönelik bir ifade olmaktadır. Hâlbuki Übeyy ve İbn Mes'ud kıraatı benimsenmek suretiyle bütün bu zorluklar ortadan kaldırılabilir, zira bu okuyuş biçimine göre kendilerinden söz alınanlar peygamberler değil, Ehl-i Kitap'tır: *mîsâka'llezîne ûtû'l-kitâb*. Eğer ayetin metni önyargısız okunacak olursa, peygamberlerden, kendilerinden sonra gelecek bir peygamberi desteklemeleri değil, tam aksine kendi dönemlerinde bir peygamber gelmesi durumunda onu desteklemelerinin istendiği görülür. Tarihte bunun bilinen örnekleri vardır: Hz. İbrahim ile Lut, Hz. Musa, Harun ve Şuayb vb. 82. ayetin içeriğine gelince, burada bir şart cümlesi vardır; kaldı ki, benzer ifadeler defaatle Hz. Muhammed'e de yöneltilmiştir (örneğin bkz. 3 Ali İmran/101).

[156] Bu ayetteki *esbât* kelimesi, torun, boy anlamlarına gelen *sıbt* kelimesinin çoğulu olup, Hz.

KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ

وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَعِيسَى وَأَيُّوبَ وَيُونُسَ وَهَارُونَ وَسُلَيْمَانَ وَآتَيْنَا دَاوُودَ زَبُورًا ﴿١٦٣﴾ وَرُسُلًا قَدْ قَصَصْنَاهُمْ عَلَيْكَ مِنْ قَبْلُ وَرُسُلًا لَمْ نَقْصُصْهُمْ عَلَيْكَ وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَى تَكْلِيمًا ﴿١٦٤﴾ رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿١٦٥﴾

Eyyûb'a, Yunus'a, Hârun'a ve Süleyman'a da vahyettik –Dâvud'a da Zebur'u verdik–. 164. Daha önce sana anlattığımız elçilere ve sana anlatmadığımız elçilere de (vahyetmiştik). Allah Musa'yla ise konuşmuştu. 165. (Onları) müjdeleyici ve uyarıcı elçiler olarak (gönderdik) ki, elçilerin gelmesinden sonra insanların Allah'a karşı bahaneleri kalmasın. Allah üstün ve bilgedir.

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ إِلَّا لِيُطَاعَ بِإِذْنِ اللَّهِ وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ جَاءُوكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللَّهَ تَوَّابًا رَحِيمًا ﴿٦٤﴾

4 **Nisa**/64. Biz her elçiyi ancak Allah'ın izni ile kendisine itaat olunması için gönderdik. Eğer onlar kendilerine yazık ettikleri zaman, sana gelerek Allah'tan bağışlanma dileselerdi ve Peygamber de onlar için bağışlanma dileseydi, Allah'ın tövbeleri kabul ettiğini ve merhametli olduğunu görürlerdi.

لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ وَأَنْزَلْنَا الْحَدِيدَ فِيهِ بَأْسٌ شَدِيدٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ وَرُسُلَهُ بِالْغَيْبِ إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿٢٥﴾ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا وَإِبْرَاهِيمَ وَجَعَلْنَا فِي ذُرِّيَّتِهِمَا النُّبُوَّةَ وَالْكِتَابَ فَمِنْهُمْ مُهْتَدٍ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ ﴿٢٦﴾ ثُمَّ قَفَّيْنَا عَلَى آثَارِهِمْ بِرُسُلِنَا وَقَفَّيْنَا بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ وَآتَيْنَاهُ الْإِنْجِيلَ وَجَعَلْنَا فِي قُلُوبِ الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ رَأْفَةً وَرَحْمَةً وَرَهْبَانِيَّةً ابْتَدَعُوهَا مَا كَتَبْنَاهَا عَلَيْهِمْ إِلَّا ابْتِغَاءَ رِضْوَانِ اللَّهِ فَمَا رَعَوْهَا حَقَّ رِعَايَتِهَا فَآتَيْنَا الَّذِينَ آمَنُوا مِنْهُمْ أَجْرَهُمْ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ ﴿٢٧﴾

57 **Hadid**/25. Elçilerimizi açık belgelerle gönderdik; insanların doğru hareket etmeleri için peygamberlerle beraber Kitab'ı ve ölçüyü indirdik; pek sert olan ve insanlara bir çok faydası bulunan demiri de indirdik. Bu, Allah'ın dinine ve elçilerine görmeksizin yardım edenleri bilmesi içindir. Allah güçlüdür, üstündür. 26. Nûh'u ve İbrahim'i Biz gönderdik; ikisinin soyundan gelenlere peygamberliği ve Kitab'ı verdik; onların kimi doğru yoldadır, çoğu da yoldan çıkmıştır. 27. Onların izleri üzerinden elçilerimizi ardarda gönderdik; Meryemoğlu İsa'yı da peşlerinden gönderdik ve ona İncil'i verdik; ona uyanların gönüllerine şefkat ve merhamet duyguları ve kendilerine Bizim yazmadığımız, fakat Allah'ın rızasını kazanmak için kendilerinin icat ettikleri Ruhbanlığı –ona da gereği gibi riayet etmediler– koyduk. İçlerinde inanmış olanlara karşılıklarını verdik; ama onların çoğu yoldan çıkmıştır.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِنْ قَبْلِكَ وَجَعَلْنَا لَهُمْ أَزْوَاجًا وَذُرِّيَّةً وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ أَنْ يَأْتِيَ بِآيَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ

13 **Ra'd**/38. Senden önce de nice elçiler gönderdik. Onlara da eşler ve çocuklar verdik. Allah'ın izni olmadan hiçbir elçi bir mucize getiremez. Her sürenin bir kaydı

Yakub'un oniki oğlunun soyunu ifade eder. Allah, peygamber göndermediği dönemlerde bu oniki boya vahyetmek suretiyle İsrailoğulları'nı doğru yolda tutmaya çalışmıştır.

لِكُلِّ أَجَلٍ كِتَابٌ ﴿٣٨﴾ يَمْحُوا اللَّهُ مَا يَشَاءُ وَيُثْبِتُ وَعِنْدَهُ أُمُّ الْكِتَابِ ﴿٣٩﴾

vardır. 39. Allah dilediğini siler, dilediğini bırakır. Ana kitap onun katındadır.

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ ﴿٩﴾

61 **Saf**/9. Ortak koşanlar istemeseler de, dînini bütün dinlerden üstün kılmak için, Elçisi'ni doğruluk rehberiyle (Kur'an'la) ve hak dinle gönderen O'dur.

2. Vahiy

Vahiy, Allah'ın kullarına, onlar arasından seçtiği elçiler aracılığıyla mesajını iletme biçimidir. Vahiy ile Kitab birbirinden farklıdır. Her peygambere vahyedilmiş olmakla birlikte, her peygambere kitap verilmemiştir. Kur'an'ın vahiyden sözeden pasajlarında işlenen ana konular, Allah'ın vahiy yoluyla tarih boyunca insanlara mesaj gönderdiği ve vahyin yegane kaynağının Allah olduğudur.

إِنَّا سَنُلْقِي عَلَيْكَ قَوْلاً ثَقِيلاً ﴿٥﴾

73 **Müzzemmil**/5. (Ey Muhammed!) Biz sana, ağır bir söz indireceğiz.

فَلاَ أُقْسِمُ بِالْخُنَّسِ ﴿١٥﴾ الْجَوَارِي الْكُنَّسِ ﴿١٦﴾ وَاللَّيْلِ إِذَا عَسْعَسَ ﴿١٧﴾ وَالصُّبْحِ إِذَا تَنَفَّسَ ﴿١٨﴾ إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ ﴿١٩﴾ ذِي قُوَّةٍ عِنْدَ ذِي الْعَرْشِ مَكِينٍ ﴿٢٠﴾ مُطَاعٍ ثَمَّ أَمِينٍ ﴿٢١﴾

81 **Tekvir**/15-21. Hayır! O gizlenenlere, akıp gidenlere ve sinenlere;[157] kararmaya başlayan geceye ve ağarmaya başlayan sabaha andolsun ki, bu Kur'an, arşın Sâhibi katında değerli, güçlü, sözü dinlenen ve güvenilir bir elçinin sözüdür.

وَالنَّجْمِ إِذَا هَوَى ﴿١﴾ مَا ضَلَّ صَاحِبُكُمْ وَمَا غَوَى ﴿٢﴾ وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَى ﴿٣﴾ إِنْ هُوَ إِلاَّ وَحْيٌ يُوحَى ﴿٤﴾ عَلَّمَهُ شَدِيدُ الْقُوَى ﴿٥﴾ ذُو مِرَّةٍ فَاسْتَوَى ﴿٦﴾ وَهُوَ بِالْأُفُقِ الْأَعْلَى ﴿٧﴾ ثُمَّ دَنَا فَتَدَلَّى ﴿٨﴾ فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَى ﴿٩﴾ فَأَوْحَى إِلَى عَبْدِهِ مَا أَوْحَى ﴿١٠﴾ مَا كَذَبَ الْفُؤَادُ مَا رَأَى ﴿١١﴾ أَفَتُمَارُونَهُ عَلَى مَا يَرَى ﴿١٢﴾ وَلَقَدْ رَآهُ نَزْلَةً أُخْرَى ﴿١٣﴾ عِنْدَ سِدْرَةِ الْمُنْتَهَى ﴿١٤﴾ عِنْدَهَا جَنَّةُ الْمَأْوَى ﴿١٥﴾ إِذْ يَغْشَى السِّدْرَةَ مَا

53 **Necm**/1-2. Batmakta olan yıldıza andolsun ki, arkadaşınız Muhammed sapmamış ve azmamıştır. 3. O hevasından konuşmamaktadır.[158] 4. O (Kur'an) ancak, vahyedilmekte olan bir vahiydir. 5-8. Onu çok güçlü ve sağlam kavrayışlı olan (Cebrâil) öğretmiştir; en yüksek ufukta iken doğrulu-vermiş, sonra yaklaşmış ve aşağı inmiştir. 9. (İkisinin arası) iki yay aralığı kadar, belki daha da az kalmıştı. 10. (Allah) o anda kuluna vahyedeceğini vahyetti. 11. Onun gördüğü, gönlünün uydurması değildi. 12. (Ey inkârcılar!) Gördüğü şey hakkında ondan kuşkulanıyor musunuz? 13-14. Andolsun ki, (Muhammed) onu (Cebrail'i) en uzaktaki sedir ağacının yanında, başka bir inişinde (bir kere

[157] Gök cisimleri kastedilmektedir.

[158] Bu ayet zaman zaman, Hz. Peygamber'in bütün konuşmalarını niteleyen bir beyan olarak kabas edilir. Oysa burada kastedilenin Kur'an'ın kendisi olduğu, başka delile gerek duyurmayacak kadar açıktır.

KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ

يَغْشَى ﴿١٦﴾ مَا زَاغَ الْبَصَرُ وَمَا طَغَى ﴿١٧﴾ لَقَدْ رَأَى مِنْ آيَاتِ رَبِّهِ الْكُبْرَى ﴿١٨﴾

daha) görmüştü. 15. Orada varılacak olan cennet vardır. 16. O ağacı örten örtmüştü. 17. Muhammed'in gözü (oradan) ne kaydı, ne de (onu) aştı. 18. Rabbinin en büyük delillerini gördü.

لَا تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهِ ﴿١٦﴾ إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُ وَقُرْآنَهُ ﴿١٧﴾ فَإِذَا قَرَأْنَاهُ فَاتَّبِعْ قُرْآنَهُ ﴿١٨﴾ ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا بَيَانَهُ ﴿١٩﴾

75 **Kıyamet**/16. (Ey Muhammed!) Onu (Kur'an'ı) acele okumak için onunla dilini oynatma. 17. Onu toplamak ve onu okumak Bize düşer. 18. Biz onu okuduğumuz zaman, onun okunuşunu izle. 19. Sonra onu açıklamak yine Bize düşer.[159]

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ الْقُرْآنُ جُمْلَةً وَاحِدَةً كَذَٰلِكَ لِنُثَبِّتَ بِهِ فُؤَادَكَ وَرَتَّلْنَاهُ تَرْتِيلًا ﴿٣٢﴾

25 **Furkan**/32. İnkâr edenler: "Kur'an ona bir defada indirilmeli değil miydi?" dediler. Oysa Biz onunla senin kalbini pekiştirmek için, onu ağır ağır okuyoruz.

فَتَعَالَى اللَّهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ وَلَا تَعْجَلْ بِالْقُرْآنِ مِنْ قَبْلِ أَنْ يُقْضَىٰ إِلَيْكَ وَحْيُهُ وَقُلْ رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا ﴿١١٤﴾

20 **Taha**/114. Gerçek Hükümdar olan Allah Yüce'dir. (Ey Muhammed!) Sana vahyedilmesi bitmeden önce, Kur'an'ı okumada acele etme ve: "Rabbim! İlmimi artır" de.[160]

وَإِنَّهُ لَتَنْزِيلُ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٩٢﴾ نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ ﴿١٩٣﴾ عَلَىٰ قَلْبِكَ لِتَكُونَ مِنَ الْمُنْذِرِينَ ﴿١٩٤﴾ بِلِسَانٍ عَرَبِيٍّ مُبِينٍ ﴿١٩٥﴾

26 **Şuara**/192. Şüphesiz, Kur'an alemlerin Rabbi'nin indirmesidir. 193-195. (Ey Muhammed!) Uyaranlardan olman için onu senin kalbine apaçık Arap diliyle Cebrâil indirmiştir.

وَمَا تَنَزَّلَتْ بِهِ الشَّيَاطِينُ ﴿٢١٠﴾ وَمَا يَنْبَغِي لَهُمْ وَمَا يَسْتَطِيعُونَ ﴿٢١١﴾ إِنَّهُمْ عَنِ السَّمْعِ لَمَعْزُولُونَ ﴿٢١٢﴾

26 **Şuara**/210. Onu (Kur'anı) şeytanlar indirmemiştir. 211. Bu onlara düşmez; zaten buna güçleri de yetmez. 212. Doğrusu, onlar (vahyi) dinlemekten uzak tutulmuşlardır.

فَلَمَّا أَتَاهَا نُودِيَ مِنْ شَاطِئِ الْوَادِ الْأَيْمَنِ فِي الْبُقْعَةِ الْمُبَارَكَةِ مِنَ الشَّجَرَةِ أَنْ يَا مُوسَىٰ إِنِّي أَنَا اللَّهُ رَبُّ

28 **Kasas**/30-31. Oraya gelince, kutlu yerdeki vâdinin sağ yanındaki ağaç cihetinden Mûsa'ya: "Ey Mûsa! Şüphesiz Ben alemlerin Rabbi olan Allah'ım. Deyneğini at" diye

[159] Bu ayetler çok yaygın olarak bu şekilde anlaşılmaktadır; bu nedenle biz de bu yaygın ve muhtemel anlamı verdik. Fakat az sayıda müfessir tarafından dikkat çekilen bir diğer muhtemel anlama göre, bu ayetlerde, Hz. Peygamber'e vahiy alırken unutma endişesiyle dilini oynatmaması değil, hesap günü mazeretlerini saymak için konuşmaya yeltenmemesi, zira hesabı görmenin Allah'a ait bir iş olduğu, onun ise sessizce izlemekle yetinmesi gerektiği söylenmektedir. Metinsel bağlam da bu anlamı daha uygun kılmaktadır.

[160] Anlaşılan Cebrail getirdiği vahyi Hz. Muhammed'e iletir iletmez, Peygamberimiz büyük bir korku ve sorumluluk duygusuyla, hemen tekrar ederek ezberlemeye çalışıyordu. Halbuki, ayetin sonunda tavsiye edilen duadan da anlaşılacağı gibi, Allah'ın istediği, vahyedilenin önce şuurda iyice anlaşılması, kavranması ve sonra da tam olarak hafızaya yerleştirilmesidir.

الْعَالَمِينَ ﴿٣٠﴾ وَأَنْ أَلْقِ عَصَاكَ فَلَمَّا رَآهَا تَهْتَزُّ كَأَنَّهَا جَانٌّ وَلَّى مُدْبِرًا وَلَمْ يُعَقِّبْ يَا مُوسَى أَقْبِلْ وَلَا تَخَفْ إِنَّكَ مِنَ الْآمِنِينَ ﴿٣١﴾ اسْلُكْ يَدَكَ فِي جَيْبِكَ تَخْرُجْ بَيْضَاءَ مِنْ غَيْرِ سُوءٍ وَاضْمُمْ إِلَيْكَ جَنَاحَكَ مِنَ الرَّهْبِ فَذَانِكَ بُرْهَانَانِ مِنْ رَبِّكَ إِلَى فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ ﴿٣٢﴾

seslenildi.[161] Mûsa, (deyneğin) yılan gibi hareketler yaptığını görünce, dönüp arkasına bakmadan kaçtı. "Ey Mûsa! Dön gel; korkma; şüphesiz güvende olanlardansın" (denildi). 32. "Elini koynuna koy; lekesiz, bembeyaz çıksın. Ellerini koltuk altına çek, korkun kalmasın. Bu ikisi Firavun ve ileri gelenlerine karşı Rabbinin iki delilidir. Doğrusu onlar yoldan çıkmış bir toplumdur".

وَلَقَدْ وَصَّلْنَا لَهُمُ الْقَوْلَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٥١﴾

28 **Kasas**/51. Düşünsünler diye, Biz vahyi onlara ardarda yetiştirdik.

وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي وَمَا أُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٨٥﴾

17 **İsra**/85. (Ey Muhammed!) Sana Ruh'un ne olduğunu soruyorlar. De ki: "Ruh Rabbimin işidir. Size (bu konuda) az bir bilgi verilmiştir".[162]

وَإِذَا تُتْلَى عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا ائْتِ بِقُرْآنٍ غَيْرِ هَذَا أَوْ بَدِّلْهُ قُلْ مَا يَكُونُ لِي أَنْ أُبَدِّلَهُ مِنْ تِلْقَاءِ نَفْسِي إِنْ أَتَّبِعُ إِلَّا مَا يُوحَى إِلَيَّ إِنِّي أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٥﴾ قُلْ لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا تَلَوْتُهُ عَلَيْكُمْ وَلَا أَدْرَاكُمْ بِهِ فَقَدْ لَبِثْتُ فِيكُمْ عُمُرًا مِنْ قَبْلِهِ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٦﴾

10 **Yunus**/15. (Ey Muhammed!) Ayetlerimiz, onlara açık açık okunduğu zaman Bize kavuşmayı ummayanlar (sana): "Bundan başka bir Kur'an getir veya bunu değiştir" dediler. Sen de ki: "Onu kendiliğimden değiştiremem. Ben ancak bana vahyolunana uyarım. Rabbime karşı gelecek olursam, büyük bir günün azabından korkarım". 16. De ki: "Allah dileseydi, onu size ne ben okurdum, ne de size bildirilirdi. Nitekim daha önce yıllarca aranızda bulundum. Aklınızı kullanmıyor musunuz?"

وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ إِذْ قَالُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ عَلَى بَشَرٍ مِنْ شَيْءٍ قُلْ مَنْ أَنْزَلَ الْكِتَابَ الَّذِي جَاءَ بِهِ مُوسَى نُورًا وَهُدًى لِلنَّاسِ تَجْعَلُونَهُ قَرَاطِيسَ تُبْدُونَهَا وَتُخْفُونَ كَثِيرًا وَعُلِّمْتُمْ مَا لَمْ

6 **En'am**/91. "Allah hiçbir insana bir şey indirmedi" demekle Allah'ı gereği gibi değerlendiremediler. De ki: "Mûsa'nın insanlara aydınlık ve rehber olarak getirdiği –ki siz onu kağıtlara yazıp bir kısmını gösteriyor ve bir çoğunu gizliyorsunuz– ve atalarınızın ve sizin bilmediğiniz şeylerin

[161] 42 Şura/51'de Allah'ın peygamberlerle nasıl konuştuğu (vahyin biçimleri) öğretilmektedir. Bunlardan birisi de, Allah'ın peygamberiyle bir perde arkasından konuşmasıdır. Musa'ya bir ağaç cihetinden seslenilmesi, vahyin bu türüne bir örnektir.

[162] Kur'anda 'ruh' nitelemesi vahiy meleği Cebrail için yapılır: *er-rûhu'l-emîn* (26 Şuara/193), *rûhu'l-kuds* (2 Bakara/87) ve bizzat *er-rûh*. Bu ayetin geçtiği bağlamda ana tema Kur'anla ilgili olduğu için, burada sorulan 'ruh'un Cebrail olması kuvvetle muhtemel ama vahiyle ilişkili olduğu kesindir. Bellu Araplar 'can'a da 'ruh' diyorlardı, ama Kur'an'da bu anlamda kullanılmamıştır. Allah insanı yaratırken ona kendi 'ruh'undan (15 Hicr/29, 38 Sad/72) üflemiştir, fakat Allah'ın ruhunun bazı İslam filozoflarındaki, bedenden ayrı varlığa sahip bulunan 'insan ruhu' olmadığı kesindir.

KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ

تَعْلَمُوٓا أَنتُمْ وَلَآ ءَابَآؤُكُمْ قُلِ ٱللَّهُ ثُمَّ ذَرْهُمْ فِى خَوْضِهِمْ يَلْعَبُونَ ﴿٩١﴾

size öğretildiği Kitab'ı indiren kimdir?" De ki: "Allah'tır". Sonra onları, daldıkları çıkmaz tartışmalarda bırak oyalansınlar.[163]

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ ٱفْتَرَىٰ عَلَى ٱللَّهِ كَذِبًا أَوْ قَالَ أُوحِىَ إِلَىَّ وَلَمْ يُوحَ إِلَيْهِ شَىْءٌ وَمَن قَالَ سَأُنزِلُ مِثْلَ مَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ وَلَوْ تَرَىٰٓ إِذِ ٱلظَّٰلِمُونَ فِى غَمَرَٰتِ ٱلْمَوْتِ وَٱلْمَلَٰٓئِكَةُ بَاسِطُوٓا۟ أَيْدِيهِمْ أَخْرِجُوٓا۟ أَنفُسَكُمُ ٱلْيَوْمَ تُجْزَوْنَ عَذَابَ ٱلْهُونِ بِمَا كُنتُمْ تَقُولُونَ عَلَى ٱللَّهِ غَيْرَ ٱلْحَقِّ وَكُنتُمْ عَنْ ءَايَٰتِهِۦ تَسْتَكْبِرُونَ ﴿٩٣﴾

6 **En'am**/93. Allah'a karşı yalan uydurandan veya kendisine bir şey vahyolunmamışken "Bana vahyolundu" diyenden ve: "Allah'ın indirdiği gibi ben de indiririm" diyenden daha zalim kimdir? Ölüm sancıları çekerken, meleklerin ellerini uzatıp kendilerine: "Canlarınızı çıkarıp verin! Allah'a karşı gerçek dışı konuşmanızdan, O'nun âyetlerine büyüklük taslayıp durmanızdan ötürü, bugün alçaltıcı bir azapla cezalandırılacaksınız" dediklerinde bu zalimlerin hâlini bir görsen!

رَفِيعُ ٱلدَّرَجَٰتِ ذُو ٱلْعَرْشِ يُلْقِى ٱلرُّوحَ مِنْ أَمْرِهِۦ عَلَىٰ مَن يَشَآءُ مِنْ عِبَادِهِۦ لِيُنذِرَ يَوْمَ ٱلتَّلَاقِ ﴿١٥﴾

40 **Mu'min**/15. Mertebeleri yükselten, arşın sahibi (Allah), buluşma gününe karşı uyarması için, kendi işi olan Ruh'u kullarından dilediğine indirir.

حٰمٓ ﴿١﴾ عٓسٓقٓ ﴿٢﴾ كَذَٰلِكَ يُوحِىٓ إِلَيْكَ وَإِلَى ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِكَ ٱللَّهُ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ ﴿٣﴾

42 **Şura**/1. Hâ, Mîm. 2. Ayn, Sîn, Kâf. 3. (Ey Muhammed!) Üstün ve Bilge (olan Allah), sana da, senden öncekilere de işte böyle vahyeder.

وَمَا كَانَ لِبَشَرٍ أَن يُكَلِّمَهُ ٱللَّهُ إِلَّا وَحْيًا أَوْ مِن وَرَآئِ حِجَابٍ أَوْ يُرْسِلَ رَسُولًا فَيُوحِىَ بِإِذْنِهِۦ مَا يَشَآءُ إِنَّهُۥ عَلِىٌّ حَكِيمٌ ﴿٥١﴾

42 **Şura**/51. Allah bir insanla ancak vahiy suretiyle veya perde arkasından konuşur, yahut bir elçi gönderip, izniyle dilediğini vahyeder. Doğrusu, O yücedir, bilgedir.

قُلْ نَزَّلَهُۥ رُوحُ ٱلْقُدُسِ مِن رَّبِّكَ بِٱلْحَقِّ لِيُثَبِّتَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَهُدًى وَبُشْرَىٰ لِلْمُسْلِمِينَ ﴿١٠٢﴾ وَلَقَدْ نَعْلَمُ أَنَّهُمْ يَقُولُونَ إِنَّمَا يُعَلِّمُهُۥ بَشَرٌ لِّسَانُ ٱلَّذِى يُلْحِدُونَ إِلَيْهِ أَعْجَمِىٌّ وَهَٰذَا لِسَانٌ عَرَبِىٌّ مُّبِينٌ ﴿١٠٣﴾

16 **Nahl**/102. (Ey Muhammed!) De ki: "Kur'an'ı, inananları pekiştirmek ve Müslümanlar'a rehber ve müjde olmak üzere Rabbinin katından hak ile Kutsal Ruh[164] indirmiştir. 103. Onların: "Ona (Muhammed'e) bir insan öğretiyor" dediklerini biliyoruz. İma ettiklerinin dili yabancıdır; oysa bu (Kur'an) düpedüz Arapça'dır[165].

[163] Hz. Muhammed'e vahiy gelmeye başlayınca, müşrikler bu konuda Yahudiler'i otorite kabul ettikleri için durumu onlara sordular. Onlar da ayette yer verilen birinci cümledeki cevabı verdiler. Burada Kur'an onların salt inat, kin ve kıskançlıktan kaynaklanan bu cevaplarına bizzat 'Tevrat'ı delil getirerek karşılık vermektedir.

[164] Yani vahiy meleği Cebrail. Cebrail, meleklerin insanlarda bulunan zaaflardan uzak olduğunu vurgulamak için böyle nitelenmiştir. O Allah'tan aldığı vahyi, olduğu gibi Hz. Muhammed'e iletmiştir.

[165] Bu kişinin kim olduğuna dair tefsirlerde bir çok isim vardır. Fakat ortak özellikleri yabancı kökenli oluşlarıdır. Mekkeli müşrikler, Hz. Muhammed'in Tevrat ve İncil okuyan bir insanla ilişki kurmasını veya bir iki defa konuşmasını, ona iftira atmak için basitçe kullanmaya kalkışmışlardı.

وَلَوْ تَقَوَّلَ عَلَيْنَا بَعْضَ الْأَقَاوِيلِ ﴿٤٤﴾ لَأَخَذْنَا مِنْهُ
بِالْيَمِينِ ﴿٤٥﴾ ثُمَّ لَقَطَعْنَا مِنْهُ الْوَتِينَ ﴿٤٦﴾ فَمَا
مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ عَنْهُ حَاجِزِينَ ﴿٤٧﴾

69 **Hakka**/44-47. Eğer (Muhammed) Bize (kendi uydurduğu) birtakım sözler isnad etseydi, Biz onu kuvvetle yakalardık, sonra onun şah damarını koparırdık; hiçbiriniz de onu koruyamazdınız.

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ وَلَا نَبِيٍّ إِلَّا إِذَا
تَمَنَّى أَلْقَى الشَّيْطَانُ فِي أُمْنِيَّتِهِ فَيَنْسَخُ اللَّهُ مَا يُلْقِي
الشَّيْطَانُ ثُمَّ يُحْكِمُ اللَّهُ آيَاتِهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ
﴿٥٢﴾ لِيَجْعَلَ مَا يُلْقِي الشَّيْطَانُ فِتْنَةً لِلَّذِينَ فِي
قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ وَالْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ وَإِنَّ الظَّالِمِينَ لَفِي
شِقَاقٍ بَعِيدٍ ﴿٥٣﴾ وَلِيَعْلَمَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ أَنَّهُ
الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَيُؤْمِنُوا بِهِ فَتُخْبِتَ لَهُ قُلُوبُهُمْ وَإِنَّ
اللَّهَ لَهَادِ الَّذِينَ آمَنُوا إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٥٤﴾

22 **Hac**/52. (Ey Muhammed!) Senden önce gönderdiğimiz hiçbir elçi ve peygamber yoktur ki, bir şeyi arzuladığı zaman, Şeytan onun arzusuna (kendinden bir şey) katmamış olsun. Allah, Şeytan'ın kattığını giderir, sonra Allah kendi âyetlerini sağlamlaştırır. Allah Bilgin'dir, Bilge'dir. 53-54. Bu, Allah'ın Şeytan'ın kattığı şeyi, kalplerinde hastalık bulunan ve kalpleri kaskatı olan kimseleri sınamaya vasıta kılması –zâlimler şüphesiz derin bir ayrılık içindedirler– ve kendilerine ilim verilenlerin Kur'an'ın Rabbinden bir gerçek olduğunu bilip ona inanmaları ve gönüllerini ona bağlamaları içindir. Allah inananları şüphesiz doğru yola eriştirecektir.[166]

3. Kitaplar

Kutsal kitaplar, Allah'ın peygamberlerine vahyettiği buyrukları içeren belgelerdir. Sözlü kültürün ve mitolojik düşüncenin egemen olduğu eski çağlarda bu buyruklar korunamamıştır. Eski ve Yeni Ahit (Kitab-ı Mukaddes) çalışmalarının ortaya koyduğu üzere, bu kitaplara insan sözü ve mitoloji karışmıştır; fakat bu kitaplar, içinde ilahi vahiy unsurlarının da bulunduğu kitaplardır. Kur'an ise, korunmuşluğu, tarihsel ve bilimsel olarak kesinleşmiş yegâne vahiy metnidir. Bu bölümde genel olarak kitaplardan, özel olarak da Tevrat, İncil ve Kur'an'dan bahseden pasajlara yer verilmektedir.

a) Aslî Kitap (el-Kitâb)

Kur'an'da tahlil ve tasnif edilmesi en zor ifadelerden birisi de *kitâb* kelimesidir. Çünkü bu kelime, birbirine yakın ama farklı birçok anlamda kullanılmıştır. 'Ana Kitap' veya 'Levh-i Mahfuz' Allah'ın sonsuz ilmini sembolize eder. Fakat *el-kitâb* tabiri, son vahiy olan Kur'an'ı ifade ettiği gibi, tarih boyunca peygamberlere indirilen bütün vahiyleri de ifade eder. "Sonra Kitab'a kullarımız arasından seçtiklerimizi varis kıldık" (35 Fatır/32) ayetinde olduğu gibi... *el-kitâb,* çoğu kez bütün kitapların vahyedildiği kaynağı ifade etmektedir. Aşağıdaki pasajların yanısıra, peygambere (hikmetle birlikte) verildiği belirtilen kitap da bu 'Aslî Kitab'dır.

[166] Bu pasaj, dinin tek kaynağının vahiy olduğunu öğretmektedir. Vahyin menşei ise, tamamen ve doğrudan doğruya Allah'tır. Vahyi alan peygamber'in de, din üzerine kişisel düşünceleri olabilir, ancak bu düşünceler beşeri olduğu için yanılgıya (Şeytan'ın müdahalesine) açıktır. Bu yüzden, Allah tarafından teyid edilmedikçe, peygamberlerin görüşleri vahiy olarak değerlendirilemez.

KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ

بَلْ هُوَ قُرْآنٌ مَجِيدٌ ﴿٢١﴾ فِي لَوْحٍ مَحْفُوظٍ ﴿٢٢﴾

85 **Buruc**/21-22. (Ey Muhammed!) Bu (Kur'an), korunmuş bir levhada[167] bulunan şanlı bir okumadır.

إِنَّهُ لَقُرْآنٌ كَرِيمٌ ﴿٧٧﴾ فِي كِتَابٍ مَكْنُونٍ ﴿٧٨﴾ لَا يَمَسُّهُ إِلَّا الْمُطَهَّرُونَ ﴿٧٩﴾ تَنْزِيلٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٨٠﴾

56 **Vakıa**/77-80. Bu, sadece arındırılmış olanların dokunabileceği,[168] saklı bir Kitap'ta bulunan değerli bir Kur'an'dır ve âlemlerin Rabbi tarafından indirilmiştir.

طسٓ تِلْكَ آيَاتُ الْقُرْآنِ وَكِتَابٍ مُبِينٍ ﴿١﴾

27 **Neml**/1. Tâ, Sîn. Bunlar Kur'an'ın ve apaçık bir Kitab'ın âyetleridir.[169]

طسٓمٓ ﴿١﴾ تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ ﴿٢﴾

28 **Kasas**/1-2. Tâ, Sîn, Mîm. Bunlar apaçık bir Kitab'ın âyetleridir.

الٓرٰ تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْحَكِيمِ ﴿١﴾

10 **Yunus**/1. Elif, Lâm, Râ. İşte bunlar, hikmetli Kitab'ın âyetleridir.

وَمَا كَانَ هَذَا الْقُرْآنُ أَنْ يُفْتَرَى مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَكِنْ تَصْدِيقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصِيلَ الْكِتَابِ لَا رَيْبَ فِيهِ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٣٧﴾

10 **Yunus**/37. Bu Kur'an, Allah'tan başkası tarafından ortaya konacak bir şey değildir. O, ancak kendinden öncekinin doğrulanması ve Kitab'ın açıklanmasıdır; onda şüphe yoktur ve o alemlerin Rabbi katındandır.

الٓرٰ تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ ﴿١﴾

12 **Yusuf**/1. Elif, Lâm, Râ. Bunlar apaçık Kitab'ın âyetleridir.

الٓرٰ تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ وَقُرْآنٍ مُبِينٍ ﴿١﴾

15 **Hicr**/1. Elif, Lâm, Râ. Bunlar Kitab'ın ve apaçık Kur'an'ın âyetleridir.

وَإِنَّهُ فِي أُمِّ الْكِتَابِ لَدَيْنَا لَعَلِيٌّ حَكِيمٌ ﴿٤﴾

43 **Zuhruf**/4. Şüphesiz o (Kur'an), Bizim katımızdaki Ana Kitap'tadır; yüce ve hikmetlidir.

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَلَا تَكُنْ فِي مِرْيَةٍ مِنْ لِقَائِهِ وَجَعَلْنَاهُ هُدًى لِبَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿٢٣﴾

32 **Secde**/23. Biz Mûsa'ya Kitab'ı verdik. (Ey Muhammed!) Sakın ona kavuşmaktan şüphe etme.[170] Onu İsrailoğulları'na da doğruluk rehberi kıldık.

---

[167] Kur'an'ın da yazılı bulunduğu yer olarak zikredilen 'korunmuş (bir) levha' (*levh mahfûz*) ve 'saklı Kitap' (*kitâb meknûn*) gibi ifadeler, vahyin cinlerin tasallutundan korunmuşluğunu anlatmaya yönelik sembolik ifadeler olmakla birlikte, aynı zamanda, vahyolunan kitapların müşterek kaynağına atıfta bulunmaktadır.

[168] Buradaki "arındırılmış/arınmış olanlar" meleklerdir. Bu ifadeyle, gayb haberlerine ve vahye cinlerin ve şeytanların ulaşamayacağı ve bir müdahalede bulunamayacağı vurgulanmaktadır. Bu ayetten, Kur'an'a abdestsiz dokunulamayacağı hükmünü çıkarmak, ancak ayetin kasdının ne olabileceğinin soruşturulmamasından kaynaklanmaktadır.

[169] Bu ayet, Kur'an'da 'Kitab' tabirinin kullanımıyla ilgili çok önemli ipuçları içermektedir. Çoğu kez Kur'an için kullanılan *kitab* ifadesi burada, Kur'an'ın ve daha önce vahyedilen kitapların hepsinin özünü içeren, Allah katındaki 'Aslî Kitab'a işaret etmektedir.

[170] Bu cümleye farklı anlamlar vermek mümkündür: "... Musa'nın onu almış olmasından şüphe etme" veya ara cümle olarak "... Allah'a kavuşacağından şüphe etme". Ancak gerek metinsel bağlam,

وَإِذْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَالْفُرْقَانَ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿٥٣﴾

2 **Bakara**/53. Doğru yola giresiniz diye, Mûsa'ya Kitab'ı[171] ve (doğruyu yanlışı) ayırabilme gücü vermiştik.

الٓمٓرٰ تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ وَالَّذِي أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ الْحَقُّ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لاَ يُؤْمِنُونَ ﴿١﴾

13 **Ra'd**/1. Elif, Lâm, Mîm, Râ. İşte bunlar Kitab'ın âyetleridir. Rabbinden sana indirilen gerçektir. Fakat, insanların çoğu inanmazlar.

b) Kur'an'dan Önce Vahyedilen Kitaplar

إِنَّ هَذَا لَفِي الصُّحُفِ الْأُولَى ﴿١٨﴾ صُحُفِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى ﴿١٩﴾

87 **A'la**/18-19. Bu (hükümler), ilk sahifelerde, İbrâhim ve Mûsa'nın sahifelerinde de vardır.

أَمْ لَمْ يُنَبَّأْ بِمَا فِي صُحُفِ مُوسَى ﴿٣٦﴾ وَإِبْرَاهِيمَ الَّذِي وَفَّى ﴿٣٧﴾

53 **Necm**/36-37. Yoksa, Musa'nın ve sözünü yerine getiren İbrahim'in sahifelerinde olanlar, ona bildirilmedi mi?

وَقَالُوا لَوْلاَ يَأْتِينَا بِآيَةٍ مِنْ رَبِّهِ أَوَلَمْ تَأْتِهِمْ بَيِّنَةُ مَا فِي الصُّحُفِ الْأُولَى ﴿١٣٣﴾

20 **Taha**/133. "(Muhammed) Rabbinden bize bir mucize getirseydi ya" dediler. Onlara, önceki kitaplarda bulunan belgeler gelmedi mi?

وَإِنَّهُ لَفِي زُبُرِ الْأَوَّلِينَ ﴿١٩٦﴾

26 **Şuara**/196. Bu (Kur'an'ın anlattığı şey) daha öncekilerin kitaplarında da vardır.

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ مِنْ بَعْدِ مَا أَهْلَكْنَا الْقُرُونَ الْأُولَى بَصَائِرَ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَرَحْمَةً لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٤٣﴾

28 **Kasas**/43. Biz, ilk nesilleri yok ettikten sonra, öğüt alsınlar diye insanlar için açık deliller, rehber ve rahmet olarak Mûsa'ya Kitab'ı verdik.

وَرَبُّكَ أَعْلَمُ بِمَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَقَدْ فَضَّلْنَا بَعْضَ النَّبِيِّينَ عَلَى بَعْضٍ وَآتَيْنَا دَاوُودَ زَبُورًا ﴿٥٥﴾

17 **İsra**/55. Göklerde ve yerde olanları en iyi Rabbin bilir. Peygamberlerin kimine kiminden fazla iyilikte bulunduk ve Davud'a Zebur'u verdik.

---

gerekse Hz. Peygamber'in Hz. Musa'ya Kitab'ın ulaşıp ulaşmadığı konusunda bir kuşku beslemiş olmasının ihtimal dışı olması, yukarıda tercih ettiğimiz anlamı desteklemektedir.

[171] Buradaki *el-kitâb* hemen bütün tefsirlerde 'Tevrat' olarak açıklanmıştır. Hâlbuki, Kur'an'ın hiçbir ayetinde Hz. Musa'ya Tevrat'ın verildiği belirtilmemektedir. Hz. Musa'ya kitap verildiğini bildiren onalb ayette de Tevrat lafzı geçmez. Tevrat'ın Hz. Musa'ya verilmiş bir kitap olduğuna dair Kur'an'da en ufak bir ipucu yoktur. Tevrat, bütün Benî İsrail peygamberlerine indirilmiş vahiylerin genel adıdır. Hz. Musa'ya verilen kitap, Tevrat'ın bir bölümüdür, fakat bütünüyle Tevrat'ın kendisi değildir.

KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَاخْتُلِفَ فِيهِ وَلَوْلاَ كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِن رَّبِّكَ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ وَإِنَّهُمْ لَفِي شَكٍّ مِّنْهُ مُرِيبٍ ﴿١١٠﴾

11 **Hud**/110. Musa'ya Kitab'ı vermiştik de onda ayrılığa düşülmüştü. Rabbinin verilmiş bir sözü olmasaydı, aralarında hükmedilmiş olurdu. Doğrusu onlar, onun hakkında kuşku verici bir şüphe içindedirler.

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْهُدَى وَأَوْرَثْنَا بَنِي إِسْرَآئِيلَ الْكِتَابَ ﴿٥٣﴾ هُدًى وَذِكْرَى لأُولِي الأَلْبَابِ ﴿٥٤﴾

40 **Mu'min**/53-54. Biz Mûsa'ya doğruluk rehberi verdik ve, akıl sahipleri için bir ögüt ve doğruluk rehberi olan Kitab'a ve Tevrat'a İsrâiloğulları'nı vâris kıldık.

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَاخْتُلِفَ فِيهِ وَلَوْلاَ كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِن رَّبِّكَ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ وَإِنَّهُمْ لَفِي شَكٍّ مِّنْهُ مُرِيبٍ ﴿٤٥﴾

41 **Fussilet**/45. Musa'ya Kitab'ı vermiştik de onda ayrılığa düşmüşlerdi. Rabbinin verilmiş bir sözü olmasaydı, aralarında hükmedilmiş olurdu. Doğrusu onlar, onun hakkında kuşku verici bir şüphe içindedirler.

وَلَقَدْ آتَيْنَا بَنِي إِسْرَآئِيلَ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿١٦﴾ وَآتَيْنَاهُمْ بَيِّنَاتٍ مِنَ الأَمْرِ فَمَا اخْتَلَفُوا إِلاَّ مِن بَعْدِ مَا جَآءَهُمُ الْعِلْمُ بَغْيًا بَيْنَهُمْ إِنَّ رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿١٧﴾ ثُمَّ جَعَلْنَاكَ عَلَى شَرِيعَةٍ مِنَ الأَمْرِ فَاتَّبِعْهَا وَلاَ تَتَّبِعْ أَهْوَآءَ الَّذِينَ لاَ يَعْلَمُونَ ﴿١٨﴾

45 **Casiye**/16. Biz İsrailoğulları'na Kitab'ı, hükümranlığı ve peygamberliği verdik; onları temiz şeylerle rızıklandırdık; onlara (bütün) insanlardan fazla iyilikte bulunduk. 17. İşler konusunda onlara açık belgeler verdik; ancak, onlar kendilerine ilim geldikten sonra aralarında (doğan) çekememezlikten dolayı ayrılığa düştüler. (Ey Muhammed!) Rabbin, kıyâmet günü, ayrılığa düştükleri şeyler hakkında aralarında hükmedecektir. 18. Sonra, seni de bu işler konusunda bir şeriat sahibi kıldık, ona uy; bilmeyenlerin hevalarına uyma.

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى وَهَارُونَ الْفُرْقَانَ وَضِيَآءً وَذِكْرًا لِلْمُتَّقِينَ ﴿٤٨﴾

21 **Enbiya**/48. Biz Mûsa'ya ve Hârun'a (doğruyu yanlışı) ayıran (Kitab)ı, sakınanlar için bir ışık ve öğüt olarak verdik.

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ ﴿٤٩﴾

23 **Mu'minun**/49. Mûsa'ya Kitab'ı, onlar doğru yola girsinler diye vermiştik.

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَلاَ تَكُنْ فِي مِرْيَةٍ مِّن لِّقَآئِهِ وَجَعَلْنَاهُ هُدًى لِّبَنِي إِسْرَآئِيلَ ﴿٢٣﴾

32 **Secde**/23. Biz Mûsa'ya Kitab'ı verdik. (Ey Muhammed!) Sakın ona kavuşmaktan şüphe etme. Onu İsrailoğulları'na da doğruluk rehberi kıldık.

فَإِن كَذَّبُوكَ فَقَدْ كُذِّبَ رُسُلٌ مِّن قَبْلِكَ جَآءُوا بِالْبَيِّنَاتِ وَالزُّبُرِ وَالْكِتَابِ الْمُنِيرِ ﴿١٨٤﴾

3 **Al-i İmran**/184. Ey Muhammed! Eğer seni yalancı sayıyorlarsa, senden önce açık belgeler, sayfalar ve aydınlatıcı Kitab'ı getiren elçiler de yalanlanmışlardı.

إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ وَالنَّبِيِّينَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَوْحَيْنَا إِلَى إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَعِيسَى وَأَيُّوبَ وَيُونُسَ وَهَارُونَ وَسُلَيْمَانَ وَآتَيْنَا دَاوُودَ زَبُورًا ﴿١٦٣﴾

4 **Nisa**/163. Ey Muhammed! Biz, Nûh'a ve ondan sonraki peygamberlere vahyettiğimiz gibi, sana da vahyettik. İbrahim'e, İsmâil'e, İshâk'a, Yâkub'a, (İsrailî) boylara, Îsa'ya, Eyyûb'a, Yunus'a, Hârun'a ve Süleyman'a da vahyettik –Dâvud'a da Zebur'u vermiştik–.

وَإِذْ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ التَّوْرَاةِ وَمُبَشِّرًا بِرَسُولٍ يَأْتِي مِنْ بَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدُ فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا هَذَا سِحْرٌ مُبِينٌ ﴿٦﴾

61 **Saf**/6. Meryem oğlu İsa: "Ey İsrailoğulları! Ben, benden önce gelmiş olan Tevrat'ı doğrulayan, benden sonra gelecek ve adı Ahmed olacak bir elçiyi müjdeleyen, Allah'ın size gönderilmiş bir elçisiyim" demişti. Ama o (Muhammed) kendilerine açık belgelerle geldiği zaman: "Bu apaçık bir büyüdür" dediler.

وَكَيْفَ يُحَكِّمُونَكَ وَعِنْدَهُمُ التَّوْرَاةُ فِيهَا حُكْمُ اللَّهِ ثُمَّ يَتَوَلَّوْنَ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَمَا أُولَئِكَ بِالْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٣﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا التَّوْرَاةَ فِيهَا هُدًى وَنُورٌ يَحْكُمُ بِهَا النَّبِيُّونَ الَّذِينَ أَسْلَمُوا لِلَّذِينَ هَادُوا وَالرَّبَّانِيُّونَ وَالْأَحْبَارُ بِمَا اسْتُحْفِظُوا مِنْ كِتَابِ اللَّهِ وَكَانُوا عَلَيْهِ شُهَدَاءَ فَلَا تَخْشَوُا النَّاسَ وَاخْشَوْنِ وَلَا تَشْتَرُوا بِآيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلًا وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ ﴿٤٤﴾ وَكَتَبْنَا عَلَيْهِمْ فِيهَا أَنَّ النَّفْسَ بِالنَّفْسِ وَالْعَيْنَ بِالْعَيْنِ وَالْأَنْفَ بِالْأَنْفِ وَالْأُذُنَ بِالْأُذُنِ وَالسِّنَّ بِالسِّنِّ وَالْجُرُوحَ قِصَاصٌ فَمَنْ تَصَدَّقَ بِهِ فَهُوَ كَفَّارَةٌ لَهُ وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٤٥﴾ وَقَفَّيْنَا عَلَى آثَارِهِمْ بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرَاةِ وَآتَيْنَاهُ الْإِنْجِيلَ فِيهِ هُدًى وَنُورٌ وَمُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرَاةِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةً لِلْمُتَّقِينَ ﴿٤٦﴾ وَلْيَحْكُمْ أَهْلُ الْإِنْجِيلِ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فِيهِ وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٤٧﴾

5 **Maide**/43. Allah'ın hükmünün bulunduğu Tevrat[172] yanlarında iken nasıl seni hakem yapar, sonra da ondan vazgeçerler. Bunlar inanıyor değiller. 44. İçinde rehberlik ve ışık olan Tevrat'ı Biz indirdik. Kendini (Allah'a) teslim etmiş peygamberler, Hahamlar ve bilginler –Allah'ın Kitabı'nı korumakla görevlendirildikleri ve onun gözetleyicisi oldukları için– Yahudîler'e Tevrat'la hüküm verirlerdi. Artık insanlardan korkmayın, Benden korkun; âyetlerimi pek az bir değere satmayın! Kim Allah'ın indirdiği ile hüküm vermezse, işte onlar inkârcılardır. 45. Tevrat'ta onlara, cana karşı can, göze karşı göz, buruna karşı burun, kulağa karşı kulak, dişe karşı diş ve yaralara karşılık ödeşme yazdık. Kim onu bağışlarsa, kendi günahına örtü olur. Kim Allah'ın indirdiği ile hüküm vermezse, işte onlar zalimlerdir. 46. Onların izleri üzerine, önünde bulunan Tevrat'ı doğrulamak üzere Meryem oğlu Îsa'yı gönderdik. Ona içinde yol gösterici ve ışık bulunan önündeki Tevrat'ı doğrulayan, (Allah'a karşı) saygılı olanlara yol gösteren ve öğüt olan İncil'i verdik. 47. İncil sahipleri Allah'ın onda indirdiği ile hüküm versinler. Kim Allah'ın indirdiği ile hüküm vermezse, işte onlar yoldan çıkanlardır.

[172] Gerek buradaki gerek diğer ayetlerdeki Tevrat, bütün Benî İsrail peygamberlerine verilmiş olan vahiyleri içeren kitaptır. Kur'an'daki Tevrat lafzıyla, sadece Hz. Musa'ya verilen kitap kastedilmemektedir.

KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ

KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ

c) Kur'an

Kur'an'da en çok bahsı geçen konulardan birisi de Kur'an'ın kendisidir. Kur'an'ın sözeden pasajları çok farklı şekillerde tasnif etmek mümkündür. Biz, tekrara en az yer açacağını ve Kur'an'ın tanınmasına katkıda bulunacağını düşündüğümüz bir tasnife yer verdik.

ca) Genel Olarak Kur'an ve Hz. Peygamber'e İndirilişi

سَنُقْرِئُكَ فَلَا تَنسَىٰ ﴿٦﴾ إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ إِنَّهُ يَعْلَمُ الْجَهْرَ وَمَا يَخْفَىٰ ﴿٧﴾ وَنُيَسِّرُكَ لِلْيُسْرَىٰ ﴿٨﴾

87 A'la/6. (Ey Muhammed!) Sana (Kur'an'ı) Biz okutacağız ve Allah'ın dilediğinden başkasını asla unutmayacaksın. 7. O, açığı da, gizli olanı da bilir. 8. Sana için kolay olsun diye (bu Kur'an'ı) kolaylaştıracağız.[174]

إِنَّا أَنزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ ﴿١﴾ وَمَا أَدْرَاكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ ﴿٢﴾ لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِّنْ أَلْفِ شَهْرٍ ﴿٣﴾

97 Kadir/1. Biz Kur'an'ı ölçüm gecesi[175] indirmişizdir.[176] 2. Ölçüm gecesinin ne olduğunu sen bilir misin? 3. Ölçüm gecesi bin aydan daha hayırlıdır.

الٓمٓصٓ ﴿١﴾ كِتَابٌ أُنزِلَ إِلَيْكَ فَلَا يَكُن فِي صَدْرِكَ حَرَجٌ مِّنْهُ لِتُنذِرَ بِهِ وَذِكْرَىٰ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٢﴾ اتَّبِعُوا مَا أُنزِلَ إِلَيْكُم مِّن رَّبِّكُمْ وَلَا تَتَّبِعُوا مِن دُونِهِ أَوْلِيَاءَ ۗ قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ ﴿٣﴾

7 A'raf/1. Elîf, Lâm, Mîm, Sâd. 2. (Ey Muhammed! Bu) kendisiyle uyarman ve inananlara öğüt olması için sana indirilen bir kitaptır. Bu yüzden gönlüne bir darlık gelmesin. 3. Rabbinizden size indirilene uyun ve O'ndan başka himayeciler edinmeyin. Ne kadar az öğüt alıyorsunuz!

تَنزِيلَ الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ ﴿٥﴾ لِتُنذِرَ قَوْمًا مَّا أُنذِرَ آبَاؤُهُمْ فَهُمْ غَافِلُونَ ﴿٦﴾

36 Yasin/5-6. (Bu,) babaları uyarılmayan bir kavmi uyarman için Üstün ve Merhametli olan (Allah)ın indirmesidir.

وَمَا عَلَّمْنَاهُ الشِّعْرَ وَمَا يَنبَغِي لَهُ ۚ إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ وَقُرْآنٌ مُّبِينٌ ﴿٦٩﴾ لِّيُنذِرَ مَن كَانَ حَيًّا وَيَحِقَّ الْقَوْلُ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٧٠﴾

36 Yasin/69. Biz ona (Muhammed'e) şiir öğretmedik, zaten bu ona yaraşmazdı. Bu bir öğüt ve apaçık bir Kur'an'dır. 70. Yaşayanları uyarsın ve verilen söz inkârcıların aleyhine gerçekleşsin diye...

---

[173] Buradaki istisnadan ("Allah'ın dilediğinden başkası..."), Allah'ın bazı ayetleri unutturduğu sonucu çıkarılamaz. İstisnayla vurgulamak istenen, Allah'ın mutlak gücüdür. Sözün gramer mantığı dışında bir de edebî yönü vardır.

[174] krş. 92 Leyl/7, 10.

[175] 'Ölçüm gecesi' anlamındaki *leyletu'l-kadr* ifadesinin 'Kadir Gecesi' şeklinde kavramlaşması daha sonraki dönemlere ait bir gelişmedir. Bu nedenle yukarıdaki ayeti "Biz Kur'an'ı Kadir Gecesi indirdik" şeklinde tercüme etmenin doğru olmayacağını düşündük. Ayrıca, bu ifadeye "değerli bir gece" şeklinde anlam verenler de vardır.

[176] Kur'an'ın hepsi bir anda inmediğine göre, burada sözü edilen 'indirme' –müfessirlerin de genel olarak kabul ettikleri gibi– Kur'an'ın indirilmeye başlaması anlamındadır.

تَبَارَكَ الَّذِي نَزَّلَ الْفُرْقَانَ عَلَى عَبْدِهِ لِيَكُونَ لِلْعَالَمِينَ
نَذِيرًا ﴿١﴾ الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ
كُلَّ شَيْءٍ فَقَدَّرَهُ تَقْدِيرًا ﴿٢﴾

25 Furkan/1-2. Göklerin ve yerin hükümranlığı kendisinin olan, çocuk edinmeyen, hükümranlıkta ortağı bulunmayan, her şeyi yaratıp bir ölçüye göre düzenleyen ve dünyaları uyarmak üzere kuluna (Muhammed'e) Furkân'ı indiren Allah yücelerin yücesidir.

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ هَذَا إِلَّا إِفْكٌ افْتَرَاهُ
عَلَيْهِ قَوْمٌ آخَرُونَ فَقَدْ جَاءُوا ظُلْمًا وَزُورًا ﴿٤﴾
وَقَالُوا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ اكْتَتَبَهَا فَهِيَ تُمْلَى عَلَيْهِ بُكْرَةً
وَأَصِيلًا ﴿٥﴾ قُلْ أَنْزَلَهُ الَّذِي يَعْلَمُ السِّرَّ فِي
السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٦﴾

25 Furkan/4. İnkâr edenler: "Bu Kur'an ancak onun (Muhammed'in) uydurduğu bir yalandır; başka bir topluluk da kendisine yardım etmiştir" dediler; böylece bir haksızlık ve iftira etmiş oldular. 5. "(Kur'an) öncekilerin masallarıdır; onları yazdırmış sabah akşam kendisine okunuyor" dediler. 6. (Ey Muhammed!) De ki: "Onu, göklerdeki ve yerdeki gizlilikleri bilen indirmiştir. O çok bağışlayıcı ve merhametlidir.

طسم ﴿١﴾ تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ ﴿٢﴾

26 Şuara/1. Tâ, Sîn, Mîm. 2. Bunlar apaçık bir Kitab'ın âyetleridir.

وَإِنَّكَ لَتُلَقَّى الْقُرْآنَ مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ عَلِيمٍ ﴿٦﴾

27 Neml/6. (Ey Muhammed!) Şüphesiz, sen Kur'an'ı Bilge ve Bilgin olan (Allah) katından almaktasın.

وَبِالْحَقِّ أَنْزَلْنَاهُ وَبِالْحَقِّ نَزَلَ وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا مُبَشِّرًا
وَنَذِيرًا ﴿١٠٥﴾ وَقُرْآنًا فَرَقْنَاهُ لِتَقْرَأَهُ عَلَى النَّاسِ عَلَى
مُكْثٍ وَنَزَّلْنَاهُ تَنْزِيلًا ﴿١٠٦﴾ قُلْ آمِنُوا بِهِ أَوْ لَا
تُؤْمِنُوا إِنَّ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ مِنْ قَبْلِهِ إِذَا يُتْلَى عَلَيْهِمْ
يَخِرُّونَ لِلْأَذْقَانِ سُجَّدًا ﴿١٠٧﴾

17 İsra/105. Kur'an'ı hak olarak indirdik ve o da hak olarak indi. (Ey Muhammed!) Seni yalnız müjdeci ve uyarıcı olarak gönderdik. 106. (Bu,) insanlara ağır ağır okuman için bölüm bölüm ayırdığımız ve parça parça indirdiğimiz bir Kur'an'dır. 107. "Ona (Kur'an'a) ister inanın, ister inanmayın" de. Ondan önce kendilerine ilim verilenlere okunduğu zaman, onlar çeneleri üzeri secdeye kapanırlar.

وَإِذَا تُتْلَى عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ
لِقَاءَنَا ائْتِ بِقُرْآنٍ غَيْرِ هَذَا أَوْ بَدِّلْهُ قُلْ مَا يَكُونُ
لِي أَنْ أُبَدِّلَهُ مِنْ تِلْقَاءِ نَفْسِي إِنْ أَتَّبِعُ إِلَّا مَا يُوحَى
إِلَيَّ إِنِّي أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ
﴿١٥﴾ قُلْ لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا تَلَوْتُهُ عَلَيْكُمْ وَلَا
أَدْرَاكُمْ بِهِ فَقَدْ لَبِثْتُ فِيكُمْ عُمُرًا مِنْ قَبْلِهِ أَفَلَا
تَعْقِلُونَ ﴿١٦﴾

10 Yunus/15. (Ey Muhammed!) Ayetlerimiz, onlara açık açık okunduğu zaman Bize kavuşmayı ummayanlar (sana): "Bundan başka bir Kur'an getir veya bunu değiştir" dediler. Sen de ki: "Onu kendiliğimden değiştiremem. Ben ancak bana vahyolunana uyarım. Rabbime karşı gelecek olursam, büyük bir günün azabından korkarım". 16. De ki: "Allah dileseydi, onu size ne ben okurdum, ne de size bildirilirdi. Nitekim daha önce yıllarca aranızda bulundum. Aklınızı kullanmıyor musunuz?"

وَمَا كَانَ هَذَا الْقُرْآنُ أَنْ يُفْتَرَى مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَكِنْ تَصْدِيقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصِيلَ الْكِتَابِ لَا رَيْبَ فِيهِ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٣٧﴾ أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِثْلِهِ وَادْعُوا مَنِ اسْتَطَعْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٣٨﴾ بَلْ كَذَّبُوا بِمَا لَمْ يُحِيطُوا بِعِلْمِهِ وَلَمَّا يَأْتِهِمْ تَأْوِيلُهُ كَذَلِكَ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ ﴿٣٩﴾ وَمِنْهُمْ مَنْ يُؤْمِنُ بِهِ وَمِنْهُمْ مَنْ لَا يُؤْمِنُ بِهِ وَرَبُّكَ أَعْلَمُ بِالْمُفْسِدِينَ ﴿٤٠﴾

10 **Yunus**/37. Bu Kur'an, Allah'tan başkası tarafından ortaya konacak bir şey değildir. O, ancak kendinden öncekinin doğrulanması ve Kitab'ın açıklanmasıdır; onda şüphe yoktur ve o alemlerin Rabbi katındandır. 38. (Ey Muhammed! Senin hakkında:) "Onu uydurdu" mu? diyorlar. De ki: "Doğru sözlü iseniz, ona benzer bir sûre getirin ve Allah'tan başka kime gücünüz yeterse onu da çağırın". 39. Onlar, ilmini kavrayamadıkları şeyi yalanladılar, çünkü o henüz başlarına gelmedi. Onlardan öncekiler de böyle yalanlamışlardı. Haksızlık yapanların sonlarının nasıl olduğuna bir bak! 40. Aralarında ona inanan da vardır, inanmayan da. Bozguncuları en iyi bilen Rabbindir.

أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَيَهُ قُلْ فَأْتُوا بِعَشْرِ سُوَرٍ مِثْلِهِ مُفْتَرَيَاتٍ وَادْعُوا مَنِ اسْتَطَعْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٣﴾ فَإِلَّمْ يَسْتَجِيبُوا لَكُمْ فَاعْلَمُوا أَنَّمَا أُنْزِلَ بِعِلْمِ اللَّهِ وَأَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَهَلْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿١٤﴾

11 **Hud**/13. (Ey Muhammed!) Yoksa "Onu (Muhammed) uydurdu" mu diyorlar? De ki: "Sözünüzde doğru iseniz, onun sûrelerı gibi on uydurma sûre getirin. Allah'tan başka kime gücünüz yetiyorsa onu da çağırın". 14. Eğer bu talebinizi yerine getiremezlerse, bilin ki, o ancak Allah'ın ilmiyle indirilmiştir ve O'ndan başka tanrı yoktur. Artık (Bana) teslim oldunuz, değil mi?

وَلَقَدْ آتَيْنَاكَ سَبْعًا مِنَ الْمَثَانِي وَالْقُرْآنَ الْعَظِيمَ ﴿٨٧﴾

15 **Hicr**/87. (Ey Muhammed!) Sana, tekrarlanan yediyi[177] ve yüce Kur'an'ı verdik.

إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ ﴿٩﴾

15 **Hicr**/9. Doğrusu, Kur'an'ı Biz indirdik, elbette onun koruyucusu da Bizizdir.

أَفَغَيْرَ اللَّهِ أَبْتَغِي حَكَمًا وَهُوَ الَّذِي أَنْزَلَ إِلَيْكُمُ الْكِتَابَ مُفَصَّلًا وَالَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْلَمُونَ أَنَّهُ مُنَزَّلٌ مِنْ رَبِّكَ بِالْحَقِّ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ ﴿١١٤﴾

6 **En'am**/114. "Allah size Kitab'ı açıklanmış biçimde indirmişken, O'ndan başka hakem mi arayayım?" de. Kendilerine Kitap verdiklerimiz, Kur'an'ın, gerçekten Rabbin katından indirilmekte olduğunu bilirler. Öyleyse, hiç şüpheye düşenlerden olma.

وَهَذَا كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ مُبَارَكٌ فَاتَّبِعُوهُ وَاتَّقُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿١٥٥﴾ أَنْ تَقُولُوا إِنَّمَا أُنْزِلَ الْكِتَابُ عَلَى

6 **En'am**/155. Bu, indirdiğimiz mübarek Kitap'tır, ona uyun ve (Allah'a) saygılı olun ki, size merhamet edilsin. 156-157. "Bizden önce ancak iki gruba Kitap indirildi.[178] Bizim onların okumalarından

[177] Kur'an yorumcularının çoğuna göre, namazlarda tekrarlanan yedi ayetlik 'Fatiha' suresi.

[178] Yahudiler'e ve Hıristiyanlar'a.

طَآئِفَتَيْنِ مِنْ قَبْلِنَا وَإِنْ كُنَّا عَنْ دِرَاسَتِهِمْ لَغَافِلِينَ ﴿١٥٦﴾ أَوْ تَقُولُوا لَوْ أَنَّا أُنْزِلَ عَلَيْنَا الْكِتَابُ لَكُنَّا أَهْدَى مِنْهُمْ فَقَدْ جَآءَكُمْ بَيِّنَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ كَذَّبَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَصَدَفَ عَنْهَا سَنَجْزِي الَّذِينَ يَصْدِفُونَ عَنْ آيَاتِنَا سُوءَ الْعَذَابِ بِمَا كَانُوا يَصْدِفُونَ ﴿١٥٧﴾

haberimiz yoktu" veya: "Bize Kitap indirilseydi, onlardan daha doğru yolda olurduk" demeyesiniz diye, size de Rabbinizden açık bir belge, rehber ve rahmet gelmiştir. Allah'ın âyetlerini yalanlayandan ve onlardan yüz çevirenden daha zalim kim vardır? Ayetlerimizden yüz çevirenleri, yüz çevirmelerinden ötürü azabın kötüsü ile cezalandıracağız.

تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ﴿١﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ فَاعْبُدِ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ ﴿٢﴾

39 **Zümer**/1. Bu Kitab'ın indirilmesi, Güçlü ve Bilge olan Allah katındandır. 2. (Ey Muhammed!) Biz sana Kitab'ı hak ile indirdik. Öyleyse, dîni Allah'a has kılarak O'na kulluk et!

إِنَّا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ لِلنَّاسِ بِالْحَقِّ فَمَنِ اهْتَدَى فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ ﴿٤١﴾

39 **Zümer**/41. (Ey Muhammed!) Biz sana Kitab'ı insanlar için hak ile indirdik. Kim doğru yolda giderse, kendi yararınadır; kim de sapıtırsa, kendi zararına sapıtmış olur. Sen onlardan sorumlu değilsin.

حٰمٓ ﴿١﴾ تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿٢﴾

40 **Mu'min**/1. Hâ, Mîm. 2. Kitab'ın indirilmesi, Güçlü ve Bilgin olan Allah katındandır.

سَنُرِيهِمْ آيَاتِنَا فِي الْآفَاقِ وَفِي أَنْفُسِهِمْ حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ أَوَلَمْ يَكْفِ بِرَبِّكَ أَنَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿٥٣﴾

41 **Fussilet**/53. O'nun hak olduğu meydana çıkıncaya kadar, onlara hem uzaklardaki, hem de kendi içlerindeki belgelerimizi göstereceğiz. Rabbinin her şeye şahid olması yetmez mi?

وَكَذَلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ رُوحًا مِنْ أَمْرِنَا مَا كُنْتَ تَدْرِي مَا الْكِتَابُ وَلَا الْإِيمَانُ وَلَكِنْ جَعَلْنَاهُ نُورًا نَهْدِي بِهِ مَنْ نَشَاءُ مِنْ عِبَادِنَا وَإِنَّكَ لَتَهْدِي إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٥٢﴾ صِرَاطِ اللَّهِ الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ أَلَا إِلَى اللَّهِ تَصِيرُ الْأُمُورُ ﴿٥٣﴾

42 **Şura**/52-53. (Ey Muhammed!) İşte sana da kendi işimizden olan Ruh'u vahyettik; sen önceleri Kitap nedir, îman nedir bilmezdin, fakat Biz onu, kullarımızdan dilediğimizi kendisiyle doğru yola eriştirdiğimiz bir ışık kıldık. Şüphesiz, sen de (insanlar) doğru yolu, göklerde olanlar ve yerde olanlar kendisinin olan Allah'ın yolunu göstermektesin. İyi bilin ki, işler sonunda Allah'a döner.

KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
KÜTÜPHANESİ

وَكَذٰلِكَ أَوْحَيْنَآ إِلَيْكَ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لِتُنذِرَ أُمَّ الْقُرَىٰ وَمَنْ حَوْلَهَا وَتُنذِرَ يَوْمَ الْجَمْعِ لَا رَيْبَ فِيهِ فَرِيقٌ فِي الْجَنَّةِ وَفَرِيقٌ فِي السَّعِيرِ ﴿٧﴾

42 **Şura**/7. (Ey Muhammed!) Böylece ana kenti (Mekke) ve çevresinde bulunanları uyarman[179] ve hiçbir şüphe bulunmayan toplanma günü ile uyarman için, sana Arapça bir okuyuş vahyettik. (O gün) insanların birtakımı cennette, birtakımı da çılgın alevli cehennemdedir.

فَاسْتَمْسِكْ بِالَّذِي أُوحِيَ إِلَيْكَ إِنَّكَ عَلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٤٣﴾ وَإِنَّهُ لَذِكْرٌ لَكَ وَلِقَوْمِكَ وَسَوْفَ تُسْأَلُونَ ﴿٤٤﴾

43 **Zuhruf**/43. (Ey Muhammed!) Sana vahyolunana sarıl! Sen, şüphesiz doğru yol üzerindesin. 44. Bu Kur'an sana ve kavmine bir öğüttür; (ondan) sorguya çekileceksiniz.

حٰمٓ ﴿١﴾ تَنزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ﴿٢﴾

45 **Casiye**/1; **46 Ahkaf**/1. Hâ, Mîm. 2. Bu Kitab'ın indirilmesi Güçlü ve Bilge olan Allah katındandır.

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كَانَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَكَفَرْتُمْ بِهِ وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَلَىٰ مِثْلِهِ فَآمَنَ وَاسْتَكْبَرْتُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿١٠﴾

46 **Ahkaf**/10. De ki: "Ya (bu Kitab) Allah katından olduğu hâlde onu inkâr ediyorsanız; İsrailoğulları'ndan bir tanık bunun bir benzerine tanıklık edip inandığı hâlde, siz büyüklük taslıyorsanız?" Doğrusu, Allah haksızlık eden kavmi doğru yola eriştirmez.

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَىٰ عَبْدِهِ الْكِتَابَ وَلَمْ يَجْعَلْ لَهُ عِوَجًا ﴿١﴾ قَيِّمًا لِيُنذِرَ بَأْسًا شَدِيدًا مِنْ لَدُنْهُ وَيُبَشِّرَ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ أَجْرًا حَسَنًا ﴿٢﴾ مَاكِثِينَ فِيهِ أَبَدًا ﴿٣﴾ وَيُنذِرَ الَّذِينَ قَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا ﴿٤﴾

18 **Kehf**/1-4. Övgü, O'nun katından çetin bir azabı bildirmesi, iyilikler işleyen mü'minlere, içinde temelli kalacakları güzel bir ödül olduğunu müjdelemesi ve "Allah çocuk edindi" diyenleri uyarması için, eğri bir yan bırakmadığı dosdoğru Kitab'ı kuluna (Muhammed'e) indiren Allah'adır.

وَيَوْمَ نَبْعَثُ فِي كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا عَلَيْهِمْ مِنْ أَنْفُسِهِمْ وَجِئْنَا بِكَ شَهِيدًا عَلَىٰ هَٰؤُلَاءِ وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تِبْيَانًا لِكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً وَبُشْرَىٰ لِلْمُسْلِمِينَ ﴿٨٩﴾

16 **Nahl**/89. (Ey Muhammed!) Her milletin içinden, kendisine tanıklık edecek birini gönderdiğimiz gün, seni de bunlara tanık getireceğiz. Çünkü sana, her şeyi açıklayıcı, Müslümanlar'a rehber, rahmet ve müjde olarak Kur'an'ı indirdik.

[179] Bu ayet mekkî olup, peygamberliğin erken dönemlerinde inmiştir. Elbette ki, peygamberlerin ilk hitap çevreleri, kendi sosyal çevreleri ve ilk planda kendi kavimleridir. Bu ifadelerden Kur'an mesajının sadece Araplar'a has olduğu sonucu çıkarılamaz. Şayet mesajın özü evrensel ise, onun ulaştırıldığı insan kitlesi arttıkça, mesajın biçimi de evrenselleşecektir. Nitekim öyle olmuştur. Ayrıca Kur'an mesajının evrenselliğini açıkça vurgulayan ayetler de vardır (örn. bkz. 25 Furkan/1, 34 **Sebe**'/28).

الٓرٰ كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ لِتُخْرِجَ النَّاسَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِ رَبِّهِمْ إِلَى صِرَاطِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ ﴿١﴾ اللَّهِ الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَوَيْلٌ لِلْكَافِرِينَ مِنْ عَذَابٍ شَدِيدٍ ﴿٢﴾

14 **İbrahim**/1-2. Elif, Lâm, Râ. (Ey Muhammed!) Bu, Rablerinin izniyle, insanları karanlıklardan aydınlığa, yüce ve övgüye lâyık (Allah'ın) yoluna götürmen için, sana indirdiğimiz kitaptır. Allah, göklerde ve yerde olanların sahibidir. Çetin azaptan dolayı vay inkârcıların hâline!

الٓمٓ ﴿١﴾ تَنْزِيلُ الْكِتَابِ لَا رَيْبَ فِيهِ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٢﴾ أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ بَلْ هُوَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ لِتُنْذِرَ قَوْمًا مَا أَتَاهُمْ مِنْ نَذِيرٍ مِنْ قَبْلِكَ لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ ﴿٣﴾

32 **Secde**/1. Elif, Lâm, Mim. 2. Ey Muhammed! İçinde şüphe olmayan bu Kitap, alemlerin Rabbi'nin indirmesidir. 3. Yoksa "Onu kendisi uydurdu" mu diyorlar? Hayır; o senden önce kendilerine bir uyarıcı gelmemiş olan bir kavmi doğru yola gelsinler diye uyarman için, Rabbinden gelen gerçektir.

أَمْ يَقُولُونَ تَقَوَّلَهُ بَلْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٣٣﴾ فَلْيَأْتُوا بِحَدِيثٍ مِثْلِهِ إِنْ كَانُوا صَادِقِينَ ﴿٣٤﴾

52 **Tur**/33. Yoksa: "Onu (Muhammed) kendi uydurdu" mu diyorlar? Hayır; onlar inanmıyorlar. 34. Eğer iddialarında samimi iseler, Kur'an'ın benzeri bir söz meydana getirsinler.

وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ فَالَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يُؤْمِنُونَ بِهِ وَمِنْ هَؤُلَاءِ مَنْ يُؤْمِنُ بِهِ وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا إِلَّا الْكَافِرُونَ ﴿٤٧﴾ وَمَا كُنْتَ تَتْلُو مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كِتَابٍ وَلَا تَخُطُّهُ بِيَمِينِكَ إِذًا لَارْتَابَ الْمُبْطِلُونَ ﴿٤٨﴾ بَلْ هُوَ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ فِي صُدُورِ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا إِلَّا الظَّالِمُونَ ﴿٤٩﴾

29 **Ankebut**/47. (Ey Muhammed!) Böylece sana Kitab'ı indirdik, işte, kendilerine Kitap verdiklerimiz ona inanırlar; bunlardan (müşriklerden) da ona inananlar vardır. Ayetlerimizi, ancak kafirler (bile bile) inkar ederler. 48. (Ey Muhammed!) Sen daha önce bir kitaptan okumuş ve elinle de onu yazmış değildin. Öyle olsaydı, (Kur'an'ı) batıl sayanlar (haklı olarak) şüpheye düşerlerdi. 49. Hayır; bu (Kur'an), kendilerine ilim verilenlerin gönüllerinde bulunan apaçık âyetlerdir. Ayetlerimizi de zalimlerden başka kimse (bile bile) inkâr etmez.

وَإِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِمَّا نَزَّلْنَا عَلَى عَبْدِنَا فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِنْ مِثْلِهِ وَادْعُوا شُهَدَاءَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٣﴾ فَإِنْ لَمْ تَفْعَلُوا وَلَنْ تَفْعَلُوا فَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ ﴿٢٤﴾

2 **Bakara**/23. Kulumuza (Muhammed'e) indirdiğimizden (Kur'an'dan) şüphede iseniz ve eğer bunda samimî iseniz, Allah'tan başka tanıdıklarınızı da çağırın ve onun sûrelerine benzer bir sûre getirin. 24. Şayet yapamazsanız, –ki yapamayacaksınız– o hâlde inkârcılar için hazırlanan, yakıtı insanlar ve taşlar olan ateşten sakının.

قُلْ مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِجِبْرِيلَ فَإِنَّهُ نَزَّلَهُ عَلَى قَلْبِكَ بِإِذْنِ اللَّهِ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَهُدًى وَبُشْرَى لِلْمُؤْمِنِينَ

2 **Bakara**/97-98. De ki: "Kendinden önce-kini doğrulayan, inananlara yol gösteren ve müjdeleyen Kur'an'ı senin kalbine Al-

KIRIKKALE UNIVERSITESI KÜTÜPHANESI

﴿٩٧﴾ مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِلَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَرُسُلِهِ وَجِبْرِيلَ وَمِيكَالَ فَإِنَّ اللَّهَ عَدُوٌّ لِلْكَافِرِينَ ﴿٩٨﴾

lah'ın izni ile indiren Cebrail'e kim düşman olursa; kim Allah'a, meleklerine, elçilerine, Cebrail'e ve Mikail'e düşman olursa, bilsin ki, Allah inkar edenlere düşmandır".

هُوَ الَّذِي يُنَزِّلُ عَلَى عَبْدِهِ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ لِيُخْرِجَكُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَإِنَّ اللَّهَ بِكُمْ لَرَءُوفٌ رَحِيمٌ ﴿٩﴾

57 **Hadid**/9. Sizi karanlıklardan aydınlığa çıkarmak için kuluna (Muhammed'e) apaçık âyetler indiren O'dur. Allah size karşı çok şefkatli ve merhametlidir.

الٓمٓرٰ تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ وَالَّذِي أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ الْحَقُّ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١﴾

13 **Ra'd**/1. Elif, Lâm, Mîm, Râ. İşte bunlar Kitab'ın âyetleridir. Rabbinden sana indirilen gerçektir. Fakat, insanların çoğu inanmazlar.

اَلرَّحْمٰنُ ﴿١﴾ عَلَّمَ الْقُرْآنَ ﴿٢﴾

55 **Rahman**/1-2. Rahmân, Kur'an'ı öğretti.

إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ تَنْزِيلًا ﴿٢٣﴾

76 **İnsan**/23. (Ey Muhammed!) Kur'an'ı sana parça parça indiren elbette Biziz.

cb) Kur'an'ın Kendinden Önceki Kitaplarla Bağlantısı

Kur'an, net olarak Tevrat ve İncil ile olan kaynak birlikteliğini, ana çizgi ortaklığını ısrarla vurgular; bu kitaplar arasındaki söylem ve konu benzerliğinin temeli de budur. Bu benzerlikten kalkarak birçok Yahudi ve Hıristiyan oryantalist, Hz. Muhammed'in Kur'an'ı Tevrat ve İncil'den aldığını öne sürmüştür. Kur'an'ın amacı, oluştuğu tarih itibarıyla hemen yazıya geçirilememiş ve tarihî süreç içinde çeşitli nedenlerden dolayı (gerek metin olarak, gerekse anlam itibarıyla) tahrif olmuş bulunan ilahî mesajı asıl mecrasına sokmaktır. "Sana da kendinden öncekileri doğrulayıcı ve onları koruyucu olarak bu Kitab'ı hak ile indirdik..." (5 Maide/48).

إِنَّ هَٰذَا لَفِي الصُّحُفِ الْأُولَىٰ ﴿١٨﴾ صُحُفِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَىٰ ﴿١٩﴾

87 **A'la**/18-19. Bu (hükümler), ilk sahifelerde, İbrâhim ve Mûsa'nın sahifelerinde de vardır.

الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيَّ الْأُمِّيَّ الَّذِي يَجِدُونَهُ مَكْتُوبًا عِنْدَهُمْ فِي التَّوْرَاةِ وَالْإِنْجِيلِ يَأْمُرُهُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَاهُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ وَيَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ وَالْأَغْلَالَ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ فَالَّذِينَ آمَنُوا بِهِ وَعَزَّرُوهُ وَنَصَرُوهُ وَاتَّبَعُوا النُّورَ الَّذِي أُنْزِلَ مَعَهُ أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٥٧﴾

7 **A'raf**/157. Yanlarındaki Tevrat ve İncil'de yazılı buldukları, kendilerine uygun olanı emreden ve kötülüğü yasaklayan; onlara temiz şeyleri helal eden, murdar şeyleri haram eden; ağır yüklerini ve üzerlerindeki zincirleri kaldıran ümmî Peygamber Elçi'ye inanan, onu destekleyen, ona yardım eden ve ona indirilen ışığa uyan kimseler, işte bunlar kurtulacaklardır.

وَالَّذِيٓ أَوْحَيْنَآ إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ هُوَ الْحَقُّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ إِنَّ اللَّهَ بِعِبَادِهِ لَخَبِيرٌ بَصِيرٌ ﴿٣١﴾

35 **Fatır/31.** (Ey Muhammed!) Bu sana vahyettiğimiz Kitap, kendinden öncekileri doğrulayan gerçeğin ta kendisidir. Allah, şüphesiz kullarından haberdardır, (onları) görmektedir.

وَإِنَّهُ لَفِي زُبُرِ الْأَوَّلِينَ ﴿١٩٦﴾ أَوَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ آيَةً أَنْ يَعْلَمَهُ عُلَمَاءُ بَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿١٩٧﴾

26 **Şuara/196.** Bu (Kur'an'ın anlattığı şey) daha öncekilerin kitaplarında da vardır. 197. İsrailoğulları bilginlerinin bunu bilmesi onlar için bir belge değil miydi?

وَمَا كَانَ هَذَا الْقُرْآنُ أَنْ يُفْتَرَى مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَكِنْ تَصْدِيقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصِيلَ الْكِتَابِ لَا رَيْبَ فِيهِ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٣٧﴾

10 **Yunus/37.** Bu Kur'an, Allah'tan başkası tarafından ortaya konacak bir şey değildir. O, ancak kendinden öncekinin doğrulanması ve Kitab'ın açıklanmasıdır; onda şüphe yoktur ve o alemlerin Rabbi katındandır.

لَقَدْ كَانَ فِي قَصَصِهِمْ عِبْرَةٌ لِأُولِي الْأَلْبَابِ مَا كَانَ حَدِيثًا يُفْتَرَى وَلَكِنْ تَصْدِيقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصِيلَ كُلَّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿١١١﴾

12 **Yusuf/111.** Onların (peygamberlerin) kıssalarında aklı olanlar için bir ibret vardır. (Kur'an) uydurulacak bir söz değildir. Fakat o, kendinden öncekilerin doğrulanması, her şeyin açıklanması ve inanan bir toplum için bir rehber ve rahmettir.

مَا يُقَالُ لَكَ إِلَّا مَا قَدْ قِيلَ لِلرُّسُلِ مِنْ قَبْلِكَ إِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَغْفِرَةٍ وَذُو عِقَابٍ أَلِيمٍ ﴿٤٣﴾

41 **Fussilet/43.** (Ey Muhammed!) Senin için söylenenler, senden önceki elçiler için de söylenenlerden farklı değildir. Senin Rabbin hem bağışlayan, hem de can yakıcı azap verendir.

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كَانَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَكَفَرْتُمْ بِهِ وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَلَى مِثْلِهِ فَآمَنَ وَاسْتَكْبَرْتُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿١٠﴾

46 **Ahkaf/10.** De ki: "Ya (bu Kitap) Allah katından olduğu hâlde onu inkâr ediyorsanız; İsrailoğulları'ndan bir tanık bunun bir benzerine tanıklık edip inandığı hâlde, siz büyüklük taslıyorsanız?" Doğrusu, Allah haksızlık eden kavmi doğru yola eriştirmez.

وَمِنْ قَبْلِهِ كِتَابُ مُوسَى إِمَامًا وَرَحْمَةً وَهَذَا كِتَابٌ مُصَدِّقٌ لِسَانًا عَرَبِيًّا لِيُنْذِرَ الَّذِينَ ظَلَمُوا وَبُشْرَى لِلْمُحْسِنِينَ ﴿١٢﴾

46 **Ahkaf/12.** Bundan (Kur'an'dan) önce, önder ve rahmet olarak Mûsa'nın Kitabı vardı. Bu (Kur'an) onu doğrulayan ve haksızlık edenleri uyarmak ve iyi davrananlara müjde olmak üzere Arap diliyle (indirilen) bir Kitap'tır.

وَمَا كُنْتَ تَتْلُو مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كِتَابٍ وَلَا تَخُطُّهُ بِيَمِينِكَ إِذًا لَارْتَابَ الْمُبْطِلُونَ ﴿٤٨﴾

29 **Ankebut/48.** (Ey Muhammed!) Sen daha önce bir kitaptan okumuş ve elinle de onu yazmış değildin. Öyle olsaydı, (Kur'an'ı) batıl sayanlar (hakkı olarak) şüpheye düşerlerdi.

KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ

نَزَّلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَأَنْزَلَ التَّوْرَاةَ وَالْإِنجِيلَ ﴿٣﴾ مِنْ قَبْلُ هُدًى لِلنَّاسِ وَأَنْزَلَ الْفُرْقَانَ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَاللَّهُ عَزِيزٌ ذُو انْتِقَامٍ ﴿٤﴾

3 Al-i İmran/3-4. (Ey Muhammed! Allah) sana, kendinden öncekileri doğrulayan Kitab'ı hak ile indirdi. İnsanlara yol göstermek üzere daha önce de Tevrat'ı ve İncil'i indirmişti. Furkan'ı da indirdi. Allah'ın âyetlerini inkâr edenlere çetin bir azap vardır. Allah üstündür, öc alandır.

وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكِتَابِ وَمُهَيْمِنًا عَلَيْهِ فَاحْكُمْ بَيْنَهُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ عَمَّا جَاءَكَ مِنَ الْحَقِّ لِكُلٍّ جَعَلْنَا مِنْكُمْ شِرْعَةً وَمِنْهَاجًا وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَكِنْ لِيَبْلُوَكُمْ فِي مَا آتَاكُمْ فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿٤٨﴾

5 Maide/48. (Ey Muhammed!) Kendinden önceki Kitab'ı doğrulayıcı ve onu gözetleyici olarak sana Kitab'ı indirdik. Öyleyse, aralarında Allah'ın indirdiği ile hüküm ver. Sana gelen gerçekten (ayrılarak) onların heveslerine uyma. Her biriniz için bir yol ve yöntem ortaya koyduk. Allah dileseydi sizi tek bir ümmet yapardı. Lâkin size verdiği şeylerde sizi sınamak için (böyle yaptı). Siz iyi işlerde yarışın. Hepinizin dönüşü Allah'adır ve O sizin anlaşamadığınız hususları size haber verecektir.

cc) Kur'an'ın Nitelikleri

Kur'an'da Hz. Peygamber'e gönderilen vahiy çok değişik açılardan nitelenmektedir. Bunlardan kimi onu kaynağı açısından, kimi amacı ve işlevi açısından vb. nitelemektedir. Bu nitelikler çoğu kez ayetlerde içiçe geçmiş olduğundan, Kur'an'ı niteleyen pasajları kendi aralarında gruplandırmak pek çok tekrara yol açardı; bu nedenle Kur'an'ı niteleyen pasajların hepsine birden bu başlık altında yer vermek zorunda kaldık. Aşağıdaki pasajları okurken, Kur'an'ı niteleyen ifadelerin her birisinin gerisinde, Kur'an'ın indiği dönemde ona karşı takınılan tutumun ve onunla ilgili şüphelerin dikkate alındığını unutmamak gerekir.

وَمَا هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ﴿٥٢﴾

68 Kalem/52. Bu (Kur'an), alemler için bir öğütten başka bir şey değildir.

كَلَّا إِنَّهُ تَذْكِرَةٌ ﴿٥٤﴾ فَمَنْ شَاءَ ذَكَرَهُ ﴿٥٥﴾

74 Müddessir/54. Hayır; şüphesiz bu Kur'an bir öğüttür.[180] 55. Dileyen kimse öğüt alır.

وَمَا هُوَ بِقَوْلِ شَيْطَانٍ رَجِيمٍ ﴿٢٥﴾ فَأَيْنَ تَذْهَبُونَ ﴿٢٦﴾ إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ﴿٢٧﴾ لِمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ أَنْ يَسْتَقِيمَ ﴿٢٨﴾

81 Tekvir/25. Bu (Kur'an), kovulmuş Şeytan'ın sözü değildir. 26. Nereye gidiyorsunuz? 27-28. Kur'an âlemler içinde, ancak aranızdan doğru yola girmeyi dileyene bir öğüttür.

[180] *zikr* ve *tezkire* kelimeleri 'öğüt' anlamına geldiği gibi 'hatırlatma' anlamına da gelir. Kur'an'ın işlevinin, daha önceki kitaplarla duyurulan ilahî mesajı hatırlatma olduğu gözönünde bulundurulursa, bu kelimeleri 'hatırlatma' şeklinde çevirmek de mümkündür.

فِي صُحُفٍ مُكَرَّمَةٍ ﴿١٣﴾ مَرْفُوعَةٍ مُطَهَّرَةٍ ﴿١٤﴾ بِأَيْدِي سَفَرَةٍ ﴿١٥﴾ كِرَامٍ بَرَرَةٍ ﴿١٦﴾

80 **Abese**/13-14. O, kutsal kılınmış, yüceltilmiş, arındırılmış sahifeler üzerindedir. 15-16. İyi kimselerin, saygıdeğer elçilerin elindedir.[181]

وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الرَّجْعِ ﴿١١﴾ وَالْأَرْضِ ذَاتِ الصَّدْعِ ﴿١٢﴾ إِنَّهُ لَقَوْلٌ فَصْلٌ ﴿١٣﴾ وَمَا هُوَ بِالْهَزْلِ ﴿١٤﴾

86 **Tarık**/11-13. Dönüşü olan göğe ve yarılacak yeryüzüne andolsun ki, bu (Kur'an) kesin bir sözdür. 14. O eğlence için değildir.

وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ ﴿١٧﴾

54 **Kamer**/17, 22, 32, 40. And olsun ki, Kur'an'ı, öğüt olsun diye kolaylaştırdık; öğüt alan yok mudur?

كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ مُبَارَكٌ لِيَدَّبَّرُوا آيَاتِهِ وَلِيَتَذَكَّرَ أُولُوا الْأَلْبَابِ ﴿٢٩﴾

38 **Sad**/29. (Ey Muhammed! Bu,) ayetleri üzerinde düşünsünler ve aklı olanlar ders alsınlar diye sana indirdiğimiz mübarek bir kitaptır.

قُلْ هُوَ نَبَأٌ عَظِيمٌ ﴿٦٧﴾ أَنْتُمْ عَنْهُ مُعْرِضُونَ ﴿٦٨﴾

38 **Sad**/67-68. De ki: "Bu Kur'an büyük bir haberdir, ama siz ondan yüz çeviriyorsunuz".

إِنْ هُوَ إِلاَّ ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ﴿٨٧﴾ وَلَتَعْلَمُنَّ نَبَأَهُ بَعْدَ حِينٍ ﴿٨٨﴾

38 **Sad**/87. Bu Kur'an ancak dünyalara bir öğüttür. 88. Onun verdiği haberi bir zaman sonra öğreneceksiniz.

وَإِذَا لَمْ تَأْتِهِمْ بِآيَةٍ قَالُوا لَوْلاَ اجْتَبَيْتَهَا قُلْ إِنَّمَا أَتَّبِعُ مَا يُوحَى إِلَيَّ مِنْ رَبِّي هَذَا بَصَائِرُ مِنْ رَبِّكُمْ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٢٠٣﴾ وَإِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ فَاسْتَمِعُوا لَهُ وَأَنْصِتُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٢٠٤﴾

7 **A'raf**/203. (Ey Muhammed!) Onlara bir ayet getirmediğin zaman "Bir tane derleseydin ya!" derler. De ki: "Ben ancak Rabbim tarafından bana vahyolunana uyarım. Bu (kitap) Rabbinizden gelen belgeler olup, inanmış bir toplum için bir rehber ve rahmettir. 204. Kur'an okunduğu zaman ona kulak verin ve susun ki, merhamet olunasınız.

وَلَقَدْ جِئْنَاهُمْ بِكِتَابٍ فَصَّلْنَاهُ عَلَى عِلْمٍ هُدًى وَرَحْمَةً لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٢﴾

7 **A'raf**/52. Biz onlara, bir bilgiye göre açıkladığımız, inanan bir topluma rahmet ve rehber olan bir kitap getirdik.

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلاَ نُزِّلَ عَلَيْهِ الْقُرْآنُ جُمْلَةً وَاحِدَةً كَذَلِكَ لِنُثَبِّتَ بِهِ فُؤَادَكَ وَرَتَّلْنَاهُ تَرْتِيلاً ﴿٣٢﴾

25 **Furkan**/32. İnkâr edenler: **"Kur'an ona bir defada indirilmeli değil miydi?" dediler. Oysa, Biz onunla senin kalbini pekiştirmek için, onu ağır ağır okuyoruz.**

[181] veya :"... elçilerin eliyle (yazılmıştır)".

KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ

فَإِنَّمَا يَسَّرْنَاهُ بِلِسَانِكَ لِتُبَشِّرَ بِهِ الْمُتَّقِينَ وَتُنذِرَ بِهِ قَوْمًا لُّدًّا ﴿٩٧﴾

19 **Meryem**/97. (Ey Muhammed!) Biz onu (Kur'an'ı), onunla (Allah'tan) sakınanları müjdelemen ve inatçı toplumu uyarman için, senin dilinde (indirerek) kolaylaştırdık.

طٰهٰ ﴿١﴾ مَآ أَنزَلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لِتَشْقَىٰ ﴿٢﴾ إِلَّا تَذْكِرَةً لِّمَن يَخْشَىٰ ﴿٣﴾ تَنزِيلًا مِّمَّنْ خَلَقَ الْأَرْضَ وَالسَّمَاوَاتِ الْعُلَى ﴿٤﴾

20 **Taha**/1. Ta, Ha. 2-4. (Ey Muhammed!) Biz sana Kur'an'ı, sen sıkıntıya düşesin diye değil, ancak (Allah'tan) korkanlara bir öğüt olarak, yeri ve yüce gökleri Yaratan'ın katından indirdik.

وَكَذَٰلِكَ أَنزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا وَصَرَّفْنَا فِيهِ مِنَ الْوَعِيدِ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ أَوْ يُحْدِثُ لَهُمْ ذِكْرًا ﴿١١٣﴾

20 **Taha**/113. Böylece onu Arapça bir okuyuş olarak indirdik ve onda her türlü tehdide yer verdik ki, sakınsınlar yahut bu onlara ibret versin.

فَلَا أُقْسِمُ بِمَوَاقِعِ النُّجُومِ ﴿٧٥﴾ وَإِنَّهُ لَقَسَمٌ لَّوْ تَعْلَمُونَ عَظِيمٌ ﴿٧٦﴾ إِنَّهُ لَقُرْآنٌ كَرِيمٌ ﴿٧٧﴾ فِي كِتَابٍ مَّكْنُونٍ ﴿٧٨﴾ لَّا يَمَسُّهُ إِلَّا الْمُطَهَّرُونَ ﴿٧٩﴾ تَنزِيلٌ مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٨٠﴾ أَفَبِهَٰذَا الْحَدِيثِ أَنتُم مُّدْهِنُونَ ﴿٨١﴾ وَتَجْعَلُونَ رِزْقَكُمْ أَنَّكُمْ تُكَذِّبُونَ ﴿٨٢﴾

56 **Vakıa**/75-80. Hayır; yıldızların yerleri üzerine yemin ederim ki –bunun ne büyük bir yemin olduğunu bir bilseniz–, bu, sadece arındırılmış olanların dokunabileceği, saklı bir Kitap'ta bulunan değerli bir Kur'an'dır ve âlemlerin Rabbi tarafından indirilmiştir. 81. Siz bu sözü mü küçümsüyorsunuz? 82. Bundan payınızı yalanlamakla mı alıyorsunuz?

وَلَوْ نَزَّلْنَاهُ عَلَىٰ بَعْضِ الْأَعْجَمِينَ ﴿١٩٨﴾ فَقَرَأَهُ عَلَيْهِم مَّا كَانُوا بِهِ مُؤْمِنِينَ ﴿١٩٩﴾

26 **Şuara**/198-199. Biz onu (Kur'an'ı) yabancı dil konuşan birine indirseydik de, onlara onu okusaydı, ona yine inanmazlardı.

طس ۚ تِلْكَ آيَاتُ الْقُرْآنِ وَكِتَابٍ مُّبِينٍ ﴿١﴾ هُدًى وَبُشْرَىٰ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٢﴾ الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُم بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ ﴿٣﴾

27 **Neml**/1. Tâ, Sîn. Bunlar Kur'an'ın ve apaçık Kitab'ın âyetleridir. 2-3. (Bunlar) namazı kılan, zekâtı veren ve âhiretten kesin olarak emin olan mü'minler için bir rehber ve müjdedir.

إِنَّ هَٰذَا الْقُرْآنَ يَقُصُّ عَلَىٰ بَنِي إِسْرَائِيلَ أَكْثَرَ الَّذِي هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٧٦﴾ وَإِنَّهُ لَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴿٧٧﴾

27 **Neml**/76. Bu Kur'an, İsrailoğulları'na, ayrılığa düştükleri şeylerin çoğunu anlatmaktadır. 77. Bu (Kur'an), inananlar için bir rehber ve rahmettir.

وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا ﴿٨١﴾ وَنُنَزِّلُ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ وَلَا يَزِيدُ الظَّالِمِينَ إِلَّا خَسَارًا ﴿٨٢﴾

17 **İsra**/81. De ki: "Hak geldi, batıl yok oldu. Zaten batıl yok olucudur". 82. Biz, Kur'an'ı inananlara şifa ve rahmet olarak indiriyoruz. O haksızlık yapanların ise sadece kaybını artırır.

قُلْ لَئِنِ اجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَىٰ أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هَٰذَا الْقُرْآنِ لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا ﴿٨٨﴾ وَلَقَدْ صَرَّفْنَا لِلنَّاسِ فِي هَٰذَا الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ فَأَبَىٰ أَكْثَرُ النَّاسِ إِلَّا كُفُورًا ﴿٨٩﴾

17 **İsra**/88. De ki: "İnsanlar ve cinler bu Kur'an'ın bir benzerini ortaya koymak üzere bir araya gelseler ve birbirlerine arka çıksalar da, onun bir benzerini ortaya koyamazlar". 89. Biz bu Kur'an'da insanlara her çeşit örneğe yer verdik. Öyle iken, insanların çoğu yalnızca küfre razı oldular.

إِنَّ هَٰذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّتِي هِيَ أَقْوَمُ وَيُبَشِّرُ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ أَجْرًا كَبِيرًا ﴿٩﴾ وَأَنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ أَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٠﴾

17 **İsra**/9-10. Bu Kur'an en doğru olana iletir ve yararlı işler yapan mü'minlere, kendileri için büyük bir ödül olduğunu ve ahirete inanmayanlara acı bir azap hazırladığımızı müjdeler.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَتْكُمْ مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَشِفَاءٌ لِمَا فِي الصُّدُورِ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٥٧﴾ قُلْ بِفَضْلِ اللَّهِ وَبِرَحْمَتِهِ فَبِذَٰلِكَ فَلْيَفْرَحُوا هُوَ خَيْرٌ مِمَّا يَجْمَعُونَ ﴿٥٨﴾

10 **Yunus**/57. Ey insanlar! Rabbinizden size bir öğüt, gönüllerde olana bir şifa, inananlara bir rehber ve rahmet gelmiştir. 58. De ki: "Bunlar Allah'ın bol nimeti ve acımasıyladır". Buna sevinsinler. Bu, onların topladıklarından daha iyidir.

الر ۚ كِتَابٌ أُحْكِمَتْ آيَاتُهُ ثُمَّ فُصِّلَتْ مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ خَبِيرٍ ﴿١﴾ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ ۚ إِنَّنِي لَكُمْ مِنْهُ نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ ﴿٢﴾

11 **Hud**/1. Elif, Lâm, Râ. Bu, âyetleri kesinleştirilmiş, sonra da uzun uzun açıklanmış, Haberdar ve Bilge olan Allah katından bir kitaptır. 2. (Ey Muhammed!) "Ondan başkasına tapmayasınız diyedir; ben de O'ndan size bir uyarıcı ve müjdeciyim" (de).

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٢﴾

12 **Yusuf**/2. Düşünesiniz diye onu (Kur'an'ı) Arapça bir okuyuş olarak indirdik.[182]

وَكَذَٰلِكَ نُصَرِّفُ الْآيَاتِ وَلِيَقُولُوا دَرَسْتَ وَلِنُبَيِّنَهُ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿١٠٥﴾

6 **En'am**/105. Sana: "Sen okumuşsun" desinler diye ve bilen bir topluma onu (Kur'an'ı) açıklamak için ayetleri böyle türlü türlü anlatıyoruz.

وَكَذَٰلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ وَلِتَسْتَبِينَ سَبِيلُ الْمُجْرِمِينَ ﴿٥٥﴾

6 **En'am**/55. Suçluların yolu açığa çıksın diye, âyetleri böylece açıklıyoruz.

[182] *Bu ayette, Allah'ın kitap indirmesinin amacı belirtilmektedir: Muhatap alınan insanların gönderilen mesaj üzerinde ve o mesajın hatırlatmalarıyla eşya üzerinde düşünüp doğruyu bulmalarını sağlamak. Bu katkı, doğal olarak muhatabın diliyle gerçekleşecektir; bu dil, Kur'an vahyi için Arapça'dır, çünkü Kur'an'ın ilk muhatapları ve Elçi'nin kendisi Arap'tır. Yoksa Kur'an'ın Arapça oluşunun nedeni –tarihte ve günümüzde bazılarının öne sürdükleri gibi–, Arapça'nın, Allah'ın mesajını anlatmasına ve bütün insanların anlamasına en elverişli dil olması değildir.*

KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ

وَهَٰذَا كِتَابٌ أَنزَلْنَاهُ مُبَارَكٌ مُّصَدِّقُ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَلِتُنذِرَ أُمَّ الْقُرَىٰ وَمَنْ حَوْلَهَا وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ يُؤْمِنُونَ بِهِ وَهُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٩٢﴾

6 **En'am**/92. (Ey Muhammed!) Bu, ana kenti (Mekke'yi) ve dolayında olanları uyarman için indirdiğimiz, kendinden öncekileri doğrulayan, mübarek bir Kitap'tır. Ahirete inananlar ona da inanırlar ve onlar namazlarını korurlar.

الٓمٓ ﴿١﴾ تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْحَكِيمِ ﴿٢﴾ هُدًى وَرَحْمَةً لِّلْمُحْسِنِينَ ﴿٣﴾

31 **Lokman**/1. Elif, Lâm, Mîm. 2-3. Bunlar iyi davranan kimselere rahmet ve rehber olan hikmetli Kitab'ın âyetleridir.

اللَّهُ نَزَّلَ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ كِتَابًا مُّتَشَابِهًا مَّثَانِيَ تَقْشَعِرُّ مِنْهُ جُلُودُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ ثُمَّ تَلِينُ جُلُودُهُمْ وَقُلُوبُهُمْ إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ ذَٰلِكَ هُدَى اللَّهِ يَهْدِي بِهِ مَن يَشَاءُ وَمَن يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴿٢٣﴾

39 **Zümer**/23. Allah, en güzel sözü, (âyetleri) birbirine benzeyen ve tekrar eden[183] Kitab'ı indirmiştir. Rablerinden korkanların, bu Kitab'dan derileri ürperir, sonra Allah'ı anmakla hem derileri, hem de gönülleri yatışır. İşte bu Kitap, Allah'ın yol göstermesidir; onunla istediğini doğru yola kor. Allah kimi de saptırırsa, artık ona yol gösteren bulunmaz.

قُرْآنًا عَرَبِيًّا غَيْرَ ذِي عِوَجٍ لَّعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿٢٨﴾

39 **Zümer**/28. (Bu insanlar) sakınsınlar diye, pürüzsüz, Arapça bir okuyuş...

حٰمٓ ﴿١﴾ تَنزِيلٌ مِّنَ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ ﴿٢﴾ كِتَابٌ فُصِّلَتْ آيَاتُهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لِّقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٣﴾ بَشِيرًا وَنَذِيرًا فَأَعْرَضَ أَكْثَرُهُمْ فَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ ﴿٤﴾ وَقَالُوا قُلُوبُنَا فِي أَكِنَّةٍ مِّمَّا تَدْعُونَا إِلَيْهِ وَفِي آذَانِنَا وَقْرٌ وَمِن بَيْنِنَا وَبَيْنِكَ حِجَابٌ فَاعْمَلْ إِنَّنَا عَامِلُونَ ﴿٥﴾

41 **Fussilet**/1. Hâ. Mîm. 2-5. (Bu Kitap) Esirgeyen ve merhamet eden (Allah) katından indirilmiştir; anlayan bir toplum için müjdeci ve uyarıcı olmak üzere, âyetleri Arapça bir okuyuş[184] olarak açıklanmıştır. Ama çoğu yüz çevirmiştir, onlar işitmezler de: "(Ey Muhammed!) Bizi çağırdığın şeye karşı kalplerimiz kapalıdır; kulaklarımızda ağırlık, bizimle senin aranda anlaşmamıza engel vardır; (istediğini) yap, biz de yapacağız" derler.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِالذِّكْرِ لَمَّا جَاءَهُمْ وَإِنَّهُ لَكِتَابٌ عَزِيزٌ ﴿٤١﴾ لَّا يَأْتِيهِ الْبَاطِلُ مِن بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ

41 **Fussilet**/41-42. Zikr (Kur'an) kendilerine gelince, onlar onu inkar etmişlerdir;[185] oysa o, değerli bir Kitap'tır. Geçmişte ve

[183] Burada 'tekrar eden' şeklinde çevirdiğimiz *mesânî* kelimesi Kur'an'da bir kez daha geçmektedir (15 Hicr/87). Her iki pasajda da kelimenin ne anlamda kullanıldığı konusunda farklı görüşler serdedilmiştir. Bu çerçevede önerilen bir diğer anlam da, 'ikili' veya 'ikişerli'dir. Kur'an'da ikili bir üslubun (tehdit-müjde, rahmet-azap, iyi-kötü, cennet-cehennem, iman-küfür vb.) hakim olduğu düşüncesiyle bu anlamı tercih edenler de vardır.

[184] *Kur'ân* kelimesi 'okuma', 'okuyuş', 'okunan', 'devşirilmiş', 'toplanan' gibi anlamlara gelir. Kelimenin sözlük anlamına bağlı kalarak bu ifadeyi "Arapça bir okuyuş olarak..." veya "Arapça okunuşla..." şeklinde çevirmek doğru olur. Kur'an'da *kur'ân* kelimesi ancak belli bir dönemden sonra Kur'an'a delalet edecek şekilde kullanılmıştır.

[185] Bu cümle, Kur'an'daki anlaşılması zor ifadelerden birisidir. İbare, yazılı bir metin olarak adeta yarım bırakılmış bir cümle izlenimi vermektedir. Bu zorluk, büyük bir ihtimalle sözlü bir ifadenin yazıya aktarılmasının yol açtığı anlam kaybından kaynaklanmaktadır, ki Kur'an'da bunun örnekleri çoktur. Metnin tam çevirisi şöyledir: "Zikir (Kur'an) kendilerine geldiğinde onu inkar edenler..."

خَلْفِهِ تَنزِيلٌ مِنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ ﴿٤٢﴾ مَا يُقَالُ لَكَ إِلاَّ مَا قَدْ قِيلَ لِلرُّسُلِ مِن قَبْلِكَ إِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَغْفِرَةٍ وَذُو عِقَابٍ أَلِيمٍ ﴿٤٣﴾ وَلَوْ جَعَلْنَاهُ قُرْآنًا أَعْجَمِيًّا لَقَالُوا لَوْلاَ فُصِّلَتْ آيَاتُهُ أَأَعْجَمِيٌّ وَعَرَبِيٌّ قُلْ هُوَ لِلَّذِينَ آمَنُوا هُدًى وَشِفَاءٌ وَالَّذِينَ لاَ يُؤْمِنُونَ فِي آذَانِهِمْ وَقْرٌ وَهُوَ عَلَيْهِمْ عَمًى أُولَئِكَ يُنَادَوْنَ مِن مَكَانٍ بَعِيدٍ ﴿٤٤﴾

gelecekte onu batıl kılacak yoktur. Bilge ve övülmeye layık olan (Allah) katından indirilmedir. 43. (Ey Muhammed!) Senin için söylenenler senden önceki peygamberler için de söylenenlerden farklı değildir. Senin Rabbin hem bağışlayan, hem de can yakıcı azab verendir. 44. Onu yabancı dilde bir Kur'an yapmış olsaydık: "Ayetleri açıklanmalı değil miydi? Bir Arab'a yabancı bir dille (söylenir) mi?" derlerdi. Ey Muhammed! De ki: "Bu, inananlara doğruluk rehberi ve gönüllerine şifadır". İnanmayanların kulaklarında ağırlık vardır ve onlara kapalıdır; sanki bunlara uzak bir mesafeden sesleniliyor da anlamıyorlar.

اَللَّهُ الَّذِيَ أَنْزَلَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ وَالْمِيزَانَ وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّ السَّاعَةَ قَرِيبٌ ﴿١٧﴾

42 **Şura**/17. Kitab'ı ve ölçüyü hak ile indiren Allah'tır. Ne bilirsin, belki de kıyamet vakti yakındır.

حٰمٓ ﴿١﴾ وَالْكِتَابِ الْمُبِينِ ﴿٢﴾ إِنَّا جَعَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٣﴾

43 **Zuhruf**/1. Hâ, Mîm. 2-3. Apaçık Kitab'a andolsun ki, anlamanız için biz onu (Kur'an'ı) Arapça bir okuyuş kılmışızdır.

حٰمٓ ﴿١﴾ وَالْكِتَابِ الْمُبِينِ ﴿٢﴾ إِنَّآ أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةٍ مُبَارَكَةٍ إِنَّا كُنَّا مُنْذِرِينَ ﴿٣﴾ فِيهَا يُفْرَقُ كُلُّ أَمْرٍ حَكِيمٍ ﴿٤﴾ أَمْرًا مِنْ عِنْدِنَآ إِنَّا كُنَّا مُرْسِلِينَ ﴿٥﴾ رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٦﴾ رَبِّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَآ إِنْ كُنْتُمْ مُوقِنِينَ ﴿٧﴾

44 **Duhan**/1. Hâ, Mîm. 2-7. Apaçık Kitab'a andolsun. Biz onu kutlu bir gecede indirdik. Biz insanları uyarmaktayız. Her hikmetli işe o gecede hükmedilir. (Kur'an) Bizim katımızdan bir iştir. Biz (elçiler) göndermekteyiz. Eğer kesin olarak biliyorsanız, (Kur'an) senin Rabbinden –O İşiten'dir, Bilen'dir–, göklerin, yerin ve ikisi arasında bulunanların Rabbinden bir rahmettir.

فَإِنَّمَا يَسَّرْنَاهُ بِلِسَانِكَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٥٨﴾ فَارْتَقِبْ إِنَّهُمْ مُرْتَقِبُونَ ﴿٥٩﴾

44 **Duhan**/58-59. (Ey Muhammed!) Biz, düşünüp öğüt alsınlar diye, Kur'an'ı senin dilinde (indirerek) kolaylaştırdık. Sen bekle, onlar da beklemektedirler.

هَذَا هُدًى وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ لَهُمْ عَذَابٌ مِنْ رِجْزٍ أَلِيمٌ ﴿١١﴾

45 **Casiye**/11. İşte bu (Kur'an) doğruluk rehberidir. Rablerinin âyetlerini inkâr edenlere, tiksindiren, can yakan bir azab vardır.

هَذَا بَصَائِرُ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ ﴿٢٠﴾

45 **Casiye**/20. Bu (Kur'an), insanlar için belgeler, kesin olarak bilen toplum için bir rehber ve rahmettir.

وَمِنْ قَبْلِهِ كِتَابُ مُوسَىٰ إِمَامًا وَرَحْمَةً وَهَٰذَا كِتَابٌ مُصَدِّقٌ لِسَانًا عَرَبِيًّا لِيُنْذِرَ الَّذِينَ ظَلَمُوا وَبُشْرَىٰ لِلْمُحْسِنِينَ ﴿١٢﴾

46 **Ahkaf**/12. Bundan (Kur'an'dan) önce, önder ve rahmet olarak Mûsa'nın Kitabı vardı. Bu (Kur'an) onu doğrulayan ve haksızlık edenleri uyarmak ve iyi davrananlara müjde olmak üzere Arap diliyle (indirilen) bir Kitap'tır.

اَلْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِيٓ أَنْزَلَ عَلَىٰ عَبْدِهِ الْكِتَابَ وَلَمْ يَجْعَلْ لَهُ عِوَجًا ﴿١﴾ قَيِّمًا لِيُنْذِرَ بَأْسًا شَدِيدًا مِنْ لَدُنْهُ وَيُبَشِّرَ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ أَجْرًا حَسَنًا ﴿٢﴾ مَاكِثِينَ فِيهِ أَبَدًا ﴿٣﴾ وَيُنْذِرَ الَّذِينَ قَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا ﴿٤﴾

18 **Kehf**/1-4. Övgü, O'nun katından çetin bir azabı bildirmesi, iyilikler işleyen mü'minlere, içinde temelli kalacakları güzel bir ödül olduğunu müjdelemesi ve "Allah çocuk edindi" diyenleri uyarması için, eğri bir yan bırakmadığı dosdoğru Kitab'ı kuluna (Muhammed'e) indiren Allah'adır.

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِي هَٰذَا الْقُرْآنِ لِلنَّاسِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ وَكَانَ الْإِنْسَانُ أَكْثَرَ شَيْءٍ جَدَلًا ﴿٥٤﴾

18 **Kehf**/54. Biz bu Kur'an'da insanlar için her çeşit örneğe yer verdik. (Ama) insan tartışmaya en düşkün varlıktır.

هَٰذَا بَلَاغٌ لِلنَّاسِ وَلِيُنْذَرُوا بِهِ وَلِيَعْلَمُوا أَنَّمَا هُوَ إِلَٰهٌ وَاحِدٌ وَلِيَذَّكَّرَ أُولُوا الْأَلْبَابِ ﴿٥٢﴾

14 **İbrahim**/52. Bu (Kur'an insanların) kendisiyle uyarılmaları, O'nun tek bir Tanrı olduğunu bilmeleri ve akıl sahiplerinin öğüt almaları için insanlara bir bildiridir.

لَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ كِتَابًا فِيهِ ذِكْرُكُمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٠﴾

21 **Enbiya**/10. Size, içinde size öğüt[186] olan bir Kitap indirdik; hiç düşünmüyor musunuz?

وَهَٰذَا ذِكْرٌ مُبَارَكٌ أَنْزَلْنَاهُ أَفَأَنْتُمْ لَهُ مُنْكِرُونَ ﴿٥٠﴾

21 **Enbiya**/50. Bu (Kur'an) Bizim indirdiğimiz mübarek bir öğüttür. Siz mi onu inkâr ediyorsunuz?[187]

فَلَا أُقْسِمُ بِمَا تُبْصِرُونَ ﴿٣٨﴾ وَمَا لَا تُبْصِرُونَ ﴿٣٩﴾ إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ ﴿٤٠﴾ وَمَا هُوَ بِقَوْلِ شَاعِرٍ قَلِيلًا مَا تُؤْمِنُونَ ﴿٤١﴾ وَلَا بِقَوْلِ كَاهِنٍ قَلِيلًا مَا تَذَكَّرُونَ ﴿٤٢﴾ تَنْزِيلٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٣﴾

69 **Hakka**/38-40. Hayır; Görebildikleriniz ve göremedikleriniz üzerine yemin ederim ki, Kur'an şerefli bir elçinin (getirdiği) sözdür. 41. O, şair sözü değildir; ne az inanıyorsunuz! 42. Kâhin sözü de değildir; ne az düşünüyorsunuz! 43. O, alemlerin Rabbinden indirilmedir.

---

[186] *Zikr* kelimesi, 'öğüt', 'hatırlatma' anlamlarına geldiği gibi, 'anma', 'şan' vb. anlamlara da gelen bir kelimedir. Bu ikinci anlamda kullanıldığını düşünenler ayete şöyle anlam vermektedirler: "... içinde anıldığınız bir kitap..." veya "... içinde şanınız olan...".

[187] Bu ayetin son cümlesinin anlamı, telaffuz ederken yapılan vurguya göre değişebilmektedir. Yazılı metinden bu vurguyu çıkarma imkanı yoktur. Kur'an'da buna benzer pek çok örnek vardır. Bu ifade "siz mi onu inkar ediyorsunuz?" anlamına gelebileceği gibi, "siz onu inkar mı ediyorsunuz?" anlamına da gelebilir.

وَإِنَّهُ لَتَذْكِرَةٌ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٤٨﴾ وَإِنَّا لَنَعْلَمُ أَنَّ مِنكُم مُّكَذِّبِينَ ﴿٤٩﴾ وَإِنَّهُ لَحَسْرَةٌ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٥٠﴾ وَإِنَّهُ لَحَقُّ الْيَقِينِ ﴿٥١﴾ فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ ﴿٥٢﴾

69 **Hakka**/48. Bu (Kur'an) Allah'a karşı gelmekten sakınanlara bir öğüttür. 49. İçinizde yalanlayanlar bulunduğunu şüphesiz bilmekteyiz. 50. Bu, inkarcılar için de bir üzüntüdür. 51. O şüphesiz kesin gerçektir. 52. Öyleyse, çok büyük Rabbinin adını tesbih et!

وَلَقَدْ ضَرَبْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ مِن كُلِّ مَثَلٍ وَلَئِن جِئْتَهُم بِآيَةٍ لَّيَقُولَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ أَنتُمْ إِلَّا مُبْطِلُونَ ﴿٥٨﴾

30 **Rum**/58. Bu Kur'an'da insanlar için her türlü örneği vermişizdir. Sen onlara bir mucize getirmiş olsan, inkar edenler: "Siz ancak saçma şeyler ortaya atanlarsınız" derler.

الٓمٓ ﴿١﴾ ذَٰلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٢﴾

2 **Bakara**/1. Elîf, Lâm, Mîm. 2. Şüphe götürmeyen bu Kitap, (Allah'tan) sakınanlara bir rehberdir.

هَٰذَا بَيَانٌ لِّلنَّاسِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةٌ لِّلْمُتَّقِينَ ﴿١٣٨﴾

3 **Al-i İmran**/138. Bu, insanlara bir açıklama, sakınanlara bir rehber ve bir öğüttür.

هُوَ الَّذِي أَنزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُّحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ وَأُخَرُ مُتَشَابِهَاتٌ فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ يَقُولُونَ آمَنَّا بِهِ كُلٌّ مِّنْ عِندِ رَبِّنَا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُوا الْأَلْبَابِ ﴿٧﴾

3 **Al-i İmran**/7. Sana Kitab'ı indiren O'dur. Onda kesin (anlamlı)[188] ayetler –ki bunlar Kitab'ın esasıdır– ve benzeşen[189] diğerleri vardır. Gönüllerinde eğrilik bulunan kimseler, karışıklık çıkarmak arzusu ve (kendilerine göre) yorumunu[190] yapmak amacıyla, ondaki benzeşen âyetlere uyarlar. Oysa onların yorumunu ancak Allah bilir. İlimde derinleşmiş olanlar: "Ona inandık; hepsi Rabbimizin katındandır" derler. Ancak akıl sahipleri ders alırlar.

[188] krş. 11 Hud/1; 22 Hac/52; 47 Muhammed/20.

[189] krş. 39 Zümer/23. 'Benzeşen' diye motamot çevirdiğimiz kelime 'müteşâbih'dir. Bu kelimeyi 'muhkemât' (kesin anlamlı) kelimesinin karşıtı olarak ve cümle içinde düşündüğümüzde anlamı, mahiyeti bilinmeyen (*ğayb*) şey ve hakikatlerin, şehadet aleminden alınan şey ve hakikatlere benzetilerek ifade edilmesidir. Birçok müfessir ve çevirmen, bu ayetin Arapça metininde geçen *müteşâbih* ifadesine 'çok anlamlı' diye anlam vermiştir. Hâlbuki, bu 'çok anlamlılık' ayetin istediği şeye uymamaktan doğan bir sonuçtur. Nitekim ayette, ilimde derinleşmiş olanların (*râsihûn*) bu ayetlerin hakikatlerinin Allah katında olduğunu bilerek "hepsi Allah katındadır" dedikleri belirtilmektedir. Bilindiği gibi, Kur'an gayb aleminden (Allah'ın sıfatlarından, ahiretten, kıyametten, cennet ve cehennemden, melek ve cinlerden, Hz. Adem'in yaratılışından vs.) bahsederken, benzetmeler (teşbih) kullanmaktadır. Kullanılan kelimeler, algı dünyamızın içinde bulunan şeyleri nitelemek için üretildiğinden, bu kelimelerle gayb alemini nitelemek, ancak benzetme ile mümkündür.

[190] Bu ayette geçen 'tevil' kelimesi İslam düşüncesinde çok istismar edilerek, negatif bir anlam yüklü hale gelmiştir. Te'vil, aslına irca etmek, gerçekleş(tir)mek, olacağına varmak anlamlarına gelir. İlk dönemlerde bu anlamını korurken daha sonra, 'mesnetsiz yorum' gibi tamamen olumsuz bir anlama çekilmiştir. Bu ayetteki anlamı şudur: Müteşabih olarak sizin zihinlerinize yaklaştırılmaya çalışılan gayb alemine ait olay ve varlıkların gerçek mahiyetlerini yalnız Allah bilir.

KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ

يَاأَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ بُرْهَانٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ نُورًا مُبِينًا ﴿١٧٤﴾

4 Nisa/174. Ey insanlar! Rabbinizden size kesin bir delil geldi; size, aydınlatıcı bir ışık indirdik.

أَفَلَا يَتَدَبَّرُونَ الْقُرْآنَ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا ﴿٨٢﴾

4 Nisa/82. Kur'an üzerinde düşünmüyorlar mı? Şayet (o) Allah dışında birinin katından olsaydı, onda çok çelişkiler bulurlardı.

وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَاهُ حُكْمًا عَرَبِيًّا وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ أَهْوَاءَهُمْ بَعْدَمَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ مَا لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا وَاقٍ ﴿٣٧﴾

13 Ra'd/37. Böylece, biz Kur'an'ı arabi[191] bir yasa olarak indirdik. Sana ilim geldikten sonra onların hevalarına uyarsan, Allah'a karşı ne bir himayecin, ne de bir koruyanın bulunur.

لَوْ أَنْزَلْنَا هَذَا الْقُرْآنَ عَلَى جَبَلٍ لَرَأَيْتَهُ خَاشِعًا مُتَصَدِّعًا مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ وَتِلْكَ الْأَمْثَالُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٢١﴾

59 Haşr/21. (Ey Muhammed!) Eğer Biz Kur'an'ı bir dağa indirmiş olsaydık, sen onun gönülden baş eğerek Allah korkusuyla parça parça olduğunu görürdün. Bu misalleri, düşünsünler diye veriyoruz.[192]

سُورَةٌ أَنْزَلْنَاهَا وَفَرَضْنَاهَا وَأَنْزَلْنَا فِيهَا آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿١﴾

24 Nur/1. (Bu,) indirip belirleyici kıldığımız bir sûredir. Öğüt alasınız diye, onda apaçık âyetler indirdik.

وَلَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ آيَاتٍ مُبَيِّنَاتٍ وَمَثَلًا مِنَ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِكُمْ وَمَوْعِظَةً لِلْمُتَّقِينَ ﴿٣٤﴾

24 Nur/34. Biz size açıklayıcı âyetler, sizden önce gelip geçenlerden bir örnek ve Allah'a karşı saygılı olanlara bir öğüt indirdik.

لَقَدْ أَنْزَلْنَا آيَاتٍ مُبَيِّنَاتٍ وَاللَّهُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٤٦﴾

24 Nur/46. Biz size, açıklayıcı ayetler indirdik. Allah dilediğini doğru yola eriştirir.

وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَاهُ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ وَأَنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يُرِيدُ ﴿١٦﴾

22 Hac/16. İşte böylece onu (Kur'an'ı) apaçık âyetler olarak indirdik. Şüphesiz Allah, dilediğine[193] yol gösterir.

---

[191] Genellikle 'Arapça' olarak tercüme edilen bu ifadeyi biz kasıtlı olarak 'arabî' şeklinde çevirdik. Çünkü 'Arapça' nitelemesi Türkçe'de sadece dile ait bir nitelemedir. Oysa, Arapça'daki *'arabî* sıfatı Kur'an'ı yalnızca dil açısından değil, aynı zamanda mensup olduğu, içinde doğduğu kültür açısından da nitelemektedir. Bu kelimenin Türkçe'ye tam çevirisi 'arapsal' (Arab'a ait, Arap'la ilgili) kelimesi olabilir. Dolayısıyla, bu ayette Kur'an'ın arabî bir hüküm olduğu belirtilirken, sadece onun Arapça olduğu değil, Araplar'ın kendilerine yabancı hissetmeyecekleri, onların durumunu gözönünde bulundurarak belirlenmiş hükümler içerdiği anlatılmaktadır.

[192] Bu ayet Kur'an'ın insana yeryüzünde yüklemiş olduğu ahlaki sorumluluğun, sembolik bir tarzda çok güzel bir anlatımıdır.

[193] Bu cümle gramer bakımından "Allah isteyene yol gösterir" anlamına da gelebilir. Ancak, Kur'an'da

وَإِذَا مَآ أُنزِلَتْ سُورَةٌ فَمِنْهُم مَّن يَقُولُ أَيُّكُمْ زَادَتْهُ هَٰذِهِ إِيمَٰنًا فَأَمَّا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ فَزَادَتْهُمْ إِيمَٰنًا وَهُمْ يَسْتَبْشِرُونَ ﴿١٢٤﴾ وَأَمَّا ٱلَّذِينَ فِى قُلُوبِهِم مَّرَضٌ فَزَادَتْهُمْ رِجْسًا إِلَىٰ رِجْسِهِمْ وَمَاتُوا۟ وَهُمْ كَٰفِرُونَ ﴿١٢٥﴾

9 **Tevbe**/124. Ne zaman bir sûre indirilse, onlardan kimi: "Bu hanginizin imanını artırdı?" der. İnananlara gelince, bu onların imanını artırır ve onlar (bununla) sevinirler. 125. Kalplerinde hastalık bulunanlara gelince, bu onların pisliklerine pislik katar ve onlar inkârcı olarak ölürler.

cd) Nesh

'Nesh' kelimesinin sözlük anlamı, bir şeyi izale etmek veya yerini değiştirmekdir. Kur'an ilimlerinde ise bir ayetin hükmünün yürürlükten kalkarak yerine bir başkasının gelmesidir. Tefsir Tarihinde bu sorun tartışmalıdır. Kimi Kur'an yorumcuları neshi kabul etmezken, çoğunluk kabul etmektedir. Neshi kabul etmeyenler, mensuh addedilen hükmün geçici olarak uygulanabileceğini söylerler. Onlar teolojik olarak da, Allah'ın evrensel konuştuğunu, dolayısıyla onun hükmünün de evrensel olması gerektiğini ileri sürerler. Neshi kabul edenler ise, neshin hukukî ve toplumsal alanda vuku bulduğuna işaret ederek, bunu, Allah'ın vahyederken zamanı, mekanı ve insanî gerçekliği dikkate almış olmasının bir sonucu olarak değerlendirirler. Kur'an'ın, kendinden önceki şeriatların kimi hükümlerini neshettiği kesindir. Ancak, tartışmalı olan, Kur'an'ın kendi içinde neshin olup olmadığıdır. Sonuç olarak, Allah'ın yirmi küsür senelik tarih diliminde insânî zaafları, gerilimleri, iniş-çıkışları ve çalkantıları gözeterek ayet indirmesi, dolayısıyla bazen hükümlerin kolaydan zora doğru şiddetlenmesi, bazen de zordan kolaya doğru hafiflemesi, vahyin dinamikliğini ortaya koyar.

وَإِذَا بَدَّلْنَآ ءَايَةً مَّكَانَ ءَايَةٍ وَٱللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يُنَزِّلُ قَالُوٓا۟ إِنَّمَآ أَنتَ مُفْتَرٍۭ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٠١﴾

16 **Nahl**/101. Biz bir ayetin yerini başka bir ayeti koyduğumuz zaman –ki ne indirdiğini en iyi bilen Allah'tır– onlar (Muhammed'e): "Sen sadece uyduruyorsun" derler. Hayır; onların çoğu bilmiyorlar.

مَا نَنسَخْ مِنْ ءَايَةٍ أَوْ نُنسِهَا نَأْتِ بِخَيْرٍ مِّنْهَآ أَوْ مِثْلِهَآ ۗ أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ ٱللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٠٦﴾ أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ ٱللَّهَ لَهُۥ مُلْكُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۖ وَمَا لَكُم مِّن دُونِ ٱللَّهِ مِن وَلِىٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿١٠٧﴾ أَمْ تُرِيدُونَ أَن تَسْـَٔلُوا۟ رَسُولَكُمْ كَمَا سُئِلَ مُوسَىٰ مِن قَبْلُ ۗ وَمَن يَتَبَدَّلِ ٱلْكُفْرَ بِٱلْإِيمَٰنِ فَقَدْ ضَلَّ سَوَآءَ ٱلسَّبِيلِ ﴿١٠٨﴾

2 **Bakara**/106. Biz herhangi bir âyeti hükümsüz kılar[194] veya onu unutturursak[195], öncekinden daha iyisini veya bir benzerini getiririz. Allah'ın her şeye gücü yettiğini bilmez misin? 107. Göklerin ve yerin hükümranlığının Allah'a ait olduğunu bilmez misin? Allah'tan başka dostunuz da, yardımcınız da yoktur. 108. Yoksa daha önce Mûsa'nın sorguya çekilmesi gibi siz de elçinizi sorguya mı çekmek istiyorsunuz? İmanı inkârla değiştiren, düz yoldan sapmış olur.

yaygın olan "Allah dilediğine yol gösterir" ifade kalıbı gözönünde bulundurulduğunda, burada da aynı manayı vermek daha isabetli görünmektedir.

[194] veya: "... izale eder..."

[195] Başka bir kıraate göre, 'ertelersek' anlamına gelmektedir.

KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ

4. Tebliğ

Tebliğ, peygamberlerin temel görevlerinden biridir. Peygamberler, Allah'ın kendilerine vahyettiği hakikatleri çevrelerindeki insanlara, toplumlarına duyurmakla, iletmekle yükümlüdürler. Tebliğ; beyin yıkama, propaganda ve ajitasyon olmadığı gibi, şiddet ve zorlamayı da içermez; yalnızca, dinlemeyi becerebilen insanlara ayetlerin okunması ve muhtevalarının anlatılmasıdır. Bunun ise, ancak barış ortamında, barışçıl yollarla yapılabileceği aşikârdır. Bu nedenle, yaygın olarak bilinenin aksine, savaş, tebliğin bir parçası veya vasıtası olarak görülemez. Kur'an'a göre, meşru savaşın tebliğle tek irtibatı, savaşın, tebliğ ortamının ortadan kaldırılması nedeniyle başvurmak zorunda kalınan geçici bir durum olmasıdır.

a) Peygamberlerin Tebliğ Görevi

فَذَكِّرْ إِنْ نَفَعَتِ الذِّكْرَى ﴿٩﴾ سَيَذَّكَّرُ مَنْ يَخْشَى ﴿١٠﴾ وَيَتَجَنَّبُهَا الْأَشْقَى ﴿١١﴾

87 **A'la**/9. (Ey Muhammed!) Öğüdün bir yararı varsa öğüt ver. 10. (Allah'tan) korkan öğüt alacaktır. 11. Bedbaht olan ise ondan kaçınacaktır.

يَابَنِي آدَمَ إِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ رُسُلٌ مِنْكُمْ يَقُصُّونَ عَلَيْكُمْ آيَاتِي فَمَنِ اتَّقَى وَأَصْلَحَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٣٥﴾

7 **A'raf**/35. Ey Ademoğulları! Aranızdan âyetlerimizi size okuyan elçiler geldiği zaman kim sakınır ve (kendini) düzeltirse, onlara korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir.

يَامَعْشَرَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ أَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِنْكُمْ يَقُصُّونَ عَلَيْكُمْ آيَاتِي وَيُنْذِرُونَكُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَذَا قَالُوا شَهِدْنَا عَلَىٰ أَنْفُسِنَا وَغَرَّتْهُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَشَهِدُوا عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ أَنَّهُمْ كَانُوا كَافِرِينَ ﴿١٣٠﴾

6 **En'am**/130. "Ey cin ve insan topluluğu! Size ayetlerimi anlatan ve bugünle karşılaşacağınızı bildiren, kendi içinizden elçiler gelmedi mi?" dendiğinde: "Kendi aleyhimize tanığız" derler. Dünya hayatı onları aldattı da, inkârcı olduklarına dair kendi aleyhlerine tanıklık ettiler.

وَمَا نُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ فَمَنْ آمَنَ وَأَصْلَحَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٤٨﴾

6 **En'am**/48. Elçileri sadece müjdeci ve uyarıcı olarak gönderiyoruz. Kim inanır ve iyi davranırsa, onlara korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir.

وَمَا عَلَى الَّذِينَ يَتَّقُونَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ شَيْءٍ وَلَكِنْ ذِكْرَى لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿٦٩﴾

6 **En'am**/69. (Allah'a karşı gelmekten) sakınanlara, onları (kafirleri) hesaba çekmek düşmez;[196] onlara düşen, sakınmaları için (kafirlere) öğüt vermektir.

[196] Bu ayetin ilk cümlesi genellikle "Sakınanlara, kafirlerin hesaplarından bir pay yoktur" şeklinde anlaşılmaktadır. Ancak, ayetin tamamı bir bütün olarak görülürse, yukarıda verdiğimiz anlam doğrudur. Yani, inananlara düşen, kafirleri hesaba çekmek değil, onlara öğüt vermek ve hakikatı hatırlatmaktır (krş. 13 Ra'd/40).

فَإِنْ أَعْرَضُوا فَمَآ أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا إِنْ عَلَيْكَ إِلَّا الْبَلَاغُ وَإِنَّآ إِذَآ أَذَقْنَا الْإِنسَانَ مِنَّا رَحْمَةً فَرِحَ بِهَا وَإِن تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ فَإِنَّ الْإِنسَانَ كَفُورٌ ﴿٤٨﴾

42 **Şura**/48. (Ey Muhammed!) Eğer yüz çevirirlerse, (bilsinler ki) Biz seni onlara bekçi göndermedik; sana düşen sadece duyurmaktır. Biz insana katımızdan bir rahmet tattırırsak ona sevinir; ama elleriyle yaptıklarından dolayı başlarına bir kötülük gelirse, işte o zaman insan pek nankör kesilir.

وَاتْلُ مَآ أُوحِيَ إِلَيْكَ مِن كِتَابِ رَبِّكَ لَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِهِ وَلَن تَجِدَ مِن دُونِهِ مُلْتَحَدًا ﴿٢٧﴾

18 **Kehf**/27. (Ey Muhammed!) Rabbinin Kitabı'ndan sana vahyolunanı oku! O'nun sözlerini değiştirecek yoktur. O'ndan başka sığınılacak birini bulamazsın.

وَمَا نُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ وَيُجَادِلُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِالْبَاطِلِ لِيُدْحِضُوا بِهِ الْحَقَّ وَاتَّخَذُوا آيَاتِي وَمَآ أُنذِرُوا هُزُوًا ﴿٥٦﴾

18 **Kehf**/56. Biz elçileri sadece müjdeleyici ve uyarıcı olarak göndeririz; inkarcılar ise, onunla hakkı tepelemek için batıl uğruna mücadele verirler. Ayetlerimizi ve uyarıldıkları şeyleri alaya alırlar.

وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولاً أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ فَمِنْهُم مَّنْ هَدَى اللَّهُ وَمِنْهُم مَّنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ الضَّلَالَةُ فَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ ﴿٣٦﴾

16 **Nahl**/36. Her millete: "Allah'a tapın; tağuttan kaçının!" (diyen) bir elçi göndermişizdir. Allah onlardan kimini doğru yola eriştirdi, kimi de sapıklığı hak etti. Yeryüzünde gezin ve yalanlayanların sonlarının nasıl olduğuna bakın.

وَمَآ أَرْسَلْنَا مِن رَّسُولٍ إِلَّا بِلِسَانِ قَوْمِهِ لِيُبَيِّنَ لَهُمْ فَيُضِلُّ اللَّهُ مَن يَشَآءُ وَيَهْدِي مَن يَشَآءُ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٤﴾

14 **İbrahim**/4. Kendilerine açıkça anlatabilmesi için, her peygamberi kendi kavminin dili ile gönderdik. Allah dilediğini şaşırtır ve dilediğine yol gösterir. O Üstün'dür, Bilge'dir.

وَإِن تُكَذِّبُوا فَقَدْ كَذَّبَ أُمَمٌ مِّن قَبْلِكُمْ وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿١٨﴾

29 **Ankebut**/18. Eğer yalanlıyorsanız (bilin ki), sizden önce de bazı ümmetler yalanlamışlardı. Elçi'ye düşen, sadece apaçık duyurmaktır.

كَانَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً فَبَعَثَ اللَّهُ النَّبِيِّينَ مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ وَأَنزَلَ مَعَهُمُ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِيَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ فِيمَا اخْتَلَفُوا فِيهِ وَمَا اخْتَلَفَ فِيهِ إِلَّا الَّذِينَ

2 **Bakara**/213. İnsanlar tek bir ümmet idi.[197] Allah müjdeciler ve uyarıcılar olarak peygamberleri gönderdi. Anlaşmazlığa düştükleri hususlarda insanların arasında hüküm vermek için, onlarla birlikte, gerçeği içeren Kitab'ı indirdi. Ancak, kendilerine belgeler

[197] Bu ifade, sosyalist/komünist toplum projelerinin bazı mitolojilere dayanarak iddia ettikleri gibi, insanların (toplumların) ilk dönemlerinde bilinçli bir anlaşmaya dayanarak oluşturdukları bir birlikteliği, bir altın çağı ima etmemektedir. Daha ziyade ilkel bir homojenliğe, içgüdüsel bir kavrayışa, duygudaşlığa delalet eder. İhtilaflar, entellektüel (zihnî) ve toplumsal gelişmenin ürünüdür.

KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ

أُوتُوهُ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمُ الْبَيِّنَاتُ بَغْيًا بَيْنَهُمْ فَهَدَى اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا لِمَا اخْتَلَفُوا فِيهِ مِنَ الْحَقِّ بِإِذْنِهِ وَاللَّهُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٢١٣﴾

gelmişken aralarındaki çekememezlikten dolayı onda anlaşmazlığa düşenler, yalnızca (Kitap) kendilerine verilenler oldu. İnananları ise, Allah kendi izniyle, onların hakkında anlaşmazlığa düştükleri gerçeğe iletti. Allah dilediğini doğru yola iletir.

فَإِنْ حَاجُّوكَ فَقُلْ أَسْلَمْتُ وَجْهِيَ لِلَّهِ وَمَنِ اتَّبَعَنِ وَقُلْ لِلَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَالْأُمِّيِّينَ أَأَسْلَمْتُمْ فَإِنْ أَسْلَمُوا فَقَدِ اهْتَدَوْا وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاغُ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ ﴿٢٠﴾

3 **Al-i İmran**/20. (Ey Muhammed!) Seninle tartışmaya girişirlerse de ki: "Ben, bana uyanlarla birlikte kendimi Allah'a teslim ettim". Kitap verilenlere ve Kitapsızlara: "Siz de (Allah'a) teslim oldunuz mu?"[198] de. Eğer kendilerini (Allah'a) teslim ederlerse, doğru yolu bulmuş olurlar. Eğer yüz çevirirlerse, sana düşen ancak bildirmedir. Allah kulları görmektedir.

وَإِذْ أَخَذْنَا مِنَ النَّبِيِّينَ مِيثَاقَهُمْ وَمِنْكَ وَمِنْ نُوحٍ وَإِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ وَأَخَذْنَا مِنْهُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا ﴿٧﴾

33 **Ahzap**/7. (Ey Muhammed!) Hani Biz peygamberlerden söz almıştık. Senden, Nuh'dan, İbrahim'den, Musa'dan ve Meryem oğlu İsa'dan... Bunlardan sağlam bir söz almışızdır.

وَإِنْ مَا نُرِيَنَّكَ بَعْضَ الَّذِي نَعِدُهُمْ أَوْ نَتَوَفَّيَنَّكَ فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاغُ وَعَلَيْنَا الْحِسَابُ ﴿٤٠﴾

13 **Ra'd**/40. Sana, onlara vaat ettiklerimizin bir kısmını göstersek de, seni öldürsek de görevin tebliğ etmektir. Hesap görmek bize düşer.

b) Tebliğde Yöntem

خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ ﴿١٩٩﴾

7 **A'raf**/199. Sen affetme yolunu tut! Uygun olanı emret, bilgisizlere aldırış etme!

فَقُولَا لَهُ قَوْلًا لَيِّنًا لَعَلَّهُ يَتَذَكَّرُ أَوْ يَخْشَى ﴿٤٤﴾

20 **Taha**/44. Ona (Firavun'a) yumuşak söz söyleyin, ki öğüt alsın veya korksun.

وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ ﴿٢١٤﴾ وَاخْفِضْ جَنَاحَكَ لِمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢١٥﴾ فَإِنْ عَصَوْكَ فَقُلْ إِنِّي بَرِيءٌ مِمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٢١٦﴾

26 **Şuara**/214. En yakınların olan kabileni uyar. 215. İnananlardan sana uyanlara kanadını indir.[199] 216. Sana başkaldırırlarsa: "Ben sizin yaptıklarınızdan uzağım" de.

---

[198] *Islâm* kelimesi bu ayette fiil olarak üç kez geçmektedir. İlkinde, açıkça görüleceği gibi, kişinin özünü (Allah'a) teslim etmesi anlamında kullanılmaktadır. Peygamberlerin tebliğ ettikleri dinin esası da Allah'a teslimiyet olduğu için evrensel din (*ed-dîn*) bu ismi almaktadır: *el-islâm*. Bu itibarla, gerek bu ayette, gerekse Kur'an'ın başka pasajlarında geçen *esleme* fiili, yerine göre 'Müslüman olmak' veya 'İslam'a girmek' şeklinde çevrilebilir.

[199] "Birine kanat indirmek", Arapça'da bir deyimdir. Ne anlama geldiği konusunda bir kesinlik olmadığı için, olduğu gibi çevirdik. Tefsirlerde yer alan bilgilere göre bu deyim 'himaye altına almak', 'esirgemek', 'tevazu göstermek' veya 'dostça davranmak' anlamlarına gelebilmektedir.

وَلَوْ شَآءَ رَبُّكَ لَآمَنَ مَنْ فِي ٱلْأَرْضِ كُلُّهُمْ جَمِيعًا أَفَأَنتَ تُكْرِهُ ٱلنَّاسَ حَتَّىٰ يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ ﴿٩٩﴾

10 **Yunus**/99. Rabbin dileseydi yeryüzünde bulunanların hepsi inanırdı. Öyle iken, sen insanları inanmaya mı zorlayacaksın?

وَلَا تَسُبُّوا ٱلَّذِينَ يَدْعُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ فَيَسُبُّوا ٱللَّهَ عَدْوًۢا بِغَيْرِ عِلْمٍ كَذَٰلِكَ زَيَّنَّا لِكُلِّ أُمَّةٍ عَمَلَهُمْ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّهِم مَّرْجِعُهُمْ فَيُنَبِّئُهُم بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٠٨﴾

6 **En'am**/108. Onların Allah'tan başka yalvardıklarına sövmeyin ki, onlar da bilmeden aşırı gidip Allah'a sövmesinler. Biz böylece her millete yaptıklarını süslü gösteririz. Sonra dönüşleri Rablerinedir. O, yapmakta olduklarını kendilerine bildirecektir.

وَكَذَّبَ بِهِۦ قَوْمُكَ وَهُوَ ٱلْحَقُّ قُل لَّسْتُ عَلَيْكُم بِوَكِيلٍ ﴿٦٦﴾ لِّكُلِّ نَبَإٍ مُّسْتَقَرٌّ وَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٦٧﴾ وَإِذَا رَأَيْتَ ٱلَّذِينَ يَخُوضُونَ فِىٓ ءَايَٰتِنَا فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ حَتَّىٰ يَخُوضُوا فِى حَدِيثٍ غَيْرِهِۦ وَإِمَّا يُنسِيَنَّكَ ٱلشَّيْطَٰنُ فَلَا تَقْعُدْ بَعْدَ ٱلذِّكْرَىٰ مَعَ ٱلْقَوْمِ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿٦٨﴾ وَمَا عَلَى ٱلَّذِينَ يَتَّقُونَ مِنْ حِسَابِهِم مِّن شَىْءٍ وَلَٰكِن ذِكْرَىٰ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿٦٩﴾

6 **En'am**/66. (Ey Muhammed!) Senin kavmin, gerçek olduğu hâlde onu (Kur'an'ı) yalanladı. "Ben sizden sorumlu değilim" de. 67. Her haberin gerçekleşeceği bir zaman vardır, (yakında) bileceksiniz. 68. Ayetlerimize sataşanları gördüğün zaman, başka bir söze dalmalarına kadar onlardan yüz çevir. Ancak, Şeytan sana unutturacak olursa hatırladıktan sonra, artık o zalimlerle oturma. 69. (Allah'a karşı gelmekten) sakınanlara, onları (kafirleri) hesaba çekmek düşmez; onlara düşen, sakınmaları için (kafirlere) öğüt vermektir.

وَلَا تَسْتَوِي ٱلْحَسَنَةُ وَلَا ٱلسَّيِّئَةُ ٱدْفَعْ بِٱلَّتِى هِىَ أَحْسَنُ فَإِذَا ٱلَّذِى بَيْنَكَ وَبَيْنَهُۥ عَدَٰوَةٌ كَأَنَّهُۥ وَلِىٌّ حَمِيمٌ ﴿٣٤﴾ وَمَا يُلَقَّىٰهَآ إِلَّا ٱلَّذِينَ صَبَرُوا۟ وَمَا يُلَقَّىٰهَآ إِلَّا ذُو حَظٍّ عَظِيمٍ ﴿٣٥﴾

41 **Fussilet**/34. İyilikle kötülük bir değildir. Sen (kötülüğü) en güzel şekilde sav; o zaman, seninle arasında düşmanlık bulunan kişinin sıcak bir dost gibi olduğunu görürsün. 35. Bu, ancak sabredenlere verilmiştir; bunun verildiği kimseler büyük bir pay sahibidirler.

فَذَكِّرْ إِنَّمَآ أَنتَ مُذَكِّرٌ ﴿٢١﴾ لَّسْتَ عَلَيْهِم بِمُصَيْطِرٍ ﴿٢٢﴾

88 **Gaşiye**/21. (Ey Muhammed!) Sen öğüt ver! Esasen sen sadece öğüt vericisin. 22. Sen, onlara zor kullanacak değilsin.

ٱدْعُ إِلَىٰ سَبِيلِ رَبِّكَ بِٱلْحِكْمَةِ وَٱلْمَوْعِظَةِ ٱلْحَسَنَةِ وَجَٰدِلْهُم بِٱلَّتِى هِىَ أَحْسَنُ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَن ضَلَّ عَن سَبِيلِهِۦ وَهُوَ أَعْلَمُ بِٱلْمُهْتَدِينَ ﴿١٢٥﴾

16 **Nahl**/125. Rabbinin yoluna hikmetle ve güzel öğütle çağır; onlarla en güzel biçimde tartış. Rabbin kendi yolundan kimin saptığını en iyi bilendir. Doğru yolda olanları en iyi bilen de O'dur.

ٱدْفَعْ بِٱلَّتِى هِىَ أَحْسَنُ ٱلسَّيِّئَةَ نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَصِفُونَ ﴿٩٦﴾ وَقُل رَّبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ هَمَزَٰتِ ٱلشَّيَٰطِينِ ﴿٩٧﴾ وَأَعُوذُ بِكَ رَبِّ أَن يَحْضُرُونِ ﴿٩٨﴾

23 **Mu'minun**/96. Kötülüğü en iyi olan ile sav. Onların nitelendirmelerini Biz daha iyi biliriz. 97-98. De ki: "Rabbim! Şeytanların kışkırtmalarından sana sığınırım ve onların bana yanaşmalarından sana sığınırım Rabbim!"

KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ

وَلاَ تُجَادِلُوٓاْ أَهْلَ الْكِتَابِ إِلاَّ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِلاَّ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ وَقُولُوٓاْ آمَنَّا بِالَّذِي أُنْزِلَ إِلَيْنَا وَأُنْزِلَ إِلَيْكُمْ وَإِلَهُنَا وَإِلَهُكُمْ وَاحِدٌ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ ﴿٤٦﴾

29 **Ankebut**/46. Ehl-i Kitap'la –onlardan haksızlık yapanların hariç– ancak en güzel biçimde tartışın ve onlara: "Bize indirilene ve size indirilene inandık, bizim Tanrımız da sizin Tanrınız da birdir, biz O'na teslim olmuşuzdur" deyin.

لاَ إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَد تَّبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى لاَ انْفِصَامَ لَهَا وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٥٦﴾

2 **Bakara**/256. Dinde zorlama yoktur Doğru olan eğri olandan ayrışıp belirmiştir Kim tağutu inkâr eder ve Allah'a inanırsa, kopmak bilmeyen, sağlam bir kulpa tutunmuş olur. Allah işitendir, bilendir.

فَبِمَا رَحْمَةٍ مِنَ اللَّهِ لِنْتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لاَنْفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ فِي الأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ ﴿١٥٩﴾

3 **Al-i İmran**/159. (Ey Muhammed!) Allah'ın rahmetinden ötürü, sen onlara yumuşak davrandın. Eğer kaba ve katı yürekli olsaydın, çevrenden dağılırlardı. Onları affet, onlara bağış dile, iş hakkında onlara danış, fakat karar verdiğin zaman Allah'a güven. Allah (O'na) güvenenleri sever.

لِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنسَكًا هُمْ نَاسِكُوهُ فَلاَ يُنَازِعُنَّكَ فِي الأَمْرِ وَادْعُ إِلَى رَبِّكَ إِنَّكَ لَعَلَى هُدًى مُسْتَقِيمٍ ﴿٦٧﴾ وَإِنْ جَادَلُوكَ فَقُلِ اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿٦٨﴾ اللَّهُ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿٦٩﴾

22 **Hac**/67-69. (Ey Muhammed!) Her ümmete, yerine getirmeleri gerekli ibadetler koyduk. Öyleyse bu konuda seninle çekişmesinler. Sen Rabbine çağır; sen dosdoğru bir yol üzerindesin. Seninle tartışırlarsa: "Allah yaptığınızı çok iyi bilir; ayrılığa düştüğünüz şeyler hakkında, kıyamet günü aranızda Allah hükmedecektir" de.

5. Peygamberlerin Mucizeleri ve Diğer Olağanüstülükleri

Mucize, peygamberlerin peygamberliğini teyid etmek için Allah'ın kudreti ve izniyle ortaya koydukları olağanüstülüklerdir. Peygamberlerin hayatlarında mucizeler dışında da olağanüstülükler olabilir. Mucizenin ayırıcı özelliği olağanüstülüğü değil, karşı tarafı ikna etmeye yönelik olmasıdır. İnsanlık tarihinde en son Hz. İsa'ya varıncaya kadar, insanları ikna etmek için bu yol denenmiştir. Fakat Hz. Muhammed'le birlikte, inkarda direnen muhatapların helak edilmesini gerektiren mucize, bir ikna yolu olarak kullanılmamıştır. Zira insanların zihinleri buna ikna olsa da, başka etkenlerin ağır basmasıyla, mucize peygamberliğin tasdikinde etkili olmamaktadır: "Bizi bu mucizeleri göndermekten alıkoyan, öncekilerin onları yalanlamış olmasından başka bir şey değildir" (17 İsra/59).

قَالَ إِنْ كُنْتَ جِئْتَ بِآيَةٍ فَأْتِ بِهَآ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿١٠٦﴾ فَأَلْقَى عَصَاهُ فَإِذَا هِيَ ثُعْبَانٌ مُبِينٌ ﴿١٠٧﴾ وَنَزَعَ يَدَهُ فَإِذَا هِيَ بَيْضَآءُ لِلنَّاظِرِينَ

7 **A'raf**/106. (Firavun:) "Bir mucize getirdiysen ve doğru sözlülerden isen, onu ortaya koy" dedi. 107. (Mûsa) asasını yere atar atmaz ayan beyan bir yılan oldu. 108. Ve elini çıkardı, bakanlar için bembeyaz

﴿١٠٨﴾ قَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِ فِرْعَوْنَ إِنَّ هَٰذَا لَسَاحِرٌ
عَلِيمٌ ﴿١٠٩﴾ يُرِيدُ أَنْ يُخْرِجَكُمْ مِنْ أَرْضِكُمْ فَمَاذَا
تَأْمُرُونَ ﴿١١٠﴾ قَالُوا أَرْجِهْ وَأَخَاهُ وَأَرْسِلْ فِي
الْمَدَائِنِ حَاشِرِينَ ﴿١١١﴾ يَأْتُوكَ بِكُلِّ سَاحِرٍ عَلِيمٍ
﴿١١٢﴾ وَجَاءَ السَّحَرَةُ فِرْعَوْنَ قَالُوا إِنَّ لَنَا لَأَجْرًا إِنْ
كُنَّا نَحْنُ الْغَالِبِينَ ﴿١١٣﴾ قَالَ نَعَمْ وَإِنَّكُمْ لَمِنَ
الْمُقَرَّبِينَ ﴿١١٤﴾ قَالُوا يَا مُوسَىٰ إِمَّا أَنْ تُلْقِيَ وَإِمَّا أَنْ
نَكُونَ نَحْنُ الْمُلْقِينَ ﴿١١٥﴾ قَالَ أَلْقُوا فَلَمَّا أَلْقَوْا
سَحَرُوا أَعْيُنَ النَّاسِ وَاسْتَرْهَبُوهُمْ وَجَاءُوا بِسِحْرٍ
عَظِيمٍ ﴿١١٦﴾ وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنْ أَلْقِ عَصَاكَ
فَإِذَا هِيَ تَلْقَفُ مَا يَأْفِكُونَ ﴿١١٧﴾ فَوَقَعَ الْحَقُّ وَبَطَلَ
مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١١٨﴾ فَغُلِبُوا هُنَالِكَ وَانْقَلَبُوا
صَاغِرِينَ ﴿١١٩﴾ وَأُلْقِيَ السَّحَرَةُ سَاجِدِينَ ﴿١٢٠﴾

oldu. 109-110. Firavun'un kavminin ileri gelenleri: "Doğrusu bu, bilgin bir büyücüdür. Sizi yurdunuzdan çıkarmak istiyor. Ne buyurursunuz?" dediler. 111-112. "Onu ve kardeşini eğle, şehirlere bütün bilgin büyücüleri getirecek toplayıcılar gönder" dediler. 113. Büyücüler, Firavun'a gelip: "Yenen biz olursak, bize bir ödül var, değil mi?" dediler. 114. (Firavun:) "Evet, o zaman siz de gözdelerden olacaksınız" dedi. 115. (Büyücüler:) "Ey Mûsa! Ya (önce) sen at veya biz atalım" dediler. 116. (Mûsa:) "Siz atın!" dedi. (Büyücüler) atınca, insanların gözlerini büyülediler, onları ürküttüler ve büyük bir büyü ortaya koydular. 117. "Asânı atıver!" diye seslendik. Asâ, birden onların uydurduklarını yutmaya başladı. 118. Gerçek ortaya çıktı ve onların yapmış oldukları boşa gitti. 119. İşte orada yenildiler ve küçük düştüler. 120. Büyücüler secdeye kapandılar.

وَقَالُوا مَهْمَا تَأْتِنَا بِهِ مِنْ آيَةٍ لِتَسْحَرَنَا بِهَا فَمَا نَحْنُ
لَكَ بِمُؤْمِنِينَ ﴿١٣٢﴾ فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمُ الطُّوفَانَ
وَالْجَرَادَ وَالْقُمَّلَ وَالضَّفَادِعَ وَالدَّمَ آيَاتٍ مُفَصَّلَاتٍ
فَاسْتَكْبَرُوا وَكَانُوا قَوْمًا مُجْرِمِينَ ﴿١٣٣﴾ وَلَمَّا وَقَعَ
عَلَيْهِمُ الرِّجْزُ قَالُوا يَا مُوسَى ادْعُ لَنَا رَبَّكَ بِمَا عَهِدَ
عِنْدَكَ لَئِنْ كَشَفْتَ عَنَّا الرِّجْزَ لَنُؤْمِنَنَّ لَكَ وَلَنُرْسِلَنَّ
مَعَكَ بَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿١٣٤﴾

7 **A'raf**/132. (Firavun'un kavmi Musa'ya:) "Bizi büyülemek için ne mûcize gösterirsen göster, sana inanmayacağız" dedi. 133. Bunun üzerine, su baskınını, çekirgeyi, biti, kurbağaları ve kanı, birbirinden ayrı mûcizeler olarak üzerlerine saldık. Yine de büyüklendiler ve suçlu bir toplum oldular. 134. Pis azap başlarına çökünce: "Ey Mûsa! Sana verdiği söze göre bizim için Rabbine yalvar. Eğer bizden bu azabı kaldırırsan, andolsun sana inanacağız ve İsrailoğulları'nı seninle beraber göndereceğiz" dediler.

وَلَمَّا جَاءَ مُوسَىٰ لِمِيقَاتِنَا وَكَلَّمَهُ رَبُّهُ قَالَ رَبِّ أَرِنِي
أَنْظُرْ إِلَيْكَ قَالَ لَنْ تَرَانِي وَلَٰكِنِ انْظُرْ إِلَى الْجَبَلِ فَإِنِ
اسْتَقَرَّ مَكَانَهُ فَسَوْفَ تَرَانِي فَلَمَّا تَجَلَّىٰ رَبُّهُ لِلْجَبَلِ
جَعَلَهُ دَكًّا وَخَرَّ مُوسَىٰ صَعِقًا فَلَمَّا أَفَاقَ قَالَ
سُبْحَانَكَ تُبْتُ إِلَيْكَ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٤٣﴾

7 **A'raf**/143. Mûsa, tayin ettiğimiz vakitte gelince, Rabbin ona konuştu. (Mûsa:) "Rabbim! Kendini bana göster, Sana bakayım" dedi. Allah: "Sen Beni göremezsin, ama dağa bak, eğer dağ yerinde dururs a, sen Beni göreceksin" buyurdu. Rabbi dağa görününce onu yerle bir etti ve Mûsa baygın düştü. Ayılınca: "Sen yücesin, Sana tövbe ettim ve ben inananların ilkiyim" dedi.

KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
KÜTÜPHANESİ

سَأَصْرِفُ عَنْ آيَاتِيَ الَّذِينَ يَتَكَبَّرُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَإِنْ يَرَوْا كُلَّ آيَةٍ لَا يُؤْمِنُوا بِهَا وَإِنْ يَرَوْا سَبِيلَ الرُّشْدِ لَا يَتَّخِذُوهُ سَبِيلًا وَإِنْ يَرَوْا سَبِيلَ الْغَيِّ يَتَّخِذُوهُ سَبِيلًا ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَكَانُوا عَنْهَا غَافِلِينَ ﴿١٤٦﴾ وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَلِقَاءِ الْآخِرَةِ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ هَلْ يُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٤٧﴾

7 **A'raf**/146. Yeryüzünde haksız yere büyülenenleri, belgelerimden yüz çevirteceğim. Her belgeyi[200] görseler, yine ona inanmayacaklar. Doğru yolu görseler, onu yol olarak benimsemeyecekler. Azgınlık yolunu görseler, hemen onu yol edinecekler. Bu, âyetlerimizi yalanlamaları ve ondan habersiz olmalarından ileri gelir. 147. Ayetlerimizi ve ahirette karşılaşmayı yalanlayanların işleri boşa gitmiştir. Yine de yapmış olduklarından başka bir şeyle cezalandırılmayacaklardır.

وَلَقَدْ أَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنْ أَسْرِ بِعِبَادِي فَاضْرِبْ لَهُمْ طَرِيقًا فِي الْبَحْرِ يَبَسًا لَا تَخَافُ دَرَكًا وَلَا تَخْشَىٰ ﴿٧٧﴾ فَأَتْبَعَهُمْ فِرْعَوْنُ بِجُنُودِهِ فَغَشِيَهُمْ مِنَ الْيَمِّ مَا غَشِيَهُمْ ﴿٧٨﴾

20 **Taha**/77. Musa'ya: "Kullarımı geceleyin yürüt, denizde onlara kuru bir yol aç; düşmanların yetişmesinden korkma ve endişe etme" diye vahyettik. 78. Firavun, ordusuyla onları takib etti, deniz de onları içine alıverdi, hem de ne alış!.

فَلَمَّا أَتَاهَا نُودِيَ مِنْ شَاطِئِ الْوَادِ الْأَيْمَنِ فِي الْبُقْعَةِ الْمُبَارَكَةِ مِنَ الشَّجَرَةِ أَنْ يَا مُوسَىٰ إِنِّي أَنَا اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٣٠﴾ وَأَنْ أَلْقِ عَصَاكَ فَلَمَّا رَآهَا تَهْتَزُّ كَأَنَّهَا جَانٌّ وَلَّىٰ مُدْبِرًا وَلَمْ يُعَقِّبْ يَا مُوسَىٰ أَقْبِلْ وَلَا تَخَفْ إِنَّكَ مِنَ الْآمِنِينَ ﴿٣١﴾ اسْلُكْ يَدَكَ فِي جَيْبِكَ تَخْرُجْ بَيْضَاءَ مِنْ غَيْرِ سُوءٍ وَاضْمُمْ إِلَيْكَ جَنَاحَكَ مِنَ الرَّهْبِ فَذَانِكَ بُرْهَانَانِ مِنْ رَبِّكَ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ ﴿٣٢﴾

28 **Kasas**/30-31. Oraya gelince, kutlu yerdeki vâdinin sağ yanındaki ağaç cihetinden (Mûsa'ya): "Ey Mûsa! Ben alemlerin Rabbi olan Allah'ım. Değneğini at" diye seslenildi. Mûsa, değneğin yılan gibi hareketler yaptığını görünce, dönüp arkasına bakmadan kaçtı. "Ey Mûsa! Dön gel; korkma; şüphesiz güvende olanlardansın" (denildi). 32. "Elini koynuna koy; lekesiz, bembeyaz çıksın. Ellerini koltuk altına çek, korkun kalmasın. Bu ikisi Firavun ve ileri gelenlerine karşı Rabbinin iki delilidir. Doğrusu onlar yoldan çıkmış bir topluluktur".

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَىٰ تِسْعَ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ فَاسْأَلْ بَنِي إِسْرَائِيلَ إِذْ جَاءَهُمْ فَقَالَ لَهُ فِرْعَوْنُ إِنِّي لَأَظُنُّكَ يَا مُوسَىٰ مَسْحُورًا ﴿١٠١﴾

17 **İsra**/101. (Ey Muhammed!) Musa'ya dokuz apaçık mucize verdik.[201] İsrailoğulları'na sor. Kendine Musa geldiği zaman Firavun: "Ey Musa! Ben senin büyülenmiş olduğunu düşünüyorum" demişti.

---

[200] *âyet* kelimesi, 'belge', 'işaret', 'emare', 'belirti' anlamlarına geldiği için, Kur'an'da Allah'ın varlığını ve peygamberin elçiliğini teyiden bazı peygamberlere bahşedilen olağanüstülüklere (mucizelere) de *âyet* (belge) denilmektedir.

[201] Mucizeler mütekebbir insanları korkutmak (17 İsra/59), müttakileri ise hayran bırakmak içindir. Bu nedenle, Allah'ın Firavun'a çekirge, kan, kurbağa ve bit afetlerini göndermesi mucizedir. Bu ayette geçen dokuz mucizenin neliğinde müfessirler değişik sıralamalar yapmışlardır. Bunlardan bazılarını şöyle sıralayabiliriz: 1. Allah'ın Tur dağına tecelli ederek Musa ile konuşması. 2. Denizi geçmesi. 3. Vahiy alması. 4. Asasının yılan olması. 5. Sağ elinin parlaması. 6. Çocuk iken Firavun'un evinde büyümesi. 7. Firavun'un üzerine gönderilen su baskını, bit, kurbağa, kan ve çekirge. Bu sayılanların birkısmının (Musa'nın vahiy alması gibi) mucize olarak değerlendirilemeyeceği açıktır. Ancak müfessirler, bu dokuz mucizenin tamamının Kur'an'da zikredilmiş olması gerektiğini düşündüklerinden, sayıyı tamamlamak için bazı zorlamalara girmişlerdir.

وَمَا مَنَعَنَآ أَن نُّرْسِلَ بِالْآيَاتِ إِلَّآ أَن كَذَّبَ بِهَا الْأَوَّلُونَ ۚ وَآتَيْنَا ثَمُودَ النَّاقَةَ مُبْصِرَةً فَظَلَمُوا بِهَا ۚ وَمَا نُرْسِلُ بِالْآيَاتِ إِلَّا تَخْوِيفًا ﴿٥٩﴾

17 **İsra**/59. Bu mûcizeleri göndermekten Bizi alıkoyan, öncekilerin onları yalanlamış olmasıdır. Semud kavmine, gözle görülebilen bir dişi deve vermiştik de ona zulmetmişlerdi. Oysa Biz mucizeleri yalnız korkutmak için göndeririz.

فَلَمَّا جَآءَهُمُ الْحَقُّ مِنْ عِندِنَا قَالُوٓا إِنَّ هَٰذَا لَسِحْرٌ مُّبِينٌ ﴿٧٦﴾

10 **Yunus**/76. Katımızdan gerçek onlara gelince: "Bu düpedüz bir büyüdür" dediler.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِّن قَبْلِكَ مِنْهُم مَّن قَصَصْنَا عَلَيْكَ وَمِنْهُم مَّن لَّمْ نَقْصُصْ عَلَيْكَ ۗ وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ أَن يَأْتِيَ بِآيَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ ۚ فَإِذَا جَآءَ أَمْرُ اللَّهِ قُضِيَ بِالْحَقِّ وَخَسِرَ هُنَالِكَ الْمُبْطِلُونَ ﴿٧٨﴾

40 **Mu'min**/78. (Ey Muhammed!) Senden önce birçok elçiler gönderdik; sana onların kimini anlattık, kimini anlatmadık; hiçbir elçi Allah'ın izni olmadan bir mucize getiremez. Allah'ın buyruğu gelince hak ile hüküm verilir. İşte o zaman, (Kur'an'ı) batıl sayanlar, zarar ederler.

وَيُكَلِّمُ النَّاسَ فِي الْمَهْدِ وَكَهْلًا وَمِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٤٦﴾

3 **Al-i İmran**/46. (İsa) insanlarla beşikte iken de, yetişkin iken de konuşacaktır; o iyilerdendir.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِّن قَبْلِكَ وَجَعَلْنَا لَهُمْ أَزْوَاجًا وَذُرِّيَّةً ۚ وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ أَن يَأْتِيَ بِآيَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ ۗ لِكُلِّ أَجَلٍ كِتَابٌ ﴿٣٨﴾

13 **Ra'd**/38. Senden önce de nice elçiler gönderdik. Onlara da eşler ve çocuklar verdik. Allah'ın izni olmadan hiçbir elçi bir mucize getiremez. Her sürenin bir kaydı vardır.

D. AHİRET

Ahiret hayatı Allah'ın adaletinin gereği ve insanın denenmesinin zorunlu sonucudur. Amaçsız ve sonuçsuz bir deneme anlamsız olur. Kur'an'da sürekli olarak, insanın imanı ve küfrü, salih ameli ve günahına, cennet veya cehennemle karşılık göreceği vurgulanarak, yeryüzünde yapacağı tercih ve davranışları etkilenmeye çalışılmaktadır. Hatta birçok ayette peygamberlerin yegane görevleri 'inzar ve tebşir' (yani kötü amellere karşılık cehennemle uyarma ve iyi amellere karşılık cennetle müjdeleme) olarak belirlenmektedir.

1. Genel Olarak Ahiret Hayatı

Bu bölümdeki ayetlerde, ahirete inanmayan Araplara, ahiretin varlığının delilleri gösterilmekte; bu dünya ile ahiretin nimetlerinin mukayesesi yapılıp, oranın ve oradaki nimetlerin daha değerli ve daha kalıcı olduğu aktarılmakta ve insanların bu dünyadaki amellerine göre orada cennet veya cehennemi hak edeceği vurgulanmaktadır.

KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ

بَلْ تُؤْثِرُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ﴿١٦﴾ وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ وَأَبْقَى ﴿١٧﴾

87 **A'la**/16. Siz dünya hayatını tercih ediyorsunuz. 17. Oysa âhiret daha iyi ve daha kalıcıdır.

وَأَنَّ إِلَى رَبِّكَ الْمُنْتَهَى ﴿٤٢﴾ وَأَنَّهُ هُوَ أَضْحَكَ وَأَبْكَى ﴿٤٣﴾ وَأَنَّهُ هُوَ أَمَاتَ وَأَحْيَا ﴿٤٤﴾

53 **Necm**/42. Son varış Rabbinedir. 43. Güldüren de, ağlatan da O'dur. 44. Dirilten de, öldüren de O'dur.

فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ وَرِثُوا الْكِتَابَ يَأْخُذُونَ عَرَضَ هَذَا الْأَدْنَى وَيَقُولُونَ سَيُغْفَرُ لَنَا وَإِنْ يَأْتِهِمْ عَرَضٌ مِثْلُهُ يَأْخُذُوهُ أَلَمْ يُؤْخَذْ عَلَيْهِمْ مِيثَاقُ الْكِتَابِ أَنْ لَا يَقُولُوا عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقَّ وَدَرَسُوا مَا فِيهِ وَالدَّارُ الْآخِرَةُ خَيْرٌ لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٦٩﴾

7 **A'raf**/169. Onların ardından, Kitab'a varis olan sonrakiler geldiler. Bunlar: "Biz nasıl olsa affedileceğiz" diyerek, bu en aşağı olanın (dünyanın) geçici olanını alırlar ve onun benzeri geçici bir şey daha gelse, ona da sarılırlar. Allah'a karşı ancak gerçeği söyleyeceklerine dair, Kitap üzerine onlardan söz alınmamış mıydı? Üstelik Kitap'ta olanları okuyup öğrenmişlerdi. Ahiret yurdu Allah'a karşı gelmekten sakınanlar için daha iyidir. Düşünmüyor musunuz?

تِلْكَ الدَّارُ الْآخِرَةُ نَجْعَلُهَا لِلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ عُلُوًّا فِي الْأَرْضِ وَلَا فَسَادًا وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٨٣﴾

28 **Kasas**/83. Bu ahiret yurdunu, yeryüzünde böbürlenmek ve bozgunculuk çıkarmak istemeyen kimselere veririz. Sonuç (Allah'a karşı gelmekten) sakınanlarındır.

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعَاجِلَةَ عَجَّلْنَا لَهُ فِيهَا مَا نَشَاءُ لِمَنْ نُرِيدُ ثُمَّ جَعَلْنَا لَهُ جَهَنَّمَ يَصْلَاهَا مَذْمُومًا مَدْحُورًا ﴿١٨﴾ وَمَنْ أَرَادَ الْآخِرَةَ وَسَعَى لَهَا سَعْيَهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَئِكَ كَانَ سَعْيُهُمْ مَشْكُورًا ﴿١٩﴾ كُلًّا نُمِدُّ هَؤُلَاءِ وَهَؤُلَاءِ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ وَمَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا ﴿٢٠﴾ انْظُرْ كَيْفَ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَلَلْآخِرَةُ أَكْبَرُ دَرَجَاتٍ وَأَكْبَرُ تَفْضِيلًا ﴿٢١﴾

17 **İsra**/18. Kim çabuk olanı (bu dünyayı) isterse, orada dilediğimize istediğimiz kadar çabuklaştırırız. Sonra ona cehennemi hazırlarız; yerilmiş ve kovulmuş olarak oraya girer. 19. Kim ahireti ister ve mü'min olarak onun için bir çaba gösterirse, işte bunların çabaları görülür. 20. Onların ve bunların her birine Rabbinin bağışından ulaştırırız. Rabbinin bağışı yasak kılınmış değildir. 21. Ey Muhammed! Kimine kiminden fazla iyilikte bulunduğumuza bir bak! Ama ahiret mertebe olarak da, nimetler açısından da daha büyüktür.

وَمَنْ كَانَ فِي هَذِهِ أَعْمَى فَهُوَ فِي الْآخِرَةِ أَعْمَى وَأَضَلُّ سَبِيلًا ﴿٧٢﴾

17 **İsra**/72. Bu dünyada kör olan, ahirette de kör ve yolca daha şaşkındır.

وَمَا ظَنُّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٦٠﴾

10 **Yunus**/60. Allah'a karşı yalan uyduranların, kıyamet günü hakkındaki zanları nedir? Doğrusu Allah'ın insanlara karşı nimeti boldur. Fakat, çokları şükretmez.

إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لِّمَنْ خَافَ عَذَابَ الْآخِرَةِ ذَٰلِكَ يَوْمٌ مَّجْمُوعٌ لَّهُ النَّاسُ وَذَٰلِكَ يَوْمٌ مَّشْهُودٌ ﴿١٠٣﴾ وَمَا نُؤَخِّرُهُ إِلَّا لِأَجَلٍ مَّعْدُودٍ ﴿١٠٤﴾ يَوْمَ يَأْتِ لَا تَكَلَّمُ نَفْسٌ إِلَّا بِإِذْنِهِ فَمِنْهُمْ شَقِيٌّ وَسَعِيدٌ ﴿١٠٥﴾

11 **Hud**/103. Bunda, ahiret azabından korkana ibret vardır. O, insanların toplanacağı gündür. O güne tanık olunacaktır. 104. Biz o günü ancak sayılı bir süre için erteleriz. 105. O gün gelince hiç kimse Allah'ın izni olmadan konuşamaz. İnsanların kimi bedbaht, kimi mutludur.

وَمَا أَرْسَلْنَا مِن قَبْلِكَ إِلَّا رِجَالًا نُّوحِي إِلَيْهِم مِّنْ أَهْلِ الْقُرَىٰ أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ وَلَدَارُ الْآخِرَةِ خَيْرٌ لِّلَّذِينَ اتَّقَوْا أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٠٩﴾

12 **Yusuf**/109. Senden önce de, yalnızca kasabalar halkının içinden, kendilerine vahyettiğimiz birtakım adamlar göndermişizdir. Yeryüzünde dolaşıp kendilerinden öncekilerin sonlarının nasıl olduğuna bakmazlar mı? Ahiret yurdu, Allah'a karşı saygılı olanlar için daha iyidir. Düşünmez misiniz?

يَا قَوْمِ إِنَّمَا هَٰذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا مَتَاعٌ وَإِنَّ الْآخِرَةَ هِيَ دَارُ الْقَرَارِ ﴿٣٩﴾

40 **Mu'min**/39. (Firavun ailesinden bir mü'min:) "Ey kavmim! Bu dünya hayatı (geçici) bir menfaattir; ama ahiret, işte o kalınacak yurttur".

فَمَا أُوتِيتُم مِّن شَيْءٍ فَمَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَمَا عِندَ اللَّهِ خَيْرٌ وَأَبْقَىٰ لِلَّذِينَ آمَنُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٣٦﴾ وَالَّذِينَ يَجْتَنِبُونَ كَبَائِرَ الْإِثْمِ وَالْفَوَاحِشَ وَإِذَا مَا غَضِبُوا هُمْ يَغْفِرُونَ ﴿٣٧﴾ وَالَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَمْرُهُمْ شُورَىٰ بَيْنَهُمْ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ ﴿٣٨﴾

42 **Şura**/36-38. Size verilmiş bulunan herhangi bir şey, sadece dünya hayatının menfaatidir; inanıp Rablerine güvenenler, büyük günahlardan ve hayasızlıklardan çekinenler, öfkelendiklerinde bile bağışlayanlar, Rablerinin çağrısına cevap verenler, namazı kılanlar işleri(ni) aralarında danışma ile (görenler), kendilerine verdiğimiz rızıktan sarfedenler ve bir saldırıya uğradıklarında kazanmaya çalışanlar için Allah'ın katında bulunan daha iyi ve daha kalıcıdır.

وَلَوْلَا أَن يَكُونَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً لَّجَعَلْنَا لِمَن يَكْفُرُ بِالرَّحْمَٰنِ لِبُيُوتِهِمْ سُقُفًا مِّن فِضَّةٍ وَمَعَارِجَ عَلَيْهَا يَظْهَرُونَ ﴿٣٣﴾ وَلِبُيُوتِهِمْ أَبْوَابًا وَسُرُرًا عَلَيْهَا يَتَّكِئُونَ ﴿٣٤﴾ وَزُخْرُفًا وَإِن كُلُّ ذَٰلِكَ لَمَّا مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةُ عِندَ رَبِّكَ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٣٥﴾

43 **Zuhruf**/33-35. Eğer insanlar (küfre meyleden) tek bir ümmet olmayacak olsaydı, Rahman'ı inkar edenlerin evlerinin tavanlarını, üzerinde yükseldikleri merdivenleri, evlerinin kapılarını, yaslandıkları kerevetleri gümüşten yapar ve altın bileziklerle işlerdik.[202] Bunların hepsi ancak dünya hayatının geçimliğidir. Ahiret, Rabbinin katında (O'na karşı gelmekten) sakınanlaradır.

[202] Burada tasvir edilen konfor sağlanınca insanlar Allah'ı ve ahireti unutarak, tamamen dünyevi (seküler) bir hayat yaşama temayülü taşıyorlar. Bugün zengin Avrupa ülkelerinde, ayette tasvir edilene benzer bir konfor sağlanmıştır ve hakikaten bu insanlar yaşam tarzı ve dünya görüşü itibarıyla küfürde birleşmiş 'tek bir millet' oluşturmaktadırlar.

KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ

اَلْمَالُ وَالْبَنُونَ زِينَةُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَالْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ أَمَلاً ﴿٤٦﴾

18 **Kehf**/46. Mal ve çocuklar dünya hayatının süsüdür. Kalıcı olan yararlı işler, Rabbinin katında sevapça ve ümit bakımından daha iyidir.

فَلاَ أُقْسِمُ بِالشَّفَقِ ﴿١٦﴾ وَاللَّيْلِ وَمَا وَسَقَ ﴿١٧﴾ وَالْقَمَرِ إِذَا اتَّسَقَ ﴿١٨﴾ لَتَرْكَبُنَّ طَبَقًا عَنْ طَبَقٍ ﴿١٩﴾

84 **İnşikak**/16-19. Hayır; akşamın alaca karanlığına, geceye ve yüklendiklerine ve dolgunlaşmış dolunaya yemin ederim ki, siz durumdan duruma geçeceksiniz.[203]

وَمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلاَّ لَهْوٌ وَلَعِبٌ وَإِنَّ الدَّارَ الآخِرَةَ لَهِيَ الْحَيَوَانُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٦٤﴾

29 **Ankebut**/64. Bu dünya hayatı sadece oyun ve oyalanmadır. Asıl hayat ahiret yurdundaki hayattır. Keşke bilseler!

اَللَّهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ وَفَرِحُوا بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا فِي الآخِرَةِ إِلاَّ مَتَاعٌ ﴿٢٦﴾

13 **Ra'd**/26. Allah dilediğine rızkı bol verir, dilediğine de ölçülü verir. Onlar dünya hayatıyla mutlu olurlar. Oysa dünya hayatı ahiretin yanında kısa bir geçimlikten ibarettir.

2. Kıyamet

Allah'ın bu dünya için belirlediği sürenin sonunda kainat ve dünya düzeninin bozulma anına Kur'an'da *es-sâ'at*, bundan sonra insanların hesap vermek için kalkacakları ana da *yevmu'l-kıyâme* (kalkış günü) denir. Fakat Türkçe'de yaygın bir yanlış olarak 'kıyamet' Kur'an'daki *es-sâ'at* yerine kullanılmaktadır. Yaygınlığı nedeniyle biz de bu kullanıma uyduk. Mekki ayetlerde kıyamet sahneleri mükemmel bir edebî üslûbla yoğun olarak tekrarlanmaktadır. Bütün bu tasvirlerin hedefi, bir haz ve menfaat ağının içine gömülmüş muannit müşrikleri korkutarak, onları psikolojik olarak çözmektedir.

يَوْمَ تَرْجُفُ الأَرْضُ وَالْجِبَالُ وَكَانَتِ الْجِبَالُ كَثِيبًا مَهِيلاً ﴿١٤﴾

73 **Müzzemmil**/14. Yeryüzünün ve dağların sarsıldığı gün, dağlar yumuşak kum yığını hâline gelir.

فَإِذَا نُقِرَ فِي النَّاقُورِ ﴿٨﴾ فَذَلِكَ يَوْمَئِذٍ يَوْمٌ عَسِيرٌ ﴿٩﴾ عَلَى الْكَافِرِينَ غَيْرُ يَسِيرٍ ﴿١٠﴾

74 **Müddessir**/8-10. Sûr'a üflendiği vakit, işte o gün, inkârcılara kolay olmayan zorlu bir gündür.

---

[203] Bu ayetlerde evrendeki değişimlere yeminle dikkat çekilen husus, ölümün de mutlak bir son olmayıp bir durumdan başka bir duruma geçiş olduğudur. Bazı yorumcular 19. ayetteki "tabakadan tabakaya bineceksiniz" ifadesinin, insanoğlunun yeryüzünden diğer gezegenlere gideceğine işaret ettiğini söylemektedirler. Lafız olarak ayet böyle bir yoruma da elverişlidir. Ancak, gerek Kur'an'ın bütünü, gerekse ayetin içinde bulunduğu bağlam gözönünde bulundurulduğunda, dünya hayatından ahiret hayatına geçişten sözedilmekte olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca, Kur'an'ın ilk muhataplarının bu ayeti duyduklarında, bunu gelecekteki uzay yolculuklarına bir işaret olarak algılamış olmaları mümkün değildir. Böyle olunca, Kur'an'ın da muhataplarının anlayamayacağı bir şeyden sözetmesi sözkonusu olamaz.

إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ ﴿١﴾ وَإِذَا النُّجُومُ انكَدَرَتْ ﴿٢﴾ وَإِذَا الْجِبَالُ سُيِّرَتْ ﴿٣﴾ وَإِذَا الْعِشَارُ عُطِّلَتْ ﴿٤﴾ وَإِذَا الْوُحُوشُ حُشِرَتْ ﴿٥﴾ وَإِذَا الْبِحَارُ سُجِّرَتْ ﴿٦﴾

81 **Tekvir/1.** Güneş dürüldüğü zaman; 2. Yıldızlar düşüp söndüğü zaman; 3. Dağlar yürütüldüğü zaman. 4. Doğurması yaklaşmış develer başıboş bırakıldığı zaman; 5. Yabanî hayvanlar bir araya toplandığı zaman; 6. Denizler kaynaştırıldığı zaman.

الْقَارِعَةُ ﴿١﴾ مَا الْقَارِعَةُ ﴿٢﴾ وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْقَارِعَةُ ﴿٣﴾ يَوْمَ يَكُونُ النَّاسُ كَالْفَرَاشِ الْمَبْثُوثِ ﴿٤﴾ وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ الْمَنفُوشِ ﴿٥﴾

101 **Kari'a/1.** Gürültü çıkaracak olan (olay)! 2. Nedir o gürültü çıkaracak olan? 3. O gürültü çıkartacak olanın ne olduğunu sen ne bilirsin? 4. O gün, insanlar (yere) serilmiş pervaneye dönecekler. 5. Dağlar, atılmış renkli yüne dönecekler.

لَا أُقْسِمُ بِيَوْمِ الْقِيَامَةِ ﴿١﴾ وَلَا أُقْسِمُ بِالنَّفْسِ اللَّوَّامَةِ ﴿٢﴾ أَيَحْسَبُ الْإِنسَانُ أَلَّن نَّجْمَعَ عِظَامَهُ ﴿٣﴾ بَلَىٰ قَادِرِينَ عَلَىٰ أَن نُّسَوِّيَ بَنَانَهُ ﴿٤﴾ بَلْ يُرِيدُ الْإِنسَانُ لِيَفْجُرَ أَمَامَهُ ﴿٥﴾ يَسْأَلُ أَيَّانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ ﴿٦﴾ فَإِذَا بَرِقَ الْبَصَرُ ﴿٧﴾ وَخَسَفَ الْقَمَرُ ﴿٨﴾ وَجُمِعَ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ ﴿٩﴾ يَقُولُ الْإِنسَانُ يَوْمَئِذٍ أَيْنَ الْمَفَرُّ ﴿١٠﴾ كَلَّا لَا وَزَرَ ﴿١١﴾ إِلَىٰ رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمُسْتَقَرُّ ﴿١٢﴾ يُنَبَّأُ الْإِنسَانُ يَوْمَئِذٍ بِمَا قَدَّمَ وَأَخَّرَ ﴿١٣﴾ بَلِ الْإِنسَانُ عَلَىٰ نَفْسِهِ بَصِيرَةٌ ﴿١٤﴾ وَلَوْ أَلْقَىٰ مَعَاذِيرَهُ ﴿١٥﴾

75 **Kıyamet/1.** Hayır; kıyamet gününe yemin ederim. 2. Hayır; nedamet çeken nefse yemin ederim. 3. İnsan, kemiklerini bir araya toplayamayacağımızı mı sanıyor? 4. Evet, Biz onun parmaklarını (yeniden) düzenlemeye kadiriz. 5-6. Ama insanoğlu ileride de suç işlemek ister[204] de: "Kıyamet günü ne zamanmış!" der. 7-10. Gözün kamaştığı, ayın tutulduğu, güneş ve ayın bir araya getirildiği zaman, işte o gün insan: "Kaçacak yer neresi?" der. 11. Hayır, hayır; bir sığınak yoktur. 12. O gün varılacak tek yer Rabbinin huzurudur. 13. O gün insanoğluna sunduğu ve geriye bıraktığı[205] ne varsa bildirilir. 14-15. Özürlerini sayıp dökse de, insanoğlu, artık kendi kendinin şahididir.[206]

وَالْمُرْسَلَاتِ عُرْفًا ﴿١﴾ فَالْعَاصِفَاتِ عَصْفًا ﴿٢﴾ وَالنَّاشِرَاتِ نَشْرًا ﴿٣﴾ فَالْفَارِقَاتِ فَرْقًا ﴿٤﴾ فَالْمُلْقِيَاتِ ذِكْرًا ﴿٥﴾ عُذْرًا أَوْ نُذْرًا ﴿٦﴾ إِنَّمَا تُوعَدُونَ لَوَاقِعٌ ﴿٧﴾ فَإِذَا النُّجُومُ طُمِسَتْ ﴿٨﴾

77 **Mürselat/1-7.** Birbiri ardından gönderilenlere, estikçe esenlere, yaydıkça yayanlara, ayırdıkça ayıranlara[207] ve bir mazeret veya uyarı olsun diye öğüt bırakanlara[208] andolsun ki,[209] size söz verilen şey muhakkak gerçekleşecektir. 8. Yıldızların ışığı giderildiği zaman. 9. Gök yarıldığı

[204] veya "... önünü yarmak (ve geleceği görmek) ister..."

[205] veya "... önce ve sonra yaptığı..."

[206] veya "... kendi kendinin şahididir".

[207] krş. 51 Zariyat/4.

[208] krş. 37 Saffat/3.

[209] Burada kendilerine yemin edilen varlıklar büyük ihtimalle meleklerdir (krş. 37 Saffat/1-3; 79 Naziat/1-5).

وَإِذَا السَّمَآءُ فُرِجَتْ ﴿٩﴾ وَإِذَا الْجِبَالُ نُسِفَتْ ﴿١٠﴾ وَإِذَا الرُّسُلُ أُقِّتَتْ ﴿١١﴾ لِأَيِّ يَوْمٍ أُجِّلَتْ ﴿١٢﴾ لِيَوْمِ الْفَصْلِ ﴿١٣﴾ وَمَآ أَدْرَاكَ مَا يَوْمُ الْفَصْلِ ﴿١٤﴾ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿١٥﴾ أَلَمْ نُهْلِكِ الْأَوَّلِينَ ﴿١٦﴾ ثُمَّ نُتْبِعُهُمُ الْآخِرِينَ ﴿١٧﴾ كَذَٰلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِينَ ﴿١٨﴾ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿١٩﴾

zaman. 10. Dağlar ufalandığı zaman. 11. Elçilere vakit belirlendiği zaman. 12. Hangi güne ertelenmiştir? 13. Hüküm gününe! 14. Hüküm gününün ne olduğunu sen ne bilirsin? 15. O gün, yalanlamış olanların vay hâline! 16. Öncekileri yok etmedik mi? 17. Ardından, sonrakileri de onlara katarız. 18. Suçlulara böyle yaparız. 19. O gün, yalanlamış olanların vay hâline!

وَنُفِخَ فِي الصُّورِ ذَٰلِكَ يَوْمُ الْوَعِيدِ ﴿٢٠﴾

50 **Kaf**/20. Sûra üfürülür; işte bu, söz verilen gündür.

اقْتَرَبَتِ السَّاعَةُ وَانشَقَّ الْقَمَرُ ﴿١﴾ وَإِن يَرَوْا آيَةً يُعْرِضُوا وَيَقُولُوا سِحْرٌ مُّسْتَمِرٌّ ﴿٢﴾

54 **Kamer**/1-2. Kıyamet vakti yaklaşır, ay yarılır. Onlar bir delil görünce yüz çevirirler ve: "Süregelen bir büyü" derler.

بَلِ السَّاعَةُ مَوْعِدُهُمْ وَالسَّاعَةُ أَدْهَىٰ وَأَمَرُّ ﴿٤٦﴾ إِنَّ الْمُجْرِمِينَ فِي ضَلَالٍ وَسُعُرٍ ﴿٤٧﴾ يَوْمَ يُسْحَبُونَ فِي النَّارِ عَلَىٰ وُجُوهِهِمْ ذُوقُوا مَسَّ سَقَرَ ﴿٤٨﴾

54 **Kamer**/46. Kıyamet saati onlara söz verilmiştir. O ne korkunç, ne acı bir saattir! 47. Suçlular sapıklık ve çılgınlık içindedirler. 48. Ateşe yüzüstü sürüldükleri gün: "Cehennemin tadını çıkarın" (denir).

يَسْأَلُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ أَيَّانَ مُرْسَاهَا قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِندَ رَبِّي لَا يُجَلِّيهَا لِوَقْتِهَا إِلَّا هُوَ ثَقُلَتْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ لَا تَأْتِيكُمْ إِلَّا بَغْتَةً يَسْأَلُونَكَ كَأَنَّكَ حَفِيٌّ عَنْهَا قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِندَ اللَّهِ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٨٧﴾

7 **A'raf**/187. (Ey Muhammed!) Sana kıyamet saatinin ne zaman gelip çatacağını soruyorlar. De ki: "Onun bilgisi ancak Rabbimin katındadır. Onu zamanında açığa ancak O çıkarır. Göklerin ve yerin ağırlığını çekemeyeceği o saat size ansızın gelecektir". Sanki sen onu biliyormuşsun gibi sana soruyorlar. De ki: "Onun bilgisi Allah katındadır. Fakat insanların çoğu bunu bilmez".

وَيَوْمَ تَشَقَّقُ السَّمَاءُ بِالْغَمَامِ وَنُزِّلَ الْمَلَائِكَةُ تَنزِيلًا ﴿٢٥﴾

25 **Furkan**/25. O gün, gök beyaz bulutlar halinde parçalanacak ve melekler bölük bölük indirilecekler.

وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْجِبَالِ فَقُلْ يَنسِفُهَا رَبِّي نَسْفًا ﴿١٠٥﴾ فَيَذَرُهَا قَاعًا صَفْصَفًا ﴿١٠٦﴾ لَّا تَرَىٰ فِيهَا عِوَجًا وَلَا أَمْتًا ﴿١٠٧﴾ يَوْمَئِذٍ يَتَّبِعُونَ الدَّاعِيَ لَا عِوَجَ لَهُ وَخَشَعَتِ الْأَصْوَاتُ لِلرَّحْمَٰنِ فَلَا تَسْمَعُ إِلَّا هَمْسًا ﴿١٠٨﴾

20 **Taha**/105-108. (Ey Muhammed!) Sana dağları sorarlar; de ki: "Rabbim onları ufalayıp savuracak, yerlerini düz, kuru bir toprak hâline getirecek; orada ne çukur, ne tümsek göreceksin. O gün (insanlar) hiçbir tarafa sapmadan bir davetçiye uyarlar. Sesler Rahman'ın huzurunda kısılmıştır; ancak bir fısıltı işitirsin".

إِذَا وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ ﴿١﴾ لَيْسَ لِوَقْعَتِهَا كَاذِبَةٌ ﴿٢﴾ خَافِضَةٌ رَافِعَةٌ ﴿٣﴾ إِذَا رُجَّتِ الْأَرْضُ رَجًّا ﴿٤﴾ وَبُسَّتِ الْجِبَالُ بَسًّا ﴿٥﴾ فَكَانَتْ هَبَاءً مُنْبَثًّا ﴿٦﴾ وَكُنْتُمْ أَزْوَاجًا ثَلَاثَةً ﴿٧﴾ فَأَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ مَا أَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ ﴿٨﴾ وَأَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ مَا أَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ ﴿٩﴾ وَالسَّابِقُونَ السَّابِقُونَ ﴿١٠﴾

56 **Vakıa/1-3.** Kıyamet koptuğu zaman, onun gerçekleştiğini yalanlayacak kimse yoktur. O, alçaltacak ve yükseltecektir. 4-7. Ey insanlar! Yer sarsıldıkça sarsıldığı, dağlar ufalandıkça ufalanıp, toz duman hâline geldiği zaman, siz de üç sınıf olursunuz. 8. (Amel defterleri) sağdan verilenler; kimdir o (defterleri) sağdan verilenler?[210] 9. (Amel defterleri) soldan verilenler; kimdir o (defterleri) soldan verilenler?[211] 10. (İyilik işlemekte) önde olanlar, ileri geçenlerdir.[212]

وَإِذَا وَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ أَخْرَجْنَا لَهُمْ دَابَّةً مِنَ الْأَرْضِ تُكَلِّمُهُمْ أَنَّ النَّاسَ كَانُوا بِآيَاتِنَا لَا يُوقِنُونَ ﴿٨٢﴾ وَيَوْمَ نَحْشُرُ مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ فَوْجًا مِمَّنْ يُكَذِّبُ بِآيَاتِنَا فَهُمْ يُوزَعُونَ ﴿٨٣﴾ حَتَّى إِذَا جَاءُوا قَالَ أَكَذَّبْتُمْ بِآيَاتِي وَلَمْ تُحِيطُوا بِهَا عِلْمًا أَمَّاذَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٨٤﴾ وَوَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ بِمَا ظَلَمُوا فَهُمْ لَا يَنْطِقُونَ ﴿٨٥﴾

27 **Neml/82.** (Kendilerine) söylenmiş olan başlarına geldiği zaman, yerden bir hayvan çıkarırız; o onlara, insanların ayetlerimize kesin olarak inanmadıklarını söyler.[213] 83. O gün her ümmetin ayetlerimizi yalanlayanlarını bir bölük hâlinde toplarız. Onlar (hesap yerine) sevk edilirler. 84. Geldikleri zaman (Allah): "Ayetlerimizi bilgice kavramadığınız hâlde yalanladınız öyle mi? Yoksa, yaptığınız neydi?" der. 85. Haksızlıklarından ötürü, söylenilen söz başlarına gelir. Artık konuşamaz olurlar.

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَإِنَّ السَّاعَةَ لَآتِيَةٌ فَاصْفَحِ الصَّفْحَ الْجَمِيلَ ﴿٨٥﴾

15 **Hicr/85.** Biz gökleri, yeri ve ikisinin arasındakileri bir gaye için yarattık. Şüphesiz kıyamet saati gelecektir. Onun için güzel ve yumuşak davran.

---

[210] krş. 56 Vakıa/26-40, 90-91; 90 Beled/12-18; 74 Müddessir 39.

[211] veya "soldakiler ..."; krş. 56 Vakıa/41-56, 92-94; 90 Beled 19-20.

[212] Kur'an'daki *ashâbu'l-yemîn* / *ashâbu'l-meymene* ve *ashâbu'ş-şımâl* / *ashâbu'l-meş'eme* tabirleri 'sağcılar' ve 'solcular' şeklinde tercüme edildiğinde, çağdaş siyasal tutumlar olan sağcılık ve solculuk olgularını çağrıştıracağı için bu şekilde çevirdik. Buradaki 'sağdakiler ve soldakiler' ile kastedilen, muhtemelen amel defterleri sağlarından verilen talihliler ve amel defterleri sollarından verilen talihsizlerdir. Ayrıca, *yemîn* ve *şimâl* ifadeleri 'sağ' ve 'sol' anlamına geldiği gibi, 'uğur' ve 'uğursuzluk' anlamına da gelebilmektedir.

[213] Bu ayetin anlaşılmasında epeyce ihtilaf edilmiştir. Çünkü Arapça metindeki *el-kavl* kelimesi bu ayette de olduğu gibi, bazen Allah'ın önceden vaad etmiş olduğu bir karardır. Bu ayette kelimenin kıyamet anlamına mı, yoksa normal olarak azabı hakeden bir toplumun başına gelecek olan azaba mı delalet ettiği belli değildir. İkincisi, yerden çıkarılan bu canlı, hareket eden varlığın 'dâbbe'nin ne olduğu belli değildir. Burada bu varlığın söylediği söz, bir durum tespitidir. Bunu da Allah hem bizzat, hem de melekleri vasıtasıyla zaten bilmektedir. Diğer bir husus, bu ayetin sembolik bir anlatım tarzı olduğunu varsaysak bile, ne anlattığı açık değildir. Bu konuda üretilen hadis edebiyatına itibar edilemez. Zira Kur'an'ın delaletine göre, Hz. Peygamber'in geleceğe ait gayb bilgisi yoktur. Dolayısıyla, *dâbbetu'l-arz* konusundaki klasik ve çağdaş spekülasyonları ihtiyatla karşılamak gerekir. En doğrusunu Allah bilir.

فَإِنَّمَا هِيَ زَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ فَإِذَا هُمْ يَنظُرُونَ ﴿١٩﴾

37 **Saffat**/19. O iş tek bir çığlıktır; (o zaman) bakakalırlar.

إِنَّ اللَّهَ عِندَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَيُنَزِّلُ الْغَيْثَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْأَرْحَامِ وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ مَّاذَا تَكْسِبُ غَدًا وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿٣٤﴾

31 **Lokman**/34. Kıyamet saatini bilmek Allah'a mahsustur. Yağmuru O indirir, O rahimlerde bulunanı bilir. Kimse yarın ne kazanacağını bilmez, hiç kimse nerede öleceğini bilmez. Şüphesiz, Allah bilendir, (her şeyden) haberdardır.

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَأْتِينَا السَّاعَةُ قُلْ بَلَى وَرَبِّي لَتَأْتِيَنَّكُمْ عَالِمِ الْغَيْبِ لَا يَعْزُبُ عَنْهُ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَلَا أَصْغَرُ مِن ذَٰلِكَ وَلَا أَكْبَرُ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُّبِينٍ ﴿٣﴾

34 **Sebe'**/3. İnkâr edenler: "Kıyamet bize gelmeyecektir" dediler. (Ey Muhammed!) De ki: "Hayır; gaybı bilen Rabbime andolsun ki, kıyamet size muhakkak gelecektir. Göklerde ve yerde zerre kadar olanlar bile O'nun ilminin dışında değildir Bundan daha küçüğü de, daha büyüğü de, apaçık bir kitaptadır".

وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ وَالْأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَالسَّمَاوَاتُ مَطْوِيَّاتٌ بِيَمِينِهِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٦٧﴾ وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَصَعِقَ مَن فِي السَّمَاوَاتِ وَمَن فِي الْأَرْضِ إِلَّا مَن شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ نُفِخَ فِيهِ أُخْرَىٰ فَإِذَا هُمْ قِيَامٌ يَنظُرُونَ ﴿٦٨﴾

39 **Zümer**/67. Onlar, Allah'ı gereği gibi değerlendiremediler. Bütün yeryüzü, kıyamet günü O'nun avucundadır; gökler O'nun kudretiyle dürülmüş olacaktır. Haşa; O, onların ortak koşmalarından yücedir. 68. Sûr'a üflenince, Allah'ın dilediği bir yana, göklerde olanlar ve yerde olanlar bayılırlar. Sonra ona bir daha üflenince hemen ayağa kalkıp bakışır dururlar.

وَأَنذِرْهُمْ يَوْمَ الْآزِفَةِ إِذِ الْقُلُوبُ لَدَى الْحَنَاجِرِ كَاظِمِينَ مَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ حَمِيمٍ وَلَا شَفِيعٍ يُطَاعُ ﴿١٨﴾

40 **Mu'min**/18. (Ey Muhammed!) Onları, yüreklerin ağıza geleceği, tasadan yutkunacakları, yaklaşan kıyamet günü ile uyar. (O gün) haksızlık edenlerin ne bir dostu, ne de (sözü) dinlenecek bir aracısı vardır.

إِنَّ السَّاعَةَ لَآتِيَةٌ لَا رَيْبَ فِيهَا وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٥٩﴾

40 **Mu'min**/59. Kıyamet günü mutlaka gelecektir. Bunda şüphe yok; fakat insanların çoğu inanmıyorlar.

اللَّهُ الَّذِي أَنزَلَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ وَالْمِيزَانَ وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّ السَّاعَةَ قَرِيبٌ ﴿١٧﴾ يَسْتَعْجِلُ بِهَا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِهَا وَالَّذِينَ آمَنُوا مُشْفِقُونَ مِنْهَا وَيَعْلَمُونَ أَنَّهَا الْحَقُّ أَلَا إِنَّ الَّذِينَ يُمَارُونَ فِي السَّاعَةِ لَفِي ضَلَالٍ بَعِيدٍ ﴿١٨﴾

42 **Şura**/17. Kitab'ı ve ölçüyü hak ile indiren Allah'tır. Ne bilirsin, belki de kıyamet vakti yakındır. 18. Ona inanmayanlar, onu acele isterler; inananlar ise, ondan (korkularından) titrerler ve onun gerçek olduğunu bilirler. İyi bilin ki, kıyamet hakkında tartışanlar derin bir sapıklık içindedirler.

وَإِنَّهُ لَعِلْمٌ لِلسَّاعَةِ فَلاَ تَمْتَرُنَّ بِهَا وَاتَّبِعُونِ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ﴿٦١﴾

43 **Zuhruf**/61. O, kıyameti bildirir;[214] sakın ondan şüphe etmeyin. Bana uyun, bu doğru yoldur.

وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يَوْمَئِذٍ يَخْسَرُ الْمُبْطِلُونَ ﴿٢٧﴾

45 **Casiye**/27. Göklerin ve yerin hükümranlığı Allah'ındır. Kıyamet kopacağı gün, işte o gün (Kur'an'ı) batıl sayanlar kayba uğrayacaklardır.

وَيَوْمَ نُسَيِّرُ الْجِبَالَ وَتَرَى الْأَرْضَ بَارِزَةً وَحَشَرْنَاهُمْ فَلَمْ نُغَادِرْ مِنْهُمْ أَحَدًا ﴿٤٧﴾

18 **Kehf**/47. Dağları yürüteceğimiz ve senin yeryüzünü dümdüz göreceğin gün, hiçbirini bırakmaksızın insanların hepsini bir araya getiririz.

وَإِنَّا لَجَاعِلُونَ مَا عَلَيْهَا صَعِيدًا جُرُزًا ﴿٨﴾

18 **Kehf**/8. Şüphesiz, Biz yeryüzünde olanları kupkuru bir toprak hâline getireceğiz.

وَتَرَكْنَا بَعْضَهُمْ يَوْمَئِذٍ يَمُوجُ فِي بَعْضٍ وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَجَمَعْنَاهُمْ جَمْعًا ﴿٩٩﴾

18 **Kehf**/99. Biz o gün onları bırakırız, dalgalar hâlinde birbirlerine girerler, sonra sura üflenir ve hepsini bir araya toplarız.

وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللَّهُ النَّاسَ بِظُلْمِهِمْ مَا تَرَكَ عَلَيْهَا مِنْ دَابَّةٍ وَلَكِنْ يُؤَخِّرُهُمْ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى فَإِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ لاَ يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَلاَ يَسْتَقْدِمُونَ ﴿٦١﴾

16 **Nahl**/61. Eğer Allah insanları haksızlık yapmalarından ötürü hemen yakalayacak olsaydı, yeryüzünde bir canlı bırakmazdı. Fakat onları belli bir süreye kadar erteler. Süreleri geldiği zaman onu ne bir an geciktirebilirler, ne de bir an öne alabilirler.

وَلِلَّهِ غَيْبُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا أَمْرُ السَّاعَةِ إِلاَّ كَلَمْحِ الْبَصَرِ أَوْ هُوَ أَقْرَبُ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٧٧﴾

16 **Nahl**/77. Göklerin ve yerin gaybı Allah'a aittir. Kıyametin kopuşu bir göz kırpması kadar veya daha kısa bir zaman işidir. Allah'ın gücü her şeye yeter.

اقْتَرَبَ لِلنَّاسِ حِسَابُهُمْ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ مُعْرِضُونَ ﴿١﴾

21 **Enbiya**/1. İnsanların hesabını görme (zamanı) yaklaştı, fakat onlar hâla dalgınlık içinde yüz çeviriyorlar.

يَوْمَ نَطْوِي السَّمَاءَ كَطَيِّ السِّجِلِّ لِلْكُتُبِ كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نُعِيدُهُ وَعْدًا عَلَيْنَا إِنَّا كُنَّا فَاعِلِينَ ﴿١٠٤﴾

21 **Enbiya**/104. Göğü, kitap sayfalarını dürer gibi dürdüğümüz zaman, yaratmaya ilk başladığımız gibi, katımızdan verilmiş bir söz olarak, yaratmayı tekrar edeceğiz. Şüphesiz Biz bunu yapacağız.

[214] Bu ayetteki 'o' zamirinin neye delalet ettiği konusunda kapalılık vardır. Ayetin içinde bulunduğu bağlamı dikkate alacak olursak, bunun Hz. İsa'ya işaret ettiğini söylemek gerekir. Bir kıraate göre ayetin anlamı şöyledir: "O (İsa) kıyametin alametidir". Bu arada, bu zamirin Kur'an'a işaret ettiğini düşünenler de vardır.

KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ

فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ آذَنْتُكُمْ عَلَى سَوَآءٍ وَإِنْ أَدْرِيٓ أَقَرِيبٌ أَمْ بَعِيدٌ مَا تُوعَدُونَ ﴿١٠٩﴾ إِنَّهُ يَعْلَمُ الْجَهْرَ مِنَ الْقَوْلِ وَيَعْلَمُ مَا تَكْتُمُونَ ﴿١١٠﴾ وَإِنْ أَدْرِي لَعَلَّهُ فِتْنَةٌ لَكُمْ وَمَتَاعٌ إِلَى حِينٍ ﴿١١١﴾

21 **Enbiya**/109-111. Eğer yüz çevirirlerse, de ki: "Size açık seçik ilan ettim[215]; tehdit olunduğunuz şeyin yakın mı, uzak mı olduğunu bilemem. O, açığa vurulan sözü de bilir, gizlediklerinizi de bilir. Bilmem; belki bu gecikme sizi denemek ve bir süreye kadar geçindirmek içindir".

حَتَّىٰٓ إِذَا فُتِحَتْ يَأْجُوجُ وَمَأْجُوجُ وَهُمْ مِنْ كُلِّ حَدَبٍ يَنسِلُونَ ﴿٩٦﴾ وَاقْتَرَبَ الْوَعْدُ الْحَقُّ فَإِذَا هِيَ شَاخِصَةٌ أَبْصَارُ الَّذِينَ كَفَرُوا يَاوَيْلَنَا قَدْ كُنَّا فِي غَفْلَةٍ مِنْ هَٰذَا بَلْ كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٩٧﴾ إِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ حَصَبُ جَهَنَّمَ أَنتُمْ لَهَا وَارِدُونَ ﴿٩٨﴾

21 **Enbiya**/96-97. Ye'cüc ve Me'cüc'ün (sedleri) açıldığı, her tepeden boşaldıkları ve verilen gerçek söz yaklaştığı zaman, inkâr edenlerin gözleri açılıverir: "Vah bize! Bundan önce dalgınlık içindeydik, hayır zâlimdik" (derler). 98. Siz ve Allah'tan başka taptıklarınız cehennemin yakacağısınız, oraya geleceksiniz.

وَالطُّورِ ﴿١﴾ وَكِتَابٍ مَسْطُورٍ ﴿٢﴾ فِي رَقٍّ مَنشُورٍ ﴿٣﴾ وَالْبَيْتِ الْمَعْمُورِ ﴿٤﴾ وَالسَّقْفِ الْمَرْفُوعِ ﴿٥﴾ وَالْبَحْرِ الْمَسْجُورِ ﴿٦﴾ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ لَوَاقِعٌ ﴿٧﴾ مَا لَهُ مِن دَافِعٍ ﴿٨﴾ يَوْمَ تَمُورُ السَّمَاءُ مَوْرًا ﴿٩﴾ وَتَسِيرُ الْجِبَالُ سَيْرًا ﴿١٠﴾ فَوَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿١١﴾ الَّذِينَ هُمْ فِي خَوْضٍ يَلْعَبُونَ ﴿١٢﴾

52 **Tur**/1-7. Tûr'a, yayılmış ince deri üzerine yazılmış Kitab'a, Ma'mur Ev'e (Kâbe'ye), yükseltilmiş tavana (göğe) ve kaynayan denize andolsun ki, Rabbinin azabı hiç şüphesiz gelecektir. 8. Onu savacak yoktur. 9-12. Göğün sarsıldıkça sarsılacağı, dağların yürüdükçe yürüyeceği gün; işte o gün, daldıkları yerde oyalanarak (kıyameti) yalanlayanlara yazıklar olsun!

وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَٰذَا الْوَعْدُ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٥﴾ قُلْ إِنَّمَا الْعِلْمُ عِندَ اللَّهِ وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٢٦﴾ فَلَمَّا رَأَوْهُ زُلْفَةً سِيئَتْ وُجُوهُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَقِيلَ هَٰذَا الَّذِي كُنتُم بِهِ تَدَّعُونَ ﴿٢٧﴾

67 **Mülk**/25. (İnkârcılar:) "Doğru sözlü iseniz, bu söz verilen (azap) ne zamandır?" derler. 26. De ki: "O'nu bilmek ancak Allah'a mahsustur, Ben sadece apaçık bir uyarıcıyım". 27. Azabı yaklaşırken gördükleri zaman, inkar edenlerin yüzleri çirkinleşip kararır; onlara: "Sizin arayıp durduğunuz işte budur" denir.

ٱلْحَآقَّةُ ﴿١﴾ مَا الْحَآقَّةُ ﴿٢﴾ وَمَآ أَدْرَاكَ مَا الْحَآقَّةُ ﴿٣﴾

69 **Hakka**/1-2. Gerçekleşecek olan! Nedir o gerçekleşecek olan? 3. Gerçekleşecek olanın ne olduğunu sen ne bilirsin?

فَإِذَا نُفِخَ فِي الصُّورِ نَفْخَةٌ وَاحِدَةٌ ﴿١٣﴾ وَحُمِلَتِ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ فَدُكَّتَا دَكَّةً وَاحِدَةً ﴿١٤﴾ فَيَوْمَئِذٍ

69 **Hakka**/13-15. Sur'a bir üfürüş üfürüldüğü, yer ve dağların kaldırılıp bir vuruşla birbirine çarpıldığı zaman, işte o gün ola-

[215] veya "(hepinize) eşit biçimde bildirdim".

وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ ﴿١٥﴾ وَانْشَقَّتِ السَّمَآءُ فَهِيَ يَوْمَئِذٍ وَاهِيَةٌ ﴿١٦﴾ وَالْمَلَكُ عَلَىٰ أَرْجَائِهَا وَيَحْمِلُ عَرْشَ رَبِّكَ فَوْقَهُمْ يَوْمَئِذٍ ثَمَانِيَةٌ ﴿١٧﴾

cak olur (kıyamet kopar). 16. O gün gök yarılır ve gevşer. 17. Melekler onun çevresindedirler. O gün Rabbinin tahtını onlardan sekizi başları üstünde taşır.

سَأَلَ سَآئِلٌ بِعَذَابٍ وَاقِعٍ ﴿١﴾ لِلْكَافِرِينَ لَيْسَ لَهُ دَافِعٌ ﴿٢﴾ مِنَ اللَّهِ ذِي الْمَعَارِجِ ﴿٣﴾

70 **Mearic**/1-3. Birisi, (yükselinecek) derecelere sahip olan Allah katından inkârcılara gelecek ve kimsenin savamayacağı azabı soruyor.

فَاصْبِرْ صَبْرًا جَمِيلًا ﴿٥﴾ إِنَّهُمْ يَرَوْنَهُ بَعِيدًا ﴿٦﴾ وَنَرَاهُ قَرِيبًا ﴿٧﴾ يَوْمَ تَكُونُ السَّمَآءُ كَالْمُهْلِ ﴿٨﴾ وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ ﴿٩﴾ وَلَا يَسْأَلُ حَمِيمٌ حَمِيمًا ﴿١٠﴾ يُبَصَّرُونَهُمْ يَوَدُّ الْمُجْرِمُ لَوْ يَفْتَدِي مِنْ عَذَابِ يَوْمِئِذٍ بِبَنِيهِ ﴿١١﴾ وَصَاحِبَتِهِ وَأَخِيهِ ﴿١٢﴾ وَفَصِيلَتِهِ الَّتِي تُؤْوِيهِ ﴿١٣﴾ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا ثُمَّ يُنْجِيهِ ﴿١٤﴾

70 **Mearic**/5. (Ey Muhammed!) Güzelce sabret. 6. Onlar azabı uzak görüyorlar. 7. Ama Biz onu yakın görmekteyiz. 8. Gök, o gün erimiş mâden gibi olur. 9. Dağlar da (atılmış) yüne döner. 10. Hiçbir dost, dostunu sormaz. 11-14. Onlar birbirlerine gösterilirler. Suçlu kimse, o günün azabından kurtulmak için oğullarını, karısını, kardeşini, kendisini barındırmış olan sülâlesini ve yeryüzünde bulunan herkesi feda etse ister.

عَمَّ يَتَسَآءَلُونَ ﴿١﴾ عَنِ النَّبَإِ الْعَظِيمِ ﴿٢﴾ الَّذِي هُمْ فِيهِ مُخْتَلِفُونَ ﴿٣﴾ كَلَّا سَيَعْلَمُونَ ﴿٤﴾ ثُمَّ كَلَّا سَيَعْلَمُونَ ﴿٥﴾

78 **Nebe'**/1. Birbirine neyi sorup duruyorlar? 2-3. Üzerinde anlaşmazlığa düştükleri büyük haberi mi? 4. Hayır; şüphesiz görüp bileceklerdir. 5. Hayır; elbette görüp bileceklerdir.

إِنَّ يَوْمَ الْفَصْلِ كَانَ مِيقَاتًا ﴿١٧﴾ يَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ فَتَأْتُونَ أَفْوَاجًا ﴿١٨﴾ وَفُتِحَتِ السَّمَآءُ فَكَانَتْ أَبْوَابًا ﴿١٩﴾ وَسُيِّرَتِ الْجِبَالُ فَكَانَتْ سَرَابًا ﴿٢٠﴾

78 **Nebe'**/17. Hüküm günü tesbit edilmiş bir vakittir. 18. Sûr'a üfürüldüğü gün, hepiniz bölük bölük geleceksiniz. 19. Gökler kapı kapı açılacaktır. 20. Dağlar yürütülüp serap olacaktır.

وَالنَّازِعَاتِ غَرْقًا ﴿١﴾ وَالنَّاشِطَاتِ نَشْطًا ﴿٢﴾ وَالسَّابِحَاتِ سَبْحًا ﴿٣﴾ فَالسَّابِقَاتِ سَبْقًا ﴿٤﴾ فَالْمُدَبِّرَاتِ أَمْرًا ﴿٥﴾ يَوْمَ تَرْجُفُ الرَّاجِفَةُ ﴿٦﴾ تَتْبَعُهَا الرَّادِفَةُ ﴿٧﴾ قُلُوبٌ يَوْمَئِذٍ وَاجِفَةٌ ﴿٨﴾ أَبْصَارُهَا خَاشِعَةٌ ﴿٩﴾

79 **Naziat**/1-7. Söküp çıkaranlara, dipdiri kalanlara, süzülerek yüzenlere, öne geçenlere ve işi düzenleyenlere andolsun ki, o gün sarsıntı sarsacak ve onu bir benzeri izleyecektir. 8. İşte o gün yürekler titrer. 9. İnsanların gözleri yere dikilir.

فَإِذَا جَآءَتِ الطَّآمَّةُ الْكُبْرَى ﴿٣٤﴾ يَوْمَ يَتَذَكَّرُ الْإِنْسَانُ مَا سَعَى ﴿٣٥﴾ وَبُرِّزَتِ الْجَحِيمُ لِمَنْ يَرَى ﴿٣٦﴾

79 **Naziat**/34. En büyük baskın geldiği zaman; o gün, insan ne uğurda çalıştığını anlar. 35-36. Cehennem her bakanın göreceği şekilde gösterilir.

KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ

يَسْأَلُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ أَيَّانَ مُرْسَاهَا ﴿٤٢﴾ فِيمَ أَنْتَ مِنْ ذِكْرَاهَا ﴿٤٣﴾ إِلَى رَبِّكَ مُنْتَهَاهَا ﴿٤٤﴾ إِنَّمَا أَنْتَ مُنْذِرُ مَنْ يَخْشَاهَا ﴿٤٥﴾ كَأَنَّهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَهَا لَمْ يَلْبَثُوا إِلاَّ عَشِيَّةً أَوْ ضُحَاهَا ﴿٤٦﴾

79 **Naziat**/42. (Ey Muhammed!) Senden kıyameti, onun ne zaman gelip çatacağını sorarlar. 43. Sen kim, onu bildirmek kim! 44. Onun bilgisi Rabbine aittir. 45. Sen sadece ondan (kıyametten) korkanları uyarırsın. 46. Kıyameti gördükleri gün, sanki dünyada ancak bir akşam yahut bir kuşluk vakti kalmış gibidirler.

إِذَا السَّمَآءُ انْشَقَّتْ ﴿١﴾ وَأَذِنَتْ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ ﴿٢﴾ وَإِذَا الأَرْضُ مُدَّتْ ﴿٣﴾ وَأَلْقَتْ مَا فِيهَا وَتَخَلَّتْ ﴿٤﴾ وَأَذِنَتْ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ ﴿٥﴾ يَاأَيُّهَا الإِنسَانُ إِنَّكَ كَادِحٌ إِلَى رَبِّكَ كَدْحًا فَمُلاَقِيهِ ﴿٦﴾

84 **İnşikak**/1-2. Göğün yarılıp kendine yakışır biçimde Rabbine kulak verdiği zaman. 3-5. Yerin sündürüldüğü, içindekileri atarak boşaldığı ve kendine yakışır biçimde Rabbine kulak verdiği zaman! 6. Ey insan! Sen, Rabbin'e (varmak için) çalışıp çabaladın, işte O'na kavuşmaktasın.

وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُبْلِسُ الْمُجْرِمُونَ ﴿١٢﴾ وَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ مِنْ شُرَكَائِهِمْ شُفَعَآءُ وَكَانُوا بِشُرَكَائِهِمْ كَافِرِينَ ﴿١٣﴾ وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يَوْمَئِذٍ يَتَفَرَّقُونَ ﴿١٤﴾

30 **Rum**/12. Kıyamet koptuğu gün, suçlular umutsuz kalıverirler. 13. Koştukları ortaklardan da kendilerine hiçbir şefaatçi çıkmaz. Onlar ortaklarını inkâr ederler. 14. Kıyamet koptuğu gün, işte o gün (birbirlerinden) ayrılırlar.

يَسْأَلُكَ النَّاسُ عَنِ السَّاعَةِ قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ اللَّهِ وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّ السَّاعَةَ تَكُونُ قَرِيبًا ﴿٦٣﴾

33 **Ahzap**/63. (Ey Muhammed!) İnsanlar sana kıyametin vaktini soruyorlar. De ki: "Onun bilgisi ancak Allah'ın katındadır". Kimbilir, belki de kıyamet vakti yaklaşmaktadır.

فَهَلْ يَنْظُرُونَ إِلاَّ السَّاعَةَ أَنْ تَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً فَقَدْ جَآءَ أَشْرَاطُهَا فَأَنَّى لَهُمْ إِذَا جَآءَتْهُمْ ذِكْرَاهُمْ ﴿١٨﴾

47 **Muhammed**/18. Onlar kıyametin kendilerine ansızın gelmesini mi bekliyorlar? İşte onun şartları geldi! Kendilerine gelip çatınca nasıl ibret alacaklar ki?[216]

يُرْسَلُ عَلَيْكُمَا شُوَاظٌ مِنْ نَارٍ وَنُحَاسٌ فَلاَ تَنْتَصِرَانِ ﴿٣٥﴾ فَبِأَيِّ آلاَءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٣٦﴾ فَإِذَا انْشَقَّتِ السَّمَآءُ فَكَانَتْ وَرْدَةً كَالدِّهَانِ ﴿٣٧﴾ فَبِأَيِّ آلاَءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٣٨﴾ فَيَوْمَئِذٍ لاَ يُسْأَلُ عَنْ ذَنْبِهِ إِنسٌ وَلاَ جَآنٌّ ﴿٣٩﴾ فَبِأَيِّ آلاَءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٠﴾

55 **Rahman**/35. (Ey insanlar ve cinler!) Üzerinize dumansız bir alev ve ateşsiz bir duman gönderilir de yardımlaşamazsınız. 36. Öyleyken, Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlarsınız? 37. Gök yarılıp da, gül gibi kızardığı, yağ gibi eridiği zaman hâliniz nice olur? 38. Öyleyken, Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlarsınız? 39. O gün ne insana ne de cine suçu sorulur.[217] 40. Öyleyken, Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlarsınız?

[216] veya "... kendilerine gelip çattıktan sonra ibret almaları neye yarar ki?"

[217] Katip melekler (82 İnfitar/10-11) herşeyi kaydettikleri için, o gün yargılamada sorgu aşaması yoktur. "Her insanın amel defterini boynuna astık. İnsan için kıyamet gününde açılmamış olarak önüne konacak bir kitap çıkarırız. 'Kitabını oku! Bugün sana hesap sorucu olarak kendin yetersin' denilir" (17 İsra/13-14).

يَاأَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمْ إِنَّ زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ شَيْءٌ عَظِيمٌ ﴿١﴾ يَوْمَ تَرَوْنَهَا تَذْهَلُ كُلُّ مُرْضِعَةٍ عَمَّا أَرْضَعَتْ وَتَضَعُ كُلُّ ذَاتِ حَمْلٍ حَمْلَهَا وَتَرَى النَّاسَ سُكَارَى وَمَا هُمْ بِسُكَارَى وَلَكِنَّ عَذَابَ اللَّهِ شَدِيدٌ ﴿٢﴾

22 **Hac**/1. Ey insanlar! Rabbiniz'den sakının; zira kıyamet gününün sarsıntısı büyük bir şeydir. 2. Onu gördüğünüz gün, her emzikli emzirmekte olduğunu unutur, her gebe bebeğini düşürür. İnsanları sarhoş bir hâlde görürsün, oysa sarhoş değildirler, fakat Allah'ın azâbı çetindir.

وَأَنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ لَا رَيْبَ فِيهَا وَأَنَّ اللَّهَ يَبْعَثُ مَنْ فِي الْقُبُورِ ﴿٧﴾

22 **Hac**/7. Kıyamet vakti elbette gelecek – bunda bir şüphe yok– ve Allah kabirlerde olanları diriltecek.

3. Yeniden Dirilme ve Allah'ın Huzurunda Toplanma (Haşir)

Haşir; *el-kıyâme(t)* veya *es-sâ'a(t)* olayından sonra gerçekleşecek ikinci aşamadır. Dünyada yaşamış, sorumluluk üstlenmiş (bülûğ çağını aşmış) insanların Allah'ın kudretiyle yeniden diriltilmelerini ve mükafat ya da cezalandırmak amacıyla bir yere toplanmalarını ifade eder. Aşağıdaki ayetler, bazı İslam filozoflarının te'vil yoluyla geliştirdikleri, haşrin ruhani olacağı görüşüne ilişkin hiçbir ipucu içermemektedir.

إِنَّ إِلَى رَبِّكَ الرُّجْعَى ﴿٨﴾

96 **Alak**/8. Dönüş Rabbinedir.

يَوْمَ يُكْشَفُ عَنْ سَاقٍ وَيُدْعَوْنَ إِلَى السُّجُودِ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ ﴿٤٢﴾ خَاشِعَةً أَبْصَارُهُمْ تَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ وَقَدْ كَانُوا يُدْعَوْنَ إِلَى السُّجُودِ وَهُمْ سَالِمُونَ ﴿٤٣﴾

68 **Kalem**/42-43. O gün (işin dehşetinden) baldırlar açılır; secdeye çağırılırlar, ama buna güçleri yetmez; gözleri düşmüş, aşağılanmış bir hâldedirler. Oysa, onlar sapasağlamken de secdeye çağırılmışlardı.

وَإِذَا النُّفُوسُ زُوِّجَتْ ﴿٧﴾ وَإِذَا الْمَوْءُودَةُ سُئِلَتْ ﴿٨﴾ بِأَيِّ ذَنْبٍ قُتِلَتْ ﴿٩﴾ وَإِذَا الصُّحُفُ نُشِرَتْ ﴿١٠﴾ وَإِذَا السَّمَاءُ كُشِطَتْ ﴿١١﴾ وَإِذَا الْجَحِيمُ سُعِّرَتْ ﴿١٢﴾ وَإِذَا الْجَنَّةُ أُزْلِفَتْ ﴿١٣﴾ عَلِمَتْ نَفْسٌ مَا أَحْضَرَتْ ﴿١٤﴾

81 **Tekvir**/7-14. Nefisler eşleştirildiği[218] zaman; diri diri toprağa gömülen kız çocuğuna hangi suçtan ötürü öldürüldüğü sorulduğu zaman; amel defterleri açıldığı zaman; gök yerinden oynatıldığı zaman; cehennem alevlendirildiği zaman; cennet yaklaştırıldığı zaman, insan önceden ne hazırladığını görecektir.

أَفَلَا يَعْلَمُ إِذَا بُعْثِرَ مَا فِي الْقُبُورِ ﴿٩﴾ وَحُصِّلَ مَا فِي الصُّدُورِ ﴿١٠﴾ إِنَّ رَبَّهُمْ بِهِمْ يَوْمَئِذٍ لَخَبِيرٌ ﴿١١﴾

100 **Adiyat**/9-11. O bilmez mi ki, kabirlerde bulunanların çıkarılacağı ve gönüllerde olanların ortaya konulacağı zaman; Rableri o gün onların her şeyinden haberdardır.

[218] *nefs* kelimesini 'cins' anlamında değerlendirirsek bu ifade "Cinsler eşleştirildiği zaman" şeklinde de anlaşılabilir. Ayrıca "İnsanlar gruplara ayrıldığı zaman" veya "Ruhlar (bedenlerle) birleştirildiği zaman" anlamlarına da yorumlanmıştır. Bu son yorumun, ruh-beden ayrımına dayandığı açıktır.

KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ

فَإِذَا جَآءَتِ الصَّآخَّةُ ﴿٣٣﴾ يَوْمَ يَفِرُّ الْمَرْءُ مِنْ أَخِيهِ ﴿٣٤﴾ وَأُمِّهِ وَأَبِيهِ ﴿٣٥﴾ وَصَاحِبَتِهِ وَبَنِيهِ ﴿٣٦﴾ لِكُلِّ امْرِئٍ مِنْهُمْ يَوْمَئِذٍ شَأْنٌ يُغْنِيهِ ﴿٣٧﴾ وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ مُسْفِرَةٌ ﴿٣٨﴾ ضَاحِكَةٌ مُسْتَبْشِرَةٌ ﴿٣٩﴾ وَوُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ عَلَيْهَا غَبَرَةٌ ﴿٤٠﴾ تَرْهَقُهَا قَتَرَةٌ ﴿٤١﴾ أُولَئِكَ هُمُ الْكَفَرَةُ الْفَجَرَةُ ﴿٤٢﴾

80 **Abese**/33. Kulakları sağırlaştıracak gürültü kopup geldiği zaman. 34-36. O gün adam, kardeşinden, ana-babasından, karısından ve oğullarından kaçar. 37. O gün, herkesin kendine yeter derdi vardır. 38-39. O gün birtakım yüzler aydınlıktır, gülmekte ve sevinmektedir. 40-41. O gün birtakım yüzler de tozlanmış ve onları karanlık bürümüştür. 42. İşte bunlar Allah'ın buyruğundan çıkan inkarcılardır.

وَالسَّمَآءِ ذَاتِ الْبُرُوجِ ﴿١﴾ وَالْيَوْمِ الْمَوْعُودِ ﴿٢﴾ وَشَاهِدٍ وَمَشْهُودٍ ﴿٣﴾

85 **Buruc**/1-3. Burçları bulunan göğe andolsun; söz verilen güne andolsun; tanık olana ve tanık olunana andolsun.

أَيَحْسَبُ الْإِنسَانُ أَلَّنْ نَجْمَعَ عِظَامَهُ ﴿٣﴾ بَلَى قَادِرِينَ عَلَىٰ أَنْ نُسَوِّيَ بَنَانَهُ ﴿٤﴾

75 **Kıyamet**/3. İnsan, kemiklerini bir araya toplayamayacağımızı mı sanıyor? 4. Evet; Biz onun parmaklarını (yeniden) düzenlemeye kadiriz.

أَلَمْ يَكُ نُطْفَةً مِنْ مَنِيٍّ يُمْنَىٰ ﴿٣٧﴾ ثُمَّ كَانَ عَلَقَةً فَخَلَقَ فَسَوَّىٰ ﴿٣٨﴾ فَجَعَلَ مِنْهُ الزَّوْجَيْنِ الذَّكَرَ وَالْأُنثَىٰ ﴿٣٩﴾ أَلَيْسَ ذَٰلِكَ بِقَادِرٍ عَلَىٰ أَنْ يُحْيِيَ الْمَوْتَىٰ ﴿٤٠﴾

75 **Kıyamet**/37. O, akıtılan bir damla değil miydi? 38. Sonra yapışkan bir nesne oldu, (Allah) onu yaratıp, ona şekil verdi. 39. Ondan iki cinsi, erkeği ve dişiyi yarattı. 40. O'nun ölüleri diriltmeye gücü yetmez mi?

أَفَعَيِينَا بِالْخَلْقِ الْأَوَّلِ بَلْ هُمْ فِي لَبْسٍ مِنْ خَلْقٍ جَدِيدٍ ﴿١٥﴾

50 **Kaf**/15. Biz ilk yaratışta yorgun mu düşmüşüz? Hayır, onlar yeniden yaratılmaktan şüphe etmektedirler.

بَلْ عَجِبُوا أَنْ جَاءَهُمْ مُنذِرٌ مِنْهُمْ فَقَالَ الْكَافِرُونَ هَٰذَا شَيْءٌ عَجِيبٌ ﴿٢﴾ أَإِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا ذَٰلِكَ رَجْعٌ بَعِيدٌ ﴿٣﴾ قَدْ عَلِمْنَا مَا تَنقُصُ الْأَرْضُ مِنْهُمْ وَعِندَنَا كِتَابٌ حَفِيظٌ ﴿٤﴾

50 **Kaf**/2-3. İnkârcılar, aralarından bir uyarıcının gelmesine şaştılar da: "Bu şaşılacak bir şey; öldüğümüz ve toprak olduğumuz zaman dirilecek miyiz? Bu, ihtimali olmayan bir dönüştür" dediler. 4. Onlardan kimlerin ölüp toprağa karıştığını biliyoruz. Katımızda her şeyi (unutulmaktan) koruyan bir kitap vardır.

وَاسْتَمِعْ يَوْمَ يُنَادِ الْمُنَادِ مِن مَّكَانٍ قَرِيبٍ ﴿٤١﴾ يَوْمَ يَسْمَعُونَ الصَّيْحَةَ بِالْحَقِّ ذَٰلِكَ يَوْمُ الْخُرُوجِ ﴿٤٢﴾ إِنَّا نَحْنُ نُحْيِي وَنُمِيتُ وَإِلَيْنَا الْمَصِيرُ ﴿٤٣﴾ يَوْمَ تَشَقَّقُ الْأَرْضُ عَنْهُمْ سِرَاعًا ذَٰلِكَ حَشْرٌ عَلَيْنَا يَسِيرٌ ﴿٤٤﴾

50 **Kaf**/41. Bir çağırıcının yakın bir yerden çağıracağı güne kulak ver. 42. O gün çığlığı gerçekten duyarlar. İşte o, (kabirden) çıkış günüdür. 43. Biz can verir, Biz öldürürüz; dönüş Bize'dir. 44. O gün, yer yarılıp çabucak onlardan ayrılır; bu Bize göre kolay bir toplamadır.

وَنَزَّلْنَا مِنَ السَّمَآءِ مَآءً مُبَارَكًا فَأَنۢبَتْنَا بِهِۦ جَنَّٰتٍ وَحَبَّ الْحَصِيدِ ﴿٩﴾ وَالنَّخْلَ بَاسِقَاتٍ لَّهَا طَلْعٌ نَّضِيدٌ ﴿١٠﴾ رِّزْقًا لِّلْعِبَادِ وَأَحْيَيْنَا بِهِۦ بَلْدَةً مَّيْتًا كَذَٰلِكَ الْخُرُوجُ ﴿١١﴾

50 **Kaf**/9-11. Gökten bereketli bir su indirdik, kullara rızık olmak üzere onunla bahçeler, biçilecek taneli ekinler, küme küme tomurcukları olan boylu hurma ağaçları yetiştirdik. O suyla ölü yeri dirilttik. İşte (yeniden) diriliş de böyledir.

فَتَوَلَّ عَنْهُمْ يَوْمَ يَدْعُ الدَّاعِ إِلَىٰ شَيْءٍ نُّكُرٍ ﴿٦﴾ خُشَّعًا أَبْصَارُهُمْ يَخْرُجُونَ مِنَ الْأَجْدَاثِ كَأَنَّهُمْ جَرَادٌ مُّنتَشِرٌ ﴿٧﴾ مُّهْطِعِينَ إِلَى الدَّاعِ يَقُولُ الْكَافِرُونَ هَٰذَا يَوْمٌ عَسِرٌ ﴿٨﴾

54 **Kamer**/6. (Ey Muhammed!) Öyleyse, çağırıcının, bilinmedik bir şeye çağırdığı gün onlardan yüz çevir. 7-8. Gözleri düşmüş hâlde, yayılmış çekirgeler gibi kabirlerden çıkarlar. İnkarcılar çağırıcıya boyunlarını uzatarak: "Bu zorlu bir gündür" derler.

قُلْ أَمَرَ رَبِّي بِالْقِسْطِ وَأَقِيمُوا وُجُوهَكُمْ عِندَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ كَمَا بَدَأَكُمْ تَعُودُونَ ﴿٢٩﴾

7 **A'raf**/29. De ki: "Rabbim bana adaleti emretti. Her secde edişte yüzünüzü (O'na) doğrultun ve dini yalnız kendisine has kılarak O'na yalvarın. Sizi ilk yarattığı gibi yine O'na döneceksiniz".

وَهُوَ الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيَاحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ حَتَّىٰ إِذَا أَقَلَّتْ سَحَابًا ثِقَالًا سُقْنَاهُ لِبَلَدٍ مَّيِّتٍ فَأَنزَلْنَا بِهِ الْمَاءَ فَأَخْرَجْنَا بِهِ مِن كُلِّ الثَّمَرَاتِ كَذَٰلِكَ نُخْرِجُ الْمَوْتَىٰ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٥٧﴾

7 **A'raf**/57. O, rahmetinin önünde müjdeci olarak rüzgarları gönderir. Rüzgarlar yüklü bulutları taşıdığında, Biz onu ölü bir yere gönderir, onunla su indirir ve onunla her türlü ürünü çıkarırız. Ölüleri de böyle diriltip çıkaracağız. Belki düşünüp, öğüt alırsınız.

وَإِن كُلٌّ لَّمَّا جَمِيعٌ لَّدَيْنَا مُحْضَرُونَ ﴿٣٢﴾

36 **Yasin**/32. Hepsi huzurumuza getirileceklerdir.

وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَإِذَا هُم مِّنَ الْأَجْدَاثِ إِلَىٰ رَبِّهِمْ يَنسِلُونَ ﴿٥١﴾ قَالُوا يَا وَيْلَنَا مَن بَعَثَنَا مِن مَّرْقَدِنَا هَٰذَا مَا وَعَدَ الرَّحْمَٰنُ وَصَدَقَ الْمُرْسَلُونَ ﴿٥٢﴾ إِن كَانَتْ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً فَإِذَا هُمْ جَمِيعٌ لَّدَيْنَا مُحْضَرُونَ ﴿٥٣﴾ فَالْيَوْمَ لَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَلَا تُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٥٤﴾

36 **Yasin**/51. Sûr'a üflenince, kabirlerinden Rablerine koşarak çıkarlar. 52. "Vay hâlimize! Yattığımız yerden bizi kim kaldırdı?" derler. Onlara: "İşte Rahmân olan Allah'ın verdiği söz budur, elçiler doğru söylemişlerdi" denir. 53. Tek bir çığlık kopar; hepsi hemen huzurumuza getirilmiş olur. 54. Bugün artık hiç kimseye bir haksızlıkta bulunulmaz. Yalnızca işlediklerinizin karşılığını görürsünüz.

أَوَلَمْ يَرَ الْإِنسَانُ أَنَّا خَلَقْنَاهُ مِن نُّطْفَةٍ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُّبِينٌ ﴿٧٧﴾ وَضَرَبَ لَنَا مَثَلًا وَنَسِيَ خَلْقَهُ قَالَ مَن يُحْيِي الْعِظَامَ وَهِيَ رَمِيمٌ ﴿٧٨﴾

36 **Yasin**/77-78. **İnsan kendisini bir nutfeden yarattığımızı görmez mi ki, hemen apaçık bir hasım kesilir ve kendi yaratılışını unutarak: "Çürümüş kemikleri kim yaratacak?" der ve bize misal vermeye**

KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ

قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِيٓ أَنشَأَهَآ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ ﴿٧٩﴾ الَّذِي جَعَلَ لَكُم مِّنَ الشَّجَرِ الْأَخْضَرِ نَارًا فَإِذَآ أَنتُم مِّنْهُ تُوقِدُونَ ﴿٨٠﴾ أَوَلَيْسَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِقَادِرٍ عَلَىٰٓ أَن يَخْلُقَ مِثْلَهُم بَلَىٰ وَهُوَ الْخَلَّاقُ الْعَلِيمُ ﴿٨١﴾ إِنَّمَآ أَمْرُهُۥٓ إِذَآ أَرَادَ شَيْـًٔا أَن يَقُولَ لَهُۥ كُن فَيَكُونُ ﴿٨٢﴾ فَسُبْحَانَ الَّذِي بِيَدِهِۦ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٨٣﴾

kalkar. 79. (Ey Muhammed!) De ki: "Onları, ilk defa yaratan diriltecektir. O, her türlü yaratmayı bilendir". 80. "Yaş ağaçtan size ateş çıkarandır. Ondan ateş yakarsınız". 81. "Gökleri ve yeri yaratan, onların benzerini yaratmaya güç yetiremez mi? Elbette yetirir, çünkü O yaratıcı olandır ve bilendir. 82. Bir şeyi dilediği zaman O'nun buyruğu sadece, o şeye "Ol!" demektir; o hemen oluverir. 83. Her şeyin hükümranlığı elinde olan ve sizin de kendisine döndürüleceğiniz Allah Yüce'dir.

فَاخْتَلَفَ الْأَحْزَابُ مِنۢ بَيْنِهِمْ فَوَيْلٌ لِّلَّذِينَ كَفَرُوا مِن مَّشْهَدِ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿٣٧﴾ أَسْمِعْ بِهِمْ وَأَبْصِرْ يَوْمَ يَأْتُونَنَا لَٰكِنِ الظَّالِمُونَ الْيَوْمَ فِي ضَلَٰلٍ مُّبِينٍ ﴿٣٨﴾ وَأَنذِرْهُمْ يَوْمَ الْحَسْرَةِ إِذْ قُضِيَ الْأَمْرُ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ وَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٣٩﴾ إِنَّا نَحْنُ نَرِثُ الْأَرْضَ وَمَنْ عَلَيْهَا وَإِلَيْنَا يُرْجَعُونَ ﴿٤٠﴾

19 **Meryem**/37. Fırkalar, kendi aralarında anlaşmazlığa düştüler. O büyük günü görecek kafirlerin vay hâline! 38. Bize geldikleri gün ne güzel görüp ne güzel işitecekler! Ama o zalimler bugün apaçık bir sapıklık içindedirler. 39. (Ey Muhammed!) Onları, onlar hâla gaflet içinde ve inanmaz bir hâldeyken işin bitmiş olacağı o pişmanlık günü ile uyar! 40. Şüphesiz, bütün yeryüzüne ve üzerinde bulunanlara Biz varis olacağız; onlar Bize dönecekler.

وَيَقُولُ الْإِنسَانُ أَئِذَا مَا مِتُّ لَسَوْفَ أُخْرَجُ حَيًّا ﴿٦٦﴾ أَوَلَا يَذْكُرُ الْإِنسَانُ أَنَّا خَلَقْنَاهُ مِن قَبْلُ وَلَمْ يَكُ شَيْـًٔا ﴿٦٧﴾ فَوَرَبِّكَ لَنَحْشُرَنَّهُمْ وَالشَّيَاطِينَ ثُمَّ لَنُحْضِرَنَّهُمْ حَوْلَ جَهَنَّمَ جِثِيًّا ﴿٦٨﴾ ثُمَّ لَنَنزِعَنَّ مِن كُلِّ شِيعَةٍ أَيُّهُمْ أَشَدُّ عَلَى الرَّحْمَٰنِ عِتِيًّا ﴿٦٩﴾ ثُمَّ لَنَحْنُ أَعْلَمُ بِالَّذِينَ هُمْ أَوْلَىٰ بِهَا صِلِيًّا ﴿٧٠﴾ وَإِن مِّنكُمْ إِلَّا وَارِدُهَا كَانَ عَلَىٰ رَبِّكَ حَتْمًا مَّقْضِيًّا ﴿٧١﴾ ثُمَّ نُنَجِّي الَّذِينَ اتَّقَوا وَّنَذَرُ الظَّالِمِينَ فِيهَا جِثِيًّا ﴿٧٢﴾

19 **Meryem**/66. İnsan: "Ben öldüğüm zaman diriltilecek miyim?" der. 67. İnsan, kendisini önceden bir şey değilken yaratmış olduğumuzu hatırlamaz mı? 68. Rabbine and olsun ki, Biz onları şeytanlarla beraber, kesinkes toplayacağız. Sonra cehennemin çevresinde onları çömelmiş olarak hazır bulunduracağız. 69. Sonra her toplumdan Rahmân'a en çok kimin başkaldırdığını ayırıp ortaya koyacağız 70. Sonra, ona (cehenneme) en lâyık olanları en iyi Biz biliriz. 71. Sizden cehenneme uğramayacak hiç kimse yoktur.[219] Bu, Rabbinin üzerine aldığı kesinleşmiş bir hükümdür. 72. Sonra Biz, Allah'a karşı saygılı olanları kurtaracak, zâlimleri de orada çömelmiş olarak bırakacağız.

[219] Bir yere uğramak (*vurûd*) oraya girmek (*duhûl*) anlamına gelmez. Bir sonraki ayette zaten bu ayırım yapılmaktadır. Müttakiler bu uğramadan sonra cennete girecekler, kafirler ise orada yüzüstü kalacaklardır.

يَوْمَ نَحْشُرُ الْمُتَّقِينَ إِلَى الرَّحْمَٰنِ وَفْدًا ﴿٨٥﴾ وَنَسُوقُ الْمُجْرِمِينَ إِلَىٰ جَهَنَّمَ وِرْدًا ﴿٨٦﴾

19 **Meryem**/85. (Allah'a karşı) saygılı olanları, Rahmân'ın huzurunda O'na gelmiş konuklar olarak topladığımız gün. 86. Suçluları suya götürür gibi cehenneme süreceğiz.

لَقَدْ أَحْصَاهُمْ وَعَدَّهُمْ عَدًّا ﴿٩٤﴾ وَكُلُّهُمْ آتِيهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَرْدًا ﴿٩٥﴾

19 **Meryem**/94. Andolsun, Allah onları numaralamış ve teker teker saymıştır. 95. Kıyamet günü hepsi O'na teker teker gelecektir.

يَوْمَ يُنفَخُ فِي الصُّورِ وَنَحْشُرُ الْمُجْرِمِينَ يَوْمَئِذٍ زُرْقًا ﴿١٠٢﴾ يَتَخَافَتُونَ بَيْنَهُمْ إِن لَّبِثْتُمْ إِلَّا عَشْرًا ﴿١٠٣﴾ نَّحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَقُولُونَ إِذْ يَقُولُ أَمْثَلُهُمْ طَرِيقَةً إِن لَّبِثْتُمْ إِلَّا يَوْمًا ﴿١٠٤﴾

20 **Taha**/102. Sur'a üflendiği gün, işte o gün, suçluları gözleri göğermiş olarak toplarız. 103. Aralarında saklı saklı: "(Dünyada) sadece on gün eğleştiniz" diye konuşurlar. 104. Söylediklerini Biz daha iyi biliriz. (O gün) onların yolca en düzgünleri: "Sadece bir gün eğleştiniz" der.

وَمَنْ أَعْرَضَ عَن ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْمَىٰ ﴿١٢٤﴾ قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرْتَنِي أَعْمَىٰ وَقَدْ كُنتُ بَصِيرًا ﴿١٢٥﴾ قَالَ كَذَٰلِكَ أَتَتْكَ آيَاتُنَا فَنَسِيتَهَا وَكَذَٰلِكَ الْيَوْمَ تُنسَىٰ ﴿١٢٦﴾ وَكَذَٰلِكَ نَجْزِي مَنْ أَسْرَفَ وَلَمْ يُؤْمِن بِآيَاتِ رَبِّهِ وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَشَدُّ وَأَبْقَىٰ ﴿١٢٧﴾

20 **Taha**/124. Kim Beni anmaktan yüz çevirirse, onun için darlık vardır[220] ve kıyamet günü onu kör olarak haşrederiz. 125. O zaman: "Rabbim! Beni niçin kör olarak haşrettin? Oysa, ben gören bir kimseydim" der. 126. Allah: "Böyledir, ayetlerimiz sana gelmişti de sen onları unutmuştun, bugün de sen öyle unutulmuş bulunuyorsun" der. 127. İşte haddi aşanları ve Rabbinin ayetlerine inanmayanları böyle cezalandıracağız. Hem, ahiretin azabı (bu dünya azabından) daha şiddetli ve daha kalıcıdır.

وَيَوْمَ يُنفَخُ فِي الصُّورِ فَفَزِعَ مَن فِي السَّمَاوَاتِ وَمَن فِي الْأَرْضِ إِلَّا مَن شَاءَ اللَّهُ وَكُلٌّ أَتَوْهُ دَاخِرِينَ ﴿٨٧﴾

27 **Neml**/87. Sur'a üfürüldüğü gün, Alah'ın dilediklerı bir yana, göklerde olanlar da, yerde olanlar da, korku içinde kalırlar. Hepsi Allah'a boyunları bükülmüş olarak gelirler.

وَقَالُوا أَإِذَا كُنَّا عِظَامًا وَرُفَاتًا أَإِنَّا لَمَبْعُوثُونَ خَلْقًا جَدِيدًا ﴿٤٩﴾ قُلْ كُونُوا حِجَارَةً أَوْ حَدِيدًا ﴿٥٠﴾ أَوْ خَلْقًا مِّمَّا يَكْبُرُ فِي صُدُورِكُمْ فَسَيَقُولُونَ مَن

17 **İsra**/49. Onlar: "Kemik ve ufalanmış toprak olmuşken, biz mi yeni bir yaratık olarak diriltileceğiz?" derler. 50-51. De ki: "İster taş, ister demir veya gönlünüzde büyüyen (daha sert) bir şey olun". "Bizi kim geri getirecek?"

[220] Buradaki darlığı fakirlik olarak almak yanlış olur; 'darlık' en geniş anlamıyla, sıkıntılı bir yaşantı demektir. Bu ise, dinsiz hayatın tabiatında vardır. Böyle bir hayatta insan genellikle bedensel hazların peşinde koşar. Bu hazlar ise hep anlıktır. Dolayısıyla, hayat sürekli zevklerle doldurulamaz; zevklerin bittiği anda da sıkıntı zorunlu olarak başlar. Böyle bir dünya görüşüne sahip olan kişinin şuuraltındaki ihtiyarlık ve ölüm korkusu, Demokles'in kılıcı gibi kişinin tepesinde sallanır durur.

يُعِيدُنَا قُلِ الَّذِي فَطَرَكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ فَسَيُنْغِضُونَ إِلَيْكَ رُءُوسَهُمْ وَيَقُولُونَ مَتَى هُوَ قُلْ عَسَىٰ أَنْ يَكُونَ قَرِيبًا ﴿٥١﴾ يَوْمَ يَدْعُوكُمْ فَتَسْتَجِيبُونَ بِحَمْدِهِ وَتَظُنُّونَ إِنْ لَبِثْتُمْ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٥٢﴾

diyecekleridir. De ki: "Sizi ilk defa yaratan Sana başlarını sallayacak ve: "Peki, bu ne zaman (olacak)?" diyeceklerdir. De ki: "Yakında olabilir". 52. Sizi çağırdığı gün, Ona övererek çağrısına gidersiniz ve az bir süre kaldığınızı sanırsınız.

إِلَيْهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا وَعْدَ اللَّهِ حَقًّا إِنَّهُ يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ لِيَجْزِيَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ بِالْقِسْطِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ شَرَابٌ مِنْ حَمِيمٍ وَعَذَابٌ أَلِيمٌ بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ ﴿٤﴾

10 Yunus/4. Hepinizin dönüşü O'nadır. Bu Allah'ın verdiği gerçek sözdür. O, önce yaratmaya başlar, sonra, inanıp yararlı işler yapanları adaletle ödüllendirmek için onu tekrarlar. İnkârcılara, inkâr etmelerinden ötürü kızgın bir içecek ve can yakıcı bir azap vardır.

وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ كَأَنْ لَمْ يَلْبَثُوا إِلَّا سَاعَةً مِنَ النَّهَارِ يَتَعَارَفُونَ بَيْنَهُمْ قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِلِقَاءِ اللَّهِ وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ ﴿٤٥﴾

10 Yunus/45. Onları toplayacağı gün, onlara) sanki (dünyada) sadece birbirleriyle tanışacakları bir gündüz saati kalmışlar gibi gelir. Allah'ın karşısına çıkmayı yalanlayanlar, şüphesiz kaybetmişlerdir. Zaten doğru yolda değillerdi.

إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٤﴾

11 Hud/4 Dönüşünüz Allah'adır O'nun gücü her şeye yeter

وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَلَئِنْ قُلْتَ إِنَّكُمْ مَبْعُوثُونَ مِنْ بَعْدِ الْمَوْتِ لَيَقُولَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ هَٰذَا إِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ ﴿٧﴾

11 Hud/7 Arşı su üzerinde iken, hanginizin daha güzel iş işleyeceğini denemek için, gökleri ve yeri yaratan O'dur Ey Muhammed! Andolsun ki, "Siz ölümden sonra dirileceksiniz" desen, inkar edenler "Bu apaçık bir büyüden başka bir şey değildir" derler

وَلَقَدْ عَلِمْنَا الْمُسْتَقْدِمِينَ مِنْكُمْ وَلَقَدْ عَلِمْنَا الْمُسْتَأْخِرِينَ ﴿٢٤﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ هُوَ يَحْشُرُهُمْ إِنَّهُ حَكِيمٌ عَلِيمٌ ﴿٢٥﴾

15 Hicr/24 Andolsun, sizden önce geçenleri biliriz ve geri kalanları da biliriz 25 Şüphe yok ki, Rabbın onları toplayacaktır O bilgedir, bilendir

وَقَالُوا إِنْ هَٰذَا إِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ ﴿١٥﴾ أَإِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَامًا أَإِنَّا لَمَبْعُوثُونَ ﴿١٦﴾ أَوَآبَاؤُنَا الْأَوَّلُونَ ﴿١٧﴾ قُلْ نَعَمْ وَأَنْتُمْ دَاخِرُونَ ﴿١٨﴾

37 Saffat/15-17. "Bu apaçık bir büyüdür bız öldüğümüz, toprak ve kemik olduğumuz zaman mı diriltileceğiz, önceki atalarımızda mı?" derler 18 Ey Muhammed! De ki. "Evet; hem de horlanmış olarak".

فَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ ﴿٥٠﴾ قَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ إِنِّي كَانَ لِي قَرِينٌ ﴿٥١﴾ يَقُولُ أَئِنَّكَ لَمِنَ

37 Saffat/50 (Cennetlikler) Birbirlerine dönüp sorarlar. 51-53. içlerinden biri şöyle der: "Benim bir dostum vardı, bana: 'Sen

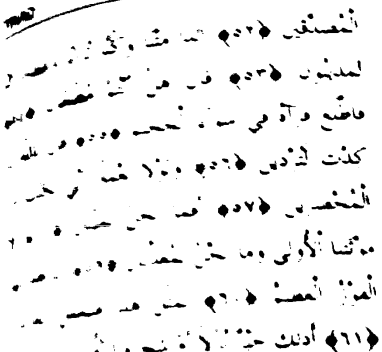

de mi, ölüp toprak ve kemik olduğumuz zaman dirilerek ceza göreceğimizi tasdik edenlerdensin?' derdi". 54. Yanındakilere: "Siz bakıp tanımak ister misiniz?" der. 55. Sonra bakar ve onu cehennemin ortasında görür. 56-59. Ona: "Vallahi, az kalsın beni de mahvedecektin. Eğer Rabbimin lütfu olmasaydı ben de oraya gönderilenlerden olurdum. Hani ilk ölümümüzden sonra bir daha ölmeyecektik; hani azap da görmeyecektik?" der. 60. İşte büyük kurtuluş budur. 61. Çalışacak olanlar bunun için çalışsınlar. 62. Konukluk olarak bu mu iyidir, yoksa zakkum ağacı mı?

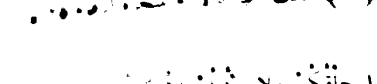

31 **Lokman**/28. Ey insanlar! Sizin yaratılmanız ve tekrar diriltilmeniz, tek bir kişinin yaratılması ve tekrar diriltilmesi gibidir. Şüphesiz, Allah işitendir, görendir.

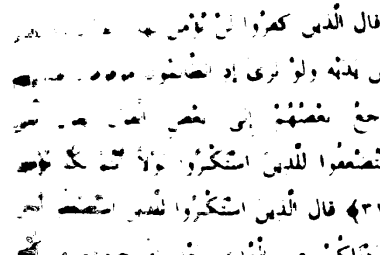

34 **Sebe'**/31. İnkâr edenler: "Bu Kur'an'a da, ondan öncekilere de inanmayacağız" dediler. Sen bu zalimleri, Rablerinin huzurunda tutulduklarında, birbirine laf atıp dururken bir görsen! Horlananlar büyüklenenlere: "Siz olmasaydınız biz inanmış olacaktık" derler. 32. Büyüklenenler horlananlara: "Size doğruluk rehberi geldikten sonra, ondan sizi biz mi alıkoyduk? Hayır, siz zaten suçlu kimselerdiniz" derler. 33. Horlananlar büyüklenenlere: "Hayır; gece gündüz hile kuruyor ve bize Allah'ı inkâr etmemizi, O'na eşler koşmamızı emrediyordunuz" derler. Büyüklenenler ve horlananlar, azabı gördüklerinde, ettiklerine içleri yanar. İnkâr edenlerin boyunlarına demir halkalar vururuz. Yaptıklarından başka bir şeyin cezasını mı çekerler?

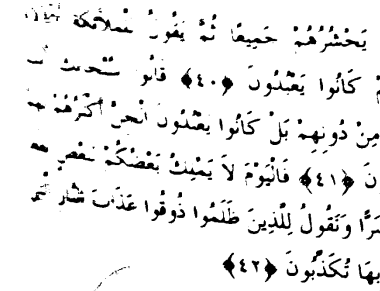

34 **Sebe'**/40. Allah, o gün onların hepsini toplar, sonra meleklere: "Bunlar mı size tapıyordu?" der. 41. Melekler: "Hâşâ; bizim dostumuz onlar değil, Sensin. Onlar cinlere tapıyorlardı, çoğu onlara inanmıştı" derler. 42. O gün birbirinize ne fayda, ne de zarar verebileceksiniz; haksızlık edenlere: "Artık yalanladığınız ateşin azabını tadın" diyeceğiz.

وَلَوْ تَرَىٰ إِذْ فَزِعُوا فَلَا فَوْتَ وَأُخِذُوا مِن مَّكَانٍ قَرِيبٍ ﴿٥١﴾ وَقَالُوا آمَنَّا بِهِ وَأَنَّىٰ لَهُمُ التَّنَاوُشُ مِن مَّكَانٍ بَعِيدٍ ﴿٥٢﴾ وَقَدْ كَفَرُوا بِهِ مِن قَبْلُ وَيَقْذِفُونَ بِالْغَيْبِ مِن مَّكَانٍ بَعِيدٍ ﴿٥٣﴾ وَحِيلَ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ مَا يَشْتَهُونَ كَمَا فُعِلَ بِأَشْيَاعِهِم مِّن قَبْلُ إِنَّهُمْ كَانُوا فِي شَكٍّ مُّرِيبٍ ﴿٥٤﴾

34 Sebe'/51-52. Onları korkudan zaman bir görsen; artık kurtuluş yoktur, yakın bir yerde yakalanmışlardır. O zaman: "Allah'a inandık" derler ama, uzak bir yerden (imana) nasıl ulaşabilirler ki? 53. Oysa onu daha önce inkar etmişler, uzak bir yerden (dünyadan) gayba dil uzatmışlardı. 54. Kendileriyle, arzuladıkları şeyler arasına artık engel konmuştur. Nitekim daha önce, kendilerine benzeyenlere de aynı şey yapılmıştı. Çünkü onlar kuşku veren bir şüphe içindeydiler.

إِنَّكَ مَيِّتٌ وَإِنَّهُم مَّيِّتُونَ ﴿٣٠﴾ ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عِندَ رَبِّكُمْ تَخْتَصِمُونَ ﴿٣١﴾

39 Zümer/30. (Ey Muhammed!) Şüphesiz sen de öleceksin, onlar da öleceksin. 31. Sonra siz, kıyamet günü Rabbinizin huzurunda çekişeceksiniz.

اسْتَجِيبُوا لِرَبِّكُم مِّن قَبْلِ أَن يَأْتِيَ يَوْمٌ لَّا مَرَدَّ لَهُ مِنَ اللَّهِ مَا لَكُم مِّن مَّلْجَإٍ يَوْمَئِذٍ وَمَا لَكُم مِّن نَّكِيرٍ ﴿٤٧﴾

42 Şûrâ/47. Allah katından, geri çevrilmeyecek günün gelmesinden önce, Rabbinizin çağrısına gelin. O gün hiçbirinizin sığınacak yer bulunmaz, inkâr da edemezsiniz.

الْأَخِلَّاءُ يَوْمَئِذٍ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ إِلَّا الْمُتَّقِينَ ﴿٦٧﴾ يَا عِبَادِ لَا خَوْفٌ عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ وَلَا أَنتُمْ تَحْزَنُونَ ﴿٦٨﴾

43 Zuhruf/67. O gün, Allah'a karşı saygılı olanlar dışında, dostlar birbirine düşman olurlar. 68. (Allah:) "Ey kullarım! Bugün size korku yoktur, siz üzülmeyeceksiniz" der.

قُلِ اللَّهُ يُحْيِيكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يَجْمَعُكُمْ إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٦﴾

45 Casiye/26. De ki: "Allah sizi yaşatıyor, sonra öldürecek, sonra sizi şüphe götürmeyen kıyamet gününde toplayacak. Ama insanların çoğu bilmezler."

أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَمْ يَعْيَ بِخَلْقِهِنَّ بِقَادِرٍ عَلَىٰ أَن يُحْيِيَ الْمَوْتَىٰ بَلَىٰ إِنَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٣٣﴾

46 Ahkaf/33. Gökleri ve yeri yaratan ve onları yaratmaktan yorulmayan Allah'ın, ölüleri diriltmeye de güç yetireceğini görmezler mi? Evet; O'nun her şeye gücü yeter.

وَإِذَا حُشِرَ النَّاسُ كَانُوا لَهُمْ أَعْدَاءً وَكَانُوا بِعِبَادَتِهِمْ كَافِرِينَ ﴿٦﴾

46 Ahkaf/6. İnsanların bir araya toplandığı zaman, (putları) onlara düşman olurlar ve kendilerine tapınmalarını inkâr ederler.

وَالذَّارِيَاتِ ذَرْوًا ﴿١﴾ فَالْحَامِلَاتِ وِقْرًا ﴿٢﴾ فَالْجَارِيَاتِ يُسْرًا ﴿٣﴾ فَالْمُقَسِّمَاتِ أَمْرًا ﴿٤﴾ إِنَّمَا تُوعَدُونَ لَصَادِقٌ ﴿٥﴾ وَإِنَّ الدِّينَ لَوَاقِعٌ ﴿٦﴾

51 Zâriyât/1-6. Saçıp savuranlara, ağır yük taşıyanlara, kolayca akıp gidenlere ve iş bölümü yapanlara andolsun ki, size vaadedilen şey doğrudur; ödeşme günü mutlaka gelecektir.

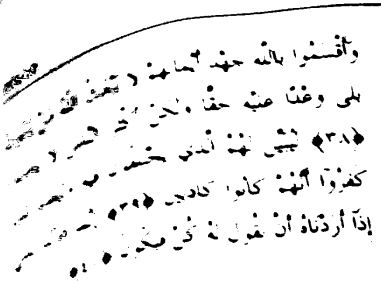

16 **Nahl**/38. "Allah ölen kimseyi diriltmez" diye, bütün güçleriyle Allah'a yemin ettiler. Hayır, (bu) Allah'ın verdiği gerçek bir sözdür. Fakat insanların çoğu bilmezler. 39. (Bu,) hakkında ayrılığa düştükleri şeyin onlara anlatılması ve inkârcıların yalancı olduklarını öğrenmeleri içindir. 40. Bir şeyin olmasını istediğimiz zaman, ona sözümüz sadece "Ol!" dememizdir; o da hemen olur.

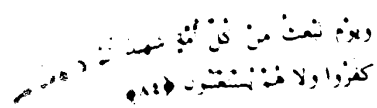

16 **Nahl**/84. Her milletten bir tanık getireceğimiz gün, artık inkar edenlere ne (özür dilemeleri için) izin verilir[221], ne de (yaptıkları yanlışları) düzeltme fırsatı tanınır.[222]

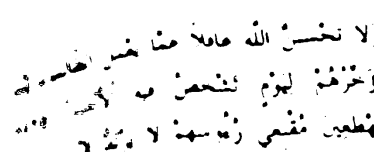

14 **İbrahim**/42. (Ey Muhammed!) Sakın Allah'ı bu zalimlerin işlediklerinden habersiz sanma. O onları, gözlerin (faltaşı gibi) açılacağı bir güne ertelemektedir. 43. (O gün) boyunlarını uzatmış, başlarını dikmişlerdir; bakışları kendilerine geri dönmez ve yürekleri boş bir hâldedir.

21 **Enbiya**/93. Ne var ki, kendi aralarında parçalandılar; hepsi de bize dönecektir.

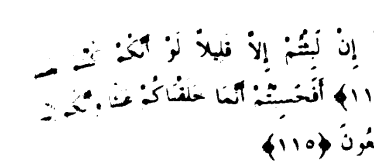

23 **Mu'minun**/114-115. (Allah cehennemliklere): "Pek az kaldınız; keşke (bunu) bilseydiniz. Yoksa sizi boşuna yarattığımızı ve Bize döndürülmeyeceğinizi mi sanıyordunuz?" der.

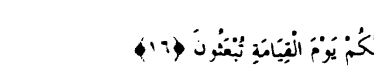

23 **Mu'minun**/16. Şüphesiz kıyamet günü tekrar diriltileceksiniz.

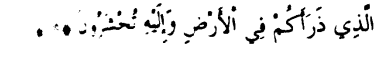

23 **Mu'minun**/79. Sizi yeryüzünde yayan O'dur ve Sizler O'na toplanacaksınız.

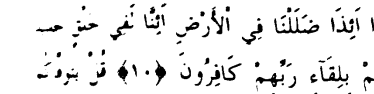

32 **Secde**/10. (Puta tapanlar:) "Toprağa karışıp yok olduktan sonra yeniden mi yaratılacağız?" diyorlar; hayır, onlar (aslında) Rablerine kavuşmayı inkar ediyorlar. 11. (Ey Mu-

---

[221] krş. 77 Mürselat/36.

[222] Bu ayetteki son kelime (*yusta'tabûn*) için tefsirlerde pek çok anlam önerilir: "geri döndürülmezler", "memnun etme taleplerine olumlu cevap verilmez", "özür dilemeleri istenmez" vb. Bunların hepsinde ortak olan yön, yapılan hataların farkına varıp ondan dolayı özür dileme veya (dünyaya) geri dönüp, aynı hataları işlememe arzusunun karşılıksız kalacağıdır. Kelimenin anlamının daha iyi açığa çıkması için krş. 30 Rum/57; 41 Fussilet/24; 45 Casiye/35.

مَلَكُ الْمَوْتِ الَّذِي وُكِّلَ بِكُمْ ثُمَّ إِلَى رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ ﴿١١﴾

hammed!) De ki: "Sizden sorumlu olan ölüm meleği canınızı alacak, sonra Rabbinize döndürüleceksiniz".

قُلْ هُوَ الَّذِي ذَرَأَكُمْ فِي الْأَرْضِ وَإِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٢٤﴾

67 **Mülk**/24. De ki: "Sizi yeryüzünde yayan O'dur ve Sizler O'na toplanacaksınız".

فَذَرْهُمْ يَخُوضُوا وَيَلْعَبُوا حَتَّى يُلَاقُوا يَوْمَهُمُ الَّذِي يُوعَدُونَ ﴿٤٢﴾ يَوْمَ يَخْرُجُونَ مِنَ الْأَجْدَاثِ سِرَاعًا كَأَنَّهُمْ إِلَى نُصُبٍ يُوفِضُونَ ﴿٤٣﴾ خَاشِعَةً أَبْصَارُهُمْ تَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ ذَلِكَ الْيَوْمُ الَّذِي كَانُوا يُوعَدُونَ ﴿٤٤﴾

70 **Mearic**/42. (Ey Muhammed!) Onları bırak; kendilerine söz verilen güne kavuşmalarına kadar dalıp oynasınlar. 43-44. Dikili taşlara seğirttikleri gibi, kabirlerden koşarak çıkacakları gün, gözleri düşmüş, aşağılanmış bir hâldedirler. İşte bu, onlara söz verilmiş olan gündür.

يَقُولُونَ أَئِنَّا لَمَرْدُودُونَ فِي الْحَافِرَةِ ﴿١٠﴾ أَئِذَا كُنَّا عِظَامًا نَخِرَةً ﴿١١﴾ قَالُوا تِلْكَ إِذًا كَرَّةٌ خَاسِرَةٌ ﴿١٢﴾ فَإِنَّمَا هِيَ زَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ ﴿١٣﴾ فَإِذَا هُمْ بِالسَّاهِرَةِ ﴿١٤﴾

79 **Naziat**/10-11. "Biz delik deşik kemikler olduktan sonra gömüldüğümüz yerden geri mi döndürüleceğiz?"[223] derler. 12. Derler ki: "O taktirde bu zararına bir dönüştür". 13. Doğrusu, o bir tek çığlıktır. 14. Hemen, uyanıverirler.

اَللَّهُ يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿١١﴾

30 **Rum**/11. Allah, önce yaratır sonra onu tekrar eder, sonra O'na döndürülürsünüz.

يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَيُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَكَذَلِكَ تُخْرَجُونَ ﴿١٩﴾

30 **Rum**/19. O, ölüden diri çıkarır ve diriden ölü çıkarır, ölümünden sonra yeryüzünü O canlandırır. İşte siz de böyle diriltileceksiniz.

فَانْظُرْ إِلَى آثَارِ رَحْمَةِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ ذَلِكَ لَمُحْيِي الْمَوْتَى وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٥٠﴾

30 **Rum**/50. Allah'ın rahmetinin belirtilerine bir bak; yeryüzünü ölümünden sonra nasıl diriltiyor! Şüphesiz, O ölüleri de diriltir. O'nun her şeye gücü yeter.

وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُقْسِمُ الْمُجْرِمُونَ مَا لَبِثُوا غَيْرَ سَاعَةٍ كَذَلِكَ كَانُوا يُؤْفَكُونَ ﴿٥٥﴾ وَقَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَالْإِيمَانَ لَقَدْ لَبِثْتُمْ فِي كِتَابِ اللَّهِ إِلَى يَوْمِ الْبَعْثِ فَهَذَا يَوْمُ الْبَعْثِ وَلَكِنَّكُمْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٥٦﴾ فَيَوْمَئِذٍ لَا يَنْفَعُ الَّذِينَ ظَلَمُوا مَعْذِرَتُهُمْ وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ ﴿٥٧﴾

30 **Rum**/55. Kıyamet koptuğu gün, suçlular yemin ederler. Böylece ayartılıp döndürülürler. 56. Kendilerine ilim verilenler: "And olsun ki, siz Allah'ın kitabında yazılan yeniden dirilme gününe kadar kaldınız. İşte bu, yeniden dirilme günüdür, fakat sizler anlamıyordunuz" derler. 57. O gün zalimlere ne özür beyan etmeleri fayda verir, ne de kendilerine (yaptıkları yanlışları) düzeltme fırsatı tanınır.

[223] veya "... eski halimize geri mi döndürüleceğiz?"

إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زِلْزَالَهَا ﴿١﴾ وَأَخْرَجَتِ الْأَرْضُ أَثْقَالَهَا ﴿٢﴾ وَقَالَ الْإِنسَانُ مَا لَهَا ﴿٣﴾ يَوْمَئِذٍ تُحَدِّثُ أَخْبَارَهَا ﴿٤﴾ بِأَنَّ رَبَّكَ أَوْحَى لَهَا ﴿٥﴾ يَوْمَئِذٍ يَصْدُرُ النَّاسُ أَشْتَاتًا لِيُرَوْا أَعْمَالَهُمْ ﴿٦﴾

99 **Zilzal**/1-3. Yeryüzünün sarsıldıkça sarsıldığı; yeryüzünün ağırlıklarını dışarıya çıkardığı ve insanın: "Buna ne oluyor?" dediği zaman. 4-5. İşte o gün, Rabbinin kendisine seslenmesiyle kendi haberlerini anlatır. 6. O gün, insanlar amellerinin kendilerine gösterilmesi için bölük bölük çıkarlar.

اِعْلَمُوا أَنَّ اللهَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا قَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿١٧﴾

57 **Hadid**/17. Bilin ki, ölümünden sonra yere Allah can vermektedir; aklınızı kullanırsınız diye, size belgeleri açıkladık.

وَإِنْ تَعْجَبْ فَعَجَبٌ قَوْلُهُمْ أَإِذَا كُنَّا تُرَابًا أَإِنَّا لَفِي خَلْقٍ جَدِيدٍ أُولَئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ وَأُولَئِكَ الْأَغْلَالُ فِي أَعْنَاقِهِمْ وَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٥﴾

13 **Ra'd**/5. Eğer şaşacaksan, onların: "Biz toprak olduğumuz zaman mı? Biz mi yeniden yaratılacağız?" demelerine şaşmak gerekir. Bunlar, Rablerini inkâr edenlerdir ve işte bunların boyunlarında demir halkalar vardır. Bunlar ateşliklerdir; orada temelli kalacaklardır.

إِنَّ هَؤُلَاءِ يُحِبُّونَ الْعَاجِلَةَ وَيَذَرُونَ وَرَاءَهُمْ يَوْمًا ثَقِيلًا ﴿٢٧﴾ نَحْنُ خَلَقْنَاهُمْ وَشَدَدْنَا أَسْرَهُمْ وَإِذَا شِئْنَا بَدَّلْنَا أَمْثَالَهُمْ تَبْدِيلًا ﴿٢٨﴾

76 **İnsan**/27. Doğrusu, insanlar çabuk olanı severler de, ağır(lığı çekilmez) bir günü arkalarına atarlar. 28. Onları Biz yarattık ve mafsallarını pekiştirdik. Dilersek onları benzerleri ile değiştiririz.

وَهُوَ الَّذِي أَحْيَاكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ إِنَّ الْإِنسَانَ لَكَفُورٌ ﴿٦٦﴾

22 **Hac**/66. Size can veren, sonra öldürecek, sonra yine diriltecek olan O'dur. İnsan gerçekten pek inkarcıdır.

وَأَنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ لَا رَيْبَ فِيهَا وَأَنَّ اللَّهَ يَبْعَثُ مَنْ فِي الْقُبُورِ ﴿٧﴾

22 **Hac**/7. Kıyamet vakti elbette gelecek – bunda bir şüphe yok– ve Allah kabirlerde olanları diriltecek.

زَعَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ لَنْ يُبْعَثُوا قُلْ بَلَى وَرَبِّي لَتُبْعَثُنَّ ثُمَّ لَتُنَبَّؤُنَّ بِمَا عَمِلْتُمْ وَذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿٧﴾

64 **Teğabün**/7. İnkâr edenler, tekrar dirilmeyeceklerini ileri sürerler. (Ey Muhammed!) De ki: "Hayır; Rabbime andolsun ki, diriltileceksiniz ve sonra yaptıklarınız size bildirilecektir. Bu, Allah'a kolaydır".

يَوْمَ يَجْمَعُكُمْ لِيَوْمِ الْجَمْعِ ذَلِكَ يَوْمُ التَّغَابُنِ وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ وَيَعْمَلْ صَالِحًا يُكَفِّرْ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ وَيُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٩﴾

64 **Teğabün**/9. Sizi toplanma gününde topladığı zaman; işte o, kimin aldandığının ortaya çıkacağı gündür. Kim Allah'a inanmış ve yararlı iş işlemişse, Allah onun kötülüklerini örter; onu, içinde temelli kalacağı, altlarından ırmaklar akan cennetlere koyar. Büyük kurtuluş işte budur.

4. Yargılanma (Hesap)

Adalet, yargı ve hesaplaşma, ahiret olgusunun en önemli unsurlarıdır. Bazı dinî çevrelerin (özellikle, Hıristiyanlar ve mistik akımların) Allah'ın merhamet ve sevgisini öne çıkararak, adalet, yargı ve hesaplaşmayı sulandırmaları, uzun vadede dinin lehine olmamıştır. Bu yaklaşım, lâkaytlığı, zayıflığı ve ahlaksızlığı beslemiştir. Oysa Tevrat ve Kur'an sürekli yaşamın gerçekleri olan zulüm ve haksızlıklara, tekebbür ve istiğnaya karşı Allah'ın intikamını, gazabını, cezasını ve adaletini ön planda tutmuşlardır. Kur'an'da ortaya konan Allah tasavvuru, Hıristiyanlığın (Kilise'nin) adaleti dışlayacak tarzda odaklandığı merhamet ve sevgiyi de kapsayan "Adaletin Allahı"dır.

a) Genel Olarak Hesap

كَلَّآ إِذَا دُكَّتِ ٱلْأَرْضُ دَكًّا دَكًّا ﴿٢١﴾ وَجَآءَ رَبُّكَ وَٱلْمَلَكُ صَفًّا صَفًّا ﴿٢٢﴾ وَجِيٓءَ يَوْمَئِذٍۭ بِجَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ يَتَذَكَّرُ ٱلْإِنسَٰنُ وَأَنَّىٰ لَهُ ٱلذِّكْرَىٰ ﴿٢٣﴾ يَقُولُ يَٰلَيْتَنِي قَدَّمْتُ لِحَيَاتِي ﴿٢٤﴾

89 **Fecr**/21-22. Yer çarpılıp çarpılıp paralandığı zaman ve Melekler sıra sıra dizilip, Rabbi geldiği zaman. 23. O gün, cehennem ortaya konur. O gün insan dersini alır; artık (bundan sonra) ders almak neye yarayacaksa. 24. "Keşke bu hayatım için bir şeyler yapsaymışım" der.

أَلَّا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ ﴿٣٨﴾ وَأَن لَّيْسَ لِلْإِنسَٰنِ إِلَّا مَا سَعَىٰ ﴿٣٩﴾ وَأَنَّ سَعْيَهُۥ سَوْفَ يُرَىٰ ﴿٤٠﴾ ثُمَّ يُجْزَىٰهُ ٱلْجَزَآءَ ٱلْأَوْفَىٰ ﴿٤١﴾

53 **Necm**/38. Hiç kimse, bir başkasının yükünü yüklenmez.[224] 39. İnsan için kendi çabası dışında bir şey yoktur. 40. Onun çabası elbette görülecektir. 41. Sonra, ona karşılığı eksiksiz verilecektir.

فَأَمَّا مَن ثَقُلَتْ مَوَٰزِينُهُۥ ﴿٦﴾ فَهُوَ فِى عِيشَةٍ رَّاضِيَةٍ ﴿٧﴾ وَأَمَّا مَنْ خَفَّتْ مَوَٰزِينُهُۥ ﴿٨﴾ فَأُمُّهُۥ هَاوِيَةٌ ﴿٩﴾ وَمَآ أَدْرَىٰكَ مَا هِيَهْ ﴿١٠﴾ نَارٌ حَامِيَةٌۢ ﴿١١﴾

101 **Kari'a**/6-7. Tartıları ağır gelen kimseye gelince, o hoş bir hayat içinde olacaktır. 8-9. Tartıları hafif gelen ise, onun yeri bir çukurdur. 10. Nedir o (çukur) sen bilir misin? 11. O, kızgın bir ateştir.

إِلَىٰ رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ ٱلْمُسْتَقَرُّ ﴿١٢﴾ يُنَبَّؤُا۟ ٱلْإِنسَٰنُ يَوْمَئِذٍۭ بِمَا قَدَّمَ وَأَخَّرَ ﴿١٣﴾ بَلِ ٱلْإِنسَٰنُ عَلَىٰ نَفْسِهِۦ بَصِيرَةٌ ﴿١٤﴾ وَلَوْ أَلْقَىٰ مَعَاذِيرَهُۥ ﴿١٥﴾

75 **Kıyamet**/12. O gün varılacak yer, Rabbinin huzurudur. 13. O gün insanoğluna sunduğu ve geriye bıraktığı ne varsa bildirilir.[225] 14-15. Özürlerini sayıp dökse de, insanoğlu, artık kendi kendinin şahididir.

[224] yani "kimse bir başkasının günahını çekmez".

[225] veya "... yapıp takdim ettiği ve yapmayıp geride bıraktığı ne varsa bildirir".

وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَاضِرَةٌ ﴿٢٢﴾ إِلَى رَبِّهَا نَاظِرَةٌ ﴿٢٣﴾ وَوُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ بَاسِرَةٌ ﴿٢٤﴾ تَظُنُّ أَنْ يُفْعَلَ بِهَا فَاقِرَةٌ ﴿٢٥﴾

75 **Kıyamet**/22. O gün birtakım yüzler parlamaktadır. 23. Rablerini beklemektedirler.[226] 24. O gün birtakım yüzler de asıktır. 25. Belkemiğinin kırılacağını sanar.

وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٢٤﴾

77 **Mürselat**/24, 28, 45. O gün, yalanlamış olanların vay hâline!

كُلُوا وَتَمَتَّعُوا قَلِيلاً إِنَّكُمْ مُجْرِمُونَ ﴿٤٦﴾ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٤٧﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ ارْكَعُوا لاَ يَرْكَعُونَ ﴿٤٨﴾ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٤٩﴾ فَبِأَيِّ حَدِيثٍ بَعْدَهُ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٠﴾

77 **Mürselat**/46. Biraz daha yararlanın bakalım; sizler suçlularsınız. 47. Yalanlamış olanların vay hâline o gün! 48. Onlara: "Rükû edin" denildiğinde rükûa varamazlar. 49. Yalanlamış olanların vay hâline o gün! 50. Bu Kur'an'dan başka hangi söze inanacaklar?[227]

وَجَاءَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَعَهَا سَائِقٌ وَشَهِيدٌ ﴿٢١﴾ لَقَدْ كُنْتَ فِي غَفْلَةٍ مِنْ هَذَا فَكَشَفْنَا عَنْكَ غِطَاءَكَ فَبَصَرُكَ الْيَوْمَ حَدِيدٌ ﴿٢٢﴾ وَقَالَ قَرِينُهُ هَذَا مَا لَدَيَّ عَتِيدٌ ﴿٢٣﴾ أَلْقِيَا فِي جَهَنَّمَ كُلَّ كَفَّارٍ عَنِيدٍ ﴿٢٤﴾ مَنَّاعٍ لِلْخَيْرِ مُعْتَدٍ مُرِيبٍ ﴿٢٥﴾ الَّذِي جَعَلَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَأَلْقِيَاهُ فِي الْعَذَابِ الشَّدِيدِ ﴿٢٦﴾ قَالَ قَرِينُهُ رَبَّنَا مَا أَطْغَيْتُهُ وَلَكِنْ كَانَ فِي ضَلاَلٍ بَعِيدٍ ﴿٢٧﴾ قَالَ لاَ تَخْتَصِمُوا لَدَيَّ وَقَدْ قَدَّمْتُ إِلَيْكُمْ بِالْوَعِيدِ ﴿٢٨﴾ مَا يُبَدَّلُ الْقَوْلُ لَدَيَّ وَمَا أَنَا بِظَلاَّمٍ لِلْعَبِيدِ ﴿٢٩﴾

50 **Kaf**/21. Herkes kendisiyle beraber bir sürücü ve tanıkla gelir. 22. (Ona:) "Sen bundan gafildin; işte senden dalgınlık perdesini kaldırdık, bugün artık görüşün keskindir" (denir). 23. Beraberindeki: "İşte bu yanımdaki hazırdır" der. 24-26. (Allah:) "Saldırgan, şüpheye düşüren, Allah'ın yanında başka tanrı benimseyen, iyiliklere devamlı engel olan ve inatçı her inkârcıyı cehenneme atın, onu çetin azaba sokun" buyurur. 27. Yanındaki: "Rabbimiz! Onu ben azdırmadım, fakat kendisi derin bir sapıklıktaydı" der. 28-29. Allah: "Benim katımda çekişmeyin; size bunu önceden bildirmiştim. Benim katımda söz değişmez; Ben kullara asla haksızlık etmem" der.

إِنَّهُ عَلَى رَجْعِهِ لَقَادِرٌ ﴿٨﴾ يَوْمَ تُبْلَى السَّرَائِرُ ﴿٩﴾ فَمَا لَهُ مِنْ قُوَّةٍ وَلاَ نَاصِرٍ ﴿١٠﴾

86 **Tarık**/8-9. Allah, gizliliklerin ortaya çıkarılacağı gün onu (insanı) tekrar yaratmaya güç yetirir. 10. (O gün) onun gücü de, yardımcısı da olmaz.

---

[226] *nazara* fiili, 'bakmak' anlamına geldiği gibi, 'beklemek' anlamına da gelmektedir. Burada tasvir edilen sahne açısından 'beklemek' anlamı daha uygundur. Sünnî Müslümanlar arasında, ahirette mü'minlerin Allah'ı göreceklerine dair yaygın bir inanç vardır. Bu inancı temellendirmek için bu ayete de başvurulmakla birlikte, esasen bu kanaat hadislerden kaynaklanmaktadır. Ahirette Allah'ın görülüp-görülmeyeceği (*ru'yetullâh*) sorunu çerçevesinde başvurulan ayetlerin hiçbirinin bu konuyla ilgisi yoktur. Kur'an böyle bir şeyi ne olumlamakta, ne de reddetmektedir. Bu konuda sağlıklı bir kanaate ulaşmak için izlenmesi gereken yol, konuyla ilgili görüşleri ve hadis olarak rivayet edilen sözleri Kur'an'ın Allah tasavvuru açısından ele almaktır.

[227] Son ayetteki *hadîs* (söz) kelimesi, zaman zaman 'Hadis' şeklinde çevrilmektedir. Böyle bir çeviriyle hedeflenen ne olursa olsun, 'hadis' kelimesi Türkçe'de yalnızca Hz. Peygamber'in sözlerine delalet etmektedir. Bu durumda ortaya çıkan anlamın -çıkaracağı teolojik sorunlar bir yana- dil açısından onaylanması mümkün değildir. Kur'an'ın, sonraki dönemlerde ortaya çıkacak Hadis sorunuyla ilgilendiğini düşünmek, ancak tarih bilincinden ve zaman anlayışından yoksun (anakronik) olmakla mümkün olabilir.

KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ

وَكُلُّ شَيْءٍ فَعَلُوهُ فِي الزُّبُرِ ﴿٥٢﴾ وَكُلُّ صَغِيرٍ وَكَبِيرٍ مُسْتَطَرٌ ﴿٥٣﴾

54 **Kamer**/52-53. (İnsanların) yaptıkları her şey, küçük-büyük hepsi satır satır kitaplarda kayıtlıdır.

وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَلِقَاءِ الْآخِرَةِ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ هَلْ يُجْزَوْنَ إِلاَّ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٤٧﴾

7 **A'raf**/147. Ayetlerimizi ve ahirette karşılaşmayı yalanlayanların işleri boşa gitmiştir. Yine de yapmış olduklarından başka bir şeyle cezalandırılmayacaklardır.

وَالَّذِينَ يُمَسِّكُونَ بِالْكِتَابِ وَأَقَامُوا الصَّلَوٰةَ إِنَّا لاَ نُضِيعُ أَجْرَ الْمُصْلِحِينَ ﴿١٧٠﴾

7 **A'raf**/170. (Allah'a karşı gelmekten sakınanlar) Kitab'a sımsıkı sarılırlar ve namazı kılarlar. Biz iyiliğe çalışanların mükâfatını zâyi etmeyiz.

قَالَ ادْخُلُوا فِي أُمَمٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِكُمْ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ فِي النَّارِ كُلَّمَا دَخَلَتْ أُمَّةٌ لَعَنَتْ أُخْتَهَا حَتَّىٰ إِذَا ادَّارَكُوا فِيهَا جَمِيعًا قَالَتْ أُخْرَاهُمْ لِأُولَاهُمْ رَبَّنَا هَٰؤُلَاءِ أَضَلُّونَا فَآتِهِمْ عَذَابًا ضِعْفًا مِنَ النَّارِ قَالَ لِكُلٍّ ضِعْفٌ وَلَٰكِنْ لاَ تَعْلَمُونَ ﴿٣٨﴾ وَقَالَتْ أُولَاهُمْ لِأُخْرَاهُمْ فَمَا كَانَ لَكُمْ عَلَيْنَا مِنْ فَضْلٍ فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْسِبُونَ ﴿٣٩﴾ إِنَّ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَاسْتَكْبَرُوا عَنْهَا لاَ تُفَتَّحُ لَهُمْ أَبْوَابُ السَّمَاءِ وَلاَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ حَتَّىٰ يَلِجَ الْجَمَلُ فِي سَمِّ الْخِيَاطِ وَكَذَٰلِكَ نَجْزِي الْمُجْرِمِينَ ﴿٤٠﴾

7 **A'raf**/38. Allah (kafirlere): "Sizden önce geçmiş cin ve insan toplulukları ile birlikte ateşe girin" der. Her millet girdikçe yoldaşına lânet eder. Hepsi birbirine orada yetiştiği zaman, sonrakiler öncekiler için: "Rabbimiz işte şunlar bizi saptırdı. Onlara ateşten kat kat azap ver" derler. Allah: "Her biri için kat kat azap vardır, fakat siz bilmezsiniz" der. 39. Öncekiler, sonrakilere: "Sizin bize bir üstünlüğünüz yoktur. Siz de kazandıklarınıza karşılık azabı tadın" derler. 40. Doğrusu, âyetlerimizi yalanlayan ve onlara karşı büyüklük taslayanlara göğün kapıları açılmaz ve deve iğnenin deliğinden geçmedikçe cennete de giremezler. Suçluları böyle cezalandırırız.

فَلَنَسْأَلَنَّ الَّذِينَ أُرْسِلَ إِلَيْهِمْ وَلَنَسْأَلَنَّ الْمُرْسَلِينَ ﴿٦﴾ فَلَنَقُصَّنَّ عَلَيْهِمْ بِعِلْمٍ وَمَا كُنَّا غَائِبِينَ ﴿٧﴾ وَالْوَزْنُ يَوْمَئِذٍ الْحَقُّ فَمَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٨﴾ وَمَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَٰئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ بِمَا كَانُوا بِآيَاتِنَا يَظْلِمُونَ ﴿٩﴾

7 **A'raf**/6. Andolsun, kendilerine elçi gönderilenlere de soracağız, gönderilenlere de soracağız. 7. Andolsun, onlara bir bilgiye dayanarak anlatacağız. Biz onlardan uzak değildik. 8. O gün doğru tartılır. Kimlerin tartıları ağır gelirse, işte onlar kurtuluşa ermişlerdir. 9. Kimlerin tartıları hafif gelirse, âyetlerimize karşı yaptıkları haksızlıklardan dolayı kendilerini kayıp vermişlerdir.

اَلْيَوْمَ نَخْتِمُ عَلَىٰ أَفْوَاهِهِمْ وَتُكَلِّمُنَا أَيْدِيهِمْ وَتَشْهَدُ أَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٦٥﴾ وَلَوْ نَشَاءُ لَطَمَسْنَا عَلَىٰ أَعْيُنِهِمْ فَاسْتَبَقُوا الصِّرَاطَ فَأَنَّىٰ يُبْصِرُونَ ﴿٦٦﴾ وَلَوْ نَشَاءُ لَمَسَخْنَاهُمْ عَلَىٰ مَكَانَتِهِمْ فَمَا اسْتَطَاعُوا مُضِيًّا وَلاَ يَرْجِعُونَ ﴿٦٧﴾

36 **Yasin**/65. İşte o gün ağızlarını mühürleriz de, Bizimle elleri konuşur, ayakları da yaptıklarına tanıklık eder. 66. Dilesek onların gözlerini kör ederdik de, yol bulmaya çalışırlardı. (O zaman) nasıl görürlerdi? 67. Dilesek, onları oldukları yerde dondururduk da, ne ileri gidebilirler, ne de geri dönebilirlerdi.

يَوْمَ يَرَوْنَ الْمَلَائِكَةَ لَا بُشْرَىٰ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُجْرِمِينَ وَيَقُولُونَ حِجْرًا مَّحْجُورًا ﴿٢٢﴾ وَقَدِمْنَا إِلَىٰ مَا عَمِلُوا مِنْ عَمَلٍ فَجَعَلْنَاهُ هَبَاءً مَّنثُورًا ﴿٢٣﴾

25 Furkan/22. Melekleri gördükleri gün, işte o gün, suçlulara iyi haber yoktur. Melekler: "İyi haber size yasaktır yasak!" derler. 23. Yaptıkları her işi ele alır, onu toz duman ederiz.

الْمُلْكُ يَوْمَئِذٍ الْحَقُّ لِلرَّحْمَٰنِ وَكَانَ يَوْمًا عَلَى الْكَافِرِينَ عَسِيرًا ﴿٢٦﴾ وَيَوْمَ يَعَضُّ الظَّالِمُ عَلَىٰ يَدَيْهِ يَقُولُ يَا لَيْتَنِي اتَّخَذْتُ مَعَ الرَّسُولِ سَبِيلًا ﴿٢٧﴾ يَا وَيْلَتَىٰ لَيْتَنِي لَمْ أَتَّخِذْ فُلَانًا خَلِيلًا ﴿٢٨﴾ لَّقَدْ أَضَلَّنِي عَنِ الذِّكْرِ بَعْدَ إِذْ جَاءَنِي وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِلْإِنسَانِ خَذُولًا ﴿٢٩﴾ وَقَالَ الرَّسُولُ يَا رَبِّ إِنَّ قَوْمِي اتَّخَذُوا هَٰذَا الْقُرْآنَ مَهْجُورًا ﴿٣٠﴾

25 Furkan/26. O gün gerçek hükümdarlık Rahmân'ındır. (O gün) inkârcılar için yaman bir gündür. 27-29. O gün zâlim kimse ellerini ısırıp: "Keşke ben Peygamber'le beraber bir yol tutsaydım, vay başıma gelenler; keşke falancayı dost edinmeseydim. Andolsun ki, beni, bana gelen Kur'an'dan o saptırdı. Zaten Şeytan insanı (ihtiyaç anında) hep yalnız bırakır" der. 30. Elçi: "Ey Rabbim! Kavmim bu Kur'an'ı terketti" der.

وَعَنَتِ الْوُجُوهُ لِلْحَيِّ الْقَيُّومِ وَقَدْ خَابَ مَنْ حَمَلَ ظُلْمًا ﴿١١١﴾ وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَا يَخَافُ ظُلْمًا وَلَا هَضْمًا ﴿١١٢﴾

20 Taha/111. Yüzler, diri ve her an yaratıklarını gözeten Allah'a boyun eğmiştir. Yükü zulüm olan kaybetmiştir. 112. İnanmış olarak, yararlı işler işleyen ise, ne haksızlıktan ne de hakkının yenmesinden korkar.

فَأَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ مَا أَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ ﴿٨﴾ وَأَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ مَا أَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ ﴿٩﴾

56 Vakıa/8. (Amel defterleri) sağdan verilenler; kimdir o (defterleri) sağdan verilenler? 9. (Amel defterleri) soldan verilenler; kimdir o (defterleri) soldan verilenler?

وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ أَيْنَ شُرَكَائِيَ الَّذِينَ كُنتُمْ تَزْعُمُونَ ﴿٦٢﴾ قَالَ الَّذِينَ حَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ رَبَّنَا هَٰؤُلَاءِ الَّذِينَ أَغْوَيْنَا أَغْوَيْنَاهُمْ كَمَا غَوَيْنَا تَبَرَّأْنَا إِلَيْكَ مَا كَانُوا إِيَّانَا يَعْبُدُونَ ﴿٦٣﴾ وَقِيلَ ادْعُوا شُرَكَاءَكُمْ فَدَعَوْهُمْ فَلَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُمْ وَرَأَوُا الْعَذَابَ لَوْ أَنَّهُمْ كَانُوا يَهْتَدُونَ ﴿٦٤﴾ وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ مَاذَا أَجَبْتُمُ الْمُرْسَلِينَ ﴿٦٥﴾ فَعَمِيَتْ عَلَيْهِمُ الْأَنبَاءُ يَوْمَئِذٍ فَهُمْ لَا يَتَسَاءَلُونَ ﴿٦٦﴾

28 Kasas/62. (Allah) o gün onlara seslenerek: "Benim ortağım olduklarını iddia ettikleriniz neredeler?" der. 63. Haklarında verilen söz gerçekleşenler: "Rabbimiz! Şu azdırdıklarımız var ya; kendimiz azdığımız gibi onları da biz azdırdık. Onlardan uzaklaşıp sana geldik, zaten onlar bize tapmıyorlardı" derler. 64. "Ortak koştuklarınızı çağırın" denir, onlar da çağırırlar, ama (çağırdıkları şeyler) kendilerine cevap vermezler ve azabı görürler. Keşke doğru yolda olsalardı. 65. O gün Allah onlara seslenir: "Elçilere ne cevap verdiniz?" der. 66. O gün verilecek cevapları kalmaz; birbirlerine de soramazlar.

وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ أَيْنَ شُرَكَائِيَ الَّذِينَ كُنتُمْ تَزْعُمُونَ ﴿٧٤﴾ وَنَزَعْنَا مِن كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا فَقُلْنَا

28 Kasas/74. O gün Allah onlara seslenir: "Benim ortağım olduklarını iddia ettiklerini nerede?" der. 75. Her ümmetten bir

هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ فَعَلِمُوا أَنَّ الْحَقَّ لِلَّهِ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٧٥﴾

şâhit çıkarır ve: "Kesin delilinizi ortaya koyun" deriz. O zaman, gerçeğin Allah'a ait olduğunu, uydurduklarının kendilerini bırakıp kaçtığını anlarlar.

وَكُلَّ إِنْسَانٍ أَلْزَمْنَاهُ طَائِرَهُ فِي عُنُقِهِ وَنُخْرِجُ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كِتَابًا يَلْقَاهُ مَنْشُورًا ﴿١٣﴾ اقْرَأْ كِتَابَكَ كَفَى بِنَفْسِكَ الْيَوْمَ عَلَيْكَ حَسِيبًا ﴿١٤﴾ مَنِ اهْتَدَى فَإِنَّمَا يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ وَمَنْ ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتَّى نَبْعَثَ رَسُولًا ﴿١٥﴾

17 **İsra**/13. Her insanın boynuna işlediğini astık.[228] Kıyamet günü önüne, açılmış bulacağı bir kitap çıkaracağız. 14. "Kitabını oku; bugün hesabını görmek için kendin yetersin". 15. Kim doğru yola gelirse ancak kendisi için yola gelmiş olur; kim de saparsa, ancak kendi zararına sapmış olur. Kimse kimsenin yükünü taşımaz. Biz bir elçi göndermedikçe (kimseye) azap etmeyiz.

يَوْمَ نَدْعُو كُلَّ أُنَاسٍ بِإِمَامِهِمْ فَمَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ فَأُولَئِكَ يَقْرَءُونَ كِتَابَهُمْ وَلَا يُظْلَمُونَ فَتِيلًا ﴿٧١﴾

17 **İsra**/71. Bütün insanları kayıt kütükleriyle[229] çağıracağımız gün, amel defteri kendisine sağından verilenler, işte onlar amel defterlerini okurlar ve kıl kadar haksızlığa uğratılmazlar.

لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا الْحُسْنَى وَزِيَادَةٌ وَلَا يَرْهَقُ وُجُوهَهُمْ قَتَرٌ وَلَا ذِلَّةٌ أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٦﴾ وَالَّذِينَ كَسَبُوا السَّيِّئَاتِ جَزَاءُ سَيِّئَةٍ بِمِثْلِهَا وَتَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ مَا لَهُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ عَاصِمٍ كَأَنَّمَا أُغْشِيَتْ وُجُوهُهُمْ قِطَعًا مِنَ اللَّيْلِ مُظْلِمًا أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٧﴾ وَيَوْمَ نَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ نَقُولُ لِلَّذِينَ أَشْرَكُوا مَكَانَكُمْ أَنْتُمْ وَشُرَكَاؤُكُمْ فَزَيَّلْنَا بَيْنَهُمْ وَقَالَ شُرَكَاؤُهُمْ مَا كُنْتُمْ إِيَّانَا تَعْبُدُونَ ﴿٢٨﴾ فَكَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا بَيْنَنَا

10 **Yunus**/26. İyi davrananlara en güzeli ve bir fazlası vardır. Onların yüzlerini ne bir karalık, ne de bir horluk bürür. İşte onlar cennetliklerdir. Orada temelli kalacaklardır. 27. Kötülük kazananlara gelince, kötülüğün karşılığı bir benzeridir; onların yüzlerini zillet bürür. Onları Allah'tan koruyacak kimse de yoktur. Sanki yüzleri karanlık bir gece parçası ile örtülmüştür. İşte bunlar cehennemliklerdir. Orada temelli kalacaklardır. 28-29. Onların hepsini topladığımız gün, ortak koşanlara: "Siz ve koştuğunuz ortaklarınız yerlerinize!" der ve onların arasını ayırırız. Ortak koştukları derler ki: "Siz bize tapmıyordunuz. Allah

[228] Bu ayette geçen *elzemnâhu tâ'irahû fî 'unukih* ifadesinin lafzî manası "...kuşunu boynuna astık..." demektir. Pekçok mealde bu ayetin karşılığı bu şekilde verilmektedir. Ancak, böyle bir ifadenin Türkçe'de hiçbir anlama gelmediği de ortadadır. Zira burada kullanılan bir deyimdir. *tâ'ir* (kuş), Cahiliyye kültüründe insanın talihiyle yakından ilişkili bir kavramdır. Kur'an burada kelimenin anlam dünyasından hareketle, insanın ahlaki tercihleriyle kendi davranışlarını kendisinin belirlediğini bildirmektedir.

[229] Bu ayette geçen *imâm* kelimesine 'önder' anlamı da verilmektedir. Bu durumda ayetin anlamı şöyle olur: "Bütün insanları önderleriyle çağıracağımız gün". Ancak, *imâm* kelimesi Kur'an'da önemli bilgilerin kaydedildiği kütük, sicil anlamlarında da kullanılmaktadır (krş. 36 Yasin/12). Kelimenin bu pasajda da bu anlamda kullanılmış olması daha muhtemeldir.

وَبَيْنَكُمْ إِنْ كُنَّا عَنْ عِبَادَتِكُمْ لَغَافِلِينَ ﴿٢٩﴾ هُنَالِكَ تَبْلُو كُلُّ نَفْسٍ مَا أَسْلَفَتْ وَرُدُّوا إِلَى اللَّهِ مَوْلَاهُمُ الْحَقِّ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٣٠﴾

sizinle bizim aramızda tanık olarak yeter. Doğrusu, bizim sizin tapmanızdan haberimiz yoktu". 30. İşte orada herkes, daha önce yaptıkları ile karşılaşır. Onlar gerçek sahipleri Allah'a götürülürler ve uydurup durdukları putlar ortadan kaybolur.

إِلَيْهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا وَعْدَ اللَّهِ حَقًّا إِنَّهُ يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ لِيَجْزِيَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ بِالْقِسْطِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ شَرَابٌ مِنْ حَمِيمٍ وَعَذَابٌ أَلِيمٌ بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ ﴿٤﴾

10 **Yunus**/4. Hepinizin dönüşü O'nadır. Bu, Allah'ın verdiği gerçek sözdür. O, önce yaratmaya başlar; sonra, inanıp yararlı iş yapanları adaletle ödüllendirmek için onu tekrarlar. İnkârcılara, inkâr etmelerinden ötürü kızgın bir içecek ve can yakıcı bir azap vardır.

وَإِنَّ كُلًّا لَمَّا لَيُوَفِّيَنَّهُمْ رَبُّكَ أَعْمَالَهُمْ إِنَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١١١﴾

11 **Hud**/111. Rabbin onların hepsine işlerinin karşılığını tam ödeyecektir; O onların yaptıklarından haberdardır.

يَامَعْشَرَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ أَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِنْكُمْ يَقُصُّونَ عَلَيْكُمْ آيَاتِي وَيُنْذِرُونَكُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَذَا قَالُوا شَهِدْنَا عَلَى أَنْفُسِنَا وَغَرَّتْهُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَشَهِدُوا عَلَى أَنْفُسِهِمْ أَنَّهُمْ كَانُوا كَافِرِينَ ﴿١٣٠﴾

6 **En'am**/130. "Ey cin ve insan topluluğu! Size ayetlerimi anlatan ve bugünle karşılaşacağınızı bildiren, kendi içinizden elçiler gelmedi mi?" dendiğinde: "Kendi aleyhimize tanığız" derler. Dünya hayatı onları aldattı da, inkârcı olduklarına dair kendi aleyhlerine tanıklık ettiler.

وَلِكُلٍّ دَرَجَاتٌ مِمَّا عَمِلُوا وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا يَعْمَلُونَ ﴿١٣٢﴾

6 **En'am**/132. Her birinin derecesi yaptıklarına göredir. Rabbin onların yaptıklarından habersiz değildir.[230]

مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلَهَا وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿١٦٠﴾

6 **En'am**/160. Kim bir iyilik getirirse, ona on katı verilir. Kötülük getiren ise, ancak benzeriyle ceza görür. Onlara haksızlık yapılmaz.

قُلْ أَغَيْرَ اللَّهِ أَبْغِي رَبًّا وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ وَلَا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ إِلَّا عَلَيْهَا وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى ثُمَّ إِلَى رَبِّكُمْ مَرْجِعُكُمْ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿١٦٤﴾

6 **En'am**/164. De ki: "Allah her şeyin Rabbi iken, O'ndan başka bir Rab mı arayayım?" Herkesin kazandığı sadece kendisinindir. Hiçbir günahkar başkasının günah yükünü yüklenmez. Sonra dönüşünüz Rabbinizedir. O, ayrılığa düştüğünüz şeyleri size bildirecektir.

[230] *Bu ayet cennet ve cehennemin kendi içinde homojen birer mekan olmadıklarını, insanların yeryüzündeki salih amellerinin veya isyanlarının derecesine göre, nimet ve azabın da derece derece olduğunu göstermektedir.*

وَيَوْمَ نَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ نَقُولُ لِلَّذِينَ أَشْرَكُوا أَيْنَ شُرَكَاؤُكُمُ الَّذِينَ كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ ﴿٢٢﴾ ثُمَّ لَمْ تَكُنْ فِتْنَتُهُمْ إِلَّا أَنْ قَالُوا وَاللَّهِ رَبِّنَا مَا كُنَّا مُشْرِكِينَ ﴿٢٣﴾ انْظُرْ كَيْفَ كَذَبُوا عَلَى أَنْفُسِهِمْ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٢٤﴾ وَمِنْهُمْ مَنْ يَسْتَمِعُ إِلَيْكَ وَجَعَلْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَنْ يَفْقَهُوهُ وَفِي آذَانِهِمْ وَقْرًا وَإِنْ يَرَوْا كُلَّ آيَةٍ لَا يُؤْمِنُوا بِهَا حَتَّى إِذَا جَاءُوكَ يُجَادِلُونَكَ يَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ هَذَا إِلَّا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿٢٥﴾ وَهُمْ يَنْهَوْنَ عَنْهُ وَيَنْأَوْنَ عَنْهُ وَإِنْ يُهْلِكُونَ إِلَّا أَنْفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٦﴾ وَلَوْ تَرَى إِذْ وُقِفُوا عَلَى النَّارِ فَقَالُوا يَا لَيْتَنَا نُرَدُّ وَلَا نُكَذِّبَ بِآيَاتِ رَبِّنَا وَنَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢٧﴾ بَلْ بَدَا لَهُمْ مَا كَانُوا يُخْفُونَ مِنْ قَبْلُ وَلَوْ رُدُّوا لَعَادُوا لِمَا نُهُوا عَنْهُ وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿٢٨﴾ وَقَالُوا إِنْ هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا وَمَا نَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ ﴿٢٩﴾ وَلَوْ تَرَى إِذْ وُقِفُوا عَلَى رَبِّهِمْ قَالَ أَلَيْسَ هَذَا بِالْحَقِّ قَالُوا بَلَى وَرَبِّنَا قَالَ فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿٣٠﴾ قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِلِقَاءِ اللَّهِ حَتَّى إِذَا جَاءَتْهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً قَالُوا يَا حَسْرَتَنَا عَلَى مَا فَرَّطْنَا فِيهَا وَهُمْ يَحْمِلُونَ أَوْزَارَهُمْ عَلَى ظُهُورِهِمْ أَلَا سَاءَ مَا يَزِرُونَ ﴿٣١﴾

6 **En'am**/22. Onların hepsini topladığımız gün, ortak koşanlara: "İddia ettiğiniz ortaklarınız nerede?" deriz. 23. Sonra: "Rabbimiz Allah'a andolsun, biz ortak koşan değildik" demekten başka çareleri kalmaz. 24. Kendilerine karşı nasıl yalan söylediklerine bir bak. Uydurup durdukları şeyler de ortadan kayboldu. 25. İçlerinde seni dinleyenler vardır. Ama Kur'an'ı anlarlar diye kalplerine örtüler ve kulaklarına ağırlık koyduk. Onlar her belgeyi görseler, yine de ona inanmazlar. Sana geldiklerinde seninle tartışırlar. İnkâr edenler ise: "Bu, öncekilerin masallarından başka bir şey değildir" derler. 26. Onlar Kur'an'dan menederler ve kendileri de ondan uzaklaşırlar. Onlar yalnızca kendilerini heder etmektedirler, ama bunun farkında değiller. 27. Onlar ateşin önünde durdurulduklarında: "Keşke geri çevrilsek de, Rabbimizin ayetlerini yalanlamasak ve inananlardan olsak" dediklerini bir görsen! 28. Hayır; daha önce gizlemekte oldukları şeyler kendilerine belli oldu. Eğer geri döndürülecek olsalardı, yine kendilerine yasak edilen şeye dönerlerdi. Doğrusu onlar yalancıdırlar. 29. "Hayatımız ancak bu dünyadakinden ibarettir. Biz diriltilecek değiliz" dediler. 30. Onları, Rablerinin huzurunda durdurulmuş iken bir görsen! Allah onlara: "Bu gerçek değil mi?" der. Onlar: "Rabbimize andolsun ki öyle" derler. Allah: "Öyleyse, inkâr etmenizden ötürü azabı tadın" der. 31. Allah'a kavuşmayı yalanlayanlar, kaybetmişlerdir. Ansızın, kıyamet onlara gelip çattığı zaman, ağırlıklarını sırtlarına yüklenerek: "Dünyada yaptığımız eksikliklerden dolayı, yazıklar olsun bize" derler. Dikkat! Yüklendikleri ağırlık ne kadar kötüdür.

وَلَقَدْ جِئْتُمُونَا فُرَادَى كَمَا خَلَقْنَاكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَتَرَكْتُمْ مَا خَوَّلْنَاكُمْ وَرَاءَ ظُهُورِكُمْ وَمَا نَرَى مَعَكُمْ شُفَعَاءَكُمُ الَّذِينَ زَعَمْتُمْ أَنَّهُمْ فِيكُمْ شُرَكَاءُ لَقَدْ تَقَطَّعَ بَيْنَكُمْ وَضَلَّ عَنْكُمْ مَا كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ ﴿٩٤﴾

6 **En'am**/94. Bize, size verdiklerimizi ardınıza bırakarak ve sizi ilk defa yarattığımız gibi teker teker geleceksiniz. Size (Allah'la birlikte) ortak olduğunu öne sürdüğünüz aracılarınızı sizinle beraber görmüyoruz. Aranızdaki bağlar kopmuş ve (Allah'ın ortağı olduklarını) iddia ettikleriniz sizden uzaklaşıp kaybolmuşlardır.

وَقَالُوا يَاوَيْلَنَا هَذَا يَوْمُ الدِّينِ ﴿٢٠﴾ هَذَا يَوْمُ الْفَصْلِ الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ ﴿٢١﴾ احْشُرُوا الَّذِينَ ظَلَمُوا وَأَزْوَاجَهُمْ وَمَا كَانُوا يَعْبُدُونَ ﴿٢٢﴾ مِنْ دُونِ اللَّهِ فَاهْدُوهُمْ إِلَى صِرَاطِ الْجَحِيمِ ﴿٢٣﴾ وَقِفُوهُمْ إِنَّهُمْ مَسْئُولُونَ ﴿٢٤﴾ مَا لَكُمْ لَا تَنَاصَرُونَ ﴿٢٥﴾ بَلْ هُمُ الْيَوْمَ مُسْتَسْلِمُونَ ﴿٢٦﴾ وَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ ﴿٢٧﴾ قَالُوا إِنَّكُمْ كُنْتُمْ تَأْتُونَنَا عَنِ الْيَمِينِ ﴿٢٨﴾ قَالُوا بَلْ لَمْ تَكُونُوا مُؤْمِنِينَ ﴿٢٩﴾ وَمَا كَانَ لَنَا عَلَيْكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ بَلْ كُنْتُمْ قَوْمًا طَاغِينَ ﴿٣٠﴾ فَحَقَّ عَلَيْنَا قَوْلُ رَبِّنَا إِنَّا لَذَائِقُونَ ﴿٣١﴾ فَأَغْوَيْنَاكُمْ إِنَّا كُنَّا غَاوِينَ ﴿٣٢﴾ فَإِنَّهُمْ يَوْمَئِذٍ فِي الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ ﴿٣٣﴾ إِنَّا كَذَلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِينَ ﴿٣٤﴾

37 **Saffat**/20. (Müşrikler:) "Vay bize! İşte bu ceza günüdür" derler. 21. (Onlara:) "İşte bu yalanladığınız hüküm günüdür" (denir). 22-24. (Meleklere emredilir:) "Haksızlık edenleri, eşlerini[231] ve Allah'ı bırakıp da taptıklarını derleyin. Onları cehennem yoluna koyun. Onları tutuklayın, çünkü onlar sorguya çekileceklerdir". 25. (Onlara sorulur:) "Size ne oldu ki, birbirinizle yardımlaşmıyorsunuz?" 26. Hayır; bugün onların hepsi teslim olmuşlardır. 27. Birbirlerine dönüp sorarlar. 28. "Siz bize sağdan gelirdiniz"[232] derler. 29-32. Onlar da şöyle derler: "Hayır; siz zaten inanmış kimseler değildiniz. Bizim sizin üstünüzde bir otoritemiz yoktu; ama siz kendiniz azgın bir millettiniz. Bu sebeple, Rabbimizin sözü aleyhimizde gerçekleşti; (azabı) tadacağız. Biz sizi azdırmış olduk, çünkü biz kendimiz azgındık"[233]. 33. O gün hepsi azaba ortaktırlar. 34. İşte Biz suçlulara böyle yaparız.

يَابُنَيَّ إِنَّهَا إِنْ تَكُنْ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ فَتَكُنْ فِي صَخْرَةٍ أَوْ فِي السَّمَاوَاتِ أَوْ فِي الْأَرْضِ يَأْتِ بِهَا اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ ﴿١٦﴾

31 **Lokman**/16. Lokmân: "Ey oğulcuğum! İşlediğin şey, bir hardal tanesi ağırlığınca da olsa, bir kayanın içinde veya göklerde yahut yerin derinliklerinde de bulunsa, Allah onu senin karşına getirir. Doğrusu, Allah her şeyin özüne nüfuz eder, haber alır.".

يَاأَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمْ وَاخْشَوْا يَوْمًا لَا يَجْزِي وَالِدٌ عَنْ وَلَدِهِ وَلَا مَوْلُودٌ هُوَ جَازٍ عَنْ وَالِدِهِ شَيْئًا إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَلَا يَغُرَّنَّكُمْ بِاللَّهِ الْغَرُورُ ﴿٣٣﴾

31 **Lokman**/33. Ey insanlar! Rabbinize karşı saygılı olun. Babanın oğlu, oğulun da babası için bir şey ödeyemeyeceği günden korkun. Allah'ın verdiği söz şüphesiz gerçektir. Dünya hayatı sakın sizi aldatmasın. Aldatıcı (Şeytan) sizi Allah hakkında aldatmasın.[234]

[231] yani "onların işbirlikçilerini...".

[232] yani "... bizim güvenimizi kazanacak şekilde davranır, sûret-i haktan görünür, sonra bizi yanıltırdınız".

[233] Bu diyalog, toplumun önde gelenleriyle, onlara uyan halk arasında geçmektedir (krş. 34 Sebe'/31 vd.; 14 İbrahim/21; 40 Mü'min/47).

[234] Şeytan, insanı Allah'ı inkara teşvik ederek aldattığı gibi, Allah'a inanan birini de Allah hakkında aldatabilir. Bunu, insanı yanlış bir Allah tasavvuruna iterek yapar. Örneğin, Allah'ın bağışlayıcılık sıfatını istismar ederek onu her türlü ahlaksızlığa itebilir. Despot bir Allah imajı ile, kaderci bir düşünce oluşturarak insanı sorumsuzluğa itebilir. Bu durumlarda elbette sorumluluk insanlarındır, fakat Şeytan saptırıcı bir rol üstlenir; bu sadece İblis'in (eş-şeytân) bir fonksiyonu değildir: kötü arkadaş vb. de aynı misyonu yerine getirebilir.

قُلْ يَجْمَعُ بَيْنَنَا رَبُّنَا ثُمَّ يَفْتَحُ بَيْنَنَا بِالْحَقِّ وَهُوَ الْفَتَّاحُ الْعَلِيمُ ﴿٢٦﴾

34 **Sebe'**/26. De ki: "Rabbimiz hepimizi toplayacak, sonra aramızda adaletle hükmedecek. O (adaletle) hükmeden ve bilendir.

أَفَمَنْ يَتَّقِي بِوَجْهِهِ سُوءَ الْعَذَابِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَقِيلَ لِلظَّالِمِينَ ذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَكْسِبُونَ ﴿٢٤﴾

39 **Zümer**/24. Kıyamet günü kötü azabdan yüzünü (kendisini) korumaya çalışan kimse, (güven içinde olan gibi) midir? Haksızlık edenlere: "Kazandıklarınızın karşılığını tadın" denir.

قُلِ اللَّهُمَّ فَاطِرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ عَالِمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ أَنْتَ تَحْكُمُ بَيْنَ عِبَادِكَ فِي مَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٤٦﴾ وَلَوْ أَنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُ مَعَهُ لَافْتَدَوْا بِهِ مِنْ سُوءِ الْعَذَابِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَبَدَا لَهُمْ مِنَ اللَّهِ مَا لَمْ يَكُونُوا يَحْتَسِبُونَ ﴿٤٧﴾ وَبَدَا لَهُمْ سَيِّئَاتُ مَا كَسَبُوا وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٤٨﴾

39 **Zümer**/46. De ki: "Ey göklerin ve yerin Yaratan'ı, görülmeyeni ve görüleni bilen Allah'ım! Kullarının ayrılığa düştükleri şeyler hakkında, aralarında Sen hükmedeceksin". 47. Yeryüzünde olanların hepsi ve bir o kadarı daha haksızlık edenlerin olmuş olsaydı, kıyamet günündeki kötü azabtan kurtulmak için onu fidye verirlerdi. (Çünkü) Allah katından onlara, hiç hesaplamadıkları şeyler belirivermiştir. 48. Onlara, yaptıkları işlerin kötü olanları belirmiştir; alaya aldıkları şeyler de kendilerini çepeçevre sarmıştır.

وَأَشْرَقَتِ الْأَرْضُ بِنُورِ رَبِّهَا وَوُضِعَ الْكِتَابُ وَجِيءَ بِالنَّبِيِّينَ وَالشُّهَدَاءِ وَقُضِيَ بَيْنَهُمْ بِالْحَقِّ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٦٩﴾ وَوُفِّيَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَا عَمِلَتْ وَهُوَ أَعْلَمُ بِمَا يَفْعَلُونَ ﴿٧٠﴾

39 **Zümer**/69. Yeryüzü Rabbinin ışığıyla aydınlanmış, kitap ortaya konmuş, peygamberler ve tanıklar getirilmiş ve onlara haksızlık yapılmadan, aralarında adâletle hüküm verilmiştir. 70. Herkese işlediği ödenmiştir. O (Allah) onların yaptıklarını en iyi bilendir.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يُنَادَوْنَ لَمَقْتُ اللَّهِ أَكْبَرُ مِنْ مَقْتِكُمْ أَنْفُسَكُمْ إِذْ تُدْعَوْنَ إِلَى الْإِيمَانِ فَتَكْفُرُونَ ﴿١٠﴾ قَالُوا رَبَّنَا أَمَتَّنَا اثْنَتَيْنِ وَأَحْيَيْتَنَا اثْنَتَيْنِ فَاعْتَرَفْنَا بِذُنُوبِنَا فَهَلْ إِلَى خُرُوجٍ مِنْ سَبِيلٍ ﴿١١﴾ ذَلِكُمْ بِأَنَّهُ إِذَا

40 **Mu'min**/10. İnkar edenlere: "Allah'ın öfkesi, sizin birbirinize olan öfkenizden daha büyüktür; zira inanmaya çağırıldığınızda inkâr ederdiniz" diye seslenilir. 11. Onlar: "Rabbimiz! Bizi iki defa öldürdün, iki defa dirilttin.[235] Biz de suçlarımızı itiraf ettik; bir daha çıkmaya yol var mıdır?"

[235] Arapça'da cansızlık durumu (*cemâd*) mecaz olarak ölülük diye nitelenir. Örneğin: "Allah'ın gökten su indirip onunla ölü olan yeri dirilterek üzerinde her çeşit canlıyı yaymasında (...) düşünen bir toplum için deliller vardır" (2 Bakara/164). Aynı şekilde, 2 Bakara/28. ayetinde insanın canlı olarak oluşmadan önceki inorganik durumu 'ölü' olarak nitelenmiştir. İnsanın hayata geçişten önceki durumu birinci ölüm, doğumu birinci hayat, dünyadaki yaşamının sona ermesi ikinci ölüm, ahirette yeniden dirilmesi ise ikinci hayattır. Bu ayetin tenasüh (*reenkarnasyon*) inanışı ile uzaktan yakından bir ilişkisi yoktur. Tam aksine, ayetin devamında kafirlerin tenasüh (yeryüzüne yeniden gelme) istekleri kesinlikle reddedilmektedir. Kur'an'ın hiçbir yerinde bir akide olarak sorun edinilip tartışılmamış bir konuyu, birtakım ifadeleri eğip bükerek Kur'an'a yamamak, ancak Kur'an'ın dünya görüşünden, metafiziğinden ve ahlakından habersiz olmakla mümkündür.

دُعِيَ اللَّهُ وَحْدَهُ كَفَرْتُمْ وَإِنْ يُشْرَكْ بِهِ تُؤْمِنُوا فَالْحُكْمُ لِلَّهِ الْعَلِيِّ الْكَبِيرِ ﴿١٢﴾

derler. 12. Onlara: "Yalnız Allah'a çağrıldığı zaman inkâr ederdiniz de, O'na eş koşulunca inanırdınız. Bugün hüküm yüce ve ulu Allah'ındır" denir.

يَوْمَ هُمْ بَارِزُونَ لَا يَخْفَى عَلَى اللَّهِ مِنْهُمْ شَيْءٌ لِمَنِ الْمُلْكُ الْيَوْمَ لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ ﴿١٦﴾ الْيَوْمَ تُجْزَى كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ لَا ظُلْمَ الْيَوْمَ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿١٧﴾

40 **Mu'min**/16. O gün onlar meydana çıkarlar; onların hiçbir şeyi Allah'a gizli kalmaz. "Bugün Hükümranlık kimindir?" (denir) "Yegane güç sahibi tek Allah'ındır" (derler). 17. Bugün herkese, kazandığının karşılığı verilir. Bugün haksızlık yoktur. Allah hesabı çabuk görür.

مَنْ عَمِلَ سَيِّئَةً فَلَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلَهَا وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَى وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ يُرْزَقُونَ فِيهَا بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٤٠﴾

40 **Mu'min**/40. "Kim bir kötülük işlerse, onun kadar ceza görür. Kadın veya erkek, kim inanarak yararlı iş işlerse, işte onlar hesapsız şekilde rızıklandırılacakları cennete girerler".

يَوْمَ لَا يَنْفَعُ الظَّالِمِينَ مَعْذِرَتُهُمْ وَلَهُمُ اللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ ﴿٥٢﴾

40 **Mu'min**/52. O gün haksızlık edenlere özür beyan etmeleri yarar sağlamaz; onlara lanet ve yurdun kötüsü vardır.

حَتَّى إِذَا مَا جَاءُوهَا شَهِدَ عَلَيْهِمْ سَمْعُهُمْ وَأَبْصَارُهُمْ وَجُلُودُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٠﴾ وَقَالُوا لِجُلُودِهِمْ لِمَ شَهِدْتُمْ عَلَيْنَا قَالُوا أَنْطَقَنَا اللَّهُ الَّذِي أَنْطَقَ كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ خَلَقَكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢١﴾ وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَتِرُونَ أَنْ يَشْهَدَ عَلَيْكُمْ سَمْعُكُمْ وَلَا أَبْصَارُكُمْ وَلَا جُلُودُكُمْ وَلَكِنْ ظَنَنْتُمْ أَنَّ اللَّهَ لَا يَعْلَمُ كَثِيرًا مِمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٢٢﴾ وَذَلِكُمْ ظَنُّكُمُ الَّذِي ظَنَنْتُمْ بِرَبِّكُمْ أَرْدَاكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٢٣﴾

41 **Fussilet**/20. Sonunda oraya varınca, kulakları, gözleri ve derileri, yaptıkları hakkında onlar aleyhine tanıklık ederler. 21. Derilerine: "Niçin aleyhimize tanıklık ettiniz?" derler. "Her şeyi konuşturan Allah bizi de konuşturdu. Sizi önce yaratan O'dur ve O'na döndürülüyorsunuz" derler. 22. Siz, gözleriniz, kulaklarınız ve derilerinizin aleyhinize tanıklık edeceğinden çekinmiyordunuz. Ama siz, yaptıklarınızın çoğunu Allah'ın bilmediğini sanıyordunuz. 23. İşte, Rabbiniz hakkındaki bu zannınız sizi mahvetti de, kayba uğrayanlardan oldunuz.

إِلَيْهِ يُرَدُّ عِلْمُ السَّاعَةِ وَمَا تَخْرُجُ مِنْ ثَمَرَاتٍ مِنْ أَكْمَامِهَا وَمَا تَحْمِلُ مِنْ أُنْثَى وَلَا تَضَعُ إِلَّا بِعِلْمِهِ وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ أَيْنَ شُرَكَائِي قَالُوا آذَنَّاكَ مَا مِنَّا مِنْ شَهِيدٍ ﴿٤٧﴾ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَدْعُونَ مِنْ قَبْلُ وَظَنُّوا مَا لَهُمْ مِنْ مَحِيصٍ ﴿٤٨﴾

41 **Fussilet**/47. Kıyametin (ne zaman kopacağının) bilgisi O'na aittir. O'nun bilgisi dışında hiçbir ürün kabuğundan çıkmaz, hiçbir dişi gebe kalmaz ve doğurmaz. Onlara: "Bana ortak koştuklarınız nerede?" diye seslendiği gün: "Sana, (buna dair) bizden hiçbir şahid olmadığını arzederiz" derler. 48. Önceden yalvarıp durdukları şeyler onlardan uzaklaşmıştır. Kendilerinin kaçacak yerleri olmadığını anlamışlardır.

ذَلِكَ الَّذِي يُبَشِّرُ اللَّهُ عِبَادَهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ قُلْ لاَ أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلاَّ الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَى وَمَنْ يَقْتَرِفْ حَسَنَةً نَزِدْ لَهُ فِيهَا حُسْنًا إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٢٣﴾

42 **Şura**/23. Allah inanan ve yararlı işler işleyen kullarını bununla (cennetle) müjdeler. (Ey Muhammed!) De ki: "Buna karşılık sizden, akrabayı sevmekten başka bir ücret istemiyorum". Kim güzel bir iş işlerse onun güzelliğini artırırız. Allah çok bağışlayan ve iyilikleri görendir.

إِنَّ يَوْمَ الْفَصْلِ مِيقَاتُهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٤٠﴾ يَوْمَ لاَ يُغْنِي مَوْلًى عَنْ مَوْلًى شَيْئًا وَلاَ هُمْ يُنصَرُونَ ﴿٤١﴾

44 **Duhan**/40. Hüküm günü, hepsinin geleceği bir gündür. 41. O gün, dostun dosta faydası olmaz; onlar bir yardım da görmezler.

وَتَرَى كُلَّ أُمَّةٍ جَاثِيَةً كُلُّ أُمَّةٍ تُدْعَى إِلَى كِتَابِهَا الْيَوْمَ تُجْزَوْنَ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٢٨﴾ هَذَا كِتَابُنَا يَنْطِقُ عَلَيْكُمْ بِالْحَقِّ إِنَّا كُنَّا نَسْتَنْسِخُ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٢٩﴾

45 **Casiye**/28. Her ümmeti diz üstü çökmüş olarak görürsün. Her ümmet kitabına[236] çağırılır. Onlara denir ki: "Bugün size işlediğinizin karşılığı verilecektir". 29. "İşte kitabımız; sizin aleyhinize konuşuyor. Biz yaptıklarınızı (oraya) kaydediyorduk".

وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا أَفَلَمْ تَكُنْ آيَاتِي تُتْلَى عَلَيْكُمْ فَاسْتَكْبَرْتُمْ وَكُنْتُمْ قَوْمًا مُجْرِمِينَ ﴿٣١﴾ وَإِذَا قِيلَ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَالسَّاعَةُ لاَ رَيْبَ فِيهَا قُلْتُمْ مَا نَدْرِي مَا السَّاعَةُ إِنْ نَظُنُّ إِلاَّ ظَنًّا وَمَا نَحْنُ بِمُسْتَيْقِنِينَ ﴿٣٢﴾ وَبَدَا لَهُمْ سَيِّئَاتُ مَا عَمِلُوا وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٣٣﴾ وَقِيلَ الْيَوْمَ نَنْسَاكُمْ كَمَا نَسِيتُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَذَا وَمَأْوَاكُمُ النَّارُ وَمَا لَكُمْ مِنْ نَاصِرِينَ ﴿٣٤﴾ ذَلِكُمْ بِأَنَّكُمُ اتَّخَذْتُمْ آيَاتِ اللَّهِ هُزُوًا وَغَرَّتْكُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا فَالْيَوْمَ لاَ يُخْرَجُونَ مِنْهَا وَلاَ هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ ﴿٣٥﴾

45 **Casiye**/31-32. İnkar edenlere (denir ki): "Ayetlerim size okunmuş, siz de büyüklenip suçlu bir millet olmuştunuz, değil mi? «Allah'ın verdiği söz gerçektir, kıyamet saatinden şüphe yoktur» dendiği zaman: «Kıyametin ne olduğunu bilmiyoruz, yalnız tahminde bulunuyoruz, buna dair kesin bir bilgi elde etmiş değiliz» derdiniz". 33. Yaptıkları işlerin kötü olanları kendilerine belli olmuş ve alaya aldıkları şeyler onları çepeçevre sarmıştır. 34-35. (Onlara) denir ki: "Sizin bugüne kavuşacağınızı unuttuğunuz gibi, Biz de sizi unuttuk; varacağınız yer ateştir, yardımcılarınız da yoktur. Bu, Allah'ın ayetlerini alaya almanızdan ve dünya hayatının sizi aldatmış olmasından ötürüdür". O gün, ne oradan çıkarılırlar, ne de özürleri dinlenir.

وَلِكُلٍّ دَرَجَاتٌ مِمَّا عَمِلُوا وَلِيُوَفِّيَهُمْ أَعْمَالَهُمْ وَهُمْ لاَ يُظْلَمُونَ ﴿١٩﴾

46 **Ahkaf**/19. İşlediklerinden ötürü herkesin bir derecesi vardır. Herkese, haksızlığa uğratılmaksızın, işlediklerinin karşılığı ödenir.

قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُمْ بِالأَخْسَرِينَ أَعْمَالاً ﴿١٠٣﴾ الَّذِينَ ضَلَّ سَعْيُهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا ﴿١٠٤﴾ أُولَئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ

18 **Kehf**/103-104. (Ey Muhammed!) "Size, amelce en çok kayıpta bulunanları; dünya hayatındaki çabaları boşa giden, ama kendileri güzel iş yaptıklarını sananları bildireyim mi?" de. 105. Bunlar, Rablerinin ayetlerini ve

[236] Burada 'kitap', amel defteridir.

رَبِّهِمْ وَلِقَائِهِ فَحَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فَلاَ نُقِيمُ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَزْنًا ﴿١٠٥﴾ ذَلِكَ جَزَآؤُهُمْ جَهَنَّمُ بِمَا كَفَرُوا وَاتَّخَذُوا آيَاتِي وَرُسُلِي هُزُوًا ﴿١٠٦﴾

O'na kavuşmayı inkar edenlerdir. Bu yüzden işleri boşa gitmiştir. Kıyamet günü Biz onlara değer vermeyeceğiz. 106. İşte onların cezası, peygamberlerimi ve ayetlerimi alaya almalarına ve inkarlarına karşılık cehennemdir.

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ إِنَّا لاَ نُضِيعُ أَجْرَ مَنْ أَحْسَنَ عَمَلاً ﴿٣٠﴾

18 **Kehf**/30. İnanan ve yararlı işler yapanlara gelince; doğrusu Biz iyi iş işleyenin ödülünü zayi etmeyeceğiz.

وَيَوْمَ نُسَيِّرُ الْجِبَالَ وَتَرَى الأَرْضَ بَارِزَةً وَحَشَرْنَاهُمْ فَلَمْ نُغَادِرْ مِنْهُمْ أَحَدًا ﴿٤٧﴾ وَعُرِضُوا عَلَى رَبِّكَ صَفًّا لَقَدْ جِئْتُمُونَا كَمَا خَلَقْنَاكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ بَلْ زَعَمْتُمْ أَلَّنْ نَجْعَلَ لَكُمْ مَوْعِدًا ﴿٤٨﴾ وَوُضِعَ الْكِتَابُ فَتَرَى الْمُجْرِمِينَ مُشْفِقِينَ مِمَّا فِيهِ وَيَقُولُونَ يَاوَيْلَتَنَا مَالِ هَذَا الْكِتَابِ لاَ يُغَادِرُ صَغِيرَةً وَلاَ كَبِيرَةً إِلاَّ أَحْصَاهَا وَوَجَدُوا مَا عَمِلُوا حَاضِرًا وَلاَ يَظْلِمُ رَبُّكَ أَحَدًا ﴿٤٩﴾

18 **Kehf**/47. Dağları yürüteceğimiz ve senin yeryüzünü dümdüz göreceğin gün, hiçbirini bırakmaksızın insanların hepsini bir araya getiririz. 48. İnsanlar dizi dizi Rablerine sunulurlar. "Sizi ilk defa yaratmış olduğumuz gibi Bize geldiniz. Fakat, size bir buluşma sözü vermediğimizi sanmıştınız, değil mi?" 49. Amel defteri ortaya konunca, suçluların onda bulunanlardan ürktüklerini ve: "Vay hâlimize! Ne oluyor bu deftere ki, küçük-büyük hiçbir şey bırakmadan hepsini sayıyor?" dediklerini görürsün. Yaptıklarını karşılarında bulmuşlardır. Rabbin kimseye haksızlık yapmaz.

وَيَوْمَ يَقُولُ نَادُوا شُرَكَائِيَ الَّذِينَ زَعَمْتُمْ فَدَعَوْهُمْ فَلَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُمْ وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمْ مَوْبِقًا ﴿٥٢﴾

18 **Kehf**/52. O gün Allah: "Benim ortağım olduğunu öne sürdüklerinize seslenin!" der; onları çağırırlar, fakat hiçbiri çağrılarına cevap vermez, aralarına bir uçurum koruz.

يَوْمَ تَأْتِي كُلُّ نَفْسٍ تُجَادِلُ عَنْ نَفْسِهَا وَتُوَفَّى كُلُّ نَفْسٍ مَا عَمِلَتْ وَهُمْ لاَ يُظْلَمُونَ ﴿١١١﴾

16 **Nahl**/111. Herkesin kendisi için uğraş vermeye geldiği gün, herkese yaptığı –hiçbir haksızlığa uğratılmaksızın– ödenir.

لِيَحْمِلُوا أَوْزَارَهُمْ كَامِلَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَمِنْ أَوْزَارِ الَّذِينَ يُضِلُّونَهُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ أَلاَ سَاءَ مَا يَزِرُونَ ﴿٢٥﴾

16 **Nahl**/25. Kıyamet günü kendi yüklerinin tamamını, bilmeden saptırdıkları kimselerin yüklerinin de bir kısmını çekerler. Dikkat! Çektikleri yük ne kadar kötü!

ثُمَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يُخْزِيهِمْ وَيَقُولُ أَيْنَ شُرَكَائِيَ الَّذِينَ كُنْتُمْ تُشَاقُّونَ فِيهِمْ قَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ إِنَّ الْخِزْيَ الْيَوْمَ وَالسُّوءَ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٢٧﴾ الَّذِينَ تَتَوَفَّاهُمُ الْمَلاَئِكَةُ ظَالِمِي أَنْفُسِهِمْ فَأَلْقَوُا السَّلَمَ مَا كُنَّا نَعْمَلُ مِنْ سُوءٍ بَلَى إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٢٨﴾ فَادْخُلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا فَلَبِئْسَ مَثْوَى الْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٢٩﴾

16 **Nahl**/27. Sonra kıyamet günü (Allah) onları rezil eder ve: "Uğruna çatıştığınız ortaklarım nerede?" der. Kendilerine ilim verilenler şöyle derler: "Doğrusu, bugün rezillik ve iğrençlik inkarcılaradır". 28. Kendilerine haksızlık ederken meleklerin canlarını aldığı bu kimseler: "Biz hiçbir kötülük yapmıyorduk" diyerek teslim olurlar. Hayır; yapmakta olduklarınızı Allah biliyor. 29. İçinde temelli kalacağınız cehennemin kapılarından girin. Büyüklenenlerin durağı ne kadar kötüdür!

KÜTÜPHANESİ

وَإِذَا رَأَى الَّذِينَ ظَلَمُوا الْعَذَابَ فَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ ﴿٨٥﴾ وَإِذَا رَأَى الَّذِينَ أَشْرَكُوا شُرَكَاءَهُمْ قَالُوا رَبَّنَا هَٰؤُلَاءِ شُرَكَاؤُنَا الَّذِينَ كُنَّا نَدْعُو مِن دُونِكَ فَأَلْقَوْا إِلَيْهِمُ الْقَوْلَ إِنَّكُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿٨٦﴾ وَأَلْقَوْا إِلَى اللَّهِ يَوْمَئِذٍ السَّلَمَ وَضَلَّ عَنْهُم مَّا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٨٧﴾

16 Nahl/85. Haksızlık edenler azabı gördüklerinde, ne azapları hafifletilir, ne de onlara bir süre verilir. 86. Allah'a ortak koşanlar, ortaklarını gördüklerinde şöyle derler: "Rabbimiz! Senden başka yalvardığımız ortaklarımız işte bunlardır" derler. Kendilerine ortaklar onlara: "Doğrusu, siz tam yalancısınız" diye söz atarlar. 87. O gün, ortak koşanlar Allah'a teslim olurlar ve uydurup durdukları ortaklar ortadan kaybolurlar.

وَيَوْمَ نَبْعَثُ فِي كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا عَلَيْهِم مِّنْ أَنفُسِهِمْ وَجِئْنَا بِكَ شَهِيدًا عَلَىٰ هَٰؤُلَاءِ وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تِبْيَانًا لِّكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً وَبُشْرَىٰ لِلْمُسْلِمِينَ ﴿٨٩﴾

16 Nahl/89. (Ey Muhammed!) Her ümmetin içinden, kendisine tanıklık edecek birini gönderdiğimiz gün, seni de bunlara tanık getireceğiz. Çünkü sana, her şeyi açıklayan, Müslümanlar'a rehber, rahmet ve müjde olarak Kur'an'ı indirdik.

وَبَرَزُوا لِلَّهِ جَمِيعًا فَقَالَ الضُّعَفَاءُ لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا فَهَلْ أَنتُم مُّغْنُونَ عَنَّا مِنْ عَذَابِ اللَّهِ مِن شَيْءٍ قَالُوا لَوْ هَدَانَا اللَّهُ لَهَدَيْنَاكُمْ سَوَاءٌ عَلَيْنَا أَجَزِعْنَا أَمْ صَبَرْنَا مَا لَنَا مِن مَّحِيصٍ ﴿٢١﴾ وَقَالَ الشَّيْطَانُ لَمَّا قُضِيَ الْأَمْرُ إِنَّ اللَّهَ وَعَدَكُمْ وَعْدَ الْحَقِّ وَوَعَدتُّكُمْ فَأَخْلَفْتُكُمْ وَمَا كَانَ لِيَ عَلَيْكُم مِّن سُلْطَانٍ إِلَّا أَن دَعَوْتُكُمْ فَاسْتَجَبْتُمْ لِي فَلَا تَلُومُونِي وَلُومُوا أَنفُسَكُم مَّا أَنَا بِمُصْرِخِكُمْ وَمَا أَنتُم بِمُصْرِخِيَّ إِنِّي كَفَرْتُ بِمَا أَشْرَكْتُمُونِ مِن قَبْلُ إِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٢٢﴾

14 İbrahim/21. Hepsi Allah'ın huzuruna çıkarlar. Güçsüzler, büyüklenenlere: "Biz size uymuştuk. Şimdi, Allah'ın azabından bizi kurtarabilir misiniz?" derler. Onlar ise: "Allah bizi doğru yola koysaydı, biz de sizi doğru yola iletirdik. Artık sızlansak da, dayansak da birdir, çünkü kaçacak bir yerimiz yoktur" derler. 22. İş bittikten sonra, şeytan der ki: "Allah size gerçek sözü vermişti. Ben de size söz verdim, ama caydım. Aslında sizi zorlayacak bir gücüm yoktu. Ben sadece sizi çağırdım; siz de geldiniz. O hâlde beni yermeyin, kendinizi kınayın. Ben sizi kurtaramam siz de beni kurtaramazsınız. Daha önce de beni (Allah'a) ortak koşmanızı inkâr etmiştim. Doğrusu, haksızlık yapanlara can yakıcı azap vardır."

وَأَنذِرِ النَّاسَ يَوْمَ يَأْتِيهِمُ الْعَذَابُ فَيَقُولُ الَّذِينَ ظَلَمُوا رَبَّنَا أَخِّرْنَا إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ نُّجِبْ دَعْوَتَكَ وَنَتَّبِعِ الرُّسُلَ أَوَلَمْ تَكُونُوا أَقْسَمْتُم مِّن قَبْلُ مَا لَكُم مِّن زَوَالٍ ﴿٤٤﴾ وَسَكَنتُمْ فِي مَسَاكِنِ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَنفُسَهُمْ وَتَبَيَّنَ لَكُمْ كَيْفَ فَعَلْنَا بِهِمْ وَضَرَبْنَا لَكُمُ الْأَمْثَالَ ﴿٤٥﴾ وَقَدْ مَكَرُوا مَكْرَهُمْ وَعِندَ اللَّهِ مَكْرُهُمْ وَإِن كَانَ مَكْرُهُمْ لِتَزُولَ مِنْهُ الْجِبَالُ ﴿٤٦﴾ فَلَا تَحْسَبَنَّ اللَّهَ مُخْلِفَ وَعْدِهِ رُسُلَهُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ ذُو

14 İbrahim/44. (Ey Muhammed!) İnsanları kendilerine azabın geleceği gün ile uyar. (O gün) haksızlık edenler: "Rabbimiz! Bizi, yakın bir süreye kadar ertele de, çağrına gelelim ve elçilere uyalım" diyecekler. Siz daha önce, sonunuzun gelmeyeceğine yemin etmemiş miydiniz? 45. Üstelik, kendilerine yazık edenlerin yerlerinde oturmuştunuz. Onlara nasıl davrandığımız da sizce biliniyordu ve size örnekler de vermiştik. 46. Onlar tuzaklarını kurmuşlardı, oysa tuzakları, dağların yerlerinden oynamasını sağlayacak olsa bile, onların hepsi Allah'ın elindeydi. 47. Allah'ın

النقاء ﴿٤٧﴾ [illegible]
والسماوات [illegible]
المجرمين [illegible]
سرابيلهم من قطران وتغشى وجوههم
ليجزي الله كل نفس ما [illegible]
الحساب ﴿٥١﴾

elçilerine verdiği sözden cayacağını sakın sanma. Allah üstündür, öc alandır. 48-49. Yerin başka bir yerle ve göklerin (başka göklerle) değiştirildiği ve her şeye üstün gelen tek Allah'ın huzuruna çıktıkları gün, o gün suçluların zincirlerle birbirlerine bağlanmış olduğunu görürsün. 50. Giysileri katrandandır ve yüzlerini ateş kaplamaktadır. 51. Allah herkese elde ettiğinin karşılığını verecektir. Allah'ın hesap görmesi çabuktur.

لا يسأل عما يفعل وهم يسألون ﴿٢٣﴾

21 Enbiya/23. O yaptıklarından sorguya çekilmez, onlar ise sorguya çekileceklerdir.

ونضع الموازين القسط ليوم القيمة فلا تظلم نفس
شيئا وإن كان مثقال حبة من خردل أتينا
بها وكفى بنا حاسبين ﴿٤٧﴾

21 Enbiya/47. Kıyamet günü doğru teraziler kuracağız; hiç kimse hiçbir haksızlığa uğratılmayacak. Hardal tânesi kadar olsa bile, (yapılanı) ortaya koyarız. Hesab görücü olarak Biz yeteriz.

فإذا نفخ في الصور فلا أنساب بينهم يومئذ
ولا يتساءلون ﴿١٠١﴾ فمن ثقلت موازينه فأولئك
هم المفلحون ﴿١٠٢﴾ ومن خفت موازينه فأولئك
الذين خسروا أنفسهم في جهنم خالدون ﴿١٠٣﴾
تلفح وجوههم النار وهم فيها كالحون ﴿١٠٤﴾
ألم تكن آياتي تتلى عليكم فكنتم
﴿١٠٥﴾ قالوا ربنا غلبت علينا شقوتنا وكنا قوما
ضالين ﴿١٠٦﴾ ربنا أخرجنا منها فإن عدنا فإنا
ظالمون ﴿١٠٧﴾ قال اخسئوا فيها ولا تكلمون
﴿١٠٨﴾ إنه كان فريق من عبادي يقولون
فاغفر لنا وارحمنا وأنت خير الراحمين ﴿١٠٩﴾
فاتخذتموهم سخريا حتى أنسوكم ذكري وكنتم
منهم تضحكون ﴿١١٠﴾ إني جزيتهم اليوم
صبروا أنهم هم الفائزون ﴿١١١﴾ قال كم لبثتم في
الأرض عدد سنين ﴿١١٢﴾ قالوا لبثنا يوما أو بعض
يوم فاسأل العادين ﴿١١٣﴾ قال إن لبثتم إلا قليلا
لو أنكم كنتم تعلمون ﴿١١٤﴾ أفحسبتم
خلقناكم عبثا وأنكم إلينا لا ترجعون ﴿١١٥﴾

23 Mu'minun/101. Sûr'a üflendiğinde, o gün (artık) aralarında soy bağı yoktur ve birbirlerine bir şey de soramazlar. 102. Tartıları ağır gelenler, işte onlar başarıya ulaşanlardır. 103. Tartıları hafif gelenler, işte onlar, kendilerine yazık edenlerdir, (onlar) cehennemde kalıcıdırlar. 104. Ateş onların yüzlerini yalar, dişleri sırıtıp kalır. 105. Allah: "Ayetlerim size okunurken onları yalanlıyordunuz değil mi?" der. 106-107. Onlar: "Rabbimiz! Bizi kötü bahtımız yenmişti; sapık bir toplum idik. Rabbimiz! Bizi buradan çıkar, (tekrar) günaha dönersek, o zaman haksızlık etmiş oluruz" derler. 108-111. Allah: "Sinin orada! Benimle konuşmayın. Kullarımdan bir topluluk: 'Rabbimiz! İnandık; artık bizi bağışla, bize acı. Sen acıyanların en iyisisin' diyorlardı; siz ise onları alaya alıyordunuz; sonunda onlar(la uğraşmanız) size Beni anmayı unutturdu. Siz onlara gülüyordunuz. Ben, sabretmelerine karşılık bugün onları ödüllendirdim; onlar kazandılar" der. 112. (Allah onlara): "Yeryüzünde kaç yıl kaldınız?" der. 113. "Bir gün veya daha az bir süre kaldık, sayanlara sor" derler. 114-115. (Allah cehennemliklere): "Pek az kaldınız; keşke (bunu) bilseydiniz. Yoksa sizi boşuna yarattığımızı ve Bize döndürülmeyeceğinizi mi sanıyordunuz?" der.

وَلاَ نُكَلِّفُ نَفْسًا إِلاَّ وُسْعَهَا وَلَدَيْنَا كِتَابٌ يَنطِقُ بِالْحَقِّ وَهُمْ لاَ يُظْلَمُونَ ﴿٦٢﴾ بَلْ قُلُوبُهُمْ فِي غَمْرَةٍ مِنْ هَذَا وَلَهُمْ أَعْمَالٌ مِنْ دُونِ ذَلِكَ هُمْ لَهَا عَامِلُونَ ﴿٦٣﴾ حَتَّى إِذَا أَخَذْنَا مُتْرَفِيهِمْ بِالْعَذَابِ إِذَا هُمْ يَجْأَرُونَ ﴿٦٤﴾ لاَ تَجْأَرُوا الْيَوْمَ إِنَّكُمْ مِنَّا لاَ تُنصَرُونَ ﴿٦٥﴾ قَدْ كَانَتْ آيَاتِي تُتْلَى عَلَيْكُمْ فَكُنتُمْ عَلَى أَعْقَابِكُمْ تَنكِصُونَ ﴿٦٦﴾ مُسْتَكْبِرِينَ بِهِ سَامِرًا تَهْجُرُونَ ﴿٦٧﴾

23 **Mu'minun**/62. Biz herkesi ancak gücü oranında yükümlü tutarız. Katımızda gerçeği söyleyen bir kitap vardır; onlar haksızlığa uğratılmazlar. 63. Ama, (inkârcıların) kalpleri bundan habersizdir. Bundan başka onların yapageldikleri işleri de vardır. 64. Sonunda varlıklılarını azapla yakaladığımız zaman feryad ederler. 65-67. "Bugün feryad etmeyin; katımızdan bir yardım görmezsiniz. Size ayetlerim okunuyordu da, siz büyüklük taslayıp, gece ağzınıza gelen söyleyerek ardınıza dönüyordunuz."[237]

وَلَوْ تَرَى إِذِ الْمُجْرِمُونَ نَاكِسُوا رُءُوسِهِمْ عِندَ رَبِّهِمْ رَبَّنَا أَبْصَرْنَا وَسَمِعْنَا فَارْجِعْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا إِنَّا مُوقِنُونَ ﴿١٢﴾

32 **Secde**/12. Suçluları Rablerinin huzurunda, başları öne eğilmiş olarak: "Rabbimiz! Gördük ve işittik; artık bizi dünyaya geri çevir de iyi iş işleyelim; artık gerçeği biliyoruz" (derlerken) bir görsen!

يَوْمَئِذٍ تُعْرَضُونَ لاَ تَخْفَى مِنكُمْ خَافِيَةٌ ﴿١٨﴾ فَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ فَيَقُولُ هَاؤُمُ اقْرَءُوا كِتَابِيَهْ ﴿١٩﴾ إِنِّي ظَنَنتُ أَنِّي مُلاَقٍ حِسَابِيَه ﴿٢٠﴾

69 **Hakka**/18. O gün siz huzura alınırsınız, hiçbir sırrınız gizli kalmaz. 19-20. Kitabı sağından verilen kimse: "Alın kitabımı okuyun; ben zaten hesabımla karşılaşacağımı umuyordum" der.

رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الرَّحْمَنِ لاَ يَمْلِكُونَ مِنْهُ خِطَابًا ﴿٣٧﴾ يَوْمَ يَقُومُ الرُّوحُ وَالْمَلاَئِكَةُ صَفًّا لاَ يَتَكَلَّمُونَ إِلاَّ مَنْ أَذِنَ لَهُ الرَّحْمَنُ وَقَالَ صَوَابًا ﴿٣٨﴾ ذَلِكَ الْيَوْمُ الْحَقُّ فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذَ إِلَى رَبِّهِ مَآبًا ﴿٣٩﴾ إِنَّا أَنذَرْنَاكُمْ عَذَابًا قَرِيبًا يَوْمَ يَنظُرُ الْمَرْءُ مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُ وَيَقُولُ الْكَافِرُ يَالَيْتَنِي كُنتُ تُرَابًا ﴿٤٠﴾

78 **Nebe'**/37. O, göklerin, yerlerin ve ikisi arasında olanların Rabbi Rahman'dır. 38. Cebrail ve meleklerin dizi dizi durdukları gün, Rahman'ın izni olmadan kimse konuşamayacaktır. Konuştuğu zaman da, doğruyu söyleyecektir. 39. İşte gerçek gün budur. Dileyen, Rabbine götürecek bir yol benimser. 40. Sizi, yakın gelecekteki bir azapla uyardık; o gün kişi elleriyle sunduğuna bakar ve inkarcı: "Keşke toprak olaydım" der.

إِذَا السَّمَآءُ انفَطَرَتْ ﴿١﴾ وَإِذَا الْكَوَاكِبُ انتَثَرَتْ ﴿٢﴾ وَإِذَا الْبِحَارُ فُجِّرَتْ ﴿٣﴾ وَإِذَا الْقُبُورُ بُعْثِرَتْ ﴿٤﴾ عَلِمَتْ نَفْسٌ مَا قَدَّمَتْ وَأَخَّرَتْ ﴿٥﴾

82 **İnfitar**/1. Gök yarıldığı zaman, 2. Yıldızlar dağıldığı zaman. 3. Denizler kaynaştığı zaman. 4. Kabirlerin içi dışına çıktığı zaman. 5. Önceden ne yaptığını ve neyi erteleyip sonraya bıraktığını bilecek.

[237] Bu son ayeti şöyle çevirmek de mümkündür: "Ona karşı böbürlenerek, geceleri konuşandan (?) uzaklaşıyordunuz". Ayetin söz dizimine daha uygun olan bu çevirideki 'geceleri konuşan' nitelemesinin kime delalet ettiği kapalı kalmaktadır. Kendisinden uzaklaşanların kınandığı kişi olsa olsa Hz. Peygamber olabilir, ancak bu durumda onun neden *sâmir* (gece konuşan) olarak nitelenmiş olabileceği sorusu cevapsız kalmaktadır.

وَمَآ أَدْرَاكَ مَا يَوْمُ الدِّينِ ﴿١٧﴾ ثُمَّ مَآ أَدْرَاكَ مَا يَوْمُ الدِّينِ ﴿١٨﴾ يَوْمَ لَا تَمْلِكُ نَفْسٌ لِّنَفْسٍ شَيْـًٔا وَالْأَمْرُ يَوْمَئِذٍ لِّلَّهِ ﴿١٩﴾

82 **İnfitar**/17. Hesaplaşma gününün ne olduğunu sen nereden bilirsin? 18. Hem sen hesaplaşma gününün ne olduğunu nereden bileceksin? 19. O gün, kimsenin kimseye hiçbir yarar sağlayamayacağı bir gündür. O gün buyruk, yalnız Allah'ındır.

فَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ ﴿٧﴾ فَسَوْفَ يُحَاسَبُ حِسَابًا يَسِيرًا ﴿٨﴾ وَيَنقَلِبُ إِلَىٰ أَهْلِهِ مَسْرُورًا ﴿٩﴾ وَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ وَرَاءَ ظَهْرِهِ ﴿١٠﴾ فَسَوْفَ يَدْعُو ثُبُورًا ﴿١١﴾ وَيَصْلَىٰ سَعِيرًا ﴿١٢﴾ إِنَّهُ كَانَ فِي أَهْلِهِ مَسْرُورًا ﴿١٣﴾ إِنَّهُ ظَنَّ أَن لَّن يَحُورَ ﴿١٤﴾ بَلَىٰ إِنَّ رَبَّهُ كَانَ بِهِ بَصِيرًا ﴿١٥﴾

84 **İnşikak**/7-9. Amel defteri kendisine sağından verilen kimse, kolay bir hesaba çekilecek ve adamlarına[238] sevinçle dönecektir. 10-12. Ama amel defteri kendisine arkasından verilen kimse âhuvâh edecek ve çılgın alevli cehennemde yenecektir. 13. Çünkü o kendi adamlarının arasında iken zevk içindeydi. 14. O, bir daha dirilip dönmeyeceğini sanıyordu. 15. Yoo! Rabbi onu görmekteydi.

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا اتَّبِعُوا سَبِيلَنَا وَلْنَحْمِلْ خَطَايَاكُمْ وَمَا هُم بِحَامِلِينَ مِنْ خَطَايَاهُم مِّن شَيْءٍ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿١٢﴾ وَلَيَحْمِلُنَّ أَثْقَالَهُمْ وَأَثْقَالًا مَّعَ أَثْقَالِهِمْ وَلَيُسْأَلُنَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَمَّا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿١٣﴾

29 **Ankebut**/12. İnkâr edenler inananlara: "Bizim yolumuza uyun da, sizin günahlarınızı biz çekelim" derler. Oysa onların günahlarından hiçbirini yüklenecek değillerdir. Doğrusu, onlar yalancıdırlar. 13. Onlar, kendi yüklerini, kendi yüklerinin yanında daha nice yükleri yüklenecekler ve uydurup durdukları şeylerden kıyamet günü sorguya çekileceklerdir.

يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦﴾ كَلَّا إِنَّ كِتَابَ الْفُجَّارِ لَفِي سِجِّينٍ ﴿٧﴾ وَمَا أَدْرَاكَ مَا سِجِّينٌ ﴿٨﴾ كِتَابٌ مَّرْقُومٌ ﴿٩﴾ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿١٠﴾ الَّذِينَ يُكَذِّبُونَ بِيَوْمِ الدِّينِ ﴿١١﴾ وَمَا يُكَذِّبُ بِهِ إِلَّا كُلُّ مُعْتَدٍ أَثِيمٍ ﴿١٢﴾

83 **Mutaffifin**/6. O gün, insanlar âlemlerin Rabbinin huzurunda dururlar. 7. Yo! Allah'ın buyruğundan dışarı çıkanlar, muhakkak Siccîn'de yazılıdır. 8. Siccin'in ne olduğunu sen nereden bilirsin? 9. O, yazılmış bir kitaptır. 10. O gün, yalanlayanların vay hâline! 11. Onlar hesaplaşma gününü yalanlamaktadırlar. 12. Oysa onu, saldırgan günahkarlardan başka kimse yalanlamaz.

وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَمَا تُقَدِّمُوا لِأَنفُسِكُم مِّنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِندَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿١١٠﴾

2 **Bakara**/110. Namazı kılın, zekatı verin! Kendiniz için sunacağınız her türlü iyiliği Allah katında bulacaksınız. Çünkü Allah yaptıklarınızı görmektedir.

[238] *ehl* kelimesi, 'aile', 'yandaş', 'arkadaş' gibi anlamlara gelmektedir. Buradaki bağlam, sözkonusu anlamlardan birini tercih etmeyi mümkün kılmamaktadır. Bu yüzden 'adamları' şeklinde çevirdik (aynı surenin 1-3. ayetleriyle krş.).

إِذْ تَبَرَّأَ الَّذِينَ اتُّبِعُوا مِنَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا وَرَأَوُا الْعَذَابَ وَتَقَطَّعَتْ بِهِمُ الْأَسْبَابُ ﴿١٦٦﴾ وَقَالَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا لَوْ أَنَّ لَنَا كَرَّةً فَنَتَبَرَّأَ مِنْهُمْ كَمَا تَبَرَّءُوا مِنَّا كَذَٰلِكَ يُرِيهِمُ اللَّهُ أَعْمَالَهُمْ حَسَرَاتٍ عَلَيْهِمْ وَمَا هُمْ بِخَارِجِينَ مِنَ النَّارِ ﴿١٦٧﴾

2 **Bakara**/166. Nitekim, kendilerine uyulanlar, uyanlardan uzaklaşacaklar ve azabı gördüklerinde aralarındaki bağlar kopacaktır. 167. Uymuş olanlar: "Keşke bize dünyaya bir dönüş olsaydı da, onların şimdi bizden uzaklaştıkları gibi, biz de onlardan uzaklaşsaydık" diyecekler. Allah, pişmanlık duymaları için, onlara işlerini böyle gösterecektir. Onlar ateşten de çıkamayacaklardır.

وَاتَّقُوا يَوْمًا تُرْجَعُونَ فِيهِ إِلَى اللَّهِ ثُمَّ تُوَفَّىٰ كُلُّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٢٨١﴾

2 **Bakara**/281. Allah'a döneceğiniz ve sonra haksızlığa uğramadan, herkese kazandığının verileceği günden korunun.

لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَإِنْ تُبْدُوا مَا فِي أَنْفُسِكُمْ أَوْ تُخْفُوهُ يُحَاسِبْكُمْ بِهِ اللَّهُ فَيَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٨٤﴾

2 **Bakara**/284. Göklerde olanlar ve yerde olanlar Allah'ındır. İçinizdekini açıklasanız da, gizleseniz de Allah sizi onunla hesaba çeker. O dilediğini bağışlar ve dilediğine azap eder. Allah'ın gücü her şeye yeter.

لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إِصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ وَاعْفُ عَنَّا وَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا أَنْتَ مَوْلَانَا فَانْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿٢٨٦﴾

2 **Bakara**/286. Allah kişiye ancak gücünün yeteceği kadar sorumluluk yükler. Herkesin kazandığı iyi şeyler kendi yararına, yaptığı kötülükler de kendi zararınadır. "Rabbimiz! Unutacak veya yanılacak olursak, bizi sorumlu tutma. Rabbimiz! Bizden öncekilere yüklediğin gibi, bize de ağır yük yükleme! Rabbimiz! Bize gücümüzün yetmeyeceği bir şey yükleme. Bizi affet, bizi bağışla, bize acı. Sen bizim hâmîmizsin; inkârcılara karşı bize yardım eyle".

ذَٰلِكَ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيكُمْ وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَّامٍ لِلْعَبِيدِ ﴿١٨٢﴾

3 **Al-i İmran**/182. Bu, ellerinizle sunduğunuzun karşılığıdır. Yoksa Allah kullara kesinlikle haksızlık etmez.

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَإِنَّمَا تُوَفَّوْنَ أُجُورَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَمَنْ زُحْزِحَ عَنِ النَّارِ وَأُدْخِلَ الْجَنَّةَ فَقَدْ فَازَ وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ الْغُرُورِ ﴿١٨٥﴾

3 **Al-i İmran**/185. Herkes ölümü tadacaktır ve kıyamet günü (hakettiğiniz) karşılıklar kesinlikle ödenecektir. Kim ateşten uzaklaştırılıp cennete sokulursa, artık o kurtulmuştur. Bu (yaşadığınız) hayat ise, aldatıcı bir eğlenmeden başka bir şey değildir.

يَوْمَ تَجِدُ كُلُّ نَفْسٍ مَا عَمِلَتْ مِنْ خَيْرٍ مُحْضَرًا وَمَا عَمِلَتْ مِنْ سُوءٍ تَوَدُّ لَوْ أَنَّ بَيْنَهَا وَبَيْنَهُ أَمَدًا بَعِيدًا وَيُحَذِّرُكُمُ اللَّهُ نَفْسَهُ وَاللَّهُ رَءُوفٌ بِالْعِبَادِ ﴿٣٠﴾

3 **Al-i İmran**/30. Yaptığı her türlü iyiliği ve işlediği her türlü kötülüğü hazır bulacağı gün, herkes kendisi ile o kötülüğün arasında uzun bir mesafe olmasını diler. Allah sizi kendisine karşı uyarıyor. Allah kullarına karşı şefkatlidir.

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَنُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا وَعْدَ اللَّهِ حَقًّا وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ قِيلًا ﴿١٢٢﴾ لَيْسَ بِأَمَانِيِّكُمْ وَلَا أَمَانِيِّ أَهْلِ الْكِتَابِ مَنْ يَعْمَلْ سُوءًا يُجْزَ بِهِ وَلَا يَجِدْ لَهُ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿١٢٣﴾ وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَى وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ نَقِيرًا ﴿١٢٤﴾

4 **Nisa**/122. Allah'tan gerçek bir söz olarak, inananları ve yararlı işler yapanları altlarından ırmaklar akan ve ebedî kalacakları cennetlere koyacağız. Allah'tan daha doğru sözlü kimdir? 123. Bu iş ne sizin kuruntularınıza, ne de Kitaplılar'ın kuruntularına göredir. Kim kötülük ederse, onun cezasını görecektir.[239] Kendisine Allah'tan başka yardımcı da bulamaz. 124. Erkek olsun, kadın olsun, kim inanarak yararlı iş işlerse, işte onlar cennete girerler ve çekirdek lifi kadar bile haksızlığa uğratılmazlar.

إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ وَإِنْ تَكُ حَسَنَةً يُضَاعِفْهَا وَيُؤْتِ مِنْ لَدُنْهُ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٤٠﴾ فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ وَجِئْنَا بِكَ عَلَى هَؤُلَاءِ شَهِيدًا ﴿٤١﴾ يَوْمَئِذٍ يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَعَصَوُا الرَّسُولَ لَوْ تُسَوَّى بِهِمُ الْأَرْضُ وَلَا يَكْتُمُونَ اللَّهَ حَدِيثًا ﴿٤٢﴾

4 **Nisa**/40. Allah zerre kadar haksızlık yapmaz. (Zerre kadar) bir iyilik olsa, onu kat kat artırır ve kendi katından da büyük bir ödül verir. 41. (Ey Muhammed!) Her ümmetten bir tanık getirdiğimiz ve seni de bunlara tanık getirdiğimiz zaman, durumları nice olur? 42. İnkar edip Peygamber'e baş kaldırmış olanlar, o gün yerle bir olmayı isterler; Allah'tan bir söz de gizleyemezler.

فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ ﴿٧﴾ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ ﴿٨﴾

99 **Zilzal**/7. Kim zerre kadar iyilik yapmışsa onu görür. 8. Kim de zerre kadar kötülük yapmışsa onu görür.

الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ أَضَلَّ أَعْمَالَهُمْ ﴿١﴾ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَآمَنُوا بِمَا نُزِّلَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَهُوَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ كَفَّرَ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَأَصْلَحَ بَالَهُمْ ﴿٢﴾ ذَلِكَ بِأَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا اتَّبَعُوا الْبَاطِلَ وَأَنَّ الَّذِينَ آمَنُوا اتَّبَعُوا الْحَقَّ مِنْ رَبِّهِمْ كَذَلِكَ يَضْرِبُ اللَّهُ لِلنَّاسِ أَمْثَالَهُمْ ﴿٣﴾

47 **Muhammed**/1. (Allah) inkâr edenlerin ve Allah'ın yolundan alıkoyanların işlerini boşa çıkarır. 2. İnananların, yararlı iş işleyenlerin ve Muhammed'e Rablerinden bir gerçek olarak indirilene inananların ise kötülüklerini örter ve durumlarını düzeltir. 3. Bu, inkâr edenlerin bâtıla uymaları ve inananların Rablerinden gelen gerçeğe uymalarından ötürü böyledir. İşte Allah, insanlara kendi durumlarını böyle anlatır.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا فَتَعْسًا لَهُمْ وَأَضَلَّ أَعْمَالَهُمْ ﴿٨﴾ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَرِهُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأَحْبَطَ أَعْمَالَهُمْ ﴿٩﴾

47 **Muhammed**/8. İnkâr edenler onmasınlar![240] Allah onların işlerini boşa çıkarır. 9. Bu, Allah'ın indirdiğini beğenmediklerinden ötürüdür. Bunun için Allah onların yaptıklarını heder etmiştir.

[239] Burada, genellikle bir dine mensup olanların, ahiret konusunda kendilerini güvende hissetmeleri eleştirilmekte ve bunun temelsizliğine dikkat çekilmektedir. Yahudiler ve Hıristiyanlar, dinî taassupları nedeniyle, cehennemde ancak geçici olarak kalacaklarına, sonra ebedî olarak cennete gireceklerine inanıyorlardı. Şimdi bazı Müslümanlar'ın devraldığı bu inanışın hiçbir Kur'anî temeli yoktur.

[240] veya "... yüzüstü sürünsünler!"

لِلَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمُ الْحُسْنَى وَالَّذِينَ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُ لَوْ أَنَّ لَهُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُ مَعَهُ لَافْتَدَوْا بِهِ أُولَئِكَ لَهُمْ سُوءُ الْحِسَابِ وَمَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمِهَادُ ﴿١٨﴾

13 **Ra'd**/18. Rablerinin çağrısına karşılık verenlere en güzel (ödül) vardır. O'nun çağrısına karşılık vermeyenlere gelince, yeryüzünde deki her şey ve bir o kadarı daha onların olsa, kurtulmak için bunları feda ederlerdi. Onlara hesabın kötüsü vardır. Varacakları yer cehennemdir. O ne kötü döşektir!

سَنَفْرُغُ لَكُمْ أَيُّهَا الثَّقَلَانِ ﴿٣١﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٣٢﴾

55 **Rahman**/31. Ey iki topluluk (insanlar ve cinler)! Size de vakit ayıracağız.[241] 32. Öyleyken, Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlarsınız?

هَلْ جَزَاءُ الْإِحْسَانِ إِلَّا الْإِحْسَانُ ﴿٦٠﴾

55 **Rahman**/60. İyiliğin karşılığı ancak iyilik değil midir?

إِنَّ الَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ الْغَافِلَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ لُعِنُوا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٢٣﴾ يَوْمَ تَشْهَدُ عَلَيْهِمْ أَلْسِنَتُهُمْ وَأَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٤﴾ يَوْمَئِذٍ يُوَفِّيهِمُ اللَّهُ دِينَهُمُ الْحَقَّ وَيَعْلَمُونَ أَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ الْمُبِينُ ﴿٢٥﴾

24 **Nur**/23-24. İffetli ve bir şeyden haberi olmayan mü'min kadınlara zina isnad edenler, dünya ve ahirette lanetlenmişlerdir. Kendi dilleri, elleri ve ayaklarının, yapmış oldukları na tanıklık edeceği gün, onlar büyük azaba uğrayacaklardır. 25. O gün, Allah onlara gerçek cezalarını verecek ve Allah'ın apaçık gerçek olduğunu bilecekler.

ذَٰلِكَ بِمَا قَدَّمَتْ يَدَاكَ وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَّامٍ لِلْعَبِيدِ ﴿١٠﴾

22 **Hac**/10. (Bilgisizce Allah hakkında tartışan kimseye:) "Bunlar senin kendi ellinle yaptıklarından ötürüdür" (denir). Allah kullarına haksızlık yapmaz.

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالصَّابِئِينَ وَالنَّصَارَىٰ وَالْمَجُوسَ وَالَّذِينَ أَشْرَكُوا إِنَّ اللَّهَ يَفْصِلُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿١٧﴾

22 **Hac**/17. Mü'minler, Yahudiler, Sabiiler, Hıristiyanlar, Mecusiler ve Müşrikler arasında kıyamet günü Allah kesin hüküm verecektir; Allah her şeye tanıktır.

الْمُلْكُ يَوْمَئِذٍ لِلَّهِ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ ﴿٥٦﴾

22 **Hac**/56. İşte o gün hükümranlık Allah'ındır. Aralarında O hükmeder. İnanıp yararlı iş işleyenler nimet cennetlerindedirler.

يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُوا أَحْصَاهُ اللَّهُ وَنَسُوهُ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿٦﴾

58 **Mücadele**/6. Allah, onların hepsini dirilttiği gün, kendilerine işlediklerini haber verir. Onlar (yaptıklarını) unutmuşlardır ama Allah onları birbir saymıştır. Allah her şeye tanıktır.

[241] yani "... sizi de hesaba çekeceğiz".

يَوْمَ يَجْمَعُ اللَّهُ الرُّسُلَ فَيَقُولُ مَاذَا أُجِبْتُمْ قَالُوا لَا عِلْمَ لَنَا إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ ﴿١٠٩﴾

5 **Maide**/109. Allah, elçilerini toplayacağı gün onlara: "Size ne cevap verildi?" der. Onlar: "Bizim bir bildiğimiz yoktur; Sen ise gaybı bilensin" derler.

وَإِذْ قَالَ اللَّهُ يَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ أَأَنْتَ قُلْتَ لِلنَّاسِ اتَّخِذُونِي وَأُمِّيَ إِلَهَيْنِ مِنْ دُونِ اللَّهِ قَالَ سُبْحَانَكَ مَا يَكُونُ لِي أَنْ أَقُولَ مَا لَيْسَ لِي بِحَقٍّ إِنْ كُنْتُ قُلْتُهُ فَقَدْ عَلِمْتَهُ تَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِي وَلَا أَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِكَ إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ ﴿١١٦﴾ مَا قُلْتُ لَهُمْ إِلَّا مَا أَمَرْتَنِي بِهِ أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ وَكُنْتُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا مَا دُمْتُ فِيهِمْ فَلَمَّا تَوَفَّيْتَنِي كُنْتَ أَنْتَ الرَّقِيبَ عَلَيْهِمْ وَأَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿١١٧﴾ إِنْ تُعَذِّبْهُمْ فَإِنَّهُمْ عِبَادُكَ وَإِنْ تَغْفِرْ لَهُمْ فَإِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١١٨﴾ قَالَ اللَّهُ هَذَا يَوْمُ يَنْفَعُ الصَّادِقِينَ صِدْقُهُمْ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١١٩﴾

5 **Maide**/116-118. Allah: "Ey Meryem oğlu İsa! Sen mi insanlara: «Beni anamı tanrı edinin» dedin?" demişti de, İsa: "Hâşâ; hakkım olmayan bir sözü söylemek bana yaraşmaz. Şayet (böyle bir şey) söylemiş olsaydım, Sen onu bilirdin. Sen benim içimde olanı bilirsin, ben Senin zatında olanı bilmem, çünkü gaybı ancak Sen bilirsin. Ben onlara ancak: «Benim de Rabbim, sizin de Rabbiniz olan Allah'a tapın» diye, bana emrettiğini söyledim. Aralarında bulunduğum sürece onlara gözcü idim. Beni öldürdüğün zaman, onları Sen gözlüyordun. Zaten Sen her şeye tanıksın. Eğer onlara azap edersen, onlar Senin kullarındır. Eğer onları bağışlarsan, şüphesiz Sen yücesin, bilgesin" demişti. 119. Allah: "Bugün, doğru olan kimselere doğruluklarının yarar sağladığı gündür. Onlara, altlarından ırmaklar akan, içinde temelli kalacakları cennetler vardır. Allah onlardan hoşnut olur, onlar da Allah'tan hoşnut olurlar. İşte başarı budur" dedi.[242]

وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿٩﴾ وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿١٠﴾

5 **Maide**/9. Allah, inananlara ve yararlı işler yapanlara bağışlama ve büyük ödül sözü vermiştir. 10. İnkâr edenler ve ayetlerimizi yalanlayanlar, işte onlar cehennemliklerdir.

b) Amellerin Dünyada Tesbiti

وَإِذَا الصُّحُفُ نُشِرَتْ ﴿١٠﴾ وَإِذَا السَّمَاءُ كُشِطَتْ ﴿١١﴾ وَإِذَا الْجَحِيمُ سُعِّرَتْ ﴿١٢﴾ وَإِذَا الْجَنَّةُ أُزْلِفَتْ ﴿١٣﴾ عَلِمَتْ نَفْسٌ مَا أَحْضَرَتْ ﴿١٤﴾

81 **Tekvir**/10. Amel defterleri açıldığı zaman; 11. Gök yerinden oynatıldığı zaman. 12. Cehennem alevlendirildiği zaman. 13. Cennet yaklaştırıldığı zaman, 14. İnsan önceden ne hazırladığını görecektir.

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ وَنَعْلَمُ مَا تُوَسْوِسُ بِهِ نَفْسُهُ وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ ﴿١٦﴾ إِذْ يَتَلَقَّى

50 **Kaf**/16. İnsanı Biz yarattık, kendi kendine ne fısıldadığını da biliriz; (çünkü) Biz ona şah damarından daha yakınız.

[242] Bu pasaja, Hıristiyanlar'ın Hesap günü yargılanmalarını canlandırdığı için burada yer verilmiştir

الْمُتَلَقِّيَانِ عَنِ الْيَمِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ قَعِيدٌ ﴿١٧﴾ مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلاَّ لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ ﴿١٨﴾

17-18. Çünkü onun sağında ve solunda oturan iki alıcı (melek), kaydetmektedir. Her ne söz söylese, yanında hazır bulunan bir gözcü vardır.

قَدْ عَلِمْنَا مَا تَنْقُصُ الْأَرْضُ مِنْهُمْ وَعِنْدَنَا كِتَابٌ حَفِيظٌ ﴿٤﴾

50 **Kaf**/4. Onlardan kimlerin ölüp toprağa karıştığını biliyoruz. Katımızda her şeyi (unutulmaktan) koruyan bir kitap vardır.

لَقَدْ أَحْصَاهُمْ وَعَدَّهُمْ عَدًّا ﴿٩٤﴾ وَكُلُّهُمْ آتِيهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَرْدًا ﴿٩٥﴾

19 **Meryem**/94. Andolsun, Allah onları numaralamış ve teker teker saymıştır. 95. Kıyamet günü hepsi O'na teker teker gelecektir.

وَكُلَّ إِنْسَانٍ أَلْزَمْنَاهُ طَائِرَهُ فِي عُنُقِهِ وَنُخْرِجُ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كِتَابًا يَلْقَاهُ مَنْشُورًا ﴿١٣﴾ اقْرَأْ كِتَابَكَ كَفَى بِنَفْسِكَ الْيَوْمَ عَلَيْكَ حَسِيبًا ﴿١٤﴾

17 **İsra**/13. Her insanın boynuna işlediğini astık. Kıyamet günü önüne, açılmış bulacağı bir kitap çıkaracağız. 14. "Kitabını oku; bugün hesabını görmek için kendin yetersin".

أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّا لاَ نَسْمَعُ سِرَّهُمْ وَنَجْوَاهُمْ بَلَى وَرُسُلُنَا لَدَيْهِمْ يَكْتُبُونَ ﴿٨٠﴾

43 **Zuhruf**/80. Yoksa kendilerinin sırlarını ve gizli görüşmelerini duymadığımızı mı sanırlar? Hayır, öyle değil; yanlarındaki bekçilerimiz yazmaktadırlar.

وَتَرَى كُلَّ أُمَّةٍ جَاثِيَةً كُلُّ أُمَّةٍ تُدْعَى إِلَى كِتَابِهَا الْيَوْمَ تُجْزَوْنَ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٢٨﴾ هَذَا كِتَابُنَا يَنْطِقُ عَلَيْكُمْ بِالْحَقِّ إِنَّا كُنَّا نَسْتَنْسِخُ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٢٩﴾

45 **Casiye**/28. Her ümmeti diz üstü çökmüş olarak görürsün. Her ümmet kitabına çağırılır. Onlara denir ki: "Bugün size işlediğinizin karşılığı verilecektir". 29. "İşte kitabımız; sizin aleyhinize konuşuyor. Biz yaptıklarınızı (oraya) kaydediyorduk".

فَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ فَيَقُولُ هَاؤُمُ اقْرَءُوا كِتَابِيَهْ ﴿١٩﴾ إِنِّي ظَنَنْتُ أَنِّي مُلاَقٍ حِسَابِيَه ﴿٢٠﴾ فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ ﴿٢١﴾ فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ ﴿٢٢﴾ قُطُوفُهَا دَانِيَةٌ ﴿٢٣﴾ كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا أَسْلَفْتُمْ فِي الْأَيَّامِ الْخَالِيَةِ ﴿٢٤﴾

69 **Hakka**/19-20. Kitabı sağından verilen kimse: "Alın kitabımı okuyun; ben zaten hesabımla karşılaşacağımı umuyordum" der. 21-23. Artık o, meyveleri sarkmış, yüksek bir bahçede, hoş bir yaşayış içindedir. 24. (Onlara:) "Geçmiş günlerde, önceden işlediklerinize karşılık âfiyetle yiyiniz içiniz" (denir).

وَإِنَّ عَلَيْكُمْ لَحَافِظِينَ ﴿١٠﴾ كِرَامًا كَاتِبِينَ ﴿١١﴾ يَعْلَمُونَ مَا تَفْعَلُونَ ﴿١٢﴾

82 **İnfitar**/10-12. Oysa, yaptıklarınızı bilen değerli yazıcılar sizi gözetlemektedirler.

وَلاَ يُنْفِقُونَ نَفَقَةً صَغِيرَةً وَلاَ كَبِيرَةً وَلاَ يَقْطَعُونَ وَادِيًا إِلاَّ كُتِبَ لَهُمْ لِيَجْزِيَهُمُ اللَّهُ أَحْسَنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٢١﴾

9 **Tevbe**/121. Küçük, büyük her harcamaları ve her vadiyi geçmeleri onlar için yazılır ki, Allah onları yaptıklarının en güzeliyle ödüllendirsin.

c) Dünya Varlığının Ahirette İşe Yaramaması

يَوْمَ لاَ يَنْفَعُ مَالٌ وَلاَ بَنُونَ ﴿٨٨﴾ إِلاَّ مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ ﴿٨٩﴾

26 Şuara/88. O gün, (kimseye) mal ve oğullar fayda vermeyecektir. 89. Ancak, kim Allah'a temiz bir kalple gelirse (o yarar görür).[243]

وَلَوْ أَنَّ لِكُلِّ نَفْسٍ ظَلَمَتْ مَا فِي الْأَرْضِ لَافْتَدَتْ بِهِ وَأَسَرُّوا النَّدَامَةَ لَمَّا رَأَوُا الْعَذَابَ وَقُضِيَ بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ وَهُمْ لاَ يُظْلَمُونَ ﴿٥٤﴾

10 Yunus/54. Her haksızlık etmiş olan, yeryüzündeki her şeye sahip olsa, onu feda ederdi. Azabı görünce, içlerinde pişmanlık duyarlar; ama aralarında adaletle hükmolunur; onlar bir haksızlığa uğramazlar.

وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلاَّ لَعِبٌ وَلَهْوٌ وَلَلدَّارُ الْآخِرَةُ خَيْرٌ لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ أَفَلاَ تَعْقِلُونَ ﴿٣٢﴾

6 En'am/32. Dünya hayatı yalnızca bir oyun ve oyalanmadan ibarettir. Ahiret yurdu, Allah'a saygılı olanlar için daha iyidir. Düşünmüyor musunuz?

وَذَرِ الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَهُمْ لَعِبًا وَلَهْوًا وَغَرَّتْهُمُ الْحَيَوةُ الدُّنْيَا وَذَكِّرْ بِهِ أَنْ تُبْسَلَ نَفْسٌ بِمَا كَسَبَتْ لَيْسَ لَهَا مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيٌّ وَلاَ شَفِيعٌ وَإِنْ تَعْدِلْ كُلَّ عَدْلٍ لاَ يُؤْخَذْ مِنْهَآ أُولَئِكَ الَّذِينَ أُبْسِلُوا بِمَا كَسَبُوا لَهُمْ شَرَابٌ مِنْ حَمِيمٍ وَعَذَابٌ أَلِيمٌ بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ ﴿٧٠﴾

6 En'am/70. Dinlerini oyun ve eğlenceye alanları ve dünya hayatının aldattığı kimseleri bırak da, Kur'an'la şu öğüdü ver: "Kişi, yaptıklarına karşılık rehin alındığında, Allah'tan başka ne bir himaye edeni, ne de aracılık edeni çıkar. O her türlü fidyeyi verse de, kabul olunmaz. Yaptıklarına karşılık rehin alınanlara, inkâr etmiş olmalarına karşılık kızgın bir içecek ve can yakıcı bir azap vardır".

وَلَوْ أَنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُ مَعَهُ لَافْتَدَوْا بِهِ مِنْ سُوءِ الْعَذَابِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَبَدَا لَهُمْ مِنَ اللَّهِ مَا لَمْ يَكُونُوا يَحْتَسِبُونَ ﴿٤٧﴾

39 Zümer/47. Yeryüzünde olanların hepsi ve bir o kadarı daha haksızlık edenlerin olmuş olsaydı, kıyamet günündeki kötü azaptan kurtulmak için onu fidye verirlerdi. (Çünkü) Allah katından onlara, hiç hesaplamadıkları şeyler belirmiştir.

وَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِشِمَالِهِ فَيَقُولُ يَالَيْتَنِي لَمْ أُوتَ كِتَابِيَهْ ﴿٢٥﴾ وَلَمْ أَدْرِ مَا حِسَابِيَهْ ﴿٢٦﴾ يَالَيْتَهَا كَانَتِ الْقَاضِيَةَ ﴿٢٧﴾ مَآ أَغْنَى عَنِّي مَالِيَهْ ﴿٢٨﴾ هَلَكَ عَنِّي سُلْطَانِيَهْ ﴿٢٩﴾

69 Hakka/25-29. Kitabı kendine solundan verilen kimse ise: "Kitabım keşke bana verilmeseydi de, şu hesabımı hiç bilmemiş olsaydım. Keşke bu (ölümüm) her şeyin sonu olsaydı, malım bana fayda vermedi, güçüm de kalmadı" der.

---

[243] Bu iki ayetin çevirisinde karşılaşılan zorluk, şöyle bir yanlış anlamaya yol açmaktadır: "Allah'a temiz bir kalple gelenler mal ve evladın yararını görecekler". Oysa söylenmek istenen şudur: Mal ve çocuklar kimseye yarar sağlamayacak, yalnızca kendi içi zenginliği ve iç güzelliği onu mutlu sağlayacaktır.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَنْ تُغْنِيَ عَنْهُمْ أَمْوَالُهُمْ وَلاَ أَوْلاَدُهُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَأُولَئِكَ هُمْ وَقُودُ النَّارِ ﴿١٠﴾

3 **Al-i İmran**/10. İnkâr edenlerin ne malları ne de çocukları, Allah'a karşı kendilerine bir yarar sağlar. İşte onlar ateşin yakıtıdırlar.

لاَ يَغُرَّنَّكَ تَقَلُّبُ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي الْبِلاَدِ ﴿١٩٦﴾ مَتَاعٌ قَلِيلٌ ثُمَّ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمِهَادُ ﴿١٩٧﴾

3 **Al-i İmran**/196. İnkâr edenlerin memleketleri dolaşmaları seni aldatmasın. 197. Az bir geçimliğin ardından gidecekleri yer cehennemdir; orası ne kötü bir döşektir.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ أَنَّ لَهُمْ مَا فِي الأَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُ مَعَهُ لِيَفْتَدُوا بِهِ مِنْ عَذَابِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ مَا تُقُبِّلَ مِنْهُمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٣٦﴾

5 **Maide**/36. Yeryüzünde olanların hepsi ve onların bir katı daha inkâr edenlerin olsa da, kıyamet gününün azabından kurtulmak için onu fidye verseler, bu onlardan kabul edilmez. Onlara acıtıcı azap vardır.

d) Şefaat

Şefaat, otorite ve yetki sahibi birinden, bir başkasının hatasını affetmesini istemek; yanı aracılık etmektir. Müşrikler putlara Allah diye tapmıyorlardı, fakat onları Allah ile kendi aralarında aracılar olarak görüyorlardı ve "Bunlar Allah katında bizim şefaatçilerimizdir" diyorlardı (10 Yunus/18). Bu konuyla ilgili ayetleri topluca gözönünde bulundurursak, hesap gününde, Allah'ın izin verdiği bazı meleklerin insanlara şefaat etmesinin söz konusu olduğunu görüyoruz. Peygamberlerin şefaat edeceğine dair Kur'an'da hiçbir işaret yoktur. Şefaat konusuna ilişkin en temel soru şudur: Allah herkesin durumunu en iyi bir şekilde bildiğine ve mağfireti/rahmeti de sınırsız olduğuna göre, böyle bir aracılığa ne gerek var? Burada Allah'ın 'izin vermesi' ilkesi sorunu çözmektedir. Hesap gününün mutlak hakimi O olduğu için, kimler hakkında kimlerin aracılık yapabileceğine de O karar verecektir. Dolayısıyla, olay bütünüyle Allah'ın mağfireti, affı ve merhameti çerçevesinde kalmaktadır. Bu durumda, şefaatten sözedilmesi de, olsa olsa, sadece şefaatçileri onurlandırmaya yönelik bir şey olabilir. Yoksa, Allah'ın mutlak adalete dayanan yargılamasında –haşa– Allah'ın kanaatini değiştirmeye yönelik bir şey değildir.

فَمَا تَنْفَعُهُمْ شَفَاعَةُ الشَّافِعِينَ ﴿٤٨﴾

74 **Müddessir**/48. Artık onlara, şefaatçilerin şefaati fayda vermez.

وَكَمْ مِنْ مَلَكٍ فِي السَّمَاوَاتِ لاَ تُغْنِي شَفَاعَتُهُمْ شَيْئًا إِلاَّ مِنْ بَعْدِ أَنْ يَأْذَنَ اللَّهُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَرْضَى ﴿٢٦﴾

53 **Necm**/26. Allah, dilediğine ve hoşnut olduğuna izin vermedikçe, göklerde bulunan nice meleklerin şefaati bir şeye yaramaz.

هَلْ يَنْظُرُونَ إِلاَّ تَأْوِيلَهُ يَوْمَ يَأْتِي تَأْوِيلُهُ يَقُولُ الَّذِينَ نَسُوهُ مِنْ قَبْلُ قَدْ جَاءَتْ رُسُلُ رَبِّنَا بِالْحَقِّ فَهَلْ لَنَا مِنْ شُفَعَاءَ فَيَشْفَعُوا لَنَا أَوْ نُرَدُّ فَنَعْمَلَ غَيْرَ الَّذِي كُنَّا نَعْمَلُ قَدْ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٥٣﴾

7 **A'raf**/53. Onun gerçekleşmesinden başka bir şey mi bekliyorlar? Onun ortaya çıktığı gün, daha önce onu unutanlar: "Rabbimizin elçileri gerçeği getirmişlerdi. Şimdi bize şefaat edecek aracılarımız olabilir mi? Ya da, geri çevrilip yaptığımızdan başkasını yapabilir miyiz?" derler. Şüphesiz onlar kendilerine yazık ettiler; uydurup durdukları şeyler de kayıplara karıştı.

لاَ يَمْلِكُونَ الشَّفَاعَةَ إِلاَّ مَنِ اتَّخَذَ عِنْدَ الرَّحْمَٰنِ عَهْدًا ﴿٨٧﴾

19 **Meryem**/87. Rahmân'ın katından bir söz almış olandan başkası asla şefâatte bulunamayacaktır.

يَوْمَئِذٍ لاَ تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ إِلاَّ مَنْ أَذِنَ لَهُ الرَّحْمَٰنُ وَرَضِيَ لَهُ قَوْلاً ﴿١٠٩﴾

20 **Taha**/109. O gün Rahman'ın izin verdiği ve konuşmasına rıza gösterdiği[244] kimseden başkasının şefaatı fayda vermez.

وَأُزْلِفَتِ الْجَنَّةُ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٩٠﴾ وَبُرِّزَتِ الْجَحِيمُ لِلْغَاوِينَ ﴿٩١﴾ وَقِيلَ لَهُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ ﴿٩٢﴾ مِنْ دُونِ اللَّهِ هَلْ يَنْصُرُونَكُمْ أَوْ يَنْتَصِرُونَ ﴿٩٣﴾

26 **Şuara**/90-91. O gün cennet (Allah'a karşı gelmekten) sakınanlara yaklaştırılır. Cehennem de azgınlara gösterilir. 92-93. Onlara: "Allah'ı bırakıp taptıklarınız nerede? Size yardım ediyorlar veya kendilerine yardımları dokunuyor mu?" denilir.

إِنَّ رَبَّكُمُ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ يُدَبِّرُ الْأَمْرَ مَا مِنْ شَفِيعٍ إِلاَّ مِنْ بَعْدِ إِذْنِهِ ذَٰلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ أَفَلاَ تَذَكَّرُونَ ﴿٣﴾

10 **Yunus**/3. Sizin Rabbiniz, gökleri ve yeri altı günde yaratan, sonra tahtına kurulup işleri yöneten Allah'tır. O'nun izni olmadan kimse aracılık edemez. Rabbiniz Allah işte budur. O'na kulluk edin! Hâlâ düşünüp öğüt almayacak mısınız?

وَلاَ تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ عِنْدَهُ إِلاَّ لِمَنْ أَذِنَ لَهُ حَتَّىٰ إِذَا فُزِّعَ عَنْ قُلُوبِهِمْ قَالُوا مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ قَالُوا الْحَقَّ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ﴿٢٣﴾

34 **Sebe'**/23. O'nun katında, O'nun izin verdikleri dışında kimsenin şefaati yarar sağlamaz. Sonunda gönüllerindeki korku giderilince (birbirlerine): "Rabbimiz ne söyledi?" diye sorarlar, "Hakkı söyledi; O yüce ve uludur" derler.

يَوْمَ لاَ يُغْنِي مَوْلًى عَنْ مَوْلًى شَيْئًا وَلاَ هُمْ يُنْصَرُونَ ﴿٤١﴾ إِلاَّ مَنْ رَحِمَ اللَّهُ إِنَّهُ هُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿٤٢﴾

44 **Duhan**/41. O gün, dostun dosta faydası olmaz; onlar bir yardım da görmezler. 42. Yalnız Allah'ın merhamet kimseler bunların dışındadır. O Üstün'dür, çok merhametlidir.

يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلاَ يَشْفَعُونَ إِلاَّ لِمَنِ ارْتَضَىٰ وَهُمْ مِنْ خَشْيَتِهِ مُشْفِقُونَ ﴿٢٨﴾

21 **Enbiya**/28. (Allah) onların geçmişlerini ve geleceklerini bilir. Bunlar O'nun râzı olduğu kimseden başkası için aracılık edemezler, O'nun korkusundan titrerler.

اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ مَا لَكُمْ مِنْ دُونِهِ مِن وَلِيٍّ وَلاَ شَفِيعٍ أَفَلاَ تَتَذَكَّرُونَ ﴿٤﴾

32 **Secde**/4. Allah gökleri, yeri ve ikisinin arasında bulunanları altı günde yaratan, sonra tahta kurulandır. O'ndan başka bir dostunuz ve aracınız yoktur. Düşünüp öğüt almıyor musunuz?

[244] Bu ifade genellikle "... sözünden hoşnut olduğu kimse" şeklinde tercüme edilmektedir; ancak, bu bağlam içerisinde yukarıda tercih ettiğimiz anlam daha uygun düşmektedir.

وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُبْلِسُ الْمُجْرِمُونَ ﴿١٢﴾ وَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ مِنْ شُرَكَائِهِمْ شُفَعَاءُ وَكَانُوا بِشُرَكَائِهِمْ كَافِرِينَ ﴿١٣﴾

30 **Rum**/12. Kıyamet koptuğu gün, suçlular umutsuz kalıverirler. 13. Koştukları ortaklardan da kendilerine hiçbir şefaatçi çıkmaz. Onlar ortaklarını inkâr ederler.

وَاتَّقُوا يَوْمًا لاَ تَجْزِي نَفْسٌ عَنْ نَفْسٍ شَيْئًا وَلاَ يُقْبَلُ مِنْهَا عَدْلٌ وَلاَ تَنفَعُهَا شَفَاعَةٌ وَلاَ هُمْ يُنصَرُونَ ﴿١٢٣﴾

2 **Bakara**/123. Kimsenin kimseye bir yarar dokunmayacağı, kimseden fidye alınmayacağı, kimseye şefaatin yarar sağlamayacağı ve kimsenin yardım görmeyeceği günden korunun.

وَاتَّقُوا يَوْمًا لاَ تَجْزِي نَفْسٌ عَنْ نَفْسٍ شَيْئًا وَلاَ يُقْبَلُ مِنْهَا شَفَاعَةٌ وَلاَ يُؤْخَذُ مِنْهَا عَدْلٌ وَلاَ هُمْ يُنصَرُونَ ﴿٤٨﴾

2 **Bakara**/48. Kimsenin kimseye bir yarar dokunmayacağı, kimseden bir şefaat kabul edilmeyeceği, kimseden fidye alınmayacağı ve kimsenin yardım görmeyeceği günden korunun.

e) Allah'ın Bağışlaması (Af)

إِلاَّ مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلاً صَالِحًا فَأُولَئِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٧٠﴾ وَمَنْ تَابَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَإِنَّهُ يَتُوبُ إِلَى اللَّهِ مَتَابًا ﴿٧١﴾

25 **Furkan**/70. Ancak tövbe eden, inanan ve yararlı iş işleyen kimselerin; işte Allah onların kötülüklerini iyiliklere çevirir. Allah bağışlar ve esirger. 71. Kim tövbe edip yararlı iş işlerse, şüphesiz o, Allah'a gereği gibi yönelmiş olur.

نَبِّئْ عِبَادِي أَنِّي أَنَا الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿٤٩﴾ وَأَنَّ عَذَابِي هُوَ الْعَذَابُ الْأَلِيمُ ﴿٥٠﴾

15 **Hicr**/49-50. Kullarıma, Benim bağışlayıcı ve merhamet sahibi olduğumu ve azabımın da can yakıcı azap olduğunu haber ver.

أُولَئِكَ الَّذِينَ نَتَقَبَّلُ عَنْهُمْ أَحْسَنَ مَا عَمِلُوا وَنَتَجَاوَزُ عَنْ سَيِّئَاتِهِمْ فِي أَصْحَابِ الْجَنَّةِ وَعْدَ الصِّدْقِ الَّذِي كَانُوا يُوعَدُونَ ﴿١٦﴾

46 **Ahkaf**/16. İşte, işlediklerini en güzel şekilde kabul ettiğimiz ve kötülüklerini geçtiğimiz bu kimseler, cennetlikler içindedirler. Bu, verilen doğru bir sözdür.

إِنَّ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ بِالْغَيْبِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿١٢﴾

67 **Mülk**/12. Kimsenin olmadığı yerde[245] Rablerinden korkanlara, işte onlara, bağışlanma ve büyük ödül vardır.

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَحْسَنَ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٧﴾

29 **Ankebut**/7. İnanan ve yararlı iş işleyenlerin kötülüklerini örteriz; onları, yaptıklarının en güzeliyle ödüllendiririz.

[245] Bu pasajı "Allah'ı görmedikleri halde..." şeklinde çevirmek de mümkündür.

لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَإِنْ تُبْدُوا مَا فِي أَنْفُسِكُمْ أَوْ تُخْفُوهُ يُحَاسِبْكُمْ بِهِ اللَّهُ فَيَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٨٤﴾

2 **Bakara**/284. Göklerde olanlar ve yerde olanlar Allah'ındır. İçinizdekini açıklasanız da, gizleseniz de Allah sizi onunla hesaba çeker. Ama dilediğini bağışlar ve dilediğine azap eder. Allah'ın gücü her şeye yeter.

إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا ﴿١١٦﴾

4 **Nisa**/116. Allah, kendisine ortak koşulmasını bağışlamaz, ama bundan başkasını dilediğine bağışlar. Allah'a ortak koşan, derin bir sapıklığa sapmış olur.

إِنْ تَجْتَنِبُوا كَبَائِرَ مَا تُنْهَوْنَ عَنْهُ نُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَنُدْخِلْكُمْ مُدْخَلًا كَرِيمًا ﴿٣١﴾

4 **Nisa**/31. Size yasaklananların büyüklerinden uzak durursanız, (diğer) kusurlarınızı örteriz ve sizi ağırlanacağınız bir yere yerleştiririz.

إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدِ افْتَرَىٰ إِثْمًا عَظِيمًا ﴿٤٨﴾

4 **Nisa**/48. Allah kendisine ortak koşulmasını bağışlamaz, ama bundan başkasını dilediğine bağışlar. Allah'a ortak koşan, şüphesiz büyük bir günah işleyerek iftira etmiş olur.

إِلَّا الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ لَا يَسْتَطِيعُونَ حِيلَةً وَلَا يَهْتَدُونَ سَبِيلًا ﴿٩٨﴾ فَأُولَٰئِكَ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَعْفُوَ عَنْهُمْ وَكَانَ اللَّهُ عَفُوًّا غَفُورًا ﴿٩٩﴾

4 **Nisa**/98. Ne var ki, hiçbir çareye gücü yetmeyen ve bir yol da bulamayan hor görülen erkekler, kadınlar ve çocuklar bunun dışındadır.[246] 99. İşte bunları Allah'ın affetmesi umulur. Allah affedendir, bağışlayandır.

فَمَنْ تَابَ مِنْ بَعْدِ ظُلْمِهِ وَأَصْلَحَ فَإِنَّ اللَّهَ يَتُوبُ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٣٩﴾

5 **Maide**/39. Kim yaptığı haksızlıktan sonra tövbe eder ve düzelirse, Allah onun tövbesini kabul eder. Allah bağışlayandır, merhametlidir.

اسْتَغْفِرْ لَهُمْ أَوْ لَا تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ إِنْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ سَبْعِينَ مَرَّةً فَلَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٨٠﴾

9 **Tevbe**/80. (Ey Muhammed!) İkiyüzlülerin bağışlanmasını ister dile, ister dileme, onlara yetmiş defa bağışlanma dilesen de, Allah onları bağışlamayacaktır. Bu, Allah'ı ve Elçisi'ni inkâr etmelerinden ötürüdür. Allah yoldan çıkan topluluğu doğru yola getirmez.

[246] Bunlar, baskı altında kalıp da göç etmeyenlerden istisna edilenlerdir. Bu grubun mazeretleri meşru olduğu için Allah bunları affetmiştir.

5. Cezalandırma ve Ödüllendirme

Cezalandırma ve ödüllendirme, insanın dünyada hür iradesiyle Allah'ın buyruklarına uyması veya uymamasına karşılık hakettiği sonuçlardır. Cezalandırma, Allah'ın adalet sıfatının gereğidir. Ödüllendirme ise, O'nun adalet ve merhamet sıfatlarına taalluk eder. Çünkü Allah, salih amel işleyen kullarının amellerinin karşılığını vereceği gibi, onlara fazladan da nimet vereceğini bildirmiştir (4 Nisa/173).

a) Genel Olarak Cezalandırma ve Ödüllendirme

كَذَٰلِكَ ٱلْعَذَابُ وَلَعَذَابُ ٱلْآخِرَةِ أَكْبَرُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٣٣﴾ إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ عِندَ رَبِّهِمْ جَنَّاتِ ٱلنَّعِيمِ ﴿٣٤﴾ أَفَنَجْعَلُ ٱلْمُسْلِمِينَ كَٱلْمُجْرِمِينَ ﴿٣٥﴾ مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ ﴿٣٦﴾

68 **Kalem**/33. İşte azap böyledir; ama ahiret azabı daha büyüktür. Keşke bilseler! 34. Allah'a karşı gelmekten sakınanlara Rableri katında nimet cennetleri vardır. 35. Kendilerini Allah'a vermiş olanları hiç suçlular gibi tutar mıyız? 36. Neyiniz var? Ne biçim hükmediyorsunuz?

إِلَّآ أَصْحَابَ ٱلْيَمِينِ ﴿٣٩﴾ فِي جَنَّاتٍ يَتَسَآءَلُونَ ﴿٤٠﴾ عَنِ ٱلْمُجْرِمِينَ ﴿٤١﴾ مَا سَلَكَكُمْ فِي سَقَرَ ﴿٤٢﴾ قَالُوا۟ لَمْ نَكُ مِنَ ٱلْمُصَلِّينَ ﴿٤٣﴾ وَلَمْ نَكُ نُطْعِمُ ٱلْمِسْكِينَ ﴿٤٤﴾ وَكُنَّا نَخُوضُ مَعَ ٱلْخَآئِضِينَ ﴿٤٥﴾ وَكُنَّا نُكَذِّبُ بِيَوْمِ ٱلدِّينِ ﴿٤٦﴾ حَتَّىٰٓ أَتَىٰنَا ٱلْيَقِينُ ﴿٤٧﴾

74 **Müddessir**/39-42. Ancak, defteri sağdan verilenler böyle değildir; onlar cennettedirler, suçlulara: "Sizi bu yakıcı ateşe sürükleyen nedir?" diye sorarlar. 43-47. Onlar da derler ki: "Namazı kılanlardan değildik, düşkün kimseyi doyurmazdık, batıla dalanlarla biz de dalardık, ceza gününü yalanlardık; ölüm bize o hâldeyken geldi".

فَأَنذَرْتُكُمْ نَارًا تَلَظَّىٰ ﴿١٤﴾ لَا يَصْلَىٰهَآ إِلَّا ٱلْأَشْقَى ﴿١٥﴾ ٱلَّذِي كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ ﴿١٦﴾ وَسَيُجَنَّبُهَا ٱلْأَتْقَى ﴿١٧﴾ ٱلَّذِي يُؤْتِي مَالَهُۥ يَتَزَكَّىٰ ﴿١٨﴾ وَمَا لِأَحَدٍ عِندَهُۥ مِن نِّعْمَةٍ تُجْزَىٰٓ ﴿١٩﴾ إِلَّا ٱبْتِغَآءَ وَجْهِ رَبِّهِ ٱلْأَعْلَىٰ ﴿٢٠﴾ وَلَسَوْفَ يَرْضَىٰ ﴿٢١﴾

92 **Leyl**/14. Sizi alevler saçan ateşle uyardım; 15-16. Oraya, yalanlayıp yüz çevirmiş olan o en azgından başkası yaslanmaz. 17-18. Arınmak için malını veren, (Allah'a karşı) çok saygılı olan kimse ise, ondan uzak tutulur. 19-20. O yaptığı iyiliği başkasının iyiliğine karşılık olarak değil, ancak yüce Rabbinin hoşnutluğunu gözeterek yapmıştır. 21. Elbette kendisi de hoşnut olacaktır.

فَلَا صَدَّقَ وَلَا صَلَّىٰ ﴿٣١﴾ وَلَٰكِن كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ ﴿٣٢﴾ ثُمَّ ذَهَبَ إِلَىٰٓ أَهْلِهِۦ يَتَمَطَّىٰٓ ﴿٣٣﴾ أَوْلَىٰ لَكَ فَأَوْلَىٰ ﴿٣٤﴾ ثُمَّ أَوْلَىٰ لَكَ فَأَوْلَىٰٓ ﴿٣٥﴾ أَيَحْسَبُ ٱلْإِنسَٰنُ أَن يُتْرَكَ سُدًى ﴿٣٦﴾ أَلَمْ يَكُ نُطْفَةً مِّن مَّنِىٍّ يُمْنَىٰ ﴿٣٧﴾

75 **Kıyamet**/31-33. O, Peygamber'i doğrulamamış, namazı kılmamış, ama yalanlayıp yüz çevirmiş, sonra da salına salına ailesine gitmişti. 34. Sana yazıklar olsun, yazıklar! 35. Daha ne olsun, sana yazıklar olsun, yazıklar! 36. İnsanoğlu kendisinin başıboş bırakılacağını mı sanır? 37. O, akıtılan bir meni damlası değil miydi?

انطَلِقُوا إِلَى مَا كُنتُم بِهِ تُكَذِّبُونَ ﴿٢٩﴾ انطَلِقُوا إِلَى ظِلٍّ ذِي ثَلَاثِ شُعَبٍ ﴿٣٠﴾ لَا ظَلِيلٍ وَلَا يُغْنِي مِنَ اللَّهَبِ ﴿٣١﴾ إِنَّهَا تَرْمِي بِشَرَرٍ كَالْقَصْرِ ﴿٣٢﴾ كَأَنَّهُ جِمَالَةٌ صُفْرٌ ﴿٣٣﴾ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿٣٤﴾ هَذَا يَوْمُ لَا يَنطِقُونَ ﴿٣٥﴾ وَلَا يُؤْذَنُ لَهُمْ فَيَعْتَذِرُونَ ﴿٣٦﴾ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿٣٧﴾ هَذَا يَوْمُ الْفَصْلِ جَمَعْنَاكُمْ وَالْأَوَّلِينَ ﴿٣٨﴾ فَإِن كَانَ لَكُمْ كَيْدٌ فَكِيدُونِ ﴿٣٩﴾ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿٤٠﴾

77 **Mürselat**/29-33. (İnkârcılara o gün şöyle denir:) "Yalanlayıp durduğunuz şeye gidin; gölge yapmayan ve ateşten de korumayan üç kollu gölgeye gidin; o gölgenin saçtığı her bir kıvılcım sanki birer sarı devedir, konak gibi de büyüktür". 34. Yalanlamış olanların vay hâline o gün! 35. Bu, onların konuşamayacakları gündür. 36. Onlara izin de verilmez ki, özür beyan etsinler. 37. Yalanlamış olanların vay hâline o gün! 38. Bu sizleri ve öncekileri topladığımız hüküm günüdür 39. Eğer bir tuzağınız varsa Bana kurun! 40. Yalanlamış olanların vay hâline o gün!

الَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُم مَّغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿٧﴾

35 **Fatır**/7. İnkâr eden kimselere çetin azap vardır. Fakat inanan ve yararlı iş işleyenlere ise bağışlanma ve büyük ödül vardır.

مَن جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ خَيْرٌ مِّنْهَا وَهُم مِّن فَزَعٍ يَوْمَئِذٍ آمِنُونَ ﴿٨٩﴾ وَمَن جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَكُبَّتْ وُجُوهُهُمْ فِي النَّارِ هَلْ تُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٩٠﴾

27 **Neml**/89. Kim bir iyilik getirirse, ona daha iyisi verilir. Onlar o günün korkusundan güvendedirler. 90. Kötülük getiren kimseler, yüzükoyun ateşe atılırlar. Onlara: "Yaptıklarınızdan başka bir şey için mi cezâlandırılıyorsunuz?" denir.

مَن جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ خَيْرٌ مِّنْهَا وَمَن جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى الَّذِينَ عَمِلُوا السَّيِّئَاتِ إِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٨٤﴾

28 **Kasas**/84. Kim bir iyilik yaparsa ona daha iyisi verilir. Kim bir kötülük yaparsa, kötülükleri işleyenler ancak yaptıkları kadar ceza görürler.

ثُمَّ قِيلَ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُوقُوا عَذَابَ الْخُلْدِ هَلْ تُجْزَوْنَ إِلَّا بِمَا كُنتُمْ تَكْسِبُونَ ﴿٥٢﴾ وَيَسْتَنبِئُونَكَ أَحَقٌّ هُوَ قُلْ إِي وَرَبِّي إِنَّهُ لَحَقٌّ وَمَا أَنتُم بِمُعْجِزِينَ ﴿٥٣﴾ وَلَوْ أَنَّ لِكُلِّ نَفْسٍ ظَلَمَتْ مَا فِي الْأَرْضِ لَافْتَدَتْ بِهِ وَأَسَرُّوا النَّدَامَةَ لَمَّا رَأَوُا الْعَذَابَ وَقُضِيَ بَيْنَهُم بِالْقِسْطِ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٥٤﴾

10 **Yunus**/52. Sonra, haksızlık edenlere: "Sonsuz azabı tadın. Kazanmış olduklarınızdan başka bir şey için mi cezalandırılıyorsunuz?" denir. 53. "Sahi, bu gerçek mi?" diye, senden haber isterler. De ki: "Evet, Rabbim Hakkı için, o gerçektir. Siz onu önleyemezsiniz". 54. Her haksızlık etmiş olan, yeryüzündeki her şeye sahip olsa, onu feda ederdi. Azabı görünce, içlerinde pişmanlık duyarlar; ama aralarında adaletle hükmolunur; onlar bir haksızlığa uğramazlar.

نَبِّئْ عِبَادِي أَنِّي أَنَا الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿٤٩﴾ وَأَنَّ عَذَابِي هُوَ الْعَذَابُ الْأَلِيمُ ﴿٥٠﴾

15 **Hicr**/49-50. Kullarıma, Benim bağışlayıcı ve merhamet sahibi olduğumu ve azabımın da can yakıcı azap olduğunu haber ver.

يَاأَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمْ وَاخْشَوْا يَوْمًا لاَ يَجْزِي وَالِدٌ عَنْ وَلَدِهِ وَلاَ مَوْلُودٌ هُوَ جَازٍ عَنْ وَالِدِهِ شَيْئًا إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَلاَ تَغُرَّنَّكُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَلاَ يَغُرَّنَّكُمْ بِاللَّهِ الْغَرُورُ ﴿٣٣﴾

31 **Lokman**/33. Ey insanlar! Rabbınıze karşı saygılı olun. Babanın oğlu, oğulun da babası için bir şey ödeyemeyeceği günden korkun. Allah'ın verdiği söz şüphesiz gerçektir. Dünya hayatı sakın sizi aldatmasın. Aldatıcı (Şeytan) sizi Allah hakkında ayartmasın.[247]

فَإِنْ يَصْبِرُوا فَالنَّارُ مَثْوًى لَهُمْ وَإِنْ يَسْتَعْتِبُوا فَمَا هُمْ مِنَ الْمُعْتَبِينَ ﴿٢٤﴾

41 **Fussilet**/24. Eğer dayanabilirlerse, onların durağı ateştir. (Dünyaya) geri döndürülmek isteseler de, artık geri döndürülmezler.

فَلَنُذِيقَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا عَذَابًا شَدِيدًا وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَسْوَأَ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٧﴾ ذَلِكَ جَزَاءُ أَعْدَاءِ اللَّهِ النَّارُ لَهُمْ فِيهَا دَارُ الْخُلْدِ جَزَاءً بِمَا كَانُوا بِآيَاتِنَا يَجْحَدُونَ ﴿٢٨﴾

41 **Fussilet**/27. İnkâr edenlere çetin bir azap tattıracağız. İşlediklerinin en kötüsü ile onların cezasını vereceğiz. 28. İşte böyle; Allah'ın düşmanlarının cezası ateştir. Ayetlerimizi bile bile inkâr etmelerine karşılık, orası onların temelli kalacakları yerdir.

إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلاَئِكَةُ أَلاَّ تَخَافُوا وَلاَ تَحْزَنُوا وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ ﴿٣٠﴾ نَحْنُ أَوْلِيَاؤُكُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الآخِرَةِ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَشْتَهِي أَنْفُسُكُمْ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَدَّعُونَ ﴿٣١﴾ نُزُلاً مِنْ غَفُورٍ رَحِيمٍ ﴿٣٢﴾

41 **Fussilet**/30-32. "Rabbimiz Allah'tır" deyip, sonra da dosdoğru olanlara melekler (şöyle diyerek) inerler: "Korkmayın, üzülmeyin! Size söz verilen cennetle sevinin; biz dünya hayatında da, ahirette de sizin hâmîleriniziz. Orada –çok bağışlayıcı ve merhametli (Allah) katından bir ziyafet olarak– canlarınızın çektiği ve umduğunuz şeyler vardır".

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ﴿٨﴾

41 **Fussilet**/8. İnanıp, yararlı iş işleyenlere; onlara, kesintisiz[248] bir ecir vardır.

مَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الآخِرَةِ نَزِدْ لَهُ فِي حَرْثِهِ وَمَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الدُّنْيَا نُؤْتِهِ مِنْهَا وَمَا لَهُ فِي الآخِرَةِ مِنْ نَصِيبٍ ﴿٢٠﴾

42 **Şura**/20. Ahiret kazancını isteyenin kazancını artırırız; dünya gelirini isteyene de ondan veririz; ama onun âhirette bir payı bulunmaz.[249]

---

[247] yani "... Allah'ın affedeceğini telkin ederek sizi ahlaksızlığa sevketmesine izin vermeyin".

[248] 'Kesintisiz' olarak çevirdiğimiz kelime 'başa kakılmayacak' anlamına da gelebilir.

[249] Bu ayette 'kazanç' ve 'gelir' şeklinde çevirdiğimiz *hars* kelimesi, aslında 'tarla' ve 'ekin' anlamlarına gelmektedir. Ancak, kelimenin burada mecazen kullanıldığı açıktır; krş. 3 Al-i İmran/145; 4 Nisa/134; 11 Hud/15-16; 17 İsra/18-19; 33 Ahzap/28-29.

وَيَوْمَ يُعْرَضُ الَّذِينَ كَفَرُوا عَلَى النَّارِ أَلَيْسَ هَٰذَا بِالْحَقِّ قَالُوا بَلَىٰ وَرَبِّنَا قَالَ فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿٣٤﴾

46 **Ahkaf**/34. İnkar edenler ateşe sunuldukları gün: "Bu gerçek değil miymiş?" (denir); onlar: "Rabbimize andolsun ki, evet (gerçekmiş)" derler. (Allah:) "İnkâr etmenizden ötürü azabı tadın" der.

فَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَا كُفْرَانَ لِسَعْيِهِ وَإِنَّا لَهُ كَاتِبُونَ ﴿٩٤﴾

21 **Enbiya**/94. Mü'min olarak yararlı iş işleyenin çabası inkâr edilmeyecektir. Biz onu yazmaktayız.

فَذُوقُوا بِمَا نَسِيتُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَٰذَا إِنَّا نَسِينَاكُمْ وَذُوقُوا عَذَابَ الْخُلْدِ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٤﴾

32 **Secde**/14. (Allah onlara:) "Bugüne kavuşmayı unutmanızın karşılığını görün; Biz de sizi unuttuk. Yaptıklarınıza karşılık ebedî azabı tadın" (der).

إِنَّ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ بِالْغَيْبِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿١٢﴾

67 **Mülk**/12. Kimsenin olmadığı yerde Rablerinden korkanlara, işte onlara, bağışlanma ve büyük ödül vardır.

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ تَفَرَّقُوا وَاخْتَلَفُوا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَأُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٠٥﴾ يَوْمَ تَبْيَضُّ وُجُوهٌ وَتَسْوَدُّ وُجُوهٌ فَأَمَّا الَّذِينَ اسْوَدَّتْ وُجُوهُهُمْ أَكَفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿١٠٦﴾ وَأَمَّا الَّذِينَ ابْيَضَّتْ وُجُوهُهُمْ فَفِي رَحْمَةِ اللَّهِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿١٠٧﴾ تِلْكَ آيَاتُ اللَّهِ نَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ وَمَا اللَّهُ يُرِيدُ ظُلْمًا لِلْعَالَمِينَ ﴿١٠٨﴾

3 **Al-i İmran**/105-106. Kendilerine açık belgeler geldikten sonra, ayrılığa düşen ve anlaşamayanlar gibi olmayın. Birtakım yüzlerin ağaracağı ve birtakım yüzlerin kararacağı günde büyük azap işte onlaradır. Yüzleri kararanlara: "İnanmanızdan sonra inkâr mı ettiniz? Öyleyse, inkâr etmiş olmanızdan dolayı azabı tadın" denecektir. 107. Yüzleri ağaranlar ise, Allah'ın rahmetindedirler; onlar orada temelli kalacaklardır. 108. İşte bunlar, sana doğru olarak okuduğumuz Allah'ın âyetleridir. Allah, âlemlerde kimseye haksızlık yapılmasını istemez.

فَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَأُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ ﴿٥٦﴾ وَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَيُوَفِّيهِمْ أُجُورَهُمْ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ ﴿٥٧﴾

3 **Al-i İmran**/56. İnkâr edenlere gelince, onlara dünya ve ahirette çetin bir azapla azap edeceğim. Onların hiçbir yardımcısı olmayacak. 57. Ama inanıp yararlı işler yapanlara gelince, (Allah) onların ücretlerini ödeyecektir. Allah, haksızlık yapanları sevmez.

فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَيُوَفِّيهِمْ أُجُورَهُمْ وَيَزِيدُهُمْ مِنْ فَضْلِهِ وَأَمَّا الَّذِينَ اسْتَنْكَفُوا وَاسْتَكْبَرُوا فَيُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا وَلَا يَجِدُونَ لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿١٧٣﴾

4 **Nisa**/173. İnananlara ve yararlı işler işleyenlere gelince, (Allah) onlara hem karşılıklarını verecek, hem de kendi lütfundan onlara daha fazlasını verecek. Kulluk yapmaktan çekinenlere ve büyüklük taslayanlara ise, can yakıcı bir azapla azap edecek. Onlar kendilerine, Allah'tan başka ne bir hâmî, ne de bir yardımcı bulacaklar.

يَوْمَ تَرَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ يَسْعَى نُورُهُمْ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَانِهِمْ بُشْرَاكُمُ الْيَوْمَ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١٢﴾

57 **Hadid**/12. O gün mü'min erkek ve mü'min kadınlar görürsün, ışıkları önlerinde ve sağlarında gider; (onlara:) "Müjde; bugün altlarından ırmaklar akan, içinde temelli kalacağınız cennetler sizindir!" (denir). İşte bu büyük kurtuluştur.

وَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ أُولَئِكَ هُمُ الصِّدِّيقُونَ وَالشُّهَدَاءُ عِنْدَ رَبِّهِمْ لَهُمْ أَجْرُهُمْ وَنُورُهُمْ وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿١٩﴾

57 **Hadid**/19. Allah'a ve elçilerine inananlar, Rableri nezdinde dosdoğru ve şehit olanlar işte onlardır; onların ışıkları ve ödülleri vardır. İnkar edip ayetlerimizi yalanlayanlar, işte onlar da cehennemlik olanlardır.

إِنَّ اللَّهَ يُدْخِلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَالَّذِينَ كَفَرُوا يَتَمَتَّعُونَ وَيَأْكُلُونَ كَمَا تَأْكُلُ الْأَنْعَامُ وَالنَّارُ مَثْوًى لَهُمْ ﴿١٢﴾

47 **Muhammed**/12. Allah, inanıp yararlı işler işleyenleri, yamaçlarından ırmaklar akan cennetlere koyar. Kafirler (dünyadan) yararlanırlar ve hayvanların yedikleri gibi yerler. Oysa, onların varacağı yer cehennemdir.

يُدْخِلُ مَنْ يَشَاءُ فِي رَحْمَتِهِ وَالظَّالِمِينَ أَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٣١﴾

76 **İnsan**/31. (Allah) dilediğini rahmetine sokar; zalimler ise, can yakıcı bir azap hazırlamıştır.

لَا يَسْتَوِي أَصْحَابُ النَّارِ وَأَصْحَابُ الْجَنَّةِ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمُ الْفَائِزُونَ ﴿٢٠﴾

59 **Haşr**/20. Cehennemlikler ile cennetlikler bir değildir. Kurtuluşa ermiş olanlar cennetliklerdir.

وَمَنْ لَمْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ فَإِنَّا أَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ سَعِيرًا ﴿١٣﴾

48 **Fetih**/13. Kim Allah'a ve Elçisi'ne inanmamışsa, (bilsin ki) Biz inkârcılar için çılgın bir alev hazırlamışızdır.

b) Cennet ve Cennetlikler

قَدْ أَفْلَحَ مَنْ تَزَكَّى ﴿١٤﴾ وَذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلَّى ﴿١٥﴾

87 **A'la**/14-15. Arınmış olan ve Rabbinin adını anıp yakaran saadete erişecektir.

يَا أَيَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ ﴿٢٧﴾ ارْجِعِي إِلَى رَبِّكِ رَاضِيَةً مَرْضِيَّةً ﴿٢٨﴾ فَادْخُلِي فِي عِبَادِي ﴿٢٩﴾ وَادْخُلِي جَنَّتِي ﴿٣٠﴾

89 **Fecr**/27. Ey huzurlu insan! 28. Hoşnut olmuş ve hoşnut etmiş olarak Rabbine dön! 29-30. Kullarımın arasına karış ve cennetime gir!

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْكَبِيرُ ﴿١١﴾

85 **Buruc**/11. İnanıp yararlı işler işleyenlere, altlarından ırmaklar akan cennetler vardır. Bu, büyük kurtuluştur.

فَأَمَّا مَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ ﴿٦﴾ فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ ﴿٧﴾

101 **Kari'a**/6-7. Tartıları ağır gelen kimseye gelince, o hoş bir hayat içinde olacaktır.

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي ظِلَالٍ وَعُيُونٍ ﴿٤١﴾ وَفَوَاكِهَ مِمَّا يَشْتَهُونَ ﴿٤٢﴾ كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٤٣﴾ إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿٤٤﴾

77 **Mürselat**/41. (Allah'a karşı) saygılı olanlar, gölgeliklerde ve pınar başlarındadırlar. 42. Canlarının istediği meyveler arasındadırlar. 43. (Onlara:) "İşlediklerinize karşılık âfiyetle yiyiniz, içiniz" (denir). 44. Biz iyi davrananları işte böyle ödüllendiririz.

وَأُزْلِفَتِ الْجَنَّةُ لِلْمُتَّقِينَ غَيْرَ بَعِيدٍ ﴿٣١﴾ هَذَا مَا تُوعَدُونَ لِكُلِّ أَوَّابٍ حَفِيظٍ ﴿٣٢﴾ مَنْ خَشِيَ الرَّحْمَنَ بِالْغَيْبِ وَجَاءَ بِقَلْبٍ مُنِيبٍ ﴿٣٣﴾ ادْخُلُوهَا بِسَلَامٍ ذَلِكَ يَوْمُ الْخُلُودِ ﴿٣٤﴾ لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ فِيهَا وَلَدَيْنَا مَزِيدٌ ﴿٣٥﴾

50 **Kaf**/31. Cennet, Allah'a karşı saygılı olanlara iyice yaklaştırılır. 32-34. (Onlara:) "İşte bu, Allah'a yönelen, O'nun buyruklarına riayet eden, kimsenin olmadığı yerde Rahman'dan korkan ve (Allah'a) yönelmiş bir gönülle gelen sizlere söz verilen yerdir. Oraya esenlikle girin; işte sonsuzluk günü budur" (denir). 35. Orada dilediklerini bulurlar. Katımızda fazlası da vardır.

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَنَهَرٍ ﴿٥٤﴾ فِي مَقْعَدِ صِدْقٍ عِنْدَ مَلِيكٍ مُقْتَدِرٍ ﴿٥٥﴾

54 **Kamer**/54-55. (Allah'a karşı) saygılı olanlar, cennetlerde ve ırmakların kıyılarında, güçlü hükümdarın huzurunda doğruluk meclisindedirler.

وَاذْكُرْ إِسْمَاعِيلَ وَالْيَسَعَ وَذَا الْكِفْلِ وَكُلٌّ مِنَ الْأَخْيَارِ ﴿٤٨﴾ هَذَا ذِكْرٌ وَإِنَّ لِلْمُتَّقِينَ لَحُسْنَ مَآبٍ ﴿٤٩﴾ جَنَّاتِ عَدْنٍ مُفَتَّحَةً لَهُمُ الْأَبْوَابُ ﴿٥٠﴾ مُتَّكِئِينَ فِيهَا يَدْعُونَ فِيهَا بِفَاكِهَةٍ كَثِيرَةٍ وَشَرَابٍ ﴿٥١﴾ وَعِنْدَهُمْ قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ أَتْرَابٌ ﴿٥٢﴾ هَذَا مَا تُوعَدُونَ لِيَوْمِ الْحِسَابِ ﴿٥٣﴾ إِنَّ هَذَا لَرِزْقُنَا مَا لَهُ مِنْ نَفَادٍ ﴿٥٤﴾

38 **Sad**/48. İsmail'i, Elyesa'ı, Zülkifl'i de an. Hepsi iyilerdendir. 49. İşte bu güzel bir anmadır. Allah'a karşı gelmekten sakınanlara güzel bir gelecek vardır. 50. Kapıları onlara açılmış Adn cennetleri vardır. 51. Orada tahtlara yaslanmış olarak türlü meyveler ve içecekler isterler. 52. Yanlarında, gözlerini eşlerine dikmiş yaşıt güzeller vardır. 53. İşte bunlar, hesab günü için size söz verilenlerdir. 54. Doğrusu, verdiğimiz bu rızıklar tükenecek değildir.

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَا نُكَلِّفُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٤٢﴾ وَنَزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِمْ مِنْ غِلٍّ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهِمُ الْأَنْهَارُ وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا أَنْ هَدَانَا اللَّهُ لَقَدْ جَاءَتْ رُسُلُ رَبِّنَا بِالْحَقِّ وَنُودُوا أَنْ تِلْكُمُ الْجَنَّةُ أُورِثْتُمُوهَا بِمَا

7 **A'raf**/42. İnananlar ve yararlı işler yapanlar –ki kişiye ancak gücünün yeteceği kadar sorumluluk veririz–; işte bunlar cennetliklerdir, orada temelli kalacaklardır. 43. (Cennetliklerin) gönüllerinden kin adına ne varsa söküp çıkarırız; altlarından ırmaklar akar: "Bizi buraya gönderen Allah'a övgüler olsun. Eğer Allah bize yol göstermeseydi, biz (doğru) yolu bulamazdık. Andolsun, Rabbimizin elçileri gerçeği getirmiştir" derler. Onlara: "Yap-

كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٤٣﴾ وَنَادَىٰ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ أَصْحَابَ النَّارِ أَنْ قَدْ وَجَدْنَا مَا وَعَدَنَا رَبُّنَا حَقًّا فَهَلْ وَجَدتُّم مَّا وَعَدَ رَبُّكُمْ حَقًّا قَالُوا نَعَمْ فَأَذَّنَ مُؤَذِّنٌ بَيْنَهُمْ أَنْ لَّعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ ﴿٤٤﴾ الَّذِينَ يَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ اللَّهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا وَهُم بِالْآخِرَةِ كَافِرُونَ ﴿٤٥﴾

mış olduklarınıza karşılık mirascısı yapıldığınız cennet işte budur" diye seslenilir. 44-45. Cennetlikler cehennemliklere: "Biz Rabbimizin bize vadettiğinin gerçek olduğunu gördük; siz de Rabbinizin size vadettiğinin gerçek olduğunu gördünüz mü?" diye seslenirler. Onlar da: "Evet" derler. Bir çağırıcı, aralarında: "Allah'ın laneti, Allah yolundan alıkoyan, onun eğriliğini isteyen ve ahireti inkar eden zalimleredir" diye çağırır.

إِنَّ أَصْحَابَ الْجَنَّةِ الْيَوْمَ فِي شُغُلٍ فَاكِهُونَ ﴿٥٥﴾ هُمْ وَأَزْوَاجُهُمْ فِي ظِلَالٍ عَلَى الْأَرَائِكِ مُتَّكِئُونَ ﴿٥٦﴾ لَهُمْ فِيهَا فَاكِهَةٌ وَلَهُم مَّا يَدَّعُونَ ﴿٥٧﴾ سَلَامٌ قَوْلًا مِّن رَّبٍّ رَّحِيمٍ ﴿٥٨﴾

36 **Yasin**/55. Bugün cennetlikler eğlenceyle meşguldürler. 56. Onlar ve eşleri gölgeliklerde, tahtlara kurulmuşlardır. 57. Orada meyveler ve her istedikleri onlarındır. 58. Merhametli olan Rab katından onlara "Selâm" vardır.

قُلْ أَذَٰلِكَ خَيْرٌ أَمْ جَنَّةُ الْخُلْدِ الَّتِي وُعِدَ الْمُتَّقُونَ كَانَتْ لَهُمْ جَزَاءً وَمَصِيرًا ﴿١٥﴾ لَّهُمْ فِيهَا مَا يَشَاءُونَ خَالِدِينَ كَانَ عَلَىٰ رَبِّكَ وَعْدًا مَّسْئُولًا ﴿١٦﴾

25 **Furkan**/15. De ki: "Bu mu iyidir, yoksa (Allah'a karşı) saygılı olanlara ödül ve gidilecek yer olarak söz verilen ebedî cennet mi?" 16. Temelli kalacakları cennette diledikleri şeyleri bulurlar. Bu, Rabbin'in yerine getirmesi gereken bir sözdür.

أَصْحَابُ الْجَنَّةِ يَوْمَئِذٍ خَيْرٌ مُّسْتَقَرًّا وَأَحْسَنُ مَقِيلًا ﴿٢٤﴾

25 **Furkan**/24. O gün, cennetliklerin kalacağı yer çok iyi, dinlenecekleri yer çok güzeldir.

أُولَٰئِكَ يُجْزَوْنَ الْغُرْفَةَ بِمَا صَبَرُوا وَيُلَقَّوْنَ فِيهَا تَحِيَّةً وَسَلَامًا ﴿٧٥﴾ خَالِدِينَ فِيهَا حَسُنَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا ﴿٧٦﴾

25 **Furkan**/75. İşte onlar, sabrettiklerinden ötürü, cennetin en yüksek dereceleriyle ödüllendirilirler. Orada esenlik ve dirlik ile karşılanırlar. 76. Orada temellidirler. Ne güzel bir yer ve ne güzel bir konaktır!

جَنَّاتُ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا يُحَلَّوْنَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ مِن ذَهَبٍ وَلُؤْلُؤًا وَلِبَاسُهُمْ فِيهَا حَرِيرٌ ﴿٣٣﴾ وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَذْهَبَ عَنَّا الْحَزَنَ إِنَّ رَبَّنَا لَغَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٣٤﴾ الَّذِي أَحَلَّنَا دَارَ الْمُقَامَةِ مِن فَضْلِهِ لَا يَمَسُّنَا فِيهَا نَصَبٌ وَلَا يَمَسُّنَا فِيهَا لُغُوبٌ ﴿٣٥﴾

35 **Fatır**/33. Bunlar Adn cennetlerine girerler. Orada altın bilezikler ve incilerle süslenirler. Oradaki giysileri de ipektir. 34-35. Cennetlikler derler ki: "Bizden üzüntüyü gideren Allah'a övgüler olsun. Doğrusu, Rabbimiz bağışlayandır, şükrün karşılığını verendir. Bizi lütfuyla temelli kalınacak cennete O yerleştirdi. Orada bize ne bir yorgunluk gelecek, ne de bezginlik gelecektir".

إِلاَّ مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَأُولَئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلاَ يُظْلَمُونَ شَيْئًا ﴿٦٠﴾ جَنَّاتِ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدَ الرَّحْمَنُ عِبَادَهُ بِالْغَيْبِ إِنَّهُ كَانَ وَعْدُهُ مَأْتِيًّا ﴿٦١﴾ لاَ يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا إِلاَّ سَلاَمًا وَلَهُمْ رِزْقُهُمْ فِيهَا بُكْرَةً وَعَشِيًّا ﴿٦٢﴾ تِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتِي نُورِثُ مِنْ عِبَادِنَا مَنْ كَانَ تَقِيًّا ﴿٦٣﴾

19 **Meryem**/60-61. Ancak tövbe eden, inanıp yararlı iş yapanlar bunun dışındadır. Bunlar, hiçbir haksızlığa uğratılmadan, Rahman'ın kullarına gıyaben vadettiği cennete –O'nun sözü yerini bulur–, Adn cennetlerine gireceklerdir. 62. Orada boş sözler değil, sadece esenlik veren sözler işitirler. Orada rızıklarını sabah akşam hazır bulurlar. 63. Kullarımızdan (Allah'a karşı gelmekten) sakınanları mirasçı kılacağımız cennet işte budur.

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَيَجْعَلُ لَهُمُ الرَّحْمَنُ وُدًّا ﴿٩٦﴾

19 **Meryem**/96. İnanan ve yararlı işler işleyenleri Rahman sevgili kılacaktır.

وَالسَّابِقُونَ السَّابِقُونَ ﴿١٠﴾ أُولَئِكَ الْمُقَرَّبُونَ ﴿١١﴾ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ ﴿١٢﴾ ثُلَّةٌ مِنَ الْأَوَّلِينَ ﴿١٣﴾ وَقَلِيلٌ مِنَ الْآخِرِينَ ﴿١٤﴾ عَلَى سُرُرٍ مَوْضُونَةٍ ﴿١٥﴾ مُتَّكِئِينَ عَلَيْهَا مُتَقَابِلِينَ ﴿١٦﴾ يَطُوفُ عَلَيْهِمْ وِلْدَانٌ مُخَلَّدُونَ ﴿١٧﴾ بِأَكْوَابٍ وَأَبَارِيقَ وَكَأْسٍ مِنْ مَعِينٍ ﴿١٨﴾ لاَ يُصَدَّعُونَ عَنْهَا وَلاَ يُنْزِفُونَ ﴿١٩﴾ وَفَاكِهَةٍ مِمَّا يَتَخَيَّرُونَ ﴿٢٠﴾ وَلَحْمِ طَيْرٍ مِمَّا يَشْتَهُونَ ﴿٢١﴾ وَحُورٌ عِينٌ ﴿٢٢﴾ كَأَمْثَالِ اللُّؤْلُؤِ الْمَكْنُونِ ﴿٢٣﴾ جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٤﴾ لاَ يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا وَلاَ تَأْثِيمًا ﴿٢٥﴾ إِلاَّ قِيلاً سَلاَمًا سَلاَمًا ﴿٢٦﴾ وَأَصْحَابُ الْيَمِينِ مَا أَصْحَابُ الْيَمِينِ ﴿٢٧﴾ فِي سِدْرٍ مَخْضُودٍ ﴿٢٨﴾ وَطَلْحٍ مَنْضُودٍ ﴿٢٩﴾ وَظِلٍّ مَمْدُودٍ ﴿٣٠﴾ وَمَاءٍ مَسْكُوبٍ ﴿٣١﴾ وَفَاكِهَةٍ كَثِيرَةٍ ﴿٣٢﴾ لاَ مَقْطُوعَةٍ وَلاَ مَمْنُوعَةٍ ﴿٣٣﴾ وَفُرُشٍ مَرْفُوعَةٍ ﴿٣٤﴾ إِنَّا أَنْشَأْنَاهُنَّ إِنْشَاءً ﴿٣٥﴾ فَجَعَلْنَاهُنَّ أَبْكَارًا ﴿٣٦﴾ عُرُبًا أَتْرَابًا ﴿٣٧﴾ لِأَصْحَابِ الْيَمِينِ ﴿٣٨﴾ ثُلَّةٌ مِنَ الْأَوَّلِينَ ﴿٣٩﴾ وَثُلَّةٌ مِنَ الْآخِرِينَ ﴿٤٠﴾

56 **Vakıa**/10. (İyilik işlemekte) önde olanlar, ileri geçenlerdir. 11-12. Nimet cennetlerinde gözde olacaklar da onlardır. 13-14. (Onların) çoğu öncekilerden, azı da sonrakilerdendir. 15-16. Altın ve değerli taşlarla işlenmiş tahtlara karşılıklı olarak yaslanırlar. 17-24. Ölümsüz gençler ve sedefteki inciler gibi ceylan gözlüler, baş ağrısı ve dönmesi vermeyen bir kaynaktan doldurulmuş kâseler, ibrikler, kadehler, seçecekleri meyveler ve arzulayacakları kuş eti ile etraflarında dönerler. 25. Orada boş ve günaha sokacak bir söz duymazlar. 26. Sâdece 'Selam'a karşılık 'Selam' sözü işitirler. 27. Defterleri sağdan verilenler; ne mutlu onlara! 28-34. Onlar dikensiz kiraz ağaçları, salkımları sarkmış muz ağaçları, uzamış gölgeler altında çağlayarak akan suların kenarlarında; bitip tükenmeyen ve yasak da edilmeyen bol meyveler arasında; yüksek döşekler üzerindedirler. 35-38. Biz ceylan gözlüleri, defterleri sağdan verilenler için yeniden yaratmışızdır; onları bâkire, eşlerine düşkün ve yaşıtları kılmışızdır. 39-40. (Bunların) bir kısmı öncekilerden, bir kısmı da sonrakilerdendir.

كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٤٣﴾ وَنَادَىٰ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ أَصْحَابَ النَّارِ أَنْ قَدْ وَجَدْنَا مَا وَعَدَنَا رَبُّنَا حَقًّا فَهَلْ وَجَدتُّم مَّا وَعَدَ رَبُّكُمْ حَقًّا قَالُوا نَعَمْ فَأَذَّنَ مُؤَذِّنٌ بَيْنَهُمْ أَنْ لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ ﴿٤٤﴾ الَّذِينَ يَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ اللَّهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا وَهُم بِالْآخِرَةِ كَافِرُونَ ﴿٤٥﴾

mış olduklarınıza karşılık mirascısı yapıldığınız cennet işte budur" diye seslenilir. 44-45. Cennetlikler cehennemliklere: "Biz Rabbimizin bize vadettiğinin gerçek olduğunu gördük; siz de Rabbinizin size vadettiğinin gerçek olduğunu gördünüz mü?" diye seslenirler. Onlar da: "Evet" derler. Bir çağırıcı, aralarında: "Allah'ın laneti, Allah yolundan alıkoyan, onun eğriliğini isteyen ve ahireti inkar eden zalimleredir" diye çağırır.

إِنَّ أَصْحَابَ الْجَنَّةِ الْيَوْمَ فِي شُغُلٍ فَاكِهُونَ ﴿٥٥﴾ هُمْ وَأَزْوَاجُهُمْ فِي ظِلَالٍ عَلَى الْأَرَائِكِ مُتَّكِئُونَ ﴿٥٦﴾ لَهُمْ فِيهَا فَاكِهَةٌ وَلَهُم مَّا يَدَّعُونَ ﴿٥٧﴾ سَلَامٌ قَوْلًا مِّن رَّبٍّ رَّحِيمٍ ﴿٥٨﴾

36 Yasin/55. Bugün cennetlikler eğlenceyle meşguldürler. 56. Onlar ve eşleri gölgeliklerde, tahtlara kurulmuşlardır. 57. Orada meyveler ve her istedikleri onlarındır. 58. Merhametli olan Rab katından onlara "Selâm" vardır.

قُلْ أَذَٰلِكَ خَيْرٌ أَمْ جَنَّةُ الْخُلْدِ الَّتِي وُعِدَ الْمُتَّقُونَ كَانَتْ لَهُمْ جَزَاءً وَمَصِيرًا ﴿١٥﴾ لَّهُمْ فِيهَا مَا يَشَاءُونَ خَالِدِينَ كَانَ عَلَىٰ رَبِّكَ وَعْدًا مَّسْئُولًا ﴿١٦﴾

25 Furkan/15. De ki: "Bu mu iyidir, yoksa (Allah'a karşı) saygılı olanlara ödül ve gidilecek yer olarak söz verilen ebedî cennet mi?" 16. Temelli kalacakları cennette dilediklerini bulurlar. Bu, Rabbin'in yerine getirmesi gereken bir sözdür.

أَصْحَابُ الْجَنَّةِ يَوْمَئِذٍ خَيْرٌ مُّسْتَقَرًّا وَأَحْسَنُ مَقِيلًا ﴿٢٤﴾

25 Furkan/24. O gün, cennetliklerin kalacağı yer çok iyi, dinlenecekleri yer çok güzeldir.

أُولَٰئِكَ يُجْزَوْنَ الْغُرْفَةَ بِمَا صَبَرُوا وَيُلَقَّوْنَ فِيهَا تَحِيَّةً وَسَلَامًا ﴿٧٥﴾ خَالِدِينَ فِيهَا حَسُنَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا ﴿٧٦﴾

25 Furkan/75. İşte onlar, sabrettiklerinden ötürü, cennetin en yüksek dereceleriyle ödüllendirilirler. Orada esenlik ve dirlik ile karşılanırlar. 76. Orada temellidirler. Ne güzel bir yer ve ne güzel bir konaktır!

جَنَّاتُ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا يُحَلَّوْنَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ مِن ذَهَبٍ وَلُؤْلُؤًا وَلِبَاسُهُمْ فِيهَا حَرِيرٌ ﴿٣٣﴾ وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَذْهَبَ عَنَّا الْحَزَنَ إِنَّ رَبَّنَا لَغَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٣٤﴾ الَّذِي أَحَلَّنَا دَارَ الْمُقَامَةِ مِن فَضْلِهِ لَا يَمَسُّنَا فِيهَا نَصَبٌ وَلَا يَمَسُّنَا فِيهَا لُغُوبٌ ﴿٣٥﴾

35 Fatır/33. Bunlar Adn cennetlerine girerler. Orada altın bilezikler ve incilerle süslenirler. Oradaki giysileri de ipektir. 34-35. Cennetlikler derler ki: "Bizden üzüntüyü gideren Allah'a övgüler olsun. Doğrusu, Rabbimiz bağışlayandır, şükrün karşılığını verendir. Bizi lütfuyla temelli kalınacak cennete O yerleştirdi. Orada bize ne bir yorgunluk gelecek, ne de bezginlik gelecektir"

إِلَّا مَن تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَأُولَٰئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ شَيْئًا ﴿٦٠﴾ جَنَّاتِ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدَ الرَّحْمَٰنُ عِبَادَهُ بِالْغَيْبِ إِنَّهُ كَانَ وَعْدُهُ مَأْتِيًّا ﴿٦١﴾ لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا إِلَّا سَلَامًا وَلَهُمْ رِزْقُهُمْ فِيهَا بُكْرَةً وَعَشِيًّا ﴿٦٢﴾ تِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتِي نُورِثُ مِنْ عِبَادِنَا مَن كَانَ تَقِيًّا ﴿٦٣﴾

19 Meryem/60-61 Ancak tövbe eden, inanıp yararlı iş yapanlar bunun dışındadır. Bunlar, hiçbir haksızlığa uğratılmadan Rahman'ın kullarına gaipten vaadettiği cennete –O'nun sözü yerine bulur–, değil cennetlerine girecekleridir 62 Orada boş sözler değil, sadece esenlik sözleri işitirler. Orada rızıklarına sabah akşam mazbut bulurlar 63 Kullarımızdan Allah'a karşı gelmekten sakınanlara mirasçı olacağımız cennet işte budur

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَيَجْعَلُ لَهُمُ الرَّحْمَٰنُ وُدًّا ﴿٩٦﴾

19 Meryem/96 İnanan ve yararlı işler işleyenleri Rahman sevgili kılacaktır

وَالسَّابِقُونَ السَّابِقُونَ ﴿١٠﴾ أُولَٰئِكَ الْمُقَرَّبُونَ ﴿١١﴾ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ ﴿١٢﴾ ثُلَّةٌ مِّنَ الْأَوَّلِينَ ﴿١٣﴾ وَقَلِيلٌ مِّنَ الْآخِرِينَ ﴿١٤﴾ عَلَىٰ سُرُرٍ مَّوْضُونَةٍ ﴿١٥﴾ مُّتَّكِئِينَ عَلَيْهَا مُتَقَابِلِينَ ﴿١٦﴾ يَطُوفُ عَلَيْهِمْ وِلْدَانٌ مُّخَلَّدُونَ ﴿١٧﴾ بِأَكْوَابٍ وَأَبَارِيقَ وَكَأْسٍ مِّن مَّعِينٍ ﴿١٨﴾ لَّا يُصَدَّعُونَ عَنْهَا وَلَا يُنزِفُونَ ﴿١٩﴾ وَفَاكِهَةٍ مِّمَّا يَتَخَيَّرُونَ ﴿٢٠﴾ وَلَحْمِ طَيْرٍ مِّمَّا يَشْتَهُونَ ﴿٢١﴾ وَحُورٌ عِينٌ ﴿٢٢﴾ كَأَمْثَالِ اللُّؤْلُؤِ الْمَكْنُونِ ﴿٢٣﴾ جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٤﴾ لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا وَلَا تَأْثِيمًا ﴿٢٥﴾ إِلَّا قِيلًا سَلَامًا سَلَامًا ﴿٢٦﴾ وَأَصْحَابُ الْيَمِينِ مَا أَصْحَابُ الْيَمِينِ ﴿٢٧﴾ فِي سِدْرٍ مَّخْضُودٍ ﴿٢٨﴾ وَطَلْحٍ مَّنضُودٍ ﴿٢٩﴾ وَظِلٍّ مَّمْدُودٍ ﴿٣٠﴾ وَمَاءٍ مَّسْكُوبٍ ﴿٣١﴾ وَفَاكِهَةٍ كَثِيرَةٍ ﴿٣٢﴾ لَّا مَقْطُوعَةٍ وَلَا مَمْنُوعَةٍ ﴿٣٣﴾ وَفُرُشٍ مَّرْفُوعَةٍ ﴿٣٤﴾ إِنَّا أَنشَأْنَاهُنَّ إِنشَاءً ﴿٣٥﴾ فَجَعَلْنَاهُنَّ أَبْكَارًا ﴿٣٦﴾ عُرُبًا أَتْرَابًا ﴿٣٧﴾ لِّأَصْحَابِ الْيَمِينِ ﴿٣٨﴾ ثُلَّةٌ مِّنَ الْأَوَّلِينَ ﴿٣٩﴾ وَثُلَّةٌ مِّنَ الْآخِرِينَ ﴿٤٠﴾

56 Vakıa/10 İyilik yarışında önde olanlar, öteki geçenlerdir 11-12. Nimet cennetlerinde gözde olacaklar da onlardır 13-14 (Onların) çoğu öncekilerden, az da sonrakilerdendir 15-16. Altın ve değerli taşlarla işlenmiş tahtlara karşılıklı oturan yaslanırlar 17-24 Ölümsüz gençler ise sürahi ve testilerle inciler gibi cevher gözlüler bas bas ne ve bönmeye sarhoşlanır bir kandan dolduruldukları kaynar bir kaynaktan seçecekleri meyveler ve arzulayacakları kuş eti ile etraflarında sürekli 25 Orada boş ve günaha sokacak bir söz duymazlar 26 Sadece Selam'a Selam'a karşılık Selam sözü işitirler 27 Sağdakiler sağdan nelerdir ne mutlu onlara 28-34 Onlar dikensiz meyveli ağaçlar, sıkılmaz kesilmez mis kokulu gölgeler altında, çağlayan su akan kalem kalem, bitip tükenmeyen ve yana da eğilmeyen bol meyveler arasında, yüksek döşekler üzerindedirler 35-38 Biz onları güzeller, dertlerden uzak olan eşlerimiz için yeniden var etmişizdir onları bakire, eşlerine düşkün ve yaşıtları kılmışızdır Bunların bir kısmı öncekilerden, bir kısmı da sonrakilerdendir

فَأَمَّا إِنْ كَانَ مِنَ الْمُقَرَّبِينَ ﴿٨٨﴾ فَرَوْحٌ وَرَيْحَانٌ وَجَنَّةُ نَعِيمٍ ﴿٨٩﴾ وَأَمَّا إِنْ كَانَ مِنْ أَصْحَابِ الْيَمِينِ ﴿٩٠﴾ فَسَلَامٌ لَكَ مِنْ أَصْحَابِ الْيَمِينِ ﴿٩١﴾

56 **Vakıa**/88-89. Eğer ölen kişi gözdelerden ise, rahatlık, hoşluk ve nimet cennetindedir. 90-91. Eğer defteri sağdan verilenlerden ise: "Ey uğurlu kişi, sana selâm olsun" (denir).

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ يَهْدِيهِمْ رَبُّهُمْ بِإِيمَانِهِمْ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهِمُ الْأَنْهَارُ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ ﴿٩﴾ دَعْوَاهُمْ فِيهَا سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَتَحِيَّتُهُمْ فِيهَا سَلَامٌ وَآخِرُ دَعْوَاهُمْ أَنِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٠﴾

10 **Yunus**/9. İnananlar ve yararlı işler yapanlar var ya, inançlarından dolayı Rableri onları doğru yola iletir de, nimet cennetlerinde onların altlarından ırmaklar akar. 10. Oradaki yalvarışları "Yücesin Allah'ım", esenlik dilekleri "Selam size" ve yalvarışlarının sonu da: '"Alemlerin Rabbi Allah'a övgüler olsun" demektir.

وَأَمَّا الَّذِينَ سُعِدُوا فَفِي الْجَنَّةِ خَالِدِينَ فِيهَا مَا دَامَتِ السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ إِلَّا مَا شَاءَ رَبُّكَ عَطَاءً غَيْرَ مَجْذُوذٍ ﴿١٠٨﴾

11 **Hud**/108. Mutlu kılınanlar ise, cennettedirler. Rabbinin dilemesi dışında, sonsuz bir bağış olarak, gökler ve yer sürdükçe orada kalıcıdırlar.

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿٤٥﴾ ادْخُلُوهَا بِسَلَامٍ آمِنِينَ ﴿٤٦﴾ وَنَزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِمْ مِنْ غِلٍّ إِخْوَانًا عَلَى سُرُرٍ مُتَقَابِلِينَ ﴿٤٧﴾ لَا يَمَسُّهُمْ فِيهَا نَصَبٌ وَمَا هُمْ مِنْهَا بِمُخْرَجِينَ ﴿٤٨﴾

15 **Hicr**/45-46. (Allah'a) saygılı olanlar cennetlerde ve pınar başlarındadırlar. "Oraya güvenle ve esenlikle girin" denir. 47. Onların gönüllerindeki kini çıkardık artık, sedirler üzerinde karşılıklı oturan kardeşler olmuşlardır. 48. Orada onlara bir yorgunluk dokunmaz ve oradan çıkartılmazlar.

وَمَا تُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٣٩﴾ إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿٤٠﴾ أُولَئِكَ لَهُمْ رِزْقٌ مَعْلُومٌ ﴿٤١﴾ فَوَاكِهُ وَهُمْ مُكْرَمُونَ ﴿٤٢﴾ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ ﴿٤٣﴾ عَلَى سُرُرٍ مُتَقَابِلِينَ ﴿٤٤﴾ يُطَافُ عَلَيْهِمْ بِكَأْسٍ مِنْ مَعِينٍ ﴿٤٥﴾ بَيْضَاءَ لَذَّةٍ لِلشَّارِبِينَ ﴿٤٦﴾ لَا فِيهَا غَوْلٌ وَلَا هُمْ عَنْهَا يُنْزَفُونَ ﴿٤٧﴾ وَعِنْدَهُمْ قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ عِينٌ ﴿٤٨﴾ كَأَنَّهُنَّ بَيْضٌ مَكْنُونٌ ﴿٤٩﴾

37 **Saffat**/39. Yaptığınızdan başka bir şeyle cezalandırılmayacaksınız. 40. Ancak Allah'a içten bağlı kullar bunun dışındadır. 41-44. İşte bildirilen rızık ve meyveler onlaradır. Nimet cennetlerinde, karşılıklı tahtlar üzerinde kendilerine ikram olunur. 45-47. Baş ağrısı vermeyen, sarhoş etmeyen, içenlere zevk bahşeden bembeyaz bir kaynaktan doldurulmuş kadehler sunulur. 48-49. Yanlarında, el değmemiş, yumurta gibi, bakışlarını yalnız erkeklerine çevirmiş iri gözlü kadınlar vardır.

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ جَنَّاتُ النَّعِيمِ ﴿٨﴾ خَالِدِينَ فِيهَا وَعْدَ اللَّهِ حَقًّا وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٩﴾

31 **Lokman**/8-9. İnanan ve yararlı iş işleyenlere Allah'ın verdiği söz gereğince, içinde temelli kalacakları nimet cennetleri vardır. O Güçlü'dür, Bilge'dir.

لِيَجْزِيَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٤﴾

34 **Sebe'**/4. İnanan ve yararlı işler işleyenleri ödüllendireceklerdir, onlara bağışlama ve cömertçe verilmiş rızık vardır.

لَكِنِ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ لَهُمْ غُرَفٌ مِنْ فَوْقِهَا غُرَفٌ مَبْنِيَّةٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَعْدَ اللَّهِ لَا يُخْلِفُ اللَّهُ الْمِيعَادَ ﴿٢٠﴾

39 **Zümer**/20. Rablerine saygılı olanlara, altlarından ırmaklar akan, üst üste bina edilmiş köşkler vardır. Bu, Allah'ın verdiği sözdür. Allah verdiği sözden caymaz.

وَيُنَجِّي اللَّهُ الَّذِينَ اتَّقَوْا بِمَفَازَتِهِمْ لَا يَمَسُّهُمُ السُّوءُ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٦١﴾

39 **Zümer**/61. Allah kendisine karşı saygılı olanları, başarılarından ötürü kurtarır. Onlara hiçbir kötülük değmez, onlar üzülmezler.

وَسِيقَ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ إِلَى الْجَنَّةِ زُمَرًا حَتَّى إِذَا جَاءُوهَا وَفُتِحَتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا سَلَامٌ عَلَيْكُمْ طِبْتُمْ فَادْخُلُوهَا خَالِدِينَ ﴿٧٣﴾ وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي صَدَقَنَا وَعْدَهُ وَأَوْرَثَنَا الْأَرْضَ نَتَبَوَّأُ مِنَ الْجَنَّةِ حَيْثُ نَشَاءُ فَنِعْمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ ﴿٧٤﴾

39 **Zümer**/73. Rablerine karşı saygılı olanlar, bölük bölük cennete götürülürler. Oraya varıp da cennetin kapıları açıldığında, bekçileri onlara: "Selam size; hoş geldiniz! Temelli olarak buraya girin" derler. 74. Onlar: "Bize verdiği sözde duran ve bizi bu yere vâris kılan Allah'a övgüler olsun. Cennette istediğimiz yerde oturabiliriz. Yararlı iş işleyenlerin karşılığı ne güzelmiş" derler.

تَرَى الظَّالِمِينَ مُشْفِقِينَ مِمَّا كَسَبُوا وَهُوَ وَاقِعٌ بِهِمْ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فِي رَوْضَاتِ الْجَنَّاتِ لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ ذَلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ ﴿٢٢﴾ ذَلِكَ الَّذِي يُبَشِّرُ اللَّهُ عِبَادَهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَى وَمَنْ يَقْتَرِفْ حَسَنَةً نَزِدْ لَهُ فِيهَا حُسْنًا إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٢٣﴾

42 **Şura**/22. Yaptıkları şeyler başlarına gelirken, haksızlık edenlerin korkudan titrediklerini görürsün. İnanan ve yararlı iş işleyenler ise cennet bahçelerindedirler. Rablerinin katında, onlara dilediklerini verilir. İşte büyük erdem budur. 23. Allah inanan ve yararlı işler işleyen kullarını bununla (cennetle) müjdeler. (Ey Muhammed!) De ki: "Buna karşılık sizden, akrabayı sevmekten başka bir ücret istemiyorum". Kim güzel bir iş işlerse onun güzelliğini artırırız. Allah çok bağışlayan ve iyilikleri görendir.

الَّذِينَ آمَنُوا بِآيَاتِنَا وَكَانُوا مُسْلِمِينَ ﴿٦٩﴾ ادْخُلُوا الْجَنَّةَ أَنْتُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ تُحْبَرُونَ ﴿٧٠﴾ يُطَافُ عَلَيْهِمْ بِصِحَافٍ مِنْ ذَهَبٍ وَأَكْوَابٍ وَفِيهَا مَا تَشْتَهِيهِ الْأَنْفُسُ وَتَلَذُّ الْأَعْيُنُ وَأَنْتُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٧١﴾ وَتِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتِي أُورِثْتُمُوهَا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٧٢﴾ لَكُمْ فِيهَا فَاكِهَةٌ كَثِيرَةٌ مِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿٧٣﴾

43 **Zuhruf**/69. Bunlar âyetlerimize inanmış ve kendilerini Bize teslim etmişlerdi. 70. Onlara: "Siz ve eşleriniz, ağırlanmış olarak cennete giriniz" denir. 71. Onlar için altın kadeh ve tepsiler dolaştırılır, canlarının istediği ve gözlerinin hoşlandığı her şey oradadır. Siz orada temellisiniz. 72. İşlediklerinize karşılık, size mîras verilen işte bu cennettir. 73. Orada sizin için bol yemiş vardır, onlardan yersiniz.

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي مَقَامٍ أَمِينٍ ﴿٥١﴾ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿٥٢﴾ يَلْبَسُونَ مِنْ سُنْدُسٍ وَإِسْتَبْرَقٍ مُتَقَابِلِينَ ﴿٥٣﴾ كَذَٰلِكَ وَزَوَّجْنَاهُمْ بِحُورٍ عِينٍ ﴿٥٤﴾ يَدْعُونَ فِيهَا بِكُلِّ فَاكِهَةٍ آمِنِينَ ﴿٥٥﴾ لَا يَذُوقُونَ فِيهَا الْمَوْتَ إِلَّا الْمَوْتَةَ الْأُولَىٰ وَوَقَاهُمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ ﴿٥٦﴾ فَضْلًا مِنْ رَبِّكَ ذَٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٥٧﴾

44 **Duhan**/51-52. Allah'a karşı saygılı olanlar ise, güvenli bir yerde, bahçelerde ve pınar başlarındadırlar. 53. İnce ipekten ve parlak atlastan giyinerek karşılıklı otururlar. 54. Bu böyledir; onları iri siyah gözlülerle eşleştiririz. 55. Orada, güven içinde her yemişi isteyebilirler. 56-57 Orada ilk ölümden başka bir ölüm tatmazlar. Rabbin lütfuyla onları cehennem azabından korumuştur. İşte büyük kurtuluş budur.

فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَيُدْخِلُهُمْ رَبُّهُمْ فِي رَحْمَتِهِ ذَٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْمُبِينُ ﴿٣٠﴾

45 **Casiye**/30. İnanıp, yararlı iş işleyenlere gelince, Rableri onları rahmetine alır. İşte bu apaçık kurtuluştur.

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿١٥﴾ آخِذِينَ مَا آتَاهُمْ رَبُّهُمْ إِنَّهُمْ كَانُوا قَبْلَ ذَٰلِكَ مُحْسِنِينَ ﴿١٦﴾

51 **Zariyat**/15-16. (Allah'a karşı gelmekten) sakınanlar, Rablerinin kendilerine verdiğini almış olarak bahçelerde ve pınar başlarındadırlar. Çünkü onlar, bundan önce iyi davrananlardı.

وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَاعِمَةٌ ﴿٨﴾ لِسَعْيِهَا رَاضِيَةٌ ﴿٩﴾ فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ ﴿١٠﴾ لَا تَسْمَعُ فِيهَا لَاغِيَةً ﴿١١﴾ فِيهَا عَيْنٌ جَارِيَةٌ ﴿١٢﴾ فِيهَا سُرُرٌ مَرْفُوعَةٌ ﴿١٣﴾ وَأَكْوَابٌ مَوْضُوعَةٌ ﴿١٤﴾ وَنَمَارِقُ مَصْفُوفَةٌ ﴿١٥﴾ وَزَرَابِيُّ مَبْثُوثَةٌ ﴿١٦﴾

88 **Gaşiye**/8-16. İnananların yüzleri o gün pırıl pırıldır. Yaptıklarından hoşnutturlar. Yüksek bir cennettedirler. Orada boş söz işitmezler. Orada akan bir kaynak vardır. Orada yükseltilmiş tahtlar vardır. Yerleştirilmiş kâseler, sıra sıra yastıklar ve serilmiş, yumuşak tüylü halılar vardır.

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَانَتْ لَهُمْ جَنَّاتُ الْفِرْدَوْسِ نُزُلًا ﴿١٠٧﴾ خَالِدِينَ فِيهَا لَا يَبْغُونَ عَنْهَا حِوَلًا ﴿١٠٨﴾

18 **Kehf**/107. İnanıp yararlı işler işleyenlerin konakları Firdevs cennetleridir. 108. Orada temelli kalırlar, başka bir yere gitmek istemezler.

أُولَٰئِكَ لَهُمْ جَنَّاتُ عَدْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهِمُ الْأَنْهَارُ يُحَلَّوْنَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ وَيَلْبَسُونَ ثِيَابًا خُضْرًا مِنْ سُنْدُسٍ وَإِسْتَبْرَقٍ مُتَّكِئِينَ فِيهَا عَلَى الْأَرَائِكِ نِعْمَ الثَّوَابُ وَحَسُنَتْ مُرْتَفَقًا ﴿٣١﴾

18 **Kehf**/31. İşte onlar için altlarından ırmaklar akan Adn cennetleri vardır. Orada altın bilezikler takınırlar, ince ve kalın ipekliden, yeşil elbiseler giyerek tahtları üzerinde otururlar. Ne güzel bir karşılık ve ne güzel bir rahatlık!

جَنَّاتُ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ لَهُمْ فِيهَا مَا يَشَاءُونَ كَذَٰلِكَ يَجْزِي اللَّهُ الْمُتَّقِينَ ﴿٣١﴾

16 **Nahl**/31. Onlar, altlarından ırmaklar akan Adn cennetlerine girerler. Orada her dilledikleri vardır. Allah böylece saygılı

الَّذِينَ تَتَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ طَيِّبِينَ يَقُولُونَ سَلَامٌ عَلَيْكُمُ ادْخُلُوا الْجَنَّةَ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٣٢﴾

olanları ödüllendirir. 32. Melekler, iyi insanlar olarak canlarını aldıkları kimselere: "Size selam olsun! Yapmış olduğunuza karşılık cennete girin" derler.

مَا عِنْدَكُمْ يَنْفَدُ وَمَا عِنْدَ اللَّهِ بَاقٍ وَلَنَجْزِيَنَّ الَّذِينَ صَبَرُوا أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٩٦﴾ مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَى وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهُ حَيَاةً طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٩٧﴾

16 **Nahl**/96. Sizde olanlar tükenir, ama Allah katında olan tükenmez! Sabredenlere ödüllerini, yapmakta olduklarının en güzeli ile ödeyeceğiz. 97. Kadın olsun, erkek olsun, her kim mü'min olarak yararlı iş yaparsa, Biz ona hoş bir hayat yaşatacağız. Ödüllerini yaptıklarının en güzeli ile ödeyeceğiz.

وَأُدْخِلَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ تَحِيَّتُهُمْ فِيهَا سَلَامٌ ﴿٢٣﴾

14 **İbrahim**/23. İnanıp, yararlı işler yapanlar Rablerinin izniyle içlerinde temelli kalacakları, altlarından ırmaklar akan cennetlere konulurlar. Orada dirlik temennileri 'Selam'dır.

إِنَّ الَّذِينَ سَبَقَتْ لَهُمْ مِنَّا الْحُسْنَى أُولَئِكَ عَنْهَا مُبْعَدُونَ ﴿١٠١﴾ لَا يَسْمَعُونَ حَسِيسَهَا وَهُمْ فِي مَا اشْتَهَتْ أَنْفُسُهُمْ خَالِدُونَ ﴿١٠٢﴾ لَا يَحْزُنُهُمُ الْفَزَعُ الْأَكْبَرُ وَتَتَلَقَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ هَذَا يَوْمُكُمُ الَّذِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ ﴿١٠٣﴾

21 **Enbiya**/101. Katımızdan kendileri için iyi şeyler yazılmış olanlar, işte onlar cehennemden uzak tutulurlar. 102. Cehennemin uğultusunu duymazlar. Canlarının istediği şeyler içinde temelli kalırlar. 103. En büyük dehşet bile onları üzmez; melekler onları: "Size söz verilen gün işte bugündür" diye karşılarlar.

أَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ جَنَّاتُ الْمَأْوَى نُزُلًا بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٩﴾

32 **Secde**/19. İnanıp, yararlı işler işleyenlere gelince, onların yaptıklarına karşılık, varacakları cennet konakları vardır.

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَنَعِيمٍ ﴿١٧﴾ فَاكِهِينَ بِمَا آتَاهُمْ رَبُّهُمْ وَوَقَاهُمْ رَبُّهُمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ ﴿١٨﴾ كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٩﴾ مُتَّكِئِينَ عَلَى سُرُرٍ مَصْفُوفَةٍ وَزَوَّجْنَاهُمْ بِحُورٍ عِينٍ ﴿٢٠﴾ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَاتَّبَعَتْهُمْ ذُرِّيَّتُهُمْ بِإِيمَانٍ أَلْحَقْنَا بِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَمَا أَلَتْنَاهُمْ مِنْ عَمَلِهِمْ مِنْ شَيْءٍ كُلُّ امْرِئٍ بِمَا كَسَبَ رَهِينٌ ﴿٢١﴾ وَأَمْدَدْنَاهُمْ بِفَاكِهَةٍ وَلَحْمٍ مِمَّا يَشْتَهُونَ ﴿٢٢﴾ يَتَنَازَعُونَ فِيهَا كَأْسًا لَا

52 **Tur**/17-18. (Allah'a karşı) saygılı olanlar, Rablerinin kendilerine verdikleriyle zevk duyarak cennetlerde ve nimetler içindedirler. Rableri onları cehennem azabından korumuştur. 19-20. (Onlara:) "İşlediklerinizden ötürü, dizi dizi tahtlara yaslanarak afiyetle yiyin için" (denir). Onlara, ceylan gözlü eşler veririz. 21. İnanan ve soyları da inançta kendilerine uyan kimselere soylarını da katarız. Onların işlediklerinden hiçbir şey eksiltmeyiz. Herkes kendi kazandığının kefilidir. 22. Cennette olanlara diledikleri meyve ve etten bol bol veririz. 23. Orada saçmalatmayan ve

لَغْوٌ فِيهَا وَلَا تَأْثِيمٌ ﴿٢٣﴾ وَيَطُوفُ عَلَيْهِمْ غِلْمَانٌ لَهُمْ كَأَنَّهُمْ لُؤْلُؤٌ مَكْنُونٌ ﴿٢٤﴾ وَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ ﴿٢٥﴾ قَالُوا إِنَّا كُنَّا قَبْلُ فِي أَهْلِنَا مُشْفِقِينَ ﴿٢٦﴾ فَمَنَّ اللَّهُ عَلَيْنَا وَوَقَانَا عَذَابَ السَّمُومِ ﴿٢٧﴾ إِنَّا كُنَّا مِنْ قَبْلُ نَدْعُوهُ إِنَّهُ هُوَ الْبَرُّ الرَّحِيمُ ﴿٢٨﴾

günaha sokmayan içki kadehlerini elden ele dolaştırırlar. 24. Yanlarında, sedefler inciler gibi gençler dolaşırlar. 25-28. Birbirlerine dönüp söyleşirler: "Bundan önce ailemizin yanında bile korku içindeydik; Allah lütfedip bizi kavurucu azaptan korudu; bundan önce de O'na yalvarıyorduk" derler. O iyilik yapandır, merhametlidir.

فَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ فَيَقُولُ هَاؤُمُ اقْرَءُوا كِتَابِيَهْ ﴿١٩﴾ إِنِّي ظَنَنْتُ أَنِّي مُلَاقٍ حِسَابِيَه ﴿٢٠﴾ فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ ﴿٢١﴾ فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ ﴿٢٢﴾ قُطُوفُهَا دَانِيَةٌ ﴿٢٣﴾ كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا أَسْلَفْتُمْ فِي الْأَيَّامِ الْخَالِيَةِ ﴿٢٤﴾

69 **Hakka**/19-20. Kitabı sağından verilen kimse: "Alın kitabımı okuyun; ben zaten hesabımla karşılaşacağımı umuyordum" der. 21-23. Artık o, meyveleri sarkmış yüksek bir bahçede, hoş bir yaşayış içindedir. 24. (Onlara:) "Geçmiş günlerde, önceden işlediklerinize karşılık âfiyetle yiyiniz içiniz" (denir).

إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ مَفَازًا ﴿٣١﴾ حَدَائِقَ وَأَعْنَابًا ﴿٣٢﴾ وَكَوَاعِبَ أَتْرَابًا ﴿٣٣﴾ وَكَأْسًا دِهَاقًا ﴿٣٤﴾ لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا وَلَا كِذَّابًا ﴿٣٥﴾ جَزَاءً مِنْ رَبِّكَ عَطَاءً حِسَابًا ﴿٣٦﴾

78 **Nebe'**/31-34. (Allah'a karşı gelmekten) sakınanlara kurtuluş, bahçeler, bağlar, göğüsleri tomurcuklanmış yaşıt kızlar ve dolu kadehler vardır. 35. Orada boş ve yalan söz işitmezler. 36. Bunlar Rabbinin katından, hesabları karşılığında verilenlerdir.

وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوَى ﴿٤٠﴾ فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَى ﴿٤١﴾

79 **Naziat**/40-41. Kim Rabbinin azametinden korkup da, kendini kötülükten alıkoymuşsa, varacağı yer şüphesiz cennettir.

إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ ﴿١٣﴾

82 **İnfitar**/13. İyiler, şüphesiz, nimet içindedirler.

فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَهُمْ فِي رَوْضَةٍ يُحْبَرُونَ ﴿١٥﴾

30 **Rum**/15. Ama inanan ve yararlı iş işleyenlere gelince; onlar bir cennette ağırlanırlar.

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُبَوِّئَنَّهُمْ مِنَ الْجَنَّةِ غُرَفًا تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا نِعْمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ ﴿٥٨﴾ الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٥٩﴾

29 **Ankebut**/58-59. İnanan ve yararlı iş işleyenleri, altlarından ırmaklar akan, içinde temelli kalacakları cennetteki köşklere yerleştiririz. (Sıkıntılara karşı) dayanan ve Rablerine güvenenlerin ecri ne güzeldir!

كَلَّا إِنَّ كِتَابَ الْأَبْرَارِ لَفِي عِلِّيِّينَ ﴿١٨﴾ وَمَا أَدْرَاكَ مَا عِلِّيُّونَ ﴿١٩﴾ كِتَابٌ مَرْقُومٌ ﴿٢٠﴾

83 **Mutaffifin**/18. İyilerin defteri yüksek yerlerdedir. 19. O yüksek yerlerin ne olduğunu sen bilir misin? 20-21. O, gözde

يَشْهَدُهُ الْمُقَرَّبُونَ ﴿٢١﴾ إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي
﴿٢٢﴾ عَلَى الْأَرَائِكِ يَنْظُرُونَ ﴿٢٣﴾ تَعْرِفُ فِي
وُجُوهِهِمْ نَضْرَةَ النَّعِيمِ ﴿٢٤﴾ يُسْقَوْنَ مِنْ رَحِيقٍ
مَخْتُومٍ ﴿٢٥﴾ خِتَامُهُ مِسْكٌ وَفِي ذَٰلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ
الْمُتَنَافِسُونَ ﴿٢٦﴾ وَمِزَاجُهُ مِنْ تَسْنِيمٍ ﴿٢٧﴾
عَيْنًا يَشْرَبُ بِهَا الْمُقَرَّبُونَ ﴿٢٨﴾ إِنَّ الَّذِينَ
أَجْرَمُوا كَانُوا مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا يَضْحَكُونَ ﴿٢٩﴾
وَإِذَا مَرُّوا بِهِمْ يَتَغَامَزُونَ ﴿٣٠﴾ وَإِذَا انْقَلَبُوا إِلَىٰ
أَهْلِهِمُ انْقَلَبُوا فَكِهِينَ ﴿٣١﴾ وَإِذَا رَأَوْهُمْ قَالُوا إِنَّ
هَٰؤُلَاءِ لَضَالُّونَ ﴿٣٢﴾ وَمَا أُرْسِلُوا عَلَيْهِمْ حَافِظِينَ
﴿٣٣﴾ فَالْيَوْمَ الَّذِينَ آمَنُوا مِنَ الْكُفَّارِ يَضْحَكُونَ
﴿٣٤﴾ عَلَى الْأَرَائِكِ يَنْظُرُونَ ﴿٣٥﴾ هَلْ ثُوِّبَ
الْكُفَّارُ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٣٦﴾

meleklerin gördüğü, yazılı bir kitaptır. 22-23. İyiler, şüphesiz, nimet içinde ve tahtlar üzerinde etrafı seyrederler. 24. Onları, yüzlerindeki nimet parıltısından tanırsın. 25-26. Onlar, bitiminde misk kokusu olan, mühürlenmiş saf bir içecekten içerler. Yarışacak olanlar, bunun için yarışsınlar. 27-28. Onun karışımı, gözdelerin içtiği yüce kaynaktandır. 29. Suçlular, inananlara gülerlerdi. 30. Yanlarından geçtikleri zaman da göz kırparlardı. 31. Taraftarlarına vardıklarında bununla eğlenirlerdi. 32. İnananları gördükleri zaman: "Doğrusu, bunlar sapık olanlardır" derlerdi. 33. Oysa kendileri, inananlara gözcü olarak gönderilmemişlerdi. 34. Bugün de inananlar inkarcılara gülerler. 35-36. Tahtlar üzerinde, inkarcıların yaptıkları şeylerin karşılığının nasıl verildiğini seyrederler.

وَبَشِّرِ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ
تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ كُلَّمَا رُزِقُوا مِنْهَا مِنْ ثَمَرَةٍ
رِزْقًا قَالُوا هَٰذَا الَّذِي رُزِقْنَا مِنْ قَبْلُ وَأُتُوا بِهِ مُتَشَابِهًا
وَلَهُمْ فِيهَا أَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ وَهُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٥﴾

2 **Bakara**/25. İnanıp da yararlı işler yapanlara, kendileri için, yamaçlarından ırmaklar akan cennetler olduğunu müjdele! Orada rızık olarak kendilerine bir meyve verildiğinde: "Bu daha önce de rızıklandırıldığımızdır" derler. Çünkü bu rızık onlara dünyadakine benzer olarak sunulmuştur. Onlara orada, tertemiz eşler de vardır ve orada sürekli kalacaklardır.

وَسَارِعُوا إِلَىٰ مَغْفِرَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا
السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ أُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ ﴿١٣٣﴾

3 **Al-i İmran**/133. Rabbinizden bir bağışa, O'na saygılı olanlara hazırlanmış, gökler ve yer arası kadar geniş olan cennete koşuşun.

قُلْ أَؤُنَبِّئُكُمْ بِخَيْرٍ مِنْ ذَٰلِكُمْ لِلَّذِينَ اتَّقَوْا عِنْدَ رَبِّهِمْ
جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَأَزْوَاجٌ
مُطَهَّرَةٌ وَرِضْوَانٌ مِنَ اللَّهِ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ ﴿١٥﴾

3 **Al-i İmran**/15. (Ey Muhammed!) De ki: "Size bundan daha iyisini haber vereyim mi? Allah'a karşı saygılı olanlara, Rablerinin katında, altlarından ırmaklar akan, içlerinde temelli kalacakları cennetler, tertemiz eşler ve Allah'ın rızâsı vardır" Allah, kullarını görür.

مَتَاعٌ قَلِيلٌ ثُمَّ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمِهَادُ ﴿١٩٧﴾
لَٰكِنِ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا

3 **Al-i İmran**/197. Az bir geçimliğin ardından gidecekleri yer cehennemdir; orası ne kötü bir döşektir. 198. Rablerine saygılı

الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا نُزُلاً مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَمَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ لِلْأَبْرَارِ ﴿١٩٨﴾

olanlara, altlarından ırmaklar akan, içinde Allah katından nimetler bulunan ve temelli kalacakları cennetler vardır. Allah katında olanlar, iyi insanlar için daha iyidir.

تَحِيَّتُهُمْ يَوْمَ يَلْقَوْنَهُ سَلَامٌ وَأَعَدَّ لَهُمْ أَجْرًا كَرِيمًا ﴿٤٤﴾

33 **Ahzap**/44. O'na kavuştukları gün dirilik temennileri "Selâm" olacaktır. Allah onlara cömertçe verilen bir ecir hazırlamıştır.

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَنُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا لَهُمْ فِيهَا أَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ وَنُدْخِلُهُمْ ظِلًّا ظَلِيلًا ﴿٥٧﴾

4 **Nisa**/57. İnanıp yararlı işler işleyenleri, altlarından ırmaklar akan, içinde temelli kalacakları cennetlere koyacağız. Orada onlara tertemiz eşler vardır ve onları pek koyu gölgeliklere yerleştireceğiz.

يَوْمَ تَرَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ يَسْعَى نُورُهُمْ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَانِهِمْ بُشْرَاكُمُ الْيَوْمَ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١٢﴾

57 **Hadid**/12. O gün mü'min erkek ve mü'min kadınlar görürsün, ışıkları önlerinde ve sağlarında gider; (onlara) "Müjde; bugün altlarından ırmaklar akan, içinde temelli kalacağınız cennetler sizindir!" (denir). İşte bu büyük kurtuluştur.

سَابِقُوا إِلَى مَغْفِرَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا كَعَرْضِ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أُعِدَّتْ لِلَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٢١﴾

57 **Hadid**/21. Ey insanlar! Rabbiniz tarafından bağışlanmaya, Allah'a ve elçilerine inananlar için hazırlanmış, genişliği yerle göğün genişliği kadar olan cennete koşuşun; bu, Allah'ın istediğine verdiği lütfudur. Allah büyük lütuf sahibidir.

مَثَلُ الْجَنَّةِ الَّتِي وُعِدَ الْمُتَّقُونَ فِيهَا أَنْهَارٌ مِنْ مَاءٍ غَيْرِ آسِنٍ وَأَنْهَارٌ مِنْ لَبَنٍ لَمْ يَتَغَيَّرْ طَعْمُهُ وَأَنْهَارٌ مِنْ خَمْرٍ لَذَّةٍ لِلشَّارِبِينَ وَأَنْهَارٌ مِنْ عَسَلٍ مُصَفًّى وَلَهُمْ فِيهَا مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ وَمَغْفِرَةٌ مِنْ رَبِّهِمْ كَمَنْ هُوَ خَالِدٌ فِي النَّارِ وَسُقُوا مَاءً حَمِيمًا فَقَطَّعَ أَمْعَاءَهُمْ ﴿١٥﴾

47 **Muhammed**/15. Allah'a karşı gelmekten sakınanlara söz verilen cennet şöyledir: Orada temiz su ırmakları, tadı bozulmayan süt ırmakları, içenlere zevk veren şarap ırmakları, süzme bal ırmakları vardır. Onlara orada her türlü ürün ve Rablerinden bağışlanma vardır. Bunların durumu, ateşte temelli kalan ve bağırsaklarını parça parça edecek kaynar su içirilen kimselerin durumu gibi olur mu?

وَالَّذِينَ صَبَرُوا ابْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً وَيَدْرَءُونَ بِالْحَسَنَةِ السَّيِّئَةَ أُولَئِكَ لَهُمْ عُقْبَى الدَّارِ ﴿٢٢﴾ جَنَّاتُ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا وَمَنْ صَلَحَ مِنْ آبَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ وَالْمَلَائِكَةُ يَدْخُلُونَ عَلَيْهِمْ مِنْ كُلِّ بَابٍ ﴿٢٣﴾ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ بِمَا صَبَرْتُمْ فَنِعْمَ عُقْبَى الدَّارِ ﴿٢٤﴾

13 **Ra'd**/22-24. Onlar Rablerinin rızasını isteyerek zorluklara dayanırlar, namazı kılarlar, kendilerine verdiğimiz rızıktan gizlice ve açıktan verirler, kötülüğü iyilikle savarlar. İşte bunlara bu (dünya) evinin sonucu olarak, ana-babalarından, eşlerinden ve soylarından iyi olanlarla birlikte girecekleri Adn cennetleri vardır. Melekler her kapıdan yanlarına girip: "Sabretmenizden dolayı size selam olsun. Burası dünyanın ne güzel sonucudur" derler.

مَثَلُ الْجَنَّةِ الَّتِي وُعِدَ الْمُتَّقُونَ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ أُكُلُهَا دَائِمٌ وَظِلُّهَا تِلْكَ عُقْبَى الَّذِينَ اتَّقَوْا وَعُقْبَى الْكَافِرِينَ النَّارُ ﴿٣٥﴾

13 **Ra'd**/35. (Allah'a karşı gelmekten) sakınanlara söz verilen cennetin durumu şöyledir: Altından ırmaklar akar, yiyecekleri ve gölgelikleri süreklidir. İşte bu, Allah'a saygılı olanların sonudur. İnkarcıların sonu ise, ateştir.

وَلِمَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ جَنَّتَانِ ﴿٤٦﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٧﴾ ذَوَاتَا أَفْنَانٍ ﴿٤٨﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٩﴾ فِيهِمَا عَيْنَانِ تَجْرِيَانِ ﴿٥٠﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٥١﴾ فِيهِمَا مِنْ كُلِّ فَاكِهَةٍ زَوْجَانِ ﴿٥٢﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٥٣﴾ مُتَّكِئِينَ عَلَى فُرُشٍ بَطَائِنُهَا مِنْ إِسْتَبْرَقٍ وَجَنَى الْجَنَّتَيْنِ دَانٍ ﴿٥٤﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٥٥﴾ فِيهِنَّ قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ لَمْ يَطْمِثْهُنَّ إِنْسٌ قَبْلَهُمْ وَلَا جَانٌّ ﴿٥٦﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٥٧﴾ كَأَنَّهُنَّ الْيَاقُوتُ وَالْمَرْجَانُ ﴿٥٨﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٥٩﴾ هَلْ جَزَاءُ الْإِحْسَانِ إِلَّا الْإِحْسَانُ ﴿٦٠﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٦١﴾ وَمِنْ دُونِهِمَا جَنَّتَانِ ﴿٦٢﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٦٣﴾ مُدْهَامَّتَانِ ﴿٦٤﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٦٥﴾ فِيهِمَا عَيْنَانِ نَضَّاخَتَانِ ﴿٦٦﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٦٧﴾ فِيهِمَا فَاكِهَةٌ وَنَخْلٌ وَرُمَّانٌ ﴿٦٨﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٦٩﴾ فِيهِنَّ خَيْرَاتٌ حِسَانٌ ﴿٧٠﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٧١﴾ حُورٌ مَقْصُورَاتٌ فِي الْخِيَامِ ﴿٧٢﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٧٣﴾ لَمْ يَطْمِثْهُنَّ إِنْسٌ قَبْلَهُمْ وَلَا جَانٌّ ﴿٧٤﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٧٥﴾ مُتَّكِئِينَ عَلَى رَفْرَفٍ خُضْرٍ وَعَبْقَرِيٍّ حِسَانٍ ﴿٧٦﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٧٧﴾ تَبَارَكَ اسْمُ رَبِّكَ ذِي الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ ﴿٧٨﴾

55 **Rahman**/46. Rabbine karşı durmaktan korkan kimseye iki cennet vardır. 47. Öyleyken, Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlarsınız? 48. Bu iki cennet türlü ağaçlarla doludur. 49. Öyleyken, Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlarsınız? 50. Bu cennetlerde akan iki kaynak vardır. 51. Öyleyken, Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlarsınız? 52. Bu cennetlerde her türlü meyveden çift çift vardır. 53. Öyleyken, Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlarsınız? 54. Orada, örtüleri parlak atlastan yataklara yaslanırlar; iki cennetin meyvelerini de kolayca toplarlar. 55. Öyleyken, Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlarsınız? 56. Oralarda, bakışlarını yalnız erkeklerine çevirmiş, onlardan önce ne bir insan, ne de bir cinin dokunmuş olduğu eşler vardır. 57. Öyleyken, Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlarsınız? 58. Onlar yakut ve mercan gibidirler. 59. Öyleyken, Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlarsınız? 60. İyiliğin karşılığı ancak iyilik değil midir? 61. Öyleyken, Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlarsınız? 62. Bu ikisinden başka iki cennet daha vardır. 63. Öyleyken, Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlarsınız? 64. Renkleri koyu yeşildir. 65. Öyleyken, Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlarsınız? 66. İkisinde de durmadan fışkıran iki kaynak vardır. 67. Öyleyken, Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlarsınız? 68. İkisinde de türlü türlü meyveler, hurmalıklar ve nar ağaçları vardır. 69. Öyleyken, Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlarsınız? 70. Oralarda iyi huylu güzel kadınlar vardır. 71. Öyleyken, Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlarsınız? 72. Çadırlar içinde ceylan gözlüler vardır. 73. Öyleyken Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlarsınız? 74. On-

lara kendilerinden önce ne bir insan, ne de bir cin dokunmuştur. 75. Öyleyken, Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlarsınız? 76. Cennetlikler orada yeşil yastıklara ve harikulade işlemeli döşeklere yaslanırlar. 77. Öyleyken, Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlarsınız? 78. Azamet ve cömertlik sahibi Rabbinin adı ne yücedir!

فَوَقَاهُمُ اللَّهُ شَرَّ ذَٰلِكَ الْيَوْمِ وَلَقَّاهُمْ نَضْرَةً وَسُرُورًا ﴿١١﴾ وَجَزَاهُمْ بِمَا صَبَرُوا جَنَّةً وَحَرِيرًا ﴿١٢﴾ مُتَّكِئِينَ فِيهَا عَلَى الْأَرَائِكِ لَا يَرَوْنَ فِيهَا شَمْسًا وَلَا زَمْهَرِيرًا ﴿١٣﴾ وَدَانِيَةً عَلَيْهِمْ ظِلَالُهَا وَذُلِّلَتْ قُطُوفُهَا تَذْلِيلًا ﴿١٤﴾ وَيُطَافُ عَلَيْهِمْ بِآنِيَةٍ مِنْ فِضَّةٍ وَأَكْوَابٍ كَانَتْ قَوَارِيرَا ﴿١٥﴾ قَوَارِيرَ مِنْ فِضَّةٍ قَدَّرُوهَا تَقْدِيرًا ﴿١٦﴾ وَيُسْقَوْنَ فِيهَا كَأْسًا كَانَ مِزَاجُهَا زَنْجَبِيلًا ﴿١٧﴾ عَيْنًا فِيهَا تُسَمَّى سَلْسَبِيلًا ﴿١٨﴾ وَيَطُوفُ عَلَيْهِمْ وِلْدَانٌ مُخَلَّدُونَ إِذَا رَأَيْتَهُمْ حَسِبْتَهُمْ لُؤْلُؤًا مَنْثُورًا ﴿١٩﴾ وَإِذَا رَأَيْتَ ثَمَّ رَأَيْتَ نَعِيمًا وَمُلْكًا كَبِيرًا ﴿٢٠﴾ عَالِيَهُمْ ثِيَابُ سُنْدُسٍ خُضْرٌ وَإِسْتَبْرَقٌ وَحُلُّوا أَسَاوِرَ مِنْ فِضَّةٍ وَسَقَاهُمْ رَبُّهُمْ شَرَابًا طَهُورًا ﴿٢١﴾ إِنَّ هَٰذَا كَانَ لَكُمْ جَزَاءً وَكَانَ سَعْيُكُمْ مَشْكُورًا ﴿٢٢﴾

76 **İnsan**/11. Allah da onları bu yüzden o günün fenalığından korur; onların yüzüne parlaklık ve neşe verir. 12. Sabırlarının karşılığı, cennet ve oradaki ipeklerdir. 13. Orada tahtlara yaslanırlar; orada yakıcı sıcak ve dondurucu soğuk görmezler. 14. Meyve ağaçlarının gölgeleri üzerlerine sarkmış ve onların koparılması kolaylaştırılmıştır. 15. Çevrelerinde gümüş kaplar ve billur kaseler dolaştırılır. 16. Billurları gümüş gibi parlaktır, onları ölçüp ölçüp dağıtırlar. 17. Orada, zencefil karışık bir tasla içirilirler. 18. O pınara 'Selsebil'[250] denir. 19. Yanlarında ölümsüz gençler dolaşır; onları gördüğünde saçılmış birer inci sanırsın. 20. Oranın neresine baksan, nimet ve büyük bir saltanat görürsün. 21. Üzerlerinde ince yeşil ipekli, parlak atlastan elbiseler vardır; gümüş bileziklerle süslenmişlerdir; Rableri onlara tertemiz içecekler içirir. 22. "İşte bu sizin işlediklerinizin karşılığıdır, çalışmalarınız şükre değer" (denir).

إِنَّ الْأَبْرَارَ يَشْرَبُونَ مِنْ كَأْسٍ كَانَ مِزَاجُهَا كَافُورًا ﴿٥﴾ عَيْنًا يَشْرَبُ بِهَا عِبَادُ اللَّهِ يُفَجِّرُونَهَا تَفْجِيرًا ﴿٦﴾

76 **İnsan**/5. Şüphesiz, iyiler kâfur katılmış bir tastan içerler. 6. Bu ancak Allah'ın kullarının taşıra taşıra içebileceği bir pınardır.

جَزَاؤُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتُ عَدْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَٰلِكَ لِمَنْ خَشِيَ رَبَّهُ ﴿٨﴾

98 **Beyyine**/8. Onların Rableri katındaki ödülleri, içinde temelli kalacakları, altlarından ırmaklar akan Adn cennetleridir. Allah onlardan râzıdır; onlar da Allah'tan râzıdırlar. Bu, Rabbinden korkanlar içindir.

[250] ***selsebil*** tatlı su demektir.

أَلَا إِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قَدْ يَعْلَمُ مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ وَيَوْمَ يُرْجَعُونَ إِلَيْهِ فَيُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُوا وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٦٤﴾

24 Nur/64. Dikkat edin! Göklerde ve yerde olanlar Allah'ındır. O, içinde bulunduğunuz durumu da, kendisine döndürüleceğiniz günü de bilir. Onlara işledikleri(ni) haber verir. Allah her şeyi bilir.

إِنَّ اللَّهَ يُدْخِلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ إِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ ﴿١٤﴾

22 Hac/14. Doğrusu, Allah inanan ve yararlı işler işleyenleri, altlarından ırmaklar akan cennetlere koyar. Allah dilediğini yapar.

إِنَّ اللَّهَ يُدْخِلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ يُحَلَّوْنَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ وَلُؤْلُؤًا وَلِبَاسُهُمْ فِيهَا حَرِيرٌ ﴿٢٣﴾ وَهُدُوا إِلَى الطَّيِّبِ مِنَ الْقَوْلِ وَهُدُوا إِلَى صِرَاطِ الْحَمِيدِ ﴿٢٤﴾

22 Hac/23. Doğrusu, Allah inanıp yararlı işler işleyenleri, altlarından ırmaklar akan cennetlere koyar. Orada altın bilezikler ve inciler takınırlar. Oradaki elbiseleri de ipektendir. 24. Bunlar, sözün güzeline ulaştırılmışlar ve övgüye layık olan Allah'ın yoluna eriştirilmişlerdir.

فَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٥٠﴾

22 Hac/50. Cömertçe verilmiş rızık ve bağışlama, inanan ve yararlı şeyler işleyenleredir.

لِيُدْخِلَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَيُكَفِّرَ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَكَانَ ذَلِكَ عِنْدَ اللَّهِ فَوْزًا عَظِيمًا ﴿٥﴾

48 Fetih/5. O, inanan erkek ve kadınları içinde temelli kalacakları, altlarından ırmaklar akan cennetlere koyar, onların kötülüklerini örter. Allah katında olan büyük kurtuluş işte budur.

c) Cehennem ve Cehennemlikler

Cehennem ve oradaki ceza çeşitleri, özellikle mekkî surelerde oldukça önemli bir yer almıştır. Bunların ayniyle vuku bulup bulmayacağı kelamcılar arasında tartışma konusu olagelmiştir. Bazı kelamcılar Allah'ın –adaleti gereği– kâfirden asla razı olmayacağı, ancak –rahmeti gereği– tehdidinden tevakkî dönebileceğini, dolayısıyla cehennem azabının bir kısmının caydırıcılığa yönelik ifadeler olduğunu savunmuşlardır (krş. Hûd/107; 39 Zümer/16).

وَذَرْنِي وَالْمُكَذِّبِينَ أُولِي النَّعْمَةِ وَمَهِّلْهُمْ قَلِيلًا ... وَطَعَامًا ذَا غُصَّةٍ وَعَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٣﴾

73 Muzzemmil/11-13. Beni ve nimet sahibi olup da (inkâr) edenleri bırak, onlara biraz mühlet ver. 12. Şüphesiz bizde (onlar için ağır) bukağılar, cehennem, boğazdan geçmez bir yiyecek ve acı veren bir azap vardır.

لِبَشَرٍ ... مَا أَدْرَاكَ مَا سَقَرُ ﴿٢٧﴾ لَا تُبْقِي وَلَا تَذَرُ ... عَلَيْهَا

74 Müddessir/26-29. İşte bu (zalim) onu (ateşe) atacağım. 27. Yakıp (onları) ateşte bırakmayan, 28. Onu ne (kimseye) bırakan ne de (kimseyi) terk eden (cehennem) 29. Onu (ateşe) atacağım.

تِسْعَةَ عَشَرَ ﴿٣٠﴾ وَمَا جَعَلْنَا أَصْحَابَ النَّارِ إِلاَّ مَلاَئِكَةً وَمَا جَعَلْنَا عِدَّتَهُمْ إِلاَّ فِتْنَةً لِّلَّذِينَ كَفَرُوا لِيَسْتَيْقِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَيَزْدَادَ الَّذِينَ آمَنُوا إِيمَانًا وَلاَ يَرْتَابَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَالْمُؤْمِنُونَ وَلِيَقُولَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ وَالْكَافِرُونَ مَاذَا أَرَادَ اللَّهُ بِهَذَا مَثَلاً كَذَلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ مَن يَشَاءُ وَيَهْدِي مَن يَشَاءُ وَمَا يَعْلَمُ جُنُودَ رَبِّكَ إِلاَّ هُوَ وَمَا هِيَ إِلاَّ ذِكْرَى لِلْبَشَرِ ﴿٣١﴾ كَلاَّ وَالْقَمَرِ ﴿٣٢﴾ وَاللَّيْلِ إِذْ أَدْبَرَ ﴿٣٣﴾ وَالصُّبْحِ إِذَا أَسْفَرَ ﴿٣٤﴾ إِنَّهَا لإِحْدَى الْكُبَرِ ﴿٣٥﴾ نَذِيرًا لِّلْبَشَرِ ﴿٣٦﴾ لِمَن شَاءَ مِنكُمْ أَن يَتَقَدَّمَ أَوْ يَتَأَخَّرَ ﴿٣٧﴾

bırakır ne de azaptan vazgeçer. 29. İnsanın derisini kavurur. 30. (Cehennemin) başında ondokuz (bekçi) vardır. 31. Cehennemin bekçilerini yalnız meleklerden yaptık. Onların sayılarıyla, ancak inkar edenlerin denenmesini, kendilerine Kitap verilenlerin kesin bilgi edinmesini ve inananların da imanlarının artmasını sağladık. Kendilerine Kitap verilenler ve inananlar şüpheye düşmesinler. Kalblerinde hastalık bulunanlar ve inkarcılar: "Allah bu misalle neyi murad etti?" desinler. İşte Allah, böylece, dilediğini saptırır, dilediğini de doğru yola eriştirir. Rabbinin ordularını kendisinden başkası bilmez. Bu, insanoğluna bir öğütten ibarettir. 32-37. Hayır, hayır; öğüt almazlar Aya, dönüp gelen geceye, ağarmakta olan sabaha and olsun ki, insanoğlu için, içinizden öne geçmek veya geri kalmak isteyen kimse için, bir uyarıcı olarak bu cehennem büyük olaylardan biridir.

الَّذِي يَصْلَى النَّارَ الْكُبْرَى ﴿١٢﴾ ثُمَّ لاَ يَمُوتُ فِيهَا وَلاَ يَحْيَا ﴿١٣﴾

87 **A'la**/12. O, en büyük ateşe yaslanacaktır. 13. Sonra onun içinde ne ölecektir, ne de dirilecektir.

فَيَوْمَئِذٍ لاَّ يُعَذِّبُ عَذَابَهُ أَحَدٌ ﴿٢٥﴾ وَلاَ يُوثِقُ وَثَاقَهُ أَحَدٌ ﴿٢٦﴾

89 **Fecr**/25. O gün hiç kimse, Allahın azap ettiği gibi azap edemez. 26. Hiç kimse Onun vuracağı bağı vuramaz.

وَأَمَّا مَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ ﴿٨﴾ فَأُمُّهُ هَاوِيَةٌ ﴿٩﴾ وَمَا أَدْرَاكَ مَا هِيَهْ ﴿١٠﴾ نَارٌ حَامِيَةٌ ﴿١١﴾

101 **Kari'a**/8-9. Tartıları hafif gelen ise, onun yeri bir çukurdur. 10. Nedir o (çukur) sen bilir misin? 11. O, kızgın bir ateştir.

يَوْمَ نَقُولُ لِجَهَنَّمَ هَلِ امْتَلأْتِ وَتَقُولُ هَلْ مِن مَّزِيدٍ ﴿٣٠﴾

50 **Kaf**/30. Biz o gün cehenneme: "Doldun mu?" deriz, o: "Daha var mı?" der.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا هُمْ أَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ ﴿١٩﴾ عَلَيْهِمْ نَارٌ مُّؤْصَدَةٌ ﴿٢٠﴾

90 **Beled**/19. Ayetlerimizi inkâr edenler, işte onlar, amel defterleri sollarından verilenlerdir. 20. Onların üzeri ateşle kapatılacaktır.

هَذَا وَإِنَّ لِلطَّاغِينَ لَشَرَّ مَآبٍ ﴿٥٥﴾ جَهَنَّمَ يَصْلَوْنَهَا فَبِئْسَ الْمِهَادُ ﴿٥٦﴾ هَذَا فَلْيَذُوقُوهُ حَمِيمٌ وَغَسَّاقٌ ﴿٥٧﴾ وَآخَرُ مِن شَكْلِهِ أَزْوَاجٌ ﴿٥٨﴾

38 **Sad**/55. Bu böyle; azgınlara kötü bir gelecek vardır. 56. Cehenneme girerler; ne kötü bir konaktır! 57. İşte bu kaynar su ve irindir; artık onu tatsınlar. 58. Bunlara benzer daha başkaları da vardır. 59. (Az-

مُقْتَحِمٌ مَعَكُمْ لاَ مَرْحَبًا بِهِمْ إِنَّهُمْ صَالُوا النَّارِ ﴿٥٩﴾ قَالُوا بَلْ أَنْتُمْ لاَ مَرْحَبًا بِكُمْ أَنْتُمْ قَدَّمْتُمُوهُ لَنَا فَبِئْسَ الْقَرَارُ ﴿٦٠﴾ قَالُوا رَبَّنَا مَنْ قَدَّمَ لَنَا هَذَا فَزِدْهُ عَذَابًا ضِعْفًا فِي النَّارِ ﴿٦١﴾ وَقَالُوا مَا لَنَا لاَ نَرَى رِجَالاً كُنَّا نَعُدُّهُمْ مِنَ الأَشْرَارِ ﴿٦٢﴾ أَتَّخَذْنَاهُمْ سِخْرِيًّا أَمْ زَاغَتْ عَنْهُمُ الأَبْصَارُ ﴿٦٣﴾ إِنَّ ذَلِكَ لَحَقٌّ تَخَاصُمُ أَهْلِ النَّارِ ﴿٦٤﴾

gınlara:) "İşte bu topluluk sizinle beraber gerçeğe karşı direnenlerdir. Onlar rahat yüzü görmesin. Behemehal ateşe gireceklerdir" (denir). 60. Onlar ise: "Hayır, asıl siz rahat yüzü görmeyin; bunu başımıza getiren sizsiniz; (bu) ne kötü bir duraktır!" derler. 61. "Rabbimiz! Bunu kim başımıza getirdiyse, ateşte onun azabını kat kat artır" derler. 62-63. Bunlar yine: "Kendilerini dünyada iken, kötü saydığımız kimseleri burada niçin görmüyoruz? Onları alaya alırdık; yoksa şimdi göze görünmez mi oldular?" derler. 64. İşte bu gerçektir; cehennemlikler bu şekilde tartışacaklardır.

لَهُمْ مِنْ جَهَنَّمَ مِهَادٌ وَمِنْ فَوْقِهِمْ غَوَاشٍ وَكَذَلِكَ نَجْزِي الظَّالِمِينَ ﴿٤١﴾

7 **A'raf**/41. Onlara cehennemden bir döşek ve üstlerine de örtüler vardır. Zalimleri böyle cezalandırırız.

وَنَادَى أَصْحَابُ النَّارِ أَصْحَابَ الْجَنَّةِ أَنْ أَفِيضُوا عَلَيْنَا مِنَ الْمَاءِ أَوْ مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ حَرَّمَهُمَا عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٥٠﴾ الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَهُمْ لَهْوًا وَلَعِبًا وَغَرَّتْهُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا فَالْيَوْمَ نَنْسَاهُمْ كَمَا نَسُوا لِقَاءَ يَوْمِهِمْ هَذَا وَمَا كَانُوا بِآيَاتِنَا يَجْحَدُونَ ﴿٥١﴾

7 **A'raf**/50-51. Ateşlikler cennetliklere: "Bize biraz su veya Allah'ın size verdiği rızıktan gönderin" diye seslenirler. Cennetlikler: "Allah, dinlerini oyun ve eğlenceye alan, dünya hayatı kendilerini aldatmış olan inkarcılara her ikisini de haram kılmıştır" derler. Onların bugünle karşılaşmayı unuttukları ve ayetlerimizi bile bile inkar ettikleri gibi, bugün de Biz onları unuturuz.

وَامْتَازُوا الْيَوْمَ أَيُّهَا الْمُجْرِمُونَ ﴿٥٩﴾ أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لاَ تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ ﴿٦٠﴾ وَأَنِ اعْبُدُونِي هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ﴿٦١﴾ وَلَقَدْ أَضَلَّ مِنْكُمْ جِبِلاًّ كَثِيرًا أَفَلَمْ تَكُونُوا تَعْقِلُونَ ﴿٦٢﴾ هَذِهِ جَهَنَّمُ الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ ﴿٦٣﴾ اصْلَوْهَا الْيَوْمَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿٦٤﴾

36 **Yasin**/59-64. Allah: "Ey suçlular! Bugün ayrılın bakayım. Ey Ademoğulları! Ben size: 'Şeytan'a kul olmayın; o size apaçık bir düşmandır. Bana kulluk edin; bu doğru yoldur' diye bildirmedim mi? Andolsun ki, o sizden nice nesilleri saptırmıştı. Siz bunu düşünememiş miydiniz? İşte bu, size söz verilen cehennemdir. Bugün inkârcılığınıza karşılık oraya girin" der.

بَلْ كَذَّبُوا بِالسَّاعَةِ وَأَعْتَدْنَا لِمَنْ كَذَّبَ بِالسَّاعَةِ سَعِيرًا ﴿١١﴾ إِذَا رَأَتْهُمْ مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ سَمِعُوا لَهَا تَغَيُّظًا وَزَفِيرًا ﴿١٢﴾ وَإِذَا أُلْقُوا مِنْهَا مَكَانًا ضَيِّقًا مُقَرَّنِينَ دَعَوْا هُنَالِكَ ثُبُورًا ﴿١٣﴾ لاَ تَدْعُوا الْيَوْمَ

25 **Furkan**/11. Hayır, onlar kıyameti de yalanladılar. Kıyameti yalanlayanlara alevli bir ateş hazırlanmıştır. 12. Bu ateş, onlara uzak bir yerden görününce onlar onun kaynamasını ve uğultusunu işitirler. 13. Elleri boyunlarına bağlanarak Onun dar bir

ثُبُورًا وَاحِدًا وَادْعُوا ثُبُورًا كَثِيرًا ﴿١٤﴾ قُلْ أَذَٰلِكَ خَيْرٌ أَمْ جَنَّةُ الْخُلْدِ الَّتِي وُعِدَ الْمُتَّقُونَ كَانَتْ لَهُمْ جَزَاءً وَمَصِيرًا ﴿١٥﴾

yerine atıldıkları zaman, orada yok olmak için yalvarırlar. 14. Bir kere yok olmayı değil, binbir defa yok olmayı isteyin! 15. De ki: "Bu mu iyidir, yoksa (Allah'a karşı) saygılı olanlara ödül ve gidilecek yer olarak söz verilen ebedî cennet mi?"

الَّذِينَ يُحْشَرُونَ عَلَىٰ وُجُوهِهِمْ إِلَىٰ جَهَنَّمَ أُولَٰئِكَ شَرٌّ مَكَانًا وَأَضَلُّ سَبِيلًا ﴿٣٤﴾

25 **Furkan**/34. Cehenneme yüzükoyun toplanacak olanlar, işte onların yerleri en kötü, yolları da en saptırıcıdır.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ نَارُ جَهَنَّمَ لَا يُقْضَىٰ عَلَيْهِمْ فَيَمُوتُوا وَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ مِنْ عَذَابِهَا كَذَٰلِكَ نَجْزِي كُلَّ كَفُورٍ ﴿٣٦﴾ وَهُمْ يَصْطَرِخُونَ فِيهَا رَبَّنَا أَخْرِجْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا غَيْرَ الَّذِي كُنَّا نَعْمَلُ أَوَلَمْ نُعَمِّرْكُمْ مَا يَتَذَكَّرُ فِيهِ مَنْ تَذَكَّرَ وَجَاءَكُمُ النَّذِيرُ فَذُوقُوا فَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ نَصِيرٍ ﴿٣٧﴾

35 **Fatır**/36. İnkâr edenlere cehennem ateşi vardır. Ölümlerine hükmedilmez ki, ölsünler; kendilerinden cehennemin azabı da hafifletilmez. Her inkârcıyı böyle cezalandırırız. 37. Onlar orada: "Rabbımız! Bizi çıkar; yaptığımızdan başka, yararlı iş işleyelim" diye bağırışırlar. O zaman onlara: "Sizi, öğüt alacak kişinin öğüt alabileceği kadar bir süre yaşatmadık mı? Size uyarıcı da gelmişti. Artık azabı tadın; zâlimlerin yardımcısı yoktur" deriz.

وَأَصْحَابُ الشِّمَالِ مَا أَصْحَابُ الشِّمَالِ ﴿٤١﴾ فِي سَمُومٍ وَحَمِيمٍ ﴿٤٢﴾ وَظِلٍّ مِنْ يَحْمُومٍ ﴿٤٣﴾ لَا بَارِدٍ وَلَا كَرِيمٍ ﴿٤٤﴾ إِنَّهُمْ كَانُوا قَبْلَ ذَٰلِكَ مُتْرَفِينَ ﴿٤٥﴾ وَكَانُوا يُصِرُّونَ عَلَى الْحِنْثِ الْعَظِيمِ ﴿٤٦﴾ وَكَانُوا يَقُولُونَ أَئِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَامًا أَإِنَّا لَمَبْعُوثُونَ ﴿٤٧﴾ أَوَآبَاؤُنَا الْأَوَّلُونَ ﴿٤٨﴾ قُلْ إِنَّ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ ﴿٤٩﴾ لَمَجْمُوعُونَ إِلَىٰ مِيقَاتِ يَوْمٍ مَعْلُومٍ ﴿٥٠﴾ ثُمَّ إِنَّكُمْ أَيُّهَا الضَّالُّونَ الْمُكَذِّبُونَ ﴿٥١﴾ لَآكِلُونَ مِنْ شَجَرٍ مِنْ زَقُّومٍ ﴿٥٢﴾ فَمَالِئُونَ مِنْهَا الْبُطُونَ ﴿٥٣﴾ فَشَارِبُونَ عَلَيْهِ مِنَ الْحَمِيمِ ﴿٥٤﴾ فَشَارِبُونَ شُرْبَ الْهِيمِ ﴿٥٥﴾ هَٰذَا نُزُلُهُمْ يَوْمَ الدِّينِ ﴿٥٦﴾

56 **Vakıa**/41. Defterleri soldan verilenler ne yazık onlara! 42-44. Bunlar, içlerine işleyen bir sıcaklık ve kaynar su içinde, serinliği ve hoşluğu olmayan kara bir dumanın gölgesinde bulunurlar. 45-46. Çünkü onlar, bundan önce, dünyada varlık içinde şımarırlar ve büyük günah işlemekte direnip dururlardı. 47-48. Bunlar şöyle derlerdi: "Öldüğümüzde, toprak ve kemik yığını olduğumuzda mı, biz tekrar diriltileceğiz? Önceden gelip geçmiş babalarımız da mı?" 49-50. (Ey Muhammed!) De ki: "Şüphesiz öncekiler de, sonrakiler de belli bir zamanın belirli bir anında toplanacaklardır". 51. Sonra siz; ey sapıklar, yalanlayanlar! 52. Zakkum ağacından yiyeceksiniz. 53. Karınlarınızı onunla dolduracaksınız. 54. Onun üzerine kaynar su içeceksiniz. 55. Hem de, susamış develerin suya saldırdığı gibi içeceksiniz. 56. İşte onlara, ceza günü sunulacak konukluk budur.

وَأَمَّا إِنْ كَانَ مِنَ الْمُكَذِّبِينَ الضَّالِّينَ ﴿٩٢﴾ فَنُزُلٌ مِنْ حَمِيمٍ ﴿٩٣﴾ وَتَصْلِيَةُ جَحِيمٍ ﴿٩٤﴾ إِنَّ هَٰذَا لَهُوَ حَقُّ الْيَقِينِ ﴿٩٥﴾

56 **Vakıa**/92-93. Eğer sapıtmış yalanlayanlardan ise, ona kaynar sudan ziyafet sunulur. 94. Ve cehenneme yaslatılır. 95. İşte kesin gerçek budur.

فَكُبْكِبُوا فِيهَا هُمْ وَالْغَاوُونَ ﴿٩٤﴾ وَجُنُودُ إِبْلِيسَ أَجْمَعُونَ ﴿٩٥﴾ قَالُوا وَهُمْ فِيهَا يَخْتَصِمُونَ ﴿٩٦﴾ تَاللَّهِ إِنْ كُنَّا لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٩٧﴾ إِذْ نُسَوِّيكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٩٨﴾ وَمَا أَضَلَّنَا إِلَّا الْمُجْرِمُونَ ﴿٩٩﴾ فَمَا لَنَا مِنْ شَافِعِينَ ﴿١٠٠﴾ وَلَا صَدِيقٍ حَمِيمٍ ﴿١٠١﴾ فَلَوْ أَنَّ لَنَا كَرَّةً فَنَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٠٢﴾ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٠٣﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٠٤﴾

26 **Şuara**/94-95. Onlar (putlar), azgınlar ve İblis'in adamları, hepsi tepetaklak oraya atılırlar. 96-102. Orada putlarıyla çekişerek: "Vallahi biz apaçık bir sapıklıkta idik, çünkü biz sizi alemlerin Rabbine eşit tutmuştuk; bizi saptıranlar ancak suçlulardır; şimdi şefaatçımız, yakın bir dostumuz yoktur; keşke geriye bir dönüşümüz olsa da, inananlardan olsak" derler. 103. Bunda şüphesiz bir ders vardır, ama çoğu inanmamıştır. 104. Rabbin şüphesiz güçlüdür, merhametlidir.

وَمَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِ وَمَنْ يُضْلِلْ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِهِ وَنَحْشُرُهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَىٰ وُجُوهِهِمْ عُمْيًا وَبُكْمًا وَصُمًّا مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ كُلَّمَا خَبَتْ زِدْنَاهُمْ سَعِيرًا ﴿٩٧﴾ ذَٰلِكَ جَزَاؤُهُمْ بِأَنَّهُمْ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا وَقَالُوا أَإِذَا كُنَّا عِظَامًا وَرُفَاتًا أَإِنَّا لَمَبْعُوثُونَ خَلْقًا جَدِيدًا ﴿٩٨﴾

17 **İsra**/97. Allah kimi doğru yola koymuşsa, o yolundadır. Kimleri de şaşırtmışsa, onlara artık Allah'tan başka himayeciler bulamazsın. Onları kıyamet günü yüzleri üstüne, körler, dilsizler ve sağırlar olarak toplayacağız. Yurtları cehennemdir. (Onun ateşi) sönmeye yüz tuttukça biz onları tutuşturarak alevini arttırırız. 98. İşte onların bu cezası, ayetlerimizi inkar etmiş olmalarından ve: "Biz kemik ve ufalanmış toprak olduğumuz zaman mı yeniden yaratılacağız?" demelerindendir.

فَأَمَّا الَّذِينَ شَقُوا فَفِي النَّارِ لَهُمْ فِيهَا زَفِيرٌ وَشَهِيقٌ ﴿١٠٦﴾ خَالِدِينَ فِيهَا مَا دَامَتِ السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ إِلَّا مَا شَاءَ رَبُّكَ إِنَّ رَبَّكَ فَعَّالٌ لِمَا يُرِيدُ ﴿١٠٧﴾

11 **Hud**/106. Bedbaht olanlar, ateştedirler; orada ah edip inlerler. 107. Rabbinin dilemesi dışında, gökler ve yer durdukça orada temelli kalırlar. Doğrusu, Rabbin her istediğini yapar.

قَالَ هَٰذَا صِرَاطٌ عَلَيَّ مُسْتَقِيمٌ ﴿٤١﴾ إِنَّ عِبَادِي لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ إِلَّا مَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْغَاوِينَ ﴿٤٢﴾ وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمَوْعِدُهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٤٣﴾ لَهَا سَبْعَةُ أَبْوَابٍ لِكُلِّ بَابٍ مِنْهُمْ جُزْءٌ مَقْسُومٌ ﴿٤٤﴾

15 **Hicr**/41-43. (Allah İblis'e) buyurdu: "Üzerime aldığım doğru yol şudur: Kullarımın üzerine senin bir gücün yoktur; ancak sana uyacak azgınlar hariç. Onların hepsinin toplanacağı yer cehennemdir". 44. Onun yedi kapısı olup her bir kapıda onların girecekleri ayrı bir bölüm vardır.

أَذَٰلِكَ خَيْرٌ نُزُلًا أَمْ شَجَرَةُ الزَّقُّومِ ﴿٦٢﴾ إِنَّا جَعَلْنَاهَا فِتْنَةً لِلظَّالِمِينَ ﴿٦٣﴾ إِنَّهَا شَجَرَةٌ تَخْرُجُ فِي أَصْلِ الْجَحِيمِ ﴿٦٤﴾ طَلْعُهَا كَأَنَّهُ رُءُوسُ الشَّيَاطِينِ

37 **Saffat**/62. Konukluk olarak bu mu iyidir, yoksa Zakkum ağacı mı? 63. Biz o ağacı, haksızlık yapanlar için bir sınama yaptık.[251] 64. O, cehennemin dibinde yetişen bir ağaçtır. 65. Tomurcukları şeytanların başları gibidir.

[251] Rivayetlere göre, müşrikler "Cehennemde nasıl ağaç bitermiş?" diye Kur'an'la alay etmekteydiler. Bu ayetin müşriklerin bu tavırlarıyla ilişkili olduğu söylenmektedir.

﴿٦٥﴾ فَإِنَّهُمْ لَآكِلُونَ مِنْهَا فَمَالِئُونَ مِنْهَا الْبُطُونَ ﴿٦٦﴾ ثُمَّ إِنَّ لَهُمْ عَلَيْهَا لَشَوْبًا مِنْ حَمِيمٍ ﴿٦٧﴾ ثُمَّ إِنَّ مَرْجِعَهُمْ لَإِلَى الْجَحِيمِ ﴿٦٨﴾

66. İşte cehennemlikler bundan yerler, karınlarını onunla doldururlar. 67. Sonra bunun üzerine, kaynar su katılmış içkileri vardır. 68. Sonra dönecekleri yer yine cehennemdir.

وَالَّذِينَ يَسْعَوْنَ فِي آيَاتِنَا مُعَاجِزِينَ أُولَئِكَ فِي الْعَذَابِ مُحْضَرُونَ ﴿٣٨﴾

34 **Sebe'/38.** Ayetlerimizi boşa çıkarmaya çalışanlar ise, işte onlar, azap içinde bırakılırlar.

وَالَّذِينَ سَعَوْا فِي آيَاتِنَا مُعَاجِزِينَ أُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مِنْ رِجْزٍ أَلِيمٌ ﴿٥﴾

34 **Sebe'/5.** Ayetlerimiz konusunda Bizi âciz bırakmaya yeltenenlere de, iğrenç ve can yakıcı azap vardır.

لَهُمْ مِنْ فَوْقِهِمْ ظُلَلٌ مِنَ النَّارِ وَمِنْ تَحْتِهِمْ ظُلَلٌ ذَلِكَ يُخَوِّفُ اللَّهُ بِهِ عِبَادَهُ يَا عِبَادِ فَاتَّقُونِ ﴿١٦﴾

39 **Zümer/16.** Onlara üstlerinden de, altlarından da kat kat ateş vardır. Allah kullarını bununla korkutur. Ey Kullarım! Bana saygılı olun.

وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ تَرَى الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَى اللَّهِ وُجُوهُهُمْ مُسْوَدَّةٌ أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى لِلْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٦٠﴾

39 **Zümer/60.** Allah'a karşı yalan uyduranların, kıyamet günü yüzlerinin simsiyah olduğunu görürsün. Böbürlenenler için cehenmemde bir durak olmasın mı?

وَسِيقَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَى جَهَنَّمَ زُمَرًا حَتَّى إِذَا جَاءُوهَا فُتِحَتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِنْكُمْ يَتْلُونَ عَلَيْكُمْ آيَاتِ رَبِّكُمْ وَيُنْذِرُونَكُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَذَا قَالُوا بَلَى وَلَكِنْ حَقَّتْ كَلِمَةُ الْعَذَابِ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٧١﴾ قِيلَ ادْخُلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا فَبِئْسَ مَثْوَى الْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٧٢﴾

39 **Zümer/71.** İnkâr edenler, bölük bölük cehenneme sürülürler. Oraya vardıklarında cehennemin kapıları açılır; bekçileri onlara: "Size içinizden Rabbinizin ayetlerini okuyan ve bugüne kavuşacağınızı ihtar eden elçiler gelmemiş miydi?" derler. "Evet, gelmişti" derler. Lakin azap sözü inkârcıların aleyhine gerçekleşir. 72. Onlara: "Temelli kalacağınız cehennemin kapılarından girin; böbürlenenlerin durağı ne kötüdür" denir.

وَإِذْ يَتَحَاجُّونَ فِي النَّارِ فَيَقُولُ الضُّعَفَاءُ لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا فَهَلْ أَنْتُمْ مُغْنُونَ عَنَّا نَصِيبًا مِنَ النَّارِ ﴿٤٧﴾ قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا كُلٌّ فِيهَا إِنَّ اللَّهَ قَدْ حَكَمَ بَيْنَ الْعِبَادِ ﴿٤٨﴾ وَقَالَ الَّذِينَ فِي النَّارِ لِخَزَنَةِ جَهَنَّمَ ادْعُوا رَبَّكُمْ يُخَفِّفْ عَنَّا يَوْمًا مِنَ الْعَذَابِ ﴿٤٩﴾ قَالُوا أَوَلَمْ تَكُ تَأْتِيكُمْ رُسُلُكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا بَلَى قَالُوا فَادْعُوا وَمَا دُعَاءُ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ ﴿٥٠﴾

40 **Mu'min/47.** Ateşin içinde birbirleriyle tartışırlarken, güçsüz görülenler, büyüklük taslayanlara: "Biz size uymuştuk; şimdi ateşin bir parçasını olsun bizden savabilir misiniz?" derler. 48. Büyüklük taslayanlar: "Doğrusu, hepimiz onun içindeyiz. Allah, kullar arasında hüküm vermiştir" derler. 49. Ateşte olanlar, cehennemin bekçilerine: "Rabbinize yalvarın da, hiç değilse bir gün azabımızı hafifletsin" derler. 50. Bekçiler: "Size belgelerle elçileriniz gelmemiş miydi?" derler. Onlar da: "Evet gelmişti" derler. Bekçiler: "O hâlde kendiniz yalvarın" derler. İnkârcıların yalvarışı şüphesiz boşunadır.

إِذِ ٱلْأَغْلَٰلُ فِيٓ أَعْنَاقِهِمْ وَٱلسَّلَٰسِلُ يُسْحَبُونَ ﴿٧١﴾ فِي ٱلْحَمِيمِ ثُمَّ فِي ٱلنَّارِ يُسْجَرُونَ ﴿٧٢﴾ ثُمَّ قِيلَ لَهُمْ أَيْنَ مَا كُنتُمْ تُشْرِكُونَ ﴿٧٣﴾ مِن دُونِ ٱللَّهِ قَالُوا۟ ضَلُّوا۟ عَنَّا بَل لَّمْ نَكُن نَّدْعُوا۟ مِن قَبْلُ شَيْـًٔا كَذَٰلِكَ يُضِلُّ ٱللَّهُ ٱلْكَٰفِرِينَ ﴿٧٤﴾ ذَٰلِكُم بِمَا كُنتُمْ تَفْرَحُونَ فِي ٱلْأَرْضِ بِغَيْرِ ٱلْحَقِّ وَبِمَا كُنتُمْ تَمْرَحُونَ ﴿٧٥﴾ ٱدْخُلُوٓا۟ أَبْوَٰبَ جَهَنَّمَ خَٰلِدِينَ فِيهَا فَبِئْسَ مَثْوَى ٱلْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٧٦﴾

40 **Mu'min**/71-72. Boyunlarında demir halkalar ve zincirler olarak kaynar suya sürüklenirler, sonra ateşte yakılırlar. 73-74. Sonra onlara: "Allah'ı bırakıp da koştuğunuz ortaklar nerededir?" denir. "Bizden uzaklaştılar; hayır, biz zâten önceleri hiçbir şeye kulluk etmiyorduk" derler. İşte Allah inkarcıları böyle şaşkına çevirir. 75-76. Onlara: "İşte bu, yeryüzünde haksız yere şımarmanız ve böbürlenmenizden ötürüdür. Temelli kalacağınız cehennemin kapılarından girin" denir. Büyüklenenlerin durağı ne kötüdür!

وَيَوْمَ يُحْشَرُ أَعْدَآءُ ٱللَّهِ إِلَى ٱلنَّارِ فَهُمْ يُوزَعُونَ ﴿١٩﴾

41 **Fussilet**/19. Allah'ın düşmanları o gün cehenneme sürülürler. Hepsi bir araya toplanır.

وَقَالَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ رَبَّنَآ أَرِنَا ٱلَّذَيْنِ أَضَلَّانَا مِنَ ٱلْجِنِّ وَٱلْإِنسِ نَجْعَلْهُمَا تَحْتَ أَقْدَامِنَا لِيَكُونَا مِنَ ٱلْأَسْفَلِينَ ﴿٢٩﴾

41 **Fussilet**/29. İnkâr edenler: "Rabbimiz! Cinlerden ve insanlardan, bizi saptıranları göster; onları ayaklarımızın altına alalım da altta kalanlardan olsunlar" derler.

وَمَنْ يُضْلِلِ ٱللَّهُ فَمَا لَهُۥ مِن وَلِىٍّ مِّنۢ بَعْدِهِۦ وَتَرَى ٱلظَّٰلِمِينَ لَمَّا رَأَوُا۟ ٱلْعَذَابَ يَقُولُونَ هَلْ إِلَىٰ مَرَدٍّ مِّن سَبِيلٍ ﴿٤٤﴾ وَتَرَىٰهُمْ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا خَٰشِعِينَ مِنَ ٱلذُّلِّ يَنظُرُونَ مِن طَرْفٍ خَفِىٍّ وَقَالَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ إِنَّ ٱلْخَٰسِرِينَ ٱلَّذِينَ خَسِرُوٓا۟ أَنفُسَهُمْ وَأَهْلِيهِمْ يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ أَلَآ إِنَّ ٱلظَّٰلِمِينَ فِى عَذَابٍ مُّقِيمٍ ﴿٤٥﴾ وَمَا كَانَ لَهُم مِّنْ أَوْلِيَآءَ يَنصُرُونَهُم مِّن دُونِ ٱللَّهِ وَمَن يُضْلِلِ ٱللَّهُ فَمَا لَهُۥ مِن سَبِيلٍ ﴿٤٦﴾

42 **Şura**/44. Allah kimi saptırırsa, artık onun bundan sonra bir sahip çıkanı olmaz. Azabı gördüklerinde, zalimlerin: "Dönecek bir yol yok mudur?" dediklerini görürsün. 45. Aşağılıktan başları öne eğilmiş olarak, ateşe sunulurlarken, göz ucuyla gizli gizli baktıklarını görürsün. İnananlar: "Ziyanda olanlar, kıyamet günü kendilerini de, ailelerini de zararda bırakanlardır" derler. İyi bilin ki, zalimler sürekli bir azap içindedirler. 46. Onların, Allah'tan başka kendilerine yardım edecek himayecileri de yoktur. Allah'ın saptırdığı kimsenin çıkar yolu olmaz.

إِنَّ ٱلْمُجْرِمِينَ فِى عَذَابِ جَهَنَّمَ خَٰلِدُونَ ﴿٧٤﴾ لَا يُفَتَّرُ عَنْهُمْ وَهُمْ فِيهِ مُبْلِسُونَ ﴿٧٥﴾ وَمَا ظَلَمْنَٰهُمْ وَلَٰكِن كَانُوا۟ هُمُ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿٧٦﴾ وَنَادَوْا۟ يَٰمَٰلِكُ لِيَقْضِ عَلَيْنَا رَبُّكَ قَالَ إِنَّكُم مَّٰكِثُونَ ﴿٧٧﴾ لَقَدْ جِئْنَٰكُم بِٱلْحَقِّ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَكُمْ لِلْحَقِّ كَٰرِهُونَ ﴿٧٨﴾

43 **Zuhruf**/74. Suçlular, temelli kalacakları cehennemin azabı içindedirler. 75. Azaba hiç ara verilmez, onlar orada tamamen umutsuzdurlar. 76. Biz onlara zulmetmedik, ama onlar kendileri zalim kimselerdi. 77. Cehennemde şöyle seslenirler: "Ey Nöbetçi! Rabbin hiç değilse canımızı alsın". Nöbetçi: "Siz böyle kalacaksınız" der. 78. Andolsun ki, size gerçeği getirdik; fakat gerçek çoğunuzun hoşuna gitmiyor.

إِنَّ شَجَرَةَ الزَّقُّومِ ﴿٤٣﴾ طَعَامُ الْأَثِيمِ ﴿٤٤﴾ كَالْمُهْلِ يَغْلِي فِي الْبُطُونِ ﴿٤٥﴾ كَغَلْيِ الْحَمِيمِ ﴿٤٦﴾ خُذُوهُ فَاعْتِلُوهُ إِلَى سَوَاءِ الْجَحِيمِ ﴿٤٧﴾ ثُمَّ صُبُّوا فَوْقَ رَأْسِهِ مِنْ عَذَابِ الْحَمِيمِ ﴿٤٨﴾ ذُقْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْكَرِيمُ ﴿٤٩﴾ إِنَّ هَذَا مَا كُنْتُمْ بِهِ تَمْتَرُونَ ﴿٥٠﴾

44 **Duhan**/43-46. Doğrusu, günahkârların yiyeceği Zakkum ağacıdır; karınlarında suyun kaynaması gibi kaynayan, erimiş mâden gibidir. 47-50. "Suçluyu yakalayın, cehennemin ortasına sürükleyin, sonra başına, –azap olarak– kaynar su dökün" denir. Sonra ona: "Tat bakalım; hani şerefli olan, değerli olan yalnız sendin. İşte bu, şüphelenip durduğunuz şeydir" denir.

وَيَوْمَ يُعْرَضُ الَّذِينَ كَفَرُوا عَلَى النَّارِ أَذْهَبْتُمْ طَيِّبَاتِكُمْ فِي حَيَاتِكُمُ الدُّنْيَا وَاسْتَمْتَعْتُمْ بِهَا فَالْيَوْمَ تُجْزَوْنَ عَذَابَ الْهُونِ بِمَا كُنْتُمْ تَسْتَكْبِرُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَبِمَا كُنْتُمْ تَفْسُقُونَ ﴿٢٠﴾

46 **Ahkaf**/20. İnkar edenler, ateşe sunuldukları gün onlara: "Dünyadaki hayatınızda sizin için güzel olan her şeyi harcadınız, onların zevkini sürdünüz; ama bu gün, yeryüzünde haksız yere büyüklük taslamanızın ve yoldan çıkmanızın karşılığında alçaltıcı bir azap göreceksiniz" denir.

يَسْأَلُونَ أَيَّانَ يَوْمُ الدِّينِ ﴿١٢﴾ يَوْمَ هُمْ عَلَى النَّارِ يُفْتَنُونَ ﴿١٣﴾ ذُوقُوا فِتْنَتَكُمْ هَذَا الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تَسْتَعْجِلُونَ ﴿١٤﴾

51 **Zariyat**/12. İşlerin karşılık göreceği günün zamanını sorarlar. 13. O, ateşte azap görecekleri gündür. 14. Onlara: "Azabınızı tadın; işte acele beklediğiniz bu idi" denir.

هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْغَاشِيَةِ ﴿١﴾ وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ خَاشِعَةٌ ﴿٢﴾ عَامِلَةٌ نَاصِبَةٌ ﴿٣﴾ تَصْلَى نَارًا حَامِيَةً ﴿٤﴾ تُسْقَى مِنْ عَيْنٍ آنِيَةٍ ﴿٥﴾ لَيْسَ لَهُمْ طَعَامٌ إِلَّا مِنْ ضَرِيعٍ ﴿٦﴾ لَا يُسْمِنُ وَلَا يُغْنِي مِنْ جُوعٍ ﴿٧﴾

88 **Gaşiye**/1. Her şeyi kaplayacak olayın haberi sana gelmedi mi? 2. O gün suçluların yüzleri zillete bürünmüştür. 3. Zor işler altında bitkin düşmüşlerdir. 4. Yakıcı ateşe yaslanırlar. 5. Kızgın bir kaynaktan içirilirler. 6-7. Semirtmeyen, açlığı gidermeyen, kötü kokulu bir dikenden başka yiyecekleri yoktur.

وَعَرَضْنَا جَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ لِلْكَافِرِينَ عَرْضًا ﴿١٠٠﴾ الَّذِينَ كَانَتْ أَعْيُنُهُمْ فِي غِطَاءٍ عَنْ ذِكْرِي وَكَانُوا لَا يَسْتَطِيعُونَ سَمْعًا ﴿١٠١﴾

18 **Kehf**/100-101. Gözleri Benim öğüdüme karşı kapalı olan ve öfkelerinden onu dinlemeye tahammül edemeyen kafirlere o gün cehennemi öyle bir gösteririz ki!

وَقُلِ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ شَاءَ فَلْيُؤْمِنْ وَمَنْ شَاءَ فَلْيَكْفُرْ إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ نَارًا أَحَاطَ بِهِمْ سُرَادِقُهَا وَإِنْ يَسْتَغِيثُوا يُغَاثُوا بِمَاءٍ كَالْمُهْلِ يَشْوِي الْوُجُوهَ بِئْسَ الشَّرَابُ وَسَاءَتْ مُرْتَفَقًا ﴿٢٩﴾

18 **Kehf**/29. De ki: "Gerçek Rabbinizdendir. Dileyen inansın, dileyen inkar etsin. Haksızlık yapanlara, duvarları çepeçevre, onları içine alacak bir ateş hazırlamışızdır. Onlar yardım isterlerse, kendilerine yüzlerini kavuran erimiş maden gibi bir su verilir. Bu ne kötü bir içecek ve ne kötü bir yardımdır!

وَرَأَى الْمُجْرِمُونَ النَّارَ فَظَنُّوا أَنَّهُمْ مُوَاقِعُوهَا وَلَمْ يَجِدُوا عَنْهَا مَصْرِفًا ﴿٥٣﴾

18 **Kehf**/53. Suçlular ateşi görürler ve oraya düşeceklerini anlarlar. Ancak, ondan kaçacak yer bulamazlar.

الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ زِدْنَاهُمْ عَذَابًا فَوْقَ الْعَذَابِ بِمَا كَانُوا يُفْسِدُونَ ﴿٨٨﴾

16 **Nahl**/88. İnkâr edenler ve Allah yolundan alıkoyanlara, yaptıkları bozgunculuğa karşılık azap üstüne azap veririz.

مِنْ وَرَائِهِ جَهَنَّمُ وَيُسْقَى مِنْ مَاءٍ صَدِيدٍ ﴿١٦﴾ يَتَجَرَّعُهُ وَلَا يَكَادُ يُسِيغُهُ وَيَأْتِيهِ الْمَوْتُ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ وَمَا هُوَ بِمَيِّتٍ وَمِنْ وَرَائِهِ عَذَابٌ غَلِيظٌ ﴿١٧﴾

14 **İbrahim**/16. Onun (dünyadaki perişanlık) ardında da cehennem vardır. Orada kendisine irinli sudan içirilir. 17. Onu yudumlamaya uğraşır, ama boğazından geçiremez. Her taraftan ölüm ona gelecek, fakat ölemeyecektir. Arkasından, çetin bir azap vardır.

لَهُمْ فِيهَا زَفِيرٌ وَهُمْ فِيهَا لَا يَسْمَعُونَ ﴿١٠٠﴾

21 **Enbiya**/100. Orada onlara inleme vardır; orada bir şey de işitemezler.

لَوْ يَعْلَمُ الَّذِينَ كَفَرُوا حِينَ لَا يَكُفُّونَ عَنْ وُجُوهِهِمُ النَّارَ وَلَا عَنْ ظُهُورِهِمْ وَلَا هُمْ يُنْصَرُونَ ﴿٣٩﴾ بَلْ تَأْتِيهِمْ بَغْتَةً فَتَبْهَتُهُمْ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ رَدَّهَا وَلَا هُمْ يُنْظَرُونَ ﴿٤٠﴾

21 **Enbiya**/39. İnkâr edenler, ateşi yüzlerinden ve sırtlarından savamayacakları ve yardım da göremeyecekleri zamanı keşke bilseler. 40. Ama o ansızın gelecek ve onları şaşırtacaktır. Artık ne onu geri çevirebilecekler, ne de kendilerine süre verilecektir.

وَأَمَّا الَّذِينَ فَسَقُوا فَمَأْوَاهُمُ النَّارُ كُلَّمَا أَرَادُوا أَنْ يَخْرُجُوا مِنْهَا أُعِيدُوا فِيهَا وَقِيلَ لَهُمْ ذُوقُوا عَذَابَ النَّارِ الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ ﴿٢٠﴾

32 **Secde**/20. Yoldan çıkanlar var ya, işte onların varacağı yer ateştir. Oradan her çıkmak istediklerinde oraya geri çevrilirler. Onlara: "Yalanlayıp durduğunuz ateşin azabını tadın" denir.

يَوْمَ يُدَعُّونَ إِلَى نَارِ جَهَنَّمَ دَعًّا ﴿١٣﴾ هَذِهِ النَّارُ الَّتِي كُنْتُمْ بِهَا تُكَذِّبُونَ ﴿١٤﴾ أَفَسِحْرٌ هَذَا أَمْ أَنْتُمْ لَا تُبْصِرُونَ ﴿١٥﴾ اصْلَوْهَا فَاصْبِرُوا أَوْ لَا تَصْبِرُوا سَوَاءٌ عَلَيْكُمْ إِنَّمَا تُجْزَوْنَ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٦﴾

52 **Tur**/13-16. Cehennem ateşine itilip kakıldıkları gün onlara: "İşte yalanlayıp durduğunuz ateş budur. Bu bir büyü müdür, yoksa hâlâ görmüyor musunuz? Yaslanın ateşe, dayansanız da dayanmasanız da artık birdir; ancak işlediklerinizin karşılığıyla cezalanıyorsunuz" denir.

وَلِلَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿٦﴾ إِذَا أُلْقُوا فِيهَا سَمِعُوا لَهَا شَهِيقًا وَهِيَ تَفُورُ ﴿٧﴾ تَكَادُ تَمَيَّزُ مِنَ الْغَيْظِ كُلَّمَا أُلْقِيَ فِيهَا فَوْجٌ سَأَلَهُمْ خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَذِيرٌ ﴿٨﴾ قَالُوا بَلَى قَدْ

67 **Mülk**/6. Rablerini inkâr edenler için cehennem azabı vardır. Ne kötü bir gidiş yeridir! 7. Oraya atıldıkları zaman, onun kaynarken çıkardığı uğultuyu işitirler. 8. Neredeyse, cehennem öfkesinden paralanacak! Her bir topluluğun ona atılmasında, bekçileri onlara: "Size bir uyarıcı gelmemiş

KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ

جَآءَنَا نَذِيرٌ فَكَذَّبْنَا وَقُلْنَا مَا نَزَّلَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ إِنْ أَنْتُمْ إِلاَّ فِي ضَلاَلٍ كَبِيرٍ ﴿٩﴾ وَقَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ مَا كُنَّا فِي أَصْحَابِ السَّعِيرِ ﴿١٠﴾ فَاعْتَرَفُوا بِذَنْبِهِمْ فَسُحْقًا لِأَصْحَابِ السَّعِيرِ ﴿١١﴾

miydi?" diye sorarlar. 9. Onlar: "Evet; bize bir uyarıcı gelmişti, fakat biz yalanlamış ve: 'Allah hiçbir şey indirmemiştir, siz büyük bir sapıklık içindesiniz' demiştik" derler. 10. "Eğer kulak vermiş veya aklımızı kullanmış olsaydık, çılgın alevli cehennemin halkı içinde olmazdık" derler. 11. Böylece, günahlarını itiraf ederler. Çılgın alevli cehennemdekiler yok olsunlar!

خُذُوهُ فَغُلُّوهُ ﴿٣٠﴾ ثُمَّ الْجَحِيمَ صَلُّوهُ ﴿٣١﴾ ثُمَّ فِي سِلْسِلَةٍ ذَرْعُهَا سَبْعُونَ ذِرَاعًا فَاسْلُكُوهُ ﴿٣٢﴾ إِنَّهُ كَانَ لاَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ ﴿٣٣﴾ وَلاَ يَحُضُّ عَلَى طَعَامِ الْمِسْكِينِ ﴿٣٤﴾ فَلَيْسَ لَهُ الْيَوْمَ هَاهُنَا حَمِيمٌ ﴿٣٥﴾ وَلاَ طَعَامٌ إِلاَّ مِنْ غِسْلِينٍ ﴿٣٦﴾ لاَ يَأْكُلُهُ إِلاَّ الْخَاطِئُونَ ﴿٣٧﴾

69 **Hakka**/30-37. (Şöyle buyurulur:) "Onu alın, bağlayın; sonra cehenneme yaslayın; sonra onu, boyu yetmiş arşın olan zincire vurun; çünkü o, yüce Allah'a inanmazdı, yoksulun yiyeceği ile ilgilenmezdi. Bu sebeple burada bugün onun bir acıyanı yoktur; günahkarların yiyeceği olan kanlı irinden başka bir yiyeceği de yoktur".

كَلاَّ إِنَّهَا لَظَى ﴿١٥﴾ نَزَّاعَةً لِلشَّوَى ﴿١٦﴾ تَدْعُوا مَنْ أَدْبَرَ وَتَوَلَّى ﴿١٧﴾ وَجَمَعَ فَأَوْعَى ﴿١٨﴾

70 **Mearic**/15-18. Hayır, orada yüz çevirip geri döneni, malını toplayıp kimseye hakkını vermeden saklayanı çağıran, deriyi soyup kavuran alevli ateş vardır.

إِنَّ جَهَنَّمَ كَانَتْ مِرْصَادًا ﴿٢١﴾ لِلطَّاغِينَ مَآبًا ﴿٢٢﴾ لاَبِثِينَ فِيهَآ أَحْقَابًا ﴿٢٣﴾ لاَ يَذُوقُونَ فِيهَا بَرْدًا وَلاَ شَرَابًا ﴿٢٤﴾ إِلاَّ حَمِيمًا وَغَسَّاقًا ﴿٢٥﴾ جَزَآءً وِفَاقًا ﴿٢٦﴾ إِنَّهُمْ كَانُوا لاَ يَرْجُونَ حِسَابًا ﴿٢٧﴾ وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا كِذَّابًا ﴿٢٨﴾ وَكُلَّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ كِتَابًا ﴿٢٩﴾ فَذُوقُوا فَلَنْ نَزِيدَكُمْ إِلاَّ عَذَابًا ﴿٣٠﴾

78 **Nebe'**/21-22. Cehennem, yalnız azgınları bekleyen yerdir. Dönecekleri yer orasıdır. 23. Orada çağlarboyu kalacaklardır. 24-26. Orada serinlik ortamı bulamayacaklar, işlediklerine uygun olarak, ya kaynar veya pek soğuk içecek dışında bir içecek tadamayacaklardır. 27. Çünkü onlar hesaba çekileceklerini ummazlardı. 28. Ayetlerimizi yalanladıkça yalanlarlardı. 29. Biz de her şeyi yazıp saymışızdır. 30. Şöyle deriz: "Artık tadınız, bundan böyle size azaptan başka bir şey artırmayız".

يَوْمَ يَتَذَكَّرُ الْإِنسَانُ مَا سَعَى ﴿٣٥﴾ وَبُرِّزَتِ الْجَحِيمُ لِمَنْ يَرَى ﴿٣٦﴾ فَأَمَّا مَنْ طَغَى ﴿٣٧﴾ وَآثَرَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ﴿٣٨﴾ فَإِنَّ الْجَحِيمَ هِيَ الْمَأْوَى ﴿٣٩﴾

79 **Naziat**/35-36. Cehennem her bakanın göreceği şekilde gösterilir. 37-39. İşte, azıp da dünya hayatını tercih edenin varacağı yer şüphesiz cehennemdir.

وَإِنَّ الْفُجَّارَ لَفِي جَحِيمٍ ﴿١٤﴾ يَصْلَوْنَهَا يَوْمَ الدِّينِ ﴿١٥﴾ وَمَا هُمْ عَنْهَا بِغَآئِبِينَ ﴿١٦﴾

82 **İnfitar**/14. Allah'ın buyruğundan çıkanlar cehennemdedirler. 15. Hesaplaşma günü oraya girerler. 16. Oradan bir daha ayrılmazlar.

وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَلِقَاءِ الْآخِرَةِ فَأُولَئِكَ فِي الْعَذَابِ مُحْضَرُونَ ﴿١٦﴾

30 **Rum**/16. İnkâr eden ve âyetlerimizi ve âhiret buluşmasını yalanlayanlara gelince, işte onlar azap içinde bırakılırlar.

كَلَّا إِنَّهُمْ عَنْ رَبِّهِمْ يَوْمَئِذٍ لَمَحْجُوبُونَ ﴿١٥﴾ ثُمَّ إِنَّهُمْ لَصَالُوا الْجَحِيمِ ﴿١٦﴾ ثُمَّ يُقَالُ هَذَا الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ ﴿١٧﴾

83 **Mutaffifin**/15. Hayır; onlar o gün Rablerinden perdelenmiş olacaklardır. 16. Sonra onlar, şüphesiz cehenneme gireceklerdir. 17. Sonra da: "Yalanlayıp durduğunuz işte budur" denecektir.

وَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ ﴿١٣١﴾

3 **Al-i İmran**/131. İnkâr edenlere hazırlanmış ateşten korunun.

إِنَّ اللَّهَ لَعَنَ الْكَافِرِينَ وَأَعَدَّ لَهُمْ سَعِيرًا ﴿٦٤﴾ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا لَا يَجِدُونَ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿٦٥﴾ يَوْمَ تُقَلَّبُ وُجُوهُهُمْ فِي النَّارِ يَقُولُونَ يَا لَيْتَنَا أَطَعْنَا اللَّهَ وَأَطَعْنَا الرَّسُولَا ﴿٦٦﴾ وَقَالُوا رَبَّنَا إِنَّا أَطَعْنَا سَادَتَنَا وَكُبَرَاءَنَا فَأَضَلُّونَا السَّبِيلَا ﴿٦٧﴾ رَبَّنَا آتِهِمْ ضِعْفَيْنِ مِنَ الْعَذَابِ وَالْعَنْهُمْ لَعْنًا كَبِيرًا ﴿٦٨﴾

33 **Ahzap**/64-66. Allah inkarcılara lânet etmiş ve onlar için, sonsuz olarak temelli kalacakları, çılgın alevli cehennemi hazırlamıştır. Onlar bir dost ve yardımcı bulamazlar. Yüzleri ateşte çevrildiği gün: "Keşke Allah'a itaat etseydik, keşke Elçi'ye itaat etseydik" derler. 67-68. "Rabbimiz! Biz yöneticilerimize ve büyüklerimize itaat etmiştik, fakat onlar bizi yoldan saptırmışlar. Rabbimiz! Onlara iki kat azap ver, onları büyük bir lanete uğrat" derler.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا سَوْفَ نُصْلِيهِمْ نَارًا كُلَّمَا نَضِجَتْ جُلُودُهُمْ بَدَّلْنَاهُمْ جُلُودًا غَيْرَهَا لِيَذُوقُوا الْعَذَابَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿٥٦﴾

4 **Nisa**/56. Doğrusu, âyetlerimizi inkâr edenleri bir ateşe yaslayacağız. Derileri piştikçe, azabı tatmaları için onları başka derilerle değiştireceğiz. Doğrusu Allah yücedir, bilgedir.

يَوْمَ تَرَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ يَسْعَى نُورُهُمْ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَانِهِمْ بُشْرَاكُمُ الْيَوْمَ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١٢﴾ يَوْمَ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالْمُنَافِقَاتُ لِلَّذِينَ آمَنُوا انْظُرُونَا نَقْتَبِسْ مِنْ نُورِكُمْ قِيلَ ارْجِعُوا وَرَاءَكُمْ فَالْتَمِسُوا نُورًا فَضُرِبَ بَيْنَهُمْ بِسُورٍ لَهُ بَابٌ بَاطِنُهُ فِيهِ الرَّحْمَةُ وَظَاهِرُهُ مِنْ قِبَلِهِ الْعَذَابُ ﴿١٣﴾ يُنَادُونَهُمْ أَلَمْ نَكُنْ مَعَكُمْ قَالُوا بَلَى وَلَكِنَّكُمْ فَتَنْتُمْ أَنْفُسَكُمْ وَتَرَبَّصْتُمْ وَارْتَبْتُمْ وَغَرَّتْكُمُ الْأَمَانِيُّ حَتَّى جَاءَ أَمْرُ اللَّهِ

57 **Hadid**/12. O gün mü'min erkek ve mü'min kadınlar görürsün; ışıkları önlerinde ve sağlarında gider; (onlara:) "Müjde; bugün altlarından ırmaklar akan, içinde temelli kalacağınız cennetler sizindir!" (denir). İşte bu büyük kurtuluştur. 13. İkiyüzlü erkekler ve ikiyüzlü kadınlar, inananlara: "Bizi de gözetin, ışığınızdan faydalanalım" dedikleri gün, onlara: "Ardınıza dönün de ışık arayın" denir. İnananlarla ikiyüzlüler arasına, kapısı olan bir sûr çekilir; iç tarafında rahmet, dışında azap vardır. 14. İki yüzlüler, inananlara: "Biz sizinle beraber değil miydik?" diye seslenirler. Onlar da: "Evet öyle, fakat sizler Allah'ın buyruğu gelinceye kadar kendinizi aldatıyor, bize pusu kuruyordunuz. (Dinde) şüpheye düşmüştünüz, ku-

حَآءَنَا نَذِيرٌ فَكَذَّبْنَا وَقُلْنَا مَا نَزَّلَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ إِنْ أَنتُمْ إِلاَّ فِي ضَلَالٍ كَبِيرٍ ﴿٩﴾ وَقَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ مَا كُنَّا فِي أَصْحَابِ السَّعِيرِ ﴿١٠﴾ فَاعْتَرَفُوا بِذَنبِهِمْ فَسُحْقًا لِأَصْحَابِ السَّعِيرِ ﴿١١﴾

miydi?" diye sorarlar. 9. Onlar: "Evet; bize bir uyarıcı gelmişti, fakat biz yalanlamış ve 'Allah hiçbir şey indirmemiştir, siz büyük bir sapıklık içindesiniz' demiştik" derler 10. "Eğer kulak vermiş veya aklımızı kullanmış olsaydık, çılgın alevli cehennemin halkı içinde olmazdık" derler. 11. Böylece günahlarını itiraf ederler. Çılgın alevli cehennemdekiler yok olsunlar!

خُذُوهُ فَغُلُّوهُ ﴿٣٠﴾ ثُمَّ الْجَحِيمَ صَلُّوهُ ﴿٣١﴾ ثُمَّ فِي سِلْسِلَةٍ ذَرْعُهَا سَبْعُونَ ذِرَاعًا فَاسْلُكُوهُ ﴿٣٢﴾ إِنَّهُ كَانَ لاَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ ﴿٣٣﴾ وَلاَ يَحُضُّ عَلَى طَعَامِ الْمِسْكِينِ ﴿٣٤﴾ فَلَيْسَ لَهُ الْيَوْمَ هَاهُنَا حَمِيمٌ ﴿٣٥﴾ وَلاَ طَعَامٌ إِلاَّ مِنْ غِسْلِينٍ ﴿٣٦﴾ لاَ يَأْكُلُهُ إِلاَّ الْخَاطِئُونَ ﴿٣٧﴾

69 **Hakka**/30-37. (Şöyle buyurulur:) "Onu alın, bağlayın; sonra cehenneme yaslayın, sonra onu, boyu yetmiş arşın olan zincire vurun; çünkü o, yüce Allah'a inanmazdı, yoksulun yiyeceği ile ilgilenmezdi. Bu sebeple burada bugün onun bir acıyanı yoktur; günahkarların yiyeceği olan kanlı irinden başka bir yiyeceği de yoktur".

كَلاَّ إِنَّهَا لَظَى ﴿١٥﴾ نَزَّاعَةً لِلشَّوَى ﴿١٦﴾ تَدْعُوا مَنْ أَدْبَرَ وَتَوَلَّى ﴿١٧﴾ وَجَمَعَ فَأَوْعَى ﴿١٨﴾

70 **Mearic**/15-18. Hayır, orada yüz çevirip geri döneni, malını toplayıp kimseye hakkını vermeden saklayanı çağıran, deriyi soyup kavuran alevli ateş vardır.

إِنَّ جَهَنَّمَ كَانَتْ مِرْصَادًا ﴿٢١﴾ لِلْطَّاغِينَ مَآبًا ﴿٢٢﴾ لاَبِثِينَ فِيهَآ أَحْقَابًا ﴿٢٣﴾ لاَ يَذُوقُونَ فِيهَا بَرْدًا وَلاَ شَرَابًا ﴿٢٤﴾ إِلاَّ حَمِيمًا وَغَسَّاقًا ﴿٢٥﴾ جَزَآءً وِفَاقًا ﴿٢٦﴾ إِنَّهُمْ كَانُوا لاَ يَرْجُونَ حِسَابًا ﴿٢٧﴾ وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا كِذَّابًا ﴿٢٨﴾ وَكُلَّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ كِتَابًا ﴿٢٩﴾ فَذُوقُوا فَلَنْ نَّزِيدَكُمْ إِلاَّ عَذَابًا ﴿٣٠﴾

78 **Nebe'**/21-22. Cehennem, yalnız azgınları bekleyen yerdir. Dönecekleri yer orasıdır. 23. Orada çağlarboyu kalacaklardır 24-26. Orada serinlik ortamı bulamayacaklar, işlediklerine uygun olarak, ya kaynar veya pek soğuk içecek dışında bir içecek tadamayacaklardır. 27. Çünkü onlar hesaba çekileceklerini ummazlardı. 28. Ayetlerimizi yalanladıkça yalanlarlardı. 29. Biz de her şeyi yazıp saymışızdır. 30. Şöyle deriz: "Artık tadınız, bundan böyle size azaptan başka bir şey artırmayız".

يَوْمَ يَتَذَكَّرُ الإِنسَانُ مَا سَعَى ﴿٣٥﴾ وَبُرِّزَتِ الْجَحِيمُ لِمَن يَرَى ﴿٣٦﴾ فَأَمَّا مَن طَغَى ﴿٣٧﴾ وَآثَرَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ﴿٣٨﴾ فَإِنَّ الْجَحِيمَ هِيَ الْمَأْوَى ﴿٣٩﴾

79 **Naziat**/35-36. Cehennem her bakanın göreceği şekilde gösterilir. 37-39. İşte, azıp da dünya hayatını tercih edenin varacağı yer şüphesiz cehennemdir.

وَإِنَّ الْفُجَّارَ لَفِي جَحِيمٍ ﴿١٤﴾ يَصْلَوْنَهَا يَوْمَ الدِّينِ ﴿١٥﴾ وَمَا هُمْ عَنْهَا بِغَآئِبِينَ ﴿١٦﴾

82 **İnfitar**/14. Allah'ın buyruğundan çıkanlar cehennemdedirler. 15. Hesaplaşma günü oraya girerler. 16. Oradan bir daha ayrılmazlar.

وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَلِقَاءِ الْآخِرَةِ فَأُولَئِكَ فِي الْعَذَابِ مُحْضَرُونَ ﴿١٦﴾

30 **Rum**/16. İnkâr eden ve âyetlerimizi ve âhiret buluşmasını yalanlayanlara gelince, işte onlar azap içinde bırakılırlar.

كَلَّا إِنَّهُمْ عَنْ رَبِّهِمْ يَوْمَئِذٍ لَمَحْجُوبُونَ ﴿١٥﴾ ثُمَّ إِنَّهُمْ لَصَالُوا الْجَحِيمِ ﴿١٦﴾ ثُمَّ يُقَالُ هَذَا الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ ﴿١٧﴾

83 **Mutaffifin**/15. Hayır; onlar o gün Rablerinden perdelenmiş olacaklardır. 16. Sonra onlar, şüphesiz cehenneme gireceklerdir. 17. Sonra da: "Yalanlayıp durduğunuz işte budur" denecektir.

وَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ ﴿١٣١﴾

3 **Al-i İmran**/131. İnkâr edenlere hazırlanmış ateşten korunun.

إِنَّ اللَّهَ لَعَنَ الْكَافِرِينَ وَأَعَدَّ لَهُمْ سَعِيرًا ﴿٦٤﴾ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا لَا يَجِدُونَ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿٦٥﴾ يَوْمَ تُقَلَّبُ وُجُوهُهُمْ فِي النَّارِ يَقُولُونَ يَا لَيْتَنَا أَطَعْنَا اللَّهَ وَأَطَعْنَا الرَّسُولَا ﴿٦٦﴾ وَقَالُوا رَبَّنَا إِنَّا أَطَعْنَا سَادَتَنَا وَكُبَرَاءَنَا فَأَضَلُّونَا السَّبِيلَا ﴿٦٧﴾ رَبَّنَا آتِهِمْ ضِعْفَيْنِ مِنَ الْعَذَابِ وَالْعَنْهُمْ لَعْنًا كَبِيرًا ﴿٦٨﴾

33 **Ahzap**/64-66. Allah inkarcılara lânet etmiş ve onlar için, sonsuz olarak temelli kalacakları, çılgın alevli cehennemi hazırlamıştır. Onlar bir dost ve yardımcı bulamazlar. Yüzleri ateşte çevrildiği gün: "Keşke Allah'a itaat etseydik, keşke Elçi'ye itaat etseydik" derler. 67-68. "Rabbimiz! Biz yöneticilerimize ve büyüklerimize itaat etmiştik, fakat onlar bizi yoldan saptırmışlar. Rabbimiz! Onlara iki kat azap ver, onları büyük bir lanete uğrat" derler.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا سَوْفَ نُصْلِيهِمْ نَارًا كُلَّمَا نَضِجَتْ جُلُودُهُمْ بَدَّلْنَاهُمْ جُلُودًا غَيْرَهَا لِيَذُوقُوا الْعَذَابَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿٥٦﴾

4 **Nisa**/56. Doğrusu, âyetlerimizi inkâr edenleri bir ateşe yaslayacağız. Derileri piştikçe, azabı tatmaları için onları başka derilerle değiştireceğiz. Doğrusu Allah yücedir, bilgedir.

يَوْمَ تَرَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ يَسْعَى نُورُهُمْ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَانِهِمْ بُشْرَاكُمُ الْيَوْمَ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١٢﴾ يَوْمَ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالْمُنَافِقَاتُ لِلَّذِينَ آمَنُوا انْظُرُونَا نَقْتَبِسْ مِنْ نُورِكُمْ قِيلَ ارْجِعُوا وَرَاءَكُمْ فَالْتَمِسُوا نُورًا فَضُرِبَ بَيْنَهُمْ بِسُورٍ لَهُ بَابٌ بَاطِنُهُ فِيهِ الرَّحْمَةُ وَظَاهِرُهُ مِنْ قِبَلِهِ الْعَذَابُ ﴿١٣﴾ يُنَادُونَهُمْ أَلَمْ نَكُنْ مَعَكُمْ قَالُوا بَلَى وَلَكِنَّكُمْ فَتَنْتُمْ أَنْفُسَكُمْ وَتَرَبَّصْتُمْ وَارْتَبْتُمْ وَغَرَّتْكُمُ الْأَمَانِيُّ حَتَّى جَاءَ أَمْرُ اللَّهِ

57 **Hadid**/12. O gün mü'min erkek ve mü'min kadınlar görürsün; ışıkları önlerinde ve sağlarında gider; (onlara:) "Müjde; bugün altlarından ırmaklar akan, içinde temelli kalacağınız cennetler sizindir!" (denir). İşte bu büyük kurtuluştur. 13. İkiyüzlü erkekler ve ikiyüzlü kadınlar, inananlara: "Bizi de gözetin, ışığınızdan faydalanalım" dedikleri gün, onlara: "Ardınıza dönün de ışık arayın" denir. İnananlarla ikiyüzlüler arasına, kapısı olan bir sûr çekilir; iç tarafında rahmet, dışında azap vardır. 14. İki yüzlüler, inananlara: "Biz sizinle beraber değil miydik?" diye seslenirler. Onlar da: "Evet öyle, fakat sizler Allah'ın buyruğu gelinceye kadar kendinizi aldatıyor, bize pusu kuruyordunuz. (Dinde) şüpheye düşmüştünüz, ku-

وَغَرَّكُمْ بِاللَّهِ الْغَرُورُ ﴿١٤﴾ فَالْيَوْمَ لاَ يُؤْخَذُ مِنْكُمْ فِدْيَةٌ وَلاَ مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا مَأْوَاكُمُ النَّارُ هِيَ مَوْلاَكُمْ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿١٥﴾

runtular sizi aldatmış ve aldatıcı (şeytan) da sizi Allah hakkında ayartmıştı" derler. 15. Bugün sizden ve inkar edenlerden fidye kabul edilmez. Varacağınız yer ateştir. Orayа lâyıksınız, ne kötü bir gidiş yeridir.

يُعْرَفُ الْمُجْرِمُونَ بِسِيمَاهُمْ فَيُؤْخَذُ بِالنَّوَاصِي وَالأَقْدَامِ ﴿٤١﴾ فَبِأَيِّ آلاَءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٢﴾ هَذِهِ جَهَنَّمُ الَّتِي يُكَذِّبُ بِهَا الْمُجْرِمُونَ ﴿٤٣﴾ يَطُوفُونَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ حَمِيمٍ آنٍ ﴿٤٤﴾ فَبِأَيِّ آلاَءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٥﴾

55 **Rahman**/41. Suçlular simalarından tanınırlar da, alınlarından ve ayaklarından yakalanırlar. 42. Öyleyken, Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlarsınız? 43. İşte suçluların yakalandıkları cehennem budur. 44. Onlar, cehennem ateşiyle kaynar su arasında dolaşır dururlar. 45. Öyleyken, Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlarsınız?

إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ سَلاَسِلاً وَأَغْلاَلاً وَسَعِيرًا ﴿٤﴾

76 **İnsan**/4. Doğrusu, inkârcılar için zincirler, demir halkalar ve çılgın alevli cehennem hazırladık.

هَذَانِ خَصْمَانِ اخْتَصَمُوا فِي رَبِّهِمْ فَالَّذِينَ كَفَرُوا قُطِّعَتْ لَهُمْ ثِيَابٌ مِنْ نَارٍ يُصَبُّ مِنْ فَوْقِ رُءُوسِهِمُ الْحَمِيمُ ﴿١٩﴾ يُصْهَرُ بِهِ مَا فِي بُطُونِهِمْ وَالْجُلُودُ ﴿٢٠﴾ وَلَهُمْ مَقَامِعُ مِنْ حَدِيدٍ ﴿٢١﴾ كُلَّمَا أَرَادُوا أَنْ يَخْرُجُوا مِنْهَا مِنْ غَمٍّ أُعِيدُوا فِيهَا وَذُوقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ ﴿٢٢﴾

22 **Hac**/19-21. İşte Rableri hakkında tartışmaya giren iki taraf: O'nu inkâr edenlere ateşten elbiseler kesilmiştir, başlarına da kaynar su dökülür de bununla karınlarındakiler ve deriler eritilir. Demir topuzlar da onlar içindir. 22. Orada uğradıkları kaygıdan her çıkmak istediklerinde oraya geri çevirilirler: "Yakıcı azabı tadın" (denir).

وَالَّذِينَ سَعَوْا فِي آيَاتِنَا مُعَاجِزِينَ أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿٥١﴾

22 **Hac**/51. Ayetlerimizi etkisiz kılmaya uğraşanlar, işte onlar cehennemliklerdir.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَأُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ ﴿٥٧﴾

22 **Hac**/57. İnkar ederek âyetlerimizi yalanlayanlar; işte onlar için hor düşüren azap vardır.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلاَئِكَةٌ غِلاَظٌ شِدَادٌ لاَ يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ ﴿٦﴾ يَاأَيُّهَا الَّذِينَ كَفَرُوا لاَ تَعْتَذِرُوا الْيَوْمَ إِنَّمَا تُجْزَوْنَ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٧﴾

66 **Tahrim**/6. Ey inananlar! Kendinizi ve ailenizi, yakıtı insanlar ve taşlar olan ateşten koruyun. Onun başında, oldukça sert, şiddetli, Allah'ın buyruğuna karşı gelmeyen ve kendilerine emredileni yapan melekler vardır. 7. "Ey inkâr edenler! Bugün özür dilemeyin, ancak işlediklerinizin karşılığını görmektesiniz" (denir).

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ خَالِدِينَ فِيهَا وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿١٠﴾

64 **Teğabün**/10. İnkar edip, ayetlerimizi yalanlayanlar, işte onlar ateşliklerdir; orada temellidirler. Ne kötü bir gidiş yeridir.

يُرِيدُونَ أَنْ يَخْرُجُوا مِنَ النَّارِ وَمَا هُمْ بِخَارِجِينَ مِنْهَا وَلَهُمْ عَذَابٌ مُقِيمٌ ﴿٣٧﴾

5 **Maide**/37. Onlar ateşten çıkmak isterler, ama oradan çıkamazlar. Onlara sürekli bir azap vardır.

يَوْمَ يُحْمَى عَلَيْهَا فِي نَارِ جَهَنَّمَ فَتُكْوَى بِهَا جِبَاهُهُمْ وَجُنُوبُهُمْ وَظُهُورُهُمْ هَذَا مَا كَنَزْتُمْ لِأَنْفُسِكُمْ فَذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَكْنِزُونَ ﴿٣٥﴾

9 **Tevbe**/35. O gün bunlar (biriktirdikleri altın ve gümüşler) cehennem ateşinde kızdırılır; alınları, böğürleri ve sırtları onlarla dağlanır. "Bunlar, kendiniz için biriktirdiklerinizdir. Hadi, biriktirmiş olduğunuzu tadın" (denir).

d) A'râf

A'râf, yüksek yer, burç demektir. Kur'an'da, cennet ile cehennemi birbirinden ayıran duvar veya yükseklik için kullanılmıştır. Buranın üstünde bulunup da, cennetteki ve cehennemdeki insanlarla konuşan kişilerin kim oldukları konusunda müfessirler farklı yorumlar getirmişlerdir. Bu konuda başlıca üç görüş vardır: 1. Bunlar günah ve sevapları birbirine denk olan kimselerdir; bir müddet burada bekletildikten sonra cennete gireceklerdir. 2. Bunlar nebiler, şehidler, veliler ve insan gibi görünen meleklerdir. 3. Bu mecazî bir anlatımdır; dolayısıyla, getirilen yorumlar mutlak bir anlam ifade etmez. Gaybı en iyi bilen Allah'tır.

وَبَيْنَهُمَا حِجَابٌ وَعَلَى الْأَعْرَافِ رِجَالٌ يَعْرِفُونَ كُلًّا بِسِيمَاهُمْ وَنَادَوْا أَصْحَابَ الْجَنَّةِ أَنْ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ لَمْ يَدْخُلُوهَا وَهُمْ يَطْمَعُونَ ﴿٤٦﴾ وَإِذَا صُرِفَتْ أَبْصَارُهُمْ تِلْقَاءَ أَصْحَابِ النَّارِ قَالُوا رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٤٧﴾ وَنَادَى أَصْحَابُ الْأَعْرَافِ رِجَالًا يَعْرِفُونَهُمْ بِسِيمَاهُمْ قَالُوا مَا أَغْنَى عَنْكُمْ جَمْعُكُمْ وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَكْبِرُونَ ﴿٤٨﴾ أَهَؤُلَاءِ الَّذِينَ أَقْسَمْتُمْ لَا يَنَالُهُمُ اللَّهُ بِرَحْمَةٍ ادْخُلُوا الْجَنَّةَ لَا خَوْفٌ عَلَيْكُمْ وَلَا أَنْتُمْ تَحْزَنُونَ ﴿٤٩﴾

7 **A'raf**/46. İki taraf arasında bir perde vardır. Burçlar üzerinde her iki tarafı da yüzlerinden tanıyan adamlar bulunur. Bunlar cennetliklere: "Size esenlik olsun" diye seslenirler. Bunlar henüz cennete girmemiş, ama girmeyi uman kimselerdir. 47. Bunların gözleri ateşliklerin yönüne çevrilince: "Rabbimiz! Bizi haksız toplumla bulundurma" derler. 48-49. Burçlarda olanlar yüzlerinden tanıdıkları adamlara: "Topluluğunuz, mal toplamanız ve büyüklük taslamanız size hiçbir yarar sağlamadı. Allah'ın rahmetine erdirmeyeceğine yemin ettiğiniz kimseler bunlar mıydı?" diye seslenirler. Allah: "Hadi cennete girin, size korku yoktur ve siz üzülmeyeceksiniz de" der.

E. BATIL İNANÇLAR

Çeşitli alanlarda –özellikle de din konusunda– bâtıl inançlar edinme, insanlığın yüzeysel düşünmesi ve korkaklığı yüzünden içine düştüğü büyük bir zaaf hâlidir. İnsanlık tarihi ve modern çağdaki gelişmeler göstermektedir ki, zamanın geçmesi ve mekanın değişmesi ile, sanıldığı gibi bâtıl inançlar zayıflamıyor, sadece şekil değiştiriyorlar. İlkel insanların tahtadan ve taştan putlarının yerini, modern insanın etten ve kandan veya soyut putlar alabiliyor. Kur'an bâtıl inançların özellikle dinsel olanları ile mücadele etmiş; insanların sağlıklı bir ruh ve zihin yapısına sahip olmaları için bunu gerekli görmüştür.

1. Allah'a Eş Koşma (Şirk)

Allah'tan başka varlıklara (insan, cin, melek, hayvan, taş, dağ, heykel vs.) ilahlık atfetmek veya onlara Allah'ın yanında ilahi bir güç atfetmek; insanın, düşünme ve bilgi kabiliyetlerini felç etmesi sonucunda veya çeşitli menfaat saikleriyle gerçekleşmektedir. Her iki durumda da insan kendine yabancılaşmakta, fıtratından uzaklaşmakta ve kendi özünü örtmektedir. "... Kalpleri vardır, fakat onlarla anlamazlar; gözleri vardır, fakat onlarla görmezler; kulakları vardır, fakat onlarla işitmezler. İşte onlar hayvanlar gibidirler, hatta daha da aşağı..". (7 A'raf/179). Kur'an şirk koşmadaki menfaat saikini ise şöyle ifade eder: "Kendilerine destek olsun diye Allah'tan başka ilahlar edindiler" (19 Meryem/81), "Belki yardım olunurlar diye Allah'tan başka ilahlar edindiler" (36 Yasin/74).

إِنَّهُۥ فَكَّرَ وَقَدَّرَ ﴿١٨﴾ فَقُتِلَ كَيْفَ قَدَّرَ ﴿١٩﴾ ثُمَّ قُتِلَ كَيْفَ قَدَّرَ ﴿٢٠﴾ ثُمَّ نَظَرَ ﴿٢١﴾ ثُمَّ عَبَسَ وَبَسَرَ ﴿٢٢﴾ ثُمَّ أَدْبَرَ وَٱسْتَكْبَرَ ﴿٢٣﴾ فَقَالَ إِنْ هَٰذَآ إِلَّا سِحْرٌ يُؤْثَرُ ﴿٢٤﴾ إِنْ هَٰذَآ إِلَّا قَوْلُ ٱلْبَشَرِ ﴿٢٥﴾

74 **Müddessir**/18. O düşündü, ölçtü biçti. 19. Canı çıkası, ne biçim ölçüp biçti! 20. Canı çıkası; sonra yine ne biçim ölçüp biçti! 21. Sonra baktı. 22. Sonra kaşlarını çattı, suratını astı. 23. Sonra da sırt çevirip büyüklük tasladı. 24-25. "Bu sadece öğretilegelen bir sihirdir. Bu Kur'an yalnızca bir insan sözüdür" dedi.

عِندَهَا جَنَّةُ ٱلْمَأْوَىٰ ﴿١٥﴾ إِذْ يَغْشَى ٱلسِّدْرَةَ مَا يَغْشَىٰ ﴿١٦﴾ مَا زَاغَ ٱلْبَصَرُ وَمَا طَغَىٰ ﴿١٧﴾ لَقَدْ رَأَىٰ مِنْ ءَايَٰتِ رَبِّهِ ٱلْكُبْرَىٰٓ ﴿١٨﴾ أَفَرَءَيْتُمُ ٱللَّٰتَ وَٱلْعُزَّىٰ ﴿١٩﴾ وَمَنَوٰةَ ٱلثَّالِثَةَ ٱلْأُخْرَىٰٓ ﴿٢٠﴾ أَلَكُمُ ٱلذَّكَرُ وَلَهُ ٱلْأُنثَىٰ ﴿٢١﴾ تِلْكَ إِذًا قِسْمَةٌ ضِيزَىٰٓ ﴿٢٢﴾ إِنْ هِىَ إِلَّآ أَسْمَآءٌ سَمَّيْتُمُوهَآ أَنتُمْ وَءَابَآؤُكُم مَّآ أَنزَلَ ٱللَّهُ بِهَا مِن سُلْطَٰنٍ إِن يَتَّبِعُونَ إِلَّا ٱلظَّنَّ وَمَا تَهْوَى ٱلْأَنفُسُ وَلَقَدْ جَآءَهُم مِّن رَّبِّهِمُ ٱلْهُدَىٰٓ ﴿٢٣﴾

53 **Necm**/15. Orada varılacak olan cennet vardır. 16. O ağacı örten örtmüştü. 17. Muhammed'in gözü oradan ne kaydı, ne de onu aştı. 18. Rabbinin en büyük delillerini gördü. 19-20. Ey inkarcılar! Şimdi Lât, Uzzâ ve bundan başka üçüncüleri olan Menât'ın ne olduğunu söyler misiniz? 21. Demek, erkekler sizin, dişiler Allah'ın öyle mi? 22. Öyleyse bu haksız bir paylaşmadır. 23. Bunlar (putlar) sizin ve atalarınızın taktığı birtakım isimlerden başka bir şey değildir. Allah buna dair bir delil indirmemiştir. Kendilerine Rablerinden doğruluk rehberi gelmiş olduğu hâlde, onlar sadece zanna ve canlarının istediğine uymaktadırlar.

هُوَ ٱلَّذِى خَلَقَكُم مِّن نَّفْسٍ وَٰحِدَةٍ وَجَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا لِيَسْكُنَ إِلَيْهَا فَلَمَّا تَغَشَّىٰهَا حَمَلَتْ حَمْلًا خَفِيفًا فَمَرَّتْ بِهِۦ فَلَمَّآ أَثْقَلَت دَّعَوَا ٱللَّهَ رَبَّهُمَا لَئِنْ ءَاتَيْتَنَا صَٰلِحًا لَّنَكُونَنَّ مِنَ ٱلشَّٰكِرِينَ ﴿١٨٩﴾ فَلَمَّآ ءَاتَىٰهُمَا صَٰلِحًا جَعَلَا لَهُۥ شُرَكَآءَ فِيمَآ ءَاتَىٰهُمَا فَتَعَٰلَى ٱللَّهُ

7 **A'raf**/189. Sizi tek bir nefisten yaratan ve gönlünün huzura kavuşacağı eşini de ondan var eden Allah'tır. (Erkek,) eşine sarılınca, eşi hafif bir yük yüklendi ve onu taşıdı. Yükü ağırlaşınca, karı-koca birlikte Rableri Allah'a: "Bize kusursuz bir çocuk verirsen, andolsun, şükredenlerden olacağız" diye yalvardılar. 190. Allah onlara kusursuz bir çocuk verince, kendilerine verdiği şeyde Allah'a ortaklar koştular.[252] Al-

[252] 189. Ayetin ilk cümlesi, insanın yaratılışı ile ilgili bir giriş cümlesidir. İkinci cümlede ise, şirk koşma

عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿١٩٠﴾ أَيُشْرِكُونَ مَا لَا يَخْلُقُ شَيْئًا
وَهُمْ يُخْلَقُونَ ﴿١٩١﴾ وَلَا يَسْتَطِيعُونَ لَهُمْ نَصْرًا وَلَا
أَنْفُسَهُمْ يَنْصُرُونَ ﴿١٩٢﴾ وَإِنْ تَدْعُوهُمْ إِلَى الْهُدَى
لَا يَتَّبِعُوكُمْ سَوَاءٌ عَلَيْكُمْ أَدَعَوْتُمُوهُمْ أَمْ أَنْتُمْ صَامِتُونَ
﴿١٩٣﴾ إِنَّ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ عِبَادٌ أَمْثَالُكُمْ
فَادْعُوهُمْ فَلْيَسْتَجِيبُوا لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٩٤﴾
أَلَهُمْ أَرْجُلٌ يَمْشُونَ بِهَا أَمْ لَهُمْ أَيْدٍ يَبْطِشُونَ بِهَا أَمْ
لَهُمْ أَعْيُنٌ يُبْصِرُونَ بِهَا أَمْ لَهُمْ آذَانٌ يَسْمَعُونَ بِهَا قُلِ
ادْعُوا شُرَكَاءَكُمْ ثُمَّ كِيدُونِي فَلَا تُنْظِرُونِ ﴿١٩٥﴾
إِنَّ وَلِيِّيَ اللَّهُ الَّذِي نَزَّلَ الْكِتَابَ وَهُوَ يَتَوَلَّى الصَّالِحِينَ
﴿١٩٦﴾ وَالَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَسْتَطِيعُونَ
نَصْرَكُمْ وَلَا أَنْفُسَهُمْ يَنْصُرُونَ ﴿١٩٧﴾ وَإِنْ تَدْعُوهُمْ
إِلَى الْهُدَى لَا يَسْمَعُوا وَتَرَاهُمْ يَنْظُرُونَ إِلَيْكَ وَهُمْ لَا
يُبْصِرُونَ ﴿١٩٨﴾

lah onların ortak koştuklarından münezzeh-dir. 191. Kendileri yaratılmış olan ve bir şey yaratamayan putları mı Allah'a ortak koşuyorlar? 192. Oysa, putlar onlara da yardım edecek güçte değil, kendilerine de. 193-194. O putları doğru yola çağırırsanız size uymazlar. Onları çağırırsanız da, susmanız da sizin için bir'dir. Allah'tan başka yalvardıklarınız sizin gibi kullardır. Eğer doğru sözlü iseniz, onları çağırın da size cevap versinler. 195-197. Onların yürüyecek ayakları mı var, tutacak elleri mi var, görecek gözleri mi var, yoksa işitecek kulakları mı var? De ki: "Ortaklarınızı çağırın, sonra bana tuzak kurun ve bana göz açırtmayın. Çünkü ben Kitab'ı indiren Allah'ın himayesindeyim. O, iyileri himaye eder. O'nu bırakıp taptıklarınız, kendilerine de yardım edemezler, size de yardım etmeye güçleri yoktur". 198. Onları doğru yola çağırsan, duymazlar. Sana baktıklarını görürsün, oysa onlar görmezler.

72 Cin/18. Mescidler Allah'ındır öyleyse oralarda Allah'la birlikte başkasına yalvarmayın.

36 Yasin/74. Kendilerine yardım olunur diye, Allah'tan başka tanrılar edindiler. 75. Oysa onlar yardım edemezler ama kendilerini o tanrılara koruyucu olarak getirdikleri o tanrılara koruyucu olarak getirdikleri için nöbet beklerler.

25 Furkan/3. Putperestler O'na bir şey yaratamayan, bilakis kendileri yaratılmış olan, kendilerine zarar da fayda da dokunmayan, öldürmeyen, diriltemeyen ve ölümden sonra tekrar canlandırmaya güçleri yetmeyen tanrılar edindiler.

25 Furkan/41. Ey Muhammed, inkarcılar kendilerine karşı eğlenceyi yönelttiğin zaman seni kahkahalarla alay konusu yapmıyorlar mı?

mantığının ahlaki-bilgisel sureti kabul edilmemiştir. Bu çok mühimdir. Kurumun kurucu amacı için, şirk koşmayın Hz. Adem ile Havva'ya efendimiz ve bir nevi tanrı tarafından da bu desteklemeye çalışmıştır.

يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي لِأَجَلٍ مُسَمًّى ذَلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ وَالَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ مَا يَمْلِكُونَ مِنْ قِطْمِيرٍ ﴿١٣﴾ إِنْ تَدْعُوهُمْ لاَ يَسْمَعُوا دُعَاءَكُمْ وَلَوْ سَمِعُوا مَا اسْتَجَابُوا لَكُمْ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُونَ بِشِرْكِكُمْ وَلاَ يُنَبِّئُكَ مِثْلُ خَبِيرٍ ﴿١٤﴾

35 **Fatır**/13. Allah, geceyi gündüze katar, gündüzü geceye katar; her biri belirli bir süre için hareket eden güneşi ve ayı buyruk altına almıştır. İşte bu Rabbiniz olan Allah'tır, hükümranlık O'nundur. O'nu bırakıp taptıklarınız ise, bir çekirdek kabuğuna bile sahip değillerdir. 14. Onları çağırsanız, çağrınızı işitmezler – işitmiş olsalardı bile, size cevap veremezlerdi–; kıyamet günü sizin ortak koşmanızı inkâr edeceklerdir. Sana, her şeyden haberdar olan (Allah) gibi hiç kimse haber veremez.

قُلْ أَرَأَيْتُمْ شُرَكَاءَكُمُ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَرُونِي مَاذَا خَلَقُوا مِنَ الْأَرْضِ أَمْ لَهُمْ شِرْكٌ فِي السَّمَاوَاتِ أَمْ آتَيْنَاهُمْ كِتَابًا فَهُمْ عَلَى بَيِّنَةٍ مِنْهُ بَلْ إِنْ يَعِدُ الظَّالِمُونَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا إِلاَّ غُرُورًا ﴿٤٠﴾

35 **Fatır**/40. (Ey Muhammed!) De ki: "Allah'ı bırakıp da taptığınız putlarınıza hiç baktınız mı? Yeryüzünde ne yaratmışlardır? Bana göstersenize!" Yoksa onların Allah'la ortaklığı göklerde midir? Yoksa Biz onlara kitap verdik de, ondaki delillere mi dayanıyorlar? Hayır; o zâlimler, birbirlerine sadece aldatıcı söz söylerler.

وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ آلِهَةً لِيَكُونُوا لَهُمْ عِزًّا ﴿٨١﴾ كَلاَّ سَيَكْفُرُونَ بِعِبَادَتِهِمْ وَيَكُونُونَ عَلَيْهِمْ ضِدًّا ﴿٨٢﴾

19 **Meryem**/81. Onlar kedilerine kuvvet kazandırsın diye, Allah'ı bırakarak tanrılar edindiler. 82. Hayır; tanrıları onların ibâdetlerini inkâr edecekler ve onların aleyhine dönecekler.

وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمَنُ وَلَدًا ﴿٨٨﴾ لَقَدْ جِئْتُمْ شَيْئًا إِدًّا ﴿٨٩﴾ تَكَادُ السَّمَاوَاتُ يَتَفَطَّرْنَ مِنْهُ وَتَنْشَقُّ الْأَرْضُ وَتَخِرُّ الْجِبَالُ هَدًّا ﴿٩٠﴾ أَنْ دَعَوْا لِلرَّحْمَنِ وَلَدًا ﴿٩١﴾ وَمَا يَنْبَغِي لِلرَّحْمَنِ أَنْ يَتَّخِذَ وَلَدًا ﴿٩٢﴾ إِنْ كُلُّ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ إِلاَّ آتِي الرَّحْمَنِ عَبْدًا ﴿٩٣﴾ لَقَدْ أَحْصَاهُمْ وَعَدَّهُمْ عَدًّا ﴿٩٤﴾

19 **Meryem**/88. Onlar: "Rahmân çocuk edindi" dediler. 89. Andolsun ki, ortaya pek kötü bir şey attınız. 90-91. Rahmân'a çocuk isnad etmelerinden ötürü, neredeyse gökler çatlayacak, yer yarılacak, dağlar göçecek. 92-93. Oysa, Rahmân'a çocuk edinmek yaraşmaz; göklerde ve yerde olan herkes, Rahmân'a ancak kul olarak gelecektir. 94. Andolsun, Allah onları numaralamış ve teker teker saymıştır.

فَلاَ تَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتَكُونَ مِنَ الْمُعَذَّبِينَ ﴿٢١٣﴾

26 **Şuara**/213. O hâlde, sakın Allah'ın yanında başka tanrı tutup ona yalvarma; yoksa azap göreceklerden olursun.

قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَسَلاَمٌ عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَى آللَّهُ خَيْرٌ أَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٥٩﴾ أَمَّنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَأَنْزَلَ لَكُمْ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَنْبَتْنَا بِهِ حَدَائِقَ

27 **Neml**/59-60. (Ey Muhammed!) De ki: "Övgü Allah'adır. Seçtiği kullarına selam olsun". Allah mı daha iyidir, yoksa O'na koştukları ortaklar mı? Yoksa gökleri ve yeri yaratan, gökten size su indirip, onunla, bir ağacını bile bitirmeye gücünüzün yetmediği

ذَاتَ بَهْجَةٍ مَا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُنْبِتُوا شَجَرَهَا أَإِلَٰهٌ مَعَ اللَّهِ بَلْ هُمْ قَوْمٌ يَعْدِلُونَ ﴿٦٠﴾ أَمَّنْ جَعَلَ الْأَرْضَ قَرَارًا وَجَعَلَ خِلَالَهَا أَنْهَارًا وَجَعَلَ لَهَا رَوَاسِيَ وَجَعَلَ بَيْنَ الْبَحْرَيْنِ حَاجِزًا أَإِلَٰهٌ مَعَ اللَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦١﴾ أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ أَإِلَٰهٌ مَعَ اللَّهِ قَلِيلًا مَا تَذَكَّرُونَ ﴿٦٢﴾ أَمَّنْ يَهْدِيكُمْ فِي ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَمَنْ يُرْسِلُ الرِّيَاحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ أَإِلَٰهٌ مَعَ اللَّهِ تَعَالَى اللَّهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٦٣﴾ أَمَّنْ يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَمَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَإِلَٰهٌ مَعَ اللَّهِ قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٦٤﴾

ferahlatıcı bahçeler meydana getiren mi? Allah'ın yanı sıra başka bir tanrı mı var? Hayır; onlar (haktan) sapan bir topluluktur. 61. Yeri yaratıklarının oturmasına elverişli kılan, aralarında ırmaklar meydana getiren, oraya sabit dağlar yerleştiren ve iki deniz arasına engel koyan kimdir? Allah'ın yanında başka bir tanrı mı? Hayır; çoğu bilmezler. 62. Darda kalana, kendisine yakardığı zaman karşılık veren, başındaki sıkıntıyı gideren ve sizi yeryüzünün sahipleri yapan kimdir? Allah'ın yanında başka bir tanrı mı? Pek az düşünüyorsunuz. 63. Karanın ve denizin karanlıklarında size yol bulduran, rüzgarları rahmetinin önünde müjdeci olarak gönderen kimdir? Allah'ın yanında başka bir tanrı mı? Allah, onların koştukları eşlerden yücedir. 64. Yaratmaya başlayan, sonra da onu tekrar edecek olan; size gökten ve yerden rızık veren kimdir? Allah'ın yanında başka bir tanrı mı? De ki: "Eğer doğru sözlü iseniz, açık delilinizi getirin".

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ جَعَلَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ اللَّيْلَ سَرْمَدًا إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ مَنْ إِلَٰهٌ غَيْرُ اللَّهِ يَأْتِيكُمْ بِضِيَاءٍ أَفَلَا تَسْمَعُونَ ﴿٧١﴾ قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ جَعَلَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ النَّهَارَ سَرْمَدًا إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ مَنْ إِلَٰهٌ غَيْرُ اللَّهِ يَأْتِيكُمْ بِلَيْلٍ تَسْكُنُونَ فِيهِ أَفَلَا تُبْصِرُونَ ﴿٧٢﴾

28 Kasas/71. (Ey Muhammed!) De ki: "Düşünmez misiniz? Eğer Allah geceyi üzerinize kıyamete kadar sürekli kılsa, Allah'tan başka hangi tanrı size ışık getirebilir? İşitmiyor musunuz?" 72. De ki: "Söyleyin; eğer Allah gündüzü üzerinize kıyamete kadar sürekli kılsa, Allah'tan başka hangi tanrı, içinde istirahat edeceğiniz geceyi size getirebilir? Düşünmüyor musunuz?"

لَا تَجْعَلْ مَعَ اللَّهِ إِلَٰهًا آخَرَ فَتَقْعُدَ مَذْمُومًا مَخْذُولًا ﴿٢٢﴾

17 İsra/22. Allah'ın yanına başka tanrı koyma! Yoksa, yerilmiş ve tek başına, yardımcısız kalmış olursun.

أَفَأَصْفَاكُمْ رَبُّكُمْ بِالْبَنِينَ وَاتَّخَذَ مِنَ الْمَلَائِكَةِ إِنَاثًا إِنَّكُمْ لَتَقُولُونَ قَوْلًا عَظِيمًا ﴿٤٠﴾

17 İsra/40. Rabbiniz, oğulları size seçti de, dişi olarak melekleri kendisine mi alıkoydu?[253] Doğrusu, siz büyük söz söylüyorsunuz.

قُلْ لَوْ كَانَ مَعَهُ آلِهَةٌ كَمَا يَقُولُونَ إِذًا لَابْتَغَوْا إِلَىٰ ذِي الْعَرْشِ سَبِيلًا ﴿٤٢﴾

17 İsra/42. (Ey Muhammed!) De ki: "Eğer –onların dedikleri gibi– Allah'la beraber tanrılar bulunsaydı, o zaman hepsi arşın sahibine giden bir yol ararlardı".

[253] Müşrik Araplar melekleri Allah'ın kızları olarak kabul ediyorlardı

قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِهِ فَلاَ يَمْلِكُونَ كَشْفَ الضُّرِّ عَنْكُمْ وَلاَ تَحْوِيلاً ﴿٥٦﴾ أُولَئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَى رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُورًا ﴿٥٧﴾

17 **İsra**/56. De ki: "Allah'tan başka (tanrı olduğunu) iddia ettiğiniz şeyleri çağırın. Sizin bir sıkıntınızı gidermeye de, onu değiştirmeye de güçleri yetmez". 57. İşte bunların yalvardıkları, Rablerine hangi aracının daha yakın olduğunu ararlar, onun merhametini umar ve onun azabından korkarlar. Doğrusu, Rabbinin azabı korkulmaya değer.

وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لاَ يَضُرُّهُمْ وَلاَ يَنْفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَؤُلاَءِ شُفَعَاؤُنَا عِنْدَ اللَّهِ قُلْ أَتُنَبِّئُونَ اللَّهَ بِمَا لاَ يَعْلَمُ فِي السَّمَاوَاتِ وَلاَ فِي الأَرْضِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿١٨﴾

10 **Yunus**/18. Onlar, Allah'ı bırakıp kendilerine fayda da, zarar da veremeyen şeylere kulluk ederler. "Bunlar, Allah katında bizim aracılarımızdır" derler. De ki: "Göklerde ve yerde, Allah'ın bilmediği bir şeyi mi O'na haber veriyorsunuz?" Allah onların ortak koşmalarından yücedir ve uludur.

قُلْ هَلْ مِنْ شُرَكَائِكُمْ مَنْ يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ قُلِ اللَّهُ يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ فَأَنَّى تُؤْفَكُونَ ﴿٣٤﴾ قُلْ هَلْ مِنْ شُرَكَائِكُمْ مَنْ يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ قُلِ اللَّهُ يَهْدِي لِلْحَقِّ أَفَمَنْ يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ أَحَقُّ أَنْ يُتَّبَعَ أَمَّنْ لاَ يَهِدِّي إِلاَّ أَنْ يُهْدَى فَمَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ ﴿٣٥﴾ وَمَا يَتَّبِعُ أَكْثَرُهُمْ إِلاَّ ظَنًّا إِنَّ الظَّنَّ لاَ يُغْنِي مِنَ الْحَقِّ شَيْئًا إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ ﴿٣٦﴾

10 **Yunus**/34. De ki: "Koştuğunuz ortaklardan, önce yaratan sonra onu tekrar eden var mıdır?" De ki: "Allah önce yaratır, sonra onu tekrar eder. Nasıl da ayartılıp döndürülüyorsunuz?" 35. De ki: "Ortaklarınızdan gerçeğe ileten var mıdır?" De ki: "Allah gerçeğe iletir". Gerçeğe ileten mi, yoksa birisi götürmezse kendi başına gidemeyen mi uyulmaya daha çok yaraşır? Size ne oluyor; nasıl hüküm veriyorsunuz?" 36. Onların çoğu ancak zanna uyarlar. Zan ise, gerçek karşısında hiçbir yarar sağlamaz. Doğrusu Allah onların yaptıklarını bilmektedir.

أَلاَ إِنَّ لِلَّهِ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَمَنْ فِي الأَرْضِ وَمَا يَتَّبِعُ الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ شُرَكَاءَ إِنْ يَتَّبِعُونَ إِلاَّ الظَّنَّ وَإِنْ هُمْ إِلاَّ يَخْرُصُونَ ﴿٦٦﴾

10 **Yunus**/66. Bilin ki, göklerde ve yerde kim varsa, Allah'ındır. Allah'ın dışında, koştukları ortaklara yalvaranlar, sadece zanna uymaktadırlar. Onlar yalnızca tahminde bulunuyorlar.

قَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا سُبْحَانَهُ هُوَ الْغَنِيُّ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الأَرْضِ إِنْ عِنْدَكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ بِهَذَا أَتَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ مَا لاَ تَعْلَمُونَ ﴿٦٨﴾

10 **Yunus**/68. "Allah çocuk edindi" dediler – Haşa, o muhtaç değildir, (çünkü) göklerde olanlar ve yerde olanlar O'nundur–; Buna dair elinizde bir belgeniz yoktur. Allah'a karşı bilmediğiniz şeyler mi söylüyorsunuz?

فَلاَ تَكُنْ فِي مِرْيَةٍ مِمَّا يَعْبُدُ هَؤُلاَءِ مَا يَعْبُدُونَ إِلاَّ كَمَا يَعْبُدُ آبَاؤُهُمْ مِنْ قَبْلُ وَإِنَّا لَمُوَفُّوهُمْ نَصِيبَهُمْ غَيْرَ مَنْقُوصٍ ﴿١٠٩﴾

11 Hud/109. Bunların taptıkları şeyler konusunda şüphen olmasın; onlar da daha önce babalarının tapmış oldukları gibi (putlara) tapmaktadırlar. Hiç şüphesiz, onlara paylarını eksiksiz olarak ödeyeceğiz.

يَاصَاحِبَيِ السِّجْنِ أَأَرْبَابٌ مُتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ أَمِ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ﴿٣٩﴾ مَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا أَسْمَاءً سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ إِنِ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ أَمَرَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٠﴾

12 Yusuf/39-40. (Yusuf dedi ki:) "Ey hapis arkadaşlarım! Ayrı ayrı bir sürü tanrılar mı daha iyi, yoksa, karşı konulmaz tek Allah mı? Allah'ı bırakıp taptıklarınız, sizin ve babalarınızın adlandırdığı boş isimlerden başka bir şey değildir. Allah onlara bir otorite indirmemiştir. Hakimiyet yalnız Allah'a aittir. Kendisine tapmanızı emretmiştir. İşte dosdoğru din budur, fakat insanların çoğu bilmez".

اَلْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَجَعَلَ الظُّلُمَاتِ وَالنُّورَ ثُمَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ يَعْدِلُونَ ﴿١﴾

6 En'am/1. Övgü, gökleri ve yeri yaratan, karanlıkları ve aydınlığı vareden Allah'adır. Bir de inkâr edenler, Rablerine başkalarını denk tutuyorlar.

وَجَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ الْجِنَّ وَخَلَقَهُمْ وَخَرَقُوا لَهُ بَنِينَ وَبَنَاتٍ بِغَيْرِ عِلْمٍ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يَصِفُونَ ﴿١٠٠﴾

6 En'am/100. Cinleri Allah yaratmışken, onları Allah'a ortak yaptılar. Ona, oğullar ve kızlar uydurdular. Hâşâ; O onların nitelendirmelerinden yücedir.

قُلْ أَرَأَيْتَكُمْ إِنْ أَتَيْكُمْ عَذَابُ اللَّهِ أَوْ أَتَتْكُمُ السَّاعَةُ أَغَيْرَ اللَّهِ تَدْعُونَ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤٠﴾ بَلْ إِيَّاهُ تَدْعُونَ فَيَكْشِفُ مَا تَدْعُونَ إِلَيْهِ إِنْ شَاءَ وَتَنْسَوْنَ مَا تُشْرِكُونَ ﴿٤١﴾

6 En'am/40-41. (Ey Muhammed!) De ki: "Ne dersiniz; Allah'ın azabı size gelse veya kıyamet size gelip çatsa. Allah'tan başkasına mı yalvaracaksınız? Doğru sözlü iseniz (söyleyin)! Hayır, ancak O'na yalvarırsınız. O dilerse, (kaldırmasını) istediğiniz şeyi kaldırır ve siz de (O'na) ortak koştuklarınızı unutursunuz.

قُلْ أَنَدْعُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُنَا وَلَا يَضُرُّنَا وَنُرَدُّ عَلَى أَعْقَابِنَا بَعْدَ إِذْ هَدَانَا اللَّهُ كَالَّذِي اسْتَهْوَتْهُ الشَّيَاطِينُ فِي الْأَرْضِ حَيْرَانَ لَهُ أَصْحَابٌ يَدْعُونَهُ إِلَى الْهُدَى ائْتِنَا قُلْ إِنَّ هُدَى اللَّهِ هُوَ الْهُدَى وَأُمِرْنَا لِنُسْلِمَ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٧١﴾

6 En'am/71. De ki: "Arkadaşlar kendisini 'Bize gel' diye doğru yola çağırınca, yeryüzünde şeytanların ayartarak şaşkın bıraktıkları kimse gibi, biz de, Allah bizi doğru yola koyduktan sonra geriye mi dönelim? Allah'tan başkasına, bize faydası da, zararı da olmayan şeylere mi yalvaralım?" De ki: "Yol ancak Allah'ın yoludur. Bize, alemlerin Rabbi'ne teslim olmamız emredildi".

فَاسْتَفْتِهِمْ أَلِرَبِّكَ الْبَنَاتُ وَلَهُمُ الْبَنُونَ ﴿١٤٩﴾ أَمْ خَلَقْنَا الْمَلَائِكَةَ إِنَاثًا وَهُمْ شَاهِدُونَ ﴿١٥٠﴾ أَلَا إِنَّهُمْ مِنْ إِفْكِهِمْ لَيَقُولُونَ ﴿١٥١﴾ وَلَدَ اللَّهُ وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿١٥٢﴾ أَصْطَفَى الْبَنَاتِ عَلَى الْبَنِينَ ﴿١٥٣﴾ مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ ﴿١٥٤﴾ أَفَلَا

37 Saffat/149 (Ey Muhammed!) Putperestlere sor: Kızlar sizin Rabbinin de, erkekler onların mı? 150. Yoksa melekleri kız olarak yarattığımızda onlar orada mıydılar? 151-152 Hayır; doğrusu onlar yalan uydurup söylüyorlar. "Allah doğurdu" diyorlar. Onlar şüphesiz yalancıdırlar. Allah kızları, oğullara tercih mi etmiş? 154 Ne oluyorsunuz? Nasıl hüküm

تَذَكَّرُونَ ﴿١٥٥﴾ أَمْ لَكُمْ سُلْطَانٌ مُبِينٌ ﴿١٥٦﴾ فَأْتُوا بِكِتَابِكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٥٧﴾ وَجَعَلُوا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجِنَّةِ نَسَبًا وَلَقَدْ عَلِمَتِ الْجِنَّةُ إِنَّهُمْ لَمُحْضَرُونَ ﴿١٥٨﴾ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿١٥٩﴾ إِلاَّ عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿١٦٠﴾ فَإِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ ﴿١٦١﴾ مَآ أَنْتُمْ عَلَيْهِ بِفَاتِنِينَ ﴿١٦٢﴾ إِلاَّ مَنْ هُوَ صَالِ الْجَحِيمِ ﴿١٦٣﴾

nuz? 155. Hiç düşünmez misiniz? 156. Yoksa apaçık bir deliliniz mi var? 157. Doğru sözlülerden iseniz, kitabınızı getirin bakalım. 158. Allah'la cinler arasında bir soy bağı icadettiler. Andolsun ki, cinler de kendilerinin hesap yerine götürülecekle-rini bilirler. 159. Allah onların yakıştırmala-rından münezzehtir. 160. Allah'ın içten bağlı kulları bunların dışındadır. 161-163. Sizler ve taptığınız putlar, cehenneme gi-recek olanlardan başkasını Allah'a karşı azdıramazsınız.

إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَاذَا تَعْبُدُونَ ﴿٨٥﴾ أَئِفْكًا آلِهَةً دُونَ اللَّهِ تُرِيدُونَ ﴿٨٦﴾ فَمَا ظَنُّكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٨٧﴾ فَنَظَرَ نَظْرَةً فِي النُّجُومِ ﴿٨٨﴾ فَقَالَ إِنِّي سَقِيمٌ ﴿٨٩﴾ فَتَوَلَّوْا عَنْهُ مُدْبِرِينَ ﴿٩٠﴾ فَرَاغَ إِلَى آلِهَتِهِمْ فَقَالَ أَلاَ تَأْكُلُونَ ﴿٩١﴾ مَا لَكُمْ لاَ تَنْطِقُونَ ﴿٩٢﴾ فَرَاغَ عَلَيْهِمْ ضَرْبًا بِالْيَمِينِ ﴿٩٣﴾ فَأَقْبَلُوا إِلَيْهِ يَزِفُّونَ ﴿٩٤﴾ قَالَ أَتَعْبُدُونَ مَا تَنْحِتُونَ ﴿٩٥﴾ وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ ﴿٩٦﴾

37 **Saffat**/85-87. (İbrahim) babasına ve kav-mine: "Nelere kulluk ediyorsunuz? Allah'ı bı-rakıp da uydurma tanrılar mı istiyorsunuz. Alemlerin Rabbi hakkındaki zanınız nedir?" demişti. 88-89. (İbrâhim) yıldızlara bir göz attı ve: "Ben rahatsızım" dedi. 90. Onu bırakıp gittiler. 91-92. O da onların tanrılarına yöne-lip: "Sundukları yiyecekleri yemiyor musu-nuz? Ne o; konuşmuyor musunuz?" dedi. 93. Sonunda, üzerlerine yürüyüp kuvvetle vurdu. 94. Bunun üzerine putperestler koşarak ona geldiler. 95-96. (İbrâhim) onlara: "Yonttuğu-nuz şeylere mi tapıyorsunuz? Oysa sizi de, yonttuklarınızı da Allah yaratmıştır" dedi.

خَلَقَ السَّمَاوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا وَأَلْقَى فِي الْأَرْضِ رَوَاسِيَ أَنْ تَمِيدَ بِكُمْ وَبَثَّ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَآءِ مَآءً فَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ كَرِيمٍ ﴿١٠﴾ هَذَا خَلْقُ اللَّهِ فَأَرُونِي مَاذَا خَلَقَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ بَلِ الظَّالِمُونَ فِي ضَلاَلٍ مُبِينٍ ﴿١١﴾

31 **Lokman**/10. Allah gökleri, sizin göre-ceğiniz direkler olmaksızın yaratmış, sizi sal-lar diye yeryüzüne sabit dağlar koymuş ve orada her türlü canlıyı yaymıştır. Gökten su indirip orada her hoş çiftten yetiştirmi-şizdir. 11. İşte bu, Allah'ın yarattığıdır. O'ndan başkasının ne yarattığını bana gös-terin. Hayır; haksızlık edenler apaçık sa-pıklık içindedirler.

وَإِذْ قَالَ لُقْمَانُ لِابْنِهِ وَهُوَ يَعِظُهُ يَابُنَيَّ لاَ تُشْرِكْ بِاللَّهِ إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ ﴿١٣﴾

31 **Lokman**/13. Lokmân, oğluna öğüt vere-rek: "Ey oğulcuğum! Allah'a eş koşma! Doğrusu, şirk büyük zulümdür" demişti.

أَلَمْ تَرَوْا أَنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَأَسْبَغَ عَلَيْكُمْ نِعَمَهُ ظَاهِرَةً وَبَاطِنَةً وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلاَ هُدًى وَلاَ كِتَابٍ مُنِيرٍ ﴿٢٠﴾

31 **Lokman**/20. Allah'ın göklerde olanları da, yerde olanları da buyruğunuz altına verdiğini ve nimetlerini açık ve gizli olarak size bolca ihsan ettiğini görmüyor musunuz? İnsanlar arasında, hiçbir bilgisi, rehberi ve aydınlatıcı bir kitabı bulunmadan Allah hakkında tartı-şanlar vardır.

وَلَئِن سَأَلْتَهُم مَّنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٥﴾

31 **Lokman**/25. And olsun, onlara: "Gökleri ve yeri yaratan kimdir?" diye sorsan, "Allah'tır" derler. De ki: "Övgü Allah'a mahsustur". Hayır; onların çoğu bilmiyorlar.

قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُم مِّن دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهِمَا مِن شِرْكٍ وَمَا لَهُ مِنْهُم مِّن ظَهِيرٍ ﴿٢٢﴾

34 **Sebe'**/22. (Ey Muhammed!) De ki: "Allah'ı bırakıp da, göklerde ve yerde zerre kadar bir şeye sahip olmadıkları, ikisinde de bir ortaklıkları bulunmadığı ve hiçbiri Allah'a yardımcı olmadığı hâlde tanrı olduklarını ileri sürdüklerinizi çağırın".

قُلْ مَن يَرْزُقُكُم مِّنَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلِ اللَّهُ وَإِنَّا أَوْ إِيَّاكُمْ لَعَلَىٰ هُدًى أَوْ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٢٤﴾

34 **Sebe'**/24. (Ey Muhammed!) De ki: "Göklerden ve yerden sizi rızıklandıran kimdir?" De ki: "Allah'tır. Öyleyse, doğru yolda veya apaçık bir sapıklıkta olan ya biziz, ya sizsiniz".

قُلْ أَرُونِيَ الَّذِينَ أَلْحَقْتُم بِهِ شُرَكَاءَ كَلَّا بَلْ هُوَ اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٧﴾

34 **Sebe'**/27. (Ey Muhammed!) De ki: "Ona kattığınız eşleri bana gösterin! Hayır; O Üstün ve Bilge (olan) Allah'tır".

وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ يَقُولُ لِلْمَلَائِكَةِ أَهَٰؤُلَاءِ إِيَّاكُمْ كَانُوا يَعْبُدُونَ ﴿٤٠﴾ قَالُوا سُبْحَانَكَ أَنتَ وَلِيُّنَا مِن دُونِهِمْ بَلْ كَانُوا يَعْبُدُونَ الْجِنَّ أَكْثَرُهُم بِهِم مُّؤْمِنُونَ ﴿٤١﴾ فَالْيَوْمَ لَا يَمْلِكُ بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ نَّفْعًا وَلَا ضَرًّا وَنَقُولُ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُوقُوا عَذَابَ النَّارِ الَّتِي كُنتُم بِهَا تُكَذِّبُونَ ﴿٤٢﴾

34 **Sebe'**/40. Allah, o gün onların hepsini toplar, sonra meleklere: "Bunlar mı size tapıyordu?" der. 41. Melekler: "Hâşâ; bizim dostumuz onlar değil, Sensin. Onlar cinlere tapıyorlardı, çoğu onlara inanmıştı" derler. 42. O gün birbirinize ne fayda, ne de zarar verebileceksiniz; haksızlık edenlere: "Artık yalanladığınız ateşin azabını tadın" diyeceğiz.

أَلَا لِلَّهِ الدِّينُ الْخَالِصُ وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِن دُونِهِ أَوْلِيَاءَ مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَىٰ إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فِي مَا هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ كَاذِبٌ كَفَّارٌ ﴿٣﴾ لَّوْ أَرَادَ اللَّهُ أَن يَتَّخِذَ وَلَدًا لَّاصْطَفَىٰ مِمَّا يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ سُبْحَانَهُ هُوَ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ﴿٤﴾

39 **Zümer**/3. Dikkat edin, hâlis din Allah'ındır; O'ndan başka himayeci edinenler: "Onlara, bizi Allah'a iyice yaklaştırsınlar diye kulluk ediyoruz" derler. Doğrusu, Allah ayrılığa düştükleri konularda aralarında hüküm verecektir. Allah, yalancı ve pek inkarcı kimseyi doğru yola eriştirmez. 4. Allah çocuk edinmek isteseydi, yaratıklarından dilediğini seçerdi. O bundan yücedir. O, karşı konulmaz güce sahip tek Allah'tır.

أَمِ اتَّخَذُوا مِن دُونِ اللَّهِ شُفَعَاءَ قُلْ أَوَلَوْ كَانُوا لَا يَمْلِكُونَ شَيْئًا وَلَا يَعْقِلُونَ ﴿٤٣﴾ قُل لِّلَّهِ الشَّفَاعَةُ

39 **Zümer/43. Yoksa Allah'tan başka aracılar mı edindiler? De ki: "Onlar bir şeye sahip olmadıkları ve akıl da edemedikleri hâlde mi aracılık edecekler?" 44. De ki:**

جَمِيعًا لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٤٤﴾

"Bütün aracılık Allah'ındır. Göklerin ve yerin hükümranlığı O'nundur. Sonra O'na döndürüleceksiniz".

وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ وَالْأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَالسَّمَاوَاتُ مَطْوِيَّاتٌ بِيَمِينِهِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٦٧﴾

39 **Zümer**/67. Onlar, Allah'ı gereği gibi değerlendiremediler. Bütün yeryüzü, kıyamet günü O'nun avucundadır; gökler O'nun kudretiyle dürülmüş olacaktır. Haşa; O, onların ortak koşmalarından yücedir.

تَدْعُونَنِي لِأَكْفُرَ بِاللَّهِ وَأُشْرِكَ بِهِ مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ وَأَنَا أَدْعُوكُمْ إِلَى الْعَزِيزِ الْغَفَّارِ ﴿٤٢﴾ لَا جَرَمَ أَنَّمَا تَدْعُونَنِي إِلَيْهِ لَيْسَ لَهُ دَعْوَةٌ فِي الدُّنْيَا وَلَا فِي الْآخِرَةِ وَأَنَّ مَرَدَّنَا إِلَى اللَّهِ وَأَنَّ الْمُسْرِفِينَ هُمْ أَصْحَابُ النَّارِ ﴿٤٣﴾

40 **Mu'min**/42-43. (Firavun ailesinden bir mü'min:) "Siz beni Allah'ı inkâr etmeye, bilmediğim bir şeyi O'na ortak koşmaya çağırıyorsunuz; ben ise sizi, çok bağışlayıcı ve Üstün olan Allah'a çağırıyorum. Beni kendisine çağırdığınız şeyin, bu dünyada da, âhirette de kendisine çağrılacak bir şey olmadığında, hepimizin Allah'a döneceğinde, aşırı gidenlerin ateşlikler olduklarında şüphe yoktur." (dedi).

ثُمَّ قِيلَ لَهُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ تُشْرِكُونَ ﴿٧٣﴾ مِنْ دُونِ اللَّهِ قَالُوا ضَلُّوا عَنَّا بَلْ لَمْ نَكُنْ نَدْعُو مِنْ قَبْلُ شَيْئًا كَذَلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ الْكَافِرِينَ ﴿٧٤﴾

40 **Mu'min**/73-74. Sonra onlara: "Allah'ı bırakıp da koştuğunuz ortaklar nerededir?" denir. "Bizden uzaklaştılar; hayır, biz zâten önceleri hiçbir şeye kulluk etmiyorduk" derler. İşte Allah inkarcıları böyle şaşkına çevirir.

إِلَيْهِ يُرَدُّ عِلْمُ السَّاعَةِ وَمَا تَخْرُجُ مِنْ ثَمَرَاتٍ مِنْ أَكْمَامِهَا وَمَا تَحْمِلُ مِنْ أُنْثَى وَلَا تَضَعُ إِلَّا بِعِلْمِهِ وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ أَيْنَ شُرَكَائِي قَالُوا آذَنَّاكَ مَا مِنَّا مِنْ شَهِيدٍ ﴿٤٧﴾ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَدْعُونَ مِنْ قَبْلُ وَظَنُّوا مَا لَهُمْ مِنْ مَحِيصٍ ﴿٤٨﴾

41 **Fussilet**/47. Kıyametin (ne zaman kopacağının) bilgisi O'na aittir. O'nun bilgisi dışında hiçbir ürün kabuğundan çıkmaz, hiçbir dişi gebe kalmaz ve doğurmaz. Onlara: "Bana koştuğunuz ortaklar nerede?" diye seslendiği gün: "Sana, (buna dair) bizden hiçbir şahid olmadığını arzederiz" derler. 48. Önceden yalvarıp durdukları şeyler onlardan uzaklaşmıştır. Kendilerinin kaçacak yerleri olmadığını anlamışlardır.

أَلَا إِنَّهُمْ فِي مِرْيَةٍ مِنْ لِقَاءِ رَبِّهِمْ أَلَا إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ مُحِيطٌ ﴿٥٤﴾

41 **Fussilet**/54. Dikkat edin; onlar Rablerine kavuşmaktan şüphededirler. Dikkat edin; Allah her şeyi bilgisiyle kuşatandır.

قُلْ أَئِنَّكُمْ لَتَكْفُرُونَ بِالَّذِي خَلَقَ الْأَرْضَ فِي يَوْمَيْنِ وَتَجْعَلُونَ لَهُ أَنْدَادًا ذَلِكَ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٩﴾

41 **Fussilet**/9. (Ey Muhammed!) "Siz, yeri iki günde yaratanı mı inkâr ediyor ve O'na eşler koşuyorsunuz? O âlemlerin Rabbidir" de.

وَجَعَلُوا لَهُ مِنْ عِبَادِهِ جُزْءًا إِنَّ الْإِنسَانَ لَكَفُورٌ مُّبِينٌ ﴿١٥﴾ أَمِ اتَّخَذَ مِمَّا يَخْلُقُ بَنَاتٍ وَأَصْفَاكُم بِالْبَنِينَ ﴿١٦﴾ وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُمْ بِمَا ضَرَبَ لِلرَّحْمَٰنِ مَثَلًا ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ ﴿١٧﴾ أَوَمَن يُنَشَّأُ فِي الْحِلْيَةِ وَهُوَ فِي الْخِصَامِ غَيْرُ مُبِينٍ ﴿١٨﴾ وَجَعَلُوا الْمَلَائِكَةَ الَّذِينَ هُمْ عِبَادُ الرَّحْمَٰنِ إِنَاثًا أَشَهِدُوا خَلْقَهُمْ سَتُكْتَبُ شَهَادَتُهُمْ وَيُسْأَلُونَ ﴿١٩﴾

43 **Zuhruf**/15. Tutup, kullarından bazılarını O'nun bir parçası saydılar. İnsan gerçekten açıkça nankördür. 16. Demek, O yarattıkları arasından kızları kendisine alıp da, oğulları size verdi öyle mi? 17. Ama Rahman'a isnad ettiği kız evlat kendilerinden birine müjdelenince, o kimsenin içi öfkeyle dolar ve yüzü simsiyah kesilir. 18. Demek, süs içinde yetiştirilip de, çekişmeyi beceremeyecek olanı Allah'a öyle mi? 19. Onlar, Rahman'ın kulları olan melekleri de dişi saydılar. Yaratıldıklarını mı görmüşler? Onların bu tanıklıkları yazılacak ve onlar sorguya çekileceklerdir.

وَلَا يَمْلِكُ الَّذِينَ يَدْعُونَ مِن دُونِهِ الشَّفَاعَةَ إِلَّا مَن شَهِدَ بِالْحَقِّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٨٦﴾ وَلَئِن سَأَلْتَهُم مَّنْ خَلَقَهُمْ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ فَأَنَّىٰ يُؤْفَكُونَ ﴿٨٧﴾

43 **Zuhruf**/86. Allah'ın dışında yalvardıkları şeyler şefaat edemezler. Ancak, hakkı bilip ona şahidlik edenler bunun dışındadır. 87. And olsun ki, onlara kendilerini kimin yarattığını sorsan: "Allah" derler. Öyleyken, nasıl da aldatılıp döndürülüyorlar?

فَلَوْلَا نَصَرَهُمُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِن دُونِ اللَّهِ قُرْبَانًا آلِهَةً بَلْ ضَلُّوا عَنْهُمْ وَذَٰلِكَ إِفْكُهُمْ وَمَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٢٨﴾

46 **Ahkaf**/28. Allah'tan başka, O'na yakınlık peyda etmek için edindikleri tanrılar kendilerine yardım etmeli değil miydi? Ama tanrıları onlardan uzaklaştılar. Bu, onların yalanı ve uydurup durdukları şeydir.

قُلْ أَرَأَيْتُم مَّا تَدْعُونَ مِن دُونِ اللَّهِ أَرُونِي مَاذَا خَلَقُوا مِنَ الْأَرْضِ أَمْ لَهُمْ شِرْكٌ فِي السَّمَاوَاتِ ائْتُونِي بِكِتَابٍ مِّن قَبْلِ هَٰذَا أَوْ أَثَارَةٍ مِّنْ عِلْمٍ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤﴾ وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّن يَدْعُو مِن دُونِ اللَّهِ مَن لَّا يَسْتَجِيبُ لَهُ إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَهُمْ عَن دُعَائِهِمْ غَافِلُونَ ﴿٥﴾

46 **Ahkaf**/4. (Ey Muhammed!) De ki: "Allah'ı bırakıp taptığınız şeyler, yeryüzünde ne yaratmışlar, bana göstersenize! Yoksa Allah'la ortaklıkları göklerde midir? Eğer doğru sözlü iseniz, size indirilmiş bir kitap veya intikal etmiş bir bilgi kalıntısı varsa bana getirin". 5. Allah'ı bırakıp da kıyamet gününe kadar cevap veremeyecek şeylere yalvarandan daha sapık kim vardır? Yalvardıkları şeyler bunların yalvarışlarından bile habersizdirler.

وَرَبَطْنَا عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ إِذْ قَامُوا فَقَالُوا رَبُّنَا رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ لَن نَّدْعُوَ مِن دُونِهِ إِلَٰهًا لَّقَدْ قُلْنَا إِذًا شَطَطًا ﴿١٤﴾

18 **Kehf/14**. Onların (mağaradaki gençlerin) gönüllerini sağlamlaştırmıştık; kalkmış ve şöyle demişlerdi: "Rabbimiz, göklerin ve yerin Rabbidir. O'ndan başkasına tanrı olarak yalvarmayacağız. Yoksa, saçma söz söylemiş oluruz".

مَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ وَلاَ لآبَائِهِمْ كَبُرَتْ كَلِمَةً تَخْرُجُ مِنْ أَفْوَاهِهِمْ إِنْ يَقُولُونَ إِلاَّ كَذِبًا ﴿٥﴾

18 **Kehf**/5. Allah'ın çocuk edindiğine dair kendilerinin de atalarının da bir bilgisi yoktur Ağızlarından ne büyük söz çıkıyor. Onlar sadece yalan söylüyorlar.

أَفَمَنْ يَخْلُقُ كَمَنْ لاَ يَخْلُقُ أَفَلاَ تَذَكَّرُونَ ﴿١٧﴾

16 **Nahl**/17. Hiç yaratan, yaratamayan gibi olur mu? Düşünüp öğüt almaz mısınız?

بَلْ نَقْذِفُ بِالْحَقِّ عَلَى الْبَاطِلِ فَيَدْمَغُهُ فَإِذَا هُوَ زَاهِقٌ وَلَكُمُ الْوَيْلُ مِمَّا تَصِفُونَ ﴿١٨﴾

21 **Enbiya**/18. Hakkı batılın başına çarparız, onun beynini parçalar; böylece batıl ortadan kalkar. (Allah'a) yakıştırmalarınızdan ötürü yazıklar olsun size!

أَمِ اتَّخَذُوا آلِهَةً مِنَ الأَرْضِ هُمْ يُنْشِرُونَ ﴿٢١﴾ لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلاَّ اللَّهُ لَفَسَدَتَا فَسُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿٢٢﴾ لاَ يُسْأَلُ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْأَلُونَ ﴿٢٣﴾ أَمِ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ آلِهَةً قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ هَذَا ذِكْرُ مَنْ مَعِيَ وَذِكْرُ مَنْ قَبْلِي بَلْ أَكْثَرُهُمْ لاَ يَعْلَمُونَ الْحَقَّ فَهُمْ مُعْرِضُونَ ﴿٢٤﴾

21 **Enbiya**/21. Yoksa, yeryüzü kökenli birtakım tanrılar edindiler de, onlar mı ölüleri diriltecek? 22. Eğer yerde ve gökte Allah'tan başka tanrılar olsaydı, ikisi de bozulurdu. Arşın Rabbi olan Allah, onların nitelendirmelerinden yücedir. 23. O yaptıklarından sorguya çekilmez, onlar ise sorguya çekileceklerdir. 24. O'nu bırakıp başka tanrılar mı edindiler? De ki: "Delilinizi getirin. İşte benimle beraber olanlara öğüt ve benden öncekilere olan öğüt budur". Hayır; onların çoğu gerçeği bilmez de yüz çevirirler.

وَمَنْ يَقُلْ مِنْهُمْ إِنِّي إِلَهٌ مِنْ دُونِهِ فَذَلِكَ نَجْزِيهِ جَهَنَّمَ كَذَلِكَ نَجْزِي الظَّالِمِينَ ﴿٢٩﴾

21 **Enbiya**/29. Bunlar içinde her kim: "Ben, O'ndan başka bir tanrıyım" derse, işte onu cehennemle cezâlandırırız. Zulmedenlerin cezasını böylece veririz.

إِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ حَصَبُ جَهَنَّمَ أَنْتُمْ لَهَا وَارِدُونَ ﴿٩٨﴾ لَوْ كَانَ هَؤُلاَءِ آلِهَةً مَا وَرَدُوهَا وَكُلٌّ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٩٩﴾

21 **Enbiya**/98. Siz ve Allah'tan başka taptıklarınız cehennemin yakacağısınız, oraya geleceksiniz. 99. Eğer bunlar tanrı olsaydı, cehenneme girmezlerdi. Hepsi orada temelli kalacaktır.

وَمَنْ يَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ لاَ بُرْهَانَ لَهُ بِهِ فَإِنَّمَا حِسَابُهُ عِنْدَ رَبِّهِ إِنَّهُ لاَ يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ ﴿١١٧﴾

23 **Mu'minun**/117. Allah'la beraber, varlığına hiçbir delil olmayan başka tanrıya tapanın hesabını Rabbi görecektir. İnkârcılar kurtulamazlar.

قُلْ لِمَنِ الأَرْضُ وَمَنْ فِيهَا إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٨٤﴾ سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَلاَ تَذَكَّرُونَ ﴿٨٥﴾ قُلْ مَنْ رَبُّ

23 **Mu'minun**/84. (Ey Muhammed!) De ki: "Biliyorsanız söyleyin; bu yeryüzü ve orada bulunanlar kimindir?" 85. "Allah'ındır" diyecekler. "Öyleyse, ders almaz mısınız?"

السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ﴿٨٦﴾ سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٨٧﴾ قُلْ مَنْ بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ يُجِيرُ وَلَا يُجَارُ عَلَيْهِ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٨٨﴾ سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ فَأَنَّى تُسْحَرُونَ ﴿٨٩﴾ بَلْ أَتَيْنَاهُمْ بِالْحَقِّ وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿٩٠﴾ مَا اتَّخَذَ اللَّهُ مِنْ وَلَدٍ وَمَا كَانَ مَعَهُ مِنْ إِلَهٍ إِذًا لَذَهَبَ كُلُّ إِلَهٍ بِمَا خَلَقَ وَلَعَلَا بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿٩١﴾

de. 86. De ki: "Yedi göğün de Rabbi, yüce arşın da Rabbi kimdir?" 87. "Allah'tır" diyecekler. "Öyleyse, O'na karşı saygılı olmayacak mısınız?" de. 88. Onlara de ki: "Biliyorsanız söyleyin her şeyin hükümranlığı elinde olan, barındıran, fakat barındırılmaya muhtaç olmayan kimdir?" 89. "Allah'tır" diyecekler. "Öyleyse, nasıl büyüleniyorsunuz?" de. 90. Hayır; Biz onlara gerçeği verdik, ama onlar yalanlıyorlar. 91. Allah çocuk edinmemiştir; O'nun yanında hiçbir tanrı yoktur; olsaydı, her tanrı kendi yarattığına sahip çıkar ve birbirinden üstün olmaya çalışırlardı. Allah, onların nitelendirmelerinden yücedir.

أَمْ لَهُ الْبَنَاتُ وَلَكُمُ الْبَنُونَ ﴿٣٩﴾

52 **Tur**/39. Demek kızlar Allah'ın, oğullar sizin öyle mi?

أَمْ لَهُمْ إِلَهٌ غَيْرُ اللَّهِ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٤٣﴾

52 **Tur**/43. Yoksa Allah'tan başka bir tanrıları mı vardır? Allah, onların ortak koşmalarından münezzehtir.

وَإِذَا مَسَّ النَّاسَ ضُرٌّ دَعَوْا رَبَّهُمْ مُنِيبِينَ إِلَيْهِ ثُمَّ إِذَا أَذَاقَهُمْ مِنْهُ رَحْمَةً إِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ بِرَبِّهِمْ يُشْرِكُونَ ﴿٣٣﴾ لِيَكْفُرُوا بِمَا آتَيْنَاهُمْ فَتَمَتَّعُوا فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٣٤﴾ أَمْ أَنْزَلْنَا عَلَيْهِمْ سُلْطَانًا فَهُوَ يَتَكَلَّمُ بِمَا كَانُوا بِهِ يُشْرِكُونَ ﴿٣٥﴾ وَإِذَا أَذَقْنَا النَّاسَ رَحْمَةً فَرِحُوا بِهَا وَإِنْ تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ إِذَا هُمْ يَقْنَطُونَ ﴿٣٦﴾

30 **Rum**/33-34. İnsanlar bir darlığa uğrayınca Rablerine dönerek O'na yalvarırlar, sonra Allah onlara katından bir rahmet tattırınca, içlerinden bir kısmı kendilerine verdiklerimizi inkâr ederek Rablerine eş koşarlar. Tadını çıkarın bakalım; yakında bileceksiniz. 35. Yoksa onlara ortak koşmalarını söyleyen bir delil mi indirdik? 36. İnsanlara bir rahmet tattırdığımız zaman ona sevinirler, ama kendi elleriyle yaptıklarından ötürü başlarına bir kötülük gelince, hemen umutsuzluğa düşerler.

اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ ثُمَّ رَزَقَكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ هَلْ مِنْ شُرَكَائِكُمْ مَنْ يَفْعَلُ مِنْ ذَلِكُمْ مِنْ شَيْءٍ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٤٠﴾

30 **Rum**/40. Sizi yaratan, sonra rızıklandıran, sonra öldürecek, daha sonra da diriltecek olan Allah'tır. O'na koştuğunuz ortaklarınızdan böyle bir şey yapan var mıdır? Allah onların ortak koştukları şeylerden uzak ve Yüce'dir.

وَمَا كَانَ صَلَاتُهُمْ عِنْدَ الْبَيْتِ إِلَّا مُكَاءً وَتَصْدِيَةً فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿٣٥﴾

8 Enfal/35. Kâbe'deki yalvarmaları da, ıslık çalmak ve el çırpmaktan başka bir şey değildir. "O hâlde inkar etmiş olmanızdan dolayı azabı tadın".

إِنَّ اللَّهَ لاَ يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَآءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلاَلاً بَعِيدًا ﴿١١٦﴾

4 **Nisa**/116. Allah, kendisine ortak koşulmasını bağışlamaz, ama bundan başkasını dilediğine bağışlar. Allah'a ortak koşan, derin bir sapıklığa sapmış olur.

إِنَّ اللَّهَ لاَ يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَآءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدِ افْتَرَىٰٓ إِثْمًا عَظِيمًا ﴿٤٨﴾

4 **Nisa**/48. Allah, kendisine ortak koşulmasını bağışlamaz, ama bundan başkasını dilediğine bağışlar. Allah'a ortak koşan kimse, şüphesiz büyük bir günah işleyerek iftira etmiş olur.

قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ قُلِ اللَّهُ قُلْ أَفَاتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَآءَ لاَ يَمْلِكُونَ لأَنْفُسِهِمْ نَفْعًا وَلاَ ضَرًّا قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ أَمْ هَلْ تَسْتَوِي الظُّلُمَاتُ وَالنُّورُ أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَآءَ خَلَقُوا كَخَلْقِهِ فَتَشَابَهَ الْخَلْقُ عَلَيْهِمْ قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ﴿١٦﴾

13 **Ra'd**/16. De ki: "Göklerin ve yerin Rabbi kimdir?" De ki: "Allah'tır". De ki: "Onu bırakıp kendilerine bile yarar ve zarar veremeyen hâmîler mi edindiniz?" De ki: "Kör ile gören eşit olur mu? Ya da, karanlıklarla aydınlık bir olur mu?" Yoksa, Allah'a Allah gibi yaratması olan ortaklar buldular da, yaratmaları kendilerince birbirine mi benzedi? De ki: "Her şeyin yaratanı Allah'tır. O, tek ve karşı konulamazdır".

أَفَمَنْ هُوَ قَآئِمٌ عَلَىٰ كُلِّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ وَجَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَآءَ قُلْ سَمُّوهُمْ أَمْ تُنَبِّئُونَهُ بِمَا لاَ يَعْلَمُ فِي الأَرْضِ أَمْ بِظَاهِرٍ مِنَ الْقَوْلِ بَلْ زُيِّنَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مَكْرُهُمْ وَصُدُّوا عَنِ السَّبِيلِ وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴿٣٣﴾

13 **Ra'd**/33. Herkesin elde ettiğini gözeten Allah'a kim (eşit olabilir)? Onlar Allah'a ortak koştular. (Ey Muhammed!) De ki: "Onlara bir ad bulun. Yoksa, Allah'a yeryüzünde bilmediği bir şeyi, ya da boş sözleri mi haber veriyorsunuz?" Hayır; inkâr edenlere, tuzak kurmaları güzel gösterildi de, yoldan alıkondular. Allah kimi saptırmış ise, onun yol göstereni bulunmaz.

ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ هُوَ الْبَاطِلُ وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ﴿٦٢﴾

22 **Hac**/62. Bu böyledir, çünkü gerçek yalnız Allah'tır; O'nu bırakıp taptıkları ise sadece bâtıldır. Doğrusu, Allah yücelerin yücesidir.

وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِ سُلْطَانًا وَمَا لَيْسَ لَهُمْ بِهِ عِلْمٌ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ نَصِيرٍ ﴿٧١﴾

22 **Hac**/71. Onlar Allah'ı bırakıp da haklarında Allah'ın hiçbir delil indirmediği, kendilerinin de hakkında bir bilgi sahibi olmadıkları şeylere taparlar. Haksızlık edenlerin yardımcısı olmaz.

قُلْ أَتَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لاَ يَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلاَ نَفْعًا وَاللَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٧٦﴾

5 **Maide**/76. (Ey Muhammed!) De ki: "Allah'tan başka size zarar da, fayda da veremeyecek birine mi tapacaksınız?" Allah işitmekte ve bilmektedir.

وَقَالَتِ الْيَهُودُ عُزَيْرٌ ابْنُ اللَّهِ وَقَالَتِ النَّصَارَى الْمَسِيحُ ابْنُ اللَّهِ ذَلِكَ قَوْلُهُمْ بِأَفْوَاهِهِمْ يُضَاهِئُونَ قَوْلَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَبْلُ قَاتَلَهُمُ اللَّهُ أَنَّى يُؤْفَكُونَ ﴿٣٠﴾ اتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَهًا وَاحِدًا لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ سُبْحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٣١﴾

9 **Tevbe**/30. Yahudîler: "Üzeyir Allah'ın oğludur" dediler. Hıristiyanlar da: "Mesih Allah'ın oğludur" dediler. Bu, daha önce inkâr edenlerin sözlerine benzeterek ağızlarında geveledikleri sözleridir. Allah canlarını alsın! Nasıl da uyduruyorlar? 31. Onlar, Allah'ı bırakıp hahamlarını, papazlarını ve Meryem oğlu Mesih'i rab olarak benimsiyorlar.[254] Oysa, kendisinden başka tanrı olmayan tek Tanrı'dan başkasına tapmamakla emrolunmuşlardı. Allah onların ortak koşmalarından yücedir.

2. Tâğût

Tâğût, 'aşırı tuğyankâr', 'azgın', 'haddi aşan' anlamlarına gelen bir kelime olup, zorla veya insanları şartlandırarak kendisine kulluk ettiren insan (Nemrut ve Firavun gibi) veya şeytan, sihirbazlar, kâhinler ve putlar için kullanılan bir nitelemedir.Tağut kelimesi, bunların her birine isim olabileceği gibi, tümüne birden de denebilir. Eğer bir kimse Allah'a isyan eder ve onun kullarını kendine boyun eğmeye zorlarsa, o zaman Kur'an'daki *'tağut'* nitelemesi onun için uygun düşer. Böyle bir kişinin dinî veya politik lider, kral veya totaliter bir devlet olması, durumu değiştirmez.

وَالَّذِينَ اجْتَنَبُوا الطَّاغُوتَ أَنْ يَعْبُدُوهَا وَأَنَابُوا إِلَى اللَّهِ لَهُمُ الْبُشْرَى فَبَشِّرْ عِبَادِ ﴿١٧﴾ الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَاهُمُ اللَّهُ وَأُولَئِكَ هُمْ أُولُو الْأَلْبَابِ ﴿١٨﴾

39 **Zümer**/17-18. Tağut'a kulluk etmekten kaçınıp, Allah'a yönelenlere müjdeler olsun. (Ey Muhammed!) Sözleri dinleyip de en güzeline uyan kullarımı müjdele! İşte onlar, Allah'ın doğru yola eriştirdiği kimselerdir ve aklı selîm sahipleridir.

وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ فَمِنْهُمْ مَنْ هَدَى اللَّهُ وَمِنْهُمْ مَنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ الضَّلَالَةُ فَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ ﴿٣٦﴾

16 **Nahl**/36. Her millete: "Allah'a tapın; tağuttan kaçının!" (diyen) bir elçi göndermişizdir. Allah onlardan kimini doğru yola eriştirdi, kimi de sapıklığı hak etti. Yeryüzünde gezin ve yalanlayanların sonlarının nasıl olduğuna bakın.

لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ

2 **Bakara**/256. Dinde zorlama yoktur. Doğru olan eğri olandan ayrışıp, belirmiştir. Kim tağutu inkâr eder ve Allah'a inanırsa, kopmak bilmeyen, sağlam bir kulpa

[254] Hz. İsa bir insan olduğu halde onu ilahlaştırıyorlar. Hahamlar ve papazlar Allah'ın mesajını çarpıtıkları halde, insanlar onları sorgulayacak yerde onların dediklerine Allah'ın emri gibi uyuyorlar. Kilise bütün tarih boyunca kendini *lâ yüs'el* (sorgulanamaz) bir konumda tutmuş ve dini alanın tamamını (akaid, ahlak, ibadetler vb.) Kilise yetkilileri belirlemiştir.

الْوُثْقَى لاَ انفِصَامَ لَهَا وَاللّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٥٦﴾ اَللّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَوْلِيَآؤُهُمُ الطَّاغُوتُ يُخْرِجُونَهُمْ مِنَ النُّورِ إِلَى الظُّلُمَاتِ أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٥٧﴾

tutunmuş olur. Allah işitendir, bilendir. 257. Allah inananların hâmîsidir, onları karanlıklardan aydınlığa çıkarır. İnkârcıların hâmileri ise Tağut'tur, onları aydınlıktan karanlıklara götürür. İşte bunlar ateşliklerdir, onlar orada kalıcıdırlar.

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيبًا مِنَ الْكِتَابِ يُؤْمِنُونَ بِالْجِبْتِ وَالطَّاغُوتِ وَيَقُولُونَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا هَؤُلاَءِ أَهْدَى مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا سَبِيلاً ﴿٥١﴾

4 **Nisa**/51. Kendilerine Kitap'tan bir pay verilmiş olanların, puta ve Tağut'a inanıp inkâr edenler için: "Bunlar inananlardan daha doğru yoldadırlar" demelerine ne dersin?

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَآ أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمَآ أُنزِلَ مِنْ قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَنْ يَتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ وَقَدْ أُمِرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلاَلاً بَعِيدًا ﴿٦٠﴾

4 **Nisa**/60. (Ey Muhammed!) Sana indirilene ve senden önce indirilene inandıklarını iddia edenleri görmedin mi? Tağut'un hâkimliğine gitmek isterler. Oysa onu inkar etmekle emrolunmuşlardır. Şeytan onları derin bir sapıklığa sürüklemek ister.

الَّذِينَ آمَنُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللّهِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ الطَّاغُوتِ فَقَاتِلُوا أَوْلِيَآءَ الشَّيْطَانِ إِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفًا ﴿٧٦﴾

4 **Nisa**/76. İnananlar Allah uğrunda çarpışırlar. İnkâr edenler ise, Tağut uğrunda çarpışırlar. Öyleyse Şeytan'ın dostlarıyla çarpışın. Doğrusu, Şeytan'ın düzeni zayıftır.

قُلْ هَلْ أُنَبِّئُكُمْ بِشَرٍّ مِنْ ذَلِكَ مَثُوبَةً عِنْدَ اللّهِ مَنْ لَعَنَهُ اللّهُ وَغَضِبَ عَلَيْهِ وَجَعَلَ مِنْهُمُ الْقِرَدَةَ وَالْخَنَازِيرَ وَعَبَدَ الطَّاغُوتَ أُولَئِكَ شَرٌّ مَكَانًا وَأَضَلُّ عَنْ سَوَآءِ السَّبِيلِ ﴿٦٠﴾

5 **Maide**/60. "Size, Allah katında bulunan bundan daha kötü bir karşılığı bildireyim mi?" de. Allah kime lanet eder, öfkelenir ve kimlerden maymunlar, domuzlar ve Tağut'a tapanlar yaparsa, işte onların yeri daha kötüdür ve düz yoldan da en çok onlar sapmıştır.

3. Hurafeler

Hurafeler, insanın bilgisiz kaldığı ve aklını aktif olarak kullanamadığı durumlarda ortaya çıkar. Bu zaaf, ancak eğitimle ortadan kaldırılabilir. Kur'an, nazil olduğu Arap toplumunda bu tip inançlarla mücadele etmiştir. Ancak, sonraki asırlarda Müslümanlar binlerce batıl itikad ve hurafe üretmişlerdir. Sanıldığının aksine, hurafe üretme ile zamansal ilerleme arasında ters orantı yoktur; sadece çağdan çağa hurafelerin şekli değişmektedir. Aşağıdaki pasajlar, yalnızca Kur'an'ın nüzûl döneminde yaygın olan hurafelerle ilgili olsa da, bütün çağlarda neyin hurafe olup olmadığının saptanması ve hurafelere karşı nasıl bir tutum sergilenmesi gerektiği konusunda rehberlik içermektedir.

يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْأَهِلَّةِ قُلْ هِيَ مَوَاقِيتُ لِلنَّاسِ وَالْحَجِّ وَلَيْسَ الْبِرُّ بِأَنْ تَأْتُوا الْبُيُوتَ مِنْ ظُهُورِهَا وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنِ اتَّقَى وَأْتُوا الْبُيُوتَ مِنْ أَبْوَابِهَا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿١٨٩﴾

2 **Bakara**/189. Ey Muhammed! Sana hilal halindeki ayları sorarlar. De ki: "Onlar, insanlar için ve hac için belirlenmiş zamanların işaretidir". İyilik, evlere arkalarından girmenizde değildir; iyi kimse, (Allah'a) saygılı olan kimsedir. Evlere kapılarından girin![255] Allah'a saygılı olun ki, başarıya ulaşasınız.

مَا جَعَلَ اللَّهُ مِنْ بَحِيرَةٍ وَلَا سَائِبَةٍ وَلَا وَصِيلَةٍ وَلَا حَامٍ وَلَكِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَأَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴿١٠٣﴾

5 **Maide**/103. Allah kulağı çentilen, salıverilen, erkek ve dişi olarak ikiz doğuran ve kendini koruyan hayvanları(n adanmasını) meşru kılmamıştır.[256] Ama inkar edenler, Allah'a karşı yalan uyduruyorlar ve çokları da düşünemiyor.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٩٠﴾

5 **Maide**/90. Ey inananlar! İçki, kumar, dikili taşlar ve fal okları[257] şüphesiz şeytan işi pisliktir. Bundan kaçının ki kurtulasınız.

[255] Araplar Hac esnasında bir adet olarak, ihram giydikten sonra evlerine girmezlerdi. Eve girmelerini gerektiren bir şey olursa, evlerine kapılarından değil, arkadan açtıkları bir pencereden girerlerdi. Böylece, güya kendi koydukları yasağı çiğnememiş oluyorlardı. Bu ayette, bu geleneğin anlamsızlığı ortaya konmaktadır.

[256] Araplar eğer deve beşinci yavrusunu dişi olarak doğurursa onun kulağını çentip başıboş bırakırlardı *(bahîre)* . Bazı devleri de salıverip putlara adıyorlardı. Bunlara *'saibe'* denir. Biri erkek , diğeri dişi olmak üzere ikiz doğuran koyun veya deveye ise *"vasile"* denir. Erkeği putlara adayıp dişi yavruyu kendileri alıyorlardı. On nesil doğuran deveye ise *"ham"* ismi verilir, bunlara binilmez ve otlaktan men edilmezdi. Bu develere belirli bir kutsallık atfediliyordu. Ayet bu boş inançları ortadan kaldırıyor.

[257] Dikili taşlar *(ensâb)* : Arapların putlarına kurban kestikleri yer, putlarını koydukları tapınak. Fal okları *(ezlâm)* Kehanet yapmak için kullanılan oklar. Önemli ve büyük putların yanı başında çeşitli sayılarda, üzerinde değişik hükümler bulunan oklar vardı. Önemli bir iş yapılacağı veya karar verileceği zaman, bu oklar çekilir ve buradaki hüküm o putun hükmü olarak kabul edilirdi.

BEŞİNCİ BÖLÜM

İBADET

İbadet kelimesinin Türkçe'deki tam karşılığı 'kulluk'tur. Ancak bu kavram dilimizde, 'tapınma' anlamındaki şeklî (muayyen bir zamana veya mekana bağlı, nasıl yapılacağı kesinleşmiş) ibadetlere (*ritüel*) indirgenmiş bir anlamda kullanılmaktadır. Kur'an'da kullanılan ibadet kavramı bunları içermekle birlikte, anlam alanı daha da geniştir; Allah'a imandan, O'nun iradesine uygun her türlü ahlaki doğru davranışa (salih amel) kadar bütün iradî eylemler ibadettir. Bu doğru davranış, günlük yaşamın bütün alanlarında (siyasî, iktisadî, hukukî, askerî vb.) geçekleşebilir. Kur'an'da sözü edilen kulluk, günlük hayatta ritüellere de belli bir zaman ayırmaktan ibaret değildir. Önemli olan, bireyin tek tek davranışları değil, bir bütün olarak seçtiği hayat tarzının niteliğidir. İnsanın yaratılışından gelen çift kutupluluk, onun iki zıt yönde iki farklı yaşam sürmesine imkan vermektedir. Kişi, yapacağı tercih sonucunda kendisini, ya yeryüzünde insan onuruna yaraşır bir hayatı oluşturma / sürdürme (*ıslâh*) yolunda, ya da tam tersi bir yolda (*ifsâd*) bulacaktır. İnsanın kulluğunu gerçekleştirme sürecinde, şeklî ibadetlerin yalnızca işlevsel bir rolleri vardır ("Sana Kitap'tan vahyolunanı oku, namazı kıl; zira namaz çirkin ve kötü şeylerden alıkor..." 29 Ankebut/45). Bu bölümde, önce 'ibadet'in genel anlamını ifade eden ayetler verilecek, daha sonra *ibâdât-ı mersûme* olarak isimlendirilen namaz, oruç ve hac gibi düzenli ibadetlerin (ritüeller) detaylarıyla ilgili pasajlar ele alınacaktır. Aşağıdaki pasajlarda görüleceği gibi, bu ibadetlerin her birinde, dinin kişiselliği ve vicdanîliği kadar, toplumsallığı da içkindir. Öte yandan, genel olarak bilindiğinin aksine, ibadetlerin özü, biçimlerinde değil (2 Bakara/177-215), bireysel ve toplumsal boyutlarıyla, insanın kendine yabancılaşmasını ve toplumdan kopmasını (*anomi*) önleme amacında gizlidir; nitekim tarih içerisinde ibadet biçimleri toplumdan topluma değişiklik gösterebilmiştir (22 Hacc/67).

A. ALLAH'A KULLUK

Kur'an'dan önceki Kutsal Kitaplarda ve onların gönderildiği dillerde (Aramca ve İbranca) Allah ile insan arasındaki ilişki mecazî olarak baba-oğul ilişkisine benzetilerek ifade edilmiştir. Bu benzetme, babanın oğluna duyduğu sevgi, şefkat ve merhamete istinaden yapılmıştır. Kur'an'da ise, bu ilişki, Kur'an dili Arapça'da 'sahip', 'efendi', 'mürebbî' anlamlarına gelen *rabb* ve 'köle', 'kul' anlamındaki *'abd* kelimeleriyle anlatılmıştır. Bu benzetmenin bilinen nedenlerinden birisi, dönemin Arap toplumunda sosyal bir olgu olarak kölelik kurumunun sahip olduğu yaygınlıktır. Kur'an bu Rab-Abd (Efendi-Köle) ilişkisini baz almış ve ona ahlaki bir boyut kazandırarak Allah-İnsan ilişkisini anlatmak için elverişli bir hâle getirmiştir. 'Allah'a kulluk' en genel anlamda, Allah'ın insana vermiş olduğu sonsuz nimetlere karşı insanın O'na boyun eğmesi, O'nun otoritesini tanıması ve O'nun bütün ahlaki buyruklarını yerine getirmesi ile gerçekleşmektedir.

إِنَّ رَبَّكَ يَعْلَمُ أَنَّكَ تَقُومُ أَدْنَىٰ مِنْ ثُلُثَيِ اللَّيْلِ وَنِصْفَهُ وَثُلُثَهُ وَطَائِفَةٌ مِنَ الَّذِينَ مَعَكَ وَاللَّهُ يُقَدِّرُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ عَلِمَ أَنْ لَنْ تُحْصُوهُ فَتَابَ عَلَيْكُمْ فَاقْرَءُوا مَا تَيَسَّرَ مِنَ الْقُرْآنِ عَلِمَ أَنْ سَيَكُونُ مِنْكُمْ مَرْضَىٰ وَآخَرُونَ يَضْرِبُونَ فِي الْأَرْضِ يَبْتَغُونَ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ وَآخَرُونَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَاقْرَءُوا مَا تَيَسَّرَ مِنْهُ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَأَقْرِضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا وَمَا تُقَدِّمُوا لِأَنْفُسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِنْدَ اللَّهِ هُوَ خَيْرًا وَأَعْظَمَ أَجْرًا وَاسْتَغْفِرُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢٠﴾

73 **Müzzemmil**/20. (Ey Muhammed!) Rabbin, senin ve beraberinde bulunanlardan bir topluluğun gecenin üçte ikisinden biraz az, yarısı ve üçtebiri kadar vakit içinde kalktığınızı bilir. Gece ve gündüzü Allah ölçer; sizin bu vakitleri takdir edemeyeceğinizi bildiğinden, tövbenizi kabul etmiştir. Artık, Kur'an'dan kolayınıza geleni okuyun. Allah, içinizde hasta olanlar, Allah'ın lütfundan rızık aramak üzere yeryüzünde dolaşacak olanlar ve Allah yolunda savaşacak olanlar bulunduğunu bilir. Kur'an'dan kolayınıza geleni okuyun. Namazı kılın, zekatı verin ve Allah'a güzel ödünç takdiminde bulunun; kendiniz için yaptığınız iyiliği daha iyi ve daha büyük ecir olarak Allah katında bulursunuz. Allah'tan bağışlanma dileyin; Allah elbette bağışlar ve merhamet eder.

وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ فَيَقُولُ أَأَنْتُمْ أَضْلَلْتُمْ عِبَادِي هَٰؤُلَاءِ أَمْ هُمْ ضَلُّوا السَّبِيلَ ﴿١٧﴾ قَالُوا سُبْحَانَكَ مَا كَانَ يَنْبَغِي لَنَا أَنْ نَتَّخِذَ مِنْ دُونِكَ مِنْ أَوْلِيَاءَ وَلَٰكِنْ مَتَّعْتَهُمْ وَآبَاءَهُمْ حَتَّىٰ نَسُوا الذِّكْرَ وَكَانُوا قَوْمًا بُورًا ﴿١٨﴾ فَقَدْ كَذَّبُوكُمْ بِمَا تَقُولُونَ فَمَا تَسْتَطِيعُونَ صَرْفًا وَلَا نَصْرًا وَمَنْ يَظْلِمْ مِنْكُمْ نُذِقْهُ عَذَابًا كَبِيرًا ﴿١٩﴾

25 **Furkan**/17. O gün Rabbin onları ve Allah'tan başka taptıkları şeyleri toplar ve: "Bu kullarımı siz mi saptırdınız, yoksa kendi kendilerine mi yoldan saptılar?" der. 18. Putlar: "Hâşâ Seni bırakıp başka dostlar edinmek bize yaraşmaz; fakat Sen onlara ve babalarına nimetler verdin de sonunda Seni anmayı unuttular ve yok olmayı hak eden bir toplum oldular" derler. 19. Allah: "Putlarınız, söylediklerinizde sizi yalancı çıkardılar. Artık kendinizden azabı çeviremezsiniz, yardım da görmezsiniz. Haksızlık edenlerinize büyük bir azap tattıracağız" der.

رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا فَاعْبُدْهُ وَاصْطَبِرْ لِعِبَادَتِهِ هَلْ تَعْلَمُ لَهُ سَمِيًّا ﴿٦٥﴾

19 **Meryem**/65. O, göklerin, yerin ve ikisi arasında bulunanların Rabbidir; öyleyse O'na kulluk et ve O'na kullukta sabırlı ol. Hiç O'nun adıyla anılan başka bir şey bilir misin?[258]

لَا تَجْعَلْ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتَقْعُدَ مَذْمُومًا مَخْذُولًا ﴿٢٢﴾ وَقَضَى رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا إِمَّا يَبْلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أُفٍّ وَلَا تَنْهَرْهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا ﴿٢٣﴾

17 **İsra**/22. Allah'ın yanına başka tanrı koyma, yoksa, yerilmiş ve tek başına, yardımcısız kalmış olursun. 23. Rabbin, yalnız kendisine tapmanıza ve ana-babaya iyi davranmanıza hükmetmiştir. Eğer ikisinden biri veya her ikisi senin yanında kocayacak olursa, onlara "Öf!" bile deme ve onları azarlama; onlara güzel söz söyle.

إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ فَاعْبُدِ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ ﴿٢﴾ أَلَا لِلَّهِ الدِّينُ الْخَالِصُ وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَى إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فِي مَا هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ كَاذِبٌ كَفَّارٌ ﴿٣﴾

39 **Zümer**/2. (Ey Muhammed!) Biz sana Kitab'ı hak ile indirdik. Öyleyse, dîni Allah'a has kılarak O'na kulluk et. 3. Dikkat edin, hâlis din Allah'ındır; O'ndan başka himayeci edinenler: "Onlara, bizi Allah'a iyice yaklaştırsınlar diye kulluk ediyoruz" derler. Doğrusu, Allah ayrılığa düştükleri konularda aralarında hüküm verecektir. Allah, yalancı ve pek inkarcı kimseyi doğru yola eriştirmez.

فَادْعُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ ﴿١٤﴾

40 **Mu'min**/14. Ey İnananlar! İnkârcılar istemese de, dîni yalnız Allah'a has kılarak O'na yalvarın.

وَقَالَ رَبُّكُمُ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ ﴿٦٠﴾

40 **Mu'min**/60. Rabbiniz: "Bana seslenin, size cevap vereyim; Bana kulluk etmeyi yüklüklerine yediremeyenler, alçalmış olarak cehenneme gireceklerdir" buyurmuştur.

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴿٥٦﴾

51 **Zariyat**/56. Ben cinleri ve insanları bana kulluk etmelerinden başka bir şey için yaratmadım.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿٢١﴾

2 **Bakara**/21. Ey insanlar! Sizi ve sizden öncekileri yaratan Rabbinize kulluk ediniz. Böylece saygılı olursunuz.

[258] Araplar Allah'ın yanında putlara da tapmalarına rağmen, 'Allah' ismini Allah'tan başka tanrıları için kullanmıyorlardı.

وَجَاهِدُوا فِي اللَّهِ حَقَّ جِهَادِهِ هُوَ اجْتَبَاكُمْ وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ مِلَّةَ أَبِيكُمْ إِبْرَاهِيمَ هُوَ سَمَّاكُمُ الْمُسْلِمِينَ مِنْ قَبْلُ وَفِي هَذَا لِيَكُونَ الرَّسُولُ شَهِيدًا عَلَيْكُمْ وَتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَاعْتَصِمُوا بِاللَّهِ هُوَ مَوْلَاكُمْ فَنِعْمَ الْمَوْلَى وَنِعْمَ النَّصِيرُ ﴿٧٨﴾

22 Hac/78. Allah uğrunda gereği gibi cihad edin. O sizi seçmiş, babanız İbrâhim'in yolu olan dinde sizin için hiçbir zorluk kılmamıştır. Daha önce ve bunda (Kur'an'da), Peygamber'in size örnek olması, sizin de insanlara örnek olmanız için O size 'Müslüman' adını vermiştir. Artık namazı kılın, zekâtı verin ve sahibiniz olan Allah'a tutunun. O ne güzel sahip ve ne güzel yardımcıdır!

B. DÜZENLİ İBADETLER (İBÂDÂT-I MERSÛME)

Namaz, oruç ve hac ibadetleri, Allah ile insan arasındaki manevî-ahlaki bağı muhafaza eder; insanın Allah'a olan saygısını diri tutarak insanı kötülüklerden uzaklaştırır ve sonuç olarak, onun fıtratına (temiz doğasına, vicdanına ve sağduyusuna) yabancılaşmasının önünü alır. Bu ibadetler farzdır (zorunludur), yani Allah insanlardan bu ibadetleri kendi iradeleriyle özgürce yerine getirmelerini istemiştir. Allah, yapılan bu ibadetlerden bir şey kazanmaz, bunlara ihtiyacı da yoktur; bunlara ihtiyacı olan insanın kendisidir. Nitekim ritüeller, önemlerini insan açısından işlevselliklerinden almaktadırlar. Yani bu şeklî ibadetler, kişinin ıslâh çizgisinde kalmasına katkısı nisbetinde anlamlı ve önemlidir. Bu katkı sıfır noktasına indiği andan itibaren bu önem de ortadan kalkar (107 Ma'un/4-7). Islah çizgisinde ritüellerin rolü ne ise, ifsad çizgisinde de küçük günahların rolü odur. Dolayısıyla bu ibadetleri 'borç ödeme' mantığı ile yerine getirmek, ibadetlerin konuluş gayelerine tersdir.

1. Namaz

"Genel Olarak Namaz" başlığı altında toplanan pasajlarda da görüleceği gibi, Kur'an namaz konusunda çok titiz davranılmasını istemektedir. Namazın genellikle zekatla birlikte anıldığı bu pasajlar, bu iki ibadetin hemen her peygamberin öğretisinde yer aldığına tanıklık etmeleri bakımından dikkat çekicidir.

a) Genel Olarak Namaz

فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ ﴿٤﴾ الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ ﴿٥﴾ الَّذِينَ هُمْ يُرَاؤُونَ ﴿٦﴾ وَيَمْنَعُونَ الْمَاعُونَ ﴿٧﴾

107 Ma'un/4-7. Namazlarından habersiz olarak namaz kılanların vay hâline! Onlar gösteriş yapmaktadırlar. Onlar eğreti bir şeyin verilmesine bile engel olurlar.

وَالَّذِينَ يُمَسِّكُونَ بِالْكِتَابِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ إِنَّا لَا نُضِيعُ أَجْرَ الْمُصْلِحِينَ ﴿١٧٠﴾

7 A'raf/170. (Allah'a karşı gelmekten sakınanlar) Kitab'a sımsıkı sarılırlar ve namazı kılarlar. Biz iyiliğe çalışanların mükâfatını zâyi etmeyiz.

قُلْ أَمَرَ رَبِّي بِالْقِسْطِ وَأَقِيمُوا وُجُوهَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ كَمَا بَدَأَكُمْ تَعُودُونَ ﴿٢٩﴾

7 A'raf/29. De ki: "Rabbim bana adaleti emretti. Her secde edişte yüzünüzü (O'na) doğrultun ve dini yalnız kendisine has tutarak O'na yalvarın. Sizi ilk yarattığı gibi yine O'na döneceksiniz".

وَالَّذِينَ يَبِيتُونَ لِرَبِّهِمْ سُجَّدًا وَقِيَامًا ﴿٦٤﴾

25 **Furkan**/64. Onlar, gecelerini Rablerinin huzurunda secdeye vararak ve ayakta durarak geçirirler.

وَجَعَلَنِي مُبَارَكًا أَيْنَ مَا كُنْتُ وَأَوْصَانِي بِالصَّلَوٰةِ وَالزَّكَوٰةِ مَا دُمْتُ حَيًّا ﴿٣١﴾

19 **Meryem**/31. (İsa beşikte iken şöyle konuştu:) "Nerede olursam olayım, (Rabbim) beni mübarek kıldı ve sağ oldukça bana namazı ve zekatı emretti".

وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ إِسْمَاعِيلَ إِنَّهُ كَانَ صَادِقَ الْوَعْدِ وَكَانَ رَسُولاً نَبِيًّا ﴿٥٤﴾ وَكَانَ يَأْمُرُ أَهْلَهُ بِالصَّلَوٰةِ وَالزَّكَوٰةِ وَكَانَ عِنْدَ رَبِّهِ مَرْضِيًّا ﴿٥٥﴾

19 **Meryem**/54. (Ey Muhammed!) Kitap'ta İsmail'i de an! O sözünde doğru biri ve (tarafımızdan) gönderilmiş bir peygamberdi. 55. Kendi adamlarına namazı ve zekatı emrederdi. O Rabbinin katında kendisinden hoşnut olunmuş birisiydi.

فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ أَضَاعُوا الصَّلَوٰةَ وَاتَّبَعُوا الشَّهَوَاتِ فَسَوْفَ يَلْقَوْنَ غَيًّا ﴿٥٩﴾

19 **Meryem**/59. Onların (İsrailoğulları peygamberlerinin) ardından, namazı bırakan, şehvetlerine uyan bir nesil geldi.[259] İşte bunlar azgınlıklarının karşılığını göreceklerdir.

وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَوٰةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا لاَ نَسْأَلُكَ رِزْقًا نَحْنُ نَرْزُقُكَ وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّقْوَى ﴿١٣٢﴾

20 **Taha**/132. (Ey Muhammed!) Ailene namazı kılmalarını emret, kendin de onda devamlı ol. Biz senden rızık istemiyoruz, sana rızık veren Biziz. Sonuç Allah'a karşı gelmekten sakınanındır.

إِنَّنِي أَنَا اللَّهُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ أَنَا فَاعْبُدْنِي وَأَقِمِ الصَّلَوٰةَ لِذِكْرِي ﴿١٤﴾

20 **Taha**/14. Kuşkusuz Ben Allah'ım; Benden başka tanrı yoktur. Bana kulluk et ve Beni anmak için namazı kıl!

قُلِ ادْعُوا اللَّهَ أَوِ ادْعُوا الرَّحْمَٰنَ أَيًّا مَا تَدْعُوا فَلَهُ الْأَسْمَآءُ الْحُسْنَى وَلاَ تَجْهَرْ بِصَلاَتِكَ وَلاَ تُخَافِتْ بِهَا وَابْتَغِ بَيْنَ ذَٰلِكَ سَبِيلاً ﴿١١٠﴾

17 **İsra**/110. De ki: "İster Allah diye seslenin, ister Rahman diye seslenin. Hangisiyle seslenirseniz seslenin, (bütün) güzel isimler O'nundur". (Ey Muhammed!) Namazında sesini ne yükselt, ne de kıs; bu ikisinin ortası bir yol ara.[260]

---

[259] Burada namazı bırakmakla şehvetlere uyma arasında hem nedensel bir ilişki hem de zamansal bir ardışıklık vardır. Bu örnekte 29 Ankebut/45. ayette bildirilen namazın insanları kötülüklerden uzaklaştıracağı gerçeği, tersinden gerçekleşmiş oluyor.

[260] Bu ayete göre bugün cemaatle kılınırken öğle ve ikindi; yalnız kılarken de beş vakit namazda bütünüyle 'gizli' okumamız yanlıştır. Namazda istenen huşûnun (saygı) sağlanması için ilkin insan ne okuduğunu duymalı; ikincisi de okuduğu şeylerin anlamını bilmelidir.

وَأَوْحَيْنَآ إِلَىٰ مُوسَىٰ وَأَخِيهِ أَنْ تَبَوَّآ لِقَوْمِكُمَا بِمِصْرَ بُيُوتًا وَٱجْعَلُوا بُيُوتَكُمْ قِبْلَةً وَأَقِيمُوا الصَّلَوٰةَ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٨٧﴾

10 **Yunus**/87. Mûsa ve kardeşine: "Mısır'da toplumunuza evler hazırlayın. Evlerinizi karşılıklı yapın, namazı kılın ve inananları müjdeleyin" diye vahyettik.

قَالُوا يَٰشُعَيْبُ أَصَلَوٰتُكَ تَأْمُرُكَ أَنْ نَّتْرُكَ مَا يَعْبُدُ آبَآؤُنَآ أَوْ أَنْ نَّفْعَلَ فِىٓ أَمْوَٰلِنَا مَا نَشَٰٓؤُا إِنَّكَ لَأَنتَ الْحَلِيمُ الرَّشِيدُ ﴿٨٧﴾

11 **Hud**/87. (Kavmi Şuayb'a) şöyle dedi: "Ey Şuayb! Babalarımızın taptığını bırakmamızı emreden veya mallarımız konusunda istediğimiz gibi davranmamızı yasaklayan senin namazın mıdır?[261] Sen aslında, aklı başında yumuşak huylu birisin".

وَهَٰذَا كِتَٰبٌ أَنزَلْنَٰهُ مُبَارَكٌ مُّصَدِّقُ الَّذِى بَيْنَ يَدَيْهِ وَلِتُنذِرَ أُمَّ الْقُرَىٰ وَمَنْ حَوْلَهَا وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْءَاخِرَةِ يُؤْمِنُونَ بِهِۦ وَهُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٩٢﴾

6 **En'am**/92. (Ey Muhammed!) Bu, ana kenti (Mekke'yi) ve dolayında olanları uyarman için indirdiğimiz, kendinden öncekileri doğrulayan, mübarek bir Kitap'tır. Ahirete inananlar ona da inanırlar ve onlar namazlarını korurlar.

يَٰبُنَىَّ أَقِمِ الصَّلَوٰةَ وَأْمُرْ بِالْمَعْرُوفِ وَانْهَ عَنِ الْمُنكَرِ وَاصْبِرْ عَلَىٰ مَآ أَصَابَكَ إِنَّ ذَٰلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ ﴿١٧﴾

31 **Lokman**/17. (Lokman, oğluna söyle vasiyet etti:) "Ey oğulcuğum! Namazı kıl, uygun olanı buyurup kötülükten vazgeçir ve başına gelene karşı dayanıklı ol. Bunlar, üzerinde durulmaya değer işlerdir".

فَمَآ أُوتِيتُم مِّن شَىْءٍ فَمَتَٰعُ الْحَيَوٰةِ الدُّنْيَا وَمَا عِندَ اللَّهِ خَيْرٌ وَأَبْقَىٰ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٣٦﴾ وَالَّذِينَ يَجْتَنِبُونَ كَبَٰٓئِرَ الْإِثْمِ وَالْفَوَٰحِشَ وَإِذَا مَا غَضِبُوا هُمْ يَغْفِرُونَ ﴿٣٧﴾ وَالَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَوٰةَ وَأَمْرُهُمْ شُورَىٰ بَيْنَهُمْ وَمِمَّا رَزَقْنَٰهُمْ يُنفِقُونَ ﴿٣٨﴾

42 **Şura**/36-38. Size verilmiş bulunan herhangi bir şey, sadece dünya hayatının menfaatidir; inanıp Rablerine güvenenler, büyük günahlardan ve hayasızlıklardan çekinenler, öfkelendiklerinde bile bağışlayanlar, Rablerinin çağrısına cevap verenler, namazı kılanlar işleri(ni) aralarında danışma ile (görenler), kendilerine verdiğimiz rızıktan sarfedenler ve bir saldırıya uğradıklarında kazanmaya çalışanlar için Allah'ın katında bulunan daha iyi ve daha kalıcıdır.

قُل لِّعِبَادِىَ الَّذِينَ ءَامَنُوا يُقِيمُوا الصَّلَوٰةَ وَيُنفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَٰهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً مِّن قَبْلِ أَن يَأْتِىَ يَوْمٌ لَّا بَيْعٌ فِيهِ وَلَا خِلَٰلٌ ﴿٣١﴾

14 **İbrahim**/31. **(Ey Muhammed!) İnanan kullarıma söyle, namazı kılsınlar, alışveriş ve dostluğun olmayacağı günün gelmesinden önce, kendilerine verdiğimiz rızıktan açıkça ve gizlice versinler.**

[261] Namazın burada sayılan şeyleri yasaklaması veya men etmesi, kerdin kişiliğinin oluşumuna olumlu yönde katkı sağlayarak onu bunlardan uzaklaştırmasıdır.

رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلٰوةِ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي رَبَّنَا وَتَقَبَّلْ دُعَآءِ ﴿٤٠﴾

14 **İbrahim**/40. (İbrahim şöyle yakarmıştı:) "Rabbim! Beni ve soyumu namazı kılanlar eyle. Rabbimiz! Duâmı kabul buyur".

وَجَعَلْنَاهُمْ اَئِمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا وَأَوْحَيْنَآ إِلَيْهِمْ فِعْلَ الْخَيْرَاتِ وَإِقَامَ الصَّلٰوةِ وَإِيتَآءَ الزَّكٰوةِ وَكَانُوا لَنَا عَابِدِينَ ﴿٧٣﴾

21 **Enbiya**/73. Onları (peygamberleri) buyruğumuza göre insanlara yol gösteren önderler yaptık; onlara, iyi işler yapmayı, namazı kılmayı ve zekâtı vermeyi vahyettik. Onlar bize kulluk eden kimselerdi.

قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١﴾ اَلَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ ﴿٢﴾ وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ ﴿٣﴾ وَالَّذِينَ هُمْ لِلزَّكٰوةِ فَاعِلُونَ ﴿٤﴾ وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ ﴿٥﴾ إِلَّا عَلَىٰٓ أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ ﴿٦﴾ فَمَنِ ابْتَغَى وَرَآءَ ذٰلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ ﴿٧﴾

23 **Mu'minun**/1-7. Namazlarında saygılı olan, boş sözden yüz çeviren, zekatı veren, eşleri ve ellerinin altında bulundurdukları (cariyeleri) dışındakilere karşı ırzlarını koruyan, – (bundan dolayı) onlar zaten kınanamazlar; ancak kim bunun ötesini arzularsa, işte onlar haddi aşmış olurlar– murada ermişlerdir.

إِلَّا الْمُصَلِّينَ ﴿٢٢﴾ اَلَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ دَآئِمُونَ ﴿٢٣﴾ وَالَّذِينَ فِيٓ أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَعْلُومٌ ﴿٢٤﴾ لِلسَّآئِلِ وَالْمَحْرُومِ ﴿٢٥﴾ وَالَّذِينَ يُصَدِّقُونَ بِيَوْمِ الدِّينِ ﴿٢٦﴾ وَالَّذِينَ هُمْ مِنْ عَذَابِ رَبِّهِمْ مُشْفِقُونَ ﴿٢٧﴾ إِنَّ عَذَابَ رَبِّهِمْ غَيْرُ مَأْمُونٍ ﴿٢٨﴾ وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ ﴿٢٩﴾ إِلَّا عَلَىٰٓ أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ ﴿٣٠﴾ فَمَنِ ابْتَغَى وَرَآءَ ذٰلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ ﴿٣١﴾ وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ ﴿٣٢﴾ وَالَّذِينَ هُمْ بِشَهَادَاتِهِمْ قَآئِمُونَ ﴿٣٣﴾ وَالَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٣٤﴾ أُولَٰئِكَ فِي جَنَّاتٍ مُكْرَمُونَ ﴿٣٥﴾

70 **Mearic**/22-35. Ancak, namazı kılanlar ve namazlarında devamlı olanlar, mallarında muhtaca ve yoksula belirli bir hak tanıyanlar, ceza gününü doğrulayanlar, yalnız Rablerinin azabından korkanlar –Rablerinin azabından kimse güvende değildir–, eşleri ve ellerinin altında bulundurdukları (cariyeleri) dışındakilere karşı ırzlarını koruyanlar –(bundan dolayı) onlar zaten kınanamazlar; ancak kim bunun ötesini özlerse, işte onlar haddi aşmış olurlar–, emanetlerini ve sözlerini yerine getirenler, tanıklığı gereği gibi yapanlar, namazlarına riayet edenler; işte onlar, cennetlerde kendilerine ikramda bulunulacak kimselerdir.

اُتْلُ مَآ أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ وَأَقِمِ الصَّلٰوةَ إِنَّ الصَّلٰوةَ تَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَآءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَذِكْرُ اللّٰهِ أَكْبَرُ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ ﴿٤٥﴾

29 **Ankebut**/45. (Ey Muhammed!) Kitap'tan sana vahyolunanı oku ve namazı kıl; muhakkak ki, namaz hayasızlıktan ve kötülükten alıkor. Allah'ı anmak ne büyük şeydir! Allah yaptıklarınızı bilir.

الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَيُقِيمُونَ الصَّلٰوةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ ﴿٣﴾

2 **Bakara**/3. Onlar, gayba inanır, namazı kılar ve kendilerine verdiğimiz rızıktan harcarlar.

وَاسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلٰوةِ وَإِنَّهَا لَكَبِيرَةٌ إِلَّا عَلَى الْخَاشِعِينَ ﴿٤٥﴾ الَّذِينَ يَظُنُّونَ أَنَّهُمْ مُلَاقُوا رَبِّهِمْ وَأَنَّهُمْ إِلَيْهِ رَاجِعُونَ ﴿٤٦﴾

2 **Bakara**/45. Sabır ve namazla (Allah'tan) yardım isteyin. Bu, (Allah'a) derinden saygı duyanların dışındakilere ağır gelir. 46. Onlar, Rablerine kavuşacaklarını ve O'na döneceklerini bilirler.

إِنَّ الْمُنَافِقِينَ يُخَادِعُونَ اللّٰهَ وَهُوَ خَادِعُهُمْ وَإِذَا قَامُوا إِلَى الصَّلٰوةِ قَامُوا كُسَالَى يُرَآءُونَ النَّاسَ وَلَا يَذْكُرُونَ اللّٰهَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٤٢﴾

4 **Nisa**/142. İkiyüzlüler Allah'ı aldatmaya çalışırlar; oysa, Allah onların tuzaklarını boşa çıkaracaktır. Onlar namaza kalktıkları zaman, üşenerek kalkarlar ve insanlara gösteriş yaparlar. Onlar Allah'ı çok az anarlar.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْرَبُوا الصَّلٰوةَ وَأَنْتُمْ سُكَارَى حَتّٰى تَعْلَمُوا مَا تَقُولُونَ وَلَا جُنُبًا إِلَّا عَابِرِي سَبِيلٍ حَتّٰى تَغْتَسِلُوا وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَى أَوْ عَلٰى سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ أَوْ لَامَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ إِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَفُوًّا غَفُورًا ﴿٤٣﴾

4 **Nisa**/43. Ey inananlar! Sarhoşken, ne dediğinizi bilir hâle gelinceye kadar ve cünüp iken, yıkanıncaya kadar –yolcu olan bunun dışındadır– namaza yaklaşmayın. Eğer hasta veya yolculukta iseniz, yahut biriniz tuvaletten gelmişse veya kadınlara yaklaşmışsanız ve su da bulamamışsanız, tertemiz bir toprağa yönelin (ve onu) yüzlerinize ve ellerinize sürün. Allah affeden ve bağışlayandır.

رِجَالٌ لَا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللّٰهِ وَإِقَامِ الصَّلٰوةِ وَإِيتَاءِ الزَّكٰوةِ يَخَافُونَ يَوْمًا تَتَقَلَّبُ فِيهِ الْقُلُوبُ وَالْأَبْصَارُ ﴿٣٧﴾

24 **Nur**/37. Bunları, ticaret de, alışveriş de Allah'ı anmaktan, namazı kılmaktan ve zekatı vermekten alıkoymaz. Bunlar, gönüllerin ve gözlerin fırıl fırıl döneceği günden korkarlar.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ارْكَعُوا وَاسْجُدُوا وَاعْبُدُوا رَبَّكُمْ وَافْعَلُوا الْخَيْرَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٧٧﴾

22 **Hac**/77. Ey İnananlar! Rükû edin, secdeye varın, Rabbinize kulluk edin ve iyilik yapın ki, başarıya erişesiniz.

وَلَقَدْ أَخَذَ اللّٰهُ مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَآئِيلَ وَبَعَثْنَا مِنْهُمُ اثْنَيْ عَشَرَ نَقِيبًا وَقَالَ اللّٰهُ إِنِّي مَعَكُمْ لَئِنْ أَقَمْتُمُ الصَّلٰوةَ وَآتَيْتُمُ الزَّكٰوةَ وَآمَنْتُمْ بِرُسُلِي وَعَزَّرْتُمُوهُمْ وَأَقْرَضْتُمُ

5 **Maide**/12. Allah İsrailoğulları'ndan sağlam söz almıştı. Biz onlardan oniki önder[262] gönderdik. Allah onlara şöyle dedi: 'Ben sizinleyim. Namazı kılarsanız, zekatı verirseniz, elçilerime inanıp onları desteklerse-

[262] Bu oniki kişi, Yahudilerin toplam oniki kabilesinin liderleri veya her kabileden kafası çalışan, cesaretli bir kişidir. Bunların Hz. Musa'nın denetiminde Filistin'e ajan olarak gönderildikleri rivayet edilir.

اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا لَأُكَفِّرَنَّ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَلَأُدْخِلَنَّكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ فَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذَٰلِكَ مِنْكُمْ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ ﴿١٢﴾

niz ve Allah rızası için güzel ödünç verirseniz, sizin kötülüklerinizi örteceğim, sizi altlarından ırmaklar akan cennetlere yerleştireceğim. Artık bundan sonra, sizden kim inkâr ederse, düz yolda şaşırmış olur"

إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللَّهِ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ وَلَمْ يَخْشَ إِلَّا اللَّهَ فَعَسَىٰ أُولَٰئِكَ أَنْ يَكُونُوا مِنَ الْمُهْتَدِينَ ﴿١٨﴾

9 **Tevbe/18.** Allah'ın mescitlerine, ancak Allah'a ve ahiret gününe inanan, namazı kılan, zekatı veren ve sadece Allah'tan korkan kimseler bakarlar. İşte bunlar doğru yolda olabilirler.

وَمَا مَنَعَهُمْ أَنْ تُقْبَلَ مِنْهُمْ نَفَقَاتُهُمْ إِلَّا أَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَبِرَسُولِهِ وَلَا يَأْتُونَ الصَّلَاةَ إِلَّا وَهُمْ كُسَالَىٰ وَلَا يُنْفِقُونَ إِلَّا وَهُمْ كَارِهُونَ ﴿٥٤﴾

9 **Tevbe/54.** Onların (iyilik için) verdiklerinin kabul olmasına engel olan, Allah'ı ve Elçisi'ni inkâr etmeleri, namaza üşenerek gelmeleri ve istemeyerek vermeleridir.

b) Namazın Farziyeti ve Namaz Vakitleri

Tarihî bilgilere göre, Hz. Peygamber peygamberlikle görevlendirilmeden önce de namaz kılıyordu. Namaz o bölgede bilinen bir ibadetti. Kur'an bu ibadetin bütün inananlar üzerine bir vecibe olduğunu bildirmiştir. Kur'an'da namaz vakitlerine işaretler bulunmakla birlikte bu vakitleri ayrıntılarıyla öğreten aslında Hz. Peygamber'dir. Dolayısıyla, günlük namaz vakitlerinin sayısı ile ilgili tartışmalarda Kur'an'ı delil göstermek, doğru bir davranış olmaz. Pek çok konuda olduğu gibi, bu konuda da gerçek başvuru kaynağı Hz. Peygamber'in fiili uygulamasıdır.

فَاصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ الْغُرُوبِ ﴿٣٩﴾ وَمِنَ اللَّيْلِ فَسَبِّحْهُ وَأَدْبَارَ السُّجُودِ ﴿٤٠﴾

50 **Kaf/39.** (Ey Muhammed!) Onların söylediklerine sabret; güneşin doğmasından önce ve batışından önce Rabbini överek tesbih et. 40. Geceleyin ve secdelerin ardından O'nu tesbih et.

فَاصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوبِهَا وَمِنْ آنَاءِ اللَّيْلِ فَسَبِّحْ وَأَطْرَافَ النَّهَارِ لَعَلَّكَ تَرْضَىٰ ﴿١٣٠﴾

20 **Taha/130.** (Ey Muhammed!) Onların dediklerine sabret; güneşin doğmasından önce ve batmasından önce Rabbini överek tesbih et; gece saatleri ve gündüzün iki ucunda da tesbih et ki, Rabbinin rızasına eresin.[263]

[263] Tefsirlerdeki genel kabule göre, güneş doğmadan önceki vakit sabah namazına tekabül eder. Güneş batmadan önceki vakit ise ikindi namazıdır. 'Gece saatleri' yatsı namazına taalluk eder. 'Gündüzün iki ucu' ise, öğle ve akşam namazlarını ifade eder.

أَقِمِ الصَّلٰوةَ لِدُلُوكِ الشَّمْسِ إِلَىٰ غَسَقِ اللَّيْلِ وَقُرْآنَ الْفَجْرِ إِنَّ قُرْآنَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا ﴿٧٨﴾ وَمِنَ اللَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهِ نَافِلَةً لَكَ عَسَىٰ أَنْ يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَحْمُودًا ﴿٧٩﴾

17 **İsra**/78. (Ey Muhammed!) Güneşin batmaya yüz tutmasından gecenin kararmasına kadar namazı kıl; sabah okumasını da![264] Doğrusu, sabah okuması görülmeye değer şeydir. 79. Yalnız sana mahsus olmak üzere geceleyin onun (namaz kılmak) için uyan.[265] Belki de Rabbin seni övülecek bir makama yükseltecektir.

وَأَقِمِ الصَّلٰوةَ طَرَفَيِ النَّهَارِ وَزُلَفًا مِنَ اللَّيْلِ إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ ذٰلِكَ ذِكْرَىٰ لِلذَّاكِرِينَ ﴿١١٤﴾

11 **Hud**/114. Gündüzün iki ucunda ve gecenin erken vaktinde namaz kıl.[266] Doğrusu, iyilikler kötülükleri giderir. Bu düşünenlere bir öğüttür.

فَسُبْحَانَ اللَّهِ حِينَ تُمْسُونَ وَحِينَ تُصْبِحُونَ ﴿١٧﴾ وَلَهُ الْحَمْدُ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَعَشِيًّا وَحِينَ تُظْهِرُونَ ﴿١٨﴾

30 **Rum**/17-18. Sizler, akşamlarken ve sabahlarken, günün sonunda ve öğleye eriştiğinizde, göklerde ve yerde övgü kendisine mahsus olan Allah'ın şanı yüceltilir.[267]

وَأَقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَآتُوا الزَّكٰوةَ وَمَا تُقَدِّمُوا لِأَنْفُسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِنْدَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿١١٠﴾

2 **Bakara**/110. Namazı kılın, zekatı verin! Kendiniz için sunacağınız her türlü iyiliği Allah katında bulacaksınız. Çünkü Allah yaptıklarınızı görmektedir.

حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلٰوةِ الْوُسْطَىٰ وَقُومُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ ﴿٢٣٨﴾ فَإِنْ خِفْتُمْ فَرِجَالًا أَوْ رُكْبَانًا فَإِذَا أَمِنْتُمْ فَاذْكُرُوا اللَّهَ كَمَا عَلَّمَكُمْ مَا لَمْ تَكُونُوا تَعْلَمُونَ ﴿٢٣٩﴾

2 **Bakara**/238. Namazlara ve orta namaza[268] devam edin. Gönülden saygı duyarak Allah'ın huzurunda durun. 239. Eğer (bir tehlikeden) korkuyorsanız yaya (yürürken) veya (bir hayvana) binmiş olarak kılın. Güvende olduğunuz zaman, bilmediklerinizi size öğrettiği biçimde Allah'ı anın.

وَأَقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَآتُوا الزَّكٰوةَ وَارْكَعُوا مَعَ الرَّاكِعِينَ ﴿٤٣﴾

2 **Bakara**/43. Namazı kılın, zekatı verin ve Allah'a boyun eğenlerle beraber boyun eğin.

---

[264] Sabah namazında çokça Kur'an okunduğu için, birçok müfessir bu ifadenin sabah namazına delalet ettiği kanaatindedir.

[265] *teheccüd*, uykuyu bölüp kalkmak demektir. Hz. Peygamber geceleri uyanıp namaz kılardı. Bu yüzden gece namazına 'teheccüd namazı' denmektedir.

[266] Sırasıyla sabah, akşam ve yatsı namazları.

[267] Bu ayette beş namaz vaktinin de anıldığı kabul edilir: "Sizler, akşamlarken (akşam ve yatsı), sabahlarken (sabah), günün sonunda (ikindi) ve öğleye eriştiğinizde (öğle)..."

[268] Tefsirlerde 'orta namaz', genellikle beş vakit namaz göz önünde bulundurularak ikindi namazı olarak yorumlanmıştır. Bunun yanısıra, günün ortasına nispetle öğle namazı olarak yorumlandığı da olmuştur.

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ لاَ تَعْبُدُونَ إِلاَّ اللَّهَ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَذِي الْقُرْبَى وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينِ وَقُولُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا وَأَقِيمُوا الصَّلَوةَ وَآتُوا الزَّكَوةَ ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ إِلاَّ قَلِيلاً مِنْكُمْ وَأَنْتُمْ مُعْرِضُونَ ﴿٨٣﴾

2 **Bakara**/83. İsrailoğulları'ndan Allah'tan başkasına tapmayacaklarına; ana-babaya, yakınlara, yetimlere ve düşkünlere iyilik edeceklerine; insanlara güzel söz söyleyeceklerine; namazı kılacaklarına ve zekatı vereceklerine dâir sağlam söz almıştık. Sonra pek azınız dışında hepiniz döndünüz. Sizler zaten döneksiniz.

وَأَقِيمُوا الصَّلَوةَ وَآتُوا الزَّكَوةَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٥٦﴾

24 **Nur**/56. Namazı kılın, zekâtı verin ve Elçi'ye itaat edin ki, size merhamet edilsin.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِيَسْتَأْذِنْكُمُ الَّذِينَ مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ وَالَّذِينَ لَمْ يَبْلُغُوا الْحُلُمَ مِنْكُمْ ثَلاَثَ مَرَّاتٍ مِنْ قَبْلِ صَلَوةِ الْفَجْرِ وَحِينَ تَضَعُونَ ثِيَابَكُمْ مِنَ الظَّهِيرَةِ وَمِنْ بَعْدِ صَلَوةِ الْعِشَآءِ ثَلاَثُ عَوْرَاتٍ لَكُمْ لَيْسَ عَلَيْكُمْ وَلاَ عَلَيْهِمْ جُنَاحٌ بَعْدَهُنَّ طَوَّافُونَ عَلَيْكُمْ بَعْضُكُمْ عَلَى بَعْضٍ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمُ الآيَاتِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٥٨﴾

24 **Nur**/58. Ey inananlar! Ellerinizin altında olan köle ve cariyeler ve sizden henüz ergenliğe ermemiş olanlar, sabah namazından önce, öğle sıcağında ve yatsı namazından sonra soyunduğunuzda (yanınıza girmek için) üç defa izin istesinler. Bunlar, sizin açık bulunabileceğiniz üç vakittir. Bu vakitlerin dışında birbirinizin yanına girip çıkmakta size de, onlara da bir sorumluluk yoktur. Allah ayetlerini size böyle açıklar. Allah Bilgin'dir, Bilge'dir.

وَجَاهِدُوا فِي اللَّهِ حَقَّ جِهَادِهِ هُوَ اجْتَبَاكُمْ وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ مِلَّةَ أَبِيكُمْ إِبْرَاهِيمَ هُوَ سَمَّاكُمُ الْمُسْلِمِينَ مِنْ قَبْلُ وَفِي هَذَا لِيَكُونَ الرَّسُولُ شَهِيدًا عَلَيْكُمْ وَتَكُونُوا شُهَدَآءَ عَلَى النَّاسِ فَأَقِيمُوا الصَّلَوةَ وَآتُوا الزَّكَوةَ وَاعْتَصِمُوا بِاللَّهِ هُوَ مَوْلاَكُمْ فَنِعْمَ الْمَوْلَى وَنِعْمَ النَّصِيرُ ﴿٧٨﴾

22 **Hac**/78. Allah uğrunda gereği gibi cihad edin. O sizi seçmiş, babanız İbrâhim'in yolu olan dinde sizin için hiçbir zorluk kılmamıştır. Daha önce ve bunda (Kur'an'da), Peygamber'in size örnek olması, sizin de insanlara örnek olmanız için O size 'Müslüman' adını vermiştir. Artık namazı kılın, zekâtı verin ve sahibiniz olan Allah'a tutunun. O ne güzel sahip ve ne güzel yardımcıdır!

c) Gusül, Abdest ve Teyemmüm

Aşağıdaki ayetlerde de açıkça görüleceği gibi, manevî pislik (*hades*)ten temizlenme yolları olan abdest ve gusül (veya su olmadığı zaman bunların yerine teyemmüm), yalnızca namaz için bir ön hazırlıktır. Genel olarak bilinenin aksine, abdestsizlik veya cünüplük hâli, utanılması, bir an önce kurtulunması gereken hâller değildir. Özellikle cünüplük üzerine üretilen edebiyatın Kur'an'da bir dayanağı yoktur. Cünüp veya abdestsiz iken yapılamayacak tek şey namaz kılmaktır.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تَقْرَبُوا الصَّلوٰةَ وَأَنتُمْ سُكَارَى حَتَّى تَعْلَمُوا مَا تَقُولُونَ وَلاَ جُنُبًا إِلاَّ عَابِرِي سَبِيلٍ حَتَّى تَغْتَسِلُوا وَإِنْ كُنتُمْ مَرْضَى أَوْ عَلَى سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنكُمْ مِنَ الْغَائِطِ أَوْ لاَمَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَفُوًّا غَفُورًا ﴿٤٣﴾

4 Nisa/43. Ey inananlar! Sarhoşken, ne dediğinizi bilir hâle gelinceye kadar ve cünüp iken, yıkanıncaya kadar –yolcu olan bunun dışındadır– namaza yaklaşmayın. Eğer hasta veya yolculukta iseniz, yahut biriniz tuvaletten gelmişse veya kadınlara yaklaşmışsanız ve su da bulamamışsanız, tertemiz bir toprağa yönelin (ve onu) yüzlerinize ve ellerinize sürün.[269] Allah affeden ve bağışlayandır.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلوٰةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ وَإِنْ كُنتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَّرُوا وَإِنْ كُنتُمْ مَرْضَى أَوْ عَلَى سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنكُمْ مِنَ الْغَائِطِ أَوْ لاَمَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ مِنْهُ مَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ حَرَجٍ وَلَكِنْ يُرِيدُ لِيُطَهِّرَكُمْ وَلِيُتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٦﴾

5 Maide/6. Ey inananlar! Namaza kalktığınız zaman, yüzlerinizi, dirseklere kadar ellerinizi ve –başlarınızı sıvayıp– topuklarınıza kadar ayaklarınızı yıkayın.[270] Eğer cünüpseniz tüm temizlenin.[271] Şayet hasta veya yolculukta iseniz, yahut biriniz tuvaletten gelmiş veya kadınlara yaklaşmışsanız ve su da bulamamışsanız, temiz bir toprağa yönelin; onunla yüzlerinizi ve ellerinizi sıvazlayın. Allah sizi zora sokmak istemez. Fakat sizi arıtmak ve size nimetini tamamlamak ister. Umulur ki, şükredersiniz.

d) Kıble

Müslümanlar Mekke'de iken namazlarında Kudüs'teki Mescid-i Aksa'ya yöneliyorlardı. Hz. Peygamber'in gönlünde, Tevhid Peygamberi Hz. İbrahim'in Allah'ın emri ile ibadet evi olarak inşa ettiği, fakat müşrik Araplar'ın puthaneye çevirdiği Kabe'ye dönmek vardı. Allah da onun bu arzusunu kabul etti. Daha sonra Hz. Peygamber orayı temizleyerek Hac ibadetini de asli unsurlarına döndürdü. Kıblenin değiştirilmesi siyasi bir anlam da taşıyordu. Kıblenin Mescid-i Aksa'dan Mescid-i Haram'a çevrilmesiyle, Allah'ın dinini diğer milletlere taşıyacak "Vasat Ümmet" rolü, bu emanete riayet etmeyen İsrailoğulları'ndan alınarak, "Ben Müslüman'ım" diyenlerin teşkil ettiği Müslüman cemaate (o zaman için Araplara) verilmiş oldu.

وَلِلَّهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ فَأَيْنَمَا تُوَلُّوا فَثَمَّ وَجْهُ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿١١٥﴾

2 Bakara/115. Doğu da, batı da Allah'ındır. Nereye dönerseniz dönün, Allah o yöndedir. Doğrusu, Allah her yanı kuşatır ve her şeyi bilir.[272]

---

[269] *Teyemmüm*, suyun bulunmadığı yerde namaz için temizlik şuurunu sembolik hareketlerle devam ettirmektir. Amaç, temizlik şuurunu ve ibadet niyetini canlı tutmaktır.

[270] Farklı bir okuyuşa göre, bu ayette emredilen ayakların da baş gibi meshedilmesi, yani ıslak elle sıvazlanmasıdır.

[271] yani "bütün bedeninizi yıkayın".

[272] İbadet için yeryüzünde bir yönün (örneğin Kabe'nin) belirlenmesi, Allah'ın o yönde olduğu anlamına gelmez. Dolayısıyla, kıblenin değiştirilmesi, ibadetin özüyle ilgili bir konu değil, sembolik anlamları olan bir unsurdur.

سَيَقُولُ السُّفَهَآءُ مِنَ النَّاسِ مَا وَلَّاهُمْ عَنْ قِبْلَتِهِمُ الَّتِي
كَانُوا عَلَيْهَا قُلْ لِلَّهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ يَهْدِي مَنْ
يَشَآءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿١٤٢﴾ وَكَذَلِكَ
جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا شُهَدَآءَ عَلَى النَّاسِ
وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا وَمَا جَعَلْنَا الْقِبْلَةَ الَّتِي
كُنْتَ عَلَيْهَآ إِلَّا لِنَعْلَمَ مَنْ يَتَّبِعُ الرَّسُولَ مِمَّنْ يَنقَلِبُ
عَلَى عَقِبَيْهِ وَإِنْ كَانَتْ لَكَبِيرَةً إِلَّا عَلَى الَّذِينَ هَدَى
اللَّهُ وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضِيعَ إِيمَانَكُمْ إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ
لَرَءُوفٌ رَحِيمٌ ﴿١٤٣﴾ قَدْ نَرَى تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي
السَّمَآءِ فَلَنُوَلِّيَنَّكَ قِبْلَةً تَرْضَاهَا فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ
الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ
شَطْرَهُ وَإِنَّ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ لَيَعْلَمُونَ أَنَّهُ الْحَقُّ
مِنْ رَبِّهِمْ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا يَعْمَلُونَ ﴿١٤٤﴾ وَلَئِنْ
أَتَيْتَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ بِكُلِّ آيَةٍ مَا تَبِعُوا قِبْلَتَكَ
وَمَآ أَنْتَ بِتَابِعٍ قِبْلَتَهُمْ وَمَا بَعْضُهُمْ بِتَابِعٍ قِبْلَةَ بَعْضٍ
وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ أَهْوَآءَهُمْ مِنْ بَعْدِ مَا جَآءَكَ مِنَ الْعِلْمِ
إِنَّكَ إِذًا لَمِنَ الظَّالِمِينَ ﴿١٤٥﴾ الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ
الْكِتَابَ يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ أَبْنَآءَهُمْ وَإِنَّ فَرِيقًا
مِنْهُمْ لَيَكْتُمُونَ الْحَقَّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿١٤٦﴾ الْحَقُّ
مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ ﴿١٤٧﴾ وَلِكُلٍّ
وِجْهَةٌ هُوَ مُوَلِّيهَا فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ أَيْنَ مَا تَكُونُوا
يَأْتِ بِكُمُ اللَّهُ جَمِيعًا إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ
﴿١٤٨﴾ وَمِنْ حَيْثُ خَرَجْتَ فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ
الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَإِنَّهُ لَلْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ
عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿١٤٩﴾ وَمِنْ حَيْثُ خَرَجْتَ فَوَلِّ

2 Bakara/142. (Ey Muhammed!) İnsanların beyinsizleri Müslümanlar için: "Bunları yönelip durdukları yönden çeviren nedir" diyeceklerdir. De ki: "Doğu da, batı da Allah'ındır. O, dilediğini doğru yola eriştirir". 143. Böylece, sizin insanlara örnek olmanız, Elçi'nin de size örnek olması için sizi orta bir ümmet kıldık.[273] Senin yönelegeldiğin yönü, Elçi'ye uyanlarla, topukları üzeri geri dönecekleri ayırt etmek için kıble yapmıştık. Bu, Allah'ın yola koyduğu kimselerden başkasına elbette ağır gelir. Allah, inancınızı boşa çıkaracak değildir. Çünkü Allah insanlara karşı şefkatlidir, merhametlidir. 144. Yüzünün göğe dönüp durduğunu elbette görüyoruz ve elbette seni, hoşnut olacağın kıbleye çevireceğiz. İşte yüzünü Mescid-i Haram'a doğru çevir. Nerede bulunursanız bulunun, yüzlerinizi onun yönüne çevirin. Kendilerine Kitap verilenler, bunun Rablerinden olan bir gerçek olduğunu elbette bilirler. Allah onların yaptıklarından habersiz değildir. 145. Kitap verilenlere her türlü delili getirmiş olsan, yine de senin kıblene uymazlar. Sen de onların kıblesine uyacak değilsin. Onlar birbirlerinin kıblesine de uymazlar. Eğer sana gelen ilimden sonra onların hevalarına uyarsan, o zaman haksızlık edenlerden biri olursun. 146. Kendilerine Kitap verdiklerimiz, onu (Muhammed'i), kendi oğullarını tanıdıkları gibi tanırlar. Ama kendilerine yazık edenler; işte onlar inanmayanlardır. 147. (Ey Muhammed! Bu Kur'an) Rabbin katından gelen gerçektir. Sakın şüphelenenlerden olmayasın. 148. Herkesin izlemek üzere yöneldiği bir yön[274] vardır. Siz iyi işlerde yarışın. Nerede olursanız olun, Allah sizi bir araya getirecektir. Kuşkusuz, Allah'ın gücü her şeye yeter. 149. Her ne-

[273] Gerek bu ifade, gerekse kıblenin değiştirilmesine Yahudiler'in, takip eden ayetlerde işaret edilen tepkileri, bu olayın siyasî bakımdan önemini açıkça ortaya koymaktadır.

[274] Burada yön (*viche*) ile kasdedilmiş olan, üç ilahî dinin önem verdikleri kutsal mekanlar (Ka'be, Kudüs, İlk Kilise) olabileceği gibi dinlerin bizzat kendileri de olabilir.

وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ لِئَلاَّ يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَيْكُمْ حُجَّةٌ إِلاَّ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ فَلاَ تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنِي وَلأُتِمَّ نِعْمَتِي عَلَيْكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٥٠﴾

reden yola çıkarsan çık, yüzünü Mescid-i Haram'a doğru çevir. Doğrusu, Rabbinden olan gerçek budur. Allah yaptıklarınızdan habersiz değildir. 150. Her nereden yola çıkarsan çık, yüzünü Mescid-i Haram'a çevir. İnsanların size karşı bir delili olmaması için, her nerede olursanız yüzünüzü oraya doğru çevirin; birlik olun. İnsanlardan haksızlık edenlere gelince, onlardan korkmayın, Benden korkun ki, Ben de size olan nimetimi tamamlayayım; böylelikle doğru yola erersiniz.

e) Cuma Namazı

Cuma namazı, tapınma anlamında ibadet (namaz) ile toplumun dünyevi sorunlarını dile getirme, tartışma ve ahlaki ilkelere uygun olarak bu meselelere çözüm üretme anlamında ibadetin (hutbe) birbirine raptedilmesidir. Bu yönüyle, Cuma namazı, İslam dininin dünyevi tarafını ve toplumsallığını simgeleyen bir ibadet olarak görülebilir. Günümüzde icra/eda ediliş biçimiyle Cuma namazlarının asli içeriğini ne denli koruduğu ise tartışılır.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلاَةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَى ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٩﴾ فَإِذَا قُضِيَتِ الصَّلاَةُ فَانْتَشِرُوا فِي الأَرْضِ وَابْتَغُوا مِنْ فَضْلِ اللَّهِ وَاذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿١٠﴾

62 **Cuma**/9. Ey inananlar! Cuma günü namaz çağrısı yapıldığı zaman, Allah'ı anmaya koşun; alışverişi bırakın; eğer bilirseniz, bu sizin için daha iyidir.[275] 10. (Cuma günü) namaz bitince hemen yeryüzüne dağılın, Allah'ın lütfundan rızık isteyin; Allah'ı çok anın ki kurtulasınız.

f) Cenaze Namazı

وَلاَ تُصَلِّ عَلَى أَحَدٍ مِنْهُمْ مَاتَ أَبَدًا وَلاَ تَقُمْ عَلَى قَبْرِهِ إِنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَمَاتُوا وَهُمْ فَاسِقُونَ ﴿٨٤﴾

9 **Tevbe**/84. Onlardan **(münafıklardan)** ölenin namazını sakın kılma, mezarı başında da durma! Zira onlar Allah'ı ve elçisini inkâr ettiler ve yoldan çıkmış olarak öldüler.[276]

[275] Cuma namazı, Peygamberimiz ve sahabenin ictihatlarıyla, Medine'de kılınmaya başlandı. Bu ayet cuma namazını ilk defa koymamakta, sadece cuma günü namaz vaktinde gevşeklik yapanları uyarmaktadır. Bir başka yönüyle, bu pasaj Hz. Resul'ün ve arkadaşlarının doğru ve hoş gördüğü bir şeyi, Allah'ın da doğru ve hoş görmesinin güzel bir örneğidir. Veya Musa Carullah'ın deyimiyle bazen 'farz'ın temelinin bir 'sünnet' olabileceğinin bir örneğidir.

[276] Kur'an'da cenaze namazını emreden bir ayet olmadığı halde, bu ayette kimlerin cenaze namazının kılınmayacağının belirtilmesi, Müslümanlar'ın ölülerine dua için namaz kıldıklarını ve

g) Zorluk hâlinde Namaz

وَإِذَا ضَرَبْتُمْ فِي الْأَرْضِ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَقْصُرُوا مِنَ الصَّلَوٰةِ إِنْ خِفْتُمْ أَنْ يَفْتِنَكُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنَّ الْكَافِرِينَ كَانُوا لَكُمْ عَدُوًّا مُبِينًا ﴿١٠١﴾ وَإِذَا كُنْتَ فِيهِمْ فَأَقَمْتَ لَهُمُ الصَّلَوٰةَ فَلْتَقُمْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ مَعَكَ وَلْيَأْخُذُوا أَسْلِحَتَهُمْ فَإِذَا سَجَدُوا فَلْيَكُونُوا مِنْ وَرَائِكُمْ وَلْتَأْتِ طَائِفَةٌ أُخْرَىٰ لَمْ يُصَلُّوا فَلْيُصَلُّوا مَعَكَ وَلْيَأْخُذُوا حِذْرَهُمْ وَأَسْلِحَتَهُمْ وَدَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ تَغْفُلُونَ عَنْ أَسْلِحَتِكُمْ وَأَمْتِعَتِكُمْ فَيَمِيلُونَ عَلَيْكُمْ مَيْلَةً وَاحِدَةً وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِنْ كَانَ بِكُمْ أَذًى مِنْ مَطَرٍ أَوْ كُنْتُمْ مَرْضَىٰ أَنْ تَضَعُوا أَسْلِحَتَكُمْ وَخُذُوا حِذْرَكُمْ إِنَّ اللَّهَ أَعَدَّ لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُهِينًا ﴿١٠٢﴾ فَإِذَا قَضَيْتُمُ الصَّلَوٰةَ فَاذْكُرُوا اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِكُمْ فَإِذَا اطْمَأْنَنْتُمْ فَأَقِيمُوا الصَّلَوٰةَ إِنَّ الصَّلَوٰةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا ﴿١٠٣﴾

4 **Nisa**/101. Yolculuk yaptığınızda, inkar edenlerin size bir kötülük yapmasından korkarsanız, namazı kısaltmanızda size bir günah yoktur, çünkü inkârcılar size apaçık düşmandırlar. 102. (Ey Muhammed!) Sen içlerinde bulunup da onlara namaz kıldırdığın zaman, bir birlik seninle beraber namaza dursun ve silahlarını da yanlarına alsınlar; bunlar secde ettikten sonra ardınıza geçsinler, (henüz) kılmamış bulunan öteki birlik gelip, seninle beraber namaz kılsınlar; silahlarını da yanlarına alsınlar ve uyanık olsunlar. Zira inkar edenler isterler ki, keşke silahlarınızdan ve eşyanızdan dalgınlık içinde olsanız da, size birden baskın yapsalar. Eğer yağmur size bir eziyet verirse veya hasta iseniz, silahlarınızı bırakmanızda size bir sorumluluk yoktur. Ama korunma tedbirini alın. Doğrusu, Allah inkarcılara aşağılık bir azap hazırlamıştır. 103. Namazı bitirdiğiniz zaman, ayakta iken, otururken ve yan yatarken Allah'ı anın. Güvende olduğunuz zaman, namazı tam kılın. Doğrusu, namaz inananlara belirli vakitlerde farz kılınmıştır.

2. Oruç

Ay takviminin dokuzuncu ayı olan Ramazan'da oruç tutmak, şafak vaktinden gün batımına kadar, yeme, içme ve cinsî münasebetten kaçınmayı gerektiren bir ibadettir. Oruç, farklı versiyonlarıyla, bütün dinlerde tarih boyunca karşılaşılagelen yaygın bir ibadet şeklidir. Bir ibadet olarak, temel amacı Allah'a bağlılığın ve teslimiyetin ifadesi olan orucun insani sonuçları ise, irade eğitimi ve ruhsal arınmadır. Açlığı bizzat yaşayarak yoksul ve fakirlerin hâllerine muttali olma ve onlara yardım duygusunu geliştirme gibi, orucun ikincil amaçlarından/sonuçlarından söz etmek de mümkündür.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٨٣﴾ أَيَّامًا مَعْدُودَاتٍ فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ

2 **Bakara**/183-184. Ey inananlar! Oruç sizden öncekilere farz kılındığı gibi, Allah'a karşı gelmekten sakınmanız için size de sayılı günlerde farz kılındı. Sizden hasta olan veya yolculukta bulunan kimse (tutamadığı günlerin) sayısınca diğer günlerde

Allah'ın -Cuma namazında olduğu gibi- bu uygulamayı onayladığını anlıyoruz.

فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ فَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ وَأَنْ تَصُومُوا خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١٨٤﴾ شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنْزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِنَ الْهُدَى وَالْفُرْقَانِ فَمَنْ شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ وَمَنْ كَانَ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ وَلِتُكْمِلُوا الْعِدَّةَ وَلِتُكَبِّرُوا اللَّهَ عَلَى مَا هَدَاكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٨٥﴾

tutar.[277] Oruca güçlükle dayananların oruç yerine, bir yoksulu doyuracak kadar fidye vermeleri gerekir; kim içinden gelerek, daha çok iyilik yaparsa, bu kendisi için daha iyi olur. Eğer bilirseniz, oruç tutmanız sizin için daha iyidir. 185. Ramazan ayında insanlara rehber olarak ve (doğruyu yanlıştan) ayırıcı ve yol gösterici belgelerle Kur'an indirilmiştir. Kim bu aya tanık olursa, onda oruç tutsun. Hasta olan veya yolculukta bulunan ise, (aynı) sayıda diğer günlerde tutar. Allah size kolaylık ister, zorluk istemez. (O hâlde) sayıyı tamamlayın ve size yol göstermesinden dolayı Allah'ı ululayın. Böylece minnettarlığınızı göstermiş olursunuz.

أُحِلَّ لَكُمْ لَيْلَةَ الصِّيَامِ الرَّفَثُ إِلَى نِسَائِكُمْ هُنَّ لِبَاسٌ لَكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٌ لَهُنَّ عَلِمَ اللَّهُ أَنَّكُمْ كُنْتُمْ تَخْتَانُونَ أَنْفُسَكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ وَعَفَا عَنْكُمْ فَالْآنَ بَاشِرُوهُنَّ وَابْتَغُوا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَكُمْ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ ثُمَّ أَتِمُّوا الصِّيَامَ إِلَى اللَّيْلِ وَلَا تُبَاشِرُوهُنَّ وَأَنْتُمْ عَاكِفُونَ فِي الْمَسَاجِدِ تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ فَلَا تَقْرَبُوهَا كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ آيَاتِهِ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿١٨٧﴾

2 **Bakara**/187. Oruç gecesinde kadınlarınıza yaklaşmak size helal kılındı.[278] Onlar sizin örtünüz siz de onların örtüsüsünüzdür. Allah, kendinize haksızlık etmeye uğraştığınızı gördü, tövbenizi kabul etti ve sizi bağışladı. Artık kadınlarınıza yaklaşabilir ve Allah'ın sizin için yazdığını arayabilirsiniz. Tan yerinde gündüzün beyaz çizgisini gecenin siyah çizgisinden ayırdedinceye kadar yiyin, için. Sonra orucu geceye kadar tamamlayın. Mescitlere kapandığınız zaman[279] kadınlarınıza yaklaşmayın. Bunlar Allah'ın sınırlarıdır, onlara yanaşmayın. Allah, kendisine karşı saygılı olsunlar diye, insanlara ayetlerini böylece apaçık bildirir.

[277] Gerek bu ifade, gerekse 185. ayetteki ayrıntılı bilgiler, namaz gibi muayyen bir vakitte ifa edilmesi gereken orucun, namazdan farklı olarak, belirlenmiş zamanı dışında da yerine getirilebileceğini göstermektedir. Bu pasajda sayılan meşru mazeretler nedeniyle orucu Ramazan ayı dışında tutmaya 'kaza' denmektedir. Orucun kazasında esas olan, sayıyı tamamlamaktır, bedensel bakımdan buna güç yetiremeyenlere ise, başka kolaylıklar sağlanmıştır. 'Oruç keffareti' olarak bilinen ilu ay üstüste oruç tutma gerekliliğinin dayanağı Kur'an değil, bazı müctehidlerin görüşleridir. Kesintisiz ilu ay oruç tutma şeklindeki keffareti Kur'an yalnızca zıhar ve yanlışlıkla adam öldürme keffareti olarak öngörmektedir (bkz. 4 Nisa/92; 58 Mücadele/3-4).

[278] Bu ayetin inmesinden önce, oruç tutulan günlerin gecelerinde karı kocanın cinsel ilişki kurmaları yasaktı.

[279] *İtikâf*, geçici bir süre, ibadet ve nefis muhasebesi (kişinin kendisiyle hesaplaşması) amacıyla bir mescide veya uygun bir mekana kapanıp, yalnız kalma şeklinde bir uygulamadır. Hz. Peygamber'in her Ramazan'ın son on günü itikafa çekildiği bilinmektedir.

3. Hac

Hacc ibadeti, bütün menasikiyle (ihram, tavaf, kurban, vakfe, şeytan taşlama, sa'y vs.), sembolik olarak, aşkın hakikat ile (Allah, ahiret) irtibat kurma girişimidir. Bu sembolik davranışların anlamını bilmeden sadece şeklen yerine getirilmesi, kişide içsel bir dönüşüm gerçekleştirmeyeceği için, anlamsızdır. Kendisiyle aynı inancı paylaşan milyonlarca insanla beraber olmanın doğuracağı duygusal coşku da sonuçları bakımından önemli olmakla birlikte, bu insani tecrübeyi, sözü edilen deruni/dinî tecrübeyle karıştırmamak gerekir.

a) Haccın Farziyeti ve Menasiki

إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَآئِرِ اللَّهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوِ اعْتَمَرَ فَلاَ جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ بِهِمَا وَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَإِنَّ اللَّهَ شَاكِرٌ عَلِيمٌ ﴿١٥٨﴾

2 **Bakara**/158. Safa ile Merve Allah'ın nişanlarındandır.[280] Kim Kâbe'yi hacceder veya umre yaparsa, bu ikisini de tavaf etmesinde bir günah yoktur. Kim içinden gelerek fazladan iyilik yaparsa, şüphesiz Allah karşılığını verir.

وَأَتِمُّوا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ لِلَّهِ فَإِنْ أُحْصِرْتُمْ فَمَا اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْيِ وَلاَ تَحْلِقُوا رُءُوسَكُمْ حَتَّى يَبْلُغَ الْهَدْيُ مَحِلَّهُ فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضًا أَوْ بِهِ أَذًى مِنْ رَأْسِهِ فَفِدْيَةٌ مِنْ صِيَامٍ أَوْ صَدَقَةٍ أَوْ نُسُكٍ فَإِذَآ أَمِنْتُمْ فَمَنْ تَمَتَّعَ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ فَمَا اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْيِ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ ثَلاَثَةِ أَيَّامٍ فِي الْحَجِّ وَسَبْعَةٍ إِذَا رَجَعْتُمْ تِلْكَ عَشَرَةٌ كَامِلَةٌ ذَلِكَ لِمَنْ لَمْ يَكُنْ أَهْلُهُ حَاضِرِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿١٩٦﴾ الْحَجُّ أَشْهُرٌ مَعْلُومَاتٌ فَمَنْ فَرَضَ فِيهِنَّ الْحَجَّ فَلاَ رَفَثَ وَلاَ فُسُوقَ وَلاَ جِدَالَ فِي الْحَجِّ وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ يَعْلَمْهُ اللَّهُ وَتَزَوَّدُوا فَإِنَّ خَيْرَ الزَّادِ التَّقْوَى وَاتَّقُونِ يَآأُولِي الأَلْبَابِ ﴿١٩٧﴾ لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَبْتَغُوا فَضْلاً مِنْ رَبِّكُمْ فَإِذَآ

2 **Bakara**/196. Allah için haccı ve umreyi tamamlayın. Eğer alıkonursanız, kolayınıza gelen bir kurban[281] gönderin. Kurban, yerine ulaşıncaya kadar başlarınızı traş etmeyin. Sizden biri hasta olur veya başında bir rahatsızlık bulunursa, fidye olarak ya oruç tutar, ya sadaka verir veya kurban keser. Güvende olduğunuz zaman ise, hacca kadar umreden faydalanmak isteyen kimse, kolayına gelen bir kurban keser. Bulamayan, hacda üç gün ve döndüğünüzde yedi gün – ki hepsi tam on gün eder– oruç tutar. Bu, Mescid-i Haram'da oturmayan kimseleredir. Allah'a saygılı olun ve Allah'ın cezalandırmasının çetin olacağını bilin. 197. Hac bilinen aylardadır. Kim bu aylarda hac yapmayı kararlaştırırsa, hacda kadına yaklaşma, sövüşme ve tartışma yoktur. Yaptığınız herhangi bir iyiliği Allah bilir. Kendinize azık edinin. Ama azığın en iyisi Allah'a saygıdır. Ey akıl sahipleri! Bana saygılı olun. 198. Rabbinizin lütfunu aramanızda size bir

[280] Safa ile Merve, Kabe'nin doğu tarafında iki küçük tepedir. Bugün şehrin içinde kalmış ve yapılarla örtülmüştür. Rivayetlere göre Hz. İsmail'in annesi Hacer, çocuğu ile su ararken onu bu yerlerden birine koyup diğer tepeye gitmiş, fakat çocuğuna bir zarar gelir endişesiyle koşarak geri gelmiştir. Daha sonra, Araplar bu iki tepeye birer put yaparak onlara tapınmışlardır. Bu ayetle Hz. İbrahim ve ailesinin anısını korumak için bu iki tepe arasında tavaf etmenin bir sakıncası olmadığı belirtilmiştir.

[281] Türkçe'ye 'Kurban' olarak çevrilen *hedy* kelimesi, kurban edilmesi adet olan (deve, davar ve sığır) hayvanlardan Kabe'ye 'hediye' olarak kesilenlere denir.

أَفَضْتُمْ مِنْ عَرَفَاتٍ فَاذْكُرُوا اللَّهَ عِنْدَ الْمَشْعَرِ الْحَرَامِ وَاذْكُرُوهُ كَمَا هَدَاكُمْ وَإِنْ كُنْتُمْ مِنْ قَبْلِهِ لَمِنَ الضَّالِّينَ ﴿١٩٨﴾ ثُمَّ أَفِيضُوا مِنْ حَيْثُ أَفَاضَ النَّاسُ وَاسْتَغْفِرُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٩٩﴾ فَإِذَا قَضَيْتُمْ مَنَاسِكَكُمْ فَاذْكُرُوا اللَّهَ كَذِكْرِكُمْ آبَاءَكُمْ أَوْ أَشَدَّ ذِكْرًا فَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَقُولُ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا وَمَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ خَلَاقٍ ﴿٢٠٠﴾

günah yoktur.[282] Arafat'tan sökün ettiğiniz zaman, Meş'ar-ı Haram'da Allah'ı anın. O'nun size yol gösterdiği gibi –önceleri yoldan çıkmışlardan idiniz–, siz de O'nu anın. 199. Sonra, insanların akın ettiği yerden siz de akın edin. Allah'tan bağışlanma dileyin. Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir. 200. Hac ibadetlerinizi bitirdiğinizde, babalarınızı andığınız gibi, ya da daha kuvvetli bir anışla Allah'ı anın. İnsanlardan: "Rabbimiz! Bize dünyada ver" diyenler vardır. Böylelerine, ahiretten bir pay yoktur.

وَاذْكُرُوا اللَّهَ فِي أَيَّامٍ مَعْدُودَاتٍ فَمَنْ تَعَجَّلَ فِي يَوْمَيْنِ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ وَمَنْ تَأَخَّرَ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ لِمَنِ اتَّقَى وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٢٠٣﴾

2 **Bakara**/203. Sayılı bir kaç günde Allah'ı anın. (Allah'a karşı gelmekten) sakınan kimse için, iki günde bitirene de günah yoktur, geri kalana da günah yoktur. Allah'tan sakının ve O'nun huzurunda toplanacağınızı bilin.

إِنَّ أَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِي بِبَكَّةَ مُبَارَكًا وَهُدًى لِلْعَالَمِينَ ﴿٩٦﴾ فِيهِ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ مَقَامُ إِبْرَاهِيمَ وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ ﴿٩٧﴾

3 **Al-i İmran**/96. İnsanlar için ilk kurulan ev Mekke'dekidir, dünyalar için mübarek ve rehber olarak (kurulmuştur). 97. Orada apaçık belgeler, İbrahim'in makamı vardır. Kim oraya girerse güvende olur. Yoluna güç yetirebilen herkesin o Ev'i haccetmesi, Allah'ın insanlar üzerinde bir hakkıdır. Kim bunu inkâr ederse, (bilsin ki) Allah kimseye muhtaç değildir.

وَأَذِّنْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ يَأْتُوكَ رِجَالًا وَعَلَى كُلِّ ضَامِرٍ يَأْتِينَ مِنْ كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٍ ﴿٢٧﴾ لِيَشْهَدُوا مَنَافِعَ لَهُمْ وَيَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ فِي أَيَّامٍ مَعْلُومَاتٍ عَلَى مَا رَزَقَهُمْ مِنْ بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطْعِمُوا الْبَائِسَ الْفَقِيرَ ﴿٢٨﴾ ثُمَّ لْيَقْضُوا تَفَثَهُمْ وَلْيُوفُوا نُذُورَهُمْ وَلْيَطَّوَّفُوا بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ ﴿٢٩﴾

22 **Hac**/27. İnsanları hacca çağır ki, yürüyerek veya uzak yollardan gelen idmanlı binekler üstünde sana gelsinler. 28. Kendileri için birtakım faydalar görsünler. Allah'ın onlara rızık olarak verdiği hayvanları belli günlerde kurban ederken O'nun adını ansınlar. Siz de bunlardan yiyin; çaresiz kalmış yoksulu da doyurun. 29. Sonra kirlerini gidersinler, adaklarını yerine getirsinler ve Kâbe'yi tavaf etsinler.[283]

[282] Cahiliye döneminde Hac mevsiminde panayırlar kurulurdu. Müslümanlar Cahiliye uygulaması olduğu gerekçesiyle Hac mevsiminde ticarete hoş bakmıyorlardı. Bu ayetle, Hac mevsiminde ticaret yapmanın bir sakıncası olmadığı bildirildi.

[283] Bu talimatın Hz. Muhammed'e yönelik bir talimat mı olduğu, yoksa burada Hz. İbrahim'e verilen talimatın mı hikaye edildiği konusunda tefsirlerde farklı görüşlere yer verilmektedir. Ancak 26 ayetten itibaren bir bütünlük olduğunu kabul edecek olursak, burada Hz. İbrahim'e yönelik talimatın tekrarlanıldığı anlaşılmaktadır.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَوْفُوا بِالْعُقُودِ أُحِلَّتْ لَكُمْ بَهِيمَةُ الْأَنْعَامِ إِلاَّ مَا يُتْلَى عَلَيْكُمْ غَيْرَ مُحِلِّي الصَّيْدِ وَأَنْتُمْ حُرُمٌ إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ مَا يُرِيدُ ﴿١﴾ يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تُحِلُّوا شَعَآئِرَ اللَّهِ وَلاَ الشَّهْرَ الْحَرَامَ وَلاَ الْهَدْيَ وَلاَ الْقَلآئِدَ وَلاَ آمِّينَ الْبَيْتَ الْحَرَامَ يَبْتَغُونَ فَضْلاً مِنْ رَبِّهِمْ وَرِضْوَانًا وَإِذَا حَلَلْتُمْ فَاصْطَادُوا وَلاَ يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَآنُ قَوْمٍ أَنْ صَدُّوكُمْ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ أَنْ تَعْتَدُوا وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَى وَلاَ تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٢﴾

5 **Maide**/1. Ey inananlar! Anlaşmaları yerine getirin. İhramda iken, avlanmayı helal saymamanız kaydıyla, size bildirilecek olanlar dışında kalan hayvanlar size helal kılındı. Allah istediği hükmü verir. 2. Ey inananlar! Allah'ın nişanelerine[284], saygın aya[285], kurbanlığa, gerdanlıklar takılan hayvanlara, Rablerinden bolluk ve hoşnutluk arzu ederek Beyt-i Harâm'a yönelenlere karşı hürmetsizlik etmeyin. İhramdan çıktığınız zaman avlanabilirsiniz. Sizi Mescid-i Harâm'dan alıkoydukları için bir topluluğa olan kininiz aşırı gitmenize sebep olmasın. İyilik ve Allah'a saygı konusunda yardımlaşın. Günah ve düşmanlık konusunda yardımlaşmayın. Allah'a saygılı olun. Allah'ın cezalandırması çetindir.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَيَبْلُوَنَّكُمُ اللَّهُ بِشَيْءٍ مِنَ الصَّيْدِ تَنَالُهُ أَيْدِيكُمْ وَرِمَاحُكُمْ لِيَعْلَمَ اللَّهُ مَنْ يَخَافُهُ بِالْغَيْبِ فَمَنِ اعْتَدَى بَعْدَ ذَلِكَ فَلَهُ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٩٤﴾ يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تَقْتُلُوا الصَّيْدَ وَأَنْتُمْ حُرُمٌ وَمَنْ قَتَلَهُ مِنْكُمْ مُتَعَمِّدًا فَجَزَآءٌ مِثْلُ مَا قَتَلَ مِنَ النَّعَمِ يَحْكُمُ بِهِ ذَوَا عَدْلٍ مِنْكُمْ هَدْيًا بَالِغَ الْكَعْبَةِ أَوْ كَفَّارَةٌ طَعَامُ مَسَاكِينَ أَوْ عَدْلُ ذَلِكَ صِيَامًا لِيَذُوقَ وَبَالَ أَمْرِهِ عَفَا اللَّهُ عَمَّا سَلَفَ وَمَنْ عَادَ فَيَنْتَقِمُ اللَّهُ مِنْهُ وَاللَّهُ عَزِيزٌ ذُو انْتِقَامٍ ﴿٩٥﴾ أُحِلَّ لَكُمْ صَيْدُ الْبَحْرِ وَطَعَامُهُ مَتَاعًا لَكُمْ وَلِلسَّيَّارَةِ وَحُرِّمَ عَلَيْكُمْ صَيْدُ الْبَرِّ مَا دُمْتُمْ حُرُمًا وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٩٦﴾ جَعَلَ اللَّهُ الْكَعْبَةَ الْبَيْتَ الْحَرَامَ قِيَامًا لِلنَّاسِ وَالشَّهْرَ الْحَرَامَ وَالْهَدْيَ وَالْقَلآئِدَ ذَلِكَ لِتَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَأَنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٩٧﴾

5 **Maide**/94. Ey inananlar! Allah kimsenin olmadığı yerde kendisinden korkanları öğrenmek için, ellerinizin ve mızraklarınızın ulaşacağı bir tür av ile sizi deneyecektir. Ondan sonra kim aşırı giderse, ona can yakıcı azap vardır. 95. Ey inananlar! İhramlı iken avı öldürmeyin. Sizden kim onu bile bile öldürürse, onun cezası, –sizden iki adil kimsenin, öldürdüğünün dengi olduğuna hükmedeceği– Kâbe'ye ulaşacak bir hayvan kurban etmek, yahut düşkünlere yemek yedirmek şeklinde keffaret vermek, ya da buna uygun bir oruç tutmaktır, ki böylece yaptığı işin vebalini tatmış olsun. Allah, geçmişte olanları affetmiştir; ama kim tekrar ederse Allah ondan öç alır. Allah yücedir, öç alıcıdır. 96. Size ve yolculara bir geçimlik olmak üzere, deniz avı ve onu yemek size helal kılınmıştır. Ancak, ihramlı bulunduğunuz sürece, kara avı size haram kılınmıştır. Huzurunda toplanacağınız Allah'a karşı saygılı olun. 97. Allah saygın ev Kabe'yi, saygın ayı, Kabe'ye hediye edilen kurbanı ve boynu tasmalı kurbanlıkları insanlar için bir dayanak kıldı. Bu, Allah'ın göklerde olanları ve yerde olanları bildiğini ve Allah'ın her şeyi bildiğini bilmeniz içindir.

[284] Hacc'ın sembolik ibadetlerine (*menâsik*) ve bu ibadetlerin yapıldığı yerlere.

[285] 'Saygın aylar' (*el-eşhuru'l-hurum*), savaşmanın yasak olduğu Receb, Zilka'de, Zilhicce ve Muharrem aylarıdır. Bu aylardan herbirine de 'saygın ay' (*şehr-i harâm*) denir.

b) Kâbe

Ayetlerden anlaşıldığına göre, Kâbe, Hz. İbrahim döneminde Hac ibadetinin temel unsurları olan tavaf, itikaf ve namaz ibadetlerini yerine getirmek için ibadet evi olarak inşa edilmiştir (bkz. 22 Hacc/26). Giderek işlevsel yönü azalarak sembolik yönü ağırlaşmıştır. Onun Allah'a izafe edilmesi (Beytullah) salt orada Allah'ın anılması ve kendisine ibadet edilmesi nedeniyle değil, aynı zamanda Allah'ın kutsallığının ve yeryüzünde insanlar için korumak istediği şirke ve zulme başkaldırı, güven, hidayet, bereket ve birlik gibi değerlerin de sembolik merkezi olmasından dolayıdır. Nitekim Haccın sembolik vecibeleri, insanı bu değerlerle meşbu ve mücehhez kılmaya yönelik eylemlerdir.

أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا جَعَلْنَا حَرَمًا آمِنًا وَيُتَخَطَّفُ النَّاسُ مِنْ حَوْلِهِمْ أَفَبِالْبَاطِلِ يُؤْمِنُونَ وَبِنِعْمَةِ اللَّهِ يَكْفُرُونَ ﴿٦٧﴾

29 **Ankebut**/67. Çevrelerinde insanlar kapılıp götürülürken Bizim, Mekke'yi güvenli ve saygın bir yer kıldığımızı görmediler mi? Hâla bâtıla inanıyor ve Allah'ın nimetini inkâr mı ediyorlar?

وَإِذْ جَعَلْنَا الْبَيْتَ مَثَابَةً لِلنَّاسِ وَأَمْنًا وَاتَّخِذُوا مِنْ مَقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى وَعَهِدْنَا إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ أَنْ طَهِّرَا بَيْتِيَ لِلطَّائِفِينَ وَالْعَاكِفِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ ﴿١٢٥﴾ وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هَٰذَا بَلَدًا آمِنًا وَارْزُقْ أَهْلَهُ مِنَ الثَّمَرَاتِ مَنْ آمَنَ مِنْهُمْ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ قَالَ وَمَنْ كَفَرَ فَأُمَتِّعُهُ قَلِيلًا ثُمَّ أَضْطَرُّهُ إِلَىٰ عَذَابِ النَّارِ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿١٢٦﴾ وَإِذْ يَرْفَعُ إِبْرَاهِيمُ الْقَوَاعِدَ مِنَ الْبَيْتِ وَإِسْمَاعِيلُ رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿١٢٧﴾ رَبَّنَا وَاجْعَلْنَا مُسْلِمَيْنِ لَكَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِنَا أُمَّةً مُسْلِمَةً لَكَ وَأَرِنَا مَنَاسِكَنَا وَتُبْ عَلَيْنَا إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿١٢٨﴾

2 **Bakara**/125. Kâbe'yi insanlar için toplanma ve güven yeri kılmıştık ve: "İbrahim'in makamını namaz yeri yapın" demiştik. "Evimi, tavaf edenler, oraya kapananlar, rüku edenler ve secdeye varanlar için temiz tutun" diye İbrahim ve İsmail'e emir verdik. 126. İbrahim: "Rabbim! Burasını güvenli bir yer kıl, halkından Allah'a ve ahiret gününe inananları ürünlerle besle" demişti. Allah: "İnkar edenin de az bir süre geçimini sağlar, sonra da onu ateşin azabına uğratırım. Varılacak ne kötü yerdir" buyurmuştu. 127-128. İbrahim ve İsmail, Kâbe'nin temellerini yükseltirken: "Rabbimiz! Yaptığımızı kabul buyur; şüphesiz Sen hem işitensin, hem bilensin. Rabbimiz! İkimizi Sana teslim olanlar eyle, soyumuzdan da Sana teslim olan bir ümmet yap. Bize ibadet yollarımızı göster, tövbemizi kabul eyle! Tövbeleri çokça kabul eden, acıyan ancak Sensin" demişlerdi.

إِنَّ أَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِي بِبَكَّةَ مُبَارَكًا وَهُدًى لِلْعَالَمِينَ ﴿٩٦﴾ فِيهِ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ مَقَامُ إِبْرَاهِيمَ وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ ﴿٩٧﴾

3 **Al-i İmran**/96. İnsanlar için ilk kurulan ev Mekke'dekidir, toplumlar için mübarek ve rehber olarak (kurulmuştur). 97. Orada apaçık belgeler, İbrahim'in makamı vardır. Kim oraya girerse güvende olur. Yoluna güç yetirebilen herkesin o Ev'i haccetmesi, Allah'ın insanlar üzerinde bir hakkıdır. Kim bunu inkâr ederse, (bilsin ki) Allah hiçbirşeye muhtaç değildir.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَالْمَسْجِدِ الْحَرَامِ الَّذِي جَعَلْنَاهُ لِلنَّاسِ سَوَاءً الْعَاكِفُ فِيهِ وَالْبَادِ وَمَنْ يُرِدْ فِيهِ بِإِلْحَادٍ بِظُلْمٍ نُذِقْهُ مِنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٢٥﴾ وَإِذْ بَوَّأْنَا لِإِبْرَاهِيمَ مَكَانَ الْبَيْتِ أَنْ لَا تُشْرِكْ بِي شَيْئًا وَطَهِّرْ بَيْتِيَ لِلطَّائِفِينَ وَالْقَائِمِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ ﴿٢٦﴾

22 **Hac**/25. İnkâr edenlere, insanları Allah'ın yolundan ve yerli-yolcu bütün insanlar için (ibadet yeri) kıldığımız Mescid-i Haram'dan alıkoyanlara ve orada zulm ile yanlış yola saptırmak isteyene, can yakıcı bir azap tattırırız. 26. "Bana hiçbir şeyi ortak koşma, tavaf edenler, (namazda) ayakta duranlar, rükû edenler ve secdeye varanlar için Evimi temiz tut" diye İbrâhim'i Kâbe'nin olduğu yere yerleştirmiştik.

جَعَلَ اللَّهُ الْكَعْبَةَ الْبَيْتَ الْحَرَامَ قِيَامًا لِلنَّاسِ وَالشَّهْرَ الْحَرَامَ وَالْهَدْيَ وَالْقَلَائِدَ ذَلِكَ لِتَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَأَنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٩٧﴾

5 **Maide**/97. Allah saygın ev Kâbe'yi, saygın ayı, Kabe'ye hediye edilen kurbanı ve boynu tasmalı kurbanlıkları insanlar için bir dayanak kıldı. Bu, Allah'ın göklerde olanları ve yerde olanları bildiğini ve Allah'ın her şeyi bildiğini bilmeniz içindir.

c) Kurban Kesmek

Aşağıdaki ayetlerden anlaşılacağı gibi Kurban kesme hacc ibadetini yerine getirenler için bir vecibedir. Türkiye'de 'zengin'lerin yerine getirmesi gereken bir ibadet olarak algılanmaktadır. Bununla birlikte, Kurban etinin bir kısmının fakirlere dağıtılması şartıyla. bunun hayırlı bir 'gelenek' olduğu söylenebilir.

فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ ﴿٢﴾

108 **Kevser**/2. (Ey Muhammed) Rabbin için namaz kıl ve kurban kes!

وَأَتِمُّوا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ لِلَّهِ فَإِنْ أُحْصِرْتُمْ فَمَا اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْيِ وَلَا تَحْلِقُوا رُءُوسَكُمْ حَتَّى يَبْلُغَ الْهَدْيُ مَحِلَّهُ فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضًا أَوْ بِهِ أَذًى مِنْ رَأْسِهِ فَفِدْيَةٌ مِنْ صِيَامٍ أَوْ صَدَقَةٍ أَوْ نُسُكٍ فَإِذَا أَمِنْتُمْ فَمَنْ تَمَتَّعَ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ فَمَا اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْيِ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ فِي الْحَجِّ وَسَبْعَةٍ إِذَا رَجَعْتُمْ تِلْكَ عَشَرَةٌ كَامِلَةٌ ذَلِكَ لِمَنْ لَمْ يَكُنْ أَهْلُهُ حَاضِرِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿١٩٦﴾

2 **Bakara**/196. Allah için haccı ve umreyi tamamlayın. Eğer alıkonursanız, kolayınıza gelen bir kurban gönderin. Kurban, yerine ulaşıncaya kadar başlarınızı traş etmeyin. Sizden biri hasta olur veya başında bir rahatsızlık bulunursa, fidye olarak ya oruç tutar, ya sadaka verir veya kurban keser. Güvende olduğunuz zaman ise, hacca kadar umreden faydalanmak isteyen kimse, kolayına gelen bir kurban keser. Bulamayan, hacda üç gün ve döndüğünüzde yedi gün – ki hepsi tam on gün eder– oruç tutar. Bu, Mescid-i Haram'da oturmayan kimselere-dir. Allah'a saygılı olun ve Allah'ın cezalandırmasının çetin olacağını bilin.

وَأَذِّنْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ يَأْتُوكَ رِجَالاً وَعَلَى كُلِّ ضَامِرٍ يَأْتِينَ مِنْ كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٍ ﴿٢٧﴾ لِيَشْهَدُوا مَنَافِعَ لَهُمْ وَيَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ فِي أَيَّامٍ مَعْلُومَاتٍ عَلَى مَا رَزَقَهُمْ مِنْ بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطْعِمُوا الْبَائِسَ الْفَقِيرَ ﴿٢٨﴾

22 **Hac**/27. İnsanları hacca çağır ki, yürüyerek veya uzak yollardan gelen idmanlı binekler üstünde sana gelsinler. 28. Kendileri için birtakım faydalar görsünler. Allah'ın onlara rızık olarak verdiği hayvanları belli günlerde kurban ederken O'nun adını ansınlar. Siz de bunlardan yiyin; çaresiz kalmış yoksulu da doyurun.

ذَلِكَ وَمَنْ يُعَظِّمْ شَعَائِرَ اللَّهِ فَإِنَّهَا مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ ﴿٣٢﴾ لَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى ثُمَّ مَحِلُّهَا إِلَى الْبَيْتِ الْعَتِيقِ ﴿٣٣﴾ وَلِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنْسَكًا لِيَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَى مَا رَزَقَهُمْ مِنْ بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ فَإِلَهُكُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ فَلَهُ أَسْلِمُوا وَبَشِّرِ الْمُخْبِتِينَ ﴿٣٤﴾

22 **Hac**/32. İşte böyle; kim Allah'ın nişanelerine hürmet gösterirse, (bu yaptığı) kalplerin Allah'a karşı saygısındandır. 33. Bu hayvanlarda sizin için belli bir süreye kadar faydalar vardır. Sonra bunların varacakları yer Eski Ev (Kâbe)'dir. 34. Allah'ın kendilerine rızık olarak verdiği kurbanlık hayvanların üzerlerine O'nun adını anarak kurban kesmeyi, her ümmet için bir ibadet biçimi kıldık. Sizin Tanrınız tek bir Tanrı'dır, O'na teslim olun. (Ey Muhammed! Allah'a) gönülden bağlanmış olanları müjdele.

وَالْبُدْنَ جَعَلْنَاهَا لَكُمْ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ لَكُمْ فِيهَا خَيْرٌ فَاذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا صَوَافَّ فَإِذَا وَجَبَتْ جُنُوبُهَا فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطْعِمُوا الْقَانِعَ وَالْمُعْتَرَّ كَذَلِكَ سَخَّرْنَاهَا لَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٣٦﴾ لَنْ يَنَالَ اللَّهَ لُحُومُهَا وَلَا دِمَاؤُهَا وَلَكِنْ يَنَالُهُ التَّقْوَى مِنْكُمْ كَذَلِكَ سَخَّرَهَا لَكُمْ لِتُكَبِّرُوا اللَّهَ عَلَى مَا هَدَاكُمْ وَبَشِّرِ الْمُحْسِنِينَ ﴿٣٧﴾

22 **Hac**/36. Kurbanlık develeri (ve sığırları) da sizin için Allah'ın nişaneleri kıldık. Onlarda sizin için hayır vardır. Onlar (kesilmek üzere) ön ayaklarından biri bağlanmış hâldeyken üzerlerine Allah'ın adını anın. Yanları üstüne düşüp canları çıkınca yiyin, isteyene de istemeyene de verin. Şükredersiniz diye onları böylece sizin buyruğunuza verdik. 37. Bu hayvanların ne etleri, ne de kanları Allah'a ulaşacaktır. Allah'a ulaşacak olan ancak sizin (O'na olan) saygınızdır. Size doğru yolu gösterdiğinden, Allah'ı yüceltmeniz için onları böylece sizin buyruğunuza vermiştir. (Ey Muhammed!) İyi davrananları müjdele.

وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ ابْنَيْ آدَمَ بِالْحَقِّ إِذْ قَرَّبَا قُرْبَانًا فَتُقُبِّلَ مِنْ أَحَدِهِمَا وَلَمْ يُتَقَبَّلْ مِنَ الْآخَرِ قَالَ لَأَقْتُلَنَّكَ قَالَ إِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللَّهُ مِنَ الْمُتَّقِينَ ﴿٢٧﴾

5 **Maide**/27. *(Ey Muhammed!) Onlara Adem'in iki oğlunun olayını doğru olarak anlat. İkisi birer kurban sunmuşlardı. Birininki kabul edilmiş, diğerininki kabul edilmemişti. (Kurbanı kabul edilmeyen:) "Andolsun, seni öldüreceğim" demiş, (kardeşi de:) "Allah, yalnız kendisine saygılı olanlarınkini kabul eder" cevabını vermişti.*[286]

[286] Hz. Adem'in oğulları Habil ile Kabil'dir. Ayetten, o dönemde yapılacak önemli bir işin meşruluğunu bir kurban keserek (sunarak) tesbit edildiği anlaşılmaktadır.

جَعَلَ اللَّهُ الْكَعْبَةَ الْبَيْتَ الْحَرَامَ قِيَامًا لِلنَّاسِ وَالشَّهْرَ الْحَرَامَ وَالْهَدْيَ وَالْقَلَائِدَ ذَٰلِكَ لِتَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَأَنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٩٧﴾

5 **Maide**/97. Allah saygın ev Kabe'yi, saygın ayı, Kabe'ye hediye edilen kurbanı ve boynu tasmalı kurbanlıkları insanlar için bir dayanak kıldı. Bu, Allah'ın göklerde olanları ve yerde olanları bildiğini ve Allah'ın her şeyi bildiğini bilmeniz içindir.

C. KEFFARETLER

Keffaretleri ceza olarak anlamamak gerekir. Çünkü keffaretin asıl amacı, insanın manevî dünyasına, ruhuna olumsuz etkiler yapan kötü bir davranıştan sonra, bu etkiyi yok etmek için şuurun tekrar yenilenmesini sağlamaktır. Dikkat edilirse bu iş zaten birbirinin yerine ikame edilebilecek ve herekese uygun bir faaliyetle gerçekleştirilmektedir. Ayrıca, kelimenin anlamı da 'örten, silen şey' demektir.

1. Yemin Keffareti

Yemin, bir sözü veya vaadi, Allah'ın ismini (vallahi, billahi, tallahi) veya sıfatlarından birini anarak kuvvetlendirme girişimidir. Yemin eden kişi, yemininin gereğini yerine getirmelidir. Yeminden vazgeçildiği veya yeminin yerine getirilmediği durumlarda, buna ibadet cinsinden bir 'ceza' ahlaki bir eylem vaz edilmiştir. Bu cezanın amacı, müslümanları verdikleri sözleri yerine getirmeye zorlamak ve Allah'ın istismar edilmesini önleyerek, O'nun azametini, şanını, yüceliğini ve kutsiyetini korumaktır.

قَدْ فَرَضَ اللَّهُ لَكُمْ تَحِلَّةَ أَيْمَانِكُمْ وَاللَّهُ مَوْلَاكُمْ وَهُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ﴿٢﴾

66 **Tahrim**/2. Allah size, yeminlerinizi keffaretle geri almanızı meşru kılmıştır. Allah sizin sahibinizdir. O bilendir, bilgedir.

لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللَّهُ بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ وَلَٰكِنْ يُؤَاخِذُكُمْ بِمَا عَقَّدْتُمُ الْأَيْمَانَ فَكَفَّارَتُهُ إِطْعَامُ عَشَرَةِ مَسَاكِينَ مِنْ أَوْسَطِ مَا تُطْعِمُونَ أَهْلِيكُمْ أَوْ كِسْوَتُهُمْ أَوْ تَحْرِيرُ رَقَبَةٍ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ ذَٰلِكَ كَفَّارَةُ أَيْمَانِكُمْ إِذَا حَلَفْتُمْ وَاحْفَظُوا أَيْمَانَكُمْ كَذَٰلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٨٩﴾

5 **Maide**/89. Allah sizi kasıtsız yaptığınız yeminlerden dolayı sorumlu tutmaz. Ama, bilerek yaptığınız yeminlerden sorumlu tutar. Bunun keffareti ise, ailenize yedirdiğinizin orta derecesinden, on düşkünü yedirmek, yahut onları giydirmek veya bir köleyi özgürleştirmektir. Bunları bulamayan kimse üç gün oruç tutar. İşte yeminlerinizin keffareti budur. Yemin ettiğiniz zaman yeminlerinizi tutun. Şükredersiniz diye böylece Allah ayetlerini size anlatmaktadır.

2. İhram Keffareti

وَأَتِمُّوا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ لِلَّهِ فَإِنْ أُحْصِرْتُمْ فَمَا اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْيِ وَلَا تَحْلِقُوا رُءُوسَكُمْ حَتَّىٰ يَبْلُغَ الْهَدْيُ مَحِلَّهُ فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضًا أَوْ بِهِ أَذًى مِنْ رَأْسِهِ

2 **Bakara**/196. Allah için haccı ve umreyi tamamlayın. Eğer alıkonursanız, kolayınıza gelen bir kurban gönderin. Kurban, yerine ulaşıncaya kadar başlarınızı traş etmeyin.

فَفِدْيَةٌ مِنْ صِيَامٍ أَوْ صَدَقَةٍ أَوْ نُسُكٍ فَإِذَا أَمِنْتُمْ فَمَنْ تَمَتَّعَ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ فَمَا اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْيِ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ فِي الْحَجِّ وَسَبْعَةٍ إِذَا رَجَعْتُمْ تِلْكَ عَشَرَةٌ كَامِلَةٌ ذَلِكَ لِمَنْ لَمْ يَكُنْ أَهْلُهُ حَاضِرِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿١٩٦﴾

Sizden biri hasta olur veya başında bir rahatsızlık bulunursa, fidye olarak ya oruç tutar, ya sadaka verir veya kurban keser. Güvende olduğunuz zaman ise, hacca kadar umreden faydalanmak isteyen kimse, kolayına gelen bir kurban keser. Bulamayan, hacda üç gün ve döndüğünüzde yedi gün – ki hepsi tam on gün eder– oruç tutar. Bu, Mescid-i Haram'da oturmayan kimselerdir. Allah'a saygılı olun ve Allah'ın cezalandırmasının çetin olacağını bilin.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْتُلُوا الصَّيْدَ وَأَنْتُمْ حُرُمٌ وَمَنْ قَتَلَهُ مِنْكُمْ مُتَعَمِّدًا فَجَزَاءٌ مِثْلُ مَا قَتَلَ مِنَ النَّعَمِ يَحْكُمُ بِهِ ذَوَا عَدْلٍ مِنْكُمْ هَدْيًا بَالِغَ الْكَعْبَةِ أَوْ كَفَّارَةٌ طَعَامُ مَسَاكِينَ أَوْ عَدْلُ ذَلِكَ صِيَامًا لِيَذُوقَ وَبَالَ أَمْرِهِ عَفَا اللَّهُ عَمَّا سَلَفَ وَمَنْ عَادَ فَيَنْتَقِمُ اللَّهُ مِنْهُ وَاللَّهُ عَزِيزٌ ذُو انْتِقَامٍ ﴿٩٥﴾

5 **Maide**/95. Ey inananlar! İhramlı iken avı öldürmeyin. Sizden kim onu bile bile öldürürse, onun cezası, –sizden iki adil kimsenin, öldürdüğünün dengi olduğuna hükmedeceği– Kâbe'ye ulaşacak bir hayvan kurban etmek, yahut düşkünlere yemek yedirmek şeklinde keffaret vermek, ya da buna uygun bir oruç tutmaktır, ki böylece yaptığı işin vebalini tatmış olsun. Allah, geçmişte olanları affetmiştir; ama kim tekrar ederse Allah ondan öç alır. Allah yücedir, öç alıcıdır.

3. Zıhar Keffareti

وَالَّذِينَ يُظَاهِرُونَ مِنْ نِسَائِهِمْ ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا قَالُوا فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَتَمَاسَّا ذَلِكُمْ تُوعَظُونَ بِهِ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٣﴾ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَتَمَاسَّا فَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَإِطْعَامُ سِتِّينَ مِسْكِينًا ذَلِكَ لِتُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٤﴾

58 **Mücadele**/3. Karılarına zıhar yapıp, sonra sözlerinden dönenlerin, (karılarıyla) temas etmeden önce bir köle azat etmeleri gerekir.[287] Size verilen öğüt budur. Allah, işlediklerinizden haberdardır. 4. (Bunu) bulamayanın, temastan önce, iki ay kesintisiz oruç tutması gerekir. Buna gücü yetmeyen, altmış fakiri doyurur. Bu, Allah'a ve elçisine inanmanız içindir. Bunlar, Allah'ın koyduğu sınırlardır; inkâr edenlere can yakıcı bir azap vardır.

[287] Araplar'daki zıhar uygulaması hakkında bkz. Toplumsal Düzen 3. Dipnot

4. Yanlışlıkla Adam Öldürme Keffareti

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ أَنْ يَقْتُلَ مُؤْمِنًا إِلاَّ خَطَأً وَمَنْ قَتَلَ مُؤْمِنًا خَطَأً فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ وَدِيَةٌ مُسَلَّمَةٌ إِلَى أَهْلِهِ إِلاَّ أَنْ يَصَّدَّقُوا فَإِنْ كَانَ مِنْ قَوْمٍ عَدُوٍّ لَكُمْ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ وَإِنْ كَانَ مِنْ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ فَدِيَةٌ مُسَلَّمَةٌ إِلَى أَهْلِهِ وَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ تَوْبَةً مِنَ اللَّهِ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٩٢﴾

4 Nisa/92. Yanlışlık dışında bir mü'min diğer bir mü'mini öldüremez. Bir mü'mini yanlışlıkla öldüren kimsenin, bir mü'min köleyi hür yapması ve ölenin ailesi bağışlamadıkça onlara diyet ödemesi gerekir. Eğer o mü'min size düşman olan bir toplumdan ise, yalnız mü'min bir köleyi hür yapmak yeter. Eğer aranızda anlaşma olan bir toplumdan ise, ailesine diyet ödemek ve mü'min bir köleyi hür yapmak gerekir. Köle bulamayan kimsenin ise, Allah'ın, tövbesini kabul etmesi için, kesintisiz ardarda iki ay oruç tutması gerekir. Allah Bilen'dir, Bilge'dir.

D. MABEDLER

Mabedler, ilahî dinin yaşayan üç versiyonunda da (Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslam), resmî ibadetlerin yapıldığı tapınma mekanlarıdır. Buralar 'Allah'ın Evi'dir. Kur'an yalnızca namazın kılındığı mescid/camilere değil, Yahudi ve Hıristiyanlar'ın dinî ibadetlerini yerine getirdikleri tapınaklara da (Manastırlar, Kiliseler, Havralar) saygıyı ve buraların korunmasını esas almıştır. Mabedler ve onlarda yapılan ayinler/ibadetler, ilahî olanın ve kutsal'ın yeryüzüne eklemlenmesi olarak yüce tutulmuştur. İslam, mabedi, yalnızca ilahi-uhrevi, kutsal bir mekan olmaktan çıkararak, bunların yanı sıra toplumsal-dünyevi bir mekan hâline getirmiştir. Buna mukabil, uygulamada, Müslümanlar da mabedlerini bu asli fonksiyonlarından uzaklaştırmışlardır. Örneğin, "Camide dünya kelamı edilmez." yargısı, geleneksel dinî tasavvurda egemen bir yargıdır; hatta bu konuda mevzu hadisler de mevcuttur. Bu ve benzeri yargıları besleyen kanaat, caminin tarihî işleviyle tamamen çelişmektedir. Özellikle ülkemizde, camiler, kilisenin doğuş ânındaki gibi tamamen kutsal-uhrevi mekanlar hâline getirilmiştir. Sadece namaz vaktinde açılıp, namaz sonrasında hemen kapanan bu mekanlarda insanlar birbirleriyle konuşma ve dertleşmenin, namazdan edinilen sevabı gidereceğine inandıkları gibi, çoğu kez birbirlerinin yüzüne bile bakmadan dağılıvermektedirler. Ne kadar ironik bir gerçektir ki, kilise bugün Hıristiyan ülkelerde caminin doğuş ânındaki işlevselliği üstlenmeye çalışmaktadır.

يَابَنِي آدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلاَ تُسْرِفُوا إِنَّهُ لاَ يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ ﴿٣١﴾

7 A'raf/31. Ey Ademoğulları! Her secde mahallinde[288] güzel elbiselerinizi giyin. Yiyin, için fakat israf etmeyin; Allah savurganları sevmez.

وَأَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ فَلاَ تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا ﴿١٨﴾

72 Cin/18. Mescidler Allah'ındır; öyleyse (oralarda) Allahla birlikte başka birine yalvarmayın!

[288] 'Secde mahalli' olarak çevirdiğimiz *mescid* kelimesi, aynı zamanda 'secde vakti' ve 'secde ediş' anlamlarına da gelir. Burada hangi anlamda kullanıldığı çok açık değildir.

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ مَنَعَ مَسَاجِدَ اللَّهِ أَنْ يُذْكَرَ فِيهَا اسْمُهُ وَسَعَى فِي خَرَابِهَا أُولَئِكَ مَا كَانَ لَهُمْ أَنْ يَدْخُلُوهَا إِلاَّ خَائِفِينَ لَهُمْ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ وَلَهُمْ فِي الآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١١٤﴾

2 Bakara/114. Allah'ın mescitlerinde O'nun adının anılmasını engelleyen ve oraların yıkılmasına uğraşan kimseden daha zâlim kim vardır? Onların, oralara ancak korkarak girmeleri uygun düşer. Dünyada alçaklık onlaradır, onlara ahirette de büyük azap vardır.

فِي بُيُوتٍ أَذِنَ اللَّهُ أَنْ تُرْفَعَ وَيُذْكَرَ فِيهَا اسْمُهُ يُسَبِّحُ لَهُ فِيهَا بِالْغُدُوِّ وَالآصَالِ ﴿٣٦﴾

24 Nur/36. Allah'ın, yüksek tutulmasına ve içlerinde adının anılmasına izin verdiği evlerde, insanlar sabah akşam O'nu yüceltirler.

الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ بِغَيْرِ حَقٍّ إِلاَّ أَنْ يَقُولُوا رَبُّنَا اللَّهُ وَلَوْلاَ دَفْعُ اللَّهِ النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لَهُدِّمَتْ صَوَامِعُ وَبِيَعٌ وَصَلَوَاتٌ وَمَسَاجِدُ يُذْكَرُ فِيهَا اسْمُ اللَّهِ كَثِيرًا وَلَيَنْصُرَنَّ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿٤٠﴾

22 Hac/40. Onlar yalnızca: "Rabbimiz Allah'tır" dediler diye, haksız yere yurtlarından çıkarılmışlardır. Allah insanların bir kısmını diğerleriyle savmasaydı, manastırlar, kiliseler, havralar ve içinde Allah'ın adı çokça anılan mescidler yıkılıp giderdi. Andolsun ki, Allah kendisine yardım edenlere yardım eder. Allah güçlüdür, üstündür.

وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مَسْجِدًا ضِرَارًا وَكُفْرًا وَتَفْرِيقًا بَيْنَ الْمُؤْمِنِينَ وَإِرْصَادًا لِمَنْ حَارَبَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ مِنْ قَبْلُ وَلَيَحْلِفُنَّ إِنْ أَرَدْنَا إِلاَّ الْحُسْنَى وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿١٠٧﴾ لاَ تَقُمْ فِيهِ أَبَدًا لَمَسْجِدٌ أُسِّسَ عَلَى التَّقْوَى مِنْ أَوَّلِ يَوْمٍ أَحَقُّ أَنْ تَقُومَ فِيهِ فِيهِ رِجَالٌ يُحِبُّونَ أَنْ يَتَطَهَّرُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُطَّهِّرِينَ ﴿١٠٨﴾ أَفَمَنْ أَسَّسَ بُنْيَانَهُ عَلَى تَقْوَى مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانٍ خَيْرٌ أَمْ مَنْ أَسَّسَ بُنْيَانَهُ عَلَى شَفَا جُرُفٍ هَارٍ فَانْهَارَ بِهِ فِي نَارِ جَهَنَّمَ وَاللَّهُ لاَ يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿١٠٩﴾ لاَ يَزَالُ بُنْيَانُهُمُ الَّذِي بَنَوْا رِيبَةً فِي قُلُوبِهِمْ إِلاَّ أَنْ تَقَطَّعَ قُلُوبُهُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١١٠﴾

9 Tevbe/107. Zarar vermek, inkâr etmek, inananların arasını açmak, Allah'a ve Elçisi'ne karşı savaşacak olanlara gözcülük yapmak üzere bir mescit kurup: "Biz sadece iyilik yapmak istedik" diye yemin edenlerin yalancı olduklarına Allah tanıklık eder.[289] 108. (Ey Muhammed!) O mescitte asla bulunma! Daha ilk gününden beri, Allah'a saygı üzerine kurulan mescitte bulunman daha çok yaraşır. Orada anılmayı seven insanlar vardır. Allah da anılmak isteyenleri sever. 109. Yapısını, Allah'a saygı ve onun hoşnutluğu üzerine kuran kimse mi daha iyidir; yoksa, yapısını, düşecek bir yarın kıyısına kurup da onunla cehennem ateşine yuvarlanan kimse mi? Allah haksızlık yapan topluluğu doğru yola iletmez. 110. Yaptıkları bu yapı, kalpleri paralanana kadar, gönüllerinde bir şüphe olarak kalacaktır. Allah bilgindir, bilgedir.

[289] Ebû Âmir isimli bir papazın kışkırtmasıyla birtakım münafıklar, Müslümanlar'ın arasını sokmak amacıyla, Kuba mescidinin yanına bir mescit yaptılar. Peygamber'i de kendilerine kıldırmaya çağırmışlardı. Olayın iç yüzünden habersiz olmayan Peygamberimiz bu mescide gitmeye hazırlanırken bu ayet inmiştir.

مَا كَانَ لِلْمُشْرِكِينَ أَنْ يَعْمُرُوا مَسَاجِدَ اللَّهِ شَاهِدِينَ عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ بِالْكُفْرِ أُولَٰئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ وَفِي النَّارِ هُمْ خَالِدُونَ ﴿١٧﴾ إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللَّهِ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ وَلَمْ يَخْشَ إِلَّا اللَّهَ فَعَسَىٰ أُولَٰئِكَ أَنْ يَكُونُوا مِنَ الْمُهْتَدِينَ ﴿١٨﴾ أَجَعَلْتُمْ سِقَايَةَ الْحَاجِّ وَعِمَارَةَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ كَمَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَجَاهَدَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا يَسْتَوُونَ عِنْدَ اللَّهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿١٩﴾

9 **Tevbe**/17. Kendi küfürlerini bile bile, Allah'ın mescidlerinin bakımını üstlenmek müşriklere düşmez.[290] İşte bunların işleri boşa gitmiştir; onlar ateşte de temelli kalacaklardır. 18. Allah'ın mescitlerine, ancak Allah'a ve ahiret gününe inanan, namazı kılan, zekatı veren ve sadece Allah'tan korkan kimseler bakarlar. İşte bunlar doğru yolda olabilirler. 19. Hacılara su vermeyi ve Mescid-i Haram'ın bakımını, Allah'a ve ahiret gününe inanan ve Allah yolunda cihad eden(in yaptığı) ile bir mi tuttunuz? Bunlar Allah katında eşit olmazlar.[291] Allah haksız toplumu doğru yola koymaz.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْمُشْرِكُونَ نَجَسٌ فَلَا يَقْرَبُوا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ بَعْدَ عَامِهِمْ هَٰذَا وَإِنْ خِفْتُمْ عَيْلَةً فَسَوْفَ يُغْنِيكُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ إِنْ شَاءَ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٢٨﴾

9 **Tevbe**/28. Ey inananlar! Ortak koşanlar pistir. Bu yıllarından sora Mescid-i Haram'a yaklaşmasınlar. Fakirlikten korkacak olursanız, (bilin ki) inşaallah Allah sizi kendi lütfundan zengin kılacaktır. Allah bilgindir, bilgedir.

E. DİN ADAMLARI

İslam'dan önce Yahudilik ve Hıristiyanlık'ta mabedlerde dinî ibadetleri (tapınmaları, ritüelleri) yönetmek için bazı kişilerin görevlendirildiği sabittir. Kur'an böyle bir sınıfın oluşmasını eleştirmemiş, bu insanların zamanla yozlaşan davranışları eleştirilmiştir. Bununla birlikte, İslam'daki ibadetler böyle özel bir yöneticiyi gerektirmediği için daha ziyade 'ilim' ve 'ilim adamlığı' önemsenmiş ve vurgulanmıştır. Ancak, daha Hz Peygamber zamanında. ibadetleri (özellikle namazı) yönetmek üzere bir görevli (imam) tayin etme ihtiyacı hasıl olmuştur. Hz. Peygamber ve erken dönem uygulamaları incelendiğinde, geçerli ölçütün ilim olduğu görülmektedir.

لَتَجِدَنَّ أَشَدَّ النَّاسِ عَدَاوَةً لِلَّذِينَ آمَنُوا الْيَهُودَ وَالَّذِينَ أَشْرَكُوا وَلَتَجِدَنَّ أَقْرَبَهُمْ مَوَدَّةً لِلَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ

5 **Maide**/82. İnananlara en acımasız düşmanlar olarak Yahudîler'i ve Allah'a ortak koşanları bulursun. İnsanların içinde inananlara en sevgili olanların da, "Biz Hıristi-

[290] Bu cümleye şu şekilde de anlam verilmektedir: "Müşriklerin, (...) Allah'ın mescidlerinin bakımını üstlenmeleri mümkün değildir". Ancak tarihen biliyoruz ki, Araplar Hz. Muhammed'den önce de Kabe'nin bakımı (*'imâret*) görevini yerine getirmekteydiler. Bu yüzden bu ayette, olsa olsa, şirk ile bu görevin bağdaşamayacağı vurgulanıyor olabilir. Bu durum ve ayetin devamı gözönünde bulundurulduğunda, yukarıda verdiğimiz anlamın daha uygun olduğu görülmektedir.

[291] Bu ayet oldukça önemli bir mesaj içermektedir: İslam'ın ve insan olmanın yüklediği (zulme ve küfre karşı mücadele vermek gibi) temel görevlere karşı duyarsız olunduğu sürece, Allah'ın evine hizmet etmek gibi yüce ve nezih bir davranışın bile bir anlamı yoktur. Her dönemde olduğu gibi, günümüzde de mevcut bulunan farklı dindarlık anlayışlarının değerlendirilmesinde bu ayet bize rehberlik etmektedir.

قَالُوٓا۟ إِنَّا نَصَٰرَىٰ ذَٰلِكَ بِأَنَّ مِنْهُمْ قِسِّيسِينَ وَرُهْبَانًا وَأَنَّهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ ﴿٨٢﴾ وَإِذَا سَمِعُوا۟ مَآ أُنزِلَ إِلَى ٱلرَّسُولِ تَرَىٰٓ أَعْيُنَهُمْ تَفِيضُ مِنَ ٱلدَّمْعِ مِمَّا عَرَفُوا۟ مِنَ ٱلْحَقِّ يَقُولُونَ رَبَّنَآ ءَامَنَّا فَٱكْتُبْنَا مَعَ ٱلشَّٰهِدِينَ ﴿٨٣﴾ وَمَا لَنَا لَا نُؤْمِنُ بِٱللَّهِ وَمَا جَآءَنَا مِنَ ٱلْحَقِّ وَنَطْمَعُ أَن يُدْخِلَنَا رَبُّنَا مَعَ ٱلْقَوْمِ ٱلصَّٰلِحِينَ ﴿٨٤﴾ فَأَثَٰبَهُمُ ٱللَّهُ بِمَا قَالُوا۟ جَنَّٰتٍ تَجْرِى مِن تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَٰرُ خَٰلِدِينَ فِيهَا وَذَٰلِكَ جَزَآءُ ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿٨٥﴾

yanız" diyenler olduğunu görürsün. Çünkü onların içinde keşişler ve papazlar vardır ve bunlar büyüklük taslamazlar. 83-84. Allah'ın Elçisi'ne ineni dinledikleri zaman, tanıdıkları hakikatlardan dolayı, gözlerinin yaşla dolduğunu ve şöyle dediklerini görürsün: "Rabbimiz! İnandık; bizi hazır bulunanlarla beraber yaz. Rabbimizin, bizi iyi insanlar arasına koymasını umarken, niçin Allah'a ve bize gelen gerçeğe inanmayalım?" 85. Onların (böyle) söylemelerinden dolayı, Allah onlara içinde temelli kalacakları, altlarından ırmaklar akan cennetler verdi. İşte bu iyi davrananların ödülüdür.

ٱتَّخَذُوٓا۟ أَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَٰنَهُمْ أَرْبَابًا مِّن دُونِ ٱللَّهِ وَٱلْمَسِيحَ ٱبْنَ مَرْيَمَ وَمَآ أُمِرُوٓا۟ إِلَّا لِيَعْبُدُوٓا۟ إِلَٰهًا وَٰحِدًا لَّآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ سُبْحَٰنَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٣١﴾

9 **Tevbe**/31. Onlar, Allah'ı bırakıp hahamlarını, papazlarını ve Meryem oğlu Mesih'i rab olarak benimsiyorlar. Oysa, kendisinden başka tanrı olmayan tek Tanrı'dan başkasına tapmamakla emrolunmuşlardı. Allah onların ortak koşmalarından yücedir.[292]

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ إِنَّ كَثِيرًا مِّنَ ٱلْأَحْبَارِ وَٱلرُّهْبَانِ لَيَأْكُلُونَ أَمْوَٰلَ ٱلنَّاسِ بِٱلْبَٰطِلِ وَيَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ وَٱلَّذِينَ يَكْنِزُونَ ٱلذَّهَبَ وَٱلْفِضَّةَ وَلَا يُنفِقُونَهَا فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ فَبَشِّرْهُم بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٣٤﴾ يَوْمَ يُحْمَىٰ عَلَيْهَا فِى نَارِ جَهَنَّمَ فَتُكْوَىٰ بِهَا جِبَاهُهُمْ وَجُنُوبُهُمْ وَظُهُورُهُمْ هَٰذَا مَا كَنَزْتُمْ لِأَنفُسِكُمْ فَذُوقُوا۟ مَا كُنتُمْ تَكْنِزُونَ ﴿٣٥﴾

9 **Tevbe**/34. Ey inananlar! Bu hahamlar ve papazların çoğu, insanların mallarını haksızlıkla yer, Allah yolundan alıkorlar. Altın ve gümüşü yığan ve onları Allah yolunda sarfetmeyenlere can yakıcı bir azap müjdele. 35. O gün bunlar (biriktirdikleri altın ve gümüşler) cehennem ateşinde kızdırılır; alınları, böğürleri ve sırtları onlarla dağlanır. "Bunlar, kendiniz için biriktirdiklerinizdir. Hadi, biriktirmiş olduğunuzu tadın" (denir).

[292] *Hz. İsa bir insan olduğu halde, Hıristiyanlar onu ilahlaştırdılar. Papazlar Allah'ın mesajını çarpıttıkları, insanların mallarını haksızca yedikleri halde, Hıristiyanlar onları sorgulayacakları yerde, onların dediklerine Allah'ın emri gibi uydular. Kilise, bütün tarihi boyunca kendini sorgulanamaz bir konumda tutmuş ve bütün dinî alanın tek belirleyicisi olmuştur.*

KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ

ALTINCI BÖLÜM
AHLÂK

Kur'an'ın odak terimlerinden olan 'iman' ve 'islam', insanın Allah'a karşı ahlaki sorumluluğunu, salih amel kavramı ise, Allah'ı gözeterek, insanlara karşı ahlaki sorumluluklarını ifade eder. Arkasında güç (otorite) bulunan Hukuk'tan ayrı olarak Ahlâk, insanın hür iradesiyle, zorlama olmaksızın, niyete bağlı ve sürekli olarak ortaya koyduğu değer çerçeveli eylem, tutum ve davranışları ifade eder. Kur'an ahlakı göreceliliği (relativizm) ve bilinemezciliği (agnostisizm) reddeder, zira Kur'an'a göre Allah, insanı ahlaki doğruyu (iyi) görebilecek güçte yaratmıştır. İnsanın içgüdüleri ve kabarmış arzuları (hevâ, şehevât) insanın iyi ile kötüyü ayırdetmesini engelleyebilir. İnsanın denenmeye tabi tutulmasının anlamı da, onun bu içgüdü ve arzularla donatılmış olmasından kaynaklanmaktadır ona düşen, bu zaaflarını yenebilmesidir (91 Şems/9-10). Kur'an, önerdiği veya sakındırdığı ahlaki kavramların içeriklerinin insan tarafından bilindiğinden ve bunların duygusal değerlilik yaşantısının (acıma, adalet, sevgi, kin vb. duygular) insanda hazır bulunduğundan hareketle, kullandığı ahlaki kavramları tanımlamaz. Ahlaki davranışı değerli ve istenilir kılan ise, çoğunlukla, insanlığa kattığı sevinç, mutluluk ve/veya yararıdır. Bununla birlikte, birey Allah rızası için veya hiçbir sakı gözetmeksizin de ahlaki eylemde bulunabilir. Bu bölümde, insanın olumlu-olumsuz ahlakı davranışlarının ortaya çıkmasında rol oynayan etkenler ve Allah'ın insanlardan kendine ve hemcinslerine karşı yapılmasını istediği (emrettiği) veya yapılmamasını istediği (nehyettiği) davranış, tutum ve ilişkiler içeren pasajlar biraraya getirilmiştir.

A. İNSAN DAVRANIŞLARININ OLUŞMASI

Ahlaki davranışın oluşması, doğrudan doğruya insanın özgürlüğü ve kader tartışmalarını ilgilendirmektedir. Esasen Kur'an'da 'kader', kainatın Allah tarafından düzene konulması anlamında kullanılır. İnsanın 'alın yazısı' veya başına geleceklerin önceden Allah tarafından tayin edilmesi anlamında kader inancı, Ehli Sünnet'te bir inanç esası olarak belirlenmiştir. Bu sorun, Kur'an'da sarih olarak bir inanç esası olarak tayin edilmediği ve özü itibarıyla da insanın davranış hürriyetini ilgilendirdiği için, bu konuyu Ahlak Bölümü'nde ele almayı uygun bulduk. Kader konusunda İslam tarihinde ortaya çıkan belli başlı üç görüş vardır:

1. Cebriye: İnsanın hiçbir davranış özgürlüğü yoktur. O rüzgarın sürüklediği bir yaprağa benzer. Her türlü fiili Allah tarafından önceden belirlenmiştir.
2. Mutezile: Allah insanın hiçbir fiilini belirlememiştir. İnsan tamamen hürdür; herkes kendi fiilini kendisi yapar. Sorumluluk ve ahirette hesaba çekilmek için bu şarttır.
3. Ehl-i Sünnet: İnsan hürdür. Ahirette insanın sorumlu tutulması için bu zorunludur. Ancak, insanın ne yapacağını Allah önceden bilir; bildiği için de belirlemiştir.

Ehl-i Sünnet'in itikad konusunda iki kanadı vardır: Eş'arilik ve Maturidilik. Kader konusunda Eş'arilik Cebriye'ye, Maturidilik ise Mutezile'ye daha yakındır. Ehl-i Sünnet'e hakim görüş Eş'ariliğin görüşü olmuştur. İslam tarihinde Cebriye gibi bir mezhebin doğmasını ve Ehl-i Sünnet'ten bir grup alimin buna yakın bir çözüme kaymasını kolaylaştıran temel unsurlardan biri de, Kur'an'da Allah'ın insanla ilgili bazı olayları anlatırken, kendini mutlak fail olarak ifade etmesidir. Ne var ki, Kur'an baştan sona dikkatle tetkik edilirse, bu ifadelerin, kâinat nizamındaki kader gibi, birey olarak insanın ve toplumun uyduğu zorunlu yasaları (sünnetullah) anlattığı görülür. Örneğin, birçok ayet Allah'ın insanların kalplerini mühürlediğini veya dilediğini hidayete erdirdiğini, dilediğini de dalalete sevkettiğini söyler. Bu tip ifadeler, Kur'an'ın ana fikrinden kopuk olarak ve Allah-âlem, Allah-insan ilişkisinde Kur'an'ın üslubu (mecaz, sembolik anlatım, istiare, teşbih, deyimler vs.) gözönünde bulundurulmadan lafzî olarak anlaşılırsa, Kur'an'dan cebriyeci bir anlayış rahatlıkla çıkarılabilir. Halbuki, bu ifadelerde Allah'ın kendi fiili olarak sahiplendiği şey, insanın özgür iradesiyle başlayan ve sebep-netice ilişkisiyle devam eden kanun'dur. Allah kendi hikmeti, adaleti ve merhametiyle koyduğu kanunu ihlal etmez: rastgele iş yapmaz. Bu anlamda kader, M. İkbal'in dediği gibi, çizilmiş bir çizgi değil, Allah ile insanın ortaklaşa çizdikleri bir çizgi olarak da algılanabilir.

1. İnsan Davranışlarının Allah Tarafından Belirlenmesi

Bu başlık altında, İslam tarihinde Kaderciliğin doğmasına yol açtığı öne sürülen, ancak yalnızca yanlış yorum neticesinde kaderci bir anlayışa sebebiyet verebilecek ifadeler içeren pasajlar ve kaderciliğe karşı çıkan ifadeler biraraya getirilmiştir. Yanlış anlaşılmış bulunan veya yanlış yorumlanmaya elverişli görülen yerlerde gerekli açıklamalar yapılmıştır. Allah'ın insan davranışlarını önceden belirlediği şeklinde yorumlanan pasajlar bu konuyu Allah'ın gücü açısından ele almaktadır: Allah dilediğini yapar, çünkü O insan ile kalbi arasına girmektedir. Ancak bu tür pasajlar birarada ve dikkatlice okunduğunda görülür ki, Allah gücünü bu yönde kullanmamış, ahlak alanını bireyin özgür tercihine bırakmıştır. Kur'an büyük ölçüde sıcak bir diyalogdur. Dolayısıyla Kur'an'da yer alan ifadelerin arkasında muhatabı etkileme, çözme, bağlama gibi temel amaçlar yatmaktadır. Bu diyalog, yerleşik bir dinî-kültürel ortamda gerçekleştiği için, Kur'an'ın üslubunda, bu arkaplana yönelik bir siyaset egemendir. Allah'a birçok ortakların koşulduğu, uluhiyetin parçalandığı bir ortamda, Allah'ın gücünün ve mutlak uluhiyetinin vurgulanması yolunda Allah'ın bütün olan bitenin (bu arada insan fiillerinin de) gerçek faili olduğunun söylenmiş olması, bu siyasetin bir sonucudur. Aşağıdaki pasajlar arasında, içinde kadere kökünden türeyen kelimeler (*kader, takdîr* vb.) geçtiği pasajlara yer verilmemiştir. Zira Kur'an'da bu kelimeler [illegible] bir fiili olarak, hep tabii (fizik) varlık alanına ilişkin belirlemelere tahsis edilmektedir.

وَمَا يَذْكُرُونَ إِلاَّ أَنْ يَشَآءَ اللَّهُ هُوَ أَهْلُ التَّقْوَى وَأَهْلُ الْمَغْفِرَةِ ﴿٥٦﴾

74 **Müddessir**/56. Allah dilemeksizin öğüt alamazlar. O kendisinden korkulmaya daha layıktır ve bağışlamaya daha ehildir.

وَمَا تَشَآءُونَ إِلاَّ أَنْ يَشَآءَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٢٩﴾

81 **Tekvir**/29. Alemlerin Rabbi olan Allah dilemedikçe sizler bir şey dileyemezsiniz.[293]

لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِيَ أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ ﴿٤﴾ ثُمَّ رَدَدْنَاهُ أَسْفَلَ سَافِلِينَ ﴿٥﴾ إِلاَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ﴿٦﴾

95 **Tin**/4. Biz insanı en güzel şekilde yarattık. 5. Sonra onu aşağıların en aşağısına yuvarladık. 6. Yalnız, inanıp yararlı iş işleyenler bunun dışındadır. Onlara kesintisiz ecir vardır.

لَقَدْ حَقَّ الْقَوْلُ عَلَىَ أَكْثَرِهِمْ فَهُمْ لاَ يُؤْمِنُونَ ﴿٧﴾ إِنَّا جَعَلْنَا فِيَ أَعْنَاقِهِمْ أَغْلاَلاً فَهِيَ إِلَى الْأَذْقَانِ فَهُمْ مُقْمَحُونَ ﴿٨﴾ وَجَعَلْنَا مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ سَدًّا وَمِنْ خَلْفِهِمْ سَدًّا فَأَغْشَيْنَاهُمْ فَهُمْ لاَ يُبْصِرُونَ ﴿٩﴾ وَسَوَآءٌ عَلَيْهِمْ أَأَنْذَرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ لاَ يُؤْمِنُونَ ﴿١٠﴾ إِنَّمَا تُنذِرُ مَنِ اتَّبَعَ الذِّكْرَ وَخَشِيَ الرَّحْمَنَ بِالْغَيْبِ فَبَشِّرْهُ بِمَغْفِرَةٍ وَأَجْرٍ كَرِيمٍ ﴿١١﴾

36 **Yasin**/7. Onların pek çoğu hakkında söz gerçekleşmiştir; artık inanmazlar. 8. Boyunlarına, çenelerine kadar varan demir halkalar geçirmişizdir. Bunun için başları yukarı kalkıktır. 9. Önlerine bir sed ve arkalarına bir sed çekmişizdir. Gözlerini perdelediğimizden, artık göremezler. 10. (Ey Muhammed!) Onları uyarsan da, uyarmasan da birdir; onlar inanmazlar. 11. Sen ancak öğüt alan, söz dinleyen ve kimsenin olmadığı yerde Rahmân'dan korkan kimseyi uyarabilirsin. Artık o kimseyi, bağışlanma ve cömertçe verilecek bir ödülle müjdele.

أَفَمَنْ زُيِّنَ لَهُ سُوءُ عَمَلِهِ فَرَآهُ حَسَنًا فَإِنَّ اللَّهَ يُضِلُّ مَنْ يَشَآءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَآءُ فَلاَ تَذْهَبْ نَفْسُكَ عَلَيْهِمْ حَسَرَاتٍ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِمَا يَصْنَعُونَ ﴿٨﴾

35 **Fatır**/8. Kötü işi kendisine süslenip de onu güzel gören kimse (hiç kötülük işlemeyene benzer) mi? Allah dilediğini saptırır, dilediğini de doğru yola eriştirir. (Ey Muhammed!) Artık onlara üzülerek kendini yıpratma; Allah onların ne yaptıklarını bilmektedir.

سَيَقُولُ الَّذِينَ أَشْرَكُوا لَوْ شَآءَ اللَّهُ مَآ أَشْرَكْنَا وَلاَ آبَآؤُنَا وَلاَ حَرَّمْنَا مِنْ شَيْءٍ كَذَلِكَ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ حَتَّى ذَاقُوا بَأْسَنَا قُلْ هَلْ عِنْدَكُمْ مِنْ عِلْمٍ فَتُخْرِجُوهُ لَنَآ إِنْ تَتَّبِعُونَ إِلاَّ الظَّنَّ وَإِنْ أَنْتُمْ إِلاَّ تَخْرُصُونَ ﴿١٤٨﴾ قُلْ فَلِلَّهِ الْحُجَّةُ الْبَالِغَةُ فَلَوْ شَآءَ لَهَدَيكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿١٤٩﴾

6 **En'am**/148. Allah'a ortak koşanlar: "Allah dileseydi atalarımız ve biz ortak koşmaz ve hiçbir şeyi haram kılmazdık" diyecekler. Onlardan öncekiler de böyle demişlerdi de, azabımızı tatmışlardı. De ki: "Bize karşı ortaya koyabileceğiniz bir bilginiz var mı? Siz ancak zanna uyuyorsunuz ve siz sadece tahminde bulunuyorsunuz". 149. De ki: "Üstün delil, Allah'ındır; dileseydi, hepinizi doğru yola iletirdi".

[293] Allah mutlak güce sahip olarak kainata ve insanlara egemen olduğuna göre, kimse Allah'a rağmen bir şey yapamaz.

وَلَوْ شَآءَ اللَّهُ مَآ أَشْرَكُوا وَمَا جَعَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا وَمَآ أَنتَ عَلَيْهِم بِوَكِيلٍ ﴿١٠٧﴾

6 **En'am**/107. Allah dileseydi, onlar ortak koşmazlardı. Biz seni onlara bekçi yapmadık; onların vekili de değilsin.

أَفَمَنْ حَقَّ عَلَيْهِ كَلِمَةُ الْعَذَابِ أَفَأَنتَ تُنقِذُ مَن فِي النَّارِ ﴿١٩﴾

39 **Zümer**/19. (Ey Muhammed!) Hakkında azap sözü gerçekleşmiş olan kimseyi, ateşte olanı sen mi kurtaracaksın?

وَقَالُوا لَوْ شَآءَ الرَّحْمَٰنُ مَا عَبَدْنَاهُم مَّا لَهُم بِذَٰلِكَ مِنْ عِلْمٍ إِنْ هُمْ إِلَّا يَخْرُصُونَ ﴿٢٠﴾

43 **Zuhruf**/20. "Eğer Rahman dilemiş olsaydı, biz bunlara (putlara) kulluk etmezdik" derler. Buna dair bir bilgileri yoktur; onlar sadece tahmin yürütüyorlar.

وَقَالَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا لَوْ شَآءَ اللَّهُ مَا عَبَدْنَا مِن دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ نَّحْنُ وَلَآ آبَآؤُنَا وَلَا حَرَّمْنَا مِن دُونِهِ مِن شَيْءٍ كَذَٰلِكَ فَعَلَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ فَهَلْ عَلَى الرُّسُلِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿٣٥﴾

16 **Nahl**/35. Allah'a ortak koşanlar: "Allah dileseydi, biz de atalarımız da O'ndan başka hiçbir şeye tapmazdık ve O'nsuz da hiçbir şeyi haram kılmazdık" dediler. Kendilerinden öncekiler de böyle yapmıştı.[294] Elçilere düşen, sadece apaçık tebliğ değil mi?

وَلَوْ شِئْنَا لَآتَيْنَا كُلَّ نَفْسٍ هُدَاهَا وَلَٰكِنْ حَقَّ الْقَوْلُ مِنِّي لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿١٣﴾

32 **Secde**/13. Biz dileseydik herkese hidayetini verirdik, ancak Benden çıkan şu söz gerçekleşecektir: Cehennemi insanlar ve cinlerden bir kısmıyla tamamen dolduracağım.[295]

يَٰٓأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَحُولُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِهِ وَأَنَّهُ إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٢٤﴾

8 **Enfal**/24. Ey inananlar! Allah ve Elçi sizi, size hayat verecek şeylere çağırdıkları zaman, çağrılarına koşun. Allah'ın kişi ile kalbi arasına girdiğini ve O'nun huzurunda toplanacağınızı bilin.

أَيْنَمَا تَكُونُوا يُدْرِككُّمُ الْمَوْتُ وَلَوْ كُنتُمْ فِي بُرُوجٍ مُّشَيَّدَةٍ وَإِن تُصِبْهُمْ حَسَنَةٌ يَقُولُوا هَٰذِهِ مِنْ عِندِ اللَّهِ وَإِن تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ يَقُولُوا هَٰذِهِ مِنْ عِندِكَ قُلْ كُلٌّ مِّنْ عِندِ اللَّهِ فَمَالِ هَٰؤُلَآءِ الْقَوْمِ لَا يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ حَدِيثًا ﴿٧٨﴾

4 **Nisa**/78. Nerede olursanız olun, sağlam kaleler içinde olsanız bile, ölüm size ulaşır. Onlara bir iyilik gelse: "Bu Allah katındandır" derler. Onlara bir kötülük gelse: "Bu senin yüzündendir" derler. De ki: "Hepsi Allah katındandır".[296] Bunların nesi var; neredeyse hiçbir söyleneni anlamıyorlar?

---

[294] İmanı ve küfrü Allah'ın belirlediğini öne sürerek, bu konuda sorumluluktan kaçmaya yol açan kaderci anlayış, müşrikler arasında yaygındı. Kur'an bu telakkiyi açıkça reddetmektedir. Kur'an'ın ana mesajı şudur: Allah dilerse, kafiri mü'min, mü'mini kafir yapmaya elbette güç yetirir; ancak O bu alanı insanın kendi iradesine bırakmıştır; bu yüzden insanlar imanlarından, küfürlerinden ve davranışlarından sorumludurlar.

[295] Allah'tan çıkan söz şartlıdır: "Kim şöyle şöyle yaparsa, onları cehenneme sokacağım" şeklindedir; yoksa, önceden belirleyerek "şunları cehenneme dolduracağım" şeklinde değildir. Dolayısıyla, cehenneme kimse tayinle gitmiyor; hapishane gibi, layık olanlar oraya gönderiliyorlar.

[296] Müşriklerin Hz. Muhammed'e izafe ettikleri kötülüğü, ayetin Allah'a izafe etmesi kanun itibarıyladır. Esasen, insana dokunan zarar, musibet ve acı veren şeyler, tarihsel düzlemde insanlara aittir. Kötülük, insanın ihmali, istiğnası, isyanı ve menfaat çatışmaları gibi, irade davranışlarından kaynaklanmaktadır. Allah kötülüğün ortaya çıkmasının yasalarını koymuştur.

مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي أَنْفُسِكُمْ إِلَّا فِي كِتَابٍ مِنْ قَبْلِ أَنْ نَبْرَأَهَا إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿٢٢﴾ لِكَيْلَا تَأْسَوْا عَلَىٰ مَا فَاتَكُمْ وَلَا تَفْرَحُوا بِمَا آتَاكُمْ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ ﴿٢٣﴾

57 Hadid/22. Ne yeryüzünde vuku bulan, ne de sizin başınıza gelen hiçbir musibet yoktur ki, onu yaratmamızdan önce, bir kitapta (yazılı) bulunmasın. Bu, Allah için kolaydır.[297] **23.** Bu, kaybettiğinize üzülmemeniz ve Allah'ın size verdiği nimetlerle şımarmamanız içindir. Allah kendini beğenip öğünen hiç kimseyi sevmez.

إِنْ هَٰذِهِ تَذْكِرَةٌ فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذَ إِلَىٰ رَبِّهِ سَبِيلًا ﴿٢٩﴾ وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٣٠﴾

76 İnsan/29. Bu sadece bir öğüttür; dileyen, Rabbine giden yolu tutar. **30.** Allah dilemedikçe siz dileyemezsiniz. Doğrusu, Allah bilendir, Hakim'dir.

وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضِلَّ قَوْمًا بَعْدَ إِذْ هَدَاهُمْ حَتَّىٰ يُبَيِّنَ لَهُمْ مَا يَتَّقُونَ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١١٥﴾

9 Tevbe/115. Allah, bir toplumu doğru yola koyduktan sonra, sakınmaları gereken şeyleri onlara açıklamadıkça onları saptıracak değildir. Doğrusu, Allah her şeyi bilir.

قُلْ لَنْ يُصِيبَنَا إِلَّا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَنَا هُوَ مَوْلَانَا وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿٥١﴾

9 Tevbe/51. (Ey Muhammed!) De ki: "Allah'ın bize yazdığından başkası başımıza gelmez.[298] O bizim himayecimizdir. İnananlar Allah'a güvensinler".

فَأَعْقَبَهُمْ نِفَاقًا فِي قُلُوبِهِمْ إِلَىٰ يَوْمِ يَلْقَوْنَهُ بِمَا أَخْلَفُوا اللَّهَ مَا وَعَدُوهُ وَبِمَا كَانُوا يَكْذِبُونَ ﴿٧٧﴾

9 Tevbe/77. Allah'a verdikleri sözden caydıkları ve yalancı oldukları için, kendisiyle karşılaşacakları güne kadar Allah onların kalplerine ikiyüzlülük soktu.

2. İnsanın Davranış Özgürlüğü ve Sorumluluğu

Kur'an'a göre, insanoğlunun yeryüzündeki serüveninin nihai anlamı, onun denenmesidir. Ahlaki anlamda deneme, zorunlu olarak özgür iradeyi ve fiillerin seçiminde ve icrasında hürriyeti gerektirir. Ahrette insanları sorumlu tutmanın, dolayısıyla onlara mükafat olarak cenneti, ceza olarak cehennemi vermenin temeli budur. Aşağıdaki ayetler bu gerçeklere işaret etmektedir.

---

[297] Bu ayetteki Kitap, 'Ana Kitap' anlamında, Allah'ın sonsuz ilmidir. İnsanın başına gelen hey şey Allah'ın bilgisi ve izni çerçevesinde oluşur. 'Bu Allah'a kolaydır' ifadesiyle, önceden bilmenin imkânı hakkında insan zihninin kavrama güçlüğüne dikkat çekiliyor.

[298] Buradaki Allah'ın yazması ifadesi, Allah'ın takdir etmesi, icad etmesi değil, birileri tarafından irade ile icad edilen bir musibetin Müslümanlar'a dokunmasına veya dokunmamasına hükmetmesi anlamına gelir. Buna göre, Hz. Peygamber'den, söylemesi istenen şey şudur: "Allah'ın bilgisi, izni olmadan müşriklerden bize bir musibet gelip dokunmaz. Allah bizim dostumuz olduğuna göre O'na güvenelim. Allah'ın yardımını hak edecek bir cehdimiz olduğu için, bize isabet eden bir musibette O'nun yardımını umabiliriz."

وَنَفْسٍ وَمَا سَوَّىٰهَا ﴿٧﴾ فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا ﴿٨﴾ قَدْ أَفْلَحَ مَن زَكَّاهَا ﴿٩﴾ وَقَدْ خَابَ مَن دَسَّاهَا ﴿١٠﴾

91 Şems/7-10 Nefse ve onu şekillendirene, sonra da ona yolu ve sorumluluk sağma kabiliyeti verene andolsun ki, nefsini arıtan kurtuluşa ermiş, nefsini sorumluluğa sürüklerek de zarara uğramıştır

لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ ﴿٤﴾ ثُمَّ رَدَدْنَاهُ أَسْفَلَ سَافِلِينَ ﴿٥﴾ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ﴿٦﴾

95 Tin/4-6 Biz insanı en güzel şekilde yarattık. 5. Sonra onu aşağıların en aşağısına yuvarladık.[28] 6. Ancak, inanıp sağlam işler yapanlar bundan müstesnadır. Onlara sonsuz bir ecir vardır

أَيَحْسَبُ الْإِنسَانُ أَلَّن نَّجْمَعَ عِظَامَهُ ﴿٣﴾

75 Kıyamet/3 İnsanoğlu kendisinin başıboş bırakılacağını mı sanır?

إِذْ يَتَلَقَّى الْمُتَلَقِّيَانِ عَنِ الْيَمِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ قَعِيدٌ ﴿١٧﴾ مَّا يَلْفِظُ مِن قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ ﴿١٨﴾

50 Kaf/17-18 Sağdaki sonuç sağında ve soldaki yazarın iki alıcı melek, kaydetmektedir. Hiçbir söz söylenmez, sonunda hazır bulunan bir gözcü vardır

---

[28] Görüldüğü gibi Allah'a itaatle edilen kötülüklerimiz ve yanlışlarımız insanın hür iradesi ile yanlış bir dua olaylardan sonra gelmektedir. Kötülüklerimizin ve yanlışlarımızın her biri sırada sayılan eylemlere bağlı bir sonuçtur

[29] Bu ayet bir sonraki ayetle birlikte düşünülmelidir. İnsan eğer Allah'a itaatsizlik ve kötülükleri yapmaya devam ederse hayvanlardan da aşağı bir konuma sürüklenir. Bu nedenle hapsolmuştur diğer varlıklar için, fakat Allah'a itaatle edilmiştir. İstisnalardan sonraki fiziki 6. ayet insanın başarılığına gösteren emirdir.

إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَن ضَلَّ عَن سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿٧﴾

68 Kalem/7. Senin Rabbin, yolundan sapanları çok iyi bilir. O doğru yolda olanları da çok iyi bilir.

كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ رَهِينَةٌ ﴿٣٨﴾

74 Müddessir/38. Herkes kendi kazandığının rehinidir.

فَأَمَّا مَنْ أَعْطَىٰ وَاتَّقَىٰ ﴿٥﴾ وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَىٰ ﴿٦﴾ فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْيُسْرَىٰ ﴿٧﴾ وَأَمَّا مَن بَخِلَ وَاسْتَغْنَىٰ ﴿٨﴾ وَكَذَّبَ بِالْحُسْنَىٰ ﴿٩﴾ فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْعُسْرَىٰ ﴿١٠﴾

92 Leyl/5-7. (Elinde bulunandan) veren, (Allah'a karşı) sorumlu olanın ve en güzel sözü doğrulayanın ajanını kolaylaştıracağız. 8-10. Cimrilik eden, kendini yeterli gören ve en güzel sözü yalanlayan kimsenin de, güçlüklere uğramasını kolaylaştıracağız.[20]

أَلَّا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ ﴿٣٨﴾ وَأَن لَّيْسَ لِلْإِنسَانِ إِلَّا مَا سَعَىٰ ﴿٣٩﴾ وَأَنَّ سَعْيَهُ سَوْفَ يُرَىٰ ﴿٤٠﴾ ثُمَّ يُجْزَاهُ الْجَزَاءَ الْأَوْفَىٰ ﴿٤١﴾

53 Necm/38. Hiçbir günahkar başkasının günah yükünü yüklenmez. 39. İnsan için kendi çabası dışında bir şey yoktur. 40. Onun çabası elbette görülecektir. 41. Sonra ona karşılığı eksiksiz verilecektir.

وَإِذْ أَخَذَ رَبُّكَ مِنْ بَنِي آدَمَ مِنْ ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَأَشْهَدَهُمْ عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ قَالُوا بَلَىٰ شَهِدْنَا أَنْ تَقُولُوا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّا كُنَّا عَنْ هَٰذَا غَافِلِينَ ﴿١٧٢﴾ أَوْ تَقُولُوا إِنَّمَا أَشْرَكَ آبَاؤُنَا مِنْ قَبْلُ وَكُنَّا ذُرِّيَّةً مِنْ بَعْدِهِمْ أَفَتُهْلِكُنَا بِمَا فَعَلَ الْمُبْطِلُونَ ﴿١٧٣﴾ وَكَذَٰلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ وَلَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿١٧٤﴾

7 **A'raf**/172-173. Kıyamet günü: "Bizim bundan haberimiz yoktu" veya "Daha önce babalarımız ortak koşmuşlardı, biz de onlardan sonra gelen bir nesildik, (hakkı) batıl sayanların yaptıklarından ötürü bizi yok mu edeceksin?" demeyesiniz diye, Rabbin Ademoğullarının bellerinden soylarını alıp onları kendilerine tanık tutmuş ve: "Ben sizin Rabbiniz değil miyim?" (demişti). Onlar da: "Evet, (biz buna) tanığız" demişlerdi. 174. (Hakka) dönsünler diye âyetleri böyle açık açık anlatıyoruz.

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَا نُكَلِّفُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٤٢﴾

7 **A'raf**/42. İnananlar ve yararlı işler yapanlar –ki kişiye ancak gücünün yeteceği kadar sorumluluk veririz–; işte bunlar cennetliklerdir, orada temelli kalacaklardır.

وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ وَإِنْ تَدْعُ مُثْقَلَةٌ إِلَىٰ حِمْلِهَا لَا يُحْمَلْ مِنْهُ شَيْءٌ وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَىٰ إِنَّمَا تُنْذِرُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ بِالْغَيْبِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَمَنْ تَزَكَّىٰ فَإِنَّمَا يَتَزَكَّىٰ لِنَفْسِهِ وَإِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ ﴿١٨﴾ وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ ﴿١٩﴾ وَلَا الظُّلُمَاتُ وَلَا النُّورُ ﴿٢٠﴾ وَلَا الظِّلُّ وَلَا الْحَرُورُ ﴿٢١﴾ وَمَا يَسْتَوِي الْأَحْيَاءُ وَلَا الْأَمْوَاتُ إِنَّ اللَّهَ يُسْمِعُ مَنْ يَشَاءُ وَمَا أَنْتَ بِمُسْمِعٍ مَنْ فِي الْقُبُورِ ﴿٢٢﴾

35 **Fatır**/18. Hiçbir günahkar başkasının günahını çekmez. Günah yükü ağır olan kimse, onun taşınmasını istese, –yakını bile olsa– yükünden bir şey taşınmaz. (Ey Muhammed!) Sen ancak, görülmediği hâlde, Rablerine yürekten saygı duyanları ve namazı kılanları uyarırsın. Kim arınırsa, ancak kendisi için arınmış olur, dönüş Allah'adır. 19-21. Kör ile gören, karanlıklarla aydınlık ve gölgelikle sıcaklık bir değildir. 22. Dirilerle ölüler de bir değildir. Doğrusu, Allah dilediğine işittirir. Sen kabirlerde olanlara işittiremezsin.

وَيَزِيدُ اللَّهُ الَّذِينَ اهْتَدَوْا هُدًى وَالْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ مَرَدًّا ﴿٧٦﴾

19 **Meryem**/76. Allah, doğru yolda olanların hidayetini artırır. Kalıcı olan yararlı işler, Rabbinin katında ödül açısından da daha iyidir, sonuç olarak da daha iyidir.

قُلْ كُلٌّ يَعْمَلُ عَلَىٰ شَاكِلَتِهِ فَرَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِمَنْ هُوَ أَهْدَىٰ سَبِيلًا ﴿٨٤﴾

17 **İsra**/84. (Ey Muhammed!) De ki: "Herkes kendine uygun bir tarzda hareket eder. Kimin daha doğru yolda olduğunu en iyi bilen Rabbiniz'dir".

قَدْ جَاءَكُمْ بَصَائِرُ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ أَبْصَرَ فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ عَمِيَ فَعَلَيْهَا وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ بِحَفِيظٍ ﴿١٠٤﴾

6 **En'am**/104. Rabbinizden size gözle görülecek belgeler gelmiştir. Kim görürse kendi yararına, kim görmemezlikten gelirse kendi zararına olur. Ben sizin bekçiniz değilim.

قُلْ لاَ تُسْأَلُونَ عَمَّآ أَجْرَمْنَا وَلاَ نُسْأَلُ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٢٥﴾

34 Sebe'/25. De ki: "Bizim işlediğimiz suçlardan siz sorumlu tutulacak değilsiniz, sizin yaptıklarınızdan da biz sorumlu tutulacak değiliz".

إِنَّآ أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ لِلنَّاسِ بِالْحَقِّ فَمَنِ اهْتَدَى فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا وَمَآ أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ ﴿٤١﴾

39 Zümer/41. (Ey Muhammed!) Biz sana Kitab'ı insanlar için hak ile indirdik. Kim doğru yolda giderse, kendi yararınadır, kim de saptırsa, kendi zararına saptırmış olur. Sen onlardan sorumlu değilsin.

فَأَصَابَهُمْ سَيِّئَاتُ مَا كَسَبُوا وَالَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْ هَؤُلاَءِ سَيُصِيبُهُمْ سَيِّئَاتُ مَا كَسَبُوا وَمَا هُمْ بِمُعْجِزِينَ ﴿٥١﴾

39 Zümer/51. Sonunda, işledikleri kötülükler başlarına geldi. Bunların arasındaki zalimlerin de kazandıkları kötülükler başlarına gelecektir. Onlar Allah'ı âciz bırakamazlar.

إِنْ تَكْفُرُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنْكُمْ وَلاَ يَرْضَى لِعِبَادِهِ الْكُفْرَ وَإِنْ تَشْكُرُوا يَرْضَهُ لَكُمْ وَلاَ تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى ثُمَّ إِلَى رَبِّكُمْ مَرْجِعُكُمْ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٧﴾

39 Zümer/7. Eğer inkar ederseniz, (bilin ki) Allah size muhtaç değildir. Ama O kulları için küfre razı olmaz. Eğer şükredersiniz bundan hoşnut olur. Hiçbir günahkar başkasının günahını yüklenmez. Sonunda dönüşünüz Rabbınızedir; o zaman size yaptıklarınızı haber verir; çünkü O kalplerde olanı bilir.

وَمَا يَسْتَوِي الأَعْمَى وَالْبَصِيرُ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَلاَ الْمُسِيءُ قَلِيلاً مَا تَتَذَكَّرُونَ ﴿٥٨﴾

40 Mu'min/58. Körle gören, inanıp yararlı iş işleyenlerle kötülük yapanlar bir değildir. Ne kadar az düşünüyorsunuz!

وَلاَ تَسْتَوِي الْحَسَنَةُ وَلاَ السَّيِّئَةُ ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ فَإِذَا الَّذِي بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ ﴿٣٤﴾

41 Fussilet/34. İyilikle kötülük bir değildir. Sen (kötülüğü) en güzel şekilde sav. O zaman, seninle arasında düşmanlık bulunan kişinin sıcak bir dost gibi olduğunu görürsün.

إِنَّ الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي آيَاتِنَا لاَ يَخْفَوْنَ عَلَيْنَا أَفَمَنْ يُلْقَى فِي النَّارِ خَيْرٌ أَمْ مَنْ يَأْتِي آمِنًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ اعْمَلُوا مَا شِئْتُمْ إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٤٠﴾

41 Fussilet/40. Ayetlerimize inkar edenler Bize gizli değildirler. Kıyamet gününde ateşe atılan mı, yoksa güven içinde gelen mi daha iyidir? Dilediğinizi işleyin, O yaptıklarınızı görmektedir.

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ أَسَاءَ فَعَلَيْهَا وَمَا رَبُّكَ بِظَلاَّمٍ لِلْعَبِيدِ ﴿٤٦﴾

41 Fussilet/46. Kim salih iş işlerse kendi lehinedir, kim de kötülük işlerse kendi aleyhinedir. Rabbin, kullara karşı zalim değildir.

شَرَعَ لَكُمْ مِنَ الدِّينِ مَا وَصَّى بِهِ نُوحًا وَالَّذِيَ أَوْحَيْنَآ إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِۦٓ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَىٰٓ أَنْ أَقِيمُوا الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ كَبُرَ عَلَى الْمُشْرِكِينَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَيْهِ اللَّهُ يَجْتَبِي إِلَيْهِ مَنْ يَشَآءُ وَيَهْدِي إِلَيْهِ مَنْ يُنِيبُ ﴿١٣﴾

42 **Şura**/13. (Allah) Nuh'a buyurduğunu, sana indirdiğimizi, İbrahim'e, Musa'ya ve İsa'ya buyurduğumuzu size din kıldı: "Dine bağlı kalın, onda ayrılığa düşmeyin". Putperestleri çağırdığın şey onların gözünde büyümektedir. Allah ona dilediğini seçer, (kendisine) yöneleni ona eriştirir.

وَمَآ أَصَابَكُمْ مِنْ مُصِيبَةٍ فَبِمَا كَسَبَتْ أَيْدِيكُمْ وَيَعْفُو عَنْ كَثِيرٍ ﴿٣٠﴾

42 **Şura**/30. Başınıza gelen herhangi bir müsibet ellerinizle işlediklerinizden ötürüdür. O, yine de çoğunu affeder.

وَلَوْ شَآءَ اللَّهُ لَجَعَلَهُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَكِنْ يُدْخِلُ مَنْ يَشَآءُ فِي رَحْمَتِهِ وَالظَّالِمُونَ مَا لَهُمْ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿٨﴾

42 **Şura**/8. Eğer Allah dilemiş olsaydı, onları tek ümmet yapardı; ama O, dilediğini rahmetine kavuşturur. Zalimlere gelince, onların bir koruyucu ve yardımcıları yoktur.

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ أَسَآءَ فَعَلَيْهَا ثُمَّ إِلَى رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ ﴿١٥﴾

45 **Casiye**/15. Kim yararlı iş işlerse kendi yararınadır, kim kötülük yaparsa kendi zararınadır. Sonra Rabbinize döndürülürsünüz.

أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ اجْتَرَحُوا السَّيِّئَاتِ أَنْ نَجْعَلَهُمْ كَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَوَآءً مَحْيَاهُمْ وَمَمَاتُهُمْ سَآءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿٢١﴾

45 **Casiye**/21. Yoksa kötülük işleyenler, yaşamlarında ve ölümlerinde kendilerini, inanan ve yararlı iş işleyenlerle bir tutacağımızı mı sandılar? Ne kötü hüküm veriyorlar!

وَقُلِ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ شَآءَ فَلْيُؤْمِنْ وَمَنْ شَآءَ فَلْيَكْفُرْ إِنَّآ أَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ نَارًا أَحَاطَ بِهِمْ سُرَادِقُهَا وَإِنْ يَسْتَغِيثُوا يُغَاثُوا بِمَآءٍ كَالْمُهْلِ يَشْوِي الْوُجُوهَ بِئْسَ الشَّرَابُ وَسَآءَتْ مُرْتَفَقًا ﴿٢٩﴾

18 **Kehf**/29. (Ey Muhammed!) De ki: "Gerçek Rabbinizdendir. Dileyen inansın, dileyen inkar etsin. Haksızlık yapanlara, duvarları çepeçevre, onları içine alacak bir ateş hazırlamışızdır. Onlar yardım isterlerse, kendilerine yüzlerini kavuran erimiş maden gibi bir su verilir. Bu ne kötü bir içecek ve ne kötü bir yardımdır!

إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ لَا يَهْدِيهِمُ اللَّهُ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٠٤﴾

16 **Nahl**/104. Allah'ın âyetlerine inanmayanları Allah yola getirmez. Onlara acı bir azap vardır.

مَنْ كَفَرَ بِاللَّهِ مِنْ بَعْدِ إِيمَانِهِ إِلاَّ مَنْ أُكْرِهَ وَقَلْبُهُ مُطْمَئِنٌّ بِالإِيمَانِ وَلَكِنْ مَنْ شَرَحَ بِالْكُفْرِ صَدْرًا فَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ مِنَ اللَّهِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٠٦﴾ ذَلِكَ بِأَنَّهُمُ اسْتَحَبُّوا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا عَلَى الآخِرَةِ وَأَنَّ اللَّهَ لاَ يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ﴿١٠٧﴾ أُولَئِكَ الَّذِينَ طَبَعَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ وَسَمْعِهِمْ وَأَبْصَارِهِمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ ﴿١٠٨﴾ لاَ جَرَمَ أَنَّهُمْ فِي الآخِرَةِ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿١٠٩﴾

16 **Nahl**/106. Kalbi imanla yatışmış bulunup da (inkara) zorlananın dışında, kim inandıktan sonra Allah'ı inkâr eder ve gönlünü inkârcılığa açarsa, bunlara Allah katından bir öfke vardır ve büyük azap da onlaradır. 107. Bu, onların ahirete karşı dünya hayatını tercih etmelerinden ve Allah'ın, inkâr eden toplumu doğru yola getirmemesinden ötürüdür. 108. Allah'ın, gönüllerini, kulaklarını ve gözlerini mühürlediği kimseler işte bunlardır ve gafil olanlar da işte bunlardır. 109. Şüphesiz bunlar ahirette kaybedecek olanlardır.

فَأَصَابَهُمْ سَيِّئَاتُ مَا عَمِلُوا وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٣٤﴾

16 **Nahl**/34. Bundan dolayı, işledikleri kötülükler başlarına geldi ve alay edip durdukları şeyle kuşatıldılar.

وَلاَ نُكَلِّفُ نَفْسًا إِلاَّ وُسْعَهَا وَلَدَيْنَا كِتَابٌ يَنْطِقُ بِالْحَقِّ وَهُمْ لاَ يُظْلَمُونَ ﴿٦٢﴾

23 **Mu'minun**/62. Biz herkesi ancak gücü oranında yükümlü tutarız. Katımızda gerçeği söyleyen bir kitap vardır; onlar haksızlığa uğratılmazlar.

أَفَمَنْ كَانَ مُؤْمِنًا كَمَنْ كَانَ فَاسِقًا لاَ يَسْتَوُونَ ﴿١٨﴾

32 **Secde**/18. İnanan kimse yoldan çıkmış kimseye benzer mi? Onlar bir olamazlar.

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَاتَّبَعَتْهُمْ ذُرِّيَّتُهُمْ بِإِيمَانٍ أَلْحَقْنَا بِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَمَا أَلَتْنَاهُمْ مِنْ عَمَلِهِمْ مِنْ شَيْءٍ كُلُّ امْرِئٍ بِمَا كَسَبَ رَهِينٌ ﴿٢١﴾

52 **Tur**/21. İnanan ve soyları da inançta kendilerine uyan kimselere soylarını da katarız. Onların işlediklerinden hiçbir şey eksiltmeyiz. Herkes kendi kazandığının kefilidir.

أَفَمَنْ يَمْشِي مُكِبًّا عَلَى وَجْهِهِ أَهْدَى أَمَّنْ يَمْشِي سَوِيًّا عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٢٢﴾

67 **Mülk**/22. Yüzükoyun kapaklanarak yürüyen mi daha doğru yoldadır, yoksa doğru yolda dümdüz yürüyen mi?

ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ أَيْدِي النَّاسِ لِيُذِيقَهُمْ بَعْضَ الَّذِي عَمِلُوا لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٤١﴾ قُلْ سِيرُوا فِي الأَرْضِ فَانْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلُ كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُشْرِكِينَ ﴿٤٢﴾

30 **Rum**/41. Karada ve denizde bozgun, insanların bizzat kendi elleriyle işledikleri yüzünden çıkar; Allah da belki dönerler diye yaptıklarının bir kısmını kendilerine tattırır. 42. (Ey Muhammed!) De ki: "Yeryüzünü dolaşın da, çoğu putperest olan öncekilerin sonlarının nasıl olduğuna bir bakın".

مَنْ كَفَرَ فَعَلَيْهِ كُفْرُهُ وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلأَنْفُسِهِمْ يَمْهَدُونَ ﴿٤٤﴾ لِيَجْزِيَ الَّذِينَ آمَنُوا

30 **Rum**/44. Kim inkâr ederse, inkarı kendi aleyhinedir. Kim yararlı iş işlerse, kendisi için rahat bir yer hazırlamış olur.

وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّهُ لاَ يُحِبُّ الْكَافِرِينَ ﴿٤٥﴾

45. (Allah) inanan ve yararlı iş işleyenlere bol nimetinden karşılıklarını verecektir. O, inkârcıları sevmez.

لاَ يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلاَّ وُسْعَهَا لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ رَبَّنَا لاَ تُؤَاخِذْنَآ إِنْ نَسِينَآ أَوْ أَخْطَأْنَا رَبَّنَا وَلاَ تَحْمِلْ عَلَيْنَآ إِصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا رَبَّنَا وَلاَ تُحَمِّلْنَا مَا لاَ طَاقَةَ لَنَا بِهِ وَاعْفُ عَنَّا وَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَآ أَنْتَ مَوْلاَنَا فَانْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿٢٨٦﴾

2 **Bakara**/286. Allah kişiye ancak gücünün yeteceği kadar sorumluluk yükler. Herkesin kazandığı iyi şeyler kendi yararına, yaptığı kötülükler de kendi zararınadır. "Rabbimiz! Unutacak veya yanılacak olursak, bizi sorumlu tutma. Rabbimiz! Bizden öncekilere yüklediğin gibi, bize de ağır yük yükleme![301] Rabbimiz! Bize gücümüzün yetmeyeceği bir şey yükleme. Bizi affet, bizi bağışla, bize acı. Sen bizim hâmîmizsin; inkârcılara karşı bize yardım eyle".

ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ لَمْ يَكُ مُغَيِّرًا نِعْمَةً أَنْعَمَهَا عَلَى قَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ وَأَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٥٣﴾

8 **Enfal**/53. Bu, bir toplum kendi içindekini değiştirmedikçe, Allah'ın da o topluma verdiği nimeti değiştirmeyeceğindendir. Şüphesiz Allah işitir, bilir.

ادْعُوهُمْ لآبَآئِهِمْ هُوَ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ فَإِنْ لَمْ تَعْلَمُوآ آبَآءَهُمْ فَإِخْوَانُكُمْ فِي الدِّينِ وَمَوَالِيكُمْ وَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ فِيمَآ أَخْطَأْتُمْ بِهِ وَلَكِنْ مَا تَعَمَّدَتْ قُلُوبُكُمْ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٥﴾

33 **Ahzap**/5. Onları (evlatlıkları) öz babaları adına çağırın; böylesi, Allah katında daha doğrudur. Eğer babalarını bilmiyorsanız, onları din kardeşleriniz ve dostlarınız olarak kabul edin. Yanılmalarınızda size bir sorumluluk yoktur; fakat içinizden gelerek bile bile yaptıklarınız (günahtır). Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir.

إِنَّا عَرَضْنَا الأَمَانَةَ عَلَى السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا الإِنْسَانُ إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولاً ﴿٧٢﴾ لِيُعَذِّبَ اللَّهُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ وَيَتُوبَ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٧٣﴾

33 **Ahzap**/72. Doğrusu, Biz sorumluluğu göklere, yere ve dağlara sunmuşuzdur da, onlar bunu yüklenmekten çekinmiş ve ondan korkup titremişlerdir. Onu insan yüklenmiştir. Gerçekten insan pek zalim ve çok cahildir.[302] 73. Bunun sonucu olarak Allah iki yüzlü erkek ve kadınlara, Allah'a ortak koşan erkek ve kadınlara azap edecektir. Allah inanan erkek ve kadınların ise tövbelerini kabul buyuracaktır. Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir.

[301] Öncekilere yüklenen 'ağır' görev insanın gücünün yetmeyeceği görev demek değildir. Allah nimet ve rahmet (peygamber) verdiği halde, buna nankörlükle cevap veren toplumlara (örneğin Yahudiler'e) normalin biraz üstünde bir sorumluluk yüklemiştir. Bu da aslında cezalandırmadır.

[302] İnsanın yeryüzünde denenirken tâbi tutulduğu sorumluluğun büyüklülüğünün sembolik bir anlatımı. Bu 'emanet' Kur'an'ın başka yerlerinde 'hilâfet' (Allah'ın yeryüzünde temsil edilmesi) olarak nitelenir. Muhtevası ise ahlakidir (2 Bakara/30).

مَآ أَصَابَكَ مِنْ حَسَنَةٍ فَمِنَ اللَّهِ وَمَآ أَصَابَكَ مِنْ سَيِّئَةٍ فَمِنْ نَفْسِكَ وَأَرْسَلْنَاكَ لِلنَّاسِ رَسُولاً وَكَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا ﴿٧٩﴾

4 **Nisa**/79. Sana ne iyilik gelirse Allah'tandır, sana ne kötülük gelirse kendindendir. (Ey Muhammed!) Seni insanlara elçi olarak gönderdik. Şahit olarak Allah yeter.

أَفَمَنْ كَانَ عَلَى بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّهِ كَمَنْ زُيِّنَ لَهُ سُوءُ عَمَلِهِ وَاتَّبَعُوا أَهْوَآءَهُمْ ﴿١٤﴾

47 **Muhammed**/14. Rabbinin katından bir belgesi olan kimse, kötü işi kendisine güzel gösterilen kimseye benzer mi? Bunlar heveslerine uymuşlardır.

لَهُ مُعَقِّبَاتٌ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ يَحْفَظُونَهُ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ لاَ يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ وَإِذَآ أَرَادَ اللَّهُ بِقَوْمٍ سُوءًا فَلاَ مَرَدَّ لَهُ وَمَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَالٍ ﴿١١﴾

13 **Ra'd**/11. (İnsanın) ardında ve önünde onu izleyenler vardır. Allah'ın buyruğundan ötürü onu gözetirler. Bir toplum kendini değiştirmedikçe, Allah da onların durumunu değiştirmez. Allah bir topluma kötülük dilediği zaman, artık o geri çevrilemez. O'ndan başka bir koruyanları da yoktur.

إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا ﴿٣﴾

76 **İnsan**/3. Ona (insana) doğru yolu da gösterdik; artık ister şükreder, ister nankörlük eder.

مَآ أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ إِلاَّ بِإِذْنِ اللَّهِ وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ يَهْدِ قَلْبَهُ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١١﴾

64 **Teğabün**/11. Başa gelen hiçbir olay Allah'ın izni olmadan gerçekleşmez. Kim Allah'a inanırsa, O onun gönlünü doğruya yöneltir. Allah her şeyi bilmektedir.

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ فَمِنْكُمْ كَافِرٌ وَمِنْكُمْ مُؤْمِنٌ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٢﴾

64 **Teğabün**/2. Sizi yaratan O'dur; kiminiz inkarcı kiminiz inançlıdır. Allah yaptıklarınızı görür.

وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ يَاقَوْمِ لِمَ تُؤْذُونَنِي وَقَدْ تَعْلَمُونَ أَنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ فَلَمَّا زَاغُوا أَزَاغَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ وَاللَّهُ لاَ يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٥﴾

61 **Saf**/5. Mûsa, kavmine: "Ey kavmim! Benim size gönderilmiş bir Allah elçisi olduğumu bildiğiniz hâlde, bana niçin eziyet ediyorsunuz?" demişti. Ama onlar yoldan sapınca, Allah da onların gönüllerini saptırmıştı. Allah, yoldan çıkan toplumu doğru yola eriştirmez.

3. Ahlaki Davranışın Oluşmasında Çevrenin Rolü

İnsan davranışlarının oluşmasında zorunlu bir olumsuz etken olarak İblis'in (eş-şeytân) yanısıra, beşerî-toplumsal çevre de ferdin ahlaki davranışlarının oluşumuna olumlu-olumsuz etki eden bir unsur olarak kabul edilmek durumundadır. Bu anlamda, çevre şartları ile insan davranışları arasında nisbî bir determinizmden sözedilebilir. Bundan dolayı Kur'an, ahlaki davranış konusunda bireyin özgür iradesine önem verdiği kadar, onu olumlu veya olumsuz yönde etkileyebilen toplumsal/kültürel çevrenin önemine de dikkat çekmiştir. İnsanın manevî çevre şartlarını ıslah etme ve ahlaklı bir toplum oluşturma yükümlülüğü de, insanın toplumdan ve onun etkilerinden bağımsız düşünülemeyeceği gerçeğiyle temellendirilebilir.

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ﴿١﴾ مَلِكِ النَّاسِ ﴿٢﴾ إِلَٰهِ النَّاسِ ﴿٣﴾ مِن شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ ﴿٤﴾ الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ ﴿٥﴾ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ ﴿٦﴾

114 Nas/1-6 (Ey Muhammed!) De ki: "İnsanlardan ve cinlerden, insanların gönüllerine fısıldayan o sinsi fısıltıcının şerrinden, insanların tanrısı, insanların Hükümranı ve insanların Rabbi'ne sığınırım".

وَإِمَّا يَنزَغَنَّكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْغٌ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ إِنَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٠٠﴾ إِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا إِذَا مَسَّهُمْ طَائِفٌ مِّنَ الشَّيْطَانِ تَذَكَّرُوا فَإِذَا هُم مُّبْصِرُونَ ﴿٢٠١﴾ وَإِخْوَانُهُمْ يَمُدُّونَهُمْ فِي الْغَيِّ ثُمَّ لَا يُقْصِرُونَ ﴿٢٠٢﴾

7 A'raf/200 Şeytan'dan sana bir dürtü gelirse, Allah'a sığın; çünkü O işitir ve bilir. 201. Allah'a saygılı olanlara Şeytan'dan bir vesvese dokunduğunda, hatırlarlar ve hemen (gerçeği) görürler. 202. (Şeytanların) kardeşleri onları azgınlığa sürüklerler, sonra da bundan hiç geri durmazlar.

يَا بَنِي آدَمَ لَا يَفْتِنَنَّكُمُ الشَّيْطَانُ كَمَا أَخْرَجَ أَبَوَيْكُم مِّنَ الْجَنَّةِ يَنزِعُ عَنْهُمَا لِبَاسَهُمَا لِيُرِيَهُمَا سَوْآتِهِمَا إِنَّهُ يَرَاكُمْ هُوَ وَقَبِيلُهُ مِنْ حَيْثُ لَا تَرَوْنَهُمْ إِنَّا جَعَلْنَا الشَّيَاطِينَ أَوْلِيَاءَ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٢٧﴾

7 A'raf/27. Ey Ademoğulları! Şeytan, gizlenecek yerlerini kendilerine göstermek için elbiselerini soyarak ana-babanızı cennetten çıkardığı gibi, sizi de asla şaşırtmasın. Zira o ve yandaşları, sizin onları göremeyeceğiniz yerden, sizi görürler. Biz şeytanları inanmayanlara dost yaptık.

إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا إِنَّمَا يَدْعُو حِزْبَهُ لِيَكُونُوا مِنْ أَصْحَابِ السَّعِيرِ ﴿٦﴾

35 Fatır/6 Şeytan, sizin düşmanınızdır; siz de onu düşman sayın. O kendi taraftarlarını çılgın ateşlik kimseler olmaya çağırır.

وَإِذَا رَأَيْتَ الَّذِينَ يَخُوضُونَ فِي آيَاتِنَا فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ حَتَّىٰ يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ وَإِمَّا يُنسِيَنَّكَ الشَّيْطَانُ فَلَا تَقْعُدْ بَعْدَ الذِّكْرَىٰ مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٦٨﴾

6 En'am/68 Ayetlerimize sataşanları gördüğün zaman, başka bir söze dalmalarına kadar onlardan yüz çevir. Ancak, Şeytan sana unutturacak olursa, hatırladıktan sonra, artık o zalimlerle oturma.

وَقَيَّضْنَا لَهُمْ قُرَنَاءَ فَزَيَّنُوا لَهُم مَّا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَحَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ فِي أُمَمٍ قَدْ خَلَتْ مِن قَبْلِهِم مِّنَ الْجِنِّ وَالْإِنسِ إِنَّهُمْ كَانُوا خَاسِرِينَ ﴿٢٥﴾

41 Fussilet/25 Biz onlara birtakım yanaşmaları munasiptir ederiz de, geçmişlerini ve gelecekteki onlara güzel gösterirler. Verilen söz, gelmiş geçmiş (bütün) insan ve cin topluluklar içinde de böylelerinin aleyhine gerçekleşmiştir.[**] Çünkü onlar ziyanda idiler.

[**] Bu cümlenin şu şekilde çevrilmesi de mümkündür: "Verilen söz, gelmiş geçmiş (bütün) insan ve cin topluluklardan önceleri (yalnızca) onların aleyhine gerçekleşmiştir." Ancak, Kur'an'ın aynı konuyla ilgili başka ayetler çerçevesinde bulundurulduğunda, yukarıda verilen anlamın daha uygun olduğu görülür (örn. 7 Araf/ 38, 46 Ankebut/ 13).

الشَّيْطَانُ عَدُوٌّ لَّكُمْ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا ۚ إِنَّمَا يَدْعُو حِزْبَهُ لِيَكُونُوا مِنْ أَصْحَابِ السَّعِيرِ ﴿٦﴾

35 Fatır/6 Şeytan, sizin düşmanınızdır; siz de onu düşman sayın. O kendi taraftarlarını çılgın ateşlik kimseler olmaya çağırır.

إِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا إِذَا مَسَّهُمْ طَائِفٌ مِّنَ الشَّيْطَانِ تَذَكَّرُوا فَإِذَا هُم مُّبْصِرُونَ ﴿٢٠١﴾

7 A'raf/201 Allah'a saygılı olanlara Şeytan'dan bir vesvese dokunduğunda, hatırlarlar ve hemen (gerçeği) görürler.

وَإِذَا رَأَيْتَ الَّذِينَ يَخُوضُونَ فِي آيَاتِنَا فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ حَتَّىٰ يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ ۚ وَإِمَّا يُنسِيَنَّكَ الشَّيْطَانُ فَلَا تَقْعُدْ بَعْدَ الذِّكْرَىٰ مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٦٨﴾

6 En'am/68 Ayetlerimize sataşanları gördüğün zaman, başka bir söze dalmalarına kadar onlardan yüz çevir. Ancak, Şeytan sana unutturacak olursa, hatırladıktan sonra, artık o zalimlerle oturma.

وَقُل لِّعِبَادِي يَقُولُوا الَّتِي هِيَ أَحْسَنُ ۚ إِنَّ الشَّيْطَانَ يَنزَغُ بَيْنَهُمْ ۚ إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلْإِنسَانِ عَدُوًّا مُّبِينًا ﴿٥٣﴾

17 İsra/53 Kullarıma söyle, en güzel olanı konuşsunlar. Çünkü Şeytan aralarını bozmaya çalışır. Şeytan insanın apaçık düşmanıdır.

وَإِمَّا يَنزَغَنَّكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْغٌ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ ۚ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٣٦﴾

41 Fussilet/36 Şeytan sana bir dürtü gelirse, Allah'a sığın. Çünkü O hakkıyla işitendir, bilendir.

إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ ظَالِمِي أَنفُسِهِمْ قَالُوا فِيمَ كُنتُمْ ۖ قَالُوا كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ فِي الْأَرْضِ ۚ قَالُوا أَلَمْ تَكُنْ أَرْضُ اللَّهِ وَاسِعَةً فَتُهَاجِرُوا فِيهَا ۚ فَأُولَٰئِكَ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ ۖ وَسَاءَتْ مَصِيرًا ﴿٩٧﴾ إِلَّا الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ لَا يَسْتَطِيعُونَ حِيلَةً وَلَا يَهْتَدُونَ سَبِيلًا ﴿٩٨﴾ فَأُولَٰئِكَ عَسَى اللَّهُ أَن يَعْفُوَ عَنْهُمْ ۚ وَكَانَ اللَّهُ عَفُوًّا غَفُورًا ﴿٩٩﴾

4 Nisa/97-99 Melekler canlarını alırken kendilerine zulmedenlere "Ne durumdaydınız?" diyecekler. "Yeryüzünde güçsüz durumdaydık" diyecekler. "Allah'ın yeryüzü geniş değil miydi? Orada göç edip hicret etseydiniz ya!" Diyecekler. İşte onların barınacakları yer cehennemdir. Varacakları yer ne kötüdür. 98. Ancak, gerçekten güçsüz durumda olan erkekler, kadınlar ve çocuklar bunun dışındadır. Bunlar, ne bir çare bulabilirler ne de bir yol tanırlar. 99. Allah bunları affedebilir. Çünkü Allah affedendir, bağışlayandır.

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ قَالُوا إِنَّمَا نَحْنُ مُصْلِحُونَ ﴿١١﴾ أَلَا إِنَّهُمْ هُمُ الْمُفْسِدُونَ وَلَٰكِن لَّا يَشْعُرُونَ ﴿١٢﴾

2 Bakara/11-12 Onlara yeryüzünde fesat çıkarmayın denildiğinde, "Biz ancak ıslah edicileriz" derler. 12. Dikkat edin, gerçekten onlar fesat çıkaranlardır, ama farkında değillerdir.

إِنَّمَا ذَٰلِكُمُ الشَّيْطَانُ يُخَوِّفُ أَوْلِيَاءَهُ فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُونِ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ ﴿١٧٥﴾

3 Âl-i İmran/175 İşte şeytan onun dostlarını korkutur. Eğer mümin iseniz onlardan değil, benden korkun.

وَقَالُوا رَبَّنَا إِنَّا أَطَعْنَا سَادَتَنَا وَكُبَرَاءَنَا فَأَضَلُّونَا السَّبِيلَا ﴿٦٧﴾ رَبَّنَا آتِهِمْ ضِعْفَيْنِ مِنَ الْعَذَابِ وَالْعَنْهُمْ لَعْنًا كَبِيرًا ﴿٦٨﴾

33 Ahzab/67-68 (İnkarcılar:) "Rabbimiz! Biz efendilerimize ve büyüklerimize itaat etmiştik, bizleri onlar bize yolları saptırmışlardı. Rabbimiz! Onlara iki kat azap ver ve onları büyük bir lanetle lanetle!" derler.

وَقُل لِّعِبَادِي يَقُولُوا الَّتِي هِيَ أَحْسَنُ ۚ إِنَّ الشَّيْطَانَ يَنزَغُ بَيْنَهُمْ ۚ إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلْإِنسَانِ عَدُوًّا مُّبِينًا ﴿٥٣﴾

17 İsra/53 Kullarıma söyle, en güzel olanı konuşsunlar. Çünkü Şeytan aralarını bozmaya çalışır. Şeytan insanın apaçık düşmanıdır.

وَقُل رَّبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ ﴿٩٧﴾ وَأَعُوذُ بِكَ رَبِّ أَن يَحْضُرُونِ ﴿٩٨﴾

23 Mü'minun/97-98 De ki: "Rabbim! Şeytanların kışkırtmalarından sana sığınırım. 98. Rabbim! Onların yanımda bulunmalarından sana sığınırım."

وَإِمَّا يَنزَغَنَّكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْغٌ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ ۚ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٣٦﴾

41 Fussilet/36 Şeytan sana bir dürtü gelirse, Allah'a sığın. Çünkü O hakkıyla işitendir, bilendir.

إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ ظَالِمِي أَنفُسِهِمْ قَالُوا فِيمَ كُنتُمْ ۖ قَالُوا كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ فِي الْأَرْضِ ۚ قَالُوا أَلَمْ تَكُنْ أَرْضُ اللَّهِ وَاسِعَةً فَتُهَاجِرُوا فِيهَا ۚ فَأُولَٰئِكَ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ ۖ وَسَاءَتْ مَصِيرًا ﴿٩٧﴾ إِلَّا الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ لَا يَسْتَطِيعُونَ حِيلَةً وَلَا يَهْتَدُونَ سَبِيلًا ﴿٩٨﴾ فَأُولَٰئِكَ عَسَى اللَّهُ أَن يَعْفُوَ عَنْهُمْ ۚ وَكَانَ اللَّهُ عَفُوًّا غَفُورًا ﴿٩٩﴾

4 Nisa/97-99 Melekler canlarını alırken kendilerine zulmedenlere "Ne durumdaydınız?" diyecekler. "Yeryüzünde güçsüz durumdaydık" diyecekler. "Allah'ın yeryüzü geniş değil miydi? Orada göç edip hicret etseydiniz ya!" Diyecekler. İşte onların barınacakları yer cehennemdir. Varacakları yer ne kötüdür. 98. Ancak, gerçekten güçsüz durumda olan erkekler, kadınlar ve çocuklar bunun dışındadır. Bunlar, ne bir çare bulabilirler ne de bir yol tanırlar. 99. Allah bunları affedebilir. Çünkü Allah affedendir, bağışlayandır.

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ قَالُوا إِنَّمَا نَحْنُ مُصْلِحُونَ ﴿١١﴾ أَلَا إِنَّهُمْ هُمُ الْمُفْسِدُونَ وَلَٰكِن لَّا يَشْعُرُونَ ﴿١٢﴾

2 Bakara/11-12 Onlara yeryüzünde fesat çıkarmayın denildiğinde, "Biz ancak ıslah edicileriz" derler. 12. Dikkat edin, gerçekten onlar fesat çıkaranlardır, ama farkında değillerdir.

إِنَّمَا ذَٰلِكُمُ الشَّيْطَانُ يُخَوِّفُ أَوْلِيَاءَهُ فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُونِ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ ﴿١٧٥﴾

3 Âl-i İmran/175 İşte şeytan onun dostlarını korkutur. Eğer mümin iseniz onlardan değil, benden korkun.

وَقَالُوا رَبَّنَا إِنَّا أَطَعْنَا سَادَتَنَا وَكُبَرَاءَنَا فَأَضَلُّونَا السَّبِيلَا ﴿٦٧﴾ رَبَّنَا آتِهِمْ ضِعْفَيْنِ مِنَ الْعَذَابِ وَالْعَنْهُمْ لَعْنًا كَبِيرًا ﴿٦٨﴾

33 Ahzab/67-68 (İnkarcılar:) "Rabbimiz! Biz efendilerimize ve büyüklerimize itaat etmiştik, bizleri onlar bize yolları saptırmışlardı. Rabbimiz! Onlara iki kat azap ver ve onları büyük bir lanetle lanetle!" derler.

وَقُل رَّبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ ﴿٩٧﴾ وَأَعُوذُ بِكَ رَبِّ أَن يَحْضُرُونِ ﴿٩٨﴾

23 Mü'minun/97-98 De ki: "Rabbim! Şeytanların kışkırtmalarından sana sığınırım. 98. Rabbim! Onların yanımda bulunmalarından sana sığınırım."

B. İNSANIN ALLAH'A KARŞI AHLAKİ SORUMLULUKLARI

Kur'anda 'salih amel' olarak nitelenen ahlak, insanların birbirleri arasında gerçekleşir iman' ise insan ile Allah arasında gerçekleşen bir olaydır. Kur'an'da 'iman' ve 'salih amel' kavramlarının ayrılmış olması, nihaî tahlilde iman ve küfrün Allah'a yönelmiş bir ahlaki tutum olmasını ortadan kaldırmaz. Allah'a eş koşma veya onu inkâr etme anlamındaki 'küfür' öz itibarıyla bir tür ahlaksızlık olan 'nankörlük' demektir. Yine imanı engelleyen *istikbâr* (büyüklenme) ve *istiğnâ'* (kendini yeterli görme) de birer ahlaksızlıktır. Diğer taraftan, insanın Allah'a hakkıyla inanmasını sağlayan en temel unsur, bilgi değil, ahlaki değer duygusudur. Bu nedenle Kur'an'da birçok yerde Allah'a inanma ona şükretme ile yer değiştirir. En alt düzeyde Allah'a iman gerçekleştikten sonra, ona doğru sevgi, saygı, aşk ve minnettarlıkla yakınlaşma (*kurb*) süreci başlar ki, bu da özü itibarıyla ahlaki bir süreçtir

1. İyi ve Övülen Tutum ve Davranışlar

a) Allah'a Karşı Saygılı Olmak ve O'nun Azabından Sakınmak (Takvâ)

Takvâ kelimesinin türetildiği fiil kökü olan *v-k-y*, bir şeyi korumak anlamına gelir. Fiilin geçişsiz hâli olan *ittekâ* (takvâ) ise, bir tehlikeden ve zarardan bir şey aracılığı ile korunmak, sakınmak, çekinmek ve korkmak anlamlarını içerir. Mekkî ayetlerde müşriklere karşı Allah'ın ahiretteki azabından korkmaları, çekinmeleri bağlamında kullanılmıştır. Ancak, İzutsu'nun da dediği gibi, medenî ayetlerde bu korku öğesi giderek dağılır ve kelime Allah'a duyulan derin saygı ve dindarlık anlamına gelir. Dolayısıyla çeviri yaparken son derece dikkatli olmak ve ilgili pasajın metinsel ve tarihsel bağlamından, fiilin hangi anlamda (saygı-korku) kullanıldığını anlamaya çalışmak gerekir.

وَمَا يَذْكُرُونَ إِلاَّ أَنْ يَشَآءَ اللَّهُ هُوَ أَهْلُ التَّقْوَى وَأَهْلُ الْمَغْفِرَةِ ﴿٥٦﴾

74 **Müddessir**/56. Allah dilemeksizin öğüt alamazlar. O kendisinden korkulmaya daha layıktır ve bağışlamaya daha ehildir.

يَابَنِي آدَمَ قَدْ أَنْزَلْنَا عَلَيْكُمْ لِبَاسًا يُوَارِي سَوْآتِكُمْ وَرِيشًا وَلِبَاسُ التَّقْوَى ذَلِكَ خَيْرٌ ذَلِكَ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ ﴿٢٦﴾

7 **A'raf**/26. Ey Ademoğulları! Size, gizlenecek yerlerinizi örtecek ve sizi süsleyecek giysiler indirdik –takvâ giysisi bunlardan daha iyidir–; bunlar Allah'ın işaretlerindendir, düşünüp öğüt alasınız diye.

وَاتَّقُوا الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالْجِبِلَّةَ الْأَوَّلِينَ ﴿١٨٤﴾

26 **Şuara**/184. (Şuayb onlara:) "Sizi ve daha önceki nesilleri yaratana saygılı olun!" dedi.

أَمَّنْ هُوَ قَانِتٌ آنَآءَ اللَّيْلِ سَاجِدًا وَقَآئِمًا يَحْذَرُ الْآخِرَةَ وَيَرْجُو رَحْمَةَ رَبِّهِ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لاَ يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُوا الْأَلْبَابِ ﴿٩﴾ قُلْ يَاعِبَادِ الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا رَبَّكُمْ لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةٌ وَأَرْضُ اللَّهِ وَاسِعَةٌ إِنَّمَا يُوَفَّى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿١٠﴾

39 **Zümer**/9. Geceleyin secde ederek ve ayakta durarak boyun büken, ahiretten çekinen, Rabbinin rahmetini dileyen kimse, inkar eden kimse gibi olur mu? (Ey Muhammed!) De ki: "Bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?" Ancak akıl sahipleri öğüt alırlar. 10. (Ey Muhammed! Benim adıma) de ki: "Ey inanan kullarım! Rabbinize karşı gelmekten sakının; bu dünyada iyilik yapanlara iyilik vardır. Allah'ın yarattığı yeryüzü geniştir. Sabredenlere karşılıkları hesapsız olarak ödenecektir".

وَلَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَهُ الدِّينُ وَاصِبًا أَفَغَيْرَ اللَّهِ تَتَّقُونَ ﴿٥٢﴾

16 **Nahl**/52. Göklerde ve yerde olanlar O'nundur. Din de daima O'nun içindir. Allah'tan başkasından mı sakınacaksınız?

الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ بِالْغَيْبِ وَهُمْ مِنَ السَّاعَةِ مُشْفِقُونَ ﴿٤٩﴾

21 **Enbiya**/49. Onlar kimsenin olmadığı yerde Rablerinden korkarlar; onlar hesaplaşma saatinden de titrerler.

إِنَّ الَّذِينَ هُمْ مِنْ خَشْيَةِ رَبِّهِمْ مُشْفِقُونَ ﴿٥٧﴾ وَالَّذِينَ هُمْ بِآيَاتِ رَبِّهِمْ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٨﴾ وَالَّذِينَ هُمْ بِرَبِّهِمْ لَا يُشْرِكُونَ ﴿٥٩﴾

23 **Mu'minun**/57-59. Onlar Rablerinin korkusundan titrerler; onlar Rablerinin âyetlerine inanırlar ve onlar Rablerine ortak koşmazlar.

وَالَّذِينَ هُمْ مِنْ عَذَابِ رَبِّهِمْ مُشْفِقُونَ ﴿٢٧﴾ إِنَّ عَذَابَ رَبِّهِمْ غَيْرُ مَأْمُونٍ ﴿٢٨﴾

70 **Mearic**/27-28. (Namazı kılanlar) yalnız Rablerinin azabından korkanlar(dır) –Rablerinin azabından kimse güvende değildir.

مُنِيبِينَ إِلَيْهِ وَاتَّقُوهُ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٣١﴾ مِنَ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيَعًا كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ ﴿٣٢﴾

30 **Rum**/31-32. Allah'a yönelerek O'na karşı saygılı olun, namazı kılın; dinlerini parçalayarak bölük bölük olan –her grup kendi elindekiyle sevinir– müşriklerden olmayın.

وَلَوْ أَنَّهُمْ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَمَثُوبَةٌ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ خَيْرٌ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿١٠٣﴾

2 **Bakara**/103. Eğer inansalar ve Allah'a saygılı olsalar, Allah katından alacakları ödül daha iyi olurdu. Keşke bunu kavrasalardı!

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تُقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿١٠٢﴾

3 **Al-i İmran**/102. Ey inananlar! Allah'a gereği gibi saygılı olun. Ancak Müslüman olarak can vermeye bakın.

وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَلَقَدْ وَصَّيْنَا الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَإِيَّاكُمْ أَنِ اتَّقُوا اللَّهَ وَإِنْ تَكْفُرُوا فَإِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكَانَ اللَّهُ غَنِيًّا حَمِيدًا ﴿١٣١﴾

4 **Nisa**/131. Göklerde olanlar da yerde olanlar da Allah'ındır. Andolsun, sizden önce Kitap verilenlere ve size, Allah'a saygılı olun diye öğüt verdik. Eğer inkâr ederseniz, göklerde ve yerde olanlar Allah'a aittir. Allah muhtaç değildir, övülmeye lâyıktır.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَآمِنُوا بِرَسُولِهِ يُؤْتِكُمْ كِفْلَيْنِ مِنْ رَحْمَتِهِ وَيَجْعَلْ لَكُمْ نُورًا تَمْشُونَ بِهِ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢٨﴾

57 **Hadid**/28. Ey inananlar! Allah'a saygılı olun ve Elçisi'ne inanın ki, Allah size rahmetini iki kat versin; sizin için, kendisiyle yürüyeceğiniz bir ışık var etsin; sizi bağışlasın. Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir.

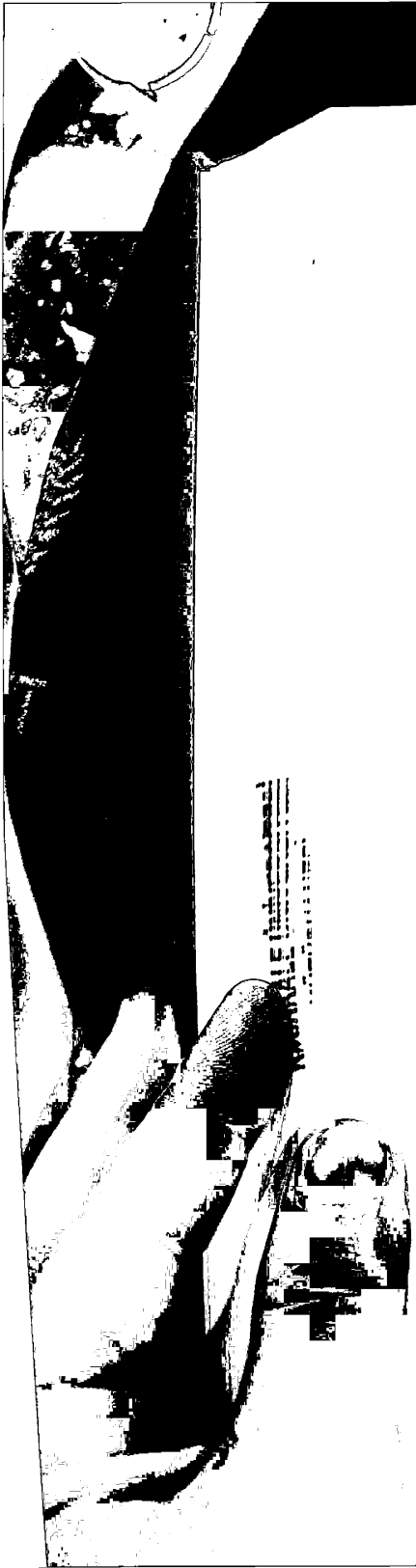

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَلْتَنظُرْ نَفْسٌ مَا قَدَّمَتْ لِغَدٍ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٨﴾

59 **Haşr**/18. Ey inananlar! Allah'tan sakının! Herkes yarına ne hazırladığına baksın. Allah'tan sakının, çünkü Allah işlediklerinizden haberdardır.

يَاأَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمْ إِنَّ زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ شَيْءٌ عَظِيمٌ ﴿١﴾

22 **Hac**/1. Ey insanlar! Rabbiniz'den sakının; zira kıyamet gününün sarsıntısı büyük bir şeydir.

لَنْ يَنَالَ اللَّهَ لُحُومُهَا وَلاَ دِمَآؤُهَا وَلَكِنْ يَنَالُهُ التَّقْوَى مِنْكُمْ كَذَلِكَ سَخَّرَهَا لَكُمْ لِتُكَبِّرُوا اللَّهَ عَلَى مَا هَدَاكُمْ وَبَشِّرِ الْمُحْسِنِينَ ﴿٣٧﴾

22 **Hac**/37. Bu hayvanların ne etleri, ne de kanları Allah'a ulaşacaktır. Allah'a ulaşacak olan ancak sizin (O'na olan) saygınızdır. Size doğru yolu gösterdiğinden, Allah'ı yüceltmeniz için onları böylece sizin buyruğunuza vermiştir. (Ey Muhammed!) İyi davrananları müjdele.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَنَاجَيْتُمْ فَلاَ تَتَنَاجَوْا بِالإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَمَعْصِيَةِ الرَّسُولِ وَتَنَاجَوْا بِالْبِرِّ وَالتَّقْوَى وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٩﴾

58 **Mücadele**/9. Ey İnananlar! Gizli konuştuğunuz zaman, günah işlemeyi, düşmanlık etmeyi ve Peygamber'e karşı gelmeyi fısıldaşmayın; iyilik yapmayı ve (Allah'a karşı gelmekten) sakınmayı konuşun. Kıyamet günü huzurunda toplanacağınız Allah'tan sakının.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تُقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١﴾

49 **Hucurat**/1. Ey inananlar! Allah'tan ve Elçisi'nden öne geçmeyin. Allah'a saygılı olun! Allah işitir ve bilir.

يَاأَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنثَى وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَآئِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿١٣﴾

49 **Hucurat**/13. Ey insanlar! Biz sizleri bir erkekle bir dişiden yarattık ve birbirinizi tanıyasınız diye sizi milletler ve kabileler hâline koyduk. Allah katında en değerliniz O'na en çok saygılı olanınızdır. Allah bilendir, haberdardır.

فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ وَاسْمَعُوا وَأَطِيعُوا وَأَنْفِقُوا خَيْرًا لِأَنْفُسِكُمْ وَمَنْ يُوقَ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٦﴾

64 **Teğabün**/16. Allah'a gücünüzün yettiği kadar saygılı olun, (O'nun buyruklarını) dinleyin, itaat edin, kendinizin iyiliğine olarak mallarınızdan sarfedin; nefsinin cimriliğinden korunan kimseler, işte onlar mutluluğa erenlerdir.

لَيْسَ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جُنَاحٌ فِيمَا طَعِمُوا إِذَا مَا اتَّقَوْا وَآمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ ثُمَّ اتَّقَوْا وَآمَنُوا ثُمَّ اتَّقَوْا وَأَحْسَنُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿٩٣﴾

5 **Maide**/93. İnanıp yararlı işler yapmış olanlar, (Allah'a) saygılı oldukları, inandıkları ve yararlı işler yaptıkları zaman, tatmış oldukları şeylerde kendilerine bir sorumluluk olmaz. Bunlar (Allah'a karşı) saygılı olmuşlar ve inanmışlar, sonra saygılı olup iyi davranmışlardır. Allah iyi davrananları sever.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ ﴿١١٩﴾

9 **Tevbe**/119. Ey inananlar! Allah'a saygılı olun ve doğru sözlülerle beraber bulunun.

b) Allah'ı Sevmek ve O'nu Anmak (Zikr)

وَاذْكُرِ اسْمَ رَبِّكَ وَتَبَتَّلْ إِلَيْهِ تَبْتِيلاً ﴿٨﴾

73 **Müzzemmil**/8. Rabbinin adını an; bütün gönlünle O'na yönel!

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَيَجْعَلُ لَهُمُ الرَّحْمَنُ وُدًّا ﴿٩٦﴾

19 **Meryem**/96. İnanan ve yararlı işler işleyenleri Rahman sevgili kılacaktır.

أَلاَ إِنَّ أَوْلِيَآءَ اللَّهِ لاَ خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلاَ هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٦٢﴾ الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿٦٣﴾ لَهُمُ الْبُشْرَى فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ لاَ تَبْدِيلَ لِكَلِمَاتِ اللَّهِ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٦٤﴾

10 **Yunus**/62. Bilin ki, Allah'ın dostlarına korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir. 63. Onlar Allah'a inanan ve saygılı olanlardır. 64. Onlara dünya hayatında da, ahirette de müjde vardır. Allah'ın sözleri değiştirilmez. İşte büyük kurtuluş budur.

اَللَّهُ نَزَّلَ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ كِتَابًا مُتَشَابِهًا مَثَانِيَ تَقْشَعِرُّ مِنْهُ جُلُودُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ ثُمَّ تَلِينُ جُلُودُهُمْ وَقُلُوبُهُمْ إِلَى ذِكْرِ اللَّهِ ذَلِكَ هُدَى اللَّهِ يَهْدِي بِهِ مَنْ يَشَآءُ وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴿٢٣﴾

39 **Zümer**/23. Allah sözün en güzelini, (âyetleri) birbirine benzeyen ve yer yer tekrar eden Kitab'ı indirmiştir. Rablerinden korkanların, bu Kitap'tan derileri ürperir, sonra hem derileri ve hem de gönülleri Allah'ı anmaya yatışır. İşte bu (Kitab), Allah'ın doğruluk rehberidir, onunla dilediğini doğru yola kor. Allah kimi de saptırırsa artık ona yol gösteren bulunmaz.

ذَلِكَ الَّذِي يُبَشِّرُ اللَّهُ عِبَادَهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ قُلْ لاَ أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلاَّ الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَى وَمَنْ يَقْتَرِفْ حَسَنَةً نَزِدْ لَهُ فِيهَا حُسْنًا إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٢٣﴾

42 **Şura**/23. Allah inanan ve yararlı işler işleyen kullarını bununla (cennetle) müjdeler. (Ey Muhammed!) De ki: "Buna karşılık sizden, akrabayı sevmekten başka bir ücret istemiyorum"[304]. Kim güzel bir iş işlerse onun güzelliğini artırırız. Allah çok bağışlayan ve iyilikleri görendir.

وَالَّذِينَ يُؤْتُونَ مَا آتَوْا وَقُلُوبُهُمْ وَجِلَةٌ أَنَّهُمْ إِلَى رَبِّهِمْ رَاجِعُونَ ﴿٦٠﴾ أُولَئِكَ يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَهُمْ لَهَا سَابِقُونَ ﴿٦١﴾

23 **Mu'minun**/60-61. Vereceklerini, –Rablerine dönecekleri için– kalpleri ürpererek verenler, işte onlar iyi işlerde yarış ederler ve o uğurda ileri geçerler.

[304] Burada 'akrabayı sevmek' şeklinde çevirdiğimiz *el-mevedde fi'l-kurbâ* tadesine "Allah'a yakın olmayı sevmek" anlamı da verilmektedir.

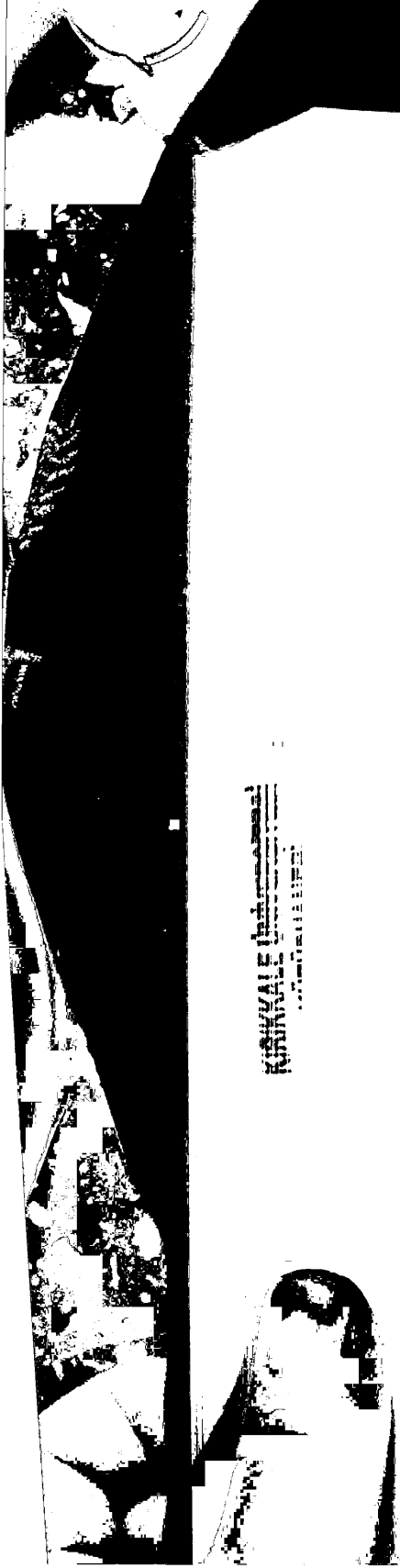

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَندَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ وَلَوْ يَرَى الَّذِينَ ظَلَمُوا إِذْ يَرَوْنَ الْعَذَابَ أَنَّ الْقُوَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا وَأَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعَذَابِ ﴿١٦٥﴾

2 **Bakara**/165. İnsanlar içinde Allah'tan başkasını (O'na) denk tutan ve onları Allah'ı sever gibi sevenler bulunmaktadır. Ama inananlar, en çok Allah'ı severler. Zâlimler, azabı gördüklerinde bütün kuvvetin Allah'a ait olduğunu ve Allah'ın azabının çetin olduğunu keşke bilseler.

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٢﴾

8 **Enfal**/2. İnananlar öyle kimselerdir ki, Allah anıldığı zaman kalpleri titrer ve Allah'ın âyetlerinin okunması onların imanlarını artırır. Onlar Rablerine güvenirler.

قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٣١﴾

3 **Al-i İmran**/31. (Ey Muhammed!) De ki: "Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki, Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın". Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا ﴿٤١﴾ وَسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلاً ﴿٤٢﴾

33 **Ahzap**/41. Ey İnananlar! Allah'ı çok anın. 42. O'nu sabah akşam tesbih edin.

أَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْ تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ اللَّهِ وَمَا نَزَلَ مِنَ الْحَقِّ وَلاَ يَكُونُوا كَالَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلُ فَطَالَ عَلَيْهِمُ الأَمَدُ فَقَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ ﴿١٦﴾

57 **Hadid**/16. İnananların, Allah'ı anmaya ve inen gerçeğe gönülden saygı duymalarının zamanı daha gelmedi mi? Onlar, daha önce kendilerine Kitap verilenler gibi olmasınlar; onların üzerinden uzun zaman geçmiş ve yürekleri katılaşmıştı. Onların çoğu, yoldan çıkmış kimselerdi.

الَّذِينَ آمَنُوا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ أَلاَ بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ ﴿٢٨﴾

13 **Ra'd**/28. Bunlar, inanmış ve gönülleri Allah'ı anmakla yatışır. Dikkat! Gönüller ancak Allah'ı anmakla huzur bulur.

وَمِنَ اللَّيْلِ فَاسْجُدْ لَهُ وَسَبِّحْهُ لَيْلاً طَوِيلاً ﴿٢٦﴾

76 **İnsan**/26. Geceleyin O'na secde et; O'nu geceleri uzun uzun tesbih et.

رِجَالٌ لاَ تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَلاَ بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَإِقَامِ الصَّلاَةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ يَخَافُونَ يَوْمًا تَتَقَلَّبُ فِيهِ الْقُلُوبُ وَالأَبْصَارُ ﴿٣٧﴾ لِيَجْزِيَهُمُ اللَّهُ أَحْسَنَ مَا عَمِلُوا وَيَزِيدَهُمْ مِنْ فَضْلِهِ وَاللَّهُ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٨﴾

24 **Nur**/37. Bunları, ticaret de, alışveriş de Allah'ı anmaktan, namazı kılmaktan ve zekatı vermekten alıkoymaz. Bunlar, gönüllerin ve gözlerin fırıl fırıl döneceği günden korkarlar. 38. Allah onları işlediklerinin en güzeliyle mükafatlandırır ve lütfundan onlara fazlasıyla verir. Allah dilediğini hesapsız şekilde rızıklandırır.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تُلْهِكُمْ أَمْوَالُكُمْ وَلاَ أَوْلاَدُكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللّهِ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَأُوْلَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٩﴾

63 **Münafikun/9.** Ey inananlar! Mallarınız ve çocuklarınız sizi Allah'ı anmaktan alıkoymasın; böyle olanlar ziyana uğrayanlardır.

c) Allah'a Karşı Minnettarlık (Şükr)

وَاذْكُرْ رَبَّكَ فِي نَفْسِكَ تَضَرُّعًا وَخِيفَةً وَدُونَ الْجَهْرِ مِنَ الْقَوْلِ بِالْغُدُوِّ وَالآصَالِ وَلاَ تَكُنْ مِنَ الْغَافِلِينَ ﴿٢٠٥﴾

7 **A'raf/205.** Rabbini gönülden ve korkarak sesini yükseltmeksizin sabah akşam an. Gafil biri olma.

ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ لاَ يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ ﴿٥٥﴾ وَلاَ تُفْسِدُوا فِي الأَرْضِ بَعْدَ إِصْلاَحِهَا وَادْعُوهُ خَوْفًا وَطَمَعًا إِنَّ رَحْمَةَ اللّهِ قَرِيبٌ مِنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٥٦﴾

7 **A'raf/55.** Rabbinize, gizlice ve gönülden yakarın. O aşırı gidenleri sevmez. 56. Düzeltilmesinden sonra, yeryüzünde bozgunculuk yapmayın. Korkarak ve umutla Allah'a yalvarın. Allah'ın rahmeti, iyi davrananlara yakındır.

وَالَّذِينَ يَبِيتُونَ لِرَبِّهِمْ سُجَّدًا وَقِيَامًا ﴿٦٤﴾

25 **Furkan/64.** Onlar, gecelerini Rablerinin huzurunda secdeye vararak ve ayakta durarak geçirirler.

وَالَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ لَمْ يَخِرُّوا عَلَيْهَا صُمًّا وَعُمْيَانًا ﴿٧٣﴾

25 **Furkan/73.** Kendilerine Rablerinin âyetleri hatırlatıldığı zaman, onlara karşı sağır ve kör davranmazlar.

وَالْحَمْدُ لِلّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٨٢﴾

37 **Saffat/182.** Övgü Alemlerin Rabbi Allah'adır.

وَلَقَدْ آتَيْنَا لُقْمَانَ الْحِكْمَةَ أَنِ اشْكُرْ لِلّهِ وَمَنْ يَشْكُرْ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللّهَ غَنِيٌّ حَمِيدٌ ﴿١٢﴾

31 **Lokman/12.** "Allah'a şükret" diye, Lokmân'a hikmeti verdik. Kim şükrederse, ancak kendisi için şükretmiş olur. Kim de nankörlük ederse, (bilsin ki) Allah muhtaç değildir, övgüye lâyıktır.

أَمَّنْ هُوَ قَانِتٌ آنَاءَ اللَّيْلِ سَاجِدًا وَقَائِمًا يَحْذَرُ الآخِرَةَ وَيَرْجُو رَحْمَةَ رَبِّهِ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لاَ يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُوا الأَلْبَابِ ﴿٩﴾ قُلْ يَاعِبَادِ الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا رَبَّكُمْ لِلَّذِينَ

39 Zümer/9. Geceleyin secde ederek ve ayakta durarak boyun büken, ahiretten çekinen, Rabbinin rahmetini dileyen kimse inkar eden kimse gibi olur mu? (Ey Muhammed!) De ki: "Bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?" Ancak akıl sahipleri öğüt alırlar. 10. (Ey Muhammed! Benim adıma)

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَندَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ وَلَوْ يَرَى الَّذِينَ ظَلَمُوا إِذْ يَرَوْنَ الْعَذَابَ أَنَّ الْقُوَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا وَأَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعَذَابِ ﴿١٦٥﴾

2 **Bakara**/165. İnsanlar içinde Allah'tan başkasını (O'na) denk tutan ve onları Allah'ı sever gibi sevenler bulunmaktadır. Ama inananlar, en çok Allah'ı severler. Zâlimler, azabı gördüklerinde bütün kuvvetin Allah'a ait olduğunu ve Allah'ın azabının çetin olduğunu keşke bilseler.

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٢﴾

8 **Enfal**/2. İnananlar öyle kimselerdir ki, Allah anıldığı zaman kalpleri titrer ve Allah'ın âyetlerinin okunması onların imanlarını artırır. Onlar Rablerine güvenirler.

قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٣١﴾

3 **Al-i İmran**/31. (Ey Muhammed!) De ki: "Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki, Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın". Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا ﴿٤١﴾ وَسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلاً ﴿٤٢﴾

33 **Ahzap**/41. Ey İnananlar! Allah'ı çok anın. 42. O'nu sabah akşam tesbih edin.

أَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْ تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ اللَّهِ وَمَا نَزَلَ مِنَ الْحَقِّ وَلاَ يَكُونُوا كَالَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلُ فَطَالَ عَلَيْهِمُ الأَمَدُ فَقَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ ﴿١٦﴾

57 **Hadid**/16. İnananların, Allah'ı anmaya ve inen gerçeğe gönülden saygı duymalarının zamanı daha gelmedi mi? Onlar, daha önce kendilerine Kitap verilenler gibi olmasınlar; onların üzerinden uzun zaman geçmiş ve yürekleri katılaşmıştı. Onların çoğu, yoldan çıkmış kimselerdi.

الَّذِينَ آمَنُوا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ أَلاَ بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ ﴿٢٨﴾

13 **Ra'd**/28. Bunlar, inanmış ve gönülleri Allah'ı anmakla yatışır. Dikkat! Gönüller ancak Allah'ı anmakla huzur bulur.

وَمِنَ اللَّيْلِ فَاسْجُدْ لَهُ وَسَبِّحْهُ لَيْلاً طَوِيلاً ﴿٢٦﴾

76 **İnsan**/26. Geceleyin O'na secde et; O'nu geceleri uzun uzun tesbih et.

رِجَالٌ لاَ تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَلاَ بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَإِقَامِ الصَّلوٰةِ وَإِيتَآءِ الزَّكوٰةِ يَخَافُونَ يَوْمًا تَتَقَلَّبُ فِيهِ الْقُلُوبُ وَالأَبْصَارُ ﴿٣٧﴾ لِيَجْزِيَهُمُ اللَّهُ أَحْسَنَ مَا عَمِلُوا وَيَزِيدَهُمْ مِنْ فَضْلِهِ وَاللَّهُ يَرْزُقُ مَنْ يَشَآءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٨﴾

24 **Nur**/37. Bunları, ticaret de, alışveriş de Allah'ı anmaktan, namazı kılmaktan ve zekatı vermekten alıkoymaz. Bunlar, gönüllerin ve gözlerin fırıl fırıl döneceği günden korkarlar. 38. Allah onları işlediklerinin en güzeliyle mükafatlandırır ve lütfundan onlara fazlasıyla verir. Allah dilediğini hesapsız şekilde rızıklandırır.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تُلْهِكُمْ أَمْوَالُكُمْ وَلاَ أَوْلاَدُكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللّهِ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَأُوْلَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٩﴾

63 **Münafikun**/9. Ey inananlar! Mallarınız ve çocuklarınız sizi Allah'ı anmaktan alıkoymasın; böyle olanlar ziyana uğrayanlardır.

c) Allah'a Karşı Minnettarlık (Şükr)

وَاذْكُرْ رَبَّكَ فِي نَفْسِكَ تَضَرُّعًا وَخِيفَةً وَدُونَ الْجَهْرِ مِنَ الْقَوْلِ بِالْغُدُوِّ وَالآصَالِ وَلاَ تَكُنْ مِنَ الْغَافِلِينَ ﴿٢٠٥﴾

7 **A'raf**/205. Rabbini gönülden ve korkarak sesini yükseltmeksizin sabah akşam an. Gafil biri olma.

ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ لاَ يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ ﴿٥٥﴾ وَلاَ تُفْسِدُوا فِي الأَرْضِ بَعْدَ إِصْلاَحِهَا وَادْعُوهُ خَوْفًا وَطَمَعًا إِنَّ رَحْمَةَ اللّهِ قَرِيبٌ مِنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٥٦﴾

7 **A'raf**/55. Rabbinize, gizlice ve gönülden yakarın. O aşırı gidenleri sevmez. 56. Düzeltilmesinden sonra, yeryüzünde bozgunculuk yapmayın. Korkarak ve umutla Allah'a yalvarın. Allah'ın rahmeti, iyi davrananlara yakındır.

وَالَّذِينَ يَبِيتُونَ لِرَبِّهِمْ سُجَّدًا وَقِيَامًا ﴿٦٤﴾

25 **Furkan**/64. Onlar, gecelerini Rablerinin huzurunda secdeye vararak ve ayakta durarak geçirirler.

وَالَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ لَمْ يَخِرُّوا عَلَيْهَا صُمًّا وَعُمْيَانًا ﴿٧٣﴾

25 **Furkan**/73. Kendilerine Rablerinin âyetleri hatırlatıldığı zaman, onlara karşı sağır ve kör davranmazlar.

وَالْحَمْدُ لِلّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٨٢﴾

37 **Saffat**/182. Övgü Alemlerin Rabbi Allah'adır.

وَلَقَدْ آتَيْنَا لُقْمَانَ الْحِكْمَةَ أَنِ اشْكُرْ لِلّهِ وَمَنْ يَشْكُرْ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللّهَ غَنِيٌّ حَمِيدٌ ﴿١٢﴾

31 **Lokman**/12. "Allah'a şükret" diye, Lokmân'a hikmeti verdik. Kim şükrederse, ancak kendisi için şükretmiş olur. Kim de nankörlük ederse, (bilsin ki) Allah muhtaç değildir, övgüye lâyıktır.

أَمَّنْ هُوَ قَانِتٌ آنَاءَ اللَّيْلِ سَاجِدًا وَقَائِمًا يَحْذَرُ الآخِرَةَ وَيَرْجُو رَحْمَةَ رَبِّهِ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لاَ يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُوا الأَلْبَابِ ﴿٩﴾ قُلْ يَاعِبَادِ الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا رَبَّكُمْ لِلَّذِينَ

39 **Zümer**/9. Geceleyin secde ederek ve ayakta durarak boyun büken, ahiretten çekinen, Rabbinin rahmetini dileyen kimse inkar eden kimse gibi olur mu? (Ey Muhammed!) De ki: "Bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?" Ancak akıl sahipleri öğüt alırlar. 10. (Ey Muhammed! Benim adıma)

أَحْسَنُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةٌ وَأَرْضُ اللَّهِ وَاسِعَةٌ إِنَّمَا يُوَفَّى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿١٠﴾

de ki: "Ey inanan kullarım! Rabbinize karşı gelmekten sakının; bu dünyada iyilik yapanlara iyilik vardır. Allah'ın yarattığı yeryüzü geniştir. Sabredenlere karşılıkları hesapsız olarak ödenecektir".

فَكُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ حَلَالاً طَيِّبًا وَاشْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ﴿١١٤﴾

16 **Nahl**/114. Eğer yalnız Allah'a tapıyorsanız, Allah'ın size verdiği rızkı helal ve hoş olarak yiyin ve O'nun nimetine şükredin.

أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى مَا خَلَقَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ يَتَفَيَّأُ ظِلاَلُهُ عَنِ الْيَمِينِ وَالشَّمَآئِلِ سُجَّدًا لِلَّهِ وَهُمْ دَاخِرُونَ ﴿٤٨﴾ وَلِلَّهِ يَسْجُدُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مِنْ دَآبَّةٍ وَالْمَلاَئِكَةُ وَهُمْ لاَ يَسْتَكْبِرُونَ ﴿٤٩﴾ يَخَافُونَ رَبَّهُمْ مِنْ فَوْقِهِمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ ﴿٥٠﴾

16 **Nahl**/48. Allah'ın yarattığı şeylerin gölgelerinin yerde sürünerek ve Allah'a secde ederek sağa ve sola döndüklerini görmüyorlar mı? 49. Göklerde bulunanlar, yerde bulunan bütün canlılar[305] ve melekler büyüklük taslamaksızın Allah'a secde ederler. 50. Üstlerinde olan Rablerinden korkarlar, emrolundukları şeyleri yaparlar.

وَهُوَ الَّذِي أَنْشَأَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالأَبْصَارَ وَالأَفْئِدَةَ قَلِيلاً مَا تَشْكُرُونَ ﴿٧٨﴾

23 **Mu'minun**/78. Oysa sizin için kulaklar, gözler ve gönüller vareden O'dur. Ne az şükrediyorsunuz.

إِنَّمَا يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا الَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُوا بِهَا خَرُّوا سُجَّدًا وَسَبَّحُوا بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَهُمْ لاَ يَسْتَكْبِرُونَ ﴿١٥﴾ تَتَجَافَى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ خَوْفًا وَطَمَعًا وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ ﴿١٦﴾ فَلاَ تَعْلَمُ نَفْسٌ مَا أُخْفِيَ لَهُمْ مِنْ قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَآءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٧﴾

32 **Secde**/15-16. Ayetlerimize ancak, kendilerine hatırlatıldığı zaman secdeye kapanan, büyüklük taslamaksızın, Rablerini överek yücelten, yanları yataklardan uzaklaşıp[306], ürkerek ve umarak Rablerine yalvaran ve kendilerine verdiğimiz rızıktan harcayanlar inanırlar. 17. Bu yaptıklarının karşılığı olarak, onlar için gözlerini aydınlatacak nelerin saklandığını kimse bilmez.

مُنِيبِينَ إِلَيْهِ وَاتَّقُوهُ وَأَقِيمُوا الصَّلوٰةَ وَلاَ تَكُونُوا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٣١﴾ مِنَ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيَعًا كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ ﴿٣٢﴾

30 **Rum**/31-32. Allah'a yönelerek O'na karşı saygılı olun, namazı kılın; dinlerini parçalayarak bölük bölük olan –her grup kendi elindekiyle sevinir– müşriklerden olmayın.

فَاذْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ وَاشْكُرُوا لِي وَلاَ تَكْفُرُونِ ﴿١٥٢﴾

2 **Bakara**/152. Artık Beni hatırlayın! Ben de sizi hatırlayayım. Bana şükredin, Bana nankörlük etmeyin.

[305] Bu cümle şöyle anlaşılmaya da elverişlidir: "Göklerde ve yerde bulunan bütün canlılar..."
[306] yani "... uykudan kalkıp..."

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَاشْكُرُوا لِلَّهِ إِنْ كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ﴿١٧٢﴾

2 **Bakara**/172. Ey inananlar! Size verdiğimiz rızıkların temizlerinden yiyin. Eğer yalnız O'na tapıyorsanız, o zaman Allah'a şükredin.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنْ تَتَّقُوا اللَّهَ يَجْعَلْ لَكُمْ فُرْقَانًا وَيُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٢٩﴾

8 **Enfal**/29. Ey inananlar! Allah'a saygılı olursanız, O size (iyiyi kötüden) ayırdetme yeteneği verir, kötülüklerinizi örter ve sizi bağışlar. Allah büyük nimet sahibidir.

أَفَمَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَ اللَّهِ كَمَنْ بَاءَ بِسَخَطٍ مِنَ اللَّهِ وَمَأْوَاهُ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿١٦٢﴾ هُمْ دَرَجَاتٌ عِنْدَ اللَّهِ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿١٦٣﴾

3 **Al-i İmran**/162. Allah'ın rızasına uyan kimse, hiç Allah'ın hışmına uğrayan gibi olur mu? Bunun varacağı yer cehennemdir. Ne kötü varılacak yerdir. 163. Onlar Allah katında farklı mertebelerdedirler. Allah onların işlediklerini görmektedir.

مَا يَفْعَلُ اللَّهُ بِعَذَابِكُمْ إِنْ شَكَرْتُمْ وَآمَنْتُمْ وَكَانَ اللَّهُ شَاكِرًا عَلِيمًا ﴿١٤٧﴾

4 **Nisa**/147. Siz şükreder ve inanırsanız, Allah size niçin azabetsin? Kaldı ki, Allah yapılan iyiliği görür ve (yaptıklarınızı) bilir.

أَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْ تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ اللَّهِ وَمَا نَزَلَ مِنَ الْحَقِّ وَلَا يَكُونُوا كَالَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلُ فَطَالَ عَلَيْهِمُ الْأَمَدُ فَقَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ ﴿١٦﴾

57 **Hadid**/16. İnananların, Allah'ı anmaya ve inen gerçeğe gönülden saygı duymalarının zamanı daha gelmedi mi? Onlar, daha önce kendilerine Kitab verilenler gibi olmasınlar; onların üzerinden uzun zaman geçmiş ve yürekleri katılaşmıştı. Onların çoğu, yoldan çıkmış kimselerdi.

ذَلِكَ وَمَنْ يُعَظِّمْ شَعَائِرَ اللَّهِ فَإِنَّهَا مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ ﴿٣٢﴾

22 **Hac**/32. İşte böyle; kim Allah'ın nişanelerine hürmet gösterirse, (bu yaptığı) kalplerin Allah'a karşı saygısındandır.

وَلِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنْسَكًا لِيَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَى مَا رَزَقَهُمْ مِنْ بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ فَإِلَهُكُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ فَلَهُ أَسْلِمُوا وَبَشِّرِ الْمُخْبِتِينَ ﴿٣٤﴾ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَالصَّابِرِينَ عَلَى مَا أَصَابَهُمْ وَالْمُقِيمِي الصَّلَاةِ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ ﴿٣٥﴾

22 **Hac**/34-35. Allah'ın kendilerine rızık olarak verdiği kurbanlık hayvanların üzerlerine O'nun adını anarak kurban kesmeyi, her ümmet için bir ibadet biçimi kıldık. Sizin Tanrınız tek bir Tanrı'dır, O'na teslim olun. (Ey Muhammed!) Allah anıldığı zaman kalpleri titreyen, başlarına gelene dayanan, namazı kılan, kendilerine verdiğimiz rızıktan veren (Allah'a) gönülden bağlanmış olanları müjdele.

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَٰكُم مِّن ذَكَرٍ وَأُنثَىٰ وَجَعَلْنَٰكُمْ شُعُوبًا وَقَبَآئِلَ لِتَعَارَفُوٓا۟ ۚ إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِندَ ٱللَّهِ أَتْقَىٰكُمْ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿١٣﴾

49 Hucurat/13. Ey İnsanlar! Biz sizleri bir erkekle bir dişiden yarattık ve birbirinizi tanıyasınız diye sizi milletler ve kabileler hâline koyduk. Allah katında en değerliniz O'na en çok saygılı olanınızdır. Allah bilendir, haberdardır.

d) Allah'a İçten Bağlılık (İhlâs)

وَٱذْكُرِ ٱسْمَ رَبِّكَ وَتَبَتَّلْ إِلَيْهِ تَبْتِيلًا ﴿٨﴾

73 Müzzemmil/8. Rabbinin adını an; bütün gönlünle O'na yönel.

وَمَا لِأَحَدٍ عِندَهُۥ مِن نِّعْمَةٍ تُجْزَىٰٓ ﴿١٩﴾ إِلَّا ٱبْتِغَآءَ وَجْهِ رَبِّهِ ٱلْأَعْلَىٰ ﴿٢٠﴾

92 Leyl/19-20. O yaptığı iyiliği başkasının iyiliğine karşılık olarak değil, ancak yüce Rabbinin hoşnutluğunu gözeterek yapmıştır.

قَالَ فَبِعِزَّتِكَ لَأُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٨٢﴾ إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ ٱلْمُخْلَصِينَ ﴿٨٣﴾

38 Sad/82-83. (İblis:) "Senin kudretine andolsun ki, onlardan Sana içten bağlı olan kulların bir yana, onların hepsini azdıracağım" dedi.

قُلْ أَمَرَ رَبِّى بِٱلْقِسْطِ ۖ وَأَقِيمُوا۟ وُجُوهَكُمْ عِندَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَٱدْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَ ۚ كَمَا بَدَأَكُمْ تَعُودُونَ ﴿٢٩﴾

7 A'raf/29. De ki: "Rabbim bana adaleti emretti. Her secde edişte yüzünüzü (O'na) doğrultun ve dini yalnız kendisine has kılarak O'na yalvarın. Sizi ilk yarattığı gibi yine O'na döneceksiniz".

قَالَ رَبِّ بِمَآ أَغْوَيْتَنِى لَأُزَيِّنَنَّ لَهُمْ فِى ٱلْأَرْضِ وَلَأُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٣٩﴾ إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ ٱلْمُخْلَصِينَ ﴿٤٠﴾

15 Hicr/39-40. (İblis:) "Rabbim! Beni azgınlığa ittiğin için, andolsun, yeryüzünde olan şeyleri onlara süslü göstereceğim ve onların hepsini azdıracağım. Ancak, Sana içten bağlanmış kulların bunların dışındadır" dedi.

وَمَن يُسْلِمْ وَجْهَهُۥٓ إِلَى ٱللَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَقَدِ ٱسْتَمْسَكَ بِٱلْعُرْوَةِ ٱلْوُثْقَىٰ ۗ وَإِلَى ٱللَّهِ عَٰقِبَةُ ٱلْأُمُورِ ﴿٢٢﴾

31 Lokman/22. İyi davranarak kendini Allah'a veren kimse, en sağlam kulpa tutunmuş olur. İşlerin sonucu Allah'a aittir.

قُلْ إِنِّىٓ أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ ٱللَّهَ مُخْلِصًا لَّهُ ٱلدِّينَ ﴿١١﴾

39 Zümer/11. (Ey Muhammed!) De ki: "Ben dini Allah'a hâlis kılarak O'na kulluk etmem emrolundu".

قُلِ ٱللَّهَ أَعْبُدُ مُخْلِصًا لَّهُۥ دِينِى ﴿١٤﴾

39 Zümer/14 De ki: "Ben dinimi Allah'a hâlis kılarak O'na kulluk ederim".

إِنَّآ أَنزَلْنَآ إِلَيْكَ ٱلْكِتَٰبَ بِٱلْحَقِّ ۖ فَٱعْبُدِ ٱللَّهَ مُخْلِصًا لَّهُ ٱلدِّينَ ﴿٢﴾

39 Zümer/2 (Ey Muhammed!) Biz sana Kitab'ı hak ile indirdik. Öyleyse, dini Allah'a has kılarak O'na kulluk et

وَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ ﴿١٤﴾

40 Mu'min/14 Ey insanlar! Mücâhirler ve tamamen de, dine yalnız Allah'a has olarak O'na yalvarın.

هُوَ الْحَيُّ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ فَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦٥﴾

40 Mu'min/65 O diridir. O'ndan başka tanrı yoktur. Dini yalnız O'na has olarak O'na yalvarın. Övgü, âlemlerin Rabbi Allah'adır.

بَلَىٰ مَنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَلَهُ أَجْرُهُ عِنْدَ رَبِّهِ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿١١٢﴾

2 Bakara/112. Hayır, öyle kimseler cennetlik olacaklardır ki, onlar Allah'a verdikleri sözden dolayı Rablerinin katındadır. Onlara korku yoktur ve onlar üzülmeyecekler de.

قُلْ أَتُحَاجُّونَنَا فِي اللَّهِ وَهُوَ رَبُّنَا وَرَبُّكُمْ وَلَنَا أَعْمَالُنَا وَلَكُمْ أَعْمَالُكُمْ وَنَحْنُ لَهُ مُخْلِصُونَ ﴿١٣٩﴾

2 Bakara/139 (Kitap Ehli'ne) de ki: "Bizim de Rabbimiz, sizin de Rabbiniz olan Allah hakkında bizimle mi tartışıyorsunuz? Bizim ejderimiz bize, sizin ejderiniz size aittir. Biz O'na özden bağlıyız."

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْرِي نَفْسَهُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاةِ اللَّهِ وَاللَّهُ رَءُوفٌ بِالْعِبَادِ ﴿٢٠٧﴾

2 Bakara/207 Ve insanlar arasında, Allah'ın hoşnutluğunu kazanmak için canını feda edenler[37] vardır. Allah da kullarına çok merhametlidir.

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُعْجِبُكَ قَوْلُهُ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيُشْهِدُ اللَّهَ عَلَىٰ مَا فِي قَلْبِهِ وَهُوَ أَلَدُّ الْخِصَامِ ﴿٢٠٤﴾ وَإِذَا تَوَلَّىٰ سَعَىٰ فِي الْأَرْضِ لِيُفْسِدَ فِيهَا وَيُهْلِكَ الْحَرْثَ وَالنَّسْلَ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الْفَسَادَ ﴿٢٠٥﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُ اتَّقِ اللَّهَ أَخَذَتْهُ الْعِزَّةُ بِالْإِثْمِ فَحَسْبُهُ جَهَنَّمُ وَلَبِئْسَ الْمِهَادُ ﴿٢٠٦﴾ وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْرِي نَفْسَهُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ وَاللَّهُ رَءُوفٌ بِالْعِبَادِ ﴿٢٠٧﴾

2 Bakara/204-207 Allah'ın nasıl dile emrini ve gönüllerine getirdiğini için mallarını verenlerin durumu, dünyada bir örnek bulunsun, bol yağmur aldığında ürünlerini - ki bol veren ve bol yağmur yağmasa bile, çoğunlu alan bir bahçeye benzer. Allah onu bahtsızlara görmektedir.

رَبَّنَا إِنَّنَا آمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ﴿١٦﴾ الصَّابِرِينَ وَالصَّادِقِينَ وَالْقَانِتِينَ وَالْمُنْفِقِينَ وَالْمُسْتَغْفِرِينَ بِالْأَسْحَارِ ﴿١٧﴾

3 Âl-i İmran/16-17 Rabbimiz! Biz inandık, bizim günahlarımızı bağışla, bizi ateş azabından koru! Sabırlı olanları, doğru olanları, gönülden bağlı olanları, Allah yolunda harcayanları ve sabahın erken saatlerinde "Rabbimiz bağışla bizi!" diyerek af dileyenleri...

لَا خَيْرَ فِي كَثِيرٍ مِنْ نَجْوَاهُمْ إِلَّا مَنْ أَمَرَ بِصَدَقَةٍ أَوْ مَعْرُوفٍ أَوْ إِصْلَاحٍ بَيْنَ النَّاسِ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَٰلِكَ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١١٤﴾

4 Nisa/114 Insanların çoğunun gizlice konuşmalarında, ancak sadaka vermeyi, iyiliği veya insanlar arasında barışı sağlamayı emredenlerin durumu başka; kim bunları Allah'ın hoşnutluğunu kazanmak için yaparsa, ona büyük bir ödül vereceğiz.

[37] Burada kastedilen kişi, sevgiliği karşılığında canından vazgeçmeye gönüllü olmuş yüce gönüllülerdir. Bu, kelimenin asıl anlamıdır. Ancak bu anlam genişletilerek

وَمَآ أُمِرُوٓا۟ إِلَّا لِيَعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَ حُنَفَآءَ وَيُقِيمُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ وَيُؤْتُوا۟ ٱلزَّكَوٰةَ وَذَٰلِكَ دِينُ ٱلْقَيِّمَةِ ﴿٥﴾

98 **Beyyine**/5. Oysa, onlar doğruya yönelerek ve dini yalnız O'na has kılarak Allah'a kulluk etmek, namazı kılmak ve zekatı vermekle emrolunmuşlardı. Bu ise, dosdoğru olan dindir.

لِلْفُقَرَآءِ ٱلْمُهَٰجِرِينَ ٱلَّذِينَ أُخْرِجُوا۟ مِن دِيَٰرِهِمْ وَأَمْوَٰلِهِمْ يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِّنَ ٱللَّهِ وَرِضْوَٰنًا وَيَنصُرُونَ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥٓ ۚ أُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلصَّٰدِقُونَ ﴿٨﴾

59 **Haşr**/8. (Savaşmadan elde ettiğiniz ganimet malları) yurtlarından ve mallarından edilmiş olan, Allah'ın lütuf ve rızasını arayan, Allah'ın dinine ve Elçisi'ne yardım eden fakir muhacirlerindir. İşte doğru kimseler bunlardır.

مُحَمَّدٌ رَّسُولُ ٱللَّهِ ۚ وَٱلَّذِينَ مَعَهُۥٓ أَشِدَّآءُ عَلَى ٱلْكُفَّارِ رُحَمَآءُ بَيْنَهُمْ تَرَىٰهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِّنَ ٱللَّهِ وَرِضْوَٰنًا ۖ سِيمَاهُمْ فِى وُجُوهِهِم مِّنْ أَثَرِ ٱلسُّجُودِ ۚ ذَٰلِكَ مَثَلُهُمْ فِى ٱلتَّوْرَىٰةِ ۚ وَمَثَلُهُمْ فِى ٱلْإِنجِيلِ كَزَرْعٍ أَخْرَجَ شَطْـَٔهُۥ فَـَٔازَرَهُۥ فَٱسْتَغْلَظَ فَٱسْتَوَىٰ عَلَىٰ سُوقِهِۦ يُعْجِبُ ٱلزُّرَّاعَ لِيَغِيظَ بِهِمُ ٱلْكُفَّارَ ۗ وَعَدَ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّٰلِحَٰتِ مِنْهُم مَّغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا ﴿٢٩﴾

48 **Fetih**/29. Muhammed Allah'ın Elçisi'dir. O'nun beraberinde bulunanlar, inkarcılara karşı sert, kendi aralarında merhametlidirler. Onların rükua varırken ve secde ederken Allah'tan bolluk ve hoşnutluk dilediklerini görürsün. Onlar, yüzlerindeki secde izi ile tanınırlar. İşte bu, onların Tevrat'ta anlatılan nitelikleridir. İncil'de de şöyle nitelendirilmişlerdi: Onlar filizini çıkarmış, onu kuvvetlendirmiş, kalınlaşmış, gövdesi üzerine dikilmiş, ekincilerin hoşuna giden ekin gibidirler. Böylece Allah onlarla inkârcıları öfkelendirir. Allah, onlardan inanan ve yararlı işler işleyenlere, bağışlama ve büyük ecir söz vermiştir.

e) Allah'tan Özür ve Bağışlanma Dilemek (Tevbe ve İstiğfâr)

Tövbe (*tevbe*) 'dönmek' anlamına gelen bir kelimedir; Kur'an'da kulun hatasından dönüp Allah'a yönelmesi ve Allah'ın kuluna bağışıyla yönelmesini ifade etmektedir. Bu nedenle, biz de genellikle yapıldığı gibi, kula izafe edilen tevbeyi, 'hatasından dönmek', 'Allah'a yönelmek' ve 'tövbe etmek' gibi anlamlarla; Allah'a izafe edilen tevbeyi ise, 'tövbeyi kabul etmek' veya 'bağışla yönelmek' gibi anlamlarla karşıladık. Özür dilemek anlamında hatadan dönmeyi (*tevbe*) bağışlanma talebi (*istiğfâr*) izler. Bu nedenle, her iki eylemi aynı başlık altında ele aldık.

فَأَمَّا مَن تَابَ وَءَامَنَ وَعَمِلَ صَٰلِحًا فَعَسَىٰٓ أَن يَكُونَ مِنَ ٱلْمُفْلِحِينَ ﴿٦٧﴾

28 **Kasas**/67. Tövbe eden, inanan ve yararlı iş işleyen kimse, kurtuluşa erenler arasında bulunur.

وَأَنِ ٱسْتَغْفِرُوا۟ رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوٓا۟ إِلَيْهِ يُمَتِّعْكُم مَّتَٰعًا حَسَنًا إِلَىٰٓ أَجَلٍ مُّسَمًّى وَيُؤْتِ كُلَّ ذِى فَضْلٍ فَضْلَهُۥ ۖ وَإِن تَوَلَّوْا۟ فَإِنِّىٓ أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ كَبِيرٍ ﴿٣﴾

11 **Hud**/3. Rabbinizden bağış dileyin, sonra O'na yönelin ki, sizi belli bir süreye kadar güzel bir geçimle geçindirsin ve her lütuf sahibine kendi lütfunu versin. Eğer yüz çevirirseniz, hakkınızda büyük günün azabından korkarım.

وَاسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ إِنَّ رَبِّي رَحِيمٌ وَدُودٌ ﴿٩٠﴾

11 Hud/90. (Şuayb:) "Rabbinizden bağışlanma dileyin, sonra O'na yönelin. Doğrusu, Rabbim acır ve sever" dedi.

وَإِذَا جَاءَكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِنَا فَقُلْ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ كَتَبَ رَبُّكُمْ عَلَى نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ أَنَّهُ مَنْ عَمِلَ مِنْكُمْ سُوءًا بِجَهَالَةٍ ثُمَّ تَابَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَصْلَحَ فَأَنَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٥٤﴾

6 En'am/54. (Ey Muhammed!) Âyetlerimize inananlar sana geldiklerinde de ki: "Size selâm olsun! Rabbiniz merhametli olmayı üstlenmiştir. Sizden kim bilmeyerek bir kötülük yapar da, ardından hemen tövbe eder ve kendini düzeltirse, (görecektir ki) O çok bağışlayıcı ve merhametlidir".

ثُمَّ إِنَّ رَبَّكَ لِلَّذِينَ عَمِلُوا السُّوءَ بِجَهَالَةٍ ثُمَّ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذَٰلِكَ وَأَصْلَحُوا إِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا لَغَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١١٩﴾

16 Nahl/119. Rabbin, bilmeyerek kötülük işleyip, ardından tövbe eden ve (hatalarını) düzeltenlere karşı, bütün bunlardan sonra, çok bağışlayıcı ve merhametlidir.

إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا وَأَصْلَحُوا وَبَيَّنُوا فَأُولَٰئِكَ أَتُوبُ عَلَيْهِمْ وَأَنَا التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿١٦٠﴾

2 Bakara/160. Ancak tövbe edip, (hatalarını) düzelten ve (Allah'ın indirdiklerini) açıklayanlara gelince, işte onların tövbesini kabul ederim. Tövbeleri kabul eden ve merhametli olan Benim.

الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا إِنَّنَا آمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ﴿١٦﴾ الصَّابِرِينَ وَالصَّادِقِينَ وَالْقَانِتِينَ وَالْمُنْفِقِينَ وَالْمُسْتَغْفِرِينَ بِالْأَسْحَارِ ﴿١٧﴾

3 Al-i İmran/16-17. Bunlar, (sıkıntılara karşı) dayananlar, doğru olanlar, gönülden kul olanlar, (iyilik için) harcayanlar ve seher vakitlerinde: "Rabbimiz! Şüphesiz biz inandık, günahlarımızı bize bağışla, bizi ateşin azabından koru!" diye bağışlanma dileğinde bulunanlardır.

وَاسْتَغْفِرِ اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿١٠٦﴾

4 Nisa/106. Allah'tan bağışlanma dile. Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir.

وَمَنْ يَعْمَلْ سُوءًا أَوْ يَظْلِمْ نَفْسَهُ ثُمَّ يَسْتَغْفِرِ اللَّهَ يَجِدِ اللَّهَ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿١١٠﴾

4 Nisa/110. Kim bir kötülük işler veya kendine yazık eder de, sonra Allah'tan bağışlanma dilerse, Allah'ı çok bağışlayıcı ve çok merhametli bulur.

إِنَّمَا التَّوْبَةُ عَلَى اللَّهِ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السُّوءَ بِجَهَالَةٍ ثُمَّ يَتُوبُونَ مِنْ قَرِيبٍ فَأُولَٰئِكَ يَتُوبُ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١٧﴾ وَلَيْسَتِ التَّوْبَةُ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ حَتَّىٰ إِذَا حَضَرَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ إِنِّي تُبْتُ الْآنَ وَلَا الَّذِينَ يَمُوتُونَ وَهُمْ كُفَّارٌ أُولَٰئِكَ أَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٨﴾

4 Nisa/17. Allah, ancak kötülüğü bilmeyerek yapıp hemen tövbe edenlerin tövbesini kabul etmeyi üzerine almıştır. Allah işte onların tövbesini kabul eder. Allah bilendir, bilgedir. 18. Kötülükleri işleyip dururken, ölüm kendisine geldiği zaman "Şimdi tövbe ettim" diyenler ile inkârcı olarak ölenlerin tövbesi kabul edilmez. İşte onlara can yakıcı azap hazırladık.

وَمَآ أَرْسَلْنَا مِن رَّسُولٍ إِلَّا لِيُطَاعَ بِإِذْنِ اللَّهِ وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذ ظَّلَمُوٓا۟ أَنفُسَهُمْ جَآءُوكَ فَٱسْتَغْفَرُوا۟ ٱللَّهَ وَٱسْتَغْفَرَ لَهُمُ ٱلرَّسُولُ لَوَجَدُوا۟ ٱللَّهَ تَوَّابًا رَّحِيمًا ﴿٦٤﴾

4 **Nisa**/64. Biz her elçiyi ancak Allah'ın izni ile kendisine itaat olunması için gönderdik. Eğer onlar kendilerine yazık ettikleri zaman, sana gelerek Allah'tan bağışlanma dileselerdi ve Peygamber de onlar için bağışlanma dileseydi, Allah'ın tövbeleri kabul ettiğini ve merhametli olduğunu görürlerdi.

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ تُوبُوٓا۟ إِلَى ٱللَّهِ تَوْبَةً نَّصُوحًا عَسَىٰ رَبُّكُمْ أَن يُكَفِّرَ عَنكُمْ سَيِّـَٔاتِكُمْ وَيُدْخِلَكُمْ جَنَّٰتٍ تَجْرِى مِن تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَٰرُ يَوْمَ لَا يُخْزِى ٱللَّهُ ٱلنَّبِىَّ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ مَعَهُۥ نُورُهُمْ يَسْعَىٰ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَٰنِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَآ أَتْمِمْ لَنَا نُورَنَا وَٱغْفِرْ لَنَآ إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴿٨﴾

66 **Tahrim**/8. Ey inananlar! Yürekten tövbe ederek Allah'a dönün ki, Rabbiniz kötülüklerinizi örtsün, sizi altlarından ırmaklar akan cennetlere koysun. Allah'ın, Peygamberini ve onunla beraber olan inananları utandırmayacağı o gün, ışıkları önlerinde ve sağlarında koşar ve: "Rabbimiz! Işığımızı tamamla, bizi bağışla. Doğrusu, Senin her şeye gücün yeter" derler.

مَا كَانَ لِلنَّبِىِّ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ أَن يَسْتَغْفِرُوا۟ لِلْمُشْرِكِينَ وَلَوْ كَانُوٓا۟ أُو۟لِى قُرْبَىٰ مِنۢ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُمْ أَصْحَٰبُ ٱلْجَحِيمِ ﴿١١٣﴾ وَمَا كَانَ ٱسْتِغْفَارُ إِبْرَٰهِيمَ لِأَبِيهِ إِلَّا عَن مَّوْعِدَةٍ وَعَدَهَآ إِيَّاهُ فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُۥٓ أَنَّهُۥ عَدُوٌّ لِّلَّهِ تَبَرَّأَ مِنْهُ إِنَّ إِبْرَٰهِيمَ لَأَوَّٰهٌ حَلِيمٌ ﴿١١٤﴾

9 **Tevbe**/113. Cehennemlik oldukları anlaşıldıktan sonra, Allah'a ortak koşanlar için bağışlanma dilemek, –kendi yakınları da olsa– Peygamber'e ve inananlara yaraşmaz. 114. İbrahim'in babasına bağışlanma dilemesi, sadece ona vermiş olduğu bir sözden ötürü idi. Onun Allah'ın düşmanı olduğunu anlayınca, ondan uzaklaştı. İbrahim çok içli ve yumuşak huylu idi.

فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَٱسْتَغْفِرْهُ إِنَّهُۥ كَانَ تَوَّابًا ﴿٣﴾

110 **Nasr**/3. Rabbini överek yücelt, O'ndan bağışlanma dile! Çünkü O tövbeleri dâima kabul edendir.

فَٱعْلَمْ أَنَّهُۥ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا ٱللَّهُ وَٱسْتَغْفِرْ لِذَنۢبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَٱلْمُؤْمِنَٰتِ وَٱللَّهُ يَعْلَمُ مُتَقَلَّبَكُمْ وَمَثْوَىٰكُمْ ﴿١٩﴾

47 **Muhammed**/19. (Ey Muhammed!) Bil ki, Allah'tan başka tanrı yoktur; kendinin, inanmış erkek ve kadınların günahlarının bağışlanmasını dile. Allah, gezip dolaştığınız ve duracağınız yeri bilir.

f) Allah'ı Yardıma Çağırmak (Duâ)

Duâ insanın tekebbür ve istiğnâdan vazgeçip, Allah'ın mutlak kudretini, adaletini ve merhametini kavramasından doğan bir boyun eğmedir. Allah kâinat nizamına (*kader*) ve fert ve toplumların bağlı olduğu zorunlu yasalara (*sunnetullâh*) ters düşmeyen duaları kabul edeceğini vaadetmektedir. Duâ insanın kendi ihmallerini ikmal eden bir ikbal kapısı değildir. İnsan, kendi sorumluluğunu bütünüyle yerine getirdikten sonra, istediği neticeyi engelleyebilecek gelişmelerin aşılması hususunda Allah'tan yardım isteyebilir. Kur'an'daki duâ örneklerinin büyük bir bölümü dünyevi bir haz, mal, menfaat talebi değil, bağışlanma, hidayet ve Allah yolunda yardım isteme niteliğindedir. Kur'an'daki duâ örneklerinin öğretici olacağı düşüncesiyle, aşağıda bunlardan bazılarına da yer verilecek.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ ﴿١﴾ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٢﴾ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ ﴿٣﴾ مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ ﴿٤﴾ إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ﴿٥﴾ اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ﴿٦﴾ صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ ﴿٧﴾

1 Fatiha/1-4. Övgü, alemlerin Rabbi, esirgeyen ve bağışlayan, hesap gününün sahibi Allah'adır. 5-7. Allahım! Yalnız Sana kulluk ederiz ve ancak Senden yardım dileriz. Bizi doğru yola, kendilerine iyilikte bulunduklarının, öfkene uğramayanların ve sapmayanların yoluna ilet.

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ ﴿١﴾ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ ﴿٢﴾ وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ ﴿٣﴾ وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ ﴿٤﴾ وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ ﴿٥﴾

113 Felak/1-5. (Ey Muhammed!) De ki: "Yarattıklarının şerrinden, bastırdığı zaman karanlığın şerrinden, düğümlere üfüren büyücülerin şerrinden, çekememezlik ettiği zaman kıskancın şerrinden, sabahın Rabbine sığınırım".

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ﴿١﴾ مَلِكِ النَّاسِ ﴿٢﴾ إِلَٰهِ النَّاسِ ﴿٣﴾ مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ ﴿٤﴾ الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ ﴿٥﴾ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ ﴿٦﴾

114 Nas/1-6. (Ey Muhammed!) De ki: "İnsanlardan ve cinlerden, insanların gönüllerine fısıldayan o sinsi fısıltıcının şerrinden, insanların Tanrısı, insanların Hükümranı ve İnsanların Rabbine sığınırım".

وَاخْتَارَ مُوسَىٰ قَوْمَهُ سَبْعِينَ رَجُلًا لِمِيقَاتِنَا فَلَمَّا أَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ قَالَ رَبِّ لَوْ شِئْتَ أَهْلَكْتَهُمْ مِنْ قَبْلُ وَإِيَّايَ أَتُهْلِكُنَا بِمَا فَعَلَ السُّفَهَاءُ مِنَّا إِنْ هِيَ إِلَّا فِتْنَتُكَ تُضِلُّ بِهَا مَنْ تَشَاءُ وَتَهْدِي مَنْ تَشَاءُ أَنْتَ وَلِيُّنَا فَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ الْغَافِرِينَ ﴿١٥٥﴾ وَاكْتُبْ لَنَا فِي هَٰذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ إِنَّا هُدْنَا إِلَيْكَ قَالَ عَذَابِي أُصِيبُ بِهِ مَنْ أَشَاءُ وَرَحْمَتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ فَسَأَكْتُبُهَا لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَالَّذِينَ هُمْ بِآيَاتِنَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٥٦﴾

7 A'raf/155. Mûsa tayin ettiğimiz vakitte kavminden yetmiş kişi seçti. Onları şiddetli titreme tutunca Mûsa: "Rabbim, dileseydin onları ve beni daha önce yok ederdin. Şimdi aramızdaki beyinsizlerin yaptıklarından ötürü bizi yok mu edeceksin? Bu Senin sınamandan başka bir şey değildir. Sen onunla istediğini saptırır ve istediğini doğru yola korsun. Sen bizim sahibimizsin; bizi bağışla, bize merhamet et; Sen bağışlayanların en iyisisin" dedi. 156. (Mûsa:) "Bu dünyada ve ahirette bize güzel olanı yaz. Biz sana yöneldik" dedi. (Allah) şöyle buyurdu: "Azabıma dilediğim kimseyi uğratırım. Ama rahmetim her şeyi kaplamıştır. Onu, sakınanlara, zekatı verenlere ve âyetlerimize inanmış olanlara yazacağım"

وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا ﴿٧٤﴾

25 Furkan/74. Onlar: 'Rabbimiz! Bize gözümüzü aydınlatacak eşler ve çocuklar bağışla ve bizi (Sana karşı) saygılı olanlara önder yap" derler.

قُلْ مَا يَعْبَأُ بِكُمْ رَبِّي لَوْلاَ دُعَآؤُكُمْ فَقَدْ كَذَّبْتُمْ فَسَوْفَ يَكُونُ لِزَامًا ﴿٧٧﴾

25 **Furkan**/77. (Ey Muhammed!) De ki: "Yakarışınız olmasa, Rabbim size ne diye değer versin?" Ey inkârcılar! Yalanladığınız için, azap yakanızı bırakmayacaktır.

وَقُلْ رَبِّ أَدْخِلْنِي مُدْخَلَ صِدْقٍ وَأَخْرِجْنِي مُخْرَجَ صِدْقٍ وَاجْعَلْ لِي مِنْ لَدُنْكَ سُلْطَانًا نَصِيرًا ﴿٨٠﴾

17 **İsra**/80. (Ey Muhammed!) De ki: "Rabbim! Beni doğruluk girişiyle girdir ve beni doğruluk çıkışıyla çıkar; bana katından yardımcı bir güç ver".[308]

وَنَادَى نُوحٌ رَبَّهُ فَقَالَ رَبِّ إِنَّ ابْنِي مِنْ أَهْلِي وَإِنَّ وَعْدَكَ الْحَقُّ وَأَنْتَ أَحْكَمُ الْحَاكِمِينَ ﴿٤٥﴾ قَالَ يَانُوحُ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ إِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ فَلاَ تَسْأَلْنِ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنِّي أَعِظُكَ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ ﴿٤٦﴾ قَالَ رَبِّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَسْأَلَكَ مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ وَإِلاَّ تَغْفِرْ لِي وَتَرْحَمْنِي أَكُنْ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٤٧﴾

11 **Hud**/45. Nûh, Rabbine seslendi: "Rabbim! Oğlum benim ailemdendir. Doğrusu, senin sözün yegâne gerçektir. Sen hükmedenlerin hükmedenisin" dedi. 46. Allah: "Ey Nûh! O senin ailenden değildir. Çünkü o, doğru olmayan bir iş yapmıştır. Öyleyse, hakkında bilgin olmayan şeyi Benden isteme. Sana cahiller gibi davranmamanı öğütlerim" dedi. 47. Nûh: "Rabbim! Hakkında bilgim olmayan şeyi Senden istemekten Sana sığınırım. Eğer beni bağışlamazsan ve bana acımazsan kaybedenlerden olurum" dedi.[309]

وَقَالَ رَبُّكُمُ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ ﴿٦٠﴾

40 **Mu'min**/60. Rabbiniz: "Bana seslenin, size cevap vereyim; Bana kulluk etmeyi büyüklüklerine yediremeyenler, alçalmış olarak cehenneme gireceklerdir" buyurmuştur.

الَّذِينَ يَحْمِلُونَ الْعَرْشَ وَمَنْ حَوْلَهُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيُؤْمِنُونَ بِهِ وَيَسْتَغْفِرُونَ لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَيْءٍ رَحْمَةً وَعِلْمًا فَاغْفِرْ لِلَّذِينَ تَابُوا وَاتَّبَعُوا سَبِيلَكَ وَقِهِمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ ﴿٧﴾ رَبَّنَا وَأَدْخِلْهُمْ جَنَّاتِ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدْتَهُمْ وَمَنْ صَلَحَ مِنْ آبَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٨﴾ وَقِهِمُ السَّيِّئَاتِ وَمَنْ تَقِ السَّيِّئَاتِ يَوْمَئِذٍ فَقَدْ رَحِمْتَهُ وَذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٩﴾

40 **Mu'min**/7-9. Arşı yüklenenler ve çevresinde bulunanlar, Rablerini övgü ile yüceltirler, O'na inanırlar. Onlar, inananlar için (şöyle) bağışlanma dilerler: "Rabbimiz! İlmin ve rahmetin her şeyi kuşatmıştır. Tövbe edip Senin yoluna uyanları bağışla; onları cehennemin azabından koru. Rabbimiz! İnananları ve onların babalarından, eşlerinden, soylarından iyi olanları kendilerine söz verdiğin devamlı mutluluk cennetlerine koy; şüphesiz Güçlü olan, Bilge olan ancak Sensin. Onları kötülüklerden koru! O gün kötülüklerden kimi korursan ona şüphesiz rahmet etmiş olursun. Büyük kurtuluş budur".

---

[308] Bu ayette büyük ihtimalle Hicret söz konusudur: Mekke'den çıkış ve Medine'ye giriş.

[309] Kur'an'daki başka örneklerde de görüldüğü üzere (krş. 11 Hud/74-76), Allah kendisinden her isteneni yerine getirmeyeceğini bildirmektedir. Nasıl ki herhangi bir merciden, ilkelerine ters düşecek bir talebe cevap vermesi beklenemezse, Allah'ın da davranış tarzına (*sunnetullâh*) aykırı davranması beklenemez. Bu konuda talep sahibinin kimliği hiç önemli değildir.

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي وَهَبَ لِي عَلَى الْكِبَرِ إِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ إِنَّ رَبِّي لَسَمِيعُ الدُّعَاءِ ﴿٣٩﴾ رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلٰوةِ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي رَبَّنَا وَتَقَبَّلْ دُعَاءِ ﴿٤٠﴾ رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ ﴿٤١﴾

14 İbrahim/39-41. İbrahim: "Yaşlılığımda bana İsmâil'i ve İshâk'ı bağışlayan Allah'a övgüler olsun. Rabbim yakarışları duymaktadır. Rabbim! Beni ve soyumu namaz kılanlar eyle. Rabbimiz! Duâmı kabul buyur. Rabbimiz! Hesabın görüleceği günde, beni, ana-babamı ve inananları bağışla" demişti.

قَالَ رَبِّ احْكُمْ بِالْحَقِّ وَرَبُّنَا الرَّحْمٰنُ الْمُسْتَعَانُ عَلَى مَا تَصِفُونَ ﴿١١٢﴾

21 Enbiya/112. (Peygamber:) "Rabbim! Aramızda hak ile hükmet, Sizin nitelemeleriniz karşısında tek yardım istenecek, Rahman'dır" dedi.

وَقُلْ رَبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ ﴿١١٨﴾

23 Mu'minun/118. (Ey Muhammed!) De ki: "Rabbim! Bağışla, merhamet et; Sen merhamet edenlerin en iyisisin".

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلٰوةِ إِنَّ اللّٰهَ مَعَ الصَّابِرِينَ ﴿١٥٣﴾

2 Bakara/153. Ey inananlar! Sabır ve namazla yardım dileyin. Kuşkusuz Allah sabredenlerden yanadır.

وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ ﴿١٨٦﴾

2 Bakara/186. (Ey Muhammed!) Kullarım sana Beni sorarlarsa, Ben yakınım. Yakarının çağrısına cevap veririm. Onlar da Benim çağrıma uysunlar, Bana inansınlar. Böylece doğru yolu bulurlar.

وَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ﴿٢٠١﴾

2 Bakara/201. İnsanlardan: "Rabbımız! Bize dünyada güzel olanı ver, ahirette de güzel olanı ver, bizi ateşin azabından koru" diyenler vardır.

وَاسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلٰوةِ وَإِنَّهَا لَكَبِيرَةٌ إِلَّا عَلَى الْخَاشِعِينَ ﴿٤٥﴾ الَّذِينَ يَظُنُّونَ أَنَّهُمْ مُلَاقُوا رَبِّهِمْ وَأَنَّهُمْ إِلَيْهِ رَاجِعُونَ ﴿٤٦﴾

2 Bakara/45. Sabır ve namazla (Allah'tan) yardım isteyin. Bu, (Allah'a) derinden saygı duyanların dışındakilere ağır gelir. 46. Onlar, Rablerine kavuşacaklarını ve O'na döneceklerini bilirler.

الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللّٰهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَى جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هٰذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ﴿١٩١﴾ رَبَّنَا إِنَّكَ مَنْ تُدْخِلِ النَّارَ فَقَدْ أَخْزَيْتَهُ وَمَا لِلظّٰلِمِينَ مِنْ

3 Al-i İmran/191-194. Onlar, ayakta iken, otururken ve yan yatarken Allah'ı anarlar ve göklerin ve yerin yaratılmasını düşünürler de: "Rabbımız! Sen bunu boşuna yaratmadın, Sen eksikten uzaksın, bizi ateşin azabından koru. Rabbımız! Sen kimi ateşe sokarsan, onu rezil etmiş olursun. Halbuki

أَنصَارٍ ﴿١٩٢﴾ رَبَّنَآ إِنَّنَا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادِي لِلْإِيمَانِ أَنْ آمِنُوا بِرَبِّكُمْ فَآمَنَّا رَبَّنَا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّئَاتِنَا وَتَوَفَّنَا مَعَ الْأَبْرَارِ ﴿١٩٣﴾ رَبَّنَا وَآتِنَا مَا وَعَدتَّنَا عَلَى رُسُلِكَ وَلَا تُخْزِنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيعَادَ ﴿١٩٤﴾ فَاسْتَجَابَ لَهُمْ رَبُّهُمْ أَنِّي لَا أُضِيعُ عَمَلَ عَامِلٍ مِّنكُم مِّن ذَكَرٍ أَوْ أُنثَى بَعْضُكُم مِّن بَعْضٍ فَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَأُخْرِجُوا مِن دِيَارِهِمْ وَأُوذُوا فِي سَبِيلِي وَقَاتَلُوا وَقُتِلُوا لَأُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلَأُدْخِلَنَّهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ثَوَابًا مِّنْ عِندِ اللَّهِ وَاللَّهُ عِندَهُ حُسْنُ الثَّوَابِ ﴿١٩٥﴾

hiçbir yardımcı bulunmaz. Rabbimiz! Biz: «Rabbimize inanın!» diye inanmaya çağıran bir çağırıcıyı duyduk da inandık. Rabbimiz günahlarımızı bize bağışla, kötülüklerimizi ört, iyilerle beraber olarak canımızı al. Rabbimiz! Elçilerin aracılığıyla bize vaadettiğini ver, bizi kıyamet günü rezil etme; doğrusu Sen sözünden caymazsın" derler. 195. Rableri bunların dualarını kabul etti. Sizlerden erkek, kadın –zaten birbirinizden meydana gelmişsinizdir– hiçbirinizin işini boşa çıkarmam. Hicret edenlerin, yurtlarından çıkarılanların, Allah yolunda incitilenlerin ve savaşarak öldürülenlerin kötülüklerini elbette örteceğim. Allah katından bir karşılık olarak, onları altlarından ırmaklar akan cennetlere koyacağım. Karşılığın güzeli Allah katındadır

رَبَّنَا آمَنَّا بِمَآ أَنزَلْتَ وَاتَّبَعْنَا الرَّسُولَ فَاكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ ﴿٥٣﴾

3 **Al-i İmran**/53. (Havariler dediler ki:) "Rabbimiz! İndirdiğine inandık, elçine uyduk, öyleyse bizi şahitlik edenlerle beraber yaz".

رَبَّنَا لَا تُزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِن لَّدُنكَ رَحْمَةً إِنَّكَ أَنتَ الْوَهَّابُ ﴿٨﴾ رَبَّنَآ إِنَّكَ جَامِعُ النَّاسِ لِيَوْمٍ لَّا رَيْبَ فِيهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُخْلِفُ الْمِيعَادَ ﴿٩﴾

3 **Al-i İmran**/8-9. (İlim sahipleri derler ki:) "Rabbimiz! Bizi yola koyduktan sonra gönüllerimizi çarpıtma. Katından bize rahmet ver. Sen çok bağışta bulunursun. Rabbimiz! Geleceğinde şüphe olmayan günde insanları toplayacak olan Sensin". Allah verdiği sözden kesinlikle caymaz.

وَالَّذِينَ جَاءُوا مِن بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِّلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿

59 **Haşr**/10. Onlardan sonra gelenler: "Rabbimiz! Bizi ve bizden önce inanmış olan kardeşlerimizi bağışla; kalbimizde mü'minlere karşı kin bırakma; Rabbimiz! Şüphesiz Sen çok şefkatlisin, çok merhametlisin" derler.

اسْتَغْفِرْ لَهُمْ أَوْ لَا تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ إِنْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ سَبْعِينَ مَرَّةً فَلَن يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ

9 **Tevbe**/80. (Ey Muhammed!) İkiyüzlülerin bağışlanmasını ister dile, ister dileme; onlara yetmiş defa da bağışlanma dilesen, Allah onları bağışlamayacaktır. Bu, Allah'ı ve Elçisi'ni inkâr etmelerinden ötürüdür. Allah, yoldan çıkan topluluğu doğru yola getirmez.

g) Allah'a Güvenmek ve O'na Dayanmak (Tevekkül)

Tarihî süreç içerisinde Kur'an'daki anlamını kaybederek en fazla istismar edilen kavramlardan birisi 'tevekkül'dür. Tevekkül, oldukça yaygın bir biçimde, kişinin kendi sorumluluğunu Allah'ın üzerine yıkmasının, tembelliğin ve ataletin meşrulaştırılmasının bir aracı olarak kullanılmaktadır. Oysa tevekkül Kur'an'da, insanın herhangi bir konuda kendi üzerine düşen sorumluluğu sonuna kadar yerine getirdikten sonra, dışarıdan gelebilecek engelleyici unsurların bertaraf edilmesi için Allah'ı 'vekil' kılmak, yani O'na güvenmektir. Bu, halk arasında "Bineğini sağlam kazığa bağla, sonra tevekkül et!" deyişinde formüle edilmiş sahih bir anlayıştır.

رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ لاَ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ فَاتَّخِذْهُ وَكِيلاً ﴿٩﴾

73 **Müzzemmil**/9. O, doğunun ve batının Rabbidir; O'ndan başka tanrı yoktur. Öyleyse O'nu vekîl tut.

وَتَوَكَّلْ عَلَى الْحَيِّ الَّذِي لاَ يَمُوتُ وَسَبِّحْ بِحَمْدِهِ وَكَفَى بِهِ بِذُنُوبِ عِبَادِهِ خَبِيرًا ﴿٥٨﴾

25 **Furkan**/58. Ölümsüz ve daima diri olan Allah'a güven, O'nu överek yücelt. Kullarının günahlarından haberdar olarak O yeter.

وَلِلَّهِ غَيْبُ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ وَإِلَيْهِ يُرْجَعُ الأَمْرُ كُلُّهُ فَاعْبُدْهُ وَتَوَكَّلْ عَلَيْهِ وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿١٢٣﴾

11 **Hud**/123. Göklerin ve yerin gaybı Allah'a aittir, bütün işler O'na götürülür. O'na kulluk et ve O'na güven. Rabbin yaptıklarınızdan habersiz değildir.

أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ وَيُخَوِّفُونَكَ بِالَّذِينَ مِنْ دُونِهِ وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴿٣٦﴾

39 **Zümer**/36. Allah, kuluna yetmez mi? (Ey Muhammed!) Seni O'ndan başka şeylerle korkutuyorlar. Allah'ın saptırdığını doğru yola koyacak yoktur.

وَمَا اخْتَلَفْتُمْ فِيهِ مِنْ شَيْءٍ فَحُكْمُهُ إِلَى اللَّهِ ذَلِكُمُ اللَّهُ رَبِّي عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ ﴿١٠﴾

42 **Şura**/10. "Ayrılığa düştüğünüz herhangi bir şeyde hüküm vermek, Allah'a aittir. İşte bu Allah, benim Rabbimdir. O'na güvenirim ve O'na yönelirim".

وَلاَ تَقُولَنَّ لِشَيْءٍ إِنِّي فَاعِلٌ ذَلِكَ غَدًا ﴿٢٣﴾ إِلاَّ أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ وَاذْكُرْ رَبَّكَ إِذَا نَسِيتَ وَقُلْ عَسَى أَنْ يَهْدِيَنِ رَبِّي لأَقْرَبَ مِنْ هَذَا رَشَدًا ﴿٢٤﴾

18 **Kehf**/23-24. Allah dilemedikçe hiçbir şey için asla: "Ben onu yarın yapacağım" deme. Unuttuğun zaman Rabbini an ve: "Umarım ki, Rabbim beni doğruya bundan daha yakın olana ulaştırır" de.

وَمَا لَنَا أَلاَّ نَتَوَكَّلَ عَلَى اللَّهِ وَقَدْ هَدَانَا سُبُلَنَا وَلَنَصْبِرَنَّ عَلَى مَا آذَيْتُمُونَا وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ ﴿١٢﴾

14 **İbrahim**/12. "Bize yollarımızı gösteren Allah'a niye güvenmeyelim? Bize eziyet etmenize elbette katlanacağız. Güvenecek olanlar Allah'a güvensinler" dediler.

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُبَوِّئَنَّهُمْ مِنَ الْجَنَّةِ غُرَفًا تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا نِعْمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ ﴿٥٨﴾ الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٥٩﴾

29 **Ankebut**/58-59. İnanan ve yararlı iş işleyenleri, altlarından ırmaklar akan, içinde temelli kalacakları cennetteki köşklere yerleştiririz, (sıkıntılara karşı) dayanan ve Rablerine güvenenlerin ecri ne güzeldir!

وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ وَكَفَى بِاللَّهِ وَكِيلاً ﴿٣﴾

33 **Ahzap**/3. Allah'a güven, vekîl olarak Allah yeter.

اَللَّهُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١٣﴾

64 **Teğabün**/13. Allah (vardır), O'ndan başka tanrı yoktur. İnananlar yalnız Allah'a güvensinler.

2. Kötü ve Yerilen Tutum ve Davranışlar

a) Allah'a Karşı Büyüklenmek ve Kendini Yeterli Görmek (Tekebbür ve İstiğnâ)

Tekebbür ve istiğna, insanın, sahip olduğu her şeyin varlık kaynağının Allah olduğunu unutması, Allah'a ihtiyaç duymadan kendini yeterli görerek, kendini bir bakıma Allah yerine koymasıdır. Şeytan ve Firavun'un Kur'an'da bahsedilen tutumları bunun birer örneğidir. "Titanik" gemisi ve "Callenger" (meydan okuyan) uzay gemisi böylesi bir ahlaki tutumla yapılmıştı. Geminin mühendisi, "Bu gemiyi Tanrı bile batıramaz." diyordu; ancak, her ikisinin akibetini de biliyoruz. Ama çağımız insanı öyle bir istiğna ve istikbar içindedir ki, iki olaydan da neredeyse hiç kimse 'ibret' almadı. Kur'an, insanın temel zaaflarından kaynaklanan bu ahlaksız tutum konusunda sergilediği duyarlılıkla, insanın ahlaki ödevlerinin en önemlilerinin kendi iç dünyasında olup bitenlerle ilgili olduğunu göstermektedir.

كَلاَّ إِنَّ الْإِنسَانَ لَيَطْغَى ﴿٦﴾ أَنْ رَآهُ اسْتَغْنَى ﴿٧﴾ إِنَّ إِلَى رَبِّكَ الرُّجْعَى ﴿٨﴾

96 **Alak**/6-7. İnsanoğlu (hiçbir şeye) muhtaç olmadığını düşünmekle azgınlık etmektedir. 8. (Hâlbuki) dönüş Rabbinedir.

أَيَحْسَبُ أَنْ لَنْ يَقْدِرَ عَلَيْهِ أَحَدٌ ﴿٥﴾

90 **Beled**/5. İnsanoğlu, kendisine kimsenin güç yetiremeyeceğini mi sanıyor?

وَإِذَا تُتْلَى عَلَيْهِ آيَاتُنَا وَلَّى مُسْتَكْبِرًا كَأَنْ لَمْ يَسْمَعْهَا كَأَنَّ فِي أُذُنَيْهِ وَقْرًا فَبَشِّرْهُ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٧﴾

31 **Lokman**/7. Ayetlerimiz o (sapık) kimseye okunduğu zaman, kulaklarında ağırlık varmış gibi ve işitmemişcesine büyüklenerek sırt çevirir. İşte onu can yakıcı azap ile müjdele.

بَلَى قَدْ جَاءَتْكَ آيَاتِي فَكَذَّبْتَ بِهَا وَاسْتَكْبَرْتَ وَكُنْتَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿٥٩﴾

39 **Zümer**/59. (Ey İnsan!) Hayır; âyetlerim sana gelmişti de onları yalanlamış, büyüklük taslamış ve inkârcılardan olmuştun.

لَا جَرَمَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْتَكْبِرِينَ ﴿٢٣﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ مَاذَا أَنْزَلَ رَبُّكُمْ قَالُوا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿٢٤﴾ لِيَحْمِلُوا أَوْزَارَهُمْ كَامِلَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَمِنْ أَوْزَارِ الَّذِينَ يُضِلُّونَهُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ أَلَا سَاءَ مَا يَزِرُونَ ﴿٢٥﴾

16 **Nahl**/23. Şüphesiz, Allah onların gizlediklerini ve açığa vurduklarını bilir. Doğrusu, O büyüklük taslayanları sevmez. 24. Onlara: "Rabbiniz ne indirdi?" diye sorulsa: "Öncekilerin masalları" derler. 25. Kıyamet günü kendi yüklerinin tamamını, bilmeden saptırdıkları kimselerin yüklerinin de bir kısmını çekerler. Dikkat! Çektikleri yük ne kadar kötü!

إِنَّ شَرَّ الدَّوَابِّ عِنْدَ اللَّهِ الصُّمُّ الْبُكْمُ الَّذِينَ لَا يَعْقِلُونَ ﴿٢٢﴾ وَلَوْ عَلِمَ اللَّهُ فِيهِمْ خَيْرًا لَأَسْمَعَهُمْ وَلَوْ أَسْمَعَهُمْ لَتَوَلَّوْا وَهُمْ مُعْرِضُونَ ﴿٢٣﴾

8 **Enfal**/22. Allah katında, yeryüzündeki canlıların en kötüsü düşünmeyen sağır ve dilsizlerdir. 23. Eğer Allah onlarda bir iyilik görseydi, onlara işittirirdi. İşittirmiş olsaydı, onlar yine de yüz çevirip dönerlerdi.

فَبِمَا نَقْضِهِمْ مِيثَاقَهُمْ وَكُفْرِهِمْ بِآيَاتِ اللَّهِ وَقَتْلِهِمُ الْأَنْبِيَاءَ بِغَيْرِ حَقٍّ وَقَوْلِهِمْ قُلُوبُنَا غُلْفٌ بَلْ طَبَعَ اللَّهُ عَلَيْهَا بِكُفْرِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُونَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٥٥﴾ وَبِكُفْرِهِمْ وَقَوْلِهِمْ عَلَى مَرْيَمَ بُهْتَانًا عَظِيمًا ﴿١٥٦﴾ وَقَوْلِهِمْ إِنَّا قَتَلْنَا الْمَسِيحَ عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ رَسُولَ اللَّهِ وَمَا قَتَلُوهُ وَمَا صَلَبُوهُ وَلَكِنْ شُبِّهَ لَهُمْ وَإِنَّ الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِ لَفِي شَكٍّ مِنْهُ مَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ إِلَّا اتِّبَاعَ الظَّنِّ وَمَا قَتَلُوهُ يَقِينًا ﴿١٥٧﴾ بَلْ رَفَعَهُ اللَّهُ إِلَيْهِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿١٥٨﴾

4 **Nisa**/155-158. (Bu, İsrailoğulları'nın) sözleşmelerini bozmaları, Allah'ın âyetlerini inkâr etmeleri, haksız olarak peygamberleri öldürmeleri, "Kalplerimiz perdelidir" demeleri –oysa ki, Allah onların kalplerini inkârlarından dolayı mühürlemiştir; bunun için pek az inanıyorlar–, bir de inkârları, Meryem'e büyük iftiraları ve: "Biz Allah'ın Elçisi Meryem'in oğlu İsa Mesîh'i öldürdük" demelerinden ötürüdür. Oysa, onu öldürmediler ve asmadılar, fakat kendileri öyle sandılar. Doğrusu, onlar anlaşmazlığa düştükleri şeyde şüphededirler. Bu hususta zanna uymaktan başka kesin bir bilgileri yoktur. Onu kesinkes öldürmüş değillerdi. Bilakis Allah onu kendisine yükseltti. Allah güçlüdür, bilgedir.

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى وَلَا كِتَابٍ مُنِيرٍ ﴿٨﴾ ثَانِيَ عِطْفِهِ لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ لَهُ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ وَنُذِيقُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَذَابَ الْحَرِيقِ ﴿٩﴾

22 **Hac**/8-9. İnsanlardan kimi de, Allah'ın yolundan saptırmak için, ne bir bilgisi, ne bir rehberi, ne de aydınlatıcı bir kitabı olduğu hâlde, yanını dönerek Allah hakkında tartışır. Dünyada rezillik onadır; ona kıyamet günü de yangın azabını tattıracağız.

b) Allah'a Karşı Nankörlük ve O'na Düşmanlık (Küfr)

Allah'ı inkar etmek en büyük nankörlüktür. Fakat unutmayalım ki, Kur'an'ın muhatapların**dan hiçbiri (ne Mekkeli müşrikler ne de Ehl-i Kitap ve diğer dinî gruplar) Allah'ı inkâr etmi**yordu; onlar, Allah'ın göndermiş olduğu rahmeti (vahiy/peygamber) inkâr ediyorlardı. Aşağıdaki ayetlerde de görüleceği gibi, zor durumlarda Allah'ı hatırlama, O'na sığınma; geniş zamanlarda ise ne O'nu ne de emirlerini hatırlama, nankörlüğün (küfür) ta kendisidir ve Allah'a karşı nankörlüğün bütün zamanlarda yaygın olan formu budur.

فَأَمَّا الْإِنسَانُ إِذَا مَا ابْتَلَاهُ رَبُّهُ فَأَكْرَمَهُ وَنَعَّمَهُ فَيَقُولُ رَبِّي أَكْرَمَنِ ﴿١٥﴾ وَأَمَّا إِذَا مَا ابْتَلَاهُ فَقَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقَهُ فَيَقُولُ رَبِّي أَهَانَنِ ﴿١٦﴾

89 **Fecr**/15. Rabbin, denemek için bir insana iyilik edip, nimet verdiği zaman: "Rabbim bana ikram etti" der. 16. Ama onu sınamak için rızkını bir ölçüye göre verdiği zaman: "Rabbim beni hor düşürdü" der.

فَمَا يُكَذِّبُكَ بَعْدُ بِالدِّينِ ﴿٧﴾ أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَحْكَمِ الْحَاكِمِينَ ﴿٨﴾

95 **Tin**/7. (Ey insan!) Öyleyken, sana dini yalanlatan nedir? 8. Allah, hükmedenlerin en iyi hükmedeni değil midir?

أَلَمْ نَجْعَلْ لَهُ عَيْنَيْنِ ﴿٨﴾ وَلِسَانًا وَشَفَتَيْنِ ﴿٩﴾ وَهَدَيْنَاهُ النَّجْدَيْنِ ﴿١٠﴾ فَلَا اقْتَحَمَ الْعَقَبَةَ ﴿١١﴾ وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْعَقَبَةُ ﴿١٢﴾ فَكُّ رَقَبَةٍ ﴿١٣﴾ أَوْ إِطْعَامٌ فِي يَوْمٍ ذِي مَسْغَبَةٍ ﴿١٤﴾ يَتِيمًا ذَا مَقْرَبَةٍ ﴿١٥﴾ أَوْ مِسْكِينًا ذَا مَتْرَبَةٍ ﴿١٦﴾

90 **Beled**/8-9. Biz onun için iki göz, bir dil ve iki dudak var etmedik mi? 10. Biz ona iki yolu da göstermedik mi? 11. (Ama) o, sarp geçidi aşmaya girişemedi. 12. O sarp geçidin ne olduğunu sen bilir misin? 13-16. O geçit, bir köle azat etmek veya açlık gününde, yakınlığı olan bir öksüzü, yahut toprağa serilmiş bir yoksulu doyurmaktır.

وَإِذَا مَسَّ الْإِنسَانَ الضُّرُّ دَعَانَا لِجَنْبِهِ أَوْ قَاعِدًا أَوْ قَائِمًا فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُ ضُرَّهُ مَرَّ كَأَنْ لَمْ يَدْعُنَا إِلَى ضُرٍّ مَسَّهُ كَذَٰلِكَ زُيِّنَ لِلْمُسْرِفِينَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٢﴾

10 **Yunus**/12. İnsana bir darlık değince, yan yatarken, otururken veya ayakta iken Bize yakarır durur. Ancak, Biz onun darlığını kaldırınca, sanki başına gelen darlıktan ötürü Bize hiç yakarmamış gibi olur. İşlerinde aşırı gidenlere, yapmış oldukları böylece süslü gözükür.

قُلْ مَنْ يُنَجِّيكُمْ مِنْ ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ تَدْعُونَهُ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً لَئِنْ أَنْجَانَا مِنْ هَٰذِهِ لَنَكُونَنَّ مِنَ الشَّاكِرِينَ ﴿٦٣﴾ قُلِ اللَّهُ يُنَجِّيكُمْ مِنْهَا وَمِنْ كُلِّ كَرْبٍ ثُمَّ أَنْتُمْ تُشْرِكُونَ ﴿٦٤﴾

6 **En'am**/63. De ki: "Sizler gizlice ve açıkça: "Eğer bizi bundan kurtarırsa, andolsun, şükredenlerden oluruz", diye O'na yakarırken, sizi karanın ve denizin karanlıklarından kim kurtarır?" 64. De ki: "Sizi ondan ve her sıkıntıdan Allah kurtarır. Bir de tutup O'na ortak koşarsınız".

وَإِذَا غَشِيَهُمْ مَوْجٌ كَالظُّلَلِ دَعَوُا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ فَلَمَّا نَجَّاهُمْ إِلَى الْبَرِّ فَمِنْهُمْ مُقْتَصِدٌ وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا إِلَّا كُلُّ خَتَّارٍ كَفُورٍ ﴿٣٢﴾

31 **Lokman**/32. Onları gölgeler gibi dalgalar kuşattığı zaman, dîni sırf Allah'a has kılarak O'na yalvarırlar; onları karaya çıkararak kurtardığında, içlerinden bir kısmı geri durur[310]. Zaten âyetlerimizi ancak hâin nankörler bile bile inkâr ederler.

[310] Burada *muktesıd* kelimesi geçmektedir. Bu kelime, sıkıntı anında dini Allah'a has kılma konusunda aşırı cömert davranan kafirlerin, sıkıntıdan kurtulunca bu konuda daha cimri davranmaya başladıklarını ilginç bir biçimde dramatize etmektedir.

فَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ ضُرٌّ دَعَانَا ثُمَّ إِذَا خَوَّلْنَاهُ نِعْمَةً مِنَّا قَالَ إِنَّمَا أُوتِيتُهُ عَلَى عِلْمٍ بَلْ هِيَ فِتْنَةٌ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٩﴾ قَدْ قَالَهَا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَمَا أَغْنَى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٥٠﴾

39 Zümer/49. İnsanın başına bir sıkıntı gelince Bize yalvarır, sonra katımızdan ona bir nimet verdiğimiz zaman: "Bu bana bilgimden dolayı verilmiştir?" der. Hayır; o bir imtihandır, fakat çoğu bilmez. 50. Bunu onlardan öncekiler de söylemişti, ama kazandıkları şeyler onlara fayda vermedi.

وَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ ضُرٌّ دَعَا رَبَّهُ مُنِيبًا إِلَيْهِ ثُمَّ إِذَا خَوَّلَهُ نِعْمَةً مِنْهُ نَسِيَ مَا كَانَ يَدْعُو إِلَيْهِ مِنْ قَبْلُ وَجَعَلَ لِلَّهِ أَنْدَادًا لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِهِ قُلْ تَمَتَّعْ بِكُفْرِكَ قَلِيلًا إِنَّكَ مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ ﴿٨﴾

39 Zümer/8. İnsanın başına bir sıkıntı gelince Rabbine yönelerek O'na yalvarır. Sonra Allah, katından bir nimet verince, önceden kime yalvarmış olduğunu unutuverir; Allah'ın yolundan saptırmak için O'na eşler koşar. (Ey Muhammed!) De ki: "İnkarınla az bir müddet menfaatlen bakalım; şüphesiz sen cehennemliksin".

وَلَئِنْ أَذَقْنَاهُ رَحْمَةً مِنَّا مِنْ بَعْدِ ضَرَّاءَ مَسَّتْهُ لَيَقُولَنَّ هَذَا لِي وَمَا أَظُنُّ السَّاعَةَ قَائِمَةً وَلَئِنْ رُجِعْتُ إِلَى رَبِّي إِنَّ لِي عِنْدَهُ لَلْحُسْنَى فَلَنُنَبِّئَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِمَا عَمِلُوا وَلَنُذِيقَنَّهُمْ مِنْ عَذَابٍ غَلِيظٍ ﴿٥٠﴾ وَإِذَا أَنْعَمْنَا عَلَى الْإِنْسَانِ أَعْرَضَ وَنَأَى بِجَانِبِهِ وَإِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ فَذُو دُعَاءٍ عَرِيضٍ ﴿٥١﴾

41 **Fussilet/50.** Başına gelen sıkıntıdan sonra, kendisine katımızdan bir rahmet tattırsak: "Bu benim hakkımdır; kıyametin kopacağını da sanmıyorum. Rabbime döndürülsem bile, O'nun katında da benim için mutlaka daha güzel şeyler vardır" der. İnkar edenlere, işlediklerini, bildireceğiz. Onlara çetin bir azap tattıracağız. 51. İnsana nimet verdiğimiz zaman yüz çevirerek yan çizer; başına bir kötülük gelince de uzun uzun yalvarır.

فَإِنْ أَعْرَضُوا فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا إِنْ عَلَيْكَ إِلَّا الْبَلَاغُ وَإِنَّا إِذَا أَذَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنَّا رَحْمَةً فَرِحَ بِهَا وَإِنْ تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ فَإِنَّ الْإِنْسَانَ كَفُورٌ ﴿٤٨﴾

42 Şura/48. (Ey Muhammed!) Eğer yüz çevirirlerse, (bilsinler ki) Biz seni onlara bekçi göndermedik; sana düşen sadece duyurmaktır. Biz insana katımızdan bir rahmet tattırırsak ona sevinir; ama elleriyle yaptıklarından dolayı başlarına bir kötülük gelirse, işte o zaman insan pek nankör kesilir.

وما بكم من نعمة فمن الله ثم إذا مسكم الضر فإليه تجارون ﴿٥٣﴾ ثم إذا كشف الضر عنكم إذا فريق منكم بربهم يشركون ﴿٥٤﴾ ليكفروا بما آتيناهم فتمتعوا فسوف تعلمون ﴿٥٥﴾

16 Nahl/53. Size gelen her nimet Allah'tandır. Sonra başınıza bir sıkıntı geldiği zaman, yalnız O'na yakarırsınız. 54. Sonra sıkıntıyı sizden giderince, içinizden bir kısmı hemen Rablerine ortak koşarlar. 55. Böylece, kendilerine verdiklerimizi inkâr ederler. Öyleyse geçinin bakalım, yakında bileceksiniz.

وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَجَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ بَنِينَ وَحَفَدَةً وَرَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ أَفَبِالْبَاطِلِ يُؤْمِنُونَ وَبِنِعْمَةِ اللَّهِ هُمْ يَكْفُرُونَ ﴿٧٢﴾ وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَمْلِكُ لَهُمْ رِزْقًا مِنَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ شَيْئًا وَلَا يَسْتَطِيعُونَ ﴿٧٣﴾ فَلَا تَضْرِبُوا لِلَّهِ الْأَمْثَالَ إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٧٤﴾

16 **Nahl**/72. Allah size kendinizden eşler var eder. Eşlerinizden de oğullar ve torunlar var eder. Temiz şeylerden size rızık verir. Öyle iken, batıla mı inanıyorlar? Ve Allah'ın nimetini bilerek inkâr mı ediyorlar? 73. Allah'ı bırakıp, kendilerine göklerden ve yerden rızık veremeyen ve veremeyecek olan şeylere mi tapıyorlar? 74. Allah'a örnekler vermeye kalkışmayın. Allah bilir, siz ise bilmezsiniz.

يَاأَيُّهَا الْإِنْسَانُ مَا غَرَّكَ بِرَبِّكَ الْكَرِيمِ ﴿٦﴾ الَّذِي خَلَقَكَ فَسَوَّاكَ فَعَدَلَكَ ﴿٧﴾ فِي أَيِّ صُورَةٍ مَا شَاءَ رَكَّبَكَ ﴿٨﴾

82 **İnfitar**/6-8. Ey İnsan! Seni yaratıp sana şekil veren, seni düzgün ve ölçülü kılan, istediği şekilde seni terkib eden, çok cömert olan Rabbine karşı seni aldatan nedir?

قُلْ مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِجِبْرِيلَ فَإِنَّهُ نَزَّلَهُ عَلَى قَلْبِكَ بِإِذْنِ اللَّهِ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَهُدًى وَبُشْرَى لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٩٧﴾ مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِلَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَرُسُلِهِ وَجِبْرِيلَ وَمِيكَالَ فَإِنَّ اللَّهَ عَدُوٌّ لِلْكَافِرِينَ ﴿٩٨﴾

2 **Bakara**/97-98. De ki: "Kendinden öncekini doğrulayan, inananlara yol gösteren ve müjdeleyen Kur'an'ı senin kalbine Allah'ın izni ile indiren Cebrail'e kim düşman olursa; kim Allah'a, meleklerine, elçilerine, Cebrail'e ve Mikail'e düşman olursa, bilsin ki, Allah inkar edenlere düşmandır".

أَفَمَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَ اللَّهِ كَمَنْ بَاءَ بِسَخَطٍ مِنَ اللَّهِ وَمَأْوَاهُ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿١٦٢﴾

3 **Al-i İmran**/162. Allah'ın rızasına uyan kimse, hiç Allah'ın hışmına uğrayan gibi olur mu? Bunun varacağı yer cehennemdir. Ne kötü varılacak yerdir.

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللَّهَ فَأَنْسَاهُمْ أَنْفُسَهُمْ أُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿١٩﴾

59 **Haşr**/19. Allah'ı unutup da, Allah'ın da kendilerini kendilerine unutturduğu kimseler gibi olmayın; onlar, yoldan çıkmış kimselerdir.

c) Allah'tan Ümit Kesmek

قَالُوا بَشَّرْنَاكَ بِالْحَقِّ فَلَا تَكُنْ مِنَ الْقَانِطِينَ ﴿٥٥﴾ قَالَ وَمَنْ يَقْنَطُ مِنْ رَحْمَةِ رَبِّهِ إِلَّا الضَّالُّونَ ﴿٥٦﴾

15 **Hicr**/55. (Elçiler İbrahim'e:) "Sana gerçeği müjdeliyoruz. Umutsuzlardan olma" dediler. 56. İbrahim: "Rabbinin rahmetinden sapıklar dışında kim ümidini keser ki?" dedi.

قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَى أَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿٥٣﴾

39 **Zümer**/53. (Ey Muhammed! Benim adıma) de ki: "Ey kendilerine karşı tutumsuz davranan kullarım! Allah'ın rahmetinden umudunuzu kesmeyin. Doğrusu, Allah günahların hepsini bağışlar. Çünkü çok bağışlayıcı ve merhametlidir".

لَا يَسْأَمُ الْإِنسَانُ مِن دُعَاءِ الْخَيْرِ وَإِن مَّسَّهُ الشَّرُّ فَيَئُوسٌ قَنُوطٌ ﴿٤٩﴾

41 **Fussilet**/49. İnsan, iyilik istemekten usanmaz da, kendisine bir kötülük gelince umutsuzluğa düşer, meyus olur.

وَإِذَا أَذَقْنَا النَّاسَ رَحْمَةً فَرِحُوا بِهَا وَإِن تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ إِذَا هُمْ يَقْنَطُونَ ﴿٣٦﴾

30 **Rum**/36. İnsanlara bir rahmet tattırdığımız zaman ona sevinirler, ama kendi elleriyle yaptıklarından ötürü başlarına bir kötülük gelince, hemen umutsuzluğa düşerler.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَلِقَائِهِ أُولَٰئِكَ يَئِسُوا مِن رَّحْمَتِي وَأُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٢٣﴾

29 **Ankebut**/23. Allah'ın âyetlerini ve O'na kavuşmayı inkâr edenler, işte onlar, benim rahmetimden ümitlerini kesmişlerdir. Onlar için can yakıcı azap vardır.

مَن كَانَ يَظُنُّ أَن لَّن يَنصُرَهُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ فَلْيَمْدُدْ بِسَبَبٍ إِلَى السَّمَاءِ ثُمَّ لْيَقْطَعْ فَلْيَنظُرْ هَلْ يُذْهِبَنَّ كَيْدُهُ مَا يَغِيظُ ﴿١٥﴾

22 **Hac**/15. Kim Allah'ın kendisine[311] dünyada ve ahirette yardım etmeyeceğini düşünüyorsa, (başka) bir sebeple göğe uzanıp ilerlesin; sonra baksın bakalım, bu planı, kızgınlığına sebep olan şeyi giderecek mi?[312]

d) Allah'ı ve İsmini İstismar Etmek

وَلَا تَجْعَلُوا اللَّهَ عُرْضَةً لِّأَيْمَانِكُمْ أَن تَبَرُّوا وَتَتَّقُوا وَتُصْلِحُوا بَيْنَ النَّاسِ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٢٤﴾

2 **Bakara**/224. Yeminlerinizde Allah'ın adını iyilik etmenize, Allah'a karşı gelmekten sakınmanıza ve insanların arasını düzeltmenize engel kılmayın.

اتَّخَذُوا أَيْمَانَهُمْ جُنَّةً فَصَدُّوا عَن سَبِيلِ اللَّهِ إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢﴾

63 **Münafikun**/2. Onlar (ikiyüzlüler) yeminlerini kalkan edinerek (insanları) Allah'ın yolundan alıkorlar; işledikleri işler gerçekten ne kötüdür.

اتَّخَذُوا أَيْمَانَهُمْ جُنَّةً فَصَدُّوا عَن سَبِيلِ اللَّهِ فَلَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿١٦﴾

58 **Mücadele**/16. Onlar (ikiyüzlüler) yeminlerini kalkan edinerek, (insanları) Allah'ın yolundan alıkorlar; onlara alçaltıcı bir azap vardır.

---

[311] Buradaki zamiri 'Peygamber' olarak yorumlayanlar da vardır. Şayet bu zamir Hz. Peygamber'e işaret ediyorsa, o zaman ayeti şöyle anlamak gerekir: "Kim, Allah'ın ona (Peygamber'e) dünyada ve ahirette de yardım etmeyeceğini sanıyorsa..."

[312] Bu ayeti anlamak oldukça zordur. Buradaki "göğe ip uzatmak" veya "bir sebeple göğe uzanmak" ifadesi deyim olarak kullanılmış olabilir. Gerek metnin bağlamının, gerekse tefsirlerin ve Kur'an tercümelerinin yardımıyla bizim bu ayetten anladığımız şudur: "Kim bir zorluk içerisinde olduğu halde, Allah'ın kendisine yardım etmeyeceği gibi bir zanna sahip olursa, o zaman başkasının yardımına başvursun; bakalım bu planı, onu zor duruma düşüren şeyi giderecek mi?"

e) Dinde Aşırı Gitmek

Burada aşırı gitmekle kastedilen, dinin sınırlarının dışına çıkmak değil; dinin sınırları içinde kalmakla birlikte, kişinin lüzumsuz yere zorluk çıkartması, insanları/kendini Allah'ın yüklümlü tutmadığı şeylere zorlaması; kısacası, dinî sorumluluklar konusunda kraldan fazla kralcı davranmasıdır. Bu tür bir dindarlık tezahürünün tarihsel olarak Hıristiyanlık için geçerli olduğu söylenebilir. Hz. Peygamber zamanında da bazı Müslümanlar bu tür aşırılıklara yeltenmişler, ancak inen ayetlerle veya bizzat Hz. Peygamber tarafından uyarılmışlardır. Bu konuyla ilgili olarak, aşağıdaki pasajların yanısıra, Hz. Peygamber'in çokça bilinen, ancak pek riayet edilmeyen şu talimatlarının rehberliğinden şaşmamak gerekir: "Kolaylaştırın, zorlaştırmayın; müjdeleyin, korkutmayın!"

قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ وَالطَّيِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ قُلْ هِيَ لِلَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا خَالِصَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَذَلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٣٢﴾

7 **A'raf**/32. (Ey Muhammed!) De ki: "Allah'ın, kulları için ortaya çıkardığı süsü ve temiz rızıkları haram kılan kimdir?" De ki: "Bunlar, dünya hayatında, özellikle kıyamet gününde inananlara aittir. Bilecek topluma âyetleri açıklıyoruz".

وَمَا لَكُمْ أَلَّا تَأْكُلُوا مِمَّا ذُكِرَ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَقَدْ فَصَّلَ لَكُمْ مَا حَرَّمَ عَلَيْكُمْ إِلَّا مَا اضْطُرِرْتُمْ إِلَيْهِ وَإِنَّ كَثِيرًا لَيُضِلُّونَ بِأَهْوَائِهِمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِالْمُعْتَدِينَ ﴿١١٩﴾

6 **En'am**/119. Allah'ın adının üzerine anıldığı şeylerden niye yemiyorsunuz? Oysa O, darda kalmanızın dışında size haram kıldığı şeyleri açıklamıştır. Doğrusu, çokları bilmeden hevalarına uyarak insanları şaşırtıyorlar. Senin Rabbin aşırı gidenleri çok iyi bilmektedir.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَسْأَلُوا عَنْ أَشْيَاءَ إِنْ تُبْدَ لَكُمْ تَسُؤْكُمْ وَإِنْ تَسْأَلُوا عَنْهَا حِينَ يُنَزَّلُ الْقُرْآنُ تُبْدَ لَكُمْ عَفَا اللَّهُ عَنْهَا وَاللَّهُ غَفُورٌ حَلِيمٌ ﴿١٠١﴾ قَدْ سَأَلَهَا قَوْمٌ مِنْ قَبْلِكُمْ ثُمَّ أَصْبَحُوا بِهَا كَافِرِينَ ﴿١٠٢﴾

5 **Maide**/101. Ey inananlar! Size açıklandığı zaman hoşunuza gitmeyecek şeyleri sormayın. Kur'an indirilirken onları sorarsanız size açıklanır, oysa Allah onlardan geçmiştir. Allah bağışlayıcıdır, halimdir. 102. Sizden önce bir topluluk onları sormuş, sonra da onları inkar etmişti.

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ غَيْرَ الْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعُوا أَهْوَاءَ قَوْمٍ قَدْ ضَلُّوا مِنْ قَبْلُ وَأَضَلُّوا كَثِيرًا وَضَلُّوا عَنْ سَوَاءِ السَّبِيلِ ﴿٧٧﴾

5 **Maide**/77. (Ey Muhammed!) De ki: "Ey Kitaplılar! Haksız yere dîninizde aşırı gitmeyin ve daha önce kendileri sapıp, birçoklarını da saptıran ve düz yoldan şaşan bir topluluğun hevalarına uymayın".

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُحَرِّمُوا طَيِّبَاتِ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ ﴿٨٧﴾

5 **Maide**/87. Ey inananlar! Allah'ın size helal ettiği tertemiz şeyleri haram etmeyin, aşırı da gitmeyin. Allah, aşırı gidenleri sevmez.

C. İNSANIN KENDİSİNE VE ÇEVRESİNE KARŞI AHLAKİ SORUMLULUKLARI

Dini öğretinin yarısı, Allah'a karşı ahlaklı olmaya çağrı ise; diğer yarısı da, bunun yansıması olarak, insanlara karşı ahlaki sorumlulukların yerine getirilmesine çağrıdır. Kur'an'da iman ve salih amelin birlikte değerlendirilmesine bağlı olarak, insanın hemcinslerine ve Allah'a karşı ahlaki sorumlulukları da, bu ikisinin içerikleri farklı olmakla birlikte değer olarak birbirlerinden ayrı tutulmazlar. Bu anlamda, rahatlıkla, insanın kendisine ve hemcinslerine karşı ahlaki sorumluluklarının aynı zamanda Allah'a karşı birer ödev olarak karşımıza çıkması Kur'an'da ender rastlanan bir durum değildir. Kur'an, ahlaki kavramların (erdemler-kötülükler) bilgisel tanımlarını yapmamaktadır. Bunları ayırdetme yeteneği, yaratılışta insanın fıtratına yerleştirilmiştir. İnsanlık, müşterek tecrübesiyle –ve gerektiğinde peygamberlerin yardımıyla– bunların içeriğine dair bilgiyi biriktirmiştir. Kur'an'ın çabası, insanların bildikleri/tanıdıkları ahlaki erdemleri pratiğe geçirmeleri için muhataplarını ikna ve teşvik etmeye yöneliktir.

1. İyi ve Övülen Tutum ve Davranışlar

Çok yaygın olarak sanıldığı gibi, Kur'an'ın asıl amacı, insanlara bilmedikleri ahlaki doğruları/iyileri, yanlışları/kötüleri öğretmek değildir. Kur'an'a göre, bunların bilgisi/duygusu, insan yaratıldığında ona verilmiştir (91 Şems/7-10). Kur'an'ın insanlara katkısı, bunları hatırlatmak (tezkire) ve daha önemlisi, bunları pratiğe geçirmesine moral yardım sağlamaktır. Bu nedenle Kur'an, genel ahlaki kavramlar kullanır (hasenât, seyyi'ât, salih amel, zulüm, adalet vb.); bunların ne anlama geldiğinin insan tarafından bilindiği öngörüldüğü için, bunları hiçbir yerde tanımlamaz. Kur'an'ın kullandığı bu ahlaki kavramların semantik açıdan irdelenmesi, bu kavramların Arap yaşam pratikleri ve zihin dünyası ile irtibatından hareketle daha iyi anlaşılmasını sağlasa da, esasen Arapça'da bu şekilde ifade edilen bu kavramların bütün dil ve kültürlerde karşılıkları vardır.

a) Genel Olarak İyilik ve Doğruluk

فَلَا اقْتَحَمَ الْعَقَبَةَ ﴿١١﴾ وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْعَقَبَةُ ﴿١٢﴾ فَكُّ رَقَبَةٍ ﴿١٣﴾ أَوْ إِطْعَامٌ فِي يَوْمٍ ذِي مَسْغَبَةٍ ﴿١٤﴾ يَتِيمًا ذَا مَقْرَبَةٍ ﴿١٥﴾ أَوْ مِسْكِينًا ذَا مَتْرَبَةٍ ﴿١٦﴾ ثُمَّ كَانَ مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ وَتَوَاصَوْا بِالْمَرْحَمَةِ ﴿١٧﴾ أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ ﴿١٨﴾

90 **Beled**/11. O, sarp geçidi aşmaya girişemedi.[313] 12. O sarp geçidin ne olduğunu sen bilir misin? 13-16. (O geçit) bir köle özgürleştirmek veya açlık gününde, yakınlığı olan bir öksüzü, yahut toprağa serilmiş bir yoksulu doyurmaktır. 17. Sonra, inanıp birbirlerine dayanıklı olmayı öğütleyen ve birbirine merhametli olmayı salık verenlerden olmaktır. 18. İşte bunlar amel defterleri sağdan verilenlerdir.

[313] Ayetler, beşerî, toplumsal ve ahlaki birtakım durumlara (*esbâb-ı nüzûl*) istinaden indiği için, bu ayette işaret edilen 'o' zamirinin kime tekabül ettiği müfessirler tarafından araştırılmış ve bu konuda çok farklı isim belirlemeleri söz konusu olmuştur (Ebü'l-Esed b. Kılde, Velîd b. Muğire, bütün Kureyşliler vb.). Kur'an'da yer alan bu tür zamirler, mutlaka nüzul döneminde yaşayan somut bireylere veya topluluklara tekabül ediyordu. Ancak, benzer pasajlarda sözü edilen özelliğin evrenselliği ölçüsünde, yorum yoluyla genel geçer bir tesbit ve evrensel bir mesaj çıkarmak mümkündür. Bu anlamda, Kur'an'ın evrenselliğini, onun hitabının (söylemin) evrensel oluşu şeklinde değil de, getirdiği çözümlerin, teşhislerin ve tahlillerin, yani söylemde yüklü bulunan mesajın evrenselliği olarak anlamak daha doğrudur.

إِلاَّ مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلاً صَالِحًا فَأُولَئِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٧٠﴾

25 **Furkan**/70. Ancak tövbe eden, inanan ve yararlı iş işleyen kimselerin; işte Allah onların kötülüklerini iyiliklere çevirir. Allah bağışlar ve esirger.

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعِزَّةَ فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِيعًا إِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ يَرْفَعُهُ وَالَّذِينَ يَمْكُرُونَ السَّيِّئَاتِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَمَكْرُ أُولَئِكَ هُوَ يَبُورُ ﴿١٠﴾

35 **Fatır**/10. Kim güç (ve şeref) isterse (bilsin ki), güç (ve şeref) tümüyle Allah'ındır. Güzel sözler O'na yükselir; o sözleri yararlı iş yükseltir. Kötülük yapmakta düzen kuranlar için çetin azap vardır. Bunların kurdukları düzenler de boşa çıkar.

فَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ وَمَنْ تَابَ مَعَكَ وَلاَ تَطْغَوْا إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿١١٢﴾

11 **Hud**/112. (Ey Muhammed!) Sana emrolunduğu gibi dosdoğru ol. Sen ve seninle birlikte tövbe edenler, aşırı gitmeyin. Allah yaptıklarınızı görmektedir.

قُلْ تَعَالَوْا أَتْلُ مَا حَرَّمَ رَبُّكُمْ عَلَيْكُمْ أَلاَّ تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَلاَ تَقْتُلُوا أَوْلاَدَكُمْ مِنْ إِمْلاَقٍ نَحْنُ نَرْزُقُكُمْ وَإِيَّاهُمْ وَلاَ تَقْرَبُوا الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ وَلاَ تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلاَّ بِالْحَقِّ ذَلِكُمْ وَصَّاكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿١٥١﴾ وَلاَ تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلاَّ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ حَتَّى يَبْلُغَ أَشُدَّهُ وَأَوْفُوا الْكَيْلَ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ لاَ نُكَلِّفُ نَفْسًا إِلاَّ وُسْعَهَا وَإِذَا قُلْتُمْ فَاعْدِلُوا وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَى وَبِعَهْدِ اللَّهِ أَوْفُوا ذَلِكُمْ وَصَّيكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿١٥٢﴾ وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ وَلاَ تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ ذَلِكُمْ وَصَّيكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٥٣﴾

6 **En'am**/151-153. De ki: "Gelin, size Rabbinizin haram kıldığı şeyleri anlatayım. O'na hiçbir şeyi ortak koşmayın. Ana babaya iyi davranın. Yoksulluktan korkarak çocuklarınızı öldürmeyin; –sizin ve onların rızkını Biz veriyoruz–. Kötülüğün gizlisine de, açığına da yanaşmayın. Allah'ın haram kıldığı cana –haksız yere– kıymayın. Düşünün diye Allah bunları size öğüt vermektedir. Erginlik çağına erişene kadar, en iyi şeklin dışında öksüzün malına yaklaşmayın. Ölçüyü ve tartıyı adaletle yerine getirin –bir kimseye ancak gücünün yeteceği kadar yükümlülük veririz–. Akrabanız da olsa, konuştuğunuz zaman söylediğinizde adil olun. Allah'ın antlaşmasını yerine getirin. Allah bunları size, öğüt alıp düşünesiniz diye anlatmaktadır. Doğru olan bu yoluma uyun. Sizi Allah'ın yolundan ayrı düşürecek çeşitli yollara gitmeyin. Bu, saygılı olmanız için Allah'ın size öğütlediği şeylerdir.

وَإِذْ قَالَ لُقْمَانُ لِابْنِهِ وَهُوَ يَعِظُهُ يَابُنَيَّ لاَ تُشْرِكْ بِاللَّهِ إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ ﴿١٣﴾ وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ وَهْنًا عَلَى وَهْنٍ وَفِصَالُهُ فِي عَامَيْنِ أَنِ اشْكُرْ لِي وَلِوَالِدَيْكَ إِلَيَّ الْمَصِيرُ ﴿١٤﴾ وَإِنْ

31 **Lokman**/13. Lokmân, oğluna öğüt vererek: "Ey oğulcuğum! Allah'a eş koşma! Doğrusu, şirk büyük zulümdür" demişti. 14. Biz insana, ana ve babasını tavsiye etmişizdir. Annesi onu güçsüzlükten güçsüzlüğe uğrayarak karnında taşımıştı. Çocuğun sütten kesilmesi ise iki yıl sürer. "Bana ve ana-babana

جَاهَدَاكَ عَلَى أَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا وَصَاحِبْهُمَا فِي الدُّنْيَا مَعْرُوفًا وَاتَّبِعْ سَبِيلَ مَنْ أَنَابَ إِلَيَّ ثُمَّ إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٥﴾ يَابُنَيَّ إِنَّهَا إِنْ تَكُ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ فَتَكُنْ فِي صَخْرَةٍ أَوْ فِي السَّمَاوَاتِ أَوْ فِي الْأَرْضِ يَأْتِ بِهَا اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ ﴿١٦﴾ يَابُنَيَّ أَقِمِ الصَّلَاةَ وَأْمُرْ بِالْمَعْرُوفِ وَانْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَاصْبِرْ عَلَى مَا أَصَابَكَ إِنَّ ذَلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ ﴿١٧﴾ وَلَا تُصَعِّرْ خَدَّكَ لِلنَّاسِ وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ ﴿١٨﴾ وَاقْصِدْ فِي مَشْيِكَ وَاغْضُضْ مِنْ صَوْتِكَ إِنَّ أَنْكَرَ الْأَصْوَاتِ لَصَوْتُ الْحَمِيرِ ﴿١٩﴾

şükret" diye ona öğütte bulunmuşuzdur. Dönüş Banadır. 15. (Ey insanoğlu!) Ana-baban seni, körü körüne Bana ortak koşman için zorlarlarsa, onlara itaat etme; dünya işlerinde onlarla güzel geçin; Bana yönelen kimsenin yoluna uy; sonunda dönüşünüz Banadır. O zaman yaptıklarınızı size bildiririm. 16-19. Lokmân şöyle dedi: "Ey oğulcuğum! İşlediğin şey bir hardal tanesi ağırlığınca da olsa, bir kayanın içinde veya göklerde yahut yerin derinliklerinde de bulunsa, Allah onu senin karşına getirir. Allah nüfuz edip, haber alandır. Ey oğulcuğum! Namazı kıl, uygun olanı buyurup kötülükten vazgeçir, başına gelene karşı dayanıklı ol. Bunlar, üzerinde durulmaya değer işlerdir. İnsanları küçümseyip yüz çevirme, yeryüzünde böbürlenerek yürüme; Allah kendini beğenip övünen hiç kimseyi sevmez. Yürüyüşünde tabiî ol, sesini kıs! Seslerin en çirkini eşeklerin sesidir".

فَمَا أُوتِيتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَمَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَمَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ وَأَبْقَى لِلَّذِينَ آمَنُوا وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٣٦﴾ وَالَّذِينَ يَجْتَنِبُونَ كَبَائِرَ الْإِثْمِ وَالْفَوَاحِشَ وَإِذَا مَا غَضِبُوا هُمْ يَغْفِرُونَ ﴿٣٧﴾ وَالَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَمْرُهُمْ شُورَى بَيْنَهُمْ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ ﴿٣٨﴾

42 **Şura**/36-38. Size verilmiş bulunan herhangi bir şey, sadece dünya hayatının menfaatidir; inanıp Rablerine güvenenler, büyük günahlardan ve hayasızlıklardan çekinenler, öfkelendiklerinde bile bağışlayanlar, Rablerinin çağrısına cevap verenler, namazı kılanlar işleri(ni) aralarında danışma ile (görenler), kendilerine verdiğimiz rızıktan sarfedenler ve bir saldırıya uğradıklarında kazanmaya çalışanlar için Allah'ın katında bulunan daha iyi ve daha kalıcıdır.

إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿١٣﴾ أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ خَالِدِينَ فِيهَا جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٤﴾

46 **Ahkaf**/13. "Rabbimiz Allah'tır" deyip, sonra da dosdoğru olanlara korku yoktur, onlar üzülmeyeceklerdir. 14. İşte onlar cennetliklerdir. İşlediklerine karşılık orada kalacaklardır.

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَاءِ ذِي الْقُرْبَى وَيَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٩٠﴾

16 **Nahl**/90. Allah, adaletle davranmayı, iyilik yapmayı ve akrabaya bakmayı emreder; çirkin işleri, kötülüğü ve azgınlığı yasaklar. Düşünürsünüz diye Allah size öğüt veriyor.

إِلاَّ الْمُصَلِّينَ ﴿٢٢﴾ الَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلاَتِهِمْ دَآئِمُونَ ﴿٢٣﴾ وَالَّذِينَ فِيَ أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَّعْلُومٌ ﴿٢٤﴾ لِلسَّآئِلِ وَالْمَحْرُومِ ﴿٢٥﴾ وَالَّذِينَ يُصَدِّقُونَ بِيَوْمِ الدِّينِ ﴿٢٦﴾ وَالَّذِينَ هُمْ مِنْ عَذَابِ رَبِّهِمْ مُشْفِقُونَ ﴿٢٧﴾ إِنَّ عَذَابَ رَبِّهِمْ غَيْرُ مَأْمُونٍ ﴿٢٨﴾ وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ ﴿٢٩﴾ إِلاَّ عَلَىَ أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ ﴿٣٠﴾ فَمَنِ ابْتَغَى وَرَآءَ ذَلِكَ فَأُوْلَئِكَ هُمُ الْعَادُونَ ﴿٣١﴾ وَالَّذِينَ هُمْ لأَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ ﴿٣٢﴾ وَالَّذِينَ هُمْ بِشَهَادَاتِهِمْ قَآئِمُونَ ﴿٣٣﴾ وَالَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلاَتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٣٤﴾ أُوْلَئِكَ فِي جَنَّاتٍ مُكْرَمُونَ ﴿٣٥﴾

70 **Mearic**/22-35. Ancak, namazı kılanlar ve namazlarında devamlı olanlar, mallarında muhtaca ve yoksula belirli bir hak tanıyanlar, ceza gününü doğrulayanlar, yalnız Rablerinin azabından korkanlar –Rablerinin azabından kimse güvende değildir–, eşleri ve ellerinin altında bulundurdukları (cariyeleri) dışındakilere karşı ırzlarını koruyanlar –(bundan dolayı) onlar zaten kınanamazlar; ancak kim bunun ötesini özlerse, işte onlar haddi aşmış olurlar–, emanetlerini ve sözlerini yerine getirenler, tanıklığı gereği gibi yapanlar, namazlarına riayet edenler; işte onlar, cennetlerde kendilerine ikramda bulunulacak kimselerdir.

لَيْسَ الْبِرَّ أَنْ تُوَلُّوا وُجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ وَالْمَلآئِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّينَ وَآتَى الْمَالَ عَلَى حُبِّهِ ذَوِي الْقُرْبَى وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ وَالسَّآئِلِينَ وَفِي الرِّقَابِ وَأَقَامَ الصَّلوةَ وَآتَى الزَّكَوةَ وَالْمُوفُونَ بِعَهْدِهِمْ إِذَا عَاهَدُوا وَالصَّابِرِينَ فِي الْبَأْسَآءِ وَالضَّرَّآءِ وَحِينَ الْبَأْسِ أُوْلَئِكَ الَّذِينَ صَدَقُوا وَأُوْلَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ ﴿١٧٧﴾

2 **Bakara**/177. İyilik, yüzlerinizi doğudan ve batıdan yana çevirmeniz değildir. İyi olmak, insanın Allah'a, ahiret gününe, meleklere, Kitab'a ve peygamberlere inanması; sevdiği malı, yakınlığı olanlara, öksüzlere, yoksullara, yolda kalmışlara, isteyen düşkünlere ve kölelere harcaması; namazı kılması, zekatı vermesi; yaptıkları anlaşmaları yerine getirmeleri; zorlukta, darlıkta ve savaş anında sabretmeleridir. İşte bunlar doğru olanlardır ve işte (Allah'tan) sakınanlar da bunlardır.

يَسْأَلُونَكَ عَنِ الأَهِلَّةِ قُلْ هِيَ مَوَاقِيتُ لِلنَّاسِ وَالْحَجِّ وَلَيْسَ الْبِرُّ بِأَنْ تَأْتُوا الْبُيُوتَ مِنْ ظُهُورِهَا وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنِ اتَّقَى وَأْتُوا الْبُيُوتَ مِنْ أَبْوَابِهَا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿١٨٩﴾

2 **Bakara**/189. (Ey Muhammed!) Sana hilal hâlindeki ayları sorarlar. De ki: "Onlar, insanlar için ve hac için belirlenmiş zamanların işaretidir." İyilik, evlere arkalarından girmenizde değildir; iyi kimse, (Allah'a) saygılı olan kimsedir. Evlere kapılarından girin! Allah'a saygılı olun ki, başarıya ulaşasınız.

لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ ﴿٩٢﴾

3 **Al-i İmran**/92. Sevdiğiniz şeylerden vermedikçe asla iyiliğe erişemezsiniz. Ne verirseniz, Allah onu bilir.

إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْقَانِتِينَ وَالْقَانِتَاتِ وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ وَالصَّابِرِينَ وَالصَّابِرَاتِ وَالْخَاشِعِينَ وَالْخَاشِعَاتِ وَالْمُتَصَدِّقِينَ وَالْمُتَصَدِّقَاتِ وَالصَّائِمِينَ وَالصَّائِمَاتِ وَالْحَافِظِينَ فُرُوجَهُمْ وَالْحَافِظَاتِ وَالذَّاكِرِينَ اللَّهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتِ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا ﴿٣٥﴾

33 **Ahzap**/35. Müslüman erkekler ve Müslüman kadınlar, inanan erkekler ve inanan kadınlar, itaat eden erkekler ve itaat eden kadınlar; doğru sözlü erkekler ve doğru sözlü kadınlar, sabırlı erkekler ve sabırlı kadınlar, gönülden saygılı erkekler ve gönülden saygılı kadınlar, sadaka veren erkekler ve sadaka veren kadınlar, oruç tutan erkekler ve oruç tutan kadınlar, iffetlerini koruyan erkekler ve iffetlerini koruyan kadınlar, Allah'ı çok anan erkekler ve Allah'ı çok anan kadınlar; işte bunlara Allah bağış ve büyük bir ödül hazırlamıştır.

يَاأَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا جَاءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ يُبَايِعْنَكَ عَلَىٰ أَنْ لَا يُشْرِكْنَ بِاللَّهِ شَيْئًا وَلَا يَسْرِقْنَ وَلَا يَزْنِينَ وَلَا يَقْتُلْنَ أَوْلَادَهُنَّ وَلَا يَأْتِينَ بِبُهْتَانٍ يَفْتَرِينَهُ بَيْنَ أَيْدِيهِنَّ وَأَرْجُلِهِنَّ وَلَا يَعْصِينَكَ فِي مَعْرُوفٍ فَبَايِعْهُنَّ وَاسْتَغْفِرْ لَهُنَّ اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٢﴾

60 **Mümtehine**/12. Ey Peygamber! İnanmış kadınlar, Allah'a hiçbir ortak koşmamak, hırsızlık yapmamak, zinâ etmemek, çocuklarını öldürmemek, elleriyle ayakları arasında kendi attıkları bir bühtanla gelmemek[314] ve uygun olanı işlemek konusunda sana karşı gelmemek şartıyla, biat etmek üzere sana geldikleri zaman onların biatlarını kabul et; onlara Allah'tan bağışlanma dile; Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir.

وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَبِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينِ وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَالْجَارِ الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ بِالْجَنْبِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ مُخْتَالًا فَخُورًا ﴿٣٦﴾

4 **Nisa**/36. Allah'a tapın, ona hiçbir şeyi ortak koşmayın. Ana-babaya, yakınlara, öksüzlere, yoksullara, yakın komşuya, uzak komşuya, yanındaki arkadaşa, yolda kalmış olana, yönetiminizde olanlara iyi davranın. Allah kendini beğenip böbürlenenleri sevmez.

مَنْ يَشْفَعْ شَفَاعَةً حَسَنَةً يَكُنْ لَهُ نَصِيبٌ مِنْهَا وَمَنْ يَشْفَعْ شَفَاعَةً سَيِّئَةً يَكُنْ لَهُ كِفْلٌ مِنْهَا وَكَانَ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ مُقِيتًا ﴿٨٥﴾

4 **Nisa**/85. Kim iyi bir işe aracı olursa, kendisine ondan bir pay vardır. Kim de kötü bir şeye aracılık yaparsa, kendisine onun bir benzeri vardır. Allah her şeyi gözetip karşılığını verir.

[314] Bu deyim, müfessirler tarafından genellikle "başkasının çocuğunu sahiplenerek kocasına iftirada bulunmak" şeklinde yorumlanmıştır.

b) İyilerle Dost Olmak

Aşağıdaki pasajlarda 'dostluk' şeklinde tercüme edilen *velâyet* kelimesi, esasen birbirini himaye etmeye dayalı bir ilişkiyi ifade eder. Birini himayesi altına almak, onu sevmeyi ve onunla dost olmayı gerektirdiği için, bu kelimenin 'dostluk' olarak çevirilmesi, eksik olsa da, yanlış değildir. Bununla birlikte, aşağıdaki 'dostluk' ifadelerini, duygu, görüş ve bazı alanlarda düşünce birliğine dayalı birliktelik ve beraberlikler olarak anlamak gerekir.

وَلاَ تَرْكَنُوٓاْ إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا فَتَمَسَّكُمُ النَّارُ وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ أَوْلِيَآءَ ثُمَّ لاَ تُنصَرُونَ ﴿١١٣﴾

11 **Hud**/113. Haksızlık yapanlardan yana olmayın. Yoksa size de ateş dokunur, Allah'tan başka hiçbir dostunuz bulunmaz. Sonra yardım da göremezsiniz.

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ آوَوْا وَنَصَرُوٓاْ أُوْلَئِكَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَآءُ بَعْضٍ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يُهَاجِرُوا مَا لَكُمْ مِنْ وَلاَيَتِهِمْ مِنْ شَيْءٍ حَتَّى يُهَاجِرُوا وَإِنِ اسْتَنْصَرُوكُمْ فِي الدِّينِ فَعَلَيْكُمُ النَّصْرُ إِلاَّ عَلَى قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٧٢﴾

8 **Enfal**/72. İnanıp, hicret eden ve canlarıyla, mallarıyla Allah yolunda cihat edenlerle (onları) barındırıp yardım edenler; işte bunlar birbirlerinin hâmîsidirler. Ama inanıp da hicret etmemiş olanlarla, hicret etmelerine kadar, hiçbir dostluğunuz olamaz. Eğer din uğrunda sizden yardım isterlerse, aranızda antlaşma olmayan topluluktan başkasına karşı onlara yardım etmeniz gerekir. Allah yaptıklarınızı görmektedir.

يَآأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَآءَ تُلْقُونَ إِلَيْهِمْ بِالْمَوَدَّةِ وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَآءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ يُخْرِجُونَ الرَّسُولَ وَإِيَّاكُمْ أَنْ تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ رَبِّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ خَرَجْتُمْ جِهَادًا فِي سَبِيلِي وَابْتِغَآءَ مَرْضَاتِي تُسِرُّونَ إِلَيْهِمْ بِالْمَوَدَّةِ وَأَنَا أَعْلَمُ بِمَآ أَخْفَيْتُمْ وَمَآ أَعْلَنْتُمْ وَمَنْ يَفْعَلْهُ مِنْكُمْ فَقَدْ ضَلَّ سَوَآءَ السَّبِيلِ ﴿١﴾ إِنْ يَثْقَفُوكُمْ يَكُونُوا لَكُمْ أَعْدَآءً وَيَبْسُطُوٓاْ إِلَيْكُمْ أَيْدِيَهُمْ وَأَلْسِنَتَهُمْ بِالسُّوءِ وَوَدُّوا لَوْ تَكْفُرُونَ ﴿٢﴾

60 **Mümtehine**/1. Ey inananlar! Benim de düşmanım, sizin de düşmanınız olanları dost edinmeyin. Onlar, size gelen gerçeği inkâr ettikleri, Rabbiniz olan Allah'a inandığınız için sizi ve Allah'ın Elçisi'ni yurdunuzdan çıkardıkları hâlde, onlara sevgi gösteriyorsunuz. Sizler Benim yolumda savaşmak ve rızâmı kazanmak için çıkmışken, onlara nasıl sevgi gösterirsiniz? Ben sizin gizlediğinizi de, açığa vurduğunuzu da bilirim. İçinizden onlara sevgi gösteren kimse, doğru yoldan sapmıştır. 2. Eğer sizi ele geçirirlerse, size düşman olurlar, ellerini ve dillerini fenalık etmek için uzatırlar, keşke inkâr etseniz isterler.

يَآأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تَتَوَلَّوْا قَوْمًا غَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ قَدْ يَئِسُوا مِنَ الآخِرَةِ كَمَا يَئِسَ الْكُفَّارُ مِنْ أَصْحَابِ الْقُبُورِ ﴿١٣﴾

60 **Mümtehine**/13. Ey inananlar! Allah'ın öfkesine uğramış bir toplumu dost edinmeyin; zira onlar inkârcıların kabirde bulunan kimselerden umutlarını kestikleri gibi, ahiretten umutlarını kesmişlerdir.

الَّذِينَ يَتَّخِذُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَآءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ أَيَبْتَغُونَ عِنْدَهُمُ الْعِزَّةَ فَإِنَّ الْعِزَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا ﴿١٣٩﴾

4 **Nisa**/139. Bunlar (münafıklar), inananları bırakıp inkarcıları dost edinirler. Onların yanında bir onur mu umuyorlar? Oysa onur bütünü ile Allah'a aittir.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تَتَّخِذُوا الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ أَتُرِيدُونَ أَنْ تَجْعَلُوا لِلَّهِ عَلَيْكُمْ سُلْطَانًا مُبِينًا ﴿١٤٤﴾

4 **Nisa/144.** Ey inananlar! İnananları bırakıp inkârcıları dost edinmeyin. Allah'a, aleyhinize olacak açık bir belge mi vermek istiyorsunuz?

لاَ تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَوْ كَانُوا آبَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ أُولَئِكَ كَتَبَ فِي قُلُوبِهِمُ الإِيمَانَ وَأَيَّدَهُمْ بِرُوحٍ مِنْهُ وَيُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ أُولَئِكَ حِزْبُ اللَّهِ أَلاَ إِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٢٢﴾

58 **Mücadele/22.** Allah'a ve ahiret gününe inanan bir topluluğun –babaları, oğulları, kardeşleri ya da akrabaları olsa bile– Allah'a ve Peygamberi'ne karşı gelenlere sevgi beslediklerini görmezsin. İşte Allah, imanı bunların kalblerine yazmış, katından bir nur ile onları desteklemiştir. Onları, içlerinden ırmaklar akan, içinde temelli kalacakları cennetlere koyacaktır. Allah onlardan hoşnut olmuştur, onlar da Allah'tan hoşnut olmuşlardır. İşte bunlar, Allah'ın taraftarlarıdır. İyi bilin ki, saadete erecek olanlar, Allah'ın taraftarlarıdır.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى أَوْلِيَاءَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ لاَ يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٥١﴾

5 **Maide/51.** Ey inananlar! Yahudiler'i ve Hıristiyanlar'ı dost edinmeyin. Onlar birbirlerinin dostudurlar. Sizden kim onları dost edinirse, o da onlardandır. Allah haksızlık eden toplumu doğru yola iletmez.

وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُقِيمُونَ الصَّلاَةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَيُطِيعُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٧١﴾

9 **Tevbe/71.** İnanmış erkekler ve inanmış kadınlar birbirlerinin himayecisidirler. İyiliği emreder, kötülüğü yasaklarlar. Namazı kılar, zekâtı verir, Allah'a ve Elçisi'ne itaat ederler. İşte bunlara Allah rahmet edecektir. Doğrusu Allah üstündür, bilgedir.

c) İyilikte Yardımlaşmak ve Kötülüğe Karşı Koymak

وَإِذْ قَالَتْ أُمَّةٌ مِنْهُمْ لِمَ تَعِظُونَ قَوْمًا اللَّهُ مُهْلِكُهُمْ أَوْ مُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا قَالُوا مَعْذِرَةً إِلَى رَبِّكُمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿١٦٤﴾

7 A'raf/164. Aralarından bir topluluk: "Allah'ın yok edeceği veya şiddetli azaba uğratacağı bir millete niçin öğüt veriyorsunuz" dedi. Öğüt verenler: "Rabbinize hiç değilse bir özür beyan etmiş olmak için; bir de, belki sakınırlar diye" dediler.

يَابُنَيَّ أَقِمِ الصَّلاَةَ وَأْمُرْ بِالْمَعْرُوفِ وَانْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَاصْبِرْ عَلَى مَا أَصَابَكَ إِنَّ ذَلِكَ مِنْ عَزْمِ الأُمُورِ ﴿١٧﴾

31 Lokman/17. (Lokman oğluna dedi ki:) "Ey oğulcuğum! Namazı kıl, uygun olanı buyurup kötülükten vazgeçir, başına gelene karşı dayanıklı ol; doğrusu bunlar, üzerinde durulmaya değer işlerdir".

وَالَّذِينَ إِذَآ أَصَابَهُمُ الْبَغْيُ هُمْ يَنتَصِرُونَ ﴿٣٩﴾

42 **Şura**/39. Bir haksızlığa uğradıklarında, aralarında yardımlaşırlar.

وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٠٤﴾

3 **Al-i İmran**/104. Sizden, iyiye çağıran, uygun olanı emreden ve kötülüğü yasaklayan bir topluluk olsun.[315] İşte onlar başarıya ulaşanlardır.

كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَوْ آمَنَ أَهْلُ الْكِتَابِ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ مِنْهُمُ الْمُؤْمِنُونَ وَأَكْثَرُهُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿١١٠﴾

3 **Al-i İmran**/110. Siz, uygun olanı emreden, kötülüğü yasaklayan ve Allah'a inanan, insanlar için ortaya çıkarılmış en iyi ümmetsiniz. Eğer Kitap Ehli de inanmış olsaydı, onların iyiliğine olurdu. Onların bir kısmı inanmış, çoğu da yoldan çıkmıştır.

لَيْسُوا سَوَآءً مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ أُمَّةٌ قَائِمَةٌ يَتْلُونَ آيَاتِ اللَّهِ آنَآءَ اللَّيْلِ وَهُمْ يَسْجُدُونَ ﴿١١٣﴾ يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَأُولَئِكَ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿١١٤﴾

3 **Al-i İmran**/113-114. Onların da hepsi bir değildir. Kitap Ehli'nin içinde secdeye kapanarak, geceleri Allah'ın âyetlerini okuyup duran bir topluluk vardır, çünkü bunlar Allah'a ve ahiret gününe inanır, uygun olanı emreder, kötü olanı yasaklar ve iyiliklere koşarlar. İşte bunlar iyilerdendir.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٢٠٠﴾

3 **Al-i İmran**/200. Ey inananlar! Dayanın, direnin, tetikte olun ve (Allah'a) saygılı olun ki başarasınız.

لَا خَيْرَ فِي كَثِيرٍ مِنْ نَجْوَاهُمْ إِلَّا مَنْ أَمَرَ بِصَدَقَةٍ أَوْ مَعْرُوفٍ أَوْ إِصْلَاحٍ بَيْنَ النَّاسِ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَٰلِكَ ابْتِغَاءَ مَرْضَاةِ اللَّهِ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١١٤﴾

4 **Nisa**/114. İnsanların arasını düzeltmeyi, iyilik yapmayı veya yardım etmeyi emreden kimselerin dışında, yapılan gizli konuşmaların çoğunda iyilik yoktur. Kim bunu Allah'ın hoşnutluğunu kazanmak için yapıyorsa, ona büyük bir ödül vereceğiz.

الَّذِينَ إِنْ مَكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ وَلِلَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ ﴿٤١﴾

22 **Hac**/41. Onları orada iktidar sahibi kılsak, namazı kılarlar, zekatı verirler, uygun olanı emrederler ve fenalığı yasaklarlar. İşlerin sonucu Allah'a aittir.

[315] Bu ayete "Sizin aranızda, iyiliğe çağıran (...) bir topluluk bulunsun" şeklinde de anlam verilmektedir. Böyle bir anlam, ifadenin söz dizimine uygun düşse de, gerek Kur'an'ın bütün mesajı, gerekse tarihsel uygulama, yukarıda tercih ettiğimiz anlamı desteklemektedir.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَنَاجَيْتُمْ فَلَا تَتَنَاجَوْا بِالْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَمَعْصِيَتِ الرَّسُولِ وَتَنَاجَوْا بِالْبِرِّ وَالتَّقْوَى وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٩﴾

58 **Mücadele**/9. Ey İnananlar! Gizli konuştuğunuz zaman, günah işlemeyi, düşmanlık etmeyi ve Peygamber'e karşı gelmeyi fısıldaşmayın; iyilik yapmayı ve (Allah'a karşı gelmekten) sakınmayı konuşun; kıyamet günü huzurunda toplanacağınız Allah'tan sakının.

وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَيُطِيعُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٧١﴾

9 **Tevbe**/71. İnanmış erkekler ve inanmış kadınlar birbirlerinin himayecisidirler. İyiliği emreder, kötülüğü yasaklarlar. Namazı kılar, zekâtı verir, Allah'a ve Elçisi'ne itaat ederler. İşte bunlara Allah rahmet edecektir. Doğrusu Allah üstündür, bilgedir.

d) Başkalarına Maddi Yardımda Bulunmak (İnfâk)

فَأَمَّا مَنْ أَعْطَى وَاتَّقَى ﴿٥﴾ وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَى ﴿٦﴾ فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْيُسْرَى ﴿٧﴾

92 **Leyl**/5-7. (Elinde bulunandan) verenin, (Allah'a karşı) saygılı olanın ve en güzel sözü doğrulayanın işlerini kolaylaştırırız.

أَرَأَيْتَ الَّذِي يُكَذِّبُ بِالدِّينِ ﴿١﴾ فَذَلِكَ الَّذِي يَدُعُّ الْيَتِيمَ ﴿٢﴾ وَلَا يَحُضُّ عَلَى طَعَامِ الْمِسْكِينِ ﴿٣﴾ فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ ﴿٤﴾ الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ ﴿٥﴾ الَّذِينَ هُمْ يُرَاؤُونَ ﴿٦﴾ وَيَمْنَعُونَ الْمَاعُونَ ﴿٧﴾

107 **Ma'un**/1. (Ey Muhammed!) Dini yalanlayana ne dersin? 2-3. Öksüzü kakıştıran, yoksulu doyurmaya özendirmeyen kimse işte odur. 4-7. Namazlarından habersiz olarak namaz kılanların vay hâline! Onlar gösteriş yapmaktadırlar. Onlar eğreti bir şeyin verilmesine bile engel olurlar.

وَآتِ ذَا الْقُرْبَى حَقَّهُ وَالْمِسْكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ وَلَا تُبَذِّرْ تَبْذِيرًا ﴿٢٦﴾

17 **İsra**/26. Yakınlara, düşküne ve yolcuya hakkını ver, ama saçıp savurma.

وَإِمَّا تُعْرِضَنَّ عَنْهُمُ ابْتِغَاءَ رَحْمَةٍ مِنْ رَبِّكَ تَرْجُوهَا فَقُلْ لَهُمْ قَوْلًا مَيْسُورًا ﴿٢٨﴾

17 **İsra**/28. Rabbinden umduğun bir rahmeti beklediğin için hak sahiplerinden yüz çevirecek olursan, (hiç değilse) onlara hoş söz söyle.[316]

قُلْ إِنَّ رَبِّي يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَهُ وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَهُوَ يُخْلِفُهُ وَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ ﴿٣٩﴾

34 **Sebe'**/39. **(Ey Muhammed!) De ki: "Rabbim kullarından dilediğinin rızkını genişletir ve dilediğine de bir ölçüye göre verir. (İyilik için) sarfettiğiniz herhangi bir şeyin yerine, O başkasını verir. O, rızık verenlerin en iyisidir.**

[316] yani "İhtiyaç sahiplerine yardımcı olacak durumda olmasan da, en azından onlara kaba davranma ve sözlerinle yardımcı olmaya çalış".

KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ

وَفِيٓ أَمْوَٰلِهِمْ حَقٌّ لِّلسَّآئِلِ وَٱلْمَحْرُومِ ﴿١٩﴾

51 **Zariyat**/19. Onlar (cennetlikler, dünyada iken) mallarında muhtaç ve yoksula bir hak ayırmışlardı.

قُل لِّعِبَادِيَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ يُقِيمُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ وَيُنفِقُوا۟ مِمَّا رَزَقْنَٰهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً مِّن قَبْلِ أَن يَأْتِىَ يَوْمٌ لَّا بَيْعٌ فِيهِ وَلَا خِلَٰلٌ ﴿٣١﴾

14 **İbrahim**/31. (Ey Muhammed!) İnanan kullarıma söyle, namazı kılsınlar; alışveriş ve dostluğun olmayacağı günün gelmesinden önce, kendilerine verdiğimiz rızıktan açıkça ve gizlice versinler.

وَٱلَّذِينَ يُؤْتُونَ مَا ءَاتَوا۟ وَّقُلُوبُهُمْ وَجِلَةٌ أَنَّهُمْ إِلَىٰ رَبِّهِمْ رَٰجِعُونَ ﴿٦٠﴾ أُو۟لَٰٓئِكَ يُسَٰرِعُونَ فِى ٱلْخَيْرَٰتِ وَهُمْ لَهَا سَٰبِقُونَ ﴿٦١﴾

23 **Mu'minun**/60-61. Vereceklerini, -Rablerine dönecekleri için– kalpleri ürpererek verenler, işte onlar iyi işlerde yarış ederler ve o uğurda ileri geçerler.

وَأَنفِقُوا۟ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ وَلَا تُلْقُوا۟ بِأَيْدِيكُمْ إِلَى ٱلتَّهْلُكَةِ وَأَحْسِنُوٓا۟ إِنَّ ٱللَّهَ يُحِبُّ ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿١٩٥﴾

2 **Bakara**/195. Allah yolunda harcamada bulunun. Kendi elinizle kendinizi tehlikeye atmayın. İyi davranın; Allah iyi davrananları sever.

يَسْـَٔلُونَكَ مَاذَا يُنفِقُونَ قُلْ مَآ أَنفَقْتُم مِّنْ خَيْرٍ فَلِلْوَٰلِدَيْنِ وَٱلْأَقْرَبِينَ وَٱلْيَتَٰمَىٰ وَٱلْمَسَٰكِينِ وَٱبْنِ ٱلسَّبِيلِ وَمَا تَفْعَلُوا۟ مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ ٱللَّهَ بِهِۦ عَلِيمٌ ﴿٢١٥﴾

2 **Bakara**/215. (Ey Muhammed!) Ne vereceklerini sana sorarlar. De ki: "Maldan yapacağınız harcamalar ana-baba, en yakınlar, öksüzler, yoksullar ve yolda kalmışlara olur. Allah yaptığınız her iyiliği bilir".

يَسْـَٔلُونَكَ عَنِ ٱلْخَمْرِ وَٱلْمَيْسِرِ قُلْ فِيهِمَآ إِثْمٌ كَبِيرٌ وَمَنَٰفِعُ لِلنَّاسِ وَإِثْمُهُمَآ أَكْبَرُ مِن نَّفْعِهِمَا وَيَسْـَٔلُونَكَ مَاذَا يُنفِقُونَ قُلِ ٱلْعَفْوَ كَذَٰلِكَ يُبَيِّنُ ٱللَّهُ لَكُمُ ٱلْءَايَٰتِ لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ ﴿٢١٩﴾

2 **Bakara**/219. Sana içkiden ve kumardan soruyorlar; de ki: "Her ikisinde hem büyük bir günah, hem de bazı faydalar vardır. Ama ikisinin de günahları faydalarından daha büyüktür". Ve sana ne vereceklerini soruyorlar; de ki: "Artanı". Dünya ve ahiret hakkında düşünün diye, Allah size ayetlerini böyle açıklıyor.

مَّن ذَا ٱلَّذِى يُقْرِضُ ٱللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَٰعِفَهُۥ لَهُۥٓ أَضْعَافًا كَثِيرَةً وَٱللَّهُ يَقْبِضُ وَيَبْصُۜطُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢٤٥﴾

2 **Bakara**/245. Kim Allah'a güzel bir ödünç verirse,[317] (Allah) ona, onun karşılığını kat kat artırır. Allah hem darlaştırır, hem bollaştırır. Hepiniz O'na döneceksiniz.

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ أَنفِقُوا۟ مِمَّا رَزَقْنَٰكُم مِّن قَبْلِ أَن يَأْتِىَ يَوْمٌ لَّا بَيْعٌ فِيهِ وَلَا خُلَّةٌ وَلَا شَفَٰعَةٌ وَٱلْكَٰفِرُونَ هُمُ ٱلظَّٰلِمُونَ ﴿٢٥٤﴾

2 **Bakara**/254. Ey inananlar! Alışverişin, dostluğun ve şefaatin olmayacağı gün gelmeden önce, size verdiğimiz rızıklardan verin. İnkâr edenler ancak haksızlık yapanlardır.

[317] İhtiyaç sahiplerine yapılan yardımın karşılığını vermeyi Allah üstlendiği için, Kur'an sadaka veya borç vermeyi 'Allah'a güzel bir borç/ödünç verme' olarak nitelemektedir.

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ أَنفِقُوا۟ مِن طَيِّبَٰتِ مَا كَسَبْتُمْ وَمِمَّآ أَخْرَجْنَا لَكُم مِّنَ ٱلْأَرْضِ ۖ وَلَا تَيَمَّمُوا۟ ٱلْخَبِيثَ مِنْهُ تُنفِقُونَ وَلَسْتُم بِـَٔاخِذِيهِ إِلَّآ أَن تُغْمِضُوا۟ فِيهِ ۚ وَٱعْلَمُوٓا۟ أَنَّ ٱللَّهَ غَنِىٌّ حَمِيدٌ ﴿٢٦٧﴾ ٱلشَّيْطَٰنُ يَعِدُكُمُ ٱلْفَقْرَ وَيَأْمُرُكُم بِٱلْفَحْشَآءِ ۖ وَٱللَّهُ يَعِدُكُم مَّغْفِرَةً مِّنْهُ وَفَضْلًا ۗ وَٱللَّهُ وَٰسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٦٨﴾

2 **Bakara**/267. Ey inananlar! Kazandıklarınızın temizlerinden ve size yerden yetiştirdiklerimizden verin. Vermek için, gözünüzü yummadan alamayacağınız pis şeyleri aramayın. Bilin ki, Allah muhtaç değildir ve övülendir. 268. Şeytan sizi fakirlikle tehdit eder ve size hayasızlığı emreder. Allah ise size kendi katından bağışlama ve bolluk vadeder. Allah'ın lütfu geniştir, her şeyi bilendir.

وَمَآ أَنفَقْتُم مِّن نَّفَقَةٍ أَوْ نَذَرْتُم مِّن نَّذْرٍ فَإِنَّ ٱللَّهَ يَعْلَمُهُۥ ۗ وَمَا لِلظَّٰلِمِينَ مِنْ أَنصَارٍ ﴿٢٧٠﴾ إِن تُبْدُوا۟ ٱلصَّدَقَٰتِ فَنِعِمَّا هِىَ ۖ وَإِن تُخْفُوهَا وَتُؤْتُوهَا ٱلْفُقَرَآءَ فَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ ۚ وَيُكَفِّرُ عَنكُم مِّن سَيِّـَٔاتِكُمْ ۗ وَٱللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٢٧١﴾ لَّيْسَ عَلَيْكَ هُدَىٰهُمْ وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ يَهْدِى مَن يَشَآءُ ۗ وَمَا تُنفِقُوا۟ مِنْ خَيْرٍ فَلِأَنفُسِكُمْ ۚ وَمَا تُنفِقُونَ إِلَّا ٱبْتِغَآءَ وَجْهِ ٱللَّهِ ۚ وَمَا تُنفِقُوا۟ مِنْ خَيْرٍ يُوَفَّ إِلَيْكُمْ وَأَنتُمْ لَا تُظْلَمُونَ ﴿٢٧٢﴾ لِلْفُقَرَآءِ ٱلَّذِينَ أُحْصِرُوا۟ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ لَا يَسْتَطِيعُونَ ضَرْبًا فِى ٱلْأَرْضِ يَحْسَبُهُمُ ٱلْجَاهِلُ أَغْنِيَآءَ مِنَ ٱلتَّعَفُّفِ ۚ تَعْرِفُهُم بِسِيمَٰهُمْ ۖ لَا يَسْـَٔلُونَ ٱلنَّاسَ إِلْحَافًا ۗ وَمَا تُنفِقُوا۟ مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ ٱللَّهَ بِهِۦ عَلِيمٌ ﴿٢٧٣﴾ ٱلَّذِينَ يُنفِقُونَ أَمْوَٰلَهُم بِٱلَّيْلِ وَٱلنَّهَارِ سِرًّا وَعَلَانِيَةً فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِندَ رَبِّهِمْ ۚ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٢٧٤﴾

2 **Bakara**/270. Yaptığınız her türlü harcamayı ve adadığınız her adağı Allah bilir. Haksızlık yapanların hiçbir yardımcıları yoktur. 271. Sadakaları açıktan verirseniz ne âlâ! Eğer onları yoksullara gizli gizli verirseniz, sizin için daha iyi olur ve Allah günahlarınızı örter. Allah yaptıklarınızdan haberdardır. 272. (Ey Muhammed!) Onları doğru yola getirmek sana düşmez. Fakat, Allah dilediğini doğru yola getirir. İyilik olarak verdikleriniz kendinizedir. Aslında siz yalnızca Allah'ın rızasını elde etmek için verirsiniz, ama iyilik olarak her verdiğiniz, haksızlığa uğratılmaksızın size (geri) ödenecektir. 273. Sadakalarınızı, Allah yolunda kapanmış, yeryüzünde dolaşamayan ve utangaçlıklarından dolayı da bilmeyenlerin zengin sandıkları yoksullara verin. Onları yüzlerinden tanırsın, onlar yüzsüzlük ederek insanlardan bir şey istemezler. İyilik olarak yaptığınız her harcamayı Allah şüphesiz bilir. 274. Mallarını gece gündüz, gizlice ve açıkça verenlerin ödülleri Rablerinin katındadır. Onlara korku yoktur ve onlar üzülecek de değillerdir.

وَإِن كَانَ ذُو عُسْرَةٍ فَنَظِرَةٌ إِلَىٰ مَيْسَرَةٍ ۚ وَأَن تَصَدَّقُوا۟ خَيْرٌ لَّكُمْ ۖ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٢٨٠﴾

2 **Bakara**/280. **Eğer (borçlu) darda ise, eli genişleyinceye kadar bekleyin; (alacağınızı) sadaka olarak bırakmanız sizin için ne kadar iyidir, bir bilseniz.**

ٱلَّذِينَ يُنفِقُونَ فِى ٱلسَّرَّآءِ وَٱلضَّرَّآءِ وَٱلْكَٰظِمِينَ ٱلْغَيْظَ وَٱلْعَافِينَ عَنِ ٱلنَّاسِ ۗ وَٱللَّهُ يُحِبُّ ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿١٣٤﴾

3 Al-i İmran/134. Bunlar, bollukta ve darlıkta verirler, öfkelerini yutkunurlar, insanların kusurlarını affederler. Allah iyi davrananları sever.

لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ ﴿٩٢﴾

3 **Al-i İmran**/92. Sevdiğiniz şeylerden vermedikçe asla iyiliğe erişemezsiniz. Ne verirseniz Allah onu bilir.

وَإِذَا حَضَرَ الْقِسْمَةَ أُولُوا الْقُرْبَى وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينُ فَارْزُقُوهُمْ مِنْهُ وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلاً مَعْرُوفًا ﴿٨﴾

4 **Nisa**/8. Miras bölüşümünde yakınlar, öksüzler ve düşkünler de orada bulunursa, mirastan onlara da bir şey verin ve onlara uygun söz söyleyin.

إِنَّ الْمُصَّدِّقِينَ وَالْمُصَّدِّقَاتِ وَأَقْرَضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا يُضَاعَفُ لَهُمْ وَلَهُمْ أَجْرٌ كَرِيمٌ ﴿١٨﴾

57 **Hadid**/18. Sadaka veren erkeklere ve kadınlara, Allah'a güzel bir ödünç verenlere, kat kat karşılık verilir; ayrıca onlara cömertçe verilecek bir ödül vardır.

آمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَأَنْفِقُوا مِمَّا جَعَلَكُمْ مُسْتَخْلَفِينَ فِيهِ فَالَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَأَنْفَقُوا لَهُمْ أَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿٧﴾

57 **Hadid**/7. Allah'a ve Peygamberi'ne inanın; sizi varis kıldığı şeylerden verin; aranızdan inanan ve iyilik için veren kimselere büyük bir ödül vardır.

وَيُطْعِمُونَ الطَّعَامَ عَلَى حُبِّهِ مِسْكِينًا وَيَتِيمًا وَأَسِيرًا ﴿٨﴾ إِنَّمَا نُطْعِمُكُمْ لِوَجْهِ اللَّهِ لاَ نُرِيدُ مِنْكُمْ جَزَاءً وَلاَ شُكُورًا ﴿٩﴾ إِنَّا نَخَافُ مِنْ رَبِّنَا يَوْمًا عَبُوسًا قَمْطَرِيرًا ﴿١٠﴾

76 **İnsan**/8. Onlar içleri çektiği hâlde, yiyeceği yoksula, öksüze ve esire yedirirler. 9-10. "Biz sizi ancak Allah rızası için doyuruyoruz, bir karşılık ve teşekkür beklemiyoruz. Biz, çok asık suratların bulunacağı bir günde Rabbimizden korkarız" derler.

وَالَّذِينَ تَبَوَّءُوا الدَّارَ وَالإِيمَانَ مِنْ قَبْلِهِمْ يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلاَ يَجِدُونَ فِي صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِمَّا أُوتُوا وَيُؤْثِرُونَ عَلَى أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَمَنْ يُوقَ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٩﴾

59 **Haşr**/9. Onlardan önce oraya (Medine'ye) ve imana yerleşmiş olanlar, kendilerine göç edip gelenleri severler; onlara verilenlere içlerinde bir arzu duymazlar, kendileri zorluk içinde bulunsalar bile, onları kendilerinden önde tutarlar. Kim nefsinin cimriliğinden korunursa, işte onlar kurtuluşa ulaşanlardır.

وَلاَ يَأْتَلِ أُولُوا الْفَضْلِ مِنْكُمْ وَالسَّعَةِ أَنْ يُؤْتُوا أُولِي الْقُرْبَى وَالْمَسَاكِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلْيَعْفُوا وَلْيَصْفَحُوا أَلاَ تُحِبُّونَ أَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢٢﴾

24 **Nur**/22. İçinizde lütuf ve servet sahibi olanlar, yakınlarına, düşkünlere ve Allah yolunda hicret edenlere vermemek üzere yemin etmesinler; affedip geçsinler. Allah'ın sizi bağışlamasına sevinmez misiniz? Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir.[318]

[318] Fakir sahabîlerden Mıstah'a Hz. Ebu Bekir sürekli yardım yapıyordu. Mıstah Hz. Aişe'ye atılan iftiraya inanınca, Hz. Ebu Bekir ona bir daha yardım yapmayacağına dair yemin etmişti. Ayet bu olay üzerine inmiştir.

وَأَنفِقُوا مِن مَّا رَزَقْنَاكُم مِّن قَبْلِ أَن يَأْتِيَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ فَيَقُولَ رَبِّ لَوْلَا أَخَّرْتَنِي إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ فَأَصَّدَّقَ وَأَكُن مِّنَ الصَّالِحِينَ ﴿١٠﴾

63 **Münafikun**/10. Birinize ölüm gelip de: "Rabbim! Beni yakın bir süreye kadar ertelesen de, sadaka versem ve iyilerden olsam" diyeceği zaman gelmezden önce, size verdiğim rızıklardan sarfedin.

إِن تُقْرِضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا يُضَاعِفْهُ لَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ شَكُورٌ حَلِيمٌ ﴿١٧﴾

64 **Teğabün**/17. Eğer Allah'a güzel bir ödünç verirseniz, onu sizin için kat kat yapar ve sizi bağışlar. Allah halîmdir, yapılan iyiliğin değerini bilir[319].

e) Namuslu Olmak (İffeti Korumak)

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُل لِّأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِن جَلَابِيبِهِنَّ ذَٰلِكَ أَدْنَىٰ أَن يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَيْنَ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿٥٩﴾

33 **Ahzap**/59. Ey Peygamber! Eşlerine, kızlarına ve inananların kadınlarına, (dışarı çıkarken) üstlerine örtü almalarını söyle; bu onların tanınmasını ve incitilmemesini daha iyi sağlar. Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir.

الْخَبِيثَاتُ لِلْخَبِيثِينَ وَالْخَبِيثُونَ لِلْخَبِيثَاتِ وَالطَّيِّبَاتُ لِلطَّيِّبِينَ وَالطَّيِّبُونَ لِلطَّيِّبَاتِ أُولَٰئِكَ مُبَرَّءُونَ مِمَّا يَقُولُونَ لَهُم مَّغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٢٦﴾

24 **Nur**/26. Kötü kadınlar kötü erkeklere, kötü erkekler kötü kadınlara yakışırlar. İyi kadınlar iyi erkeklere, iyi erkekler de iyi kadınlara yakışırlar. Bunlar, onların söylediklerinden uzaktırlar. İşte bunlara bağışlanma ve cömertçe verilmiş rızık vardır.

قُل لِّلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ذَٰلِكَ أَزْكَىٰ لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ ﴿٣٠﴾ وَقُل لِّلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَىٰ جُيُوبِهِنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ آبَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ أَبْنَائِهِنَّ أَوْ

24 **Nur**/30. (Ey Muhammed!) İnanan erkeklere söyle, gözlerini dikerek bakmasınlar, mahrem yerlerini korusunlar. Bu, onların arınmasını daha iyi sağlar. Allah onların yaptıklarından haberdardır. 31. İnanan kadınlara da söyle, gözlerini dikmesinler, mahrem yerlerini korusunlar. Süslerini, kendiliğinden görünen dışında açmasınlar. Başörtülerini yakalarının üzerine salsınlar.[320] Süslerini kocaları, babaları, kayınpe-

[319] Kur'an'da Allah'ın sıfatlarından biri olarak kullanılan *şekûr* kelimesi, yapılan bir iyiliğe fazlasıyla minnettar olan, teşekkür eden kişi anlamına gelir. Bu sıfat tenzih endişesiyle Allah için uygun görülmemiş olmalı ki, 'Allah'ın şükretmesi'ni ifade eden benzer kelimeler, "Allah şükrün karşılığını verir" şeklinde yorumlanmış ve genellikle de bu şekilde tercüme edilmiştir. Oysa, Allah'a yardım etmek, borç vermek vb. antropomorfik ifadeler Kur'an'da oldukça yaygın bir kullanım alanına sahiptir. Dolayısıyla, Allah'ın yapılan iyiliklere karşı nankörlük etmeyeceğini anlatmak için seçilen *şekûr* kelimesini, "Allah minnettar kalır" diye çevirmesek bile, "yapılan iyiliğin kadrini, değerini bilir, yapılan iyiliği görür" gibi anlamlarla karşıladık.

[320] Burada 'yaka' olarak çevrilen *ceyb* (çoğulu: *cuyûb*) kelimesi, elbisenin boyun ile göğüs arasında kalan yeri (gerdanı) gösteren yırtmacı, yani elbisenin yaka açıklığıdır.

أَبْنَآءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي أَخَوَاتِهِنَّ أَوْ نِسَآئِهِنَّ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ أَوِ التَّابِعِينَ غَيْرِ أُولِي الْإِرْبَةِ مِنَ الرِّجَالِ أَوِ الطِّفْلِ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلَى عَوْرَاتِ النِّسَآءِ وَلَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِن زِينَتِهِنَّ وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٣١﴾

derleri, oğulları, kocalarının oğulları, erkek kardeşleri, erkek kardeşlerinin oğulları, kız kardeşlerinin oğulları, kadınları, kölelen, erkekliği kalmamış hizmetçiler ya da kadınların mahrem yerlerini henüz anlamayan çocuklardan başkasına göstermesinler. Gizledikleri süslerin bilinmesi için ayaklarını yere vurmasınlar.[321] Ey inananlar! Başarıya ulaşmanız için, hepiniz Allah'a yönelin.

وَلْيَسْتَعْفِفِ الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ نِكَاحًا حَتَّى يُغْنِيَهُمُ اللَّهُ مِن فَضْلِهِ وَالَّذِينَ يَبْتَغُونَ الْكِتَابَ مِمَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ فَكَاتِبُوهُمْ إِنْ عَلِمْتُمْ فِيهِمْ خَيْرًا وَآتُوهُم مِّن مَّالِ اللَّهِ الَّذِي آتَاكُمْ وَلَا تُكْرِهُوا فَتَيَاتِكُمْ عَلَى الْبِغَاءِ إِنْ أَرَدْنَ تَحَصُّنًا لِّتَبْتَغُوا عَرَضَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَمَن يُكْرِههُّنَّ فَإِنَّ اللَّهَ مِن بَعْدِ إِكْرَاهِهِنَّ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٣٣﴾

24 **Nur**/33. Evlenemeyenler ise, Allah kendilerini lütfu ile zenginleştirinceye kadar iffetli davransınlar. Kölelerinizden özgürlük akdi yapmak isteyenlerle –onlarda bir iyilik görürseniz– anlaşma yapın. Onlara Allah'ın size verdiği maldan verin. Dünya hayatının geçici menfaatini elde etmek için, namuslu kalmak isteyen bakire cariyelerinizi fuhşa zorlamayın. Kim onları buna zorlarsa, Allah, zorlandıkları için onları (cariyeleri) bağışlar ve merhamet eder.

وَالْقَوَاعِدُ مِنَ النِّسَآءِ اللَّاتِي لَا يَرْجُونَ نِكَاحًا فَلَيْسَ عَلَيْهِنَّ جُنَاحٌ أَنْ يَضَعْنَ ثِيَابَهُنَّ غَيْرَ مُتَبَرِّجَاتٍ بِزِينَةٍ وَأَنْ يَسْتَعْفِفْنَ خَيْرٌ لَّهُنَّ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٦٠﴾

24 **Nur**/60. Evlenme beklentisi kalmamış yaşlı kadınlara, süslerini açığa vurmamak şartıyle, (dış) giysilerini çıkarmaktan ötürü sorumluluk yoktur; ama sakınmaları kendileri için daha iyi olur. Allah işitir ve bilir.

f) Arabuluculuk Yapmak

فَمَنْ خَافَ مِن مُّوصٍ جَنَفًا أَوْ إِثْمًا فَأَصْلَحَ بَيْنَهُمْ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٨٢﴾

2 **Bakara**/182. Vasiyet edenin haksızlık yapacağından veya günaha gireceğinden endişe eden varsa, ilgililerin aralarını bulmasında ona bir günah yoktur. Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir.

وَلَا تَجْعَلُوا اللَّهَ عُرْضَةً لِّأَيْمَانِكُمْ أَن تَبَرُّوا وَتَتَّقُوا وَتُصْلِحُوا بَيْنَ النَّاسِ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٢٤﴾

2 **Bakara**/224. Yeminlerinizde Allah'ın adını iyilik etmenize, Allah'a karşı gelmekten sakınmanıza ve insanların arasını düzeltmenize engel kılmayın.

[321] Bu pasajda geçen 'süs' (*zînet*) kelimesi, takı anlamına geldiği gibi, kadının doğal süsü olan vücut güzelliğini de kapsar.

لَا خَيْرَ فِي كَثِيرٍ مِنْ نَجْوَاهُمْ إِلَّا مَنْ أَمَرَ بِصَدَقَةٍ أَوْ مَعْرُوفٍ أَوْ إِصْلَاحٍ بَيْنَ النَّاسِ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ ابْتِغَاءَ مَرْضَاةِ اللَّهِ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١١٤﴾

4 **Nisa**/114. İnsanların arasını düzeltmeyi, iyilik yapmayı veya yardım etmeyi emreden kimselerin dışında, yapılan gizli konuşmaların çoğunda iyilik yoktur. Kim bunu Allah'ın hoşnutluğunu kazanmak için yapıyorsa, ona büyük bir ödül vereceğiz.

وَإِنْ طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا فَإِنْ بَغَتْ إِحْدَاهُمَا عَلَى الْأُخْرَى فَقَاتِلُوا الَّتِي تَبْغِي حَتَّى تَفِيءَ إِلَى أَمْرِ اللَّهِ فَإِنْ فَاءَتْ فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا بِالْعَدْلِ وَأَقْسِطُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ ﴿٩﴾ إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿١٠﴾

49 **Hucurat**/9. İnananlardan iki topluluk birbirleriyle savaşırlarsa, aralarını düzeltin. Eğer biri diğeri üzerine saldırırsa, Allah'ın buyruğuna dönmelerine kadar saldıranlarla savaşın; eğer dönerlerse aralarını adâletle bulun. Adil davranın; Allah âdil davrananları sever. 10. İnananlar kardeştirler; öyleyse (dargın olan) kardeşlerinizin arasını düzeltin; Allah'ı sayın ki size merhamet edilsin.

g) Emanete Riayet Etmek

وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ ﴿٨﴾

23 **Mu'minun**/8. Emanetlerini gözeten, sözlerini yerine getiren (mü'minler murada ermişlerdir.)

وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ ﴿٣٢﴾ وَالَّذِينَ هُمْ بِشَهَادَاتِهِمْ قَائِمُونَ ﴿٣٣﴾

70 **Mearic**/32-33. (Namazı kılanlar), emanetlerini ve sözlerini yerine getirenler, tanıklığı gereği gibi yapanlar(dır).

وَإِنْ كُنْتُمْ عَلَى سَفَرٍ وَلَمْ تَجِدُوا كَاتِبًا فَرِهَانٌ مَقْبُوضَةٌ فَإِنْ أَمِنَ بَعْضُكُمْ بَعْضًا فَلْيُؤَدِّ الَّذِي اؤْتُمِنَ أَمَانَتَهُ وَلْيَتَّقِ اللَّهَ رَبَّهُ وَلَا تَكْتُمُوا الشَّهَادَةَ وَمَنْ يَكْتُمْهَا فَإِنَّهُ آثِمٌ قَلْبُهُ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ﴿٢٨٣﴾

2 **Bakara**/283. Eğer yolculukta olup da (borç senedini) yazacak birini bulamazsanız, alınan rehin yeterli olur. Eğer birbirinize emanet bırakırsanız, kendisine emanet edilen kişi emaneti teslim etsin;[322] Rabbi Allah'tan korksun. Tanıklığı gizlemeyin. Tanıklığı gizleyenin kalbi günah işlemiş olur. Allah işlediklerinizi bilmektedir.

[322] Bu ayet, borçlaşma ile ilgili bir bağlamda geçtiği için genellikle bu cümle şöyle anlaşılmıştır: "Eğer birbirinize güvenirseniz (yani borç senedi yazmaya veya rehin almaya gerek duymayıp, söze itimad ederseniz), kendisine güvenilen kişi borcunu ödesin". Yukarıda verilen anlam ise, hem senetsiz/rehinsiz borç vermeyi, hem de emanet bırakmayı kapsamaktadır. Dikkat edilirse, bunun hemen ardından bir başka ahlaki görev olan tanıklık gündeme gelmektedir. Bunu da, borçlaşmayla ilgili tanıklıklarla sınırlandırmak yanlış olur. Bu ayette, peşpeşe bazı ahlaki ödevler sıralanmaktadır.

وَمِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مَنْ إِنْ تَأْمَنْهُ بِقِنْطَارٍ يُؤَدِّهِ إِلَيْكَ وَمِنْهُمْ مَنْ إِنْ تَأْمَنْهُ بِدِينَارٍ لاَ يُؤَدِّهِ إِلَيْكَ إِلاَّ مَا دُمْتَ عَلَيْهِ قَائِمًا ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا لَيْسَ عَلَيْنَا فِي الأُمِّيِّينَ سَبِيلٌ وَيَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٧٥﴾ بَلَى مَنْ أَوْفَى بِعَهْدِهِ وَاتَّقَى فَإِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ ﴿٧٦﴾

3 **Al-i İmran**/75. Kitap Ehli arasında, bir yük altın emanet etsen onu sana ödeyecek olan da vardır; bir altın emanet bıraksan, tepesine dikilmedikçe onu sana ödemeyecek olan da vardır.[323] Bu, onların "Kitapsızlar'a karşı üzerinize bir sorumluluk yoktur" demelerindendir. Onlar, bile bile Allah'a karşı yalan söylüyorlar. 76. Hayır, kim ahdini yerine getirir ve Allah'tan sakınırsa, Allah sakınanları sever.

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الأَمَانَاتِ إِلَى أَهْلِهَا وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ إِنَّ اللَّهَ نِعِمَّا يَعِظُكُمْ بِهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ سَمِيعًا بَصِيرًا ﴿٥٨﴾

4 **Nisa**/58. Allah size, emanetleri ehline vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi emreder. Allah size bununla çok güzel bir öğüt veriyor. Allah işitmektedir, görmektedir.

h) Adil Olmak

Ahlak ve hukukun en temel kavramı adalettir. Adaletin söz konusu olduğu yer, insan-insan, insan-toplum ve toplum-toplum ilişkileridir. Adalet, çok genel olarak haklıya hakkını, suçluya cezasını vermek olarak tanımlanabilir. Adaleti, her tekil ilişkide görmek ve uygulamak, insanın bilgi birikimine ve değer duygusunun gücüne (vicdanına) kalmıştır. Bu nedenle, Kur'an sadece adil olmayı tavsiye etmiş, fakat onu tanımlamamış; bunun yerine adaletin pratik örneklerini vermiştir.

قُلْ أَمَرَ رَبِّي بِالْقِسْطِ وَأَقِيمُوا وُجُوهَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ كَمَا بَدَأَكُمْ تَعُودُونَ ﴿٢٩﴾

7 **A'raf**/29. De ki: "Rabbim bana adaleti emretti. Her secde edişte yüzünüzü (O'na) doğrultun ve dini yalnız kendisine has kılarak O'na yalvarın. Sizi ilk yarattığı gibi yine O'na döneceksiniz".

وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلاً رَجُلَيْنِ أَحَدُهُمَا أَبْكَمُ لاَ يَقْدِرُ عَلَى شَيْءٍ وَهُوَ كَلٌّ عَلَى مَوْلاَهُ أَيْنَمَا يُوَجِّهُّ لاَ يَأْتِ بِخَيْرٍ هَلْ يَسْتَوِي هُوَ وَمَنْ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَهُوَ عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٧٦﴾

16 **Nahl**/76. Allah iki adamı örnek veriyor. Biri, hiçbir şeye gücü yetmeyen, efendisine yük olan, bir yere gönderse bir iyilik getirmeyen bir dilsizdir. Şimdi bu, doğru yolda olup, adaletle iş yapan kimse ile bir olur mu?

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالإِحْسَانِ وَإِيتَآءِ ذِي الْقُرْبَى وَيَنْهَى عَنِ الْفَحْشَآءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٩٠﴾

16 **Nahl**/90. Allah, adaletle davranmayı, iyilik yapmayı ve akrabaya bakmayı emreder; çirkin işleri, kötülüğü ve azgınlığı yasaklar. Düşünürsünüz diye Allah size öğüt veriyor.

[323] Bu ayet Kur'an'ın müminler dışındaki inanç guruplarına din bağlılarına karşı kategorik, bütünsel yaklaşma yerine kim olursa olsun doğru ve ahlaki davranışını takdir ettiğini, kabul ettiğini gösterir.

لاَ يَنْهَاكُمُ اللّهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَلَمْ يُخْرِجُوكُمْ مِن دِيَارِكُمْ أَنْ تَبَرُّوهُمْ وَتُقْسِطُوَاْ إِلَيْهِمْ إِنَّ اللّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ ﴿٨﴾

60 **Mümtehine**/8. Allah, din uğrunda sizinle savaşmayan ve sizi yurdunuzdan çıkarmayan kimselere iyilik yapmanızı ve onlara karşı adil davranmanızı yasaklamaz. Allah adil olanları sever.

إِنَّ اللّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤدُّوا الأَمَانَاتِ إِلَىَ أَهْلِهَا وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ إِنَّ اللّهَ نِعِمَّا يَعِظُكُمْ بِهِ إِنَّ اللّهَ كَانَ سَمِيعًا بَصِيرًا ﴿٥٨﴾

4 **Nisa**/58. Allah size, emanetleri ehline vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi emreder. Allah size bununla çok güzel bir öğüt veriyor. Allah işitmektedir, görmektedir.

لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ وَأَنْزَلْنَا الْحَدِيدَ فِيهِ بَأْسٌ شَدِيدٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللّهُ مَنْ يَنصُرُهُ وَرُسُلَهُ بِالْغَيْبِ إِنَّ اللّهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿٢٥﴾

57 **Hadid**/25. Elçilerimizi açık belgelerle gönderdik; insanların doğru hareket etmeleri için peygamberlerle beraber Kitab'ı ve ölçüyü indirdik; pek sert olan ve insanlara bir çok faydası bulunan demiri de indirdik. Bu, Allah'ın dinine ve elçilerine görmeksizin yardım edenleri bilmesi içindir. Allah güçlüdür, üstündür.

وَإِنْ طَآئِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا فَإِنْ بَغَتْ إِحْدَاهُمَا عَلَى الْأُخْرَى فَقَاتِلُوا الَّتِي تَبْغِي حَتَّى تَفِيءَ إِلَىَ أَمْرِ اللّهِ فَإِنْ فَآءَتْ فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا بِالْعَدْلِ وَأَقْسِطُوَاْ إِنَّ اللّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ ﴿٩﴾

49 **Hucurat**/9. İnananlardan iki topluluk birbirleriyle savaşırlarsa, aralarını düzeltin. Eğer biri diğeri üzerine saldırırsa, Allah'ın buyruğuna dönmelerine kadar saldıranlarla savaşın; eğer dönerlerse aralarını adâletle bulun. Adil davranın; Allah âdil davrananları sever.

سَمَّاعُونَ لِلْكَذِبِ أَكَّالُونَ لِلسُّحْتِ فَإِنْ جَآءُوكَ فَاحْكُمْ بَيْنَهُمْ أَوْ أَعْرِضْ عَنْهُمْ وَإِنْ تُعْرِضْ عَنْهُمْ فَلَنْ يَضُرُّوكَ شَيْئًا وَإِنْ حَكَمْتَ فَاحْكُمْ بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ إِنَّ اللّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ ﴿٤٢﴾

5 **Maide**/42. Onlar yalana çok kulak verirler, pek haram yerler. Eğer sana gelirlerse, ister aralarında hükmet, ister onlardan yüz çevir. Onlardan yüz çevirirsen, sana bir zarar veremezler. Eğer hüküm verirsen aralarında adaletle hüküm ver. Allah, âdil olanları sever.

يَآأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ لِلّهِ شُهَدَآءَ بِالْقِسْطِ وَلاَ يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَآنُ قَوْمٍ عَلَىَ أَلاَّ تَعْدِلُوا اعْدِلُوا هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَى وَاتَّقُوا اللّهَ إِنَّ اللّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿٨﴾

5 **Maide**/8. Ey inananlar! Allah için adaleti ayakta tutan gözcüler olun.[324] Bir topluluğa olan kızgınlığınız size adaletsizlik suçunu işletmesin. Adaletli olun; bu (Allah'tan) sakınmaya daha yakındır. Allah'tan sakının. Allah yaptıklarınızdan haberdardır.

[324] veya "Allah'ın huzurunda, adalet için tanıklık edenler olarak durun".

ı) Kardeşlik

وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا وَاذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءً فَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا وَكُنْتُمْ عَلَى شَفَا حُفْرَةٍ مِنَ النَّارِ فَأَنْقَذَكُمْ مِنْهَا كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٠٣﴾

3 **Al-i İmran**/103. Topluca Allah'ın ipine tutunun ve ayrılmayın! Allah'ın size olan nimetini anın! Sizler düşmandınız; O sizin gönüllerinizi uzlaştırdı ve O'nun nimeti sayesinde kardeş oldunuz. Ateş çukurunun kıyısında idiniz, sizi oradan kurtardı. Doğru yola girersiniz diye Allah âyetlerini size böyle açıklıyor.

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿١٠﴾

49 **Hucurat**/10. İnananlar kardeştirler; öyleyse (dargın olan) kardeşlerinizin arasını düzeltin; Allah'ı sayın ki, size merhamet edilsin.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَى وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿١٣﴾

49 **Hucurat**/13. Ey insanlar! Biz sizleri bir erkekle bir dişiden yarattık ve birbirinizi tanıyasınız diye sizi milletler ve kabileler hâline koyduk. Allah katında en değerliniz O'na en çok saygılı olanınızdır. Allah bilendir, haberdardır.

i) Hoşgörü ve Bağışlama

وَعِبَادُ الرَّحْمَٰنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا ﴿٦٣﴾

25 **Furkan**/63. Rahmân'ın kulları yeryüzünde vakarlı, ağırbaşlı yürürler. Bilgisizler kendilerine takıldıkları zaman, onlara güzel söz söylerler.

وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ وَإِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِرَامًا ﴿٧٢﴾

25 **Furkan**/72. Onlar, yalanlara tanık olmazlar, boş söze rastladıkları zaman, vakarla geçip giderler.

أُولَٰئِكَ يُؤْتَوْنَ أَجْرَهُمْ مَرَّتَيْنِ بِمَا صَبَرُوا وَيَدْرَءُونَ بِالْحَسَنَةِ السَّيِّئَةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ ﴿٥٤﴾

28 **Kasas**/54. İşte onlara, sabırlarından dolayı ecirleri iki defa verilir; onlar kötülüğü iyilikle savarlar, kendilerine verdiğimiz rızıktan da sarfederler.

وَلَمَنْ صَبَرَ وَغَفَرَ إِنَّ ذَٰلِكَ لَمِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ ﴿٤٣﴾

42 **Şura**/43. Ama sabredip bağışlayanın işi; işte bu (yaptığı), üzerinde durmaya değer işlerdendir.

وَإِنْ عَاقَبْتُمْ فَعَاقِبُوا بِمِثْلِ مَا عُوقِبْتُمْ بِهِ وَلَئِنْ صَبَرْتُمْ لَهُوَ خَيْرٌ لِلصَّابِرِينَ ﴿١٢٦﴾

16 **Nahl**/126. Eğer cezalandıracaksanız, size reva görülen eziyetin misliyle mukabele edin. Şayet kendinizi tutarsanız, bu kendini tutanlar için daha iyidir.

قَوْلٌ مَعْرُوفٌ وَمَغْفِرَةٌ خَيْرٌ مِنْ صَدَقَةٍ يَتْبَعُهَا أَذًى وَاللَّهُ غَنِيٌّ حَلِيمٌ ﴿٢٦٣﴾

2 **Bakara**/263. Uygun bir söz söylemek ve (bir şey veremediği için) özür dilemek, peşinden incitme gelen bir sadakadan daha iyidir. Allah muhtaç değildir, halîmdir.

الَّذِينَ يُنْفِقُونَ فِي السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ وَالْكَاظِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٣٤﴾

3 **Al-i İmran**/134. Bunlar, bollukta ve darlıkta verirler, öfkelerini yutkunurlar, insanların kusurlarını affederler. Allah iyi davrananları sever.

إِنْ تُبْدُوا خَيْرًا أَوْ تُخْفُوهُ أَوْ تَعْفُوا عَنْ سُوءٍ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ عَفُوًّا قَدِيرًا ﴿١٤٩﴾

4 **Nisa**/149. Bir iyiliği açığa vurur veya onu gizlerseniz, ya da bir kötülüğü affederseniz, (bilin ki) Allah da çok affedici ve güçlüdür.

وَلَا يَأْتَلِ أُولُوا الْفَضْلِ مِنْكُمْ وَالسَّعَةِ أَنْ يُؤْتُوا أُولِي الْقُرْبَى وَالْمَسَاكِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلْيَعْفُوا وَلْيَصْفَحُوا أَلَا تُحِبُّونَ أَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢٢﴾

24 **Nur**/22. İçinizde lütuf ve servet sahibi olanlar, yakınlarına, düşkünlere ve Allah yolunda hicret edenlere vermemek üzere yemin etmesinler; affedip geçsinler. Allah'ın sizi bağışlamasına sevinmez misiniz? Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir.

ذَٰلِكَ وَمَنْ عَاقَبَ بِمِثْلِ مَا عُوقِبَ بِهِ ثُمَّ بُغِيَ عَلَيْهِ لَيَنْصُرَنَّهُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ لَعَفُوٌّ غَفُورٌ ﴿٦٠﴾

22 **Hac**/60. Bu böyledir. Kim kendisine reva görülen eziyetin misliyle mukabele eder ve sonra kendisine yine de saldırılırsa, Allah ona yardım edecektir. Allah çok affedici ve bağışlayıcıdır.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ وَأَوْلَادِكُمْ عَدُوًّا لَكُمْ فَاحْذَرُوهُمْ وَإِنْ تَعْفُوا وَتَصْفَحُوا وَتَغْفِرُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٤﴾

64 **Teğabün**/14. Ey inananlar! Eşlerinizden ve çocuklarınızdan size düşmanlık edenler olur, onlara karşı uyanık davranın, ama siz affeder, suçlarını hoşgörür ve bağışlarsanız, Allah da bağışlar ve acır.

j) Olumsuzluklara Karşı Dayanıklı Olma ve Direnme (Sabr)

Tarihsel süreç içerisinde Kur'an'daki anlamını yitirerek, yanlış anlaşılan temel kavramlardan birisi de 'sabır'dır. Kur'an'da, girişilen doğru, hayırlı bir çabada insanın karşılaşabileceği zorluklara ve olumsuzluklara karşı dayanıklı olmayı, direnmeyi, metaneti, azmi ve cesareti ifade eden sabır eylemi, halk arasında, başa gelen olumsuzluklara katlanma, baskıya boyun eğme, yoksunluğu olumlama ve hayata dair iddialardan vazgeçebilmenin ifadesi olarak algılanır hâle gelmiştir. Böyle bir hayat anlayışını Kur'an'ın onaylaması mümkün olmadığı gibi, aşağıdaki pasajlardan da anlaşılabileceği üzere, 'sabır' kavramının içeriğinin bu anlayışla bir ilgisi olduğu söylenemez.

وَاصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ وَاهْجُرْهُمْ هَجْرًا جَمِيلًا ﴿١٠﴾

73 Müzzemmil/10. (Ey Muhammed! Putperestlerin) söylediklerine karşı sabırlı ol; onların yanlarından güzellikle ayrıl.

وَالْعَصْرِ ﴿١﴾ إِنَّ الْإِنسَانَ لَفِي خُسْرٍ ﴿٢﴾ إِلاَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ ﴿٣﴾

103 **Asr**/1. Vaktin bitimine andolsun. 2. İnsan, hiç şüphesiz ziyan içindedir. 3. Ancak inananlar, yararlı iş işleyenler, birbirine hakkı tavsiye edenler ve sabırlı olmayı tavsiye edenler (bunun dışındadır).

ثُمَّ كَانَ مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ وَتَوَاصَوْا بِالْمَرْحَمَةِ ﴿١٧﴾

90 **Beled**/17. Sonra, (sarp geçidi aşmak), inanıp birbirlerine dayanıklı olmayı öğütleyen ve birbirine merhametli olmayı salık verenlerden olmaktır.

أُولَئِكَ يُؤْتَوْنَ أَجْرَهُمْ مَرَّتَيْنِ بِمَا صَبَرُوا وَيَدْرَءُونَ بِالْحَسَنَةِ السَّيِّئَةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ ﴿٥٤﴾

28 **Kasas**/54. İşte onlara, sabırlarından dolayı ecirleri iki defa verilir; onlar kötülüğü iyilikle savarlar, kendilerine verdiğimiz rızıktan da sarfederler.

إِلاَّ الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿١١﴾

11 **Hud**/11. Ancak, dayanıp yararlı işler işleyenlere, işte bunlara bağışlanma ve büyük ecir vardır.

وَاصْبِرْ فَإِنَّ اللَّهَ لاَ يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ ﴿١١٥﴾

11 **Hud**/115. Dayan! Allah iyi davrananların ücretini zayi etmez.

يَابُنَيَّ أَقِمِ الصَّلاَةَ وَأْمُرْ بِالْمَعْرُوفِ وَانْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَاصْبِرْ عَلَى مَآ أَصَابَكَ إِنَّ ذَلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ ﴿١٧﴾

31 **Lokman**/17. (Lokman oğluna dedi ki:) "Ey oğulcuğum! Namazı kıl, uygun olanı buyurup kötülükten vazgeçir, başına gelene karşı dayanıklı ol; doğrusu bunlar, üzerinde durulmaya değer işlerdir".

وَإِنْ عَاقَبْتُمْ فَعَاقِبُوا بِمِثْلِ مَا عُوقِبْتُمْ بِهِ وَلَئِنْ صَبَرْتُمْ لَهُوَ خَيْرٌ لِلصَّابِرِينَ ﴿١٢٦﴾ وَاصْبِرْ وَمَا صَبْرُكَ إِلاَّ بِاللَّهِ وَلاَ تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَلاَ تَكُ فِي ضَيْقٍ مِمَّا يَمْكُرُونَ ﴿١٢٧﴾

16 **Nahl**/126. Eğer cezalandıracaksanız, size reva görülen eziyetin misliyle mukabele edin. Şayet kendinizi tutarsanız, bu kendini tutanlar için daha iyidir. 127. (Ey Muhammed!) Sabırlı ol! Sabretmen ancak Allah'ın yardımıyladır. Onlara üzülme ve kurdukları düzenlerden de sıkıntı duyma.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلوٰةِ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ ﴿١٥٣﴾

2 **Bakara**/153. Ey inananlar! Sabır ve namazla (Allah'tan) yardım isteyin. Kuşkusuz, Allah sabredenlerden yanadır.

وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنفُسِ وَالثَّمَرَاتِ وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ ﴿١٥٥﴾ الَّذِينَ إِذَآ أَصَابَتْهُمْ مُصِيبَةٌ قَالُوٓا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّآ إِلَيْهِ رَاجِعُونَ ﴿١٥٦﴾ أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِنْ رَبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُهْتَدُونَ ﴿١٥٧﴾

2 **Bakara**/155. Andolsun ki, sizi biraz korkuyla, biraz açlıkla, mal, can ve ürün eksilmesiyle deneyeceğiz. Dayananları müjdele! 156. Onlar, başlarına bir musibet geldiği zaman: "Kuşkusuz biz Allah'a aitiz ve elbette O'na döneceğiz" derler. 157. İşte onlara, Rablerinden hayır dualar ve rahmet vardır. İşte onlar doğru yolu bulmuşlardır.

وَاسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَوٰةِ وَإِنَّهَا لَكَبِيرَةٌ إِلاَّ عَلَى الْخَاشِعِينَ ﴿٤٥﴾

2 **Bakara/45.** Sabır ve namazla[325] (Allah'tan) yardım isteyin. Bu, (Allah'a) derinden saygı duyanların dışındakilere ağır gelir.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٢٠٠﴾

3 **Al-i İmran/200.** Ey inananlar! Dayanın, direnin, tetikte olun ve (Allah'a) saygılı olun ki, başarasınız.

k) Alçak Gönüllülük (Tevâzu)

وَعِبَادُ الرَّحْمَٰنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا ﴿٦٣﴾

25 **Furkan/63.** Rahmân'ın kulları yeryüzünde vakarlı, ağırbaşlı yürürler. Bilgisizler kendilerine takıldıkları zaman, onlara güzel söz söylerler.

وَاخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا ﴿٢٤﴾

17 **İsra/24.** Onlara (ana-babana) acıyarak, alçak gönüllülük kanatlarını ger ve: "Rabbim! Küçükken beni büyüttükleri gibi Sen de onlara acı" de.

وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا إِنَّكَ لَنْ تَخْرِقَ الْأَرْضَ وَلَنْ تَبْلُغَ الْجِبَالَ طُولًا ﴿٣٧﴾

17 **İsra/37.** Yeryüzünde böbürlenerek yürüme; ne yeri delebilirsin, ne de boyca dağlara erişebilirsin.

وَلَا تُصَعِّرْ خَدَّكَ لِلنَّاسِ وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ ﴿١٨﴾ وَاقْصِدْ فِي مَشْيِكَ وَاغْضُضْ مِنْ صَوْتِكَ إِنَّ أَنْكَرَ الْأَصْوَاتِ لَصَوْتُ الْحَمِيرِ ﴿١٩﴾

31 **Lokman/18-19.** (Lokman oğluna şöyle vasiyet etti:) "İnsanları küçümseyip yüz çevirme; yeryüzünde böbürlenerek yürüme! Allah, kendini beğenip, övünen hiç kimseyi sevmez. Yürüyüşünde tabii ol, sesini kıs! Doğrusu, seslerin en çirkini eşeklerin sesidir".

l) Sözünde Durmak ve Yeminini Yerine Getirmek

وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ حَتَّى يَبْلُغَ أَشُدَّهُ وَأَوْفُوا بِالْعَهْدِ إِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسْئُولًا ﴿٣٤﴾

17 **İsra/34.** Yetim malına, (büyüyüp) olgunlaşıncaya kadar, ancak en güzel şekilde yaklaşın. Antlaşmayı yerine getirin. Çünkü verilen söz(den dolayı) hesap sorulacaktır.

وَأَوْفُوا بِعَهْدِ اللَّهِ إِذَا عَاهَدْتُمْ وَلَا تَنْقُضُوا الْأَيْمَانَ بَعْدَ تَوْكِيدِهَا وَقَدْ جَعَلْتُمُ اللَّهَ عَلَيْكُمْ كَفِيلًا إِنَّ

16 **Nahl/91.** Sözleştiğiniz zaman Allah'ın ahdini yerine getirin. Yeminleri pekiştirdikten sonra bozmayın, çünkü Allah'ı kem-

[325] Burada 'namaz' olarak çevirdiğimiz *salât* kelimesi 'dua' anlamına da gelir.

اللَّهَ يَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ ﴿٩١﴾ وَلَا تَكُونُوا كَالَّتِي نَقَضَتْ غَزْلَهَا مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ أَنْكَاثًا تَتَّخِذُونَ أَيْمَانَكُمْ دَخَلًا بَيْنَكُمْ أَنْ تَكُونَ أُمَّةٌ هِيَ أَرْبَى مِنْ أُمَّةٍ إِنَّمَا يَبْلُوكُمُ اللَّهُ بِهِ وَلَيُبَيِّنَنَّ لَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿٩٢﴾

dinize kefil göstermişsinizdir. Allah yaptıklarınızı bilmektedir. 92. Bir milletin diğer bir milletten daha çok olmasından dolayı, ipliğini iyice eğirip katladıktan sonra örgüsünü bozan kadın gibi, yeminlerinizi, birbirinize karşı dolap çevirmeye alet etmeyin.[326] Allah onunla sizi denemektedir. Aranızda anlaşmazlığa düştüğünüz şeyi kıyamet günü elbette size açıklayacaktır.

وَلَا تَتَّخِذُوا أَيْمَانَكُمْ دَخَلًا بَيْنَكُمْ فَتَزِلَّ قَدَمٌ بَعْدَ ثُبُوتِهَا وَتَذُوقُوا السُّوءَ بِمَا صَدَدْتُمْ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَلَكُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٩٤﴾ وَلَا تَشْتَرُوا بِعَهْدِ اللَّهِ ثَمَنًا قَلِيلًا إِنَّمَا عِنْدَ اللَّهِ هُوَ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٩٥﴾

16 **Nahl**/94. Yeminlerinizi, birbirinize karşı dolap çevirmeye alet etmeyin; yoksa, sağlam basmış olan ayak sürçer ve Allah'ın yolundan alıkoyduğunuz için kötülüğü tadarsınız ve büyük bir azaba uğrarsınız. 95. Allah'a verdiğiniz sözü az bir değere satmayın. Eğer bilmiş olsanız, Allah'ın katında olan, sizin için çok daha iyidir.

وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ ﴿٨﴾

23 **Mu'minun**/8. Emanetlerini gözeten ve sözlerini yerine getiren (mü'minler murada ermişlerdir).

وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ ﴿٣٢﴾

70 **Mearic**/32. (Namazı kılanlar), emanetlerini ve sözlerini yerine getirenler(dir).

لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللَّهُ بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ وَلَكِنْ يُؤَاخِذُكُمْ بِمَا كَسَبَتْ قُلُوبُكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ حَلِيمٌ ﴿٢٢٥﴾

2 **Bakara**/225. Allah sizi, boş yeminlerinizden dolayı sorumlu tutmaz; fakat gönüllerinizin kazandığı yeminlerden ötürü sizi sorumlu tutar. Allah çok bağışlayıcıdır, halîmdir.

يُوفُونَ بِالنَّذْرِ وَيَخَافُونَ يَوْمًا كَانَ شَرُّهُ مُسْتَطِيرًا ﴿٧﴾

76 **İnsan**/7. Onlar verdikleri sözleri yerine getirirler, fenalığı yaygın olan bir günden korkarlar.

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوا وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ ﴿١٥﴾

49 **Hucurat**/15. Gerçek mü'minler, ancak Allah'a ve Elçisi'ne inanan, ondan sonra şüpheye düşmeyen; Allah uğrunda mallarıyla, canlarıyla uğraş verenlerdir. İşte onlar, doğru sözlü olanlardır

[326] Antlaşma yapan iki taraf arasındaki güç ilişkisi ne olursa olsun, temel ilke, verilen sözün yerine getirilmesidir. Kendinden güçlü olana verilen sözü yerine getirip, zayıf olana verilen söze riayet etmemek, ahlaksızca bir tutumdur. Bu ilke, bireysel ilişkilerde büyük-küçük arasında da riayet edilmesi gereken temel bir düzenleyici ilkedir.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لاَ تَفْعَلُونَ ﴿٢﴾ كَبُرَ مَقْتًا عِندَ اللَّهِ أَنْ تَقُولُوا مَا لاَ تَفْعَلُونَ ﴿٣﴾

61 **Saf/2.** Ey inananlar! Yapmayacağınız şeyi niçin söylüyorsunuz? 3. Yapmayacağınız şeyi söylemeniz Allah katında büyük öfkeye sebep olur.

لاَ يُؤَاخِذُكُمُ اللَّهُ بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ وَلَكِن يُؤَاخِذُكُم بِمَا عَقَّدتُّمُ الأَيْمَانَ فَكَفَّارَتُهُ إِطْعَامُ عَشَرَةِ مَسَاكِينَ مِنْ أَوْسَطِ مَا تُطْعِمُونَ أَهْلِيكُمْ أَوْ كِسْوَتُهُمْ أَوْ تَحْرِيرُ رَقَبَةٍ فَمَنْ لَّمْ يَجِدْ فَصِيَامُ ثَلاَثَةِ أَيَّامٍ ذَلِكَ كَفَّارَةُ أَيْمَانِكُمْ إِذَا حَلَفْتُمْ وَاحْفَظُوا أَيْمَانَكُمْ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٨٩﴾

5 Maide/89. Allah sizi kasıtsız yaptığınız yeminlerden dolayı sorumlu tutmaz. Ama, bilerek yaptığınız yeminlerden sorumlu tutar. Bunun keffareti ise, ailenize yedirdiğinizin orta derecesinden, on düşkünü yedirmek, yahut onları giydirmek veya bir köleyi özgürleştirmektir. Bunları bulamayan kimse üç gün oruç tutar. İşte yeminlerinizin keffareti budur. Yemin ettiğiniz zaman yeminlerinizi tutun. Şükredersiniz diye böylece Allah ayetlerini size anlatmaktadır.

m) Köleyi Özgürleştirmek

Köleliğin köklü bir sosyal kurum olduğu bir toplumda inen Kur'an'ın, köleliği doğrudan ortadan kaldırmaya yönelik ahlaki bir çağrıda bulunması, altyapısı olmayan (gerçekçi olmayan) bir talep olurdu. Kur'an, o şartlar altında, keffaret ve özendirme yoluyla köleleri özgürlüklerine kavuşturma gibi bir ahlaki erdemi topluma yerleştirmeye çalıştı.

وَمَآ أَدْرَاكَ مَا الْعَقَبَةُ ﴿١٢﴾ فَكُّ رَقَبَةٍ ﴿١٣﴾

90 Beled/12. O sarp geçidin ne olduğunu sen bilir misin? 13. (O geçit) bir köle özgürleştirmek(tir).

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ أَنْ يَقْتُلَ مُؤْمِنًا إِلاَّ خَطَأً وَمَنْ قَتَلَ مُؤْمِنًا خَطَأً فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُّؤْمِنَةٍ وَدِيَةٌ مُّسَلَّمَةٌ إِلَى أَهْلِهِ إِلاَّ أَنْ يَصَّدَّقُوا فَإِنْ كَانَ مِنْ قَوْمٍ عَدُوٍّ لَّكُمْ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُّؤْمِنَةٍ وَإِنْ كَانَ مِنْ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِّيثَاقٌ فَدِيَةٌ مُّسَلَّمَةٌ إِلَى أَهْلِهِ وَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُّؤْمِنَةٍ فَمَنْ لَّمْ يَجِدْ فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ تَوْبَةً مِّنَ اللَّهِ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٩٢﴾

4 Nisa/92. Yanlışlık dışında bir mü'min diğer bir mü'mini öldüremez. Bir mü'mini yanlışlıkla öldüren kimsenin, bir mü'min köleyi hür yapması ve ölenin ailesi bağışlamadıkça onlara diyet ödemesi gerekir. Eğer o mü'min size düşman olan bir toplumdan ise, yalnız mü'min bir köleyi hür yapmak yeter. Eğer aranızda anlaşma olan bir toplumdan ise, ailesine diyet ödemek ve mü'min bir köleyi hür yapmak gerekir. Köle bulamayan kimsenin ise, Allah'ın, tövbesini kabul etmesi için, kesintisiz ardarda iki ay oruç tutması gerekir. Allah Bilen'dir, Bilge'dir.

وَلْيَسْتَعْفِفِ الَّذِينَ لاَ يَجِدُونَ نِكَاحًا حَتَّى يُغْنِيَهُمُ اللَّهُ مِن فَضْلِهِ وَالَّذِينَ يَبْتَغُونَ الْكِتَابَ مِمَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ

24 Nur/33. Evlenemeyenler ise, Allah kendilerini lütfu ile zenginleştirinceye kadar iffetli davransınlar. Kölelerinizden özgürlük akdi yapmak isteyenlerle –onlarda bir iyilik

فكاتبوهم إن علمتم فيهم خيرا وآتوهم من مال الله الذي آتاكم ولا تكرهوا فتياتكم على البغاء إن أردن تحصنا لتبتغوا عرض الحياة الدنيا ومن يكرههن فإن الله من بعد إكراههن غفور رحيم ﴿٣٣﴾

görürseniz– anlaşma yapın. Onlara Allah'ın size verdiği maldan verin. Dünya hayatının geçici menfaatini elde etmek için, namuslu kalmak isteyen bakire cariyelerinizi fuhşa zorlamayın. Kim onları buna zorlarsa, Allah, zorlandıkları için onları (cariyeleri) bağışlar ve merhamet eder.

والذين يظاهرون من نسائهم ثم يعودون لما قالوا فتحرير رقبة من قبل أن يتماسا ذلكم توعظون به والله بما تعملون خبير ﴿٣﴾

58 Mücadele/3. Karılarına zıhar yapıp, sonra sözlerinden dönenlerin, (karılarıyla) temas etmeden önce bir köle azat etmeleri gerekir. Size verilen öğüt budur. Allah, işlediklerinizden haberdardır.

لا يؤاخذكم الله باللغو في أيمانكم ولكن يؤاخذكم بما عقدتم الأيمان فكفارته إطعام عشرة مساكين من أوسط ما تطعمون أهليكم أو كسوتهم أو تحرير رقبة فمن لم يجد فصيام ثلاثة أيام ذلك كفارة أيمانكم إذا حلفتم واحفظوا أيمانكم كذلك يبين الله لكم آياته لعلكم تشكرون ﴿٨٩﴾

5 Maide/89. Allah sizi kasıtsız yaptığınız yeminlerden dolayı sorumlu tutmaz. Ama, bilerek yaptığınız yeminlerden sorumlu tutar. Bunun keffareti ise, ailenize yedirdiğinizin orta derecesinden, on düşkünü yedirmek, yahut onları giydirmek veya bir köleyi özgürleştirmektir. Bunları bulamayan kimse üç gün oruç tutar. İşte yeminlerinizin keffareti budur. Yemin ettiğiniz zaman yeminlerinizi tutun. Şükredersiniz diye böylece Allah ayetlerini size anlatmaktadır.

n) Görgülü Olmak

وإذا حييتم بتحية فحيوا بأحسن منها أو ردوها إن الله كان على كل شيء حسيبا ﴿٨٦﴾

4 Nisa/86. Size bir selâm verildiği zaman, siz de ondan daha güzeli ile selâm verin veya (en azından aynısını) tekrarlayın. Allah her şeyi hesaba katmaktadır.

يا أيها الذين آمنوا لا تدخلوا بيوتا غير بيوتكم حتى تستأنسوا وتسلموا على أهلها ذلكم خير لكم لعلكم تذكرون ﴿٢٧﴾ فإن لم تجدوا فيها أحدا فلا تدخلوها حتى يؤذن لكم وإن قيل لكم ارجعوا فارجعوا هو أزكى لكم والله بما تعملون عليم ﴿٢٨﴾ ليس عليكم جناح أن تدخلوا بيوتا غير مسكونة فيها متاع لكم والله يعلم ما تبدون وما تكتمون ﴿٢٩﴾

24 Nur/27. Ey inananlar! Kendi evleriniz dışındaki evlere, sahiplerine seslenip selâm vermeden girmeyiniz. Eğer düşünürseniz bu sizin için daha iyidir. 28. Eğer evde kimseyi bulamazsanız, yine de size izin verilmedikçe içeriye girmeyiniz. Size "Dönün!" denirse dönün. Bu sizin için daha temizdir. Allah yaptıklarınızı bilir. 29. İçinde size bir yarar bulunan ıssız evlere girmenizde bir sorumluluk yoktur. Allah açığa vurduğunuzu da, gizlediğinizi de bilir.

وَإِذَا بَلَغَ الْأَطْفَالُ مِنْكُمُ الْحُلُمَ فَلْيَسْتَأْذِنُوا كَمَا اسْتَأْذَنَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَذَٰلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٥٩﴾ وَالْقَوَاعِدُ مِنَ النِّسَاءِ اللَّاتِي لَا يَرْجُونَ نِكَاحًا فَلَيْسَ عَلَيْهِنَّ جُنَاحٌ أَنْ يَضَعْنَ ثِيَابَهُنَّ غَيْرَ مُتَبَرِّجَاتٍ بِزِينَةٍ وَأَنْ يَسْتَعْفِفْنَ خَيْرٌ لَهُنَّ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٦٠﴾ لَيْسَ عَلَى الْأَعْمَىٰ حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرَجٌ وَلَا عَلَىٰ أَنْفُسِكُمْ أَنْ تَأْكُلُوا مِنْ بُيُوتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ آبَائِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أُمَّهَاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ إِخْوَانِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَخَوَاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَعْمَامِكُمْ أَوْ بُيُوتِ عَمَّاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَخْوَالِكُمْ أَوْ بُيُوتِ خَالَاتِكُمْ أَوْ مَا مَلَكْتُمْ مَفَاتِحَهُ أَوْ صَدِيقِكُمْ لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَأْكُلُوا جَمِيعًا أَوْ أَشْتَاتًا فَإِذَا دَخَلْتُمْ بُيُوتًا فَسَلِّمُوا عَلَىٰ أَنْفُسِكُمْ تَحِيَّةً مِنْ عِنْدِ اللَّهِ مُبَارَكَةً طَيِّبَةً كَذَٰلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ

24 Nur/58 Ey inananlar! Elinizin altında olan erkek ve cariyeler ve sizden henüz ergenliğe ermemiş olanlar, sabah namazından önce, öğle sıcağında ve yatsı namazından sonra, üç vakitte sizin yanınıza girmek için izin istesinler. Bu üç vakit sizin için mahremiyet vaktidir. Bu vakitlerden başka bir zamanda izinsiz girmenizde ve onlarda sizin yanınızda dolaşmalarında bir sakınca yoktur. Allah ayetlerini size böyle açıklar. Allah bilgiyi de hikmeti de kendisinden dilediğine verir. Gençlerinizden ergenlik çağına gelince, kendilerinden öncekilerin izin istedikleri gibi onlar da izin istesinler. Allah size ayetlerini böyle açıklar. Allah bilgi ve hikmet sahibidir.

24 Nur/61 Körün üzerine bir günah yoktur, topalın üzerine günah yoktur, hastanın üzerine günah yoktur, kendi evlerinizden yemenizde, babalarınızın evlerinden, annelerinizin evlerinden, kardeşlerinizin evlerinden, bacılarınızın evlerinden, amcalarınızın evlerinden, halalarınızın evlerinden, dayılarınızın evlerinden, teyzelerinizin evlerinden, ya da anahtarlarına sahip olduğunuz evlerden, ya da dostlarınızın evlerinden de yemenizde bir sakınca yoktur. Topluca yemek de, ayrı ayrı yemek de. Evlere girdiğiniz zaman, kendi aranızda, Allah katından kutlu ve güzel bir selâmla selâmlaşın. Allah ayetlerini size böyle açıklar. Umulur ki aklınızı kullanırsınız.

c) Dünya-Ahiret D[illegible]

وَمَآ أُوتِيتُم مِّن شَيْءٍ فَمَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَزِينَتُهَا وَمَا عِندَ اللَّهِ خَيْرٌ وَأَبْقَىٰ ۚ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٦٠﴾

28 **Kasas**/60. Size verilen herhangi bir şey, dünya hayatının bir geçimliği ve süsüdür. Allah katında olan ise daha iyi ve daha kalıcıdır. Aklınızı kullanmaz mısınız?

إِنَّ قَارُونَ كَانَ مِن قَوْمِ مُوسَىٰ فَبَغَىٰ عَلَيْهِمْ ۖ وَآتَيْنَاهُ مِنَ الْكُنُوزِ مَا إِنَّ مَفَاتِحَهُ لَتَنُوءُ بِالْعُصْبَةِ أُولِي الْقُوَّةِ إِذْ قَالَ لَهُ قَوْمُهُ لَا تَفْرَحْ ۖ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْفَرِحِينَ ﴿٧٦﴾ وَابْتَغِ فِيمَا آتَاكَ اللَّهُ الدَّارَ الْآخِرَةَ ۖ وَلَا تَنسَ نَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا ۖ وَأَحْسِن كَمَا أَحْسَنَ اللَّهُ إِلَيْكَ ۖ وَلَا تَبْغِ الْفَسَادَ فِي الْأَرْضِ ۖ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ ﴿٧٧﴾

28 **Kasas**/76-77. Kârun, Mûsa'nın kavminden biriydi, ama onlara karşı azdı. Biz ona, anahtarlarını güçlü bir topluluğun zor taşıdığı hazineler vermiştik. Toplumu ona: "Böbürlenme! Allah böbürlenenleri sevmez. Allah'ın sana verdiği şeylerde, âhiret yurdunu da gözet, dünyadaki payını da unutma; Allah'ın sana yaptığı iyilik gibi sen de iyilik yap; yeryüzünde bozgunculuğu arzulama, çünkü Allah bozguncuları sevmez" demişlerdi.

وَقِيلَ لِلَّذِينَ اتَّقَوْا مَاذَا أَنزَلَ رَبُّكُمْ ۚ قَالُوا خَيْرًا ۗ لِّلَّذِينَ أَحْسَنُوا فِي هَٰذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةٌ ۚ وَلَدَارُ الْآخِرَةِ خَيْرٌ ۚ وَلَنِعْمَ دَارُ الْمُتَّقِينَ ﴿٣٠﴾

16 **Nahl**/30. (Allah'a karşı gelmekten) sakınanlara: "Rabbiniz ne indirdi?" dendiğinde: "İyilik" derler. İyi davrananlara bu dünyada iyilik vardır. Ahiret yurdu ise daha iyidir. Saygılı olanların yurdu ne güzeldir!

وَمِنْهُم مَّن يَقُولُ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ﴿٢٠١﴾ أُولَٰئِكَ لَهُمْ نَصِيبٌ مِّمَّا كَسَبُوا ۚ وَاللَّهُ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٢٠٢﴾

2 **Bakara**/201. İnsanlardan "Rabbimiz! Bize dünyada güzel olanı ver, ahirette de güzel olanı ver, bizi ateşin azabından koru" diyenler vardır. 202. İşte onlara kazandıklarından bir pay vardır. Allah çabuk hesap görür.

إِنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهْوٌ ۖ وَإِن تُؤْمِنُوا وَتَتَّقُوا يُؤْتِكُمْ أُجُورَكُمْ وَلَا يَسْأَلْكُمْ أَمْوَالَكُمْ ﴿٣٦﴾

47 **Muhammed**/36. Dünya hayatı bir oyun ve oyalanmadır. Eğer inanır ve (Allah'a karşı) saygılı olursanız, O size karşılıklarınızı verir; O sizden (bütün) malınızı istemiyor.

ö) İnsanlara İyi Davranmak ve Güzel Söz Söylemek

وَالْعَصْرِ ﴿١﴾ إِنَّ الْإِنسَانَ لَفِي خُسْرٍ ﴿٢﴾ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ ﴿٣﴾

103 **Asr**/1. Vaktin bitimine andolsun. 2. İnsan, hiç şüphesiz ziyan içindedir. 3. Ancak inananlar, yararlı iş işleyenler, birbirine hakkı tavsiye edenler ve sabırlı olmayı tavsiye edenler (bunun dışındadır).

وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا ۚ إِمَّا يَبْلُغَنَّ عِندَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُل

17 **İsra**/23. Rabbin, yalnız kendisine tapmanıza ve ana-babaya iyi davranmanıza hükmetmiştir. Eğer ikisinden biri veya her ikisi senin yanında kocayacak olursa, on-

لَهُمَآ أُفٍّ وَلَا تَنْهَرْهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا ﴿٢٣﴾ وَاخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا ﴿٢٤﴾

lara "Öf!" bile deme ve onları azarlama; onlara güzel söz söyle. 24. Onlara acıyarak alçak gönüllülük kanatlarını ger ve: "Rabbim! Küçükken beni büyüttükleri gibi, Sen de onlara acı" de.

وَإِمَّا تُعْرِضَنَّ عَنْهُمُ ابْتِغَآءَ رَحْمَةٍ مِنْ رَبِّكَ تَرْجُوهَا فَقُلْ لَهُمْ قَوْلًا مَيْسُورًا ﴿٢٨﴾

17 İsra/28. Rabbinden umduğun bir rahmeti beklediğin için hak sahiplerinden yüz çevirecek olursan, (hiç değilse) onlara hoş söz söyle.

وَقُلْ لِعِبَادِي يَقُولُوا الَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ الشَّيْطَانَ يَنْزَغُ بَيْنَهُمْ إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلْإِنْسَانِ عَدُوًّا مُبِينًا ﴿٥٣﴾

17 İsra/53. (Ey Muhammed!) Kullarıma söyle, en güzel olanı söylesinler. Şeytan onların aralarını bozar. Şüphesiz, Şeytan insanın apaçık düşmanıdır.

وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حُسْنًا وَإِنْ جَاهَدَاكَ لِتُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَآ إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٨﴾

29 Ankebut/8. Biz insana, ana-babasına karşı iyi davranmasını tavsiye ettik. Eğer ana baba, bir şeyi körü körüne Bana ortak koşman için seni zorlarlarsa o zaman onlara itaat etme. Dönüşünüz Banadır. Yaptıklarınızı size bildiririm.

وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَبِذِي الْقُرْبَى وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينِ وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبَى وَالْجَارِ الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ بِالْجَنْبِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ مُخْتَالًا فَخُورًا ﴿٣٦﴾

4 Nisa/36. Allah'a tapın, O'na hiçbir şeyi ortak koşmayın. Ana-babaya, yakınlara, öksüzlere, yoksullara, yakın komşuya, uzak komşuya, yanındaki arkadaşa, yolda kalana ve elinizin altında bulunanlara (kölelerinize) iyi davranın. Allah kendini beğenip böbürlenenleri sevmez.

2. Kötü ve Yerilen Tutum ve Davranışlar

Kötülük veya yanlış tutum ve davranışlar, özü itibarıyla insanın kendinin ve ilişkide bulunduğu ötekinin onurunu zedeleyen, yapı bütünlüğünü bozan, onlara zarar veren, acıya sebebiyet veren tutum ve davranışlardır. Kur'an, hangi tür davranış ve tutumların bu kategoriye girdiğinin insanın akl-ı selimiyle bilebileceğini kabul ettiği için, ahlaki yetkiler konusunda olduğu gibi, bu konuda da muhataplarına bilgisel katkıda bulunmak yerine, hatırlatmalarda bulunup, caydırıcı bir dil kullanmakla yetinmektedir. Bunları yapmamak dinen menedilmenin, dolayısıyla da dinin önemli bir parçasıdır. Aşağıdaki ayetlerde bunların en önemlileri hakkında Allah'ın insana uyarı ve hatırlatmalarını yer almaktadır.

a) Genel Olarak Kötülük

وَلَا تُطِعْ كُلَّ حَلَّافٍ مَهِينٍ ﴿١٠﴾ هَمَّازٍ مَشَّاءٍ بِنَمِيمٍ ﴿١١﴾ مَنَّاعٍ لِلْخَيْرِ مُعْتَدٍ أَثِيمٍ ﴿١٢﴾ عُتُلٍّ

68 Kalem/10-14. (Ey Muhammed!) Yemin üzerine yemin eden, değersiz, çok ayıplayan, dedikoducu, hayrı engelleyen, haddi aşan, günahkâr, kaba, [illegible] ve bunlara ilaveten [illegible] olarak önleyen, [illegible]

بَعْدَ ذٰلِكَ زَنِيمٍ ﴿١٣﴾ أَنْ كَانَ ذَا مَالٍ وَبَنِينَ ﴿١٤﴾ إِذَا تُتْلَى عَلَيْهِ آيَاتُنَا قَالَ أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿١٥﴾ سَنَسِمُهُ عَلَى الْخُرْطُومِ ﴿١٦﴾

yemin eden, aşağılık zorbaya, bütün bunlar dışında bir de soysuzlukla damgalanmış hiçbir kimseye, malı ve oğulları vardır diye uymayasın. 15. Ayetlerimiz ona okunduğu zaman: "Öncekilerin masalları" der. 16. Onun havada olan burnunu yakında yere sürteceğiz.[327]

قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّيَ الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ وَالْإِثْمَ وَالْبَغْيَ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَأَنْ تُشْرِكُوا بِاللَّهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِ سُلْطَانًا وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٣٣﴾

7 **A'raf**/33. De ki: "Rabbim, açığa çıkan ve gizli kalan kötülükleri, günah işlemeyi, haksız yere aşırı gitmeyi, hakkında hiçbir delil indirmediği şeyi Allah'a ortak koşmanızı ve Allah'a karşı bilmediğiniz şeyi söylemenizi haram kılmıştır".

وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَٰئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا ﴿٣٦﴾ وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا إِنَّكَ لَنْ تَخْرِقَ الْأَرْضَ وَلَنْ تَبْلُغَ الْجِبَالَ طُولًا ﴿٣٧﴾ كُلُّ ذٰلِكَ كَانَ سَيِّئُهُ عِنْدَ رَبِّكَ مَكْرُوهًا ﴿٣٨﴾ ذٰلِكَ مِمَّا أَوْحَى إِلَيْكَ رَبُّكَ مِنَ الْحِكْمَةِ وَلَا تَجْعَلْ مَعَ اللَّهِ إِلٰهًا آخَرَ فَتُلْقَى فِي جَهَنَّمَ مَلُومًا مَدْحُورًا ﴿٣٩﴾

17 **İsra**/36. Bilmediğin şeyin ardına düşme. Doğrusu, kulak, göz ve gönül, işte bunların hepsi ondan sorguya çekilir. 37. Yeryüzünde böbürlenerek yürüme; ne yeri delebilirsin, ne de boyca dağlara erişebilirsin. 38. Bunların hepsi, Rabbinin katında beğenilmeyen kötü şeylerdir. 39. Bunlar, Rabbinin sana bildirdiği hikmetlerdir. Sakın, Allah'tan başka tanrı edinme, yoksa yerilmiş ve kovulmuş olarak cehenneme atılırsın.

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَاءِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَيَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٩٠﴾

16 **Nahl**/90. Allah, adaletle davranmayı, iyilik yapmayı ve akrabaya bakmayı emreder; çirkin işleri, kötülüğü ve azgınlığı yasaklar. Düşünürsünüz diye Allah size öğüt veriyor.

لَا يُحِبُّ اللَّهُ الْجَهْرَ بِالسُّوءِ مِنَ الْقَوْلِ إِلَّا مَنْ ظُلِمَ وَكَانَ اللَّهُ سَمِيعًا عَلِيمًا ﴿١٤٨﴾

4 **Nisa**/148. Allah –haksızlığa uğrayanın dışında– kötü sözün açıkça söylenmesini sevmez. Allah işitendir, bilendir.

مَنْ يَشْفَعْ شَفَاعَةً حَسَنَةً يَكُنْ لَهُ نَصِيبٌ مِنْهَا وَمَنْ يَشْفَعْ شَفَاعَةً سَيِّئَةً يَكُنْ لَهُ كِفْلٌ مِنْهَا وَكَانَ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ مُقِيتًا ﴿٨٥﴾

4 **Nisa**/85. Kim iyi bir işe aracı olursa, kendisine ondan bir pay vardır. Kim de kötü bir şeye aracılık yaparsa, kendisine onun bir benzeri vardır. Allah her şeyi gözetip karşılığını verir.

[327] Bu ayetlerin, Mekke'nin ileri gelenlerinden Velîd b. Muğîre hakkında nazil olduğu rivayet edilmektedir. Ancak, ayetin hükmü, bu özellikleri taşıyan herkesi kapsar.

b) Cimrilik

وَأَمَّا مَنْ بَخِلَ وَاسْتَغْنَى ﴿٨﴾ وَكَذَّبَ بِالْحُسْنَى ﴿٩﴾ فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْعُسْرَى ﴿١٠﴾ وَمَا يُغْنِي عَنْهُ مَالُهُ إِذَا تَرَدَّى ﴿١١﴾

92 Leyl/8-10. Cimrilik eden, kendini yeterli gören ve en güzel sözü yalanlayan kimsenin de, güçlüklere uğramasını kolaylaştırırız. 11. O aşağıya yuvarlandığı zaman, malı onu kurtarmaz.

كَلَّا بَلْ لَا تُكْرِمُونَ الْيَتِيمَ ﴿١٧﴾ وَلَا تَحَاضُّونَ عَلَى طَعَامِ الْمِسْكِينِ ﴿١٨﴾ وَتَأْكُلُونَ التُّرَاثَ أَكْلًا لَمًّا ﴿١٩﴾ وَتُحِبُّونَ الْمَالَ حُبًّا جَمًّا ﴿٢٠﴾

89 Fecr/17. Hayır; öksüze karşı cömert davranmıyorsunuz. 18. Yoksulu yedirme konusunda birbirinizi özendirmiyorsunuz. 19. Mirası hak gözetmeden yiyorsunuz. 20. Malı pek çok seviyorsunuz.

وَيْلٌ لِكُلِّ هُمَزَةٍ لُمَزَةٍ ﴿١﴾ الَّذِي جَمَعَ مَالًا وَعَدَّدَهُ ﴿٢﴾ يَحْسَبُ أَنَّ مَالَهُ أَخْلَدَهُ ﴿٣﴾

104 Hümeze/1. Mal toplayıp onu sayıp duran, diliyle çekiştirip, yüzüyle de alay eden kimsenin vay hâline! 3. Malının kendisini ölümsüz kılacağını sanmaktadır.

وَالَّذِينَ إِذَا أَنْفَقُوا لَمْ يُسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا وَكَانَ بَيْنَ ذَٰلِكَ قَوَامًا ﴿٦٧﴾

25 Furkan/67. Onlar harcadıkları zaman, ne israf ederler ne de cimrilik, ikisi arasında orta bir yol (tutarlar).

وَلَا تَجْعَلْ يَدَكَ مَغْلُولَةً إِلَىٰ عُنُقِكَ وَلَا تَبْسُطْهَا كُلَّ الْبَسْطِ فَتَقْعُدَ مَلُومًا مَحْسُورًا ﴿٢٩﴾

17 İsra/29. Ne elini boynuna bağlayıp cimri kesil, ne de elini büsbütün açıp tutumsuz ol; yoksa pişman olur, açıkta kalırsın.

إِنَّ الْإِنْسَانَ خُلِقَ هَلُوعًا ﴿١٩﴾ إِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ جَزُوعًا ﴿٢٠﴾ وَإِذَا مَسَّهُ الْخَيْرُ مَنُوعًا ﴿٢١﴾

70 Mearic/19. İnsan gerçekten pek tahammülsüz yaratılmıştır. 20. Başına bir fenalık gelince feryad eder. 21. Kendisine bir iyilik dokununca pintileşir.

وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَبْخَلُونَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ هُوَ خَيْرًا لَهُمْ بَلْ هُوَ شَرٌّ لَهُمْ سَيُطَوَّقُونَ مَا بَخِلُوا بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلِلَّهِ مِيرَاثُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١٨٠﴾

3 Al-i İmran/180. Allah'ın lütfundan kendilerine verdiği şeylerde cimrilik edenler, onun kendilerinin iyiliğine olduğunu sanmasınlar. Aksine bu onların kötülüğünedir. Cimrilik yaptıkları şeyler, kıyamet günü boyunlarına dolandırılacaktır. Göklerin ve yerin mirası Allah'ındır. Allah işlediklerinizden haberdardır.

الَّذِينَ يَبْخَلُونَ وَيَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبُخْلِ وَيَكْتُمُونَ مَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُهِينًا ﴿٣٧﴾

4 Nisa/37. Hem kendileri cimrilik edip, hem de insanlara cimriliği tavsiye edenler, Allah'ın lütfundan kendilerine verdiği şeyleri gizlerler. İnkârcılara aşağılayıcı bir azap hazırladık.

الَّذِينَ يَبْخَلُونَ وَيَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبُخْلِ وَمَنْ يَتَوَلَّ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴿٢٤﴾

57 Hadid/24. Bunlar hem kendileri cimrilik ederler, hem de insanlara cimrilik yapmalarını tavsiye ederler. Allah'ın buyruğundan kim yüz çevirirse, (bilsin ki) Allah muhtaç değildir ve övülmeye layıktır.

فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ وَاسْمَعُوا وَأَطِيعُوا وَأَنْفِقُوا خَيْرًا لِأَنْفُسِكُمْ وَمَنْ يُوقَ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٦﴾

64 **Teğabün**/16. Allah'a gücünüzün yettiği kadar saygılı olun, (O'nun buyruklarını) dinleyin, itaat edin, kendinizin iyiliğine olarak mallarınızdan sarfedin; nefsinin cimriliğinden korunan kimseler, işte onlar mutluluğa erenlerdir.

c) İftira

وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ بِغَيْرِ مَا اكْتَسَبُوا فَقَدِ احْتَمَلُوا بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُبِينًا ﴿٥٨﴾

33 **Ahzap**/58. İnanan erkek ve kadınlan yapmadıkları bir şeyden ötürü incitenler, şüphesiz iftira etmiş ve apaçık bir günah yüklenmiş olurlar.

وَمَنْ يَكْسِبْ خَطِيئَةً أَوْ إِثْمًا ثُمَّ يَرْمِ بِهِ بَرِيئًا فَقَدِ احْتَمَلَ بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُبِينًا ﴿١١٢﴾

4 **Nisa**/112. Kim bir yanılgıya düşer veya bir günah işler de, sonra onu suçsuz birinin üzerine atarsa, apaçık bir iftira ve günah yüklenmiş olur.

إِنَّ الَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ الْغَافِلَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ لُعِنُوا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٢٣﴾ يَوْمَ تَشْهَدُ عَلَيْهِمْ أَلْسِنَتُهُمْ وَأَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٤﴾

24 **Nur**/23-24. İffetli ve bir şeyden haberi olmayan mü'min kadınlara zina isnad edenler, dünya ve ahirette lanetlenmişlerdir. Kendi dilleri, elleri ve ayaklarının, yapmış olduklarına tanıklık edeceği gün, onlar büyük azaba uğrayacaklardır.

وَالَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَأْتُوا بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ فَاجْلِدُوهُمْ ثَمَانِينَ جَلْدَةً وَلَا تَقْبَلُوا لَهُمْ شَهَادَةً أَبَدًا وَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٤﴾

24 **Nur**/4. İffetli kadınlara zinâ isnad edip de, sonra dört tanık getiremeyenlere seksen değnek vurun; ebediyen onların tanıklığını kabul etmeyin. İşte onlar yoldan çıkmış kimselerdir.

d) Yapılan İyiliği Başa Kakmak

وَلَا تَمْنُنْ تَسْتَكْثِرُ ﴿٦﴾

74 **Müddessir**/6. (Yaptığını) çoksunarak başa kakma!

الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ لَا يُتْبِعُونَ مَا أَنْفَقُوا مَنًّا وَلَا أَذًى لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٢٦٢﴾ قَوْلٌ مَعْرُوفٌ وَمَغْفِرَةٌ خَيْرٌ مِنْ صَدَقَةٍ يَتْبَعُهَا أَذًى وَاللَّهُ غَنِيٌّ حَلِيمٌ ﴿٢٦٣﴾ يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُبْطِلُوا

2 **Bakara**/262. Mallarını Allah yolunda veren ve başa kakıp incitmek için, verdikleri şeyin ardına düşmeyenlerin ödülleri, Rablerinin katındadır. Onlara korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir. 263. Uygun bir söz söylemek ve (bir şey veremediği için) özür dilemek, peşinden incitme gelen bir sadakadan daha iyidir. Allah muhtaç değil-

صَدَقَاتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالْأَذَى كَالَّذِي يُنْفِقُ مَالَهُ رِئَاءَ النَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ صَفْوَانٍ عَلَيْهِ تُرَابٌ فَأَصَابَهُ وَابِلٌ فَتَرَكَهُ صَلْدًا لَا يَقْدِرُونَ عَلَى شَيْءٍ مِمَّا كَسَبُوا وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ﴿٢٦٤﴾

dir, halîmdir. 264. Ey inananlar! Allah'a ve ahiret gününe inanmayan ve malını, insanlara gösteriş için sarfeden kimse gibi iyiliklerinizi başa kakarak ve inciterek boşa çıkarmayın. Böyle olanın durumu, üzerinde biraz toprak bulunan yalçın kayaya benzer. Üzerine sağanak yağdığında onu cascavlak bırakır. Böylece ellerinde, kazandıklarından bir şey kalmaz. Allah inkârcı toplumu doğru yola eriştirmez.

وَيُطْعِمُونَ الطَّعَامَ عَلَى حُبِّهِ مِسْكِينًا وَيَتِيمًا وَأَسِيرًا ﴿٨﴾ إِنَّمَا نُطْعِمُكُمْ لِوَجْهِ اللَّهِ لَا نُرِيدُ مِنْكُمْ جَزَاءً وَلَا شُكُورًا ﴿٩﴾ إِنَّا نَخَافُ مِنْ رَبِّنَا يَوْمًا عَبُوسًا قَمْطَرِيرًا ﴿١٠﴾

76 İnsan/8-10. Onlar içleri çektiği hâlde, yiyeceği yoksula, öksüze ve esire yedirirler. "Biz sizi ancak Allah rızası için doyuruyoruz, bir karşılık ve teşekkür beklemiyoruz. Biz çok asık suratların bulunacağı bir günde Rabbimizden korkarız" derler.

e) Başkalarını Çekiştirmek (Gıybet)

وَيْلٌ لِكُلِّ هُمَزَةٍ لُمَزَةٍ ﴿١﴾

104 Hümeze/1. Diliyle çekiştirip, yüzüyle de alay eden kimsenin vay hâline!

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَبْ بَعْضُكُمْ بَعْضًا أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَحِيمٌ ﴿١٢﴾

49 Hucurat/12. Ey inananlar! Zanda bulunmaktan çokca sakının, zira zannın bir kısmı günahtır. Birbirinizin suçunu araştırmayın; kimse kimseyi çekiştirmesin; hangi biriniz ölü kardeşinin etini yemekten hoşlanır? Ondan tiksinirsiniz. Allah'a saygılı olun. Allah tövbeleri dâima kabul edendir, merhametlidir.

f) Kendini Beğenmişlik (Kibir)

أَيَحْسَبُ أَنْ لَنْ يَقْدِرَ عَلَيْهِ أَحَدٌ ﴿٥﴾

90 Beled/5. İnsanoğlu, kendisine kimsenin güç yetiremeyeceğini mi sanıyor?

إِنَّ قَارُونَ كَانَ مِنْ قَوْمِ مُوسَى فَبَغَى عَلَيْهِمْ وَآتَيْنَاهُ مِنَ الْكُنُوزِ مَا إِنَّ مَفَاتِحَهُ لَتَنُوءُ بِالْعُصْبَةِ أُولِي الْقُوَّةِ إِذْ قَالَ لَهُ قَوْمُهُ لَا تَفْرَحْ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْفَرِحِينَ ﴿٧٦﴾ وَابْتَغِ فِيمَا آتَاكَ اللَّهُ الدَّارَ الْآخِرَةَ وَلَا تَنْسَ نَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا وَأَحْسِنْ كَمَا أَحْسَنَ اللَّهُ إِلَيْكَ وَلَا تَبْغِ الْفَسَادَ فِي الْأَرْضِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ ﴿٧٧﴾

28 Kasas/76-77. Kârun, Mûsa'nın kavminden biriydi, ama onlara karşı azdı. Biz ona, anahtarlarını güçlü bir topluluğun zor taşıdığı hazineler vermiştik. Toplumu ona: "Böbürlenme! Allah böbürlenenleri sevmez. Allah'ın sana verdiği şeylerde ahiret yurdunu da gözet, dünyadaki payını da unutma; Allah'ın sana yaptığı iyilik gibi sen de iyilik yap; yeryüzünde bozgunculuğa arzulama, çünkü Allah bozguncuları sevmez" demişlerdi.

وَلاَ تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا إِنَّكَ لَنْ تَخْرِقَ الْأَرْضَ وَلَنْ تَبْلُغَ الْجِبَالَ طُولاً ﴿٣٧﴾

17 **İsra**/37. Yeryüzünde böbürlenerek yürüme, ne yeri delebilirsin, ne de boyca dağlara erişebilirsin.

وَلاَ تُصَعِّرْ خَدَّكَ لِلنَّاسِ وَلاَ تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا إِنَّ اللَّهَ لاَ يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ ﴿١٨﴾

31 **Lokman**/18. (Lokman oğluna şöyle vasiyet etti:) "İnsanları küçümseyip yüz çevirme, yeryüzünde böbürlenerek yürüme! Allah, kendini beğenip öğünen hiç kimseyi sevmez".

وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلاَ تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَبِذِي الْقُرْبَى وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينِ وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبَى وَالْجَارِ الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ بِالْجَنْبِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ إِنَّ اللَّهَ لاَ يُحِبُّ مَنْ كَانَ مُخْتَالاً فَخُورًا ﴿٣٦﴾

4 **Nisa**/36. Allah'a tapın, O'na hiçbir şeyi ortak koşmayın. Ana-babaya, yakınlara, öksüzlere, yoksullara, yakın komşuya, uzak komşuya, yanındaki arkadaşa, yolda kalana ve elinizin altında olanlara (kölelerinize) iyi davranın. Doğrusu, Allah kendini beğenip böbürlenenleri sevmez.

لِكَيْلاَ تَأْسَوْا عَلَى مَا فَاتَكُمْ وَلاَ تَفْرَحُوا بِمَا آتَاكُمْ وَاللَّهُ لاَ يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ ﴿٢٣﴾

57 **Hadid**/23. Bu, kaybettiğinize üzülmemeniz ve Allah'ın size verdiği nimetlerle şımarmamanız içindir. Allah kendini beğenip öğünen hiç kimseyi sevmez.

g) Bozgunculuk (İfsâd)

وَلاَ تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلاَحِهَا وَادْعُوهُ خَوْفًا وَطَمَعًا إِنَّ رَحْمَةَ اللَّهِ قَرِيبٌ مِنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٥٦﴾

7 **A'raf**/56. Düzeltilmesinden sonra, yeryüzünde bozgunculuk yapmayın. Korkarak ve umutla Allah'a yalvarın. Allah'ın rahmeti, iyi davrananlara yakındır.

وَاذْكُرُوا إِذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَاءَ مِنْ بَعْدِ عَادٍ وَبَوَّأَكُمْ فِي الْأَرْضِ تَتَّخِذُونَ مِنْ سُهُولِهَا قُصُورًا وَتَنْحِتُونَ الْجِبَالَ بُيُوتًا فَاذْكُرُوا آلاَءَ اللَّهِ وَلاَ تَعْثَوْا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿٧٤﴾

7 **A'raf**/74. (Salih, kavmine şöyle dedi:) "Allah'ın sizi Âd kavminin ardından onların yerine getirdiğini, ovalarında köşkler kurup dağlarında kayadan evler yonttuğunuz buraya yerleştirdiğini hatırlayın. Öyleyse, Allah'ın nimetlerini anın ve yeryüzünde bozgunculuk yaparak karışıklık çıkarmayın".

وَابْتَغِ فِيمَا آتَاكَ اللَّهُ الدَّارَ الْآخِرَةَ وَلاَ تَنْسَ نَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا وَأَحْسِنْ كَمَا أَحْسَنَ اللَّهُ إِلَيْكَ وَلاَ تَبْغِ الْفَسَادَ فِي الْأَرْضِ إِنَّ اللَّهَ لاَ يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ ﴿٧٧﴾

28 **Kasas**/77. (Kavmi, Karun'a şöyle dedi:) "Allah'ın sana verdiği şeylerde, âhiret yurdunu da gözet, dünyadaki payını da unutma; Allah'ın sana yaptığı iyilik gibi sen de iyilik yap; yeryüzünde bozgunculuğu arzulama, çünkü Allah bozguncuları sevmez".

ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ أَيْدِي النَّاسِ لِيُذِيقَهُمْ بَعْضَ الَّذِي عَمِلُوا لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٤١﴾

30 Rum/41. Karada ve denizde bozgun, insanların bizzat kendi elleriyle işledikleri yüzünden çıkar; Allah da belki dönerler diye yaptıklarının bir kısmını kendilerine tattırır.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَنَاجَيْتُمْ فَلَا تَتَنَاجَوْا بِالْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَمَعْصِيَتِ الرَّسُولِ وَتَنَاجَوْا بِالْبِرِّ وَالتَّقْوَى وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٩﴾

58 Mücadele/9. Ey İnananlar! Gizli konuştuğunuz zaman, günah işlemeyi, düşmanlık etmeyi ve Peygamber'e karşı gelmeyi fısıldaşmayın; iyilik yapmayı ve (Allah'a karşı gelmekten) sakınmayı konuşun; kıyamet günü huzurunda toplanacağınız Allah'tan sakının.

h) Çekememezlik (Hased)

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ ﴿١﴾ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ ﴿٢﴾ وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ ﴿٣﴾ وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ ﴿٤﴾ وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ ﴿٥﴾

113 Felak/1-5. (Ey Muhammed!) De ki: "Yarattıklarının şerrinden, bastırdığı zaman karanlığın şerrinden, düğümlere üfleren büyücülerin şerrinden, çekememezlik ettiği zaman kıskancın şerrinden, sabahın Rabbine sığınırım".

وَلَا تَتَمَنَّوْا مَا فَضَّلَ اللَّهُ بِهِ بَعْضَكُمْ عَلَى بَعْضٍ لِلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِمَّا اكْتَسَبُوا وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِمَّا اكْتَسَبْنَ وَاسْأَلُوا اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿٣٢﴾

4 Nisa/32. Allah'ın sizi birbirinizden üstün kıldığı şeyleri arzu etmeyin. Erkeklere çalıştıklarından bir pay vardır, kadınlara da çalıştıklarından bir pay vardır. Allah'tan bolluğunu dileyin. Doğrusu Allah her şeyi bilmektedir.

ı) Savurganlık (İsraf)

يَا بَنِي آدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ ﴿٣١﴾

7 A'raf/31. Ey Ademoğulları! Her secde mahallinde güzel elbiselerinizi giyin. Yiyin, için fakat israf etmeyin; Allah savurganları sevmez.

وَالَّذِينَ إِذَا أَنْفَقُوا لَمْ يُسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا وَكَانَ بَيْنَ ذَٰلِكَ قَوَامًا ﴿٦٧﴾

25 Furkan/67. Onlar harcadıkları zaman, ne israf ederler ne de cimrilik, ikisi arasında orta bir yol (tutarlar).

كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَلَا تَطْغَوْا فِيهِ فَيَحِلَّ عَلَيْكُمْ غَضَبِي وَمَنْ يَحْلِلْ عَلَيْهِ غَضَبِي فَقَدْ هَوَىٰ ﴿٨١﴾

20 Taha/81. Size verdiğimiz [illegible] nimetlerinden yiyin! Bunda aşırı gitmeyin, gazabımı helâketinizdir. [illegible] den kimse mahrumiyet [illegible]

وَآتِ ذَا الْقُرْبَىٰ حَقَّهُ وَالْمِسْكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ وَلَا تُبَذِّرْ تَبْذِيرًا ﴿٢٦﴾ إِنَّ الْمُبَذِّرِينَ كَانُوا إِخْوَانَ الشَّيَاطِينِ وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِرَبِّهِ كَفُورًا ﴿٢٧﴾

17 İsra/26. [illegible] hakkını ver[illegible] ruha, sapa [illegible] dağıtanlık. [illegible] şeytanlara [illegible]

وَلَا تَجْعَلْ يَدَكَ مَغْلُولَةً إِلَى عُنُقِكَ وَلَا تَبْسُطْهَا كُلَّ الْبَسْطِ فَتَقْعُدَ مَلُومًا مَحْسُورًا ﴿٢٩﴾

17 **İsra**/29. Ne elini boynuna bağlayıp cimri kesil, ne de elini büsbütün açıp tutumsuz ol; yoksa pişman olur, açıkta kalırsın.

i) Adam Öldürmek

وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ خَشْيَةَ إِمْلَاقٍ نَحْنُ نَرْزُقُهُمْ وَإِيَّاكُمْ إِنَّ قَتْلَهُمْ كَانَ خِطْئًا كَبِيرًا ﴿٣١﴾

17 **İsra**/31. Yoksulluk korkusuyla çocuklarınızı öldürmeyin. Sizi de, onları da biz rızıklandırıyoruz. Doğrusu, onları öldürmek büyük günahtır.

وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَمَنْ قُتِلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لِوَلِيِّهِ سُلْطَانًا فَلَا يُسْرِفْ فِي الْقَتْلِ إِنَّهُ كَانَ مَنْصُورًا ﴿٣٣﴾

17 **İsra**/33. Allah'ın haram kıldığı cana haksız yere kıymayın. Haksız yere öldürülenin velisine kesin bir belge vermişizdir. Artık o da öldürmekte aşırı gitmesin; ne de olsa yardım görmüştür.

وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا فَجَزَآؤُهُ جَهَنَّمُ خَالِدًا فِيهَا وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَلَعَنَهُ وَأَعَدَّ لَهُ عَذَابًا عَظِيمًا ﴿٩٣﴾

4 **Nisa**/93. Kim bir mü'mini bile bile öldürürse, onun cezası, içinde temelli kalacağı cehennemdir. Allah ona öfkelenmiş, onu lânetlemiş ve ona büyük bir azap hazırlamıştır.

مِنْ أَجْلِ ذَٰلِكَ كَتَبْنَا عَلَى بَنِي إِسْرَآئِيلَ أَنَّهُ مَنْ قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ فَسَادٍ فِي الْأَرْضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ جَمِيعًا وَمَنْ أَحْيَاهَا فَكَأَنَّمَآ أَحْيَا النَّاسَ جَمِيعًا وَلَقَدْ جَآءَتْهُمْ رُسُلُنَا بِالْبَيِّنَاتِ ثُمَّ إِنَّ كَثِيرًا مِنْهُمْ بَعْدَ ذَٰلِكَ فِي الْأَرْضِ لَمُسْرِفُونَ ﴿٣٢﴾

5 **Maide**/32. Bundan (Kabil'in Habil'i haksız yere öldürmesinden) dolayı, İsrailoğulları'na şöyle yazdık: "Kim bir cana kıymamış veya yeryüzünde bozgunculuk yapmamış olan bir kimseyi öldürürse, bütün insanları öldürmüş gibidir. Kim de bir kimsenin hayatını kurtarırsa, bütün insanları kurtarmış gibidir". Andolsun, onlara elçilerimiz açık belgelerle gelmiştir, ama onların çoğu bundan sonra da yeryüzünde aşırı gitmişlerdir.

j) Yalan Söylemek

وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ وَإِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِرَامًا ﴿٧٢﴾

25 **Furkan**/72. Onlar, yalanlara tanık olmazlar, boş söze rastladıkları zaman, vakarla geçip giderler.

وَيْلٌ لِكُلِّ أَفَّاكٍ أَثِيمٍ ﴿٧﴾ يَسْمَعُ آيَاتِ اللَّهِ تُتْلَى عَلَيْهِ ثُمَّ يُصِرُّ مُسْتَكْبِرًا كَأَنْ لَمْ يَسْمَعْهَا فَبَشِّرْهُ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٨﴾

45 **Casiye**/7-8. Kendine okunan Allah'ın âyetlerini dinleyip, sonra onları hiç duymamış gibi büyüklük taslamakta direnen, pek yalancı ve günahkâr kişinin vay hâline! Ona can yakıcı bir azabı müjdele.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلاً سَدِيدًا ﴿٧٠﴾ يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا ﴿٧١﴾

33 Ahzap/70-71. Ey inananlar. Allah'ı sayın ve dürüst söz söyleyin ki, Allah işlerinizi kendinize yararlı kılsın ve günahlarınızı size bağışlasın. Kim Allah'a ve Elçisi'ne itaat ederse, şüphesiz büyük bir başarı kazanmış olur.

ذَلِكَ وَمَنْ يُعَظِّمْ حُرُمَاتِ اللَّهِ فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ عِنْدَ رَبِّهِ وَأُحِلَّتْ لَكُمُ الْأَنْعَامُ إِلاَّ مَا يُتْلَى عَلَيْكُمْ فَاجْتَنِبُوا الرِّجْسَ مِنَ الْأَوْثَانِ وَاجْتَنِبُوا قَوْلَ الزُّورِ ﴿٣٠﴾

22 Hac/30. İşte böyle; kim Allah'ın yasaklarına saygı gösterirse, bu Rabbinin katında onun iyiliğinedir. Size bildirilmiş olanların dışındaki hayvanlar size helal kılınmıştır. Putların pisliğinden kaçının, yamuk sözden de kaçının.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لاَ تَفْعَلُونَ ﴿٢﴾ كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ أَنْ تَقُولُوا مَا لاَ تَفْعَلُونَ ﴿٣﴾

61 Saf/2. Ey inananlar! Yapmayacağınız şeyi niçin söylüyorsunuz? 3. Yapmayacağınız şeyi söylemeniz, Allah katında büyük öfkeye sebep olur.

k) İnsanları Küçük Düşürmek

وَيْلٌ لِكُلِّ هُمَزَةٍ لُمَزَةٍ ﴿١﴾

104 Hümeze/1. Diliyle çekiştirip, yüzüyle de alay eden kimsenin vay hâline!

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ يَسْخَرْ قَوْمٌ مِنْ قَوْمٍ عَسَى أَنْ يَكُونُوا خَيْرًا مِنْهُمْ وَلاَ نِسَاءٌ مِنْ نِسَاءٍ عَسَى أَنْ يَكُنَّ خَيْرًا مِنْهُنَّ وَلاَ تَلْمِزُوا أَنْفُسَكُمْ وَلاَ تَنَابَزُوا بِالْأَلْقَابِ بِئْسَ الِاسْمُ الْفُسُوقُ بَعْدَ الْإِيمَانِ وَمَنْ لَمْ يَتُبْ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿١١﴾

49 Hucurat/11. Ey inananlar! Bir topluluk diğer bir topluluğu alaya almasın, belki de onlar kendilerinden daha iyidirler. Kadınlar da başka kadınları alaya almasınlar, belki onlar kendilerinden daha iyidirler. Birbirinizle alay etmeyin, birbirinizi kötü lâkaplarla çağırmayın; inandıktan sonra yoldan çıkmakla nitelenmek ne kötüdür! Tövbe etmeyenler, işte onlar zâlimlerdir.

l) Gösteriş Yapmak (Riyâ)

فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ ﴿٤﴾ الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلاَتِهِمْ سَاهُونَ ﴿٥﴾ الَّذِينَ هُمْ يُرَاؤُونَ ﴿٦﴾ وَيَمْنَعُونَ الْمَاعُونَ ﴿٧﴾

107 Ma'un/4-7. Namazlarından habersiz olarak namaz kılanların vay hâline! Onlar gösteriş yapmaktadırlar. Onlar eğreti bir şeyin verilmesine bile engel olurlar.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تُبْطِلُوا صَدَقَاتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالْأَذَى كَالَّذِي يُنْفِقُ مَالَهُ رِئَاءَ النَّاسِ وَلاَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ صَفْوَانٍ عَلَيْهِ تُرَابٌ فَأَصَابَهُ وَابِلٌ

2 Bakara/264. Ey inananlar! Allah'a ve ahiret gününe inanmayan ve insanlara gösteriş için serfiden [illegible] iyiliklerinizi başa kakarak ve incitmek çıkarmayın. Böyle olursa [illegible]

فَتَرَكَهُ صَلْدًا لاَ يَقْدِرُونَ عَلَى شَيْءٍ مِمَّا كَسَبُوا وَاللَّهُ لاَ يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ﴿٢٦٤﴾

de biraz toprak bulunan yalçın kayaya benzer. Üzerine sağanak yağdığında onu cascavlak bırakır. Böylece ellerinde, kazandıklarından bir şey kalmaz. Allah inkârcı toplumu doğru yola eriştirmez.

وَلاَ تَكُونُوا كَالَّذِينَ خَرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ بَطَرًا وَرِئَآءَ النَّاسِ وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَاللَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطٌ ﴿٤٧﴾

8 **Enfal**/47. Yurtlarından, böbürlenerek ve insanlara gösteriş için çıkanlar ve Allah yolunda alıkoyanlar gibi olmayın! Allah onların yaptıklarını her yönüyle bilmektedir.

وَالَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ رِئَآءَ النَّاسِ وَلاَ يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلاَ بِالْيَوْمِ الآخِرِ وَمَنْ يَكُنِ الشَّيْطَانُ لَهُ قَرِينًا فَسَآءَ قَرِينًا ﴿٣٨﴾ وَمَاذَا عَلَيْهِمْ لَوْ آمَنُوا بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ وَأَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقَهُمُ اللَّهُ وَكَانَ اللَّهُ بِهِمْ عَلِيمًا ﴿٣٩﴾

4 **Nisa**/38. Ve yine bunlar, mallarını, insanlara gösteriş olsun diye sarfederler; ne Allah'a, ne de ahiret gününe inanırlar. Kimin arkadaşı şeytansa, (bilsin ki) o kötü bir arkadaştır. 39. Bunlar Allah'a ve ahiret gününe inanıp, Allah'ın kendilerine verdiği rızıktan sarfetmiş olsalardı, sanki onlara ne olurdu? Ama Allah onları bilmektedir.

m) Zina ve Fuhuş

وَلاَ تَقْرَبُوا الزِّنَى إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَسَآءَ سَبِيلاً ﴿٣٢﴾

17 **İsra**/32. Zinaya yaklaşmayın. Çünkü o, çirkin bir iş ve kötü bir yoldur.

قُلْ تَعَالَوْا أَتْلُ مَا حَرَّمَ رَبُّكُمْ عَلَيْكُمْ أَلاَّ تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَلاَ تَقْتُلُوا أَوْلاَدَكُمْ مِنْ إِمْلاَقٍ نَحْنُ نَرْزُقُكُمْ وَإِيَّاهُمْ وَلاَ تَقْرَبُوا الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ وَلاَ تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلاَّ بِالْحَقِّ ذَلِكُمْ وَصَّاكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿١٥١﴾

6 **En'am**/151. De ki: "Gelin, size Rabbinizin haram kıldığı şeyleri anlatayım. O'na hiçbir şeyi ortak koşmayın. Ana-babaya iyi davranın. Yoksulluktan korkarak çocuklarınızı öldürmeyin; –sizin ve onların rızkını Biz veriyoruz–. Kötülüğün gizlisine de, açığına da yanaşmayın. Allah'ın haram kıldığı cana – haksız yere– kıymayın. Düşünün diye Allah bunları size öğüt vermektedir.

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالإِحْسَانِ وَإِيتَآءِ ذِي الْقُرْبَى وَيَنْهَى عَنِ الْفَحْشَآءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٩٠﴾

16 **Nahl**/90. Allah, adaletle davranmayı, iyilik yapmayı ve akrabaya bakmayı emreder; çirkin işleri, kötülüğü ve azmayı yasaklar. Düşünürsünüz diye Allah size öğüt veriyor.

إِنَّ الَّذِينَ يُحِبُّونَ أَنْ تَشِيعَ الْفَاحِشَةُ فِي الَّذِينَ آمَنُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لاَ تَعْلَمُونَ ﴿١٩﴾

24 **Nur**/19. İnananlar arasında hayasızlığın yayılmasını arzu edenlere, işte onlara, dünya ve ahirette can yakıcı azap vardır. Allah bilir, siz ise bilmezsiniz.

اَلزَّانِي لاَ يَنْكِحُ إِلاَّ زَانِيَةً أَوْ مُشْرِكَةً وَالزَّانِيَةُ لاَ يَنْكِحُهَآ إِلاَّ زَانٍ أَوْ مُشْرِكٌ وَحُرِّمَ ذٰلِكَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ ﴿٣﴾

24 Nur/3. Zinâ eden erkek, ancak zinâ eden veya putperest bir kadınla evlenebilir. Zinâ eden kadınla da, ancak zinâ eden veya putperest bir erkek evlenebilir. Bu, inananlara yasak edilmiştir.

وَلْيَسْتَعْفِفِ الَّذِينَ لاَ يَجِدُونَ نِكَاحًا حَتَّى يُغْنِيَهُمُ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهِ وَالَّذِينَ يَبْتَغُونَ الْكِتَابَ مِمَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ فَكَاتِبُوهُمْ إِنْ عَلِمْتُمْ فِيهِمْ خَيْرًا وَآتُوهُمْ مِنْ مَالِ اللّٰهِ الَّذِي آتَاكُمْ وَلاَ تُكْرِهُوا فَتَيَاتِكُمْ عَلَى الْبِغَآءِ إِنْ أَرَدْنَ تَحَصُّنًا لِتَبْتَغُوا عَرَضَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَمَنْ يُكْرِهْهُنَّ فَإِنَّ اللّٰهَ مِنْ بَعْدِ إِكْرَاهِهِنَّ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٣٣﴾

24 Nur/33. Evlenemeyenler ise, Allah kendilerini lütfu ile zenginleştirinceye kadar iffetli davransınlar. Kölelerinizden özgürlük akdi yapmak isteyenlerle –onlarda bir iyilik görürseniz– anlaşma yapın. Onlara Allah'ın size verdiği maldan verin. Dünya hayatının geçici menfaatini elde etmek için, namuslu kalmak isteyen bakire cariyelerinizi fuhşa zorlamayın. Kim onları buna zorlarsa, Allah, zorlandıkları için onları (cariyeleri) bağışlar ve merhamet eder.

n) Eşcinsellik

وَلُوطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ أَتَأْتُونَ الْفَاحِشَةَ مَا سَبَقَكُمْ بِهَا مِنْ أَحَدٍ مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿٨٠﴾ إِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ شَهْوَةً مِنْ دُونِ النِّسَآءِ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ مُسْرِفُونَ ﴿٨١﴾

7 A'raf/80-81. Lût da kavmine: "Âlemlerde sizden önce hiç kimsenin yapmadığı bir hayasızlığı mı yapıyorsunuz? Siz kadınları bırakıp şehvetle erkeklere yaklaşıyorsunuz. Hayır, siz aşırı giden bir toplumsunuz" dedi.

وَلُوطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ أَتَأْتُونَ الْفَاحِشَةَ وَأَنْتُمْ تُبْصِرُونَ ﴿٥٤﴾ أَئِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ شَهْوَةً مِنْ دُونِ النِّسَآءِ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ ﴿٥٥﴾

27 Neml/54-55. Lût'u da gönderdik, kavmine: "Göz göre göre bir hayâsızlık mı yapıyorsunuz? Kadınları bırakıp, şehvetle erkeklere mi yaklaşıyorsunuz? Evet, siz cahilce davranan bir toplumsunuz" dedi.

o) Önyargılı Olmak (Sû-i Zan)

يَآأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا ضَرَبْتُمْ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ فَتَبَيَّنُوا وَلاَ تَقُولُوا لِمَنْ أَلْقَى إِلَيْكُمُ السَّلاَمَ لَسْتَ مُؤْمِنًا تَبْتَغُونَ عَرَضَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللّٰهِ مَغَانِمُ كَثِيرَةٌ كَذٰلِكَ كُنْتُمْ مِنْ قَبْلُ فَمَنَّ اللّٰهُ عَلَيْكُمْ فَتَبَيَّنُوا إِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿٩٤﴾

4 Nisa/94. Ey inananlar! Allah uğrunda yola çıktığınız zaman iyice araştırın ve size barış önerene, dünya hayatının geçici menfaatini arzulayarak: "Sen mü'min değilsin" demeyin. Allah'ın katında çok ganimetler vardır. Önceleri siz de öyleydiniz. Ama Allah size iyilikte bulundu. Öyleyse iyice araştırın. Allah yaptıklarınızdan haberdardır.

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱجْتَنِبُوا۟ كَثِيرًا مِّنَ ٱلظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ ٱلظَّنِّ إِثْمٌ وَلَا تَجَسَّسُوا۟ وَلَا يَغْتَب بَّعْضُكُم بَعْضًا أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَن يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ إِنَّ ٱللَّهَ تَوَّابٌ رَّحِيمٌ ﴿١٢﴾

49 Hucurat/12. Ey inananlar! Zanda bulunmaktan çokca sakının, zira zannın bir kısmı günahtır. Birbirinizin suçunu araştırmayın; kimse kimseyi çekiştirmesin; hangi biriniz ölü kardeşinin etini yemekten hoşlanır? Ondan tiksinirsiniz. Allah'a saygılı olun. Allah tövbeleri dâima kabul edendir, merhametlidir.

ö) Sarhoşluk ve Kumar

يَسْـَٔلُونَكَ عَنِ ٱلْخَمْرِ وَٱلْمَيْسِرِ قُلْ فِيهِمَآ إِثْمٌ كَبِيرٌ وَمَنَٰفِعُ لِلنَّاسِ وَإِثْمُهُمَآ أَكْبَرُ مِن نَّفْعِهِمَا وَيَسْـَٔلُونَكَ مَاذَا يُنفِقُونَ قُلِ ٱلْعَفْوَ كَذَٰلِكَ يُبَيِّنُ ٱللَّهُ لَكُمُ ٱلْءَايَٰتِ لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ ﴿٢١٩﴾

2 Bakara/219. Sana içkiden ve kumardan soruyorlar; de ki: "Her ikisinde hem büyük bir günah, hem de bazı faydalar vardır. Ama ikisinin de günahları faydalarından daha büyüktür". Ve sana ne vereceklerini de soruyorlar; de ki: "Artanı". Dünya ve ahiret hakkında düşünün diye, Allah size ayetlerini böyle açıklıyor.

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ إِنَّمَا ٱلْخَمْرُ وَٱلْمَيْسِرُ وَٱلْأَنصَابُ وَٱلْأَزْلَٰمُ رِجْسٌ مِّنْ عَمَلِ ٱلشَّيْطَٰنِ فَٱجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٩٠﴾ إِنَّمَا يُرِيدُ ٱلشَّيْطَٰنُ أَن يُوقِعَ بَيْنَكُمُ ٱلْعَدَٰوَةَ وَٱلْبَغْضَآءَ فِى ٱلْخَمْرِ وَٱلْمَيْسِرِ وَيَصُدَّكُمْ عَن ذِكْرِ ٱللَّهِ وَعَنِ ٱلصَّلَوٰةِ فَهَلْ أَنتُم مُّنتَهُونَ ﴿٩١﴾

5 Maide/90. Ey inananlar! İçki, kumar, dikili taşlar ve fal okları, yalnızca Şeytan işi birer pisliktir. Bundan kaçının ki kurtulasınız. 91. Şeytan, içki ve kumar yüzünden, yalnızca aranıza düşmanlık ve kin sokmak, sizi Allah'ı anmaktan ve namazdan alıkoymak ister. Artık vazgeçecek misiniz?

p) Dünyaya Aşırı Düşkünlük (Sekülerlik)

Dini, ilahî, aşkın âlemden uzaklaşma, kutsal olan ile bağını koparma ve yeryüzüne kapanma anlamında 'dünyevileşme' modern Batı kültürünün en karakteristik özelliklerindendir. Önceleri Rönesans ve Reform, daha sonra Aydınlanma filozoflarının gayretiyle oluşturulan hümanist-laik batı kültürü ve medeniyetinin insan anlayışı veya dünya görüşünün özü olan 'dünyevilik' ile Kur'an'ın sık sık dikkat çektiği ve insanı uyarmaya çalıştığı bir tehlike olan dünyaya aşırı düşkünlük arasında sıkı bir bağ vardır. İbrahimî dinlerin insanı kendisine karşı korumaya, uyanık tutmaya çalıştıkları bu en büyük günah; bütün felaketlerin ve ahlâksızlıkların kaynağı olan bu en temel sapma, modern dünyada önce Batı'da ortaya çıkmış, daha sonra da bütün dünyaya yayılmıştır. Hz. Musa'nın savaştığı Karun ve Firavun'un dünya görüşü olan bu anlayış, o gün nasıl acılara sebebiyet verdiyse, bugün de çevre kirliliği, silahlanma, ırkçılık, tüketim çılgınlığı, açlık, savaş ve gelir dağılımında adaletsizlik gibi bir yığın felakete sebep olmaktadır. Bu durum, Kur'an'ın tasviri ile "Allah'ı unuttukları için, Allah'ın da kendilerine kendilerini unutturduğu kimseler"in hâlidir (59 Haşr/19). Kur'an insanın haddi aşması ve azması ile, dünya hayatını tercih etmesi arasında yakın bir bağ kurar. "Artık kim azarsa ve dünya hayatını tercih ederse, gideceği yer cehennemdir" (79 Nazıat/37-39)

وَذَرْنِي وَالْمُكَذِّبِينَ أُولِي النَّعْمَةِ وَمَهِّلْهُمْ قَلِيلاً ﴿١١﴾ إِنَّ لَدَيْنَا أَنكَالاً وَجَحِيمًا ﴿١٢﴾ وَطَعَامًا ذَا غُصَّةٍ وَعَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٣﴾

73 Müzzemmil/11. (Ey Muhammed!) Varlıklı olup da yalanlayanları Bana bırak, onlara biraz mühlet ver. 12-13. Katımızda onlar için ağır boyunduruklar, alevli cehennem, boğazdan geçmez bir yiyecek ve can yakan azap vardır

ذَرْنِي وَمَنْ خَلَقْتُ وَحِيدًا ﴿١١﴾ وَجَعَلْتُ لَهُ مَالاً مَّمْدُودًا ﴿١٢﴾ وَبَنِينَ شُهُودًا ﴿١٣﴾ وَمَهَّدتُّ لَهُ تَمْهِيدًا ﴿١٤﴾ ثُمَّ يَطْمَعُ أَنْ أَزِيدَ ﴿١٥﴾ كَلاَّ إِنَّهُ كَانَ لآيَاتِنَا عَنِيدًا ﴿١٦﴾

74 Müddessir/11-14. (Ey Muhammed!) Tek olarak yarattığım, kendisine bol bol mal, gözünde bulunan oğullar verdiğim ve dünyalığını yaydıkça yaydığım o kimseyi Bana bırak! 15. Bir de (verdiğim nimetleri) artırmamı ister. 16. Hayır, hayır; o Bizim âyetlerimize karşı son derece inatçıdır.

تَبَّتْ يَدَآ أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ ﴿١﴾ مَآ أَغْنَى عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ ﴿٢﴾ سَيَصْلَى نَارًا ذَاتَ لَهَبٍ ﴿٣﴾ وَامْرَأَتُهُ حَمَّالَةَ الْحَطَبِ ﴿٤﴾ فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِّن مَّسَدٍ ﴿٥﴾

111 Leheb/1. Ebû Leheb'in elleri kurusun, kendisi yok olsun! 2. Malı da kazandıkları da kendisine fayda vermedi. 3. O, alevli ateşte yanacaktır. 4-5. Karısı da, boynunda hurma bir iple ona odun taşıyacaktır.

بَلْ تُؤْثِرُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ﴿١٦﴾ وَالآخِرَةُ خَيْرٌ وَأَبْقَى ﴿١٧﴾

87 A'la/16. Siz dünya hayatını yeğ tutuyorsunuz. 17. Oysa ahiret daha hayırlı ve kalıcıdır.

فَأَعْرِضْ عَن مَّن تَوَلَّى عَن ذِكْرِنَا وَلَمْ يُرِدْ إِلاَّ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ﴿٢٩﴾ ذَلِكَ مَبْلَغُهُم مِّنَ الْعِلْمِ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَن ضَلَّ عَن سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِمَنِ اهْتَدَى ﴿٣٠﴾

53 Necm/29. (Ey Muhammed!) Bizi anmaktan yüz çevirenleri ve dünya hayatından başka bir şey istemeyenleri bırak! 30. Onların ulaşacakları ilim budur. Rabbin, yolundan sapanları da doğru yolu bulanları da en iyi bilir, doğru

كَلاَّ بَل لاَّ تُحِبُّونَ الْعَاجِلَةَ ﴿٢٠﴾ وَتَذَرُونَ الآخِرَةَ ﴿٢١﴾

75 [illegible]

وَيْلٌ لِّكُلِّ هُمَزَةٍ لُّمَزَةٍ ﴿١﴾ الَّذِي جَمَعَ مَالاً وَعَدَّدَهُ ﴿٢﴾ يَحْسَبُ أَنَّ مَالَهُ أَخْلَدَهُ ﴿٣﴾ كَلاَّ لَيُنبَذَنَّ فِي الْحُطَمَةِ ﴿٤﴾ وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْحُطَمَةُ ﴿٥﴾ نَارُ اللَّهِ الْمُوقَدَةُ ﴿٦﴾ الَّتِي تَطَّلِعُ عَلَى الأَفْئِدَةِ ﴿٧﴾ إِنَّهَا عَلَيْهِم مُّؤْصَدَةٌ ﴿٨﴾ فِي عَمَدٍ مُّمَدَّدَةٍ ﴿٩﴾

104 Hümeze/1. Vay halkın arkasından çekiştiren, yüzüne karşı kötüleyen her kişinin vay haline! 2. O, malı toplayıp onu sayıp dökmüştür. 3. Malının kendisini ebedî kılacağını sanır. 4. Hayır, hayır; o, mutlaka Hutame'ye atılacaktır. 5. Hutame'nin ne olduğunu sana bildiren nedir? 6. Allah'ın tutuşturulmuş ateşidir o. 7. Kalpleri yakıp kavuran ateşidir. 8. Ateş onların üzerine kapalı olacaktır. 9. Uzun uzun sütunlar halinde

يَقُولُ أَهْلَكْتُ مَالاً لُبَدًا ﴿٦﴾ أَيَحْسَبُ أَنْ لَمْ يَرَهُ أَحَدٌ ﴿٧﴾

90 **Beled**/6. "Yığın yığın mal tüketmişimdir" diyor. 7. O, kendisini kimsenin görmediğini mi sanıyor?

يَاأَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَلاَ تَغُرَّنَّكُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَلاَ يَغُرَّنَّكُمْ بِاللَّهِ الْغَرُورُ ﴿٥﴾

35 **Fatır**/5. Ey insanlar! Allah'ın verdiği söz şüphesiz gerçektir. Dünya hayatı sizi aldatmasın ve aldatıcı (Şeytan) sizi Allah hakkında aldatmasın.

وَلاَ تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ إِلَى مَا مَتَّعْنَا بِهِ أَزْوَاجًا مِنْهُمْ زَهْرَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا لِنَفْتِنَهُمْ فِيهِ وَرِزْقُ رَبِّكَ خَيْرٌ وَأَبْقَى ﴿١٣١﴾

20 **Taha**/131. Onlardan bir kısmına, kendilerini sınamak için, dünya hayatının süsü olarak bahşettiğimiz nimetlere sakın göz dikme. Rabbinin rızkı daha iyi ve daha kalıcıdır.

إِنَّ الَّذِينَ لاَ يُؤْمِنُونَ بِالآخِرَةِ زَيَّنَّا لَهُمْ أَعْمَالَهُمْ فَهُمْ يَعْمَهُونَ ﴿٤﴾ أُولَئِكَ الَّذِينَ لَهُمْ سُوءُ الْعَذَابِ وَهُمْ فِي الآخِرَةِ هُمُ الأَخْسَرُونَ ﴿٥﴾

27 **Neml**/4. Ahirete inanmayanların yaptıkları işleri kendilerine güzel göstermişizdir, bu yüzden körü körüne bocalarlar. 5. Azabın kötüsü bunlaradır ve ahirette en çok kayba uğrayacaklar bunlardır.

إِنَّ قَارُونَ كَانَ مِنْ قَوْمِ مُوسَى فَبَغَى عَلَيْهِمْ وَآتَيْنَاهُ مِنَ الْكُنُوزِ مَآ إِنَّ مَفَاتِحَهُ لَتَنُوءُ بِالْعُصْبَةِ أُولِي الْقُوَّةِ إِذْ قَالَ لَهُ قَوْمُهُ لاَ تَفْرَحْ إِنَّ اللَّهَ لاَ يُحِبُّ الْفَرِحِينَ ﴿٧٦﴾ وَابْتَغِ فِيمَا آتَاكَ اللَّهُ الدَّارَ الآخِرَةَ وَلاَ تَنْسَ نَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا وَأَحْسِنْ كَمَآ أَحْسَنَ اللَّهُ إِلَيْكَ وَلاَ تَبْغِ الْفَسَادَ فِي الأَرْضِ إِنَّ اللَّهَ لاَ يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ ﴿٧٧﴾ قَالَ إِنَّمَآ أُوتِيتُهُ عَلَى عِلْمٍ عِنْدِيَ أَوَلَمْ يَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ قَدْ أَهْلَكَ مِنْ قَبْلِهِ مِنَ الْقُرُونِ مَنْ هُوَ أَشَدُّ مِنْهُ قُوَّةً وَأَكْثَرُ جَمْعًا وَلاَ يُسْأَلُ عَنْ ذُنُوبِهِمُ الْمُجْرِمُونَ ﴿٧٨﴾ فَخَرَجَ عَلَى قَوْمِهِ فِي زِينَتِهِ قَالَ الَّذِينَ يُرِيدُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا يَالَيْتَ لَنَا مِثْلَ مَآ أُوتِيَ قَارُونُ إِنَّهُ لَذُو حَظٍّ عَظِيمٍ ﴿٧٩﴾ وَقَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَيْلَكُمْ ثَوَابُ اللَّهِ خَيْرٌ لِمَنْ آمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا

28 **Kasas**/76-77. Kârun, Mûsa'nın kavminden biriydi, ama onlara karşı azdı. Biz ona, anahtarlarını güçlü bir topluluğun zor taşıdığı hazineler vermiştik. Toplumu ona: "Böbürlenme! Allah böbürlenenleri sevmez. Allah'ın sana verdiği şeylerde, âhiret yurdunu da gözet, dünyadaki payını da unutma; Allah'ın sana yaptığı iyilik gibi sen de iyilik yap; yeryüzünde bozgunculuğu arzulama, çünkü Allah bozguncuları sevmez" demişlerdi. 78. Kârun: "Bu servet ancak, bendeki bir ilimden ötürü bana verilmiştir" demişti.[328] Allah'ın ondan önce, ondan daha güçlü ve topladığı şey daha fazla olan nice nesilleri yok ettiğini bilmez mi? Suçluların günahları kendilerinden sorulmaz. 79. (Kârun) tüm debdebesiyle kavminin karşısına çıkınca, dünya hayatını isteyenler: "Keşke Kârun'a verildiği gibi bize de verilse, doğrusu o çok şanslı biri" demişlerdi. 80. Kendilerine ilim verilmiş olanlar ise: "Size yazıklar olsun; inanan ve

[328] Karun'un iddiasının Türkçesi şöyledir: "Bu malı ben kazandım ve benimdir." Mülkiyetin aşkın ilahî kaynağını inkâr eden bu 'mutlak mülkiyet' anlayışı bugün Kapitalizmin ve onun arkasındaki seküler Batı metafiziğinin de iddiasıdır. Bu anlayış için 'israf' ve 'infak' kavramının ciddi bir anlamı yoktur.

وَلاَ يُلَقَّاهَآ إِلاَّ الصَّابِرُونَ ﴿٨٠﴾ فَخَسَفْنَا بِهِ وَبِدَارِهِ الأَرْضَ فَمَا كَانَ لَهُ مِنْ فِئَةٍ يَنصُرُونَهُ مِنْ دُونِ اللهِ وَمَا كَانَ مِنَ الْمُنتَصِرِينَ ﴿٨١﴾ وَأَصْبَحَ الَّذِينَ تَمَنَّوْا مَكَانَهُ بِالأَمْسِ يَقُولُونَ وَيْكَأَنَّ اللهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَآءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَوْلاَ أَنْ مَنَّ اللهُ عَلَيْنَا لَخَسَفَ بِنَا وَيْكَأَنَّهُ لاَ يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ ﴿٨٢﴾

yararlı iş işleyenler için Allah'ın ödülü daha iyidir. Ona da ancak sabredenler kavuşabilir" demişlerdi. 81. Sonunda, onu da, sarayını da yerin dibine geçirdik. Ne Allah'a karşı ona yardım edebilecek bir topluluk çıktı, ne de kendi kendini kurtarabildi. 82. Daha dün onun yerinde olmayı isteyenler bu sefer şöyle diyorlardı: "Demek ki, Allah kullarından dilediğinin rızkını genişletiyor ve dilediğine bir ölçüye göre veriyor. Eğer Allah bize lutfetmiş olmasaydı, bizi de yerin dibine geçirirdi. Demek ki, inkârcılar başarıya eremezler".

إِنَّ الَّذِينَ لاَ يَرْجُونَ لِقَآءَنَا وَرَضُوا بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَاطْمَأَنُّوا بِهَا وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ آيَاتِنَا غَافِلُونَ ﴿٧﴾ أُولَئِكَ مَأْوَاهُمُ النَّارُ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٨﴾

10 Yunus/7-8. Bize kavuşmayı ummayan, dünya hayatından hoşnut olup, ona gönülden bağlanan ve âyetlerimizden habersiz olanlar var ya; işte bunların kazandıklarına karşılık varacakları yer ateştir.

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا نُوَفِّ إِلَيْهِمْ أَعْمَالَهُمْ فِيهَا وَهُمْ فِيهَا لاَ يُبْخَسُونَ ﴿١٥﴾ أُولَئِكَ الَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِي الآخِرَةِ إِلاَّ النَّارُ وَحَبِطَ مَا صَنَعُوا فِيهَا وَبَاطِلٌ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٦﴾

11 Hud/15. Dünya hayatını ve güzelliklerini isteyenlere, orada işlerinin karşılığını veririz ve onlar orada zarara uğratılmazlar. 16. İşte bunlara ahirette ateşten başka bir şey yoktur. Dünyada yaptıkları boşa gitmiştir ve yapmakta oldukları da boştur.

ذَرْهُمْ يَأْكُلُوا وَيَتَمَتَّعُوا وَيُلْهِهِمُ الأَمَلُ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٣﴾

15 Hicr/3. Onları bırak; yesinler, menfaatlensinler ve emelleri onları avundursun; ilerde (böyle yaşamanın sonucunu) bileceklerdir.

يَامَعْشَرَ الْجِنِّ وَالإِنسِ أَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِنْكُمْ يَقُصُّونَ عَلَيْكُمْ آيَاتِي وَيُنذِرُونَكُمْ لِقَآءَ يَوْمِكُمْ هَذَا قَالُوا شَهِدْنَا عَلَى أَنْفُسِنَا وَغَرَّتْهُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَشَهِدُوا عَلَى أَنْفُسِهِمْ أَنَّهُمْ كَانُوا كَافِرِينَ ﴿١٣٠﴾

6 En'am/130. "Ey cin ve insan topluluğu! Size ayetlerimi anlatan ve bugünle karşılaşacağınızı bildiren, kendi içinizden elçiler gelmedi mi?" dendiğinde: "Kendi aleyhimize tanığız" derler. Dünya hayatı onları aldattı da, inkârcı olduklarına dair kendi aleyhlerine tanıklık ettiler.

وَقَالُوا إِنْ هِيَ إِلاَّ حَيَاتُنَا الدُّنْيَا وَمَا نَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ ﴿٢٩﴾

6 En'am/29. (Putperest Araplar:) "Hayatımız ancak bu dünyadalıkından ibarettir. Biz diriltilecek değiliz" dediler.

وَذَرِ الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَهُمْ لَعِبًا وَلَهْوًا وَغَرَّتْهُمُ الْحَيَوةُ الدُّنْيَا وَذَكِّرْ بِهِ أَنْ تُبْسَلَ نَفْسٌ بِمَا كَسَبَتْ لَيْسَ لَهَا مِنْ

6 En'am/70. Dinlerini oyun ve eğlenceye alanları ve dünya hayatının aldattığı kimseleri bırak da, Kur'an'la şu öğüdü ver: "Kişi, yaptıklarına karşılık rehin alınıp

دُونِ اللَّهِ وَلِيٌّ وَلَا شَفِيعٌ وَإِنْ تَعْدِلْ كُلَّ عَدْلٍ لَا يُؤْخَذْ مِنْهَا أُولَئِكَ الَّذِينَ أُبْسِلُوا بِمَا كَسَبُوا لَهُمْ شَرَابٌ مِنْ حَمِيمٍ وَعَذَابٌ أَلِيمٌ بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ ﴿٧٠﴾

ğında, Allah'tan başka ne bir himaye edeni, ne de aracılık edeni çıkar. O her türlü fidyeyi verse de, kabul olunmaz. Yaptıklarına karşılık rehin alınanlara, inkâr etmiş olmalarına karşılık kızgın bir içecek ve can yakıcı bir azap vardır".

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمْ وَاخْشَوْا يَوْمًا لَا يَجْزِي وَالِدٌ عَنْ وَلَدِهِ وَلَا مَوْلُودٌ هُوَ جَازٍ عَنْ وَالِدِهِ شَيْئًا إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَلَا يَغُرَّنَّكُمْ بِاللَّهِ الْغَرُورُ ﴿٣٣﴾

31 **Lokman**/33. Ey insanlar! Rabbinize karşı saygılı olun. Babanın oğlu, oğulun da babası için bir şey ödeyemeyeceği günden korkun. Allah'ın verdiği söz şüphesiz gerçektir. Dünya hayatı sakın sizi aldatmasın. Aldatıcı (Şeytan) sizi Allah hakkında aldatmasın.

وَمَا أَرْسَلْنَا فِي قَرْيَةٍ مِنْ نَذِيرٍ إِلَّا قَالَ مُتْرَفُوهَا إِنَّا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ ﴿٣٤﴾ وَقَالُوا نَحْنُ أَكْثَرُ أَمْوَالًا وَأَوْلَادًا وَمَا نَحْنُ بِمُعَذَّبِينَ ﴿٣٥﴾ قُلْ إِنَّ رَبِّي يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٦﴾ وَمَا أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ بِالَّتِي تُقَرِّبُكُمْ عِنْدَنَا زُلْفَى إِلَّا مَنْ آمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَأُولَئِكَ لَهُمْ جَزَاءُ الضِّعْفِ بِمَا عَمِلُوا وَهُمْ فِي الْغُرُفَاتِ آمِنُونَ ﴿٣٧﴾

34 **Sebe'**/34. Uyarıcı göndermiş olduğumuz her kasabanın varlıklı kimseleri, onlara: "Biz sizinle gönderilen şeyleri inkâr ediyoruz" diyegelmişlerdir. 35. Onlar: "Malları ve çocukları en çok olan bizleriz, azaba uğratılacak değiliz ya!" derlerdi. 36. De ki: "Şüphesiz Rabbim rızkı dilediğine genişletir ve dilediğine bir ölçüye göre verir, fakat insanların çoğu bilmezler". 37. Ey insanlar! Ne mallarınız, ne de çocuklarınız, katımızda sizin Bize yakınlaşmanızı sağlar. Ancak inanıp yararlı iş işleyenlere, yaptıklarının kat kat fazlası ödül vardır; onlar, yüksek saraylarda, güven içindedirler.

وَلَوْلَا أَنْ يَكُونَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً لَجَعَلْنَا لِمَنْ يَكْفُرُ بِالرَّحْمَنِ لِبُيُوتِهِمْ سُقُفًا مِنْ فِضَّةٍ وَمَعَارِجَ عَلَيْهَا يَظْهَرُونَ ﴿٣٣﴾ وَلِبُيُوتِهِمْ أَبْوَابًا وَسُرُرًا عَلَيْهَا يَتَّكِئُونَ ﴿٣٤﴾ وَزُخْرُفًا وَإِنْ كُلُّ ذَلِكَ لَمَّا مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةُ عِنْدَ رَبِّكَ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٣٥﴾ وَمَنْ يَعْشُ عَنْ ذِكْرِ الرَّحْمَنِ نُقَيِّضْ لَهُ شَيْطَانًا فَهُوَ لَهُ قَرِينٌ ﴿٣٦﴾ وَإِنَّهُمْ لَيَصُدُّونَهُمْ عَنِ السَّبِيلِ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ مُهْتَدُونَ ﴿٣٧﴾ حَتَّى إِذَا جَاءَنَا قَالَ يَا لَيْتَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ بُعْدَ الْمَشْرِقَيْنِ فَبِئْسَ الْقَرِينُ ﴿٣٨﴾ وَلَنْ يَنْفَعَكُمُ الْيَوْمَ إِذْ ظَلَمْتُمْ أَنَّكُمْ فِي الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ ﴿٣٩﴾

43 **Zuhruf**/33-35. Eğer insanlar (küfre meyleden) tek bir ümmet olmayacak olsaydı, Rahman'ı inkar edenlerin evlerinin tavanlarını, üzerinde yükseldikleri merdivenleri, evlerinin kapılarını, yaslandıkları kerevetleri gümüşten yapar ve altın bileziklerle işlerdik. Bunların hepsi ancak dünya hayatının geçimliğidir. Ahiret, Rabbinin katında (O'na karşı gelmekten) sakınanlaradır. 36. Kim Rahman'ı anma konusunda körlük ederse, yanından ayrılmayacak bir şeytanı ona sardırırız. 37. Artık onlar bunları yoldan alıkorlar, bunlar da doğru yolda olduklarını sanırlar. 38-39. Sonunda Bize gelince (arkadaşına): "Keşke benimle senin aranda doğu ile batı arasındaki kadar uzaklık olsaydı; sen ne kötü arkadaşmışsın!" der. Artık bunun bugün size hiç faydası dokunmaz; zira haksızlık etmiştiniz, şimdi azapta birleştiniz.

وقال الملأ من قومه الذين كفروا وكذبوا بلقاء
الآخرة وأترفناهم في الحياة الدنيا ما هذا إلا بشر
مثلكم يأكل مما تأكلون منه ويشرب مما تشربون
﴿٣٣﴾ ولئن أطعتم بشرا مثلكم إنكم إذا لخاسرون
﴿٣٤﴾ أيعدكم أنكم إذا متم وكنتم ترابا وعظاما
أنكم مخرجون ﴿٣٥﴾ هيهات هيهات لما توعدون
﴿٣٦﴾ إن هي إلا حياتنا الدنيا نموت ونحيا وما
نحن بمبعوثين ﴿٣٧﴾ إن هو إلا رجل افترى على
الله كذبا وما نحن له بمؤمنين ﴿٣٨﴾

قال رب انصرني بما كذبون ﴿٣٩﴾ قال عما قليل ليصبحن نادمين
﴿٤٠﴾ فأخذتهم الصيحة بالحق فجعلناهم غثاء فبعدا للقوم الظالمين
﴿٤١﴾ ثم أنشأنا من بعدهم قرونا آخرين ﴿٤٢﴾ ما تسبق من أمة أجلها وما
يستأخرون ﴿٤٣﴾ ثم أرسلنا رسلنا تترا كل ما جاء أمة رسولها كذبوه
فأتبعنا بعضهم بعضا وجعلناهم أحاديث فبعدا لقوم لا يؤمنون
﴿٤٤﴾ ثم أرسلنا موسى وأخاه هارون بآياتنا وسلطان مبين
﴿٤٥﴾ إلى فرعون وملائه فاستكبروا وكانوا قوما عالين
﴿٤٦﴾ فقالوا أنؤمن لبشرين مثلنا وقومهما لنا عابدون
﴿٤٧﴾ فكذبوهما فكانوا من المهلكين ﴿٤٨﴾ ولقد آتينا موسى الكتاب
لعلهم يهتدون ﴿٤٩﴾ وجعلنا ابن مريم وأمه آية وآويناهما إلى ربوة
ذات قرار ومعين ﴿٥٠﴾ يا أيها الرسل كلوا من الطيبات واعملوا
صالحا إني بما تعملون عليم ﴿٥١﴾ وإن هذه أمتكم أمة واحدة
وأنا ربكم فاتقون ﴿٥٢﴾ فتقطعوا أمرهم بينهم زبرا كل حزب بما
لديهم فرحون ﴿٥٣﴾ فذرهم في غمرتهم حتى حين ﴿٥٤﴾ أيحسبون
أنما نمدهم به من مال وبنين ﴿٥٥﴾ نسارع لهم في الخيرات بل لا
يشعرون ﴿٥٦﴾ إن الذين هم من خشية ربهم مشفقون ﴿٥٧﴾ والذين
هم بآيات ربهم يؤمنون ﴿٥٨﴾ والذين هم بربهم لا يشركون
﴿٥٩﴾ والذين يؤتون ما آتوا وقلوبهم وجلة أنهم إلى ربهم راجعون
﴿٦٠﴾ أولئك يسارعون في الخيرات وهم لها سابقون ﴿٦١﴾ ولا نكلف
نفسا إلا وسعها ولدينا كتاب ينطق بالحق وهم لا يظلمون
﴿٦٢﴾ بل قلوبهم في غمرة من هذا ولهم أعمال من دون ذلك هم لها
عاملون ﴿٦٣﴾ حتى إذا أخذنا مترفيهم بالعذاب إذا هم يجأرون
﴿٦٤﴾ لا تجأروا اليوم إنكم منا لا تنصرون ﴿٦٥﴾ قد كانت آياتي تتلى
عليكم فكنتم على أعقابكم تنكصون ﴿٦٦﴾ مستكبرين به سامرا
تهجرون ﴿٦٧﴾ أفلم يدبروا القول أم جاءهم ما لم يأت آباءهم الأولين
﴿٦٨﴾ أم لم يعرفوا رسولهم فهم له منكرون ﴿٦٩﴾ أم يقولون به جنة
بل جاءهم بالحق وأكثرهم للحق كارهون ﴿٧٠﴾ ولو اتبع الحق أهواءهم

إِنْ هِيَ إِلاَّ مَوْتَتُنَا الأُولَى وَمَا نَحْنُ بِمُنْشَرِينَ ﴿٣٥﴾ فَأْتُوا بِآبَائِنَا إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٣٦﴾

44 Duhan/34-36. İnkarcılar: "İlk ölümümüzden sonra bir şey yoktur, bir daha diriltilecek değiliz. Eğer doğru sözlü iseniz, bize babalarımızı getirseniz!" derler.

وَقَالُوا مَا هِيَ إِلاَّ حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا يُهْلِكُنَا إِلاَّ الدَّهْرُ وَمَا لَهُمْ بِذَلِكَ مِنْ عِلْمٍ إِنْ هُمْ إِلاَّ يَظُنُّونَ ﴿٢٤﴾ وَإِذَا تُتْلَى عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ مَا كَانَ حُجَّتَهُمْ إِلاَّ أَنْ قَالُوا ائْتُوا بِآبَائِنَا إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٥﴾ قُلِ اللَّهُ يُحْيِيكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يَجْمَعُكُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لاَ رَيْبَ فِيهِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لاَ يَعْلَمُونَ ﴿٢٦﴾

45 Casiye/24. "Bu dünyadaki hayatımızdan sonra bir şey yoktur. Ölürüz ve yaşarız, bizi ancak zamanın geçişi yokluğa sürükler" derler. Onların bu hususta bir bilgisi yoktur, sadece böyle sanırlar. 25. Ayetlerimiz onlara açıkça okunduğu zaman, delilleri yalnızca "Doğru sözlü iseniz babalarımızı getirin bakalım" demek olur. 26. De ki: "Sizi Allah diriltir, sonra öldürür, sonra sizi şüphe götürmeyen kıyamet gününde toplar. Ama insanların çoğu bilmezler."

مَنْ كَفَرَ بِاللَّهِ مِنْ بَعْدِ إِيمَانِهِ إِلاَّ مَنْ أُكْرِهَ وَقَلْبُهُ مُطْمَئِنٌّ بِالإِيمَانِ وَلَكِنْ مَنْ شَرَحَ بِالْكُفْرِ صَدْرًا فَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ مِنَ اللَّهِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٠٦﴾ ذَلِكَ بِأَنَّهُمُ اسْتَحَبُّوا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا عَلَى الآخِرَةِ وَأَنَّ اللَّهَ لاَ يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ﴿١٠٧﴾

16 Nahl/106. Kalbi imanla yatışmış bulunup da (inkara) zorlananın dışında, kim inandıktan sonra Allah'ı inkâr eder ve gönlünü inkârcılığa açarsa, bunlara Allah tarafından bir öfke vardır ve büyük azap da onlaradır. 107. Bu, onların ahirete karşı dünya hayatını tercih etmelerinden ve Allah'ın, inkâr eden toplumu doğru yola getirmemesinden ötürüdür.

مُسَمًّى وَإِنَّ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ بِلِقَاءِ رَبِّهِمْ لَكَافِرُونَ ﴿٨﴾ أَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ كَانُوا أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَأَثَارُوا الْأَرْضَ وَعَمَرُوهَا أَكْثَرَ مِمَّا عَمَرُوهَا وَجَاءَتْهُمْ رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا كَانَ اللَّهُ لِيَظْلِمَهُمْ وَلَكِن كَانُوا أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٩﴾ ثُمَّ كَانَ عَاقِبَةَ الَّذِينَ أَسَاءُوا السُّوأَىٰ أَن كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَكَانُوا بِهَا يَسْتَهْزِئُونَ ﴿١٠﴾

ları ancak bir gaye ile ve belirli bir süre için yaratmış olduğunu düşünemiyorlar mı? İnsanların çoğu Rablerine kavuşacaklarını inkâr ederler. 9. Yeryüzünde dolaşıp, kendilerinden öncekilerin sonlarının nasıl olduğuna bakmıyorlar mı? (Kaldı ki,) onlar kendilerinden daha kuvvetli idiler ve yeryüzünü işleyip onlardan daha çok imar etmişlerdi. Onlara da açık belgelerle elçiler gelmişti. Allah onlara haksızlık edecek değildi; ama onlar kendilerine haksızlık ediyorlardı. 10. Sonra Allah'ın âyetlerini yalanlayıp, onları alaya almak suretiyle kötülük yapanların sonu pek kötü oldu.

فَإِذَا قَضَيْتُم مَّنَاسِكَكُمْ فَاذْكُرُوا اللَّهَ كَذِكْرِكُمْ آبَاءَكُمْ أَوْ أَشَدَّ ذِكْرًا فَمِنَ النَّاسِ مَن يَقُولُ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا وَمَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ خَلَاقٍ ﴿٢٠٠﴾

2 **Bakara**/200. Hac ibadetlerinizi bitirdiğinizde, babalarınızı andığınız gibi ya da daha kuvvetli bir anışla Allah'ı anın. İnsanlardan "Rabbimiz! Bize dünyada ver" diyenler vardır. Böylelerine, ahiretten bir pay yoktur.

مَن كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِندَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَكَانَ اللَّهُ سَمِيعًا بَصِيرًا ﴿١٣٤﴾

4 **Nisa**/134. Kim dünya iyiliğini isterse, bilsin ki, Allah katında hem dünya, hem ahiret sevabı vardır. Allah işitendir, görendir.

اعْلَمُوا أَنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهْوٌ وَزِينَةٌ وَتَفَاخُرٌ بَيْنَكُمْ وَتَكَاثُرٌ فِي الْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ كَمَثَلِ غَيْثٍ أَعْجَبَ الْكُفَّارَ نَبَاتُهُ ثُمَّ يَهِيجُ فَتَرَاهُ مُصْفَرًّا ثُمَّ يَكُونُ حُطَامًا وَفِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَمَغْفِرَةٌ مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانٌ وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ الْغُرُورِ ﴿٢٠﴾

57 **Hadid**/20. Dünya hayatının bir oyun, oyalanma, süslenme, birbirinize karşı övünme ve daha çok mal ve çocuk sahibi olma çabasından ibaret olduğunu bilin. Bunların durumu, yağmurun bitirdiği, ekicilerin de hoşuna giden bir bitkiye benzer; sonra kurur, sapsarı olduğu görülür, sonra çerçöp olur. Ahirette çetin azap da vardır, Allah'ın hoşnutluğu ve bağışlaması da vardır; dünya hayatı ise sadece aldatıcı bir geçimliktir.

اللَّهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ وَيَقْدِرُ وَفَرِحُوا بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا فِي الْآخِرَةِ إِلَّا مَتَاعٌ ﴿٢٦﴾

13 **Ra'd**/26. Allah dilediğine rızkı bol verir, dilediğine de ölçülü verir. Onlar dünya hayatıyla mutlu olurlar. Oysa dünya hayatı ahiretin yanında kısa bir geçimlikten ibarettir.

إِنَّ هَٰؤُلَاءِ يُحِبُّونَ الْعَاجِلَةَ وَيَذَرُونَ وَرَاءَهُمْ يَوْمًا ثَقِيلًا ﴿٢٧﴾

76 **İnsan**/27. Doğrusu, insanlar çabuk olanı severler de, ağır(lığı çekilmez) bir günü arkalarına atarlar.

وَلاَ تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللّهَ فَأَنسَاهُمْ أَنفُسَهُمْ أُوْلَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿١٩﴾

59 Haşr/19. Allah'ı unutup da, Allah'ın da kendilerini kendilerine unutturduğu kimseler gibi olmayın; onlar, yoldan çıkmış kimselerdir.

يَآأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تُلْهِكُمْ أَمْوَالُكُمْ وَلاَ أَوْلاَدُكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللّهِ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَأُوْلَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٩﴾

63 Münafikun/9. Ey inananlar! Mallarınız ve çocuklarınız sizi Allah'ı anmaktan alıkoymasın; böyle olanlar ziyana uğrayanlardır.

قُلْ إِنْ كَانَ آبَآؤُكُمْ وَأَبْنَآؤُكُمْ وَإِخْوَانُكُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ وَأَمْوَالٌ اقْتَرَفْتُمُوهَا وَتِجَارَةٌ تَخْشَوْنَ كَسَادَهَا وَمَسَاكِنُ تَرْضَوْنَهَآ أَحَبَّ إِلَيْكُمْ مِنَ اللّهِ وَرَسُولِهِ وَجِهَادٍ فِي سَبِيلِهِ فَتَرَبَّصُوا حَتَّى يَأْتِيَ اللّهُ بِأَمْرِهِ وَاللّهُ لاَ يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٢٤﴾

9 Tevbe/24. (Ey Muhammed!) De ki: "Eğer babalarınız, oğullarınız, kardeşleriniz, eşleriniz, akrabanız, elde ettiğiniz mallar, durgun gitmesinden korktuğunuz ticaret ve hoşunuza giden evler, size Allah'tan, Elçisi'nden ve O'nun yolunda cihat etmekten daha sevimli ise, Allah'ın buyruğu gelene kadar bekleyin. Allah, yoldan çıkan toplumu doğru yola koymaz.

فَلاَ تُعْجِبْكَ أَمْوَالُهُمْ وَلاَ أَوْلاَدُهُمْ إِنَّمَا يُرِيدُ اللّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ بِهَا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَتَزْهَقَ أَنفُسُهُمْ وَهُمْ كَافِرُونَ ﴿٥٥﴾

9 Tevbe/55. Onların malları ve çocukları seni imrendirmesin. Allah, bunlarla onlara dünya hayatında azap etmeyi ve inkârcı olarak can vermelerini ister.

r) Büyücülük ve Büyüye Başvurmak

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ ﴿١﴾ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ ﴿٢﴾ وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ ﴿٣﴾ وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ ﴿٤﴾ وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ ﴿٥﴾

113 Felak/1-5. (Ey Muhammed!) De ki: "Yarattıklarının şerrinden, bastırdığı zaman karanlığın şerrinden, düğümlere üfüren büyücülerin şerrinden, çekememezlik ettiği zaman kıskancın şerrinden, sabahın Rabbine sığınırım".

وَاتَّبَعُوا مَا تَتْلُو الشَّيَاطِينُ عَلَى مُلْكِ سُلَيْمَانَ وَمَا كَفَرَ سُلَيْمَانُ وَلَكِنَّ الشَّيَاطِينَ كَفَرُوا يُعَلِّمُونَ النَّاسَ السِّحْرَ وَمَآ أُنزِلَ عَلَى الْمَلَكَيْنِ بِبَابِلَ هَارُوتَ وَمَارُوتَ وَمَا يُعَلِّمَانِ مِنْ أَحَدٍ حَتَّى يَقُولاَ إِنَّمَا نَحْنُ فِتْنَةٌ فَلا تَكْفُرْ فَيَتَعَلَّمُونَ مِنْهُمَا مَا يُفَرِّقُونَ بِهِ بَيْنَ الْمَرْءِ وَزَوْجِهِ وَمَا هُمْ بِضَآرِّينَ بِهِ مِنْ أَحَدٍ إِلاَّ بِإِذْنِ

2 Bakara/102. Onlar Süleyman'ın hükümdarlığı aleyhine şeytanların söylediklerine -oysa Süleyman kâfir değildi, fakat insanlara büyücülüğü öğreten şeytanlar kafir olmuşlardı- ve Babil'deki iki meleğe, Hârut ve Mârut'a indirilene uydular. Bu ikisi: "Biz ancak deneme(k) için(iz); sakın inkâr etme!" demedikçe kimseye bir şey öğretmezlerdi. Ama insanlar bu ikisinden kan kocayı ayıracak şeyler öğreniyor-

اللَّهِ وَيَتَعَلَّمُونَ مَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنفَعُهُمْ وَلَقَدْ عَلِمُوا لَمَنِ اشْتَرَاهُ مَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ خَلَاقٍ وَلَبِئْسَ مَا شَرَوْا بِهِ أَنفُسَهُمْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿١٠٢﴾ وَلَوْ أَنَّهُمْ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَمَثُوبَةٌ مِنْ عِندِ اللَّهِ خَيْرٌ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿١٠٣﴾

lardı. Ne var ki, Allah'ın izni olmadıkça onunla kimseye zarar veremezlerdi. İnsanlar kendilerine zararı dokunacak ve fayda vermeyecek şeyleri öğreniyorlardı. Onlar büyüyü satın alanların ahirette bir nasipleri olmadığını biliyorlardı. Keşke karşılığında kendilerini sattıkları şeyin ne kadar kötü olduğunu bilselerdi.[329] 103. Eğer inansalar ve saygılı olsalardı, Allah katından alacakları ödül daha iyi olurdu. Keşke bunu bilselerdi!

s) Rüşvet Almak ve Vermek

وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُم بِالْبَاطِلِ وَتُدْلُوا بِهَا إِلَى الْحُكَّامِ لِتَأْكُلُوا فَرِيقًا مِنْ أَمْوَالِ النَّاسِ بِالْإِثْمِ وَأَنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١٨٨﴾

2 **Bakara**/188. Birbirinizin malını haksızca yemeyin ve insanların mallarının bir kısmını yemek için onu, (yaptığınızın yanlış olduğunu) bile bile yargıçlara vermeyin!

[329] Tefsirlerde bu ayet çok çeşitli şekillerde yorumlanmıştır. Fakat ortak olan bir şey varsa, İsrail-oğulları Hz. Süleyman'ın saltanatını sihirle kurduğuna inanıyorlardı. Kur'an bunu reddederek onun bir peygamber olduğunu bildirdi.

YEDİNCİ BÖLÜM

TOPLUMSAL DÜZEN VE HUKUK

Din, bir taraftan, Allah ile insan arasında, temeli itaat, saygı ve aşka dayanan gönüllü bir bağ iken; diğer taraftan, temeli ahlaka dayanan, insanlar arası ilişkileri düzenleyen dinamik bir sosyal nizamdır. Kur'an'ın getirmiş olduğu sosyal ahlak kendini siyasi, iktisadi ve hukuki süreçlerde gerçekleştirir. Kur'an yirmi küsür senelik nüzul tarihinde, eğittiği toplulukla kendi mesajının özüne bağlı, örnek bir toplumsal düzen oluşturdu. Toplumsal düzen, bir taraftan savunulan inanç ve ahlak değerlerinin zorunlu tezahürü, dışa vurumudur; diğer taraftan da, bu inanç ve ahlak değerlerinin koruyucu zarfıdır. Toplumsal düzen, doğası gereği değişken ve dinamik olduğundan, Kur'an'ın çerçevesini çizdiği toplumsal nizam, tabii olarak VII. Yüzyılın Arap toplumunun tarihsel, toplumsal, siyasal ve kültürel şartlarını dikkate alarak oluşturulmuştur. Kur'an'ın öncülüğünde, Hz. Muhammed'in Medine'de gerçekleştirdiği bu ilk tecrübe, Kur'an tarafından 'Örnek Toplum' (*Ümmet-i Vasat*) olarak, daha sonraki İslam toplumları tarafından Asr-ı Saadet (Mutluluk Çağı) olarak nitelenmiş olsa da, sonraki gelişmelerin temel ilkeler düzeyinde bu örneğe ne kadar uygun olduğu ve sonraki nesillerin bu tecrübeyi dinamik olarak hakkıyla yorumlayıp yorumlamadığı yine tartışılabilir. Toplum düzenine ilişkin iddia taşımayı, dinin özünden değil de, ikincil bir mesele olarak algılamak, dini, 'şeriat'ı olmayan salt 'akide', 'nizam'ı olmayan soyut bir 'tasavvur' ve 'amel' yönü olmayan yalın bir 'iman' olarak görmektir. Öte yandan, tarihin herhangi bir dönemde oluşturulmuş toplumsal bir düzeni ve hukuk yapısını değişmez asıl olarak kabul edip, bütün insanlığı bu yapının içine sokmaya çalışmak da, dini bir 'duruş' olmaktan çıkarıp, onu tarihsel bir 'durum'a indirgemek anlamına gelir. Böyle statükocu ve dogmatik bir din anlayışı dinî düşünceyi kurumsallaştırmakta, onu her türlü eleştiri ve değerlendirmeye kapalı, durağan ve sabit bir yapıya hapsetmekdir. Bu itibarla, bugünkü toplumsal sorunlarımızın çözümünde Kur'an'ın rehberliğine başvurabilmemizin temel şartı, Kur'an'da öngörülen toplumsal yapı ve hukuk düzeni üzerinden, Kur'an'ın, dönemin Araplarını nereden alıp, nereye götürdüğünü / götürmeye çalıştığını gözlemlemektir. Böyle bir gözlem, büyük ölçüde Cahilî toplum yapısı hakkında bilgilenmeyi de gerektirdiği için, gerekli gördüğümüz yerlerde sınırlı da olsa, bu kabil bilgilere dipnotlarda yer vermeye çalıştık.

A. AİLE HAYATI

Aile, insanoğlunun neslini devam ettirmek için geliştirdiği en eski/köklü kurumdur. Dinlerin hakim olduğu ortaçağda, dede-nine, anne-baba ve çocukların bir arada yaşadığı büyük aile tipi egemendi. Modern dönemde, insanlığın bütün geleneksel kurumları gibi, büyük aile tipi de terk edildi ve dede-nine dışarıda bırakılarak çekirdek aile yapısına geçildi. Günümüz Batı dünyasında çekirdek aile de sorgulanmaya başlanmış ve çocuk yapmama, birlikte yaşama, eşcinsellik vb. tutumlar tercih edildiğinden, o da dağılmanın eşiğine gelmiş durumdadır. Oysa, yanlış evliliklerin doğurduğu huzursuzluk riskine rağmen –kaldı ki, boşanmayla bu durum düzeltilebilir–, aile, insanoğlunun medenî bir hayat yaşaması için vazgeçemiyeceği bir kurumdur. Bu nedenle, kutsal kitapların dinî ahkâmının oldukça büyük bir kısmı bu alana ilişkindir. Bu durum, aynıyla Kur'an'da da vardır. Aşağıdaki ayetlerde yer alan, Kur'an'ın aile yaşamına ilişkin hukuki ve ahlaki tavsiyeleri, onun aile kurumuna verdiği önemi açıkça gözler önüne sermektedir.

1. Ana-Baba

Kur'an; ebeveynin (anne-baba veya dede-nine) aile içinde kalmasını, ailenin bir parçası olarak diğer aile fertleriyle birlikte yaşamasını istemektedir. Çağdaş yaşam biçimi ve egemen modernist dünya görüşü ise, önerdiği çekirdek aile tipiyle ebeveyni (yerine göre anne-baba, yerine göre dede-nine) ailenin dışına atmıştır. Bu, son derece vahşi ve gayri ahlaki bir uygulamadır. Sözde 'huzur evleri'nin nasıl bir huzursuzluk mekânı ve yarı hapishane olduğunu, orada yaşayan insanlardan dinlemek mümkündür. Şurası bir gerçektir ki, anne ve babayı yaşlılıklarında ailenin içinde tutmak, sabır gibi ahlaki bir olgunluğu, vefa ve minnettarlık gibi ahlaki erdemlere sahip olmayı gerektirir. Modern (yabancılaşmış) insanda da, yaşamın temposu ve gidişatı gereği, bunlar maalesef nadir bulunan hasletler hâline gelmiştir.

وَقَضَى رَبُّكَ أَلاَّ تَعْبُدُوٓا إِلاَّ إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا إِمَّا يَبْلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَآ أَوْ كِلاَهُمَا فَلاَ تَقُلْ لَّهُمَآ أُفٍّ وَلاَ تَنْهَرْهُمَا وَقُلْ لَّهُمَا قَوْلاً كَرِيمًا ﴿٢٣﴾ وَاخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَّبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا ﴿٢٤﴾

17 İsra/23. Rabbin, yalnız kendisine tapmanıza ve ana-babaya iyi davranmanıza hükmetmiştir. Eğer ikisinden biri veya her ikisi senin yanında kocayacak olursa, onlara "Öf!" bile deme ve onları azarlama; onlara güzel söz söyle. 24. Onlara acıyarak alçak gönüllülük kanatlarını ger ve: "Rabbim! Küçükken beni büyüttükleri gibi, Sen de onlara acı" de.

قُلْ تَعَالَوْا أَتْلُ مَا حَرَّمَ رَبُّكُمْ عَلَيْكُمْ أَلاَّ تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَلاَ تَقْتُلُوٓا أَوْلاَدَكُمْ مِنْ إِمْلاَقٍ نَّحْنُ نَرْزُقُكُمْ وَإِيَّاهُمْ وَلاَ تَقْرَبُوا الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ وَلاَ تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلاَّ بِالْحَقِّ ذَلِكُمْ وَصَّاكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿١٥١﴾

6 En'am/151. De ki: "Gelin, size Rabbinizin haram kıldığı şeyleri anlatayım. O'na hiçbir şeyi ortak koşmayın. Ana-babaya iyi davranın. Yoksulluktan korkarak çocuklarınızı öldürmeyin; –sizin ve onların rızkını Biz veriyoruz–. Kötülüğün gizlisine de, açığına da yanaşmayın. Allah'ın haram kıldığı cana – haksız yere– kıymayın. Düşünün diye Allah bunları size öğüt vermektedir.

وَوَصَّيْنَا الْإِنسَانَ بِوَالِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ وَهْنًا عَلَى وَهْنٍ وَفِصَالُهُ فِي عَامَيْنِ أَنِ اشْكُرْ لِي وَلِوَالِدَيْكَ إِلَيَّ الْمَصِيرُ ﴿١٤﴾ وَإِنْ جَاهَدَاكَ عَلَى أَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا وَصَاحِبْهُمَا فِي الدُّنْيَا مَعْرُوفًا وَاتَّبِعْ سَبِيلَ مَنْ أَنَابَ إِلَيَّ ثُمَّ إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٥﴾

31 **Lokman**/14. Biz insana, ana-babasını tavsiye etmişizdir. Annesi onu güçsüzlükten güçsüzlüğe uğrayarak karnında taşımıştı. Çocuğun sütten kesilmesi ise iki yıl sürer. "Bana ve ana-babana şükret!" diye ona öğütte bulunmuşuzdur. Dönüş Banadır. 15. Ey insanoğlu! Ana-baban, seni körü körüne Bana ortak koşman için zorlarlarsa, onlara itaat[330] etme; dünya işlerinde onlarla güzel geçin; Bana yönelen kimsenin yoluna uy; sonunda dönüşünüz Banadır. O zaman yaptıklarınızı size bildiririm.

وَوَصَّيْنَا الْإِنسَانَ بِوَالِدَيْهِ إِحْسَانًا حَمَلَتْهُ أُمُّهُ كُرْهًا وَوَضَعَتْهُ كُرْهًا وَحَمْلُهُ وَفِصَالُهُ ثَلَاثُونَ شَهْرًا حَتَّى إِذَا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَبَلَغَ أَرْبَعِينَ سَنَةً قَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَى وَالِدَيَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَصْلِحْ لِي فِي ذُرِّيَّتِي إِنِّي تُبْتُ إِلَيْكَ وَإِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿١٥﴾

46 **Ahkaf**/15. Biz insana, ana-babasına karşı iyi davranmasını tavsiye etmişizdir, zira annesi onu (karnında) güçlükle taşımış ve güçlükle doğurmuştur. Taşınması ve sütten kesilmesi otuz ay sürer. Sonunda (büyüyüp) olgunlaşıp da kırk yaşına varınca: "Rabbim! Bana ve ana-babama verdiğin nimete şükretmemi ve Senin hoşnut olacağın yararlı işler yapmamı sağla; soyumu da iyi (insanlar) yap. Ben Sana yöneldim; ben kendini Sana verenlerdenim" der.

رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ ﴿٤١﴾

14 **İbrahim**/41. "Rabbimiz! Hesabın görüleceği günde, beni, ana-babamı ve inananları bağışla".

وَوَصَّيْنَا الْإِنسَانَ بِوَالِدَيْهِ حُسْنًا وَإِنْ جَاهَدَاكَ لِتُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٨﴾

29 **Ankebut**/8. Biz insana, ana-babasına karşı iyi davranmasını tavsiye ettik. Eğer ana-baba, bir şeyi körü körüne Bana ortak koşman için seni zorlarlarsa, o zaman onlara itaat etme. Dönüşünüz Banadır. Yaptıklarınızı size bildiririm.

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ لَا تَعْبُدُونَ إِلَّا اللَّهَ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَذِي الْقُرْبَى وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينِ وَقُولُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ إِلَّا قَلِيلًا مِنْكُمْ وَأَنْتُمْ مُعْرِضُونَ ﴿٨٣﴾

2 **Bakara**/83. İsrailoğulları'ndan, Allah'tan başkasına tapmayacaklarına; ana-babaya, yakınlara, yetimlere ve düşkünlere iyilik edeceklerine; insanlara güzel söz söyleyeceklerine; namaz kılacaklarına ve zekatı vereceklerine dâir sağlam söz almıştık. Sonra –pek azınız dışında– hep döndünüz. Sizler zaten döneksiniz.

[330] Kur'an, ana-babaya itaati şarta bağlamakta, ancak onlarla iyi geçinmeyi ve onların gönüllerini hoş tutmayı hiçbir şarta bağlamamaktadır. Din ayrılığı bile, ana-babaya kötü muameleye mazeret teşkil etmemektedir

وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَبِذِي الْقُرْبَى وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينِ وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبَى وَالْجَارِ الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ بِالْجَنْبِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ مُخْتَالًا فَخُورًا ﴿٣٦﴾

4 Nisa/36. Allah'a tapın, O'na hiçbir şeyi ortak koşmayın. Ana-babaya, yakınlara, öksüzlere, yoksullara, yakın komşuya, uzak komşuya, yanınızdaki arkadaşa, yolda kalana ve elinizin altında bulunanlara (köle-lerinize) iyi davranın. Doğrusu, Allah kendini beğenip böbürlenenleri sevmez.

مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَنْ يَسْتَغْفِرُوا لِلْمُشْرِكِينَ وَلَوْ كَانُوا أُولِي قُرْبَى مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُمْ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿١١٣﴾ وَمَا كَانَ اسْتِغْفَارُ إِبْرَاهِيمَ لِأَبِيهِ إِلَّا عَنْ مَوْعِدَةٍ وَعَدَهَا إِيَّاهُ فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُ أَنَّهُ عَدُوٌّ لِلَّهِ تَبَرَّأَ مِنْهُ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ لَأَوَّاهٌ حَلِيمٌ ﴿١١٤﴾

9 Tevbe/113. Cehennemlik olduğları anlaşıldıktan sonra, Allah'a ortak koşanlar için bağışlanma dileme-k, -kendi yakınları da olsa- Peygamber'e ve inananlara yaraşmaz. 114. İbrahim'in babasına bağışlanma dilemesi, sadece ona vermiş olduğu bir sözden ötürü idi. Onun Allah'ın düşmanı olduğunu anlayınca, ondan uzaklaştı. İbrahim çok içli ve yumuşak huylu idi.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا آبَاءَكُمْ وَإِخْوَانَكُمْ أَوْلِيَاءَ إِنِ اسْتَحَبُّوا الْكُفْرَ عَلَى الْإِيمَانِ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٢٣﴾ قُلْ إِنْ كَانَ آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ وَإِخْوَانُكُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ وَأَمْوَالٌ اقْتَرَفْتُمُوهَا وَتِجَارَةٌ تَخْشَوْنَ كَسَادَهَا وَمَسَاكِنُ تَرْضَوْنَهَا أَحَبَّ إِلَيْكُمْ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَجِهَادٍ فِي سَبِيلِهِ فَتَرَبَّصُوا حَتَّى يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرِهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٢٤﴾

9 Tevbe/23. Ey inananlar! İnkârcılığı inanmaya tercih etmeden sürece babalarınızı ve kardeşlerinizi dost edinmeyin. Eğer onları dost edinirse, işte onlar zalimlerdir. 24. (Ey Muhammed!) De ki: "Eğer babalarınız, oğullarınız, kardeşleriniz, eşleriniz, akrabanız, elde ettiğiniz mallar, durgun gitmesinden korktuğunuz ticaret ve hoşnuza giden evler size Allah'tan, Peygamberden ve O'nun yolunda cihat etmekten daha sevimli ise, Allah'ın buyruğu gelene kadar bekleyin. Allah, yoldan çıkan topluluğu doğru yola koymaz.

2. Karı-Koca

Medeni bir hayat sürmenin temel öğelerinden olan aile [illegible] rak, karı-kocanın, birbirine karşı hak ve sorumluluklardan [illegible] lumda aile vardı; ancak, Araplar ataerkil bir toplum olmaları [illegible] kuralsız ve keyfi uygulamalarına izin veren hâkimiyeti, aile [illegible] hakimiyet anlayışına son vererek, karı-koca arasındaki [illegible] ilişki olarak yeniden kurmuş ve bu ilişkiyi ahlaka ve [illegible]

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا [illegible] وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي [illegible] لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٢١﴾

وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ قُلْ هُوَ أَذًى فَاعْتَزِلُوا النِّسَاءَ فِي الْمَحِيضِ وَلاَ تَقْرَبُوهُنَّ حَتَّى يَطْهُرْنَ فَإِذَا تَطَهَّرْنَ فَأْتُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ أَمَرَكُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ ﴿٢٢٢﴾ نِسَآؤُكُمْ حَرْثٌ لَكُمْ فَأْتُوا حَرْثَكُمْ أَنَّى شِئْتُمْ وَقَدِّمُوا لأَنفُسِكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ مُلاَقُوهُ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢٢٣﴾

2 **Bakara**/222. (Ey Muhammed!) Sana kadınların aybaşı hâlinden sorarlar. De ki: "O sıkıntılı bir şeydir". Aybaşı hâlinde kadınlardan uzak durun, temizlenmelerine kadar onlara yanaşmayın. Ama temizlendikleri zaman, Allah'ın size buyurduğu yoldan onlara yaklaşın. Allah çok tövbe edenleri sever ve çok temizlenenleri sever. 223. Kadınlarınız sizin döl yerinizdir. Öyleyse, döl yerinize istediğiniz biçimde yaklaşın; kendiniz için ileriye hazırlık yapın, Allah'a saygılı olun; O'na kavuşacağınızı bilin! İnananları müjdele.

وَإِنِ امْرَأَةٌ خَافَتْ مِنْ بَعْلِهَا نُشُوزًا أَوْ إِعْرَاضًا فَلاَ جُنَاحَ عَلَيْهِمَآ أَنْ يُصْلِحَا بَيْنَهُمَا صُلْحًا وَالصُّلْحُ خَيْرٌ وَأُحْضِرَتِ الأَنفُسُ الشُّحَّ وَإِنْ تُحْسِنُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿١٢٨﴾

4 **Nisa**/128. Eğer bir kadın kocasının sorumsuz davranmasından veya ilgisizliğinden yılarsa, bir anlaşma ile barışmalarında kendilerine bir engel yoktur. Anlaşmak daha iyidir. Ama ruhlara tamahkârlık yerleştirilmiştir. Eğer iyi davranır ve Allah'a saygılı olursanız, şüphesiz Allah yaptıklarınızdan haberdardır.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ يَحِلُّ لَكُمْ أَنْ تَرِثُوا النِّسَاءَ كَرْهًا وَلاَ تَعْضُلُوهُنَّ لِتَذْهَبُوا بِبَعْضِ مَا آتَيْتُمُوهُنَّ إِلاَّ أَنْ يَأْتِينَ بِفَاحِشَةٍ مُبَيِّنَةٍ وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ فَإِنْ كَرِهْتُمُوهُنَّ فَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَيَجْعَلَ اللَّهُ فِيهِ خَيْرًا كَثِيرًا ﴿١٩﴾ وَإِنْ أَرَدْتُمُ اسْتِبْدَالَ زَوْجٍ مَكَانَ زَوْجٍ وَآتَيْتُمْ إِحْدَاهُنَّ قِنطَارًا فَلاَ تَأْخُذُوا مِنْهُ شَيْئًا أَتَأْخُذُونَهُ بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُبِينًا ﴿٢٠﴾ وَكَيْفَ تَأْخُذُونَهُ وَقَدْ أَفْضَى بَعْضُكُمْ إِلَى بَعْضٍ وَأَخَذْنَ مِنْكُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا ﴿٢١﴾

4 **Nisa**/19. Ey inananlar! Kadınlara zorla mirasçı olmanız size helal değildir. Apaçık edepsizlik yapmadıkça, onlara verdiğinizin bir kısmını geri almak için onları sıkıştırmayın. Onlarla iyi geçinin. Eğer onlardan hoşlanmıyorsanız, hoşlanmadığınız bir şeyi Allah çok hayırlı kılmış olabilir. 20. Eğer bir eşin yerine başka bir eş almak isterseniz, birincisine bir yük altın vermiş olsanız bile ondan bir şey almayın. Onu, iftira ederek ve açık günah işleyerek mi alacaksınız? 21. Onu nasıl alırsınız ki, birbirinizle kaynaşmıştınız ve kadınlar da sizden sağlam güvence almışlardı.

اَلرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَآءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَبِمَآ أَنْفَقُوا مِنْ أَمْوَالِهِمْ فَالصَّالِحَاتُ

4 **Nisa**/34. Allah'ın, bazılarını bazılarından üstün kılmasından ve erkeklerin mallarından harcamalarından dolayı, erkekler kadınları kollayıp gözetirler.[331] İyi kadınlar,

[331] Erkeklerin kadınlar karşısındaki statülerini belirten *kavvâm* kelimesi, 'kollayıp gözeten', 'koruyan', 'yöneten' gibi anlamlara gelir. Ayette erkeklerin aile içerisindeki bu statüleri iki hususla temellendirilmektedir. Birincisi, "Allah'ın bazılarını diğerlerinden üstün kılması"dır. Bu ifadeyi insan olma onuru ve haysiyeti açısından üstünlük olarak anlamak Kur'an'ın baştan sona kadar savunduğu temel düşünceye aykırıdır. Burada kastedilen, erkekle kadının yaratılıştan getirdikleri farklılıklardır. Erkeğe koruyuculuk ve reislik sorumluluğunu yükleyen, onun bedensel ve ruhsal yapısının dayanıklı

قَانِتَاتٌ حَافِظَاتٌ لِّلْغَيْبِ بِمَا حَفِظَ اللَّهُ وَاللَّاتِي تَخَافُونَ نُشُوزَهُنَّ فَعِظُوهُنَّ وَاهْجُرُوهُنَّ فِي الْمَضَاجِعِ وَاضْرِبُوهُنَّ فَإِنْ أَطَعْنَكُمْ فَلَا تَبْغُوا عَلَيْهِنَّ سَبِيلًا إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيًّا كَبِيرًا ﴿٣٤﴾ وَإِنْ خِفْتُمْ شِقَاقَ بَيْنِهِمَا فَابْعَثُوا حَكَمًا مِّنْ أَهْلِهِ وَحَكَمًا مِّنْ أَهْلِهَا إِنْ يُرِيدَا إِصْلَاحًا يُوَفِّقِ اللَّهُ بَيْنَهُمَا إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا خَبِيرًا ﴿٣٥﴾

gönülden saygılı olup Allah'ın kendilerini korumasına karşılık, saklı olanı muhafaza ederler. Sorumsuz davranmasından[332] korktuğunuz kadınlara öğüt verin, yataklarından ayrılın ve onlara vurun[333]. Eğer size itaat ederlerse, aleyhlerine başka bir yol aramayın. Allah yücedir, uludur. 35. Eğer karı kocanın aralarının açılmasından korkarsanız, erkeğin ailesinden bir hakem ve kadının ailesinden bir hakem gönderin. Eğer onlar düzeltmek isterlerse, Allah aralarını bulur. Allah bilendir, haberdardır.

قَدْ سَمِعَ اللَّهُ قَوْلَ الَّتِي تُجَادِلُكَ فِي زَوْجِهَا وَتَشْتَكِي إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ يَسْمَعُ تَحَاوُرَكُمَا إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴿١﴾ الَّذِينَ يُظَاهِرُونَ مِنْكُمْ مِّن نِّسَائِهِم مَّا هُنَّ أُمَّهَاتِهِمْ إِنْ أُمَّهَاتُهُمْ إِلَّا اللَّائِي وَلَدْنَهُمْ وَإِنَّهُمْ لَيَقُولُونَ مُنكَرًا مِّنَ الْقَوْلِ وَزُورًا وَإِنَّ اللَّهَ لَعَفُوٌّ غَفُورٌ

58 **Mücadele/1.** (Ey Muhammed!) Kocası hakkında seninle tartışan ve Allah'a şikayette bulunan kadının sözünü Allah işitmiştir;[334] zâten Allah konuşmanızı işitir. Doğrusu Allah işitendir, görendir. 2. İçinizde karılarına zıhar[335] yapanlar (bilsinler ki,) karıları anneleri değildir; anneleri, onları doğuranlardan başkası

---

oluşudur. Savaşmak, bedensel olarak çalışmak ve zor çevre şartlarına dayanmak böyle bir bedensel ve ruhsal yapıyı gerektirir. Bunlar da kadında olmayan, dolayısıyla erkekte fazla olan şeylerdir. Başka açılardan da kadın erkekten üstündür (sevgi, merhamet, çocuk doğurma vs.). İkinci gerekçe ise, kadının bütün barınma, beslenme ve giyinme gibi ihtiyaçlarının erkek tarafından üstlenilmesidir. Bu ikinci gerekçe şartlı olduğu için, erkek geçim yükünü kadınla paylaştığı ölçüde, kollayıp gözetme yükümlülüğünü / aile reisliğini de paylaşmış olmaktadır.

[332] Kur'an'da bir kez daha yer alan (4 Nisa/128) *nuşûz* kelimesi, esasen başkaldırmak anlamına gelir. Bu ayette *nuşûz*, evli kadının sergileyebileceği bir olumsuz davranış olarak yer aldığı için, genellikle –kavvâm kelimesinin 'yönetici olarak anlaşılmasına bağlı olarak– 'itaatsizlik etmek' şeklinde anlaşılmış ve çevrilmiştir. Oysa, Kur'an'da bu kelime karının kocaya veya eşlerden birinin diğerine karşı değil, taraflardan birinin aradaki evlilik akdine ve bu akdin gerektirdiği sorumluluklara karşı başkaldırısını ifade eden bir bağlamda kullanılmaktadır. Bu nedenle, kelimeyi sorumsuz davranma şeklinde çevirdik. Bu sorumsuzluğun içeriği ise, hem bu ayette, hem de 4 Nisa/128. ayette, metnin bütünlüğünden anlaşılmaktadır.

[333] Burada kocaya önerilen, bu cezaların hepsini birden veya dilediğini uygulaması değildir. Konuya aklı selim ile yaklaşıldığında, verilecek cezanın, kadının sorumsuzluğunun türüne ve derecesine göre değişmesi gerektiğinin belirtildiği anlaşılmaktadır. Bu ayetteki 'vurma' tavsiyesinden dolayı Kur'an'a saldırmayı marifet sayanların, bu cezalandırma biçimlerinin tamamen Kur'an'ın inkârı görmezden toplum ve aile yapısını baz aldığını bilmeleri gerekir. İkinci cezalandırma tarzı (cinsel boykot) bunun en açık göstergesidir. Hemen hemen bütün erkeklerin birden fazla kadınla evli bulunduğu bir toplumda, kocanın, eşlerinden herhangi birini cinsel ilişkiden mahrum bırakması, anlamlı bir ceza olabilir. Aynı şeyi tek kadınla evliliğin yaygınlaştığı bir toplumda uygulamanın, kadının karşısına erkeğin kendisinin de cezalandırılması anlamına geleceği açıktır.

[334] Kocasının kendine zıhâr yaptığı Havle binti Sa'lebe Hz. Muhammed'e gelip, kocasını şikayet etmişti. Bu ve devam eden ayetler bu konuda inmiştir.

[335] Cahiliyye Arapları arasında yaygın olan *zıhar* adetinden sözedilmektedir. Kan ve koca hısımlığı bir nedenle kavga edip de erkek kızdığında, karısına "sen bana anamın sırtı gibisin" diyerek onu annesinin yerine koyar ve onunla cinsel ilişkiden uzaklaşırdı. Fakat bu tam bir boşanma olmadığı için kadın başkasıyla da evlenemezdi. Dolayısıyla, bu uygulama her halükarda kadına eziyetten başka bir şey değildi.

﴿٢﴾ وَالَّذِينَ يُظَاهِرُونَ مِنْ نِسَائِهِمْ ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا قَالُوا فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَتَمَاسَّا ذَلِكُمْ تُوعَظُونَ بِهِ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٣﴾ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَتَمَاسَّا فَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَإِطْعَامُ سِتِّينَ مِسْكِينًا ذَلِكَ لِتُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٤﴾

değildir. Onlar kötü ve yamuk bir söz söylemektedirler. Allah şüphesiz affedendir, bağışlayandır. 3. Karılarına zıhar yapıp, sonra sözlerinden dönenlerin, karılarıyla temas etmeden önce bir köle azat etmeleri gerekir. Size verilen öğüt budur. Allah, işlediklerinizden haberdardır. 4. (Bunu) bulamayanın, karısıyla temastan önce, iki ay aralıksız oruç tutması gerekir. Buna gücü yetmeyen, altmış fakiri doyurur. Bu, Allah'a ve Elçisi'ne inanmanız içindir. Bunlar, Allah'ın koyduğu sınırlardır; inkâr edenlere can yakıcı bir azap vardır.

3. Çocuklar

وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ خَشْيَةَ إِمْلَاقٍ نَحْنُ نَرْزُقُهُمْ وَإِيَّاكُمْ إِنَّ قَتْلَهُمْ كَانَ خِطْئًا كَبِيرًا ﴿٣١﴾

17 **İsra**/31. Yoksulluk korkusuyla çocuklarınızı öldürmeyin. Sizi de, onları da biz rızıklandırıyoruz. Doğrusu, onları öldürmek büyük günahtır.[336]

قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ قَتَلُوا أَوْلَادَهُمْ سَفَهًا بِغَيْرِ عِلْمٍ وَحَرَّمُوا مَا رَزَقَهُمُ اللَّهُ افْتِرَاءً عَلَى اللَّهِ قَدْ ضَلُّوا وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ ﴿١٤٠﴾

6 **En'am**/140. Beyinsizlikleri yüzünden, körü körüne çocuklarını öldürenler ve Allah'ın kendilerine verdiği rızıkları –Allah'a iftira ederek– haram sayanlar kaybetmişlerdir. Onlar (yollarını) şaşırmışlardır; doğru yolda değillerdir.

لِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ يَهَبُ لِمَنْ يَشَاءُ إِنَاثًا وَيَهَبُ لِمَنْ يَشَاءُ الذُّكُورَ ﴿٤٩﴾ أَوْ يُزَوِّجُهُمْ ذُكْرَانًا وَإِنَاثًا وَيَجْعَلُ مَنْ يَشَاءُ عَقِيمًا إِنَّهُ عَلِيمٌ قَدِيرٌ ﴿٥٠﴾

42 **Şura**/49-50. Göklerin ve yerin hükümranlığı Allah'ındır; dilediğini yaratır. O, dilediğine kız çocuk, dilediğine de erkek çocuk verir; yâhut hem kız, hem erkek çocuk verir; dilediğini de kısır bırakır. O bilendir, (her şeye) gücü yetendir.

الْمَالُ وَالْبَنُونَ زِينَةُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَالْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ أَمَلًا ﴿٤٦﴾

18 **Kehf**/46. Mal ve çocuklar dünya hayatının süsüdür. Kalıcı olan yararlı işler, Rabbinin katında sevapça ve ümit bakımından daha iyidir.

[336] Cahiliyye döneminde geçim endişesiyle kız çocukları öldürülmekteydi. Erkek çocuklar kabile savaşlarında, geçim temin etmede, işgücü bakımından faydalı oldukları için, bu açılardan işlevsel olmayan kız çocukları öldürülüyordu. Yorum yapmak suretiyle, bu ayetteki yasağın, kürtajı da kapsadığı rahatlıkla söylenebilir.

وَالْوَالِدَاتُ يُرْضِعْنَ أَوْلاَدَهُنَّ حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يُتِمَّ الرَّضَاعَةَ وَعَلَى الْمَوْلُودِ لَهُ رِزْقُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ لاَ تُكَلَّفُ نَفْسٌ إِلاَّ وُسْعَهَا لاَ تُضَآرَّ وَالِدَةٌ بِوَلَدِهَا وَلاَ مَوْلُودٌ لَهُ بِوَلَدِهِ وَعَلَى الْوَارِثِ مِثْلُ ذَلِكَ فَإِنْ أَرَادَا فِصَالاً عَنْ تَرَاضٍ مِنْهُمَا وَتَشَاوُرٍ فَلاَ جُنَاحَ عَلَيْهِمَا وَإِنْ أَرَدْتُمْ أَنْ تَسْتَرْضِعُوا أَوْلاَدَكُمْ فَلاَ جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِذَا سَلَّمْتُمْ مَا آتَيْتُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٢٣٣﴾

2 Bakara/233. Anneler, emzirmeyi tamamlamak isteyen baba için çocuklarını tam iki yıl emzirirler. Emzirenlerin yiyecek ve giyeceğini örfe uygun bir şekilde sağlamak, çocuk kendisinin olan babaya aittir. Herkes ancak gücü kadar sorumlu tutulur. Ne ana, ne de çocuk kendisinin olan baba, çocuğundan dolayı zarara sokulmasın. Mirasçı olanın da aynı şeyi yapması gerekir. Ana-baba, aralarında danışarak ve anlaşarak çocuğu sütten kesmek isterlerse, onlara bir günah yoktur. Çocuklarınıza süt anne tutmak istersenız, vereceğinizi örfe uygun bir şekilde ödediğiniz takdirde, size bir sorumluluk yoktur. Allah'a saygılı olun ve Allah'ın yaptıklarınızı gördüğünü bilin.

وَاعْلَمُوا أَنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلاَدُكُمْ فِتْنَةٌ وَأَنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿٢٨﴾

8 Enfal/28. Mallarınızın ve çocuklarınızın bir sınama (vesilesi) olduğunu ve büyük ödülün Allah katında bulunduğunu bilin.

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا جَآءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ يُبَايِعْنَكَ عَلَى أَنْ لاَ يُشْرِكْنَ بِاللَّهِ شَيْئًا وَلاَ يَسْرِقْنَ وَلاَ يَزْنِينَ وَلاَ يَقْتُلْنَ أَوْلاَدَهُنَّ وَلاَ يَأْتِينَ بِبُهْتَانٍ يَفْتَرِينَهُ بَيْنَ أَيْدِيهِنَّ وَأَرْجُلِهِنَّ وَلاَ يَعْصِينَكَ فِي مَعْرُوفٍ فَبَايِعْهُنَّ وَاسْتَغْفِرْ لَهُنَّ اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٢﴾

60 Mümtehine/12. Ey Peygamber! İnanmış kadınlar, Allah'a hiçbir ortak koşmamak, hırsızlık yapmamak, ahlâ etmemek, çocuklarını öldürmemek, elleriyle ayaklarının arasında kendi attıkları bir bühtanla gelmemek üzere uygun olanı işlemek konusunda sana bağlı gelmemek şartıyla, bağ etmek üzere sana geldikleri zaman onların bağlılığını kabul et, onlara Allah'tan bağışlanma dile. Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir.

لَنْ تَنفَعَكُمْ أَرْحَامُكُمْ وَلاَ أَوْلاَدُكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَفْصِلُ بَيْنَكُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٣﴾

60 Mümtehine/3. [illegible] rınız kıyamet gü[illegible] mezler. Allah ara[illegible] diklerinizi görmek[illegible]

أَسْكِنُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ سَكَنتُم مِّن وُجْدِكُمْ وَلاَ تُضَآرُّوهُنَّ لِتُضَيِّقُوا عَلَيْهِنَّ وَإِن كُنَّ أُولاَتِ حَمْلٍ فَأَنفِقُوا عَلَيْهِنَّ حَتَّى يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ فَإِنْ أَرْضَعْنَ لَكُمْ فَآتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ وَأْتَمِرُوا بَيْنَكُم بِمَعْرُوفٍ وَإِن تَعَاسَرْتُمْ فَسَتُرْضِعُ لَهُ أُخْرَى ﴿٦﴾

65 Talak/6. [illegible] göre bu[illegible] tun. Onları sıkıntıya vermeye kalkışmayın. doğum yapıncaya kadar yın. Çocuğa emzi[illegible] ücretlerini ödeyin. [illegible] bilgi anlaşın. [illegible] gerektiğinde

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ لَا تُلْهِكُمْ أَمْوَٰلُكُمْ وَلَآ أَوْلَٰدُكُمْ عَن ذِكْرِ ٱللَّهِ ۚ وَمَن يَفْعَلْ ذَٰلِكَ فَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْخَٰسِرُونَ ﴿٩﴾

63 **Münafikun**/9. Ey İnananlar! Mallarınız ve çocuklarınız, sizi Allah'ı anmaktan alıkoymasın; böyle olanlar ziyana uğrayanlardır.

إِنَّمَآ أَمْوَٰلُكُمْ وَأَوْلَٰدُكُمْ فِتْنَةٌ ۚ وَٱللَّهُ عِندَهُۥٓ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿١٥﴾

64 **Teğabün**/15. Doğrusu, mallarınız ve çocuklarınız bir imtihandır. Büyük ödül ise Allah katındadır.

4. Akrabalık ve Akrabalar

Akraba, kişinin kan veya evlilik bağı ile bağlı olduğu yakınları anlamına gelir. Kur'an'da, insanın özel hayatında akrabalarına yakınlık göstermesi, onları gözetmesi ve ihsanda bulunurken onlara öncelik vermesi ahlaki bir yükümlülük olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak, bu öncelik verme, kamu imkânlarının kullanımı ve adalet tevzii gibi kamusal ve hukuki alanlarda geçerli değildir. Kur'an her türlü kayırmacılığı ve tarafgirliği yasaklamaktadır.

إِنَّ ٱللَّهَ يَأْمُرُ بِٱلْعَدْلِ وَٱلْإِحْسَٰنِ وَإِيتَآئِ ذِى ٱلْقُرْبَىٰ وَيَنْهَىٰ عَنِ ٱلْفَحْشَآءِ وَٱلْمُنكَرِ وَٱلْبَغْىِ ۚ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٩٠﴾

16 **Nahl**/90. Allah, adaletle davranmayı, iyilik yapmayı ve akrabaya bakmayı emreder; çirkin işleri, kötülüğü ve azgınlığı yasaklar. Düşünürsünüz diye Allah size öğüt veriyor.

ٱلَّذِينَ يَنقُضُونَ عَهْدَ ٱللَّهِ مِنۢ بَعْدِ مِيثَٰقِهِۦ وَيَقْطَعُونَ مَآ أَمَرَ ٱللَّهُ بِهِۦٓ أَن يُوصَلَ وَيُفْسِدُونَ فِى ٱلْأَرْضِ ۙ أُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْخَٰسِرُونَ ﴿٢٧﴾

2 **Bakara**/27. Onlar, akdedilmesinden sonra Allah'la olan antlaşmayı bozarlar, Allah'ın birleştirilmesini buyurduğu bağı koparırlar ve yeryüzünde bozgunculuk yaparlar. İşte onlar, kaybedenlerdir.

لَن تَنفَعَكُمْ أَرْحَامُكُمْ وَلَآ أَوْلَٰدُكُمْ ۚ يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ ۚ يَفْصِلُ بَيْنَكُمْ ۚ وَٱللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٣﴾

60 **Mümtehine**/3. Yakınlarınız ve çocuklarınız kıyamet gününde size bir fayda veremezler. Allah onlarla sizi ayırır. Allah işlediklerinizi görmektedir.

وَٱعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا۟ بِهِۦ شَيْـًٔا ۖ وَبِٱلْوَٰلِدَيْنِ إِحْسَٰنًا وَبِذِى ٱلْقُرْبَىٰ وَٱلْيَتَٰمَىٰ وَٱلْمَسَٰكِينِ وَٱلْجَارِ ذِى ٱلْقُرْبَىٰ وَٱلْجَارِ ٱلْجُنُبِ وَٱلصَّاحِبِ بِٱلْجَنۢبِ وَٱبْنِ ٱلسَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَٰنُكُمْ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يُحِبُّ مَن كَانَ مُخْتَالًا فَخُورًا ﴿٣٦﴾

4 **Nisa**/36. Allah'a tapın, O'na hiçbir şeyi ortak koşmayın. Ana-babaya, yakınlara, öksüzlere, yoksullara, yakın komşuya, uzak komşuya, yanındaki arkadaşa, yolda kalana ve elinizin altında bulunanlara (kölelerinize) iyi davranın. Doğrusu, Allah kendini beğenip böbürlenenleri sevmez.

وَٱلَّذِينَ يَصِلُونَ مَآ أَمَرَ ٱللَّهُ بِهِۦٓ أَن يُوصَلَ وَيَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ وَيَخَافُونَ سُوٓءَ ٱلْحِسَابِ ﴿٢١﴾

13 **Ra'd**/21. Onlar Allah'ın birleştirilmesini emrettiği bağı birleştirirler. Rablerinden korkarlar ve hesabın kötüsünden de ürkerler.

وَالَّذِينَ يَنقُضُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَيُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ أُولَٰئِكَ لَهُمُ اللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ ﴿٢٥﴾

13 Ra'd/25. Akdedilmesinden sonra Allah'la olan anlaşmaya bozanlar, Allah'ın birleştirilmesini emrettiği bağı koparanlar, yeryüzünde bozgunculuk yaparlar, işte bunlar lanetlenmişlerdir ve kötü yurt da onlarındır

لَيْسَ عَلَى الْأَعْمَىٰ حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرَجٌ وَلَا عَلَىٰ أَنفُسِكُمْ أَنْ تَأْكُلُوا مِنْ بُيُوتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ آبَائِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أُمَّهَاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ إِخْوَانِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَخَوَاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَعْمَامِكُمْ أَوْ بُيُوتِ عَمَّاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَخْوَالِكُمْ أَوْ بُيُوتِ خَالَاتِكُمْ أَوْ مَا مَلَكْتُم مَّفَاتِحَهُ أَوْ صَدِيقِكُمْ لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَأْكُلُوا جَمِيعًا أَوْ أَشْتَاتًا فَإِذَا دَخَلْتُم بُيُوتًا فَسَلِّمُوا عَلَىٰ أَنفُسِكُمْ تَحِيَّةً مِّنْ عِندِ اللَّهِ مُبَارَكَةً طَيِّبَةً كَذَٰلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٦١﴾

24 Nur/61. Körün sıkıntı duyması gerekmez. Topalın sıkıntı duyması gerekmez. Hastanın sıkıntı duyması gerekmez. Kendi evlerinizde, babalarınızın evlerinde, annelerinizin evlerinde, erkek kardeşlerinizin evlerinde, kız kardeşlerinizin evlerinde, amcalarınızın evlerinde, halalarınızın evlerinde, dayılarınızın evlerinde, teyzelerinizin evlerinde, anahtarları elinizde bulunan evlerde ya da dostlarınızın evlerinde yemek yeme konusunda sıkıntı duymanız gerekmez. Toplu olarak veya ayrı ayrı yemenizde sizin için bir sakınca yoktur. Eviere girdiğiniz zaman, kendi adamlarınıza Allah katından bereket, esenlik ve güzellik dileyerek selâm verin. Allah size âyetleri düşünmeniz diye böyle açıklıyor

مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَنْ يَسْتَغْفِرُوا لِلْمُشْرِكِينَ وَلَوْ كَانُوا أُولِي قُرْبَىٰ مِن بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُمْ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿١١٣﴾

9 Tevbe/113. Cehennemlik olduktan anlaşıldıktan sonra, Allah'a ortak koşanlar için bağışlanma dilemek, -kendi yakınları da olsa- Peygamber'e ve mü'minlere yakışmaz.

5. Sütannelığı ve Süt Kardeşliği

وَالْوَالِدَاتُ يُرْضِعْنَ أَوْلَادَهُنَّ حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ لِمَنْ أَرَادَ أَن يُتِمَّ الرَّضَاعَةَ وَعَلَى الْمَوْلُودِ لَهُ رِزْقُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ لَا تُكَلَّفُ نَفْسٌ إِلَّا وُسْعَهَا لَا تُضَارَّ وَالِدَةٌ بِوَلَدِهَا وَلَا مَوْلُودٌ لَّهُ بِوَلَدِهِ وَعَلَى الْوَارِثِ مِثْلُ ذَٰلِكَ فَإِنْ أَرَادَا فِصَالًا عَن تَرَاضٍ مِّنْهُمَا وَتَشَاوُرٍ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا وَإِنْ أَرَدتُّمْ أَن تَسْتَرْضِعُوا أَوْلَادَكُمْ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِذَا سَلَّمْتُم مَّا آتَيْتُم بِالْمَعْرُوفِ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٢٣٣﴾

2 Bakara/233. Anneler, emziriği tamamlamak isteyen baba için çocuklarını tam iki yıl emzirirler. Emzirmelerin yiyecek ve giyecekleri, örfe uygun bir şekilde sağlanacak, gücü kendisinin olan babaya aittir. Hiçbir canın gücü kaldırabileceğinden başkasından sorumlu tutulmaz. Ne anne, ne de çocuk [illegible] baba, [illegible] bu [illegible] zarara sokulmamalıdır. [illegible] aynı şeyi yapmalıdır. [illegible] anlaşarak [illegible] Çocuklarınızı [illegible] sağlamanızda [illegible] Allah'a [illegible] Allah'ın [illegible]

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تُلْهِكُمْ أَمْوَالُكُمْ وَلاَ أَوْلاَدُكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٩﴾

63 **Münafikun**/9. Ey inananlar! Mallarınız ve çocuklarınız, sizi Allah'ı anmaktan alıkoymasın; böyle olanlar ziyana uğrayanlardır.

إِنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلاَدُكُمْ فِتْنَةٌ وَاللَّهُ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿١٥﴾

64 **Teğabün**/15. Doğrusu, mallarınız ve çocuklarınız bir imtihandır. Büyük ödül ise Allah katındadır.

4. Akrabalık ve Akrabalar

Akraba, kişinin kan veya evlilik bağı ile bağlı olduğu yakınları anlamına gelir. Kur'an'da, insanın özel hayatında akrabalarına yakınlık göstermesi, onları gözetmesi ve ihsanda bulunurken onlara öncelik vermesi ahlaki bir yükümlülük olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak, bu öncelik verme, kamu imkânlarının kullanımı ve adalet tevzii gibi kamusal ve hukuki alanlarda geçerli değildir. Kur'an her türlü kayırmacılığı ve tarafgirliği yasaklamaktadır.

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالإِحْسَانِ وَإِيتَاءِ ذِي الْقُرْبَى وَيَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٩٠﴾

16 **Nahl**/90. Allah, adaletle davranmayı, iyilik yapmayı ve akrabaya bakmayı emreder; çirkin işleri, kötülüğü ve azgınlığı yasaklar. Düşünürsünüz diye Allah size öğüt veriyor.

الَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَيُفْسِدُونَ فِي الأَرْضِ أُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٢٧﴾

2 **Bakara**/27. Onlar, akdedilmesinden sonra Allah'la olan antlaşmayı bozarlar, Allah'ın birleştirilmesini buyurduğu bağı koparırlar ve yeryüzünde bozgunculuk yaparlar. İşte onlar, kaybedenlerdir.

لَنْ تَنْفَعَكُمْ أَرْحَامُكُمْ وَلاَ أَوْلاَدُكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَفْصِلُ بَيْنَكُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٣﴾

60 **Mümtehine**/3. Yakınlarınız ve çocuklarınız kıyamet gününde size bir fayda veremezler. Allah onlarla sizi ayırır. Allah işlediklerinizi görmektedir.

وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلاَ تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَبِذِي الْقُرْبَى وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينِ وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبَى وَالْجَارِ الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ بِالْجَنْبِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ إِنَّ اللَّهَ لاَ يُحِبُّ مَنْ كَانَ مُخْتَالاً فَخُورًا ﴿٣٦﴾

4 **Nisa**/36. Allah'a tapın, O'na hiçbir şeyi ortak koşmayın. Ana-babaya, yakınlara, öksüzlere, yoksullara, yakın komşuya, uzak komşuya, yanındaki arkadaşa, yolda kalana ve elinizin altında bulunanlara (kölelerinize) iyi davranın. Doğrusu, Allah kendini beğenip böbürlenenleri sevmez.

وَالَّذِينَ يَصِلُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَيَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ وَيَخَافُونَ سُوءَ الْحِسَابِ ﴿٢١﴾

13 **Ra'd**/21. Onlar Allah'ın birleştirilmesini emrettiği bağı birleştirirler. Rablerinden korkarlar ve hesabın kötüsünden de ürkerler.

وَالَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَيُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ أُولَئِكَ لَهُمُ اللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ ﴿٢٥﴾

13 Ra'd/25. Akdedilmesinden sonra Allah'la olan andlaşmayı bozanlar, Allah'ın birleştirilmesini emrettiği bağı koparanlar, yeryüzünde bozgunculuk yapanlar; işte bunlar lanetlenmişlerdir ve kötü yurt da onlarındır.

لَيْسَ عَلَى الْأَعْمَى حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرَجٌ وَلَا عَلَى أَنْفُسِكُمْ أَنْ تَأْكُلُوا مِنْ بُيُوتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ آبَائِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أُمَّهَاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ إِخْوَانِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَخَوَاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَعْمَامِكُمْ أَوْ بُيُوتِ عَمَّاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَخْوَالِكُمْ أَوْ بُيُوتِ خَالَاتِكُمْ أَوْ مَا مَلَكْتُمْ مَفَاتِحَهُ أَوْ صَدِيقِكُمْ لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَأْكُلُوا جَمِيعًا أَوْ أَشْتَاتًا فَإِذَا دَخَلْتُمْ بُيُوتًا فَسَلِّمُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ تَحِيَّةً مِنْ عِنْدِ اللَّهِ مُبَارَكَةً طَيِّبَةً كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٦١﴾

24 Nur/61. Körün sıkıntı duyması gerekmez. Topalın sıkıntı duyması gerekmez. Hastanın sıkıntı duyması gerekmez. Kendi evlerinizde, babalarınızın evlerinde, annelerinizin evlerinde, erkek kardeşlerinizin evlerinde, kız kardeşlerinizin evlerinde, amcalarınızın evlerinde, halalarınızın evlerinde, dayılarınızın evlerinde, teyzelerinizin evlerinde, anahtarları elinizde bulunan evlerde ya da dostlarınızın evlerinde yemek yeme konusunda sıkıntı duymanız gerekmez. Toplu olarak veya ayrı ayrı yemenizde sizin için bir sakınca yoktur. Evlere girdiğiniz zaman, kendi adamlarınıza Allah katından bereket, esenlik ve güzellik dileyerek selâm verin. Allah size âyetleri düşünürsünüz diye böyle açıklıyor.

مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَنْ يَسْتَغْفِرُوا لِلْمُشْرِكِينَ وَلَوْ كَانُوا أُولِي قُرْبَى مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُمْ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿١١٣﴾

9 Tevbe/113. Cehennemlik oldukları anlaşıldıktan sonra, Allah'a ortak koşanlar için bağışlanma dilemek, –kendi yakınları da olsa– Peygamber'e ve inananlara yaraşmaz.

5. Sütanneliği ve Süt Kardeşliği

وَالْوَالِدَاتُ يُرْضِعْنَ أَوْلَادَهُنَّ حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يُتِمَّ الرَّضَاعَةَ وَعَلَى الْمَوْلُودِ لَهُ رِزْقُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ لَا تُكَلَّفُ نَفْسٌ إِلَّا وُسْعَهَا لَا تُضَارَّ وَالِدَةٌ بِوَلَدِهَا وَلَا مَوْلُودٌ لَهُ بِوَلَدِهِ وَعَلَى الْوَارِثِ مِثْلُ ذَلِكَ فَإِنْ أَرَادَا فِصَالًا عَنْ تَرَاضٍ مِنْهُمَا وَتَشَاوُرٍ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا وَإِنْ أَرَدْتُمْ أَنْ تَسْتَرْضِعُوا أَوْلَادَكُمْ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِذَا سَلَّمْتُمْ مَا آتَيْتُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٢٣٣﴾

2 Bakara/233. Anneler, emzirmeyi tamamlamak isteyen baba için çocuklarını tam iki yıl emzirirler. Emzirenlerin yiyecek ve giyeceğini, örfe uygun bir şekilde sağlamak, çocuk kendisinin olan babaya aittir. Herkes ancak gücü kadar sorumlu tutulur. Ne ana, ne de çocuk kendisinin olan baba, çocuğundan dolayı zarara sokulmasın. Mirasçı olanın da aynı şeyi yapması gerekir. Ana-baba aralarında danışarak ve anlaşarak çocuğu sütten kesmek isterlerse, onlara bir günah yoktur. Çocuklarınıza sütanne tutmak istiyorsanız, vereceğinizi örfe uygun bir şekilde ödediğiniz takdirde, size bir sorumluluk yoktur. Allah'a saygılı olun ve Allah'ın yaptıklarınızı gördüğünü bilin.

حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ أُمَّهَاتُكُمْ وَبَنَاتُكُمْ وَأَخَوَاتُكُمْ وَعَمَّاتُكُمْ وَخَالَاتُكُمْ وَبَنَاتُ الْأَخِ وَبَنَاتُ الْأُخْتِ وَأُمَّهَاتُكُمُ اللَّاتِي أَرْضَعْنَكُمْ وَأَخَوَاتُكُمْ مِنَ الرَّضَاعَةِ وَأُمَّهَاتُ نِسَائِكُمْ وَرَبَائِبُكُمُ اللَّاتِي فِي حُجُورِكُمْ مِنْ نِسَائِكُمُ اللَّاتِي دَخَلْتُمْ بِهِنَّ فَإِنْ لَمْ تَكُونُوا دَخَلْتُمْ بِهِنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ وَحَلَائِلُ أَبْنَائِكُمُ الَّذِينَ مِنْ أَصْلَابِكُمْ وَأَنْ تَجْمَعُوا بَيْنَ الْأُخْتَيْنِ إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٢٣﴾

4 **Nisa**/23. Analarınız, kızlarınız, kız kardeşleriniz, halalarınız, teyzeleriniz, erkek kardeşlerinizin kızları, kız kardeşlerinizin kızları, sizi emziren sütanneleriniz, süt kız kardeşleriniz, karılarınızın anneleri, gerdeğe girdiğiniz karılarınıza ait yanınızda kalan üvey kızlarınız –karılarınızla gerdeğe girmemişseniz kızlarını almakta size bir engel yoktur–, öz oğullarınızın eşleri ve iki kız kardeşi bir arada alarak evlenmek –geçmişte kalanlar müstesna– size haram kılındı. Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir.

أَسْكِنُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ سَكَنْتُمْ مِنْ وُجْدِكُمْ وَلَا تُضَارُّوهُنَّ لِتُضَيِّقُوا عَلَيْهِنَّ وَإِنْ كُنَّ أُولَاتِ حَمْلٍ فَأَنْفِقُوا عَلَيْهِنَّ حَتَّى يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ فَإِنْ أَرْضَعْنَ لَكُمْ فَآتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ وَأْتَمِرُوا بَيْنَكُمْ بِمَعْرُوفٍ وَإِنْ تَعَاسَرْتُمْ فَسَتُرْضِعُ لَهُ أُخْرَى ﴿٦﴾

65 **Talak**/6. (Boşadığınız) kadınları gücünüze göre kendi oturduğunuz yerde oturtun. Onları sıkıntıya sokmak için zarar vermeye kalkışmayın. Şayet gebe iseler, doğum yapıncaya kadar geçimlerini sağlayın. Çocuğu sizin için emzirirlerse, onlara ücretlerini ödeyin; aranızda uygun bir şekilde anlaşın; eğer güçlükle karşılaşırsanız çocuğu başka bir kadın emzirebilir.

6. Evlat Edinme

وَإِذْ تَقُولُ لِلَّذِي أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَأَنْعَمْتَ عَلَيْهِ أَمْسِكْ عَلَيْكَ زَوْجَكَ وَاتَّقِ اللَّهَ وَتُخْفِي فِي نَفْسِكَ مَا اللَّهُ مُبْدِيهِ وَتَخْشَى النَّاسَ وَاللَّهُ أَحَقُّ أَنْ تَخْشَاهُ فَلَمَّا قَضَى زَيْدٌ مِنْهَا وَطَرًا زَوَّجْنَاكَهَا لِكَيْ لَا يَكُونَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ حَرَجٌ فِي أَزْوَاجِ أَدْعِيَائِهِمْ إِذَا قَضَوْا مِنْهُنَّ وَطَرًا وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ مَفْعُولًا ﴿٣٧﴾

33 **Ahzap**/37. Ey Muhammed! Allah'ın nimet verdiği ve senin de nimetlendirdiğin kimseye: "Eşini bırakma, Allah'tan sakın" diyor, Allah'ın açığa vuracağı şeyi içinde saklıyordun. İnsanlardan çekiniyordun; oysa Allah'tan çekinmen daha uygundu. Sonunda Zeyd eşiyle ilgisini kestiğinde, onu seninle evlendirdik ki, evlatlıkları eşleriyle ilgilerini kestiklerinde onlarla evlenmek konusunda mü'minlere bir sorumluluk olmadığı bilinsin. Allah'ın buyruğu yerine gelecektir.[337]

مَا جَعَلَ اللَّهُ لِرَجُلٍ مِنْ قَلْبَيْنِ فِي جَوْفِهِ وَمَا جَعَلَ أَزْوَاجَكُمُ اللَّائِي تُظَاهِرُونَ مِنْهُنَّ أُمَّهَاتِكُمْ وَمَا جَعَلَ

33 **Ahzap**/4. Allah insanın içine iki kalb koymamıştır. Allah, kendilerine zıhar yaptığınız eşlerinizi sizin anneleriniz kılmamış; evlatlık-

[337] Ana fikir rubarıyla bu ayet, evlatlık öz oğul gibi olmadığı için, onun boşadığı kadının evlat edinen kimseyle evlenmesinin ahlaken/dinen bir sakıncası olmadığını ortaya koymaktadır. Hz. Muhammed'in, evlatlığı Zeyd'in boşadığı Zeynep'le evlenmesi ve bunun tarihsel olarak nasıl vuku bulduğu hakkında bkz VIII.Bölüm, ilgili dipnot.

أُدْعُوهُمْ لِآبَائِهِمْ هُوَ أَقْسَطُ عِندَ اللَّهِ فَإِن لَّمْ تَعْلَمُوا آبَاءَهُمْ فَإِخْوَانُكُمْ فِي الدِّينِ وَمَوَالِيكُمْ وَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ فِيمَا أَخْطَأْتُم بِهِ وَلَٰكِن مَّا تَعَمَّدَتْ قُلُوبُكُمْ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿٥﴾

larınızı da kendi oğullarınız kılmamıştır. Bunlar sizin dillerinize doladığınız boş sözlerdir.[338] Allah ise gerçeği söylemektedir, doğru yola O eriştirir. 5. Onları (evlatlıkları) öz babaları adına çağırın, böylesi, Allah katında daha doğrudur. Eğer babalarını bilmiyorsanız, onları din kardeşleriniz ve dostlarınız olarak kabul edin. Yanılmalarınızda size bir sorumluluk yoktur; fakat içinizden gelerek bile bile yaptıklarınız (günahtır). Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir.

مَّا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِّن رِّجَالِكُمْ وَلَٰكِن رَّسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿٤٠﴾

33 Ahzap/40. Muhammed içinizden herhangi bir adamın babası değil, o Allah'ın Elçisi ve peygamberlerin sonuncusudur. Allah her şeyi bilendir.[339]

7. Kardeşlik Akdi

Kardeşlik akdi, İslam'ın kabul ettiği cahiliye uygulamalarından biridir. Bu töreye göre, kardeşlik akdi yapan taraflar arasında, tıpkı nikah veya ticari akitler gibi, birtakım karşılıklı haklar doğmaktadır. Kur'an, bu hakları tanımış ve kardeşlik akdinin gerektirdiği hukuka dayeti emretmiştir.

وَلِكُلٍّ جَعَلْنَا مَوَالِيَ مِمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ وَالَّذِينَ عَقَدَتْ أَيْمَانُكُمْ فَآتُوهُمْ نَصِيبَهُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدًا ﴿٣٣﴾

4 Nisa/33. Ana-babanın, akrabaların ve kendileriyle akit yaptıklarınızın[340] bıraktıklarından her biri için varisler belirledik; onlara paylarını verin. Allah her şeye tanık olmaktadır.

8. Yetimler ve Vesayet

Cahiliyye döneminde en fazla ezilen ve mağdur edilen gruplardan biri de yetimlerdi. Muhammed de yetim olarak büyümüştü. İslam, kadınlar ve kölelerin haklarıyla birlikte yetimlerin haklarını da savundu. Bu nedenle, İslam'a ilk inananlar arasında yetimler de vardı. Aşağıdaki ayetler, yetimlerin haklarına karşı duyarlı olmayı ve onlara iyi davranmayı ayeti öğütlemektedir.

---

[338] Araplarda evlatlık olarak alınıp büyütülenler öz oğul gibi kabul ediliyordu. Onlar değil, onu evlatlık alan kişiye nisbet ediliyordu. Örneğin, Hz. Muhammed'in olduğu kölesi Zeyd'i, Zeyd b. Harise olarak değil, Zeyd b. Muhammed olarak

[339] Araplar evlatlığı öz oğul gibi görüyorlardı. Hz. Muhammed'in, evlatlığı çağırıyorlardı (Zeyd b. Muhammed). Hz. Peygamber eşinden Zeyneb münafıklar bunu fırsat bilip, "Muhammed oğlunun boşadığı kadınla Yukarıdaki ayet, bu cahiliye geleneğini reddederek, bizzat bizler ortaya koymuştur.

[340] Araplar'da, birbiriyle yardımlaşmak ve akdi yapanlar, aynı zamanda birbirlerine denirdi. Burada kastedilen, kendileriyle

وَلاَ تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلاَّ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ حَتَّى يَبْلُغَ أَشُدَّهُ وَأَوْفُوا بِالْعَهْدِ إِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسْئُولاً ﴿٣٤﴾

17 **İsra**/34. Yetim malına, (büyüyüp) olgunlaşıncaya kadar, ancak en güzel şekilde yaklaşın. Antlaşmayı yerine getirin. Çünkü verilen söz(den dolayı) hesap sorulacaktır.

فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْيَتَامَى قُلْ إِصْلاَحٌ لَهُمْ خَيْرٌ وَإِنْ تُخَالِطُوهُمْ فَإِخْوَانُكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ الْمُفْسِدَ مِنَ الْمُصْلِحِ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لأَعْنَتَكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٢٠﴾

2 **Bakara**/220. Ve sana öksüzleri sorarlar, de ki: "Onların işlerini düzeltmek çok iyidir". Eğer onlarla bir arada yaşarsanız, sizin kardeşlerinizdirler. Allah kimin bozucu ve kimin düzeltici olduğunu bilir. Allah dileseydi sizi zora sokardı. Doğrusu, Allah yücedir, bilgedir.

وَآتُوا الْيَتَامَى أَمْوَالَهُمْ وَلاَ تَتَبَدَّلُوا الْخَبِيثَ بِالطَّيِّبِ وَلاَ تَأْكُلُوا أَمْوَالَهُمْ إِلَى أَمْوَالِكُمْ إِنَّهُ كَانَ حُوبًا كَبِيرًا ﴿٢﴾ وَإِنْ خِفْتُمْ أَلاَّ تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَى فَانْكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ مَثْنَى وَثُلاَثَ وَرُبَاعَ فَإِنْ خِفْتُمْ أَلاَّ تَعْدِلُوا فَوَاحِدَةً أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ ذَلِكَ أَدْنَى أَلاَّ تَعُولُوا ﴿٣﴾ وَآتُوا النِّسَاءَ صَدُقَاتِهِنَّ نِحْلَةً فَإِنْ طِبْنَ لَكُمْ عَنْ شَيْءٍ مِنْهُ نَفْسًا فَكُلُوهُ هَنِيئًا مَرِيئًا ﴿٤﴾ وَلاَ تُؤْتُوا السُّفَهَاءَ أَمْوَالَكُمُ الَّتِي جَعَلَ اللَّهُ لَكُمْ قِيَامًا وَارْزُقُوهُمْ فِيهَا وَاكْسُوهُمْ وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلاً مَعْرُوفًا ﴿٥﴾ وَابْتَلُوا الْيَتَامَى حَتَّى إِذَا بَلَغُوا النِّكَاحَ فَإِنْ آنَسْتُمْ مِنْهُمْ رُشْدًا فَادْفَعُوا إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ وَلاَ تَأْكُلُوهَا إِسْرَافًا وَبِدَارًا أَنْ يَكْبَرُوا وَمَنْ كَانَ غَنِيًّا فَلْيَسْتَعْفِفْ وَمَنْ كَانَ فَقِيرًا فَلْيَأْكُلْ بِالْمَعْرُوفِ فَإِذَا دَفَعْتُمْ إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ فَأَشْهِدُوا عَلَيْهِمْ وَكَفَى بِاللَّهِ حَسِيبًا ﴿٦﴾

4 **Nisa**/2. Yetimlere mallarını verin ve temiz olanı pis olan ile değiş tokuş etmeyin. Onların mallarını kendi mallarınıza katarak yemeyin, çünkü bu büyük bir suçtur. 3. Yetimlere karşı haksızlık etmekten korkarsanız, beğendiğiniz kadınlarla ikişer, üçer, dörder evlenin. Eğer (bunlar arasında) adalet yapamayacağınızdan korkarsanız, o zaman bir tane veya sahip olduklarınız (cariyeleriniz) yeter. Adaletsizlik yapmamanız için en uygun olanı budur. 4. Kadınlara mehirlerini hoşlukla verin. Eğer kadınlar gönüllü olarak ondan size bir şey bağışlarlarsa, onu gönül rahatlığıyla ve afiyetle yiyin. 5. Allah'ın, size geçimlik yaptığı mallarınızı aklı ermezlere (yetimlere) vermeyin. Fakat, onları besleyin ve giyindirin, onlara uygun söz söyleyin. 6. Yetimleri, evlenecek çağa gelene kadar deneyin. Onlarda bir olgunluk bulursanız, mallarını kendilerine teslim edin. Büyüyecekler diye onların mallarını tutumsuzca ve tez elden yemeyin. Zengin olan (yetim malı yemekten) çekinsin; fakir olan ise uygun bir şekilde harcasın. Mallarını onlara teslim ederken, onların yanında şahit bulundurun. Hesap sorucu olarak Allah yeter.

وَلْيَخْشَ الَّذِينَ لَوْ تَرَكُوا مِنْ خَلْفِهِمْ ذُرِّيَّةً ضِعَافًا خَافُوا عَلَيْهِمْ فَلْيَتَّقُوا اللَّهَ وَلْيَقُولُوا قَوْلاً سَدِيدًا ﴿٩﴾ إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَى ظُلْمًا إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا وَسَيَصْلَوْنَ سَعِيرًا ﴿١٠﴾

4 **Nisa**/9. Geride güçsüz çocuklar bırakmaları hâlinde, onlar hakkında endişe duyacak olanlar, (vesayetleri altındaki yetimler hakkında) çekinsinler, Allah'tan korksunlar ve düzgün söz söylesinler. 10. Yetimlerin mallarını haksız yere yiyenler, karınlarına ancak ateş tıkınmış olurlar. Onlar çılgın ateşe yaslanacaklardır.

B. HUKUK

Esasen Toplumsal Düzen bölümünün tamamı hukukun da konusudur. Ancak, bu başlık altında, doğrudan doğruya yasama (*teşrî'*) sorunu ve iki yasama alanı olan, Özel Hukuk ve Kamu Hukuku'nu konu edinen pasajlara yer verilecektir. Bu pasajları okurken gözden uzak tutulmaması gereken en önemli nokta, Kur'an'ın her şeyden önce bir dinî/ahlakî ilkeler ve uyarılar kitabı olduğudur; çoğunlukla sanıldığı gibi o bir Hukuk metni değildir. Bununla birlikte, Kur'an vahyinin, Medine'de kurulan toplumun bazı hukukî ihtiyaçlarını karşılamayı da hedeflediği tarihî bir gerçektir. Buna bağlı olarak, Kur'an'da yer alan hukukî düzenlemeler, o günkü toplumsal yapıyı veri olarak almıştır. İslam toplumunun daha sonraki dönemlerdeki hukukî ihtiyaçlarını gidermeyi amaçlayan Fıkıh ve Fıkıh Usûlü disiplinleri ise, İslam alimleri tarafından, Kur'an'daki ve Hz. Peygamber'in Sünnetindeki yasamayı örnek ve kaynak alarak geliştirilmiştir.

1. Yasama Yetkisi

Yasama faaliyeti, toplumsal hayatı oluşturan Ahlak, Siyaset, Hukuk ve İktisat süreçlerinin bütününü kapsamakta ve onlara takaddüm etmektedir. Kur'an'ın indiği dönemde yasama yetkisi bütünüyle Allah'a ve Resulü'ne aitti. Bunun dışında sadece Hz. Peygamber'in valilerini de bulundukları bölge için bu konuda yetkili kıldıklarını biliyoruz. Vahyin tamamlanması ve Hz. Muhammed'in vefat etmelerinden sonra bu iş, Kur'an'a ters düşmemek şartıyla ümmetin yetki ve sorumluluk alanına ait görülmüştür.

قُلْ أَرَأَيْتُمْ مَآ أَنْزَلَ اللَّهُ لَكُمْ مِنْ رِزْقٍ فَجَعَلْتُمْ مِنْهُ حَرَامًا وَحَلَالًا قُلْ آللَّهُ أَذِنَ لَكُمْ أَمْ عَلَى اللَّهِ تَفْتَرُونَ ﴿٥٩﴾

10 Yunus/59. De ki: "Ne dersiniz, Allah'ın size indirdiği rızkın bir kısmını haram ve bir kısmını helal kıldığınıza göre –de ki– Allah mı size izin verdi, yoksa Allah'a karşı yalan mı uyduruyorsunuz?"

أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَنْ بِهِ اللَّهُ وَلَوْلَا كَلِمَةُ الْفَصْلِ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ وَإِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٢١﴾

42 Şura/21. Yoksa onların Allah'ın izin vermediği bir şeyi onlara din kılacak ortakları mı vardır? Eğer değişmez söz verilmiş olmasaydı, aralarında hemen hükmedilirdi. Haksızlık edenlere can yakıcı bir azap vardır.

وَلَا تَقُولُوا لِمَا تَصِفُ أَلْسِنَتُكُمُ الْكَذِبَ هَذَا حَلَالٌ وَهَذَا حَرَامٌ لِتَفْتَرُوا عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ إِنَّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ لَا يُفْلِحُونَ ﴿١١٦﴾

16 Nahl/116. Allah'a karşı yalan uydurmak için dillerinizin yalan yere nitelemesiyle: "Şu helaldir, bu haramdır" demeyin! Allah'a karşı yalan uyduranlar kurtuluşa eremezler.[341]

قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ ﴿٣٢﴾

3 Al-i İmran/32. De ki: "Allah'a ve Elçisi'ne itaat edin". Eğer yüz çevirirlerse, (bilsinler ki) Allah nankörlük edenleri sevmez.

[341] Gerek bu ayette, gerekse önceki (10 Yunus/59) ayette vurgulanmak istenen, Cahiliyye Arapları'nın yaptığı gibi rastgele helal ve haram kılmanın yanlışlığıdır. Yoksa, samimi ve ehliyetli İslam hukukçularının kendi çağlarında ortaya çıkan yeni durumları Kur'an'a dayanarak helal-haram / mübah-yasak hükmüne bağlamaları, ayetteki eleştirinin sınırlarına girmez.

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلاَ مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ وَمَنْ يَعْصِ اللّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلاَلاً مُبِينًا ﴿٣٦﴾

33 **Ahzap**/36. Allah ve Peygamberi bir şeye hükmettiği zaman, inanan erkek ve kadına artık işlerinde (başka yolu) seçmek yaraşmaz. Kim Allah'a ve Peygamber'e başkaldırırsa, şüphesiz apaçık bir şekilde sapmış olur.

إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِتَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ بِمَآ أَرَاكَ اللّهُ وَلاَ تَكُنْ لِلْخَآئِنِينَ خَصِيمًا ﴿١٠٥﴾

4 **Nisa**/105. (Ey Muhammed!) İnsanlar arasında, Allah'ın sana gösterdiği ile hükmetmen için Kitab'ı sana hak olarak indirdik. (Öyleyse) hainlerin savunucusu olma.

تِلْكَ حُدُودُ اللّهِ وَمَنْ يُطِعِ اللّهَ وَرَسُولَهُ يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١٣﴾ وَمَنْ يَعْصِ اللّهَ وَرَسُولَهُ وَيَتَعَدَّ حُدُودَهُ يُدْخِلْهُ نَارًا خَالِدًا فِيهَا وَلَهُ عَذَابٌ مُهِينٌ ﴿١٤﴾

4 **Nisa**/13. Bunlar, Allah'ın sınırlarıdır. Kim Allah'a ve Elçisi'ne itaat ederse, (Allah) onu, altlarından ırmaklar akan ve içinde temelli kalacakları cennetlere koyacaktır. İşte büyük başarı budur. 14. Kim Allah'a ve Elçisi'ne karşı gelir ve (Allah'ın) sınırlarını aşarsa, onu içinde temelli kalmak üzere ateşe koyacaktır. Ona aşağılayıcı bir azap vardır.

فَلاَ وَرَبِّكَ لاَ يُؤْمِنُونَ حَتَّى يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لاَ يَجِدُوا فِي أَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ﴿٦٥﴾

4 **Nisa**/65. Hayır, Rabbine andolsun ki, onlar aralarındaki çekişmelerinde seni hakem tayin edip, senin verdiğin hükme, içlerinde bir sıkıntı duymadan, tam anlamıyla teslim olmadıkça inanmış sayılmazlar.

مَآ أَفَآءَ اللّهُ عَلَى رَسُولِهِ مِنْ أَهْلِ الْقُرَى فَلِلّهِ وَلِلرَّسُولِ وَلِذِي الْقُرْبَى وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ كَيْ لاَ يَكُونَ دُولَةً بَيْنَ الأَغْنِيَآءِ مِنْكُمْ وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا وَاتَّقُوا اللّهَ إِنَّ اللّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٧﴾

59 **Haşr**/7. Allah'ın (savaşmadan fethedilen) memleketlerin halkının mallarından Elçisi'ne verdiği şeyler; –(bu mallar) içinizdeki zenginler arasında dolaşmasın diye– Allah, Elçi, onun yakınları, yetimler, yoksullar ve yolda kalmışlar içindir. Allah'ın Elçisi size ne verirse onu alın, sizi neden menederse ondan geri durun; Allah'a saygılı olun! Doğrusu, Allah'ın cezalandırması çetindir.

إِنَّمَا كَانَ قَوْلَ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا دُعُوا إِلَى اللّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ أَنْ يَقُولُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٥١﴾

24 **Nur/51.** İnananlar Allah'a ve aralarında hüküm vermesi için O'nun Elçisi'ne çağrıldıklarında, sözleri sadece: "İşittik ve itaat ettik" demekten ibarettir; işte saadete erenler onlardır.

إِنَّآ أَنْزَلْنَا التَّوْرَاةَ فِيهَا هُدًى وَنُورٌ يَحْكُمُ بِهَا النَّبِيُّونَ الَّذِينَ أَسْلَمُوا لِلَّذِينَ هَادُوا وَالرَّبَّانِيُّونَ وَالأَحْبَارُ بِمَا

5 Maide/44. İçinde rehberlik ve ışık olan Tevrat'ı Biz indirdik. Kendini (Allah'a) teslim etmiş peygamberler, Hahamlar ve bil-

اسْتُحْفِظُوا مِنْ كِتَابِ اللَّهِ وَكَانُوا عَلَيْهِ شُهَدَاءَ فَلَا
تَخْشَوُا النَّاسَ وَاخْشَوْنِ وَلَا تَشْتَرُوا بِآيَاتِي ثَمَنًا
قَلِيلًا وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ
الْكَافِرُونَ ﴿٤٤﴾ وَكَتَبْنَا عَلَيْهِمْ فِيهَا أَنَّ النَّفْسَ
بِالنَّفْسِ وَالْعَيْنَ بِالْعَيْنِ وَالْأَنْفَ بِالْأَنْفِ وَالْأُذُنَ بِالْأُذُنِ
وَالسِّنَّ بِالسِّنِّ وَالْجُرُوحَ قِصَاصٌ فَمَنْ تَصَدَّقَ بِهِ فَهُوَ
كَفَّارَةٌ لَهُ وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ
الظَّالِمُونَ ﴿٤٥﴾ وَقَفَّيْنَا عَلَى آثَارِهِمْ بِعِيسَى ابْنِ
مَرْيَمَ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرَاةِ وَآتَيْنَاهُ
الْإِنْجِيلَ فِيهِ هُدًى وَنُورٌ وَمُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ
التَّوْرَاةِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةً لِلْمُتَّقِينَ ﴿٤٦﴾ وَلْيَحْكُمْ
أَهْلُ الْإِنْجِيلِ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فِيهِ وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا
أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٤٧﴾ وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ
الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكِتَابِ
وَمُهَيْمِنًا عَلَيْهِ فَاحْكُمْ بَيْنَهُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعْ
أَهْوَاءَهُمْ عَمَّا جَاءَكَ مِنَ الْحَقِّ لِكُلٍّ جَعَلْنَا مِنْكُمْ
شِرْعَةً وَمِنْهَاجًا وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً
وَلَكِنْ لِيَبْلُوَكُمْ فِي مَا آتَاكُمْ فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ إِلَى
اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ
﴿٤٨﴾ وَأَنِ احْكُمْ بَيْنَهُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعْ
أَهْوَاءَهُمْ وَاحْذَرْهُمْ أَنْ يَفْتِنُوكَ عَنْ بَعْضِ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ
إِلَيْكَ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَاعْلَمْ أَنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُصِيبَهُمْ
بِبَعْضِ ذُنُوبِهِمْ وَإِنَّ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ لَفَاسِقُونَ ﴿٤٩﴾
أَفَحُكْمَ الْجَاهِلِيَّةِ يَبْغُونَ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ حُكْمًا
لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ ﴿٥٠﴾

ginler -Allah'ın Kitab'ını korumakla görevlendirildikleri ve onun gözetleyicisi oldukları için- Yahudiler'e Tevrat'la hüküm verirlerdi. Artık insanlardan korkmayın, benden korkun; âyetlerimi çok az bir değere satmayın! Kim Allah'ın indirdiği ile hüküm vermezse, işte onlar kâfirlerdir. 45. Tevrat'ta onlara, canа karşı can, göze karşı göz, buruna karşı burun, kulağa karşı kulak, dişe karşı diş ve yaralara karşılık ödeşme yazdık. Kim onu bağışlarsa, kendi günahına örtü olur. Kim Allah'ın indirdiği ile hüküm vermezse, işte onlar zalimlerdir. 46. Onların izleri üzerine, önündeki hükümleri Tevrat'ı doğrulamak üzere Meryem oğlu İsa'yı gönderdik. Ona içinde yol gösterme ve ışık bulunan önündeki Tevrat'ı doğrulayan, (Allah'a karşı) saygılı olanlara yol gösteren ve öğüt olan İncil'i verdik. 47. İncil sahipleri Allah'ın onda indirdiği ile hükmetsinler. Kim Allah'ın indirdiği ile hüküm vermezse, işte onlar yoldan çıkmışlardır. 48. (Ey Muhammed!) Kendinden önceki Kitab'ı doğrulayıcı ve onu gözetleyici olarak sana Kitab'ı indirdik. Öyleyse aralarında Allah'ın indirdiği ile hüküm ver, sana gelen gerçekten (ayrılarak) onlara uyma. Her birimiz için bir yol ve yöntem ortaya koyduk.[362] Allah dilseydi sizi tek bir ümmet yapardı. Lâkin verdiği şeylerde sizi sınamak için (böyle yaptı). Öyleyse iyi işlerde yarışın. Hepinizin dönüşü Allah'adır ve O size ihtilâf ettiklerinizin hepsini size haber verecektir. 49. Allah'ın indirdiği ile aralarında hükmet, onların heveslerine uyma ve Allah'ın sana indirdiklerinden seni saptırmalarından sakın. Eğer yüz çevirirlerse bil ki Allah onlara bazı günahlarının cezasını çarptırmak istiyor. İnsanların çoğu yoldan çıkmış kimselerdir. 50. Onlar cahiliye hükmünü mü istiyorlar? Kesin olarak bilen bir toplum için Allah'tan daha güzel hüküm kimin olabilir?

[362] Bu ifade, vahyin bütün insanlık için değişmez ilkelerini, şeriatın toplumsal ve tarihsel yapıya göre değişebilen

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تُحَرِّمُوا طَيِّبَاتِ مَآ أَحَلَّ اللَّهُ لَكُمْ وَلاَ تَعْتَدُوٓا إِنَّ اللَّهَ لاَ يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ ﴿٨٧﴾

5 **Maide**/87. Ey inananlar! Allah'ın size helal ettiği, tertemiz şeyleri haram etmeyin, aşırı da gitmeyin. Allah aşırı gidenleri sevmez.

2. Kamu Hukuku

Kur'an, nazil olduğu ortamda yeni bir toplum oluşturmayı hedeflediği için, yalnızca bireysel yaşamla ilgili düzenleme ve önerilerde bulunmakla yetinmeyip, kamu alanına ilişkin hukuki düzenlemeler de getirmiştir. Bu düzenlemelerin büyük bir kısmı, Arap örfünde bilinen uygulamaların sürdürülmesi mahiyetindedir; zira hukuk, bizatihi din değildir, dinîdir; yani yasaların hukukiliği, onların dinî/ahlaki ilkelere uygunluğuyla ölçülür. Kamu hukukuna zemin teşkil eden toplumsal hayatın dinamizmine bağlı olarak hukuk da dinamik olduğu için, İslam hukuk felsefesinde ezmanın tağayyürü ile ahkamın değişebileceği kabul edilmiştir. İslam'ın sergilediği duyarlılık, bu değişimin, yine dinî ilkeler tarafından (adalet, eşitlik, insan onurunun ve yaşamının korunması vb.) yönlendirilmesidir. Bir hukuki düzenlemenin İslamiliğinin ölçütü, o düzenlemenin bizzat dinin koyucusu (Allah ve bazı durumlarda Hz. Peygamber) tarafından vazedilmiş olması değil, İslam'ın gözettiği temel ilkelere uygun olmasıdır. Gerek Kur'an'ın ilgili ayetlerinden, gerekse Hz. Peygamber'in idari ve hukuki tasarruflarından anlaşıldığı kadarıyla, yasama, insani bir süreç olarak görülmektedir.

a) Ceza Hukuku

Kur'an'daki hukuki düzenlemeler titizlikle incelendiğinde gözden kaçmayacak kadar belirgin olan önemli bir nokta da, kamusal alan ile özel alan arasında titiz bir ayırım yapılmış olmasıdır. Kur'an'daki ceza hukuku ile ilgili düzenlemelerin tamamı (hadler), kamusal alanla ilgili, yani kamuya karşı işlenen suçlara terettüp eden cezalardır. Buna mukabil, bireysel dinî yükümlülüklerin ihlali anlamındaki suçlara terettüp eden hiçbir hukuki ceza yer almaz Kur'an'da.

aa) Cezaların Şahsîliği

أَلاَّ تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى ﴿٣٨﴾ وَأَنْ لَيْسَ لِلْإِنْسَانِ إِلاَّ مَا سَعَى ﴿٣٩﴾

53 **Necm**/38. Hiçbir günahkar başkasının günah yükünü yüklenmez. 39. İnsan için kendi çabası dışında bir şey yoktur.

وَلاَ تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى وَإِنْ تَدْعُ مُثْقَلَةٌ إِلَى حِمْلِهَا لاَ يُحْمَلْ مِنْهُ شَيْءٌ وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَى إِنَّمَا تُنْذِرُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ بِالْغَيْبِ وَأَقَامُوا الصَّلَوٰةَ وَمَنْ تَزَكَّى فَإِنَّمَا يَتَزَكَّى لِنَفْسِهِ وَإِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ ﴿١٨﴾

35 **Fatır**/18. Hiçbir günahkar başkasının günahını çekmez. Günah yükü ağır olan kimse, onun taşınmasını istese, –yakını bile olsa– yükünden bir şey taşınmaz. (Ey Muhammed!) Sen ancak, görülmediği hâlde, Rablerine yürekten saygı duyanları ve namazı kılanları uyarırsın. Kim arınırsa, ancak kendisi için arınmış olur, dönüş Allah'adır.

ab) Cezalar (Hadler)

Had, sınır demektir. Kur'an, yalnızca belirlediği cezalar için değil, belirlediği bütün hükümler için 'Allah'ın koyduğu sınır' anlamında bu kelimeyi kullanmaktadır. Ancak, İslam kültüründe bu kelime yaygın olarak, Kur'an'da belirlenmiş bulunan cezalar için kullanılmaktadır. Kur'an'da cezası belirlenen suçların temel özellikleri, kamuya karşı işlenmiş suçlar olmalarıdır. Bunların had olarak isimlendirilmeleri, her hâlû karda uygulanmaları gerektiği anlamına gelmez. Çoğu kez bunlar mağdurun onayı ile para cezasına vs. çevrilebilmekte veya tamamen düşebilmektedir. Cezanın tamamen düşmesi, ilgili pasajlarda görüleceği gibi, tövbe şartına bağlanmıştır.

وَجَزَاءُ سَيِّئَةٍ سَيِّئَةٌ مِثْلُهَا فَمَنْ عَفَا وَأَصْلَحَ فَأَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ إِنَّهُ لا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ ﴿٤٠﴾ وَلَمَنِ انْتَصَرَ بَعْدَ ظُلْمِهِ فَأُولَئِكَ مَا عَلَيْهِمْ مِنْ سَبِيلٍ ﴿٤١﴾

42 Şura/40. Bir kötülüğün karşılığı, aynı şekilde bir kötülüktür. Ama kim affeder ve barışırsa, onun ecri Allah'a aittir. Doğrusu O, zulmedenleri sevmez. 41. Kim bir haksızlığa uğradıktan sonra hakkını alırsa, işte onların aleyhine bir yol izlenemez.[343]

Adam Öldürme ve Müessir Fiiller

وَلاَ تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلاَّ بِالْحَقِّ وَمَنْ قُتِلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لِوَلِيِّهِ سُلْطَانًا فَلاَ يُسْرِفْ فِي الْقَتْلِ إِنَّهُ كَانَ مَنْصُورًا ﴿٣٣﴾

17 İsra/33. Allah'ın haram kıldığı cana haksız yere kıymayın. Haksız yere öldürülenin velisine kesin bir belge vermişizdir. Artık o da öldürmekte aşırı gitmesin. Ne de olsa yardım görmüştür.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِصَاصُ فِي الْقَتْلَى الْحُرُّ بِالْحُرِّ وَالْعَبْدُ بِالْعَبْدِ وَالْأُنْثَى بِالْأُنْثَى فَمَنْ عُفِيَ لَهُ مِنْ أَخِيهِ شَيْءٌ فَاتِّبَاعٌ بِالْمَعْرُوفِ وَأَدَاءٌ إِلَيْهِ بِإِحْسَانٍ ذَلِكَ تَخْفِيفٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَرَحْمَةٌ فَمَنِ اعْتَدَى بَعْدَ ذَلِكَ فَلَهُ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٧٨﴾ وَلَكُمْ فِي الْقِصَاصِ حَيَاةٌ يَاأُولِي الْأَلْبَابِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٧٩﴾

2 Bakara/178. Ey inananlar! Öldürülenler hakkında kısas size farz kılındı. Hüre karşı hür, köleye karşı köle, kadına karşı kadın. Öldüren, (mağdur) kardeşi tarafından affedilirse, durumun gereğine uyması ve güzellikle ödemede bulunması gerekir. Bu, Rabbinizden bir hafifletme ve rahmettir. Bundan sonra kim saldırırsa, ona acıklı bir azap vardır. 179. Ey akıl sahipleri! Kısasta size hayat vardır. Umulur ki saygılı olursunuz.

وما كَانَ لِمُؤْمِنٍ أَنْ يَقْتُلَ مُؤْمِنًا إِلاَّ خَطَأً وَمَنْ قَتَلَ مُؤْمِنًا خَطَأً فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ وَدِيَةٌ مُسَلَّمَةٌ إِلَى أَهْلِهِ إِلاَّ أَنْ يَصَّدَّقُوا فَإِنْ كَانَ مِنْ قَوْمٍ عَدُوٍّ لَكُمْ وَهُوَ

4 Nisa/92. Yanlışlık dışında bir mü'min diğer mü'mini öldüremez. Bir mü'mini yanlışlıkla öldüren kimsenin bir mü'mini hür yapması ve ölenin ailesi bağışlamadıkça, onlara diyet ödemesi gerekir.

[343] Yani onlar bundan dolayı kınanamaz ve cezalandırılamazlar.

مُؤْمِنٌ فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ وَإِنْ كَانَ مِنْ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ فَدِيَةٌ مُسَلَّمَةٌ إِلَىٰ أَهْلِهِ وَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ تَوْبَةً مِنَ اللَّهِ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٩٢﴾ وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ خَالِدًا فِيهَا وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَلَعَنَهُ وَأَعَدَّ لَهُ عَذَابًا عَظِيمًا ﴿٩٣﴾

mü'min size düşman olan bir toplumdan ise, yalnız mü'min bir köleyi hür yapmak yeter. Eğer aranızda anlaşma olan bir toplumdan ise, ailesine diyet ödemek ve mü'min bir köleyi hür yapmak gerekir. Köle bulamayan kimsenin ise, Allah'ın tövbesini kabul etmesi için kesintisiz ardarda iki ay oruç tutması gerekir. Allah Bilendir, Bilgedir. 93. Kim bir mü'mini bile bile öldürürse, onun cezası içinde temelli kalacağı cehennemdir. Allah ona öfkelenmiş, onu lânetlemiş ve ona büyük bir azap hazırlamıştır.

وَكَتَبْنَا عَلَيْهِمْ فِيهَا أَنَّ النَّفْسَ بِالنَّفْسِ وَالْعَيْنَ بِالْعَيْنِ وَالْأَنْفَ بِالْأَنْفِ وَالْأُذُنَ بِالْأُذُنِ وَالسِّنَّ بِالسِّنِّ وَالْجُرُوحَ قِصَاصٌ فَمَنْ تَصَدَّقَ بِهِ فَهُوَ كَفَّارَةٌ لَهُ وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٤٥﴾

5 Mâide/45. Tevrat'ta onlara, cana karşı can, göze karşı göz, buruna karşı burun, kulağa karşı kulak, dişe karşı dişle ve yaralara karşılık ödeşme yazdık. Kim onu bağışlarsa, kendi günahına örtü olur. Kim Allah'ın indirdiği ile hüküm vermezse, işte onlar zalimlerdir.

Zina

اَلزَّانِيَةُ وَالزَّانِي فَاجْلِدُوا كُلَّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا مِائَةَ جَلْدَةٍ وَلَا تَأْخُذْكُمْ بِهِمَا رَأْفَةٌ فِي دِينِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَلْيَشْهَدْ عَذَابَهُمَا طَائِفَةٌ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢﴾ اَلزَّانِي لَا يَنْكِحُ إِلَّا زَانِيَةً أَوْ مُشْرِكَةً وَالزَّانِيَةُ لَا يَنْكِحُهَا إِلَّا زَانٍ أَوْ مُشْرِكٌ وَحُرِّمَ ذَٰلِكَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ ﴿٣﴾ وَالَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَأْتُوا بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ فَاجْلِدُوهُمْ ثَمَانِينَ جَلْدَةً وَلَا تَقْبَلُوا لَهُمْ شَهَادَةً أَبَدًا وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٤﴾ إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذَٰلِكَ وَأَصْلَحُوا فَإِنَّ اللَّهَ

24 Nur/2. Zinâ eden kadın ve zina eden erkeğin her birine yüzer değnek vurun. Allah'a ve ahiret gününe inanıyorsanız, Allah'ın dini konusunda o ikisine acımayın. Onların ceza görmesine, inananlardan bir topluluk da şahit olsun.[344] 3. Zinâ eden erkek, ancak zinâ eden veya putperest bir kadınla evlenebilir. Zinâ eden kadınla da, ancak zinâ eden veya putperest bir erkek evlenebilir. Bu, inananlara yasak edilmiştir. 4. İffetli kadınlara zinâ isnad edip de, sonra dört tanık getiremeyenlere seksen değnek vurun; ebediyen onların tanıklığını kabul etmeyin. İşte onlar yoldan çıkmış kimselerdir. 5. Ama bundan sonra tövbe edip düzelenler, bu-

[344] Hadis literatüründe, evli olduğu halde zina eden kadın ve erkeğe *recm* (taşlayarak öldürme) cezasının uygulandığına dair rivayetler yer almaktadır. Bu haberlerin sıhhatleri hakkındaki tartışmaları bir yana bırakarak şunları söyleyebiliriz: Eğer Hz. Peygamber bu cezayı uyguladılarsa -ki recm cezasının Tevrat'ta yer aldığı ve Yahudilerce uygulanageldiğini biliyoruz- bu, ancak yukarıdaki ayetin inmesinden önceki bir dönemde olmuş olabilir. Zira ayette hiçbir kayıt yoktur. Ayetin hükmünün bekar kadın ve erkeğe tahsis edilip, recm'in İslam'ın zina için belirlediği evrensel bir ceza olarak benimsenmesinin bir kısım fukahanın tercihi olduğunu bilmek gerekir.

غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٥﴾ وَالَّذِينَ يَرْمُونَ أَزْوَاجَهُمْ وَلَمْ يَكُن لَّهُمْ شُهَدَاءُ إِلَّا أَنفُسُهُمْ فَشَهَادَةُ أَحَدِهِمْ أَرْبَعُ شَهَادَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٦﴾ وَالْخَامِسَةُ أَنَّ لَعْنَتَ اللَّهِ عَلَيْهِ إِن كَانَ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٧﴾ وَيَدْرَأُ عَنْهَا الْعَذَابَ أَن تَشْهَدَ أَرْبَعَ شَهَادَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٨﴾ وَالْخَامِسَةَ أَنَّ غَضَبَ اللَّهِ عَلَيْهَا إِن كَانَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٩﴾ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ وَأَنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ حَكِيمٌ ﴿١٠﴾

Nun öyleleridir Allah çok bağışlayıcı, ve merhametlidir 6-7 Kendisine zina isnat edip de kendilerinden başka tanıkları olmayan kimsenin tanıklığı kendisinin dörtte üçünün Allah'a dört defa yemin ettikten sonra olur beyanıdır, eğer yalancılardan ise Allah'ın lanetine kendi üzerine olmak üzere 8-9 Kocasının yalancılardan olduğuna Allah'a dört defa yemin etmesi, cezayı bu durdan savar beyanıdır, eğer doğru sözlülerden ise kendisinin Allah'ın gazabına uğramasına dair 10 Ya Allah'ın size nimet ve rahmeti bulunmasa ve Allah tövbeleri kabul eden ve bilge olmasaydı (o zaman hâliniz nice olurdu)?

Eşcinsellik

وَاللَّاتِي يَأْتِينَ الْفَاحِشَةَ مِن نِّسَائِكُمْ فَاسْتَشْهِدُوا عَلَيْهِنَّ أَرْبَعَةً مِّنكُمْ فَإِن شَهِدُوا فَأَمْسِكُوهُنَّ فِي الْبُيُوتِ حَتَّىٰ يَتَوَفَّاهُنَّ الْمَوْتُ أَوْ يَجْعَلَ اللَّهُ لَهُنَّ سَبِيلًا ﴿١٥﴾ وَاللَّذَانِ يَأْتِيَانِهَا مِنكُمْ فَآذُوهُمَا فَإِن تَابَا وَأَصْلَحَا فَأَعْرِضُوا عَنْهُمَا إِنَّ اللَّهَ كَانَ تَوَّابًا رَّحِيمًا ﴿١٦﴾

4 Nisa/15. Kadınlarınızdan fuhuş işlemiş olanlara karşı aranızdan dört şahit getirin, eğer bunlar şahitlik ederlerse, [...] kadar onları Allah onlara bir çıkış yolu açıncaya kadar evlerde hapsedin. O kadınların yerine göz hapsinde [...] Sizden iki erkek bu fuhşu yaparlarsa, [...] cezayı verin, eğer tövbe eder, [...] onlara dokunun. Allah tövbeleri kabul eden ve merhametlidir.[*]

Hırsızlık (Sirkat)

وَالسَّارِقُ وَالسَّارِقَةُ فَاقْطَعُوا أَيْدِيَهُمَا جَزَاءً بِمَا كَسَبَا نَكَالًا مِّنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٣٨﴾ فَمَن تَابَ مِن بَعْدِ ظُلْمِهِ وَأَصْلَحَ فَإِنَّ اللَّهَ يَتُوبُ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ [illegible]

5 Mâide/38. [illegible]

[*] Bu iki ayetle daha geçen [illegible] kadın ve erkekler ile ilgilidir ve [illegible] kadınların kendi aralarında ve erkeklerin de kendi aralarında [illegible] bilgi konusunda Kur'an [illegible] doğurur mahiyettedir. [illegible] Biz bu yorumu [illegible] yorumu [illegible] ve [illegible]

Zina İftirası (Kazif)

وَالَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَأْتُوا بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ فَاجْلِدُوهُمْ ثَمَانِينَ جَلْدَةً وَلَا تَقْبَلُوا لَهُمْ شَهَادَةً أَبَدًا وَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٤﴾ إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذَٰلِكَ وَأَصْلَحُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٥﴾

24 **Nur**/4. İffetli kadınlara zinâ isnad edip de, sonra dört tanık getiremeyenlere seksen değnek vurun; ebediyen onların tanıklığını kabul etmeyin. İşte onlar yoldan çıkmış kimselerdir. 5. Ama bundan sonra tövbe edip düzelenler, bunun dışındadır. Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir.

Terör (Hirabe)

إِنَّمَا جَزَاءُ الَّذِينَ يُحَارِبُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَسْعَوْنَ فِي الْأَرْضِ فَسَادًا أَنْ يُقَتَّلُوا أَوْ يُصَلَّبُوا أَوْ تُقَطَّعَ أَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ مِنْ خِلَافٍ أَوْ يُنْفَوْا مِنَ الْأَرْضِ ذَٰلِكَ لَهُمْ خِزْيٌ فِي الدُّنْيَا وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٣٣﴾ إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ قَبْلِ أَنْ تَقْدِرُوا عَلَيْهِمْ فَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٣٤﴾

5 **Maide**/33. Allah ve Elçisi ile savaşanların ve yeryüzünde bozgunculuk yapmaya çabalayanların cezası, öldürülmek veya asılmak veya çapraz olarak el ve ayaklarının kesilmesi, ya da yerlerinden sürülmeleridir. Bu, onlara dünyada bir rezilliktir. Ahirette de onlara büyük bir azap vardır. 34. Ama, kendilerini yakalamanızdan önce tövbe edenler bunun dışındadır. Allah'ın çok bağışlayıcı ve merhametli olduğunu bilin.

b) Muhakeme Usûlü

ba) Yargıçlık

إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِتَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ بِمَا أَرَاكَ اللَّهُ وَلَا تَكُنْ لِلْخَائِنِينَ خَصِيمًا ﴿١٠٥﴾ وَاسْتَغْفِرِ اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿١٠٦﴾ وَلَا تُجَادِلْ عَنِ الَّذِينَ يَخْتَانُونَ أَنْفُسَهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ خَوَّانًا أَثِيمًا ﴿١٠٧﴾

4 **Nisa**/105. (Ey Muhammed!) İnsanlar arasında, Allah'ın sana gösterdiği ile hükmetmen için kitabı sana hak olarak indirdik. (Öyleyse) hainlerin savunucusu olma. 106. Allah'tan bağışlanma dile. Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir. 107. Kendilerine hâinlik edenleri savunma. Doğrusu, Allah hainlikte direnen günahkarları sevmez.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ بِالْقِسْطِ شُهَدَاءَ لِلَّهِ وَلَوْ عَلَىٰ أَنْفُسِكُمْ أَوِ الْوَالِدَيْنِ وَالْأَقْرَبِينَ إِنْ يَكُنْ غَنِيًّا أَوْ فَقِيرًا فَاللَّهُ أَوْلَىٰ بِهِمَا فَلَا تَتَّبِعُوا الْهَوَىٰ أَنْ تَعْدِلُوا وَإِنْ تَلْوُوا أَوْ تُعْرِضُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿١٣٥﴾

4 **Nisa**/135. Ey inananlar! Kendiniz, anababanız ve en yakınlarınız aleyhine de olsa, zengin veya fakir de olsa –ki Allah onlara daha yakındır–, Allah için şahitlik ederek adaleti ayakta tutun. Âdil olmanız için heveslerinize uymayın. Eğer çarpıtırsanız veya aldırış etmezseniz bilin ki, Allah yaptıklarınızdan haberdârdır.

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ إِنَّ اللَّهَ نِعِمَّا يَعِظُكُمْ بِهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ سَمِيعًا بَصِيرًا ﴿٥٨﴾

4 Nisa/58. Allah size, emanetleri ehline vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi emreder. Allah size bununla çok güzel bir öğüt veriyor. Allah işitmektedir, görmektedir.

فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ﴿٦٥﴾

4 Nisa/65. Hayır, Rabbine andolsun ki, onlar aralarındaki çekişmelerinde seni hakem tayin edip, senin verdiğin hükme, içlerinde bir sıkıntı duymadan, tam anlamıyla teslim olmadıkça inanmış sayılmazlar.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنْ جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَإٍ فَتَبَيَّنُوا أَنْ تُصِيبُوا قَوْمًا بِجَهَالَةٍ فَتُصْبِحُوا عَلَىٰ مَا فَعَلْتُمْ نَادِمِينَ ﴿٦﴾

49 Hucurat/6. Ey inananlar! Eğer yoldan çıkmışın biri, size bir haber getirirse, onu araştırın; yoksa, bilmeden bir topluma çatarsınız da, yaptığınıza pişman olursunuz.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ لِلَّهِ شُهَدَاءَ بِالْقِسْطِ وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَآنُ قَوْمٍ عَلَىٰ أَلَّا تَعْدِلُوا اعْدِلُوا هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿٨﴾

5 Maide/8. Ey inananlar! Allah için adaleti ayakta tutan gözcüler olun.[346] Bir topluluğa olan kızgınlığınız size adaletsizlik suçunu işletmesin. Adaletli olun; bu (Allah'tan) sakınmaya daha yakındır. Allah'tan sakının. Allah yaptıklarınızdan haberdardır.

bb) Tanıklık

وَالَّذِينَ هُمْ بِشَهَادَاتِهِمْ قَائِمُونَ ﴿٣٣﴾

70 Mearic/33. (Namazı kılanlar) tanıklığı gereği gibi yapanlar(dır).

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَدَايَنْتُمْ بِدَيْنٍ إِلَىٰ أَجَلٍ مُسَمًّى فَاكْتُبُوهُ وَلْيَكْتُبْ بَيْنَكُمْ كَاتِبٌ بِالْعَدْلِ وَلَا يَأْبَ كَاتِبٌ أَنْ يَكْتُبَ كَمَا عَلَّمَهُ اللَّهُ فَلْيَكْتُبْ وَلْيُمْلِلِ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ وَلْيَتَّقِ اللَّهَ رَبَّهُ وَلَا يَبْخَسْ مِنْهُ شَيْئًا فَإِنْ كَانَ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ سَفِيهًا أَوْ ضَعِيفًا أَوْ لَا يَسْتَطِيعُ أَنْ يُمِلَّ هُوَ فَلْيُمْلِلْ وَلِيُّهُ بِالْعَدْلِ وَاسْتَشْهِدُوا شَهِيدَيْنِ مِنْ رِجَالِكُمْ فَإِنْ لَمْ يَكُونَا رَجُلَيْنِ فَرَجُلٌ وَامْرَأَتَانِ مِمَّنْ تَرْضَوْنَ مِنَ الشُّهَدَاءِ أَنْ تَضِلَّ

2 Bakara/282. Ey inananlar! Birbirinize belli bir süreye kadar borçlandığınız zaman, onu yazın. Aranızdan bir yazıcı onu adaletle yazsın. Yazıcı, Allah'ın kendisine öğrettiği gibi yazmaktan çekinmesin. Hemen yazsın. Borçlu olan da yazdırsın. Rabbi Allah'a saygılı olsun. Yazıdan bir şey eksiltmesin. Eğer borçlu olan kimse aklı ermez, veya aciz, ya da yazdıracak durumda değil ise, velisi adaletle yazdırsın. Erkeklerinizden iki tanık getirin. İki erkek yoksa, tanık olarak razı olacağınız bir erkek ve – biri unuttuğunda diğeri ona hatırlatmak

[346] veya "Allah'ın huzurunda, adalet için tanıklık edenler olarak durun".

إِحْدَاهُمَا فَتُذَكِّرَ إِحْدَاهُمَا الْأُخْرَى وَلَا يَأْبَ الشُّهَدَاءُ إِذَا مَا دُعُوا وَلَا تَسْأَمُوا أَنْ تَكْتُبُوهُ صَغِيرًا أَوْ كَبِيرًا إِلَىٰ أَجَلِهِ ذَٰلِكُمْ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ وَأَقْوَمُ لِلشَّهَادَةِ وَأَدْنَىٰ أَلَّا تَرْتَابُوا إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً حَاضِرَةً تُدِيرُونَهَا بَيْنَكُمْ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَلَّا تَكْتُبُوهَا وَأَشْهِدُوا إِذَا تَبَايَعْتُمْ وَلَا يُضَارَّ كَاتِبٌ وَلَا شَهِيدٌ وَإِنْ تَفْعَلُوا فَإِنَّهُ فُسُوقٌ بِكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَيُعَلِّمُكُمُ اللَّهُ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٢٨٢﴾ وَإِنْ كُنْتُمْ عَلَىٰ سَفَرٍ وَلَمْ تَجِدُوا كَاتِبًا فَرِهَانٌ مَقْبُوضَةٌ فَإِنْ أَمِنَ بَعْضُكُمْ بَعْضًا فَلْيُؤَدِّ الَّذِي اؤْتُمِنَ أَمَانَتَهُ وَلْيَتَّقِ اللَّهَ رَبَّهُ وَلَا تَكْتُمُوا الشَّهَادَةَ وَمَنْ يَكْتُمْهَا فَإِنَّهُ آثِمٌ قَلْبُهُ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ﴿٢٨٣﴾

üzere– iki kadın olabilir.[347] Tanıklar çağrıldıkları zaman kaçınmasınlar. Borç büyük veya küçük olsun, onu süresiyle yazmaktan üşenmeyin. Bu, Allah katında en doğru, tanıklar için en sağlam ve kuşkulanmanızdan en uzak olan davranıştır. Ancak, aranızda döndürdüğünüz ticaret peşin olursa, onu yazmamanızdan ötürü size bir sorumluluk düşmez. Alış veriş yaptığınızda da tanık tutun. Yazıcıya ve tanığa zarar verilmesin. Eğer zarar verecek olursanız, yoldan çıkmış olursunuz. Allah'a saygılı olun, Allah size öğretiyor. Allah her şeyi bilir. 283. Eğer yolculukta olup da (borç senedini) yazacak birini bulamazsanız, alınan rehin yeterli olur. Eğer birbirinize emanet bırakırsanız, kendisine emanet edilen kişi emaneti teslim etsin; Rabbi Allah'tan korksun. Tanıklığı gizlemeyin. Tanıklığı gizleyenin kalbi günah işlemiş olur. Allah işlediklerinizi bilmektedir.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ بِالْقِسْطِ شُهَدَاءَ لِلَّهِ وَلَوْ عَلَىٰ أَنْفُسِكُمْ أَوِ الْوَالِدَيْنِ وَالْأَقْرَبِينَ إِنْ يَكُنْ غَنِيًّا أَوْ فَقِيرًا فَاللَّهُ أَوْلَىٰ بِهِمَا فَلَا تَتَّبِعُوا الْهَوَىٰ أَنْ تَعْدِلُوا وَإِنْ تَلْوُوا أَوْ تُعْرِضُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿١٣٥﴾

4 **Nisa**/135. Ey inananlar! Kendiniz, ana babanız ve en yakınlarınız aleyhine de olsa, zengin veya fakir de olsa –ki Allah onlara daha yakındır–, Allah için şahitlik ederek adaleti ayakta tutun. Âdil olmanız konusunda heveslerinize uymayın. Eğer çarpıtırsanız veya aldırış etmezseniz bilin ki, Allah yaptıklarınızdan haberdârdır.

وَاللَّاتِي يَأْتِينَ الْفَاحِشَةَ مِنْ نِسَائِكُمْ فَاسْتَشْهِدُوا عَلَيْهِنَّ أَرْبَعَةً مِنْكُمْ فَإِنْ شَهِدُوا فَأَمْسِكُوهُنَّ فِي الْبُيُوتِ حَتَّىٰ يَتَوَفَّاهُنَّ الْمَوْتُ أَوْ يَجْعَلَ اللَّهُ لَهُنَّ سَبِيلًا ﴿١٥﴾

4 **Nisa**/15. Kadınlarınızdan fuhuş işleyenler olursa, içinizden aleyhlerine dört şahit getirin, eğer bunlar şahitlik ederlerse, ölünceye kadar veya Allah onlara bir yol kılana kadar o kadınları evlerde göz hapsinde tutun.

[347] Burada bir erkeğe karşılık iki kadının şahit olarak getirilmesinin gerekçesi olarak, "biri unuttuğunda diğerinin ona hatırlatması" zikredilmiştir. Bu ifadeyi, kadının erkekden değersiz olduğu, veya antoropolojik yapısı itibarıyla erkeğe oranla daha az akıllı olduğu şeklinde yorumlamak yanlış olur. Genel anlamda kadının ticari ilişkilerle alakasının olmaması normaldir; aşina olmadığı bir şeyi unutması da gayet doğaldır. Ayetin önerdiği tedbir, bu riski ortadan kaldırmaya yöneliktir. Bu hüküm kadının tanıklığı ile ilgili genel bir ilke olmadığı gibi, bu gerekçelerin olduğu her yerde de aynı hüküm devam eder.

لَوْلَا جَآءُوا عَلَيْهِ بِأَرْبَعَةِ شُهَدَآءَ فَإِذْ لَمْ يَأْتُوا بِالشُّهَدَآءِ فَأُولَٰئِكَ عِندَ اللَّهِ هُمُ الْكَاذِبُونَ ﴿١٣﴾

24 Nur/13. Ona dört tanık getirmeleri gerekmez miydi? Madem ki tanık getirmediler, o hâlde bunlar Allah katında yalancıdırlar.

وَالَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَأْتُوا بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ فَاجْلِدُوهُمْ ثَمَانِينَ جَلْدَةً وَلَا تَقْبَلُوا لَهُمْ شَهَادَةً أَبَدًا وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٤﴾ إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِن بَعْدِ ذَٰلِكَ وَأَصْلَحُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٥﴾ وَالَّذِينَ يَرْمُونَ أَزْوَاجَهُمْ وَلَمْ يَكُن لَّهُمْ شُهَدَاءُ إِلَّا أَنفُسُهُمْ فَشَهَادَةُ أَحَدِهِمْ أَرْبَعُ شَهَادَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٦﴾ وَالْخَامِسَةُ أَنَّ لَعْنَتَ اللَّهِ عَلَيْهِ إِن كَانَ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٧﴾ وَيَدْرَأُ عَنْهَا الْعَذَابَ أَن تَشْهَدَ أَرْبَعَ شَهَادَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٨﴾ وَالْخَامِسَةَ أَنَّ غَضَبَ اللَّهِ عَلَيْهَا إِن كَانَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٩﴾ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ وَأَنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ حَكِيمٌ ﴿١٠﴾

24 Nur/4. İffetli kadınlara zinâ isnad edip de, sonra dört tanık getiremeyenlere seksen değnek vurun; ebediyen onların tanıklığını kabul etmeyin. İşte onlar yoldan çıkmış kimselerdir. 5. Ama bundan sonra tövbe edip düzelenler, bunun dışındadır. Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir. 6-7. Karılarına zinâ isnad edip de kendilerinden başka tanıkları olmayanların tanıklığı kendisinin doğru sözlülerden olduğuna Allah'ı dört defa tanık tutmasıyla olur. Beşincisinde, eğer yalancılardan ise Allah'ın lânetinin kendi üzerine olmasını diler. 8-9. Kocasının yalancılardan olduğuna Allah'ı dört defa tanık tutması, cezayı kadından savar. Beşincisinde, kocası doğrulardan ise kendisinin Allah'ın öfkesine uğramasını diler.[348] 10. Ya Allah'ın size nimet ve rahmeti bulunmasa ve Allah tövbeleri kabul eden ve bilge olmasaydı (o zaman hâliniz nice olurdu)?

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا شَهَادَةُ بَيْنِكُمْ إِذَا حَضَرَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ حِينَ الْوَصِيَّةِ اثْنَانِ ذَوَا عَدْلٍ مِّنكُمْ أَوْ آخَرَانِ مِنْ غَيْرِكُمْ إِنْ أَنتُمْ ضَرَبْتُمْ فِي الْأَرْضِ فَأَصَابَتْكُم مُّصِيبَةُ الْمَوْتِ تَحْبِسُونَهُمَا مِن بَعْدِ الصَّلَاةِ فَيُقْسِمَانِ بِاللَّهِ إِنِ ارْتَبْتُمْ لَا نَشْتَرِي بِهِ ثَمَنًا وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَىٰ وَلَا نَكْتُمُ شَهَادَةَ اللَّهِ إِنَّا إِذًا لَّمِنَ الْآثِمِينَ ﴿١٠٦﴾ فَإِنْ عُثِرَ عَلَىٰ أَنَّهُمَا اسْتَحَقَّا إِثْمًا فَآخَرَانِ يَقُومَانِ مَقَامَهُمَا مِنَ الَّذِينَ اسْتَحَقَّ عَلَيْهِمُ الْأَوْلَيَانِ فَيُقْسِمَانِ بِاللَّهِ لَشَهَادَتُنَا أَحَقُّ مِن شَهَادَتِهِمَا وَمَا اعْتَدَيْنَا إِنَّا إِذًا لَّمِنَ الظَّالِمِينَ

5 Maide/106. Ey inananlar! Birinizin ölümü yaklaştığında, vasiyet ederken, içinizden adil iki kimseyi; veya yolculukta iken size ölüm belası çatacak olursa, sizden olmayan iki kişiyi aranızda şahit tutun. Şüpheye düşerseniz, onları namazdan sonra alıkoyarsınız ve: "Akraba da olsa, yemin hiçbir değere değiştirmeyeceğiz ve Allah'ın şahitliğini gizlemeyeceğiz, yoksa günah işleyenlerden oluruz" diye Allah'a yemin ederler. 107. Eğer bu şahitlerin günah işledikleri ortaya çıkarsa, bu öncekilerin aleyhlerinde bulundukları kişiler arasından başka iki kişi bunların yerine geçer ve: "Bizim şahitliğimiz, bu ikisinin şahitliğinden daha doğrudur; biz haddi aşmayacağız, yoksa haksızlık

[348] Eğer bir koca, karısına zina isnat eder de bunu dört şahitle ispat edemezse, ailenin ayrılığa itibaren anlatılan bu 'lanetmeşme' (*li'ân*) denen yola başvurur. Eğer her iki taraf da doğruluklarını bu ifadelerle dile getirilirse, o zaman kocaya iftira (kazf) cezası uygulanmayacağı gibi, kadına da zina cezası uygulanamaz.

﴿١٠٧﴾ ذَٰلِكَ أَدْنَىٰ أَن يَأْتُوا بِالشَّهَادَةِ عَلَىٰ وَجْهِهَا أَوْ يَخَافُوا أَن تُرَدَّ أَيْمَانٌ بَعْدَ أَيْمَانِهِمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاسْمَعُوا وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿١٠٨﴾

yapanlardan oluruz" diye Allah'a yemin ederler. 108. Bu, şahitliği gereği gibi yapmalarını ya da bu yeminlerinden sonra yeminlerinin bir daha kabul edilmemesinden korkmalarını daha iyi sağlar. Allah'a saygılı olun ve dinleyin. Allah yoldan çıkan topluluğu doğru yola koymaz.

c) Köle Hukuku

وَلْيَسْتَعْفِفِ الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ نِكَاحًا حَتَّىٰ يُغْنِيَهُمُ اللَّهُ مِن فَضْلِهِ وَالَّذِينَ يَبْتَغُونَ الْكِتَابَ مِمَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ فَكَاتِبُوهُمْ إِنْ عَلِمْتُمْ فِيهِمْ خَيْرًا وَآتُوهُم مِّن مَّالِ اللَّهِ الَّذِي آتَاكُمْ وَلَا تُكْرِهُوا فَتَيَاتِكُمْ عَلَى الْبِغَاءِ إِنْ أَرَدْنَ تَحَصُّنًا لِّتَبْتَغُوا عَرَضَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَمَن يُكْرِههُّنَّ فَإِنَّ اللَّهَ مِن بَعْدِ إِكْرَاهِهِنَّ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٣٣﴾

24 **Nur**/33. Evlenemeyenler ise, Allah kendilerini lütfu ile zenginleştirinceye kadar iffetli davransınlar. Kölelerinizden özgürlük akdi yapmak isteyenlerle –onlarda bir iyilik görürseniz– anlaşma yapın. Onlara Allah'ın size verdiği maldan verin. Dünya hayatının geçici menfaatini elde etmek için, namuslu kalmak isteyen bakire cariyelerinizi fuhşa zorlamayın. Kim onları buna zorlarsa, Allah, zorlandıkları için onları (cariyeleri) bağışlar ve merhamet eder.

3. Özel Hukuk

a) Evlenme-Boşanma (Nikah-Talak)

Aşağıdaki ayetlerde rahatlıkla gözlemlenebileceği gibi, evlenme ve boşanmadan bahseden ifadelerin hemen tamamında, evlenme-boşama fiilinin öznesi erkek, nesnesi ise kadındır. Bu durum genellikle, kadının böyle bir hakka sahip olduğu takdirde hissî davranabileceği riskiyle açıklanır. Oysa, bu hakkın erkeklerce de istismar edilmesi pekala mümkündür; nitekim bunun canlı binlerce örneği vardır. Kur'an'da boşama yetkisinin erkeğin hakkı olarak görülmüş olmasının temel nedeni, Kur'an'ın indiği dönemde Arap toplumunun erkek-egemen bir toplum örgüsüne sahip olmasıdır.

وَلَا تَنْكِحُوا الْمُشْرِكَاتِ حَتَّىٰ يُؤْمِنَّ وَلَأَمَةٌ مُّؤْمِنَةٌ خَيْرٌ مِّن مُّشْرِكَةٍ وَلَوْ أَعْجَبَتْكُمْ وَلَا تُنكِحُوا الْمُشْرِكِينَ حَتَّىٰ يُؤْمِنُوا وَلَعَبْدٌ مُّؤْمِنٌ خَيْرٌ مِّن مُّشْرِكٍ وَلَوْ أَعْجَبَكُمْ أُولَٰئِكَ يَدْعُونَ إِلَى النَّارِ وَاللَّهُ يَدْعُوا إِلَى الْجَنَّةِ وَالْمَغْفِرَةِ بِإِذْنِهِ وَيُبَيِّنُ آيَاتِهِ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٢٢١﴾

2 **Bakara**/221. Allah'a ortak koşan kadınlarla, inanmadıkları sürece evlenmeyin. Mü'min bir kadın köle, –hoşunuza gitse de– puta tapan hür bir kadından daha iyidir. Allah'a ortak koşan erkekleri de, inanmadıkları sürece, mü'min kadınlarla evlendirmeyin. Mü'min bir köle, –hoşunuza gitse de– puta tapan hür bir erkekten daha iyidir. Onlar ateşe çağırır, Allah ise cennete ve izniyle bağışlanmaya çağırır. O, iyice düşünsünler diye insanlara belgelerini açıklamaktadır.[349]

[349] Bu ayet, müşriklerle evlenmeyi kadın-erkek bütün mü'minler için yasaklamaktadır.

لِلَّذِينَ يُؤْلُونَ مِنْ نِسَائِهِمْ تَرَبُّصُ أَرْبَعَةِ أَشْهُرٍ فَإِنْ فَآءُو فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢٢٦﴾ وَإِنْ عَزَمُوا الطَّلَاقَ فَإِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٢٧﴾ وَالْمُطَلَّقَاتُ يَتَرَبَّصْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ ثَلَاثَةَ قُرُوءٍ وَلَا يَحِلُّ لَهُنَّ أَنْ يَكْتُمْنَ مَا خَلَقَ اللَّهُ فِي أَرْحَامِهِنَّ إِنْ كُنَّ يُؤْمِنَّ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَبُعُولَتُهُنَّ أَحَقُّ بِرَدِّهِنَّ فِي ذَٰلِكَ إِنْ أَرَادُوا إِصْلَاحًا وَلَهُنَّ مِثْلُ الَّذِي عَلَيْهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَلِلرِّجَالِ عَلَيْهِنَّ دَرَجَةٌ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٢٨﴾ الطَّلَاقُ مَرَّتَانِ فَإِمْسَاكٌ بِمَعْرُوفٍ أَوْ تَسْرِيحٌ بِإِحْسَانٍ وَلَا يَحِلُّ لَكُمْ أَنْ تَأْخُذُوا مِمَّا آتَيْتُمُوهُنَّ شَيْئًا إِلَّا أَنْ يَخَافَا أَلَّا يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا فِيمَا افْتَدَتْ بِهِ تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ فَلَا تَعْتَدُوهَا وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٢٢٩﴾ فَإِنْ طَلَّقَهَا فَلَا تَحِلُّ لَهُ مِنْ بَعْدُ حَتَّىٰ تَنْكِحَ زَوْجًا غَيْرَهُ فَإِنْ طَلَّقَهَا فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا أَنْ يَتَرَاجَعَا إِنْ ظَنَّا أَنْ يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ يُبَيِّنُهَا لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٢٣٠﴾ وَإِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَبَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَأَمْسِكُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ أَوْ سَرِّحُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ وَلَا تُمْسِكُوهُنَّ ضِرَارًا لِتَعْتَدُوا وَمَنْ يَفْعَلْ ذَٰلِكَ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ وَلَا تَتَّخِذُوا آيَاتِ اللَّهِ هُزُوًا وَاذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَمَا أَنْزَلَ عَلَيْكُمْ

2 Bakara/226. Kadınlarına yaklaşmamaya yemin edenlere dört ay bekleme süresi vardır. Eğer yeminlerinden dönerlerse, Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir. 227. Eğer boşanmaya karar verirlerse, bilsinler ki Allah işitendir, bilendir. 228. Boşanmış kadınlar, üç aybaşı kendilerini gözlesinler. Eğer Allah'a ve ahiret gününe inanıyorlarsa, Allah'ın rahimlerinde yarattığı şeyleri gizlemeleri kendilerine helal olmaz. Kocaları barışmak isterlerse bu hususta kadınlar geri almaya daha çok hak sahibidirler. Örfe uygun olarak erkeklerin kadınlar üzerindeki hakları gibi kadınların da erkekler üzerinde hakları vardır. Ancak erkeklerin kadınlar üzerindeki hakları bir derece daha fazladır.[351] Allah yücedir, bilgedir. 229. Boşanma iki defadır. sonra ya iyilikle tutmak veya güzelce bırakmak gerekir. (Evliliği sürdürdüğünüz takirde) kadınlara verdiklerinizden bir şey geri almanız, helal olmaz –kan-koca (evli kalacaklarında) Allah'ın sınırlarına riayet etmeyeceklerinden korkarlar (ve boşanırlar) ise, o başka-. Eğer o ikisinin Allah'ın sınırlarını koruyamayacaklarından korkarsanız, kadının boşanabilmek için, almış olduğu mehirden) fedakarlıkta bulunmasında, ikisine de günah yoktur.[352] Bunlar Allah'ın sınırlarıdır; bunları aşmayın. Kim Allah'ın sınırlarını aşarsa, işte onlar zalimlerdir. 230. Bundan sonra erkek (üçüncü defa) kadını boşarsa, artık, kadın başka birisi ile evlenmedikçe ona helal olmaz. Eğer (ikinci koca) kadını boşarsa, –Allah'ın sınırlarını gözeteceklerine inandıkları takdirde– eski kan-kocanın birbirine dönmelerinde, ikisine de günah yoktur. Bunlar, Allah'ın anlayan topluluğa açıkladığı sınırlar.

[350] Kanunen nikahlı oldukları halde birbirlerine yaklaşmamaya (cinsi münasebette bulunmamaya) yemin etmiş karı koca için bu yeminin azami süresi dört aydır. İslam hukukunda buna İlâ denir. Bu süre bittikten sonra taraflar arasında bir yumuşama ve barışma söz konusu olmazsa bu o zaman bir birinin kendine uygun gördüğü biri ile evlenmesi caiz olur. Yani bu süre içinde boşanmaya gidip evliliği sürdürmeye karar vermiş olmaları gerekir.

[351] Bu bir derecelik üstünlük, 5 Maide/34. ayet için düşünün diyanette en vurgulandığı gibi, cihadın ropolojik yapısının kuvvetli olması hasebiyle kadına konulmamıştır, ya fıtrî eşitsizlik kaynaklanmaktadır, yoksa, bu hiçbir şekilde bir üstünlük veya diğer

[352] Bu ifade, kadının evlenirken kocasından aldığı mihrî geri almasının nabileceğini göstermektedir

مِنَ الْكِتَابِ وَالْحِكْمَةِ يَعِظُكُمْ بِهِ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٢٣١﴾ وَإِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَبَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَلَا تَعْضُلُوهُنَّ أَنْ يَنْكِحْنَ أَزْوَاجَهُنَّ إِذَا تَرَاضَوْا بَيْنَهُمْ بِالْمَعْرُوفِ ذَلِكَ يُوعَظُ بِهِ مَنْ كَانَ مِنْكُمْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكُمْ أَزْكَى لَكُمْ وَأَطْهَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٢٣٢﴾ وَالْوَالِدَاتُ يُرْضِعْنَ أَوْلَادَهُنَّ حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يُتِمَّ الرَّضَاعَةَ وَعَلَى الْمَوْلُودِ لَهُ رِزْقُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ لَا تُكَلَّفُ نَفْسٌ إِلَّا وُسْعَهَا لَا تُضَارَّ وَالِدَةٌ بِوَلَدِهَا وَلَا مَوْلُودٌ لَهُ بِوَلَدِهِ وَعَلَى الْوَارِثِ مِثْلُ ذَلِكَ فَإِنْ أَرَادَا فِصَالًا عَنْ تَرَاضٍ مِنْهُمَا وَتَشَاوُرٍ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا وَإِنْ أَرَدْتُمْ أَنْ تَسْتَرْضِعُوا أَوْلَادَكُمْ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِذَا سَلَّمْتُمْ مَا آتَيْتُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٢٣٣﴾ وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَاجًا يَتَرَبَّصْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا فَإِذَا بَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا فَعَلْنَ فِي أَنْفُسِهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٢٣٤﴾ وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا عَرَّضْتُمْ بِهِ مِنْ خِطْبَةِ النِّسَاءِ أَوْ أَكْنَنْتُمْ فِي أَنْفُسِكُمْ عَلِمَ اللَّهُ أَنَّكُمْ سَتَذْكُرُونَهُنَّ وَلَكِنْ لَا تُوَاعِدُوهُنَّ سِرًّا إِلَّا أَنْ تَقُولُوا قَوْلًا مَعْرُوفًا وَلَا تَعْزِمُوا عُقْدَةَ النِّكَاحِ حَتَّى يَبْلُغَ الْكِتَابُ أَجَلَهُ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي أَنْفُسِكُمْ فَاحْذَرُوهُ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ غَفُورٌ حَلِيمٌ ﴿٢٣٥﴾ لَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِنْ طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ مَا لَمْ تَمَسُّوهُنَّ أَوْ تَفْرِضُوا لَهُنَّ فَرِيضَةً وَمَتِّعُوهُنَّ عَلَى الْمُوسِعِ قَدَرُهُ وَعَلَى الْمُقْتِرِ قَدَرُهُ مَتَاعًا بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى

dır. 231. Kadınları boşadığınızda, bekleme sürelerini bitirince onları ya iyilikle tutun, ya da iyilikle onlara yol verin. Haklarına tecavüz etmek ve zarar vermek amacıyla onları tutmayın. Bunu kim yaparsa, kendine yazık etmiş olur. Allah'ın ayetlerini alaya almayın. Allah'ın size olan nimetini, öğüt vermek üzere size indirdiği Kitab'ı ve hikmeti hatırlayın. Allah'a saygılı olun ve Allah'ın her şeyi bildiğini bilin. 232. Kadınları boşadığınızda bekleme süreleri sona erince, örfe uygun olarak aralarında anlaştıkları zaman, eski kocaları ile evlenmelerine engel olmayın. İçinizden Allah'a ve ahiret gününe inanmış olanlara böyle öğüt verilmektedir. Bu, sizin için daha nezih ve daha temizdir. Allah bilir, siz bilmezsiniz. 233. Anneler, emzirmeyi tamamlamak isteyen baba için çocuklarını tam iki yıl emzirirler. Emzirenlerin yiyecek ve giyeceğini örfe uygun bir şekilde sağlamak, çocuk kendisinin olan babaya aittir. Herkes ancak gücü kadar sorumlu tutulur. Ne ana, ne de çocuk kendisinin olan baba, çocuğundan dolayı zarara sokulmasın. Mirasçı olanın da aynı şeyi yapması gerekir. Ana-baba, aralarında danışarak ve anlaşarak çocuğu sütten kesmek isterlerse, onlara bir günah yoktur. Çocuklarınıza sütanne tutmak isterseniz, vereceğinizi örfe uygun bir şekilde ödediğiniz takdirde, size bir sorumluluk yoktur. Allah'a saygılı olun ve Allah'ın yaptıklarınızı gördüğünü bilin. 234. İçinizden ölenlerin bırakmış olduğu eşler, kendilerini dört ay on gün gözlerler. Sürelerinin sonuna erdiklerinde, kendi haklarında meşru olanı yapmalarından dolayı size bir sorumluluk yoktur. Allah, yaptıklarınızdan haberdârdır. 235. Böyle kadınlara, üstü kapalı bir şekilde evlenme önermenizde veya gönlünüzde onu saklı tutmanızda size sorumluluk yoktur. Allah onları anacağınızı bilir. Ancak, töreye uygun söz söylemenin dışında, onlarla gizlice buluşmak üzere söz vermeyin. Kesin süre sona ermeden nikâh akdine kalkışmayın. Gönlünüzde olanı Allah'ın bildiğini bilin ve ondan çekinin. Allah'ın çok bağışlayıcı ve halîm olduğunu bilin. 236. Kadınlara dokunmadan ve mehirlerini biçmeden onları boşarsanız, size günah olmaz.

الْمُحْسِنِينَ ﴿٢٣٦﴾ وَإِنْ طَلَّقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمَسُّوهُنَّ وَقَدْ فَرَضْتُمْ لَهُنَّ فَرِيضَةً فَنِصْفُ مَا فَرَضْتُمْ إِلاَّ أَنْ يَعْفُونَ أَوْ يَعْفُوَ الَّذِي بِيَدِهِ عُقْدَةُ النِّكَاحِ وَأَنْ تَعْفُوا أَقْرَبُ لِلتَّقْوَى وَلاَ تَنْسَوُا الْفَضْلَ بَيْنَكُمْ إِنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٢٣٧﴾

Onları –zengin kendi gücüne göre, fakir kendi gücüne göre– töreye uygun bir biçimde faydalandırın. Bu, iyi davrananlara bir borçtur. 237. Eğer onlara mehir biçer de, henüz dokunmadan onları boşarsanız –kadınların kendilerinin veya nikâh akdi elinde olan erkeğin bağışlaması dışında– biçtiğinizin yarısını verin. Mehrin tümünü vermeniz takva bakımından daha uygundur. Aranızda birbirinize iyi davranmayı unutmayın. Allah işlediklerinizi görmektedir.

وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَاجًا وَصِيَّةً لأَزْوَاجِهِمْ مَتَاعًا إِلَى الْحَوْلِ غَيْرَ إِخْرَاجٍ فَإِنْ خَرَجْنَ فَلاَ جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِي مَا فَعَلْنَ فِي أَنْفُسِهِنَّ مِنْ مَعْرُوفٍ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٤٠﴾ وَلِلْمُطَلَّقَاتِ مَتَاعٌ بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى الْمُتَّقِينَ ﴿٢٤١﴾ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٢٤٢﴾

2 **Bakara**/240. İçinizden ölüp, geriye eşler bırakacak kimseler, eşlerinin bir yıla kadar dışarı çıkarılmaksızın geçiminin sağlanmasını vasiyet etsinler. Eğer onlar kendiliklerinden dışarı çıkarlarsa, kendi haklarında uygun olanı yapmalarından dolayı size bir sorumluluk yoktur. Allah yücedir, bilgedir. 241. Boşanmış kadınların geçimlerini töreye uygun bir şekilde sağlamak Allah'a karşı saygılı olanlara bir borçtur. 242. Aklınızı kullanasınız diye Allah size ayetlerini böylece açıklamaktadır.

مَا جَعَلَ اللَّهُ لِرَجُلٍ مِنْ قَلْبَيْنِ فِي جَوْفِهِ وَمَا جَعَلَ أَزْوَاجَكُمُ اللاَّئِي تُظَاهِرُونَ مِنْهُنَّ أُمَّهَاتِكُمْ وَمَا جَعَلَ أَدْعِيَاءَكُمْ أَبْنَاءَكُمْ ذَلِكُمْ قَوْلُكُمْ بِأَفْوَاهِكُمْ وَاللَّهُ يَقُولُ الْحَقَّ وَهُوَ يَهْدِي السَّبِيلَ ﴿٤﴾

33 **Ahzap**/4. Allah insanın içine iki kalp koymamıştır. Allah, kendilerine zıhar yaptığınız eşlerinizi sizin anneleriniz kılmamış; evlatlıklarınızı da kendi oğullarınız kılmamıştır. Bunlar sizin dillerinize doladığınız boş sözlerdir. Allah ise gerçeği söylemektedir, doğru yola O eriştirir.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَكَحْتُمُ الْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ طَلَّقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمَسُّوهُنَّ فَمَا لَكُمْ عَلَيْهِنَّ مِنْ عِدَّةٍ تَعْتَدُّونَهَا فَمَتِّعُوهُنَّ وَسَرِّحُوهُنَّ سَرَاحًا جَمِيلاً ﴿٤٩﴾

33 **Ahzap**/49. Ey inananlar! İnanan kadınlarla nikahlanıp, onlara dokunmadan boşadığınızda, artık onlar üzerinde, sayacağınız bir iddet hakkınız yoktur. Bu durumda, kendilerine bağışta bulunarak onları güzellikle serbest bırakın.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا جَاءَكُمُ الْمُؤْمِنَاتُ مُهَاجِرَاتٍ فَامْتَحِنُوهُنَّ اللَّهُ أَعْلَمُ بِإِيمَانِهِنَّ فَإِنْ عَلِمْتُمُوهُنَّ مُؤْمِنَاتٍ فَلاَ تَرْجِعُوهُنَّ إِلَى الْكُفَّارِ لاَ هُنَّ حِلٌّ لَهُمْ وَلاَ هُمْ يَحِلُّونَ لَهُنَّ وَآتُوهُمْ مَا أَنْفَقُوا وَلاَ جُنَاحَ

60 **Mümtehine**/10. Ey inananlar! İnanmış kadınlar hicret ederek size gelirlerse onları deneyin –onların inanç durumlarını en iyi Allah bilir–; şayet mü'min olduklarını öğrenirseniz, onları inkarcılara geri çevirmeyin. Bu kadınlar o inkarcılara helal değildir, onlar da bunlara helal değildir. Onlara, harcadıklarının (bu kadınlara verdikleri mehirleri) iade

عليكُمْ أنْ تنكحوهُنَّ إذا آتيتموهُنَّ أجورهُنَّ ولا تُمسكُوا بعصم الكوافر واسألوا ما أنفقتُمْ وليسألوا ما أنفقوا ذلكُمْ حكْمُ اللهِ يحكُمُ بينكُمْ واللهُ عليمٌ حكيمٌ ﴿١٠﴾ وإنْ فاتكُمْ شيءٌ منْ أزواجكُمْ إلى الكُفّار فعاقبتُمْ فآتوا الّذين ذهبتْ أزواجُهُمْ مثْل ما أنفقُوا واتّقُوا اللهَ الّذي أنتُمْ به مُؤْمنُون ﴿١١﴾

edin.[351] Mehirlerini verdiğiniz takdirde, onlarla evlenmenizde bir engel yoktur. Sizde inkarcı kadınları nikahınızda tutmayın; onlara harcadıklarınızı isteyin. Onlar da (kafirler de) hicret eden mü'min kadınlara harcadıklarını istesinler. Allah'ın hükmü budur; aranızda O hükmeder. Allah bilendir, bilgedir. 11. Eğer inkar eden eşlerinize sarfettiklerinizden inkarcılara bir şey geçecek olursa, ödeme sırası size geldiğinde,[352] eşleri giden mü'min erkeklere, sarfettikleri miktar kadarını verin. İnandığınız Allah'a karşı gelmekten sakının.

وَيَسْتَفْتُونَكَ فِي النِّسَاءِ قُلِ اللَّهُ يُفْتِيكُمْ فِيهِنَّ وَمَا يُتْلَى عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ فِي يَتَامَى النِّسَاءِ اللَّاتِي لَا تُؤْتُونَهُنَّ مَا كُتِبَ لَهُنَّ وَتَرْغَبُونَ أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الْوِلْدَانِ وَأَنْ تَقُومُوا لِلْيَتَامَى بِالْقِسْطِ وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِهِ عَلِيمًا ﴿١٢٧﴾ وَإِنِ امْرَأَةٌ خَافَتْ مِنْ بَعْلِهَا نُشُوزًا أَوْ إِعْرَاضًا فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا أَنْ يُصْلِحَا بَيْنَهُمَا صُلْحًا وَالصُّلْحُ خَيْرٌ وَأُحْضِرَتِ الْأَنْفُسُ الشُّحَّ وَإِنْ تُحْسِنُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿١٢٨﴾ وَلَنْ تَسْتَطِيعُوا أَنْ تَعْدِلُوا بَيْنَ النِّسَاءِ وَلَوْ حَرَصْتُمْ فَلَا تَمِيلُوا كُلَّ الْمَيْلِ فَتَذَرُوهَا كَالْمُعَلَّقَةِ وَإِنْ تُصْلِحُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿١٢٩﴾ وَإِنْ يَتَفَرَّقَا يُغْنِ اللَّهُ كُلًّا مِنْ سَعَتِهِ وَكَانَ اللَّهُ وَاسِعًا حَكِيمًا ﴿١٣٠﴾

4 **Nisa**/127. (Ey Muhammed!) Kadınlar hakkında senden fetva isterler. De ki: "Onlar hakkında fetvayı size Allah verir. Bu, kendilerine yazılmış olan şeyi kendilerine vermediğiniz ve kendileriyle evlenmeyi arzuladığınız yetim kadınlar ile zavallı çocuklar ve yetimlere adil davranmanız hakkında kitapta size okunmuş olanlardır".[355] Ne iyilik yaparsanız, doğrusu Allah onu bilmektedir. 128. Eğer bir kadın kocasının sorumsuz davranmasından veya ilgisizliğinden yılarsa, bir anlaşma ile barışmalarında kendilerine bir engel yoktur. Anlaşmak daha iyidir. Ama ruhlara tamahkârlık yerleştirilmiştir. Eğer iyi davranır ve Allah'a saygılı olursanız, şüphesiz Allah yaptıklarınızdan haberdardır. 129. Ne kadar uğraşırsanız da, kadınlar arasında eşitlik yapamayacaksınızdır. Öyleyse bir tarafa bütünüyle eğilerek, ötekini askıda imiş gibi bırakmayasınız. Eğer düzeltir ve Allah'a saygılı olursanız, şüphesiz Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir. 130. Eğer karı-koca ayrılırlarsa, Allah her birini nimetinin genişliğiyle zengin eder. Allah nimetiyle her ihtiyacı görendir, bilgedir.

---

[351] Kur'an'da Müslüman olan kadına, kafir kocasının vermiş olduğu mihri kocasına geri iade etmesinin emredilmesi, hakkaniyete ve adalete ne kadar önem verilmiş olduğunu ortaya koymaktadır. Adil ve hakkaniyetle davranmanın sınırı yoktur. Kafirlerle ilişkilerde de aynı ilkeler geçerlidir. Çifte standarda yer yoktur.

[352] Bu ayete genellikle şöyle anlam verilmektedir: "... eğer eşlerinizden biri kafirlere gider/kaçar ve savaşta galip olursanız, ganimetten, eşleri giden mü'minlere, harcadıkları kadar ödeme yapın..." Oysa bu pasajda ne savaş, ne ganimet söz konusudur. Yanlış anlamaya konu olan fe (sabtum fa'desi (savaşı kazanmanız değil, sıra size geldiğinde' anlamında kullanılmıştır.

[353] Burada 4 Nisa/2 ve pasaja işaret edilmektedir.

وَلَا تَنكِحُوا مَا نَكَحَ آبَاؤُكُم مِّنَ النِّسَاءِ إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ ۚ إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَمَقْتًا وَسَاءَ سَبِيلًا ﴿٢٢﴾ حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ أُمَّهَاتُكُمْ وَبَنَاتُكُمْ وَأَخَوَاتُكُمْ وَعَمَّاتُكُمْ وَخَالَاتُكُمْ وَبَنَاتُ الْأَخِ وَبَنَاتُ الْأُخْتِ وَأُمَّهَاتُكُمُ اللَّاتِي أَرْضَعْنَكُمْ وَأَخَوَاتُكُم مِّنَ الرَّضَاعَةِ وَأُمَّهَاتُ نِسَائِكُمْ وَرَبَائِبُكُمُ اللَّاتِي فِي حُجُورِكُم مِّن نِّسَائِكُمُ اللَّاتِي دَخَلْتُم بِهِنَّ فَإِن لَّمْ تَكُونُوا دَخَلْتُم بِهِنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ وَحَلَائِلُ أَبْنَائِكُمُ الَّذِينَ مِنْ أَصْلَابِكُمْ وَأَن تَجْمَعُوا بَيْنَ الْأُخْتَيْنِ إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ ۗ إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿٢٣﴾ وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ ۖ كِتَابَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ ۚ وَأُحِلَّ لَكُم مَّا وَرَاءَ ذَٰلِكُمْ أَن تَبْتَغُوا بِأَمْوَالِكُم مُّحْصِنِينَ غَيْرَ مُسَافِحِينَ ۚ فَمَا اسْتَمْتَعْتُم بِهِ مِنْهُنَّ فَآتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ فَرِيضَةً ۚ وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا تَرَاضَيْتُم بِهِ مِن بَعْدِ الْفَرِيضَةِ ۚ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٢٤﴾ وَمَن لَّمْ يَسْتَطِعْ مِنكُمْ طَوْلًا أَن يَنكِحَ الْمُحْصَنَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ فَمِن مَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُم مِّن فَتَيَاتِكُمُ الْمُؤْمِنَاتِ ۚ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِإِيمَانِكُم ۚ بَعْضُكُم مِّن بَعْضٍ ۚ فَانكِحُوهُنَّ بِإِذْنِ أَهْلِهِنَّ وَآتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ مُحْصَنَاتٍ غَيْرَ مُسَافِحَاتٍ وَلَا مُتَّخِذَاتِ أَخْدَانٍ ۚ فَإِذَا أُحْصِنَّ فَإِنْ أَتَيْنَ بِفَاحِشَةٍ فَعَلَيْهِنَّ نِصْفُ مَا عَلَى الْمُحْصَنَاتِ مِنَ الْعَذَابِ ۚ ذَٰلِكَ لِمَنْ خَشِيَ الْعَنَتَ مِنكُمْ ۚ وَأَن تَصْبِرُوا خَيْرٌ لَّكُمْ ۗ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٢٥﴾ يُرِيدُ اللَّهُ لِيُبَيِّنَ لَكُمْ وَيَهْدِيَكُمْ سُنَنَ الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ وَيَتُوبَ عَلَيْكُمْ ۗ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٢٦﴾ وَاللَّهُ يُرِيدُ أَن يَتُوبَ عَلَيْكُمْ وَيُرِيدُ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الشَّهَوَاتِ أَن تَمِيلُوا مَيْلًا عَظِيمًا ﴿٢٧﴾ يُرِيدُ اللَّهُ أَن

وَإِنْ خِفْتُمْ أَلاَّ تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَى فَانْكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ مَثْنَى وَثُلاَثَ وَرُبَاعَ فَإِنْ خِفْتُمْ أَلاَّ تَعْدِلُوا فَوَاحِدَةً أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ ذَلِكَ أَدْنَى أَلاَّ تَعُولُوا ﴿٣﴾ وَآتُوا النِّسَاءَ صَدُقَاتِهِنَّ نِحْلَةً فَإِنْ طِبْنَ لَكُمْ عَنْ شَيْءٍ مِنْهُ نَفْسًا فَكُلُوهُ هَنِيئًا مَرِيئًا ﴿٤﴾

4 **Nisa**/3. Yetimlere karşı haksızlık etmekten korkarsanız[356], beğendiğiniz kadınlarla iki-şer, üçer, dörder evlenin. Eğer (bunlar arasında) adalet yapamayacağınızdan korkarsanız, o zaman bir tane veya sahip olduklarınız (cariyeleriniz) yeter. Adaletsizlik yapmamanız için en uygun olanı budur.[357] 4. Kadınlara mehirlerini hoşlukla verin. Eğer kadınlar gönüllü olarak ondan size bir şey bağışlarlarsa, onu gönül rahatlığıyla ve afiyetle yiyin.

وَإِنْ خِفْتُمْ شِقَاقَ بَيْنِهِمَا فَابْعَثُوا حَكَمًا مِنْ أَهْلِهِ وَحَكَمًا مِنْ أَهْلِهَا إِنْ يُرِيدَا إِصْلاَحًا يُوَفِّقِ اللَّهُ بَيْنَهُمَا إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا خَبِيرًا ﴿٣٥﴾

4 **Nisa**/35. Eğer karı kocanın aralarının açılmasından korkarsanız, erkeğin ailesinden bir hakem ve kadının ailesinden bir hakem gönderin. Eğer onlar düzeltmek isterlerse, Allah aralarını bulur. Allah bilendir, haberdardır.[358]

يَاأَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَطَلِّقُوهُنَّ لِعِدَّتِهِنَّ وَأَحْصُوا الْعِدَّةَ وَاتَّقُوا اللَّهَ رَبَّكُمْ لاَ تُخْرِجُوهُنَّ مِنْ بُيُوتِهِنَّ وَلاَ يَخْرُجْنَ إِلاَّ أَنْ يَأْتِينَ بِفَاحِشَةٍ مُبَيِّنَةٍ وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ لاَ تَدْرِي لَعَلَّ اللَّهَ يُحْدِثُ بَعْدَ ذَلِكَ أَمْرًا ﴿١﴾ فَإِذَا بَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَأَمْسِكُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ أَوْ فَارِقُوهُنَّ

65 **Talak**/1. Ey Peygamber! Kadınları boşadığınızda, onları iddetleri içinde boşayın ve iddeti de sayın; Rabbiniz olan Allah'tan korkun, –apaçık bir hayasızlık yapmaları hâli dışında– (iddetlerini beklerken) evlerinden onları ne siz çıkarın, ne kendileri çıksınlar.[359] Bunlar, Allah'ın sınırlarıdır. Kim Allah'ın sınırlarını aşarsa, kendine yazık etmiş olur. Ne bilirsin, belki de Allah bundan sonra yeni bir durum ortaya çıkarır. 2-3. Kadınlar bekleme

[356] Araplar arasında, vesayet altındaki yetim kızları nikah altına almak yaygın bir uygulama idi. Bu tür evliliği cazip kılan, yetim kızların varis oldukları mal idi. Vesayeti altındaki yetim bir kızla evlenen vasî, onun hiçbir hukukuna riayet etmeyebiliyordu. Kur'an, 4 Nisa/2. ayette, yetimlerin hakkını yemeyi yasaklamakta, bu ayette ise, yetim kızlarla evlenmeyi mutlak anlamda yasaklamamakla birlikte, haksızlık yapma ihtimaline binaen, başka kadınlarla evlenilmesini önermektedir.

[357] Arap örfünde erkekler istedikleri sayıda kadınla evlenebiliyor ve istedikleri sayıda cariye ile birlikte olabiliyorlardı. Bu ayetin iniş amacı, savaş sonrası dul kalan müslüman hanımlarla evlenmeyi teşvik etmek olmakla birlikte, birden fazla kadınla evlilik (*ta'addudu'z-zevcât*) uygulamasına da bir sınırlama getirmektedir. Tarihen bilindiğine göre, Müslümanlar bu ayeti böyle anladıkları için, bu ayetin nüzulünden sonra dörtten fazla kadınla evlenen olmamıştır ve İslam örfüne göre dörtten fazla evlilik meşru sayılmamıştır. Ne var ki, aynı ayet cariyelerle ilgili de açık bir sınırlama getirdiği halde, tarih boyunca Müslümanlar, imkanı olan erkeğin istediği sayıda cariye ile birlikte olmasını meşru görmüşlerdir.

[358] Klasik İslam Hukuku'nda bu emir hukukî bir forma dönüştürülmeksizin, bir cevaz (zorunluluğu olmayan bir tavsiye) olarak değerlendirilmiştir. Oysa ki, ifade emir kipindedir; bu emri tavsiye olarak okumanın gerisinde, erkek-egemen kültürün baskısı/etkisi yatmaktadır. Bugün Müslümanlar bu emrin uygulanmasını hukuki bir forma, bir kuruma dönüştürmekle yükümlüdürler. Bu yolla, bir çok ailenin dağılmasının önü alınmış olacağı gibi, geçimsizliğe neden olan tarafın açıklanmasıyla, o kişiyle evlenebilecek müstakbel eşler de aydınlatılmış olacaktır.

[359] Yani siz onları evden dışarı atmayın, onlar da hemen çekip gitmesinler.

يَعْرُوفٍ وَأَشْهِدُوا ذَوَيْ عَدْلٍ مِنْكُمْ وَأَقِيمُوا
الشَّهَادَةَ لِلَّهِ ذَلِكُمْ يُوعَظُ بِهِ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ
وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا ﴿٢﴾
وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ
فَهُوَ حَسْبُهُ إِنَّ اللَّهَ بَالِغُ أَمْرِهِ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لِكُلِّ شَيْءٍ
قَدْرًا ﴿٣﴾ وَاللَّائِي يَئِسْنَ مِنَ الْمَحِيضِ مِنْ نِسَائِكُمْ
إِنِ ارْتَبْتُمْ فَعِدَّتُهُنَّ ثَلَاثَةُ أَشْهُرٍ وَاللَّائِي لَمْ يَحِضْنَ
وَأُولَاتُ الْأَحْمَالِ أَجَلُهُنَّ أَنْ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ وَمَنْ
يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مِنْ أَمْرِهِ يُسْرًا ﴿٤﴾ ذَلِكَ أَمْرُ اللَّهِ
أَنْزَلَهُ إِلَيْكُمْ وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يُكَفِّرْ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ وَيُعْظِمْ لَهُ
أَجْرًا ﴿٥﴾ أَسْكِنُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ سَكَنْتُمْ مِنْ
وُجْدِكُمْ وَلَا تُضَارُّوهُنَّ لِتُضَيِّقُوا عَلَيْهِنَّ وَإِنْ كُنَّ
أُولَاتِ حَمْلٍ فَأَنْفِقُوا عَلَيْهِنَّ حَتَّى يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ
فَإِنْ أَرْضَعْنَ لَكُمْ فَآتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ وَأْتَمِرُوا بَيْنَكُمْ
بِمَعْرُوفٍ وَإِنْ تَعَاسَرْتُمْ فَسَتُرْضِعُ لَهُ أُخْرَى ﴿٦﴾
لِيُنْفِقْ ذُو سَعَةٍ مِنْ سَعَتِهِ وَمَنْ قُدِرَ عَلَيْهِ رِزْقُهُ فَلْيُنْفِقْ
مِمَّا آتَاهُ اللَّهُ لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا مَا آتَاهَا
سَيَجْعَلُ اللَّهُ بَعْدَ عُسْرٍ يُسْرًا ﴿٧﴾

...ireleriniz arzuna başka, onları ya ...
...yerde oturtun, ya da uygun bir şekilde ...
...lardan ayırın. Şüphesiz, sizlerden de bir şey istemi...
...rin, tanıklığı Allah için yapın. Allah'a ve ahiret ...
...gününe inananlara böyle öğüt verilir. Kim ...
Allah'a karşı saygılı olursa, ona bir çıkış yolu ...
...sağlar ve onu hesaplamadığı yerden rızık ver...
...r. Allah'a güvenene, onu O yeter. Allah ...
...sarsılmayan bir yerine getirendir. Allah her şey...
...için bir ölçü koymuştur. 4. Kadınlarınız arasında ...
...aybaşı görmekten ümitleri ile henüz aybaşı ...
...görmemiş olanların bekleme süreleri konusunda ...
...şüphe ederseniz, onların bekleme süresi üç ...
...aydır; gebe olanların bekleme süresi doğurmakla ...
...tamamlanır. Kim Allah'a saygılı olursa, ...
...lah) işlerinde ona bir kolaylık sağlar. 5. Bu, Al...
...lah'ın size indirmiş olduğu buyruğudur. Kim ...
Allah'a saygılı olursa, Allah onun kötülükle...
...rini örter, ödülünü büyültür. 6. Bulunduğunuz ...
kadınları gücünüze göre kendi ...
...yerde oturtun. Onları sıkıntıya ...
...zarar vermeye kalkışmayın. Şayet gebe ol...
...ler, doğum yapıncaya kadar geçimlerini ...
sağlayın. Çocuğu sizin için emzirirlerse, on...
...lara ücretlerini ödeyin, aranızda uygun bir ...
şekilde anlaşın. Eğer güçlükle karşılaşırsanız ...
çocuğu başka bir kadın emzirebilir. 7 Varlıklı ...
olan, varlığına göre harcasın; rızkı sınırlı ...
kendisine yetecek kadar verebildiği şeyden ...
Allah'ın kendisine verdiğinden ...
...omseye verdiği rızkı aşan bir yük ...
Allah güçlükten sonra kolaylık ...

24 Nur/32. İçinizdeki bekârları ve ...
...alizan ve cariyelerinizden ...
...kendisin...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...

وَأَنْكِحُوا الْأَيَامَى مِنْكُمْ وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ
وَإِمَائِكُمْ إِنْ يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَاللَّهُ
وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٣٢﴾ وَلْيَسْتَعْفِفِ الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ
نِكَاحًا حَتَّى يُغْنِيَهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَالَّذِينَ يَبْتَغُونَ
الْكِتَابَ مِمَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ فَكَاتِبُوهُمْ إِنْ عَلِمْتُمْ
فِيهِمْ خَيْرًا وَآتُوهُمْ مِنْ مَالِ اللَّهِ الَّذِي آتَاكُمْ وَلَا
تُكْرِهُوا فَتَيَاتِكُمْ عَلَى الْبِغَاءِ إِنْ أَرَدْنَ تَحَصُّنًا لِتَبْتَغُوا
وَمَنْ يُكْرِهْهُنَّ فَإِنَّ اللَّهَ مِنْ بَعْدِ
﴿٣٣﴾

الْيَوْمَ أُحِلَّ لَكُمُ الطَّيِّبَاتُ وَطَعَامُ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ حِلٌّ لَكُمْ وَطَعَامُكُمْ حِلٌّ لَهُمْ وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ الْمُؤْمِنَاتِ وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ إِذَا آتَيْتُمُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ مُحْصِنِينَ غَيْرَ مُسَافِحِينَ وَلَا مُتَّخِذِي أَخْدَانٍ وَمَنْ يَكْفُرْ بِالْإِيمَانِ فَقَدْ حَبِطَ عَمَلُهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٥﴾

5 Maide/5. Bugün size, temiz olanlar helal kılındı. Kitap verilenlerin yemeği size helal, sizin yemeğiniz de onlara helaldir. İnananlardan iffetli hür kadınlar ve sizden önce Kitap verilenlerden iffetli hür kadınlar –zina etmeksizin ve gizli dost tutmaksızın– mehirlerini verdiğiniz takdirde size helaldir. Kim inanmayı reddederse, şüphesiz işleri boşa gider. O, ahirette de kaybedenlerden biri olacaktır.

b) Miras ve Vasiyet

كُتِبَ عَلَيْكُمْ إِذَا حَضَرَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ إِنْ تَرَكَ خَيْرًا الْوَصِيَّةُ لِلْوَالِدَيْنِ وَالْأَقْرَبِينَ بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى الْمُتَّقِينَ ﴿١٨٠﴾ فَمَنْ بَدَّلَهُ بَعْدَمَا سَمِعَهُ فَإِنَّمَا إِثْمُهُ عَلَى الَّذِينَ يُبَدِّلُونَهُ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١٨١﴾ فَمَنْ خَافَ مِنْ مُوصٍ جَنَفًا أَوْ إِثْمًا فَأَصْلَحَ بَيْنَهُمْ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٨٢﴾

2 Bakara/180. Sizden birine ölüm geldiği zaman, eğer bir servet bırakıyorsa, ana-babaya, en yakınlara uygun bir tarzda vasiyet etmesi –sakınanların üzerine bir borç olarak– size farz kılındı.[360] 181. Bunu işittikten sonra değiştiren olursa, bunun günahı onu değiştirenleredir. Allah işitendir, bilendir. 182. Vasiyet edenin haksızlık yapacağından veya günaha gireceğinden endişe eden varsa, ilgililerin aralarını bulmasında ona bir günah yoktur. Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir.

اَلنَّبِيُّ أَوْلَى بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ وَأَزْوَاجُهُ أُمَّهَاتُهُمْ وَأُولُو الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَى بِبَعْضٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ إِلَّا أَنْ تَفْعَلُوا إِلَى أَوْلِيَائِكُمْ مَعْرُوفًا كَانَ ذَلِكَ فِي الْكِتَابِ مَسْطُورًا ﴿٦﴾

33 Ahzap/6. Peygamber, inananlara kendilerinden daha yakındır. Peygamber'in eşleri inananların anneleridir. Akraba olanlar, Allah'ın Kitabına göre, mîras hususunda birbirlerine, inananlar ve hicret edenlerden daha yakındırlar. Dostlarınıza yapacağınız uygun bir iyilik elbette bunun dışındadır. Bu da Kitap'ta yazılı bulunmaktadır.

يُوصِيكُمُ اللَّهُ فِي أَوْلَادِكُمْ لِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنْثَيَيْنِ فَإِنْ كُنَّ نِسَاءً فَوْقَ اثْنَتَيْنِ فَلَهُنَّ ثُلُثَا مَا تَرَكَ وَإِنْ كَانَتْ وَاحِدَةً فَلَهَا النِّصْفُ وَلِأَبَوَيْهِ لِكُلِّ وَاحِدٍ

4 Nisa/11. Allah, çocuklarınız hakkında, erkeğe iki kadının hissesi kadar tavsiye eder.[361] Eğer çocuklar ikiden çok kadın iseler, bırakılanın üçte ikisini alırlar. Yalnız tek bir kız ise, bırakılanın yarısını alır. Eğer ölenin çocuğu

[360] 4 Nisa suresindeki miras ayetleriyle, mirasçıların payları belirlendiği için, bu ayet neshedilmiştir. Miras bırakanın, bırakacağı mebla'ın sadece üçte birine ilişkin bir vasiyette bulunmaya hakkı vardır.

[361] Erkeğin, ailenin ekonomik ihtiyaçlarını karşılamakla yükümlü bulunduğu bir toplumsal yapıda, adaletin gereği budur. Böyle bir yapıya hitab eden Kur'an'dan, miras dağıtımında kadınla erkeğe eşit davranmasını beklemek, anlamsız olduğu kadar haksız bir beklentidir. Bu beklenti üzerine bina edilen Kur'an'a yönelik eleştiriler de zulümden başka bir şey değildir.

مِنْهُمَا السُّدُسُ مِمَّا تَرَكَ إِنْ كَانَ لَهُ وَلَدٌ فَإِنْ لَمْ يَكُنْ
لَهُ وَلَدٌ وَوَرِثَهُ أَبَوَاهُ فَلِأُمِّهِ الثُّلُثُ فَإِنْ كَانَ لَهُ إِخْوَةٌ
فَلِأُمِّهِ السُّدُسُ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصِي بِهَا أَوْ دَيْنٍ
آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ لَا تَدْرُونَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ لَكُمْ نَفْعًا
فَرِيضَةً مِنَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١١﴾
وَلَكُمْ نِصْفُ مَا تَرَكَ أَزْوَاجُكُمْ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُنَّ وَلَدٌ
فَإِنْ كَانَ لَهُنَّ وَلَدٌ فَلَكُمُ الرُّبُعُ مِمَّا تَرَكْنَ مِنْ بَعْدِ
وَصِيَّةٍ يُوصِينَ بِهَا أَوْ دَيْنٍ وَلَهُنَّ الرُّبُعُ مِمَّا تَرَكْتُمْ إِنْ
لَمْ يَكُنْ لَكُمْ وَلَدٌ فَإِنْ كَانَ لَكُمْ وَلَدٌ فَلَهُنَّ الثُّمُنُ
مِمَّا تَرَكْتُمْ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ تُوصُونَ بِهَا أَوْ دَيْنٍ وَإِنْ
كَانَ رَجُلٌ يُورَثُ كَلَالَةً أَوِ امْرَأَةٌ وَلَهُ أَخٌ أَوْ أُخْتٌ
فَلِكُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا السُّدُسُ فَإِنْ كَانُوا أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ
فَهُمْ شُرَكَاءُ فِي الثُّلُثِ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصَى بِهَا أَوْ
دَيْنٍ غَيْرَ مُضَارٍّ وَصِيَّةً مِنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَلِيمٌ
﴿١٢﴾ تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ
يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا
وَذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١٣﴾

varsa, tarafların her birine altıda bir (sekizde bir) varsa, bunların hepsi üçte bir (dörtte bir) ortak olurlar. Bunlar Allah'ın hükmüdür. Allah bilendir, hükmü-dür. 13. Bunlar Allah'ın sınırlarıdır. Kim Allah'a ve Peygamberine itaat ederse, (Allah) onu, altlarından ırmaklar akan cennetlere koyacaktır. Onlar orada temelli kalacaklardır. İşte bu büyük başarı-dır.

4 Nisa/176. Eş

isterler; de ki: Allah

mirasçılar

Çocuğu

[illegible]

[illegible]

[illegible]

وَلِكُلٍّ جَعَلْنَا مَوَالِيَ مِمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ وَالَّذِينَ عَقَدَتْ أَيْمَانُكُمْ فَآتُوهُمْ نَصِيبَهُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدًا ﴿٣٣﴾

4 **Nisa**/33. Ana-babanın, akrabanın ve kendileriyle akit yaptıklarınızın bıraktıklarından her biri için varisler belirledik; onlara paylarını verin. Allah her şeye tanık olmaktadır.[364]

لِلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ مِمَّا قَلَّ مِنْهُ أَوْ كَثُرَ نَصِيبًا مَفْرُوضًا ﴿٧﴾ وَإِذَا حَضَرَ الْقِسْمَةَ أُولُوا الْقُرْبَى وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينُ فَارْزُقُوهُمْ مِنْهُ وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلًا مَعْرُوفًا ﴿٨﴾

4 **Nisa**/7. Ana-babanın ve en yakınların bıraktıklarından erkeklere bir pay vardır. Ana-baba ve en yakınların bıraktıklarından kadınlara da bir pay vardır. Bunlar az veya çok olarak belirli bir paydır. 8. Miras bölüşümünde yakınlar, öksüzler ve düşkünler de orada bulunursa, mirastan onlara da bir şey verin ve onlara uygun söz söyleyin.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا شَهَادَةُ بَيْنِكُمْ إِذَا حَضَرَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ حِينَ الْوَصِيَّةِ اثْنَانِ ذَوَا عَدْلٍ مِنْكُمْ أَوْ آخَرَانِ مِنْ غَيْرِكُمْ إِنْ أَنْتُمْ ضَرَبْتُمْ فِي الْأَرْضِ فَأَصَابَتْكُمْ مُصِيبَةُ الْمَوْتِ تَحْبِسُونَهُمَا مِنْ بَعْدِ الصَّلَاةِ فَيُقْسِمَانِ بِاللَّهِ إِنِ ارْتَبْتُمْ لَا نَشْتَرِي بِهِ ثَمَنًا وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَى وَلَا نَكْتُمُ شَهَادَةَ اللَّهِ إِنَّا إِذًا لَمِنَ الْآثِمِينَ ﴿١٠٦﴾ فَإِنْ عُثِرَ عَلَى أَنَّهُمَا اسْتَحَقَّا إِثْمًا فَآخَرَانِ يَقُومَانِ مَقَامَهُمَا مِنَ الَّذِينَ اسْتَحَقَّ عَلَيْهِمُ الْأَوْلَيَانِ فَيُقْسِمَانِ بِاللَّهِ لَشَهَادَتُنَا أَحَقُّ مِنْ شَهَادَتِهِمَا وَمَا اعْتَدَيْنَا إِنَّا إِذًا لَمِنَ الظَّالِمِينَ ﴿١٠٧﴾ ذَلِكَ أَدْنَى أَنْ يَأْتُوا بِالشَّهَادَةِ عَلَى وَجْهِهَا أَوْ يَخَافُوا أَنْ تُرَدَّ أَيْمَانٌ بَعْدَ أَيْمَانِهِمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاسْمَعُوا وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿١٠٨﴾

5 **Maide**/106. Ey inananlar! Birinizin ölümü yaklaştığında, vasiyet ederken, içinizden adil iki kimseyi; veya yolculukta iken size ölüm belası çatacak olursa, sizden olmayan iki kişiyi aranızda şahit tutun. Şüpheye düşerseniz, onları namazdan sonra alıkorsunuz ve: "Akraba da olsa, yemini hiçbir değere değiştirmeyeceğiz ve Allah'ın şahitliğini gizlemeyeceğiz, yoksa günah işleyenlerden oluruz" diye Allah'a yemin ederler. 107. Eğer bu şahitlerin günah işledikleri ortaya çıkarsa, bu öncekilerin aleyhlerinde bulundukları kişiler arasından başka iki kişi bunların yerine geçer ve: "Bizim şahitliğimiz, bu ikisinin şahitliğinden daha doğrudur; biz haddi aşmayacağız, yoksa haksızlık yapanlardan oluruz" diye Allah'a yemin ederler. 108. Bu, şahitliği gereği gibi yapmalarını ya da bu yeminlerinden sonra yeminlerinin bir daha kabul edilmemesinden korkmalarını daha iyi sağlar. Allah'a saygılı olun ve dinleyin. Allah yoldan çıkan topluluğu doğru yola koymaz.

[364] Bu ayete çok farklı anlamlar verilmektedir. Bunlardan en yaygın olanı, şu şekildedir: "Ana-babanın ve akrabanın bıraktıklarının herbirine varisler kıldık. (Kardeşlik) akdi yaptığınız kimselere de hisselerini verin..."

C. İKTİSAT

İktisat, günlük yaşamın en önemli boyutudur denebilir. Kur'an'ın iktisadî hayata ilgisi, onun ahlaka konu olması nisbetindedir. Aşağıdaki pasajlarda da görüleceği gibi, Kur'an insanlığa evrensel bir iktisadî yapı öngörmemektedir. Aynı şekilde, insanların ekonomik geçişmelerini nasıl sağlayacakları, üretim-tüketim ilişkilerini nasıl biçimlendirecekleri gibi konular da Kur'an'ın ilgi alanı dışında kalmaktadır. Onun temel sorunu, bütün toplumsal süreçlerde olduğu gibi, iktisadî yaşamda da adaletin ayakta tutulması, sömürünün ortadan kaldırılmasıdır. Örneğin, faizin yasaklanması ve zekatın emredilmesi, zulüm-adalet ilişkisine bağlı olarak ortaya çıkan gelişmelerdir. Kur'an'da iktisadî sorunların çözülmesi, bir bilgi problemi olarak insana bırakılmış, ama bu sorunlar çözülürken dikkat edilmesi gereken ahlak ilkeleri sürekli olarak tekrar edilmiştir.

1. Rızık

a) Allah'ın Rızık Vermesi

Allah'ın insanı rızıklandırması, öz itibarıyla insanın yer yüzünde yaşamasını sağlayacak olan bütün rızıkları orada yaratması, hazırlamasıdır. Bu başlık altında toplanan ayetlerin büyük bir bölümünden, sanki insanların zengin ve fakirliğini Allah'ın tayin ettiği gibi bir hava doğmaktadır. Allah'ın insanların rızıklarını 'genişletmesi', 'daraltması' veya 'taksim etmesi' ifadelerini, Kur'an'ın fikrî bütünlüğü ve ifade özellikleri çerçevesinde anlamaya çalışırsak, bunların insanlığın tabiattaki rızıkları, doğuştan getirdikleri veya sonradan elde ettikleri güç ve kabiliyetlerle ele geçirme sürecini ifade ettiğini görürüz. İnsanları bu kapasitelerde yaratan ise Allah'tır. Kur'an'ın ifadelerinden anlaşılan diğer bir husus da, Allah'ın insanların tek tek kendisiyle olan ahlaki ilişkilerini göz önünde bulundurarak (bir şarta bağlı olarak), rızık konusunda müdahalelerde bulunabildiğidir.

وَأَنَّهُ هُوَ أَغْنَى وَأَقْنَى ﴿٤٨﴾

53 **Necm/48.** Doğrusu, zengin eden de, varlıklı kılan da O'dur.

وَلَقَدْ مَكَّنَّاكُمْ فِي الْأَرْضِ وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيهَا مَعَايِشَ قَلِيلًا مَا تَشْكُرُونَ ﴿١٠﴾

7 **A'raf/10.** Biz sizi yeryüzünde yerleştirdik ve orada size geçimlikler verdik. Öyle iken pek az şükrediyorsunuz.

وَأَنْ لَوِ اسْتَقَامُوا عَلَى الطَّرِيقَةِ لَأَسْقَيْنَاهُمْ مَاءً غَدَقًا ﴿١٦﴾ لِنَفْتِنَهُمْ فِيهِ وَمَنْ يُعْرِضْ عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِ يَسْلُكْهُ عَذَابًا صَعَدًا ﴿١٧﴾

72 **Cin/16-17.** Doğru yola girmiş olsalardı, onları denemek için onlara bol su içirirdik. Kim Rabbini anmaktan yüz çevirirse, Rabbi onu gittikçe artan bir azaba uğratır.

إِنَّ رَبَّكَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّهُ كَانَ بِعِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا ﴿٣٠﴾

17 **İsra/30.** Rabbin, dilediği kimsenin rızkını genişletir, dilediğine de yetecek kadar verir. O kullarını görmektedir, onlardan haberdardır.

وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيهَا مَعَايِشَ وَمَنْ لَسْتُمْ لَهُ بِرَازِقِينَ ﴿٢٠﴾

15 **Hicr/20.** Orada sizin için ve [illegible] yeceğiniz kimseler için geçimlikler [illegible]

قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلِ اللَّهُ وَإِنَّا أَوْ إِيَّاكُمْ لَعَلَى هُدًى أَوْ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٢٤﴾

34 **Sebe'**/24. (Ey Muhammed!) De ki: "Göklerden ve yerden sizi rızıklandıran kimdir?" De ki: "Allah'tır. Öyleyse, doğru yolda veya apaçık bir sapıklıkta olan ya biziz ya sizsiniz".

قُلْ إِنَّ رَبِّي يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٦﴾

34 **Sebe'**/36. De ki: "Şüphesiz Rabbim rızkı dilediğine genişletir ve dilediğine bir ölçüye göre verir, fakat insanların çoğu bilmezler".

قُلْ إِنَّ رَبِّي يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَهُ وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَهُوَ يُخْلِفُهُ وَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ ﴿٣٩﴾

34 **Sebe'**/39. (Ey Muhammed!) De ki: "Rabbim kullarından dilediğinin rızkını genişletir ve dilediğine de bir ölçüye göre verir. (İyilik için) sarfettiğiniz herhangi bir şeyin yerine, O başkasını verir. O, rızık verenlerin en iyisidir.

أَوَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٢﴾

39 **Zümer**/52. Allah, rızkı dilediğine yayar ve dilediğine bir ölçüye göre verir. Bunda, inanan toplum için dersler vardır.

هُوَ الَّذِي يُرِيكُمْ آيَاتِهِ وَيُنَزِّلُ لَكُمْ مِنَ السَّمَاءِ رِزْقًا وَمَا يَتَذَكَّرُ إِلَّا مَنْ يُنِيبُ ﴿١٣﴾

40 **Mu'min**/13. Size belgelerini gösteren, size gökten rızık indiren O'dur. (Allah'a) yönelenden başkası ibret almaz.

وَلَوْ بَسَطَ اللَّهُ الرِّزْقَ لِعِبَادِهِ لَبَغَوْا فِي الْأَرْضِ وَلَكِنْ يُنَزِّلُ بِقَدَرٍ مَا يَشَاءُ إِنَّهُ بِعِبَادِهِ خَبِيرٌ بَصِيرٌ ﴿٢٧﴾ وَهُوَ الَّذِي يُنَزِّلُ الْغَيْثَ مِنْ بَعْدِ مَا قَنَطُوا وَيَنْشُرُ رَحْمَتَهُ وَهُوَ الْوَلِيُّ الْحَمِيدُ ﴿٢٨﴾

42 **Şura**/27. Eğer Allah rızkı kullarının hepsine bol bol verseydi, yeryüzünde azgınlık ederlerdi. Ama O, rızkı dilediği bir ölçüye göre indirir. O kullarından haberdardır, onları görmektedir. 28. Umutsuzluğa düşmelerinin ardından yağmuru indiren, rahmetini yayan O'dur. O, övülmeye lâyık olan tek himayecidir.

أَهُمْ يَقْسِمُونَ رَحْمَةَ رَبِّكَ نَحْنُ قَسَمْنَا بَيْنَهُمْ مَعِيشَتَهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَرَفَعْنَا بَعْضَهُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ لِيَتَّخِذَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا سُخْرِيًّا وَرَحْمَةُ رَبِّكَ خَيْرٌ مِمَّا يَجْمَعُونَ ﴿٣٢﴾ وَلَوْلَا أَنْ يَكُونَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً لَجَعَلْنَا لِمَنْ يَكْفُرُ بِالرَّحْمَنِ لِبُيُوتِهِمْ سُقُفًا مِنْ فِضَّةٍ وَمَعَارِجَ عَلَيْهَا يَظْهَرُونَ ﴿٣٣﴾ وَلِبُيُوتِهِمْ أَبْوَابًا وَسُرُرًا عَلَيْهَا يَتَّكِئُونَ ﴿٣٤﴾ وَزُخْرُفًا وَإِنْ كُلُّ ذَلِكَ لَمَّا مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةُ عِنْدَ رَبِّكَ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٣٥﴾

43 **Zuhruf**/32. (Ey Muhammed!) Rabbinin rahmetini onlar mı taksim edip paylaştırıyorlar? Dünya hayatında onların geçimliklerini aralarında biz taksim ettik; birbirlerine iş gördürmeleri için, kimini kimine derecelerle üstün kıldık; Rabbinin rahmeti, onların biriktirdikleri şeylerden daha iyidir. 33-35. Eğer insanlar (küfre meyleden) tek bir ümmet olmayacak olsaydı, Rahman'ı inkar edenlerin evlerinin tavanlarını, üzerinde yükseldikleri merdivenleri, evlerinin kapılarını, yaslandıkları kerevetleri gümüşten yapar ve altın bileziklerle işlerdik. Bunların hepsi ancak dünya hayatının geçimliğidir. Ahiret, Rabbinin katında (O'na karşı gelmekten) sakınanlaradır.

مَآ أُرِيدُ مِنْهُمْ مِنْ رِزْقٍ وَمَآ أُرِيدُ أَنْ يُطْعِمُونِ ﴿٥٧﴾ إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ ﴿٥٨﴾

51 Zariyat/57. Onlardan bir rızık istemiyorum; Beni doyurmalarını da istemiyorum. 58. Rızıklandıran da, sağlam gücün sahibi olan da Allah'tır.

وَاللَّهُ فَضَّلَ بَعْضَكُمْ عَلَى بَعْضٍ فِي الرِّزْقِ فَمَا الَّذِينَ فُضِّلُوا بِرَآدِّي رِزْقِهِمْ عَلَى مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَهُمْ فِيهِ سَوَآءٌ أَفَبِنِعْمَةِ اللَّهِ يَجْحَدُونَ ﴿٧١﴾

16 Nahl/71. Allah rızık bakımından kiminize kiminizden daha çok vermiştir. Çok verilenler, ellerinin altlarında bulunanlara –rızıkta eşit olurlar diye– rızıklarından vermezler. Allah'ın nimetini bilerek inkar mı ediyorlar?

أَمَّنْ هَذَا الَّذِي يَرْزُقُكُمْ إِنْ أَمْسَكَ رِزْقَهُ بَلْ لَجُّوا فِي عُتُوٍّ وَنُفُورٍ ﴿٢١﴾

67 Mülk/21. Allah size verdiği rızkı kesiverirse, size rızık verecek başka kim vardır? Hayır; onlar azgınlık ve nefrette direnmektedirler.

أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَآءُ وَيَقْدِرُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٣٧﴾

30 Rum/37. Allah'ın rızkı dilediğine yaydığını ve dilediğine bir ölçüye göre verdiğini görmezler mi? Doğrusu, bunda inanan topluma dersler vardır.

إِنَّمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَوْثَانًا وَتَخْلُقُونَ إِفْكًا إِنَّ الَّذِينَ تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ لَكُمْ رِزْقًا فَابْتَغُوا عِنْدَ اللَّهِ الرِّزْقَ وَاعْبُدُوهُ وَاشْكُرُوا لَهُ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿١٧﴾

29 Ankebut/17. (Ey Putperestler!) Siz Allah'ı bırakıp sadece birtakım putlara tapıyorsunuz ve aslı olmayan sözler uyduruyorsunuz. Allah'tan başka taptıklarınızın size rızık vermeye güçleri yetmez. Artık rızkı Allah katında arayın, O'na kulluk edin. O'na şükredin. Siz O'na döndürüleceksiniz.

وَكَأَيِّنْ مِنْ دَآبَّةٍ لَا تَحْمِلُ رِزْقَهَا اللَّهُ يَرْزُقُهَا وَإِيَّاكُمْ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٦٠﴾

29 Ankebut/60. Nice canlılar vardır ki, rızıklarını kendileri elde edemezler. Sizin de, onların da rızkını Allah verir. O işitir ve bilir.

اللَّهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَآءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَهُ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٦٢﴾

29 Ankebut/62. Allah, kullarından dilediğine rızkı bol verir, bazen de bir ölçüye göre verir. Doğrusu Allah her şeyi Bilen'dir.

اللَّهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَآءُ وَيَقْدِرُ وَفَرِحُوا بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا فِي الْآخِرَةِ إِلَّا مَتَاعٌ ﴿٢٦﴾

13 Ra'd/26. Allah dilediğine rızkı bol verir, dilediğine de ölçülü verir. Onlar dünya hayatıyla mutlu olurlar. Oysa dünya hayatı ahiretin yanında kısa bir geçimlikten ibarettir.

وَأَنْكِحُوا الْأَيَامَى مِنْكُمْ وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَإِمَائِكُمْ إِنْ يَكُونُوا فُقَرَآءَ يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٣٢﴾

24 Nur/32. İçinizdeki bekarları ve [illegible] nizden ve cariyelerinizden iyi olanları [illegible] kendinin. Eğer yoksul [illegible] lütfu ile zenginleştirir. [illegible] dir, bilendir.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْمُشْرِكُونَ نَجَسٌ فَلَا يَقْرَبُوا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ بَعْدَ عَامِهِمْ هَذَا وَإِنْ خِفْتُمْ عَيْلَةً فَسَوْفَ يُغْنِيكُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ إِنْ شَاءَ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٢٨﴾

9 **Tevbe**/28. Ey inananlar! Ortak koşanlar pistir. Bu yıllarından sora Mescid-i Haram'a yaklaşmasınlar. Fakirlikten korkacak olursanız, (bilin ki) inşaallah Allah sizi kendi lütfundan zengin kılacaktır. Allah bilgindir, bilgedir.

b) İnsanın Rızkını Temin İçin Çalışması

إِنَّ رَبَّكَ يَعْلَمُ أَنَّكَ تَقُومُ أَدْنَى مِنْ ثُلُثَيِ اللَّيْلِ وَنِصْفَهُ وَثُلُثَهُ وَطَائِفَةٌ مِنَ الَّذِينَ مَعَكَ وَاللَّهُ يُقَدِّرُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ عَلِمَ أَنْ لَنْ تُحْصُوهُ فَتَابَ عَلَيْكُمْ فَاقْرَءُوا مَا تَيَسَّرَ مِنَ الْقُرْآنِ عَلِمَ أَنْ سَيَكُونُ مِنْكُمْ مَرْضَى وَآخَرُونَ يَضْرِبُونَ فِي الْأَرْضِ يَبْتَغُونَ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ وَآخَرُونَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَاقْرَءُوا مَا تَيَسَّرَ مِنْهُ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَأَقْرِضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا وَمَا تُقَدِّمُوا لِأَنْفُسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِنْدَ اللَّهِ هُوَ خَيْرًا وَأَعْظَمَ أَجْرًا وَاسْتَغْفِرُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢٠﴾

73 **Müzzemmil**/20. (Ey Muhammed!) Rabbin, senin ve beraberinde bulunanlardan bir topluluğun gecenin üçte ikisinden biraz az, yarısı ve üçte biri kadar vakit içinde kalktığınızı bilir. Gece ve gündüzü Allah ölçer; sizin bu vakitleri takdir edemeyeceğinizi bildiğinden, tövbenizi kabul etmiştir. Artık, Kur'an'dan kolayınıza geleni okuyun. Allah, içinizde hasta olanlar, Allah'ın lütfundan rızık aramak üzere yeryüzünde dolaşacak olanlar ve Allah yolunda savaşacak olanlar bulunduğunu bilir. Kur'an'dan kolayınıza geleni okuyun. Namazı kılın, zekatı verin ve Allah'a güzel ödünç takdiminde bulunun; kendiniz için yaptığınız iyiliği daha iyi ve daha büyük ecir olarak Allah katında bulursunuz. Allah'tan bağışlanma dileyin; Allah elbette bağışlar ve merhamet eder.

وَمَا يَسْتَوِي الْبَحْرَانِ هَذَا عَذْبٌ فُرَاتٌ سَائِغٌ شَرَابُهُ وَهَذَا مِلْحٌ أُجَاجٌ وَمِنْ كُلٍّ تَأْكُلُونَ لَحْمًا طَرِيًّا وَتَسْتَخْرِجُونَ حِلْيَةً تَلْبَسُونَهَا وَتَرَى الْفُلْكَ فِيهِ مَوَاخِرَ لِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٢﴾

35 **Fatır**/12. İki deniz bir değildir. Birinin suyu tatlı, serinletici ve içilmesi kolay; diğerininki tuzlu ve acıdır. Her birinden taze et yersiniz ve takındığınız süsler çıkarırsınız; Allah'ın bolluğunu aramanız ve (O'na) şükretmeniz için gemilerin onu yararak gittiğini görürsün.

وَمِنْ رَحْمَتِهِ جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٧٣﴾

28 **Kasas**/73. (Allah) rahmeti gereği, dinlenmeniz ve lütfunu arayıp (kendisine) şükretmeniz için geceyi ve gündüzü var etmiştir.

وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ آيَتَيْنِ فَمَحَوْنَا آيَةَ اللَّيْلِ وَجَعَلْنَا آيَةَ النَّهَارِ مُبْصِرَةً لِتَبْتَغُوا فَضْلًا مِنْ رَبِّكُمْ وَلِتَعْلَمُوا عَدَدَ السِّنِينَ وَالْحِسَابَ وَكُلَّ شَيْءٍ فَصَّلْنَاهُ تَفْصِيلًا ﴿١٢﴾

17 **İsra**/12. Gece ve gündüzü iki işaret yaptık. Gecenin belirtisini karartıp, gündüzün belirtisini aydınlık kıldık ki, Rabbinizin bolluğunu arayasınız ve yılların sayısını ve hesaplamayı bilesiniz. Her şeyi açık açık anlatıyoruz.

رَبُّكُمُ الَّذِي يُزْجِي لَكُمُ الْفُلْكَ فِي الْبَحْرِ لِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ إِنَّهُ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا ﴿٦٦﴾

17 İsra/66. Bol nimetinden elde edesiniz diye, Rabbiniz sizin için denizde gemiler yüzdürür. Doğrusu, O size acır.

اَللَّهُ الَّذِي سَخَّرَ لَكُمُ الْبَحْرَ لِتَجْرِيَ الْفُلْكُ فِيهِ بِأَمْرِهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٢﴾

45 Casiye/12. Buyruğu gereğince orada gemilerin yüzmesi, lutfedip verdiği rızkı aramanız ve (kendisine) şükretmeniz için denizi buyruğunuz altına veren Allah'tır.

هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ ذَلُولًا فَامْشُوا فِي مَنَاكِبِهَا وَكُلُوا مِنْ رِزْقِهِ وَإِلَيْهِ النُّشُورُ ﴿١٥﴾

67 Mülk/15. Yeryüzünü size boyun eğdiren O'dur. Öyleyse, yerin sırtlarında dolaşın ve Allah'ın verdiği rızıktan yiyin; sonunda dönüş O'nadır.

وَمِنْ آيَاتِهِ مَنَامُكُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَابْتِغَاؤُكُمْ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَسْمَعُونَ ﴿٢٣﴾

30 Rum/23. Geceleyin uyumanız, gündüzün de lütfundan rızık aramanız, O'nun (varlığının) belgelerindendir. Bunlarda, dinleyen toplum için dersler vardır.

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ يُرْسِلَ الرِّيَاحَ مُبَشِّرَاتٍ وَلِيُذِيقَكُمْ مِنْ رَحْمَتِهِ وَلِتَجْرِيَ الْفُلْكُ بِأَمْرِهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٤٦﴾

30 Rum/46. Size rahmetini tattırması, buyruğu ile gemileri yürütmesi, lütfundan rızık istemeniz ve (O'na) şükretmeniz için rüzgarları müjdeciler olarak göndermesi O'nun (varlığının) belgelerindendir.

وَلَا تَتَمَنَّوْا مَا فَضَّلَ اللَّهُ بِهِ بَعْضَكُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ لِلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِمَّا اكْتَسَبُوا وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِمَّا اكْتَسَبْنَ وَاسْأَلُوا اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿٣٢﴾

4 Nisa/32. Allah'ın sizi birbirinizden üstün kıldığı şeyleri arzu etmeyin. Erkeklere çalıştıklarından bir pay vardır, kadınlara da çalıştıklarından bir pay vardır. Allah'tan bolluğunu dileyin. Doğrusu Allah her şeyi bilmektedir.

فَإِذَا قُضِيَتِ الصَّلَاةُ فَانْتَشِرُوا فِي الْأَرْضِ وَابْتَغُوا مِنْ فَضْلِ اللَّهِ وَاذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿١٠﴾

62 Cuma/10. (Cuma günü) namaz bitince hemen yeryüzüne dağılın, Allah'ın lütfundan rızık isteyin; Allah'ı çok anın ki kurtulasınız.

c) Helaller ve Haramlar

İslam Hukukçuları Kur'an'a dayanarak "eşyada asl olan ibâhadır" prensibini belirlemişlerdir. Buna göre, Allah'ın yarattığı nimetlerin tamamına yakın kısmı temizdir (tayyibât) ve helaldir. Haram kılınan şeyler ise, doğası gereği zararlı ve pis (*habâ'is*) olan şeylerdir; leş, kan, domuz eti vb. Ahlaka uygun olarak helal nimetlerden istendiği kadarına sahip olunabilir ve bunlar tüketilebilir. Helal niteliğinin sürmesinin şartı, tüketimde israf edilmemesi ve ihtiyaç sahiplerinin bu imkanlardan yararlandırılmasıdır. Davranışlar alanında ise, bireyin, yapı bütünlüğüne zarar veren, insan olma onurunu zedeleyen ve evrensel ahlak ilkelerine aykırı bütün davranışlar haramdır. Bu nitelemenin dışında kalan davranışlar İslam Hukuku'nun yukarıda anılan ilkesi gereği helaldir.

قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ وَالطَّيِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ قُلْ هِيَ لِلَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا خَالِصَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَذَلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٣٢﴾

7 **A'raf**/32. (Ey Muhammed!) De ki: "Allah'ın, kulları için ortaya çıkardığı süsü ve temiz rızıkları haram kılan kimdir?" De ki: "Bunlar, dünya hayatında, özellikle kıyamet gününde inananlara aittir". Bilecek topluma âyetleri açıklıyoruz.

قُلْ أَرَأَيْتُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ لَكُمْ مِنْ رِزْقٍ فَجَعَلْتُمْ مِنْهُ حَرَامًا وَحَلَالًا قُلْ آللَّهُ أَذِنَ لَكُمْ أَمْ عَلَى اللَّهِ تَفْتَرُونَ ﴿٥٩﴾

10 **Yunus**/59. De ki: "Ne dersiniz, Allah'ın size indirdiği rızkın bir kısmını haram ve bir kısmını helal kıldığınıza göre –de ki– Allah mı size izin verdi, yoksa Allah'a karşı yalan mı uyduruyorsunuz?"

فَكُلُوا مِمَّا ذُكِرَ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ إِنْ كُنْتُمْ بِآيَاتِهِ مُؤْمِنِينَ ﴿١١٨﴾ وَمَا لَكُمْ أَلَّا تَأْكُلُوا مِمَّا ذُكِرَ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَقَدْ فَصَّلَ لَكُمْ مَا حَرَّمَ عَلَيْكُمْ إِلَّا مَا اضْطُرِرْتُمْ إِلَيْهِ وَإِنَّ كَثِيرًا لَيُضِلُّونَ بِأَهْوَائِهِمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِالْمُعْتَدِينَ ﴿١١٩﴾ وَذَرُوا ظَاهِرَ الْإِثْمِ وَبَاطِنَهُ إِنَّ الَّذِينَ يَكْسِبُونَ الْإِثْمَ سَيُجْزَوْنَ بِمَا كَانُوا يَقْتَرِفُونَ ﴿١٢٠﴾ وَلَا تَأْكُلُوا مِمَّا لَمْ يُذْكَرِ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَإِنَّهُ لَفِسْقٌ وَإِنَّ الشَّيَاطِينَ لَيُوحُونَ إِلَى أَوْلِيَائِهِمْ لِيُجَادِلُوكُمْ وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ إِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ ﴿١٢١﴾

6 **En'am**/118. Eğer Allah'ın hükümlerine inanıyorsanız, Allah'ın adının üzerine anıldığı şeylerden yiyin. 119. Allah'ın adının üzerine anıldığı şeylerden niye yemiyorsunuz? Oysa O, darda kalmanızın dışında size haram kıldığı şeyleri açıklamıştır. Doğrusu, çokları bilmeden hevalarına uyarak insanları şaşırtıyorlar. Senin Rabbin aşırı gidenleri çok iyi bilmektedir. 120. Günahın açığını da gizlisini de bırakın! Günah kazananlar yaptıklarından dolayı cezaya çarptırılacaklardır. 121. Üzerine Allah'ın adının anılmadığı şeyleri yemeyin. Doğrusu o, yoldan çıkmaktır. Kötü insanlar, sizinle tartışmalarını sağlamak için dostlarına fısıldarlar. Onlara itaat edecek olursanız, Allah'a ortak koşmuş olursunuz.

وَهُوَ الَّذِي أَنْشَأَ جَنَّاتٍ مَعْرُوشَاتٍ وَغَيْرَ مَعْرُوشَاتٍ وَالنَّخْلَ وَالزَّرْعَ مُخْتَلِفًا أُكُلُهُ وَالزَّيْتُونَ وَالرُّمَّانَ مُتَشَابِهًا وَغَيْرَ مُتَشَابِهٍ كُلُوا مِنْ ثَمَرِهِ إِذَا أَثْمَرَ وَآتُوا حَقَّهُ يَوْمَ حَصَادِهِ وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ ﴿١٤١﴾ وَمِنَ الْأَنْعَامِ حَمُولَةً وَفَرْشًا كُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ ﴿١٤٢﴾ ثَمَانِيَةَ أَزْوَاجٍ مِنَ الضَّأْنِ اثْنَيْنِ وَمِنَ الْمَعْزِ اثْنَيْنِ قُلْ آلذَّكَرَيْنِ حَرَّمَ أَمِ الْأُنْثَيَيْنِ أَمَّا اشْتَمَلَتْ عَلَيْهِ أَرْحَامُ الْأُنْثَيَيْنِ نَبِّئُونِي بِعِلْمٍ إِنْ كُنْتُمْ

6 **En'am**/141. Çardaklı ve çardaksız bağları; tatları değişik ekini, hurmayı, zeytini ve narı –birbirine benzer ve benzemez şekilde– var eden Allah'tır. Ürün verdiği zaman ürününden yiyin, devşirildiği ve biçildiği gün hakkını verin. İsraf etmeyin. Çünkü Allah müsrif olanları sevmez. 142. Hayvanlardan yük taşıyan ve kesimlik olanlar vardır. Allah'ın size verdiği rızıktan yiyin. Şeytan'ın peşinden gitmeyin. Çünkü o sizin açık düşmanınızdır. 143. Allah sekiz çift hayvan yaratmıştır: Koyundan iki ve keçiden iki; de ki: "(Allah), iki erkeği mi, iki dişiyi mi yoksa iki dişinin rahimlerinde bulunan yavruları mı haram kılmıştır? Doğru sözlü iseniz, bana bilgiye dayanarak

صَادِقِينَ ﴿١٤٣﴾ وَمِنَ الْإِبِلِ اثْنَيْنِ وَمِنَ الْبَقَرِ اثْنَيْنِ
قُلْ آلذَّكَرَيْنِ حَرَّمَ أَمِ الْأُنْثَيَيْنِ أَمَّا اشْتَمَلَتْ عَلَيْهِ
أَرْحَامُ الْأُنْثَيَيْنِ أَمْ كُنْتُمْ شُهَدَاءَ إِذْ وَصَّاكُمُ اللَّهُ بِهَذَا
فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا لِيُضِلَّ النَّاسَ
بِغَيْرِ عِلْمٍ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿١٤٤﴾
قُلْ لَا أَجِدُ فِي مَا أُوحِيَ إِلَيَّ مُحَرَّمًا عَلَى طَاعِمٍ
يَطْعَمُهُ إِلَّا أَنْ يَكُونَ مَيْتَةً أَوْ دَمًا مَسْفُوحًا أَوْ لَحْمَ
خِنْزِيرٍ فَإِنَّهُ رِجْسٌ أَوْ فِسْقًا أُهِلَّ لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ فَمَنِ
اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَإِنَّ رَبَّكَ غَفُورٌ رَحِيمٌ
﴿١٤٥﴾ وَعَلَى الَّذِينَ هَادُوا حَرَّمْنَا كُلَّ ذِي ظُفُرٍ
وَمِنَ الْبَقَرِ وَالْغَنَمِ حَرَّمْنَا عَلَيْهِمْ شُحُومَهُمَا إِلَّا مَا
حَمَلَتْ ظُهُورُهُمَا أَوِ الْحَوَايَا أَوْ مَا اخْتَلَطَ بِعَظْمٍ
ذَلِكَ جَزَيْنَاهُمْ بِبَغْيِهِمْ وَإِنَّا لَصَادِقُونَ ﴿١٤٦﴾

cevap verin". 144. Deveden iki, sığırdan iki yaratmıştır. De ki: "İki erkeği mi, iki dişiyi mi yoksa o iki dişinin rahimlerinde bulunan yavruları mı haram kılmıştır? Yoksa, Allah size bunların haram olduğunu anlatırken siz tanık mı idiniz? Öyleyse, insanları şaşırtmak için Allah'a karşı bilgisizce yalan uydurandan daha zalim kim vardır? Allah zalimleri doğru yola eriştirmez. 145. (Ey Muhammed!) De ki: "Bana vahyolunanlar arasında, leş, akıtılmış kan, domuz eti –ki pistir– ya da Allah'tan başkasının adına kesilen hayvandan başkasını yemenin haram olduğunu bulamıyorum". Ancak, darda kalan, istekli olmamak ve gerekli miktarı aşmamak üzere bunlardan yiyebilir. Rabbin çok bağışlayıcı ve merhametlidir. 146. Yahudi olanlara, tırnaklı her hayvanı haram kılmıştık. Onlara, sığır ve davarın sırt, bağırsak ve kemik yağları dışında kalan iç yağlarını da haram kılmıştık. Aşırı gitmelerinden dolayı onları cezalandırmıştık.[365] Şüphesiz, Biz doğru söyleriz.

قُلْ هَلُمَّ شُهَدَاءَكُمُ الَّذِينَ يَشْهَدُونَ أَنَّ اللَّهَ حَرَّمَ
هَذَا فَإِنْ شَهِدُوا فَلَا تَشْهَدْ مَعَهُمْ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَ
الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ وَهُمْ
بِرَبِّهِمْ يَعْدِلُونَ ﴿١٥٠﴾ قُلْ تَعَالَوْا أَتْلُ مَا حَرَّمَ رَبُّكُمْ
عَلَيْكُمْ أَلَّا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَلَا
تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ مِنْ إِمْلَاقٍ نَحْنُ نَرْزُقُكُمْ وَإِيَّاهُمْ وَلَا
تَقْرَبُوا الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ وَلَا تَقْتُلُوا
النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ ذَلِكُمْ وَصَّاكُمْ بِهِ
لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿١٥١﴾

6 En'am/150. De ki: "Allah'ın bunu[366] haram kıldığına tanıklık edecek tanıklarınızı getirin". Eğer tanıklık ederlerse, sen onlarla beraber tanıklık etme. Ayetlerimizi yalanlayanların ve ahirete inanmayanların hevalarına uyma. Çünkü onlar, başkalarını Rablerine denk tutuyorlar. 151. De ki: "Gelin, size Rabbinizin haram kıldığı şeyleri anlatayım. O'na hiçbir şeyi ortak koşmayın. Ana-babaya iyi davranın. Yoksulluktan korkarak çocuklarınızı öldürmeyin: –sizin ve onların rızkını Biz veriyoruz–. Kötülüğün gizlisine de, açığına da yanaşmayın. Allah'ın haram kıldığı cana –haksız yere– kıymayın. Düşünün diye Allah bunları size öğüt vermektedir.

[365] Tırnaklı hayvanlar ve iç yağı Kur'an'da haram kılınmamıştır. Zira hem tırnaklı hayvanlar, hem de iç yağı, aslı itibarıyla temizdir, helaldir. Bunların Yahudiler'e haram kılınmalarının sebebi, onların çok aşırı gitmeleri ve Allah'ın kendilerine verdiği onca nimete karşılık isyanlarını sürdürmeleridir. Yani ayette de açıkça belirtildiği gibi, bu hükümler Yahudileri cezalandırmayı amaçlamaktadır.

[366] Arapça metindeki 'bu' (*hâzâ*) işaret zamiri, daha önce zikredilmiş herhangi bir şeye değil, mamaktadır. Buradaki zamir, Yahudiler'in, Hıristiyanlar'ın ve müşriklerin, bilgiye dayalı "şu helaldir, bu haramdır" şeklindeki sorumsuz davranışlarını genel olarak

إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَلَحْمَ الْخِنزِيرِ وَمَا أُهِلَّ لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ فَمَنِ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١١٥﴾

16 Nahl/115. Allah size sâdece leşi, kanı, domuz etini ve Allah'tan başkası adına kesilenleri haram etmiştir. Ancak darda kalanın –istekli olmadan ve gereğini aşmadan– bunlardan yemesinde bir günah yoktur. Doğrusu Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلَالًا طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿١٦٨﴾

2 Bakara/168. Ey insanlar! Yeryüzündeki pâk ve temiz şeylerden yiyin. Şeytan'a ayak uydurmayın. O sizlere apaçık bir düşmandır.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِن طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَاشْكُرُوا لِلَّهِ إِن كُنتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ﴿١٧٢﴾ إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَلَحْمَ الْخِنزِيرِ وَمَا أُهِلَّ بِهِ لِغَيْرِ اللَّهِ فَمَنِ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٧٣﴾

2 Bakara/172. Ey inananlar! Size verdiğimiz rızıkların temizlerinden yiyin. Eğer yalnız O'na tapıyorsanız, o zaman Allah'a şükredin. 173. Allah size ölü hayvanı, kanı, domuz etini ve Allah'tan başkası uğruna kesilen hayvanı[367] haram kılmıştır. Ancak, darda kalanın, –istekli olmadan ve gerekli miktarı aşmadan– yemesinde bir günah yoktur. Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir.

كُلُّ الطَّعَامِ كَانَ حِلًّا لِّبَنِي إِسْرَائِيلَ إِلَّا مَا حَرَّمَ إِسْرَائِيلُ عَلَىٰ نَفْسِهِ مِن قَبْلِ أَن تُنَزَّلَ التَّوْرَاةُ قُلْ فَأْتُوا بِالتَّوْرَاةِ فَاتْلُوهَا إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴿٩٣﴾

3 Al-i İmran/93. (Ey Muhammed!) Tevrat'ın indirilmesinden önce, İsrail'in (Yakub'un)[368] kendisine haram ettiğinden başka bütün yiyecekler İsrailoğulları'na helal idi. De ki: "Doğru söylüyorsanız Tevrat'ı getirin ve onu okuyun".

ذَٰلِكَ وَمَن يُعَظِّمْ حُرُمَاتِ اللَّهِ فَهُوَ خَيْرٌ لَّهُ عِندَ رَبِّهِ وَأُحِلَّتْ لَكُمُ الْأَنْعَامُ إِلَّا مَا يُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ فَاجْتَنِبُوا الرِّجْسَ مِنَ الْأَوْثَانِ وَاجْتَنِبُوا قَوْلَ الزُّورِ ﴿٣٠﴾

22 Hac/30. İşte böyle; Allah'ın yasaklarına kim saygı gösterirse, bu Rabbinin katında onun iyiliğinedir. Size bildirilmiş olanların dışındaki hayvanlar size helal kılınmıştır. Putların pisliğinden kaçının, yamuk sözden de kaçının.

[367] Kur'an açıkça "Allah'tan başkası uğruna kesilen hayvan"ın yenmesini haram kıldığı halde, günümüz Müslümanları bunu Allah adına kesilmiş olma şartına çevirmektedirler. İslami örfe göre, her kesilen hayvan Allah'a kurban edilir ve bunu besmele sembolize eder. Ancak, bu örfi bir gerekliliktir. Önemli olan, hayvanın Allah'tan başkası adına boğazlanmamasıdır.

[368] Hz. İsa'nın Mesih olarak anıldığı gibi, Hz. Yakub da İsrâil olarak anılmaktaydı.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَوْفُوا بِالْعُقُودِ أُحِلَّتْ لَكُمْ بَهِيمَةُ
الْأَنْعَامِ إِلَّا مَا يُتْلَى عَلَيْكُمْ غَيْرَ مُحِلِّي الصَّيْدِ وَأَنْتُمْ
حُرُمٌ إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ مَا يُرِيدُ ﴿١﴾ يَاأَيُّهَا الَّذِينَ
آمَنُوا لَا تُحِلُّوا شَعَائِرَ اللَّهِ وَلَا الشَّهْرَ الْحَرَامَ وَلَا
الْهَدْيَ وَلَا الْقَلَائِدَ وَلَا آمِّينَ الْبَيْتَ الْحَرَامَ يَبْتَغُونَ
فَضْلًا مِنْ رَبِّهِمْ وَرِضْوَانًا وَإِذَا حَلَلْتُمْ فَاصْطَادُوا
وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَآنُ قَوْمٍ أَنْ صَدُّوكُمْ عَنِ
الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ أَنْ تَعْتَدُوا وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ
وَالتَّقْوَى وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَاتَّقُوا
اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٢﴾ حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ
الْمَيْتَةُ وَالدَّمُ وَلَحْمُ الْخِنْزِيرِ وَمَا أُهِلَّ لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ
وَالْمُنْخَنِقَةُ وَالْمَوْقُوذَةُ وَالْمُتَرَدِّيَةُ وَالنَّطِيحَةُ وَمَا
أَكَلَ السَّبُعُ إِلَّا مَا ذَكَّيْتُمْ وَمَا ذُبِحَ عَلَى النُّصُبِ
وَأَنْ تَسْتَقْسِمُوا بِالْأَزْلَامِ ذَلِكُمْ فِسْقٌ الْيَوْمَ يَئِسَ
الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ دِينِكُمْ فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنِ
الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي
وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا فَمَنِ اضْطُرَّ فِي
مَخْمَصَةٍ غَيْرَ مُتَجَانِفٍ لِإِثْمٍ فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ
﴿٣﴾ يَسْأَلُونَكَ مَاذَا أُحِلَّ لَهُمْ قُلْ أُحِلَّ لَكُمُ
الطَّيِّبَاتُ وَمَا عَلَّمْتُمْ مِنَ الْجَوَارِحِ مُكَلِّبِينَ
تُعَلِّمُونَهُنَّ مِمَّا عَلَّمَكُمُ اللَّهُ فَكُلُوا مِمَّا أَمْسَكْنَ
عَلَيْكُمْ وَاذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهِ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ
سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٤﴾ الْيَوْمَ أُحِلَّ لَكُمُ الطَّيِّبَاتُ
وَطَعَامُ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ حِلٌّ لَكُمْ وَطَعَامُكُمْ
حِلٌّ لَهُمْ وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ الْمُؤْمِنَاتِ وَالْمُحْصَنَاتُ

5 Maide/1. Ey inananlar! Antlaşmaları yerine getirin. İhramda iken, avlanmanın helal sayılmamanız kaydıyla, size bildirilecek olanlar dışında kalan hayvanlar size helal kılındı. Allah isteyeceği hükmü verir. 2. Ey inananlar! Allah'ın nişanelerine[359], saygın ayı, kurbanlığa, gerdanlıklar takılan hayvanlara, Rabblerinden bolluk ve hoşnutluk arzu ederek Beyt-i Harâm'a yönelenlere karşı hürmetsizlik etmeyin. İhramdan çıktığınız zaman avlanabilirsiniz. Sizi Mescid-i Harâm'dan alıkoydukları için bir topluluğa olan kininiz aşırı gitmenize sebep olmasın. İyilik ve Allah'a saygı konusunda yardımlaşın. Günah ve düşmanlık konusunda yardımlaşmayın. Allah'a saygılı olun. Allah'ın cezalandırması çetindir. 3. Size leş, kan, domuz eti, Allah'tan başkası uğruna kesilenler, –canları çıkmadan kesmemişseniz– boğulmuş, vurularak öldürülmüş, düşüp ölmüş, süsülerek ölmüş, yırtıcı hayvan tarafından yenmiş hayvanların ve dikili taşlar üzerine boğazlanan hayvanların etlerini yemeniz ve fal oklarıyla kısmet aramanız haram kılındı. Bunları işlemek yoldan çıkmadır. Bugün, inkâr edenler dininizden umutlarını kesmişlerdir. Artık onlardan korkmayın, Benden korkun. Bugün size dininizi mükemmel kıldım ve size olan nimetimi tamamladım. Size din olarak İslâm'ı beğendim. Açlıktan darda kalan, isteyerek günaha yönelmeden bunlardan yiyebilir. Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir. 4. (Ey Muhammed!) Sana, [illegible] kendilerine helal kılınanları soruyorlar. De ki: "Size, temiz yaşa[illegible] öğrendiğiniz gibi [illegible] vanların sizin [illegible] Allah'ın adı [illegible] ruma. Allah [illegible] B[illegible]

[359] Arapça metindeki şe'âir kelimesi Türkçe [illegible] veya eylemi sembolize eden şeye [illegible] törenler, ayinler vb. bu anlamda kurban [illegible] nişaneleri' ise, Haccın düzenlen[illegible] yerler olan Safa ve Merve [illegible]

مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ إِذَا آتَيْتُمُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ مُحْصِنِينَ غَيْرَ مُسَافِحِينَ وَلاَ مُتَّخِذِي أَخْدَانٍ وَمَنْ يَكْفُرْ بِالإِيمَانِ فَقَدْ حَبِطَ عَمَلُهُ وَهُوَ فِي الآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٥﴾

niz de onlara helaldir. İnananlardan iffetli hür kadınlar ve sizden önce Kitap verilenlerden iffetli hür kadınlar –zina etmeksizin ve gizli dost tutmaksızın– mehirlerini verdiğiniz takdirde size helaldir. Kim inanmayı reddederse, şüphesiz işleri boşa gider. O, ahirette de kaybedenlerden biri olacaktır.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تُحَرِّمُوا طَيِّبَاتِ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكُمْ وَلاَ تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لاَ يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ ﴿٨٧﴾ وَكُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ حَلاَلاً طَيِّبًا وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي أَنْتُمْ بِهِ مُؤْمِنُونَ ﴿٨٨﴾

5 **Maide**/87. Ey inananlar! Allah'ın size helal ettiği tertemiz şeyleri haram etmeyin, aşırı da gitmeyin. Allah, aşırı gidenleri sevmez. 88. Allah'ın size verdiği rızıktan helal ve hoş olarak yiyin. İnandığınız Allah'a saygılı olun.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالأَنْصَابُ وَالأَزْلاَمُ رِجْسٌ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٩٠﴾ إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُوقِعَ بَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ فِي الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ وَيَصُدَّكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَعَنِ الصَّلاَةِ فَهَلْ أَنْتُمْ مُنْتَهُونَ ﴿٩١﴾

5 **Maide**/90. Ey inananlar! İçki, kumar, dikili taşlar ve fal okları, yalnızca Şeytan işi birer pisliktir. Bundan kaçının ki kurtulasınız. 91. Şeytan, içki ve kumar yüzünden, yalnızca aranıza düşmanlık ve kin sokmak, sizi Allah'ı anmaktan ve namazdan alıkoymak ister. Artık vazgeçecek misiniz?

d) Ruhsatlar

Ruhsat kurumu, İslam'ın ne kadar tabiî bir din olduğunu ve realiteye verdiği önemi ortaya koyan bir unsurdur. İlkel ve irrasyonel dinlerde haram tabudur, sorgulamaya kapalı dogmatik bir kategoridir, yani hiçbir sebeple harama yaklaşılamaz, dokunulamaz. İslam'da ise, hayat bizatihi değerli olduğu için, onun tehlikeye girdiği durumlarda deva olabilecek nesnelerin hürmeti (haramlığı) kalkar. İslam Hukukçuları bu ilkeyi şu şekilde formüle etmişlerdir: "Zaruretler, mahzurları mübah kılar".

وَمَا لَكُمْ أَلاَّ تَأْكُلُوا مِمَّا ذُكِرَ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَقَدْ فَصَّلَ لَكُمْ مَا حَرَّمَ عَلَيْكُمْ إِلاَّ مَا اضْطُرِرْتُمْ إِلَيْهِ وَإِنَّ كَثِيرًا لَيُضِلُّونَ بِأَهْوَائِهِمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِالْمُعْتَدِينَ ﴿١١٩﴾

6 **En'am**/119. Allah'ın adının üzerine anıldığı şeylerden niye yemiyorsunuz? Oysa O, darda kalmanızın dışında size haram kıldığı şeyleri açıklamıştır. Doğrusu, çokları bilmeden hevalarına uyarak insanları şaşırtıyorlar. Senin Rabbin aşırı gidenleri çok iyi bilmektedir.

إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَلَحْمَ الْخِنْزِيرِ وَمَا أُهِلَّ بِهِ لِغَيْرِ اللَّهِ فَمَنِ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلاَ عَادٍ فَلاَ إِثْمَ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٧٣﴾

2 **Bakara**/173. Allah size ölü hayvanı, kanı, domuz etini ve Allah'tan başkası uğruna kesilen hayvanı haram kılmıştır. Ancak, darda kalanın, –istekli olmadan ve gerekli miktarı aşmadan– yemesinde bir günah yoktur. Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir.

2. Ticaret

Kur'an'ın indiği toplumun ticari hayatı oldukça yoğundu. Bu yoğunluğun göstergelerinden biri de, Kur'an'ın ahiret hayatına ilişkin vaat ettiklerinin tamamen ticarî kavramlarla (kâr, zarar, rehin, borç, satma, satın alma, ticaret vb.) ifade edilmiş olmasıdır. İndiği toplumun her türlü sorunuyla ilgilenen Kur'an, doğal olarak ticarî hayatla da ilgilenmiş, ticarî faaliyetlerin dinî esaslara (adalet, rıza, zarar vermeme, haksızlık yapmama vd.) göre düzenlenmesi için tavsiye ve düzenlemelerde bulunmuştur.

a) Alışverişler (Ticaret)

الَّذِينَ يَأْكُلُونَ الرِّبَا لاَ يَقُومُونَ إِلاَّ كَمَا يَقُومُ الَّذِي يَتَخَبَّطُهُ الشَّيْطَانُ مِنَ الْمَسِّ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا إِنَّمَا الْبَيْعُ مِثْلُ الرِّبَا وَأَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبَا فَمَنْ جَاءَهُ مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّهِ فَانْتَهَى فَلَهُ مَا سَلَفَ وَأَمْرُهُ إِلَى اللَّهِ وَمَنْ عَادَ فَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٧٥﴾

2 Bakara/275. Fâiz yiyenler kıyamet günü, ancak Şeytan'ın çarptığı kimsenin kalkışı gibi kalkarlar. Bu, onların: "Alışveriş de fâiz gibidir" demelerindendir. Oysa Allah alışverişi helal, tefeciliği haram kılmıştır. Kime Rabbinden bir öğüt gelir ve tefecilikten vazgeçerse, geçmişte olan kendisinin olur. Onun durumu Allah'a aittir. Kim tefeciliğe dönerse, işte onlar ateşliklerdir, onlar orada temelli kalacaklardır.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ إِلاَّ أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً عَنْ تَرَاضٍ مِنْكُمْ وَلاَ تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا ﴿٢٩﴾

4 Nisa/29. Ey inananlar! Mallarınızı aranızda haksızlık yaparak değil, karşılıklı rıza ile yapılan ticaretle yiyin. Kendi kendinizi öldürmeyin. Allah size karşı çok merhametlidir.

لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَبْتَغُوا فَضْلاً مِنْ رَبِّكُمْ فَإِذَا أَفَضْتُمْ مِنْ عَرَفَاتٍ فَاذْكُرُوا اللَّهَ عِنْدَ الْمَشْعَرِ الْحَرَامِ وَاذْكُرُوهُ كَمَا هَدَاكُمْ وَإِنْ كُنْتُمْ مِنْ قَبْلِهِ لَمِنَ الضَّالِّينَ ﴿١٩٨﴾

2 Bakara/198. Rabbinizin lütfunu aramanızda size bir günah yoktur. Arafat'tan sökün ettiğiniz zaman, Meş'ar-ı Haram'da Allah'ı anın. O'nun size yol gösterdiği gibi – önceleri yoldan çıkmışlardan idiniz–, siz de O'nu anın.

b) Anlaşmalar (Akitler)

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَوْفُوا بِالْعُقُودِ أُحِلَّتْ لَكُمْ بَهِيمَةُ الْأَنْعَامِ إِلاَّ مَا يُتْلَى عَلَيْكُمْ غَيْرَ مُحِلِّي الصَّيْدِ وَأَنْتُمْ حُرُمٌ إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ مَا يُرِيدُ ﴿١﴾

5 Maide/1. Ey inananlar! Anlaşmaların gereğini yerine getirin. İhramda iken, avlanmayı [illegible] saymamanız kaydıyla, size [illegible] anlanlar dışında kalan hayvanlar [illegible] lınch. Allah istediği [illegible] verir.

c) Borçlaşma

مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَاعِفَهُ لَهُ أَضْعَافًا كَثِيرَةً وَاللَّهُ يَقْبِضُ وَيَبْسُطُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢٤٥﴾

2 **Bakara**/245. Kim Allah'a güzel bir ödünç verirse,[370] (Allah) ona, onun karşılığını kat kat artırır. Allah hem darlaştırır, hem bollaştırır. Hepiniz O'na döneceksiniz.

وَإِنْ كَانَ ذُو عُسْرَةٍ فَنَظِرَةٌ إِلَى مَيْسَرَةٍ وَأَنْ تَصَدَّقُوا خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٢٨٠﴾

2 **Bakara**/280. Eğer (borçlu) darda ise, eli genişleyinceye kadar bekleyin; (alacağınızı) sadaka olarak bırakmanız sizin için ne kadar iyidir, bir bilseniz.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَدَايَنْتُمْ بِدَيْنٍ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى فَاكْتُبُوهُ وَلْيَكْتُبْ بَيْنَكُمْ كَاتِبٌ بِالْعَدْلِ وَلَا يَأْبَ كَاتِبٌ أَنْ يَكْتُبَ كَمَا عَلَّمَهُ اللَّهُ فَلْيَكْتُبْ وَلْيُمْلِلِ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ وَلْيَتَّقِ اللَّهَ رَبَّهُ وَلَا يَبْخَسْ مِنْهُ شَيْئًا فَإِنْ كَانَ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ سَفِيهًا أَوْ ضَعِيفًا أَوْ لَا يَسْتَطِيعُ أَنْ يُمِلَّ هُوَ فَلْيُمْلِلْ وَلِيُّهُ بِالْعَدْلِ وَاسْتَشْهِدُوا شَهِيدَيْنِ مِنْ رِجَالِكُمْ فَإِنْ لَمْ يَكُونَا رَجُلَيْنِ فَرَجُلٌ وَامْرَأَتَانِ مِمَّنْ تَرْضَوْنَ مِنَ الشُّهَدَاءِ أَنْ تَضِلَّ إِحْدَاهُمَا فَتُذَكِّرَ إِحْدَاهُمَا الْأُخْرَى وَلَا يَأْبَ الشُّهَدَاءُ إِذَا مَا دُعُوا وَلَا تَسْأَمُوا أَنْ تَكْتُبُوهُ صَغِيرًا أَوْ كَبِيرًا إِلَى أَجَلِهِ ذَلِكُمْ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ وَأَقْوَمُ لِلشَّهَادَةِ وَأَدْنَى أَلَّا تَرْتَابُوا إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً حَاضِرَةً تُدِيرُونَهَا بَيْنَكُمْ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَلَّا تَكْتُبُوهَا وَأَشْهِدُوا إِذَا تَبَايَعْتُمْ وَلَا يُضَارَّ كَاتِبٌ وَلَا شَهِيدٌ وَإِنْ تَفْعَلُوا فَإِنَّهُ فُسُوقٌ بِكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَيُعَلِّمُكُمُ اللَّهُ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٢٨٢﴾ وَإِنْ كُنْتُمْ عَلَى سَفَرٍ وَلَمْ تَجِدُوا كَاتِبًا فَرِهَانٌ مَقْبُوضَةٌ فَإِنْ أَمِنَ بَعْضُكُمْ

2 **Bakara**/282. Ey inananlar! Birbirinize belli bir süreye kadar borçlandığınız zaman, onu yazın.[371] Aranızdan bir yazıcı onu adaletle yazsın. Yazıcı, Allah'ın kendisine öğrettiği gibi yazmaktan çekinmesin. Hemen yazsın. Borçlu olan da yazdırsın. Rabbi Allah'a saygılı olsun. Yazıdan bir şey eksiltmesin. Eğer borçlu olan kimse aklı ermez, veya aciz, ya da yazdıracak durumda değil ise, velîsi adaletle yazdırsın. Erkeklerinizden iki tanık getirin. İki erkek yoksa, tanık olarak râzı olacağınız bir erkek ve –biri unuttuğunda diğeri ona hatırlatmak üzere– iki kadın olabilir. Tanıklar çağrıldıkları zaman kaçınmasınlar. Borç büyük veya küçük olsun, onu süresiyle yazmaktan üşenmeyin. Bu, Allah katında en doğru, tanıklar için en sağlam ve kuşkulanmanızdan en uzak olan davranıştır. Ancak, aranızda döndürdüğünüz ticaret peşin olursa, onu yazmamanızdan ötürü size bir sorumluluk düşmez. Alış veriş yaptığınızda da tanık tutun. Yazıcıya ve tanığa zarar verilmesin. Eğer zarar verecek olursanız, yoldan çıkmış olursunuz. Allah'a saygılı olun, Allah size öğretiyor. Allah her şeyi bilir. 283. Eğer yolculukta olup da (borç senedini) yazacak birini bulamazsanız, alınan

[370] Buradaki "Allah'a borç verme" ifadesi mecazî bir anlatımdır. İnsanlara yapılan her türlü yardım, infak ve iyilik, Allah'a verilen borç olarak değerlendirilmektedir. Bunun anlamı şudur: Yapılan iyiliklerin karşılıklarını Allah verecektir, kimsenin yaptığı iyiliği başa kakmaması gerekir, zira onun karşılığını Allah üstlenmiştir.

[371] Bu iki ayette ortaya konan hükümler, modern ticaret hayatında noterlik kurumunun üstlendiği işlemleri kapsamaktadır.

بَعْضًا فَلْيُؤَدِّ الَّذِي اؤْتُمِنَ أَمَانَتَهُ وَلْيَتَّقِ اللَّهَ رَبَّهُ وَلَا تَكْتُمُوا الشَّهَادَةَ وَمَنْ يَكْتُمْهَا فَإِنَّهُ آثِمٌ قَلْبُهُ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ﴿٢٨٣﴾

rehin yeterli olur. Eğer birbiriniz emniyete bırakırsanız, kendisine emanet edilen kişi emaneti teslim etsin, Rabbi Allah'tan korksun. Tanıklığı gizlemeyin. Tanıklığı gizleyenin kalbi günah işlemiş olur. Allah işlediklerinizi bilmektedir.

d) Rehin

وَإِنْ كُنْتُمْ عَلَى سَفَرٍ وَلَمْ تَجِدُوا كَاتِبًا فَرِهَانٌ مَقْبُوضَةٌ فَإِنْ أَمِنَ بَعْضُكُمْ بَعْضًا فَلْيُؤَدِّ الَّذِي اؤْتُمِنَ أَمَانَتَهُ وَلْيَتَّقِ اللَّهَ رَبَّهُ وَلَا تَكْتُمُوا الشَّهَادَةَ وَمَنْ يَكْتُمْهَا فَإِنَّهُ آثِمٌ قَلْبُهُ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ﴿٢٨٣﴾

2 Bakara/283. Eğer yolculukta olup da (borç senedini) yazacak bir kâtip bulamazsanız, alınan rehin yeterli olur.[372] Eğer birbiriniz emanet bırakırsanız, kendisine emanet edilen kişi emaneti teslim etsin; Rabbi Allah'tan korksun. Tanıklığı gizlemeyin. Tanıklığı gizleyenin kalbi günah işlemiş olur. Allah işlediklerinizi bilmektedir.

3. İktisadi Sorumluluklar

İmkân sahiplerinin yoksullara gönüllü mali destek sağlaması (infak, sadaka) çağrısı, Kur'an'ın başından sonuna kadar sürekli tekrarlanır. Bu, dinî pratiklerin en önemli parçasıdır. Hz. Peygamber döneminde, Müslümanların kendi dindarlıklarına tevdi edilen infakın (hayır-hasenatta bulunma) yanı sıra, siyasal otoritenin kamu adına zekat toladığı ve sarf mahallerine harcadığı bilinmektedir. Ancak, siyasal otoritelerin dinsel meşruiyetinin sorgulandığı dönemlerde ve günümüzde, özellikle laik siyasal yapılanmalarla birlikte yaygınlaşan bir uygulama olarak, Müslüman bireyler zekatlarının dağıtımını kendileri icra etmektedirler. Çağdaş İslam alimleri arasında, zekatın esas itibarıyla vergi olduğu, dolayısıyla, Müslümanların hem vergi ödeyip hem de ayrıca zekat vermekle yükümlü olmamaları gerektiğini düşünenler olduğu gibi; verginin toplumsal, dünyevi bir yükümlülük, zekatın ise, dinî, uhrevi bir görev olduğu, dolayısıyla, vergi vermekle zekat yükümlülüğünün ortadan kalkmayacağını düşünenler de vardır. Günümüzde, kamu otoritelerinin toplumdan topladıkları vergi ile Müslümanların vicdanlarına terk edilmiş bulunan zekat arasında, toplumun harcandıkları yerler ve dinsellikleri bakımından kesişim ve ayrışma alanları net olarak ortaya konamadığı için, zekat konusu bir sorun olarak ortada durmaktadır.

a) Zekat ve Sadaka

إِنَّ رَبَّكَ يَعْلَمُ أَنَّكَ تَقُومُ أَدْنَى مِنْ ثُلُثَيِ اللَّيْلِ وَنِصْفَهُ وَثُلُثَهُ وَطَائِفَةٌ مِنَ الَّذِينَ مَعَكَ وَاللَّهُ يُقَدِّرُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ عَلِمَ أَنْ لَنْ تُحْصُوهُ فَتَابَ عَلَيْكُمْ فَاقْرَءُوا مَا

73 [illegible]
Rabbin, [illegible]
[illegible]

[372] Borçlaşma bir senede [illegible] mayacağından, verdiğini g[illegible] bir mağduriyeti gidermenin

تَيَسَّرَ مِنَ الْقُرْآنِ عَلِمَ أَنْ سَيَكُونُ مِنْكُمْ مَرْضَى وَآخَرُونَ يَضْرِبُونَ فِي الْأَرْضِ يَبْتَغُونَ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ وَآخَرُونَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَاقْرَءُوا مَا تَيَسَّرَ مِنْهُ وَأَقِيمُوا الصَّلَوٰةَ وَآتُوا الزَّكَوٰةَ وَأَقْرِضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا وَمَا تُقَدِّمُوا لِأَنْفُسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِنْدَ اللَّهِ هُوَ خَيْرًا وَأَعْظَمَ أَجْرًا وَاسْتَغْفِرُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢٠﴾

Allah ölçer; sizin bu vakitleri takdir edemeyeceğinizi bildiğinden, tövbenizi kabul etmiştir. Artık, Kur'an'dan kolayınıza geleni okuyun. Allah, içinizde hasta olanlar, Allah'ın lütfundan rızık aramak üzere yeryüzünde dolaşacak olanlar ve Allah yolunda savaşacak olanlar bulunduğunu bilir. Kur'an'dan kolayınıza geleni okuyun. Namazı kılın, zekatı verin ve Allah'a güzel ödünç takdiminde bulunun; kendiniz için yaptığınız iyiliği daha iyi ve daha büyük ecir olarak Allah katında bulursunuz. Allah'tan bağışlanma dileyin; Allah elbette bağışlar ve merhamet eder.

وَجَعَلَنِي مُبَارَكًا أَيْنَ مَا كُنْتُ وَأَوْصَانِي بِالصَّلَوٰةِ وَالزَّكَوٰةِ مَا دُمْتُ حَيًّا ﴿٣١﴾

19 **Meryem**/31. (İsa beşikte iken şöyle konuştu:) "Nerede olursam olayım, (Rabbim) beni mübarek kıldı ve sağ oldukça bana namazı ve zekatı emretti".

فَآتِ ذَا الْقُرْبَى حَقَّهُ وَالْمِسْكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ ذَٰلِكَ خَيْرٌ لِلَّذِينَ يُرِيدُونَ وَجْهَ اللَّهِ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٣٨﴾

30 **Rum**/38. Yakınlığı olana, yoksula ve yolda kalmışa hakkını ver. Allah'ın rızasını dileyenler için bu daha hayırlıdır. İşte bunlar kurtuluşa erenlerdir.

وَأَقِيمُوا الصَّلَوٰةَ وَآتُوا الزَّكَوٰةَ وَارْكَعُوا مَعَ الرَّاكِعِينَ ﴿٤٣﴾

2 **Bakara**/43. Namazı kılın, zekatı verin ve Allah'a boyun eğenlerle beraber boyun eğin.

وَمَا لَكُمْ أَلَّا تُنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلِلَّهِ مِيرَاثُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ لَا يَسْتَوِي مِنْكُمْ مَنْ أَنْفَقَ مِنْ قَبْلِ الْفَتْحِ وَقَاتَلَ أُولَٰئِكَ أَعْظَمُ دَرَجَةً مِنَ الَّذِينَ أَنْفَقُوا مِنْ بَعْدُ وَقَاتَلُوا وَكُلًّا وَعَدَ اللَّهُ الْحُسْنَىٰ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١٠﴾ مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَاعِفَهُ لَهُ وَلَهُ أَجْرٌ كَرِيمٌ ﴿١١﴾

57 **Hadid**/10. Siz neden Allah yolunda sarfetmiyorsunuz ki? Göklerin ve yerin mirası zâten Allah'ındır. İçinizden (Mekke'nin) fethinden önce sarfeden ve savaşan kimseler, daha sonra sarfedip savaşan kimselerle bir değildirler, (öncekiler) daha üstün derecededirler.[373] (Yine de) Allah, hepsine en güzel olanı söz vermiştir. Allah işledikleriniz den haberdardır. 11. Kim Allah'a güzel bir ödünç verirse, (Allah) ona onun karşılığını kat kat artırır; ayrıca ona cömertçe verilecek bir ödül vardır.

[373] Mekke'nin fethinden önce Müslüman olup savaşanların, daha sonra Müslüman olanlardan üstün tutulması adaletin gereğidir. O zamana kadar olan dönem en zor ve meşakketli dönemdi. Mekke'nin fethiyle birlikte Müslümanlar'ın Arap yarımadasında en büyük güç oldukları ispatlanmış oldu. Artık bundan sonra Müslüman olmak hiçbir risk getirmiyordu. Dolayısıyla, bu ayırımı doğuran, nimet-külfet dengesidir.

إِنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهْوٌ وَإِنْ تُؤْمِنُوا وَتَتَّقُوا يُؤْتِكُمْ أُجُورَكُمْ وَلَا يَسْأَلْكُمْ أَمْوَالَكُمْ ﴿٣٦﴾ إِنْ يَسْأَلْكُمُوهَا فَيُحْفِكُمْ تَبْخَلُوا وَيُخْرِجْ أَضْغَانَكُمْ ﴿٣٧﴾ هَاأَنْتُمْ هَؤُلَاءِ تُدْعَوْنَ لِتُنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَمِنْكُمْ مَنْ يَبْخَلُ وَمَنْ يَبْخَلْ فَإِنَّمَا يَبْخَلُ عَنْ نَفْسِهِ وَاللَّهُ الْغَنِيُّ وَأَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ وَإِنْ تَتَوَلَّوْا يَسْتَبْدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ ثُمَّ لَا يَكُونُوا أَمْثَالَكُمْ ﴿٣٨﴾

47 **Muhammed/36.** Dünya hayatı bir oyun ve oyalanmadır. Eğer inanır ve (Allah'a karşı) saygılı olursanız, O size karşılıklarınızı verir; O sizden (bütün) malınızı istemiyor. 37. Eğer sizden onları isteyip de, size zorlasaydı, cimrilik ederdiniz de, kinlerinizi ortaya çıkarırdı. 38. İşte sizler Allah yolunda sarfetmeye çağırılan kimselersiniz. Kiminiz cimrilik yapıyor, ama cimrilik yapan, ancak kendine karşı cimrilik etmiş olur. Allah zengindir, siz ise fakirsiniz. Eğer O'ndan yüz çevirirseniz sizi ortadan kaldırır, yerinize, sizin gibi olmayan bir toplum getirir.

إِنَّمَا الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسَاكِينِ وَالْعَامِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمْ وَفِي الرِّقَابِ وَالْغَارِمِينَ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ وَابْنِ السَّبِيلِ فَرِيضَةً مِنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٦٠﴾

9 **Tevbe/60.** Sadakalar[374], Allah'tan bir buyruğu olarak, yoksulara, düşkünlere, onu toplayan memurlara ve kalpleri (İslam'a) ısındırılacaklara (verilir), boyunduruk altında olanlar (köleler) için, borçlular için, Allah yoluna ve yolda kalanlar için (harcanır). Allah bilgindir, bilgedir.

b) Vergiler

وَهُوَ الَّذِي أَنْشَأَ جَنَّاتٍ مَعْرُوشَاتٍ وَغَيْرَ مَعْرُوشَاتٍ وَالنَّخْلَ وَالزَّرْعَ مُخْتَلِفًا أُكُلُهُ وَالزَّيْتُونَ وَالرُّمَّانَ مُتَشَابِهًا وَغَيْرَ مُتَشَابِهٍ كُلُوا مِنْ ثَمَرِهِ إِذَا أَثْمَرَ وَآتُوا حَقَّهُ يَوْمَ حَصَادِهِ وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ ﴿١٤١﴾

6 **En'am/141.** Çardaklı ve çardaksız bağları, tatları değişik ekinleri, hurmayı, zeytini ve narı –birbirine benzer ve benzemez şekilde– var eden Allah'tır. Ürün verdiği zaman ürününden yiyin, devşirildiği ve biçildiği gün hakkını verin.[375] İsraf etmeyin. Çünkü Allah savurganları sevmez.

قَاتِلُوا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَا بِالْيَوْمِ الْآخِرِ وَلَا يُحَرِّمُونَ مَا حَرَّمَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَلَا يَدِينُونَ دِينَ الْحَقِّ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ حَتَّى يُعْطُوا الْجِزْيَةَ عَنْ يَدٍ وَهُمْ صَاغِرُونَ ﴿٢٩﴾

9 **Tevbe/29.** Kitap verilenlerden, Allah'a ve ahiret gününe inanmayan, Allah ve çizdiği [illegible] ve hak dini din [illegible] rüğü kabul edip [illegible] meleriniz kadar

[374] Burada **sadaka** kelimesiyle zekatın [illegible]

[375] Öşür vergisi bu ayete dayandırılır.

c) Miras Bırakma (Verâset)

Miras ayetleriyle, mirasçıların payları belirlendikten sonra, kişinin ölünce geriye bırakacağı malı üzerindeki tasarruf (vasiyet) hakkı, Hz. Peygamber tarafından, malının üçte biriyle sınırlandırılmıştır. Dolayısıyla kişinin, bırakacağı mirasın tamamıyla ilgili bir vasiyette bulunma hakkı yoktur. Hatta Hz. Peygamber'in, varisleri ihtiyaç içinde olan kişinin malının üçte birini başka yerlere harcanmak üzere vasiyet etmesini bile hoş karşılamadığı rivayet edilir. Aşağıdaki ayetlerde de zımnen bu istikamette ifadeler yer almaktadır. Bu yüzden miras bırakmayı, hukukî olduğu kadar iktisadî bir sorumluluk olarak görmek gerekir.

وَلِكُلٍّ جَعَلْنَا مَوَالِيَ مِمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ وَالَّذِينَ عَقَدَتْ أَيْمَانُكُمْ فَآتُوهُمْ نَصِيبَهُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدًا ﴿٣٣﴾

4 **Nisa**/33. Ana-babanın, akrabanın ve kendileriyle akit yaptıklarınızın bıraktıklarından her biri için varisler belirledik; onlara paylarını verin. Allah her şeye tanık olmaktadır.

4. Gayrı Meşru İktisadi Davranışlar

İslam, insanların zengin olmalarına karşı değildir. Birçok ibadet (zekat, hacc, infak, cihad vb.) mala ve zenginliğe bağlıdır. Ancak, İslam, mal ve zenginliğin meşru yollardan (hibe, miras, üretim, ticaret vb.), helal olarak elde edilmesini istemektedir. Aldatma, sömürme, hırsızlık ve gasp yoluyla mal ve zenginlik elde etmek çok net olarak yasaklanmıştır. Hayat bir denenme olduğuna göre, "Allah, insanın elinin dolu olup olmadığına bakmaz, elindekinin temiz olup olmadığına bakar".

a) Aldatma

أَوْفُوا الْكَيْلَ وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُخْسِرِينَ ﴿١٨١﴾ وَزِنُوا بِالْقِسْطَاسِ الْمُسْتَقِيمِ ﴿١٨٢﴾ وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ وَلَا تَعْثَوْا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿١٨٣﴾

26 **Şuara**/181-183. Tam ölçün ve (kimseyi) zarara sokmayın. Doğru terazi ile tartın. İnsanların eşyasını eksiltmeyin. Yeryüzünde bozgunculuk yaparak karışıklık çıkarmayın.

وَأَوْفُوا الْكَيْلَ إِذَا كِلْتُمْ وَزِنُوا بِالْقِسْطَاسِ الْمُسْتَقِيمِ ذَٰلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا ﴿٣٥﴾

17 **İsra**/35. Bir şeyi ölçtüğünüz zaman, tam ölçün ve doğru terazi ile tartın. Bu en iyisi ve sonuç bakımından en güzelidir.

وَيَا قَوْمِ أَوْفُوا الْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ وَلَا تَعْثَوْا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿٨٥﴾

11 **Hud**/85. (Şuayb şöyle dedi:) "Ey kavmim! Adalete uygun olarak tam ölçün ve tam tartın. İnsanların eşyasını eksik vermeyin. Yeryüzünde bozgunculuk yaparak karışıklık çıkarmayın".

وَيْلٌ لِلْمُطَفِّفِينَ ﴿١﴾ الَّذِينَ إِذَا اكْتَالُوا عَلَى النَّاسِ يَسْتَوْفُونَ ﴿٢﴾ وَإِذَا كَالُوهُمْ أَوْ وَزَنُوهُمْ يُخْسِرُونَ ﴿٣﴾ أَلَا يَظُنُّ أُولَٰئِكَ أَنَّهُمْ مَبْعُوثُونَ ﴿٤﴾ لِيَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿٥﴾

83 **Mutaffifin**/1-3. Kendileri ölçerek insanlardan bir şey aldıkları zaman tam yapan; onlara bir şeyi ölçerek veya tartarak verdiklerinde eksik yapan aldatıcıların vay hâline! 4-5. Bunlar, büyük bir günde tekrar dirileceklerini sanmıyorlar mı?

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ إِلاَّ أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً عَنْ تَرَاضٍ مِنْكُمْ وَلاَ تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا ﴿٢٩﴾ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ عُدْوَانًا وَظُلْمًا فَسَوْفَ نُصْلِيهِ نَارًا وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا ﴿٣٠﴾

4 Nisa/29. Ey inananlar! Mallarınızı aranızda haksızlık yaparak değil, karşılıklı rıza ile yapılan ticaretle yiyin. Kendi kendinizi öldürmeyin. Allah size karşı çok merhametlidir. 30. Ama kim aşırı giderek ve haksız olarak böyle yaparsa, onu ateşte yakacağız. Bu, Allah'a kolay bir şeydir.

أَلاَّ تَطْغَوْا فِي الْمِيزَانِ ﴿٨﴾ وَأَقِيمُوا الْوَزْنَ بِالْقِسْطِ وَلاَ تُخْسِرُوا الْمِيزَانَ ﴿٩﴾

55 Rahman/8. Artık tartıda taşkınlık etmeyin. 9. Adilce dosdoğru ölçün, ölçüyü eksik tutmayın.

b) Gasb ve Hırsızlık

وَلاَ تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ وَتُدْلُوا بِهَا إِلَى الْحُكَّامِ لِتَأْكُلُوا فَرِيقًا مِنْ أَمْوَالِ النَّاسِ بِالإِثْمِ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١٨٨﴾

2 Bakara/188. Birbirinizin malını haksızca yemeyin ve insanların mallarından bir kısmını yemek için onu, (yaptığınızın yanlış olduğunu) bile bile yargıçlara vermeyin!

يَاأَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا جَاءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ يُبَايِعْنَكَ عَلَى أَنْ لاَ يُشْرِكْنَ بِاللَّهِ شَيْئًا وَلاَ يَسْرِقْنَ وَلاَ يَزْنِينَ وَلاَ يَقْتُلْنَ أَوْلاَدَهُنَّ وَلاَ يَأْتِينَ بِبُهْتَانٍ يَفْتَرِينَهُ بَيْنَ أَيْدِيهِنَّ وَأَرْجُلِهِنَّ وَلاَ يَعْصِينَكَ فِي مَعْرُوفٍ فَبَايِعْهُنَّ وَاسْتَغْفِرْ لَهُنَّ اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٢﴾

60 Mümtehine/12. Ey Peygamber! Mümin kadınlar, Allah'a hiçbir ortak koşmamak, hırsızlık yapmamak, zina etmemek, çocuklarını öldürmemek, elleriyle ayakları arasında kendi attıkları bir bühtanla gelmemek ve uygun olanı işlemek konusunda sana karşı gelmemek şartıyla, biat etmek üzere sana geldikleri zaman onların biatlarını kabul et, onlara Allah'tan bağışlanma dile. Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ إِلاَّ أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً عَنْ تَرَاضٍ مِنْكُمْ وَلاَ تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا ﴿٢٩﴾ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ عُدْوَانًا وَظُلْمًا فَسَوْفَ نُصْلِيهِ نَارًا وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا ﴿٣٠﴾ إِنْ تَجْتَنِبُوا كَبَائِرَ مَا تُنْهَوْنَ عَنْهُ نُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَنُدْخِلْكُمْ مُدْخَلاً كَرِيمًا ﴿٣١﴾ وَلاَ تَتَمَنَّوْا مَا فَضَّلَ اللَّهُ بِهِ بَعْضَكُمْ عَلَى بَعْضٍ لِلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِمَّا اكْتَسَبُوا وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِمَّا اكْتَسَبْنَ وَاسْأَلُوا اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿٣٢﴾

4 Nisa/29. Ey inananlar! Mallarınızı aranızda haksızlık yaparak değil, karşılıklı rıza ile yapılan ticaretle yiyin. Kendi kendinizi öldürmeyin. Allah size karşı çok merhametlidir. 30. Ama kim aşırı giderek ve haksız olarak böyle yaparsa, onu ateşte yakacağız. Bu, Allah'a kolay bir şeydir.

c) Tefecilik (Ribâ)

Tefecilik, murâbaha ve faiz, birbirine çok benzeyen ve büyük ölçüde aynı mantıkla şekillenen uygulamalardır. Kur'an'ın söz konusu ettiği uygulama *ribâ*'dır. Ribâ kelimesi Arapça'da, "bir şeyi arttırmak, bir şeye ekleme yapmak" gibi anlamları ifade eder. Ekonomik anlamda ise, borç verenin, alacağını tahsil ederken verdiği değerin yanısıra belli oranda bir ilave değer almasıdır. Kur'an'ın indiği dönemde Mekke, Medine ve Taif'te riba, tefecilik biçiminde uygulanıyordu. Yani faiz karşılığında para alanlar fakirler veya nakit para ihtiyacı olan tüccarlar, verenler ise zenginlerdi. Böyle bir kurumun büyük ölçüde bir istismar aracı olduğu açıktır. Kur'an bu uygulamayı vahiy tarihinin son dönemlerinde yasaklamış, Hz. Peygamber de bu yasağı Veda Haccı Hutbesinde teyid etmiştir. Bugünkü faiz uygulamalarının Kur'an'ın yasakladığı riba ile ilişkisi ise, hâlen çözümlenememiş bir sorun olarak beklemektedir.

وَمَا آتَيْتُمْ مِنْ رِبًا لِيَرْبُوَا فِي أَمْوَالِ النَّاسِ فَلاَ يَرْبُوا عِنْدَ اللَّهِ وَمَا آتَيْتُمْ مِنْ زَكَوٰةٍ تُرِيدُونَ وَجْهَ اللَّهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُضْعِفُونَ ﴿٣٩﴾

30 **Rum**/39. İnsanların mallarında artış olsun diye faiz olarak verdiğiniz şeyler Allah katında artmaz; fakat, Allah'ın rızasını dileyerek zekat olarak verdiğiniz şeyler böyle değildir. İşte onlar (sevablarını) kat kat artıranlardır.

الَّذِينَ يَأْكُلُونَ الرِّبَا لاَ يَقُومُونَ إِلاَّ كَمَا يَقُومُ الَّذِي يَتَخَبَّطُهُ الشَّيْطَانُ مِنَ الْمَسِّ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا إِنَّمَا الْبَيْعُ مِثْلُ الرِّبَا وَأَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبَا فَمَنْ جَاءَهُ مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّهِ فَانْتَهَى فَلَهُ مَا سَلَفَ وَأَمْرُهُ إِلَى اللَّهِ وَمَنْ عَادَ فَأُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٧٥﴾ يَمْحَقُ اللَّهُ الرِّبَا وَيُرْبِي الصَّدَقَاتِ وَاللَّهُ لاَ يُحِبُّ كُلَّ كَفَّارٍ أَثِيمٍ ﴿٢٧٦﴾

2 **Bakara**/275. Fâiz yiyenler kıyamet gunu ancak şeytanın çarptığı kimsenin kalkışı gibi kalkarlar. Bu, onların: "Alışveriş de fâiz gibidir" demelerindendir. Oysa Allah alışverişi helal ve tefeciliği haram kılmıştır. Kime Rabbinden bir öğüt gelir ve tefecilikten vazgeçerse, geçmişte olan kendisinin olur. Onun durumu Allah'a aittir. Kim tefeciliğe dönerse, işte onlar ateşliklerdir, onlar orada temelli kalacaklardır. 276. Allah fâizi eksiltir, sadakaları artırır. Allah hiçbir nankör günahkârı sevmez.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَذَرُوا مَا بَقِيَ مِنَ الرِّبَا إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٢٧٨﴾ فَإِنْ لَمْ تَفْعَلُوا فَأْذَنُوا بِحَرْبٍ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَإِنْ تُبْتُمْ فَلَكُمْ رُءُوسُ أَمْوَالِكُمْ لاَ تَظْلِمُونَ وَلاَ تُظْلَمُونَ ﴿٢٧٩﴾ وَإِنْ كَانَ ذُو عُسْرَةٍ فَنَظِرَةٌ إِلَى مَيْسَرَةٍ وَأَنْ تَصَدَّقُوا خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٢٨٠﴾

2 **Bakara**/278. Ey inananlar! Allah'a saygılı olun, inanıyorsanız geri kalan faizi bırakın. 279. Eğer bunu yapmazsanız, Allah'a ve Elçisi'ne savaş açmış olursunuz. Eğer (bu işten) dönerseniz, ana paranız sizindir. Böylece ne haksızlık etmiş, ne de haksızlığa uğramış olursunuz. 280. Eğer (borçlu) darda ise, eli genişleyinceye kadar bekleyin; (alacağınızı) sadaka olarak bırakmanız sizin için ne kadar iyidir, bir bilseniz.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تَأْكُلُوا الرِّبَا أَضْعَافًا مُضَاعَفَةً وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿١٣٠﴾

3 **Al-i İmran**/130. Ey inananlar! Kat kat artırarak faiz yemeyin. Allah'a saygılı olun ki, kurtuluşa eresiniz.

D. SİYASET

Kur'an açısından siyasî faaliyeti, kamuyu ilgilendiren işlerin (emanetin) teknik ve ahlakî anlamda 'ehline' verilmesi olarak niteleyebiliriz (4 Nisa/72). Kur'an'ın en önemli konusu olan tevhid', Kelam ilminde ele alındığı biçimiyle, yalnızca Allah'ın birliği ve tenzihle sınırlı değildir. Tevhid, bir eylem ilkesi olarak da yorumlanabilir. Bu anlamda tevhid fikri, hayatın bütün alanlarının (iman, ibadet, hukuk, ahlak, siyaset, iktisat, sanat vd.) organik birliğini, kalp ile şehadetin birliğini, dünya ile ahiretin birliğini ve nihayet dış dünyadaki ayetlerle Kur'an ayetlerinin birliğini anlatır. Dolayısıyla, siyaseti Aristo'nun tanımında olduğu gibi, 'pratik ahlak' olarak değerlendirebiliriz. Kur'an hemen herkesin sıkça tekrarladığı gibi, bir devlet yapısı, yönetim biçimi veya sistem önermemektedir; bunlar Müslümanlar'ın sosyolojik alanlarına giren işler ve düzenlemelerdir. Kur'an, siyasal faaliyetin her zaman uymak zorunda olduğu evrensel kural ve ilkelerden söz eder. Bu nedenle, örneğin laiklik-teokrasi tartışmalarının Kur'an'da dayanacağı bir zemin yoktur.

1. Siyasal Egemenlik

Hz. Muhammed, bilindiği gibi, aynı zamanda hem bir siyasî lider, hem de belli bir dönemden sonra devlet başkanı idi. Onun siyasal egemenliğinin (otoritesinin) meşruiyet kaynağı doğrudan doğruya Allah idi. Kur'an Allah'a itaatle birlikte, mü'minleri sürekli olarak Peygamber'e de itaat etmeye çağırır. Hz. Muhammed'in ölümünden sonra vahiy devreden çıktığına göre, devlet başkanı otoritesinin meşruiyetini nereden alacaktı? Meşruiyetin ahlakî kaynağının (ölçü olarak) Kur'an olacağında bir ihtilaf yoktu. Fakat siyasî gücün icra-atta bulunmak için yetki alacağı güç kaynağının tesbitinde ümmet ihtilaf etti. Ehl-i Sünnet Kureyşlilik' gibi Kuran'da aslâ temeli bulunmayan kabilevî bir ölçütü esas alırken; Şia da Hz. Ali soyundan gelme' gibi, daha özel bir külte sarıldı. Kur'an'daki 'şûrâ' tavsiyesinin çağrıştıracağı, aklın ve vicdanın çok rahat bir şekide görebileceği, 'halkın, yani Müslamanlar'ın icmaı' gibi bir ölçüt, menfaat çatışmaları, mistifikasyon tutkusu ve diğer tarihsel ve kültürel faktörler nedeniyle, görülemedi. hâlen Müslüman coğrafyanın büyük bir bölümünde de görülebilmiş olduğu söylenemez. Maalesef, İslam dünyasında Emeviler'den itibaren siyasal gücün yetki kaynağı Kur'an'ın hiç onaylamayacağı biçimde, güç' olagelmiştir. Aşağıda yer alan ayetler, Hz. Muhammed'in sağlığındaki dönemde egemenliğin meşruiyyet ve yetki kaynağı üzerine konuşmaktadır.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَوَلَّوْا عَنْهُ وَأَنْتُمْ تَسْمَعُونَ ﴿٢٠﴾ وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ قَالُوا سَمِعْنَا وَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ ﴿٢١﴾

8 **Enfal/20.** Ey inananlar! Allah'a ve Elçisi'ne itaat edin ve duyduğunuz hâlde ondan yüz çevirmeyin. 21. İşitmediklerı hâlde "işittik" diyenler gibi de olmayın.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَحُولُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِهِ وَأَنَّهُ إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٢٤﴾

8 **Enfal/24.** Ey inananlar! Allah ve Elçi sizi, size hayat verecek şeylere çağırdıkları zaman, çağrılarına koşun. Allah'ın kişi ile kalbi arasına girdiğini ve O'nun huzurunda toplanacağınızı bilin.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَخُونُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ وَتَخُونُوا أَمَانَاتِكُمْ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٢٧﴾

8 **Enfal/27. Ey inananlar! Allah'a ve Elçisi'ne hainlik etmeyin; yoksa, size güvenilen şeylere bile bile ihanet etmiş olursunuz.**

وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ وَاصْبِرُوا إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ ﴿٤٦﴾

8 **Enfal**/46. Allah'a ve Elçisi'ne itaat edin, çekişmeyin! Yoksa dağılırsınız ve gücünüz gider. Dayanın! Doğrusu, Allah dayananlarla beraberdir.

وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿١٣٢﴾

3 **Al-i İmran**/132. Size merhamet edilmesi için Allah'a ve Elçi'ye itaat edin.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَٰلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا ﴿٥٩﴾

4 **Nisa**/59. Ey inananlar! Allah'a itaat edin, Peygamber'e ve sizden buyruk sahibi olanlara itaat edin. Eğer bir şeyde çekişirseniz, Allah'a ve ahiret gününe inanıyorsanız, onu Allah'a ve Elçisi'ne götürün. En iyisi budur ve sonuç bakımından en güzel olan budur.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَلَا تُبْطِلُوا أَعْمَالَكُمْ ﴿٣٣﴾

47 **Muhammed**/33. Ey inananlar! Allah'a itaat edin, Elçi'ye itaat edin; işlerinizi boşa çıkarmayın.

وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٥٦﴾

24 **Nur**/56. Namazı kılın, zekâtı verin ve Elçi'ye itaat edin ki, size merhamet edilsin.

وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَإِنَّمَا عَلَىٰ رَسُولِنَا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿١٢﴾

64 **Teğabün**/12. Allah'a itaat edin, Elçi'ye itaat edin; eğer yüz çevirirseniz, (bilin ki) Elçimize düşen, ancak açıkça tebliğ etmektir.

إِنَّمَا جَزَاءُ الَّذِينَ يُحَارِبُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَسْعَوْنَ فِي الْأَرْضِ فَسَادًا أَنْ يُقَتَّلُوا أَوْ يُصَلَّبُوا أَوْ تُقَطَّعَ أَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ مِنْ خِلَافٍ أَوْ يُنْفَوْا مِنَ الْأَرْضِ ذَٰلِكَ لَهُمْ خِزْيٌ فِي الدُّنْيَا وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٣٣﴾ إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ قَبْلِ أَنْ تَقْدِرُوا عَلَيْهِمْ فَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٣٤﴾

5 **Maide**/33. Allah ve Elçisi ile savaşanların ve yeryüzünde bozgunculuk yapmaya çabalayanların cezası, öldürülmek veya asılmak veya çapraz olarak el ve ayaklarının kesilmesi, ya da yerlerinden sürülmeleridir. Bu, onlara dünyada bir rezilliktir. Ahirette de onlara büyük bir azap vardır. 34. Ancak, kendilerini yakalamanızdan önce tövbe edenler bunun dışındadır. Allah'ın çok bağışlayıcı ve merhametli olduğunu bilin.

وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَاحْذَرُوا فَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَاعْلَمُوا أَنَّمَا عَلَىٰ رَسُولِنَا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿٩٢﴾

5 **Maide**/92. Allah'a itaat edin, Elçi'ye itaat edin ve sakının. Eğer yüz çevirirseniz, bilin ki, Elçimize düşen, ancak açık bildirimdir.

2. Yönetim İlkeleri

a) Danışma (Şûrâ)

Çok sayıda insanı ilgilendiren konularda, çok sayıda ilgili kişinin görüşlerine başvurularak alınan kararın, az sayıda kişinin re'sen alacağı karardan isabetli olma oranı daha fazladır. Danışmanın mantığı budur. Fakat İslam tarihinde 'şûrâ' genel olarak 'görüş alma' fakat bu görüşleri 'karar verme' sürecine katmama şeklinde gerçekleşmiştir. 42 Duhan/38. ayetle (aşağıda) "Onların (Müslümanların) işleri, aralarında danışma (şûrâ) ile olur" buyurulmaktadır. İşin çözümünün Müslamanlar'ın arasında ortak olması (beynehum) demek, sorunun çözümüne düşünsel olarak katkı ile birlikte, doğru ve nihaî çözümün (uygulanacak çözümün) kararlaştırılmasına katılmayı da içerir. Tarihte Müslümanlar bu ayeti genelleştirmeksizin yerde, Hz. Peygamber'e yönelik, "Herhangi bir sorunun çözümünde (emir) onlara danış" (3 Ali İmran/159) emrini genelleştirdiler. Bu ayette nihaî karar tek kişiye aittir. Fakat birinci ayette karar topluma aittir. Bu karar verme sürecine katılım biçimi doğrudan olabileceği gibi temsili de olabilir. Kur'an'ın istediği, hangi yöntem ve araçlarla olursa olsun, bu katılımın sağlanmasıdır.

فَمَآ أُوتِيتُم مِّن شَيْءٍ فَمَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَمَا عِندَ اللَّهِ خَيْرٌ وَأَبْقَىٰ لِلَّذِينَ آمَنُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٣٦﴾ وَالَّذِينَ يَجْتَنِبُونَ كَبَائِرَ الْإِثْمِ وَالْفَوَاحِشَ وَإِذَا مَا غَضِبُوا هُمْ يَغْفِرُونَ ﴿٣٧﴾ وَالَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَمْرُهُمْ شُورَىٰ بَيْنَهُمْ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ ﴿٣٨﴾

42 Şura/36-38. Size verilmiş bulunan herhangi bir şey, sadece dünya hayatının menfaatidir; inanıp Rablerine güvenenler, büyük günahlardan ve hayasızlıklardan çekinenler, öfkelendiklerinde bile bağışlayanlar, Rablerinin çağrısına cevap verenler, namazı dikkatle işleri(ni) aralarında danışma ile (görüşerek), kendilerine verdiğimiz rızıktan sarfedenlerin bir saldırıya uğradıklarında kendilerini şanlar için Allah'ın katında hazırlanmış ve daha kalıcıdır.

فَبِمَا رَحْمَةٍ مِّنَ اللَّهِ لِنتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَانفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ ﴿١٥٩﴾

3 Al-i İmran/159. [illegible] 'in rahmetinden [illegible] şak davranan [illegible] olsaydın, [illegible] affet, onlara [illegible] danış, [illegible] güven. [illegible]

b) Adalet Sa[illegible]

Bir yönetim ilkesi olarak adalet, [illegible] geli olma; haklıya hakkını, suçluya cezasını [illegible] bir formu yoktur. Her [illegible] uzak ve geniş görüşlülükle [illegible] olmayışı, tamamen [illegible] edebileceğidir. Kuşkusuz [illegible] ölçütler söz konusudur. [illegible] tim konusunda da bir [illegible]

يَادَاوُودُ إِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيفَةً فِي الْأَرْضِ فَاحْكُمْ بَيْنَ النَّاسِ بِالْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوَى فَيُضِلَّكَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ إِنَّ الَّذِينَ يَضِلُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ بِمَا نَسُوا يَوْمَ الْحِسَابِ ﴿٢٦﴾

38 **Sad**/26. Ey Davud! Seni yeryüzünde hükümran kıldık; o hâlde, insanlar arasında adaletle hükmet, hevaya uyma! Yoksa seni Allah'ın yolundan saptırır. Allah'ın yolundan sapanlara; işte onlara, hesap gününü unutmalarına karşılık çetin azap vardır.

وَإِنْ عَاقَبْتُمْ فَعَاقِبُوا بِمِثْلِ مَا عُوقِبْتُمْ بِهِ وَلَئِنْ صَبَرْتُمْ لَهُوَ خَيْرٌ لِلصَّابِرِينَ ﴿١٢٦﴾

16 **Nahl**/126. Eğer cezalandıracaksanız, size reva görülen eziyetin misliyle mukabele edin. Şayet kendinizi tutarsanız, bu kendini tutanlar için daha iyidir.

لَا يَنْهَاكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَلَمْ يُخْرِجُوكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ أَنْ تَبَرُّوهُمْ وَتُقْسِطُوا إِلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ ﴿٨﴾

60 **Mümtehine**/8. Allah, din uğrunda sizinle savaşmayan ve sizi yurdunuzdan çıkarmayan kimselere iyilik yapmanızı ve onlara karşı adil davranmanızı yasaklamaz. Allah adil olanları sever.

إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِتَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ بِمَا أَرَاكَ اللَّهُ وَلَا تَكُنْ لِلْخَائِنِينَ خَصِيمًا ﴿١٠٥﴾ وَاسْتَغْفِرِ اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿١٠٦﴾ وَلَا تُجَادِلْ عَنِ الَّذِينَ يَخْتَانُونَ أَنْفُسَهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ خَوَّانًا أَثِيمًا ﴿١٠٧﴾ يَسْتَخْفُونَ مِنَ النَّاسِ وَلَا يَسْتَخْفُونَ مِنَ اللَّهِ وَهُوَ مَعَهُمْ إِذْ يُبَيِّتُونَ مَا لَا يَرْضَى مِنَ الْقَوْلِ وَكَانَ اللَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطًا ﴿١٠٨﴾ هَاأَنْتُمْ هَؤُلَاءِ جَادَلْتُمْ عَنْهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فَمَنْ يُجَادِلُ اللَّهَ عَنْهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَمْ مَنْ يَكُونُ عَلَيْهِمْ وَكِيلًا ﴿١٠٩﴾

4 **Nisa**/105. (Ey Muhammed!) İnsanlar arasında, Allah'ın sana gösterdiği ile hükmetmen için kitabı sana hak olarak indirdik. (Öyleyse) hainlerin savunucusu olma. 106. Allah'tan bağışlanma dile. Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir. 107. Kendilerine hâinlik edenleri savunma. Doğrusu, Allah hainlikte direnen günahkarları sevmez. 108. Allah'ın hoşnut olmayacağı sözü geceleyin kurarlarken, kendileriyle beraber olan Allah'tan gizlemiyorlar da, insanlardan gizliyorlar. Allah yaptıklarının hepsini bilmektedir. 109. İşte siz onları dünya hayatında savunuyorsunuz, ama kıyamet günü onları Allah'a karşı kim savunacaktır veya kim onlara vekil olacaktır?

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ بِالْقِسْطِ شُهَدَاءَ لِلَّهِ وَلَوْ عَلَى أَنْفُسِكُمْ أَوِ الْوَالِدَيْنِ وَالْأَقْرَبِينَ إِنْ يَكُنْ غَنِيًّا أَوْ فَقِيرًا فَاللَّهُ أَوْلَى بِهِمَا فَلَا تَتَّبِعُوا الْهَوَى أَنْ تَعْدِلُوا وَإِنْ تَلْوُوا أَوْ تُعْرِضُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿١٣٥﴾

4 **Nisa**/135. Ey inananlar! Kendiniz, anababanız ve en yakınlarınız aleyhine de olsa, zengin veya fakir de olsa –ki Allah onlara daha yakındır–, Allah için şahitlik ederek adaleti ayakta tutun. Âdil olmanız için heveslerinize uymayın. Eğer çarpıtırsanız veya aldırış etmezseniz bilin ki, Allah yaptıklarınızdan haberdârdır.

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَى أَهْلِهَا وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ إِنَّ اللَّهَ نِعِمَّا يَعِظُكُمْ بِهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ سَمِيعًا بَصِيرًا ﴿٥٨﴾

4 **Nisa**/58. Allah size, emanetleri ehline vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi emreder. Allah size bununla, çok güzel öğüt veriyor. Allah işitmektedir, görmektedir.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ لِلَّهِ شُهَدَاءَ بِالْقِسْطِ وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَآنُ قَوْمٍ عَلَىٰ أَلَّا تَعْدِلُوا اعْدِلُوا هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿٨﴾

5 Maide/8. Ey inananlar! Allah için adaleti ayakta tutan gözcüler olun.[378] Bir topluluğa olan kızgınlığınız size adaletsizlik suçunu işletmesin. Adaletli olun, bu (Allah'tan) sakınmaya daha yakındır. Allah'tan sakının. Allah yaptıklarınızdan haberdardır.

c) Görevi Ehline Vermek

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ إِنَّ اللَّهَ نِعِمَّا يَعِظُكُمْ بِهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ سَمِيعًا بَصِيرًا ﴿٥٨﴾

4 Nisa/58. Allah size, emanetleri ehline vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi emreder. Allah size bununla, çok güzel öğüt veriyor. Allah işitmektedir, görmektedir.

d) İyiliği Ayakta Tutmak ve Kötülüğü Engellemek (el-emru bil-ma'rûf ve'n-nehyu 'anil-munker)

Kur'an'ın temel gayesi yeryüzünde ahlaki bir toplum oluşturarak bu toplum [illegible] insanlığın temel değerlerini (insan haklarını) korumaktır. İyiliği ayakta tutmak ve başkalarına –zorlama olmaksızın– tavsiye etmek; kötülüğü (insan hakları ihlallerini) gerekirse güç kullanarak ortadan kaldırmak bütün Müslümanlar'ın, örgütlü güç olarak da devletin görevi sorumluluğundadır. *Emr-i bi'l-Ma'rûf ve Nehy-i ani'l-Münker* ilkesi, Mutezile'nin beş [illegible] esasından birisidir. Ayrıca, Mutezile dışındaki bütün İslam mezhebleri, [illegible] yönetimin) zorunluluğunu, Kur'an'ın bu emrine bağlanmışlardır.

وَكَذَٰلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا وَمَا جَعَلْنَا الْقِبْلَةَ الَّتِي كُنْتَ عَلَيْهَا إِلَّا لِنَعْلَمَ مَنْ يَتَّبِعُ الرَّسُولَ مِمَّنْ يَنْقَلِبُ عَلَىٰ عَقِبَيْهِ وَإِنْ كَانَتْ لَكَبِيرَةً إِلَّا عَلَى الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضِيعَ إِيمَانَكُمْ إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرَءُوفٌ رَحِيمٌ ﴿١٤٣﴾

2 Bakara/143. Böylece, size [illegible] örnek olmanız, Elçi'nin de size [illegible] için siz orta bir [illegible] yönelegeldiğin yönü, Elçi'yi [illegible] puldan üzeri geri dönecekleri [illegible] için hâle yapmıştık. Bu, Allah'ın [illegible] duğu kimselerden başkası [illegible] gelir. Allah, [illegible] güdür. Çünkü Allah [illegible] dir, esirgeyendir.

وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٠٤﴾

3 Âl-i İmrân/104. [illegible]

378 veya "Allah'ın hukuku[illegible] adaletin temsilcileri olun.

كُنتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَوْ آمَنَ أَهْلُ الْكِتَابِ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ مِنْهُمُ الْمُؤْمِنُونَ وَأَكْثَرُهُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿١١٠﴾

3 **Al-i İmran**/110. Siz, uygun olanı emretden, kötülüğü yasaklayan ve Allah'a inanan, insanlar için ortaya çıkarılmış en iyi ümmetsiniz. Kitap Ehli de inanmış olsaydı, onların iyiliğine olurdu. Onların bir kısmı inanmış, çoğu da yoldan çıkmıştır.

الَّذِينَ إِنْ مَكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنكَرِ وَلِلَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ ﴿٤١﴾

22 **Hac**/41. Onları orada iktidar sahibi kılsak, namazı kılarlar, zekatı verirler, uygun olanı emrederler ve fenalığı yasaklarlar. İşlerin sonucu Allah'a aittir.

3. Temel Hak ve Özgürlükler

Burada söz konusu ettiğimiz haklar, birçok savunmacı ve öykünmeci dinsel söylemlerde ileri sürüldüğü gibi 'insan hakları' değildir. İnsan hakları, herkesin gayet iyi bildiği gibi, Batı'nın geliştirdiği modern bir kavramdır. Yalnız, insan hakları kapsamındaki temel birtakım ilkeler ve öneriler, kutsal kitaplar tarafından dile getirilmiş ve önerilmiş bulunan ilke ve önerilerdir (On Emir gibi). Ayrıca, şunun unutulmaması gerekir ki, 'insan hakları' denen ilkeler, bütünüyle 'evrensel' ilkeler değildir; bu ilkeler, netice itibarıyla tarihsel, kültürel, toplumsal bir havzanın ürünüdür. Bu nedenle, 'insan hakları'nın bazı unsurları, itiraza, eleştiriye, katkıya her zaman açıktır.

a) İnanç ve Düşünce Özgürlüğü

وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَآمَنَ مَنْ فِي الْأَرْضِ كُلُّهُمْ جَمِيعًا أَفَأَنْتَ تُكْرِهُ النَّاسَ حَتَّى يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ ﴿٩٩﴾

10 **Yunus**/99. Rabbin dileseydi yeryüzünde bulunanların hepsi inanırdı. Öyle iken, sen insanları inanmaya mı zorlayacaksın?

فَذَكِّرْ إِنَّمَا أَنْتَ مُذَكِّرٌ ﴿٢١﴾ لَسْتَ عَلَيْهِمْ بِمُسَيْطِرٍ ﴿٢٢﴾

88 **Gaşiye**/21. (Ey Muhammed!) Sen öğüt ver! Esasen sen sadece öğüt verensin. 22. Sen onlara zor kullanacak değilsin.

لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ لَا انْفِصَامَ لَهَا وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٥٦﴾

2 **Bakara**/256. Dinde zorlama yoktur. Doğru olan eğri olandan ayrışıp, belirmiştir. Kim tağutu inkâr eder ve Allah'a inanırsa, kopmak bilmeyen, sağlam bir kulpa tutunmuş olur. Allah işitendir, bilendir.

b) Yaşama Hakkı

وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ خَشْيَةَ إِمْلَاقٍ نَحْنُ نَرْزُقُهُمْ وَإِيَّاكُمْ إِنَّ قَتْلَهُمْ كَانَ خِطْئًا كَبِيرًا ﴿٣١﴾

17 **İsra**/31. Yoksulluk korkusuyla çocuklarınızı öldürmeyin. Sizi de onları da biz rızıklandırıyoruz. Doğrusu, onları öldürmek büyük günahtır.

وَلاَ تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلاَّ بِالْحَقِّ وَمَنْ قُتِلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لِوَلِيِّهِ سُلْطَانًا فَلاَ يُسْرِفْ فِي الْقَتْلِ إِنَّهُ كَانَ مَنْصُورًا ﴿٣٣﴾

17 **İsra/33.** Allah'ın haram kıldığı cana haksız yere kıymayın. Haksız yere öldürülenin velîsine kesin bir belge vermişizdir. Artık o da öldürmekte aşırı gitmesin; ne de olsa yardım görmüştür.

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ أَنْ يَقْتُلَ مُؤْمِنًا إِلاَّ خَطَأً وَمَنْ قَتَلَ مُؤْمِنًا خَطَأً فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ وَدِيَةٌ مُسَلَّمَةٌ إِلَى أَهْلِهِ إِلاَّ أَنْ يَصَّدَّقُوا فَإِنْ كَانَ مِنْ قَوْمٍ عَدُوٍّ لَكُمْ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ وَإِنْ كَانَ مِنْ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ فَدِيَةٌ مُسَلَّمَةٌ إِلَى أَهْلِهِ وَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ تَوْبَةً مِنَ اللَّهِ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٩٢﴾ وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا فَجَزَآؤُهُ جَهَنَّمُ خَالِدًا فِيهَا وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَلَعَنَهُ وَأَعَدَّ لَهُ عَذَابًا عَظِيمًا ﴿٩٣﴾

4 **Nisa/92.** Yanlışlık dışında bir mü'min diğer mü'mini öldüremez. Bir mü'mini yanlışlıkla öldüren kimsenin bir mü'min köleyi hür yapması ve ölenin ailesi bağışlamadıkça onlara diyet ödemesi gerekir. Eğer o mü'min size düşman olan bir toplumdan ise, yalnız mü'min bir köleyi hür yapmak yeter. Eğer aranızda anlaşma olan bir toplumdan ise, ailesine diyet ödemek ve mü'min bir köleyi hür yapmak gerekir. Köle bulamayan kimsenin ise, Allah'ın, tövbesini kabul etmesi için kesintisiz ardarda iki ay oruç tutması gerekir. Allah bilendir, bilgedir. 93. Kim bir mü'mini bile bile öldürürse, onun cezası içinde temelli kalacağı cehennemdir. Allah ona öfkelenmiş onu lânetlemiş ve ona büyük bir azap hazırlamıştır.

مِنْ أَجْلِ ذَلِكَ كَتَبْنَا عَلَى بَنِي إِسْرَآئِيلَ أَنَّهُ مَنْ قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ فَسَادٍ فِي الأَرْضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ جَمِيعًا وَمَنْ أَحْيَاهَا فَكَأَنَّمَآ أَحْيَا النَّاسَ جَمِيعًا وَلَقَدْ جَآءَتْهُمْ رُسُلُنَا بِالْبَيِّنَاتِ ثُمَّ إِنَّ كَثِيرًا مِنْهُمْ بَعْدَ ذَلِكَ فِي الأَرْضِ لَمُسْرِفُونَ ﴿٣٢﴾

5 **Maide/32.** Bundan (Kabil'in Habil'i haksız yere öldürmesinden) dolayı İsrailoğulları'na şöyle yazdık: "Kim bir cana kıymamış veya yeryüzünde bozgunculuk yapmamış olan bir kimseyi öldürürse, bütün insanları öldürmüş gibidir. Kim de bir kimsenin hayatını kurtarırsa, bütün insanları kurtarmış gibidir. Andolsun, onlara elçilerimiz açık belgelerle gelmiştir, ama onların çoğu bundan sonra da yeryüzünde aşırı gitmişlerdir.

c) Aklın ve İnsan Onurunun Korunması

يَآأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ يَسْخَرْ قَومٌ مِنْ قَوْمٍ عَسَى أَنْ يَكُونُوا خَيْرًا مِنْهُمْ وَلاَ نِسَآءٌ مِنْ نِسَآءٍ عَسَى أَنْ يَكُنَّ خَيْرًا مِنْهُنَّ وَلاَ تَلْمِزُوا أَنْفُسَكُمْ وَلاَ تَنَابَزُوا بِالأَلْقَابِ بِئْسَ الاِسْمُ الْفُسُوقُ بَعْدَ الإِيمَانِ وَمَنْ لَمْ يَتُبْ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿١١﴾

49 **Hucurat/11.** Ey inananlar! Bir topluluk diğer bir topluluğu alaya almasın, belki de onlar kendilerinden daha iyidirler. Kadınlar da başka kadınları alaya almasınlar, belki onlar kendilerinden daha iyidirler. Birbirinizle alay etmeyin, birbirinizi kötü lâkaplarla çağırmayın; inandıktan sonra yoldan çıkmakla nitelenmek ne kötüdür! Tövbe etmeyenler, işte onlar zâlimlerdir.

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ إِنَّمَا ٱلْخَمْرُ وَٱلْمَيْسِرُ وَٱلْأَنصَابُ وَٱلْأَزْلَٰمُ رِجْسٌ مِّنْ عَمَلِ ٱلشَّيْطَٰنِ فَٱجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٩٠﴾ إِنَّمَا يُرِيدُ ٱلشَّيْطَٰنُ أَن يُوقِعَ بَيْنَكُمُ ٱلْعَدَٰوَةَ وَٱلْبَغْضَآءَ فِى ٱلْخَمْرِ وَٱلْمَيْسِرِ وَيَصُدَّكُمْ عَن ذِكْرِ ٱللَّهِ وَعَنِ ٱلصَّلَوٰةِ فَهَلْ أَنتُم مُّنتَهُونَ ﴿٩١﴾

5 **Maide**/90. Ey inananlar! İçki, kumar, dikili taşlar ve fal okları, yalnızca Şeytan işi birer pisliktir. Bundan kaçının ki kurtulasınız. 91. Şeytan, içki ve kumar yüzünden yalnızca aranıza düşmanlık ve kin sokmak, sizi Allah'ı anmaktan ve namazdan alıkoymak ister. Artık vazgeçecek misiniz?

d) Neslin ve İffetin Korunması

وَلَا تَقْرَبُوا الزِّنَىٰٓ إِنَّهُۥ كَانَ فَٰحِشَةً وَسَآءَ سَبِيلًا ﴿٣٢﴾

17 **İsra**/32. Zinaya yaklaşmayın. Çünkü o çirkin bir iş ve kötü bir yoldur.

إِنَّ ٱلَّذِينَ يُحِبُّونَ أَن تَشِيعَ ٱلْفَٰحِشَةُ فِى ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ فِى ٱلدُّنْيَا وَٱلْءَاخِرَةِ وَٱللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿١٩﴾

24 **Nur**/19. İnananlar arasında hayasızlığın yayılmasını arzu edenlere, işte onlara, dünya ve ahirette can yakıcı azap vardır. Allah bilir, siz ise bilmezsiniz.

وَلْيَسْتَعْفِفِ ٱلَّذِينَ لَا يَجِدُونَ نِكَاحًا حَتَّىٰ يُغْنِيَهُمُ ٱللَّهُ مِن فَضْلِهِۦ وَٱلَّذِينَ يَبْتَغُونَ ٱلْكِتَٰبَ مِمَّا مَلَكَتْ أَيْمَٰنُكُمْ فَكَاتِبُوهُمْ إِنْ عَلِمْتُمْ فِيهِمْ خَيْرًا وَءَاتُوهُم مِّن مَّالِ ٱللَّهِ ٱلَّذِىٓ ءَاتَىٰكُمْ وَلَا تُكْرِهُوا۟ فَتَيَٰتِكُمْ عَلَى ٱلْبِغَآءِ إِنْ أَرَدْنَ تَحَصُّنًا لِّتَبْتَغُوا۟ عَرَضَ ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا وَمَن يُكْرِههُّنَّ فَإِنَّ ٱللَّهَ مِنۢ بَعْدِ إِكْرَٰهِهِنَّ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٣٣﴾

24 **Nur**/33. Evlenemeyenler ise, Allah kendilerini lütfu ile zenginleştirinceye kadar iffetli davransınlar. Kölelerinizden özgürlük akdi yapmak isteyenlerle –onlarda bir iyilik görürseniz– anlaşma yapın. Onlara Allah'ın size verdiği maldan verin. Dünya hayatının geçici menfaatini elde etmek için, namuslu kalmak isteyen bakire cariyelerinizi fuhşa zorlamayın. Kim onları buna zorlarsa, Allah, zorlandıkları için onları (cariyeleri) bağışlar ve merhamet eder.

e) Mülkiyet Hakkı

Kur'an'a göre mutlak mâlik Allah'tır; yani herkesin ve her şeyin üzerinde mutlak tasarruf hakkına sahip bulunan yegane varlık O'dur, O her şeyin sahibidir. Allah kendi mülkünden insanlığa da cüz'î olarak, denemek amacıyla vermiştir. Bu nedenle, Allah ile ilişkisini kesmiş bir dünya görüşünün iktisat anlayışında (kapitalizm) insan –kendi malının mutlak sahibi olarak görüldüğü için– malını istediği gibi ve istediği yere harcayabilme hakkına sahip görülürken, İslam bu hürriyeti sınırlamaktadır. Kişinin kendi malını tüketirken savurganlık etmesi (*israf*) yasak olduğu gibi, ihtiyaç fazlası malın ihtiyaç sahiplerine harcanması (*infâk*) önerilir. İslam tarihi boyunca, Kur'an'ın tanıdığı mülkiyet hakkı, sağ ve sol yorumlara konu olageldiyse de, İslam dünyasında sağcı mülkiyet yorumlarının baskın olduğu bir tarih yaşanmıştır.

وَاللَّهُ فَضَّلَ بَعْضَكُمْ عَلَى بَعْضٍ فِي الرِّزْقِ فَمَا الَّذِينَ فُضِّلُوا بِرَادِّي رِزْقِهِمْ عَلَى مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَهُمْ فِيهِ سَوَاءٌ أَفَبِنِعْمَةِ اللَّهِ يَجْحَدُونَ ﴿٧١﴾

16 Nahl/71. Allah rızık bakımından kiminize kiminizden daha çok vermiştir. Çok verilenler, ellerinin altlarında bulunanlara –rızıkta eşit olurlar diye– rızıklarından vermezler. Allah'ın nimetini bilerek inkar mı ediyorlar?

وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ وَتُدْلُوا بِهَا إِلَى الْحُكَّامِ لِتَأْكُلُوا فَرِيقًا مِنْ أَمْوَالِ النَّاسِ بِالْإِثْمِ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١٨٨﴾

2 Bakara/188. Birbirinizin malını haksızca yemeyin ve insanların mallarının bir kısmını yemek için onu, (yaptığınızın yanlış olduğunu) bile bile yargıçlara vermeyin!

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً عَنْ تَرَاضٍ مِنْكُمْ وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا ﴿٢٩﴾ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ عُدْوَانًا وَظُلْمًا فَسَوْفَ نُصْلِيهِ نَارًا وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا ﴿٣٠﴾

4 Nisa/29. Ey inananlar! Mallarınızı aranızda haksızlık yaparak değil, karşılıklı rıza ile yapılan ticaretle yiyin. Kendi kendinizi öldürmeyin. Allah size karşı çok merhametlidir. 30. Ama kim aşırı giderek ve haksız olarak böyle yaparsa onu ateşte yakacağız. Bu, Allah'a kolay bir şeydir.

وَلَا تَتَمَنَّوْا مَا فَضَّلَ اللَّهُ بِهِ بَعْضَكُمْ عَلَى بَعْضٍ لِلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِمَّا اكْتَسَبُوا وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِمَّا اكْتَسَبْنَ وَاسْأَلُوا اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿٣٢﴾

4 Nisa/32. Allah'ın sizi birbirinizden üstün kıldığı şeyleri arzu etmeyin. Erkeklere çalıştıklarından bir pay vardır, kadınlara da çalıştıklarından bir pay vardır. Allah'tan bolluğunu dileyin. Doğrusu Allah her şeyi bilmektedir.

4. Başka Topluluklarla İlişkiler

İslam toplumunun ve dolayısıyla da Kur'an'ın oluşum sürecinde müslümanlara yönelen şiddet ve baskıya karşı Kur'an'ın savaşa (*kıtâl*) izin vermesini ve buna ilişkin ayetlerin Kur'an'da yer almasını ön yargılı bazı Batılılar, İslam'ı bir savaş dini olarak tanıtmaya vesile etmişlerdir. Fransız İhtilali, Rus (Ekim) Devrimi ve Çin devrimlerini göz önüne aldığımızda, tarihî büyük dönüşümlerin (inkılab) şiddete baş vurmadan gerçekleştirilmesinin mümkün olmadığı teslim edilir. Hz. Muhammed savaşmıştır. Bu son derece normaldir. Önemli olan, o tarihî şartları öğrenerek, girişilen savaşların haklı veya haksız gerekçelere dayanıp dayanmadığını saptamaktır. Bu noktada, İslam'ın veremeyeceği hiçbir hesap yoktur. Savaşla ilgili her atıf, nüzûl sebebi bilinerek okunduğunda, Kur'an'ın müslümanları başka (gayri müslim) topluluklarla barış içinde birlikte yaşamaya teşvik ettiği görülecektir.

a) Barışın Esas Oluşu

قُلْ لِلَّذِينَ آمَنُوا يَغْفِرُوا لِلَّذِينَ لَا يَرْجُونَ أَيَّامَ اللَّهِ لِيَجْزِيَ قَوْمًا بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١٤﴾

45 Casiye/14. (Ey Muhammed!) [illegible] söyle[illegible] affetsinler[illegible]

[illegible]

377 Bu ayete şu şekilde anlam verenler de vardır: Allah (her) bir toplumu cezalandırsın".

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ادْخُلُوا فِي السِّلْمِ كَافَّةً وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ ﴿٢٠٨﴾

2 Bakara/208. Ey inananlar! Hep birden barışa girin, Şeytan'a ayak uydurmayın. O size apaçık düşmandır.

وَإِنْ جَنَحُوا لِلسَّلْمِ فَاجْنَحْ لَهَا وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٦١﴾ وَإِنْ يُرِيدُوا أَنْ يَخْدَعُوكَ فَإِنَّ حَسْبَكَ اللَّهُ هُوَ الَّذِي أَيَّدَكَ بِنَصْرِهِ وَبِالْمُؤْمِنِينَ ﴿٦٢﴾

8 Enfal/61. Eğer onlar barışa yanaşırlarsa, sen de yanaş ve Allah'a güven. Doğrusu, O İşiten ve Bilen'dir. 62. Eğer seni aldatmak isterlerse, Allah sana yeter. Seni ve inananları, yardım ederek destekleyen O'dur.

عَسَى اللَّهُ أَنْ يَجْعَلَ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ الَّذِينَ عَادَيْتُمْ مِنْهُمْ مَوَدَّةً وَاللَّهُ قَدِيرٌ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٧﴾ لَا يَنْهَاكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَلَمْ يُخْرِجُوكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ أَنْ تَبَرُّوهُمْ وَتُقْسِطُوا إِلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ ﴿٨﴾

60 Mümtehine/7. Belki de Allah sizinle, düşmanlık gösterdiğiniz kimseler arasında bir sevgi yaratır; Allah'ın buna gücü yeter. Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir. 8. Allah, din uğrunda sizinle savaşmayan ve sizi yurdunuzdan çıkarmayan kimselere iyilik yapmanızı ve onlara karşı adil davranmanızı yasaklamaz. Allah adil olanları sever.

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ قِيلَ لَهُمْ كُفُّوا أَيْدِيَكُمْ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ إِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ يَخْشَوْنَ النَّاسَ كَخَشْيَةِ اللَّهِ أَوْ أَشَدَّ خَشْيَةً وَقَالُوا رَبَّنَا لِمَ كَتَبْتَ عَلَيْنَا الْقِتَالَ لَوْلَا أَخَّرْتَنَا إِلَى أَجَلٍ قَرِيبٍ قُلْ مَتَاعُ الدُّنْيَا قَلِيلٌ وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ لِمَنِ اتَّقَى وَلَا تُظْلَمُونَ فَتِيلًا ﴿٧٧﴾

4 Nisa/77. Kendilerine: "Elinizi (savaştan) çekin, namazı kılın, zekatı verin" denilen kimseleri görmedin mi? Onlara savaş yazılınca, onlardan bir kısmı Allah'tan korkar gibi, belki de daha çok, insanlardan korkmaya başladılar ve: "Rabbimiz! Niçin savaşı bize farz kıldın? Yakın bir süreye kadar bizi erteleyemez miydin?" dediler. De ki: "Dünya geçimliği azdır. Ahiret, (Allah'a) saygılı olanlar için daha iyidir, orada çekirdeğin yarığındaki lif kadar bile haksızlığa uğratılmazsınız".

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا ضَرَبْتُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَتَبَيَّنُوا وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ أَلْقَى إِلَيْكُمُ السَّلَامَ لَسْتَ مُؤْمِنًا تَبْتَغُونَ عَرَضَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ مَغَانِمُ كَثِيرَةٌ كَذَلِكَ كُنْتُمْ مِنْ قَبْلُ فَمَنَّ اللَّهُ عَلَيْكُمْ فَتَبَيَّنُوا إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿٩٤﴾

4 Nisa/94. Ey inananlar! Allah uğrunda yola çıktığınız zaman iyice araştırın ve size barış önerene[378], dünya hayatının geçici menfaatini arzulayarak: "Sen mü'min değilsin" demeyin. Allah'ın katında çok ganimetler vardır. Önceleri siz de öyleydiniz. Ama Allah size iyilikte bulundu. Öyleyse iyice araştırın. Allah yaptıklarınızdan haberdardır.

وَإِنْ طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا فَإِنْ بَغَتْ إِحْدَاهُمَا عَلَى الْأُخْرَى فَقَاتِلُوا الَّتِي تَبْغِي

49 Hucurat/9. İnananlardan iki topluluk birbirleriyle savaşırlarsa, aralarını düzeltin. Eğer biri diğeri üzerine saldırırsa, Allah'ın

[378] Bu ifade genellikle "size selam verene..." şeklinde çevrilmektedir. Lafızlar böyle bir çeviriye de elverişli olmakla birlikte, ayette tasvir edilen ortamın savaş ortamı olması, yukarıda tercih edilen anlamın daha doğru olduğunu göstermektedir

حَتَّىٰ تَفِيءَ إِلَىٰ أَمْرِ اللَّهِ فَإِنْ فَاءَتْ فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا بِالْعَدْلِ وَأَقْسِطُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ ﴿٩﴾ إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿١٠﴾

buyruğuna dönmelerine kadar saldıranlarla savaşın; eğer dönerlerse aralarını adâletle bulun. Adil davranın; Allah âdil davrananları sever. 10. İnananlar kardeşlerdir; öyleyse (dargın olan) kardeşlerinizin arasını düzeltin; Allah'ı sayın ki, size merhamet edilsin.

b) Savaşı Zorunlu Kılan Nedenler

إِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ يَظْلِمُونَ النَّاسَ وَيَبْغُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ أُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٤٢﴾

42 Şura/42. İnsanlara zulmedenlere ve yeryüzünde haksız yere taşkınlık edenlere karşı durulmalıdır işte can yakıcı azap bunlardır

وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ ﴿١٩٠﴾ وَاقْتُلُوهُمْ حَيْثُ ثَقِفْتُمُوهُمْ وَأَخْرِجُوهُمْ مِنْ حَيْثُ أَخْرَجُوكُمْ وَالْفِتْنَةُ أَشَدُّ مِنَ الْقَتْلِ وَلَا تُقَاتِلُوهُمْ عِنْدَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ حَتَّىٰ يُقَاتِلُوكُمْ فِيهِ فَإِنْ قَاتَلُوكُمْ فَاقْتُلُوهُمْ كَذَٰلِكَ جَزَاءُ الْكَافِرِينَ ﴿١٩١﴾ فَإِنِ انْتَهَوْا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٩٢﴾ وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّىٰ لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ لِلَّهِ فَإِنِ انْتَهَوْا فَلَا عُدْوَانَ إِلَّا عَلَى الظَّالِمِينَ ﴿١٩٣﴾

2 Bakara/190. Sizinle savaşa kalkışanlarla Allah uğrunda savaşın. Ama sınırı aşmayın. Çünkü Allah, sınırı aşanları sevmez. 191. (Savaşta) onları yetiştiğiniz yerde öldürün. Sizi çıkardıkları yerden siz de onları çıkarın. (Dinlerinden döndürmek için) insanlara baskı yapmak, öldürmekten daha kötüdür. Mescid-i Haram'ın yanında onlar sizinle savaşmadıkça siz de onlarla savaşmayın. Eğer sizinle savaşırlarsa, onları öldürün. İnkâr edenlerin cezası budur 192. Eğer vazgeçerlerse, Allah elbette bağışlar ve affeder. 193. İnsanları zorlayarak dinden döndürme (fitne) kalmayıp, din bütünüyle Allah'ın olana kadar onlarla savaşın. Eğer vazgeçerlerse, Allah onların yaptıklarını görmektedir.

[illegible] قُلْ [illegible] خَرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَهُمْ أُلُوفٌ حَذَرَ الْمَوْتِ فَقَالَ لَهُمُ اللَّهُ مُوتُوا ثُمَّ أَحْيَاهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٢٤٣﴾ وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٤٤﴾

2 Bakara/243. Binlerce kişi [illegible] men, ölüme korkusuyla [illegible] kin görmedin mi? [illegible] dedi. Sonra da [illegible] lah, insanlara [illegible] insanların çoğu [illegible] yolunda [illegible] duyan, bilendir.

[379] Burada İsrailoğulları'nın büyük grupları [illegible] için bir yurt bulmak üzere çölünde [illegible] Allah'tan aldığı vahiy üzerine, [illegible] orayı fethetmelerini emrettiğinde onlar [illegible] onları başı boş bir şekilde çöldeki [illegible] yeni nesil yetişti. Daha sonra Allah [illegible] buradaki "ölüm ve yeniden diriliş" [illegible]

إِنَّمَا يَنْهَاكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ قَاتَلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَأَخْرَجُوكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ وَظَاهَرُوا عَلَىٰ إِخْرَاجِكُمْ أَنْ تَوَلَّوْهُمْ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٩﴾

60 **Mümtehine**/9. Allah, ancak sizinle din uğrunda savaşanları, sizi yurtlarınızdan çıkaranları ve çıkarılmanıza yardım edenleri dost edinmenizi yasak eder; kim onları dost edinirse, işte onlar zalimdir.

وَمَا لَكُمْ لَا تُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْ هَٰذِهِ الْقَرْيَةِ الظَّالِمِ أَهْلُهَا وَاجْعَلْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ وَلِيًّا وَاجْعَلْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ نَصِيرًا ﴿٧٥﴾

4 **Nisa**/75. Size ne oluyor da: "Rabbimiz! Bizi, halkı zalim olan bu şehirden çıkar, katından bize bir hâmî gönder ve katından bize bir yardımcı gönder" diyen zavallı erkekler, kadınlar ve çocuklar uğrunda ve Allah yolunda savaşmıyorsunuz.

وَدُّوا لَوْ تَكْفُرُونَ كَمَا كَفَرُوا فَتَكُونُونَ سَوَاءً فَلَا تَتَّخِذُوا مِنْهُمْ أَوْلِيَاءَ حَتَّىٰ يُهَاجِرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَخُذُوهُمْ وَاقْتُلُوهُمْ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ وَلَا تَتَّخِذُوا مِنْهُمْ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿٨٩﴾

4 **Nisa**/89. (Münafıklar) keşke onların inkâr ettikleri gibi siz de inkâr etseniz de, kendileriyle aynı olsanız isterler. Öyleyse, onlar Allah yolunda hicret etmedikçe onlardan dost tutmayın. Eğer yüz çeviririlerse, onları yakalayın ve bulduğunuz yerde öldürün. Onlardan dost ve yardımcı edinmeyin.

سَتَجِدُونَ آخَرِينَ يُرِيدُونَ أَنْ يَأْمَنُوكُمْ وَيَأْمَنُوا قَوْمَهُمْ كُلَّمَا رُدُّوا إِلَى الْفِتْنَةِ أُرْكِسُوا فِيهَا فَإِنْ لَمْ يَعْتَزِلُوكُمْ وَيُلْقُوا إِلَيْكُمُ السَّلَمَ وَيَكُفُّوا أَيْدِيَهُمْ فَخُذُوهُمْ وَاقْتُلُوهُمْ حَيْثُ ثَقِفْتُمُوهُمْ وَأُولَٰئِكُمْ جَعَلْنَا لَكُمْ عَلَيْهِمْ سُلْطَانًا مُبِينًا ﴿٩١﴾

4 **Nisa**/91. Diğerlerinin de, hem sizden güvende olmayı, hem de kendi toplumlarından güvende olmayı istediklerini göreceksin. Ama her ne zaman bozgunculuğa çağırılsalar, baş aşağı ona atılırlar. Eğer bunlar sizden uzak durmaz, size barış önermez ve sizden el çekmezlerse, onları yakalayın ve bulduğunuz yerde öldürün. İşte onlara karşı size apaçık yetki verdik.

أُذِنَ لِلَّذِينَ يُقَاتَلُونَ بِأَنَّهُمْ ظُلِمُوا وَإِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ نَصْرِهِمْ لَقَدِيرٌ ﴿٣٩﴾ الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ بِغَيْرِ حَقٍّ إِلَّا أَنْ يَقُولُوا رَبُّنَا اللَّهُ وَلَوْلَا دَفْعُ اللَّهِ النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لَهُدِّمَتْ صَوَامِعُ وَبِيَعٌ وَصَلَوَاتٌ وَمَسَاجِدُ يُذْكَرُ فِيهَا اسْمُ اللَّهِ كَثِيرًا وَلَيَنْصُرَنَّ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿٤٠﴾

22 **Hac**/39. Haksızlığa uğratılarak kendilerine savaş açılan kimselere (savaşmaları için) izin verilmiştir. Allah onlara yardım etmeye elbette güç yetirir. 40. Onlar yalnızca: "Rabbimiz Allah'tır" dediler diye, haksız yere yurtlarından çıkarılmışlardır. Allah insanların bir kısmını diğerleriyle savmasaydı, manastırlar, kiliseler, havralar ve içinde Allah'ın adı çok anılan mescidler yıkılıp giderdi. Andolsun ki, Allah kendisine yardım edenlere yardım eder. Allah güçlüdür, üstündür.

وَإِنْ طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا فَإِنْ بَغَتْ إِحْدَاهُمَا عَلَى الْأُخْرَى فَقَاتِلُوا الَّتِي تَبْغِي حَتَّى تَفِيءَ إِلَىٰ أَمْرِ اللَّهِ فَإِنْ فَاءَتْ فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا بِالْعَدْلِ وَأَقْسِطُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ ﴿٩﴾

49 Hucurat/9. İnananlardan iki topluluk birbirleriyle savaşırlarsa, aralarını düzeltin. Eğer biri diğeri üzerine saldırırsa, Allah'ın buyruğuna dönmelerine kadar saldıranlarla savaşın; eğer dönerlerse aralarını adâletle bulun. Adil davranın. Allah âdil davrananları sever.

c) Savaş (Cihad)

'Cihad' Allah yolunda savaş da dahil olmak üzere, haksızlara karşı gösterilen her türlü gayret ve mücadeleyi kapsar. Saldırganlık, baskı, zulüm ve sömürüye karşı verilen savaşlar cihaddır. Toprak genişletmek, ekonomik veya politik çıkar sağlamak amacına yönelik savaşlar gayri meşru olduğu için cihad sayılamaz. Bazı Müslüman toplulukların tarih içerisinde emperyalist amaçlarla yaptıkları savaşları –bu savaşlar Müslümanlar'a karşı bile olsa– 'cihad' olarak niteleyerek, eylemlerini meşrulaştırmaya çalışmış olmaları bu gerçeği değiştirmez. Kur'an hangi şartlar altında ve ne uğrunda savaşılabileceğini belirtmiştir.

ca) Gerektiğinde Savaşmaya Teşvik

كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ وَهُوَ كُرْهٌ لَكُمْ وَعَسَىٰ أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَعَسَىٰ أَنْ تُحِبُّوا شَيْئًا وَهُوَ شَرٌّ لَكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٢١٦﴾

2 Bakara/216. Hoşunuza gitmese de savaş size farz kılındı. Bazen hoşlanmadığınız bir şey sizin iyiliğinize, sevdiğiniz bir şey de sizin kötülüğünüze olabilir. Allah bilir, siz bilemezsiniz.

وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّىٰ لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ كُلُّهُ لِلَّهِ فَإِنِ انْتَهَوْا فَإِنَّ اللَّهَ بِمَا يَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٣٩﴾

8 Enfal/39. İnsanları zorlayarak [illegible] döndürme (fitne) kalmayıp, din [illegible] Allah'ın olana kadar onlarla savaşın. Vazgeçerlerse, Allah onların [illegible] görmektedir.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا لَقِيتُمْ فِئَةً فَاثْبُتُوا وَاذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٤٥﴾

8 Enfal/45. Ey [illegible] karşılaştığınız [illegible] niz için Allah'ı [illegible]

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ حَرِّضِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى الْقِتَالِ إِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ عِشْرُونَ صَابِرُونَ يَغْلِبُوا مِائَتَيْنِ وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِائَةٌ يَغْلِبُوا أَلْفًا مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ ﴿٦٥﴾ الْآنَ خَفَّفَ اللَّهُ عَنْكُمْ وَعَلِمَ أَنَّ فِيكُمْ ضَعْفًا فَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِائَةٌ صَابِرَةٌ يَغْلِبُوا مِائَتَيْنِ وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ أَلْفٌ يَغْلِبُوا أَلْفَيْنِ بِإِذْنِ اللَّهِ وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ ﴿٦٦﴾

8 [illegible]

وَلاَ تَهِنُوا وَلاَ تَحْزَنُوا وَأَنْتُمُ الأَعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٣٩﴾

3 **Al-i İmran**/139. Gevşemeyin ve üzülmeyin. Eğer inanmışsanız en üstün siz olacaksınız.

أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَعْلَمِ اللَّهُ الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنْكُمْ وَيَعْلَمَ الصَّابِرِينَ ﴿١٤٢﴾ وَلَقَدْ كُنْتُمْ تَمَنَّوْنَ الْمَوْتَ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَلْقَوْهُ فَقَدْ رَأَيْتُمُوهُ وَأَنْتُمْ تَنْظُرُونَ ﴿١٤٣﴾ وَمَا مُحَمَّدٌ إِلاَّ رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ أَفَإِيْن مَاتَ أَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلَى أَعْقَابِكُمْ وَمَنْ يَنْقَلِبْ عَلَى عَقِبَيْهِ فَلَنْ يَضُرَّ اللَّهَ شَيْئًا وَسَيَجْزِي اللَّهُ الشَّاكِرِينَ ﴿١٤٤﴾ وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ أَنْ تَمُوتَ إِلاَّ بِإِذْنِ اللَّهِ كِتَابًا مُؤَجَّلاً وَمَنْ يُرِدْ ثَوَابَ الدُّنْيَا نُؤْتِهِ مِنْهَا وَمَنْ يُرِدْ ثَوَابَ الآخِرَةِ نُؤْتِهِ مِنْهَا وَسَنَجْزِي الشَّاكِرِينَ ﴿١٤٥﴾ وَكَأَيِّنْ مِنْ نَبِيٍّ قَاتَلَ مَعَهُ رِبِّيُّونَ كَثِيرٌ فَمَا وَهَنُوا لِمَا أَصَابَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَمَا ضَعُفُوا وَمَا اسْتَكَانُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ الصَّابِرِينَ ﴿١٤٦﴾ وَمَا كَانَ قَوْلَهُمْ إِلاَّ أَنْ قَالُوا رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَإِسْرَافَنَا فِي أَمْرِنَا وَثَبِّتْ أَقْدَامَنَا وَانْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿١٤٧﴾ فَآتَاهُمُ اللَّهُ ثَوَابَ الدُّنْيَا وَحُسْنَ ثَوَابِ الآخِرَةِ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٤٨﴾

3 **Al-i İmran**/142. Yoksa, Allah içinizden cihad edenleri bilmeden ve dayananları bilmeden cennete gireceğinizi mi sandınız? 143. Ölümle karşılaşmadan önce, onu temenni ediyordunuz. İşte şimdi onu görüyorsunuz, ama şaşkın bir hâlde bakıp duruyorsunuz. 144. Muhammed ancak bir elçidir. Ondan önce de bir çok elçi gelip geçmiştir. O ölür veya öldürülürse, arkanız sıra geri mi dönecek-siniz? Kim ardısıra geri dönerse, (bilsin ki) Allah'a bir zarar veremez. Allah şükredenleri ödüllendirecektir. 145. Hiçbir kimse, Allah'ın izni olmadan ölmez. O, belli bir süreye bağlanmıştır. Kim dünya kazancını isterse, ona ondan veririz. Kim de ahiret kazancını isterse, ona da ondan veririz. Şükredenleri ödüllendireceğiz. 146. Nice peygamberler yanında, pek çok Tanrı eri[380] de çarpışmıştır. Onlar Allah yolunda başlarına gelenlerden dolayı, gevşememişler, yılmamışlar ve boyun eğmemişlerdi. Doğrusu, Allah sabredenleri sever. 147. Onların sözleri ancak şöyle söylemekti: "Rabbimiz! Günahlarımızı ve işlerimizdeki tutumsuzluğumuzu bize bağışla, ayaklarımızı sağlam kıl, inkârcı topluluğa karşı bize yardım et". 148. Bunun için, Allah onlara hem dünya kazancının, hem de ahiret kazancının güzelini vermiştir. Allah iyi davrananları sever.

وَلَئِنْ مُتُّمْ أَوْ قُتِلْتُمْ لإِلَى اللَّهِ تُحْشَرُونَ ﴿١٥٨﴾

3 **Al-i İmran**/158. Andolsun ki, ölseniz de öldürülseniz de Allah'ın huzurunda toplanacaksınız.

وَلاَ تَهِنُوا فِي ابْتِغَاءِ الْقَوْمِ إِنْ تَكُونُوا تَأْلَمُونَ فَإِنَّهُمْ يَأْلَمُونَ كَمَا تَأْلَمُونَ وَتَرْجُونَ مِنَ اللَّهِ مَا لاَ يَرْجُونَ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١٠٤﴾

4 **Nisa**/104. Düşman toplumunu kovalamakta gevşeklik göstermeyin. Eğer siz acı çekiyorsanız, sizin acı çektiğiniz gibi onlar da acı çekiyorlar. Üstelik siz Allah'tan onların beklemedikleri şeyleri umuyorsunuz. Allah bilendir, bilgedir.

[380] Burada 'Tanrı eri' olarak çevrilen *rıbbî* kelimesinin ne anlama geldiği açık değildir. Kelimeyi *rabb* ve *rabbânî* kelimeleriyle bağlantılı düşünerek, 'erenler', 'alimler', 'kendini Allah'a verenler' gibi anlamlar verildiği olmuştur. Bu kelimeyi, İbranca *ribbo* kelimesiyle ilgili görerek, 'yığınlar', 'yüzler, ...ler' gibi kelimelerle karşılanmasını önerenler de vardır.

فَلْيُقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ يَشْرُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا بِالْآخِرَةِ وَمَنْ يُقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَيُقْتَلْ أَوْ يَغْلِبْ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٧٤﴾

4 Nisa/74. Öyleyse, dünya hayatına karşılık ahireti satın alanlar, Allah yolunda çarpışsınlar. Kim Allah yolunda çarpışırsa –ister öldürülsün ister galip gelsin– Biz ona büyük bir ödül vereceğiz.

الَّذِينَ آمَنُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ الطَّاغُوتِ فَقَاتِلُوا أَوْلِيَاءَ الشَّيْطَانِ إِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفًا ﴿٧٦﴾ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ قِيلَ لَهُمْ كُفُّوا أَيْدِيَكُمْ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ إِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ يَخْشَوْنَ النَّاسَ كَخَشْيَةِ اللَّهِ أَوْ أَشَدَّ خَشْيَةً وَقَالُوا رَبَّنَا لِمَ كَتَبْتَ عَلَيْنَا الْقِتَالَ لَوْلَا أَخَّرْتَنَا إِلَى أَجَلٍ قَرِيبٍ قُلْ مَتَاعُ الدُّنْيَا قَلِيلٌ وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ لِمَنِ اتَّقَى وَلَا تُظْلَمُونَ فَتِيلًا ﴿٧٧﴾ أَيْنَمَا تَكُونُوا يُدْرِكْكُمُ الْمَوْتُ وَلَوْ كُنْتُمْ فِي بُرُوجٍ مُشَيَّدَةٍ وَإِنْ تُصِبْهُمْ حَسَنَةٌ يَقُولُوا هَذِهِ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَإِنْ تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ يَقُولُوا هَذِهِ مِنْ عِنْدِكَ قُلْ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ فَمَالِ هَؤُلَاءِ الْقَوْمِ لَا يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ حَدِيثًا ﴿٧٨﴾

4 Nisa/76. İnananlar Allah uğrunda çarpışırlar. İnkâr edenler ise, Tağut uğrunda çarpışırlar. Öyleyse Şeytan'ın dostlarıyla çarpışın. Doğrusu, Şeytan'ın düzeni zayıftır. 77. Kendilerine: "Elinizi (savaştan) çekin, namazı kılın, zekatı verin!" denilen kimseleri görmedin mi? Onlara savaş yazılınca, onlardan bir kısmı Allah'tan korkar gibi, belki de daha çok, insanlardan korkmaya başladılar ve: "Rabbimiz! Niçin savaşı bize farz kıldın? Yakın bir süreye kadar bizi erteleyemez miydin?" dediler. De ki: "Dünya geçimliği azdır. Ahiret, (Allah'a) saygılı olanlar için daha iyidir, orada çekirdeğin yarığındaki lif kadar bile haksızlığa uğratılmazsınız". 78. Nerede olursanız olun, sağlam kaleler içinde olsanız bile, ölüm size ulaşır. Onlara bir iyilik gelse: "Bu Allah katındandır" derler. Onlara bir kötülük gelse: "Bu senin yüzündendir" derler. De ki: "Hepsi Allah katındandır" Bunların nesi var; neredeyse hiçbir söyleneni anlamıyorlar?

فَقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا تُكَلَّفُ إِلَّا نَفْسَكَ وَحَرِّضِ الْمُؤْمِنِينَ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَكُفَّ بَأْسَ الَّذِينَ كَفَرُوا وَاللَّهُ أَشَدُّ بَأْسًا وَأَشَدُّ تَنْكِيلًا ﴿٨٤﴾

4 Nisa/84. Allah uğrunda savaş! Sen ancak kendinden sorumlusun. İnananları da (savaşmaya) özendir. Umulur ki, Allah inkâr edenlerin baskısını önler. Allah daha güçlüdür ve cezalandırması daha çetindir.

لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ غَيْرُ أُولِي الضَّرَرِ وَالْمُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فَضَّلَ اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ عَلَى الْقَاعِدِينَ دَرَجَةً وَكُلًّا وَعَدَ اللَّهُ الْحُسْنَى وَفَضَّلَ اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ عَلَى الْقَاعِدِينَ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٩٥﴾ دَرَجَاتٍ مِنْهُ وَمَغْفِرَةً وَرَحْمَةً وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٩٦﴾

4 Nisa/95. İnananlardan, özürsüz olarak yerlerinde oturanlarla, mallarıyla ve canlarıyla Allah yolunda savaşanlar eşit olmazlar. Allah, canlarıyla ve mallarıyla cihad edenleri, oturanlardan [illegible] bütün kılmıştır. Gerçi Allah [illegible] güzel vadetmiştir. Fakat Allah [illegible] oturanlardan [illegible] üstün kılmıştır. [illegible]

فَلَا تَهِنُوا وَتَدْعُوا إِلَى السَّلْمِ وَأَنتُمُ الْأَعْلَوْنَ وَاللَّهُ مَعَكُمْ وَلَن يَتِرَكُمْ أَعْمَالَكُمْ ﴿٣٥﴾

47 **Muhammed**/35. Ey inananlar! Sizler üstün gelecekken gevşeyip, barış istemeyin. Allah sizinle beraberdir; O sizin çabalarınıza kıyamaz.

فَإِذَا لَقِيتُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا فَضَرْبَ الرِّقَابِ حَتَّىٰ إِذَا أَثْخَنتُمُوهُمْ فَشُدُّوا الْوَثَاقَ فَإِمَّا مَنًّا بَعْدُ وَإِمَّا فِدَاءً حَتَّىٰ تَضَعَ الْحَرْبُ أَوْزَارَهَا ذَٰلِكَ وَلَوْ يَشَاءُ اللَّهُ لَانتَصَرَ مِنْهُمْ وَلَٰكِن لِّيَبْلُوَ بَعْضَكُم بِبَعْضٍ وَالَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَلَن يُضِلَّ أَعْمَالَهُمْ ﴿٤﴾ سَيَهْدِيهِمْ وَيُصْلِحُ بَالَهُمْ ﴿٥﴾ وَيُدْخِلُهُمُ الْجَنَّةَ عَرَّفَهَا لَهُمْ ﴿٦﴾

47 **Muhammed**/4. İnkâr edenlerle savaştığınızda boyunlarından vurun! Sonunda onlara üstün geldiğinizde onları esir alın; sonra onları ya bir lütuf olarak, ya da fidye karşılığında (salıverin)! Savaş bitinceye kadar böyle yapın. Allah dilemiş olsaydı, onlardan kendisi de öc alabilirdi; ama O sizi birbirinizle denemek istedi. Allah'ın yolunda öldürülenlere gelince, O onların işlerini boşa çıkarmaz. 5. Onları doğru yola eriştirir, durumlarını düzeltir. 6. Onları, kendilerine anlatmış olduğu cennete koyar.

وَجَاهِدُوا فِي اللَّهِ حَقَّ جِهَادِهِ هُوَ اجْتَبَاكُمْ وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ مِّلَّةَ أَبِيكُمْ إِبْرَاهِيمَ هُوَ سَمَّاكُمُ الْمُسْلِمِينَ مِن قَبْلُ وَفِي هَٰذَا لِيَكُونَ الرَّسُولُ شَهِيدًا عَلَيْكُمْ وَتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَاعْتَصِمُوا بِاللَّهِ هُوَ مَوْلَاكُمْ فَنِعْمَ الْمَوْلَىٰ وَنِعْمَ النَّصِيرُ ﴿٧٨﴾

22 **Hac**/78. Allah uğrunda gereği gibi cihad edin. O sizi seçmiş, babanız İbrâhim'in yolu olan dinde sizin için hiçbir zorluk kılmamıştır. Daha önce ve bunda (Kur'an'da), Peygamber'in size örnek olması, sizin de insanlara örnek olmanız için O size 'Müslüman' adını vermiştir. Artık namazı kılın, zekâtı verin ve sahibiniz olan Allah'a tutunun. O ne güzel sahip ve ne güzel yardımcıdır!

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ جَاهِدِ الْكُفَّارَ وَالْمُنَافِقِينَ وَاغْلُظْ عَلَيْهِمْ وَمَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿٩﴾

66 **Tahrim**/9. Ey Peygamber! İnkarcılarla ve ikiyüzlülerle savaş. Onlara karşı katı davran. Varacakları yer cehennemdir, ne kötü gidiş yeridir.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَىٰ تِجَارَةٍ تُنجِيكُم مِّنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿١٠﴾ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنفُسِكُمْ ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١١﴾ يَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَيُدْخِلْكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَمَسَاكِنَ طَيِّبَةً فِي جَنَّاتِ عَدْنٍ ذَٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١٢﴾ وَأُخْرَىٰ تُحِبُّونَهَا نَصْرٌ مِّنَ اللَّهِ وَفَتْحٌ قَرِيبٌ

61 **Saf**/10. Ey inananlar! Size, sizi can yakıcı bir azaptan kurtaracak, kazançlı bir alışveriş göstereyim mi? 11. Allah'a ve Elçisi'ne inanırsınız; Allah yolunda canlarınızla, mallarınızla cihad edersiniz; bilseniz, bu sizin için en iyi olandır. 12. Böyle yaparsanız, Allah günahlarınızı size bağışlar, sizi altlarından ırmaklar akan cennetlere, Adn cennetlerinde hoş yerlere koyar; büyük kurtuluş budur. 13. Bundan başka sevdiğiniz bir şey daha var: Allah katından bir yardım ve yakın bir zafer... (Ey Muhammed!) İnananlara müjde ver. 14. Ey ina-

وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٣﴾ يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُو
أَنْصَارَ اللَّهِ كَمَا قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ لِلْحَوَارِيِّ
أَنْصَارِي إِلَى اللَّهِ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ نَحْنُ أَنْصَ
فَآمَنَتْ طَائِفَةٌ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَكَفَرَتْ طَائِفَةٌ
الَّذِينَ آمَنُوا عَلَى عَدُوِّهِمْ فَأَصْبَحُوا ظَاهِرِينَ ﴿١٤﴾

nanlar! Allah'ın yardımcıları olun. Nitekim Meryem oğlu İsa Havâriler'e: "Allah'a giden yolda yardımcılarım kimlerdir?" deyince Havariler: "Allah'ın yardımcıları bizleriz" demişlerdi. İsrailoğulları'ndan bir grup inanmış, bir grup da inkâr etmişti; ama Biz inananları düşmanlarına karşı destekledik de üstün geldiler.

إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِهِ صَفًّا كَأَنَّهُمْ
بُنْيَانٌ مَرْصُوصٌ ﴿٤﴾

61 Saf/4. Allah, kendi uğrunda, kenetlenmiş bir duvar gibi sıra hâlinde savaşanları sever.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِ
وَجَاهِدُوا فِي سَبِيلِهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٣٥﴾

5 Maide/35. Ey inananlar! Allah'a saygılı olun, O'na yol arayın ve O'nun yolunda savaşın ki kurtulasınız.

إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُ
لَهُمُ الْجَنَّةَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَيَقْتُلُونَ وَيُقْ
وَعْدًا عَلَيْهِ حَقًّا فِي التَّوْرَاةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالْقُرْآنِ وَ
أَوْفَى بِعَهْدِهِ مِنَ اللَّهِ فَاسْتَبْشِرُوا بِبَيْعِكُمُ الَّذِي بَايَ
بِهِ وَذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١١١﴾

9 Tevbe/111. Allah, Tevrat, İncil ve Kur'an'da üzerine aldığı gerçek bir söz olarak, Allah yolunda çarpışıp öldürülen ve öldüren mü'minlerin canlarını ve mallarını cennete karşılık satın almıştır. Verdiği sözü, Allah'tan daha çok tutan kim var? Öyleyse, yaptığınız bu alışverişe sevinin. İşte bu, büyük kurtuluştur.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قَاتِلُوا الَّذِينَ يَلُونَكُمْ مِ
الْكُفَّارِ وَلْيَجِدُوا فِيكُمْ غِلْظَةً وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَ
الْمُتَّقِينَ ﴿١٢٣﴾

9 Tevbe/123. Ey inananlar! İnkârcılardan yakınınızda olanlarla çarpışın ki, sizde bir sertlik görsünler. Allah'ın, kendisine saygılı olanlarla beraber olduğunu bilin.

قَاتِلُوهُمْ يُعَذِّبْهُمُ اللَّهُ بِأَيْدِيكُمْ وَيُخْزِهِمْ وَيَنْصُرْكُمْ عَلَيْهِ
وَيَشْفِ صُدُورَ قَوْمٍ مُؤْمِنِينَ ﴿١٤﴾ وَيُذْهِبْ غَ
قُلُوبِهِمْ وَيَتُوبُ اللَّهُ عَلَى مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِي
﴿١٥﴾ أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تُتْرَكُوا وَلَمَّا يَعْلَمِ اللَّهُ الَّذِي
جَاهَدُوا مِنْكُمْ وَلَمْ يَتَّخِذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَا رَسُولِهِ وَلَا
الْمُؤْمِنِينَ وَلِيجَةً وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٦﴾

9 Tevbe/14-15. Onlarla savaşın ki, Allah sizin elinizle onlara azap etsin ve onları rezil etsin; sizi onlara üstün kılsın, inanan toplumun gönüllerine su serpsin ve yüreklerinin öfkesini gidersin. Allah dilediğinin tövbesini kabul eder. Allah bilgindir, bilgedir. 16. Yoksa, Allah içinizden cihad eden ve Allah'tan, Elçisi'nden ve inananlardan başkasını sırdaş edinmeyenleri bilmeden bırakılacağınızı mı sandınız? Allah yaptıklarınızdan haberdardır.

أَجَعَلْتُمْ سِقَايَةَ الْحَاجِّ وَعِمَارَةَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ كَمَنْ
بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَجَاهَدَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا

9 Tevbe/19. Hacılara su vermeyi ve [illegible] m'in bakımını, Allah'a ve [illegible] nan ve Allah yolunda [illegible] (gibi) ile bir mi tutuyorsunuz? [illegible]

يَسْتَوُونَ عِنْدَ اللَّهِ وَاللَّهُ لاَ يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿١٩﴾ الَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ أَعْظَمُ دَرَجَةً عِنْدَ اللَّهِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ ﴿٢٠﴾ يُبَشِّرُهُمْ رَبُّهُمْ بِرَحْمَةٍ مِنْهُ وَرِضْوَانٍ وَجَنَّاتٍ لَهُمْ فِيهَا نَعِيمٌ مُقِيمٌ ﴿٢١﴾ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿٢٢﴾

eşit olmazlar. Allah haksız toplumu doğru yola koymaz. 20. İnanıp, Allah yolunda hicret eden ve mallarıyla, canlarıyla savaşan kimseler, Allah katında en büyük mertebededirler. İşte bunlar kurtulanlardır. 21-22. Rableri, bunlara katından bir rahmet, hoşnutluk ve içinde sürekli nimetler bulunan, temelli kalacakları cennetleri müjdeler. Büyük ödül Allah katındadır.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَا لَكُمْ إِذَا قِيلَ لَكُمُ انْفِرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ اثَّاقَلْتُمْ إِلَى الْأَرْضِ أَرَضِيتُمْ بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا مِنَ الْآخِرَةِ فَمَا مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فِي الْآخِرَةِ إِلاَّ قَلِيلٌ ﴿٣٨﴾ إِلاَّ تَنْفِرُوا يُعَذِّبْكُمْ عَذَابًا أَلِيمًا وَيَسْتَبْدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ وَلاَ تَضُرُّوهُ شَيْئًا وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٣٩﴾ إِلاَّ تَنْصُرُوهُ فَقَدْ نَصَرَهُ اللَّهُ إِذْ أَخْرَجَهُ الَّذِينَ كَفَرُوا ثَانِيَ اثْنَيْنِ إِذْ هُمَا فِي الْغَارِ إِذْ يَقُولُ لِصَاحِبِهِ لاَ تَحْزَنْ إِنَّ اللَّهَ مَعَنَا فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَيْهِ وَأَيَّدَهُ بِجُنُودٍ لَمْ تَرَوْهَا وَجَعَلَ كَلِمَةَ الَّذِينَ كَفَرُوا السُّفْلَى وَكَلِمَةُ اللَّهِ هِيَ الْعُلْيَا وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٤٠﴾ انْفِرُوا خِفَافًا وَثِقَالاً وَجَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٤١﴾

9 **Tevbe**/38. Ey inananlar! Size ne oldu? "Allah yolunda savaşa çıkın" dendiğinde yere yığılıp kaldınız. Ahiret yerine dünya hayatına mı razı oldunuz? Oysa dünya hayatının geçimliği ahirete göre pek azdır. 39. Eğer savaşa çıkmazsanız, Allah size can yakıcı bir azapla azap eder ve sizi başka bir toplumla değiştirir, O'na hiçbir zarar da veremezsiniz. Allah'ın gücü her şeye yeter. 40. Eğer siz Muhammed'e yardım etmezseniz, bilin ki, inkâr edenler onu, iki kişinin ikincisi olarak yurdundan çıkardıklarında, Allah ona yardım etmiştir. Hani o mağarada arkadaşına: "Üzülme; Allah bizimledir" diyordu. Allah da ona huzur ve güven (sekine) indirdi, görmediğiniz askerlerle onu destekledi ve inkâr edenlerin sözlerini alçalttı. Allah'ın sözü en üstündür. Allah yücedir, bilgedir. 41. Hafifiyle, ağırıyla[381] hepiniz yola koyulun ve Allah yolunda mallarınızla, canlarınızla cihad edin. Eğer bilirseniz, bu sizin iyiliğinizedir.

قُلْ هَلْ تَرَبَّصُونَ بِنَا إِلاَّ إِحْدَى الْحُسْنَيَيْنِ وَنَحْنُ نَتَرَبَّصُ بِكُمْ أَنْ يُصِيبَكُمُ اللَّهُ بِعَذَابٍ مِنْ عِنْدِهِ أَوْ بِأَيْدِينَا فَتَرَبَّصُوا إِنَّا مَعَكُمْ مُتَرَبِّصُونَ ﴿٥٢﴾

9 **Tevbe**/52. De ki: "Siz bize ancak iki güzel şeyden[382] birinin gelmesini gözlüyordunuz, değil mi? Ama biz, Allah'ın sizi kendi katından veya bizim elimizle bir azaba uğratmasını bekliyoruz. Bekleyin bakalım, biz de sizinle birlikte beklemekteyiz".

يَاأَيُّهَا النَّبِيُّ جَاهِدِ الْكُفَّارَ وَالْمُنَافِقِينَ وَاغْلُظْ عَلَيْهِمْ وَمَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿٧٣﴾

9 **Tevbe**/73. Ey Peygamber! İnkârcılarla ve ikiyüzlülerle savaş. Onlara karşı katı davran. Varacakları yer cehennemdir. Ne kötü gidiş yeridir.

[381] "Genciyle, yaşlısıyla", "binekli, bineksiz", "silahlı, silahsız" gibi anlamlara gelebilir.

[382] İki güzel şey: zafer ve şehitlik veya gazilik ve şehitlik.

cb) Ordu Kurma ve Askeri Donanım

وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهِبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ وَآخَرِينَ مِنْ دُونِهِمْ لَا تَعْلَمُونَهُمُ اللَّهُ يَعْلَمُهُمْ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يُوَفَّ إِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تُظْلَمُونَ ﴿٦٠﴾

8 Enfal/60. (Ey inananlar!) Onlara karşı gücünüzün yettiği kadar, Allah'ın düşmanını, sizin düşmanlarınızı ve bunlardan başka Allah'ın bildiği ve sizin bilmediğiniz düşmanlarınızı korkutmak için kuvvet ve savaş atları hazırlayın. Allah yolunda sarfettiğiniz her şey, size haksızlık yapılmaksızın ödenecektir.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا خُذُوا حِذْرَكُمْ فَانْفِرُوا ثُبَاتٍ أَوِ انْفِرُوا جَمِيعًا ﴿٧١﴾

4 Nisa/71. Ey inananlar! (Düşmana karşı) tetikte olun ve (savaşa) ya bölük bölük veya hep beraber çıkın.

cc) Savaş Esirleri

مَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَنْ يَكُونَ لَهُ أَسْرَى حَتَّى يُثْخِنَ فِي الْأَرْضِ تُرِيدُونَ عَرَضَ الدُّنْيَا وَاللَّهُ يُرِيدُ الْآخِرَةَ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٦٧﴾ لَوْلَا كِتَابٌ مِنَ اللَّهِ سَبَقَ لَمَسَّكُمْ فِيمَا أَخَذْتُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٦٨﴾ فَكُلُوا مِمَّا غَنِمْتُمْ حَلَالًا طَيِّبًا وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٦٩﴾ يَاأَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِمَنْ فِي أَيْدِيكُمْ مِنَ الْأَسْرَى إِنْ يَعْلَمِ اللَّهُ فِي قُلُوبِكُمْ خَيْرًا يُؤْتِكُمْ خَيْرًا مِمَّا أُخِذَ مِنْكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٧٠﴾ وَإِنْ يُرِيدُوا خِيَانَتَكَ فَقَدْ خَانُوا اللَّهَ مِنْ قَبْلُ فَأَمْكَنَ مِنْهُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٧١﴾

8 Enfal/67. Düşmanı ağır yenilgiye uğratmadan esir almak hiçbir peygambere yakışmaz. Siz geçici dünya malını istiyorsunuz. Oysa, Allah ahireti kazanmanızı istiyor. Allah yücedir, bilgedir. 68. Daha önceden Allah'tan verilmiş bir hüküm olmasaydı, aldıklarınız dünya malından dolayı size büyük bir azap değerdi. 69. Elde ettiğiniz ganimetten helal hoş olarak yiyin. Allah'a saygılı olun. Doğrusu, Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir. 70. Ey Peygamber! Elinizde bulunan esirlere şöyle söyle: "Allah kalplerinizde bir iyilik bulunduğunu bilirse, size sizden alınanın daha iyisini verir ve sizi bağışlar!" Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir. 71. Esirler sana hıyanet etmek isterlerse, bilesin ki, onlar daha önce de Allah'a hıyanet etmişlerdi de, onları yenmen için Allah sana imkan vermişti. Allah [illegible] dir, bilgedir.

وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ كِتَابَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَأُحِلَّ لَكُمْ مَا وَرَاءَ ذَلِكُمْ أَنْ تَبْتَغُوا بِأَمْوَالِكُمْ مُحْصِنِينَ غَيْرَ مُسَافِحِينَ فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ بِهِ مِنْهُنَّ فَآتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ فَرِيضَةً وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا تَرَاضَيْتُمْ بِهِ مِنْ بَعْدِ الْفَرِيضَةِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٢٤﴾

4 Nisa/24. Ellerinizdeki [illegible] da, evli kadınlarla [illegible] bilirdi). Bunlar [illegible] hükümlerdir. [illegible] dan sonra [illegible] mallarınızla [illegible] Onlar [illegible] mahsur [illegible] hayatlarını [illegible] yoldan [illegible]

يَسْتَوُونَ عِنْدَ اللَّهِ وَاللَّهُ لاَ يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿١٩﴾ الَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ أَعْظَمُ دَرَجَةً عِنْدَ اللَّهِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ ﴿٢٠﴾ يُبَشِّرُهُمْ رَبُّهُمْ بِرَحْمَةٍ مِنْهُ وَرِضْوَانٍ وَجَنَّاتٍ لَهُمْ فِيهَا نَعِيمٌ مُقِيمٌ ﴿٢١﴾ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿٢٢﴾

eşit olmazlar. Allah haksız toplumu doğru yola koymaz. 20. İnanıp, Allah yolunda hicret eden ve mallarıyla, canlarıyla savaşan kimseler, Allah katında en büyük mertebededirler. İşte bunlar kurtulanlardır. 21-22. Rableri, bunlara katından bir rahmet, hoşnutluk ve içinde sürekli nimetler bulunan, temelli kalacakları cennetleri müjdeler. Büyük ödül Allah katındadır.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَا لَكُمْ إِذَا قِيلَ لَكُمُ انْفِرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ اثَّاقَلْتُمْ إِلَى الْأَرْضِ أَرَضِيتُمْ بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا مِنَ الْآخِرَةِ فَمَا مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فِي الْآخِرَةِ إِلاَّ قَلِيلٌ ﴿٣٨﴾ إِلاَّ تَنْفِرُوا يُعَذِّبْكُمْ عَذَابًا أَلِيمًا وَيَسْتَبْدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ وَلاَ تَضُرُّوهُ شَيْئًا وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٣٩﴾ إِلاَّ تَنْصُرُوهُ فَقَدْ نَصَرَهُ اللَّهُ إِذْ أَخْرَجَهُ الَّذِينَ كَفَرُوا ثَانِيَ اثْنَيْنِ إِذْ هُمَا فِي الْغَارِ إِذْ يَقُولُ لِصَاحِبِهِ لاَ تَحْزَنْ إِنَّ اللَّهَ مَعَنَا فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَيْهِ وَأَيَّدَهُ بِجُنُودٍ لَمْ تَرَوْهَا وَجَعَلَ كَلِمَةَ الَّذِينَ كَفَرُوا السُّفْلَى وَكَلِمَةُ اللَّهِ هِيَ الْعُلْيَا وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٤٠﴾ انْفِرُوا خِفَافًا وَثِقَالاً وَجَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٤١﴾

9 **Tevbe**/38. Ey inananlar! Size ne oldu? "Allah yolunda savaşa çıkın" dendiğinde yere yığılıp kaldınız. Ahiret yerine dünya hayatına mı razı oldunuz? Oysa dünya hayatının geçimliği ahirete göre pek azdır. 39. Eğer savaşa çıkmazsanız, Allah size can yakıcı bir azapla azap eder ve sizi başka bir toplumla değiştirir, O'na hiçbir zarar da veremezsiniz. Allah'ın gücü her şeye yeter. 40. Eğer siz Muhammed'e yardım etmezseniz, bilin ki, inkâr edenler onu, iki kişinin ikincisi olarak yurdundan çıkardıklarında, Allah ona yardım etmiştir. Hani o mağarada arkadaşına: "Üzülme; Allah bizimledir" diyordu. Allah da ona huzur ve güven (sekine) indirdi, görmediğiniz askerlerle onu destekledi ve inkâr edenlerin sözlerini alçalttı. Allah'ın sözü en üstündür. Allah yücedir, bilgedir. 41. Hafifiyle, ağırıyla[381] hepiniz yola koyulun ve Allah yolunda mallarınızla, canlarınızla cihad edin. Eğer bilirseniz, bu sizin iyiliğinizedir.

قُلْ هَلْ تَرَبَّصُونَ بِنَا إِلاَّ إِحْدَى الْحُسْنَيَيْنِ وَنَحْنُ نَتَرَبَّصُ بِكُمْ أَنْ يُصِيبَكُمُ اللَّهُ بِعَذَابٍ مِنْ عِنْدِهِ أَوْ بِأَيْدِينَا فَتَرَبَّصُوا إِنَّا مَعَكُمْ مُتَرَبِّصُونَ ﴿٥٢﴾

9 **Tevbe**/52. De ki: "Siz bize ancak iki güzel şeyden[382] birinin gelmesini gözlüyordunuz, değil mi? Ama biz, Allah'ın sizi kendi katından veya bizim elimizle bir azaba uğratmasını bekliyoruz. Bekleyin bakalım, biz de sizinle birlikte beklemekteyiz".

يَاأَيُّهَا النَّبِيُّ جَاهِدِ الْكُفَّارَ وَالْمُنَافِقِينَ وَاغْلُظْ عَلَيْهِمْ وَمَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿٧٣﴾

9 **Tevbe**/73. Ey Peygamber! İnkârcılarla ve ikiyüzlülerle savaş. Onlara karşı katı davran. Varacakları yer cehennemdir. Ne kötü gidiş yeridir.

[381] "Genciyle, yaşlısıyla", "binekli, bineksiz", "silahlı, silahsız" gibi anlamlara gelebilir.

[382] İki güzel şey: zafer ve şehitlik veya gazilik ve şehitlik.

cb) Ordu Kurma ve Askeri Donanım

وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهِبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ وَآخَرِينَ مِنْ دُونِهِمْ لَا تَعْلَمُونَهُمُ اللَّهُ يَعْلَمُهُمْ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يُوَفَّ إِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تُظْلَمُونَ ﴿٦٠﴾

8 Enfal/60. (Ey inananlar!) Onlara karşı gücünüzün yettiği kadar, Allah'ın düşmanını, sizin düşmanlarınızı ve bunlardan başka Allah'ın bildiği ve sizin bilmediğiniz düşmanlarınızı korkutmak için kuvvet ve savaş atları hazırlayın. Allah yolunda sarfettiğiniz her şey, size haksızlık yapılmaksızın ödenecektir.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا خُذُوا حِذْرَكُمْ فَانْفِرُوا ثُبَاتٍ أَوِ انْفِرُوا جَمِيعًا ﴿٧١﴾

4 Nisa/71. Ey inananlar! (Düşmana karşı) tetikte olun ve (savaşa) ya bölük bölük veya hep beraber çıkın.

cc) Savaş Esirleri

مَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَنْ يَكُونَ لَهُ أَسْرَى حَتَّى يُثْخِنَ فِي الْأَرْضِ تُرِيدُونَ عَرَضَ الدُّنْيَا وَاللَّهُ يُرِيدُ الْآخِرَةَ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٦٧﴾ لَوْلَا كِتَابٌ مِنَ اللَّهِ سَبَقَ لَمَسَّكُمْ فِيمَا أَخَذْتُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٦٨﴾ فَكُلُوا مِمَّا غَنِمْتُمْ حَلَالًا طَيِّبًا وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٦٩﴾ يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِمَنْ فِي أَيْدِيكُمْ مِنَ الْأَسْرَى إِنْ يَعْلَمِ اللَّهُ فِي قُلُوبِكُمْ خَيْرًا يُؤْتِكُمْ خَيْرًا مِمَّا أُخِذَ مِنْكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٧٠﴾ وَإِنْ يُرِيدُوا خِيَانَتَكَ فَقَدْ خَانُوا اللَّهَ مِنْ قَبْلُ فَأَمْكَنَ مِنْهُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٧١﴾

8 Enfal/67. Düşmanı ağır yenilgiye uğratmadan esir almak hiçbir peygambere yakışmaz. Siz geçici dünya malını istiyorsunuz. Oysa, Allah ahireti kazanmanızı istiyor. Allah yücedir, bilgedir. 68. Daha önceden Allah'tan verilmiş bir hüküm olmasaydı, aldıklarınız dünya malından dolayı size büyük bir azap değerdi. 69. Elde ettiğiniz ganimetten helal hoş olarak yiyin. Allah'a saygılı olun. Doğrusu, Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir. 70. Ey Peygamber! Elinizde bulunan esirlere şöyle söyle: "Allah kalplerinizde bir iyilik bulunduğunu bilirse, size sizden alınanın daha iyisini verir ve sizi bağışlar!" Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir. 71. Esirler sana hıyanet etmek isterlerse, bilesin ki, onlar daha önce de Allah'a hıyanet etmişlerdi de, onları yenmen için Allah sana imkan vermişti. Allah bilgedir, bilgedir.

وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ كِتَابَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَأُحِلَّ لَكُمْ مَا وَرَاءَ ذَلِكُمْ أَنْ تَبْتَغُوا بِأَمْوَالِكُمْ مُحْصِنِينَ غَيْرَ مُسَافِحِينَ فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ بِهِ مِنْهُنَّ فَآتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ فَرِيضَةً وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا تَرَاضَيْتُمْ بِهِ مِنْ بَعْدِ الْفَرِيضَةِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٢٤﴾

4 Nisa/24. Ellerinizin geçen cariyeler dışında, evli kadınlarla da evlenmeniz haramdır. Bunlar Allah'ın size yazdığı hükümlerdir. Bunlar dışındaki kadınlarla mallarınızı karşılığında nikahlanmak size helal kılındı. Onlardan [illegible]

فإذا لَقِيتُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا فَضَرْبَ الرِّقَابِ حَتَّىٰ إِذَا أَثْخَنتُمُوهُمْ فَشُدُّوا الْوَثَاقَ فَإِمَّا مَنًّا بَعْدُ وَإِمَّا فِدَاءً حَتَّىٰ تَضَعَ الْحَرْبُ أَوْزَارَهَا ذَٰلِكَ وَلَوْ يَشَاءُ اللَّهُ لَانتَصَرَ مِنْهُمْ وَلَٰكِن لِّيَبْلُوَ بَعْضَكُم بِبَعْضٍ وَالَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَلَن يُضِلَّ أَعْمَالَهُمْ ﴿٤﴾

47 **Muhammed**/4. İnkâr edenlerle savaştığınızda boyunlarından vurun! Sonunda onlara üstün geldiğinizde onları esir alın; sonra onları ya bir lütuf olarak, ya da fidye karşılığında (salıverin)! Savaş bitinceye kadar böyle yapın. Allah dilemiş olsaydı, onlardan kendisi de öc alabilirdi; ama O sizi birbirinizle denemek istedi. Allah'ın yolunda öldürülenlere gelince, O onların işlerini boşa çıkarmaz.

cd) Fey' ve Ganimet

يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْأَنفَالِ قُلِ الْأَنفَالُ لِلَّهِ وَالرَّسُولِ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَصْلِحُوا ذَاتَ بَيْنِكُمْ وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ ﴿١﴾

8 **Enfal**/1. Ey Muhammed! Sana ganimetleri sorarlar. De ki: "Ganimetler Allah'a ve Elçi'ye aittir. Allah'a saygılı olun ve aranızı düzeltin. Eğer inanıyorsanız, Allah'a ve Elçisi'ne itaat edin".

وَاعْلَمُوا أَنَّمَا غَنِمْتُم مِّن شَيْءٍ فَأَنَّ لِلَّهِ خُمُسَهُ وَلِلرَّسُولِ وَلِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ إِن كُنتُمْ آمَنتُم بِاللَّهِ وَمَا أَنزَلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا يَوْمَ الْفُرْقَانِ يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعَانِ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٤١﴾

8 **Enfal**/41. Eğer Allah'a ve ayırdetme günü, iki topluluğun karşı karşıya geldiği gün (Bedir'de) kulumuza (Muhammed'e) indirdiğimize inanıyorsanız, bilin ki, aldığınız her türlü ganimetin beşte biri Allah'ın, Elçi'nin, onun yakınlarının, öksüzlerin, düşkünlerin ve yolcularındır. Allah'ın gücü her şeye yeter.

فَكُلُوا مِمَّا غَنِمْتُمْ حَلَالًا طَيِّبًا وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٦٩﴾

8 **Enfal**/69. Elde ettiğiniz ganimetleri helal hoş olarak yiyin. Allah'a saygılı olun. Doğrusu, Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir.

مَّا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَىٰ رَسُولِهِ مِنْ أَهْلِ الْقُرَىٰ فَلِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ وَلِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ كَيْ لَا يَكُونَ دُولَةً بَيْنَ الْأَغْنِيَاءِ مِنكُمْ وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانتَهُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٧﴾ لِلْفُقَرَاءِ الْمُهَاجِرِينَ الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِن دِيَارِهِمْ وَأَمْوَالِهِمْ يَبْتَغُونَ فَضْلًا

59 **Haşr**/7. Allah'ın (savaşmadan fethedilen) memleketlerin halkının mallarından Elçisi'ne verdiği şeyler[383]; –(bu mallar) içinizdeki zenginler arasında dolaşmasın diye– Allah, Elçi, onun yakınları, yetimler, yoksullar ve yolda kalmışlar içindir. Allah'ın Elçisi size ne verirse onu alın, sizi neden menederse ondan geri durun; Allah'a saygılı olun! Doğrusu, Allah'ın cezalandırması çetindir. 8. (Savaşmadan elde ettiğiniz ganimet malları) yurtlarından ve

[383] Bu ayette *fey'* ifadesi kullanılmaktadır. Fey'in ganimetten farkı, savaşmadan elde edilmesidir.

مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا وَيَنْصُرُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ ﴿٨﴾

mallarından edinmiş olan, Allah'ın lütuf ve rızasını arayan, Allah'ın dinine ve Elçisi'ne yardım eden fakir muhacirlerindir. İşte doğru kimseler bunlardır.

ce) Şehitlik ve Gazilik

وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ يُقْتَلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتٌ بَلْ أَحْيَاءٌ وَلَكِنْ لَا تَشْعُرُونَ ﴿١٥٤﴾

2 Bakara/154. Allah yolunda öldürülenlere; "Ölüdürler" demeyin. Aslında onlar dirildirler, fakat siz sezemezsiniz.

وَلَئِنْ قُتِلْتُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ مُتُّمْ لَمَغْفِرَةٌ مِنَ اللَّهِ وَرَحْمَةٌ خَيْرٌ مِمَّا يَجْمَعُونَ ﴿١٥٧﴾

3 Al-i İmran/157. Allah yolunda öldürülür veya ölürseniz, Allah'ın bağışlaması ve rahmeti onların topladıklarından daha iyidir.

وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتًا بَلْ أَحْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ ﴿١٦٩﴾ فَرِحِينَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَيَسْتَبْشِرُونَ بِالَّذِينَ لَمْ يَلْحَقُوا بِهِمْ مِنْ خَلْفِهِمْ أَلَّا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿١٧٠﴾ يَسْتَبْشِرُونَ بِنِعْمَةٍ مِنَ اللَّهِ وَفَضْلٍ وَأَنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٧١﴾ الَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِلَّهِ وَالرَّسُولِ مِنْ بَعْدِ مَا أَصَابَهُمُ الْقَرْحُ لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا مِنْهُمْ وَاتَّقَوْا أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿١٧٢﴾

3 Al-i İmran/169. Sakın, Allah yolunda öldürülenleri ölü sanma. Aksine onlar dirildirler, Rableri katında nzıklandırılmaktadırlar. 170. Onlar, Allah'ın kendilerine verdiği nimetten dolayı sevinç içinde olup, arkalarından henüz kendilerine katılmamış bulunanlar için de korku olmadığına ve onların da üzülmeyeceklerine sevinirler. 171. Allah'ın nimetine, lütfuna ve Allah'ın inananların yaptıklarının karşılığını heder etmeyeceğine sevinirler. 172. Onlar yaralandıktan sonra, yine Allah ve Elçisi'nin çağrısına uymuşlardır. İçlerinden güzel davrananlar ve [illegible] saygılı olanlar için büyük bir [illegible]

فَلْيُقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ يَشْرُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا بِالْآخِرَةِ وَمَنْ يُقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَيُقْتَلْ أَوْ يَغْلِبْ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٧٤﴾

4 Nisa/74. Öyleyse [illegible] lik ahreti satın [illegible] peşsinler. Kim Allah yo[illegible] ter ölürlerse, [illegible] büyük bir [illegible]

قُلْ هَلْ تَرَبَّصُونَ بِنَا إِلَّا إِحْدَى الْحُسْنَيَيْنِ وَنَحْنُ [illegible] أَنْ يُصِيبَكُمُ اللَّهُ بِعَذَابٍ مِنْ عِنْدِهِ أَوْ [illegible] مَعَكُمْ مُتَرَبِّصُونَ ﴿٥٢﴾

cf) Savaşta İlahi Yardım

وَإِنْ يُرِيدُوٓا أَنْ يَخْدَعُوكَ فَإِنَّ حَسْبَكَ ٱللَّهُ هُوَ ٱلَّذِيٓ أَيَّدَكَ بِنَصْرِهِۦ وَبِٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿٦٢﴾

8 **Enfal**/62. Eğer seni aldatmak isterlerse, Allah sana yeter. Seni ve inananları yardım ederek destekleyen O'dur.

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّبِيُّ حَسْبُكَ ٱللَّهُ وَمَنِ ٱتَّبَعَكَ مِنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿٦٤﴾

8 **Enfal**/64. Ey Peygamber! Allah sana ve inananlardan sana uyanlara yeter.

إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَٱسْتَجَابَ لَكُمْ أَنِّي مُمِدُّكُمْ بِأَلْفٍ مِنَ ٱلْمَلَٰٓئِكَةِ مُرْدِفِينَ ﴿٩﴾ وَمَا جَعَلَهُ ٱللَّهُ إِلَّا بُشْرَىٰ وَلِتَطْمَئِنَّ بِهِۦ قُلُوبُكُمْ وَمَا ٱلنَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِندِ ٱللَّهِ إِنَّ ٱللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿١٠﴾ إِذْ يُغَشِّيكُمُ ٱلنُّعَاسَ أَمَنَةً مِّنْهُ وَيُنَزِّلُ عَلَيْكُم مِّنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءً لِّيُطَهِّرَكُم بِهِۦ وَيُذْهِبَ عَنكُمْ رِجْزَ ٱلشَّيْطَٰنِ وَلِيَرْبِطَ عَلَىٰ قُلُوبِكُمْ وَيُثَبِّتَ بِهِ ٱلْأَقْدَامَ ﴿١١﴾ إِذْ يُوحِي رَبُّكَ إِلَى ٱلْمَلَٰٓئِكَةِ أَنِّي مَعَكُمْ فَثَبِّتُوا۟ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ۚ سَأُلْقِي فِي قُلُوبِ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ ٱلرُّعْبَ فَٱضْرِبُوا۟ فَوْقَ ٱلْأَعْنَاقِ وَٱضْرِبُوا۟ مِنْهُمْ كُلَّ بَنَانٍ ﴿١٢﴾

8 **Enfal**/9. Hani Rabbinizden yardım istiyordunuz da, O: "Ben size ardarda bin melekle yardım edeceğim" diyerek duanızı kabul etmişti. 10. Allah bunu, ancak bir müjde olarak ve böylece gönüllerinizin yatışması için yapmıştı. Yardım ancak Allah katındandır. Çünkü Allah yücedir, bilgedir. 11. Kendi katından bir güven olarak Allah sizi uyuklamaya daldırmıştı. O, sizi arıtmak, Şeytan'ın pisliğini sizden gidermek, gönüllerinizi pekiştirmek ve ayaklarınızı kuvvetlendirmek için size gökten su indirmişti. 12. Rabbin meleklere: "Ben sizinleyim, inananları destekleyin. İnkâr edenlerin yüreklerine korku salacağım. Artık onların boyunlarına vurun, bütün parmaklarına vurun!" diye seslenmişti.[384]

قَدْ كَانَ لَكُمْ ءَايَةٌ فِي فِئَتَيْنِ ٱلْتَقَتَا ۖ فِئَةٌ تُقَٰتِلُ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ وَأُخْرَىٰ كَافِرَةٌ يَرَوْنَهُم مِّثْلَيْهِمْ رَأْىَ ٱلْعَيْنِ ۚ وَٱللَّهُ يُؤَيِّدُ بِنَصْرِهِۦ مَن يَشَآءُ ۗ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَعِبْرَةً لِّأُو۟لِى ٱلْأَبْصَٰرِ ﴿١٣﴾

3 **Al-i İmran**/13. Karşı karşıya gelmiş iki topluluğun durumunda size ibret bulunmaktadır. Biri Allah yolunda savaşıyordu. Öteki inkârcı topluluk, çıplak gözle bunları, kendilerinin iki katı olarak görüyordu.[385] Allah dilediğini yardımıyla destekler. Görebilenler için bunda bir ibret vardır.

---

[384] Hz. Peygamber'in Medine'ye gelişinin ikinci yılında (MS. 624) Muaviye'nin babası Ebû Süfyân, Kureyş'in kervanıyla Şam'dan dönerken, Hz. Peygamber Müslümanlar'ın Mekke'deki mallarına karşılık kervanı ele geçirmek istemişti. Bunun üzerine Müslümanlar üç yüz kişi ile yola çıktılar. Ebû Sufyân bunu öğrenince yardım göndermeleri için Mekke'ye haber gönderdi ve tedbir olarak da yolunu değiştirdi. Kureyşliler kervanı kurtarmak üzere, silahlı bin kişi ile Medine'ye doğru yola çıktılar. Allah, Müslümanlar'a kervanı ele geçirme veya savaşta zafer vaadetti. Yeterince silahlı olmadıklarını ileri süren bazı Müslümanlar itiraz etmelerine rağmen, neticede savaşmaya karar verildi. Allah'ın yardımı ile Müslümanlar Bedir'de bu savaşı kazandılar. Müslümanlar bu savaşı kaybetselerdi Hz. Muhammedin yürüttüğü İslamî hareket Arap yarımadasında boğulabilirdi. Bedir'deki bu başarı, Kureyşliler'in gözünü korkuttu ve cesaretlerini kırdı.

[385] Ayette bahsedilen durum Bedir savaşında gerçekleşmiştir.

إِنْ يَنْصُرْكُمُ اللَّهُ فَلَا غَالِبَ لَكُمْ وَإِنْ يَخْذُلْكُمْ فَمَنْ ذَا الَّذِي يَنْصُرُكُمْ مِنْ بَعْدِهِ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١٦٠﴾

3 Al-i İmran/160. Eğer Allah size yardım edecek olursa, sizi yenecek yoktur. Eğer sizi yardımsız bırakırsa, ondan sonra size yardım edecek kimdir? İnananlar yalnız Allah'a güvensinler.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ جَاءَتْكُمْ جُنُودٌ فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا وَجُنُودًا لَمْ تَرَوْهَا وَكَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا ﴿٩﴾

33 Ahzap/9. Ey İnananlar! Allah'ın size olan nimetini anın! Üzerinize ordular gelmişti, Biz de onların üzerine rüzgarlar ve görmediğiniz ordular göndermiştik. Allah, yaptıklarınızı görüyordu.

وَلَا تَهِنُوا وَتَدْعُوا إِلَى السَّلْمِ وَأَنْتُمُ الْأَعْلَوْنَ وَاللَّهُ مَعَكُمْ وَلَنْ يَتِرَكُمْ أَعْمَالَكُمْ ﴿٣٥﴾

47 Muhammed/35. Ey inananlar! Sizler üstün gelecekken gevşeyip, barış istemeyin.[386] Allah sizinle beraberdir, O sizin çabalarınıza kıyamaz.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنْ تَنْصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ ﴿٧﴾

47 Muhammed/7. Ey inananlar! Siz Allah'a yardım edersenız, O da size yardım eder, ve ayaklarınızı sağlamlaştırır.

ذَلِكَ وَمَنْ عَاقَبَ بِمِثْلِ مَا عُوقِبَ بِهِ ثُمَّ بُغِيَ عَلَيْهِ لَيَنْصُرَنَّهُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ لَعَفُوٌّ غَفُورٌ ﴿٦٠﴾

22 Hac/60. Bu böyledir. Kim kendisine reva görülen ezyetin misliyle mukabele eder ve sonra kendisine yine de saldırılırsa, Allah ona yardım edecektir. Allah çok affedici ve bağışlayıcıdır.

وَأُخْرَى تُحِبُّونَهَا نَصْرٌ مِنَ اللَّهِ وَفَتْحٌ قَرِيبٌ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٣﴾

61 Saf/13. Bundan başka sevdiğiniz bir şey daha var: Allah katından bir yardım ve yakın bir zafer... (Ey Muhammed!) İnananlara müjde ver.

هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ السَّكِينَةَ فِي قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ لِيَزْدَادُوا إِيمَانًا مَعَ إِيمَانِهِمْ وَلِلَّهِ جُنُودُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٤﴾

48 Fetih/4. İnananların imanlarına imanlarını katarak mücadelelerini güçlendirmek için kalplerine güven indiren Allah'tır. Göklerin ve yerdeki ordular Allah'ındır. Allah bilendir, hikmet sahibidir.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ هَمَّ قَوْمٌ أَنْ يَبْسُطُوا إِلَيْكُمْ أَيْدِيَهُمْ فَكَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١١﴾

5 Maide/11. [illegible] nimetini düşünün. [illegible] onlara yönelmişlerdi. [illegible] Allah'a [illegible] inananlar [illegible]

[386] Bu ayete şöyle de anlam [illegible] gevşemeyin ki, barış istemek [illegible]

[387] Rivayetlere göre Mu[illegible] çağırıp zehirlemek istem[illegible] davete gitmemiştir. Ayet [illegible]

لَقَدْ نَصَرَكُمُ اللَّهُ فِي مَوَاطِنَ كَثِيرَةٍ وَيَوْمَ حُنَيْنٍ إِذْ أَعْجَبَتْكُمْ كَثْرَتُكُمْ فَلَمْ تُغْنِ عَنْكُمْ شَيْئًا وَضَاقَتْ عَلَيْكُمُ الْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ ثُمَّ وَلَّيْتُمْ مُدْبِرِينَ ﴿٢٥﴾ ثُمَّ أَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَى رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَأَنْزَلَ جُنُودًا لَمْ تَرَوْهَا وَعَذَّبَ الَّذِينَ كَفَرُوا وَذَلِكَ جَزَاءُ الْكَافِرِينَ ﴿٢٦﴾ ثُمَّ يَتُوبُ اللَّهُ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ عَلَى مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢٧﴾

9 **Tevbe**/25. Allah bir çok yerde ve Huneyn gününde size yardım etti. Çokluğunuz sizi böbürlendirmiş, ama size bir yarar sağlamamıştı; yeryüzü bunca genişliğine karşılık size dar gelmişti de arkanızı dönmüştünüz. 26. Sonra Allah, Elçisi'ne ve inananlara güven verdi ve görmediğiniz askerler gönderdi de, inkâr edenlere azap etti. İşte inkârcıların cezası budur. 27. Bundan sonra da Allah dilediğinin tövbesini kabul eder. Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir.

cg) Savaşa Katılmamasına İzin Verilenler

لَيْسَ عَلَى الْأَعْمَى حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرَجٌ وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَمَنْ يَتَوَلَّ يُعَذِّبْهُ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٧﴾

48 **Fetih**/17. (Savaşa katılmama konusunda) körün sıkıntı duyması gerekmez, topalın sıkıntı duyması gerekmez, hastanın sıkıntı duyması gerekmez. Kim Allah'a ve Peygamberi'ne itaat ederse, (Allah) onu, içlerinden ırmaklar akan cennetlere koyar. Kim yüz çevirirse, onu da can yakıcı bir azaba uğratır.

لَيْسَ عَلَى الضُّعَفَاءِ وَلَا عَلَى الْمَرْضَى وَلَا عَلَى الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ مَا يُنْفِقُونَ حَرَجٌ إِذَا نَصَحُوا لِلَّهِ وَرَسُولِهِ مَا عَلَى الْمُحْسِنِينَ مِنْ سَبِيلٍ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٩١﴾ وَلَا عَلَى الَّذِينَ إِذَا مَا أَتَوْكَ لِتَحْمِلَهُمْ قُلْتَ لَا أَجِدُ مَا أَحْمِلُكُمْ عَلَيْهِ تَوَلَّوْا وَأَعْيُنُهُمْ تَفِيضُ مِنَ الدَّمْعِ حَزَنًا أَلَّا يَجِدُوا مَا يُنْفِقُونَ ﴿٩٢﴾

9 **Tevbe**/91. Güçsüzlerin, hastaların ve sarfedecek bir şey bulamayanların, Allah ve Elçisi için öğüt verdikleri takdirde (savaşa katılamadıkları için) sıkıntı duymaları gerekmez. İyi davrananlar aleyhine bir yol izlenemez. Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir. 92. Kendilerini bineğe bindirmen için sana geldikleri zaman: "Sizi bindirecek binek bulamıyorum" dediğinde, sarfedecek bir şey bulamadıkları için üzüntüden gözyaşı dökerek geri dönenlere de sorumluluk yoktur.

ch) Savaşmanın Yasak Olduğu Zamanlar

اَلشَّهْرُ الْحَرَامُ بِالشَّهْرِ الْحَرَامِ وَالْحُرُمَاتُ قِصَاصٌ فَمَنِ اعْتَدَى عَلَيْكُمْ فَاعْتَدُوا عَلَيْهِ بِمِثْلِ مَا اعْتَدَى عَلَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ ﴿١٩٤﴾

2 **Bakara**/194. Saygın ay saygın aya karşılıktır. Saygınlıklar karşılıklıdır. Kim size saldırırsa siz de, size saldırdığı kadar ona saldırın. Allah'a saygılı olun. Allah'ın saygılı olanlardan yana olduğunu bilin.

KIRIKKALE Üniversitesi
Kütüphane

يَسْأَلُونَكَ عَنِ الشَّهْرِ الْحَرَامِ قِتَالٍ فِيهِ قُلْ قِتَالٌ فِيهِ كَبِيرٌ وَصَدٌّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَكُفْرٌ بِهِ وَالْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَإِخْرَاجُ أَهْلِهِ مِنْهُ أَكْبَرُ عِنْدَ اللَّهِ وَالْفِتْنَةُ أَكْبَرُ مِنَ الْقَتْلِ وَلَا يَزَالُونَ يُقَاتِلُونَكُمْ حَتَّى يَرُدُّوكُمْ عَنْ دِينِكُمْ إِنِ اسْتَطَاعُوا وَمَنْ يَرْتَدِدْ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَيَمُتْ وَهُوَ كَافِرٌ فَأُولَئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢١٧﴾

2 Bakara/217. (Ey Muhammed!) Sana haram aylarda savaştan soruyorlar. De ki: "Onda savaşmak büyük günahtır. Ama Allah yolundan alıkoymak, onu inkâr etmek, Mescid-i Haram'a engel koymak, halkını oradan çıkarmak Allah katında daha büyük günahtır. (Dinlerinden döndürmek için insanlara) baskı yapmak, öldürmekten daha kötüdür". Güçleri yetmiş olsa sizi dininizden çevirinceye kadar sizinle savaş sürdürürler. İçinizden kim dininden dönüp kâfir olarak ölürse, işte onların işleri dünya ve ahirette boşa gider. Ve işte onlar cehennemlikler. Onlar orada temelli kalırlar.

إِنَّ عِدَّةَ الشُّهُورِ عِنْدَ اللَّهِ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا فِي كِتَابِ اللَّهِ يَوْمَ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرُمٌ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ فَلَا تَظْلِمُوا فِيهِنَّ أَنْفُسَكُمْ وَقَاتِلُوا الْمُشْرِكِينَ كَافَّةً كَمَا يُقَاتِلُونَكُمْ كَافَّةً وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ ﴿٣٦﴾ إِنَّمَا النَّسِيءُ زِيَادَةٌ فِي الْكُفْرِ يُضَلُّ بِهِ الَّذِينَ كَفَرُوا يُحِلُّونَهُ عَامًا وَيُحَرِّمُونَهُ عَامًا لِيُوَاطِئُوا عِدَّةَ مَا حَرَّمَ اللَّهُ فَيُحِلُّوا مَا حَرَّمَ اللَّهُ زُيِّنَ لَهُمْ سُوءُ أَعْمَالِهِمْ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ﴿٣٧﴾

9 Tevbe/36. Allah'ın gökleri ve yeri yarattığı günkü yazgısında Allah katında ayların sayısı on ikidir. Onların dördü saygın aydır. İşte bu, doğru nizamdır. Öyleyse o aylarda kendinize yazık etmeyin. Sizinle topyekün savaşan müşriklerle siz de topyekün savaşın ve Allah'ın, saygın olanlarla beraber olduğunu bilin. 37. Saygın ayların yerlerini değiştirmek[388] inkârda ileri gitmektir. İnkâr edenler böylece saptırıyorlar da, Allah'ın saygın kıldığı ayların sayısını denk getirmek ve Allah'ın haram kıldığını helâl yapmak için bir yıl haram, bir yıl da helâl kılıyorlar. Bu [illegible] kendilerine süslü gösterildi. Allah [illegible] topluluğu doğru yola eriştirmez.

d) Antlaşma (Sulh)

إِلَّا الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ثُمَّ لَمْ يَنْقُصُوكُمْ شَيْئًا وَلَمْ يُظَاهِرُوا عَلَيْكُمْ أَحَدًا فَأَتِمُّوا إِلَيْهِمْ عَهْدَهُمْ إِلَى مُدَّتِهِمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ ﴿٤﴾

8 Enfal/56-57. (Ey Muhammed!) [illegible] ile antlaşma yaptığın [illegible] dolayında [illegible] vaktin [illegible] sonuçlanmadan [illegible] onlara [illegible] muamele [illegible]

[388] Başta Hicaz olmak üzere [illegible] ika'de ve Zilhicce). yani yılın savaş yapılmazdı. Araplar [illegible] Buna "nesî" denir

وَإِنْ يُرِيدُوا خِيَانَتَكَ فَقَدْ خَانُوا اللَّهَ مِنْ قَبْلُ فَأَمْكَنَ مِنْهُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٧١﴾ إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ آوَوْا وَنَصَرُوا أُولَئِكَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يُهَاجِرُوا مَا لَكُمْ مِنْ وَلَايَتِهِمْ مِنْ شَيْءٍ حَتَّى يُهَاجِرُوا وَإِنِ اسْتَنْصَرُوكُمْ فِي الدِّينِ فَعَلَيْكُمُ النَّصْرُ إِلَّا عَلَى قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٧٢﴾

8 **Enfal**/71. Esirler sana hıyanet etmek isterlerse, bilesin ki, onlar daha önce de Allah'a hıyanet etmişlerdi de, onları yenmen için Allah sana imkan vermişti. Allah bilgindir, bilgedir. 72. İnanıp, hicret eden ve canlarıyla, mallarıyla Allah yolunda cihat edenlerle (onları) barındırıp yardım edenler; işte bunlar birbirlerinin hâmîsidirler. Ama inanıp da hicret etmemiş olanlarla, hicret etmelerine kadar, hiçbir dostluğunuz olamaz. Eğer din uğrunda sizden yardım isterlerse, aranızda antlaşma olmayan topluluktan başkasına karşı onlara yardım etmeniz gerekir. Allah yaptıklarınızı görmektedir.

إِلَّا الَّذِينَ يَصِلُونَ إِلَى قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ أَوْ جَاءُوكُمْ حَصِرَتْ صُدُورُهُمْ أَنْ يُقَاتِلُوكُمْ أَوْ يُقَاتِلُوا قَوْمَهُمْ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَسَلَّطَهُمْ عَلَيْكُمْ فَلَقَاتَلُوكُمْ فَإِنِ اعْتَزَلُوكُمْ فَلَمْ يُقَاتِلُوكُمْ وَأَلْقَوْا إِلَيْكُمُ السَّلَمَ فَمَا جَعَلَ اللَّهُ لَكُمْ عَلَيْهِمْ سَبِيلًا ﴿٩٠﴾

4 **Nisa**/90. Ancak aranızda antlaşma olan bir topluma sığınanlar yahut, ne sizinle, ne de kendi toplumlarıyla savaşmak istemediklerinden, gönülleri daralıp size gelenler bunun dışındadır (bunlarla savaşmayın). Allah dileseydi, onları başınıza dolardı da sizinle savaşırlardı. Onlar sizden uzaklaşıp, sizinle savaşmadıklarına ve size barış önerdiklerine göre, Allah onlara dokunmanıza izin vermez.

إِنَّ اللَّهَ يُدَافِعُ عَنِ الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ خَوَّانٍ كَفُورٍ ﴿٣٨﴾

22 **Hac**/38. Allah şüphesiz inananları savunur, çünkü hâinleri ve inkârcıları hiç sevmez.

بَرَاءَةٌ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ إِلَى الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١﴾ فَسِيحُوا فِي الْأَرْضِ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ غَيْرُ مُعْجِزِي اللَّهِ وَأَنَّ اللَّهَ مُخْزِي الْكَافِرِينَ ﴿٢﴾ وَأَذَانٌ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ إِلَى النَّاسِ يَوْمَ الْحَجِّ الْأَكْبَرِ أَنَّ اللَّهَ بَرِيءٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ وَرَسُولُهُ فَإِنْ تُبْتُمْ فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ غَيْرُ مُعْجِزِي اللَّهِ وَبَشِّرِ الَّذِينَ كَفَرُوا بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٣﴾ إِلَّا الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ثُمَّ لَمْ يَنْقُصُوكُمْ شَيْئًا وَلَمْ يُظَاهِرُوا عَلَيْكُمْ أَحَدًا فَأَتِمُّوا إِلَيْهِمْ عَهْدَهُمْ إِلَى مُدَّتِهِمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ

9 **Tevbe**/1. Allah'tan ve Elçisi'nden antlaşma yaptığınız putperestlere ihtardır! 2. Yeryüzünde dört ay daha dolaşın. Allah'ı aciz bırakamayacağınızı ve Allah'ın inkârcıları rezil edeceğini bilin. 3. En büyük Hac gününde, Allah'tan ve Elçisi'nden insanlara bildiridir: Allah ve Elçisi putatapanlardan uzaktır. Eğer tövbe ederseniz, bu sizin iyiliğinize olur. Eğer yüz çevirirseniz, bilin ki, Allah'ı aciz bırakamazsınız. İnkâr edenlere can yakıcı azabı müjdele. 4. Ancak, antlaşma yaptığınız putperestlerden, size karşı bir eksiklik yapmayan ve size karşı hiç kimseye arka çıkmayanlarla olan antlaşmalara, sürelerinin sonuna kadar riayet edin. Allah (azabından) sakınanları sever. 5. Saygın aylar

﴿٤﴾ فَإِذَا انْسَلَخَ الْأَشْهُرُ الْحُرُمُ فَاقْتُلُوا الْمُشْرِكِينَ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ وَخُذُوهُمْ وَاحْصُرُوهُمْ وَاقْعُدُوا لَهُمْ كُلَّ مَرْصَدٍ فَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ فَخَلُّوا سَبِيلَهُمْ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٥﴾ وَإِنْ أَحَدٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ اسْتَجَارَكَ فَأَجِرْهُ حَتَّى يَسْمَعَ كَلَامَ اللَّهِ ثُمَّ أَبْلِغْهُ مَأْمَنَهُ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦﴾ كَيْفَ يَكُونُ لِلْمُشْرِكِينَ عَهْدٌ عِنْدَ اللَّهِ وَعِنْدَ رَسُولِهِ إِلَّا الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ عِنْدَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ فَمَا اسْتَقَامُوا لَكُمْ فَاسْتَقِيمُوا لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ ﴿٧﴾ كَيْفَ وَإِنْ يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ لَا يَرْقُبُوا فِيكُمْ إِلًّا وَلَا ذِمَّةً يُرْضُونَكُمْ بِأَفْوَاهِهِمْ وَتَأْبَى قُلُوبُهُمْ وَأَكْثَرُهُمْ فَاسِقُونَ ﴿٨﴾ اشْتَرَوْا بِآيَاتِ اللَّهِ ثَمَنًا قَلِيلًا فَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِهِ إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٩﴾ لَا يَرْقُبُونَ فِي مُؤْمِنٍ إِلًّا وَلَا ذِمَّةً وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُعْتَدُونَ ﴿١٠﴾ فَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ فَإِخْوَانُكُمْ فِي الدِّينِ وَنُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿١١﴾ وَإِنْ نَكَثُوا أَيْمَانَهُمْ مِنْ بَعْدِ عَهْدِهِمْ وَطَعَنُوا فِي دِينِكُمْ فَقَاتِلُوا أَئِمَّةَ الْكُفْرِ إِنَّهُمْ لَا أَيْمَانَ لَهُمْ لَعَلَّهُمْ يَنْتَهُونَ ﴿١٢﴾ أَلَا تُقَاتِلُونَ قَوْمًا نَكَثُوا أَيْمَانَهُمْ وَهَمُّوا بِإِخْرَاجِ الرَّسُولِ وَهُمْ بَدَءُوكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ أَتَخْشَوْنَهُمْ فَاللَّهُ أَحَقُّ أَنْ تَخْشَوْهُ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٣﴾

çıkınca ortak koşanları bulduğunuz yerde öldürün. Onları yakalayıp hapsedin ve her gözetleme yerinde onları bekleyin. Eğer tövbe eder, namazı kılar ve zekatı verirlerse yollarını serbest bırakın. Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir. 6. (Ey Muhammed!) Eğer ortak koşanlardan biri sana sığınmak isterse, onu sığınmana al ki, Allah'ın sözünü dinlesin. Sonra onu güvende olacağı yere ulaştır. Çünkü onlar bilmeyen bir topluluktur. 7. Mescid-i Haram'ın yanında antlaşmış olduklarınızın dışında, ortak koşanların Allah katında ve Elçisi'nin nezdinde nasıl bir antlaşmaları olabilir? Onlar size dürüst davrandıkça, siz de onlara dürüst davranın. Allah kendine karşı saygılı olanları sever. 8. Nasıl? Eğer size üstün gelselerdi, ne söz, ne de sözleşme gözetirlerdi. Onlar, gönülleri istemezken, ağızlarıyla sizi hoşnut etmeye uğraşırlar, onların çoğu yoldan çıkmıştır. 9. Allah'ın âyetlerini az bir değere değişip, onun yolundan alıkoydular. Yapmış oldukları şey ne kötü idi! 10. Onlar, bir mü'mine karşı ne söz, ne de sözleşme gözetirler. İşte bunlar düşmanlıkta aşırı gidenlerdir. 11. Eğer bunlar tövbe eder, namazı kılar ve zekatı verirlerse, sizin din kardeşlerinizdirler. Biz hükümleri, bilen bir topluma açıklıyoruz. 12. Antlaşmalarından sonra yeminlerini bozarlar ve dininize dil uzatırlarsa, bu durumda inkârcılığın önderleriyle savaşın. Çünkü onların yeminlerine güvenilmez. Belki böylece vazgeçerler. 13. Yeminlerini bozan, Elçi'yi sürgün etmeye yeltenen ve ilk önce sizinle uğraşmaya başlayan bir topluluk savaşmalı değil misiniz? Yoksa onlardan mı korkuyorsunuz? Eğer inanıyorsanız, korkmanız gereken Allah'tır.

f) Hicret Etmek

İnsanlar, zalim diktatör yönetimler altında, bilgi edinme, düşünme hürriyetinden ve direnme gücünden genellikle mahrum bulunmaları[illegible]larda, orayı terkedip daha özgür ülkelerde hakikati ara[illegible]maya, hakikati bulmaya ve onu yaşamaya girişmeyen [illegible]kat bu güçten yoksun olan ihtiyarlar, kadınlar ve çocuk[illegible] ayetler bu gerçeği ortaya koymaktadır.

يَاعِبَادِيَ الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ أَرْضِي وَاسِعَةٌ فَإِيَّايَ فَاعْبُدُونِ ﴿٥٦﴾

29 **Ankebut**/56. Ey inanmış kullarım! Benim yeryüzüm geniştir. O hâlde yalnız Bana kul olun![389]

إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ ظَالِمِي أَنْفُسِهِمْ قَالُوا فِيمَ كُنْتُمْ قَالُوا كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ فِي الْأَرْضِ قَالُوا أَلَمْ تَكُنْ أَرْضُ اللَّهِ وَاسِعَةً فَتُهَاجِرُوا فِيهَا فَأُولَئِكَ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَسَاءَتْ مَصِيرًا ﴿٩٧﴾ إِلَّا الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ لَا يَسْتَطِيعُونَ حِيلَةً وَلَا يَهْتَدُونَ سَبِيلًا ﴿٩٨﴾ فَأُولَئِكَ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَعْفُوَ عَنْهُمْ وَكَانَ اللَّهُ عَفُوًّا غَفُورًا ﴿٩٩﴾ وَمَنْ يُهَاجِرْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يَجِدْ فِي الْأَرْضِ مُرَاغَمًا كَثِيرًا وَسَعَةً وَمَنْ يَخْرُجْ مِنْ بَيْتِهِ مُهَاجِرًا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ يُدْرِكْهُ الْمَوْتُ فَقَدْ وَقَعَ أَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿١٠٠﴾

4 **Nisa**/97. Melekler, kendilerine haksızlık edenlerin canlarını alacakları zaman onlara: "Ne yapardınız?" deyince: "Biz yeryüzünde güçsüz düşürülmüş kimselerdik" diyecekler. Melekler de onlara: "Allah'ın yeryüzü geniş değil miydi? Orada göç etseydiniz ya!" diyecekler. İşte bunların varacakları yer cehennemdir. Orası gidilecek ne kötü yerdir! 98. Ne var ki, hiçbir çareye gücü yetmeyen ve bir yol da bulamayan hor görülen erkekler, kadınlar ve çocuklar bunun dışındadır. 99. İşte bunları Allah'ın affetmesi umulur. Allah affedendir, bağışlayandır. 100. Kim Allah yolunda göç ederse, yeryüzünde gidecek çok yer ve bolluk bulur. Kim Allah'a ve Elçisi'ne göç etmek üzere evinden çıkar ve sonra ölüm ona gelirse, onu ödüllendirmek Allah'a düşer. Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir.

وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ قُتِلُوا أَوْ مَاتُوا لَيَرْزُقَنَّهُمُ اللَّهُ رِزْقًا حَسَنًا وَإِنَّ اللَّهَ لَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ ﴿٥٨﴾ لَيُدْخِلَنَّهُمْ مُدْخَلًا يَرْضَوْنَهُ وَإِنَّ اللَّهَ لَعَلِيمٌ حَلِيمٌ ﴿٥٩﴾

22 **Hac**/58. Allah yolunda göç edip de sonra öldürülen veya ölenlere, Allah elbette güzel bir rızık verecektir. Rızık verenlerin en hayırlısı yalnız Allah'tır. 59. O, onları hoşnut olacakları bir yere koyacaktır. Şüphesiz Allah bilendir halîmdir.

الَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ أَعْظَمُ دَرَجَةً عِنْدَ اللَّهِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ ﴿٢٠﴾ يُبَشِّرُهُمْ رَبُّهُمْ بِرَحْمَةٍ مِنْهُ وَرِضْوَانٍ وَجَنَّاتٍ لَهُمْ فِيهَا نَعِيمٌ مُقِيمٌ ﴿٢١﴾ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿٢٢﴾

9 **Tevbe**/20. İnanıp, Allah yolunda hicret eden ve mallarıyla, canlarıyla savaşan kimseler, Allah katında en büyük mertebededirler. İşte bunlar kurtulanlardır. 21-22. Rableri, bunlara katından bir rahmet, hoşnutluk ve içinde sürekli nimetler bulunan, temelli kalacakları cennetleri müjdeler. Büyük ödül Allah katındadır.

[389] Yani, size, başkalarına kul köle olmak dışında bir alternatifin tanınmadığı bir yerde zillet içinde kalmaya devam etmeyin. Sadece bana kulluk edebileceğiniz başka bir yere gidin.

g) Sığınmacı Almak (Eman)

وَإِنْ أَحَدٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ اسْتَجَارَكَ فَأَجِرْهُ حَتَّىٰ يَسْمَعَ كَلَامَ اللَّهِ ثُمَّ أَبْلِغْهُ مَأْمَنَهُ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَّا يَعْلَمُونَ ﴿٦﴾

9 Tevbe/6. (Ey Muhammed!) Eğer ortak koşanlardan biri sana sığınmak isterse, onu sığınmana al ki, Allah'ın sözünü dinlesin. Sonra onu güvende olacağı yere ulaştır. Çünkü onlar bilmeyen bir topluluktur.

h) İnanmayanlarla Dostluk

لَا يَتَّخِذِ الْمُؤْمِنُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِن دُونِ الْمُؤْمِنِينَ ۖ وَمَن يَفْعَلْ ذَٰلِكَ فَلَيْسَ مِنَ اللَّهِ فِي شَيْءٍ إِلَّا أَن تَتَّقُوا مِنْهُمْ تُقَاةً ۗ وَيُحَذِّرُكُمُ اللَّهُ نَفْسَهُ ۗ وَإِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ ﴿٢٨﴾

3 Al-i İmran/28. İnananlar, inananları bırakıp inkârcıları dost edinmesinler! Kim böyle yaparsa, artık Allah'la bir ilişkisi kalmaz.[390] Ancak inkarcılardan korunmak için tedbir almanız bunun dışındadır. Allah sizi kendisiyle uyarır; dönüş Allah'adır.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِن دُونِ الْمُؤْمِنِينَ ۚ أَتُرِيدُونَ أَن تَجْعَلُوا لِلَّهِ عَلَيْكُمْ سُلْطَانًا مُّبِينًا ﴿١٤٤﴾

4 Nisa/144. Ey inananlar! İnananları bırakıp inkârcıları dost edinmeyin. Allah'a, aleyhinize olacak açık bir belge mi vermek istiyorsunuz?

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَىٰ أَوْلِيَاءَ ۘ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ ۚ وَمَن يَتَوَلَّهُم مِّنكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ ۗ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٥١﴾ فَتَرَى الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ يُسَارِعُونَ فِيهِمْ يَقُولُونَ نَخْشَىٰ أَن تُصِيبَنَا دَائِرَةٌ ۚ فَعَسَى اللَّهُ أَن يَأْتِيَ بِالْفَتْحِ أَوْ أَمْرٍ مِّنْ عِندِهِ فَيُصْبِحُوا عَلَىٰ مَا أَسَرُّوا فِي أَنفُسِهِمْ نَادِمِينَ ﴿٥٢﴾ وَيَقُولُ الَّذِينَ آمَنُوا أَهَٰؤُلَاءِ الَّذِينَ أَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ ۙ إِنَّهُمْ لَمَعَكُمْ ۚ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فَأَصْبَحُوا خَاسِرِينَ ﴿٥٣﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَن يَرْتَدَّ مِنكُمْ عَن دِينِهِ فَسَوْفَ يَأْتِي اللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ أَذِلَّةٍ عَلَى

5 Maide/51. Ey inananlar! Yahudileri ve Hıristiyanları dost edinmeyin. Onlar birbirlerinin dostudurlar. Sizden kim onları dost edinirse, o da onlardandır. Allah haksızlık eden toplumu doğru yola iletmez. 52. Kalplerinde hastalık olanların "Bize bir felaket gelmesinden korkuyoruz" diyerek acele onların arasına girdiğini görürsün. Umulur ki, Allah bir zafer verir veya katından bir durum yaratır da, içlerinde gizlediklerine pişman olurlar. 53. İnananlar ise: "Sizinle beraber olduklarına bütün güçleriyle Allah'a yemin edenler bunlar mıdır?" derler. Artık onların işleri boşa gitmiş ve kaybedenlerden olmuşlardır. 54. Ey inananlar! Sizden kim dininden dönerse, Allah yerenin yermesinden korkmayan, Allah yolunda savaşan, inkârcılara karşı onurlu, inananlara

[390] veya: "...Böyle yapanın Allah katında bir değeri yoktur".

الْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٍ عَلَى الْكَافِرِينَ يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ ذَٰلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٥٤﴾ إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ ﴿٥٥﴾ وَمَنْ يَتَوَلَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا فَإِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْغَالِبُونَ ﴿٥٦﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَكُمْ هُزُوًا وَلَعِبًا مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَالْكُفَّارَ أَوْلِيَاءَ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٥٧﴾

karşı alçak gönüllü, Allah'ın sevdiği ve kendileri de Allah'ı seven bir topluluk getirir. Bu, Allah'ın lütfudur, onu dilediğine verir. Allah her şeyi kuşatır ve bilir. 55. Sizin gerçek dostunuz, ancak Allah, O'nun Elçisi ve namazı kılan, boyun bükerek zekat veren mü'minlerdir. 56. Kim Allah'ı, Elçisi'ni ve inananları dost edinirse, (bilsin ki) üstün gelecek olanlar Allah'tan yana olanlardır. 57. Ey inananlar! Sizden önce Kitap verilenlerden dîninizi alaya ve eğlenceye alanları ve inkârcıları dost tutmayın. Eğer inanıyorsanız Allah'a saygılı olun.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

HZ. MUHAMMED (SÎRET)

Kur'an'da vahyin kaynağı Allah, onu melek vasıtasıyla alıp çevresindeki insanlara duyuran (tebliğ eden) ise Hz. Muhammed'dir. Kur'an'da Hz. Muhammed Allah'ın kelamına muhatab olma açısından mef'ûl (nesne), fakat 610 tarihinde başlatılan dinî-sosyal hareketin yürütücüsü olma bakımından ise fâil(özne)dir. Dolayısıyla Kur'an'ın içeriğinin epeyce bir bölümü Hz. Muhammed'in Allah'tan kendisine iletilen vahyi insanlara tebliğ ederken karşılaştığı güçlükleri, sorunları ve verdiği kararları değerlendirir. Binaenaleyh peygamberlik süresi (23 sene) onun salt edilgence vahiyleri dinlediği (aldığı) bir süreç değildir; bu süreçte bizzat Hz. Peygamber ve muhatapları vahiylerin inmesine sebep olan (esbâb-ı nüzul) olayların hür iradeli baş aktörüdür. Bu bölümde bir iman unsuru olarak nasıl bir peygamber tasavvuruna sahip olacağımız konusunda bize ışık tutan pasajların yanısıra Kur'an'a yansıdığı kadarı ile onun aile hayatından, çevresindeki Müslümanlar'la birlikte Mekke ve Medine'de müşrikler, münafıklar ve Kitap Ehli ile ilişkilerinden, bunlarla yaptığı savaşlardan ve hicretinden bahseden ayetlere yer verdik.

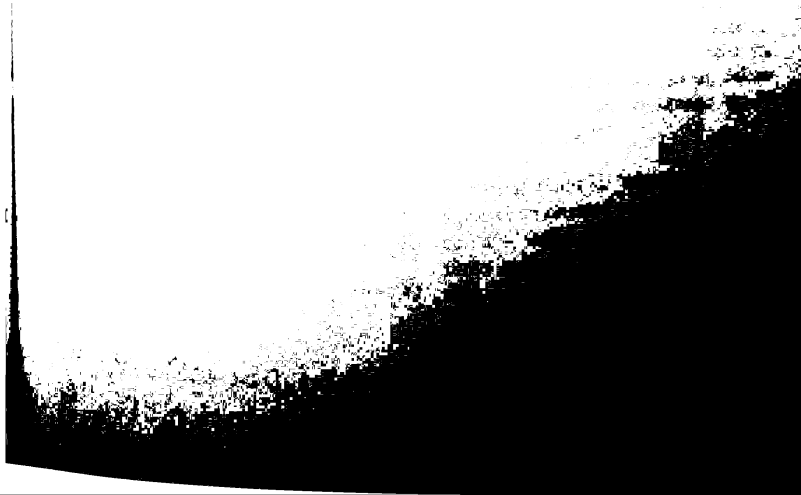

KIRKKALE [illegible]
[illegible]

A. HZ. MUHAMMED'İN BEŞERÎ YÖNÜ

Kur'an'da Hz. Peygamber'in insan olduğunun vurgulanması, bunun nüzul döneminde bir sorun olarak var olduğunu göstermektedir. Cahiliyye putperestliğinin parçası olan kâhinlik (gelecekten haber verme), cinlerin gaybdan haber verdiği ve meleklerin Allah'ın kızları olduğu gibi telakkiler zihinleri gerçek anlamda ilahî olanla olmayanı, tabiî olanla tabiatüstünü ayıramayacak derecede körleştirmişti. Bu zayıflatılmış zihin yapısından dolayı, Cahiliyye Arapları kendi içlerinden, her yönüyle normal bir insanın Allah'tan vahiy almasını kavramakta ve kabullenmekte güçlük çektiler. Onlara göre, bir insanın Allah'la ilişkiye girebilmesi, onun günlük hayatında da olağanüstülüklerle donatılmış olmasını gerektirmeliydi; oysa, öteden beri tanıyageldikleri Muhammed, vahiy alma iddiası dışında normal bir beşerdi. Kur'an'ın Hz. Muhammed'in bir beşer olduğunu vurgulaması, bu zeminle ilişkili olarak okunmalıdır. Bununla birlikte, Müslümanlar'ın sahip oldukları peygamber imajını tashih etmeleri bakımından da aşağıdaki pasajlar ışık tutucudur. Halk muhayyilesi, sevdiği ve önem verdiği şahsiyetlere (karizmatik önderlere) çeşitli olağanüstülükler atfetmeye eğilimlidir. Özellikle dinî alanda bu fazlasıyla geçerlidir. İslam tarihinde de, Hz. Peygamber 'insan'lığından soyutlanarak, sayısız olağanüstü niteliklerle bezenmiş bir imaja dönüşmüştür. Bu tasavvur sapmasının en önemli sonucu ise, olağanüstü bir peygamberin, sıradan insanlar için 'örnek'liğini daha başından imkansız kılmış olmasıdır.

وَمَا مُحَمَّدٌ إِلاَّ رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ أَفَإِيْن مَاتَ أَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلَىٰ أَعْقَابِكُمْ وَمَنْ يَنْقَلِبْ عَلَى عَقِبَيْهِ فَلَنْ يَضُرَّ اللَّهَ شَيْئًا وَسَيَجْزِي اللَّهُ الشَّاكِرِينَ ﴿١٤٤﴾

3 Al-i İmran/144. Muhammed ancak bir elçidir. Ondan önce de bir çok elçi gelip geçmiştir. O ölür veya öldürülürse, arkanız sıra geri mi döneceksiniz? Kim ardısıra geri dönerse, (bilsin ki) Allah'a bir zarar veremez. Allah şükredenleri ödüllendirecektir.

قُلْ لاَ أَمْلِكُ لِنَفْسِي نَفْعًا وَلاَ ضَرًّا إِلاَّ مَا شَآءَ اللَّهُ وَلَوْ كُنْتُ أَعْلَمُ الْغَيْبَ لاَسْتَكْثَرْتُ مِنَ الْخَيْرِ وَمَا مَسَّنِي السُّوءُ إِنْ أَنَا إِلاَّ نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿١٨٨﴾

7 A'raf/188. De ki: "Allah dilemedikçe ben kendime bir fayda ve zarar verecek güce sahip değilim. Eğer gaybı bilseydim, daha çok iyilik yapardım ve bana kötülük de dokunmazdı. Ben ancak, inanan insanlar için bir uyarıcı ve müjdeciyim".

قُلْ لاَ أَمْلِكُ لِنَفْسِي ضَرًّا وَلاَ نَفْعًا إِلاَّ مَا شَآءَ اللَّهُ لِكُلِّ أُمَّةٍ أَجَلٌ إِذَا جَآءَ أَجَلُهُمْ فَلاَ يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَلاَ يَسْتَقْدِمُونَ ﴿٤٩﴾

10 Yunus/49. De ki: "Allah'ın dilemesinin dışında ben kendime ne zarar verebilir, ne de yarar sağlayabilirim. Her ümmetin bir süresi vardır. Onların süreleri dolduğu zaman, onu ne bir an geciktirebilirler, ne de bir an öne alabilirler".

قُلْ أَغَيْرَ اللَّهِ أَتَّخِذُ وَلِيًّا فَاطِرِ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ وَهُوَ يُطْعِمُ وَلاَ يُطْعَمُ قُلْ إِنِّي أُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ أَوَّلَ مَنْ أَسْلَمَ وَلاَ تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٤﴾ قُلْ إِنِّي أَخَافُ إِنْ

6 En'am/14. De ki: "Göklerin ve yerin yaratıcısı, beslenmeyip besleyen Allah'tan başkasını mı yeni mi edineyim?" De ki: ... lar'ın ilki olmakla ... ortak koşanlar...

عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٥﴾ مَنْ يُصْرَفْ عَنْهُ يَوْمَئِذٍ فَقَدْ رَحِمَهُ وَذَلِكَ الْفَوْزُ الْمُبِينُ ﴿١٦﴾ وَإِنْ يَمْسَسْكَ اللَّهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ لَهُ إِلَّا هُوَ وَإِنْ يَمْسَسْكَ بِخَيْرٍ فَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٧﴾

Rabbime karşı gelirsem, büyük günün azabından korkarım". 16. O gün kimden azap savılırsa, o kimse rahmete erişmiştir. İşte bu apaçık bir başarıdır. 17. Allah sana bir sıkıntı dokundurursa, onu O'ndan başkası gideremez. Eğer sana bir iyilik dokundurursa, onu da kimse engelleyemez. Çünkü O'nun her şeye gücü yeter.

قُلْ لَا أَقُولُ لَكُمْ عِنْدِي خَزَائِنُ اللَّهِ وَلَا أَعْلَمُ الْغَيْبَ وَلَا أَقُولُ لَكُمْ إِنِّي مَلَكٌ إِنْ أَتَّبِعُ إِلَّا مَا يُوحَى إِلَيَّ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَى وَالْبَصِيرُ أَفَلَا تَتَفَكَّرُونَ ﴿٥٠﴾

6 **En'am**/50. (Ey Muhammed!) De ki: "Size: «Allah'ın hazineleri elimdedir» demiyorum; gaybı da bilmiyorum; size: «Ben bir meleğim» de demiyorum. Ben, ancak bana vahyolunana uyuyorum". De ki: "Kör ile gören bir midir? Hiç düşünmüyor musunuz?"

قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يُوحَى إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ فَاسْتَقِيمُوا إِلَيْهِ وَاسْتَغْفِرُوهُ وَوَيْلٌ لِلْمُشْرِكِينَ ﴿٦﴾

41 **Fussilet**/6. (Ey Muhammed!) De ki: "Ben de ancak sizin gibi bir insanım. Bana, Tanrınız'ın tek bir Tanrı olduğu vahyolunuyor. Artık O'na yönelin, O'ndan bağışlanma dileyin; ortak koşanların vay hâline!"

قُلْ مَا كُنْتُ بِدْعًا مِنَ الرُّسُلِ وَمَا أَدْرِي مَا يُفْعَلُ بِي وَلَا بِكُمْ إِنْ أَتَّبِعُ إِلَّا مَا يُوحَى إِلَيَّ وَمَا أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٩﴾

46 **Ahkaf**/9. (Ey Muhammed!) De ki: "Ben (diğer) elçilerden (farklı) türedi birisi[391] değilim; ne benim, ne de sizin başınıza gelecekleri bilirim; ben ancak bana vahyolunana uymaktayım; ben sadece apaçık bir uyarıcıyım".

قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يُوحَى إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ فَمَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا ﴿١١٠﴾

18 **Kehf**/110. (Ey Muhammed!) De ki: "Ben de ancak sizin gibi bir insanım. Ancak, bana Tanrınız'ın tek bir Tanrı olduğu vahyolunuyor. Rabbine kavuşmayı uman kimse yararlı iş işlesin ve Rabbine kullukta (O'na) kimseyi ortak koşmasın".

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ إِلَّا رِجَالًا نُوحِي إِلَيْهِمْ فَاسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٤٣﴾ بِالْبَيِّنَاتِ وَالزُّبُرِ وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٤٤﴾

16 **Nahl**/43-44. (Ey Muhammed!) Senden önce de kendilerine vahyettiğimiz birtakım adamları kitaplar ve belgelerle göndermiştik –bilmiyorsanız Zikr'i (Kitab'ı) bilenlere sorun–. İnsanlara kendilerine gönderileni açıklayasın ve düşüneler diye, sana da Zikr'i indirdik.

[391] Buradaki *bid'* kelimesi, 'türedi', 'yeni ortaya çıkmış', 'bir örneği olmayan' anlamlarına gelebileceği gibi, 'mucize' veya 'mucizevî bir insan' anlamına da gelebilmektedir. Ancak, genel kabul gören ve buradaki bağlama uygun düşen anlam, yukarıda tercih ettiğimiz anlamdır. Bu durumda, Hz. Peygamber'den söylemesi istenen şey şudur: "Önceki peygamberlerin sahip oldukları dışında bir güce sahip değilim. Nasıl ki, onlar gaybı bilmiyorlardı, bir insan olarak gaybı ben de bilmem".

وَمَا جَعَلْنَا لِبَشَرٍ مِنْ قَبْلِكَ الْخُلْدَ أَفَائِنْ مِتَّ فَهُمُ الْخَالِدُونَ ﴿٣٤﴾

21 Enbiya/34. (Ey Muhammed!) Senden önce de hiçbir insana ölümsüzlük vermedik; sen öleceksin de onlar temelli mi kalacaklar?

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ وَلَا نَبِيٍّ إِلَّا إِذَا تَمَنَّى أَلْقَى الشَّيْطَانُ فِي أُمْنِيَّتِهِ فَيَنْسَخُ اللَّهُ مَا يُلْقِي الشَّيْطَانُ ثُمَّ يُحْكِمُ اللَّهُ آيَاتِهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٥٢﴾ لِيَجْعَلَ مَا يُلْقِي الشَّيْطَانُ فِتْنَةً لِلَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ وَالْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ وَإِنَّ الظَّالِمِينَ لَفِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ ﴿٥٣﴾ وَلِيَعْلَمَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَيُؤْمِنُوا بِهِ فَتُخْبِتَ لَهُ قُلُوبُهُمْ وَإِنَّ اللَّهَ لَهَادِ الَّذِينَ آمَنُوا إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٥٤﴾

22 Hac/52. (Ey Muhammed!) Senden önce gönderdiğimiz hiçbir elçi ve peygamber yoktur ki, bir şeyi arzuladığı zaman, Şeytan onun arzusuna (kendinden bir şey) katmamış olsun. Allah, Şeytan'ın kattığını giderir, sonra Allah kendi âyetlerini sağlamlaştırır. Allah Bilgin'dir, Bilge'dir. 53-54. Bu, Allah'ın Şeytan'ın kattığı şeyi, kalplerinde hastalık bulunan ve kalpleri kaskatı olan kimseleri sınamaya vasıta kılması –zâlimler şüphesiz derin bir ayrılık içindedirler– ve kendilerine ilim verilenlerin Kur'an'ın Rabbinden bir gerçek olduğunu bilip ona inanmaları ve gönüllerini ona bağlamaları içindir. Allah inananları şüphesiz doğru yola eriştirecektir.

B. HZ. MUHAMMED'İN AYRICALIKLI YÖNÜ

Peygamberlerin ahlaki arınmışlık (ismet) nitelikleri, sanıldığı gibi, onların iradelerinin dışında kendilerine verilmiş, ilahi kaynaklı bir özellik değildir; aksine, onların bu niteliklerinin seçilmişliklerinin gerekçelerinden biridir. Fakat, peygamber olarak seçilenlerin, aşağıdaki ayetlerde de görüleceği gibi, özel bir disipline tâbi oldukları da bir gerçektir. Hz. Muhammed, vahiy almasının dışında başka mucize olmaksızın, ilahi yardıma sürekli mazhar olmuştur. Onun Allah'ın Elçisi olması, elbette, son tahlilde bir insan olarak kalmasına mani değildir; ancak, Allah'ın kendisine yüklediği bu özel görev nedeniyle, adalet ilkesini aslâ zedelemeyen bazı ayrıcalıklara da sahip olduğunu görüyoruz. Aşağıda, Hz. Muhammed'in bu ayrıcalıklı yönlerine işaret eden ayetler tasnif edilmiş bulunmaktadır.

إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ﴿٥٦﴾

33 Ahzap/56. Allah ve melekleri Peygamber'e dua okurlar. Ey inananlar! Siz de ona dua okuyun ve ona gereğince esenlik dileyin.

نٓ وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ ﴿١﴾ مَا أَنْتَ بِنِعْمَةِ رَبِّكَ بِمَجْنُونٍ ﴿٢﴾ وَإِنَّ لَكَ لَأَجْرًا غَيْرَ مَمْنُونٍ ﴿٣﴾ وَإِنَّكَ لَعَلَى خُلُقٍ عَظِيمٍ ﴿٤﴾ فَسَتُبْصِرُ وَيُبْصِرُونَ ﴿٥﴾ بِأَيِّكُمُ الْمَفْتُونُ ﴿٦﴾

68 Kalem/1-2. Nûn. Kaleme ve (onunla) yazılanlara andolsun ki, (ey Muhammed!) Rabbinin nimeti sayesinde, sen deli değilsin. 3. Sana kesintisiz[392] bir ecir vardır. 4. Şüphesiz, sen büyük bir ahlâk sahibisin. 5-6. Hangisinde sınanmakta[393] olduğunu, yakında sen de göreceksin, onlar da görecekler.

[392] veya: "başına kakılmayacak..."

[393] Buradaki *meftûn* kelimesine, 'mecnun', 'mecaub', 'çarpılmış' gibi anlamlar da verilmiştir.

أَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ صَدْرَكَ ﴿١﴾ وَوَضَعْنَا عَنْكَ وِزْرَكَ ﴿٢﴾ الَّذِي أَنْقَضَ ظَهْرَكَ ﴿٣﴾ وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ ﴿٤﴾

94 **İnşirah**/1. (Ey Muhammed!) Senin göğsünü genişletmedik mi?[394] 2-3. Belini büken yükünü sırtından indirmedik mi?[395] 4. Senin şanını yükseltmedik mi?

وَمِنَ اللَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهِ نَافِلَةً لَكَ عَسَىٰ أَنْ يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَحْمُودًا ﴿٧٩﴾

17 **İsra**/79. Yalnız sana mahsus olmak üzere geceleyin onun (namaz kılmak) için uyan. Belki de Rabbin seni övülecek bir makama yükseltecektir.

وَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ فَإِنَّكَ بِأَعْيُنِنَا وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ حِينَ تَقُومُ ﴿٤٨﴾

52 **Tur**/48. (Ey Muhammed!) Rabbinin hükmü yerine gelinceye kadar sabret; sen Bizim nezaretimiz altındasın; kalkarken Rabbini överek tesbih et!

النَّبِيُّ أَوْلَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ وَأَزْوَاجُهُ أُمَّهَاتُهُمْ وَأُولُو الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ إِلَّا أَنْ تَفْعَلُوا إِلَىٰ أَوْلِيَائِكُمْ مَعْرُوفًا كَانَ ذَٰلِكَ فِي الْكِتَابِ مَسْطُورًا ﴿٦﴾

33 **Ahzap**/6. Peygamber, inananlara kendilerinden daha yakındır. Peygamber'in eşleri inananların anneleridir. Akraba olanlar, Allah'ın Kitabına göre, mîras hususunda birbirlerine, inananlar ve hicret edenlerden daha yakındırlar. Dostlarınıza yapacağınız uygun bir iyilik elbette bunun dışındadır. Bu da Kitap'ta yazılı bulunmaktadır.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ إِلَّا أَنْ يُؤْذَنَ لَكُمْ إِلَىٰ طَعَامٍ غَيْرَ نَاظِرِينَ إِنَاهُ وَلَٰكِنْ إِذَا دُعِيتُمْ فَادْخُلُوا فَإِذَا طَعِمْتُمْ فَانْتَشِرُوا وَلَا مُسْتَأْنِسِينَ لِحَدِيثٍ إِنَّ ذَٰلِكُمْ كَانَ يُؤْذِي النَّبِيَّ فَيَسْتَحْيِي مِنْكُمْ وَاللَّهُ لَا يَسْتَحْيِي مِنَ الْحَقِّ وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَاسْأَلُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ ذَٰلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ وَمَا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُؤْذُوا رَسُولَ اللَّهِ وَلَا أَنْ تَنْكِحُوا أَزْوَاجَهُ مِنْ بَعْدِهِ أَبَدًا إِنَّ ذَٰلِكُمْ كَانَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمًا ﴿٥٣﴾

33 **Ahzap**/53. Ey inananlar! Yemeğe çağırılmadıkça, Peygamber'in evlerine girmeyin ve (erken gelip) yemeğin pişmesini beklemeyin. (Yalnızca) davet edilince girin ve yemeği yiyince konuşmaya dalmadan dağılın. Bu (durumunuz) Peygamber'i üzüyor, ama sizden çekiniyordu. Allah gerçeği söylemekten çekinmez. Peygamber'in eşlerinden bir şey isteyeceğiniz zaman onu perde arkasından isteyin. Bu sayede sizin gönülleriniz de, onların gönülleri de daha temiz kalır. Allah'ın Elçisi'ni üzmeniz ve ondan sonra onun eşlerini nikâhlamanız asla câiz değildir. Doğrusu bu Allah katında büyük şeydir.

[394] Bu ayete zaman zaman "... senin göğsünü yarmadık mı?" şeklinde anlam verilmekte ve Hz. Peygamber'in çocukken Cebrail tarafından göğsünün yarılıp, kötülük yeteneğinin alındığına dair rivayetlerle ilişkilendirilmektedir. Burada böyle bir cerrahî operasyondan sözedilmediği açıktır. Ayrıca, Hz. Peygamber bütün insanlar gibi kötülük yeteneğine sahip olduğu halde 'Üstün Ahlak'ı temsil edebilmişti. Onun büyüklüğü ve yiğitliği de buradadır, insanlara örnekliği de.

[395] Hz. Peygamber'in belini büken yükü (*vizr*) birçok müfessir onun önceden işlediği günahlar olarak yorumlamışlardır. Peygamber'in belini bükecek derecede günah işlemesinin, ismet sıfatına aykırılığı bir yana; surenin bütünlüğü gözönünde bulundurulduğunda, bu yükün, Hz. Muhammed'in kendisine vahiy gelmeden önce toplumunun içinde bulunduğu dinî-ahlaki çöküntüden ve bunun çözümsüzlüğünden duyduğu sıkıntı olduğu anlaşılmaktadır.

إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا ﴿١﴾ لِيَغْفِرَ لَكَ اللَّهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ وَيُتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَيَهْدِيَكَ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا ﴿٢﴾

48 Fetih/1. (Ey Muhammed!) Biz sana apaçık bir zafer sağlamışızdır. 2. Allah böylece, senin geçmiş ve gelecek günahlarını bağışlayacak, sana olan nimetini tamamlayacak ve seni doğru yola eriştirecektir.

C. HZ. MUHAMMED'İN PEYGAMBERLİĞİ, YETKİ VE SORUMLULUKLARI

Aşağıda derlenen pasajlarda açıkça görüleceği gibi, Hz. Muhammed'in peygamberliği, salt manevî, ahlaki ve uhrevi bir içeriğe sahip değildir. Onun misyonu, bir o kadar da dünyevi, siyasî, askerî ve hukukî içeriklidir. İslam dininin doğuşu ve tamamlanış süreci, aynı zamanda kabileler şeklinde yaşayan bir toplumun, organik ve ideolojik bir bütün olarak egemen bir 'devlet' hâline geliş sürecidir. Bu süreci yöneten Hz. Muhammed ise, toplumu eğiten ahlaki bir önder, hukukî sorunlarını çözen adil bir yargıç, siyasî sorumluluk ve yetki sahibi bir devlet başkanı ve yerine göre bir başkomutandır.

1. Peygamberliği

Hz. Muhammed'in peygamberlik görevinin temel muhtevası, onun Allah'tan vahiy alması (Kur'an) ve bu vahiyleri insanlara eksiksiz duyurması, tebliğ etmesidir. O'nun peygamberliği, bir yönüyle onun kendine has iradi ve ahlaki hazır bulunuşluluğuna (kesbî), bir yönüyle de Allah'ın seçmesine (vehbî) dayanır. Arapların onu "Güvenilir Muhammed" (*Muhammedu'l-Emîn*) diye çağırmaları ve Allah'ın onu daha vahyin başlangıcında, "Sen büyük bir ahlak üzeresin." (68 Kalem/4) şeklinde nitelemesi, bunu gösterir. Hz. Muhammed, peygamberlik sorumluluğunu yirmi üç sene boyunca her türlü baskı ve zorbalığa karşı yılmadan yerine getirmiştir. Hz. Musa adaletin, Hz. İsa merhametin, Hz. Muhammed ise adalet ve merhametin timsalidir.

يَا أَيُّهَا الْمُزَّمِّلُ ﴿١﴾ قُمِ اللَّيْلَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٢﴾ نِصْفَهُ أَوِ انْقُصْ مِنْهُ قَلِيلًا ﴿٣﴾ أَوْ زِدْ عَلَيْهِ وَرَتِّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيلًا ﴿٤﴾ إِنَّا سَنُلْقِي عَلَيْكَ قَوْلًا ثَقِيلًا ﴿٥﴾ إِنَّ نَاشِئَةَ اللَّيْلِ هِيَ أَشَدُّ وَطْئًا وَأَقْوَمُ قِيلًا ﴿٦﴾ إِنَّ لَكَ فِي النَّهَارِ سَبْحًا طَوِيلًا ﴿٧﴾

73 Müzzemmil/1-4. Ey örtüye bürünen (Muhammed)! Az bir bölümü dışında geceyi, gecenin yarısını, ister daha azını, ister daha çoğunu uyanık geçir ve ağır ağır Kur'an oku. 5. Biz sana, ağır bir söz indireceğiz. 6. Gecenin başlangıcı daha dokunaklı ve söze daha elverişlidir.[396] 7. Çünkü gündüzün, seni uzun süre alıkoyacak işler vardır.

إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَيْكُمْ رَسُولًا شَاهِدًا عَلَيْكُمْ كَمَا أَرْسَلْنَا إِلَى فِرْعَوْنَ رَسُولًا ﴿١٥﴾

73 Müzzemmil/15. Firavun'a bir elçi gönderdiğimiz gibi, size de, hakkınızda tanıklık edecek bir elçi gönderdik.

وَمَا صَاحِبُكُمْ بِمَجْنُونٍ ﴿٢٢﴾ وَلَقَدْ رَآهُ بِالْأُفُقِ الْمُبِينِ ﴿٢٣﴾

81 Tekvir/22. Arkadaşınız [illegible] aslâ deli değildir. 23. [illegible] Cebrâil'i apaçık ufukta

[396] veya: "Geceleyin kalkmak daha zor ve okumak daha etkilidir".

قُلْ مَآ أَسْـَٔلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ وَمَآ أَنَا مِنَ الْمُتَكَلِّفِينَ ﴿٨٦﴾

38 **Sad**/86. (Ey Muhammed!) De ki: "Buna karşılık sizden bir ücret istemiyorum. Kendine iş çıkaranlardan da değilim".[397]

قُلْ يَٰٓأَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ يُحْيِۦ وَيُمِيتُ فَـَٔامِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ الَّذِي يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَكَلِمَاتِهِ وَاتَّبِعُوهُ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٥٨﴾

7 **A'raf**/158. (Ey Muhammed!) De ki: "Ey insanlar! Ben, göklerin ve yerin hükümranı, kendisinden başka tanrı bulunmayan, dirilten ve öldüren Allah'ın hepiniz için gönderdiği Elçisi'yim. Öyleyse Allah'a inanın, Allah'a ve O'nun sözlerine inanan, O'nun ümmi[398] Elçisi Peygamber'e de inanın ve doğru yolda olabilmeniz için ona uyun!"

يٰسٓ ﴿١﴾ وَالْقُرْآنِ الْحَكِيمِ ﴿٢﴾ إِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٣﴾ عَلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٤﴾

36 **Yasin**/1. Yâ-Sîn. 2-4. (Ey Muhammed!) Hikmet dolu Kur'an'a andolsun ki, sen doğru yol üzere gönderilmiş elçilerdensin.

إِنَّ الَّذِي فَرَضَ عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لَرَآدُّكَ إِلَىٰ مَعَادٍ قُلْ رَبِّيٓ أَعْلَمُ مَنْ جَآءَ بِالْهُدَىٰ وَمَنْ هُوَ فِي ضَلَٰلٍ مُبِينٍ ﴿٨٥﴾ وَمَا كُنْتَ تَرْجُوٓا أَنْ يُلْقَىٰٓ إِلَيْكَ الْكِتَابُ إِلَّا رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُونَنَّ ظَهِيرًا لِّلْكَافِرِينَ ﴿٨٦﴾ وَلَا يَصُدُّنَّكَ عَنْ آيَاتِ اللَّهِ بَعْدَ إِذْ أُنْزِلَتْ إِلَيْكَ وَادْعُ إِلَىٰ رَبِّكَ وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٨٧﴾ وَلَا تَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَٰهًا آخَرَ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ لَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٨٨﴾

28 **Kasas**/85. (Ey Muhammed!) Kur'an'ı (duyurmayı) sana öngören Allah, seni dönülecek yere döndürecektir.[399] De ki: "Rabbim, kimin hidayet getirdiğini, kimin apaçık sapıklıkta olduğunu en iyi bilendir". 86. Sen, sana bu Kitab'ın verileceğini ummazdın. O ancak Rabbinin bir rahmetidir. Öyleyse sakın inkarcılara arka çıkma! 87. Allah'ın ayetleri sana indirildikten sonra, sakın seni onlardan alıkoymasınlar. Rabbine çağır ve sakın putperestlerden olma. 88. Allah'la beraber başka bir tanrıya seslenme; O'ndan başka tanrı yoktur; O'nun dışında her şey yok olacaktır; hüküm O'nundur; O'na döndürüleceksiniz.

KIRIKKALE Üniversitesi KÜTÜPHANESİ

[397] Burada "Kendine iş çıkaranlardan da değilim" şeklinde çevirdiğimiz ifadenin Türkçe'deki tam karşılığı şöyledir: "Ben, kendi kendime gelin-güvey olmuyorum (bu görev bana Allah tarafından verildi)".

[398] Arapça metindeki *ummî* kelimesi, 'okur-yazar olmayan' anlamına geldiği gibi, Yahudi olmayan (Gentile) anlamına da gelir. Yahudiler, peygamber gönderilmemiş toplumları 'ümmî' olarak niteliyorlardı.

[399] Ayette geçen 'dönülecek yer (*me'âd*)'in neresi olduğu veya neye tekabül ettiği konusunda müfessirler görüş ayrılığındadırlar. Kimilerine göre burada Ahiret söz konusudur, kimilerine göre ise Mekke. Ayeti, ait olduğu bağlam içinde değerlendirdiğimizde, buradaki 'dönülecek yer'in fiziksel bir mekan olmaktan çok, manevi bir yeniden doğuşu, şerefi ve onuru ima ettiği anlaşılmaktadır. Ancak, bu ayetin Hicret esnasında indiğine dair rivayetler doğru ise, o takdirde 'dönülecek yer' ile Mekke'nin kastedilmiş olması daha muhtemeldir. Her halü kârda bu pasaj Hz. Peygamber'i gelecek konusunda ümitlendirmeyi amaçlamaktadır. Dolayısıyla, onun geçirdiği sıkıntılı ve umutsuz günlere tanıklık etmektedir.

أَكَانَ لِلنَّاسِ عَجَبًا أَنْ أَوْحَيْنَآ إِلَىٰ رَجُلٍ مِّنْهُمْ أَنْ أَنذِرِ النَّاسَ وَبَشِّرِ الَّذِينَ آمَنُوٓا أَنَّ لَهُمْ قَدَمَ صِدْقٍ عِندَ رَبِّهِمْ قَالَ الْكَافِرُونَ إِنَّ هَٰذَا لَسَاحِرٌ مُّبِينٌ ﴿٢﴾

10 Yunus/2. İçlerinden bir adama: "İnsanları uyar ve inananlara Rableri katında iyi işlerinin karşılığı olduğunu müjdele!" diye bildirmemiz, insanlar için şaşılacak bir şey mi ki, inkârcılar: "Bu düpedüz bir büyücüdür" dediler?

قُلْ يَٰٓأَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَآءَكُمُ الْحَقُّ مِن رَّبِّكُمْ فَمَنِ اهْتَدَىٰ فَإِنَّمَا يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ وَمَن ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا وَمَآ أَنَا عَلَيْكُم بِوَكِيلٍ ﴿١٠٨﴾ وَٱتَّبِعْ مَا يُوحَىٰٓ إِلَيْكَ وَٱصْبِرْ حَتَّىٰ يَحْكُمَ ٱللَّهُ وَهُوَ خَيْرُ الْحَٰكِمِينَ ﴿١٠٩﴾

10 Yunus/108. De ki: "Ey insanlar! Rabbinizden size gerçek gelmiştir. Doğru yola giren kendisi için doğru yola girmiş, sapan da, kendi zararına sapmış olur. Ben, sizin bekçiniz değilim". 109. Sana vahyolunana uy ve Allah hükmünü verene kadar dayan! O hüküm verenlerin en iyisidir.

قُلْ أَيُّ شَيْءٍ أَكْبَرُ شَهَٰدَةً قُلِ اللَّهُ شَهِيدٌۢ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَأُوحِيَ إِلَيَّ هَٰذَا الْقُرْءَانُ لِأُنذِرَكُم بِهِۦ وَمَنۢ بَلَغَ أَئِنَّكُمْ لَتَشْهَدُونَ أَنَّ مَعَ اللَّهِ آلِهَةً أُخْرَىٰ قُل لَّآ أَشْهَدُ قُلْ إِنَّمَا هُوَ إِلَٰهٌ وَٰحِدٌ وَإِنَّنِي بَرِيٓءٌ مِّمَّا تُشْرِكُونَ ﴿١٩﴾ الَّذِينَ آتَيْنَٰهُمُ الْكِتَٰبَ يَعْرِفُونَهُۥ كَمَا يَعْرِفُونَ أَبْنَآءَهُمُ الَّذِينَ خَسِرُوٓا أَنفُسَهُمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٢٠﴾

6 En'am/19. (Ey Muhammed!) De ki: "Tanıklık bakımından hangi şey daha büyüktür?" De ki: "Allah; O sizinle benim aramda tanıktır. Bu Kur'an, sizi ve ulaştığı kimseleri uyarmam için bana vahyolundu. Siz Allah'tan başka tanrılar olduğuna mı tanıklık ediyorsunuz?" De ki: "Ben buna tanıklık etmem". De ki: "O ancak tek bir Tanrı'dır ve ben sizin ortak koşmanızdan uzağım". 20. Kendilerine Kitap verdiklerimiz, onu (Muhammed'i), kendi oğullarını tanıdıkları gibi tanırlar. Ama kendilerine yazık edenler; işte onlar inanmayanlardır.

وَمَآ أَنزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَٰبَ إِلَّا لِتُبَيِّنَ لَهُمُ الَّذِي اخْتَلَفُوا فِيهِ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٦٤﴾

16 Nahl/64. (Ey Muhammed!) Sana Kitab'ı, ancak ayrılığa düştükleri şeyleri onlara açıklaman için ve inanan topluma rehber ve rahmet olsun diye indirdik.

وَمَآ أَرْسَلْنَٰكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَٰلَمِينَ ﴿١٠٧﴾

21 Enbiya/107. (Ey Muhammed!) Biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik.

---

[400] Buradaki 'âlemler' ifadesinden, insanın dışındaki varlık kategorilerini (hayvanlar, cinler vb.) anlamak son derece yanlıştır. Çünkü Peygamber in bir insan olarak onlarla iletişim kurması mümkün değildir. Dolayısıyla en makul yorum, alemler kelimesinin 'milletler ve topluluklar, yani bütün insanlar' anlamına geldiğidir. Bu yorumu, 7 Araf 158. ayet de desteklemektedir: "De ki: Ey insanlar! Ben sizin hepinize göklerin ve yerin sahibi Allah'ın elçisiyim." Ayrıca biz 34 Sebe'/28. Kur'an'da, bir Muhammed'in bütün insanlara (*kâffeten li'n-nâs*) gönderildiğine yönelik ifadeleri ile, onun kendi civarındaki Araplar'a gönderildiğine dair ifadeleri (örn. 42 Şura/7) birlikte [illegible] görülmektedir. Oysa burada bir çelişki söz konusu değildir, zira birinci grup ayetlerde [illegible] Muhammed'in önceki peygamberler ve kitaplarla müşterek olan mesajının, bu evrensel mesajın tarihe tutturulabilmesi için, zorunlu olarak bir yerlere [illegible] gereğinden söz edilmektedir.

كَمَآ أَرْسَلْنَا فِيكُمْ رَسُولاً مِنْكُمْ يَتْلُوا عَلَيْكُمْ آيَاتِنَا وَيُزَكِّيكُمْ وَيُعَلِّمُكُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُعَلِّمُكُمْ مَا لَمْ تَكُونُوا تَعْلَمُونَ ﴿١٥١﴾

2 **Bakara**/151. Nitekim, size ayetlerimizi okuyan, sizi arındıran, size Kitab'ı ve hikmeti öğreten, size bilmediklerinizi öğreten, içinizden bir elçi gönderdik.

لَقَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ إِذْ بَعَثَ فِيهِمْ رَسُولاً مِنْ أَنْفُسِهِمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿١٦٤﴾

3 **Al-i İmran**/164. Allah inananlara, kendi aralarından, onlara âyetlerini okuyan, onları temîze çıkaran, onlara Kitab'ı ve hikmeti öğreten bir elçi göndermekle iyilik yapmıştır. Oysa onlar, önceleri apaçık şaşkınlık içinde idiler.

مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَآ أَحَدٍ مِنْ رِجَالِكُمْ وَلَكِنْ رَسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿٤٠﴾

33 **Ahzap**/40. Muhammed içinizden herhangi bir adamın babası değil, o Allah'ın Elçisi ve peygamberlerin sonuncusudur. Allah her şeyi bilendir.

يَاأَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿٤٥﴾ وَدَاعِيًا إِلَى اللَّهِ بِإِذْنِهِ وَسِرَاجًا مُنِيرًا ﴿٤٦﴾ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ بِأَنَّ لَهُمْ مِنَ اللَّهِ فَضْلاً كَبِيرًا ﴿٤٧﴾ وَلاَ تُطِعِ الْكَافِرِينَ وَالْمُنَافِقِينَ وَدَعْ أَذَاهُمْ وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ وَكَفَى بِاللَّهِ وَكِيلاً ﴿٤٨﴾

33 **Ahzap**/45-46. Ey Peygamber! Biz seni tanık, müjdeci, uyarıcı, Allah'ın izniyle O'na çağıran ve aydınlatan bir ışık olarak gönderdik. 47. İnananlara, onlara Rablerinden büyük bir lûtuf olduğunu müjdele. 48. İnkarcılara ve ikiyüzlülere itaat etme; onların eziyet etmelerine de aldırma! Allah'a güven! Vekil olarak Allah yeter.

لَكِنِ اللَّهُ يَشْهَدُ بِمَآ أَنْزَلَ إِلَيْكَ أَنْزَلَهُ بِعِلْمِهِ وَالْمَلاَئِكَةُ يَشْهَدُونَ وَكَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا ﴿١٦٦﴾

4 **Nisa**/166. (Allah'ın) sana (Kitap) indirdiğine Allah da tanıklık eder –ki onu bilgisiyle indirmiştir–, melekler de tanıklık ederler.[401] Tanık olarak Allah yeter.

كَذَلِكَ أَرْسَلْنَاكَ فِي أُمَّةٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهَآ أُمَمٌ لِتَتْلُوَ عَلَيْهِمُ الَّذِي أَوْحَيْنَآ إِلَيْكَ وَهُمْ يَكْفُرُونَ بِالرَّحْمَنِ قُلْ هُوَ رَبِّي لاَ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ مَتَابِ ﴿٣٠﴾

13 **Ra'd**/30. (Ey Muhammed!) Böylece seni de kendilerinden önce bir çok milletler geçmiş olan bir millete gönderdik ki, onlara, sana indirileni okuyasın. Oysa onlar Rahman'ı inkar etmektedirler. De ki: "O benim Rabbimdir. O'ndan başka tanrı yoktur. O'na güveniyorum ve dönüşüm O'nadır".

[401] Bu ayeti şöyle anlamak da mümkündür. "(Allah'ın) sana indirdiği şeye Allah da tanıktır –zaten onu bilgisiyle indirmiştir–, melekler de tanıktır..." Genellikle bu ayete şöyle bir anlam da verilmektedir: "(Allah'ın) sana indirdiğini bilerek (veya, bilgisiyle) indirdiğine Allah da tanıklık etmektedir, melekler de (buna) tanıklık ederler". Kanaatimizce, böyle bir anlam belirlemesi fazla isabetli değildir; çünkü nüzul tarihi boyunca, Allah'ın bilerek mi, bilmeyerek mi (vahiy) indirdiği şeklinde bir sorun gündeme gelmemiş, ama Allah'ın Hz. Muhammed'e bir şey indirip indirmediği hep sorun olagelmiştir.

نَحْنُ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ تَنْزِيلاً ﴿٢٣﴾ فَاصْبِرْ
لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تُطِعْ مِنْهُمْ آثِمًا أَوْ كَفُورًا ﴿٢٤﴾
وَاذْكُرِ اسْمَ رَبِّكَ بُكْرَةً وَأَصِيلاً ﴿٢٥﴾

76. İnsan/23-25. (Ey Muhammed!) Kur'an'ı sana parça parça indiren elbette Biz'dir. 24. Rabbının hükmüne sabret; onlardan herhangi bir günahkara veya inkarcıya aldırma! 25. Rabbının adını sabah akşam an.

هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولاً مِنْهُمْ يَتْلُو عَلَيْهِمْ
آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِنْ كَانُوا
مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٢﴾ وَآخَرِينَ مِنْهُمْ لَمَّا
يَلْحَقُوا بِهِمْ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٣﴾ ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ
يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٤﴾

62 Cuma/2-3. (Hac) yerlerine ve henüz onlara katılmamış olan başkalarına, kendilerine Allah'ın ayetlerini okuyan, onları arıtan, onlara Kitab ile hikmeti öğreten -O onlar daha önce, açıkça bir sapıklık içinde bulunurlarken- onlara içlerinden bir Elçi gönderen O'dur. O üstündür, bilgedir. 4 Bu, Allah'ın dilediğine verdiği lütfudur. Allah, büyük lütuf sahibidir.

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقِّ
لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَكَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا ﴿٢٨﴾
مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ
رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ تَرَاهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا يَبْتَغُونَ فَضْلاً مِنَ
اللَّهِ وَرِضْوَانًا سِيمَاهُمْ فِي وُجُوهِهِمْ مِنْ أَثَرِ
السُّجُودِ ذَلِكَ مَثَلُهُمْ فِي التَّوْرَاةِ وَمَثَلُهُمْ فِي
الْإِنْجِيلِ كَزَرْعٍ أَخْرَجَ شَطْأَهُ فَآزَرَهُ فَاسْتَغْلَظَ
فَاسْتَوَى عَلَى سُوقِهِ يُعْجِبُ الزُّرَّاعَ لِيَغِيظَ بِهِمُ
الْكُفَّارَ وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
مِنْهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا ﴿٢٩﴾

48 Fetih/28. Elçisini doğruluk rehberi ve [illegible] ile gönderen O'dur. Tanıklık [illegible] Allah yeter. 29. Muhammed Allah'ın Elçisi'dir. [illegible] O'nun beraberinde bulunanlar, [illegible] karşı sert, kendi aralarında [illegible] ler.[402] Onları Allah'tan [illegible] ve [illegible] dileyerek rükua varır, secde [illegible] rürsün. Onlar, yüzlerindeki secde [illegible] narlar. İşte bu onların Tevrat'ta [illegible] tefsirleridir. İncil'de de şöyle [illegible] erdi: Onlar filizini çıkarmış, [illegible] dırmış, kalınlaşmış, gövdesi [illegible] ekincilere hoşuna [illegible] kece, Allah onlarla [illegible] lah, onlardan [illegible] kere, bağışlanma [illegible]

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ قَدْ جَاءَكُمْ رَسُولُنَا يُبَيِّنُ لَكُمْ كَثِيرًا مِمَّا
كُنْتُمْ تُخْفُونَ مِنَ الْكِتَابِ وَيَعْفُو عَنْ كَثِيرٍ قَدْ جَاءَكُمْ

5 [illegible] rafından [illegible] Bunu [illegible] göstermektedir). [illegible] buntardan bir kısmının da [illegible] değişmesinin ve bu [illegible] değişmesiyle bu [illegible] değişimine [illegible]

[402] Bu ayet Hz. Muhammed'e uyanları [illegible] sert olmakla nitelemektedir. Ancak, [illegible] dönemlerde genellikle bu ayetin [illegible] ilk kez Haricîler'le birlikte [illegible] devam etmektedir.

[403] Kur'an'ın indiği dönemde [illegible] almamaktaydı (Kur'an bunu [illegible] göstermektedir). Kur'an [illegible] buntardan bir kısmının da [illegible] değişmesinin ve bu [illegible] değişmesiyle bu [illegible] değişimine [illegible]

مِنَ اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُبِينٌ ﴿١٥﴾ يَهْدِي بِهِ اللَّهُ مَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهُ سُبُلَ السَّلَامِ وَيُخْرِجُهُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِهِ وَيَهْدِيهِمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿١٦﴾

Allah'tan bir ışık ve apaçık bir Kitap gelmiştir. 16. Allah, onunla, rızasına uyanları esenlik yollarına erişti̇rir, onları buyruğu ile karanlıklardan aydınlığa çıkarır ve doğru yola iletir.

يَاأَهْلَ الْكِتَابِ قَدْ جَاءَكُمْ رَسُولُنَا يُبَيِّنُ لَكُمْ عَلَى فَتْرَةٍ مِنَ الرُّسُلِ أَنْ تَقُولُوا مَا جَاءَنَا مِنْ بَشِيرٍ وَلَا نَذِيرٍ فَقَدْ جَاءَكُمْ بَشِيرٌ وَنَذِيرٌ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٩﴾

5 **Malde**/19. Ey Kitaplılar! Elçilerin arasının kesildiği bir sırada: "Bize bir müjdeci ve uyarıcı gelmedi" dersiniz diye, size açık açık anlatan Elçimiz geldi. Artık size bir müjdeci ve uyarıcı gelmiş bulunmaktadır. Allah'ın gücü her şeye yeter.

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ ﴿٣٣﴾

9 **Tevbe**/33. Ortak koşanlar hoşlanmasalar da, Elçisi'ni doğruluk rehberi (Kur'an) ve -bütün dinlere üstün kılmak üzere- hak din ile gönderen O'dur.

لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ ﴿١٢٨﴾ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ﴿١٢٩﴾

9 **Tevbe**/128. Ey inananlar! Size, sıkıntıya uğramanız kendisine ağır gelen, size düşkün, inananlara şefkatli ve merhametli, kendi içinizden bir elçi geldi. 129. Eğer yüz çevirirlerse, de ki: "Allah bana yeter, O'ndan başka tanrı yoktur, yalnız O'na güveniyorum, O büyük arşın Rabbidir".

2. Yalnızca Allah'tan Aldığı Talimata Uyma Yükümlülüğü

Beşerî bir inkılap hareketinde, taviz, taktik ve stratejiler, hareketin lideri veya şefler kadrosu tarafından belirlenir. Hz. Muhammed'in yürüttüğü hareketin ideolojik/fikrî içeriğini Allah belirlediği için, bu noktada kendisine yöneltilen uzlaşma talepleri, vahiy tarafından tamamıyla reddedilmiştir. Bu konuda Peygamber'e verilen talimat, vahyin kendisine bildirdiği ideolojik/fikrî muhtevaya kesin sadakat göstermesidir.

قُلْ إِنَّمَا أَدْعُو رَبِّي وَلَا أُشْرِكُ بِهِ أَحَدًا ﴿٢٠﴾ قُلْ إِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا رَشَدًا ﴿٢١﴾ قُلْ إِنِّي لَنْ يُجِيرَنِي مِنَ اللَّهِ أَحَدٌ وَلَنْ أَجِدَ مِنْ دُونِهِ مُلْتَحَدًا ﴿٢٢﴾ إِلَّا بَلَاغًا مِنَ اللَّهِ وَرِسَالَاتِهِ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَإِنَّ لَهُ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ﴿٢٣﴾

72 **Cin**/20. (Ey Muhammed!) De ki: "Ben sadece Rabbime yalvarırım ve O'na kimseyi ortak koşmam". 21. De ki: "Benim size zarar vermeye de iyilik yapmaya da gücüm yetmez". 22-23. De ki: "Beni kimse Allah'a karşı koruyamaz ve ben de O'ndan başka bir sığınak bulamam. (Benim yaptığım) yalnızca, Allah katından (geleni) iletmek ve O'nun mesajları(nı duyurmak)dır. Kim Allah'a ve Elçisi'ne karşı gelirse, ona, içinde temelli kalınan cehennem ateşi vardır".

KIRIKKALE Üniversitesi Kütüphanesi

وَإِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا ائْتِ بِقُرْآنٍ غَيْرِ هَٰذَا أَوْ بَدِّلْهُ قُلْ مَا يَكُونُ لِي أَنْ أُبَدِّلَهُ مِنْ تِلْقَاءِ نَفْسِي إِنْ أَتَّبِعُ إِلَّا مَا يُوحَىٰ إِلَيَّ إِنِّي أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٥﴾ قُلْ لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا تَلَوْتُهُ عَلَيْكُمْ وَلَا أَدْرَاكُمْ بِهِ فَقَدْ لَبِثْتُ فِيكُمْ عُمُرًا مِنْ قَبْلِهِ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٦﴾ فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِآيَاتِهِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الْمُجْرِمُونَ ﴿١٧﴾

10 Yunus/15. (Ey Muhammed!) Âyetlerimiz, onlara açık açık okunduğu zaman Bize kavuşmayı ummayanlar (sana): "Bundan başka bir Kur'an getir veya bunu değiştir" derler. Sen de ki: "Onu kendiliğimden değiştiremem. Ben ancak bana vahyolunana uyarım. Rabbime karşı gelecek olursam, büyük bir günün azabından korkarım". 16. De ki: "Allah dilemeseydi, onu size ne ben okurdum, ne de size bildirirdi. Nitekim daha önce yıllarca aranızda yaşadım. Aklınızı kullanmıyor musunuz?" 17. Allah'a karşı yalan uydurup veya O'nun âyetlerini yalanlayacaklardan daha haksız kim olabilir? Suçlular saadete erişemezler.

قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنْ كُنْتُمْ فِي شَكٍّ مِنْ دِينِي فَلَا أَعْبُدُ الَّذِينَ تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَكِنْ أَعْبُدُ اللَّهَ الَّذِي يَتَوَفَّاكُمْ وَأُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٠٤﴾ وَأَنْ أَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٠٥﴾ وَلَا تَدْعُ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُكَ وَلَا يَضُرُّكَ فَإِنْ فَعَلْتَ فَإِنَّكَ إِذًا مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿١٠٦﴾

10 Yunus/104-106. De ki: "Ey insanlar! Benim dinimden kuşkuda iseniz, bilin ki ben sizin Allah'tan başka taptıklarınıza tapmam. Fakat, sizi öldürecek Allah'a taparım. Sonra Müminler'den biri olmam (ve şunları emrolundu): Yüzünü doğduğu dine doğrulttu ve asla ortak koşanlardan olma! Allah'ı bırakıp da sana ne yarar sağlayacak, ne de zarar verecek şeylere yakarma[405]. Eğer öyle yapacak olursan, o durumda haksızlık yapanlardan olursun".

قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنِ اهْتَدَىٰ فَإِنَّمَا يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ وَمَنْ ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ بِوَكِيلٍ ﴿١٠٨﴾ وَاتَّبِعْ مَا يُوحَىٰ إِلَيْكَ وَاصْبِرْ حَتَّىٰ يَحْكُمَ اللَّهُ وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ ﴿١٠٩﴾

10 Yunus/108. De ki: "Ey insanlar! Rabbinizden size gerçek gelmiştir. Doğru yola giren kendisi için doğru yola girmiş olur. Kim (doğru yoldan) sapar da kendi zararına sapmış olur. Ben sizin bekçiniz değilim". 109. Sana vahyolunanlara uy. Allah hükmünü verinceye kadar sabırlı davran. O, hükmü en iyi veren hâkimdir.

وَاتَّبِعْ مَا يُوحَىٰ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ وَأَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٠٦﴾

[redacted]

[redacted]

[redacted]

قُلْ إِنْ ضَلَلْتُ فَإِنَّمَا أَضِلُّ عَلَى نَفْسِي وَإِنِ اهْتَدَيْتُ فَبِمَا يُوحِي إِلَيَّ رَبِّي إِنَّهُ سَمِيعٌ قَرِيبٌ ﴿٥٠﴾

34 **Sebe'/50.** De ki: "Ben saptırsam, saptırmakla ancak kendime etmiş olurum. Doğru yolda olursam, bu Rabbimin bana vahyetmesiyledir. O işitendir, yakın olandır".

قُلْ إِنِّي أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ ﴿١١﴾ وَأُمِرْتُ لِأَنْ أَكُونَ أَوَّلَ الْمُسْلِمِينَ ﴿١٢﴾ قُلْ إِنِّي أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٣﴾ قُلِ اللَّهَ أَعْبُدُ مُخْلِصًا لَهُ دِينِي ﴿١٤﴾

39 **Zümer/11-12.** (Ey Muhammed!) De ki: "Bana, dîni Allah'a hâlis kılarak O'na kulluk etmem emrolundu. Müslümanlar'ın ilki olmam emrolundu". 13. De ki: "Rabbime karşı gelirsem, doğrusu büyük günün azabından korkarım". 14. De ki: "Ben dînimi Allah'a hâlis kılarak O'na kulluk ederim".

وَلَقَدْ أُوحِيَ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ لَئِنْ أَشْرَكْتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٦٥﴾ بَلِ اللَّهَ فَاعْبُدْ وَكُنْ مِنَ الشَّاكِرِينَ ﴿٦٦﴾

39 **Zümer/65.** (Ey Muhammed!) Sana da, senden önceki peygamberlere de şöyle vahyolunmuştur: "Eğer Allah'a ortak koşarsan işlerin boşa gider ve ziyana uğrayanlardan olursun". 66. Hayır; yalnız Allah'a kulluk et ve şükredenlerden ol!

قُلْ إِنِّي نُهِيتُ أَنْ أَعْبُدَ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَمَّا جَاءَنِيَ الْبَيِّنَاتُ مِنْ رَبِّي وَأُمِرْتُ أَنْ أُسْلِمَ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦٦﴾

40 **Mu'min/66.** (Ey Muhammed!) De ki: "Sizin Allah'ı bırakıp da yalvardıklarınıza tapmam, bana yasaklanmıştır. Zira bana Rabbimden belgeler gelmiştir. Bana, Âlemlerin Rabbine boyun eğmem emrolundu".

أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ إِنِ افْتَرَيْتُهُ فَلَا تَمْلِكُونَ لِي مِنَ اللَّهِ شَيْئًا هُوَ أَعْلَمُ بِمَا تُفِيضُونَ فِيهِ كَفَى بِهِ شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿٨﴾

46 **Ahkaf/8.** Yoksa: "Onu (Muhammed) uydurdu" mu diyorlar? De ki: "Eğer onu ben uydurduysam, benim için Allah'a karşı hiçbir şey yapamazsınız. O, yaptığınız taşkınlıkları daha iyi bilir. Benimle sizin aranızda tanık olarak O yeter. O Bağışlayan'dır, Acıyan'dır".

وَلَوْ تَقَوَّلَ عَلَيْنَا بَعْضَ الْأَقَاوِيلِ ﴿٤٤﴾ لَأَخَذْنَا مِنْهُ بِالْيَمِينِ ﴿٤٥﴾ ثُمَّ لَقَطَعْنَا مِنْهُ الْوَتِينَ ﴿٤٦﴾ فَمَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ عَنْهُ حَاجِزِينَ ﴿٤٧﴾

69 **Hakka/44-47.** Eğer (Muhammed) Bize (kendi uydurduğu) birtakım sözler isnad etseydi, Biz onu kuvvetle yakalardık, sonra onun şah damarını koparırdık; hiçbiriniz de onu koruyamazdınız.

يَاأَيُّهَا النَّبِيُّ اتَّقِ اللَّهَ وَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ وَالْمُنَافِقِينَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١﴾ وَاتَّبِعْ مَا يُوحَى إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿٢﴾

33 **Ahzap/1.** Ey Peygamber! Allah'tan sakın ve inkârcılara ve ikiyüzlülere uyma! Allah şüphesiz bilendir, bilgedir. 2. Sana Rabbinden vahyolunana uy! Allah yaptıklarınızdan haberdârdır.

وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَاهُ حُكْمًا عَرَبِيًّا وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ أَهْوَاءَهُمْ بَعْدَمَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ مَا لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا وَاقٍ ﴿٣٧﴾

13 **Ra'd/37.** Böylece, biz Kur'an'ı arabî bir yasa olarak indirdik. Sana ilim geldikten sonra onların hevalarına uyarsan, Allah'a karşı ne bir himayecin, ne de bir koruyanın bulunur.

3. Allah'tan Aldığını İletme ve Hakikatı Duyurma (Tebliğ) Görevi

Hz. Muhammed kendisine yüklenilen görevin bilinciyle, taraftar bulmak için dişini tırnağına katarak adeta kendini tüketiyordu (18 Kehf/6). Fakat o, Mekke'de uzun bir mücadele sürecinden sonra, umduğunu bulamadı. Bunun sonucu olarak, ümitsizlik ve üzüntüye kapılmış olmalı ki, aşağıdaki ayetler, onu bir nevi teselli etmekte ve onun vazifesinin her hâlükârda taraftar bulmak değil, her hâlükârda tebliğ etmek olduğunu bildirmektedir.

وَمَا هُوَ عَلَى الْغَيْبِ بِضَنِينٍ ﴿٢٤﴾

81 Tekvir/24. Peygamber, gayb hakkında cimrilik etmez.[406]

نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَقُولُونَ وَمَآ أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِجَبَّارٍ فَذَكِّرْ بِالْقُرْآنِ مَنْ يَخَافُ وَعِيدِ ﴿٤٥﴾

50 Kaf/45. (Ey Muhammed!) Onların dediklerini Biz daha iyi biliriz. Sen onların üzerinde bir zorba değilsin; söz verdiğim günden korkanlara Kur'an'la öğüt ver!

قُلْ إِنِّي لَنْ يُجِيرَنِي مِنَ اللَّهِ أَحَدٌ وَلَنْ أَجِدَ مِنْ دُونِهِ مُلْتَحَدًا ﴿٢٢﴾ إِلاَّ بَلاَغًا مِنَ اللَّهِ وَرِسَالاَتِهِ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَإِنَّ لَهُ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ﴿٢٣﴾

72 Cin/22-23. (Ey Muhammed!) De ki: "Beni kimse Allah'a karşı koruyamaz ve ben de O'ndan başka bir sığınak bulamam. (Benim yaptığım) yalnızca, Allah katından (geleni) iletmek ve O'nun mesajlarını duyurmak)dır. Kim Allah'a ve Elçisi'ne karşı gelirse, ona, içinde temelli kalınan cehennem ateşi vardır".

إِنَّكَ لاَ تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿٥٦﴾

28 Kasas/56. Ey Muhammed! Sen sevdiğini doğru yola eriştiremezsin, ama Allah dilediğini doğru yola eriştirir. Doğru yolda olanları da en iyi O bilir.

وَإِذَا تُتْلَى عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالَ الَّذِينَ لاَ يَرْجُونَ لِقَاءَنَا ائْتِ بِقُرْآنٍ غَيْرِ هَذَآ أَوْ بَدِّلْهُ قُلْ مَا يَكُونُ لِي أَنْ أُبَدِّلَهُ مِنْ تِلْقَاءِ نَفْسِي إِنْ أَتَّبِعُ إِلاَّ مَا يُوحَى إِلَيَّ إِنِّي أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٥﴾ قُلْ لَوْ شَآءَ اللَّهُ مَا تَلَوْتُهُ عَلَيْكُمْ وَلاَ أَدْرَاكُمْ بِهِ فَقَدْ لَبِثْتُ فِيكُمْ عُمُرًا مِنْ قَبْلِهِ أَفَلاَ تَعْقِلُونَ ﴿١٦﴾ فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِآيَاتِهِ إِنَّهُ لاَ يُفْلِحُ الْمُجْرِمُونَ ﴿١٧﴾

10 Yunus/15. (Ey Muhammed!) Âyetlerimiz, onlara açık açık okunduğu zaman Bize kavuşmayı ummayanlar (sana): "Bundan başka bir Kur'an getir veya bunu değiştir" dediler. Sen de ki: "Onu kendiliğimden değiştiremem. Ben ancak bana vahyolunana uyarım. Rabbime karşı gelecek olursam, büyük bir günün azabından korkarım". 16. De ki: "Allah dileseydi, onu size ne ben okurdum, ne de size bildirilirdi. Nitekim daha önce yıllarca aranızda bulundum. Aklınızı kullanmıyor musunuz?" 17. Allah'a karşı yalan uyduran veya O'nun âyetlerini yalanlayandan daha haksız kim olabilir? Suçlular saadete erişemezler.

[406] Yani "... gaybdan aldığını gizlemez, iletir".

قُلْ إِنْ ضَلَلْتُ فَإِنَّمَا أَضِلُّ عَلَى نَفْسِي وَإِنِ اهْتَدَيْتُ فَبِمَا يُوحِي إِلَيَّ رَبِّي إِنَّهُ سَمِيعٌ قَرِيبٌ ﴿٥٠﴾

34 **Sebe'/50.** De ki: "Ben sapıtırsam, sapıtmakla ancak kendime etmiş olurum. Doğru yolda olursam, bu Rabbimin bana vahyetmesiyledir. O işitendir, yakın olandır".

قُلْ إِنِّي أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ ﴿١١﴾ وَأُمِرْتُ لِأَنْ أَكُونَ أَوَّلَ الْمُسْلِمِينَ ﴿١٢﴾ قُلْ إِنِّي أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٣﴾ قُلِ اللَّهَ أَعْبُدُ مُخْلِصًا لَهُ دِينِي ﴿١٤﴾

39 **Zümer/11-12.** (Ey Muhammed!) De ki: "Bana, dîni Allah'a hâlis kılarak O'na kulluk etmem emrolundu. Müslümanlar'ın ilki olmam emrolundu". 13. De ki: "Rabbime karşı gelirsem, doğrusu büyük günün azabından korkarım". 14. De ki: "Ben dînimi Allah'a hâlis kılarak O'na kulluk ederim".

وَلَقَدْ أُوحِيَ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ لَئِنْ أَشْرَكْتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٦٥﴾ بَلِ اللَّهَ فَاعْبُدْ وَكُنْ مِنَ الشَّاكِرِينَ ﴿٦٦﴾

39 **Zümer/65.** (Ey Muhammed!) Sana da, senden önceki peygamberlere de şöyle vahyolunmuştur: "Eğer Allah'a ortak koşarsan işlerin boşa gider ve ziyana uğrayanlardan olursun". 66. Hayır; yalnız Allah'a kulluk et ve şükredenlerden ol!

قُلْ إِنِّي نُهِيتُ أَنْ أَعْبُدَ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَمَّا جَاءَنِيَ الْبَيِّنَاتُ مِنْ رَبِّي وَأُمِرْتُ أَنْ أُسْلِمَ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦٦﴾

40 **Mu'min/66.** (Ey Muhammed!) De ki: "Sizin Allah'ı bırakıp da yalvardıklarınıza tapmam, bana yasaklanmıştır. Zira bana Rabbimden belgeler gelmiştir. Bana, Âlemlerin Rabbine boyun eğmem emrolundu".

أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ إِنِ افْتَرَيْتُهُ فَلَا تَمْلِكُونَ لِي مِنَ اللَّهِ شَيْئًا هُوَ أَعْلَمُ بِمَا تُفِيضُونَ فِيهِ كَفَى بِهِ شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿٨﴾

46 **Ahkaf/8.** Yoksa: "Onu (Muhammed) uydurdu" mu diyorlar? De ki: "Eğer onu ben uydurduysam, benim için Allah'a karşı hiçbir şey yapamazsınız. O, yaptığınız taşkınlıkları daha iyi bilir. Benimle sizin aranızda tanık olarak O yeter. O Bağışlayan'dır, Acıyan'dır".

وَلَوْ تَقَوَّلَ عَلَيْنَا بَعْضَ الْأَقَاوِيلِ ﴿٤٤﴾ لَأَخَذْنَا مِنْهُ بِالْيَمِينِ ﴿٤٥﴾ ثُمَّ لَقَطَعْنَا مِنْهُ الْوَتِينَ ﴿٤٦﴾ فَمَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ عَنْهُ حَاجِزِينَ ﴿٤٧﴾

69 **Hakka/44-47.** Eğer (Muhammed) Bize (kendi uydurduğu) birtakım sözler isnad etseydi, Biz onu kuvvetle yakalardık, sonra onun şah damarını koparırdık; hiçbiriniz de onu koruyamazdınız.

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ اتَّقِ اللَّهَ وَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ وَالْمُنَافِقِينَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١﴾ وَاتَّبِعْ مَا يُوحَى إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿٢﴾

33 **Ahzap/1.** Ey Peygamber! Allah'tan sakın ve inkârcılara ve ikiyüzlülere uyma! Allah şüphesiz bilendir, bilgedir. 2. Sana Rabbinden vahyolunana uy! Allah yaptıklarınızdan haberdârdır.

وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَاهُ حُكْمًا عَرَبِيًّا وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ أَهْوَاءَهُمْ بَعْدَمَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ مَا لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا وَاقٍ ﴿٣٧﴾

13 **Ra'd/37.** Böylece, biz Kur'an'ı arabî bir yasa olarak indirdik. Sana ilim geldikten sonra onların hevalarına uyarsan, Allah'a karşı ne bir himayeçin, ne de bir koruyanın bulunur.

3. Allah'tan Aldığını İletme ve Hakikatı Duyurma (Tebliğ) Görevi

Hz. Muhammed kendisine yüklenilen görevin bilinciyle, taraftar bulmak için ölçüyü kaçırmamış katarak adeta kendini tüketiyordu (18 Kehf/6). Fakat o, Mekke'de uzun bir mücadeleden sonra, umduğunu bulamadı. Bunun sonucu olarak, ümitsizlik ve üzüntüye kapılmış olmalı ki, aşağıdaki ayetler, onu bir nevi teselli etmekte ve onun vazifesinin her hâlükârda taraftar bulmak değil, her hâlükârda tebliğ etmek olduğunu bildirmektedir.

وَمَا هُوَ عَلَى الْغَيْبِ بِضَنِينٍ ﴿٢٤﴾

81 Tekvir/24. Peygamber, gayb hakkında cimrilik etmez.[69]

نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَقُولُونَ وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِجَبَّارٍ فَذَكِّرْ بِالْقُرْآنِ مَنْ يَخَافُ وَعِيدِ ﴿٤٥﴾

50 Kaf/45. (Ey Muhammed!) Onların dediklerini Biz daha iyi biliriz. Sen onların üzerinde bir zorba değilsin; söz verdiğim günden korkanlara Kur'an'la öğüt ver!

قُلْ إِنِّي لَنْ يُجِيرَنِي مِنَ اللَّهِ أَحَدٌ وَلَنْ أَجِدَ مِنْ دُونِهِ مُلْتَحَدًا ﴿٢٢﴾ إِلَّا بَلَاغًا مِنَ اللَّهِ وَرِسَالَاتِهِ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَإِنَّ لَهُ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ﴿٢٣﴾

72 Cin/22-23. (Ey Muhammed!) De ki: "Beni kimse Allah'a karşı koruyamaz ve ben de O'ndan başka bir sığınak bulamam. (Benim yaptığım) yalnızca, Allah tarafından (gelen)i iletmek ve O'nun mesajlarını duyurmaktır. Kim Allah'a ve Elçisine karşı gelirse, ona, içinde temelli kalmak üzere cehennem ateşi vardır."

إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿٥٦﴾

28 Kasas/56. Ey Muhammed! Sen [illegible] doğru yola eriştiremezsin, [illegible] dilediğini doğru yola eriştirir. [illegible] olanları da en iyi O bilir.

وَإِذَا تُتْلَى عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا ائْتِ بِقُرْآنٍ غَيْرِ هَذَا أَوْ بَدِّلْهُ قُلْ مَا يَكُونُ لِي أَنْ أُبَدِّلَهُ مِنْ تِلْقَاءِ نَفْسِي إِنْ أَتَّبِعُ إِلَّا مَا يُوحَى إِلَيَّ إِنِّي أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٥﴾ قُلْ لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا تَلَوْتُهُ عَلَيْكُمْ وَلَا أَدْرَاكُمْ بِهِ فَقَدْ لَبِثْتُ فِيكُمْ عُمُرًا مِنْ قَبْلِهِ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٦﴾ فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِآيَاتِهِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الْمُجْرِمُونَ ﴿١٧﴾

10 Yunus/15. (Ey Muhammed!) Âyetlerimiz onlara açık açık okunduğu zaman [illegible] vuslatını umamayanlar [illegible] bir Kur'an getir veya bunu değiştir." Sen de ki: "Onu [illegible] onama. Ben sadece [illegible] Rabbime karşı [illegible] büyük [illegible] O'nun [illegible]

وَمَآ أَكْثَرُ النَّاسِ وَلَوْ حَرَصْتَ بِمُؤْمِنِينَ ﴿١٠٣﴾ وَمَا تَسْأَلُهُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ هُوَ إِلاَّ ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ﴿١٠٤﴾

12 **Yusuf**/103. Sen ne kadar yürekten istesen de, insanların çoğu inanmazlar. 104. Üstelik, sen buna karşılık onlardan bir ücret de istemiyorsun. Bu Kur'an, toplumlara sadece bir hatırlatmadır.

فَاصْدَعْ بِمَا تُؤْمَرُ وَأَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ ﴿٩٤﴾

15 **Hicr**/94. (Ey Muhammed!) Artık sana buyurulanı açıkça ortaya koy ve ortak koşanlara aldırma.

أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ فَبِهُدَاهُمُ اقْتَدِهِ قُلْ لاَ أَسْئَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِنْ هُوَ إِلاَّ ذِكْرَى لِلْعَالَمِينَ ﴿٩٠﴾

6 **En'am**/90. (Ey Muhammed!) İşte bunlar (peygamberler), Allah'ın doğru yola koyduğu kimselerdir. Sen de onların yolundan git. De ki: "Sizden buna karşılık bir ücret istemem. O, sadece alemlere bir hatırlatmadır".

فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلاَغُ الْمُبِينُ ﴿٨٢﴾

16 **Nahl**/82. (Ey Muhammed!) Eğer yüz çevirirlerse sana ancak açıkça bildirmek düşer.

وَلَوْ تَقَوَّلَ عَلَيْنَا بَعْضَ الْأَقَاوِيلِ ﴿٤٤﴾ لأَخَذْنَا مِنْهُ بِالْيَمِينِ ﴿٤٥﴾ ثُمَّ لَقَطَعْنَا مِنْهُ الْوَتِينَ ﴿٤٦﴾ فَمَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ عَنْهُ حَاجِزِينَ ﴿٤٧﴾

69 **Hakka**/44-47. Eğer (Muhammed) Bize (kendi uydurduğu) birtakım sözler isnad etseydi, Biz onu kuvvetle yakalardık, sonra onun şah damarını koparırdık; hiçbiriniz de onu koruyamazdınız.

يَآأَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَآ أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ إِنَّ اللَّهَ لاَ يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ﴿٦٧﴾

5 **Maide**/67. Ey Elçi! Rabbinden sana indirileni bildir. Eğer (bunu) yapmazsan, onun mesajını iletmemiş olursun. Allah seni insanlardan koruyacaktır. Allah inkârcıları doğru yola iletmez.

مَا عَلَى الرَّسُولِ إِلاَّ الْبَلاَغُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا تَكْتُمُونَ ﴿٩٩﴾

5 **Maide**/99. Elçi'ye düşen ancak bildirmektir. Allah açığa vurduğunuzu da gizli bıraktığınızı da bilir.

4. Uyarma (İnzar) ve Müjdeleme (Tebşir) Görevi

İnsan yaşamının temel anlamı 'denenme' olduğuna göre, bunun ahlaki ve mantiki sonucu, ölümden sonra bir hesaplaşmanın, ödüllendirme ve cezalandırmanın gerçekleşeceği bir başka dünyanın (ahiret) olmasıdır. Peygamberlerin yaptığı işin bel kemiğini de işte bu öte dünyada insanların bu dünyada yaptıklarının karşılığını bulacaklarını hatırlatarak (*tezkire*) onları uyarmak (*inzâr-tebşîr*) oluşturur. Bu hatırlatma, uyarma ve müjdeleme işinin öneminden dolayı, aşağıda da görüleceği gibi, yer yer, peygamberlerin –bu arada Hz. Muhammed'in de– salt bu iş için gönderildiği bildirilmiştir.

هَذَا نَذِيرٌ مِنَ النُّذُرِ الْأُولَى ﴿٥٦﴾

53 **Necm**/56. İşte bu da (Muhammed) ilk uyaranlar gibi bir uyarandır.

يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ ﴿١﴾ قُمْ فَأَنْذِرْ ﴿٢﴾ وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ ﴿٣﴾ وَثِيَابَكَ فَطَهِّرْ ﴿٤﴾ وَالرُّجْزَ فَاهْجُرْ ﴿٥﴾ وَلَا تَمْنُنْ تَسْتَكْثِرُ ﴿٦﴾ وَلِرَبِّكَ فَاصْبِرْ ﴿٧﴾

74 **Müddessir**/1. Ey örtüye bürünen (Muhammed!) 2. Kalk ve uyar! 3. Rabbini yücelt! 4. Özünü temiz tut![407] 5. Kötü şeyleri terket! 6. (Yaptığını) çoksunarak başa kakma![408] 7. Rabbin için katlan!

فَذَكِّرْ إِنْ نَفَعَتِ الذِّكْرَى ﴿٩﴾

87 **A'la**/9. (Ey Muhammed!) Öğüdün bir yararı varsa öğüt ver.

قُلْ إِنَّمَا أَنَا مُنْذِرٌ وَمَا مِنْ إِلَهٍ إِلَّا اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ﴿٦٥﴾

38 **Sad**/65. (Ey Muhammed!) De ki: "Ben sadece bir uyarıcıyım. Gücü her şeye yeten tek Allah'tan başka tanrı yoktur".

إِنْ يُوحَى إِلَيَّ إِلَّا أَنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٧٠﴾

38 **Sad**/70. "Bana sadece benim ancak apaçık bir uyarıcı olduğum vahyolunuyor".

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا مُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿٥٦﴾ قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِلَّا مَنْ شَاءَ أَنْ يَتَّخِذَ إِلَى رَبِّهِ سَبِيلًا ﴿٥٧﴾

25 **Furkan**/56. (Ey Muhammed!) Biz seni sadece müjdeci ve uyarıcı olarak gönderdik. 57. De ki: "Ben buna karşı sizden, dileyenin Rabbine varan bir yol tutması dışında bir ücret istemiyorum".

إِنْ أَنْتَ إِلَّا نَذِيرٌ ﴿٢٣﴾ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ بِالْحَقِّ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَإِنْ مِنْ أُمَّةٍ إِلَّا خَلَا فِيهَا نَذِيرٌ ﴿٢٤﴾

35 **Fatır**/23. (Ey Muhammed!) Sen sadece bir uyarıcısın. 24. Şüphesiz Biz seni hak ile müjdeci ve uyarıcı olarak gönderdik. Kendilerine bir uyarıcı gelmeyen hiçbir millet yoktur.

وَأَنْذِرْهُمْ يَوْمَ الْحَسْرَةِ إِذْ قُضِيَ الْأَمْرُ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ وَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٣٩﴾

19 **Meryem**/39. (Ey Muhammed!) Onları, onlar hâla gaflet içinde ve inanmaz bir hâldeyken işin bitmiş olacağı o pişmanlık günü ile uyar!

فَإِنَّمَا يَسَّرْنَاهُ بِلِسَانِكَ لِتُبَشِّرَ بِهِ الْمُتَّقِينَ وَتُنْذِرَ بِهِ قَوْمًا لُدًّا ﴿٩٧﴾

19 **Meryem**/97. (Ey Muhammed!) Biz onu (Kur'an'ı), onunla (Allah'tan) sakınanları müjdelemen ve inatçı toplumu uyarman için, senin dilinde (indirerek) kolaylaştırdık.[409]

---

[407] Arapça metinde geçen *siyâb* kelimesinin literal anlamı 'giysi'dir. Bu anlamdan hareketle, ilgili ifade genellikle "elbiseni temiz tut!" şeklinde çevrilmektedir. Oysa, Arapça'da "temiz elbiseli" veya "hoş elbiseli" ifadeleri, söz konusu kişinin karakterini nitelemek için kullanılan birer deyimdir. Nitekim erken dönem müfessirlerinden İbn Abbâs, Neha'î, Şa'bi, Mücâhid, Katâde, Hasan Basrî ve daha pek çoğu, buradaki ifadenin bir deyim olduğu kanaatindedirler. Dolayısıyla burada "kalbini, ruhunu, hasletini temiz tut!" denilmektedir.

[408] veya "Yaptığın iyiliği, daha çoğunu umarak yapma!"

[409] veya "... senin dilinle indirmek suretiyle kolaylaştırdık".

إِنَّمَا أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ رَبَّ هَذِهِ الْبَلْدَةِ الَّذِي حَرَّمَهَا وَلَهُ كُلُّ شَيْءٍ وَأُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿٩١﴾ وَأَنْ أَتْلُوَ الْقُرْآنَ فَمَنِ اهْتَدَى فَإِنَّمَا يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ وَمَنْ ضَلَّ فَقُلْ إِنَّمَا أَنَا مِنَ الْمُنْذِرِينَ ﴿٩٢﴾

27 Neml/91-92. (Ey Muhammed!) De ki: "Ben yalnız, her şeyin sahibi olan ve burayı kutlu kılan, bu şehrin Rabbine kulluk etmem emrolundu. Müslümanlardan olmakla ve Kur'an'ı okumakla emrolundum". Kim doğru yola girerse, yalnız kendisi için doğru yola girmiştir; kim de saparsa, ona de ki: "Ben sadece uyaranlardanım".

وَأَنْذِرْ بِهِ الَّذِينَ يَخَافُونَ أَنْ يُحْشَرُوا إِلَى رَبِّهِمْ لَيْسَ لَهُمْ مِنْ دُونِهِ وَلِيٌّ وَلَا شَفِيعٌ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿٥١﴾

6 En'am/51. Rablerinin önünde toplanacaklarından korkanları Kur'an'la uyar. O'ndan başka ne bir hâmîleri, ne de bir aracıları vardır. Belki saygılı olurlar.

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا كَافَّةً لِلنَّاسِ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٨﴾

34 Sebe'/28. (Ey Muhammed!) Biz seni bütün insanlara müjdeci ve uyarıcı olarak gönderdik; fakat insanların çoğu bilmiyorlar.

قُلْ مَا كُنْتُ بِدْعًا مِنَ الرُّسُلِ وَمَا أَدْرِي مَا يُفْعَلُ بِي وَلَا بِكُمْ إِنْ أَتَّبِعُ إِلَّا مَا يُوحَى إِلَيَّ وَمَا أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٩﴾

46 Ahkaf/9. (Ey Muhammed!) De ki: "Ben (diğer) elçilerden (farklı) türedi birisi değilim; ne benim, ne de sizin başınıza gelecekleri bilirim; ben ancak bana vahyolunana uymaktayım; ben sadece apaçık bir uyarıcıyım".

وَأَنْذِرِ النَّاسَ يَوْمَ يَأْتِيهِمُ الْعَذَابُ فَيَقُولُ الَّذِينَ ظَلَمُوا رَبَّنَا أَخِّرْنَا إِلَى أَجَلٍ قَرِيبٍ نُجِبْ دَعْوَتَكَ وَنَتَّبِعِ الرُّسُلَ أَوَلَمْ تَكُونُوا أَقْسَمْتُمْ مِنْ قَبْلُ مَا لَكُمْ مِنْ زَوَالٍ ﴿٤٤﴾

14 İbrahim/44. (Ey Muhammed!) İnsanları kendilerine azabın geleceği gün ile uyar. (O gün) haksızlık edenler: "Rabbimiz! Bizi, yakın bir süreye kadar ertele de, çağrına gelelim ve elçilere uyalım" diyecekler. Siz daha önce, sonunuzun gelmeyeceğine yemin etmemiş miydiniz?

إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ بِالْحَقِّ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَلَا تُسْأَلُ عَنْ أَصْحَابِ الْجَحِيمِ ﴿١١٩﴾

2 Bakara/119. Biz seni müjdeleyici ve uyarıcı olarak hak ile gönderdik. Cehennemliklerden sorumlu tutulmayacaksın.

قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّمَا أَنَا لَكُمْ نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٤٩﴾

22 Hac/49. (Ey Muhammed!) De ki: "Ey insanlar! Ben sizin için ancak apaçık bir uyarıcıyım".

إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿٨﴾ لِتُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتُعَزِّرُوهُ وَتُوَقِّرُوهُ وَتُسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ﴿٩﴾

48 Fetih/8-9. (Ey Muhammed!) Seni tanık, müjdeci ve uyarıcı olarak gönderdik ki, **siz**ler Allah'a ve Elçisi'ne inanasınız, O'na yardım edesiniz, saygı gösteresiniz ve O'nu sabah akşam yüceltesiniz.

KIRIKKALE Üniversitesi KÜTÜPHANESİ

5. Müslümanların Hz. Peygamber'e İtaat [illegible]

Hz. Muhammed'in yürüttüğü hareket, bu [illegible] ise –özellikle hareketin askerî boyutunda– itaat [illegible] çölde yaşayan Arapların sosyolojisinden [illegible] sorunu yaşadığı, ayetlere de yansımış bir [illegible] itaat vurgusu, öncelikle siyasî-askerî bağlamda [illegible] rin, peygamberin, vahiy yoluyla aktarılanlara [illegible] buyruklara da itaatin talep edilmesi de söz [illegible] Kur'an'ın muhataplarından Hz. Peygamber'e [illegible] ati Allah'a itaatle eşdeğer tutması, bu bağlamda [illegible] olmayan Müslümanlar ve doğal olarak bizler [illegible] tiği öğretiye ve onun sünnetinin rehberliğine [illegible]

[illegible] أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي
[illegible] مِنكُمْ فَإِن تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ
[illegible] وَالرَّسُولِ إِن كُنتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَٰلِكَ
[illegible] خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا ﴿٥٩﴾ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ
[illegible] يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنزِلَ مِن
[illegible] قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَن يَتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ وَقَدْ أُمِرُوا
[illegible] أَن يَكْفُرُوا بِهِ وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَن يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا
[illegible] بَعِيدًا ﴿٦٠﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا إِلَىٰ مَا أَنزَلَ اللَّهُ
[illegible] وَإِلَى الرَّسُولِ رَأَيْتَ الْمُنَافِقِينَ يَصُدُّونَ عَنكَ صُدُودًا
[illegible] ﴿٦١﴾ فَكَيْفَ إِذَا أَصَابَتْهُم مُّصِيبَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ
[illegible] ثُمَّ جَاءُوكَ يَحْلِفُونَ بِاللَّهِ إِنْ أَرَدْنَا إِلَّا إِحْسَانًا
[illegible] وَتَوْفِيقًا ﴿٦٢﴾ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ يَعْلَمُ اللَّهُ مَا فِي قُلُوبِهِمْ
[illegible] فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ وَعِظْهُمْ وَقُل لَّهُمْ فِي أَنفُسِهِمْ قَوْلًا
[illegible] بَلِيغًا ﴿٦٣﴾ وَمَا أَرْسَلْنَا مِن رَّسُولٍ إِلَّا لِيُطَاعَ بِإِذْنِ
[illegible] اللَّهِ وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذ ظَّلَمُوا أَنفُسَهُمْ جَاءُوكَ فَاسْتَغْفَرُوا
[illegible] اللَّهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللَّهَ تَوَّابًا رَّحِيمًا
[illegible] فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا
[illegible] شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا
[illegible] قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا

4 Nisa, 59 Ey [illegible] Allah'a itaat edin, Peygamber'e ve sizden [illegible] sahip olan [illegible] lara itaat edin. Eğer bir [illegible] Allah'a ve ahiret gününe [illegible] Allah'a ve Elçi'sine götürün. Bu [illegible] sonuç bakımından en [illegible] (Ey Muhammed!) Sana [illegible] önce kendilerine [illegible] görmedin mi? [illegible] isterler. Oysa onu [illegible] kurmuştur. [illegible] sapıklığa sürüklemek [illegible] lük'ün kendilerine [illegible] gine gelir. [illegible] den kaçınıp [illegible] [illegible] [illegible]

إِنَّمَآ أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ رَبَّ هَٰذِهِ الْبَلْدَةِ الَّذِي حَرَّمَهَا وَلَهُ كُلُّ شَيْءٍ وَأُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿٩١﴾ وَأَنْ أَتْلُوَ الْقُرْآنَ فَمَنِ اهْتَدَىٰ فَإِنَّمَا يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ وَمَنْ ضَلَّ فَقُلْ إِنَّمَآ أَنَا مِنَ الْمُنْذِرِينَ ﴿٩٢﴾

27 **Neml**/91-92. (Ey Muhammed!) De ki: "Ben yalnız, her şeyin sahibi olan ve burayı kutlu kılan, bu şehrin Rabbine kulluk etmem emrolundu. Müslümanlardan olmakla ve Kur'an'ı okumakla emrolundum". Kim doğru yola girerse, yalnız kendisi için doğru yola girmiştir; kim de saparsa, ona de ki: "Ben sadece uyaranlardanım".

وَأَنْذِرْ بِهِ الَّذِينَ يَخَافُونَ أَنْ يُحْشَرُوٓا إِلَىٰ رَبِّهِمْ لَيْسَ لَهُمْ مِنْ دُونِهِ وَلِيٌّ وَلَا شَفِيعٌ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿٥١﴾

6 **En'am**/51. Rablerinin önünde toplanacaklarından korkanları Kur'an'la uyar. O'ndan başka ne bir hâmîleri, ne de bir aracıları vardır. Belki saygılı olurlar.

وَمَآ أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا كَآفَّةً لِلنَّاسِ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٨﴾

34 **Sebe'**/28. (Ey Muhammed!) Biz seni bütün insanlara müjdeci ve uyarıcı olarak gönderdik; fakat insanların çoğu bilmiyorlar.

قُلْ مَا كُنْتُ بِدْعًا مِنَ الرُّسُلِ وَمَآ أَدْرِي مَا يُفْعَلُ بِي وَلَا بِكُمْ إِنْ أَتَّبِعُ إِلَّا مَا يُوحَىٰٓ إِلَيَّ وَمَآ أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٩﴾

46 **Ahkaf**/9. (Ey Muhammed!) De ki: "Ben (diğer) elçilerden (farklı) türedi birisi değilim; ne benim, ne de sizin başınıza gelecekleri bilirim; ben ancak bana vahyolunana uymaktayım; ben sadece apaçık bir uyarıcıyım".

وَأَنْذِرِ النَّاسَ يَوْمَ يَأْتِيهِمُ الْعَذَابُ فَيَقُولُ الَّذِينَ ظَلَمُوا رَبَّنَآ أَخِّرْنَآ إِلَىٰٓ أَجَلٍ قَرِيبٍ نُجِبْ دَعْوَتَكَ وَنَتَّبِعِ الرُّسُلَ أَوَلَمْ تَكُونُوٓا أَقْسَمْتُمْ مِنْ قَبْلُ مَا لَكُمْ مِنْ زَوَالٍ ﴿٤٤﴾

14 **İbrahim**/44. (Ey Muhammed!) İnsanları kendilerine azabın geleceği gün ile uyar. (O gün) haksızlık edenler: "Rabbimiz! Bizi, yakın bir süreye kadar ertele de, çağrına gelelim ve elçilere uyalım" diyecekler. Siz daha önce, sonunuzun gelmeyeceğine yemin etmemiş miydiniz?

إِنَّآ أَرْسَلْنَاكَ بِالْحَقِّ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَلَا تُسْأَلُ عَنْ أَصْحَابِ الْجَحِيمِ ﴿١١٩﴾

2 **Bakara**/119. Biz seni müjdeleyici ve uyarıcı olarak hak ile gönderdik. Cehennemliklerden sorumlu tutulmayacaksın.

قُلْ يَٰٓأَيُّهَا النَّاسُ إِنَّمَآ أَنَا لَكُمْ نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٤٩﴾

22 **Hac**/49. (Ey Muhammed!) De ki: "Ey insanlar! Ben sizin için ancak apaçık bir uyarıcıyım".

إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿٨﴾ لِّتُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتُعَزِّرُوهُ وَتُوَقِّرُوهُ وَتُسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ﴿٩﴾

48 **Fetih**/8-9. (Ey Muhammed!) Seni tanık, müjdeci ve uyarıcı olarak gönderdik ki, sizler Allah'a ve Elçisi'ne inanasınız, O'na yardım edesiniz, saygı gösteresiniz ve O'nu sabah akşam yüceltesiniz.

5. Müslümanlar'ın Hz. Peygamber'e İtaat Yükümlülükleri

Hz. Muhammed'in yürüttüğü hareket, bir yönüyle siyasi bir hareket idi. Siyasi hareketlerde ise –özellikle hareketin askerî boyutunda– itaat sorunu önemli bir yer tutar. Kabileler hâlinde çölde yaşayan Arapların seciyesinden dolayı, peygamberimizin belli dönemlerde itaatsizlik sorunu yaşadığı, ayetlere de yansımış bir durumdur. Bu nedenle, Kur'an'daki Peygamber'e itaat vurgusu, öncelikle siyasi-askerî bağlamda düşünülmelidir. Bunun yanı sıra, bir dinî liderin, peygamberin, vahiy yoluyla etrafındakilere ilettiği, tavsiye ettiği ahlaki kuralara ve hukuki buyruklara da itaatin talep edilmesi de son derecede anlaşılabilir bir durumdur. Nitekim, Kur'an'ın muhataplarından Hz. Peygamber'e itaat edilmesini istemesinin ve yer yer ona itaati Allah'a itaatle eşdeğer tutması, bu bağlamda düşünülmelidir. Hz. Peygamber'le çağdaş olmayan Müslümanlar ve doğal olarak bizler için ise, ona itaat yükümlülüğü, onun tebliğ ettiği öğretiye ve onun sünnetinin rehberliğine sadakat göstermektir.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلاً ﴿٥٩﴾ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَنْ يَتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ وَقَدْ أُمِرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالاً بَعِيدًا ﴿٦٠﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا إِلَى مَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَإِلَى الرَّسُولِ رَأَيْتَ الْمُنَافِقِينَ يَصُدُّونَ عَنْكَ صُدُودًا ﴿٦١﴾ فَكَيْفَ إِذَا أَصَابَتْهُمْ مُصِيبَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ ثُمَّ جَاءُوكَ يَحْلِفُونَ بِاللَّهِ إِنْ أَرَدْنَا إِلَّا إِحْسَانًا وَتَوْفِيقًا ﴿٦٢﴾ أُولَئِكَ الَّذِينَ يَعْلَمُ اللَّهُ مَا فِي قُلُوبِهِمْ فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ وَعِظْهُمْ وَقُلْ لَهُمْ فِي أَنْفُسِهِمْ قَوْلاً بَلِيغًا ﴿٦٣﴾ وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ إِلَّا لِيُطَاعَ بِإِذْنِ اللَّهِ وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ جَاءُوكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللَّهَ تَوَّابًا رَحِيمًا ﴿٦٤﴾ فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّى يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ﴿٦٥﴾

4 Nisa/59. Ey inananlar! Allah'a itaat edin, Peygamber'e ve sizden buyruk sahibi olanlara itaat edin. Eğer bir şeyde çekişirseniz, Allah'a ve ahiret gününe inanıyorsanız, onu Allah'a ve Elçisi'ne götürün. En iyisi budur ve sonuç bakımından en güzel olan budur. 60. (Ey Muhammed!) Sana indirilene ve senden önce indirilene inandıklarını iddia edenleri görmedin mi? Tağut'un hâkimliğine gitmek isterler. Oysa onu inkar etmekle emrolunmuşlardır. Şeytan onları derin bir sapıklığa sürüklemek ister. 61. Onlara: "Allah'ın indirdiğine ve Peygamber'in hakemliğine gelin" dendiği zaman, ikiyüzlülerin senden büsbütün uzaklaştıklarını görürsün. 62. Kendi işlediklerinden ötürü başlarına bir musibet geldiği zaman: "Biz iyilik etmek ve uzlaştırmaktan başka bir şey istemedik" diye Allah'a yemin ederek nasıl sana geliyorlar? 63. İşte bunların kalplerinde olanı Allah bilir. Onların yaptıklarına bakma, onlara öğüt ver, onlara işleyecek güzel söz söyle. 64. Biz her [illegible] elçiyi, ancak Allah'ın izni ile [illegible] olunması için gönderdik. Eğer [illegible] nefislerine yazık ettikleri [illegible] Allah'tan bağışlanma [illegible] de onlar için bağışlanma [illegible] Allah'ın tövbeleri daima [illegible] olduğunu görürlerdi. [illegible] andolsun ki, [illegible] halkın [illegible] daha [illegible]

الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيَّ الْأُمِّيَّ الَّذِي يَجِدُونَهُ مَكْتُوبًا عِنْدَهُمْ فِي التَّوْرَاةِ وَالْإِنْجِيلِ يَأْمُرُهُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَاهُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ وَيَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ وَالْأَغْلَالَ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ فَالَّذِينَ آمَنُوا بِهِ وَعَزَّرُوهُ وَنَصَرُوهُ وَاتَّبَعُوا النُّورَ الَّذِي أُنْزِلَ مَعَهُ أُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٥٧﴾

7 **A'raf**/157. Yanlarındaki Tevrat ve İncil'de yazılı buldukları, kendilerine uygun olanı emreden ve kötülüğü yasaklayan; onlara temiz şeyleri helal eden, murdar şeyleri haram eden; ağır yüklerini ve üzerlerindeki zincirleri kaldıran ümmî Peygamber Elçi'ye inanan, onu destekleyen, ona yardım eden ve ona indirilen ışığa uyan kimseler, işte bunlar kurtulacaklardır.

قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٣١﴾ قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ ﴿٣٢﴾

3 **Al-i İmran**/31. (Ey Muhammed!) De ki: "Allah'ı seviyorsanız o hâlde bana uyun ki, Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın". Allah bağışlayıcı ve merhametlidir. 32. De ki: "Allah'a ve Elçisi'ne itaat edin". Eğer yüz çevirirlerse, (bilsinler ki) Allah nankörlük edenleri sevmez.

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَنْ كَانَ يَرْجُو اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا ﴿٢١﴾

33 **Ahzap**/21. (Ey inananlar!) Sizler için, Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı umanlar ve Allah'ı çok ananlar için Allah'ın Elçisi'nde güzel bir örnek vardır.

مَنْ يُطِعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ وَمَنْ تَوَلَّى فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا ﴿٨٠﴾

4 **Nisa**/80. (Allah'ın gönderdiği) Elçi'ye itaat eden, Allah'a itaat etmiştir. Kim yüz çevirirse (kendi bilir)! Biz seni onlara bekçi göndermedik.

قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْهِ مَا حُمِّلَ وَعَلَيْكُمْ مَا حُمِّلْتُمْ وَإِنْ تُطِيعُوهُ تَهْتَدُوا وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿٥٤﴾

24 **Nur**/54. De ki: "Allah'a itaat edin; Elçi'ye itaat edin!" Eğer yüz çevirirseniz, o (Peygamber) kendisine yüklenenden, siz de kendinize yüklenenden sorumlusunuz. Eğer ona itaat ederseniz doğru yolu bulursunuz. Elçi'ye düşen sadece, apaçık bildirimde bulunmaktır.

D. HZ. PEYGAMBER VE MUCİZE

Mucize, bir peygamberin peygamberliğini ispat ve insanları ikna etmek için Allah'ın kudret ve yardımıyla bahşetmiş olduğu olağanüstülüklerdir; Hz. Musa'nın asasının yılana dönüşmesi, Hz. İsa'nın pek çok hastalığı gidermesi, beşikteyken konuşması gibi... Allah, elçilerini bu tür olağanüstülüklerle destekliyordu; zira insanların mitik bilinçleri, ancak tabiat kanunlarını yırtmak veya tersine çevirmek suretiyle, peygamberin evrenin sahibi ve yegâne mutasarrıfı olan Allah tarafından gönderildiğine ikna edilebiliyordu. Oysa son vahiyde mucize icaza dönüştürülmüştür; yani Kur'an'ın üslûbu, onun ilahiliğinin yegâne delili olarak ileri sürülmüştür. Ayrıca, Kur'an, mucize yerine tabiat kanunlarını ve bunların değişmezliğini, istikrarını, uluhiyetin delili olarak ileri sürmüştür: "O'nun varlığının göstergelerinden biri, dağ gibi gemilerin denizlerde yüzüp gitmesidir" (42 Şûrâ/32).

1. Hz. Peygamber'e Yöneltilen Mucize Talepleri

Bazı toplumların nankörlüğü ve tekebbürü o kadar güçlüdür ki, en açık delil olan mucizeye bile inanmamışlardır. Kur'an, peygamberlerin hayatlarından buna örnekler vermektedir. Bu nedenle, son peygamber Hz. Muhammed'e yönelik mucize talepleri Kur'an tarafından reddedilmiştir. Mucize, akla hitap eden bir şeydir, yani aklı ikna eder. Halbuki birer ahlaksızlık türü olarak nankörlük, inad, istiğna ve tekebbür, aklı bastırarak işlevsiz kılar. Kur'an bu vasıftaki insanları mucize yoluyla ikna etmenin mümkün olmadığını söylemektedir.

بَلْ يُرِيدُ كُلُّ امْرِئٍ مِنْهُمْ أَنْ يُؤْتَى صُحُفًا مُنَشَّرَةً ﴿٥٢﴾ كَلَّا بَلْ لَا يَخَافُونَ الْآخِرَةَ ﴿٥٣﴾

74 Müddessir/52. Hayır; onların her biri önüne açılıvermiş sahifeler verilmesini ister. 53. Hayır; aslında onlar ahiretten korkmuyorlar.

وَقَالُوا مَالِ هَذَا الرَّسُولِ يَأْكُلُ الطَّعَامَ وَيَمْشِي فِي الْأَسْوَاقِ لَوْلَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ مَلَكٌ فَيَكُونَ مَعَهُ نَذِيرًا ﴿٧﴾ أَوْ يُلْقَى إِلَيْهِ كَنْزٌ أَوْ تَكُونُ لَهُ جَنَّةٌ يَأْكُلُ مِنْهَا وَقَالَ الظَّالِمُونَ إِنْ تَتَّبِعُونَ إِلَّا رَجُلًا مَسْحُورًا ﴿٨﴾ انْظُرْ كَيْفَ ضَرَبُوا لَكَ الْأَمْثَالَ فَضَلُّوا فَلَا يَسْتَطِيعُونَ سَبِيلًا ﴿٩﴾ تَبَارَكَ الَّذِي إِنْ شَاءَ جَعَلَ لَكَ خَيْرًا مِنْ ذَٰلِكَ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَيَجْعَلْ لَكَ قُصُورًا ﴿١٠﴾

25 Furkan/7-8. (Putperestler:) "Bu ne biçim elçi? Yemek yiyor, sokaklarda yürüyor. Ona onunla beraber uyarıcı olarak bir melek indirilseydi ya! Yâhut, kendisine bir hazine verilseydi veya besleneceği bir bahçesi olsaydı ya!" dediler. Bu zâlimler, inananlara: "Sizin uyduğunuz, sadece büyülenmiş bir adamdır" dediler. 9. (Ey Muhammed!) Sana nasıl misaller getirdiklerine bir bak! Onlar sapmışlardır, artık yol bulamazlar. 10. Dilerse sana bunlardan daha iyisini, altlarından ırmaklar akan cennetler varedebilen ve sana köşkler kurabilen Allah yücedir.

وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْنَا الْمَلَائِكَةُ أَوْ نَرَى رَبَّنَا لَقَدِ اسْتَكْبَرُوا فِي أَنْفُسِهِمْ وَعَتَوْا عُتُوًّا كَبِيرًا ﴿٢١﴾ يَوْمَ يَرَوْنَ الْمَلَائِكَةَ لَا بُشْرَىٰ يَوْمَئِذٍ لِلْمُجْرِمِينَ وَيَقُولُونَ حِجْرًا مَحْجُورًا ﴿٢٢﴾

25 Furkan/21. Bizimle karşılaşmayı ummayanlar: "Ya bize meleklerin indirilmesi, ya da Rabbimizi görmemiz gerekmez miydi?" derler. Andolsun ki, onlar kendi kendilerine büyüklenmişler, azgınlıkta çok ileri gitmişlerdir. 22. Melekleri gördükleri gün, işte o gün, suçlulara iyi haber yoktur. Melekler: "İyi haber size yasaktır yasak!" derler.

وَقَالُوا لَوْلَا يَأْتِينَا بِآيَةٍ مِنْ رَبِّهِ أَوَلَمْ تَأْتِهِمْ بَيِّنَةُ مَا فِي الصُّحُفِ الْأُولَىٰ ﴿١٣٣﴾ وَلَوْ أَنَّا أَهْلَكْنَاهُمْ بِعَذَابٍ مِنْ قَبْلِهِ لَقَالُوا رَبَّنَا لَوْلَا أَرْسَلْتَ إِلَيْنَا رَسُولًا فَنَتَّبِعَ آيَاتِكَ مِنْ قَبْلِ أَنْ نَذِلَّ وَنَخْزَىٰ ﴿١٣٤﴾ قُلْ كُلٌّ مُتَرَبِّصٌ فَتَرَبَّصُوا فَسَتَعْلَمُونَ مَنْ أَصْحَابُ الصِّرَاطِ السَّوِيِّ وَمَنِ اهْتَدَىٰ ﴿١٣٥﴾

20 Taha/133. "(Muhammed) Rabbinden bize bir mucize getirseydi ya" dediler. Onlara, önceki kitaplarda bulunan belgeler gelmedi mi? 134. Eğer onları (Muhammed'den) önce bir azaba uğratarak yok [illegible] "Rabbimiz! Bize bir peygamber [illegible] din de, alçalıp ve rezil olmadan [illegible] rine uysaydık, olmaz [illegible] 135. De ki: [illegible] olacak [illegible]

الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيَّ الْأُمِّيَّ الَّذِي يَجِدُونَهُ مَكْتُوبًا عِنْدَهُمْ فِي التَّوْرَاةِ وَالْإِنْجِيلِ يَأْمُرُهُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَاهُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ وَيَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ وَالْأَغْلَالَ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ فَالَّذِينَ آمَنُوا بِهِ وَعَزَّرُوهُ وَنَصَرُوهُ وَاتَّبَعُوا النُّورَ الَّذِي أُنْزِلَ مَعَهُ أُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٥٧﴾

7 **A'raf**/157. Yanlarındaki Tevrat ve İncil'de yazılı buldukları, kendilerine uygun olanı emreden ve kötülüğü yasaklayan; onlara temiz şeyleri helal eden, murdar şeyleri haram eden; ağır yüklerini ve üzerlerindeki zincirleri kaldıran ümmî Peygamber Elçi'ye inanan, onu destekleyen, ona yardım eden ve ona indirilen ışığa uyan kimseler, işte bunlar kurtulacaklardır.

قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٣١﴾ قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ ﴿٣٢﴾

3 **Al-i İmran**/31. (Ey Muhammed!) De ki: "Allah'ı seviyorsanız o hâlde bana uyun ki, Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın". Allah bağışlayıcı ve merhametlidir. 32. De ki: "Allah'a ve Elçisi'ne itaat edin". Eğer yüz çevirirlerse, (bilsinler ki) Allah nankörlük edenleri sevmez.

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَنْ كَانَ يَرْجُو اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا ﴿٢١﴾

33 **Ahzap**/21. (Ey inananlar!) Sizler için, Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı umanlar ve Allah'ı çok ananlar için Allah'ın Elçisi'nde güzel bir örnek vardır.

مَنْ يُطِعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ وَمَنْ تَوَلَّى فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا ﴿٨٠﴾

4 **Nisa**/80. (Allah'ın gönderdiği) Elçi'ye itaat eden, Allah'a itaat etmiştir. Kim yüz çevirirse (kendi bilir)! Biz seni onlara bekçi göndermedik.

قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْهِ مَا حُمِّلَ وَعَلَيْكُمْ مَا حُمِّلْتُمْ وَإِنْ تُطِيعُوهُ تَهْتَدُوا وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿٥٤﴾

24 **Nur**/54. De ki: "Allah'a itaat edin; Elçi'ye itaat edin!" Eğer yüz çevirirseniz, o (Peygamber) kendisine yüklenenden, siz de kendinize yüklenenden sorumlusunuz. Eğer ona itaat ederseniz doğru yolu bulursunuz. Elçi'ye düşen sadece, apaçık bildirimde bulunmaktır.

D. HZ. PEYGAMBER VE MUCİZE

Mucize, bir peygamberin peygamberliğini ispat ve insanları ikna etmek için Allah'ın kudret ve yardımıyla bahşetmiş olduğu olağanüstülüklerdir; Hz. Musa'nın asasının yılana dönüşmesi, Hz. İsa'nın pek çok hastalığı gidermesi, beşikteyken konuşması gibi... Allah, elçilerini bu tür olağanüstülüklerle destekliyordu; zira insanların mitik bilinçleri, ancak tabiat kanunlarını yırtmak veya tersine çevirmek suretiyle, peygamberin evrenin sahibi ve yegâne mutasarrıfı olan Allah tarafından gönderildiğine ikna edilebiliyordu. Oysa son vahiyde mucize icaza dönüştürülmüştür; yani Kur'an'ın üslûbu, onun ilahiliğinin yegâne delili olarak ileri sürülmüştür. Ayrıca, Kur'an, mucize yerine tabiat kanunlarını ve bunların değişmezliğini, istikrarını, uluhiyetin delili olarak ileri sürmüştür: "O'nun varlığının göstergelerinden biri, dağ gibi gemilerin denizlerde yüzüp gitmesidir" (42 Şûrâ/32).

1. Hz. Peygamber'e Yöneltilen Mucize Talepleri

Bazı toplumların nankörlüğü ve tekebbürü o kadar güçlüdür ki, en açık delil olan mucizeye bile inanmamışlardır. Kur'an, peygamberlerin hayatlarından buna örnekler vermektedir. Bu nedenle, son peygamber Hz. Muhammed'e yönelik mucize talepleri Kur'an tarafından reddedilmiştir. Mucize, akla hitap eden bir şeydir, yani aklı ikna eder. Halbuki birer ahlaksızlık türü olarak nankörlük, inad, istiğna ve tekebbür, aklı bastırarak işlevsiz kılar. Kur'an bu vasıftaki insanları mucize yoluyla ikna etmenin mümkün olmadığını söylemektedir.

بَلْ يُرِيدُ كُلُّ امْرِئٍ مِنْهُمْ أَنْ يُؤْتَى صُحُفًا مُنَشَّرَةً ﴿٥٢﴾ كَلَّا بَلْ لَا يَخَافُونَ الْآخِرَةَ ﴿٥٣﴾

74 **Müddessir**/52. Hayır; onların her biri önüne açılıvermiş sahifeler verilmesini ister. 53. Hayır; aslında onlar ahiretten korkmuyorlar.

وَقَالُوا مَالِ هَذَا الرَّسُولِ يَأْكُلُ الطَّعَامَ وَيَمْشِي فِي الْأَسْوَاقِ لَوْلَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ مَلَكٌ فَيَكُونَ مَعَهُ نَذِيرًا ﴿٧﴾ أَوْ يُلْقَى إِلَيْهِ كَنْزٌ أَوْ تَكُونُ لَهُ جَنَّةٌ يَأْكُلُ مِنْهَا وَقَالَ الظَّالِمُونَ إِنْ تَتَّبِعُونَ إِلَّا رَجُلًا مَسْحُورًا ﴿٨﴾ انْظُرْ كَيْفَ ضَرَبُوا لَكَ الْأَمْثَالَ فَضَلُّوا فَلَا يَسْتَطِيعُونَ سَبِيلًا ﴿٩﴾ تَبَارَكَ الَّذِي إِنْ شَاءَ جَعَلَ لَكَ خَيْرًا مِنْ ذَلِكَ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَيَجْعَلْ لَكَ قُصُورًا ﴿١٠﴾

25 **Furkan**/7-8. (Putperestler:) "Bu ne biçim elçi? Yemek yiyor, sokaklarda yürüyor. Ona onunla beraber uyarıcı olarak bir melek indirilseydi ya! Yâhut, kendisine bir hazine verilseydi veya besleneceği bir bahçesi olsaydı ya!" dediler. Bu zâlimler, inananlara: "Sizin uyduğunuz, sadece büyülenmiş bir adamdır" dediler. 9. (Ey Muhammed!) Sana nasıl misaller getirdiklerine bir bak! Onlar sapmışlardır, artık yol bulamazlar. 10. Dilerse sana bunlardan daha iyisini, altlarından ırmaklar akan cennetler yaredebilen ve sana köşkler kurabilen Allah yücedir.

وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْنَا الْمَلَائِكَةُ أَوْ نَرَى رَبَّنَا لَقَدِ اسْتَكْبَرُوا فِي أَنْفُسِهِمْ وَعَتَوْا عُتُوًّا كَبِيرًا ﴿٢١﴾ يَوْمَ يَرَوْنَ الْمَلَائِكَةَ لَا بُشْرَى يَوْمَئِذٍ لِلْمُجْرِمِينَ وَيَقُولُونَ حِجْرًا مَحْجُورًا ﴿٢٢﴾

25 **Furkan**/21. Bizimle karşılaşmayı ummayanlar: "Ya bize meleklerin indirilmesi, ya da Rabbimizi görmemiz gerekmez miydi?" derler. Andolsun ki, onlar kendi kendilerine büyüklenmişler, azgınlıkta çok ileri gitmişlerdir. 22. Melekleri gördükleri gün, işte o gün, suçlulara iyi haber yoktur. Melekler: "İyi haber size yasaktır yasak!" derler.

وَقَالُوا لَوْلَا يَأْتِينَا بِآيَةٍ مِنْ رَبِّهِ أَوَلَمْ تَأْتِهِمْ بَيِّنَةُ مَا فِي الصُّحُفِ الْأُولَى ﴿١٣٣﴾ وَلَوْ أَنَّا أَهْلَكْنَاهُمْ بِعَذَابٍ مِنْ قَبْلِهِ لَقَالُوا رَبَّنَا لَوْلَا أَرْسَلْتَ إِلَيْنَا رَسُولًا فَنَتَّبِعَ آيَاتِكَ مِنْ قَبْلِ أَنْ نَذِلَّ وَنَخْزَى ﴿١٣٤﴾ قُلْ كُلٌّ مُتَرَبِّصٌ فَتَرَبَّصُوا فَسَتَعْلَمُونَ مَنْ أَصْحَابُ الصِّرَاطِ السَّوِيِّ وَمَنِ اهْتَدَى ﴿١٣٥﴾

20 **Taha**/133. "(Muhammed) Rabbinden bize bir mucize getirseydi ya" dediler. Onlara, önceki kitaplarda bulunan belgeler gelmedi mi? 134. Eğer onları (Muhammed'den) önce bir azaba uğratarak yok etseydik: "Rabbimiz! Bize bir peygamber göndersey-din de, alçak ve rezil olmazdan önce ayetlerine uysaydık, olmaz mıydı?" diyeceklerdi. 135. De ki: "Herkes gözlemektedir; siz de gözleyin. Şüphesiz, düz yolda gidenlerin kimler olduğunu ve kimlerin doğru yolu bulduğunu bileceksiniz".

وَمَا مَنَعَنَآ أَنْ نُرْسِلَ بِالْآيَاتِ إِلَّآ أَنْ كَذَّبَ بِهَا الْأَوَّلُونَ وَآتَيْنَا ثَمُودَ النَّاقَةَ مُبْصِرَةً فَظَلَمُوا بِهَا وَمَا نُرْسِلُ بِالْآيَاتِ إِلَّا تَخْوِيفًا ﴿٥٩﴾

17 **İsra**/59. Bu mûcizeleri göndermekten Bizi alıkoyan, öncekilerin onları yalanlamış olmasıdır. Semud kavmine, gözle görülebilen bir dişi deve vermiştik de ona zulmetmişlerdi. Oysa Biz mucizeleri yalnız korkutmak için göndeririz.

وَقَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ لَكَ حَتَّى تَفْجُرَ لَنَا مِنَ الْأَرْضِ يَنْبُوعًا ﴿٩٠﴾ أَوْ تَكُونَ لَكَ جَنَّةٌ مِنْ نَخِيلٍ وَعِنَبٍ فَتُفَجِّرَ الْأَنْهَارَ خِلَالَهَا تَفْجِيرًا ﴿٩١﴾ أَوْ تُسْقِطَ السَّمَآءَ كَمَا زَعَمْتَ عَلَيْنَا كِسَفًا أَوْ تَأْتِيَ بِاللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ قَبِيلًا ﴿٩٢﴾ أَوْ يَكُونَ لَكَ بَيْتٌ مِنْ زُخْرُفٍ أَوْ تَرْقَى فِي السَّمَآءِ وَلَنْ نُؤْمِنَ لِرُقِيِّكَ حَتَّى تُنَزِّلَ عَلَيْنَا كِتَابًا نَقْرَؤُهُ قُلْ سُبْحَانَ رَبِّي هَلْ كُنْتُ إِلَّا بَشَرًا رَسُولًا ﴿٩٣﴾ وَمَا مَنَعَ النَّاسَ أَنْ يُؤْمِنُوا إِذْ جَآءَهُمُ الْهُدَى إِلَّا أَنْ قَالُوا أَبَعَثَ اللَّهُ بَشَرًا رَسُولًا ﴿٩٤﴾ قُلْ لَوْ كَانَ فِي الْأَرْضِ مَلَائِكَةٌ يَمْشُونَ مُطْمَئِنِّينَ لَنَزَّلْنَا عَلَيْهِمْ مِنَ السَّمَآءِ مَلَكًا رَسُولًا ﴿٩٥﴾ قُلْ كَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ إِنَّهُ كَانَ بِعِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا ﴿٩٦﴾

17 **İsra**/90-93. Onlar: "Bize yerden bir kaynak fışkırtmadığın veya aralarından ırmaklar fışkıran hurmalıkların ve üzüm bağların olmadığı, yahut da iddia ettiğin gibi, (Allah) göğü tepemize parça parça düşürmediği, ya da Allah'ı ve melekleri karşımıza getirmediğin, veyahut altından bir evin olmadığı, yahut göğe çıkmadığın sürece sana inanmayacağız. Bize okuyacağımız bir kitap indirmedikçe göğe çıkmana da inanmayacağız" dediler. De ki: "Rabbimi tenzih ederim! Ben elçi olan bir insandan başka bir şey miyim?" 94. İnsanlara doğruluk rehberi geldiği zaman, inanmalarına engel olan "Allah elçi olarak bir insan mı gönderdi?" demeleridir. 95. De ki: "Eğer yeryüzünde yerleşip dolaşanlar melek olsalardı, Biz de onlara gökten elçi olarak bir melek gönderirdik". 96. De ki: "Benimle sizin aranızda tanık olarak Allah yeter. O kullarından haberdardır ve onları görmektedir".

وَيَقُولُونَ لَوْلَآ أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ فَقُلْ إِنَّمَا الْغَيْبُ لِلَّهِ فَانْتَظِرُوا إِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ ﴿٢٠﴾

10 **Yunus**/20. "Ona (Muhammed'e), Rabbinden bir mucize indirilmeli değil mi?" diyorlar. De ki: "Gayb ancak Allah'a aittir. Bekleyin; ben de sizinle beraber bekleyenlerdenim".

فَلَعَلَّكَ تَارِكٌ بَعْضَ مَا يُوحَى إِلَيْكَ وَضَآئِقٌ بِهِ صَدْرُكَ أَنْ يَقُولُوا لَوْلَآ أُنْزِلَ عَلَيْهِ كَنْزٌ أَوْ جَآءَ مَعَهُ مَلَكٌ إِنَّمَآ أَنْتَ نَذِيرٌ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ ﴿١٢﴾

11 **Hud**/12. Onların: "Ona bir hazine indirilmeli veya beraberinde bir melek gelmeli değil miydi?" demelerinden dolayı gönlün daralır; belki de sana vahyolunanın bir kısmını bırakacak olursun. Sen ancak bir uyarıcısın ve her şeye vekil olan Allah'tır.

لَوْ مَا تَأْتِينَا بِالْمَلَائِكَةِ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٧﴾ مَا نُنَزِّلُ الْمَلَائِكَةَ إِلَّا بِالْحَقِّ وَمَا كَانُوا إِذًا مُنْظَرِينَ ﴿٨﴾

15 Hicr/7. "Doğru sözlülerden idiysen, bize melekleri getirseydin ya" dediler. 8. Biz melekleri ancak gerekince indiririz. O zaman da asla bekletilmezler.

وَلَوْ فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ بَابًا مِنَ السَّمَاءِ فَظَلُّوا فِيهِ يَعْرُجُونَ ﴿١٤﴾ لَقَالُوا إِنَّمَا سُكِّرَتْ أَبْصَارُنَا بَلْ نَحْنُ قَوْمٌ مَسْحُورُونَ ﴿١٥﴾

15 Hicr/14-15 Onlara gökten bir kapı açıp sayılır da onlara çıkmaya başladıkları bir yer olsa bile: "Bizim gözlerimiz sihirlendi, hayır biz büsbütün sihirlendik" derlerdi.

وَلَوْ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ كِتَابًا فِي قِرْطَاسٍ فَلَمَسُوهُ بِأَيْدِيهِمْ لَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ ﴿٧﴾ وَقَالُوا لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ مَلَكٌ وَلَوْ أَنْزَلْنَا مَلَكًا لَقُضِيَ الْأَمْرُ ثُمَّ لَا يُنْظَرُونَ ﴿٨﴾

6 En'am/7 Ey Muhammed! Sana kağıda yazılı bir kitap indirmiştik de, elleriyle onu dokunsalardı, o kâfir olanlar ne de "Bu, apaçık bir büyüdür" derlerdi ya? "Ona bir melek neden indirilmedi?" dediler. Eğer bir melek indirmiş olsaydık, iş bitirilmiş olurdu ve artık mühlet verilmezdi.

وَقَالُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ قُلْ إِنَّ اللَّهَ قَادِرٌ عَلَى أَنْ يُنَزِّلَ آيَةً وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٧﴾

6 En'am/37 Onlar "Muhammed'in Rabbinden kendisine bir mucize gönderilmeli değil miydi?" dediler. De ki: "Allah'ın mucize indirmeye gücü yeter. Fakat onların çoğu bilmiyorlar."

وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَئِنْ جَاءَتْهُمْ آيَةٌ لَيُؤْمِنُنَّ بِهَا قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ وَمَا يُشْعِرُكُمْ أَنَّهَا إِذَا جَاءَتْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٠٩﴾ وَنُقَلِّبُ أَفْئِدَتَهُمْ وَأَبْصَارَهُمْ كَمَا لَمْ يُؤْمِنُوا بِهِ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَنَذَرُهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿١١٠﴾ وَلَوْ أَنَّنَا نَزَّلْنَا إِلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةَ وَكَلَّمَهُمُ الْمَوْتَى وَحَشَرْنَا عَلَيْهِمْ كُلَّ شَيْءٍ قُبُلًا مَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ يَجْهَلُونَ ﴿١١١﴾

6 En'am/109 Eğer onlara bir mucize gelirse, buna kesin olarak inanacaklarına dair bütün güçleriyle Allah'a yemin ederler. De ki: "Mucizeler Allah'ın elindedir." Mucize geldiğinde de inanmayacaklarını siz nereden bileceksiniz? 110 Onları ilk defa inanmadıkları gibi onların gönüllerini ve gözlerini çevirir ve onları taşkınlıkları içinde bocalayıp durmaya bırakırız. 111 Eğer biz onlara melekler indirseydik, ölüler de onlarla konuşsaydı ve her şeyi karşılarına toplayıp dikseydik, -Allah'ın dilemesi bir yana- yine de inanacaklar değildi. Fakat bunu çoğu bilmez.

وَإِذَا جَاءَتْهُمْ آيَةٌ قَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ حَتَّى نُؤْتَى مِثْلَ مَا أُوتِيَ رُسُلُ اللَّهِ اللَّهُ أَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتَهُ سَيُصِيبُ الَّذِينَ أَجْرَمُوا صَغَارٌ عِنْدَ اللَّهِ وَعَذَابٌ شَدِيدٌ بِمَا كَانُوا يَمْكُرُونَ ﴿١٢٤﴾

6 En'am, 124 Onlara bir âyet geldiği zaman "Biz de, Allah'ın [peygamberlerine] verdiği gibi mucizeler verilmedikçe inanmayacağız" derler. Allah, risâletini nereye koyacağını daha iyi bilir. Suç işleyenler yine Cenâb-ı Allah katında bir aşağılık ve [illegible] azap çekecekler.

إِلَّا أَنْ يَأْتِيَهُمُ الْمَلَائِكَةُ أَوْ يَأْتِيَ رَبُّكَ أَوْ يَأْتِيَ بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ لَا

6 En'am, 158 [illegible] gelmesini veya Rabbinin gelmesini veya Rabbinin bazı ayetlerinin gelmesini [illegible]

يَنْفَعُ نَفْسًا إِيمَانُهَا لَمْ تَكُنْ آمَنَتْ مِنْ قَبْلُ أَوْ كَسَبَتْ فِي إِيمَانِهَا خَيْرًا قُلِ انْتَظِرُوا إِنَّا مُنْتَظِرُونَ ﴿١٥٨﴾

gelmesini bekliyorlar. Daha önce inanmamış veya inancıyla bir iyilik yapmamış kimseye, Rabbinin birtakım mucizeleri gelecek gün inanması fayda vermez. Onlara de ki: "Bekleyin; biz de bekliyoruz".

بَلْ قَالُوا أَضْغَاثُ أَحْلَامٍ بَلِ افْتَرَاهُ بَلْ هُوَ شَاعِرٌ فَلْيَأْتِنَا بِآيَةٍ كَمَا أُرْسِلَ الْأَوَّلُونَ ﴿٥﴾

21 **Enbiya**/5. Onlar: "Hayır; bunlar karışık rüyalardır", "Hayır; onu uydurmuştur", "Hayır o şâirdir", "Haydi önceki peygamberler gibi o da bize bir mûcize getirsin" dediler.

وَقَالُوا لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَاتٌ مِنْ رَبِّهِ قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٥٠﴾ أَوَلَمْ يَكْفِهِمْ أَنَّا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ يُتْلَى عَلَيْهِمْ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَرَحْمَةً وَذِكْرَىٰ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٥١﴾

29 **Ankebut**/50. İnkârcılar: "Ona Rabbinden mûcizeler indirilmesi gerekmez miydi?" derler. De ki: "Mûcizeler ancak Rabbimin katındadır. Ben sadece apaçık bir uyarıcıyım". 51. Sana, kendilerine okunan bu Kitab'ı indirmiş olmamız, onlara yetmiyor mu? Bunda inanan topluluğa rahmet ve hatırlatma vardır.

وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ لَوْلَا يُكَلِّمُنَا اللَّهُ أَوْ تَأْتِينَا آيَةٌ كَذَٰلِكَ قَالَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ مِثْلَ قَوْلِهِمْ تَشَابَهَتْ قُلُوبُهُمْ قَدْ بَيَّنَّا الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ ﴿١١٨﴾

2 **Bakara**/118. Bilmeyenler: "Allah bizimle konuşmalı veya bize de bir mucize gelmeli değil mi?" derler. Bunlardan öncekiler de bunların dediği gibi demişlerdi; çünkü gönülleri birbirine benzemektedir. Biz kesinkes bilenler için belgeleri açıklamışızdır.

فَإِنْ زَلَلْتُمْ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْكُمُ الْبَيِّنَاتُ فَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٠٩﴾ هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَهُمُ اللَّهُ فِي ظُلَلٍ مِنَ الْغَمَامِ وَالْمَلَائِكَةُ وَقُضِيَ الْأَمْرُ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ﴿٢١٠﴾

2 **Bakara**/209. Size açık belgeler geldikten sonra yine tökezlerseniz, bilin ki, Allah güçlüdür ve Hakîmdir. 210. Onlar, bulut gölgeleri içinde Allah'ın ve meleklerin gelmesinden başka bir şey beklemiyorlar. (O durumda) iş bitmiş olur. Bütün işlerin kararı Allah'a aittir.

الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ عَهِدَ إِلَيْنَا أَلَّا نُؤْمِنَ لِرَسُولٍ حَتَّىٰ يَأْتِيَنَا بِقُرْبَانٍ تَأْكُلُهُ النَّارُ قُلْ قَدْ جَاءَكُمْ رُسُلٌ مِنْ قَبْلِي بِالْبَيِّنَاتِ وَبِالَّذِي قُلْتُمْ فَلِمَ قَتَلْتُمُوهُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٨٣﴾

3 **Al-i İmran**/183. Onlar "Ateşin yiyeceği bir kurbanı getirmediği sürece, hiçbir elçiye inanmamamız konusunda Allah bize ahit verdi"[410] dediler. Sen de de ki: "Benden önce elçiler size açık belgeleri ve bu dediğiniz şeyi getirmişti. Doğru sözlü idiyseniz, onları niçin öldürdünüz?"

[410] Bu iddia Yahudiler'e aittir. Tevrat'ta (I.Krallar, 18, 19) ateşin kurbanı yakması İlyas Peygamber'in peygamberliğinin ispatlanması için gösterilen bir mucize olarak değerlendirilmektedir.

يَسْأَلُكَ أَهْلُ الْكِتَابِ أَنْ تُنَزِّلَ عَلَيْهِمْ كِتَابًا مِنَ السَّمَاءِ فَقَدْ سَأَلُوا مُوسَىٰ أَكْبَرَ مِنْ ذَٰلِكَ فَقَالُوا أَرِنَا اللَّهَ جَهْرَةً فَأَخَذَتْهُمُ الصَّاعِقَةُ بِظُلْمِهِمْ ثُمَّ اتَّخَذُوا الْعِجْلَ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمُ الْبَيِّنَاتُ فَعَفَوْنَا عَنْ ذَٰلِكَ وَآتَيْنَا مُوسَىٰ سُلْطَانًا مُبِينًا ﴿١٥٣﴾

4 **Nisa**/153. Kitaplılar, gökten kendilerine bir kitap indirtmeni isterler. Andolsun, Mûsa'dan, bundan daha büyüğünü istemişlerdi de: "Allah'ı bize apaçık göster" demişlerdi. Haksızlıklarından dolayı onları yıldırım çarpmıştı. Daha sonra, açık belgeler kendilerine geldikten sonra, buzağıyı (tanrı olarak) benimsediler. Ama bunu da affettik ve Mûsa'ya apaçık bir belge verdik.

وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ ۗ إِنَّمَا أَنْتَ مُنْذِرٌ وَلِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ ﴿٧﴾

13 **Ra'd**/7. İnkâr edenler: "O'na (Muhammed'e) Rabbinden bir mucize indirilmeli değil miydi?" derler. Sen ancak bir uyarıcısın; her toplumun bir yol göstereni vardır.[411]

وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ ۖ قُلْ إِنَّ اللَّهَ يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي إِلَيْهِ مَنْ أَنَابَ ﴿٢٧﴾

13 **Ra'd**/27. İnkar edenler: "O'na (Muhammed'e) Rabbinden bir mucize indirilmeli değil miydi?" derler. De ki: "Allah dilediğini saptırır, kendisine yöneleni de kendine ulaştırır".

وَلَوْ أَنَّ قُرْآنًا سُيِّرَتْ بِهِ الْجِبَالُ أَوْ قُطِّعَتْ بِهِ الْأَرْضُ أَوْ كُلِّمَ بِهِ الْمَوْتَىٰ ۗ بَلْ لِلَّهِ الْأَمْرُ جَمِيعًا ۗ أَفَلَمْ يَيْأَسِ الَّذِينَ آمَنُوا أَنْ لَوْ يَشَاءُ اللَّهُ لَهَدَى النَّاسَ جَمِيعًا ۗ وَلَا يَزَالُ الَّذِينَ كَفَرُوا تُصِيبُهُمْ بِمَا صَنَعُوا قَارِعَةٌ أَوْ تَحُلُّ قَرِيبًا مِنْ دَارِهِمْ حَتَّىٰ يَأْتِيَ وَعْدُ اللَّهِ ۚ إِنَّ اللَّهَ لَا يُخْلِفُ الْمِيعَادَ ﴿٣١﴾

13 **Ra'd**/31. (İnananlar:) "Keşke kendisiyle dağların yürütüldüğü, yeryüzünün parçalandığı veya ölülerin konuşturulduğu bir Kur'an olsaydı..." (diye düşünüyorlar). Hayır; bu iş Allah'a aittir. İnananlar, Allah'ın – dilediği takdirde– bütün insanları yola getireceğinden artık umutlarını kesmediler mi? Allah'ın sözünün yerine gelmesi için, yaptıklarından ötürü, inkar edenlerin ya başlarına yahut evlerinin yakınına bir felaket gelecektir. Allah verdiği sözden caymaz.

2. İsrâ Olayı

Kelam ve Akaid kitaplarında İsrâ (gece yolculuğu) ve Mirac (göğe yükselme) olayları birarada ele alınırlar. Bilindiği gibi, Kur'an'da yalnızca İsrâ'dan sözedilmektedir. Mirac ise, bazı hadislerde geçmektedir. Bu konudaki hadislerle ilgili ciddi tartışmalar söz konusu olagelmiştir. Kur'an'da anlatılan İsrâ olayı özetle şu şekilde cereyan etmiştir: Hz. Peygamber bir gece (kendi evinde veya amca kızının evinde) uyurlarken Cebrail onu bir bineğe (Burak) bindirerek Mescid-i Aksâ'ya (Kudüs) götürmüştür. Bu olayın bedenen mi yoksa rüyada mı olduğu konusunda da çok yoğun tartışmalar olagelmiştir. Rivayetlerde Hz. Aişe, Muaviye, Hasan Basrî ve birçok isim, bu olayın rüyada gerçekleştiğini savunanlar arasında geçmektedir. Kur'an'ın ilgili ifadelerinden anlaşıldığına göre, bu olay nasıl cereyan etmiş olursa olsun, kafirleri iknaya değil, yalnızca Hz. Peygamber'in ruhi terbiyesine yönelik bir olaydır ve dolayısıyla bir mucize niteliği taşımamaktadır.

[411] Sahabe ve Tabiûn'dan bazıları ve muahhar müfessirlerden bazıları (örn. Zemahşerî) bu "yol gösteren"in herhangi bir nebi veya rasul değil, bizzat Allah olduğu kanaatindedirler.

سُبْحَانَ الَّذِيٓ أَسْرَىٰ بِعَبْدِهِۦ لَيْلًا مِّنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ إِلَى الْمَسْجِدِ الْأَقْصَى الَّذِي بَارَكْنَا حَوْلَهُۥ لِنُرِيَهُۥ مِنْ آيَاتِنَآ إِنَّهُۥ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿١﴾

17 **İsra**/1. Kulu Muhammed'i geceleyin Mescid-i Haram'dan, bir kısım ayetlerimizi kendisine göstermek için, çevresini kutsal kıldığımız Mescid-i Aksâ'ya götüren Allah yücedir. O İşiten'dir, Gören'dir.

وَإِذْ قُلْنَا لَكَ إِنَّ رَبَّكَ أَحَاطَ بِالنَّاسِ وَمَا جَعَلْنَا الرُّؤْيَا الَّتِيٓ أَرَيْنَاكَ إِلَّا فِتْنَةً لِّلنَّاسِ وَالشَّجَرَةَ الْمَلْعُونَةَ فِي الْقُرْآنِ وَنُخَوِّفُهُمْ فَمَا يَزِيدُهُمْ إِلَّا طُغْيَانًا كَبِيرًا ﴿٦٠﴾

17 **İsra**/60. Sana: "Rabbin, insanları kuşatmıştır" demiştik. Sana gösterdiğimiz rüyayı[412] ve Kur'an'da lânetlenen ağacı[413] sadece insanları sınamak için meydana getirdik. Biz onları korkutuyoruz, ama bu, ancak onların büyük azgınlığını artırıyor.

E. HZ. PEYGAMBER'İN AİLE HAYATI VE EŞLERİ

Poligaminin (çok eşlilik) yaygın olduğu Arap Yarımadası'nda, doğal olarak, peygamberimizin de yaşamı boyunca birden fazla eşi olmuştur; değişik neden ve amaçlarla, toplam dokuz kadınla evlenmiştir. Birden çok kadınla evliliğin, bir kadınla evli olmaya oranla daha fazla sorunlu olacağı açıktır. Doğal olarak, Hz. Peygamber'in evlilik hayatında da çeşitli sorunlar ortaya çıkmış; vahiy de, Hz. Muhammed'in peygamberlik vazifesini aksatmaması için, zaman zaman bu sorunlara müdahale etmiştir. Bu nedenle, Kur'an'da Hz. Peygamber'in aile hayatı ve eşleriyle ilgili pek çok pasaj yer almaktadır. Bu pasajlarda dikkat çeken önemli bir konu, Müslümanların Hz. Muhammed'in ailesi ile ilişkileridir. Yeni Müslüman olmuş Bedevilerin patavatsızlıkları, zaman zaman sorun çıkarmış, vahiy de bunlara müdahale etmiştir. Aşağıda bu sorunların gündeme geldiği ayetleri bulacaksınız. Bu pasajlarda, Kur'an'ın Hz. Peygamber'in ailesine, eşlerine son derecede özen gösterdiği dikkat çeker. Müslümanlar da tarih boyunca bu özene riayette kusur etmemiş, hatta tarih boyunca farklı çevrelerde farklı içerikler kazansa da, Ehl-i Beyt kavramı çerçevesinde, bu özen konusunda bazı aşırılıklar dahi sergilenebilmiştir.

اَلنَّبِيُّ أَوْلَى بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ وَأَزْوَاجُهُۥٓ أُمَّهَاتُهُمْ وَأُولُو الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَى بِبَعْضٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ إِلَّآ أَنْ تَفْعَلُوٓا إِلَىٰٓ أَوْلِيَآئِكُمْ مَّعْرُوفًا كَانَ ذَٰلِكَ فِي الْكِتَابِ مَسْطُورًا ﴿٦﴾

33 **Ahzap**/6. Peygamber, inananlara kendilerinden daha yakındır. Peygamber'in eşleri inananların anneleridir. Akraba olanlar, Allah'ın Kitabına göre, mîras hususunda birbirlerine, inananlar ve hicret edenlerden daha yakındırlar. Dostlarınıza yapacağınız uygun bir iyilik elbette bunun dışındadır. Bu da Kitap'ta yazılı bulunmaktadır.

يَٰٓأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ إِلَّآ أَنْ يُؤْذَنَ لَكُمْ إِلَىٰ طَعَامٍ غَيْرَ نَٰظِرِينَ إِنَىٰهُ وَلَٰكِنْ إِذَا

33 **Ahzap**/53. Ey inananlar! Yemeğe çağırılmadıkça Peygamber'in evlerine girmeyin ve (erken gidip) yemeğin pişmesini bekle-

[412] *ru'yâ* kelimesinin tam karşılığı 'görmek'tir. Bu kelime uykuda rüya görmek için kullanıldığı gibi, çıplak gözle görme anlamında da kullanılır. Burada hangi anlamda kullanıldığı açık değildir. Ancak, müfessirler bu kelimeyi, Hz. Peygamber'in İsrâ ve Mirac tecrübeleriyle ilgili görmüşler ve 'rüya' olarak yorumlamışlardır.

[413] Zakkum ağacı, krş 37 Saffat/62; 44 Duhan/43-44; 56 Vakıa/52.

دُعِيتُمْ فَادْخُلُوا فَإِذَا طَعِمْتُمْ فَانْتَشِرُوا وَلَا مُسْتَأْنِسِينَ لِحَدِيثٍ إِنَّ ذَٰلِكُمْ كَانَ يُؤْذِي النَّبِيَّ فَيَسْتَحْيِي مِنْكُمْ وَاللَّهُ لَا يَسْتَحْيِي مِنَ الْحَقِّ وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَاسْأَلُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ ذَٰلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ وَمَا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُؤْذُوا رَسُولَ اللَّهِ وَلَا أَنْ تَنْكِحُوا أَزْوَاجَهُ مِنْ بَعْدِهِ أَبَدًا إِنَّ ذَٰلِكُمْ كَانَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمًا ﴿٥٣﴾ إِنْ تُبْدُوا شَيْئًا أَوْ تُخْفُوهُ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿٥٤﴾ لَا جُنَاحَ عَلَيْهِنَّ فِي آبَائِهِنَّ وَلَا أَبْنَائِهِنَّ وَلَا إِخْوَانِهِنَّ وَلَا أَبْنَاءِ إِخْوَانِهِنَّ وَلَا أَبْنَاءِ أَخَوَاتِهِنَّ وَلَا نِسَائِهِنَّ وَلَا مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ وَاتَّقِينَ اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدًا ﴿٥٥﴾

meyin. (Yalnızca) davet edildiğiniz zaman ve yemeği yiyince dağılın, sohbete dalmayın. Bu (davranışınız) peygamberi rahatsız ediyor, ama o sizden çekiniyordu. Allah gerçeği söylemekten çekinmez. Peygamber'in eşlerinden bir şey istediğiniz zaman onu perde arkasından isteyin. Bu tarzda sizin gönülleriniz de, onların gönülleri de daha temiz kalır. Allah'ın Elçisini üzmeniz ve ondan sonra onun eşleriyle evlenmeniz asla câiz değildir. Doğrusu bu Allah katında büyük bir şeydir. 54. Bir şey açıklasanız da, gizlemeseniz de bilin ki, Allah her şeyi bilmektedir. 55. Onların babaları, oğulları, erkek kardeşleri, erkek kardeşlerinin oğulları, kız kardeşlerinin oğulları, hizmetçi kadınları ve cariyeleri hakkında bir sorumluluk yoktur. Ey Peygamber eşleri! Allah'a saygılı olun, çünkü Allah her şeye tanıktır.[414]

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِأَزْوَاجِكَ إِنْ كُنْتُنَّ تُرِدْنَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا فَتَعَالَيْنَ أُمَتِّعْكُنَّ وَأُسَرِّحْكُنَّ سَرَاحًا جَمِيلًا ﴿٢٨﴾ وَإِنْ كُنْتُنَّ تُرِدْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالدَّارَ الْآخِرَةَ فَإِنَّ اللَّهَ أَعَدَّ لِلْمُحْسِنَاتِ مِنْكُنَّ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٢٩﴾ يَا نِسَاءَ النَّبِيِّ مَنْ يَأْتِ مِنْكُنَّ بِفَاحِشَةٍ مُبَيِّنَةٍ يُضَاعَفْ لَهَا الْعَذَابُ ضِعْفَيْنِ وَكَانَ ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا ﴿٣٠﴾ وَمَنْ يَقْنُتْ مِنْكُنَّ لِلَّهِ وَرَسُولِهِ وَتَعْمَلْ صَالِحًا نُؤْتِهَا أَجْرَهَا مَرَّتَيْنِ وَأَعْتَدْنَا لَهَا رِزْقًا كَرِيمًا ﴿٣١﴾ يَا نِسَاءَ النَّبِيِّ لَسْتُنَّ كَأَحَدٍ مِنَ النِّسَاءِ إِنِ اتَّقَيْتُنَّ فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ فَيَطْمَعَ الَّذِي فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ وَقُلْنَ قَوْلًا مَعْرُوفًا ﴿٣٢﴾ وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَىٰ وَأَقِمْنَ الصَّلَاةَ

33 Ahzap 28-29. Ey Peygamber! Eşlerine şöyle söyle: "Eğer dünya hayatını ve süslerini istiyorsanız, gelin size bağışta bulunayım ve güzellikle salıvereyim. Eğer Allah'ı, Elçisini ve ahiret yurdunu istiyorsanız, bilin ki, Allah çinizden iyi davrananlara büyük ecir hazırlamıştır." 30. Ey Peygamber'in hanımları! Sizlerden biri açık bir hayasızlık yapacak olursa, onun azabı iki kat olur. Bu Allah'a kolaydır. 31. Sizlerden Allah'a ve Elçisine boyun eğip yararlı iş işleyene de ecrini iki kat veririz, ona cömertçe rızık hazırlamışızdır. 32. Ey Peygamber'in hanımları! Siz herhangi bir kadın gibi değilsiniz. Allah'a saygılı olmanız kaydıyla konuşmayın, yoksa, kalbi hasta olan kimse umide kapılır; daima tatlı sözlerle söz söyleyin. 33. Evlerinizde oturun; eski Cahiliyye zamanında olduğu gibi açılıp saçılmayın, namaza devam edin, zekâtı verin, Allah'a ve Elçisine itaat edin. Ey Peygamber'in ev

[414] Bu pasajdan anlıyoruz ki Hz. Peygamber'in eşlerinin [illegible] (33 Ahzab 6). Müslüman eşlerin [illegible] ölçülerine göre hareket edebilmeleri [illegible] veya onun vefatı durumunda [illegible]

وَآتِينَ الزَّكَوٰةَ وَأَطِعْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا ﴿٣٣﴾ وَاذْكُرْنَ مَا يُتْلَىٰ فِي بُيُوتِكُنَّ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ وَالْحِكْمَةِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ لَطِيفًا خَبِيرًا ﴿٣٤﴾

halkı! Allah sizden kusuru giderip sizi tertemiz yapmak ister. 34. Evlerinizde okunan Allah'ın âyetlerini ve hikmetini hatırda tutun. Şüphesiz, Allah her şeyin özüne nüfuz eder, haber alır.[415]

وَإِذْ تَقُولُ لِلَّذِي أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَأَنْعَمْتَ عَلَيْهِ أَمْسِكْ عَلَيْكَ زَوْجَكَ وَاتَّقِ اللَّهَ وَتُخْفِي فِي نَفْسِكَ مَا اللَّهُ مُبْدِيهِ وَتَخْشَى النَّاسَ وَاللَّهُ أَحَقُّ أَنْ تَخْشَاهُ فَلَمَّا قَضَىٰ زَيْدٌ مِنْهَا وَطَرًا زَوَّجْنَاكَهَا لِكَيْ لَا يَكُونَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ حَرَجٌ فِي أَزْوَاجِ أَدْعِيَائِهِمْ إِذَا قَضَوْا مِنْهُنَّ وَطَرًا وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ مَفْعُولًا ﴿٣٧﴾

33 **Ahzap**/37. Ey Muhammed! Allah'ın nimet verdiği ve senin de nimetlendirdiğin kimseye: "Eşini bırakma, Allah'tan sakın!" diyor, Allah'ın açığa vuracağı şeyi içinde saklıyordun. İnsanlardan çekiniyordun; oysa Allah'tan çekinmen daha uygundu. Sonunda Zeyd eşiyle ilgisini kestiğinde onu seninle evlendirdik ki, evlatlıkları eşleriyle ilgilerini kestiklerinde onlarla evlenmek konusunda mü'minlere bir sorumluluk olmadığı bilinsin. Allah'ın buyruğu yerine gelecektir.[416]

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَحْلَلْنَا لَكَ أَزْوَاجَكَ اللَّاتِي آتَيْتَ أُجُورَهُنَّ وَمَا مَلَكَتْ يَمِينُكَ مِمَّا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَيْكَ وَبَنَاتِ عَمِّكَ وَبَنَاتِ عَمَّاتِكَ وَبَنَاتِ خَالِكَ وَبَنَاتِ خَالَاتِكَ اللَّاتِي هَاجَرْنَ مَعَكَ وَامْرَأَةً مُؤْمِنَةً إِنْ وَهَبَتْ نَفْسَهَا لِلنَّبِيِّ إِنْ أَرَادَ النَّبِيُّ أَنْ يَسْتَنْكِحَهَا

33 **Ahzap**/50. Ey Peygamber! Mehirlerini verdiğin eşlerini, Allah'ın sana ganimet olarak verdiği, elinin altında bulunan cariyeleri, seninle beraber hicret eden amca kızlarını, hala kızlarını, dayı kızlarını ve teyze kızlarını sana helâl kıldık. Bir de mehrini Peygamber'e bağışlayarak evlenmek isteyen inanan kadını, –Peygamber nikâhlamayı dilediği tak-

[415] Görüldüğü gibi, bu pasajın tamamı Hz. Peygamber'in evinde yaşayan eşleriyle ilgilidir. Dolayısıyla, 33. ayette geçen *ehlu'l-beyt* ifadesiyle, sadece Hz. Peygamber'in eşleri kastedilmektedir. Bu bölümdeki Kur'an pasajlarının tamamı okunduğunda, Hz. Peygamber'in ailesine tanınan ayrıcalıkların tamamen onun eşleriyle sınırlı olduğu açıkça görülecektir. Dolayısıyla şiî-alevî ve sünnî çevrelerde oluşturulan 'ehl-i beyt'in ayrıcalığı (üstünlüğü) inancı, Yahudiler'de görülen 'seçilmiş millet' kültüne benzer bir mistifikasyondan başka bir şey değildir ve hem ahlâken, hem de Allah'ın adaleti açısından temelsizdir.

[416] Hz. Peygamber çok sevdiği evlatlığı Zeyd'i, kuzeni Zeyneb'le evlendirmişti. Köle kökenli Zeyd ile saygın bir aileye mensup olan Zeyneb'in evlilikleri onlara mutluluk getirmemişti. Özellikle, Kur'an'ın evlatlık uygulamasını kaldırmasından (33 Ahzab/4-6) sonra, o zamana kadar 'Munammed'in oğlu' diye çağırılan Zeyd artık babasının adıyla çağırılır olunca, Zeyneb bu evliliğe hiç tahammül edemez olmuştu. İki sevdiği insanın ıstırabına tanık olmak Hz. Peygamber'i oldukça üzüyordu. Aslında Hz. Peygamber sağduyu sahibi bir insan olarak bu evliliğin bir gün mutlaka sona ereceğini biliyor ve belki de, ikisinin boşanmasından sonra, kendisini kırmamak için Zeyd'le evlenmeyi kabul eden Zeyneb'in kırılan onurunu onarmak için, onu da eşleri arasına katmasının uygun olacağını düşünüyordu. Üstelik böyle bir evlilik, evlatlık kurumunun kaldırılması konusunda somut bir adım olacaktı. Hz. Peygamber bütün bu karmaşık duygu ve düşünceler içerisindeyken, Zeyneb'i boşama düşüncesini kendisine açan Zeyd'e, sabretmesini tavsiye etmişti. O, doğal olarak, çevrenin pek alışık olmadığı böyle bir evliliğe göstereceği tepkiyi de tahmin ediyor ve bundan da çekiniyordu. Bu pasajlarda Hz. Peygamber'in bu duyguları yansıtılmakta ve bir peygamber için, doğru bildiği bir konuda çevrenin mukavemetinden çekinmenin yersiz olacağı ve Allah'ın bu evliliği uygun ve gerekli gördüğü ifade edilmektedir.

خَالِصَةً لَكَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ قَدْ عَلِمْنَا مَا فَرَضْنَا عَلَيْهِمْ فِي أَزْوَاجِهِمْ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ لِكَيْلَا يَكُونَ عَلَيْكَ حَرَجٌ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٥٠﴾ تُرْجِي مَنْ تَشَاءُ مِنْهُنَّ وَتُؤْوِي إِلَيْكَ مَنْ تَشَاءُ وَمَنِ ابْتَغَيْتَ مِمَّنْ عَزَلْتَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكَ ذَٰلِكَ أَدْنَىٰ أَنْ تَقَرَّ أَعْيُنُهُنَّ وَلَا يَحْزَنَّ وَيَرْضَيْنَ بِمَا آتَيْتَهُنَّ كُلُّهُنَّ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا فِي قُلُوبِكُمْ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَلِيمًا ﴿٥١﴾ لَا يَحِلُّ لَكَ النِّسَاءُ مِنْ بَعْدُ وَلَا أَنْ تَبَدَّلَ بِهِنَّ مِنْ أَزْوَاجٍ وَلَوْ أَعْجَبَكَ حُسْنُهُنَّ إِلَّا مَا مَلَكَتْ يَمِينُكَ وَكَانَ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ رَقِيبًا ﴿٥٢﴾

dirde– inananlardan ayrı olarak, yalnız sana özel olmak üzere helâl kıldık. Bir zorluğa uğramaman için mü'min erkeklerin eşleri ve cariyeleri hakkında onların üzerine neyi farz kılmış olduğumuzu bildirdik. Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir. 51. (Ey Muhammed!) Bu hanımlardan istediğini bırakır, istediğini alabilirsin. Ayrılmış olduklarından da, arzu ettiğini tekrar almanda sana bir sorumluluk yoktur. Bu onların gözlerinin aydın olmasını, üzülmemelerini, hepsine verdiğin şeylere razı olmalarını daha iyi sağlar. Allah gönüllerinizde olanı bilir; Allah bilendir, halimdir. 52. (Ey Muhammed!) Bundan sonra başka kadınlarla evlenmen de, bunları başka hanımlarla değiştirmen de –güzellikleri ne kadar hoşuna giderse gitsin– sana helal değildir. Allah her şeyi gözetmektedir.[417]

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ ذَٰلِكَ أَدْنَىٰ أَنْ يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَيْنَ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٥٩﴾

33 Ahzap/59. Ey Peygamber! Eşlerine, kızlarına ve inananların kadınlarına, (dışarı çıkarken) üstlerine örtü almalarını söyle; bu onların tanınmasını ve incitilmemesini daha iyi sağlar. Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir.

إِنَّ الَّذِينَ يُؤْذُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا مُهِينًا ﴿٥٧﴾ وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ بِغَيْرِ مَا اكْتَسَبُوا فَقَدِ احْتَمَلُوا بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُبِينًا ﴿٥٨﴾

33 Ahzap/57. Allah'ı ve Elçisi'ni incitenlere Allah, dünyada da ahirette de lanet etmiş ve onlara alçaltıcı bir azap hazırlamıştır. 58. İnanan erkek ve kadınları yapmadıkları bir şeyden ötürü incitenler, şüphesiz iftira etmiş ve apaçık bir günah yüklenmişlerdir.

إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا بِالْإِفْكِ عُصْبَةٌ مِنْكُمْ لَا تَحْسَبُوهُ شَرًّا لَكُمْ بَلْ هُوَ خَيْرٌ لَكُمْ لِكُلِّ امْرِئٍ مِنْهُمْ مَا اكْتَسَبَ مِنَ الْإِثْمِ وَالَّذِي تَوَلَّىٰ كِبْرَهُ مِنْهُمْ لَهُ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١١﴾ لَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ ظَنَّ الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بِأَنْفُسِهِمْ خَيْرًا وَقَالُوا هَٰذَا إِفْكٌ مُبِينٌ ﴿١٢﴾ لَوْلَا

24 Nur/11. Muhammed'in eşine o yalanı[418] uyduranlar, içinizden bir güruhtur. Bunu kendiniz için kötü sanmayın; o sizin için hayırlı olmuştur. Onlardan her birine kazandığı günah karşılığı ceza vardır; içlerinden elebaşılık yapana ise büyük azap vardır. 12. Onu işittiğiniz zaman inanan erkekler ve inanan kadınların kendilerinden iyi zanda bulunup da: "Bu apaçık bir iftiradır" deme-

[417] Rivayetlerden anlaşıldığına göre, bu ayetler indiğinde Hz. Peygamber'in 9 eşi, 2 cariyesi vardı. Eşleri Aişe, Hafsa, Ummu Habibe, Ummu Seleme, Sevde, Zeyneb, Cüveyriye, Zeynep bint Hazeyme ve Meymune; cariyeleri ise, Safiyye ve Mariye idi. Tarihen bilinmektedir ki, Hz. Peygamber bu ayetlerden sonra yeni bir evlilik yapmamıştır.

[418] Hz. Aişe'ye zina iftirası.

KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ

جَآءُوا عَلَيْهِ بِأَرْبَعَةِ شُهَدَآءَ فَإِذْ لَمْ يَأْتُوا بِالشُّهَدَآءِ فَأُولَٰئِكَ عِندَ اللَّهِ هُمُ الْكَاذِبُونَ ﴿١٣﴾ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ لَمَسَّكُمْ فِي مَا أَفَضْتُمْ فِيهِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٤﴾ إِذْ تَلَقَّوْنَهُ بِأَلْسِنَتِكُمْ وَتَقُولُونَ بِأَفْوَاهِكُمْ مَا لَيْسَ لَكُم بِهِ عِلْمٌ وَتَحْسَبُونَهُ هَيِّنًا وَهُوَ عِندَ اللَّهِ عَظِيمٌ ﴿١٥﴾ وَلَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ قُلْتُم مَّا يَكُونُ لَنَا أَن نَّتَكَلَّمَ بِهَٰذَا سُبْحَانَكَ هَٰذَا بُهْتَانٌ عَظِيمٌ ﴿١٦﴾ يَعِظُكُمُ اللَّهُ أَن تَعُودُوا لِمِثْلِهِ أَبَدًا إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ ﴿١٧﴾ وَيُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمُ الْآيَاتِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٨﴾ إِنَّ الَّذِينَ يُحِبُّونَ أَن تَشِيعَ الْفَاحِشَةُ فِي الَّذِينَ آمَنُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿١٩﴾ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ وَأَنَّ اللَّهَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿٢٠﴾

leri gerekmez miydi? 13. Ona dört tanık getirmeleri gerekmez miydi? Madem ki tanık getirmediler, o hâlde bunlar Allah katında yalancıdırlar. 14. Allah'ın dünya ve ahirette size lütuf ve merhameti olmasaydı, o kötü söze dalmanızdan ötürü, büyük bir azaba uğrardınız. 15. Onu dilinize dolamıştınız. Bilmediğiniz şeyleri ağzınıza alıyordunuz. Onu önemsiz bir şey sanıyordunuz, oysa Allah katında önemi büyüktü. 16. Onu işittiğinizde: "Bu konuda konuşmamız yakışık almaz; hâşâ, bu büyük bir iftiradır" demeniz gerekmez miydi? 17. Eğer inanan kişilerseniz, Allah buna benzer bir şeye bir daha dönmemenizi öğütler. 18. Allah size âyetleri açıkça bildiriyor. Allah bilgindir, bilgedir. 19. İnananlar arasında hayasızlığın yayılmasını arzu edenlere; işte onlara, dünya ve ahirette can yakıcı azap vardır. Allah bilir siz ise bilmezsiniz. 20. Allah'ın size lütuf ve merhameti bulunmasaydı, Allah şefkatli ve merhametli olmasaydı, size büyük bir azap dokunurdu.[419]

يَٰٓأَيُّهَا النَّبِيُّ لِمَ تُحَرِّمُ مَآ أَحَلَّ اللَّهُ لَكَ تَبْتَغِي مَرْضَاةَ أَزْوَاجِكَ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١﴾ قَدْ فَرَضَ اللَّهُ لَكُمْ تَحِلَّةَ أَيْمَانِكُمْ وَاللَّهُ مَوْلَاكُمْ وَهُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ﴿٢﴾ وَإِذْ أَسَرَّ النَّبِيُّ إِلَىٰ بَعْضِ أَزْوَاجِهِ حَدِيثًا فَلَمَّا نَبَّأَتْ بِهِ وَأَظْهَرَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ عَرَّفَ بَعْضَهُ وَأَعْرَضَ عَنْ بَعْضٍ فَلَمَّا نَبَّأَهَا بِهِ قَالَتْ مَنْ أَنبَأَكَ هَٰذَا قَالَ نَبَّأَنِيَ الْعَلِيمُ الْخَبِيرُ ﴿٣﴾ إِن تَتُوبَا إِلَى اللَّهِ فَقَدْ صَغَتْ قُلُوبُكُمَا وَإِن تَظَاهَرَا عَلَيْهِ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ مَوْلَاهُ

66 **Tahrim**/1. Ey Peygamber! Eşlerinin hoşnutluklarını gözeterek, Allah'ın sana helal kıldığı şeyi niçin kendine yasak ediyorsun? Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir. 2. Allah size, yeminlerinizi keffaretle geri almanızı meşru kılmıştır. Allah sizin sahibinizdir. O bilendir, bilgedir. 3. Peygamber, eşlerinden birine gizlice bir söz söylemişti. O, bunu Peygamber'in diğer bir eşine haber verince, Allah da Peygamber'e durumu bildirmiş, o da bir kısmını o eşinin yüzüne vurmuş, bir kısmını yüzüne vurmaktan geri durmuştu. Peygamber bunu kendisine bildirince, eşi: "Bu

[419] Hz. Peygamber zaman zaman sefere çıkarken eşlerinden birini de beraberlerinde götürüyorla Benû Mustalik gazvesinde eşleri Aişe onlara refakat etmişti. Savaş dönüşü, kervan bir ye konaklamış, herkes ihtiyacını görmek üzere etrafa dağılmıştı. Hz. Aişe gittiği yerde gerdanlı kaybetmiş ve onu ararken kervanı kaçırmıştı. O bineğinin üzerinde bir çadır içerisinde yolcu yaptığı için, yokluğu farkedilmemiş; neden sonra, kervanın gerisinden gelmekle görevli olan şahı birlikte çıkagelmişti. Bu gecikme ve kervana yabancı bir erkekle birlikte gelmesi, fırsat kollayan niyetli insanlar tarafından dedikodu konusu yapılmış, bu dedikodular zamanla Müslüman cem arasında yaygınlık kazanmıştı. Bu durum Hz. Peygamber ve eşini oldukça üzmüş, ya dedikodulara neredeyse Hz. Peygamber de inanmaya başlayacakken bu ayetler inmiş ve Hz. aklanmıştı. İslam tarihinde bu olay 'İfk' (iftira) olayı olarak bilinir. Yine yukarıda yer verdiğim Ahzab/57-58. ayetlerde de bu olaya temas edilmektedir.

وَجِبْرِيلُ وَصَالِحُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمَلَائِكَةُ بَعْدَ ذَٰلِكَ ظَهِيرٌ ﴿٤﴾ عَسَىٰ رَبُّهُ إِنْ طَلَّقَكُنَّ أَنْ يُبْدِلَهُ أَزْوَاجًا خَيْرًا مِنْكُنَّ مُسْلِمَاتٍ مُؤْمِنَاتٍ قَانِتَاتٍ تَائِبَاتٍ عَابِدَاتٍ سَائِحَاتٍ ثَيِّبَاتٍ وَأَبْكَارًا ﴿٥﴾

sana kim haber verdi?" demiş, o da: "Bunu bana her şeyi bilen ve her şeyden haberdar olan Allah haber verdi" demişti. 4. (Ey Peygamber'in eşleri!) Eğer ikiniz de Allah'a tövbe ederseniz, kaymış olan kalpleriniz düzelmiş olur. Eğer eşinizin aleyhinde yardımlaşarak bir şey yapmaya kalkarsanız bilin ki, onun himayecisi Allah'tır; bundan başka Cebrâil, mü'minlerin iyileri ve melekler de yardımcısıdır. 5. (Ey Peygamber'in eşleri!) Eğer o sizi boşarsa, Rabbi ona, sizden daha iyi olan, kendini Allah'a veren, inanan, boyun eğen, tövbe eden, kulluk eden, çok dindar, dul ve bâkire eşler verebilir.[420]

F. HZ. PEYGAMBER'E YÖNELİK UYARILAR

Hz. Muhammed'in, vahiy almasının dışında, entelektüel ve ahlaki anlamda ilahi bir yönlendirilmeye tâbi olmadığının en açık kanıtı, onun peygamberliği süresince yaptığı hatalar ve bu hatalar dolayısıyla Allah'tan aldığı uyarılardır. Bu hatalar, fikrî, siyasi ve ameli alanların her biriyle ilgili olabilmektedir. Geleneksel dinî düşünce, Peygamber'i neredeyse insan olmaktan çıkardığı için, bu hatalarda bile bir hikmet arama çabasına girilmiştir. Oysa. Peygamber'i, hata yapan, yanılan; ancak, bazı hataları Allah tarafından düzeltilen bir insan olarak görmek, onun başarılarını, dehasını, iradesini daha iyi anlamamızı ve gerçek anlamda örnek almamızı kolaylaştırır.

عَبَسَ وَتَوَلَّىٰ ﴿١﴾ أَنْ جَاءَهُ الْأَعْمَىٰ ﴿٢﴾ وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّهُ يَزَّكَّىٰ ﴿٣﴾ أَوْ يَذَّكَّرُ فَتَنْفَعَهُ الذِّكْرَىٰ ﴿٤﴾ أَمَّا مَنِ اسْتَغْنَىٰ ﴿٥﴾ فَأَنْتَ لَهُ تَصَدَّىٰ ﴿٦﴾ وَمَا عَلَيْكَ أَلَّا يَزَّكَّىٰ ﴿٧﴾ وَأَمَّا مَنْ جَاءَكَ يَسْعَىٰ ﴿٨﴾ وَهُوَ يَخْشَىٰ ﴿٩﴾ فَأَنْتَ عَنْهُ تَلَهَّىٰ ﴿١٠﴾ كَلَّا إِنَّهَا تَذْكِرَةٌ ﴿١١﴾ فَمَنْ شَاءَ ذَكَرَهُ ﴿١٢﴾

80 **Abese**/1-2. (Muhammed) kör, yanına geldi diye kaşlarını çattı ve yüzünü çevirdi. 3-4. (Ey Muhammed!) Ne bilirsin, belki de o arınacak; yâhut öğüt alacak da, bu öğüt kendisine yarayacak. 5-6. Ama sen, kendisini yeterli gören kimseyi karşına alıyorsun. 7. Onun arınmasından sana ne? 8-10. (Allah'tan) korkup koşarak sana gelen kimseye ise aldırmıyorsun. 11. Dikkat et; bu bir hatırlatmadır. 12. Dileyen ondan öğüt alır.[421]

---

[420] Bu pasajda temas edilen olayla ilgili değişik senaryolar rivayet edilir. Bunlar arasında en yaygın olanı, 'bal şerbeti olayı' olarak bilinenidir. Hadise şöyle gelişmiştir: Hz. Peygamber, eşlerinden birinin ikram ettiği bal şerbetini içmiş ve onun yanında biraz fazla kalmıştı. Bu, diğer eşlerinden ikisi tarafından hoş karşılanmamış ve ona bir oyun tertip etmişlerdi. Bu tertibi gerçekleştirme görevini üstlenen eşi, Hz. Peygamber onun yanına geldiğinde, bal şerbeti içtiğinden haberdar olduğunu ima eder. Hz. Peygamber onun psikolojisini anladığı için, oynanan oyunun farkında olduğu halde, olaya soğukkanlılıkla ve anlayışla yaklaşır ve eşinin gönlünü etmek için, bir daha bal şerbeti içmeyeceğine dair söz verir. O eşi de, oyunlarının sonuç verdiğini görünce, aralarında kalması gereken bu olayı Hz. Peygamber'in diğer eşlerine anlatır. Eşi tarafından istismar edilmek Hz. Peygamber'i çok üzmüştür.

[421] Hz. Peygamber Kureyş'in önde gelenlerinden bir kaçıyla -onları yola getirme ümidiyle- konuşurken, yanlarına gözleri kör bir Müslüman olan Abdullah b. Ummi Mektum geldi ve Hz. Peygamber'e bazı sorular yönelterek, kendisiyle ilgilenmesini istedi. Sohbet etmekte olduğu

يَاأَيُّهَا النَّبِيُّ اتَّقِ اللَّهَ وَلاَ تُطِعِ الْكَافِرِينَ وَالْمُنَافِقِينَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١﴾ وَاتَّبِعْ مَا يُوحَىٰ إِلَيْكَ مِن رَّبِّكَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿٢﴾ وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ وَكِيلاً ﴿٣﴾

33 **Ahzap**/1. Ey Peygamber! Allah'tan sakın ve inkârcılara ve ikiyüzlülere uyma! Allah bilendir, bilgedir. 2. Sana Rabbinden vahyolunana uy! Şüphesiz, Allah yaptıklarınızdan haberdârdır. 3. Allah'a güven; vekîl olarak Allah yeter.

وَإِذْ تَقُولُ لِلَّذِي أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَأَنْعَمْتَ عَلَيْهِ أَمْسِكْ عَلَيْكَ زَوْجَكَ وَاتَّقِ اللَّهَ وَتُخْفِي فِي نَفْسِكَ مَا اللَّهُ مُبْدِيهِ وَتَخْشَى النَّاسَ وَاللَّهُ أَحَقُّ أَن تَخْشَاهُ فَلَمَّا قَضَىٰ زَيْدٌ مِّنْهَا وَطَرًا زَوَّجْنَاكَهَا لِكَيْ لاَ يَكُونَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ حَرَجٌ فِي أَزْوَاجِ أَدْعِيَائِهِمْ إِذَا قَضَوْا مِنْهُنَّ وَطَرًا وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ مَفْعُولاً ﴿٣٧﴾ مَا كَانَ عَلَى النَّبِيِّ مِنْ حَرَجٍ فِيمَا فَرَضَ اللَّهُ لَهُ سُنَّةَ اللَّهِ فِي الَّذِينَ خَلَوْا مِن قَبْلُ وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ قَدَرًا مَّقْدُورًا ﴿٣٨﴾ الَّذِينَ يُبَلِّغُونَ رِسَالاَتِ اللَّهِ وَيَخْشَوْنَهُ وَلاَ يَخْشَوْنَ أَحَدًا إِلاَّ اللَّهَ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ حَسِيبًا ﴿٣٩﴾

33 **Ahzap**/37. (Ey Muhammed!) Allah'ın nimet verdiği ve senin de nimetlendirdiğin kimseye: "Eşini bırakma; Allah'tan sakın" diyor, Allah'ın açığa vuracağı şeyi içinde saklıyordun. İnsanlardan çekiniyordun; oysa, Allah'tan çekinmen daha uygundu. Sonunda Zeyd eşiyle ilgisini kestiğinde onu seninle evlendirdik ki, evlatlıkları eşleriyle ilgilerini kestiklerinde onlarla evlenmek konusunda mü'minlere bir sorumluluk olmadığı bilinsin. Allah'ın buyruğu yerine gelecektir. 38. Allah'ın Peygamber için öngördüğü şeylerde ona bir güçlük yoktur. Bu, Allah'ın öncekilere ilişkin uygulamasıdır –Allah'ın emri şüphesiz gereği gibi yerine gelecektir–. 39. Onlar Allah'ın göndermiş olduklarını tebliğ ederler, Allah'tan korkarlar ve O'ndan başka kimseden korkmazlar. Allah hesab görücü olarak yeter.

وَمَا كُنتَ تَرْجُوٓاْ أَن يُلْقَىٰٓ إِلَيْكَ الْكِتَابُ إِلاَّ رَحْمَةً مِّن رَّبِّكَ فَلاَ تَكُونَنَّ ظَهِيرًا لِّلْكَافِرِينَ ﴿٨٦﴾ وَلاَ يَصُدُّنَّكَ عَنْ آيَاتِ اللَّهِ بَعْدَ إِذْ أُنزِلَتْ إِلَيْكَ وَادْعُ إِلَىٰ رَبِّكَ وَلاَ تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٨٧﴾ وَلاَ تَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَٰهًا آخَرَ لاَ إِلَٰهَ إِلاَّ هُوَ كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلاَّ وَجْهَهُ لَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٨٨﴾

28 **Kasas**/86. Sen, sana bu Kitab'ın verileceğini ummazdın. O ancak Rabbinin bir rahmetidir. Öyleyse sakın inkarcılara arka çıkma! 87. Allah'ın ayetleri sana indirildikten sonra, sakın seni onlardan alıkoymasınlar. Rabbine çağır ve sakın putperestlerden olma. 88. Allah'la beraber başka bi tanrıya seslenme; O'ndan başka tanrı yol tur; O'nun dışında her şey yok olacakt hüküm O'nundur; O'na döndürüleceksini

وَإِن كَادُوا لَيَفْتِنُونَكَ عَنِ الَّذِي أَوْحَيْنَآ إِلَيْكَ لِتَفْتَرِيَ عَلَيْنَا غَيْرَهُ وَإِذًا لاَّتَّخَذُوكَ خَلِيلاً ﴿٧٣﴾ وَلَوْلاَ أَن

17 **İsra**/73. (Ey Muhammed!) Neredey Bize karşı ondan başka bir şey uydurm için seni, sana vahyettiğimizden çev

aristokrat zevatın, kör ve fakir olduğu için Abdullah'tan hoşlanmadıklarını bildiğinden Hz. Peygam onun gelişini zamansız buldu ve onunla ilgilenme konusunda isteksizlik gösterdi. 80 'Al suresinin tamamı bu olay üzerine inmiştir.

ceklerdi. (Bunu başarsalardı) o zaman seni dost edinirlerdi. 74. Eğer Biz seni sağlam tutmasaydık, az kalsın onlara biraz meyledecektin. 75. Bu durumda, sana hem hayatta, hem de öldükten sonra (azabı) kat kat tattırırdık. Sonra bize karşı bir yardımcı da bulamazdın.[422]

17 İsra/86. (Ey Muhammed!) Biz dilesek, sana vahyettiğimizi elbette gideririz. Sonra bu konuda Bize karşı duracak bir vekil de bulamazdın. 87. Rabbin, merhametinden dolayı (böyle yapmamaktadır). O'nun sana olan lütfu büyüktür.

10 Yunus/94. (Ey Muhammed!) Sana indirdiğimizden şüphede isen, senden önce Kitab'ı okuyanlara sor. Andolsun, sana Rabbinden gerçek geldi. Sakın, şüphelenenlerden olma. 95. Asla Allah'ın âyetlerini yalanlayanlardan da olma! Yoksa kaybedenlerden olursun.

11 Hud/12. Onların: "Ona bir hazine indirilmeli veya beraberinde bir melek gelmeli değil miydi?" demelerinden dolayı, gönlün daralır; belki de sana vahyolunanın bir kısmını bırakacak olursun. Sen ancak bir uyarıcısın ve her şeye vekil olan Allah'tır.

6 En'am/35. Onların yüz çevirmeleri senin gücüne gittiğinde, yeri delmeye veya göğe merdiven dayamaya güç yetirebilseydin, onlara bir mucize getirirdin.[423] Allah dileseydi, onları doğru yolda toplardı. O'nun için sakın cahillik etme![424]

---

[422] Bilindiği gibi, gerek Mekke dönemi müşrikleri gerekse Medine dönemi Kitap Ehli, Hz. Peygamber'e bazı konularda ödün verdiği takdirde kendisine uyabileceklerini söylüyorlardı. Kur'an bazı durumlarda Hz. Peygamber'in bu yetkilerden, zaman zaman onun bu tekliflere sempatiyle bakmış olduğunu anlıyoruz. Allah bu, Peygamber'in onlarla uzlaşmak için ilkelerinden ödün vermesine müsaade etmemiştir.

[423] Bu pasaja şöyle anlam vermek de mümkündür: "... yeri delmeye veya göğe merdiven dayamaya güç yetirebiliyorsan, onlara bir mucize getirebilirsin ya..."

[424] Kur'an'da buna benzer uyarılara başka vesilelerle de yer verilmektedir. Bütün bunlar müşriklerin baskılarının, asılsız iddialarının ve mucize taleplerinin Hz. Peygamber'i nasıl üzdüğünü anlıyoruz. O, zaman zaman bir mucizeyle desteklenip, kavminin inadının son bulmasını çok arzuluyordu. Ne var ki, mucize vermek Allah'ın işi idi.

وَلاَ تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَوٰةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ مَا عَلَيْكَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ شَيْءٍ وَمَا مِنْ حِسَابِكَ عَلَيْهِمْ مِنْ شَيْءٍ فَتَطْرُدَهُمْ فَتَكُونَ مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٥٢﴾ وَكَذٰلِكَ فَتَنَّا بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لِيَقُولُوا أَهٰؤُلاَءِ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنْ بَيْنِنَا أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَعْلَمَ بِالشَّاكِرِينَ ﴿٥٣﴾ وَإِذَا جَاءَكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِنَا فَقُلْ سَلاَمٌ عَلَيْكُمْ كَتَبَ رَبُّكُمْ عَلَى نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ أَنَّهُ مَنْ عَمِلَ مِنْكُمْ سُوءًا بِجَهَالَةٍ ثُمَّ تَابَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَصْلَحَ فَأَنَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٥٤﴾ وَكَذٰلِكَ نُفَصِّلُ الآيَاتِ وَلِتَسْتَبِينَ سَبِيلُ الْمُجْرِمِينَ ﴿٥٥﴾

6 **En'am**/52. (Ey Muhammed!) Sabah, akşam, hoşnutluğunu isteyerek Rablerine yalvaranları kovma! Onları hesaba çekmek sana, seni hesaba çekmek de onlara düşmez ki, onları kovarak haksızlık edenlerden olasın. 53. "Allah, aramızdan bunlara mı iyilikte bulundu?" desinler diye onları birbiriyle denedik. Şükredenleri en iyi bilen Allah'tır, değil mi? 54. Âyetlerimize inananlar sana geldiklerinde de ki: "Size selâm olsun! Rabbiniz merhametli olmayı üstlenmiştir. Sizden kim bilmeyerek bir kötülük yapar da, ardından hemen tövbe eder ve kendini düzeltirse, (görecektir ki) O çok bağışlayıcı ve merhametlidir" 55. Suçluların yolu açığa çıksın diye, âyetleri böylece açıklıyoruz.[425]

فَلَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَفْسَكَ عَلَى آثَارِهِمْ إِنْ لَمْ يُؤْمِنُوا بِهٰذَا الْحَدِيثِ أَسَفًا ﴿٦﴾

18 **Kehf**/6. (Ey Muhammed!) Bu söze (Kur'an'a) inanmazlarsa, herhalde onların ardından sen de üzüntüden kendini tüketeceksin.[426]

وَاصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ وَلاَ تَعْدُ عَيْنَاكَ عَنْهُمْ تُرِيدُ زِينَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَلاَ تُطِعْ مَنْ أَغْفَلْنَا قَلْبَهُ عَنْ ذِكْرِنَا وَاتَّبَعَ هَوَاهُ وَكَانَ أَمْرُهُ فُرُطًا ﴿٢٨﴾

18 **Kehf**/28. Sabah akşam, Rablerinin rızasını isteyerek O'na yalvaranlarla beraber sen de sabret. Gözlerin dünya hayatının süsünü isteyerek onlardan başka yana sapmasın. Gönlünü, Bizi anmaktan dalgın kıldığımız, hevasına uyan ve işi aşırılık olan kimseye itaat etme.

وَإِنْ عَاقَبْتُمْ فَعَاقِبُوا بِمِثْلِ مَا عُوقِبْتُمْ بِهِ وَلَئِنْ صَبَرْتُمْ لَهُوَ خَيْرٌ لِلصَّابِرِينَ ﴿١٢٦﴾

16 **Nahl**/126. Eğer cezalandıracaksanız, size reva görülen eziyetin misliyle mukabele edin. Şayet kendinizi tutarsanız, bu kendini tutanlar için daha iyidir.[427]

---

[425] Aristokrat müşrikler, Hz. Peygamber'in yanında yer almayışlarına gerekçe olarak, onun etrafında fakirler, garibanlar ve kölelerin toplanmış olmasını gösteriyorlardı. Bir keresinde, onları yanından uzaklaştırırsa ona uyabileceklerine dair, Ebu Talip'le haber göndermişlerdi. Hz. Peygamber'in yanındakilerden bazıları (Ömer'in adı da geçmektedir), Hz. Peygamber'e, onların istediklerini yapmasını önerdiler. Bu fikri Hz. Peygamber de benimsemeye meyletmiş olmalı ki, bu pasajın ilk kısmı indi. Bunun üzerine Ömer Hz. Peygamber'e gelmiş ve özür dilemiştir.

[426] Bu ayeti şöyle çevermek de mümkündür: "Bu söze inanmazlarsa diye üzüntünden, neredeyse peşlerinde kendini tüketeceksin". Hz. Peygamber, muhataplarının inkarda diretmelerine çok üzülüyor, onların inanmama konusundaki bu ısrarlarına tahammül edemiyordu. Kur'an'da buna benzer pek çok yerde, Hz. Peygamber bu davranışından dolayı uyarılmış, kendisine sadece Allah'tan aldığını duyurmakla yükümlü olduğu, onların ikna olup olmamalarının, onun görev ve yetki alanının dışında kaldığı hatırlatılmıştır.

[427] Uhud'da Hz. Peygamber'in amcası ve Müslüman cemaatin önde gelenlerinden Hamza öldürülmüş ve cesedi tanınmayacak hale getirilmiş, ciğerleri çıkartılmıştı. Hz. Peygamber onun cesedini görünce, eline ilk geçen fırsatta aynı işkenceyi müşriklere yapacağına yemin etmişti. Bu ayetin inmesinden sonra Hz. Peygamber yemininin keffaretini vermiş ve nitekim Mekke'nin fethinde eline intikam fırsatı geçtiği halde müşriklere kötü muamele etmemiştir.

مَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَنْ يَكُونَ لَهُ أَسْرَى حَتَّى يُثْخِنَ فِي الْأَرْضِ تُرِيدُونَ عَرَضَ الدُّنْيَا وَاللَّهُ يُرِيدُ الْآخِرَةَ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٦٧﴾ لَوْلَا كِتَابٌ مِنَ اللَّهِ سَبَقَ لَمَسَّكُمْ فِيمَا أَخَذْتُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٦٨﴾

8 Enfal/67. Düşmanı ağır yenilgiye uğratmadan esir almak hiçbir peygambere yaraşmaz. Siz geçici dünya malını istiyorsunuz. Oysa, Allah ahireti kazanmanızı istiyor. Allah yüce dir, bilgedir. 68. Daha önceden Allah'tan verilmiş bir hüküm olmasaydı, aldığınız dünya malından dolayı size büyük bir azap değerdi.

يَقْطَعَ طَرَفًا مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَوْ يَكْبِتَهُمْ فَيَنْقَلِبُوا خَائِبِينَ ﴿١٢٧﴾ لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ أَوْ يُعَذِّبَهُمْ فَإِنَّهُمْ ظَالِمُونَ ﴿١٢٨﴾

3 Al-i İmran/127-128. (Böylece Allah) inkar edenlere ya kayıp verdirecek ya da onları –umutlarını yitirmiş olarak geri dönecekleri şekilde– bozguna uğratacaktır; veya onları ya bağışlayacak ya da zalim oldukları için onlara azap edecektir –bu konuda sana düşen bir şey yoktur.

إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِتَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ بِمَا أَرَاكَ اللَّهُ وَلَا تَكُنْ لِلْخَائِنِينَ خَصِيمًا ﴿١٠٥﴾ وَاسْتَغْفِرِ اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿١٠٦﴾ وَلَا تُجَادِلْ عَنِ الَّذِينَ يَخْتَانُونَ أَنْفُسَهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ خَوَّانًا أَثِيمًا ﴿١٠٧﴾ يَسْتَخْفُونَ مِنَ النَّاسِ وَلَا يَسْتَخْفُونَ مِنَ اللَّهِ وَهُوَ مَعَهُمْ إِذْ يُبَيِّتُونَ مَا لَا يَرْضَى مِنَ الْقَوْلِ وَكَانَ اللَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطًا ﴿١٠٨﴾ هَا أَنْتُمْ هَؤُلَاءِ جَادَلْتُمْ عَنْهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فَمَنْ يُجَادِلُ اللَّهَ عَنْهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَمْ مَنْ يَكُونُ عَلَيْهِ وَكِيلًا ﴿١٠٩﴾ وَمَنْ يَعْمَلْ سُوءًا أَوْ يَظْلِمْ نَفْسَهُ ثُمَّ يَسْتَغْفِرِ اللَّهَ يَجِدِ اللَّهَ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿١١٠﴾ وَمَنْ يَكْسِبْ إِثْمًا فَإِنَّمَا يَكْسِبُهُ عَلَى نَفْسِهِ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١١١﴾ وَمَنْ يَكْسِبْ خَطِيئَةً أَوْ إِثْمًا ثُمَّ يَرْمِ بِهِ بَرِيئًا فَقَدِ احْتَمَلَ بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُبِينًا ﴿١١٢﴾ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكَ وَرَحْمَتُهُ لَهَمَّتْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ أَنْ يُضِلُّوكَ وَمَا يُضِلُّونَ إِلَّا

4 Nisa/105. (Ey Muhammed!) insanlar arasında, Allah'ın sana gösterdiği ile hükmetmen için Kitab'ı sana hak olarak indirdik. (Öyleyse) hainlerin savunucusu olma. 106. Allah'tan bağışlanma dile. Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir. 107. Kendilerine hâinlik edenleri savunma. Allah hainlikte direnen günahkarları sevmez. 108. Allah'ın hoşnut olmayacağı sözü geceleyin kurarlarken, kendileriyle beraber olan Allah'tan gizlemiyorlar da, insanlardan gizliyorlar. Allah yaptıklarının hepsini bilmektedir. 109. İşte siz onları dünya hayatında savunuyorsunuz, ama kıyamet günü onları Allah'a karşı kim savunacaktır veya kim onlara vekil olacaktır? 110. Kim bir kötülük işler veya kendine yazık eder de, sonra Allah'tan bağışlanma dilerse, Allah'ı çok bağışlayıcı ve merhametli bulur. 111. Kim bir günah kazanırsa, onu ancak kendi zararına kazanmış olur. Allah bilendir, bilgedir. 112. Kim bir yanlışlığa düşer veya bir günah işler de, sonra onu suçsuz birisine atarsa, apaçık bir iftira ve günahı yüklenmiş olur. 113. Allah'ın sana lütfu ve acıması olmasaydı, onlardan bir kısmı seni yoldan çıkarmaya kalkışacaktı. Ama onlar sa-

أَنفُسَهُمْ وَمَا يَضُرُّونَكَ مِن شَيْءٍ وَأَنزَلَ اللَّهُ عَلَيْكَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَعَلَّمَكَ مَا لَمْ تَكُن تَعْلَمُ وَكَانَ فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكَ عَظِيمًا ﴿١١٣﴾

cak kendilerini saptırırlar ve sana hiçbir zarar da veremezler. Allah sana Kitab'ı ve hikmeti verdi ve sana bilmediğini öğretti. Allah'ın sana lütfu büyük olmuştur.[428]

فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تَكُن كَصَاحِبِ الْحُوتِ إِذْ نَادَىٰ وَهُوَ مَكْظُومٌ ﴿٤٨﴾

68 **Kalem**/48. (Ey Muhammed!) Sen Rabbinin hükmüne kadar sabret; balık sahibi (Yunus) gibi olma! O pek üzgün olarak Rabbine seslenmişti.

عَفَا اللَّهُ عَنكَ لِمَ أَذِنتَ لَهُمْ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَكَ الَّذِينَ صَدَقُوا وَتَعْلَمَ الْكَاذِبِينَ ﴿٤٣﴾

9 **Tevbe**/43. Seni Allah affetsin! Doğru söyleyenler sence belli olup, yalancı olanları öğrenmeden niye onlara izin verdin?[429]

G. HZ. PEYGAMBER'E YÖNELİK TESELLİLER

Hz. Muhammed, özellikle davetin ilk yıllarında, Mekke'de yoğun bir muhalefet ile karşılaşmıştır. Müşrikler tarafından çeşitli tehdit, saldırı ve alaya maruz kalmıştır. Bunlar, onun azim ve iradesini sarsmamış olsa da, onu üzmüş ve sıkıntıya sokmuştur. Kur'an, geçmiş peygamberlerin başına gelen benzer durumları Hz. Muhammed'e hikaye ederek onu teselli etmiştir. Aşağıda, Hz. Peygamber'in maruz kaldığı durumları ve yapılan tesellileri içeren ayetlere yer verilmiştir.

وَاصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ وَاهْجُرْهُمْ هَجْرًا جَمِيلًا ﴿١٠﴾ وَذَرْنِي وَالْمُكَذِّبِينَ أُولِي النَّعْمَةِ وَمَهِّلْهُمْ قَلِيلًا ﴿١١﴾

73 **Müzzemmil**/10. (Ey Muhammed! Putperestlerin) söylediklerine karşı sabırlı ol; onların yanlarından güzellikle ayrıl. 11. Varlık sahibi olup da yalanlayanları Bana bırak; onlara biraz mühlet ver.

وَالضُّحَىٰ ﴿١﴾ وَاللَّيْلِ إِذَا سَجَىٰ ﴿٢﴾ مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا قَلَىٰ ﴿٣﴾ وَلَلْآخِرَةُ خَيْرٌ لَّكَ مِنَ الْأُولَىٰ

93 **Duha**/1-3. (Ey Muhammed!) Kuşluk vaktine ve sükuna erdiği zaman geceye and olsun ki, Rabbin seni ne bıraktı, ne de sana darıldı. 4. Doğrusu son senin için

[428] Bu pasajın inmesine neden olan olay kaynaklarda uzun uzun anlatılır. Anlatılanlardan özetleyecek olursak; bir hırsızlık olayından sonra Hz. Peygamber'in hakemliğine başvurulmuştu. Sanık, Müslüman bilinen bir aileye mensuptu, şikayetçi ise henüz Müslüman olmamış bir şahıstı. Hz. Peygamber, olayla ilgili delillere başvurmaksızın, doğrudan doğruya sanığın ve yakınlarının beyanlarından hareketle, onun suçsuzluğuna hüküm vermişti. Oysa sanık gerçekten hırsızlık yapmıştı. Hz. Peygamber şikayetçileri de dinlese, ona delillerini gösterebileceklerdi, ama Hz. Peygamber onlara bu şansı tanımamıştı. Hz. Peygamber'in, suçlu olup olmadıklarını bilmediği halde, sırf Müslüman oldukları için suçluları savunması üzerine bu pasaj indi.

[429] Hz. Peygamber Tebük seferi için Müslümanlar'ı silah altına çağırdığı zaman, hem gidilecek mesafenin uzunluğu, hem de mevsimin yaz olması, pek çok kişiyi isteksizliğe itti. Hz. Peygamber'den, savaşa katılmamak için değişik bahanelerle izin isteyenler oldu. Hz. Peygamber de, gönülsüz insanları savaşa götürmenin bir yararı olmayacağını düşünerek, onlara izin vermişti (krş. Tebük Seferi).

﴿٤﴾ وَلَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ فَتَرْضَىٰ ﴿٥﴾ أَلَمْ يَجِدْكَ يَتِيمًا فَآوَىٰ ﴿٦﴾ وَوَجَدَكَ ضَالًّا فَهَدَىٰ ﴿٧﴾ وَوَجَدَكَ عَائِلًا فَأَغْنَىٰ ﴿٨﴾ فَأَمَّا الْيَتِيمَ فَلَا تَقْهَرْ ﴿٩﴾ وَأَمَّا السَّائِلَ فَلَا تَنْهَرْ ﴿١٠﴾ وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ ﴿١١﴾

başlangıçtan daha parlak olacaktır. 5. Rabbın sana verecek ve sen de hoşnut olacaksın. 6. O seni öksüz bulup da barındırmadı mı? 7. Seni şaşırmış bulup, yol göstermedi mi? 8. Seni fakir bulup zenginleştirmedi mi? 9-10. Öyleyse, sakın öksüze kötü muamele etme ve sakın dilenciyi azarlama! 11. Yalnızca, Rabbının nimetini anlat!

﴿١﴾ أَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ صَدْرَكَ ﴿٢﴾ وَوَضَعْنَا عَنْكَ وِزْرَكَ ﴿٣﴾ الَّذِي أَنْقَضَ ظَهْرَكَ ﴿٤﴾ وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ

94 İnşirah/1. (Ey Muhammed!) Senin göğsünü genişletmedik mi? 2-3. Belini bükecek yükünü sırtından indirmedik mi? 4. Senin şanını yüceltmedik mi?

﴿١﴾ إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ ﴿٢﴾ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ ﴿٣﴾ إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْأَبْتَرُ

108 Kevser/1-2. (Ey Muhammed!) Biz sana pek çok nimet vermişizdir. Öyleyse, Rabbın için namaz kıl ve kurban kes! 3. Asıl sana kin besleyenin soyu kesilir.[431]

﴿١٧﴾ اصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ وَاذْكُرْ عَبْدَنَا دَاوُودَ ذَا الْأَيْدِ إِنَّهُ أَوَّابٌ

38 Sad/17. (Ey Muhammed!) Onların söylediklerine sabret; güçlü kulumuz Davud'u hatırla; o daima Allah'a yönelirdi.

﴿٧٦﴾ فَلَا يَحْزُنْكَ قَوْلُهُمْ إِنَّا نَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ

36 Yasin/76. (Ey Muhammed!) Onların sözü seni üzmesin. Biz onların gizlediklerini de, açığa vurduklarını da biliyoruz.

﴿٤﴾ وَإِنْ يُكَذِّبُوكَ فَقَدْ كُذِّبَتْ رُسُلٌ مِنْ قَبْلِكَ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ

35 Fatır 4. (Ey Muhammed!) Seni yalanlıyorlarsa, (bil ki) senden önce de nice elçiler yalanlanmıştır. Bütün işler Allah'a döndürülür.

﴿٢٥﴾ وَإِنْ يُكَذِّبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ وَبِالزُّبُرِ وَبِالْكِتَابِ الْمُنِيرِ ﴿٢٦﴾ ثُمَّ أَخَذْتُ الَّذِينَ كَفَرُوا فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ

35 Fatır/25. Eğer seni yalanlıyorlarsa, (bil ki) onlardan önceliler de yalanlamışlardı. Elçileri, onlara belgeler, sayfalar ve aydınlatıcı kitap getirmişlerdi. 26. Sonra, Ben inkar edenleri yakalarım. Beni tanımamak nasılmış?

---

[430] Bu sûrenin nüzul sebebi ile ilgili rivayetlerde, vahyin Mekke döneminde bir müddet kesildiği ve bu inkıta döneminden sonra da bu sûrenin nazil kılındığı Peygamberi üzmek amacıyla ifade dönemi Hz. Peygamber oldukça sıkıntılı günler yaşamış ve umutsuzluğa düşmüş olsa bile pasajda o bir taraftan teselli edilirken diğer yandan da gelecekle ilgili umutlandırılmaktadır. Dolayısıyla Arapça metinde geçen [illegible] zaman belirtmelerine dikkat ve ısrar etmek yanıltmak yanlış olur.

[431] Hz. Muhammed'in erkek çocuğu olmadığı için [illegible] ve onun peygamberliğini kabul etmeyen müşrik Araplar onu [illegible] diye alaya almışlardı. Ayet, öneminde değil, salih amel ve doğru davranış ile [illegible] bu hakikati ilan etmektedir. Yani çevirmektedir: "Asıl soyu kesik olan sizsiniz." [illegible] "Soyunuz kurusun!"

وَلاَ تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ إِلَى مَا مَتَّعْنَا بِهِ أَزْوَاجًا مِنْهُمْ زَهْرَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا لِنَفْتِنَهُمْ فِيهِ وَرِزْقُ رَبِّكَ خَيْرٌ وَأَبْقَى ﴿١٣١﴾ وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَوٰةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا لاَ نَسْأَلُكَ رِزْقًا نَحْنُ نَرْزُقُكَ وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّقْوَى ﴿١٣٢﴾

20 **Taha**/131. Onlardan bir kısmına, kendilerini sınamak için, dünya hayatının süsü olarak bahşettiğimiz nimetlere sakın göz dikme. Rabbinin rızkı daha iyi ve daha kalıcıdır. 132. Ailene namazı kılmalarını emret, kendin de onda devamlı ol! Biz senden rızık istemiyoruz; sana rızık veren Biziz. Sonuç, Allah'a karşı gelmekten sakınanlarındır.

وَلاَ تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَلاَ تَكُنْ فِي ضَيْقٍ مِمَّا يَمْكُرُونَ ﴿٧٠﴾

27 **Neml**/70. (Ey Muhammed!) Onlara üzülme ve kurdukları düzenlerden dolayı sıkıntıya düşme!

إِنَّ رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُمْ بِحُكْمِهِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْعَلِيمُ ﴿٧٨﴾ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّكَ عَلَى الْحَقِّ الْمُبِينِ ﴿٧٩﴾ إِنَّكَ لاَ تُسْمِعُ الْمَوْتَى وَلاَ تُسْمِعُ الصُّمَّ الدُّعَآءَ إِذَا وَلَّوْا مُدْبِرِينَ ﴿٨٠﴾ وَمَآ أَنْتَ بِهَادِي الْعُمْيِ عَنْ ضَلاَلَتِهِمْ إِنْ تُسْمِعُ إِلاَّ مَنْ يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا فَهُمْ مُسْلِمُونَ ﴿٨١﴾

27 **Neml**/78. (Ey Muhammed!) Rabbin onların aralarında kendi hükmünü verecektir. O Üstün'dür, Bilen'dir. 79. Sen Allah'a güven! Şüphesiz, sen apaçık gerçek üzerindesin. 80. Sen ölülere işittiremezsin; dönüp giden sağırlara da çağrıyı duyuramazsın. 81. Sen körleri sapıklıklarından doğru yola döndüremezsin; sen ancak ayetlerimize inananlara işittirebilirsin ve onlar da teslim olurlar.[432]

وَلاَ يَحْزُنْكَ قَوْلُهُمْ إِنَّ الْعِزَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٦٥﴾

10 **Yunus**/65. (Ey Muhammed!) Onların sözü seni üzmesin. Güç (ve şeref) bütünüyle Allah'a aittir. O İşiten'dir, Bilen'dir.

وَلَقَدْ آتَيْنَاكَ سَبْعًا مِنَ الْمَثَانِي وَالْقُرْآنَ الْعَظِيمَ ﴿٨٧﴾ لاَ تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ إِلَى مَا مَتَّعْنَا بِهِ أَزْوَاجًا مِنْهُمْ وَلاَ تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَاخْفِضْ جَنَاحَكَ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٨٨﴾ وَقُلْ إِنِّي أَنَا النَّذِيرُ الْمُبِينُ ﴿٨٩﴾

15 **Hicr**/87. (Ey Muhammed!) Sana, tekrarlanan yediyi[433] ve yüce Kur'an'ı verdik. 88. Onlardan kimine bahşettiğimiz nimetlere gözlerini dikme ve onlara üzülme; sen mü'minleri kanatların altına al! 89. De ki: "Ben apaçık uyarıcıyım".

وَلَقَدْ نَعْلَمُ أَنَّكَ يَضِيقُ صَدْرُكَ بِمَا يَقُولُونَ ﴿٩٧﴾ فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَكُنْ مِنَ السَّاجِدِينَ ﴿٩٨﴾ وَاعْبُدْ رَبَّكَ حَتَّى يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ ﴿٩٩﴾

15 **Hicr**/97. (Ey Muhammed!) Onların dediklerine gönlünün daraldığını biliyoruz. 98-99. Sen Rabbini överek yücelt, secde edenlerden ol ve ölüm sana gelinceye kadar Rabbine kulluk et.

[432] Vahyin dile getirmiş olduğu hakikatlere karşı önyargılı (mütekebbir, müstağni, mukallid) olarak karşı çıkanlar, Kur'an'da 'ölü', 'sağır', 'kör' hale gelmiş, insanî niteliklerini yitirmiş, insan-altı varlıklar olarak nitelenirler. Çünkü bunlar bir taraftan Allah'ın verdiği bilgi edinme vasıtalarını askıya almışlar, diğer taraftan da haketmedikleri bir gurur ve yeterlilik hissine kapılmışlardır.

[433] Namazlarda sürekli okunmak suretiyle tekkrarlanan 7 ayetli Fatiha suresi.

قَدْ نَعْلَمُ إِنَّهُ لَيَحْزُنُكَ الَّذِي يَقُولُونَ فَإِنَّهُمْ لَا يُكَذِّبُونَكَ وَلَكِنَّ الظَّالِمِينَ بِآيَاتِ اللَّهِ يَجْحَدُونَ ﴿٣٣﴾ وَلَقَدْ كُذِّبَتْ رُسُلٌ مِنْ قَبْلِكَ فَصَبَرُوا عَلَى مَا كُذِّبُوا وَأُوذُوا حَتَّى أَتَاهُمْ نَصْرُنَا وَلَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِ اللَّهِ وَلَقَدْ جَاءَكَ مِنْ نَبَإِ الْمُرْسَلِينَ ﴿٣٤﴾ وَإِنْ كَانَ كَبُرَ عَلَيْكَ إِعْرَاضُهُمْ فَإِنِ اسْتَطَعْتَ أَنْ تَبْتَغِيَ نَفَقًا فِي الْأَرْضِ أَوْ سُلَّمًا فِي السَّمَاءِ فَتَأْتِيَهُمْ بِآيَةٍ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَمَعَهُمْ عَلَى الْهُدَى فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْجَاهِلِينَ ﴿٣٥﴾

6 En'am/33. (Ey Muhammed!) Onların dediklerinin seni üzdüğünü biliyoruz. Aslında onlar seni yalanlamıyorlar, fakat bu zalimler bile bile, Allah'ın ayetlerini inkâr ediyorlar. 34. Senden önce de birçok elçi yalanlandı. Kendilerine yardımımız gelene kadar, yalanlanmaya ve incitilmeye katlandılar. Allah'ın sözlerini değiştirecek kimse yoktur. Bu elçilere haberi sana da gelmiştir. 35. Onların yüz çevirmeleri senin gücüne gittiğinde, yer delmeye veya göğe merdiven dayamaya gücün yetirebilseydin, onlara bir mucize getirirdin. Allah dileseydi, onları doğru yolda toplayabilirdi. Öyleyse sakın cahillik etme!

وَمَنْ كَفَرَ فَلَا يَحْزُنْكَ كُفْرُهُ إِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ فَنُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُوا إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٢٣﴾ نُمَتِّعُهُمْ قَلِيلًا ثُمَّ نَضْطَرُّهُمْ إِلَى عَذَابٍ غَلِيظٍ ﴿٢٤﴾

31 Lokman/23. (Ey Muhammed!) Nankör edenin inkarcılığı seni üzmesin, onların dönüşü Bize'dir. O zaman, yaptıklarını kendilerine haber vereceğiz. Allah, gönüllerde olanı bilir. 24. Onları az bir süre geçindiririz, sonra da ağır bir azaba sürükleriz.

مَا يُجَادِلُ فِي آيَاتِ اللَّهِ إِلَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَلَا يَغْرُرْكَ تَقَلُّبُهُمْ فِي الْبِلَادِ ﴿٤﴾ كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَالْأَحْزَابُ مِنْ بَعْدِهِمْ وَهَمَّتْ كُلُّ أُمَّةٍ بِرَسُولِهِمْ لِيَأْخُذُوهُ وَجَادَلُوا بِالْبَاطِلِ لِيُدْحِضُوا بِهِ الْحَقَّ فَأَخَذْتُهُمْ فَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ ﴿٥﴾

40 Mu'min 4. Ey Muhammed!, Allah'ın âyetleri üzerinde, inkâr edenlerden başkası tartışmaya girişmez. İnkârcıların memlekette gezip dolaşması seni aldatmasın. 5. Onlardan (Mekkeli müşriklerden) önce Nûh toplumu ve onların ardından, peygamberlere karşı gelen topluluklar da elçilerini yalanlamışlardı. Her ümmet elçisini yakalamaya yeltenmişti. Batılı hakkın yerine koymak için mücadele etmişlerdi. Bunun üzerine Ben onları yakaladım. Cezalandırmam nasılmış?

وَاصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ بِالْعَشِيِّ وَالْإِبْكَارِ ﴿٥٥﴾

40 Mu'min/55. (Ey Muhammed!) Doğrusu Allah'ın verdiği söz gerçektir. Sen suçunun bağışlanmasını dile ve Rabbini akşam sabah överek yücelt.

فَاصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَإِمَّا نُرِيَنَّكَ بَعْضَ الَّذِي نَعِدُهُمْ أَوْ نَتَوَفَّيَنَّكَ فَإِلَيْنَا يُرْجَعُونَ ﴿٧٧﴾

40 Mu'min/77. (Ey Muhammed!) Doğrusu Allah'ın verdiği söz gerçektir. Sana söz verdiğimiz azabın bir kısmını sana gösteririz veya seni öldürmüş olarak [illegible] gerçekleştiririz.

فَإِنَّمَا يَسَّرْنَاهُ بِلِسَانِكَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٥٨﴾ فَارْتَقِبْ إِنَّهُمْ مُرْتَقِبُونَ ﴿٥٩﴾

44 **Duhan**/58-59. (Ey Muhammed!) Biz, düşünüp öğüt alsınlar diye, Kur'an'ı senin dilinde (indirerek) kolaylaştırdık. Sen bekle, onlar da beklemektedirler.

فَاصْبِرْ كَمَا صَبَرَ أُولُوا الْعَزْمِ مِنَ الرُّسُلِ وَلاَ تَسْتَعْجِلْ لَهُمْ كَأَنَّهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَ مَا يُوعَدُونَ لَمْ يَلْبَثُوا إِلاَّ سَاعَةً مِنْ نَهَارٍ بَلاَغٌ فَهَلْ يُهْلَكُ إِلاَّ الْقَوْمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٣٥﴾

46 **Ahkaf**/35. (Ey Muhammed!) Elçilerden kararlılık gösterenlerin dayandığı gibi sen de dayan. Onlar (inkârcılar) için acele etme; kendilerine söz verileni gördükleri gün, (onlara, dünyada) sadece bir gündüz saati kalmışlar gibi gelir. (Bu, bir) bildiridir; hiç yoldan çıkmış olanlardan başkası yok edilir mi?

كَذَلِكَ مَآ أَتَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ مِنْ رَسُولٍ إِلاَّ قَالُوا سَاحِرٌ أَوْ مَجْنُونٌ ﴿٥٢﴾ أَتَوَاصَوْا بِهِ بَلْ هُمْ قَوْمٌ طَاغُونَ ﴿٥٣﴾ فَتَوَلَّ عَنْهُمْ فَمَآ أَنْتَ بِمَلُومٍ ﴿٥٤﴾

51 **Zariyat**/52. Aynı şekilde onlardan öncekilere de ne zaman bir elçi gelse, (onun için) 'büyücü' veya 'deli' derlerdi. 53. Bunu birbirlerine mi tavsiye ettiler? Hayır; bunlar azgın bir toplumdur. 54. (Ey Muhammed!) Onlardan yüz çevir; sen kınanacak değilsin.

وَاصْبِرْ وَمَا صَبْرُكَ إِلاَّ بِاللَّهِ وَلاَ تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَلاَ تَكُ فِي ضَيْقٍ مِمَّا يَمْكُرُونَ ﴿١٢٧﴾ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا وَّالَّذِينَ هُمْ مُحْسِنُونَ ﴿١٢٨﴾

16 **Nahl**/127. (Ey Muhammed!) Sabırlı ol! Sabretmen ancak Allah'ın yardımıyladır. Onlara üzülme ve kurdukları düzenlerden de sıkıntı duyma. 128. Allah saygılı olanlarla ve iyi davrananlarla beraberdir.

وَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ فَإِنَّكَ بِأَعْيُنِنَا وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ حِينَ تَقُومُ ﴿٤٨﴾ وَمِنَ اللَّيْلِ فَسَبِّحْهُ وَإِدْبَارَ النُّجُومِ ﴿٤٩﴾

52 **Tur**/48. (Ey Muhammed!) Rabbinin hükmü yerine gelinceye kadar sabret! Sen Bizim nezaretimiz altındasın; kalkarken Rabbini överek tesbih et! 49. Geceleyin ve yıldızlar kaybolurken de O'nu tesbih et!

فَاصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَلاَ يَسْتَخِفَّنَّكَ الَّذِينَ لاَ يُوقِنُونَ ﴿٦٠﴾

30 **Rum**/60. (Ey Muhammed!) Sabret! Allah'ın sözü gerçektir. İkna olmamış olanlar, seni hiç alaya almasınlar.[434]

وَكَأَيِّنْ مِنْ قَرْيَةٍ هِيَ أَشَدُّ قُوَّةً مِنْ قَرْيَتِكَ الَّتِي أَخْرَجَتْكَ أَهْلَكْنَاهُمْ فَلاَ نَاصِرَ لَهُمْ ﴿١٣﴾

47 **Muhammed**/13. (Ey Muhammed!) Biz, seni sürüp çıkaran kasabandan daha kuvvetli nice kasabaları yok ettik. Hiç yardım edenleri çıkmadı.

إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ تَنْزِيلاً ﴿٢٣﴾

76 **İnsan**/23. (Ey Muhammed!) Kur'an'ı sana parça parça indiren elbette Biziz.

[434] veya: "... onların seni hafifliğe itmelerine fırsat verme!"

H. HZ. PEYGAMBER'İN VE MÜSLÜMANLAR'IN MÜCADELELERİ

Hz. Muhammed'in sağlığında Müslümanlarla müşrikler ve Kitap Ehli arasında devam eden mücadeleyi yönlendiren başlıca üç saik olmuştur: Akide, kabile ve ganimet. Herhangi bir anlaşmazlık, çatışma ve savaş durumunda bu üç unsurdan hangisinin ne kadar etkili olduğu ayrı bir konudur; ama her ilişkide bu üç unsur derinden veya yüzeysel olarak mutlaka bulunur. Örneğin, cahiliye döneminden beri Kureyş'in Haşimî ve Emevî kolları arasında bir kabile mücadelesi sürüp geliyordu. Hz. Muhammed (Haşimî kolundan) peygamber olunca, bu 'kabile' merkezli çatışma iyice derinleşti. Medine'de Yahudiler ile girişilen mücadelede hakim etkenin 'akide' olduğu görünüyorsa da, olayın içinde 'ganimet' (ekonomi) boyutu da mutlaka bulunuyordu. Bu bölümde, Hz. Muhammed'in ve müminlerin 23 sene boyunca sürdürdükleri mücadelenin ana çizgileri izlenmeye çalışılacaktır.

1. Hicret Öncesi Dönem

On yıldan fazla süren hicret öncesi Mekke dönemi, Müslümanların en fazla baskı, zulüm ve hakarete uğradıkları tarihsel kesittir. Mekke'de Hz. Muhammed'in daveti, sert bir mukabele ile karşılık bulmuştur. Bu süreçte Allah, Müslümanlara sabırlı olmalarını (direnmelerini) ve sıcak çatışmaya girmemelerini emretmiştir. İdeolojik düzlemde bu süreç, şirke karşı tevhid mücadelesi, temel insan hakları ihlallerine karşı da ahlak mücadelesi olarak okunabilir.

a) Hz. Peygamber'in Kavmiyle İhtilafı

أَرَأَيْتَ الَّذِي يَنْهَى ﴿٩﴾ عَبْدًا إِذَا صَلَّى ﴿١٠﴾ أَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ عَلَى الْهُدَى ﴿١١﴾ أَوْ أَمَرَ بِالتَّقْوَى ﴿١٢﴾ أَرَأَيْتَ إِنْ كَذَّبَ وَتَوَلَّى ﴿١٣﴾ أَلَمْ يَعْلَمْ بِأَنَّ اللَّهَ يَرَى ﴿١٤﴾ كَلَّا لَئِنْ لَمْ يَنْتَهِ لَنَسْفَعًا بِالنَّاصِيَةِ ﴿١٥﴾ نَاصِيَةٍ كَاذِبَةٍ خَاطِئَةٍ ﴿١٦﴾ فَلْيَدْعُ نَادِيَهُ ﴿١٧﴾ سَنَدْعُ الزَّبَانِيَةَ ﴿١٨﴾ كَلَّا لَا تُطِعْهُ وَاسْجُدْ وَاقْتَرِبْ ﴿١٩﴾

96 Alak/9-10. Rabbine yakaran kulu bundan alıkoymak isteyene ne dersin? Ne dersin, ya o doğru yol üzere idi veya (Allah'tan) sakınmayı emrettiyse; ve ne dersin, (diğeri de) yalanlayıp yüz çevirdiyse? 14. (Peki o) Allah'ın görmekte olduğunu bilmiyor muydu? 15-16. Yok! Bundan vazgeçmezse, onu alnından, yalancı ve günahkâr alnından yakalarız. 17-18. O zaman kafadarlarını çağırsın, Biz de zebânileri çağıracağız. 19. Sakın ona uyma; sen secde et ve (Rabbine) yaklaş![435]

فَلَا تُطِعِ الْمُكَذِّبِينَ ﴿٨﴾ وَدُّوا لَوْ تُدْهِنُ فَيُدْهِنُونَ ﴿٩﴾ وَلَا تُطِعْ كُلَّ حَلَّافٍ مَهِينٍ ﴿١٠﴾ هَمَّازٍ مَشَّاءٍ بِنَمِيمٍ ﴿١١﴾ مَنَّاعٍ لِلْخَيْرِ مُعْتَدٍ أَثِيمٍ ﴿١٢﴾

68 Kalem/8. (Ey Muhammed!) Yalanlayanlara aldırma! 9. Onlar senin kendileriyle uyuşmanı isterler; böyle yapsan, onlar da seninle uyuşurlar. 10-14. (Ey Muhammed!) Dilleyle iğneleyen, kovuculuk eden, iyiliği sürekli ola-

[435] Bu pasajın, Hz. Peygamber Kabe'de namaz kılarlarken kendilerine saldırıp hakaret eden Ebû Cehl hakkında indiği rivayet edilir.

عُتُلٍّ بَعْدَ ذَٰلِكَ زَنِيمٍ ﴿١٣﴾ أَنْ كَانَ ذَا مَالٍ وَبَنِينَ ﴿١٤﴾ إِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِ آيَاتُنَا قَالَ أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿١٥﴾ سَنَسِمُهُ عَلَى الْخُرْطُومِ ﴿١٦﴾

rak önleyen, saldırgan, suç işleyen, çok yemin eden, aşağılık zorbaya, bütün bunlar dışında bir de soysuzlukla damgalanmış hiçbir kimseye, malı ve oğulları vardır diye uymayasın. 15. Âyetlerimiz ona okunduğu zaman: "Öncekilerin masalları" der. 16. Onun havada olan burnunu yakında yere sürteceğiz.[436]

أَمْ تَسْأَلُهُمْ أَجْرًا فَهُمْ مِنْ مَغْرَمٍ مُثْقَلُونَ ﴿٤٦﴾

68 **Kalem**/46. Yoksa, sen onlardan ücret istiyorsun da, ağır bir borç altında mı kalıyorlar?

وَإِنْ يَكَادُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَيُزْلِقُونَكَ بِأَبْصَارِهِمْ لَمَّا سَمِعُوا الذِّكْرَ وَيَقُولُونَ إِنَّهُ لَمَجْنُونٌ ﴿٥١﴾

68 **Kalem**/51. (Ey Muhammed!) İnkar edenler, Zikr'i (Kur'an'ı) dinlediklerinde neredeyse seni gözleriyle yıkıp devireceklerdi. "O delidir" diyorlardı.

قُلْ يَاأَيُّهَا الْكَافِرُونَ ﴿١﴾ لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ ﴿٢﴾ وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ ﴿٣﴾ وَلَا أَنَا عَابِدٌ مَا عَبَدْتُمْ ﴿٤﴾ وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ ﴿٥﴾ لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ ﴿٦﴾

109 **Kafirun**/1-6. (Ey Muhammed!) De ki: "Ey inkârcılar! Ben sizin taptıklarınıza tapmam. Siz de benim taptığıma tapmazsınız. Ben sizin taptığınıza tapacak değilim. Benim taptığıma da sizler tapacak değilsiniz. Öyleyse, sizin dininiz size, benim dinim bana!"

أَفَرَأَيْتَ الَّذِي تَوَلَّى ﴿٣٣﴾ وَأَعْطَى قَلِيلًا وَأَكْدَى ﴿٣٤﴾ أَعِنْدَهُ عِلْمُ الْغَيْبِ فَهُوَ يَرَى ﴿٣٥﴾ أَمْ لَمْ يُنَبَّأْ بِمَا فِي صُحُفِ مُوسَى ﴿٣٦﴾ وَإِبْرَاهِيمَ الَّذِي وَفَّى ﴿٣٧﴾

53 **Necm**/33-34. (Ey Muhammed!) Ya şu yüz çeviren ve malından biraz verip, sonra sıkıca tutana ne dersin? 35. Gaybın bilgisi kendisinde de, görüyor mu? 36-37. Yoksa Musa'nın ve sözünü yerine getiren İbrahim'in sahifelerinde olanlar, ona bildirilmedi mi?[437]

لِإِيلَافِ قُرَيْشٍ ﴿١﴾ إِيلَافِهِمْ رِحْلَةَ الشِّتَاءِ وَالصَّيْفِ ﴿٢﴾ فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ ﴿٣﴾ الَّذِي أَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ وَآمَنَهُمْ مِنْ خَوْفٍ ﴿٤﴾

106 **Kureyş**/1-4. Kureyş'i güvenceye aldığı, onları yaz ve kış kervanlarında güvenceye aldığı için,[438] kendilerini açlıktan doyuran ve korkudan emin kılan bu Ev'in (Kâbenin) Rabbine kulluk etsinler.

قَ وَالْقُرْآنِ الْمَجِيدِ ﴿١﴾ بَلْ عَجِبُوا أَنْ جَاءَهُمْ مُنْذِرٌ مِنْهُمْ فَقَالَ الْكَافِرُونَ هَذَا شَيْءٌ عَجِيبٌ

50 **Kaf**/1-3. Kâf. Şanlı Kur'an'a and olsun ki, inkârcılar aralarından bir uyarıcının gelmesine şaştılar da: "Bu şaşılacak bir şey; öldüğümüz ve toprak olduğumuz zaman

[436] Bu pasajın, Mekke'nin ileri gelenlerinden Velîd b. Muğîre hakkında nazil olduğu rivayet edilir.

[437] Bu pasajın, müşriklerin ileri gelenlerinden Velîd b. Muğîre hakkında nazil olduğu rivayet edilir.

[438] "Güvence altına almak" anlamını verdiğimiz *îlâf* kelimesi burada başka anlamlara da gelebilir: "alıştırdığı için...", "uzlaşmalarını sağladığı için..." vb.

﴿٢﴾ أَئِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا ذَٰلِكَ رَجْعٌ بَعِيدٌ ﴿٣﴾ قَدْ عَلِمْنَا مَا تَنْقُصُ الْأَرْضُ مِنْهُمْ وَعِنْدَنَا كِتَابٌ حَفِيظٌ ﴿٤﴾ بَلْ كَذَّبُوا بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ فَهُمْ فِي أَمْرٍ مَرِيجٍ ﴿٥﴾

dirilecek miyiz? Bu, ihtimali olmayan bir dönüştür" dediler. 4. Onlardan kimlerin ölüp toprağa karıştığını biliyoruz. Katımızda her şeyi (unutulmaktan) koruyan bir kitap vardır. 5. Hayır; onlar, gerçek kendilerine gelince onu yalanladılar; karışık bir durumun içindedirler.

نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَقُولُونَ وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِجَبَّارٍ فَذَكِّرْ بِالْقُرْآنِ مَنْ يَخَافُ وَعِيدِ ﴿٤٥﴾

50 Kaf/45. (Ey Muhammed!) Onların dediklerini Biz daha iyi biliriz. Sen onların üzerinde bir zorba değilsin; söz verdiğim günden korkanlara Kur'an'la öğüt ver.

إِنَّهُمْ يَكِيدُونَ كَيْدًا ﴿١٥﴾ وَأَكِيدُ كَيْدًا ﴿١٦﴾ فَمَهِّلِ الْكَافِرِينَ أَمْهِلْهُمْ رُوَيْدًا ﴿١٧﴾

86 Tarık/15. (Ey Muhammed!) Onlar bir tuzak kuruyorlar. 16. Ben de bir tuzak kurmaktayım. 17. İnkârcılara süre tanı, onları biraz ertele!

اقْتَرَبَتِ السَّاعَةُ وَانْشَقَّ الْقَمَرُ ﴿١﴾ وَإِنْ يَرَوْا آيَةً يُعْرِضُوا وَيَقُولُوا سِحْرٌ مُسْتَمِرٌّ ﴿٢﴾ وَكَذَّبُوا وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ وَكُلُّ أَمْرٍ مُسْتَقِرٌّ ﴿٣﴾ وَلَقَدْ جَاءَهُمْ مِنَ الْأَنْبَاءِ مَا فِيهِ مُزْدَجَرٌ ﴿٤﴾ حِكْمَةٌ بَالِغَةٌ فَمَا تُغْنِ النُّذُرُ ﴿٥﴾

54 Kamer/1-2. Kıyamet vakti yaklaşır, ay yarılır. Onlar bir delil görünce hâlâ yüz çevirirler ve: "Süregelen bir büyü" derler. 3. Yalanlarda kendi heveslerine uyarlar. Ama her işin varacağı bir sonucu vardır. 4-5. Oysa onlara caydırıcı (olaylar ve) engin bir hikmet içeren haberler gelmiştir. Yine de (bütün) bu uyarmalar fayda vermiyor.

صٓ وَالْقُرْآنِ ذِي الذِّكْرِ ﴿١﴾ بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي عِزَّةٍ وَشِقَاقٍ ﴿٢﴾ كَمْ أَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ مِنْ قَرْنٍ فَنَادَوْا وَلَاتَ حِينَ مَنَاصٍ ﴿٣﴾ وَعَجِبُوا أَنْ جَاءَهُمْ مُنْذِرٌ مِنْهُمْ وَقَالَ الْكَافِرُونَ هَذَا سَاحِرٌ كَذَّابٌ ﴿٤﴾ أَجَعَلَ الْآلِهَةَ إِلَهًا وَاحِدًا إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ عُجَابٌ ﴿٥﴾ وَانْطَلَقَ الْمَلَأُ مِنْهُمْ أَنِ امْشُوا وَاصْبِرُوا عَلَى آلِهَتِكُمْ إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ يُرَادُ ﴿٦﴾ مَا سَمِعْنَا بِهَذَا فِي الْمِلَّةِ الْآخِرَةِ إِنْ هَذَا إِلَّا اخْتِلَاقٌ ﴿٧﴾ أَؤُنْزِلَ عَلَيْهِ الذِّكْرُ مِنْ بَيْنِنَا بَلْ هُمْ فِي شَكٍّ مِنْ ذِكْرِي بَلْ لَمَّا يَذُوقُوا عَذَابِ ﴿٨﴾ أَمْ عِنْدَهُمْ خَزَائِنُ رَحْمَةِ رَبِّكَ الْعَزِيزِ

38 Sad/1-2. Sâd. Öğüt dolu[439] Kur'an'a andolsun ki, inkâr edenler bir büyüklenme ve ayrılık içindedirler. 3. Onlardan önce, nice nesilleri yok ettik de feryat ettiler, ama kurtuluş vakti geçmişti. 4-5. Aralarından kendilerine bir uyarıcının gelmesine şaştılar da, o inkârcılar: "Bu, pek yalancı bir büyücüdür; tanrıları tek bir tanrı mı yaptı? Bu, gerçekten şaşılacak bir şeydir" dediler. 6-8. Onlardan ileri gelenler: "Yürüyün, tanrılarınız konusunda direnin, (sizden) istenen budur. Son dinde de bunu işitmedik; bu ancak bir uydurmadır. Zikr (Kur'an) aramızdan buna mı indirilmeliydi?" dediler. Hayır; bunlar Benim Zikr'imden şüphededirler ve azabımızı da henüz tatmamışlardır. 9. Yoksa, üstün ve çok bağışlar

[439] *zû'z-zikr* (zikr sahibi) ifadesinin anlamı, 'zikr' kelimesine verilecek anlama göre değişir. Öğüt dolu, 'uyarıcı', hatırlatan', 'şanlı' vb.

الْوَهَّابِ ﴿٩﴾ أَمْ لَهُمْ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا فَلْيَرْتَقُوا فِي الْأَسْبَابِ ﴿١٠﴾ جُنْدٌ مَا هُنَالِكَ مَهْزُومٌ مِنَ الْأَحْزَابِ ﴿١١﴾

Rabbinin rahmet hazineleri onların yanında mıdır? 10. Yâhut, göklerin, yerin ve ikisi arasında bulunanların hükümranlığı onların elinde midir? Öyleyse, iplerle (göğe) çıksınlar. 11. (Onlar) şurada bozguna uğrayacak derme çatma bir ordudur.

وَأَنَّهُ لَمَّا قَامَ عَبْدُ اللَّهِ يَدْعُوهُ كَادُوا يَكُونُونَ عَلَيْهِ لِبَدًا ﴿١٩﴾ قُلْ إِنَّمَا أَدْعُو رَبِّي وَلَا أُشْرِكُ بِهِ أَحَدًا ﴿٢٠﴾ قُلْ إِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا رَشَدًا ﴿٢١﴾ قُلْ إِنِّي لَنْ يُجِيرَنِي مِنَ اللَّهِ أَحَدٌ وَلَنْ أَجِدَ مِنْ دُونِهِ مُلْتَحَدًا ﴿٢٢﴾ إِلَّا بَلَاغًا مِنَ اللَّهِ وَرِسَالَاتِهِ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَإِنَّ لَهُ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ﴿٢٣﴾

72 **Cin**/19. Allah'ın kulu (Muhammed), O'na ibadet etmek için kalkınca, neredeyse onun üzerine kenetlenirlerdi. 20. (Ey Muhammed!) De ki: "Ben sadece Rabbime yalvarırım ve O'na kimseyi ortak koşmam". 21. De ki: "Benim size zarar vermeye de iyilik yapmaya da gücüm yetmez". 22-23. De ki: "Beni kimse Allah'a karşı koruyamaz ve ben de O'ndan başka bir sığınak bulamam. (Benim yaptığım) yalnızca, Allah katından (geleni) iletmek ve O'nun mesajları(nı duyurmak)dır. Kim Allah'a ve Elçisi'ne karşı gelirse, ona, içinde temelli kalınan cehennem ateşi vardır".

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ هَذَا إِلَّا إِفْكٌ افْتَرَاهُ وَأَعَانَهُ عَلَيْهِ قَوْمٌ آخَرُونَ فَقَدْ جَاءُوا ظُلْمًا وَزُورًا ﴿٤﴾ وَقَالُوا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ اكْتَتَبَهَا فَهِيَ تُمْلَى عَلَيْهِ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ﴿٥﴾ قُلْ أَنْزَلَهُ الَّذِي يَعْلَمُ السِّرَّ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٦﴾

25 **Furkan**/4. İnkâr edenler: "Bu Kur'an ancak onun (Muhammed'in) uydurduğu bir yalandır; başka bir topluluk da kendisine yardım etmiştir" dediler; böylece bir haksızlık ve iftira etmiş oldular. 5. "(Kur'an) öncekilerin masallarıdır; onları yazdırmış sabah akşam kendisine okunuyor" dediler. 6. (Ey Muhammed!) De ki: "Onu, göklerdeki ve yerdeki gizlilikleri bilen indirmiştir. O çok bağışlayıcı ve merhametlidir.

وَلَقَدْ أَتَوْا عَلَى الْقَرْيَةِ الَّتِي أُمْطِرَتْ مَطَرَ السَّوْءِ أَفَلَمْ يَكُونُوا يَرَوْنَهَا بَلْ كَانُوا لَا يَرْجُونَ نُشُورًا ﴿٤٠﴾ وَإِذَا رَأَوْكَ إِنْ يَتَّخِذُونَكَ إِلَّا هُزُوًا أَهَذَا الَّذِي بَعَثَ اللَّهُ رَسُولًا ﴿٤١﴾ إِنْ كَادَ لَيُضِلُّنَا عَنْ آلِهَتِنَا لَوْلَا أَنْ صَبَرْنَا عَلَيْهَا وَسَوْفَ يَعْلَمُونَ حِينَ يَرَوْنَ الْعَذَابَ مَنْ أَضَلُّ سَبِيلًا ﴿٤٢﴾

25 **Furkan**/40. (Ey Muhammed! Bu putperestler) belâ yağmuruna tutulmuş bir kasabaya uğramışlardı.[440] Onu göremediler mi? Hayır; onlar tekrar dirilmeyi ummuyorlardı. 41. Seni gördükleri zaman: "Allah'ın elçi diye gönderdiği bu mu?" diye, seni alaya almaktan başka bir şey yapmazlar. 42. "Eğer tanrılarımız konusunda diretmeseydik, neredeyse bizi onlardan saptıracaktı" derler. Azabı gördükleri zaman, yolca kimin sapık olduğunu bileceklerdir.

[440] Müfessirler çoğunlukla, burada söz konusu olan yerin Semud kavminin yaşadığı bölge olduğunu bildirmektedirler. Semud'un Hicaz bölgesine yakın bir yerde (*el-Hicr*) yaşadığına dair bilgiler de bunu doğrulamaktadır. Nitekim Buhari ve Müslim, Hz. Peygamber'in Tebük yolu üzerinde antik bir kasabaya uğradıklarında, yanında bulunan arkadaşlarına, burasının Semud'un yaşadığı yer olduğunu söylediğine dair bir haber naklederler.

فَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ وَجَاهِدْهُمْ بِهِ جِهَادًا كَبِيرًا ﴿٥٢﴾

25 Furkan/52. Sen inkârcılara uyma; onlara karşı bununla (Kur'an'la) büyük bir mücadele ver!

وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَئِنْ جَاءَهُمْ نَذِيرٌ لَيَكُونُنَّ أَهْدَى مِنْ إِحْدَى الْأُمَمِ فَلَمَّا جَاءَهُمْ نَذِيرٌ مَا زَادَهُمْ إِلَّا نُفُورًا ﴿٤٢﴾ اسْتِكْبَارًا فِي الْأَرْضِ وَمَكْرَ السَّيِّئِ وَلَا يَحِيقُ الْمَكْرُ السَّيِّئُ إِلَّا بِأَهْلِهِ فَهَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا سُنَّتَ الْأَوَّلِينَ فَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللَّهِ تَبْدِيلًا وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللَّهِ تَحْوِيلًا ﴿٤٣﴾ أَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَكَانُوا أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعْجِزَهُ مِنْ شَيْءٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ إِنَّهُ كَانَ عَلِيمًا قَدِيرًا ﴿٤٤﴾

35 Fatır/42-43. Kendilerine bir uyarıcı gelirse, bütün ümmetlerden daha çok doğru yolda olacaklarına dair bütün güçleriyle Allah'a yemin etmişlerdi. Fakat kendilerine uyarıcının gelmesi, orada büyüklük taslamaları ve kötü düzen kurmaları yüzünden sadece nefretlerini artırdı. Oysa kötü kurulan düzene ancak sahibi düşer. Öncekilere uygulanagelenden başkasını mı bekliyorlar? Sen Allah'ın uygulamasında bir değişme bulamazsın. Sen Allah'ın uygulamasında bir sapma bulamazsın.[441] 44. Yeryüzünde gezmiyorlar mı ki, kendilerinden öncekilerin sonlarının nasıl olduğuna baksınlar? Onlar, kendilerinden daha güçlüydüler. Göklerde ve yerde Allah'ı aciz bırakabilecek hiçbir şey yoktur. Şüphesiz, O bilendir, güçlüdür.

أَفَرَأَيْتَ الَّذِي كَفَرَ بِآيَاتِنَا وَقَالَ لَأُوتَيَنَّ مَالًا وَوَلَدًا ﴿٧٧﴾ أَطَّلَعَ الْغَيْبَ أَمِ اتَّخَذَ عِنْدَ الرَّحْمَنِ عَهْدًا ﴿٧٨﴾ كَلَّا سَنَكْتُبُ مَا يَقُولُ وَنَمُدُّ لَهُ مِنَ الْعَذَابِ مَدًّا ﴿٧٩﴾ وَنَرِثُهُ مَا يَقُولُ وَيَأْتِينَا فَرْدًا ﴿٨٠﴾

19 Meryem/77. (Ey Muhammed!) Ayetlerimizi inkâr eden ve: "Bana elbette mal ve çocuk verilecektir" diyene ne demeli? 78. O gaybı mı biliyor, yoksa Rahmân katından bir söz mü almış? 79. Hayır; onun söylediklerini yazacağız ve onun azabını uzattıkça uzatacağız. 80. Bahsettiği şeyler Bize kalacak ve o Bize tek olarak gelecektir.

لَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَفْسَكَ أَلَّا يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ ﴿٣﴾ إِنْ نَشَأْ نُنَزِّلْ عَلَيْهِمْ مِنَ السَّمَاءِ آيَةً فَظَلَّتْ أَعْنَاقُهُمْ لَهَا خَاضِعِينَ ﴿٤﴾ وَمَا يَأْتِيهِمْ مِنْ ذِكْرٍ مِنَ الرَّحْمَنِ مُحْدَثٍ إِلَّا كَانُوا عَنْهُ مُعْرِضِينَ ﴿٥﴾ فَقَدْ كَذَّبُوا فَسَيَأْتِيهِمْ أَنْبَاءُ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٦﴾

26 Şuara/3. (Ey Muhammed!) İnanmıyorlar diye neredeyse kendini kahredeceksin. 4. Biz dilesek, onlara gökten bir mûcize indiririz de, ona boyun eğip kalırlar. 5. Rahmân'dan kendilerine gelen her yeni öğütten ancak yüz çevirirler. 6. Evet, yalanladılar. Alay edip durdukları şeylerin haberleri kendilerine ulaşacaktır.

[441] Burada, Araplar'ın Hz. Muhammed'in peygamberliğini ilanından önceki peygamber beklentilerine işaret edilmektedir. Ancak Araplar Hz. Peygamber'in peygamberliğini ilan etmesinden sonra, onun en azılı düşmanı kesilmişlerdi. Kur'an onların bu tutumunu 'orada (Mekke'de) büyüklenme, istikbâr ve 'kötü bir tuzak' olarak nitelemektedir, zira onların Hz. Muhammed'in peygamberliğini tanımamalarının hiçbir makul ve ahlaki gerekçesi yoktur. Bu bölümde yer alan pek çok ayette yansımış bulunan 'şairlik' ve 'mecnunluk' gibi iftiraları dışında, tek doğru gerekçeler, onun da kendileri gibi herhangi bir olmasıdır (21 Enbiya/5; 37 Saffat 36; 52 Tur/30 vd.). Kur'an, Arap toplumunun önüne gelenlerine asıl hazmedemediklerinin, hiç ummadıkları birinin (25 Furkan/41), kendi düzenlerini alt-üst edecek fikirlerle ortaya çıkması olduğunu bildirmektedir. Peygamberlik bahsi verilecekse bu onlardan biri olmalıydı ki, düzenlerini devam ettirsinler. Kur'an'ın 'büyüklenme' dediği bu olsa gerektir.

وَلَوْلاَ أَنْ تُصِيبَهُمْ مُصِيبَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ فَيَقُولُوا رَبَّنَا لَوْلاَ أَرْسَلْتَ إِلَيْنَا رَسُولاً فَنَتَّبِعَ آيَاتِكَ وَنَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٧﴾ فَلَمَّا جَاءَهُمُ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا لَوْلاَ أُوتِيَ مِثْلَ مَا أُوتِيَ مُوسَى أَوَلَمْ يَكْفُرُوا بِمَا أُوتِيَ مُوسَى مِنْ قَبْلُ قَالُوا سِحْرَانِ تَظَاهَرَا وَقَالُوا إِنَّا بِكُلٍّ كَافِرُونَ ﴿٤٨﴾ قُلْ فَأْتُوا بِكِتَابٍ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ هُوَ أَهْدَى مِنْهُمَا أَتَّبِعْهُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤٩﴾ فَإِنْ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَكَ فَاعْلَمْ أَنَّمَا يَتَّبِعُونَ أَهْوَاءَهُمْ وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنِ اتَّبَعَ هَوَاهُ بِغَيْرِ هُدًى مِنَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ لاَ يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٥٠﴾ وَلَقَدْ وَصَّلْنَا لَهُمُ الْقَوْلَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٥١﴾

28 **Kasas**/47. Yaptıklarından dolayı, başlarına bir musibet geldiğinde: "Rabbimiz! Keşke bize bir peygamber gönderseydin de, âyetlerine uyup inananlardan olsaydık olmaz mıydı?" derlerdi. 48. Ama onlara katımızdan gerçek gelince: "Mûsa'ya verildiği gibi buna da mucize verilmesi gerekmez mi?" dediler. Sanki Mûsa'ya verileni daha önce inkâr etmemişler miydi? "Yardımlaşan iki sihirbaz" demişlerdi ve: "Hepsini inkâr ediyoruz" demişlerdi. 49. (Ey Muhammed!) De ki: "Eğer doğru sözlü iseniz, Allah katından, bu ikisinden daha doğru bir Kitap getirin de ona uyayım". 50. (Ey Muhammed!) Eğer senin bu talebine karşılık veremezlerse, onların sadece heveslerine uyduklarını bil. Allah'tan bir yol gösterici olmadan hevesine uyandan daha sapık kim vardır? Şüphesiz Allah, haksızlık edenleri doğru yola eriştirmez. 51. Düşünsünler diye, Biz vahyi onlara ardarda yetiştirdik.

وَقَالُوا إِنْ نَتَّبِعِ الْهُدَى مَعَكَ نُتَخَطَّفْ مِنْ أَرْضِنَا أَوَلَمْ نُمَكِّنْ لَهُمْ حَرَمًا آمِنًا يُجْبَى إِلَيْهِ ثَمَرَاتُ كُلِّ شَيْءٍ رِزْقًا مِنْ لَدُنَّا وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لاَ يَعْلَمُونَ ﴿٥٧﴾

28 **Kasas**/57. "Seninle beraber doğru yolda gidersek, yurdumuzdan ediliriz" dediler. Onları katımızdan bir rızık olarak her şeyin ürününün toplandığı güvenli ve kutlu bir yere yerleştirmedik mi? Ama onların çoğu bilmiyor.

نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَسْتَمِعُونَ بِهِ إِذْ يَسْتَمِعُونَ إِلَيْكَ وَإِذْ هُمْ نَجْوَى إِذْ يَقُولُ الظَّالِمُونَ إِنْ تَتَّبِعُونَ إِلاَّ رَجُلاً مَسْحُورًا ﴿٤٧﴾ انْظُرْ كَيْفَ ضَرَبُوا لَكَ الأَمْثَالَ فَضَلُّوا فَلاَ يَسْتَطِيعُونَ سَبِيلاً ﴿٤٨﴾

17 **İsra**/47. Seni dinlerken ne şekilde dinlediklerini ve bu zalimlerin gizli toplantılarında: "Siz ancak büyülenmiş bir adama uyuyorsunuz" dediklerini çok iyi biliyoruz. 48. Bak sana nasıl örnekler veriyorlar? Artık şaşırdılar, bir yol bulamayacaklar.

وَإِنْ كَادُوا لَيَسْتَفِزُّونَكَ مِنَ الأَرْضِ لِيُخْرِجُوكَ مِنْهَا وَإِذًا لاَ يَلْبَثُونَ خِلاَفَكَ إِلاَّ قَلِيلاً ﴿٧٦﴾ سُنَّةَ مَنْ قَدْ أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِنْ رُسُلِنَا وَلاَ تَجِدُ لِسُنَّتِنَا تَحْوِيلاً ﴿٧٧﴾

17 **İsra**/76. Seni yurdundan çıkarmak için, neredeyse seni tedirgin edeceklerdi. Böyle bir durumda, senden sonra orada kendileri de az bir süre kalabilirler. 77. Bizim senden önce gönderdiklerimiz hakkındaki uygulamamız budur ve Bizim uygulamamızda bir değişiklik bulamazsın.[442]

[442] Bu pasaj Hicret'ten önce inmiştir. Hz. Peygamber'in Medine'ye hicret etmesinden sonra da 77. ayette işaret edilen yasa gerçekleşmiştir.

وَإِنْ كَذَّبُوكَ فَقُلْ لِي عَمَلِي وَلَكُمْ عَمَلُكُمْ أَنْتُمْ بَرِيئُونَ مِمَّا أَعْمَلُ وَأَنَا بَرِيءٌ مِمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٤١﴾

10 Yunus/41. (Ey Muhammed!) Seni yalanlarlarsa, de ki: "Benim yaptığım bana, sizin yaptığınız sizedir. Siz benim yaptığımdan uzaksınız, ben de sizin yaptığınızdan uzağım".

قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي أَدْعُوا إِلَى اللَّهِ عَلَى بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٠٨﴾

12 Yusuf/108. (Ey Muhammed!) De ki: "Benim yolum budur. Ben ve bana uyanlar, bilerek Allah'a çağırıyoruz. Allah'ı tenzih ederim; ben ortak koşanlardan değilim".

وَقَالُوا يَا أَيُّهَا الَّذِي نُزِّلَ عَلَيْهِ الذِّكْرُ إِنَّكَ لَمَجْنُونٌ ﴿٦﴾ لَوْ مَا تَأْتِينَا بِالْمَلَائِكَةِ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٧﴾ مَا نُنَزِّلُ الْمَلَائِكَةَ إِلَّا بِالْحَقِّ وَمَا كَانُوا إِذًا مُنْظَرِينَ ﴿٨﴾

15 Hicr/6-7. (Müşrikler:) "Ey kendisine Zikr (Kur'an) indirilen kimse! Doğrusu, sen delisin. Doğru sözlülerden idiysen, bize melekleri getirseydin ya" dediler. 8. Biz melekleri ancak gerekince indiririz. O zaman da asla bekletilmezler.

لَا تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ إِلَى مَا مَتَّعْنَا بِهِ أَزْوَاجًا مِنْهُمْ وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَاخْفِضْ جَنَاحَكَ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٨٨﴾ وَقُلْ إِنِّي أَنَا النَّذِيرُ الْمُبِينُ ﴿٨٩﴾ كَمَا أَنْزَلْنَا عَلَى الْمُقْتَسِمِينَ ﴿٩٠﴾ الَّذِينَ جَعَلُوا الْقُرْآنَ عِضِينَ ﴿٩١﴾ فَوَرَبِّكَ لَنَسْأَلَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٩٢﴾ عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٩٣﴾ فَاصْدَعْ بِمَا تُؤْمَرُ وَأَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ ﴿٩٤﴾ إِنَّا كَفَيْنَاكَ الْمُسْتَهْزِئِينَ ﴿٩٥﴾ الَّذِينَ يَجْعَلُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٩٦﴾ وَلَقَدْ نَعْلَمُ أَنَّكَ يَضِيقُ صَدْرُكَ بِمَا يَقُولُونَ ﴿٩٧﴾ فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَكُنْ مِنَ السَّاجِدِينَ ﴿٩٨﴾ وَاعْبُدْ رَبَّكَ حَتَّى يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ ﴿٩٩﴾

15 Hicr/88. (Ey Muhammed!) Onlardan kimine bahşettiğimiz nimetlere gözlerini dikme ve onlara üzülme; sen mü'minleri kanatların altına al. 89. De ki: "Ben apaçık uyarıcıyım". 90. Nitekim bölüşenlere de indirmiştik. 91. Onlar, Kur'an'ı bölük pörçük ettiler.[443] 92-93. Rabbine andolsun, hepsini yapmakta olduklarından sorumlu tutacağız. 94. Artık sana buyurulanı açıkça ortaya koy ve ortak koşanlara aldırma. 95-96. Allah'ın yanına başka tanrı koyan alaycılara karşı Biz sana yeteriz. Onlar (yakında) bilecekler. 97. Onların dediklerine gönlünün daraldığını biliyoruz. 98-99. Sen Rabbini överek yücelt, secde edenlerden ol ve sana ölüm gelinceye kadar Rabbine kulluk et.

[443] Kur'an inmeye başladığından beri Hz. Peygamber'e ve başlattığı hareketa karşı çıkanlar Kur'an'ın içeriği ile ilgili değişik iddialarda bulunuyorlardı. Müşrikler "Bu, eskilerin masallarından başka bir şey değil", "bu şiirdir", "bunda kehanet var" gibi iddialar ortaya koyarken, Ehl-i kitap da Bu Kur'an'ın bazı kısımları Tevrat'a (veya İncil'e) uygunluk arzediyor, ama gen kalanının aslı yok" gibi nitelemelerde bulunuyorlardı. Pekçok müfessire göre, bu pasajda inkarcılarına bu tutumları eleştirilmektedir. Bir başka yoruma göre, 90. ayetteki muktesimin kelimesi bölüşenler değil, 'yemin edenler' anlamında kullanılmıştır. Bu durumda, pasaja şöyle anlam verilmektedir: "Nitekim ; Bir peygamber gelirse ona uyacaklarına dair) yemin edenlere de indirmiştik. Ama onlar Kur'an'ı yalan saydılar".

قُلْ أَيُّ شَيْءٍ أَكْبَرُ شَهَادَةً قُلِ اللَّهُ شَهِيدٌ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَأُوحِيَ إِلَيَّ هَذَا الْقُرْآنُ لِأُنْذِرَكُمْ بِهِ وَمَنْ بَلَغَ أَئِنَّكُمْ لَتَشْهَدُونَ أَنَّ مَعَ اللَّهِ آلِهَةً أُخْرَى قُلْ لَا أَشْهَدُ قُلْ إِنَّمَا هُوَ إِلَهٌ وَاحِدٌ وَإِنَّنِي بَرِيءٌ مِمَّا تُشْرِكُونَ ﴿١٩﴾

6 **En'am**/19. (Ey Muhammed!) De ki: "Tanıklık bakımından hangi şey daha büyüktür?" De ki: "Allah; O sizinle benim aramda tanıktır. Bu Kur'an, sizi ve ulaştığı kimseleri uyarmam için bana vahyolundu. Siz Allah'tan başka tanrılar olduğuna mı tanıklık ediyorsunuz?" De ki: "Ben buna tanıklık etmem". De ki: "O ancak tek bir Tanrı'dır ve ben sizin ortak koşmanızdan uzağım".

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَخَذَ اللَّهُ سَمْعَكُمْ وَأَبْصَارَكُمْ وَخَتَمَ عَلَى قُلُوبِكُمْ مَنْ إِلَهٌ غَيْرُ اللَّهِ يَأْتِيكُمْ بِهِ انْظُرْ كَيْفَ نُصَرِّفُ الْآيَاتِ ثُمَّ هُمْ يَصْدِفُونَ ﴿٤٦﴾ قُلْ أَرَأَيْتَكُمْ إِنْ أَتَاكُمْ عَذَابُ اللَّهِ بَغْتَةً أَوْ جَهْرَةً هَلْ يُهْلَكُ إِلَّا الْقَوْمُ الظَّالِمُونَ ﴿٤٧﴾

6 **En'am**/46. (Ey Muhammed!) De ki: "Söyleyin bakalım! Allah işitmenizi ve görmenizi alsa ve kalplerinizi mühürlese, Allah'tan başka onları size geri getirebilecek tanrı kimdir?" Belgeleri nasıl açıkladığımıza bir baksana; bir de onlar yüz çevirirler. 47. De ki: "Kendinizi düşündünüz mü? Allah'ın azabı size ansızın veya açıkça gelse, haksızlık eden toplumdan başkası mı yok olur?"

قُلْ إِنِّي نُهِيتُ أَنْ أَعْبُدَ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ قُلْ لَا أَتَّبِعُ أَهْوَاءَكُمْ قَدْ ضَلَلْتُ إِذًا وَمَا أَنَا مِنَ الْمُهْتَدِينَ ﴿٥٦﴾ قُلْ إِنِّي عَلَى بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّي وَكَذَّبْتُمْ بِهِ مَا عِنْدِي مَا تَسْتَعْجِلُونَ بِهِ إِنِ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ يَقُصُّ الْحَقَّ وَهُوَ خَيْرُ الْفَاصِلِينَ ﴿٥٧﴾ قُلْ لَوْ أَنَّ عِنْدِي مَا تَسْتَعْجِلُونَ بِهِ لَقُضِيَ الْأَمْرُ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِالظَّالِمِينَ ﴿٥٨﴾

6 **En'am**/56. (Ey Muhammed!) De ki: "Benim, Allah'tan başka yalvardıklarınıza tapmam yasaklandı". De ki: "Sizin hevalarınıza uymayacağım, yoksa sapıtırım ve (artık) doğru yolda olanlardan sayılmam". 57. De ki: "Doğrusu, ben Rabbimden açık bir belgeye dayanmaktayım. Ama siz O'nu yalanladınız. Acele istediğiniz de elimde değildir. Hüküm ancak Allah'ındır. O, hükmedenlerin en iyisi olarak gerçeği anlatır". 58. De ki: "Acele istediğiniz şey elimde olsaydı, benim ile sizin aranızdaki iş bitmiş olurdu. Ancak, Allah haksızlık edenleri daha iyi bilir".

قُلْ هُوَ الْقَادِرُ عَلَى أَنْ يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ عَذَابًا مِنْ فَوْقِكُمْ أَوْ مِنْ تَحْتِ أَرْجُلِكُمْ أَوْ يَلْبِسَكُمْ شِيَعًا وَيُذِيقَ بَعْضَكُمْ بَأْسَ بَعْضٍ انْظُرْ كَيْفَ نُصَرِّفُ الْآيَاتِ لَعَلَّهُمْ يَفْقَهُونَ ﴿٦٥﴾ وَكَذَّبَ بِهِ قَوْمُكَ وَهُوَ الْحَقُّ قُلْ لَسْتُ عَلَيْكُمْ بِوَكِيلٍ ﴿٦٦﴾ لِكُلِّ نَبَإٍ مُسْتَقَرٌّ وَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٦٧﴾

6 **En'am**/65. (Ey Muhammed!) De ki: "O üstünüzden ve ayaklarınızın altından size azap göndermeye, sizi fırka fırka yapıp kiminize kiminizin hıncını tattırmaya güç yetirir". Anlasınlar diye hükümleri nasıl yerli yerince açıkladığımıza bak! 66. Senin kavmin, gerçek olduğu hâlde onu (Kur'an'ı) yalanladı. "Ben sizden sorumlu değilim" de. 67. Her haberin gerçekleşeceği bir zaman vardır, (yakında) bileceksiniz.

قُلْ يَا قَوْمِ اعْمَلُوا عَلَى مَكَانَتِكُمْ إِنِّي عَامِلٌ فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ تَكُونُ لَهُ عَاقِبَةُ الدَّارِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ ﴿١٣٥﴾

6 En'am/135. (Ey Muhammed!) De ki: "Ey kavmim! Durumunuzun gerektirdiğini yapın. Ben de yapacağım. Bu dünyanın sonucu kimin olacak, (yakında) bileceksiniz. Çünkü haksızlık edenler kurtulamazlar"

KIRIKKALE Üniversitesi Kütüphanesi

37 Saffat/[illegible] Onlara "Allah'tan başka ilah yok" denildiği zaman büyüklenirler ve [illegible] bir şairin peşinden sürüklenmeyeceğimizi söylerler. Hayır, o, [illegible] ve peygamberleri doğrulamıştır. Siz elem verici azabı tadacaksınız. Ve [illegible] ancak yaptıklarınızın karşılığını bulacaksınız. Ama Allah'ın [illegible] kullar bunun dışındadır

37 Saffat/157-169 [illegible] "Eğer elimizde [illegible] bir kitap olsaydı, Allah'ın [illegible] kullar olurdum" derseniz [illegible] Böylelerine [illegible] ve Ona [illegible]

34 Sebe'/7-8 İnkar edenler "Size [illegible] haber verelim mi? [illegible] yeniden [illegible] diyorlar. Allah'a karşı yalan [illegible] mi uydurdu, yoksa kendisinde bir delilik mi vardır? Öyle [illegible] ahirete inanmayanlar [illegible] ve derin bir sapıklık içindedirler. Onlar önlerinde ve arkalarında [illegible] göremezler mi? Dilersek onları [illegible] yere geçirir veya gökten üzerlerine parçalar düşürürüz. Bunlarda Allah'a yönelen her kul için [illegible] ibret vardır

34 Sebe'/31-33 [illegible] Kur'an'a [illegible] inanmayanlar [illegible] Sevilen Sem'in [illegible] Rabbimiz [illegible] kimdir? Onlar [illegible] ve [illegible] Sonra [illegible] Rabbinin huzurunda [illegible] Yanıtı birbirlerine [illegible] Güçsüz görülenler [illegible] "Siz olmasaydınız [illegible]" [illegible]

34 Sebe'/43 [illegible] Muhammed) Ayetlerimiz [illegible] kendilerine [illegible] Sizi [illegible] Babalarının [illegible] Bu da [illegible] Bu [illegible] Kafirler [illegible] "Bu [illegible] Kafirler [illegible] [illegible]

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا إِلَٰهَ إِلَّا اللَّهُ يَسْتَكْبِرُونَ ﴿٣٥﴾ وَيَقُولُونَ أَئِنَّا لَتَارِكُو آلِهَتِنَا لِشَاعِرٍ مَجْنُونٍ ﴿٣٦﴾ بَلْ جَاءَ بِالْحَقِّ وَصَدَّقَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٣٧﴾ إِنَّكُمْ لَذَائِقُو الْعَذَابِ الْأَلِيمِ ﴿٣٨﴾ وَمَا تُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٣٩﴾ إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿٤٠﴾

وَإِنْ كَانُوا لَيَقُولُونَ ﴿١٦٧﴾ لَوْ أَنَّ عِنْدَنَا ذِكْرًا مِنَ الْأَوَّلِينَ ﴿١٦٨﴾ لَكُنَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿١٦٩﴾ فَكَفَرُوا بِهِ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿١٧٠﴾

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا هَلْ نَدُلُّكُمْ عَلَىٰ رَجُلٍ يُنَبِّئُكُمْ إِذَا مُزِّقْتُمْ كُلَّ مُمَزَّقٍ إِنَّكُمْ لَفِي خَلْقٍ جَدِيدٍ ﴿٧﴾ أَفْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَمْ بِهِ جِنَّةٌ بَلِ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ فِي الْعَذَابِ وَالضَّلَالِ الْبَعِيدِ ﴿٨﴾ أَفَلَمْ يَرَوْا إِلَىٰ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنْ نَشَأْ نَخْسِفْ بِهِمُ الْأَرْضَ أَوْ نُسْقِطْ عَلَيْهِمْ كِسَفًا مِنَ السَّمَاءِ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لِكُلِّ عَبْدٍ مُنِيبٍ ﴿٩﴾

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَنْ نُؤْمِنَ بِهَٰذَا الْقُرْآنِ وَلَا بِالَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ الظَّالِمُونَ مَوْقُوفُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ يَرْجِعُ بَعْضُهُمْ إِلَىٰ بَعْضٍ الْقَوْلَ يَقُولُ الَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا لَوْلَا أَنْتُمْ لَكُنَّا مُؤْمِنِينَ ﴿٣١﴾

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلْحَقِّ لَمَّا [illegible] وَمَا آتَيْنَاهُمْ [illegible] مِنْ نَذِيرٍ [illegible]

آتَيْنَاهُمْ فَكَذَّبُوا رُسُلِي فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ ﴿٤٥﴾ قُلْ إِنَّمَا أَعِظُكُمْ بِوَاحِدَةٍ أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مَثْنَى وَفُرَادَى ثُمَّ تَتَفَكَّرُوا مَا بِصَاحِبِكُمْ مِنْ جِنَّةٍ إِنْ هُوَ إِلاَّ نَذِيرٌ لَكُمْ بَيْنَ يَدَيْ عَذَابٍ شَدِيدٍ ﴿٤٦﴾ قُلْ مَا سَأَلْتُكُمْ مِنْ أَجْرٍ فَهُوَ لَكُمْ إِنْ أَجْرِيَ إِلاَّ عَلَى اللَّهِ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿٤٧﴾ قُلْ إِنَّ رَبِّي يَقْذِفُ بِالْحَقِّ عَلاَّمُ الْغُيُوبِ ﴿٤٨﴾ قُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَمَا يُبْدِئُ الْبَاطِلُ وَمَا يُعِيدُ ﴿٤٩﴾

lanlamışlardı. Oysa, bunlar onlara verdiklerimizin onda birine bile erişememişlerdir. Böyleyken, onlar elçilerimizi yalanlamışlardı. Beni tanımamak nasılmış? 46. De ki: "Size tek bir öğüdüm vardır; Allah için ikişer ikişer ve tek tek kalkınız, sonra düşününüz, arkadaşınızda bir delilik yoktur. O, yalnız çetin bir azabın öncesinde sizi uyarmaktadır". 47. De ki: "Ben sizden bir ücret istersem, o sizin olsun; benim ecrim Allah'a aittir. O her şeye tanıktır. 48. De ki: "Gaybı en iyi bilen Rabbim, gerçeği söyler". 49. De ki: "Hak geldi; artık batıl ne yeniden başlar, ne de geri gelir".

قُلْ أَفَغَيْرَ اللَّهِ تَأْمُرُونِّيَ أَعْبُدُ أَيُّهَا الْجَاهِلُونَ ﴿٦٤﴾ وَلَقَدْ أُوحِيَ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ لَئِنْ أَشْرَكْتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٦٥﴾ بَلِ اللَّهَ فَاعْبُدْ وَكُنْ مِنَ الشَّاكِرِينَ ﴿٦٦﴾ وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ وَالْأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَالسَّمَاوَاتُ مَطْوِيَّاتٌ بِيَمِينِهِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٦٧﴾

39 **Zümer**/64. (Ey Muhammed!) De ki: "Ey cahiller! Bana, Allah'tan başkasına kulluk etmemi mi emredersiniz?" 65. Sana da, senden önceki peygamberlere de şöyle vahyolunmuştur: "Eğer Allah'a ortak koşarsan işlerin boşa gider ve ziyana uğrayanlardan olursun". 66. Hayır; yalnız Allah'a kulluk et ve şükredenlerden ol! 67. Onlar, Allah'ı gereği gibi değerlendiremediler. Bütün yeryüzü, kıyamet günü O'nun avucundadır; gökler O'nun kudretiyle dürülmüş olacaktır. Haşa; O, onların ortak koşmalarından yücedir.

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لاَ تَسْمَعُوا لِهَذَا الْقُرْآنِ وَالْغَوْا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَغْلِبُونَ ﴿٢٦﴾

41 **Fussilet**/26. İnkâr edenler: "Bu Kur'an'ı dinlemeyin, okunurken gürültü çıkarın; belki üstün gelirsiniz" dediler.[444]

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِالذِّكْرِ لَمَّا جَاءَهُمْ وَإِنَّهُ لَكِتَابٌ عَزِيزٌ ﴿٤١﴾ لاَ يَأْتِيهِ الْبَاطِلُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَلاَ مِنْ خَلْفِهِ تَنْزِيلٌ مِنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ ﴿٤٢﴾

41 **Fussilet**/41-42. Zikr (Kur'an) kendilerine gelince, onlar onu inkar etmişlerdir; oysa o değerli bir Kitap'tır. Geçmişte ve gelecekte onu batıl kılacak yoktur. Bilge ve övülmeye layık olan (Allah) katından indirilmedir.

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كَانَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ ثُمَّ كَفَرْتُمْ بِهِ مَنْ أَضَلُّ مِمَّنْ هُوَ فِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ ﴿٥٢﴾

41 **Fussilet**/52. (Ey Muhammed!) De ki: "Kur'an, Allah katından gelmiş olup da siz de onu inkar etmişseniz, söyleyin bana, derin bir çıkmazda bulunan kimseden

[444] Kafirler Kur'an'ı dinleyenlerin onun mesajı ve güzelliği karşısında teslim olduklarını görünce, onun dinlenmesinin önünü alma kampanyası başlatmışlardı; bu ayet bu duruma işaret etmektedir.

فَلِذَٰلِكَ فَادْعُ ۖ وَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ ۖ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ ۖ وَقُلْ آمَنْتُ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِن كِتَابٍ ۖ وَأُمِرْتُ لِأَعْدِلَ بَيْنَكُمُ ۖ اللَّهُ رَبُّنَا وَرَبُّكُمْ ۖ لَنَا أَعْمَالُنَا وَلَكُمْ أَعْمَالُكُمْ ۖ لَا حُجَّةَ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ ۖ اللَّهُ يَجْمَعُ بَيْنَنَا ۖ وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ ﴿١٥﴾

daha sapık kim vardır?"

42 Şura/15. (Ey Muhammed!) Bundan ötürü sen (Hakka) çağır ve sana emredildiği gibi dosdoğru ol; onların heveslerine uyma ve şöyle söyle: "Allah'ın indirdiği Kitab'a inandım; bana, aranızda adaletle hükmetmem emrolundu; Allah bizim de Rabbimiz, sizin de Rabbinizdir; bizim işlediklerimiz bize, sizin işledikleriniz sizedir. Bizimle sizin aranızda tartışılacak bir şey yoktur. Allah hepimizi biraraya toplayacaktır; dönüş O'nadır".

أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا ۖ فَإِن يَشَإِ اللَّهُ يَخْتِمْ عَلَىٰ قَلْبِكَ ۗ وَيَمْحُ اللَّهُ الْبَاطِلَ وَيُحِقُّ الْحَقَّ بِكَلِمَاتِهِ ۚ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٢٤﴾

42 Şura/24. (Ey Muhammed!) Yoksa senin için: "Allah'a karşı yalan uydurdu" mu diyorlar? Allah dilerse senin kalbini mühürler, batılı yok eder; hakkı, sözleriyle gerçekleştirir. Doğrusu o gönüllerde olanı bilendir.

أَفَنَضْرِبُ عَنكُمُ الذِّكْرَ صَفْحًا أَن كُنتُمْ قَوْمًا مُّسْرِفِينَ ﴿٥﴾ وَكَمْ أَرْسَلْنَا مِن نَّبِيٍّ فِي الْأَوَّلِينَ ﴿٦﴾ وَمَا يَأْتِيهِم مِّن نَّبِيٍّ إِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٧﴾ فَأَهْلَكْنَا أَشَدَّ مِنْهُم بَطْشًا وَمَضَىٰ مَثَلُ الْأَوَّلِينَ ﴿٨﴾ وَلَئِن سَأَلْتَهُم مَّنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ خَلَقَهُنَّ الْعَزِيزُ الْعَلِيمُ ﴿٩﴾ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ مَهْدًا وَجَعَلَ لَكُمْ فِيهَا سُبُلًا لَّعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٠﴾

43 Zuhruf/5. (Ey İnkârcılar!) Aşırı giden kimselersiniz diye, sizi uyarmaktan vaz mı geçelim? 6. Öncekilere nice peygamberler göndermişizdir. 7. Kendilerine gelen her peygamberi mutlaka alaya alırlardı. 8. Bunun için Biz de, bunlardan daha kuvvetli olanları yok etmişizdir. Öncekilere dâir örnekler geçmiştir. 9. (Ey Muhammed!) Onlara: "Gökleri ve yeri kim yarattı?" diye sorsan, kesinlikle: "Onları Üstün ve Bilen (Allah) yaratmıştır" derler. 10. O, size yeri beşik kılmış ve orada, doğru gidesiniz diye yollar var etmiştir.

بَلْ مَتَّعْتُ هَٰؤُلَاءِ وَآبَاءَهُمْ حَتَّىٰ جَاءَهُمُ الْحَقُّ وَرَسُولٌ مُّبِينٌ ﴿٢٩﴾ وَلَمَّا جَاءَهُمُ الْحَقُّ قَالُوا هَٰذَا سِحْرٌ وَإِنَّا بِهِ كَافِرُونَ ﴿٣٠﴾ وَقَالُوا لَوْلَا نُزِّلَ هَٰذَا الْقُرْآنُ عَلَىٰ رَجُلٍ مِّنَ الْقَرْيَتَيْنِ عَظِيمٍ ﴿٣١﴾ أَهُمْ

43 Zuhruf/29. Hayır; Ben bunları ve babalarını, onlara gerçek ve onu açıklayan bir elçi gelene kadar geçindirdim. 30. Gerçek kendilerine geldiği zaman: "Bu bir büyüdür; biz onu inkâr ediyoruz" dediler. 31. Putperestler: "Bu Kur'an bu iki şehirden büyük bir adama indirilmeli değil miydi?" dediler.[445]

[445] Ayetteki iki şehir Mekke ve Taif'dir. Mekke'nin önde gelen Velid b. Muğire, Taif'in önde gelenleri ise Urve b. Mesûd es-Sakafî'dir. Müşriklerin tezlerine göre, Allah bir beşere vahiy indirecek olduğuna, bu iki asilzadeden birine indirirdi.

يَقْسِمُونَ رَحْمَةَ رَبِّكَ نَحْنُ قَسَمْنَا بَيْنَهُمْ مَعِيشَتَهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَرَفَعْنَا بَعْضَهُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ لِيَتَّخِذَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا سُخْرِيًّا وَرَحْمَةُ رَبِّكَ خَيْرٌ مِمَّا يَجْمَعُونَ ﴿٣٢﴾

32. (Ey Muhammed!) Rabbinin rahmetini onlar mı taksim edip paylaştırıyorlar? Dünya hayatında onların geçimliklerini aralarında biz taksim ettik; birbirlerine iş gördürmeleri için kimini kimine derecelerle üstün kıldık; Rabbinin rahmeti, onların biriktirdikleri şeylerden daha iyidir.[446]

وَلَمَّا ضُرِبَ ابْنُ مَرْيَمَ مَثَلاً إِذَا قَوْمُكَ مِنْهُ يَصِدُّونَ ﴿٥٧﴾ وَقَالُوا أَآلِهَتُنَا خَيْرٌ أَمْ هُوَ مَا ضَرَبُوهُ لَكَ إِلاَّ جَدَلاً بَلْ هُمْ قَوْمٌ خَصِمُونَ ﴿٥٨﴾ إِنْ هُوَ إِلاَّ عَبْدٌ أَنْعَمْنَا عَلَيْهِ وَجَعَلْنَاهُ مَثَلاً لِبَنِي إِسْرَآئِيلَ ﴿٥٩﴾ وَلَوْ نَشَآءُ لَجَعَلْنَا مِنْكُمْ مَلاَئِكَةً فِي الأَرْضِ يَخْلُفُونَ ﴿٦٠﴾

43 **Zuhruf**/57. (Ey Muhammed!) Meryem oğlu, misal olarak verilince, kavmin hemen yaygara koparıyor. 58. "Bizim tanrılarımız mı, yoksa o mu daha iyidir?" dediler. Sana bu örneği vermeleri sadece tartışmak amacıyladır. Onlar şüphesiz kavgacı bir toplumdur.[447] 59. O (İsa) ancak, kendisine nimet verdiğimiz ve İsrailoğulları'na örnek kıldığımız bir kuldur. 60. Eğer dileseydik, içinizden yeryüzünde yerinizi tutacak melekler varederdik.

لَقَدْ جِئْنَاكُمْ بِالْحَقِّ وَلَكِنَّ أَكْثَرَكُمْ لِلْحَقِّ كَارِهُونَ ﴿٧٨﴾ أَمْ أَبْرَمُوا أَمْرًا فَإِنَّا مُبْرِمُونَ ﴿٧٩﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّا لاَ نَسْمَعُ سِرَّهُمْ وَنَجْوَاهُمْ بَلَى وَرُسُلُنَا لَدَيْهِمْ يَكْتُبُونَ ﴿٨٠﴾

43 **Zuhruf**/78. Andolsun ki, size gerçeği getirdik; fakat gerçek çoğunuzun hoşuna gitmiyor. 79. Yoksa bir işe mi karar verdiler? Doğrusu Biz de kararlıyız. 80. Yoksa kendilerinin sırlarını ve gizli görüşmelerini duymadığımızı mı sanırlar? Hayır, öyle değil; yanlarındaki bekçilerimiz yazmaktadırlar.

فَذَرْهُمْ يَخُوضُوا وَيَلْعَبُوا حَتَّى يُلاَقُوا يَوْمَهُمُ الَّذِي يُوعَدُونَ ﴿٨٣﴾

43 **Zuhruf**/83. Bırak onları, kendilerine söz verilen güne kavuşana kadar dalsınlar, oynasınlar.

وَقِيلِهِ يَارَبِّ إِنَّ هَؤُلاَءِ قَوْمٌ لاَ يُؤْمِنُونَ ﴿٨٨﴾ فَاصْفَحْ عَنْهُمْ وَقُلْ سَلاَمٌ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٨٩﴾

43 **Zuhruf**/88-89. (Muhammed'in) onlar hakkında: "Ey Rabbim! Bunlar inanmayan bir millettir" demesi üzerine, Allah: "Onları geç, esenlik dile; yakında bileceklerdir" buyurdu.

إِنَّهُمْ لَنْ يُغْنُوا عَنْكَ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَإِنَّ الظَّالِمِينَ

45 **Casiye**/19. Onların Allah'a karşı sana bir yararları olmaz. Bu zalimler birbirlerinin hâmîsidirler, (Allah'a karşı gelmekten) sa-

[446] Bu ayette 'biriktirme' eyleminin insana atfedilişi, Allah'ın taksim etmesinin mahiyetini açıklamaktadır. Allah rızıkları ve rızık elde etme yollarını yaratmış, insanı kendi rızkını temin etme yeteneğiyle donatmıştır.

[447] Rivayete göre, "Siz ve Allah'tan başka taptıklarınız, cehennem odunusunuz" (21 Enbiya/98) ayeti indikten sonra müşrikler, Hıristiyanlar'ın da İsa'ya taptıklarını, ama İsa'nın Kur'an'da övüldüğünü, bunun bir çelişki ve haksızlık olduğunu öne sürmüşlerdi. Ayet bu olaya işaret ediyor olmalıdır.

بَعْضُهُمْ أَوْلِيَآءُ بَعْضٍ وَاللَّهُ وَلِيُّ الْمُتَّقِينَ ﴿١٩﴾

kınanların hâmîsi ise Allah'tır.

وَإِذَا تُتْلَى عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلْحَقِّ لَمَّا جَآءَهُمْ هَذَا سِحْرٌ مُبِينٌ ﴿٧﴾

46 **Ahkaf**/7. Âyetlerimiz onlara açıkça okunduğu zaman, inkâr edenler, kendilerine gelen gerçek için: "Bu, açıkça bir büyüdür" derler.

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا لَوْ كَانَ خَيْرًا مَا سَبَقُونَآ إِلَيْهِ وَإِذْ لَمْ يَهْتَدُوا بِهِ فَسَيَقُولُونَ هَذَآ إِفْكٌ قَدِيمٌ ﴿١١﴾

46 **Ahkaf**/11. İnkâr edenler, inananlar için: "Eğer (Bu Muhammed'in getirdiği) iyi bir şey olsaydı, bu hususta bizden önce geçemezlerdi" dediler. Onun rehberliğine aymadıkları için de: "Bu eski bir uydurmadır" dediler.

وَالسَّمَآءِ ذَاتِ الْحُبُكِ ﴿٧﴾ إِنَّكُمْ لَفِي قَوْلٍ مُخْتَلِفٍ ﴿٨﴾ يُؤْفَكُ عَنْهُ مَنْ أُفِكَ ﴿٩﴾ قُتِلَ الْخَرَّاصُونَ ﴿١٠﴾ الَّذِينَ هُمْ فِي غَمْرَةٍ سَاهُونَ ﴿١١﴾

51 **Zariyat**/7-8. İçinde yollar bulunan göğe andolsun ki, (ey inkârcılar!) siz şüphesiz farklı görüşlerdesiniz. 9. Bundan, döndürülecek kimseler döndürülür. 10-11. Bilgisizliğe saplanıp kalan bu palavracıların canları çıksın!

كَذَلِكَ مَآ أَتَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ مِنْ رَسُولٍ إِلاَّ قَالُوا سَاحِرٌ أَوْ مَجْنُونٌ ﴿٥٢﴾ أَتَوَاصَوْا بِهِ بَلْ هُمْ قَوْمٌ طَاغُونَ ﴿٥٣﴾ فَتَوَلَّ عَنْهُمْ فَمَآ أَنْتَ بِمَلُومٍ ﴿٥٤﴾ وَذَكِّرْ فَإِنَّ الذِّكْرَى تَنْفَعُ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٥٥﴾

51 **Zariyat**, 52. Aynı şekilde onlardan öncekilere de ne zaman bir elçi gelse, (onun için) 'büyücü' veya 'deli' derlerdi. 53. Bunu birbirlerine mi tavsiye ettiler? Hayır, bunlar azgın bir topluluktur. 54. (Ey Muhammed!) Onlardan yüz çevir; sen kınanacak değilsin. 55. Sen öğüt ver. Öğüt, inananlara fayda sağlar.

اقْتَرَبَ لِلنَّاسِ حِسَابُهُمْ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ مُعْرِضُونَ ﴿١﴾ مَا يَأْتِيهِمْ مِنْ ذِكْرٍ مِنْ رَبِّهِمْ مُحْدَثٍ إِلاَّ اسْتَمَعُوهُ وَهُمْ يَلْعَبُونَ ﴿٢﴾ لاَهِيَةً قُلُوبُهُمْ وَأَسَرُّوا النَّجْوَى الَّذِينَ ظَلَمُوا هَلْ هَذَآ إِلاَّ بَشَرٌ مِثْلُكُمْ أَفَتَأْتُونَ السِّحْرَ وَأَنْتُمْ تُبْصِرُونَ ﴿٣﴾ قَالَ رَبِّي يَعْلَمُ الْقَوْلَ فِي السَّمَآءِ وَالأَرْضِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٤﴾ بَلْ قَالُوا أَضْغَاثُ أَحْلاَمٍ بَلِ افْتَرَاهُ بَلْ هُوَ شَاعِرٌ فَلْيَأْتِنَا بِآيَةٍ كَمَآ أُرْسِلَ الأَوَّلُونَ ﴿٥﴾ مَآ آمَنَتْ قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْيَةٍ أَهْلَكْنَاهَا أَفَهُمْ يُؤْمِنُونَ ﴿٦﴾

21 **Enbiya**, 1. İnsanların hesabını görme zamanı yaklaştı, fakat onlar hâlâ dalgınlık içinde yüz çeviriyorlar. 2-3. Rablerinden kendilerine gelen her yeni öğüdü, ancak gönüllerini gaflet içinde eğlenerek dinlerler. Bu zalimler gizli toplantılarında: "Bu da sizin gibi bir insan değil mi? Siz, göz göre göre büyüye mi kapılıyorsunuz?" diye konuşurlar. 4. (Muhammed:) "Benim Rabbim gökte ve yerde söyleneni bilir. O işitendir, bilendir" dedi. 5. Onlar: "Hayır, bunlar karışık rüyalardır", "Hayır, onu uydurmuştur", "Hayır, o şairdir. "Haydi öncekiler peygamberler gibi o da bize bir mucize getirsin" dediler. 6. Onlardan önce yok etmiş olduğumuz hiçbir kentin iman etmemesi. Bunlar mı inanacaklar?

وَمَا أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ إِلاَّ رِجَالاً نُوحِي إِلَيْهِمْ فَاسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لاَ تَعْلَمُونَ ﴿٧﴾

21 **Enbiya**/7. (Ey Muhammed!) Senden önce gönderdiklerimiz zaman, sizin bilmediğiniz gibi durmadılar. "Bizim kitabımız ile

قُلْ إِنَّمَآ أُنذِرُكُم بِالْوَحْيِ وَلَا يَسْمَعُ الصُّمُّ الدُّعَآءَ إِذَا مَا يُنذَرُونَ ﴿٤٥﴾ وَلَئِن مَّسَّتْهُمْ نَفْحَةٌ مِّنْ عَذَابِ رَبِّكَ لَيَقُولُنَّ يَاوَيْلَنَآ إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٤٦﴾

layan bu mudur?" derler; oysa kendileri Rahman'ın öğüdünü inkâr ederler.
21 **Enbiya**/45. (Ey Muhammed!) De ki: "Ben sizi, ancak vahiy ile uyarıyorum". Uyarıldıkları zaman, sağırlar çağrıyı duymazlar. 46. And olsun, Rabbinin azabı onlara hafifçe dokunsa: "Vah bize! Biz haksızlık etmişiz" derler.

أَفَلَمْ يَدَّبَّرُوا الْقَوْلَ أَمْ جَآءَهُم مَّا لَمْ يَأْتِ آبَآءَهُمُ الْأَوَّلِينَ ﴿٦٨﴾ أَمْ لَمْ يَعْرِفُوا رَسُولَهُمْ فَهُمْ لَهُ مُنكِرُونَ ﴿٦٩﴾ أَمْ يَقُولُونَ بِهِ جِنَّةٌ بَلْ جَآءَهُم بِالْحَقِّ وَأَكْثَرُهُمْ لِلْحَقِّ كَارِهُونَ ﴿٧٠﴾ وَلَوِ اتَّبَعَ الْحَقُّ أَهْوَآءَهُمْ لَفَسَدَتِ السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ وَمَن فِيهِنَّ بَلْ أَتَيْنَاهُم بِذِكْرِهِمْ فَهُمْ عَن ذِكْرِهِم مُّعْرِضُونَ ﴿٧١﴾ أَمْ تَسْأَلُهُمْ خَرْجًا فَخَرَاجُ رَبِّكَ خَيْرٌ وَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ ﴿٧٢﴾ وَإِنَّكَ لَتَدْعُوهُمْ إِلَى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٧٣﴾ وَإِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ عَنِ الصِّرَاطِ لَنَاكِبُونَ ﴿٧٤﴾

23 **Mu'minun**/68. Onlar söyleneni hiç düşünmezler mi? Yoksa, onlara önceki atalarına gelmeyen bir şey mi geldi? 69. Veya elçilerini tanımıyorlar da, bu yüzden mi onu inkâr ediyorlar? 70. Ya da: "Onda delilik var" diyorlar, öyle mi? Hayır; O, onlara gerçeği getirmiştir, ama çoğu ondan hoşlanmamaktadır. 71. Eğer gerçek onların keyiflerine bağlı olsaydı, gökler, yer ve onlarda bulunanlar bozulup giderdi. Onlara kendi öğütlerini getirdik, ama onlar kendilerine verilen öğütten yüz çevirmektedirler. 72. (Ey Muhammed!) Yoksa sen onlardan bir ücret mi istiyorsun? Rabbinin ücreti daha iyidir. O, rızık verenlerin en iyisidir. 73-74. Aslında sen onları doğru yola çağırıyorsun, ama ahirete inanmayanlar bu yoldan sapmaktadırlar.

بَلْ قَالُوا مِثْلَ مَا قَالَ الْأَوَّلُونَ ﴿٨١﴾ قَالُوٓا أَئِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَامًا أَئِنَّا لَمَبْعُوثُونَ ﴿٨٢﴾ لَقَدْ وُعِدْنَا نَحْنُ وَآبَآؤُنَا هَذَا مِن قَبْلُ إِنْ هَذَآ إِلَّآ أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿٨٣﴾

23 **Mu'minun**/81. Hayır; yine de öncekilerin dediklerini derler. 82-83. Onlar: "Ölüp, toprak ve bir yığın kemik olmuşken yeniden mi diriltileceğiz? Andolsun ki, biz ve daha önce de babalarımız bununla tehdit edilmişti; bu, öncekilerin masallarından başka bir şey değildir" demişlerdi.

فَذَكِّرْ فَمَآ أَنتَ بِنِعْمَةِ رَبِّكَ بِكَاهِنٍ وَلَا مَجْنُونٍ ﴿٢٩﴾ أَمْ يَقُولُونَ شَاعِرٌ نَّتَرَبَّصُ بِهِ رَيْبَ الْمَنُونِ ﴿٣٠﴾ قُلْ تَرَبَّصُوا فَإِنِّي مَعَكُم مِّنَ الْمُتَرَبِّصِينَ ﴿٣١﴾ أَمْ تَأْمُرُهُمْ أَحْلَامُهُم بِهَذَآ أَمْ هُمْ قَوْمٌ طَاغُونَ ﴿٣٢﴾ أَمْ يَقُولُونَ تَقَوَّلَهُ بَل لَّا يُؤْمِنُونَ

52 **Tur**/29. (Ey Muhammed!) Sen öğüt ver! Rabbinin nimetiyle, sen ne kâhinsin, ne de delisin. 30. Yoksa, senin için: "Şâirdir, zamanın onun aleyhine dönmesini gözlüyoruz" mu derler? 31. De ki: "Gözetleyin; doğrusu, ben de sizinle beraber gözetlemekteyim". 32. Bunu onlara akılları mı buyuruyor? Yoksa onlar azgın bir millet midirler?[448] 33. Yoksa:

[448] Müşrikler'in Hz. Muhammed'in peygamberliğine itiraz etmelerinin akıldan mı, yoksa azgınlıktan mı kaynaklandığı arasında bir zıtlık kurularak, inkarın kaynağının azgınlık olduğu ima edilmektedir.

﴿٣٣﴾ فَلْيَأْتُوا بِحَدِيثٍ مِّثْلِهِ إِن كَانُوا صَادِقِينَ ﴿٣٤﴾ أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ ﴿٣٥﴾ أَمْ خَلَقُوا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بَل لَّا يُوقِنُونَ ﴿٣٦﴾ أَمْ عِندَهُمْ خَزَآئِنُ رَبِّكَ أَمْ هُمُ الْمُصَيْطِرُونَ ﴿٣٧﴾ أَمْ لَهُمْ سُلَّمٌ يَسْتَمِعُونَ فِيهِ فَلْيَأْتِ مُسْتَمِعُهُم بِسُلْطَانٍ مُّبِينٍ ﴿٣٨﴾ أَمْ لَهُ الْبَنَاتُ وَلَكُمُ الْبَنُونَ ﴿٣٩﴾ أَمْ تَسْأَلُهُمْ أَجْرًا فَهُم مِّن مَّغْرَمٍ مُّثْقَلُونَ ﴿٤٠﴾ أَمْ عِندَهُمُ الْغَيْبُ فَهُمْ يَكْتُبُونَ ﴿٤١﴾ أَمْ يُرِيدُونَ كَيْدًا فَالَّذِينَ كَفَرُوا هُمُ الْمَكِيدُونَ ﴿٤٢﴾ أَمْ لَهُمْ إِلَهٌ غَيْرُ اللَّهِ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٤٣﴾ وَإِن يَرَوْا كِسْفًا مِّنَ السَّمَآءِ سَاقِطًا يَقُولُوا سَحَابٌ مَّرْكُومٌ ﴿٤٤﴾ فَذَرْهُمْ حَتَّى يُلَاقُوا يَوْمَهُمُ الَّذِي فِيهِ يُصْعَقُونَ ﴿٤٥﴾ يَوْمَ لَا يُغْنِي عَنْهُمْ كَيْدُهُمْ شَيْئًا وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ ﴿٤٦﴾ وَإِنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا عَذَابًا دُونَ ذَٰلِكَ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٧﴾ وَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ فَإِنَّكَ بِأَعْيُنِنَا وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ حِينَ تَقُومُ ﴿٤٨﴾ وَمِنَ اللَّيْلِ فَسَبِّحْهُ وَإِدْبَارَ النُّجُومِ ﴿٤٩﴾

"Onu (Muhammed) kendi uydurdu" mu diyorlar? Hayır, onlar inanmıyorlar 34. Eğer iddialarında samimi iseler, Kur'an'a benzer bir söz meydana getirsinler 35. Onlar, bir şeyden (Allah'tan) başka bir şeyden mi yaratılmışlardır? Yoksa yaratanlar kendileri midir? 36. Yoksa gökleri ve yeri kendileri mi yaratmışlardır? Hayır, onlar (Allah'a) kesin olarak inanmıyorlar 37. Yoksa Rabbinin hazineleri onların yanında mıdır? Yoksa onlar mı işe hakimdirler? 38. Yoksa üzerine çıkıp (sırrını) dinledikleri bir merdivenleri mi var? O'nlarda dinleyenleri açık bir delil getirsin. 39. Demek kızlar Allah'ın, oğullar sizin, öyle mi? 40. Yoksa sen onlardan bir ücret istiyorsun da onlar ağır bir borç altında mı kalıyorlar? 41. Gaybın bilgisi, kendilerinin yanında da, onlar mı yazıyorlar? 42. Yoksa bir tuzak mı kurmak istiyorlar? Ama o tuzağa yakalanacak olanlar inkar edenlerdir 43. Yoksa Allah'tan başka bir tanrılar mı vardır? Allah, onların onlar koşmalarından münezzehtir 44. Gökten aşağı düşen bir parça görseler 'Bulut cümesidir' derler 45. Çarpılacakları güne erişmelerine kadar onları bırak 46. O gün, düzenleri kendilerine bir fayda vermez, onlar yardım da görmezler 47. Zulmedenlere, bundan başka bir de azap vardır fakat onların çoğu bilmezler 48. (Ey Muhammed) Rabbinin hükmü verilmeye gelinceye kadar sabret. Sen bizim nezaretimiz altındasın. Kalkarken Rabbını överek tesbih et 49. Geceleyin ve yıldızlar kaybolurken de O'nu tesbih et

﴿٣٦﴾ عَنِ الْيَمِينِ ﴿٣٧﴾ أَيَطْمَعُ كُلُّ امْرِئٍ مِّنْهُمْ ﴿٣٨﴾ كَلَّا إِنَّا خَلَقْنَاهُم مِّمَّا ﴿٣٩﴾ فَلَا أُقْسِمُ بِرَبِّ الْمَشَارِقِ وَالْمَغَارِبِ ﴿٤٠﴾ عَلَىٰ أَن نُّبَدِّلَ خَيْرًا مِّنْهُمْ وَمَا ﴿٤١﴾ ﴿٤٢﴾

70 Mearic 36-37 (Ey Muhammed!) İnkar edenlere ne oluyor ki, sağdan soldan toplulukla üzerine sana koşuşuyorlar? 38. Her birinin cennetine konulacağını mı umuyorlar?[449] 39. Hayır. Biz onları yarattığımız şeyden de bildikleri şeyden yaratmışızdır. 41. Doğuların ve batıların Rabbine yemin ederim ki, onların yerine daha iyilerini getirmeye Bizim gücümüz yeter. 42. Onları kendi boş sözleriyle oyalanmaya, eğlenmeye geçmeye.

[449] Müşrikler Kur'an'ın ahirette ölü beyinlerin hayat bulacağını iddia ettiklerini belirtir. Bu [illegible] aslı yok, ama bu doğruysa bile, cennette güzeller de biz olacak' gibisinden [illegible] psikolojiye sahipler. Kur'an burada onların bu duygu ve düşüncelerini

حَتَّى يُلَاقُوا يَوْمَهُمُ الَّذِي يُوعَدُونَ ﴿٤٢﴾

dilerine söz verilen güne kavuşmalarına kadar dalıp oynasınlar.

وَإِذْ يَمْكُرُ بِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِيُثْبِتُوكَ أَوْ يَقْتُلُوكَ أَوْ يُخْرِجُوكَ وَيَمْكُرُونَ وَيَمْكُرُ اللَّهُ وَاللَّهُ خَيْرُ الْمَاكِرِينَ ﴿٣٠﴾ وَإِذَا تُتْلَى عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا قَالُوا قَدْ سَمِعْنَا لَوْ نَشَاءُ لَقُلْنَا مِثْلَ هَذَا إِنْ هَذَا إِلَّا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿٣١﴾ وَإِذْ قَالُوا اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ هَذَا هُوَ الْحَقَّ مِنْ عِنْدِكَ فَأَمْطِرْ عَلَيْنَا حِجَارَةً مِنَ السَّمَاءِ أَوِ ائْتِنَا بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٣٢﴾ وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ وَأَنْتَ فِيهِمْ وَمَا كَانَ اللَّهُ مُعَذِّبَهُمْ وَهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ ﴿٣٣﴾ وَمَا لَهُمْ أَلَّا يُعَذِّبَهُمُ اللَّهُ وَهُمْ يَصُدُّونَ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَمَا كَانُوا أَوْلِيَاءَهُ إِنْ أَوْلِيَاؤُهُ إِلَّا الْمُتَّقُونَ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٤﴾

8 **Enfal**/30. İnkâr edenler, seni bağlamak, öldürmek veya sürmek için sana düzen kuruyorlardı. Onlar da düzen kuruyorlar, Allah da düzen kuruyor. En iyi düzen kuran Allah'tır. 31. Âyetlerimiz onlara okunduğu zaman: "İşittik; istesek biz de aynısını söyleriz. Bu eskilerin masallarından başka bir şey değildir" derlerdi. 32. "Allahımız! Eğer bu Kitap senin katından gelen gerçek ise, gökten üzerimize taş yağdır veya bize acıtıcı bir azap ver" demişlerdi. 33. Oysa sen onların içinde iken Allah onlara azap edecek değildi. Onlar bağışlanma dilerken de Allah onlara azap edecek değildi. 34. Ama onlar (insanları) Mescid-i Haram'dan alıkoyarken ve onun himayecisi değillerken –onun himayecileri (Allah'tan) sakınanlardır–, Allah onlara niye azap etmesin ki? Gel gör ki, çoğu (bunu) bilmemektedir.

وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالسَّيِّئَةِ قَبْلَ الْحَسَنَةِ وَقَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِمُ الْمَثُلَاتُ وَإِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَغْفِرَةٍ لِلنَّاسِ عَلَى ظُلْمِهِمْ وَإِنَّ رَبَّكَ لَشَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٦﴾

13 **Ra'd**/6. Onlar senden, iyilikten önce kötülüğü acele istiyorlar. Oysa onlardan önce benzer durumlar gelip geçti. Senin Rabbin insanların (bütün) haksızlıklarına rağmen, onlara karşı bağışlayıcıdır. Şüphesiz, Rabbinin cezalandırması da çetindir.

وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَسْتَ مُرْسَلًا قُلْ كَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَمَنْ عِنْدَهُ عِلْمُ الْكِتَابِ ﴿٤٣﴾

13 **Ra'd**/43. İnkâr edenler: "Sen peygamber değilsin" diyorlar. De ki: "Benim ile sizin aranızda tanık olarak Allah ve Kitap bilgisine sahip olanlar yeter".

b) Habeşistan'a Hicret

Müslümanlar'ın Mekke'de müşrikler tarafından baskı altında tutulmaları üzerine Hz. Peygamber bazı Müslümanlar'ın Habeşistan'a (bugünkü Etyopya) sığınmalarına izin verdi. O dönemin Habeşistan kralı adil, merhametli ve dindar bir hıristiyandı. Mekke devrinin 5. Yılında (Receb 615) onaltı Müslüman bu ülkeye hicret etti ve üç ay orada kaldı. 616 yılında Habeşistan'a ikinci bir göç daha yaşandı. Bu ikinci Habeşistan hicretine Cafer'in komutasında 90 Müslüman katıldı. Bunlardan bir kısmı 622'de, geri kalanı da 628'de geri döndüler.

قُلْ يَا عِبَادِ الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا رَبَّكُمْ لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةٌ وَأَرْضُ اللَّهِ وَاسِعَةٌ إِنَّمَا يُوَفَّى

39 **Zümer**/10. (Ey Muhammed! Benim adıma) de ki: "Ey inanan kullarım! Rabbinize karşı gelmekten sakının; bu dünyada iyilik yapanlara iyilik vardır. Allah'ın yarattığı yeryüzü geniştir. Sabredenlere karşılıkları hesapsız olarak ödenecektir".

الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿١٠﴾

وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مَا ظُلِمُوا لَنُبَوِّئَنَّهُمْ فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَلَأَجْرُ الْآخِرَةِ أَكْبَرُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٤١﴾ الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٤٢﴾

16 **Nahl**/41. Kendilerine haksızlık yapıldıktan sonra, Allah uğrunda göçeden kimseleri, dünyada güzelce yerleştiririz. Ahiret ödülü daha da büyüktür; keşke bilseler. 42. Onlar sabrederler ve Rablerine güvenirler.

ثُمَّ إِنَّ رَبَّكَ لِلَّذِينَ هَاجَرُوا مِنْ بَعْدِ مَا فُتِنُوا ثُمَّ جَاهَدُوا وَصَبَرُوا إِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا لَغَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١١٠﴾

16 **Nahl**/110. Rabbin, sınav verdikten sonra göç eden, sonra savaşan ve sabreden kimselerden yanadır. (Bütün) bunlardan sonra senin Rabbin çok bağışlayıcı ve merhametlidir.

c) Mekke'de Kitap Ehli İle İlişkiler

وَإِنَّهُ لَفِي زُبُرِ الْأَوَّلِينَ ﴿١٩٦﴾ أَوَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ آيَةً أَنْ يَعْلَمَهُ عُلَمَاءُ بَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿١٩٧﴾

26 **Şuara**/196. Bu (Kur'an'ın anlattığı şey) daha öncekilerin kitaplarında da vardır. 197. İsrailoğulları bilginlerinin bunu bilmesi onlar için bir belge değil miydi?

إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَقُصُّ عَلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ أَكْثَرَ الَّذِي هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٧٦﴾

27 **Neml**/76. Bu Kur'an, İsrailoğulları'na, ayrılığa düştükleri şeyin çoğunu anlatmaktadır.

أَفَمَنْ كَانَ عَلَى بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّهِ وَيَتْلُوهُ شَاهِدٌ مِنْهُ وَمِنْ قَبْلِهِ كِتَابُ مُوسَى إِمَامًا وَرَحْمَةً أُولَئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ وَمَنْ يَكْفُرْ بِهِ مِنَ الْأَحْزَابِ فَالنَّارُ مَوْعِدُهُ فَلَا تَكُ فِي مِرْيَةٍ مِنْهُ إِنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٧﴾

11 **Hud**/17. Rabbinin katından bir belgesi ve onu okuyan, O'ndan gelen bir tanığı bulunanlar ve önlerinde önder ve rahmet olarak Mûsa'nın Kitabı bulunanlar (kafirlerle bir olur mu?) işte onlar Kur'an'a inanırlar. Hangi grup onu inkâr ederse, ona söz verilen yer ateştir. Senin de bundan şüphen olmasın. O, Rabbinden bir gerçektir. Fakat insanların çoğu inanmazlar.

وَهَذَا كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ مُبَارَكٌ مُصَدِّقُ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَلِتُنْذِرَ أُمَّ الْقُرَى وَمَنْ حَوْلَهَا وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ يُؤْمِنُونَ بِهِ وَهُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٩٢﴾

6 **En'am**/92. **(Ey Muhammed!)** Bu, ana kenti **(Mekke'yi)** ve dolayında olanları uyarman için indirdiğimiz, kendinden öncekileri doğrulayan, mübarek bir Kitap'tır. Ahirete inananlar ona da inanırlar ve onlar namazlarını korurlar.

إِنَّ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيَعًا لَسْتَ مِنْهُمْ فِي شَيْءٍ إِنَّمَا أَمْرُهُمْ إِلَى اللَّهِ ثُمَّ يُنَبِّئُهُمْ بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿١٥٩﴾

6 **En'am**/159. **(Ey Muhammed!)** Dinlerini parçalayan ve gruplara ayrılanlarla senin bir ilişkin olamaz. Onların işi Allah'a kalmıştır, sonra yapmakta olduklarını onlara bildirecektir.

هُوَ الْحَقَّ وَيَهْدِي إِلَى صِرَاطِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ ﴿٦﴾

ilim verilenler, sana Rabbinden indirilenin hak olduğunu ve üstün ve övgüye layık olan (Allah)'ın yolunu gösterdiğini bilirler.

وَاسْأَلْ مَنْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رُسُلِنَا أَجَعَلْنَا مِنْ دُونِ الرَّحْمَٰنِ آلِهَةً يُعْبَدُونَ ﴿٤٥﴾

43 **Zuhruf**/45. (Ey Muhammed!) Senden önce gönderdiğimiz peygamberlerimize sor, Biz, Rahman'dan başka, kulluk edecekleri tanrılar (meşru) kılmış mıyız?

فَتَقَطَّعُوا أَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ زُبُرًا كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ ﴿٥٣﴾ فَذَرْهُمْ فِي غَمْرَتِهِمْ حَتَّىٰ حِينٍ ﴿٥٤﴾ أَيَحْسَبُونَ أَنَّمَا نُمِدُّهُمْ بِهِ مِنْ مَالٍ وَبَنِينَ ﴿٥٥﴾ نُسَارِعُ لَهُمْ فِي الْخَيْرَاتِ بَل لَا يَشْعُرُونَ ﴿٥٦﴾

23 **Mu'minun**/53. Ne var ki, kendi aralarında kitap kitap parçalandılar. Her bölük kendisininkiyle sevinmektedir. 54. Onları bir süreye kadar içine düştükleri şaşkınlıklarıyla başbaşa bırak. 55-56. Kendilerine mal ve çocuklar vermekle, onlara iyiliklerde bulunmak için koşturduğumuzu mu sanıyorlar? Hayır; onlar farkında değiller.

وَلَا تُجَادِلُوا أَهْلَ الْكِتَابِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِلَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ وَقُولُوا آمَنَّا بِالَّذِي أُنْزِلَ إِلَيْنَا وَأُنْزِلَ إِلَيْكُمْ وَإِلَٰهُنَا وَإِلَٰهُكُمْ وَاحِدٌ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ ﴿٤٦﴾ وَكَذَٰلِكَ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ فَالَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يُؤْمِنُونَ بِهِ وَمِنْ هَٰؤُلَاءِ مَنْ يُؤْمِنُ بِهِ وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا إِلَّا الْكَافِرُونَ ﴿٤٧﴾

29 **Ankebut**/46. Ehl-i Kitap'la –onlardan haksızlık yapanların hariç– ancak en güzel biçimde tartışın ve onlara: "Bize indirilene ve size indirilene inandık, bizim Tanrımız da sizin Tanrınız da birdir, biz O'na teslim olmuşuzdur" deyin. 47. (Ey Muhammed!) Böylece sana Kitab'ı indirdik, işte, kendilerine Kitab verdiklerimiz ona inanırlar; bunlardan (müşriklerden) da ona inananlar vardır. Âyetlerimizi, ancak kafirler (bile bile) inkar ederler.

وَالَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَفْرَحُونَ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ وَمِنَ الْأَحْزَابِ مَنْ يُنْكِرُ بَعْضَهُ قُلْ إِنَّمَا أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ اللَّهَ وَلَا أُشْرِكَ بِهِ إِلَيْهِ أَدْعُو وَإِلَيْهِ مَآبِ ﴿٣٦﴾

13 **Ra'd**/36. (Ey Muhammed!) Kendilerine Kitap verdiklerimiz sana indirilene sevinirler. Grupların içinde, onun bir kısmını inkar edenler vardır. De ki: "Bana yalnızca, Allah'a tapmam ve O'na ortak koşmamam emrolundu. Ben O'na çağırırım; benim dönüşüm O'nadır".

2. Hicret

Hz. Muhammed 13 sene uğraşmasına ve akıl almaz zorluklara katlanmasına rağmen, muhataplarının içinde bulunduğu ahlaki, ekonomik, siyasal vb. nedenlerden dolayı, mesajını onların büyük bir bölümüne kabul ettiremedi. Öte yandan, müşriklerin Hz. Peygamber'e ve Müslümanlar'a yönelik baskıları da gün geçtikçe artan bir dozda sürüyordu. Bunun üzerine, Hz. Peygamber bazı Medineliler'le kurulan iyi ilişkilere binaen hem baskı ve zulümden kurtulmak, hem de yeni bir strateji izlemek amacıyla, kendisine inanan mü'minlerle birlikte 622 yılında Medine'ye hicret etmeye karar verdi. Allah da indirdiği ayetlerle Müslümanlar'ın bu kararlarını doğru bulduğunu ve desteklediğini bildirdi. Medine'de Müslümanlar'ı Evs ve Hazrec kabileleri karşıladı, misafir etti ve inanılmaz bir da-

KIRIKKALE Üniversitesi KÜTÜPHANESİ

yanışma örneği sergileyerek onları desteklediler. Medine'deki hayat bu iki büyük kabilenin desteğiyle başladığı için, İslam'ın Medine'de yaygınlık kazanması uzun sürmedi. Kısa sürede Müslümanlar Mekkeliler'le mücadele edebilecek bir güce ulaştılar.

a) Hicret, Muhacirler ve Ensar

وَالَّذِينَ تَبَوَّءُوا الدَّارَ وَالْإِيمَانَ مِنْ قَبْلِهِمْ يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فِي صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِمَّا أُوتُوا وَيُؤْثِرُونَ عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَمَنْ يُوقَ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٩﴾ وَالَّذِينَ جَاءُوا مِنْ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِّلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿١٠﴾

59 **Haşr**/9. Onlardan önce oraya (Medine'ye) ve imana yerleşmiş olanlar, kendilerine göç edip gelenleri severler; onlara verilenlere içlerinde bir arzu duymazlar, kendileri zorluk içinde bulunsalar bile, onları kendilerinden önde tutarlar. Kim nefsinin cimriliğinden korunursa, işte onlar kurtuluşa ulaşanlardır. 10. Onlardan sonra gelenler: "Rabbimiz! Bizi ve bizden önce inanmış olan kardeşlerimizi bağışla; kalbimizde mü'minlere karşı kin bırakma. Rabbimiz! Şüphesiz Sen çok şefkatlisin, çok merhametlisin" derler.

وَإِنْ كَادُوا لَيَسْتَفِزُّونَكَ مِنَ الْأَرْضِ لِيُخْرِجُوكَ مِنْهَا وَإِذًا لَا يَلْبَثُونَ خِلَافَكَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٧٦﴾ سُنَّةَ مَنْ قَدْ أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِنْ رُسُلِنَا وَلَا تَجِدُ لِسُنَّتِنَا تَحْوِيلًا ﴿٧٧﴾

17 **İsra**/76. Seni yurdundan çıkarmak için, neredeyse seni tedirgin edeceklerdi. Böyle bir durumda, senden sonra orada kendileri de az bir süre kalabilirler. 77. Bizim senden önce gönderdiklerimiz hakkındaki uygulamamız budur ve Bizim uygulamamızda bir değişiklik bulamazsın.[450]

يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ أَرْضِي وَاسِعَةٌ فَإِيَّايَ فَاعْبُدُونِ ﴿٥٦﴾ كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ ثُمَّ إِلَيْنَا تُرْجَعُونَ ﴿٥٧﴾ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُبَوِّئَنَّهُمْ مِنَ الْجَنَّةِ غُرَفًا تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا نِعْمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ ﴿٥٨﴾ الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٥٩﴾ وَكَأَيِّنْ مِنْ دَابَّةٍ لَا تَحْمِلُ رِزْقَهَا اللَّهُ يَرْزُقُهَا وَإِيَّاكُمْ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٦٠﴾

29 **Ankebut**/56. Ey inanmış kullarım! Benim yeryüzüm geniştir. O hâlde, yalnız Bana kul olun. 57. Herkes ölümü tadacaktır. Sonunda Bize döndürüleceksiniz. 58-59. İnanan ve yararlı iş işleyenleri, altlarından ırmaklar akan, içinde temelli kalacakları cennetteki köşklere yerleştiririz, (sıkıntılara karşı) dayanan ve Rablerine güvenenlerin ecri ne güzeldir! 60. Nice canlılar vardır ki, rızıklarını kendileri elde edemezler. Sizin de, onların da rızkını Allah verir. O işitir ve bilir.

[450] 17. İsra suresi, Hz. Muhammed'in peygamberliğinin 12. yılında inmiştir. Hicret'e oldukça yakın bir döneme ait olan bu pasajda, Mekke müşriklerinin Hz. Peygamber'i Mekke'den çıkarma girişimlerine temas edilmektedir. Sonuçta müşrikler Hz. Peygamber'i ve inananları Mekke'den ayrılmak zorunda bırakmışlar, ancak bu zorunlu ayrılış, Hz. Peygamber'in Medineliler'le zamanında yapılan ön görüşmeler sayesinde kısa zamanda politik bir avantaja dönüşmüştü. Nitekim Müslümanlar, Mekke'yle terkedişlerinin üzerinden iki yıl geçmeden, Mekke müşriklerini Bedir'de boğuna uğratacaklar ve pek çok çarpışmadan sonra, Hicret'in 8. yılında Mekke'yi fetheceklerdi. Böylece, bu pasajda öğretilen ilahî yasa gerçekleşmiş olacaktı.

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَئِكَ يَرْجُونَ رَحْمَةَ اللَّهِ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢١٨﴾

2 **Bakara**/218. İnananlar ve hicret edip Allah yolunda savaşanlar, işte bunlar Allah'ın rahmetini umarlar. Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir.

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ آوَوْا وَنَصَرُوا أُولَئِكَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يُهَاجِرُوا مَا لَكُمْ مِنْ وَلَايَتِهِمْ مِنْ شَيْءٍ حَتَّى يُهَاجِرُوا وَإِنِ اسْتَنْصَرُوكُمْ فِي الدِّينِ فَعَلَيْكُمُ النَّصْرُ إِلَّا عَلَى قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٧٢﴾ وَالَّذِينَ كَفَرُوا بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ إِلَّا تَفْعَلُوهُ تَكُنْ فِتْنَةٌ فِي الْأَرْضِ وَفَسَادٌ كَبِيرٌ ﴿٧٣﴾ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ آوَوْا وَنَصَرُوا أُولَئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٧٤﴾ وَالَّذِينَ آمَنُوا مِنْ بَعْدُ وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا مَعَكُمْ فَأُولَئِكَ مِنْكُمْ وَأُولُوا الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَى بِبَعْضٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٧٥﴾

8 **Enfal**/72. İnanıp, hicret eden ve canlarıyla, mallarıyla Allah yolunda cihat edenlerle (onları) barındırıp yardım edenler; işte bunlar birbirlerinin hâmîsidirler. Ama inanıp da hicret etmemiş olanlarla, hicret etmelerine kadar, hiçbir dostluğunuz olamaz. Eğer din uğrunda sizden yardım isterlerse, aranızda antlaşma olmayan topluluktan başkasına karşı onlara yardım etmeniz gerekir. Allah yaptıklarınızı görmektedir. 73. İnkâr edenler birbirlerinin hâmîsidirler. Eğer siz de böyle yapmazsanız, yeryüzünde karışıklık ve büyük bozgunculuk çıkar. 74. İnanıp hicret eden ve Allah yolunda savaşanlar ve (onları) barındırıp yardım edenler; işte onlar gerçekten inanmışlardır. Onlar için bağışlanma ve cömertçe rızık vardır. 75. Sonradan inanıp hicret eden ve sizinle beraber savaşan kimseler; işte bunlar da sizdendir. Akraba olanlar Allah'ın Kitabı'na göre, birbirine daha yakındırlar. Doğrusu, Allah her şeyi bilir.

إِلَّا تَنْصُرُوهُ فَقَدْ نَصَرَهُ اللَّهُ إِذْ أَخْرَجَهُ الَّذِينَ كَفَرُوا ثَانِيَ اثْنَيْنِ إِذْ هُمَا فِي الْغَارِ إِذْ يَقُولُ لِصَاحِبِهِ لَا تَحْزَنْ إِنَّ اللَّهَ مَعَنَا فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَيْهِ وَأَيَّدَهُ بِجُنُودٍ لَمْ تَرَوْهَا وَجَعَلَ كَلِمَةَ الَّذِينَ كَفَرُوا السُّفْلَى وَكَلِمَةُ اللَّهِ هِيَ الْعُلْيَا وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٤٠﴾

9 **Tevbe**/40. Eğer siz Muhammed'e yardım etmezseniz, bilin ki, inkâr edenler onu, iki kişinin ikincisi olarak yurdundan çıkardıklarında, Allah ona yardım etmiştir. Hani o mağarada arkadaşına: "Üzülme; Allah bizimledir" diyordu.[451] Allah da ona huzur ve güven (sekine) indirdi, görmediğiniz askerlerle onu destekledi ve inkâr edenlerin sözlerini alçalttı. Allah'ın sözü en üstündür. Allah yücedir, bilgedir.

وَالسَّابِقُونَ الْأَوَّلُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ بِإِحْسَانٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ وَأَعَدَّ

9 **Tevbe**/100. Hicret edenlerle (onlara) yardım edenlerden öncülük kazananlar ile güzel davranmada onlara uyanlardan Allah hoşnut olmuştur, onlar da O'ndan hoşnut olmuşlar-

[451] Hz. Peygamber'in mağaradaki arkadaşı, onunla birlikte hicret eden, en yakın arkadaşı ve aynı zamanda kayınpederi olan Ebû Bekir'di.

dır. Allah onlara, içlerinde temelli kalacakları, altlarından ırmaklar akan cennetler hazırlamıştır. İşte bu büyük kurtuluştur.

تَهْدُوا مَنْ أَضَلَّ اللَّهُ وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ سَبِيلًا ﴿٨٨﴾

4 **Nisa**/88. (Ey inananlar!) Nasıl olur da, Allah onları yaptıklarından dolayı başaşağı etmişken, münâfıklar hakkında iki takıma ayrılırsınız? Allah'ın saptırdığını siz mi yola getirmek istiyorsunuz? Allah kimi saptırırsa sen ona bir yol bulamazsın.

أَحَسِبَ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ ﴿٢﴾ وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ صَدَقُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْكَاذِبِينَ ﴿٣﴾ أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ أَنْ يَسْبِقُونَا سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿٤﴾ مَنْ كَانَ يَرْجُو لِقَاءَ اللَّهِ فَإِنَّ أَجَلَ اللَّهِ لَآتٍ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٥﴾ وَمَنْ جَاهَدَ فَإِنَّمَا يُجَاهِدُ لِنَفْسِهِ إِنَّ اللَّهَ لَغَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ ﴿٦﴾ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَحْسَنَ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٧﴾ وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حُسْنًا وَإِنْ جَاهَدَاكَ لِتُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٨﴾ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُدْخِلَنَّهُمْ فِي الصَّالِحِينَ ﴿٩﴾ وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَقُولُ آمَنَّا بِاللَّهِ فَإِذَا

29 **Ankebut**/2-3. Biz kendilerinden öncekileri denemişken, insanlar denenmeden, "İnandık" demekle bırakılacaklarını mı sanırlar? Elbette, Allah doğruları bilecek ve elbette, yalancıları da bilecektir. 4. Yoksa kötülükleri işleyenler Bizi geçeceklerini mi sanırlar? Ne kötü hüküm veriyorlar! 5. Kim Allah'a kavuşmayı umuyorsa (bilsin ki), Allah'ın (belirttiği) süresi mutlaka gelecektir. O işitendir, bilendir. 6. Kim çaba gösteriyorsa, ancak kendisi için çaba göstermiş olur. Allah [illegible] kimseye muhtaç değildir. 7. İnanan ve yararlı işler işleyenlerin kötülüklerini örteceğiz, onları yaptıklarının en güzeliyle ödüllendireceğiz. 8. Biz insana, ana-babasına karşı iyi davranmasını tavsiye ettik. Eğer ana-baba, [illegible] Bana bir şeyi ortak koşman için seni zorlarlarsa, o zaman onlara [illegible] Dönüşünüz Banadır. Yaptıklarınızı size [illegible] veririm. 9. İnanan ve yararlı iş [illegible] [illegible] [illegible] kimse: "Allah'a inandık" [illegible] ama Allah uğrunda bir [illegible]

b) Hicret Etmeyenler ve Mekke Devri Münafıkları

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ آوَوْا وَنَصَرُوا أُولَئِكَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يُهَاجِرُوا مَا لَكُمْ مِنْ وَلَايَتِهِمْ مِنْ شَيْءٍ حَتَّى يُهَاجِرُوا وَإِنِ اسْتَنْصَرُوكُمْ فِي الدِّينِ فَعَلَيْكُمُ النَّصْرُ إِلَّا عَلَى قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٧٢﴾

8 Enfal/72. İnanıp, hicret eden ve canlarıyla, mallarıyla Allah yolunda cihat edenlerle (onları) barındırıp yardım edenler; işte bunlar birbirlerinin hâmîsidirler. Ama inanıp da hicret etmemiş olanlarla, hicret etmelerine kadar, hiçbir dostluğunuz olamaz. Eğer din uğrunda sizden yardım isterlerse, aranızda antlaşma olmayan topluluktan başkasına karşı onlara yardım etmeniz gerekir. Allah yaptıklarınızı görmektedir.

فَمَا لَكُمْ فِي الْمُنَافِقِينَ فِئَتَيْنِ وَاللَّهُ أَرْكَسَهُمْ بِمَا كَسَبُوا أَتُرِيدُونَ أَنْ

أَحَسِبَ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ ﴿٢﴾ وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ صَدَقُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْكَاذِبِينَ ﴿٣﴾ أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ أَنْ يَسْبِقُونَا سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿٤﴾ مَنْ كَانَ يَرْجُو لِقَاءَ اللَّهِ فَإِنَّ أَجَلَ اللَّهِ لَآتٍ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٥﴾ وَمَنْ جَاهَدَ فَإِنَّمَا يُجَاهِدُ لِنَفْسِهِ إِنَّ اللَّهَ لَغَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ ﴿٦﴾ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَحْسَنَ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٧﴾ وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حُسْنًا وَإِنْ جَاهَدَاكَ لِتُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٨﴾ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُدْخِلَنَّهُمْ فِي الصَّالِحِينَ ﴿٩﴾ وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَقُولُ آمَنَّا بِاللَّهِ فَإِذَا

أُوذِيَ فِي اللَّهِ جَعَلَ فِتْنَةَ النَّاسِ كَعَذَابِ اللَّهِ وَلَئِنْ جَاءَ نَصْرٌ مِنْ رَبِّكَ لَيَقُولُنَّ إِنَّا كُنَّا مَعَكُمْ أَوَلَيْسَ اللَّهُ بِأَعْلَمَ بِمَا فِي صُدُورِ الْعَالَمِينَ ﴿١٠﴾ وَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْمُنَافِقِينَ ﴿١١﴾

İnsanların ezasını Allah'ın azabı gibi tutar (lar). Rabbinizden bir yardım gelecek olsa: "Biz sizinle beraberdik" derler. Allah herkesin kalbinde olanları en iyi bilen değil midir? 11. Allah elbette inananları da bilir, ikiyüzlüleri de bilir.

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَعْبُدُ اللَّهَ عَلَى حَرْفٍ فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ اطْمَأَنَّ بِهِ وَإِنْ أَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ انْقَلَبَ عَلَى وَجْهِهِ خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ ﴿١١﴾ يَدْعُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُ وَمَا لَا يَنْفَعُهُ ذَلِكَ هُوَ الضَّلَالُ الْبَعِيدُ ﴿١٢﴾ يَدْعُوا لَمَنْ ضَرُّهُ أَقْرَبُ مِنْ نَفْعِهِ لَبِئْسَ الْمَوْلَى وَلَبِئْسَ الْعَشِيرُ ﴿١٣﴾

22 Hac/11. İnsanların içinde Allah'a bir kenardan kulluk eden vardır. Başına bir iyilik gelirse gönlü yatışır, başına bir kötülük gelirse yüz üstü döner. Dünyayı da âhireti de kaybeder. İşte apaçık kayıp budur. 12. Allah'ı bırakıp, kendisine fayda da zarar da veremeyen şeylere yalvarır. İşte derin sapıklık budur. 13. Kendisine zararı faydasından daha yakın olana yalvarır. (Yalvardığı şey) ne kötü bir dost, ne kötü yoldaştır.

3. Hicret Sonrası Dönem

Medine dönemi, genel olarak, Müslümanların siyasal ve toplumsal anlamda bir güç hâline geldikleri süreçtir. Bu süreç, aynı zamanda, Mekkeli müşriklerin Müslümanlara karşı oluşturdukları 'sürekli düşmanlık' tutumlarını 'sürekli savaş' durumuna dönüştürdükleri döneme tekabül etmektedir. Hz. Muhammed, Mekkelilerin bu tutumuna karşı önce Medine'de müşrikler ve Yahudilerle güvenlik merkezli bir ittifak oluşturmuş (Medine Sözleşmesi); daha sonra da, gerektiğinde onlarla savaşmış (Bedir, Uhud, Hendek) ve nihayet Mekkeyi fethederek müşriklerin siyasal hakimiyetini sona erdirmiştir. Yahudilerin bilahare anlaşmayı bozmalarıyla, onlarla da sıcak çatışma durumu ortaya çıkmıştır. Hz. Muhammed de, sonunda onları Medine'den sürüp çıkarmıştır. Medine dönemi, vahiy açısından Mekke'de iman ve ahlak temelleri atılan 'İslam' davasının toplumsal düzenlemelerle somutlaştığı, tamamlandığı ve siyasal açıdan başarıya ulaştığı dönemidir.

a) Hz. Peygamber'in Müslümanlar'la İlişkileri

aa) Müslüman Cemaatın Medine'deki Genel Durumu

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقُولُوا رَاعِنَا وَقُولُوا انْظُرْنَا وَاسْمَعُوا وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٠٤﴾

2 Bakara/104. Ey inananlar! (Peygamber'e:) "Bize kulak ver" demeyin; "Bize bakar mısın!" deyin ve dinleyin.[452] İnkârcılara can yakıcı bir azap vardır.

[452] Bu ayeti tam anlamıyla çevirmek mümkün değildir. Çünkü yukarıda "bize kulak ver" şeklinde çevirilen *râînâ* kelimesi hem "bize baksana", "bakar mısın?" anlamına, hem de "çobanımız" anlamlarına gelebilen bir ifadedir. Ayrıca, İbranca'da da telaffuzu bu kelimeye çok benzeyen "dinle, dinlemez olasıca" anlamında bir deyim vardır. Yahudiler Hz. Muhammed'le alay etmek için, ona seslenirken özellikle bu kelimeyi seçiyorlardı. böylelikle, ona seslenmiyor gibi görünüyor ama aslında ona çoban diye hakaret etmiş oluyorlardı. Kur'an onların bu niyetlerini açığa vurarak Müslümanlara

وَكَذَٰلِكَ جَعَلْنَٰكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِّتَكُونُوا۟ شُهَدَآءَ عَلَى
ٱلنَّاسِ وَيَكُونَ ٱلرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا ۗ وَمَا جَعَلْنَا
ٱلْقِبْلَةَ ٱلَّتِى كُنتَ عَلَيْهَآ إِلَّا لِنَعْلَمَ مَن يَتَّبِعُ ٱلرَّسُولَ
مِمَّن يَنقَلِبُ عَلَىٰ عَقِبَيْهِ ۚ وَإِن كَانَتْ لَكَبِيرَةً إِلَّا عَلَى
ٱلَّذِينَ هَدَى ٱللَّهُ ۗ وَمَا كَانَ ٱللَّهُ لِيُضِيعَ إِيمَٰنَكُمْ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ
بِٱلنَّاسِ لَرَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿١٤٣﴾

2 Bakara/143. Böylece sizi ... ümmet kıldık ki, Resûl de size şahit olsun ... Allah'ın ... bilmek için ... Allah onların imanını boşa çıkarmaz. Şüphesiz Allah insanlara karşı çok şefkatli, çok merhametlidir.

وَٱذْكُرُوٓا۟ إِذْ أَنتُمْ قَلِيلٌ مُّسْتَضْعَفُونَ فِى ٱلْأَرْضِ
تَخَافُونَ أَن يَتَخَطَّفَكُمُ ٱلنَّاسُ فَـَٔاوَىٰكُمْ وَأَيَّدَكُم بِنَصْرِهِۦ
وَرَزَقَكُم مِّنَ ٱلطَّيِّبَٰتِ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٢٦﴾

8 Enfal/26. Hatırlayın ki siz az sayılır, yeryüzünde zayıf görülürdünüz, insanların sizi kaçırıp götürmelerinden korkardınız. Allah size sığınacak bir yer verdi, yardımıyla sizi destekledi ve güzel şeylerden rızıklandırdı ki şükredesiniz.

وَلَوْ أَنفَقْتَ مَا فِى ٱلْأَرْضِ جَمِيعًا مَّآ
أَلَّفْتَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ أَلَّفَ بَيْنَهُمْ ۚ إِنَّهُۥ عَزِيزٌ
حَكِيمٌ ﴿٦٣﴾

8 Enfal 63. ... yeryüzündeki ... harcasaydın ... bir araya getiremezdin ... Allah onları ... birleştirdi ...

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ إِن تُطِيعُوا۟ فَرِيقًا مِّنَ ٱلَّذِينَ أُوتُوا۟
ٱلْكِتَٰبَ يَرُدُّوكُم بَعْدَ إِيمَٰنِكُمْ كَٰفِرِينَ ﴿١٠٠﴾
وَكَيْفَ تَكْفُرُونَ وَأَنتُمْ تُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ ءَايَٰتُ ٱللَّهِ وَفِيكُمْ
رَسُولُهُۥ ۗ وَمَن يَعْتَصِم بِٱللَّهِ فَقَدْ هُدِىَ إِلَىٰ صِرَٰطٍ
مُّسْتَقِيمٍ ﴿١٠١﴾ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ حَقَّ
تُقَاتِهِۦ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنتُم مُّسْلِمُونَ ﴿١٠٢﴾
وَٱعْتَصِمُوا۟ بِحَبْلِ ٱللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا۟ ۚ وَٱذْكُرُوا۟
نِعْمَتَ ٱللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنتُمْ أَعْدَآءً فَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ
فَأَصْبَحْتُم بِنِعْمَتِهِۦٓ إِخْوَٰنًا ۚ وَكُنتُمْ عَلَىٰ شَفَا حُفْرَةٍ مِّنَ
ٱلنَّارِ فَأَنقَذَكُم مِّنْهَا ۗ كَذَٰلِكَ يُبَيِّنُ ٱللَّهُ لَكُمْ ءَايَٰتِهِۦ
لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٠٣﴾ وَلْتَكُن مِّنكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ
إِلَى ٱلْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِٱلْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ ٱلْمُنكَرِ

3 Âl-i İmran/100-104. Ey inananlar! Kitap verilenlerden bir grubun iman edersenizi, inkarcılar sonra siz müminliğe döndürmeye çalışırlar. 101. Size Allah'ın âyetleri okunurken ve içiniz de aramızda bulunurken nasıl inkâr edersiniz? Kim Allah'a sımsıkı bağlanırsa, doğru yola iletilmiş olur. 102. Ey inananlar! Allah'a gereği gibi saygılı olun! Ancak Müslüman olarak can verin ve ölün. 103. Toplu olarak Allah'ın ipine sımsıkı sarılın! Allah'ın size olan ... Siz düşmandınız, O sizin ... Siz ateş çukurunun ... O'nun nimeti ... Artık gönüllerinizi ... Siz ... Allah ... Sizden ... Bu ... Allah ... Sizden ... Bu ... Allah ...

Yeniş antlaşması müzakereleri ... Medine'deki ... Müslüman olmayan ...

وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٠٤﴾ وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ تَفَرَّقُوا وَاخْتَلَفُوا مِن بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَأُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٠٥﴾ يَوْمَ تَبْيَضُّ وُجُوهٌ وَتَسْوَدُّ وُجُوهٌ فَأَمَّا الَّذِينَ اسْوَدَّتْ وُجُوهُهُمْ أَكَفَرْتُم بَعْدَ إِيمَانِكُمْ فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿١٠٦﴾ كُنتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَوْ آمَنَ أَهْلُ الْكِتَابِ لَكَانَ خَيْرًا لَّهُم مِّنْهُمُ الْمُؤْمِنُونَ وَأَكْثَرُهُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿١١٠﴾

geldikten sonra, ayrılığa düşen ve anlaşamayanlar gibi olmayın. Birtakım yüzlerin ağaracağı ve birtakım yüzlerin kararacağı günde büyük azap işte onlaradır. Yüzleri kararanlara: "İnanmanızdan sonra inkâr mı ettiniz? Öyleyse, inkâr etmiş olmanızdan dolayı azabı tadın" denecektir.

3 **Al-i İmran**/110. Siz, uygun olanı emreden, kötülüğü yasaklayan ve Allah'a inanan, insanlar için ortaya çıkarılmış en iyi ümmetsiniz. Eğer Kitap Ehli de inanmış olsaydı, onların iyiliğine olurdu. Onların bir kısmı inanmış, çoğu da yoldan çıkmıştır.

وَمَا لَكُمْ أَلَّا تُنفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلِلَّهِ مِيرَاثُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ لَا يَسْتَوِي مِنكُم مَّنْ أَنفَقَ مِن قَبْلِ الْفَتْحِ وَقَاتَلَ أُولَٰئِكَ أَعْظَمُ دَرَجَةً مِّنَ الَّذِينَ أَنفَقُوا مِن بَعْدُ وَقَاتَلُوا وَكُلًّا وَعَدَ اللَّهُ الْحُسْنَىٰ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١٠﴾ مَّن ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَاعِفَهُ لَهُ وَلَهُ أَجْرٌ كَرِيمٌ ﴿١١﴾

57 **Hadid**/10. Siz neden Allah yolunda sarfetmiyorsunuz ki? Göklerin ve yerin mîrası zâten Allah'ındır. İçinizden (Mekke'nin) fethinden önce sarfeden ve savaşan kimseler, daha sonra sarfedip savaşan kimselerle bir değildirler, (öncekiler) daha üstün derecededirler. (Yine de) Allah, hepsine en güzel olanı söz vermiştir. Allah işlediklerinizden haberdardır. 11. Kim Allah'a güzel bir ödünç verirse, (Allah) ona onun karşılığını kat kat artırır; ayrıca ona cömertçe verilecek bir ödül vardır.

أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا فَاتَّقُوا اللَّهَ يَا أُولِي الْأَلْبَابِ الَّذِينَ آمَنُوا قَدْ أَنزَلَ اللَّهُ إِلَيْكُمْ ذِكْرًا ﴿١٠﴾ رَّسُولًا يَتْلُو عَلَيْكُمْ آيَاتِ اللَّهِ مُبَيِّنَاتٍ لِّيُخْرِجَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَمَن يُؤْمِنْ بِاللَّهِ وَيَعْمَلْ صَالِحًا يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا قَدْ أَحْسَنَ اللَّهُ لَهُ رِزْقًا ﴿١١﴾

65 **Talak**/10-11. Allah onlara çetin bir azap hazırlamıştır. Ey inanmış olan akıl sahipleri! Allah'a saygılı olun! Allah size bir öğüt (Kur'an'ı) indirmiş ve inanıp yararlı işler işleyenleri karanlıklardan aydınlığa çıkarmak üzere, size Allah'ın apaçık âyetlerini okuyan bir elçi (göndermiştir). Kim Allah'a inanır ve yararlı iş işlerse, (Allah) onu, içinde temelli kalacağı, altlarından ırmaklar akan cennetlere koyar. Allah ona gerçekten güzel rızık vermiştir.

لَا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَوْ كَانُوا آبَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ أُولَٰئِكَ كَتَبَ فِي قُلُوبِهِمُ الْإِيمَانَ وَأَيَّدَهُم بِرُوحٍ مِّنْهُ وَيُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ

58 **Mücadele**/22. Allah'a ve ahiret gününe inanan bir milletin, –babaları, oğulları, kardeşleri ya da akrabaları olsa bile– Allah'a ve Peygamberi'ne karşı gelenlere sevgi beslediklerini görmezsin. İşte Allah, imanı bunların kalblerine yazmış, katından bir nur ile

فِيهَا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ أُولَئِكَ حِزْبُ اللَّهِ أَلَا إِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٢٢﴾

onları destekleyecektir. Onlar, dünyadan ve makamlar akarı, içinde temelli kalacaklar cennetlere koyacaktır. Allah onlardan hoşnut olmuştur, onlar da Allah'tan hoşnut olmuşlardır. İşte bunlar, Allah'tan yana olanlardır. İyi bilin ki, şüphesiz ebedî olarak Allah'tan yana olanlardır.

قَالَتِ الْأَعْرَابُ آمَنَّا قُلْ لَمْ تُؤْمِنُوا وَلَكِنْ قُولُوا أَسْلَمْنَا وَلَمَّا يَدْخُلِ الْإِيمَانُ فِي قُلُوبِكُمْ وَإِنْ تُطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ لَا يَلِتْكُمْ مِنْ أَعْمَالِكُمْ شَيْئًا إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٤﴾ إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوا وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ ﴿١٥﴾ قُلْ أَتُعَلِّمُونَ اللَّهَ بِدِينِكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١٦﴾ يَمُنُّونَ عَلَيْكَ أَنْ أَسْلَمُوا قُلْ لَا تَمُنُّوا عَلَيَّ إِسْلَامَكُمْ بَلِ اللَّهُ يَمُنُّ عَلَيْكُمْ أَنْ هَدَاكُمْ لِلْإِيمَانِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٧﴾ إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ غَيْبَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٨﴾

49 Hucurat/14-15. (Ey Muhammed,) Bedeviler "İnandık" dediler. De ki: "İnanmadınız, ama 'Müslüman olduk' deyin, zira henüz gönüllerinize yerleşmedi. Eğer Allah'a ve Elçisine itaat ederseniz, Allah işlediklerinizden bir şey eksiltmez. Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir."[454] Gerçek mü'minler, ancak Allah'a ve Elçisine inanan, ondan sonra şüpheye düşmeyen, Allah uğrunda mallarıyla, canlarıyla uğraş verenlerdir. İşte onlar, doğru sözlü olanlardır. 16. De ki: "Dininizi Allah'a siz mi öğretiyorsunuz? Allah, göklerde olanları da, yerde olanları da bilir. Allah her şeyi bilmektedir." 17. Müslüman olmalarını seni başına kakıyorlar. De ki: "Müslüman olmanızı başıma kakmayın. Aksine, eğer doğru kimseler seniz, sizi imana eriştirmesin Allah sizin başınıza kakar." 18. Allah, göklerin ve yerin gaybını bilir. Allah yaptıklarınızı görmektedir.

مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ تَرَاهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا سِيمَاهُمْ فِي وُجُوهِهِمْ مِنْ أَثَرِ السُّجُودِ ذَلِكَ مَثَلُهُمْ فِي التَّوْرَاةِ وَمَثَلُهُمْ فِي الْإِنْجِيلِ كَزَرْعٍ أَخْرَجَ شَطْأَهُ فَآزَرَهُ فَاسْتَغْلَظَ فَاسْتَوَى عَلَى سُوقِهِ يُعْجِبُ الزُّرَّاعَ لِيَغِيظَ بِهِمُ الْكُفَّارَ وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا ﴿٢٩﴾

48 Fetih/29. Muhammed Allah'ın Elçisidir. O'nun beraberinde bulunanlar, inkarcılara karşı sert, kendi aralarında merhametlidirler. Onları Allah'tan bolluk ve hoşnutluk dileyerek rükûa varır, secde ederlerken görürsün. Onlar yüzlerindeki secde izi ile tanınırlar. İşte bu, onların Tevrat'ta anlatılan nitelikleridir. İncil'de de şöyle nitelendirilmişlerdir: Onlar filizini çıkarmış, onu kuvvetlendirmiş, kalınlaşmış, gövdesi üzerine dikilmiş, ekicilerin hoşuna giden ekin gibidirler. Böylece, Allah onlarla inkârcıları öfkelendirir. Allah, onlardan inanan ve yararlı işler işleyenlere

[454] Bu ayette, bir grup Bedevînin çölde yaşayan Araplar) İslam'ı kabul etmeleri sonraki psikolojik durumları tahlil edilmektedir. Hz. Muhammed'le peygamberliğini kabul etmiş Müslüman tarafa geçmiş olan bu insanlar kendi durumlarını "Biz inandık" şeklinde ifade ediyorlardı. Bu ayetler, inanın kalp inancına, bilgiye ve sonuçlara [illegible] olduğunu belirtmektedir.

bağışlama ve büyük ecir söz vermiştir.

وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَوٰةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَوٰةَ وَيُطِيعُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَٰئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٧١﴾

9 **Tevbe**/71. İnanmış erkekler ve inanmış kadınlar birbirlerinin himayecisidirler. İyiliği emreder, kötülüğü yasaklarlar. Namazı kılar, zekâtı verir, Allah'a ve Elçisi'ne itaat ederler. İşte bunlara Allah rahmet edecektir. Doğrusu Allah üstündür, bilgedir.

وَجَاءَ الْمُعَذِّرُونَ مِنَ الْأَعْرَابِ لِيُؤْذَنَ لَهُمْ وَقَعَدَ الَّذِينَ كَذَبُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ سَيُصِيبُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٩٠﴾ لَيْسَ عَلَى الضُّعَفَاءِ وَلَا عَلَى الْمَرْضَىٰ وَلَا عَلَى الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ مَا يُنْفِقُونَ حَرَجٌ إِذَا نَصَحُوا لِلَّهِ وَرَسُولِهِ مَا عَلَى الْمُحْسِنِينَ مِنْ سَبِيلٍ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٩١﴾ وَلَا عَلَى الَّذِينَ إِذَا مَا أَتَوْكَ لِتَحْمِلَهُمْ قُلْتَ لَا أَجِدُ مَا أَحْمِلُكُمْ عَلَيْهِ تَوَلَّوا وَأَعْيُنُهُمْ تَفِيضُ مِنَ الدَّمْعِ حَزَنًا أَلَّا يَجِدُوا مَا يُنْفِقُونَ ﴿٩٢﴾

9 **Tevbe**/90. Bedevîler'den, kendilerine izin verilmesi için özür beyan edenler geldi. Allah'a ve Elçisi'ne yalan söyleyenler ise özür bile beyan etmeden oturdular. Onlardan inkâr edenlerin başına can yakıcı bir azap gelecektir. 91. Güçsüzlerin, hastaların ve sarfedecek bir şey bulamayanların, Allah ve Elçisi için öğüt verdikleri takdirde (savaşa katılamadıkları için) sıkıntı duymaları gerekmez. İyi davrananlar aleyhine bir yol izlenemez.[455] Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir. 92. Kendilerini bineğe bindirmen için sana geldikleri zaman: "Sizi bindirecek binek bulamıyorum" dediğinde, sarfedecek bir şey bulamadıkları için üzüntüden gözyaşı dökerek geri dönenlere de sorumluluk yoktur.

وَآخَرُونَ اعْتَرَفُوا بِذُنُوبِهِمْ خَلَطُوا عَمَلًا صَالِحًا وَآخَرَ سَيِّئًا عَسَى اللَّهُ أَنْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٠٢﴾ خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا وَصَلِّ عَلَيْهِمْ إِنَّ صَلَاتَكَ سَكَنٌ لَهُمْ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١٠٣﴾ أَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ هُوَ يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَيَأْخُذُ الصَّدَقَاتِ وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿١٠٤﴾ وَقُلِ اعْمَلُوا فَسَيَرَى اللَّهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ وَسَتُرَدُّونَ إِلَىٰ عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٠٥﴾

9 **Tevbe**/102. (Tebük savaşına katılmayanların) diğer bir kısmı ise, günahlarını itiraf ettiler, onlar iyi işle kötü şeyi birbirine karıştırdılar. Allah'ın, onların tövbesini kabul etmesi umulur. Çünkü Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir. 103. (Ey Muhammed!) Mallarından, onları temize çıkaracak ve arıtacak olan bir miktar sadaka al! Onlara dua et! Senin duan onlara huzur verir. Allah işitendir, bilendir. 104. Onlar, Allah'ın kullarının tövbesini kabul ettiğini, sadakaları aldığını ve tövbeleri kabul eden ve merhamet sahibinin Allah olduğunu bilmiyorlar mı? 105. De ki: "Çalışın! Allah, Elçisi ve inananlar işlerinizi görecektir. Sizler görüneni ve görünmeyeni bilen Allah'a götürüleceksiniz. O, yapmış olduklarınızı size bildirecektir".

لَقَدْ تَابَ اللَّهُ عَلَى النَّبِيِّ وَالْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ الَّذِينَ

9 **Tevbe**/117. Allah, zor bir zamanda, neredeyse birtakımının gönülleri kaymak üzere

[455] Yani onlar kınanamazlar ve herhangi bir cezaya çarptırılamazlar.

اتَّبَعُوهُ فِي سَاعَةِ الْعُسْرَةِ مِنْ بَعْدِ مَا كَادَ يَزِيغُ قُلُوبُ فَرِيقٍ مِنْهُمْ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ إِنَّهُ بِهِمْ رَءُوفٌ رَحِيمٌ ﴿١١٧﴾ وَعَلَى الثَّلَاثَةِ الَّذِينَ خُلِّفُوا حَتَّىٰ إِذَا ضَاقَتْ عَلَيْهِمُ الْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ وَضَاقَتْ عَلَيْهِمْ أَنْفُسُهُمْ وَظَنُّوا أَنْ لَا مَلْجَأَ مِنَ اللَّهِ إِلَّا إِلَيْهِ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ لِيَتُوبُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿١١٨﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ ﴿١١٩﴾

ilkeri, Peygamber'in ve onla uyan Muhacirler ile Ensar'ın tövbelerini kabul etti. Tövbelerini kabul etti, çünkü onlara karşı çok şefkatli ve çok merhametlidir[456]. 118. Bütün genişliğine rağmen yeryüzü kendilerine dar gelen, canları içlerine sığmayan, Allah'tan yine Allah'a sığınmaktan başka çare olmadığını anlayan, (savaştan) geri kalan üç kişinin[457] tövbelerini de Allah kabul etti. Allah, onların tövbelerini kabul etmiştir, çünkü onlar tövbe etmişlerdir. Allah tövbeleri çok kabul edendir, çok merhametlidir. 119. Ey inananlar! Allah'a saygılı olun ve doğru sözlülerle beraber bulunun.

وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنْفِرُوا كَافَّةً فَلَوْلَا نَفَرَ مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِنْهُمْ طَائِفَةٌ لِيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ وَلِيُنْذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ ﴿١٢٢﴾

9 Tevbe/122. İnananlar, topitan yola çıkmamalıdır. Her topluluktan dini iyi öğrenmeleri ve geri döndüklerinde toplumlarını uyarmaları için (yalnızca) bir grup yola çıksa olmaz mı? Böylece belki (yanlışlıklardan) çekinirler.[458]

إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ ﴿١﴾ وَرَأَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللَّهِ أَفْوَاجًا ﴿٢﴾ فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْهُ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا ﴿٣﴾

110 Nasr/1-3. (Ey Muhammed!) Allah'ın yardımı ve zafer gelip, insanların Allah'ın dinine akın akın girdiklerini görünce, Rabbini överek yücelt, O'ndan bağışlanma dile! Çünkü O tövbeleri daima kabul edendir.

ab) Müslüman Cemaatin Hz. Peygamber'le İlişkileri

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَحُولُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِهِ

8 Enfal/24. Ey inananlar! Allah ve Elçisi, size hayat verecek şeylere çağırdıkları zaman, çağrılarına koşun. Allah'ın kişi ile kalbi arasına girdiğini[459] ve O'nun huzurunda top-

---

[456] Tebük Seferi'nde Hz. Peygamber Müslümanları sefere çıkıp çıkmama konusunda serbest bırakmış ve gönüllüler ordusuyla yola çıkmıştı. Bu ayette hem onun Müslümanları böyle tavsiyeler konusunda muhayyer bırakması, hem de savaşma konusunda isteksizlik gösteren Müslümanların tutumları eleştirilmekte ve affedildikleri bildirilmektedir.

[457] Rivayetlere göre bu üç kişi Ka'b b. Mâlik, Hilâl b. Ümeyye ve Mürâre b. Rübey'dir.

[458] Arap yarımadasında İslam'ın hızla yayıldığı dönemde (bu dönemle ilgili bazı ayetlerde işaret edilmektedir), İslam'ı seçen Arap kabileleri topluca Hz. Peygamber'in yanına Medine'ye gelmekteydi. Rivayetlere göre, bu kabileler arasında, temsilî olarak Cüheyn oğullarından yetmiş kişi gitti. Bu ayetle, yeni dini öğrenmek için, Hz. Peygamber'in yanına topluca gitmeleri yerine, her cemaatte gâib olan sahibi durumundaki Medineliler meşgulde bulunduğu için bunun uygun olmadığı belirtilmiş.

[459] Bu ifade, Allah'ın insanın davranışları ile bu davranışların gerisindeki saikler arası ve niyetler arasındaki ilişkiye müdahale edebileceğini bildirmektedir. Bu mücadele, aynı zamanda Bir ayetinde ("Allah'a saygı duyar ve O'nun azabından sakınırsanız, O size doğruyu yanlıştan ayırma gücü (furkân) verir") ve diğer pek çok ayette belirtilen anlamda bir mücadele olarak anlaşılmalıdır. Bu

وَأَنَّهُ إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٢٤﴾ وَاتَّقُوا فِتْنَةً لَا تُصِيبَنَّ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْكُمْ خَاصَّةً وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٢٥﴾

lanacağınızı bilin. 25. Aranızdan yalnız haksızlık edenlere erişmekle kalmayacak bir karışıklık[460] çıkmasından sakının ve Allah'ın cezalandırmasının çetin olduğunu bilin.

النَّبِيُّ أَوْلَى بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ وَأَزْوَاجُهُ أُمَّهَاتُهُمْ وَأُولُو الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَى بِبَعْضٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ إِلَّا أَنْ تَفْعَلُوا إِلَى أَوْلِيَائِكُمْ مَعْرُوفًا كَانَ ذَلِكَ فِي الْكِتَابِ مَسْطُورًا ﴿٦﴾

33 **Ahzap**/6. Peygamber, inananlara kendilerinden daha yakındır. Peygamberin eşleri inananların anneleridir. Akraba olanlar, Allah'ın Kitabı'na göre, mîras hususunda birbirlerine, inananlar ve hicret edenlerden daha yakındırlar. Dostlarınıza yapacağınız uygun bir iyilik elbette bunun dışındadır. Bu da Kitab'da yazılı bulunmaktadır.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ إِلَّا أَنْ يُؤْذَنَ لَكُمْ إِلَى طَعَامٍ غَيْرَ نَاظِرِينَ إِنَاهُ وَلَكِنْ إِذَا دُعِيتُمْ فَادْخُلُوا فَإِذَا طَعِمْتُمْ فَانْتَشِرُوا وَلَا مُسْتَأْنِسِينَ لِحَدِيثٍ إِنَّ ذَلِكُمْ كَانَ يُؤْذِي النَّبِيَّ فَيَسْتَحْيِي مِنْكُمْ وَاللَّهُ لَا يَسْتَحْيِي مِنَ الْحَقِّ وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَاسْأَلُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ وَمَا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُؤْذُوا رَسُولَ اللَّهِ وَلَا أَنْ تَنْكِحُوا أَزْوَاجَهُ مِنْ بَعْدِهِ أَبَدًا إِنَّ ذَلِكُمْ كَانَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمًا ﴿٥٣﴾ إِنْ تُبْدُوا شَيْئًا أَوْ تُخْفُوهُ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿٥٤﴾

33 **Ahzap**/53. Ey inananlar! Yemeğe çağırılmadıkça Peygamber'in evlerine girmeyin ve (erken gidip) yemeğin pişmesini beklemeyin. (Yalnızca) davet edilirseniz girin ve yemeği yiyince konuşmaya dalmadan dağılın. Bu (davranışınız) Peygamber'i üzüyor, ama o sizden çekiniyordu. Allah gerçeği söylemekten çekinmez. Peygamber'in eşlerinden bir şey isteyeceğiniz zaman onu perde arkasından isteyin.[461] Bu sayede sizin gönülleriniz de, onların gönülleri de daha temiz kalır. Allah'ın Elçisi'ni üzmeniz ve ondan sonra onun eşlerini nikâhlamanız asla câiz değildir. Doğrusu bu Allah katında büyük şeydir. 54. Bir şeyi açıklasanız da, gizleseniz de (bilin ki), Allah her şeyi bilmektedir.

إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ﴿٥٦﴾

33 **Ahzap**/56. Allah ve melekleri Peygamber'e dua okurlar. Ey inananlar! Siz de ona dua okuyun ve gereğince esenlik dileyin.

---

kişinin sahip olduğu Allah şuurunun onun davranışları üzerinde bir denetim kurması olarak da anlaşılabilir.

[460] Kur'an'da kullanılan 'fitne' kelimesi değişik yerlerde değişik anlamlarda kullanılmaktadır. Istırap, sıkıntı, zulüm, deneme (ibtila, imtihan), ayartıcı, iğva verici olay, karışıklık gibi anlamlara gelir. Bu nedenle her geçtiği yerde hangi anlamda kullanıldığına dikkat etmek gerekir.

[461] Ayetin başlangıç kısmından anlaşıldığına göre, Müslümanlar olur olmaz zamanlarda, çeşitli vesilelerle Hz. Peygamber'in evine girip çıkmakta idiler. Bu ayet nezaketten uzak bazı bireylerin Hz. Peygamber'in eşleriyle ilişkilerinde daha dikkatli olmaları gerektiğini bildirmekte ve bazı görgü kurallarını öğretmektedir. Böyle bir sebebe binaen inen bu ayetten hareketle, bütün Müslüman kadınların peçe takması gereğinden sözetmek yanlış olur. Burada öğretilen ve Müslümanlar'dan beklenen davranış, başkalarının evine girme konusunda daha dikkatli olmaktır; nitekim izleyen ayetlerde izin alma gereğinden söz edilmektedir.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تَكُونُوا كَالَّذِينَ آذَوْا مُوسَى فَبَرَّأَهُ اللَّهُ مِمَّا قَالُوا وَكَانَ عِنْدَ اللَّهِ وَجِيهًا ﴿٦٩﴾ يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلاً سَدِيدًا ﴿٧٠﴾ يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا ﴿٧١﴾

33 Ahzap/69. Ey inananlar! Mûsa'yı incitenler gibi olmayın. Nitekim, Allah onu onların söylediklerinden temize çıkardı. O Allah'ın katında değerli bir kişiydi. 70-71. Ey inananlar! Allah'ı sayın ve dürüst söz söyleyin ki, Allah işlerinizi kendinize yararlı kılsın ve günahlarınızı size bağışlasın. Kim Allah'a ve Elçisi'ne itaat ederse, şüphesiz büyük bir başarı kazanmış olur.

يَاأَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا جَاءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ يُبَايِعْنَكَ عَلَى أَنْ لاَ يُشْرِكْنَ بِاللَّهِ شَيْئًا وَلاَ يَسْرِقْنَ وَلاَ يَزْنِينَ وَلاَ يَقْتُلْنَ أَوْلاَدَهُنَّ وَلاَ يَأْتِينَ بِبُهْتَانٍ يَفْتَرِينَهُ بَيْنَ أَيْدِيهِنَّ وَأَرْجُلِهِنَّ وَلاَ يَعْصِينَكَ فِي مَعْرُوفٍ فَبَايِعْهُنَّ وَاسْتَغْفِرْ لَهُنَّ اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٢﴾ يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تَتَوَلَّوْا قَوْمًا غَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ قَدْ يَئِسُوا مِنَ الآخِرَةِ كَمَا يَئِسَ الْكُفَّارُ مِنْ أَصْحَابِ الْقُبُورِ ﴿١٣﴾

60 Mümtehine/12. Ey Peygamber! İnanmış kadınlar, Allah'a hiçbir ortak koşmamak, hırsızlık yapmamak, zinâ etmemek, çocuklarını öldürmemek, elleriyle ayakları arasında kendi attıkları bir bühtanla gelmemek ve uygun olanı işlemek konusunda sana karşı gelmemek şartıyla, biat etmek üzere sana geldikleri zaman onların biatlarını kabul et; onlara Allah'tan bağışlanma dile; Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir.[462] 13. Ey inananlar! Allah'ın öfkesine uğramış bir toplumu dost edinmeyin, zira onlar inkârcıların kabirde bulunan kimselerden umutlarını kestikleri gibi, ahiretten umutlarını kesmişlerdir.

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَإِذَا كَانُوا مَعَهُ عَلَى أَمْرٍ جَامِعٍ لَمْ يَذْهَبُوا حَتَّى يَسْتَأْذِنُوهُ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَأْذِنُونَكَ أُولَئِكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ فَإِذَا اسْتَأْذَنُوكَ لِبَعْضِ شَأْنِهِمْ فَأْذَنْ لِمَنْ شِئْتَ مِنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمُ اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٦٢﴾ لاَ تَجْعَلُوا دُعَاءَ الرَّسُولِ بَيْنَكُمْ كَدُعَاءِ بَعْضِكُمْ بَعْضًا قَدْ يَعْلَمُ اللَّهُ الَّذِينَ يَتَسَلَّلُونَ مِنْكُمْ لِوَاذًا فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٦٣﴾

24 Nur/62. Allah'a ve Elçisi'ne inanan müminler onunla (Peygamber'le) beraber bir iş için toplandıklarında, ondan izin almaksızın gitmezler. (Ey Muhammed!) Senden izin isteyenler; işte onlar Allah'a ve Elçisi'ne inananlardır. Bazı işleri için senden izin isterlerse içlerinden dilediğine izin ver. Allah'tan onların bağışlanmalarını dile. Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir. 63. Peygamber'in çağrısını kendi aranızda birbirinizi çağırmanız gibi tutmayın. Allah, içinizden birbirinin arkasına saklanarak sıvışıp gidenleri elbette biliyor. Onun (Peygamber'in) buyruğuna aykırı hareket edenler, başlarına bir belanın gelmesinden veya can yakıcı bir azaba uğra-

[462] Bu ayet, inanmış kadınların kendi başlarına ahit (anlaşma) yapma yetkisini ortaya [illegible] siyasal otorite ile vatandaş arasındaki ilişkiyi de karşılıklı yükümlülüklere [illegible] itaatin şartı ma'rûfa, yani ahlaka ve hukuka uygunluktur. Bu şart ortadan [illegible] yükümlülüğe dönüşür.

maktan sakınsınlar.

إِنَّمَا النَّجْوَى مِنَ الشَّيْطَانِ لِيَحْزُنَ الَّذِينَ آمَنُوا وَلَيْسَ بِضَارِّهِمْ شَيْئًا إِلاَّ بِإِذْنِ اللَّهِ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١٠﴾ يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قِيلَ لَكُمْ تَفَسَّحُوا فِي الْمَجَالِسِ فَافْسَحُوا يَفْسَحِ اللَّهُ لَكُمْ وَإِذَا قِيلَ انْشُزُوا فَانْشُزُوا يَرْفَعِ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١١﴾ يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَاجَيْتُمُ الرَّسُولَ فَقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيْ نَجْوَاكُمْ صَدَقَةً ذَلِكَ خَيْرٌ لَكُمْ وَأَطْهَرُ فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٢﴾ أَأَشْفَقْتُمْ أَنْ تُقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيْ نَجْوَاكُمْ صَدَقَاتٍ فَإِذْ لَمْ تَفْعَلُوا وَتَابَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ فَأَقِيمُوا الصَّلَوةَ وَآتُوا الزَّكَوةَ وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٣﴾

58 **Mücadele**/10. Gizli konuşma, inananların üzülmesi için Şeytan'ın istediği şeydir; Allah'ın izni olmadıkça Şeytan onlara bir zarar veremez. İnananlar yalnız Allah'a güvensinler. 11. Ey İnananlar! Toplantılarda, size: "Yer açın!" denince yer açın ki, Allah da size genişlik versin. "Kalkın!" denildiği zaman da hemen kalkın ki, Allah, içinizden inanmış olanları ve kendilerine ilim verilenleri derecelerle yükseltsin. Allah işlediklerinizden haberdardır. 12. Ey inananlar! Peygamber ile özel olarak konuşacağınız zaman, bu gizli konuşmanızdan önce bir sadaka verin, bu sizin için daha iyi ve daha temizdir. Eğer (verecek) bir şey bulamazsanız (üzülmeyin), Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir. 13. Özel konuşmanızdan önce sadaka vermekten ürktünüz mü ki, bunu yerine getirmediniz? Allah size bağışıyla yönelmiştir. Öyleyse namazı kılın, zekatı verin, Allah'a ve Elçisi'ne itaat edin. Allah işlediklerinizden haberdardır.[463]

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تُقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١﴾ يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلاَ تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ أَنْ تَحْبَطَ أَعْمَالُكُمْ وَأَنْتُمْ لاَ تَشْعُرُونَ ﴿٢﴾ إِنَّ الَّذِينَ يَغُضُّونَ أَصْوَاتَهُمْ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ أُولَئِكَ الَّذِينَ امْتَحَنَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ لِلتَّقْوَى لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿٣﴾ إِنَّ الَّذِينَ يُنَادُونَكَ مِنْ وَرَاءِ الْحُجُرَاتِ أَكْثَرُهُمْ لاَ يَعْقِلُونَ ﴿٤﴾ وَلَوْ أَنَّهُمْ صَبَرُوا حَتَّى تَخْرُجَ إِلَيْهِمْ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٥﴾

49 **Hucurat**/1. Ey inananlar! Allah'tan ve Elçisi'nden öne geçmeyin! Allah'a saygılı olun. Allah işitir ve bilir. 2. Ey inananlar! Seslerinizi, Peygamber'in sesini bastıracak şekilde yükseltmeyin. Siz farkına varmadan, işlediklerinizin boşa gitmemesi için, Peygamber'e birbirinize bağırdığınız gibi yüksek sesle bağırmayın. 3. Allah'ın Elçisi'nin yanında seslerini kısanlar, gönüllerini Allah'ın saygıyla sınadığı kimselerdir. Onlara bağışlanma ve büyük bir ecir vardır. 4. (Ey Muhammed!) Sana odaların ötelerinden seslenenlerin çoğu aklı ermeyen kimselerdir. 5. Eğer onlar, sen kendilerinin yanına çıkıncaya kadar dayansalardı, bu onlar için daha iyi olurdu. Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir.

[463] Müslümanlar'ın özellikle maddi durumu iyi olanlarından bazıları, Hz. Peygamber'in meclisinde onunla başbaşa konuşmayı tercih ediyorlardı. Onlar bundan şeref duyuyorlardı, ancak Hz. Peygamber onlara ayrıcalıklı davranmak durumuna düşmekten çekiniyor, bu tutumlarından rahatsız oluyor, ama nezaketinden dolayı onlara bir şey de söyleyemiyordu. 12. ayet böyle özel görüşme taleplerini sadaka verme şartına bağladı. Bu şart, özellikle sadaka verme imkanı olmayan Müslümanlar'a ağır geldi. Bunun üzerine inen 13. ayetle sadaka vermek tavsiye edilmekle birlikte, bir yükümlülük olmaktan çıkarıldı.

وَاعْلَمُوا أَنَّ فِيكُمْ رَسُولَ اللَّهِ لَوْ يُطِيعُكُمْ فِي كَثِيرٍ مِنَ الْأَمْرِ لَعَنِتُّمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ حَبَّبَ إِلَيْكُمُ الْإِيمَانَ وَزَيَّنَهُ فِي قُلُوبِكُمْ وَكَرَّهَ إِلَيْكُمُ الْكُفْرَ وَالْفُسُوقَ وَالْعِصْيَانَ أُولَئِكَ هُمُ الرَّاشِدُونَ ﴿٧﴾ فَضْلاً مِنَ اللَّهِ وَنِعْمَةً وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٨﴾

49 **Hucurat**/7-8. Bilin ki, içinizde Allah'ın Elçisi bulunmaktadır. Eğer o bir çok işlerde size uymuş olsaydı, şüphesiz kötü duruma düşerdiniz; ama Allah size imanı sevdirmiş, onu gönüllerinizde süslemiştir; inkârcılığı, yoldan çıkmayı ve baş kaldırmayı size iğrenç göstermiştir. İşte böyle olanlar, Allah katından bir lütuf ve nimet sayesinde doğru yolda bulunanlardır. Allah Bilendir, Bilgedir.

وَإِذَا رَأَوْا تِجَارَةً أَوْ لَهْوًا انْفَضُّوا إِلَيْهَا وَتَرَكُوكَ قَائِمًا قُلْ مَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ مِنَ اللَّهْوِ وَمِنَ التِّجَارَةِ وَاللَّهُ خَيْرُ الرَّازِقِينَ ﴿١١﴾

62 Cuma/11. (Ey Muhammed!) Onlar bir kazanç veya bir eğlence gördüklerinde, seni ayakta bırakarak oraya yöneldiler. De ki: "Allah katında olan, eğlenceden de kazançtan da hayırlıdır. Allah, rızık verenlerin en iyisidir".[464]

لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ ﴿١٢٨﴾

9 Tevbe/128. Ey inananlar! Size, sıkıntıya uğramanız kendisine ağır gelen, size düşkün, inananlara şefkatli ve merhametli, kendi içinizden bir elçi geldi.

b) Münafıklar ve Bedeviler'le İlişkiler

Bu grubun tamamı aslında Yahudi, Hıristiyan veya müşrik kökenlidir. Medine'de Müslümanlar önemli bir siyasal güç hâline gelince, menfaat düşkünü birçok insan Müslüman gözükmeye başladı. Münafıklık (ikiyüzlülük), temeli çıkar olan bir kişiliksizlik/ilkesizlik sorunudur. Münafıklar Hz. Muhammed'in yürüttüğü dini harekete hayfice zarar verdikleri için, Kur'an bunlarla uğraşmış ve içyüzlerini ortaya sermeye çalışmıştır. Medineli münafıklar ve Bedeviler'le ilgili pasajlar, kuşkusuz bu başlık altında yer alanlardan baret değildir. Örneğin, Kur'an bu iki grupla, savaşa katılmamaları münasebetiyle çok yoğun bir biçimde ilgilenmiştir. Bu nedenle, ilerideki Hz. Peygamber'in savaşlarıyla (özellikle Tebük seferi ile) ilgili bölümleri de okumak gerekmektedir.

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَقُولُ آمَنَّا بِاللَّهِ وَبِالْيَوْمِ الْآخِرِ وَمَا هُمْ بِمُؤْمِنِينَ ﴿٨﴾ يُخَادِعُونَ اللَّهَ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَمَا يَخْدَعُونَ إِلاَّ أَنْفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ ﴿٩﴾ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ فَزَادَهُمُ اللَّهُ مَرَضًا وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ بِمَا كَانُوا يَكْذِبُونَ ﴿١٠﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ لاَ تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ

2 Bakara/8. İnsanlardan, inanmamış oldukları hâlde: "Allah'a ve ahiret gününe inandık" diyenler vardır. 9. Böylece Allah'ı ve inananları aldatmaya çalışırlar. Ama farkına varmadan kendilerini aldatırlar. 10. Onların kalplerinde hastalık vardır. Allah hastalıklarını daha da arttırmıştır. Yalanlayıp durduklarına karşılık onlara can yakıcı

[464] Bir Cuma namazı vaktinde Şam'dan Medine'ye bir ticaret kafilesi gelir. Kafile mensuplarının çoğunluğunun şehir halkını haberdar etmek için adet olduğu üzere ter ve davul çalmaya başlarlar. Tam bu esnada Hz. Peygamber hutbe irad etmektedirler. Davulun sesini duyan cemaat saflarından ve gitti azı dışında hepsi kafilenin konakladığı yere koşuşurlar. Ayet bu olaya işaret etmektedir.

قَالُوٓا إِنَّمَا نَحْنُ مُصْلِحُونَ ﴿١١﴾ أَلَآ إِنَّهُمْ هُمُ الْمُفْسِدُونَ وَلَٰكِن لَّا يَشْعُرُونَ ﴿١٢﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ آمِنُوا كَمَآ آمَنَ النَّاسُ قَالُوٓا أَنُؤْمِنُ كَمَآ آمَنَ السُّفَهَآءُ أَلَآ إِنَّهُمْ هُمُ السُّفَهَآءُ وَلَٰكِن لَّا يَعْلَمُونَ ﴿١٣﴾ وَإِذَا لَقُوا الَّذِينَ آمَنُوا قَالُوٓا آمَنَّا وَإِذَا خَلَوْا إِلَىٰ شَيَٰطِينِهِمْ قَالُوٓا إِنَّا مَعَكُمْ إِنَّمَا نَحْنُ مُسْتَهْزِئُونَ ﴿١٤﴾ ٱللَّهُ يَسْتَهْزِئُ بِهِمْ وَيَمُدُّهُمْ فِي طُغْيَٰنِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿١٥﴾ أُولَٰٓئِكَ الَّذِينَ اشْتَرَوُا الضَّلَٰلَةَ بِالْهُدَىٰ فَمَا رَبِحَت تِّجَٰرَتُهُمْ وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ ﴿١٦﴾ مَثَلُهُمْ كَمَثَلِ الَّذِي اسْتَوْقَدَ نَارًا فَلَمَّآ أَضَآءَتْ مَا حَوْلَهُ ذَهَبَ اللَّهُ بِنُورِهِمْ وَتَرَكَهُمْ فِي ظُلُمَٰتٍ لَّا يُبْصِرُونَ ﴿١٧﴾ صُمٌّۢ بُكْمٌ عُمْيٌ فَهُمْ لَا يَرْجِعُونَ ﴿١٨﴾ أَوْ كَصَيِّبٍ مِّنَ السَّمَآءِ فِيهِ ظُلُمَٰتٌ وَرَعْدٌ وَبَرْقٌ يَجْعَلُونَ أَصَٰبِعَهُمْ فِيٓ ءَاذَانِهِم مِّنَ الصَّوَٰعِقِ حَذَرَ الْمَوْتِ وَاللَّهُ مُحِيطٌۢ بِالْكَٰفِرِينَ ﴿١٩﴾ يَكَادُ الْبَرْقُ يَخْطَفُ أَبْصَٰرَهُمْ كُلَّمَآ أَضَآءَ لَهُم مَّشَوْا فِيهِ وَإِذَآ أَظْلَمَ عَلَيْهِمْ قَامُوا وَلَوْ شَآءَ اللَّهُ لَذَهَبَ بِسَمْعِهِمْ وَأَبْصَٰرِهِمْ إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٠﴾

bir azap vardır. 11. Onlara: "Yeryüzünde bozgunculuk yapmayın" dendiği zaman: "Biz ancak düzelticiyiz" derler. 12. İşte onlar bozgunculardır, fakat farkında değiller. 13. Onlara: "İnsanların inandığı gibi inanın" dendiği zaman: "Beyinsizlerin inandığı gibi mi inanalım" derler.[465] İşte asıl beyinsizler ancak kendileridir, ama (bunu) bilmezler. 14. Onlar inananlara rastladıkları zaman: "İnandık" derler, elebaşlarıyla başbaşa kaldıklarında ise: "Elbette biz sizinleyiz, onlarla sadece alay etmekteyiz" derler. 15. Asıl, Allah onları taşkınlıkları içinde bocalamaya bırakarak alaya almaktadır. 16. İşte onlar doğruluğa karşılık sapkınlığı satın aldılar, ama alışverişleri kâr getirmedi, doğru yolu bulamadılar. 17. Onların durumu, ateş yakmak isteyen kimsenin durumu gibidir. Ateş çevresindekini aydınlattığı anda, Allah onların aydınlığını giderir ve onları karanlıklar içinde görmez durumda bırakır. 18. Artık onlar sağır, dilsiz, kördürler bu yüzden geri de dönmezler. 19. Yahut onlar, gök gürlemesi, şimşek çakması ve karanlıklar içinde, gökten boşanan sağanağa (yakalanmış kimseye) benzerler; yıldırım seslerinden dolayı ölüm korkusuyla parmaklarını kulaklarına tıkarlar. Allah inkârcıları kuşatmıştır. 20. Şimşeğin çakması neredeyse gözlerini alır, onları aydınlattıkça ışığında yürürler, üzerlerine karanlık basınca durakalırlar. Allah dileseydi işitmelerini ve görmelerini giderirdi. Allah'ın her şeye gücü yeter.

وَمِنَ النَّاسِ مَن يُعْجِبُكَ قَوْلُهُ فِي الْحَيَوٰةِ الدُّنْيَا وَيُشْهِدُ اللَّهَ عَلَىٰ مَا فِي قَلْبِهِ وَهُوَ أَلَدُّ الْخِصَامِ ﴿٢٠٤﴾ وَإِذَا تَوَلَّىٰ سَعَىٰ فِي الْأَرْضِ لِيُفْسِدَ فِيهَا وَيُهْلِكَ الْحَرْثَ وَالنَّسْلَ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الْفَسَادَ ﴿٢٠٥﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُ

2 **Bakara**/204. İnsanların içlerinde öyle kimseler vardır ki, dünya hayatı ile ilgili sözü senin hoşuna gider. Kalbinde olana da Allah'ı tanık tutar. Hâlbuki, o düşmanların en yamanıdır. 205. O iş başına geçtiği zaman, yeryüzünde bozgunculuk yapmaya, ekini ve nesli yoketmeye uğraşır. Oysa Allah

[465] Bu ibareyi şu şekilde anlayanlar da vardır: "Onlara «İnsanların inandığı gibi inanın!» dendiğinde, «Biz beyinsizler gibi mi inanıyoruz?» derler..." Ancak, Kur'an'ın genelinde, inananların kafirler tarafından 'ayak takımı' ve 'beyinsizler' olarak nitelendiğini hatırlayacak olursak, yukarıda tercih edilen anlamın daha uygun olduğu görülür. Nitekim, ayeti okumaya devam ettiğimizde, diyaloğun bu yönde geliştiğini görürüz.

اتَّقِ اللَّهَ أَخَذَتْهُ الْعِزَّةُ بِالْإِثْمِ فَحَسْبُهُ جَهَنَّمُ وَلَبِئْسَ الْمِهَادُ ﴿٢٠٦﴾

bozgunculuğu sevmez. 206. Ona: "Allah'a saygılı ol!" denildiği zaman, gururu kendisine günah işletir. Artık ona cehennem yeter; o ne kötü döşektir.

إِذْ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ غَرَّ هَؤُلَاءِ دِينُهُمْ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٤٩﴾

8 Enfal/49. İkiyüzlüler ve kalplerinde hastalık bulunanlar: "Bunları (Müslümanları) dinleri aldattı" diyorlardı. Oysa kim Allah'a güvenirse, (bilsin ki) Allah üstündür, bilgedir.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا بِطَانَةً مِنْ دُونِكُمْ لَا يَأْلُونَكُمْ خَبَالًا وَدُّوا مَا عَنِتُّمْ قَدْ بَدَتِ الْبَغْضَاءُ مِنْ أَفْوَاهِهِمْ وَمَا تُخْفِي صُدُورُهُمْ أَكْبَرُ قَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ الْآيَاتِ إِنْ كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ ﴿١١٨﴾ هَا أَنْتُمْ أُولَاءِ تُحِبُّونَهُمْ وَلَا يُحِبُّونَكُمْ وَتُؤْمِنُونَ بِالْكِتَابِ كُلِّهِ وَإِذَا لَقُوكُمْ قَالُوا آمَنَّا وَإِذَا خَلَوْا عَضُّوا عَلَيْكُمُ الْأَنَامِلَ مِنَ الْغَيْظِ قُلْ مُوتُوا بِغَيْظِكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿١١٩﴾ إِنْ تَمْسَسْكُمْ حَسَنَةٌ تَسُؤْهُمْ وَإِنْ تُصِبْكُمْ سَيِّئَةٌ يَفْرَحُوا بِهَا وَإِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا لَا يَضُرُّكُمْ كَيْدُهُمْ شَيْئًا إِنَّ اللَّهَ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطٌ ﴿١٢٠﴾

3 Al-i İmran/118. Ey inananlar! Sizden olmayanları sırdaş edinmeyin; onlar sizi karmaşaya düşürmekten geri durmazlar, sıkıntıya uğramanızdan hoşlanırlar. Ağızlarından öfke taşmaktadır. Gönüllerinde gizli olan ise daha büyüktür. Eğer düşünürseniz belgeleri size açıklamış oluyoruz. 119. İşte siz, o kimselersiniz ki, onlar sizi sevmezken, siz onları seviyor ve Kitab'ın tümüne inanıyorsunuz. Onlar size rastladıkları zaman: "İnandık" derler; yalnız kaldıklarında ise, size karşı öfkelerinden parmak uçlarını ısırırlar. "Öfkenizden ölün[466]" de. Allah gönüllerde olanı bilir. 120. Size bir iyilik dokunsa, bu onları üzer; size bir kötülük gelse, buna da sevinirler. Eğer dayanır ve korunursanız, onların hileleri size hiçbir zarar veremez. Şüphesiz, Allah onların yaptıklarını kuşatmaktadır.

إِنَّ الَّذِينَ يُؤْذُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا مُهِينًا ﴿٥٧﴾ وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ بِغَيْرِ مَا اكْتَسَبُوا فَقَدِ احْتَمَلُوا بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُبِينًا ﴿٥٨﴾

33 Ahzap/57. Allah'ı ve Elçisi'ni incitenlere Allah dünyada da, ahirette de lanet etmiş ve onlara alçaltıcı bir azap hazırlamıştır. 58. İnanan erkek ve kadınları yapmadıkları bir şeyden ötürü incitenler, şüphesiz iftira etmiş ve apaçık bir günah yüklenmişlerdir.[467]

لَئِنْ لَمْ يَنْتَهِ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ وَالْمُرْجِفُونَ فِي الْمَدِينَةِ لَنُغْرِيَنَّكَ بِهِمْ ثُمَّ لَا يُجَاوِرُونَكَ فِيهَا إِلَّا قَلِيلًا ﴿٦٠﴾ مَلْعُونِينَ أَيْنَمَا ثُقِفُوا أُخِذُوا وَقُتِّلُوا تَقْتِيلًا ﴿٦١﴾ سُنَّةَ اللَّهِ فِي الَّذِينَ

33 Ahzap/60. İkiyüzlüler, kalplerinde fesad bulunanlar ve Medine'de bozguncu haberler yayanlar (bu yaptıklarından) vazgeçmezlerse, andolsun ki, seni onlara kışkırtırız; sonra senin yanında ancak az bir zaman komşu kalabilirler. 61. Nerede bulunurlarsa, lanetlenmiş olarak yakalanır ve öldürülürler. 62. Allah'ın geçmişteki(de)

[466] Bu ifadenin Türkçe'de tam karşılığı şöyle olurdu: "Öfkenizden çatlayın!"
[467] İfk hadisesinde Hz. Aişe hakkında dedikodu çıkaranlar kastedilmektedir.

خَلَوْا مِنْ قَبْلُ وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللَّهِ تَبْدِيلاً ﴿٦٢﴾

ilgili uygulaması budur. Allah'ın uygulamasında bir değişme bulamazsın.

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَآ أُنْزِلَ إِلَيْكَ وَمَآ أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَنْ يَتَحَاكَمُوٓا إِلَى الطَّاغُوتِ وَقَدْ أُمِرُوٓا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالاً بَعِيدًا ﴿٦٠﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا إِلَى مَآ أَنْزَلَ اللَّهُ وَإِلَى الرَّسُولِ رَأَيْتَ الْمُنَافِقِينَ يَصُدُّونَ عَنْكَ صُدُودًا ﴿٦١﴾ فَكَيْفَ إِذَآ أَصَابَتْهُمْ مُصِيبَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ ثُمَّ جَآءُوكَ يَحْلِفُونَ بِاللَّهِ إِنْ أَرَدْنَآ إِلاَّ إِحْسَانًا وَتَوْفِيقًا ﴿٦٢﴾ أُولَئِكَ الَّذِينَ يَعْلَمُ اللَّهُ مَا فِي قُلُوبِهِمْ فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ وَعِظْهُمْ وَقُلْ لَهُمْ فِيٓ أَنْفُسِهِمْ قَوْلاً بَلِيغًا ﴿٦٣﴾ وَمَآ أَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ إِلاَّ لِيُطَاعَ بِإِذْنِ اللَّهِ وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوٓا أَنْفُسَهُمْ جَآءُوكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللَّهَ تَوَّابًا رَحِيمًا ﴿٦٤﴾ فَلاَ وَرَبِّكَ لاَ يُؤْمِنُونَ حَتَّى يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لاَ يَجِدُوا فِيٓ أَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ﴿٦٥﴾ وَلَوْ أَنَّا كَتَبْنَا عَلَيْهِمْ أَنِ اقْتُلُوٓا أَنْفُسَكُمْ أَوِ اخْرُجُوا مِنْ دِيَارِكُمْ مَا فَعَلُوهُ إِلاَّ قَلِيلٌ مِنْهُمْ وَلَوْ أَنَّهُمْ فَعَلُوا مَا يُوعَظُونَ بِهِ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ وَأَشَدَّ تَثْبِيتًا ﴿٦٦﴾ وَإِذًا لآتَيْنَاهُمْ مِنْ لَدُنَّا أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٦٧﴾ وَلَهَدَيْنَاهُمْ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا ﴿٦٨﴾

4 **Nisa**/60. (Ey Muhammed!) Sana indirilene ve senden önce indirilene inandıklarını iddia edenleri görmedin mi? Tağut'un hâkimliğine gitmek isterler. Oysa onu inkar etmekle emrolunmuşlardır.[468] Şeytan onları derin bir sapıklığa sürüklemek ister. 61. Onlara: "Allah'ın indirdiğine ve Peygamber'in hakemliğine gelin" dendiği zaman, ikiyüzlülerin senden büsbütün uzaklaştıklarını görürsün. 62. Kendi işlediklerinden ötürü başlarına bir musibet geldiği zaman: "Biz iyilik etmek ve uzlaştırmaktan başka bir şey istemedik" diye Allah'a yemin ederek nasıl sana geliyorlar? 63. İşte bunların kalplerinde olanı Allah bilir. Onların yaptıklarına bakma, onlara öğüt ver, onlara işleyecek güzel söz söyle. 64. Biz her elçiyi, ancak Allah'ın izni ile kendisine itaat olunması için gönderdik. Eğer onlar kendilerine yazık ettikleri zaman, sana gelerek Allah'tan bağışlanma dileselerdi ve Peygamber de onlar için bağışlanma dileseydi, şüphesiz Allah'ın tövbeleri kabul ettiğini ve merhametli olduğunu görürlerdi. 65. Hayır, Rabbine andolsun ki, aralarındaki çekişmelerinde seni hakem tayin etmedikçe ve senin verdiğin hükme, içlerinde bir sıkıntı duymadan, tam anlamıyla teslim olmadıkça inanmış sayılmazlar. 66. Eğer onlara: "Kendi adamlarınızı öldürün veya memleketlerinizden çıkın" diye emretmiş olsaydık, pek azından başkası bunu yapmazdı. Oysa, kendilerine verilen öğüdü tutmuş olsalardı, onlar için daha iyi ve daha sağlam olurdu. 67-68. O zaman, onlara katımızdan büyük bir ödül verirdik ve onları doğru yola eriştirirdik.

وَإِنَّ مِنْكُمْ لَمَنْ لَيُبَطِّئَنَّ فَإِنْ أَصَابَتْكُمْ مُصِيبَةٌ قَالَ قَدْ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيَّ إِذْ لَمْ أَكُنْ مَعَهُمْ شَهِيدًا ﴿٧٢﴾ وَلَئِنْ

4 **Nisa**/72. Şüphesiz, içinizde pek ağır davranacak olanlar var. Başınıza bir musibet gelirse: "Allah bana iyilikte bulundu da, onlarla beraber bulunmadım" diyecektir. 73. Ama Allah'tan size bir nimet gelirse,

[468] Tağut, Allah'ın yerine ibadet edilen ve kutsanan her şeydir. Fakat fonksiyon olarak insanı Allah'tan uzaklaştırıp kötülüğe sevkeden herşey 'tağut' olarak nitelenebilir: Örgütlü veya örgütsüz her türlü şer odakları, kötü güçler tağuttur.

أَصَابَكُمْ فَضْلٌ مِنَ اللَّهِ لَيَقُولَنَّ كَأَنْ لَمْ تَكُنْ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُ مَوَدَّةٌ يَالَيْتَنِي كُنْتُ مَعَهُمْ فَأَفُوزَ فَوْزًا عَظِيمًا ﴿٧٣﴾

sanki sizinle kendi arasında hiç dostluk yokmuş gibi: "Keşke onlarla beraber olsaydım da, ben de büyük bir başarı elde etseydim" diyecektir.

وَيَقُولُونَ طَاعَةٌ فَإِذَا بَرَزُوا مِنْ عِنْدِكَ بَيَّتَ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ غَيْرَ الَّذِي تَقُولُ وَاللَّهُ يَكْتُبُ مَا يُبَيِّتُونَ فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ وَكَفَى بِاللَّهِ وَكِيلاً ﴿٨١﴾

4 Nisa/81. Onlar: "Başüstüne" derler. Fakat senin yanından çıktıkları zaman, içlerinden bir grup geceleyin, senin dediğinden başka bir şeyi kurarlar. Allah onların geceleyin kurduklarını yazmaktadır. Onlara aldırış etme, Allah'a güven; vekil olarak Allah yeter.

بَشِّرِ الْمُنَافِقِينَ بِأَنَّ لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٣٨﴾ الَّذِينَ يَتَّخِذُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ أَيَبْتَغُونَ عِنْدَهُمُ الْعِزَّةَ فَإِنَّ الْعِزَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا ﴿١٣٩﴾ وَقَدْ نَزَّلَ عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ أَنْ إِذَا سَمِعْتُمْ آيَاتِ اللَّهِ يُكْفَرُ بِهَا وَيُسْتَهْزَأُ بِهَا فَلاَ تَقْعُدُوا مَعَهُمْ حَتَّى يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ إِنَّكُمْ إِذًا مِثْلُهُمْ إِنَّ اللَّهَ جَامِعُ الْمُنَافِقِينَ وَالْكَافِرِينَ فِي جَهَنَّمَ جَمِيعًا ﴿١٤٠﴾ الَّذِينَ يَتَرَبَّصُونَ بِكُمْ فَإِنْ كَانَ لَكُمْ فَتْحٌ مِنَ اللَّهِ قَالُوا أَلَمْ نَكُنْ مَعَكُمْ وَإِنْ كَانَ لِلْكَافِرِينَ نَصِيبٌ قَالُوا أَلَمْ نَسْتَحْوِذْ عَلَيْكُمْ وَنَمْنَعْكُمْ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فَاللَّهُ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلاً ﴿١٤١﴾ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ يُخَادِعُونَ اللَّهَ وَهُوَ خَادِعُهُمْ وَإِذَا قَامُوا إِلَى الصَّلاَةِ قَامُوا كُسَالَى يُرَاءُونَ النَّاسَ وَلاَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ إِلاَّ قَلِيلاً ﴿١٤٢﴾ مُذَبْذَبِينَ بَيْنَ ذَلِكَ لاَ إِلَى هَؤُلاَءِ وَلاَ إِلَى هَؤُلاَءِ وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ سَبِيلاً ﴿١٤٣﴾

4 Nisa/138. İkiyüzlülere, onlar için can yakıcı bir azap olduğunu müjdele. 139. Bunlar, inananları bırakıp inkarcıları dost edinirler. Onların yanında bir onur mu umuyorlar? Oysa onur bütünü ile Allah'a aittir. 140. Allah Kitap'ta size şunu indirdi: "Allah'ın âyetlerinin inkar edildiğini ve alaya alındığını işittiğiniz zaman, başka bir söze geçmedikçe onlarla oturmayın, yoksa siz de onlar gibi olursunuz".[469] Allah ikiyüzlülerin ve inkarcıların hepsini cehennemde toplayacaktır. 141. Sizi gözetleyenler, şayet Allah'tan size bir başarı gelirse: "Sizinle beraber değil miydik?" derler. Eğer inkarcıların bir kazancı olursa: "Size üstünlük sağlayıp sizi inananlardan korumadık mı?" derler. Allah kıyamet günü aranızda hüküm verecektir. Allah, inananlara karşı inkarcılara yol vermeyecektir. 142. İkiyüzlüler, Allah'ı aldatmaya çalışırlar; oysa, Allah onların tuzaklarını boşa çıkaracaktır. Onlar, namaza kalktıkları zaman, üşenerek kalkarlar, insanlara gösteriş yaparlar ve Allah'ı çok az anarlar. 143. Ara yerde bocalayıp durmaktadırlar; ne onlara (bağlanabiliyorlar), ne bunlara... Allah'ın şaşırttığı kimseye sen yol bulamazsın.

إِنَّ الْمُنَافِقِينَ فِي الدَّرْكِ الأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ وَلَنْ تَجِدَ لَهُمْ

4 Nisa/145. İkiyüzlüler ateşin en alt katında olacaklar ve sen onlara yardım ede-

[469] Burada insanın ahlaki, kültürel ve psikolojik değişim/dönüşüm yasasına işaret edilmektedir. Türkçe'de "Üzüm üzüme baka baka kararır" ve "Kiraz yanında durur ya üvüründen alır, ya hayasından alır" gibi özdeyişler de bu değişim ve eğitleşim süreçleriyle ilgili tecrübeyi ifade etmektedir. Bu gerçek, kişinin kendisine manevi bir çevre oluşturması ve arkadaş çevresine dikkat etmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

نَصِيرًا ﴿١٤٥﴾ إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا وَأَصْلَحُوا وَاعْتَصَمُوا بِاللَّهِ وَأَخْلَصُوا دِينَهُمْ لِلَّهِ فَأُولَئِكَ مَعَ الْمُؤْمِنِينَ وَسَوْفَ يُؤْتِ اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١٤٦﴾

cek birini bulamayacaksın. 146. Ancak yaptığı kötü işten dönüp düzelen ve Allah'a tutunarak dinlerini Allah'a has kılanlar, işte bunlar inananlarla beraber olacaklardır. Allah inananlara büyük bir ödül verecektir.

وَمِنْهُمْ مَنْ يَسْتَمِعُ إِلَيْكَ حَتَّى إِذَا خَرَجُوا مِنْ عِنْدِكَ قَالُوا لِلَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ مَاذَا قَالَ آنِفًا أُولَئِكَ الَّذِينَ طَبَعَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ ﴿١٦﴾

47 **Muhammed**/16. (Ey Muhammed!) Onların içinde seni dinleyenler vardır; sonra senin yanından çıkınca, bilgili kimselere: "Az önce ne demişti?" diye sorarlar. İşte bunlar Allah'ın kalplerini mühürlemiş olduğu, kendi heveslerine uyan kimselerdir.

وَيَقُولُ الَّذِينَ آمَنُوا لَوْلَا نُزِّلَتْ سُورَةٌ فَإِذَا أُنْزِلَتْ سُورَةٌ مُحْكَمَةٌ وَذُكِرَ فِيهَا الْقِتَالُ رَأَيْتَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ يَنْظُرُونَ إِلَيْكَ نَظَرَ الْمَغْشِيِّ عَلَيْهِ مِنَ الْمَوْتِ فَأَوْلَى لَهُمْ ﴿٢٠﴾ طَاعَةٌ وَقَوْلٌ مَعْرُوفٌ فَإِذَا عَزَمَ الْأَمْرُ فَلَوْ صَدَقُوا اللَّهَ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ ﴿٢١﴾ فَهَلْ عَسَيْتُمْ إِنْ تَوَلَّيْتُمْ أَنْ تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ وَتُقَطِّعُوا أَرْحَامَكُمْ ﴿٢٢﴾ أُولَئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فَأَصَمَّهُمْ وَأَعْمَى أَبْصَارَهُمْ ﴿٢٣﴾ أَفَلَا يَتَدَبَّرُونَ الْقُرْآنَ أَمْ عَلَى قُلُوبٍ أَقْفَالُهَا ﴿٢٤﴾ إِنَّ الَّذِينَ ارْتَدُّوا عَلَى أَدْبَارِهِمْ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْهُدَى الشَّيْطَانُ سَوَّلَ لَهُمْ وَأَمْلَى لَهُمْ ﴿٢٥﴾ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا لِلَّذِينَ كَرِهُوا مَا نَزَّلَ اللَّهُ سَنُطِيعُكُمْ فِي بَعْضِ الْأَمْرِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِسْرَارَهُمْ ﴿٢٦﴾ فَكَيْفَ إِذَا تَوَفَّتْهُمُ الْمَلَائِكَةُ يَضْرِبُونَ وُجُوهَهُمْ وَأَدْبَارَهُمْ ﴿٢٧﴾ ذَلِكَ بِأَنَّهُمُ اتَّبَعُوا مَا أَسْخَطَ اللَّهَ وَكَرِهُوا رِضْوَانَهُ فَأَحْبَطَ أَعْمَالَهُمْ ﴿٢٨﴾ أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ

47 **Muhammed**/20-21. (Ey Muhammed!) İnananlar: "Keşke (savaşı emreden) bir sure indirilse de, cihada çıksak" derlerdi. Fakat kesin (anlamlı) bir sûre inip, orada savaş zikredilince, gönüllerinde hastalık olanların sana, ölüm korkusuyla bayılmış kimselerin bakışıyla baktıklarını görürsün. Oysa onlara, itaat etmek ve uygun olanı söylemek yaraşırdı.[470] İş ciddileşince Allah'a (verdikleri söze) sadık kalsalardı, onlar için daha iyi olurdu. 22. Geri döndüğünüz takdirde,[471] sizden yeryüzünde bozgunculuk yapmanız ve akrabalık bağlarını kesmeniz beklenmez mi? 23. İşte Allah'ın lânetlediği, sağır kıldığı ve gözlerini kör ettiği kimseler bunlardır. 24. Bunlar hiç Kur'an'ı düşünmüyorlar mı, yoksa gönülleri mi kilitli? 25. Kendileri için doğru yol belli olduktan sonra ardlarına dönenleri, (bu işe) Şeytan sürüklemiş ve onlara ümit vermiştir. Bu, Allah'ın indirdiğini beğenmeyen kimselerin: "Biz size bazı işlerde itaat edeceğiz" demelerindendir. Allah onların gizlediklerini bilmektedir. 27. Melekler onların yüzlerine ve sırtlarına vurarak canlarını alırken durumları nice olur? 28. Bu, Allah'ı öfkelendiren şeye uymaları ve O'nun râzı olduğundan hoşlanmamalarından ötürüdür. Allah da onların işlerini boşa çıkarmıştır. 29. Yoksa, gönüllerinde

[470] 21. ayeti, 20. ayetin devamı olarak okursak yukarıda tercih edilen anlam doğru olur. Bu iki ayeti birbirinden ayırdığımızda ise, geçiş şöyle olur: "... sana, ölüm korkusuyla bayılan kişinin bakışıyla baktıklarını görürsün; onlara da zaten (ölmek) yaraşır. 21. (Onlara düşen) itaat etmek..." Görüldüğü gibi, bu takdirde her iki ayette de devrik cümleler ortaya çıkmaktadır.

[471] Burada 'geri dönmek' anlamını verdiğimiz *tevellâ* fiili, 'işbaşına gelmek', 'sorumluluk üstlenmek' anlamlarına da gelir. Bu pasajda bu anlamda kullanıldığını düşündüğümüzde, çevirisini şöyle yapmamız gerekir: "O halde, iş başına geçecek olursanız, ...manız beklenmez mi?"

أَنْ لَنْ يُخْرِجَ اللَّهُ أَضْغَانَهُمْ ﴿٢٩﴾ وَلَوْ نَشَاءُ لَأَرَيْنَاكَهُمْ فَلَعَرَفْتَهُمْ بِسِيمَاهُمْ وَلَتَعْرِفَنَّهُمْ فِي لَحْنِ الْقَوْلِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ أَعْمَالَكُمْ ﴿٣٠﴾ وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ حَتَّى نَعْلَمَ الْمُجَاهِدِينَ مِنْكُمْ وَالصَّابِرِينَ وَنَبْلُوَ أَخْبَارَكُمْ ﴿٣١﴾ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَشَاقُّوا الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْهُدَى لَنْ يَضُرُّوا اللَّهَ شَيْئًا وَسَيُحْبِطُ أَعْمَالَهُمْ ﴿٣٢﴾

hastalık olanlar, Allah'ın onların kinlerini dışarı vurmayacağını mı sandılar? 30. Eğer dileseydik, Biz onları sana gösterirdik; sen de onları yüzlerinden tanırdın. Andolsun ki, sen onları konuşma tonlarından da tanırsın; Allah işlediklerinizi bilir. 31. İçinizden cihad edenleri ve dayananları öğrenmek ve durumunuzu ortaya koymak için sizi deneyeceğiz. 32. Şüphesiz, inkâr edenler, Allah yolundan alıkoyanlar ve kendilerine doğru yol belli olduktan sonra Elçi'ye karşı gelenler Allah'a hiçbir zarar veremezler. Allah, onların işlerini boşa çıkaracaktır.

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ نَافَقُوا يَقُولُونَ لِإِخْوَانِهِمُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَئِنْ أُخْرِجْتُمْ لَنَخْرُجَنَّ مَعَكُمْ وَلَا نُطِيعُ فِيكُمْ أَحَدًا أَبَدًا وَإِنْ قُوتِلْتُمْ لَنَنْصُرَنَّكُمْ وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿١١﴾ لَئِنْ أُخْرِجُوا لَا يَخْرُجُونَ مَعَهُمْ وَلَئِنْ قُوتِلُوا لَا يَنْصُرُونَهُمْ وَلَئِنْ نَصَرُوهُمْ لَيُوَلُّنَّ الْأَدْبَارَ ثُمَّ لَا يُنْصَرُونَ ﴿١٢﴾ لَأَنْتُمْ أَشَدُّ رَهْبَةً فِي صُدُورِهِمْ مِنَ اللَّهِ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ ﴿١٣﴾ لَا يُقَاتِلُونَكُمْ جَمِيعًا إِلَّا فِي قُرًى مُحَصَّنَةٍ أَوْ مِنْ وَرَاءِ جُدُرٍ بَأْسُهُمْ بَيْنَهُمْ شَدِيدٌ تَحْسَبُهُمْ جَمِيعًا وَقُلُوبُهُمْ شَتَّى ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ ﴿١٤﴾ كَمَثَلِ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ قَرِيبًا ذَاقُوا وَبَالَ أَمْرِهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٥﴾ كَمَثَلِ الشَّيْطَانِ إِذْ قَالَ لِلْإِنْسَانِ اكْفُرْ فَلَمَّا كَفَرَ قَالَ إِنِّي بَرِيءٌ مِنْكَ إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦﴾ فَكَانَ عَاقِبَتَهُمَا أَنَّهُمَا فِي النَّارِ خَالِدَيْنِ فِيهَا وَذَلِكَ جَزَاءُ الظَّالِمِينَ ﴿١٧﴾

59 Haşr/11. (Ey Muhammed!) Münafıkların, Kitab Ehli'nden inkarcı kardeşlerine: "Eğer siz yurdunuzdan çıkarılırsanız, and olsun ki, biz de sizinle beraber çıkarız; sizin hakkınızda asla kimseye uymayız; eğer sizinle savaşan olursa, mutlaka size yardım ederiz" demelerine ne dersin? Allah onların yalancı olduklarına şahittir. 12. Onlar çıkarılacak olsalar, kesinlikle onlarla beraber çıkmazlar; onlarla savaşan olsa, kesinlikle onlara yardım etmezler; onlara yardıma gitseler bile, geri dönüp kaçarlar, sonra yardım da görmezler. 13. (Ey İnananlar!) Onların yüreklerine korku salan, Allah'tan çok sizlersiniz; çünkü onlar anlamayan kimselerdir. 14. Onlar sizinle toplu olarak, ancak surla çevrilmiş kasabalar içinde veya duvarlar arkasından savaşabilirler. Çünkü kendi aralarındaki çekişmeleri ciddidir; sen onları birlik sanırsın, oysa kalbleri darmadağınıktır. Bu, akletmeyen bir topluluk olmalarındandır. 15. (Yahudiler) tıpkı, kendilerinden az zaman önce geçmiş ve işlerinin karşılığını tatmış olanlar gibidirler. Onlara can yakıcı bir azap vardır. 16. (İkiyüzlüler de) tıpkı insana: "İnkar et!" deyip, o inkar edince de: "Ben senden uzağım; alemlerin Rabbi olan Allah'tan korkarım" diyen Şeytan gibidirler. 17. İkisinin de sonu, içinde temelli kalacakları ateş olacaktır. Haksızlık edenlerin cezası budur.

وَيَقُولُونَ آمَنَّا بِاللَّهِ وَبِالرَّسُولِ وَأَطَعْنَا ثُمَّ يَتَوَلَّى فَرِيقٌ مِنْهُمْ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَمَا أُولَئِكَ بِالْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٧﴾ وَإِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ إِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ مُعْرِضُونَ ﴿٤٨﴾ وَإِنْ يَكُنْ لَهُمُ الْحَقُّ يَأْتُوا إِلَيْهِ مُذْعِنِينَ ﴿٤٩﴾ أَفِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ أَمِ ارْتَابُوا أَمْ يَخَافُونَ أَنْ يَحِيفَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَرَسُولُهُ بَلْ أُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٥٠﴾

24 **Nur**/47. (İkiyüzlüler:) "Allah'a ve Peygamber'e inandık" derler; sonra da bazıları yüz çevirir. İşte bunlar inanmış değillerdir. 48. Aralarında hüküm vermek üzere Allah'a ve Elçisi'ne çağırıldıkları zaman, bir grup hemen yüz çevirir. 49. Ama gerçek kendilerinden yana ise, boyunlarını bükerek gelirler. 50. Kalplerinde hastalık mı var, yoksa şüphe içerisinde midirler? Yâhut Allah'ın ve elçisinin onlara haksızlık yapacağından mı korkmaktadırlar? Hayır; asıl zalimler onlardır.

وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَئِنْ أَمَرْتَهُمْ لَيَخْرُجُنَّ قُلْ لَا تُقْسِمُوا طَاعَةٌ مَعْرُوفَةٌ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿٥٣﴾ قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْهِ مَا حُمِّلَ وَعَلَيْكُمْ مَا حُمِّلْتُمْ وَإِنْ تُطِيعُوهُ تَهْتَدُوا وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿٥٤﴾

24 **Nur**/53. (Ey Muhammed!) Sen emrettiğin takdirde (savaşa) çıkacaklarına dair bütün güçleriyle yemin ederler. De ki: "Yemin etmeyin; adam gibi itaat (edin). Allah yaptıklarınızdan haberdardır". 54. De ki: "Allah'a itaat edin; Elçi'ye itaat edin!" Eğer yüz çevirirseniz o (Peygamber) kendisine yüklenenden, siz de kendinize yüklenenden sorumlusunuz. Eğer ona itaat ederseniz doğru yolu bulursunuz. Elçi'ye düşen, sadece apaçık bildirimde bulunmaktır.

إِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ قَالُوا نَشْهَدُ إِنَّكَ لَرَسُولُ اللَّهِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِنَّكَ لَرَسُولُهُ وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَكَاذِبُونَ ﴿١﴾ اتَّخَذُوا أَيْمَانَهُمْ جُنَّةً فَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢﴾ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ آمَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا فَطُبِعَ عَلَى قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَفْقَهُونَ ﴿٣﴾ وَإِذَا رَأَيْتَهُمْ تُعْجِبُكَ أَجْسَامُهُمْ وَإِنْ يَقُولُوا تَسْمَعْ لِقَوْلِهِمْ كَأَنَّهُمْ خُشُبٌ مُسَنَّدَةٌ يَحْسَبُونَ كُلَّ صَيْحَةٍ عَلَيْهِمْ هُمُ الْعَدُوُّ فَاحْذَرْهُمْ قَاتَلَهُمُ اللَّهُ أَنَّى يُؤْفَكُونَ ﴿٤﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا يَسْتَغْفِرْ لَكُمْ رَسُولُ اللَّهِ لَوَّوْا رُءُوسَهُمْ وَرَأَيْتَهُمْ يَصُدُّونَ وَهُمْ مُسْتَكْبِرُونَ ﴿٥﴾ سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أَاسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ أَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ لَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٦﴾ هُمُ الَّذِينَ يَقُولُونَ لَا تُنْفِقُوا عَلَى مَنْ

63 **Münafikun**/1. (Ey Muhammed!) İkiyüzlüler sana gelince: "Senin Allah'ın Elçisi olduğuna tanıklık ederiz" derler. Allah, senin, kendisinin elçisi olduğunu bilmektedir; Allah ikiyüzlülerin yalan söylediklerine de tanıklık etmektedir. 2. Onlar (ikiyüzlüler) yeminlerini kalkan edinerek (insanları) Allah'ın yolundan alıkorlar; işledikleri işler gerçekten ne kötüdür. 3. Bu, önce inanıp sonra inkâr etmiş olmalarındandır. Bu yüzden kalpleri mühürlenmiştir; artık anlamazlar. 4. Onlara baktığın zaman kalıpları hoşuna gider; konuşurlarsa sözlerini dinlersin; tıpkı yığılmış kof kütük gibidirler; her çığlığı kendi aleyhlerine sayarlar; onlar düşmandır, onlardan çekin! Allah canlarını alsın; nasıl da aldatılıp döndürülüyorlar! 5. Onlara: "Gelin de Allah'ın Elçisi sizin için bağışlanma dilesin" dendiği zaman, başlarını çevirirler. Büyüklük taslayarak yüz çevirdiklerini görürsün. 6. Onlar için bağışlanma dilesen de, dilemesen de birdir; Al-

عِندَ رَسُولِ اللَّهِ حَتَّىٰ يَنفَضُّوا ۗ وَلِلَّهِ خَزَائِنُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَٰكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَفْقَهُونَ ﴿٧﴾ يَقُولُونَ لَئِن رَّجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ لَيُخْرِجَنَّ الْأَعَزُّ مِنْهَا الْأَذَلَّ ۚ وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَلَٰكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٨﴾

lah onlar bağışlamayacaktır. Allah onlardan çıkmış topluluma doğru yola eriştirmez. 7 Bunlar: "Allah'ın Elçisi'nin yanında bulunanlar için bir şey sarfetmeyin de, dağılıp gitsinler" diyen kimselerdir. Oysa göklerin ve yerin hazineleri Allah'ındır, ama münafıklar (bunu) anlamamaktadırlar. 8 Onlar "Eğer bu savaştan Medine'ye dönersek, andolsun ki, üstün olan düşkün olanı oradan çıkaracaktır" diyorlardı. Oysa, üstünlük Allah'ın, Elçisi'nin ve inananlarındır. Ama münafıklar (bunu) bilmezler.

ثُمَّ تَرَىٰ الَّذِينَ نُهُوا عَنِ النَّجْوَىٰ ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا نُهُوا عَنْهُ وَيَتَنَاجَوْنَ بِالْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَمَعْصِيَتِ الرَّسُولِ ۖ وَإِذَا جَاءُوكَ حَيَّوْكَ بِمَا لَمْ يُحَيِّكَ بِهِ اللَّهُ وَيَقُولُونَ فِي أَنفُسِهِمْ لَوْلَا يُعَذِّبُنَا اللَّهُ بِمَا نَقُولُ ۚ حَسْبُهُمْ جَهَنَّمُ يَصْلَوْنَهَا ۖ فَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿٨﴾

58 Mücadele/8 (Ey Muhammed!) Gizli konuşmalar kendilerine yasaklanan, sonra kendilerine yasaklanan şeyi yapmaya kalkışarak, günah işlemek, düşmanlık etmek ve Peygamber'e karşı gelmek konusunda gizli gizli konuşanlara ne dersin? Sana geldiklerinde, seni Allah'ın selamlamadığı bir şekilde selamlarlar içlerinden: "Bu söylediklerimizden ötürü Allah'ın bizi cezalandırması gerekmez miydi?" derler. Cehennem onlara yeter. Orada yanacaklar, ne kötü dönüştür![472]

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ تَوَلَّوْا قَوْمًا غَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِم مَّا هُم مِّنكُمْ وَلَا مِنْهُمْ وَيَحْلِفُونَ عَلَى الْكَذِبِ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿١٤﴾ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا ۖ إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٥﴾ اتَّخَذُوا أَيْمَانَهُمْ جُنَّةً فَصَدُّوا عَن سَبِيلِ اللَّهِ فَلَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿١٦﴾ لَّن تُغْنِيَ عَنْهُمْ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُم مِّنَ اللَّهِ شَيْئًا ۚ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ ۖ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿١٧﴾ يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ جَمِيعًا فَيَحْلِفُونَ لَهُ كَمَا يَحْلِفُونَ لَكُمْ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ عَلَىٰ شَيْءٍ ۚ أَلَا إِنَّهُمْ هُمُ الْكَاذِبُونَ

58 Mücadele/14 (Ey Muhammed!) Allah'ın öfkelendiği bir millete dostluk kuranlara ne dersin? Onlar ne sizdendirler, ne de onlardan. Bile bile, yalan yere yemin [illegible] 15. Allah onlara çetin bir azap [illegible] bir. Onların işledikleri [illegible] ne kötüdür! 16 Onlar (münafıklar) yeminlerini [illegible] tek, insanları Allah'ın yolundan [illegible] onlara alçaltıcı bir azap [illegible] 17 [illegible] çocukları, onlara Allah katında [illegible] yarar. Onlar ateşliklerdir, [illegible] kalacaklardır. 18 Allah onların [illegible] diriltip gönderdiği gün, size yemin [illegible] yemin ediyorlar. [illegible]

[472] Müslüman cemaatten bir kısım [illegible] arasındayken birbirleriyle [illegible] ediyordu. Durumdan haberdar olan Hz. Peygamber, [illegible] ve aralarında gizli konuşmamaları konusunda uyarsa, [illegible] geçen "... seni Allah'ın selamlamadığı bir biçimde selamlıyor..." [illegible] selam veriyormuş gibi yaparak dilleriyle "ölmemiz [illegible] sözler gevelediklerini açığa vurmaktadır.

﴿١٨﴾ اِسْتَحْوَذَ عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانُ فَأَنْسَاهُمْ ذِكْرَ اللَّهِ أُولَئِكَ حِزْبُ الشَّيْطَانِ أَلاَ إِنَّ حِزْبَ الشَّيْطَانِ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿١٩﴾ إِنَّ الَّذِينَ يُحَادُّونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ فِي الأَذَلِّينَ ﴿٢٠﴾ كَتَبَ اللَّهُ لأَغْلِبَنَّ أَنَا وَرُسُلِي إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿٢١﴾

dıklarını sanarlar. Dikkat edin, onlar gerçekten yalancıdırlar. 19. Şeytan, onların başlarına dikilip Allah'ı anmayı unutturmuştur. İşte onlar Şeytan'ın yandaşlarıdır. İyi bilin ki, Şeytan'ın yandaşları ziyandadırlar. 20. Allah'a ve Elçisi'ne karşı gelenler; işte onlar, alçakların arasındadırlar. 21. Allah: "Andolsun ki, Ben ve elçilerim üstün geleceğiz" diye yazmıştır. Allah güçlüdür, üstündür.

قُلْ أَنْفِقُوا طَوْعًا أَوْ كَرْهًا لَنْ يُتَقَبَّلَ مِنْكُمْ إِنَّكُمْ كُنْتُمْ قَوْمًا فَاسِقِينَ ﴿٥٣﴾ وَمَا مَنَعَهُمْ أَنْ تُقْبَلَ مِنْهُمْ نَفَقَاتُهُمْ إِلاَّ أَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَبِرَسُولِهِ وَلاَ يَأْتُونَ الصَّلاَةَ إِلاَّ وَهُمْ كُسَالَى وَلاَ يُنْفِقُونَ إِلاَّ وَهُمْ كَارِهُونَ ﴿٥٤﴾ فَلاَ تُعْجِبْكَ أَمْوَالُهُمْ وَلاَ أَوْلاَدُهُمْ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ بِهَا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَتَزْهَقَ أَنْفُسُهُمْ وَهُمْ كَافِرُونَ ﴿٥٥﴾ وَيَحْلِفُونَ بِاللَّهِ إِنَّهُمْ لَمِنْكُمْ وَمَا هُمْ مِنْكُمْ وَلَكِنَّهُمْ قَوْمٌ يَفْرَقُونَ ﴿٥٦﴾ لَوْ يَجِدُونَ مَلْجَأً أَوْ مَغَارَاتٍ أَوْ مُدَّخَلاً لَوَلَّوْا إِلَيْهِ وَهُمْ يَجْمَحُونَ ﴿٥٧﴾ وَمِنْهُمْ مَنْ يَلْمِزُكَ فِي الصَّدَقَاتِ فَإِنْ أُعْطُوا مِنْهَا رَضُوا وَإِنْ لَمْ يُعْطَوْا مِنْهَا إِذَا هُمْ يَسْخَطُونَ ﴿٥٨﴾ وَلَوْ أَنَّهُمْ رَضُوا مَا آتَاهُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ سَيُؤْتِينَا اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَرَسُولُهُ إِنَّا إِلَى اللَّهِ رَاغِبُونَ ﴿٥٩﴾

9 **Tevbe**/53. De ki: "(İyilik için) Gönüllü de verseniz, gönülsüz de verseniz sizden kabul edilmeyecektir. Çünkü siz yoldan çıkmış bir topluluksunuz". 54. Onların (İyilik için) verdiklerinin kabul olmasına engel olan, Allah'ı ve Elçisi'ni inkâr etmeleri, namaza üşenerek gelmeleri ve istemeyerek vermeleridir. 55. Onların malları ve çocukları seni imrendirmesin. Allah, bunlarla onlara dünya hayatında azap etmeyi ve inkârcı olarak can vermelerini ister. 56. Kesinlikle sizden olduklarına dair Allah'a yemin ediyorlar. Oysa onlar sizden değillerdir, onlar sadece korkak bir toplumdur. 57. Bir sığınak, kovuk veya girecek bir delik bulsalar, koşarak oraya yönelirler. 58. Onlar arasında sadakalar hakkında sana dil uzatanlar vardır. Zekattan kendilerine de verilirse hoşnut olurlar, ama onlara bir şey verilmezse, hemen kızıverirler. 59. Keşke Allah'ın ve Elçisi'nin kendilerine verdiklerine razı olsa ve: "Allah bize yeter; Allah ve Elçisi Allah'ın bolluğundan bize verecektir. Biz Allah'a ulaşmayı isteyen kimseleriz" deselerdi...

وَمِنْهُمُ الَّذِينَ يُؤْذُونَ النَّبِيَّ وَيَقُولُونَ هُوَ أُذُنٌ قُلْ أُذُنُ خَيْرٍ لَكُمْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَيُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِينَ وَرَحْمَةٌ لِلَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ رَسُولَ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٦١﴾ يَحْلِفُونَ بِاللَّهِ لَكُمْ لِيُرْضُوكُمْ وَاللَّهُ وَرَسُولُهُ أَحَقُّ أَنْ يُرْضُوهُ إِنْ كَانُوا مُؤْمِنِينَ ﴿٦٢﴾ أَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّهُ مَنْ يُحَادِدِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَأَنَّ لَهُ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدًا فِيهَا ذَلِكَ الْخِزْيُ الْعَظِيمُ ﴿٦٣﴾ يَحْذَرُ الْمُنَافِقُونَ أَنْ تُنَزَّلَ عَلَيْهِمْ سُورَةٌ تُنَبِّئُهُمْ بِمَا فِي

9 **Tevbe**/61. Onların (ikiyüzlülerin) içinde: "O her şeye kulak kesiliyor" diyerek Peygamber'i incitenler vardır. De ki: "O, Allah'a inanan, inananlara güven veren ve içinizden inanan kimselere rahmet olan sizin iyiliğinize bir kulaktır". Allah'ın Elçisi'ni incitenlere can yakıcı bir azap vardır. 62. Sizi hoşnut etmek için Allah'a yemin ederler. Eğer inanıyorlarsa, Allah'ı ve Elçisi'ni hoşnut etmeleri daha uygundur. 63. Bilmezler mi ki, kim Allah'a ve Elçisi'ne karşı koymaya kalkışırsa, ona, ebedi kalacağı cehennem ateşi vardır. İşte bu, büyük

قُلُوبِهِمْ قُلِ اسْتَهْزِئُوا إِنَّ اللَّهَ مُخْرِجٌ مَا تَحْذَرُونَ ﴿٦٤﴾ وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ لَيَقُولُنَّ إِنَّمَا كُنَّا نَخُوضُ وَنَلْعَبُ قُلْ أَبِاللَّهِ وَآيَاتِهِ وَرَسُولِهِ كُنْتُمْ تَسْتَهْزِئُونَ ﴿٦٥﴾ لاَ تَعْتَذِرُوا قَدْ كَفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ إِنْ نَعْفُ عَنْ طَائِفَةٍ مِنْكُمْ نُعَذِّبْ طَائِفَةً بِأَنَّهُمْ كَانُوا مُجْرِمِينَ ﴿٦٦﴾ الْمُنَافِقُونَ وَالْمُنَافِقَاتُ بَعْضُهُمْ مِنْ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمُنْكَرِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمَعْرُوفِ وَيَقْبِضُونَ أَيْدِيَهُمْ نَسُوا اللَّهَ فَنَسِيَهُمْ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٦٧﴾ وَعَدَ اللَّهُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْكُفَّارَ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا هِيَ حَسْبُهُمْ وَلَعَنَهُمُ اللَّهُ وَلَهُمْ عَذَابٌ مُقِيمٌ ﴿٦٨﴾ كَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ كَانُوا أَشَدَّ مِنْكُمْ قُوَّةً وَأَكْثَرَ أَمْوَالاً وَأَوْلاَدًا فَاسْتَمْتَعُوا بِخَلاَقِهِمْ فَاسْتَمْتَعْتُمْ بِخَلاَقِكُمْ كَمَا اسْتَمْتَعَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ بِخَلاَقِهِمْ وَخُضْتُمْ كَالَّذِي خَاضُوا أُولَئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٦٩﴾ أَلَمْ يَأْتِهِمْ نَبَأُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ وَقَوْمِ إِبْرَاهِيمَ وَأَصْحَابِ مَدْيَنَ وَالْمُؤْتَفِكَاتِ أَتَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا كَانَ اللَّهُ لِيَظْلِمَهُمْ وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٧٠﴾

rezilliktir. 64. İkiyüzlüler, kendilerine gönüllerinde olanı haber verecek bir surenin inmeyeceğinden çekiniyorlar. De ki: "Alay edin bakalım; Allah, çekindiğiniz şeyi ortaya çıkaracaktır". 65. Onlara sorsan, derler ki: "Biz ancak lafa dalarak eğleniyorduk". De ki: "Allah'la, âyetleriyle ve Elçisi'yle mi alay ediyordunuz?" 66. Özür dilemeyin, şüphesiz, inandıktan sonra inkâr ettiniz. İçinizden bir grubu affetsek bile, bir gruba da suçlu olduklarından dolayı azap edeceğiz. 67. İkiyüzlü erkekler ve ikiyüzlü kadınlar birbirlerindendir. Kötülüğü emrederler, iyiliğe engel olurlar; ellerini de sıkı tutarlar. Onlar Allah'ı unuttular, Allah da onları unuttu. Bu ikiyüzlüler yoldan çıkmışlardır. 68. Allah, ikiyüzlü erkeklere, ikiyüzlü kadınlara ve inkârcılara, içinde ebedî kalacakları cehennem ateşini söz vermiştir. Cehennem onlara yeter, Allah onlara lânet etsin. Onlara süreklî bir azap vardır. 69. (Ey ikiyüzlüler!) Siz de, sizden daha kuvvetli, malları ve çocukları daha çok olan öncekiler gibisiniz. Onlar kendi paylarına düşenden yararlandılar. Onların kendi paylarına düşenden yararlandıkları gibi, siz de kendi payınıza düşenden yararlandınız ve onların daldıkları gibi siz de (kötülüklere) daldınız. İşte onlar, dünyada da, ahirette de işleri boşa çıkacak olanlardır. İşte onlar kaybetmişlerdir. 70. Onlara, kendilerinden öncekilerin: Nûh, Âd ve Semûd kavminin, İbrahim kavminin, Medyen ve altüst olmuş şehirlerin haberi gelmedi mi? Elçileri onlara açık belgeler getirmişlerdi. Allah onlara haksızlık etmiyordu, fakat onlar kendilerine yazık ediyorlardı.

﴿٧١﴾ وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُقِيمُونَ الصَّلاَةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَيُطِيعُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٧٢﴾ وَعَدَ اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَمَسَاكِنَ طَيِّبَةً فِي جَنَّاتِ عَدْنٍ وَرِضْوَانٌ مِنَ اللَّهِ أَكْبَرُ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٧٣﴾ يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ جَاهِدِ الْكُفَّارَ وَالْمُنَافِقِينَ وَاغْلُظْ عَلَيْهِمْ وَمَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿٧٤﴾ يَحْلِفُونَ بِاللَّهِ مَا قَالُوا وَلَقَدْ قَالُوا كَلِمَةَ الْكُفْرِ وَكَفَرُوا بَعْدَ إِسْلاَمِهِمْ وَهَمُّوا بِمَا لَمْ يَنَالُوا وَمَا نَقَمُوا إِلاَّ أَنْ أَغْنَاهُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ مِنْ فَضْلِهِ فَإِنْ يَتُوبُوا يَكُ خَيْرًا لَهُمْ وَإِنْ يَتَوَلَّوْا يُعَذِّبْهُمُ اللَّهُ عَذَابًا أَلِيمًا فِي الدُّنْيَا

9 **Tevbe**/71. Ey Peygamber! İnkârcılarla ve ikiyüzlülerle savaş. Onlara karşı katı davran. Varacakları yer cehennemdir. Ne kötü gidilecek yerdir. 74. Her ne kadar çirkin "Söylemedik" diye Allah'a yemin ediyorlarsa da, onlar küfür sözünü söylemiş, Müslüman olduktan sonra inkar etmiş, başaramayacakları bir işe girişmiş ve [illegible] Allah ve Elçisi, onları [illegible] onlar [illegible]

KIRKKALE Büyükşehir Belediyesi
KÜTÜPHANELER

وَالْآخِرَةِ وَمَا لَهُمْ فِي الْأَرْضِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿٧٤﴾ وَمِنْهُمْ مَنْ عَاهَدَ اللَّهَ لَئِنْ آتَانَا مِنْ فَضْلِهِ لَنَصَّدَّقَنَّ وَلَنَكُونَنَّ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٧٥﴾ فَلَمَّا آتَاهُمْ مِنْ فَضْلِهِ بَخِلُوا بِهِ وَتَوَلَّوا وَهُمْ مُعْرِضُونَ ﴿٧٦﴾ فَأَعْقَبَهُمْ نِفَاقًا فِي قُلُوبِهِمْ إِلَى يَوْمِ يَلْقَوْنَهُ بِمَا أَخْلَفُوا اللَّهَ مَا وَعَدُوهُ وَبِمَا كَانُوا يَكْذِبُونَ ﴿٧٧﴾ أَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ سِرَّهُمْ وَنَجْوَاهُمْ وَأَنَّ اللَّهَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ ﴿٧٨﴾ الَّذِينَ يَلْمِزُونَ الْمُطَّوِّعِينَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فِي الصَّدَقَاتِ وَالَّذِينَ لَا يَجِدُونَ إِلَّا جُهْدَهُمْ فَيَسْخَرُونَ مِنْهُمْ سَخِرَ اللَّهُ مِنْهُمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٧٩﴾ اسْتَغْفِرْ لَهُمْ أَوْ لَا تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ إِنْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ سَبْعِينَ مَرَّةً فَلَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٨٠﴾ فَرِحَ الْمُخَلَّفُونَ بِمَقْعَدِهِمْ خِلَافَ رَسُولِ اللَّهِ وَكَرِهُوا أَنْ يُجَاهِدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَقَالُوا لَا تَنْفِرُوا فِي الْحَرِّ قُلْ نَارُ جَهَنَّمَ أَشَدُّ حَرًّا لَوْ كَانُوا يَفْقَهُونَ ﴿٨١﴾ فَلْيَضْحَكُوا قَلِيلًا وَلْيَبْكُوا كَثِيرًا جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٨٢﴾ فَإِنْ رَجَعَكَ اللَّهُ إِلَى طَائِفَةٍ مِنْهُمْ فَاسْتَأْذَنُوكَ لِلْخُرُوجِ فَقُلْ لَنْ تَخْرُجُوا مَعِيَ أَبَدًا وَلَنْ تُقَاتِلُوا مَعِيَ عَدُوًّا إِنَّكُمْ رَضِيتُمْ بِالْقُعُودِ أَوَّلَ مَرَّةٍ فَاقْعُدُوا مَعَ الْخَالِفِينَ ﴿٨٣﴾ وَلَا تُصَلِّ عَلَى أَحَدٍ مِنْهُمْ مَاتَ أَبَدًا وَلَا تَقُمْ عَلَى قَبْرِهِ إِنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَمَاتُوا وَهُمْ فَاسِقُونَ ﴿٨٤﴾ وَلَا تُعْجِبْكَ أَمْوَالُهُمْ وَأَوْلَادُهُمْ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُعَذِّبَهُمْ بِهَا فِي الدُّنْيَا وَتَزْهَقَ أَنْفُسُهُمْ وَهُمْ كَافِرُونَ ﴿٨٥﴾ وَإِذَا أُنْزِلَتْ سُورَةٌ أَنْ آمِنُوا بِاللَّهِ وَجَاهِدُوا مَعَ رَسُولِهِ اسْتَأْذَنَكَ أُولُو الطَّوْلِ مِنْهُمْ وَقَالُوا ذَرْنَا نَكُنْ مَعَ الْقَاعِدِينَ ﴿٨٦﴾ رَضُوا

olur, ama yüz çevirecek olurlarsa, Allah dünyada ve ahirette onlara can yakıcı bir azapla azap eder. Yeryüzünde ne bir himayeciler, ne de bir yardımcıları vardır. 75. Onlardan kimi: "Allah bol nimetinden bize verirse, andolsun, sadaka dağıtacağız ve iyi insanlardan olacağız" diye Allah'a ant vermişti. 76. Ama Allah onlara bolluğundan verdiğinde, onlar cimrilik yaptılar ve yüz çevirdiler. Zaten onlar dönektirler. 77. Allah'a verdikleri sözden caydıkları ve yalancı oldukları için, kendisiyle karşılaşacakları güne kadar Allah onların kalplerine ikiyüzlülük soktu. 78. (İkiyüzlüler) Allah'ın, onların sırlarını ve gizli görüşmelerini bildiğini ve Allah'ın bütün gizlilikleri çok iyi bildiğini bilmiyorlar mı? 79. Sadaka konusunda gönülden davranan mü'minlere ve ancak güçleri kadar bulanlara dil uzatan ve onlarla alay eden kimseler var ya, Allah onlarla alay etmiştir. Onlar için can yakıcı bir azap vardır. 80. İkiyüzlülerin bağışlanmasını ister dile, ister dileme; onlara yetmiş defa bağışlanma dilesen de, Allah onları bağışlamayacaktır. Bu, Allah'ı ve elçisini inkâr etmelerinden ötürüdür. Allah yoldan çıkan topluluğu doğru yola getirmez. 81. Allah'ın Elçisi'ne karşı çıkarak geri kalanlar, oturup kalmakla memnun oldular; Allah yolunda mallarıyla, canlarıyla cihad etmek hoşlarına gitmedi. "Sıcakta yola çıkmayın" dediler. De ki: "Cehennem ateşi daha sıcaktır". Keşke anlasalardı. 82. Kazanmış olduklarına karşılık, az gülsünler, çok ağlasınlar. 83. Eğer, Allah seni onlardan bir topluluğun yanına döndürür ve onlar, savaşa çıkmak için senden izin isterlerse, de ki: "Benimle asla çıkmayacaksınız, yanımda hiçbir düşmanla savaşmayacaksınız. Çünkü, siz baştan oturup kalmaya razı oldunuz. Şimdi de geri kalanlarla beraber oturun." 84. Onlardan (münafıklardan) ölenin namazını sakın kılma, mezarı başında da durma! Zira onlar Allah'ı ve elçisini inkâr ettiler ve yoldan çıkmış olarak öldüler. 85. Onların malları ve çocukları seni imrendirmesin. Allah, bunlarla onlara dünyada azap etmeyi ve inkârcı olarak can vermelerini ister. 86. "Allah'a inanın; Elçisiyle birlikte mücadele edin!" diyen bir sure indirdiği-

بِأَنْ يَكُونُوا مَعَ الْخَوَالِفِ وَطُبِعَ عَلَى قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَفْقَهُونَ ﴿٨٧﴾

mizde, içlerinden servet sahibi olanlar "Bizi bırak da, savaşa katılmayanlarla birlikte oturalım" diyerek senden izin istediler. 87. Geride kalan kadınlarla beraber olmaya razı oldular; onların kalpleri mühürlenmiştir, artık anlamazlar.

الْأَعْرَابُ أَشَدُّ كُفْرًا وَنِفَاقًا وَأَجْدَرُ أَلَّا يَعْلَمُوا حُدُودَ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ عَلَى رَسُولِهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٩٧﴾ وَمِنَ الْأَعْرَابِ مَنْ يَتَّخِذُ مَا يُنْفِقُ مَغْرَمًا وَيَتَرَبَّصُ بِكُمُ الدَّوَائِرَ عَلَيْهِمْ دَائِرَةُ السَّوْءِ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٩٨﴾ وَمِنَ الْأَعْرَابِ مَنْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَيَتَّخِذُ مَا يُنْفِقُ قُرُبَاتٍ عِنْدَ اللَّهِ وَصَلَوَاتِ الرَّسُولِ أَلَا إِنَّهَا قُرْبَةٌ لَهُمْ سَيُدْخِلُهُمُ اللَّهُ فِي رَحْمَتِهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٩٩﴾

9 **Tevbe**/97. Bedevîler inkâr ve ikiyüzlülükte daha ileri; Allah'ın, Elçisi'ne indirdiğinin sınırlarını bilmemeye daha uygundurlar. Allah bilgindir, bilgedir. 98. Bedeviler arasında, sadaka vermeyi angarya sayanlar ve başınıza belalar dolanmasını gözetenler vardır. Kötü belâlar onların başına dolansın. Allah işitir, bilir. 99. Bedevîler arasında, Allah'a ve ahiret gününe inanan ve verdiğini Allah katında yakınlık ve Elçi'nin dualarını elde etmeye vesile sayanlar da vardır. Bilin ki, o verdikleri onlar için, Allah'a yakın olma sebebidir. Allah, onları rahmetinin içine alacaktır. Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir.

وَمِمَّنْ حَوْلَكُمْ مِنَ الْأَعْرَابِ مُنَافِقُونَ وَمِنْ أَهْلِ الْمَدِينَةِ مَرَدُوا عَلَى النِّفَاقِ لَا تَعْلَمُهُمْ نَحْنُ نَعْلَمُهُمْ سَنُعَذِّبُهُمْ مَرَّتَيْنِ ثُمَّ يُرَدُّونَ إِلَى عَذَابٍ عَظِيمٍ ﴿١٠١﴾

9 **Tevbe**/101. Çevrenizdeki Bedevîler içinde ikiyüzlüler, Medineliler içinde de ikiyüzlülüğe soyunanlar vardır. Sen onları bilmezsin. Biz onları biliriz. Onları iki defa azaba uğratacağız. Sonra da büyük azaba götürülürler.

وَآخَرُونَ مُرْجَوْنَ لِأَمْرِ اللَّهِ إِمَّا يُعَذِّبُهُمْ وَإِمَّا يَتُوبُ عَلَيْهِمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٠٦﴾ وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مَسْجِدًا ضِرَارًا وَكُفْرًا وَتَفْرِيقًا بَيْنَ الْمُؤْمِنِينَ وَإِرْصَادًا لِمَنْ حَارَبَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ مِنْ قَبْلُ وَلَيَحْلِفُنَّ إِنْ أَرَدْنَا إِلَّا الْحُسْنَى وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿١٠٧﴾ لَا تَقُمْ فِيهِ أَبَدًا لَمَسْجِدٌ أُسِّسَ عَلَى التَّقْوَى مِنْ أَوَّلِ يَوْمٍ أَحَقُّ أَنْ تَقُومَ فِيهِ فِيهِ رِجَالٌ يُحِبُّونَ أَنْ يَتَطَهَّرُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُطَّهِّرِينَ ﴿١٠٨﴾ أَفَمَنْ أَسَّسَ بُنْيَانَهُ عَلَى

9 **Tevbe**/106. Diğerlerinin ise işleri Allah'ın buyruğuna kalmıştır. Allah ya onlara azap eder, ya da tövbelerini kabul eder. Allah bilgindir, bilgedir. 107. Zarar vermek, inkâr etmek, inananların arasını açmak, Allah'a ve Elçisi'ne karşı savaşacak olanlara gözcülük yapmak üzere bir mescit kurup: "Biz sadece iyilik yapmak istedik" diye yemin edenlerin yalancı olduklarına Allah tanıklık eder. 108. (Ey Muhammed!) O mescitte asla bulunma! Daha ilk gününden beri, Allah'a saygı üzerine kurulan mescitte bulunman daha çok yaraşır. Orada anılmayı seven insanlar vardır. Allah da anılmak isteyenleri sever.[473] 109. Yapısını, Al-

[473] Ebu Amr adında bir Hıristiyan papazı, Uhud ve Huneyn savaşlarında Müslümanlar'a karşı

تَقْوَى مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانٍ خَيْرٌ أَمْ مَنْ أَسَّسَ بُنْيَانَهُ عَلَى شَفَا جُرُفٍ هَارٍ فَانْهَارَ بِهِ فِي نَارِ جَهَنَّمَ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿١٠٩﴾ لَا يَزَالُ بُنْيَانُهُمُ الَّذِي بَنَوْا رِيبَةً فِي قُلُوبِهِمْ إِلَّا أَنْ تَقَطَّعَ قُلُوبُهُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١١٠﴾

lah'a saygı ve onun hoşnutluğu üzerine kuran kimse mi daha iyidir; yoksa, yapısını, düşecek bir yarın kıyısına kurup da onunla cehennem ateşine yuvarlanan kimse mi? Allah haksızlık yapan topluluğu doğru yola iletmez. 110. Yaptıkları bu yapı, kalpleri paralanana kadar, gönüllerinde bir şüphe olarak kalacaktır. Allah bilgindir, bilgedir.

مَا كَانَ لِأَهْلِ الْمَدِينَةِ وَمَنْ حَوْلَهُمْ مِنَ الْأَعْرَابِ أَنْ يَتَخَلَّفُوا عَنْ رَسُولِ اللَّهِ وَلَا يَرْغَبُوا بِأَنْفُسِهِمْ عَنْ نَفْسِهِ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ لَا يُصِيبُهُمْ ظَمَأٌ وَلَا نَصَبٌ وَلَا مَخْمَصَةٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَطَئُونَ مَوْطِئًا يَغِيظُ الْكُفَّارَ وَلَا يَنَالُونَ مِنْ عَدُوٍّ نَيْلًا إِلَّا كُتِبَ لَهُمْ بِهِ عَمَلٌ صَالِحٌ إِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٢٠﴾ وَلَا يُنْفِقُونَ نَفَقَةً صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً وَلَا يَقْطَعُونَ وَادِيًا إِلَّا كُتِبَ لَهُمْ لِيَجْزِيَهُمُ اللَّهُ أَحْسَنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٢١﴾

9 **Tevbe**/120. Ne Medine halkının, ne de onların çevresinde bulunan Bedevîler'in, Allah'ın Elçisi'nden geri kalmaları ve onun canından önce kendi canlarının kaygısına düşmeleri yakışık alır. Çünkü Allah yolunda uğrayacakları susuzluk, yorgunluk, açlık, kafirleri öfkelendirecek bir yeri ele geçirmeleri ve düşmana karşı bir başarı kazanmalarının her biri için kendilerine iyi bir amel yazılır. Allah iyi davrananların karşılıklarını zayi etmez. 121. Küçük, büyük her harcamaları ve her vadiyi geçmeleri onlar için yazılır ki, Allah onları yaptıklarının en güzeliyle ödüllendirsin.

وَإِذَا مَا أُنْزِلَتْ سُورَةٌ فَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ أَيُّكُمْ زَادَتْهُ هَذِهِ إِيمَانًا فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا فَزَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَهُمْ يَسْتَبْشِرُونَ ﴿١٢٤﴾ وَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ فَزَادَتْهُمْ رِجْسًا إِلَى رِجْسِهِمْ وَمَاتُوا وَهُمْ كَافِرُونَ ﴿١٢٥﴾ أَوَلَا يَرَوْنَ أَنَّهُمْ يُفْتَنُونَ فِي كُلِّ عَامٍ مَرَّةً أَوْ مَرَّتَيْنِ ثُمَّ لَا يَتُوبُونَ وَلَا هُمْ يَذَّكَّرُونَ ﴿١٢٦﴾ وَإِذَا مَا أُنْزِلَتْ سُورَةٌ نَظَرَ بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ هَلْ يَرَاكُمْ مِنْ أَحَدٍ ثُمَّ انْصَرَفُوا صَرَفَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ ﴿١٢٧﴾

9 **Tevbe**/124. Ne zaman bir sûre indirilse, onlardan kimi: "Bu hanginizin imanını artırdı?" der. İnananlara gelince, bu onların imanını artırır ve onlar (bununla) sevinirler. 125. Kalplerinde hastalık bulunanlara gelince, bu onların pisliklerine pislik katar ve onlar inkârcı olarak ölürler. 126. Onlar yılda bir iki defa (sıkıntıyla) denendiklerini görmüyorlar mı ki, ne tövbe ediyorlar, ne de öğüt alıyorlar? 127. Bir sûre indiği zaman: "Hiç kimse sizi görüyor mu?" diye birbirlerine bakarlar, sonra dönüp giderler. Anlamaz bir topluluk olduklarından, Allah onların kalplerini çevirmiştir.

---

savaşmış ve yenilginin ardından Şam'a kaçmıştır. O daha sonra, Hz. Muhammed'in peygamberliğini kıskandığı için, Müslüman görünen bazı kişiliksiz şahıslarla ilişkiye girip, onlarla işbirliği içerisinde İslam'a ve Müslümanlar'a zarar vermeye çalışmıştır. Bu çerçevede, Kuba Mescidi'nin yanında başka bir mescid inşa edip, emrindeki 12 münafık aracılığıyla Hz. Peygamber'i namaz kılması için buraya davet etmiştir. Hz. Peygamber onları tanımadığı ve niyetlerini bilmediği için, bu davetlerini kabul etmiş ve yol için hazırlık yaptığı esnada bu ayetler inmiş ve onu bu konuda uyarmıştır.

c) Medine'de Kitap Ehli ile İlişkiler

الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ أَبْنَاءَهُمْ ۖ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٢٠﴾

6. En'am/20. Kendilerine Kitap verdiklerimiz, onu, Muhammed'i, kendi oğullarını tanıdıkları gibi tanırlar. Kendilerine ziyan edenler, işte onlar inanmazlardır.

يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ اذْكُرُوا نِعْمَتِيَ الَّتِي أَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَأَوْفُوا بِعَهْدِي أُوفِ بِعَهْدِكُمْ وَإِيَّايَ فَارْهَبُونِ ﴿٤٠﴾ وَآمِنُوا بِمَا أَنْزَلْتُ مُصَدِّقًا لِمَا مَعَكُمْ وَلَا تَكُونُوا أَوَّلَ كَافِرٍ بِهِ وَلَا تَشْتَرُوا بِآيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلًا وَإِيَّايَ فَاتَّقُونِ ﴿٤١﴾ وَلَا تَلْبِسُوا الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُوا الْحَقَّ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٤٢﴾ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَارْكَعُوا مَعَ الرَّاكِعِينَ ﴿٤٣﴾ أَتَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَتَنْسَوْنَ أَنْفُسَكُمْ وَأَنْتُمْ تَتْلُونَ الْكِتَابَ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٤٤﴾ وَاسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ وَإِنَّهَا لَكَبِيرَةٌ إِلَّا عَلَى الْخَاشِعِينَ ﴿٤٥﴾ الَّذِينَ يَظُنُّونَ أَنَّهُمْ مُلَاقُوا رَبِّهِمْ وَأَنَّهُمْ إِلَيْهِ رَاجِعُونَ ﴿٤٦﴾ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ اذْكُرُوا نِعْمَتِيَ الَّتِي أَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَأَنِّي فَضَّلْتُكُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿٤٧﴾ وَاتَّقُوا يَوْمًا لَا تَجْزِي نَفْسٌ عَنْ نَفْسٍ شَيْئًا وَلَا يُقْبَلُ مِنْهَا شَفَاعَةٌ وَلَا يُؤْخَذُ مِنْهَا عَدْلٌ وَلَا هُمْ يُنْصَرُونَ ﴿٤٨﴾

2. Bakara/40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48. Ey İsrailoğulları! Size verdiğim nimetimi yerine getirin. Ben de size verdiğim sözü yerine getireyim. Yalnız benden korkun. 41. Sizde olanları onaylayarak indirdiğim Kur'an'a inanın. Onu inkar eden ilk olmayın. Ayetlerimi az bir bedel karşılığında satmayın. Benden sakının. 42. Hakkı batılla karıştırmayın ve bile bile gerçeği gizlemeyin. 43. Namazı dosdoğru kılın ve zekatı verin. Rükû edenlerle birlikte rükû edin. 44. Siz kendinizi unutup da insanlara mı iyilik yapmamı emrediyorsunuz? Kitabı okuyorsunuz, düşünmüyor musunuz? 45. Sabır ve namazla Allah'tan yardım isteyin. Bu, Allah'a derinden bağlı olanların dışındakilere ağır gelir. 46. O kimseler ki Rablerine kavuşacaklarına ve O'na döneceklerine kesin olarak inanırlar. 47. İsrailoğulları! Size verdiğim nimetimi ve sizi diğer insanlara üstün kıldığımı hatırlayın. 48. Öyle bir günden korkun ki o gün hiçbir kimse bir başkasının yerine ceza çekemez. Hiçbir kimseden fidye kabul edilmez. Hiçbir kimseye fayda sağlanmaz ve hiçbir kimse yardım görmeyecektir.

وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ يَا قَوْمِ إِنَّكُمْ ظَلَمْتُمْ أَنْفُسَكُمْ بِاتِّخَاذِكُمُ الْعِجْلَ فَتُوبُوا إِلَىٰ بَارِئِكُمْ فَاقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ عِنْدَ بَارِئِكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ ۚ إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿٥٤﴾ وَإِذْ قُلْتُمْ يَا مُوسَىٰ لَنْ نُؤْمِنَ لَكَ حَتَّىٰ نَرَى اللَّهَ جَهْرَةً فَأَخَذَتْكُمُ الصَّاعِقَةُ وَأَنْتُمْ تَنْظُرُونَ ﴿٥٥﴾ ثُمَّ بَعَثْنَاكُمْ مِنْ بَعْدِ مَوْتِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٥٦﴾ وَظَلَّلْنَا عَلَيْكُمُ الْغَمَامَ وَأَنْزَلْنَا عَلَيْكُمُ الْمَنَّ وَالسَّلْوَىٰ كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ ۖ وَمَا ظَلَمُونَا وَلَٰكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٥٧﴾ وَإِذْ قُلْنَا ادْخُلُوا هَٰذِهِ الْقَرْيَةَ فَكُلُوا مِنْهَا حَيْثُ شِئْتُمْ رَغَدًا وَادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا وَقُولُوا حِطَّةٌ نَغْفِرْ لَكُمْ خَطَايَاكُمْ ۚ وَسَنَزِيدُ الْمُحْسِنِينَ ﴿٥٨﴾ فَبَدَّلَ الَّذِينَ ظَلَمُوا قَوْلًا غَيْرَ الَّذِي قِيلَ لَهُمْ فَأَنْزَلْنَا عَلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا رِجْزًا مِنَ السَّمَاءِ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿٥٩﴾

2. Bakara/54, 55, 56, 57, 58, 59. Musa kavmine: "Ey kavmim! Buzağıyı ilah edinmekle kendinize zulmettiniz. Yaratıcınıza tövbe edin ve birbirinizi öldürün. Bu, Yaratıcınız katında sizin için daha hayırlıdır." dedi. Yaratıcınız da tövbenizi kabul etti. Çünkü O, tövbeleri çok kabul eden ve çok merhamet edendir. 55. "Ey Musa! Biz Allah'ı açıkça görmedikçe sana asla inanmayacağız." dediğiniz zaman yıldırım çarpıp yakalamıştı sizi, bakıp duruyordunuz. 56. Sonra ölümünüzden sonra sizi diriltmiştik. Belki şükredersiniz diye. 57. Üzerinize bulut gölgelik yapmıştık. Size mannı ve bıldırcını indirmiştik. "Rızık olarak verdiklerimizden yiyin." demiştik. Onlar bize değil, kendilerine zulmediyorlardı. 58. Hatırlayın ki demiştik: "Şu şehre girin, istediğiniz yerden bol bol yiyin, kapıdan secde ederek girin ve 'Affet bizi!' deyin ki hatalarınızı bağışlayalım. İyilik yapanlara daha fazlasını vereceğiz." 59. Fakat zalimler kendilerine söylenen sözü değiştirdiler. Bu yüzden onlara gökten bir azap indirdik. Çünkü yoldan çıkıyorlardı.

---

[1] Burada bahsedilen ihlaller, İsrail çocuklarının başlarına [illegible] arasında ilahi mesaj, bir ilişkiler silsilesi ve yaşanmış bir [illegible] yüzden kendi ve tebliğ görevinin onlara verdiği [illegible] toplumlara nisbetle Yahudilerde bulunan [illegible] sorumlulukları ve suçlamaları getirmeyi hedefler.

يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ ﴿٧٧﴾ وَمِنْهُمْ أُمِّيُّونَ لاَ يَعْلَمُونَ الْكِتَابَ إِلاَّ أَمَانِيَّ وَإِنْ هُمْ إِلاَّ يَظُنُّونَ ﴿٧٨﴾ فَوَيْلٌ لِّلَّذِينَ يَكْتُبُونَ الْكِتَابَ بِأَيْدِيهِمْ ثُمَّ يَقُولُونَ هَذَا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ لِيَشْتَرُوا بِهِ ثَمَنًا قَلِيلاً فَوَيْلٌ لَّهُمْ مِّمَّا كَتَبَتْ أَيْدِيهِمْ وَوَيْلٌ لَّهُمْ مِّمَّا يَكْسِبُونَ ﴿٧٩﴾ وَقَالُوا لَنْ تَمَسَّنَا النَّارُ إِلاَّ أَيَّامًا مَّعْدُودَةً قُلْ أَاتَّخَذْتُمْ عِنْدَ اللَّهِ عَهْدًا فَلَنْ يُخْلِفَ اللَّهُ عَهْدَهُ أَمْ تَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ مَا لاَ تَعْلَمُونَ ﴿٨٠﴾

çığa vurduklarını Allah'ın bildiğini bilmiyorlar mı?[475] 78. Onların bir kısmı, birtakım kuruntular dışında Kitap bilmeyen ümmî kimselerdir; onlar sadece zannedip durmaktadırlar.[476] 79. Elleriyle Kitab'ı yazıp, sonra onu az bir bedel karşılığında satmak için: "Bu Allah katındandır" diyenlerin vay hâline! Ellerinin yazdıklarından dolayı onlara yazıklar olsun! Kazandıklarından dolayı onlara yazıklar olsun! 80. "Bir kaç sayılı günün dışında ateş bize değmeyecektir"[477] derler. De ki: "Allah katından bir söz mü aldınız –(eğer öyleyse) Allah sözünden caymaz–, yoksa Allah'a karşı bilmediğiniz bir şey mi söylüyorsunuz?"

وَدَّ كَثِيرٌ مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ يَرُدُّونَكُمْ مِنْ بَعْدِ إِيمَانِكُمْ كُفَّارًا حَسَدًا مِنْ عِنْدِ أَنْفُسِهِمْ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْحَقُّ فَاعْفُوا وَاصْفَحُوا حَتَّى يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرِهِ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٠٩﴾

2 **Bakara**/109. Kitaplılar'ın çoğu, gerçek kendilerine açıkça belli olduktan sonra gönüllerindeki kıskançlıktan ötürü, sizi, inanmanızdan sonra inkârcılığa döndürmek isterler. Allah emrini getirinceye kadar (onları) bağışlayın ve (onlara) aldırmayın! Allah'ın gücü her şeye yeter.

وَلَنْ تَرْضَى عَنْكَ الْيَهُودُ وَلاَ النَّصَارَى حَتَّى تَتَّبِعَ مِلَّتَهُمْ قُلْ إِنَّ هُدَى اللَّهِ هُوَ الْهُدَى وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ أَهْوَاءَهُمْ بَعْدَ الَّذِي جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ مَا لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلاَ نَصِيرٍ ﴿١٢٠﴾ الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَتْلُونَهُ حَقَّ تِلاَوَتِهِ أُولَئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ وَمَنْ يَكْفُرْ بِهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿١٢١﴾

2 **Bakara**/120. (Ey Muhammed!) Yahudiler ve Hıristiyanlar, onların dinine uymadığın sürece, senden hoşnut olmayacaklardır. "Doğrudan yol sadece Allah'ın yoludur" de. Sana gelen ilimden sonra eğer onların hevalarına uyarsan, Allah'a karşı ne bir himayecin, ne bir yardımcın olur. 121. Kendilerine verdiğimiz kitabı gereği gibi okuyanlara gelince, onlar ona da inanırlar. Ama kim onu inkar ederse, işte kaybedenler onlar olacaktır.

[475] Medine'de Müslümanlar'ın güç kazandığının farkında olan bazı Yahudiler, onlara yaranmak ve sempatik görünmek için: "Zaten Hz. Muhammed'in sıfatları bizim Kitabımızda anılmaktadır, onun peygamberliği doğrudur, siz doğru yoldasınız" gibi şeyler söylüyorlardı. Bu durum Yahudi cemaat arasında huzursuzluğa yol açmıştı. Onlar, Müslümanlar'a bu gibi kozlar verenleri uyararak: "Yarın Allah'ın huzurunda bizim aleyhimize delil olarak kullanabilecekleri şeyleri onlara neden söylüyorsunuz?" diyorlardı. Bu pasajda onların bu garip çekingenlikleri eleştirilmektedir.

[476] Arapça metindeki 'ümmî' nitelemesinden hemen sonra "Kitab'ı bilmezler" ifadesi gelmektedir. Bu ifade 'ümmî' nitelemesinden bedeldir, yani bir bakıma onu açıklamaktadır. Dolayısıyla burada *ummî* kelimesi 'okur yazar olmayan' anlamında değil, 'Kitab'ı bilmeyen' anlamında kullanılmıştır. Kastedilen ise, Yahudiler'in içinden Kitab'ı, şeriatı bilmeyip, birtakım hurafelerin peşinden giden cahil takımıdır.

[477] Yahudiler, cehenneme girseler bile, orada ebedi olarak kalmayacaklarına; cezalarını çektikten sonra, ebedi olarak kalmak üzere cennete koyulacaklarına inanıyorlardı.

وَقَالُوا كُونُوا هُودًا أَوْ نَصَارَى تَهْتَدُوا قُلْ بَلْ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٣٥﴾ قُولُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْنَا وَمَا أُنْزِلَ إِلَى إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالأَسْبَاطِ وَمَا أُوتِيَ مُوسَى وَعِيسَى وَمَا أُوتِيَ النَّبِيُّونَ مِنْ رَبِّهِمْ لاَ نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ ﴿١٣٦﴾ فَإِنْ آمَنُوا بِمِثْلِ مَا آمَنْتُمْ بِهِ فَقَدِ اهْتَدَوْا وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا هُمْ فِي شِقَاقٍ فَسَيَكْفِيكَهُمُ اللَّهُ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿١٣٧﴾ صِبْغَةَ اللَّهِ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ صِبْغَةً وَنَحْنُ لَهُ عَابِدُونَ ﴿١٣٨﴾ قُلْ أَتُحَاجُّونَنَا فِي اللَّهِ وَهُوَ رَبُّنَا وَرَبُّكُمْ وَلَنَا أَعْمَالُنَا وَلَكُمْ أَعْمَالُكُمْ وَنَحْنُ لَهُ مُخْلِصُونَ ﴿١٣٩﴾ أَمْ تَقُولُونَ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالأَسْبَاطَ كَانُوا هُودًا أَوْ نَصَارَى قُلْ أَأَنْتُمْ أَعْلَمُ أَمِ اللَّهُ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ كَتَمَ شَهَادَةً عِنْدَهُ مِنَ اللَّهِ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿١٤٠﴾

2 Bakara/135. (Ey Muhammed!) "Yahudi veya Hıristiyan olursanız doğru yolda olursunuz" derler. "Hayır, doğruya yönelen İbrahim'in dininden oluruz; o müşriklerden değildi" de. 136. (Ey Müslümanlar!) "Allah'a, bize indirilene, İbrahim'e, İsmâil'e, İshâk'a, Yâkub'a ve (İsrailî) boylara indirilene, Musâ'ya ve İsâ'ya verilene, Rableri tarafından peygamberlere verilenlere inandık. Onları birbirinden ayırmayız. Biz Allah'a teslim olmuşuzdur" deyin.[478] 137. Eğer sizin inanmış olduğunuza aynen inanırlarsa, şüphesiz, doğru yolda olurlar. (Yok eğer) yüz çevirirlerse, yalnızca anlaşmazlığa düşerler. Onlara karşı Allah sana yetecektir. O hem işitir, hem bilir. 138. Allah'ın boyası (ile boyanın) –boyası Allah'ınkinden daha güzel olan var mıdır?– ve "İşte biz O'na taparız" (deyin)! 139-140. (Deyin ki:) "Bizim de Rabbimiz, sizin de Rabbiniz olan Allah hakkında bizimle mi tartışıyorsunuz? Bizim işlerimiz bize, sizin işleriniz de size aittir. Biz O'na özden bağlıyız. Yoksa, İbrâhim, İsmâil, İshak, Yâkub ve (İsrailî) boyların, Yahudi veya Hıristiyan olduklarını mı söylüyorsunuz?" De ki: "Siz mi daha iyi biliyorsunuz, yoksa Allah mı?" Allah'ın kendisine verdiği tanıklığı gizleyenden daha zâlim var mıdır? Allah yaptıklarınızdan habersiz değildir.

سَيَقُولُ السُّفَهَاءُ مِنَ النَّاسِ مَا وَلاَّهُمْ عَنْ قِبْلَتِهِمُ الَّتِي كَانُوا عَلَيْهَا قُلْ لِلَّهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿١٤٢﴾

2 Bakara/142. (Ey Muhammed!) İnsanların beyinsizleri Müslümanlar için: 'Bunları yönelip durdukları yönden çeviren nedir" diyeceklerdir. De ki: "Doğu da, batı da Allah'ındır. O, dilediğini doğru yola eriştirir".[479]

[478] Kur'an Mekke'deki Yahudi ve Hıristiyanları, her iki grubun da kabul ettiği Hz. İbrahim ve onun soyundan gelen sahih peygamberlik geleneğinin ortaya koyduğu mesaj etrafında Müslümanları birlikte ortak bir çizgiye çekmeye çalışmaktadır. Ehl-i Kitab'a karşı girişilen polemikte bu tavır Medine döneminin ilk yıllarında sürekli olarak vurgulanmıştır. Ne var ki, Yahudiler ve Hıristiyanlar tarihsel süreç içerisinde oluşturdukları teolojik çemberi kırıp dışına çıkamamışlardır.

[479] Müslümanlar Medine'ye göç ettikten sonra, Hz. Peygamber namazda kıbleyi Kudüs'ten Kabe'ye yönelmeye başladılar. Bu durum bir yıldan fazla sürdü. Müslümanların Kudüs'ü kıble edinmeleri Yahudi'leri bir şekilde memnun ediyordu. Daha sonra Allah'ın emriyle Kabe kıble olarak belirlenince Yahudiler ve onların kışkırttığı münafıklar, bu kıble değişikliğini dedikodu konusu yaptılar. Ayet onlara cevap niteliğindedir.

الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ أَبْنَآءَهُمْ وَإِنَّ فَرِيقًا مِنْهُمْ لَيَكْتُمُونَ الْحَقَّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿١٤٦﴾

2 **Bakara**/146. Kendilerine Kitap verdiklerimiz, Muhammed'i, oğullarını tanıdıkları gibi tanırlar. Ne çare ki, onların bir kısmı gerçeği bile bile gizlemektedir.

سَلْ بَنِي إِسْرَآئِيلَ كَمْ آتَيْنَاهُمْ مِنْ آيَةٍ بَيِّنَةٍ وَمَنْ يُبَدِّلْ نِعْمَةَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مَا جَآءَتْهُ فَإِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٢١١﴾

2 **Bakara**/211. İsrailoğulları'na bir sor. Onlara apaçık nice belgeler verdik. Allah'ın nimetini, kendisine geldikten sonra kim değiştirirse, şüphesiz Allah'ın onu cezalandırması çetin olur.

إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَيَقْتُلُونَ النَّبِيِّينَ بِغَيْرِ حَقٍّ وَيَقْتُلُونَ الَّذِينَ يَأْمُرُونَ بِالْقِسْطِ مِنَ النَّاسِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٢١﴾ أُولَئِكَ الَّذِينَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ ﴿٢٢﴾ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيبًا مِنَ الْكِتَابِ يُدْعَوْنَ إِلَى كِتَابِ اللَّهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ يَتَوَلَّى فَرِيقٌ مِنْهُمْ وَهُمْ مُعْرِضُونَ ﴿٢٣﴾ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا لَنْ تَمَسَّنَا النَّارُ إِلَّا أَيَّامًا مَعْدُودَاتٍ وَغَرَّهُمْ فِي دِينِهِمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٢٤﴾ فَكَيْفَ إِذَا جَمَعْنَاهُمْ لِيَوْمٍ لَا رَيْبَ فِيهِ وَوُفِّيَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٢٥﴾

3 **Al-i İmran**/21. Allah'ın ayetlerini inkâr edenlere, haksız yere peygamberleri öldürenlere ve insanlardan adaleti emredenleri öldürenlere can yakıcı bir azabı bildir. 22. İşte, dünya ve ahirette işleri boşa çıkacak olanlar bunlardır. Onların bir yardımcıları da olmayacaktır. 23. Kitap'tan kendilerine bir pay verilmiş olanlar, aralarında hüküm vermek için Allah'ın Kitabı'na çağrıldıklarında, onlardan bir kısmının yüz çevirerek dönüp gittiğini görmedin mi? 24. Bu, onların: "Ateş bize ancak sayılı birkaç gün değecektir" demelerindendir. Uydurup durdukları şeyler, onları dinlerinde yanıltmıştır. 25. Peki, şüphe götürmeyen günde kendilerini topladığımızda ve herkese kazandığı haksızlığa uğratılmaksızın ödendiğinde nasıl olacak?

الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُنْ مِنَ الْمُمْتَرِينَ ﴿٦٠﴾ فَمَنْ حَآجَّكَ فِيهِ مِنْ بَعْدِ مَا جَآءَكَ مِنَ الْعِلْمِ فَقُلْ تَعَالَوْا نَدْعُ أَبْنَآءَنَا وَأَبْنَآءَكُمْ وَنِسَآءَنَا وَنِسَآءَكُمْ وَأَنْفُسَنَا وَأَنْفُسَكُمْ ثُمَّ نَبْتَهِلْ فَنَجْعَلْ لَعْنَةَ اللَّهِ عَلَى الْكَاذِبِينَ ﴿٦١﴾ إِنَّ هَذَا لَهُوَ الْقَصَصُ الْحَقُّ وَمَا مِنْ إِلَهٍ إِلَّا اللَّهُ وَإِنَّ اللَّهَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٦٢﴾ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِالْمُفْسِدِينَ ﴿٦٣﴾ قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ

3 **Al-i İmran**/60. (Ey Muhammed! Bu) Rabbin katından gelen gerçektir; sakın şüphelenenlerden olma! 61. Ey Muhammed! Sana ilim geldikten sonra, o konuda seninle kim tartışacak olursa, de ki: "Gelin, oğullarımızı ve oğullarınızı, kadınlarımızı ve kadınlarınızı, kendimizi ve kendinizi çağıralım, sonra lânetleşelim ve Allah'ın lânetinin yalancılara olmasını dileyelim".[480] 62. (İsa hakkındaki) gerçek hikaye işte budur: Allah'tan başka tanrı yoktur. Ulu ve bilge olan elbette Allah'tır. 63. Eğer yüz çeviririlerse, Allah bozguncuları bilir. 64.

[480] Necran (Güney Arabistan)'dan gelen bir grup Hıristiyan, Hz. İsa'nın babasız dünyaya gelmesi konusunu Kur'an'ın kabul etmesinden kalkarak, onun ilahlığını tartışma konusu yapmak istediler. Bu tartışmada Hıristiyan tarafın argümanlarının zayıflığı ve ciddiyetten uzak oluşu böyle bir meydan okumayla ortaya konmaktadır.

تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَآءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا اللَّهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُولُوا اشْهَدُوا بِأَنَّا مُسْلِمُونَ ﴿٦٤﴾ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تُحَآجُّونَ فِي إِبْرَاهِيمَ وَمَا أُنْزِلَتِ التَّوْرَاةُ وَالْإِنْجِيلُ إِلَّا مِنْ بَعْدِهِ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٦٥﴾ هَا أَنْتُمْ هَؤُلَآءِ حَاجَجْتُمْ فِيمَا لَكُمْ بِهِ عِلْمٌ فَلِمَ تُحَآجُّونَ فِيمَا لَيْسَ لَكُمْ بِهِ عِلْمٌ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٦٦﴾ مَا كَانَ إِبْرَاهِيمُ يَهُودِيًّا وَلَا نَصْرَانِيًّا وَلَكِنْ كَانَ حَنِيفًا مُسْلِمًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٦٧﴾ إِنَّ أَوْلَى النَّاسِ بِإِبْرَاهِيمَ لَلَّذِينَ اتَّبَعُوهُ وَهَذَا النَّبِيُّ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَاللَّهُ وَلِيُّ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٦٨﴾ وَدَّتْ طَائِفَةٌ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ يُضِلُّونَكُمْ وَمَا يُضِلُّونَ إِلَّا أَنْفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ ﴿٦٩﴾ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَأَنْتُمْ تَشْهَدُونَ ﴿٧٠﴾ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَلْبِسُونَ الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُونَ الْحَقَّ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٧١﴾ وَقَالَتْ طَائِفَةٌ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ آمِنُوا بِالَّذِي أُنْزِلَ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَجْهَ النَّهَارِ وَاكْفُرُوا آخِرَهُ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٧٢﴾ وَلَا تُؤْمِنُوا إِلَّا لِمَنْ تَبِعَ دِينَكُمْ قُلْ إِنَّ الْهُدَى هُدَى اللَّهِ أَنْ يُؤْتَى أَحَدٌ مِثْلَ مَا أُوتِيتُمْ أَوْ يُحَآجُّوكُمْ عِنْدَ رَبِّكُمْ قُلْ إِنَّ الْفَضْلَ بِيَدِ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَآءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٧٣﴾ يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِ مَنْ يَشَآءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٧٤﴾ وَمِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مَنْ إِنْ تَأْمَنْهُ بِقِنْطَارٍ يُؤَدِّهِ إِلَيْكَ وَمِنْهُمْ مَنْ إِنْ تَأْمَنْهُ بِدِينَارٍ لَا يُؤَدِّهِ إِلَيْكَ إِلَّا مَا دُمْتَ عَلَيْهِ قَائِمًا ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا لَيْسَ عَلَيْنَا فِي الْأُمِّيِّينَ سَبِيلٌ وَيَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ

De ki: "Ey Kitaplılar! Gelin aramızda ortak bir sözde birleşelim: Ancak Allah'a tapalım, ona hiçbir şeyi ortak koşmayalım, Allah'ı bırakıp da birimizi rab edinmeyelim!" Eğer yüz çevirirlerse: "Bizim Müslüman olduğumuza şahit olun" deyin. 65. Ey Kitaplılar! İbrahim hakkında niçin tartışıyorsunuz? Tevrat da, İncil de ondan sonra indirilmiştir. Hiç düşünmüyor musunuz? 66. İşte siz o kimselersiniz ki, hakkınız olan hususta tartıştınız diyelim, peki ama bilginiz olmayan şey hakkında niçin tartışıyorsunuz? Oysa Allah bilir, siz bilmezsiniz. 67. İbrahim Yahudi de Hıristiyan da değildi. Ama doğruya yönelmiş bir Müslümandı; o, ortaklar koşanlardan da değildi. 68. İnsanlardan İbrahim'e en yakın olanlar, ona uyanlar, bu Peygamber ve inananlardır. Allah da inananların dostudur. 69. Kitaplılar'dan bir grup sizi saptırmak isterler. Oysa, farkına varmadan yalnız kendilerini saptırmaktadırlar. 70. Ey Kitap Ehli! Siz görüp durduğunuz hâlde, niye Allah'ın âyetlerini inkâr ediyorsunuz? 71. Ey Kitaplılar! Niçin hakla batılı karıştırıyor ve bile bile gerçeği gizliyorsunuz? 72-74. Kitaplılar'dan bir grup: "İnananlara indirilmiş olana günün başında inanın ve günün sonunda inkâr edin! Belki dönerler. Dininize uyandan başkasına inanmayın" demişti. De ki: "Yol göstermek, ancak Allah'a mahsustur. Sonra size verilmiş olan şeyin bir benzerinin başkasına da verilmiş olması veya Rabbinizin katında size karşı deliller getirecek olmalarından" De ki: "Lütuf Allah'ın elindedir. Ondan dilediğine verir. Allah her şeyi kuşatan ve bilendir. Rahmetini dilediğine özel kılar. Allah, büyük ve bol lütuf sahibidir". 75. Kitap Ehli arasında, bir yığın altın emanet etsen onu sana ödeyecek olan da vardır,[481] bir altın emanet bırakan, başına dikilmedikçe onu sana ödemeyecek olan da vardır. Bu onların "ümmîlere karşı sorumluluğu yok"

[481] Kur'an, Hz. Muhammed'in mesajına inanmayan Yahudi ve Hıristiyanları, kendileri gibi Müslümanların dışında bir grup olarak kategorize etse de, bu ayetler indirildikçe objektif olarak onların dünyadaki hakim tavrını ortaya çıkmıştır.

وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٧٥﴾

rumluluk yoktur" demelerindendir. Onlar, bile bile Allah'a karşı yalan söylüyorlar.

قُلْ يَاأَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَاللَّهُ شَهِيدٌ عَلَى مَا تَعْمَلُونَ ﴿٩٨﴾ قُلْ يَاأَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ مَنْ آمَنَ تَبْغُونَهَا عِوَجًا وَأَنْتُمْ شُهَدَاءُ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٩٩﴾

3 **Al-i İmran**/98. (Ey Muhammed!) "Ey Kitaplılar! Allah yaptıklarınıza şahitken, niçin Allah'ın âyetlerini inkâr ediyorsunuz?" de. 99. De ki: "Ey Kitaplılar! Siz, doğru olduğunu bilip dururken, niçin Allah'ın yolunu eğri göstermeye yeltenerek inananları ondan alıkoyuyorsunuz?" Allah işlediklerinizden habersiz değildir.

كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَوْ آمَنَ أَهْلُ الْكِتَابِ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ مِنْهُمُ الْمُؤْمِنُونَ وَأَكْثَرُهُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿١١٠﴾ لَنْ يَضُرُّوكُمْ إِلاَّ أَذًى وَإِنْ يُقَاتِلُوكُمْ يُوَلُّوكُمُ الْأَدْبَارَ ثُمَّ لاَ يُنْصَرُونَ ﴿١١١﴾ ضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الذِّلَّةُ أَيْنَ مَا ثُقِفُوا إِلاَّ بِحَبْلٍ مِنَ اللَّهِ وَحَبْلٍ مِنَ النَّاسِ وَبَاءُوا بِغَضَبٍ مِنَ اللَّهِ وَضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الْمَسْكَنَةُ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَانُوا يَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَيَقْتُلُونَ الْأَنْبِيَاءَ بِغَيْرِ حَقٍّ ذَلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ ﴿١١٢﴾ لَيْسُوا سَوَاءً مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ أُمَّةٌ قَائِمَةٌ يَتْلُونَ آيَاتِ اللَّهِ آنَاءَ اللَّيْلِ وَهُمْ يَسْجُدُونَ ﴿١١٣﴾ يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَأُولَئِكَ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿١١٤﴾ وَمَا يَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَلَنْ يُكْفَرُوهُ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالْمُتَّقِينَ ﴿١١٥﴾

3 **Al-i İmran**/110. Siz, uygun olanı emreden, kötülüğü yasaklayan ve Allah'a inanan, insanlar için ortaya çıkarılmış en iyi ümmetsiniz. Eğer Kitap Ehli de inanmış olsaydı, onların iyiliğine olurdu. Onların bir kısmı inanmış, çoğu da yoldan çıkmıştır.[482] 111. Onlar incitmekten başka size bir zarar veremezler. Sizinle savaşa girerlerse, size arkalarını dönüp giderler. Sonra onlara yardım da edilmez. 112. Nerede bulunurlarsa bulunsunlar, Allah'ın ahdine ve insanların ahdine sığınanlar hariç, onlara alçaklık damgası vurulmuştur. Allah'tan da bir öfkeye uğrarlar, onlara miskinlik damgası vurulmuştur. Çünkü onlar, Allah'ın âyetlerini inkâr ediyor ve haksız yere peygamberleri öldürüyorlardı. Bu da başkaldırmaları ve sınırı aşmalarındandı. 113-114. Onların da hepsi bir değildir; Kitap Ehli'nin içinde, secdeye kapanarak, geceleri Allah'ın âyetlerini okuyup duran bir topluluk vardır, çünkü bunlar Allah'a ve ahiret gününe inanır, uygun olanı emreder, kötü olanı yasaklar ve iyiliklere koşarlar. İşte bunlar iyilerdendir. 115. Yaptıkları herhangi bir iyilikleri inkar edilmeyecektir. Allah saygılı olanları bilir.

فَإِنْ كَذَّبُوكَ فَقَدْ كُذِّبَ رُسُلٌ مِنْ قَبْلِكَ جَاءُوا

3 **Al-i İmran**/184. (Ey Muhammed!) Eğer seni yalancı sayıyorlarsa, senden önce açık

[482] Bu ayetin son cümlesi olan "Onların bir kısmı inanmış, çoğu da yoldan çıkmıştır" ifadesi, devam eden 113-114. ayetlerde daha açıklığa kavuşturulmaktadır. Benzer ifadelere yer veren ayetlerden, bu bölgede ilahî mesaja uygun itikada sahip muvahhid Yahudi ve Hıristiyanlar bulunduğu anlaşılmaktadır. Müslümanlığı kabul etmedikleri halde Kur'an'ın onlara karşı olumlu bir tutum izlemesi, Müslümanlar için oldukça öğreticidir.

بِالْبَيِّنَاتِ وَالزُّبُرِ وَالْكِتَابِ الْمُنِيرِ ﴿١٨٤﴾

belgeler, sayfalar ve aydınlatıcı Kitab'ı getiren elçiler de yalanlanmışlardı.

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيبًا مِنَ الْكِتَابِ يَشْتَرُونَ الضَّلَالَةَ وَيُرِيدُونَ أَنْ تَضِلُّوا السَّبِيلَ ﴿٤٤﴾ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِأَعْدَائِكُمْ وَكَفَى بِاللَّهِ وَلِيًّا وَكَفَى بِاللَّهِ نَصِيرًا ﴿٤٥﴾ مِنَ الَّذِينَ هَادُوا يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ عَنْ مَوَاضِعِهِ وَيَقُولُونَ سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا وَاسْمَعْ غَيْرَ مُسْمَعٍ وَرَاعِنَا لَيًّا بِأَلْسِنَتِهِمْ وَطَعْنًا فِي الدِّينِ وَلَوْ أَنَّهُمْ قَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَاسْمَعْ وَانْظُرْنَا لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ وَأَقْوَمَ وَلَكِنْ لَعَنَهُمُ اللَّهُ بِكُفْرِهِمْ فَلاَ يُؤْمِنُونَ إِلاَّ قَلِيلاً ﴿٤٦﴾ يَاأَيُّهَا الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ آمِنُوا بِمَا نَزَّلْنَا مُصَدِّقًا لِمَا مَعَكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ نَطْمِسَ وُجُوهًا فَنَرُدَّهَا عَلَى أَدْبَارِهَا أَوْ نَلْعَنَهُمْ كَمَا لَعَنَّا أَصْحَابَ السَّبْتِ وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ مَفْعُولاً ﴿٤٧﴾

4 **Nisa**/44. Kendilerine Kitap'tan bir pay verilenlerin, sapıklığı satın aldıklarını ve sizin de yoldan sapmanızı istediklerini görmüyor musun? 45. Allah düşmanlarınızı daha iyi bilir. Himayeci olarak da Allah yeter; yardımcı olarak da Allah yeter. 46. Birtakım Yahudiler, sözleri yerlerinden kaydırarak, dillerini eğip bükerek ve dini çekiştirerek: "İşittik, ama karşıyız. Dinle, dinlemez olası; bize de kulak ver!" derler. Oysa, onlar: "İşittik ve kabul ettik. Bizi dinler misin, bize de bakar mısın!" deselerdi, onlar için daha iyi ve daha doğru olurdu. Fakat, inkârları yüzünden Allah onları lânetlemiştir; onlardan pek azı inanır. 47. Ey Kitap verilenler! Birtakım yüzleri enselere çevirerek dümdüz yapmadan ve Cumartesi sahiplerini lânetlediğimiz gibi sizi de lânetlemeden önce, sizde olan Kitab'ı doğrulayıcı olarak indirdiğimiz Kur'an'a inanın, Allah'ın buyruğu daima yapılagelmiştir.

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يُزَكُّونَ أَنْفُسَهُمْ بَلِ اللَّهُ يُزَكِّي مَنْ يَشَاءُ وَلاَ يُظْلَمُونَ فَتِيلاً ﴿٤٩﴾ انْظُرْ كَيْفَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَكَفَى بِهِ إِثْمًا مُبِينًا ﴿٥٠﴾ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيبًا مِنَ الْكِتَابِ يُؤْمِنُونَ بِالْجِبْتِ وَالطَّاغُوتِ وَيَقُولُونَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا هَؤُلاَءِ أَهْدَى مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا سَبِيلاً ﴿٥١﴾ أُولَئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللَّهُ وَمَنْ يَلْعَنِ اللَّهُ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ نَصِيرًا ﴿٥٢﴾ أَمْ لَهُمْ نَصِيبٌ مِنَ الْمُلْكِ فَإِذًا لاَ يُؤْتُونَ النَّاسَ نَقِيرًا ﴿٥٣﴾ أَمْ يَحْسُدُونَ النَّاسَ عَلَى مَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ فَقَدْ آتَيْنَا آلَ إِبْرَاهِيمَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَآتَيْنَاهُمْ مُلْكًا عَظِيمًا ﴿٥٤﴾ فَمِنْهُمْ مَنْ آمَنَ بِهِ وَمِنْهُمْ مَنْ صَدَّ عَنْهُ وَكَفَى بِجَهَنَّمَ سَعِيرًا ﴿٥٥﴾

4 **Nisa**/49. Kendilerini temize çıkaranları görmedin mi? Oysa Allah istediğini temize çıkarır ve onlara kıl kadar haksızlık yapılmaz. 50. Bir bak, nasıl Allah'a karşı yalan uyduruyorlar. Bu, apaçık bir günah olarak (onlara) yeter. 51. Kendilerine Kitap'tan bir pay verilmiş olanların, puta ve Tağut'a inanıp inkâr edenler için: "Bunlar inananlardan daha doğru yoldadırlar" demelerine ne dersin? 52. İşte bunlara Allah lanet eder. Allah kime lanet ederse, ona bir yardımcı bulamazsın. 53. Yoksa, onların hükümranlıktan bir payı mı vardır? Öyle olsa insanlara, çekirdeğin çukuru kadar bile vermezler. 54. Yoksa Allah kütfundan kendilerine bahsettiği için bu insanları mı çekemiyorlar? Biz, İbrahim ailesine de Kitab'ı ve hikmeti vermiştik, onlara büyük bir hükümranlık vermiştik. 55. Onlardan kimi ona inanmış, kimi de ondan yüz çevirmişti. Artık çılgın bir alev olarak cehennem yeter.

يَسْأَلُكَ أَهْلُ الْكِتَابِ أَنْ تُنَزِّلَ عَلَيْهِمْ كِتَابًا مِنَ السَّمَاءِ فَقَدْ سَأَلُوا مُوسَىٰ أَكْبَرَ مِنْ ذَٰلِكَ فَقَالُوا أَرِنَا اللَّهَ جَهْرَةً فَأَخَذَتْهُمُ الصَّاعِقَةُ بِظُلْمِهِمْ ثُمَّ اتَّخَذُوا الْعِجْلَ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمُ الْبَيِّنَاتُ فَعَفَوْنَا عَنْ ذَٰلِكَ وَآتَيْنَا مُوسَىٰ سُلْطَانًا مُبِينًا ﴿١٥٣﴾ وَرَفَعْنَا فَوْقَهُمُ الطُّورَ بِمِيثَاقِهِمْ وَقُلْنَا لَهُمُ ادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا وَقُلْنَا لَهُمْ لَا تَعْدُوا فِي السَّبْتِ وَأَخَذْنَا مِنْهُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا ﴿١٥٤﴾ فَبِمَا نَقْضِهِمْ مِيثَاقَهُمْ وَكُفْرِهِمْ بِآيَاتِ اللَّهِ وَقَتْلِهِمُ الْأَنْبِيَاءَ بِغَيْرِ حَقٍّ وَقَوْلِهِمْ قُلُوبُنَا غُلْفٌ بَلْ طَبَعَ اللَّهُ عَلَيْهَا بِكُفْرِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُونَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٥٥﴾ وَبِكُفْرِهِمْ وَقَوْلِهِمْ عَلَىٰ مَرْيَمَ بُهْتَانًا عَظِيمًا ﴿١٥٦﴾ وَقَوْلِهِمْ إِنَّا قَتَلْنَا الْمَسِيحَ عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ رَسُولَ اللَّهِ وَمَا قَتَلُوهُ وَمَا صَلَبُوهُ وَلَٰكِنْ شُبِّهَ لَهُمْ وَإِنَّ الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِ لَفِي شَكٍّ مِنْهُ مَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ إِلَّا اتِّبَاعَ الظَّنِّ وَمَا قَتَلُوهُ يَقِينًا ﴿١٥٧﴾ بَلْ رَفَعَهُ اللَّهُ إِلَيْهِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿١٥٨﴾ وَإِنْ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ إِلَّا لَيُؤْمِنَنَّ بِهِ قَبْلَ مَوْتِهِ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكُونُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا ﴿١٥٩﴾ فَبِظُلْمٍ مِنَ الَّذِينَ هَادُوا حَرَّمْنَا عَلَيْهِمْ طَيِّبَاتٍ أُحِلَّتْ لَهُمْ وَبِصَدِّهِمْ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ كَثِيرًا ﴿١٦٠﴾ وَأَخْذِهِمُ الرِّبَا وَقَدْ نُهُوا عَنْهُ وَأَكْلِهِمْ أَمْوَالَ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ مِنْهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٦١﴾ لَكِنِ الرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ مِنْهُمْ وَالْمُؤْمِنُونَ يُؤْمِنُونَ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ وَالْمُقِيمِينَ الصَّلَاةَ وَالْمُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَالْمُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أُولَٰئِكَ

4 **Nisa**/153. Kitaplılar, gökten kendilerine bir kitap indirtmeni isterler. Andolsun, Mûsa'dan, bundan daha büyüğünü istemişlerdi de: "Allah'ı bize apaçık göster" demişlerdi. Haksızlıklarından dolayı onları yıldırım çarpmıştı. Daha sonra, açık belgeler kendilerine geldikten sonra, buzağıyı (tanrı olarak) benimsediler. Ama bunu da affettik ve Mûsa'ya apaçık bir belge verdik. 154. Kendilerinden kesin söz (almak) için Tûr'u üzerlerine yükselttik ve onlara: "Şu kapıdan secde ederek girin!" dedik, "Cumartesi yasağını çiğnemeyin!" dedik ve onlardan sağlam, kesin bir söz aldık. 155-158. (Bu, İsrailoğulları'nın) sözleşmelerini bozmaları, Allah'ın âyetlerini inkâr etmeleri, haksız olarak peygamberleri öldürmeleri, "Kalplerimiz perdelidir" demeleri –oysa ki, Allah onların kalplerini inkârlarından dolayı mühürlemiştir; bunun için pek az inanıyorlar–, bir de inkârları, Meryem'e büyük iftiraları ve: "Biz Allah'ın Elçisi Meryem'in oğlu İsa Mesîh' öldürdük" demelerinden ötürüdür. Oysa, onu öldürmediler ve asmadılar, fakat kendileri öyle sandılar. Doğrusu, onlar anlaşmazlığa düştükleri şeyde şüphededirler. Bu hususta zanna uymaktan başka kesin bir bilgileri yoktur. Onu kesinkes öldürmüş değillerdi. Bilakis Allah onu kendisine yükseltti. Allah güçlüdür, bilgedir.[483] 159. Kitaplılar'dan, hiçbir kimse yoktur ki, ölümünden önce (İsa'ya) inanmasın. Kıyamet günü o da onların aleyhine tanıklık edecektir. 160-161. Yahudi olanların, haksızlık yapmalarından, çoklarını Allah yolundan alıkoymalarından, kendilerine yasaklanmış olan fâizi almalarından ve insanların mallarını haksız olarak yemelerinden ötürü, kendilerine helal kılınmış olan temiz şeyler onlara haram kılındı. Onlardan inkâr edenlere can yakıcı bir azap hazırladık. 162. Fakat onlardan ilimde derinleşmiş olanlar ve sana indirilene ve senden önce indirilenlere inanıp, namazı kılan,

[483] Hemen hemen bütün Yahudiler ve Hıristiyanlar İncillerde anlatıldığı gibi Hz. İsa'nın çarmıhta öldüğüne inanırlar. Aynı zamanda buna tevatüre dayanan tarihî bir bilgi olarak bakarlar. Kur'an'ın tezi ise Hz. İsa'nın Yahudilerin şikayetleri ve elevermeleri neticesinde Romalılar tarafından çarmıhda öldürülmediği, aksine ona benzeyen birinin bu şekilde öldürüldüğü; Hz. İsa'nın ise daha sonra eceliyle öldüğü şeklindedir. Kur'an'ın indiği dönemde sınırlı sayıda da olsa, Hz. İsa'nın çarmıhta ölmediğine inanan Hıristiyanlar da vardı.

سَنُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١٦٢﴾

zekatı veren, Allah'a ve ahiret gününe inanan mü'minler (var ya), işte bunlara büyük bir ödül vereceğiz.

هُوَ الَّذِي أَخْرَجَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مِنْ دِيَارِهِمْ لِأَوَّلِ الْحَشْرِ مَا ظَنَنْتُمْ أَنْ يَخْرُجُوا وَظَنُّوا أَنَّهُمْ مَانِعَتُهُمْ حُصُونُهُمْ مِنَ اللَّهِ فَأَتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ حَيْثُ لَمْ يَحْتَسِبُوا وَقَذَفَ فِي قُلُوبِهِمُ الرُّعْبَ يُخْرِبُونَ بُيُوتَهُمْ بِأَيْدِيهِمْ وَأَيْدِي الْمُؤْمِنِينَ فَاعْتَبِرُوا يَا أُولِي الْأَبْصَارِ ﴿٢﴾ وَلَوْلَا أَنْ كَتَبَ اللَّهُ عَلَيْهِمُ الْجَلَاءَ لَعَذَّبَهُمْ فِي الدُّنْيَا وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابُ النَّارِ ﴿٣﴾ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ شَاقُّوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَمَنْ يُشَاقِّ اللَّهَ فَإِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٤﴾ مَا قَطَعْتُمْ مِنْ لِينَةٍ أَوْ تَرَكْتُمُوهَا قَائِمَةً عَلَىٰ أُصُولِهَا فَبِإِذْنِ اللَّهِ وَلِيُخْزِيَ الْفَاسِقِينَ ﴿٥﴾ وَمَا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَىٰ رَسُولِهِ مِنْهُمْ فَمَا أَوْجَفْتُمْ عَلَيْهِ مِنْ خَيْلٍ وَلَا رِكَابٍ وَلَٰكِنَّ اللَّهَ يُسَلِّطُ رُسُلَهُ عَلَىٰ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٦﴾

59 **Haşr/2.** Kitab Ehli'nden inkârcı olanları ilk sürgünde[484] yurtlarından çıkaran O'dur. Oysa, siz onların çıkacaklarını sanmamıştınız; onlar da, kalelerinin kendilerini Allah'tan koruyacağını sanmışlardı. Ama Allah onlara beklemedikleri yerden geldi; yüreklerine korku saldı; evlerini kendi elleriyle ve inananların elleriyle yıkıyorlardı. Ey akıl sahipleri! Ders alın! 3. Allah onlara sürgün yazmamış olsaydı bile, onlara dünyada azap edecekti. Onlara ahirette de ateş azabı vardır. 4. Bu, Allah'a ve Elçisi'ne karşı gelmelerinden ötürüdür. Kim Allah'a karşı gelirse, (bilsin ki) Allah'ın cezalandırması gerçekten çetindir. 5. (Onların topraklarında) hurma ağaçlarını kesmeniz veya onları kökleri üzerinde bırakmanız Allah'ın izniyle ve (Allah'ın) yoldan çıkanları rezil etmesi içindir. 6. (Ey inananlar!) Allah'ın onların mallarından Elçisi'ne verdiği şeyler için siz ne at, ne de deve sürdünüz; fakat Allah, dilediği kimselere karşı elçilerine üstünlük verir. Allah'ın her şeye gücü yeter.[485]

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ قَدْ جَاءَكُمْ رَسُولُنَا يُبَيِّنُ لَكُمْ كَثِيرًا مِمَّا كُنْتُمْ تُخْفُونَ مِنَ الْكِتَابِ وَيَعْفُو عَنْ كَثِيرٍ قَدْ جَاءَكُمْ مِنَ اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُبِينٌ ﴿١٥﴾

5 **Maide/15.** Ey Kitaplılar! Size, Kitab(Tevrat)'tan gizleyip durduğunuz şeyin bir çoğunu size açıkça anlatan ve bir çoğundan da geçen Elçimiz gelmiştir. Size Allah'tan bir ışık ve apaçık bir Kitap gelmiştir.

وَقَالَتِ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَىٰ نَحْنُ أَبْنَاءُ اللَّهِ وَأَحِبَّاؤُهُ قُلْ فَلِمَ يُعَذِّبُكُمْ بِذُنُوبِكُمْ بَلْ أَنْتُمْ بَشَرٌ مِمَّنْ خَلَقَ يَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ

5 **Maide/18.** Yahudiler ve Hıristiyanlar: "Biz Allah'ın oğulları ve sevgilileriyiz" dediler. De ki: "Öyleyse, günahlarınızdan dolayı size niçin azap ediyor?" Hayır, siz de O'nun yarattıklarından birer beşersiniz. Dilediğini bağışlar, dilediğine azap eder.

---

[484] 'İlk sürgün' olarak çevirdiğimiz *li evveli'l-haşr* ifadesi bazı yorumcular tarafından ilk hamle, askerlerin ilk toplanması, ilk çatışma, ilk harekât olarak da yorumlanmıştır. Benü Nadir kabilesinin yurtlarından sürülmesi olayı anlatılıyor.

[485] Bedir savaşından 6 ay kadar sonra, Hz. Peygamber Müslümanlarla yapılan anlaşmayı ihlal ettikleri için Benü Nadir Yahudileri'ne savaş ilan etti. Bu kabile, Medine'nin kenarında hurmalıklarının bol olduğu bir bölgede yaşıyordu. Müslümanlar onları çatışma adına aldıkları ve sadece silahlarını koymak suretiyle, Şam'a sürdüler. Bu olay, daha önce hiç sürgün tecrübesi yaşamamış olan Benü Nadir kabilesinin onurunu kırdı.

وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ ﴿١٨﴾ يَاأَهْلَ الْكِتَابِ قَدْ جَاءَكُمْ رَسُولُنَا يُبَيِّنُ لَكُمْ عَلَى فَتْرَةٍ مِنَ الرُّسُلِ أَنْ تَقُولُوا مَا جَاءَنَا مِنْ بَشِيرٍ وَلَا نَذِيرٍ فَقَدْ جَاءَكُمْ بَشِيرٌ وَنَذِيرٌ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٩﴾

Göklerin, yerin ve ikisi arasındakilerin hükümranlığı Allah'a aittir ve gidiş O'nadır. 19. Ey Kitaplılar! Elçilerin arasının kesildiği bir sırada: "Bize bir müjdeci ve uyarıcı gelmedi" dersiniz diye, size açık açık anlatan Elçimiz geldi. Artık size bir müjdeci ve uyarıcı gelmiş bulunmaktadır. Allah'ın gücü her şeye yeter.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَكُمْ هُزُوًا وَلَعِبًا مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَالْكُفَّارَ أَوْلِيَاءَ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٥٧﴾ وَإِذَا نَادَيْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ اتَّخَذُوهَا هُزُوًا وَلَعِبًا ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ ﴿٥٨﴾ قُلْ يَاأَهْلَ الْكِتَابِ هَلْ تَنْقِمُونَ مِنَّا إِلَّا أَنْ آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْنَا وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلُ وَأَنَّ أَكْثَرَكُمْ فَاسِقُونَ ﴿٥٩﴾ قُلْ هَلْ أُنَبِّئُكُمْ بِشَرٍّ مِنْ ذَلِكَ مَثُوبَةً عِنْدَ اللَّهِ مَنْ لَعَنَهُ اللَّهُ وَغَضِبَ عَلَيْهِ وَجَعَلَ مِنْهُمُ الْقِرَدَةَ وَالْخَنَازِيرَ وَعَبَدَ الطَّاغُوتَ أُولَئِكَ شَرٌّ مَكَانًا وَأَضَلُّ عَنْ سَوَاءِ السَّبِيلِ ﴿٦٠﴾ وَإِذَا جَاءُوكُمْ قَالُوا آمَنَّا وَقَدْ دَخَلُوا بِالْكُفْرِ وَهُمْ قَدْ خَرَجُوا بِهِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا كَانُوا يَكْتُمُونَ ﴿٦١﴾ وَتَرَى كَثِيرًا مِنْهُمْ يُسَارِعُونَ فِي الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَأَكْلِهِمُ السُّحْتَ لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٦٢﴾ لَوْلَا يَنْهَاهُمُ الرَّبَّانِيُّونَ وَالْأَحْبَارُ عَنْ قَوْلِهِمُ الْإِثْمَ وَأَكْلِهِمُ السُّحْتَ لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَصْنَعُونَ ﴿٦٣﴾

5 **Maide**/57. Ey inananlar! Sizden önce Kitap verilenlerden dîninizi alaya ve eğlenceye alanları ve inkârcıları dost tutmayın. Eğer inanıyorsanız Allah'a saygılı olun. 58. Namaza çağırdığınız zaman, onu alay ve eğlenceye alırlar. Bu, onların düşünmeyen bir topluluk olmasından dolayıdır. 59. De ki: "Ey Kitaplılar! Bizim Allah'a, bize indirilene ve daha önce indirilene inanmamızdan ve sizin çoğunuzun yoldan çıkmış olmasından başka ne için bizden öc alıyorsunuz?" 60. "Size, Allah katında bulunan bundan daha kötü bir karşılığı bildireyim mi?" de. Allah kime lanet eder, öfkelenir ve kimlerden maymunlar, domuzlar ve Tağut'a tapanlar yaparsa, işte onların yeri daha kötüdür ve düz yoldan da en çok onlar sapmıştır.[486] 61. Size geldikleri zaman: "İnandık" derler; oysa, yanınıza inkârcı olarak girmişler ve yine inkârcı olarak çıkmışlardır. Allah, gizlemekte oldukları şeyi daha iyi bilir. 62. Onlardan bir çoğunun, günaha, düşmanlığa ve haram yemeye koşuştuklarını görürsün. Yapmakta oldukları şey ne kötüdür. 63. Rabbaniler'in ve Hahamlar'ın, onlara günah söz söylemeyi ve haram yemeyi yasak etmeleri gerekmez miydi? Yapmakta oldukları şey ne kötüdür.

قُلْ يَاأَهْلَ الْكِتَابِ لَسْتُمْ عَلَى شَيْءٍ حَتَّى تُقِيمُوا التَّوْرَاةَ وَالْإِنْجِيلَ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ وَلَيَزِيدَنَّ كَثِيرًا مِنْهُمْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ طُغْيَانًا وَكُفْرًا فَلَا

5 **Maide**/68. (Ey Muhammed!) De ki: "Ey Kitaplılar! Tevrat'ı, İncil'i ve Rabbinizden size indirileni uygulamadığınız sürece bir temeliniz olmaz". Andolsun, Rabbinden sana indirilen, onların bir çoğunun azgınlığını ve inkârını artıracaktır. Öyleyse, inkârcılar için üzülme.

[486] Cumartesi günleri avlanma yasağını çiğneyen Yahudiler'e Allah öfkelenerek lanet etmiştir (2 Bakara/ 65; 7 Araf/162-163). Kimi Kur'an yorumcuları, o zaman Yahudiler'in fiziksel olarak maymun ve domuz şekline sokulduğu kanaatindedir. Kimine göre ise, burada mecazî bir anlatım söz konusudur. Ancak kesin olan şu ki, Allah onlara gazaplanmış ve ceza olarak onlara, ancak hayvanlara uygun bir hayatı layık görmüştür.

تَأْسَ عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿٦٨﴾

قُلْ يَاأَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ غَيْرَ الْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعُوا أَهْوَاءَ قَوْمٍ قَدْ ضَلُّوا مِنْ قَبْلُ وَأَضَلُّوا كَثِيرًا وَضَلُّوا عَنْ سَوَاءِ السَّبِيلِ ﴿٧٧﴾

5 Maide/77. (Ey Muhammed!) De ki: "Ey Kitaplılar! Haksız yere dininizde aşırı gitmeyin ve daha önce kendileri sapıp birçoklarını da saptıran ve düz yoldan şaşan bir topluluğun hevalarına uymayın".

فَبِمَا نَقْضِهِمْ مِيثَاقَهُمْ لَعَنَّاهُمْ وَجَعَلْنَا قُلُوبَهُمْ قَاسِيَةً يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ عَنْ مَوَاضِعِهِ وَنَسُوا حَظًّا مِمَّا ذُكِّرُوا بِهِ وَلَا تَزَالُ تَطَّلِعُ عَلَى خَائِنَةٍ مِنْهُمْ إِلَّا قَلِيلًا مِنْهُمْ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاصْفَحْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٣﴾

5 Maide/13. Verdikleri sözde durmamalarından dolayı onları lanetledik ve gönüllerini katılaştırdık. Onlar sözcükleri yerlerinden kaydırdılar ve kendilerine hatırlatılanlardan ders almayı unuttular. İçlerinden pek azı dışında, onlardan hep hainlik görüp dursun. Onları affet ve onlara aldırma. Allah iyi davrananları sever.

يَاأَيُّهَا الرَّسُولُ لَا يَحْزُنْكَ الَّذِينَ يُسَارِعُونَ فِي الْكُفْرِ مِنَ الَّذِينَ قَالُوا آمَنَّا بِأَفْوَاهِهِمْ وَلَمْ تُؤْمِنْ قُلُوبُهُمْ وَمِنَ الَّذِينَ هَادُوا سَمَّاعُونَ لِلْكَذِبِ سَمَّاعُونَ لِقَوْمٍ آخَرِينَ لَمْ يَأْتُوكَ يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ مِنْ بَعْدِ مَوَاضِعِهِ يَقُولُونَ إِنْ أُوتِيتُمْ هَذَا فَخُذُوهُ وَإِنْ لَمْ تُؤْتَوْهُ فَاحْذَرُوا وَمَنْ يُرِدِ اللَّهُ فِتْنَتَهُ فَلَنْ تَمْلِكَ لَهُ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا أُولَئِكَ الَّذِينَ لَمْ يُرِدِ اللَّهُ أَنْ يُطَهِّرَ قُلُوبَهُمْ لَهُمْ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٤١﴾ سَمَّاعُونَ لِلْكَذِبِ أَكَّالُونَ لِلسُّحْتِ فَإِنْ جَاءُوكَ فَاحْكُمْ بَيْنَهُمْ أَوْ أَعْرِضْ عَنْهُمْ وَإِنْ تُعْرِضْ عَنْهُمْ فَلَنْ يَضُرُّوكَ شَيْئًا وَإِنْ حَكَمْتَ فَاحْكُمْ بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ ﴿٤٢﴾ وَكَيْفَ يُحَكِّمُونَكَ وَعِنْدَهُمُ التَّوْرَاةُ فِيهَا حُكْمُ اللَّهِ ثُمَّ يَتَوَلَّوْنَ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَمَا أُولَئِكَ بِالْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٣﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا التَّوْرَاةَ فِيهَا هُدًى وَنُورٌ يَحْكُمُ بِهَا النَّبِيُّونَ الَّذِينَ أَسْلَمُوا لِلَّذِينَ هَادُوا وَالرَّبَّانِيُّونَ وَالْأَحْبَارُ بِمَا اسْتُحْفِظُوا مِنْ كِتَابِ اللَّهِ وَكَانُوا عَلَيْهِ شُهَدَاءَ فَلَا تَخْشَوُا النَّاسَ وَاخْشَوْنِ وَلَا تَشْتَرُوا بِآيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلًا وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ ﴿٤٤﴾

5 Maide/41. Ey Elçi! Kalpleri inanmamışken ağızlarıyla inandık diyenlerden ve yalana çok kulak veren, sana gelmeyen topluluğa kulak kesilen, kelimeleri yerlerinden kaydıran Yahudiler'den inkâra koşanlar seni üzmesin. "Size verilirse alın; verilmezse kaçının" derler. Allah kimin şaşırmasını dilerse, Allah'a karşı onun için bir şeye gücün yetmez. İşte onlar, Allah'ın gönüllerini arıtmak istemediği kimselerdir. Dünyada aşağılık onlaradır. Ahirette de onlara büyük bir azap vardır. 42. Onlar yalana çok kulak verirler, hep haram yerler. Eğer sana gelirlerse, ister aralarında hükmet, ister onlardan yüz çevir. Onlardan yüz çevirirsen, sana bir zarar veremezler. Eğer hüküm verirsen aralarında adaletle hüküm ver. Allah, âdil olanları sever. 43. Allah'ın hükmünün bulunduğu Tevrat yanlarında iken nasıl seni hakem yapar, sonra da ondan vazgeçerler? Bunlar inanıyor değiller. 44. İçinde rehberlik ve ışık olan Tevrat'ı Biz indirdik. Kendini (Allah'a) teslim etmiş peygamberler, Hahamlar ve bilginler –Allah'ın Kitabı'nı korumakla görevlendirildikleri ve onun gözetlevcisi oldukları için– Yahudiler'e Tevrat'la hüküm verirlerdi. Artık insanlardan korkmayın, Benden korkun; âyetlerimi pek az bir değere satmayın! Kim Allah'ın

عَلَيْهِمْ فِيهَآ أَنَّ النَّفْسَ بِالنَّفْسِ وَالْعَيْنَ بِالْعَيْنِ وَالْأَنفَ بِالْأَنفِ وَالْأُذُنَ بِالْأُذُنِ وَالسِّنَّ بِالسِّنِّ وَالْجُرُوحَ قِصَاصٌ فَمَنْ تَصَدَّقَ بِهِ فَهُوَ كَفَّارَةٌ لَّهُ وَمَنْ لَّمْ يَحْكُمْ بِمَآ أَنزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٤٥﴾

karşı can, göze karşı göz, buruna karşı burun, kulağa karşı kulak, dişe karşı diş ve yaralara karşılık ödeşme yazdık. Kim onu bağışlarsa, kendi günahına örtü olur. Kim Allah'ın indirdiği ile hüküm vermezse, işte onlar zalimlerdir.[487]

وَقَالَتِ الْيَهُودُ يَدُ اللَّهِ مَغْلُولَةٌ غُلَّتْ أَيْدِيهِمْ وَلُعِنُوا بِمَا قَالُوا بَلْ يَدَاهُ مَبْسُوطَتَانِ يُنفِقُ كَيْفَ يَشَآءُ وَلَيَزِيدَنَّ كَثِيرًا مِّنْهُم مَّآ أُنزِلَ إِلَيْكَ مِن رَّبِّكَ طُغْيَانًا وَكُفْرًا وَأَلْقَيْنَا بَيْنَهُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَآءَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ كُلَّمَآ أَوْقَدُوا نَارًا لِّلْحَرْبِ أَطْفَأَهَا اللَّهُ وَيَسْعَوْنَ فِي الْأَرْضِ فَسَادًا وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ ﴿٦٤﴾ وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْكِتَابِ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَكَفَّرْنَا عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلَأَدْخَلْنَاهُمْ جَنَّاتِ النَّعِيمِ ﴿٦٥﴾ وَلَوْ أَنَّهُمْ أَقَامُوا التَّوْرَاةَ وَالْإِنجِيلَ وَمَآ أُنزِلَ إِلَيْهِم مِّن رَّبِّهِمْ لَأَكَلُوا مِن فَوْقِهِمْ وَمِن تَحْتِ أَرْجُلِهِم مِّنْهُمْ أُمَّةٌ مُّقْتَصِدَةٌ وَكَثِيرٌ مِّنْهُمْ سَآءَ مَا يَعْمَلُونَ ﴿٦٦﴾

5 **Maide**/64. Yahudîler: "Allah'ın eli sıkıdır" dediler. Dediklerinden ötürü elleri bağlandı ve lânetlendiler. Hayır, onun iki eli de açıktır, nasıl dilerse öyle verir. Andolsun, Rabbinden sana indirilen onların azgınlığını ve inkârını artıracaktır. Onların arasına, kıyamet gününe kadar sürecek düşmanlık ve kin saldık. Her ne zaman savaş ateşini körükleseler, Allah onu söndürür. Yeryüzünde bozgunculuğa çalışırlar. Oysa Allah bozguncuları sevmez. 65. Şayet Kitaplılar inansalar ve Allah'a saygılı olsalardı, onların kötülüklerini silerdik ve onları nimet cennetlerine korduk. 66. Eğer onlar Tevrat'ı, İncil'i ve Rablerinden kendilerine indirileni gereğince uygulasalardı üstlerinden ve ayaklarının altından yiyecek elde ederlerdi. İçlerinde orta yolu tutan bir ümmet vardı. Ama onların çoğunluğu öyle kötü işler yapıyorlardı ki![488]

لُعِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ بَنِي إِسْرَآئِيلَ عَلَى لِسَانِ دَاوُودَ وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ ذَلِكَ بِمَا عَصَوْا وَّكَانُوا يَعْتَدُونَ ﴿٧٨﴾ كَانُوا لَا يَتَنَاهَوْنَ عَن مُّنكَرٍ فَعَلُوهُ لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٧٩﴾ تَرَى كَثِيرًا مِّنْهُمْ يَتَوَلَّوْنَ الَّذِينَ

5 **Maide**/78. İsrailoğulları'ndan inkâr edenler, başkaldırmış ve (haddi) aşmış bulunmalarından dolayı Dâvud'un ve Meryem oğlu Îsa'nın dilinde lânetlenmişlerdi. 79. Yaptıkları kötülükten geri durmuyorlardı. Ne kötü şey yapıyorlardı. 80. Onların çoğunun, inkâr edenleri gönülden dost edindiklerini görür-

[487] Bilindiği gibi, Medine'de Hz. Peygamber Yahudiler'le, iki cemaatin karşılıklı sorumluluklarını belirleyen bir antlaşma yapmıştı. Yapılan antlaşma gereği, Yahudiler kendi aralarında cereyan eden anlaşmazlıklarda ve kazâî durumlarda kendi yasalarına göre yargıda bulunma hakkına sahiptiler. Buna rağmen, bir adam öldürme olayı üzerine, belki Tevrat'taki hükümden daha hafif bir ceza öngörür ümidiyle bir grup Yahudi Hz. Peygamber'e başvurdu. Hz. Peygamber onlara kısası önerince memnuniyetsizlik gösterdiler (Bazı rivayetler, Yahudiler'in Hz. Peygamber'e getirdikleri olayın bir zina hadisesi olduğunu ve onun da, recm cezasına karar verdiğini bildirmektedirler). Bu pasajda Yahudiler'in kararsız ve çıkarcı tutumları eleştirilmektedir. Onlara düşen, Allah'ın kelamı olduğuna inandıkları Kitaplarındaki hükmü uygulamaları veya Hz. Peygamber'e hüküm sormayı tercih ederlerse, verilen hükme rıza gömtermeleridir.

[488] Yahudiler bazı diyetleri (para cezası) ödeme konusunda gevşeklik gösteriyorlardı. Hz. Peygamber, aralarındaki antlaşma gereği onları bu konuda daha titiz davranmaya davet edince, onlar: "Senin Rabbin bize karşı cimri davranıyor. O bize vermiyor ki, biz de diyetlerimizi ödeyelim" dediler. Oysa asıl sebep, fakirlikleri değil, İslam'a duydukları derin nefret ve Müslümanlar'ın başarılarını kıskanmalarıydı. Bu konuda o denli ileri gitmişlerdi ki, Allah'ı bile karşılarına alabiliyorlardı.

كَفَرُوا لَبِئْسَ مَا قَدَّمَتْ لَهُمْ أَنفُسُهُمْ أَنْ سَخِطَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَفِي الْعَذَابِ هُمْ خَالِدُونَ ﴿٨٠﴾ وَلَوْ كَانُوا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالنَّبِيِّ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مَا اتَّخَذُوهُمْ أَوْلِيَاءَ وَلَٰكِنَّ كَثِيرًا مِّنْهُمْ فَاسِقُونَ ﴿٨١﴾ لَتَجِدَنَّ أَشَدَّ النَّاسِ عَدَاوَةً لِّلَّذِينَ آمَنُوا الْيَهُودَ وَالَّذِينَ أَشْرَكُوا وَلَتَجِدَنَّ أَقْرَبَهُم مَّوَدَّةً لِّلَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ قَالُوا إِنَّا نَصَارَىٰ ذَٰلِكَ بِأَنَّ مِنْهُمْ قِسِّيسِينَ وَرُهْبَانًا وَأَنَّهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ ﴿٨٢﴾ وَإِذَا سَمِعُوا مَا أُنزِلَ إِلَى الرَّسُولِ تَرَىٰ أَعْيُنَهُمْ تَفِيضُ مِنَ الدَّمْعِ مِمَّا عَرَفُوا مِنَ الْحَقِّ يَقُولُونَ رَبَّنَا آمَنَّا فَاكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ ﴿٨٣﴾ وَمَا لَنَا لَا نُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَمَا جَاءَنَا مِنَ الْحَقِّ وَنَطْمَعُ أَن يُدْخِلَنَا رَبُّنَا مَعَ الْقَوْمِ الصَّالِحِينَ ﴿٨٤﴾ فَأَثَابَهُمُ اللَّهُ بِمَا قَالُوا جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَٰلِكَ جَزَاءُ الْمُحْسِنِينَ ﴿٨٥﴾

sün. Nefislerinin onlara önerdiği şeyler ne kötüdür. Allah onlara öfkelenmiştir. Azapta da onlar temelli kalacaklardır. 81. Eğer onlar Allah'a, Peygamber'e ve ona indirilene inanmış olsalardı, onları candan dost edinmezlerdi. Fakat onların çoğu yoldan çıkmıştır. 82. İnananlara en acımasız düşmanlar olarak Yahudiler'i ve Allah'a ortak koşanları bulursun. İnsanların içinde inananlara en sevgili olanların da, "Biz Hıristiyanız" diyenler olduğunu görürsün. Çünkü onların içinde keşişler ve papazlar vardır ve bunlar büyüklük taslamazlar. 83-84. Aslan'ın Elçisi'ne ineni dinledikleri zaman, tanıdıkları hakikatlardan dolayı, gözlerinin yaşla dolduğunu ve şöyle dediklerini görürsün: "Rabbimiz! İnandık; bizi hazır bulunanlarla beraber yaz. Rabbimizin, bizi iyi insanlar arasına koymasını umarken, niçin Allah'a ve bize gelen gerçeğe inanmayalım?" 85. Onların (böyle) söylemelerinden dolayı, Allah onlara içinde temelli kalacakları altlarından ırmaklar akan cennetler verdi. İşte bu iyi davrananların ödülüdür.[489]

وَقَالَتِ الْيَهُودُ عُزَيْرٌ ابْنُ اللَّهِ وَقَالَتِ النَّصَارَى الْمَسِيحُ ابْنُ اللَّهِ ذَٰلِكَ قَوْلُهُم بِأَفْوَاهِهِمْ يُضَاهِئُونَ قَوْلَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِن قَبْلُ قَاتَلَهُمُ اللَّهُ أَنَّىٰ يُؤْفَكُونَ ﴿٣٠﴾ اتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِّن دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَٰهًا وَاحِدًا لَّا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ سُبْحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٣١﴾

9 Tevbe/30. Yahudiler: "Üzeyir Allah'ın oğludur" dediler. Hıristiyanlar da: "Mesih Allah'ın oğludur" dediler. Bu, daha önce inkâr edenlerin sözlerine benzeterek ağızlarında geveledikleri sözleridir. Allah canlarını alsın! Nasıl da uyduruyorlar? 31. Onlar, Allah'ı bırakıp rahiplerini, papazlarını ve Meryem oğlu Mesih'i rab olarak benimsiyorlar. Oysa kendisinden başka tanrı olmayan tek Tanrı'dan başkasına tapmamakla emrolunmuşlardı. Allah onların ortak koşmalarından yücedir.[490]

---

[489] Hıristiyanlar hakkındaki bu tesbit, Hz. Muhammed'in vefatından sonraki tarih için de genel-geçer bir tesbit olarak görülmemelidir. Hatta buradaki nitelemeler, o dönemin bütün Hıristiyanlarını bile içermemektedir. Bu pasaj, Hz. Peygamber'in yaşadığı dönemdeki Hıristiyanlar'dan bir kısmının durumunu yansıtmaktadır. Örneğin, Habeşistan'a hicret eden Müslümanlar'ı onların hükümdarı büyük bir saygı ve sevgi ile karşılamıştı. Benzer şekilde, Necran Hıristiyanları Hz. Peygamber'le antlaşma imzalamışlardı. Yine tarihen biliyoruz ki, bir çok Hıristiyan din adamı, Hz. Muhammed'in risaletini ilan etmesini sempatı ile karşılamış ve onun peygamberliğini onaylamıştır. Yahudilerin Müslümanlar'la ilişkileri ise, bunun tam aksine baştan sona kadar gerginlik ve çatışmalı olmuştur. Yahudiler'le ilgili bu tesbit de aynı şekilde, o dönem Yahudilerinin ilişkilerini yansıtmaktadır. Bu pasajda yer verilen tesbitler bizler için ise, söz konusu[illegible] gözden uzak tutmamamız gereken tarihsel birer gerçekliktir.

[490] Tefsirler, Kur'an'ın "Yahudiler 'Üzeyir Allah'ın oğludur' [illegible] neğinden alınma pekçok yorum nakletseler. Ancak, [illegible]

d) Mekkeli Müşrikler'le İlişkiler

da) Bedir

Müslümanlar'ın Medine'deki ikinci yıllarıydı. Hz. Peygamber Şam tarafından müşriklere ait bir kervanın gelmekte olduğunu haber aldı. Onları bozguna uğratmak ve kervana el koymak düşüncesiyle Müslümanlar yola çıktılar. Ancak, kervan yol değiştirmiş ve Müslümanlar'ın bu girişimlerini haber alan Mekkeliler hemen bir birlik kurup yola çıkmışlardı. Savaş donanımına sahip olmadıkları gerekçesiyle bazı Müslümanlar Medine'ye dönmeyi teklif ettilerse de, Hz. Peygamber müşrik ordusuyla çarpışmaya karar verdi. Bedir kuyularının yanında gerçekleşen çarpışmada Müslümanlar, sayısal olarak kendilerinin üç katı olan Mekke ordusunu çok ciddi bir şekilde dağıttılar.

جُنْدٌ مَا هُنَالِكَ مَهْزُومٌ مِنَ الْأَحْزَابِ ﴿١١﴾

38 **Sad**/11. (Onlar) şurada bozguna uğrayacak derme çatma bir ordudur.

وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ ﴿١٩٠﴾ وَاقْتُلُوهُمْ حَيْثُ ثَقِفْتُمُوهُمْ وَأَخْرِجُوهُمْ مِنْ حَيْثُ أَخْرَجُوكُمْ وَالْفِتْنَةُ أَشَدُّ مِنَ الْقَتْلِ وَلَا تُقَاتِلُوهُمْ عِنْدَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ حَتَّى يُقَاتِلُوكُمْ فِيهِ فَإِنْ قَاتَلُوكُمْ فَاقْتُلُوهُمْ كَذَلِكَ جَزَاءُ الْكَافِرِينَ ﴿١٩١﴾ فَإِنِ انْتَهَوْا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٩٢﴾ وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ لِلَّهِ فَإِنِ انْتَهَوْا فَلَا عُدْوَانَ إِلَّا عَلَى الظَّالِمِينَ ﴿١٩٣﴾ اَلشَّهْرُ الْحَرَامُ بِالشَّهْرِ الْحَرَامِ وَالْحُرُمَاتُ قِصَاصٌ فَمَنِ اعْتَدَى عَلَيْكُمْ فَاعْتَدُوا عَلَيْهِ بِمِثْلِ مَا اعْتَدَى عَلَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ ﴿١٩٤﴾

2 **Bakara**/190. Sizinle savaşa kalkışanlarla Allah uğrunda savaşın. Ama sınırı aşmayın. Çünkü Allah, sınırı aşanları sevmez. 191. (Savaşta) onları yetiştiğiniz yerde öldürün. Sizi çıkardıkları yerden siz de onları çıkarın. Dininden döndürmek için insanlara baskı yapmak, adam öldürmekten daha kötüdür. Mescid-i Haram'ın yanında onlar sizinle savaşmadıkça siz de onlarla savaşmayın. Eğer sizinle savaşırlarsa, onları öldürün. İnkâr edenlerin cezası budur. 192. Eğer vazgeçerlerse, Allah elbette bağışlar ve affeder. 193. İnsanları zorlayarak dinden döndürme (fitne) kalmayıp, din bütünüyle Allah'ın olana kadar onlarla savaşın. Eğer vazgeçerlerse, Allah onların yaptıklarını görmektedir. 194. Saygın ay saygın aya karşılıktır. Saygınlıklar karşılıklıdır. Kim size saldırırsa siz de, size saldırdığı kadar ona saldırın. Allah'a saygılı olun. Allah'ın saygılı olanlardan yana olduğunu bilin.

يَسْأَلُونَكَ عَنِ الشَّهْرِ الْحَرَامِ قِتَالٍ فِيهِ قُلْ قِتَالٌ فِيهِ كَبِيرٌ وَصَدٌّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَكُفْرٌ بِهِ وَالْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَإِخْرَاجُ أَهْلِهِ مِنْهُ أَكْبَرُ عِنْدَ اللَّهِ وَالْفِتْنَةُ

2 **Bakara**/217. (Ey Muhammed!) Sana haram aydaki savaştan soruyorlar. De ki: "Onda savaşmak büyük günahtır. Ama Allah yolundan alıkoymak, onu inkâr etmek, Mescid-i Haram'a engel koymak, halkını oradan çıkarmak Allah katında daha büyük

lar'da olduğu gibi temel bir itikadlarını yansıtmamaktadır. Onların Uzeyr'i 'Allah'ın oğlu' olarak nitelemeleri, Kutsal emanetleri kaybetmelerinden sonra, yazılı ve sözlü gelenekten hareketle, Kutsal Kitab'ı yeniden ortaya çıkaran Uzeyr'e minnettarlıklarının çok aşırı bir ifadesidir. Bu arada unutmamak gerekir ki, rivayetlere göre, Yahudiler'den bir azınlık: "Bunu başarabildiğine göre Uzeyr olsa olsa, Allah'ın oğlu olabilir" şeklinde bir inanışa kaymışlardır.

أَكْبَرُ مِنَ الْقَتْلِ وَلَا يَزَالُونَ يُقَاتِلُونَكُمْ حَتَّى يَرُدُّوكُمْ عَنْ دِينِكُمْ إِنِ اسْتَطَاعُوا وَمَنْ يَرْتَدِدْ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَيَمُتْ وَهُوَ كَافِرٌ فَأُولَئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢١٧﴾ إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَئِكَ يَرْجُونَ رَحْمَةَ اللَّهِ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢١٨﴾

günahtır. Dininden döndürmek için insanlara işkence yapmak (fitne) ise öldürmekten daha büyük suçtur". Güçleri yetmiş olsa sizi dininizden çevirinceye kadar sizinle savaşı sürdürürler. İçinizden kim dininden dönüp inkârcı olarak ölürse, işte onların işleri dünya ve ahirette boşa gider. Ve işte onlar cehennemliktir. Onlar orada temelli kalırlar. 218. İnananlar ve hicret edip Allah yolunda savaşanlar, işte bunlar Allah'ın rahmetini umarlar. Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir.

كَمَا أَخْرَجَكَ رَبُّكَ مِنْ بَيْتِكَ بِالْحَقِّ وَإِنَّ فَرِيقًا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ لَكَارِهُونَ ﴿٥﴾ يُجَادِلُونَكَ فِي الْحَقِّ بَعْدَمَا تَبَيَّنَ كَأَنَّمَا يُسَاقُونَ إِلَى الْمَوْتِ وَهُمْ يَنْظُرُونَ ﴿٦﴾ وَإِذْ يَعِدُكُمُ اللَّهُ إِحْدَى الطَّائِفَتَيْنِ أَنَّهَا لَكُمْ وَتَوَدُّونَ أَنَّ غَيْرَ ذَاتِ الشَّوْكَةِ تَكُونُ لَكُمْ وَيُرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُحِقَّ الْحَقَّ بِكَلِمَاتِهِ وَيَقْطَعَ دَابِرَ الْكَافِرِينَ ﴿٧﴾ لِيُحِقَّ الْحَقَّ وَيُبْطِلَ الْبَاطِلَ وَلَوْ كَرِهَ الْمُجْرِمُونَ ﴿٨﴾ إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَابَ لَكُمْ أَنِّي مُمِدُّكُمْ بِأَلْفٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ مُرْدِفِينَ ﴿٩﴾ وَمَا جَعَلَهُ اللَّهُ إِلَّا بُشْرَى وَلِتَطْمَئِنَّ بِهِ قُلُوبُكُمْ وَمَا النَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿١٠﴾ إِذْ يُغَشِّيكُمُ النُّعَاسَ أَمَنَةً مِنْهُ وَيُنَزِّلُ عَلَيْكُمْ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً لِيُطَهِّرَكُمْ بِهِ وَيُذْهِبَ عَنْكُمْ رِجْزَ الشَّيْطَانِ وَلِيَرْبِطَ عَلَى قُلُوبِكُمْ وَيُثَبِّتَ بِهِ الْأَقْدَامَ ﴿١١﴾ إِذْ يُوحِي رَبُّكَ إِلَى الْمَلَائِكَةِ أَنِّي مَعَكُمْ فَثَبِّتُوا الَّذِينَ آمَنُوا سَأُلْقِي فِي قُلُوبِ الَّذِينَ كَفَرُوا الرُّعْبَ فَاضْرِبُوا فَوْقَ الْأَعْنَاقِ وَاضْرِبُوا مِنْهُمْ كُلَّ بَنَانٍ ﴿١٢﴾ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ شَاقُّوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَمَنْ يُشَاقِقِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَإِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿١٣﴾ ذَلِكُمْ فَذُوقُوهُ وَأَنَّ لِلْكَافِرِينَ عَذَابَ النَّارِ ﴿١٤﴾

8 **Enfal**/5. Nitekim, hak uğruna Rabbin seni evinden çıkardığında, inananlardan bir grup (bundan) hoşlanmamıştı. 6. Gerçek anlaşıldıktan sonra bile, sanki göz göre göre ölüme sürükleniyorlarmış gibi seninle tartışıyorlardı. 7-8. Allah, bu iki topluluktan birini size söz veriyordu. Siz ise güçsüz olanın sizin olmasını istiyordunuz. Oysa, Allah, sözleri ile gerçeği ortaya koymak, inkârcıların sonunu kesmek, suçluların hoşuna gitmese de gerçeği ortaya çıkarmak ve bâtılı tepelemek istiyordu. 9. Hani Rabbinizden yardım istiyordunuz da, O: "Ben size ardarda bin melekle yardım edeceğim" diyerek duanızı kabul etmişti. 10. Allah, bunu ancak bir müjde olarak ve böylece gönüllerinizin yatışması için yapmıştı. Yardım ancak Allah katındandır. Çünkü Allah yücedir, bilgedir. 11. Kendi katından bir güven olarak Allah sizi uyuklamaya daldırmıştı. O sizi arıtmak, şeytanın pisliğini sizden gidermek, gönüllerinizi pekiştirmek ve ayaklarınızı kuvvetlendirmek için size gökten su indirmişti. 12. Rabbin meleklere: "Ben sizinleyim, inananları destekleyin! İnkâr edenlerin yüreklerine korku salacağım. Artık onların boyunlarına vurun, bütün parmaklarına vurun!" diye seslenmişti. 13. Çünkü onlar Allah'a ve Elçisi'ne karşı koydular. Kim Allah'a ve Elçisi'ne karşı çıkarsa, (bilsin ki) Allah'ın cezalandırması çetindir. 14. İşte bunu tadın! İnkârcılara bir de ateş azabı vardır. 15. Ey inananlar! Savaşta inkârcılarla toplu hâlde karşılaştığınızda onlara [illegible]

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ إِذَا لَقِيتُمُ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ زَحْفًا فَلَا
تُوَلُّوهُمُ ٱلْأَدْبَارَ ﴿١٥﴾ وَمَن يُوَلِّهِمْ يَوْمَئِذٍ دُبُرَهُۥٓ إِلَّا
مُتَحَرِّفًا لِّقِتَالٍ أَوْ مُتَحَيِّزًا إِلَىٰ فِئَةٍ فَقَدْ بَآءَ بِغَضَبٍ مِّنَ
ٱللَّهِ وَمَأْوَىٰهُ جَهَنَّمُ ۖ وَبِئْسَ ٱلْمَصِيرُ ﴿١٦﴾ فَلَمْ تَقْتُلُوهُمْ
وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ قَتَلَهُمْ ۚ وَمَا رَمَيْتَ إِذْ رَمَيْتَ وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ رَمَىٰ
وَلِيُبْلِيَ ٱلْمُؤْمِنِينَ مِنْهُ بَلَآءً حَسَنًا ۚ إِنَّ ٱللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ
﴿١٧﴾ ذَٰلِكُمْ وَأَنَّ ٱللَّهَ مُوهِنُ كَيْدِ ٱلْكَٰفِرِينَ ﴿١٨﴾
إِن تَسْتَفْتِحُوا۟ فَقَدْ جَآءَكُمُ ٱلْفَتْحُ ۖ وَإِن تَنتَهُوا۟ فَهُوَ خَيْرٌ
لَّكُمْ ۖ وَإِن تَعُودُوا۟ نَعُدْ ۚ وَلَن تُغْنِىَ عَنكُمْ فِئَتُكُمْ شَيْـًٔا وَلَوْ
كَثُرَتْ ۙ وَأَنَّ ٱللَّهَ مَعَ ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿١٩﴾

وَٱعْلَمُوٓا۟ أَنَّمَا غَنِمْتُم مِّن شَىْءٍ فَأَنَّ لِلَّهِ خُمُسَهُۥ
وَلِلرَّسُولِ وَلِذِى ٱلْقُرْبَىٰ وَٱلْيَتَٰمَىٰ وَٱلْمَسَٰكِينِ وَٱبْنِ
ٱلسَّبِيلِ إِن كُنتُمْ ءَامَنتُم بِٱللَّهِ وَمَآ أَنزَلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا يَوْمَ
ٱلْفُرْقَانِ يَوْمَ ٱلْتَقَى ٱلْجَمْعَانِ ۗ وَٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ
قَدِيرٌ ﴿٤١﴾ إِذْ أَنتُم بِٱلْعُدْوَةِ ٱلدُّنْيَا وَهُم بِٱلْعُدْوَةِ
ٱلْقُصْوَىٰ وَٱلرَّكْبُ أَسْفَلَ مِنكُمْ ۚ وَلَوْ تَوَاعَدتُّمْ
لَٱخْتَلَفْتُمْ فِى ٱلْمِيعَٰدِ ۙ وَلَٰكِن لِّيَقْضِىَ ٱللَّهُ أَمْرًا كَانَ
مَفْعُولًا لِّيَهْلِكَ مَنْ هَلَكَ عَنۢ بَيِّنَةٍ وَيَحْيَىٰ مَنْ حَىَّ عَنۢ
بَيِّنَةٍ ۗ وَإِنَّ ٱللَّهَ لَسَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٤٢﴾ إِذْ يُرِيكَهُمُ ٱللَّهُ فِى
مَنَامِكَ قَلِيلًا ۖ وَلَوْ أَرَىٰكَهُمْ كَثِيرًا لَّفَشِلْتُمْ وَلَتَنَٰزَعْتُمْ فِى
ٱلْأَمْرِ وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ سَلَّمَ ۗ إِنَّهُۥ عَلِيمٌۢ بِذَاتِ ٱلصُّدُورِ
﴿٤٣﴾ وَإِذْ يُرِيكُمُوهُمْ إِذِ ٱلْتَقَيْتُمْ فِىٓ أَعْيُنِكُمْ قَلِيلًا
وَيُقَلِّلُكُمْ فِىٓ أَعْيُنِهِمْ لِيَقْضِىَ ٱللَّهُ أَمْرًا كَانَ مَفْعُولًا ۗ
وَإِلَى ٱللَّهِ تُرْجَعُ ٱلْأُمُورُ ﴿٤٤﴾ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ إِذَا
لَقِيتُمْ فِئَةً فَٱثْبُتُوا۟ وَٱذْكُرُوا۟ ٱللَّهَ كَثِيرًا لَّعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ
﴿٤٥﴾ وَأَطِيعُوا۟ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ وَلَا تَنَٰزَعُوا۟ فَتَفْشَلُوا۟

dönmeyin![491] 16. O gün, savaş gereği (taktik olarak) yana çekilme veya (başka) bir birliğe katılma amacı dışında, kim arkasını düşmana dönerse, Allah'tan bir öfkeye uğramış olur. Onun varacağı yer cehennemdir. Varılacak ne kötü yerdir! 17. Onları siz öldürmediniz; onları Allah öldürdü. Attığın zaman da sen atmadın, fakat Allah attı. Allah bunu, inananları güzel bir imtihanla sınamak için yapmıştı. Allah işitmekte ve bilmektedir. 18. İşte böyle! Allah inkarcıların düzenini etkisiz kılar. 19. (Ey inkarcılar!) Zafer istiyorsanız, işte size zafer geldi. Eğer vazgeçerseniz, bu sizin iyiliğinize olur. Yok eğer tekrar dönecek olursanız, biz de döneriz. Topluluğunuz çok da olsa, size hiçbir yarar sağlamaz. Allah inananlarla beraberdir.

8 **Enfal**/41. Eğer Allah'a ve ayırdetme günü, iki topluluğun karşı karşıya geldiği gün (Bedir'de) kulumuza (Muhammed'e) indirdiğimize inanıyorsanız, bilin ki, aldığınız her türlü ganimetin beşte biri Allah'ın, Elçi'nin, onun yakınlarının, öksüzlerin, düşkünlerin ve yolcularındır. Allah'ın gücü her şeye yeter. 42. Hani siz vadinin en yakın yamacında idiniz, onlar da vadinin en uzak yamacında idiler. Kervan da sizin aşağınızdaydı. Eğer buluşmak üzere sözleşmiş olsaydınız, vaktini tayinde anlaşamazdınız. Fakat, yok olacak olan açık bir belgeye dayanarak yok olsun, yaşayacak olan da, açık belgeye dayanarak yaşasın diye, Allah yapılacağı yaptı. Allah işitmekte ve bilmektedir. 43. Uykunda Allah onları (sayılarını) sana az gösteriyordu. Eğer sana onları çok göstermiş olsaydı, yılacak ve bu konuda (onlarla savaşma konusunda) çekişecektiniz. Ama Allah sizi (çekişmekten) kurtardı. Çünkü O, gönüllerde olanı bilir. 44. Karşılaştığınızda, yapılacak işi yapmak için, Allah onları sizin gözünüze az gösteriyor, sizi de onların gözlerinde azaltıyordu İşler Allah'a döndürülür. 45. Ey inananlar! Bir toplulukla karşılaşırsanız direnin ve başarıya ulaş-

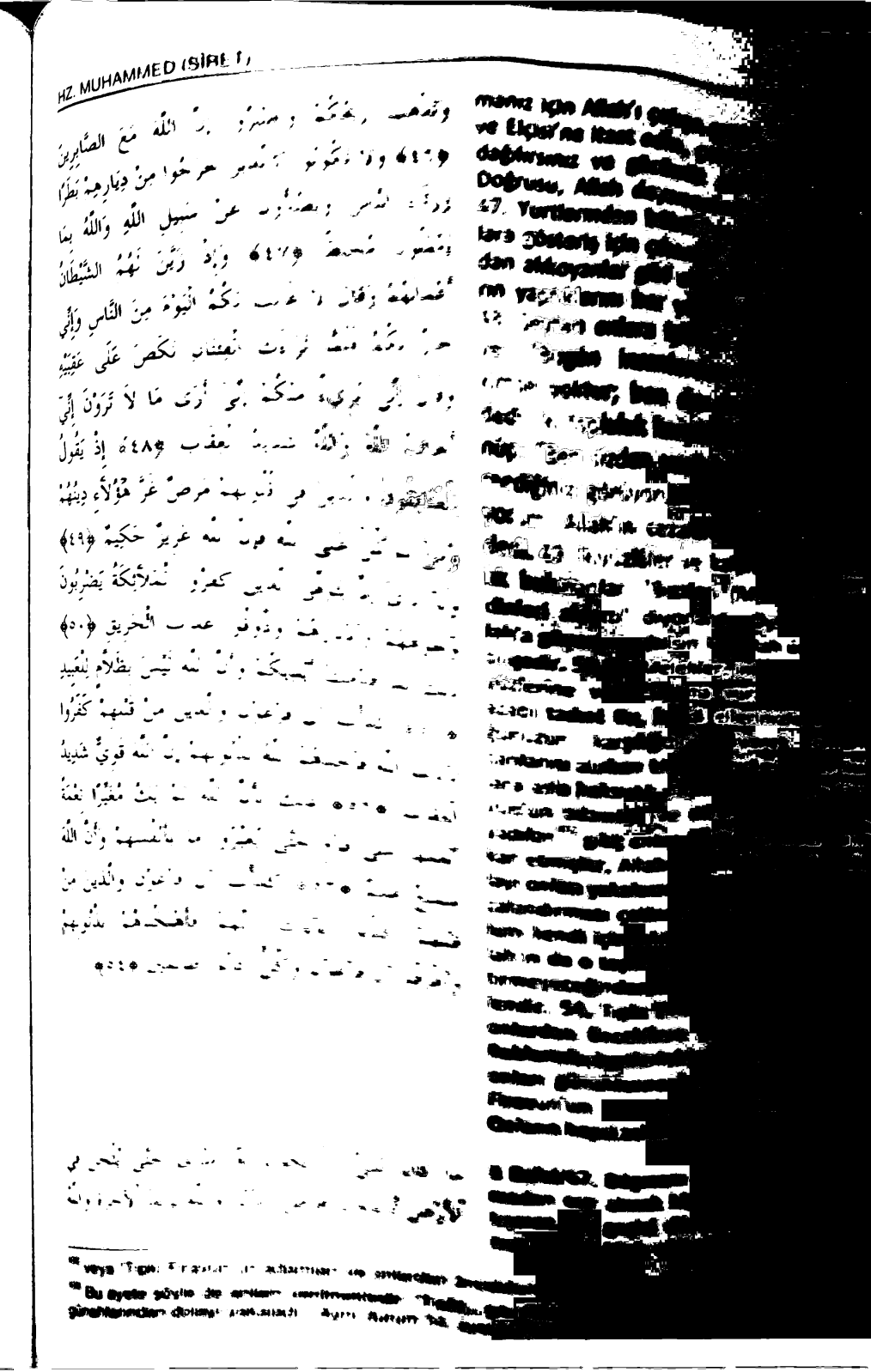

عزيزٌ حكيمٌ ﴿٦٧﴾ لولا كتابٌ من الله سبق
لمسكم فيما أخذتم عذابٌ عظيمٌ ﴿٦٨﴾ فكلوا
مما غنمتم حلالاً طيبًا واتقوا الله إن الله غفورٌ
رحيمٌ ﴿٦٩﴾ يا أيها النبي قل لمن في أيديكم من
الأسرى إن يعلم الله في قلوبكم خيرًا يؤتكم خيرًا
مما أخذ منكم ويغفر لكم والله غفورٌ رحيمٌ
﴿٧٠﴾ وإن يريدوا خيانتك فقد خانوا الله من قبل
فأمكن منهم والله عليمٌ حكيمٌ ﴿٧١﴾

yor. Allah yücedir, bilgedir. 68. Daha önceden Allah'tan verilmiş bir hüküm olmasaydı, aldıklarınız dünya malından dolayı size büyük bir azap değerdi. 69. Elde ettiğiniz ganimetleri helal hoş olarak yiyin. Allah'a saygılı olun. Doğrusu, Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir. 70. Ey Peygamber! Elinizde bulunan esirlere şöyle söyle: "Allah kalplerinizde bir iyilik bulunduğunu bilirse, size sizden alınanın daha iyisini verir ve sizi bağışlar!" Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir. 71. Esirler sana hıyanet etmek isterlerse, bilesin ki, onlar daha önce de Allah'a hıyanet etmişlerdi de, onları yenmen için Allah sana imkan vermişti. Allah bilgindir, bilgedir.[494]

قد كان لكم آيةٌ في فئتين التقتا فئةٌ تقاتل في سبيل
الله وأخرى كافرةٌ يرونهم مثليهم رأي العين والله
يؤيد بنصره من يشاء إن في ذلك لعبرةً لأولي
الأبصار ﴿١٣﴾

3 Al-i İmran/13. Karşı karşıya gelmiş iki topluluğun durumunda size ibret bulunmaktadır. Biri Allah yolunda savaşıyordu. Öteki inkârcı topluluk, çıplak gözle bunları, kendilerinin iki katı olarak görüyordu. Allah dilediğini yardımıyla destekler. Görebilenler için bunda bir ibret vardır.

ولقد نصركم الله ببدرٍ وأنتم أذلةٌ فاتقوا الله لعلكم
تشكرون ﴿١٢٣﴾ إذ تقول للمؤمنين ألن يكفيكم
أن يمدكم ربكم بثلاثة آلافٍ من الملائكة منزلين
﴿١٢٤﴾ بلى إن تصبروا وتتقوا ويأتوكم من فورهم
هذا يمددكم ربكم بخمسة آلافٍ من الملائكة
مسومين ﴿١٢٥﴾ وما جعله الله إلا بشرى لكم
ولتطمئن قلوبكم به وما النصر إلا من عند الله
العزيز الحكيم ﴿١٢٦﴾ ليقطع طرفًا من الذين
كفروا أو يكبتهم فينقلبوا خائبين ﴿١٢٧﴾ ليس لك
من الأمر شيءٌ أو يتوب عليهم أو يعذبهم فإنهم

3 Al-i İmran/123. (Ey Muhammed!) Nitekim düşkün bir durumda bulunduğunuz Bedir'de Allah size yardım etmişti. Allah'a saygılı olun ki, şükretmiş olasınız. 124. İnananlara: "Rabbinizin, gönderilmiş üç bin melekle size yardım etmesi size yetmez mi?" diyordun. 125. Evet, siz dayanır ve korunursanız, (onlar da) hemen üzerinize gelirlerse, Rabbiniz size nişanlı beş bin melekle yardım edecektir. 126. Allah bunu, ancak size müjde olsun ve gönülleriniz sağlamlaşsın diye yapmıştır. Yardım ancak Ustun ve Bilge olan Allah katındandır. 127-128. (Böylece Allah) inkar edenlere ya kayıp verdirecek ya da onları -umutlarını yitirmiş olarak geri donecekleri şekilde- bozguna uğratacaktır; veya onları

[494] Bedir'de müşriklerden 40-70 kadarı öldürülmüş ve bir o kadarı da esir alınmıştı. Hz. Peygamber, esirlere nasıl davranmaları gerektiği konusunda Müslümanlarla istişare etti. Hz. Ömer'in de aralarında bulunduğu bir grup, onların hepsini öldürmeyi önerdi. Hz. Ebu Bekir ve bazıları ise, onların fidye karşılığında salıverilmesini önerdiler. Hz. Peygamber ikinci görüşü benimsedi. Bunun üzerine bu ayetler indi.

Bedir'de Mekkeli müşriklerin çok sayıda ölüm
mez Mekkeliler bu kayıplarının intikamını al
ni bir savaş hazırlığına koyuldular. Nihayet Hicri
de Uhud'da karşı karşıya geldiler. Savaşın başlarında
dılar. O denli ki, savaşçılar artık
ganimet toplamaya başladılar. Stratejik bir
ne surette olursa olsun ikinci bir emre kadar
da, aralarından bazılarının uyarılarına
koyuldular. Bunun üzerine, müşrikler
Müslüman ordusu, geri dönüp

فليتوكل المؤمنون ﴿١٢٢﴾

lah'a güvensinler.

إن يمسسكم قرح فقد مس القوم قرح مثله وتلك الأيام نداولها بين الناس وليعلم الله الذين آمنوا ويتخذ منكم شهداء والله لا يحب الظالمين ﴿١٤٠﴾ وليمحص الله الذين آمنوا ويمحق الكافرين ﴿١٤١﴾ أم حسبتم أن تدخلوا الجنة ولما يعلم الله الذين جاهدوا منكم ويعلم الصابرين ﴿١٤٢﴾ ولقد كنتم تمنون الموت من قبل أن تلقوه فقد رأيتموه وأنتم تنظرون ﴿١٤٣﴾

3 Al-i İmran/140-141. Eğer siz bir yara aldıysanız, kuşkusuz o topluluk da benzeri bir yara almıştır. Allah'ın inananları bilmesi, içinizden şahitler alması –Allah haksızlık yapanları sevmez–, inananları netleştirmesi ve inkârcıları yok etmesi için bu (zafer) günleri(ni) insanlar arasında dolaştırırız. 142. Yoksa, Allah içinizden cihad edenleri bilmeden ve dayananları bilmeden cennete gireceğinizi mi sandınız? 143. Ölümle karşılaşmadan önce, onu temenni ediyordunuz. İşte şimdi onu görüyorsunuz, ama şaşkın bir hâlde bakıp duruyorsunuz.

سنلقي في قلوب الذين كفروا الرعب بما أشركوا بالله ما لم ينزل به سلطانا ومأواهم النار وبئس مثوى الظالمين ﴿١٥١﴾ ولقد صدقكم الله وعده إذ تحسونهم بإذنه حتى إذا فشلتم وتنازعتم في الأمر وعصيتم من بعد ما أراكم ما تحبون منكم من يريد الدنيا ومنكم من يريد الآخرة ثم صرفكم عنهم ليبتليكم ولقد عفا عنكم والله ذو فضل على المؤمنين ﴿١٥٢﴾ إذ تصعدون ولا تلوون على أحد والرسول يدعوكم في أخراكم فأثابكم غما بغم لكيلا تحزنوا على ما فاتكم ولا ما أصابكم والله خبير بما تعملون ﴿١٥٣﴾ ثم أنزل عليكم من بعد الغم أمنة نعاسا يغشى طائفة منكم وطائفة قد أهمتهم أنفسهم يظنون بالله غير الحق ظن الجاهلية يقولون هل لنا من الأمر من شيء قل إن الأمر كله لله يخفون في أنفسهم ما لا يبدون لك يقولون لو كان لنا من الأمر شيء ما قتلنا هاهنا قل لو كنتم في بيوتكم لبرز الذين كتب عليهم القتل إلى مضاجعهم وليبتلي الله ما في صدوركم وليمحص ما في

3 Al-i İmran/151. (Allah'ın,) hakkında hiçbir delil indirmediği şeyi Allah'a ortak koşmalarından ötürü, inkâr edenlerin kalplerine korku salacağız. Onların varacağı yer ateştir. Haksızlık edenlerin yerleri ne kötüdür. 152. Allah size verdiği sözde durdu: O'nun izniyle kâfirleri öldürüyordunuz. Ne zaman ki dağılıp, (Allah'ın) size, sevdiğiniz şeyleri göstermesinden sonra (savaş) konusunda çekiştiniz –kiminiz dünyayı istiyordu, kiminiz ahireti– ve itaatsizlik gösterdiniz; işte o zaman sizi denemek için (Allah) sizi onlardan geri çevirdi. O sizi affetmiştir. Allah inananlara karşı büyük lütuf sahibidir. 153. Elçi arkanızdan sizi çağırırken, kimseye bakmadan kaçıyordunuz. Ne elinizden gidene, ne de başınıza gelene üzülesiniz diye, Allah sizi üzüntüden üzüntüye uğrattı. Allah yaptıklarınızdan haberdardır. 154. Sonra, üzüntünün ardından size bir guven, sizden bir bölüğü bürüyen bir uyuklama indirdi. Bir boluk de, kendi canı derdine düşmuş, cahiliyye'de olduğu gibi Allah hakkında gerçek dışı bir zan yürütüyor ve: "Bu konuda bize de söz düşmez mi?" diyor. De ki: "Butun iş Allah'a aittir". Sana açıklayamadıklarını içlerinde gizliyorlar ve: "Bu konuda bize de söz düşseydi, burada öldürulmezdik" diyorlar. De ki: "Evlerinizde bile olsaydınız, haklarında ölüm yazılmış olanlar yine devrilecekleri yerleri boylardı". Bu, içinizde olanı Allah'ın denemesi ve gö-

فَبِمَا رَحْمَةٍ مِّنَ اللَّهِ لِنتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَانفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ ﴿١٥٩﴾

Allah'ın rahmetinden dolayı onlara yumuşak davrandın. Eğer sen kaba ve katı kalpli olsaydın, onlar çevrenden dağılıp giderlerdi. Onlara af dile, onlara bağışlanma dile ve yapacağın işlerde onlarla istişare et. Bir kararı verdiğin zaman Allah'a güven. Allah güvenenleri sever.

إِن يَنصُرْكُمُ اللَّهُ فَلَا غَالِبَ لَكُمْ وَإِن يَخْذُلْكُمْ فَمَن ذَا الَّذِي يَنصُرُكُم مِّن بَعْدِهِ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١٦٠﴾

Eğer Allah size yardım ederse, sizi yenecek hiçbir güç olmaz. Eğer sizi yardımsız bırakırsa, bundan sonra size kim yardım edebilir? Mü'minler ancak Allah'a güvenmelidirler.

وَمَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَن يَغُلَّ وَمَن يَغْلُلْ يَأْتِ بِمَا غَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ثُمَّ تُوَفَّىٰ كُلُّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿١٦١﴾

Bir peygamberin ganimetten hiçbir şeyi gizlemesi olmaz. Kim gizlerse, kıyamet günü gizlediğini getirecektir. Sonra herkese kazandığının karşılığı tam olarak verilecek ve kimse haksızlığa uğratılmayacaktır.

أَفَمَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَ اللَّهِ كَمَن بَاءَ بِسَخَطٍ مِّنَ اللَّهِ وَمَأْوَاهُ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿١٦٢﴾

Allah'ın rızasına uyan kimse, Allah'ın gazabına uğrayan kimse gibi midir? Onun barınağı cehennemdir. Ne kötü bir dönüş yeridir orası!

هُمْ دَرَجَاتٌ عِندَ اللَّهِ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿١٦٣﴾

Onlar Allah katında farklı derecelerdedirler. Allah onların yaptıklarını görmektedir.

لَقَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ إِذْ بَعَثَ فِيهِمْ رَسُولًا مِّنْ أَنفُسِهِمْ يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِن كَانُوا مِن قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿١٦٤﴾

Allah mü'minlere, içlerinden kendilerine ayetlerini okuyan, onları arındıran, onlara Kitab'ı ve hikmeti öğreten bir peygamber göndermekle büyük bir lütufta bulunmuştur. Oysa onlar bundan önce apaçık bir sapıklık içindeydiler.

أَوَلَمَّا أَصَابَتْكُم مُّصِيبَةٌ قَدْ أَصَبْتُم مِّثْلَيْهَا قُلْتُمْ أَنَّىٰ هَٰذَا قُلْ هُوَ مِنْ عِندِ أَنفُسِكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٦٥﴾

Başınıza bir musibet gelince, daha önce siz onlara iki katını yapmış olduğunuz halde, "Bu nereden geldi?" demeniz üzerine de ki: "Bu kendinizdendir." Şüphesiz Allah her şeye kadirdir.

وَمَا أَصَابَكُمْ يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعَانِ فَبِإِذْنِ اللَّهِ وَلِيَعْلَمَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٦٦﴾ وَلِيَعْلَمَ الَّذِينَ نَافَقُوا وَقِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا قَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوِ ادْفَعُوا قَالُوا لَوْ نَعْلَمُ قِتَالًا لَّاتَّبَعْنَاكُمْ هُمْ لِلْكُفْرِ يَوْمَئِذٍ أَقْرَبُ مِنْهُمْ لِلْإِيمَانِ يَقُولُونَ بِأَفْوَاهِهِم مَّا لَيْسَ فِي قُلُوبِهِمْ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يَكْتُمُونَ ﴿١٦٧﴾ الَّذِينَ قَالُوا لِإِخْوَانِهِمْ وَقَعَدُوا لَوْ أَطَاعُونَا مَا قُتِلُوا قُلْ فَادْرَءُوا عَنْ أَنفُسِكُمُ الْمَوْتَ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٦٨﴾

Allah'ın izniyle iki ordu karşılaştığı gün başınıza gelen [bir musibet] ve [Allah'ın] mü'minleri [sınaması] ve münafıkları ortaya çıkarması [bundandır]. "Gelin Allah yolunda savaşın veya [en azından] savunun" denince de "Savaş bilseydik sizinle gelirdik" demişlerdi. Onlar o gün imandan çok küfre yakındılar. Kalplerinde olmayanı ağızlarıyla söylüyorlardı. Oysa Allah onların gizlediklerini en iyi bilendir. Onlar ki, [savaşa katılmayıp] kardeşleri hakkında, "Bizi dinleseydiler öldürülmezlerdi" diyenlerdir. De ki: "Eğer doğru sözlüyseniz ölümü kendinizden savuşturun bakalım."

وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتًا بَلْ أَحْيَاءٌ عِندَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ ﴿١٦٩﴾ فَرِحِينَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِن فَضْلِهِ وَيَسْتَبْشِرُونَ بِالَّذِينَ لَمْ يَلْحَقُوا بِهِم مِّنْ خَلْفِهِمْ أَلَّا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿١٧٠﴾ يَسْتَبْشِرُونَ بِنِعْمَةٍ مِّنَ اللَّهِ وَفَضْلٍ وَأَنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٧١﴾

Allah yolunda öldürülenleri ölü sanma. Onlar Rablerinin katında rızıklanan diridirler. Allah'ın lütfundan kendilerine verdiklerine sevinç içindedirler. Arkalarından kendilerine katılmayanlara da, onlara hiçbir korku olmayacağı ve üzülmeyecekleri müjdesini verirler. Allah'ın nimet ve lütfuyla sevinirler. Allah mü'minlerin ecrini zayi etmez.

الَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِلَّهِ وَالرَّسُولِ مِن بَعْدِ مَا أَصَابَهُمُ الْقَرْحُ لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا مِنْهُمْ وَاتَّقَوْا أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿١٧٢﴾ الَّذِينَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ إِيمَانًا وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ ﴿١٧٣﴾ فَانقَلَبُوا بِنِعْمَةٍ مِّنَ اللَّهِ وَفَضْلٍ لَّمْ يَمْسَسْهُمْ سُوءٌ وَاتَّبَعُوا رِضْوَانَ اللَّهِ وَاللَّهُ ذُو فَضْلٍ عَظِيمٍ ﴿١٧٤﴾

Yara aldıktan sonra Allah'a ve Resulüne icabet edenlere gelince, onlardan iyilik yapanlar ve sakınanlar için büyük bir mükafat vardır. Onlar ki, kendilerine "Düşmanlarınız sizin için büyük bir ordu hazırlamışlar, onlardan korkun" denildiğinde imanlarını daha da artırmışlar ve "Allah bize yeter, O ne güzel vekildir" demişlerdi. Sonunda Allah'tan bir nimet ve lütufla dönmüşler, hiçbir kötülük dokunmamıştı onlara. Allah'ın rızasına uymuşlardı. Allah büyük lütuf sahibidir.

إِنَّمَا ذَٰلِكُمُ الشَّيْطَانُ يُخَوِّفُ أَوْلِيَاءَهُ فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُونِ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ ﴿١٧٥﴾

Bu, şeytanın kendi dostlarını korkutmasıdır. Eğer mü'min iseniz onlardan korkmayın, benden korkun.

وَلَا يَحْزُنكَ الَّذِينَ يُسَارِعُونَ فِي الْكُفْرِ إِنَّهُمْ لَن يَضُرُّوا اللَّهَ شَيْئًا يُرِيدُ اللَّهُ أَلَّا يَجْعَلَ لَهُمْ حَظًّا فِي الْآخِرَةِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٧٦﴾

Küfürde yarışanlar seni üzmesin. Onlar Allah'a hiçbir zarar veremezler. Allah onlara ahirette bir nasip vermemeyi dilemiştir. Onlar için büyük bir azap vardır.

إِنَّ الَّذِينَ اشْتَرَوُا الْكُفْرَ بِالْإِيمَانِ لَن يَضُرُّوا اللَّهَ شَيْئًا وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٧٧﴾

İmanı küfürle değiştirenler Allah'a hiçbir zarar veremezler. Onlar için elem verici bir azap vardır.

وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّمَا نُمْلِي لَهُمْ خَيْرٌ لِّأَنفُسِهِمْ إِنَّمَا نُمْلِي لَهُمْ لِيَزْدَادُوا إِثْمًا وَلَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿١٧٨﴾

Kafirler, kendilerine mühlet vermemizin kendileri için hayırlı olduğunu sanmasınlar. Biz onlara mühlet veriyoruz ki günahlarını artırsınlar. Onlar için alçaltıcı bir azap vardır.

مَّا كَانَ اللَّهُ لِيَذَرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَىٰ مَا أَنتُمْ عَلَيْهِ حَتَّىٰ يَمِيزَ الْخَبِيثَ مِنَ الطَّيِّبِ وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُطْلِعَكُمْ عَلَى الْغَيْبِ وَلَٰكِنَّ اللَّهَ يَجْتَبِي مِن رُّسُلِهِ مَن يَشَاءُ فَآمِنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَإِن تُؤْمِنُوا وَتَتَّقُوا فَلَكُمْ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿١٧٩﴾

Allah mü'minleri, temizi pisten ayırıncaya kadar içinde bulunduğunuz durumda bırakacak değildir. Allah sizi gaybe de vakıf kılacak değildir. Ancak Allah peygamberlerinden dilediğini seçer. Allah'a ve peygamberlerine iman edin. Eğer iman eder ve sakınırsanız büyük bir mükafat vardır.

وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَبْخَلُونَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِن فَضْلِهِ هُوَ خَيْرًا لَّهُم بَلْ هُوَ شَرٌّ لَّهُمْ سَيُطَوَّقُونَ مَا بَخِلُوا بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلِلَّهِ مِيرَاثُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١٨٠﴾

Allah'ın lütfundan kendilerine verdiklerinde cimrilik edenler, bunun kendileri için hayırlı olduğunu sanmasınlar. Bilakis bu onlar için şerdir. Cimrilik ettikleri şey kıyamet günü boyunlarına dolanacaktır. Göklerin ve yerin mirası Allah'ındır. Allah yaptıklarınızdan haberdardır.

لَقَدْ سَمِعَ اللَّهُ قَوْلَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ فَقِيرٌ وَنَحْنُ أَغْنِيَاءُ سَنَكْتُبُ مَا قَالُوا وَقَتْلَهُمُ الْأَنبِيَاءَ بِغَيْرِ حَقٍّ وَنَقُولُ ذُوقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ ﴿١٨١﴾

Allah, "Allah fakirdir, biz zenginiz" diyenlerin sözünü duydu. Onların söylediklerini ve peygamberleri haksız yere öldürmelerini yazacağız. Onlara "Yakıcı azabı tadın" diyeceğiz.

ذَٰلِكَ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيكُمْ وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَّامٍ لِّلْعَبِيدِ ﴿١٨٢﴾

Bu, ellerinizin önceden yaptıklarının karşılığıdır. Allah kullarına asla zulmedici değildir.

الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ عَهِدَ إِلَيْنَا أَلَّا نُؤْمِنَ لِرَسُولٍ حَتَّىٰ يَأْتِيَنَا بِقُرْبَانٍ تَأْكُلُهُ النَّارُ قُلْ قَدْ جَاءَكُمْ رُسُلٌ مِّن قَبْلِي بِالْبَيِّنَاتِ وَبِالَّذِي قُلْتُمْ فَلِمَ قَتَلْتُمُوهُمْ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٨٣﴾

Onlar ki, "Allah bize, ateşin yiyeceği bir kurbanı getirmedikçe hiçbir peygambere iman etmemeyi emretti" demişlerdi. De ki: "Benden önce size apaçık mucizelerle ve dediğiniz şeyle peygamberler geldi. Eğer doğru sözlüyseniz onları niçin öldürdünüz?"

فَإِن كَذَّبُوكَ فَقَدْ كُذِّبَ رُسُلٌ مِّن قَبْلِكَ جَاءُوا بِالْبَيِّنَاتِ وَالزُّبُرِ وَالْكِتَابِ الْمُنِيرِ ﴿١٨٤﴾

Eğer seni yalanlıyorlarsa, senden önce de apaçık mucizeler, sahifeler ve aydınlatıcı Kitab getiren peygamberler yalanlanmıştı.

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَإِنَّمَا تُوَفَّوْنَ أُجُورَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَمَن زُحْزِحَ عَنِ النَّارِ وَأُدْخِلَ الْجَنَّةَ فَقَدْ فَازَ وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ الْغُرُورِ ﴿١٨٥﴾

Her nefis ölümü tadacaktır. Kıyamet günü mükafatlarınız tam olarak verilecektir. Kim cehennemden uzaklaştırılıp cennete girdirilirse kurtuluşa ermiştir. Dünya hayatı aldatıcı bir metadan başka bir şey değildir.

لَتُبْلَوُنَّ فِي أَمْوَالِكُمْ وَأَنفُسِكُمْ وَلَتَسْمَعُنَّ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِن قَبْلِكُمْ وَمِنَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا أَذًى كَثِيرًا وَإِن تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ ذَٰلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ ﴿١٨٦﴾

Mallarınızda ve canlarınızda mutlaka imtihana çekileceksiniz. Sizden önce kendilerine Kitab verilenlerden ve müşriklerden pek çok eziyet işitecek olacaksınız. Eğer sabreder ve sakınırsanız, bu, kesinlikle azmedilecek işlerdendir.

وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ لَتُبَيِّنُنَّهُ لِلنَّاسِ وَلَا تَكْتُمُونَهُ فَنَبَذُوهُ وَرَاءَ ظُهُورِهِمْ وَاشْتَرَوْا بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا فَبِئْسَ مَا يَشْتَرُونَ ﴿١٨٧﴾

Allah, kendilerine Kitab verilenlerden, onu insanlara açıklayacaklarına ve gizlemeyeceklerine dair söz almıştı. Onlar ise bu sözü arkalarına attılar ve onu değersiz bir karşılığa değiştirdiler. Ne kötü bir alışveriş!

لَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَفْرَحُونَ بِمَا أَتَوا وَّيُحِبُّونَ أَن يُحْمَدُوا بِمَا لَمْ يَفْعَلُوا فَلَا تَحْسَبَنَّهُم بِمَفَازَةٍ مِّنَ الْعَذَابِ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٨٨﴾

Yaptıklarına sevinen ve yapmadıkları şeylerle övülmeyi seven kimseler, azaptan kurtulacaklarını sanmasınlar. Onlar için elem verici bir azap vardır.

وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٨٩﴾

Göklerin ve yerin mülkü Allah'ındır. Allah her şeye kadirdir.

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ ﴿١٩٠﴾

Şüphesiz göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün birbirini takip etmesinde akıl sahipleri için ayetler vardır.

الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَٰذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ﴿١٩١﴾

Onlar ki, ayakta, otururken ve yanlarına yatırılmışken Allah'ı anarlar ve göklerin ve yerin yaratılışı üzerinde düşünürler: "Rabbimiz, bunları boşuna yaratmadın. Seni tenzih ederiz. Bizi cehennem azabından koru."

رَبَّنَا إِنَّكَ مَن تُدْخِلِ النَّارَ فَقَدْ أَخْزَيْتَهُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنصَارٍ ﴿١٩٢﴾

Rabbimiz, şüphesiz sen kimi cehenneme koyarsan onu rezil etmişsindir. Zalimlerin hiçbir yardımcısı yoktur.

رَبَّنَا إِنَّنَا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادِي لِلْإِيمَانِ أَنْ آمِنُوا بِرَبِّكُمْ فَآمَنَّا رَبَّنَا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّئَاتِنَا وَتَوَفَّنَا مَعَ الْأَبْرَارِ ﴿١٩٣﴾

Rabbimiz, biz bir çağırıcının imana çağırdığını, "Rabbinize iman edin" diye seslendiğini işittik ve iman ettik. Rabbimiz, bizim günahlarımızı bağışla, kötülüklerimizi ört ve bizi iyilerle birlikte öldür.

رَبَّنَا وَآتِنَا مَا وَعَدتَّنَا عَلَىٰ رُسُلِكَ وَلَا تُخْزِنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيعَادَ ﴿١٩٤﴾

Rabbimiz, peygamberlerinin aracılığıyla bize vaat ettiklerini ver ve kıyamet günü bizi rezil etme. Şüphesiz sen vaadinden dönmezsin.

فَاسْتَجَابَ لَهُمْ رَبُّهُمْ أَنِّي لَا أُضِيعُ عَمَلَ عَامِلٍ مِّنكُم مِّن ذَكَرٍ أَوْ أُنثَىٰ بَعْضُكُم مِّن بَعْضٍ فَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَأُخْرِجُوا مِن دِيَارِهِمْ وَأُوذُوا فِي سَبِيلِي وَقَاتَلُوا وَقُتِلُوا لَأُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلَأُدْخِلَنَّهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ثَوَابًا مِّنْ عِندِ اللَّهِ وَاللَّهُ عِندَهُ حُسْنُ الثَّوَابِ ﴿١٩٥﴾

Rableri onlara şöyle karşılık verdi: "Ben, erkek veya kadın olsun, sizden hiçbir çalışanın çalışmasını boşa çıkarmam. Sizler birbirinizdensiniz. Hicret edenlerin, yurtlarından çıkarılanların, benim yolumda eziyet görenlerin, savaşanların ve öldürülenlerin kötülüklerini mutlaka örteceğim ve onları altlarından ırmaklar akan cennetlere koyacağım. Bu, Allah katından bir mükafattır. Allah katında en güzel mükafat vardır."

لَا يَغُرَّنَّكَ تَقَلُّبُ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي الْبِلَادِ ﴿١٩٦﴾ مَتَاعٌ قَلِيلٌ ثُمَّ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمِهَادُ ﴿١٩٧﴾ لَٰكِنِ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا نُزُلًا مِّنْ عِندِ اللَّهِ وَمَا عِندَ اللَّهِ خَيْرٌ لِّلْأَبْرَارِ ﴿١٩٨﴾

Kafirlerin ülkelerde rahat ve bol kazanç içinde dolaşmaları seni aldatmasın. Bu, az bir metadır. Sonra varacakları yer cehennemdir. Ne kötü bir döşek! Ama Rablerine karşı gelmekten sakınanlar için altlarından ırmaklar akan cennetler vardır. Orada ebedi kalacaklardır. Bu, Allah katından bir ikramdır. Allah katında olan, iyiler için en hayırlısıdır.

وَإِنَّ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَمَن يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْكُمْ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْهِمْ خَاشِعِينَ لِلَّهِ لَا يَشْتَرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ ثَمَنًا قَلِيلًا أُولَٰئِكَ لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِندَ رَبِّهِمْ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿١٩٩﴾

Kitab ehlinden Allah'a, size indirilene ve kendilerine indirilene iman edenler, Allah'a saygı duyanlar, Allah'ın ayetlerini değersiz bir karşılığa satmayanlar vardır. Onlar için Rableri katında mükafat vardır. Şüphesiz Allah hesabı çabuk görendir.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٢٠٠﴾

Ey iman edenler! Sabredin, sabırda yarışın, nöbette bulunun ve Allah'tan sakının ki kurtuluşa erebilesiniz.

الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٧١﴾ الَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِلَّهِ وَالرَّسُولِ مِنْ بَعْدِ مَا أَصَابَهُمُ الْقَرْحُ لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا مِنْهُمْ وَاتَّقَوْا أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿١٧٢﴾ الَّذِينَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ إِيمَانًا وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ ﴿١٧٣﴾ فَانْقَلَبُوا بِنِعْمَةٍ مِنَ اللَّهِ وَفَضْلٍ لَمْ يَمْسَسْهُمْ سُوءٌ وَاتَّبَعُوا رِضْوَانَ اللَّهِ وَاللَّهُ ذُو فَضْلٍ عَظِيمٍ ﴿١٧٤﴾ إِنَّمَا ذَٰلِكُمُ الشَّيْطَانُ يُخَوِّفُ أَوْلِيَاءَهُ فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُونِ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٧٥﴾

ğını heder etmeyeceğine sevinirler. 172. Onlar yaralandıktan sonra, yine Allah'ın ve Elçisi'nin çağrısına uymuşlardı. Onlardan güzel davrananlar ve (Allah'a karşı) saygılı olanlar için büyük bir ödül vardır. 173. İnsanlar onlara: "Düşmanlarınız size karşı toplandılar; onlardan korkun!" demişler, ama bu onların inancını artırmış ve: "Allah bize yeter; O ne güzel vekildir" demişlerdi. 174. Nitekim kendilerine bir kötülük dokunmadan, Allah'tan bir nimet ve bollukla geri döndüler. Allah'ın rızasına uydular. Allah büyük lütuf sahibidir. 175. Bu Şeytan, ancak kendi dostlarını korkutur; eğer inanıyorsanız onlardan değil, Benden korkun.

dc) Hendek

Hicretin beşinci yılında Kureyş ve Gatafan kabileleri Medine'ye bir saldırı düzenlediler. Medine'deki Benû Kurayza Yahudileri de, Müslümanlar'la yaptıkları antlaşmayı ihlal ederek onlara katıldılar. Onbinin üzerindeki ordu Medine'ye geldiğinde, şehrin etrafına aşılamayacak derin çukurlar (hendek) kazılmış olduğunu gördüler. Bir ay kadar süren kuşatma sonucunda düşman ordusu bir sonuç alamadı. Bu süre zarfında dışarıyla bağlantısı tamamen kesilmiş olan Medine'deki Müslümanlar da zor durumda kalmışlardı. Ancak, çıkan şiddetli bir fırtına sonucunda, düşman ordusunun cephe düzeni darmadağın oldu. Bunun üzerine Kureyş Mekke'ye dönmeye karar verdi. Onların ardından diğerleri de kuşatmayı kaldırmak zorunda kaldılar. Böylece ciddi bir çarpışma olmadan, Müslümanlar Hendek savaşından selametle çıktılar.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ جَاءَتْكُمْ جُنُودٌ فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا وَجُنُودًا لَمْ تَرَوْهَا وَكَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا ﴿٩﴾ إِذْ جَاءُوكُمْ مِنْ فَوْقِكُمْ وَمِنْ أَسْفَلَ مِنْكُمْ وَإِذْ زَاغَتِ الْأَبْصَارُ وَبَلَغَتِ الْقُلُوبُ الْحَنَاجِرَ وَتَظُنُّونَ بِاللَّهِ الظُّنُونَا ﴿١٠﴾ هُنَالِكَ ابْتُلِيَ الْمُؤْمِنُونَ وَزُلْزِلُوا زِلْزَالًا شَدِيدًا ﴿١١﴾ وَإِذْ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ مَا وَعَدَنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ إِلَّا غُرُورًا ﴿١٢﴾ وَإِذْ قَالَتْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ يَا أَهْلَ يَثْرِبَ لَا مُقَامَ لَكُمْ فَارْجِعُوا وَيَسْتَأْذِنُ فَرِيقٌ مِنْهُمُ النَّبِيَّ يَقُولُونَ إِنَّ بُيُوتَنَا عَوْرَةٌ وَمَا هِيَ بِعَوْرَةٍ إِنْ يُرِيدُونَ إِلَّا فِرَارًا ﴿١٣﴾ وَلَوْ دُخِلَتْ عَلَيْهِمْ مِنْ

33 **Ahzap**/9. Ey İnananlar! Allah'ın size olan nimetini anın! Üzerinize ordular gelmişti, Biz de onların üzerine rüzgarlar ve görmediğiniz ordular göndermiştik. Allah, yaptıklarınızı görüyordu. 10. Onlar size yukarınızdan ve aşağınızdan gelmişlerdi; gözler dönmüş, yürekler ağızlara gelmişti; Allah hakkında çeşitli tahminlerde bulunuyordunuz.[496] 11. İşte orada, inananlar denenmiş ve çok şiddetli bir sarsıntıya uğratılmışlardı. 12. İkiyüzlüler ve kalplerinde hastalık olanlar: "Allah ve Peygamberi bize sadece kuru vaadlerde bulundular" diyorlardı. 13. İçlerinden bir grup: "Ey Yesribliler![497] Tutunacak yerimiz yok, geri dönün!" demişti İçlerinden bir topluluk da Peygamber'den "Evlerimiz açıktadır" diyerek izin istemişlerdi Oysa evleri açıkta değildi, sadece kaçmak istiyorlardı. 14. Eğer Medine'nin etrafından üzerlerine varılacak

[496] Anlaşılan o ki, Müslümanlar böyle bir kuşatmadan selametle çıkabileceklerini pek sanmıyorlar. Allah'ın kendilerine yardım edip etmeyeceği konusunda şüphe ediyorlardı.

[497] Yesrib, Medine'nin eski adıdır. Yesrib şehri, Hicret'ten sonra el-Medine (şehir) adını almıştır.

KIRIKKALE Üniversitesi Kütüphanesi

الْقِتَالَ وَكَانَ اللَّهُ قَوِيًّا عَزِيزًا ﴿٢٥﴾ وَأَنْزَلَ الَّذِينَ ظَاهَرُوهُمْ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مِنْ صَيَاصِيهِمْ وَقَذَفَ فِي قُلُوبِهِمُ الرُّعْبَ فَرِيقًا تَقْتُلُونَ وَتَأْسِرُونَ فَرِيقًا ﴿٢٦﴾ وَأَوْرَثَكُمْ أَرْضَهُمْ وَدِيَارَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ وَأَرْضًا لَمْ تَطَئُوهَا وَكَانَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرًا ﴿٢٧﴾

metlidir. 25. Allah inkâr edenleri kinlerinden dolayı geri çevirdi, bir fayda elde edemediler. Savaşta, inananlara Allah yetti. Allah güçlüdür, üstündür. 26. (Allah) Kitaplılar'ın arasından, onları (müşrikleri) destekleyenleri kalelerinden indirdi, gönüllerine korku saldı; onların kimini öldürüyor, kimini esir alıyordunuz. 27. Onların (Yahudiler'in) yerlerini, yurtlarını, mallarını ve henüz ayağınızı dahi basmadığınız yerleri Allah size mîras olarak verdi. Allah her şeye gücü yetendir.[500]

dd) Hudeybiye Barış Antlaşması

Hicretin üzerinden beş koca yıl geçmişti. Gerek Hz. Peygamber, gerekse muhacirler hem Kabe'yi ziyaret etmek, hem de yurtları olan Mekke'yi görmek istiyorlardı. Umre amacıyla yola çıktılar, ama Mekkeliler Müslümanlar'ın bu taleplerine olumsuz cevap verdiler. Bu durum karşısında Hz. Peygamber Müslümanlar'dan, gerekirse savaşmak konusunda söz aldı (Rıdvan biatı). Kur'an, savaş donanımına sahip olmadıkları hâlde Hz. Peygamber'e gösterdikleri güven ve sadakatten dolayı mü'minlerin bu davranışlarından övgüyle söz etmektedir (48 Feth/18). Müslümanlar'ın bu kararlı tutumları kendilerine ulaşan Mekkeliler, savaşmaktan çekinmişler ve Müslümanlar'la uzlaşma yoluna gitmişlerdi. Bazı Müslümanlar'ın, antlaşma maddelerinin Müslüman tarafın aleyhine olduğunu düşündükleri için muhalefet etmelerine rağmen, Hz. Peygamber müşriklerle anlaşmayı kabul etti. Daha sonraki yıllarda, bu antlaşmanın stratejik bakımdan ne büyük bir başarı olduğu, Müslümanlar tarafından yaşanarak görüldü.

إِنَّ الَّذِينَ يُبَايِعُونَكَ إِنَّمَا يُبَايِعُونَ اللَّهَ يَدُ اللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ فَمَنْ نَكَثَ فَإِنَّمَا يَنْكُثُ عَلَى نَفْسِهِ وَمَنْ أَوْفَى بِمَا عَاهَدَ عَلَيْهُ اللَّهَ فَسَيُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١٠﴾ سَيَقُولُ لَكَ الْمُخَلَّفُونَ مِنَ الْأَعْرَابِ شَغَلَتْنَا أَمْوَالُنَا وَأَهْلُونَا فَاسْتَغْفِرْ لَنَا يَقُولُونَ بِأَلْسِنَتِهِمْ مَا لَيْسَ فِي قُلُوبِهِمْ قُلْ فَمَنْ يَمْلِكُ لَكُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا إِنْ أَرَادَ بِكُمْ ضَرًّا أَوْ أَرَادَ بِكُمْ نَفْعًا بَلْ كَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿١١﴾ بَلْ ظَنَنْتُمْ أَنْ لَنْ يَنْقَلِبَ الرَّسُولُ وَالْمُؤْمِنُونَ إِلَى أَهْلِيهِمْ أَبَدًا وَزُيِّنَ ذَلِكَ فِي قُلُوبِكُمْ وَظَنَنْتُمْ ظَنَّ السَّوْءِ وَكُنْتُمْ قَوْمًا بُورًا ﴿١٢﴾ وَمَنْ لَمْ

48 **Fetih**/10. (Ey Muhammed!) Sana biat edenler, aslında Allah'a biat etmişlerdir. Allah'ın eli onların elleri üzerindedir.[501] Kim verdiği sözden dönerse, ancak kendi zararına dönmüş olur. Kim de Allah'a verdiği andı yerine getirirse, (Allah) ona büyük bir ödül verecektir. 11. Bedevîler'den (savaştan) geri bırakılanlar, sana: "Bizi mallarımız ve ailelerimiz alıkoydu, Allah'tan bizim bağışlanmamızı dile" diyecekler. Gönüllerinde bulunmayanı dilleriyle söylerler. Onlara de ki: "Allah size bir zarar gelmesini dilerse, yahut bir fayda elde etmenizi dilerse, O'na karşı kim sizin için bir şey yapabilir? Kaldı ki, Allah yaptıklarınızdan haberdardır". 12. Aslında siz, Elçi'nin ve inananların, ailelerine bir daha dönmeyecek-

[500] Hendek kuşatması bozulduktan sonra, Hz. Peygamber, ihanetlerinden dolayı Yahudiler'e bir ders vermek üzere hiç beklemeden Benü Kurayza kabilesinin üzerine yürüdü. 20 günden fazla süren kuşatmadan sonra, Benü Kurayza kalesi teslim alındı. Bu pasaj, bu zafere işaret etmektedir.

[501] Biat, birinin egemenliğini kabul ve bağlılık yemini etmektir. Biat el tutuşarak yapıldığı için "Allah'ın eli de onların elleri üzerindedir" denilmektedir.

يُؤْمِنْ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ فَإِنَّا أَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ سَعِيرًا ﴿١٣﴾ وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿١٤﴾ سَيَقُولُ الْمُخَلَّفُونَ إِذَا انْطَلَقْتُمْ إِلَى مَغَانِمَ لِتَأْخُذُوهَا ذَرُونَا نَتَّبِعْكُمْ يُرِيدُونَ أَنْ يُبَدِّلُوا كَلَامَ اللَّهِ قُلْ لَنْ تَتَّبِعُونَا كَذَلِكُمْ قَالَ اللَّهُ مِنْ قَبْلُ فَسَيَقُولُونَ بَلْ تَحْسُدُونَنَا بَلْ كَانُوا لَا يَفْقَهُونَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٥﴾ قُلْ لِلْمُخَلَّفِينَ مِنَ الْأَعْرَابِ سَتُدْعَوْنَ إِلَى قَوْمٍ أُولِي بَأْسٍ شَدِيدٍ تُقَاتِلُونَهُمْ أَوْ يُسْلِمُونَ فَإِنْ تُطِيعُوا يُؤْتِكُمُ اللَّهُ أَجْرًا حَسَنًا وَإِنْ تَتَوَلَّوْا كَمَا تَوَلَّيْتُمْ مِنْ قَبْلُ يُعَذِّبْكُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٦﴾ لَيْسَ عَلَى الْأَعْمَى حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرَجٌ وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَمَنْ يَتَوَلَّ يُعَذِّبْهُ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٧﴾ لَقَدْ رَضِيَ اللَّهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ إِذْ يُبَايِعُونَكَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ فَعَلِمَ مَا فِي قُلُوبِهِمْ فَأَنْزَلَ السَّكِينَةَ عَلَيْهِمْ وَأَثَابَهُمْ فَتْحًا قَرِيبًا ﴿١٨﴾ وَمَغَانِمَ كَثِيرَةً يَأْخُذُونَهَا وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿١٩﴾ وَعَدَكُمُ اللَّهُ مَغَانِمَ كَثِيرَةً تَأْخُذُونَهَا فَعَجَّلَ لَكُمْ هَذِهِ وَكَفَّ أَيْدِيَ النَّاسِ عَنْكُمْ وَلِتَكُونَ آيَةً لِلْمُؤْمِنِينَ وَيَهْدِيَكُمْ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا ﴿٢٠﴾ وَأُخْرَى لَمْ تَقْدِرُوا عَلَيْهَا قَدْ أَحَاطَ اللَّهُ بِهَا وَكَانَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرًا ﴿٢١﴾ وَلَوْ قَاتَلَكُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوَلَّوُا الْأَدْبَارَ ثُمَّ لَا يَجِدُونَ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿٢٢﴾ سُنَّةَ اللَّهِ الَّتِي قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلُ وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللَّهِ تَبْدِيلًا ﴿٢٣﴾ وَهُوَ الَّذِي كَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنْكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ عَنْهُمْ بِبَطْنِ مَكَّةَ مِنْ بَعْدِ أَنْ أَظْفَرَكُمْ عَلَيْهِمْ وَكَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا ﴿٢٤﴾ هُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوكُمْ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ

lerini sanmıştınız. Bu, gönüllerinize güzel görünmüştü de kötü sanıda bulunmuştunuz. Sizler, bilmeyen kimselerdiniz. 13. Kim Allah'a ve Elçisi'ne inanmamışsa, (bilsin ki) Biz inkârcılar için çılgın bir alev hazırlamışızdır. 14. Göklerin ve yerin hükümranlığı Allah'ındır. O dilediğini bağışlar, dilediğine azap eder. Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir. 15. Savaştan geri bırakılanlar, siz ganimetleri almaya giderken: "Bırakın, biz de sizinle gelelim" diyeceklerdir. Onlar Allah'ın sözünü değiştirmek isterler. De ki: "Peşimizden gelmeyeceksiniz; Allah sizin için önceden böyle buyurmuştur". Size: "Hayır; bizi çekemiyorsunuz" diyecekler. Aksine, kendileri ancak pek az anlayan kimselerdir. 16. Bedeviler'den geri bırakılanlara de ki: "Çok güçlü bir millete karşı, onlar Müslüman olana kadar savaşmaya çağrılacaksınız; eğer itaat ederseniz Allah size güzel bir karşılık verir, ama daha önce döndüğünüz gibi yine dönecek olursanız, sizi can yakıcı bir azaba uğratır". 17. (Savaşa katılmama konusunda) körün sıkıntı duyması gerekmez, topalın sıkıntı duyması gerekmez, hastanın sıkıntı duyması gerekmez. Kim Allah'a ve Peygamberi'ne itaat ederse, (Allah) onu, içlerinden ırmaklar akan cennetlere koyar. Kim yüz çevirirse, onu da can yakıcı bir azaba uğratır. 18-19. Allah, o ağacın altında sana biat ederlerken, inananlardan hoşnut olmuştur. Onların gönüllerinde olanı bilmiş, onlara güvenlik vermiş, onlara yakın bir zafer ve ele geçirecekleri bol ganimetler bahşetmiştir. Allah üstündür, bilgedir. 20. Allah size, ele geçireceğiniz bol ganimet vadetmiş, inananlar için bir belge olması ve sizi doğru yola eriştirmesi için bunları size hemen vermiş ve insanların ellerini sizden çektirmiştir. 21. Bir de, sizin gücünüzün yetmediği, fakat Allah'ın sizin için sakladığı (ganimetler) vardır. Allah'ın her şeye gücü yeter. 22. İnkar edenler sizinle savaşsalardı gerisin geri dönerler ve sonra da ne bir dost, ne de bir yardımcı bulabilirlerdi. 23. Allah'ın [illegible] bu

وَالْهَدْيَ مَعْكُوفًا أَنْ يَبْلُغَ مَحِلَّهُ وَلَوْلَا رِجَالٌ مُؤْمِنُونَ وَنِسَاءٌ مُؤْمِنَاتٌ لَمْ تَعْلَمُوهُمْ أَنْ تَطَئُوهُمْ فَتُصِيبَكُمْ مِنْهُمْ مَعَرَّةٌ بِغَيْرِ عِلْمٍ لِيُدْخِلَ اللَّهُ فِي رَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ لَوْ تَزَيَّلُوا لَعَذَّبْنَا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٢٥﴾ إِذْ جَعَلَ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي قُلُوبِهِمُ الْحَمِيَّةَ حَمِيَّةَ الْجَاهِلِيَّةِ فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَى رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَأَلْزَمَهُمْ كَلِمَةَ التَّقْوَى وَكَانُوا أَحَقَّ بِهَا وَأَهْلَهَا وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿٢٦﴾ لَقَدْ صَدَقَ اللَّهُ رَسُولَهُ الرُّؤْيَا بِالْحَقِّ لَتَدْخُلُنَّ الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ آمِنِينَ مُحَلِّقِينَ رُءُوسَكُمْ وَمُقَصِّرِينَ لَا تَخَافُونَ فَعَلِمَ مَا لَمْ تَعْلَمُوا فَجَعَلَ مِنْ دُونِ ذَٰلِكَ فَتْحًا قَرِيبًا ﴿٢٧﴾

lamasında bir değişme bulamazsın. 24. Sizi putperestlere galip kıldıktan sonra, Mekke'nin göbeğinde, onların ellerini sizden, sizin ellerinizi onlardan çektiren O'dur. Allah yaptıklarınızı görmektedir. 25. Onlar inkâr etmiş, sizi Mescid-i Harâm'ı ziyaretten ve bekletilen kurbanları yerlerine gitmekten alıkoymuş olanlardır. Eğer henüz tanımadığınız inanmış erkekleri ve inanmış kadınları ezmeniz ve (bu yüzden) onlar tarafından suçlanmanız (ihtimali) olmasaydı, (Allah savaşı önlemezdi). Allah dilediğini rahmetine sokar. Ama onlar birbirinden ayrılmış olsalardı, inkâr edenleri can yakıcı bir azaba uğratırdık. 26. İnkâr edenler, gönüllerine bağnazlığı, Cahiliyye devri bağnazlığını koymuşlardı, ama Allah, Elçisi'ne ve inananlara güvenini indirmiş ve onların takva sözünü tutmalarını sağlamıştı –onlar da bu söze lâyık ve ehil kimselerdi–. Allah her şeyi bilmektedir. 27. Allah, Elçisi'nin rüyasının gerçek olduğunu doğruladı. İnşaallah, siz güven içinde, başlarınızı tıraş etmiş veya saçlarınızı kısaltmış olarak, korkmadan Mescid-i Harâm'a gireceksiniz. O, sizin bilmediğinizi bilir. Size, bundan başka, yakın bir zafer verecektir.

dg) Mekke'nin Fethi

Mekke Müslümanlar tarafından Hicret'in sekizinci yılı Ramazan'ında fethedilmiştir. Fetihle sonuçlanan savaş girişimine, Mekkeliler'in Hudeybiye barış antlaşmasını ihlal etmeleri neden olmuştur. Hz. Peygamber bütün Müslümanlar'a savaş çağrısında bulundu. Ensar, Muhacirler ve Bedeviler'den oluşan on bin kişilik bir orduyla Müslümanlar Mekke'ye vardılar. Mekkeliler müttefikleri olan kabileleri yardıma çağırdıkları hâlde, onlar destek verme konusunda gevşek davrandılar. Bu durumda Mekke'nin ciddi bir savunma gücü yoktu. Nitekim kısmî çarpışmalardan sonra Müslümanlar Mekke'ye girdiler. Hz. Peygamber, silaha başvurmadıkları sürece Mekke sakinlerine bir zarar verilmeyeceğini duyurdu. Böylece Hz. Peygamber ve Muhacirler sekiz yıl önce sürüldükleri yurtlarına egemen olarak geri dönmüş oluyorlardı.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ تُلْقُونَ إِلَيْهِمْ بِالْمَوَدَّةِ وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ يُخْرِجُونَ الرَّسُولَ وَإِيَّاكُمْ أَنْ تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ رَبِّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ خَرَجْتُمْ جِهَادًا فِي سَبِيلِي وَابْتِغَاءَ مَرْضَاتِي تُسِرُّونَ إِلَيْهِمْ بِالْمَوَدَّةِ وَأَنَا

60 **Mümtehine/1.** Ey inananlar! Benim de düşmanım, sizin de düşmanınız olanları dost edinmeyin. Onlar, size gelen gerçeği inkâr ettikleri, Rabbiniz olan Allah'a inandığınız için sizi ve Allah'ın Elçisi'ni yurdunuzdan çıkardıkları hâlde, onlara sevgi gösteriyorsunuz. Sizler Benim yolumda savaşmak

أَعْلَنْتُمْ وَمَا أَعْلَنْتُمْ وَمَنْ يَفْعَلْهُ مِنْكُمْ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ ﴿١﴾ إِنْ يَثْقَفُوكُمْ يَكُونُوا لَكُمْ أَعْدَاءً وَيَبْسُطُوا إِلَيْكُمْ أَيْدِيَهُمْ وَأَلْسِنَتَهُمْ بِالسُّوءِ وَوَدُّوا لَوْ تَكْفُرُونَ ﴿٢﴾ لَنْ تَنْفَعَكُمْ أَرْحَامُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَفْصِلُ بَيْنَكُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٣﴾

ve rızâmı kazanmak için çıkmışken, onlara nasıl sevgi gösterirsiniz? Ben sizin gizlediğinizi de, açığa vurduğunuzu da bilirim. İçinizden onlara sevgi gösteren kimse, doğru yoldan sapmıştır. 2 Eğer sizi ele geçirirlerse, size düşman olurlar, ellerini ve dillerini fenalık etmek için uzatırlar, ne zaman isteseniz isterler. 3 Yakınlarınız ve çocuklarınız kıyamet gününde size bir fayda veremezler. (Allah) aranızı ayırır. Allah yaptıklarınızı görmektedir.

إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا ﴿١﴾ لِيَغْفِرَ لَكَ اللَّهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ وَيُتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَيَهْدِيَكَ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا ﴿٢﴾ وَيَنْصُرَكَ اللَّهُ نَصْرًا عَزِيزًا ﴿٣﴾

48 Fetih/1. (Ey Muhammed!) Biz sana apaçık bir zafer sağlamışızdır. 2. Allah böylece, senin geçmiş ve gelecek günahlarını bağışlayacak, sana olan nimetini tamamlayacak ve seni doğru yola eriştirecektir. 3 Allah sana üstün bir yardımda bulunacaktır.

لَقَدْ صَدَقَ اللَّهُ رَسُولَهُ الرُّؤْيَا بِالْحَقِّ لَتَدْخُلُنَّ الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ آمِنِينَ مُحَلِّقِينَ رُءُوسَكُمْ وَمُقَصِّرِينَ لَا تَخَافُونَ فَعَلِمَ مَا لَمْ تَعْلَمُوا فَجَعَلَ مِنْ دُونِ ذَٰلِكَ فَتْحًا قَرِيبًا ﴿٢٧﴾

48 Fetih/27 Allah, Elçisi'nin rüyasının gerçek olduğunu doğruladı. İnşaallah, siz güven içinde, başlarınızı tıraş etmiş veya saçlarınızı kısaltmış olarak, korkmadan Mescid-i Harâm'a gireceksiniz. O, sizin bilmediğinizi bilir. Size, bundan başka, yakın bir zafer verecektir.

كَيْفَ يَكُونُ لِلْمُشْرِكِينَ عَهْدٌ عِنْدَ اللَّهِ وَعِنْدَ رَسُولِهِ إِلَّا الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ عِنْدَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ فَمَا اسْتَقَامُوا لَكُمْ فَاسْتَقِيمُوا لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ ﴿٧﴾ كَيْفَ وَإِنْ يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ لَا يَرْقُبُوا فِيكُمْ إِلًّا وَلَا ذِمَّةً يُرْضُونَكُمْ بِأَفْوَاهِهِمْ وَتَأْبَى قُلُوبُهُمْ وَأَكْثَرُهُمْ فَاسِقُونَ ● ● ● اشْتَرَوْا بِآيَاتِ اللَّهِ ثَمَنًا قَلِيلًا فَصَدُّوا ● ● ●

فِي دِينِكُمْ فَقَاتِلُوا أَئِمَّةَ الْكُفْرِ إِنَّهُمْ لاَ أَيْمَانَ لَهُمْ لَعَلَّهُمْ يَنتَهُونَ ﴿١٢﴾ أَلاَ تُقَاتِلُونَ قَوْمًا نَّكَثُوا أَيْمَانَهُمْ وَهَمُّوا بِإِخْرَاجِ الرَّسُولِ وَهُم بَدَءُوكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ أَتَخْشَوْنَهُمْ فَاللَّهُ أَحَقُّ أَن تَخْشَوْهُ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ ﴿١٣﴾ قَاتِلُوهُمْ يُعَذِّبْهُمُ اللَّهُ بِأَيْدِيكُمْ وَيُخْزِهِمْ وَيَنصُرْكُمْ عَلَيْهِمْ وَيَشْفِ صُدُورَ قَوْمٍ مُّؤْمِنِينَ ﴿١٤﴾ وَيُذْهِبْ غَيْظَ قُلُوبِهِمْ وَيَتُوبُ اللَّهُ عَلَى مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٥﴾ أَمْ حَسِبْتُمْ أَن تُتْرَكُوا وَلَمَّا يَعْلَمِ اللَّهُ الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنكُمْ وَلَمْ يَتَّخِذُوا مِن دُونِ اللَّهِ وَلاَ رَسُولِهِ وَلاَ الْمُؤْمِنِينَ وَلِيجَةً وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٦﴾

Antlaşmalarından sonra yeminlerini bozarlar ve dininize dil uzatırlarsa, bu durumda inkârcılığın önderleriyle savaşın. Çünkü onların yeminlerine güvenilmez. Belki böylece vazgeçerler. 13. Yeminlerini bozan, Elçi'yi sürgün etmeye yeltenen ve ilk önce sizinle uğraşmaya başlayan bir toplulukla savaşmalı değil misiniz? Yoksa onlardan mı korkuyorsunuz? Eğer inanıyorsanız, korkmanız gereken Allah'tır. 14-15. Onlarla savaşın ki, Allah sizin elinizle onlara azap etsin ve onları rezil etsin; sizi onlara üstün kılsın ve inanan toplumun gönüllerine su serpsin, yüreklerinin öfkesini gidersin. Allah dilediğinin tövbesini kabul eder. Allah bilgindir, bilgedir. 16. Yoksa, Allah içinizden cihad edenleri, Allah'tan, Elçisi'nden ve inananlardan başka sırdaş edinmeyenleri bilmeden, bırakılacağınızı mı sandınız? Allah yaptıklarınızdan haberdardır.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تَتَّخِذُوا آبَاءَكُمْ وَإِخْوَانَكُمْ أَوْلِيَاءَ إِنِ اسْتَحَبُّوا الْكُفْرَ عَلَى الْإِيمَانِ وَمَن يَتَوَلَّهُم مِّنكُمْ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٢٣﴾ قُلْ إِن كَانَ آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ وَإِخْوَانُكُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ وَأَمْوَالٌ اقْتَرَفْتُمُوهَا وَتِجَارَةٌ تَخْشَوْنَ كَسَادَهَا وَمَسَاكِنُ تَرْضَوْنَهَا أَحَبَّ إِلَيْكُم مِّنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَجِهَادٍ فِي سَبِيلِهِ فَتَرَبَّصُوا حَتَّى يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرِهِ وَاللَّهُ لاَ يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٢٤﴾

9 **Tevbe**/23. Ey inananlar! İnkârcılığı inanmaya tercih ettikleri sürece babalarınızı ve kardeşlerinizi dost edinmeyin. Kim onları dost edinirse, işte onlar zalimlerdir. 24. (Ey Muhammed!) De ki: "Eğer babalarınız, oğullarınız, kardeşleriniz, eşleriniz, akrabanız, elde ettiğiniz mallar, durgun gitmesinden korktuğunuz ticaret ve hoşunuza giden evler, size Allah'tan, Elçisi'nden ve O'nun yolunda cihat etmekten daha sevimli ise, Allah'ın buyruğu gelene kadar bekleyin. Allah, yoldan çıkan toplumu doğru yola koymaz.

e) Mekke'nin Fethinden Sonraki Savaşlar

ea) Huneyn

Mekke'nin fethinden kısa bir süre sonra, Hz. Peygamber Havazin kabilelerinin Huneyn vadisinde toplandıklarını haber aldı ve onların üzerine yürümeye karar verdi. Onbinden kalabalık bir orduyla yola çıktılar. Müslüman ordusunda, Mekke'nin fethinden sonra Müslüman olmuş pek çok kişi vardı. Düşman birlikleri sayıca Müslümanlar'ın yarısı kadar bile değildi. Bu durum Müslümanlar'ın gevşemelerine neden oldu. Bu gevşeklik esnasında karşı tarafın ustaca saldırması, Müslümanlar'ın çok kayıp vermesine yol açtı. Bu esnada

yeni Müslüman olanların çoğu da [illegible] rarlı tutumu ve samimi Müslümanlar'ın [illegible]

لَقَدْ نَصَرَكُمُ اللَّهُ فِي مَوَاطِنَ كَثِيرَةٍ وَيَوْمَ حُنَيْنٍ إِذْ أَعْجَبَتْكُمْ كَثْرَتُكُمْ فَلَمْ تُغْنِ عَنكُمْ شَيْئًا وَضَاقَتْ عَلَيْكُمُ الْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ ثُمَّ وَلَّيْتُم مُّدْبِرِينَ ﴿٢٥﴾ ثُمَّ أَنزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَى رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَأَنزَلَ جُنُودًا لَّمْ تَرَوْهَا وَعَذَّبَ الَّذِينَ كَفَرُوا وَذَلِكَ جَزَاءُ الْكَافِرِينَ ﴿٢٦﴾ ثُمَّ يَتُوبُ اللَّهُ مِن بَعْدِ ذَلِكَ عَلَى مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٢٧﴾

9 **Tevbe**/25. Allah birçok yerde ve Huneyn gününde size yardım etti. Çokluğunuz sizi böbürlendirmişti, ama size bir yarar sağlamamıştı. Yeryüzü bunca genişliğine rağmen size dar gelmişti de arkanızı dönmüştünüz. 26. Sonra Allah, Elçisine ve inananlara güven verdi ve görmediğiniz askerler gönderdi de inkâr edenlere azap etti. İşte inkârcıların cezası budur. 27. Bundan sonra da Allah dilediğinin tövbesini kabul eder. Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir.

eb) Tebük

Mekke'nin fethinden bir yıl kadar sonra, Hz. Peygamber Şam bölgesinde Mute'nin önünü almak üzere bir savaş hazırlığı yapıldığını haber aldı. Zaten o bölgeden kabileler Mute bölgesinden sonra Müslümanlar'ın kervanlarına saldırmaya başlamışlardı. Hz. Peygamber oldukça büyük ve donanımlı bir ordu kurmaya karar verdi. Ancak hem gidilecek mesafenin uzunluğu, hem de mevsimin yaz olması pek çok kişiyi isteksizliğe itti. Hz. Peygamber'den savaşa katılmamak için açık açık izin isteyenler oldu. Hz. Peygamber de, görüşünü onaylarsa savaşa götürmenin bir yararı olmayacağını düşünerek, onlara izin verdi. Gönüllüler ordusu yola çıktı ve 20 gün yolculuktan sonra Tebük'e ulaşacaklar. Hz. Peygamber hem güç gösterisi yapmak, hem de keşif amacıyla, ufak birlikler gönderdi. Bu uygulamasından, umduğu sonucu aldı ve bölge kabilelerinin tamamına yakını Müslümanlar'a teslim olup, onların egemenliğini kabul etti.

[illegible]

9 **Tevbe**/1. Allah'tan ve Elçisi'nden anlaşma yaptığınız putperestlere hitaben! 2. Yeryüzünde dört ay daha dolaşın. Allah'ı aciz bırakamayacağınızı ve Allah'ın inkârcıları rezil edeceğini bilin. 3. En büyük hac gününde, Allah'tan ve Elçisi'nden insanlara bildirilir: Allah ve Elçisi [illegible] vazgeçerlerse [illegible] Eğer yüz çevirirseniz, bilin ki, Allah'ı aciz bırakamazsınız. İnkâr edenlere can yakıcı azabı müjdele. 4. Ancak, [illegible]

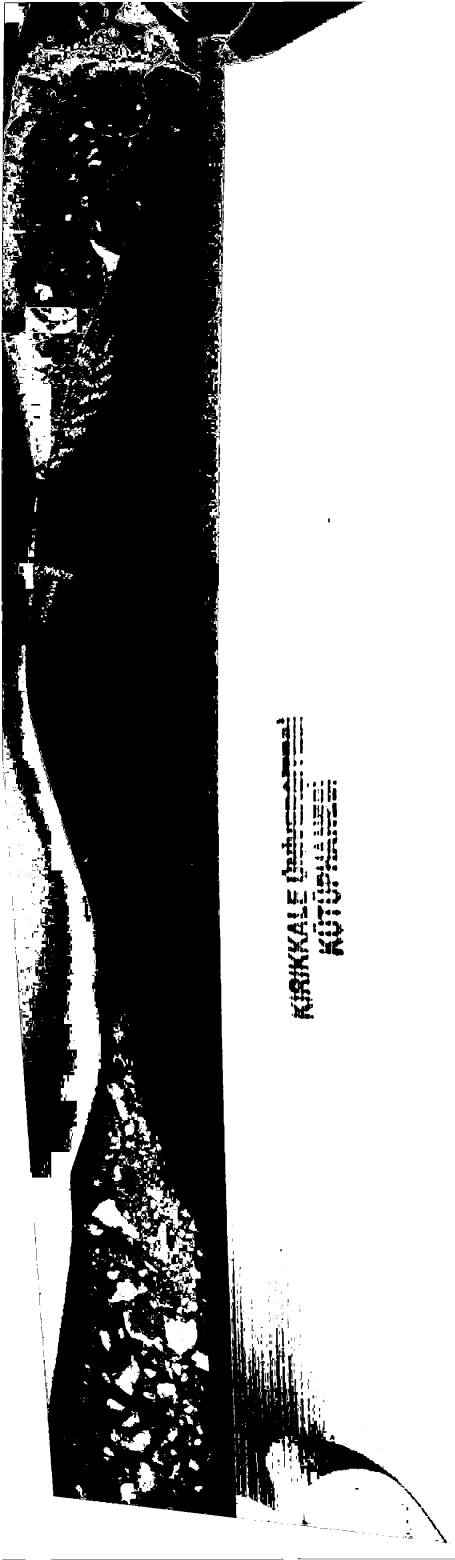

اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ ﴿٤﴾ فَإِذَا انسَلَخَ الْأَشْهُرُ الْحُرُمُ فَاقْتُلُوا الْمُشْرِكِينَ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ وَخُذُوهُمْ وَاحْصُرُوهُمْ وَاقْعُدُوا لَهُمْ كُلَّ مَرْصَدٍ فَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ فَخَلُّوا سَبِيلَهُمْ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٥﴾ وَإِنْ أَحَدٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ اسْتَجَارَكَ فَأَجِرْهُ حَتَّى يَسْمَعَ كَلَامَ اللَّهِ ثُمَّ أَبْلِغْهُ مَأْمَنَهُ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦﴾

yerde öldürün. Onları yakalayıp hapsedin ve her gözetleme yerinde onları bekleyin. Eğer tövbe eder, namazı kılar ve zekatı verirlerse yollarını serbest bırakın. Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir. 6. (Ey Muhammed!) Eğer ortak koşanlardan biri sana sığınmak isterse, onu sığınmana al ki, Allah'ın sözünü dinlesin. Sonra onu güvende olacağı yere ulaştır. Çünkü onlar bilmeyen bir topluluktur.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْمُشْرِكُونَ نَجَسٌ فَلَا يَقْرَبُوا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ بَعْدَ عَامِهِمْ هَٰذَا وَإِنْ خِفْتُمْ عَيْلَةً فَسَوْفَ يُغْنِيكُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ إِنْ شَاءَ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٢٨﴾ قَاتِلُوا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَا بِالْيَوْمِ الْآخِرِ وَلَا يُحَرِّمُونَ مَا حَرَّمَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَلَا يَدِينُونَ دِينَ الْحَقِّ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ حَتَّى يُعْطُوا الْجِزْيَةَ عَنْ يَدٍ وَهُمْ صَاغِرُونَ ﴿٢٩﴾

9 **Tevbe**/28. Ey inananlar! Ortak koşanlar pistir. Bu yıllarından sora Mescid-i Haram'a yaklaşmasınlar. Fakirlikten korkacak olursanız, (bilin ki) inşaallah Allah sizi kendi lütfundan zengin kılacaktır. Allah bilgindir, bilgedir. 29. Kitap verilenlerden, Allah'a ahiret gününe inanmayan, Allah'ın ve Elçisi'nin haram kıldığını haram saymayan ve Hak Din'i din edinmeyen kimselerle, yenilgiyi kabul edip kendi elleriyle cizye vermelerine kadar savaşın.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَا لَكُمْ إِذَا قِيلَ لَكُمُ انْفِرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ اثَّاقَلْتُمْ إِلَى الْأَرْضِ أَرَضِيتُمْ بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا مِنَ الْآخِرَةِ فَمَا مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فِي الْآخِرَةِ إِلَّا قَلِيلٌ ﴿٣٨﴾ إِلَّا تَنْفِرُوا يُعَذِّبْكُمْ عَذَابًا أَلِيمًا وَيَسْتَبْدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ وَلَا تَضُرُّوهُ شَيْئًا وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٣٩﴾ إِلَّا تَنْصُرُوهُ فَقَدْ نَصَرَهُ اللَّهُ إِذْ أَخْرَجَهُ الَّذِينَ كَفَرُوا ثَانِيَ اثْنَيْنِ إِذْ هُمَا فِي الْغَارِ إِذْ يَقُولُ لِصَاحِبِهِ لَا تَحْزَنْ إِنَّ اللَّهَ مَعَنَا فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَيْهِ وَأَيَّدَهُ بِجُنُودٍ لَمْ تَرَوْهَا وَجَعَلَ كَلِمَةَ الَّذِينَ كَفَرُوا السُّفْلَىٰ وَكَلِمَةُ اللَّهِ هِيَ الْعُلْيَا وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٤٠﴾ انْفِرُوا خِفَافًا وَثِقَالًا وَجَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٤١﴾ لَوْ كَانَ عَرَضًا

9 **Tevbe**/38. Ey inananlar! Size ne oldu? "Allah yolunda savaşa çıkın" dendiğinde yere yığılıp kaldınız. Ahiret yerine dünya hayatına mı razı oldunuz? Oysa dünya hayatının geçimliği ahirete göre pek azdır. 39. Eğer savaşa çıkmazsanız, Allah size can yakıcı bir azapla azap eder ve sizi başka bir toplumla değiştirir, O'na hiçbir zarar da veremezsiniz. Allah'ın gücü her şeye yeter. 40. Eğer siz Muhammed'e yardım etmezseniz, bilin ki, inkâr edenler onu, iki kişinin ikincisi olarak yurdundan çıkardıklarında, Allah ona yardım etmiştir. Hani o mağarada arkadaşına: "Üzülme; Allah bizimledir" diyordu. Allah da ona huzur ve güven (sekine) indirdi, görmediğiniz askerlerle onu destekledi ve inkâr edenlerin sözlerini alçalttı. Allah'ın sözü en üstündür. Allah yücedir, bilgedir. 41. Hafifiyle, ağırıyla hepiniz yola koyulun ve Allah yolunda mallarınızla, canlarınızla cihad edin. Eğer bilirseniz, bu sizin iyiliğinizedir. 42. Eğer (söz konusu olan) kolay bir

فرصة وسفرًا قاصدًا لاتَّبعوك ولكن بعدت عليهم
الشقة وسيحلفون بالله لو استطعنا لخرجنا معكم
يهلكون أنفسهم والله يعلم إنهم لكاذبون ﴿٤٢﴾
عفا الله عنك لم أذنت لهم حتى يتبين لك الذين
صدقوا وتعلم الكاذبين ﴿٤٣﴾ لا يستأذنك الذين
يؤمنون بالله واليوم الآخر أن يجاهدوا بأموالهم
وأنفسهم والله عليم بالمتقين ﴿٤٤﴾ إنما
يستأذنك الذين لا يؤمنون بالله واليوم الآخر
وارتابت قلوبهم فهم في ريبهم يترددون ﴿٤٥﴾
ولو أرادوا الخروج لأعدوا له عدة ولكن كره
الله انبعاثهم فثبطهم وقيل اقعدوا مع القاعدين
﴿٤٦﴾ لو خرجوا فيكم ما زادوكم إلا خبالا
ولأوضعوا خلالكم يبغونكم الفتنة وفيكم
سماعون لهم والله عليم بالظالمين ﴿٤٧﴾ لقد
ابتغوا الفتنة من قبل وقلبوا لك الأمور حتى جاء
الحق وظهر أمر الله وهم كارهون ﴿٤٨﴾ ومنهم
من يقول ائذن لي ولا تفتني ألا في الفتنة سقطوا
وإن جهنم لمحيطة بالكافرين ﴿٤٩﴾ إن تصبك
حسنة تسؤهم وإن تصبك مصيبة يقولوا قد أخذنا
أمرنا من قبل ويتولوا وهم فرحون ﴿٥٠﴾

...rarak, ile onlar bir meşakkate düşmüş. Şimdi
...yorlar: Eğer mümkün olsaydı, sana
...ar, sizinle beraber çıkardık diye Allah'a yemin
...ederler. Kendilerini helak ediyorlar. Halbuki
Allah onların yalancılıklarını biliyor. 43
Ey Resul, Allah seni affetsin! Doğru söyleyenler sence
belli olup, yalancılar öğrenmeden niye
onlara izin verdin? 44 Allah'a ve ahiret gü-
nüne inananlar, canlarıyla ve mallarıyla de savaş
maktan seni kesinlikle asla alıkoymazlar. Allah sakınanları iyi bilir. 45 Sen-
den, ancak Allah'a ve ahiret gününe inanmamakta ısrar edenler ve kalpleri şüphe duyduğu şeylerde tereddüde düşenler izin isterler. Şüphe içinde bocalayıp durmaktalar. 46 Eğer sefere çıkmak isteseler, ona bir hazırlık yaparlardı. Fakat Allah onların katılmalarını değersiz buldu ve onları alıkoydu. Onlara "Oturanlarla beraber oturun!" denildi. 47 Eğer sizinle beraber çıksalar, fitne çıkarmaktan başka bir şey yapmaz ve sizin aranızda dolaşıp durarak aranızda bozgunculuk çıkarmaya çalışırlardı. İçinizde onlara kulak verenler var. Allah zalimleri iyi bilir. 48 Nitekim sana önce de karışıklık çıkarmak istemişlerdi. Sana karşı birtakım işler çevirmişlerdi. Sonunda, gerçek ortaya çıktı ve beklenmedikler vaki oldu. Allah'ın buyruğu ortaya geldi. 49 Onlardan "Bana izin ver, beni denemeye çekme" diyen vardır. Dikkat edin ki, onlar zaten denemeye düşmüşlerdir. Cehennem kafirleri kuşatmıştır. 50 Sana bir iyilik gelirse, onlara üzüntü verir. Sana bir olumsuzluk gelse, 'Biz önceden tedbirimizi almıştık' derler ve sevinerek dönüp gidiverirler.

وإذا أنزلت سورة أن آمنوا بالله وجاهدوا مع رسوله استأذنك أولو الطول منهم وقالوا ذرنا نكن مع القاعدين ﴿٨٦﴾ رضوا بأن يكونوا مع الخوالف وطبع على قلوبهم فهم لا يفقهون ﴿٨٧﴾ لكن الرسول والذين آمنوا معه جاهدوا بأموالهم وأنفسهم وأولئك لهم الخيرات وأولئك هم المفلحون ﴿٨٨﴾ أعد الله لهم جنات تجري من تحتها الأنهار خالدين فيها ذلك الفوز العظيم ﴿٨٩﴾ وجاء المعذرون من الأعراب ليؤذن لهم وقعد الذين كذبوا الله ورسوله سيصيب الذين كفروا منهم عذاب أليم ﴿٩٠﴾ ليس على الضعفاء ولا على المرضى ولا على الذين لا يجدون ما ينفقون حرج إذا نصحوا لله ورسوله ما على المحسنين من سبيل والله غفور رحيم ﴿٩١﴾ ولا على الذين إذا ما أتوك لتحملهم قلت لا أجد ما أحملكم عليه تولوا وأعينهم تفيض من الدمع حزنا ألا يجدوا ما ينفقون ﴿٩٢﴾ إنما السبيل على الذين يستأذنونك وهم أغنياء رضوا بأن يكونوا مع الخوالف وطبع الله على قلوبهم فهم لا يعلمون ﴿٩٣﴾ يعتذرون إليكم إذا رجعتم إليهم قل لا تعتذروا لن نؤمن لكم قد نبأنا الله من أخباركم وسيرى الله عملكم ورسوله ثم تردون إلى عالم الغيب والشهادة فينبئكم بما كنتم تعملون ﴿٩٤﴾ سيحلفون بالله لكم إذا انقلبتم إليهم لتعرضوا عنهم فأعرضوا عنهم إنهم رجس ومأواهم جهنم جزاء بما كانوا يكسبون ﴿٩٥﴾ يحلفون لكم لترضوا عنهم فإن ترضوا عنهم فإن الله لا يرضى عن القوم الفاسقين ﴿٩٦﴾ الأعراب أشد كفرا ونفاقا وأجدر ألا يعلموا حدود ما أنزل الله على رسوله والله عليم حكيم ﴿٩٧﴾ ومن الأعراب من يتخذ ما ينفق مغرما ويتربص بكم الدوائر عليهم دائرة السوء والله سميع عليم ﴿٩٨﴾ ومن الأعراب من يؤمن بالله واليوم الآخر ويتخذ ما ينفق قربات عند الله وصلوات الرسول ألا إنها قربة لهم سيدخلهم الله في رحمته إن الله غفور رحيم ﴿٩٩﴾ والسابقون الأولون من المهاجرين والأنصار والذين اتبعوهم بإحسان رضي الله عنهم ورضوا عنه وأعد لهم جنات تجري تحتها الأنهار خالدين فيها أبدا ذلك الفوز العظيم ﴿١٠٠﴾ وممن حولكم من الأعراب منافقون ومن أهل المدينة مردوا على النفاق لا تعلمهم نحن نعلمهم سنعذبهم مرتين ثم يردون إلى عذاب عظيم ﴿١٠١﴾ وآخرون اعترفوا بذنوبهم خلطوا عملا صالحا وآخر سيئا عسى الله أن يتوب عليهم إن الله غفور رحيم ﴿١٠٢﴾ خذ من أموالهم صدقة تطهرهم وتزكيهم بها وصل عليهم إن صلاتك سكن لهم والله سميع عليم ﴿١٠٣﴾ ألم يعلموا أن الله هو يقبل التوبة عن عباده ويأخذ الصدقات وأن الله هو التواب الرحيم ﴿١٠٤﴾ وقل اعملوا فسيرى الله عملكم ورسوله والمؤمنون وستردون إلى عالم الغيب والشهادة فينبئكم بما كنتم تعملون ﴿١٠٥﴾ وآخرون مرجون لأمر الله إما يعذبهم وإما يتوب عليهم والله عليم حكيم ﴿١٠٦﴾ والذين اتخذوا مسجدا ضرارا وكفرا وتفريقا بين المؤمنين وإرصادا لمن حارب الله ورسوله من قبل وليحلفن إن أردنا إلا الحسنى والله يشهد إنهم لكاذبون ﴿١٠٧﴾ لا تقم فيه أبدا لمسجد أسس على التقوى من أول يوم أحق أن تقوم فيه فيه رجال يحبون أن يتطهروا والله يحب المطهرين ﴿١٠٨﴾ أفمن أسس بنيانه على تقوى من الله ورضوان خير أم من أسس بنيانه على شفا جرف هار فانهار به في نار جهنم والله لا يهدي القوم الظالمين ﴿١٠٩﴾ لا يزال بنيانهم الذي بنوا ريبة في قلوبهم إلا أن تقطع قلوبهم والله عليم حكيم ﴿١١٠﴾ إن الله اشترى من المؤمنين أنفسهم وأموالهم بأن لهم الجنة يقاتلون في سبيل الله فيقتلون ويقتلون وعدا عليه حقا في التوراة والإنجيل والقرآن ومن أوفى بعهده من الله فاستبشروا ببيعكم الذي بايعتم به وذلك هو الفوز العظيم ﴿١١١﴾ التائبون العابدون الحامدون السائحون الراكعون الساجدون الآمرون بالمعروف والناهون عن المنكر والحافظون لحدود الله وبشر المؤمنين ﴿١١٢﴾ ما كان للنبي والذين آمنوا أن يستغفروا للمشركين ولو كانوا أولي قربى من بعد ما تبين لهم أنهم أصحاب الجحيم ﴿١١٣﴾ وما كان استغفار إبراهيم لأبيه إلا عن موعدة وعدها إياه فلما تبين له أنه عدو لله تبرأ منه إن إبراهيم لأواه حليم ﴿١١٤﴾ وما كان الله ليضل قوما بعد إذ هداهم حتى يبين لهم ما يتقون إن الله بكل شيء عليم ﴿١١٥﴾ إن الله له ملك السماوات والأرض يحيي ويميت وما لكم من دون الله من ولي ولا نصير ﴿١١٦﴾ لقد تاب الله على النبي والمهاجرين والأنصار الذين اتبعوه في ساعة العسرة من بعد ما كاد يزيغ قلوب فريق منهم ثم تاب عليهم إنه بهم رءوف رحيم ﴿١١٧﴾ وعلى الثلاثة الذين خلفوا حتى إذا ضاقت عليهم الأرض بما رحبت وضاقت عليهم أنفسهم وظنوا أن لا ملجأ من الله إلا إليه ثم تاب عليهم ليتوبوا إن الله هو التواب الرحيم ﴿١١٨﴾ يا أيها الذين آمنوا اتقوا الله وكونوا مع الصادقين ﴿١١٩﴾ ما كان لأهل المدينة ومن حولهم من الأعراب أن يتخلفوا عن رسول الله ولا يرغبوا بأنفسهم عن نفسه ذلك بأنهم لا يصيبهم ظمأ ولا نصب ولا مخمصة في سبيل الله ولا يطئون موطئا يغيظ الكفار ولا ينالون من عدو نيلا إلا كتب لهم به عمل صالح إن الله لا يضيع أجر المحسنين ﴿١٢٠﴾ ولا ينفقون نفقة صغيرة ولا كبيرة ولا يقطعون واديا إلا كتب لهم ليجزيهم الله أحسن ما كانوا يعملون ﴿١٢١﴾ وما كان المؤمنون لينفروا كافة فلولا نفر من كل فرقة منهم طائفة ليتفقهوا في الدين ولينذروا قومهم إذا رجعوا إليهم لعلهم يحذرون ﴿١٢٢﴾

...Tevbe 3: Allah ve Elçisine karşı ...gen onlardan oturup kalmakla memnun ...dular ve Allah yolunda canlarıyla, mallarıyla ...cihad etmek hoşlarına gitmedi. "Sizinle yola ...çıkmayın" dediler. De ki: "Cehennem ...daha sıcaktır." Keşke anlasalardı. 82. ...mış olduklarının karşılığı, az gülsünler ...ağlasınlar. 83. Eğer Allah seni ...

[307] veya "Allah'ın Elçisi'nin ...

طَآئِفَةٍ مِنْهُمْ فَاسْتَأْذَنُوكَ لِلْخُرُوجِ فَقُلْ لَنْ تَخْرُجُوا مَعِيَ أَبَدًا وَلَنْ تُقَاتِلُوا مَعِيَ عَدُوًّا إِنَّكُمْ رَضِيتُمْ بِالْقُعُودِ أَوَّلَ مَرَّةٍ فَاقْعُدُوا مَعَ الْخَالِفِينَ ﴿٨٣﴾

topluluğun yanına döndürür ve onlar (savaşa) çıkmak için senden izin isterlerse, de ki: "Benimle asla çıkmayacaksınız; yanımda hiç-bir düşmanla savaşmayacaksınız. Çünkü siz baştan oturup kalmaya razı oldunuz. Şimdi de geri kalanlarla beraber oturun".

وَجَآءَ الْمُعَذِّرُونَ مِنَ الْأَعْرَابِ لِيُؤْذَنَ لَهُمْ وَقَعَدَ الَّذِينَ كَذَبُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ سَيُصِيبُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٩٠﴾ لَيْسَ عَلَى الضُّعَفَآءِ وَلاَ عَلَى الْمَرْضَى وَلاَ عَلَى الَّذِينَ لاَ يَجِدُونَ مَا يُنْفِقُونَ حَرَجٌ إِذَا نَصَحُوا لِلَّهِ وَرَسُولِهِ مَا عَلَى الْمُحْسِنِينَ مِنْ سَبِيلٍ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٩١﴾ وَلاَ عَلَى الَّذِينَ إِذَا مَآ أَتَوْكَ لِتَحْمِلَهُمْ قُلْتَ لاَ أَجِدُ مَآ أَحْمِلُكُمْ عَلَيْهِ تَوَلَّوا وَأَعْيُنُهُمْ تَفِيضُ مِنَ الدَّمْعِ حَزَنًا أَلاَّ يَجِدُوا مَا يُنْفِقُونَ ﴿٩٢﴾ إِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ يَسْتَأْذِنُونَكَ وَهُمْ أَغْنِيَآءُ رَضُوا بِأَنْ يَكُونُوا مَعَ الْخَوَالِفِ وَطَبَعَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لاَ يَعْلَمُونَ ﴿٩٣﴾ يَعْتَذِرُونَ إِلَيْكُمْ إِذَا رَجَعْتُمْ إِلَيْهِمْ قُلْ لاَ تَعْتَذِرُوا لَنْ نُؤْمِنَ لَكُمْ قَدْ نَبَّأَنَا اللَّهُ مِنْ أَخْبَارِكُمْ وَسَيَرَى اللَّهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ ثُمَّ تُرَدُّونَ إِلَى عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٩٤﴾ سَيَحْلِفُونَ بِاللَّهِ لَكُمْ إِذَا انْقَلَبْتُمْ إِلَيْهِمْ لِتُعْرِضُوا عَنْهُمْ فَأَعْرِضُوا عَنْهُمْ إِنَّهُمْ رِجْسٌ وَمَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ جَزَآءً بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٩٥﴾ يَحْلِفُونَ لَكُمْ لِتَرْضَوْا عَنْهُمْ فَإِنْ تَرْضَوْا عَنْهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ لاَ يَرْضَى عَنِ الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ ﴿٩٦﴾

9 **Tevbe**/90. Bedevîler'den, kendilerine izin verilmesi için özür beyan edenler geldi. Allah'a ve Elçisi'ne yalan söyleyenler ise, (özür bile beyan etmeden) oturdular. Onlardan inkâr edenlerin başına can yakıcı bir azap gelecektir. 91. Güçsüzlerin, hastaların ve sarfedecek bir şey bulamayanların, Allah ve Elçisi için öğüt verdikleri takdirde (savaşa katılamadıkları için) sıkıntı duymaları gerekmez. İyi davrananlar aleyhine bir yol izlenemez. Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir. 92. Kendilerini bineğe bindirmen için sana geldikleri zaman: "Sizi bindirecek binek bulamıyorum" dediğinde, sarfedecek bir şey bulamadıkları için üzüntüden gözyaşı dökerek geri dönenlere de sorumluluk yoktur. 93. Sorumluluk ancak, zengin oldukları hâlde senden izin isteyenleredir. Onlar geride kalan kadınlarla bulunmaya râzı oldular. Allah da onların kalplerini mühürledi. Fakat onlar bunu bilmiyorlar. 94. Onlara geri döndüğünüz zaman, sizden özür dilerler. De ki: "Özür dilemeyin, size inanmayacağız. Allah, durumlarınızı bize haber vermiştir. Allah ve Elçisi işlerinizi görecektir. Sonra, görüleni ve görülmeyeni bilene geri götürüleceksiniz. O, yapmış olduklarınızı size bildirecektir". 95. Yanlarına vardığınız zaman, kendileriyle yüzleşmeyesiniz diye Allah'a yemin edeceklerdir. Siz de onlarla yüzleşmeyin. Çünkü onlar pistirler. Kazandıklarının karşılığı olarak varacakları yer cehennemdir. 96. Kendilerinden hoşnut olasınız diye size yemin ederler. Siz onlardan hoşnut olsanız bile, Allah yoldan çıkmış olan topluluktan hoşnut olmaz.

وَآخَرُونَ مُرْجَوْنَ لِأَمْرِ اللَّهِ إِمَّا يُعَذِّبُهُمْ وَإِمَّا يَتُوبُ عَلَيْهِمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٠٦﴾

9 **Tevbe**/106. Diğerlerinin ise işleri Allah'ın buyruğuna kalmıştır. Allah ya onlara azap eder, ya da tövbelerini kabul eder. Allah bilgindir, bilgedir.

f) Dinden Çıkma (İrtidad) Olayları

Hz. Muhammed'in Peygamberliği süresince az da olsa irtidat olaylarıyla karşılaşmaktayız. Ancak, Hz. Peygamber'in vefatından sonra bu olaylar daha da artmış, kabile düzeyine ulaşmıştır. Birinci Halife Hz. Ebu Bekir, bunlarla boyun eğdirene kadar savaşmıştı (Ridde Savaşları). Hz. Ebu Bekir'in kararı siyasi bir karardır ve bu savaşlarda öldürülenler sayıseten, devlete baş kaldırmaları hasebiyle öldürülmüşlerdir. Aşağıdaki ayetler dikkatle okunursa, irtidat ettiği için kişinin öldürüleceğine dair hiçbir talimat içermedikleri görülür. Mürtedin cezası ahirete müteallıktır.

مَنْ كَفَرَ بِاللَّهِ مِنْ بَعْدِ إِيمَانِهِ إِلاَّ مَنْ أُكْرِهَ وَقَلْبُهُ مُطْمَئِنٌّ بِالإِيمَانِ وَلَكِنْ مَنْ شَرَحَ بِالْكُفْرِ صَدْرًا فَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ مِنَ اللَّهِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٠٦﴾

16 Nahl/106. Kalbi imanla yatışmış bulunup da (inkara) zorlananın dışında, kim inandıktan sonra Allah'ı inkâr eder ve gönlünü inkârcılığa açarsa, bunlara Allah katından bir öfke vardır ve büyük azap da onlaradır.

يَسْأَلُونَكَ عَنِ الشَّهْرِ الْحَرَامِ قِتَالٍ فِيهِ قُلْ قِتَالٌ فِيهِ كَبِيرٌ وَصَدٌّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَكُفْرٌ بِهِ وَالْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَإِخْرَاجُ أَهْلِهِ مِنْهُ أَكْبَرُ عِنْدَ اللَّهِ وَالْفِتْنَةُ أَكْبَرُ مِنَ الْقَتْلِ وَلاَ يَزَالُونَ يُقَاتِلُونَكُمْ حَتَّى يَرُدُّوكُمْ عَنْ دِينِكُمْ إِنِ اسْتَطَاعُوا وَمَنْ يَرْتَدِدْ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَيَمُتْ وَهُوَ كَافِرٌ فَأُولَئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ وَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢١٧﴾

2 Bakara/217. (Ey Muhammed!) Sana haram aydaki savaştan soruyorlar. De ki: "Onda savaşmak büyük günahtır. Ama Allah yolundan alıkoymak, onu inkâr etmek, Mescid-i Haram'a engel koymak, halkını oradan çıkarmak Allah katında daha büyük günahtır. (Dininden döndürmek için insanlara) baskı yapmak, öldürmekten daha kötüdür". Güçleri yetmiş olsa sizi dininizden çevirinceye kadar sizinle savaşı sürdürürler. İçinizden kim dininden dönüp inkârcı olarak ölürse, işte onların işleri dünya ve ahirette boşa gider. Ve işte onlar cehennemliktir. Onlar orada temelli kalırlar.

كَيْفَ يَهْدِي اللَّهُ قَوْمًا كَفَرُوا بَعْدَ إِيمَانِهِمْ وَشَهِدُوا أَنَّ الرَّسُولَ حَقٌّ وَجَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَاللَّهُ لاَ يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٨٦﴾ أُولَئِكَ جَزَاؤُهُمْ أَنَّ عَلَيْهِمْ لَعْنَةَ اللَّهِ وَالْمَلاَئِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿٨٧﴾ خَالِدِينَ فِيهَا لاَ يُخَفَّفُ عَنْهُمُ الْعَذَابُ وَلاَ هُمْ يُنْظَرُونَ ﴿٨٨﴾ إِلاَّ الَّذِينَ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٨٩﴾ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بَعْدَ إِيمَانِهِمْ ثُمَّ ازْدَادُوا كُفْرًا لَنْ تُقْبَلَ تَوْبَتُهُمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الضَّالُّونَ ﴿٩٠﴾ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَمَاتُوا وَهُمْ كُفَّارٌ فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْ أَحَدِهِمْ مِلْءُ الأَرْضِ ذَهَبًا وَلَوِ افْتَدَى بِهِ أُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ

3 Al-i İmran/86. İnandıktan, Elçi'nin hak olduğuna tanıklık ettikten ve kendilerine açık belgeler geldikten sonra inkâr eden bir topluluğu, Allah nasıl doğru yola eriştirir? Allah, zalimleri doğru yola iletmez. 87. İşte bunların cezası, Allah'ın, meleklerin ve insanların hepsinin lânetine uğramalarıdır. 88. Bu lânette temelli kalacaklardır. Onlardan azap eksiltilmeyecek ve onlara bir daha bakılmayacaktır. 89. Ancak, ondan sonra tövbe edip düzelenler olursa, Allah çok bağışlayıcı ve merhametlidir. 90. İnandıktan sonra inkâr edip, sonra da inkârları artanların tövbeleri kabul edilmeyecektir. İşte onlar tam sapkınlardır. 91. İnkâr edip de, in-

أَلِيمٌ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ ﴿٩١﴾

cektir. İşte bunlara can yakıcı azap vardır ve hiçbir yardımcıları da olmayacaktır.

وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدَى وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ مَا تَوَلَّى وَنُصْلِهِ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا ﴿١١٥﴾

4 **Nisa**/115. Kendisine doğru yol apaçık belli olduktan sonra, kim Elçi'ye karşı gelir ve inananların yolundan başkasını tutarsa, onu döndüğü yöne yürütür ve cehennemde yakarız. Ne kötü bir gidiş yeridir.

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا ثُمَّ آمَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا ثُمَّ ازْدَادُوا كُفْرًا لَمْ يَكُنِ اللَّهُ لِيَغْفِرَ لَهُمْ وَلَا لِيَهْدِيَهُمْ سَبِيلًا ﴿١٣٧﴾

4 **Nisa**/137. İnanıp sonra inkar edenler, sonra inanıp tekrar inkar edenler, sonra da inkarları artmış olanları Allah ne bağışlayacak, ne de doğru yola iletecektir.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَنْ يَرْتَدَّ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَسَوْفَ يَأْتِي اللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ أَذِلَّةٍ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٍ عَلَى الْكَافِرِينَ يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٥٤﴾

5 **Maide**/54. Ey inananlar! Sizden kim dininden dönerse, Allah, yerenin yermesinden korkmayan, Allah yolunda var gücüyle uğraşan, inkârcılara karşı onurlu, inananlara karşı alçak gönüllü, Allah'ın sevdiği ve kendileri de Allah'ı seven bir topluluk getirir. Bu, Allah'ın bol nimetidir, onu dilediğine verir. Allah (her şeyi) kuşatır ve bilir.

KIRIKKALE Üniversitesi
KÜTÜPHANESİ

DOKUZUNCU BÖLÜM
TARİH VE KISSALAR

Tarih, hem geçmiş zaman dilimlerinde [illegible] bir varlık olan insanoğlunun ortaya koyduğu eğlenceler [illegible] Kur'an her iki anlamıyla da tarihle yakından ilgilidir. Kur'an'daki kıssalar (*kıssa*) Kur'an metninin üçte birine [illegible] doğal olarak, peygamberli toplumların kıssaları [illegible] tarihî anlatımların bir bakıma peygamberler tarihi [illegible] tün tarihî anlatımlar yakından incelendiğinde, [illegible] rih bilinci verilmek istendiği rahatlıkla görülür.

KARIKKALE Public Library
KUTTIYADI

A. TARİH

Kur'an'a göre tarihi Allah ve insan birlikte örmektedir. Esasen insanın varoluş sebebi olan 'denenme' tarih alanında gerçekleşmektedir, zira insan tarihe iradî eylemleriyle katılmaktadır. İnsanın her iradî eylemi de potansiyel olarak risk içermektedir; yani insan tarih içerisinde istediği rolü oynayabilir. Bu da onun iradesiyle ortaya koyacağı eylemleri yani tarih konusunda uyarılmasını gerektirmektedir. İşte Kur'an'ın mesajı, insanın özgürlüğünü kullanarak belirleyeceği yaşamını, tarihe olumlu katkıda bulunabilecek düzgün bir çizgide tutmasına yardımcı olmaya yöneliktir. Bu bölümde biraraya getirdiğimiz pasajlarda görüleceği gibi, Kur'an'ın tarihle ilgili mesajının özü şudur: İnsan tarih içerisinde başıboş bırakılmamıştır; onun her davranışı bir değişime gebedir. İnsanın eylemleri ile, bunların sebep olacağı değişimin arasındaki determinasyon ise, kuru bir yasalılığa değil, Allah'ın belirlediği tarih yasalarına (*sünnetullah*) bağlıdır. Dolayısıyla, Allah sadece tarihi dışarıdan izleyen bir hakem değil, aynı zamanda tarihin içinde bir taraf durumundadır. Allah ile insanın tarih içindeki ilişkisi tamamen ahlaki bir ilişkidir, zira Allah tarih içerisinde nasıl davranacağını ezelde belirlemiş ve bu davranış tarzını (*sünnetullah*) değiştirmeyeceğine dair kendisine ve insanlara söz vermiştir. Bütün bir insanlık tarihi, Allah'ın bu hikmetli sünnetine göre akmıştır ve öyle de devam edecektir.

1. Kur'an'da Tarihin Anlatılış Amacı

Kur'an geçmiş dönem olaylarıyla ilgili pek çok örneğe yer verirken, şaşmaz hedefine yönelik muhtelif fonksiyonlar icra etmektedir. Kur'an Tarihin belli dönemlerinde cereyan etmiş bu olayları sahneye koyarken, ya işlediği konuyu örneklendirmekte, ya inananların (veya inkarcıların) içinde bulundukları durumun veya sergiledikleri davranışların tarihte yaşanan benzerlerini hatırlatarak onları teselli (veya tehdit) etmekte, ya çok temel bir ahlak sorununa işaret etmekte, ya da benzer bir amaç gütmektedir. Ama onun gayesi, hiçbir seferinde salt hikayecilik, edebiyat veya tarihî bir olayın tam olarak aktarılması olarak değerlendirilemez. Bu itibarla, Kur'an'ın tarihle ilgili pasajlarını okurken, anlatılan olaylardan kendi hissemize ne düştüğüne yoğunlaşmak ve bu pasajların Kur'an'ın ilk muhataplarının ruh dünyalarında ne gibi değişiklikler yarattığını tasavvur etmek, Kur'an'ın amacını önplana çıkaran bir okuma tarzı olacaktır.

وَكَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْنٍ هُمْ أَشَدُّ مِنْهُمْ بَطْشًا فَنَقَّبُوا فِي الْبِلَادِ هَلْ مِنْ مَحِيصٍ ﴿٣٦﴾ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَذِكْرَىٰ لِمَنْ كَانَ لَهُ قَلْبٌ أَوْ أَلْقَى السَّمْعَ وَهُوَ شَهِيدٌ ﴿٣٧﴾

50 Kaf/36. (Ey Muhammed!) Bunlardan önce, bunlardan daha güçlü, diyar diyar dolaşan nice nesilleri yok etmişizdir. Kurtuluşu var mı? 37. Bunda, kalbi olana veya hazır bulunup kulak verene ders vardır.

وَلَقَدْ أَهْلَكْنَا أَشْيَاعَكُمْ فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ ﴿٥١﴾

54 Kamer/51. Sizin benzerlerinizi yok ettik; öğüt alan yok mudur?

أَوَلَمْ يَهْدِ لِلَّذِينَ يَرِثُونَ الْأَرْضَ مِنْ بَعْدِ أَهْلِهَا أَنْ لَوْ نَشَاءُ أَصَبْنَاهُمْ بِذُنُوبِهِمْ وَنَطْبَعُ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ ﴿١٠٠﴾ تِلْكَ الْقُرَىٰ نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ

7 A'raf/100. Eski sahiplerinden sonra o yere varis olanlar anlamadılar mı ki, biz dilersek onları günahlarından dolayı belaya uğratır ve gönüllerini mühürleriz de, artık bir şey işitmez olurlar. 101. (Ey Muhammed!) İşte

أَنبَآئِهَا وَلَقَدْ جَآءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا بِمَا كَذَّبُوا مِن قَبْلُ كَذَٰلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِ الْكَافِرِينَ ﴿١٠١﴾ وَمَا وَجَدْنَا لِأَكْثَرِهِم مِّنْ عَهْدٍ وَإِن وَجَدْنَا أَكْثَرَهُمْ لَفَاسِقِينَ ﴿١٠٢﴾

bu ülkelerin haberlerinden sana anlatıyoruz. Andolsun, onlara peygamberleri açık belgeler getirdi. Önceleri yalanlamış olduklarından dolayı inanamadılar. Allah inkarcıların kalplerini böyle mühürler. 102. Onların çoğunda söze bağlılık görmedik ve onların çoğunu yoldan çıkmış bulduk.

أَفَلَمْ يَهْدِ لَهُمْ كَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُم مِّنَ الْقُرُونِ يَمْشُونَ فِي مَسَاكِنِهِمْ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّأُولِي النُّهَىٰ ﴿١٢٨﴾

20 **Taha**/128. Şimdi yurtlarında gezip dolaştıkları, kendilerinden önceki nice nesilleri yok etmiş olmamız, onları doğru yola sevketmez mi? Doğrusu, bunlarda akıl sahipleri için ibretler vardır.

وَكُلًّا نَّقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنبَآءِ الرُّسُلِ مَا نُثَبِّتُ بِهِ فُؤَادَكَ وَجَآءَكَ فِي هَٰذِهِ الْحَقُّ وَمَوْعِظَةٌ وَذِكْرَىٰ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿١٢٠﴾

11 **Hud**/120. Elçilerin haberlerinden senin yüreğini pekiştirecek her şeyi sana anlatıyoruz. Bunlarda sana hak, mü'minlere öğüt ve hatırlatma gelmiştir.

لَقَدْ كَانَ فِي قَصَصِهِمْ عِبْرَةٌ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ مَا كَانَ حَدِيثًا يُفْتَرَىٰ وَلَٰكِن تَصْدِيقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصِيلَ كُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿١١١﴾

12 **Yusuf**/111. Onların (peygamberlerin) kıssalarında aklı olanlar için bir ibret vardır. (Kur'an) uydurulacak bir söz değildir. Fakat o, kendinden öncekilerin doğrulanması, her şeyin açıklanması ve inanan bir toplum için bir rehber ve rahmettir.

وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ فَمِنْهُم مَّنْ هَدَى اللَّهُ وَمِنْهُم مَّنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ الضَّلَالَةُ فَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ ﴿٣٦﴾

16 **Nahl**/36. Her millete: "Allah'a tapın ve Tağut'tan kaçının!" (diyen) bir elçi göndermişizdir. Allah, onların kimini doğru yola eriştirdi, kimi de sapıklığı hak etti. Yeryüzünde gezin ve yalanlayanların sonlarının nasıl olduğuna bakın!

أَوَلَمْ يَهْدِ لَهُمْ كَمْ أَهْلَكْنَا مِن قَبْلِهِم مِّنَ الْقُرُونِ يَمْشُونَ فِي مَسَاكِنِهِمْ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ أَفَلَا يَسْمَعُونَ ﴿٢٦﴾

32 **Secde**/26. Şimdi yurtlarında gezip dolaştıkları, kendilerinden önceki nice nesilleri yok etmiş olmamız, onları doğru yola sevketmez mi? Şüphesiz bunlarda dersler vardır. Dinlemiyorlar mı?

تِلْكَ أُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَلَكُم مَّا كَسَبْتُمْ وَلَا تُسْأَلُونَ عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٣٤﴾

2 **Bakara**/134, 141. **Bunlar, gelip geçmiş bir ümmettir. Onların kazandıkları kendilerine, sizin kazandıklarınız da sizedir. Onların yapmış olduklarından siz sorumlu tutulmayacaksınız.**

أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَأْتِكُمْ مَثَلُ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِكُمْ مَسَّتْهُمُ الْبَأْسَاءُ وَالضَّرَّاءُ وَزُلْزِلُوا حَتَّى يَقُولَ الرَّسُولُ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ مَتَى نَصْرُ اللَّهِ أَلَا إِنَّ نَصْرَ اللَّهِ قَرِيبٌ ﴿٢١٤﴾

2 Bakara/214. Yoksa, sizden önce gelip geçenlerin başlarına gelenler, sizin de başınıza gelmeden cennete girecekleriniz mi sandınız? Allah'ın Elçisi ve onunla beraber bulunan mü'minler: "Allah'ın yardımı ne zaman?" diyecek derecede darlığa, zorluğa uğratılmış ve sarsılmışlardır. Şimdi bilin ki, Allah'ın yardımı çok yakındır.

قَدْ كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِي إِبْرَاهِيمَ وَالَّذِينَ مَعَهُ إِذْ قَالُوا لِقَوْمِهِمْ إِنَّا بُرَآءُ مِنْكُمْ وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ كَفَرْنَا بِكُمْ وَبَدَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَاءُ أَبَدًا حَتَّى تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَحْدَهُ إِلَّا قَوْلَ إِبْرَاهِيمَ لِأَبِيهِ لَأَسْتَغْفِرَنَّ لَكَ وَمَا أَمْلِكُ لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ رَبَّنَا عَلَيْكَ تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْكَ أَنَبْنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ ﴿٤﴾

60 Mümtehine/4. İbrahim ve onunla beraber olanlarda sizin için uyulacak güzel bir örnek vardır. Onlar –İbrâhim'in babasına: "Senin için bağışlanma dileyeceğim, fakat sana Allah'tan gelecek herhangi bir şeyi savmaya gücüm yetmez" demesi dışında– kavimlerine: "Biz sizden ve Allah'tan başka taptıklarınızdan uzağız; sizin taptıklarınızı inkâr ediyoruz, yalnızca tek Allah'a inanmanıza kadar bizimle sizin aranızda ebedî düşmanlık ve öfke ortaya çıkmıştır" demişlerdi. "Rabbimiz! Sana güvendik, sana yöneldik, dönüş Sanadır. Rabbimiz! Bizi, inkâr edenlerle deneme; bizi bağışla. Sen Üstün'sün Bilge'sin"

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِيهِمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَنْ كَانَ يَرْجُو اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَمَنْ يَتَوَلَّ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴿٦﴾

60 Mümtehine/6. Sizlerden Allah'ı ve ahiret gününü umanlar için, bunlarda güzel örnekler vardır. Kim yüz çevirirse kendi aleyhine olur. Allah hiçbir şeye muhtaç değildir, övülmeye layıktır.

وَرُسُلًا قَدْ قَصَصْنَاهُمْ عَلَيْكَ مِنْ قَبْلُ وَرُسُلًا لَمْ نَقْصُصْهُمْ عَلَيْكَ وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَى تَكْلِيمًا ﴿١٦٤﴾ رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿١٦٥﴾

4 Nisa/164. Daha önce sana anlattığımız elçilere ve sana anlatmadığımız elçilere de (vahyetmişti). Allah Musa'yla da konuşmuştu. 165. (Onları) müjdeleyici ve uyarıcı elçiler olarak gönderdik ki, elçilerin gelmesinden sonra insanların Allah'a karşı bahanesi kalmasın. Allah üstün ve bilgedir.

أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ دَمَّرَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَلِلْكَافِرِينَ أَمْثَالُهَا ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ مَوْلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَأَنَّ الْكَافِرِينَ لَا مَوْلَى لَهُمْ ﴿١١﴾

47 Muhammed/10. Yeryüzünde dolaşıp kendilerinden öncekilerin sonlarının nasıl olduğuna bakmadılar mı? Allah onların yerle bir etmiştir. Bu inkârcılar için de onların benzeri vardır. 11. Çünkü Allah inananların dostudur, inkârcıların ise dostu yoktur.

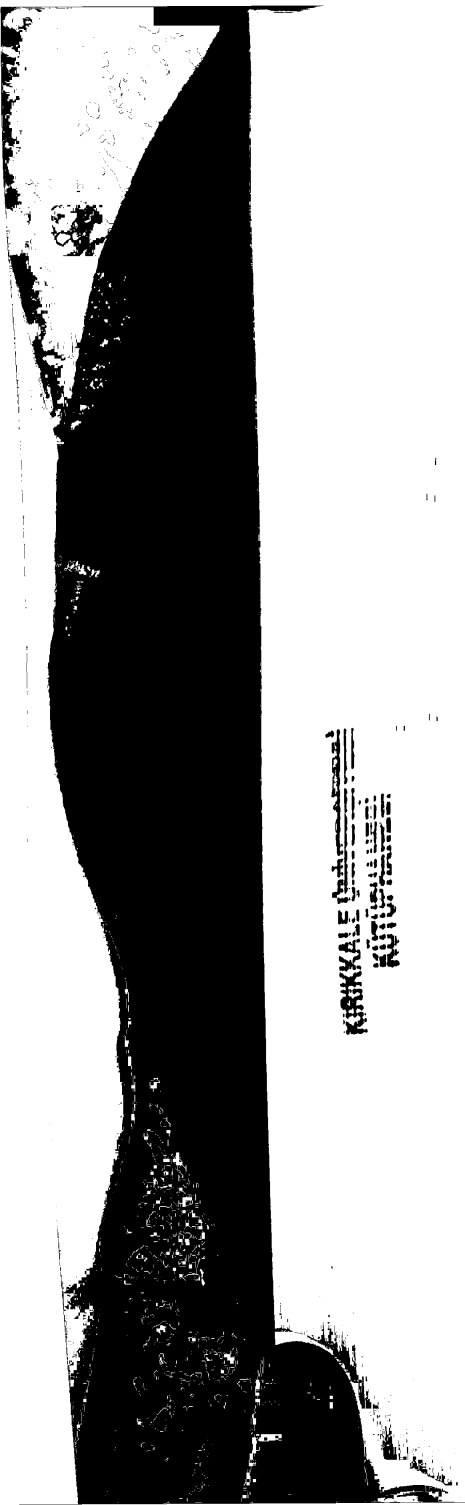

وَإِنْ يُكَذِّبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَعَادٌ وَثَمُودُ ﴿٤٢﴾ وَقَوْمُ إِبْرَاهِيمَ وَقَوْمُ لُوطٍ ﴿٤٣﴾ وَأَصْحَابُ مَدْيَنَ وَكُذِّبَ مُوسَى فَأَمْلَيْتُ لِلْكَافِرِينَ ثُمَّ أَخَذْتُهُمْ فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ ﴿٤٤﴾ فَكَأَيِّنْ مِنْ قَرْيَةٍ أَهْلَكْنَاهَا وَهِيَ ظَالِمَةٌ فَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَى عُرُوشِهَا وَبِئْرٍ مُعَطَّلَةٍ وَقَصْرٍ مَشِيدٍ ﴿٤٥﴾

22 **Hac**/42-44. (Ey Muhammed!) Bunlar seni yalanlıyorlarsa, onlardan önce Nûh kavmi, Âd, Semûd, İbrâhim kavmi, Lût kavmi ve Medyen halkı da peygamberlerini yalanlamış ve Mûsa da yalanlanmıştı. Ama Ben inkârcılara önce süre verdim, sonra da onları yakalayıverdim. Beni tanımamak nasılmış görsünler. 45. Nice kasabaların halkını haksızlık yaparlarken yok ettik. Artık duvarları, çatılarının üzerine çökmüş, kuyuları kullanılmaz olmuş, yüce sarayları terkedilmiştir.

2. Tarihin İşleyişinde Yasalılık (Sünnetullâh)

Kur'an, tarihin Allah tarafından koyulmuş birtakım yasalar uyarınca işlediğini beyan etmektedir. Tarihin işleyişindeki bu yasalılık Kur'an'da 'Allah'ın tarih içindeki davranış tarzı' anlamına gelen *sunnetullâh* ifadesiyle anlatılır. Kur'an, Allah'ın tarih içerisindeki tavrının belirsiz olmadığı, aksine, Allah'ın hangi durumda nasıl davranacağına dair kendisine ve bu ilahi tavrın muhatabı olması itibarıyla insanlara söz verdiği fikrini işler. Tarihin kendilerine ayrıcalıklı davranması beklentisi içinde olanlara karşı, Allah'ın sünnetinde bir değişme olmayacağı vurgulanır.

وَلِكُلِّ أُمَّةٍ أَجَلٌ فَإِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ لاَ يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَلاَ يَسْتَقْدِمُونَ ﴿٣٤﴾

7 **A'raf**/34. Her millet için bir süre vardır. Süreleri geldiği zaman, ne bir an geri bırakılır, ne bir an öne alınırlar.

وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَئِنْ جَاءَهُمْ نَذِيرٌ لَيَكُونُنَّ أَهْدَى مِنْ إِحْدَى الْأُمَمِ فَلَمَّا جَاءَهُمْ نَذِيرٌ مَا زَادَهُمْ إِلاَّ نُفُورًا ﴿٤٢﴾ اِسْتِكْبَارًا فِي الْأَرْضِ وَمَكْرَ السَّيِّئِ وَلاَ يَحِيقُ الْمَكْرُ السَّيِّئُ إِلاَّ بِأَهْلِهِ فَهَلْ يَنْظُرُونَ إِلاَّ سُنَّةَ الْأَوَّلِينَ فَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللَّهِ تَبْدِيلاً وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللَّهِ تَحْوِيلاً ﴿٤٣﴾

35 **Fatır**/42-43. Kendilerine bir uyarıcı gelirse, bütün ümmetlerden daha çok doğru yolda olacaklarına dair bütün güçleriyle Allah'a yemin etmişlerdi. Fakat kendilerine uyarıcının gelmesi, orada büyüklük taslamaları ve kötü düzen kurmaları yüzünden sadece nefretlerini artırdı. Oysa kötü kurulan düzene ancak sahibi düşer. Öncekilere uygulanagelenden başkasını mı bekliyorlar? Sen Allah'ın uygulamasında bir değişme bulamazsın. Sen Allah'ın uygulamasında bir sapma bulamazsın.[503]

[503] Kur'an, Araplar'ın Hz. Muhammed'in peygamberliğinden önceki peygamber beklentilerine işaret etmektedir. Onların bu beklentide samimi olmadıklarını gösteren karşı koyuşlarını ve Peygamber'in en azılı düşmanları kesilmelerini Kur'an 'büyüklenme' (*istikbâr*) ve 'kötü tuzak' olarak nitelemektedir. Çünkü onların Hz. Muhammed'in peygamberliğini tanımamalarının makul ve ahlaki hiçbir gerekçesi yoktur. Şairlik ve mecnunluk (21 Enbiya/5; 37 Saffat/36; 52 Tur/30 vb.) gibi iftiraları dışında tek haklı gerekçeleri, onun günün ölçülerine göre 'herhangi biri' olmasıdır (10 Yunus/2; 43 Zuhruf/31). Kur'an, Arap toplumunun önde gelenlerinin, aslında içlerinden basit birisinin, bütün düzenlerini alt üst edecek fikirlerle ortaya çıkmasını kabullenemediklerini bildirmektedir. Kur'an'ın 'büyüklenme' olarak nitelediği tutum bu olsa gerektir.

وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللَّهُ النَّاسَ بِمَا كَسَبُوا مَا تَرَكَ عَلَى ظَهْرِهَا مِنْ دَابَّةٍ وَلَكِنْ يُؤَخِّرُهُمْ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى فَإِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِعِبَادِهِ بَصِيرًا ﴿٤٥﴾

35 Fatır/45. Allah insanları işlediklerine karşılık hemen yakalayıverseydi, yeryüzünde bir canlı bırakmazdı. Ama O onları belli bir süreye kadar erteler, süreleri geldiğinde ise, zaten Allah kullarını görmektedir.

وَمَا أَهْلَكْنَا مِنْ قَرْيَةٍ إِلَّا لَهَا مُنْذِرُونَ ﴿٢٠٨﴾ ذِكْرَى وَمَا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٢٠٩﴾

26 Şuara/208-209. Hiçbir kasaba halkını, kendilerine öğüt veren uyarıcılar olmadan yok etmedik. Biz zalim değiliz.

وَإِذَا أَرَدْنَا أَنْ نُهْلِكَ قَرْيَةً أَمَرْنَا مُتْرَفِيهَا فَفَسَقُوا فِيهَا فَحَقَّ عَلَيْهَا الْقَوْلُ فَدَمَّرْنَاهَا تَدْمِيرًا ﴿١٦﴾ وَكَمْ أَهْلَكْنَا مِنَ الْقُرُونِ مِنْ بَعْدِ نُوحٍ وَكَفَى بِرَبِّكَ بِذُنُوبِ عِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا ﴿١٧﴾

17 İsra/16. Biz bir kenti yok etmek istediğimiz zaman, önce varlıklılarına emrederiz, onlar orada yoldan çıkarlar; böylece verilen sözü hak ederler. Biz de orasını yerle bir ederiz.[504] 17. Nûh'tan sonra nice nesilleri yok ettik. Kullarının günahlarını görücü ve haberdar olarak Rabbin yeter.

وَإِنْ مِنْ قَرْيَةٍ إِلَّا نَحْنُ مُهْلِكُوهَا قَبْلَ يَوْمِ الْقِيَامَةِ أَوْ مُعَذِّبُوهَا عَذَابًا شَدِيدًا كَانَ ذَلِكَ فِي الْكِتَابِ مَسْطُورًا ﴿٥٨﴾

17 İsra/58. Kıyamet gününden önce yok etmeyeceğimiz veya çetin bir azaba uğratmayacağımız hiçbir kasaba yoktur. Bu, Kitap'ta yazılıdır.

وَإِنْ كَادُوا لَيَسْتَفِزُّونَكَ مِنَ الْأَرْضِ لِيُخْرِجُوكَ مِنْهَا وَإِذًا لَا يَلْبَثُونَ خِلَافَكَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٧٦﴾ سُنَّةَ مَنْ قَدْ أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِنْ رُسُلِنَا وَلَا تَجِدُ لِسُنَّتِنَا تَحْوِيلًا ﴿٧٧﴾

17 İsra/76. Seni yurdundan çıkarmak için, neredeyse seni tedirgin edeceklerdi. Böyle bir durumda, senden sonra orada kendileri de az bir süre kalabilirler. 77. Bizim senden önce gönderdiklerimiz hakkındaki uygulamamız budur ve Bizim uygulamamızda bir değişiklik bulamazsın.[505]

---

[504] Bu ayette "Biz bir kenti yok etmek istediğimizde..." ifadesi, ilk bakışta sebepsiz yere bir şehri yok etmeye karar verme şeklinde anlaşılmaya elverişli görünmektedir. Halbuki, dilbilimde de ifade edildiği gibi, bir metin cümlelerin toplamından daha fazla (anlamı) olan bir şeydir. Bütünlük içerisinde düşünüldüğünde, burada kentin yok edilmesine karar verilmesini gerektirecek ahlaki şartların oluşumunun tasvir edildiği görülecektir. Allah'ın emirlerini hatırlatan emredenleri seçkinler başta varlıklı tabaka olmak üzere kent halkı karşı gelmektedir. Burada işaret edilen diğer bir önemli nokta da, ahlaki çürümenin genellikle önce varlıklı tabakada gerçekleştiği ve toplumu yönlendirdiğidir. Nesnel itibarıyla helak, ahlaki kurallara bağlı olarak, sünnetullah'a uygun olarak gerçekleşmektedir.

[505] Burada açıkça, Mekkeli müşriklere, Hz. Peygamber'i Mekke'den çıkardıkları takdirde oralarda uzun süre kalamayacakları tehdidi yöneltilmektedir. Müşriklerin Hz. Peygamber'i sürme gayretlerinin nedenleri düşünüldüğünde, peygamberlerle ilgili bir yasa olarak takdim edilen bu husus, peygamberlerin fonksiyonlarını üstlenen unsurlar için de geçerli kabul edilebilir. Çünkü tarih açısından önemli olan kimlikler değil, nitelik ve davranışlardır. Bu durumda, yukarıdaki paragraftan, haksız yere sürgün edilen toplulukların önünde sonunda kendilerini sürgüne hapsedenler kazanacakları mesajı çıkarılabilir.

وَلَوْ يُعَجِّلُ اللَّهُ لِلنَّاسِ الشَّرَّ اسْتِعْجَالَهُمْ بِالْخَيْرِ لَقُضِيَ إِلَيْهِمْ أَجَلُهُمْ فَنَذَرُ الَّذِينَ لاَ يَرْجُونَ لِقَآءَنَا فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿١١﴾

10 **Yunus**/11. İnsanların iyiliği acele istemeleri gibi, Allah da fenalığı onlara çabucak verseydi, süreleri hemen bitirilmiş olurdu. Ama Bize kavuşmayı arzulamayanları, azgınlıkları içinde bocalamaya bırakırız.

وَمَا كَانَ النَّاسُ إِلاَّ أُمَّةً وَاحِدَةً فَاخْتَلَفُوا وَلَوْلاَ كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ فِيمَا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿١٩﴾

10 **Yunus**/19. İnsanlar bir tek ümmetti, sonra ayrılığa düştüler. Eğer daha önce Rabbinden verilmiş bir söz olmasaydı, ayrılığa düştükleri şeyler hakkında aralarında hüküm hemen verilirdi.

كَذَلِكَ نَسْلُكُهُ فِي قُلُوبِ الْمُجْرِمِينَ ﴿١٢﴾ لاَ يُؤْمِنُونَ بِهِ وَقَدْ خَلَتْ سُنَّةُ الأَوَّلِينَ ﴿١٣﴾

15 **Hicr**/12. Biz onu (Kur'an'ı) suçluların kalplerine böyle sokarız. 13. Öncekilerle ilgili uygulamamız ortada iken, yine de ona inanmazlar.

وَمَآ أَهْلَكْنَا مِنْ قَرْيَةٍ إِلاَّ وَلَهَا كِتَابٌ مَّعْلُومٌ ﴿٤﴾ مَا تَسْبِقُ مِنْ أُمَّةٍ أَجَلَهَا وَمَا يَسْتَأْخِرُونَ ﴿٥﴾

15 **Hicr**/4. Hiçbir kasaba yoktur ki, onun belli bir yazısı olmadan Biz onu yok etmiş olalım.[506] 5. Hiçbir millet kendi süresini öne de alamaz, erteleyemez de.[507]

أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَانُوا أَكْثَرَ مِنْهُمْ وَأَشَدَّ قُوَّةً وَآثَارًا فِي الأَرْضِ فَمَآ أَغْنَى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٨٢﴾ فَلَمَّا جَآءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَرِحُوا بِمَا عِنْدَهُمْ مِنَ الْعِلْمِ وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٨٣﴾ فَلَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا قَالُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَحْدَهُ وَكَفَرْنَا بِمَا كُنَّا بِهِ مُشْرِكِينَ ﴿٨٤﴾ فَلَمْ يَكُ يَنْفَعُهُمْ إِيمَانُهُمْ لَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا سُنَّةَ اللَّهِ الَّتِي قَدْ خَلَتْ فِي عِبَادِهِ وَخَسِرَ هُنَالِكَ الْكَافِرُونَ ﴿٨٥﴾

40 **Mu'min**/82. Yeryüzünde dolaşıp, kendilerinden sayıca daha çok, daha güçlü, yeryüzünde bıraktıkları eserler daha sağlam olan öncekilerin sonlarının nasıl olduğunu görmüyorlar mı? Kazandıkları onlara bir fayda vermemiştir. 83. Elçileri onlara açık belgelerle gelince, kendilerinde olan bilgiyle sevinip şımardılar da, alaya aldıkları şey onları sarıverdi. 84. Baskınımızı gördüklerinde: "Yalnız Allah'a inandık; O'na koştuğumuz eşleri inkâr ettik" dediler. 85. Ancak, Bizim baskınımızı gördüklerinde inanmaları kendilerine yarar sağlamadı. Bu, Allah'ın kulları hakkında (öteden beri) süregelen uygulamasıdır. İşte inkârcılar o zaman kayba uğradılar.

[506] Burada 'yazı' (*kitâb*)'dan kastedilen, yok etmenin zorunlu ahlaki şartları ve bunun Allah katındaki değişmez bilgisidir.

[507] Toplumların yaşama süresi veya yok olma anı (*ecel*) ahlaki-toplumsal yasalara bağlıdır. Yalnız, bu yasalar mucizelerle desteklenmiş peygamberlerin gönderildiği toplumlarla, peygamber gönderilmemiş toplumlar arasında farklılık gösterir.

وَمَا مَنَعَ النَّاسَ أَنْ يُؤْمِنُوٓا إِذْ جَآءَهُمُ الْهُدَىٰ وَيَسْتَغْفِرُوا رَبَّهُمْ إِلَّآ أَنْ تَأْتِيَهُمْ سُنَّةُ الْأَوَّلِينَ أَوْ يَأْتِيَهُمُ الْعَذَابُ قُبُلًا ﴿٥٥﴾

18 Kehf/55. İnsanlara doğruluk rehberi gelmişken, onları inanmaktan ve Rablerinden bağışlanma dilemekten alıkoyan, öncekilere uygulananın kendilerine de gelmesini veya azabın karşılarına gelmesini beklemelerinden başka bir şey değildir.

وَرَبُّكَ الْغَفُورُ ذُو الرَّحْمَةِ لَوْ يُؤَاخِذُهُمْ بِمَا كَسَبُوا لَعَجَّلَ لَهُمُ الْعَذَابَ بَل لَّهُم مَّوْعِدٌ لَّن يَجِدُوا مِن دُونِهِ مَوْئِلًا ﴿٥٨﴾ وَتِلْكَ الْقُرَىٰٓ أَهْلَكْنَاهُمْ لَمَّا ظَلَمُوا وَجَعَلْنَا لِمَهْلِكِهِم مَّوْعِدًا ﴿٥٩﴾

18 Kehf/58. Senin Rabbin çok bağışlayıcı ve merhametlidir. Onları yapıp ettikleri yüzünden yakalayacak olsaydı, onlara azabı çabuklaştırırdı. Ama onlara bir vade verilmiştir; ondan kaçıp sığınacak yer bulamazlar. 59. İşte, bu kasabaları haksızlık yaptıkları anda yok ettik. Onların yok oluşları için bir süre koymuştuk.

مَا تَسْبِقُ مِنْ أُمَّةٍ أَجَلَهَا وَمَا يَسْتَأْخِرُونَ ﴿٤٣﴾

23 Mu'minun/43. Hiçbir ümmet, kendi süresini ne öne alabilir, ne de erteleyebilir.

قُل لِّلَّذِينَ كَفَرُوٓا إِنْ يَنتَهُوا يُغْفَرْ لَهُم مَّا قَدْ سَلَفَ وَإِنْ يَعُودُوا فَقَدْ مَضَتْ سُنَّةُ الْأَوَّلِينَ ﴿٣٨﴾

8 Enfal/38. İnkâr edenlere, eğer vazgeçerlerse, geçmişlerinin bağışlanacağını; yok yine devam ederlerse, öncekilerle ilgili uygulamamızın geçerli olduğunu söyle.

ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ لَمْ يَكُ مُغَيِّرًا نِّعْمَةً أَنْعَمَهَا عَلَىٰ قَوْمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُوا مَا بِأَنفُسِهِمْ وَأَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٥٣﴾

8 Enfal/53. Bu (Firavun ve kavminin cezalandırılmaları), bir toplum kendi içindekini değiştirmedikçe, Allah'ın da o topluma verdiği nimeti değiştirmeyeceğindendir. Allah işitendir, bilendir.

قَدْ خَلَتْ مِن قَبْلِكُمْ سُنَنٌ فَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ ﴿١٣٧﴾

3 Al-i İmran/137. Sizden önce birtakım uygulamalar geçmiştir. Yeryüzünde dolaşın da, yalanlayanların sonunun nasıl olduğuna bakın!

مَا كَانَ عَلَى النَّبِيِّ مِنْ حَرَجٍ فِيمَا فَرَضَ اللَّهُ لَهُ سُنَّةَ اللَّهِ فِي الَّذِينَ خَلَوْا مِن قَبْلُ وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ قَدَرًا مَّقْدُورًا ﴿٣٨﴾

33 Ahzap/38. Allah'ın Peygamber için öngördüğü şeylerde ona bir güçlük yoktur. Bu, Allah'ın öncekilere ilişkin uygulamasıdır. Allah'ın emri şüphesiz gereği gibi yerine gelir.[508]

[508] Sünnetullah ifadesinin Kur'an'daki anlam çerçevesi gözönünde bulundurulduğunda görülür ki, bu ayette, sağlıklı bir toplum oluşturmada üstesinden gelinmesi zor görünen engellerin üzerine cesaretle gidilmesinin sonuç verici olduğu fikri işlenmektedir. Bu vesileyle Kur'an, sosyal çevrenin gelenekçi dayalı mukavemetinin, hakka, adalete ve ahlaka dayanan ıslah hareketi karşısındaki zayıflığını öğretmekte ve Hz. Peygamber'i sadece Allah'tan korkmaya çağırmaktadır.

لَئِنْ لَمْ يَنْتَهِ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ وَالْمُرْجِفُونَ فِي الْمَدِينَةِ لَنُغْرِيَنَّكَ بِهِمْ ثُمَّ لاَ يُجَاوِرُونَكَ فِيهَا إِلاَّ قَلِيلاً ﴿٦٠﴾ مَلْعُونِينَ أَيْنَمَا ثُقِفُوا أُخِذُوا وَقُتِّلُوا تَقْتِيلاً ﴿٦١﴾ سُنَّةَ اللَّهِ فِي الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللَّهِ تَبْدِيلاً ﴿٦٢﴾

33 **Ahzap**/60. İkiyüzlüler, kalplerinde fesad bulunanlar ve Medine'de bozguncu haberler yayanlar (bu yaptıklarından) vazgeçmezlerse, andolsun ki, seni onlara kışkırtırız; sonra senin yanında ancak az bir zaman komşu kalabilirler. 61. Lanetlenmiştirler; nerede bulunurlarsa yakalanır ve öldürülürler. 62. Allah'ın geçmiştekilerle ilgili uygulaması budur. Allah'ın uygulamasında bir değişme bulamazsın.

إِنَّ الَّذِينَ يُحَادُّونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ فِي الأَذَلِّينَ ﴿٢٠﴾ كَتَبَ اللَّهُ لأَغْلِبَنَّ أَنَا وَرُسُلِي إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿٢١﴾

58 **Mücadele**/20. Allah'a ve Elçisi'ne karşı gelenler; işte onlar alçakların arasındadırlar. 21. Allah: "Andolsun ki, Ben ve elçilerim üstün geleceğiz" diye yazmıştır. Allah güçlüdür, üstündür.

وَلَوْ قَاتَلَكُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوَلَّوُا الأَدْبَارَ ثُمَّ لاَ يَجِدُونَ وَلِيًّا وَلاَ نَصِيرًا ﴿٢٢﴾ سُنَّةَ اللَّهِ الَّتِي قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلُ وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللَّهِ تَبْدِيلاً ﴿٢٣﴾

48 **Fetih**/22. İnkar edenler sizinle savaşsalardı gerisin geri dönerler ve sonra da ne bir dost, ne de bir yardımcı bulabilirlerdi. 23. Allah'ın (öteden beri) süregelen uygulaması budur. Allah'ın uygulamasında bir değişme bulamazsın.

3. Toplumların Yok Oluşları (Helak)

Kur'an'da pek çok eski kavmin yok oluş hikayesine yer verilir. Tarihten seçilen bu örneklerin çoğunda, yok oluş, Allah'ın azabıyla gerçekleşmektedir. Kur'an'da azap ile yok etmenin çeşitli örneklerine yer verilir; titreme, çığlık, sarsıntı, önünde durulmaz dondurucu rüzgarlar vb. Mahiyetleri tam olarak belli olmasa da, Kur'an'ın anlatışından, bu olayların insanların toptan ölümüne yol açan afetler şeklinde cereyan ettiğini anlıyoruz. Bununla birlikte, bir toplumun doğal bir yok oluş süreci sonunda yıkılması da Kur'an'da helak olarak nitelenmektedir.

وَالْفَجْرِ ﴿١﴾ وَلَيَالٍ عَشْرٍ ﴿٢﴾ وَالشَّفْعِ وَالْوَتْرِ ﴿٣﴾ وَاللَّيْلِ إِذَا يَسْرِ ﴿٤﴾ هَلْ فِي ذَلِكَ قَسَمٌ لِذِي حِجْرٍ ﴿٥﴾ أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِعَادٍ ﴿٦﴾ إِرَمَ ذَاتِ الْعِمَادِ ﴿٧﴾ الَّتِي لَمْ يُخْلَقْ مِثْلُهَا فِي الْبِلاَدِ ﴿٨﴾ وَثَمُودَ الَّذِينَ جَابُوا الصَّخْرَ بِالْوَادِ ﴿٩﴾ وَفِرْعَوْنَ ذِي الأَوْتَادِ ﴿١٠﴾ الَّذِينَ طَغَوْا فِي الْبِلاَدِ ﴿١١﴾ فَأَكْثَرُوا فِيهَا الْفَسَادَ ﴿١٢﴾ فَصَبَّ عَلَيْهِمْ رَبُّكَ سَوْطَ عَذَابٍ ﴿١٣﴾ إِنَّ رَبَّكَ لَبِالْمِرْصَادِ ﴿١٤﴾

89 **Fecr**/1-4. Tan yerinin ağarmasına andolsun, on geceye andolsun, çift ve teke andolsun ve gitmekte olan geceye andolsun. 5. Bunların her biri, akıl sahibi olan için yemine değmez mi? 6-10. (Ey Muhammed!) Hiçbir memlekette benzeri ortaya konmayan sütunlara sahip İrem'e, Âd kavmine; dağ yamacında kayaları oyan Semûd kavmine ve sarsılmaz bir saltanat sahibi Firavun'a Rabbinin ne ettiğini görmedin mi? 11-12. Bunlar memleketlerde aşırı gitmiş, oralarda bozgunculuğu artırmışlardı. 13. Rabbin, onları azap kırbacından geçirmiştir. 14. Rabbin sürekli gözetlemededir.

كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَأَصْحَابُ الرَّسِّ وَثَمُودُ ﴿١٢﴾ وَعَادٌ وَفِرْعَوْنُ وَإِخْوَانُ لُوطٍ ﴿١٣﴾ وَأَصْحَابُ الْأَيْكَةِ وَقَوْمُ تُبَّعٍ كُلٌّ كَذَّبَ الرُّسُلَ فَحَقَّ وَعِيدِ ﴿١٤﴾

50 Kaf/12-14. Onlardan önce Nûh'un kavmi, Ressâliler, Semûd, Âd, Firavun, Lût'un kardeşleri, Eykeliler ve Tübbâ kavmi de yalanlamışlardı. Bunların hepsi elçileri yalanlamışlardı da, tehdidim gerçekleşmişti.

وَكَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْنٍ هُمْ أَشَدُّ مِنْهُمْ بَطْشًا فَنَقَّبُوا فِي الْبِلَادِ هَلْ مِنْ مَحِيصٍ ﴿٣٦﴾

50 Kaf/36. (Ey Muhammed!) Bunlardan önce, bunlardan daha güçlü, diyar diyar dolaşan nice nesilleri yok etmişizdir. Kurtuluşu var mı?

وَلِكُلِّ أُمَّةٍ أَجَلٌ فَإِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ لَا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ ﴿٣٤﴾

7 A'raf/34. Her millet için bir süre vardır. Süreleri geldiği zaman, ne bir an geri bırakılır, ne bir an öne alınır.

وَكَمْ مِنْ قَرْيَةٍ أَهْلَكْنَاهَا فَجَاءَهَا بَأْسُنَا بَيَاتًا أَوْ هُمْ قَائِلُونَ ﴿٤﴾ فَمَا كَانَ دَعْوَاهُمْ إِذْ جَاءَهُمْ بَأْسُنَا إِلَّا أَنْ قَالُوا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٥﴾

7 A'raf/4. Biz nice kentleri yok etmişizdir. Geceleyin veya gündüzün uykularında kendilerine baskınımız onlara geliverdi. 5. Baskınımız onlara ulaştığında, yalvarışları: "Biz haksızdık" demekten başka bir şey olmadı.

وَعَادًا وَثَمُودَ وَأَصْحَابَ الرَّسِّ وَقُرُونًا بَيْنَ ذَٰلِكَ كَثِيرًا ﴿٣٨﴾ وَكُلًّا ضَرَبْنَا لَهُ الْأَمْثَالَ وَكُلًّا تَبَّرْنَا تَتْبِيرًا ﴿٣٩﴾

25 Furkan/38-39. Âd, Semûd ve Ressâliler'e ve bunların arasında bir çok nesillere her birine misallerle anlattık, ama dinlemedikleri için hepsini yerle bir ettik.

وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللَّهُ النَّاسَ بِمَا كَسَبُوا مَا تَرَكَ عَلَىٰ ظَهْرِهَا مِنْ دَابَّةٍ وَلَٰكِنْ يُؤَخِّرُهُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ مُسَمًّى فَإِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِعِبَادِهِ بَصِيرًا ﴿٤٥﴾

35 Fatır 45. Allah insanları işledikleriyle karşılık hemen yakalayıverseydi, yeryüzünde bir canlı bırakmazdı. Ama O onları belli bir süreye kadar erteler. Süreleri geldiğinde ise, zaten Allah kullarını görmektedir.

وَكَمْ أَهْلَكْنَا مِنْ قَرْيَةٍ بَطِرَتْ مَعِيشَتَهَا فَتِلْكَ مَسَاكِنُهُمْ لَمْ تُسْكَنْ مِنْ بَعْدِهِمْ إِلَّا قَلِيلًا وَكُنَّا نَحْنُ الْوَارِثِينَ ﴿٥٨﴾ وَمَا كَانَ رَبُّكَ مُهْلِكَ الْقُرَىٰ حَتَّىٰ يَبْعَثَ فِي أُمِّهَا رَسُولًا يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِنَا وَمَا كُنَّا مُهْلِكِي الْقُرَىٰ إِلَّا وَأَهْلُهَا ظَالِمُونَ ﴿٥٩﴾

28 Kasas 58. Nimet ve refaha karşı nankörlük eden nice kasabaları yok etmişizdir. İşte yerleri! Kendilerinden sonra pek az kimseler oturabilmiştir. Onlara Biz varis olmuşuzdur. 59. Rabbin, kasabalara bakanı, kendilerine ayetlerimizi okuyacak bir peygamber göndermedikçe yok etmiş değildir. Zaten Biz, yalnız halkı zalim olan kasabaları yok etmişizdir.

وإِنْ مِنْ قَرْيَةٍ إِلاَّ نَحْنُ مُهْلِكُوهَا قَبْلَ يَوْمِ الْقِيامَةِ أَوْ مُعَذِّبُوهَا عَذَابًا شَدِيدًا كَانَ ذَلِكَ فِي الْكِتَابِ مَسْطُورًا ﴿٥٨﴾

17 İsra/58. Kıyamet gününden önce yok etmeyeceğimiz veya çetin bir azaba uğratmayacağımız hiçbir kasaba yoktur.[509] Bu, Kitap'ta yazılıdır.

وَلَقَدْ أَهْلَكْنَا الْقُرُونَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَمَّا ظَلَمُوا وَجَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ وَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا كَذَلِكَ نَجْزِي الْقَوْمَ الْمُجْرِمِينَ ﴿١٣﴾ ثُمَّ جَعَلْنَاكُمْ خَلَائِفَ فِي الْأَرْضِ مِنْ بَعْدِهِمْ لِنَنْظُرَ كَيْفَ تَعْمَلُونَ ﴿١٤﴾

10 Yunus/13. Sizden önce, elçileri kendilerine açık belgeler getirmişken, inanmayarak haksızlık ettikleri zaman nice nesilleri yok ettik. İşte suçlu topluluğu böyle cezalandırırız. 14. Sonra, sizin nasıl davranacağınıza bakmak için onların ardından sizi yeryüzünde onların yerine geçirdik.

وَمَا كَانَ النَّاسُ إِلاَّ أُمَّةً وَاحِدَةً فَاخْتَلَفُوا وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ فِيمَا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿١٩﴾

10 Yunus/19. İnsanlar bir tek ümmetti, sonra ayrılığa düştüler. Eğer daha önce Rabbinden verilmiş bir söz olmasaydı, ayrılığa düştükleri şeyler hakkında aralarında hüküm hemen verilirdi.

قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي ضَرًّا وَلَا نَفْعًا إِلاَّ مَا شَاءَ اللَّهُ لِكُلِّ أُمَّةٍ أَجَلٌ إِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ فَلَا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ ﴿٤٩﴾

10 Yunus/49. De ki: "Allah'ın dilemesinin dışında ben kendime ne zarar verebilir, ne de yarar sağlayabilirim. Her ümmetin bir süresi vardır. Onların süreleri dolduğu zaman, onu ne bir an geciktirebilirler, ne de bir an öne alabilirler.

ذَلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْقُرَى نَقُصُّهُ عَلَيْكَ مِنْهَا قَائِمٌ وَحَصِيدٌ ﴿١٠٠﴾ وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلَكِنْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ فَمَا أَغْنَتْ عَنْهُمْ آلِهَتُهُمُ الَّتِي يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ لَمَّا جَاءَ أَمْرُ رَبِّكَ وَمَا زَادُوهُمْ غَيْرَ تَتْبِيبٍ ﴿١٠١﴾ وَكَذَلِكَ أَخْذُ رَبِّكَ إِذَا أَخَذَ الْقُرَى وَهِيَ ظَالِمَةٌ إِنَّ أَخْذَهُ أَلِيمٌ شَدِيدٌ ﴿١٠٢﴾ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِمَنْ خَافَ عَذَابَ الْآخِرَةِ ذَلِكَ يَوْمٌ مَجْمُوعٌ لَهُ النَّاسُ وَذَلِكَ يَوْمٌ مَشْهُودٌ ﴿١٠٣﴾

11 Hud/100. (Ey Muhammed!) Bu sana anlattıklarımız, kasabaların başlarından geçenlerdendir. Onların kimi ayaktadır, kimi de biçilmiş gibi yerle bir edilmiştir. 101. Biz onlara haksızlık etmedik, fakat onlar kendilerine yazık ettiler. Allah'tan başka taptıkları tanrıları kendilerine hiçbir yarar sağlamadı. Rabbinin buyruğu gelince, tanrıları onların zararını artırmaktan başka bir işe yaramadı. 102. Senin Rabbin, haksızlık yapan kasabalıları yakalayınca böyle yakalar. O'nun yakalaması şiddetli ve can yakıcıdır. 103. Bunda, ahiret azabından korkana ibret vardır. O, insanların toplanacağı gündür. O güne tanık olunacaktır.

[509] Bu ifadeden, kıyametten önce, her yerleşim yerinin veya toplumun (karye) yok edileceği veya azaba uğratılacağı değil, eğer suç işlerlerse bundan hiçbirinin muaf tutulmayacağı anlamı çıkar. "Biz yalnız, halkı zalim olan kasabaları yok ederiz" (28 Kasas/59).

[illegible] وَالْأَحْزَابُ مِنْ بَعْدِهِمْ
[illegible] رَسُولِهِمْ لِيَأْخُذُوهُ وَجَادَلُوا بِالْبَاطِلِ
[illegible] فَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ
[illegible] كَلِمَتُ رَبِّكَ عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا

[illegible] فِي الْأَرْضِ فَيَنظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ
[illegible] كَانُوا أَكْثَرَ مِنْهُمْ وَأَشَدَّ قُوَّةً وَآثَارًا
[illegible] فِي الْأَرْضِ فَمَا أَغْنَىٰ عَنْهُم مَّا كَانُوا يَكْسِبُونَ
[illegible] جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ فَرِحُوا بِمَا
[illegible] مِنْهُم مَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ
[illegible] رَأَوْا بَأْسَنَا قَالُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَحْدَهُ
[illegible] مُشْرِكِينَ ﴿٨٤﴾ فَلَمْ يَكُ يَنفَعُهُمْ
[illegible] سُنَّتَ اللَّهِ الَّتِي قَدْ خَلَتْ فِي
[illegible] الْكَافِرُونَ ﴿٨٥﴾

[illegible] كُنَّا مُشْرِفِينَ
[illegible] فِي ﴿٦٥﴾ وَمَا
[illegible] ﴿٦٧﴾ فَأَهْلَكْنَاهُمْ
[illegible] ﴿٦٨﴾

[illegible] الْآيَاتِ
[illegible] ﴿٦٩﴾ [illegible] آمَنُوا
[illegible] عَنْهُمْ وَذَلِكَ
[illegible] ﴿٧٠﴾

[illegible]
[illegible]

40 Mü'min (Gafir) Onlardan önce Nuh kavmi (peygamberlerini yalanladı) ve onlardan sonra (diğer) topluluklar da (öyle yaptılar). Her ümmet, peygamberlerine karşı (onu öldürmek için) tuzak kurmaya kalkıştı ve batıl (sözler) ile hakkı yok etmeye çalıştılar. Ben de onları yakalayıp cezalandırdım. Bakın, (onlara) cezam nasıl (da) olmuştu! 5 Böylece, inkâr edenler hakkında Rabbinin sözü gerçekleşti. Onlar cehennemlikler (olacaklar)dır.

40 Mü'min (Gafir) [illegible] onlardan önce [illegible] onlardan daha güçlü [illegible] yeryüzünde [illegible] yeryüzünde [illegible] kazandıkları onlara [illegible] 82 Elçileri onlara [illegible] gelince, kendilerinde olan [illegible] sevinç gösterdiler ve alay ettikleri şey onları sardı. 83 Şiddetimizi gördüklerinde "Tanrı'ya inandık, Ona ortağımız eşler koştuklarımızı [illegible] 85 Ancak, Şiddetimizi gördüklerinde inançları kendilerine yarar sağlamadı. Allah'ın kulları hakkında (önceden) beri [illegible] uygulamasıdır işte müşrikler [illegible] zarara uğradılar

43 Zuhruf 5. (Ey müşrikler!) Aşırı giden [illegible] diye, siz [illegible] mi geçelim? 6 Önceliklere [illegible] peygamberler göndermiştik. 7 Kendilerine gelen her peygamber mutlaka alaya alıyordu. 8 Bunun için biz de, bunlardan daha kuvvetli olanları yok etmiştik. Önceliklere dair örnekler geçmiştir

45 Casiye 22 [illegible] kanıtlardan yok sayıyorlar. [illegible] değerlendirmeyi [illegible] Allah'tan başka. Onu [illegible] [illegible] için edindikleri [illegible] [illegible] sonuçlarını değil mi? Ama [illegible] [illegible] 24 Onlar [illegible] [illegible] dudaklarından [illegible]

[illegible]

دُونِهِ مَوْئِلاً ﴿٥٨﴾ وَتِلْكَ الْقُرَىٰ أَهْلَكْنَاهُمْ لَمَّا ظَلَمُوا وَجَعَلْنَا لِمَهْلِكِهِمْ مَوْعِدًا ﴿٥٩﴾

miştir; ondan kaçıp sığınacak yer bulamazlar. 59. İşte, bu kasabaları haksızlık yaptıkları anda yok ettik. Onların yok oluşları için bir süre koymuştuk.

وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللَّهُ النَّاسَ بِظُلْمِهِمْ مَا تَرَكَ عَلَيْهَا مِنْ دَابَّةٍ وَلَٰكِنْ يُؤَخِّرُهُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ مُسَمًّى فَإِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ لَا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ ﴿٦١﴾

16 **Nahl**/61. Eğer Allah insanları haksızlık yapmalarından ötürü hemen yakalayacak olsaydı, yeryüzünde bir canlı bırakmazdı. Fakat onları belli bir süreye kadar erteler. Süreleri geldiği zaman onu ne bir an geciktirebilirler, ne de bir an öne alabilirler.

وَكَمْ قَصَمْنَا مِنْ قَرْيَةٍ كَانَتْ ظَالِمَةً وَأَنْشَأْنَا بَعْدَهَا قَوْمًا آخَرِينَ ﴿١١﴾ فَلَمَّا أَحَسُّوا بَأْسَنَا إِذَا هُمْ مِنْهَا يَرْكُضُونَ ﴿١٢﴾ لَا تَرْكُضُوا وَارْجِعُوا إِلَىٰ مَا أُتْرِفْتُمْ فِيهِ وَمَسَاكِنِكُمْ لَعَلَّكُمْ تُسْأَلُونَ ﴿١٣﴾ قَالُوا يَا وَيْلَنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿١٤﴾ فَمَا زَالَتْ تِلْكَ دَعْوَاهُمْ حَتَّىٰ جَعَلْنَاهُمْ حَصِيدًا خَامِدِينَ ﴿١٥﴾

21 **Enbiya**/11. Halkı zâlim olan nice kasabaları kırıp geçirdik ve onlardan sonra başka bir millet var ettik. 12. Onlar bizim baskınımızı hissettiklerinde, oradan kaçmaya koyuluyorlardı. 13. Koşup kaçmayın; size sağlanan refâha ve yurtlarınıza dönün, çünkü sorguya çekileceksiniz. 14. Onlar: "Vay başımıza gelenler! Biz haksızlık yapmış kimselermişiz" dediler. 15. Onların bu feryatları sürüp giderken, Biz onları biçip, ocaklarını söndürdük.

وَحَرَامٌ عَلَىٰ قَرْيَةٍ أَهْلَكْنَاهَا أَنَّهُمْ لَا يَرْجِعُونَ ﴿٩٥﴾

21 **Enbiya**/95. Yok ettiğimiz bir kasabanın geri dönmesi imkânsızdır.[510]

مَا تَسْبِقُ مِنْ أُمَّةٍ أَجَلَهَا وَمَا يَسْتَأْخِرُونَ ﴿٤٣﴾

23 **Mu'minun**/43. Hiçbir ümmet, kendi süresini ne öne alabilir, ne de erteleyebilir.

وَجَاءَ فِرْعَوْنُ وَمَنْ قَبْلَهُ وَالْمُؤْتَفِكَاتُ بِالْخَاطِئَةِ ﴿٩﴾ فَعَصَوْا رَسُولَ رَبِّهِمْ فَأَخَذَهُمْ أَخْذَةً رَابِيَةً ﴿١٠﴾

69 **Hakka**/9. Firavun, ondan öncekiler ve alt üst olmuş kasabalarda oturanlar da suç işlemişlerdi. 10. Rablerinin elçisine baş kaldırmışlardı. Bunun üzerine Rableri onları şiddeti arttıkça artan bir yakalayışla yakaladı.

وَكَأَيِّنْ مِنْ قَرْيَةٍ هِيَ أَشَدُّ قُوَّةً مِنْ قَرْيَتِكَ الَّتِي أَخْرَجَتْكَ أَهْلَكْنَاهُمْ فَلَا نَاصِرَ لَهُمْ ﴿١٣﴾

47 **Muhammed**/13. (Ey Muhammed!) Biz, seni sürüp çıkaran kasabandan daha kuvvetli nice kasabaları yok ettik. Hiç yardım edenleri çıkmadı.

وَلَقَدِ اسْتُهْزِئَ بِرُسُلٍ مِنْ قَبْلِكَ فَأَمْلَيْتُ لِلَّذِينَ كَفَرُوا ثُمَّ أَخَذْتُهُمْ فَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ ﴿٣٢﴾

13 **Ra'd**/32. (Ey Muhammed!) Senden önce de bir çok elçi alaya alınmıştı. İnkar edenleri bir süre erteledim, sonra onları yakaladım. Cezalandırmam nasılmış?

[510] Bu ayetin harfî tercümesi şöyledir: " Helak ettiğimiz bir kasaba için (dönüş) imkansızdır; onlar geri dönmeyeceklerdir". Burada vurgulanan, helak olan toplumların geri dönmeyecekleridir; ancak bu ayete şöyle anlam verildiği de olmaktadır: "Yok ettiğimiz bir kasabanın (Bize) dönmemesi söz konusu olamaz".

KIRIKKALE Üniversitesi KÜTÜPHANESİ

4. Toplumların Yok Oluşlarını Doğuran Nedenler

Kur'an'ın tarihi ele alışında en çok ağırlık verilen konu, toplumların yok oluşları /helak/ ve bu yok oluşu hazırlayan faktörlerdir. Söz konusu faktörler Kur'an'da çoğunlukla *israf, cürm, fesâd, zulm* gibi ahlaki terimlerle ifade edildiği gibi, zaman zaman aynı etkenlerin *kufr, ism, zenb, tekzîb, fısk* gibi dinî terimlerle isimlendirildiğini görmekteyiz. Aslında Kur'an'da kullanılan hiçbir terimi dinî muhtevadan tamamen bağımsız ele alma imkanı yoktur. Mesela iktisadi bir ahlaksızlık olan 'israf' aynı zamanda günahtır ve Allah israf edenleri sevmez. Benzer bir şekilde, hukuka aykırı fiilleri ifade eden 'cürm', aynı zamanda ilahi iradeye karşı olumsuz tavır alışı da anlatmaktadır. Bu durum Kur'an'da kullanılan bütün ahlaki terimler için geçerlidir. Aynı durum ters yönde de vakidir. Örneğin, bilfiil Allah'ın gönderdiği risaleti yalan saymak anlamına gelen 'tekzîb' aynı zamanda bir ahlaksızlık olarak karşımıza çıkmaktadır. Zira Kur'an'a göre risaletin mesajı haktır ve hakikati yalanlamak veya yalanlamak ahlaksızca bir davranıştır. Toplumların yok oluşunu doğuran faktörleri anlatan Kur'an pasajları okunurken, Kur'an'daki dinî ve ahlaki terimler arasındaki bu ilişkinin göz önünde bulundurulmasında fayda vardır.

وَأَنَّهُۥٓ أَهْلَكَ عَادًا ٱلْأُولَىٰ ﴿٥٠﴾ وَثَمُودَ فَمَآ أَبْقَىٰ ﴿٥١﴾ وَقَوْمَ نُوحٍ مِّن قَبْلُ ۖ إِنَّهُمْ كَانُوا۟ هُمْ أَظْلَمَ وَأَطْغَىٰ ﴿٥٢﴾ وَٱلْمُؤْتَفِكَةَ أَهْوَىٰ ﴿٥٣﴾ فَغَشَّىٰهَا مَا غَشَّىٰ ﴿٥٤﴾

53 Necm/50-54. İlk Âd'ı ve Semûd'u yok edip, geri bırakmayan, daha önce de Nûh toplumunu (yok eden) –onlar daha zalim ve daha azgındı– ve altüst olmuş kasabaları yere batıran, onları gömdükçe gömen O'dur.

كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَعَادٌ وَفِرْعَوْنُ ذُو ٱلْأَوْتَادِ ﴿١٢﴾ وَثَمُودُ وَقَوْمُ لُوطٍ وَأَصْحَٰبُ ٱلْأَيْكَةِ ۖ أُو۟لَٰٓئِكَ ٱلْأَحْزَابُ ﴿١٣﴾ إِن كُلٌّ إِلَّا كَذَّبَ ٱلرُّسُلَ فَحَقَّ عِقَابِ ﴿١٤﴾

38 Sad/12-13. Onlardan (Mekke müşriklerinden) önce Nûh kavmi, Âd, sarsılmaz bir saltanatın sahibi Firavun, Semûd, Lût kavmi ve Eykeliler de peygamberleri yalanlamışlardı. İşte bunlar da peygamberlere karşı birleşen topluluklardır. 14 nepe elçileri yalanladılar da azabımı hakettiler.

وَكَمْ أَهْلَكْنَا مِن قَرْيَةٍۭ بَطِرَتْ مَعِيشَتَهَا ۖ فَتِلْكَ مَسَٰكِنُهُمْ لَمْ تُسْكَن مِّنۢ بَعْدِهِمْ إِلَّا قَلِيلًا ۖ وَكُنَّا نَحْنُ ٱلْوَٰرِثِينَ ﴿٥٨﴾ وَمَا كَانَ رَبُّكَ مُهْلِكَ ٱلْقُرَىٰ حَتَّىٰ يَبْعَثَ فِىٓ أُمِّهَا رَسُولًا يَتْلُوا۟ عَلَيْهِمْ ءَايَٰتِنَا ۚ وَمَا كُنَّا مُهْلِكِى ٱلْقُرَىٰٓ إِلَّا وَأَهْلُهَا ظَٰلِمُونَ ﴿٥٩﴾

28 Kasas/58. Nimet ve refaha karşı nankörlük eden nice kasabaları yok etmişizdir. İşte yerleri! Kendilerinden sonra pek az kimseler oturabilmiştir. Onlara Biz varis olmuşuzdur. 59. Rabbin, kasabaların halkını, kendilerine ayetlerimizi okuyacak bir peygamber göndermedikçe yok etmiş değildir. Zaten Biz, yalnız hallu zalim olan kasabaları yok etmişizdir.

وَإِذَآ أَرَدْنَآ أَن نُّهْلِكَ قَرْيَةً أَمَرْنَا مُتْرَفِيهَا فَفَسَقُوا۟ فِيهَا فَحَقَّ عَلَيْهَا ٱلْقَوْلُ فَدَمَّرْنَٰهَا تَدْمِيرًا ﴿١٦﴾ وَكَمْ أَهْلَكْنَا مِنَ ٱلْقُرُونِ مِنۢ بَعْدِ نُوحٍ ۗ وَكَفَىٰ بِرَبِّكَ

17 İsra/16. Biz bir kenti yok etmek istediğimiz zaman, önce varlıklılarına emrederiz, onlar orada yoldan çıkarlar; böylece varlen sözü hakederler. Biz de orasını yerle bir ederiz. 17. Nûh'tan sonra nice nesilleri yok ettik. Kullarının günahlarını bilmesi ve

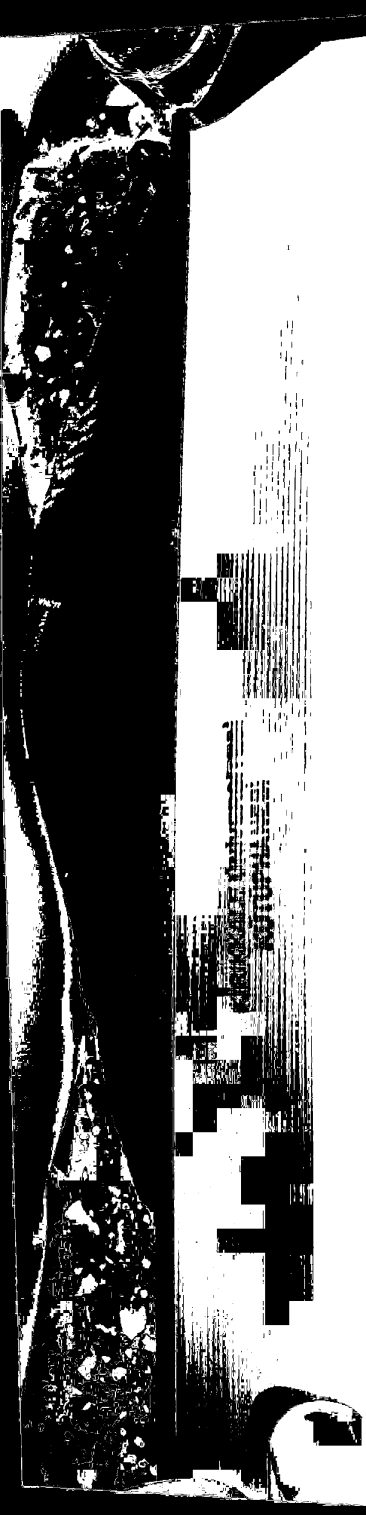

وَمَا كَانَ رَبُّكَ لِيُهْلِكَ الْقُرَى بِظُلْمٍ وَأَهْلُهَا مُصْلِحُونَ ﴿١١٧﴾

11 **Hud**/117. Senin Rabbin, halkı ıslah edici olan kentleri, asla haksız yere yok edecek değildir.

وَكَذَٰلِكَ جَعَلْنَا فِي كُلِّ قَرْيَةٍ أَكَابِرَ مُجْرِمِيهَا لِيَمْكُرُوا فِيهَا وَمَا يَمْكُرُونَ إِلَّا بِأَنْفُسِهِمْ وَمَا يَشْعُرُونَ ﴿١٢٣﴾

6 **En'am**/123. Her kentte ileri gelenleri, orada hile yapan suçlular kılmamız da bunun gibidir. Onlar yalnız kendilerine hile yaparlar ama farkına varmazlar.

ذَٰلِكَ أَنْ لَمْ يَكُنْ رَبُّكَ مُهْلِكَ الْقُرَى بِظُلْمٍ وَأَهْلُهَا غَافِلُونَ ﴿١٣١﴾ وَلِكُلٍّ دَرَجَاتٌ مِمَّا عَمِلُوا وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا يَعْمَلُونَ ﴿١٣٢﴾

6 **En'am**/131. Bu, Allah'ın, haberleri yokken kentler halkını haksız yere yok etmeyeceğinden dolayıdır. 132. Her birinin derecesi yaptıklarına göredir. Rabbin onların yaptıklarından habersiz değildir.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَىٰ أُمَمٍ مِنْ قَبْلِكَ فَأَخَذْنَاهُمْ بِالْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ لَعَلَّهُمْ يَتَضَرَّعُونَ ﴿٤٢﴾ فَلَوْلَا إِذْ جَاءَهُمْ بَأْسُنَا تَضَرَّعُوا وَلَٰكِنْ قَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٤٣﴾ فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهِ فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ أَبْوَابَ كُلِّ شَيْءٍ حَتَّىٰ إِذَا فَرِحُوا بِمَا أُوتُوا أَخَذْنَاهُمْ بَغْتَةً فَإِذَا هُمْ مُبْلِسُونَ ﴿٤٤﴾ فَقُطِعَ دَابِرُ الْقَوْمِ الَّذِينَ ظَلَمُوا وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٥﴾

6 **En'am**/42. Andolsun, senden önceki milletlere peygamberler göndermiştik. Yakarırlar diye onları darlığa ve sıkıntıya uğrattık. 43. Onlara baskınımız geldiğinde olsun yakarsalardı ya! Ama kalpleri katılaştı ve Şeytan da onların yaptıklarını kendilerine süslü gösterdi. 44. Kendilerine hatırlatılan şeyi unuttuklarında, her şeyin kapısını onlara açtık. Kendilerine verilenlerle sevindikleri sırada, ansızın onları yakalayıverdik; şaşkın kalakaldılar. 45. Haksızlık eden toplumun kökü kesildi. Övgü, alemlerin Rabbi Allah'adır.

أَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ كَانُوا مِنْ قَبْلِهِمْ كَانُوا هُمْ أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَآثَارًا فِي الْأَرْضِ فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ بِذُنُوبِهِمْ وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ وَاقٍ ﴿٢١﴾ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ كَانَتْ تَأْتِيهِمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَكَفَرُوا فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ إِنَّهُ قَوِيٌّ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٢٢﴾

40 **Mu'min**/21. Yeryüzünde dolaşıp, kendilerinden daha kuvvetli olan ve yeryüzünde daha çok eser bırakan öncekilerin sonlarının nasıl olduğunu görmezler mi? Allah onları suçlarıyla yakalamıştır. Allah'a karşı onları koruyan olmamıştır. 22. Bu, onların, kendilerine açık belgelerle gelen elçilerini inkâr etmelerinden ötürüdür. Allah da onları bunun için yakalamıştır. O kuvvetlidir, cezalandırması da şiddetlidir.

قَدْ مَكَرَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَأَتَى اللَّهُ بُنْيَانَهُمْ مِنَ الْقَوَاعِدِ فَخَرَّ عَلَيْهِمُ السَّقْفُ مِنْ فَوْقِهِمْ وَأَتَاهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٦﴾

16 **Nahl**/26. Onlardan (Mekkeli müşriklerden) öncekiler düzen kurmuşlardı. Bunun üzerine Allah onların binalarına temellerinden geldi de tavanları başlarına çöktü. Azap onlara farketmedikleri yerden geldi.

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِرُسُلِهِمْ لَنُخْرِجَنَّكُمْ مِنْ أَرْضِنَا أَوْ لَتَعُودُنَّ فِي مِلَّتِنَا فَأَوْحَى إِلَيْهِمْ رَبُّهُمْ لَنُهْلِكَنَّ الظَّالِمِينَ ﴿١٣﴾ وَلَنُسْكِنَنَّكُمُ الْأَرْضَ مِنْ بَعْدِهِمْ ذَٰلِكَ لِمَنْ خَافَ مَقَامِي وَخَافَ وَعِيدِ ﴿١٤﴾ وَاسْتَفْتَحُوا وَخَابَ كُلُّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ ﴿١٥﴾

14 İbrahim/13-14. İnkâr edenler, elçilerine: "Ya bizim dinimize dönersiniz, ya da sizi yurdumuzdan çıkarırız" dediler. Rableri, peygamberlere: "Andolsun, Biz haksızlık edenleri yok edeceğiz ve sizi onlardan sonra yeryüzüne yerleştireceğiz. Bu, makamımdan korkan ve tehdidimden korkan içindir" diye vahyetti. 15. (Peygamberler) Rablerinden zafer istediler ve her inatçı zorba kaybetti.

وَلَقَدِ اسْتُهْزِئَ بِرُسُلٍ مِنْ قَبْلِكَ فَحَاقَ بِالَّذِينَ سَخِرُوا مِنْهُمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٤١﴾

21 Enbiya/41. (Ey Muhammed!) Senden önce bir çok elçi alaya alınmıştı da, onları alaya alanları, alay ettikleri şey çevreleyivermişti.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ رُسُلاً إِلَى قَوْمِهِمْ فَجَاءُوهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَانْتَقَمْنَا مِنَ الَّذِينَ أَجْرَمُوا وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٧﴾

30 Rum/47. (Ey Muhammed!) Senden önce, birçok elçiyi kendi kavmine gönderdik, onlara belgeler getirdiler; dinlemeyip suç işleyenlerden öc aldık. Çünkü inananlara yardım etmek Bize düşer.

وَعَادًا وَثَمُودَ وَقَدْ تَبَيَّنَ لَكُمْ مِنْ مَسَاكِنِهِمْ وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَالَهُمْ فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ وَكَانُوا مُسْتَبْصِرِينَ ﴿٣٨﴾ وَقَارُونَ وَفِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَلَقَدْ جَاءَهُمْ مُوسَى بِالْبَيِّنَاتِ فَاسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ وَمَا كَانُوا سَابِقِينَ ﴿٣٩﴾ فَكُلًّا أَخَذْنَا بِذَنْبِهِ فَمِنْهُمْ مَنْ أَرْسَلْنَا عَلَيْهِ حَاصِبًا وَمِنْهُمْ مَنْ أَخَذَتْهُ الصَّيْحَةُ وَمِنْهُمْ مَنْ خَسَفْنَا بِهِ الْأَرْضَ وَمِنْهُمْ مَنْ أَغْرَقْنَا وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيَظْلِمَهُمْ وَلَٰكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٤٠﴾

29 Ankebut/38. Âd ve Semûd'u da yok ettik. Bunu oturdukları yerler göstermektedir. Şeytan onlara işlediklerini güzel gösterdi; onları doğru yoldan alıkoydu. Oysa, kendileri bunu anlayacak durumda idiler. 39. Kârun'u, Firavun'u ve Hâmân'ı da yok ettik. Andolsun ki, Mûsa kendilerine açık belgelerle gelmişti de, onlar yeryüzünde büyüklük taslamışlardı. Ama geçip gidecek değillerdi. 40. Her birini suçüstü yakaladık; kimine taşlar savuran rüzgarlar gönderdik, kimini bir çığlık yok etti, kimini yerin dibine geçirdik, kimini de suda boğduk. Allah onlara zulmetmiyordu, onlar kendilerine zulmediyorlardı.

ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ لَمْ يَكُ مُغَيِّرًا نِعْمَةً أَنْعَمَهَا عَلَىٰ قَوْمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ وَأَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٥٣﴾

8 Enfal/53. Bu (Firavun ve beraberindekilerin helak edilmesi), bir toplum kendi içindekini değiştirmedikçe, Allah'ın da o topluma verdiği nimeti değiştirmeyeceğindendir. Allah işitendir, bilendir.

وَكَأَيِّنْ مِنْ قَرْيَةٍ عَتَتْ عَنْ أَمْرِ رَبِّهَا وَرُسُلِهِ فَحَاسَبْنَاهَا حِسَابًا شَدِيدًا وَعَذَّبْنَاهَا عَذَابًا نُكْرًا ﴿٨﴾

65 Talak/8. Biz Rablerinin ve O'nun elçilerinin buyruğu dışına çıkan nice kasabalının halkını, çetin bir hesaba çekmiş, onları görülmedik bir azaba uğratmışızdır. 9. Onlar

فَذَاقَتْ وَبَالَ أَمْرِهَا وَكَانَ عَاقِبَةُ أَمْرِهَا خُسْرًا ﴿٩﴾ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا فَاتَّقُوا اللَّهَ يَا أُولِي الْأَلْبَابِ الَّذِينَ آمَنُوا قَدْ أَنْزَلَ اللَّهُ إِلَيْكُمْ ذِكْرًا ﴿١٠﴾

işlerinin günahını tattılar; işlerinin sonu hüsran oldu. 10. Allah onlara çetin bir azap hazırlamıştır. Ey inanmış olan akıl sahipleri! Allah'a saygılı olun, Allah size bir öğüt (Kur'an'ı) indirmiştir.

أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَبَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَبْلُ فَذَاقُوا وَبَالَ أَمْرِهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٥﴾ ذَلِكَ بِأَنَّهُ كَانَتْ تَأْتِيهِمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَقَالُوا أَبَشَرٌ يَهْدُونَنَا فَكَفَرُوا وَتَوَلَّوْا وَاسْتَغْنَى اللَّهُ وَاللَّهُ غَنِيٌّ حَمِيدٌ ﴿٦﴾

64 **Teğabün**/5. Daha önce inkar edip de, işlerinin günahını tadan kimselerin haberi sana gelmedi mi? Onlara can yakıcı azap vardır. 6. Bu, kendilerine peygamberleri açık belgelerle geldiğinde: "Bir insan mı bize yol gösterecek?" diyerek inkar edip gerçeğe yüz çevirmelerinden ötürüdür. Allah hiçbir şeye muhtaç olmadığını ortaya koymuştur. Allah hiçbir şeye muhtaç değildir, övgüye lâyıktır.

5. Allah'ın Tarih İçinde İnananlara ve İyilere Yardımı

Kur'an, Allah'ın tarih içinde inananlara ve iyilere yardım ettiği/edeceği fikrini çok sık işler. Bu tür pasajlar, Kur'an'ın bütünü gözardı edilerek parçacı yaklaşımla okunduğunda, kullarına farklı davranan bir Allah telakkisine yol açabildiği gibi, inananları da yersiz bir gevşekliğe ve tembelliğe itebilmektedir. Oysa Kur'an, Allah'ın kendilerine yardım edeceğini vaadettiği mü'minlere, aynı zamanda makul davranmayı ve tedbirli olmayı da önermektedir. Başarılı olmak için gerekli şartları yerine getirmedikçe, sadece haklı olmak yeterli değildir. Uhud yenilgisi ilk Müslümanlar'a bu gerçeği öğreten acı bir tecrübe olmuştur. Esasen Kur'an'ın dünya hayatıyla ilgili en temel öğretilerinden birisi de, nesnel gerçekler karşısında bütün insanların eşitliği ilkesidir (17 İsra/20; 53 Necm/39). Kur'an bu ilke gereği, fiziksel donanımdan başka, inanç ve moral güce de, dünya hayatında başarılı olmak için gerekli birer etken olarak yer verir. Ancak, Kur'an'ın kendine özgü ifade biçimi çerçevesinde inanç ve moral güce sahip olan tarafın başarısı, Allah'ın yardımı olarak vasıflandırılır.

إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَذَكَرُوا اللَّهَ كَثِيرًا وَانْتَصَرُوا مِنْ بَعْدِ مَا ظُلِمُوا وَسَيَعْلَمُ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَيَّ مُنْقَلَبٍ يَنْقَلِبُونَ ﴿٢٢٧﴾

26 **Şuara**/227. Ancak, inanan ve yararlı iş işleyenler, Allah'ı çok çok ananlar ve haksızlığa uğratıldıklarında haklarını arayanlar bunun dışındadır. Haksızlık edenler nasıl bir dönüşle (Allah'a) döneceklerini göreceklerdir.

وَنُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا فِي الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ ﴿٥﴾ وَنُمَكِّنَ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ وَنُرِيَ فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَجُنُودَهُمَا مِنْهُمْ مَا كَانُوا يَحْذَرُونَ ﴿٦﴾

28 **Kasas**/5-6. Biz, memlekette güçsüz bırakılanlara iyilikte bulunmak, onları önderler kılmak, onları vâris yapmak onları o yere yerleştirmek, Firavun, Hâmân ve her ikisinin askerlerine, çekinmekte oldukları şeylerin ne olduğunu göstermek istiyorduk.[511]

[511] Allah, haksızlık edenleri (zalimleri), kendilerine peygamber göndermişse ve mucizelerle desteklenmiş peygamberin açık mesajının reddi söz konusu ise yok etmektedir. Ancak peygambersiz bir toplumda zalimleri devirecek olan, mazlumların devrimci bilincidir. Bu pasajda Allah, böyle bir duyarlılığa, güvenle atıf yapmaktadır. Ne var ki, mazlumların ahlaki duyarlılıkları ve direnme güçleri iğdiş edilmişse, Firavunlar yönetiminde olduğu gibi, zalimler binlerce yıl ayakta kalabilirler.

KIRIKKALE Üniversitesi KÜTÜPHANESİ

حَتَّىٰ إِذَا اسْتَيْئَسَ الرُّسُلُ وَظَنُّوا أَنَّهُمْ قَدْ كُذِبُوا جَاءَهُمْ نَصْرُنَا فَنُجِّيَ مَنْ نَشَاءُ وَلَا يُرَدُّ بَأْسُنَا عَنِ الْقَوْمِ الْمُجْرِمِينَ ﴿١١٠﴾

12 Yusuf/110. Elçilerimiz umutlarını yitirdikleri ve yalanlandıklarını sandıkları zaman, yardımımız onlara yetişmiştir. Böylece dilediklerimiz kurtarıldı. Güçlü baskınımız suçlu toplumdan geri çevrilemez.

وَلَقَدْ سَبَقَتْ كَلِمَتُنَا لِعِبَادِنَا الْمُرْسَلِينَ ﴿١٧١﴾ إِنَّهُمْ لَهُمُ الْمَنْصُورُونَ ﴿١٧٢﴾ وَإِنَّ جُنْدَنَا لَهُمُ الْغَالِبُونَ ﴿١٧٣﴾

37 Saffat/171-173. Andolsun ki, peygamber kullarımıza söz vermişizdir: Onlar şüphesiz yardım göreceklerdir ve Bizim ordumuz üstün gelecektir.

إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهَادُ ﴿٥١﴾

40 Mu'min/51. Biz elçilerimize ve inananlara hem dünya hayatında, hem de tanıkların ayağa kalkacağı günde yardım ederiz.

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِرُسُلِهِمْ لَنُخْرِجَنَّكُمْ مِنْ أَرْضِنَا أَوْ لَتَعُودُنَّ فِي مِلَّتِنَا فَأَوْحَىٰ إِلَيْهِمْ رَبُّهُمْ لَنُهْلِكَنَّ الظَّالِمِينَ ﴿١٣﴾ وَلَنُسْكِنَنَّكُمُ الْأَرْضَ مِنْ بَعْدِهِمْ ذَٰلِكَ لِمَنْ خَافَ مَقَامِي وَخَافَ وَعِيدِ ﴿١٤﴾

14 İbrahim/13-14. İnkâr edenler, elçilerine: "Ya bizim dinimize dönersiniz, ya da sizi yurdumuzdan çıkarırız" dediler. Rableri, peygamberlere: "Andolsun, Biz haksızlık edenleri yok edeceğiz ve sizi onlardan sonra yeryüzüne yerleştireceğiz. Bu, makamımdan korkan ve tehdidimden korkan içindir" diye vahyetti.

وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ ﴿١٠٥﴾ إِنَّ فِي هَٰذَا لَبَلَاغًا لِقَوْمٍ عَابِدِينَ ﴿١٠٦﴾

21 Enbiya/105. Tevrat'tan sonra Zebûr'da da, yeryüzüne ancak iyi kullarımın mirasçı olacağını yazmıştık. 106. Doğrusu, bu Kur'an'da kulluk eden kimselere bir bildiri vardır.

وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ أَئِمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا لَمَّا صَبَرُوا وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يُوقِنُونَ ﴿٢٤﴾

32 Secde/24. Dayandıkları ve âyetlerimize kesin olarak kani oldukları zaman, onların içinden, buyruğumuza göre doğru yola götüren önderler yetiştirdik.

وَاذْكُرُوا إِذْ أَنْتُمْ قَلِيلٌ مُسْتَضْعَفُونَ فِي الْأَرْضِ تَخَافُونَ أَنْ يَتَخَطَّفَكُمُ النَّاسُ فَآوَاكُمْ وَأَيَّدَكُمْ بِنَصْرِهِ وَرَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٢٦﴾

8 Enfal/26. Hatırlayın, hani siz bir zamanlar orada azınlıktaydınız ve horlanıyor, insanların sizi kapıp götürmesinden korkuyordunuz da, Allah sizi barındırmış, sizi yardımıyla desteklemiş ve şükredesiniz diye size temiz rızıklar vermişti.

وَإِنْ تَوَلَّوْا فَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَوْلَاكُمْ نِعْمَ الْمَوْلَىٰ وَنِعْمَ النَّصِيرُ ﴿٤٠﴾

8 Enfal/40. Eğer yüz çevirecek olurlarsa, bilin ki, sizin sahibiniz Allah'tır. O ne güzel sahip ve ne güzel yardımcıdır.

وَأَوْرَثَكُمْ أَرْضَهُمْ وَدِيَارَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ وَأَرْضًا لَمْ تَطَئُوهَا وَكَانَ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرًا ﴿٢٧﴾

33 Ahzap/27. Onların (Yahudiler'in) yerlerini, yurtlarını, mallarını ve henüz ayağınızın dahi basmadığınız yerleri Allah size miras olarak verdi. Allah her şeye gücü yetendir.

ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ مَوْلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَأَنَّ الْكَافِرِينَ لَا مَوْلَىٰ لَهُمْ ﴿١١﴾

47 **Muhammed**/11. Çünkü Allah inananların sahibidir. İnkârcılar ise sahipsizdir.

وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَىٰ لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا وَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذَٰلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٥٥﴾

24 **Nur**/55. Allah, içinizden inanan ve yararlı iş işleyenlere, kendilerinden öncekileri sahip kıldığı gibi, onları da yeryüzüne sahip kılacağına, onlar için beğendiği dini temelli yerleştireceğine ve korkularını güvene çevireceğine söz vermiştir. Çünkü onlar Bana kulluk eder, hiçbir şeyi Bana ortak koşmazlar. Bundan sonra inkâr eden kimseler; işte onlar artık yoldan çıkmış olanlardır.

إِنَّ اللَّهَ يُدَافِعُ عَنِ الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ خَوَّانٍ كَفُورٍ ﴿٣٨﴾

22 **Hac**/38. Allah, şüphesiz inananları savunur. Allah hâinleri ve inkârcıları hiç sevmez.

الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ بِغَيْرِ حَقٍّ إِلَّا أَنْ يَقُولُوا رَبُّنَا اللَّهُ وَلَوْلَا دَفْعُ اللَّهِ النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لَهُدِّمَتْ صَوَامِعُ وَبِيَعٌ وَصَلَوَاتٌ وَمَسَاجِدُ يُذْكَرُ فِيهَا اسْمُ اللَّهِ كَثِيرًا وَلَيَنْصُرَنَّ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿٤٠﴾

22 **Hac**/40. Onlar: "Rabbimiz Allah'tır" dediler diye, haksız yere yurtlarından çıkarılmışlardır. Allah insanların bir kısmını diğerleriyle savmasaydı, manastırlar, kiliseler, havralar ve içinde Allah'ın adı çok anılan câmiler yıkılıp giderdi. Andolsun ki, Allah'a yardım edenlere O da yardım eder. Allah güçlüdür, üstündür.

الَّذِينَ إِنْ مَكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ وَلِلَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ ﴿٤١﴾

22 **Hac**/41. Onları orada iktidar sahibi kılsak, namazı kılarlar, zekatı verirler, uygun olanı emrederler ve fenalığı yasaklarlar. İşlerin sonucu Allah'a aittir.

6. Hz. Muhammed'in Karşıtlarına Yönelik Helak ve Azap Tehditleri

Kur'an'da anlatılan hemen her helak olayından sonra, Hz. Peygamber'in kavmi de helak olunmakla tehdit edilir. Bunun sebebi, onların içinde bulundukları ahlaki yozlaşmadır. Kur'an'ın ilk hitap çevresini teşkil eden Araplar, belki çağlarının en kötüleri değillerdi, ama en iyileri de değillerdi. Kur'an Hz. Peygamber'in onlara yönelik çabasını, uçuruma yuvarlanmak üzere bulunan bir toplumu kurtarma çabası olarak nitelemektedir. Kur'an'ın eskiye dair anlattığı bütün hikayelerin ve muhataplarına yönelttiği somut azap ve helak tehditlerinin temel hedefi, onlara tarih içindeki sorumluluklarını hatırlatmak ve içinde bulundukları durumun vehametine dikkat çekmektir. Kur'an'daki azap tehditlerini iyi anlayabilmek için dikkat edilmesi gereken önemli bir diğer konu da, okunan pasajdaki tehdidin ahirete mi, yoksa dünyaya mı yönelik olduğudur. Zira Kur'an'da zaman zaman bu ikisi içiçe geçmektedir.

KIRIKKALE Üniversitesi
Kütüphane

فَذَرْنِي وَمَنْ يُكَذِّبُ بِهَٰذَا الْحَدِيثِ سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٤﴾ وَأُمْلِي لَهُمْ إِنَّ كَيْدِي مَتِينٌ ﴿٤٥﴾

68 Kalem/44. (Ey Muhammed!) Bu sözü (Kur'an'ı) yalanlayanları Bana bırak; Biz onları bilmedikleri yerden yavaş yavaş (sona) yaklaştıracağız. 45. Onlara mühlet veriyorum; Benim tuzağım sağlamdır.

إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَيْكُمْ رَسُولًا شَاهِدًا عَلَيْكُمْ كَمَا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ رَسُولًا ﴿١٥﴾ فَعَصَىٰ فِرْعَوْنُ الرَّسُولَ فَأَخَذْنَاهُ أَخْذًا وَبِيلًا ﴿١٦﴾ فَكَيْفَ تَتَّقُونَ إِنْ كَفَرْتُمْ يَوْمًا يَجْعَلُ الْوِلْدَانَ شِيبًا ﴿١٧﴾ السَّمَاءُ مُنْفَطِرٌ بِهِ كَانَ وَعْدُهُ مَفْعُولًا ﴿١٨﴾ إِنَّ هَٰذِهِ تَذْكِرَةٌ فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذَ إِلَىٰ رَبِّهِ سَبِيلًا ﴿١٩﴾

73 Müzzemmil/15. Firavun'a bir elçi gönderdiğimiz gibi, size de, hakkınızda tanıklık edecek bir elçi gönderdik. 16. Firavun o elçiye karşı gelmişti de, onu çok ağır bir cezaya uğratmıştık. 17. Eğer inkâr ederseniz, gençleri ihtiyarlatan günden nasıl korunacaksınız? 18. O günün şiddetiyle gök bile parçalanır. Allah'ın sözü yerine gelir. 19. Bu bir öğüttür. Dileyen, Rabbine varan bir yol tutar.

أَلْهَاكُمُ التَّكَاثُرُ ﴿١﴾ حَتَّىٰ زُرْتُمُ الْمَقَابِرَ ﴿٢﴾ كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٣﴾ ثُمَّ كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٤﴾ كَلَّا لَوْ تَعْلَمُونَ عِلْمَ الْيَقِينِ ﴿٥﴾ لَتَرَوُنَّ الْجَحِيمَ ﴿٦﴾ ثُمَّ لَتَرَوُنَّهَا عَيْنَ الْيَقِينِ ﴿٧﴾ ثُمَّ لَتُسْأَلُنَّ يَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِيمِ ﴿٨﴾

102 Tekasür/1-2. Çokluk davası, kabirlere varmanıza[512] kadar sizi oyalar. 3. Hayır; yakında bileceksiniz. 4. Hayır, hayır; yakında öğreneceksiniz. 5. Hayır; kesin olarak bir bilseniz. 6. Cehennem ateşini kesin göreceksiniz. 7. Sonra onu gözünüzle kesin olarak göreceksiniz. 8. Sonra o gün, size verilmiş olan her nimetten kesin sorguya çekileceksiniz.

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكَ تَتَمَارَىٰ ﴿٥٥﴾ هَٰذَا نَذِيرٌ مِنَ النُّذُرِ الْأُولَىٰ ﴿٥٦﴾ أَزِفَتِ الْآزِفَةُ ﴿٥٧﴾ لَيْسَ لَهَا مِنْ دُونِ اللَّهِ كَاشِفَةٌ ﴿٥٨﴾ أَفَمِنْ هَٰذَا الْحَدِيثِ تَعْجَبُونَ ﴿٥٩﴾ وَتَضْحَكُونَ وَلَا تَبْكُونَ ﴿٦٠﴾ وَأَنْتُمْ سَامِدُونَ ﴿٦١﴾ فَاسْجُدُوا لِلَّهِ وَاعْبُدُوا ﴿٦٢﴾

53 Necm/55. Rabbinin hangi nimetinden şüpheye düşersin? 56. İşte bu da (Muhammed) ilk uyaranlar gibi bir uyarandır. 57. Yaklaşacak olan yaklaşmıştır. 58. Onu Allah'tan başka giderecek[513] olan da yoktur. 59. Siz bu söze mi şaşıyorsunuz? 60. Ağlamıyorsunuz da, gülüyorsunuz. 61. Ve burun kıvırıyorsunuz. 62. Artık secdeye varın ve (Allah'a) kulluk edin.

هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْجُنُودِ ﴿١٧﴾ فِرْعَوْنَ وَثَمُودَ ﴿١٨﴾ بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي تَكْذِيبٍ ﴿١٩﴾ وَاللَّهُ مِنْ وَرَائِهِمْ مُحِيطٌ ﴿٢٠﴾

85 Buruc/17-18. (Ey Muhammed!) Firavun ve Semûd ordularının haberi sana geldi mi? 19. İnkâr edenler, hep yalanlaya gelmişlerdir. 20. Oysa, Allah onları arkalarından kuşatmıştır.

[512] Burada "kabirlere varmak"tan kasdedilen ölümdür

[513] Burada 'giderecek olan' şeklinde çevirdiğimiz kâşife kelimesine genellikle 'ortaya çıkacak olan' anlamı verilmektedir. Hitabın mantıki sıralaması açısından bizim verdiğimiz anlamın daha yerinde olduğu kanaatindeyiz (krş. 6 Enam 41)

كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَأَصْحَابُ الرَّسِّ وَثَمُودُ ﴿١٢﴾ وَعَادٌ وَفِرْعَوْنُ وَإِخْوَانُ لُوطٍ ﴿١٣﴾ وَأَصْحَابُ الْأَيْكَةِ وَقَوْمُ تُبَّعٍ كُلٌّ كَذَّبَ الرُّسُلَ فَحَقَّ وَعِيدِ ﴿١٤﴾

50 **Kaf**/12-14. Onlardan önce Nûh'un kavmi, Ressliler, Semûd, Âd, Firavun, Lût'un kardeşleri, Eykeliler ve Tübbâ kavmi de yalanlamışlardı. Bunların hepsi elçileri yalanlamışlardı da, tehdidim gerçekleşmişti.

وَكَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْنٍ هُمْ أَشَدُّ مِنْهُمْ بَطْشًا فَنَقَّبُوا فِي الْبِلَادِ هَلْ مِنْ مَحِيصٍ ﴿٣٦﴾

50 **Kaf**/36. (Ey Muhammed!) Bunlardan önce, bunlardan daha güçlü, diyar diyar dolaşan nice nesilleri yok etmişizdir. Kurtuluşu var mı?

أَكُفَّارُكُمْ خَيْرٌ مِنْ أُولَئِكُمْ أَمْ لَكُمْ بَرَاءَةٌ فِي الزُّبُرِ ﴿٤٣﴾ أَمْ يَقُولُونَ نَحْنُ جَمِيعٌ مُنْتَصِرٌ ﴿٤٤﴾ سَيُهْزَمُ الْجَمْعُ وَيُوَلُّونَ الدُّبُرَ ﴿٤٥﴾ بَلِ السَّاعَةُ مَوْعِدُهُمْ وَالسَّاعَةُ أَدْهَى وَأَمَرُّ ﴿٤٦﴾

54 **Kamer**/43. Ey Mekke putperestleri! Sizin inkârcılarınız bunlardan (Firavun ve taifesinden) daha mı iyiler, yoksa kitaplarda sizin için bir ruhsatnâme mi var? 44. Yoksa: "Biz muzaffer olacak bir topluluğuz" mu diyorlar? 45. Toplulukları dağıtılacak ve onlar arkalarına dönüp kaçacaklardır. 46. Kıyamet saati onlara söz verilmiştir. O ne korkunç, ne acı bir saattir!

وَلَقَدْ أَهْلَكْنَا أَشْيَاعَكُمْ فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ ﴿٥١﴾

54 **Kamer**/51. Sizin benzerlerinizi yok ettik, öğüt alan yok mudur?

وَمَا يَنْظُرُ هَؤُلَاءِ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً مَا لَهَا مِنْ فَوَاقٍ ﴿١٥﴾ وَقَالُوا رَبَّنَا عَجِّلْ لَنَا قِطَّنَا قَبْلَ يَوْمِ الْحِسَابِ ﴿١٦﴾

38 **Sad**/15. Bunlar da ancak, dönüşü[514] olmayan tek bir çığlık beklemektedirler. 16. Bunlar: "Rabbimiz! Bizim payımızı hesaplaşma gününden önce ver" derlerdi.

وَمَا أَرْسَلْنَا فِي قَرْيَةٍ مِنْ نَبِيٍّ إِلَّا أَخَذْنَا أَهْلَهَا بِالْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ لَعَلَّهُمْ يَضَّرَّعُونَ ﴿٩٤﴾ ثُمَّ بَدَّلْنَا مَكَانَ السَّيِّئَةِ الْحَسَنَةَ حَتَّى عَفَوا وَقَالُوا قَدْ مَسَّ آبَاءَنَا الضَّرَّاءُ وَالسَّرَّاءُ فَأَخَذْنَاهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٩٥﴾ وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَى آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِمْ بَرَكَاتٍ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَلَكِنْ كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٩٦﴾ أَفَأَمِنَ أَهْلُ

7 **A'raf**/94. Biz hangi kasabaya bir peygamber göndermişsek, oranın halkını, yalvarıp yakarsınlar diye darlık ve sıkıntıya uğratmışızdır. 95. Sonra kötülüğün yerine iyiliği koyduk da, insanlar çoğaldılar ve: "Atalarımız da sıkıntıya ve sevince kavuşmuşlardı" dediler. Bundan dolayı hiç farkında olmadıkları bir durumda onları ansızın yakalayıverdik. 96. Eğer bu kasabaların halkı inanıp saygılı olsalardı, onlara göğün ve yerin bolluklarını açardık. Ama yalanladılar; biz de kazanmış olduklarına karşılık

514 Burada 'dönüş' olarak çevirdiğimiz *tevâk* kelimesine, 'kesinti' ve 'son bulma' anlamları da verilebilir.

الْقُرَى أَنْ يَأْتِيَهُمْ بَأْسُنَا بَيَاتًا وَهُمْ نَائِمُونَ ﴿٩٧﴾ أَوَأَمِنَ أَهْلُ الْقُرَى أَنْ يَأْتِيَهُمْ بَأْسُنَا ضُحًى وَهُمْ يَلْعَبُونَ ﴿٩٨﴾ أَفَأَمِنُوا مَكْرَ اللَّهِ فَلَا يَأْمَنُ مَكْرَ اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٩٩﴾

onları yakalayıverdik. 97. Bu kasabaların halkı uyurlarken geceleyin baskınımızın başlarına gelmesinden güvende miydiler? 98. Veya bu kasabaların halkı, eğlenirlerken, kuşluk vakti baskınımızın başlarına gelmesinden güvende miydiler? 99. Allah'ın düzeninden güvende miydiler? Allah'ın düzeninden ancak kaybedecek toplum güvende olur.

وَمِمَّنْ خَلَقْنَا أُمَّةٌ يَهْدُونَ بِالْحَقِّ وَبِهِ يَعْدِلُونَ ﴿١٨١﴾ وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٨٢﴾ وَأُمْلِي لَهُمْ إِنَّ كَيْدِي مَتِينٌ ﴿١٨٣﴾ أَوَلَمْ يَتَفَكَّرُوا مَا بِصَاحِبِهِمْ مِنْ جِنَّةٍ إِنْ هُوَ إِلَّا نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿١٨٤﴾ أَوَلَمْ يَنْظُرُوا فِي مَلَكُوتِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا خَلَقَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ وَأَنْ عَسَى أَنْ يَكُونَ قَدِ اقْتَرَبَ أَجَلُهُمْ فَبِأَيِّ حَدِيثٍ بَعْدَهُ يُؤْمِنُونَ ﴿١٨٥﴾

7 **A'raf**/181. Yarattıklarımız arasında, Hakka göre yol gösteren ve adaletle hükmeden bir topluluk vardır. 182. Ayetlerimizi yalanlayanları ise, bilmedikleri yönden ağır ağır sonuca yaklaştıracağız. 183. Onlara süre veriyorum; Benim tuzağım çetindir. 184. Arkadaşlarında (Muhammed'de) bir delilik olmadığını düşünmüyorlar mı? O, ancak apaçık bir uyarıcıdır. 185. Göklerin ve yerin hükümranlığı ve Allah'ın yarattığı şeyler üzerinde düşünüp, belki de ecellerinin yaklaşmış olduğunu (görmüyorlar mı)? Bundan sonra hangi söze inanacaklar?

حَتَّى إِذَا رَأَوْا مَا يُوعَدُونَ فَسَيَعْلَمُونَ مَنْ أَضْعَفُ نَاصِرًا وَأَقَلُّ عَدَدًا ﴿٢٤﴾ قُلْ إِنْ أَدْرِي أَقَرِيبٌ مَا تُوعَدُونَ أَمْ يَجْعَلُ لَهُ رَبِّي أَمَدًا ﴿٢٥﴾

72 **Cin**/24. Sonunda, kendilerine söz verileni gördükleri zaman, kimin yardımcısının daha güçsüz ve sayısının daha az olduğunu bileceklerdir. 25. (Ey Muhammed!) De ki: "Size söz verilen yakın mıdır, yoksa Rabbim onu uzun süreli mi kılmıştır, ben bilmem".

أَلَمْ يَرَوْا كَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنَ الْقُرُونِ أَنَّهُمْ إِلَيْهِمْ لَا يَرْجِعُونَ ﴿٣١﴾ وَإِنْ كُلٌّ لَمَّا جَمِيعٌ لَدَيْنَا مُحْضَرُونَ ﴿٣٢﴾

36 **Yasin**/31. Kendilerinden önce nice nesilleri yok ettiğimizi, onların bir daha kendilerine dönmediklerini görmezler mi? 32. Hepsi huzurumuza getirileceklerdir.

وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤٨﴾ مَا يَنْظُرُونَ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً تَأْخُذُهُمْ وَهُمْ يَخِصِّمُونَ ﴿٤٩﴾ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ تَوْصِيَةً وَلَا إِلَى أَهْلِهِمْ يَرْجِعُونَ ﴿٥٠﴾

36 **Yasin**/48. İnkârcılar: "Doğru sözlü iseniz, bu verilen söz ne zamandır?" derler. 49. Çekişip dururlarken kendilerini yakalayacak bir tek çığlığı beklerler. 50. O zaman, artık ne vasiyet edebilirler, ne de ailelerine dönebilirler.

وَإِذَا تُتْلَى عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا أَيُّ الْفَرِيقَيْنِ خَيْرٌ مَقَامًا وَأَحْسَنُ نَدِيًّا

19 **Meryem**/73. Âyetlerimiz onlara apaçık okunduğu zaman, inkâr edenler inananlara "Bu iki takımdan hangisinin ma-

﴿٧٣﴾ وَكَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْنٍ هُمْ أَحْسَنُ أَثَاثًا وَرِئْيًا ﴿٧٤﴾ قُلْ مَنْ كَانَ فِي الضَّلَالَةِ فَلْيَمْدُدْ لَهُ الرَّحْمَنُ مَدًّا حَتَّى إِذَا رَأَوْا مَا يُوعَدُونَ إِمَّا الْعَذَابَ وَإِمَّا السَّاعَةَ فَسَيَعْلَمُونَ مَنْ هُوَ شَرٌّ مَكَانًا وَأَضْعَفُ جُنْدًا ﴿٧٥﴾

derler. 74. Onlardan önce nice nesilleri yok ettik; onlar donanımca ve gösteriş bakımından bunlardan daha iyiydiler. 75. De ki: "Kim şaşkınlık içinde ise –Rahman, onu erteledikçe ertelemiş olsa da– sonunda tehdit edildikleri azabı veya kıyamet gününü gördükleri zaman, kimin yerinin daha kötü ve adamlarının daha güçsüz olduğunu bileceklerdir.

وَكَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْنٍ هَلْ تُحِسُّ مِنْهُمْ مِنْ أَحَدٍ أَوْ تَسْمَعُ لَهُمْ رِكْزًا ﴿٩٨﴾

19 **Meryem**/98. Bunlardan önce nice nesilleri yok ettik. Şimdi onlardan hiçbirini duyuyor veya hiçbir ses işitiyor musun?

أَفَلَمْ يَهْدِ لَهُمْ كَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنَ الْقُرُونِ يَمْشُونَ فِي مَسَاكِنِهِمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِأُولِي النُّهَى ﴿١٢٨﴾ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَكَانَ لِزَامًا وَأَجَلٌ مُسَمًّى ﴿١٢٩﴾

20 **Taha**/128. Şimdi yurtlarında gezip dolaştıkları, kendilerinden önceki nice nesilleri yok etmiş olmamız, onları doğru yola sevketmedi mi? Doğrusu bunlarda akıl sahipleri için ibretler vardır. 129. Eğer Rabbimin verilmiş bir sözü ve tayin ettiği bir süre olmasaydı, hemen azaba uğrarlardı.

فَيَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٠٢﴾ فَيَقُولُوا هَلْ نَحْنُ مُنْظَرُونَ ﴿٢٠٣﴾ أَفَبِعَذَابِنَا يَسْتَعْجِلُونَ ﴿٢٠٤﴾ أَفَرَأَيْتَ إِنْ مَتَّعْنَاهُمْ سِنِينَ ﴿٢٠٥﴾ ثُمَّ جَاءَهُمْ مَا كَانُوا يُوعَدُونَ ﴿٢٠٦﴾ مَا أَغْنَى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يُمَتَّعُونَ ﴿٢٠٧﴾

26 **Şuara**/202. Bu (azap) onlara farkında değillerken ansızın geliverecektir. 203. O zaman, "Ertelenmez miyiz?" derler. 204. Bizim azabımızı acele mi istiyorlardı? 205-207. Görmedin mi? (Ey Muhammed!) Biz onlara yıllar yılı nimetler vermiş olsak, sonra da kendilerine söz verilen azap başlarına gelse, kendilerine dünyada verilmiş olan nimetler onlara bir fayda sağlamaz.

وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٧١﴾ قُلْ عَسَى أَنْ يَكُونَ رَدِفَ لَكُمْ بَعْضُ الَّذِي تَسْتَعْجِلُونَ ﴿٧٢﴾

27 **Neml**/71. Onlar: "Eğer doğru söylüyorsanız, bu sözünüz ne zaman yerine gelecektir?" derler. 72. De ki: "Acele ettiğiniz şeyin bir kısmı belki de ensenizdedir".

أَفَأَمِنْتُمْ أَنْ يَخْسِفَ بِكُمْ جَانِبَ الْبَرِّ أَوْ يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِبًا ثُمَّ لَا تَجِدُوا لَكُمْ وَكِيلًا ﴿٦٨﴾ أَمْ أَمِنْتُمْ أَنْ يُعِيدَكُمْ فِيهِ تَارَةً أُخْرَى فَيُرْسِلَ عَلَيْكُمْ قَاصِفًا مِنَ الرِّيحِ فَيُغْرِقَكُمْ بِمَا كَفَرْتُمْ ثُمَّ لَا تَجِدُوا لَكُمْ عَلَيْنَا بِهِ تَبِيعًا ﴿٦٩﴾

17 **İsra**/68. O'nun, karada da sizi yere batırmasından veya başınıza taş yağdırmasından güvende misiniz? Sonra kendinize bir koruyucu da bulamazsınız. 69. Ya da, sizi tekrar denize döndürerek, kırıp geçiren bir kasırgayı üzerinize gönderip, inkar etmenizden ötürü sizi suda boğmasından güvende misiniz? Sonra sizin için Bizden davacı olacak kimse de bulamazsınız.

KIRIKKALE Üniversitesi KÜTÜPHANESİ

وَإِمَّا نُرِيَنَّكَ بَعْضَ الَّذِي نَعِدُهُمْ أَوْ نَتَوَفَّيَنَّكَ فَإِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ ثُمَّ اللَّهُ شَهِيدٌ عَلَى مَا يَفْعَلُونَ ﴿٤٦﴾ وَلِكُلِّ أُمَّةٍ رَسُولٌ فَإِذَا جَاءَ رَسُولُهُمْ قُضِيَ بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٤٧﴾ وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَٰذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤٨﴾ قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي ضَرًّا وَلَا نَفْعًا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ لِكُلِّ أُمَّةٍ أَجَلٌ إِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ فَلَا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ ﴿٤٩﴾ قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَتَاكُمْ عَذَابُهُ بَيَاتًا أَوْ نَهَارًا مَاذَا يَسْتَعْجِلُ مِنْهُ الْمُجْرِمُونَ ﴿٥٠﴾ أَثُمَّ إِذَا مَا وَقَعَ آمَنْتُمْ بِهِ آلْآنَ وَقَدْ كُنْتُمْ بِهِ تَسْتَعْجِلُونَ ﴿٥١﴾

10 Yunus/46. Onlara söz verdiğimiz azabın bir kısmını sana ya gösteririz, ya da ruhunu alırız. Nasıl olsa dönüşleri Bizedir. Sonra, Allah onların yaptıklarına tanıktır. 47. Her ümmetin bir elçisi vardır. Onlara elçileri geldiği zaman, aralarında adaletle hükmedilmiş olur ve onlara zulmedilmez. 48. Diyorlar ki: "Doğru sözlü iseniz, bu söz verilen azap ne zamandır?" 49. De ki: "Allah'ın dilemesinin dışında ben kendime ne zarar verebilir, ne de yarar sağlayabilirim. Her ümmetin bir süresi vardır. Onların süreleri dolduğu zaman, onu ne bir an geciktirebilirler, ne de bir an öne alabilirler. 50. De ki: "Allah'ın azabı size geceleyin veya gündüzün gelse, ne yaparsınız?" Suçlular bunda niye acele ediyorlar? 51. O hâlde, vuku bulduğu zaman mı ona inanacaksınız? Şimdi mi inanıyorsunuz? Ama siz onu acele istiyordunuz.

فَهَلْ يَنْتَظِرُونَ إِلَّا مِثْلَ أَيَّامِ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِهِمْ قُلْ فَانْتَظِرُوا إِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ ﴿١٠٢﴾ ثُمَّ نُنَجِّي رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا كَذَٰلِكَ حَقًّا عَلَيْنَا نُنْجِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٠٣﴾

10 Yunus/102. Kendilerinden önce geçen günlerden başka bir şey mi bekliyorlar? De ki: "Bekleyin, ben de sizinle beraber beklemekteyim". 103. Sonra Biz elçilerimizi ve inananları kurtarırız. Mü'minleri böyle kurtarırız –bu zaten Bize düşer–.

وَلَئِنْ أَخَّرْنَا عَنْهُمُ الْعَذَابَ إِلَىٰ أُمَّةٍ مَعْدُودَةٍ لَيَقُولُنَّ مَا يَحْبِسُهُ أَلَا يَوْمَ يَأْتِيهِمْ لَيْسَ مَصْرُوفًا عَنْهُمْ وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٨﴾

11 Hud/8. Onların azabını sayılı bir süreye kadar erteleyecek olsak, kesinlikle: "Onu alıkoyan nedir?" diyeceklerdir. Bilsinler ki, onlara azap geldiği gün artık geri çevrilmez. Alaya alıp durdukları şey onları kuşatacaktır.

وَقُلْ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ اعْمَلُوا عَلَىٰ مَكَانَتِكُمْ إِنَّا عَامِلُونَ ﴿١٢١﴾ وَانْتَظِرُوا إِنَّا مُنْتَظِرُونَ ﴿١٢٢﴾

11 Hud/121-122. (Ey Muhammed!) İnanmayanlara: "Durumunuzun gerektirdiğini yapın; biz de yapacağız. Bekleyin, biz de bekleyeceğiz" de.

أَفَأَمِنُوا أَنْ تَأْتِيَهُمْ غَاشِيَةٌ مِنْ عَذَابِ اللَّهِ أَوْ تَأْتِيَهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١٠٧﴾

12 Yusuf/107. Onlar, Allah'ın azabından (kendilerini) bürüyecek bir belanın gelmesinden, ya da kıyamet saatinin, farkında olmayacakları bir anda ansızın başlarına gelmesinden güvende midirler?

وَرَبُّكَ الْغَنِيُّ ذُو الرَّحْمَةِ إِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ وَيَسْتَخْلِفْ مِنْ بَعْدِكُمْ مَا يَشَاءُ كَمَا أَنْشَأَكُمْ مِنْ ذُرِّيَّةِ قَوْمٍ

6 En'am/133. Rabbin hiçbir şeye muhtaç değildir ve merhamet sahibidir. Dilerse sizi yok

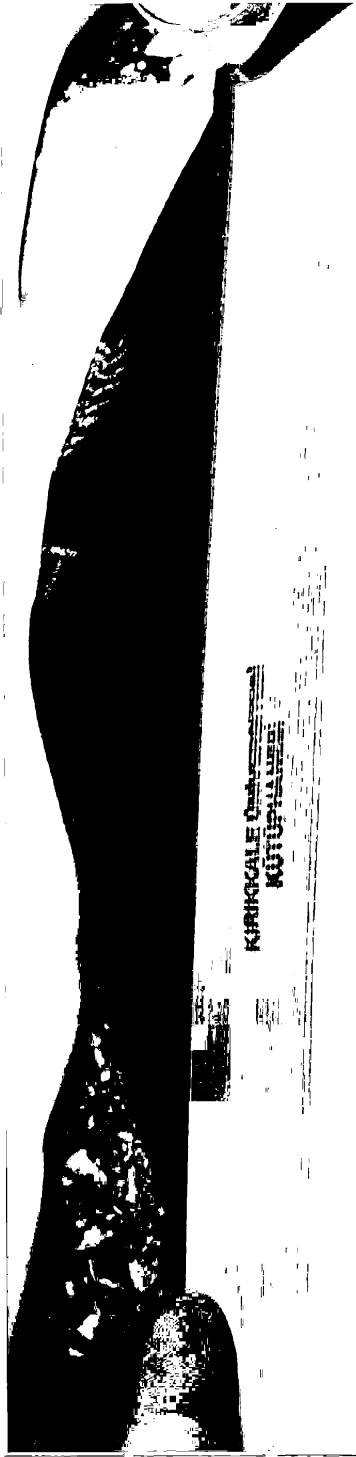

آخَرِينَ ﴿١٣٣﴾ إِنَّ مَا تُوعَدُونَ لَآتٍ وَمَا أَنتُم بِمُعْجِزِينَ ﴿١٣٤﴾ قُلْ يَاقَوْمِ اعْمَلُوا عَلَى مَكَانَتِكُمْ إِنِّي عَامِلٌ فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ تَكُونُ لَهُ عَاقِبَةُ الدَّارِ إِنَّهُ لاَ يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ ﴿١٣٥﴾

yarattığı gibi, dilediğini de sizin yerinize getirir. 134. Size söz verilen, şüphesiz yerine gelecektir; siz onun önüne geçemezsiniz. 135. (Ey Muhammed!) De ki: "Ey kavmim! Durumunuzun gerektirdiğini yapın. Ben de yapacağım. Bu dünyanın sonucu kimin olacak, (yakında) bileceksiniz. Çünkü haksızlık edenler kurtulamazlar".

وَلَقَدْ سَبَقَتْ كَلِمَتُنَا لِعِبَادِنَا الْمُرْسَلِينَ ﴿١٧١﴾ إِنَّهُمْ لَهُمُ الْمَنْصُورُونَ ﴿١٧٢﴾ وَإِنَّ جُنْدَنَا لَهُمُ الْغَالِبُونَ ﴿١٧٣﴾ فَتَوَلَّ عَنْهُمْ حَتَّى حِينٍ ﴿١٧٤﴾ وَأَبْصِرْهُمْ فَسَوْفَ يُبْصِرُونَ ﴿١٧٥﴾ أَفَبِعَذَابِنَا يَسْتَعْجِلُونَ ﴿١٧٦﴾ فَإِذَا نَزَلَ بِسَاحَتِهِمْ فَسَآءَ صَبَاحُ الْمُنْذَرِينَ ﴿١٧٧﴾ وَتَوَلَّ عَنْهُمْ حَتَّى حِينٍ ﴿١٧٨﴾ وَأَبْصِرْ فَسَوْفَ يُبْصِرُونَ ﴿١٧٩﴾

37 **Saffat**/171-173. Andolsun ki, peygamber kullarımıza söz vermişizdir: Onlar, şüphesiz yardım göreceklerdir ve Bizim ordumuz üstün gelecektir. 174. (Ey Muhammed!) Bir süreye kadar onlara aldırış etme. 175. Sonra (olacakları) seyret; onlar da görecekler. 176. Azabımıza uğramak için acele mi ediyorlar? 177. O azap yurtlarına indiğinde, uyarılmış olanların sabahı ne kötü olur! 178. Bir süreye kadar onlara aldırış etme. 179. Sonra (olacakları) seyret; onlar da görecekler.

وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٩﴾ قُلْ لَكُمْ مِيعَادُ يَوْمٍ لاَ تَسْتَأْخِرُونَ عَنْهُ سَاعَةً وَلاَ تَسْتَقْدِمُونَ ﴿٣٠﴾

34 **Sebe'**/29. Onlar: "Doğru sözlü iseniz söyleyin, verilen bu söz ne zamandır?" derler. 30. De ki: "Size, bir gün tâyin edilmiştir. Ondan ne bir saat geri kalabilirsiniz, ne de öne geçebilirsiniz".

كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَأَتَاهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لاَ يَشْعُرُونَ ﴿٢٥﴾ فَأَذَاقَهُمُ اللَّهُ الْخِزْيَ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَلَعَذَابُ الآخِرَةِ أَكْبَرُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٢٦﴾

39 **Zümer**/25. Onlardan öncekiler de yalanlamışlardı da, farkına varmadıkları yerden onlara bir azap gelip çatmıştı. 26. Allah onlara, dünya hayatında rezilliği tattırdı; ahiret azabı ise daha büyüktür. Keşke bilselerdi!

قُلْ يَاقَوْمِ اعْمَلُوا عَلَى مَكَانَتِكُمْ إِنِّي عَامِلٌ فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٣٩﴾ مَنْ يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَيَحِلُّ عَلَيْهِ عَذَابٌ مُقِيمٌ ﴿٤٠﴾

39 **Zümer**/39-40. (Ey Muhammed!) De ki: "Ey kavmim! Durumunuzun gerektirdiğini yapın; doğrusu, ben de yapacağım. Kendisini rezil edecek azap kime gelecek ve sürekli azap kime inecek bileceksiniz".

وَأَنِيبُوا إِلَى رَبِّكُمْ وَأَسْلِمُوا لَهُ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ ثُمَّ لاَ تُنْصَرُونَ ﴿٥٤﴾ وَاتَّبِعُوا أَحْسَنَ مَا أُنْزِلَ

39 **Zümer**/54-58. (Onlara de ki:) "Rabbinize yönelin. Azap size gelmeden önce O'na teslim olun; sonra yardım görmezsiniz. Azabın size ansızın ve hiç farkına varmadı-

إِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ بَغْتَةً وَأَنْتُمْ لَا تَشْعُرُونَ ﴿٥٥﴾ أَنْ تَقُولَ نَفْسٌ يَا حَسْرَتَا عَلَى مَا فَرَّطْتُ فِي جَنْبِ اللَّهِ وَإِنْ كُنْتُ لَمِنَ السَّاخِرِينَ ﴿٥٦﴾ أَوْ تَقُولَ لَوْ أَنَّ اللَّهَ هَدَانِي لَكُنْتُ مِنَ الْمُتَّقِينَ ﴿٥٧﴾ أَوْ تَقُولَ حِينَ تَرَى الْعَذَابَ لَوْ أَنَّ لِي كَرَّةً فَأَكُونَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٥٨﴾

ginız bir sırada gelmesinden önce Rabbinizden size indirilen en güzel (söz)e[515] uyun ki, kimse: «Allah'a karşı vurdumduymazlık ettiğim için bana yazıklar olsun! Gerçekten ben alaya alanlardanmışım» demesin; veya kimse: «Allah beni doğru yola eriştirseydi sakınanlardan olurdum» demesin; yâhut, azabı gördüğünde: «Keşke benim için dönüş imkânı bulunsa da, iyi davrananlardan olsam» demesin".

فَإِنْ أَعْرَضُوا فَقُلْ أَنْذَرْتُكُمْ صَاعِقَةً مِثْلَ صَاعِقَةِ عَادٍ وَثَمُودَ ﴿١٣﴾

41 Fussilet/13. (Ey Muhammed!) Eğer yüz çevirirlerse onlara de ki: "Ben sizi, Âd ve Semûd'un başına gelen kasırgaya benzer bir kasırga ile uyardım".

فَإِمَّا نَذْهَبَنَّ بِكَ فَإِنَّا مِنْهُمْ مُنْتَقِمُونَ ﴿٤١﴾ أَوْ نُرِيَنَّكَ الَّذِي وَعَدْنَاهُمْ فَإِنَّا عَلَيْهِمْ مُقْتَدِرُونَ ﴿٤٢﴾

43 Zuhruf/41-42. Ya seni (onlardan) uzaklaştırıp, onlardan öc alırız; yahut onlara vadetteğimizi sana da gösteririz. Biz onlara karşı gücü yetenleriz.

هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا السَّاعَةَ أَنْ تَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٦٦﴾

43 Zuhruf/66. Farkında olmadıkları bir anda kıyametin kendilerine ansızın gelmesini mi bekliyorlar?

بَلْ هُمْ فِي شَكٍّ يَلْعَبُونَ ﴿٩﴾ فَارْتَقِبْ يَوْمَ تَأْتِي السَّمَاءُ بِدُخَانٍ مُبِينٍ ﴿١٠﴾ يَغْشَى النَّاسَ هَذَا عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١١﴾ رَبَّنَا اكْشِفْ عَنَّا الْعَذَابَ إِنَّا مُؤْمِنُونَ ﴿١٢﴾ أَنَّى لَهُمُ الذِّكْرَى وَقَدْ جَاءَهُمْ رَسُولٌ مُبِينٌ ﴿١٣﴾ ثُمَّ تَوَلَّوْا عَنْهُ وَقَالُوا مُعَلَّمٌ مَجْنُونٌ ﴿١٤﴾ إِنَّا كَاشِفُوا الْعَذَابِ قَلِيلًا إِنَّكُمْ عَائِدُونَ ﴿١٥﴾ يَوْمَ نَبْطِشُ الْبَطْشَةَ الْكُبْرَى إِنَّا مُنْتَقِمُونَ ﴿١٦﴾

44 Duhan/9. Hayır; inkârcılar şüphe içinde oyalanıyorlar. 10-11. (Ey Muhammed!) Göğün, insanları bürüyeceği ve gözle görülen bir duman çıkaracağı günü gözetle: bu, can yakan bir azaptır. 12. İnsanlar: 'Rabbimiz! Bu azabı bizden kaldır; artık biz inananlarız' derler. 13-14. Onlar kim, öğüt almak kim? Kendilerine gerçeği açıklayan bir elçi gelmişti de, ondan yüz çevirmişler ve: "Öğretilmiş bir deli" demişlerdi. 15. Biz sizden azabı az bir süre için kaldıracağız, siz yine de eski inkârcılığınıza döneceksiniz. 16. Onları çarpılıca çarpacağımız gün, mutlaka öcümüzü alırız.

فَاصْبِرْ كَمَا صَبَرَ أُولُو الْعَزْمِ مِنَ الرُّسُلِ وَلَا تَسْتَعْجِلْ لَهُمْ كَأَنَّهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَ مَا يُوعَدُونَ لَمْ

46 Ahkaf/35. (Ey Muhammed!) Elçilerden kararlılık gösterenlerin dayandığı gibi sen de dayan. Onlar (inkârcılar) için acele

[515] Bu ifadeye çoğu kez: "... Size indirilenin en güzeline uyun" şeklinde anlam verilmektedir. Gramatik açıdan böyle bir anlam belirlemesinin doğruluğunda şüphe yoktur ancak bu takdirde indirilenin bir kısmının da güzel olmadığı gibi ukuncul bir anlam ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle, gramatik açıdan aynı derecede mümkün olan yukarıdaki anlamı tercih ettik.

يَلْبَثُوٓا۟ إِلَّا سَاعَةً مِّن نَّهَارٍ ۚ بَلَٰغٌ ۚ فَهَلْ يُهْلَكُ إِلَّا الْقَوْمُ الْفَٰسِقُونَ ﴿٣٥﴾

etme; kendilerine söz verileni gördükleri gün, (onlara, dünyada) sadece bir gündüz saati kalmışlar gibi gelir. (Bu, bir) bildiridir; hiç yoldan çıkmış olanlardan başkası yok edilir mi?

فَإِنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا۟ ذَنُوبًا مِّثْلَ ذَنُوبِ أَصْحَٰبِهِمْ فَلَا يَسْتَعْجِلُونِ ﴿٥٩﴾ فَوَيْلٌ لِّلَّذِينَ كَفَرُوا۟ مِن يَوْمِهِمُ الَّذِى يُوعَدُونَ ﴿٦٠﴾

51 **Zariyat**/59. Bu zalimlerin de, tıpkı (önceki) arkadaşlarının payları gibi payları vardır. Onun için, hiç acele etmesinler. 60. Kendilerine söz verilen günün azabından dolayı vay o inkâr edenlere!

أَتَىٰٓ أَمْرُ ٱللَّهِ فَلَا تَسْتَعْجِلُوهُ ۚ سُبْحَٰنَهُۥ وَتَعَٰلَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿١﴾

16 **Nahl**/1. Allah'ın buyruğu gelecektir. Onun çabuk gelmesini istemeyin. Allah onların ortak koşmalarından yücedir, uzaktır.

هَلْ يَنظُرُونَ إِلَّآ أَن تَأْتِيَهُمُ ٱلْمَلَٰٓئِكَةُ أَوْ يَأْتِىَ أَمْرُ رَبِّكَ ۚ كَذَٰلِكَ فَعَلَ ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ ۚ وَمَا ظَلَمَهُمُ ٱللَّهُ وَلَٰكِن كَانُوٓا۟ أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٣٣﴾ فَأَصَابَهُمْ سَيِّـَٔاتُ مَا عَمِلُوا۟ وَحَاقَ بِهِم مَّا كَانُوا۟ بِهِۦ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٣٤﴾

16 **Nahl**/33. Onlar yalnızca, kendilerine meleklerin gelmesini veya Rabbinin buyruğunun gelmesini bekliyorlar. Onlardan öncekiler de böyle yapmışlardı. Allah onlara zulmetmemişti. Ama onlar kendilerine yazık etmişlerdi. 34. Bundan dolayı, işledikleri kötülükler başlarına geldi ve alay edip durdukları şeyle kuşatıldılar.

وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِى كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولًا أَنِ ٱعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ وَٱجْتَنِبُوا۟ ٱلطَّٰغُوتَ ۖ فَمِنْهُم مَّنْ هَدَى ٱللَّهُ وَمِنْهُم مَّنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ ٱلضَّلَٰلَةُ ۚ فَسِيرُوا۟ فِى ٱلْأَرْضِ فَٱنظُرُوا۟ كَيْفَ كَانَ عَٰقِبَةُ ٱلْمُكَذِّبِينَ ﴿٣٦﴾

16 **Nahl**/36. Her millete: "Allah'a tapın, azgınlardan kaçının" (diyen) bir elçi göndermişizdir. Allah, içlerinden kimini doğru yola eriştirdi, kimi de sapıklığı hak etti. Yeryüzünde gezin ve yalanlayanların sonlarının nasıl olduğuna bakın!

أَفَأَمِنَ ٱلَّذِينَ مَكَرُوا۟ ٱلسَّيِّـَٔاتِ أَن يَخْسِفَ ٱللَّهُ بِهِمُ ٱلْأَرْضَ أَوْ يَأْتِيَهُمُ ٱلْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٤٥﴾ أَوْ يَأْخُذَهُمْ فِى تَقَلُّبِهِمْ فَمَا هُم بِمُعْجِزِينَ ﴿٤٦﴾ أَوْ يَأْخُذَهُمْ عَلَىٰ تَخَوُّفٍ ۖ فَإِنَّ رَبَّكُمْ لَرَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿٤٧﴾

16 **Nahl**/45-47. Kötü düzenler kuranlar, Allah'ın kendilerini yere batırmasından veya hiç farkına varmayacakları bir yerden kendilerine azap gelmesinden, ya da koşuşturup dururlarken veya korku içindelerken onları yakalamasından güvende midirler? Rabbin şefkatlidir, merhametlidir.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ ٱللَّهَ خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ بِٱلْحَقِّ ۚ إِن يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ وَيَأْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ ﴿١٩﴾ وَمَا ذَٰلِكَ عَلَى ٱللَّهِ بِعَزِيزٍ ﴿٢٠﴾

14 İbrahim/19. Allah'ın gökleri ve yeri bir gaye ile yarattığını görmüyor musun? O dilerse sizi yok eder ve yeni yaratıklar var eder. 20. Bu, Allah için güç değildir.

مِنْ عَجَلٍ ۚ سَأُو۟رِيكُمْ ءَايَٰتِى فَلَا تَسْتَعْجِلُونِ ﴿٣٧﴾ وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَٰذَا ٱلْوَعْدُ إِن كُنتُمْ صَٰدِقِينَ ﴿٣٨﴾

21 **Enbiya**/37 "Sabır aceleci olarak yaratılmıştır. Size ayetlerimi göstereceğim, bana acele etmeyin." 38. Ve diyorlar ki: "Doğru sözlü iseniz, bu söz ne zaman?"

قُلْ مَن يَكْلَؤُكُم بِٱلَّيْلِ وَٱلنَّهَارِ مِنَ ٱلرَّحْمَٰنِ ۚ بَلْ هُمْ عَن ذِكْرِ رَبِّهِم مُّعْرِضُونَ ﴿٤٢﴾ أَمْ لَهُمْ ءَالِهَةٌ تَمْنَعُهُم مِّن دُونِنَا ۚ لَا يَسْتَطِيعُونَ نَصْرَ أَنفُسِهِمْ وَلَا هُم مِّنَّا يُصْحَبُونَ ﴿٤٣﴾ بَلْ مَتَّعْنَا هَٰٓؤُلَآءِ وَءَابَآءَهُمْ حَتَّىٰ طَالَ عَلَيْهِمُ ٱلْعُمُرُ ۗ أَفَلَا يَرَوْنَ أَنَّا نَأْتِى ٱلْأَرْضَ نَنقُصُهَا مِنْ أَطْرَافِهَا ۚ أَفَهُمُ ٱلْغَٰلِبُونَ ﴿٤٤﴾

21 **Enbiya**/42 De ki: "Geceleyin ve gündüzün sizi Rahman'dan kim koruyabilir?" Ama onlar Rablerini anmaktan yüz çevirmektedirler. 43 Yoksa onlar Bize karşı sanmanlar mı var ki O'ndan kendilerine yardım edeceklerdir? Hayır, onlar kendilerine de yardım edemezler, Katımızdan da dostlum görmezler. 44 Bak, Biz, bunlara ve babalarına bol geçimlikler verdik de onların üzerinden ömürler uzadı mı, memleketlerine gelip onları her taraftan eksiltmiş görmüyorlar mıyız? Yoksa galip gelecek olanlar onlar mıdır?

وَلَئِن مَّسَّتْهُمْ نَفْحَةٌ مِّنْ عَذَابِ رَبِّكَ لَيَقُولُنَّ يَٰوَيْلَنَآ إِنَّا كُنَّا ظَٰلِمِينَ ﴿٤٦﴾ وَنَضَعُ ٱلْمَوَٰزِينَ ٱلْقِسْطَ لِيَوْمِ ٱلْقِيَٰمَةِ فَلَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْـًٔا ۖ وَإِن كَانَ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِّنْ خَرْدَلٍ أَتَيْنَا بِهَا ۗ وَكَفَىٰ بِنَا حَٰسِبِينَ ﴿٤٧﴾

23 **Mu'minun**/75 Biz onlara acısa ve sıkıntılarını giderecek olsak, azgınlıklar içinde ısrarla sürüklenip gidecekler. 75 Biz onları azapla yakalamıştık, ama Rablerine boyun eğmemiş ve yalvarmamışlardı. 77 Sonunda onlara şiddetli bir azap kapısı açtığımız zaman umutsuz kalıverdiler.

قُلْ رَّبِّ إِمَّا تُرِيَنِّى مَا يُوعَدُونَ ﴿٩٣﴾ رَبِّ فَلَا تَجْعَلْنِى فِى ٱلْقَوْمِ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿٩٤﴾ وَإِنَّا عَلَىٰٓ أَن نُّرِيَكَ مَا نَعِدُهُمْ لَقَٰدِرُونَ ﴿٩٥﴾

23 **Mu'minun**/93-94 De ki: "Rabbim onlara verdiği durumları yine bana gösterecek olursan, o zaman beni o zalim kavmin içinde bulundurma Rabbim!" 95 Biz onlara vaadettiğimiz şeyi elbette gösteririz.

وَلَنُذِيقَنَّهُم مِّنَ ٱلْعَذَابِ ٱلْأَدْنَىٰ دُونَ ٱلْعَذَابِ ٱلْأَكْبَرِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٢١﴾ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّن ذُكِّرَ بِـَٔايَٰتِ رَبِّهِۦ ثُمَّ أَعْرَضَ عَنْهَآ ۚ إِنَّا مِنَ ٱلْمُجْرِمِينَ مُنتَقِمُونَ ﴿٢٢﴾

32 Secde/21 Dönsünler diye, onlara büyük azaptan önce daha yakın azaptan tadıracağız. 22. Rabbinin ayetleri kendilerine hatırlatıldığı halde onlardan yüz çevirenden daha zalim kim olabilir? Biz suçlulardan öcümüzü alacağız.

---

[516] Bu ayet gerçekliğe [illegible] göstermek isteyen [illegible] bir bilgi vermekle [illegible] verebilmek için [illegible] oldüklarına dair [illegible] ard kelimesi [illegible] anlamında kullanılmıştır.

[517] Bu dünyada [illegible] ların, Müslümanlar [illegible] dünyada kâfirlerin [illegible] bir uyarı ve [illegible]

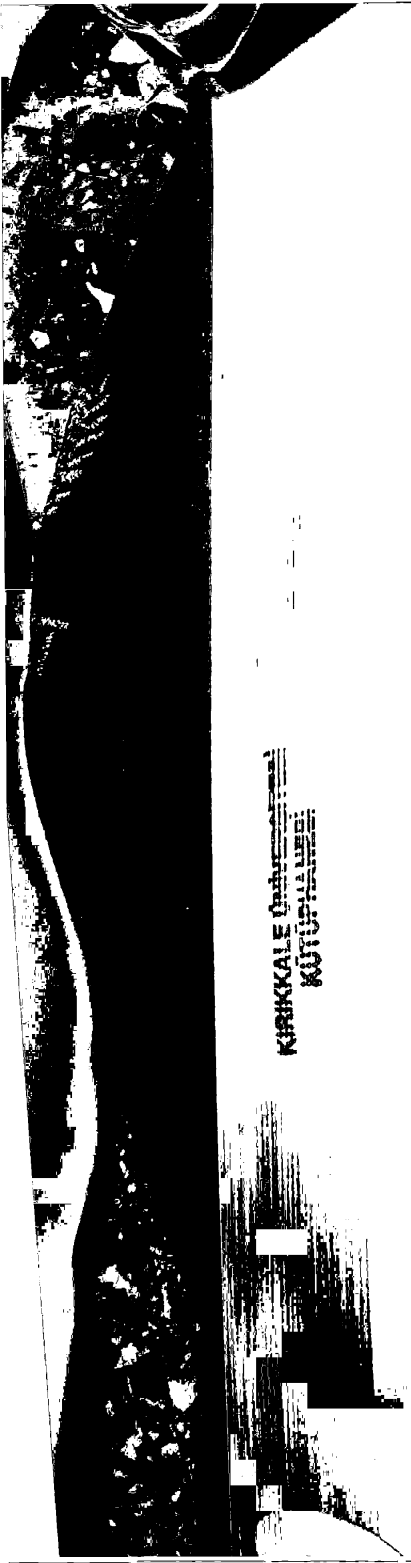

وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْفَتْحُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٨﴾ قُلْ يَوْمَ الْفَتْحِ لَا يَنْفَعُ الَّذِينَ كَفَرُوا إِيمَانُهُمْ وَلَا هُمْ يُنْظَرُونَ ﴿٢٩﴾ فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ وَانْتَظِرْ إِنَّهُمْ مُنْتَظِرُونَ ﴿٣٠﴾

32 **Secde**/28. (Ey Muhammed!) Onlar: "Doğru söylüyorsanız, bu hüküm ne zaman verilecektir?" derler. 29. De ki: "Hükmün verileceği gün inkârcılara ne inanmaları fayda verir, ne de ertelenirler". 30. Onlardan yüz çevir ve bekle; zaten onlar da beklemektedirler.

وَإِنْ يَرَوْا كِسْفًا مِنَ السَّمَاءِ سَاقِطًا يَقُولُوا سَحَابٌ مَرْكُومٌ ﴿٤٤﴾ فَذَرْهُمْ حَتَّى يُلَاقُوا يَوْمَهُمُ الَّذِي فِيهِ يُصْعَقُونَ ﴿٤٥﴾ يَوْمَ لَا يُغْنِي عَنْهُمْ كَيْدُهُمْ شَيْئًا وَلَا هُمْ يُنْصَرُونَ ﴿٤٦﴾ وَإِنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا عَذَابًا دُونَ ذَلِكَ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٧﴾

52 **Tur**/44. Gökten azap olarak düşen bir parça görseler: "Bulut kümesidir" derler. 45. Çarpılacakları güne erişmelerine kadar onları bırak. 46. O gün, düzenleri kendilerine bir fayda vermez; onlar yardım da görmezler. 47. Zulmedenlere, bundan başka bir de azap vardır; fakat onların çoğu bilmezler.

أَأَمِنْتُمْ مَنْ فِي السَّمَاءِ أَنْ يَخْسِفَ بِكُمُ الْأَرْضَ فَإِذَا هِيَ تَمُورُ ﴿١٦﴾ أَمْ أَمِنْتُمْ مَنْ فِي السَّمَاءِ أَنْ يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِبًا فَسَتَعْلَمُونَ كَيْفَ نَذِيرِ ﴿١٧﴾ وَلَقَدْ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ ﴿١٨﴾

67 **Mülk**/16. Gökte olanın sizi yerin dibine geçirmesinden güvende misiniz? –O zaman yer birden sarsılacak–. 17. Veya gökte olanın üzerinize bir kum fırtınası göndermesinden güvende misiniz? –O zaman Benim uyarmamın nasıl olduğunu bileceksiniz–. 18. Bunlardan öncekiler de yalanlamışlardı. Beni inkâr etmek nasılmış?

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَهْلَكَنِيَ اللَّهُ وَمَنْ مَعِيَ أَوْ رَحِمَنَا فَمَنْ يُجِيرُ الْكَافِرِينَ مِنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٢٨﴾ قُلْ هُوَ الرَّحْمَنُ آمَنَّا بِهِ وَعَلَيْهِ تَوَكَّلْنَا فَسَتَعْلَمُونَ مَنْ هُوَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٢٩﴾ قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَصْبَحَ مَاؤُكُمْ غَوْرًا فَمَنْ يَأْتِيكُمْ بِمَاءٍ مَعِينٍ ﴿٣٠﴾

67 **Mülk**/28. De ki: "Allah, beni ve benimle beraber bulunanları yok eder veya bize merhamet ederse; söyleyin bakalım, o zaman inkarcıları can yakıcı azaptan kim korur?" 29. De ki: "O Rahman'dır; biz O'na inandık ve O'na güvendik. Kimin apaçık bir sapıklıkta olduğunu yakında bileceksiniz". 30. De ki: "Suyunuz çekilse, söyleyin, size kim temiz bir su kaynağı getirebilir?"

فَلَا أُقْسِمُ بِرَبِّ الْمَشَارِقِ وَالْمَغَارِبِ إِنَّا لَقَادِرُونَ ﴿٤٠﴾ عَلَى أَنْ نُبَدِّلَ خَيْرًا مِنْهُمْ وَمَا نَحْنُ بِمَسْبُوقِينَ ﴿٤١﴾ فَذَرْهُمْ يَخُوضُوا وَيَلْعَبُوا حَتَّى يُلَاقُوا يَوْمَهُمُ الَّذِي يُوعَدُونَ ﴿٤٢﴾

70 **Mearic**/40-41. Doğuların ve batıların Rabbine yemin ederim ki, onların yerine daha iyilerini getirmeye Bizim gücümüz yeter; kimse de önümüze geçemez. 42. (Ey Muhammed!) Onları bırak; kendilerine söz verilen güne kavuşmalarına kadar dalıp oynasınlar.

قُلْ كَفَى بِاللَّهِ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ شَهِيدًا يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا

29 Ankebut/52. De ki: "Allah benimle sizin aranızda tanık olarak yeter. O göklerde ve yerde olanı, bâtıla inanarak Allah'ı inkâr

وَلَٰكِنَّهُمْ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٥٢﴾ وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَلَوْلَا أَجَلٌ مُسَمًّى لَجَاءَهُمُ الْعَذَابُ وَلَيَأْتِيَنَّهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٥٣﴾ يَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمُحِيطَةٌ بِالْكَافِرِينَ ﴿٥٤﴾ يَوْمَ يَغْشَاهُمُ الْعَذَابُ مِنْ فَوْقِهِمْ وَمِنْ تَحْتِ أَرْجُلِهِمْ وَيَقُولُ ذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٥٥﴾

orjenler onlar için cehennemdir. Onlardır 53 Zemler azabı acele istiyorlar. Eğer belirlenmiş bir süre olmasaydı, azap onlara hemen gelirdi. Azabı onlar farkına varmadan, ansızın başlarına gelecektir. 54-55 Zemler azabı acele istiyorlar. Azabın onları tepelerinden ve ayaklarının altından sarıp, 'Ey cezalarının tadına bakın' diyeceği gün cehennem kesinlikle kafirleri kuşatacaktır.

وَاتَّقُوا فِتْنَةً لَا تُصِيبَنَّ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْكُمْ خَاصَّةً وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٢٥﴾

8 Enfal 25 Aranızdan zulmedenlere özel olarak erişmekle kalmayacak bir karışıklığa karşı kendinizden sakının ve Allah'ın ceza bakımından çok şiddetli olduğunu bilin.

إِنَّ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ وَالْمُرْجِفُونَ فِي الْمَدِينَةِ لَنُغْرِيَنَّكَ بِهِمْ ثُمَّ لَا يُجَاوِرُونَكَ فِيهَا إِلَّا قَلِيلًا ﴿٦٠﴾ مَلْعُونِينَ أَيْنَمَا ثُقِفُوا أُخِذُوا وَقُتِّلُوا تَقْتِيلًا ﴿٦١﴾ سُنَّةَ اللَّهِ فِي الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللَّهِ تَبْدِيلًا ﴿٦٢﴾

33 Ahzab 60 Kalpleri hastalıklı olanlar ve Medine'de dedikodu çıkaranlar[a] bu eylemlerinden vazgeçmezlerse, andolsun biz, seni onlara eğiririz, sonra senin yanında ancak az bir zaman komşu kalabilirler 61 Lanetlenmişlerdir; nerede bulunurlarsa yakalanır ve öldürülürler 62 Allah'ın geçmişlerle ilgili uygulaması budur. Allah'ın uygulamasında bir değişme bulunamazsın.

وَكَأَيِّنْ مِنْ قَرْيَةٍ هِيَ أَشَدُّ قُوَّةً مِنْ قَرْيَتِكَ الَّتِي أَخْرَجَتْكَ أَهْلَكْنَاهُمْ فَلَا نَاصِرَ لَهُمْ ﴿١٣﴾

47 Muhammed 13 Ey Muhammed! Biz, [illegible] çıkaran kasabadan daha kuvvetli nice kasabalar yok etmiş, hiç yardım edecekleri olmamıştır.

[illegible] ﴿٢٦﴾

73 Saff 11 İnananlar! Nasıl kendisine [illegible] yardımcısı peygamber [illegible] bir ticaret konusunda bir haber [illegible] dive düşünceyle) hemen [illegible] Allah'a [illegible] Allah'ın [illegible] sözleri [illegible] yem [illegible] sözümün [illegible] yerine [illegible] [illegible] [illegible]

KIRIKKALE Üniversitesi
KÜTÜPHANESİ

وَإِنْ يُكَذِّبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَعَادٌ وَثَمُودُ ﴿٤٢﴾ وَقَوْمُ إِبْرَاهِيمَ وَقَوْمُ لُوطٍ ﴿٤٣﴾ وَأَصْحَابُ مَدْيَنَ وَكُذِّبَ مُوسَى فَأَمْلَيْتُ لِلْكَافِرِينَ ثُمَّ أَخَذْتُهُمْ فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ ﴿٤٤﴾

22 **Hac**/42-44. (Ey Muhammed!) Bunlar seni yalanlıyorlarsa, onlardan önce Nûh kavmi, Âd, Semûd, İbrâhim kavmi, Lût kavmi ve Medyen halkı da peygamberlerini yalanlamış ve Mûsa da yalanlanmıştı. Ama Ben inkârcılara önce süre verdim, sonra da onları yakalayıverdim. Beni tanımamak nasılmış görsünler.

وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَلَنْ يُخْلِفَ اللَّهُ وَعْدَهُ وَإِنَّ يَوْمًا عِنْدَ رَبِّكَ كَأَلْفِ سَنَةٍ مِمَّا تَعُدُّونَ ﴿٤٧﴾ وَكَأَيِّنْ مِنْ قَرْيَةٍ أَمْلَيْتُ لَهَا وَهِيَ ظَالِمَةٌ ثُمَّ أَخَذْتُهَا وَإِلَيَّ الْمَصِيرُ ﴿٤٨﴾

22 **Hac**/47. (Ey Muhammed!) Senden, başlarına acele azap getirmeni istiyorlar. Allah sözünden asla caymayacaktır. Rabbinin katında bir gün, sizin saydıklarınızdan bin yıl gibidir. 48. Nice kasabalara, haksızlık yaptıkları halde süre vermiştim; sonunda onları yakalayıverdim. Dönüş ancak Banadır.[519]

إِنَّ الَّذِينَ يُحَادُّونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ كُبِتُوا كَمَا كُبِتَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَقَدْ أَنْزَلْنَا آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ مُهِينٌ ﴿٥﴾

58 **Mücadele**/5. Allah'a ve Elçisi'ne karşı gelenler, kendilerinden öncekiler nasıl tepelendi ise öyle tepeleneceklerdir. Biz, apaçık âyetler indirmişizdir, inkâr edene alçaltıcı azap vardır.

إِنَّ الَّذِينَ يُحَادُّونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ فِي الْأَذَلِّينَ ﴿٢٠﴾ كَتَبَ اللَّهُ لَأَغْلِبَنَّ أَنَا وَرُسُلِي إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿٢١﴾

58 **Mücadele**/20. Allah'a ve Elçisi'ne karşı gelenler; işte onlar, alçakların arasındadırlar. 21. Allah: "Andolsun ki, Ben ve elçilerim üstün geleceğiz" diye yazmıştır. Allah güçlüdür, üstündür.

B. PEYGAMBER KISSALARI

Kur'an, geçmiş dönemlerde yaşamış peygamberler ve onların toplumlarının tarihleriyle ilgili pek çok örneğe yer verir. Kur'an'ın indiği bölgede yaşayan insanların tarih kültürleri, büyük ölçüde, bilinen Arap tarihi ve Ehl-i Kitap kaynaklı Kitab-ı Mukaddes kıssalarıyla sınırlıydı. Kur'an'da işlenen tarihî örnekler de, işte bu malzeme arasından seçilmiştir. Dolayısıyla, Kur'an'da anlatılan kıssaların coğrafi çerçevesi, kuzeyde Mısır, Şam ve Irak; güneyde ise, Yemen'e kadar bütün Arap yarımadasıdır. Bu olgudan, sık sık yapıldığı gibi, bütün peygamberlerin bu bölgeye gönderildiği gibi bir sonuç çıkarmak şüphesiz büyük bir yanlış olur. Zira peygamberler tarihi, Kur'an'da anlatılan kıssalardan ibaret değildir. "Senden önce birçok peygamber gönderdik; onlardan bir kısmını sana anlattık, ama onlardan bir kısmını da sana anlatmadık" (40 Mü'min/78). Kıssalarla ilgili –ister peygamber kıssaları olsun, isterse diğer kıssalar olsun– önemli bir konu da, bu kıssaların bütün detaylarının aynıyla gerçekleşip, gerçekleşmediği (vâkı'iliği) sorunudur. Bu sorunun kökleri ilk dönem âlimlerine kadar uzanmakla birlikte, içinde yaşadığımız yüzyılda Mısırlı âlim M. Ahmed Halefullah'ın *el-Fennu'l-Kasasî fi'l-Kur'âni'l-Kerîm* (Kur'an'da Anlatım Sanatı) adlı doktora tezinden sonra bu konuyla ilgili yoğun bir tartışma ve literatür oluşmuştur. Bu tezin özeti şudur: Kur'an'da anlatılan kıssaların bütün detaylarının aynıyla gerçekleşmiş olması gerekmez. Çünkü Kur'an bu kıssaları tarihî bilgi vermek için değil, ibret, öğüt ve hidayet amacıyla anlatmaktadır. Dolayısıyla, Kur'an muhataplarının muhayyilelerindeki tarihi malumatın yanlışlıklarını düzeltme amacı gütmeksizin, insanlara bu kıssalar aracılığıyla ahlaki ve dini öğütler vermeyi hedeflemektedir. Bu tez hâla süren itirazlarla karşılanmıştır. Karşıt tezi savunanların tezine göre ise, kıssalarda anlatılan olaylar ayniyle vakidir.

[519] Müşrikler, Kur'an kendilerine sürekli olarak önceki toplumların yok oluş hikayelerini anlatarak, onları da benzer bir sonuçla tehdit ettiği halde yok olmayışlarını, bu tehditlerin asılsızlığı ile izah ediyorlardı. Kur'an buna cevaben, inançsız bir toplumun belli bir süre ayakta kalabilmesinin mümkün olduğunu bildirmektedir. Ne var ki, inkarın bizzat kendisi de bir tür ahlaksızlık olduğu için, davranışa yansıma biçimi sonsuza dek ahlaki olma şansından mahrumdur (5 Maide/5; 7 Araf/147; 9 Tevbe/17). Bu da, inançsız bir toplumun ikbalinin geçici olması anlamına gelir. Bu yüzden, inkarcı toplumların ayakta kalmaları Kur'an dilinde 'erteleme' olarak nitelenmektedir (14 İbrahim/41; 16 Nahl/61).

وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ ﴿١٨١﴾ 37 Saffat/181. Peygamberlere selam olsun!..

1. Hz. Âdem ve Ailesi

Tıpkı Kitab-ı Mukaddes'te olduğu gibi, Kur'an da Hz. Âdem'i yeryüzünde yaşayan insanların ilk atası olarak göstermektedir. O aynı zamanda ilk vahy alan insan, yani peygamberler zincirinin ilk halkasıdır. Aşağıdaki pasajlarda görülecek üzere, halk arasında yaygınlık kazanmış bulunan 'Yaratılış kıssası', Kur'an kaynaklı değildir. Hz. Âdem ve oğulları arasında anlatılanlar, genellikle Kitab-ı Mukaddes kökenlidir. Allah'ın selamı Âdem'e olsun!

وَلَقَدْ خَلَقْنَاكُمْ ثُمَّ صَوَّرْنَاكُمْ ثُمَّ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ لَمْ يَكُنْ مِنَ السَّاجِدِينَ ﴿١١﴾ قَالَ مَا مَنَعَكَ أَلَّا تَسْجُدَ إِذْ أَمَرْتُكَ قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِنْهُ خَلَقْتَنِي مِنْ نَارٍ وَخَلَقْتَهُ مِنْ طِينٍ ﴿١٢﴾ قَالَ فَاهْبِطْ مِنْهَا فَمَا يَكُونُ لَكَ أَنْ تَتَكَبَّرَ فِيهَا فَاخْرُجْ إِنَّكَ مِنَ الصَّاغِرِينَ ﴿١٣﴾ قَالَ أَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿١٤﴾ قَالَ إِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ ﴿١٥﴾ قَالَ فَبِمَا أَغْوَيْتَنِي لَأَقْعُدَنَّ لَهُمْ صِرَاطَكَ الْمُسْتَقِيمَ ﴿١٦﴾ ثُمَّ لَآتِيَنَّهُمْ مِنْ بَيْنِ

7 A'raf/11. Andolsun, sizi yarattık, sonra size şekil verdik. Sonra meleklere: "Âdem'e secde edin!" dedik. Hemen secde ettiler. Ancak İblis secde edenlerden olmadı. 12. Allah İblis'e: "Sana emrettiğim hâlde seni secde etmekten alıkoyan nedir?" dedi. O: "Beni ateşten yarattın, onu çamurdan yarattın. Ben ondan üstünüm" dedi. 13. Allah ona: "İn oradan! Orada büyüklenmek sana düşmez. Defol; sen alçaklardan olmuşsun" dedi. 14. İblis: "İnsanların tekrar dirilecekleri güne kadar beni bekle!" dedi. 15. Allah: "Artık sen bekletilecekler[520]densin" dedi. 16-17. "Öyleyse, beni azgınlığa düşürdüğün için, Senin doğru yolundan onlara karşı oturacağım. Sonra

[520] İblis'in, Allah'ı itham ederek "Beni azgınlığa düşürdüğün için..." şeklinde bir gerekçe göstermesi, şeytanî öncüllere dayanan yanlış bir çıkarımdır. İblis'in azgınlığa düşmesi, kendi tercihleri, isyanda direnmesi ve tövbe etmemesi sebebiyledir. Halbuki Hz. Âdem ise hata işlemiş olmasına rağmen, tövbe anlamış ve tövbe etmiştir.

أَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ وَعَنْ أَيْمَانِهِمْ وَعَنْ شَمَآئِلِهِمْ وَلاَ تَجِدُ أَكْثَرَهُمْ شَاكِرِينَ ﴿١٧﴾ قَالَ اخْرُجْ مِنْهَا مَذْءُومًا مَدْحُورًا لَمَنْ تَبِعَكَ مِنْهُمْ لأَمْلأَنَّ جَهَنَّمَ مِنْكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿١٨﴾ وَيَاآدَمُ اسْكُنْ أَنْتَ وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ فَكُلاَ مِنْ حَيْثُ شِئْتُمَا وَلاَ تَقْرَبَا هَذِهِ الشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿١٩﴾ فَوَسْوَسَ لَهُمَا الشَّيْطَانُ لِيُبْدِيَ لَهُمَا مَا وُورِيَ عَنْهُمَا مِنْ سَوْآتِهِمَا وَقَالَ مَا نَهَاكُمَا رَبُّكُمَا عَنْ هَذِهِ الشَّجَرَةِ إِلاَّ أَنْ تَكُونَا مَلَكَيْنِ أَوْ تَكُونَا مِنَ الْخَالِدِينَ ﴿٢٠﴾ وَقَاسَمَهُمَآ إِنِّي لَكُمَا لَمِنَ النَّاصِحِينَ ﴿٢١﴾ فَدَلاَّهُمَا بِغُرُورٍ فَلَمَّا ذَاقَا الشَّجَرَةَ بَدَتْ لَهُمَا سَوْآتُهُمَا وَطَفِقَا يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ وَنَادَاهُمَا رَبُّهُمَآ أَلَمْ أَنْهَكُمَا عَنْ تِلْكُمَا الشَّجَرَةِ وَأَقُلْ لَكُمَآ إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمَا عَدُوٌّ مُبِينٌ ﴿٢٢﴾ قَالاَ رَبَّنَا ظَلَمْنَآ أَنْفُسَنَا وَإِنْ لَمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٢٣﴾ قَالَ اهْبِطُوا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ وَلَكُمْ فِي الأَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَمَتَاعٌ إِلَىحِينٍ ﴿٢٤﴾ قَالَ فِيهَا تَحْيَوْنَ وَفِيهَا تَمُوتُونَ وَمِنْهَا تُخْرَجُونَ ﴿٢٥﴾

önlerinden, ardlarından, sağlarından ve sollarından onlara sokulacağım ve çoğunu sana şükredenler olarak bulamayacaksın" dedi. 18. Allah: "Yerilmiş ve kovulmuş olarak oradan çık! Andolsun, onlardan sana kim uyarsa, hepinizi cehenneme dolduracağım" dedi. 19. Allah: "Ey Adem! Sen ve eşin cennette kalın ve istediğiniz yerden yiyin, yalnız şu ağaca yaklaşmayın; yoksa haksızlık edenlerden olursunuz" dedi. 20. Şeytan, gizlenecek yerlerini kendilerine göstermek için onlara fısıldadı ve: "Rabbinizin, bu ağacı size yasaklaması, melek olmanızı veya burada temelli kalmanızı önlemek içindir" dedi. 21. "Ben size öğüt verenlerdenim" diye onlara yemin etti. 22. Böylece onları aldattı. Ağaçtan tattıklarında, gizlenecek yerleri kendilerine göründü ve cennet yapraklarıyla kendilerini örtmeye koyuldular. Rableri onlara: "Ben size o ağacı yasaklamamış mıydım? Şeytan'ın size apaçık bir düşman olduğunu söylememiş miydim?" diye seslendi. 23. "Rabbimiz! Kendimize yazık ettik. Bizi bağışlamaz ve bize acımazsan, şüphesiz kaybedenlerden oluruz" dediler. 24-25. "Birbirinize düşman olarak aşağı inin! Yeryüzünde yerleşecek ve bir süreye kadar geçineceksiniz; orada yaşayacak, orada ölecek ve oradan (diriltilip) çıkartılacaksınız" dedi.

وَلَقَدْ عَهِدْنَآ إِلَى آدَمَ مِنْ قَبْلُ فَنَسِيَ وَلَمْ نَجِدْ لَهُ عَزْمًا ﴿١١٥﴾ وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلاَئِكَةِ اسْجُدُوا لآدَمَ فَسَجَدُوٓا إِلاَّ إِبْلِيسَ أَبَى ﴿١١٦﴾ فَقُلْنَا يَاآدَمُ إِنَّ هَذَا عَدُوٌّ لَكَ وَلِزَوْجِكَ فَلاَ يُخْرِجَنَّكُمَا مِنَ الْجَنَّةِ فَتَشْقَى ﴿١١٧﴾ إِنَّ لَكَ أَلاَّ تَجُوعَ فِيهَا وَلاَ تَعْرَى ﴿١١٨﴾ وَأَنَّكَ لاَ تَظْمَأُ فِيهَا وَلاَ تَضْحَى ﴿١١٩﴾ فَوَسْوَسَ إِلَيْهِ الشَّيْطَانُ قَالَ يَاآدَمُ هَلْ أَدُلُّكَ عَلَى شَجَرَةِ الْخُلْدِ وَمُلْكٍ لاَ يَبْلَى ﴿١٢٠﴾ فَأَكَلاَ مِنْهَا فَبَدَتْ لَهُمَا

20 **Taha**/115. Biz daha önce Adem'e bir yükümlülük vermiştik,[521] fakat o (bunu) unuttu; Biz onda azimlilik bulmadık. 116. Meleklere: "Adem'e secde edin" demiştik; İblis'ten başka hepsi secde etmiş, ama o çekinmişti. 117-119. "Ey Adem! Bu, senin ve eşinin düşmanıdır. Sakın sizi cennetten çıkarmasın, yoksa bedbaht olursun. Orada ne acıkırsın, ne de çıplak kalırsın; orada ne susarsın, ne de güneşin sıcağında kalırsın" dedik. 120. Ama Şeytan ona vesvese verip: "Ey Adem! Sana sonsuzluk ağacını ve çökmesi olmayan bir saltanatı göstereyim mi?"

[521] Bizim 'yükümlülük vermek' şeklinde çevirdiğimiz ifade, zaman zaman yanlış olarak 'ahitleşmek', 'sözleşmek' vb. şeklinde çevrilmektedir.

سَوْآتُهُمَا وَطَفِقَا يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ وَعَصَى آدَمُ رَبَّهُ فَغَوَى ﴿١٢١﴾ ثُمَّ اجْتَبَاهُ رَبُّهُ فَتَابَ عَلَيْهِ وَهَدَى ﴿١٢٢﴾ قَالَ اهْبِطَا مِنْهَا جَمِيعًا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ مِنِّي هُدًى فَمَنِ اتَّبَعَ هُدَايَ فَلاَ يَضِلُّ وَلاَ يَشْقَى ﴿١٢٣﴾

dedi. 121. Bunun üzerine ikisi de o ağacın meyvasından yedi, gizlenecek yerleri görünüverdi. Cennet yapraklarıyla örtünmeye koyuldular. Adem, Rabbine başkaldırdı ve yolunu şaşırdı. 122. Rabbi yine de onu seçip tövbesini kabul etti; ona doğru yolu gösterdi. 123. Onlara şöyle dedi: "Birbirinize düşman olarak hepiniz oradan inin. Size Benden bir yol gösteren geldiğinde kim Benim rehberliğime uyarsa, o ne sapar, ne de bedbaht olur".[522]

وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلاَئِكَةِ إِنِّي خَالِقٌ بَشَرًا مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَإٍ مَسْنُونٍ ﴿٢٨﴾ فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ ﴿٢٩﴾ فَسَجَدَ الْمَلاَئِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ ﴿٣٠﴾ إِلاَّ إِبْلِيسَ أَبَى أَنْ يَكُونَ مَعَ السَّاجِدِينَ ﴿٣١﴾ قَالَ يَاإِبْلِيسُ مَا لَكَ أَلاَّ تَكُونَ مَعَ السَّاجِدِينَ ﴿٣٢﴾ قَالَ لَمْ أَكُنْ لأَسْجُدَ لِبَشَرٍ خَلَقْتَهُ مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَإٍ مَسْنُونٍ ﴿٣٣﴾ قَالَ فَاخْرُجْ مِنْهَا فَإِنَّكَ رَجِيمٌ ﴿٣٤﴾ وَإِنَّ عَلَيْكَ اللَّعْنَةَ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ ﴿٣٥﴾ قَالَ رَبِّ فَأَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿٣٦﴾ قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ ﴿٣٧﴾ إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ ﴿٣٨﴾ قَالَ رَبِّ بِمَآ أَغْوَيْتَنِي لأُزَيِّنَنَّ لَهُمْ فِي الأَرْضِ وَلأُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٣٩﴾ إِلاَّ عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ ﴿٤٠﴾ قَالَ هَذَا صِرَاطٌ عَلَيَّ مُسْتَقِيمٌ ﴿٤١﴾ إِنَّ عِبَادِي لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ إِلاَّ مَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْغَاوِينَ ﴿٤٢﴾ وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمَوْعِدُهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٤٣﴾

15 **Hicr**/28-29. Rabbin meleklere: "Düzgün çamurun kuru balçığından bir insan yaratacağım. Onu kılığına koyduğum ve ruhumdan ona üflediğim zaman ona secdeye kapanın!" demişti. 30-31. Bunun üzerine bütün melekler topluca secde ettiler. Ancak İblis secde edenlerle beraber olmayı reddetti. 32. Allah: "Ey İblis! Secde edenlerle beraber olmaktan seni alıkoyan nedir?" dedi. 33. İblis: "Düzgün çamurun kuru balçığından yarattığın insana secde edecek değilim" dedi. 34-35. Allah: "Öyleyse yıkıl oradan! Şüphesiz, sen kovulmuş bulunuyorsun. Ceza gününe kadar lânet sanadır" dedi. 36. İblis: "Rabbim! Beni, diriltilecekleri güne kadar bekletmeni" dedi. 37-38. Allah: "Sen, bilinen gün gelene kadar bekletileceklerdensin" dedi. 39-40. (İblis:) "Rabbim! Beni azgınlığa ittiğin için, andolsun, yeryüzünde olan şeyleri onlara süslü göstereceğim ve onların hepsini azdıracağım. Ancak, Sana içten bağlanmış kulların bunların dışındadır" dedi. 41-43. (Allah şöyle) buyurdu: "Üzerime aldığım doğru yol şudur: Kullarımın üzerine senin bir gücün yoktur; ancak sana uyacak azgınlar hariç. Onların hepsinin toplanacağı yer cehennemdir".

[522] İlk denenmelerinde İblis de, Hz. Âdem de kaybetmiştir. Âdem'in kaybetmesi İblis'in başarısıyla olmuştur; bu da, insanın denenmesinde İblis'e bir rol verilmesinden dolayıdır. İblis'in devreye girmesi, bir mizansen olarak yorumlanamaz. O zaman, İblis'in "Beni azgınlığa ittiğin için..." (7 A'raf/16) şeklindeki haksız ithamının doğru olması gerekir. Görünen o ki, İblis kendi isteği ve Allah'ın da izin vermesi üzerine insanoğlunun –başta Hz. Âdem'in– denenme sürecinde naçizâne bir rol üstlenmiştir. Allah, olacakları önceden bildiği için, insanı Şeytan'ın desise ve hilelerine karşı dayanıklı olarak yaratmıştır (15 Hicr/39-40; 38 Sad 82-83).

وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَآئِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً قَالُوٓا أَتَجْعَلُ فِيهَا مَنْ يُفْسِدُ فِيهَا وَيَسْفِكُ الدِّمَآءَ وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَ قَالَ إِنِّيٓ أَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٣٠﴾ وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَآءَ كُلَّهَا ثُمَّ عَرَضَهُمْ عَلَى الْمَلَآئِكَةِ فَقَالَ أَنْبِئُونِي بِأَسْمَآءِ هَٰٓؤُلَآءِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٣١﴾ قَالُوا سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَآ إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَآ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ﴿٣٢﴾ قَالَ يَآآدَمُ أَنْبِئْهُمْ بِأَسْمَآئِهِمْ فَلَمَّآ أَنْبَأَهُمْ بِأَسْمَآئِهِمْ قَالَ أَلَمْ أَقُلْ لَكُمْ إِنِّيٓ أَعْلَمُ غَيْبَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَأَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ ﴿٣٣﴾ وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَآئِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوٓا إِلَّآ إِبْلِيسَ أَبَى وَاسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿٣٤﴾ وَقُلْنَا يَآآدَمُ اسْكُنْ أَنْتَ وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ وَكُلَا مِنْهَا رَغَدًا حَيْثُ شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا هَٰذِهِ الشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٣٥﴾ فَأَزَلَّهُمَا الشَّيْطَانُ عَنْهَا فَأَخْرَجَهُمَا مِمَّا كَانَا فِيهِ وَقُلْنَا اهْبِطُوا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ وَلَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَمَتَاعٌ إِلَى حِينٍ ﴿٣٦﴾ فَتَلَقَّى آدَمُ مِنْ رَبِّهِ كَلِمَاتٍ فَتَابَ عَلَيْهِ إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿٣٧﴾ قُلْنَا اهْبِطُوا مِنْهَا جَمِيعًا فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ مِنِّي هُدًى فَمَنْ تَبِعَ هُدَايَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٣٨﴾ وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَآ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٣٩﴾

2 **Bakara**/30. Rabbin, meleklere: "Ben yeryüzünde bir halife var edeceğim" demişti. Onlar: "Orada bozgunculuk yapacak, kanlar akıtacak birini mi yaratacaksın? Oysa, biz Seni överek yüceltiyor ve Seni ulu tutuyoruz" dediler. (Allah:) "Ben sizin bilmediklerinizi bilirim" dedi. 31. Ve Âdem'e isimlerin tümünü öğretti, sonra onları meleklere gösterip: "Eğer doğru sözlü iseniz şunların isimlerini Bana söyleyin!" dedi. 32. (Melekler:) "Sen yücesin! Senin öğrettiğinden başka bir bilgimiz yoktur. Bilen Sensin, Bilge Sensin" dediler. 33. (Allah:) "Ey Adem! Onlara, şunların isimlerini söyle" dedi. (Adem nesnelerin) isimlerini onlara bildirince, (Allah:) "Ben size: "Ben göklerin ve yerin gaybını bilirim, ayrıca sizin açıkladığınız ve gizlemekte olduğunuzu da bilirim" dememiş miydim?" dedi. 34. Meleklere: "Âdem'e secde edin!" demiştik. İblis'in dışında hepsi secde ederken, o kaçındı, büyüklük tasladı ve inkârcılardan oldu. 35. "Ey Âdem! Eşin ve sen cennete yerleşin ve orada olanlardan istediğiniz yerde bol bol yiyin, fakat şu ağaca yaklaşmayın; yoksa haksızlık edenlerden olursunuz" dedik. 36. Şeytan ikisinin ayağını da oradan kaydırdı ve onları bulundukları yerden çıkarttı. Biz de: "Birbirinize düşman olarak inin; yeryüzünde yerleşip bir süreye kadar geçineceksiniz" dedik. 37. Ardından, Âdem Rabbinden birtakım sözler öğrendi ve bunun üzerine Allah bağışıyla ona yöneldi. O tövbeleri daima kabul eder ve çok merhametlidir. 38. "Oradan hepiniz inin! Eğer Benden size bir yol gösteren gelirse, artık Benim rehberliğime uyanlara korku olmayacak ve onlar üzülmeyeceklerdir" dedik. 39. İnkâr edenler ve âyetlerimizi yalanlayanlar; işte onlar ateşliklerdir ve onlar orada temelli kalacaklardır.

وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ ابْنَيْ آدَمَ بِالْحَقِّ إِذْ قَرَّبَا قُرْبَانًا فَتُقُبِّلَ مِنْ أَحَدِهِمَا وَلَمْ يُتَقَبَّلْ مِنَ الْآخَرِ قَالَ لَأَقْتُلَنَّكَ قَالَ إِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللَّهُ مِنَ الْمُتَّقِينَ ﴿٢٧﴾ لَئِنْ بَسَطْتَ إِلَيَّ يَدَكَ لِتَقْتُلَنِي مَآ أَنَا بِبَاسِطٍ يَدِيَ إِلَيْكَ لِأَقْتُلَكَ إِنِّيٓ

5 **Maide**/27. (Ey Muhammed!) Onlara Adem'in iki oğlunun olayını doğru olarak anlat. İkisi birer kurban sunmuşlardı. Birininki kabul edilmiş, diğerininki kabul edilmemişti. (Kurbanı kabul edilmeyen:) "Andolsun, seni öldüreceğim" demiş, (kardeşi de:) "Allah, yalnız kendisine saygılı olanlarınkini kabul eder" cevabını vermişti.

KIRIKKALE Üniversitesi KÜTÜPHANESİ

أَخَافُ اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ ﴿٢٨﴾ إِنِّي أُرِيدُ أَنْ تَبُوءَ بِإِثْمِي وَإِثْمِكَ فَتَكُونَ مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ وَذَلِكَ جَزَاءُ الظَّالِمِينَ ﴿٢٩﴾ فَطَوَّعَتْ لَهُ نَفْسُهُ قَتْلَ أَخِيهِ فَقَتَلَهُ فَأَصْبَحَ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٣٠﴾ فَبَعَثَ اللَّهُ غُرَابًا يَبْحَثُ فِي الْأَرْضِ لِيُرِيَهُ كَيْفَ يُوَارِي سَوْأَةَ أَخِيهِ قَالَ يَا وَيْلَتَىٰ أَعَجَزْتُ أَنْ أَكُونَ مِثْلَ هَٰذَا الْغُرَابِ فَأُوَارِيَ سَوْأَةَ أَخِي فَأَصْبَحَ مِنَ النَّادِمِينَ ﴿٣١﴾

28-29. "Eğer beni öldürmek için elini bana uzatırsan, ben seni öldürmek için elimi sana uzatmam; ben dünyaların Rabbi Allah'tan korkarım. Ben, hem benim, hem de senin günahınla dönüp ateşliklerden olasın, isterim. Bu, zalimlerin cezasıdır". 30. Bunun üzerine nefsi, kendisini kardeşini öldürmeye boyun eğdirdi de, kardeşini öldürdü. Böylece kaybedenlerden oldu. 31. Allah, kardeşinin ayıbını (cesedini) nasıl örteceğini ona göstermek üzere, yeri eşeleyen bir karga gönderdi. O: "Bana yazıklar olsun! Kardeşimin ayıbını örtmek için bu karga kadar da mı olamadım?" dedi. Böylece yaptığına pişmanlık duyanlardan oldu.

2. Hz. İdris

Kur'an'da kimi peygamberlerin kıssalarına uzun uzun yer verilmiş, kiminden hiç söz edilmemiş, kiminin de sadece adı yadedilmiştir. Hz. İdris de bu son gruba giren peygamberlerdendir. Allah'ın selamı onun da üzerine olsun!

وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ إِدْرِيسَ إِنَّهُ كَانَ صِدِّيقًا نَبِيًّا ﴿٥٦﴾ وَرَفَعْنَاهُ مَكَانًا عَلِيًّا ﴿٥٧﴾

19 **Meryem/56.** (Ey Muhammed!) Kitap'ta İdris'i de an! O dosdoğru bir insan ve bir peygamberdi. 57. Onu yüce bir yere yükseltmiştik.

وَإِسْمَاعِيلَ وَإِدْرِيسَ وَذَا الْكِفْلِ كُلٌّ مِنَ الصَّابِرِينَ ﴿٨٥﴾

21 **Enbiya/85.** (Ey Muhammed!) İsmâil, İdrîs, ve Zü'l-Kifl'i de an! Onların her biri sabredenlerdendi.

3.Hz. Nuh

Kur'an'da kavmiyle mücadelesine yer verilen ilk peygamber Hz. Nuh'tur. Kur'an onun kavmi ve yaşadığı bölgeye ilişkin hiçbir detay vermemektedir. Bu konuda tek bildiğimiz, onun Tek Allah'a çağrısı karşısında ilk tepkiyi gösterenlerin, son peygamberin mücadelesinde de görüldüğü gibi, toplumun önde gelenleri olduğudur. Kur'an'da Nuh'tan önceki peygamberler de anılmakla birlikte, Hz. Muhammed'in bağlı olduğu vahiy geleneği, Nuh Peygamber'le başlatılır. Allah'ın selamı üzerine olsun!

كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ فَكَذَّبُوا عَبْدَنَا وَقَالُوا مَجْنُونٌ وَازْدُجِرَ ﴿٩﴾ فَدَعَا رَبَّهُ أَنِّي مَغْلُوبٌ فَانْتَصِرْ ﴿١٠﴾ فَفَتَحْنَا أَبْوَابَ السَّمَاءِ بِمَاءٍ مُنْهَمِرٍ ﴿١١﴾ وَفَجَّرْنَا الْأَرْضَ عُيُونًا فَالْتَقَى الْمَاءُ عَلَىٰ أَمْرٍ قَدْ قُدِرَ ﴿١٢﴾ وَحَمَلْنَاهُ عَلَىٰ ذَاتِ أَلْوَاحٍ

54 **Kamer/9-10.** Bunlardan önce Nuh kavmi de yalanlamış, kulumuzu yalanlayarak: "Delidir" demişlerdi; o yıldırılmış ve: "Ben yenildim, bana yardım et" diye Rabbi'ne yalvarmıştı. 11. Biz de bunun üzerine gök kapılarını boşalan sularla açtık. 12. Yeryüzünde kaynaklar fışkırttık; sular, takdir edilen bir ölçüye göre birleşti.

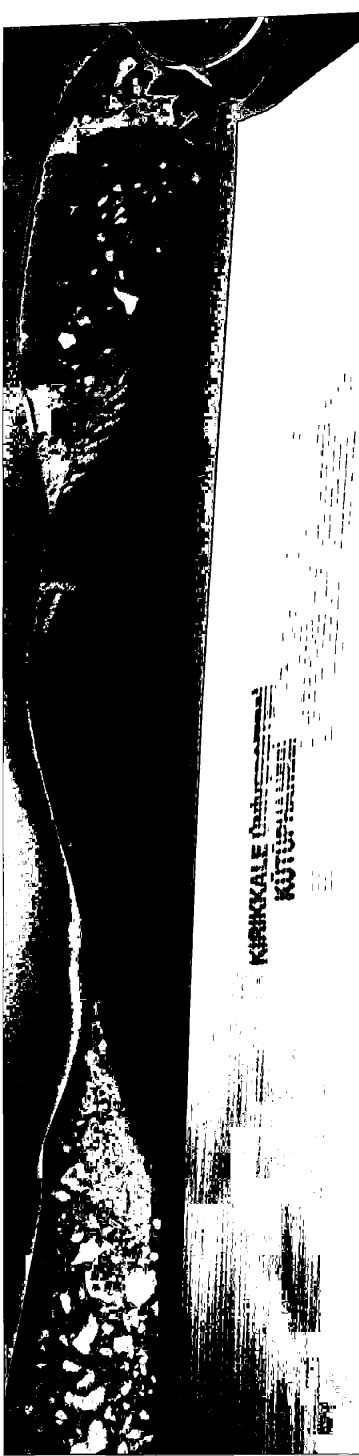

وَدُسُرٍ ﴿١٣﴾ تَجْرِي بِأَعْيُنِنَا جَزَاءً لِمَنْ كَانَ كُفِرَ ﴿١٤﴾ وَلَقَدْ تَرَكْنَاهَا آيَةً فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ ﴿١٥﴾ فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذُرِ ﴿١٦﴾

13-14. Onu, tahtadan ve mıhtan yapılmış bir gemiye bindirdik; kendisine nankörlük edilmiş olan kişiye (Nuh'a) bir mükafat olarak, nezaretimiz altında yüzüyordu. 15. Biz o gemiyi bir ibret olarak bıraktık; öğüt alan yok mudur? 16. Benim azabım ve uyarmam nasılmış?

لَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَى قَوْمِهِ فَقَالَ يَاقَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿٥٩﴾ قَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِهِ إِنَّا لَنَرَاكَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٦٠﴾ قَالَ يَاقَوْمِ لَيْسَ بِي ضَلَالَةٌ وَلَكِنِّي رَسُولٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦١﴾ أُبَلِّغُكُمْ رِسَالَاتِ رَبِّي وَأَنْصَحُ لَكُمْ وَأَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٦٢﴾ أَوَعَجِبْتُمْ أَنْ جَاءَكُمْ ذِكْرٌ مِنْ رَبِّكُمْ عَلَى رَجُلٍ مِنْكُمْ لِيُنْذِرَكُمْ وَلِتَتَّقُوا وَلَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٦٣﴾ فَكَذَّبُوهُ فَأَنْجَيْنَاهُ وَالَّذِينَ مَعَهُ فِي الْفُلْكِ وَأَغْرَقْنَا الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا عَمِينَ ﴿٦٤﴾

7 **A'raf**/59. Nuh'u kavmine gönderdik de: "Ey kavmim! Allah'a tapın, O'ndan başka tanrınız yoktur. Yoksa, sizin için büyük bir günün azabından korkarım" dedi. 60. Kavminin ileri gelenleri: "Doğrusu, biz seni açık bir şaşkınlık içinde görüyoruz" dediler. 61-63. Nuh: "Ey kavmim! Bende bir şaşkınlık yoktur, tam aksine ben alemlerin Rabbi'nin Elçisi'yim. Rabbimin gönderdiklerini size iletiyor ve size öğüt veriyorum. Ben Allah katından sizin bilmediğiniz şeyleri biliyorum. Sizi uyarmak, korunmanız ve merhamete uğramanızı sağlamak için içinizden biriyle Rabbinizden size bir öğüt gelmesine mi şaştınız?" dedi. 64. Onu yalanladılar. Biz de onu ve onunla beraber gemide bulunanları kurtardık. Ayetlerimizi yalanlayanları suda boğduk, çünkü onlar körleşmiş bir kavimdi.

وَقَوْمَ نُوحٍ لَمَّا كَذَّبُوا الرُّسُلَ أَغْرَقْنَاهُمْ وَجَعَلْنَاهُمْ لِلنَّاسِ آيَةً وَأَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٣٧﴾

25 **Furkan**/37. Nûh kavmi elçilerini yalanladıkları zaman, onları suda boğduk ve kendilerini insanlar için bir ibret kıldık. Haksızlık edenlere can yakıcı azap hazırlamışızdır.

كَذَّبَتْ قَوْمُ نُوحٍ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٠٥﴾ إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ نُوحٌ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٠٦﴾ إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٠٧﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُونِ ﴿١٠٨﴾ وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٠٩﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُونِ ﴿١١٠﴾ قَالُوا أَنُؤْمِنُ لَكَ وَاتَّبَعَكَ الْأَرْذَلُونَ ﴿١١١﴾ قَالَ وَمَا عِلْمِي بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١١٢﴾ إِنْ حِسَابُهُمْ إِلَّا عَلَى رَبِّي لَوْ تَشْعُرُونَ ﴿١١٣﴾ وَمَا أَنَا بِطَارِدِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١١٤﴾ إِنْ أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿١١٥﴾

26 **Şuara**/105. Nuh'un kavmi peygamberlerini yalanladılar. 106-110. Kardeşleri Nuh onlara: "Allah'a karşı gelmekten sakınmaz mısınız? Ben size gönderilmiş güvenilir bir elçiyim. Allah'tan sakının ve bana itaat edin. Buna karşı sizden bir ücret istemiyorum. Benim ecrim ancak alemlerin Rabbi'ne aittir. Artık Allah'tan sakının ve bana itaat edin" dedi. 111. "Sana en alt tabaka uyarken, biz sana mı inanacağız?" dediler. 112-115. Nûh: "Onların yaptıkları hakkında bir bilgim yoktur; hesapları Rabbime aittir, düşünsenize! Ben, inananları kovacak değilim. Ben sadece açık bir uyarıcıyım" dedi. 116. "Ey Nûh! Eğer bu işe

فَأْتُوا لَئِنْ لَمْ تَنْتَهِ يَانُوحُ لَتَكُونَنَّ مِنَ الْمَرْجُومِينَ ﴿١١٦﴾ قَالَ رَبِّ إِنَّ قَوْمِي كَذَّبُونِ ﴿١١٧﴾ فَافْتَحْ بَيْنِي وَبَيْنَهُمْ فَتْحًا وَنَجِّنِي وَمَنْ مَعِيَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١١٨﴾ فَأَنْجَيْنَاهُ وَمَنْ مَعَهُ فِي الْفُلْكِ الْمَشْحُونِ ﴿١١٩﴾ ثُمَّ أَغْرَقْنَا بَعْدُ الْبَاقِينَ ﴿١٢٠﴾ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٢١﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٢٢﴾

son vermezsen, şüphesiz taşlanacaksın" dediler. 117-118. Nûh: "Rabbim! Kavmim beni yalanladı, benimle onların arasında Sen hükmet. Beni ve beraberimdeki inananları kurtar" dedi. 119. Bunun üzerine onu ve beraberinde bulunanları, dolu bir gemi içinde taşıyarak kurtardık. 120. Sonra geride kalanları suda boğduk. 121. Doğrusu, bunda bir ibret vardır; ama çoğu inanmamaktadır. 122. Rabbin üstündür, çok merhametlidir.

وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ نُوحٍ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ يَاقَوْمِ إِنْ كَانَ كَبُرَ عَلَيْكُمْ مَقَامِي وَتَذْكِيرِي بِآيَاتِ اللَّهِ فَعَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْتُ فَأَجْمِعُوا أَمْرَكُمْ وَشُرَكَاءَكُمْ ثُمَّ لَا يَكُنْ أَمْرُكُمْ عَلَيْكُمْ غُمَّةً ثُمَّ اقْضُوا إِلَيَّ وَلَا تُنْظِرُونِ ﴿٧١﴾ فَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَمَا سَأَلْتُكُمْ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى اللَّهِ وَأُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿٧٢﴾ فَكَذَّبُوهُ فَنَجَّيْنَاهُ وَمَنْ مَعَهُ فِي الْفُلْكِ وَجَعَلْنَاهُمْ خَلَائِفَ وَأَغْرَقْنَا الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُنْذَرِينَ ﴿٧٣﴾

10 Yunus/71-72. (Ey Muhammed!) Onlara Nûh'un haberini oku! O, kavmine: "Ey kavmim! Benim ayağa kalkmam[523] ve Allah'ın âyetlerini hatırlatmam, size ağır geldiyse, ben Allah'a güveniyorum; siz ve koştuğunuz ortaklar elbirliği edin; yapacağınız iş size bir tasa da vermesin,[524] sonra onu bana uygulayın ve bana süre vermeyin. Eğer yüz çevirirseniz, zaten sizden bir ücret istemiyorum. Benim ücretim Allah'a aittir ve bana Müslümanlardan biri olmam emrolundu" demişti. 73. Onu yalanladılar. Biz de onu ve gemide onunla beraber bulunanları kurtardık ve onları ötekilerin yerine geçirdik. Âyetlerimizi yalanlayanları suda boğduk. Uyarılmış olanların sonlarının nasıl olduğuna bak.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَى قَوْمِهِ إِنِّي لَكُمْ نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٢٥﴾ أَنْ لَا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ أَلِيمٍ ﴿٢٦﴾ فَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ مَا نَرَاكَ إِلَّا بَشَرًا مِثْلَنَا وَمَا نَرَاكَ اتَّبَعَكَ إِلَّا الَّذِينَ هُمْ أَرَاذِلُنَا بَادِيَ الرَّأْيِ وَمَا نَرَى لَكُمْ عَلَيْنَا مِنْ فَضْلٍ بَلْ نَظُنُّكُمْ كَاذِبِينَ ﴿٢٧﴾ قَالَ يَاقَوْمِ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كُنْتُ عَلَى بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّي وَآتَانِي

11 Hud/25-26. Biz Nûh'u kendi kavmine gönderdik. "Ben size apaçık bir uyarıcıyım. Allah'tan başkasına tapmayın. Ben sizin hakkınızda can yakıcı bir günün azabından korkuyorum" dedi. 27. Kavminin mütekabbir olan eşrafından gelenleri: "Senin ancak bizim gibi bir insan olduğunu görüyoruz. Sana ancak bizim ayak takımının uyduğunu görüyoruz. Bize bir üstünlüğünüzü de görmüyoruz. Sizin yalancı olduğunuzu düşünüyoruz" dediler. 28-31. Nûh şöyle dedi: "Ey kavmim! Eğer Rabbimin katından açık bir belgeye

[523] Bu ifadeye şöyle anlam verenler de vardır: "... benim makamım... size ağır geliyor..." Ama burada makâm kelimesinin masdar olarak kullanılmış olması daha muhtemel ve daha anlamlıdır. Çünkü Nuh toplumu nezdinde -kendilerine ağır gelecek- önemli bir mahkeme değildi, onun karşısında statükoya karşı baş kaldırmıştı.

[524] Bu ifadeye çok farklı anlamlar verilmiştir: "... içiniz bulanmasın, dert olmasın..." vb. Ama bu ve benzeri çevirilerin hiçbiri bu bağlamda bir anlam ifade etmiyor.

رَحْمَةً مِنْ عِنْدِهِ فَعُمِّيَتْ عَلَيْكُمْ أَنُلْزِمُكُمُوهَا وَأَنْتُمْ لَهَا كَارِهُونَ ﴿٢٨﴾ وَيَاقَوْمِ لاَ أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مَالاً إِنْ أَجْرِيَ إِلاَّ عَلَى اللَّهِ وَمَآ أَنَا بِطَارِدِ الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّهُمْ مُلاَقُوا رَبِّهِمْ وَلَكِنِّيَ أَرَاكُمْ قَوْمًا تَجْهَلُونَ ﴿٢٩﴾ وَيَاقَوْمِ مَنْ يَنْصُرُنِي مِنَ اللَّهِ إِنْ طَرَدْتُهُمْ أَفَلاَ تَذَكَّرُونَ ﴿٣٠﴾ وَلاَ أَقُولُ لَكُمْ عِنْدِي خَزَآئِنُ اللَّهِ وَلاَ أَعْلَمُ الْغَيْبَ وَلاَ أَقُولُ إِنِّي مَلَكٌ وَلاَ أَقُولُ لِلَّذِينَ تَزْدَرِيَ أَعْيُنُكُمْ لَنْ يُؤْتِيَهُمُ اللَّهُ خَيْرًا اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا فِيَ أَنْفُسِهِمْ إِنِّي إِذًا لَمِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٣١﴾ قَالُوا يَانُوحُ قَدْ جَادَلْتَنَا فَأَكْثَرْتَ جِدَالَنَا فَأْتِنَا بِمَا تَعِدُنَآ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٣٢﴾ قَالَ إِنَّمَا يَأْتِيكُمْ بِهِ اللَّهُ إِنْ شَآءَ وَمَآ أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ ﴿٣٣﴾ وَلاَ يَنْفَعُكُمْ نُصْحِي إِنْ أَرَدْتُ أَنْ أَنْصَحَ لَكُمْ إِنْ كَانَ اللَّهُ يُرِيدُ أَنْ يُغْوِيَكُمْ هُوَ رَبُّكُمْ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٣٤﴾ أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَيهُ قُلْ إِنِ افْتَرَيْتُهُ فَعَلَيَّ إِجْرَامِي وَأَنَا بَرِيءٌ مِمَّا تُجْرِمُونَ ﴿٣٥﴾ وَأُوحِيَ إِلَى نُوحٍ أَنَّهُ لَنْ يُؤْمِنَ مِنْ قَوْمِكَ إِلاَّ مَنْ قَدْ آمَنَ فَلاَ تَبْتَئِسْ بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٣٦﴾ وَاصْنَعِ الْفُلْكَ بِأَعْيُنِنَا وَوَحْيِنَا وَلاَ تُخَاطِبْنِي فِي الَّذِينَ ظَلَمُوا إِنَّهُمْ مُغْرَقُونَ ﴿٣٧﴾ وَيَصْنَعُ الْفُلْكَ وَكُلَّمَا مَرَّ عَلَيْهِ مَلأٌ مِنْ قَوْمِهِ سَخِرُوا مِنْهُ قَالَ إِنْ تَسْخَرُوا مِنَّا فَإِنَّا نَسْخَرُ مِنْكُمْ كَمَا تَسْخَرُونَ ﴿٣٨﴾ فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَيَحِلُّ عَلَيْهِ عَذَابٌ مُقِيمٌ ﴿٣٩﴾ حَتَّى إِذَا جَآءَ أَمْرُنَا وَفَارَ التَّنُّورُ قُلْنَا احْمِلْ فِيهَا مِنْ كُلٍّ زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ وَأَهْلَكَ إِلاَّ مَنْ سَبَقَ عَلَيْهِ الْقَوْلُ وَمَنْ آمَنَ

varsa ve O, bana kendi katından bir rahmet vermiş ve siz bunu görmüyorsanız, istemediğiniz hâlde sizi o rahmete biz mi zorlayacağız? Ey kavmim! Buna karşılık ben sizden bir mal da istemiyorum. Benim ücretim Allah'a aittir. İnananları da kovacak değilim. Çünkü onlar Rableriyle karşılaşacaklar. Fakat ben sizi cahilce davranan bir toplum görüyorum. Ey kavmim! Onları kovarsam Allah'a karşı beni kim savunur? Düşünüp öğüt almaz mısınız? Size Allah'ın hazinelerinin benim yanımda olduğunu söylemiyorum. Gaybı da bilmiyorum. Melek olduğumu da söylemiyorum. Gözlerinizin hor gördüğü kimselere Allah iyilik vermeyecektir de diyemem; içlerinde olanı en iyi Allah bilir. Yoksa şüphesiz haksızlık edenlerden olurum". 32. Onlar: "Ey Nuh! Sen bizimle tartıştın, hem de tartışmamızı ileri götürdün. Eğer doğru sözlülerden isen, bizi tehdit ettiğin azabı başımıza getir" dediler. 33-34. Nuh: "Ancak Allah dilerse onu başınıza getirir. Siz onu aciz bırakamazsınız. Allah sizi azdırmak isterse,[525] ben size öğüt vermek istesem de, öğüdümün size faydası olmaz. Sizin Rabbiniz O'dur ve O'na götürüleceksiniz" dedi. 35. (Ey Muhammed!) Yoksa sana: "Kur'an'ı uydurdu" mu diyorlar? De ki: "Eğer onu ben uydurdumsa, suçu bana aittir. Ama ben, sizin işlediğiniz suçlardan uzağım". 36-37. Nûh'a: "Senin kavminden, inanmış olanların dışında kimse inanmayacaktır. Onların yapmış olduklarına üzülme. Bizim gözetimimiz altında, sana bildirdiğimize göre gemiyi yap. Haksızlık yapanlar için bana başvurma, çünkü onlar suda boğulacaklardır" diye vahyolundu. 38-39. Nûh gemiyi yaparken, kavminin ileri gelenleri yanından her geçtikçe onunla alay ediyorlardı. O da: "Bizimle alay ediyorsunuz, ama biz de sizin alay ettiğiniz gibi sizinle alay edeceğiz. Rezil edecek azabın kime geleceğini ve sürekli azabın kime ineceğini göreceksiniz" dedi. 40. Sonunda buyruğumuz

[525] Yani, eğer iyiliklere ilgisizliğiniz ve kötülükte ısrarınız yüzünden Allah sizi doğru yoldan alıkoymaya karar vermişse, benim sizin için yapacağım hiçbir şey yoktur. Allah insanları, kendi seçtikleri yolda bırakır ki, diledikleri gibi gitsinler.

KIRIKKALE Üniversitesi KÜTÜPHANESİ

وَمَا آمَنَ مَعَهُ إِلاَّ قَلِيلٌ ﴿٤٠﴾ وَقَالَ ارْكَبُوا فِيهَا
بِسْمِ اللَّهِ مَجْرَاهَا وَمُرْسَاهَا إِنَّ رَبِّي لَغَفُورٌ رَحِيمٌ
﴿٤١﴾ وَهِيَ تَجْرِي بِهِمْ فِي مَوْجٍ كَالْجِبَالِ
وَنَادَى نُوحٌ ابْنَهُ وَكَانَ فِي مَعْزِلٍ يَابُنَيَّ ارْكَبْ
مَعَنَا وَلاَ تَكُنْ مَعَ الْكَافِرِينَ ﴿٤٢﴾ قَالَ سَآوِي
إِلَى جَبَلٍ يَعْصِمُنِي مِنَ الْمَآءِ قَالَ لاَ عَاصِمَ الْيَوْمَ
مِنْ أَمْرِ اللَّهِ إِلاَّ مَنْ رَحِمَ وَحَالَ بَيْنَهُمَا الْمَوْجُ
فَكَانَ مِنَ الْمُغْرَقِينَ ﴿٤٣﴾ وَقِيلَ يَاأَرْضُ ابْلَعِي
مَآءَكِ وَيَاسَمَآءُ أَقْلِعِي وَغِيضَ الْمَآءُ وَقُضِيَ الأَمْرُ
وَاسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِيِّ وَقِيلَ بُعْدًا لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ
﴿٤٤﴾ وَنَادَى نُوحٌ رَبَّهُ فَقَالَ رَبِّ إِنَّ ابْنِي مِنْ
أَهْلِي وَإِنَّ وَعْدَكَ الْحَقُّ وَأَنْتَ أَحْكَمُ الْحَاكِمِينَ
﴿٤٥﴾ قَالَ يَانُوحُ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ إِنَّهُ عَمَلٌ
غَيْرُ صَالِحٍ فَلاَ تَسْأَلْنِ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنِّي
أَعِظُكَ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ ﴿٤٦﴾ قَالَ رَبِّ
إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَسْأَلَكَ مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ وَإِلاَّ
تَغْفِرْ لِي وَتَرْحَمْنِي أَكُنْ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٤٧﴾ قِيلَ
يَانُوحُ اهْبِطْ بِسَلاَمٍ مِنَّا وَبَرَكَاتٍ عَلَيْكَ وَعَلَى أُمَمٍ
مِمَّنْ مَعَكَ وَأُمَمٌ سَنُمَتِّعُهُمْ ثُمَّ يَمَسُّهُمْ مِنَّا عَذَابٌ
أَلِيمٌ ﴿٤٨﴾ تِلْكَ مِنْ أَنْبَآءِ الْغَيْبِ نُوحِيهَا إِلَيْكَ مَا
كُنْتَ تَعْلَمُهَا أَنْتَ وَلاَ قَوْمُكَ مِنْ قَبْلِ هَذَا فَاصْبِرْ
إِنَّ الْعَاقِبَةَ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٤٩﴾

gelip tandır kaynamaya başlayınca[58] "Her cinsten birer çift ve ailenize inkâr edenlerin dışında kalan yakın çocuğunu ve inananları gemiye bindirin" dedik. Ancak pek az kimse onunla beraber kalmıştı. 41. Nûh: "Orada binin, onun akışı ve durması Allah'ın adıyladır. Rabbim çok bağışlayıcı ve merhametlidir" dedi. 42. Gemi dağlar gibi dalgalar içinde onları götürürken, Nuh bir kenarda ayrı kalmış oğluna: "Ey oğulcuğum! Bizimle beraber sen de bin, inkârcılarla beraber olma" dedi. 43. Oğlu: "Dağa sığınırım, beni sular kurtarır" deyince, Nûh: "Bugün Allah'ın buyruğundan, O'nun acıdıkları dışında kurtulacak yoktur" dedi. Aralarına dalga girdi ve oğlu da boğulanlara karıştı. 44. "Ey yeryüzü, suyunu çek! Ve ey gök! Sen de suyunu tut" denildi. Su çekildi, iş de böylece bitirildi. Gemi ise Cûdi'ye oturdu. "Haksızlık yapan topluluk yok olsun" denildi. 45. Nûh Peygamber seslendi: "Rabbim! Oğlum benim ailemdendir. Doğrusu, senin sözün yegâne gerçektir. Sen hükmedenlerin en hükmedenisin" dedi. 46. Allah: "Ey Nûh! O senin ailenden değildir. Çünkü o, doğru olmayan bir iş yapmıştır. Öyleyse, hakkında bilgin olmayan şeyi benden isteme. Sana cahiller gibi davranmamanı öğütlerim" dedi. 47. Nûh: "Rabbim! Hakkında bilgim olmayan şeyi Senden istemekten Sana sığınırım. Eğer beni bağışlamazsan ve bana acımazsan kaybedenlerden olurum" dedi. 48. "Ey Nûh! Sana ve seninle beraber olan topluluklara, bizden bir esenlik ve bereket olmak üzere (gemiden) in. Ama öyle topluluklar da var ki, onlara geçimini de sağlayacağız; ama daha sonra onlara bizden can yakıcı bir azap değecek" denildi. 49. (Ey Muhammed!) Bunlar, sana bildirdiğimiz gayb haberlerindendir. Sen de kavmin de bundan önce bunları bilmezdiniz. Öyleyse sabret; çünkü sonuç, (Allah'a) saygılı olanlarındır.

[58] Bu ayette tandırın kaynaması ile neyin kastedildiği açık değildir. Bu, bir [illegible] mecazî bir ifade de olabilir. Gemiden çıkışmasının [illegible] kesin olmayan bir anlam belirtmesi [illegible] düşünüyoruz.

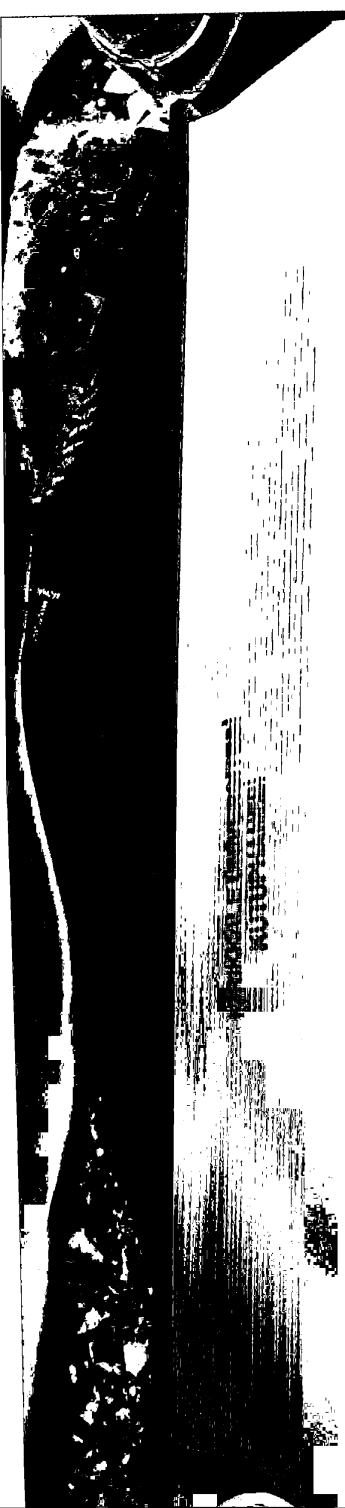

وَلَقَدْ نَادَانَا نُوحٌ فَلَنِعْمَ الْمُجِيبُونَ ﴿٧٥﴾ وَنَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ ﴿٧٦﴾ وَجَعَلْنَا ذُرِّيَّتَهُ هُمُ الْبَاقِينَ ﴿٧٧﴾ وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ ﴿٧٨﴾ سَلَامٌ عَلَى نُوحٍ فِي الْعَالَمِينَ ﴿٧٩﴾ إِنَّا كَذَٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿٨٠﴾ إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿٨١﴾ ثُمَّ أَغْرَقْنَا الْآخَرِينَ ﴿٨٢﴾

37 **Saffat**/75. Nûh Bize duâ etmişti de ne güzel kabul etmiştik. 76. Onu ve ailesini büyük sıkıntıdan kurtarmıştık. 77. Onun soyunu sürekli kıldık. 78-79. Sonra gelenler arasında "Âlemlerde, Nûh'a selâm olsun" diye ona bir ün bıraktık. 80. İşte Biz iyi davrananları böyle ödüllendiririz. 81. O Bizim inanmış kullarımızdandı. 82. Sonra, diğerlerini suda boğduk.

وَقَوْمَ نُوحٍ مِنْ قَبْلُ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ ﴿٤٦﴾

51 **Zariyat**/46. Daha önce de Nuh kavmini cezalandırmıştık. Çünkü onlar da yoldan çıkmış bir milletti.

إِنَّا أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ أَنْ أَنْذِرْ قَوْمَكَ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١﴾ قَالَ يَا قَوْمِ إِنِّي لَكُمْ نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٢﴾ أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاتَّقُوهُ وَأَطِيعُونِ ﴿٣﴾ يَغْفِرْ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُؤَخِّرْكُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ مُسَمًّى إِنَّ أَجَلَ اللَّهِ إِذَا جَاءَ لَا يُؤَخَّرُ لَوْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٤﴾ قَالَ رَبِّ إِنِّي دَعَوْتُ قَوْمِي لَيْلًا وَنَهَارًا ﴿٥﴾ فَلَمْ يَزِدْهُمْ دُعَائِي إِلَّا فِرَارًا ﴿٦﴾ وَإِنِّي كُلَّمَا دَعَوْتُهُمْ لِتَغْفِرَ لَهُمْ جَعَلُوا أَصَابِعَهُمْ فِي آذَانِهِمْ وَاسْتَغْشَوْا ثِيَابَهُمْ وَأَصَرُّوا وَاسْتَكْبَرُوا اسْتِكْبَارًا ﴿٧﴾ ثُمَّ إِنِّي دَعَوْتُهُمْ جِهَارًا ﴿٨﴾ ثُمَّ إِنِّي أَعْلَنْتُ لَهُمْ وَأَسْرَرْتُ لَهُمْ إِسْرَارًا ﴿٩﴾ فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا ﴿١٠﴾ يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا ﴿١١﴾ وَيُمْدِدْكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَيَجْعَلْ لَكُمْ جَنَّاتٍ وَيَجْعَلْ لَكُمْ أَنْهَارًا ﴿١٢﴾ مَا لَكُمْ لَا تَرْجُونَ لِلَّهِ وَقَارًا ﴿١٣﴾ وَقَدْ خَلَقَكُمْ أَطْوَارًا ﴿١٤﴾ أَلَمْ تَرَوْا كَيْفَ خَلَقَ اللَّهُ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ طِبَاقًا ﴿١٥﴾ وَجَعَلَ الْقَمَرَ فِيهِنَّ نُورًا وَجَعَلَ الشَّمْسَ سِرَاجًا ﴿١٦﴾ وَاللَّهُ أَنْبَتَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ نَبَاتًا ﴿١٧﴾ ثُمَّ يُعِيدُكُمْ فِيهَا وَيُخْرِجُكُمْ إِخْرَاجًا ﴿١٨﴾ وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ بِسَاطًا ﴿١٩﴾ لِتَسْلُكُوا مِنْهَا سُبُلًا فِجَاجًا ﴿٢٠﴾ قَالَ نُوحٌ

71 **Nuh**/1. "Kavmine can yakıcı bir azap gelmezden önce onları uyar" diye Nûh'u kavmine gönderdik. 2-4. O da: "Ey kavmim! Ben size gönderilmiş apaçık bir uyarıcıyım. Allah'a kulluk edin, O'na saygılı olun ve bana itaat edin ki, Allah günahlarınızı size bağışlasın ve sizi belli bir süreye kadar ertelesin. Allah'ın belirttiği süre gelince geri bırakılamaz; keşke bilseniz!" dedi. 5-20. Nûh dedi ki: "Rabbim! Ben milletimi gece gündüz çağırdım, fakat benim çağırmam sadece benden kaçışlarını artırdı. Ben Senin onları bağışlaman için kendilerini her çağırışımda parmaklarını kulaklarına tıkadılar, elbiselerine büründüler, direndiler, büyüklendikçe büyüklendiler. Sonra, ben onları yine açıkça çağırdım. Üstelik, onlara açıktan açığa da, gizliden gizliye de söyledim. Onlara: «Rabbinizden bağışlanma dileyin; O çok bağışlayıcıdır. Size gökten bol bol yağmur indirsin. Sizi, mallar ve oğullarla desteklesin; sizin için bahçeler var etsin, ırmaklar akıtsın. Ne oluyorsunuz ki, Allah'a âlicenaplığı yakıştıramıyorsunuz? Oysa sizi merhalelerden geçirerek O yaratmıştı. Allah'ın nasıl da kat kat yedi gök yarattığını görmez misiniz? Aralarında aya aydınlık vermiş ve güneşin ışık saçmasını sağlamıştır. Allah sizi yerden bitirir gibi yetiştirmiştir. Sonra sizi oraya döndürecek ve sizi yine oradan çıkaracaktır. Yeryüzünde dolaşabilmeniz, orada yollar ve geniş geçitlerden geçebilmeniz için orayı size yayan O'dur» dedim".

رَبِّ إِنَّهُمْ عَصَوْنِي وَاتَّبَعُوا مَنْ لَمْ يَزِدْهُ مَالُهُ وَوَلَدُهُ إِلاَّ خَسَارًا ﴿٢١﴾ وَمَكَرُوا مَكْرًا كُبَّارًا ﴿٢٢﴾ وَقَالُوا لاَ تَذَرُنَّ آلِهَتَكُمْ وَلاَ تَذَرُنَّ وَدًّا وَلاَ سُوَاعًا وَلاَ يَغُوثَ وَيَعُوقَ وَنَسْرًا ﴿٢٣﴾ وَقَدْ أَضَلُّوا كَثِيرًا وَلاَ تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلاَّ ضَلاَلاً ﴿٢٤﴾ مِمَّا خَطِيئَاتِهِمْ أُغْرِقُوا فَأُدْخِلُوا نَارًا فَلَمْ يَجِدُوا لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْصَارًا ﴿٢٥﴾ وَقَالَ نُوحٌ رَبِّ لاَ تَذَرْ عَلَى الأَرْضِ مِنَ الْكَافِرِينَ دَيَّارًا ﴿٢٦﴾ إِنَّكَ إِنْ تَذَرْهُمْ يُضِلُّوا عِبَادَكَ وَلاَ يَلِدُوا إِلاَّ فَاجِرًا كَفَّارًا ﴿٢٧﴾ رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِمَنْ دَخَلَ بَيْتِيَ مُؤْمِنًا وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَلاَ تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلاَّ تَبَارًا ﴿٢٨﴾

21-24. Nûh: "Rabbim! Bunlar bana başkaldırdılar ve malı, çocuğu kendisine sadece zarar getiren kimseye uydular; birbirinden büyük düzenler kurdular ve (insanlara): «Sakın tanrılarınızı bırakmayın! Ved, Süva', Yağûs, Ye'ûk ve Nesr'den asla vazgeçmeyin» dediler. Böylece birçoğunu saptırdılar; Rabbim! Sen bu zâlimlerin sadece şaşkınlığını artır" dedi. 25. Onlar günahları yüzünden suda boğuldular, ateşe sokuldular; kendilerine Allah'tan başka yardımcı bulamadılar. 26-28. Nûh dedi ki: "Rabbim! Yeryüzünde hiçbir inkarcı bırakma. Sen onları bırakırsan, Senin kullarını saptırırlar; ancak ahlâksız ve çok inkârcı (nesiller) doğururlar[527] Rabbim! Beni, ana-babamı, evime inanmış olarak gireni, inanan erkek ve kadınları bağışla; yalnız zâlimleri yok et".

وَنُوحًا إِذْ نَادَى مِنْ قَبْلُ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ فَنَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ ﴿٧٦﴾ وَنَصَرْنَاهُ مِنَ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمَ سَوْءٍ فَأَغْرَقْنَاهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٧٧﴾

21 Enbiya/76. Nûh'u da (an!) Hani o daha önceleri seslenmişti de, onun duâsını kabul edip, kendisini ve ailesini büyük sıkıntıdan kurtarmıştık. 77. Âyetlerimizi yalanlayan kavme karşı ona yardım etmiştik. Doğrusu onlar kötü bir topluluktu; Biz de hepsini suda boğduk.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَى قَوْمِهِ فَقَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ أَفَلاَ تَتَّقُونَ ﴿٢٣﴾ فَقَالَ الْمَلأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ مَا هَذَا إِلاَّ بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يُرِيدُ أَنْ يَتَفَضَّلَ عَلَيْكُمْ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لأَنْزَلَ مَلاَئِكَةً مَا سَمِعْنَا بِهَذَا فِي آبَائِنَا الأَوَّلِينَ ﴿٢٤﴾ إِنْ هُوَ إِلاَّ رَجُلٌ بِهِ جِنَّةٌ فَتَرَبَّصُوا بِهِ حَتَّى حِينٍ ﴿٢٥﴾ قَالَ رَبِّ انْصُرْنِي بِمَا كَذَّبُونِ ﴿٢٦﴾ فَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِ أَنِ اصْنَعِ الْفُلْكَ بِأَعْيُنِنَا وَوَحْيِنَا فَإِذَا جَاءَ أَمْرُنَا وَفَارَ التَّنُّورُ فَاسْلُكْ فِيهَا مِنْ كُلٍّ زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ وَأَهْلَكَ إِلاَّ

23 Mu'minun/23. Nûh'u kavmine gönderdik; onlara: "Ey kavmim! Allah'a kulluk edin! O'ndan başka tanrınız yoktur; O'na saygılı olmaz mısınız?" dedi. 24-25. Kavminin inkârcı ileri gelenleri: "Bu sizin gibi insandan başka bir şey değildir. Sizden üstün olmak istiyor. Allah dilemiş olsaydı, melekleri gönderirdi. İlk atalarımız hakkında hiç böyle bir şey işitmedik. Bu, cinlenmiş bir adamdan başka bir şey değil. Bir süreye kadar onu gözetleyin" dediler. 26. Nûh: "Rabbim! Beni yalanlamalarına karşılık bana yardım et" dedi. 27-29. Bunun üzerine ona şöyle vahyettik: 'Bizim gözetimimiz altında, sana bildirdiğimiz gibi gemiyi yap; buyruğumuz gelip tandır

[527] Bu cümleler, ahlaki anlamda kötü bir toplumsal çevrenin insanda bilinç ve davranışları üzerindeki belirleyici etkisinin bir peygamber tarafından dile getirilmesidir. Bu nedenle, bütün peygamberler getirdikleri mesajın metafizik (inanç) ve ahlak ilkelerine bağlı bir toplumsal çevre ve yapı (siyaset, hukuk) kurmaya çalışmışlardır.

KIRIKKALE Üniversitesi
Kütüphane

مَنْ سَبَقَ عَلَيْهِ الْقَوْلُ مِنْهُمْ وَلَا تُخَاطِبْنِي فِي الَّذِينَ ظَلَمُوا إِنَّهُمْ مُغْرَقُونَ ﴿٢٧﴾ فَإِذَا اسْتَوَيْتَ أَنْتَ وَمَنْ مَعَكَ عَلَى الْفُلْكِ فَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي نَجَّانَا مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٢٨﴾ وَقُلْ رَبِّ أَنْزِلْنِي مُنْزَلًا مُبَارَكًا وَأَنْتَ خَيْرُ الْمُنْزِلِينَ ﴿٢٩﴾ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ وَإِنْ كُنَّا لَمُبْتَلِينَ ﴿٣٠﴾

kaynayınca, her cinsten birer çifti ve aleyhine hüküm verilmiş olanın dışında kalan çoluk çocuğunu alıp gemiye bindir. Haksızlık yapanlar için Bana başvurma, çünkü onlar suda boğulacaklardır. Sen ve beraberindekiler gemiye yerleşince: «Bizi haksızlık yapan toplumdan kurtaran Allah'a hamd olsun. Rabbim! Beni mutlu bir yere kondur. Sen konuklatanların en iyisisin» de!" 30. Doğrusu bunlarda dersler vardır. Biz şüphesiz, (insanları) denemekteyiz.

إِنَّا لَمَّا طَغَى الْمَاءُ حَمَلْنَاكُمْ فِي الْجَارِيَةِ ﴿١١﴾ لِنَجْعَلَهَا لَكُمْ تَذْكِرَةً وَتَعِيَهَا أُذُنٌ وَاعِيَةٌ ﴿١٢﴾

69 **Hakka**/11-12. Su taştığı vakit, size bir öğüt olmak üzere ve anlayışlı kulaklar anlasın diye, süzülen gemide sizi Biz taşımışızdır.[528]

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَلَبِثَ فِيهِمْ أَلْفَ سَنَةٍ إِلَّا خَمْسِينَ عَامًا فَأَخَذَهُمُ الطُّوفَانُ وَهُمْ ظَالِمُونَ ﴿١٤﴾ فَأَنْجَيْنَاهُ وَأَصْحَابَ السَّفِينَةِ وَجَعَلْنَاهَا آيَةً لِلْعَالَمِينَ ﴿١٥﴾

29 **Ankebut**/14. Nûh'u kavmine gönderdik; aralarında dokuzyüzelli yıl kaldı. Sonunda onlar haksızlık yaparken, tûfan onları yakalayıverdi. 15. Ama Biz, Nûh'u ve gemide bulunanları kurtardık ve bunu âlemlere bir ibret kıldık.

4. Hz. Hud ve Ad Kavmi

Kur'an'da anlatılan kıssalar içerisinde, Nuh'tan sonra gelen en eski peygamber Hz. Hud ve kavmi Ad'dır. Hud Peygamber'in kavmi Kur'an'da *'âd el-ûlâ* (ilk Ad) ve *'âd-irem* (İrem Ad'ı) olarak zikredilir. Kur'an'daki bu 'İrem' ifadesi, Ad kavminin kimliğini tesbit etmek isteyenlerce bir ipucu olarak değerlendirilmiştir. Birkısım tarihçilere göre burada bir isim tamlaması vardır ve İrem, 'Aram'dan bozulma bir kelimedir; dolayısıyla Ad kavmi Aramiler'dendir. Diğer bir grup tarihçi de İrem'i, Ad kavminin yaşadığı yerin adı olarak değerlendirmiş ve bu yerin tesbiti konusunda ayrılmışlardır. Ad kavminin, bilinen Arap tarihinin en eski toplumu olduğu gözönünde bulundurulacak olursa, onların yaşadıkları yer ve zaman hakkında kesin bir şey söylemenin zorluğu takdir olunur.

كَذَّبَتْ عَادٌ فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذُرِ ﴿١٨﴾ إِنَّا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا صَرْصَرًا فِي يَوْمِ نَحْسٍ مُسْتَمِرٍّ ﴿١٩﴾ تَنْزِعُ النَّاسَ كَأَنَّهُمْ أَعْجَازُ نَخْلٍ مُنْقَعِرٍ ﴿٢٠﴾ فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذُرِ ﴿٢١﴾

54 **Kamer**/18. Âd kavmi yalanlamıştı; Benim azabım ve uyarmam nasılmış? 19-20. Nitekim uğursuzluğu devam eden bir günde, onların üzerlerine, insanları sökülmüş hurma kütüğü gibi koparak yere seren, dondurucu bir rüzgar gönderdik. 21. Benim azabım ve uyarmam nasılmış?

[528] Bu ayetlerin Tufan olayından bahsettikleri açık olmamakla birlikte, hem ayetin metinsel bağlamı (bkz. 69 Hakka/4-10), hem de 12. ayetteki "size bir öğüt olmak üzere" ifadesi, Tufan olayından bahsedilmekte olduğu ihtimalini güçlendirmektedir. Ancak, unutmamak gerekir ki, Kur'an'da insanların deniz yolculukları (insanların gemilerde taşınmaları) sık sık, Allah'ın varlığının bir delili ve insanlığa bir nimeti olarak anılır.

وَإِلَىٰ عَادٍ أَخَاهُمْ هُودًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٦٥﴾ قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ إِنَّا لَنَرَاكَ فِي سَفَاهَةٍ وَإِنَّا لَنَظُنُّكَ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٦٦﴾ قَالَ يَا قَوْمِ لَيْسَ بِي سَفَاهَةٌ وَلَٰكِنِّي رَسُولٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦٧﴾ أُبَلِّغُكُمْ رِسَالَاتِ رَبِّي وَأَنَا لَكُمْ نَاصِحٌ أَمِينٌ ﴿٦٨﴾ أَوَعَجِبْتُمْ أَنْ جَاءَكُمْ ذِكْرٌ مِنْ رَبِّكُمْ عَلَىٰ رَجُلٍ مِنْكُمْ لِيُنْذِرَكُمْ وَاذْكُرُوا إِذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَاءَ مِنْ بَعْدِ قَوْمِ نُوحٍ وَزَادَكُمْ فِي الْخَلْقِ بَسْطَةً فَاذْكُرُوا آلَاءَ اللَّهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٦٩﴾ قَالُوا أَجِئْتَنَا لِنَعْبُدَ اللَّهَ وَحْدَهُ وَنَذَرَ مَا كَانَ يَعْبُدُ آبَاؤُنَا فَأْتِنَا بِمَا تَعِدُنَا إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٧٠﴾ قَالَ قَدْ وَقَعَ عَلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ رِجْسٌ وَغَضَبٌ أَتُجَادِلُونَنِي فِي أَسْمَاءٍ سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ مَا نَزَّلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ فَانْتَظِرُوا إِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ ﴿٧١﴾ فَأَنْجَيْنَاهُ وَالَّذِينَ مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَقَطَعْنَا دَابِرَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَمَا كَانُوا مُؤْمِنِينَ ﴿٧٢﴾

7 A'raf/65. Âd kavmine de kardeşleri Hud'u gönderdik. O: "Ey kavmim! Allah'a tapın, O'ndan başka tanrınız yoktur. O'na saygılı olmayacak mısınız?" dedi. 66. Kavminden inkâr edenlerin ileri gelenleri: "Biz senin bir budalalık içinde olduğunu görüyor ve senin yalancı olduğunu düşünüyoruz" dediler. 67-69. O: "Ey kavmim! Bende hiçbir budalalık yok; tam aksine, ben alemlerin Rabb'inin Elçisi'yim. Size Rabbimin gönderdiği bilgileri iletiyorum ve ben sizin için güvenilir bir öğütçüyüm. Sizi uyarmak üzere aranızdan biriyle, Rabbinizden size bir öğüt gelmesine mi şaştınız? Nûh kavminden sonra, sizi onların yerine getirdiğini ve vücutça da onlardan üstün kıldığını unutmayın. Allah'ın nimetlerini anın; belki kurtuluşa erersiniz" dedi. 70. Onlar: "Bize, yalnız Allah'a tapmamız ve atalarımızın taptıklarını bırakmamız için mi geldin? Eğer doğru sözlülerden isen, bizi korkuttuğun şeyi başımıza getir" dediler. 71. Hud: "Hiç şüphesiz, Rabbinizden bir öfke ve pis bir azap başınıza gelecektir. Benimle, Allah'ın kendilerine hiçbir güç indirmediği, atalarınızın ve sizin uydurduğunuz adlar hakkında mı tartışıyorsunuz? Artık bekleyin; ben de sizinle beraber bekleyenlerdenim" dedi. 72. Biz rahmetimizle onu ve onunla beraber olanları kurtardık. Âyetlerimizi yalanlayanların ve inanmamış olanların kökünü kazdık.

كَذَّبَتْ عَادٌ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٢٣﴾ إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ هُودٌ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٢٤﴾ إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٢٥﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُونِ ﴿١٢٦﴾ وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَىٰ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٢٧﴾ أَتَبْنُونَ بِكُلِّ رِيعٍ آيَةً تَعْبَثُونَ ﴿١٢٨﴾ وَتَتَّخِذُونَ مَصَانِعَ لَعَلَّكُمْ تَخْلُدُونَ ﴿١٢٩﴾ وَإِذَا بَطَشْتُمْ بَطَشْتُمْ جَبَّارِينَ ﴿١٣٠﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُونِ

26 Şuara/123. Âd kavmi de elçiler yalanladı. 124-135. Kardeşleri Hûd onlara: 'Allah'a karşı saygılı olmaz mısınız? Ben size gönderilmiş güvenilir bir elçiyim. Allah'a saygılı olun ve bana itaat edin. Buna karşı sizden bir ücret istemiyorum, ecrim ancak âlemlerin Rabbine aittir. Siz her yüksek yere boşa bir bina kurup, boş şeylerle mi uğraşırsınız? Temelli kalacağınız umarak sağlam yapılar mı edinirsiniz? Yakaladığınızı zorbaca mı yakalarsınız?[529] Artık Allah'

[529] Hud Peygamber'in bu [illegible] mesine karşı olduğu gibi bir [illegible] manevi olandan koptuk. [illegible] bunu göstermektedir.

﴿١٣١﴾ وَاتَّقُوا الَّذِي أَمَدَّكُمْ بِمَا تَعْلَمُونَ ﴿١٣٢﴾ أَمَدَّكُمْ بِأَنْعَامٍ وَبَنِينَ ﴿١٣٣﴾ وَجَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿١٣٤﴾ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٣٥﴾ قَالُوا سَوَاءٌ عَلَيْنَا أَوَعَظْتَ أَمْ لَمْ تَكُنْ مِنَ الْوَاعِظِينَ ﴿١٣٦﴾ إِنْ هَذَا إِلاَّ خُلُقُ الْأَوَّلِينَ ﴿١٣٧﴾ وَمَا نَحْنُ بِمُعَذَّبِينَ ﴿١٣٨﴾ فَكَذَّبُوهُ فَأَهْلَكْنَاهُمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٣٩﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٤٠﴾

sayın ve bana itaat edin. Bildiğiniz şeyleri size verene saygılı olun; davarları, oğulları, bahçeleri ve akarsuları size O vermiştir. Ben sizin hakkınızda büyük bir günün azabından korkuyorum" dedi. 136-138. Onlar: "İster öğüt ver, ister öğüt verenlerden olma, bizce birdir. Bu durumumuz öncekilerin geleneğidir. Biz azaba uğratılacak da değiliz" dediler. 139. Böylece onu yalanladılar; Biz de kendilerini yokettik. Bunda, şüphesiz ki bir ders vardır; ama çoğu inanmamaktadır. 140. Senin Rabbin üstündür, çok merhametlidir.

وَإِلَى عَادٍ أَخَاهُمْ هُودًا قَالَ يَاقَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ إِنْ أَنْتُمْ إِلاَّ مُفْتَرُونَ ﴿٥٠﴾ يَاقَوْمِ لاَ أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِنْ أَجْرِيَ إِلاَّ عَلَى الَّذِي فَطَرَنِي أَفَلاَ تَعْقِلُونَ ﴿٥١﴾ وَيَاقَوْمِ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا وَيَزِدْكُمْ قُوَّةً إِلَى قُوَّتِكُمْ وَلاَ تَتَوَلَّوْا مُجْرِمِينَ ﴿٥٢﴾ قَالُوا يَاهُودُ مَا جِئْتَنَا بِبَيِّنَةٍ وَمَا نَحْنُ بِتَارِكِي آلِهَتِنَا عَنْ قَوْلِكَ وَمَا نَحْنُ لَكَ بِمُؤْمِنِينَ ﴿٥٣﴾ إِنْ نَقُولُ إِلاَّ اعْتَرَاكَ بَعْضُ آلِهَتِنَا بِسُوءٍ قَالَ إِنِّي أُشْهِدُ اللَّهَ وَاشْهَدُوا أَنِّي بَرِيءٌ مِمَّا تُشْرِكُونَ ﴿٥٤﴾ مِنْ دُونِهِ فَكِيدُونِي جَمِيعًا ثُمَّ لاَ تُنْظِرُونِ ﴿٥٥﴾ إِنِّي تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ رَبِّي وَرَبِّكُمْ مَا مِنْ دَابَّةٍ إِلاَّ هُوَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا إِنَّ رَبِّي عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٥٦﴾ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ مَا أُرْسِلْتُ بِهِ إِلَيْكُمْ وَيَسْتَخْلِفُ رَبِّي قَوْمًا غَيْرَكُمْ وَلاَ تَضُرُّونَهُ شَيْئًا إِنَّ رَبِّي عَلَى كُلِّ شَيْءٍ حَفِيظٌ ﴿٥٧﴾ وَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا نَجَّيْنَا هُودًا وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَنَجَّيْنَاهُمْ مِنْ عَذَابٍ غَلِيظٍ ﴿٥٨﴾ وَتِلْكَ عَادٌ جَحَدُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ وَعَصَوْا

11 **Hud**/50-52. Âd'a kardeşleri Hûd'u gönderdik. "Ey kavmim! Allah'a tapın, O'ndan başka tanrınız yoktur. Siz (Allah hakkında) yalnızca yalan uyduruyorsunuz. Ey kavmim! Buna karşılık sizden bir ücret istemiyorum. Benim ücretim, ancak beni yaratana aittir. Düşünmüyor musunuz? Ey kavmim! Rabbinizden bağışlanma dileyin. Sonra O'na yönelin ki, size gökten bol bol yağmur göndersin, gücünüze güç katsın, suç işleyerek yüz çevirmeyin" dedi. 53-57. Onlar: "Ey Hûd! Sen bize açık bir belge getirmedin. Senin sözünden ötürü, biz tanrılarımızı bırakmayız ve sana da inanmayız. Sana «Seni tanrılarımızdan biri kötü çarpmış» demekten başka bir söz bulamıyoruz" dediler. Hud: "Ben Allah'ı tanık gösteriyorum. Siz de tanık olun ki, ben sizin O'ndan başkasını (Allah'a) ortak koşmanızdan uzağım. Hepiniz bana tuzak kurun, sonra bana süre de vermeyin. Ben, Rabbim ve Rabbiniz olan Allah'a güveniyorum. Hiçbir canlı yoktur ki, Allah onu perçeminden tutmamış olsun[530]. Rabbim şüphesiz doğru yoldadır. Eğer yüz çevirirseniz, ben size benimle gönderileni bildirdim. Rabbim sizden başka bir topluluğu yerinize getirecektir. (O zaman) O'na bir şey de yapamazsınız. Rabbim her şeyi korumaktadır" dedi. 58. Buyruğumuz gelince, Hud'u ve beraberindeki inananları rahmetimizle kurtardık, onları çetin bir a-

[530] Yani, hiçbir canlı varlık Allah'ın hükümranlığı, kudreti ve yasaları dışında değildir.

رُسُلَهُ وَاتَّبَعُوا أَمْرَ كُلِّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ ﴿٥٩﴾ وَأُتْبِعُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ أَلَا إِنَّ عَادًا كَفَرُوا رَبَّهُمْ أَلَا بُعْدًا لِعَادٍ قَوْمِ هُودٍ ﴿٦٠﴾

zaptan koruduk. 59. İşte bu, Rablerinin ayetlerini bile bile inkar eden, elçilerine baş kaldıran ve her inatçı zorbanın emrine uyan Âd kavmidir. 60. Bu dünyada ve kıyamet gününde de lanet peşlerindedir. Bilin ki, Âd kavmi Rabblerini inkar ettiler. Bilin ki, Hud'un kavmi Âd yok oldu.

إِذْ جَاءَتْهُمُ الرُّسُلُ مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ قَالُوا لَوْ شَاءَ رَبُّنَا لَأَنْزَلَ مَلَائِكَةً فَإِنَّا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ ﴿١٤﴾ فَأَمَّا عَادٌ فَاسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَقَالُوا مَنْ أَشَدُّ مِنَّا قُوَّةً أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ الَّذِي خَلَقَهُمْ هُوَ أَشَدُّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يَجْحَدُونَ ﴿١٥﴾ فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا صَرْصَرًا فِي أَيَّامٍ نَحِسَاتٍ لِنُذِيقَهُمْ عَذَابَ الْخِزْيِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَخْزَى وَهُمْ لَا يُنْصَرُونَ ﴿١٦﴾

41 Fussilet/14. Onlara, önlerinden ve ardlarından; her yönden: "Allah'tan başkasına kulluk etmeyin" diyen elçiler gelmişti. Onlar: "Eğer Rabbimiz böyle bir şey dileseydi melekler indirirdi. Doğrusu, sizinle gönderileni inkâr ederiz" demişlerdi. 15. Âd kavmi yeryüzünde haksız yere büyüklük taslamış: "Bizden daha güçlü kim vardır?" demişti. Onlar, kendilerini yaratan Allah'ın onlardan daha güçlü olduğunu görmüyorlar mıydı? Âyetlerimizi bile bile inkâr ediyorlardı. 16. Rezillik azabını onlara dünya hayatında tattırmak için, o uğursuz günlerde üzerlerine dondurucu bir rüzgar gönderdik. Ahiret azabı ise daha alçaltıcıdır; üstelik, onlar yardım da görmezler.

وَاذْكُرْ أَخَا عَادٍ إِذْ أَنْذَرَ قَوْمَهُ بِالْأَحْقَافِ وَقَدْ خَلَتِ النُّذُرُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿٢١﴾ قَالُوا أَجِئْتَنَا لِتَأْفِكَنَا عَنْ آلِهَتِنَا فَأْتِنَا بِمَا تَعِدُنَا إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٢٢﴾ قَالَ إِنَّمَا الْعِلْمُ عِنْدَ اللَّهِ وَأُبَلِّغُكُمْ مَا أُرْسِلْتُ بِهِ وَلَكِنِّي أَرَاكُمْ قَوْمًا تَجْهَلُونَ ﴿٢٣﴾ فَلَمَّا رَأَوْهُ عَارِضًا مُسْتَقْبِلَ أَوْدِيَتِهِمْ قَالُوا هَذَا عَارِضٌ مُمْطِرُنَا بَلْ هُوَ مَا اسْتَعْجَلْتُمْ بِهِ رِيحٌ فِيهَا عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٢٤﴾ تُدَمِّرُ كُلَّ شَيْءٍ بِأَمْرِ رَبِّهَا فَأَصْبَحُوا لَا يُرَى إِلَّا مَسَاكِنُهُمْ كَذَلِكَ نَجْزِي الْقَوْمَ الْمُجْرِمِينَ ﴿٢٥﴾

46 Ahkaf/21. (Ey Muhammed!) Âd kavminin kardeşi Hud'u an; ondan önce ve sonra: "Allah'tan başkasına kulluk etmeyin" diyen nice uyarıcılar gelip geçmişken, Ahkaf[531] bölgesinde kavmini uyarmış ve: "Ben sizin hakkınızda, büyük bir günün azabından korkuyorum" demişti. 22. "Bize, bizi tanrılarımızdan alıkoymak için mi geldin? Doğru sözlülerden isen, bizi tehdit ettiğin şeyi başımıza getir" dediler. 23. (Hud:) "Bunun bilgisi Allah katındadır; ben size benimle gönderileni tebliğ ediyorum. Fakat sizin cahil bir millet olduğunuzu görüyorum" dedi. 24-25. Azabın yaygın bir bulut hâlinde vadilerine doğru yöneldiğini gördüklerinde: "Bu yaygın bulut bize yağmur yağdıracaktır" dediler. Hayır, o acele ettiğiniz şeydir; can yakıcı azap veren bir rüzgardır. Rabbinin buyruğu ile her şeyi yok eder! Bunun üzerine evlerinin harabelerinden başka

[531] *ahkâf* kelimesi 'kum tepesi' ve 'kumsal' anlamına gelen [illegible] çoğuludur. Telaffuzda yer alan pekçok rivayet, Ahkâf'ın bir bölge ismi olduğunu göstermektedir. Bu nedenle kelimeyi çevirmedik. Ancak, bunun bir bölge adı olmayıp, Âd kavminin yaşadığı bölgeye tanımlayan bir ifade olduğunu düşünen müfessirler de vardır

ولقد مكّناهم فيما إن مكّناكم فيه وجعلنا لهم سمعًا وأبصارًا وأفئدة فما أغنى عنهم سمعهم ولا أبصارهم ولا أفئدتهم من شيء إذ كانوا يجحدون بآيات الله وحاق بهم ما كانوا به يستهزئون ﴿٢٦﴾

bir şey görünmez oldu. Biz suçlu milleti işte böyle cezalandırırız. 26. (Ey Mekkeli putperestler!) Biz onları, sizi yerleştirmediğimiz yerlere yerleştirmiş ve onlara kulaklar, gözler ve kalpler bahşetmiştik; ama Allah'ın ayetlerini bile bile inkar ettikleri için kulakları, gözleri ve kalpleri onlara bir fayda sağlamadı ve alaya aldıkları şeyler onları kuşatıp yokediverdi.

وفي عادٍ إذ أرسلنا عليهم الريح العقيم ﴿٤١﴾ ما تذر من شيء أتت عليه إلا جعلته كالرميم ﴿٤٢﴾

51 **Zariyat**/41-42. Âd kavminde de (ibret vardır). Onların üzerine, uğradığı hiçbir şeyi bırakmayıp, hepsini toza çeviren kuru bir rüzgar göndermiştik.

كذبت ثمود وعاد بالقارعة ﴿٤﴾ فأما ثمود فأهلكوا بالطاغية ﴿٥﴾ وأما عاد فأهلكوا بريح صرصر عاتية ﴿٦﴾ سخرها عليهم سبع ليال وثمانية أيام حسومًا فترى القوم فيها صرعى كأنهم أعجاز نخل خاوية ﴿٧﴾ فهل ترى لهم من باقية ﴿٨﴾

69 **Hakka**/4. Semûd ve Âd tepelerine inecek azabı yalanlamışlardı. 5. Semûd, korkunç bir çığlık ile yok edildi. 6. Âd de, önünde durulmaz, dondurucu bir rüzgârla yok edildi. 7. Allah onların kökünü kesmek üzere, üzerlerine o rüzgarı yedi gece sekiz gün estirdi. Halkın, kökünden çıkarılmış hurma kütükleri gibi yere yıkıldıklarını görürdün. 8. Onlardan arda kalmış bir şey görüyor musun?

5. Hz. Sâlih ve Semûd Kavmi

Kur'an'da Ad'dan sonra gelen en eski Arap kavmi, Salih peygamber'in gönderildiği Semud'dur. Semud'dan bahseden en eski belgeler MÖ. VIII. yüzyıla ait Asur kitabeleridir. Bu belgelerden anlaşıldığına göre, onlar MÖ. birinci binin başlarında ortaya çıkmışlardır. Bazı tarihçilere göre Semud, Ad kavminin devamı olup, Yemen'de ortaya çıkmış ve daha sonra Himyeriler tarafından Kuzey'e sürülmüşlerdir. Arapça kaynaklar genellikle, Semud'un Hicaz-Şam arasında el-Hicr'den başlayıp, Vâdi'l-Kurâ'ya kadar uzanan bölgede yaşadıklarını kabul ederler. Semud'un yaşadığı yerle ilgili Kur'an'daki tek ipucu ise, burasının kayalık bir vadı oluşudur (*ashâbu'l-hicr*). Ayrıca, Semud kavminin yaşadığı yerin tesbiti sadedinde, Buhari ve Müslim'de geçen bir haberde, Hz. Peygamber'in Tebük yolu üzerinde antik bir kasabaya rastladıklarında, yanındakilere, burasının Semud kavminin yaşadığı yer olduğunu söylediği rivayet edilir.

كذبت ثمود بطغواها ﴿١١﴾ إذ انبعث أشقاها ﴿١٢﴾ فقال لهم رسول الله ناقة الله وسقياها ﴿١٣﴾ فكذبوه فعقروها فدمدم عليهم ربهم بذنبهم فسواها ﴿١٤﴾ ولا يخاف عقباها ﴿١٥﴾

91 **Şems**/11-12. Semûd kavmi, en azgınlarının öne atılmasıyla, azgınlıkları yüzünden yalanladılar. 13. Allah'ın Elçisi onlara: "Allah'ın bu devesine ve onun su hakkına dokunmayın" demişti. 14. Ama onu yalanladılar ve deveyi boğazladılar. Bunun üzerine Rableri suçlarından dolayı onları kırıp geçirerek yerle bir etti. 15. Bu işin sonucundan Allah korkmaz.

KIRIKKALE Üniversitesi KÜTÜPHANESİ

TARİH VE KİŞİLİK

﴿٢٣﴾ فَقَالُوا أَبَشَرًا مِنَّا وَاحِدًا
﴿٢٤﴾ أَأُلْقِيَ الذِّكْرُ
﴿٢٥﴾ سَيَعْلَمُونَ
﴿٢٦﴾ إِنَّا مُرْسِلُو النَّاقَةِ فِتْنَةً
﴿٢٧﴾ وَنَبِّئْهُمْ أَنَّ الْمَاءَ
﴿٢٨﴾ فَنَادَوْا
﴿٢٩﴾ فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي
﴿٣٠﴾ إِنَّا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ صَيْحَةً وَاحِدَةً فَكَانُوا

﴿٧٣﴾

كَذَّبَتْ ثَمُودُ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٤١﴾ إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ صَالِحٌ أَلاَ تَتَّقُونَ ﴿١٤٢﴾ إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٤٣﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُونِ ﴿١٤٤﴾ وَمَآ أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلاَّ عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٤٥﴾ أَتُتْرَكُونَ فِي مَا هَاهُنَا آمِنِينَ ﴿١٤٦﴾ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿١٤٧﴾ وَزُرُوعٍ وَنَخْلٍ طَلْعُهَا هَضِيمٌ ﴿١٤٨﴾ وَتَنْحِتُونَ مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا فَارِهِينَ ﴿١٤٩﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُونِ ﴿١٥٠﴾ وَلاَ تُطِيعُوا أَمْرَ الْمُسْرِفِينَ ﴿١٥١﴾ الَّذِينَ يُفْسِدُونَ فِي الأَرْضِ وَلاَ يُصْلِحُونَ ﴿١٥٢﴾ قَالُوا إِنَّمَآ أَنْتَ مِنَ الْمُسَحَّرِينَ ﴿١٥٣﴾ مَآ أَنْتَ إِلاَّ بَشَرٌ مِثْلُنَا فَأْتِ بِآيَةٍ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿١٥٤﴾ قَالَ هَذِهِ نَاقَةٌ لَهَا شِرْبٌ وَلَكُمْ شِرْبُ يَوْمٍ مَعْلُومٍ ﴿١٥٥﴾ وَلاَ تَمَسُّوهَا بِسُوءٍ فَيَأْخُذَكُمْ عَذَابُ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٥٦﴾ فَعَقَرُوهَا فَأَصْبَحُوا نَادِمِينَ ﴿١٥٧﴾ فَأَخَذَهُمُ الْعَذَابُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٥٨﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٥٩﴾

26 **Şuara**/141. Semûd kavmi da elçileri yalanladı. 142-152. Kardeşleri Sâlih onlara: "Allah'a karşı saygılı olmaz mısınız? Ben size gönderilmiş güvenilir bir elçiyim; artık Allah'ı sayın ve bana itaat edin. Ben buna karşı sizden bir ücret istemiyorum; benim ücretim, ancak âlemlerin Rabbi'ne aittir. Burada bahçelerde, pınar başlarında, ekinler ve salkımları sarkmış hurmalıklar arasında güven içinde bırakılacak mısınız? Artık Allah'ı sayın ve bana itaat edin. Yeryüzünü düzeltmeyip, bozgunculuk yaparak aşırı gidenlerin emirlerine itaat etmeyin" dedi. 153-154. Ona: "Sen büyülenmişsin; sen de bizim gibi bir insandan başka bir şey değilsin. Eğer doğru sözlü isen bir belge getir" dediler. 155-156. Sâlih: "İşte (belge) bu dişi devedir. Su içme hakkı belirli bir gün onun ve belirli bir gün de sizindir, sakın ona bir kötülük yapmayın, yoksa sizi büyük günün azabı yakalar" dedi. 157. Onlar deveyi kestiler ve pişman oldular. 158. Bunun üzerine onları azap yakaladı. Bunda elbette bir ders vardır, fakat çoğu inanmamaktadır. 159. Senin Rabbin Üstün'dür, merhamet sahibidir.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَآ إِلَى ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ فَإِذَا هُمْ فَرِيقَانِ يَخْتَصِمُونَ ﴿٤٥﴾ قَالَ يَاقَوْمِ لِمَ تَسْتَعْجِلُونَ بِالسَّيِّئَةِ قَبْلَ الْحَسَنَةِ لَوْلاَ تَسْتَغْفِرُونَ اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٤٦﴾ قَالُوا اطَّيَّرْنَا بِكَ وَبِمَنْ مَعَكَ قَالَ طَآئِرُكُمْ عِنْدَ اللَّهِ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ تُفْتَنُونَ ﴿٤٧﴾ وَكَانَ فِي الْمَدِينَةِ تِسْعَةُ رَهْطٍ يُفْسِدُونَ فِي الأَرْضِ وَلاَ يُصْلِحُونَ ﴿٤٨﴾ قَالُوا تَقَاسَمُوا بِاللَّهِ لَنُبَيِّتَنَّهُ وَأَهْلَهُ ثُمَّ لَنَقُولَنَّ لِوَلِيِّهِ مَا شَهِدْنَا مَهْلِكَ أَهْلِهِ وَإِنَّا لَصَادِقُونَ ﴿٤٩﴾ وَمَكَرُوا مَكْرًا وَمَكَرْنَا مَكْرًا وَهُمْ

27 **Neml**/45. Semûd kavmine "Allah'a tapın" (desin diye) kardeşleri Salih'i gönderdik. Bunun üzerine, çekişen iki takım oluverdiler. 46. Sâlih: "Ey kavmim! Niye iyilikten önce kötülüğü acele istiyorsunuz? Size merhamet edilmesi için Allah'tan bağışlanma dileseniz olmaz mı?" dedi. 47. Ona: "Senin ve beraberindekilerin yüzünden uğursuzluğa uğradık" dediler. Sâlih: "Uğursuzluğunuz Allah katındadır; siz imtihana çekilen bir toplumsunuz" dedi. 48. O şehirde, yeryüzünde bozgunculuk yapan ve düzeltmeyen dokuz grup vardı.[532] 49. Bunlar: "Geceleyin ona ve ailesine baskın yapıp,

[532] 'Dokuz grup' (*tis'atu rahṭ*) ifadesi, dokuzlu bir çete, dokuz ileri gelen kötü kimse şeklinde de yorumlanmıştır.

لَا يَشْعُرُونَ ﴿٥٠﴾ فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ مَكْرِهِمْ
أَنَّا دَمَّرْنَاهُمْ وَقَوْمَهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٥١﴾ فَتِلْكَ بُيُوتُهُمْ
خَاوِيَةً بِمَا ظَلَمُوا إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ
﴿٥٢﴾ وَأَنْجَيْنَا الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿٥٣﴾

sonra da onun velisine: «Onun ailesinin yok edilişinde bulunmadık. Biz doğru söylüyoruz» diyeceğimize dair Allah'a yemin edin" dediler. 50. Onlar bir tuzak kurdular, ama onlar farkına varmadan, biz de onlara bir tuzak kurduk. 51. Tuzaklarının sonunun nasıl olduğuna bir bak! Biz onları ve toplumlarının hepsini yerle bir ettik. 52. İşte, haksızlık etmelerine karşılık çökmüş bulunan evleri! Bunda, bilenler için şüphesiz bir ders vardır. 53. İnanan ve (Allah'a karşı gelmekten) sakınanları kurtardık.

وَإِلَىٰ ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا قَالَ يَاقَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا
لَكُمْ مِنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُ هُوَ أَنْشَأَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ
وَاسْتَعْمَرَكُمْ فِيهَا فَاسْتَغْفِرُوهُ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ إِنَّ رَبِّي
قَرِيبٌ مُجِيبٌ ﴿٦١﴾ قَالُوا يَاصَالِحُ قَدْ كُنْتَ فِينَا
مَرْجُوًّا قَبْلَ هَٰذَا أَتَنْهَانَا أَنْ نَعْبُدَ مَا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا
وَإِنَّنَا لَفِي شَكٍّ مِمَّا تَدْعُونَا إِلَيْهِ مُرِيبٍ ﴿٦٢﴾ قَالَ
يَاقَوْمِ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كُنْتُ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّي وَآتَانِي
مِنْهُ رَحْمَةً فَمَنْ يَنْصُرُنِي مِنَ اللَّهِ إِنْ عَصَيْتُهُ فَمَا
تَزِيدُونَنِي غَيْرَ تَخْسِيرٍ ﴿٦٣﴾ وَيَاقَوْمِ هَٰذِهِ نَاقَةُ اللَّهِ
لَكُمْ آيَةً فَذَرُوهَا تَأْكُلْ فِي أَرْضِ اللَّهِ وَلَا تَمَسُّوهَا
بِسُوءٍ فَيَأْخُذَكُمْ عَذَابٌ قَرِيبٌ ﴿٦٤﴾ فَعَقَرُوهَا
فَقَالَ تَمَتَّعُوا فِي دَارِكُمْ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ ذَٰلِكَ وَعْدٌ غَيْرُ
مَكْذُوبٍ ﴿٦٥﴾ فَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا نَجَّيْنَا صَالِحًا
وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَمِنْ خِزْيِ يَوْمِئِذٍ إِنَّ
رَبَّكَ هُوَ الْقَوِيُّ الْعَزِيزُ ﴿٦٦﴾ وَأَخَذَ الَّذِينَ ظَلَمُوا
الصَّيْحَةُ فَأَصْبَحُوا فِي دِيَارِهِمْ جَاثِمِينَ ﴿٦٧﴾
كَأَنْ لَمْ يَغْنَوْا فِيهَا أَلَا إِنَّ ثَمُودَا كَفَرُوا رَبَّهُمْ أَلَا
بُعْدًا لِثَمُودَ ﴿٦٨﴾

11 Hud/61. Semud'a kardeşleri Salih'i gönderdik: "Ey kavmim! Allah'a tapın; ondan başka tanrınız yoktur. Sizi yerden yaratan ve orada ömür sürdürten odur. Ondan bağışlanma dileyin, sonra ona yönelin. Doğrusu, Rabbim yakındır, duaları kabul edendir" dedi. 62. Onlar: "Ey Salih! Bundan önce aramızda umut beslenen biriydin. Babalarımızın taptığına tapmaktan bizi men mi ediyorsun? Bizi çağırdığın şeye karşı, kuşku verici bir şüphe içindeyiz" dediler. 63-64. Salih: "Ey kavmim! Rabbimin katından açık bir belgem olduğu ve O'nun bana kendi katından bir rahmet verdiği hâlde ben O'na başkaldırırsam, Allah'a karşı beni kim savunabilir? (Böyle bir durumda) siz benim ancak kaybımı arttırırsınız. Ey kavmim! Bu Allah'ın devesi size bir simgedir. Onu bırakın; Allah'ın toprağında otlasın. Ona bir kötülük yapmayın. Yoksa yakın bir azap sizi yakalar" dedi. 65. Buna karşılık, onu kesip devirdiler. O zaman Salih: "Yurdunuzda üç gün daha yaşayın. Bu, yalanlanamayacak bir sözdür" dedi. 66. Bizim buyruğumuz gelince, Salih'i ve beraberinde bulunan inananları, katımızdan bir rahmetle o günün rezilliğinden kurtardık. Rabbin güçlüdür, üstündür. 67. Haksızlık edenleri bir çığlık yakaladı; oldukları yerde yüz üstü düşüverdiler. 68. Sanki orada hiç yaşamamışlardı. Evet, Semûd kavmi Rablerini inkâr etmişlerdi. Evet, Semûd kavmi defolsun!

وَلَقَدْ كَذَّبَ أَصْحَابُ الْحِجْرِ الْمُرْسَلِينَ ﴿٨٠﴾ وَآتَيْنَاهُمْ آيَاتِنَا فَكَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ ﴿٨١﴾ وَكَانُوا يَنْحِتُونَ مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا آمِنِينَ ﴿٨٢﴾ فَأَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ مُصْبِحِينَ ﴿٨٣﴾ فَمَا أَغْنَى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٨٤﴾

15 **Hicr/80.** Hicr[*11] halkı da elçileri yalanladılar. 81. Onlara belgelerimizi gönderdik; ama onlar bundan yüz çevirdiler. 82. Onlar dağlarda güvenillr evler yontuyorlardı. 83. Sabahlarlarken onları çığlık yakalayıverdi. 84. Elde ettikleri şeyler kendilerine bir yarar sağlamadı.

وَأَمَّا ثَمُودُ فَهَدَيْنَاهُمْ فَاسْتَحَبُّوا الْعَمَى عَلَى الْهُدَى فَأَخَذَتْهُمْ صَاعِقَةُ الْعَذَابِ الْهُونِ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١٧﴾ وَنَجَّيْنَا الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿١٨﴾

41 **Fussilet/17.** Semûd kavmine gelince; Biz onlara doğru yolu göstermiştik, ama onlar körlüğü, doğru yolda olmaya tercih ettiler. Kazandıklarının karşılığı olarak onları alçaltıcı azabın yıldırımı çarptı. 18. İnananları ve (Allah'a karşı gelmekten) sakınanları kurtardık.

وَفِي ثَمُودَ إِذْ قِيلَ لَهُمْ تَمَتَّعُوا حَتَّىٰ حِينٍ ﴿٤٣﴾ فَعَتَوْا عَنْ أَمْرِ رَبِّهِمْ فَأَخَذَتْهُمُ الصَّاعِقَةُ وَهُمْ يَنْظُرُونَ ﴿٤٤﴾ فَمَا اسْتَطَاعُوا مِنْ قِيَامٍ وَمَا كَانُوا مُنْتَصِرِينَ ﴿٤٥﴾

51 **Zariyat/43.** Semud kavminde de (ibret vardır). Onlara: "Bir süreye kadar menfaatlenin" denmişti. 44. Onlar Rablerinin buyruğundan çıktılar. Bunun üzerine, onları gözleri göre göre yıldırım çarptı. 45. Ayağa kalkacak güçleri kalmadı, yardım da görmediler.

كَذَّبَتْ ثَمُودُ وَعَادٌ بِالْقَارِعَةِ ﴿٤﴾ فَأَمَّا ثَمُودُ فَأُهْلِكُوا بِالطَّاغِيَةِ ﴿٥﴾

69 **Hakka/4.** Semûd ve Âd toplumları tepelerine inecek azabı yalanlamışlardı. 5. Semûd, korkunç bir çığlık ile yok edildi.

6. İbrâhim Ailesi

Kur'an'daki peygamber kıssaları arasında tarihî seyri takip ettiğimizde, Salih Peygamber ve kavmi Semud'dan sonra, Hz. İbrahım ve onun ailesinden diğer peygamberlerle karşılaşmaktayız. Bunlar onun oğulları Hz. İsmail ve İshak ile, İshak'ın oğlu Yakub ve onun oğlu Yusuf Peygamber'dir. Kur'an, Hz. İbrahım'in putperest kavmiyle mücadelesinden söz etmekle birlikte, onların genel durumlarıyla ilgili ayrıntılı bilgi vermez. Ancak, Hz. Lut'un onunla çağdaş olduğu açıkça anlaşılmaktadır. Lut kavmının yaşadığı yer ve zamanla ilgili araştırmalar, tarihçilerce, Hz. İbrahım'in ne zaman yaşadığı konusunda önemli bir ipucu olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca, Arap ve Yahudi tarihindeki özel konumu itibarıyla da Hz. İbrahim ve ailesi hakkında yoğun bir sözlü gelenek mevcuttur. Bu peygamberler çoğu kez bir arada anıldıklarından, fazla tekrara yer vermemek için bazılarını bir arada vermeyi uygun bulduk.

[*11] Tefsirlerde ve tarih kaynaklarında Hicr, genellikle Semud'un yaşadığı bölgenin ismi olarak geçmektedir. Bu ifadeye, aynı zamanda onların kayalık bir bölgede yaşadıklarını göstermektedir.

KIRIKKALE Üniversitesi KÜTÜPHANESİ

a) Hz. İbrahim

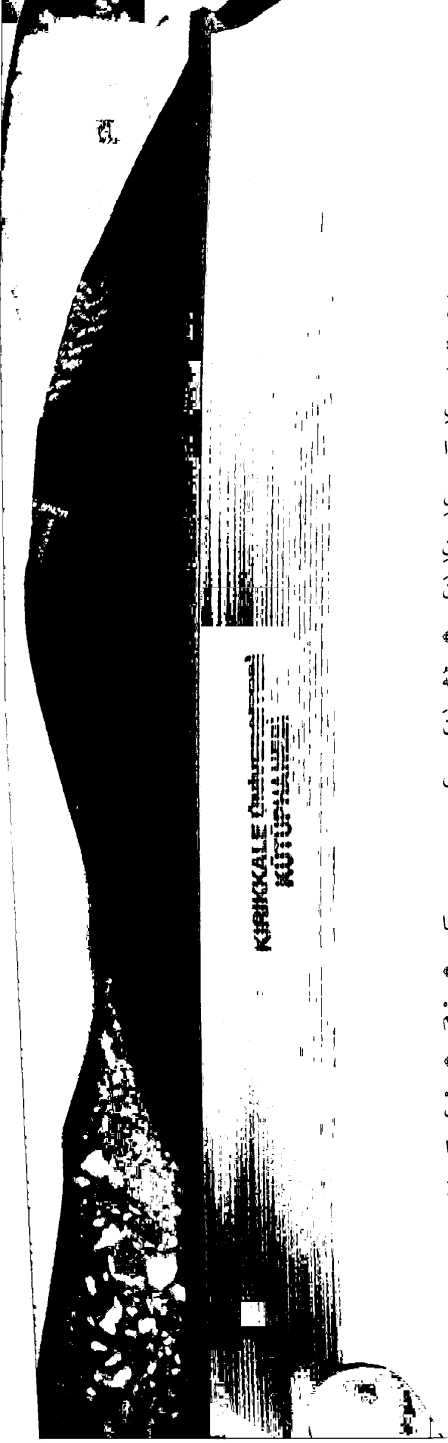

وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ إِبْرَاهِيمَ ﴿٦٩﴾ إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَا تَعْبُدُونَ ﴿٧٠﴾ قَالُوا نَعْبُدُ أَصْنَامًا فَنَظَلُّ لَهَا عَاكِفِينَ ﴿٧١﴾ قَالَ هَلْ يَسْمَعُونَكُمْ إِذْ تَدْعُونَ ﴿٧٢﴾ أَوْ يَنْفَعُونَكُمْ أَوْ يَضُرُّونَ ﴿٧٣﴾ قَالُوا بَلْ وَجَدْنَا آبَاءَنَا كَذَلِكَ يَفْعَلُونَ ﴿٧٤﴾ قَالَ أَفَرَأَيْتُمْ مَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ ﴿٧٥﴾ أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمُ الْأَقْدَمُونَ ﴿٧٦﴾ فَإِنَّهُمْ عَدُوٌّ لِي إِلَّا رَبَّ الْعَالَمِينَ ﴿٧٧﴾ الَّذِي خَلَقَنِي فَهُوَ يَهْدِينِ ﴿٧٨﴾ وَالَّذِي هُوَ يُطْعِمُنِي وَيَسْقِينِ ﴿٧٩﴾ وَإِذَا مَرِضْتُ فَهُوَ يَشْفِينِ ﴿٨٠﴾ وَالَّذِي يُمِيتُنِي ثُمَّ يُحْيِينِ ﴿٨١﴾ وَالَّذِي أَطْمَعُ أَنْ يَغْفِرَ لِي خَطِيئَتِي يَوْمَ الدِّينِ ﴿٨٢﴾ رَبِّ هَبْ لِي حُكْمًا وَأَلْحِقْنِي بِالصَّالِحِينَ ﴿٨٣﴾ وَاجْعَلْ لِي لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْآخِرِينَ ﴿٨٤﴾ وَاجْعَلْنِي مِنْ وَرَثَةِ جَنَّةِ النَّعِيمِ ﴿٨٥﴾ وَاغْفِرْ لِأَبِي إِنَّهُ كَانَ مِنَ الضَّالِّينَ ﴿٨٦﴾ وَلَا تُخْزِنِي يَوْمَ يُبْعَثُونَ ﴿٨٧﴾ يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ ﴿٨٨﴾ إِلَّا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ ﴿٨٩﴾

26 **Şuara**/69. (Ey Muhammed!) Onlara İbrâhim'in kıssasını anlat. 70. Hani İbrâhîm, babasına ve kavmine: "Nelere tapıyorsunuz?" demişti. 71. Onlar: "Putlara tapıyoruz; onlarla ilgilenip duruyoruz" demişlerdi. 72-73. (İbrâhim: "Bu putlar), çağırdığınız zaman sizi duyarlar mı veya size bir fayda ve zarar verirler mi?" demişti. 74. Onlar: "Hayır, ama babalarımızı da böyle yaparken bulduk" demişlerdi. 75-89. (İbrâhim şöyle demişti:) "Eski atalarınızın ve sizin nelere taptıklarınızı görüyor musunuz? Doğrusu, onlar benim düşmanımdır. Dostum ancak âlemlerin Rabbidir. Beni yaratan da, doğru yola eriştiren de O'dur. Beni yediren de, içiren de O'dur. Hasta olduğumda bana O şifâ verir. Beni öldürecek, sonra da diriltecek olan O'dur. Ceza gününde yanılgılarımı bana bağışlamasını umduğum O'dur. Rabbim! Bana hüküm (gücü) ver ve beni iyiler arasına kat. Sonrakilerin beni güzel şekilde anmalarını sağla. Beni nimet cennetlerine varis olanlardan kıl. Babamı da bağışla, o şüphesiz sapıklardandır. İnsanların diriltileceği gün beni rezil etme. O gün, (kimseye) mal ve oğullar fayda vermeyecektir; ancak, kim Allah'a temiz bir kalple gelirse (o yarar görür).

وَلَقَدْ جَاءَتْ رُسُلُنَا إِبْرَاهِيمَ بِالْبُشْرَى قَالُوا سَلَامًا قَالَ سَلَامٌ فَمَا لَبِثَ أَنْ جَاءَ بِعِجْلٍ حَنِيذٍ ﴿٦٩﴾ فَلَمَّا رَأَى أَيْدِيَهُمْ لَا تَصِلُ إِلَيْهِ نَكِرَهُمْ وَأَوْجَسَ مِنْهُمْ خِيفَةً قَالُوا لَا تَخَفْ إِنَّا أُرْسِلْنَا إِلَى قَوْمِ لُوطٍ ﴿٧٠﴾ وَامْرَأَتُهُ قَائِمَةٌ فَضَحِكَتْ فَبَشَّرْنَاهَا بِإِسْحَاقَ وَمِنْ وَرَاءِ إِسْحَاقَ يَعْقُوبَ ﴿٧١﴾ قَالَتْ يَا وَيْلَتَى أَأَلِدُ وَأَنَا عَجُوزٌ وَهَذَا بَعْلِي شَيْخًا إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ عَجِيبٌ ﴿٧٢﴾ قَالُوا أَتَعْجَبِينَ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ رَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الْبَيْتِ إِنَّهُ حَمِيدٌ مَجِيدٌ ﴿٧٣﴾ فَلَمَّا ذَهَبَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ الرَّوْعُ وَجَاءَتْهُ الْبُشْرَى يُجَادِلُنَا فِي قَوْمِ لُوطٍ ﴿٧٤﴾ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ لَحَلِيمٌ أَوَّاهٌ

11 **Hud**/69. Elçilerimiz İbrahim'e müjde getirmiş: "Selam olsun" demişlerdi. O da "Selam olsun" demiş ve beklemeden hemen kızartılmış bir buzağı getirmişti. 70. Onların ellerinin ona uzanmadığını görünce, durumlarını beğenmedi ve içine bir korku düştü. Onlar: "Korkma; biz Lût kavmine gönderildik" dediler. 71. Ayakta duran İbrahim'in karısı bunun üzerine güldü. Biz de karısına İshâk'ı ve İshâk'tan sonra Yâkub'u müjdeledik. 72. Karısı: "Vay başıma gelene! Ben bir kocakarı, kocam da yaşlı bir adam iken, ben nasıl doğurabilirim? Doğrusu, bu şaşılacak bir şey" dedi. 73. Onlar: "Ey ev hanımı! Allah'ın rahmeti ve bereketleri sizin üzerinizde iken, Allah'ın işine mi şaşıyorsun? O, övülmeye layık ve yücedir" dediler. 74. İbrahim'den korku gidip de müjde kendisine gelince,

مُنِيبٌ ﴿٧٥﴾ يَاإِبْرَاهِيمُ أَعْرِضْ عَنْ هَذَآ إِنَّهُ قَدْ جَآءَ أَمْرُ رَبِّكَ وَإِنَّهُمْ آتِيهِمْ عَذَابٌ غَيْرُ مَرْدُودٍ ﴿٧٦﴾

Lût kavmi hakkında bizimle tartışmaya başladı.[534] 75. İbrahim, içli, yumuşak huylu ve kendini Allah'a vermiş birisiydi. 76. Elçilerimiz: "Ey İbrahim! Bundan vazgeç! Rabbinin buyruğu gelmiştir; onlara, geri çevrilemez bir azap gelecek" dediler.

وَنَبِّئْهُمْ عَنْ ضَيْفِ إِبْرَاهِيمَ ﴿٥١﴾ إِذْ دَخَلُوا عَلَيْهِ فَقَالُوا سَلَامًا قَالَ إِنَّا مِنْكُمْ وَجِلُونَ ﴿٥٢﴾ قَالُوا لَا تَوْجَلْ إِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلَامٍ عَلِيمٍ ﴿٥٣﴾ قَالَ أَبَشَّرْتُمُونِي عَلَىٰ أَنْ مَسَّنِيَ الْكِبَرُ فَبِمَ تُبَشِّرُونَ ﴿٥٤﴾ قَالُوا بَشَّرْنَاكَ بِالْحَقِّ فَلَا تَكُنْ مِنَ الْقَانِطِينَ ﴿٥٥﴾ قَالَ وَمَنْ يَقْنَطُ مِنْ رَحْمَةِ رَبِّهِ إِلَّا الضَّالُّونَ ﴿٥٦﴾ قَالَ فَمَا خَطْبُكُمْ أَيُّهَا الْمُرْسَلُونَ ﴿٥٧﴾ قَالُوا إِنَّا أُرْسِلْنَا إِلَىٰ قَوْمٍ مُجْرِمِينَ ﴿٥٨﴾ إِلَّا آلَ لُوطٍ إِنَّا لَمُنَجُّوهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٥٩﴾ إِلَّا امْرَأَتَهُ قَدَّرْنَا إِنَّهَا لَمِنَ الْغَابِرِينَ ﴿٦٠﴾

15 Hicr/51. Onlara İbrahim'in konuklarından haber ver. 52. Hani İbrahim'in yanına girdiklerinde: "Selâm olsun" demişler, İbrahim de: "Biz sizden korkuyoruz" demişti. 53. Onlar: "Korkma! Biz sana bilgin bir oğlanı müjdelemeye geldik" dediler. 54. İbrahim: "Ben yaşlı iken, bana müjde mi veriyorsunuz? Ne ile müjdeliyorsunuz" dedi. 55. "Sana gerçeği müjdeliyoruz. Umutsuzlardan olma!" dediler. 56. İbrahim: "Rabbinin rahmetinden sapıklar dışında kim ümidini keser ki?" dedi. 57. İbrahim: "Ey elçiler! Göreviniz nedir?" dedi. 58-60. Onlar: "Biz, suçlu bir kavme gönderildik. Ancak, karısı dışında Lût'un ailesinin hepsini kurtaracağız. Onun geride kalanlardan olmasını öngördük" dediler.

وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ لِأَبِيهِ آزَرَ أَتَتَّخِذُ أَصْنَامًا آلِهَةً إِنِّي أَرَاكَ وَقَوْمَكَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٧٤﴾ وَكَذَٰلِكَ نُرِي إِبْرَاهِيمَ مَلَكُوتَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلِيَكُونَ مِنَ الْمُوقِنِينَ ﴿٧٥﴾ فَلَمَّا جَنَّ عَلَيْهِ اللَّيْلُ رَأَىٰ كَوْكَبًا قَالَ هَٰذَا رَبِّي فَلَمَّا أَفَلَ قَالَ لَا أُحِبُّ الْآفِلِينَ ﴿٧٦﴾ فَلَمَّا رَأَى الْقَمَرَ بَازِغًا قَالَ هَٰذَا رَبِّي فَلَمَّا أَفَلَ قَالَ لَئِنْ لَمْ يَهْدِنِي رَبِّي لَأَكُونَنَّ مِنَ الْقَوْمِ الضَّالِّينَ ﴿٧٧﴾ فَلَمَّا رَأَى الشَّمْسَ بَازِغَةً قَالَ هَٰذَا رَبِّي هَٰذَا أَكْبَرُ فَلَمَّا أَفَلَتْ قَالَ يَاقَوْمِ إِنِّي بَرِيءٌ مِمَّا تُشْرِكُونَ ﴿٧٨﴾ إِنِّي وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ حَنِيفًا وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٧٩﴾

6 En'am/74. İbrahim, babası Azer'e: "Putları tanrı mı ediniyorsun? Ben seni ve kavmini açık bir şaşkınlık içinde görüyorum" demişti. 75. İbrahim'e böylece göklerin ve yerin hükümranlığını gösteriyorduk ki, emin olsun. 76. (İbrahim'in) üzerine gece çökünce bir yıldız gördü: "İşte bu Rabbim!" dedi. Yıldız batınca: "Batanları sevmem" dedi. 77. Ayı doğarken görünce: "İşte bu Rabbim!" dedi. O da batınca: "Eğer Rabbim bana yol göstermezse, andolsun şaşıranlardan olurum" dedi. 78-79. Güneşi doğarken görünce: "İşte bu Rabbim, bu daha büyük" dedi. O da batınca: "Ey milletim! Ben sizin ortak koştuklarınızdan[535] uzağım. Ben sizin dininizden ayrılarak, yüzümü, gökleri ve yeri yoktan var edene çevirdim ve ben O'na ortak koşanlardan değilim" dedi. 80-81. Kavmi onunla tartışmaya g

[534] Lut kavminden azabın kaldırılmasını veya ertelenmesini istedi. 76. ayette açıklanır. "Ey İbrahim! Bundan vazgeç. Rabbinin buyruğu gelmiştir; onlara, geri çevrilemez bir azap gelecek" demeleri bu tartışmanın içeriği hakkında bilgi vermektedir.

[535] veya "... sizin ortak koşmanızdan"

وَحَآجَّهُ قَوْمُهُ قَالَ أَتُحَآجُّوٓنِّي فِي اللَّهِ وَقَدْ هَدَانِ وَلَآ أَخَافُ مَا تُشْرِكُونَ بِهِۦٓ إِلَّآ أَن يَشَآءَ رَبِّي شَيْـًٔا وَسِعَ رَبِّي كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا أَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ ﴿٨٠﴾ وَكَيْفَ أَخَافُ مَآ أَشْرَكْتُمْ وَلَا تَخَافُونَ أَنَّكُمْ أَشْرَكْتُم بِاللَّهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِۦ عَلَيْكُمْ سُلْطَـٰنًا فَأَىُّ ٱلْفَرِيقَيْنِ أَحَقُّ بِٱلْأَمْنِ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٨١﴾ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَلَمْ يَلْبِسُوٓا۟ إِيمَـٰنَهُم بِظُلْمٍ أُو۟لَـٰٓئِكَ لَهُمُ ٱلْأَمْنُ وَهُم مُّهْتَدُونَ ﴿٨٢﴾ وَتِلْكَ حُجَّتُنَآ ءَاتَيْنَـٰهَآ إِبْرَٰهِيمَ عَلَىٰ قَوْمِهِۦ نَرْفَعُ دَرَجَـٰتٍ مَّن نَّشَآءُ إِنَّ رَبَّكَ حَكِيمٌ عَلِيمٌ ﴿٨٣﴾

rişti. (Onlara) dedi ki: "O beni doğru yola ulaştırmışken, siz benimle Allah hakkında tartışıyor musunuz? Rabbimin herhangi bir şeyi dilemesi hariç, ben sizin O'na ortak koştuğunuz şeylerden korkmuyorum. Benim Rabbim her şeyin bilgisini kuşatmıştır. Hâlâ öğüt almayacak mısınız? Siz, Allah'ın hakkında herhangi bir delil indirmediği şeyleri O'na ortak koşarken korkmuyorsunuz da, ben sizin O'na ortak koştuğunuz şeylerden ne diye korkayım ki? Madem biliyorsunuz (söyleyin bakalım), şimdi bu iki gruptan hangisinin korkusuz olması yakışır (sizin mi, benim mi)?" 82. İnanan ve imanına bir haksızlık katmayanlar var ya, işte güvende olanlar onlardır; onlar doğru yoldadırlar. 83. İşte bunlar, kavmine karşı İbrahim'e verdiğimiz delilimizdir. Biz dilediğimizi derece derece yükseltiriz. Rabbin, elbette hikmet ve bilgi sahibidir.

وَإِنَّ مِن شِيعَتِهِۦ لَإِبْرَٰهِيمَ ﴿٨٣﴾ إِذْ جَآءَ رَبَّهُۥ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ ﴿٨٤﴾ إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِۦ مَاذَا تَعْبُدُونَ ﴿٨٥﴾ أَئِفْكًا ءَالِهَةً دُونَ ٱللَّهِ تُرِيدُونَ ﴿٨٦﴾ فَمَا ظَنُّكُم بِرَبِّ ٱلْعَـٰلَمِينَ ﴿٨٧﴾ فَنَظَرَ نَظْرَةً فِى ٱلنُّجُومِ ﴿٨٨﴾ فَقَالَ إِنِّى سَقِيمٌ ﴿٨٩﴾ فَتَوَلَّوْا۟ عَنْهُ مُدْبِرِينَ ﴿٩٠﴾ فَرَاغَ إِلَىٰٓ ءَالِهَتِهِمْ فَقَالَ أَلَا تَأْكُلُونَ ﴿٩١﴾ مَا لَكُمْ لَا تَنطِقُونَ ﴿٩٢﴾ فَرَاغَ عَلَيْهِمْ ضَرْبًۢا بِٱلْيَمِينِ ﴿٩٣﴾ فَأَقْبَلُوٓا۟ إِلَيْهِ يَزِفُّونَ ﴿٩٤﴾ قَالَ أَتَعْبُدُونَ مَا تَنْحِتُونَ ﴿٩٥﴾ وَٱللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ ﴿٩٦﴾ قَالُوا۟ ٱبْنُوا۟ لَهُۥ بُنْيَـٰنًا فَأَلْقُوهُ فِى ٱلْجَحِيمِ ﴿٩٧﴾ فَأَرَادُوا۟ بِهِۦ كَيْدًا فَجَعَلْنَـٰهُمُ ٱلْأَسْفَلِينَ ﴿٩٨﴾ وَقَالَ إِنِّى ذَاهِبٌ إِلَىٰ رَبِّى سَيَهْدِينِ ﴿٩٩﴾ رَبِّ هَبْ لِى مِنَ ٱلصَّـٰلِحِينَ ﴿١٠٠﴾ فَبَشَّرْنَـٰهُ بِغُلَـٰمٍ حَلِيمٍ ﴿١٠١﴾ فَلَمَّا بَلَغَ مَعَهُ ٱلسَّعْىَ قَالَ يَـٰبُنَىَّ إِنِّىٓ أَرَىٰ فِى ٱلْمَنَامِ أَنِّىٓ أَذْبَحُكَ فَٱنظُرْ مَاذَا تَرَىٰ قَالَ يَـٰٓأَبَتِ ٱفْعَلْ مَا تُؤْمَرُ سَتَجِدُنِىٓ إِن شَآءَ ٱللَّهُ مِنَ ٱلصَّـٰبِرِينَ ﴿١٠٢﴾ فَلَمَّآ

37 **Saffat**/83. Şüphesiz İbrâhim de onun (Nuh'un) yolunda olanlardandı. 84. Nitekim Rabbine temiz bir gönülle geldi. 85-87. İbrahim babasına ve kavmine: "Nelere kulluk ediyorsunuz? Allah'ı bırakıp da uydurma tanrılar mı istiyorsunuz? Âlemlerin Rabbi hakkındaki zannınız nedir?" demişti. 88-89. İbrâhim yıldızlara bir göz attı ve "Ben rahatsızım" dedi. 90. Onu bırakıp gittiler. 91-92. O da onların tanrılarına yönelip: "Sundukları yiyecekleri yemiyor musunuz? Ne o konuşmuyor musunuz?" dedi. 93. Sonunda, üzerlerine yürüyüp kuvvetle vurdu. 94. Bunun üzerine, putperestler koşarak ona geldiler. 95-96. İbrâhim onlara: "Yonttuğunuz şeylere mi tapıyorsunuz? Oysa sizi de yonttuklarınızı da Allah yaratmıştır" dedi. 97. Putperestler: "Onun için bir bina yapın da, onu oradan ateşin içine atın" dediler. 98. Ona tuzak kurmak istediler, ama Biz onları altettik. 99-100. İbrâhim: "Ben Rabbim uğrunda sizi bırakıp gidiyorum; O beni doğru yola eriştirir. Rabbim! Bana iyilerden olacak bir çocuk ver" dedi. 101. Biz de ona yumuşak huylu bir oğlan müjdeledik. 102. (İsmail) onunla beraber yürümeye başlayınca (İbrahim): "Bak oğlum, ben uykumda seni boğazladığımı görüyorum; bir düşün, ne dersin?" dedi. (İsmail): "Babacığım, sana emre-

أَسْلَمَا وَتَلَّهُۥ لِلْجَبِينِ ﴿١٠٣﴾ وَنَـٰدَيْنَـٰهُ أَن يَـٰٓإِبْرَٰهِيمُ ﴿١٠٤﴾ قَدْ صَدَّقْتَ ٱلرُّءْيَآ إِنَّا كَذَٰلِكَ نَجْزِى ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿١٠٥﴾ إِنَّ هَـٰذَا لَهُوَ ٱلْبَلَـٰٓؤُا۟ ٱلْمُبِينُ ﴿١٠٦﴾ وَفَدَيْنَـٰهُ بِذِبْحٍ عَظِيمٍ ﴿١٠٧﴾ وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِى ٱلْـَٔاخِرِينَ ﴿١٠٨﴾ سَلَـٰمٌ عَلَىٰٓ إِبْرَٰهِيمَ ﴿١٠٩﴾ كَذَٰلِكَ نَجْزِى ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿١١٠﴾ إِنَّهُۥ مِنْ عِبَادِنَا ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿١١١﴾ وَبَشَّرْنَـٰهُ بِإِسْحَـٰقَ نَبِيًّا مِّنَ ٱلصَّـٰلِحِينَ ﴿١١٢﴾ وَبَـٰرَكْنَا عَلَيْهِ وَعَلَىٰٓ إِسْحَـٰقَ وَمِن ذُرِّيَّتِهِمَا مُحْسِنٌ وَظَالِمٌ لِّنَفْسِهِۦ مُبِينٌ ﴿١١٣﴾

dileni yap; inşâallah, sabredenlerden olduğumu göreceksin" dedi. 103-106. İkisi de (Allah'a) teslimiyet gösterip, (babası) onu alnı üzerine yatırınca, Biz: "Ey İbrahim! Rüyâyı doğruladın, işte Biz iyi davrananları böyle ödüllendiririz" diye seslendik.[536] 107. Ona, fidye olarak büyük bir kurbanlık verdik. 108-109. Sonra gelenler arasında "İbrâhim'e selâm olsun" diye bir ün bıraktık. 110. İşte iyileri böylece ödüllendiririz. 111. O, inanmış kullarımızdandı. 112. İyilerden olan İshâk'ı ona peygamber olarak müjdeledik. 113. Onu ve İshâk'ı mübarek kıldık; ikisinin soyundan iyi olan da vardır, açıktan açığa kendisine zulmeden de vardır.

وَإِذْ قَالَ إِبْرَٰهِيمُ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِۦٓ إِنَّنِى بَرَآءٌ مِّمَّا تَعْبُدُونَ ﴿٢٦﴾ إِلَّا ٱلَّذِى فَطَرَنِى فَإِنَّهُۥ سَيَهْدِينِ ﴿٢٧﴾ وَجَعَلَهَا كَلِمَةًۢ بَاقِيَةً فِى عَقِبِهِۦ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٢٨﴾

43 **Zuhruf**/26-27. İbrâhim, babasına ve kavmine demişti ki: "Ben sizin taptığınız şeylerden uzağım. Beni yaratana taparım. Beni doğru yola eriştirecek olan şüphesiz O'dur". 28. İbrâhim ardından geleceklere bu sözü mîras olarak bıraktı ki, (doğru yola) dönsünler.

هَلْ أَتَىٰكَ حَدِيثُ ضَيْفِ إِبْرَٰهِيمَ ٱلْمُكْرَمِينَ ﴿٢٤﴾ إِذْ دَخَلُوا۟ عَلَيْهِ فَقَالُوا۟ سَلَـٰمًا قَالَ سَلَـٰمٌ قَوْمٌ مُّنكَرُونَ ﴿٢٥﴾ فَرَاغَ إِلَىٰٓ أَهْلِهِۦ فَجَآءَ بِعِجْلٍ سَمِينٍ ﴿٢٦﴾

51 **Zariyat**/24. (Ey Muhammed!) İbrahim'in konuklarının haberi sana geldi mi? 25. Onlar, İbrahim'in yanına girip: "Selam sana" demişlerdi. İbrahim de: "Selam size, yabancılar" demişti 26-27. Hemen ailesine giderek semiz bir buzağı getirdi ve onların

[536] Allah'ın rüya yoluyla Hz. İbrahim'den oğlu İsmail'i kesmesini istemesi, dinin temelinin ahlaka, akla ve temel insan haklarına dayanan bir öğreti olması hasebiyle, din felsefesinde ciddi olarak tartışılmıştır. Dindar varoluşçu filozoflardan Kierkegardt, *Korku ve Titreyiş* isimli eserinde, bu olaya dayanarak Hıristiyan imanının ahlaki ve akli olana değil, absürde dayandığını açıklamaya çalışmaktadır. İslami açıdan, olay, Hz. İbrahim'in Allah'a teslimiyetinin ölçülmesi olarak yorumlanmıştır. Yalnız, dinsel açıdan savunulamayacak bir eylemle deneme olayı, hayli problemlidir. Fakat olayın anlaşılması hususunda şunlar söylenebilir. Hz. İbrahim'in oğlunu kesmeye karar vermesi, İsmail'in de kesilmeyi kabullenmesi, Kur'an tarafından olumlanmaktadır (37 Saffat/103). Demek ki, Hz. İbrahim'in gördüğü rüya şeytani değil, rahmanidir. Bu sorunla ilgili olarak göz önünde tutulması gereken önemli bir nokta, kesme olayının gerçekleşmemiş olmasıdır. Bundan çok daha önemli olan diğer bir husus ise, olayın Allah ile Hz. İbrahim (Halilullah) Allah'ın sevgili kulu) arasında özel bir konu olmasıdır. Yani insanlardan yapmaları istenen bir şey şeriat değildir. Bu özel ilişkinin arka planına gelecek olursak, Tevrat'ta anlatıldığına göre, Hz. İbrahim, gençliğinde Allah kendisine bir oğul verdiği takdirde onu Allah için kurban edeceğini vaadetmiştir. Rüya olayı, bövlesine katlanılamaz bir vaadde bulunmanın cezalandırılması olarak yorumlanacaktır. Bir başka yoruma göre de, İbrahim ömrünün uzun bir bölümünü tevhid mücadelesiyle geçirmiş, fakat ihtiyarlığında çocuk sahibi olunca, ona olan düşkünlüğü, Allah'a olan sevgisini gölgelemiştir. Allah da, İbrahim'le olan özel ilişkilerine dayanarak, sadece onun Allah sevgisini çocuk sevgisinin önüne geçirmesini istemiştir. Sonuçta kimseye haksızlık yapılmayacağını Allah zaten biliyordu. Eğer olayın İbrahim tarafından hissedilen böyle bir arka planı olmasaydı, Lut kavminin cezalandırılması olayında Allah'ın elçileriyle tartıştığı gibi, bu konuda da itiraz ederdi.

فَقَرَّبَهُ إِلَيْهِمْ قَالَ أَلَا تَأْكُلُونَ ﴿٢٧﴾ فَأَوْجَسَ مِنْهُمْ خِيفَةً قَالُوا لَا تَخَفْ وَبَشَّرُوهُ بِغُلَامٍ عَلِيمٍ ﴿٢٨﴾ فَأَقْبَلَتِ امْرَأَتُهُ فِي صَرَّةٍ فَصَكَّتْ وَجْهَهَا وَقَالَتْ عَجُوزٌ عَقِيمٌ ﴿٢٩﴾ قَالُوا كَذَٰلِكِ قَالَ رَبُّكِ إِنَّهُ هُوَ الْحَكِيمُ الْعَلِيمُ ﴿٣٠﴾ قَالَ فَمَا خَطْبُكُمْ أَيُّهَا الْمُرْسَلُونَ ﴿٣١﴾ قَالُوا إِنَّا أُرْسِلْنَا إِلَىٰ قَوْمٍ مُجْرِمِينَ ﴿٣٢﴾ لِنُرْسِلَ عَلَيْهِمْ حِجَارَةً مِنْ طِينٍ ﴿٣٣﴾ مُسَوَّمَةً عِنْدَ رَبِّكَ لِلْمُسْرِفِينَ ﴿٣٤﴾ فَأَخْرَجْنَا مَنْ كَانَ فِيهَا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٣٥﴾ فَمَا وَجَدْنَا فِيهَا غَيْرَ بَيْتٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿٣٦﴾ وَتَرَكْنَا فِيهَا آيَةً لِلَّذِينَ يَخَافُونَ الْعَذَابَ الْأَلِيمَ ﴿٣٧﴾

önüne sürüp: "Yemez misiniz?" dedi. 28. (Yemediklerini görünce) onlardan endişeye düştü; "Korkma" dediler ve ona bilgin bir oğul sahibi olacağını müjdelediler. 29. Bunun üzerine karısı hayretle seslenerek geldi, elleriyle yüzünü kapayarak: "Kısır bir kocakarı!" dedi. 30. Melekler: "Bu böyledir; Rabbin söylemiştir. O Bilge'dir Bilen'dir" dediler. 31. İbrahim: "Ey Elçiler! Göreviniz nedir?" dedi. 32-34. Elçiler: "Suçlu bir milletin üzerine, Rabbinin katından işaretli olarak, aşırı gidenlere mahsus sert taşlar göndermekle görevlendirildik" dediler. 35. Bunun üzerine, suçlu milletin arasında bulunan mü'minleri çıkardık. 36. Zaten orada, kendini Allah'a vermiş sadece bir tek ev halkı bulduk. 37. Can yakıcı azaptan korkanlar için, o beldede bir işaret bıraktık.

إِنَّ إِبْرَاهِيمَ كَانَ أُمَّةً قَانِتًا لِلَّهِ حَنِيفًا وَلَمْ يَكُ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٢٠﴾ شَاكِرًا لِأَنْعُمِهِ اجْتَبَاهُ وَهَدَاهُ إِلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿١٢١﴾ وَآتَيْنَاهُ فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَإِنَّهُ فِي الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ ﴿١٢٢﴾

16 **Nahl**/120. İbrahim Allah'a yönelen ve O'na boyun eğen bir önderdi. Allah'a ortak koşanlardan değildi. 121. Rabbinin nimetlerine şükrederdi. Rabbi de onu seçti ve doğru yola iletti. 122. Dünyada ona güzellik vermiştik. O ahirette de iyilerdendir.

وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هَٰذَا الْبَلَدَ آمِنًا وَاجْنُبْنِي وَبَنِيَّ أَنْ نَعْبُدَ الْأَصْنَامَ ﴿٣٥﴾ رَبِّ إِنَّهُنَّ أَضْلَلْنَ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ فَمَنْ تَبِعَنِي فَإِنَّهُ مِنِّي وَمَنْ عَصَانِي فَإِنَّكَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٣٦﴾ رَبَّنَا إِنِّي أَسْكَنْتُ مِنْ ذُرِّيَّتِي بِوَادٍ غَيْرِ ذِي زَرْعٍ عِنْدَ بَيْتِكَ الْمُحَرَّمِ رَبَّنَا لِيُقِيمُوا الصَّلَاةَ فَاجْعَلْ أَفْئِدَةً مِنَ النَّاسِ تَهْوِي إِلَيْهِمْ وَارْزُقْهُمْ مِنَ الثَّمَرَاتِ لَعَلَّهُمْ يَشْكُرُونَ ﴿٣٧﴾ رَبَّنَا إِنَّكَ تَعْلَمُ مَا نُخْفِي وَمَا نُعْلِنُ وَمَا يَخْفَىٰ عَلَى اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ ﴿٣٨﴾ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي وَهَبَ لِي عَلَى الْكِبَرِ إِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ إِنَّ رَبِّي لَسَمِيعُ الدُّعَاءِ ﴿٣٩﴾ رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلَاةِ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي رَبَّنَا وَتَقَبَّلْ دُعَاءِ ﴿٤٠﴾ رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ ﴿٤١﴾

14 **İbrahim**/35-41. İbrahim: "Rabbim bu şehri güvenli kıl, beni ve oğullarımı putlara tapmaktan uzak tut. Rabbim! Bu putlar çok insanları saptırdı. Kim bana uyarsa, o bendendir; kim de bana baş kaldırırsa, Sen çok bağışlayıcı ve merhametlisin. Rabbimiz! Ben çocuklarımdan kimini, namazı kılabilmeleri için, Senin Saygın Evin'in yanında, ekin vermez bir vâdiye yerleştirdim. Artık birtakım insanların gönüllerini onlara yönelt, şükretmeleri için ürünlerden onları rızıklandır. Rabbimiz! Sen gizlediğimizi ve açığa vurduğumuzu bilirsin. Yerde ve gökte hiçbir şey Allah'a gizli değildir. Yaşlılığımda bana İsmâil'i ve İshâk'ı bağışlayan Allah'a övgüler olsun; Rabbim yakarışları duymaktadır. Rabbim! Beni ve soyumu namaz kılanlar eyle. Rabbimiz! Duâmı kabul buyur. Rabbimiz! Hesabın görüleceği günde beni, ana-babamı ve inananları bağışla" demişti.

وَلَقَدْ آتَيْنَا إِبْرَاهِيمَ رُشْدَهُ مِنْ قَبْلُ وَكُنَّا بِهِ عَالِمِينَ ﴿٥١﴾ إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَا هَذِهِ التَّمَاثِيلُ الَّتِي أَنْتُمْ لَهَا عَاكِفُونَ ﴿٥٢﴾ قَالُوا وَجَدْنَا آبَاءَنَا لَهَا عَابِدِينَ ﴿٥٣﴾ قَالَ لَقَدْ كُنْتُمْ أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٥٤﴾ قَالُوا أَجِئْتَنَا بِالْحَقِّ أَمْ أَنْتَ مِنَ اللَّاعِبِينَ ﴿٥٥﴾ قَالَ بَلْ رَبُّكُمْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ الَّذِي فَطَرَهُنَّ وَأَنَا عَلَى ذَلِكُمْ مِنَ الشَّاهِدِينَ ﴿٥٦﴾ وَتَاللَّهِ لَأَكِيدَنَّ أَصْنَامَكُمْ بَعْدَ أَنْ تُوَلُّوا مُدْبِرِينَ ﴿٥٧﴾ فَجَعَلَهُمْ جُذَاذًا إِلَّا كَبِيرًا لَهُمْ لَعَلَّهُمْ إِلَيْهِ يَرْجِعُونَ ﴿٥٨﴾ قَالُوا مَنْ فَعَلَ هَذَا بِآلِهَتِنَا إِنَّهُ لَمِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٥٩﴾ قَالُوا سَمِعْنَا فَتًى يَذْكُرُهُمْ يُقَالُ لَهُ إِبْرَاهِيمُ ﴿٦٠﴾ قَالُوا فَأْتُوا بِهِ عَلَى أَعْيُنِ النَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَشْهَدُونَ ﴿٦١﴾ قَالُوا أَأَنْتَ فَعَلْتَ هَذَا بِآلِهَتِنَا يَا إِبْرَاهِيمُ ﴿٦٢﴾ قَالَ بَلْ فَعَلَهُ كَبِيرُهُمْ هَذَا فَاسْأَلُوهُمْ إِنْ كَانُوا يَنْطِقُونَ ﴿٦٣﴾ فَرَجَعُوا إِلَى أَنْفُسِهِمْ فَقَالُوا إِنَّكُمْ أَنْتُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٦٤﴾ ثُمَّ نُكِسُوا عَلَى رُءُوسِهِمْ لَقَدْ عَلِمْتَ مَا هَؤُلَاءِ يَنْطِقُونَ ﴿٦٥﴾ قَالَ أَفَتَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُكُمْ شَيْئًا وَلَا يَضُرُّكُمْ ﴿٦٦﴾ أُفٍّ لَكُمْ وَلِمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٦٧﴾ قَالُوا حَرِّقُوهُ وَانْصُرُوا آلِهَتَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ فَاعِلِينَ ﴿٦٨﴾ قُلْنَا يَا نَارُ كُونِي بَرْدًا وَسَلَامًا عَلَى إِبْرَاهِيمَ ﴿٦٩﴾ وَأَرَادُوا بِهِ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُمُ الْأَخْسَرِينَ ﴿٧٠﴾ وَنَجَّيْنَاهُ وَلُوطًا إِلَى الْأَرْضِ الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا لِلْعَالَمِينَ ﴿٧١﴾ وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ نَافِلَةً وَكُلًّا جَعَلْنَا صَالِحِينَ ﴿٧٢﴾ وَجَعَلْنَاهُمْ أَئِمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِمْ فِعْلَ الْخَيْرَاتِ وَإِقَامَ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءَ الزَّكَاةِ وَكَانُوا لَنَا عَابِدِينَ ﴿٧٣﴾

21 Enbiya/51. Andolsun ki, daha önce ona hikmetini olgun bir zamanda Biz vermiştik. Biz onu bilmiştik. 52. İbrâhim, babasına ve kavmine: "Şu üzerlerine düştüğünüz heykeller nedir?" demişti. 53. Onlar: "Babalarımızı onlara tapar bulduk" demişlerdi. 54-55. İbrâhim: "Andolsun ki, siz de, babalarınız da açık bir sapıklık içindesiniz" deyince, onlar: "Sen bize gerçeği mi getirdin, yoksa oyunbazlardan bir misin?" dediler. 56-57. İbrâhim: "Hayır, Rabbiniz göklerin ve yerin Rabbidir, onları O yaratmıştır. Ben de sizin için buna tanıklık edenlerden im. Allah'a yemin ederim ki, siz dönüp gittikten sonra, putlarınıza bir tuzak kuracağım" dedi. 58. Hepsini parçalayıp, ona başvursunlar diye büyüklerini sağlam bıraktı. 59. Kavmi: "Tanrılarımıza bunu kim yaptı? O zalimlerden olmalı" dediler. 60-61. Bazıları: "İbrâhim denen bir genç onları sözüne dolaştığını duymuştuk" deyince: "O hâlde, tanıklık edebilmeleri için onu halkın gözü önüne getirin" dediler. 62. İbrâhim gelince ona: "Ey İbrâhim! Bunu tanrılarımıza sen mi yaptın?" dediler. 63. İbrâhim: "Belki onu şu büyükleri yapmıştır, konuşacak olurlarsa onlara sorun" dedi. 64-65. Kendi kendilerine dönüp birbirine: "Doğrusu siz haksızsınız" dediler sonra: "Bunların konuşmadığını bilirsin" diyerek tepe üstü döndürüldüler. 66-67. İbrâhim: "O hâlde, Allah'ı bırakıp da size hiçbir fayda ve zarar veremeyecek olan putlara mı tapıyorsunuz? Size de, Allah'ı bırakıp taptıklarınıza da yuh olsun. Aklınızı kullanmıyor musunuz?" dedi. 68. Onlar: "Bir şey yapacaksanız, şunu yakın da, tanrılarınıza yardım edin" dediler. 69. Biz: "Ey ateş! İbrâhim'e karşı serinlik ve esenlik ol" dedik. 70. Onu tuzak kurmak istediler. Biz de onları daha çok kayba uğrattık. 71. Onu da, Lût'u da âlemler için bereket kıldığımız yere ulaştırıp kurtardık. 72. İbrâhim'e İshâk'ı ve ilâve bir bağış olarak Yakub'u verdik; her birini iyi kimseler kıldık. 73. Onları buyruğumuzun gösteren önderler yaptık; onlara hayırlı işler yapmayı, namazı kılmayı ve zekâtı vermeyi vahyettik. Onlar bize [illegible]

وَإِبْرَاهِيمَ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاتَّقُوهُ ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١٦﴾ إِنَّمَا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ أَوْثَانًا وَتَخْلُقُونَ إِفْكًا إِنَّ الَّذِينَ تَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ لَكُمْ رِزْقًا فَابْتَغُوا عِندَ اللَّهِ الرِّزْقَ وَاعْبُدُوهُ وَاشْكُرُوا لَهُ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿١٧﴾

29 **Ankebut**/16-17. İbrâhim'i de (gönderdik). Kavmine şöyle dedi: "Allah'a kulluk edin, O'na saygılı olun, eğer bilebilirseniz bu sizin için daha iyidir. Siz Allah'ı bırakıp sadece birtakım putlara tapıyorsunuz ve aslı olmayan sözler uyduruyorsunuz. Allah'tan başka taptıklarınızın size rızık vermeye güçleri yetmez. Artık rızkı Allah katında arayın, O'na kulluk edin. O'na şükredin. Siz O'na döndürüleceksiniz".

فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَن قَالُوا اقْتُلُوهُ أَوْ حَرِّقُوهُ فَأَنجَاهُ اللَّهُ مِنَ النَّارِ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٢٤﴾ وَقَالَ إِنَّمَا اتَّخَذْتُم مِّن دُونِ اللَّهِ أَوْثَانًا مَّوَدَّةَ بَيْنِكُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ثُمَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُ بَعْضُكُم بِبَعْضٍ وَيَلْعَنُ بَعْضُكُم بَعْضًا وَمَأْوَاكُمُ النَّارُ وَمَا لَكُم مِّن نَّاصِرِينَ ﴿٢٥﴾ فَآمَنَ لَهُ لُوطٌ وَقَالَ إِنِّي مُهَاجِرٌ إِلَىٰ رَبِّي إِنَّهُ هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٦﴾ وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَجَعَلْنَا فِي ذُرِّيَّتِهِ النُّبُوَّةَ وَالْكِتَابَ وَآتَيْنَاهُ أَجْرَهُ فِي الدُّنْيَا وَإِنَّهُ فِي الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٢٧﴾

29 **Ankebut**/24. İbrâhim'in sözlerine kavminin cevabı sadece: "Onu öldürün, yahut yakın" demek oldu. Ama Allah onu ateşten kurtardı. Doğrusu bunda inanan toplum için dersler vardır. 25. İbrâhim şöyle demişti: "Sırf dünya hayatında aranızdaki sevgiden ötürü, Allah'ı bırakıp putlar edindiniz, sonra kıyamet günü birbirinizi inkâr eder ve birbirinize lânet okursunuz. Varacağınız yer ateştir, yardımcılarınız da yoktur". 26. Bunun üzerine, Lût İbrâhim'e inandı ve: "Ben Rabbime iltica ediyorum. O Üstün'dür, Bilge'dir" dedi. 27. İbrâhim'e, İshâk'ı ve Yâkub'u bahşettik. Soyundan gelenlere Kitab'ı ve peygamberliği verdik. Onu dünyada ödüllendirdik, o ahirette de iyilerdendir.

وَإِذِ ابْتَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ رَبُّهُ بِكَلِمَاتٍ فَأَتَمَّهُنَّ قَالَ إِنِّي جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ إِمَامًا قَالَ وَمِن ذُرِّيَّتِي قَالَ لَا يَنَالُ عَهْدِي الظَّالِمِينَ ﴿١٢٤﴾ وَإِذْ جَعَلْنَا الْبَيْتَ مَثَابَةً لِّلنَّاسِ وَأَمْنًا وَاتَّخِذُوا مِن مَّقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى وَعَهِدْنَا إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ أَن طَهِّرَا بَيْتِيَ لِلطَّائِفِينَ وَالْعَاكِفِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ ﴿١٢٥﴾ وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هَٰذَا بَلَدًا آمِنًا وَارْزُقْ أَهْلَهُ مِنَ الثَّمَرَاتِ مَنْ آمَنَ مِنْهُم بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ قَالَ وَمَن كَفَرَ فَأُمَتِّعُهُ قَلِيلًا ثُمَّ أَضْطَرُّهُ إِلَىٰ عَذَابِ النَّارِ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿١٢٦﴾ وَإِذْ يَرْفَعُ إِبْرَاهِيمُ الْقَوَاعِدَ مِنَ الْبَيْتِ وَإِسْمَاعِيلُ رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنتَ السَّمِيعُ

2 **Bakara**/124. Rabbinin İbrahim'i birtakım buyruklarla denediğini bir hatırla. İbrahim de onları yerine getirmişti. Bunun üzerine Allah: "Ben seni insanlara önder kılacağım" dedi. O: "Soyumdan da" deyince, Allah: "Antlaşmam zalimleri içermez" buyurdu. 125. Kabe'yi insanlar için toplanma ve güven yeri kılmıştık ve: "İbrahim'in makamını namaz yeri yapın" demiştik. "Evimi, tavaf edenler, oraya kapananlar, rüku edenler ve secdeye varanlar için temiz tutun" diye İbrahim ve İsmail'e emir verdik. 126. İbrahim: "Rabbim! Burasını güvenli bir yer kıl, halkından Allah'a ve ahiret gününe inananları ürünlerle besle" demişti. Allah: "İnkar edenin de az bir süre geçimini sağlar, sonra da onu ateşin azabına uğratırım. Varılacak ne kötü yerdir" buyurmuştu. 127-128. İbrahim ve İsmâil,

الْعَلِيمُ ﴿١٢٧﴾ رَبَّنَا وَاجْعَلْنَا مُسْلِمَيْنِ لَكَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِنَا أُمَّةً مُسْلِمَةً لَكَ وَأَرِنَا مَنَاسِكَنَا وَتُبْ عَلَيْنَا إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿١٢٨﴾ رَبَّنَا وَابْعَثْ فِيهِمْ رَسُولاً مِنْهُمْ يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِكَ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُزَكِّيهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١٢٩﴾ وَمَنْ يَرْغَبُ عَنْ مِلَّةِ إِبْرَاهِيمَ إِلاَّ مَنْ سَفِهَ نَفْسَهُ وَلَقَدِ اصْطَفَيْنَاهُ فِي الدُّنْيَا وَإِنَّهُ فِي الآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ ﴿١٣٠﴾ إِذْ قَالَ لَهُ رَبُّهُ أَسْلِمْ قَالَ أَسْلَمْتُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٣١﴾ وَوَصَّى بِهَا إِبْرَاهِيمُ بَنِيهِ وَيَعْقُوبُ يَابَنِيَّ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَى لَكُمُ الدِّينَ فَلاَ تَمُوتُنَّ إِلاَّ وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿١٣٢﴾

Kâbe'nin temellerini yükseltirken: "Rabbimiz! Yaptığımızı kabul buyur; şüphesiz Sen hem işitensin, hem bilensin. Rabbimiz! İkimizi Sana teslim olanlar eyle, soyumuzdan da Sana teslim olan bir ümmet yap. Bize ibadet yollarımızı göster, tövbemizi kabul eyle! Tövbeleri çokça kabul eden, acıyan ancak Sensin" demişlerdi. 129. "Rabbimiz! İçlerinden kendilerine, senin ayetlerini okuyacak, kitabı ve düşünmeyi öğretecek ve onları arıtacak bir elçi gönder. Çünkü Yüce ve Bilge olan ancak Sensin. 130. Kendini bayağılaştırandan başka kim İbrahim'in dininden yüz çevirir? Biz dünyada onu seçtik, şüphesiz o ahirette de iyilerdendir. 131. Zira Rabbi ona: "Teslim ol!" diye buyurduğunda o da: "Âlemlerin Rabbine teslim oldum" demişti. 132. İbrahim, bunu kendi oğullarına da vasiyet etti. Yâkup da: "Oğullarım! doğrusu size bu dini Allah seçti. Siz de ancak Allah'a teslim olarak can verin!" dedi.

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِي حَاجَّ إِبْرَاهِيمَ فِي رَبِّهِ أَنْ آتَاهُ اللَّهُ الْمُلْكَ إِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّيَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ قَالَ أَنَا أُحْيِي وَأُمِيتُ قَالَ إِبْرَاهِيمُ فَإِنَّ اللَّهَ يَأْتِي بِالشَّمْسِ مِنَ الْمَشْرِقِ فَأْتِ بِهَا مِنَ الْمَغْرِبِ فَبُهِتَ الَّذِي كَفَرَ وَاللَّهُ لاَ يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٢٥٨﴾

2 Bakara/258. Allah'ın kendisine hükümranlık vermesine karşılık, Rabbi hakkında İbrahim ile tartışana ne dersin? İbrahim: 'Rabbim diriltir ve öldürür" demiş, o da: "Ben de diriltir ve öldürürüm" demişti. İbrahim: "Allah güneşi doğudan getiriyor, sen de batıdan getir!" dedi. Bu sefer, inkâr eden şaşakaldı. Allah zalimlere yol göstermez.

وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ أَرِنِي كَيْفَ تُحْيِ الْمَوْتَى قَالَ أَوَلَمْ تُؤْمِنْ قَالَ بَلَى وَلَكِنْ لِيَطْمَئِنَّ قَلْبِي قَالَ فَخُذْ أَرْبَعَةً مِنَ الطَّيْرِ فَصُرْهُنَّ إِلَيْكَ ثُمَّ اجْعَلْ عَلَى كُلِّ جَبَلٍ مِنْهُنَّ جُزْءًا ثُمَّ ادْعُهُنَّ يَأْتِينَكَ سَعْيًا وَاعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٦٠﴾

2 Bakara/260. Bir zamanlar İbrahim: "Rabbim! Ölüleri nasıl dirilttiğini bana göster" demişti. Allah: "Yoksa inanmıyor musun?" deyince, İbrahim: "Evet (inanıyorum), fakat kalbim iyice tatmin olsun diye" demişti. "Öyleyse dört kuş al, onları kendine alıştır,[537] sonra her dağın üzerine onlardan bir parça koy. Sonra onları çağır: koşarak sana gelecektirler. O zaman, Allah'ın yüce bir bilge olduğunu bil" dedi.

[537] Çok az da olsa, bu ifadenin "onları parçalara ayır" şeklinde anlaşıldığı olmuştur. Böyle bir anlamın hiçbir dayanağı olmadığı gibi, halk arasında asılsız bir hikayenin yaygınlaşmasına da yol açmıştır.

مَا كَانَ إِبْرَاهِيمُ يَهُودِيًّا وَلاَ نَصْرَانِيًّا وَلَكِنْ كَانَ حَنِيفًا مُسْلِمًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٦٧﴾

3 **Al-i İmran**/67. İbrahim Yahudî de, Hıristiyan da değildi. O ancak, doğruya yönelmiş bir Müslümandı; o puta tapanlar'dan da değildi.

قَدْ كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِي إِبْرَاهِيمَ وَالَّذِينَ مَعَهُ إِذْ قَالُوا لِقَوْمِهِمْ إِنَّا بُرَآءُ مِنْكُمْ وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ كَفَرْنَا بِكُمْ وَبَدَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَاءُ أَبَدًا حَتَّى تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَحْدَهُ إِلاَّ قَوْلَ إِبْرَاهِيمَ لأَبِيهِ لأَسْتَغْفِرَنَّ لَكَ وَمَا أَمْلِكُ لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ رَبَّنَا عَلَيْكَ تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْكَ أَنَبْنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ ﴿٤﴾ رَبَّنَا لاَ تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِلَّذِينَ كَفَرُوا وَاغْفِرْ لَنَا رَبَّنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٥﴾ لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِيهِمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَنْ كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الآخِرَ وَمَن يَتَوَلَّ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴿٦﴾

60 **Mümtehine**/4-5. İbrahim ve onunla beraber olanlarda sizin için uyulacak güzel bir örnek vardır. Onlar –İbrâhim'in babasına: "Senin için bağışlanma dileyeceğim, fakat sana Allah'tan gelecek herhangi bir şeyi savmaya gücüm yetmez" demesi dışında– kavimlerine: "Biz sizden ve Allah'tan başka taptıklarınızdan uzağız; sizin taptıklarınızı inkâr ediyoruz, yalnızca tek Allah'a inanmanıza kadar bizimle sizin aranızda ebedî düşmanlık ve öfke ortaya çıkmıştır" demişlerdi. "Rabbimiz! Sana güvendik, sana yöneldik, dönüş Sanadır. Rabbimiz! Bizi, inkâr edenlerle deneme; bizi bağışla. Sen Üstün'sün Bilge'sin". 6. Sizlerden, Allah'ı ve ahiret gününü uman kimse için, bunlarda güzel örnekler vardır. Kim yüz çevirirse kendi aleyhine olur. Allah kimseye muhtaç değildir, övülmeye layıktır.

وَإِذْ بَوَّأْنَا لإِبْرَاهِيمَ مَكَانَ الْبَيْتِ أَنْ لاَ تُشْرِكْ بِي شَيْئًا وَطَهِّرْ بَيْتِيَ لِلطَّآئِفِينَ وَالْقَآئِمِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ ﴿٢٦﴾

22 **Hac**/26. "Bana hiçbir şeyi ortak koşma; tavaf edenler, (namazda) ayakta duranlar, rükû edenler ve secdeye varanlar için Evimi temiz tut" diye İbrâhim'i Kâbe'nin olduğu yere yerleştirmiştik.[538]

b) Hz. Yakub ve Yusuf

İsrailoğulları'nın tarihte firavunlarla (Mısır kralları) tanıştıkları dönem, Hz. Yusuf'un yaşadığı dönemdir. Kur'an'ın açıklamalarına göre, İsrailoğulları Hz. Yusuf'un, zamanın firavununun himayesine girmesi ve devlet yönetiminde önemli bir görev üstlenmesi sayesinde Mısır'a yerleşmişlerdir. Bütün bu gelişmelere sahne olan tarih MÖ. XIX. Yüzyıldır. Yakup ve Yusuf kıssası inananların dillerinde asırlardır bir trajedi olarak anlatılagelir. Allah'ın selamı onlara olsun.

أُولَئِكَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ مِنْ ذُرِّيَّةِ آدَمَ وَمِمَّنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوحٍ وَمِنْ ذُرِّيَّةِ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْرَآئِيلَ وَمِمَّنْ هَدَيْنَا وَاجْتَبَيْنَآ إِذَا تُتْلَى عَلَيْهِمْ آيَاتُ الرَّحْمَنِ خَرُّوا سُجَّدًا وَبُكِيًّا ﴿٥٨﴾

19 **Meryem**/58. İşte onlar Âdem'in ve Nuh'un beraberinde taşıdıklarımızın soyundan; İbrahim ve İsrail'in (Yakub'un) soyundan gelen, kendilerini seçip doğru yola eriştirdiğimiz, Allah'ın kendine nimet verdiği peygamberlerdendir. Rahman'ın ayetleri onlara okunduğu zaman, ağlayarak secdeye kapanırlardı.

[538] Diğer bir yoruma göre de: "Kabe'nin yerini hazırlamıştık".

KIRIKKALE Üniversitesi KÜTÜPHANESİ

إِذْ قَالَ يُوسُفُ لِأَبِيهِ يَا أَبَتِ إِنِّي رَأَيْتُ أَحَدَ عَشَرَ
كَوْكَبًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ رَأَيْتُهُمْ لِي سَاجِدِينَ ﴿٤﴾
قَالَ يَا بُنَيَّ لَا تَقْصُصْ رُؤْيَاكَ عَلَىٰ إِخْوَتِكَ فَيَكِيدُوا
لَكَ كَيْدًا إِنَّ الشَّيْطَانَ لِلْإِنسَانِ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿٥﴾
وَكَذَٰلِكَ يَجْتَبِيكَ رَبُّكَ وَيُعَلِّمُكَ مِن تَأْوِيلِ
الْأَحَادِيثِ وَيُتِمُّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَعَلَىٰ آلِ يَعْقُوبَ كَمَا
أَتَمَّهَا عَلَىٰ أَبَوَيْكَ مِن قَبْلُ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ إِنَّ رَبَّكَ
عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٦﴾ لَّقَدْ كَانَ فِي يُوسُفَ وَإِخْوَتِهِ
آيَاتٌ لِّلسَّائِلِينَ ﴿٧﴾ إِذْ قَالُوا لَيُوسُفُ وَأَخُوهُ أَحَبُّ
إِلَىٰ أَبِينَا مِنَّا وَنَحْنُ عُصْبَةٌ إِنَّ أَبَانَا لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ
﴿٨﴾ اقْتُلُوا يُوسُفَ أَوِ اطْرَحُوهُ أَرْضًا يَخْلُ لَكُمْ
وَجْهُ أَبِيكُمْ وَتَكُونُوا مِن بَعْدِهِ قَوْمًا صَالِحِينَ ﴿٩﴾
قَالَ قَائِلٌ مِّنْهُمْ لَا تَقْتُلُوا يُوسُفَ وَأَلْقُوهُ فِي غَيَابَتِ
الْجُبِّ يَلْتَقِطْهُ بَعْضُ السَّيَّارَةِ إِن كُنتُمْ فَاعِلِينَ ﴿١٠﴾
قَالُوا يَا أَبَانَا مَا لَكَ لَا تَأْمَنَّا عَلَىٰ يُوسُفَ وَإِنَّا لَهُ
لَنَاصِحُونَ ﴿١١﴾ أَرْسِلْهُ مَعَنَا غَدًا يَرْتَعْ وَيَلْعَبْ وَإِنَّا
لَهُ لَحَافِظُونَ ﴿١٢﴾ قَالَ إِنِّي لَيَحْزُنُنِي أَن تَذْهَبُوا بِهِ
وَأَخَافُ أَن يَأْكُلَهُ الذِّئْبُ وَأَنتُمْ عَنْهُ غَافِلُونَ ﴿١٣﴾
قَالُوا لَئِنْ أَكَلَهُ الذِّئْبُ وَنَحْنُ عُصْبَةٌ إِنَّا إِذًا لَّخَاسِرُونَ
﴿١٤﴾ فَلَمَّا ذَهَبُوا بِهِ وَأَجْمَعُوا أَن يَجْعَلُوهُ فِي غَيَابَتِ
الْجُبِّ وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِ لَتُنَبِّئَنَّهُم بِأَمْرِهِمْ هَٰذَا وَهُمْ لَا
يَشْعُرُونَ ﴿١٥﴾ وَجَاءُوا أَبَاهُمْ عِشَاءً يَبْكُونَ ﴿١٦﴾
وَلَمَّا ذَهَبُوا بِهِ وَأَجْمَعُوا أَن يَجْعَلُوهُ فِي غَيَابَتِ وتركنا يُوسُفَ عِنْدَ

12 Yusuf'a (onun başarısına "Başarığın (Peygamberliğin) onun nasıl, özen, ve şefkat sahibi olmasıyla ilişkisini" demiştik. 5-6. Ibn Kesir) "Öğüt verme, babası kardeşlerine anlatma, sonra onlar hazır olurlar şeytan insanın açık düşmanıdır Böylece, Rabbin seni seçecek, sana rüyaları yorumlamayı öğretecek, daha önce ataların İbrahim ve İshak'a nimetlerini tamamladığı gibi sana ve Yakub soyuna da tamamlayacaktır. Senin Rabbin bilendir ve hüküm sahibidir" dedi. 7. Yusuf ile kardeşlerinde sorular için birçok ibret vardır. 8-9. (Yusuf'un kardeşleri) "Biz güçlü olmamız olduğumuz hâlde, Yusuf ile kardeşi babamıza bizden daha çok sevgilidir. Babamız açıçık bir yanlış içindedir" Yusuf'u öldürün veya siz bir yere bırakın. Babanızın sevgisi size kalsın, ondan sonra da iyi bir topluluk olursunuz" demişlerdi. 10. Içlerden biri: "Yusuf'u öldürmeyin, onu kuyunun derinliklerine bırakın böyle yaparsanız bir kervan onu bulup alır" dedi. 11-12. Onlar "Ey babamız! Yusuf'a bize niye güvenmiyorsun? Oysa biz onun yiğidin isteriz[ss] için onu bizimle beraber gönder gezsin, oynasın. Şüphesiz biz onu koruyacağız" dediler 13. Babaları: "Onu götürmeniz beni üzüyor Siz ondan gafil olduğunuz bir anda onu kurdun yemesinden korkuyorum" dedi. 14. "Andolsun, biz güçlü birtakımken, onu kurt yerse, bu durumda biz hiç yararlayan kimseler olurmuz" dediler. 15. Yusuf'u götürüp bir kuyunun derinliklerine bırakmayı kararlaştırdıkları vakit, biz de Yusuf'a: "Kardeşlerine bu işlerini hiç farkına varmayacakları bir zamanda mutlaka haber vereceksin" diye vahyettik. 16. Akşam ağlayarak babalarına geldiler. 17. "Ey babamız! Biz yarış yapmaya gitmişik, Yusuf'u eşyamızın yanına bı-

[ss] Buradaki *nâsihûn* ifadesi [illegible] anlamına gelmekte olup öğüt vermek şeklinde çevrilmektedir. Oysa nasaha fiili, öğüt vermek [illegible] anlamına geldiği gibi daha çok birine karşı dürüst, samimi olmak, birinin iyiliğini [illegible] anlamında da gelir. Bu çevirimizde de bu anlamda kullanılmıştır. Türkçe Kur'an çevirilerinde bu kelime [illegible] genellikle öğüt vermek şeklinde çevrilmesi gibi yaygın bir yanlışlıkla [illegible] bu [illegible] çevirilerde [illegible] öğüt' anlamında kullanılmaktadır. [illegible] gibi yaygın [illegible] kötüye kullanılmaktadır. nasiha hadisi de genellikle [illegible] öğüt vermek şeklinde anlaşılır ve çevrilir. Oysa bu hadisin anlamı "Din, içtenlikle samimiyet" dir.

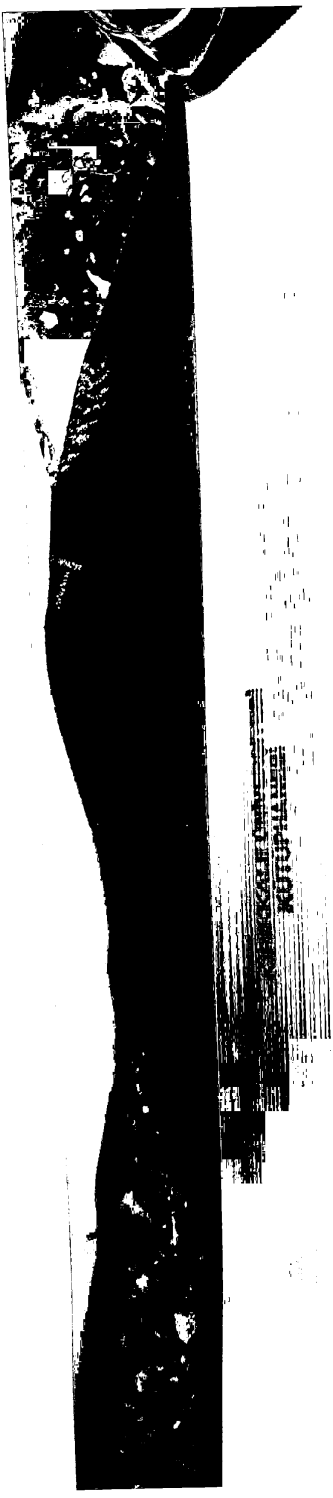

مَتَاعِنَا فَأَكَلَهُ الذِّئْبُ وَمَآ أَنتَ بِمُؤْمِنٍ لَّنَا وَلَوْ كُنَّا صَادِقِينَ ﴿١٧﴾ وَجَآءُو عَلَىٰ قَمِيصِهِۦ بِدَمٍ كَذِبٍ قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ أَنفُسُكُمْ أَمْرًا فَصَبْرٌ جَمِيلٌ وَٱللَّهُ ٱلْمُسْتَعَانُ عَلَىٰ مَا تَصِفُونَ ﴿١٨﴾ وَجَآءَتْ سَيَّارَةٌ فَأَرْسَلُوا وَارِدَهُمْ فَأَدْلَىٰ دَلْوَهُۥ قَالَ يَٰبُشْرَىٰ هَٰذَا غُلَٰمٌ وَأَسَرُّوهُ بِضَٰعَةً وَٱللَّهُ عَلِيمٌۢ بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿١٩﴾ وَشَرَوْهُ بِثَمَنٍۭ بَخْسٍ دَرَٰهِمَ مَعْدُودَةٍ وَكَانُوا فِيهِ مِنَ ٱلزَّٰهِدِينَ ﴿٢٠﴾ وَقَالَ ٱلَّذِي ٱشْتَرَىٰهُ مِن مِّصْرَ لِٱمْرَأَتِهِۦٓ أَكْرِمِي مَثْوَىٰهُ عَسَىٰٓ أَن يَنفَعَنَآ أَوْ نَتَّخِذَهُۥ وَلَدًا وَكَذَٰلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِى ٱلْأَرْضِ وَلِنُعَلِّمَهُۥ مِن تَأْوِيلِ ٱلْأَحَادِيثِ وَٱللَّهُ غَالِبٌ عَلَىٰٓ أَمْرِهِۦ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ ٱلنَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢١﴾ وَلَمَّا بَلَغَ أَشُدَّهُۥٓ ءَاتَيْنَٰهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَكَذَٰلِكَ نَجْزِى ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿٢٢﴾ وَرَٰوَدَتْهُ ٱلَّتِى هُوَ فِى بَيْتِهَا عَن نَّفْسِهِۦ وَغَلَّقَتِ ٱلْأَبْوَٰبَ وَقَالَتْ هَيْتَ لَكَ قَالَ مَعَاذَ ٱللَّهِ إِنَّهُۥ رَبِّىٓ أَحْسَنَ مَثْوَاىَ إِنَّهُۥ لَا يُفْلِحُ ٱلظَّٰلِمُونَ ﴿٢٣﴾ وَلَقَدْ هَمَّتْ بِهِۦ وَهَمَّ بِهَا لَوْلَآ أَن رَّأَا بُرْهَٰنَ رَبِّهِۦ كَذَٰلِكَ لِنَصْرِفَ عَنْهُ ٱلسُّوٓءَ وَٱلْفَحْشَآءَ إِنَّهُۥ مِنْ عِبَادِنَا ٱلْمُخْلَصِينَ ﴿٢٤﴾ وَٱسْتَبَقَا ٱلْبَابَ وَقَدَّتْ قَمِيصَهُۥ مِن دُبُرٍ وَأَلْفَيَا سَيِّدَهَا لَدَى ٱلْبَابِ قَالَتْ مَا جَزَآءُ مَنْ أَرَادَ بِأَهْلِكَ سُوٓءًا إِلَّآ أَن يُسْجَنَ أَوْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٢٥﴾ قَالَ هِىَ رَٰوَدَتْنِى عَن نَّفْسِى وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِّنْ أَهْلِهَآ إِن كَانَ قَمِيصُهُۥ قُدَّ مِن قُبُلٍ فَصَدَقَتْ وَهُوَ مِنَ ٱلْكَٰذِبِينَ ﴿٢٦﴾ وَإِن كَانَ قَمِيصُهُۥ قُدَّ مِن دُبُرٍ فَكَذَبَتْ وَهُوَ مِنَ ٱلصَّٰدِقِينَ ﴿٢٧﴾ فَلَمَّا رَأَىٰ قَمِيصَهُۥ قُدَّ مِن دُبُرٍ قَالَ إِنَّهُۥ مِن كَيْدِكُنَّ إِنَّ كَيْدَكُنَّ عَظِيمٌ ﴿٢٨﴾ يُوسُفُ أَعْرِضْ عَنْ هَٰذَا وَٱسْتَغْفِرِى لِذَنۢبِكِ إِنَّكِ كُنتِ مِنَ ٱلْخَاطِـِٔينَ ﴿٢٩﴾ وَقَالَ نِسْوَةٌ فِى ٱلْمَدِينَةِ ٱمْرَأَتُ ٱلْعَزِيزِ تُرَٰوِدُ

rakmıştık, onu kurt yedi. Biz (her ne kadar) doğru söylesek de, sen bize inanmazsın" dediler. 18. Yûsuf'un –üzerine başka bir kan bulanmış olan– gömleğini getirdiler. Babaları: "Nefsiniz sizi bir iş yapmaya sürükledi. Artık (bana) güzelce sabretmek düşer; bu anlattıklarınıza karşı ancak Allah'tan yardım istenir" dedi. 19. Bir kervan geldi. Sucularını suya gönderdiler. Sucu kovasını kuyuya saldı. "Müjde! İşte bir oğlan!" dedi. Yûsuf'u alıp ticaret malı olarak onu sakladılar. Oysa, Allah yaptıklarını bilmekteydi. 20. Yanlarında alıkoymak istemedikleri için, onu düşük bir fiyata, birkaç dirheme sattılar. 21. Onu satın alan Mısırlı, karısına: "Ona iyi bak, belki bize yararı dokunur, belki de onu evlat ediniriz" dedi. Böylece Biz Yûsuf'u o yere yerleştirdik ve ona rüyaların yorumunu öğrettik. Allah, işine hâkimdir. Fakat insanların çoğu bilmez. 22. Büyüyüp olgunlaşınca, ona hüküm ve ilim verdik. İyi davrananları böylece ödüllendiririz. 23. Evinde bulunduğu kadın Yûsuf'un etrafında dolanarak yaltaklandı, kapıları sımsıkı kapadı ve: "Hadi gelsene!" dedi. Yûsuf: "Allah'a sığınırım. Efendim bana güzel baktı. Haksızlık yapanlar kurtuluşa eremezler" dedi. 24. Kadın, Yûsuf'u arzulamıştı. Rabbinin kesin delilini görmeseydi, Yusuf da onu arzu edecekti. İşte böylece kötülüğü ve çirkin işi ondan çevirdik. O, Bize içten bağlı kullarımızdandır. 25. İkisi de kapıya doğru koşuştular. Kadın arkadan Yûsuf'un gömleğini yırttı. Kapının önünde kocasına rastladılar. Kadın: "Ailene kötülük etmek isteyenin cezası nedir? Ya hapsedilmek veya can yakıcı bir azaba çarptırılmak olmalıdır" dedi. 26-27. Yûsuf: "O bana yaltaklandı" dedi. Kadın tarafından bir tanık: "Eğer gömleği önden yırtılmışsa, kadın doğru söylemiş, erkek yalancılardandır. Eğer gömleği arkadan yırtılmışsa, kadın yalan söylemiş, erkek doğru söyleyenlerdendir" diye tanıklık etti. 28-29. Kocası, Yusuf'un gömleğinin arkadan yırtık olduğunu görünce, karısına: "Bu sizin tuzağınızdır. Sizin tuzağınız büyüktür. Yûsuf! Sen buna aldırma! Ey kadın! Sen de günahının bağışlanmasını dile! Doğrusu, günahkârlardansın"

وَرَاوَدَتْهُ عَن نَّفْسِهِ قَدْ شَغَفَهَا حُبًّا إِنَّا لَنَرَاهَا فِي ضَلَالٍ
مُّبِينٍ ﴿٣٠﴾ فَلَمَّا سَمِعَتْ بِمَكْرِهِنَّ أَرْسَلَتْ إِلَيْهِنَّ
وَأَعْتَدَتْ لَهُنَّ مُتَّكَأً وَآتَتْ كُلَّ وَاحِدَةٍ مِّنْهُنَّ سِكِّينًا
وَقَالَتِ اخْرُجْ عَلَيْهِنَّ فَلَمَّا رَأَيْنَهُ أَكْبَرْنَهُ وَقَطَّعْنَ
أَيْدِيَهُنَّ وَقُلْنَ حَاشَ لِلَّهِ مَا هَٰذَا بَشَرًا إِنْ هَٰذَا إِلَّا مَلَكٌ
كَرِيمٌ ﴿٣١﴾ قَالَتْ فَذَٰلِكُنَّ الَّذِي لُمْتُنَّنِي فِيهِ وَلَقَدْ
رَاوَدْتُّهُ عَن نَّفْسِهِ فَاسْتَعْصَمَ وَلَئِن لَّمْ يَفْعَلْ مَا آمُرُهُ
لَيُسْجَنَنَّ وَلَيَكُونًا مِّنَ الصَّاغِرِينَ ﴿٣٢﴾ قَالَ رَبِّ
السِّجْنُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا يَدْعُونَنِي إِلَيْهِ وَإِلَّا تَصْرِفْ
عَنِّي كَيْدَهُنَّ أَصْبُ إِلَيْهِنَّ وَأَكُن مِّنَ الْجَاهِلِينَ
﴿٣٣﴾ فَاسْتَجَابَ لَهُ رَبُّهُ فَصَرَفَ عَنْهُ كَيْدَهُنَّ إِنَّهُ
هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٣٤﴾ ثُمَّ بَدَا لَهُم مِّن بَعْدِ مَا
رَأَوُا الْآيَاتِ لَيَسْجُنُنَّهُ حَتَّىٰ حِينٍ ﴿٣٥﴾ وَدَخَلَ مَعَهُ
السِّجْنَ فَتَيَانِ قَالَ أَحَدُهُمَا إِنِّي أَرَانِي أَعْصِرُ خَمْرًا
وَقَالَ الْآخَرُ إِنِّي أَرَانِي أَحْمِلُ فَوْقَ رَأْسِي خُبْزًا تَأْكُلُ
الطَّيْرُ مِنْهُ نَبِّئْنَا بِتَأْوِيلِهِ إِنَّا نَرَاكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٣٦﴾
قَالَ لَا يَأْتِيكُمَا طَعَامٌ تُرْزَقَانِهِ إِلَّا نَبَّأْتُكُمَا بِتَأْوِيلِهِ قَبْلَ
أَن يَأْتِيَكُمَا ذَٰلِكُمَا مِمَّا عَلَّمَنِي رَبِّي إِنِّي تَرَكْتُ مِلَّةَ
قَوْمٍ لَّا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَهُم بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ
﴿٣٧﴾ وَاتَّبَعْتُ مِلَّةَ آبَائِي إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ
مَا كَانَ لَنَا أَن نُّشْرِكَ بِاللَّهِ مِن شَيْءٍ ذَٰلِكَ مِن فَضْلِ
اللَّهِ عَلَيْنَا وَعَلَى النَّاسِ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ
﴿٣٨﴾ يَا صَاحِبَيِ السِّجْنِ أَأَرْبَابٌ مُّتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ أَمِ
اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ﴿٣٩﴾ مَا تَعْبُدُونَ مِن دُونِهِ إِلَّا
أَسْمَاءً سَمَّيْتُمُوهَا أَنتُمْ وَآبَاؤُكُم مَّا أَنزَلَ اللَّهُ بِهَا مِن
سُلْطَانٍ إِنِ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ أَمَرَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ
ذَٰلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ
﴿٤٠﴾ يَا صَاحِبَيِ السِّجْنِ أَمَّا أَحَدُكُمَا فَيَسْقِي رَبَّهُ

dedi, 30. Şehirde bir takım kadınlar: "Azizin karısı, uşağına rahatlarını, sevgisi bağrına delmiş. Biz onu açık bir şaşkınlık içinde görüyoruz" dediler. 31. Kadın, kadınların suçlamalarını işitince, onlara davetiye gönderdi, bir ziyafet hazırladı ve her birine ayrı bıçak verdi. Yusuf'a: "Karşılarına çık" dedi. Kadınlar Yusuf'u görünce, onu yüce bulduklar ve ellerini doğradılar. "Allah esirgesin, bu bir insan değil, bu ancak değerli bir melektir" dediler. 32. Kadın: "İşte siz beni bunun için kınamıştınız. Ben onun olmak istedim, ama o iffetli davrandı. Ona emrettiğimi yapmazsa, and olsun, hapse düşecek ve aşağılıklardan olacaktır" dedi. 33. Yusuf: "Rabbim! Hapis benim için onların istediklerini yapmaktan daha iyidir. Eğer düzenlerini benden çevirmezsen, onlara yönelip bir cahil olabilirim" dedi. 34. Rabbi onun yalvarışını kabul etti ve kadınların düzenini ondan savdı. O işitendir, bilendir. 35. Sonra kadının ailesi, delilleri Yusuf'un yana görüldüğü halde, onu bir süre için hapsetmeyi uygun buldu. 36. Onunla beraber hapse iki genç daha girmişti. Biri: "Rüyamda şarabcılık üzüm sıktığımı görüyorum" dedi. Öbürü de: "Başımın üzerinde, kuşların yediği bir ekmek taşıdığımı gördüm" dedi. "Bize onu yorumla. Senin güzel davrananlardan olduğunu görüyoruz" dediler. 37-41. (Yusuf:) "Rabbimin bana öğrettiği bilgi ile, size verilen yemek daha gelmeden onu size yorumlayacağım. Ben Allah'a inanmayan ve ahireti de inkâr etmekte olan bir topluluğun dinini bıraktım. Atalarım İbrahim, İshak ve Yakub'un dinine uydum. Herhangi bir şeyi Allah'a ortak koşmak bize yaraşmaz. Bu, Allah'ın bize ve insanlara lütfudur. Fakat insanların çoğu şükretmez. "Ey hapis arkadaşlarım! Ayrı ayrı bir sürü tanrılar mı daha iyi, yoksa karşı konulmaz tek Allah mı? Allah'tan başka taptıklarınız, sizin ve atalarınızın koydukları boş isimlerden başka bir şey değildir. Allah onlara bir delil göndermemiştir. Hüküm yalnız Allah'a aittir. O, yalnız kendisine kulluk etmenizi emretti. İşte doğru din budur. Fakat insanların çoğu bilmezler. Ey hapis arkadaşlarım!

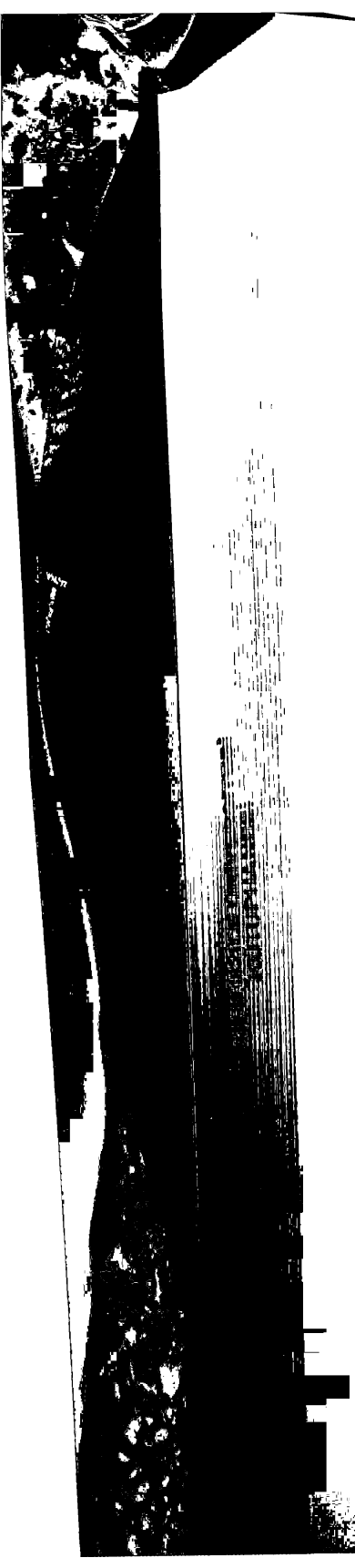

خَمْرًا وَأَمَّا الْآخَرُ فَيُصْلَبُ فَتَأْكُلُ الطَّيْرُ مِنْ رَأْسِهِ
قُضِيَ الْأَمْرُ الَّذِي فِيهِ تَسْتَفْتِيَانِ ﴿٤١﴾ وَقَالَ لِلَّذِي
ظَنَّ أَنَّهُ نَاجٍ مِنْهُمَا اذْكُرْنِي عِنْدَ رَبِّكَ فَأَنْسَاهُ
الشَّيْطَانُ ذِكْرَ رَبِّهِ فَلَبِثَ فِي السِّجْنِ بِضْعَ سِنِينَ
﴿٤٢﴾ وَقَالَ الْمَلِكُ إِنِّي أَرَى سَبْعَ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ
يَأْكُلُهُنَّ سَبْعٌ عِجَافٌ وَسَبْعَ سُنْبُلَاتٍ خُضْرٍ وَأُخَرَ
يَابِسَاتٍ يَاأَيُّهَا الْمَلَأُ أَفْتُونِي فِي رُؤْيَايَ إِنْ كُنْتُمْ
لِلرُّؤْيَا تَعْبُرُونَ ﴿٤٣﴾ قَالُوا أَضْغَاثُ أَحْلَامٍ وَمَا نَحْنُ
بِتَأْوِيلِ الْأَحْلَامِ بِعَالِمِينَ ﴿٤٤﴾ وَقَالَ الَّذِي نَجَا
مِنْهُمَا وَادَّكَرَ بَعْدَ أُمَّةٍ أَنَا أُنَبِّئُكُمْ بِتَأْوِيلِهِ فَأَرْسِلُونِ
﴿٤٥﴾ يُوسُفُ أَيُّهَا الصِّدِّيقُ أَفْتِنَا فِي سَبْعِ بَقَرَاتٍ
سِمَانٍ يَأْكُلُهُنَّ سَبْعٌ عِجَافٌ وَسَبْعِ سُنْبُلَاتٍ خُضْرٍ
وَأُخَرَ يَابِسَاتٍ لَعَلِّي أَرْجِعُ إِلَى النَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَعْلَمُونَ
﴿٤٦﴾ قَالَ تَزْرَعُونَ سَبْعَ سِنِينَ دَأَبًا فَمَا حَصَدْتُمْ
فَذَرُوهُ فِي سُنْبُلِهِ إِلَّا قَلِيلًا مِمَّا تَأْكُلُونَ ﴿٤٧﴾ ثُمَّ
يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ سَبْعٌ شِدَادٌ يَأْكُلْنَ مَا قَدَّمْتُمْ لَهُنَّ
إِلَّا قَلِيلًا مِمَّا تُحْصِنُونَ ﴿٤٨﴾ ثُمَّ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ
ذَلِكَ عَامٌ فِيهِ يُغَاثُ النَّاسُ وَفِيهِ يَعْصِرُونَ ﴿٤٩﴾
وَقَالَ الْمَلِكُ ائْتُونِي بِهِ فَلَمَّا جَاءَهُ الرَّسُولُ قَالَ ارْجِعْ
إِلَى رَبِّكَ فَاسْأَلْهُ مَا بَالُ النِّسْوَةِ اللَّاتِي قَطَّعْنَ أَيْدِيَهُنَّ إِنَّ
رَبِّي بِكَيْدِهِنَّ عَلِيمٌ ﴿٥٠﴾ قَالَ مَا خَطْبُكُنَّ إِذْ
رَاوَدْتُنَّ يُوسُفَ عَنْ نَفْسِهِ قُلْنَ حَاشَ لِلَّهِ مَا عَلِمْنَا
عَلَيْهِ مِنْ سُوءٍ قَالَتِ امْرَأَةُ الْعَزِيزِ الْآنَ حَصْحَصَ
الْحَقُّ أَنَا رَاوَدْتُهُ عَنْ نَفْسِهِ وَإِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ
﴿٥١﴾ ذَلِكَ لِيَعْلَمَ أَنِّي لَمْ أَخُنْهُ بِالْغَيْبِ وَأَنَّ اللَّهَ لَا
يَهْدِي كَيْدَ الْخَائِنِينَ ﴿٥٢﴾ وَمَا أُبَرِّئُ نَفْسِي إِنَّ
النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ إِلَّا مَا رَحِمَ رَبِّي إِنَّ رَبِّي غَفُورٌ
رَحِيمٌ ﴿٥٣﴾ وَقَالَ الْمَلِكُ ائْتُونِي بِهِ أَسْتَخْلِصْهُ

diğeri ise asılacak ve kuşlar başından yiyecek. Sorduğunuz işin olacağı budur" dedi. 42. İkisinden, kurtulacağını sandığı kimseye: "Efendinin yanında beni an" dedi. Ama Şeytan, efendisine hatırlatmayı ona unutturdu ve Yûsuf, bir kaç yıl daha hapiste kaldı. 43. Hükümdar: "Ben yedi semiz ineği, yedi cılız ineğin yediğini, yedi yeşil başak ve bir o kadar da kuru başak görüyorum. Ey ileri gelenler! Eğer rüya yorumlamasını biliyorsanız, şu rüyam hakkında bana bilgi verin" dedi. 44. "Birtakım karmakarışık düşler; biz böyle düşleri yorumlamayı bilmeyiz" dediler. 45. İki kişiden kurtulmuş olanı, nice zaman sonra Yûsuf'u hatırladı ve: "Ben bunu size yorumlayacağım, ama beni gönderin!" dedi. 46. "Yûsuf! Ey doğru sözlü! Yedi cılız ineğin yediği yedi semiz inek, yedi yeşil başak ve o kadar da kuru başak hakkında bize bilgi ver ki, insanlara döneyim ve onlar da öğrensinler" dedi. 47-49. (Yûsuf) dedi ki: "Yedi sene adet olduğu üzere ekin ekersiniz. Biçtiğiniz ekinin yediğinizden artakalanını başağında bırakın. Bunun ardından, yedi kurak yıl gelecek ve saklayacağınız bir miktarı dışında, bu yıllar için önceden biriktirdiklerinizin tamamını yiyip bitirecektir. Sonra onun ardından insanların bol yağmura kavuşacağı bir yıl gelir ve o zaman kurtulurlar". 50. Hükümdar: "Onu bana getirin!" dedi. Elçi Yusuf'a gelince: "Efendine dön; kadınlar niçin ellerini kesmişlerdi, sor. Doğrusu, Rabbim onların düzenini bilir" dedi. 51. Hükümdar, kadınlara: "Yûsuf'a yaltaklanmak istediğinizde durumunuz ne idi?" dedi. Kadınlar: "Allah esirgesin! Ondan bir fenalık görmedik" dediler. Vezirin karısı: "Şimdi gerçek ortaya çıktı. Ona yaltaklanan bendim. Yusuf dosdoğru kimselerdendir" 52-53. Yûsuf: "Ben sadece, (Vezir) kendisine arkadan ihanet etmediğimi ve Allah'ın ihanet edenlerin tuzaklarını başarıya ulaştırmayacağını bilmesini istedim. Ben kendimi temize çıkarmam, çünkü Rabbimin esirgemesi dışında, nefis kötülüğü emreder. Rabbim çok bağışlayıcı ve merhametlidir" dedi. 54. Hükümdar: "Onu bana getirin; onu kendime (yardımcı olarak) ayırayım" dedi. Onunla konuşunca: "Bugün

بِنَفْسِي فَلَمَّا كَلَّمَهُ قَالَ إِنَّكَ الْيَوْمَ لَدَيْنَا مَكِينٌ أَمِينٌ ﴿٥٤﴾ قَالَ اجْعَلْنِي عَلَى خَزَائِنِ الْأَرْضِ إِنِّي حَفِيظٌ عَلِيمٌ ﴿٥٥﴾ وَكَذَٰلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي الْأَرْضِ يَتَبَوَّأُ مِنْهَا حَيْثُ يَشَاءُ نُصِيبُ بِرَحْمَتِنَا مَنْ نَشَاءُ وَلَا نُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٥٦﴾ وَلَأَجْرُ الْآخِرَةِ خَيْرٌ لِلَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿٥٧﴾ وَجَاءَ إِخْوَةُ يُوسُفَ فَدَخَلُوا عَلَيْهِ فَعَرَفَهُمْ وَهُمْ لَهُ مُنْكِرُونَ ﴿٥٨﴾ وَلَمَّا جَهَّزَهُمْ بِجَهَازِهِمْ قَالَ ائْتُونِي بِأَخٍ لَكُمْ مِنْ أَبِيكُمْ أَلَا تَرَوْنَ أَنِّي أُوفِي الْكَيْلَ وَأَنَا خَيْرُ الْمُنْزِلِينَ ﴿٥٩﴾ فَإِنْ لَمْ تَأْتُونِي بِهِ فَلَا كَيْلَ لَكُمْ عِنْدِي وَلَا تَقْرَبُونِ ﴿٦٠﴾ قَالُوا سَنُرَاوِدُ عَنْهُ أَبَاهُ وَإِنَّا لَفَاعِلُونَ ﴿٦١﴾ وَقَالَ لِفِتْيَانِهِ اجْعَلُوا بِضَاعَتَهُمْ فِي رِحَالِهِمْ لَعَلَّهُمْ يَعْرِفُونَهَا إِذَا انْقَلَبُوا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٦٢﴾ فَلَمَّا رَجَعُوا إِلَىٰ أَبِيهِمْ قَالُوا يَا أَبَانَا مُنِعَ مِنَّا الْكَيْلُ فَأَرْسِلْ مَعَنَا أَخَانَا نَكْتَلْ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ ﴿٦٣﴾ قَالَ هَلْ آمَنُكُمْ عَلَيْهِ إِلَّا كَمَا أَمِنْتُكُمْ عَلَىٰ أَخِيهِ مِنْ قَبْلُ فَاللَّهُ خَيْرٌ حَافِظًا وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ ﴿٦٤﴾ وَلَمَّا فَتَحُوا مَتَاعَهُمْ وَجَدُوا بِضَاعَتَهُمْ رُدَّتْ إِلَيْهِمْ قَالُوا يَا أَبَانَا مَا نَبْغِي هَٰذِهِ بِضَاعَتُنَا رُدَّتْ إِلَيْنَا وَنَمِيرُ أَهْلَنَا وَنَحْفَظُ أَخَانَا وَنَزْدَادُ كَيْلَ بَعِيرٍ ذَٰلِكَ كَيْلٌ يَسِيرٌ ﴿٦٥﴾ قَالَ لَنْ أُرْسِلَهُ مَعَكُمْ حَتَّىٰ تُؤْتُونِ مَوْثِقًا مِنَ اللَّهِ لَتَأْتُنَّنِي بِهِ إِلَّا أَنْ يُحَاطَ بِكُمْ فَلَمَّا آتَوْهُ مَوْثِقَهُمْ قَالَ اللَّهُ عَلَىٰ مَا نَقُولُ وَكِيلٌ ﴿٦٦﴾ وَقَالَ يَا بَنِيَّ لَا تَدْخُلُوا مِنْ بَابٍ وَاحِدٍ وَادْخُلُوا مِنْ أَبْوَابٍ مُتَفَرِّقَةٍ وَمَا أُغْنِي عَنْكُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ إِنِ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَعَلَيْهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ ﴿٦٧﴾ وَلَمَّا دَخَلُوا مِنْ حَيْثُ أَمَرَهُمْ أَبُوهُمْ مَا كَانَ يُغْنِي عَنْهُمْ

yanımızda senin önemli bir yerin ve güvenilir bir durumun vardır" dedi. 55. Yusuf: "Beni ülkenin hazinelerine gözcü yap, ben bilgili bir koruyucuyum" dedi. 56. Böylece Yusuf'a o ülkelerde yerleşme imkanı sağladık, istediği yerde oturabilirdi. Biz rahmetimizi dilediğimize ulaştırırız. İyi davrananların ücretini zayi etmeyiz. 57. Ancak ahiret ücreti, inanan ve saygılı olanlar için daha iyidir. 58. Yusuf'un kardeşleri gelip yanına girdiler; o onları tanıdı, ama onlar onu tanımadılar. 59-60. Onların yüklerini hazırlatınca: "Baba bir kardeşinizi bana getirin. Benim ölçüyü tam yaptığımı ve benim konukseverlerin en iyisi olduğumu görmüyor musunuz? Eğer onu bana getirmezseniz bundan sonra senden bir ölçek bile alamazsınız, bana da yaklaşamazsınız" dedi. 61. Kardeşleri: "Onu babasından almaya çalışacağız, bunu yapacağız" dediler. 62. Yusuf memurlarına: "Getirdikleri malları yüklerine koyun, ailelerine dönünce belki onların farkına varırlar da tekrar gelirler" dedi. 63. Babalarına döndüklerinde: "Ey babamız! Bize bir daha yiyecek almamız yasaklandı, kardeşimizi bizimle gönder, ölçüp alalım. Doğrusu biz onu koruruz" dediler. 64. "Daha önce kardeşini size nasıl emanet ettimse, onu da öyle (size güvenmeksizin) emanet edeyim. En iyi koruyucu Allah'tır. O merhamet sahiplerinin en merhametlisidir" dedi. 65. Yiyecek yüklerini açtıklarında, sermayelerinin kendilerine geri verilmiş olduğunu gördüler. "Ey babamız! Daha ne istiyoruz. İşte sermayemiz de bize geri verildi. Ailemize onunla yine yiyecek getiririz. Kardeşimizi de koruruz ve bir deve yükü de artırırız, aslında bu az bir ölçektir" dediler. 66. Babaları: "Hepiniz kuşatılmadıkça onu bana getireceğinize dair Allah adına sağlam bir söz vermezseniz, onu sizinle göndermeyeceğim" dedi. Söz verdikleri zaman da: "Söylediğimize Allah vekildir" dedi. 67. "Ey oğullarım! Tek bir kapıdan de-

مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ إِلاَّ حَاجَةً فِي نَفْسِ يَعْقُوبَ قَضَاهَا وَإِنَّهُ لَذُو عِلْمٍ لِمَا عَلَّمْنَاهُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لاَ يَعْلَمُونَ ﴿٦٨﴾ وَلَمَّا دَخَلُوا عَلَى يُوسُفَ آوَى إِلَيْهِ أَخَاهُ قَالَ إِنِّي أَنَا أَخُوكَ فَلاَ تَبْتَئِسْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٦٩﴾ فَلَمَّا جَهَّزَهُمْ بِجَهَازِهِمْ جَعَلَ السِّقَايَةَ فِي رَحْلِ أَخِيهِ ثُمَّ أَذَّنَ مُؤَذِّنٌ أَيَّتُهَا الْعِيرُ إِنَّكُمْ لَسَارِقُونَ ﴿٧٠﴾ قَالُوا وَأَقْبَلُوا عَلَيْهِمْ مَاذَا تَفْقِدُونَ ﴿٧١﴾ قَالُوا نَفْقِدُ صُوَاعَ الْمَلِكِ وَلِمَنْ جَاءَ بِهِ حِمْلُ بَعِيرٍ وَأَنَا بِهِ زَعِيمٌ ﴿٧٢﴾ قَالُوا تَاللَّهِ لَقَدْ عَلِمْتُمْ مَا جِئْنَا لِنُفْسِدَ فِي الْأَرْضِ وَمَا كُنَّا سَارِقِينَ ﴿٧٣﴾ قَالُوا فَمَا جَزَاؤُهُ إِنْ كُنْتُمْ كَاذِبِينَ ﴿٧٤﴾ قَالُوا جَزَاؤُهُ مَنْ وُجِدَ فِي رَحْلِهِ فَهُوَ جَزَاؤُهُ كَذَلِكَ نَجْزِي الظَّالِمِينَ ﴿٧٥﴾ فَبَدَأَ بِأَوْعِيَتِهِمْ قَبْلَ وِعَاءِ أَخِيهِ ثُمَّ اسْتَخْرَجَهَا مِنْ وِعَاءِ أَخِيهِ كَذَلِكَ كِدْنَا لِيُوسُفَ مَا كَانَ لِيَأْخُذَ أَخَاهُ فِي دِينِ الْمَلِكِ إِلاَّ أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ نَرْفَعُ دَرَجَاتٍ مَنْ نَشَاءُ وَفَوْقَ كُلِّ ذِي عِلْمٍ عَلِيمٌ ﴿٧٦﴾ قَالُوا إِنْ يَسْرِقْ فَقَدْ سَرَقَ أَخٌ لَهُ مِنْ قَبْلُ فَأَسَرَّهَا يُوسُفُ فِي نَفْسِهِ وَلَمْ يُبْدِهَا لَهُمْ قَالَ أَنْتُمْ شَرٌّ مَكَانًا وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا تَصِفُونَ ﴿٧٧﴾ قَالُوا يَاأَيُّهَا الْعَزِيزُ إِنَّ لَهُ أَبًا شَيْخًا كَبِيرًا فَخُذْ أَحَدَنَا مَكَانَهُ إِنَّا نَرَيكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٧٨﴾ قَالَ مَعَاذَ اللَّهِ أَنْ نَأْخُذَ إِلاَّ مَنْ وَجَدْنَا مَتَاعَنَا عِنْدَهُ إِنَّا إِذًا لَظَالِمُونَ ﴿٧٩﴾ فَلَمَّا اسْتَيْئَسُوا مِنْهُ خَلَصُوا نَجِيًّا قَالَ كَبِيرُهُمْ أَلَمْ تَعْلَمُوا أَنَّ أَبَاكُمْ قَدْ أَخَذَ عَلَيْكُمْ مَوْثِقًا مِنَ اللَّهِ وَمِنْ قَبْلُ مَا فَرَّطْتُمْ فِي يُوسُفَ فَلَنْ أَبْرَحَ الْأَرْضَ حَتَّى يَأْذَنَ لِي أَبِي أَوْ يَحْكُمَ اللَّهُ لِي وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ ﴿٨٠﴾ ارْجِعُوا إِلَى أَبِيكُمْ فَقُولُوا يَاأَبَانَا إِنَّ ابْنَكَ سَرَقَ وَمَا شَهِدْنَا

lında bu, Allah'a karşı onlara bir yarar sağlamazdı. Ne var ki, Yâkup içinde bulunanı açığa vurmuş oldu. O kendisine öğrettiğimiz için (bu konuda) bilgi sahibi idi; fakat insanların çoğu bilmezler. 69. Yûsuf'un yanına girdikleri vakit, kardeşini bağrına bastı. "Ben senin kardeşinim; onların yapmış olduklarından artık tedirgin olma" dedi. 70. Yûsuf onların yüklerini hazırlatırken su kabını kardeşinin yüküne yerleştirdi. Sonra bir tellala "Ey kervancılar siz hırsızsınız" diye ilân ettirdi. 71. Onlara dönerek: "Ne kaybettiniz?" dediler. 72. "Hükümdarın su kabını arıyoruz. Onu getirene bir deve yükü ödül var. Ben buna kefilim" dediler. 73. Yâkub'un oğulları: "Allah'a yemin ederiz ki, –sizin de bildiğiniz gibi– biz asla burada bozgunculuk yapmak için gelmedik ve biz hırsız da değiliz" dediler. 74. "Yalancı iseniz, cezası ne olsun?" dediler. 75. "Onun cezası, kimin yükünde bulunursa, onun buna karşılık alıkoyulmasıdır. Biz haksızlık yapanları böyle cezalandırırız" dediler. 76. Yûsuf, kardeşinin yükünden önce ötekilerin yüklerini aramaya başladı. Sonra kardeşinin yükünden onu çıkardı. İşte Yusuf'a böyle bir plân kurdurduk. Hükümdarın kanunlarına göre kardeşini alamazdı. Allah'ın dilemesi başka. Dilediğimizi derecelerle yükseltiriz. Her bilgi sahibinden üstün bir bilen bulunur. 77. "Eğer o çalmışsa, (zaten) daha önce onun kardeşi de hırsızlık yapmıştı" dediler. Yûsuf bunu içinde sakladı, onlara açmadı ve (içinden): "Çok kötü durumdasınız ve Allah anlattığınızı daha iyi bilir" dedi. 78. "Ey Vezir! Onun yaşlı kalmış bir babası vardır. Bizden birini onun yerine al. Senin iyi davrananlardan olduğunu görüyoruz" dediler. 79. "Allah korusun! Biz malımızı kimde bulmuşsak, ancak onu alıkoruz. Yoksa haksızlık etmiş oluruz" dedi. 80-82. Ümitsizliğe düşünce, konuşmak üzere bir kenara çekildiler. Büyükleri: "Babanızın Allah adına sizden kesin söz aldığını ve daha önce Yûsuf'a yaptığınız işi bilmiyor musunuz? Babam bana izin verene veya hükmedenlerin en iyisi olan Allah benim için hüküm verinceye kadar, bu yerden ayrılmayacağım. Siz babanıza dönün: «Ey babamız! Oğlun hırsız-

KIRIKKALE Üniversitesi KÜTÜPHANESİ

إِلاَّ بِمَا عَلِمْنَا وَمَا كُنَّا لِلْغَيْبِ حَافِظِينَ ﴿٨١﴾
وَسْأَلِ الْقَرْيَةَ الَّتِي كُنَّا فِيهَا وَالْعِيرَ الَّتِي أَقْبَلْنَا فِيهَا
وَإِنَّا لَصَادِقُونَ ﴿٨٢﴾ قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ أَنفُسُكُمْ
أَمْرًا فَصَبْرٌ جَمِيلٌ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَأْتِيَنِي بِهِمْ جَمِيعًا
إِنَّهُ هُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ﴿٨٣﴾ وَتَوَلَّى عَنْهُمْ وَقَالَ
يَا أَسَفَى عَلَى يُوسُفَ وَابْيَضَّتْ عَيْنَاهُ مِنَ الْحُزْنِ فَهُوَ
كَظِيمٌ ﴿٨٤﴾ قَالُوا تَاللَّهِ تَفْتَؤُا تَذْكُرُ يُوسُفَ حَتَّى
تَكُونَ حَرَضًا أَوْ تَكُونَ مِنَ الْهَالِكِينَ ﴿٨٥﴾ قَالَ
إِنَّمَا أَشْكُو بَثِّي وَحُزْنِي إِلَى اللَّهِ وَأَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا
لاَ تَعْلَمُونَ ﴿٨٦﴾ يَا بَنِيَّ اذْهَبُوا فَتَحَسَّسُوا مِنْ
يُوسُفَ وَأَخِيهِ وَلاَ تَايْئَسُوا مِنْ رَوْحِ اللَّهِ إِنَّهُ لاَ
يَايْئَسُ مِنْ رَوْحِ اللَّهِ إِلاَّ الْقَوْمُ الْكَافِرُونَ ﴿٨٧﴾
فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَيْهِ قَالُوا يَا أَيُّهَا الْعَزِيزُ مَسَّنَا وَأَهْلَنَا
الضُّرُّ وَجِئْنَا بِبِضَاعَةٍ مُزْجَاةٍ فَأَوْفِ لَنَا الْكَيْلَ
وَتَصَدَّقْ عَلَيْنَا إِنَّ اللَّهَ يَجْزِي الْمُتَصَدِّقِينَ ﴿٨٨﴾
قَالَ هَلْ عَلِمْتُمْ مَا فَعَلْتُمْ بِيُوسُفَ وَأَخِيهِ إِذْ أَنْتُمْ
جَاهِلُونَ ﴿٨٩﴾ قَالُوا أَإِنَّكَ لَأَنْتَ يُوسُفُ قَالَ أَنَا
يُوسُفُ وَهَذَا أَخِي قَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْنَا إِنَّهُ مَنْ يَتَّقِ
وَيَصْبِرْ فَإِنَّ اللَّهَ لاَ يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٩٠﴾
قَالُوا تَاللَّهِ لَقَدْ آثَرَكَ اللَّهُ عَلَيْنَا وَإِنْ كُنَّا لَخَاطِئِينَ
﴿٩١﴾ قَالَ لاَ تَثْرِيبَ عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ يَغْفِرُ اللَّهُ لَكُمْ
وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ ﴿٩٢﴾ اذْهَبُوا بِقَمِيصِي هَذَا
فَأَلْقُوهُ عَلَى وَجْهِ أَبِي يَأْتِ بَصِيرًا وَأْتُونِي بِأَهْلِكُمْ
أَجْمَعِينَ ﴿٩٣﴾ وَلَمَّا فَصَلَتِ الْعِيرُ قَالَ أَبُوهُمْ إِنِّي
لأَجِدُ رِيحَ يُوسُفَ لَوْلاَ أَنْ تُفَنِّدُونِ ﴿٩٤﴾ قَالُوا
تَاللَّهِ إِنَّكَ لَفِي ضَلاَلِكَ الْقَدِيمِ ﴿٩٥﴾ فَلَمَّا أَنْ جَاءَ
الْبَشِيرُ أَلْقَاهُ عَلَى وَجْهِهِ فَارْتَدَّ بَصِيرًا قَالَ أَلَمْ أَقُلْ
لَكُمْ إِنِّي أَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا لاَ تَعْلَمُونَ ﴿٩٦﴾ قَالُوا

lık yaptı. Biz ne bildiğimizden başka bir şeye tanıklık ediyoruz, ne de gizli olanı saklıyoruz. Bulunduğumuz kasabanın halkına ve beraberinde geldiğimiz kervana da sorabilirsin. Andolsun, biz doğru söylüyoruz» deyin!" dedi. 83. Yâkup: "Nefisleriniz sizi bir iş yapmaya sürükledi. Artık bana güzelce sabretmek kalıyor. Belki Allah hepsini birden bana getirir. O Bilgin'dir, Bilge'dir" dedi. 84. Ve onlardan yüzünü çevirdi. "Vah, yazık Yûsuf'a" dedi. Üzüntüden gözlerine ak düştü. Artık acısını içinde tutuyordu. 85. Oğulları: "Vallahi Yûsuf'u ana ana bitkin düşeceksin veya helâk olacaksın" dediler. 86. Babaları: "Ben tasamı ve üzüntümü yalnız Allah'a anlatırım. Ben Allah katından sizin bilmediklerinizi bilirim" dedi. 87. Yâkup: "Ey oğullarım! Gidin; Yûsuf ve kardeşinden bir şey duymaya bakın. Allah'ın merhametinden ümidinizi kesmeyin. Çünkü, inkârcılardan başkası Allah'ın merhametinden umudunu kesmez" dedi. 88. Kardeşleri, Yûsuf'un yanına girdikleri zaman: "Ey Vezir! Bize ve ailemize darlık çöktü. Değersiz bir sermaye ile geldik. Ama ölçeği tam yap ve bize sadaka ver. Allah sadaka verenleri ödüllendirir" dediler. 89. Yûsuf: "Siz Yûsuf'a ve kardeşine neler yaptığınızı biliyor musunuz? Siz cahillik yapan kimselersiniz" dedi. 90. "Yoksa sen Yûsuf musun?" dediler. "Ben Yûsuf'um, bu da kardeşim. Allah bize iyilikte bulundu. Kim Allah'a saygılı olur ve sabrederse, Allah iyi davrananların ödülünü zayi etmez" dedi. 91. Kardeşleri: "Allah hakkı için, Allah seni bize tercih etti. Şüphesiz biz suç işlemiştik" dediler. 92-93. Yûsuf: "Bugün size sitem yok. Allah sizi bağışlar. O merhamet sahiplerinin en merhametlisidir. Bu gömleğimi götürün, babamın yüzüne örtün de gözleri görsün. Bütün ailenizi bana getirin" dedi. 94. Kervan Mısır'dan ayrılınca, babaları: "Eğer bana bunak demezseniz, inanın ki, Yûsuf'un kokusunu duyuyorum" dedi. 95. "Allah'a andolsun, doğrusu sen eski yanılgındasın" dediler. 96. Müjdeci gelip gömleği yüzüne atınca, Yâkup görmeye başladı. Bunun üzerine: "Size

يَاأَبَانَا اسْتَغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَآ إِنَّا كُنَّا خَاطِئِينَ ﴿٩٧﴾ قَالَ سَوْفَ أَسْتَغْفِرُ لَكُمْ رَبِّي إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿٩٨﴾ فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَى يُوسُفَ آوَىٰ إِلَيْهِ أَبَوَيْهِ وَقَالَ ادْخُلُوا مِصْرَ إِنْ شَآءَ اللَّهُ آمِنِينَ ﴿٩٩﴾ وَرَفَعَ أَبَوَيْهِ عَلَى الْعَرْشِ وَخَرُّوا لَهُ سُجَّدًا وَقَالَ يَاأَبَتِ هَذَا تَأْوِيلُ رُؤْيَايَ مِنْ قَبْلُ قَدْ جَعَلَهَا رَبِّي حَقًّا وَقَدْ أَحْسَنَ بِي إِذْ أَخْرَجَنِي مِنَ السِّجْنِ وَجَآءَ بِكُمْ مِنَ الْبَدْوِ مِنْ بَعْدِ أَنْ نَزَغَ الشَّيْطَانُ بَيْنِي وَبَيْنَ إِخْوَتِي إِنَّ رَبِّي لَطِيفٌ لِمَا يَشَآءُ إِنَّهُ هُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ﴿١٠٠﴾ رَبِّ قَدْ آتَيْتَنِي مِنَ الْمُلْكِ وَعَلَّمْتَنِي مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ فَاطِرَ السَّمَٰوَاتِ وَالْأَرْضِ أَنْتَ وَلِيِّ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ تَوَفَّنِي مُسْلِمًا وَأَلْحِقْنِي بِالصَّالِحِينَ ﴿١٠١﴾ ذَٰلِكَ مِنْ أَنْبَآءِ الْغَيْبِ نُوحِيهِ إِلَيْكَ وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ إِذْ أَجْمَعُوا أَمْرَهُمْ وَهُمْ يَمْكُرُونَ ﴿١٠٢﴾

babamız! Suçlarımızın bağışlanmasını dile; biz suçluyuz" dediler. 98. "Rabbimden bağışlanmanızı dileyeceğim. O çok bağışlayıcı ve merhametlidir" dedi. 99. Yûsuf'un yanına girdiklerinde, Yûsuf ana-babasını bağrına bastı ve: "Allah'ın dileğince, Mısır'a güven içinde yerleşin" dedi. 100-101. Ana-babasını tahta çıkardı ve hepsi Yûsuf'un önünde eğildiler. Yûsuf: "Babacığım! Bu, görmüş olduğum o rüyanın çıkmasıdır. Rabbim onu gerçekleştirdi. Şeytan benimle kardeşlerimin arasını bozduktan sonra, beni hapisten çıkaran ve sizi çölden getiren Rabbim gerçekten bana iyilikte bulundu. Rabbim dilediğine lütufta bulunur. O Bilgin'dir, Bilge'dir. Rabbim bana hükümdarlık verdi, bana rüyaların yorumunu öğretti. Ey göklerin ve yerin yaratanı! Benim dünyada da, ahirette de mahibim Sensin. Beni Müslüman olarak öldür ve beni iyilere kat" dedi. 102. (Ey Muhammed!) Bu sana anlattıklarımız gayba ait olaylardır. Onlar elbirliği edip düzen kurarlarken sen yanlarında değildin.

وَمَنْ يَرْغَبُ عَنْ مِلَّةِ إِبْرَاهِيمَ إِلَّا مَنْ سَفِهَ نَفْسَهُ وَلَقَدِ اصْطَفَيْنَاهُ فِي الدُّنْيَا وَإِنَّهُ فِي الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ ﴿١٣٠﴾ إِذْ قَالَ لَهُ رَبُّهُ أَسْلِمْ قَالَ أَسْلَمْتُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٣١﴾ وَوَصَّىٰ بِهَآ إِبْرَاهِيمُ بَنِيهِ وَيَعْقُوبُ يَابَنِيَّ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَىٰ لَكُمُ الدِّينَ فَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿١٣٢﴾ أَمْ كُنْتُمْ شُهَدَآءَ إِذْ حَضَرَ يَعْقُوبَ الْمَوْتُ إِذْ قَالَ لِبَنِيهِ مَا تَعْبُدُونَ مِنْ بَعْدِي قَالُوا نَعْبُدُ إِلَٰهَكَ وَ إِلَٰهَ آبَائِكَ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ إِلَٰهًا وَاحِدًا وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ ﴿١٣٣﴾ تِلْكَ أُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَلَكُمْ مَا كَسَبْتُمْ وَلَا تُسْأَلُونَ عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٣٤﴾

2 **Bakara**/130. Kendini bayağılaştırandan başka kim İbrahim'in dininden yüz çevirir? Biz dünyada onu seçtik, şüphesiz o ahirette de iyilerdendir. 131. Zira, Rabbi ona: "Teslim ol!" buyurduğunda, o da: "Âlemlerin Rabbine teslim oldum" demişti. 132. İbrahim, bunu kendi oğullarına da vasiyet etti. Yâkup da: "Oğullarım! doğrusu size bu dîni Allah seçti. Siz de ancak Allah'a teslim olarak can verin!" dedi. 133. Yoksa Yâkub'a ölüm geldiğinde siz yanında mıydınız? Oğullarına: "Benden sonra neye tapacaksınız?" diye sormuştu. Onlar da: "Senin Tanrına, ataların İbrahim, İsmâil, İshâk'ın Tanrısı olan Tek Tanrı'ya tapacağız ve biz O'na teslim olmuşuzdur" demişlerdi. 134. Bunlar, gelip geçmiş bir ümmettir. Onların kazandıkları kendilerine, sizin kazandıklarınız da sizedir. Onların yapmış olduklarından siz sorumlu tutulmayacaksınız.

KIRIKKALE Üniversitesi KÜTÜPHANESİ

كُلُّ الطَّعَامِ كَانَ حِلاًّ لِبَنِي إِسْرَآئِيلَ إِلاَّ مَا حَرَّمَ إِسْرَآئِيلُ عَلَى نَفْسِهِ مِنْ قَبْلِ أَنْ تُنَزَّلَ التَّوْرَاةُ قُلْ فَأْتُوا بِالتَّوْرَاةِ فَاتْلُوهَآ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٩٣﴾

3 Al-i İmran/93. (Ey Muhammed!) Tevrat'ın indirilmesinden önce, İsrail'in[540] kendisine haram ettiğinden başka bütün yiyecekler İsrailoğulları'na helal idi. De ki: "Doğru söylüyorsanız Tevrat'ı getirin ve onu okuyun".

7. Hz. Lut

Lut Peygamber, Hz. İbrahim'le çağdaştır. Kur'an Hz. Lut'tan, Hz. İbrahim'e inanan bir mü'min olarak söz etmektedir (29 Ankebut/25-26). Kur'an Lut'un kavmi hakkında herhangi bir isim zikretmez, ancak Sodom'un helakiyle ilgili olarak Kitab-ı Mukaddes'te geçen Mahpeka'nın, Kur'an'da altüst olmuş şehir anlamındaki *el-mu'tefikât* ifadesine tekabül ettiği düşünülürse, Lut Peygamber'in kavminin meşhur Sodom olduğu söylenebilir. Müfessirler genellikle bu görüşü benimsemektedirler. Ayrıca, Lut kavminde Sodom'da olduğu gibi, eşcinselliğin yaygınlığı da gözönünde bulundurulacak olursa, böyle bir tesbitin doğruluk derecesi de yükselir.

كَذَّبَتْ قَوْمُ لُوطٍ بِالنُّذُرِ ﴿٣٣﴾ إِنَّآ أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ حَاصِبًا إِلاَّ آلَ لُوطٍ نَجَّيْنَاهُمْ بِسَحَرٍ ﴿٣٤﴾ نِعْمَةً مِنْ عِنْدِنَا كَذَلِكَ نَجْزِي مَنْ شَكَرَ ﴿٣٥﴾ وَلَقَدْ أَنْذَرَهُمْ بَطْشَتَنَا فَتَمَارَوْا بِالنُّذُرِ ﴿٣٦﴾ وَلَقَدْ رَاوَدُوهُ عَنْ ضَيْفِهِ فَطَمَسْنَآ أَعْيُنَهُمْ فَذُوقُوا عَذَابِي وَنُذُرِ ﴿٣٧﴾ وَلَقَدْ صَبَّحَهُمْ بُكْرَةً عَذَابٌ مُسْتَقِرٌّ ﴿٣٨﴾ فَذُوقُوا عَذَابِي وَنُذُرِ ﴿٣٩﴾

54 Kamer/33. Lût kavmi, uyarıcıları yalanladı. 34-35. Biz de üzerlerine, taş yağdıran bir rüzgâr gönderdik. Ancak Lût'un ailesini, katımızdan bir nimet olarak sabaha karşı kurtardık. Biz, şükredenleri işte böyle ödüllendiririz. 36. Lût onları Bizim yakalamamıza karşı uyarmıştı, ama onlar uyarıları şüphe ile karşıladılar. 37. Onlar Lût'un konuklarını (melekleri de) elde etmeye kalkıştılar, bunun üzerine gözlerini kör ettik. "Azabımı ve uyarmalarımın(n sonucunu) tadın" (dedik). 38. Sabah erken, önü alınmaz bir azap başlarına geldi. 39. "Azabımı ve uyarmalarımın(n sonucunu) tadın" (dedik).

وَلُوطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ أَتَأْتُونَ الْفَاحِشَةَ مَا سَبَقَكُمْ بِهَا مِنْ أَحَدٍ مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿٨٠﴾ إِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ شَهْوَةً مِنْ دُونِ النِّسَآءِ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ مُسْرِفُونَ ﴿٨١﴾ وَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلاَّ أَنْ قَالُوا أَخْرِجُوهُمْ مِنْ قَرْيَتِكُمْ إِنَّهُمْ أُنَاسٌ يَتَطَهَّرُونَ ﴿٨٢﴾ فَأَنْجَيْنَاهُ وَأَهْلَهُ

7 A'raf/80-81. Lût da kavmine: "Âlemlerde sizden önce hiç kimsenin yapmadığı bir hayasızlığı mı yapıyorsunuz? Siz kadınları bırakıp, şehvetle erkeklere yaklaşıyorsunuz. Hayır, siz aşırı giden bir topluMsunuz" dedi. 82. Kavminin cevabı, sadece: "Lut'un adamlarını kasabanızdan çıkarın, onlar temiz kalmaya çalışan in-

[540] 'İsrail' ismi Kur'an'da iki yerde geçer. İsrail'in kim olduğu Kur'an'da açıkça belirtilmez, ancak bütün tefsirlerde ve Türkçe Kur'an çevirilerinde İsrail'in Yakub'a verilen bir ünvan olduğu belirtilir. Tefsirlerde genellikle, Hz. Yakub'a neden bu lakabın verildiği hususunda bir açıklama yapılmamaktadır. Bu konu, Tevrat'ın Tekvin 32. babında aynen olarak anlatılmaktadır.

إِلاَّ امْرَأَتَهُ كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ ﴿٨٣﴾ وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُجْرِمِينَ ﴿٨٤﴾

sanlarmış" demeleri olmuştu. 83. Bunun üzerine Lût'u ve adamlarını kurtardık. Yalnız karısı geride kalanlardan oldu. 84. Üzerlerine bir yağmur yağdırdık; suçluların sonunun nasıl olduğuna bir bak!

كَذَّبَتْ قَوْمُ لُوطٍ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٦٠﴾ إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ لُوطٌ أَلاَ تَتَّقُونَ ﴿١٦١﴾ إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٦٢﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُونِ ﴿١٦٣﴾ وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلاَّ عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦٤﴾ أَتَأْتُونَ الذُّكْرَانَ مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿١٦٥﴾ وَتَذَرُونَ مَا خَلَقَ لَكُمْ رَبُّكُمْ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ عَادُونَ ﴿١٦٦﴾ قَالُوا لَئِنْ لَمْ تَنْتَهِ يَا لُوطُ لَتَكُونَنَّ مِنَ الْمُخْرَجِينَ ﴿١٦٧﴾ قَالَ إِنِّي لِعَمَلِكُمْ مِنَ الْقَالِينَ ﴿١٦٨﴾ رَبِّ نَجِّنِي وَأَهْلِي مِمَّا يَعْمَلُونَ ﴿١٦٩﴾ فَنَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ أَجْمَعِينَ ﴿١٧٠﴾ إِلاَّ عَجُوزًا فِي الْغَابِرِينَ ﴿١٧١﴾ ثُمَّ دَمَّرْنَا الْآخَرِينَ ﴿١٧٢﴾ وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا فَسَاءَ مَطَرُ الْمُنْذَرِينَ ﴿١٧٣﴾ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٧٤﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٧٥﴾

26 **Şuara**/160. Lût kavmi de elçileri yalanladı. 161-166. Kardeşleri Lût onlara: "Allah'a saygılı olmaz mısınız? Ben size gönderilmiş güvenilir bir elçiyim. Artık Allah'ı sayın ve bana itaat edin. Buna karşı sizden bir ücret istemiyorum; benim ücretim ancak âlemlerin Rabbine aittir. Rabbinizin, sizin için yarattığı eşleri bırakıp da, insanlar arasında erkeklere mi yaklaşıyorsunuz? Doğrusu, siz azmış bir topluluksunuz" dedi. 167. Onlar: "Ey Lût! Bu sözlerinden vazgeçmezsen, mutlaka kovulacaksın" dediler. 168-169. Lût: "Yaptığınıza çok kızıyorum. Rabbim! Beni ve ailemi bunların elinden kurtar" dedi. 170-171. Bunun üzerine geride kalan yaşlı bir kadın dışında, onu ve ailesini bütünüyle kurtardık. 172. Diğerlerini yerle bir ettik. 173. Üzerlerine de yağmur yağdırdık. Uyarılanların yağmuru öyle kötü idi ki! 174. Şüphesiz bunda bir ders vardır, ama çoğu inanmamaktadır. 175. Rabbin Üstün'dür, merhametlidir.

وَلُوطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ أَتَأْتُونَ الْفَاحِشَةَ وَأَنْتُمْ تُبْصِرُونَ ﴿٥٤﴾ أَئِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ شَهْوَةً مِنْ دُونِ النِّسَاءِ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ ﴿٥٥﴾ فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلاَّ أَنْ قَالُوا أَخْرِجُوا آلَ لُوطٍ مِنْ قَرْيَتِكُمْ إِنَّهُمْ أُنَاسٌ يَتَطَهَّرُونَ ﴿٥٦﴾ فَأَنْجَيْنَاهُ وَأَهْلَهُ إِلاَّ امْرَأَتَهُ قَدَّرْنَاهَا مِنَ الْغَابِرِينَ ﴿٥٧﴾ وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا فَسَاءَ مَطَرُ الْمُنْذَرِينَ ﴿٥٨﴾

27 **Neml**/54-55. Lût'u da gönderdik; kavmine: "Göz göre göre bir hayâsızlık mı yapıyorsunuz? Kadınları bırakıp, şehvetle erkeklere mi yaklaşıyorsunuz, evet siz cahilce davranan bir toplumsunuz" dedi. 56. Kavminin cevabı, sadece: "Lût'un ailesini kasabanızdan çıkarın, onlar temiz kalmaya çalışan insanlarmış" demek oldu. 57. Bunun üzerine onu ve ailesini kurtardık, yalnız karısının geride kalanlardan olmasını öngördük. 58. Geride kalanların üzerine bir yağmur yağdırdık. Uyarılanların bu yağmuru ne kötü idi!

فَلَمَّا ذَهَبَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ الرَّوْعُ وَجَاءَتْهُ الْبُشْرَى يُجَادِلُنَا فِي قَوْمِ لُوطٍ ﴿٧٤﴾ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ لَحَلِيمٌ أَوَّاهٌ

11 **Hud**/74. İbrahim'den korku gidip de müjde kendisine gelince, Lût kavmi hakkında bizimle tartışmaya başladı. 75. İbrahim, içli, yumuşak huylu ve kendini Allah'a ver-

KIRIKKALE Üniversitesi KÜTÜPHANESİ

مُنِيبٌ ﴿٧٥﴾ يَا إِبْرَاهِيمُ أَعْرِضْ عَنْ هَذَا إِنَّهُ قَدْ جَاءَ
أَمْرُ رَبِّكَ وَإِنَّهُمْ آتِيهِمْ عَذَابٌ غَيْرُ مَرْدُودٍ ﴿٧٦﴾
وَلَمَّا جَاءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِيءَ بِهِمْ وَضَاقَ بِهِمْ ذَرْعًا
وَقَالَ هَذَا يَوْمٌ عَصِيبٌ ﴿٧٧﴾ وَجَاءَهُ قَوْمُهُ يُهْرَعُونَ
إِلَيْهِ وَمِنْ قَبْلُ كَانُوا يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ قَالَ يَا قَوْمِ
هَؤُلَاءِ بَنَاتِي هُنَّ أَطْهَرُ لَكُمْ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَلَا تُخْزُونِي
فِي ضَيْفِي أَلَيْسَ مِنْكُمْ رَجُلٌ رَشِيدٌ ﴿٧٨﴾ قَالُوا لَقَدْ
عَلِمْتَ مَا لَنَا فِي بَنَاتِكَ مِنْ حَقٍّ وَإِنَّكَ لَتَعْلَمُ مَا نُرِيدُ
﴿٧٩﴾ قَالَ لَوْ أَنَّ لِي بِكُمْ قُوَّةً أَوْ آوِي إِلَى رُكْنٍ
شَدِيدٍ ﴿٨٠﴾ قَالُوا يَا لُوطُ إِنَّا رُسُلُ رَبِّكَ لَنْ يَصِلُوا
إِلَيْكَ فَأَسْرِ بِأَهْلِكَ بِقِطْعٍ مِنَ اللَّيْلِ وَلَا يَلْتَفِتْ مِنْكُمْ
أَحَدٌ إِلَّا امْرَأَتَكَ إِنَّهُ مُصِيبُهَا مَا أَصَابَهُمْ إِنَّ مَوْعِدَهُمُ
الصُّبْحُ أَلَيْسَ الصُّبْحُ بِقَرِيبٍ ﴿٨١﴾ فَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا
جَعَلْنَا عَالِيَهَا سَافِلَهَا وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهَا حِجَارَةً مِنْ
سِجِّيلٍ مَنْضُودٍ ﴿٨٢﴾ مُسَوَّمَةً عِنْدَ رَبِّكَ وَمَا هِيَ
مِنَ الظَّالِمِينَ بِبَعِيدٍ ﴿٨٣﴾

miş bir peygamberdi. 76. Elçilerimiz: "Ey İbrahim! Bundan vazgeç, Rabbin'in buyruğu gelmiştir; onlara, geri çevrilmez bir azap gelecek" dediler. 77. Elçilerimiz Lût'a gelince, onların yüzünden üzüldü ve onlardan dolayı göğsü daraldı. "Bu çetin bir gündür" dedi. 78. Kavmi koşarak ona geldi. Daha önce kötü işler işliyorlardı.[41] Lût: "Ey kavmim! İşte şunlar kızlarım, onlar size hem de daha temizdir.[42] Allah'a saygılı olun. Konuklarımın önünde beni rezil etmeyin. İçinizde akıl başında kimse yok mudur?" dedi. 79. "Senin kızlarınla bir şeyimiz olmadığını bilirsin. Ve doğrusu, ne istediğimizi biliyorsun" dediler. 80. Lût: "Keşke size karşı bir gücüm olsa veya sağlam bir köşeye sığınsaydım" dedi. 81. "Ey Lût! Biz Rabbinin elçileriyiz. Onlar sana ilişemeyeceklerdir. Geceleyin, bir ara ailenle beraber yola çık. Eşinin dışında geride kimse kalmasın. Onların başına gelen, onun da başına gelecektir. Onlara verilen söz gündoğumudur. Gündoğumu yakındır değil mi?" dediler. 82-83. Buyruğumuz gelince onların altını üstüne getirdik ve üzerlerine de, Rabbının katında simgeli, ağır ağır çamurdan pişmiş taş yağdırdık. Bunlar, haksızlık yapanlardan uzak olmaz.

فَلَمَّا جَاءَ آلَ لُوطٍ الْمُرْسَلُونَ ﴿٦١﴾ قَالَ إِنَّكُمْ قَوْمٌ
مُنْكَرُونَ ﴿٦٢﴾ قَالُوا بَلْ جِئْنَاكَ بِمَا كَانُوا فِيهِ
يَمْتَرُونَ ﴿٦٣﴾ وَأَتَيْنَاكَ بِالْحَقِّ وَإِنَّا لَصَادِقُونَ
﴿٦٤﴾ فَأَسْرِ بِأَهْلِكَ بِقِطْعٍ مِنَ اللَّيْلِ وَاتَّبِعْ أَدْبَارَهُمْ
وَلَا يَلْتَفِتْ مِنْكُمْ أَحَدٌ وَامْضُوا حَيْثُ تُؤْمَرُونَ
﴿٦٥﴾ وَقَضَيْنَا إِلَيْهِ ذَلِكَ الْأَمْرَ أَنَّ دَابِرَ هَؤُلَاءِ
مَقْطُوعٌ مُصْبِحِينَ ﴿٦٦﴾ وَجَاءَ أَهْلُ الْمَدِينَةِ
يَسْتَبْشِرُونَ ﴿٦٧﴾ قَالَ إِنَّ هَؤُلَاءِ ضَيْفِي فَلَا

15 Hicr/51-62. Elçiler Lût'un ailesine gelince, Lût: "Siz tanınmayan kimselersiniz" dedi. 63-65. Onlar: 'Biz sana, onların şüphe edip durdukları azabı getirdik; biz sana gerçeği getirdik. Şüphesiz, doğru söylüyoruz. Artık gecenin bir kısmında ailenle yola çıkar, sen de arkalarından gel. Sizden hiç kimse arkasına bakmasın. Size emredilen yere yürüyün" dediler. 66. Böylece Lût'a, sabahlarken bunların tamamının yok edileceğini bildirdik. 67. Şehir halkı sevinerek geldiler. 68-69. Lût: "Bunlar benim konuklarımdır, beni [illegible]" [illegible]

[41] Eşcinsel ilişkilerde bulunuyorlardı.

[42] ...Onlar sizlere meşru ve doğru kadınlardır." Hadisi, "İşte ümmetimin kadınları, onların, benim meşru eşlerim olmadıklarını göstermektedir. Kadınlarla eşcinsel ilişkiden sakınılmaya yönelik bir ifadenin olduğunu ifade eder.

تَفْضَحُونِ ﴿٦٨﴾ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَلَا تُخْزُونِ ﴿٦٩﴾ قَالُوا أَوَلَمْ نَنْهَكَ عَنِ الْعَالَمِينَ ﴿٧٠﴾ قَالَ هَٰؤُلَاءِ بَنَاتِي إِنْ كُنْتُمْ فَاعِلِينَ ﴿٧١﴾ لَعَمْرُكَ إِنَّهُمْ لَفِي سَكْرَتِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿٧٢﴾ فَأَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ مُشْرِقِينَ ﴿٧٣﴾ فَجَعَلْنَا عَالِيَهَا سَافِلَهَا وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ حِجَارَةً مِنْ سِجِّيلٍ ﴿٧٤﴾ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِلْمُتَوَسِّمِينَ ﴿٧٥﴾ وَإِنَّهَا لَبِسَبِيلٍ مُقِيمٍ ﴿٧٦﴾ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٧٧﴾

dedi. 70. Onlar: "Biz seni elâleme karışmaktan menetmemiş miydik?"[543] dediler. 71. Lût: "Eğer (dediğinizi) yapacaksanız, işte kızlarım" dedi. 72. (Ey Muhammed!) Senin hayatına andolsun ki, onlar sarhoşlukları içinde bocalıyorlardı. 73. Çığlık, onları güneş doğarken yakalayıverdi. 74. Yurtlarının altını üstüne getirdik. Üzerlerine çamurdan pişmiş taş yağdırdık. 75. Bunlarda, anlayışlı kimselere ibretler vardır. 76. O şehirler, işlek yol üzerinde hâlâ durmaktadır.[544] 77. Bunlarda, mü'minlere ibret vardır.

وَإِنَّ لُوطًا لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٣٣﴾ إِذْ نَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ أَجْمَعِينَ ﴿١٣٤﴾ إِلَّا عَجُوزًا فِي الْغَابِرِينَ ﴿١٣٥﴾ ثُمَّ دَمَّرْنَا الْآخَرِينَ ﴿١٣٦﴾ وَإِنَّكُمْ لَتَمُرُّونَ عَلَيْهِمْ مُصْبِحِينَ ﴿١٣٧﴾ وَبِاللَّيْلِ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٣٨﴾

37 **Saffat**/133. Şüphesiz, Lût da peygamberlerdendi. 134-135. Geridekiler arasında kalan yaşlı bir kadının dışında, Lût'u ve bütün ailesini kurtarmıştık. 136. Sonra diğerlerini yok etmiştik. 137-138. Ey insanlar! Sabah akşam onların yerleri üzerinden geçiyorsunuz. Hâlâ aklınızı kullanmayacak mısınız?

وَلُوطًا آتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْقَرْيَةِ الَّتِي كَانَتْ تَعْمَلُ الْخَبَائِثَ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمَ سَوْءٍ فَاسِقِينَ ﴿٧٤﴾ وَأَدْخَلْنَاهُ فِي رَحْمَتِنَا إِنَّهُ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٧٥﴾

21 **Enbiya**/74. Lût'a da hüküm ve ilim verdik; onu, çirkin işler işleyen kasabadan kurtardık. Gerçekten onlar yoldan çıkmış kötü bir toplumdu. 75. Lût'u rahmetimize aldık; o iyilerdendi.

وَلُوطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ إِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الْفَاحِشَةَ مَا سَبَقَكُمْ بِهَا مِنْ أَحَدٍ مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿٢٨﴾ أَئِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ وَتَقْطَعُونَ السَّبِيلَ وَتَأْتُونَ فِي نَادِيكُمُ الْمُنْكَرَ فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا ائْتِنَا بِعَذَابِ اللَّهِ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٢٩﴾ قَالَ رَبِّ انْصُرْنِي عَلَى الْقَوْمِ الْمُفْسِدِينَ ﴿٣٠﴾ وَلَمَّا جَاءَتْ رُسُلُنَا إِبْرَاهِيمَ بِالْبُشْرَىٰ قَالُوا إِنَّا مُهْلِكُو أَهْلِ هَٰذِهِ الْقَرْيَةِ إِنَّ أَهْلَهَا كَانُوا ظَالِمِينَ ﴿٣١﴾ قَالَ إِنَّ فِيهَا

29 **Ankebut**/28-29. Lût da kavmine şöyle demişti: "Siz sizden önce hiç kimsenin yapmadığı bir hayasızlığı yapıyorsunuz. Erkeklere yaklaşan, yol kesen ve toplantılarında kötü şeyler yapan sizler değil misiniz?" Kavminin cevabı: "Doğru sözlü isen bize Allah'ın azabını getir" demek oldu. 30. Lût: "Rabbim! Bozgunculara karşı bana yardım et" dedi. 31. Elçilerimiz İbrâhim'e müjde ile geldiklerinde: "Biz bu beldenin halkını yok edeceğiz, çünkü oranın halkı zâlim kimselerdir" dediler. 32. İbrahim: "Ama Lût oradadır" dedi. Elçiler: "Biz o-

[543] veya "Biz sana, hiç kimseyle görüşmeyeceksin, dememiş miydik?"

[544] Müfessirler, bahsedilen bu yerin, Hicaz'dan Suriye'ye giden yol üzerindeki Ölü Deniz (Lut Gölü) olduğu konusundadırlar.

KIRIKKALE Üniversitesi KÜTÜPHANESİ

أَجْمَعِينَ ﴿٣٢﴾ إِلَّا ٱمْرَأَتَهُۥ قَدَّرْنَآ إِنَّهَا لَمِنَ ٱلْغَٰبِرِينَ ﴿٣٣﴾ فَلَمَّا جَآءَ
لُوطٍ ٱلْمُرْسَلُونَ ﴿٣٤﴾ قَالَ إِنَّكُمْ قَوْمٌ مُّنكَرُونَ ﴿٣٥﴾ وَأَتَوْهُ بِٱلْحَقِّ وَإِنَّا لَصَٰدِقُونَ ﴿٣٦﴾
فَأَسْرِ بِأَهْلِكَ بِقِطْعٍ مِّنَ ٱلَّيْلِ وَٱتَّبِعْ أَدْبَٰرَهُمْ وَلَا يَلْتَفِتْ مِنكُمْ أَحَدٌ وَٱمْضُوا۟ حَيْثُ
تُؤْمَرُونَ ﴿٣٧﴾ وَقَضَيْنَآ إِلَيْهِ ذَٰلِكَ ٱلْأَمْرَ أَنَّ دَابِرَ هَٰٓؤُلَآءِ مَقْطُوعٌ مُّصْبِحِينَ ﴿٣٨﴾
وَجَآءَ أَهْلُ ٱلْمَدِينَةِ يَسْتَبْشِرُونَ ﴿٣٩﴾ قَالَ إِنَّ هَٰٓؤُلَآءِ ضَيْفِى فَلَا تَفْضَحُونِ ﴿٤٠﴾
وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ وَلَا تُخْزُونِ ﴿٤١﴾ قَالُوٓا۟ أَوَلَمْ نَنْهَكَ عَنِ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿٤٢﴾ قَالَ هَٰٓؤُلَآءِ
بَنَاتِىٓ إِن كُنتُمْ فَٰعِلِينَ ﴿٤٣﴾ لَعَمْرُكَ إِنَّهُمْ لَفِى سَكْرَتِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿٤٤﴾ فَأَخَذَتْهُمُ
ٱلصَّيْحَةُ مُشْرِقِينَ ﴿٤٥﴾ فَجَعَلْنَا عَٰلِيَهَا سَافِلَهَا وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ حِجَارَةً مِّن سِجِّيلٍ ﴿٤٦﴾
إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَءَايَٰتٍ لِّلْمُتَوَسِّمِينَ ﴿٤٧﴾ وَإِنَّهَا لَبِسَبِيلٍ مُّقِيمٍ ﴿٤٨﴾ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَءَايَةً
لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٩﴾ وَإِن كَانَ أَصْحَٰبُ ٱلْأَيْكَةِ لَظَٰلِمِينَ ﴿٥٠﴾ فَٱنتَقَمْنَا مِنْهُمْ وَإِنَّهُمَا

Farklı olanlar daha iyi bilir, onu ve gerçekten olanları sadece Rabbi bilir. Bütün alimlerin ittifakıyla şeriatlar 13-14 kişilerden kişi gelirse o bir peygamber olarak ve Allah tarafından vahiy gelirse o bir resul olarak kabul edilir. Ama Peygamber ve resulün sayısı ne kadardır bilinmez. Bu konuda kesin bir sayı ve isim vermek doğru olmaz. Bu konuda Kur'an-ı Kerim'de isimleri zikredilen 25 peygamber ve isimleri zikredilmeyen bir çok peygamber olduğu bildirilmektedir. Bu peygamberlerden bazılarının kıssalarını sizlere sunmaya çalışacağız. Bu kıssalardan bazılarının isimleri ve kıssaları Kur'an-ı Kerim'de geçmektedir. Bazılarının ise isimleri ve kıssaları Kur'an-ı Kerim'de geçmemektedir. Bu kıssalardan bazılarının isimleri ve kıssaları Kur'an-ı Kerim'de geçmektedir. Bu kıssalardan bazılarının isimleri ve kıssaları Kur'an-ı Kerim'de geçmemektedir.

8 Hz Eyyub

Tefsirler, Hz. Eyyub'un kimliği ve peygamberliği hakkında ilgili olarak Kitab-ı Mukaddes kaynaklarına çok bilgiye yer vermektedirler. Çoğu, bu konuyla ilgili olarak bu kaynakların değerlendirmesine burada yer vermemiz mümkün değil. Ancak İsrailoğullarından gönderilen peygamberlerden biri olduğu ve İslam'ın temel ilkelerine uygun olduğu

وَٱذْكُرْ عَبْدَنَآ أَيُّوبَ إِذْ نَادَىٰ رَبَّهُۥٓ أَنِّى مَسَّنِىَ ٱلشَّيْطَٰنُ بِنُصْبٍ وَعَذَابٍ ﴿٤١﴾ ٱرْكُضْ بِرِجْلِكَ هَٰذَا مُغْتَسَلٌۢ بَارِدٌ وَشَرَابٌ ﴿٤٢﴾ وَوَهَبْنَا لَهُۥٓ أَهْلَهُۥ وَمِثْلَهُم مَّعَهُمْ رَحْمَةً مِّنَّا وَذِكْرَىٰ لِأُو۟لِى ٱلْأَلْبَٰبِ ﴿٤٣﴾ وَخُذْ بِيَدِكَ ضِغْثًا فَٱضْرِب بِّهِۦ وَلَا تَحْنَثْ إِنَّا وَجَدْنَٰهُ صَابِرًا نِّعْمَ ٱلْعَبْدُ إِنَّهُۥٓ أَوَّابٌ ﴿٤٤﴾

Hz Said (a.s) Ey Muhammed! Kulumuz Eyyub'a da ait rivayetleri Rabbine, "Şeytan bana yorgunluk ve azap verdi" diye yalvarmasını ve çilesine sabır bir kul olduğunu bildiğimizden bir rahmet ve bir hatırlatma olmak üzere, ona ailesini ve onlarla birlikte bir misli daha vermiştik. Hz Eyyub'a ilişkin bir menkıbe de şöyledir: Eyyub, bir gün karısına kızar ve yemin eder. Şeytan, bir gün karısına kızar ve yemin eder. Şeytan, bir gün karısına kızar ve yemin eder. Şeytan, bir gün karısına kızar ve yemin eder.

وَٱذْكُرْ عِبَٰدَنَآ إِبْرَٰهِيمَ وَإِسْحَٰقَ وَيَعْقُوبَ أُو۟لِى ٱلْأَيْدِى وَٱلْأَبْصَٰرِ ﴿٤٥﴾ إِنَّآ أَخْلَصْنَٰهُم بِخَالِصَةٍ ذِكْرَى ٱلدَّارِ ﴿٤٦﴾ وَإِنَّهُمْ عِندَنَا لَمِنَ ٱلْمُصْطَفَيْنَ ٱلْأَخْيَارِ ﴿٤٧﴾ وَٱذْكُرْ إِسْمَٰعِيلَ وَٱلْيَسَعَ وَذَا ٱلْكِفْلِ وَكُلٌّ مِّنَ ٱلْأَخْيَارِ ﴿٤٨﴾

Hz Ibrahim, Hz İshak, Hz Yakub, Hz İsmail, Hz Elyesa, Hz Zülkifl ve Hz Lut'un kıssalarını sizlere sunmaya çalışacağız. Bunların hepsinin kıssalarını sizlere sunmaya çalışacağız.

Şeytan Eyyub'a [illegible] vermesi, [illegible] Eyyub'un [illegible] Eyyub'un [illegible] Eyyub'un

وَأَيُّوبَ إِذْ نَادَى رَبَّهُ أَنِّي مَسَّنِيَ الضُّرُّ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ ﴿٨٣﴾ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ فَكَشَفْنَا مَا بِهِ مِنْ ضُرٍّ وَآتَيْنَاهُ أَهْلَهُ وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً مِنْ عِنْدِنَا وَذِكْرَى لِلْعَابِدِينَ ﴿٨٤﴾

21 **Enbiya**/83. Eyyûb da: "Başıma bir bela geldi, Sana sığındım, Sen merhamet sahiplerinin en merhmetlisisin" diye Rabbine seslenmişti. 84. Biz de onun duasını kabul etmiş ve başına gelenleri kaldırmıştık. Katımızdan bir rahmet ve kulluk edenlere bir hâtıra olmak üzere, ona tekrar ailesini ve onların yanısıra bir katını daha vermiştik.

إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ وَالنَّبِيِّينَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَوْحَيْنَا إِلَى إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَعِيسَى وَأَيُّوبَ وَيُونُسَ وَهَارُونَ وَسُلَيْمَانَ وَآتَيْنَا دَاوُودَ زَبُورًا ﴿١٦٣﴾

4 **Nisa**/163. (Ey Muhammed!) Biz, Nûh'a ve ondan sonraki peygamberlere vahyettiğimiz gibi, sana da vahyettik. İbrahim'e, İsmâil'e, İshâk'a, Yâkub'a, (İsrailî) boylara, Îsa'ya, Eyyûb'a, Yunus'a, Hârun'a ve Süleyman'a da vahyettik ve Dâvud'a Zebur'u verdik.

9. Hz. Şuayb ve Medyenliler

Kur'an'ın önemle üzerinde durduğu eski toplumlardan birisi de, Hz. Şuayb'ın gönderildiği Medyen'dir. Yine bir Arap toplumu olan Medyen halkının yaşadığı dönemle ilgili farklı görüşler vardır. Medyenliler'in tarih sahnesine ne zaman çıktıkları belirlense bile, Hz. Şuayb'ın yaşadığı dönem yine kapalı kalmaktadır. Fakat Hz. Musa Mısır'dan kaçıp, Medyen'e sığındığında onu himaye eden şahıs, müfessirlerin dedikleri gibi Şuayb Peygamber ise, onun Hz. Musa ile çağdaş olduğu ortaya çıkmaktadır. Batlamyus, Medyenliler'in (*Modiana*) Kızıldeniz sahillerinde yaşadıklarını söylemektedir. Coğrafyacılar Medyen'i, Tebük'ten altı günlük mesafede bir sahil şehri olarak tarif ederler. Medyen, Eyle'den Medine'ye doğru uzanan Hac yolu üzerinde ikinci konak yeri idi. Kuzeyi güneye bağlayan yol üzerinde bulunması, Medyen'e önemli bir ticari konum bağışlıyordu. Hz. Şuayb'ın mesajında, ticaret ahlakının ağırlıklı bir yer tutması da, halkının ticaretle uğraştığını göstermektedir.

وَإِلَى مَدْيَنَ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا قَالَ يَاقَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ قَدْ جَاءَتْكُمْ بَيِّنَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ فَأَوْفُوا الْكَيْلَ وَالْمِيزَانَ وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ وَلَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلَاحِهَا ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٨٥﴾ وَلَا تَقْعُدُوا بِكُلِّ صِرَاطٍ تُوعِدُونَ وَتَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ مَنْ آمَنَ بِهِ وَتَبْغُونَهَا عِوَجًا وَاذْكُرُوا إِذْ كُنْتُمْ قَلِيلًا فَكَثَّرَكُمْ وَانْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ ﴿٨٦﴾ وَإِنْ كَانَ طَائِفَةٌ مِنْكُمْ آمَنُوا بِالَّذِي أُرْسِلْتُ بِهِ وَطَائِفَةٌ

7 **A'raf**/85-87. Medyen halkına da kardeşleri Şuayb'ı gönderdik. O: "Ey kavmim! Allah'a tapın, ondan başka tanrınız yoktur. Rabbinizden size açık bir belge geldi. Ölçüyü ve tartıyı tam yapın. İnsanların eşyalarını eksiltmeyin. Düzeltildikten sonra yeryüzünde bozgunculuk yapmayın. Eğer inanıyorsanız, bu sizin için daha iyidir. Allah'a inananları korkutup O'nun yolundan alıkoyarak ve o yolun eğri olmasını isteyerek, her yolun başında pusu kurmayın. Sizler az iken (Allah'ın) sizi çoğalttığını hatırlayın. Bozguncuların sonunun nasıl olduğuna bakın. Madem ki, içinizde benimle gönderilene inanan bir toplum ve inan-

لَمْ يُؤْمِنُوا فَاصْبِرُوا حَتَّى يَحْكُمَ اللَّهُ بَيْنَنَا وَهُوَ خَيْرُ
الْحَاكِمِينَ ﴿٨٧﴾ قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا مِنْ
قَوْمِهِ لَنُخْرِجَنَّكَ يَا شُعَيْبُ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَكَ مِنْ
قَرْيَتِنَا أَوْ لَتَعُودُنَّ فِي مِلَّتِنَا قَالَ أَوَلَوْ كُنَّا كَارِهِينَ
﴿٨٨﴾ قَدِ افْتَرَيْنَا عَلَى اللَّهِ كَذِبًا إِنْ عُدْنَا فِي
مِلَّتِكُمْ بَعْدَ إِذْ نَجَّانَا اللَّهُ مِنْهَا وَمَا يَكُونُ لَنَا أَنْ
نَعُودَ فِيهَا إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّنَا وَسِعَ رَبُّنَا كُلَّ
شَيْءٍ عِلْمًا عَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْنَا رَبَّنَا افْتَحْ بَيْنَنَا وَبَيْنَ
قَوْمِنَا بِالْحَقِّ وَأَنْتَ خَيْرُ الْفَاتِحِينَ ﴿٨٩﴾ وَقَالَ
الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ لَئِنِ اتَّبَعْتُمْ شُعَيْبًا إِنَّكُمْ
إِذًا لَخَاسِرُونَ ﴿٩٠﴾ فَأَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ فَأَصْبَحُوا
فِي دَارِهِمْ جَاثِمِينَ ﴿٩١﴾ الَّذِينَ كَذَّبُوا شُعَيْبًا
كَأَنْ لَمْ يَغْنَوْا فِيهَا الَّذِينَ كَذَّبُوا شُعَيْبًا كَانُوا هُمُ
الْخَاسِرِينَ ﴿٩٢﴾ فَتَوَلَّى عَنْهُمْ وَقَالَ يَا قَوْمِ لَقَدْ
أَبْلَغْتُكُمْ رِسَالَاتِ رَبِّي وَنَصَحْتُ لَكُمْ فَكَيْفَ آسَى
عَلَى قَوْمٍ كَافِرِينَ ﴿٩٣﴾

mamış bir toplum var, öyleyse Allah aramızda hükmedene kadar sabredin. O hâkimlerin en iyisidir" dedi. 88. Kavminin büyüklenen ileri gelenleri: "Ey Şuayb! Biz seni ve seninle beraber olan inananları kentimizden çıkaracağız, ya da dinimize döneceksiniz" dediler. Şuayb onlara: "İstemezsek de mi?" dedi. 89. "Allah, bizi dininizden kurtardıktan sonra tekrar ona dönecek olursak, Allah'a karşı yalan uydurmuş oluruz. Rabbimizin dilemesi bir yana, dininize dönmek bize yakışmaz. Rabbimizin ilmi her şeyi kuşatmıştır. Biz yalnız Allah'a güveniriz. Rabbimiz! Bizimle toplumumuz arasındaki durumu hak ile açıklığa kavuştur. İşleri açıklığa çıkarıp çözenlerin en iyisi Sensin" dedi. 90. Kavminin inkâr eden ileri gelenleri: "Eğer Şuayb'a uyarsanız, o durumda siz kaybedersiniz" dediler. 91. Bundan ötürü onları şiddetli bir titreme tuttu ve yurtlarında yüzüstü düşüp kaldılar. 92. Şuayb'ı yalanlayanlar, sanki yurtlarında hiç yaşamamış gibi oldular. Şuayb'ı yalanlayanlar, işte onlar kaybettiler. 93. Şuayb, onlara sırt çevirdi ve "Ey kavmim! Rabbimin gönderdiklerini size ulaştırdım ve size öğüt verdim. Artık inkârcı bir topluma nasıl üzüleyim?" dedi.

كَذَّبَ أَصْحَابُ لْأَيْكَةِ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٧٦﴾ إِذْ قَالَ
لَهُمْ شُعَيْبٌ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٧٧﴾ إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ
أَمِينٌ ﴿١٧٨﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُونِ ﴿١٧٩﴾ وَمَا
أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ
الْعَالَمِينَ ﴿١٨٠﴾ أَوْفُوا الْكَيْلَ وَلَا تَكُونُوا مِنَ
الْمُخْسِرِينَ ﴿١٨١﴾ وَزِنُوا بِالْقِسْطَاسِ الْمُسْتَقِيمِ
﴿١٨٢﴾ وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ وَلَا تَعْثَوْا فِي
الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿١٨٣﴾ وَاتَّقُوا الَّذِي خَلَقَكُمْ
وَالْجِبِلَّةَ الْأَوَّلِينَ ﴿١٨٤﴾ قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مِنَ
الْمُسَحَّرِينَ ﴿١٨٥﴾ وَمَا أَنْتَ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا وَإِنْ
نَظُنُّكَ لَمِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿١٨٦﴾ فَأَسْقِطْ عَلَيْنَا كِسَفًا

26 Şuara. 176. Ormanlık yerde oturanlar da elçileri yalanladılar. 177-184. Şuayb onlara: "Allah'a saygılı olmaz mısınız? Ben size gönderilmiş güvenilir bir elçiyim. Artık Allah'ı sayın ve bana itaat edin. Ben buna karşı sizden bir ücret istemiyorum. Ücretim ancak âlemlerin Rabbine aittir. Ölçüyü tam yapın, eksiltenlerden olmayın. Doğru terazi ile tartın. İnsanların eşyalarını eksiltmeyin. Yeryüzünde bozgunculuk yaparak karışıklık çıkarmayın. Sizi ve daha önceki nesilleri yaratana saygılı olun" dedi. 185-187. Onlar: "Sen büyülenmişsin besbelli. Bizim gibi bir insandan başka bir şey değilsin. Biz senin yalancı olduğuna [illegible] Eğer doğru sözlülerden isen, [illegible] parçasını üzerimize düşür" dediler. Şuayb: "Rabbim yaptıklarınızın çok iyi [illegible]

مِنَ السَّمَآءِ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿١٨٧﴾ قَالَ رَبِّي أَعْلَمُ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٨٨﴾ فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَهُمْ عَذَابُ يَوْمِ الظُّلَّةِ إِنَّهُ كَانَ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٨٩﴾ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٩٠﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٩١﴾

mektedir" dedi. 189. Ama onu yalanladılar, Bunun üzerine onları bulutlu bir günün azabı yakaladı. Gerçekten o gün, azabı büyük bir gündü. 190. Doğrusu, bunda bir ders vardır. Fakat çoğu inanmamaktadır. 191. Rabbin, Üstün'dür, merhametlidir.

وَإِلَىٰ مَدْيَنَ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا قَالَ يَاقَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُ وَلَا تَنْقُصُوا الْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ إِنِّي أَرَاكُمْ بِخَيْرٍ وَإِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ مُحِيطٍ ﴿٨٤﴾ وَيَاقَوْمِ أَوْفُوا الْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ وَلَا تَعْثَوْا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿٨٥﴾ بَقِيَّةُ اللَّهِ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ بِحَفِيظٍ ﴿٨٦﴾ قَالُوا يَاشُعَيْبُ أَصَلَاتُكَ تَأْمُرُكَ أَنْ نَتْرُكَ مَا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا أَوْ أَنْ نَفْعَلَ فِي أَمْوَالِنَا مَا نَشَاءُ إِنَّكَ لَأَنْتَ الْحَلِيمُ الرَّشِيدُ ﴿٨٧﴾ قَالَ يَاقَوْمِ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كُنْتُ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّي وَرَزَقَنِي مِنْهُ رِزْقًا حَسَنًا وَمَا أُرِيدُ أَنْ أُخَالِفَكُمْ إِلَىٰ مَا أَنْهَاكُمْ عَنْهُ إِنْ أُرِيدُ إِلَّا الْإِصْلَاحَ مَا اسْتَطَعْتُ وَمَا تَوْفِيقِي إِلَّا بِاللَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ ﴿٨٨﴾ وَيَاقَوْمِ لَا يَجْرِمَنَّكُمْ شِقَاقِي أَنْ يُصِيبَكُمْ مِثْلُ مَا أَصَابَ قَوْمَ نُوحٍ أَوْ قَوْمَ هُودٍ أَوْ قَوْمَ صَالِحٍ وَمَا قَوْمُ لُوطٍ مِنْكُمْ بِبَعِيدٍ ﴿٨٩﴾ وَاسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ إِنَّ رَبِّي رَحِيمٌ وَدُودٌ ﴿٩٠﴾ قَالُوا يَاشُعَيْبُ مَا نَفْقَهُ كَثِيرًا مِمَّا تَقُولُ وَإِنَّا لَنَرَاكَ فِينَا ضَعِيفًا وَلَوْلَا رَهْطُكَ لَرَجَمْنَاكَ وَمَا أَنْتَ عَلَيْنَا بِعَزِيزٍ ﴿٩١﴾ قَالَ يَاقَوْمِ أَرَهْطِي أَعَزُّ عَلَيْكُمْ مِنَ اللَّهِ وَاتَّخَذْتُمُوهُ وَرَاءَكُمْ ظِهْرِيًّا إِنَّ رَبِّي بِمَا تَعْمَلُونَ مُحِيطٌ ﴿٩٢﴾ وَيَاقَوْمِ اعْمَلُوا عَلَىٰ مَكَانَتِكُمْ إِنِّي عَامِلٌ سَوْفَ تَعْلَمُونَ

11 **Hud**/84-86. Medyenlilere de kardeşleri Şuayb'ı gönderdik. "Ey kavmim! Allah'a kulluk edin; sizin O'ndan başka tanrınız yoktur. Ölçüyü ve tartıyı eksik tutmayın. Ben sizi bolluk içinde görüyorum ve doğrusu, hakkınızda, kuşatıcı bir günün azabından korkuyorum. Ey kavmim! Ölçüyü ve tartıyı tam dengeli yapın. İnsanlara haklarını eksik vermeyin. Memlekette bozgunculuk yaparak karışıklık çıkarmayın. Eğer inanıyorsanız, Allah'ın bıraktığı kâr sizin için daha iyidir. Ben size bekçi değilim" dedi. 87. "Ey Şuayb! Sana, namazın mı babalarımızın taptıklarını bırakmamızı veya mallarımızda istediğimiz gibi davranmaktan vazgeçmemizi emrediyor? Hâlbuki sen aklı başında yumuşak huylu birisin" dediler. 88-90. Şuayb: "Ey kavmim! Ne dersiniz; ya ben Rabbimden açık bir kanıta dayanıyorsam ve bana güzel bir rızık verdiyse? Yoksa ben size yasakladığım şeylerde size aykırı düşme hevesinde değilim. Benim, gücüm yettiği kadar düzeltmekten başka bir dileğim yoktur. Ve başarım ancak Allah'ın yardımıyladır. Ben yalnızca O'na güveniyor ve O'na yöneliyorum. Ey kavmim! Bana karşı gelmeniz, sakın Nuh'un kavmine, Hûd'un kavmine veya Salih'in kavmine gelen felaketin bir benzerini sizin başınıza getirmesin. Lût kavmi de sizden uzakta değildir. Rabbinizden bağışlanma dileyin, sonra O'na yönelin; Rabbim acır ve sever" dedi. 91. Onlar: "Ey Şuayb! Söylediklerinin çoğunu anlamıyoruz ve doğrusu, seni aramızda güçsüz görüyoruz. Eğer yandaşların olmasaydı, inan ki, seni taşlardık. Yoksa, bizim nezdimizde bir gücün yok" dediler. 92-93. Şuayb "Ey kavmim! Sizin nezdinizde benim yandaşlarım,

KIRIKKALE Üniversitesi KÜTÜPHANESİ

مَنْ يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَمَنْ هُوَ كَاذِبٌ وَارْتَقِبُوا إِنِّي مَعَكُمْ رَقِيبٌ ﴿٩٣﴾ وَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا نَجَّيْنَا شُعَيْبًا وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَأَخَذَتِ الَّذِينَ ظَلَمُوا الصَّيْحَةُ فَأَصْبَحُوا فِي دِيَارِهِمْ جَاثِمِينَ ﴿٩٤﴾ كَأَنْ لَمْ يَغْنَوْا فِيهَا أَلَا بُعْدًا لِمَدْيَنَ كَمَا بَعِدَتْ ثَمُودُ ﴿٩٥﴾

Allah'tan daha mı değerli ki Allah'a sırt çeviriyorsunuz. Rabbim yaptıklarınızı kuşatmıştır. Ey kavmim! elinizden geleni yapın; elbette ben de yapacağım. Hakir düşürecek azabın kime geleceğini ve kimin yalancı olduğunu göreceksiniz. Gözetleyin; ben de sizinle beraber gözetleyeceğim" dedi. 94-95. Buyruğumuz gelince, Şuayb'ı ve onunla beraber inanmış olanları, katımızdan bir rahmet olarak kurtardık. Ama haksızlık yapanları bir çığlık yakaladı ve oldukları yerde yüzüstü düşüverdiler. Sanki orasını hiç şenlendirmemişlerdi. Semûd kavminin yok olduğu gibi Medyenliler de silinip gittiler.

وَإِنْ كَانَ أَصْحَابُ الْأَيْكَةِ لَظَالِمِينَ ﴿٧٨﴾ فَانْتَقَمْنَا مِنْهُمْ وَإِنَّهُمَا لَبِإِمَامٍ مُبِينٍ ﴿٧٩﴾

15 **Hicr**/78. Ormanlık yerde oturanlar[546] da zulmediyorlardı. 79. Bunun için onlardan öc aldık. Her ikisi de (Eyke ve Sodom) hâlâ açık ana yol üzerindedir.

وَإِلَى مَدْيَنَ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا فَقَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَارْجُوا الْيَوْمَ الْآخِرَ وَلَا تَعْثَوْا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿٣٦﴾ فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ فَأَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ جَاثِمِينَ ﴿٣٧﴾

29 **Ankebut**/36. Medyen halkına kardeşleri Şuayb'ı gönderdik. O: "Ey Kavmim! Allah'a kulluk edin, ahiret gününe umut besleyin. Yeryüzünde bozgunculuk yaparak karışıklık çıkarmayın" dedi. 37. Ama onu yalanladılar. Bu yüzden onları bir titreme aldı ve oldukları yerde yüzüstü düşüverdiler.

10. Hz. Musa, Harun ve İsrailoğulları

Kur'an'da en geniş yer verilen kıssa, Hz. Musa ve İsrailoğulları'nın serüvenidir. Bu serüvenin aşağıdaki pasajlarda yer alan büyük kısmı, İsrailoğulları'nın Hz. Yusuf zamanında yerleşmiş oldukları, ama artık zulüm görmeye başladıkları Mısır'dan, Hz. Musa'nın önderliğinde kurtulmalarından sonraki dönemle ilgilidir.

فَعَصَى فِرْعَوْنُ الرَّسُولَ فَأَخَذْنَاهُ أَخْذًا وَبِيلًا ﴿١٦﴾

73 **Müzzemmil**/16. Firavun o elçiye karşı gelmişti de, onu çok ağır bir cezaya uğratmıştık.

وَلَقَدْ جَاءَ آلَ فِرْعَوْنَ النُّذُرُ ﴿٤١﴾ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا كُلِّهَا فَأَخَذْنَاهُمْ أَخْذَ عَزِيزٍ مُقْتَدِرٍ ﴿٤٢﴾

54 **Kamer**/41. Firavun'un adamlarına uyarıcılar gelmişti. 42. Onlar ayetlerimizin hepsini yalanladılar. Bunun üzerine, onları güç ve üstünlük sahibi olana yakışır bir şekilde yakaladık.

[546] Arapça metinde geçen ***eyke*** kelimesi, 'sıklı ormanlık' anlamına gelir. Eyke, Teokrin'in asıl ismi olduğu da rivayet edilir. ***ashâbu'l-eyke***, Medyenliler, yani Hz. Şuayb'ın halkıdır.

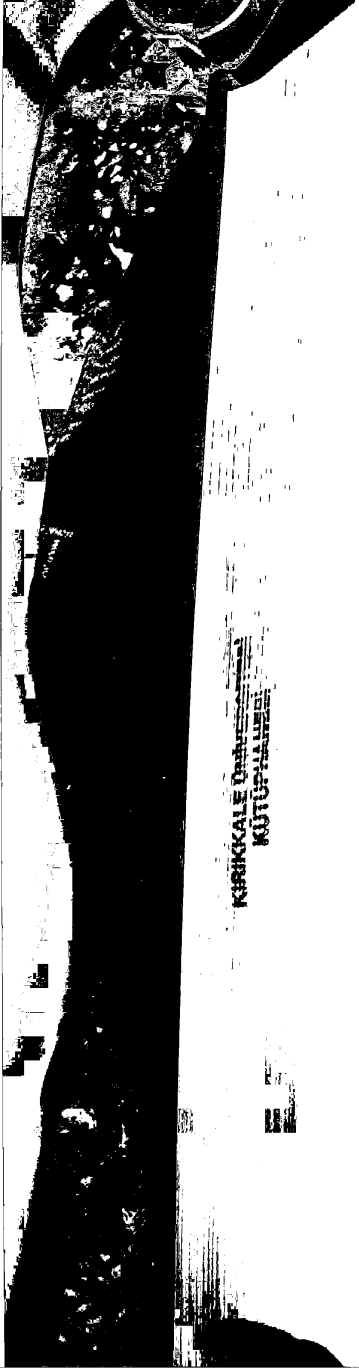

KIRIKKALE Üniversitesi KÜTÜPHANESİ

ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ
فَظَلَمُوا بِهَا فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ
﴿١٠٣﴾ وَقَالَ مُوسَىٰ يَا فِرْعَوْنُ إِنِّي رَسُولٌ مِنْ رَبِّ
الْعَالَمِينَ ﴿١٠٤﴾ حَقِيقٌ عَلَىٰ أَنْ لَا أَقُولَ عَلَى اللَّهِ
إِلَّا الْحَقَّ قَدْ جِئْتُكُمْ بِبَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ فَأَرْسِلْ مَعِيَ بَنِي
إِسْرَائِيلَ ﴿١٠٥﴾ قَالَ إِنْ كُنْتَ جِئْتَ بِآيَةٍ فَأْتِ بِهَا
إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿١٠٦﴾ فَأَلْقَىٰ عَصَاهُ فَإِذَا
هِيَ ثُعْبَانٌ مُبِينٌ ﴿١٠٧﴾ وَنَزَعَ يَدَهُ فَإِذَا هِيَ بَيْضَاءُ
لِلنَّاظِرِينَ ﴿١٠٨﴾ قَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِ فِرْعَوْنَ إِنَّ هَٰذَا
لَسَاحِرٌ عَلِيمٌ ﴿١٠٩﴾ يُرِيدُ أَنْ يُخْرِجَكُمْ مِنْ
أَرْضِكُمْ فَمَاذَا تَأْمُرُونَ ﴿١١٠﴾ قَالُوا أَرْجِهْ وَأَخَاهُ
وَأَرْسِلْ فِي الْمَدَائِنِ حَاشِرِينَ ﴿١١١﴾ يَأْتُوكَ بِكُلِّ
سَاحِرٍ عَلِيمٍ ﴿١١٢﴾ وَجَاءَ السَّحَرَةُ فِرْعَوْنَ قَالُوا إِنَّ
لَنَا لَأَجْرًا إِنْ كُنَّا نَحْنُ الْغَالِبِينَ ﴿١١٣﴾ قَالَ نَعَمْ
وَإِنَّكُمْ لَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ ﴿١١٤﴾ قَالُوا يَا مُوسَىٰ إِمَّا أَنْ
تُلْقِيَ وَإِمَّا أَنْ نَكُونَ نَحْنُ الْمُلْقِينَ ﴿١١٥﴾ قَالَ
أَلْقُوا فَلَمَّا أَلْقَوْا سَحَرُوا أَعْيُنَ النَّاسِ وَاسْتَرْهَبُوهُمْ
وَجَاءُوا بِسِحْرٍ عَظِيمٍ ﴿١١٦﴾ وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ
أَنْ أَلْقِ عَصَاكَ فَإِذَا هِيَ تَلْقَفُ مَا يَأْفِكُونَ ﴿١١٧﴾
فَوَقَعَ الْحَقُّ وَبَطَلَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١١٨﴾ فَغُلِبُوا
هُنَالِكَ وَانْقَلَبُوا صَاغِرِينَ ﴿١١٩﴾ وَأُلْقِيَ السَّحَرَةُ
سَاجِدِينَ ﴿١٢٠﴾ قَالُوا آمَنَّا بِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٢١﴾
رَبِّ مُوسَىٰ وَهَارُونَ ﴿١٢٢﴾ قَالَ فِرْعَوْنُ آمَنْتُمْ بِهِ
قَبْلَ أَنْ آذَنَ لَكُمْ إِنَّ هَٰذَا لَمَكْرٌ مَكَرْتُمُوهُ فِي الْمَدِينَةِ
لِتُخْرِجُوا مِنْهَا أَهْلَهَا فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿١٢٣﴾
لَأُقَطِّعَنَّ أَيْدِيَكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ مِنْ خِلَافٍ ثُمَّ لَأُصَلِّبَنَّكُمْ
أَجْمَعِينَ ﴿١٢٤﴾ قَالُوا إِنَّا إِلَىٰ رَبِّنَا مُنْقَلِبُونَ
﴿١٢٥﴾ وَمَا تَنْقِمُ مِنَّا إِلَّا أَنْ آمَنَّا بِآيَاتِ رَبِّنَا لَمَّا

7 A'raf/103. Sonra onların ardından Musa'yı belgelerimizle Firavun'a ve ileri gelenlerine gönderdik Ama onlar ayetlerimize karşı haksızlık ettiler. Artık, bozguncuların sonunun nasıl olduğuna bir bak. 104-105. Musa: "Ey Firavun! Ben alemlerin Rabbin'in Elçisi'yim. Allah'a karşı bana ancak gerçeği söylemek yaraşır. Size Rabbinizden açık bir belge getirdim. Artık İsrailoğulları'nı benimle gönder" dedi. 106. (Firavun:) "Bir mucize getirdiysen ve doğru sözlülerden isen, onu ortaya koy" dedi. 107. (Mûsa) asasını yere atar atmaz ayan beyan bir yılan oldu. 108. Ve elini çıkardı, bakanlar için bembeyaz oldu. 109-110. Firavun'un kavminin ileri gelenleri: "Doğrusu bu, bilgin bir büyücüdür. Sizi yurdunuzdan çıkarmak istiyor. Ne buyurursunuz?" dediler. 111-112. "Onu ve kardeşini eğle, şehirlere bütün bilgin büyücüleri getirecek toplayıcılar gönder" dediler. 113. Büyücüler, Firavun'a gelip: "Yenen biz olursak, bize bir ödül var, değil mi?" dediler. 114. (Firavun:) "Evet, o zaman siz de gözdelerden olacaksınız" dedi. 115. (Büyücüler:) "Ey Mûsa! Ya (önce) sen at veya biz atalım" dediler. 116. (Mûsa:) "Siz atın!" dedi. (Büyücüler) atınca, insanların gözlerini büyülediler, onları ürküttüler ve büyük bir büyü ortaya koydular. 117. "Asânı atıver!" diye seslendik. Asâ, birden onların uydurduklarını yutmaya başladı. 118. Gerçek ortaya çıktı ve onların yapmış oldukları boşa gitti. 119. İşte orada yenildiler ve küçük düştüler. 120-122. Büyücüler secdeye kapandılar ve: "Âlemlerin Rabbine, Mûsa ve Harun'un Rabbine inandık" dediler. 123-124. Firavun: "Ben size izin vermeden mi ona inandınız? Bu, halkı şehirden çıkarmak için kurduğunuz bir düzendir. Ama şimdi göreceksiniz. Andolsun, ellerinizi ve ayaklarınızı çaprazlama keseceğim. Sonra hepinizi asacağım" dedi. 125-126. Büyücüler: "(Böyle yaparsan) biz sadece Rabbimize dönmüş oluruz; Rabbimizin mucizeleri bize gelince onlara inandık diye bizden öc alıyorsun. Rabbimiz! Bize dayanma gücü ver ve Müslüman olarak canımızı al" dediler. 127. Firavun kavminin ileri gelenleri: "Mûsa ve top-

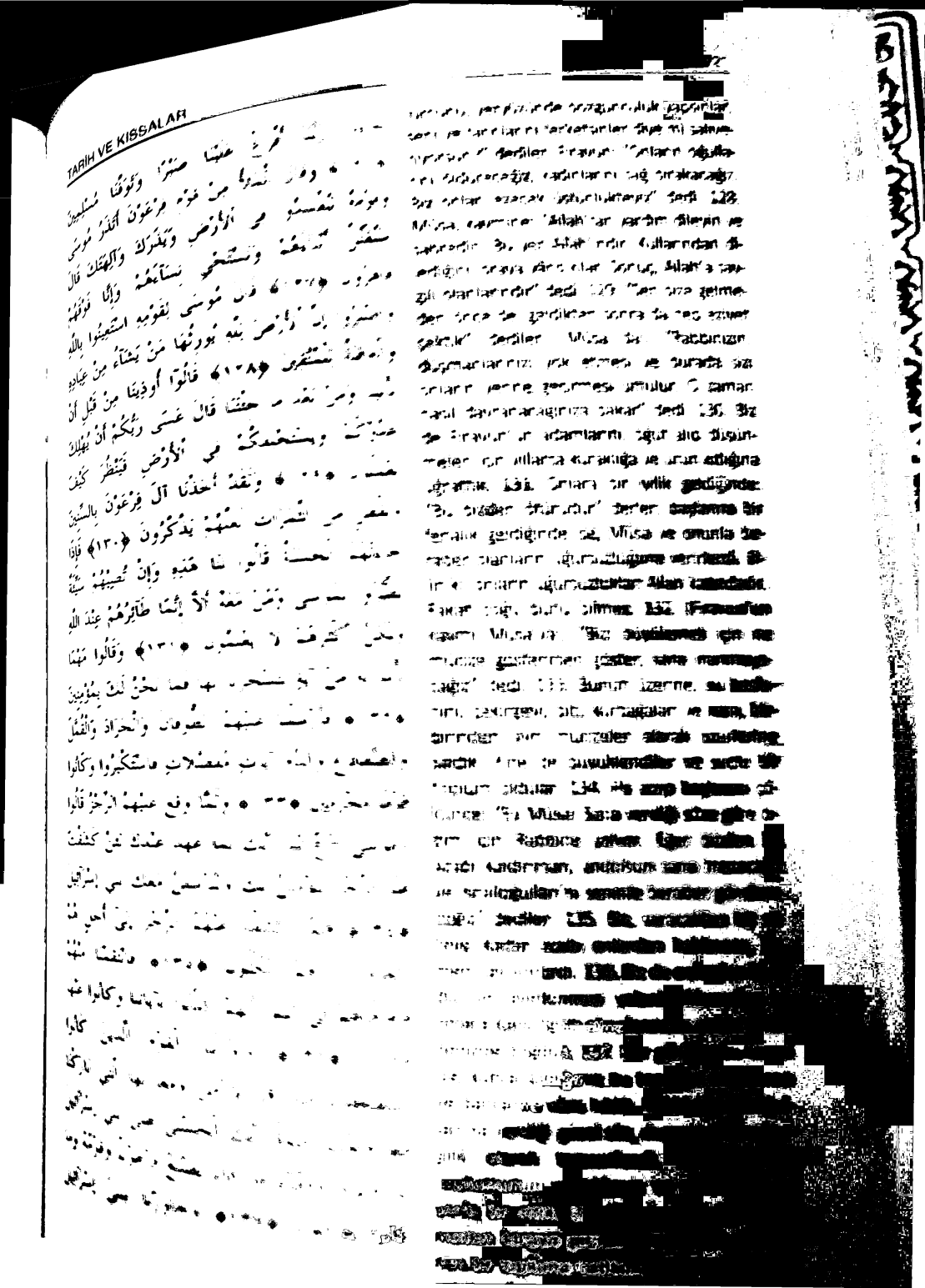

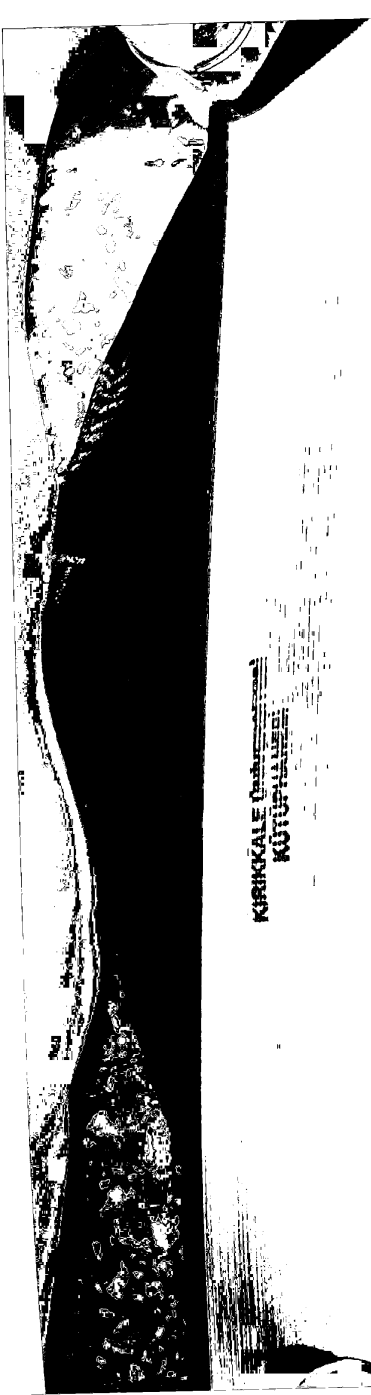

الْبَحْرَ فَأَتَوْا عَلَى قَوْمٍ يَعْكُفُونَ عَلَىٰ أَصْنَامٍ لَهُمْ قَالُوا يَا مُوسَى اجْعَل لَّنَا إِلَٰهًا كَمَا لَهُمْ آلِهَةٌ قَالَ إِنَّكُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ ﴿١٣٨﴾ إِنَّ هَٰؤُلَاءِ مُتَبَّرٌ مَّا هُمْ فِيهِ وَبَاطِلٌ مَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٣٩﴾ قَالَ أَغَيْرَ اللَّهِ أَبْغِيكُمْ إِلَٰهًا وَهُوَ فَضَّلَكُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿١٤٠﴾ وَإِذْ أَنجَيْنَاكُم مِّنْ آلِ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ سُوءَ الْعَذَابِ يُقَتِّلُونَ أَبْنَاءَكُمْ وَيَسْتَحْيُونَ نِسَاءَكُمْ وَفِي ذَٰلِكُم بَلَاءٌ مِّن رَّبِّكُمْ عَظِيمٌ ﴿١٤١﴾ وَوَاعَدْنَا مُوسَىٰ ثَلَاثِينَ لَيْلَةً وَأَتْمَمْنَاهَا بِعَشْرٍ فَتَمَّ مِيقَاتُ رَبِّهِ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً وَقَالَ مُوسَىٰ لِأَخِيهِ هَارُونَ اخْلُفْنِي فِي قَوْمِي وَأَصْلِحْ وَلَا تَتَّبِعْ سَبِيلَ الْمُفْسِدِينَ ﴿١٤٢﴾ وَلَمَّا جَاءَ مُوسَىٰ لِمِيقَاتِنَا وَكَلَّمَهُ رَبُّهُ قَالَ رَبِّ أَرِنِي أَنظُرْ إِلَيْكَ قَالَ لَن تَرَانِي وَلَٰكِنِ انظُرْ إِلَى الْجَبَلِ فَإِنِ اسْتَقَرَّ مَكَانَهُ فَسَوْفَ تَرَانِي فَلَمَّا تَجَلَّىٰ رَبُّهُ لِلْجَبَلِ جَعَلَهُ دَكًّا وَخَرَّ مُوسَىٰ صَعِقًا فَلَمَّا أَفَاقَ قَالَ سُبْحَانَكَ تُبْتُ إِلَيْكَ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٤٣﴾ قَالَ يَا مُوسَىٰ إِنِّي اصْطَفَيْتُكَ عَلَى النَّاسِ بِرِسَالَاتِي وَبِكَلَامِي فَخُذْ مَا آتَيْتُكَ وَكُن مِّنَ الشَّاكِرِينَ ﴿١٤٤﴾ وَكَتَبْنَا لَهُ فِي الْأَلْوَاحِ مِن كُلِّ شَيْءٍ مَّوْعِظَةً وَتَفْصِيلًا لِّكُلِّ شَيْءٍ فَخُذْهَا بِقُوَّةٍ وَأْمُرْ قَوْمَكَ يَأْخُذُوا بِأَحْسَنِهَا سَأُرِيكُمْ دَارَ الْفَاسِقِينَ ﴿١٤٥﴾ سَأَصْرِفُ عَنْ آيَاتِيَ الَّذِينَ يَتَكَبَّرُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَإِن يَرَوْا كُلَّ آيَةٍ لَّا يُؤْمِنُوا بِهَا وَإِن يَرَوْا سَبِيلَ الرُّشْدِ لَا يَتَّخِذُوهُ سَبِيلًا وَإِن يَرَوْا سَبِيلَ الْغَيِّ يَتَّخِذُوهُ سَبِيلًا ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَكَانُوا عَنْهَا غَافِلِينَ ﴿١٤٦﴾ وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَلِقَاءِ الْآخِرَةِ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ هَلْ

ler. Mûsa: "Siz bir şey bilmeyen cahil bir toplumsunuz. Bunların içinde bulundukları yıkılacak ve yapmakta oldukları boşa gidecektir" dedi. 140. "Size insanlardan fazla olarak iyilikte bulunan Allah'tan başka bir tanrı mı arayayım". dedi. 141. Sizi, size işkence eden, kadınlarınızı sağ bırakıp oğullarınızı öldüren Firavun'un adamlarından kurtardığımızı bir hatırlayın. Bunda, size Rabbiniz tarafından büyük bir imtihan vardır. 142. Mûsa'yla otuz gece için sözleştik ve ona on gece daha kattık. Böylece Rabbinin verdiği süre kırk geceye tamamlandı. Mûsa, kardeşi Hârun'a: "Kavmim içinde benim yerime geç, onları düzelt, bozguncuların yolundan gitme" dedi. 143. Mûsa, tayin ettiğimiz vakitte gelince, Rabbin ona konuştu. (Mûsa:) "Rabbim! Kendini bana göster, Sana bakayım" dedi. Allah: "Sen Beni göremezsin, ama dağa bak, eğer dağ yerinde dururs, sen Beni göreceksin" buyurdu. Rabbi dağa görününce onu yerle bir etti ve Mûsa baygın düştü. Ayılınca: "Sen yücesin, Sana tövbe ettim ve ben inananların ilkiyim" dedi. 144. Allah: "Ey Mûsa! (Sana) gönderdiklerimle ve (seninle) konuşmakla, seni insanların hepsine tercih ettim. Sana verdiğimi al ve şükredenlerden ol" dedi. 145. Ona levhalarda[547], öğüt ve her şeyin açıklaması adına ne varsa hepsini yazdık: "Bunları sıkıca tut ve kavmine de onları en güzel tarafı ile almalarını emret!" Size yoldan çıkanların yurdunu göstereceğim. 146. Yeryüzünde haksız yere büyüklenenleri, belgelerimden yüz çevirteceğim. Her belgeyi görseler, yine ona inanmayacaklar. Doğru yolu görseler, onu yol olarak benimsemeyecekler. Azgınlık yolunu görseler, hemen onu yol edinecekler. Bu, âyetlerimizi yalanlamaları ve ondan habersiz olmalarından ileri gelir. 147. Âyetlerimizi ve ahirette karşılaşmayı yalanlayanların işleri boşa gitmiştir. Yine de yapmış olduklarından başka bir şeyle cezalandırılmayacak-

[547] Burada *elvâh* (levhalar) olarak anılan şey, 53 Necm/36 ve 87 A'la/19'da zikri geçen *suhuf* (sahifeler) ile aynı şeydir. Bu levhalarda/sahifelerde İsrailoğulları'na uymaları gereken temel tevhidî ve ahlakî buyrukları belirtilmiştir.

يُجْزَوْنَ إِلاَّ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٤٧﴾ وَاتَّخَذَ قَوْمُ
مُوسَى مِنْ بَعْدِهِ مِنْ حُلِيِّهِمْ عِجْلاً جَسَدًا لَهُ خُوَارٌ
أَلَمْ يَرَوْا أَنَّهُ لاَ يُكَلِّمُهُمْ وَلاَ يَهْدِيهِمْ سَبِيلاً اتَّخَذُوهُ
وَكَانُوا ظَالِمِينَ ﴿١٤٨﴾ وَلَمَّا سُقِطَ فِي أَيْدِيهِمْ
وَرَأَوْا أَنَّهُمْ قَدْ ضَلُّوا قَالُوا لَئِنْ لَمْ يَرْحَمْنَا رَبُّنَا وَيَغْفِرْ
لَنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿١٤٩﴾ وَلَمَّا رَجَعَ
مُوسَى إِلَى قَوْمِهِ غَضْبَانَ أَسِفًا قَالَ بِئْسَمَا خَلَفْتُمُونِي
مِنْ بَعْدِي أَعَجِلْتُمْ أَمْرَ رَبِّكُمْ وَأَلْقَى الْأَلْوَاحَ وَأَخَذَ
بِرَأْسِ أَخِيهِ يَجُرُّهُ إِلَيْهِ قَالَ ابْنَ أُمَّ إِنَّ الْقَوْمَ
اسْتَضْعَفُونِي وَكَادُوا يَقْتُلُونَنِي فَلاَ تُشْمِتْ بِيَ
الْأَعْدَاءَ وَلاَ تَجْعَلْنِي مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿١٥٠﴾
قَالَ رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلأَخِي وَأَدْخِلْنَا فِي رَحْمَتِكَ
وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ ﴿١٥١﴾ إِنَّ الَّذِينَ اتَّخَذُوا
الْعِجْلَ سَيَنَالُهُمْ غَضَبٌ مِنْ رَبِّهِمْ وَذِلَّةٌ فِي الْحَيَاةِ
الدُّنْيَا وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُفْتَرِينَ ﴿١٥٢﴾ وَالَّذِينَ
عَمِلُوا السَّيِّئَاتِ ثُمَّ تَابُوا مِنْ بَعْدِهَا وَآمَنُوا إِنَّ رَبَّكَ
مِنْ بَعْدِهَا لَغَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٥٣﴾ وَلَمَّا سَكَتَ عَنْ
مُوسَى الْغَضَبُ أَخَذَ الْأَلْوَاحَ وَفِي نُسْخَتِهَا هُدًى
وَرَحْمَةٌ لِلَّذِينَ هُمْ لِرَبِّهِمْ يَرْهَبُونَ ﴿١٥٤﴾ وَاخْتَارَ
مُوسَى قَوْمَهُ سَبْعِينَ رَجُلاً لِمِيقَاتِنَا فَلَمَّا أَخَذَتْهُمُ
الرَّجْفَةُ قَالَ رَبِّ لَوْ شِئْتَ أَهْلَكْتَهُمْ مِنْ قَبْلُ وَإِيَّايَ
أَتُهْلِكُنَا بِمَا فَعَلَ السُّفَهَاءُ مِنَّا إِنْ هِيَ إِلاَّ فِتْنَتُكَ تُضِلُّ
بِهَا مَنْ تَشَاءُ وَتَهْدِي مَنْ تَشَاءُ أَنْتَ وَلِيُّنَا فَاغْفِرْ لَنَا
وَارْحَمْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ الْغَافِرِينَ ﴿١٥٥﴾ وَاكْتُبْ لَنَا
فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ إِنَّا هُدْنَا إِلَيْكَ قَالَ
عَذَابِي أُصِيبُ بِهِ مَنْ أَشَاءُ وَرَحْمَتِي وَسِعَتْ كُلَّ
شَيْءٍ فَسَأَكْتُبُهَا لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَالَّذِينَ
هُمْ بِآيَاتِنَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٥٦﴾

lardır. 148. Mûsa'nın ardından kavmi, zinet takımlarından, böğürmesi olan bir buzağı heykelini (put) edindiler. Onun kendileriyle konuşmadığını ve kendilerine yol göstermediğini görmediler mi? Onu benimsediler ve zâlim oldular. 149. İşin aslını anlayıp, saptırmış olduklarını görünce: "Eğer Rabbimiz bize acımaz ve bizi bağışlamazsa, andolsun kaybedenlerden oluruz" dediler. 150. Mûsa, kavmine kızgın ve üzüntülü olarak dönünce: "Benden sonra ne kötü olmuşsunuz! Rabbinizin buyruğunun acele gelmesini mi istiyorsunuz?" dedi. Levhaları attı ve kardeşinin başını tutup kendine doğru çekti; kardeşi: "Ey anamın oğlu! Bu topluluk beni hor gördü, az kalsın beni öldürüyorlardı. Düşmanlarımı sevindirme ve beni haksız topluma bir tutma" dedi. 151. Mûsa: "Rabbim! Beni ve kardeşimi bağışla ve bizi rahmetine sok. Sen merhamet sahiplerinin en merhametlisisin" dedi. 152. Buzağıyı (put) edinenlere Rablerinden bir öfke ve dünya hayatında bir alçaklık ulaşacaktır. Biz iftiracıları böyle cezalandırırız. 153. Kötülükler işleyip ardından tövbe eden ve inananlar bilsinler ki, Rabbin ondan sonra da çok bağışlayıcı ve merhametlidir. 154. Mûsa'nın öfkesi dinince, Levhaları aldı. Onlardaki yazıda, Rablerinden korkanlar için bir rehberlik ve rahmet vardı. 155. Mûsa tayin ettiğimiz vakitte kavminden yetmiş kişi seçti. Onları şiddetli titreme tutunca Mûsa: 'Rabbim, dileseydin onları ve beni daha önce yok edebilirdin. Şimdi aramızdaki beyinsizlerin yaptıklarından ötürü bizi yok mu edeceksin? Bu Senin sınamandan başka bir şey değildir. Sen onunla istediğini saptırır ve istediğini doğru yola koyarsın. Sen bizim sahibimizsin, bizi bağışla, bize merhamet et. Sen bağışlayanların en iyisisin' dedi. 156. Mûsa: 'Bu dünyada ve ahirette bize güzel şeyler yaz. Biz sana yöneldik' dedi. Allah şöyle buyurdu: 'Azabımla dilediğimi cezalandırırım. Ama rahmetim her şeyi kapsamıştır. Onu, sakınanlara, zekâtı verenlere ve âyetlerimize inanmış olanlara yazacağım.'

وَمِنْ قَوْمِ مُوسَىٰٓ أُمَّةٌ يَهْدُونَ بِالْحَقِّ وَبِهِۦ يَعْدِلُونَ ﴿١٥٩﴾ وَقَطَّعْنَٰهُمُ ٱثْنَتَىْ عَشْرَةَ أَسْبَاطًا أُمَمًا وَأَوْحَيْنَآ إِلَىٰ مُوسَىٰٓ إِذِ ٱسْتَسْقَىٰهُ قَوْمُهُۥٓ أَنِ ٱضْرِب بِّعَصَاكَ ٱلْحَجَرَ فَٱنۢبَجَسَتْ مِنْهُ ٱثْنَتَا عَشْرَةَ عَيْنًا قَدْ عَلِمَ كُلُّ أُنَاسٍ مَّشْرَبَهُمْ وَظَلَّلْنَا عَلَيْهِمُ ٱلْغَمَامَ وَأَنزَلْنَا عَلَيْهِمُ ٱلْمَنَّ وَٱلسَّلْوَىٰ كُلُوا۟ مِن طَيِّبَٰتِ مَا رَزَقْنَٰكُمْ وَمَا ظَلَمُونَا وَلَٰكِن كَانُوٓا۟ أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿١٦٠﴾ وَإِذْ قِيلَ لَهُمُ ٱسْكُنُوا۟ هَٰذِهِ ٱلْقَرْيَةَ وَكُلُوا۟ مِنْهَا حَيْثُ شِئْتُمْ وَقُولُوا۟ حِطَّةٌ وَٱدْخُلُوا۟ ٱلْبَابَ سُجَّدًا نَّغْفِرْ لَكُمْ خَطِيٓـَٰتِكُمْ سَنَزِيدُ ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿١٦١﴾ فَبَدَّلَ ٱلَّذِينَ ظَلَمُوا۟ مِنْهُمْ قَوْلًا غَيْرَ ٱلَّذِى قِيلَ لَهُمْ فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِجْزًا مِّنَ ٱلسَّمَآءِ بِمَا كَانُوا۟ يَظْلِمُونَ ﴿١٦٢﴾ وَسْـَٔلْهُمْ عَنِ ٱلْقَرْيَةِ ٱلَّتِى كَانَتْ حَاضِرَةَ ٱلْبَحْرِ إِذْ يَعْدُونَ فِى ٱلسَّبْتِ إِذْ تَأْتِيهِمْ حِيتَانُهُمْ يَوْمَ سَبْتِهِمْ شُرَّعًا وَيَوْمَ لَا يَسْبِتُونَ لَا تَأْتِيهِمْ كَذَٰلِكَ نَبْلُوهُم بِمَا كَانُوا۟ يَفْسُقُونَ ﴿١٦٣﴾ وَإِذْ قَالَتْ أُمَّةٌ مِّنْهُمْ لِمَ تَعِظُونَ قَوْمًا ٱللَّهُ مُهْلِكُهُمْ أَوْ مُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا قَالُوا۟ مَعْذِرَةً إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿١٦٤﴾ فَلَمَّا نَسُوا۟ مَا ذُكِّرُوا۟ بِهِۦٓ أَنجَيْنَا ٱلَّذِينَ يَنْهَوْنَ عَنِ ٱلسُّوٓءِ وَأَخَذْنَا ٱلَّذِينَ ظَلَمُوا۟ بِعَذَابٍۭ بَـِٔيسٍۭ بِمَا كَانُوا۟ يَفْسُقُونَ ﴿١٦٥﴾ فَلَمَّا عَتَوْا۟ عَن مَّا نُهُوا۟ عَنْهُ قُلْنَا لَهُمْ كُونُوا۟ قِرَدَةً خَٰسِـِٔينَ ﴿١٦٦﴾ وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكَ لَيَبْعَثَنَّ عَلَيْهِمْ إِلَىٰ يَوْمِ ٱلْقِيَٰمَةِ مَن يَسُومُهُمْ سُوٓءَ ٱلْعَذَابِ إِنَّ رَبَّكَ لَسَرِيعُ ٱلْعِقَابِ وَإِنَّهُۥ لَغَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٦٧﴾ وَقَطَّعْنَٰهُمْ فِى ٱلْأَرْضِ أُمَمًا مِّنْهُمُ ٱلصَّٰلِحُونَ وَمِنْهُمْ دُونَ ذَٰلِكَ وَبَلَوْنَٰهُم بِٱلْحَسَنَٰتِ

7 **A'raf**/159. Mûsa'nın kavminden bir topluluk hakka göre hareket eder ve onunla hükmederlerdi. 160. Biz onları (İsrailoğulları'nı) oymaklar hâlinde oniki boya ayırdık. Kavmi Mûsa'dan su isteyince ona: "Asanla taşa vur" diye (seslendik). Ondan oniki pınar fışkırdı. Her oymak içeceği yeri öğrendi. Üzerlerini bulutla gölgeledik ve onlara kudret helvası ve bıldırcın indirdik. "Size verdiğimiz rızıkların temiz olanlarından yiyin" dedik. Aslında onlar bize değil, kendilerine haksızlık ediyorlardı. 161. Onlara: "Şu kasabada oturun, dilediğiniz yerden yiyin, «Affet» deyin ve secde ederek kapıdan girin. Biz de yanılmalarınızı bağışlayalım, iyi davrananlara daha da artıracağız" denmişti. 162. Onların arasındaki zalimler, kendilerine söylenilen sözü başkası ile değiştirdiler. Biz de onlara, yaptıkları haksızlıktan dolayı gökten bir azap gönderdik. 163. (Ey Muhammed!) Onlara deniz kıyısındaki kasabanın durumunu sor. Hani cumartesi yasaklarını çiğniyorlardı. Çünkü cumartesi günleri balıkları sürüyle geliyor, cumartesi dışındaki günlerde gelmiyordu. Yoldan çıkmış olmalarından ötürü, onları böylece deniyorduk.[548] 164. Aralarından bir topluluk: "Allah'ın yok edeceği veya şiddetli azaba uğratacağı bir millete niçin öğüt veriyorsunuz" dedi. Öğüt verenler: "Rabbinize, hiç değilse bir özür beyan etmiş olmak için; bir de, belki sakınırlar diye" dediler. 165. Kendilerine hatırlatılanı unuttuklarında, kötülüğü menedenleri kurtardık; haksızlık yapanları ise, yapmakta oldukları kötülüklerden dolayı, çetin bir azapla yakaladık. 166. Kendilerine yasaklanan şeylere aldırış etmeyince, onlara: "Aşağılık maymunlar olun" dedik. 167. Rabbin, kıyamet gününe kadar onların üzerlerine, kendilerine işkence edecek kimseleri göndereceğini duyurmuştu. Rabbinin cezalandırması çabuktur. O çok

[548] Cumartesi günü avlanma yasağı konulması ve balıkların diğer günler gözükmediği halde, o gün kıyıya sürüler halinde gelmeleri, yoldan çıkmış olmalarından ötürü, onları cezalandırmak için bir kışkırtmadır. Yasağı çiğnemeleri üzerine cezalandırılmışlardır.

وَالسَّيِّئَاتِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿١٦٨﴾ فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ وَرِثُوا الْكِتَابَ يَأْخُذُونَ عَرَضَ هَذَا الْأَدْنَى وَيَقُولُونَ سَيُغْفَرُ لَنَا وَإِنْ يَأْتِهِمْ عَرَضٌ مِثْلُهُ يَأْخُذُوهُ أَلَمْ يُؤْخَذْ عَلَيْهِمْ مِيثَاقُ الْكِتَابِ أَنْ لَا يَقُولُوا عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقَّ وَدَرَسُوا مَا فِيهِ وَالدَّارُ الْآخِرَةُ خَيْرٌ لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٦٩﴾ وَالَّذِينَ يُمَسِّكُونَ بِالْكِتَابِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ إِنَّا لَا نُضِيعُ أَجْرَ الْمُصْلِحِينَ ﴿١٧٠﴾ وَإِذْ نَتَقْنَا الْجَبَلَ فَوْقَهُمْ كَأَنَّهُ ظُلَّةٌ وَظَنُّوا أَنَّهُ وَاقِعٌ بِهِمْ خُذُوا مَا آتَيْنَاكُمْ بِقُوَّةٍ وَاذْكُرُوا مَا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٧١﴾

bağışlayıcı ve merhametlidir. 168. Biz onları yeryüzünde bölük bölük ayırdık. Aralarında iyi olanlar da vardır, olmayanlar da. İyiliğe dönerler diye onları iyiliklerle ve kötülüklerle sınadık. 169. Onların ardından, Kitab'a varis olan sonrakiler geldiler. Bunlar: "Biz nasıl olsa affedileceğiz" diyerek, bu en aşağı olanın (dünyanın) geçici olanını alırlar ve onun benzeri geçici bir şey daha gelse, ona da sarılırlar. Allah'a karşı ancak gerçeği söyleyeceklerine dair, Kitap üzerine onlardan söz alınmamış mıydı? Üstelik Kitap'ta olanları okuyup öğrenmişlerdi. Ahiret yurdu Allah'a karşı gelmekten sakınanlar için daha iyidir. Düşünmüyor musunuz? 170. (Allah'a karşı gelmekten sakınanlar) Kitab'a sımsıkı sarılırlar ve namazı kılarlar. Biz iyiliğe çalışanların mükâfatını zâyi etmeyiz. 171. Bir zamanlar Tur dağını gölgelik gibi üzerlerine yükseltmiştik; onun, tepelerine düşeceğini sanmışlardı. "Size verdiğimiz Kitab'a sıkıca sarılın ve içinde olanı düşünün ki, (Allah'a karşı gelmekten) sakınasınız" demiştik.

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَجَعَلْنَا مَعَهُ أَخَاهُ هَارُونَ وَزِيرًا ﴿٣٥﴾ فَقُلْنَا اذْهَبَا إِلَى الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَدَمَّرْنَاهُمْ تَدْمِيرًا ﴿٣٦﴾

25 Furkan/35. Musâ'ya Kitab'ı verdik; kardeşi Harun'u da kendisine yardımcı yaptık. 36. "Âyetlerimizi yalanlayan kavme gidin!" dedik. Sonunda o kavmi yerle bir ettik.

وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ مُوسَى إِنَّهُ كَانَ مُخْلَصًا وَكَانَ رَسُولًا نَبِيًّا ﴿٥١﴾ وَنَادَيْنَاهُ مِنْ جَانِبِ الطُّورِ الْأَيْمَنِ وَقَرَّبْنَاهُ نَجِيًّا ﴿٥٢﴾ وَوَهَبْنَا لَهُ مِنْ رَحْمَتِنَا أَخَاهُ هَارُونَ نَبِيًّا ﴿٥٣﴾

19 Meryem/51. (Ey Muhammed!) Kitap'ta Musa'yı da an! O seçkin kılınmış biri ve (tarafımızdan) gönderilmiş bir peygamberdi. 52. Ona Tur'un sağ yanından seslenmiş ve konuşmak için onu yaklaştırmıştık. 53. Rahmetimizden, kardeşi Harun'u da bir peygamber olarak ona bağışlamıştık.

وَهَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ مُوسَى ﴿٩﴾ إِذْ رَأَى نَارًا فَقَالَ لِأَهْلِهِ امْكُثُوا إِنِّي آنَسْتُ نَارًا لَعَلِّي آتِيكُمْ مِنْهَا بِقَبَسٍ أَوْ أَجِدُ عَلَى النَّارِ هُدًى ﴿١٠﴾ فَلَمَّا أَتَاهَا نُودِيَ يَا مُوسَى ﴿١١﴾ إِنِّي أَنَا رَبُّكَ فَاخْلَعْ نَعْلَيْكَ إِنَّكَ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوًى ﴿١٢﴾ وَأَنَا اخْتَرْتُكَ فَاسْتَمِعْ

20 Taha/9. Musa'nın haberi sana geldi mi? 10. O bir ateş görmüştü de, ailesine: "Durun, ben bir ateş gördüm, ya ondan size bir kor getiririm, ya da ateşin yanında bir yol gösteren bulurum" demişti. 11-17. Musa ateşin yanına gelince: "Ey Musa!" diye seslenildi: "Ben şüphesiz senin Rabbinim; ayakkabılarını çıkar, çünkü sen Kutsal Vadi Tuva'dasın. Ben seni seçtim; vahyolunanları dinle. Ben

لِمَا يُوحَى ﴿١٣﴾ إِنَّنِي أَنَا اللَّهُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ أَنَا فَاعْبُدْنِي
وَأَقِمِ الصَّلوٰةَ لِذِكْرِي ﴿١٤﴾ إِنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ أَكَادُ
أُخْفِيهَا لِتُجْزَى كُلُّ نَفْسٍ بِمَا تَسْعَى ﴿١٥﴾ فَلاَ
يَصُدَّنَّكَ عَنْهَا مَنْ لاَ يُؤْمِنُ بِهَا وَاتَّبَعَ هَوَاهُ فَتَرْدَى
﴿١٦﴾ وَمَا تِلْكَ بِيَمِينِكَ يَامُوسَى ﴿١٧﴾ قَالَ هِيَ
عَصَايَ أَتَوَكَّأُ عَلَيْهَا وَأَهُشُّ بِهَا عَلَى غَنَمِي وَلِيَ فِيهَا
مَآرِبُ أُخْرَى ﴿١٨﴾ قَالَ أَلْقِهَا يَامُوسَى ﴿١٩﴾
فَأَلْقَاهَا فَإِذَا هِيَ حَيَّةٌ تَسْعَى ﴿٢٠﴾ قَالَ خُذْهَا وَلاَ
تَخَفْ سَنُعِيدُهَا سِيرَتَهَا الأُولَى ﴿٢١﴾ وَاضْمُمْ يَدَكَ
إِلَى جَنَاحِكَ تَخْرُجْ بَيْضَآءَ مِنْ غَيْرِ سُوءٍ آيَةً أُخْرَى
﴿٢٢﴾ لِنُرِيَكَ مِنْ آيَاتِنَا الْكُبْرَى ﴿٢٣﴾ اذْهَبْ إِلَى
فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَى ﴿٢٤﴾ قَالَ رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي
﴿٢٥﴾ وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي ﴿٢٦﴾ وَاحْلُلْ عُقْدَةً مِنْ
لِسَانِي ﴿٢٧﴾ يَفْقَهُوا قَوْلِي ﴿٢٨﴾ وَاجْعَلْ لِي وَزِيرًا
مِنْ أَهْلِي ﴿٢٩﴾ هَارُونَ أَخِي ﴿٣٠﴾ اشْدُدْ بِهِ أَزْرِي
﴿٣١﴾ وَأَشْرِكْهُ فِي أَمْرِي ﴿٣٢﴾ كَيْ نُسَبِّحَكَ
كَثِيرًا ﴿٣٣﴾ وَنَذْكُرَكَ كَثِيرًا ﴿٣٤﴾ إِنَّكَ كُنْتَ بِنَا
بَصِيرًا ﴿٣٥﴾ قَالَ قَدْ أُوتِيتَ سُؤْلَكَ يَامُوسَى ﴿٣٦﴾
وَلَقَدْ مَنَنَّا عَلَيْكَ مَرَّةً أُخْرَى ﴿٣٧﴾ إِذْ أَوْحَيْنَآ إِلَى
أُمِّكَ مَا يُوحَى ﴿٣٨﴾ أَنِ اقْذِفِيهِ فِي التَّابُوتِ فَاقْذِفِيهِ
فِي الْيَمِّ فَلْيُلْقِهِ الْيَمُّ بِالسَّاحِلِ يَأْخُذْهُ عَدُوٌّ لِي وَعَدُوٌّ لَهُ
وَأَلْقَيْتُ عَلَيْكَ مَحَبَّةً مِنِّي وَلِتُصْنَعَ عَلَى عَيْنِي ﴿٣٩﴾
إِذْ تَمْشِي أُخْتُكَ فَتَقُولُ هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَى مَنْ يَكْفُلُهُ
فَرَجَعْنَاكَ إِلَى أُمِّكَ كَيْ تَقَرَّ عَيْنُهَا وَلاَ تَحْزَنَ وَقَتَلْتَ
نَفْسًا فَنَجَّيْنَاكَ مِنَ الْغَمِّ وَفَتَنَّاكَ فُتُونًا فَلَبِثْتَ سِنِينَ فِي
أَهْلِ مَدْيَنَ ثُمَّ جِئْتَ عَلَى قَدَرٍ يَامُوسَى ﴿٤٠﴾

Allah'ım, Benden başka tanrı yoktur; Bana kulluk et; Beni anmak için namazı kıl. Herkes işlediğinin karşılığını görsün diye, zamanını gizli tuttuğum kıyamet mutlaka gelecektir. Buna inanmayan ve hevesine uyan kimse seni ondan alıkoymasın, yoksa helak olursun. Ey Musa! Sağ elindeki nedir?" 18. (Musa:) "O benim deyneğimdir; ona dayanırım, onunla davarıma yaprak silkerim, ondan daha birçok işlerimde faydalanırım" dedi. 19. Allah: "Ey Musa onu at!" dedi. 20. Onu atar atmaz, deynek çırpınan bir yılan oluverdi. 21-24. Allah: "Onu al, korkma; Biz onu yine eski durumuna çevireceğiz. Daha büyük mucizelerimizi sana göstermemiz için elini koltuğunun altına koy da, başka bir mucize olarak, kusursuz, bembeyaz çıksın. Firavun'a git; doğrusu, o azmıştır" dedi. 25-35. Musa: "Rabbim! Göğsümü genişlet, işimi kolaylaştır ve dilimin düğümünü çöz ki, sözümü iyi anlasınlar.[549] Ailemden birini, kardeşim Harun'u bana vezir yap, beni onunla destekle, onu görevimde ortak kıl ki, Seni daha çok tesbih edelim ve çokça analım. Şüphesiz, Sen bizi görmektesin" dedi. 36-39. Allah şöyle buyurdu: "Ey Musa! İstediğin sana verildi. Zaten sana başka bir defa da iyilikte bulunmuş ve annene: «Musa'yı bir sandığa koy ve suya bırak; su onu kıyıya atar, Bana da, ona da düşman olan biri onu alır» diye, söyleyeceğimizi söylemiştik. Ey Musa! Gözümün önünde yetiştirilmen için seni sevimli kıldım". 40-41. "Kız kardeşin Firavun'un sarayına giderek: «Ona bakacak birini size göstereyim mi?» diyordu. Böylece, annen üzülmesin, sevinsin diye seni ona iade etmiştik. Sen bir cana kıymıştın, seni üzüntüden kurtarmış ve seni birçok musibetlerle denemiştik. Bunun için Medyen halkı arasında yıllarca kalmıştın. Sonra muayyen vakitte dönüp geldin. Seni kendim için yetiştirdim". 42-44. "Sen ve kardeşin, ayetlerimle gidin; Beni anmakta gevşek davranmayın. Firavun'a gidin; doğrusu, o azmış-

[549] Hz. Musa'nın bu duasından, onun peygamber oluncaya kadar dilinde bir özür olduğu veya fasih konuşma kabiliyeti olmadığı anlaşılıyor.

KIRIKKALE Üniversitesi KÜTÜPHANESİ

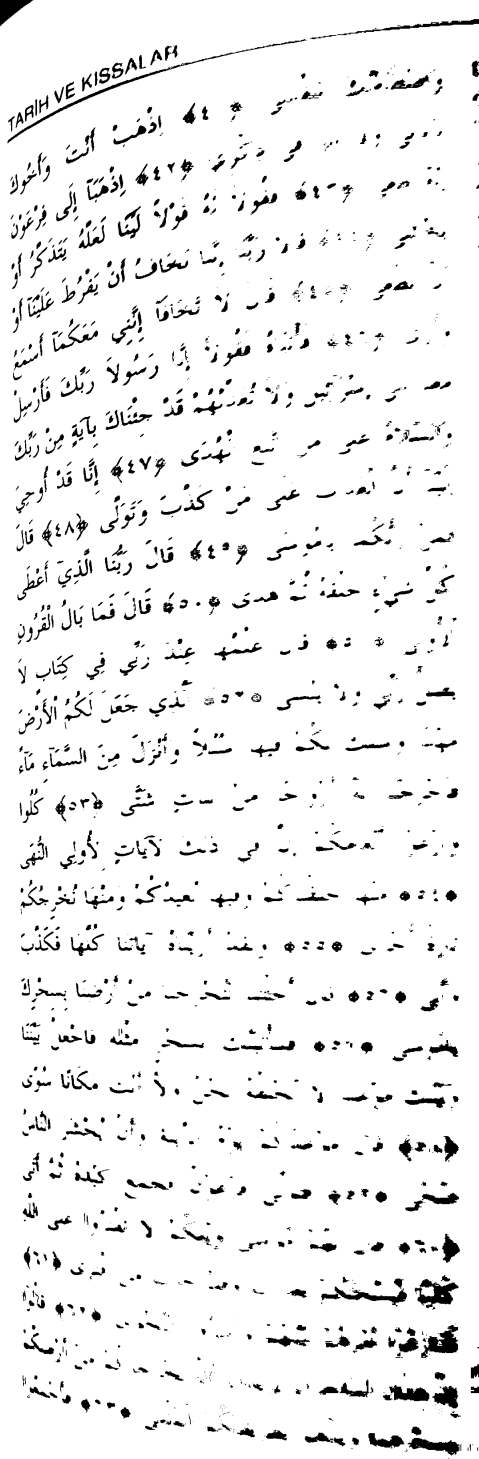

ta. Ona yanıtça: "Biz [Rabbinin] iki elçisiyiz, bize karşı [...] Musa'ya [...] Rabbimiz! Onun [...] yaratılışından [...] sonra doğru yola [...] 45-48. [...] Firavun'un [...] yanına [...] Rabbimizin [...] Firavun [...] Musa) "Rabbimiz her şeye bir yaratılış vermiş, sonra da onu göstermiştir" dedi. 51. Firavun: "Öyleyse önceki nesillerin durumu nedir" dedi. 51-53. Musa: "Onların bilgisi Rabbimin katında bir kitaptadır. Rabbim şaşırmaz ve unutmaz. Sizin için yeryüzünü döşeyen, orada yollar açan, gökten su indiren O'dur" dedi. Biz o su ile türlü türlü bitkiler bitiriyoruz. 54. Hem siz hayvanlarınızı otlatın, onlarda akıl sahipleri için ibretler vardır. 55. Biz sizleri yaratmış, onlara döndürecek ve bir kere daha onlardan çıkaracağız. 56-58. Firavun'a bütün delillerimizi gösterdik de, yalanladı, kabul etmedi ve Musa'ya: "Sihirbazlığınla bizi yurdumuzdan çıkarmaya mı geldin? Şimdi biz de senin için benzeri bir sihir sana göstereceğiz. Bizimle senin aranda bir vakit tayin et ki, ne senin ne de bizim cayamayacağımız bir yer olsun" dedi. 59. Musa: "Buluşma zamanımız süs günü gösterişle, insanların toplanacağı kuşluk vakti olsun" dedi. 60. Firavun döndü, [...] ve toplayıp o gün geldi. 61. Musa [...] "Size yazıklar olsun! Allah'a karşı [...] olmayın, [...] kökünüzü [...] 62. [...] 63. [...] 64. [...] 65. [...] 66. [...] 67. [...] 68. [...] 69. [...] 70. [...] 71. [...] 72. [...] 73. [...] 74. [...] 75. [...] 76. [...] 77. [...] 78. [...] 79. [...] 80. [...] 81. [...] 82. [...] 83. [...] 84. [...] 85. [...] 86. [...] 87. [...] 88. [...] 89. [...] 90. [...] 91. [...] 92. [...] 93. [...] 94. [...] 95. [...] 96. [...] 97. [...] 98. [...] 99. [...] 100. [...] 101. [...] 102. [...] 103. [...] 104. [...] 105. [...] 106. [...] 107. [...] 108. [...] 109. [...] 110. [...] 111. [...] 112. [...] 113. [...] 114. [...] 115. [...] 116. [...] 117. [...] 118. [...] 119. [...] 120. [...] 121. [...] 122. [...] 123. [...] 124. [...] 125. [...] 126. [...] 127. [...] 128. [...] 129. [...] 130. [...] 131. [...] 132. [...] 133. [...] 134. [...] 135. [...] 136. [...] 137. [...] 138. [...] 139. [...] 140. [...] 141. [...] 142. [...] 143. [...] 144. [...] 145. [...] 146. [...] 147. [...] 148. [...] 149. [...] 150. [...] 151. [...] 152. [...] 153. [...] 154. [...] 155. [...] 156. [...] 157. [...] 158. [...] 159. [...] 160. [...] 161. [...] 162. [...] 163. [...] 164. [...] 165. [...] 166. [...] 167. [...] 168. [...] 169. [...] 170. [...] 171. [...] 172. [...] 173. [...] 174. [...] 175. [...] 176. [...] 177. [...] 178. [...] 179. [...] 180. [...] 181. [...] 182. [...] 183. [...] 184. [...] 185. [...] 186. [...] 187. [...] 188. [...] 189. [...] 190. [...] 191. [...] 192. [...] 193. [...] 194. [...] 195. [...] 196. [...] 197. [...] 198. [...] 199. [...] 200. [...] 201. [...] 202. [...] 203. [...] 204. [...] 205. [...] 206. [...] 207. [...] 208. [...] 209. [...] 210. [...] 211. [...] 212. [...] 213. [...] 214. [...] 215. [...] 216. [...] 217. [...] 218. [...] 219. [...] 220. [...] 221. [...] 222. [...] 223. [...] 224. [...] 225. [...] 226. [...] 227. [...] 228. [...] 229. [...] 230. [...] 231. [...] 232. [...] 233. [...] 234. [...] 235. [...] 236. [...] 237. [...] 238. [...] 239. [...] 240. [...] 241. [...] 242. [...] 243. [...] 244. [...] 245. [...] 246. [...] 247. [...] 248. [...] 249. [...] 250. [...] 251. [...] 252. [...] 253. [...] 254. [...] 255. [...] 256. [...] 257. [...] 258. [...] 259. [...] 260. [...] 261. [...] 262. [...] 263. [...] 264. [...] 265. [...] 266. [...] 267. [...] 268. [...] 269. [...] 270. [...] 271. [...] 272. [...] 273. [...] 274. [...] 275. [...] 276. [...] 277. [...] 278. [...] 279. [...] 280. [...] 281. [...] 282. [...] 283. [...] 284. [...] 285. [...] 286. [...] 287. [...] 288. [...] 289. [...] 290. [...] 291. [...] 292. [...] 293. [...] 294. [...] 295. [...] 296. [...] 297. [...] 298. [...] 299. [...] 300. [...] 301. [...] 302. [...] 303. [...] 304. [...] 305. [...] 306. [...] 307. [...] 308. [...] 309. [...] 310. [...] 311. [...] 312. [...] 313. [...] 314. [...] 315. [...] 316. [...] 317. [...] 318. [...] 319. [...] 320. [...] 321. [...] 322. [...] 323. [...] 324. [...] 325. [...] 326. [...] 327. [...] 328. [...] 329. [...] 330. [...] 331. [...] 332. [...] 333. [...] 334. [...] 335. [...] 336. [...] 337. [...] 338. [...] 339. [...] 340. [...] 341. [...] 342. [...] 343. [...] 344. [...] 345. [...] 346. [...] 347. [...] 348. [...] 349. [...] 350. [...] 351. [...] 352. [...] 353. [...] 354. [...] 355. [...] 356. [...] 357. [...] 358. [...] 359. [...] 360. [...] 361. [...] 362. [...] 363. [...] 364. [...] 365. [...] 366. [...] 367. [...] 368. [...] 369. [...] 370. [...] 371. [...] 372. [...] 373. [...] 374. [...] 375. [...] 376. [...] 377. [...] 378. [...] 379. [...] 380. [...] 381. [...] 382. [...] 383. [...] 384. [...] 385. [...] 386. [...] 387. [...] 388. [...] 389. [...] 390. [...] 391. [...] 392. [...] 393. [...] 394. [...] 395. [...] 396. [...] 397. [...] 398. [...] 399. [...] 400. [...] 401. [...] 402. [...] 403. [...] 404. [...] 405. [...] 406. [...] 407. [...] 408. [...] 409. [...] 410. [...] 411. [...] 412. [...] 413. [...] 414. [...] 415. [...] 416. [...] 417. [...] 418. [...] 419. [...] 420. [...] 421. [...] 422. [...] 423. [...] 424. [...] 425. [...] 426. [...] 427. [...] 428. [...] 429. [...] 430. [...] 431. [...] 432. [...] 433. [...] 434. [...] 435. [...] 436. [...] 437. [...] 438. [...] 439. [...] 440. [...] 441. [...] 442. [...] 443. [...] 444. [...] 445. [...] 446. [...] 447. [...] 448. [...] 449. [...] 450. [...] 451. [...] 452. [...] 453. [...] 454. [...] 455. [...] 456. [...] 457. [...] 458. [...] 459. [...] 460. [...] 461. [...] 462. [...] 463. [...] 464. [...] 465. [...] 466. [...] 467. [...] 468. [...] 469. [...] 470. [...] 471. [...] 472. [...] 473. [...] 474. [...] 475. [...] 476. [...] 477. [...] 478. [...] 479. [...] 480. [...] 481. [...] 482. [...] 483. [...] 484. [...] 485. [...] 486. [...] 487. [...] 488. [...] 489. [...] 490. [...] 491. [...] 492. [...] 493. [...] 494. [...] 495. [...] 496. [...] 497. [...] 498. [...] 499. [...] 500. [...] 501. [...] 502. [...] 503. [...] 504. [...] 505. [...] 506. [...] 507. [...] 508. [...] 509. [...] 510. [...] 511. [...] 512. [...] 513. [...] 514. [...] 515. [...] 516. [...] 517. [...] 518. [...] 519. [...] 520. [...] 521. [...] 522. [...] 523. [...] 524. [...] 525. [...] 526. [...] 527. [...] 528. [...] 529. [...] 530. [...] 531. [...] 532. [...] 533. [...] 534. [...] 535. [...] 536. [...] 537. [...] 538. [...] 539. [...] 540. [...] 541. [...] 542. [...] 543. [...] 544. [...] 545. [...] 546. [...] 547. [...] 548. [...] 549. [...] 550. [...] 551. [...] 552. [...] 553. [...] 554. [...] 555. [...] 556. [...] 557. [...] 558. [...] 559. [...] 560. [...] 561. [...] 562. [...] 563. [...] 564. [...] 565. [...] 566. [...] 567. [...] 568. [...] 569. [...] 570. [...] 571. [...] 572. [...] 573. [...] 574. [...] 575. [...] 576. [...] 577. [...] 578. [...] 579. [...] 580. [...] 581. [...] 582. [...] 583. [...] 584. [...] 585. [...] 586. [...] 587. [...] 588. [...] 589. [...] 590. [...] 591. [...] 592. [...] 593. [...] 594. [...] 595. [...] 596. [...] 597. [...] 598. [...] 599. [...] 600. [...] 601. [...] 602. [...] 603. [...] 604. [...] 605. [...] 606. [...] 607. [...] 608. [...] 609. [...] 610. [...] 611. [...] 612. [...] 613. [...] 614. [...] 615. [...] 616. [...] 617. [...] 618. [...] 619. [...] 620. [...] 621. [...] 622. [...] 623. [...] 624. [...] 625. [...] 626. [...] 627. [...] 628. [...] 629. [...] 630. [...] 631. [...] 632. [...] 633. [...] 634. [...] 635. [...] 636. [...] 637. [...] 638. [...] 639. [...] 640. [...] 641. [...] 642. [...] 643. [...] 644. [...] 645. [...] 646. [...] 647. [...] 648. [...] 649. [...] 650. [...] 651. [...] 652. [...] 653. [...] 654. [...] 655. [...] 656. [...] 657. [...] 658. [...] 659. [...] 660. [...] 661. [...] 662. [...] 663. [...] 664. [...] 665. [...] 666. [...] 667. [...] 668. [...] 669. [...] 670. [...] 671. [...] 672. [...] 673. [...] 674. [...] 675. [...] 676. [...] 677. [...] 678. [...] 679. [...] 680. [...] 681. [...] 682. [...] 683. [...] 684. [...] 685. [...] 686. [...] 687. [...] 688. [...] 689. [...] 690. [...] 691. [...] 692. [...] 693. [...] 694. [...] 695. [...] 696. [...] 697. [...] 698. [...] 699. [...] 700. [...] 701. [...] 702. [...] 703. [...] 704. [...] 705. [...] 706. [...] 707. [...] 708. [...] 709. [...] 710. [...] 711. [...] 712. [...] 713. [...] 714. [...] 715. [...] 716. [...] 717. [...] 718. [...] 719. [...] 720. [...] 721. [...] 722. [...] 723. [...] 724. [...] 725. [...] 726. [...] 727. [...] 728. [...] 729. [...] 730. [...] 731. [...] 732. [...] 733. [...] 734. [...] 735. [...] 736. [...] 737. [...] 738. [...] 739. [...] 740. [...] 741. [...] 742. [...] 743. [...] 744. [...] 745. [...] 746. [...] 747. [...] 748. [...] 749. [...] 750. [...] 751. [...] 752. [...] 753. [...] 754. [...] 755. [...] 756. [...] 757. [...] 758. [...] 759. [...] 760. [...] 761. [...] 762. [...] 763. [...] 764. [...] 765. [...] 766. [...] 767. [...] 768. [...] 769. [...] 770. [...] 771. [...] 772. [...] 773. [...] 774. [...] 775. [...] 776. [...] 777. [...] 778. [...] 779. [...] 780. [...] 781. [...] 782. [...] 783. [...] 784. [...] 785. [...] 786. [...] 787. [...] 788. [...] 789. [...] 790. [...] 791. [...] 792. [...] 793. [...] 794. [...] 795. [...] 796. [...] 797. [...] 798. [...] 799. [...] 800. [...] 801. [...] 802. [...] 803. [...] 804. [...] 805. [...] 806. [...] 807. [...] 808. [...] 809. [...] 810. [...] 811. [...] 812. [...] 813. [...] 814. [...] 815. [...] 816. [...] 817. [...] 818. [...] 819. [...] 820. [...] 821. [...] 822. [...] 823. [...] 824. [...] 825. [...] 826. [...] 827. [...] 828. [...] 829. [...] 830. [...] 831. [...] 832. [...] 833. [...] 834. [...] 835. [...] 836. [...] 837. [...] 838. [...] 839. [...] 840. [...] 841. [...] 842. [...] 843. [...] 844. [...] 845. [...] 846. [...] 847. [...] 848. [...] 849. [...] 850. [...] 851. [...] 852. [...] 853. [...] 854. [...] 855. [...] 856. [...] 857. [...] 858. [...] 859. [...] 860. [...] 861. [...] 862. [...] 863. [...] 864. [...] 865. [...] 866. [...] 867. [...] 868. [...] 869. [...] 870. [...] 871. [...] 872. [...] 873. [...] 874. [...] 875. [...] 876. [...] 877. [...] 878. [...] 879. [...] 880. [...] 881. [...] 882. [...] 883. [...] 884. [...] 885. [...] 886. [...] 887. [...] 888. [...] 889. [...] 890. [...] 891. [...] 892. [...] 893. [...] 894. [...] 895. [...] 896. [...] 897. [...] 898. [...] 899. [...] 900. [...] 901. [...] 902. [...] 903. [...] 904. [...] 905. [...] 906. [...] 907. [...] 908. [...] 909. [...] 910. [...] 911. [...] 912. [...] 913. [...] 914. [...] 915. [...] 916. [...] 917. [...] 918. [...] 919. [...] 920. [...] 921. [...] 922. [...] 923. [...] 924. [...] 925. [...] 926. [...] 927. [...] 928. [...] 929. [...] 930. [...] 931. [...] 932. [...] 933. [...] 934. [...] 935. [...] 936. [...] 937. [...] 938. [...] 939. [...] 940. [...] 941. [...] 942. [...] 943. [...] 944. [...] 945. [...] 946. [...] 947. [...] 948. [...] 949. [...] 950. [...] 951. [...] 952. [...] 953. [...] 954. [...] 955. [...] 956. [...] 957. [...] 958. [...] 959. [...] 960. [...] 961. [...] 962. [...] 963. [...] 964. [...] 965. [...] 966. [...] 967. [...] 968. [...] 969. [...] 970. [...] 971. [...] 972. [...] 973. [...] 974. [...] 975. [...] 976. [...] 977. [...] 978. [...] 979. [...] 980. [...] 981. [...] 982. [...] 983. [...] 984. [...] 985. [...] 986. [...] 987. [...] 988. [...] 989. [...] 990. [...] 991. [...] 992. [...] 993. [...] 994. [...] 995. [...] 996. [...] 997. [...] 998. [...] 999. [...] 1000. [...]

كَيْدَكُمْ ثُمَّ ائْتُوا صَفًّا وَقَدْ أَفْلَحَ الْيَوْمَ مَنِ اسْتَعْلَى ﴿٦٤﴾ قَالُوا يَامُوسَى إِمَّا أَنْ تُلْقِيَ وَإِمَّا أَنْ نَكُونَ أَوَّلَ مَنْ أَلْقَى ﴿٦٥﴾ قَالَ بَلْ أَلْقُوا فَإِذَا حِبَالُهُمْ وَعِصِيُّهُمْ يُخَيَّلُ إِلَيْهِ مِنْ سِحْرِهِمْ أَنَّهَا تَسْعَى ﴿٦٦﴾ فَأَوْجَسَ فِي نَفْسِهِ خِيفَةً مُوسَى ﴿٦٧﴾ قُلْنَا لاَ تَخَفْ إِنَّكَ أَنْتَ الْأَعْلَى ﴿٦٨﴾ وَأَلْقِ مَا فِي يَمِينِكَ تَلْقَفْ مَا صَنَعُوا إِنَّمَا صَنَعُوا كَيْدُ سَاحِرٍ وَلاَ يُفْلِحُ السَّاحِرُ حَيْثُ أَتَى ﴿٦٩﴾ فَأُلْقِيَ السَّحَرَةُ سُجَّدًا قَالُوا آمَنَّا بِرَبِّ هَارُونَ وَمُوسَى ﴿٧٠﴾ قَالَ آمَنْتُمْ لَهُ قَبْلَ أَنْ آذَنَ لَكُمْ إِنَّهُ لَكَبِيرُكُمُ الَّذِي عَلَّمَكُمُ السِّحْرَ فَلأُقَطِّعَنَّ أَيْدِيَكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ مِنْ خِلاَفٍ وَلأُصَلِّبَنَّكُمْ فِي جُذُوعِ النَّخْلِ وَلَتَعْلَمُنَّ أَيُّنَا أَشَدُّ عَذَابًا وَأَبْقَى ﴿٧١﴾ قَالُوا لَنْ نُؤْثِرَكَ عَلَى مَا جَاءَنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَالَّذِي فَطَرَنَا فَاقْضِ مَا أَنْتَ قَاضٍ إِنَّمَا تَقْضِي هَذِهِ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ﴿٧٢﴾ إِنَّا آمَنَّا بِرَبِّنَا لِيَغْفِرَ لَنَا خَطَايَانَا وَمَا أَكْرَهْتَنَا عَلَيْهِ مِنَ السِّحْرِ وَاللَّهُ خَيْرٌ وَأَبْقَى ﴿٧٣﴾ إِنَّهُ مَنْ يَأْتِ رَبَّهُ مُجْرِمًا فَإِنَّ لَهُ جَهَنَّمَ لاَ يَمُوتُ فِيهَا وَلاَ يَحْيَا ﴿٧٤﴾ وَمَنْ يَأْتِهِ مُؤْمِنًا قَدْ عَمِلَ الصَّالِحَاتِ فَأُولَئِكَ لَهُمُ الدَّرَجَاتُ الْعُلاَ ﴿٧٥﴾ جَنَّاتُ عَدْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَلِكَ جَزَاءُ مَنْ تَزَكَّى ﴿٧٦﴾ وَلَقَدْ أَوْحَيْنَا إِلَى مُوسَى أَنْ أَسْرِ بِعِبَادِي فَاضْرِبْ لَهُمْ طَرِيقًا فِي الْبَحْرِ يَبَسًا لاَ تَخَافُ دَرَكًا وَلاَ تَخْشَى ﴿٧٧﴾ فَأَتْبَعَهُمْ فِرْعَوْنُ بِجُنُودِهِ فَغَشِيَهُمْ مِنَ الْيَمِّ مَا غَشِيَهُمْ ﴿٧٨﴾ وَأَضَلَّ فِرْعَوْنُ قَوْمَهُ وَمَا هَدَى ﴿٧٩﴾ يَابَنِي إِسْرَائِيلَ قَدْ أَنْجَيْنَاكُمْ مِنْ عَدُوِّكُمْ وَوَاعَدْنَاكُمْ جَانِبَ الطُّورِ الْأَيْمَنَ وَنَزَّلْنَا عَلَيْكُمُ الْمَنَّ وَالسَّلْوَى ﴿٨٠﴾ كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَلاَ تَطْغَوْا فِيهِ فَيَحِلَّ عَلَيْكُمْ غَضَبِي وَمَنْ

dediler. 66. Musa: "Siz atın" dedi. Birden, değnekleri ve ipleri, sihirleri yüzünden, Musa'ya sanki yürüyorlarmış gibi göründü. 67. Musa bu yüzden içinde bir korku hissetti. 68. "Korkma, sen muhakkak daha üstünsün" dedik. 69. "Sağ elindekini at da, onların yaptıklarını yutsun; onların yaptıkları sadece sihirbaz düzenidir. Sihirbaz nereye giderse gitsin başarı kazanamaz" dedik. 70. Sonunda sihirbazlar: "Biz Musa ve Harun'un Rabbine inandık" deyip secdeye kapandılar. 71. Firavun: "Ben size izin vermeden mi O'na inandınız? Size sihri öğreten, büyüğünüz odur. Ellerinizi ve ayaklarınızı çaprazlama keseceğim, sizi hurma kütüklerine asacağım. Hangimizin azabının daha çetin ve daha kalıcı olduğunu bileceksiniz" dedi. 72-73. İman eden sihirbazlar: "Seni, gelen apaçık mucizelere ve bizi yaratana üstün tutmayacağız. Ne hüküm vereceksen ver. Sen ancak bu dünya hayatına hükmedebilirsin. Biz, yanılmalarımızı ve bize zorla yaptırdığın sihri bağışlaması için Rabbimize iman ettik. Allah'ın vereceği mükafat daha iyi ve daha kalıcıdır" dediler. 74. Rablerine suçlu olarak gelen bilsin ki, cehennem onun içindir. Orada ne ölür, ne yaşar. 75-76. Rablerine inanmış ve yararlı iş yaparak gelenlere, işte onlara, en üstün dereceler, içlerinden ırmaklar akan, içinde temelli kalacakları Adn cennetleri vardır. Bu, arınanların mükafatıdır. 77. Musa'ya: "Kullarımı geceleyin yürüt, denizde onlara kuru bir yol aç; düşmanların yetişmesinden korkma ve endişe etme" diye vahyettik. 78. Firavun, ordusuyla onları takib etti, deniz de onları içine alıverdi, hem de ne alış! 79. Firavun, milletini saptırdı, onlara doğru yolu göstermedi. 80. Ey İsrailoğulları! Sizleri düşmanınızdan kurtardık, Tur'un sağ yanında sizinle sözleştik ve üzerinize kudret helvasıyla bıldırcın indirdik. 81. Size verdiğimiz rızıkların temizlerinden yiyin! Bunda aşırı gitmeyin ki, gazabımı haketmeyesiniz. Gazabımı hakeden kimse muhakkak mahvolur. 82. Ben tövbe edeni, inanıp yararlı iş işleyerek doğru yola gireni bağışlarım. 83. "Musa! Seni kavminden daha çabuk gelmeye sevkeden nedir?" dedik. 84. Musa:

KIRIKKALE Üniversitesi
KÜTÜPHANESİ

يَحِلَّ عَلَيْهِ غَضَبِي فَقَدْ هَوَى ﴿٨١﴾ وَإِنِّي لَغَفَّارٌ لِّمَن
تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا ثُمَّ اهْتَدَى ﴿٨٢﴾ وَمَا
أَعْجَلَكَ عَن قَوْمِكَ يَا مُوسَى ﴿٨٣﴾ قَالَ هُمْ أُولَاءِ
عَلَىٰ أَثَرِي وَعَجِلْتُ إِلَيْكَ رَبِّ لِتَرْضَىٰ ﴿٨٤﴾ قَالَ
فَإِنَّا قَدْ فَتَنَّا قَوْمَكَ مِن بَعْدِكَ وَأَضَلَّهُمُ السَّامِرِيُّ
﴿٨٥﴾ فَرَجَعَ مُوسَىٰ إِلَىٰ قَوْمِهِ غَضْبَانَ أَسِفًا قَالَ
يَا قَوْمِ أَلَمْ يَعِدْكُمْ رَبُّكُمْ وَعْدًا حَسَنًا أَفَطَالَ عَلَيْكُمُ
الْعَهْدُ أَمْ أَرَدتُّمْ أَن يَحِلَّ عَلَيْكُمْ غَضَبٌ مِّن رَّبِّكُمْ
فَأَخْلَفْتُم مَّوْعِدِي ﴿٨٦﴾ قَالُوا مَا أَخْلَفْنَا مَوْعِدَكَ
بِمَلْكِنَا وَلَٰكِنَّا حُمِّلْنَا أَوْزَارًا مِّن زِينَةِ الْقَوْمِ فَقَذَفْنَاهَا
فَكَذَٰلِكَ أَلْقَى السَّامِرِيُّ ﴿٨٧﴾ فَأَخْرَجَ لَهُمْ عِجْلًا
جَسَدًا لَّهُ خُوَارٌ فَقَالُوا هَٰذَا إِلَٰهُكُمْ وَإِلَٰهُ مُوسَىٰ فَنَسِيَ
﴿٨٨﴾ أَفَلَا يَرَوْنَ أَلَّا يَرْجِعُ إِلَيْهِمْ قَوْلًا وَلَا يَمْلِكُ
لَهُمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا ﴿٨٩﴾ وَلَقَدْ قَالَ لَهُمْ هَارُونُ مِن
قَبْلُ يَا قَوْمِ إِنَّمَا فُتِنتُم بِهِ وَإِنَّ رَبَّكُمُ الرَّحْمَٰنُ فَاتَّبِعُونِي
وَأَطِيعُوا أَمْرِي ﴿٩٠﴾ قَالُوا لَن نَّبْرَحَ عَلَيْهِ عَاكِفِينَ
حَتَّىٰ يَرْجِعَ إِلَيْنَا مُوسَىٰ ﴿٩١﴾ قَالَ يَا هَارُونُ مَا
مَنَعَكَ إِذْ رَأَيْتَهُمْ ضَلُّوا ﴿٩٢﴾ أَلَّا تَتَّبِعَنِ أَفَعَصَيْتَ
أَمْرِي ﴿٩٣﴾ قَالَ يَبْنَؤُمَّ لَا تَأْخُذْ بِلِحْيَتِي وَلَا بِرَأْسِي
إِنِّي خَشِيتُ أَن تَقُولَ فَرَّقْتَ بَيْنَ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَلَمْ
تَرْقُبْ قَوْلِي ﴿٩٤﴾ قَالَ فَمَا خَطْبُكَ يَا سَامِرِيُّ
﴿٩٥﴾ قَالَ بَصُرْتُ بِمَا لَمْ يَبْصُرُوا بِهِ فَقَبَضْتُ قَبْضَةً
مِّنْ أَثَرِ الرَّسُولِ فَنَبَذْتُهَا وَكَذَٰلِكَ سَوَّلَتْ لِي نَفْسِي
﴿٩٦﴾ قَالَ فَاذْهَبْ فَإِنَّ لَكَ فِي الْحَيَاةِ أَن تَقُولَ لَا
مِسَاسَ وَإِنَّ لَكَ مَوْعِدًا لَّن تُخْلَفَهُ وَانظُرْ إِلَىٰ إِلَٰهِكَ

"Onlar ardımdadır. Rabbim, Hoşnut olman için bana acele geldim" dedi 85. Allah: "Biz, senden sonra kavmini sınadık, Samiri onları saptırdı" dedi. 86. Musa, kavmine kızgın ve üzgün olarak döndü. "Ey kavmim, Rabbiniz size güzel bir vaatte bulunmadı mı? Uzun bir zaman mı geçti, yoksa Rabbinizin gazabına uğramak istediniz de, bana verdiğiniz sözden mi caydınız?" dedi 87. Onlar: "Sana verdiğimiz sözden kendi mallarımız üzerinden caymadık. Bize onların Mısırlıların ziynet eşyalarından yüklerden dolu taşıdığı, biz onları ateşe attık, aynı şekilde Samiri de attı" dediler. 88. Bunun üzerine Samiri onlara böğüren bir buzağı heykeli ortaya koydu. O ve adamlar: "Bu sizin de Musa'nın da tanrısıdır, ama o unuttu" dediler. 89. Görmüyorlar mıydı ki, o heykel onlara ne bir söz söyleyecektir, ne de onlara bir zarar veya fayda verecekti? 90. Harun da onlara önceden: "Ey kavmim! Siz bu buzağı ile sınanıyorsunuz. Sizin gerçek Rabbiniz Rahmandır. Bana uyun, emrime itaat edin" demişti. 91. Onlar da: "Musa bize dönene kadar buna sarılmaktan vazgeçmeyeceğiz" demişlerdi. 92-93. Musa gelince: "Harun! Onların saptığını görünce seni benim yolumdan gitmekten alıkoyan nedir? Benim emrime karşı mı geldin?" dedi 94. Harun: "Ey Annemoğlu! Saçımdan sakalımdan tutma. Doğrusu, senin 'İsrailoğulları arasına ayrılık soydun, sözüme bakmadın' demenden korktum" dedi. 95. Musa: "Ey Samiri! Fa senin yaptığın nedir?" dedi. 96. Samiri: "Onların görmediklerini bir şey gördüm ve o elçinin bastığı yerden bir avuç aldım. Bunu ziynet eşyasının atıldığı çukura attım. Nefsim böyle yapmamı[550] dedi."[551] 97. Musa: "Defol! Artık hayatta 'Bana dokunmayın!' demekten başka yapacağın yoktur.[552] Senin için asla kaçınmayacağın bir ceza daha vardır. Bunun üzerinde ısrarla bağlı kalacağın tanrıya bak; onu yakar-

[550] Mevdudi'nin dediği gibi Samiri'nin bu cümlesi [illegible] uydurduğu bir yalandır. Amacı ise, kendi [illegible] bağlamıyla ilgisi olmayan pek çok yorum [illegible]

[551] Eski Ahit'e ve bazı müfessirlere göre, [illegible] bedduasıyla– cüzzam hastalığına [illegible]

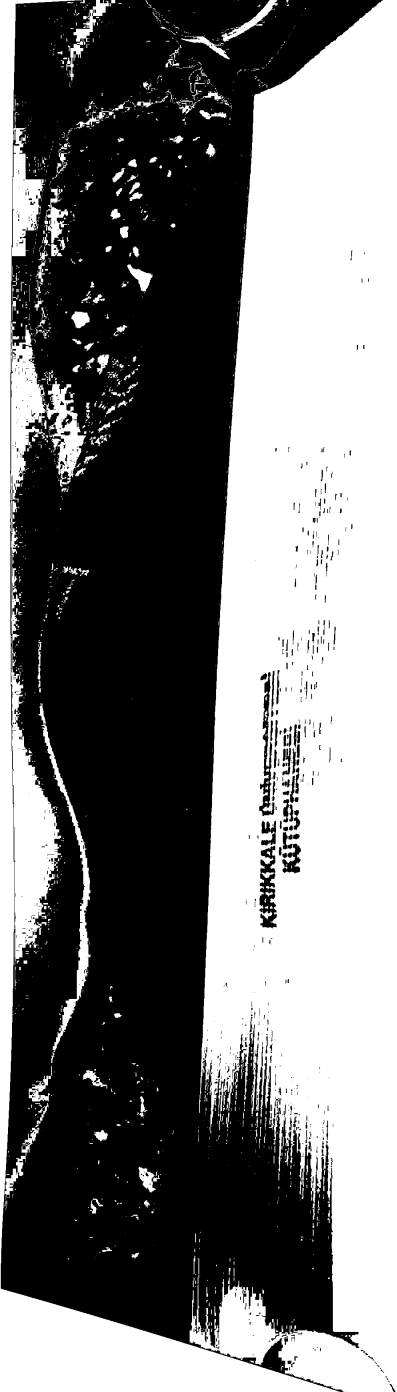

الَّذِي ظَلَمْتَ عَلَيَّ عَابِدًا لَّنْ أَحْرَقْتَهُ ثُمَّ لَنَنسِفَنَّهُ فِي الْيَمِّ نَسْفًا ﴿٩٧﴾ إِنَّمَا إِلَٰهُكُمُ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ وَسِعَ كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا ﴿٩٨﴾ كَذَٰلِكَ نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنبَاءِ مَا قَدْ سَبَقَ وَقَدْ آتَيْنَاكَ مِن لَّدُنَّا ذِكْرًا ﴿٩٩﴾ مَّنْ أَعْرَضَ عَنْهُ فَإِنَّهُ يَحْمِلُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وِزْرًا ﴿١٠٠﴾ خَالِدِينَ فِيهِ وَسَاءَ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حِمْلًا ﴿١٠١﴾

ğız, sonra denize dökeceğiz" dedi. 98. Sizin Tanrınız, ancak, kendisinden başka tanrı olmayan Allah'tır. O bilgice her şeyi kuşatmıştır. 99-100. (Ey Muhammed!) Geçmiş olayları sana böyle anlatıyoruz. Katımızdan sana da bir Kitap verdik; kim ondan yüz çevirirse bilsin ki, kıyamet günü bir günah yükü yüklenecektir. 101. Devamlı bu yükün altında kalacaklardır. Kıyamet günü bu onlar için ne kötü bir yüktür!

وَإِذْ نَادَىٰ رَبُّكَ مُوسَىٰ أَنِ ائْتِ الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿١٠﴾ قَوْمَ فِرْعَوْنَ أَلَا يَتَّقُونَ ﴿١١﴾ قَالَ رَبِّ إِنِّي أَخَافُ أَن يُكَذِّبُونِ ﴿١٢﴾ وَيَضِيقُ صَدْرِي وَلَا يَنطَلِقُ لِسَانِي فَأَرْسِلْ إِلَىٰ هَارُونَ ﴿١٣﴾ وَلَهُمْ عَلَيَّ ذَنبٌ فَأَخَافُ أَن يَقْتُلُونِ ﴿١٤﴾ قَالَ كَلَّا فَاذْهَبَا بِآيَاتِنَا إِنَّا مَعَكُم مُّسْتَمِعُونَ ﴿١٥﴾ فَأْتِيَا فِرْعَوْنَ فَقُولَا إِنَّا رَسُولُ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦﴾ أَنْ أَرْسِلْ مَعَنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿١٧﴾ قَالَ أَلَمْ نُرَبِّكَ فِينَا وَلِيدًا وَلَبِثْتَ فِينَا مِنْ عُمُرِكَ سِنِينَ ﴿١٨﴾ وَفَعَلْتَ فَعْلَتَكَ الَّتِي فَعَلْتَ وَأَنتَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿١٩﴾ قَالَ فَعَلْتُهَا إِذًا وَأَنَا مِنَ الضَّالِّينَ ﴿٢٠﴾ فَفَرَرْتُ مِنكُمْ لَمَّا خِفْتُكُمْ فَوَهَبَ لِي رَبِّي حُكْمًا وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٢١﴾ وَتِلْكَ نِعْمَةٌ تَمُنُّهَا عَلَيَّ أَنْ عَبَّدتَّ بَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿٢٢﴾ قَالَ فِرْعَوْنُ وَمَا رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٢٣﴾ قَالَ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا إِن كُنتُم مُّوقِنِينَ ﴿٢٤﴾ قَالَ لِمَنْ حَوْلَهُ أَلَا تَسْتَمِعُونَ ﴿٢٥﴾ قَالَ رَبُّكُمْ وَرَبُّ آبَائِكُمُ الْأَوَّلِينَ ﴿٢٦﴾ قَالَ إِنَّ رَسُولَكُمُ الَّذِي أُرْسِلَ إِلَيْكُمْ لَمَجْنُونٌ ﴿٢٧﴾ قَالَ رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَمَا بَيْنَهُمَا إِن كُنتُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٢٨﴾ قَالَ لَئِنِ اتَّخَذْتَ إِلَٰهًا غَيْرِي لَأَجْعَلَنَّكَ مِنَ الْمَسْجُونِينَ ﴿٢٩﴾ قَالَ أَوَلَوْ جِئْتُكَ بِشَيْءٍ مُّبِينٍ ﴿٣٠﴾ قَالَ فَأْتِ بِهِ إِن كُنتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٣١﴾

26 **Şuara**/10-11. Rabbin Mûsa'ya: "Haksızlık eden kavme, Firavun'un kavmine git! Haksızlıktan sakınmazlar mı?" diye seslendi. 12-14. Mûsa: "Rabbim! Beni yalanlamalarından korkuyorum; göğsüm daralıyor, dilim açılmıyor. Onun için Hârun'a da elçilik ver. Üstelik onlara karşı suçluyum. Beni öldürmelerinden korkuyorum" demişti. 15-17. Allah: "Hayır; ikiniz mucizelerimizle gidin. Biz sizinle beraber dinlemekteyiz. Firavun'a varın: «Biz ikimiz âlemlerin Rabbi'nin elçileriyiz! İsrailoğulları'nı bizimle beraber gönder!» deyin" demişti. 18-19. Firavun Mûsa'ya: "Biz seni çocukken yanımıza alıp büyütmedik mi? Hayatının birçok yıllarını aramızda geçirdin. Sonunda yapacağını da yaptın. Sen nankörlerden birisin" dedi. 20-22. Musa: "O işi kasten yaptıysam, sapıklardan biri sayılırım. Bu yüzden, sizden korkunca aranızdan kaçtım. Sonra, Rabbim bana hikmet verip, beni peygamber yaptı. Başıma kaktığın bu nimet, İsrailoğulları'nı kendine köle ettiğinden ötürüdür" dedi. 23. Firavun: "Alemlerin Rabbi de nedir?" dedi. 24. (Musa:) "Kesin olarak inanacaksanız, bilin ki, O, göklerin, yerin ve ikisinin arasında bulunanların Rabbi'dir" dedi. 25. (Firavun) yanında bulunanlara: "İşitmiyor musunuz?" dedi. 26. (Musa:) "O sizin de Rabbiniz, önce geçmiş atalarınızın da Rabbidir" dedi. 27. (Firavun:) "Size gönderilen peygamberiniz şüphesiz delidir" dedi. 28. (Musa:) "Eğer akledebilen kimselerseniz, bilin ki, O, doğunun, batının ve ikisinin arasında bulunanların Rabbi'dir" dedi. 29. (Firavun:) "Benden başkasını tanrı edinirsen,

وَنَزَعَ يَدَهُ فَإِذَا هِيَ بَيْضَاءُ لِلنَّاظِرِينَ ﴿٣٣﴾ قَالَ لِلْمَلَإِ حَوْلَهُ إِنَّ
هَٰذَا لَسَاحِرٌ عَلِيمٌ ﴿٣٤﴾ يُرِيدُ أَن يُخْرِجَكُم مِّنْ
أَرْضِكُم بِسِحْرِهِ فَمَاذَا تَأْمُرُونَ ﴿٣٥﴾ قَالُوا أَرْجِهْ
وَأَخَاهُ وَابْعَثْ فِي الْمَدَائِنِ حَاشِرِينَ ﴿٣٦﴾ يَأْتُوكَ
بِكُلِّ سَحَّارٍ عَلِيمٍ ﴿٣٧﴾ فَجُمِعَ السَّحَرَةُ لِمِيقَاتِ
يَوْمٍ مَّعْلُومٍ ﴿٣٨﴾ وَقِيلَ لِلنَّاسِ هَلْ أَنتُم مُّجْتَمِعُونَ
﴿٣٩﴾ لَعَلَّنَا نَتَّبِعُ السَّحَرَةَ إِن كَانُوا هُمُ الْغَالِبِينَ
﴿٤٠﴾ فَلَمَّا جَاءَ السَّحَرَةُ قَالُوا لِفِرْعَوْنَ أَئِنَّ لَنَا
لَأَجْرًا إِن كُنَّا نَحْنُ الْغَالِبِينَ ﴿٤١﴾ قَالَ نَعَمْ وَإِنَّكُمْ
إِذًا لَّمِنَ الْمُقَرَّبِينَ ﴿٤٢﴾ قَالَ لَهُم مُّوسَىٰ أَلْقُوا مَا
أَنتُم مُّلْقُونَ ﴿٤٣﴾ فَأَلْقَوْا حِبَالَهُمْ وَعِصِيَّهُمْ وَقَالُوا
بِعِزَّةِ فِرْعَوْنَ إِنَّا لَنَحْنُ الْغَالِبُونَ ﴿٤٤﴾ فَأَلْقَىٰ مُوسَىٰ
عَصَاهُ فَإِذَا هِيَ تَلْقَفُ مَا يَأْفِكُونَ ﴿٤٥﴾ فَأُلْقِيَ
السَّحَرَةُ سَاجِدِينَ ﴿٤٦﴾ قَالُوا آمَنَّا بِرَبِّ الْعَالَمِينَ
﴿٤٧﴾ رَبِّ مُوسَىٰ وَهَارُونَ ﴿٤٨﴾ قَالَ آمَنتُمْ لَهُ
قَبْلَ أَنْ آذَنَ لَكُمْ إِنَّهُ لَكَبِيرُكُمُ الَّذِي عَلَّمَكُمُ السِّحْرَ
فَلَسَوْفَ تَعْلَمُونَ لَأُقَطِّعَنَّ أَيْدِيَكُمْ وَأَرْجُلَكُم مِّنْ
خِلَافٍ وَلَأُصَلِّبَنَّكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٤٩﴾ قَالُوا لَا ضَيْرَ إِنَّا
إِلَىٰ رَبِّنَا مُنقَلِبُونَ ﴿٥٠﴾ إِنَّا نَطْمَعُ أَن يَغْفِرَ لَنَا رَبُّنَا
خَطَايَانَا أَن كُنَّا أَوَّلَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٥١﴾ وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ
مُوسَىٰ أَنْ أَسْرِ بِعِبَادِي إِنَّكُم مُّتَّبَعُونَ ﴿٥٢﴾ فَأَرْسَلَ
فِرْعَوْنُ فِي الْمَدَائِنِ حَاشِرِينَ ﴿٥٣﴾ إِنَّ هَٰؤُلَاءِ
لَشِرْذِمَةٌ قَلِيلُونَ ﴿٥٤﴾ [illegible] ﴿٥٥﴾ وَإِنَّا لَجَمِيعٌ حَاذِرُونَ ﴿٥٦﴾
فَأَخْرَجْنَاهُم مِّن جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿٥٧﴾ وَكُنُوزٍ وَمَقَامٍ كَرِيمٍ ﴿٥٨﴾ كَذَٰلِكَ
[illegible] ﴿٥٩﴾ فَأَتْبَعُوهُم مُّشْرِقِينَ
[illegible] ﴿٦٠﴾ قَالَ أَصْحَابُ مُوسَىٰ

...sır (Musa) "Sopa..." dedi. 33. (Musa) "...sır" dedi. 34. Firavun ...dan ...ı, ...ı ...dedi. 35. Musa ...ı ...ı ...dedi. 36-37. Firavun ...ı ...ı ...ı

إِنَّا لَمُدْرَكُونَ ﴿٦١﴾ قَالَ كَلَّا إِنَّ مَعِيَ رَبِّي سَيَهْدِينِ ﴿٦٢﴾ فَأَوْحَيْنَا إِلَى مُوسَى أَنِ اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْبَحْرَ فَانْفَلَقَ فَكَانَ كُلُّ فِرْقٍ كَالطَّوْدِ الْعَظِيمِ ﴿٦٣﴾ وَأَزْلَفْنَا ثَمَّ الْآخَرِينَ ﴿٦٤﴾ وَأَنْجَيْنَا مُوسَى وَمَنْ مَعَهُ أَجْمَعِينَ ﴿٦٥﴾ ثُمَّ أَغْرَقْنَا الْآخَرِينَ ﴿٦٦﴾ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٦٧﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿٦٨﴾

dık. 60. Firavun ve adamları, güneş üzerlerine doğarken İsrailoğulları'nın peşine düştüler. 61. İki topluluk birbirini gördüğünde, Mûsâ'nın adamları: "İşte yakalandık" dediler. 62. Mûsa: "Hayır; Rabbim benimle beraberdir, bana elbette yol gösterecektir" dedi. 63. Bunun üzerine Biz Musa'ya: "Deyneğinle denize vur" diye vahyettik. Deniz birden ikiye ayrıldı, her parçası yüce bir dağ gibiydi. 64. Oraya, geridekileri de yaklaştırdık. 65. Mûsa ve beraberinde bulunanların hepsini kurtardık. 66. Öbürlerini suda boğduk. 67. Bunda şüphesiz ders vardır, ama çoğu inanmamaktadır. 68. Rabbin, Üstün'dür, merhametlidir.

إِذْ قَالَ مُوسَى لِأَهْلِهِ إِنِّي آنَسْتُ نَارًا سَآتِيكُمْ مِنْهَا بِخَبَرٍ أَوْ آتِيكُمْ بِشِهَابٍ قَبَسٍ لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ ﴿٧﴾ فَلَمَّا جَاءَهَا نُودِيَ أَنْ بُورِكَ مَنْ فِي النَّارِ وَمَنْ حَوْلَهَا وَسُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٨﴾ يَامُوسَى إِنَّهُ أَنَا اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٩﴾ وَأَلْقِ عَصَاكَ فَلَمَّا رَآهَا تَهْتَزُّ كَأَنَّهَا جَانٌّ وَلَّى مُدْبِرًا وَلَمْ يُعَقِّبْ يَامُوسَى لَا تَخَفْ إِنِّي لَا يَخَافُ لَدَيَّ الْمُرْسَلُونَ ﴿١٠﴾ إِلَّا مَنْ ظَلَمَ ثُمَّ بَدَّلَ حُسْنًا بَعْدَ سُوءٍ فَإِنِّي غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١١﴾ وَأَدْخِلْ يَدَكَ فِي جَيْبِكَ تَخْرُجْ بَيْضَاءَ مِنْ غَيْرِ سُوءٍ فِي تِسْعِ آيَاتٍ إِلَى فِرْعَوْنَ وَقَوْمِهِ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ ﴿١٢﴾ فَلَمَّا جَاءَتْهُمْ آيَاتُنَا مُبْصِرَةً قَالُوا هَذَا سِحْرٌ مُبِينٌ ﴿١٣﴾ وَجَحَدُوا بِهَا وَاسْتَيْقَنَتْهَا أَنْفُسُهُمْ ظُلْمًا وَعُلُوًّا فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ ﴿١٤﴾

27 **Neml**/7. Mûsa, ailesine: "Ben bir ateş gördüm; size oradan ya bir haber getireceğim, yahut ısınasınız diye tutuşmuş bir kor getireceğim" demişti. 8. Oraya geldiğinde kendisine şöyle seslenildi: "Ateşin yanında olan ve çevresinde bulunanlar mübarek kılınmıştır. Alemlerin Rabbi olan Allah yücedir". 9-12. Allah: "Ey Mûsa! Ben Üstün ve Bilge olan Allah'ım. Deyneğini at!" dedi. Mûsa deyneğinin yılan gibi hareketler yaptığını görünce arkasına bakmadan dönüp kaçtı. Allah: "Ey Mûsa! Korkma; Benim huzurumda elçiler korkmaz. Yalnız, haksızlık eden, sonra kötülüğü iyiliğe çeviren kimse bilsin ki, Ben çok bağışlayıcı ve merhametliyim. Elini koynuna sok, Firavun ve kavmine gönderilen dokuz mûcizeden biri olarak kusursuz, bembeyaz çıksın. Gerçekten onlar yoldan çıkmış bir toplumdur" dedi. 13. Âyetlerimiz gözlerinin önüne serilince: "Bu apaçık bir büyüdür" dediler. 14. Vicdanları kesin olarak kabul ettiği hâlde, zulmederek ve büyüklenerek onları bile bile inkâr ettiler. Bozguncuların sonunun nasıl olduğuna bir bak!

نَتْلُو عَلَيْكَ مِنْ نَبَإِ مُوسَى وَفِرْعَوْنَ بِالْحَقِّ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٣﴾ إِنَّ فِرْعَوْنَ عَلَا فِي الْأَرْضِ وَجَعَلَ أَهْلَهَا شِيَعًا يَسْتَضْعِفُ طَائِفَةً مِنْهُمْ يُذَبِّحُ أَبْنَاءَهُمْ

28 **Kasas**/3. Ey Muhammed! İnanan bir toplum için, gerçeğe uygun olarak, sana Mûsa ve Firavun olayını anlatacağız. 4. Firavun memleketin başına geçti ve halkını fırkalara ayırdı. İçlerinden bir topluluğu güçsüz bula-

وَيَسْتَحْيِ نِسَاءَهُمْ إِنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُفْسِدِينَ ﴿٤﴾
وَنُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا فِي الْأَرْضِ
وَنَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ ﴿٥﴾ وَنُمَكِّنَ لَهُمْ
فِي الْأَرْضِ وَنُرِيَ فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَجُنُودَهُمَا مِنْهُمْ
مَا كَانُوا يَحْذَرُونَ ﴿٦﴾ وَأَوْحَيْنَا إِلَى أُمِّ مُوسَى أَنْ
أَرْضِعِيهِ فَإِذَا خِفْتِ عَلَيْهِ فَأَلْقِيهِ فِي الْيَمِّ وَلَا تَخَافِي
وَلَا تَحْزَنِي إِنَّا رَادُّوهُ إِلَيْكِ وَجَاعِلُوهُ مِنَ الْمُرْسَلِينَ
﴿٧﴾ فَالْتَقَطَهُ آلُ فِرْعَوْنَ لِيَكُونَ لَهُمْ عَدُوًّا وَحَزَنًا
إِنَّ فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَجُنُودَهُمَا كَانُوا خَاطِئِينَ ﴿٨﴾
وَقَالَتِ امْرَأَةُ فِرْعَوْنَ قُرَّةُ عَيْنٍ لِي وَلَكَ لَا تَقْتُلُوهُ
عَسَى أَنْ يَنْفَعَنَا أَوْ نَتَّخِذَهُ وَلَدًا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ
﴿٩﴾ وَأَصْبَحَ فُؤَادُ أُمِّ مُوسَى فَارِغًا إِنْ كَادَتْ لَتُبْدِي
بِهِ لَوْلَا أَنْ رَبَطْنَا عَلَى قَلْبِهَا لِتَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ
﴿١٠﴾ وَقَالَتْ لِأُخْتِهِ قُصِّيهِ فَبَصُرَتْ بِهِ عَنْ جُنُبٍ
وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١١﴾ وَحَرَّمْنَا عَلَيْهِ الْمَرَاضِعَ مِنْ
قَبْلُ فَقَالَتْ هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَى أَهْلِ بَيْتٍ يَكْفُلُونَهُ لَكُمْ
وَهُمْ لَهُ نَاصِحُونَ ﴿١٢﴾ فَرَدَدْنَاهُ إِلَى أُمِّهِ كَيْ تَقَرَّ
عَيْنُهَا وَلَا تَحْزَنَ وَلِتَعْلَمَ أَنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَلَكِنَّ
أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٣﴾ وَلَمَّا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَاسْتَوَى
آتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ
﴿١٤﴾ وَدَخَلَ الْمَدِينَةَ عَلَى حِينِ غَفْلَةٍ مِنْ أَهْلِهَا
فَوَجَدَ فِيهَا رَجُلَيْنِ يَقْتَتِلَانِ هَذَا مِنْ شِيعَتِهِ وَهَذَا مِنْ
عَدُوِّهِ فَاسْتَغَاثَهُ الَّذِي مِنْ شِيعَتِهِ عَلَى الَّذِي مِنْ عَدُوِّهِ
فَوَكَزَهُ مُوسَى فَقَضَى عَلَيْهِ قَالَ هَذَا مِنْ عَمَلِ
الشَّيْطَانِ إِنَّهُ عَدُوٌّ مُضِلٌّ مُبِينٌ ﴿١٥﴾ قَالَ رَبِّ إِنِّي
ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاغْفِرْ لِي فَغَفَرَ لَهُ إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ
الرَّحِيمُ ﴿١٦﴾ قَالَ رَبِّ بِمَا أَنْعَمْتَ عَلَيَّ فَلَنْ أَكُونَ
ظَهِيرًا لِلْمُجْرِمِينَ ﴿١٧﴾ فَأَصْبَحَ فِي الْمَدِينَةِ خَائِفًا

rak onların oğullarını boğazlıyor, kadınlarını sağ bırakıyordu, çünkü o bozguncullardandı. 5-6. Biz memlekette güçsüz bırakılanlara iyilikte bulunmak, onları önderler kılmak, onları vâris yapmak, onları o yere yerleştirmek, Firavun, Hâmân ve her ikisinin askerlerine, çekinmekte oldukları şeylerin neler olduğunu göstermek istiyorduk. 7. Mûsâ'nın annesine: "Çocuğu emzir, başına bir şey gelmesinden korktuğun zaman onu suya bırak. Korkma, üzülme; Biz onu sana döndüreceğiz ve onu elçilerden yapacağız" diye bildirmiştik. 8. Firavun'un adamları rastlayıp onu almışlardı. İleride onlara düşman ve başlarına dert olacaktı. Firavun, Hâmân ve askerleri yanılmışlardı. 9. Firavun'un karısı: "Benim de senin de gözün aydın olsun! Onu öldürmeyiniz; belki bize faydalı olur, yahut onu evlat ediniriz" dedi. Aslında şuurda değillerdi. 10. Mûsâ'nın annesi, gönlü sımsıkı sabahı etti. İnananlardan olması için kalbini pekiştirmeseydik, neredeyse sırrına vararak çocuğun kendi oğlu olduğunu açığa vuracaktı. 11. Mûsâ'nın ablasına: "Onu izle" dedi. O da, onu farkına varmadan Mûsâ'yı uzaktan gözetledi. 12. Önceden, süt annelerinin memesini kabul etmemesini sağladık. Mûsâ'nın ablası: "Size, sizin adınıza ona bakacak, onu sahiplenecek bir aileyi tavsiye edeyim mi?" dedi. 13. Böylece onu, annesinin gözü aydın olsun, üzülmesin, Allah'ın verdiği sözün gerçek olduğunu bilsin diye, ona geri çevirdik. Fakat onların çoğu bilmezler. 14. Mûsâ ergenlik çağına gelip olgunlaşınca, ona hüküm ve ilim verdik. İyi davrananları böyle ödüllendiririz. 15. Mûsâ, halkının haberi olmadığı bir zamanda şehre girdi. Biri kendi adamlarından, diğeri de düşmanlarından olan iki adamın dövüştüğünü gördü. Kendi tarafından olan kimse, düşmanına karşı ondan yardım istedi. Mûsâ da ona bir yumruk indirdi ve ölümüne sebep oldu. "Bu Şeytan'ın işidir; çünkü o apaçık, saptırıcı bir düşmandır" dedi. 16. Mûsâ: "Rabbim! Ben kendime yazık ettim, beni bağışla" dedi. Allah da onu bağışladı. O, çok bağışlayan ve merhametlidir. 17. Mûsâ: "Rabbim! Bana verdiğin nimete yemin ederim ki, bir daha suç

يَتَرَقَّبُ فَإِذَا الَّذِي اسْتَنْصَرَهُ بِالْأَمْسِ يَسْتَصْرِخُهُ قَالَ
لَهُ مُوسَىٰ إِنَّكَ لَغَوِيٌّ مُبِينٌ ﴿١٨﴾ فَلَمَّا أَنْ أَرَادَ أَنْ
يَبْطِشَ بِالَّذِي هُوَ عَدُوٌّ لَهُمَا قَالَ يَامُوسَىٰ أَتُرِيدُ أَنْ
تَقْتُلَنِي كَمَا قَتَلْتَ نَفْسًا بِالْأَمْسِ إِنْ تُرِيدُ إِلَّا أَنْ
تَكُونَ جَبَّارًا فِي الْأَرْضِ وَمَا تُرِيدُ أَنْ تَكُونَ مِنَ
الْمُصْلِحِينَ ﴿١٩﴾ وَجَاءَ رَجُلٌ مِنْ أَقْصَى الْمَدِينَةِ
يَسْعَىٰ قَالَ يَامُوسَىٰ إِنَّ الْمَلَأَ يَأْتَمِرُونَ بِكَ لِيَقْتُلُوكَ
فَاخْرُجْ إِنِّي لَكَ مِنَ النَّاصِحِينَ ﴿٢٠﴾ فَخَرَجَ مِنْهَا
خَائِفًا يَتَرَقَّبُ قَالَ رَبِّ نَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ
﴿٢١﴾ وَلَمَّا تَوَجَّهَ تِلْقَاءَ مَدْيَنَ قَالَ عَسَىٰ رَبِّي أَنْ
يَهْدِيَنِي سَوَاءَ السَّبِيلِ ﴿٢٢﴾ وَلَمَّا وَرَدَ مَاءَ مَدْيَنَ
وَجَدَ عَلَيْهِ أُمَّةً مِنَ النَّاسِ يَسْقُونَ وَوَجَدَ مِنْ دُونِهِمُ
امْرَأَتَيْنِ تَذُودَانِ قَالَ مَا خَطْبُكُمَا قَالَتَا لَا نَسْقِي حَتَّىٰ
يُصْدِرَ الرِّعَاءُ وَأَبُونَا شَيْخٌ كَبِيرٌ ﴿٢٣﴾ فَسَقَىٰ لَهُمَا
ثُمَّ تَوَلَّىٰ إِلَى الظِّلِّ فَقَالَ رَبِّ إِنِّي لِمَا أَنْزَلْتَ إِلَيَّ مِنْ
خَيْرٍ فَقِيرٌ ﴿٢٤﴾ فَجَاءَتْهُ إِحْدَاهُمَا تَمْشِي عَلَى
اسْتِحْيَاءٍ قَالَتْ إِنَّ أَبِي يَدْعُوكَ لِيَجْزِيَكَ أَجْرَ مَا
سَقَيْتَ لَنَا فَلَمَّا جَاءَهُ وَقَصَّ عَلَيْهِ الْقَصَصَ قَالَ لَا
تَخَفْ نَجَوْتَ مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٢٥﴾ قَالَتْ
إِحْدَاهُمَا يَاأَبَتِ اسْتَأْجِرْهُ إِنَّ خَيْرَ مَنِ اسْتَأْجَرْتَ
الْقَوِيُّ الْأَمِينُ ﴿٢٦﴾ قَالَ إِنِّي أُرِيدُ أَنْ أُنْكِحَكَ
إِحْدَى ابْنَتَيَّ هَاتَيْنِ عَلَىٰ أَنْ تَأْجُرَنِي ثَمَانِيَ حِجَجٍ
فَإِنْ أَتْمَمْتَ عَشْرًا فَمِنْ عِنْدِكَ وَمَا أُرِيدُ أَنْ أَشُقَّ
عَلَيْكَ سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٢٧﴾
قَالَ ذَٰلِكَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ أَيَّمَا الْأَجَلَيْنِ قَضَيْتُ فَلَا
عُدْوَانَ عَلَيَّ وَاللَّهُ عَلَىٰ مَا نَقُولُ وَكِيلٌ ﴿٢٨﴾ فَلَمَّا

lulara arka çıkmayacağım" dedi.[552] 18. Şehirde, korku içinde etrafı gözetip dolaşarak sabahladı. Dün kendisinden yardım isteyen kimse bağırarak ondan yine yardım istiyordu. Mûsa ona: "Belli ki, sen azgının birisin" dedi. 19. Mûsa, ikisinin de düşmanı olan kimseyi yakalamak isteyince, o: "Ey Mûsa! Dün bir cana kıydığın gibi beni de mi öldürmek istiyorsun? Sen arabuluculardan olmayı istemiyor, ancak yeryüzünde bir zorba olmak istiyorsun" dedi. 20. Şehrin öbür ucundan koşarak bir adam geldi: "Ey Mûsa! İleri gelenler, seni öldürmek için aralarında görüşüyorlar. Hemen uzaklaş. Ben senin iyiliğini istiyorum" dedi. 21. Musa, korku içinde çevresini gözetleyerek oradan çıktı. "Rabbim! Beni zâlim toplumdan kurtar" dedi. 22. Medyen'e doğru yöneldiğinde: "Rabbimin bana doğru yolu göstereceğini umarım" dedi. 23. Medyen suyuna gelince, davarlarını sulayan bir insan topluluğu buldu. Onlardan başka, hayvanlarını koruyan iki kız gördü. Onlara: "Sıkıntınız nedir?" dedi. "Çobanlar ayrılana kadar biz sulamayız. Babamız çok yaşlıdır onun için bu işi biz yapıyoruz" dediler. 24. Mûsa onların davarlarını suladı. Sonra gölgeye çekildi: "Rabbim! Bana indireceğin iyiliğe muhtacım" dedi. 25. O sırada, kızlardan biri utana utana yürüyüp ona geldi: "Babam sana sulama ücretini ödemek için seni çağırıyor" dedi. Mûsa ona gelince, başından geçeni anlattı. O: "Korkma; artık zâlim kavimden kurtuldun" dedi. 26. İki kızdan biri: "Babacağım! Onu ücretli olarak tut; ücretle tuttuklarının en iyisi bu güçlü ve güvenilir adamdır" dedi. 27.Kızların babası: "Benim için sekiz yıl çalışmana karşılık bu iki kızımdan birini sana nikahlamak istiyorum. Eğer on yıla tamamlarsan o senden bir lütuf olur. Ama sana bir sıkıntı vermek istemem. İnşaallah beni iyi kimselerden bulacaksın" dedi. 28. Mûsa: "Bu seninle benim aramdadır. Demek ki, bu iki süreden hangisini dol-

[552] Bu olaydan ve Hz. Musa'nın ifadelerinden, onun asabi fakat o derecede de adalet duygusu keskin bir kişiliğe sahip olduğu anlaşılmaktadır.

وَسَارَ بِأَهْلِهِ آنَسَ مِنْ جَانِبِ
نَارًا لَعَلِّي
مِنَ النَّارِ لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ
مِنْ شَاطِئِ الْوَادِ الْأَيْمَنِ فِي
أَنْ يَا مُوسَى إِنِّي أَنَا اللَّهُ
وَأَنْ أَلْقِ عَصَاكَ فَلَمَّا رَآهَا تَهْتَزُّ
وَلَمْ يُعَقِّبْ يَا مُوسَى أَقْبِلْ وَلَا
مِنَ الْآمِنِينَ ﴿٣١﴾ اسْلُكْ يَدَكَ فِي
مِنْ غَيْرِ سُوءٍ وَاضْمُمْ إِلَيْكَ
مِنَ الرَّهْبِ فَذَانِكَ بُرْهَانَانِ مِنْ رَبِّكَ إِلَى
وَمَلَئِهِ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ ﴿٣٢﴾ قَالَ
إِنِّي قَتَلْتُ مِنْهُمْ نَفْسًا فَأَخَافُ أَنْ يَقْتُلُونِ
وَأَخِي هَارُونُ هُوَ أَفْصَحُ مِنِّي لِسَانًا فَأَرْسِلْهُ
مَعِيَ رِدْءًا يُصَدِّقُنِي إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُكَذِّبُونِ ﴿٣٤﴾
سَنَشُدُّ عَضُدَكَ بِأَخِيكَ وَنَجْعَلُ لَكُمَا سُلْطَانًا فَلَا
يَصِلُونَ إِلَيْكُمَا بِآيَاتِنَا أَنْتُمَا وَمَنِ اتَّبَعَكُمَا الْغَالِبُونَ
فَلَمَّا جَاءَهُمْ مُوسَى بِآيَاتِنَا بَيِّنَاتٍ قَالُوا مَا
هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُفْتَرًى وَمَا سَمِعْنَا بِهَذَا فِي آبَائِنَا
الْأَوَّلِينَ ﴿٣٦﴾ وَقَالَ مُوسَى رَبِّي أَعْلَمُ بِمَنْ جَاءَ
بِالْهُدَى مِنْ عِنْدِهِ وَمَنْ تَكُونُ لَهُ عَاقِبَةُ الدَّارِ إِنَّهُ لَا
يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ ﴿٣٧﴾ وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ مَا
عَلِمْتُ لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرِي فَأَوْقِدْ لِي يَا هَامَانُ عَلَى
الطِّينِ فَاجْعَلْ لِي صَرْحًا لَعَلِّي أَطَّلِعُ إِلَى إِلَهِ مُوسَى
وَإِنِّي لَأَظُنُّهُ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٣٨﴾ وَاسْتَكْبَرَ هُوَ
وَجُنُودُهُ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَظَنُّوا أَنَّهُمْ إِلَيْنَا لَا
يُرْجَعُونَ ﴿٣٩﴾ فَأَخَذْنَاهُ وَجُنُودَهُ فَنَبَذْنَاهُمْ فِي
الْيَمِّ فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ ﴿٤٠﴾

Musa ailesini alıp yola çıktı. Uzakta bir ateş gördü. Ailesine "Durun, ben bir ateş gördüm. Belki oradan size bir haber getiririm veya ısınmanız için bir kor getiririm" dedi. 30 Orada yeşil bir vadinin sağ yanındaki mübarek yerde bir ağaçtan ona şöyle seslenildi: "Ey Musa! Şüphesiz Ben alemlerin Rabbi Allah'ım. 31 Değneğini at!" Ve onun hareket ettiğini görünce, arkasına bakmadan kaçmaya başladı. "Ey Musa! Yaklaş ve korkma! Sen güvendesin. 32 Elini koltuğunun altına sok, kusursuz bir halde çıkacaktır. Korkudan kurtulmak için de kolunu yanına bastır. İşte bu, Firavun ve ileri gelenlerine gönderilecek iki delildir. Onlar gerçekten yoldan çıkmış bir topluluktur" 33-34. Musa: "Rabbim! Ben onlardan bir cana kıydım. Beni öldürmelerinden korkarım. Kardeşim Harun'un dili benimkinden daha düzgündür. Onu, beni destekleyen bir yardımcı olarak benimle birlikte gönder. Zira beni yalanlamalarından korkuyorum" dedi. 35 Allah: "Seni kardeşinle destekleyeceğiz, size öyle bir kudret vereceğiz ki, onlar size el uzatamayacaklar. Ayetlerimizle siz ve sizlere uyanlar üstün gelecekler" dedi. 36 Musa onlara apaçık mucizelerimizle gelince: "Bu, sadece uydurma bir büyüdür. Önceki atalarımızdan böylesini işitmedik" dediler. 37 Musa: "Rabbim, O'nun katından bir doğruluk rehberi kimin geldiğini, ahiret yurdunun kimin olacağını daha iyi bilir. Şüphesiz zalimler başarıya ulaşamazlar" dedi. 38 Firavun: "Ey ileri gelenler! Benden başka sizin bir ilahınız olduğunu bilmiyorum. Ey Haman! Bana çamurdan bir fırın yak da bir kule yapayım. Belki bakar da Musa'nın ilahını görürüm. Ben onun yalancılardan olduğunu sanıyorum" dedi. 39 O ve askerleri, haksız yere yeryüzünde büyüklük taslamışlardı. Bize döndürülmeyeceklerini sanıyorlardı. 40 Biz de onu ve askerlerini yakalayıp denize attık. Bak, zalimlerin sonu nasıl oldu!

أَئِمَّةً يَدْعُونَ إِلَى النَّارِ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ لَا يُنصَرُونَ ﴿٤١﴾ وَأَتْبَعْنَاهُمْ فِي هَٰذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ هُم مِّنَ الْمَقْبُوحِينَ ﴿٤٢﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ مِن بَعْدِ مَا أَهْلَكْنَا الْقُرُونَ الْأُولَىٰ بَصَائِرَ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَرَحْمَةً لَّعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٤٣﴾

çekten Bize döndürülmeyeceklerini sandılar. 40. Biz de, onu ve askerlerini yakalayıp suya attık. (Ey Muhammed!) Haksızlık edenlerin sonunun nasıl olduğuna bir bak. 41. Onları, ateşe çağıran önderler kıldık; onlar kıyamet günü de yardım görmezler. 42. Bu dünyada peşlerine lânet taktık; onlar kıyâmet gününde de iğrenç kimselerden olacaklardır. 43. Biz, ilk nesilleri yok ettikten sonra, öğüt alsınlar diye insanlar için açık deliller, rehber ve rahmet olarak Mûsa'ya Kitab'ı verdik.

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَىٰ تِسْعَ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ فَاسْأَلْ بَنِي إِسْرَائِيلَ إِذْ جَاءَهُمْ فَقَالَ لَهُ فِرْعَوْنُ إِنِّي لَأَظُنُّكَ يَا مُوسَىٰ مَسْحُورًا ﴿١٠١﴾ قَالَ لَقَدْ عَلِمْتَ مَا أَنزَلَ هَٰؤُلَاءِ إِلَّا رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ بَصَائِرَ وَإِنِّي لَأَظُنُّكَ يَا فِرْعَوْنُ مَثْبُورًا ﴿١٠٢﴾ فَأَرَادَ أَن يَسْتَفِزَّهُم مِّنَ الْأَرْضِ فَأَغْرَقْنَاهُ وَمَن مَّعَهُ جَمِيعًا ﴿١٠٣﴾ وَقُلْنَا مِن بَعْدِهِ لِبَنِي إِسْرَائِيلَ اسْكُنُوا الْأَرْضَ فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ الْآخِرَةِ جِئْنَا بِكُمْ لَفِيفًا ﴿١٠٤﴾

17 **İsra**/101. (Ey Muhammed!) Musa'ya dokuz apaçık mucize verdik. İsrailoğulları'na sor. Kendine Musa geldiği zaman Firavun: "Ey Musa! Ben senin büyülenmiş olduğunu düşünüyorum" demişti. 102. Musa da: "Göklerin ve yerin Rabbinin gözaçıcı belgeleri olarak bunları indirdiğini biliyorsundur. Ey Firavun! Ben de, senin yok olacağını sanıyorum" dedi. 103. Firavun onları memleketten sürmek istedi. Biz de onu ve beraberindekilerin hepsini suda boğduk. 104. Bundan sonra İsrailoğulları'na: "Burada siz oturun. Ahiretin vakti gelince hepinizi biraraya getiririz" dedik.

وَآتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَجَعَلْنَاهُ هُدًى لِّبَنِي إِسْرَائِيلَ أَلَّا تَتَّخِذُوا مِن دُونِي وَكِيلًا ﴿٢﴾ ذُرِّيَّةَ مَنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوحٍ إِنَّهُ كَانَ عَبْدًا شَكُورًا ﴿٣﴾ وَقَضَيْنَا إِلَىٰ بَنِي إِسْرَائِيلَ فِي الْكِتَابِ لَتُفْسِدُنَّ فِي الْأَرْضِ مَرَّتَيْنِ وَلَتَعْلُنَّ عُلُوًّا كَبِيرًا ﴿٤﴾ فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ أُولَاهُمَا بَعَثْنَا عَلَيْكُمْ عِبَادًا لَّنَا أُولِي بَأْسٍ شَدِيدٍ فَجَاسُوا خِلَالَ الدِّيَارِ وَكَانَ وَعْدًا مَّفْعُولًا ﴿٥﴾ ثُمَّ رَدَدْنَا لَكُمُ

17 **İsra**/2-3. Mûsa'ya Kitab'ı verdik ve onu (Kitab'ı) İsrailoğulları'na rehber kıldık: "Benden başkasını vekil tutmayın, ey Nûh'un –o çok şükreden bir kuldu– beraberinde kurtardıklarımızın soyundan gelenler!" 4. Kitap'ta İsrailoğulları'na: "Andolsun, yeryüzünde iki defa bozgunculuk yapacaksınız ve kibirlendikçe kibirleneceksiniz" diye bildirmiştik.[554] 5. Birincisinin vakti geldiğinde, pek güçlü olan kullarımızı üzerinize saldık ve yurtlarınız arasında dolaştılar. Bu yerine gelecek bir vaad idi.

[554] İsrailoğulları için Musa Kitabı'nda haber verildiği belirtilen bu iki fitne, tarihte –Kur'an'ın nüzulünden önce– vaki olmuştur. Birincisinde, İsrailoğulları'nın doğru yoldan ayrılmaları üzerine Allah'tan bir ceza olarak Babilliler Kudüs'e girmiş, Mescid'i yıkmış ve İsrailoğulları'nı sürgün etmişlerdi. Daha sonra İsrailoğulları Kudüs'e dönmüş ve Mescid'i yeniden inşa etmişlerdi. İkinci fitne MS. 70 yılında meydana gelmiştir. Bu kez Romalılar Kudüs'ü işgal etmiş, Mescid'i yıkmış ve İsrailoğulları'nı tekrar sürgün etmişlerdi. Bu ikinci sürgün 20.Yüzyıla kadar sürmüştür. Yahudiler 1948'de Filistin'de İsrail devletini kurmuş ve 1967' deki Yedigün savaşları sonucunda Kudüs'e tamamen hakim olmuşlardır.

ذُكِّرْتُ عَلَيْهِ وَأَمْدَدْنَاكُم بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَجَعَلْنَاكُمْ
[illegible] ﴿٧﴾ إِنْ أَحْسَنتُمْ أَحْسَنتُمْ لِأَنفُسِكُمْ وَإِنْ
[illegible] وَعْدُ الْآخِرَةِ لِيَسُوءُوا وُجُوهَكُمْ
[illegible] كَمَا دَخَلُوهُ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَلِيُتَبِّرُوا مَا
[illegible] ﴿٨﴾ عَسَىٰ رَبُّكُمْ أَن يَرْحَمَكُمْ وَإِنْ
[illegible] وَجَعَلْنَا جَهَنَّمَ لِلْكَافِرِينَ حَصِيرًا ﴿٨﴾

5 [illegible] sizi onlara galip getirdik. Size mallar ve oğullar verdik ve sayınızı artırdık. 7 İyi davranırsanız, kendinize iyi davranmış olursunuz, kötülük yaparsanız, kendinize yapmış olursunuz. Sonuncu vaadin vakti gelince, size üzüntü vermek, daha önceki gibi Mescid'e girmek ve ele geçirdiklerinizi yerle bir etmek için başka düşmanlarınızı gönderdik. 8 Belki Rabbiniz size merhamet eder. Fakat siz tekrarlarsanız, Biz de tekrarlarız. Cehennemi kafirlere zindan olmuştur.

ثُمَّ بَعَثْنَا مِن بَعْدِهِم مُّوسَىٰ وَهَارُونَ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ
[illegible] بِآيَاتِنَا فَاسْتَكْبَرُوا وَكَانُوا قَوْمًا مُّجْرِمِينَ
[illegible] ﴿٧٥﴾ فَلَمَّا جَاءَهُمُ الْحَقُّ مِنْ عِندِنَا قَالُوا إِنَّ هَٰذَا
[illegible] ﴿٧٦﴾ قَالَ مُوسَىٰ أَتَقُولُونَ لِلْحَقِّ لَمَّا
[illegible] ﴿٧٧﴾
[illegible] عَمَّا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا وَتَكُونَ
[illegible] فِي الْأَرْضِ وَمَا نَحْنُ لَكُمَا بِمُؤْمِنِينَ
[illegible] فِرْعَوْنَ ائْتُونِي بِكُلِّ سَاحِرٍ عَلِيمٍ
[illegible] جَاءَ السَّحَرَةُ قَالَ لَهُم مُّوسَىٰ أَلْقُوا مَا
[illegible] أَلْقَوْا قَالَ مُوسَىٰ مَا جِئْتُم
[illegible] إِنَّ اللَّهَ سَيُبْطِلُهُ إِنَّ اللَّهَ لَا يُصْلِحُ عَمَلَ
[illegible] اللَّهُ الْحَقَّ بِكَلِمَاتِهِ وَلَوْ
[illegible] مُوسَىٰ إِلَّا ذُرِّيَّةٌ
[illegible] وَمَلَئِهِمْ أَن يَفْتِنَهُمْ
[illegible] فِي الْأَرْضِ وَإِنَّهُ لَمِنَ الْمُسْرِفِينَ
[illegible] بِاللَّهِ فَعَلَيْهِ
[illegible] ﴿٨٥﴾
[illegible] ﴿٨٦﴾

10 Yunus 75 Sonra onların ardından da Firavun ve adamlarına apaçık belgelerimizle Musa ve Harun'u gönderdik. Ama onlar büyüklenerek bir zorbalık ettiler. 76 Katımızdan gerçek onlara gelince: 'Bu açıkça bir büyücülük' dediler. 77 Musa 'Size gelen gerçeğe mi büyücülük diyorsunuz? Bu büyücülük değildir. Büyücüler kurtulamazlar' dedi. 78 Onlar (Musa'ya) 'Siz bizi babalarımız üzerinde bulduğumuz yoldan çevirmeye mi, bu ülkede büyük sizin olsun diye mi size geldiniz? Biz size inanmıyoruz' dediler. 79-80 Firavun 'Bana bütün bilgin büyücüler getirin' dedi. Büyücüler gelince, Musa onlara 'Atacağınız atın' dedi. 81-82 Onlar attıkları zaman Musa 'Bu getirdiğiniz şey büyücülüktür. Allah onu boşa çıkaracaktır. Allah bozguncular işini düzeltmez. Suçlular hoşuna gitmese de, Allah sözüyle gerçeği ortaya çıkaracaktır' dedi. 83 Musa'ya, ancak kendi soyundan gelen birkaç gençten başkası Firavun ve ileri gelenlerinin işkence etmesinden korkup inanmış. Firavun ülkede hakim bir zorba idi. O asırı gidenlerden biri idi. 84 Musa 'Ey kavmim! Allah'a inanıyorsanız ve Müslüman iseniz, Ona güvenin' demişti. 85-86 Onlar 'Allah'a güvendik. Zalimler [illegible]

وَاجْعَلُوا بُيُوتَكُمْ قِبْلَةً وَأَقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٨٧﴾ وَقَالَ مُوسَى رَبَّنَآ إِنَّكَ آتَيْتَ فِرْعَوْنَ وَمَلَأَهُ زِينَةً وَأَمْوَالاً فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا رَبَّنَا لِيُضِلُّوا عَنْ سَبِيلِكَ رَبَّنَا اطْمِسْ عَلَىٰ أَمْوَالِهِمْ وَاشْدُدْ عَلَى قُلُوبِهِمْ فَلاَ يُؤْمِنُوا حَتَّى يَرَوُا الْعَذَابَ الأَلِيمَ ﴿٨٨﴾ قَالَ قَدْ أُجِيبَتْ دَعْوَتُكُمَا فَاسْتَقِيمَا وَلاَ تَتَّبِعَآنِ سَبِيلَ الَّذِينَ لاَ يَعْلَمُونَ ﴿٨٩﴾ وَجَاوَزْنَا بِبَنِي إِسْرَآئِيلَ الْبَحْرَ فَأَتْبَعَهُمْ فِرْعَوْنُ وَجُنُودُهُ بَغْيًا وَعَدْوًا حَتَّىٰ إِذَآ أَدْرَكَهُ الْغَرَقُ قَالَ آمَنْتُ أَنَّهُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ الَّذِي آمَنَتْ بِهِ بَنُو إِسْرَآئِيلَ وَأَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿٩٠﴾ آلآنَ وَقَدْ عَصَيْتَ قَبْلُ وَكُنْتَ مِنَ الْمُفْسِدِينَ ﴿٩١﴾ فَالْيَوْمَ نُنَجِّيكَ بِبَدَنِكَ لِتَكُونَ لِمَنْ خَلْفَكَ آيَةً وَإِنَّ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ عَنْ آيَاتِنَا لَغَافِلُونَ ﴿٩٢﴾ وَلَقَدْ بَوَّأْنَا بَنِي إِسْرَآئِيلَ مُبَوَّأَ صِدْقٍ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ فَمَا اخْتَلَفُوا حَتَّى جَآءَهُمُ الْعِلْمُ إِنَّ رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٩٣﴾

yın. Evlerinizi karşılıklı[555] yapın, namazı kılın ve inananları müjdeleyin" diye vahyettik. 88. Mûsa: "Rabbimiz! Sen Firavun'a ve ileri gelenlerine dünya hayatında süsler ve nice mallar verdin. Rabbimiz! Senin yolundan saptırmaları için mi? Rabbimiz! Onların mallarını yok et. Gönüllerini katılaştır ki, acı azabı görmedikçe inanmasınlar" dedi. 89. Allah: "İkinizin duâsı kabul olundu. Dürüst hareket edin. Bilmeyenlerin yoluna asla uymayın" dedi. 90. İsrailoğulları'nı denizden geçirdik. Firavun ve askerleri haksızlık ve düşmanlıkla peşlerine düştüler. Firavun boğulacağı zaman: "İsrailoğulları'nın inandığından başka tanrı olmadığına inandım; artık ben de Müslümanlar'danım" dedi. 91-92. "Şimdi mi? Oysa, daha önce başkaldırmıştın ve bozgunculardandın. Senden sonrakilere bir ders olması için, bugün cesedini kurtaracağız" denildi. Doğrusu, insanların çoğu âyetlerimizden habersizdir. 93. İsrailoğulları'nı iyi bir yere yerleştirdik ve onlara temiz rızıklar verdik. Kendilerine ilim gelene kadar ayrılığa düşmediler. Rabbin onların ayrılığa düştükleri şeylerde kıyamet günü aralarında hüküm verecektir.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَى بِآيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُبِينٍ ﴿٩٦﴾ إِلَى فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ فَاتَّبَعُوا أَمْرَ فِرْعَوْنَ وَمَآ أَمْرُ فِرْعَوْنَ بِرَشِيدٍ ﴿٩٧﴾ يَقْدُمُ قَوْمَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَأَوْرَدَهُمُ النَّارَ وَبِئْسَ الْوِرْدُ الْمَوْرُودُ ﴿٩٨﴾ وَأُتْبِعُوا فِي هَذِهِ لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ بِئْسَ الرِّفْدُ الْمَرْفُودُ ﴿٩٩﴾ ذٰلِكَ مِنْ أَنبَآءِ الْقُرَى نَقُصُّهُ عَلَيْكَ مِنْهَا قَآئِمٌ وَحَصِيدٌ ﴿١٠٠﴾

11 **Hud**/96-97. Mûsa'yı mûcizelerimizle ve apaçık bir belge ile Firavun'a ve ileri gelenlerine göndermiştik. Firavun'un emri doğruya iletici olmadığı hâlde, Firavun'un emrine uydular. 98. Firavun, kıyamet günü kavminin önünden gidecek ve onları ateşe götürecektir. Varacakları yer ne kötü yerdir! 99. Burada da, kıyamette de peşlerine lânet takılmıştır. Onlara verilen bu armağan, ne kötü bir armağandır! 100. (Ey Muhammed!) Bu sana anlattıklarımız kasabaların başlarından geçenlerdendir. Onların kimi ayaktadır ve kimi de biçilmiş gibi yerle bir edilmiştir.

[555] Bu ifade çoğu kez "evlerinizi kıbleye karşı yapın" şeklinde çevrilmektedir.

KIRIKKALE Üniversitesi KÜTÜPHANESİ

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَاخْتُلِفَ فِيهِ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ وَإِنَّهُمْ لَفِي شَكٍّ مِنْهُ مُرِيبٍ ﴿١١٠﴾ وَإِنَّ كُلًّا لَمَّا لَيُوَفِّيَنَّهُمْ رَبُّكَ أَعْمَالَهُمْ إِنَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١١١﴾

11 Hud/110. Musa'ya Kitab'ı vermiştik de onda ayrılığa düşülmüştü. Rabbinin verilmiş bir sözü olmasaydı, aralarında hükmedilmiş olurdu. Doğrusu onlar, onun hakkında kuşku verici bir şüphe içindedirler. 111. Rabbin onların hepsine işlerinin karşılığını tam ödeyecektir; O onların yaptıklarından haberdardır.

وَعَلَى الَّذِينَ هَادُوا حَرَّمْنَا كُلَّ ذِي ظُفُرٍ وَمِنَ الْبَقَرِ وَالْغَنَمِ حَرَّمْنَا عَلَيْهِمْ شُحُومَهُمَا إِلَّا مَا حَمَلَتْ ظُهُورُهُمَا أَوِ الْحَوَايَا أَوْ مَا اخْتَلَطَ بِعَظْمٍ ذَلِكَ جَزَيْنَاهُمْ بِبَغْيِهِمْ وَإِنَّا لَصَادِقُونَ ﴿١٤٦﴾

6 En'am/146. Yahudi olanlara, tırnaklı her hayvanı haram kılmıştık. Onlara, sığır ve davarın sırt, bağırsak ve kemik yağları dışında kalan iç yağlarını da haram kılmıştık. Aşırı gitmelerinden dolayı onları cezalandırmıştık. Şüphesiz, Biz doğru söyleriz.[556]

ثُمَّ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ تَمَامًا عَلَى الَّذِي أَحْسَنَ وَتَفْصِيلًا لِكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً لَعَلَّهُمْ بِلِقَاءِ رَبِّهِمْ يُؤْمِنُونَ ﴿١٥٤﴾

6 En'am/154. Sonra iyi davrananlara (nimetimizi) tamamlamak ve her şeyi açıklamak üzere; Rablerine kavuşacaklarına inanmsınlar diye rehber ve rahmet olarak Mûsa'ya Kitab'ı verdik.

وَلَقَدْ مَنَنَّا عَلَى مُوسَى وَهَارُونَ ﴿١١٤﴾ وَنَجَّيْنَاهُمَا وَقَوْمَهُمَا مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ ﴿١١٥﴾ وَنَصَرْنَاهُمْ فَكَانُوا هُمُ الْغَالِبِينَ ﴿١١٦﴾ وَآتَيْنَاهُمَا الْكِتَابَ الْمُسْتَبِينَ ﴿١١٧﴾ وَهَدَيْنَاهُمَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ﴿١١٨﴾ وَتَرَكْنَا عَلَيْهِمَا فِي الْآخِرِينَ ﴿١١٩﴾ سَلَامٌ عَلَى مُوسَى وَهَارُونَ ﴿١٢٠﴾ إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٢١﴾ إِنَّهُمَا مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٢٢﴾

37 Saffat/114. Biz Mûsa ve Hârun'a iyilikte bulunmuştuk. 115. Onları ve kavimlerini büyük bir sıkıntıdan kurtarmıştık. 116. Onlara yardım etmiştik de üstün gelmişlerdi. 117. Onlara (Musa ve Harun'a) apaçık anlaşılan Kitab'ı vermiştik. 118. Onları doğru yola eriştirmiştik. 119-120. Sonra gelenler arasında "Mûsa ve Hârun'a selâm olsun" diye birer ün bıraktık. 121. Biz iyileri böyle ödüllendiririz. 122. Onlar Bizim inanmış kullarımızdandı.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَى بِآيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُبِينٍ ﴿٢٣﴾ إِلَى فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَقَارُونَ فَقَالُوا سَاحِرٌ كَذَّابٌ ﴿٢٤﴾ فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِالْحَقِّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا اقْتُلُوا أَبْنَاءَ الَّذِينَ

40 Mu'min/23-24. Mûsa'yı mucizelerimiz ve apaçık delillerle Firavun, Hâmân ve Kârun'a gönderdik. Ama onlar: "Bu yalancı büyücünün biridir" dediler. 25. Musa, katımızdan onlara gerçeği getirince: "Onunla

[556] Tefsirlerde hakim olan genel anlayışa göre, Yahudiler'in haddi aşmaları üzerine Allah onları cezalandırmak amacıyla bu sayılanları yasaklamıştır. Mevdudi, ayetteki kasımsal ifadelerle vahiy aracılığıyla Allah'ın haram kılmasının kastedilmediğini, Yahudiler'in yoldan çıkmaları sonucunda başlarına geçen zalim yöneticilerin koydukları yasakları, Kur'an'ın bu şekilde ifade ettiğini söylemektedir.

KIRIKKALE Üniversitesi
KÜTÜPHANESİ

امنوا معه واستحيوا نساءهم وما كيد الكافرين إلا
في ضلال ﴿٢٥﴾ وقال فرعون ذروني أقتل موسى
وليدع ربه إني أخاف أن يبدل دينكم أو أن يظهر
في الأرض الفساد ﴿٢٦﴾ وقال موسى إني عذت
بربي وربكم من كل متكبر لا يؤمن بيوم الحساب
﴿٢٧﴾ وقال رجل مؤمن من آل فرعون يكتم إيمانه
أتقتلون رجلا أن يقول ربي الله وقد جاءكم
بالبينات من ربكم وإن يك كاذبا فعليه كذبه وإن
يك صادقا يصبكم بعض الذي يعدكم إن الله لا
يهدي من هو مسرف كذاب ﴿٢٨﴾ يا قوم لكم
الملك اليوم ظاهرين في الأرض فمن ينصرنا من
بأس الله إن جاءنا قال فرعون ما أريكم إلا ما أرى
وما أهديكم إلا سبيل الرشاد ﴿٢٩﴾ وقال الذي
آمن يا قوم إني أخاف عليكم مثل يوم الأحزاب
﴿٣٠﴾ مثل دأب قوم نوح وعاد وثمود والذين من
بعدهم وما الله يريد ظلما للعباد ﴿٣١﴾ ويا قوم إني
أخاف عليكم يوم التناد ﴿٣٢﴾ يوم تولون مدبرين
ما لكم من الله من عاصم ومن يضلل الله فما له
من هاد ﴿٣٣﴾ ولقد جاءكم يوسف من قبل
بالبينات فما زلتم في شك مما جاءكم به حتى إذا
هلك قلتم لن يبعث الله من بعده رسولا كذلك
يضل الله من هو مسرف مرتاب ﴿٣٤﴾ الذين
يجادلون في آيات الله بغير سلطان أتاهم كبر مقتا
عند الله وعند الذين آمنوا كذلك يطبع الله على
كل قلب متكبر جبار ﴿٣٥﴾ وقال فرعون يا هامان
ابن لي صرحا لعلي أبلغ الأسباب ﴿٣٦﴾ أسباب
السماوات فأطلع إلى إله موسى وإني لأظنه كاذبا
وكذلك زين لفرعون سوء عمله وصد عن السبيل

beraber inananların oğullarını öldürün, kadınlarını sağ bırakın" dediler. Fakat, inkârcıların tuzağı elbette boşa çıkar. 26. Firavun: "Beni bırakın da Mûsa'yı öldüreyim, o Rabbine yalvaradursun. Onun, sizin dininizi değiştireceğinden veya yeryüzünde karışıklık çıkaracağından korkuyorum" dedi. 27. Mûsa: "Ben, hesap görülecek güne inanmayan büyüklenenlerin hepsinden, benim de Rabbim, sizin de Rabbiniz olan Allah'a sığınırım" dedi. 28-29. Firavun ailesinden olup da inandığını gizleyen bir adam dedi ki: "Rabbim Allah'tır diyen bir adamı mı öldüreceksiniz? Oysa o size Rabbinizden açık belgelerle gelmiştir. Eğer yalancıysa, yalanı kendisinedir; eğer doğru sözlü ise, sizi tehdit ettiklerinin bir kısmı başınıza gelir. Allah aşırı giden yalancıyı doğru yola eriştirmez. Ey Kavmim! Bugün memlekette hükümranlık sizindir, başta olanlar sizsiniz. Ama Allah'ın baskını bize çatınca, O'na karşı bize kim yardım eder?" Firavun: "Ben size ancak kendi görüşümü belirtiyorum ve ben size ancak doğru yolu gösteriyorum" dedi. 30-35. İnanmış olan adam: "Ey Kavmim! Ben sizin hakkınızda, Nûh, Âd, Semûd kavmi ve onlardan sonra gelenlerin durumu gibi, peygamberleri yalanlayan toplulukların uğradıkları günün benzerinden korkuyorum. Allah kullara haksızlık etmek istemez. Ey Kavmim! Sizin hesabınıza, bağırıp çağrışma gününden korkuyorum. Arkanızı dönüp kaçacağınız gün Allah'a karşı sizi savunan bulunmaz. Allah'ın saptırdığını doğru yola getirecek yoktur. Andolsun ki, Yûsuf da daha önce size belgelerle gelmişti. Size getirdiği şeylerden şüphelenip durmuştunuz. Sonunda Yûsuf ölünce "Allah onun ardından hiçbir elçi göndermeyecek" demiştiniz. Allah aşırı şüpheci kimseyi işte böyle saptırır. Bunlar, Allah'ın âyetleri üzerinde kendilerine gelmiş bir delil bulunmadan tartışıyorlar. Bu, Allah katında da, inananların yanında da öfkeyi artırır. Allah, büyüklük taslayan her zorba kalbi işte böyle mühürler" dedi. 36-37. Firavun: "Ey Hâmân! Bana bir kule yap, belki yollara, göklerin yollarına erişirim de, Musa'nın Tanrısını görürüm.

الْأَنْهَارُ تَجْرِي مِنْ تَحْتِي أَفَلَا تُبْصِرُونَ ﴿٥١﴾ أَمْ أَنَا خَيْرٌ مِنْ هَذَا الَّذِي هُوَ مَهِينٌ وَلَا يَكَادُ يُبِينُ ﴿٥٢﴾ فَلَوْلَا أُلْقِيَ عَلَيْهِ أَسْوِرَةٌ مِنْ ذَهَبٍ أَوْ جَاءَ مَعَهُ الْمَلَائِكَةُ مُقْتَرِنِينَ ﴿٥٣﴾ فَاسْتَخَفَّ قَوْمَهُ فَأَطَاعُوهُ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ ﴿٥٤﴾ فَلَمَّا آسَفُونَا انْتَقَمْنَا مِنْهُمْ فَأَغْرَقْنَاهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٥٥﴾ فَجَعَلْنَاهُمْ سَلَفًا وَمَثَلًا لِلْآخِرِينَ ﴿٥٦﴾

memleketimde akan bu ırmaklar benim değil mi? Görmüyor musunuz? Yahut, ben zavallı ve neredeyse konuşamayan bu adamdan daha üstün değil miyim? (Eğer o bir peygamberse) ona altın bilezikler verilmeli veya yanında ona yardım edecek melekler gelmeli değil miydi?" dedi. 54. Firavun, kavmini küçümsedi, ama onlar kendisine yine de itaat ettiler. Onlar yoldan çıkmış bir toplumdu. 55. Böylece bizi öfkelendirince, onlardan öc aldık; hepsini suda boğduk. 56. Onları, sonradan geleceklere bir ibret kıldık.

وَلَقَدْ فَتَنَّا قَبْلَهُمْ قَوْمَ فِرْعَوْنَ وَجَاءَهُمْ رَسُولٌ كَرِيمٌ ﴿١٧﴾ أَنْ أَدُّوا إِلَيَّ عِبَادَ اللَّهِ إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٨﴾ وَأَنْ لَا تَعْلُوا عَلَى اللَّهِ إِنِّي آتِيكُمْ بِسُلْطَانٍ مُبِينٍ ﴿١٩﴾ وَإِنِّي عُذْتُ بِرَبِّي وَرَبِّكُمْ أَنْ تَرْجُمُونِ ﴿٢٠﴾ وَإِنْ لَمْ تُؤْمِنُوا لِي فَاعْتَزِلُونِ ﴿٢١﴾ فَدَعَا رَبَّهُ أَنَّ هَؤُلَاءِ قَوْمٌ مُجْرِمُونَ ﴿٢٢﴾ فَأَسْرِ بِعِبَادِي لَيْلًا إِنَّكُمْ مُتَّبَعُونَ ﴿٢٣﴾ وَاتْرُكِ الْبَحْرَ رَهْوًا إِنَّهُمْ جُنْدٌ مُغْرَقُونَ ﴿٢٤﴾ كَمْ تَرَكُوا مِنْ جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿٢٥﴾ وَزُرُوعٍ وَمَقَامٍ كَرِيمٍ ﴿٢٦﴾ وَنَعْمَةٍ كَانُوا فِيهَا فَاكِهِينَ ﴿٢٧﴾ كَذَلِكَ وَأَوْرَثْنَاهَا قَوْمًا آخَرِينَ ﴿٢٨﴾ فَمَا بَكَتْ عَلَيْهِمُ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ وَمَا كَانُوا مُنْظَرِينَ ﴿٢٩﴾ وَلَقَدْ نَجَّيْنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ مِنَ الْعَذَابِ الْمُهِينِ ﴿٣٠﴾ مِنْ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ كَانَ عَالِيًا مِنَ الْمُسْرِفِينَ ﴿٣١﴾ وَلَقَدِ اخْتَرْنَاهُمْ عَلَى عِلْمٍ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿٣٢﴾ وَآتَيْنَاهُمْ مِنَ الْآيَاتِ مَا فِيهِ بَلَاءٌ مُبِينٌ ﴿٣٣﴾

44 **Duhan**/17-21. Onlardan önce Firavun kavmini denemiştik. Onlara gelen değerli bir elçi demişti ki: "Ey Allah'ın kulları! Bana gelin; ben size gönderilmiş güvenilir bir elçiyim. Allah'a karşı üstün gelmeye çalışmayın; ben size apaçık bir delil getirdim. Beni taşlamanızdan, benim de Rabbim, sizin de Rabbiniz olan Allah'a sığındım. Bana inanmıyorsanız başımdan çekilin". 22. Musa: "Bunlar suçlu bir millet!" diye Rabbi'ne seslenmişti. 23-24. Allah da şöyle buyurdu: "Kullarımı geceleyin yola çıkar; şüphesiz takip olunacaksınız. Denizi, yarılmış hâlde bırak, çünkü onlar boğulacak bir ordudur". 25-27. Orada nice bahçeler, pınarlar, ekinler, güzel konaklar, eğlenip durdukları nimetler bırakmışlardı. 28. İşte böyle; onları başka bir millete miras bıraktık. 29. Gök ve yer, onlar için gözyaşı dökmedi, onlara süre de verilmedi. 30-31. İsrailoğulları'nı azgın bir zorba olan Firavun'un alçaltıcı azabından kurtardık. 32. Elbette bir bilgiye dayanarak, onları diğer kavimlere tercih ettik. 33. Onlara, her birinde açıkça bir imtihan bulunan mucizeler verdik.

وَفِي مُوسَى إِذْ أَرْسَلْنَاهُ إِلَى فِرْعَوْنَ بِسُلْطَانٍ مُبِينٍ ﴿٣٨﴾ فَتَوَلَّى بِرُكْنِهِ وَقَالَ سَاحِرٌ أَوْ مَجْنُونٌ ﴿٣٩﴾ فَأَخَذْنَاهُ وَجُنُودَهُ فَنَبَذْنَاهُمْ فِي الْيَمِّ وَهُوَ مُلِيمٌ ﴿٤٠﴾

51 **Zariyat**/38. Musa'da da (alınacak ders vardır). Onu apaçık bir delille Firavun'a gönderdik. 39. Firavun, erkanıyla birlikte haktan yüz çevirdi ve: "Sihirbazdır" veya "delidir" dedi. 40. Sonunda onu ve ordularını yakalayıp denize attık. O, kınanmayı haketmişti.

وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِفَتَاهُ لَا أَبْرَحُ حَتَّىٰ أَبْلُغَ مَجْمَعَ
الْبَحْرَيْنِ أَوْ أَمْضِيَ حُقُبًا ﴿٦٠﴾ فَلَمَّا بَلَغَا مَجْمَعَ
بَيْنِهِمَا نَسِيَا حُوتَهُمَا فَاتَّخَذَ سَبِيلَهُ فِي الْبَحْرِ سَرَبًا
﴿٦١﴾ فَلَمَّا جَاوَزَا قَالَ لِفَتَاهُ آتِنَا غَدَاءَنَا لَقَدْ لَقِينَا
مِنْ سَفَرِنَا هَٰذَا نَصَبًا ﴿٦٢﴾ قَالَ أَرَأَيْتَ إِذْ أَوَيْنَا إِلَى
الصَّخْرَةِ فَإِنِّي نَسِيتُ الْحُوتَ وَمَا أَنْسَانِيهُ إِلَّا
الشَّيْطَانُ أَنْ أَذْكُرَهُ وَاتَّخَذَ سَبِيلَهُ فِي الْبَحْرِ عَجَبًا
﴿٦٣﴾ قَالَ ذَٰلِكَ مَا كُنَّا نَبْغِ فَارْتَدَّا عَلَىٰ آثَارِهِمَا
قَصَصًا ﴿٦٤﴾ فَوَجَدَا عَبْدًا مِنْ عِبَادِنَا آتَيْنَاهُ رَحْمَةً
مِنْ عِنْدِنَا وَعَلَّمْنَاهُ مِنْ لَدُنَّا عِلْمًا ﴿٦٥﴾ قَالَ لَهُ
مُوسَىٰ هَلْ أَتَّبِعُكَ عَلَىٰ أَنْ تُعَلِّمَنِ مِمَّا عُلِّمْتَ رُشْدًا
﴿٦٦﴾ قَالَ إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا ﴿٦٧﴾
وَكَيْفَ تَصْبِرُ عَلَىٰ مَا لَمْ تُحِطْ بِهِ خُبْرًا ﴿٦٨﴾ قَالَ
سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ صَابِرًا وَلَا أَعْصِي لَكَ أَمْرًا
﴿٦٩﴾ قَالَ فَإِنِ اتَّبَعْتَنِي فَلَا تَسْأَلْنِي عَنْ شَيْءٍ حَتَّىٰ
أُحْدِثَ لَكَ مِنْهُ ذِكْرًا ﴿٧٠﴾ فَانْطَلَقَا حَتَّىٰ إِذَا رَكِبَا
فِي السَّفِينَةِ خَرَقَهَا قَالَ أَخَرَقْتَهَا لِتُغْرِقَ أَهْلَهَا لَقَدْ
جِئْتَ شَيْئًا إِمْرًا ﴿٧١﴾ قَالَ أَلَمْ أَقُلْ إِنَّكَ لَنْ
تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا ﴿٧٢﴾ قَالَ لَا تُؤَاخِذْنِي بِمَا
نَسِيتُ وَلَا تُرْهِقْنِي مِنْ أَمْرِي عُسْرًا ﴿٧٣﴾ فَانْطَلَقَا
حَتَّىٰ إِذَا لَقِيَا غُلَامًا فَقَتَلَهُ قَالَ أَقَتَلْتَ نَفْسًا زَكِيَّةً بِغَيْرِ
نَفْسٍ لَقَدْ جِئْتَ شَيْئًا نُكْرًا ﴿٧٤﴾ قَالَ أَلَمْ أَقُلْ لَكَ
إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا ﴿٧٥﴾ قَالَ إِنْ سَأَلْتُكَ
عَنْ شَيْءٍ بَعْدَهَا فَلَا تُصَاحِبْنِي قَدْ بَلَغْتَ مِنْ لَدُنِّي
عُذْرًا ﴿٧٦﴾ فَانْطَلَقَا حَتَّىٰ إِذَا أَتَيَا أَهْلَ قَرْيَةٍ
اسْتَطْعَمَا أَهْلَهَا فَأَبَوْا أَنْ يُضَيِّفُوهُمَا فَوَجَدَا فِيهَا
جِدَارًا يُرِيدُ أَنْ يَنْقَضَّ فَأَقَامَهُ قَالَ لَوْ شِئْتَ لَاتَّخَذْتَ

18 Kehf/60. Mûsa, uşağına: "Ben iki denizin birleştiği yere ulaşmaya, yahut yıllarca yürümeye devam edeceğim" demişti. 61. İki denizin birleştiği yere ulaştıklarında balıklarını unutmuşlardı. Balık bir delikten kayıp, denizde yolunu tuttu. 62. Oradan ayrıldıklarında, (Musa) uşağına: "Yiyeceğimizi getir! Bu yolculuğumuzda yorulduk" dedi. 63. O da: "Gördün mü? Kayalığa vardığımız zaman, balığı unutmuşum. Onu hatırlamayı bana unutturan şüphesiz Şeytan'dır. Balık, şaşılacak şekilde denizde yolunu tutup gitmiş" dedi. 64. Mûsa: "Zaten istediğimiz buydu" dedi ve hemen izleri üzerine, geldikleri gibi geri döndüler. 65. Orada, katımızdan kendisine rahmet verdiğimiz ve katımızdan kendisine ilim öğrettiğimiz kullarımızdan birini buldular. 66. Mûsa ona: "Sana öğretilmiş olan yol gösterici bilgiden bana da öğretmen için peşinden gelebilir miyim?" dedi. 67-68. O: "Sen benimle beraber bulunmaya dayanamazsın. Bilgice kavrayamadığın bir şeye nasıl dayanabilirsin?" dedi. 69. Mûsa: "İnşallah dayanacağımı göreceksin. Sana hiçbir işte başkaldırmayacağım" dedi. 70. O da: "Eğer peşimden geleceksen, ben sana anlatmadıkça, herhangi bir şey hakkında bana soru sormayacaksın" dedi. 71. Bunun üzerine yola koyuldular. Sonunda bir gemiye bindikten zaman o, geminiyi deliverdi. Musa: "Geminiyi, içindekileri suda boğmak için mi deldin? Sen korkunç bir şey yaptın" dedi. 72. Mûsa'ya: "Sana «Yanımda bulunmaya dayanamazsın» dememiş miydim?" dedi. 73. Mûsa: "Unuttuğum için beni azarlama, bu işimden ötürü beni zora itme" dedi. 74. Yine yola koyuldular. Sonunda bir erkek çocuğa rastladılar. O, çocuğu hemen öldürdü. Musa: "Bir cana karşılık olmaksızın, suçsuz bir cana mı kıydın? Gerçekten çok kötü bir şey yaptın" dedi. 75. O, Mûsa'ya: "Sana «Yanımda bulunmaya dayanamazsın» dememiş miydim?" dedi. 76. Musa: "Bundan sonra sana bir şey sorarsam, artık beni yanında tutma; bence mazur sayılırsın"

[58] veya "... benden yeterince

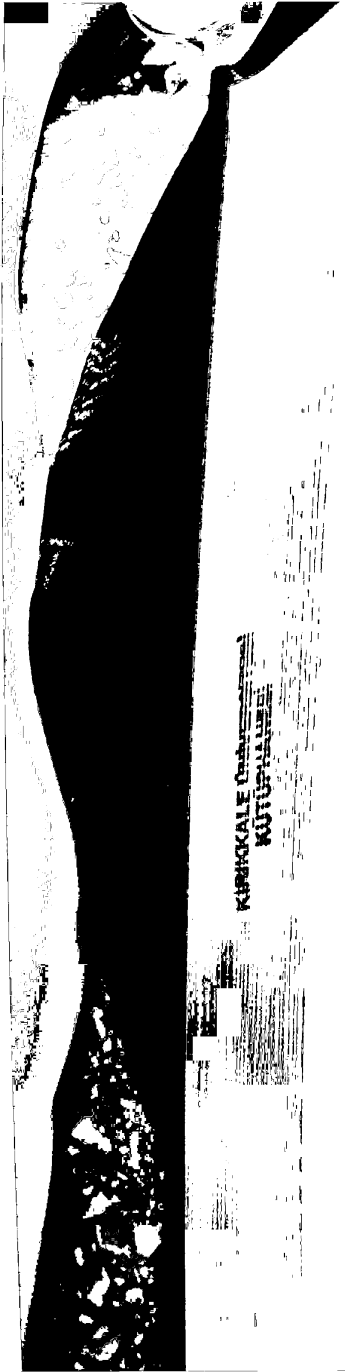

عَلَيْهِ أَجْرًا ﴿٧٧﴾ قَالَ هَذَا فِرَاقُ بَيْنِي وَبَيْنِكَ سَأُنَبِّئُكَ بِتَأْوِيلِ مَا لَمْ تَسْتَطِعْ عَلَيْهِ صَبْرًا ﴿٧٨﴾ أَمَّا السَّفِينَةُ فَكَانَتْ لِمَسَاكِينَ يَعْمَلُونَ فِي الْبَحْرِ فَأَرَدْتُ أَنْ أَعِيبَهَا وَكَانَ وَرَاءَهُمْ مَلِكٌ يَأْخُذُ كُلَّ سَفِينَةٍ غَصْبًا ﴿٧٩﴾ وَأَمَّا الْغُلَامُ فَكَانَ أَبَوَاهُ مُؤْمِنَيْنِ فَخَشِينَا أَنْ يُرْهِقَهُمَا طُغْيَانًا وَكُفْرًا ﴿٨٠﴾ فَأَرَدْنَا أَنْ يُبْدِلَهُمَا رَبُّهُمَا خَيْرًا مِنْهُ زَكَاةً وَأَقْرَبَ رُحْمًا ﴿٨١﴾ وَأَمَّا الْجِدَارُ فَكَانَ لِغُلَامَيْنِ يَتِيمَيْنِ فِي الْمَدِينَةِ وَكَانَ تَحْتَهُ كَنْزٌ لَهُمَا وَكَانَ أَبُوهُمَا صَالِحًا فَأَرَادَ رَبُّكَ أَنْ يَبْلُغَا أَشُدَّهُمَا وَيَسْتَخْرِجَا كَنْزَهُمَا رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ وَمَا فَعَلْتُهُ عَنْ أَمْرِي ذَلِكَ تَأْوِيلُ مَا لَمْ تَسْطِعْ عَلَيْهِ صَبْرًا ﴿٨٢﴾

dedi. 77. Yine yola koyuldular, vardıkları bir kasabanın halkından yiyecek istediler. Kasabalılar onları misafir etmekten kaçındılar. İkisi orada yıkılmaya yüz tutan bir duvar gördüler. Mûsa'nın arkadaşı onu düzeltiverdi. Mûsa: "İsteseydin, buna karşı bir ücret alırdın" dedi. 78-82. O: "İşte bu, seninle benim aramızın açılmasıdır; dayanamadığın olayların yorumunu sana anlatacağım. Gemi denizde çalışan bir kaç yoksulundu. Onu kusurlu kılmak istedim, çünkü peşlerinde, her sağlam gemiyi zorla alan bir kral vardı. Oğlana gelince, onun ana-babası inanmış kimselerdi. Çocuğun onları azgınlığa ve inkâra sürüklemesinden korkmuştuk. Rablerinin, onlara daha temiz ve daha merhametli birini vermesini istedik. Duvar ise, şehirde iki yetim çocuğa aitti. Duvarın altında onların bir hazinesi vardı. Babaları iyi biri idi. Rabbin onların ergenlik çağına ulaşmalarını ve Rabbinin bir rahmeti olarak hazinelerini çıkarmalarını diledi. Bunları kendiliğimden yapmadım. Dayanamadığın işlerin yorumu işte budur" dedi.[559]

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَى بِآيَاتِنَا أَنْ أَخْرِجْ قَوْمَكَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَذَكِّرْهُمْ بِأَيَّامِ اللَّهِ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ﴿٥﴾ وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ أَنْجَاكُمْ مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ سُوءَ الْعَذَابِ وَيُذَبِّحُونَ أَبْنَاءَكُمْ وَيَسْتَحْيُونَ نِسَاءَكُمْ وَفِي ذَٰلِكُمْ بَلَاءٌ مِنْ رَبِّكُمْ عَظِيمٌ ﴿٦﴾ وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكُمْ لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ

14 **İbrahim**/5. Musa'yı âyetlerimizle: "Kavmini karanlıklardan aydınlığa çıkar ve onlara Allah'ın günlerini hatırlat!" diye göndermiştik. Bunlarda pek sabırlı ve çok şükreden herkes için alınacak dersler vardır. 6-7. Mûsa, kavmine: "Allah'ın size olan nimetlerini anın! Hani O sizi size işkence eden, kadınlarınızı sağ bırakıp oğullarınızı boğazlayan Firavun'un adamlarından kurtarmıştı. Bütün bunlarda Rabbinizden büyük bir imtihan vardır. Rabbiniz size: «Eğer şükrederseniz, size karşılığını arttıracağım;

[559] Pek çok istifhama yol açan bu kıssa (Hızır Kıssası) üzerine çok zengin bir edebiyat gelişmiştir. Pek çok müslüman düşünür ve ilim adamı, burada verilmek istenen mesaj üzerine düşünmüş ve görüş beyan etmişlerdir. Kanaatimizce, bu kıssanın en önemli yönü, Hızır'ın üç girişimine de insanların ne tepki verdiklerinin anlatılmamış olmasıdır. Örneğin, Musa, Hızır'ın gemiye hasar verdiğini görüyor ve bu yüzden ona müdahale ediyordu; ama gemideki diğer insanların bu olaya nasıl tepki verdikleri anlatılmadığı için, onların bu olayı nasıl algıladıklarını bilmiyoruz. Büyük ihtimalle, onlar ne Hızır'ı, ne de onun gemiye zarar verdiğini görüyorlar; olayı, nedensellik içerisinde açıklanabilecek bir tarzda algılıyorlardı. Burada Musa'nın farkı, kısa bir süre için, olayların görünmeyen boyutuna tanık edilmesiydi. Bu kıssada verilen önemli bir mesaj da, –başından beri hikmetler aleminde seyrettiğini bilen– Musa'nın, Hızır'a verdiği söze rağmen, onun üç girişimine de olumsuz tepki göstermesidir. O, her olayın arkasında ilahî bir hikmet olduğuna inansa da, yanlış olduğunu düşündüğü her şeyi eleştirmiştir.

وَلَئِن كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ ﴿٧﴾ وَقَالَ مُوسَىٰ إِن تَكْفُرُوا أَنتُمْ وَمَن فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا فَإِنَّ اللَّهَ لَغَنِيٌّ حَمِيدٌ ﴿٨﴾

eğer nankörlük ederseniz, azabım pek çetindir» diye bildirmişti" dedi. 8. Musa dedi ki: "Siz ve yeryüzünde olanların hepsi nankörlük etmiş olsanız bile, Allah kimseye muhtaç değildir ve övgüye layıktır".

ثُمَّ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ وَأَخَاهُ هَارُونَ بِآيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُّبِينٍ ﴿٤٥﴾ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ فَاسْتَكْبَرُوا وَكَانُوا قَوْمًا عَالِينَ ﴿٤٦﴾ فَقَالُوا أَنُؤْمِنُ لِبَشَرَيْنِ مِثْلِنَا وَقَوْمُهُمَا لَنَا عَابِدُونَ ﴿٤٧﴾ فَكَذَّبُوهُمَا فَكَانُوا مِنَ الْمُهْلَكِينَ ﴿٤٨﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ ﴿٤٩﴾

23 Mu'minun/45-46. Sonra Musa ve kardeşi Harun'u Firavun ve ileri gelenlerine mucizelerimiz ve apaçık bir belgeyle gönderdik, ama büyüklük tasladılar, zaten onlar büyüklenen bir topluluktular. 47-48. Bu yüzden: "Kendi kavimleri bizim kölelerimiz iken, bizim gibi iki insana mı inanacağız?" deyip onları yalanladılar. Bu yüzden yok edildiler. 49. Musa'ya Kitab'ı, onlar doğru yola girsinler diye vermiştik.

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَلَا تَكُن فِي مِرْيَةٍ مِّن لِّقَائِهِ وَجَعَلْنَاهُ هُدًى لِّبَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿٢٣﴾ وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ أَئِمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا لَمَّا صَبَرُوا وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يُوقِنُونَ ﴿٢٤﴾ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ يَفْصِلُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٢٥﴾

32 Secde/23. Biz Musa'ya Kitab'ı verdik. (Ey Muhammed!) Sakın ona kavuşmaktan şüphe etme. Onu İsrailoğulları'na da doğruluk rehberi kıldık. 24. Dayandıkları ve âyetlerimize kesin olarak kani oldukları zaman, onların içinden, buyruğumuza göre doğru yola götüren önderler yetiştirdik. 25. Rabbin kıyamet günü aynılığa düştükleri konularda onların arasında hüküm verecektir.

هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ مُوسَىٰ ﴿١٥﴾ إِذْ نَادَاهُ رَبُّهُ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوًى ﴿١٦﴾ اذْهَبْ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَىٰ ﴿١٧﴾ فَقُلْ هَل لَّكَ إِلَىٰ أَن تَزَكَّىٰ ﴿١٨﴾ وَأَهْدِيَكَ إِلَىٰ رَبِّكَ فَتَخْشَىٰ ﴿١٩﴾ فَأَرَاهُ الْآيَةَ الْكُبْرَىٰ ﴿٢٠﴾ فَكَذَّبَ وَعَصَىٰ ﴿٢١﴾ ثُمَّ أَدْبَرَ يَسْعَىٰ ﴿٢٢﴾ فَحَشَرَ فَنَادَىٰ ﴿٢٣﴾ فَقَالَ أَنَا رَبُّكُمُ الْأَعْلَىٰ ﴿٢٤﴾ فَأَخَذَهُ اللَّهُ نَكَالَ الْآخِرَةِ وَالْأُولَىٰ ﴿٢٥﴾ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَعِبْرَةً لِّمَن يَخْشَىٰ ﴿٢٦﴾

79 Naziat/15. (Ey Muhammed!) Musa'nın haberi sana geldi mi? 16-19. Kutsal Vadi Tuva'da, Rabbi ona şöyle seslenmişti: "Firavun'a git; doğrusu, o azmıştır. Ona: «Arınmaya niyetin var mı? Rabbine giden yolu göstereyim ki, O'ndan korkasın» de!" 20. Ona en büyük mucizeyi göstermişti. 21. Firavun ise yalanladı ve başkaldırdı. 22. Geri dönüp yürüdü. 23-24. Adamlarını toplayıp seslendi: "Sizin en yüce efendiniz benim" dedi. 25. Allah bunun üzerine onu dünya ve ahiret azabına uğrattı. 26. Bunda, Allah'tan korkan kimseye ders vardır.

وَإِذْ نَجَّيْنَاكُم مِّنْ آلِ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ سُوءَ الْعَذَابِ يُذَبِّحُونَ أَبْنَاءَكُمْ وَيَسْتَحْيُونَ نِسَاءَكُمْ وَفِي ذَٰلِكُم بَلَاءٌ مِّن رَّبِّكُمْ عَظِيمٌ ﴿٤٩﴾ وَإِذْ فَرَقْنَا بِكُمُ الْبَحْرَ فَأَنجَيْنَاكُمْ وَأَغْرَقْنَا آلَ فِرْعَوْنَ وَأَنتُمْ تَنظُرُونَ

2 Bakara/49. (Ey İsrailoğulları!) Sizi [illegible] eden, kadınlarınızın sağ [illegible] boğazlayan Firavun [illegible] tarmıştık. Bunda, [illegible] imtihan vardı. 50. [illegible] kurtarmış ve [illegible]

﴿٥٠﴾ وَإِذْ وَاعَدْنَا مُوسَىٰ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً ثُمَّ اتَّخَذْتُمُ
الْعِجْلَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَنْتُمْ ظَالِمُونَ ﴿٥١﴾ ثُمَّ عَفَوْنَا
عَنْكُمْ مِنْ بَعْدِ ذَٰلِكَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٥٢﴾ وَإِذْ
آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَالْفُرْقَانَ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿٥٣﴾
وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ يَاقَوْمِ إِنَّكُمْ ظَلَمْتُمْ أَنْفُسَكُمْ
بِاتِّخَاذِكُمُ الْعِجْلَ فَتُوبُوا إِلَىٰ بَارِئِكُمْ فَاقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ
ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ عِنْدَ بَارِئِكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ إِنَّهُ هُوَ
التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿٥٤﴾ وَإِذْ قُلْتُمْ يَامُوسَىٰ لَنْ نُؤْمِنَ
لَكَ حَتَّىٰ نَرَى اللَّهَ جَهْرَةً فَأَخَذَتْكُمُ الصَّاعِقَةُ وَأَنْتُمْ
تَنْظُرُونَ ﴿٥٥﴾ ثُمَّ بَعَثْنَاكُمْ مِنْ بَعْدِ مَوْتِكُمْ لَعَلَّكُمْ
تَشْكُرُونَ ﴿٥٦﴾ وَظَلَّلْنَا عَلَيْكُمُ الْغَمَامَ وَأَنْزَلْنَا
عَلَيْكُمُ الْمَنَّ وَالسَّلْوَىٰ كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ
وَمَا ظَلَمُونَا وَلَٰكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٥٧﴾
وَإِذْ قُلْنَا ادْخُلُوا هَٰذِهِ الْقَرْيَةَ فَكُلُوا مِنْهَا حَيْثُ شِئْتُمْ
رَغَدًا وَادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا وَقُولُوا حِطَّةٌ نَغْفِرْ لَكُمْ
خَطَايَاكُمْ وَسَنَزِيدُ الْمُحْسِنِينَ ﴿٥٨﴾ فَبَدَّلَ الَّذِينَ
ظَلَمُوا قَوْلًا غَيْرَ الَّذِي قِيلَ لَهُمْ فَأَنْزَلْنَا عَلَى الَّذِينَ
ظَلَمُوا رِجْزًا مِنَ السَّمَاءِ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿٥٩﴾
وَإِذِ اسْتَسْقَىٰ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ فَقُلْنَا اضْرِبْ بِعَصَاكَ
الْحَجَرَ فَانْفَجَرَتْ مِنْهُ اثْنَتَا عَشْرَةَ عَيْنًا قَدْ عَلِمَ كُلُّ
أُنَاسٍ مَشْرَبَهُمْ كُلُوا وَاشْرَبُوا مِنْ رِزْقِ اللَّهِ وَلَا تَعْثَوْا
فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿٦٠﴾ وَإِذْ قُلْتُمْ يَامُوسَىٰ لَنْ
نَصْبِرَ عَلَىٰ طَعَامٍ وَاحِدٍ فَادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُخْرِجْ لَنَا مِمَّا
تُنْبِتُ الْأَرْضُ مِنْ بَقْلِهَا وَقِثَّائِهَا وَفُومِهَا وَعَدَسِهَا

vun'un adamlarını boğmuştuk. 51. Mûsa ile kırk gece için sözleşmiştik. Sonra ardından buzağıyı (put) edinerek zulüm işlemiştiniz. 52. Bunun ardından, şükredesiniz diye sizi bağışlamıştık. 53. Doğru yola giresiniz diye, Mûsa'ya Kitab'ı ve (doğruyu yanlışı) ayırabilme gücü vermiştik. 54. Musa, kavmine: "Ey kavmim! Buzağıyı (put) edinmekle kendinize yazık ettiniz. Hemen Yaratanınız'a tövbe edin ve adamlarınızı öldürün.[560] Bu, Yaratanınız katında daha çok iyiliğinize olur ve tövbenizi kabul eder. O tövbeleri daima kabul edendir, çok merhametlidir" demişti. 55. "Ey Mûsa! Allah'ı açıktan açığa görmedikçe sana inanmayacağız" demiştiniz de, bakakalırken sizi yıldırım çarpmıştı. 56. Ölümünüzden sonra sizi tekrar diriltik.[561] 57. Bulutu üzerinize gölgelik olarak saldık, size kudret helvası ve bıldırcın indirdik. "Verdiğimiz rızıkların temiz olanlarından yiyin" dedik. Ama onlar Bize değil, yalnızca kendilerine zulmediyorlardı. 58. "Şu şehre girin, orada olandan dilediğiniz gibi bol bol yiyin, boyun bükerek kapısından girin ve: 'Affet' deyin ki, Biz de yanılgılarınızı bağışlayalım; iyi davrananlara daha da artıracağız" demiştik. 59. Ne var ki, zulmedenler kendilerine söylenmiş sözü başka sözle değiştirdiler. Biz de zulmedenlere –doğru yoldan çıkmalarından dolayı– gökten bir azap indirdik. 60. Mûsa, milletine su aramıştı. Ona: "Asanla taşa vur" dedik; ondan oniki pınar fışkırdı. Her kabîle içeceği yeri öğrendi. Allah'ın rızkından yiyin, için, ancak yeryüzünde bozgunculuk yaparak karışıklık çıkarmayın. 61. "Ey Mûsa! Biz bir çeşit yemeğe dayanamayacağız. Bizim için Rabbine yalvar, bize yerin bitirdiklerinden; sebze, hıyar, sarmısak, mercimek, soğan yetiştirsin" demiştiniz. Bunun üzerine (Mûsa): "İyi olanı daha düşük olanla mı değiştirmek isti-

[560] *uktulû enfusekum* ifadesi, çoğu kez anlaşıldığı gibi "nefislerinizi öldürün" anlamına gelmez. Kur'an'da başka örnekleri de bulunan bu ifade "içinizden suçlu olanları öldürün" anlamına gelmektedir (Kur'an'daki benzer kullanımlar, bu ifadenin anlaşılmasını kolaylaştırmaktadır; bkz. 2 Bakara/84; 4 Nisa/29, 66; 24 Nur/61; 30 Rum/28; 49 Hucurat/11).

[561] Bu ayeti, "kendinizden geçtikten sonra, sizi canlandırdık" şeklinde çevirenler de vardır. Buradaki ölüm kelimesinin mecazî anlamda kullanılmış olması oldukça muhtemeldir.

KIRIKKALE Üniversitesi
KÜTÜPHANESİ

وَفُومِهَا قَالَ أَتَسْتَبْدِلُونَ الَّذِي هُوَ أَدْنَى بِالَّذِي هُوَ
خَيْرٌ اهْبِطُوا مِصْرًا فَإِنَّ لَكُمْ مَا سَأَلْتُمْ وَضُرِبَتْ
عَلَيْهِمُ الذِّلَّةُ وَالْمَسْكَنَةُ وَبَاءُوا بِغَضَبٍ مِنَ اللَّهِ ذَلِكَ
بِأَنَّهُمْ كَانُوا يَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَيَقْتُلُونَ النَّبِيِّينَ بِغَيْرِ
الْحَقِّ ذَلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ ﴿٦١﴾ إِنَّ
الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالنَّصَارَى وَالصَّابِئِينَ مَنْ
آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ
عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ
﴿٦٢﴾ وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ الطُّورَ
خُذُوا مَا آتَيْنَاكُمْ بِقُوَّةٍ وَاذْكُرُوا مَا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ
﴿٦٣﴾ ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ فَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ
عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ لَكُنْتُمْ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٦٤﴾ وَلَقَدْ
عَلِمْتُمُ الَّذِينَ اعْتَدَوْا مِنْكُمْ فِي السَّبْتِ فَقُلْنَا لَهُمْ
كُونُوا قِرَدَةً خَاسِئِينَ ﴿٦٥﴾ فَجَعَلْنَاهَا نَكَالًا لِمَا بَيْنَ
يَدَيْهَا وَمَا خَلْفَهَا وَمَوْعِظَةً لِلْمُتَّقِينَ ﴿٦٦﴾ وَإِذْ قَالَ
مُوسَى لِقَوْمِهِ إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَذْبَحُوا بَقَرَةً قَالُوا
أَتَتَّخِذُنَا هُزُوًا قَالَ أَعُوذُ بِاللَّهِ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ

yorumuz? O halde bir şehre inin, burada her istediğiniz vardır" dedi. İşte böylece üzerlerine aşağılık ve miskinlik çöktü ve Allah'ın öfkesine uğradılar. Çünkü onlar Allah'ın âyetlerini inkâr ediyor, peygamberleri haksız yere öldürüyorlardı. Bu ceza karşı gelmelerinden ve haddi aşmalarından dolayı idi. 62. Müminler, Yahudiler, hıristiyanlar ve Sabiîlerden Allah'a ve ahiret gününe inanıp yararlı iş yapanlara sözleri Rablerinin katındadır. Asıl onlara korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir de. 63. Sizden sağlam söz almışız ve üstünüze Tur dağını yükseltmiştik. "Size verdiğimiz sözü kuvvetle sarılın ve onu hatırlayın. Böylece saygın olursunuz" demiştik.[562] 64. Ama, bundan sonra yine yüz çevirdiniz. Eğer Allah'ın size bol nimeti ve merhameti olmasaydı, zarara uğrayanlardan olurdunuz. 65. İçinizden Cumartesi günü hadde aşanları biliyorsunuzdur. Onlara: "Aşağılık birer maymun olun!"[563] dedik. 66. Bunu, kendilerine ve sonradan geleceklere bir ceza örneği ve Allah'a saygılı olanlara bir öğüt olsun diye yaptık. 67. Musa, kavmine: 'Allah size bir sığır boğazlamanızı buyuruyor' demişti de, onlar "Bizimle eğleniyor musun?" demişlerdi.[564] Musa: 'Cahillerden olmaktan Allah'a sığınırım' dedi. 68. 'O halde Rab-

[562] Aynı surenin 93. ayeti ve 7 Araf 171. ayetinde de benzerlerine Allah'ın Tur dağını İsrailoğulları'nın üzerine yükseltmesi" ifadesi, müfessirlerce değişik şekillerde yorumlanmıştır. Bazı müfessirler Allah'ın gerçekten Tur dağını İsrailoğulları'nın üzerine kaldırıp onları tehdit ettiğini belirtmekte, diğer bir kısmı da, bunun mecazi bir ifade olduğunu söylemişlerdir. Bu görüş Yahudi kaynaklarınca da yer almaktadır. Talmud'un Şabat bölümünde, İsrailoğulları'na gönderilen ağır hükümlerden dolayı Tevrat'ı kabulden kaçındıkları, bunun üzerine Allah'ın dağı üzerlerine kaldırıp onları tehdit ettiği anlatılmaktadır.

[563] Bu emrin, fiziksel bir dönüşüme tekabül ettiği konusunda bazı müfessirler vardır. Ancak, mecaz, kinaye ve teşbihleri bol bol kullanan Kur'an üslubuna dikkat çekilirse, bunun mecaz veya bir deyim olması çok daha muhtemeldir. Maymun olun", Yahudilerin ruhsal yıkımlarını kaydetmek, uzun bir tarih diliminde azınlıklar (bunu sanat vatandaşı) olarak yaşamalarını ifade edebilir.

[564] İsrailî haberlere göre, İsrailoğulları aralarında bir katili bulmak için Hz. Musa'ya gelmişler, bunun üzerine o da "Allah [illegible] demiştir. Bu haberden hareketle müfessirler genellikle, 72 [illegible] kesme emriyle birlikte etki almışlardır. Oysa 2 Selatin[illegible] İsrailoğulları inek kutsal bir hayvan olarak kabul [illegible] kaynaklar da bu bilgiyi doğrulamaktadır. [illegible] itikadı ortadan kaldırmaktır. İneğe benzetilen [illegible] bir topluluğa "Putlarınızı kırın" demek gibidir. [illegible] eğleniyor musun?" şeklinde tepki [illegible] gelmelerinin nedeni de, onlar için [illegible]

﴿٦٧﴾ قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَنَا مَا هِيَ قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا بَقَرَةٌ لَا فَارِضٌ وَلَا بِكْرٌ عَوَانٌ بَيْنَ ذَٰلِكَ فَافْعَلُوا مَا تُؤْمَرُونَ ﴿٦٨﴾ قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَنَا مَا لَوْنُهَا قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا بَقَرَةٌ صَفْرَاءُ فَاقِعٌ لَوْنُهَا تَسُرُّ النَّاظِرِينَ ﴿٦٩﴾ قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَنَا مَا هِيَ إِنَّ الْبَقَرَ تَشَابَهَ عَلَيْنَا وَإِنَّا إِنْ شَاءَ اللَّهُ لَمُهْتَدُونَ ﴿٧٠﴾ قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا بَقَرَةٌ لَا ذَلُولٌ تُثِيرُ الْأَرْضَ وَلَا تَسْقِي الْحَرْثَ مُسَلَّمَةٌ لَا شِيَةَ فِيهَا قَالُوا الْآنَ جِئْتَ بِالْحَقِّ فَذَبَحُوهَا وَمَا كَادُوا يَفْعَلُونَ ﴿٧١﴾ وَإِذْ قَتَلْتُمْ نَفْسًا فَادَّارَأْتُمْ فِيهَا وَاللَّهُ مُخْرِجٌ مَا كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ ﴿٧٢﴾ فَقُلْنَا اضْرِبُوهُ بِبَعْضِهَا كَذَٰلِكَ يُحْيِي اللَّهُ الْمَوْتَىٰ وَيُرِيكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٧٣﴾ ثُمَّ قَسَتْ قُلُوبُكُمْ مِنْ بَعْدِ ذَٰلِكَ فَهِيَ كَالْحِجَارَةِ أَوْ أَشَدُّ قَسْوَةً وَإِنَّ مِنَ الْحِجَارَةِ لَمَا يَتَفَجَّرُ مِنْهُ الْأَنْهَارُ وَإِنَّ مِنْهَا لَمَا يَشَّقَّقُ فَيَخْرُجُ مِنْهُ الْمَاءُ وَإِنَّ مِنْهَا لَمَا يَهْبِطُ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٧٤﴾

bine bizim için seslen, onun ne olduğunu bize açıklasın" dediler. Mûsa: "Allah onun ne kart, ne de körpe; ikisi arasında bir sığır olduğunu söylüyor. Size buyurulmuş olanı hemen yapın" dedi. 69. Onlar: "Rabbine bizim için seslen, bize onun rengini bildirsin" dediler. Mûsa: "Allah onun, bakanların gönlünü açan, parlak sarı renkli bir sığır olduğunu söylüyor" dedi. 70. Onlar: "Rabbine bizim için seslen de, onun ne olduğunu bize anlatsın. Sığırların hepsi birbirine benziyor. Allah dilerse, biz doğruyu bulacağız" dediler. 71. Mûsa: "Allah, onun boyunduruk altına alınıp arazi sürmemiş ve ekin sulamamış, kusursuz, alacası da olmayan bir sığır olduğunu söylüyor" dedi. "İşte şimdi gerçeği söyledin" deyip hemen sığırı boğazladılar. Az kalsın yapmayacaklardı.[565] 72. Hani siz birini öldürmüş ve bu hususta çekişmiştiniz. Oysa, gizlemekte olduğunuzu Allah ortaya çıkaracaktı. 73. Nitekim: "Onun bir parçasıyla, ona (ölüye) vurun!" dedik.[566] Allah, ölüleri böylece diriltir. Size ayetlerini gösteriyor. Aklınızı kullanacağınız umulur. 74. Bundan sonra yine de kalpleriniz taş gibi, hatta daha da katı kesildi. Zira taşlar arasında kendisinden ırmaklar fışkıran da vardır, yarılıp içinden su çıkan da vardır, Allah korkusundan yuvarlanan da vardır. Allah yaptıklarınızdan habersiz değildir.

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ لَا تَعْبُدُونَ إِلَّا اللَّهَ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينِ وَقُولُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ ثُمَّ

2 **Bakara**/83. İsrailoğulları'ndan Allah'tan başkasına tapmayacaklarına; ana-babaya, yakınlara, yetimlere ve düşkünlere iyilik edeceklerine, insanlara güzel söz söyleyeceklerine, namazı kılacaklarına ve zekatı vereceklerine dâir sağlam söz almıştık.

[565] Allah bu emri, Yahudiler'de görülen ineğe tapma inancını kırmak için vermiştir. "Az kalsın yapamayacaklardı" ifadesi, bu işi yaparken inançlarından dolayı zorlandıklarını göstermektedir.

[566] Aynı surenin 67. ayetindeki "inek kesme" emri ile, bu ayetteki ölünün katilini bulma arasında ilişki kurulduğu için, müfessirler genellikle, bu ayetteki "onun bir parçasıyla öldürülen adama vurun" ifadesindeki 'onun' zamirini 'ineğin' şeklinde anlamışlardır. Oysa, ineği kutsal kabul eden bir topluluğa böyle bir öneri getirmenin, onlardaki bu batıl inancı pekiştireceği açıktır. Ayrıca, gramatik açıdan bu ayetteki bir zamirin altı ayet önce geçen bir kelimeye atfedilmesi de bir zorlamadır. Bakara suresinde İsrailoğulları'nın tarihiyle ilgili pek çok kesite yer verilmektedir ve bu kesitler birbirinden *iz* zarf edatıyla ayrılmaktadır. Dolaysıyla, 68-71. ayetler arasında anlatılan olay ile, 72-74. ayetler arasında anlatılan olay birbirinden bağımsız iki ayrı olaydır. Ancak, bütün bu açıklamalarımıza rağmen, söz konusu zamirle neyin veya kimin kastedildiği sorusu cevapsız kalmaktadır.

KIRIKKALE Üniversitesi KÜTÜPHANESİ

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ وَأَنْتُمْ مُعْرِضُونَ ﴿٨٣﴾ وَإِذْ
أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ لَا تَسْفِكُونَ دِمَاءَكُمْ وَلَا تُخْرِجُونَ
أَنْفُسَكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ ثُمَّ أَقْرَرْتُمْ وَأَنْتُمْ تَشْهَدُونَ
﴿٨٤﴾ ثُمَّ أَنْتُمْ هَؤُلَاءِ تَقْتُلُونَ أَنْفُسَكُمْ وَتُخْرِجُونَ
فَرِيقًا مِنْكُمْ مِنْ دِيَارِهِمْ تَظَاهَرُونَ عَلَيْهِمْ بِالْإِثْمِ
وَالْعُدْوَانِ وَإِنْ يَأْتُوكُمْ أُسَارَى تُفَادُوهُمْ وَهُوَ مُحَرَّمٌ
عَلَيْكُمْ إِخْرَاجُهُمْ أَفَتُؤْمِنُونَ بِبَعْضِ الْكِتَابِ وَتَكْفُرُونَ
بِبَعْضٍ فَمَا جَزَاءُ مَنْ يَفْعَلُ ذَلِكَ مِنْكُمْ إِلَّا خِزْيٌ فِي
الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يُرَدُّونَ إِلَى أَشَدِّ الْعَذَابِ
وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٨٥﴾ أُولَئِكَ الَّذِينَ
اشْتَرَوُا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا بِالْآخِرَةِ فَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمُ
الْعَذَابُ وَلَا هُمْ يُنْصَرُونَ ﴿٨٦﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى
الْكِتَابَ وَقَفَّيْنَا مِنْ بَعْدِهِ بِالرُّسُلِ وَآتَيْنَا عِيسَى ابْنَ
مَرْيَمَ الْبَيِّنَاتِ وَأَيَّدْنَاهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ أَفَكُلَّمَا جَاءَكُمْ
رَسُولٌ بِمَا لَا تَهْوَى أَنْفُسُكُمُ اسْتَكْبَرْتُمْ فَفَرِيقًا
كَذَّبْتُمْ وَفَرِيقًا تَقْتُلُونَ ﴿٨٧﴾ وَقَالُوا قُلُوبُنَا غُلْفٌ بَلْ
لَعَنَهُمُ اللَّهُ بِكُفْرِهِمْ فَقَلِيلًا مَا يُؤْمِنُونَ ﴿٨٨﴾ وَلَمَّا
جَاءَهُمْ كِتَابٌ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَهُمْ وَكَانُوا
مِنْ قَبْلُ يَسْتَفْتِحُونَ عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا فَلَمَّا جَاءَهُمْ
مَا عَرَفُوا كَفَرُوا بِهِ فَلَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٨٩﴾
بِئْسَمَا اشْتَرَوْا بِهِ أَنْفُسَهُمْ أَنْ يَكْفُرُوا بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ
بَغْيًا أَنْ يُنَزِّلَ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ عَلَى مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ
فَبَاءُوا بِغَضَبٍ عَلَى غَضَبٍ وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ مُهِينٌ
وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ آمِنُوا بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا نُؤْمِنُ
بِمَا أُنْزِلَ عَلَيْنَا وَيَكْفُرُونَ بِمَا وَرَاءَهُ وَهُوَ الْحَقُّ
مُصَدِّقًا لِمَا مَعَهُمْ قُلْ فَلِمَ تَقْتُلُونَ أَنْبِيَاءَ اللَّهِ مِنْ قَبْلُ
إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ وَلَقَدْ جَاءَكُمْ مُوسَى
بِالْبَيِّنَاتِ ثُمَّ اتَّخَذْتُمُ الْعِجْلَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَنْتُمْ ظَالِمُونَ

Sizler onlar değilsiniz. Ama onlar sizden bir grubu yurtlarından çıkarıyorlar. Onlara karşı birbirinize yardım ediyorsunuz. Onlar düşmanlıkla ve saldırganlıkla üzerlerine yürüyorlar. Onlar esir olarak size geldiklerinde fidye karşılığında kurtarıyorsunuz. Oysa onları yurtlarından çıkarmak size haramdır. Siz kitabın bir kısmına inanıyor ve bir kısmını inkâr mı ediyorsunuz? Sizden böyle davranan kimselerin cezası dünya hayatında rezil olmaktan başka ne olabilir? Onlar kıyamet gününde de en şiddetli azaca döndürülecekler. Allah yaptıklarınızdan habersiz değildir. 86. Onlar, ahireti karşılığında dünya hayatını satın alan kimselerdir. Bunun için onların azabı hafifletilmez ve onlar yardım da görmezler. 87. Musa'ya kitap verdik, sonra onun ardından art arda peygamberler gönderdik. Meryem oğlu İsa'ya açık belgeler verdik ve onu Kudüs Ruh'u ile destekledik. Ne zaman bir peygamber size hoşlanmadığınız bir şey getirdiyse, büyüklük taslayarak kimini yalanlayıp kimini öldürmüyor muydunuz? 88. "Kalplerimiz perdelidir" dediler. Hayır inkârlarından dolayı Allah onları lanetlemiştir. Onlar pek az inanıyorlar. 89. Daha önceleri, inkârcılara karşı zafer kazanmaya isteyip duruyorlardı, onlara Allah katından, kendilerinde olan doğrulayıcısı bir kitap, tanıdıklarını geldiği zaman inkâr ettiler. Allah'ın lanneti inkârcılara olsun! 90. Allah'ın indirdiğini [illegible] Allah lütfundan dilediğini kullarından dilediğine indirmesini kıskançlıkla inkâr etmeleri ne kötü bir şeydir. Bu yüzden gazap üstüne gazaba uğradılar. Kafirlere alçaltıcı bir azap vardır. 91. Onlara "Allah'ın indirdiğine inanın" denildiğinde "Bize indirilene inanırız" diyorlar ve ondan sonra gelen [illegible] inkâr ediyorlar. Oysa o, kendilerinde olanı doğrulayıcı olarak gelmiş hak kitaptır. De ki: "Eğer inanıyorsanız, daha önce Allah'ın peygamberlerini niçin öldürüyordunuz?" 92. Musa size apaçık belgeler getirdi, sonra siz onun ardından buzağıyı [illegible]

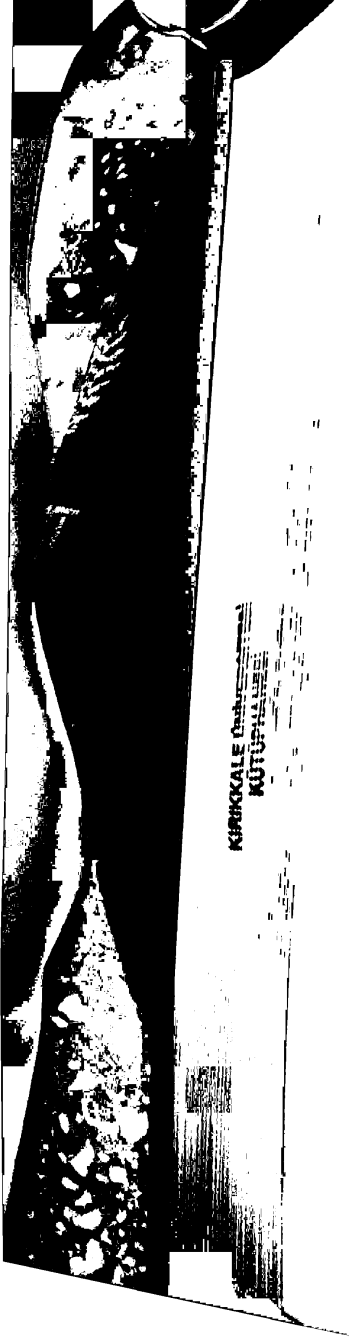

﴿٩٢﴾ وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ الطُّورَ خُذُوا مَا آتَيْنَاكُمْ بِقُوَّةٍ وَاسْمَعُوا قَالُوا سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا وَأُشْرِبُوا فِي قُلُوبِهِمُ الْعِجْلَ بِكُفْرِهِمْ قُلْ بِئْسَمَا يَأْمُرُكُمْ بِهِ إِيمَانُكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٩٣﴾

yordunuz?" diye sor! 92. Mûsa açık belgeler getirdi. Sonra onun ardından buzağıyı (put) edindiniz. İşte siz böyle zâlimsiniz. 93. Sizden sağlam söz almıştık ve Tûr'u üzerinize yükseltip: "Size verdiğimizi kuvvetle tutun ve dinleyin" demiştik, onlar da: "Dinledik ve karşı geldik" demişlerdi. İnkârları yüzünden buzağı sevgisi kalplerine işlemişti. De ki: "Eğer inanıyorsanız, inancınız size ne kötü şey emrediyor".

أَلَمْ تَرَ إِلَى الْمَلَإِ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ مِنْ بَعْدِ مُوسَى إِذْ قَالُوا لِنَبِيٍّ لَهُمُ ابْعَثْ لَنَا مَلِكًا نُقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ قَالَ هَلْ عَسَيْتُمْ إِنْ كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ أَلَّا تُقَاتِلُوا قَالُوا وَمَا لَنَا أَلَّا نُقَاتِلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَقَدْ أُخْرِجْنَا مِنْ دِيَارِنَا وَأَبْنَائِنَا فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ تَوَلَّوْا إِلَّا قَلِيلًا مِنْهُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ ﴿٢٤٦﴾ وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ إِنَّ اللَّهَ قَدْ بَعَثَ لَكُمْ طَالُوتَ مَلِكًا قَالُوا أَنَّى يَكُونُ لَهُ الْمُلْكُ عَلَيْنَا وَنَحْنُ أَحَقُّ بِالْمُلْكِ مِنْهُ وَلَمْ يُؤْتَ سَعَةً مِنَ الْمَالِ قَالَ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَاهُ عَلَيْكُمْ وَزَادَهُ بَسْطَةً فِي الْعِلْمِ وَالْجِسْمِ وَاللَّهُ يُؤْتِي مُلْكَهُ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٤٧﴾ وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ إِنَّ آيَةَ مُلْكِهِ أَنْ يَأْتِيَكُمُ التَّابُوتُ فِيهِ سَكِينَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَبَقِيَّةٌ مِمَّا تَرَكَ آلُ مُوسَى وَآلُ هَارُونَ تَحْمِلُهُ الْمَلَائِكَةُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٢٤٨﴾ فَلَمَّا فَصَلَ طَالُوتُ بِالْجُنُودِ قَالَ إِنَّ اللَّهَ مُبْتَلِيكُمْ بِنَهَرٍ فَمَنْ شَرِبَ مِنْهُ فَلَيْسَ مِنِّي وَمَنْ لَمْ يَطْعَمْهُ فَإِنَّهُ مِنِّي إِلَّا مَنِ اغْتَرَفَ غُرْفَةً بِيَدِهِ فَشَرِبُوا مِنْهُ إِلَّا قَلِيلًا مِنْهُمْ فَلَمَّا جَاوَزَهُ هُوَ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ قَالُوا لَا طَاقَةَ لَنَا الْيَوْمَ بِجَالُوتَ وَجُنُودِهِ قَالَ الَّذِينَ يَظُنُّونَ أَنَّهُمْ مُلَاقُوا اللَّهِ كَمْ مِنْ فِئَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِئَةً كَثِيرَةً بِإِذْنِ اللَّهِ وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ ﴿٢٤٩﴾ وَلَمَّا بَرَزُوا لِجَالُوتَ وَجُنُودِهِ قَالُوا رَبَّنَا أَفْرِغْ عَلَيْنَا صَبْرًا وَثَبِّتْ

2 **Bakara**/246. Mûsa'dan sonra İsrailoğulları'nın ileri gelenlerini bilmiyor musun? Peygamberlerinden birine: "Bizimle bir hükümdar gönder de, Allah yolunda savaşalım" demişlerdi; o da: "Ya savaş size farz kılınır da savaşmazsanız?" demişti. "Yurtlarımızdan ve oğullarımızdan uzaklaştırıldığımıza göre, Allah yolunda niye savaşmayalım?" demişlerdi. Ancak, savaş onlara farz kılınınca –az bir kısmı dışında– yüz çevirdiler. Allah haksızlık yapanları bilir. 247. Peygamberleri onlara: "Allah Talût'u size hükümdar olarak gönderdi" dedi. "Biz hükümdarlığa ondan daha uygun iken ve ona malca da bir genişlik verilmemişken, o bize nasıl hükümdar olabilir?" dediler. "Kuşkusuz, Allah sizin üstünüze onu seçti, bilgice ve vücutca gücünü artırdı. Allah hükümdarlığını dilediğine verir ve Allah her şeyi kuşatır, bilir" dedi. 248. Peygamberleri onlara: "Onun hükümdarlığının işareti size sandığın gelmesidir. Onda Rabbinizden gelen gönül huzuru, Mûsa ailesinin ve Hârun ailesinin bıraktıklarından kalanlar vardır. Onu melekler taşır. Eğer inanmışsanız, bunda size bir işaret vardır" dedi. 249. Talût orduyla beraber yola koyulunca: "Allah sizi bir ırmakla deneyecek. Ondan içen benden değildir. Ondan hiç içmeyen veya kendi avucuyla bir avuçdan başka tatmayan ise bendendir" dedi. İçlerinden pek azı dışında, hepsi ondan içti. O ve beraberindeki inananlar ırmağı geçince, bunlar: "Bugün Calut ve ordusuna karşı koyacak gücümüz yok" dediler. Allah'a kavuşacaklarına inananlar ise: "Nice az bir topluluk –Allah'ın izni ile– büyük bir topluluğa üstün gelmiştir. Allah sabredenlerle beraberdir" dediler. 250. Calût

أَقْدَامَنَا وَانْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿٢٥٠﴾ فَهَزَمُوهُمْ بِإِذْنِ اللَّهِ وَقَتَلَ دَاوُودُ جَالُوتَ وَآتَاهُ اللَّهُ الْمُلْكَ وَالْحِكْمَةَ وَعَلَّمَهُ مِمَّا يَشَاءُ وَلَوْلَا دَفْعُ اللَّهِ النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لَفَسَدَتِ الْأَرْضُ وَلَكِنَّ اللَّهَ ذُو فَضْلٍ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿٢٥١﴾ تِلْكَ آيَاتُ اللَّهِ نَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ وَإِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٢٥٢﴾

ve ordusunun karşısına çıktıklarında: "Rabbimiz! Bize dayanma gücü ver, ayaklarımızı sağlamlaştır, inkarcı topluma karşı bize yardım et!" dediler. 251. Allah'ın izni ile onları bozguna uğrattılar. Dâvud da Câlût'u öldürdü. Allah Dâvud'a hükümdarlık, bilgelik verdi ve ona dilediğinden öğretti. Allah, insanları birbirleriyle savmamış olsaydı, yeryüzü bozgunculukla dolardı. Fakat, Allah âlemlere karşı bol lütuf sahibidir. 252. (Ey Muhammed!) İşte bunlar, sana gerçek olarak okuduğumuz Allah'ın belgeleridir. Şüphesiz sen de elçilerden birisin.

كُلُّ الطَّعَامِ كَانَ حِلًّا لِبَنِي إِسْرَائِيلَ إِلَّا مَا حَرَّمَ إِسْرَائِيلُ عَلَى نَفْسِهِ مِنْ قَبْلِ أَنْ تُنَزَّلَ التَّوْرَاةُ قُلْ فَأْتُوا بِالتَّوْرَاةِ فَاتْلُوهَا إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٩٣﴾ فَمَنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٩٤﴾

3 Al-i İmran/93. (Ey Muhammed!) Tevrat'ın indirilmesinden önce, İsrail'in (Yakub'un) kendisine haram ettiğinden başka bütün yiyecekler İsrailoğulları'na helal idi. De ki: "Doğru söylüyorsanız Tevrat'ı getirin ve onu okuyun". 94. Bundan sonra Allah'a karşı kim yalan uydurursa, işte onlar zâlim kimselerdir.

وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ يَاقَوْمِ لِمَ تُؤْذُونَنِي وَقَدْ تَعْلَمُونَ أَنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ فَلَمَّا زَاغُوا أَزَاغَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٥﴾

61 Saf/5. Mûsa, kavmine: "Ey kavmim! Benim size gönderilmiş bir Allah Elçisi olduğumu bildiğiniz hâlde, bana niçin eziyet ediyorsunuz?" demişti. Ama onlar yoldan sapınca, Allah da onların gönüllerini saptırmıştı. Allah, yoldan çıkan toplumu doğru yola eriştirmez.

وَلَقَدْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَبَعَثْنَا مِنْهُمُ اثْنَيْ عَشَرَ نَقِيبًا وَقَالَ اللَّهُ إِنِّي مَعَكُمْ لَئِنْ أَقَمْتُمُ الصَّلَاةَ وَآتَيْتُمُ الزَّكَاةَ وَآمَنْتُمْ بِرُسُلِي وَعَزَّرْتُمُوهُمْ وَأَقْرَضْتُمُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا لَأُكَفِّرَنَّ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَلَأُدْخِلَنَّكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ فَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ مِنْكُمْ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ ﴿١٢﴾ فَبِمَا نَقْضِهِمْ مِيثَاقَهُمْ لَعَنَّاهُمْ وَجَعَلْنَا قُلُوبَهُمْ قَاسِيَةً يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ عَنْ مَوَاضِعِهِ وَنَسُوا

5 Maide/12. Andolsun, Allah İsrailoğulları'ndan sağlam söz almıştı. Biz onlardan oniki önder[567] gönderdik. Allah onlara şöyle dedi: "Ben sizinleyim. Namazı kılarsanız, zekatı verirseniz, elçilerime inanırsanız, onları desteklerseniz ve Allah'a güzel bir ödünç verirseniz, sizin kötülüklerinizi örteceğim ve sizi altlarından ırmaklar akan cennetlere yerleştireceğim. Artık bundan sonra sizden kim inkâr ederse, düz yolda şaşırmış olur". 13. Verdikleri sözde durmamalarından dolayı onları lanetledik ve gönüllerini katılaştırdık. Onlar sözcükleri

[567] Buradaki *isnâ 'aşera naqîb* ile kurtarıcı kastedildiği konusunda görüş birliği olmakla beraber bu kelime ifade "oniki önder", "oniki müjdeci", "oniki nâzır", "oniki kumandan" gibi anlamlarıyla da yorumlanmıştır.

حَظًّا مِمَّا ذُكِّرُوا بِهِ وَلاَ تَزَالُ تَطَّلِعُ عَلَى خَآئِنَةٍ مِنْهُمْ إِلاَّ قَلِيلاً مِنْهُمْ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاصْفَحْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٣﴾

yerlerinden kaydırdılar ve kendilerine hatırlatılandan ders almayı unuttular. İçlerinden pek azı dışında, onlardan hep hainlik görüp durursun. Onları affet ve onlara aldırma. Allah iyi davrananları sever.

وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ يَاقَوْمِ اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ جَعَلَ فِيكُمْ أَنْبِيَآءَ وَجَعَلَكُمْ مُلُوكًا وَآتَاكُمْ مَا لَمْ يُؤْتِ أَحَدًا مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿٢٠﴾ يَاقَوْمِ ادْخُلُوا الْأَرْضَ الْمُقَدَّسَةَ الَّتِي كَتَبَ اللَّهُ لَكُمْ وَلاَ تَرْتَدُّوا عَلَى أَدْبَارِكُمْ فَتَنْقَلِبُوا خَاسِرِينَ ﴿٢١﴾ قَالُوا يَامُوسَى إِنَّ فِيهَا قَوْمًا جَبَّارِينَ وَإِنَّا لَنْ نَدْخُلَهَا حَتَّى يَخْرُجُوا مِنْهَا فَإِنْ يَخْرُجُوا مِنْهَا فَإِنَّا دَاخِلُونَ ﴿٢٢﴾ قَالَ رَجُلاَنِ مِنَ الَّذِينَ يَخَافُونَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمَا ادْخُلُوا عَلَيْهِمُ الْبَابَ فَإِذَا دَخَلْتُمُوهُ فَإِنَّكُمْ غَالِبُونَ وَعَلَى اللَّهِ فَتَوَكَّلُوا إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٢٣﴾ قَالُوا يَامُوسَى إِنَّا لَنْ نَدْخُلَهَا أَبَدًا مَا دَامُوا فِيهَا فَاذْهَبْ أَنْتَ وَرَبُّكَ فَقَاتِلاَ إِنَّا هَاهُنَا قَاعِدُونَ ﴿٢٤﴾ قَالَ رَبِّ إِنِّي لاَ أَمْلِكُ إِلاَّ نَفْسِي وَأَخِي فَافْرُقْ بَيْنَنَا وَبَيْنَ الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ ﴿٢٥﴾ قَالَ فَإِنَّهَا مُحَرَّمَةٌ عَلَيْهِمْ أَرْبَعِينَ سَنَةً يَتِيهُونَ فِي الْأَرْضِ فَلاَ تَأْسَ عَلَى الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ ﴿٢٦﴾

5 **Maide**/20-21. Mûsa, kavmine şöyle dedi: "Ey kavmim! Allah'ın size olan nimetini düşünün. İçinizden peygamberler yetiştirdi ve sizi hükümdar yaptı, milletlerden hiçbirine vermediğini size verdi. Ey kavmim! Allah'ın size yazdığı kutsal toprağa[568] girin. Ardınıza dönmeyin, yoksa kaybedenlere dönersiniz". 22. Onlar: "Ey Mûsa! Orada zorba bir toplum vardır. Onlar oradan çıkmadıkça, biz asla oraya girmeyiz; eğer onlar oradan çıkarsa, biz de gireriz" dediler. 23. Korkanların arasından Allah'ın kendilerine iyilikte bulunduğu iki kişi: "Üzerlerine kapıdan yürüyün; oradan girerseniz, üstün gelirsiniz. Eğer inanıyorsanız Allah'a güvenin" demişti. 24. "Ey Mûsa! Onlar orada oldukça, biz asla oraya girmeyeceğiz. Sen ve Rabbin gidin, savaşın. Biz burada oturacağız" dediler. 25. Mûsa: "Rabbim! Ben ancak kendime ve kardeşime sahibim. Artık, bu yoldan çıkmış toplulukla bizim aramızı ayır" dedi. 26. Allah: "Orası kırk yıl onlara yasaktır. Yeryüzünde şaşkın şaşkın dolaşacaklar. Sen yoldan çıkmış toplum için tasalanma" dedi.

لَقَدْ أَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَآئِيلَ وَأَرْسَلْنَآ إِلَيْهِمْ رُسُلاً كُلَّمَا جَآءَهُمْ رَسُولٌ بِمَا لاَ تَهْوَى أَنْفُسُهُمْ فَرِيقًا كَذَّبُوا وَفَرِيقًا يَقْتُلُونَ ﴿٧٠﴾ وَحَسِبُوا أَلاَّ تَكُونَ فِتْنَةٌ فَعَمُوا وَصَمُّوا ثُمَّ تَابَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ ثُمَّ عَمُوا وَصَمُّوا كَثِيرٌ مِنْهُمْ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿٧١﴾

5 **Maide**/70. İsrailoğulları'ndan sağlam söz aldık ve onlara elçiler gönderdik. Ne zaman bir elçi onlara canlarının istemediği bir şey getirdiyse, onların kimini yalanladılar, kimini de öldürdüler. 71. Bir fitne kopmayacağını sandılar da, kör oldular, sağırlaştılar. Sonra Allah, tövbelerini kabul etti. Ama yine de çoğu kör ve sağır kaldı. Allah onların işlediklerini görmektedir.

[568] *el-ardu'l-mukaddese* (Kutsal toprak), Yahudiler'in Mısır'dan çıkarılmalarından sonra Allah'ın onlara vaadettiği ülke, yani Filistin'dir.

KIRIKKALE Üniversitesi KÜTÜPHANESİ

11. Hz. Davud ve Süleyman

Hz. Davud ve Süleyman dönemi, İsrailoğulları tarihinin en parlak sayfalarını teşkil eder. Davud'un gençliğinde Talut (Saul) hükümdardı ve bu dönemde Ürdün, Suriye ve Filistin'in tamamı İsrail Krallığı topraklarına katılmıştı. Davud'un henüz İsrailoğulları'nca kullanılmayan demiri keşfetmesi, bu gücün sürdürülmesinde önemli bir rol oynamıştır. Bu yüzden, Kur'an bu konuya önemle işaret etmektedir. İsrailoğulları'nın Hz. Süleyman döneminde, çağdaşlarını teknoloji alanında da geride bıraktıklarını görüyoruz. Davud'a ve Süleyman'a selam olsun!

صْبِرْ عَلَى مَا يَقُولُونَ وَاذْكُرْ عَبْدَنَا دَاوُودَ ذَا الْأَيْدِ
إِنَّهُ أَوَّابٌ ﴿١٧﴾ إِنَّا سَخَّرْنَا الْجِبَالَ مَعَهُ يُسَبِّحْنَ
بِالْعَشِيِّ وَالْإِشْرَاقِ ﴿١٨﴾ وَالطَّيْرَ مَحْشُورَةً كُلٌّ لَهُ
أَوَّابٌ ﴿١٩﴾ وَشَدَدْنَا مُلْكَهُ وَآتَيْنَاهُ الْحِكْمَةَ وَفَصْلَ
الْخِطَابِ ﴿٢٠﴾ وَهَلْ أَتَاكَ نَبَأُ الْخَصْمِ إِذْ تَسَوَّرُوا
الْمِحْرَابَ ﴿٢١﴾ إِذْ دَخَلُوا عَلَى دَاوُودَ فَفَزِعَ مِنْهُمْ
قَالُوا لَا تَخَفْ خَصْمَانِ بَغَى بَعْضُنَا عَلَى بَعْضٍ
فَاحْكُمْ بَيْنَنَا بِالْحَقِّ وَلَا تُشْطِطْ وَاهْدِنَا إِلَى سَوَاءِ
الصِّرَاطِ ﴿٢٢﴾ إِنَّ هَذَا أَخِي لَهُ تِسْعٌ وَتِسْعُونَ نَعْجَةً
وَلِيَ نَعْجَةٌ وَاحِدَةٌ فَقَالَ أَكْفِلْنِيهَا وَعَزَّنِي فِي
الْخِطَابِ ﴿٢٣﴾ قَالَ لَقَدْ ظَلَمَكَ بِسُؤَالِ نَعْجَتِكَ
إِلَى نِعَاجِهِ وَإِنَّ كَثِيرًا مِنَ الْخُلَطَاءِ لَيَبْغِي بَعْضُهُمْ
عَلَى بَعْضٍ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَقَلِيلٌ
مَا هُمْ وَظَنَّ دَاوُودُ أَنَّمَا فَتَنَّاهُ فَاسْتَغْفَرَ رَبَّهُ وَخَرَّ
رَاكِعًا وَأَنَابَ ﴿٢٤﴾ فَغَفَرْنَا لَهُ ذَلِكَ وَإِنَّ لَهُ عِنْدَنَا
لَزُلْفَى وَحُسْنَ مَآبٍ ﴿٢٥﴾ يَا دَاوُودُ إِنَّا جَعَلْنَاكَ
خَلِيفَةً فِي الْأَرْضِ فَاحْكُمْ بَيْنَ النَّاسِ بِالْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعِ
الْهَوَى فَيُضِلَّكَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ إِنَّ الَّذِينَ يَضِلُّونَ عَنْ

38 Sad/17. (Ey Muhammed!) Onların söylediklerine sabret; güçlü kulumuz Davud'u hatırla; o daima (Allah'a) yönelirdi. 18-19. Biz, akşam sabah onunla beraber tesbih eden dağları ve toplu hâlde kuşları onun buyruğu altına vermiştik. Her biri ona yönelmekteydi. 20. Onun hükümranlığını kuvvetlendirmiştik. Ona hikmet ve anlaşmazlıkları giderme[569] (yeteneği) vermiştik. 21-23. Sana davacıların haberi ulaştı mı? Ma'bed'in duvarına tırmanıp Davud'un yanına girmişlerdi de, o onlardan ürkmüştü. Şöyle demişlerdi: "Korkma! Biz, birbirinin hakkına tecavüz etmiş iki davacıyız; aramızda adaletle hükmet, ondan ayrılma, bizi doğru yola çıkar. Bu kardeşimin doksandokuz dişi koyunu, benim de tek bir dişi koyunum vardır; «Onu da bana ver» dedi ve tartışmada beni yendi". 24. Davud: "O, senin dişi koyununu kendi dişi koyunlarına katmak istemekle, sana haksızlıkta bulunmuş. Zaten, inanıp yararlı iş işleyenler hariç –sayıları da ne kadar azdır– ortakların çoğu birbirlerine haksızlık ederler" demişti. Davud kendisini denediğimizi düşünmüş, Rabbinden mağfiret dileyerek eğilip secdeye kapanmış, tövbe edip Allah'a yönelmişti. 25. Böylece onu bağışlamıştık. Katımızda onun hakkında güzel bir geleceği vardır.[570] 26. Ey Davud! Seni yeryüzünde hükümran kıldık; o hâlde, in-

[569] veya "açık seçik konuşma yeteneği"

[570] Bu kıssanın tefsirlerde üç yorumu bulunmaktadır: 1. Bu kişiler, Hz. Davud'a suikast düzenlemek istiyorlardı. Ancak, yakalanınca, böyle sahte bir yargı sonucu uydurdular. 2. Hz. Davud'un 99 karısı vardı. Kendi komutanlarından Urya'nın karısına göz dikmiş ve onu savaşa göndererek ölümünü sağlamış ve karısını almıştı. Bu kişiler melek olup, Hz. Davud'a, bu yaptığının yanlış olduğunu anlatmak istemişlerdir. 3. Hz. Davud'un, koyun meselesine benzer bir suç işlediği, fakat bu suçun ne olduğu

سَبِيلِ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ بِمَا نَسُوا يَوْمَ الْحِسَابِ ﴿٢٦﴾ وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا بَاطِلًا ذَٰلِكَ ظَنُّ الَّذِينَ كَفَرُوا فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنَ النَّارِ ﴿٢٧﴾ أَمْ نَجْعَلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَالْمُفْسِدِينَ فِي الْأَرْضِ أَمْ نَجْعَلُ الْمُتَّقِينَ كَالْفُجَّارِ ﴿٢٨﴾ كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ مُبَارَكٌ لِيَدَّبَّرُوا آيَاتِهِ وَلِيَتَذَكَّرَ أُولُو الْأَلْبَابِ ﴿٢٩﴾ وَوَهَبْنَا لِدَاوُودَ سُلَيْمَانَ نِعْمَ الْعَبْدُ إِنَّهُ أَوَّابٌ ﴿٣٠﴾ إِذْ عُرِضَ عَلَيْهِ بِالْعَشِيِّ الصَّافِنَاتُ الْجِيَادُ ﴿٣١﴾ فَقَالَ إِنِّي أَحْبَبْتُ حُبَّ الْخَيْرِ عَنْ ذِكْرِ رَبِّي حَتَّىٰ تَوَارَتْ بِالْحِجَابِ ﴿٣٢﴾ رُدُّوهَا عَلَيَّ فَطَفِقَ مَسْحًا بِالسُّوقِ وَالْأَعْنَاقِ ﴿٣٣﴾ وَلَقَدْ فَتَنَّا سُلَيْمَانَ وَأَلْقَيْنَا عَلَىٰ كُرْسِيِّهِ جَسَدًا ثُمَّ أَنَابَ ﴿٣٤﴾ قَالَ رَبِّ اغْفِرْ لِي وَهَبْ لِي مُلْكًا لَا يَنْبَغِي لِأَحَدٍ مِنْ بَعْدِي إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ ﴿٣٥﴾ فَسَخَّرْنَا لَهُ الرِّيحَ تَجْرِي بِأَمْرِهِ رُخَاءً حَيْثُ أَصَابَ ﴿٣٦﴾ وَالشَّيَاطِينَ كُلَّ بَنَّاءٍ وَغَوَّاصٍ ﴿٣٧﴾ وَآخَرِينَ مُقَرَّنِينَ فِي الْأَصْفَادِ ﴿٣٨﴾ هَٰذَا عَطَاؤُنَا فَامْنُنْ أَوْ أَمْسِكْ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٩﴾ وَإِنَّ لَهُ عِنْدَنَا لَزُلْفَىٰ وَحُسْنَ مَآبٍ ﴿٤٠﴾

sanlar arasında adaletle hükmet, hevaya uyma! Yoksa seni Allah'ın yolundan saptırır. Allah'ın yolundan sapanlara; işte onlara, hesap gününü unutmalarına karşılık çetin azap vardır. 27. Göğü, yeri ve ikisinin arasında bulunanları boşuna yaratmadık. Bu, inkar edenlerin zannıdır. Ateşe uğrayacak inkarcıların vay hâline! 28. İnanıp yararlı iş işleyenleri, yeryüzünde bozguncularla bir tutar mıyız? Allah'a karşı gelmekten sakınanları, yoldan çıkanlar gibi tutar mıyız? 29. (Ey Muhammed! Bu,) ayetleri üzerinde düşünsünler ve aklı olanlar ders alsınlar diye sana indirdiğimiz mübarek bir kitaptır. 30. Davud'a Süleyman'ı bahşettik; o ne güzel bir kuldu! O daima Allah'a yönelirdi. 31. Ona bir akşam üstü, çalımlı, cins koşu atları sunulmuştu. 32-33. Süleyman: "Ben bu iyi malları, Rabbimi anmayı sağladıkları için severim" demişti. Koşup toz perdesi arkasında kayboldukları zaman: "Artık yeter; onları bana geri getirin" dedi. Bacaklarını ve boyunlarını sıvazlamaya başladı. 34. Biz Süleyman'ı denedik, hükümranlığını zayıf düşürdük; sonra eski hâline döndü. 35. "Rabbim! Beni bağışla; bana benden sonra kimsenin ulaşamayacağı bir hükümranlık ver! Sen şüphesiz, daima bağışta bulunansın" dedi. 36-38. Bunun üzerine, Biz de istediği yere onun buyruğu ile kolayca giden rüzgarı, bina kuran ve dalgıçlık yapan şeytanları ve demir zincirlerle bağlı diğerlerini ona boyun eğdirdik. 39. "İşte bağışımız budur; ister ver, ister tut; hesapsızdır" dedik. 40. Onun, katımızda yakınlığı ve güzel bir geleceği vardır.

وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُودَ وَسُلَيْمَانَ عِلْمًا وَقَالَا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي فَضَّلَنَا عَلَىٰ كَثِيرٍ مِنْ عِبَادِهِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٥﴾ وَوَرِثَ سُلَيْمَانُ دَاوُودَ وَقَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ عُلِّمْنَا مَنْطِقَ الطَّيْرِ وَأُوتِينَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ إِنَّ هَٰذَا لَهُوَ الْفَضْلُ الْمُبِينُ ﴿١٦﴾ وَحُشِرَ لِسُلَيْمَانَ جُنُودُهُ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ وَالطَّيْرِ فَهُمْ يُوزَعُونَ ﴿١٧﴾ حَتَّىٰ إِذَا

27 **Neml**/15. Dâvud'a ve Süleyman'a ilim verdik. Onlar: "Bize, mü'min kullarının bir çoğundan fazla iyilikte bulunan Allah'a övgüler olsun" dediler. 16. Süleyman Dâvud'a vâris oldu: "Ey İnsanlar! Bize kuş dili öğretildi ve bize her şeyden bolca verildi. Bu, apaçık bir lütuftur" dedi. 17. Süleyman'ın cinlerden, insanlardan ve kuşlardan oluşan ordusu toplandı. Hepsi topluca gidiyorlardı. 18. Sonunda, karıncaların bulunduğu vâdiye geldiklerinde bir

karınca: "Ey Karıncalar! Yerlerinize girin, Süleyman ve ordusu farkına varmadan sizi ezmesin" dedi. 19. Süleyman onun sözüne hafifçe güldü ve: "Rabbim! Beni, bana ve ana-babama verdiğin nimete şükretme ve hoşnut olacağın işi yapma konusunda isteklendir; rahmetinle beni iyi kullarının arasına koy" dedi. 20-21. Süleyman kuşları araştırarak: "Hüdhüd'ü niçin göremiyorum! Yoksa kayıplarda mı? Bana apaçık bir delil getirmelidir; yoksa onu ya şiddetli bir azaba uğratırım, yahut keserim" dedi. 22-26. Çok geçmeden Hüdhüd gelip Süleyman'a: "Senin bilmediğin bir şeyi öğrendim. Sana Sebe'den gerçek bir haber getirdim. Oranın halkına hükmeden, her şeyden kendisine bolca verilen ve büyük bir tahta sahip olan bir kadın buldum. Onun ve kavminin Allah'ı bırakıp güneşe secde ettiklerini gördüm. Şeytan onlara yaptıklarını güzel göstermiş, onları doğru yoldan alıkoymuş. Bunun için doğru yolu bulamıyorlar. Yüce arşın sahibi olan Allah'tan başka tanrı yoktur" dedi. 27-28. Süleyman: "Doğru mu söylüyorsun, yoksa yalancılardan mısın? Bakacağız. Şu yazımı götür, onlara at; sonra bir yana çekil, varacakları sonuca bak" dedi. 29-32. Sebe kraliçesi: "Ey ileri gelenler! Bana Süleyman'dan Esirgeyen Merhameti Allah'ın adıyla başlayan ve 'Bana karşı baş kaldırmayın ve teslim olarak gelin!' diyen önemli bir mektup bırakıldı. Ey ileri gelenler! Vereceğim emir hakkında bana fikrinizi söyleyin. Siz benim yanımda bulunmadıkça, bir iş hakkında kesin bir hüküm vermem" dedi. 33. İleri gelenler: "Biz güçlü kuvvetliyiz, [illegible] emir sahibiyiz, [illegible] dediler. 34-35. [illegible] yola [illegible] ederler, [illegible] gelen [illegible] [illegible]

وَكَانَتْ بَعْضِ [illegible]

فَنَاظِرَةٌ بِمَ يَرْجِعُ الْمُرْسَلُونَ ﴿٣٥﴾ فَلَمَّا جَاءَ سُلَيْمَانَ قَالَ أَتُمِدُّونَنِ بِمَالٍ فَمَا آتَانِيَ اللَّهُ خَيْرٌ مِمَّا آتَاكُمْ بَلْ أَنْتُمْ بِهَدِيَّتِكُمْ تَفْرَحُونَ ﴿٣٦﴾ ارْجِعْ إِلَيْهِمْ فَلَنَأْتِيَنَّهُمْ بِجُنُودٍ لَا قِبَلَ لَهُمْ بِهَا وَلَنُخْرِجَنَّهُمْ مِنْهَا أَذِلَّةً وَهُمْ صَاغِرُونَ ﴿٣٧﴾ قَالَ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ أَيُّكُمْ يَأْتِينِي بِعَرْشِهَا قَبْلَ أَنْ يَأْتُونِي مُسْلِمِينَ ﴿٣٨﴾ قَالَ عِفْرِيتٌ مِنَ الْجِنِّ أَنَا آتِيكَ بِهِ قَبْلَ أَنْ تَقُومَ مِنْ مَقَامِكَ وَإِنِّي عَلَيْهِ لَقَوِيٌّ أَمِينٌ ﴿٣٩﴾ قَالَ الَّذِي عِنْدَهُ عِلْمٌ مِنَ الْكِتَابِ أَنَا آتِيكَ بِهِ قَبْلَ أَنْ يَرْتَدَّ إِلَيْكَ طَرْفُكَ فَلَمَّا رَآهُ مُسْتَقِرًّا عِنْدَهُ قَالَ هَذَا مِنْ فَضْلِ رَبِّي لِيَبْلُوَنِي أَأَشْكُرُ أَمْ أَكْفُرُ وَمَنْ شَكَرَ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ رَبِّي غَنِيٌّ كَرِيمٌ ﴿٤٠﴾ قَالَ نَكِّرُوا لَهَا عَرْشَهَا نَنْظُرْ أَتَهْتَدِي أَمْ تَكُونُ مِنَ الَّذِينَ لَا يَهْتَدُونَ ﴿٤١﴾ فَلَمَّا جَاءَتْ قِيلَ أَهَكَذَا عَرْشُكِ قَالَتْ كَأَنَّهُ هُوَ وَأُوتِينَا الْعِلْمَ مِنْ قَبْلِهَا وَكُنَّا مُسْلِمِينَ ﴿٤٢﴾ وَصَدَّهَا مَا كَانَتْ تَعْبُدُ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنَّهَا كَانَتْ مِنْ قَوْمٍ كَافِرِينَ ﴿٤٣﴾ قِيلَ لَهَا ادْخُلِي الصَّرْحَ فَلَمَّا رَأَتْهُ حَسِبَتْهُ لُجَّةً وَكَشَفَتْ عَنْ سَاقَيْهَا قَالَ إِنَّهُ صَرْحٌ مُمَرَّدٌ مِنْ قَوَارِيرَ قَالَتْ رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي وَأَسْلَمْتُ مَعَ سُلَيْمَانَ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٤﴾

man'a geldiklerinde: "Bana mal ile yardım etmek mi istiyorsunuz? Allah'ın bana verdiği, size verdiğinden daha iyidir. Ama belki de siz hediyenizle sevinirsiniz. Onlara hediyeyi geri götür. Onlara güç yetiremeyecekleri bir ordu ile gelir, onları oradan alçalmış ve küçük düşmüş olarak çıkartırım" dedi. 38. Süleyman: "Ey ileri gelenler! Bana teslim olarak gelmelerinden önce, hanginiz o kraliçenin tahtını bana getirebilir?" dedi. 39. Cinlerden bir İfrit: "Sen yerinden kalkmadan önce, onu (Saba kraliçesinin tahtını) sana ben getiririm; ben buna gücü yetecek güvenilir biriyim" dedi. 40. Kitap ilmine sahib olan biri[571]: "Ben onu sana, gözünü açıp kapamadan getiririm" dedi. Süleyman, tahtı yanına yerleşmiş görünce: "Bu, şükür mü edeceğim, yoksa nankörlük mü edeceğim diye beni sınayan Rabbimin lütfundandır. Şükreden ancak kendisi için şükretmiş olur; fakat nankörlük eden bilsin ki, Rabbim muhtaç değildir, cömerttir" dedi. 41. Süleyman: "Kraliçenin tahtını onun tanımayacağı hâle getirin! Bakalım tanıyabilecek mi, yoksa tanıyamayacak mı?" dedi. 42. Kraliçe geldiğinde: "Senin tahtın böyle miydi?" denildi. O da: "Sanki odur, daha önce bize bilgi verilmişti ve Müslüman olmuştuk" dedi. 43. Kraliçeyi o zamana kadar alıkoyan, Allah'tan başka taptığı şeylerdi; çünkü kendisi inkarcı bir kavimdendi. 44. Ona: "Köşke gir" dendi; salonu görünce, onu derin bir su sanarak eteğini yukarı çekti. Süleyman: "Bu, camdan yapılmış cilalı bir salondur" dedi. Kraliçe: "Rabbim! Şüphesiz, ben kendime yazık etmişim. Süleyman'la beraber, âlemlerin Rabbi olan Allah'a teslim oldum" dedi.

وَرَبُّكَ أَعْلَمُ بِمَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَقَدْ فَضَّلْنَا بَعْضَ النَّبِيِّينَ عَلَى بَعْضٍ وَآتَيْنَا دَاوُودَ زَبُورًا ﴿٥٥﴾

17 İsra/55. Göklerde ve yerde olanları en iyi Rabbin bilir. Peygamberlerin kimine kiminden fazla iyilikte bulunduk ve Davud'a Zebur'u verdik.

[571] Buradaki 'Kitab'ın hangi kitap olduğu ve bu şahsın kimliği hakkında Kur'an'da bilgi yoktur. Bu nedenle, müfessirlerin geliştirdikleri yorumların spekülasyon olmanın ötesinde bir değeri yoktur.

KIRIKKALE Üniversitesi KÜTÜPHANESİ

وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُودَ مِنَّا فَضْلاً يَاجِبَالُ أَوِّبِي مَعَهُ وَالطَّيْرَ وَأَلَنَّا لَهُ الْحَدِيدَ ﴿١٠﴾ أَنِ اعْمَلْ سَابِغَاتٍ وَقَدِّرْ فِي السَّرْدِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿١١﴾ وَلِسُلَيْمَانَ الرِّيحَ غُدُوُّهَا شَهْرٌ وَرَوَاحُهَا شَهْرٌ وَأَسَلْنَا لَهُ عَيْنَ الْقِطْرِ وَمِنَ الْجِنِّ مَنْ يَعْمَلُ بَيْنَ يَدَيْهِ بِإِذْنِ رَبِّهِ وَمَنْ يَزِغْ مِنْهُمْ عَنْ أَمْرِنَا نُذِقْهُ مِنْ عَذَابِ السَّعِيرِ ﴿١٢﴾ يَعْمَلُونَ لَهُ مَا يَشَاءُ مِنْ مَحَارِيبَ وَتَمَاثِيلَ وَجِفَانٍ كَالْجَوَابِ وَقُدُورٍ رَاسِيَاتٍ اعْمَلُوا آلَ دَاوُودَ شُكْرًا وَقَلِيلٌ مِنْ عِبَادِيَ الشَّكُورُ ﴿١٣﴾ فَلَمَّا قَضَيْنَا عَلَيْهِ الْمَوْتَ مَا دَلَّهُمْ عَلَى مَوْتِهِ إِلاَّ دَابَّةُ الأَرْضِ تَأْكُلُ مِنْسَأَتَهُ فَلَمَّا خَرَّ تَبَيَّنَتِ الْجِنُّ أَنْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ الْغَيْبَ مَا لَبِثُوا فِي الْعَذَابِ الْمُهِينِ ﴿١٤﴾

34 Sebe'/10. Davud'a katımızdan lütufta bulunduk. "Ey dağlar ve kuşlar onunla birlikte Allah'ı tesbih edin" dedik. 11. "Geniş zırhlar yap, dokumasını sağlam tut" diye ona demiri yumuşak kıldık. Ey insanlar! Yararlı iş işleyin, Ben yaptıklarınızı görmekteyim. 12. Gündüz estiğinde bir aylık mesafeye giden ve akşam da bir aylık mesafeden gelen rüzgarı Sülayman'ın buyruğu altına verdik. Onun için erimiş bakır kaynağını su gibi akıttık. Rabbinin izniyle, cinlerin bazılarını onun buyruğu altına verdik. Bunların içinde buyruğumuzdan çıkan olursa, ona alevli ateşin azabını tattırırdık. 13. Onlar Süleyman'a dilediği her şeyi; köşkler, heykeller, büyük havuzlara benzer çanaklar ve taşınması güç, sâbit kazanlar yaparlardı. Ey Dâvud Ailesi! Şükrederek çalışın! Kullarımdan şükredenler pek azdır. 14. (Süleyman'ın) ölümüne hükmettiğimiz zaman, onun ölümünü cinlere, onun deyneğini yiyen bir ağaç kurdu farkettirdi. O ölü olarak yere düşünce ortaya çıktı ki, şayet cinler gaybı bilmiş olsalardı, bu alçak düşüren azap içinde kalmazlardı.[572]

وَدَاوُودَ وَسُلَيْمَانَ إِذْ يَحْكُمَانِ فِي الْحَرْثِ إِذْ نَفَشَتْ فِيهِ غَنَمُ الْقَوْمِ وَكُنَّا لِحُكْمِهِمْ شَاهِدِينَ ﴿٧٨﴾ فَفَهَّمْنَاهَا سُلَيْمَانَ وَكُلاًّ آتَيْنَا حُكْمًا وَعِلْمًا وَسَخَّرْنَا مَعَ دَاوُودَ الْجِبَالَ يُسَبِّحْنَ وَالطَّيْرَ وَكُنَّا فَاعِلِينَ ﴿٧٩﴾ وَعَلَّمْنَاهُ صَنْعَةَ لَبُوسٍ لَكُمْ لِتُحْصِنَكُمْ مِنْ بَأْسِكُمْ فَهَلْ أَنْتُمْ شَاكِرُونَ ﴿٨٠﴾ وَلِسُلَيْمَانَ الرِّيحَ عَاصِفَةً تَجْرِي بِأَمْرِهِ إِلَى الأَرْضِ الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا وَكُنَّا بِكُلِّ شَيْءٍ عَالِمِينَ ﴿٨١﴾ وَمِنَ الشَّيَاطِينِ مَنْ يَغُوصُونَ لَهُ وَيَعْمَلُونَ عَمَلاً دُونَ ذَلِكَ وَكُنَّا لَهُمْ حَافِظِينَ ﴿٨٢﴾

21 Enbiya/78. Dâvud ve Süleyman milletin davarlarının yayıldığı bir ekin hakkında hüküm verirlerken, Biz onların hükmüne şâhittik. 79. Süleyman'ı davarlar konusunda bilgili kıldık; (onların) her birine hüküm ve ilim verdik. Dâvud ile beraber Allah'ı yüceltsinler diye, dağları ve kuşları buyruk altına aldık. Bunları Biz yapmıştık. 80. Ona, sizi savaşta korumak için zırh yapma sanatını öğrettik, artık şükreder misiniz? 81. Süleyman'ın emriyle, bereketli kıldığımız yere doğru esen rüzgârı onun buyruğuna verdik. Biz her şeyi bilmekteyiz. 82. Onun için dalgıçlık ve bundan başka işler de yapan bazı şeytanları da (onun emrine vermiştik). Onların hepsini gözetiyorduk.

[572] Müşriklerin sandığı gibi, eğer cinler gaybı bilselerdi, Hz. Süleyman'ın ölümünün farkına varırlardı. Halbuki, ancak bir ağaç kurdu, Süleyman'ın yaslandığı deyneği kemirip de, Süleyman'ın yere düşünce onun öldüğünün farkına varabildiler.

فَهَزَمُوهُمْ بِإِذْنِ اللَّهِ وَقَتَلَ دَاوُودُ جَالُوتَ وَآتَاهُ اللَّهُ الْمُلْكَ وَالْحِكْمَةَ وَعَلَّمَهُ مِمَّا يَشَاءُ وَلَوْلَا دَفْعُ اللَّهِ النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لَفَسَدَتِ الْأَرْضُ وَلَكِنَّ اللَّهَ ذُو فَضْلٍ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿٢٥١﴾

2 Bakara/251. Allah'ın izni ile onları bozguna uğrattılar. Dâvud da Calût'u öldürdü. Allah Dâvud'a hükümdarlık ve hikmet verdi; ona dilediğinden öğretti. Allah insanları birbirleriyle savmamış olsaydı, yeryüzü bozgunculukla dolardı. Fakat Allah âlemlere karşı bol lûtuf sahibidir.

وَاتَّبَعُوا مَا تَتْلُو الشَّيَاطِينُ عَلَى مُلْكِ سُلَيْمَانَ وَمَا كَفَرَ سُلَيْمَانُ وَلَكِنَّ الشَّيَاطِينَ كَفَرُوا يُعَلِّمُونَ النَّاسَ السِّحْرَ وَمَا أُنْزِلَ عَلَى الْمَلَكَيْنِ بِبَابِلَ هَارُوتَ وَمَارُوتَ وَمَا يُعَلِّمَانِ مِنْ أَحَدٍ حَتَّى يَقُولَا إِنَّمَا نَحْنُ فِتْنَةٌ فَلَا تَكْفُرْ فَيَتَعَلَّمُونَ مِنْهُمَا مَا يُفَرِّقُونَ بِهِ بَيْنَ الْمَرْءِ وَزَوْجِهِ وَمَا هُمْ بِضَارِّينَ بِهِ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَيَتَعَلَّمُونَ مَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَلَقَدْ عَلِمُوا لَمَنِ اشْتَرَاهُ مَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ خَلَاقٍ وَلَبِئْسَ مَا شَرَوْا بِهِ أَنْفُسَهُمْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿١٠٢﴾ وَلَوْ أَنَّهُمْ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَمَثُوبَةٌ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ خَيْرٌ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿١٠٣﴾

2 Bakara/102. Onlar Süleyman'ın hükümdarlığı aleyhine şeytanların söylediklerine uydular oysa Süleyman kâfir değildi, fakat insanlara büyücülüğü öğreten şeytanlar kafir olmuşlardı ve Babil'deki iki meleğe, Hârut ve Mârut'a indirilene uydular. Bu ikisi: "Biz ancak denemek içiniz; sakın inkâr etme!" demedikçe kimseye bir şey öğretmezlerdi. Ama insanlar bu ikisinden karı kocayı ayıracak şeyler öğreniyorlardı. Ne var ki, Allah'ın izni olmadıkça onunla kimseye zarar veremezlerdi. İnsanlar kendilerine zararı dokunacak ve fayda vermeyecek şeyleri öğreniyorlardı. Onlar büyüyü satın alanların ahirette bir nasipleri olmadığını biliyorlardı. Keşke karşılığında kendilerini sattıkları şeyin ne kadar kötü olduğunu bilselerdi. 103. Eğer inansalar ve saygılı olsalardı, Allah katından alacakları ödül daha iyi olurdu. Keşke bunu bilselerdi!

12. Hz. İlyâs, Elyese'a ve Zülkifl

Hz. İlyas, İsrailoğulları'na Hz. Süleyman'dan sonra gönderilen peygamberlerdendir. MÖ. IX. Yüzyılda yaşamıştır. Hz. Elyese'a da, İsrailoğulları peygamberlerindendir ve İlyas'la çağdaştır. Hz. İlyas'ın tebliğ için sefere çıktığında, yerine onu bıraktığı rivayet edilir. Zülkifl, 'kısmetli kişi' anlamına gelen bir lakaptır. Araplar arasında Zülkifl lakabıyla bilinen bu tarihî şahsiyetin Kur'an'da da ismine yer verilmediğinden, kimliğinin tesbiti konusunda farklı görüşler ortaya koyulmuştur. Bu yorumlardan bir kısmına göre, 'Zülkifl', Hezekiel'in lakabıdır. Doğrusunu Allah bilir. Hepsine selam olsun!

وَاذْكُرْ إِسْمَاعِيلَ وَالْيَسَعَ وَذَا الْكِفْلِ وَكُلٌّ مِنَ الْأَخْيَارِ ﴿٤٨﴾

38 Sad/48. (Ey Muhammed!) İsmail'i, Elyese'a'yı ve Zülkifl'i de (an)l. Hepsi iyilerdendir.

وَإِنَّ إِلْيَاسَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٢٣﴾ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٢٤﴾ أَتَدْعُونَ بَعْلًا وَتَذَرُونَ أَحْسَنَ

37 Saffat/123. İlyâs da peygamberlerdendi. 124-126. Kavmine: "Allah'a karşı saygılı olmaz mısınız? Yaratanların en iyisi olan, sizin de Rabbiniz, önceki babalarını-

KIRIKKALE Üniversitesi
KÜTÜPHANESİ

الصَّافِّينَ ﴿١٢٥﴾ اللَّهَ رَبَّكُمْ وَرَبَّ آبَائِكُمُ الْأَوَّلِينَ ﴿١٢٦﴾ فَكَذَّبُوهُ فَإِنَّهُمْ لَمُحْضَرُونَ ﴿١٢٧﴾ إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿١٢٨﴾ وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ ﴿١٢٩﴾ سَلَامٌ عَلَىٰ إِلْ يَاسِينَ ﴿١٣٠﴾ إِنَّا كَذَٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٣١﴾ إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٣٢﴾

zin da Rabbi olan Allah'ı bırakıp da, Baal putuna mı tapıyorsunuz?" demişti. 127-128. Bunun üzerine onu yalanlamışlardı. Allah'ın, O'na içten bağlı kulları bir yana, bunların hepsi cehenneme götürülecekleridir. 129-130. Sonra gelenler arasında "İlyâs'a selâm olsun" diye bir ün bırakıldı. 131. Biz yiğitleri böyle ödüllendiririz. 132. O, inanmış kullarımızdandı.

وَإِسْمَاعِيلَ وَإِدْرِيسَ وَذَا الْكِفْلِ كُلٌّ مِنَ الصَّابِرِينَ ﴿٨٥﴾ وَأَدْخَلْنَاهُمْ فِي رَحْمَتِنَا إِنَّهُمْ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٨٦﴾

21 Enbiya/85. (Ey Muhammed!) İsmâil, İdris ve Zülkifl'i de (an)! Onların her biri sabredenlerdendi. 86. Onları rahmetimize aldık, çünkü onlar yiğitlerdendi.

13. Hz. Yunus

Hz. Yunus, MÖ. VIII. Yüzyılın sonu ile VII. Yüzyılın başlarında yaşamıştır. O da, Irak bölgesinde yaşayan Asurlular'a gönderilmiştir. Tevhîd faaliyetini büyük ölçüde Ninova kenti ve çevresinde yürütmüştür. Yunus'a selâm olsun!

فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تَكُنْ كَصَاحِبِ الْحُوتِ إِذْ نَادَىٰ وَهُوَ مَكْظُومٌ ﴿٤٨﴾ لَوْلَا أَنْ تَدَارَكَهُ نِعْمَةٌ مِنْ رَبِّهِ لَنُبِذَ بِالْعَرَاءِ وَهُوَ مَذْمُومٌ ﴿٤٩﴾ فَاجْتَبَاهُ رَبُّهُ فَجَعَلَهُ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٥٠﴾

68 Kalem/48. (Ey Muhammed!) Sen Rabbinin hükmüne kadar sabret; balık sahibi (Yunus) gibi olma! O gibi üzgün olarak Rabbine seslenmişti. 49. Rabbi'nin katından ona bir nimet ulaşmasaydı, kınanmış olarak sahile atılacaktı. 50. Rabbi onu seçip yiğitlerden kıldı.

فَلَوْلَا كَانَتْ قَرْيَةٌ آمَنَتْ فَنَفَعَهَا إِيمَانُهَا إِلَّا قَوْمَ يُونُسَ لَمَّا آمَنُوا كَشَفْنَا عَنْهُمْ عَذَابَ الْخِزْيِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَمَتَّعْنَاهُمْ إِلَىٰ حِينٍ ﴿٩٨﴾

10 Yunus/98. Yunus'un toplumu dışında, herhangi bir ülke halkı niçin iman da, inançları kendilerine fayda verseydi olmaz mıydı?[97] Yunus'un toplumu inanınca dünya hayatında rezilliği onlardan kaldırmış ve bir süreye kadar onları geçindirmiştik.

وَإِنَّ يُونُسَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٣٩﴾ إِذْ أَبَقَ إِلَى الْفُلْكِ الْمَشْحُونِ ﴿١٤٠﴾ فَسَاهَمَ فَكَانَ مِنَ

37 Saffat/139. Yunus da peygamberlerdendi. 140. Dolu bir gemiye kaçmıştı. 141. Çekmiş olanlarla kurayla yolcu edilmişti. Bu sebeple de

[97] Hz. Yunus un gönderildiği Asurlular peygamberlerine [illegible] inanan ilk [illegible] iman etmeleri Allah da onlardan azabı kaldırdı ve [illegible] nimetlerde

الْمُدْحَضِينَ ﴿١٤١﴾ فَالْتَقَمَهُ الْحُوتُ وَهُوَ مُلِيمٌ ﴿١٤٢﴾ فَلَوْلاَ أَنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُسَبِّحِينَ ﴿١٤٣﴾ لَلَبِثَ فِي بَطْنِهِ إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿١٤٤﴾ فَنَبَذْنَاهُ بِالْعَرَآءِ وَهُوَ سَقِيمٌ ﴿١٤٥﴾ وَأَنْبَتْنَا عَلَيْهِ شَجَرَةً مِنْ يَقْطِينٍ ﴿١٤٦﴾ وَأَرْسَلْنَاهُ إِلَى مِائَةِ أَلْفٍ أَوْ يَزِيدُونَ ﴿١٤٧﴾ فَآمَنُوا فَمَتَّعْنَاهُمْ إِلَى حِينٍ ﴿١٤٨﴾

nize atılmıştı. 142. Yunus kınanacak bir iş yapmışken, onu bir balık yutmuştu. 143-144. Eğer Allah'ı yüceltenlerden olmasaydı, tekrar dirilecekleri güne kadar dirilmemek üzere balığın karnında kalacaktı. 145. Hâlsiz bir durumda iken kendisini dışarı çıkardık. 146. Onun için geniş yapraklı bir bitki yetiştirdik. 147. Onu yüzbin veya daha çok kişiye elçi olarak gönderdik. 148. Sonunda ona inandılar, bunun üzerine Biz de onları bir süreye kadar güzelce geçindirdik.

وَذَا النُّونِ إِذْ ذَهَبَ مُغَاضِبًا فَظَنَّ أَنْ لَنْ نَقْدِرَ عَلَيْهِ فَنَادَى فِي الظُّلُمَاتِ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٨٧﴾ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْغَمِّ وَكَذَلِكَ نُنْجِي الْمُؤْمِنِينَ ﴿٨٨﴾

21 **Enbiya**/87. (Ey Muhammed!) Zü'n-Nûn'u[574] da (an)! O öfkelenerek giderken,[575] kendisine güç yetiremeyeceğimizi sanmıştı; fakat sonunda karanlıklar içinde: "Senden başka tanrı yoktur. Sen yücesin, doğrusu ben haksızlık edenlerdenim" diye seslenmişti. 88. Biz de onun duâsını kabul edip, onu üzüntüden kurtarmıştık. İnananları böyle kurtarırız.

14. İmrân Ailesi

Kur'an'da İmran ailesinden şu dört şahsın adına yer verilmektedir: Hz. Zekeriyya, oğlu Yahya, Meryem ve oğlu İsa. Hz. Zekeriyya, Kudüs'teki Mabed'in hizmetlerinden sorumluydu. O, Meryem'in teyzesinin kocası idi. Bu yüzden, Meryem Mabed'e verilince, onun veliliğini o üstlenmişti. Allah ona ileri bir yaşta Yahya'yı bahşetti. Allah'ın selamı hepsinin üzerine olsun!

a) Hz. Zekeriyyâ ve Yahyâ

كٓهيعٓصٓ ﴿١﴾ ذِكْرُ رَحْمَةِ رَبِّكَ عَبْدَهُ زَكَرِيَّا ﴿٢﴾ إِذْ نَادَى رَبَّهُ نِدَآءً خَفِيًّا ﴿٣﴾ قَالَ رَبِّ إِنِّي وَهَنَ الْعَظْمُ مِنِّي وَاشْتَعَلَ الرَّأْسُ شَيْبًا وَلَمْ أَكُنْ بِدُعَآئِكَ رَبِّ شَقِيًّا ﴿٤﴾ وَإِنِّي خِفْتُ الْمَوَالِيَ مِنْ وَرَآئِي وَكَانَتِ امْرَأَتِي عَاقِرًا فَهَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ وَلِيًّا ﴿٥﴾

19 **Meryem**/1. Kâf, Hâ, Yâ, Ayn, Sâd. 2. (Bu) Rabbinin, kulu Zekeriyya'ya olan rahmetini anmadır. 3. O, Rabbine gizli seslenişle yalvarmıştı. 4-6. "Rabbim! Kemiklerim zayıfladı, saçlarım ağardı. Rabbim! Sana yalvarmakla hiçbir şeyden mahrum olmadım. Ben, ardımdan benim yerime geçeceklerden korkuyorum. Karım da kısırdır. Tarafından bana bir oğul bağışla! O,

[574] *zü'n-nûn* Arapça'da balık sahibi demektir, Hz. Yunus'un Araplarca bilinen lakabıdır. Balığın karnında kaldığından dolayı bu isim verilmiştir.

[575] Hz. Yunus, uzun süre kavmini ikna etmeye çalışmıştı. Kavmi yola gelmeyince, faaliyet gösterdiği yerleşim yerini (Ninova) kızarak terketmiş, yani risalet görevini Allah'ın izni olmadan bırakmıştı.

يَرِثُنِي وَيَرِثُ مِنْ آلِ يَعْقُوبَ وَاجْعَلْهُ رَبِّ رَضِيًّا ﴿٦﴾ يَازَكَرِيَّآ إِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلاَمٍ اسْمُهُ يَحْيَى لَمْ نَجْعَلْ لَهُ مِنْ قَبْلُ سَمِيًّا ﴿٧﴾ قَالَ رَبِّ أَنَّى يَكُونُ لِي غُلاَمٌ وَكَانَتِ امْرَأَتِي عَاقِرًا وَقَدْ بَلَغْتُ مِنَ الْكِبَرِ عِتِيًّا ﴿٨﴾ قَالَ كَذَلِكَ قَالَ رَبُّكَ هُوَ عَلَيَّ هَيِّنٌ وَقَدْ خَلَقْتُكَ مِنْ قَبْلُ وَلَمْ تَكُنْ شَيْئًا ﴿٩﴾ قَالَ رَبِّ اجْعَلْ لِي آيَةً قَالَ آيَتُكَ أَلاَّ تُكَلِّمَ النَّاسَ ثَلاَثَ لَيَالٍ سَوِيًّا ﴿١٠﴾ فَخَرَجَ عَلَى قَوْمِهِ مِنَ الْمِحْرَابِ فَأَوْحَى إِلَيْهِمْ أَنْ سَبِّحُوا بُكْرَةً وَعَشِيًّا ﴿١١﴾ يَايَحْيَى خُذِ الْكِتَابَ بِقُوَّةٍ وَآتَيْنَاهُ الْحُكْمَ صَبِيًّا ﴿١٢﴾ وَحَنَانًا مِنْ لَدُنَّا وَزَكَوٰةً وَكَانَ تَقِيًّا ﴿١٣﴾ وَبَرًّا بِوَالِدَيْهِ وَلَمْ يَكُنْ جَبَّارًا عَصِيًّا ﴿١٤﴾ وَسَلاَمٌ عَلَيْهِ يَوْمَ وُلِدَ وَيَوْمَ يَمُوتُ وَيَوْمَ يُبْعَثُ حَيًّا ﴿١٥﴾

bana ve Yâkuboğulları'na mîrasçı olsun. Rabbim! Ona rızanı kazandır" dedi. 7. Allah: "Ey Zekeriyya! Adı Yahya olan bir oğlanı sana müjdeliyoruz. Bu adı daha önce kimseye vermemiştik" buyurdu. 8. Zekeriyya: "Rabbim! Karım kısır ve ben de son derece kocamışken, nasıl oğlum olabilir?" dedi. 9. Allah: "Öyle olacaktır" buyurdu: "Bu Bana kolaydır. Seni de, daha önce sen hiçbir şey değilken yaratmıştım" dedi. 10. Zekeriyya: "Rabbim! Öyleyse bana bir işaret ver" dedi. Allah: "Senin işaretin, insanlarla üstüste[576] (üç gün) üç gece konuşmamandır" dedi. 11. Bunun üzerine Zekeriyya Mabed'den çıkıp kavmine: "Sabah, akşam Allah'ı yüceltin" diye işaret etti. 12-14. "Ey Yahya! Kitab'a kuvvetle sarıl!" deyip daha çocuk iken ona hikmet, katımızdan bir gönül inceliği ve temizlik verdik. O (Allah'a) saygılı ve ana-babasına iyilik eden biriydi; başkaldıran bir zorba değildi. 15. Doğduğu gün, öleceği gün ve dirileceği gün ona selam olsun.

وَزَكَرِيَّآ إِذْ نَادَى رَبَّهُ رَبِّ لاَ تَذَرْنِي فَرْدًا وَأَنْتَ خَيْرُ الْوَارِثِينَ ﴿٨٩﴾ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَوَهَبْنَا لَهُ يَحْيَى وَأَصْلَحْنَا لَهُ زَوْجَهُ إِنَّهُمْ كَانُوا يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَيَدْعُونَنَا رَغَبًا وَرَهَبًا وَكَانُوا لَنَا خَاشِعِينَ ﴿٩٠﴾

21 **Enbiya**/89. Zekeriyâ da: "Rabbim! Beni tek bırakma, Sen vârislerin en iyisisin" diye dua etmişti. 90. Biz de duasını kabul ederek, ona Yahyâ'yı bahşetmiş, eşini de doğuma elverişli duruma getirmiştik. Gerçekten onlar iyi işlerde yarışıyorlar, çekinerek ve umarak Bize yakarıyorlar ve Bize karşı gönülden saygı duyuyorlardı.

فَتَقَبَّلَهَا رَبُّهَا بِقَبُولٍ حَسَنٍ وَأَنْبَتَهَا نَبَاتًا حَسَنًا وَكَفَّلَهَا زَكَرِيَّا كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّا الْمِحْرَابَ وَجَدَ عِنْدَهَا رِزْقًا قَالَ يَامَرْيَمُ أَنَّى لَكِ هَذَا قَالَتْ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَرْزُقُ مَنْ يَشَآءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٧﴾ هُنَالِكَ دَعَا زَكَرِيَّا رَبَّهُ قَالَ رَبِّ هَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً إِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَآءِ ﴿٣٨﴾ فَنَادَتْهُ الْمَلاَئِكَةُ وَهُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي فِي الْمِحْرَابِ أَنَّ اللَّهَ يُبَشِّرُكَ بِيَحْيَى

3 **Al-i İmran**/37. Rabbi onu güzel bir şekilde kabul buyurdu; onu güzel bir bitki gibi yetiştirdi ve onun bakımını Zekeriyya üstlendi. Zekeriyya onun yanına, mabede her girdiğinde, yanında yiyecek bulurdu. "Ey Meryem, bunlar nereden (geliyor) sana?" dedi. O da, "Bunlar Allah katındandır," dedi –Allah, dilediği kimseyi hesapsız rızıklandırır. 38. Zekeriyya orada Rabbine seslendi: "Rabbim, bana, katından temiz bir nesil ver. Sen duaları işitirsin" dedi. 39. O mabette namaza durmuş hâldeyken melekler ona

[576] veya "... sapasağlam olduğun hâlde..."

مُصَدِّقًا بِكَلِمَةٍ مِنَ اللَّهِ وَسَيِّدًا وَحَصُورًا وَنَبِيًّا مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٣٩﴾ قَالَ رَبِّ أَنَّى يَكُونُ لِي غُلَامٌ وَقَدْ بَلَغَنِيَ الْكِبَرُ وَامْرَأَتِي عَاقِرٌ قَالَ كَذَلِكَ اللَّهُ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ ﴿٤٠﴾ قَالَ رَبِّ اجْعَلْ لِي آيَةً قَالَ آيَتُكَ أَلَّا تُكَلِّمَ النَّاسَ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ إِلَّا رَمْزًا وَاذْكُرْ رَبَّكَ كَثِيرًا وَسَبِّحْ بِالْعَشِيِّ وَالْإِبْكَارِ ﴿٤١﴾

"Allah seni, Allah'ın bir kelimesini doğrulayacak, efendi, nefsine hakim ve Salihlerden bir peygamber olacak Yahya ile müjdeliyor" diye ünlediler. 40. O dedi ki: "Rabbim, bana yaşlılık gelip çatmış, karım da kısır iken, nasıl olur da bir oğlum olur?" (Allah) "Allah dilediğini böylece yapar" dedi. 41. (Zekeriyya) "Rabbim, o zaman bana bir alâmet ver" dedi; (Allah) "Senin alâmetin, insanlarla üç gün boyunca işaret diliyle konuşmandır; Rabbini çokça an ve akşam-sabah O'nu tesbih et!" dedi.

b) Hz. İsâ ve Meryem

Kur'an, Hıristiyanlarla giriştiği polemikte, onların sapışlarının ana merkezi olan Hz. İsa'yı ve annesi Meryem'i gündeme getirmiştir. Kur'an, büyük ölçüde Pavlus ve sonrasında oluşturulan 'Teslis' ve Hz. İsa'nın ilahi bir tabiatı olduğu iddiasını reddederek; sadece, annesine (Meryem'e) ve kendisine mucizeler verildiğini haber vermiştir. Teslis, aslında put-perest latinlerin semitik bir dili ve dini kendilerine çevirirken ortaya çıkardıkları bir yanılsamadır. Bu yaptıkları, tarih boyu sürekli tevhide vurgu yapan Yahudi peygamberlerden sonuncusunun (Hz. İsa) davasının mitolojileştirilmesi ve şirke bulanmasıdır.

وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ مَرْيَمَ إِذِ انْتَبَذَتْ مِنْ أَهْلِهَا مَكَانًا شَرْقِيًّا ﴿١٦﴾ فَاتَّخَذَتْ مِنْ دُونِهِمْ حِجَابًا فَأَرْسَلْنَا إِلَيْهَا رُوحَنَا فَتَمَثَّلَ لَهَا بَشَرًا سَوِيًّا ﴿١٧﴾ قَالَتْ إِنِّي أَعُوذُ بِالرَّحْمَنِ مِنْكَ إِنْ كُنْتَ تَقِيًّا ﴿١٨﴾ قَالَ إِنَّمَا أَنَا رَسُولُ رَبِّكِ لِأَهَبَ لَكِ غُلَامًا زَكِيًّا ﴿١٩﴾ قَالَتْ أَنَّى يَكُونُ لِي غُلَامٌ وَلَمْ يَمْسَسْنِي بَشَرٌ وَلَمْ أَكُ بَغِيًّا ﴿٢٠﴾ قَالَ كَذَلِكِ قَالَ رَبُّكِ هُوَ عَلَيَّ هَيِّنٌ وَلِنَجْعَلَهُ آيَةً لِلنَّاسِ وَرَحْمَةً مِنَّا وَكَانَ أَمْرًا مَقْضِيًّا ﴿٢١﴾ فَحَمَلَتْهُ فَانْتَبَذَتْ بِهِ مَكَانًا قَصِيًّا ﴿٢٢﴾ فَأَجَاءَهَا الْمَخَاضُ إِلَى جِذْعِ النَّخْلَةِ قَالَتْ يَا لَيْتَنِي مِتُّ قَبْلَ هَذَا وَكُنْتُ نَسْيًا مَنْسِيًّا ﴿٢٣﴾ فَنَادَاهَا مِنْ تَحْتِهَا أَلَّا تَحْزَنِي قَدْ جَعَلَ رَبُّكِ تَحْتَكِ سَرِيًّا ﴿٢٤﴾ وَهُزِّي إِلَيْكِ بِجِذْعِ النَّخْلَةِ تُسَاقِطْ عَلَيْكِ رُطَبًا جَنِيًّا ﴿٢٥﴾ فَكُلِي وَاشْرَبِي وَقَرِّي عَيْنًا فَإِمَّا تَرَيِنَّ مِنَ الْبَشَرِ أَحَدًا فَقُولِي إِنِّي نَذَرْتُ لِلرَّحْمَنِ

19 **Meryem**/16. Kitap'ta Meryem'i de an! Hani o, ailesinden ayrılmış ve doğu yönünde bir yere çekilmişti. 17. İnsanlarla arasına bir perde germişti. Ona Ruhumuzu (Cebrail'i) gönderdik de, ona tam bir insan şeklinde göründü. 18. Meryem: "Eğer (Allah'tan) sakınan biri isen, senden Rahman'a sığınırım" dedi. 19. (Cebrail:) "Ben ancak Rabbimin sana gönderdiği bir elçisiyim, sana temiz bir oğlan bağışlamak için geldim" dedi. 20. (Meryem:) "Bana bir insan dokunmamışken, ben kötü bir kadın da değilken, nasıl oğlum olabilir?" dedi. 21. (Cebrâil:) "Bu senin için böyledir" dedi. "Rabbin: «Bu benim için çok kolaydır. Onu insanlara bir âyet ve Bizden bir rahmet kılacağız» buyurdu" dedi. Ve iş olup bitti. 22. Meryem, ona gebe kaldı ve onunla uzak bir yere çekildi. 23. Doğum sancısı onu bir hurma ağacının dibine getirdi. "Keşke bundan önce ölseydim de, unutulup gitseydim" dedi. 24-26. (Meryem'in) altından (bir ses) kendisine şöyle seslenmişti: "Sakın üzülme! Rabbin, karnında olanı şerefli kılmıştır. Hurma ağacını kendine doğru silkele, üstüne taze hurma dökülsün. Ye, iç; gözün ay-

صَوْمًا فَلَنْ أُكَلِّمَ الْيَوْمَ إِنْسِيًّا ﴿٢٦﴾ فَأَتَتْ بِهِ قَوْمَهَا تَحْمِلُهُ قَالُوا يَا مَرْيَمُ لَقَدْ جِئْتِ شَيْئًا فَرِيًّا ﴿٢٧﴾ يَا أُخْتَ هَارُونَ مَا كَانَ أَبُوكِ امْرَأَ سَوْءٍ وَمَا كَانَتْ أُمُّكِ بَغِيًّا ﴿٢٨﴾ فَأَشَارَتْ إِلَيْهِ قَالُوا كَيْفَ نُكَلِّمُ مَنْ كَانَ فِي الْمَهْدِ صَبِيًّا ﴿٢٩﴾ قَالَ إِنِّي عَبْدُ اللَّهِ آتَانِيَ الْكِتَابَ وَجَعَلَنِي نَبِيًّا ﴿٣٠﴾ وَجَعَلَنِي مُبَارَكًا أَيْنَ مَا كُنْتُ وَأَوْصَانِي بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ مَا دُمْتُ حَيًّا ﴿٣١﴾ وَبَرًّا بِوَالِدَتِي وَلَمْ يَجْعَلْنِي جَبَّارًا شَقِيًّا ﴿٣٢﴾ وَالسَّلَامُ عَلَيَّ يَوْمَ وُلِدْتُ وَيَوْمَ أَمُوتُ وَيَوْمَ أُبْعَثُ حَيًّا ﴿٣٣﴾ ذَلِكَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ قَوْلَ الْحَقِّ الَّذِي فِيهِ يَمْتَرُونَ ﴿٣٤﴾

dın olsun! İnsanlardan birini görecek olursan: «Ben Rahman'a oruç adadım. Bugün hiçbir insanla konuşmayacağım» de!" 27-28. Meryem, çocuğunu kucağında taşıyarak kavmine getirdi. Onlar: "Ey Meryem! Sen şaşılacak bir şey yaptın. Ey Hârun'un kız kardeşi! Baban kötü bir kişi değildi, annen de iffetsiz değildi" dediler. 29. (Meryem) onu gösterdi. Onlar: "Beşikteki çocukla nasıl konuşabiliriz" dediler. 30-33. (Çocuk:) "Ben Allah'ın kuluyum. Bana Kitab'ı verdi ve beni peygamber yaptı. Nerede olursam olayım, beni mübarek kıldı ve sağ oldukça bana namazı, zekatı ve anneme iyi davranmamı emretti. Beni âsi bir zorba kılmadı. Doğduğum gün, öleceğim gün ve direleceğim gün bana selam olsun" dedi. 34. İşte hakkında şüpheye düştükleri Meryem oğlu İsa, gerçek söze göre budur.

إِنْ هُوَ إِلَّا عَبْدٌ أَنْعَمْنَا عَلَيْهِ وَجَعَلْنَاهُ مَثَلًا لِبَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿٥٩﴾

43 Zuhruf/59. O (İsa) ancak, kendisine nimet verdiğimiz ve İsrailoğulları'na örnek kıldığımız bir kuldur.

وَلَمَّا جَاءَ عِيسَى بِالْبَيِّنَاتِ قَالَ قَدْ جِئْتُكُمْ بِالْحِكْمَةِ وَلِأُبَيِّنَ لَكُمْ بَعْضَ الَّذِي تَخْتَلِفُونَ فِيهِ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُونِ ﴿٦٣﴾ إِنَّ اللَّهَ هُوَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ﴿٦٤﴾ فَاخْتَلَفَ الْأَحْزَابُ مِنْ بَيْنِهِمْ فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْ عَذَابِ يَوْمٍ أَلِيمٍ ﴿٦٥﴾

43 Zuhruf/63-64. İsa açık belgeleri getirdiği zaman: "Size hikmeti getirdim ve ayrılığa düştüğünüz şeylerin bir kısmını açıklamak üzere geldim. Allah'a karşı saygılı olun, bana itaat edin! Allah benim de Rabbimdir, sizin de Rabbinizdir. Artık O'na kulluk edin, bu doğru yoldur" demişti. 65. Ama, gruplar ayrılığa düştüler. Can yakıcı günün azabına uğrayacak olan zâlimlerin vay hâline!

وَالَّتِي أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا فِيهَا مِنْ رُوحِنَا وَجَعَلْنَاهَا وَابْنَهَا آيَةً لِلْعَالَمِينَ ﴿٩١﴾ إِنَّ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَأَنَا رَبُّكُمْ فَاعْبُدُونِ ﴿٩٢﴾

21 Enbiya/91. İffetini koruyana (Meryem'e) rûhumuzdan üflemiş, onu ve oğlunu dünyalar için bir mûcize kılmıştık. 92. İşte, sizin bu dîniniz İslâm, tek bir dindir ve Ben de Rabbinizim, artık Bana kulluk edin.

وَجَعَلْنَا ابْنَ مَرْيَمَ وَأُمَّهُ آيَةً وَآوَيْنَاهُمَا إِلَى رَبْوَةٍ ذَاتِ قَرَارٍ وَمَعِينٍ ﴿٥٠﴾

23 Mu'minun/50. Meryem'in oğlunu da, annesini de mûcize kıldık. Her ikisini de, pınarı bulunan, oturmaya elverişli yüksek bir yere yerleştirdik.

تِلْكَ الرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ مِنْهُمْ مَنْ كَلَّمَ اللَّهُ وَرَفَعَ بَعْضَهُمْ دَرَجَاتٍ وَآتَيْنَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ

2 Bakara/253. Biz bu elçilerin kimine kimden fazla iyilikte bulunduk. Allah, içlerinden kimine konuştu, kimini de mertebe bakımından yükseltti. Meryemoğlu İsa'ya apaç

KIRIKKALE Üniversitesi KÜTÜPHANESİ

الْبَيِّنَاتِ وَأَيَّدْنَاهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا اقْتَتَلَ الَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَلَكِنِ اخْتَلَفُوا فَمِنْهُمْ مَنْ آمَنَ وَمِنْهُمْ مَنْ كَفَرَ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا اقْتَتَلُوا وَلَكِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ ﴿٢٥٣﴾

geleri verdik ve onu Kutsal Ruh'la destekledik. Allah dileseydi, onlardan sonrakiler kendilerine açık belgeler geldikten sonra birbirlerini öldürmezlerdi. Fakat anlaşmazlığa düştüler ve onlardan kimi inandı, kimi de inkâr etti. Allah dileseydi, birbirlerini öldürmezlerdi, fakat Allah istediğini yapar.

إِذْ قَالَتِ امْرَأَةُ عِمْرَانَ رَبِّ إِنِّي نَذَرْتُ لَكَ مَا فِي بَطْنِي مُحَرَّرًا فَتَقَبَّلْ مِنِّي إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٣٥﴾ فَلَمَّا وَضَعَتْهَا قَالَتْ رَبِّ إِنِّي وَضَعْتُهَا أُنْثَى وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا وَضَعَتْ وَلَيْسَ الذَّكَرُ كَالْأُنْثَى وَإِنِّي سَمَّيْتُهَا مَرْيَمَ وَإِنِّي أُعِيذُهَا بِكَ وَذُرِّيَّتَهَا مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ ﴿٣٦﴾ فَتَقَبَّلَهَا رَبُّهَا بِقَبُولٍ حَسَنٍ وَأَنْبَتَهَا نَبَاتًا حَسَنًا وَكَفَّلَهَا زَكَرِيَّا كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّا الْمِحْرَابَ وَجَدَ عِنْدَهَا رِزْقًا قَالَ يَا مَرْيَمُ أَنَّى لَكِ هَذَا قَالَتْ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٧﴾

3 **Al-i İmran**/35. İmran'ın karısı: "Rabbim! Karnımda olanı sırf sana adadım, benden kabul buyur! Sen İşiten ve Bilen'sin" demişti. 36. Onu doğurduğunda –Allah onun ne doğurduğunu bildiği hâlde–: "Ya Rabbi! Kız doğurdum. Erkek kız gibi değildir[577] ve ben ona Meryem adını verdim. Onu da, soyunu da, kovulmuş kötü Şeytan'dan sana güveniyorum" demişti. 37. Rabbi o kızı güzel bir şekilde kabullendi, onu güzel bir bitki gibi yetiştirdi ve onu Zekeriyya'nın korumacılığına verdi. Zekeriyya Mabed'e her girişinde, onun yanında bir yiyecek bulurdu. "Ey Meryem! Bu sana nereden (geldi)?" derdi. Meryem de: "Bu Allah'ın katındandır" derdi. Allah, dilediğini hesapsızca rızıklandırır.

وَإِذْ قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ يَا مَرْيَمُ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَاكِ وَطَهَّرَكِ وَاصْطَفَاكِ عَلَى نِسَاءِ الْعَالَمِينَ ﴿٤٢﴾ يَا مَرْيَمُ اقْنُتِي لِرَبِّكِ وَاسْجُدِي وَارْكَعِي مَعَ الرَّاكِعِينَ ﴿٤٣﴾ ذَلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهِ إِلَيْكَ وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ إِذْ يُلْقُونَ أَقْلَامَهُمْ أَيُّهُمْ يَكْفُلُ مَرْيَمَ وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ إِذْ يَخْتَصِمُونَ ﴿٤٤﴾ إِذْ قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ يَا مَرْيَمُ إِنَّ اللَّهَ يُبَشِّرُكِ بِكَلِمَةٍ مِنْهُ اسْمُهُ الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ وَجِيهًا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ ﴿٤٥﴾ وَيُكَلِّمُ النَّاسَ فِي الْمَهْدِ وَكَهْلًا وَمِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٤٦﴾ قَالَتْ رَبِّ أَنَّى يَكُونُ لِي وَلَدٌ وَلَمْ يَمْسَسْنِي بَشَرٌ قَالَ كَذَلِكِ اللَّهُ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ إِذَا قَضَى أَمْرًا

3 **Al-i İmran**/42-43. Melekler: "Ey Meryem! Allah seni seçti, arıttı ve seni bütün kadınlara üstün tuttu. Ey Meryem! Rabbine gönülden boyun eğ, secdeye var, rükû edenlerle beraber rükû et!" demişlerdi. 44. (Ey Muhammed!) Bu, sana bildirdiğimiz gayb haberlerindendir. Meryem'e hangisi bakacak diye oklarıyla kurra çekerlerken sen yanlarında değildin. Çekişirlerken de yanlarında değildin. 45. Melekler: "Ey Meryem! Allah kendi katından bir kelimeyi sana müjdeler; onun adı Meryem oğlu İsa Mesîh'tir. O, dünya ve ahirette gözde ve yakın kılınanlardandır" demişlerdi. 46. (İsa) insanlarla beşikte iken de, yetişkin iken de konuşacaktır; o iyilerdendir. 47. Meryem: "Rabbim! Bana bir insan dokunmamışken nasıl çocuğum olabilir?" dedi. Melek de: "Senin için bu böyledir. Allah dilediğini yaratır. O, bir işin olmasını

[577] Hz. Meryem'in annesi, çocuğu doğmadan, onu Mabed'e hizmetkar veya din adamı olarak adadığı ve kız çocuğunun da bu hizmetlere uygun olmadığını bildiği için, bu cümle ile bir nevi hayal kırıklığını ifade etmektedir

وَيُعَلِّمُهُ الْكِتَابَ ﴿٤٨﴾ وَرَسُولًا إِلَىٰ
أَنِّي قَدْ جِئْتُكُمْ بِآيَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ أَنِّي
أَخْلُقُ لَكُمْ مِنَ الطِّينِ كَهَيْئَةِ الطَّيْرِ فَأَنْفُخُ فِيهِ فَيَكُونُ
وَأُبْرِئُ الْأَكْمَهَ وَالْأَبْرَصَ وَأُحْيِي
وَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا تَأْكُلُونَ وَمَا تَدَّخِرُونَ
فِي بُيُوتِكُمْ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ
﴿٤٩﴾ وَمُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ التَّوْرَاةِ وَلِأُحِلَّ
لَكُمْ بَعْضَ الَّذِي حُرِّمَ عَلَيْكُمْ وَجِئْتُكُمْ بِآيَةٍ مِنْ
رَبِّكُمْ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُونِ ﴿٥٠﴾ إِنَّ اللَّهَ رَبِّي
وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ هَٰذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ﴿٥١﴾ فَلَمَّا
أَحَسَّ عِيسَىٰ مِنْهُمُ الْكُفْرَ قَالَ مَنْ أَنْصَارِي إِلَى اللَّهِ
قَالَ الْحَوَارِيُّونَ نَحْنُ أَنْصَارُ اللَّهِ آمَنَّا بِاللَّهِ وَاشْهَدْ
بِأَنَّا مُسْلِمُونَ ﴿٥٢﴾ رَبَّنَا آمَنَّا بِمَا أَنْزَلْتَ وَاتَّبَعْنَا
الرَّسُولَ فَاكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ ﴿٥٣﴾ وَمَكَرُوا وَمَكَرَ
اللَّهُ وَاللَّهُ خَيْرُ الْمَاكِرِينَ ﴿٥٤﴾ إِذْ قَالَ اللَّهُ يَا عِيسَىٰ
إِنِّي مُتَوَفِّيكَ وَرَافِعُكَ إِلَيَّ وَمُطَهِّرُكَ مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا
وَجَاعِلُ الَّذِينَ اتَّبَعُوكَ فَوْقَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَىٰ يَوْمِ
الْقِيَامَةِ ثُمَّ إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأَحْكُمُ بَيْنَكُمْ فِيمَا كُنْتُمْ فِيهِ
تَخْتَلِفُونَ ﴿٥٥﴾ فَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَأُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا
شَدِيدًا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ
﴿٥٦﴾ وَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَيُوَفِّيهِمْ
أُجُورَهُمْ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ ﴿٥٧﴾ ذَٰلِكَ نَتْلُوهُ
عَلَيْكَ مِنَ الْآيَاتِ وَالذِّكْرِ الْحَكِيمِ ﴿٥٨﴾ إِنَّ مَثَلَ
عِيسَىٰ عِنْدَ اللَّهِ كَمَثَلِ آدَمَ خَلَقَهُ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ قَالَ لَهُ
كُنْ فَيَكُونُ ﴿٥٩﴾

...ları ...ra ...
...i Allah ...ra ...
...ğıdır ...ra ...
...ra ...
...ra ...

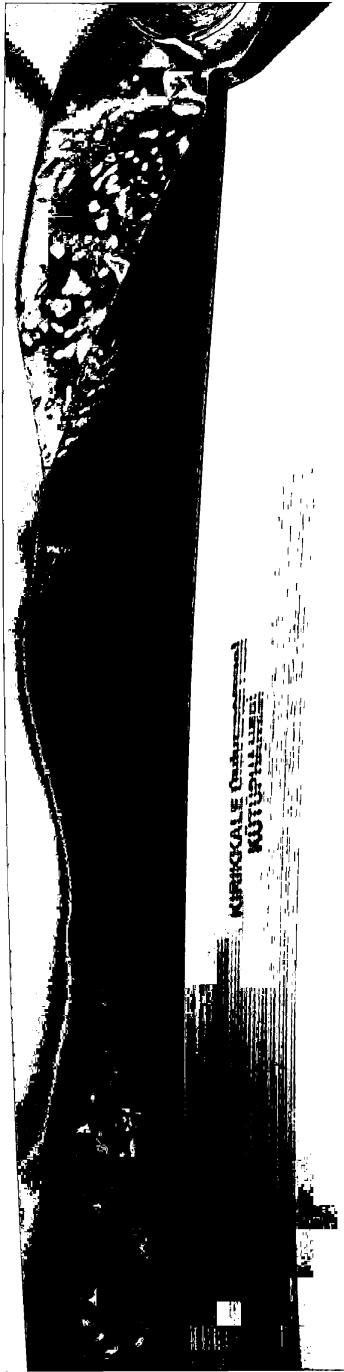

وَبِكُفْرِهِمْ وَقَوْلِهِمْ عَلَى مَرْيَمَ بُهْتَانًا عَظِيمًا ﴿١٥٦﴾ وَقَوْلِهِمْ إِنَّا قَتَلْنَا الْمَسِيحَ عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ رَسُولَ اللَّهِ وَمَا قَتَلُوهُ وَمَا صَلَبُوهُ وَلَكِنْ شُبِّهَ لَهُمْ وَإِنَّ الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِ لَفِي شَكٍّ مِنْهُ مَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ إِلَّا اتِّبَاعَ الظَّنِّ وَمَا قَتَلُوهُ يَقِينًا ﴿١٥٧﴾ بَلْ رَفَعَهُ اللَّهُ إِلَيْهِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿١٥٨﴾ وَإِنْ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ إِلَّا لَيُؤْمِنَنَّ بِهِ قَبْلَ مَوْتِهِ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكُونُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا ﴿١٥٩﴾

4 **Nisa**/156-158. Bu, bir de inkârlarından, Meryem'e büyük iftiralarından ve: "Biz Allah'ın Elçisi Meryem oğlu Îsa Mesîh'i öldürdük" demelerinden ötürüdür. Oysa, onu öldürmediler ve asmadılar; fakat kendileri öyle sandılar. Doğrusu, anlaşmazlığa düştükleri şeyde şüphededirler. Bu hususta zanna uymaktan başka kesin bir bilgileri yoktur. Onu öldürdüklerini kesinkes bilemediler. Bilakis Allah onu kendisine yükseltti. Allah güçlüdür, Bilgedir. 159. Kitaplılar'dan hiçbir kimse yoktur ki, ölümünden önce ona (Îsa'ya) inanmasın.[579] Kıyamet günü o da onların aleyhine tanıklık edecektir.

يَاأَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ وَلَا تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقَّ إِنَّمَا الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ رَسُولُ اللَّهِ وَكَلِمَتُهُ أَلْقَاهَا إِلَى مَرْيَمَ وَرُوحٌ مِنْهُ فَآمِنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَلَا تَقُولُوا ثَلَاثَةٌ انْتَهُوا خَيْرًا لَكُمْ إِنَّمَا اللَّهُ إِلَهٌ وَاحِدٌ سُبْحَانَهُ أَنْ يَكُونَ لَهُ وَلَدٌ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكَفَى بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴿١٧١﴾ لَنْ يَسْتَنْكِفَ الْمَسِيحُ أَنْ يَكُونَ عَبْدًا لِلَّهِ وَلَا الْمَلَائِكَةُ الْمُقَرَّبُونَ وَمَنْ يَسْتَنْكِفْ عَنْ عِبَادَتِهِ وَيَسْتَكْبِرْ فَسَيَحْشُرُهُمْ إِلَيْهِ جَمِيعًا ﴿١٧٢﴾

4 **Nisa**/171. Ey Kitap Ehli! Dininizde taşkınlık etmeyin. Allah hakkında ancak gerçek olanı söyleyin. Meryem oğlu Îsa Mesîh, Allah'ın Elçisi, Meryem'e verdiği sözü[580] ve kendinden bir rûh'tur[581]. Allah'a ve elçilerine inanın. "Üçtür" demeyin; iyiliğiniz için bundan vazgeçin. Allah, ancak tek bir Tanrı'dır; O çocuk sahibi olmaktan yücedir. Göklerde olanlar ve yerde olanlar O'nundur. Vekil olarak Allah yeter. 172. Mesîh de, gözde melekler de Allah'a kul olmaktan çekinmezler. O'na tapmaktan kim çekinir ve büyüklük taslarsa, (bilsin ki) O onların hepsini huzurunda toplayacaktır.

---

[579] Hz. İsa ahirette onların aleyhine tanıklık edeceğine göre, bunlar ona hakkıyla iman etmiş kişiler değildir. Yani ölümlerinin hemen öncesinde iman etmişlerdir. O zaman, bunlar Hz. İsa döneminde, o hayatta iken yaşayan Yahudiler olabilir. Çünkü sonraki Yahudiler'den hiçbirinin ona inanmadığını tarihen biliyoruz. Ona inansalardı, o zaman Hıristiyan olurlardı.

[580] Arapça metindeki, "...*ve kelimetun elkâhâ*..". ifadesini, Meryem'e verdiği 'emr'i olarak anlamak en doğrusudur. 'Kelime' ifadesi, Kur'an'da birçok yerde (örn. 6 En'am/115; 7 A'raf/137; 10 Yunus/19 vb.) Allah'ın hükmü, emri anlamında kullanılmaktadır. Ancak, Mevdudi'nin de belirttiği gibi, Hıristiyanlar bu kelimeyi 'ilahi Kelam' olarak anladılar ve daha sonra da *'Logos'*a çevirdiler. Bu ise Hz. İsa'nın ilahlaştırılmasının başlangıcı oldu.

[581] Arapça metindeki *ve rûhun minhu* ifadesini "Allah'ın Ruhu" olarak anlamak yanlış olur. Hıristiyanlar'ın şirki bu anlayıştan doğmaktadır. Doğru anlam "Allah'tan bir ruh"tur. Buradaki 'ruh' Allah'dan bir parça değil, onun kudretinin ve yaratmasının (emrinin) bir çeşididir. Hz. Âdem'i yaratırken de ona canlılık veren şey, ("Ona ruhumdan üfledim"(15 Hicr/39) aynı özelliktir. Nitekim, Meryem suresinin 17. ayetinde "...Biz ona ruhumuzu gönderdik de, o kendisine tam bir insan şeklinde göründü..." denmektedir. 21 Enbiya/91'de ise bu olay, 'üfleme' şeklinde anlatılır; tıpkı Âdem'e üflendiği gibi: "...Biz ona ruhumuzdan üfledik; onu ve oğlunu bütün toplumlar için ibret kıldık".

وَإِذْ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ يَابَنِي إِسْرَآئِيلَ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ التَّوْرَاةِ وَمُبَشِّرًا بِرَسُولٍ يَأْتِي مِنْ بَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدُ فَلَمَّا جَآءَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا هَذَا سِحْرٌ مُبِينٌ ﴿٦﴾

61 Saf/6. Meryemoğlu İsa: "Ey İsrailoğulları! Ben, benden önce gelmiş olan Tevrat'ı doğrulayan, benden sonra gelecek ve adı Ahmed olacak bir elçiyi müjdeleyen, Allah'ın size gönderilmiş bir elçisiyim" demişti. Ama o Elçi (Muhammed) kendilerine açık belgelerle geldiği zaman: "Bu apaçık bir büyüdür" dediler.

إِذْ قَالَ اللَّهُ يَاعِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ اذْكُرْ نِعْمَتِي عَلَيْكَ وَعَلَى وَالِدَتِكَ إِذْ أَيَّدتُّكَ بِرُوحِ الْقُدُسِ تُكَلِّمُ النَّاسَ فِي الْمَهْدِ وَكَهْلاً وَإِذْ عَلَّمْتُكَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَالتَّوْرَاةَ وَالْإِنجِيلَ وَإِذْ تَخْلُقُ مِنَ الطِّينِ كَهَيْئَةِ الطَّيْرِ بِإِذْنِي فَتَنفُخُ فِيهَا فَتَكُونُ طَيْرًا بِإِذْنِي وَتُبْرِئُ الْأَكْمَهَ وَالْأَبْرَصَ بِإِذْنِي وَإِذْ تُخْرِجُ الْمَوْتَى بِإِذْنِي وَإِذْ كَفَفْتُ بَنِي إِسْرَآئِيلَ عَنْكَ إِذْ جِئْتَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ إِنْ هَذَآ إِلاَّ سِحْرٌ مُبِينٌ ﴿١١٠﴾ وَإِذْ أَوْحَيْتُ إِلَى الْحَوَارِيِّينَ أَنْ آمِنُوا بِي وَبِرَسُولِي قَالُوا آمَنَّا وَاشْهَدْ بِأَنَّنَا مُسْلِمُونَ ﴿١١١﴾ إِذْ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ يَاعِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ هَلْ يَسْتَطِيعُ رَبُّكَ أَنْ يُنَزِّلَ عَلَيْنَا مَآئِدَةً مِنَ السَّمَآءِ قَالَ اتَّقُوا اللَّهَ إِنْ كُنتُم مُّؤْمِنِينَ ﴿١١٢﴾ قَالُوا نُرِيدُ أَنْ نَّأْكُلَ مِنْهَا وَتَطْمَئِنَّ قُلُوبُنَا وَنَعْلَمَ أَنْ قَدْ صَدَقْتَنَا وَنَكُونَ عَلَيْهَا مِنَ الشَّاهِدِينَ ﴿١١٣﴾ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا أَنزِلْ عَلَيْنَا مَآئِدَةً مِنَ السَّمَآءِ تَكُونُ لَنَا عِيدًا لِّأَوَّلِنَا وَآخِرِنَا وَآيَةً مِّنكَ وَارْزُقْنَا وَأَنتَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ ﴿١١٤﴾ قَالَ اللَّهُ إِنِّي مُنَزِّلُهَا عَلَيْكُمْ فَمَن يَكْفُرْ بَعْدُ مِنكُمْ فَإِنِّي أُعَذِّبُهُ عَذَابًا لاَّ أُعَذِّبُهُ أَحَدًا مِّنَ الْعَالَمِينَ ﴿١١٥﴾ وَإِذْ قَالَ اللَّهُ يَاعِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ أَأَنتَ قُلْتَ لِلنَّاسِ اتَّخِذُونِي وَأُمِّيَ إِلَهَيْنِ مِن دُونِ اللَّهِ قَالَ سُبْحَانَكَ مَا يَكُونُ لِي أَنْ أَقُولَ مَا لَيْسَ لِي بِحَقٍّ إِن كُنتُ قُلْتُهُ فَقَدْ عَلِمْتَهُ تَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِي وَلاَ أَعْلَمُ مَا

5 Maide/110. Allah: "Ey Meryem oğlu İsa! Sana ve anana olan nimetimi an!" demişti "Beşikte ve yetişkin iken insanlarla konuşurken seni Kutsal Ruh'la desteklemiştim. Sana Kitab'ı, hikmeti, Tevrat'ı ve İncil'i öğretmiştim. Sen iznimle çamurdan kuş biçiminde bir şekil yapıyor ve ona üflüyordun da, yine Benim iznimle kuş oluyordu. Körü ve alacalıyı iznimle iyileştirmiştin. İznimle ölüleri çıkarıyordun. Sen, İsrailoğulları'na açık belgelerle geldiğin ve onların inkâr edenleri: «Bu, ancak açık bir büyüdür» dedikleri zaman, Ben onlara senden el çektirdim" dedi. 111. Havariler'e: "Bana ve Elçim'e inanın!" diye bildirmiştim. Onlar da: "İnandık; bizim Müslüman olduğumuza tanık ol" demişlerdi. 112. Havariler: "Ey Meryem oğlu İsa! Rabbin, gökten bize bir sofra indirebilir mi?" demişlerdi de, o: "Eğer inanıyorsanız Allah'a saygılı olun" demişti. 113. Onlar: "Ondan yemeyi, kalplerimizin tatmin olmasını, senin bize doğru söylediğini bilmek ve ona tanık olmak istiyoruz" dediler. 114. Meryem oğlu İsa: "Ey Allahım, Rabbimiz! geçmiş ve geleceklerimiz için bir bayram ve senden bir belge olmak üzere, bize gökten bir sofra indir. Bizi rızıklandır. Sen rızık verenlerin en iyisisin" dedi. 115. Allah: "Ben onu size indireceğim. Ama bundan sonra sizden inkâr edene, hiç kimseye azap etmeyeceğim bir azapla azap edeceğim" dedi. 116-118. Allah: "Ey Meryem oğlu İsa! Sen mi insanlara: 'Beni anamı tanrı edinin' dedin?" demişti de, İsa: "Hâşâ, hakkım olmayan bir sözü söylemek bana yaraşmaz. Şayet (böyle bir şey) söylemiş olsaydım, Sen onu bilirdin. Sen benim içimde olanı bilirsin, ben Senin zatında olanı bilmem, çünkü

KIRIKKALE Üniversitesi
KÜTÜPHANESİ

فِي نَفْسِكَ إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ ﴿١١٦﴾ مَا قُلْتُ لَهُمْ إِلَّا مَا أَمَرْتَنِي بِهِ أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ وَكُنْتُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا مَا دُمْتُ فِيهِمْ فَلَمَّا تَوَفَّيْتَنِي كُنْتَ أَنْتَ الرَّقِيبَ عَلَيْهِمْ وَأَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿١١٧﴾ إِنْ تُعَذِّبْهُمْ فَإِنَّهُمْ عِبَادُكَ وَإِنْ تَغْفِرْ لَهُمْ فَإِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١١٨﴾ قَالَ اللَّهُ هَذَا يَوْمُ يَنْفَعُ الصَّادِقِينَ صِدْقُهُمْ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١١٩﴾

"Benim de Rabbim, sizin de Rabbiniz olan Allah'a tapın" diye, bana emrettiğini söyledim. Aralarında bulunduğum sürece onlara gözcü idim. Beni öldürdüğün zaman, onları Sen gözlüyordun. Zaten Sen her şeye tanıksın. Eğer onlara azap edersen, onlar Senin kullarındır. Eğer onları bağışlarsan, şüphesiz Sen Üstün'sün, Bilge'sin" demişti. 119. Allah: "Bugün, doğru olan kimselere doğruluklarının yarar sağladığı gündür. Onlara, altlarından ırmaklar akan, içinde temelli kalacakları cennetler vardır. Allah onlardan hoşnut olur, onlar da Allah'tan hoşnut olurlar. İşte başarı budur" dedi.

لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ وَقَالَ الْمَسِيحُ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ اعْبُدُوا اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ إِنَّهُ مَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَاهُ النَّارُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ ﴿٧٢﴾

5 **Maide**/72. Andolsun "Allah, Meryem oğlu Mesîh'in kendisidir" diyenler kâfir olmuşlardır. Oysa Mesih: "Ey İsrailoğulları! Benim de Rabbim, sizin de Rabbiniz olan Allah'a tapın; kim Allah'a ortak koşarsa, doğrusu Allah cenneti ona haram eder, onun varacağı yer ateştir, haksızlık edenlerin yardımcıları yoktur" demişti.

مَا الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ وَأُمُّهُ صِدِّيقَةٌ كَانَا يَأْكُلَانِ الطَّعَامَ انْظُرْ كَيْفَ نُبَيِّنُ لَهُمُ الْآيَاتِ ثُمَّ انْظُرْ أَنَّى يُؤْفَكُونَ ﴿٧٥﴾

5 **Maide**/75. Meryemoğlu Mesîh sadece bir elçidir. Ondan önce de elçiler gelip geçmiştir. Onun annesi de dosdoğrudur. Her ikisi de yemek yerdi. Onlara âyetleri nasıl açıkladığımıza bir bak, sonra da nasıl (ayartılarak) döndürüldüklerine bak.

C. DİĞER TARİHÎ ŞAHSİYETLER, TOPLULUKLAR VE OLAYLAR

1. Lokman

Lokman hakkında Kur'an'da ayrıntı yer almamaktadır. Araplar arasında bilgeliğiyle bilinen bu tarihî şahsiyet Kur'an'da, oğluna yaptığı tavsiyeler münasebetiyle anılır. Kur'an tarafından iktibas edilen Lokman'ın bu tavsiyeleri, dinin özünün sahih bir iman ve güzel ahlak olduğunu, hiçbir yerde ve hiçbir zaman değişmediğini göstermektedir.

وَلَقَدْ آتَيْنَا لُقْمَانَ الْحِكْمَةَ أَنِ اشْكُرْ لِلَّهِ وَمَنْ يَشْكُرْ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ حَمِيدٌ ﴿١٢﴾ وَإِذْ قَالَ لُقْمَانُ لِابْنِهِ وَهُوَ يَعِظُهُ يَا بُنَيَّ لَا

31 **Lokman**/12. Allah'a şükretmesi için Lokmân'a hikmet verdik. Şükreden kimse ancak kendisi için şükretmiş olur. İnkâr eden ise, (bilsin ki) Allah muhtaç değildir, övgüye lâyıktır. 13. Lokmân, oğluna öğüt vererek: "Ey

تُشْرِكْ بِاللَّهِ إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ ﴿١٣﴾ وَوَصَّيْنَا
الْإِنسَانَ بِوَالِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ وَهْنًا عَلَىٰ وَهْنٍ وَفِصَالُهُ
فِي عَامَيْنِ أَنِ اشْكُرْ لِي وَلِوَالِدَيْكَ إِلَيَّ الْمَصِيرُ
﴿١٤﴾ وَإِن جَاهَدَاكَ عَلَىٰ أَن تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ
بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا وَصَاحِبْهُمَا فِي الدُّنْيَا مَعْرُوفًا
وَاتَّبِعْ سَبِيلَ مَنْ أَنَابَ إِلَيَّ ثُمَّ إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُم
بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٥﴾ يَا بُنَيَّ إِنَّهَا إِن تَكُ مِثْقَالَ
حَبَّةٍ مِّنْ خَرْدَلٍ فَتَكُن فِي صَخْرَةٍ أَوْ فِي السَّمَاوَاتِ
أَوْ فِي الْأَرْضِ يَأْتِ بِهَا اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ
﴿١٦﴾ يَا بُنَيَّ أَقِمِ الصَّلَاةَ وَأْمُرْ بِالْمَعْرُوفِ وَانْهَ عَنِ
الْمُنكَرِ وَاصْبِرْ عَلَىٰ مَا أَصَابَكَ إِنَّ ذَٰلِكَ مِنْ عَزْمِ
الْأُمُورِ ﴿١٧﴾ وَلَا تُصَعِّرْ خَدَّكَ لِلنَّاسِ وَلَا تَمْشِ فِي
الْأَرْضِ مَرَحًا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ
﴿١٨﴾ وَاقْصِدْ فِي مَشْيِكَ وَاغْضُضْ مِن صَوْتِكَ إِنَّ
أَنكَرَ الْأَصْوَاتِ لَصَوْتُ الْحَمِيرِ ﴿١٩﴾

'Ey oğulcuğum! Allah'a eş koşma! Doğrusu, şirk büyük zulümdür' demişti. 14. Biz insana, ana ve babasına karşılık vermişizdir. Annesi onu güçsüzlükten güçsüzlüğe taşıyarak karnında taşımıştı. Sütten kesilmesi ise iki yıl sürer. 'Bana ve ana-babana şükret' diye ona vâsiyette bulunmuşuzdur. Dönüş, banadır. 15. (Ey insanoğlu!) Ana-baban seni, (kâfir olmana) Bana ortak koşman için zorlarlarsa, onlara kesinlikle itaat etme. Dünya işlerinde onlarla güzel geçin. Bana yönelen kimsenin yoluna uy. Sonunda dönüşünüz banadır. O zaman yaptıklarınızı size bildiririm. 16-19. (Lokman şöyle dedi:) 'Ey oğulcuğum! Yaptığın şey bir hardal tanesi ağırlığınca da olsa, bir kayanın içinde veya göklerde yahut yerin derinliklerinde de bulunsa, Allah onu senin karşına getirir. Allah nüfuz edici, haber alandır. Ey oğulcuğum! Namazı kıl, uygun olanı buyurup, kötülükten vazgeçir. Başına gelene karşı sabırlı ol. Bunlar, üzerinde durulması değer işlerdir. İnsanları küçümseyip yüz çevirme. Yeryüzünde böbürlenerek yürüme. Allah kendini beğenip övünen hiç kimseyi sevmez. Yürüyüşünde tabiî ol, sesini alçalt. Sesinin en çirkini eşeklerin sesidir.'

2. Zülkarneyn ve Ye'cüc-Me'cüc

Zü'l-karneyn, Arapça'da iki boynuzlu demektir. Anlattığımız kişinin Araplar arasında bilinen lakabıdır. Hükümdar olduğu anlaşılan bu şahsın kimliği konusunda ne tarihçiler ne de müfessirler bir belirlemede bulunabilmişlerdir. Onun Büyük Sikender olduğunu ileri sürenler olduğu gibi, bir İran hükümdarı olduğunu söyleyenler de vardır.

[illegible] 83. Ey Muhammed! Sana Zülkarneyn hakkında [illegible] de anlatacağım.' [illegible] 84-85. Biz onu dünyada [illegible] sebeplerden [illegible] 86. Sonunda güneşin batığı yere [illegible]

[illegible] Sefere çıktı.

[illegible] Güneşin batığı yer [illegible] [illegible] ve Rodoslara da [illegible] [illegible] ulaşacaktır. [illegible]

مغرب الشمس وجدها تغرب في عين حمئة ووجد
عندها قوما قلنا ياذا القرنين إما أن تعذب وإما أن
تتخذ فيهم حسنا ﴿٨٦﴾ قال أما من ظلم فسوف
نعذبه ثم يرد إلى ربه فيعذبه عذابا نكرا ﴿٨٧﴾ وأما
من آمن وعمل صالحا فله جزاء الحسنى وسنقول
له من أمرنا يسرا ﴿٨٨﴾ ثم أتبع سببا ﴿٨٩﴾ حتى
إذا بلغ مطلع الشمس وجدها تطلع على قوم لم
نجعل لهم من دونها سترا ﴿٩٠﴾ كذلك وقد
أحطنا بما لديه خبرا ﴿٩١﴾ ثم أتبع سببا ﴿٩٢﴾
حتى إذا بلغ بين السدين وجد من دونهما قوما لا
يكادون يفقهون قولا ﴿٩٣﴾ قالوا ياذا القرنين إن
يأجوج ومأجوج مفسدون في الأرض فهل نجعل
لك خرجا على أن تجعل بيننا وبينهم سدا ﴿٩٤﴾
قال ما مكني فيه ربي خير فأعينوني بقوة أجعل
بينكم وبينهم ردما ﴿٩٥﴾ آتوني زبر الحديد حتى
إذا ساوى بين الصدفين قال انفخوا حتى إذا جعله
نارا قال آتوني أفرغ عليه قطرا ﴿٩٦﴾ فما اسطاعوا
أن يظهروه وما استطاعوا له نقبا ﴿٩٧﴾ قال هذا
رحمة من ربي فإذا جاء وعد ربي جعله دكاء
وكان وعد ربي حقا ﴿٩٨﴾

onu kara balçıklı bir suda batıyor gördü[584]. Orada bir kavme rastladı. "Zülkarneyn! Onlara azap da edebilirsin, iyi muamelede de bulunabilirsin" dedik. 87-88. "Haksızlık yapana azap ederiz, sonra o Rabbine döndürülür, O onu görülmemiş bir azaba uğratır. İnanıp yararlı iş işleyene ise, mükafat olarak güzel şeyler vardır; ona buyruğumuzdan kolay olanı söyleriz" dedi. 89. Sonra yine bir yol tuttu. 90. Sonunda güneşin doğduğu yere ulaşınca, onu, güneşe karşı kendilerine bir siper yapmadığımız bir kavmin üzerine doğarken buldu. 91. İşte böyle; ondaki her şeyi bilgice kuşatmıştık. 92. Sonra yine bir yol tuttu. 93. Sonunda, iki seddin arasına varınca, orada neredeyse hiç laf anlamayan bir kavme rastladı. 94. Dediler ki: "Zülkarneyn! Ye'cuc ve Me'cuc[585] bu ülkede bozgunculuk yapıyorlar. Bizimle onların arasına bir sed yapman için sana bir vergi verelim mi?" 95-96. "Rabbimin bana verdikleri sizinkinden daha iyidir. Bana gücünüzle yardım edin de, sizinle onların arasına bir sed yapayım. Bana demir kütleleri getirin" dedi. Bunlar iki dağın arasını doldurunca: "Körükleyin!" dedi. Demir kor hâline gelince: "Bana erimiş bakır getirin de üzerine dökeyim" dedi. 97. Artık Ye'cuc ve Me'cuc onu ne aşabildiler, ne de delip geçebildiler. 98. Zülkarneyn: "İşte bu, Rabbimin bir rahmetidir. Rabbimin tayin ettiği zaman gelince, onu yerle bir eder; Rabbimin verdiği söz gerçektir" dedi.

3. Ashâb-ı Kehf

Tefsirlerdeki bilgilere göre, Ashab-ı Kehf, Roma İmparatoru Dekanus zamanında yaşamışlardır. O dönemde Hz. İsa'ya inanan mü'minlere zulmedilmekteydi. Dinlerini terketmeyip bu zulümlerden kaçarak bir mağaraya sığınan bu gençler, Roma İmparatorluğu'nda Hıristiyanlığın yayıldığı İmparator I. Theodosius zamanında uyandılar.

---

gelmez.

[584] Zülkarneyn'in Atlas Okyanusu'na kadar gittiği rivayet edilir.

[585] Müfessirler Ye'cuc ve Me'cuc'un, Orta Asya'da yaşayan Tatarlar, Moğollar, Hunlar ve İskitler olduğu kanaatindedirler.

KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ

عَلَيْكُمْ يَرْجُمُوكُمْ أَوْ يُعِيدُوكُمْ فِي مِلَّتِهِمْ وَلَن تُفْلِحُوٓا إِذًا أَبَدًا ﴿٢٠﴾ وَكَذَٰلِكَ أَعْثَرْنَا عَلَيْهِمْ لِيَعْلَمُوٓا أَنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَأَنَّ السَّاعَةَ لَا رَيْبَ فِيهَا إِذْ يَتَنَازَعُونَ بَيْنَهُمْ أَمْرَهُمْ فَقَالُوا ابْنُوا عَلَيْهِمْ بُنْيَانًا رَّبُّهُمْ أَعْلَمُ بِهِمْ قَالَ الَّذِينَ غَلَبُوا عَلَىٰٓ أَمْرِهِمْ لَنَتَّخِذَنَّ عَلَيْهِمْ مَّسْجِدًا ﴿٢١﴾ سَيَقُولُونَ ثَلَاثَةٌ رَّابِعُهُمْ كَلْبُهُمْ وَيَقُولُونَ خَمْسَةٌ سَادِسُهُمْ كَلْبُهُمْ رَجْمًا بِالْغَيْبِ وَيَقُولُونَ سَبْعَةٌ وَثَامِنُهُمْ كَلْبُهُمْ قُل رَّبِّيٓ أَعْلَمُ بِعِدَّتِهِم مَّا يَعْلَمُهُمْ إِلَّا قَلِيلٌ فَلَا تُمَارِ فِيهِمْ إِلَّا مِرَآءً ظَاهِرًا وَلَا تَسْتَفْتِ فِيهِم مِّنْهُمْ أَحَدًا ﴿٢٢﴾

Rabbiniz daha iyi bilir. Birinizi şu para ile şehre gönderin de, yiyeceklerin en iyisine baksın ve size yiyecek getirsin, nâzik davransın ve sakın sizi kimseye duyurmasın. Sizi ele geçirirlerse, ya taşlayarak öldürürler veya dinlerine döndürürler. Bu durumda asla kurtulamazsınız" dediler. 21. Böylece, Allah'ın sözünün gerçek olduğunu ve kıyametin kopacağından şüphe edilemeyeceğini bilmeleri için, insanların onları bulmalarını sağladık. Çünkü halk onların hakkında aralarında çekişiyorlardı. "Onların üzerine bir bina yapın" diyorlardı. Oysa onları en iyi Rableri bilir. Tartışmayı kazananlar: "Onların üzerine elbette bir mescit yapacağız" dediler. 22. Gayb hakkında tahminde bulunarak: "Onlar üç kişidir, dördüncüleri köpekleridir" diyecekler, "Beş kişidir, altıncıları köpekleridir" diyecekler, "Yedi kişidir, sekizincileri köpekleridir" diyecekler. De ki: "Onların sayısını en iyi Rabbim bilir. Onları pek az kimseden başkası da bilmez". Bunun için, onlar hakkında, yüzeysel tartışma dışında (derin) tartışmaya girme ve onlar hakkında kimseden bilgi isteme!

وَلَبِثُوا فِي كَهْفِهِمْ ثَلَاثَ مِائَةٍ سِنِينَ وَازْدَادُوا تِسْعًا ﴿٢٥﴾ قُلِ اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا لَبِثُوا لَهُ غَيْبُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ أَبْصِرْ بِهِ وَأَسْمِعْ مَا لَهُم مِّن دُونِهِ مِن وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا ﴿٢٦﴾

18 **Kehf**/25. Onlar mağaralarında üç yüz veya üçyüz dokuz yıl kaldılar. 26. De ki: "Onların ne kadar kaldığını, göklerin ve yerin görünmeyeni kendisinin olan Allah bilir." O, ne kadar güzel görür ve ne kadar güzel işitir. İnsanların O'ndan başka yakın dostu yoktur. O kendi hükmüne kimseyi ortak etmez.

4. Ashâb-ı Uhdûd

Bu olayın nerede ve kimler tarafından gerçekleştirildiğine dair çeşitli rivayetler vardır. En yaygın kabule göre, Yemen'in Yahudi kralı Zû Nuvâs, Yahudiliği kabul etmeyen Necranlı Hıristiyanlar'ı, ateş dolu çukurlara atarak, onları işkenceyle öldürmüştür.

قُتِلَ أَصْحَابُ الْأُخْدُودِ ﴿٤﴾ النَّارِ ذَاتِ الْوَقُودِ ﴿٥﴾ إِذْ هُمْ عَلَيْهَا قُعُودٌ ﴿٦﴾ وَهُمْ عَلَىٰ مَا يَفْعَلُونَ

85 **Buruc**/4-5. Çukurlar (kazıp), tutuşturulmuş ateş(le dolduran) o adamların canı çıksın![588] 6-7. Hani (ateş çukurlarının) etrafına kurulmuş, mü'minlere yaptıklarını

[588] Ashâb-ı Uhdûd, zulüm gören mü'minler değil, onlara işkence edenlerdir. Bu nedenle, bu ayetlerin "... Ashâb-ı Uhdûd öldürüldü..." şeklinde çevrilmesi yanlıştır.

بِالْمُؤْمِنِينَ شُهُودٌ ﴿٧﴾ وَمَا نَقَمُوا مِنْهُمْ إِلَّا أَن يُؤْمِنُوا بِاللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ ﴿٨﴾ الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿٩﴾

seyrediyorlardı. 8-9. Sadece göklerin ve yerin hükümranlığı kendisinin olan övgüye layık ve Üstün Allah'a inanmış olmalarından dolayı onlardan öç alıyorlardı. Allah her şeye tanıktır.

5. Ashâb-ı Karye

Tefsirlerde, aşağıdaki pasajda zikredilen beldenin Antakya, elçilerin de Hz. İsa'nın havarileri olduğu belirtilir. Esasen ne Kur'an bu konuda bir ipucu vermektedir, ne de müfessirlerin dayandıkları Hıristiyan geleneğinin bilimsel bir temeli vardır. Doğrusunu Allah bilir.

وَاضْرِبْ لَهُم مَّثَلًا أَصْحَابَ الْقَرْيَةِ إِذْ جَاءَهَا الْمُرْسَلُونَ ﴿١٣﴾ إِذْ أَرْسَلْنَا إِلَيْهِمُ اثْنَيْنِ فَكَذَّبُوهُمَا فَعَزَّزْنَا بِثَالِثٍ فَقَالُوٓا إِنَّآ إِلَيْكُم مُّرْسَلُونَ ﴿١٤﴾ قَالُوا مَآ أَنتُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُنَا وَمَآ أَنزَلَ الرَّحْمَٰنُ مِن شَيْءٍ إِنْ أَنتُمْ إِلَّا تَكْذِبُونَ ﴿١٥﴾ قَالُوا رَبُّنَا يَعْلَمُ إِنَّآ إِلَيْكُمْ لَمُرْسَلُونَ ﴿١٦﴾ وَمَا عَلَيْنَآ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿١٧﴾ قَالُوٓا إِنَّا تَطَيَّرْنَا بِكُمْ لَئِن لَّمْ تَنتَهُوا لَنَرْجُمَنَّكُمْ وَلَيَمَسَّنَّكُم مِّنَّا عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٨﴾ قَالُوا طَائِرُكُم مَّعَكُمْ أَئِن ذُكِّرْتُم بَلْ أَنتُمْ قَوْمٌ مُّسْرِفُونَ ﴿١٩﴾ وَجَاءَ مِنْ أَقْصَى الْمَدِينَةِ رَجُلٌ يَسْعَىٰ قَالَ يَا قَوْمِ اتَّبِعُوا الْمُرْسَلِينَ ﴿٢٠﴾ اتَّبِعُوا مَن لَّا يَسْأَلُكُمْ أَجْرًا وَهُم مُّهْتَدُونَ ﴿٢١﴾ وَمَا لِيَ لَآ أَعْبُدُ الَّذِي فَطَرَنِي وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢٢﴾ أَأَتَّخِذُ مِن دُونِهِ آلِهَةً إِن يُرِدْنِ الرَّحْمَٰنُ بِضُرٍّ لَّا تُغْنِ عَنِّي شَفَاعَتُهُمْ شَيْئًا وَلَا يُنقِذُونِ ﴿٢٣﴾ إِنِّي إِذًا لَّفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٢٤﴾ إِنِّي آمَنتُ بِرَبِّكُمْ فَاسْمَعُونِ ﴿٢٥﴾ قِيلَ ادْخُلِ الْجَنَّةَ قَالَ يَا لَيْتَ قَوْمِي يَعْلَمُونَ ﴿٢٦﴾ بِمَا غَفَرَ لِي رَبِّي وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُكْرَمِينَ ﴿٢٧﴾ وَمَا أَنزَلْنَا عَلَىٰ قَوْمِهِ مِن بَعْدِهِ مِن جُندٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَمَا كُنَّا مُنزِلِينَ ﴿٢٨﴾ إِن كَانَتْ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً فَإِذَا هُمْ خَامِدُونَ ﴿٢٩﴾

36 **Yasin**/13. Onlara şu kasaba halkını örnek ver. Hani onlara elçiler gelmişlerdi. 14. Onlara iki elçi göndermiştik de, onları yalanlamışladı. Biz de onları üçüncü bir elçiyle desteklemiştik. Onlar: "Biz size gönderilmiş elçileriz" demişlerdi. 15. (Kasabalılar:) "Siz de ancak bizim gibi birer insansınız. Rahmân da bir şey indirmemiştir. Sadece yalan söylüyorsunuz" demişlerdi. 16-17. (Elçiler:) "Rabbimiz bizim size gönderildiğimizi bilmektedir; bize düşen ancak açıkça tebliğ etmektir" demişlerdi. 18. (Kasabalılar:) "Sizin yüzünüzden uğursuzluğa uğradık. Eğer vazgeçmezseniz, sizi taşlayacağız ve size bizden can yakıcı bir azap dokunacaktır" demişlerdi. 19. (Elçiler:) "Uğursuzluğunuz kendinizdendir. (Bu uğursuzluk) size öğüt verildiği için mi? Hayır, siz aşırı giden bir topluluksunuz" demişlerdi. 20-25. Şehrin öbür ucundan koşarak bir adam gelmiş ve: "Ey Kavmim! Gönderilen elçilere uyun! Sizden bir ücret istemeyenlere uyun. Onlar doğru yoldadırlar. Beni yaratana ne diye kulluk etmeyeyim? Siz de O'na döndürüleceksiniz. O'ndan başka tanrılar edinir miyim? Eğer Rahmân olan Allah bana bir zarar vermek isterse, onların şefaati bana fayda vermez, onlar beni kurtaramazlar. O takdirde, apaçık bir sapıklık içinde olurum. Ben Rabbinize inandım, beni dinleyin" demişti. 26-27. Ona "Cennete gir!" denildi. "Keşke kavmim, Rabbim beni bağışladığını ve beni ikramlardan bir ikram kıldığını bilseydi!" [illegible] 28-29. Ondan sonra, kavmi üzerine gökten bir ordu indirmedik, onları indirecek de değildik. Sadece tek bir çığlık oldu, bir anda sönüp gittiler.

6. Tübba' Kavmi

Tübba' kelimesi bir kavmin adı değil, Yemen'deki Himyer hükümdarlarının ünvanıdır. Tübba kavmi de, Sebe'nin bir boyu olarak kabul edilir.

وَأَصْحَابُ الْأَيْكَةِ وَقَوْمُ تُبَّعٍ كُلٌّ كَذَّبَ الرُّسُلَ فَحَقَّ وَعِيدِ ﴿١٤﴾

50 **Kaf**/14. Eykeliler ve Tübbâ kavmi de (yalanlamışlardı). Bunların hepsi elçileri yalanlamışlardı da, tehdidim gerçekleşmişti.

أَهُمْ خَيْرٌ أَمْ قَوْمُ تُبَّعٍ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ أَهْلَكْنَاهُمْ إِنَّهُمْ كَانُوا مُجْرِمِينَ ﴿٣٧﴾

44 **Duhan**/37. Bunlar mı daha üstün, yoksa Tübba kavmi ve onlardan öncekiler mi? Onları yok etmişizdir, çünkü onlar suçlu idiler.

7. Ress Halkı

'Ress' Arapça'da kuyu anlamına gelen bir kelimedir. Dolayısıyla, Kur'an'da 'Ress Halkı' ifadesiyle hangi toplumun nitelendiği açık değildir. En yaygın iki görüşe göre bunlar Hz. Şuayb'ın kavmi olan Medyenliler'dir veya Semud'un helakinden geriye kalanlardır.

كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَأَصْحَابُ الرَّسِّ وَثَمُودُ ﴿١٢﴾ وَعَادٌ وَفِرْعَوْنُ وَإِخْوَانُ لُوطٍ ﴿١٣﴾ وَأَصْحَابُ الْأَيْكَةِ وَقَوْمُ تُبَّعٍ كُلٌّ كَذَّبَ الرُّسُلَ فَحَقَّ وَعِيدِ ﴿١٤﴾

50 **Kaf**/12-14. Onlardan önce Nûh'un kavmi, Ressliler, Semûd, Âd, Firavun, Lût'un kardeşleri, Eykeliler ve Tübbâ kavmi de yalanlamışlardı. Bunların hepsi elçileri yalanlamışlardı da, tehdidim gerçekleşmişti.

وَعَادًا وَثَمُودَ وَأَصْحَابَ الرَّسِّ وَقُرُونًا بَيْنَ ذَٰلِكَ كَثِيرًا ﴿٣٨﴾ وَكُلًّا ضَرَبْنَا لَهُ الْأَمْثَالَ وَكُلًّا تَبَّرْنَا تَتْبِيرًا ﴿٣٩﴾

25 **Furkan**/38-39. Âd, Semûd ve Ressliler'e ve bunların arasında bir çok nesillerin her birine misallerle anlattık, ama dinlemedikleri için hepsini kırdık geçirdik.

8. Sebeliler

Sebe (Saba), Yemen bölgesindedir. Araplar o bölgenin tamamına Sebe derlerdi. Kur'an, Sebeliler'den iki ayrı yerde sözeder. Bunlardan birinde, Hz. Süleyman'la çağdaş olan Kraliçe Belkıs dönemindeki durumlarına atıfta bulunulmaktadır. Diğeri ise, Kral Şurahbil döneminde meydana geldiği tahmin edilen sel felaketiyle ilgilidir.

فَمَكَثَ غَيْرَ بَعِيدٍ فَقَالَ أَحَطْتُ بِمَا لَمْ تُحِطْ بِهِ وَجِئْتُكَ مِنْ سَبَإٍ بِنَبَإٍ يَقِينٍ ﴿٢٢﴾ إِنِّي وَجَدْتُ امْرَأَةً تَمْلِكُهُمْ وَأُوتِيَتْ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ وَلَهَا عَرْشٌ عَظِيمٌ ﴿٢٣﴾ وَجَدْتُهَا وَقَوْمَهَا يَسْجُدُونَ لِلشَّمْسِ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَالَهُمْ فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ

27 **Neml**/22-26. Çok geçmeden Hüdhüd gelip Süleyman'a: "Senin bilmediğin bir şeyi öğrendim. Sana Sebe'den gerçek bir haber getirdim. Oranın halkına hükmeden, her şeyden kendisine bolca verilen ve büyük bir tahta sahip olan bir kadın buldum. Onun ve kavminin Allah'ı bırakıp güneşe secde ettiklerini gördüm. Göklerde ve yerde gizli olanları ortaya koyan, gizlediği-

أَلَّا يَسْجُدُوا لِلَّهِ الَّذِي يُخْرِجُ ﴿٢٥﴾
السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَعْلَمُ مَا تُخْفُونَ
وَمَا تُعْلِنُونَ ﴿٢٦﴾ اللَّهُ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ
الْعَظِيمِ ﴿٢٧﴾ قَالَ سَنَنظُرُ أَصَدَقْتَ أَمْ كُنتَ
مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٢٨﴾ اذْهَب بِّكِتَابِي هَٰذَا فَأَلْقِهْ إِلَيْهِمْ ثُمَّ
تَوَلَّ عَنْهُمْ فَانظُرْ مَاذَا يَرْجِعُونَ ﴿٢٩﴾ قَالَتْ يَا أَيُّهَا
الْمَلَأُ إِنِّي أُلْقِيَ إِلَيَّ كِتَابٌ كَرِيمٌ ﴿٣٠﴾ إِنَّهُ مِن
سُلَيْمَانَ وَإِنَّهُ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ ﴿٣١﴾ أَلَّا
تَعْلُوا عَلَيَّ وَأْتُونِي مُسْلِمِينَ ﴿٣٢﴾ قَالَتْ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ
أَفْتُونِي فِي أَمْرِي مَا كُنتُ قَاطِعَةً أَمْرًا حَتَّىٰ تَشْهَدُونِ
﴿٣٣﴾ قَالُوا نَحْنُ أُولُو قُوَّةٍ وَأُولُو بَأْسٍ شَدِيدٍ
وَالْأَمْرُ إِلَيْكِ فَانظُرِي مَاذَا تَأْمُرِينَ ﴿٣٤﴾ قَالَتْ إِنَّ
الْمُلُوكَ إِذَا دَخَلُوا قَرْيَةً أَفْسَدُوهَا وَجَعَلُوا أَعِزَّةَ أَهْلِهَا
أَذِلَّةً وَكَذَٰلِكَ يَفْعَلُونَ ﴿٣٥﴾ وَإِنِّي مُرْسِلَةٌ إِلَيْهِم
بِهَدِيَّةٍ فَنَاظِرَةٌ بِمَ يَرْجِعُ الْمُرْسَلُونَ ﴿٣٦﴾ فَلَمَّا جَاءَ
سُلَيْمَانَ قَالَ أَتُمِدُّونَنِ بِمَالٍ فَمَا آتَانِيَ اللَّهُ خَيْرٌ مِّمَّا
آتَاكُم بَلْ أَنتُم بِهَدِيَّتِكُمْ تَفْرَحُونَ ﴿٣٧﴾ ارْجِعْ
إِلَيْهِمْ فَلَنَأْتِيَنَّهُمْ بِجُنُودٍ لَّا قِبَلَ لَهُم بِهَا وَلَنُخْرِجَنَّهُم
مِّنْهَا أَذِلَّةً وَهُمْ صَاغِرُونَ ﴿٣٨﴾ قَالَ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ
أَيُّكُمْ يَأْتِينِي بِعَرْشِهَا قَبْلَ أَن يَأْتُونِي مُسْلِمِينَ ﴿٣٩﴾
قَالَ عِفْرِيتٌ مِّنَ الْجِنِّ أَنَا آتِيكَ بِهِ قَبْلَ أَن تَقُومَ مِن
مَّقَامِكَ وَإِنِّي عَلَيْهِ لَقَوِيٌّ أَمِينٌ ﴿٤٠﴾ قَالَ الَّذِي
عِندَهُ عِلْمٌ مِّنَ الْكِتَابِ أَنَا آتِيكَ بِهِ قَبْلَ أَن يَرْتَدَّ إِلَيْكَ
طَرْفُكَ فَلَمَّا رَآهُ مُسْتَقِرًّا عِندَهُ قَالَ هَٰذَا مِن
فَضْلِ رَبِّي لِيَبْلُوَنِي أَأَشْكُرُ أَمْ أَكْفُرُ ﴿٤١﴾ قَالَ
نَكِّرُوا لَهَا عَرْشَهَا نَنظُرْ أَتَهْتَدِي أَمْ تَكُونُ
مِنَ الَّذِينَ لَا يَهْتَدُونَ ﴿٤٢﴾

...ni ve açıklarsınız. Yerlerin ve ...
...Allah'a ...
...ki Allah ...
...dan başka ...
...Allah'tır ...
...Sen ...
...Git ...
...Sonra ...
...Ey ...
...Ben ...
...Bu ...
...Ben ...
...Ben ...
...Ben

KIRIKKALE Üniversitesi KÜTÜPHANESİ

قَالَتْ كَأَنَّهُ هُوَ وَأُوتِينَا الْعِلْمَ مِنْ قَبْلِهَا وَكُنَّا مُسْلِمِينَ ﴿٤٢﴾ وَصَدَّهَا مَا كَانَتْ تَعْبُدُ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنَّهَا كَانَتْ مِنْ قَوْمٍ كَافِرِينَ ﴿٤٣﴾ قِيلَ لَهَا ادْخُلِي الصَّرْحَ فَلَمَّا رَأَتْهُ حَسِبَتْهُ لُجَّةً وَكَشَفَتْ عَنْ سَاقَيْهَا قَالَ إِنَّهُ صَرْحٌ مُمَرَّدٌ مِنْ قَوَارِيرَ قَالَتْ رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي وَأَسْلَمْتُ مَعَ سُلَيْمَانَ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٤﴾

onun tanımayacağı hâle getirin! Bakalım tanıyabilecek mi, yoksa tanıyamayacak mı?" dedi. 42. Kraliçe geldiğinde: "Senin tahtın böyle miydi?" denildi. O da: "Sanki odur, daha önce bize bilgi verilmişti ve Müslüman olmuştuk" dedi. 43. Kraliçeyi o zamana kadar alıkoyan, Allah'tan başka taptığı şeylerdi; çünkü kendisi inkarcı bir kavimdendi. 44. Ona: "Köşke gir" dendi; salonu görünce, onu derin bir su sanarak eteğini yukarı çekti. Süleyman: "Bu, camdan yapılmış cilalı bir salondur" dedi. Kraliçe: "Rabbim! Şüphesiz, ben kendime yazık etmişim. Süleyman'la beraber, âlemlerin Rabbi olan Allah'a teslim oldum" dedi.

لَقَدْ كَانَ لِسَبَإٍ فِي مَسْكَنِهِمْ آيَةٌ جَنَّتَانِ عَنْ يَمِينٍ وَشِمَالٍ كُلُوا مِنْ رِزْقِ رَبِّكُمْ وَاشْكُرُوا لَهُ بَلْدَةٌ طَيِّبَةٌ وَرَبٌّ غَفُورٌ ﴿١٥﴾ فَأَعْرَضُوا فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ سَيْلَ الْعَرِمِ وَبَدَّلْنَاهُمْ بِجَنَّتَيْهِمْ جَنَّتَيْنِ ذَوَاتَيْ أُكُلٍ خَمْطٍ وَأَثْلٍ وَشَيْءٍ مِنْ سِدْرٍ قَلِيلٍ ﴿١٦﴾ ذَلِكَ جَزَيْنَاهُمْ بِمَا كَفَرُوا وَهَلْ نُجَازِي إِلَّا الْكَفُورَ ﴿١٧﴾ وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ الْقُرَى الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا قُرًى ظَاهِرَةً وَقَدَّرْنَا فِيهَا السَّيْرَ سِيرُوا فِيهَا لَيَالِيَ وَأَيَّامًا آمِنِينَ ﴿١٨﴾ فَقَالُوا رَبَّنَا بَاعِدْ بَيْنَ أَسْفَارِنَا وَظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ فَجَعَلْنَاهُمْ أَحَادِيثَ وَمَزَّقْنَاهُمْ كُلَّ مُمَزَّقٍ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ﴿١٩﴾ وَلَقَدْ صَدَّقَ عَلَيْهِمْ إِبْلِيسُ ظَنَّهُ فَاتَّبَعُوهُ إِلَّا فَرِيقًا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢٠﴾ وَمَا كَانَ لَهُ عَلَيْهِمْ مِنْ سُلْطَانٍ إِلَّا لِنَعْلَمَ مَنْ يُؤْمِنُ بِالْآخِرَةِ مِمَّنْ هُوَ مِنْهَا فِي شَكٍّ وَرَبُّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ حَفِيظٌ ﴿٢١﴾

34 **Sebe'/15.** Sebeliler için, yurtlarında Allah'ın kudretine bir işaret vardı: "Rabbinizin verdiği rızıktan yiyin ve O'na şükredin! İşte hoş bir şehir ve bağışlayan bir Rab" (diyen) sağlı sollu iki bahçe. 16. Fakat onlar yüz çevirdiler; bunun için Biz de üzerlerine Arim selini gönderdik.[589] Onların bahçelerini buruk yemişli, acı ılgınlı ve içinde biraz da sedir ağacı bulunan iki bahçeye çevirdik. 17. İnkarlarından ötürü onları böyle cezalandırdık. Biz inkârcıdan başkasını cezalandırır mıyız hiç? 18. Onlarla, kutlu kıldığımız şehirler arasında, karşı karşıya görünen kasabalar var etmiş, oraları gezilecek belirli konak yerleri yapmış ve: "Oralarda geceleri ve gündüzleri güven içinde gezin" demiştik.[590] 19. Ama onlar: "Rabbimiz! Yolculuk yaptığımız şehirlerin arasındaki mesafeyi uzak yap" deyip kendilerine yazık ettiler. Biz de onları efsane yapıverdik. Onları darmadağın ettik. Bunda, sabreden ve çok şükreden kimseler için dersler vardır. 20. İblis onlar hakkında görüşünü doğru çıkartmış ve inananlardan bir grup dışında, hepsi ona uymuşlardı. 21. Oysa, onun onlar üzerinde bir otoritesi yoktu. Ancak, âhirete inananlarla, ondan şüphede olanları öğrenmek için (böyle yaptık). Rabbin her şeyi gözlemektedir.

[589] Söz konusu sel, Merib seddinin yıkılmasından kaynaklanan felakettir. Kral Şurahbil b.Ya'fur döneminde cereyan etmiş olması kuvvetle muhtemeldir.

[590] Kur'an bu pasajda, meşhur Arap göçlerine atıfta bulunmaktadır.

9. Romalılar

Müşrik Arapların, Romalıların Persler tarafından bozguna uğratılmasını iç politikada müminlere karşı kullanmalarına, Allah'ın geleceği haber vererek müdahale etmesi, Kitap Ehli ile 'ortak cephe' stratejisi bağlamında siyasal hassasiyetin bir başka biçimde ifade edilmesidir.

الٓمٓ ﴿١﴾ غُلِبَتِ الرُّومُ ﴿٢﴾ فِي أَدْنَى الْأَرْضِ وَهُمْ مِنْ بَعْدِ غَلَبِهِمْ سَيَغْلِبُونَ ﴿٣﴾ فِي بِضْعِ سِنِينَ لِلَّهِ الْأَمْرُ مِنْ قَبْلُ وَمِنْ بَعْدُ وَيَوْمَئِذٍ يَفْرَحُ الْمُؤْمِنُونَ ﴿٤﴾ بِنَصْرِ اللَّهِ يَنْصُرُ مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿٥﴾ وَعْدَ اللَّهِ لَا يُخْلِفُ اللَّهُ وَعْدَهُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦﴾

30 **Rum/1.** Elif, Lâm, Mîm. 2-5. Rumlar yakın bir yerde yenildiler;[591] onlar bu yenilgilerinden sonra bir kaç yıl içinde yeneceklerdir[592] –eninde sonunda bu iş Allah'a aittir–. İşte o gün, inananlar, istediğine yardım eden Allah'ın yardımına sevineceklerdir.[593] O Üstün'dür, Merhametli'dir. 6. Bunu, Allah söz vermiştir. Allah verdiği sözden caymaz, fakat insanların çoğu bilmezler.

10. Fil Olayı

Habeşistan Necaşisi tarafından Yemen'e vali olarak atanan Ebrehe. Mekke'nin dini ve ticarî prestijini kıskanarak Sana'da '*Kulleys*' adını verdiği bir kilise yaptırdı. Hicaz Araplarından Kinane kabilesinden bir kişi, geceleyin kilisenin içine pisledi. Ebrehe bu olaya kızarak Fil ordusuyla Mekke'ye yürüdü ve Kabe'yi yıkmaya yeltendi. Bu sure, Ebrehe ordusunun bozgununu anlatmaktadır.

أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِأَصْحَابِ الْفِيلِ ﴿١﴾ أَلَمْ يَجْعَلْ كَيْدَهُمْ فِي تَضْلِيلٍ ﴿٢﴾ وَأَرْسَلَ عَلَيْهِمْ طَيْرًا أَبَابِيلَ ﴿٣﴾ تَرْمِيهِمْ بِحِجَارَةٍ مِنْ سِجِّيلٍ ﴿٤﴾ فَجَعَلَهُمْ كَعَصْفٍ مَأْكُولٍ ﴿٥﴾

105 **Fil/1.** (Ey Muhammed!) Rabbin'in, Fil sahiplerine ne yaptığını görmedin mi? 2. Onların düzenlerini boşa çıkarmadı mı? 3-5. Onların üzerine ateşten çıkmış taşlar atan sürülerle kuşlar gönderip, onları yenilmiş ekin yaprağına çevirmedi mi?

[591] MS. 613'te Şam, 614'te ise Kudüs. Hıristiyan Romalılar bu [illegible]

[592] MS. 623-627 yılları arasında. Romalılar İranlılar'ı yenerek, kaybettikleri topraklarını geri [illegible]

[593] Allah müşriklere karşı Ehl-i Kitab'ın yanında yer almıştır.

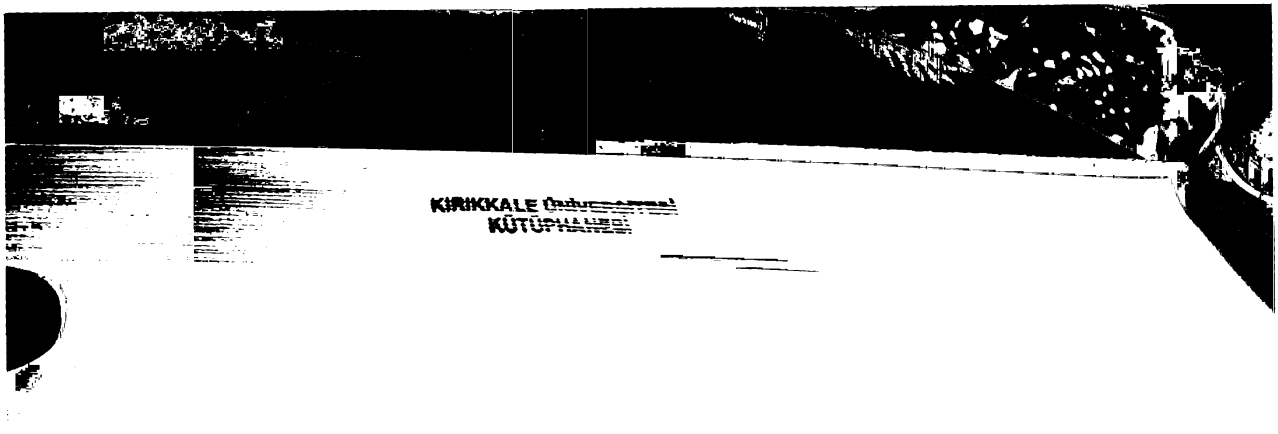
KIRIKKALE
KÜTÜ

ONUNCU BÖLÜM

MESELLER

Kur'an, mesajını daha anlaşılır kılmak için muhataplarının bildiği kıssaları kullandığı gibi, mesel olarak isimlendirilen, kurgulanmış senaryolara da yer vermektedir. Bazı müfessirler mesellerde anlatılan olayların da gerçekleşmiş olaylar olduğunu düşünmüş ve söz konusu olayların kahramanlarının kimleri olduğunu, nerede ve ne zaman cereyan ettiğini araştırmışlardır. Bunun sonucunda başlı başına bir edebiyat gelişti söylenebilir. Ancak, söz konusu edebiyatı incelediğimizde, birbiriyle çelişik belirlemelerde bulunduklarını görürüz. Dolayısıyla, bu edebiyatın bir bilgi değeri olduğu söylenemez. Mesellerde önemli olan, ilgili meselle verilmek istenen mesajdır.

KIRIKKALE Üniversitesi
KÜTÜPHANESİ

MESELLER

إِنَّ اللَّهَ لاَ يَسْتَحْيِي أَنْ يَضْرِبَ مَثَلاً مَا بَعُوضَةً فَمَا فَوْقَهَا فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا فَيَعْلَمُونَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَيَقُولُونَ مَاذَآ أَرَادَ اللَّهُ بِهَذَا مَثَلاً يُضِلُّ بِهِ كَثِيرًا وَيَهْدِي بِهِ كَثِيرًا وَمَا يُضِلُّ بِهِ إِلاَّ الْفَاسِقِينَ ﴿٢٦﴾

2 Bakara/26. Allah sivrisineği ve ondan küçük olanı misal olarak vermekten çekinmez. İnananlar, bunun Rablerinden bir gerçek olduğunu bilirler. İnkârcılar ise: "Allah bunu misal olarak vermekle neyi (anlatmak) istedi" derler. O, bu misalle bir çoğunu saptırır ve bir çoğunu da yola koyar. Allah onunla sadece yoldan çıkmışları saptırır.

لِلَّذِينَ لاَ يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ مَثَلُ السَّوْءِ وَلِلَّهِ الْمَثَلُ الأَعْلَى وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٦٠﴾

16 Nahl/60. Ahirete inanmayanlar kötülük örneğidirler; en yüce örnek Allah'ındır. O Üstün'dür, Bilge'dir.

فَلاَ تَضْرِبُوا لِلَّهِ الأَمْثَالَ إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لاَ تَعْلَمُونَ ﴿٧٤﴾

16 Nahl/74. Allah'a örnekler vermeye kalkışmayın. Allah bilir, siz ise bilmezsiniz.

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ فَأَبَى أَكْثَرُ النَّاسِ إِلاَّ كُفُورًا ﴿٨٩﴾

17 İsra/89. Biz bu Kur'an'da insanlara her çeşit örneğe yer verdik. Öyle iken, insanların çoğu yalnızca küfre razı oldular.

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِي هَذَا الْقُرْآنِ لِلنَّاسِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ وَكَانَ الإِنْسَانُ أَكْثَرَ شَيْءٍ جَدَلاً ﴿٥٤﴾

18 Kehf/54. Biz bu Kur'an'da insanlar için her çeşit örneğe yer verdik. (Ama) insan tartışmaya en düşkün varlıktır.

وَلَقَدْ أَنْزَلْنَآ إِلَيْكُمْ آيَاتٍ مُبَيِّنَاتٍ وَمَثَلاً مِنَ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِكُمْ وَمَوْعِظَةً لِلْمُتَّقِينَ ﴿٣٤﴾

24 Nur/34. Size, açıklayıcı âyetler, sizden önce gelip geçenlerden örnekler ve inananlara bir öğüt indirdik.

وَلاَ يَأْتُونَكَ بِمَثَلٍ إِلاَّ جِئْنَاكَ بِالْحَقِّ وَأَحْسَنَ تَفْسِيرًا ﴿٣٣﴾

25 Furkan/33. (Ey Muhammed!) Onların sana getirdikleri her bir örneğe karşılık, mutlaka Biz sana gerçeği ve en güzel açıklamayı getiririz.

وَعَادًا وَثَمُودَ وَأَصْحَابَ الرَّسِّ وَقُرُونًا بَيْنَ ذَلِكَ كَثِيرًا ﴿٣٨﴾ وَكُلاً ضَرَبْنَا لَهُ الأَمْثَالَ وَكُلاً تَبَّرْنَا تَتْبِيرًا ﴿٣٩﴾

25 Furkan/38-39 Âd, Semûd ve [illegible] ve bunların arasında bir çok [illegible] birine misallerle [illegible] dikleri için hepsini [illegible]

وَلَقَدْ ضَرَبْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ وَلَئِنْ جِئْتَهُمْ بِآيَةٍ لَيَقُولَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا مُبْطِلُونَ ﴿٥٨﴾

30 **Rum**/58. Bu Kur'an'da insanlar için her türlü örneği vermişizdir. Sen onlara bir mucize getirmiş olsan, inkar edenler: "Siz ancak saçma şeyler ortaya atanlarsınız" derler.

وَلَقَدْ ضَرَبْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٢٧﴾

39 **Zümer**/27. Biz bu Kur'an'da, belki öğüt alırlar diye, insanlara her türlü örneği verdik.

1. Allah

اَللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ مَثَلُ نُورِهِ كَمِشْكَاةٍ فِيهَا مِصْبَاحٌ الْمِصْبَاحُ فِي زُجَاجَةٍ الزُّجَاجَةُ كَأَنَّهَا كَوْكَبٌ دُرِّيٌّ يُوقَدُ مِنْ شَجَرَةٍ مُبَارَكَةٍ زَيْتُونِةٍ لاَ شَرْقِيَّةٍ وَلاَ غَرْبِيَّةٍ يَكَادُ زَيْتُهَا يُضِيءُ وَلَوْ لَمْ تَمْسَسْهُ نَارٌ نُورٌ عَلَى نُورٍ يَهْدِي اللَّهُ لِنُورِهِ مَنْ يَشَآءُ وَيَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٣٥﴾

24 **Nur**/35. Allah göklerin ve yerin ışığıdır. O'nun ışığı, içinde lamba bulunan bir oyuğa benzer. O lamba bir cam içindedir; cam ise, sanki inciden bir yıldızdır; bu, doğuya da batıya da ait olmayan, kutlu bir zeytin ağacından yakılır. Ateş değmese bile, neredeyse yağının kendisi aydınlatır! Pırıl pırıldır. Allah dilediğini ışığına iletir; Allah insanlara örnekler verir. O her şeyi bilir.

2. Allah'ın İlmi

وَلَوْ أَنَّمَا فِي الْأَرْضِ مِنْ شَجَرَةٍ أَقْلاَمٌ وَالْبَحْرُ يَمُدُّهُ مِنْ بَعْدِهِ سَبْعَةُ أَبْحُرٍ مَا نَفِدَتْ كَلِمَاتُ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٧﴾

31 **Lokman**/27. Eğer yeryüzündeki her bir ağaç kalem, yedi denizle desteklenen bir deniz de mürekkep olsaydı, yine de Allah'ın sözleri yazmakla bitmezdi. Doğrusu, Allah üstündür, bilgedir.

3. Kur'an'ın Mesajının Ağırlığı

لَوْ أَنْزَلْنَا هَذَا الْقُرْآنَ عَلَى جَبَلٍ لَرَأَيْتَهُ خَاشِعًا مُتَصَدِّعًا مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ وَتِلْكَ الْأَمْثَالُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٢١﴾

59 **Haşr**/21. (Ey Muhammed!) Eğer Biz Kur'an'ı bir dağa indirmiş olsaydık, sen onun gönülden baş eğerek Allah korkusuyla parça parça olduğunu görürdün. Bu misalleri, düşünsünler diye veriyoruz.

4. Hz. Peygamber ve Arkadaşlarının Durumu

مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّآءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَآءُ بَيْنَهُمْ تَرَاهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا يَبْتَغُونَ فَضْلاً مِنَ

48 Fetih/29. Muhammed Allah'ın Elçisi'dir. O'nun beraberinde bulunanlar, inkarcılara karşı sert, kendi aralarında merhametlidirler. Onları Allah'tan bolluk ve hoşnutluk

KIRIKKALE Üniversitesi KÜTÜPHANESİ

اللَّهِ وَرِضْوَانًا سِيمَاهُمْ فِي وُجُوهِهِمْ مِنْ أَثَرِ السُّجُودِ ذَٰلِكَ مَثَلُهُمْ فِي التَّوْرَاةِ وَمَثَلُهُمْ فِي الْإِنجِيلِ كَزَرْعٍ أَخْرَجَ شَطْأَهُ فَآزَرَهُ فَاسْتَغْلَظَ فَاسْتَوَىٰ عَلَىٰ سُوقِهِ يُعْجِبُ الزُّرَّاعَ لِيَغِيظَ بِهِمُ الْكُفَّارَ وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْهُم مَّغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا ﴿٢٩﴾

dileyerek rükua varır, secde edenlerden görürsün. Onlar, yüzlerindeki secde izi de tanınırlar. İşte bu, onların Tevrat'ta anlatılan nitelikleridir. İncil'de de şöyle nitelendirilmişlerdir: Onlar filizini çıkarmış, onu kuvvetlendirmiş, kalınlaşmış, gövdesi üzerine dikilmiş, ekincilerin hoşuna giden ekin gibidirler. Böylece, Allah onlarla inkârcıları öfkelendirir. Allah, onlardan inanan ve yararlı işler işleyenlere, bağışlama ve büyük ecir söz vermiştir.

5. Hakkın Kalıcılığı, Batıl'ın Geçiciliği

أَنزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَسَالَتْ أَوْدِيَةٌ بِقَدَرِهَا فَاحْتَمَلَ السَّيْلُ زَبَدًا رَّابِيًا وَمِمَّا يُوقِدُونَ عَلَيْهِ فِي النَّارِ ابْتِغَاءَ حِلْيَةٍ أَوْ مَتَاعٍ زَبَدٌ مِّثْلُهُ كَذَٰلِكَ يَضْرِبُ اللَّهُ الْحَقَّ وَالْبَاطِلَ فَأَمَّا الزَّبَدُ فَيَذْهَبُ جُفَاءً وَأَمَّا مَا يَنفَعُ النَّاسَ فَيَمْكُثُ فِي الْأَرْضِ كَذَٰلِكَ يَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ ﴿١٧﴾

13 Ra'd/17. Allah, gökten su indirir, dereler onunla dolup taşar; sel, üste çıkan köpüğü götürür. Süs veya yararlı bir şey yapmak için ateşte erittiklerinin üzerinde de buna benzer bir köpük bulunur. Allah hak ile batılı böyle anlatır. Köpük uçup gider, ama insanlara yararlı olacak şey ise yerde kalır. Allah bunun gibi bir çok örnekler verir.

6. İyiliğin Bereketliliği, Kötülüğün Kısırlığı

أَلَمْ تَرَ كَيْفَ ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا كَلِمَةً طَيِّبَةً كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ أَصْلُهَا ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا فِي السَّمَاءِ ﴿٢٤﴾ تُؤْتِي أُكُلَهَا كُلَّ حِينٍ بِإِذْنِ رَبِّهَا وَيَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٢٥﴾ وَمَثَلُ كَلِمَةٍ خَبِيثَةٍ كَشَجَرَةٍ خَبِيثَةٍ اجْتُثَّتْ مِن فَوْقِ الْأَرْضِ مَا لَهَا مِن قَرَارٍ ﴿٢٦﴾

14 İbrahim/24. Allah'ın, hoş bir sözü, gövdesi sağlam ve dalları gökte bulunan hoş bir ağaca nasıl benzettiğini görmedin mi? 25. O ağaç Rabbinin izniyle her an meyvelerini verir. Düşünüp öğüt alsınlar diye, Allah insanlara böyle örnekler verir. 26. Kötü bir söz ise, yerden koparılmış, yerinde duramayan kötü bir ağaca benzer.

7. İnsanın Çevresini Aşabilme Gücü

ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِّلَّذِينَ كَفَرُوا امْرَأَةَ نُوحٍ وَامْرَأَةَ لُوطٍ كَانَتَا تَحْتَ عَبْدَيْنِ مِنْ عِبَادِنَا صَالِحَيْنِ فَخَانَتَاهُمَا فَلَمْ يُغْنِيَا عَنْهُمَا مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَقِيلَ ادْخُلَا النَّارَ مَعَ

66 Tahrim/10. Allah, inkar edenlere [illegible]'un karısıyla Lût'un karısını misal göstermiştir. Bunlar, kullarımızdan iki iyi kulun [illegible]nda idiler, onlara ihanet etmişlerdi de, onlar (iki peygamber) Allah'a karşı bunlar için hiçbir şey yapamamışlardı. Bunlara: "Cehennemde gi-

الدَّاخِلِينَ ﴿١٠﴾ وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِّلَّذِينَ آمَنُوا امْرَأَةَ فِرْعَوْنَ إِذْ قَالَتْ رَبِّ ابْنِ لِي عِندَكَ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ وَنَجِّنِي مِن فِرْعَوْنَ وَعَمَلِهِ وَنَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿١١﴾ وَمَرْيَمَ ابْنَتَ عِمْرَانَ الَّتِي أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا فِيهِ مِن رُّوحِنَا وَصَدَّقَتْ بِكَلِمَاتِ رَبِّهَا وَكُتُبِهِ وَكَانَتْ مِنَ الْقَانِتِينَ ﴿١٢﴾

renlerle beraber siz de girin" dendi. 11. Allah, inananlara da Firavun'un karısını misal gösterir. O: "Rabbim! Katında, cennette bana bir ev yap; beni Firavun'dan ve onun işlediklerinden kurtar; beni bu zâlim milletten kurtar" demişti. 12. Yasak yerini korumuş olan İmran kızı Meryem de bir misaldir. Ona ruhumuzdan üflemiştik; Rabbinin sözlerini ve kitaplarını tasdik etmişti; o Bize gönülden itaat edenlerdendi.

8. Ölümden Sonra Dirilme

أَوْ كَالَّذِي مَرَّ عَلَى قَرْيَةٍ وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَى عُرُوشِهَا قَالَ أَنَّى يُحْيِي هَذِهِ اللَّهُ بَعْدَ مَوْتِهَا فَأَمَاتَهُ اللَّهُ مِائَةَ عَامٍ ثُمَّ بَعَثَهُ قَالَ كَمْ لَبِثْتَ قَالَ لَبِثْتُ يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ قَالَ بَل لَّبِثْتَ مِائَةَ عَامٍ فَانظُرْ إِلَى طَعَامِكَ وَشَرَابِكَ لَمْ يَتَسَنَّهْ وَانظُرْ إِلَى حِمَارِكَ وَلِنَجْعَلَكَ آيَةً لِّلنَّاسِ وَانظُرْ إِلَى الْعِظَامِ كَيْفَ نُنشِزُهَا ثُمَّ نَكْسُوهَا لَحْمًا فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُ قَالَ أَعْلَمُ أَنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٥٩﴾

2 **Bakara**/259. Durumu, çatıları çökmüş bir kasabaya uğrayan kişiye benzeyene ne dersin? "Allah bunları ölümlerinden sonra nasıl diriltecek?" dedi. Bunun üzerine Allah onu yüz yıl ölü bıraktı, sonra diriltti ve ona: "Ne kadar kaldın?" dedi. O: "Bir gün veya bir günden az kaldım" dedi. (Allah:) "Hayır; yüz yıl kaldın; yiyeceğine, içeceğine bak, bozulmamıştır. Ama eşeğine bir bak! Seni insanlara bir belge kılalım. Ve kemiklere bir bak, nasıl onları kaldırıp yerli yerine koyduktan sonra onlara et giydiriyoruz" dedi. İşin aslını anlayınca: "Allah'ın her şeye gücünün yettiğini biliyorum" dedi.

وَاللَّهُ الَّذِي أَرْسَلَ الرِّيَاحَ فَتُثِيرُ سَحَابًا فَسُقْنَاهُ إِلَى بَلَدٍ مَّيِّتٍ فَأَحْيَيْنَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا كَذَلِكَ النُّشُورُ ﴿٩﴾

35 **Fatır**/9. Rüzgarları gönderip, bulutları yürüten, Allah'tır. Biz bulutları ölü bir yere sürüp, onunla toprağı ölümünden sonra diriltiriz. İşte diriliş de böyledir.

9. Dünya Nimetlerinin Geçiciliği

إِنَّمَا مَثَلُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا كَمَاءٍ أَنزَلْنَاهُ مِنَ السَّمَاءِ فَاخْتَلَطَ بِهِ نَبَاتُ الْأَرْضِ مِمَّا يَأْكُلُ النَّاسُ وَالْأَنْعَامُ حَتَّى إِذَا أَخَذَتِ الْأَرْضُ زُخْرُفَهَا وَازَّيَّنَتْ وَظَنَّ أَهْلُهَا أَنَّهُمْ قَادِرُونَ عَلَيْهَا أَتَاهَا أَمْرُنَا لَيْلًا أَوْ نَهَارًا فَجَعَلْنَاهَا حَصِيدًا كَأَن لَّمْ تَغْنَ بِالْأَمْسِ كَذَٰلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٢٤﴾

10 **Yunus**/24. Dünya hayatı, gökten indirdiğimiz su gibidir. İnsanların ve hayvanların yiyeceği bitkiler, onunla birbirine örülür. Yeryüzünün süsünü takınıp bezendiği ve yerin sahiplerinin bunlara mâlik olduklarını sandıkları sırada, gece veya gündüz buyruğumuz oraya geliverir de, orayı biçilmişe çevirir ve sanki bir gün önce bir şey yokmuş gibi olur. Biz âyetleri, düşünenlere böyle açıklıyoruz.

وَاضْرِبْ لَهُمْ مَثَلَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا كَمَاءٍ أَنْزَلْنَاهُ مِنَ السَّمَاءِ فَاخْتَلَطَ بِهِ نَبَاتُ الْأَرْضِ فَأَصْبَحَ هَشِيمًا تَذْرُوهُ الرِّيَاحُ وَكَانَ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ مُقْتَدِرًا ﴿٤٥﴾

18 Kehf/45. Onlara, dünya hayatı için örnek verin. Tıpkı gökten indirdiğimiz su gibidir; o suyla yerin otları birbirine karışacak şekilde yetişir, ama sonunda rüzgârın savuracağı çöpe dönerler. Allah her şeyin üstünde bir güce sahipdir.

اعْلَمُوا أَنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهْوٌ وَزِينَةٌ وَتَفَاخُرٌ بَيْنَكُمْ وَتَكَاثُرٌ فِي الْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ كَمَثَلِ غَيْثٍ أَعْجَبَ الْكُفَّارَ نَبَاتُهُ ثُمَّ يَهِيجُ فَتَرَاهُ مُصْفَرًّا ثُمَّ يَكُونُ حُطَامًا وَفِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَمَغْفِرَةٌ مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانٌ وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ الْغُرُورِ ﴿٢٠﴾

57 Hadid/20. Dünya hayatının oyun, oyalanma, süsleme, aranızda övünme ve daha çok mal ve çocuk sahibi olma çabasından ibaret olduğunu bilin. Bunlara bir rumu, yağmurun oluşturduğu, ekinlerin de hoşuna giden bir bitkiye benzer; sonra kurur, sapsarı olduğu görülür, sonra çerçöp olur. Ahirette çetin bir azap da vardır. Allah'ın hoşnutluğu ve bağışlaması da vardır. Dünya hayatı ise sadece aldatıcı bir geçimlikten

10. Malını Allah Yolunda Harcayanların Durumu

مَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَنْبَتَتْ سَبْعَ سَنَابِلَ فِي كُلِّ سُنْبُلَةٍ مِائَةُ حَبَّةٍ وَاللَّهُ يُضَاعِفُ لِمَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٦١﴾

2 Bakara/261. Mallarını Allah yolunda harcayanların durumu, yedi başak bitiren ve her başağında yüz tane bulunan tek tanenin durumu gibidir. Allah dilediğine kat kat verir. Allah'ın lütfu geniştir. O her şeyi bilendir.

11. Malını Gösteriş İçin Harcayanların Durumu

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُبْطِلُوا صَدَقَاتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالْأَذَىٰ كَالَّذِي يُنْفِقُ مَالَهُ رِئَاءَ النَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ صَفْوَانٍ عَلَيْهِ تُرَابٌ فَأَصَابَهُ وَابِلٌ فَتَرَكَهُ صَلْدًا لَا يَقْدِرُونَ عَلَىٰ شَيْءٍ مِمَّا كَسَبُوا وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ﴿٢٦٤﴾ وَمَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ وَتَثْبِيتًا مِنْ أَنْفُسِهِمْ كَمَثَلِ جَنَّةٍ بِرَبْوَةٍ أَصَابَهَا وَابِلٌ فَآتَتْ أُكُلَهَا ضِعْفَيْنِ فَإِنْ لَمْ يُصِبْهَا وَابِلٌ فَطَلٌّ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٢٦٥﴾ أَيَوَدُّ أَحَدُكُمْ أَنْ تَكُونَ لَهُ جَنَّةٌ مِنْ نَخِيلٍ وَأَعْنَابٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ لَهُ فِيهَا مِنْ كُلِّ

2 Bakara/264. Ey inananlar! Allah'a ve ahiret gününe inanmayan ve malını insanlara gösteriş için sarfeden kimse gibi, yardımınızı başa kakarak ve rencide ederek boşa çıkarmayın. Böyle olanın durumu, üzerinde biraz toprak bulunan yalçın kayaya benzer. Üzerine sağanak yağdığında onu çıplak olarak bırakır. Böylece elinde, kazandıklarından bir şey kalmaz. Allah inkârcı toplumu doğru yola eriştirmez. 265. Allah'ın rızasını elde etmek ve gönüllerini pekiştirmek için mallarını verenlerin durumu, yüksekçe bir bahçede bulunan, bol yağmur aldığında ürünlerini iki kat veren ve bol yağmur yağmasa bile, hafif çiseleme olsa bile bir bahçeye benzer. Allah yaptıklarınızı

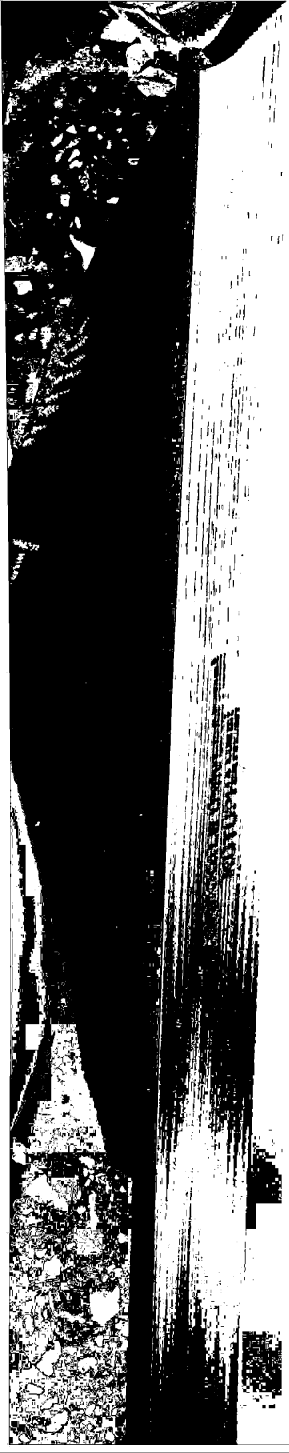

الثَّمَرَاتِ وَأَصَابَهُ الْكِبَرُ وَلَهُ ذُرِّيَّةٌ ضُعَفَاءُ فَأَصَابَهَا إِعْصَارٌ فِيهِ نَارٌ فَاحْتَرَقَتْ كَذَٰلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ ﴿٢٦٦﴾

rür. 266. Hangi biriniz, çocukları güçsüz ve kendisine ihtiyarlık çökmüşken, altlarından ırmaklar akan, içinde her çeşit meyveden bulunan hurmalığının ve üzüm bağının ateşli bir kasırganın gelmesiyle yanıp kül olmasını ister? Allah, düşünürsünüz diye size belgelerini böyle anlatmaktadır.

12. Mü'min-Kafir Karşılaştırması

أَوَمَنْ كَانَ مَيْتًا فَأَحْيَيْنَاهُ وَجَعَلْنَا لَهُ نُورًا يَمْشِي بِهِ فِي النَّاسِ كَمَنْ مَثَلُهُ فِي الظُّلُمَاتِ لَيْسَ بِخَارِجٍ مِنْهَا كَذَٰلِكَ زُيِّنَ لِلْكَافِرِينَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٢٢﴾

6 **En'am**/122. Küfür içinde ölü iken kendisini diriltip, insanlar arasında kendisine verdiğimiz ışıkla yürüyen kimse, karanlıklarda kalıp çıkamayan kimse gibi olur mu? İşte, inkarcılara yaptıkları böyle süslü gösterilmiştir.

وَالْبَلَدُ الطَّيِّبُ يَخْرُجُ نَبَاتُهُ بِإِذْنِ رَبِّهِ وَالَّذِي خَبُثَ لَا يَخْرُجُ إِلَّا نَكِدًا كَذَٰلِكَ نُصَرِّفُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَشْكُرُونَ ﴿٥٨﴾

7 **A'raf**/58. Rabbinin buyruğu ile iyi toprağın bitkisi yetişir. Çorak toprak ise kavruk bitki çıkarır. Şükredecek topluluğa ayetlerimizi böyle açıklarız.

مَثَلُ الْفَرِيقَيْنِ كَالْأَعْمَىٰ وَالْأَصَمِّ وَالْبَصِيرِ وَالسَّمِيعِ هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٢٤﴾

11 **Hud**/24. Bu iki takımın durumu, kör ve sağır ile gören ve işiten kimsenin durumuna benzer. Bu ikisi eşit olur mu? Hiç öğüt almayacak mısınız?

ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا عَبْدًا مَمْلُوكًا لَا يَقْدِرُ عَلَىٰ شَيْءٍ وَمَنْ رَزَقْنَاهُ مِنَّا رِزْقًا حَسَنًا فَهُوَ يُنْفِقُ مِنْهُ سِرًّا وَجَهْرًا هَلْ يَسْتَوُونَ الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٧٥﴾ وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا رَجُلَيْنِ أَحَدُهُمَا أَبْكَمُ لَا يَقْدِرُ عَلَىٰ شَيْءٍ وَهُوَ كَلٌّ عَلَىٰ مَوْلَاهُ أَيْنَمَا يُوَجِّهْهُ لَا يَأْتِ بِخَيْرٍ هَلْ يَسْتَوِي هُوَ وَمَنْ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَهُوَ عَلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٧٦﴾

16 **Nahl**/75. Allah hiçbir şeye gücü yetmeyen ve başkasının malı olan bir köle ile, kendisine katımızdan verdiğimiz güzel rızıktan gizlice ve açıkça veren kimseyi örnek veriyor. Bunlar hiç eşit olur mu? Övgü Allah'a aittir, fakat çoğu bunu bilmez. 76. Allah iki adamı örnek veriyor. Biri, hiçbir şeye gücü yetmeyen, efendisine yük olan, bir yere gönderse bir iyilik getirmeyen bir dilsiz; şimdi bu, doğru yolda olup, adaletle iş yapan kimse ile bir olur mu?

أَفَمَنْ وَعَدْنَاهُ وَعْدًا حَسَنًا فَهُوَ لَاقِيهِ كَمَنْ مَتَّعْنَاهُ مَتَاعَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ثُمَّ هُوَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنَ الْمُحْضَرِينَ ﴿٦١﴾

28 Kasas/61. Karşılaşacağı guzel bir vaade bulunduğumuz kimse, dünya hayatında kendisini geçindirdiğimiz, sonra kıyamet günü (sorgulanmak üzere) hazır bulundurulacaklardan olan kimse gibi midir?

13. Kalbin Katılaşması

ثُمَّ قَسَتْ قُلُوبُكُمْ مِنْ بَعْدِ ذَٰلِكَ فَهِيَ كَالْحِجَارَةِ أَوْ أَشَدُّ قَسْوَةً وَإِنَّ مِنَ الْحِجَارَةِ لَمَا يَتَفَجَّرُ مِنْهُ الْأَنْهَارُ وَإِنَّ مِنْهَا لَمَا يَشَّقَّقُ فَيَخْرُجُ مِنْهُ الْمَاءُ وَإِنَّ مِنْهَا لَمَا يَهْبِطُ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٧٤﴾

2 Bakara/74. Bundan sonra, gene de kalpleriniz taş gibi, hatta daha da katı kesildi. Zira taşlar arasında kendisinden ırmaklar fışkıran da vardır, parçalanıp içinden su çıkan da vardır, Allah korkusundan yuvarlanan da vardır. Allah yaptıklarınızdan habersiz değildir.

14. İnkarcıların, İlahi Çağrı Karşısındaki Durumları

وَمَثَلُ الَّذِينَ كَفَرُوا كَمَثَلِ الَّذِي يَنْعِقُ بِمَا لَا يَسْمَعُ إِلَّا دُعَاءً وَنِدَاءً صُمٌّ بُكْمٌ عُمْيٌ فَهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴿١٧١﴾

2 Bakara/171. İnkar edenlerin durumu, çağırma ve çağırmadan başka bir şey duymayan hayvana seslenenin durumu gibidir. Onlar sağırdırlar, dilsizdirler, kördürler. Bundan dolayı düşünemezler.

15. İnkarcıların Yapmış Oldukları İyiliklerin Boşa Çıkması

مَثَلُ مَا يُنْفِقُونَ فِي هَٰذِهِ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا كَمَثَلِ رِيحٍ فِيهَا صِرٌّ أَصَابَتْ حَرْثَ قَوْمٍ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ فَأَهْلَكَتْهُ وَمَا ظَلَمَهُمُ اللَّهُ وَلَٰكِنْ أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿١١٧﴾

3 Âl-i İmran/117. Onların bu dünya hayatında sarfettikleri şeylerin durumu, kendilerine haksızlık eden toplumun ekinlerine vurup onu yok eden soğuk rüzgarın durumu gibidir. Allah onlara zulmetmemiş, ama onlar kendilerine zulmetmişlerdir.

مَثَلُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ أَعْمَالُهُمْ كَرَمَادٍ اشْتَدَّتْ بِهِ الرِّيحُ فِي يَوْمٍ عَاصِفٍ لَا يَقْدِرُونَ مِمَّا كَسَبُوا عَلَىٰ شَيْءٍ ذَٰلِكَ هُوَ الضَّلَالُ الْبَعِيدُ ﴿١٨﴾

14 İbrahim/18. Rablerini inkar edenlerin işleri, karışıklı bir günde rüzgârın savuruduğu küle benzer. Kazandıklarından hiçbir şey ele geçiremezler. İşte derin sapıklık budur.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ الْفُلْكَ تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِنِعْمَتِ اللَّهِ لِيُرِيَكُمْ مِنْ آيَاتِهِ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ﴿٣١﴾ وَإِذَا غَشِيَهُمْ مَوْجٌ كَالظُّلَلِ دَعَوُا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ فَلَمَّا نَجَّاهُمْ إِلَى الْبَرِّ فَمِنْهُمْ مُقْتَصِدٌ وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا إِلَّا كُلُّ خَتَّارٍ كَفُورٍ ﴿٣٢﴾

24 Rum/51. İnkar edenlerin işleri, engin çöllerdeki sıcak günde [illegible] ne de [illegible] ne de [illegible] ne de

16. Putları Yardıma Çağıranların Durumu

لَهُ دَعْوَةُ الْحَقِّ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لاَ يَسْتَجِيبُونَ لَهُمْ بِشَيْءٍ إِلاَّ كَبَاسِطِ كَفَّيْهِ إِلَى الْمَآءِ لِيَبْلُغَ فَاهُ وَمَا هُوَ بِبَالِغِهِ وَمَا دُعَآءُ الْكَافِرِينَ إِلاَّ فِي ضَلاَلٍ ﴿١٤﴾

13 **Ra'd**/14. Gerçek duâ Allah'a yapılır. O'ndan başka çağırdıkları kendilerine hiçbir cevap veremez. Bunlar, suyun ağzına gelmesi için avuçlarını suya açan kimseye benzerler. Hiçbir zaman su ağzına ulaşmaz. İnkârcıların duası da böyle boşuna gitmektedir.

17. Peygamberini Yalanlayan Toplumun Durumu

وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلاً قَرْيَةً كَانَتْ آمِنَةً مُطْمَئِنَّةً يَأْتِيهَا رِزْقُهَا رَغَدًا مِنْ كُلِّ مَكَانٍ فَكَفَرَتْ بِأَنْعُمِ اللَّهِ فَأَذَاقَهَا اللَّهُ لِبَاسَ الْجُوعِ وَالْخَوْفِ بِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ ﴿١١٢﴾ وَلَقَدْ جَآءَهُمْ رَسُولٌ مِنْهُمْ فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَهُمُ الْعَذَابُ وَهُمْ ظَالِمُونَ ﴿١١٣﴾

16 **Nahl**/112. Allah, size, güven ve huzur içinde olan, her yandan rızkı kendisine bolca gelen, sonra Allah'ın nimetini inkar eden ve bu yaptıklarından dolayı, Allah'ın açlığa ve korkuya bürünmeyi tattırdığı bir kenti örnek vermektedir. 113. Andolsun, onlara içlerinden bir elçi gelmiş ve onu yalanlamışlardı. Onlar haksızlık yaparken azap onları yakaladı.

18. Allah'a Eş Koşanların Durumu

حُنَفَآءَ لِلَّهِ غَيْرَ مُشْرِكِينَ بِهِ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَكَأَنَّمَا خَرَّ مِنَ السَّمَآءِ فَتَخْطَفُهُ الطَّيْرُ أَوْ تَهْوِي بِهِ الرِّيحُ فِي مَكَانٍ سَحِيقٍ ﴿٣١﴾

22 **Hac**/31. Allah'a ortak koşmaksızın O'na yönelin. Allah'a ortak koşan kimse, gökten düşüp de, kuşların kapıştığı veya rüzgarın bir derin uçuruma attığı şeye benzer.

يَآأَيُّهَا النَّاسُ ضُرِبَ مَثَلٌ فَاسْتَمِعُوا لَهُ إِنَّ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَنْ يَخْلُقُوا ذُبَابًا وَلَوِ اجْتَمَعُوا لَهُ وَإِنْ يَسْلُبْهُمُ الذُّبَابُ شَيْئًا لاَ يَسْتَنْقِذُوهُ مِنْهُ ضَعُفَ الطَّالِبُ وَالْمَطْلُوبُ ﴿٧٣﴾

22 **Hac**/73. Ey İnsanlar! Bir misal verilmektedir; şimdi ona kulak verin! Sizlerin Allah'ı bırakıp taptıklarınız bir araya gelseler, bir sinek bile yaratamazlar. Sinek onlardan bir şey kapsa, onu kurtaramazlar; kovalayan da kovalanan da ne kadar güçsüz!

مَثَلُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ أَوْلِيَآءَ كَمَثَلِ الْعَنْكَبُوتِ اتَّخَذَتْ بَيْتًا وَإِنَّ أَوْهَنَ الْبُيُوتِ لَبَيْتُ الْعَنْكَبُوتِ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٤١﴾ إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٤٢﴾ وَتِلْكَ الأَمْثَالُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ وَمَا يَعْقِلُهَآ إِلاَّ الْعَالِمُونَ ﴿٤٣﴾

29 **Ankebut**/41. Allah'tan başka velîler edinenlerin durumu, kendine yuva yapan örümceğin durumu gibidir. Evlerin en dayanıksızı ise şüphesiz örümceğin yuvasıdır. Keşke bilseler. 42. Allah, onların Kendini bırakıp da yalvardıkları şeyleri bilir. O Güçlü'dür, Bilge'dir. 43. Biz bu misalleri insanlara veriyoruz, onları ancak bilenler kavrayabilir.

KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ

ضَرَبَ لَكُمْ مَثَلاً مِنْ أَنْفُسِكُمْ هَلْ لَكُمْ مِنْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ مِنْ شُرَكَاءَ فِي مَا رَزَقْنَاكُمْ فَأَنْتُمْ فِيهِ سَوَاءٌ تَخَافُونَهُمْ كَخِيفَتِكُمْ أَنْفُسَكُمْ كَذَلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٢٨﴾

30 Rum/28. Allah size kendinizden bir örnek vermektedir: Emriniz altında olup da verdiğimiz rızıkta size ortak olanların, eşit şekilde hak sahibi olmalarına râzı olur ve birbirinizi saydığınız gibi, bu ortaklarınızı sayar mısınız? Aklını kullanan topluma âyetleri böyle uzun uzadıya açıklarız.

ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلاً رَجُلاً فِيهِ شُرَكَاءُ مُتَشَاكِسُونَ وَرَجُلاً سَلَمًا لِرَجُلٍ هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلاً الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لاَ يَعْلَمُونَ ﴿٢٩﴾

39 Zümer/29. Allah, geçimsiz efendileri olan bir adamla, yalnız bir kişiye bağlı bir adamı örnek olarak verir. Bu ikisi eşit midir? Övgü Allah'adır, fakat çoğu bilmezler.

19. Münafıkların Durumu

مَثَلُهُمْ كَمَثَلِ الَّذِي اسْتَوْقَدَ نَارًا فَلَمَّا أَضَاءَتْ مَا حَوْلَهُ ذَهَبَ اللَّهُ بِنُورِهِمْ وَتَرَكَهُمْ فِي ظُلُمَاتٍ لاَ يُبْصِرُونَ ﴿١٧﴾ صُمٌّ بُكْمٌ عُمْيٌ فَهُمْ لاَ يَرْجِعُونَ ﴿١٨﴾ أَوْ كَصَيِّبٍ مِنَ السَّمَاءِ فِيهِ ظُلُمَاتٌ وَرَعْدٌ وَبَرْقٌ يَجْعَلُونَ أَصَابِعَهُمْ فِي آذَانِهِمْ مِنَ الصَّوَاعِقِ حَذَرَ الْمَوْتِ وَاللَّهُ مُحِيطٌ بِالْكَافِرِينَ ﴿١٩﴾ يَكَادُ الْبَرْقُ يَخْطَفُ أَبْصَارَهُمْ كُلَّمَا أَضَاءَ لَهُمْ مَشَوْا فِيهِ وَإِذَا أَظْلَمَ عَلَيْهِمْ قَامُوا وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَذَهَبَ بِسَمْعِهِمْ وَأَبْصَارِهِمْ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٠﴾

2 Bakara/17. Onların durumu, ateş yakmak isteyen kimsenin durumu gibidir. Ateş çevresindekini aydınlattığı anda, Allah onların aydınlığını giderir ve onları karanlıklar içinde görmez durumda bırakır. 18. Artık onlar sağır, dilsiz, körlürler bu yüzden geri de dönmezler. 19. Yahut onlar, gök gürlemesi, şimşek çakması ve karanlıklar içinde, gökten boşanan sağanağa (yakalanmış kimseye) benzerler; yıldırım seslerinden dolayı ölüm korkusuyla parmaklarını kulaklarına tıkarlar. Allah inkârcıları kuşatmıştır. 20. Şimşeğin çakması neredeyse gözlerini alır, onları aydınlattıkça ışığında yürürler, üzerlerine karanlık basınca durakalırlar. Allah dileseydi işitmelerini ve görmelerini giderirdi. Allah'ın her şeye gücü yeter.

كَمَثَلِ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ قَرِيبًا ذَاقُوا وَبَالَ أَمْرِهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٥﴾ كَمَثَلِ الشَّيْطَانِ إِذْ قَالَ لِلْإِنْسَانِ اكْفُرْ فَلَمَّا كَفَرَ قَالَ إِنِّي بَرِيءٌ مِنْكَ إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦﴾

59 Haşr/15. (Yahudiler) tıpkı, kendilerinden az zaman önce geçmiş ve işlerinin karşılığını tatmış olanlar gibidirler. Onlara can yakıcı bir azap vardır. 16. (Münafıklar da) tıpkı insana: "İnkar et!" deyip, o inkar edince de: "Ben senden uzağım; alemlerin Rabbi olan Allah'tan korkarım" diyen Şeytan gibidirler.

20. Bilginin Gerektirdiği Sorumluluğu Yerine Getirmeyenlerin Durumu

مَثَلُ الَّذِينَ حُمِّلُوا التَّوْرَاةَ ثُمَّ لَمْ يَحْمِلُوهَا كَمَثَلِ الْحِمَارِ يَحْمِلُ أَسْفَارًا بِئْسَ مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٥﴾

62 Cuma/5. Kendilerine Tevrat yüklendiği hâlde, onu taşıyamayanların durumu, sırtına kitap yüklenmiş eşeğin durumu gibidir. Allah'ın âyetlerini yalanlayan topluluğun durumu ne kötü bir örnektir. Allah haksızlık eden toplumu doğru yola eriştirmez.

وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ الَّذِي آتَيْنَاهُ آيَاتِنَا فَانْسَلَخَ مِنْهَا فَأَتْبَعَهُ الشَّيْطَانُ فَكَانَ مِنَ الْغَاوِينَ ﴿١٧٥﴾ وَلَوْ شِئْنَا لَرَفَعْنَاهُ بِهَا وَلَكِنَّهُ أَخْلَدَ إِلَى الْأَرْضِ وَاتَّبَعَ هَوَاهُ فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ الْكَلْبِ إِنْ تَحْمِلْ عَلَيْهِ يَلْهَثْ أَوْ تَتْرُكْهُ يَلْهَثْ ذَٰلِكَ مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَاقْصُصِ الْقَصَصَ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ﴿١٧٦﴾

7 A'raf/175. (Ey Muhammed!) Onlara, kendisine ayetlerimizi verdiğimiz, sonra onlardan sıyrılan ve Şeytan'ın kendi peşine taktığı ve böylece azgınlardan olan kişinin haberini de oku. 176. Dileseydik onu âyetlerimizle üstün kılardık. Fakat o dünyaya meyletti ve hevasına uydu. Bunun durumu, köpeğin durumuna benzer; üstüne varsan da dilini sarkıtıp solur, bıraksan da dilini sarkıtıp solur. İşte, âyetlerimizi yalanlayanların durumu budur. Bu kıssaları anlat da düşünsünler.

21. Allah'ı Unutarak Kendini Yeterli Görenlerin Durumu

وَاضْرِبْ لَهُمْ مَثَلًا رَجُلَيْنِ جَعَلْنَا لِأَحَدِهِمَا جَنَّتَيْنِ مِنْ أَعْنَابٍ وَحَفَفْنَاهُمَا بِنَخْلٍ وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمَا زَرْعًا ﴿٣٢﴾ كِلْتَا الْجَنَّتَيْنِ آتَتْ أُكُلَهَا وَلَمْ تَظْلِمْ مِنْهُ شَيْئًا وَفَجَّرْنَا خِلَالَهُمَا نَهَرًا ﴿٣٣﴾ وَكَانَ لَهُ ثَمَرٌ فَقَالَ لِصَاحِبِهِ وَهُوَ يُحَاوِرُهُ أَنَا أَكْثَرُ مِنْكَ مَالًا وَأَعَزُّ نَفَرًا ﴿٣٤﴾ وَدَخَلَ جَنَّتَهُ وَهُوَ ظَالِمٌ لِنَفْسِهِ قَالَ مَا أَظُنُّ أَنْ تَبِيدَ هَٰذِهِ أَبَدًا ﴿٣٥﴾ وَمَا أَظُنُّ السَّاعَةَ قَائِمَةً وَلَئِنْ رُدِدْتُ إِلَى رَبِّي لَأَجِدَنَّ خَيْرًا مِنْهَا مُنْقَلَبًا ﴿٣٦﴾ قَالَ لَهُ صَاحِبُهُ وَهُوَ يُحَاوِرُهُ أَكَفَرْتَ بِالَّذِي خَلَقَكَ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ سَوَّاكَ رَجُلًا ﴿٣٧﴾ لَكِنَّا هُوَ اللَّهُ رَبِّي وَلَا أُشْرِكُ بِرَبِّي أَحَدًا ﴿٣٨﴾ وَلَوْلَا إِذْ دَخَلْتَ جَنَّتَكَ قُلْتَ مَا شَاءَ اللَّهُ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ إِنْ تَرَنِ أَنَا أَقَلَّ مِنْكَ مَالًا وَوَلَدًا ﴿٣٩﴾

18 Kehf/32. Onlara iki adamı örnek ver. Birine iki üzüm bağı vermiş, yanlarını hurmalıkla çevirmiş ve aralarında ekinler yetiştirmiştik. 33. Her iki bahçe de ürünlerini vermişlerdi. Hiçbir şeyi eksik bırakmamışlardı. İkisinin arasından bir de ırmak fışkırtmıştık. 34. Onun ürünleri de vardı. Bu yüzden, arkadaşıyla konuşurken: "Ben malca senden zenginim ve insan sayısı bakımından da senden güçlüyüm" dedi. 35. Böylece, kendisine yazık edip, bahçesine girerken şöyle dedi: "Bu bahçenin batacağını hiç sanmam". 36. "Kıyametin kopacağını da zannetmiyorum. Eğer Rabbime götürülürsem, orada bundan daha iyisini bulurum" dedi. 37. Kendisiyle konuşan arkadaşı ona dedi ki: "Seni topraktan, sonra da nutfeden yaratan, sonra da seni adam kılığına koyanı mı inkar ediyorsun?" 38. "Fakat, o Allah benim Rabbimdir, Rabbime kimseyi ortak koşmam". 39. "Bağına girdiğinde her ne kadar sen beni mal ve çocuk bakımından daha az görüyorsan da: "Allah

وَيُرْسِلَ عَلَيْهَا حُسْبَانًا مِنَ السَّمَاءِ فَتُصْبِحَ صَعِيدًا زَلَقًا ﴿٤٠﴾ أَوْ يُصْبِحَ مَاؤُهَا غَوْرًا فَلَن تَسْتَطِيعَ لَهُ طَلَبًا ﴿٤١﴾ وَأُحِيطَ بِثَمَرِهِ فَأَصْبَحَ يُقَلِّبُ كَفَّيْهِ عَلَىٰ مَا أَنفَقَ فِيهَا وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَىٰ عُرُوشِهَا وَيَقُولُ يَا لَيْتَنِي لَمْ أُشْرِكْ بِرَبِّي أَحَدًا ﴿٤٢﴾ وَلَمْ تَكُن لَّهُ فِئَةٌ يَنصُرُونَهُ مِن دُونِ اللَّهِ وَمَا كَانَ مُنتَصِرًا ﴿٤٣﴾ هُنَالِكَ الْوَلَايَةُ لِلَّهِ الْحَقِّ هُوَ خَيْرٌ ثَوَابًا وَخَيْرٌ عُقْبًا ﴿٤٤﴾

natarsan sadece Mabudun her biri. Allah'a yardımcılar demeli değil mi?

43) Görüldüğü üzere, burada sene sayılarından daha önce, ayın ve seneliklerin sayılarında ayrıntılı hesap yapılarak bir gün ayrıntılarda, ama kapalıca sunulur. 41 'daha sonra' şeklinde de anlaşılabilir. 42 'Hesaplarının sonucu' değil, 'hesaplarının gereğini' de yapmaya başladı anlamı olmalı. 'Parmaklarını ısırmaya' deyimine de 'parmaklarını ellerini ağırlıyor' 'Keşke başka birini ortak koşmasaydım' diyor. 43 Ona Allah'tan başka yardım edecek arkadaşlar da yok. Kendi kendisini de kurtaramadı. 44 Bu durumda hakimiyet, varlığı gereği olan Allah'ındır. Ödüllendirme bakımından da en iyi odur. Sonuçlandırma yönünden de en iyi olan odur.

22. Allah'ı Unutarak Mazeret İnşa Etmeyenlerin Durumu

إِنَّا بَلَوْنَاهُمْ كَمَا بَلَوْنَا أَصْحَابَ الْجَنَّةِ إِذْ أَقْسَمُوا لَيَصْرِمُنَّهَا مُصْبِحِينَ ﴿١٧﴾ وَلَا يَسْتَثْنُونَ ﴿١٨﴾ فَطَافَ عَلَيْهَا طَائِفٌ مِّن رَّبِّكَ وَهُمْ نَائِمُونَ ﴿١٩﴾ فَأَصْبَحَتْ كَالصَّرِيمِ ﴿٢٠﴾ فَتَنَادَوْا مُصْبِحِينَ ﴿٢١﴾ أَنِ اغْدُوا عَلَىٰ حَرْثِكُمْ إِن كُنتُمْ صَارِمِينَ ﴿٢٢﴾ فَانطَلَقُوا وَهُمْ يَتَخَافَتُونَ ﴿٢٣﴾ أَن لَّا يَدْخُلَنَّهَا الْيَوْمَ عَلَيْكُم مِّسْكِينٌ ﴿٢٤﴾ وَغَدَوْا عَلَىٰ حَرْدٍ قَادِرِينَ ﴿٢٥﴾ فَلَمَّا رَأَوْهَا قَالُوا إِنَّا لَضَالُّونَ ﴿٢٦﴾ بَلْ نَحْنُ مَحْرُومُونَ ﴿٢٧﴾ قَالَ أَوْسَطُهُمْ أَلَمْ أَقُل لَّكُمْ لَوْلَا تُسَبِّحُونَ ﴿٢٨﴾ قَالُوا سُبْحَانَ رَبِّنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٢٩﴾ فَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ يَتَلَاوَمُونَ ﴿٣٠﴾ قَالُوا يَا وَيْلَنَا إِنَّا كُنَّا طَاغِينَ ﴿٣١﴾ عَسَىٰ رَبُّنَا أَن يُبْدِلَنَا خَيْرًا مِّنْهَا إِنَّا إِلَىٰ رَبِّنَا رَاغِبُونَ ﴿٣٢﴾ كَذَٰلِكَ الْعَذَابُ وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَكْبَرُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٣٣﴾

68 Kalem, 17-18. Biz onları, bahçe sahiplerini denediğimiz gibi denedik. Daha sabah olmadan, bahçeyi devşireceklerine – bir istisna dahi olmaksızın– yemin etmişlerdi. 19-20. Ama onlar daha uykudayken Rabbinin tarafından gönderilen bir felaket o bahçeyi sarıvermişti de, bahçe kapkara kesilmişti. 21-22. Sabah erken: "Ürünlerinize devşireceksiniz, erken çıkın" diye birbirlerine seslendiler. 23-24. "Bugün orada, hiçbir dilenci kimse aramıza sokulmasın" diye gizli gizli konuşarak yürüyorlardı. 25. Yoksulların yardım etmeye güçleri yetmiş kibiri, böyle konuşarak evlerden çıktılar. 26-27. Bahçeyi görünce dediler: "Herhalde yolumuzu şaşırmış olmalıyız, yok, biz yoksun kalmışız!" dediler. 28. Ortancaları: "Size, 'Allah'ı anmanız gerekmez mi?' demiştim, söylemiş miydim?" dedi. 29. "Rabbimiz tüm eksiklerden münezzehtir, biz zalim kimseler imişiz" dediler. 30. Birbirlerini yermeye başladılar. 31-32. "Yazık başımıza gelen olayın kötü bir sonu olmasından korkuyoruz, Rabbimiz bize bundan daha iyisini verebilir, biz Rabbimizden umut kesmiş değiliz" dediler. 33. İşte azap böyle olur. Ama ahiret azabı daha büyüktür. Keşke bilselerdi.

KIRIKKALE
KÜTÜPHANESİ

EKLER

Tablo 1: Mushaf Tertibine Göre Nüzul Sıraları

Mushaf Tertibi		Nüzul Sırası	
		Osman Mushafı	I. Abbas Mushafı
1	Fatiha	5	6
2	Bakara	87	84
3	Al-i İmran	89	86
4	Nisa	92	92
5	Maide	112	108
6	En'am	55	52
7	A'raf	39	37
8	Enfal	88	85
9	Tevbe	113	109
10	Yunus	51	48
11	Hud	52	49
12	Yusuf	53	50
13	Ra'd	96	72
14	İbrahim	72	69
15	Hicr	54	51
16	Nahl	70	67
17	İsra	50	47
18	Kehf	69	66
19	Meryem	44	42
20	Taha	45	43
21	Enbiya	73	70
22	Hac	103	94
23	Mü'minun	74	71
24	Nur	102	89
25	Furkan	42	40
26	Şu'ara	47	44
27	Neml	48	45
28	Kasas	49	46
29	Ankebut	85	82
30	Rum	84	81
31	Lokman	57	54
32	Secde	75	101
33	Ahzab	90	88
34	Sebe	58	55
35	Fatır	43	41
36	Yasin	41	39
37	Saffat	56	53
38	Sad	38	36
39	Zümer	59	56
40	Mü'min	60	57
41	Fussilet	61	58
42	Şura	62	59
43	Zuhruf	63	60
44	Duhan	64	61
45	Casiye	65	62
46	Ahkaf	66	63
47	Muhammed	95	96
48	Fetih	111	91
49	Hucurat	106	104
50	Kaf	34	32
51	Zariyat	67	64
52	Tur	76	73
53	Necm	23	21
54	Kamer	37	35
55	Rahman	97	13
56	Vakıa	46	111
57	Hadid	94	95
58	Mücadele	105	103
59	Haşr	101	87
60	Mümtahine	91	90
61	Saf	109	107
62	Cum'a	110	100
63	Münafikun	104	102
64	Teğabün	108	106
65	Talak	99	98
66	Tahrim	107	105
67	Mülk	77	74
68	Kalem	2	2
69	Hakka	78	75
70	Me'aric	79	76
71	Nuh	71	68
72	Cin	40	38
73	Müzzemmil	3	4
74	Müddessir	4	5
75	Kıyame	31	29
76	İnsan	98	97
77	Mürselat	33	31
78	Nebe'	80	77
79	Nazi'at	81	78
80	Abese	24	22
81	Tekvir	7	8
82	İnfitar	82	79
83	Mutaffifun	86	83
84	İnşikak	83	80
85	Büruc	27	25
86	Tarık	36	34
87	A'la	8	9
88	Gaşiye	68	65
89	Fecr	10	11
90	Beled	35	33
91	Şems	26	24
92	Leyl	9	10
93	Duha	11	3
94	İnşirah	12	12
95	Tin	28	26
96	Alak	1	1
97	Kadir	25	28
98	Beyyine	100	98
99	Zilzal	99	93
100	Adiyat	14	112
101	Kari'a	30	28
102	Tekasür	16	15
103	Asr	13	14
104	Humeze	32	30
105	Fil	19	16
106	Kureyş	29	27
107	Ma'un	17	17
108	Kevser	15	18
109	Kafirun	18	20
110	Nasr	114	113
111	Tebbet	6	6
112	İhlas	22	22
113	Felak	20	23
114	Nas	21	21

KIRIKKALE Üniversitesi
KÜTÜPHANESİ

EKLER

Tablo 1: Mushaf Tertibine Göre Nüzul Sıraları

Mushaf Tertibi		Nüzul Sırası	
		Osman Mushafı	I. Abbas Mushafı
1	Fatiha	5	6
2	Bakara	87	84
3	Al-i İmran	89	86
4	Nisa	92	92
5	Maide	112	108
6	En'am	55	52
7	A'raf	39	37
8	Enfal	88	85
9	Tevbe	113	109
10	Yunus	51	48
11	Hud	52	49
12	Yusuf	53	50
13	Ra'd	96	72
14	İbrahim	72	69
15	Hicr	54	51
16	Nahl	70	67
17	İsra	50	47
18	Kehf	69	66
19	Meryem	44	42
20	Taha	45	43
21	Enbiya	73	70
22	Hac	103	94
23	Mü'minun	74	71
24	Nur	102	89
25	Furkan	42	40
26	Şu'ara	47	44
27	Neml	48	45
28	Kasas	49	46
29	Ankebut	85	82
30	Rum	84	81
31	Lokman	57	54
32	Secde	75	101
33	Ahzab	90	88
34	Sebe	58	55
35	Fatır	43	41
36	Yasin	41	39
37	Saffat	56	53
38	Sad	38	36
39	Zümer	59	56
40	Mü'min	60	57
41	Fussilet	61	58
42	Şura	62	59
43	Zuhruf	63	60
44	Duhan	64	61
45	Casıye	65	62
46	Ahkaf	66	63
47	Muhammed	95	96
48	Fetih	111	91
49	Hucurat	106	104
50	Kaf	34	32
51	Zariyat	67	64
52	Tur	76	73
53	Necm	23	21
54	Kamer	37	34
55	Rahman	97	97
56	Vakıa	46	111
57	Hadid	94	95
58	Mücadele	105	106
59	Haşr	101	97
60	Mümtahine	91	94
61	Saf	109	107
62	Cuma	110	109
63	Münafikun	104	102
64	Teğabün	108	105
65	Talak	99	100
66	Tahrim	107	105
67	Mülk	77	74
68	Kalem	2	2
69	Hakka	78	75
70	Me'arıc	79	76
71	Nuh	71	68
72	Cin	40	38
73	Müzzemmil	3	4
74	Müddessir	4	5
75	Kıyame	31	29
76	İnsan	98	97
77	Mürselat	33	31
78	Nebe'	80	77
79	Naziat	81	78
80	Abese	24	22
81	Tekvir	7	8
82	İnfitar	82	79
83	Mutaffifun	86	83
84	İnşikak	83	80
85	Büruc	27	25
86	Tarık	36	34
87	A'la	8	9
88	Gaşiye	68	66
89	Fecr	10	11
90	Beled	35	33
91	Şems	26	24
92	Leyl	9	10
93	Duha	11	12
94	İnşirah	12	13
95	Tin	28	28
96	Alak	1	1
97	Kadir	25	22
98	Beyyine	100	97
99	Zilzal	93	94
100	Adiyat	14	11
101	Kari'a	30	27
102	Tekasür	16	16
103	Asr	13	14
104	Hümeze	32	30
105	Fil	19	19
106	Kureyş	29	29
107	Maun	17	17
108	Kevser	15	15
109	Kafirun	18	18
110	Nasr	114	110
111	Tebbet	6	20
112	İhlas	22	23

Tablo 2: Alfabetik Sıraya Göre Mushaf ve Nüzul Sıralamaları

Alfabetik Sıra	Mushaf Sırası	Nüzul Sırası	
		Osman	I. Abbas
Abese	80	24	22
Adiyat	100	14	112
Ahkaf	46	66	63
Ahzab	33	90	88
A'la	87	8	9
Alak	96	1	1
Al-ilmran	3	89	86
Ankebut	29	85	82
A'raf	7	39	37
Asr	103	13	14
Bakara	2	87	84
Beled	90	35	33
Beyyine	98	100	99
Büruc	85	27	25
Casiye	45	65	62
Cin	72	40	38
Cum'a	62	110	100
Duha	93	11	3
Duhan	44	64	61
En'am	6	55	52
Enbiya	21	73	70
Enfal	8	88	85
Fatiha	1	5	6
Fatır	35	43	41
Fecr	89	10	11
Felak	113	20	113
Feth	48	111	91
Fil	105	19	18
Furkan	25	42	40
Fussilet	41	61	58
Gaşiye	88	68	65
Hac	22	103	93
Hadid	57	94	95
Hakka	69	78	75
Haşr	59	101	87
Hicr	15	54	51
Hucurat	49	106	104
Hud	11	52	49
Humeze	104	32	30
İbrahim	14	72	69
İhlas	112	22	20
İnfitar	82	82	79
İnsan	76	98	97
İnşikak	84	83	80
İnşirah	94	12	12
İsra	17	50	47
Kari'a	101	30	28
Kadir	97	25	23
Kaf	50	34	32
Kafirun	109	18	19
Kalem	68	2	2
Kamer	54	37	35
Kasas	28	49	46
Kehf	18	69	66
Kevser	108	15	15
Kıyame	75	31	29
Kureyş	106	29	27
Leyl	92	9	10
Lokman	31	57	54
Maide	5	112	108
Ma'un	107	17	17
Me'aric	70	79	76
Meryem	19	44	42
Muhammed	47	95	96
Mutaffifin	83	86	83
Mücadele	58	105	103
Müddessir	74	4	5
Mülk	67	77	74
Mü'min	40	60	57
Mü'minun	23	74	71
Mümtahine	60	91	90
Münafikun	63	104	102
Mürselat	77	33	31
Müzzemmil	73	3	4
Nahl	16	70	67
Nas	114	21	114
Nasr	110	114	110
Nazi'at	79	81	78
Nebe'	78	80	77
Necm	53	23	21
Neml	27	48	45
Nisa	4	92	92
Nuh	71	71	68
Nur	24	102	89
Ra'd	13	96	72
Rahman	55	97	13
Rum	30	84	81
Sad	38	38	36
Saf	61	109	107
Saffat	37	56	53
Sebe	34	58	55
Secde	32	75	101
Şems	91	26	24
Şu'ara	26	47	44
Şura	42	62	59
Taha	20	45	43
Tahrim	66	107	105
Talak	65	99	98
Tarık	86	36	34
Tebbet	111	6	7
Teğabün	64	108	106
Tekasür	102	16	16
Tekvir	81	7	8
Tevbe	9	113	1099
Tin	85	27	25
Tur	52	76	73
Vakıa	56	46	111
Yasin	36	41	39
Yunus	10	51	48
Yusuf	12	53	50
Zariat	51	67	64
Zilzal	99	93	93
Zuhruf	43	63	60
Zümer	39	59	56

Tablo 3: Mekkî Surelerdeki Medenî Ayetler

No	Sure Adı	Medenî Ayetler
6	En'am	20, 23, 91, 93, 114, 141, 151-153
7	A'raf	163-170
10	Yunus	40, 94-96
11	Hud	12, 17, 114
12	Yusuf	1-3, 7
14	İbrahim	28, 29
15	Hicr	87
16	Nahl	126-128
17	İsra	26, 32, 33, 57, 73-80
18	Kehf	38, 83-101
19	Meryem	58, 71
20	Taha	130, 131
25	Furkan	68-70
26	Şuara	197, 224-227
28	Kasas	52-55
29	Ankebut	1-11
30	Rum	17
31	Lokman	27-29
32	Secde	16-20
34	Sebe	6
36	Yasin	45
39	Zümer	52-54
40	Mü'min	56-57
42	Şura	23-25, 27
43	Zuhruf	54
45	Casiye	14
46	Ahkaf	10, 15, 35
50	Kaf	38
53	Necm	32
54	Kamer	44-46
56	Vakıa	81, 82
68	Kalem	17-33, 48-50
73	Müzzemmil	10, 11, 20
77	Mürselat	48
107	Ma'un	4-7

1381 Mısır baskısı mushafta İbn 'Abdi'l-Kâfi'ye

Tablo 4: Osmanlı Mushafına Göre Bilinen Nüzul Tarihleri

Sıra	Sure	Bilinen Nüzul Tarihi
86	Mutaffifîn	Mekke'de en son nazil olan sûredir.
87	Bakara	Medine'de ilk nazil olan sûredir. 281. ayet Veda Haccı'nda nazil olmuştur.
95	Muhammed	14. ayet Hicret esnasında nazil olmuştur.
103	Hacc	52-55. ayetleri Mekke-Medine arasında nazil olmuştur.
111	Feth	Hudeybiye anlaşmasının ardından nazil olmuştur.
112	Mâ'ide	3. ayeti Veda Haccı'nda nazil olmuştur.
113	Tevbe	Son iki ayeti Mekke'de nazil olmuştur.
114	Nasr	Veda Haccı'nda nazil olmuştur.

Tablo 5: Theodor Nöldeke'ye Göre Surelerin Kronolojik Sırası*

Mekkî Sûreler

1. Dönem:

96, 74, 111, 106, 108, 104, 107, 102, 105, 92, 90, 94, 93, 97, 86, 91, 80, 68, 87, 95, 103, 85, 73, 101, 99, 82, 81, 53, 84, 100, 79, 77, 78, 88, 89, 75, 83, 69, 51, 52, 56, 70, 55, 112, 109, 113, 114, 1.

2. Dönem:

54, 37, 71, 76, 44, 50, 20, 26, 15, 19, 38, 36, 43, 72, 67, 23, 21, 25, 17, 27, 18.

3. Dönem:

32, 41, 45, 16, 30, 11, 14, 12, 40, 28, 39, 29, 31, 42, 10, 34, 35, 7, 46, 6, 13.

Medenî Sûreler

2, 98, 64, 62, 8, 47, 3, 61, 57, 4, 65, 59, 33, 63, 24, 58, 22, 48, 66, 60, 110, 49, 9, 5.

* *Geschichte des Qorâns*, F. Schwally tarafından genişletilmiş 2. Basım (Leipzig 1909)'dan alınmıştır. Sure numaraları mushaf sırasına göre verilmiştir.

KIRIKKALE ÜNİV. KÜTÜPHANESİ

Tablo 6: Bazergan'a Göre Kur'an Pasajlarının Nüzul Sıralaması

(Seyr-i Tahavvül-i Kur'ân'dan alınmıştır.)

Sıra	Sure Adı	No	İnen Ayetler
VAHYİN 1. YILI			
1	Alak	96	1-5
2	Müddessir	74	1-7
3	Asr	103	1-2
4	Zariyat	51	1-6
5	Tekasür	102	1-2
6	Tur	52	1-8
7	İhlas	112	Tümü
8	Gaşiye	88	1-5, 8-16
9	Tarık	86	11-17
10	İnfitar	82	1-5
11	Şems	91	1-10
12	Kevser	108	Tümü
13	A'la	87	1-9 (7 hariç)
14	Buruc	85	1-7, 12-22
15	Tekvir	81	Tümü
VAHYİN 2. YILI			
16	İnşirah	94	Tümü
17	Duha	93	Tümü
18	Nas	114	Tümü
19	Naziat	79	1-26
20	Müddessir	74	8-10
21	Leyl	92	Tümü
22	Maun	107	Tümü
23	Mearic	70	5-18
24	Şems	91	11-16
25	Mürselat	77	Tümü
26	Nebe'	78	1-36
27	Müddessir	74	11-30, 34-55
28	Kureyş	106	Tümü
29	Necm	53	1-25
30	Fecr	89	1-13, 28-31
31	İnşikak	84	Tümü
32	Abese	80	Tümü
33	Hümeze	104	Tümü
34	Kafirun	109	Tümü
VAHYİN 3. YILI			
35	Alak	96	6-19
36	Gaşiye	88	17-26, 6-7
37	Kıyamet	75	7-13, 20-40
38	Tin	95	Tümü
39	Kıyamet	75	1-6, 14-19

Sıra	Sure Adı	No	İnen Ayetler
40	Vakıa	56	Tümü
41	Rahman	55	1-27 (5,7 hariç), 46-77
42	A'la	77	7, 10-19
43	Fatiha	1	Tümü
44	Adiyat	100	Tümü
45	Hakka	63	38-52
46	Naziat	79	27-46
47	Tebbet	111	Tümü
48	Felak	113	Tümü
49	Beled	90	Tümü
50	Tekasür	102	3-8
51	Fil	105	Tümü
52	Kalem	68	1-16
53	Fecr	89	14-27
54	Zilzal	99	Tümü
55	Tarik	86	1-10
56	Necm	53	34-62
57	Karia	101	Tümü
58	Saffat	37	Tümü
59	İnfitar	82	6-20
60	Hakka	69	1-3, 13-37
61	Mearic	70	13-35
62	Mutaffifin	83	Tümü
63	Duhan	44	43-59
64	Mü'minun	23	1-11
65	Şuara (1)	26	52-145
VAHYİN 4. YILI			
65	Şuara 2	26	1-46-227
66	Sad	38	67-88
67	Hicr	15	1-5, 46-99
68	Hakka	69	4-12
69	Kadir	97	Tümü
70	Zariyat	51	7-60
71	Kamer	54	Tümü
72	Kalem	68	17-52
73	Duhan	44	1-42
74	Mearic	70	1-4
75	Nur	24	3-20
76	Zümrüt	43	28-78
77	Nur	24	Tümü
78	Rahman	55	29-45, 1-28
79	Müzzemmil	73	1-20
80	Tarık	86	1-16

Sıra	Sure Adı	No	İnen Ayetler
81	Meryem	19	76-98
82	Tûr	52	29-49
83	Hicr (1)	15	6-20
VAHYİN 5. YILI			
83	Hicr (2)	15	21-48
84	Şuara	26	1-51
85	İnsan	76	Tümü
86	Sâd	38	1-24, 29-66
87	Kâf	50	Tümü
88	Yasin	36	Tümü
89	Asr	103	3
90	Mü'minûn	23	12-118
91	Fussilet	41	1-7
92	Zuhruf (1)	43	1-28
VAHYİN 6. YILI			
92	Zuhruf (2)	43	29-65, 79-89
93	Ahzab	33	1-3, 7-8, 41-47, 63-68
94	Enbiya	21	Tümü
95	Cin	72	Tümü
96	Nebe'	76	37-41
97	Buruc	85	8-11
98	Meryem	19	1-34 (16 hariç), 42-75 (59 hariç)
99	Beyyine	98	Tümü
100	Lokman	31	1-10
101	Rum	30	1-26
102	Furkan(1)	25	1-30
VAHYİN 7. YILI			
104	Furkan(2)	25	31-77
103	Taha	20	55-135
104	Mülk	67	Tümü
105	İbrahim	14	43-52
106	Meryem	19	35-41, 16 ve 59
107	Nahl	16	1-34, 43-66 100-107, 121-129
108	Kehf	18	1-7, 59-110
109	Bakara (1)	2	1-19, 148-152, 154-158, 200-205
VAHYİN 8. YILI			
109	Bakara (2)	2	245-26
110	Secde	32	Tümü
111	Müddessir	74	31-34
112	İsra	17	9-50, 63-67, 73-83, 103-111
113	Mü'min	40	1-6, 54-62
114	Neml	28	Tümü
115	Zümer	38	30-38, 54-66
116	Casiye	45	Tümü

Sıra	Sure Adı	No	İnen Ayetler
117	Tegabun (1)	64	1-7
VAHYİN 9. YILI			
117	Tegabun (2)	64	8-18
118	Hûd	11	Tümü
119	Fussilet	41	8-36
120	Rum	30	28-60
121	İsra	17	1-8, 84-102
122	A'raf (1)	7	57-80
VAHYİN 10. YILI			
122	A'raf (2)	7	81-154, 176-205
123	Nûr	24	45-56
124	Hacc	22	18-30, 43-68
125	En'am	6	1-30, 74-82, 105-117
126	Ankebut (1)	29	1-43
VAHYİN 11. YILI			
126	Ankebut (2)	29	44 69
127	Sebe	34	10-40
128	Yunus	10	72-109
129	Yusuf	12	Tümü
130	Kasas (1)	27	1-17
VAHYİN 12. YILI			
130	Kasas (2)	27	18-46, 85-88
131	Müzzemmil	73	20
132	Mü'min	40	7-53, 63-33
133	Necm	52	26-33
134	Sâd	38	25-28
135	Kehf	18	28-58
136	Lokman	31	11-34
137	İbrahim (1)	14	1-40 (6, 26 hariç)
VAHYİN 13. YILI			
137	İbrahim (2)	14	41-42
138	Şûrâ	42	Tümü
HİCRETİN 1. YILI			
139	Bakara	2	28-37, 186-191
140	Fatır	35	4-45 (9,13, 19 hariç)
141	Zümer	39	1-29, 39 -52
142	Muhammed	47	Tümü
143	Enfal (1)	8	1-44
HİCRETİN 2. YILI			
143	Enfal (2)	8	45-76
144	Sâff	61	Tümü
145	Fussilet	41	37-54
146	İsra	17	55-62, 68 -72
147	Ahkaf	46	1-13, 26-27

Sıra	Sure Adı	No	İnen Ayetler
148	Nahl	16	35-42, 67-91, 108-120
149	Mâide	5	10-14, 23-29, 38-44
150	Cum'a	62	Tümü
151	Âl-i İmran (1)	3	30-78
HİCRETİN 3. YILI			
151	Âl-i İmran (2)	3	79-176
152	Munafikun	63	Tümü
153	Hacc	22	1-17, 31-42, 69-77
154	Âl-i İmran	3	1-29, 177-200
155	Araf (1)	7	1-22
HİCRETİN 4. YILI			
155	Araf (2)	7	23-56, 155-175
156	Haşr	59	Tümü
157	Zümer	39	67-75
158	Sebe'	34	1-9
159	Tevbe	9	38-71
160	Yunus	10	1-71
HİCRETİN 5. YILI			
161	Hadid	57	Tümü
162	Nahl	16	91-99
163	Nur	24	1-34
164	Bakara	2	38-147
165	Ahzab (1)	33	4-6, 9-16
HİCRETİN 6. YILI			
165	Ahzab (2)	33	17-40, 48-52, 56-62, 69-83
166	Nisa	4	47-60, 130-174
167	En'am	6	31-73, 83-104, 118-134, 155-165
168	Rad (1)	13	1-5
HİCRETİN 7. YILI			
168	Rad (2)	13	6-43
169	Tevbe	9	72-130
170	Fetih	48	Tümü
171	Talak	65	8-12
172	Mâide	5	56-88
173	Hucurat	49	Tümü
174	Kasas (1)	28	76-80
HİCRETİN 8. YILI			
174	Kasas (2)	28	81-84
175	Nisa	4	1-46, 61-125
176	Kehf	18	8-27
177	Tevbe	9	1-37
178	Ahkaf (1)	46	14-25
HİCRETİN 9. YILI			
178	Ahkaf (2)	46	28-35
179	Nasr	110	Tümü
180	İbrahim	14	6 ve 26
181	Mücadele	58	Tümü
182	Mâide	5	30-36, 89-120
183	Bakara (1)	2	19-27, 153, 160-185, 192-199, 206-243, 255, 263-275
HİCRETİN 10. YILI			
183	Bakara (2)	2	276-283, 244, 159, 247-254
184	Mumtahine	60	Tümü
185	Fatır	35	1-3, 9,12, 19
186	Tahrim	66	Tümü
187	En'am	6	135-154
188	Talak	65	1-7
189	Nisa	4	46 ve 174, 126-129
190	Nur	24	35-44, 57-64
191	Mâide	5	15-22, 45-55
192	Bakara (1)	2	256-262
HİCRETİN 11. YILI			
192	Bakara (2)	2	284-286
193	Ahzab	33	53-55
194	Mâide	5	1-9

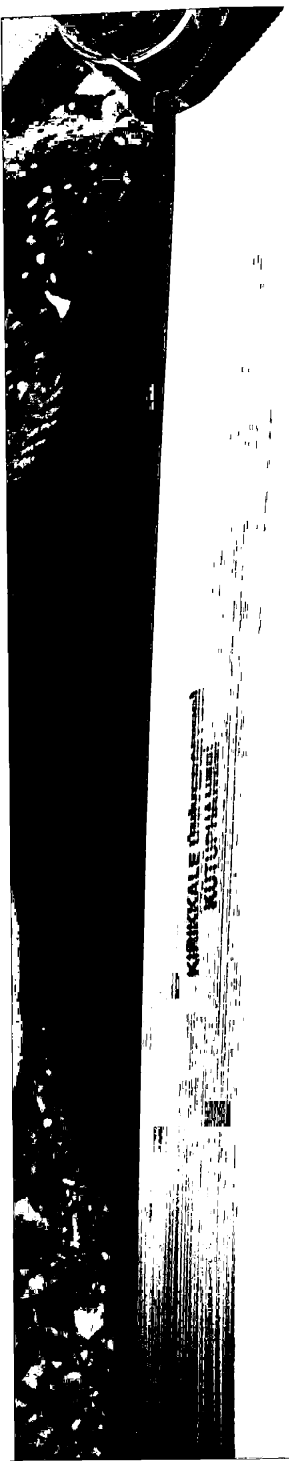

Tablo 7: Sure İsimlerinin Türkçe Karşılıkları

A'lâ (87)	En yüce (Allah'ın ismi)
A'râf (7)	Burçlar
Abese (80)	Yüzünü astı (fiil)
Âdiyât (100)	Soluk soluğa koşanlar
Ahkâf (46)	Kumluk yer, çöl
Ahzâb (33)	Gruplar
Âl-i İmrân (3)	İmran Ailesi
Alak (96)	Yapışkan nesne
Ankebût (29)	Örümcek
Asr (103)	Zaman
Bakara (2)	İnek
Beled (90)	Yöre, ülke
Berâ'e/Tevbe (9)	İhtar
Beyyine (98)	Açık belge
Burûc (85)	Burçlar
Câsiye (45)	Dizüstü çöken
Ğâşiye (88)	Karartan, örten (Kıyamet)
Duhâ (93)	Kuşluk vakti
Duhân (44)	Duman
En'âm (6)	Hayvanlar
Enbiyâ' (21)	Peygamberler
Enfâl (8)	Ganimetler
Fâtiha (1)	Giriş (Açış)
Fâtır (35)	Yaran
Fecr (89)	Tanyerinin ağarması
Felak (113)	Yarıp çıkarmak (Şafak)
Feth (48)	Büyük zafer
Furkân (25)	(Hakkla batılı) Ayırıcı (Kur'an)
Fussilet (41)	Açıklandı (fiil)
Hadîd (57)	Demir
Hâkka (69)	Gerçekleşen (Kıyamet)
Haşr (59)	Sürgün
Hicr (15)	Kaya
Hucurât (49)	Odalar
Hümeze (104)	Diliyle çekiştiren
İhlâs (112)	İçtenlik, samimiyet
İnfitâr (82)	Ayrılma, yırtılma
İnşikâk (84)	Yarılma
İnşirâh (94)	Açılma
İsrâ' (17)	Götürme
Kadr (97)	Ölçme
Kâf (50)	Bir harf ismi
Kâfirûn (109)	Kafirler
Kamer (54)	Ay
Kâri'a (101)	Gürültü koparan (Kıyamet)
Kasas (28)	Hikayeler, Kıssalar
Kehf (18)	Mağara
Kevser (108)	Bol nimet
Kureyş (106)	Hz.Peygamber'in kabilesi
Kıyâme (75)	Kıyamet
Leyl (92)	Gece
Mâ'ûn (107)	Basit ev eşyaları
Mâide (5)	Sofra
Me'âric (70)	Yüksek dereceler
Mü'minûn (23)	Mü'minler
Mücâdele (58)	Tartışma
Müddessir (74)	Örtüye bürünen
Mülk (67)	Hükümranlık, iktidar
Mümtahine (60)	Sınanan kadın
Münâfikûn (63)	İkiyüzlüler, münafıklar
Mürselât (77)	Gönderilenler
Mutaffifîn (83)	Ölçü ve tartıda hile yapanlar
Müzzemmil (73)	Örtünüp bürünen
Nahl (16)	Balarısı
Nâs (114)	İnsanlar
Nasr (110)	Yardım
Nâzi'ât (79)	Söküp çıkaranlar
Nebe' (78)	Haber (Kıyamet haberi)
Necm (53)	Yıldız
Neml (27)	Karınca
Nisâ' (4)	Kadınlar
Ra'd (13)	Gökgürültüsü
Rahmân (55)	Acıyan, Bağışlayan (Allah'ın ismi)
Rûm (30)	Romalılar
Sâd (38)	Bir harf ismi
Sâf (61)	Sıra
Sâffât (37)	Sıra sıra duranlar
Sebe' (34)	Sebeliler (ve yurtları)
Şems (91)	Güneş
Şu'arâ' (26)	Şairler
Şûrâ (42)	Danışma
Tâ-Hâ (20)	2 harf ismi
Tahrîm (66)	Yasaklamak
Talâk (65)	Boşama
Târık (86)	Gece yıldızı
Tebbet (111)	Kurusun (fiil)
Teğâbun (64)	Aldanma
Tekâsür (102)	Çoklukla övünme
Tekvîr (81)	Dürme
Tîn (95)	İncir
Tûr (52)	Sina Yarımadasında bir dağ
Vâkı'a (56)	Gerçekleşecek olay (Kıyamet)
Yâ-Sîn (36)	2 harf ismi
Zâriyât (51)	Esip savuranlar
Zilzâl (99)	Yerin sarsılması, deprem
Zuhruf (43)	Süs, süsleme
Zümer (39)	Zümreler, bölükler

ALFABETİK KONU DİZİNİ

A

Abdest 334
Ad Kavmi 684
Adaleti Sağlamak (Yönetim İlkesi) 495
Adam Öldürmek 426
Adam Öldürmenin Cezası 457
Âdem (as) ve Ailesi 673
Âdet Görme 443
Adil Olmak 408
Ahiret 227
Ahiret Hayatı 227
Ahirette Cezalandırma 276
Ahirette Ödüllendirme 276
Ahlâkî Davranışın Oluşmasında Çevrenin Rolü 365
Ahlâkî Sorumluluklar 393
Ahvâl-i Şahsiyye 464
Aile Hayatı 441
Akitler 485
Aklın Korunması 499
Aklın, Arzuların Güdümüne Girmesi 80
Akrabalık ve Akrabalar 448
Alay Etmek 427
Alçakgönüllülük 413
Aldatma 490
Alışverişler 485
Allah 782
Allah'a Eş Koşanların Durumu 788
Allah'a Eş Koşmak 306
Allah'a Güvenmek ve Dayanmak 385
Allah'a İçten Bağlılık 376
Allah'a Karşı Ahlakî Sorumluluklar 368
Allah'a Karşı Büyüklenmek 386
Allah'a Karşı Düşmanlık 387
Allah'a Karşı Kendini Yeterli Görmek 386
Allah'a Karşı Minnettarlık 373
Allah'a Karşı Nankörlük 387
Allah'a Karşı Saygılı Olmak 368
Allah'a Karşı Tekebbür 386
Allah'a Kulluk 325
Allah'tan Ümit Kesmek 390
Allah'ı Anmak 371
Allah'ı Sevmek 371
Allah'ı Unutarak Kendini Yeterli Görenlerin Durumu 790
Allah'ı Unutarak Malından İnfak Etmeyenlerin Durumu 791
Allah'ı ve İsmini İstismar Etmek 391
Allah'ı Yardıma Çağırmak 380
Allah'ın Azabından Sakınmak 368
Allah'ın Bağışlaması 274
Allah'ın Birliği 167
Allah'ın Huzurunda Toplanma 239
Allah'ın İlmi 782
Allah'ın İsimleri 182
Allah'ın Rızık Vermesi 475
Allah'ın Saptırması 99
Allah'ın Sıfatları 171
Allah'ın Varlığı 163
Allah'ın Varlığının Delilleri 163
Allah'ın Yardımı 658
Allah'ın Yol Göstermesi 99
Allah'tan Bağışlanma Dilemek 378
Allah'tan Özür Dilemek 378
Amel Defteri 269
Amellerin Dünyada Tesbiti 269
Amme Hukuku 456
Ana-Baba 441
Anlaşmalar 485
Antlaşma 517
Arabuluculuk Yapmak 406
A'râf 305
Ashâb-ı Eyke 716
Ashâb-ı Hicr 688
Ashâb-ı Karye 773
Ashâb-ı Kehf 770
Ashâb-ı Uhdûd 772
Askeri Donanım 511
Asîl Kitap 197
Atalara Uymak 78
Aybaşı Hâli 443

B

Bağışlayıcılık 410
Barış 501
Ba'su ba'de'l-Mevt 239
Başa Kakmak 422
Başka Topluluklarla İlişkiler 501
Başkalarına Maddi Yardımda Bulunmak 401
Başkalarını Çekiştirmek 423
Başörtüsü 405
Batıl İnançlar 306
Bedevîlerle İlişkiler 533
Bedir 619
Bilgi Kaynağı Olarak Vahiy 75

Bilgi Vasıtalarını Etkin Kullanmak 76
Bilgi Vasıtalarını Etkin Kullanmamak 79
Bilginin Gerektirdiği Sorumluluğu Yerine Getirmeyenlerin Durumu 790
Bilginin Getirdiği Sorumluluklar 82
Bilgisizliğin Kaynakları 78
Borçlaşma 486
Boşanma 464
Boy Abdesti 334
Bozgunculuk 424
Büyü 69
Büyücülük ve Büyüye Başvurmak 437

C

Camiler 348
Cariye 464
Cehâletin Kaynakları 78
Cehennem ve Cehennemlikler 293
Cenaze Namazı 337
Cennet ve Cennetlikler 280
Ceza Hukuku 456
Cezalar 456
Cezaların Şahsîliği 456
Cihad 505
Cimrilik 421
Cinler 50
Cinsel Sapıklık 429
Cömertlik 401
Cuma Namazı 337

Ç

Çekememezlik 425
Çocuklar 446
Çoğunluğa Uymak 78

D

Dalalete Düşmede Çevrenin Etkisi 104
Dalalete Düşmede İnsanın Kendinden Kaynaklanan Etkenler 91
Danışma 495
Davranış Özgürlüğü 358
Davud (as) 753
Denenme 87
Devlet İdaresi 493
Din Adamları 350
Dinde Aşırı Gitmek 392
Dinde Zorlama 498
Dinden Çıkma 638
Doğru Bilginin Kaynakları 75
Duâ 380
Dünya Nimetlerinin Geçiciliği 784
Dünya Varlığının Ahirette İşe Yaramaması 271
Dünya-Ahiret Dengesini Korumak 417
Dünyaya Aşırı Düşkünlük 430
Düşünce Özgürlüğü 498
Düzenli İbadetler 327

E

Ecel 42
Ehl-i Kitab 138
Ehliyet 497
El-Kitâb 197
Elyese'a (as) 758
Eman 521
Emanete Riayet Etmek 407
Emaneti Ehline Vermek 497
Emr-i bi'l-Marûf ve Nehy-i 'anil-Munker 497
Ensar 581
Esirler 511
Esmâ-i Hüsnâ 182
Eşcinselliğin Cezası 459
Eşcinsellik 429
Evlat Edinme 450
Evlenme 464
Eykeliler 716
Eyyub (as) 715

F

Faiz 492
Ferâ'iz 472
Fesad Çıkarmak 424
Fey' 512
Fıtrat Dini 154
Fil Olayı 777
Firavun 719
Fuhuş 428

G

Ganimet 512
Gasb 491
Gayb Bilgisi 65
Gayrı Meşru İktisadi Davranışlar 490
Gayr-i Müslimlerle İlişkiler 501
Gazilik 513
Gece Namazı 327
Geleneğe Uymak 78
Gıybet 423
Gökler 15
Görevi Ehline Vermek 497
Görgülü Olmak 416
Gösteriş Yapmak 427
Gusül 334
Güzel Söz Söylemek 418

H

Habeşistan Hicreti ... 578
Hacc ... 340
Haccın Farziyeti ... 340
Haccın Menasiki ... 340
Hadler ... 457
Hahamlar ... 350
Hakimlik ... 460
Hakkın Kalıcılığı, Batıl'ın Geçiciliği ... 783
Haniflik ... 154
Haram Aylar ... 516
Haramlar ... 479
Harb Namazı ... 338
Harun (as) ... 719
Hased ... 425
Haşir ... 239
Havralar ... 348
Hayız ... 443
Helak ... 457
Helakı Doğuran Sebepler ... 655
Helaller ... 479
Hendek ... 627
Hesap ... 250
Hevâya Uymak ... 80
Hıristiyanlar ... 149
Hırsızlığın Cezası ... 459
Hırsızlık ... 491
Hicret ... 580
Hicret Etmek ... 519
Hicret Etmeyenler ... 583
Hidayet ... 91
Hidayete Ulaşmada Çevrenin Etkisi ... 104
Hidayete Ulaşmada İnsanın Kendinden Kaynaklanan Etkenler ... 92
Hikmet ... 61
Hilekarlık ... 490
Hilkat ... 3
Hirâbe ... 460
Hoşgörü ... 410
Hud (as) ... 684
Hudeybiye Barış Antlaşması ... 629
Hukukî Düzen ... 453
Huneyn ... 634
Hurafeler ... 320

İ

İbâdât-ı Mersûme ... 327
İbadet ... 325
İblîs ... 53
İbrahim (as) ... 693
İçki ... 430
İddet Beklemek ... 464
İdris (as) ... 677
İffeti Korumak ... 405
İffetin Korunması (Yönetim İlkesi) ... 500
İfsâd ... 424
İftira ... 422
İhlâs ... 376
İhram Keffareti ... 346
İhsân ... 418
İktisadî Düzen ... 475
İktisadi Sorumluluklar ... 487
İlahî Bilgi ... 59
İlyâs (as) ... 758
İman Esasları ... 161
İman ve Küfür ... 91
İmanı Doğuran Etkenler ... 91
İmrân Ailesi ... 760
İmtihan ... 87
İnananlar ve Nitelikleri ... 108
İnanç Özgürlüğü ... 498
İnanmayanlar ve Nitelikleri ... 118
İnanmayanlarla Dostluk ... 521
İncil ... 199
İnfâk ... 401
İnkarcıların Yapmış Oldukları İyiliklerin Boşa Çıkması ... 787
İnkarcıların, İlahi Çağrı Karşısındaki Durumları ... 787
İnsan Davranışlarının Oluşması ... 355
İnsan Onurunun Korunması ... 499
İnsanın Çevresini Aşabilme Gücü ... 783
İnsanın Davranış Özgürlüğü ... 358
İnsanın Eceli ve Ölüm ... 42
İnsanın Rızkını Temin İçin Çalışması ... 478
İnsanın Sorumluluğu ... 358
İnsanın Yaratılış Amacı ... 87
İnsanın Yaratılışı ... 32
İnsanın Yetenekleri ... 37
İnsanın Zaafları ... 39
İnsanlara İyi Davranmak ... 418
İnsanları Küçük Düşürmek ... 427
İrade Hürriyeti ... 358
İrtidad ... 638
İsâ (as) ... 762
İshak (as) ... 693
İslam ... 154
İsmail (as) ... 693
İsrâ Olayı ... 547
İsraf ... 425
İsrailoğulları ... 719
İstiğfâr ... 378
İstiğnâ ... 386
İstişare ... 495
İyi Ahlâk ... 393

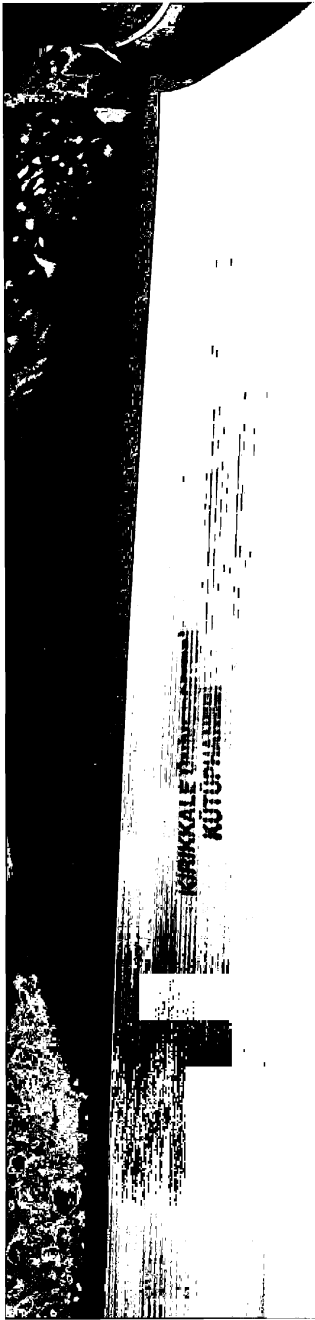

Bilgi Vasıtalarını Etkin Kullanmak 76
Bilgi Vasıtalarını Etkin Kullanmamak 79
Bilginin Gerektirdiği Sorumluluğu Yerine Getirmeyenlerin Durumu 790
Bilginin Getirdiği Sorumluluklar 82
Bilgisizliğin Kaynakları 78
Borçlaşma 486
Boşanma 464
Boy Abdesti 334
Bozgunculuk 424
Büyü 69
Büyücülük ve Büyüye Başvurmak 437

C

Camiler 348
Cariye 464
Cehâletin Kaynakları 78
Cehennem ve Cehennemlikler 293
Cenaze Namazı 337
Cennet ve Cennetlikler 280
Ceza Hukuku 456
Cezalar 456
Cezaların Şahsîliği 456
Cihad 505
Cimrilik 421
Cinler 50
Cinsel Sapıklık 429
Cömertlik 401
Cuma Namazı 337

Ç

Çekememezlik 425
Çocuklar 446
Çoğunluğa Uymak 78

D

Dalalete Düşmede Çevrenin Etkisi 104
Dalalete Düşmede İnsanın Kendinden Kaynaklanan Etkenler 91
Danışma 495
Davranış Özgürlüğü 358
Davud (as) 753
Denenme 87
Devlet İdaresi 493
Din Adamları 350
Dinde Aşırı Gitmek 392
Dinde Zorlama 498
Dinden Çıkma 638
Doğru Bilginin Kaynakları 75
Duâ 380
Dünya Nimetlerinin Geçiciliği 784
Dünya Varlığının Ahirette İşe Yaramaması 271
Dünya-Ahiret Dengesini Korumak 417
Dünyaya Aşırı Düşkünlük 430
Düşünce Özgürlüğü 498
Düzenli İbadetler 327

E

Ecel 42
Ehl-i Kitab 138
Ehliyet 497
El-Kitâb 197
Elyese'a (as) 758
Eman 521
Emanete Riayet Etmek 407
Emaneti Ehline Vermek 497
Emr-i bi'l-Marûf ve Nehy-i 'anil-Munker 497
Ensar 581
Esirler 511
Esmâ-i Hüsnâ 182
Eşcinselliğin Cezası 459
Eşcinsellik 429
Evlat Edinme 450
Evlenme 464
Eykeliler 716
Eyyub (as) 715

F

Faiz 492
Ferâ'iz 472
Fesad Çıkarmak 424
Fey' 512
Fıtrat Dini 154
Fil Olayı 777
Firavun 719
Fuhuş 428

G

Ganimet 512
Gasb 491
Gayb Bilgisi 65
Gayrı Meşru İktisadi Davranışlar 490
Gayr-i Müslimlerle İlişkiler 501
Gazilik 513
Gece Namazı 327
Geleneğe Uymak 78
Gıybet 423
Gökler 15
Görevi Ehline Vermek 497
Görgülü Olmak 416
Gösteriş Yapmak 427
Gusül 334
Güzel Söz Söylemek 418

H

Habeşistan Hicreti 578
Hacc 340
Haccın Farziyeti 340
Haccın Menasiki 340
Hadler 457
Hahamlar 350
Hakimlik 460
Hakkın Kalıcılığı, Batıl'ın Geçiciliği 783
Haniflik 154
Haram Aylar 516
Haramlar 479
Harb Namazı 338
Harun (as) 719
Hased 425
Haşir 239
Havralar 348
Hayız 443
Helak 457
Helakı Doğuran Sebepler 655
Helaller 479
Hendek 627
Hesap 250
Hevâya Uymak 80
Hıristiyanlar 149
Hırsızlığın Cezası 459
Hırsızlık 491
Hicret 580
Hicret Etmek 519
Hicret Etmeyenler 583
Hidayet 91
Hidayete Ulaşmada Çevrenin Etkisi 104
Hidayete Ulaşmada İnsanın Kendinden Kaynaklanan Etkenler 92
Hikmet 61
Hilekarlık 490
Hilkat 3
Hirâbe 460
Hoşgörü 410
Hud (as) 684
Hudeybiye Barış Antlaşması 629
Hukukî Düzen 453
Huneyn 634
Hurafeler 320

İ

İbâdât-ı Mersûme 327
İbadet 325
İblîs 53
İbrahim (as) 693
İçki 430
İddet Beklemek 464
İdris (as) 677
İffeti Korumak 405
İffetin Korunması (Yönetim İlkesi) 500
İfsâd 424
İftira 422
İhlâs 376
İhram Keffareti 346
İhsân 418
İktisadî Düzen 475
İktisadi Sorumluluklar 487
İlahî Bilgi 59
İlyâs (as) 758
İman Esasları 161
İman ve Küfür 91
İmanı Doğuran Etkenler 91
İmrân Ailesi 760
İmtihan 87
İnananlar ve Nitelikleri 108
İnanç Özgürlüğü 498
İnanmayanlar ve Nitelikleri 118
İnanmayanlarla Dostluk 521
İncil 199
İnfâk 401
İnkarcıların Yapmış Oldukları İyiliklerin Boşa Çıkması 787
İnkarcıların, İlahi Çağrı Karşısındaki Durumları 787
İnsan Davranışlarının Oluşması 355
İnsan Onurunun Korunması 499
İnsanın Çevresini Aşabilme Gücü 783
İnsanın Davranış Özgürlüğü 358
İnsanın Eceli ve Ölüm 42
İnsanın Rızkını Temin İçin Çalışması 478
İnsanın Sorumluluğu 358
İnsanın Yaratılış Amacı 87
İnsanın Yaratılışı 32
İnsanın Yetenekleri 37
İnsanın Zaafları 39
İnsanlara İyi Davranmak 418
İnsanları Küçük Düşürmek 427
İrade Hürriyeti 358
İrtidad 638
İsâ (as) 762
İshak (as) 693
İslam 154
İsmail (as) 693
İsrâ Olayı 547
İsraf 425
İsrailoğulları 719
İstiğfâr 378
İstiğnâ 386
İstişare 485
İyi Ahlâk 388

İyilerle Dost Olmak 398
İyiliği Ayakta Tutmak 497
İyiliğin Bereketliliği,Kötülüğün Kısırlığı . 783
İyilik ve Doğruluk 393
İyilikte Yardımlaşmak 399

K

Kâbe 343
Kader 355
Kadr Gecesi 202
Kafirler ve Nitelikleri 118
Kalbin Katılaşması 787
Kamu Hukuku 456
Kardeşlik 410
Kardeşlik Akdi 451
Karı-Koca İlişkileri 443
Kazif Haddi 460
Keffaretler 346
Kendini Beğenmişlik 423
Kıble 335
Kısas 457
Kıskançlık 425
Kıyamet 230
Kibir 423
Kiliseler 348
Kitap Ehli 138
Kitaplar 197
Korku Namazı 338
Köle Hukuku 464
Köleyi Özgürleştirmek 415
Kötü Ahlâk 419
Kötü Zan 429
Kötülüğe Karşı Koymak 399
Kötülüğü Engellemek (Yönetim İlkesi) . 497
Kötülük 419
Kulluk 325
Kumar 430
Kur'an 202
Kur'an'dan Önce Vahyedilen Kitaplar .. 199
Kur'an'ın Hz. Peygamber'e İndirilişi 202
Kur'an'ın Kendinden Önceki Kitaplarla Bağlantısı 208
Kur'an'ın Mesajının Ağırlığı 782
Kur'an'ın Nitelikleri 210
Kurban Kesmek 344
Küçümsemek 427
Küfr 387
Küfrü Doğuran Etkenler 91

L

Lakap Takmak 427
Levh-i Mahfûz 59
Livata 429
Lokman 768
Lut (as) 711

M

Mabedler 348
Malını Allah Yolunda Harcayanların Durumu 785
Malını Gösteriş İçin Harcayanların Durumu 785
Mecûsîler 153
Medine Devri 584
Medine'de Hz. Peygamber'in Müslümanlar'la İlişkileri 584
Medine'de Kitap Ehli ile İlişkiler 606
Medine'de Müslüman Cemaatın Genel Durumu 584
Medine'de Müslüman Cemaatin Hz.Peygamber'le İlişkileri 589
Medyenliler 716
Mekke Devri 563
Mekke Devri Münafıkları 583
Mekke'de Kitap Ehli İle İlişkiler 579
Mekke'nin Fethi 632
Mekke'nin Fethinden Sonraki Savaşlar 634
Mekkeli Müşrikler'le İlişkiler 619
Melekler 46
Merhamet 410
Meryem 762
Mescid-i Dırar 348
Mescid-i Haram 343
Mescidler 348
Meseller 781
Meşveret 495
Miras Bırakma Yükümlülüğü 490
Miras Taksimi 472
Mucize 224
Muhacirler 581
Muhakeme Usulü 460
Muhammed (as) ve Arkadaşlarının Durumu 782
Muhammed'e (as) Yönelik Teselliler 558
Muhammed'e (as) Yönelik Uyarılar 553
Muhammed'e (as) Yöneltilen Mucize Talepleri 543
Muhammed'in (as) Aile Hayatı ve Eşleri548
Muhammed'in (as) Allah'tan Aldığını İletme ve Hakikatı Duyurma Görevi 537
Muhammed'in (as) Ayrıcalıklı Yönü 527
Muhammed'in (as) Beşerî Yönü 525
Muhammed'in (as) Karşıtlarına Yönelik Helak ve Azap Tehditleri 660
Muhammed'in (as) Kavmiyle İhtilafı 563

Muhammed'in (as) Peygamberliği 529
Muhammed'in (as) Uyarma ve Müjdeleme Görevi 538
Muhammed'in (as) ve Müslümanlar'ın Mücadeleleri 563
Muhammed'in (as) Yalnızca Allah'tan Aldığı Talimata Uyma Yükümlülüğü 534
Muhammed'in (as) Yetki Ve Sorumlulukları 529
Musa (as) 719
Mü'min-Kafir Karşılaştırması 786
Mü'minler ve Nitelikleri 108
Müessir Fiillerin Cezaları 457
Mülk 5
Mülkiyet Hakkı 500
Münafıklar'la İlişkiler 593
Münafıkların Durumu 789
Mürtedler 638
Müslümanlar'ın Hz.Peygamber'e İtaat Yükümlülükleri 541
Müşrikler 132

N

Namaz 327
Namaz Vakitleri 332
Namazın Farziyeti 332
Namuslu Olmak 405
Nesh 219
Neslin Korunması 500
Nikah 464
Nüh (as) 677
Nübüvvet 183

O

Olumsuzluklara Karşı Dayanıklı Olma ve Direnme 411
Ordu Kurma 511
Oruç 338

Ö

Ödünç Verme 486
Öksüzler 451
Ölçü-Tartı 490
Ölüm 42
Ölümden Sonra Dirilme 784
Önyargılı Olmak 429
Örtünme 405
Özel Hukuk 464

P

Papazlar 350
Peygamber Kıssaları 672
Peygamberini Yalanlayan Toplumun Durumu 788
Peygamberlerin Mucizeleri ve Diğer Olağanüstülükleri 224
Peygamberlerin Tebliğ Görevi 220
Peygamberlik 183
Putatapanlar 132
Putları Yardıma Çağıranların Durumu . 788

R

Rahipler 350
Ramazan 338
Rehin 487
Ress Halkı 774
Rızık 475
Ribâ 492
Ritüeller 327
Riyâ 427
Romalılar 777
Ruhsatlar 484
Rüşvet Almak ve Vermek 438
Rüya Yorumu 72

S

Sâbiîler 153
Sabr 411
Sadaka 487
Sâlih (as) 688
Sarhoşluk 430
Savaş 505
Savaş Esirleri 511
Savaşa Katılmamasına İzin Verilenler. 516
Savaşı Zorunlu Kılan Nedenler 503
Savaşmanın Yasak Olduğu Zamanlar. 516
Savaşmaya Teşvik 505
Savaşta İlahi Yardım 514
Savurganlık 425
Sebeliler 774
Sekülerlik 430
Semûd Kavmi 688
Sevicilik 429
Sığınmacı Almak 521
Sihir 69
Sirkat Haddi 459
Siyasal Egemenlik 493
Siyaset 493
Sorgulama Yetersizliği 78
Sorumluluk 358
Sözünde Durmak 413
Sû-i Zan 429
Sulh 517
Süleyman (as) 753

Sünnetullâh 646
Süt Kardeşliği 449
Sütanneliği 449

Ş

Şahitlik 461
Şefaat 272
Şehitlik 513
Şeytan 53
Şiir 71
Şirk 306
Şuayb (as) 716
Şûrâ 495
Şükr 373

T

Taassub 392
Tabiat 15
Tabiatın Düzeni 18
Tabiatın İnsanın Hizmetine Verilmesi 24
Tabiatın Yaratılışı 15
Tâğût 319
Taklitçilik 78
Takvâ 368
Talak 464
Tanıklık 461
Tarihin Anlatılış Amacı 643
Tarihin İşleyişinde Yasalılık 646
Tebliğ 220
Tebliğde Yöntem 222
Tebük 634
Tefecilik 492
Teheccüd 327
Temel Hak ve Özgürlükler 498
Temsiller 781
Terörün Cezası 460
Tesettür 405
Teşrî Yetkisi 453
Tevâzu 413
Tevbe 378
Tevekkül 385
Tevhîd 167
Tevrat 199
Teyemmüm 334
Ticaret 485
Topluma Uymak 78
Toplumların Yok Oluşları 650
Toplumların Yok Oluşlarını Doğuran Nedenler 655
Tufan 677
Tübba' Kavmi 774

U

Ubûdiyet 325
Uhud Savaşı 624
Ummu'l-Kitâb 197
Umre 340

V

Vahiy 193
Varlığın Yönetimi 5
Vasiyet 472
Velîlik 371
Verâset 490
Vergiler 489
Vesayet 451

Y

Yahudiler 139
Yahyâ (as) 760
Yakub (as) 702
Yalan Söylemek 426
Yanlışlıkla Adam Öldürme Keffareti 348
Yaralamanın Cezası 457
Yaratma 3
Yargıçlık 460
Yargılama Usulü 460
Yargılanma 250
Yasama Yetkisi 453
Yaşama Hakkı 498
Ye'cüc-Me'cüc 769
Yemin Keffareti 346
Yeminini Yerine Getirmek 413
Yeniden Dirilme 239
Yeryüzü 15
Yetimler 451
Yönetim İlkeleri 495
Yunus (as) 759
Yusuf (as) 702

Z

Zanna Uymak 79
Zebur 199
Zekat 487
Zekeriyyâ (as) 760
Zıhar Keffareti 347
Zikr 371
Zina 428
Zina İftirasının Cezası 460
Zinanın Cezası 458
Zorluk Halinde Namaz 338
Zülkarneyn 769
Zülkifl (as) 758

KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ

AYETLER İNDEKS

1. Fadıla	
1	581
1	581
1	581
1	581
1	581
1	581
1	581

2. Rahara	
1	217
2	217
3	113
3	331
4	113
5	113
6	103
6	127
7	103
7	127
8	593
9	593
10	593
11	593
12	593
13	593
14	594
15	594
16	594
17	594
17	789
18	594
18	789
19	594
19	789
20	594
20	789
21	326
22	31
23	207
24	207
25	289
26	781
27	127
27	448
28	127
29	31
30	35
30	41
30	676
31	39
31	77
31	676
32	49
32	77
32	676
33	77
33	676
34	56
34	676
35	56
35	676
36	56
36	676
37	676
38	676
39	676
40	141
40	606
41	141
41	606
42	141
42	606
43	141
45	331
45	383
45	413
45	607
46	141
46	331
46	383
46	607
47	141
47	607
48	141
48	274
48	607
49	745
50	745
51	746
52	746
53	199
53	746
54	746
55	746
56	746
57	746
58	746
59	746
60	746
61	746
62	113
62	153
62	161
62	747
63	747
64	747
65	747
66	747
67	747
68	747
69	748
70	748
71	748
72	748
73	748
74	748
74	787
75	142
75	607
76	142
76	607
77	142
77	607
78	142
78	607
79	142
79	607
80	142
80	608
81	127
82	113
83	334
83	442
83	748
84	749
85	749
86	749
87	749
88	749
89	749
90	749
91	749
92	750
93	750
94	125
95	142
96	142
97	49
97	207
98	83
98	207
99	128
100	128
101	128
102	49
102	71
102	437
102	758
103	71
103	369
103	438
103	758
104	584
105	126
106	219
107	219
108	219
109	608
110	265
110	333
111	140
111	149
112	140
112	149
112	377
113	140
113	149
114	127
114	349
115	335
116	150
116	178
117	178
118	546
119	540
120	608
121	608
122	140
123	140
123	274
124	700
125	343
125	700
126	343
126	700
127	343
127	700
128	343
128	700
129	64
129	701
130	156
130	701
130	710
131	156
131	701
131	710
132	156
132	701
132	710
133	156
133	710
134	644
134	710
135	156
135	608
136	156
136	608
137	156
137	608
138	156
138	608
139	156
139	608
140	156
140	608
141	156
141	608
142	156
142	608
143	447
143	584
144	156
145	156
146	156
146	649
147	76
147	189
147	156
148	156
149	156
150	337
151	532
152	374
153	383
153	412
154	513
155	90
155	412
156	90
156	412
157	412
158	340
159	140
160	379
161	127
162	127
163	170
164	166
165	137
165	372
166	266
167	266
168	107
168	482
169	107
170	79
171	787
172	375
172	482
173	482
173	484
174	140
175	140
176	141
177	396
178	457
179	457
180	472
181	472
182	606
182	672
183	336
184	336
185	336
186	383
187	336
188	430
188	481
188	521
189	22
189	91
189	521
190	266
190	603
190	608
191	266
191	603
191	608
192	266
192	603
192	608

U

V

V

Z

AYETLER iNDEKSİ (Soldaki rakam ayet numarası, sağdaki ise sayfa numarasıdır.)

1. Fatiha	
1	381
2	381
3	381
4	381
5	381
6	381
7	381
2. Bakara	
1	217
2	217
3	113
3	331
4	113
5	113
6	103
6	127
7	103
7	127
8	593
9	593
10	593
11	593
12	593
13	593
14	594
15	594
16	594
17	594
17	789
18	594
18	789
19	594
19	789
20	594
20	789
21	326
22	31
23	207
24	207
25	289
26	781
27	127
27	448
28	127
29	31
30	35
30	41
30	676
31	39
31	77
31	676
32	49
32	77
32	676
33	77
33	676
34	56
34	676
35	56
35	676
36	56
36	676
37	676
38	676
39	676
40	141
40	606
41	141
41	606
42	141
42	606
43	141
43	333
43	498
43	607
44	83
44	141
44	607
45	141
45	331
45	383
45	413
45	607
46	141
46	331
46	383
46	607
47	141
47	607
48	141
48	274
48	607
49	745
50	745
51	746
52	746
53	199
53	746
54	746
55	746
56	746
57	746
58	746
59	746
60	746
61	746
62	113
62	153
62	161
62	747
63	747
64	747
65	747
66	747
67	747
68	747
69	748
70	748
71	748
72	748
73	748
74	748
74	787
75	142
75	607
76	142
76	607
77	142
77	607
78	142
78	607
79	142
79	607
80	142
80	608
81	127
82	113
83	334
83	442
83	748
84	749
85	749
86	749
87	749
88	749
89	749
90	749
91	749
92	750
93	750
94	142
95	142
96	142
97	49
97	207
97	390
98	49
98	207
98	390
99	128
100	128
101	128
102	49
102	71
102	437
102	758
103	71
103	369
103	438
103	758
104	584
105	126
106	219
107	219
108	219
109	608
110	265
110	333
111	140
111	149
112	140
112	149
112	377
113	140
113	149
114	127
114	349
115	335
116	150
116	178
117	178
118	546
119	540
120	608
121	608
122	140
123	140
123	274
124	700
125	343
125	700
126	343
126	700
127	343
127	700
128	343
128	700
129	64
129	701
130	156
130	701
130	710
131	156
131	701
131	710
132	156
132	701
132	710
133	156
133	710
134	644
134	710
135	156
135	606
136	156
136	608
137	156
137	608
138	156
138	609
139	157
139	377
139	609
140	157
140	609
141	644
142	336
142	609
143	497
143	584
144	336
145	336
146	336
146	609
147	76
147	189
147	336
148	336
149	336
150	337
151	532
152	374
153	383
153	412
154	513
155	90
155	412
156	90
156	412
157	412
158	340
159	140
160	379
161	127
162	127
163	170
164	166
165	137
165	372
166	266
167	266
168	107
168	482
169	107
170	79
171	787
172	375
172	482
173	482
173	484
174	140
175	140
176	141
177	396
178	457
179	457
180	472
181	472
182	406
182	472
183	338
184	338
185	339
186	383
187	339
188	438
188	491
188	501
189	23
189	31
189	321
189	396
190	503
190	620
191	503
191	620
192	503
192	620
193	503
193	620
194	516
194	620
195	402
196	140
196	344
196	396
197	140
198	485
199	341
200	341
200	436
201	383
201	418
202	418
203	341
204	594
205	594
206	594
207	377
208	502
209	546
210	546
211	141
211	609
212	127
213	189
213	221
214	645
215	402
216	505
217	517
217	620
217	638
218	113
218	581
218	620
219	402
219	430
220	452
221	464
222	444
223	444
224	391
224	406
225	414
226	465
227	465
228	465
229	465
230	465
231	466
232	466
233	447
233	449
233	466
234	466
235	466
236	466
237	467
238	333
239	333
240	467
241	467
242	467
243	503
244	503
245	402
245	486
246	750
247	750
248	750
249	750
250	750
251	64
251	751
251	758
252	751
253	150
253	189
253	763
254	402
255	178
256	224
256	119
256	496
257	103
257	127
257	320
258	701
259	784
260	701
261	785
262	422
263	411
263	422
264	423
264	427
264	785
265	377
265	785
266	786
267	403
268	367
268	403
269	64
270	403
271	403
272	403
273	403
274	403
275	485
275	492
276	492
277	113
278	492
279	492
280	403
280	486
280	492
281	266
282	461
282	486
283	407
283	462
283	486
283	487
284	266
284	275
285	161
286	266
286	364
3. Al-i İmran	
1	178
2	178
3	210
4	210
5	179
6	179
7	217
8	384
9	384
10	128
10	272
11	128
12	128
13	514
13	624
14	42
15	289
16	114
16	377
16	379
17	114
17	377
17	379
18	171
19	143
19	150
19	157
20	222
21	143
21	609
22	144
22	609
23	144
23	610
24	144
24	610
25	144
25	610
26	11
26	179
27	11
27	179
28	521
29	179
30	266
31	372
31	542
32	453
32	542
33	190
34	190
35	764
36	764
37	761
37	764
38	761
39	761
40	762
41	762
42	764
43	764
44	69
44	764
45	764
46	227
46	764
47	764
48	765
49	765
50	765
51	765
52	765
53	384
53	765
54	765
55	765
56	279
56	765
57	279
57	765
58	765
59	765
60	76
60	610
61	610
62	610
63	610
64	610
65	610
66	610
67	157
67	610
67	702
68	611
69	611
70	611
71	611
72	611
73	190
73	611
74	190
74	611
75	144
75	408
75	611
76	144
76	408
77	144
78	144
79	64
79	190
80	190
81	64
81	191
82	191
83	11
83	157
84	157
84	161
85	157
86	639
87	639
88	639
89	639
90	639
91	639
92	396
92	404
93	482
93	711
93	751
94	751
95	157
96	341
96	343
97	341
97	343
98	611
99	611
100	107
100	585
101	107
101	585
102	369
102	585
103	410
103	585
104	113
104	400
104	497
104	585
105	113
105	279
105	585
106	113
106	279
106	585
107	279
108	279
109	11
110	400
110	498
110	586
110	611
111	612
112	612
113	114
113	400
113	612
114	114
114	400
114	612
115	114
115	612
116	128
117	129
117	787
118	595
119	595
120	595
121	625
122	625
123	624
124	624
125	624
126	624
127	587
127	624
128	557
128	624
129	179
130	492
131	303
132	494
133	289
134	114
134	403
134	411
135	114
136	114
137	649
138	217
139	506
140	625
141	625
142	506
142	625
143	506
143	625
144	506
144	525
145	45
145	506
146	506
147	506
148	506
149	107
150	107
151	137
151	625
152	625
153	626
154	626
155	626
156	626
157	513
157	626
158	506
158	626
159	224
159	495
159	626
160	515
161	190
162	375
162	390
163	375
164	64
164	532
165	627
166	627
167	627
168	627
169	513
170	513
171	513
171	627
172	513
172	627
173	627
174	627
175	367
175	627
176	129
177	129
178	129
179	69
180	421
181	142
182	143
182	266
183	143
183	546
184	143
184	190
184	200
184	612
185	45
185	266
186	91
187	143
188	143
189	11
190	169
191	98
191	383
192	383
193	383
194	383
195	114
195	384
196	129
196	272
197	129
197	272
197	289
198	115
198	289
199	143
199	150
200	400
200	413
4. Nisa	
1	36
2	452
3	452
3	470
4	452
4	470
5	452
6	452
7	474
8	404
8	474
9	452
10	452
11	472
12	473
13	454
13	473
14	454
15	459
15	462
16	459
17	379
18	379
19	444
20	444
21	444
22	469
23	450
23	469
24	469
24	511
25	469
26	469
27	469
28	42
28	469
29	485
29	491
29	491
29	501
30	491
30	491
30	501
31	275
31	491
32	425
32	479
32	491
32	501
33	451
33	474
33	490
34	444
35	445
35	470
36	393
36	419
36	424
36	443
36	448
37	421
38	428
39	428
40	267
41	267
42	267
43	331
43	335
44	145
44	612
45	145
45	612
46	145
46	612
47	146
47	613
48	275
48	318
49	146
49	613
50	146
50	613
51	146
51	320
51	613
52	146
52	613
53	146
53	613
54	65
54	146
54	613
55	146
55	613
56	303
57	290
58	408
58	409
58	461
58	496
58	497
59	494
59	541
60	320
60	541
60	595
61	541
61	596
62	541
62	596
63	541
63	596
64	192
64	380
64	541
64	596
65	454
65	461
65	541
65	596
66	596
67	596
68	596
69	115
70	115
71	511
72	596
73	596
74	507
74	513
75	504
76	320
76	507
77	502
77	507
78	45
79	387
79	507
79	565
80	542
81	596

82	210
83	77
84	507
86	397
86	420
86	416
87	179
88	583
89	107
89	504
90	518
91	504
92	348
92	415
92	457
92	499
93	426
93	458
93	499
94	429
94	502
95	507
96	507
97	367
97	520
98	275
98	367
98	520
99	275
99	367
99	520
100	520
101	338
102	338
103	338
104	506
105	454
105	460
105	496
105	557
106	379
106	460
106	496
106	557
107	460
107	496
107	557
108	496
108	557
109	496
109	557
110	379
110	557
111	557
112	422
112	557
113	557
114	377
114	400
114	407
115	639
116	138
116	275
116	318
117	138
118	56
119	56
120	107
121	107
122	287
123	287
124	287
125	157
125	11
126	144
126	144
126	668
126	668

131	12
131	389
132	12
133	12
134	436
135	460
135	462
135	496
136	101
137	630
138	597
139	398
139	597
140	107
140	367
140	597
141	597
142	331
142	597
143	597
144	399
144	521
145	597
146	597
147	375
148	420
149	411
150	129
150	161
151	129
151	161
152	115
152	162
153	144
153	547
153	613
154	145
154	613
155	98
155	145
155	387
155	613
156	98
156	145
156	387
156	613
156	766
157	98
157	145
157	387
157	613
157	766
158	98
158	145
158	387
158	613
158	766
159	145
159	614
159	766
160	145
160	614
161	145
161	614
162	115
162	145
162	614
163	131
163	201
163	756
164	132
164	645
165	132
165	645
165	670
165	720
165	720

171	150
171	766
172	151
172	766
173	279
174	210
175	116
176	473

5. Maide

1	342
1	483
1	486
2	342
2	483
3	168
3	483
4	483
5	472
5	483
6	336
7	117
8	409
8	481
8	497
9	269
10	269
11	515
12	331
12	751
13	147
13	616
13	751
14	152
15	533
15	615
16	534
17	15
17	152
18	615
19	534
19	615
20	752
21	752
22	752
23	752
24	752
25	752
26	752
27	345
27	676
28	677
29	677
30	677
31	677
32	426
32	499
33	480
33	494
34	480
34	494
35	509
36	272
37	306
38	450
39	275
39	450
40	15
41	147
41	617
42	147
42	500
42	617
43	147
43	201
43	617
44	147
44	201
44	617

45	146
45	201
45	466
45	468
45	617
46	201
46	466
47	201
47	466
48	210
48	466
49	466
50	466
51	399
51	521
52	521
53	521
54	521
54	639
55	522
56	522
57	522
57	615
58	615
59	615
60	320
60	616
61	616
62	616
63	83
63	616
64	148
64	618
65	148
65	152
65	618
66	148
66	152
66	618
67	538
68	616
69	154
69	158
69	162
70	752
71	752
72	152
72	768
73	152
74	152
75	152
75	768
76	153
76	318
77	392
77	616
78	148
78	618
79	148
79	618
80	148
80	618
81	148
81	618
82	148
82	153
82	158
82	618
83	153
83	158
83	618
84	153
84	158
84	618
85	153
85	158
85	618
86	153
86	158
86	618
87	153
87	158
87	618
88	153
88	158
88	618
89	153
89	158
89	618
90	153
90	158
90	618
91	153
91	158
91	618
92	153
92	158
92	618
93	153
93	158
93	618
94	153
94	158
94	618
95	153
95	158
95	618
96	153
96	158
96	618
97	153
97	158
97	618
98	153
98	158
98	618
99	153
99	158
99	618
100	153
100	158
100	618
101	153
101	158
101	618
102	153
102	158
102	618
103	153
103	158
103	618
104	153
104	158
104	618
105	153
105	158
105	618
106	153
106	158
106	618
107	153
107	158
107	618
108	153
108	158
108	618
109	153
109	158
109	618
110	153
110	158
110	618
111	153
111	158
111	618
112	153
112	158
112	618
113	153
113	158
113	618
114	153
114	158
114	618
115	153
115	158
115	618
116	153
116	158
116	618
117	153
117	158
117	618
118	153
118	158
118	618
119	153
119	158
119	618
120	153
120	158
120	618

8. Enfal
1 512
2 113
2 372
3 113
4 113
5 620
6 620
7 621
8 621
9 514
9 621
10 514
10 621
11 514
11 621
12 514
12 621
13 621
14 621
15 621
16 621
17 621
18 621
19 621
20 493
21 493
22 98
22 387
23 98
23 103
24 387
24 483
24 669
25 669
26 669
26 671
27 669
28 669
28 671
29 669
30 669
30 671

28	90
28	447
29	64
29	375
30	578
31	578
32	578
33	578
34	578
35	317
36	128
36	625
37	128
37	625
38	128
38	625
38	649
39	505
39	625
40	625
40	659
41	512
41	622
42	622
43	74
43	622
44	622
45	505
45	622
46	494
46	622
47	428
47	622
48	622
49	594
49	622
50	622
51	622
52	623
53	364
53	623
53	649
53	657
54	623
55	128
56	517
57	517
58	517
59	128
60	511
61	502
62	502
62	514
63	585
64	514
65	505
66	505
67	511
67	557
67	623
68	511
68	557
68	623
69	511
69	512
69	623
70	511
70	623
71	511
71	518
71	623
72	398
72	518
72	582
72	583
73	582
74	582
75	585
9. Tawba	

1	518
1	635
2	518
2	635
3	518
3	635
4	518
4	635
5	518
5	635
6	519
6	521
6	635
7	519
7	633
8	519
8	633
9	519
9	633
10	519
10	633
11	519
11	633
12	519
12	633
13	519
13	633
14	509
14	633
15	509
15	633
16	509
16	633
17	350
18	332
18	350
19	350
19	509
20	510
20	520
21	510
21	520
22	510
22	520
23	443
23	633
24	437
24	443
24	633
25	516
25	634
26	516
26	634
27	516
27	634
28	350
28	478
28	635
29	489
29	635
30	319
30	619
31	319
31	361
31	619
32	131
33	534
34	361
35	305
35	351
36	517
37	517
38	510
38	635
39	510
39	635
40	510
40	582
40	636

41	510
41	636
42	636
43	558
43	636
44	118
44	636
45	636
46	636
47	636
48	636
49	636
50	637
51	358
52	510
52	513
53	601
54	332
54	602
55	437
55	602
56	602
57	602
58	602
59	602
60	489
61	602
62	602
63	602
64	602
65	602
66	602
67	602
68	603
69	603
70	603
71	118
71	399
71	401
71	587
72	118
73	510
73	603
74	603
75	603
76	603
77	358
77	603
78	69
78	182
78	603
79	604
80	275
80	384
80	604
81	604
81	637
82	604
82	637
83	604
83	637
84	337
84	604
85	604
86	604
87	604
88	118
89	118
90	598
90	637
91	516
91	588
91	637
92	516
92	588
92	637
93	637
94	637
95	638

96	638
97	604
98	604
99	605
100	582
101	605
102	588
103	588
104	588
105	588
106	605
106	638
107	349
107	605
108	349
108	605
109	349
109	605
110	349
110	605
111	117
111	509
112	117
113	380
113	443
113	449
114	380
114	443
115	358
116	182
117	588
118	588
119	371
119	589
120	606
121	270
121	606
122	589
123	509
124	99
124	219
124	606
125	99
125	219
125	606
126	99
126	606
127	99
127	606
128	534
128	593
129	534
10. Yunus	
1	198
2	531
3	7
3	273
4	244
4	255
5	19
5	26
6	95
6	164
7	433
8	433
9	284
10	284
11	648
12	40
12	388
13	652
14	652
15	195
15	203
15	535
15	537
16	195
16	201

16	535
16	537
17	535
17	537
18	310
19	648
19	652
20	544
21	40
22	40
23	40
24	784
25	101
26	254
27	254
28	254
29	254
30	255
31	8
31	94
32	94
32	101
33	101
34	310
35	310
36	80
36	310
37	198
37	204
37	209
38	204
39	67
39	204
40	204
41	569
42	81
42	94
43	81
43	94
44	174
45	244
46	665
47	665
48	665
49	525
49	652
49	665
50	665
51	665
52	277
53	277
54	271
54	277
55	8
56	8
57	213
58	213
59	453
59	480
60	228
61	60
61	174
62	371
63	371
64	174
64	371
65	174
65	560
66	310
67	26
68	60
68	139
68	149
68	168
68	310
69	139
69	149
70	139
70	149

71	679
72	679
73	679
74	185
75	737
76	227
76	737
77	737
78	78
78	737
79	737
80	737
81	737
82	737
83	737
84	737
85	737
86	737
87	329
87	737
88	738
89	738
90	738
91	738
92	738
93	738
94	75
94	555
95	75
95	555
96	95
96	120
97	95
97	120
98	759
99	101
99	223
99	498
100	101
101	94
102	665
103	665
104	535
105	535
106	535
107	174
108	75
108	94
108	531
108	535
109	531
109	535
11. Hud	
1	213
2	213
3	378
4	244
5	121
6	60
7	4
7	88
7	244
8	665
9	41
10	41
11	412
12	544
12	555
13	204
14	204
15	433
16	433
17	110
17	579
18	120
19	120
20	95
20	120
21	95

21	121
22	121
23	110
24	786
25	679
26	679
27	679
28	679
29	679
30	679
31	679
32	680
33	680
34	680
35	680
36	680
37	680
38	680
39	680
40	680
41	681
42	681
43	681
44	681
45	382
45	681
46	382
46	681
47	382
47	681
48	681
49	67
49	681
50	686
51	686
52	686
53	686
54	686
55	686
56	686
57	686
58	686
59	687
60	687
61	691
62	691
63	691
64	691
65	691
66	691
67	691
68	691
69	694
70	694
71	694
72	694
73	694
74	694
74	712
75	695
75	712
76	695
76	713
77	713
78	713
79	713
80	713
81	713
82	713
83	713
84	718
85	490
85	718
86	718
87	329
87	718
88	718
89	718
90	718

90	718
91	718
92	718
93	718
94	719
95	719
96	738
97	738
98	738
99	738
100	652
100	738
101	652
102	652
103	229
103	652
104	229
105	229
106	297
107	297
108	284
109	78
109	310
110	200
110	739
111	255
111	739
112	394
113	398
114	333
115	412
116	83
117	656
118	88
119	88
120	644
121	665
122	665
123	385
12. Yusuf	
1	198
2	213
3	67
4	73
4	703
5	73
5	703
6	73
6	703
7	703
8	703
9	703
10	703
11	703
12	703
13	703
14	703
15	703
16	703
17	703
18	704
19	704
20	704
21	72
21	704
22	704
23	704
24	704
25	704
26	704
27	704
28	704
29	704
30	704
31	704
32	704

36	73
36	705
37	705
38	705
39	311
39	705
40	311
40	705
41	73
41	705
42	73
42	706
43	73
43	706
44	73
44	706
45	73
45	706
46	73
46	706
47	73
47	706
48	73
48	706
49	73
49	706
50	706
51	706
52	706
53	41
53	706
54	706
55	707
56	707
57	707
58	707
59	707
60	707
61	707
62	707
63	707
64	707
65	707
66	707
67	707
68	707
69	708
70	708
71	708
72	708
73	708
74	708
75	708
76	708
77	708
78	708
79	708
80	708
81	708
82	708
83	709
84	709
85	709
86	709
87	709
88	709
89	709
90	709
91	709
92	709
93	709
94	709
95	709
96	709
97	709
98	709
99	709
100	709
101	709
102	709
103	709
104	709
105	709
106	709
107	709
108	709
109	709
110	709
111	709
13. Ra'd	
1	199
1	208
2	13
2	23
3	13
4	13
5	130
5	249
6	578
7	547
8	180
9	180
10	180
11	49
11	365
12	12
13	12
14	788
15	13
16	318
17	783
18	268
19	98
19	116
20	116
21	116
21	448
22	116
22	290
23	116
23	290
24	116
24	290
25	129
25	449
26	230
26	436
26	477
27	547
28	372
29	116
30	532
31	547
31	671
32	654
33	318
34	130
35	291
36	580
37	218
37	536
38	192
39	227
39	61
39	193
40	222
41	180
42	180
43	218
14.	

4	221
5	744
6	744
7	744
8	745
9	187
10	188
11	188
12	385
13	124
13	657
13	659
14	124
14	657
14	659
15	124
15	657
16	301
17	301
18	787
19	668
20	668
21	262
22	106
22	262
23	287
24	783
25	783
26	783
27	102
28	124
29	124
30	136
31	329
31	402
32	22
32	29
33	22
33	29
34	29
35	698
36	698
37	698
38	177
38	698
39	383
39	698
40	330
40	383
40	698
41	383
41	442
41	698
42	247
43	247
44	262
44	540
45	262
46	262
47	262
48	263
49	263
50	263
51	263
52	216
16. Hier	
1	198
2	121
3	121
3	433
4	648
5	648
6	569
7	544
7	569
8	544
8	569
9	204
10	185

11	185
12	185
12	648
13	185
13	648
14	545
15	545
16	19
16	27
17	19
17	27
18	19
18	27
19	20
19	27
20	20
20	27
20	475
21	20
21	27
22	20
22	27
23	20
23	27
24	174
24	244
25	244
26	33
27	33
27	51
28	33
28	55
28	675
29	33
29	55
29	675
30	34
30	55
30	675
31	34
31	55
31	675
32	55
32	675
33	55
33	675
34	55
34	675
35	55
35	675
36	55
36	675
37	55
37	675
38	55
38	675
39	55
39	376
39	675
40	55
40	376
40	675
41	56
41	297
41	675
42	56
42	297
42	675
43	56
43	297
43	675
44	297
45	284
46	284
47	284
48	284
49	274
49	277
50	274

50	277
51	695
52	695
53	695
54	695
55	390
55	695
56	390
56	695
57	695
58	695
59	695
60	695
61	713
62	713
63	713
64	713
65	713
66	713
67	713
68	713
69	713
70	714
71	714
72	714
73	714
74	714
75	714
76	714
77	714
78	719
79	719
80	692
81	692
82	692
83	692
84	692
85	16
85	233
86	174
87	204
87	560
88	560
88	569
89	560
89	569
90	569
91	569
92	569
93	569
94	538
94	569
95	569
96	569
97	560
97	569
98	560
98	569
99	560
99	569
16. Nahl	
1	668
2	187
3	4
4	41
5	28
6	28
7	28
8	28
9	28
10	28
11	28
12	29
13	29
14	29
15	29
16	29
17	29
17	116

18	29
19	177
20	130
21	130
22	170
23	97
23	387
24	97
24	387
25	97
25	261
25	387
26	656
27	261
28	261
29	261
30	111
30	418
31	286
32	287
33	668
34	363
34	668
35	357
36	187
36	221
36	319
36	644
36	668
37	102
38	247
39	247
40	247
41	579
42	579
43	187
43	526
44	187
44	526
45	668
46	668
47	668
48	374
49	48
49	374
50	48
50	374
51	170
52	369
53	389
54	389
55	389
56	136
57	136
58	136
59	136
60	781
61	235
61	654
62	136
63	56
63	187
64	531
65	89
66	89
67	89
68	89
69	89
70	44
71	477
71	501
72	390
73	136
73	390
74	390
74	781
75	786
76	206
76	786

45	727
46	727
47	727
48	727
49	727
50	19
50	727
51	727
52	25
52	59
52	727
53	25
53	59
53	727
54	26
54	727
55	26
55	727
56	727
57	727
58	727
59	727
60	727
61	727
62	727
63	727
64	727
65	70
65	727
66	70
66	728
67	70
67	728
68	70
68	728
69	70
69	728
70	71
70	728
71	728
72	728
73	728
74	728
75	728
76	728
77	226
77	728
78	226
78	728
79	728
80	728
81	425
81	728
82	172
82	728
83	728
84	728
85	729
86	729
87	729
88	729
89	729
90	729
91	729
92	729
93	729
94	729
95	729
96	729
97	729
98	167
98	730
99	730
100	730
101	730
102	243
103	243
104	243
105	232

106	232
107	232
108	232
109	273
110	172
111	253
112	253
113	212
114	194
115	674
116	674
117	674
118	674
119	674
120	674
121	675
122	675
123	675
124	243
125	243
126	243
127	243
128	644
128	664
129	664
130	332
131	432
131	560
132	328
132	560
133	199
133	543
134	543
135	543

21. Enbiya	
1	235
1	575
2	575
3	575
4	575
5	546
5	575
6	575
7	188
8	188
9	188
10	216
11	654
12	654
13	654
14	654
15	654
16	17
17	17
18	76
18	316
19	10
20	10
21	316
22	170
22	316
23	177
23	263
23	316
24	316
25	170
25	188
26	48
26	170
27	48
28	48
28	273
29	316
30	4
30	97
31	30
32	97
33	5

33	22
34	44
34	527
35	44
36	575
37	41
37	669
38	669
39	124
39	301
40	124
40	301
41	188
41	657
42	669
43	669
44	669
45	576
46	576
47	263
48	200
49	369
50	216
51	699
52	699
53	699
54	699
55	699
56	699
57	699
58	699
59	699
60	699
61	699
62	699
63	699
64	699
65	699
66	699
67	699
68	699
69	699
70	699
71	699
72	699
73	330
73	699
74	714
75	714
76	683
77	683
78	757
79	757
80	757
81	757
82	52
82	757
83	716
84	716
85	677
85	759
86	759
87	760
88	760
89	761
90	761
91	763
92	155
92	763
93	155
93	247
94	155
94	279
95	654
96	236
97	236
98	236
98	316
99	316

100	301
101	287
102	287
103	287
104	235
105	659
106	659
107	531
108	170
109	236
110	177
110	236
111	236
112	383

22. Hac	
1	239
1	370
2	239
3	108
4	108
5	36
6	181
7	239
7	249
8	98
8	387
9	98
9	387
10	268
11	138
11	584
12	138
12	584
13	138
13	584
14	293
15	391
16	218
17	153
17	268
18	14
19	304
20	304
21	304
22	304
23	293
24	293
25	108
25	130
25	344
26	344
26	702
27	341
27	345
28	341
28	345
29	341
30	158
30	427
30	482
31	158
31	788
32	345
32	375
33	345
34	345
34	375
35	375
36	345
37	345
37	370
38	516
38	660
39	504
39	624
40	349
40	504
40	660
41	117

41	400
41	498
41	660
42	646
42	672
43	646
43	672
44	646
44	672
45	646
46	82
47	672
48	672
49	540
50	293
51	304
52	197
52	527
53	197
53	527
54	83
54	197
54	527
55	130
56	268
57	304
58	520
59	520
60	411
60	515
61	14
62	318
63	32
64	14
65	24
66	42
66	249
67	224
68	224
69	224
70	61
70	181
71	318
72	130
73	788
74	138
75	50
76	181
77	331
78	158
78	327
78	334
78	508

23. Mu'minun	
1	111
1	330
2	111
2	330
3	111
3	330
4	111
4	330
5	111
5	330
6	111
6	330
7	111
7	330
8	111
8	407
8	414
9	111
10	111
11	111
12	34
13	34
14	34
15	35

15	45
16	247
17	10
18	22
18	30
19	30
20	30
21	30
22	30
23	683
24	683
25	683
26	683
27	683
28	683
29	683
30	684
31	188
32	188
33	188
33	435
34	188
34	435
35	188
35	435
36	188
36	435
37	188
37	435
38	188
38	435
39	189
40	189
41	189
42	189
43	189
43	649
43	654
44	189
45	745
46	745
47	745
48	745
49	200
49	745
50	763
51	155
52	155
53	155
53	580
54	580
55	580
56	580
57	112
57	369
58	112
58	369
59	112
59	369
60	112
60	371
60	402
61	112
61	371
61	402
62	264
62	363
63	264
64	264
65	264
66	97
66	264
67	97
67	264
68	97
68	576
69	97
69	576
70	576

71	576
72	576
73	576
74	576
75	669
76	669
77	669
78	38
78	374
79	247
80	165
81	576
82	576
83	576
84	316
85	316
86	317
87	317
88	317
89	317
90	317
91	317
92	177
93	669
94	669
95	669
96	223
97	223
98	223
99	125
100	125
101	263
102	263
103	263
104	263
105	263
106	263
107	263
108	263
109	263
110	263
111	263
112	263
113	263
114	90
114	247
114	263
115	90
115	247
115	263
116	177
117	316
118	383

24. Nur	
1	218
2	458
3	429
3	458
4	422
4	458
4	460
4	463
5	458
5	460
5	463
6	459
6	463
7	459
7	463
8	459
8	463
9	459
9	463
10	459
10	463
11	551
12	551
13	463
13	552

14	552
15	552
16	552
17	552
18	552
19	428
19	500
19	552
20	552
21	367
22	404
22	411
23	268
23	422
24	268
24	422
25	268
26	405
27	416
28	416
29	416
30	405
31	405
32	471
32	477
33	406
33	415
33	429
33	464
33	471
33	500
34	218
34	781
35	180
35	782
36	349
37	331
37	372
38	372
39	787
40	787
41	14
42	14
43	14
43	23
44	14
44	24
45	18
45	24
46	218
47	599
48	599
49	599
50	599
51	117
51	454
52	117
53	600
54	542
54	600
55	660
56	334
56	494
57	130
58	334
58	417
59	417
60	406
61	417
61	449
62	591
63	591
64	181
64	293

25 Furkan	
1	6
1	18
1	203

2	6
2	18
2	203
3	307
4	203
4	566
5	203
5	566
6	203
6	566
7	543
8	543
9	543
10	543
11	295
12	295
13	295
14	296
15	282
15	296
16	282
17	325
18	325
19	325
20	184
21	543
22	253
22	543
23	253
24	282
25	232
26	253
27	253
28	253
29	253
30	253
31	184
32	194
32	211
33	781
34	296
35	725
36	725
37	678
38	651
38	774
38	781
39	651
39	774
39	781
40	566
41	566
42	566
43	307
44	93
45	18
45	25
46	18
46	25
47	25
48	25
49	25
50	25
51	184
52	567
53	18
54	33
55	132
56	539
57	539
58	385
59	6
60	132
61	16
61	19
62	93
63	109
63	430
63	433

64	109
64	328
64	373
65	109
66	109
67	109
67	421
67	425
68	109
69	109
70	274
70	384
71	274
72	410
72	426
73	373
74	381
75	282
76	282
77	382

26. Şuara	
1	203
2	203
3	567
4	567
5	567
6	567
7	164
8	164
9	173
10	730
11	730
12	730
13	730
14	730
15	730
16	730
17	730
18	730
19	730
20	730
21	730
22	730
23	730
24	730
25	730
26	730
27	730
28	730
29	730
30	731
31	731
32	731
33	731
34	731
35	731
36	731
37	731
38	731
39	731
40	731
41	731
42	731
43	731
44	731
45	731
46	731
47	731
48	731
49	731
50	731
51	731
52	731
53	731
54	731
55	731
56	731
57	731
58	731
59	731
60	732
61	732
62	732
63	732
64	732
65	732
66	732
67	732
68	732
69	694
70	694
71	694
72	104
72	694
73	104
73	694
74	104
74	694
75	172
75	694
76	172
76	694
77	172
77	694
78	172
78	694
79	172
79	694
80	172
80	694
81	172
81	694
82	172
82	694
83	172
83	694
84	694
85	694
86	694
87	694
88	271
88	694
89	271
89	694
90	273
91	273
92	273
93	273
94	297
95	297
96	297
97	297
98	297
99	297
100	297
101	297
102	297
103	297
104	297
105	678
106	678
107	678
108	678
109	678
110	678
111	678
112	678
113	678
114	678
115	678
116	678
117	678
118	678
119	678
120	678
121	678
122	678
123	678

124	886
125	886
126	886
127	886
128	886
129	886
130	886
131	886
132	886
133	886
134	886
135	886
136	886
137	886
138	886
139	886
140	886
141	690
142	690
143	690
144	690
145	690
146	690
147	690
148	690
149	690
150	690
151	690
152	690
153	690
154	690
155	690
156	690
157	690
158	690
159	690
160	712
161	712
162	712
163	712
164	712
165	712
166	712
167	712
168	712
169	712
170	712
171	712
172	712
173	712
174	712
175	712
176	717
177	717
178	717
179	717
180	717
181	490
181	717
182	490
182	717
183	490
183	717
184	368
184	717
185	717
186	717
187	717
188	717
189	718
190	718
191	718
192	134
193	134
194	134
195	134
196	134
196	200
196	573

197	209
197	679
198	120
198	212
199	120
199	212
200	120
201	120
202	120
202	664
203	664
204	664
205	664
206	664
207	664
208	647
209	647
210	194
211	194
212	194
213	308
214	222
215	222
216	222
217	172
218	172
219	172
220	172
221	72
222	72
223	72
224	72
225	72
226	72
227	72
227	658
27. Neml	
1	198
1	212
2	109
2	212
3	109
3	212
4	432
5	432
6	203
7	732
8	732
9	732
10	732
11	732
12	732
13	732
14	732
15	754
16	754
17	754
18	754
19	755
20	755
21	755
22	755
22	774
23	755
23	774
24	755
24	774
25	755
25	774
26	755
26	774
27	755
27	775
28	755
28	775
29	755
29	775
30	755
30	775

31	755
31	775
32	755
32	775
33	755
33	775
34	755
34	775
35	755
35	775
36	755
36	775
37	755
37	775
38	755
38	775
39	51
39	755
39	775
40	756
40	775
41	756
41	775
42	756
42	776
43	756
43	776
44	756
44	776
45	690
46	690
47	690
48	690
49	690
50	691
51	691
52	691
53	691
54	429
54	712
55	429
55	712
56	712
57	712
58	712
59	167
59	308
60	167
60	308
61	168
61	309
62	168
62	309
63	168
63	309
64	168
64	309
65	66
66	132
67	133
68	133
69	133
70	560
71	664
72	664
73	773
74	171
75	59
76	212
76	560
77	212
78	560
79	560
80	560
81	560
82	212
83	212
84	212
85	212

00	20	00	051	21	169	10	125	7	122										
07	241	00	055	21	178	10	439	7	366										
08	10	00	051	22	178	11	249	8	184										
00	277	00	055	23	126	12	218	8	184										
00	277	00	418	23	391	12	274	10	67										
01	040	01	180	24	180	13	218	10	20										
02	040	02	253	25	180	13	274	10	352										
01	184	01	253	26	180	14	218	11	67										
28 Kasas		04	253	27	180	15	288	11	112										
1	180	05	253	28	714	16	413	12	67										
2	180	06	253	29	714	17	113	12	371										
3	732	07	178	30	714	18	113	12	108										
4	732	08	173	31	714	19	249	13	112										
5	058	09	173	32	714	20	169	13	364										
6	733	10	173	33	715	21	169	13	108										
6	058	71	309	34	715	21	443	14	364										
6	733	72	309	35	715	22	169	14	442										
7	733	73	26	36	719	23	169	14	169										
8	733	73	478	37	719	23	479	15	364										
9	733	74	253	38	657	24	169	15	442										
10	733	75	253	39	657	25	169	15	169										
11	733	76	418	40	657	26	11	16	257										
12	733	76	423	41	788	27	11												
13	733	76	432	42	178	28	799												
14	733	77	418	42	788	29	81												
15	733	77	423	43	788	30	158												
16	733	77	424	44	166	31	158												
17	733	77	432	45	330	31	399												
18	734	78	432	46	224	31	374												
19	734	79	83	46	580	32	158												
20	734	79	432	47	207	32	399												
21	734	80	83	47	580	32	374												
22	734	80	432	48	207	33	41												
23	734	81	433	48	209	33	317												
24	734	82	433	49	207	34	41												
25	734	83	228	50	548	34	317												
26	734	84	277	51	548	35	317												
27	734	85	530	52	670	36	41												
28	734	86	530	53	671	36	317												
29	735	86	554	54	671	36	399												
30	194	87	530	55	671	37	477												
30	226	87	554	56	520	38	488												
30	735	88	530	56	581	39	492												
31	194	88	554	57	45	40	317												
31	226	29		57	581	41	363												
31	735	Ankebut		58	288	41	425												
32	195	1	90	58	386	42	363												
32	226	2	90	58	581	43	156												
32	735	2	583	59	288	44	363												
33	735	3	90	59	386	45	364												
34	735	3	583	59	581	46	166												
35	735	4	90	60	47	46	479												
36	735	4	583	60	581	47	165												
37	735	5	90	61	137	48	31												
38	735	5	583	62	47	49	31												
39	735	6	90	63	137	50	249												
40	736	6	583	64	230	51	3												
41	739	7	274	65	137	52	52												
42	736	7	583	66	137	53	3												
43	199	8	418	67	137	54	52												
43	736	8	442	67	347	55	52												
44	66	8	583	68	137	56	52												
45	66	9	112	69	47	57	52												
46	66	9	583	69	137	58	52												
47	66	10	583	70	137	59	52												
48	66	11	583	71	137

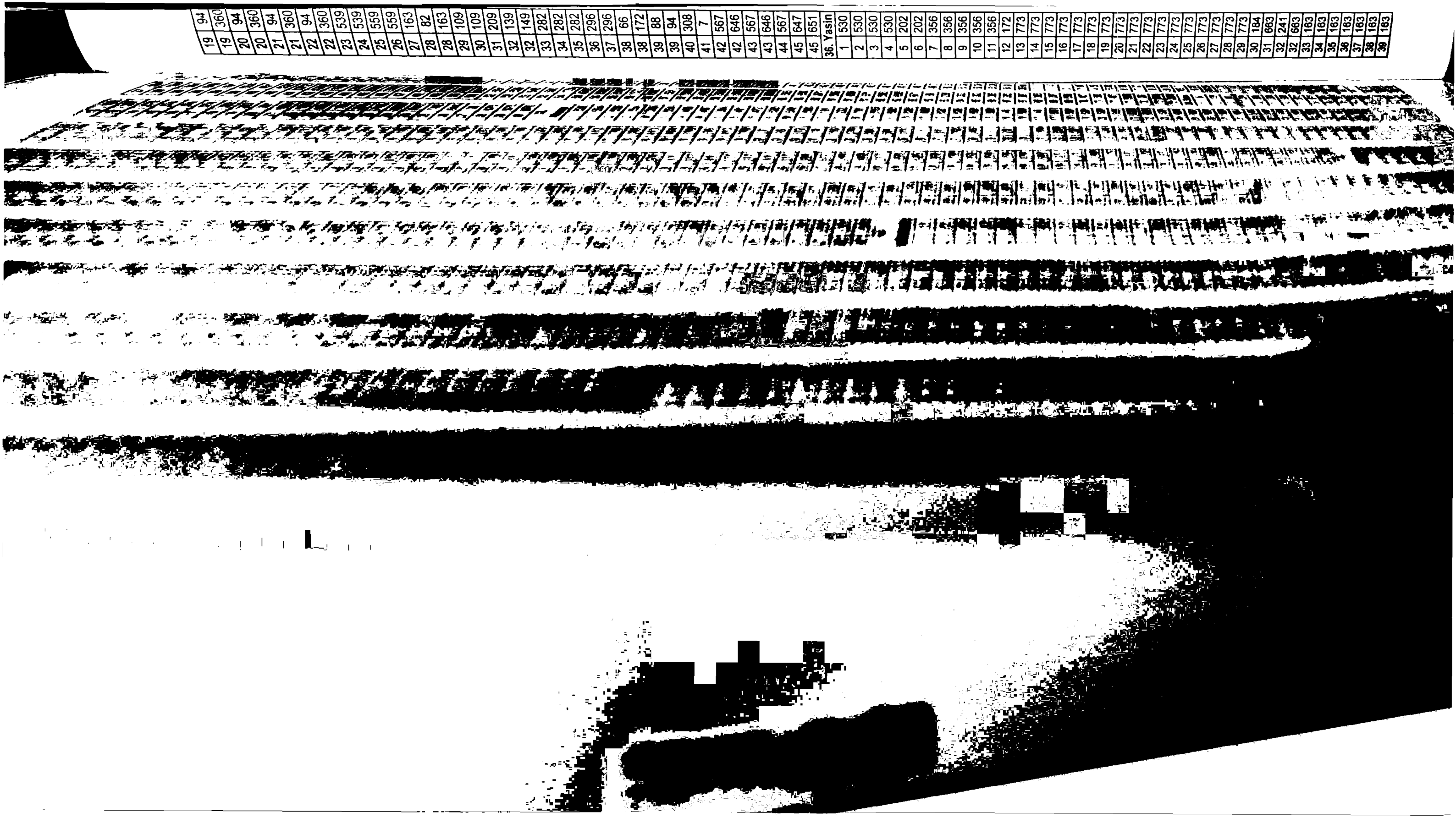
19 94
19 360
20 94
20 360
21 94
21 360
22 94
22 360
23 539
24 539
25 559
26 559
27 163
28 82
28 163
29 109
30 109
31 209
32 139
32 149
33 282
34 282
35 282
36 296
37 296
38 66
38 172
39 88
39 94
40 308
41 7
42 567
42 646
43 567
43 646
44 567
45 647
45 651
36. Yasin
1 530
2 530
3 530
4 530
5 202
6 202
7 356
8 356
9 356
10 356
11 356
12 172
13 773
14 773
15 773
16 773
17 773
18 773
19 773
20 773
21 773
22 773
23 773
24 773
25 773
26 773
27 773
28 773
29 773
30 184
31 663
32 241
32 663
33 163
34 163
35 163
36 163
37 163
38 163
39 163

37. Saftat	
1	169
2	169
3	169
4	169
5	9
6	52
7	52
8	67
9	52
10	67
11	4
12	134
13	134
14	134
15	134
16	244
17	134
18	134
19	134
20	257
21	257
22	257
23	257
24	257
25	257
26	257
27	257
28	257
29	257
30	257
31	257
32	257
33	257
34	257
35	571
36	571
37	571
38	571
39	571
40	571
41	163
42	163
43	163
44	119
45	119
46	119
47	119
48	663
49	663
50	663
51	241
52	241
53	241
54	241
55	282
56	282
57	282
58	282
59	104
60	104
61	104
62	104
63	295
64	295
65	252
66	252
67	252
68	43
69	71
70	202
71	25
72	25
73	25
74	307

17	244
18	134
19	234
20	134
21	134
22	257
23	257
24	257
25	257
26	257
27	257
28	257
29	257
30	257
31	257
32	257
33	257
34	257
35	571
36	571
37	571
38	571
39	571
40	571
41	163
42	163
43	163
44	163
45	119
46	119
47	119
48	663
49	663
50	663
51	241
52	241
53	241
54	241
55	282
56	282
57	282
58	282
59	104
60	104
61	104
62	104
63	295
64	295
65	252
66	252
67	252
68	43
69	71
70	202
71	25
72	25
73	25
74	307

83	242
82	3
81	242
80	242
79	242
78	241
77	241
76	559
75	307
74	307
73	25

84	696
83	696
82	682
81	682
80	682
79	682
78	682
77	682
76	682
75	682
74	134
73	134
72	134
71	134
70	108
69	108
68	298
67	298
66	298
65	297
64	297
63	297
62	297
61	245
60	245
59	245
58	245
57	245
56	245
55	245
54	245
53	244
52	244
51	244
50	244

85	312
86	696
87	312
88	696
89	312
90	696
91	312
92	312
93	312
94	312
95	312
96	312
97	696
98	696
99	696
100	696
101	696
102	74
103	74
104	74
105	74
106	697
107	697
108	697
109	697
110	697
111	697
112	697
113	697
114	739
115	739
116	739
117	739
118	739
119	739
120	739
121	739
122	739
123	758
124	758
125	758
126	758
127	759
128	759
129	759
130	759
131	759
132	759
133	714
134	714
135	714
136	714
137	714
138	714
139	759
140	759
141	759
142	760
143	760
144	760
145	760
146	760

147	760
148	760
149	311
150	311
151	311
152	311
153	311
154	311
155	312
156	312
157	312
158	312
159	312
160	312
161	312
162	312
163	312
164	47
165	47
166	47
167	571
168	571
169	571
170	571
171	659
172	666
172	659
173	666
173	659
174	666
175	666
176	666
177	666
178	666
179	666
180	169
181	673
182	373

38. Sad

1	565
2	565
3	565
4	565
5	565
6	565
7	565
8	565
9	565
10	566
11	566
11	620
12	655
13	655
14	655
15	662
16	662
17	559
17	753
18	753
19	753
20	753
21	753
22	753
23	753
24	753
25	763
26	496
27	754
28	754
29	754
30	754
31	754
32	754
33	754
34	754
35	754

36	754
37	754
38	754
39	754
40	754
41	715
42	715
43	715
44	715
45	693
46	693
47	693
48	693
48	281
49	693
49	281
50	281
51	281
52	281
53	281
54	281
55	294
56	294
57	294
58	294
59	294
60	295
61	295
62	295
63	295
64	295
65	167
66	5
65	539
67	211
68	211
69	65
70	65
70	539
71	33

39. Zumer

1	205
2	205
2	326
3	376
3	313
4	313
5	20
6	34
7	381
8	389

9	373
10	368
10	373
11	378
11	536
12	536
13	536
14	536
15	134
16	298
17	319
17	77
18	319
18	77
19	357
20	285
21	164
22	101
23	75
23	214
24	258
25	666
26	666
27	782
28	214
29	789
30	246
31	246
32	122
33	111
34	111
35	111
36	101
37	101
38	135
39	666
40	666
41	572
42	572
43	572
44	572
45	572
46	572
47	572
48	572
49	572
50	572
51	361
52	361
53	361
54	200
55	561
56	96
57	4
58	572
59	572
60	572

61	382
62	189
63	96
64	27
65	189
66	536
67	176
68	10
69	122
70	122
71	299
72	299
73	299
74	314
75	299
76	299
77	561
78	227
79	28
80	28
81	164
82	648
83	653
84	653
85	648
85	653

41. Fussilet

1	214
2	214
3	214
4	214
5	122
5	214
6	526
7	135
8	278
9	314
10	20
11	21
12	21
13	667
14	687
15	687
16	687
17	692
18	692
19	299
20	259
21	259
22	259
23	259
24	278
25	366
26	572
27	278
28	278
29	299
30	278
31	278
32	278
33	111
34	223
35	223
36	106
37	164
38	164
39	361
40	361
41	214

41	572
42	572
42	214
43	209
43	215
44	215
45	200
46	361
47	176
47	259
48	314
48	259
49	391
50	389
51	389
52	572
53	164
54	205
54	314

42. Sura

1	196
2	196
3	196
4	10
5	48
6	135
7	206
8	362
9	177
10	385
11	21
11	176
12	10
13	155
13	362
14	139
14	149
15	573
16	123
17	215
17	234
18	234
19	176
20	278
21	453
22	285
23	260
23	285
23	371
24	573
25	176
26	176
27	476
28	476
29	165
30	362
31	176
32	165
33	165
34	165
35	123
36	111
36	229
36	329
36	395
36	495
37	111
37	229
37	329
37	395
37	495
38	129
38	229
38	111
39	229
39	111
39	400

40	457
41	457
42	503
43	410
44	102
44	299
45	299
46	102
47	246
48	221
49	34
49	177
50	446
51	196
52	205
53	205

43. Zuhruf

1	215
2	61
3	61
3	215
4	61
4	198
5	573
6	573
6	653
7	573
7	653
8	573
8	653
9	573
9	135
10	21
10	28
10	573
11	28
11	28
12	28
13	28
14	28
15	41
15	315
16	315
17	315
18	315
19	315
20	80
20	357
21	79
22	79
22	96
23	96
24	96
25	96
26	697
27	697
28	697
29	573
30	573
31	573
32	476
33	476
34	476
35	573
36	229
37	229
38	476
39	476
40	476
41	476
42	476
43	476
44	476
45	476
46	476
47	476
48	476
49	476
50	476
51	476
52	476
53	476

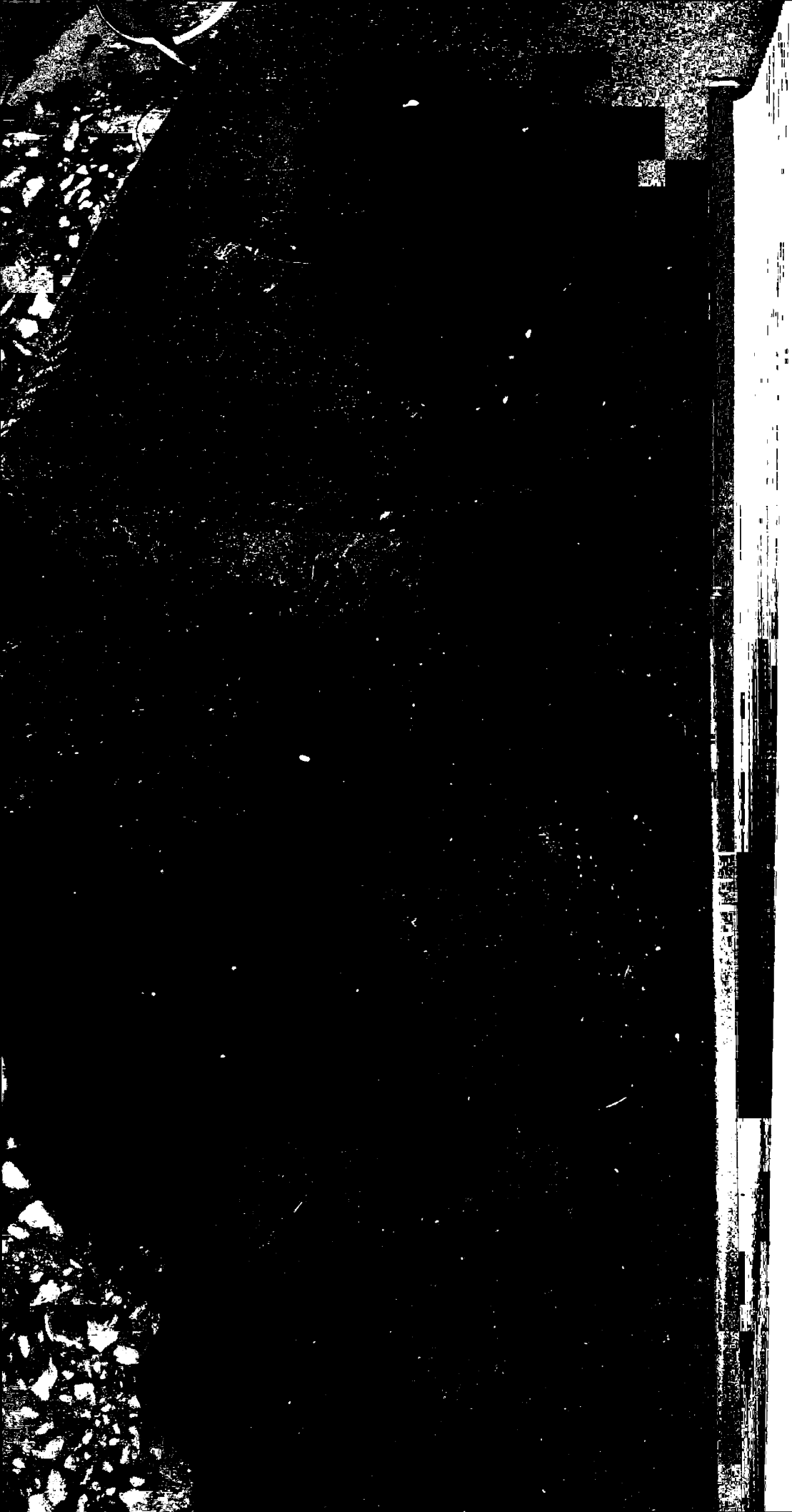

36	434
37	106
37	434
38	434
39	434
40	96
41	667
42	667
43	206
44	206
45	169
45	580
46	741
47	741
48	741
49	741
50	741
51	741
52	741
53	741
54	742
55	742
56	742
57	574
58	574
59	574
59	763
60	574
61	235
62	106
63	63
63	763
64	763
65	763
66	667
67	246
68	246
69	285
70	285
71	285
72	285
73	285
74	299
75	299
76	299
77	299
78	299
78	574
79	574
80	48
80	270
80	574
81	169
82	169
83	574
84	170
85	177
86	315
87	315
88	574
89	574
44. Duhan	
1	215
2	215
3	215
4	215
5	215
6	215
7	215
8	170
9	667
10	667
11	667
12	667
13	667
14	667
15	667
16	667

17	742
18	742
19	742
20	742
21	742
22	742
23	742
24	742
25	742
26	742
27	742
28	742
29	742
30	742
31	742
32	742
33	742
34	435
35	435
36	435
37	774
38	4
39	4
40	260
41	260
41	273
42	273
43	300
44	300
45	300
46	300
47	300
48	300
49	300
50	300
51	286
52	286
53	286
54	286
55	286
56	286
57	286
58	215
58	562
59	215
59	562
45. Casiye	
1	206
2	206
3	165
4	165
5	165
6	76
6	165
7	123
7	426
8	123
8	426
9	123
10	123
11	215
12	21
12	28
12	479
13	28
14	601
15	362
16	65
16	200
17	200
18	200
19	874
20	215
21	362
22	89
23	97
23	102
24	215

25	435
26	246
26	435
27	235
28	260
28	270
29	260
29	270
30	286
31	260
32	260
33	260
34	260
35	260
36	177
37	177
46. Ahkaf	
1	206
2	206
3	4
3	21
4	315
5	315
6	246
7	575
8	536
9	186
9	526
9	540
10	206
10	209
11	575
12	209
12	216
13	395
14	395
15	442
16	274
17	135
18	135
19	260
20	300
21	687
22	687
23	687
24	687
25	687
26	81
26	688
27	653
28	315
28	653
29	52
30	52
31	52
32	123
33	246
34	279
35	562
35	667
47. Muhammed	
1	267
2	267
3	267
4	506
4	512
5	506
6	506
7	515
8	267
9	267
10	645
11	645
11	660
12	269
13	562
13	696
13	671

14	82
14	305
15	290
16	597
17	116
18	238
19	380
20	598
21	598
22	598
23	598
24	598
25	598
26	598
27	598
28	598
29	598
30	598
31	91
31	598
32	598
33	494
34	129
35	508
35	515
36	418
36	489
37	489
38	489

48. Fetih

1	529
1	632
2	529
2	632
3	632
4	515
5	131
5	293
6	131
6	138
7	15
8	540
9	540
10	630
11	630
12	630
13	280
13	630
14	630
15	630
16	630
17	516
17	630
18	631
19	631
20	631
21	631
22	631
22	650
23	631
23	650
24	631
25	631
26	631
27	74
27	631
27	632
28	533
29	378
29	533
29	587
29	782

49 Hucurat

1	10
1	[illegible]
2	[illegible]
3	[illegible]
4	[illegible]

5	592
6	78
6	461
7	103
7	592
8	103
8	592
9	407
9	409
9	502
9	505
10	407
10	410
10	503
11	427
11	499
12	423
12	430
13	37
13	370
13	376
13	410
14	587
15	414
15	587
16	587
17	587
18	181
18	587

50. Kaf

1	564
2	240
2	564
3	240
3	564
4	59
4	240
4	270
4	565
5	565
6	16
6	18
7	16
8	16
9	16
9	241
10	16
10	241
11	16
11	241
12	651
12	662
12	774
13	651
13	662
13	774
14	651
14	662
14	774
14	774
15	3
15	240
16	32
16	171
16	269
17	171
17	270
17	359
18	171
18	270
18	359
19	43
20	232
21	251
22	251
23	251
24	251
25	251
26	251

27	251
28	251
29	251
30	294
31	281
32	281
33	281
34	281
35	281
36	643
36	651
36	662
37	643
38	16
39	332
40	332
41	240
42	240
43	5
43	240
44	240
45	537
45	565

51. Zariyat

1	246
2	246
3	246
4	246
5	246
6	246
7	22
7	575
8	22
8	575
9	575
10	575
11	575
12	300
13	300
14	300
15	111
15	286
16	111
16	286
17	111
18	111
19	111
19	402
20	21
21	21
22	21
23	21
24	697
25	697
26	697
27	697
28	698
29	698
30	698
31	698
32	698
33	698
34	698
35	698
36	698
37	698
38	698
39	698
40	742
41	698
42	698
43	698
44	698
45	698
46	698
47	698
48	698
49	698
50	170
51	170
52	187
52	562
52	575
53	187
53	562
53	575
54	562
54	575
55	575
56	89
56	328
57	477
58	477
59	668
60	668

52. Tur

1	236
2	236
3	236
4	236
5	236
6	236
7	236
8	236
9	236
10	236
11	236
12	236
13	301
14	301
15	301
16	301
17	287
18	287
19	287
20	287
21	287
21	363
22	287
23	287
24	288
25	288
26	288
27	288
28	288
29	576
30	576
31	576
32	81
32	576
33	207
33	576
34	207
34	576
35	5
35	35
35	577
36	5
36	577
37	10
37	577
38	68
38	577
39	577
39	577
40	577
41	68
41	577
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]

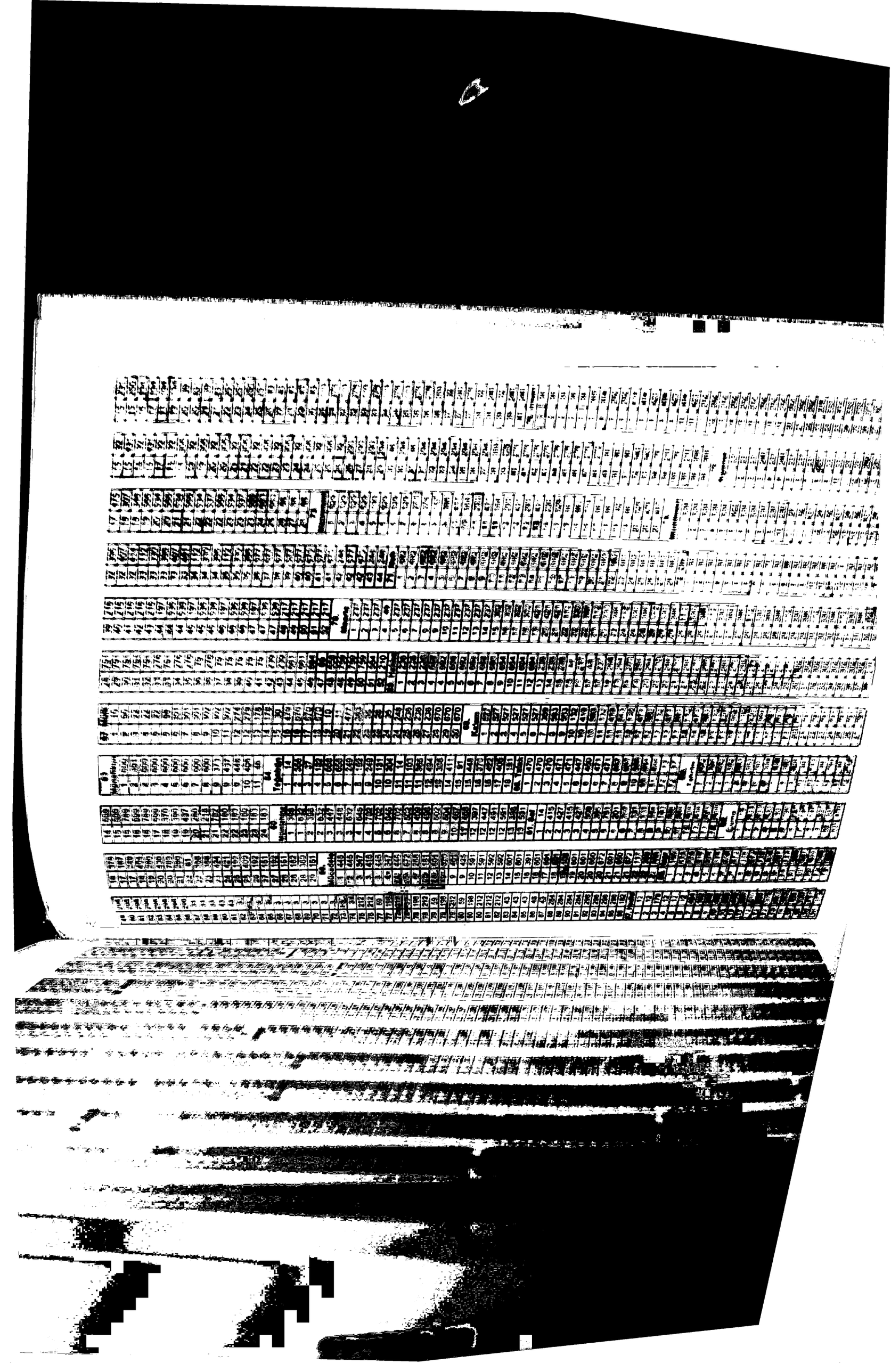

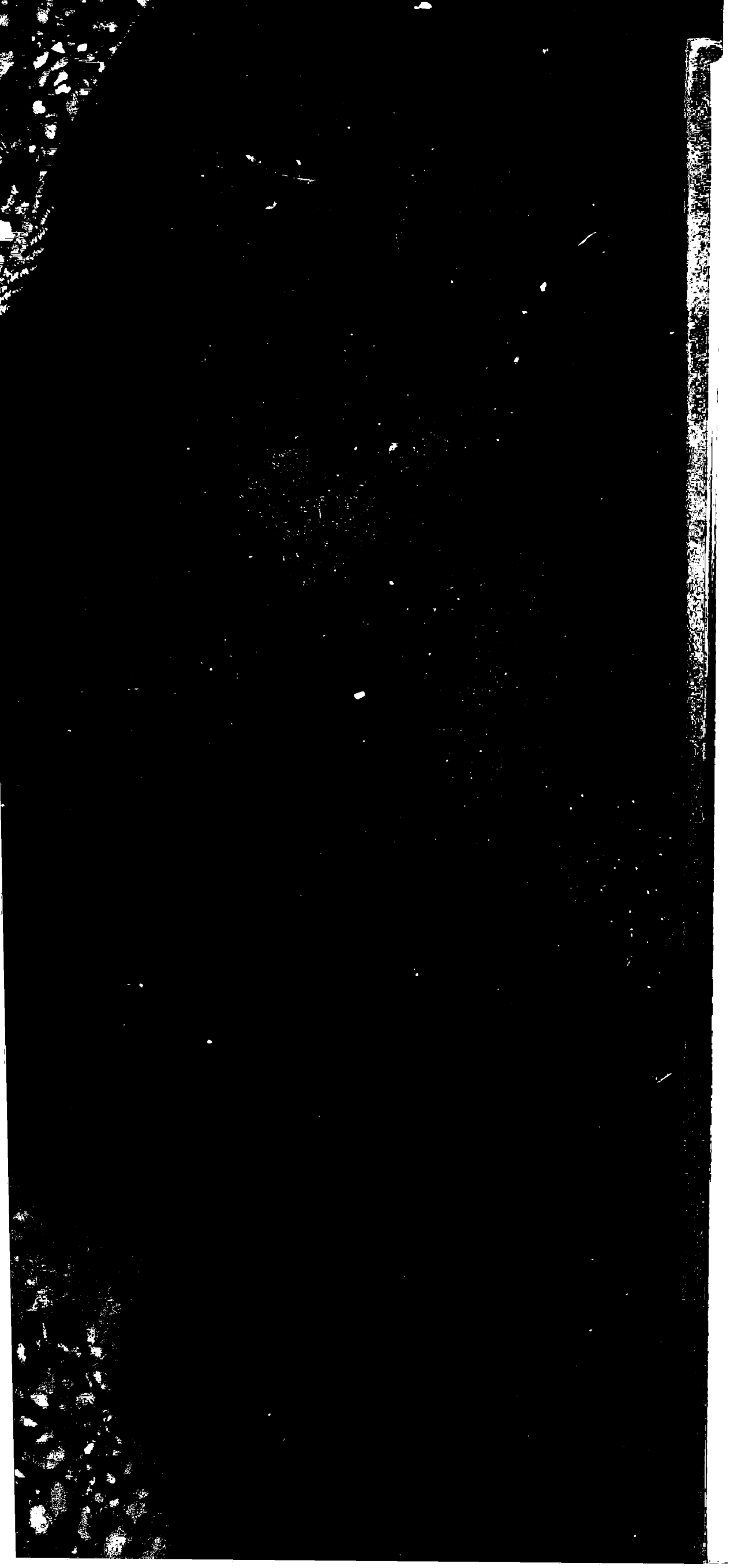

29	350
30	350
31	280

77. Mürselat

1	231
2	231
3	231
4	231
5	231
6	231
7	231
8	231
9	231
10	232
11	232
12	232
13	232
14	232
15	232
16	232
17	232
18	232
19	232
20	32
21	32
22	32
23	32
24	251
25	25
26	25
27	25
28	251
29	277
30	277
31	277
32	277
33	277
34	277
35	277
36	277
37	277
38	277
39	277
40	277
41	281
42	281
43	281
44	281
45	251
46	251
47	251
48	251
49	251
50	251

78. Nebe

1	237
2	237
3	237
4	237
5	237
6	23
6	30
7	23
7	30
8	30
9	30
10	30
11	30
12	30
13	30
14	30
15	30
16	30
17	237
18	237
19	237
20	237
21	302
22	302
23	302
24	302
25	302
26	302
27	302
28	302
29	302
30	302
31	288
32	288
33	288
34	288
35	288
36	288
37	264
38	264
39	264
40	264

79. Naziat

1	237
2	237
3	237
4	237
5	237
6	237
7	237
8	237
9	237
10	248
11	248
12	248
13	248
14	248
15	745
16	745
17	745
18	745
19	745
20	745
21	745
22	745
23	745
24	745
25	745
26	745
27	30
28	30
29	31
30	31
31	31
32	31
33	31
34	237
35	237
35	302
36	237
36	302
37	302
38	302
39	302
40	288
41	288
42	238
43	238
44	238
45	238
46	238

80 Abese

1	551
2	551
3	551
4	551
5	551
6	551
7	551
8	551
9	551
10	663
11	663
12	663
13	211
14	211
15	211
16	211
17	39
18	32
19	32
20	32
21	42
22	42
23	24
24	24
25	24
26	24
27	24
28	24
29	24
30	24
31	24
32	24
33	240
34	240
35	240
36	240
37	240
38	240
39	240
40	240
41	240
42	240

81. Tekvir

1	231
2	231
3	231
4	231
5	231
6	231
7	239
8	239
9	239
10	239
10	269
11	239
11	269
12	239
12	269
13	239
13	269
14	239
14	269
15	193
16	193
17	193
18	193
19	193
20	193
21	193
22	529
23	529
24	537
25	210
26	210
27	210
28	210
29	356

82 Infitar

1	264
2	264
3	264
4	264
5	264
6	120
7	120
8	120
9	135
10	83

10	126
10	270
11	40
11	126
11	270
12	40
12	126
12	270
13	288
14	302
15	302
16	302
17	265
18	265
19	265

83. Mutaffifin

1	490
2	490
3	490
4	490
5	490
6	265
7	265
8	265
9	265
10	265
11	265
12	265
13	126
14	98
14	126
15	303
16	303
17	303
18	288
19	288
20	288
21	288
22	289
23	289
24	289
25	289
26	289
27	289
28	289
29	126
29	289
30	126
30	289
31	126
31	289
32	126
32	289
33	126
33	289
34	289
35	289
36	289

84. İnşikak

1	238
2	238
3	238
4	238
5	238
6	238
7	265
8	265
9	265
10	265
11	265
12	265
13	265
14	265
15	265
16	220
17	220

10	270
20	125
21	125
22	125
23	125
24	125
25	112

85. Buruc

1	240
2	240
3	240
4	772
5	772
6	772
7	772
8	119
8	773
9	119
9	773
10	119
11	280
12	171
13	171
14	171
15	171
16	171
17	661
18	661
19	661
20	661
21	59
21	198
22	59
22	198

86. Tarık

1	87
2	87
3	87
4	87
5	32
6	32
7	32
8	251
9	251
10	251
11	211
12	211
13	211
14	211
15	565
16	565
17	565

87. A'la

1	182
2	3
2	18
3	3
3	18
4	3
5	3
6	202
7	202
8	202
9	220
9	539
10	220
11	220
12	294
13	294
14	280
15	280
16	220
16	431
17	220
17	431
18	198
18	280
19	280

88. Gaşiye

1	300
2	300
3	300
4	300
5	300
6	300
7	300
8	286
9	286
10	286
11	286
12	286
13	286
14	286
15	286
16	286
17	165
18	165
19	165
20	165
21	223
21	498
22	223
22	498
23	123
24	123
25	123
26	123

89. Fecr

1	650
2	650
3	650
4	650
5	650
6	650
7	650
8	650
9	650
10	650
11	650
12	650
13	650
14	650
15	388
16	388
17	421
18	421
19	421
20	421
21	250
22	250
23	250
24	250
25	294
26	294
27	280
28	280
29	280
30	28[illegible]

90. Beled

1	38
2	38
3	38
4	38
5	[illegible]
5	[illegible]
6	[illegible]
7	[illegible]
8	[illegible]
9	[illegible]
10	[illegible]
11	[illegible]
12	[illegible]
13	[illegible]
14	[illegible]
15	[illegible]
16	[illegible]
17	[illegible]
18	[illegible]
19	[illegible]
20	[illegible]
21	[illegible]

13	393
13	415
14	388
14	393
15	388
15	393
16	388
16	393
17	393
17	412
18	393
19	294
20	294

91. Şems

1	38
2	38
3	38
4	38
5	38
6	38
7	38
7	359
8	38
8	39
8	359
9	38
9	39
9	359
10	39
10	359
11	688
12	688
13	688
14	688
15	688

92. Leyl

1	38
2	38
3	38
4	38
4	92
5	92
5	108
5	359
5	401
6	92
6	108
6	359
6	401
7	92
7	108
7	359
7	401
8	92
8	119
8	359
8	421
9	92
9	[illegible]
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
[illegible]